

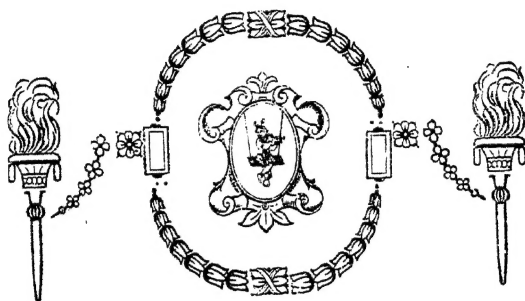
శ్రీ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

మూడవ సంపుటము

త మొదలు మ

న జ కు

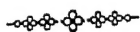

ఇ ది

కొట్ట శ్యామల కామశాస్త్రిచే

వ్రా యఁ బ డి

ప్ర కటిం పఁ బడినది.

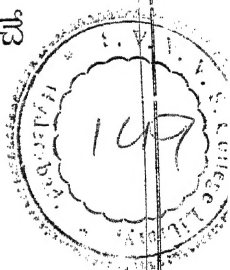
శ్రీ లక్ష్మీముద్రాక్షరశాల,

జగన్నాథపురము, కాకినాడ.

1938

మూడవ సంపుటము }
వెల రు. 5-0-0. }

{ All Rights Reserved.
{ మొత్తము వెల రు. 25-0-0.

ప్రొఫెసర్ నాగేశ్వరరావు (ప్రొ.)

శ్రీ
ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

మహారాజపోషకులు.

మహారాజరాజశ్రీ శ్రీరాజా వాడ్రేవు విశ్వసుందరరావు బహద్దరు
జమిందారువారు, వేగాయమ్మపేట యస్టేటువగైరా. వేగాయమ్మపేట,

తూర్పు గోవాజిల్లా.

119

శ్రీ
ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

మహారాజ పోషకులు.

సంఘ సంస్కరణాభిలాషులును, సరస కవితా సంపన్నులును,
సాధుగుణ విభూషితులును నగు,
మహారాజరాజశ్రీ డాక్టరు. కోటంరాజు కోటిశ్వరరావుపంతులుగారు,
తెలుగు సండితులు, బి. హెచ్. యి. యస్. గూడపల్లి,
రేపల్లెతాలూకా, (గుంటూరుజిల్లా.)

OPINION.

I am very glad to express my excessive joy in representing my personal acquaintance with the author of "Andhravachaspathya." It cannot but be assured that it is a very laborious work costing at times both his spirits and brain. It is a beautiful spectacle to see him amidst the worthy and voluminous manuscripts of his great work. I have been going there very often to spend a few minutes with the great man and during that time I used to read matter from his manuscripts, comparing the same with that contained in other books. I may venture to opine that some books give only word to word meanings, some a bit of originality, but here I see not only knowledge but also ocean of originality covering very many branches and walks of life viz literature, science, medicine, loukyam and above all paramardham too. While studying this book in comparison with other books I have referred to many kinds of dictionaries both English and Telugu of the common day use. I feel glad to expose my sincere view like many other gentlemen who have given opinions upon the same, that it is in no way inferior to any other work for it teaches us not only its main business but also much general knowledge containing here & there both Iha & Para.

*Every one can experience when he goes through it that a word of importance gives so much knowledge that it occupies a number of pages of the work and at the same time instead of giving monotony it keeps us as if we were sitting learning before our true & great guru wondering at his oceanic knowledge.

The more we grow acquainted with the work the more pleasure we derive. There is no wonder in giving out my hearty opinion that when we sit with the work hours and days pass away as if they were moments and at the same time we shall be plunged in the ocean of knowledge without the least feeling for thirst and hunger as is the case with the author always.

Lastly I am very glad to have noticed that the author has undertaken a worthy and an unparalleled work which deserves both encouragement and help of every Andhra.

CHILAKAMARRI GOPALACHARY,
Secretary,
Cocanada Taluka Pradhamika Vidyasangham,
(E. Godavari.) 5-5-38.

శ్రీ ఆంధ్రవాచస్పత్యము.

—ॐ—

పండితాభిప్రాయములు.

—ॐ—

మహా రాజ రాజశ్రీ రావుసాహెబ్ గిడుగు వేంకటరామమూర్తి వంశీలుగారు
పల్లాకిమిడి. పృస్తుతము రాజమహేంద్రవరము.

(ఆంధ్రవాచస్పత్యమునకు నెం 1 రు చందాదారు).

బి. శ్రీ. ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి కొట్టి శ్యామల కామశాస్త్రులవారి సన్నిధికి.

నే. గిడుగు వేంకట రామమూర్తి ఆనేక సమస్యలనులు చేసి చేయంగల విన్న
పములు:—

మహాశయా, మీరు రచించి పరికటిస్తూఉన్న ఆంధ్రవాచస్పత్యమును గురించి నా అభి
ప్రాయము తెలియజేయ వలసినదని నన్ను కోరినారు. అయితే, అక్కడక్కడ గ్రంథము
కొంచెము వైచిత్ర్యముచే చెప్పేవారి అభిప్రాయమునకు ఏమి విలువ ఉంటుందని నేను గ్రంథ
మంతా చూడలేక, ఊహకొన్నాను. గాని మీ ఆజ్ఞ దాట శక్యముకాకుండా ఉన్నందున, నేను
చూచినవిషయములు ఆధారముగా నా ఆశయము మనవి చేయుటకు సాహసించినాను.

మీ వాచస్పత్యములో పొరపాటులుకొన్ని ఉన్నాయి, ఇవ్వడున్న నిఘంటువులలో ఉత్తమ
మయినదని చెప్పడానికి జంకను. శబ్దరత్నాకరములో, తప్పలు లోపాలు వేలున్నవి. అట్లే
శ్రీ సూర్యారాయాంధ్ర నిఘంటువులోనున్న - మీ పుస్తకము ఆబాలగోపాలము అందరికీ
ఉపచరిస్తుంది. సూర్య. నిఘంటువు సంస్కృతము చదువుకొనే వారికోసము గలించినదట;
పండితుల సందేహాలు తీర్చగలదట. అయినా దానిలోలేనిమాటలు అనేకము వాచస్పత్యములో
ఉన్నవి; తెలిపారువేసి, చూచి, మరిచెప్పకున్నాను.

అదేమోకాని, సూర్య. లో ఇంగ్లీషు మొదలయిన అన్యదేశభాషలలోని మాటలు—
తెలుగువారి వాడుకలో ఉన్నవే—చేరి లేదు. “ఇంగ్లీషు” అనే మాటయినా లేదు. “ఆంగ్లము”
అనేదీ లేదు. శబ్దరత్నాకరములో “ఎకరము” “ఇన్ స్పెక్టరు” మొ॥వి వందలున్నవి. వాచస్పత్య
ములో అన్యదేశభాషలువేలున్నవి. ఆంధ్రసాగర్వృత్తములో “ఇంగ్లీషు” మాటలు చేరినవే; హంస
వింతెలో ఉన్నవి. ఇంగ్లీషు నిఘంటువులో—సామాన్యమయిన దానిలోనే—“ఇండియన్”,
“హిందూ” మొ॥వి ఉన్నవి. ఈలోకములోనున్న ప్రఖ్యాతభాష లన్నిటనుండిన్ని ఇంగ్లీషు
లో చేరిన శబ్దాలున్నవట! వాడుకలో వేరుతన్ని ఉన్నమాటలు భాషయొక్క అంగములు
కాక తప్పదు.

ఇకను, నేటివ్యవహారమందున్న మాటలు, గ్రంథాలలో లేనిపాపాన, గాగ్రమ్యులుగా పరిగణించి త్యజించిన ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువారు పక్కటించినట్టి సూర్యారాయాంధ్రనిఘంటువులో వాడుక మాటలుకొన్ని తప్పి దారిదూరినవి, ఏలాగుననో; మీరు “అక్షీనారాయణీయము” లోనే “చాలా” మొ॥ శబ్దాలు చేర్చిఉన్నారు. వాచస్పత్యములో బుద్ధిపూర్వకముగానే “వాడుకి మాటలు” అనేకముగా స్వీకరించి, “భాషాపరిణామము” “భాషాపరివర్తము” మొదలయిన సిద్ధాంతములను అనుసరించిన వారయినారు.

భాషా పాండిత్యము పరిపక్వమయి ఉన్న ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు, జర్మనీ దేశములలో రచితమయిన నిఘంటువులు క్రమేణా చక్కబడుతున్నవి. ముప్పై ఏండ్లక్రితం అచ్చుపడ్డ ఆక్స్ ఫర్డ్ ఇంగ్లీషు డిక్షనరీ మొదటి సంపుటంలోని లోపాలూ దోషాలూ తొలగించి మరి ఒకసంపుటను ఇప్పుడు ప్రకటించినారు ఆనిఘంటు రచయితలు. మన తెలుగుభాషలో “పాండిత్యము” అనదగిన ఫలము లభింపజేసే కృషి ఎవరూ ఇంకా మొనలు పెట్టలేదు. విశ్వవిద్యాలయాలలో అట్టికృషికి ఆనుకూల్యముగా ఇంకా ఏర్పడలేదు అట్టికృషి ఇంగ్లీషుభాషా విషయమున ఇంగ్లండులో 1830 వ సం॥ మొనలుకొని జరుగుతున్నది. మన తెలుగు భారత మయినా నిర్దుష్టముగా పరిష్కరించగల పండితులు ఇంకా ఆవిర్భవించలేదు. ఇంగ్లీషు నిఘంటువునుదీరిని 1912 వసం॥ లో తమనిఘంటువు రచించబూసుకొన్న సాహిత్య పరిషత్తువారి సాహసము తజ్జోజ్జులకు హాస్యాస్పదముగా కనబడినది. సూర్యారాయ నిఘంటువునున్న ఆక్స్ ఫర్డ్ ఇంగ్లీషు నిఘంటువునున్న హస్తమశకాంతరమున్నది.

మీవాచస్పత్యము నిర్వఘ్నముగా సమాప్తిపొంది మీకున్న ఆంధ్రలోకమునకున్న కీర్తిని సంపాదించుగాక.

రాజమహేంద్రవరం.

2—3—1938.

}

ఇట్లు,

సే. గి॥ వేం॥ రామమూర్తి.

మహాపాథ్యాయ, మధ్య శ్రీకాశీ కృష్ణాచార్యులుగారు,

అవధాని శిరీమణి, గుంటూరు. (12-1-38).

బ్రహ్మశ్రీ, కొప్పి శ్యామలకామశాస్త్రిగారు రచించిన “ఆంధ్రవాచస్పత్యము” అనేది నిఘంటురత్నము, ఔకారాది పదాంతమునకును నొకసంపుటముగా ముదిరితమయి వాకడకు వచ్చినది. దానిని నేను దాదాపు పూర్తిగాఁజూచితిని. ఏతద్గ్రంథకర్తలనర్పిన శ్రమ సార్థకపఱచుటయేగాక, ఈనిఘంటువువలన నవన్యలభ్యమగు లాభము నొందవలసిన వారు ఆంధ్రభాషాభిమాను లందఱునైయున్నారు. ఇతర నిఘంటువులలో లేని విశేషములెన్నియో యీ నిఘంటువునందుంటుందే, నిది సంస్కృతాభ్యాసముగల విద్వాంసులకుఁగూడ మహాపకారకమని నాదృఢాభిప్రాయము. ఈకాలమున నిట్టి నిఘంటువులే అత్యవసరములు.

ఆ శ య ము .

విద్యాకాత్యదీ వేంకటశాస్త్రిగారు. }
శ్రీ సారస్వత పరిషత్తు.

మాడుగుల.
12-2-1938.

శ్రీయుత కొట్ల శ్యామల కామశాస్త్రి లిఖితాంధ్ర వాచస్పత్యనామక నూతన నైఋతి కాంతర్గతాకారా ద్యోకారాంత కకారాది ణకారాంత శబ్ద సర్వస్వసమన్విత పృథు ద్వితీయ భాగస్థ విశేషవిషయముల నుపలక్షించి మొత్తముమీద గీర్వాణవాచస్పత్య విషయావ లోకన సంజనితా మందానందానంత సంతోషిత స్వాంతతుండనయి యేతిద్దగ్రంథక ర్తృప్రాశస్త్య సామర్థ్యంబుల నపరిమితములుగఁ బరిగణింపఁగలిగితి.

అంతర్విషయ విశేషముల నాగ్రంథ రాజమే ప్రేక్షకుల కనేకముఖంబుల నత్యంత ముద్బోధించుచుండుటబట్టి మరల సేనక్కార్యమపుస్తత విస్తరపాతువుగ భావించితి.

శ్లో. సారస్వతాదివిజ్ఞానసర్వస్వమన్ధ్రపూర్వకమ్ ।
వాచస్పత్యగ్రంథవేద్యైర్విజ్ఞైఃపాత్యంసదామదా ।
విజ్ఞానసమ్మదాంఘాసప్రాయాదుస్సహదుర్గుణాః ।
తస్మాన్మాన్యమిదం తేహంవిద్యైవజ్ఞానసాధనాత్ ॥

ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి శ్యామల కామశాస్త్రిగారికి, అభినందనసభ.

(ది 7-1-38 తేది 4½ గం. నుండి 7గం. వఱకు.)

ది8-1-1938 ఆంధ్రదినపత్రిక }
14వసారటనుండి.

మద్రాసు,
జనవరి 8:—

“సర్వవిధముల విరాధారముగనున్న ఆంధ్రభాషాభి వృద్ధికై ఇరువది సంవత్సరములు దుర్భరపరిశ్రమతో శ్రీ ఆంధ్రవాచస్పత్యమును అకారాది పృథిపదార్థసర్వాయ పద నిఘంటువును తయారుచేసిన ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి కొట్ల శ్యామలకామశాస్త్రిగారిని అభినందించు టకు నిన్న సాయంకాలము పచ్చయ్యప్ప కళాశాల ఆంధ్రవిద్యాధిసంఘమువారి యాజమాన్యమున బహిరంగసభ జరిగెను. సభకు కళాశాల ఉపాధ్యాయులు, విద్యార్థులు చాలామంది హాజరైరి.

బ్రహ్మ శ్రీ. విద్యాకా టి. విశ్వనాథశాస్త్రిగారు సభకు అధ్యక్షత వహించిరి.

ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికి పృయుఖులచేసిన చేయుచున్న కృషిని సభాధ్యక్షులు వివర పఠించిరి. విజ్ఞానసర్వస్వము గ్రంథరూపమున తయారుచేయుటకు శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగే

శ్వరరావుపంతులుగారు చేయుచున్న కృషిని వీరు ప్రశంసించిరి. ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికి శక్తివంతులైన పాటుపడుచున్న శ్రీయుత పంతులుగారికి చిరాయురారోగ్యములు సౌఖ్యములు సాధింపవలెనని వీరు దేవుని ప్రార్థించిరి. ఆంధ్రవాచస్పత్యము పండితులకు పరమానందమైనది. విద్యార్థులకు వియత్సరభి యైనది. పాఠశాలలకు బాధితమైనది. కళాశాలలకు గల్పితమైనది. పుస్తకభాండాగారములకు నిస్తుల నిదానమైనది. కవులకు చింతామణి. నిఘంటువులకెల్ల నిరుపమానశోమణి. ఆంధ్రవాస్తవముల కమూల్యాభరణము. ఇందువాడుక పదములతో పరిపూర్ణములు, అర్థములు, పర్యాయపదములు, తద్విశేషార్థ నిఖిలపర్యాయపదములు, పరిత్యక్తమునకు భాషాభాగాదులు, ప్రకృతివైకృతులు, రూపాంతరములు, వ్యాకరణాద్యంశములు, నాటకలక్షణములు, ఛందోలక్షణములు, కావ్యలక్షణములు, న్యాయములు, జాతీయములు, సంఖ్యాసూచకపదములు, ప్రయోగాధారములగు లోకోక్తులును గలవని కామశాస్త్రీగారు తమ గ్రంథమునుండి నిదర్శనములను సభవారికి చూపించిరి. ఆంధ్రలోకము తమ గ్రంథమును స్వీకరింపవలెనని విన్నవించిరి.”

N. B.—విద్యార్థులును, ఉపాధ్యాయులును నిఘంటుకర్తగారు చేసిన పరిశోధనకు శ్రీ భగవంతుడు వెంటనే తోడ్పడి నిఘంటుమద్రుము పూర్తిగావించుగాక యని ప్రార్థించుచు నిఘంటుకర్తగారిని కొనియాడిరి. వెంటనే ఉపాధ్యాయులును, విద్యార్థులును చందాదార్ల మగుచున్నామని హెచ్చరించిరి. సభ జయప్రదముగా జరుగుటకు తగు యేర్పాట్లుగావించిన శ్రీ పచ్చయ్యప్ప కళాశాలాధ్యక్షులను శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రీగారు ప్రశంసించిరి. సభకరతాశక్తులతో ముగిసినది.

ఆంధ్ర విద్యా వాచస్పతి కొట్టి శ్యామల కామశాస్త్రీగారికి.

అభినందన సభ. (ది 16-2-1938).

కనగాల, రేవల్లెతాలూకా (గుంటూరు).

సర్వవిధముల నిరాధారముగనున్న ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికి ఇరువది వత్సరములు ఆహారాత్మకములు దుర్భరపరిశ్రమగావించి ఆంధ్రవాచస్పత్యమును ఆకారాది పరిపూర్ణ పర్యాయపదనిఘంటువును తయారుచేసిన ఆంధ్రవిద్యా వాచస్పతీత్యాది విరుదాంకితులగు బి. కొట్టి శ్యామల కామశాస్త్రీగారిని అభినందించుటకు కనగాల జాతీయ బాలభారతి గ్రంథాలయమువారి యాజమాన్యమున బహిరంగసభ జరుపఁబడినది. సభకు పండితులును పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులును, గ్రామస్థులును, డాక్టర్లును, విద్యార్థులును మున్నగువారు పెక్కుమంది హాజరైరి.

ఉభయభాషాపరిణ శ్రీమాన్ వేదాల వేంకట తాతాచార్యులవారు

సభకు అధ్యక్షత వహించిరి.

“ధనుర్విద్య కర్ణునువలె” సాహిత్యవిద్య కనహయశూరులై నిర్వహించుబూనిన శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రిగారి “ఆంధ్రవాచస్పత్యము” యొక్క కృషిని అధ్యక్షులు విశేషముగ పరిశంసించిరి. మఱియు భాషాసోపనులు నదాన్య కేఖరులునగు మహారాజులు చేయింపవలసిన పనిని శ్రీశాస్త్రిగారి క్కరు నడుముకట్టిచేయుట వింతలలోని గొప్ప వింతయనియు, ఈ మహనీయకోశ మాంధ్యమండల మాబాలగోపాలము స్వీకరింపఁదగినదనియు, ఇట్టి మహత్కార్యమునకుఁబూనుకొనిన శ్రీ శాస్త్రిగారికి భగవంతుఁడు చిరాయురారోగ్యములు ప్రసాదించవలెననియు అధ్యక్షులు దేవునిపొర్పించిరి. ఓదపపండితులు డా. కోటంరాజు కోటిశ్వరరావు పంతులుగారును, డాక్టరు ముక్కామల సోమసుందరరావు పంతులుగారును, అధ్యక్షుల ఉపన్యాసమును బలపఱచిరి. శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రిగారు పూర్వపు విద్యావిధానమునకును, ఇచ్చటి విద్యావిధానమునకును హస్తీమత కాంతరము గలదుగాన యిప్పటి విద్యావిధానమునకు వెంటనే మార్పుగలిగించి పూర్వపురీతిని ఆంధ్రవాసులసంగ్రహము మున్నగు తెలుఁగునిఘంటువులను, అమరము మున్నగు సంస్కృత నిఘంటువులను ప్రారంభవిద్యగా నేర్పఱచిన యెడల భాషాభివృద్ధికి కారణమగునని విన్నవించుచు తమ “ఆంధ్రవాచస్పత్యము” లోని విషయములను సోదాహరణపూర్వకముగ నుపన్యసించి సభ్యులనానందాభిసోలఱడించిరి. కన్ఠూరి కుటుంబరావు పంతులుగారియొక్కయు అధ్యక్షులయొక్కయు ఆంత్యోపన్యాసములతో సభ జయప్రదముగా కరతాళధ్వనులతో ముగిసినది.

బ్రహ్మశ్రీ పండిత, సోమంచి సూర్యనారాయణశర్మగారు. కరవ. (19-8-37.)

నిఘంటు సామాన్యమువలెఁగాక పీఠికాకారులవాక్రకారమిందు గొప్పవిశేషముగలదు. సహృదయులకొకవిజ్ఞానసర్వస్వపుఁ బోల్కియందోచుటకది యొక్క హేతువు. పెక్కులేల ? తమ దాల్చిన ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతీత్యాది మహద్విరుదాపశీచే నీబృహత్కోశమునకును ప్రకృతకోశోద్ధతిచే స్వకీయఘనవిరుదజాలమునకును సార్థకత సమకూర్చు సదుద్యమమియ్యది సర్వధాస్తవనీయము.

చాలినన్ని పరికరములతోనున్న శ్రీమంతులయాశ్రయముఁబడయకున్నను ఏసమాజహౌ ఏజమిదారుఁడో పూనుకొనవలసిన—ఆంధ్రభోజనకై నచిరాచరణ సాధ్యముకాజేలని—ఈమహోద్యమమున కేవలసామాన్య ప్రజాసాహాయ్యమునందుగల విశ్వాసముతో స్వధర్మరతులై వారధిదాఁటిన వీరపావనికైపడి భాషాసాగరముఁ దరింపనుఱికిన యనహయశూరులీయన. ఔఁగాక ! అనతికాలమున వీరికృషి ఫలవంతమగు మధునూచనా సౌరభ మితఃపూర్వమే మాఘాణపర్వమాయె. “కిరీయాసిద్ధిస్సత్వేభవతి” కదా.

ఏతత్సత్కృతి దేశభాషాభిమానుల యర్హ సత్కృతినందుఁగాక ! శ్రీశ్యామలకామశాస్త్రిగారికి సత్కీర్తిసంధాయక ముఁగఁగాక ! !

ఉధయభాషాప్రవీణ, బ్రహ్మశ్రీ మూలా సూర్యనారాయణశాస్త్రి

విజయనగరము.

ఆర్యా! నమస్కారములు.

“భారతరామ కథార్థముల్ విభా । సిలగనగంటి పండ్లొలిచి చేతికి నిచ్చినరీతి” (కళాపూర్ణోదయము) “లక్ష్మీనారాయణీయము”ను శుద్ధాంధ్ర ప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువును బాల్యమున వ్రాసినమాకు నేడు “ఆంధ్రవాచస్పత్యము”ను ప్రతిపదార్థపర్యాయపద నిఘంటువును ఉధయభాషలయందును సమకూర్చుటయనఁ “గొట్టిన పిండియయ్యె.” ఎన్ని వేలు ఖర్చు పెట్టినను-ఎన్ని లక్షలువ్యయముచేసినను-పర్యాయపదనిఘంటువుల వఱకాంధ్ర మండలమున వెలువడి యుండలేదు గదా !

ఇప్పట్లైన మన మాతృభాషకును మనదేశభాషకును పర్యాయపద నిఘంటువులేని లోప ముందీర్చి “నిత్యకళ్యాణముఁ, బచ్చేతోరణమునై జనులందఱునుల్లసిల్లఁగన్” (విజయవిలాసము) అనురీతిని భాషాచతుల రెంటినొనఁగి పున్నెము గట్టుకొనన వారలుమిరలేగదా ! మీరు కృత కృత్యులును సుకృతులునునైరి. నేడుగదా ఆంధ్రమాతగర్భము ఫలించినది. మిక్కిలిపున్నును చంద్రుని పగిది చిరస్థాయి యగుఁగాక !!!

మహారాజశ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహము పంతులుగారు,

రాజమహేంద్రవరము. (29-4-1938).

మహారాజశ్రీ కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిగారు విగచించుచున్న “యాంధ్రవాచస్పత్యము” ను మహానిఘంటువును నేను చదివించుకొని వినుచున్నాను.

ఇది ‘యాంధ్రవాచస్పత్యము’ను పేరేగాని ‘సంస్కృత వాచస్పత్య’ మనిగూడ చెప్ప వచ్చును. ఆంధ్ర గీర్వాణ భాషలయందుఁగల శబ్దజాలము చాలనుట్టుకీ నిఘంటువున నర్థముల తోను ఉదాహరణములతోను పర్యాయపదములతోను మఱియొన్నియో విశేషాంశంబులతోను వివరింపఁబడియున్నది.

ఆంధ్రసారస్వతమునకీ గ్రంథము మహోపకారకమని చెప్పట కే సంభావములేదు. వీరిప్రయత్నము మిక్కిలి శ్లాఘాపాత్యమైనది. చిరశ్రమైక సాధ్యమైన యీగ్రంథమునకు ఆంధ్రమహాజనులు తగు పోత్సాహమిచ్చి యాదరింతురుగాక !

మహారాజశ్రీ వాడేపు శేషగిరిరాయకవిగారు, మేనేజరు హిందూ ఎయిడెడ్
గరల్సుస్కూలు, మడికి, చొప్పెల్ల. రామచంద్రపురం తా॥ (20-4-1938)

బ్రహ్మశ్రీ ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతి కొట్ల శ్యామలకామశాస్త్రి మహాశయులకు
శానమస్కారపూర్వకముగా నర్పించిన యభినందనపద్యములు.

క. తూచాతప్పక నాంధ్ర సంస్కృతపదా • స్తోకంపు సవ్వార్థముల్
పాఠినాథుని కాద్యశేష కవితా • భావానుమోదంబుగా
వాచస్పత్యము నానిఘంటునొనరిం • పన్ జన్మసాఫల్యమై
యాచంద్రార్కము నంత మొందని యశం • బార్జించితో! చాలదే !!

క. కరపంగలదీశోశము
కటపంగల దఖిలశాస్త్రు • గ్రంథార్థములన్
కరపంకజ సంకోభన
కరమై కవిలోకకల్ప • కమునై చెలంగున్.

ఉ. ఈమహనీయ శోశమటు • లేమహనీయుండు కూర్పగల్గె “ము
న్నీ మహిరెండుబాసలకు • నేనె నమర్తుడ!” నంచుగూర్చితో
శ్యామలకామశాస్త్రి ! నిను • సంభవ మొందిన యాంధ్రమాతయుం
బేముడిగన్న మాతయును • బెంచిన మాతయు నెంతధన్యులో !!

మహారాజ శ్రీ, కవిశేఖర, భోగరాజు నారాయణమూర్తి పంతులుగారు.

టీచరు. యమ్, ఆర్, కాలేజీ; సంస్థానకవులు. విజయనగరము.

విద్యదవతంసమా !

తమ యాంధ్రవాచస్పత్యము నన్నద్యుతానంద పరపకుండేసినది. భాషాపోషకులు, పదా
న్యశేఖరులునగు మహారాజులు వేలకొలదివెచ్చించుచుండగొందలు విద్వాంసులు సంవత్సర
ములకొలదిఁబనిసేయుచుగొనసాగింపవలసిన యీమహాత్కార్యమును, “ధనుర్విద్యకర్తృసునిం”
బోలు సాహిత్యవిద్య కనహాయకూర్తులై నిర్వహింపంబూనిన మిహ్మాంధ్రదేశము వేనోళ్ళ
క్లాఫించుచున్నది. తమశోశము శేవలము శోశమాత్రస్థుగాక, విజ్ఞానసర్వస్వము తెఱంగున
వివిధవిషయ వివరణవిజ్ఞాన విపులంబై, భాషకుఁజిరకాలమునుండియుఁ దొలంగనికొఱంత నచిర
కాలమునన తొలగించినది. మీమహోద్యమము నిర్విఘ్నముగఁగొనసాగుగాక !

ఉ. ఈమహనీయశోశము న • హీనపరిశ్రమ శోర్ని కూర్చియా
సోమ దివాకరంబగు య • శోవిభవంబును గొంటివెన్నియో
నోములు నోచిగాంచిన త • నూజుండవైతివి తెన్దుమాతకో
శ్యామల కామశాస్త్రి బుధ • సత్తమ ! నీకుఁజిరాయుధన్నతుల్.

శ్రీ వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ కొట్ల శ్యామల కామశాస్త్రిగారికి.

నమస్కారములు.

ఆర్యవర్యా,

తమచేరచింపఁబడిన “ఆంధ్రవాచస్పత్యము” నేటివఱకు పఠించుచుండునది నామఁదుసంపుట ములను చూచితిమి. చాల ఆనందము కలిగినది. ఇందనుక శబ్దరత్నాకర మొక్కటియే తెనుఁగు భాషకు ముఖ్యముగ శరణ్యమైయుండెను. సూర్యారాయ నిఘంటువొక్కటి బయలుదేరెనని వింటిమికాని, నేటికిని కామభాగ్యమబ్బవయ్యెను. విజ్ఞానసర్వస్వమును వ్రాయఁగఁకఁగము కట్టుకొనెడి విపశ్చిద్వరేణ్యులకు—మీ ఆంధ్రవాచస్పత్యము కుడిభుజముకాఁగలదు. ప్రకృతులకు వికృతులు కూర్చఁబడినవి. పర్యాయపదములీయఁబడినవి. లోకోక్తులు—స్థాయములును చేర్చఁ బడినవి. ఇవియవియనీల ? ఈ వఱకు నిఘంటువులలో లేనియంశము లెన్నెన్నియో యిందు న్నవి. పుణ్యక్షేత్రముల నామములనుగూర్చి వ్రాసినట్లే—చారిత్రకముగాఁబ్రసిద్ధి కెక్కిన ముఖ్యనగరరాజముల పేళ్లనైనను చేర్చిన ఇంకను బాగుండెడిది. ఉదా:—కలకత్తా (కాళీ ఘట్టము). తరువాత ఆస్యదేశియులైనను—చుహూదీయ స్త్రీయనెడి అర్థమిచ్చు—బీబీ—బూబు. ఇట్టి శబ్దములనుకూడ కూర్చుదురుగాక. ఇక్కార్యము అనుబంధమున జరిగిననుజనుగవచ్చును. ఏమైనను ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతీత్యాదివిరుదాఁకితులగుమీచేరచింపఁబడిన ఆంధ్రవాచస్పత్యము సాహిత్యమును సంపాదించుకొను విద్యార్థులపాలి కామధేనువైకపిశ్చరులపాలి కల్పవృక్షమై ప్రకాశించుననుటలో సతిశయోక్తి లేకమయిననులేదు. ఇట్టి గ్రంథరాజముల రచింపను ప్రకటింపను పరమేశ్వరుండు మీకు చిరాయురారోగ్యైశ్వర్యములఁ బ్రసాదించుఁగాక.—

ఇట్లు, బుధజనవిధేయులు.

1. N. Virabhadraswamy, బి. ఏ., యల్. టి.—హైద్రాబద్—మ్యానిసిపల్

హైస్కూలు, విజయనగరము. ది 16—6—38 సం॥

2. న్యాసాపజ్ఞుల సత్యవారాయణమూర్తి.

మ్యానిసిపల్ హైస్కూలు తెనుఁగుపండితుండు అనకాపల్లి.

၁၆၁

మొదటి పాఠము

[illegible]

త

తంట్రియము. దే. వి. రూ-తంట్రియము *: చూ,
-పుట్టుచున్నది. (దీని ఆకులలోను విత్తుల
లోను 'క్రైస్తోఫానిక్ ఆసిడ్' గలదు,
ఇది తామరకు సిద్ధాపదము.)

తంట్రియము. దే. వి. —పై—

తండకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = దంతియ.
ఇంటిదూలము: చూ, మదనచేతులు; 2. కాటు
కపిట్ట: చూ, పిచ్చేక; 3. నురుగు: చూ,
ఫేసము; 4. కాలికివేసికొనెడునగ : చూ,
భూషణము. 2.

తండము. సం. వి. అ. పుం. = తండా. లంబా
డీల గుంపు: చూ, సమాహము.

తండనము. సం. వి. అ. పుం. 1. కమ్మరకొలిమి:
చూ, రంధ్రము. 1; దే. వి. (1) మంగలి
వెండుకల నూడచెటికెడి పనుముట్టు:
కుటిలిక, తంటనము; వా. (2) జీరివానా,
తంటనము.

తండా. పై. వి. 1. = తండ. లంబాడీల గుంపు:
చూ, సమాహము; 2. సరకునింపిన గోనెల
సమాహము.

తండ్రి. దే. వి. రూ-తండ్రి: చూ, పితరుడు. 1.
తండు. దే. స. కి. ఇయ్యవలసినధనమును
పోయియుడుగు. (తండుకొనుఅనియు)

తండుగోల. దే. వి. (తండు + కోల) చేరగల
బొడిచెడు చిల్లకోల, మండము. పంచ.
వేం. 1, ఆ. 614: చూ, సర్వల.

తండురీణము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడుగు
నీరు: చూ, శుక్తము. 1; 2. కీటకము: చూ,
పురుగు; 3. బొబ్బరలు: చూ, ధాన్యము.
తండులకాలింగనము. అం. ఆలింగనములు పదు
నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆలింగనములు.

తండులఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలి *: చూ,
కొంకి.

త. ఒకయత్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంటి.
చూ, సంయోగము; 2. నిశ్చయము: చూ,
సత్యము; 3. కోపము: చూ, రోషము;
4. తోక, పందితోక (అనికొందలు):
చూ, వాలము. 1; 5. పరస్పరవిరోధమును
గలుగజేయు మాట: చూ, శబ్దము. 2;
6. దొంగ: చూ, ముచ్చే. 1; పుం. న.
7. ఆడుట; విణ. 8. ఆడించువాడు; 9. ప్ర
స్తుతప్రయోజనపుమాట: చూ, శబ్దము. 2;
10. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 11. లక్ష్మీ
ముఖము; అం. 12. దంత్యములలో నొకటి:
చూ, దంత్యములు; 13. పరుషములలో నొ
కటి: చూ, పరుషములు.

తంకర. దే. వి. తుచ్ఛధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
తంగు. దే. వి: చూ, రూ-టంగు.

తంగువాలు. దే. వి: చూ, రూ-టంగువాలు.

తంగెడు. దే. వి. రూ-తంగెడు *: చూ, హేమ
పుష్పకము.

తంగేటిజేన్ను. జా. సులభముగా లభించునది.
“అపవర్గ కాంక్ష చేనాకొన్న వానికెదంగేటి
జేన్ను శ్రీరంగశాయి.” కవికర్తలసాయనము
తంగెడు. దే. వి: చూ, రూ-తంగెడు *.

తంట. దే. వి. రూ-తంట. 1. అప్పు: చూ,
బాకి. 2; 2. మోసము: చూ, వంచన;
3. అతలకుతలము: చూ, శ్రమము. 1; 4. కల
హము: చూ, యుద్ధము; 5. కొండియము-
రూ-కొండెము. చోడి-రూ-చోడి.

తంటలమారి. దే. విణ. రూ-తంటలమారి. కల
హకారి: చూ, నూచకుడు. 1.

తంటనము. వా. వి. 1: చూ, తండనము. (1);
2: చూ, తండనము. (2).

తంట. దే. వి: చూ, రూ-తంట.

తండులము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బియ్యము; 2: చూ, వాయువిడంగము*. (ఇట్లు తండు లీయక - తండులుపు.)

తండులాంబువు. సం. వి. ఉ. న. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1. [ధండిరము.

తండులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టి *: చూ, తండులీకము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

తండులీయకము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

తండులీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—;

2. ఒకానొక ధాన్యము: చూ, ధాన్యము;

3: చూ, వాయువిడంగము*.

తండులేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తండులి*.

తండులోత్తము. సం. వి. అ. న: చూ, తండు లాంబువు.

తండులోదకము. సం. వి. అ. న. —పై.—

తండువు. సం. వి. ఉ. పుం, ఉ. స్త్రీ. 1. =

తెగ్గడ్డు-తెడ్డు. రూ-తందువు-తర్దువు. హస్తా కారమైన దారువు: చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 6.) ; 2. = తెగ్గడ్డు-తెడ్డు. రూ-తందువు-తర్దు-తడ్డు-తడ్డువు-తర్దువు. నావ నడపు తెడ్డు: చూ, వీలి. 2; ఉ. పుం. 3. నండిశ్యరుడు(శ.ర.) (తుండిఅనిఅమరము): చూ, వృషభము. 1.

తండెలు. దే. వి. రూ-తండేలు: చూ, సరంగు.

తండేలు. దే. వి. —పై.—

తండోప తండము. మి. వి. 1: అహమహమిక, అహంపూర్విక; వా. వి. బ. 2. గుంపులు గుంపులు. “తప్పలెన్నవారు తిండోపతం డంబులు” వేమన శతకము.

తండి. దే. వి. 1: చూ, పిత్తుడు. 1; అం.

2. స్త్రీరక్షకుల లాటుగురిలో నొకడు: చూ, స్త్రీరక్షకులు; 3. గయాపిండ దానార్హ లలో నొకడు: చూ, గయాపిండదానార్హులు.

తండికి పూర్ణాయుర్దాయమునిచ్చు జాతకుడు.-

పా. (ఎ) నవమాధిపతి స్వక్షేత్రమందున్నను, ఉచ్చయందున్నను, పాపగోహసంబంధము లేక శుభగోహ సంబంధమున్నపుడును, (బి) పితృస్థానమందు శుభులుండి పాపగోహ సంబంధము లేకుండినను, (సి) పితృస్థానము కర్మటకముయొద్ద గురునకు పాపగోహసంబంధము లేకుండినను, (డి) పితృస్థానాధిపతి పాపసంబంధములేక శుభసంబంధియైనను, (ఇ) పితృస్థానము శుభగోహమధ్యస్థమయి యుండునపుడును, (ఎఫ్) పాపసంబంధములేక పితృస్థానమందు శుభులుచ్చు స్థలై యుండునపుడును, (జి) నవమాధిపతి పరమోచ్చ స్థానమందుండి గురునితోఁగలసినను, లగ్నమునకుఁ గేంద్రముయందు శుక్రగ్రహున్నను తండికి దీర్ఘాయుర్దాయము గలుగును. [హుండు. 1.

తండితండి. దే. వి. తాత. చూ, పితామ

తండినిగర్భములోనుండునపుడుచేపెడి(శిశువు)

జాతకుడు. పా. (ఎ) నూర్వండు 8—8—12 స్థానములలోనుండి, అష్టమాధిపతి నవమముననుండి, వ్యయాధిపతిలగ్నముననుండివృత్తమాధిపతి పంచమమున నుండునపుడును, (బి) దివమందు జననమై, రవి పాపులతో సంబంధించి, రవికిఁబంచమ నవమముల యందుఁ బాపగోహములుండి, జననకాలమునను వీరిలో నెవరియైన దశవచ్చినపుడును, (సి) రాత్రీ జననమై, శనిపాపులతో సంబంధించి యట్టిశనికి బంచమనవమములయందుఁ బాపగోహములుండి, వీరలలో నెవరియైన దశజననకాలమునను వచ్చినపుడును శిశువు గర్భములోనుండఁగ తండి చనిపోవును.

తండిని బాల్యమందుఁజేపెడి జాతకుడు. పా.

(ఎ) రవిశనులుగూడి 12 వ స్థానమందుండి, క్షీణచంద్రుడు సప్తమస్థానమునందుండి.

శుభగ్రహసంబంధములేక జననకాలమునకు
 పీరిలో నెవరిదశయైన వచ్చినయెడలను, (బి)
 ద్వాదశమున శనిరాహువులుండి, క్షీణ
 చంద్రుండి సప్తమముననుండి, శుభగ్రహ
 సంబంధము లేనియెడలను, (సి) రవిపాపుల
 తోగలిసి, 9వ స్థానమందుండి, జననకాలము
 నకు పీరి మహాదశవచ్చినయెడలను, (డి) రవి
 మజలలు, లగ్నపంచమ నవమ ద్వాదశ
 ములలో నెచ్చటనైననుండి, శుభగ్రహసంబం
 ధములేక పీరిలో నెవరిదశ మహాదశ జనన
 కాలమునకు వచ్చినయెడలను, (ఇ) 7వమమందు
 రాహువుగాని, కేతువుగాని యుండి జనన
 కాలమునకు పీరి దశవచ్చిన యెడలను,
 (ఎఫ్) పితృస్థానాధిపతియున్న రాశ్యధిపతి
 పితృస్థాన మందుండి రవి రాహువుతో
 గలిసి శుభసంబంధములేక జననకాలమునకు
 పీరి దశవచ్చినయెడలను, (జి) నవమాధిపతి
 రాహువుతో గలిసి, నవమమందుండి, జనన
 కాలమునకు నీరాహుదశ వచ్చినయెడలను
 (హెచ్) పితృస్థానాధిపతి రవిలోగాని
 రాహువుతోగాని కలిసి అష్టమాధిపతి సం
 బంధముండి, శుభసంబంధములేక జననకాల
 మునకు పీరిదశవచ్చిన యెడలను (ఐ) పితృ
 స్థానాధిపతికి రవిరాహువులు అష్టమ మం
 దుండి శుభసంబంధము లేనపుడును, (జే)
 పితృస్థానాధిపతికిని రాహువునకును షష్టా
 వ్యమముగలిగి, పీరిలో నెవరిదశ దశవచ్చినపు
 డును, (కే) ఏగ్రహములయిన పితృస్థాన
 మందుచ్చ యందుండి, రాహువుతో గలిసి
 పీరిదశవచ్చియుండిన యెడలను, (ఎల్) నవమ
 మందు పాపులు శుభసంబంధములేకయుండి,
 పీరిదశ వచ్చియుండునపుడును, (ఎమ్) సిం
 హమందు రాహువుగాని, కేతువుగాని
 యుండి, పాపగ్రహములతోగూడి, పీరిదశ
 వచ్చినపుడును, (ఎన్) జననకాలమునకు

రాహుమహాదశవచ్చి యీరాహువు పితృ
 స్థానాధిపతితోగూడి, శుభగ్రహ సంబం
 ధము లేనపుడును బాల్యమున తండ్రి చేసి
 పోవును.

తంతి. వై. వి. 1=తంతి. తీగియ: చూ, నూ
 త్రియ. 1; 2. వీతె మొదలగు వానికి వేసెడు
 ఉక్కు కమ్మ: చూ, సారణి. 3; వా. వి.
 3. వార్తలనందించెడి ఉక్కు తీగె, తంతువు.
 తంతియ. దే. వి. రూ. తం తె. మెట్టు: చూ, సోపా
 నము. (బ. తంతియలు = మెట్లు.)

తంతిపు. దే. వి: చూ, సంధ్యమును. ఆం, భా.

పు. 140. (తరితీపు అని కొందఱు)

తంతు. వై. వి. 1. = తంత్ర. త్నద్రదేవత
 కొలువు. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, పండు
 గ. 2; 2.=తంత్రమ్. ఉధయార్థసాధక మైన
 ఉపాయము: చిట్టె. (సం.ప.).—తంత్రము;
 3. వివాహదులలోజేయు కార్యవిశేషము.

తంతుకాష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. సాలెవాని

నాడె: చూ, నాడె; 2. నూలు వడికెడు
 కదురు: చూ, తర్కువు. [చూ, పురుగు.

తంతుకీటము. సం. వి. అ. పుం. పట్టు పురుగు:

తంతునాగము. సం. వి. అ. పుం. నెగడు: చూ,

మత్స్యము. 1. [పురుగు.

తంతునాథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె

తంతుధము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆవాలు: చూ,

సర్ప పము. [పురుగు.

తంతునాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె

తంతునాయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

సాలెవాడు; ఆం. 2: చూ, జాతులు.

తంతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నూలిపోగు:

చూ, నూత్రియ. 1; 2: చూ, తంతునాగము;

3: చూ, తంతి. 2; 4: చూ, తంతి. 3.

తంతున్నేహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతు
 ధము.

తంత్రే. దే. వి: చూ, చూ- తంత్రము.

తంత్రకము. సం. విణ. కౌత్తది (బట్ట): చూ, పస్త్రము.

తంత్రభేదము. అం. శివహక్తములగు చతుష్టయ తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

తంత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తంతు.2;

2. స్వరాష్ట్రచింత. (చూ, ఆవాపము. 4);

3. వ్యాకరణ శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 4. కుటుంబవ్యాపారము; 5. ఉత్తమమైన ఔషధము: చూ, మందు. 1; 6. నవవిధజ్యోతిషగ్రంథములు: చూ, సిద్ధాంతము.2.

(చూ, జ్యోతిషము.); 7. పరిధానము: చూ, తైర్వియము; 8. నూలుపడుగు: చూ, మగ్గము;

9. పరిజననము: చూ, పరివారము.1; 10. ఒకానొక వేదశాఖ: చూ, వేదము; 11. కారణము: చూ, హేతువు.1; 12. ఇల్లు చేయఁదగిన

దనుట; 13. ఒకపదమునకు రెండగుములు గలిగియుండుట; 14. తంతు. తుదగ్గిదేవతా

రాధనము: చూ, పండుగ. 2; 15. ఆగమములు ఇరువదెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,

ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు)

తంత్రములు. అం. 1. మిత్రలొకము, మిత్ర

భేదము, సంధివిగ్రహము, లబ్ధనాశము,

అసంపేక్ష్యకారిత్యము. (5); 2. అవ్యాజ

పాలినియది. — అవ్యాజపాలినీ, రాజ్య

లక్ష్మీ పరిపాదక, సర్వసామ్యాజ్య, అంగ

రగమన, రాజ్యపాలన, స్త్రీబాలరాజ, చా

మరదవంద్య, పరిహర్షరాజ, ధీర, గామ

పాలన, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, దుర్గపాలన, ప్రా

ణలక్ష్మీప్రయోగ, ప్రభాలక్ష్మీప్రయోగ, తోయ

లక్ష్మీప్రయోగ, గంధలక్ష్మీప్రయోగ, పుష్పల

క్ష్మీప్రయోగ, కామరూప, కళాజీవనిక, కుంజ

కంబళ, కనకపరియోగ, బోధినీ, సత్యలక్ష్మీ

ప్రయోగ, పాదుక, ప్రజ్ఞాలక్ష్మీప్రయోగ, భట

క, చాపలేప, శల్య, భీమలక్ష్మీప్రయోగ, మణి

స్థానపరియోగ, పాతాళగమన, మర్రిని,

స్ఫులింగలక్ష్మీ, శంఖముద్గత, చక్రాయుధ

ప్రయోగ, భైరవాది ప్రయోగ, నూపతంత్ర,

లేఖతంత్ర, పృథ్వి, అశ్వ, గజ, గోరక్ష,

విశ్వరూపి, కుల్మ, నిత్యలక్ష్మీప్రయోగ,

జీవని, గిరి, నన, స్థానాపత్యప్రయోగ,

శ్రీసర్వదంజినీ, విష్ణుచ్ఛేద, శరణ, శం

గకాద్యప్రయోగ, నరవాహన, స్తంభినీ,

దాహినీ, మారణి, ద్వేషిణి, మృతసంశీలనీ,

ఉచ్ఛాటన, తోషణి, ఆకర్షణ, హా, పేఖ

శికా తంత్రములు (60); 3. శివహక్తము

లగు చతుష్టయ తంత్రములు. — రుహమచూ

శంబరము, యోగినీ బాలశంబరము, తర్వ

శంబరము, సిద్ధశైరవ తంత్రము, కాలాగ్ని

శైరవ తంత్రము, అగ్నిశైరవ తంత్రము,

శక్తిశైరవ తంత్రము, యోగినీ శైరవ తం

త్రము, మహాశైరవ తంత్రము, పరిధాన

శైరవ తంత్రము, బాహ్యతంత్రము, మహా

శక్తి తంత్రము, కామో తంత్రము, వైష్ణవి

తంత్రము, వారాహీ తంత్రము, ఇంద్రాణి

తంత్రము, చామండా తంత్రము, విషమూర్తి

తంత్రము, యమశాస్త్ర తంత్రము, చంద్ర

జ్ఞాన తంత్రము, మాలినీశక్తి, మహాసమ్మో

హనము, వామజాప్త తంత్రము, మహాదేవ

తంత్రము, వాతూలము, వాతూలోత్తరము,

కామికము, హృద్యేవ తంత్రము, తంత్రభే

దము, గుహ్యతంత్రము, కలూషాచము,

వాచ్యాయ నాదికము, కళాసారము, పం

డికామతము, మతోత్తము, ఓక్షాగ్నిము,

తోర్వతము, తోర్వలోత్తరము, సంచామృ

తము, రూపభేదము, భూతోద్ధామరము, కుల

సారము, కుగోడ్డికము, కులచూడామణి,

సర్వజ్ఞానోత్తమము, మహాకాళీ మతము, అరు

ణేకము, మిలినేకము, విమంశీశర్వము,

పూర్వము, పశ్చిమము, దక్షిణము, ఉత్తరము, నిరుత్తరము, విమలము, విమలోద్భవము, దేవీమతము, శుభాగమపంచకము, వశిష్టసంహిత, సనకసంహిత, శుకసంహిత, సనందనసంహిత, సనత్కుమారసంహిత (మహావిద్యలు 18 యును ఉపవిద్యలు 48 ను గూడిచతుష్టవిద్యలయ్యెను. సార. సం. 75వ.)

తంత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తంత్రి. లోహపుత్రుఁగఁ: చూ, సారణి. 3; 2. తిప్పత్రుఁగఁ: చూ, సోమవల్లి; 3. నాడి: చూ, నరము. (1)

శంత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తంత్రి. 2. తంత్రాత్మరసము. సం. వి. అ. న. ఆనుగోవి: చూ, మగ్గము.

తందనము. నై. వి. తానః. మాటిమాటికి తానశబ్దపూర్వకముగా చేసెడు రాగాలాపము. కళా. 3, ఆ. 197: చూ, స్వరము. 2.

తందర. నై. వి. తందరి. 1. తూగు, కునికిపాటు: చూ, పరిమాల; 2. నిద్దుర: చూ, స్వప్నము. 2. [లోదకము.

తందరీణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తండుతండువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-తండువు. [తండురీణము.

తందూరీణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తందరి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=తందర. చూ, తందర.

తంద్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

తంద్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

తంపటి. వా. వి. మండలో తేగలులోనగు వానిని సంచితబోగిలఁజెట్టిగడ్డిలోనగువానిచేతనుడికించుట.

తంపటిదోసకాయ. జా. కృమివిరుద్ధముగా తయారైనది. [పద్మము. 1.

తంపర. దే. వి. తామరగుంపు, పండము: చూ,

తంపి. దే. వి. రూ-తంపి. 1. బానిగుంట: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కయ్యము: చూ, యుద్ధము. తంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; దే. వి. (1) తంబత్రుఁగఁ: చూ, శింబి.

తంబళ. దే. వి. రూ-తంబళి-తంబన-తమ్మళి-తంబిగ. 1. శివార్చనచేసి బ్రదికెడు జాతి. (తంబళవాడు, తంబళది); 2. అర్చకుడు: చూ, పూజోరి; 3. శివార్చకుడు: చూ, పూజోరి; 4. విష్ణుర్చకుడు: చూ, పూజోరి.

తంబలి. దే. వి. —పై.—

తంబిగ. దే. వి. —పై.—

తంబు. దే. వి. రూ-తమ్మడు: చూ, సహోదరుడు. (ఇది వాత్సల్య సంబోధనమునందు వాడఁబడును.)

తంబుగ. దే. వి. మెద నిడుపుగా నుండెడు చెంబు: చూ, పార్శ్వము. 8.

తంబుర. నై. వి. తంబురు. రూ-తంబురా-తంబుఱ-తంబుటా. ఉ. రా. 6, ఆ. 116: చూ, పీఠే.

తంబురా. నై. వి. —పై.—

తంబుఱ. నై. వి. —పై.— (తంతి + బుఱ) (ద్వయమని శబ్దరత్నాకరము) ఉ. రా. 6, ఆ. 116. (నైకృతమనికొందఱు)

తంబుటా. నై. వి. —పై.—

తక. పా: చూ, కిట.

తకతక. దే. వి. తాళమునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

తకపికలాడు. దే. అ. కి. (తకపికలు + ఆడు) ఇట్లుచలింపే. శకాం. 4, ఆ. 81: చూ, సలింపే.

తకపికలుసేయుట. జా. ఎచ్చేతల్గులు సేయుట. “మకరాంకుని యనుగు మేనమామకు నీకుందకపికలు సేయవలదనుము.” విజ. 2, ఆ. 196.

తకరరు. వా. వి: చూ, రూ-తకరారు.

తకరారు. వా. వి. 1. భేదము; 2. వివాదము.

తకాలి. హిం. వి. నేద్యముచేయుటకై సహాయముగా నియ్యబడెడు సామ్యు.

తక్క. దే. అవ్య. కాక: చూ, వినా.

తక్కటి. దే. వి. మాఁడు ముఖములుగల దీపారాత్రికపు తట్ట.

తక్కడ. వై. వి. 1. తర్కారీ. రూ-తక్కిడ-తక్కడ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపద్మము. 1; వై. వా. వి. 2. త్ర్యంకటమ్. (పేముతట్టలు వేలవేసిన) తక్కడ-రూ-తక్కిడ-తక్కిడి-తక్కడ: చూ, తాను.

తక్కరి. వై. వి. 1. తర్కారీ*: చూ, వైజయంతి. 4; వై. వి. రూ-టక్కరి. (తత్తు+అరి) 2. మోసకాడు. జై. 8, ఆ. 111: చూ, వంచకుడు; 3. వంచకురాలు: చూ, స్త్రీ.

తక్కిలి. వై. వి.: చూ, రూ-తక్కిరి. 1. *

తక్కిరి. వై. వి.: పై.

తక్కిలి. వై. వి.: పై.

తక్కిడ. వై. వి: చూ, రూ-తక్కడ. 1—2.

తక్కిడి. వై. వి. 1. తస్కర. మోసము: చూ, వంచన; 2. తర్కారీ. జయంతి*: చూ, వైజయంతి. 4; 3. చూ, రూ-తక్కడ. 2.

తక్కిడికాడు. వై. వి. మోసకాడు. అచ్చ. సం. కాం. 47: చూ, వంచకుడు. 1.

తక్కిల. వై. వి.: తర్కారీ*: చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కిలి. వై. వి.: పై.

తక్కు. వై. వి.: తక్కు. రూ-టక్కు. 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. అనత్యము: చూ, వితథము; 3. న్యూనము: చూ, నెలితి. 2;

దే. వి. 4. మిగులు. భార. సా. 2, ఆ. 80: చూ, శేషము. 1; దే. వి. 5. ఇతరము: చూ, పరాయి; దే. అ. కి. 8. తవ్న.

భార. సా. 2, ఆ. 130: చూ, మిడివోపు; దే. స. కి. 7. విడుచు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 306: చూ, విసర్జించు; వై. అ. కి. 8. టక్కుచేయు: చూ, వంచించు.

తక్కుడు. దే. వి. తక్కుట. నిర్వ. 4, ఆ. 86. తక్కులాడి. ద్వ. వి. (తక్కులు + అడి): చూ, రూ-టక్కులాడి.

తక్కులాడు. ద్వ. వి. (తక్కులు + అడు): చూ, రూ-టక్కులాడు.

తక్కువ. దే. వి. కొఱత: చూ, నెలితి. 2.

తక్కువపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, లోపించు. 2.

తక్కువపఱచుట. దే. వి: అధఃకరణము, అధఃకారము.

తక్కువపాటు. ద్వ. వి. 1. కొఱతపాటు. భార. ఆర. 6, ఆ. 17: చూ, లోపము. 2; 2. న్యూనము: చూ, నెలితి. 2.

తక్కు. దే. వి. 1. రెండువీసెలయెత్తు. రూ-తక్కుడు, ఎత్తు, ఎత్తెడు, రెండువీసెలు; వై. వి. 2. తర్కారీ*: చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కుడ. వై. వి. 1. తర్కారీ. తక్కిలి, తక్కోలకము*: చూ, వైజయంతి. 4; 2. తర్కారీ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపద్మము. 1; 3. త్ర్యంకటము: చూ, తక్కడ. 2.

తక్కుడు. దే. వి.: చూ, రూ-తక్కు. 1.

తక్కుఱ. దే. వి. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

తక్కుల. వై. వి.: చూ, రూ-తక్కుడ. 1.

తక్కుడ. వై. వి.: పై.

తక్కుల. వై. వి.: పై.

తక్కును. దే. అ. కి: చూ, యత్నించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 79.

తక్కోలకము. సం. వి. అ. న. రూ-కొలకము*. చూ, తక్కడ. 1. (తక్కోలకలమని కొందఱు.)

- తక్కులము. సం. వి. అ.న:చూ, తక్కులకము తగరు. వై. వి. 1. తగరు. పొట్టేలు: చూ, తక్కులబుట్టు. మి. వి: చూ, కటిఫుము. మేషము. 1; అం. 2. దిక్పాల వాహనములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్పాల వాహనములు.
- తత్తు. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తత్తు. తగరురవుతు. వై. వి. తగరు రాహుత్త. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు తగరు బాబాసామి) తక్కుము. సం. వి. అ. న. పాతికపాలు నీళ్లుచే తగవరి. దే. వి. (తగవు + అరి) రూ-తగువరి. తగ్గును. సం. వి. అ. పుం. పెరుగుచిలి న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3.
- తక్షకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తక్షకుడును తగవు. దే. వి. రూ-తగువు. 1. న్యాయము. సర్పరాజు: చూ, సర్పము; 2. వడ్లవాడు. భార. ఉద్యో. 2, అ. 64: చూ, సత్యము. 1; రూ-తక్షుడు-తక్షానుడు (కృశముగాఁజేయువాడు): చూ, స్వర్ణకారుడు. 2. తగుట; 3. ధనాది నిమిత్తమైన జేగడము: చూ, యుద్ధము; 4. పెండ్లవ్యయం పెండ్లికూతునకు తల్లిదండ్రులిచ్చెడు బహుమానము; విణ. 5. తగినది, యుక్తము. భార. తక్షణము. సం. వి. అ. న. 1. (మాని) చెక్కుట; వా. వి. 2. జరుగుడు, వెంటనే: చూ, అకస్మాత్తు, డబ్బాటు. (స్త్రీ). 2, అ. 62: చూ, సమీచినము. 1; తక్షణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). బాడిన:చూ, వాశి. వా. పి. 6. తగాదా. "తగవు తెచ్చివాడు." తక్షణిల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తక్షణియను దేశము: తగవుగోరి. దే. విణ. (తగవు + గోరి) సంధిచే చూ, దేశము. [కుడు. 2. తగవుగోరి. దే. విణ. (తగవు + గోరి) సంధిచే తక్షుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-తక్ష యువాడు: చూ, మధ్యస్థుడు. తగటి. దే. విణ. (తగటు + ఇ) రూ-తగటి. తగాదా. వా. వి. 1. తగవు; 2. వ్యాజ్యము. సరిగది: చూ, వస్త్రము. తగాయదా. వా. వి. —పై. —
- తగటి. దే. విణ. —పై. — [193: చూ, సరిగ. తగిన. దే. వి. తంబెముక:చూ, పుష్పన్నాటము. తగటు. దే. వి. జేలతారు. అచ్చ. బాల, కాం. తగు. దే. ఆ. కి. 1. ఒప్పు. ఆం. భా. తృ. తగడు. దే. వి. బంగారు లోనగుకానితేను. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. యుక్తమగు: పాండు. 3, అ. 202: చూ, సరిగ. చూ, సరిచడు. 2.
- తగణము. పా. పెండుగురువులు ఒకలఘువు తగుకత్తి. ద్వ. వి. సాదనకు ఉచయక్తమైన గలది. ఉదా. — శ్రీరామ (చూ, అష్టగణ కత్తి: చూ, రిష్టి. 2. లక్షణము) [(చూ, ఉపగణములు.) తగులగట్టు. దే. స. కి. (తగులన్ + కట్టు) తగము. పా. త + గ. ఉదా. — విశ్వేశ్వరా. తగిలించు: చూ, తగులఁబెట్టు. తగరపాదికము. సం. వి. అ. న. తగరము: చూ, తగులబడు. ద్వ. ఆ. కి. (తగులన్ + పడు) లోహము. 1. తగులు, చిక్కు (స్వార్థమునపడు): చూ, లోబడు. తగరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తగరు. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1; 2. జిహ్వాముక: తగులఁబెట్టు. దే. స. కి. (తగులన్ + పెట్టు) చూ, నందివర్ధనము; వై. వి. (1). తమల- 1: చూ, తగులగట్టు; 2. కాల్పు: చూ, తగ్గుల. రూ-తవరము: చూ, లోహము. 1. దహించు.

తగులము, దే. వి. రూ-తగులు-తవులు-తౌలు తగులుడు. దే. వి. 1 : చూ, తగులుకొలు;

1. చొక్కా: చూ, వలపు. 2; 2. ఆసక్తి. 2. పెట్టుబడి: చూ, వ్యయము.

భార. వి. 2, ఆ. 281: చూ, వాంఛ; తగులుదల. దే. వి. —పై.—

3. అడ్డపాటు: చూ, వాచణము. 1. తగులుబడి. దే. వి. —పై.— [బడు.

తగులాటకత్తె, ద్వ. వి. (తగులాటము + కత్తె) తగులుపడు. ద్వ. అ. కి. చిక్క: చూ, లోఁ

తగులాటముగల ఆడువి: చూ, స్త్రీ. తగులువాటు. ద్వ. వి. తగులుపడుట.

తగులాటము. దే. వి. (తగులు + అట) తగులు: తగువు. దే. వి: చూ, రూ- తగవు.

చూ, బంధము. 1. (ఇది పోరాటము మాతా తగ్గించే. దే. స. కి): అతకరించే, తీసివేయు.

టము వంటిది.) పే. — కిందుపఱచే. అ. కి. — అటుగు

తగులు. దే. వి. 1. రూ- తవులు-తౌలు. ఆస

భార. ఆర. 2, ఆ. 62 : చూ, వాంఛ;

2. చొక్కా, అభిలాష: చూ, వలపు. 2;

3. పశువు మెడతొడిగు. ఆం, భా. ద్వ. 231:

చూ, నూత్రము. 1; 4. తగులాటము. కళా.

4, ఆ. 43: చూ, బంధము. 1; అ. కి.

5. చిక్క: చూ, లోఁబడు; 6. తాఁకు:

చూ, స్పృశించు; 7. సక్తమగు: చూ, మేళ

గించు. 1; 8. అంటు: చూ, లంకించు. 1;

9. పానగు: చూ, పానద్ర; 10. పట్టు

అయిలు కట్టుటకు ఖర్చు ఏమితిగలెను.”

, చూ, పట్టు; అం. పే. 11. తగులఁజేయు. కళా

3, ఆ. 197. తగులుచే-రూ- తగుల్పు-తవు

లుచే. తౌలుచే - తౌల్పు. (సం. ప.)

కిరించు; స. కి. 12: చూ, వెంబడించు.

తగులుకొను. దే. అ. కి. 1. మంటయెత్తు.

“అగుడినె తగులుకొన్నది.” : చూ, కాలు;

స. కి. 2. కామించు, రూ- తవులుకొను-

తౌలుకొను: చూ, సంఘోగించు.

తగులుకొలు. దే. వి. తగులుకొనుట : చూ,

లంకిపాటు.

తగులుగొండి. దే. వి. (విటుని) తగులుకొను

నట్టిది. (ఆడుది.): చూ, విలుకులాడి.

తగులుచే. దే. పే. చూ, రూ-తగులు. 11.

తగ్గింపు. దే. వి. చాక: చూ, వెల. 1.

తగ్గు. దే. వి. 1. తక్కువ. రూ- తగ్గుదల: చూ,

నెలితి. 2; అం. 2. త్రివర్గమునందొకటియగు

క్షయము. (త్రివర్గములు. — క్షయ స్థాన

వృద్ధులు. = తగ్గు నిల్కడ పెరుగుట): చూ,

వర్గములు; దే. అ. కి. 3. తక్కువగు: చూ,

సుక్కు. 4; 4. ఓనరిలు. ఆం, భా. త్వు.

96: చూ, తగ్గించు; 5. వెనుకకుఁదీయు:

చూ, వెనుకదీయు; 6. తెగిపడు. భార.

విరా. 4, ఆ. 87.

తగ్గుదల. దే. వి: చూ, రూ- తగ్గు. 1.

తచ్చేన. దే. వి. 1. అట: చూ, పరిహాసము;

2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

తచ్చేనలాడు. దే. అ. కి. పరిహాసించు: చూ,

విసాళించు.

తచ్చేననేయు. ద్వ. స. కి. (తచ్చేన + చేయు)

—పై.— పొందు. 1, ఆ. 199.

తటకా. దే. వి. సీవ్యెఱ: చూ, వెఱవెఱపాటు.

తటకాపడు. ద్వ. అ. కి. చేష్టలుతక్కు. సా-

2, ఆ. 37.

తటకాపాటు. ద్వ. వి. రూ- తటుకుపాటు.

తటతట. దే. వి. గుండెలదరుటలోనగువాని
యందగుననుకరణము. పృథ్వా. 3, ఆ. 126:

చూ, హూహూ.

తటతటాయించే. వా. ఆ. కి. 1. వెనుకముం
దులు ఆలోచించే; 2. సందేహించే.

తటమట. దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన;
విణ. 2. మోసముగలది. రూ. తటవట: చూ,
వంచకము; 3. కలతనొందినది. లక్ష్మీ. 4,
ఆ. 172: చూ, వ్యాకులము.

తటమటించే. దే. స. కి. 1. మోసపుచ్చు:
చూ, వంచించే; 2. కలచే. భాగ. 4,
స్కం. 748: చూ, కలగుండునెట్టు.

తటము. సం. వి. ఆ. న. 1. వరిమడి: చూ,
భూమి. 1. (చూ, పొలము); పుం. న.
2. = తట్టు. రూ-తటి. ఏటిబిడ్డ: చూ,
రోధన్య; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1;
పుం. 4. కొండచేతయ: చూ, పర్వతము.

తటవట. దే. వి: చూ, రూ. తటమట. 1-2-3;
4. కల్ల: చూ, వితథము.

తటవటచేయు. దే. స. కి: చూ, వంచించే.

తటవిటలు. వా. వి. బ. చిక్కులు.

తటవిట్లు. వా. వి. బ. —పై.—

తటస్థము. సం. విణ. 1. సమీపమందున్నది:
చూ, సమీపము. 1; 2. ఒకనూడినది:
చూ, సిద్ధము. 3; వా. వి. 3. కలుగఁజేసి
కొనకపోవుట. “తటస్థవృత్తి.”

తటస్థించు. సం. ఆ. కి. 1: చూ, సమీపించే;
2: చూ, సిద్ధింపే.

తటస్థుడు. సం. విణ. 1. న్యాయస్థుడు: చూ,
సత్యవంతుడు; వా. 2. కలుగఁజేసికొనని
వాడు.

తటాకపరివాహన్యాయము. పా. చెఱువు నీరు
నూముగుండా కొంచెముగానైన విడువని

యెడల గట్టు బద్ధిలయి నీరంతయుఁ బోవు
నను విధము.

తటాకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-తటాగము-
తడాకము- తడాగము. చెఱువు: చూ,
సరస్సు. 1; అం. 2. సంతానములు ఏడింటి
లోనొకటి: చూ, సంతానములు.

తటాగము. —పై.—

తటాన. దే. ద. కి. విణ. రూ.తటాలున-తటు
కున-తటుక్కున - తడుకున. దబ్బున: చూ,
వేగము. 3. [వారించే.

తటాయించే. దే. స. కి. అడ్డగించే: చూ,
తటారించే. దే. ఆ. కి. చొచ్చే. ఆం. భా.
తృ. 122: చూ, సోకు. 4. [మహిషము.

తటార్దము. సం. వి. ఆ. పుం. దున్న: చూ,
తటాలు. దే. వి: చూ, తటతట. కై. 6, ఆ. 13.

తటాలున. దే. ద. కి. విణ: చూ, రూ-త
టాన. వసు. 2, ఆ. 83.

తటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తటము. 2;
2: చూ, తటము. 3.

తటిత. సం. వి. త్. స్త్రీ. రూ-తటిత్తు-స్త
టిత్తు. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు.

తటిత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. —పై.—

తటిత్వతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మబ్బు: చూ,
మేఘము. 1; అం. 2. విద్యుత్తులు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, విద్యుత్తులు.

తటిత్వంతము. సం. వి. త్. పుం. రూ-తడిత్వం-
తము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

తటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

తటుకున. దే. ద. కి. విణ: చూ, రూ.తటాన.
కై. 4, ఆ. 107.

తటుక్కున. దే. ద. కి. విణ. —పై.—

తటుకుపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తటకాపాటు.
అం, భా. ప. 132.

తట్ట. దే. వి. 1. తలుకు: చూ, పాత్రము. 6;

2. వెదురుబద్దలులోనగు వానితో నల్లిన పల్లిక, చిన్నగంప (అనికొందలు) “ఎండు పుతట్ట-తక్కడతట్ట.” మొ: చూ, సజ్జ. 1.

తట్టగిల్లు. దే. అ. కి. తట్టయగు. [అ. 62.

తట్టము. దే. వి: చూ, టంగువాటు. కళా. 3,

తట్టన. వై. వి. దైగ్యము. ఉ, హరి. 3, ఆ.

123: చూ, స్తైర్యము. 1.

తట్టాడు. దే. స. కి. (తట్టు + ఆడు) (అడుగులు) ఇట్టట్టుఇడు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 147.

తట్టి. దే. వి. 1. కంచేము: చూ, పాత్రము. 6;

2. తెర. నిర్వ. 5, ఆ. 100: చూ, వేటతెర.

తట్టు. వై. వి. 1. = తటమ్. ఒడ్డు: చూ, రోధ

స్సు; 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2;

3. = పండ. రూ-తట్టువ-తట్టువము. గుఱ్ఱము:

చూ, హయము; 4. = పండ. రూ-తట్టువ-తట్టు

వము. కుత్సితాశ్వము, పొట్టిగుఱ్ఱము (అని

కొందలు): చూ, హయము; దే. వి. 5. శబ్ద

దోషములలో నొకటి; అ. కి. 6. కలుగు:

చూ, పుట్టు. 2; 7. తోచు: చూ, స్ప

రించు. 2; స. కి. 8. చేటుచే: చూ, పటత

లించు.

తట్టుగాలి. వా. వి. 1. పక్కినగాలి; 2. కోప

ము; 3. చిరాకు; 4. పోవుకాలము (పోయి

కాలము) “నీకు ఏమితట్టుగాలి వచ్చి

నదిరా.”

తట్టుచేయు. ద్వ. వి. కోటకొమ్మమీది అవ

యవము: చూ, సదనము. 1.

తట్టుపునుగు. ద్వ. వి. తట్టియైత్తిన మేలైన

పునుగు: చూ, పూతిపునుగు.

తట్టుముట్టాడు. ద్వ. స. కి. (తట్టుముట్టి +

ఆడు) (దారిద్ర్యము) చుట్టుకొను: చూ,

వేసించు.

తట్టున. వై. వి. =: చూ, రూ-తట్టు. 3-4.

సాం. 4. ఆ. 113).

తట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (తట్టు + వడు): చూ, బాధవడు. స్వా. 4, ఆ. 37.

తట్టువము. వై. వి. =: చూ, రూ-తట్టు. 3-4.

(కుత్సితాశ్వము.-అచ్చ. బాల, కాం. 37).

తట్టువా. వై. వి. = —వై. —

తట్టువిలుగెబడు. ద్వ. అ. కి. తొప్పరిల

బడు. ఆం, భా. తృ. 101: చూ, చాలు. 3.

తట్ర. వై. వి. = త్వష్ట. బంగారు పనిచేసి బది

కడి జాతి (తట్రవాడు-తట్రది): చూ,

స్వర్ణకారుడు.

తటుగి. వై. వి. = —వై. —

తడ. దే. వి. 1. ధన్వము * (దీనిభేదము గూబ

తడ) (గాత్రీవృత్తము): చూ, మహాబల;

2. అడి: చూ, వారణము. 1; 3. కడ: చూ,

సమీపము. 1.

తడబడు. ద్వ. అ. కి. (తడ + పడు).

1. తొట్టుపడు: చూ, సంభ్రమించు;

2. వ్యత్యాసపడు. కళా. 3, ఆ. 10: చూ,

వ్యత్యస్తమగు; 3. చలించు: చూ, సలించు.

(పేర. తడబటచు.)

తడబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, వ్యత్యయము.

స్వా. 4, ఆ. 52; 2. చలనము: చూ, లోలము.

తడక. దే. వి. రూ-తడికి-తడికె-తడక. 1. దడి,

ఈతబద్దలు లోనగువానితో నల్ల గుడిసె

లకు అమచ్చడు తలుపు: చూ, వాకిలి,

2. పక్షుల వేటాడువాడు మఱుగుగా

నుంచుకొనెడుసాధనము. భాగ. 7, స్కం. 53;

వా. 3. ఒకానొకధ్వని. “తత్తడక తడక.”

తడకట్టు. దే. వి. 1. అడ్డగింత. రా. వి. 3,

ఆ. 8: చూ, వారణము. 1; స. క్రి. 2. అడ్డ

గించు: చూ, వారించు.

తడకదోపరి. దే. వి. తడికతోసివేసి లోపల

దూతెడు దొంగ. రూ-తడికదోపరి-తడికె

దోపరి: చూ, ముచ్చే. 1.

తడకాలు. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము. ఆంధ్రా.

ద్వి. తు. 209 (చూ, విన్నాణములు.)

తడకము. దే. వి. రూతణగము-తణగాము-

తడాకము. పక్కాల్లి, పద్మాకరము, ఎద్దు

మీద నీళ్లు తెచ్చెడు తోలుసంచి: చూ

సంచి. [నడి. 3.

తడప. దే. వి. కట్టుగానుండు నార: చూ,

తడపెట్టు. దే. స. కిరి. తడఁబఱచే.

తడయు. దే. అ. కిరి. ఆలస్యముచేయు: చూ,

వివరించు. 3. [డియు.

తడవ. దే. వి: తరవాయి, అవృత్తి: చూ, వెం

తడవాడు. దే. అ. కిరి. (తడవి + అడు) 1: చూ,

డోగాడు; 2. తడఁబడు: చూ, లుకలుక

లాడు.

తడవియాడు. దే. అ. కిరి: చూ, డోగాడు.

తడవిల్లు. దే. వి. తడబిద్దల విల్లు: చూ,

బాణము. 1.

తడవు. దే. వి. 1. రూతడువు. ఆలస్యము.

భార.ఉద్యో. 4, అ. 195: చూ, విలంబము. 1;

2. రూతడువు. చిరకాలము. (అంతమొ

దలగు శబ్దములు ముందువచ్చునపుడు ఇది

కేవలము కాలవాచకమగును. ఉదా.—అం

తతడవు-ఇంతతడవు-ఎంతతడవు-కొంతతడవు

మొ.); అ. కిరి. 3. చేతులలో అట్టిట్టు

పాఱెను. భార. ఆది. 6, ఆ. 160: చూ,

పాఱెను. 4; 4: చూ, డోగాడు; స. కిరి.

5: చూ, నిమిరు. భార. ద్యో. 3, ఆ. 151;

6: చూ, వెడకు; 7. పగిస్తావించే. కళా. 3,

ఆ. 38: చూ, వచించు; 8: చూ, విచా

రించు. కళా. 8, ఆ. 256; 9: చూ,

రక్షించు. [శివుడు. వేం. ఆం. 2.

తడవుఁగనినపట్టిఁగన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ,

తడవుట. దే. వి: చూ, వెడకుట. ఆం, భా

ద్వి. 173.

తడవుడు. దే.వి.1: చూ, తడవుట; 2. పరామరిక:

చూ, విమర్శనము.

తడవుదాల్చు. దే. వి. బ్రహ్మచారి: చూ,

వలువు.

తడ(డు)వులనిడుపడు. దే. వి. కేళుడు. అచ్చ.

యు, కాం. 449: చూ, సగ్గుము.

తడాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

తటాకము.

తడాకా. వా. వి. శక్తి. “నాతడాకా చూ

డును”; (గోదావరి జిల్లాపాఠశాలమున

వాడుక)

తడాగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-

తటాకము; 2. బంగారు కడియము: చూ,

భూషణము. 2.

తడి. దే. వి. 1. తేమ: చూ, పదను. 2; 2. నీరు:

చూ, సలిలము; విణ. 3. తేమగలది: చూ,

వోదము.

తడిక. దే. వి: చూ, రూ-తడక.

తడికదోపరి. దే. వి. (తడిక + తోపరి):

చూ, రూ-తడక దోపరి.

తడికె. దే. వి: చూ, రూ-తడక.

తడికెదోపరి. దే. వి: చూ, రూ-తడకదోపరి.

తడిత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, తటిత్తు.

తడితీయు. దే. అ. కిరి. ఆటు: చూ, మిడుతు. 8.

తడిత్తగతము. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-

తటిత్తగతము. [గానుండునది.

తడిపాడి. దే. విణ. కొంచెము తడిగలిగి పాడి

తడిపాఱెను గొంతుఁగోయుట. జా. చోఁప

కిందినీటివలె తెలియనీయకుండఁగ ఆయా

సపెట్టు చేంపుట. “ఉడుకతి హిమఘృణిచే

బలెఁ, దడిపాఱెం గొంతుఁగోయు తగవె

ఁగితివో.” (పాంచాలీపరిణయము)

తడిబట్ట. దే. వి. తడిసినబట్ట: చూ, పుత్త్రము.

తడియు. దే. అ. కిరి. ఇవముకొను: చూ, నాను.

తడియొత్తు. దే. వి. (తడి + ట్తు) తడితుడుచే తతము. సం. వి. ఆ.పుం.1: చూ, తతగము; విణ..

కొనుగడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తడుక. దే. వి: చూ, రూ-తడక.

తడుకు. దే. వి. 1. తోట లోనుగనానిచేట్టు
నేర్పటచెడు చెలుగు. స్వా. 4, ఆ. 37:

చూ, పొచ్చినము. 1; 2. లెట్టుకొలుకు
ముండ్లనల్లిన తడుక. ఆం, భా. తృ. 34:
చూ, బొందెము. [కున.

తడుకున. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-తటు

తడుపంచే. దే. వి. 1. చిన్నబట్ట. రూ-తడు
పంచె-తడుపు, పొత్తియ-రూ-పొత్తె: చూ,
వస్త్రము; 2. తడిసినబట్ట: చూ, తడిబట్ట.

తడుపంచె. దే. వి. —పై.—

తడుపాత. వా. వి. —పై.—

తడుపు. దే. వి. 1. గోచి: చూ, బొట్టుము;

2. చిన్నబట్ట. తై. 8, ఆ. 28: చూ, తడు
పంచే. 1; 3. తడిసినబట్ట. కాశీ. 2, ఆ. 75:
చూ, తడుపంచే. 2, విణ. 4. తడిసినది
(వస్త్రము); పే. 5. తడియంతేయు.

తడుపుదాలుపు. దే. వి. (తడుపు + తాలుపు)
బ్రహ్మచారి: చూ, పలుపు.

తడుము. దే.న. కి. 1: చూ, నియరు. స్వా. 4,
ఆ. 30; ఆ. కి. 2: చూ, యొచించే.

తడుపు. దే. వి: చూ-రూ-తడపు. 1.2.

తడుపుతీర్పు. దే. వి. విలంబితము. [తెడ్డు.

తడు. సం. వి. ఉ. పుం. నావనడపు తెడ్డు: చూ,

తడ్డుపు. సం. వి. ఉ. పుం. తెడ్డు. —పై.—

తణగము. దే. వి: చూ, రూ-తడగము.

తణగాము. దే. వి. —పై.—

తణగామొద్దు. దే. వి. నీళ్లుతెచ్చెడి యెద్దు:
చూ, వృషభము. 1.

తత్. సం. విణ. న్. 1. మఱియొకటి; అవ్య.

2. కారణము: చూ, హేతువు. 1.

తతగము. సం. వి. ఆ.పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

2. విరివయైనది; 3. వ్యాపించినది: చూ, విపు.

లము; ఆం. 4. వాద్యచతుష్షయమునందొకటి:
వాదితృము (చూ, ఆత్మోద్యము) (చూ,
వీణ) (చూ, తతవాద్యములు.)

తతవాద్యములు. ఆం. పరివాదిని, చతుర్దశి, ఏకా
దశి, త్రయోదశి, మహతి, బృహతి, కలా-
వతి, కచ్చపి, విభతము, పినాకిని, పాణ్డమి,
రావణహస్తము, ఉదుంబరము, పట్కర్ణము,
హస్తభము, సారంగి, ఆలాపిని, రుద్రవీణ,
వ్యాళీముఖము, బల. (20) (వీణాదులు తత-
ములు.): చూ, వాద్యములు.

తతి. సం. వి. ఇ. (త్రీ). 1. గుంపు: చూ, సమూ-
హము; దే. వి. (1) కాలము. య. 1, ఆ. 95:
చూ, సమయము.

తతిమ్మా. వా. విణ. మిగతా, తక్కిన.

తత్తణము. వా. సం. అవ్య. అప్పడు: చూ,
సద్యము.

తత్తడి. దే. వి. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

తత్తడినెక్కుదంట. దే. వి. కుచేరుడు: చూ,
శ్రీదుడు. [నేన. 1..

తత్తబడ. దే.వి.దండు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 118. చూ.

తత్తరపాటు. వై. వి. శండా. రూ-తత్తరము.

తత్తట - తత్తటపాటు - తత్తటము: చూ,
సంభరము. 1.

తత్తరము. వై. వి. —పై—

తత్తట. వై. వి. —పై.— (దేశ్యమని శ. ర.)

తత్తటపడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సంభరమిచ్చే.

తత్తటపాటు. వై. వి. చూ, రూ-తత్తరపాటు.
(ద్వయము అని శ. ర.)

తత్తటపెట్టు. దే. న. కి. తత్తటపటచే.

తత్తటము. వై. వి. చూ, రూ-తత్తరము..
(ఆం, భా. ప. 140)

తత్వ తిలం. దే. అ. క్రి. రూ-తత్వ తిల-తత్వ తిల. 1: చూ, సంభ్రమించు; 2: చూ, సలించు. [7, ఆ. 76.)

తత్వ తిల. దే. అ. క్రి. —పై-(చలించు.-కళా.

తత్వ తిల. దే. అ. క్రి. —పై.—

తత్వ తిల. దే. వి. సారాయిపోసెడు తిల: చూ, సారాయి తిల. [చూ, లుబ్ధుడు. 2.

తత్వ రుడు. సం. విణ. (ఒకట) ఆసగలవాడు:

తత్వ రుషము. పా. తత్వ రుషమునే వ్యధిక గము, ఆసమానాధికరణము ఆనివాడెదరు.

పృథమాతత్వ రుష, నఖో తత్వ రుష సంస్కృ

తమందు మాత్రమే కలవు. నిర్జనములోనగు

వానిని కొండలునతో తత్వ రుషలను కొందురు.

అదికాదు. అవి అవ్యయభావసమాసములు.

అయోగ్యము, అశక్తి, అనేకము మొదలైనవి

నఖో తత్వ రుషములు. ద్వితీయాతత్వ రు

షము-నెలదాల్పు; తృతీయా-నెలతక్కువ,

చతుర్థి-బాగ్రహణ సంతర్పణము, పంచమి-

చోరభ్రమము, షష్ఠి-మల్లెపూవు, సప్తమి-

దైవభక్తి. ఆతీందుగుడు, సంభకారుడు,

తత్వ రుషుడు పృథ్వీకులు సంకరతత్వ రుష

ములని తెలియునది) తత్వ రుషము అయిదు

విధంబులు.— సమానాధికరణము, వ్యధికర

ణము, నఖో, పొంది, ఉపపదము: చూ,

సమాసము. 1; అం. 2. శివాసములు అయిది

టిలో నొకటి: చూ, శివాసములు.

తత్వ. సం. అవ్య. 1. తత్వార్థకము. (కె. ప):-

అందు, అట, అక్కడ, అగ్గడ, అచేట-

రూ-అచేట-అచ్చట, అయ్యెడ- రూ-

అయ్యెడ-అడ; 2. కూడుకొనియుండుట;

3. పాటిపోవుట.

తత్వ తత్వము. సం. విణ. అక్కడకలిగినది.

తత్వ తదానుడు. సం. వి. త్. పుం: చూ,

క్లామ్యుడు. | చూ, హంసుడు. 2.

తత్వ రుషుడు. సం. విణ. తత్వ రుష తెలిసినవాడు;

తత్వము. సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ,

హంసుడు. 2; 2. స్వభావము: చూ,

రూపు. 3; 3: చూ, ఘనము. 1; (పంచవిం

శతతత్వములు.— అష్టపృథ్వీకులు పాడకవి

కారములు పురుషుడు.); 4. పదార్థము: చూ,

పస్తువు; అం. 5 ఆకాశములు అయిదింటిలో

నొకటి: చూ, ఆకాశములు.

తత్వ శంబరము. అం. శివపోక్షములగు చతు

ష్టప్రే తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్ర

ములు:

తత్వ తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమె: చూ, స్త్రీ.

తత్వ సక్రియలు. పా. సంస్కృతధాత్వాదులకు

‘ఇంచే’ చేర్చుగానైనవి తత్వ సక్రియలు:

చూ, క్రియలు.

తత్వ సము. పా. సంస్కృతశబ్దముతోను బాగ్

కృతశబ్దముతోను సమానమైనరూపముగలిగి.

తత్వము. సం. వి. అ. పుం. ఎరవేసినమాంసము:

చూ, మాంసము.

తథా. సం. అవ్య. 1. వలెను. పోలికయందు

వర్తించును. (వత్, వా, యథా, తథా, ఇన,

ఏవం ఈ ఆమును పోలికయందు వర్తించును.);

2: అలాగు- రూ- ఆలాగు; 3. పరస్పరనిర

సేక్షములగు నవయపవస్తువులను నొక క్రియ

తో సంబంధముగలుగుట; 4. పరమాము;

5. ఉత్తరపుచేయుట; 6. నిశ్చయము: చూ,

సత్యము; 7. నిడించుట; 8. తెన్న: చూ,

శుభము. 1; 9. సాంతము; 10. యోగ్యముగు

పని.

తథాగతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తథ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సత్యము;

విణ. 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము.

తథ్యానుజుడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి

గృహము: చూ, రాహువు. 2.

తదా. సం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, సద్యము.

తదాత్మ్యము. సం. వి. అ. న. ఆకాలము.

తదాముఖము. సం. వి. అ. న. ఆరంభము:చూ,
యత్నము.

తదియ. వై. వి.=తృతీయా. రూ. తద్దై. 1. పక్ష
మునందు మూడవతిథి: చూ, హరివాసము;
అం. 2. శుక్లపక్షతిథులు పదునేనింటిలో
నొకటి: చూ, శుక్లపక్షతిథులు; 3. కృష్ణపక్ష
తిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ, కృష్ణ
పక్షతిథులు.

తదీయము. సం. విణ. తత్సంబంధమైనది.

తద్దణము. అం. 1. అలంకారములునూఱింటిలో
నొకటి (తనగుణమువిడిచి యన్యసంపర్క
ముచే తద్దణముపట్టుట.) “చెలిముత్రమధర
కాంతచే బవడమయ్యె”: చూ, అలంకా
రము. 3; 2. ఆగుణము.

తద్ద. దే. అవ్య. భృతార్థకము. “తద్దతగదు,
తద్దనెమ్మి”. చూ, నెట్టన.

తద్దయు. దే. దృ.—వై.—

తద్దినము. సం. వి. అ. న. 1. ఆదినము, ప్రత్యా
భిక్తము (వాడుకయందు మృత్యువాంఛించిన దిన
ము), నీడుడి, ఆభిక్తము: చూ, సాంవత్సరికము.

తద్దు. సం. వి. ఉ. పుం.=తెడ్డు, నావ నడపునది,
తండువు: చూ, పీలి. 2.

తద్దై. దే. వి. 1. ఉత్సవము. “అట్లతద్దై, ఉం
డాళ్ళితద్దై”: చూ, పండుగ. 2; వై. వి.
2.=: చూ, రూ-తదియ.

తద్ధర్మాద్యర్థకము. (లాట్టు) పా. తద్ధర్మాద్యర్థ
కంబున డుజితరంబులు పరంబులగునపుడు
దుగాగమంబగు. ఉ. చేయుదును=చేయు
దును= మ. చేయుదువు=చేయుదురు.
పృ. చేయును=చేయుదురు. (డుజితరం
బులు= డుజ్ఞానకంపె నన్యములైనవి)

తద్భవము. పా. వర్ణలోప వర్ణాగమ వర్ణవ్యత్య
యములచేదద్భవంబులగు. (వర్ణలోపము.-

భోజనమ్-బోనము. ఇటజకారమునకు లోప
ము; వర్ణాగమము.— రథః- ఆరదము.
ఇచేట “అ” యాగమము; వర్ణవ్యత్యయము.-
శుచిః-చిచ్చే, కక్షః- చేంక, చంద్రిః-చేండు
రుండు, సముద్రుండు-సంద్రము ఇవిసంస్కృ
తభవములు. పృవాశ్శమ్-పవడము, కాన్య
మ్-కంచే ఇవి పాకృతభవములు.)

తద్భవిష్యము. సం. విణ. దైవపరము, ఏభ్యరాశి.
తనంతగలయతండు. వా. వి. నలువ: చూ,
బృహ్మ. 1.

తనకన్నమిడినవాడు. అం. గయాపిండదానా
ర్థులలో నొకడు. (ఇట్లు గయాపిండ దానా
ర్థులలో చేరెడువారు తనతోఁబుట్టువు, తన
దాయాదులు, తనపెదతండ్రి, తనబిడ్డలు, తన
భార్య, తనయన్నదమ్ములు లోనగువారు):
చూ, గయాపిండదానార్థులు.

తనకలి. దే. వి. 1. చిక్కు, సంకటము: చూ,
శోకము; విణ. 2. చిక్కుగలది; 3. చిక్కు
లఁబెట్టువాడు. ఉ, హరి. 3. ఆ. 133: చూ,
సూచకుడు. 1. [కము.

తనకా, తనఖా. వా. వి. తాకట్టు: చూ, వార
తనికీ, తనిఖీ. వా. వి. శోధన.

తనజన్మనక్షత్రము. అం. తానుపుట్టిననక్షత్రము,
ప్రకాశింపజేయుఁగూడనివగు పదునొకం
డింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకాశింపజేయుఁ
గూడనివి. [మాతలు.

తనతల్లి. అం. మాతలయిదుగురిలో నొకతె: చూ,
తనదీపమని ముద్దుపెట్టుకొనిన నోరుకాలును.
లో. ఉదా.— “ఇంటిదీపమనుచే నిగిలిం
చుకొని ముద్దుపెట్టుకొన్న నోరుపెట్టుగాలు,
నృపుల సమ్ముఖంబు నెనరు చెంచుచే జేను,
వాడు మిగులఁ బరిభవంబునొందు.” (కుచే
లోపాఖ్యానము.)

తనము. సం. వి. అ. పుం. 1. చందనము: చూ,
వాసన. 1; 2. చిత్తము: చూ, హృదయము, 2;

వై. అప. (1)= త్వమ్: భావార్థమునందు
వచ్చెడు ఒకపరిత్యయము. “గొప్పతనము.
చిన్నతనము.” మొ. [పుత్రి]క. 1.

తనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు: చూ,
తనయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ,
పుత్రుడు. 1.

తనరారు. ద్వ. అ. క్రి. (తనరు + అరు) రూ-
తనరు. 1. అతిశయించే: చూ, ముమ్మరించే;
2. ఉన్నతమగు, నిక్కు. భార. విరా. 1,
ఆ. 162: చూ, పొడుగు. 6.

తనరు. వై. వి. 1. మంజులము: చూ, హృద్యము;
అ. క్రి. రూ-తనరారు. 2. అతిశయించే.
భా. ఆది. 7, ఆ. 180: చూ, ముమ్మ
రించే; 3: చూ, తనరారు. 2; 4. ఒప్పు:
చూ, సమ్మతించే; 5.=తనక: చూ, విజృం
భించే. భార. విరా. 2. ఆ. 133.

తనరుచే. వై. అ. క్రి. రూ- తనర్చు: చూ,
రూ- తనరు. 2-3-4-5; అం. పే. 6.
తనరజేయు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 8.

తనర్చు. వై. అ. క్రి. —పై.—

తనరుపు. వై. వి. రూ-తనర్చు. 1. అతిశయము:
చూ, హెచ్చే. 2; 2. ఉన్నతము: చూ,
పొడవు 2; 3. విశాలము: చూ, విస్తారము. 1;
4: చూ, సంతోషము.

తనర్చు. వై. వి. —పై.— (పొడవునకు.—
భార. సభా. 1, ఆ. 62; అతిశయమునకు.—
భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 88)

తనవయస్సు. అం. తన యేండ్లు. పృకాశింపఁ
జేయఁగూడనివగు పదునొకండుంటిలో నొ
కటి: చూ, పృకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తనావి. దే. వి. స్తంభములమీదిగోడకు క్రింద
వేసెడు పెద్దపలక: చూ, మదనచేతులు.

తని. వై. విణ. 1. అల్పము. వై. 6, ఆ. 85:

చూ, స్వల్పము; 2.=తను. అలఁతి: చూ,
నూత్నము. 4.

తనిము. సం. వి. న్. పుం. 1. కార్యము:
చూ, అవస్థలు; 2: చూ, విస్తారము. 1;
3. శరీరత.

తనియు. దే. ఆ. క్రి: చూ, తృప్తిపడు.

తనియువాడు. దే. వి: ఆపోవువాడు. (సం.
ప).—ఆప్యాయిత. [సాహిత్యము.

తనివి. దే. వి. రూ-తనువు. తృప్తి: చూ,
తనివిలేనివాడు, దే. వి: చూ, అతృప్తుడు.

తనివు. దే. వి: చూ, రూ-తనివి.

తనివెచ్చే. దే. వి. ఇసుమంతకాక: చూ, మం
దోష్ణము (చూ, వేడిమి.)

తనివోవు. దే. అ. క్రి. (తనివి + పోవు): చూ,
తనియు.

తనినను. దే. ఆ. క్రి. (తనివి + నేను) -పై.-

తనిసినవాడు. దే. వి: చూ, ఆప్యాయితుడు.

తను. దే. విణ. వృత్తియంగు తనువుకల్గమునకు
మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.
నిర్వ. 4, ఆ. 78.

తనుకాంతి. పా. దీనికి ఉపమానములు.—బం
గరువు, మెఱుపుతీగె, కుందనము,
పచ్చేపసుపుకొమ్ము.

తనుకు. దే. వి. 1. రూ-తనుకు. తాపము: చూ,
సంతాపము; అ. క్రి. 2. కలుగు. భార. సభా. 1,
ఆ. 42: చూ, పుట్టు. 2; 3. జ్వలింపే. భార.
ఆది. 2, ఆ. 199: చూ, మండు. 1; 4: చూ,
ప్రకాశించే. ఉ. హరి. 4, ఆ. 89; 5. తపిం
చు: చూ, సంతాపించు.

తనుగంధము. పా. దీనికి ఉపమానములు.—
కర్పూరము, ఉత్పలము, పొలపున్నము,
పద్మము, పువ్వు, మంచిగండము, మొగలి
పువ్వు.

తనుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు: చూ,
పుత్రిక. 1.

తనుజాడు: సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు: చూ,
పుత్రుడు. 1. [వారవారణము.

తనుత్రము. సం. వి. ఆ. న. కపచము: చూ,

తనుత్రాణము. సం. వి. ఆ. న. —పై.—

(శిరస్థాణము శిరస్సును, ముఖత్రాణము
దలవను, ఉదరత్రాణము నాగోదము, జం
ఘాత్రాణము మంఖుణము, బాహుత్రాణ
ము బాహులము, అంగులీత్రాణము గోధ.)

తనుత్వచ. సం. వి. చ్. స్త్రీ. —పై.—(ఇట్లు
తనుత్వచము, తనుపత్రిము.)

తనుపారు. దే. అ. క్రి. (తనుపు + అరు)

1: చూ, తృప్తిపడు; 2. చేల్లబడు. ఉ.

హరి. 4, ఆ. 31: చూ, కైత్తియ్చే.

తనుపు. దే. వి. రూ-తన్ను. 1. ఇగము: చూ,

కైత్త్యము: 2: చూ, సంతోషము; 3. పితృ

యజ్ఞము; 4. నవజికాంతి. ఆం. భా. తృ. 42:

చూ, వెలుకురు. 1; 5. రూ-తన్ను-తనివి-

తన్ని. భార. విరా. 1, ఆ. 310: చూ,

సాహిత్యము; 6: కైత్తోపచారము; 7. తడి:

చూ, పదను. 2; కే. 8. రూ-తన్ను-

తనియకేయు.

తనుపగజాత. ఆం. దూతీచతుష్టయము నందలి

మొదటిదానిలోని ఆడింటిలో నొకటి: చూ,

దూతీచతుష్టయము.

తనుభస్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముక్కు.

తనుమధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుది:

చూ, స్త్రీ; 2. సన్నని నడుముగల ఆడుది:

చూ, స్త్రీ; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము.

ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకతగణము ఒక

యగణముగలదై యాఱుచుండున్నందుఁ

బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— “కామేపరి

వాసున్, మేమెంతుమనంగన్, స్వామి

తనుమధ్యన్, భూమిన్ దయలొప్పన్.”

చూ, వృత్తము. 1. [శ్లేషము.

తనురసము. సం. వి. ఆ. పుం. చెనుట: చూ,

తనురుహము. సం. వి. ఆ. న. రూ-తనురు

హము. 1. రోమము: చూ, వెండుక. 1;

2. పక్షి తొక్క: చూ, తొక్క.

తనువడు. ద్వ. అ. క్రి. (తనుపు + పడు) చేల్ల

నగు: చూ, కైత్తియ్చే.

తనుపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. రూ-తనుస్సు:

చూ, శరీరము; 2. తోలు: చూ, బెరడు;

విణ. 3. తని. చిన్న: చూ, స్వల్పము;

4. బక్క: చూ, పేలవము; 5. సన్నము.

(విస్తరించబడు సన్నని నూలుపోగు):

చూ, సూత్రము. 1; అం. 6. భాషములు

పండ్రెండుంటిలో నొకటి: చూ, భాషములు.

తనునెచ్చే. దే. వి: చూ, రూ-తనినెచ్చ.

తనుహృదము. సం. వి. ఆ. న: చూ, ముడ్డి.

తనూకృతము. సం. విణ: చూ, తప్తము.

తనూజోడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

తనుజాడు.

తనూనపాత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1. అగ్ని:

చూ, సన్న. 1; ఆం. 2. గహీనతానము

లుండింటిలో నొకటి: చూ, గహీనతానములు

(చూ, తానములు. 2.) [చూ, తనుజాడు.

తనూభవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు:

తనూరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-

తనురుహము.

తనూహృదము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-

తనుహృదము.

తన్ను: చూ, రూ-తనుకు. 1.

తన్ను. దే. వి. 1. పాదతాడనము; స. క్రి-

2. అడుగుతాటించే, గుదిత్రోయు, తన్ను

తాచే. (సం. ప) — అంఘితాడించు;

3. ఒరయు: చూ, రుద్దు. 1.

తన్నుఁగోల. దే. వి. (తన్ను + కోల) ఏటవా
లుగా పోటిపెట్టిన కోల: చూ, బోటు. 4.

తన్నుగట్టఁదాగిళ్ళుతానే తెచ్చుకొన్నట్లు. లో.
స్వయంకృతాపరాధము. ఉదా.—“తన్ను
గట్టఁదాగిళ్ళుతానై, కొనివచ్చిన జోడయను
చుఁ గుదియించి కరం, జునఁ బాశముఁగొని
దాన న, వనధీశునిఁగట్టె ననురవర్యుండా
జిన్.” (కవికర్ణరసాయనము.)

తన్నుగన్నవాఁడు. అం. పితలు ఆయిదుగురిలో
నొకఁడు: చూ, పితలు.

తన్నుగోడ. దే. వి. అండగోడ: చూ, ముట్టు
గోడ. (చూ, మఱుఁగుగోడ.)

తన్నుబల్ల. దే. వి. ద్వారముయొక్క అరిఁగాళ్ల
మీఁదవేసెడు పలక: చూ, మదనచేతులు.

తన్నుబిడ్డి. దే. వి: చూ, బాలకీర్తి.

తన్నుమానినధర్మము—మొదట చెడ్డచేరము గల
దా? లో. ఉదా.—“తన్నుమాని పరుల
రక్షింపవలెననుట నీతికాదు. తన్నుమానిన
ధర్మము— మొదట చెడ్డచేరము గలదా?
యనులోకోక్తి విన్నాఁడవుగావా? (నీతి
చందిక— మిత్రలాభము)

తన్నులాడు. దే. అ. కిరి. (తన్నులు + ఆడు)
ఒకరినొకరు తన్నుకొను.

తన్ను: చూ, రూ-తనుపు.

తన్నునము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు వెన్నె
ముకయొక్క మాంసాదిభాగము: చూ, హస్త.

తన్నయము. సం. విజ. తత్త్వరూపమైనది.

తన్నాత్రము, సం. వి. అ. న. శబ్దాది-పంచత
న్మాత్రములు.—శబ్దము, స్పర్శము, రూపము,
రసము, గంధము.

తన్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ,
స్త్రీ; 2. కృశించిన దేహముగల ఆఁడుది:
చూ, స్త్రీ; దే.వి.(1)రూ-తనవి.తృప్తి. విజ.

2, ఆ. 109: చూ, సౌహిత్యము; (2) ఒకా
నొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు
భ, త, న, స, భ, భ, న, యగములు
గలిగి పదునాలుగింట యతిగల ఇరువది నాలు
గవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ,
వృత్తము. 1.

తపతప. దే. వి. తెక్కలు గుండెలులోనగు
నవి కొట్టుకొనుట యందగు ననుకరణము.
కళా. 8, ఆ. 24: చూ, హూహూ,

తపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శనితల్లి: చూ, పరి.

తపనతనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జేమ్మి*;
చూ, శమి; 2. యునానది: చూ, నది.

తపనమణి. సం. వి. ఇ. పుం. నూన్యకాంతమణి:
చూ, రత్నము. 1.

తపనము. సం. వి. అ. న. 1. తాపము: చూ,
సంతాపము; 2. నాయికకు ప్రియవియోగ
కాలమందునున్న ధావేశముచేతగలిగెడు చేష్ట:
చూ, సంయోగము; పుం. 3. వేసవికాలము,
(జ్యేష్ఠ ఆషాఢ మాసములు): చూ, మాసద్వ
యము; 4. నరకములాటిదిలోనొకటి. (పాపు
లనుడపింపఁజేయునది): చూ, నరకములు;
5. జీడి*: చూ, భల్లాతకి; 6. పిన్న నెల్లి*:
చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 7. వెచ్చేన: చూ, వేడిమి.

తపనీయకము. సం. వి. అ. న. బంగారు: చూ,
లోహము. 1.

తపనీయము. సం. వి. అ. న. —పై—

తపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-తపానుఁడు
తాపనుఁడు: చూ, నూర్పుఁడు.

తపము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తపస్సు. 1: చూ,
తపనము. 3; 5. న. 2: రూ-తపస్సు, అక్ష
రము, జపము-రూ-జాపము, మంత్రావృత్తి,
(తె.ప.).— కాక-రూ-కాక, తపము;
3. రూ-తపస్సు. తపోలోకము: చూ, లోక

ము. 1; 4. రూ-తపస్సు. చాంద్రియ
జాది పుణ్యకర్మము (కృత్వా)నికర్మ;
న. పుం. 5. రూ-తపస్సు. శిశిరముతువు
(మాఘ-పాల్గుణమాసములు); చూ, మాసద్వ
యము; 6. రూ-తపస్సు. మాఘమాసము:
చూ, మాసము. 1; 7. పక్తి: చూ, పక్షి.

తపసి. వై. వి. 1. తపస్వి. జేపదాః: చూ,
ముని. 1; 2. గార*. స్వా. 3, ఆ. 77:
చూ, హింగుది. [హిమాంశువు.

తపసికన్వాప. ద్వ. వి. చంద్రిడు: చూ,
తపనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —పై—
తపస్తంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రిడు:
చూ, చేలుపుతీడు.

తపస్తత్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. —పై—
తపస్థలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాశీపట్టణము:
చూ, దేశము.

తపస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రతానుస్థానము,
ప్రతచర్య (చనినిమిత్తము తిరుగులాడుట)
తపస్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాల్గుణమా
సము: చూ, మాసము. 1; ఆ. న. 2, కుంద
పుష్పము.

తపస్వి సం. వి. న్. పుం. 1. తపసి-తపిసి.
తాపనుడు, ప్రతి: చూ, ముని. 1; వి. 1.
2. కనికరింపదగినవాడు.

తపస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తాపసురాలు:
చూ, స్త్రీ; 2. కటుకరొహిణి*: చూ, శకు
లాదని; 3. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.

తపస్సు. సం. వి. న్. న. తపసు-దబము: చూ,
రూ-తపము.

తపాత్యయము. సం. వి. ఆ. పుం. వర్షకాలము
(శ్రావణ-భాద్రపద మాసములు): చూ,
మాసద్వయము. [నుడు.

తపానుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-తప

తపారము. దే. వి. రూ-తపారు. ఒకరకము:
కుశ్శాయ: చూ, వస్త్రము.

తపారు. దే. వి. —పై—

తపించే. సం. ఆ. క్రి. 1: చూ, సంభావించే;
2: చూ, జపించే.

తపినీలు. వా. వి. ఆరా, వివరము, రూ-తపినీలు.

తపువు. సం. వి. న్. పుం. 1. నిష్ఠ: చూ,
వహ్ని. 1; 2: చూ, తపనుడు.

తపేల. దే. వి. రూ-తపేలా-తప్పేల-తప్పేలా.
పచనపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

తపేలా దే. వి. —పై— [భండీరము. 2.

తపోధని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిత్తికూర*: చూ,

తపోధనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తపస్సే ధన
ముగా గలవాడు: చూ, ముని. 1.

తపోధనులను బ్రాహ్మణులు. పా. నూరతు
దేశమున తపతినదికి సమీపముననుండు
బ్రాహ్మణులు. శివాలయములందు పూజారు.
లుగానుండి శివార్చిత ద్రవ్యముల భుజించే
దరు. భూమిని సాగుబడి చేసి జీవించెదరు.
ముగ్ధేదులు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [ర్వుడు.

తపోపహుడు. సం. వి. ఖ్. పుం: చూ, నూ.
తపోలోకము. అం. ఊర్ధ్వలోకములు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు (చూ,
అధోలోకములు. [దేశము: చూ, దేశము.

తపోవటము. సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మవర్త.
తపోవృద్ధు. అం. వృద్ధులు ముగ్ధులలో నొకడు:
చూ, వృద్ధులు.

తప్తకాంచనము. సం. వి. ఆ. పుం. మేలిమి
బంగారము: చూ, లోహము. 1.

తప్తకుంభము. సం. వి. ఆ. పుం. తప్తకుంభమును
నరకము: చూ, నరకములు.

తప్తకృచ్ఛము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక
ప్రతిము. మూడురొజులు వేడినీరును,

మూఁడురోజులు వేడిపాలును, మూఁడు రోజులు వేడి నేయియును, త్రాగి, మూఁడురోజులు ఏమియును త్రాగక ఉపవసించుట. (6 పలముల నీరును-3 పలములపాలును-1 పలము నేయియును త్రాగవలెను); చూ, కృచ్ఛము.

తప్పతెలాంబున్యాయము. పా. కానిననూనెపై నీటిబొట్టువేసిన భగ్గనమందుననురీతి.

తప్పపాపాణుండము. సం. వి. అ. న: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తము. సం. విణ. తపింపఁజేయఁబడినది. కాఁచబడినది: చూ, కాగ్గ. 2. [లోహము. 1.

తప్తరూపకము. సం. వి. అ. న. వెండి: చూ,

తప్తరూపము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

తప్తవాలకము. సం. వి. అ. పుం. తప్తవాలకమును నరకము: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తశిలారోహణము. అం. బౌద్ధధర్మములలో నొకటి: చూ, బౌద్ధధర్మములు.

తప్తశూన్యికుండము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తనురాకుండము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

తపాఁపిండన్యాయము. పా. కాలిన యినుపగుండునకు పొగయుండదుగాని తక్కిన యిన్నిలక్షణములన్నియుఁ గలిగియుండుననురీతి.

తపాయసపత్రో బిందున్యాయము. పా. కాలిన యినుపతేకుపై నీటిబొట్టుపడిన యెడల నామరూపములు లేక నశించుననురీతి.

తప్త. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తప్త.

తప్తఁడు. సం. విణ. తాపయుక్తఁడు.

తప్త. దే. వి. 1. గింజపట్టిన ధాన్యము: చూ, తప్పెట. వై. వి. 1. తమ్ముట: చూ, వీణె; 2. చూ, ధాన్యము; అవ్య. 2. కాక: చూ, వినా.

తప్తకనుజోచే. దే. స. కి. చూ, పాఠజోచే.

అం. భా. త్ప. 133.

తప్తకాయ. దే. వి: చూ, తప్త. 1.

తప్తట. వై. వి.—తమ్ముట: చూ, వీణె

తప్తితము. వై. వి.—దంభ. రూ.—తప్పిదము—తప్త:

చూ, నేరము (ద్యయమని శ. ర.)

తప్పిదము. వై. వి.—దంభ (తప్త + ఇదము)

—వై.—

తప్పిదారి. జా. పొరపాటున. “ఈపరమగో

ప్యమో పుత్రయో పురందర్ధి తప్పిదారియొ

యెఱింగింపఁ దరముగాదు.” (పాండురంగ

మహాత్మ్యము) (వాడుక తప్పిజాఱినియు)

తప్పిపోవు. ద్య. వి: చూ, అసిపోవు.

తప్త. వై. వి. 1.—నమ్ముట: చూ, తప్పితము

(దేశ్యమని శ. ర.); దే. స. కి. 2. అతిక్ర

మించు, భార. అది. 3, అ. 14: చూ, దా

టు. 6; అ. కి. 3. తక్కు. కై. 7, అ.

68: చూ, విడివోవు; వై. అ. కి. 4. తప్త

చేయు.

తప్తడు. వై. వి. తప్తట: తప్తదల. [వక్షి.

తప్తడుగాయ. ద్య. వి. ఒకానొకవక్షి: చూ,

తప్తడువడు. వై. అ. కి. (తప్తడు + వడు)

1. తప్తపడు; 2. సరితప్త. [మ. 1.

తప్తతోన. ద్య. వి. తప్తదారి: చూ, మార్గ

తప్తదల. ద్య. వి: చూ, తప్తడు.

తప్తదారి. ద్య. వి: చూ, తప్తతోన.

తప్తదెబ్బలు. ద్య. వి. బ. 1. బడులయందు

పొంగుపోయి వచ్చినందులకై వచ్చిన కర్మ

మునుబట్టి బాలరస ఉపాధ్యాయులొకైడు

ఒకటిరెండు (సిరియేక్క) మొదలగు దెబ్బ

లు; వా. 2. నేరనిష్ఠకి విధించే దెబ్బలు.

తప్పెట. వై. వి. 1.—తమ్ముట: చూ, వీణె; 2. చూ,

వాయసోలి; 3. అడవిపాఠశాల: చూ, సరటి.

తప్పేల. వా. వి. చూ, రూ-తప్పేల.

తప్పేలా. వా. వి.—పై—

తపాపతు. వా. వి. మాటలేడా, భేదము,
లోపము, తక్కువ. (తభావతుఆనియు)

తబక. దే. వి. చూ, తప్ప. 1.

తబము. వై. వి.—తపన్ను: చూ, తపము. 2.

తబిన. వై. వి.—తపస్వి. ఋషి: చూ, ముని. 1.

తబిసి. వై. వి.—పై—

తబుకు. దే. వి. 1. తాంబూలపాత్రము: చూ,
పాత్రము. 6; 2. పాత్రి: చూ, పాత్రము. 6.

తబుసు. వై. వి.—తపన్ను: చూ, తపము. 2.

తచేలా. వా. వి. గుఱ్ఱపులాయము.

తచ్చిబ్బు. దే. వి. తడచబాటు. స్వా. 3, ఆ.
28: చూ, వ్యత్యయము.

తచ్చీలు. వా. వి. మార్పు.

తమ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. గేయి:చూ, రాత్రి;
వా. ఆప. (1) మీయొక్క. “తమసంబం
ధము.”

తమంగము. సం. వి. ఆ. పుం; రూ-తమంగము:
చూ, మంచె. (మండపము అనికొందఱు)

తమకపడు. ద్వ. ఆ. కి. (తమకము + పడు)

1. త్వరపడు. జై. 2, ఆ. 22: చూ, సంభ్ర
మించు; 2. మోహించు; రూ-తమకించు—
తమికిను-తమకు: చూ, వలచు. 3.

తమకము. దే. వి. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము.

1; 2. యువయువతి సంభృతప్పేను: చూ,
వలపు. 2; 2. త్వర. ఉ. హరి. 4, ఆ. 253:
చూ, సంభ్రము. 1.

తమకి. దే. వి. (తమకము + ఇ) 1: చూ,
వేగిరకాడు; 2: చూ, వలపుకాడు.

తమకించు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సంభ్రమించు;
2: చూ, నలించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 11.

తమకు. దే. వి. 1. రీతి. పాండు. 3, ఆ. 79:

చూ, విధము. 1; ఆ. కి. 2: చూ, నలించు.

తమగము. వై. వి.—తమంగ: చూ, తమంగము.

తమట. దే. వి. అగ్నిజ్వాల; చూ, వహ్ని. 1.

తమటము. సం. వి. ఆ. పుం.—తమకు. రూ—

తమ్మటము. 1. తప్పేట: చూ, వీణ; వై. వి.

(1)—తమట. తప్పేట: చూ, వీణ.

తమము. సం. వి. న. న. 1. చీకటి: చూ, మేచ

కము. 1; 2. గుణములు మూడింటిలో

నొకటి: చూ, గుణములు; 3. ఏడుపు: చూ,

శోకము; పుం, న. 4. రాహుగ్రహము:

చూ, రాహువు. 2; అం. 5. మేఘములు

తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, మేఘములు.

తమరకము. సం. వి. ఆ. న. తగరము: చూ,

లోహము. 1.

తమరము. సం. వి. ఆ. న.—పై—

తమరు. దే. వి. రూ-తాము-తారు. తానునకు

బహువచనము. (ఆత్మన్ శబ్దబహువచనము).

తమలపాకు. దే. వి. తమలపుటాకు (ఏకారణ

ముచేతనైనను చేయబాలను నిలువవలసివచ్చి

నపుడు తమలపాకులను నెచ్చేచేసి స్తనము

మూడవేసినపాలుపుట్టపండనందును. మాంస

గ్రంథి సంబంధమగు ఉబ్బులను పోగొ

ట్టును.) చూ, రూ-తమలపాకు.

తమలపాకుతీగ. ద్వ. వి: చూ, నాగదల్లి. 1.*.

తమలము. వై. వి.—తాంబూలము. రూ-తము

లము-తమ్మలము-తమ్మలము: చూ, వీడి

యము.

తమనము. సం. వి. ఆ. న. 1. చీకటి: చూ,

మేచకము. 1; 2. ఒకనరకము: చూ, నరక

ములు; 3: చూ, నయ్య.

తమనుడు. వై. వి: చూ, తమన్న. 4.

తమస్విని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. త్రియామ:

చూ, రాత్రి; 2. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6—

తమస్సగ్గము. అం. సృష్టిసగ్గములు తమస్సగ్గము. 3. కోరు: చూ, వాంఛించు; టిలో నొకటి: చూ, సృష్టిసగ్గములు.

తమస్సు. సం. వి. న. న. 1. రూ-తప-తమి: 5. తమికోల్పు, మోహపటము. అచ్చ. ఆర. చూ, రాత్రి; పుం. 2. ధూళి:చూ, రేణువు. కాం. 58.

1; 3. ముట్టు: చూ, కేతస్సు. 1; 4. రాహు తమిరె. దే. వి. కాండినడిమిచీల: చూ, శమ్య. తమిసగ్గ. సం. వి. ఆ. (ప్రీ). 1. చీకటిరేయి: చూ, రాత్రి; 2. చిమ్మచీకటి: చూ, మేనకము. 1.

తమాము. వా. అప. బొత్తిగా; అంతయు.

తమాయింఁ. దే. అ. కి. 1. అడగను: చూ, నుగ్గు: 4; అ. కి. 2. స్తిమితమగు.

తమాలపత్రిము. సం. వి. అ. న. 1. నొసటి బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2. మకరికా పత్రిము: 3. చీకటిమాను*: చూ, తమాలము. 1.

తమాలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తమాల పత్రిము. 1; పుం. 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము; 4: కాలస్కంధము, కృష్ణస్కంధము, తమాలపత్రిము, తాపింధము. (తెప).- చీకటి చెట్టు, చీకటిమాను; 5. నేలయునిరిక*: చూ, భూమ్యాళికి; 6: చూ, నిమ్మ*.

తమాసా. వా. వి. 1. గమ్మత్తు; 2. వేడుక; 3. పగిజ్జ; 4. శక్తి; 5. యాదు. (రూ-తమాసా.)

తమి. సం. వి. ఈ. (ప్రీ). 1: చూ, తమస్సు. 1; 2. చీకటి: చూ, మేనకము. 1; దే. వి. (1) త్వర. కళా. 5, అ. 44: చూ, సంభ్రమము. 1; (2) కుతూహలము. అచ్చ. అ. కాం. 117: చూ, వ్యవసము. 8; న. (3) కోరిక: చూ, వాంఛ; (4) చొక్క: చూ, వలపు. 2.

తమిడ. దే. వి. రూ-తమిడ-తవిడ-తవిడ. రాగిపైరు: చూ, నస్యము. 1; బ. 2. రాగిలు: చూ, ధాన్యము.

తమిడ. దే. వి. —పై—

తమికోను. దే. అ. కి. 1. త్వరపడు: చూ, సంభ్రమించు; 2. కుతూహలపడు: చూ, సం

తమిరె. దే. వి. కాండినడిమిచీల: చూ, శమ్య. తమిసగ్గ. సం. వి. ఆ. (ప్రీ). 1. చీకటిరేయి: చూ, రాత్రి; 2. చిమ్మచీకటి: చూ, మేనకము. 1.

తమిసగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. చీకటి: చూ, మేనకము. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము. తమసు. వై. వి.-తమటము. తుడుము: చూ, వీణె. (దేశ్యముని శ. ర.)

తమలపాకు. ద్వ. వి. (తమలము + ఆకు): రూ- తమలపుటాకు- తమలపాకు, ఆకు.

తమలము. వై. వి.-తాంబూలమ్: చూ, రూ- తమలము.

తమోదీపన్యాయము. పా. దీపమున్నయెడల చీకటి యుండదనురీతి (దీపమును బట్టుకొని, చీకటిని నెడకినరీతి)

తమోఘ్నుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుడు; 3: చూ, హిమాంశువు; 4. బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 5. కేశవుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 6: చూ, శివుడు.

తమోనుత్తు. సం. వి. ద్. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, హిమాంశువు; 3: చూ, సూర్యుడు; 4: చూ, దివిటి. సూర్యుడు.

తమోనుదుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ తమోపహుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తమోఘ్నుడు. 1—2—3—4.

తమోమత్తు. సం. వి. న్. పుం: చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

తమ్మ. వై. వి. 1.—తాంబూలమ్. నమలిన తాం

బూలము, చెమ్మ, ఆవేలము: చూ, వీడి
యము (దేశ్యముని శ. ర.); దే. వి. 2. తంబః
చూ, శింబ.

తమ్మంటు. దే. వి. (తమ్మె + అంటు) చెవినగ.
పాండు. 1, ఆ. 165: చూ, భూషణము.
2. (తమ్మెట్టు అనియు వాడుక)

తమ్మటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తమ్మెట.
రూ. తమటము. కళా. 7, ఆ. 69; వసు. 6,
ఆ. 9: చూ, వీడె; వై. వి. (1) = తమట.
—వై.— (పురుషోత్తమకవీయము)

తమ్మతనుసు. దే. వి. తమ్మపడిగము: చూ,
పాశ్రము. 6. [పడిగె. —వై.—

తమ్మపడిగ. ద్వ. వి. రూ. తమ్మపడిగ. తమ్మ
తమ్మపడిగము. ద్వ. వి. —వై.—

తమ్మపడిగె. ద్వ. వి. —వై.—

తమ్మలము. వై. వి. = తాంబూలము. రూ. తమ
లము: చూ, వీడియము.

తమ్మళ. దే. వి: చూ, రూ. తంబళ.

తమ్మలి. దే. వి. —వై.—

తమ్మి. వై. వి. 1. = తామరనమ్. రూ. తామర:
చూ, పద్మము. 1; 2. పద్మప్రసాదము;
దే. వి. 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

తమ్మికంటి. ద్వ. వి. (తమ్మ + కన్న) 1. అ
డువి: చూ, (స్త్రీ); 2. కమలములవంటి
కన్నలుగల అడువి: చూ, (స్త్రీ); 3. చెన్ను
డు: చూ, విష్ణువు. 1. (ఇట్లు తామరకంటి.)

తమ్మికెంపు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మికాయి.

తమ్మిగద్దియదళవాయి. ద్వ. వి. నలువ: చూ,
బ్రహ్మ. 1. [హం. 1, ఆ. 9.

తమ్మిచేక్కిలిగింత. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మిమేట్టము. ద్వ. వి. —వై.— ఆం, భా. (ప. 81.

తమ్మిమాలి. ద్వ. వి. పద్మయోని. భాగ. 1,
స్కం. 19: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమ్మిదీవి. వై. వి. 1. పుష్కరద్వీపము: చూ,
లంక. 1; అం. 2. ద్వీపములు ఏడింటిలో
నొకటి: చూ, ద్వీపములు.

తమ్మిదొర. ద్వ. వి. పద్మినీవల్లభుడు: చూ,
సూర్యుడు. [హిమాంశువు.

తమ్మిపగతుడు. ద్వ. వి. అబ్బారి: చూ,

తమ్మిపుట్టు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిమాలి.

తమ్మిలిదారంపు గరితమిన్న. ద్వ. వి: చూ,
తమ్మియింటిగరిత.

తమ్మియ. దే. వి. రూ. తమ్మె. 1. చెవితమ్మె:
చూ, భూషణము. 2; పలుపుతమ్మె: చూ,
రూ. తమ్మె: 3. చెవియొక్క అడుగు
భాగము. [లక్ష్మి. 1.

తమ్మియింటి గరిత. ద్వ. వి. పద్మాలయ: చూ,
తమ్మికాయి. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ,
రత్నము. 1. [దొర.

తమ్మివార్లంటి మగడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మి
తమ్మిడు. దే. వి. రూ. తమ్మివాడు. తంబు:
చూ, సహోదరుడు. (పృథ్వియందు తమ్మి
గమి-తమ్మిగుట్ట-తమ్మిదోయి-తమ్మిపోవు
మొ.) [తుడు.

తమ్మిల పగవాడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిపగ
తమ్మిలము. వై. వి. = చూ, రూ. తమలము.
వై. 8, ఆ. 141.

తమ్మిలవిందు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మివాడు. దే. వి: చూ, రూ. తమ్మిడు.

తమ్మె. దే. వి: చూ, రూ. తమ్మియ.

తయనాయతి. వా వి కాచికోని యుండుట:
రూ. తయనాయతి.

తయారు. వా. వి: చూ, సిద్ధము. [యతి.

తయనాయతి. వా. వి: చూ, రూ. తయనా

తయరు. వా. వి. రూ. తైరు: చూ, పెరుగు. 1.

తరంగవ్యాయము. పా. ఒకదానిచెంబడి నొకటి విడువకవచ్చునను రీతి.

తరంగప్రతిబింబవ్యాయము. పా. తరంగము నందు ప్రతిబింబించు నూర్పుఁడొక్కఁడైనను, ప్రతిబింబములు తరంగములయందుఁ జాల గాన్పించుననురీతి. [చూ, వీచి. 1.

తరంగము. సం. వి. అ. పుం. = తరగ. అల: తరంగిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏఱు: చూ, నది; అం. 2. భాషంగములు పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, భాషంగములు. (చూ, భాష. 1.)

తరండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఓడ, ఏఱుదాఁటుపుట్టి. (అని కొందఱు): చూ, హోడము; 2. గాలపుదారము కట్టిన కొయ్యలో నగునది.

తరంగ. వై. వి. = తరంగ: చూ, వీచి. 1.

తరక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొరింద: చూ, ముర్మరి. [వాదించు.

తరకటించే. వై. అ. క్రి. = తర్కించు: చూ,

తరకటింపు. వై. వి. = తర్క: చూ, వాదము. 1

తరకసము. దే. వి. రూ-తరకసా. అమ్ముల పాది. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, బాణము. 1.

తరకసా. దే. వి. 1. —పై—; 2: చూ, తరకటింపు

తరక్షువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సివగి. 1.

తరగంపియ. దే. వి. రూ-తరగంపె. ఒకానొక అంపము: చూ, అంపము.

తరగంపె. దే. వి. —పై.—

తరగతి. వా. వి. (తరము + గతి) 1. తరమును దెలిపెడు భాగము; 2, క్లాసు. “మాబడి యందు నాలుగు తరగతులు గలవు”

తరగతిగుండ్లు. మి. వా. వి. బ. అడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తరటు. దే. వి. 1. రూ-తరటు. చేబుకు: చూ, మునికోల. 2; 3. అశ్వాదుల శీఘ్రలంఘ

నము: చూ, హయము; 3. తోలునారి: చూ, మార్గి. 1.

తరణము. సం. వి. అ. న. 1. (ఏఱు మొదలై నవి) దాఁటుట: చూ, లంఘ; పుం. 2. ఓడ: చూ, హోడము.

తరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-తరము-తరి. తర్ణి, ఓడ: చూ, హోడము; 2. ఏఱు: చూ, నది; 3. దాఁటుట: చూ, లంఘ; 4. పిన్న గోరట *: చూ, నువ్వునహ; 5. కు మారియను మందు; 6: చూ, సేమంతి *: పుం. 7: చూ, నూర్పుఁడు; 8: చూ, సముద్రము. [చూ, వాసి. 4.

తరతమభావము. సం. వి. అ. న. తారతమ్యము:

తరతరము. దే. అవ్య. క్రి. విణ. 1. కృమకృమముగా. భార. ఆది. 2, ఆ. 4; 2. పరంపరగా.

తరపణ్యము. సం. వి. అ. న. తరము, ఆవాపము. (తె. ప).— ఓడకేపు, కేపు.

తరపణ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాలిమి. 3.

తరపు. దే. స. క్రి. 1. పోగొట్టు. భాగ. 6, స్కం. 89: చూ, భంగించు; వా. వి. 2. రూ-తరపు. పక్షము, ఒకనైపు.

తరబడి. దే. వి. (తరము + బడి) రూ-తరము.

1: చూ, పురుషాంతరము: 2. మానము: చూ, తరము; 3. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 4. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 5. వస్తువు: చూ, సరకు. 2. [అనియు]

తరబియ్యతు. వా. వి. నేర్పు (రూ-తరిఫియ్యతు

తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. దాఁటుట: చూ, లంఘ; 2. పడవ, పుట్టి (అని కొందఱు): చూ, హోడము; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1. 4. చెట్టు: చూ, వృక్షము; న. 5. వడి: చూ, వేగము. 3; 6: చూ, మాంసము;

7. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 8. భూమి తరము; దే. వి. రూ- తరబడి(1): చూ, తరబడి. 1. భార. ఆది. 4, ఆ. 220; (2): చూ, తరబడి. 2. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 218; (3): చూ, తరబడి. 3. వసు. 1, ఆ. 41; (4): చూ, తరబడి. 4. స్వా. 4, ఆ. 40; (5): చూ, తరబడి. 5. విజ. 1, ఆ. 214; విణ. (6): చూ, శక్తము; (7): చూ, శక్తము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 131; (8): చూ, సమానము. 2. వై. 3, ఆ. 158; (9): చూ, సంభ్రమము; (10): చూ, క్రైస్తవము. ఆం, భా. తృ. 15; (11) ఇద్దఱు మోయుబరువు.

తరమిడి. వా. వి. 1. శిఘ్రిము: చూ, వేగము. 3; క్రి. విణ. 2: చూ, మఱిమఱి.

తరలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-తరళము. 1; 2. సాలెవాండ్రపల్లె: చూ, దేశము; విణ. 3. మెఱయునట్టిది.

తరలి (తరళి). పా. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు భ, స, జ, న, ర, గణములుగలిగి పదునొకటింటి యతిగల పదునెనిమిదవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (నులక్షణసారము 52 పు): చూ, వృత్తము. 1.

తరలిక. వా. వి: చూ, ప్రియాణము.

తరలు. దే. అ. క్రి. రూ-తర్లు. ప్రియాణముగు: చూ, నెట్టు. 3.

తరలుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, అంకురుగఁడు.

తరలుడు. వా. వి: చూ, తరలిక.

తరవరి. వై. వి.=తరవారిః. రూ-తరవలి-తరవలి.

1. పట్టాకత్తి. (ముప్పదియంగుళములకు మించినది) ఉ. హరి. 6, ఆ. 50: చూ, రిష్టి. 2;

2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2. (చూ, బాణము. 1.)

తరవలి. వై. వి.=పై. ఉ. హరి. 4, ఆ. 229.

తరవలి. నె. వి.=పై.

తరవాణి. దే. వి. కూటినిట్టు: చూ, శుక్తము. 1.

తరవాయి. దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. ఉపకృమము: చూ, యత్నము; 3. అనుకృమము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 249: చూ, పరిపాటి; 4. అవృత్తి: చూ, తడవ; విణ. 5. మిగిలినది.

తరవారి. సం. వి. ఇ. పుం.=తరవరి-తరవలి-తరవలి: చూ, తరవరి.

తరవు. వై. వి.=త్వర. శిఘ్రిము: చూ, వేగము. 3. తరసము. సం. వి. అ. న. పాల: చూ, మాంసము, తరస్వి. సం. వి. క్. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; విణ. 2. బలిమిగలవాఁడు: చూ, లావరి; 3. వడిగలవాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు.

తరస్సు. సం. వి. క్. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. వడి: చూ, వేగము. 3.

తరహా. వా. వి. రీతి: చూ, విధము. 1.

తరళి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాఁపుడుగంజి: చూ, సాదము (1); 2. కల్లు: చూ, సుర. 1; పా. 3. రూ-తరళము. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు న, భ, ర, స, జ, జ, గురువులుగలిగి పండ్రెండవ యింటి యతిగల ఏకాదశ వింశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (దీనినే ధృవకోకిల యనియు అంగురపు: చూ, వృత్తము 1.

తరళము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-తరలము. హారమధ్య రత్నము: చూ, రత్నము. 1. (చూ, భూషణము. 2.); 2. నెమ్మి: చూ, వంజులము. 2; 3: చూ, రూ-తరళి. 3; విణ. 4.=తల్లడము. చలించునది: చూ, వలితము. 3; 5. అనురాగముగలది: చూ, పల్లభము; 6. ప్రకాశించునది: చూ, శుభ్రము. 4.

తరళితము. సం. విణ. చలించినది, పేర్నిఖోలితము: చూ, వలితము. 3.

తరళేక్షణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అఁడునె:

చూ, (స్త్రీ); 2. చలిచే కన్నులుగల ఆడుది, మంథానము. [నివేదనముచేయు.]

కాగిలుగంటి: చూ, (స్త్రీ). తరిచుట్టు. ద్వ. స. కి. (పెరుగు దేవతాదులకు

తరాజ్. వై. వి.=ఆరాచి. రూ-తరాను: చూ, తరిటి. దే. వి. చెందుపెండెలు విగించెడు గోసె
తాగను (దేశ్యమని శ.ర.) [చూ, హోడము. పట్ట. రూ-తరిటి.

తరానవు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొకటి; తరిటి. దే. వి.—వై.—

తరాలువు. సం. వి. ఉ. పుం.—వై.— తరిణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. ఓడ:చూ, హోడము.

తరాను. వై. వి.=: చూ, రూ-తరాజ్. (దేశ్య మని శ. ర.) తరితీపు. ద్వ. వి. 1. ఆశోద్ధ. ఉ. రా. 6, ఆ. 51: చూ, మందమేలము. 1; 2. ఉద్ధతి.

తరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. 1. ఓడ:చూ, హోడము; స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, విలంబము. 1; 3. గ 2: చూ, మందమేలము. 1; 4. చూ, భూమి. 1; 5. బట్ట లలోనగు వానిపెట్టె; 6. ఓడతెడ్డు: చూ, పీలి. 2. (అగప); వై. వి. (1)=తృ. తరి చ్చుట్ట: చూ, మధనము; వై. వి. బ. (2)= తరంగ. రూ-తరి: చూ, పలి. 1.

తరించు. సం. స. కి. = తరియు. 1. సముద్ర ములోనగు వానిని ఓడలోనగు సాధనములచే తరించు: చూ, లంఘించు. 2; వా. 2. మోక్ష ముకొందు. “మీరాక చేమాపెద్దలుతరించిరి.” తరిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. పడవ:చూ, హోడము.

తరికము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.— తరికాడు. వై. వి. తరిచువారు. తరిగంబము. వై. వి. (తరి + కంబము) చేల్ల రాడు: చూ, దండవిష్కంభము. తరిగట్టు. వై. వి. కవ్వంపుమల:చూ, పర్వతము. తరిగట్టుతాగిడు. ద్వ. వి. శేషఫణి. సాం. తిర్య. 10: చూ, సర్పము.

తరిగడవ. వై. వి. (తరి + కడవ) మంథని, తరిదాలువు. ద్వ. వి. (తరి + తాలువు) మంథని పర్వతమునుధరించినవాడు, రూ-తరిదాలువు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 54: చూ, విష్ణువు. 1.

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.) బమ్మ-యము (అటునెలల దూడ యనికొంద టును, ఏడాదిపయస్సు చెల్లిన ఆడుదూడ యని కొందఱును): చూ, ధేనువు.

తరిగట్టు. వై. వి. కవ్వంపుమల:చూ, పర్వతము. తరివట్టు. దే. స. కి. (తరి + పట్టు) దేవతల సుద్దేశించి పెరుగును తరిచ్చేకనిలుపు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 308.

తరిగట్టుతాగిడు. ద్వ. వి. శేషఫణి. సాం. తిర్య. తరివె. దే. వి. మౌనుచిలుకుట. రూ-తరువడి- తరిమెన.

తరిగడవ. వై. వి. (తరి + కడవ) మంథని, తరివె. దే. వి. మౌనుచిలుకుట. రూ-తరువడి- తరిమెన.

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరిగొండ. వై. వి. (తరి + కొండ): చూ, తరి తరిపిమాడ. దే. వి. (రూ-తరుపు-తరిపి-తలుపు.)

తరుచుట. దే. వి. రూ- తర్కుట-తర్కుచ్చుట.

తరుణజ్వరము. పా. సప్తాహానధియను జ్వరము.
తరుణదధి. సం. ఇవి. న. విరుదినముల పెరుగు:

చూ, పెరుగు. 1.

తరుణము. సం. వి. ఆ. న. 1. కుజ్జపుష్పము.

(ఇదె విరజోజిపువ్వు): చూ, విరజోజి; పుం.

2. ఆముదపుండ్రెట్టు: చూ, వృషంబకము;

విణ. 3. యావనముగలది, కోడె: చూ, పడు

చేది, 4. కొత్తది: చూ, నూతనము; దే. వి.

(1) కాలము: చూ, సమయము. 1.

తరుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ- తలుని.

1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. యావనముగల

ఆడుది: చూ, స్త్రీ. [వయస్సు. 1.

తరుణిమ. సం. వి. న్. పుం. జీవనము: చూ,

తరుణుండు. సం. విణ. రూ-తలునుండు: చూ,

యావనుండు. [చూ, వాయువు.

తరుతూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నుడిగాలి:

తరునలము. సం. వి. ఆ. పుం. ముల్లు: చూ,

సితాగ్రము.

తరుపు. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. ముడు

రుతోరమల్లి*; 3. దృఢము: చూ, స్థైర్యము. 1.

తరురాగము. సం. వి. ఇ. పుం. చిగురు: చూ,

విద్రుమము. [చూ, శ్రీతాళము.

తరురాజము. సం. వి. ఆ. పుం. తాటిచెట్టు:

తరుపడి. దే. వి: చూ, తరివ. కళా. 2, ఆ. 15.

తరువాత. దే. వి. రూ- తరువాయి : చూ,

పిమ్మట.

తరువాయి. దే. వి. —పై. —(రూ-తరణాయి)

నిర్వ. 4, ఆ. 18. [వారి.

తరువారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ- తర

తరువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. చెట్టు: చూ,

వృక్షము; అం. 2. స్వామ్యములు ఎనిమిదింటి

లో నొకటి: చూ, స్వామ్యములు; దే. వి.

(1) ఇయ్యవలసినధనాధికమును ఇమ్మని చేయు.

నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; (2) పెక్కు-

మందికలసి ఆయుధాదుల మోయుట (మో

యించుట, లేక ఎత్తుట.) [చూ, స్త్రీ.

తరువుకి తై. ద్వ. విణ. తరువువచ్చినది (ఆడుది):

తరువుకాడు. దే. విణ. తరువువచ్చినవాడు.

తరువోజ. పా. ఒకానొక వృత్తము. మూడిం

దగ్గణములు, ఒక సూర్యగణము, మరల

మూడిందగ్గణము లొక సూర్యగణము 4-7

గణముల యాదియక్షరములు యతులు రెండు

గలిగియుండును. ఉదా.— కతముఖ, దుర్

హినాది- సకలద్యు, భవులు, సతతహి, స్పృత

సిద్ధి- చేనగొల్తు, రెడల. చూ, వృత్తము. 1.

తరుకాయి. సం. వి. న్. పుం. పక్కి: చూ,

పక్షి.

తరెర. దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.

తర్కము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ- వితర్క

ము. ఉపా: చూ, హృల్లేఖము. 3; 2. అధ్య

హారము: చూ, హంసపాదము; 3. కారణము:

చూ, హేతువు. 1; 4. కోరిక : చూ,

వాంఛ; 5. తరగటింపు (తర్కశాస్త్రము

రెండు విధములు.— న్యాయశాస్త్రము,

కణాదశాస్త్రము): చూ, కాణాదము (చూ,

శాస్త్రము); 6: చూ, విచారణ.

తర్కారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తక్కిలి*:

చూ, నైజయంతి.

తర్కించు. సం. ఆ. క్రి. తర్కముచేయు.

తర్కుటము. సం. వి. ఆ. న: (నూలు) పడుకుట:

చూ, పడుకుడు.

తర్కుపీతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాటపుచెవి,

రాటముయొక్క అడుగుచేట్టము (అనికొంద

లు): చూ, వర్తని. [లము.

తర్కులాసకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ర్కులో

తర్కపు. సం. వి. ఉ. పుం. (మాలుపడికెడు)
కదురు : కపాలనాలిక, కార్వాసనాలిక,
తంతుకాష్ఠము. (తె.ప).—కదురు, తిక్కడి.
తర్కశానము. సం. వి. అ. న. కదురునూలు
సాన, సామకము: చూ, రాయి.

తర్క. వై. న. కి: చూ, రూ-తరుచే.

తర్జనము. సం. వి. అ. న. 1: (తె. ప).—
అదలుపు. రూ-అదలుపు, దట్టన; అం. 2. హస్త
కిరియలు ఇరుసదింటిలో నొకటి: చూ, హస్త
కిరియలు. [వేలు. 2.

తర్జన. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేట్టనవేలు: చూ,
తర్జించే. సం. న. కి: చూ, దెడరించే.

తర్జమా. వా. వి. 1. భాషాంతరము; 2. విమ
ర్శించి నిజమును తెలిసికొనుట.

తర్జపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. = తెగిడ్డు, మౌని
గరింఁటె: చూ, తండుపు. 1-2.

తర్జకము. సం. వి. అ. పుం. 1. అప్పుడు పుట్టిన
మాడ: చూ, ధేనువు; 2. దిరిసెన *: చూ,
శిరీషము.

తర్జి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-తరజి: చూ,
హోడము; 2: చూ, సూర్యుడు.

తర్జనికము. సం. వి. అ. పుం. కాకిగూడు:
చూ, సదనము. 1.

తర్జరీకము. సం. వి. అ. న: చూ, తర్జి. 1.

తర్జుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

తర్కము. సం. వి. అ. న. 1. తనివి: చూ,
సాహిత్యము; 2. పితృయజ్ఞము; 3. పీఠిణ
నము, తృప్తిపొందుట; 4. యజ్ఞకాష్ఠము;
5. తర్కములు.— పార్థశస్త్వ తర్క
ణము.— సన్ధ్యాంతర్వయామి, గాయత్రీం
తర్వయామి, బ్యాహ్మీంతర్వయామి, నిమ్య
జీంతర్వయామి; మాధ్యాహ్నికతర్కణము.—
సన్ధ్యాంతర్వయామి, సావిత్రింతర్వయామి,

కాదీంతర్వయామి, నిమ్యజీం తర్వయామి;
సాయంకాల తర్కణము.— సన్ధ్యాం తర్వ
యామి, సరస్వతీంతర్వయామి, వైష్ణవీంతర్వ
యామి, నిమ్యజీంతర్వయామి అని త్రివి
ధము.

తర్కము. సం. వి. న్. న. యూపస్తంభపుకొన.

తర్క. దే. అ. కి: చూ, రూ-తరలు.

తర్గణము. సం. వి. అ. న. దప్పిగొనుట.

తర్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. దప్పి: చూ,
పిపాస; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. కడలి:
చూ, సముద్రము; 4. తెప్ప: చూ, హోడము.
తర్గితుడు. సం. వి. రూ-తృప్తితుడు. దప్పి
గొన్నవాడు: చూ, సత్కృతు.

తర్గుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

తర్వాత. దే. వి: చూ, రూ-తరువాత. ఆం,
భా. తృ. 73. [చూ, ధాన్యము.

తఱక. దే. వి. రూ-తలకపొల్లు. తబక, తప్పవడ్లు:

తఱచే. దే. వి. రూ-తఱచే. 1. బాహుళ్యము.

భార. భీష్మ. 2, ఆ. 188: చూ, విస్తారము.

1; విణ. 2 బహుళము: చూ, మొత్తము;

3. అధికము. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ,

హెచ్చు. 1. [ఒత్తు: చూ, మునుము.

తఱచేదనము. దే. వి. రూ-తఱచేదనము.

తఱచేగోగముగల జాతకుడు. పా. అష్టమాధి

పతిగాని, పక్షాధిపతిగాని లగ్నమున నున్న

పుడును; చతుర్థాధిపతి రవికుజాలతో గలిసి

నను, పాపాంశల యందున్నను, శుభసంబం

ధము లేనపుడును; లగ్నాధిపతి పక్షాష్టమ

దాదశములలోనుండి పాపులచే. జూడఁ

బడినను తఱచే రోగపంతుఁడగును.

తఱు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తరలు. 1;

2. మోటుతనము. భార. ఆర. 1, ఆ. 300:

చూ, మూర్ఖము; విణ. 3. మూర్ఖము: చూ,

మాన్యము; స. క్రి. 4. కళతోకొట్టు: రూ-

తఱుటుగొను, తఱుటునేయు.

తఱుటుగొను. దే. స. క్రి. (తఱుటు + కొను):

చూ, తఱుటు. 4.

తఱుటునేయు. ద్వ. స. క్రి. (తఱుటు + నేయు)

—పై.— పాండు. 1, ఆ. 163.

తఱుతఱ. దే. వి. తత్తఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.

తఱుతఱలాడు. దే. ఆ. క్రి. (తఱుతఱలు + ఆడు)

తత్తఱపడు: చూ, సంభ్రమించు.

తఱుపి. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. రూప
నము. పాండు. 4, ఆ. 288: చూ, వయస్సు.

1; విణ. 3. తేతది. కాశీ. 1, ఆ. 123:

చూ, తేత. 1.

తఱుపియావు. దే. వి. (తఱుపి + ఆవు) బహుకా
లమునకు ముందీనినయావు, బహుయజి:
చూ, ధేనువు.

తఱులు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, సలించు; 2: చూ,
సంభ్రమించు; స. క్రి. 3. విడుచు: చూ,
విసర్జించు.

తఱులుచే. దే. పే. తలలఁజేయు. రూ-తఱుల్లు.

తఱుల్లు. దే. పే. —పై.—

తఱి. దే. వి. 1. రూ-తఱి. కాలము: చూ, సమ
యము. 1; 2. దగ్గఱ. అచ్చే. బాల. కాం. 146:

చూ, సమీపము. 1; 3. తాగిదులోనగు

వాని యొత్తెడుకేళి. కాశీ. 5, ఆ. 284;

4. వృత్తియందు తఱిమైన శబ్దమునకు మిఁ
ది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.

తఱిగోడు మొ; వై. వి. బ. 5. తరంగం:

చూ, వళి. 1. (దేశ్యమని శ.ర.); 6. తరం

గం. ఆల: చూ, వీవి. 1.

తఱిగట్టువారి. ద్వ. వి. వెన్నుఁడు. ఆం, సం.

దే. 7: చూ, విష్ణువు. 1. [యత్నించు.

తఱిగొను. దే. ఆ. క్రి. (తఱి + కొను): చూ,

తఱిగొట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ- తరిగొట్టు*.

తఱిపడు. దే. ఆ. క్రి. ఒత్తుడుపడు: రూ- తఱి:
పడు. [వెన్నెల.

తఱిపివెన్నెల. ద్వ. వి. పండువెన్నెల: చూ,

తఱిమెన. దే. వి: చూ, తరినె. (దీనికి వృత్తి

యందంల్య వర్ణములోపించును: చూ, తఱి. 4)

తఱిమెనఁబెట్టు. దే. స. క్రి. (రూ-తఱిమెనఁ

బట్టు) మౌనుచిలువ: చూ, మలుచు. 2.

తఱియఁబడు. వై. ఆ. క్రి. (తఱియన్ + పడు)

తఱియు. (స్వార్థమునపడు) భాగ. విరా.

4, ఆ. 213: చూ, సమాపించు.

తఱియు. దే. ఆ. క్రి. 1. —పై.— భార.

విరా. 5, ఆ. 18; వై. స. క్రి. 2. తృ.

అతికృమించు: చూ, దాఁటు. 6; 3. తృ.

దాఁటు. భార. ఆర. 6, ఆ. 111: చూ,

తరించు. 1; 4. చూ, తరించు. 2.

తఱిపడు. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-తఱిపడు.

తఱుగు. దే. ఆ. క్రి. 1. తగ్గు. భార. ఆర.

7, ఆ. 158; నిర్వ. 5, ఆ. 105: చూ,

సుక్కు. 9; 2: చూ, తగ్గించు. [కాఁడు.

తఱుగరి. దే. వి. (తఱుగు + అరి) తఱుగు వేర

తఱుగాను. దే. వి. (తఱుగు + ఆను) కొయు

గూర*: చూ, మారిషము.

తఱుగు. దే. వి. 1. అమ్మెడువానికిని గొనెడు

వానికిని నొకసరకును వెలవదీర్చి తీసియిచ్చి

వారివద్ద నూటికితయని దీసికొను దౌవ్యము.

(కమిషన్, రుసుము, బోరికరేజీ, లంచము

ఇత్యాదులు); స. క్రి. 2. ఖండించు: చూ,

సెలగు; 3. చించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 157:

చూ, భేదిల్లు. 1; ఆ. క్రి. 4: చూ, తగ్గి

ంచు. ఆం, భా. తృ. 98; 5. తుతిచేయు. ఆం,

భా. తృ. 132. [కము

తఱుగువేరము. ద్వ. వి. అడిసాటా: చూ, వర్త

తలుచు. దే. వి. చూ, రూ.తలుచు. [దనము. తలుచుచుదనము. దే. వి. చూ, రూ.తలుచు తలుపు. దే. వి. 1: చూ, తరిహిమాడ; 2. వజ్ర పృతినిధి: చూ, రత్నము. 1.

తలుము. దే. అ. కి. 1. కవియు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 150: చూ, వ్యాపించు: 2. త్వరపడు. భార. విరా. 1, ఆ. 147: చూ, సంభృమించు; స. కి. 3: చూ, పెం బడించి పరుగెత్తించు. భార. దో. 1, ఆ. 331; 4: చూ, బలాత్కరించు; 5: చూ, తటిమెనఁబెట్టు; 6: చూ, నెళ్ళగొట్టు.

తలులమెకము. ద్వ. వి. వలీముఖము. అచ్చ. యు, కాం. 197: చూ, వానరము.

తలులమోరమెకము. ద్వ. వి. —పై— అచ్చ. యు, కాం. 81.

తలుపు. దే. అ. కి. 1. తగ్గు: చూ, సుగ్గు. 9; స. కి. 2. ఖండించు: చూ, నెలగు.

తలునలి. దే. విణ. 1. ఉద్ధతుఁడు: చూ, పొగ రుఁబోతు; 2. ఉద్ధతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తలు. దే. విణ. రూ.తలు. నీచుఁడు: చూ. వ్యాధుఁడు. 2.

తలు. దే. విణ. —పై—

తల. దే. వి. 1. జిత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ 75: చూ, యుక్తి; 2. చివర: చూ, సుద. 3; 3. గుంపు: చూ, సమాహము; 4. నెత్తి: చూ, శిరము. 1; 5. తలమీఁది నెండు కలు; 6. పూనిక: చూ, యత్నము; 7. ముం దుభాగము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 79: చూ, ముందఁజ. 1; 8. మొత్తము. భార. శల్య. 1, ఆ. 100: చూ, వెరసి. 1; 9. ఎడ. వ్యవహారము: చూ, సత్యము. 1; 10. కాలము. నిర్వ. 7, ఆ. 31: చూ, సమయము. 1; విణ. 11. మొదటిది. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 268:

చూ, మొదలు. 4; నై. వి. 12. =స్థలమ్. తావు: చూ, స్థానము. 1; 13. ఎటుక. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 258: చూ, సోద; 14. పక్షము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 135: చూ, పృష్ఠము. 2; అం. 15. కళాస్థానములు పదునాటింటిలో నొకటి: చూ, కళాస్థానములు.

తలంటు: చూ, రూ.తలయంటు.

తలఁకించు. దే. అ. కి. 1: చూ, సలించు; ప్రే. 2. తలఁకఁజేయు.

తలఁచు. దే. వి. 1. రూ.తలఁచు: చూ, నెఱపు; 2. చలనము: చూ, లోలము; ఆ. కి. 3. చలించు. ఉ. హరి. 8, ఆ. 205: చూ, సలించు; 4: చూ, భయపడు. భార. ఆది. 8, ఆ. 8.

తలఁగు. దే. అ. కి. రూ.తలు.తలపు.తొలఁగు. భార. ఆర. 2, ఆ. 84: చూ, విరియు. 5.

తలఁగుడు. దే. వి: చూ, విమోచనము.

తలఁచే. దే. స. కి. రూ.తలుపు.తలఁపుచేయు.

1. ఎంచు, ఊహించు: చూ, యోచించు; 2: చూ, ధ్యానించు; 3: చూ, స్మరించు.

తలఁమోట. అం. దశావస్థలలో నొకటి: చూ, దశావస్థలు.

తలఁడు. దే. వి. (రూ.తలఁచు.తలఁచు.తలఁచింపు. తలఁడుము.) భయము: చూ, నెఱపు.

తలఁదన్నట. జా. అతిశయించుట. “లోకము నందన్న దలదన్న వాఁడు లేమండనే.” “జౌ దలదన్నం జేమనట్లు మించెననినం దప్పేమి యొప్పేయగన్.” (కళాపూర్ణోదయము.)

తలఁపు. దే. వి. 1. గుండె. ఉ. హరి. 2, ఆ. 142: చూ, హృదయము. 2; 2. చింత. భార. ఆర. 7, ఆ. 128; అభిప్రాయము (అనికొందలు) భార. సౌ. 1, ఆ. 45: చూ,

పశ్చాత్తాపము; 3. కోరిక. భార. విరా. 1, ధాన్యము. [మత్స్యము. 1.

ఆ. 187: చూ, వాంఛ; 4. జ్ఞప్తి. కళా. తలకప్ప. దే. వి. ఎరచిల్లపులుగు: చూ,

7, ఆ. 38: చూ, స్మృతి. 1; 5. భావన, తలకాడి. దే. వి. కాడికిముంపటికాడి, పా)

తలచేటు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 7: చూ, సంగమ: చూ, యుగము. 5.

యోచన. [సరస్సు. 1. తలకాయ. దే. వి. తల. హరిశ్చ. 3, ఆ. 91:

తలపుకేళాకూరి. ద్వ.వి. మానస సరస్సు: చూ, చూ, శిరము. 1.

తలపుచేయు. దే. ఆ. కి. భావించు: చూ, తలకూడు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, సిద్ధించు. భార.

యోచించు. [ఘండు. ఆర. 7, ఆ. 318; పే. 2. తలకూర్పు.

తలపుచేయి. దే. వి. భావజాడు: చూ, మచ్చ పంచ. నా. 1, ఆ. 242.

తలపుమానికముగలాడు. ద్వ. వి. ఇందుగ్గిడు. తలకెడవు. దే. విణ. 1: రూ-తల్లకెడవు, తల

సాం. దే. 11: చూ, వేలుపుటేడు. (ఇట్లు క్రిందు- రూ-తల్లక్రిందు. (సం. ప.)—

తలపుతాయి సంతరించినదొర.) ఆధోముఖము; 2. అవరోహణ కృమము

తలపుమిన్న. ద్వ. వి. చింతామణి: చూ, గలది. రూ-తల్లకెడవు, తలక్రిందు-రూ-

రత్నము. 1. (ఇట్లు తలపురతనము-తలపు తల్లక్రిందు: చూ, విలోమము.

తాయి.) తలకొట్టుట. జా. పరాధవముచేయుట, నిశ్చి

తలపుసాకిరి. ద్వ. విణ. ఈకార్యము నీవెచింగి ముచేయుట “కట్టా ! నాకు దలకొట్టిన

యొంగుమని పలుమాలు వాచిచే తెలిపించు యట్లుల నట్టిపలుకులు నీయెడలుట్టజేసునే”

బడినసాక్షి, స్మరితుడు: చూ, సాక్షి. (ధర్మజ రాజనూయము.)

తలబట్టుట. జా. సమగ్గముగాఁ దెలియుట. తలకొట్టచూరి. దే. వి. (తలకొట్టు + చూరి)

“చేదివిన పురాణములన్నియు నాకు దల 1. శిరశ్చేదనము పొందినవాడు, దుఃఖండు:

బట్టిపోయినవి. (ధర్మజ రాజనూయము) చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. అవినితుడు: చూ,

తలబాల్చు. ద్వ. విణ. (తలన్ + పాల్చు): సముద్ధతుడు.

చూ, నేనెదాల్చు. తలకొను. దే. ఆ. కి. 1. కలుగు: చూ, పుట్టు.

తలకట్టు. దే. వి. 1. కిటిము: చూ, సీసకము. 2; 2: చూ, యత్నించు; స. కి. 3. తాల్చు

1; 2. తలచేట్టు: చూ, పాగ. 2. (చూ, చూ, పహించు; పే. 4. తలకొల్పు. కళా.

వస్త్రము.); 3. ముఖ్యము: చూ, కైవ్యము; 8, ఆ. 244.

4. పాగకట్టుట: చూ, తలచేట్టు. 1; 5. ఆకారము తలకొను దెంచు. దే. ఆ. కి. (తలకొను +

యొక్క రూపాంతరము: చూ, వర్ణము. తెంచు): చూ, తలకొను. 1. (స్వార్థమున

1; 6: చూ, కేళిండు; విణ. 7. ముఖ్య తెంచు) భార. ఆది, 3, ఆ. 191.

మైనది: చూ, కైవ్యము. తలకొలువి. దే. వి. అపరకర్మము చేయువాడు

తలకడచు. దే. స. కి. తలమీఱు. భార. భీష్మ. (తలగోరు పట్టినవాడు) శవము తొమ్మున

2, ఆ. 345: చూ, కాటు. 6. నుంచెడు నిప్పు: చూ, పహ్ని. 1.

తలకాల్చు. ద్వ. వి. గింజపట్టనివడ్లు: చూ, తలకోల. దే. వి. సాధువుకాని యావును పిడుకు

నపుడు కొనను తాడుకట్టి దానికొమ్ములకు

తగిలించి పట్టుకొనెడు కోల.

తలకోలు. దే. వి. తలకొనుట.

తలకిందగుట. జా. వ్యత్యస్తముగుట. [కడపు.

తలకిందు. దే. వి. రూ. తలకిందు: చూ, తల
తలగడ. ద్వ. వి. (తల + కడ) 1. ఉపధా

నము. రూ. తలయంపి - తలాట - తలాటి -

తలాడు. తలాడ - తలాపి. తలాపు - తలడ -

తలపి: చూ, లోడు; 2. (పండుకొనునపుడు)

తలయంచుకొనెడు దిక్కు: రూ. తలయంపి -

తలాట - తలాటి. తలాడు. తలాడ - తలాపి -

తలాపు - తలడ - తలపి: చూ, హరిత్తు.

తలగడుగు. దే. వి. (తల + కడుగు): చూ, తల

యంటు. 1. పాండు. 2, ఆ. 9.

తలగాము. ద్వ. వి. రాహుపు: చూ, రాహుపు. 2

తలగిల్లి మొలవేయుట. జా. తల తుగించి పాఠి

పెట్టుట. అనగా నాశనము చేయుట. “న

న్నేమో మీరు తలగిల్లి మొలవేయుదురని

భీతిల్లబోను.” (ధర్మజరాజనూయము)

తలగుంజే. ద్వ. వి. నిట్టరాడు: చూ, స్తంభము. 1.

తలగోరుపట్టుట. వా.వి. అపరకర్మ చేయువాడు

శపమతో నిష్పత్తికొనిపోయి శపము

టొమ్మున నిష్పముట్టించి కర్మచేయుట.

(ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

తలచేమురు. దే. వి. కమ్మనూనియ: చూ,

స్నేహము. 2.

తలచోపడి. దే. వి. అశోరము, ఇంటిముందటి

చోపడి: చూ, హజోరము (చూ, నదనము. 1.)

తలచీల. దే. వి. మీటను మునసను జేర్చి బిగిం

చెడు చీల: చూ, శూలము.

తలచొట్టు. దే. వి. 1. పాగకట్టుట: భార. విరా.

5, ఆ. 210 చూ, తలకట్టు. 4; 2. పాగ:

చూ, తలకట్టు. 2. (చూ, వస్త్రము)

తలచూపు. దే. అ. కి. 1. ఎదురగు: చూ,

మోహరించు; 2. తోచు: చూ, పొడ

చూపు.

తలడించు. దే. అ. కి. (రూ. తలడిల్లు - తలడ

కుడుచు - తలడవడు - తలడిలు - తలడిల్లు -

తలడించు - తలరు - తలకు. తలకించు.) చలించు:

చూ, సలించు.

తలడిల్లు. దే. అ. కి. — పై —

తలతల. దే. ఆవ్య. మనుష్యునికి మనుష్యునికి.

తలతలము. వా. ఆవ్య. తొలగుము తొలగుము.

తల తాకట్టు పెట్టుట. జా. తానమ్ముడువోవుట.

“ఎచ్చేటనో తల తాకట్టు పెట్టి తెచ్చి.”

(ధర్మజరాజ నూయము)

తలతిక్కు. వా. వి. పట్టినపట్టు వదలకుండుట.

తలతొడు. దే. వి. ఎద్దుకొమ్ములకు గట్టెడు

కుచ్చెలతోలు తొడు: చూ, నూత్రము. 1.

తలదువారము. ద్వ. వి. తలవాకిలి. అచ్చ. అ,

కాం. 10: చూ, హజోరము (చూ, నదన

ము. 1.) [లెండు: దొంపు.

తలనట్టు. దే. వి. వేరుపురుగు కొటికి మోపు

తలనొచ్చే. దే. అ. కి: చూ, ఏర్పు. 1.

తలనొప్పి. వా. వి: చూ, తరెర.

తలపట్టులు పట్టుకొనుట. జా. వివాదపడుట,

జోట్టు పట్టుకొని కయ్యమాడుట. “తమలో

దాము తలపట్టులు పట్టుకొనుచే కష్టనష్ట

ముల పాలగుదురు.” (ధర్మజ రాజనూయ

ము); “లోడలపట్టు పట్టుకొని కయ్యో

యంచు మొట్టోయటంచు ఊభిల్లుచు.”

(చాటుధార.)

తలపట్టు. జా. సిగపట్టు. “వాక్యోపవాక్యంబు

లం, గాకై ముందలపట్టుకుం దొడగిరా

కళ్యాణ వేదీస్థలిన్.” (పాంచాలీ పరిణ

యము)

పడు. దే. స. కి. 1. ఎదిరించు భార. —

దో. 5, ఆ. 118: చూ, పృథివీటించు;

2. తా.కు. భార. విరా. 3, ఆ. 184; భార. శల్య. 2, ఆ. 267: చూ, స్పృశించు; ఆ. క్రి. 3. పారంభించు. కై. 7, ఆ. 178: చూ, యత్నించు; 4. ఏర్పడు: చూ, సిద్ధించు.

తలపాగ. వా. వి: చూ, పాగ. 2.

తలపాటు. ద్వ. వి. 1. పారంభము. నిర్వ. 10, ఆ. 11: చూ, యత్నము; 2. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ. 4.

తలపాలు. వా. వి. 1. తలనైపు; 2. పుష్టై. ఆం, సం. మా. 28: చూ, శల్యము. 1.

తల పుండ్లు గడగుట. జా. సహాయ సంరక్షణాదులు చేయుట. “తలపుండ్లు గడిగించి తన బ్రదికించె, గాయడవి జోరాపాతుండయినఁ దెచ్చి.” (పాండురంగ మహాత్మ్యము).

తలపుష్పపుటము. ఆం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలపూ వాడకయుండుట. జా. ఆయాసపడకుండుట. “తలపూ వాడకయుండుము.” (పారిజాతాపహరణము.)

తలపెట్టు. దే. ఆ. క్రి. 1 పారంభించు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 115: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. ప్రస్తాపించు. కథా. 5, ఆ. 57: చూ, వచించు; ప్రి. 3. తలపడఁజేయు, ఎదిరింపఁజేయు.

తలపాలము. దే. వి. పాలిమేర నెంజిడినున్న పాలము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 13: చూ, భూమి. 1.

తలపోత. దే. వి. 1. చింత: చూ, తలఁపు 2; 2. ఆలోచన, విచారము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 176: చూ, యోచన.

తలపోటకము. సం. వి. ఆ. పుం. తంకేడు*: చూ, హేనుభుష్యకము.

తలపోయు. దే. ఆ. క్రి. (శలఁపు+పోయు.) 1: చూ, యోచించు; 2: చూ, సక్ష్మాత్తైప పడు; 3. పురాతనవిషయములు ఆడిపోసి కొనుచు ఏడ్చు.

తలపాణము తోకకు పచ్చెట్ట. జా. పాణిజాంతమునకు పచ్చెట్ట. “పామతల నలుక పాణము తోకబట్టును.”

తలబంటి. దే. వి. శిరఃపరీమాణము: తలమునుక-రూ-తలమున్ను. [7, ఆ. 103.

తలబీకనకాయ. దే. విణ. కలఁతనొందినది. కై. తలబీకరకాయ. వా. విణ. —పై.—

తలమాటు. దే. వి. చేటు. నిర్వ. 9, ఆ. 68: చూ, రుత్త.

తలమానికము. ద్వ. వి. 1. అలంకారార్థము శిరమునందుంచుకొనెడు రత్నము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 2: చూ, శైర్మ్యము.

తలమించు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమించు.

తలమిగులు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమిగులు. భార. దో. 1, ఆ. 376.

తలమీఁదివారు. జా. తనపై యధికారులు, తన కంటె నెక్కువవారు. [4, ఆ. 281.

తలమీఁలు. దే. ఆ. క్రి. ముందుమీఁలు. పాండు.

తలము. సం. వి. అ. న. 1. వింటిడెబ్బ తగులకుండ చేతికి తోడుగుకొనెడి అత్తైము: చూ, వారవారణము; 2. అడవి: చూ, విపినము; 3. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 4. పాతాళలోకము: చూ, లోకము.

1; పుం. న. 5. స్వరూపము: చూ, రూపు. 3; 6. క్రిందిభాగము: చూ, దిగువాటు; 7. రూ-తాలము, కాళ్లు చేతుల క్రిందిభాగము; 8. తాటి*: చూ, శీర్షాశము; 9, చోచినశ్రేణుగల అఱచేయ: చూ, నాస్తము; 10. కత్తియొక్క పిడి: చూ, పిడి;

11. ఎడమచేతి తంకిమీఁలు: చూ, స్వరము. 2;

12. అటచేతి దెబ్బ, చెంపదెబ్బ (అని తలయేటు. దే. వి. గగనగంగ: చూ, నది.

కొండలు); న. 13, ఆలవాలము: చూ, తలయొత్తు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, వర్ణిల్లు; 2: చూ.

పాడు. 1; పా. 14. త + ల. ఉదా:—

దామోదర. (చూ, ఉపగణములు.);

దే. వి. (1) చోటు: చూ, స్థానము. 1; (2):

వీతము-రూ-వీతము: (సం. పు).—ఆరఘ

ట్టము, ఉద్ధృటనము-రూ-ఉద్ధృటనము, ఉద్ధ

రణి-రూ-ఉద్ధరిణి, ఘటయంత్రము-రూ-ఘట

యంత్రము; తద్వి.-(ఎ) మళ్ళమనీ శ్చేత్తైడు

తాటిదోనె. (తె. పు).-కారెము; (బి) గిలక.

(తె. పు).-కప్పి, గిలక; (సం. పు).-

ఉద్ధరణి-రూ-ఉద్ధరిణి; విణ. (3) సాధ్యము.

సా. 2, ఆ. 12: చూ, శక్యము.

తలముఖము. అం. నృత్తపాస్తములు ఇరువదితోమ్మి

దింటిలో నొకటి: చూ, నృత్తపాస్తములు.

తలముదప్ప. దే. ఆ. కి. (తలము + తప్ప)

అశక్యమగు: దెప్పరించే.

తలమునుక. దే. వి. రూ-తలమున్కు. 1. శిర

స్నానము: చూ, స్నానము. 1; 2. శిరఃప

మాణము. విజ. 3, ఆ. 15: చూ, తలబంటి.

తలమున్కు. దే. వి. —పై. —

తలముళ్ళు. దే. వి. బ. 1. వేటకాని సాధనము:

చూ, వాగుర; 2. దొంగయొక్క సాధనము;

చూ, ములుబంతి; వా. 3. జోట్టుముళ్ళు.

తలయంటు. దే. వి. (తల + అంటు) 1. తల

మీఁద (నూనెపెట్టి) రాచేట. రూ-తలంటు:

చూ, స్నానము. 1; ఆ. కి. 2. తలమీఁద

(నూనెపెట్టి) రాచే. రూ-తలంటు; చూ,

రుద్దు. 1; వా. 3. నెత్తికొట్టు. “దొంగఆమె

నగలను తలయంటి దొంగిలించెను” (ఉత్తర

సర్కారులలో వాడుక.)

తలయంపి. దే. వి. రూ-తలాంపి: చూ, తలగడ.

1. భార, ఉద్యో. 1, ఆ. 88. [రము.

తలయేరు. దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభా

మొలకెత్తు. పాండు. 2, ఆ. 52.

తలరు. దే. వి. 1. భయము. అం, భా. ప.

133: చూ, వెలుపు; ఆ. కి. 2. చలించే.

భార. సభా. 1, ఆ. 244: చూ, సలించే;

3. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించే; 4. చింతించే.

భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 118: చూ, పశ్చా

త్తాపపడు; 5. కలగ. భార. ఆర. 7, ఆ.

340: చూ, సంక్షోభించే; 6: చూ, సంభ

మించే. అచ్చే. యు, కాం. 473.

తలలో నాలుక. జా. అత్యంతమైతి. (అవి నా

భాష సంబంధము) “తలలోపల నాలుక

పూ, సలలోదారంబు.” పాండు. 3, ఆ. 53.

తలవంపు. దే. వి. 1. తలవంచుట; 2. మానభంగము.

తలవకారము. అం. ఉపనిషత్తులు పదింటిలో

నొకటి: చూ, ఉపనిషత్తులు.

తలవరి. నై. వి. —దశవర. రూ-తలారి. దొంగ

లఁ బట్టుబంటు: చూ, రక్షమడు.

తలవాకిటను మెలంగు చెలువ. ద్వ. వి: చూ,

సరస్వతి.

తలవాకిలి. దే. వి. ఇల్లులోనగువాని మొదటి

ద్వారము: చూ, హాళిరము (చూ, సద

నము. 1.)

తలవాడి. దే. వి. రూ-తలవాడు-తలవాడె, దవ,

ఇత్వగ్రము: చూ, వాడెదవ.

తలవాడు. దే. వి. —పై. —

తలవాడె. దే. వి. —పై. —

తలవిడి. దే. వి. తలగతికిన తాటిచెట్టులోనగు

తృణద్రుమముయొక్క తలతుండు.

తల విలాసితము. అం. కరణములు నూటయెనిమి

దింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలవీడు. దే. వి. 1. పురఃపర్యదేశము; 2. సమీ

ప పర్యదేశము.

తలపు. దే. అ. కి. రూ-తలగు. 1. తొ
లగు:చూ, విరియు. 5; అం. పే. 2. రూ-
తలగు. తొలగించే.

తలవెట్టి. జా. బుద్ధిమాంద్యము. “మ.తలవెట్టిచచ్చే
రింప నేటికి నమిద్దానంబు దానంబు.”
పాండు. 4. ఆ. 98.

తలసంఘటితము. అం. కరణములు నూటయెని
మిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తల సంస్కృతితము. అం. —పై—

తలసాల. ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

తలా. దే. అవ్య. కి. విణ. చెటి. పృభా. 5,
ఆ. 89: చూ, మిథము.

తలాలడు దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాలి. దే. వి. (తల + అలి) రూ- తలలి:
—పై.—(దిండునకు. 5, హరి. 5, ఆ. 204.)

తలాలపు. దే. వి. —పై.—

తలాజీయ బాగ్మణులు. పా. శుక్ల యజుర్వేద
దులు. మాధ్యందిన కాశివారు: చూ, బాగ్మ
ణులు.

తలాట. దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాటగుమ్మము. వా. వి. సింహద్వారము.

తలాటము. దే. వి. (తల + అట) 1. పికిలిపిట్ట
తెక్కలు లోనగువానిచే నేర్పఱచి గుఱుము
నెత్తిని నిలుపుగా ననుర్రేడుతురాయి, లేవ.
స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, భూషణము. 2;
వా. 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. తీవనము.
“నీతలాటము సుఖముగా జరుగును”

తలాటి. దే. వి. చూ, రూ-తలాట.

తలాడ. ద్వ. వి. —పై.—

తలాతలము. సం. వి. అ. న. ఏడవకిందిలో
కము. అథోలోకములు ఏడింటిలో నొకటి:
చూ, అథోలోకము.

తలారి. వై. వి.=దశవర: చూ, రూ-తలసరి.

తలారింఁచే. దే. అ. కి. మరలు: చూ, వట్టిల్లు
తలారిదొర. ద్వ. వి: చూ, కొత్వాలు.

తలి. దే. వి: చూ, రూ-తల్లి (1).

తలిక. దే. అవ్య. ముందు: చూ, ముందఱ. 1...

తలిమము. సం. వి. అ. న. 1. తలివము- తడి
మము. దూదిపఱపు: చూ, కయ్య. 1.
2. మేలుకట్టు: చూ, వితానము; 3. తాతికట్టన
పునేల: చూ, భూమి. 1; 4. కత్తి: చూ,
రిప్పి. 2; 5. రమ్మము: చూ, హృద్యము; విణ.
6. మెత్త నిది: చూ, మృదువు; 7. కుట్టి
ము: చూ, భూమి. 1.

తలియ. వై. వి.=స్థాలికా-స్థాల. రూ-తలిగ-
తలియ-తెలిగ-తెలియ-తెలి. భోజనపాత్ర;
ము: చూ, పాత్రము. 6.

తలిరు. దే. వి. చిగురు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 223:
చూ, విద్యుము.

తలిరుచే. దే. అ. కి. రూ-తలిర్పు. 1: చూ,
పల్ల వించే; 2: చూ, సంతోషించు.
3: చూ, ముమ్మరించే. [శూద్రు]డు.

తలిరుదానరి. ద్వ. వి. ఒకానొకదానరి: చూ,
తలిరుదిండి. దే. వి. (తలిరు + తిండి) కోయిల.
విజ. 3, ఆ. 32: చూ, పికిము.

తలిరుబోడి. దే. వి. (తలిరు + బోడి) 1. ఆం
డుది: చూ, స్త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞు
రాలగు ఆండుది: చూ, స్త్రీ.

తలిరుపు. దే. వి. తలిరుచేటి. రూ-తలిర్పు.

తలిరుమేతరి. ద్వ. వి: చూ, తలిరుదిండి. సాంబ.
తిర్గ. 7.

తలిరువిలుకాడు. దే. వి. రూ-తలిరువిల్కాడు:
చూ, మవృథుడు. (ఇట్లు తలిరువిలుతుడు-
తలిరువిల్లుడు)

తలిర్పు. దే. అ. కి. రూ-తలిరుచే. (సం-
తోషించుటకు. —భార. దో. 1, ఆ. 211;

అతిశయించేటకు. — భార. ఆర. 7, ఆ.

180.)

తలిర్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలిరుపు.

తలిసము. పై. వి.=తల్పు:చూ,రూ-తలిసము. 1.

తలుకు. దే. వి. రూ-తలుకు. అధికప్రకాశము.

ఆచ్చ. సం. కాం. 83: చూ, వెలుతురు.1.

తలుగు. దే. వి. రూ-తల్లు. పనులగట్టెడు

పలుపు, సంధానము: భార. విరా. 1, ఆ.

275: చూ, మాత్రము. 1.

తలుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-తరుణి.

తలుసుడు. సం. విణ: చూ, రూ-తరుణుడు.

తలుపు. దే. వి. రూ-తల్పు: చూ, వాకిలి.

తలేలు. వా. వి: చూ, తలనొప్పి. [స్త్రీ]

తలొదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుది: చూ,

-తల్లడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తలగడ.

తల్లు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తలుగు; ఆ. కి.

2. అపసర్ణి. భార. ఆర. 6, ఆ. 338:

చూ, రూ-తలగు.

తల్పు. దే. స. కి: చూ, రూ-తలంచే.

తల్పము. సం. వి. ఆ. న. 1.=తలిపము. దూది

పలుపు:చూ,శయ్య.1; 2. అట్టడి, కొత్తము

వూడియిల్లు:చూ,సదనము. 1; 3. పెండ్లాము:

చూ,భార్య;4.అన్నము:చూ, సాదము. (1).

తల్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలుపు. [3, ఆ. 28.

తల్లపి. దే. వి: చూ, రూ-తలాపి. రా,వి.

తల్లకెడవు. దే. వి: చూ, రూ-తలకెడవు.

తల్లకిందు. దే. వి.—పై.—జై. 2, ఆ. 78.

తల్లజము. అం. శ్రేష్ఠవాచకము రైదింటిలా

నొకటి: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు. (వృత్తి

యందు ఉత్తరపదమై శ్రేష్ఠతను చెలుపును.

“కుమారీ తల్లజము.”)

తల్లడకుడచే. ద్వ. ఆ. కి. (తల్లడము +

కుడుచే) రూ-తల్లడించే-తల్లడపడు-తల్ల

డిలు-తల్లడిల్లు. చలించే: చూ, సలించే.

తల్లడపడు. పై. ఆ. కి. (తల్లడము + పడు)

—పై.— భార. ఆర. 1, ఆ. 185.

తల్లడపాటు. దే. వి. 1. చలనము: చూ,

లోలము; విణ. 2. కలత నొందినది: చూ,

వ్యాకులము.

తల్లడపెట్టు. ద్వ. స. కి. (తల్లడము + పెట్టు)

1. బాధపెట్టు: చూ, బాధించే; 2. చలించు

జేయు.

తల్లడము. పై. వి. 1.=తరళమ్. చలనము:చూ,

లోలము; 2. బెడరు: చూ, వెఱపు

తల్లడించే. దే. ఆ. కి. చలించే:చూ, సలించే.

తల్లడింపు. పై. వి.1.=తరళమ్:చూ,తల్లడము.1;

2: చూ, తల్లడము. 2; విణ. 3: చూ,

తల్లడపాటు. 2.

తల్లడిలు. పై. ఆ. కి. చలించే. స్వా. 5, ఆ.

81; భార. సభా. 1, ఆ. 267: చూ,

సలించే.

తల్లడిల్లు. పై. ఆ. కి.—పై.—

తల్లి. సం.వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యాపనముగలి

ఆడుది, జీవరాలు: చూ, స్త్రీ; దేవి. (1).

రూ-తలి: చూ, మాత. 1;విణ.(2) మొదటిది:

చూ, ప్రథమము. 1; (3) ముఖ్యము: చూ,

శ్రేష్ఠ్యము. ఉదా. —“తల్లి కొండ్రొ-తల్లి

గోడ.” మొ; అం. 4. గయాపిండ దానా

ర్హులలో నొకతె: చూ, గయాపిండ దానా

ర్హులు.

తల్లికొండ్రొ. దే. వి. మొదటికొండ్రొ: చూ,

లాంగలము.

తల్లిగోడ. ద్వ. వి. పునాది, ఇంటికి ముఖ్యమైన

ప్రక్కగోడ (అని శ. ర): చూ, ముఖుగు

గోడ.

తల్లితండి. వా.వి.తాత:చూ,మాతామహుడు-

తల్లితల్లి. దే. వి. 1: చూ, లక్ష్మి; 2. అమ్మమ్మ: చూ, మాతామహి; ఆం. 3. గయాపిండ దానార్హులలో నొకతే: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

తల్లికి దీర్ఘాయువునిచ్చే జాతకుడు. పా.

1. మాతృస్థానాధిపతి కేంద్ర కోణము లలో నుండునపుడును, 2. మాతృస్థానమందు శుభులుండి, మాతృకారకుడు శుభులతోఁగూడి, మాతృస్థానాధిపతి బలవంతుఁడైనను, 3. చంద్ర శుక్రులు బలవంతులై, శుభసంబంధము న్నిను శుభగ్రహశలయందున్నను, 4. మాతృస్థానమునకు నాలుగింట శుభులుండునపుడును, 5. మాతృస్థానాధిపతి స్వక్షేత్ర, ఉచ్చ, మూల, త్రికోణముల యందున్నపుడును, 6. మాతృస్థానాధిపతికి, పాపసంబంధములేక, శుభసంబంధముండునపుడును తల్లికి దీర్ఘాయువు కలుగును.

తల్లియిల్లు. జా. చొరవగాఁ బ్రవేశించుటకుఁ దగిన స్థలము, సమస్తమును కోరికలనుదీర్చు స్థలము, ఉనికిపట్టు. “అశేషధర్మ విశేషములకుం దల్లియిల్లె.” (ధర్మజ రాజనూయము.) షవక్షీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్మరి * చూ, పంకరోచన.

తవన. దే. వి. కొద్దికాలము. [లోహము. 1.

తవరము. వై. వి. తమరమ్. తగరము: చూ,

తవర్గము. పా. తథదధన: చూ, కవర్గము.

తవలి. దే. వి. 1. రూ-టవలి. అసత్యము: చూ, వితథము; 2. దొంగ: చూ, ముచ్చి. 1.

తవాక్షీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-తవక్షీరి*.

తవాయి. దే. వి. 1: చూ, తల్లు 1; 2: చూ,

యుద్ధము; వా. 3. దండుగ.

తవిడ. దే. వి: చూ, రూ-తవిడ-తవిడ.

తవు: చూ, రూ-తగు.

తవుకోల. వా. వి: రూ-తవుకోల. ఆం, భా. ద్వి. 230: చూ, మద్దరము. [వడుము...

తవుటికి పాడుము కొనుము. జా. వెట్టికి సిద్ధ

తవుటిపాము. దే. వి. (తవుడు + పాము) రూ-తౌటిపాము. మలుగుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తవుడు. దే. వి: రూ-తౌడు. (సం. ప).—

కంబాకము-రూ-కంబూకము, కండనము...

తవులఁబడు. ద్వ. అ. కి. తగులు. భార.

ఉద్యో. 2, ఆ. 195: చూ, లంకించే. 1.

తవులు: చూ, రూ-తగులు. (చిక్కు-టకు.—

భార. ఆర. 1, ఆ. 211.)

తవులుకొను: చూ, రూ-తగులుకొను; పే. 3.

తవులుకొలుపు. జై. 8, ఆ. 114.

తవులుచే. దే. పే. తగులఁజేయు: చూ,

తగులు. 11. [వడు.

తవులువడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తగులు...

తవుల్లు. దే. పే: చూ, రూ-తవులుచే.

తవెల. దే. వి. పెద్దనోటికుండ. రా. వి. 3, ఆ.

103: చూ, పాత్రము. 6.

తవ్వ. దే. వి. మానికెలోసగము, అర్ధశేగు:

రూ-త్రవ్వ, పడి.

తవ్వడ. దే. వి: చూ, రూ-తమిడ. జై. 4,

ఆ. 95. [గోటులు.

తవ్వడండుములు. వా. విణ. బ: చూ, కోటానఁ

తవ్వగోల. వా. వి: చూ, రూ-తవుకోల.

తవ్వము. సం. విణ. రూ-తవ్వము. బాడిసలో

నగు వానిచే చెక్కఁబడినది. చెక్కఁబడిన

కాష్ఠాదులు: చూ, తనూకృతము.

తవ్వె. వా. వి. కోరిక. “తవ్వె తీరినదా?”

తవరబు. వా. వి. వశము.

తవరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-త్రస

రము. [రూ-సడయ.

తసి. దే. వి. దట్టమగునాటు వరుస: సడ-

తసిలీబు. వా. వి. బహుమానము.

తనుకు. దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము;
2: చూ, వంచన; 3. పేరిమ గలిగినట్టు
చేయుచేష్ట; అ. కి. 4. పేరిమగలిగినట్టు
చేష్టించు.

తనుకులాడి. దే. వి. (తనుకులు + అడి)

తనుకులుగలది. (అడిది): చూ, (స్త్రీ).

తస్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంగళి:
చూ, శ్వసనము. 1; 2. కాకిదొండ: చూ,
దొండ; 3. తోడేలు: చూ, వృకము; 4. =
తక్కిలి, మోసము: చూ, వంచన; 5. =
తెక్కిలి. దొంగతనము. (తస్కరణము
అనియువాడుక): చూ, ముచ్చిలి.

తస్కరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఒట్టికి సింద:
చూ, వడ్డంగి. [లింఁచే.

తస్కరించు. సం. స. కి. చూ, ముచ్చి
తస్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ,
ముచ్చే. 1.

తస్స. దే. వి. దుర్మానము, “నీతస్స చెక్కెదను”

తహతహ. దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. ఆం,
భా. పృ. 140; 2: చూ, శృనుము. 1;
3. తమి: చూ, వ్యసనము. 8. [మింఁచే.

తహతహపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, సంభ్ర
తహతహపెట్టు. దే. స. కి. తమకపటమే:
చూ, సంభ్రమింఁచే.

తహశీలు. వా. వి. రిచెన్యూ, వహాలు.

తహశీలుదారు. వా. వి. రిచెన్యూ వ్యవహార
ములఁజూచే ఉద్యోగముడు, తాలూకాపై
యధికారి, జిల్లాకలెక్టరుకింది యుద్యోగి.

తళతళ. దే. వి. 1. (మిటుమిట్టుకొలుపు) భార.
ఉద్యో. 2, ఆ. 114: చూ, వెలుతురు. 1;
2. మెఱయుట యందగునను కరణము.
భార. భీష్మ. 2, ఆ. 174: చూ, హూహూ.

తళిగ. వై. వి. రూ. తళియ. 1. సాలికా-సాల.
కంచేము: చూ, సాత్యము. 6; 2. భగవన్ని
వేదవార్ధామైన యన్నము: చూ, సాదము.
(1).

తళియ. వై. వి. = వై. =

తళుకు. దే. వి. 1. రూ-తళుక్కు-తళుక్కు. కిర
ణము. ఆం, భా. పృ. 82: చూ, హాయ
నము. 2; 2. రూ-తళుక్కు-తళుక్కు. అధిక
ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఒకా
నొకడేగ: చూ, శ్వేనము; 4. అడుడేగ:
చూ, శ్వేనము.

తళుకొస్తు. దే. అ. కి. (తళుకు + ఒత్తు)
మిక్కిలి ప్రకాశించు. భార. ఆర. 7, ఆ.
210: చూ, ప్రకాశించు. 1.

తళుక్కు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తళుకు. 1;
2: చూ, రూ-తళుకు. 2; 3. మెఱయుట
యందగు నను కరణము. శకాం. 3, ఆ. 9:
చూ, హూహూ.

తళుక్కు. దే. వి. = వై. =

తళ్లు. దే. వి. బ. 1. చెఱువులోనగు వానియందు
గాలిచేత ఉలికి దరిని మోడెడు చిన్న
చిన్న అలలు, తవాయి: చూ, వీచి. 1; వా.
బ. 2. పంటభూమియందు అప్పుడప్పుడు
నీరుపాటించుట. “వరిచేసు ఎండకుండగ
పెక్కుతళ్లు కట్టుటచే ఫలించినది.” (గోదా
వరీ మండలమున వాడుక)

తా

తా. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. కరుణ: చూ, దయ;
దే. స. (1) తాను అనుదానికి పాత్రిపది
కము.

తాండవతాలికుడు. సం. వి. అ. పుం. నంది
కేశ్వరుడు: చూ, కాలంకాయనుడు.

తాండవము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. ఉద్ధత మైన నృత్యము. (మృదుమధురమైన నాట్యములాస్యమనబడును): చూ, ఉద్ధతము. 2. (చూ, నాట్యము); 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; అం. 3. గరులు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, గరులు.

తాండవించు. సం. అ. కి. ఉద్ధతముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్ర. దే. వి. రూ-తాడి-తాడికాయ-తాడె*: చూ, విభీతకము.

తాండ్రపురుగు. ద్వి. వి: చూ, సారపురుగు.

తాంతము. సం. విణ. బడలినది (క్లాంతము.)

తాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బడలిక: చూ, శ్రమము. 1.

తాంత్రీకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్య సోమసిద్ధాంతముల నెఱిగినవాడు: చూ, జ్ఞాతసిద్ధాంతుడు; 2. విషవైద్యుడు, గారడీడు: చూ, వ్యాళగాగ్రహి; 3. తాంత్రిక మతస్తుడు; వా. 4. శంపి పెంచువాడు.

తాంబాళము. దే. వి. తాంబూలము మొదలగు నవి యుంచుకొనుటకు ఉపయోగముగ ఇత్తడిలోనగు వానితోఁజేయు పెద్దతట్ట (చూ, హడపము. 1.) చూ, పాత్రము. 6.

తాంబూలదాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తి: చూ, హడపము. 1.

తాంబూలదానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తిగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తాంబూలదుడు. సం. వి. అ. పుం. తాంబూల మిచ్చువాడు: చూ, వాగ్గులికుడు.

తాంబూలము. సం. వి. అ. న. 1. తమ్యము. తమ్య, వక్కాకు: చూ, విడెము; 2. చూ, పోక*, అం. 3. ఉపచారములు పడునాటింటిలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు;

4. అర్చన లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అర్చన; 5. భోగములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అష్టభోగములు. (భోగములు) తాంబూలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-తాంబూలవల్లిక. తమలపాకు తీగ*: చూ, నాగనల్లి.

తాంబూలవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.— తాంబూలసను యము. అం. గోహసను ములులో నొకటి (స్త్రీలవలన విశేషసౌఖ్యము కలుగును): చూ, గోహసమయములు.

తాంబూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తాంబూలవల్లి*.

తాకించు. దే. న. కి. 1. శ్రమపఱచు: చూ, శ్రమపెట్టు; పే. 2. తాకించేయు.

తాకు. దే. వి. 1. రూ-తాకుడు. ముట్టు: చూ, స్పర్శము. 1; అ. కి. 2. మార్కొను: చూ, పృతిఘటించు; న. కి. 3. అంటు: చూ, స్పృశించు; 4. (యుద్ధమున) ముట్టు. భార. దో. 1, అ. 200. [అ. 197.

తాకుడు. దే. వి: చూ, తాకు. 1. సా. 2. తాకుడువేకి. దే. వి. వరుస మేరకువచ్చెడు జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

తాకుదల. దే. వి. (తాకు + తల) యుద్ధపార్శ్వరంభము: చూ, యుద్ధము.

తాగలి. దే. వి. పల్ల పునుడి: చూ, భూమి. 1.

తాయే. వా. వి. 1: చూ, రూ-తాయే; దే. న. కి: చూ, తమ్ము. 2. భార. విరా. 2, అ. 128.

తాజెడ్డకోతి వనమెల్లఁజెఱచె. లో. ఉదా-తాజెడ్డకోతివనమెల్లఁజెఱచినదన్నట్లు దుర్లునుండు తాను జెడుట చాలక తనవారికిఁ గూడ విడనకిడుఁ దెచ్చిపెట్టును." (నీలిచంద్రిక-విగ్రహము)

తాట. దే. వి. 1: చూ, వంచన; 2. రూ-తడవ. చెట్టుపైపట్టు: చూ, బెరడు.

తాటకత్తె. ద్వ. వి. మోసకత్తె: చూ, (ప్రే.)
తాటదమ్మడు. ద్వ. వి. జీవనార్థము సన్యాసి
వేషము ధరించినవాడు, లింగి : చూ,
ముని. 1.

తాడి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తాండ్రో *; అం.

2. కరక-తాడి-ఉసిరికఈఫలములుమాడిం
టిలో నొకటి: చూ, ఫలములు (చూ,
త్రయము.)

తాడికాయ. దే. వి. తాడిచెట్టుకాయ (కఫము,
దగ్గు, దాహము, వాంతి తగ్గించును.)

తాడె. దే. వి: చూ, రూ-తాడి.*.

తాపు. దే. వి. తన్ను: చూ, హరి.

తాచెట్టిసదే భిక్షము. జా. తనవలననే యారంభ
మైనది. “సకల కృత్యములయందుఁ దాచెట్టి
సదేభిక్షమునుచు తీని నధిక్షేపించుచు”
(ధర్మజరాజనాయము.)

తాచేటిపెంపు భస్మము. పా. తాచేటి (డిప్ప-
బొగును) పెంకును ఒకదినము నిమ్మపండ్ల
రసములో నానఁచెట్టి వేడినీళ్ళతో
చక్కఁగా కడిగి రెండు మాఁకుళ్ళనడుము
నుంచి చీలమునిచ్చి 100 పిడకలతో పుటము
వేయ భస్మముగును.

తాచేలు. దే. వి: రూ-తాచేలు, దాసరయ్య-
రూ-దాసరిగాఁడు, నల్ల దాసరిగాఁడు, మొగ
పిచీకి. (సం. ప).—అ, ఉడ్చటము, కచ్చ
పము, కతినప్పప్రకము, కమతము, కూపా
లయము, కూగ్రము, కోగడపాదము, కో
డాంఘ్రి, గూడాంగము, చతుర్గతి, వృత్తము;
తద్విశేషములు. —ఆడుతాచేలు. —(తె.ప:)-
ఆడుతాచేలు; (సం. ప). —కచ్చపి,
కమతి, గరణము, డులి-రూ-ధులి-తులి
(చూ, వృత్తము. 4.)

తాకట్టు. దే. వి. (తాకు + కట్టు) అప్పటిని
కొనినవానియొద్ద నుంచెడు ఈడు: అగావు,

అడ్డము, ఆయకము. ఈడు, ఉడ్డనపు,
ఉడ్డర-రూ-ఉడ్డనపు, ఎగుదల, ఏపు,
కుదున, కోరు, గిరపు, గీపు, తనకా-
రూ-తనఖా, తాకట్టు, తేగడ, పాయిదా,
పెనుపు, బందకము, బోది, రో-రూ-
రోయి, వారకము; (సం. ప).—ఆధి,
అహకము, బంధకము- (చూ, వారకము.)

తాకట్టుచే. వా. స. క్రి: చూ, కుదువ పెట్టు.
తాగడించే. దే. స. క్రి. (తాకు + గడించే)
నిర్బంధించే: చూ, వారించు.

తాగాడ. దే. వి. నూతివూడి కొయ్య. రూ-
తాగాడి-తాగాడు-తాగాడె-తాగాణి:
చూ, పీనాహము.

తాగాడి. దే. వి.—పై.—

తాగాడు. దే. వి.—పై.—

తాగాడె. దే. వి.—పై.—

తాగాణి. దే. వి.—పై.—

తాగు. దే. స. క్రి. (నీళ్ళలోనగునవి) తాగు.
రూ తాగు-తావు.

తాగుబోతు. దే. వి. నియతి లేక మద్యపా
నముచేయు స్వభావముగలవాఁడు: చూ,
లాట్టిముచ్చ.

తాచే. వై. స. క్రి. 1. = స్థా. తోలుచే: చూ, వారు. 1;

2. రంధ్రముచేయు: చూ, మల్లు, 3. ఆవలం
బించే: చూ, పొక్కుగొను; 4. నిలుపు.

అం. భా. తృ. 122: చూ, స్థాపించే.

తాజో. వా. వి. కొర్రెత్తి. పైనవాయుటము
ఱచి క్రిందవాయుటమైన విషయము.

తాజో. దే. వి. చూ, కుళాయి.

తాట. వా. వి. పలచన, బలములేమి. “తాట
చెక్కలు”

తాటంకము. సం. వి. అ. పుం. రూ. తాడంకము.

దంతములొనగు వానిచే జేయబడిన చెవి

కమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

తాటపక్క వేయుట. జా. చిదుకగొట్టుట.

“తప్పచేసినవానిని తాటపక్క వేయుట
ధర్మము.”

తాటాకు. వా. వి: చూ, ఆకు. 4.

తాటాకుచేక్కెర. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తాటాకుచేప్పళ్ళకు వుండేళ్ళ బెదరపు. జా.

బెదరింపుమాటలకు లక్ష్యముచేయకుండుట.

తాటాదూటము. దే. విణ. నేక్కన తప్పింది.

అప్పు. 4, ఆ. 381.

తాటాబూటము. వా. విణ. —వై.—

తాటి. వై. వి.=తాళ*: చూ, శీర్తాళము.

తాటించే. వై. స. క్రి.=తాడన. కొట్టు: చూ,

మొత్తు. 2. [చెట్టనరుస.

తాటికట్టన. వా. వి. హద్దుగానేర్పడిన తాటి

తాటికట్టడ. ద్వ. వి. తాటిచెట్టుమీఁది పాము:

చూ, సర్పము.

తాటికల్లు. వై. వి. తాలి: చూ, సుర. 2.

తాటిగిరిపాము. ద్వ. వి. రూ. తాడిగిరిపాము:

చూ, సర్పము.

తాటిదొరదొర. ద్వ. వి. 1: చూ, బలరా

ముడు; 2: చూ, భీష్ముడు.

తాటిపడగవాడు. ద్వ. వి. —వై.—

తాటిబెల్లము. వా. వి. ఒకరకము బెల్లము: చూ,

బెల్లము. (వేడివిచ్చును.

తాటిరిక్క. వై. వి. శ్రేష్ఠసాక్షత్రము: చూ,

సక్షత్రము. 1. [చూ, మాసము. 1.

తాటిరిక్కనెల్. ద్వ. వి. శ్రేష్ఠమాసము, పెద్దనెల్:

తాటిసమతురిక్క. వై. వి: చూ, తాటిరిక్క.

తాటోటు. దే. వి. 1. టక్కు, అసత్యము:

చూ, వితథము; 2: చూ, వంచన; 3: చూ,

బొంకులాడు; 4: చూ, వంచకుడు.

తాండకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—

తాటంకము.

తాడఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సుతై.

తాడనము. సం. వి. అ. న. 1.=తాటింపు:

చూ, హతి; అం. 2. హస్తక్రియలు ఇరుస

దింటిలో నొకటి: చూ, హస్తక్రియలు.

తాడనములు. అం. సమతల తాడనము, ముష్టి

తాడనము (2)

తాడించే సం. స. క్రి.=చూ, తాటించే.

తాడి. వై. వి.=తాళ. తాటిచెట్టు: చూ,

శీర్తాళము.

తాడిదన్నవానికి దలదన్న వాడుండును

లో. ఒకనిమించి యొకడుండును. ఉదా.—

“కడుబ్రాహ్మణ్య ధురీణుడేతడనునన్...

సంక్షోభించున్ వాడిద, న్నెడు వానిందల

దన్న వాడుగలడనేవేసింప నంచెన్ని

తినన్.” కళా. 2, ఆ. 86.

తాడిగిరిపాము. ద్వ. వి: చూ, రూ. తాటిగిరి

పాము.

తాడిత. అం. భూచారులు వదునాటుగురిలో

నొకడు: చూ, భూచారులు.

తాడితము. సం. విణ. కొట్టబడినది: ఆయస్తము,

అవిధము, అహతము.

తాడితాంగములు. అం. శిరము, తొమ్ము,

పార్శ్వము, వీచపు, యోని (5)

తాడు. దే. వి. 1. రూ. తాళు: చూ,

మాత్రము. 1; వై. వి. 2.=తాళ. తాటి

చెట్టు: చూ, శీర్తాళము.

తాత. సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పిత

రుడు; అం. 2. గయాపిండ దానార్థులలో

నొకడు: చూ, గయాపిండదానార్థులు

విణ. 3. కనికరింపఁ దగినవాడు: చూ,

సురతుడు; వై. వి. (1)=ధాతా: అచ్చ.

యు, కాం. 428: చూ, బ్రహ్మ. 1;
(2)=తాత్ర. తండికి తండి: చూ, పితామ
హుడు; (దేశ్యమని కొంపిలు) (3) తల్లికి
తండి: చూ, మాతామహుడు. 5. [దే. 10.

తాత్రతల్లి. ద్వ. వి: చూ, లక్ష్మి. 1. (ఆం. సం.
తాత్ర పనఁటివల్లి. ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది.
తాత్రాచార్యులగారి ముద్ర. జా. 1. తిరుగులేని
తీర్మానము. (ఉత్తరసర్వార్థులలో వాడుక)
వా. 2. చక్కాంకితము, పంచసంస్కారము,
సమాభ్యయము.

తాత్పర్యము. సం. వి. అ. న. 1. అభిప్రాయము:
చూ, స్మృతి. 1; వా. వి. 2. సారాంశము.
తాదృక్పడుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బ్రహ్మచారి. [పంటిది.

తాదృశము. సం. విణ. రూ. తాదృశము. అటు
తాదృశము. సం. విణ. —వై—
తానకము. వై. వి. 1.=స్థానకమ్. జెటునిలు
చుటయందలిభేదము; 2.=స్థానమ్. చోటు:
చూ, స్థానము. 1.

తానజభాష. అం. తానోద్భవ: చూ, భాష. 1.
తానదనీల. అం. టక్కజభాషలు ఇరునదియొకటిం
టిగో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు (చూ,
భాష. 1.)

తానము. సం. వి. అ. పుం. 1.=తందనము. తన్న
కారముతో పాడెడుపాట: చూ, స్వరము.
2; వై. వి. (1)=స్థానమ్; చూ, స్థానము.
1; (2)=స్థానమ్. రా. వి. 2, ఆ. 1: చూ,
స్థానము. 1; అం. (3) అష్టదశ పదార్థము
లలో నొకటి: చూ, అష్టదశపదార్థములు.
అష్టదశ పదార్థములయందు గలగు భేద
ములు. — వాదము ౨:—ఆహతము, అనా

హతము; శుభ్రము ౨:— తీవ్ర, కుము
ద్వర్తి, మంద, ఛందోపతి, దయాపతి, రజని,
రక్తిక, కాది, క్షోభ, వజ్రిక, పరిసారిణి,
పృతి, మర్జన, క్షీతి, రక్తా, సందీప, ఆలాపి,
మందతి, రోహిణి, రమ్యా, ఉగ్ర, షోభిణి;
స్వరము 2:— షడ్జము, ఋషభము, గాం
ధారము, మధ్యమము, పంచమము, ధైవ
నివాదము; స్థాయి 3:— మంద్యము,
మధ్యము, తానము; గామము 3:— షడ్జ
గామము, మధ్యమగామము, గాంధార
గామము, షడ్జగామగతమూర్చనలు 2:—
తారమాద్య, రజని, ఉత్తరాయత, శుద్ధ
షడ్జ; మత్స్యరక్తత్తు, అశ్వకాంత, ఆధిరు
ద్గత, మధ్యమగామగత మూర్చనలు 2:—
సౌవీరి, హరిజాశ్వ, కలోపనత, శుద్ధమధ్య,
మారి, పారవి, హృద్యక; గాంధారగ్రామ
గతమూర్చనలు. 2:— నంద, వికాల, మ
ముఖి, చిత్ర, చిత్రపతి, సుఖ, ఆలాప:
(చూ, తానములు.)

తానములు. అం. తానముల వివరము షడ్జమధ్యము
గామములలో జెప్పబడిన మూర్చనా
సప్తకద్వయములో పృత్యేకమవంతర భేద
ములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క
సప్తకము ఇరువదెనిమిది భేదములుగా నైనవి.
అవంతర భేదములు 4. — శుద్ధమూర్చన, కాకలీ
మూర్చన, అంతరమూర్చన, కాకల్యంతర
మూర్చన; తానములు మూడు. — శుద్ధతాన
ములు 28, కూటతానములు 28, సర్వతాన
ములు 28: (చూ, స్వరము. 2.)

తానము. సం. వి. అ. న. తనుత్యము.

3. = దూప. దప్పి: చూ, పిపాస.

తానంబ. అం. టక్కజభాషలు ఇరువదియొక తాపములు. అం: చూ, తాపత్రయములు.

టింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు. తాపరము. వా. వి: చూ, తాప. 2.

(చూ, భాష. 1.)

[నము. తాపసతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. గార*: చూ,

తాను. దే. న. తాళమునకు పగ్గమైక పచ

హింగుది.

తానుజేసిన ధర్మము. అం. పగ్గకాశింపజేయ

తాపనము. అం: చూ, తాపనము.

గూడనిది పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ,

తాపనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తపస్సు

పగ్గకాశింప జేయగూడనిది.

చేయువాడు: చూ, ముని. 1; 2. కృషి

తానుబట్టిన కుండేటికి మూడేకాళ్ళు. లో.

చాంద్రాయణాదివృత్తుల నావరించు

ఉదా. — “నాకుందోచినంత యెత్తిచెప్పితి.

వాడు.

ఎంతి చెప్పిన నతండు తానుబట్టిన కుండేటికి

తాపి. సం. వి. అ. పుం. 1. బుద్ధుడు: చూ,

మూడేకాళ్ళనుచున్నవాడు.” (నీతిచంద్రిక

బుద్ధుడు. 1; దే. వి. రూ. — తాపి.

— మిత్రభేదము.) [చూ, సుడి.

(1) కీలకము: చూ, మర్మము. 1; (2) జోడ:

తానుగము. సం. వి. అ. న. సుడిగుండము:

చూ, నూచన. 1; వై. వి. (3) బేలుదారి;

తానొకటిదలచిన దైవమొకటితలచును. లో.

(4) సున్నముపూయు ఇనుపపనిముట్టు: చూ,

ఉదా. — “పూనుకొని తనప్రియత్నము,

చెక్కతాపి.

లే నిజములు దైవభుటన లిల లేకున్నన్,

తాపించే. వై. న. క్రి. 1. = స్థాపన. నిలుపు,

మానవుడొకటి తలంచినం, దానొక్కటి

నెలకొలుపు: చూ, స్థాపించే; 2. చెక్కు:

తలంచుగాక దైవంబబలా.” (కుచేలో

చూ, వారు. 1; 3. మోరు. కాశీ. 7, ఆ.

పాఖ్యానము.)

91: చూ, మొత్తు. 2.

తానోద్భవ. అం. 1. పంచమిజభాషలు (చూ,

తాపించుము. సం. వి. అ. పుం. (సముద్ర) సమీప

భాష. 1; 2. తాజనభాష. (చూ, భాష. 1.)

మందలి నల్ల నియాకులుగల) చీకటిమౌన*:

తాప. దే. వి. 1: చూ, నిచ్చెన. పా. 2, ఆ

చూ, తపాలము.

93; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

తాపత్రయములు. అం. అ(ఆ) ధ్యాత్రికము

తాపికత్తియ. ద్వ. వి. రూ. — తాపికత్తై — తారుపు

అధి భౌతికము, అధి దైవికము. (చూ

కత్తియ — తారుపుకత్తై — తారుపుది — తారు

త్రయము)

కత్తియ — తారుపుకత్తై. కట్టిన (సంధానము

తాపనము. అం. (తాననము) నరకములు ఇరువది

తాపికత్తై. ద్వ. పి. — వై

యొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు.

తాపికాడు. దే. వి. సంధానము చేయువాడు.

తాపనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ

భార. ఆది. 4, ఆ. 261.

తపనుడు.

తాపిత. దే. వి. రూ. — తాపితా. మేలైన పట్టు

తాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంతా

బట్ట: చూ, పన్నెత్తుము. [చూ, సంతాపితము.

పము; 2. బాధ: చూ, శోకము

తాపితము. సం. వి. తపింపజేయబడినది:

తాపితా. దే. వి. చూ, రూ-తాపిత.

తాపివాడు. వా. వి. చూ, రూ-తాపీవాడు.

తాపీ. దే. వి. నై. వి. చూ, రూ-తాపి.

తాపీవాడు. వా. వి. రూ-తాపివాడు.

సున్నముపూయువాడు: చూ, నూనరి.

తాపు. దే. వి. 1.=సాపనమ్. అవలంబము:

చూ, పాపు. 2; 2. స. కి. 2. చెక్కు:

చూ, వారు. 1; 3.=సాపన. ఏగ్గుతయే:

చూ, తాపియే. 1. [పస్త్రము.

తాబందు. దే. వి. పావడ, గాగర: చూ,

తాబేదారు. వా. వి. తనకింది నేవకుడు.

తామర. నై. వి. 1.=తామరసమ్. తామరపువ్వు,

కమలము: చూ, పద్మము. 1; 2. మండ

లాకారకుమ్మము. రూ-దామర, పడదామర,

పొడదామర: చూ, మండలము. 3.

తామరకెంపు. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ,

రత్నము. 1. [నూర్పుడు.

తామరచెలి. ద్వ. వి. పద్మమిత్రుడు: చూ,

తామరతంపము. ద్వ. వి. రూ- తామర తంపర-

తామరదంపము. 1. కమలపండము: చూ,

పద్మము. 1; 2. అభివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

తామరతంపర. ద్వ. వి. —పై—

తామరదంపము. ద్వ. వి. —పై—

తామరతంపరలు. జా. సమృద్ధి. తామరపరి

వృద్ధిగా నుండునవి. తామరలయొక్క సము

దాయము. “అభిలైకధర్మములు తామర

తంపరలై చెలంగె.” (విజయ); “పృబలి

తామరతంపరై పరిధవిల్లి.” (సారంగధర);

“ఉత్తమతనయాదిసంపదలు తామరతంపరలై

పృనర్థిన్.” (కళాపూర్ణోదయము); “సం

పదతామరతంపరయై పొదలెన్ ” (రామా

భ్యుదయము). [పద్మము. 1.

తామరతీ. నై. వి. కందారము: చూ,

తామరతూపరి. ద్వ. వి. (తామరతూపు + అరి):

చూ, మన్మథుడు. [తంపము.

తామరదంపము. ద్వ. వి: చూ, రూ-తామర

తామరగుంప. ద్వ. వి: చూ, పద్మకందము.

తామరదుద్దు. ద్వ. వి. కర్ణిక: చూ, మిద్దె. 2

(చూ, పద్మము. 1.)

తామరపాసు. ద్వ. వి. (తామర + అసు). 1. పద్మ

పత్రము; 2. పత్రపాత్రము: చూ, విస్తరి.

తామరపువ్వు. నై. వి. కమలము: చూ,

పద్మము. 1.

తామరపూస. ద్వ. వి: చూ, తామరదుద్దు.

తామరపొక్కిలివాడు. ద్వ. వి. నెన్నుడు.

సాంబ. దే. 4: చూ, విష్ణువు.

తామరబావి. నై. వి: చూ, సరస్సు. 1.

తామరతాయి. ద్వ. వి: చూ, తామరకెంపు.

తామరతీకు. ద్వ. వి. తామరపువ్వుయొక్క

దళము: చూ, పద్మము. 1.

తామరసము. సం. వి. అ. స. 1.=తమ్మి. తామర:

చూ, పద్మము. 1; 2. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; 3. రాగి: చూ, లోహము. 1.

తామలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయుసిరికి:

చూ, భూమ్యలకి.

తామలిస్తము. సం. వి. అ. పుం. వేలాకూల

మను దేశము: చూ, దేశము.

తామలిస్తీ. సం. వి. ఇ. పుం.—పై—

తామసమనువు. అం. మనువులు పమనలుగురిలో

నొకడు: చూ, మనువులు.

తామసము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ,

సర్పము; విజ. 2. తమోగణముగలది; దే.

వి. (1) ఆలస్యము. పా. 4, ఆ. 11: చూ,

విలంబము. 1; సం. అం. 3. అస్త్రములువీలది

మూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తామసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీకటి: చూ,

మేచకము. 1; 2. కటికచీకటిగలరాతిరి
(అధికమైన తమస్సుగలది): చూ, రాతిరి;
3: చూ, పార్వతి. 1; వై. వి. (1)=తామ
నుడు. కోసి: చూ, రోషణుడు; (2) బు
వ్వుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తామసించే. దే. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు. 2.

3, ఆ. 10: చూ, వివరించే. 3.

తామనుడు. సం. విణ. 1. తమోగుణము గల
వాడు; 2: చూ, రూ- తామసి. (2)

తామిన్యము. సం. వి. అ. న. 1. చీకటి:
చూ, మేచకము. 1; అం. 2. చీకటిమయ
మైన నరకము, నరకములు ఇరుపదియొకటిం
టిలోనొకటి: చూ, నరకములు.

తామేలు. దే. వి: చూ, రూ-తాచేలు.

తామృకము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లో
హము. 1.

తామృకర్ణి. సం.వి.ఈ.ప్రీ:చూ,తామృకర్ణి.2.

తామృకట్టువడు. సం. పి. అ. పుం. రాగిపని
వాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.

తామృకృమి. సం. వి. ఈ. ప్రీ. ఆరుదరి
పురుగు: చూ, పురుగు.

తామృచూడము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి:
చూ, పుంజే; 2. తామృచూడమున ఆభిన
యహస్త విశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1;
అం. 3. అనంయతహస్తములు నలుబదియై
దింటిలోనొకటి: చూ, అనంయత హస్త
ములు. [యోని*

తామృపతిక. సం. వి. ఆ. ప్రీ: చూ, అశ్రు

తామృపర్ణి. సం. వి. ఈ. ప్రీ. 1. తామృపరి
యను నది. (తిరునల్వేలి జిల్లాలో నున్నది):
చూ, నది; 2. పడచుటిదిక్కునందుండెడు

ఆడేనుగు, పరుణదిగ్గజముభార్య, రూ-

తామృకర్ణి: చూ, హస్త; అం. 3. దిగ్గజ

భార్యలు ఎనమండ్రలోనొకతె: చూ, దిగ్గజ
భార్యలు. [చూ, హేమపుష్పము.

తామృపల్లవము. సం. వి. ఆ. పుం.అశోకము*.

తామృపుష్పిక. సం. వి. ఆ. ప్రీ. కాకి
దొండ*: చూ, దొండ.

తామృము. సం. వి. అ. న. 1. రాగి: చూ,

లోహము. 1; పుం. 2. ఎఱుపు: చూ,

వర్ణము. 6; విణ. 3. ఎఱ్ఱనిది: చూ, పర్ణము.

6; అం. 4. ఒకానొకధన్యము: చూ,

ధన్యములు; 5. ఖండములు తొమ్మిదింటిలో

నొకటి: చూ, ఖండములు.

తామృన్మత్తము. సం. వి. అ. పుం. ఉలవ*:

చూ, నరటి. (చూ, ధాన్యము.)

తామృక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల:

చూ, పికము; విణ. 2. ఎఱ్ఱని కన్నులు

గలది. [లోహము. 1.

తామృర్థము. సం. వి. ఆ. న. కంచే: చూ,

తామృక. సం. వి. ఆ. ప్రీ. గురినెండ*:

చూ, శ్వేతపాకి. [తాయిల్లము.

తాయము. దే. వి. తినడగిన మఱుగువస్తువు:

తాయి. వై. వి.=దాయా-తాయనీ. తల్లి:

చూ, మాత. 1.

తాయిత. ద్వ. వి. (రూ-తాయిత్తు-తాయెశ-

తాయెతు- తాయెత్తు- తాయెడు. తానీజే.)

1. జోబ్బ, కేయూరము: చూ, భూషణము.

2; 2. తల్లి బిడ్డలకుగట్టు రత్నబంధనము:

చూ, రత్న. 2.

తాయెత్తు. ద్వ. వి.—వై.—

తాయిల్లము. వా. వి: చూ, రూ-తాయము.

(గోదావరీమండలమున వాడుక) (ఏమన్నా

అనుపదమువంటిది.)

తాయెత. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాయిత.

తాయెతు. ద్వ. వి.—వై.—

తామెతు. ద్వ. వి. (తాయి + ఎతు) — పై. —

తామెదు. ద్వ. వి. — పై. —

తార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బృహస్పతిభార్య: చూ, భార్య; 2. వానిభార్య, సుగ్రీవుని భార్య (ఆని కొండలు): చూ, భార్య; 3. జాడదేవి: చూ, భార్య; 4. ఓంకారము: చూ, పగిలవము (చూ, ఓమ్); అం. 5. కన్యకలు అయిదుగురిలో నొకతే: చూ, కన్యకలు; దే. వి. (1) సుషిరవాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తారకమంత్రము. పా. శ్రీరామ మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1. చూ, స్కంధముడు.

తారకజిత్తు. సం. వి. ద్. పుం. కుమారస్వామి;

తారకము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అ. న. 1. కంటి నల్లగుడ్డు: చూ, లోచనము; 2. రిక్త: చూ, నక్షత్రము. 1; అ. న. 3. కన్ను: చూ, లోచనము; అం. 4. ఆకాశములు అయిదిం డిలో నొకటి: చూ, ఆకాశములు.

తారకాణ. దే. వి. (రూ-తారకాణము-తారు కాణము- తార్కాణ- తార్కాణము) మూడల-చూ-మూడరిక. దృష్టాంతము: చూ, రుజేవు.

తారకాణము. దే. వి. — పై. —

తారకాణించు. దే. స. కి. రూ- తార్కా- ణించు, దృష్టాంతపఱచు. సా. 2. ఆ. 279: చూ, రుజువుపఱచు.

తారకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సరంగ; 2. తారకుడను రక్కసుడు: (తారకాసురుడు): చూ, రాక్షసుడు. 1, విణ. 3. దాటించు వాడు.

తారణ. అం. 1. సంవత్సరములు అటువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు; సం. విణ.

2. తరింపజేయునది. [హాడము.

తారటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడవ: చూ,

తారటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తారటి.

తారతమ్యము. సం. వి. ఆ. న. తరతమ

భావము, న్యూనాధిక్యము: చూ, వాసి. 4.

తారపీట. ద్వ. వి. ఎద్దు వెన్నుపై జేయుపీట: రూ-తారాపీట: చూ, పీట.

తారమంద్ర ప్రసన్నము. అం. అలంకారములు

ఏడింటిలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3.

తారమంద్రము. అం. షడ్జగ్రామగతమూర్ఖ నలు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, షడ్జగ్రామ గతమూర్ఖనలు.

తారమాక్షికము. సం. వి. ఆ. పుం. తైల వర్ణముగల తేనె: చూ, మధువు. 5.

తారమాక్షికముశుద్ధి. పా. నిమ్మపండ్లరసమున 3 దినములు భావనచేసి తీవ్రమైనయెండులో నెండించిన శుద్ధియగును.

తారము. సం. వి. ఆ. న. 1. నెండి: చూ, లోహము. 1; 2. కనుగుడ్డు: చూ, లోచనము; 3. రిక్త: చూ, నక్షత్రము.

1; పుం. 4. పులుగడిగినముత్యము: చూ,

రత్నము. 1; 5. ముత్రము పులుగడుగుట;

విణ. 6. తలలోనుంచి పలుకఁబడిన గొప్ప

మోఁత: చూ, స్వరము. 2; దే. వి.

(1) నాలుగుకాసులనాణెము: చూ, దమ్ము;

(2) మాత్రిక విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

తారలు. అం. 1. జన్మాది. — జన్మము, సం

పత్తు, విపత్తు, క్షేమము, పృథ్వీకృ,

సాధనము, నైధనము, మిత్రము, పరమ

మైత్రి (9); 2. పురుషలక్షణాంగములు

58 లో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్డు. —

తేనెవలెను తేనెటీగవలెను పచ్చెనై యున్న

శుభకరము): చూ, లక్షణాంగములు;

3. స్త్రీ లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి:

(తారలు = నల్లగుడ్డు. — నల్లనైన భాగ్య

వతి యగు): చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు;

4. నాట్యోపయోగాంగములు 19లో నొకటి
(చూ, అంగము. 9): చూ, నాట్యోప
యోగాంగములు.

తారనము. దే. వి. 1. దిగ్గజ: చూ, సమీపము.

1; 2. తలపాటు. జై. 5, ఆ. 415: చూ,
యత్నము; విణ. 3. సమీపించినది. స్వా.
5, ఆ. 81: చూ, సమీపము. 1.

తారసింఁచే. దే. ఆ. కి. 1. రూ-తారసిలు.
తారసిల్లు-తారు: చూ, సమీపించే;
2: చూ, వ్యాపించే.

తారసిలు. దే. ఆ. కి. — పై. — (సమీపించే
టకు. — కథా. 8, ఆ. 91; వ్యాపించేటకు. —
ఉ. రా. 1, ఆ. 127.)

తారసిల్లు. దే. ఆ. కి. — పై. —

తారస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము.

తారాకిరియలు. అం. లేపనము, చలనము,
పాతము, భ్రమణము, బ్రేక్షణము, నివర్త
నము, నిష్క్రమము, సముద్వృత్తము,
పాకృతము. (9).

తారాజోవ్య. వా. వి: చూ, బాణసంచే.

తారాడు. దే. ఆ. కి. 1. (తారి + ఆడు):
చూ, తీరుగులాడు; 2: చూ, జీరాడు.

తారాపథము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆకాశము:
చూ, వ్యోమము. 1.

తారాపీఠ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాగపీఠ.

తారాప్రేషణము. పా. (తైలగాగ్రీ)తద్వి. —
ద్విముఖి తారాప్రేషణము, బహుముఖి
తారాప్రేషణము, తారాహీన తారాప్రేష
ణము ఇత్యాది. (ఇట్లు రేడియో,
టెలిఫోన్).

తారాబల నిర్ణయము. పా. జన్మనక్షత్రము
మొదలు చంద్రుడుండు నక్షత్రమువఱకు
పలుమాట తొమ్మిదినక్షత్రములు గణన

చేయవలయును. అట్లు గణన చేయగా
నవితారలగు. అట్టి తారలలో పరమమైత్రీ
మనఁగాఁ దొమ్మిదవతారతోఁగూడ నను
తారలు శుభ ఫలదములనియు మిగత జన్మ-
విపత్ - పృత్యక్ - నైధనములనెడి నవమాది
విషమ రిక్తతారలు నిషేధములనియు, ఇట్లు
నిషేధించఁబడిన జన్మాది నైధనాంత
విషమతారలలో జన్మతారయందుఁ దృతీయ
పాదము విపత్తారయందాద్య పాదము పృత్య
క్తారయందు నాల్గవపాదము నైధనతార
యందు రెండవపాదము నశుభకరములు గాన
నీపాదములను నిషేధించఁగా శేషించిన పాద
ములు దానపూర్వకముగ యాతొలిపాదే
యములనియు నది యెట్లనిన. - జన్మతారకు
కాకమును, విపత్తారకుగడమును, పృత్యక్తారకు
లవణమును, నైధనతారకు నువ్వులతోఁ
గూడిన సుపర్ణమును దానముచేసేరేని నిషిద్ధ
వ్యతిరిక్తపాదములు శుభకరములు. (చూ,
తారు.)

తారాలగ్నము. పా. జన్మ ఋతుద్యంతమును
పండ్రెండు ఖండములుగా భాగించినయెడల
నందు జన్మకాల నక్షత్రభుక్తి ఎన్నవ
ఖండమునందుఁ బడునో యాఖండసంఖ్యను
జన్మలగ్నము మొదలు లెక్కింపఁగా వచ్చు
లగ్నము తారాలగ్నమనఁబడును. (లేక)
జననకాల మహాదశాపరిమాణమును 12 భాగ
ములుగా భాగించినయెడల నందు జననకాల
మహాదశగర్భభుక్తి ఎన్నవ ఖండములోఁ
బడునో జన్మ లగ్నమునకు నన్నవలగ్నము
తారాలగ్నమగును.

తారి. వై. వి. ఆటాడించెడు నూత్రధారి:
చూ, నూత్రధారుడు.

తారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పౌర్ణమి: చూ,
భార్య.

తారీఖు. వా. వి: చూ, రోజో: చూ, దినము.

తారు. దే. అ. కి. 1. తిరుగు. రాఘ. 1, ఆ. 18; చూ, సంఘరించు; 2. పోవు: చూ, జెల్లు. 3; 3. కదియు. స్వా. 3, ఆ. 18: చూ, సమీపించు.

తారుకాణము. దే. వి: చూ, రూ-తారుకాణ.

తారుకొను. దే. స. కి. రూ-తారుకొను.

1. కదియు: చూ, పొరించు; పే. 2. తాటుకొలుపు. [తారజేయు.

తారుచే. దే. పే. రూ-తారుచే. కదియించు, తారుచేవాడు. దే. వి. రూ-తారుచేవాడు: చూ, దూతుడు. [ఖండములు.

తారుణి. అం. ఖండములు 9 లో నొకటి: చూ, తారుణ్యము. సం. వి. అ. న. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1.

తారుపు. దే. వి. రూ-తారుపు. 1. తారుపుట; 2. బరిజే: చూ, పాత్రము. 6.

తారుపుకత్తియ. ద్వ. వి: చూ, రూ- తాపి కత్తియ.

తారుపుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.— [నర. 66.)

తారుపుది. దే. వి.—పై.—(అం. పదా.

తారుమారగు. దే. అ. కి. రూ-తాటు మాటగు. అం. సం. మా. 66: చూ, వ్యత్యస్తమగు. [వ్యత్యయము.

తారుమారు. దే. వి. రూ-తాటుమాటు: చూ, తారేయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగ దుడు: చూ, వానరము; 2. బుధుడు: చూ, రామపు. 2. [పృథా. 3, ఆ. 85.

తార్కాణ. దే. వి: చూ, రూ-తారుకాణ.

తార్కాణము. దే. వి.—పై.—

తార్కాణించు. దే. స. కి: చూ, రూ-తారు కాణించు. పృథా. 4, ఆ. 115.

తార్కిక పరిమాణము. అం. పృథ్వీక్షము,

అనుమానము, ఉపమానము, కాబ్దుము. (4).

తార్కికుడు. సం. వి. అ. పుం. తర్క- కాస్త్రము తెలిసినవాడు: అక్షపాదకుడు, ఘటశాసి.

తార్కొను: చూ, రూ-తారుకొను (కదియు.— పంచ. నా. 1, ఆ. 333; తార్కొలుపు.— భాగ. 3, స్కం. 927.)

తార్క్ష్యలము. సం. వి. అ. న. గరుడ పచ్చే తాళ్ళవలన బుట్టినది: చూ, రసాంజనము.

తార్క్ష్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుత్మం తుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. అనూ రుడు: చూ, నూరనూతుడు.

తార్పు. దే. పే: చూ, రూ-తారుచే.

తార్పువాడు. దే. వి: చూ, రూ-తారుచే వాడు.

తార్పు. దే. వి: చూ, రూ-తారుపు.

తార్పులాడు. దే. అ. కి. (తార్పులు + అడు) (పెంపుడు పొట్టేలు కోడి మొదలగు నవి) జేగడమాడు: చూ, వాటులాడు.

తార్పుకత్తియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాపి కత్తియ.

తార్పుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

తార్మము. సం. విణ. తరింపదగినది.

తాటు. దే. అ. కి. 1. అడగు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 58: చూ, నుగ్గు. 4; 2: చూ, మటుగు పడు.

తాటుమాటు. దే. వి. కృమముతప్పట: చూ, వ్యత్యాసము; విణ. 2. కృమము తప్పినది: చూ, వ్యత్యస్తము.

తాటుమాటుపడు. ద్వ. అ. కి. (తాటు మాటు + పడు): చూ, వ్యత్యస్తమగు.

తాలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తాటికల్లు: చూ, నుర. 2.

తాలతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తాలకి.

తాలద్వజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2. భీష్ముడు: చూ, శాంతనవుడు.

తాలవర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయనెడు గింధద్రవ్యము: చూ, రాజార్జును.

తాలభృత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, బలరాముడు.

తాలమర్దలము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తాలము: చూ, రూ-తాళము.

తాలవ్యములు. పా. 1. “ఇ ఈ చ ఛ ఝ ఞ య శ”; 2. ఇ ఈ ఎ ఏ లం గూడిన చేజీలు తాలవ్యంబులు.

తాలాంక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యమునా నది: చూ, నది. [రాముడు.

తాలాంకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల

తాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేలయునిరిక: చూ, భూమ్యలకి; దే. వి. (1) పుస్తె. పాండు. 4, ఆ. 144: చూ, మంగళ సూత్రము (చూ, భూషణము. 2.)

తాలించే. దే. న. క్రి. కూరలు మొదలగునవి తిరుగఁబోయూ: తిరుగఁబోయూ.

తాలింపు. దే. వి. 1. తిరుగఁబోత: చూ, సాతాలింపు; 2. తాలించినకూర్. పాండు. 2, ఆ. 24: చూ, కాకము. 5.

తాలిక. దే. వి. మెలిక: చూ, లంకె.

తాలిబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, తాలి (1); 2. మంగళసూత్రపుబొట్టు, బొట్టు, మినుకు: చూ, భూషణము. 2.

తాలిమి. దే. వి. రూ-తాల్మి-తాళిక. 1. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1; 2. ధైర్యము. కళా. 7, ఆ. 208: చూ, ధైర్యము. 1.

తాలిమిక త్రియ. ద్వ. విణ. రూ-తాలిమికత్తె.

క్షమావంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తాలిమికత్తె. ద్వ. విణ. —పై.—

తాలిమికాడు. దే. విణ: చూ, సహసుడు.

తాలీశవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తాలి. 1. *

తాలీసపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తాలిసపత్ర; 2: చూ, తాలి. 1.*

తాలు. దే. వి. ఎన్నుతీసి యెండిపోయినపైరు, తుచ్చధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తాలుచే. దే. న. క్రి. రూ-తాల్పు. 1. ధరించే: చూ, వహించే; 2. నూలు పీరిపెట్టు; 3. తిరిగలు చేయు; 4. దారములోనగు వాని చేసు; 5. పిండిలోనగువానిని, మెజికలులో నగు వానిని చేటతో తట్టియెత్తు.

తాలుపు. దే. వి. ధరించు, రూ-తాల్పు: చూ, పెట్టుకొనుట. [అంకిలి. 1.

తాలుమూలము. సం. వి. అ. న: చూ,

తాలుపు. సం.వి. ఉ. న.—దాళివ-దవడ-దవుడ-దోడ: చూ, నెలవి.

తాలువులు. అం. 1. పురుష లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి. (తాలువులు=నెలవులు.— పద్మ దళసమమైన రాజీగును. రక్తవర్ణము లైన ధనభోక్తయగును. నీలవర్ణములైన దరిదుగ్గిడగును): చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీ లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి. (తాలువులు=నెలవులు.—ఎఱ్ఱగున్న శుభ పతియు అద్భుతపతియు నగును. తెల్లనైన దానియగును. నల్లనైన దరిదుగ్గిరాలును, దుఃఖివంతురాలును అగును): చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు.

తాలూకా. వా. వి. పరగణా. జిల్లాలో నొక భాగము. “కాకినాడ తాలూకా.”

తాలూకు. వా. వి. యొక్క; విణ. చెందినది; సంబంధించినది. “నాతాలూకు ఆస్తి.”

తాల్పు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తాలూమే (దారములోనగు వాని పేనుటకు, — ఉ, హరి. 5, ఆ. 131.)

తాల్పు. దే. వి: చూ, రూ-తాలూపు.

తాల్మి. దే. వి: చూ, రూ-తాలిమి.

తావకాళ్ళు. దే. వి. బ. (తావలము + కాళ్ళు) ఏత మెత్తువాఁడు కాళ్ళుచేఁచుకొనుటకు అమర్చిన పట్టెలు: రూ-తావకాళ్ళు.

తావకీసము. సం. విణ. నీది, త్వదీయము.

తావకొళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-తావకాళ్ళు.

తావడము. దే. వి. 1. రూ-తావళము. రుద్రాక్షులలోనగునవి గుచ్చిన హారము. నై. 8, ఆ. 170: చూ, భూషణము. 2; 2. కందుకము: చూ, బంతి. 3.

తావత్. సం. అవ్య. 1. అంతయు: చూ, యావత్తు; 2. అందాఁక. అందనుఁక; 3. అంతమాత్రము; 4. పూర్వం ననాగకము: చూ, నేబాను; 5. పున్నమ అమవసరలు.

తావత్తు. వా. వి. తకారములోనగు అక్షరముల క్రిందవ్రాయఁబడు ద్విత్వము “అ” “అత్త, “కత్తి, తుత్తుమరు, బత్తెము, ముక్తి” మొ.

తావరము. నై. విణ. = స్థావర. స్థిరమైనది, స్థిరమైయుండునది.

తావలము. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఆధారము. భార. ఆర. 5, ఆ. 47: చూ, పాపు; 3. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1.

తావళము. దే. వి: చూ, రూ-తావడము.

తావారము. దే. వి: చూ, రూ-తావారము.

తావి. దే. వి. 1. పరిమళము: చూ, వాసన. 1; 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తావిగట్టు. ద్వ. వి. మలయపర్వతము: చూ,

పర్వతము.

తావిగుబ్బలి. ద్వ. వి. — నై. —

తావితోఁ బెనఁచినది. ద్వ. విణ. వంటచేయఁబడినది. పొనటినది, పొగటినది: చూ, సంస్కృతము. 8.

తావినునె. దే. వి. తావిగలనునె, అత్తరు: చూ, పృబోధనము. [చూ, వాయువు.

తావిమోపరి. దే. వి. గంధవహుఁడను గాలి: తావివిలుకాఁడు. దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తావిజే. వా. వి: చూ, రూ-తాయిత. 1—2.

తావు. నై. వి. = స్థానమ్. రూ-టావు. 1. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. వి. 3. ఒకబండు కాగితము: రూ-టావు-తావు; 4. చూ, వటసత్రిము. తావుకొను. దే. అ. క్రి. నెలకొను: చూ, సిరపడు.

తావేజే. వా. వి: చూ, రూ-తావిజే.

తావేలు. వా. వి. తహవేలు: రుజువు; ఆరా.

తాసికీలు. వా. వి. బ. కొండెములు.

తాసీలు. వా. వి. బ. — నై. — [దారు.

తాసీలుదారు. వా. వి: చూ, రూ-తహశీలు

తాహతు. వా. వి. గొప్ప, మరియాద.

తాళ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తాటిచెట్టు: చూ, తాడి. 1.

తాళకము. సం. వి. అ. న. 1. పర్వత ధాతు. విశేషము; 2. చూ, హరిదళము; 3. తొగరి మన్ను: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 4. చిన్న గము: చూ, బీగము; పా. 5. ఇదినున్న పులితో డోలాయంత్రమున రెండు జోములు వండిన శుద్ధియగును; అం. 6. తాళకభస్మము: చూ, భస్మములు.

తాళకళలు. అం. చంచత్పటము-రూ-చాచత్పటము, షట్పితాపుత్రిక, సంపద్యోప్తము, ఉద్భుట్టు. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళక్రియలు. అం. మార్గక్రియలు, చేశ్యక్రియలు. (2).

తాళగిరి. వై. అ. క్రి. తాళమువేయు. లక్ష్మి. 2. ఆ. 82: చూ, తాళించే. 1. 2.

తాళగిరి. వై. వి. తాళమువేయువాడు: చూ, సీకారి.

తాళజాతులు. అం. చతురశ్రము, త్రిశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: ఆకు, కమ్మ, తాటాకు; 2. చెవానకు: చూ, భూషణము. 2.

తాళపాణములు. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయమునందున్నవి. 10.— కాలపాణములు 12, మార్గపాణములు (తాళమార్గములు) 6. నిశ్చలక్రియలు 4 + దేశీయక్రియలు 4 = 8, అంగపాణములు 6, గ్రహపాణములు 4, జాతీక్రియలు 5, ముఖ్యకళాపాణములు 5 + జన్యతాళములు 98 = 101, లయపాణములు 3, యతిపాణములు 6, ప్రస్తారపత్రియ పాణములు 19. మొత్తము (170) మతీయు సూడకములు (సూళాదినస్తతాళములు) 7— వాద్యములు 4, తతవాద్యములు 20, ఆనధవాద్యములు 18, సుషిరవాద్యములు 10, ఘనవాద్యములు 6, పంచమహావాద్యములు 5. మొత్తము (63.) (చూ, స్వరము. 2.) చూ, ఉపవిద్యలు.

తాళమార్గములు. అం. (మార్గపాణములు.) దక్షిణము, వార్తికము, చిత్రము, చిత్రోత్తరము, చిత్రము 6. అతిచ్ఛిద్రము, 7. (అతిచిత్రోత్తమము)

తాళము. సం. వి. అ. న. రూ-తాలము. 1:

చూ, బీగము. (పుం. అనికొందలు); పుం.

2. పాడునపుడు చేతులతో చేతిచెడు చేతిపు. తద్విశేషములు.— తాళపాణ కళాభేదములు - (సం.—ప.) అద్వితీయకము,

అపరితాళము, అవిజ్ఞేయము, ఉత్తరక్రిడ, ఉష్ణట్టము, ఉద్గీర్ణము, ఉద్గీర్ణము, ఏకతాళము, కరుణాఖ్యము, కల-మా-కళ, కాప్త, కుడుక్కకము, కృష్ణ, క్రియ, క్రిడము, ఖండము, గరుడతాలము, తాళశుభీయకము. మొ. (చూ, స్వరము. 2.) తాళమానాప్త లవకాలము. (సం. ప.)— కాప్త; తాళపాణక్రియాభేదము. (సం. ప.)— ఆనాపము; తాళాపాణ జాతివిశేషము.— (సం. ప.)— ఖండము; ఎనిమిది యక్షరముల కాలము.— (సం. ప.)— ఆదితాళము; నృత గీతాదులకాలము.— చూ, ఘనము. 1; లఘుక్షరముయొక్క చతుర్థభాగచ్ఛారణము చేయునంతటికాలము.— తృటి. (మిగత విశేషాలములకు 'స్వరము. 2.' చూడుము.) 3.— తాడి. రూ-తాడము. తాటిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము; 4. కత్తిపరుతో: చూ, పిడి. 2; 5. తాళమువేసెడు కంచువాద్యము: చూ, వీణ; 6. లాడితెడుకంటె హెచ్చు; 7. యక్షధూపము; చూ, సజ్జరసము; 8. చూ, హరిదళము; 9. విల్లు: చూ, బాణము. 1; 10. అఱచెయ్య: చూ, హస్తము; అం. 11. సజబ్దక్రియలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, సజబ్దక్రియలు; 12. ఘనవాద్యములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు; 13. ప్రణవనాదములు పదింటిలో నొకటి: చూ, ప్రణవనాదములు; దే. వి. (1) మల్లబంధ విశేషము. భార. విరా. 2, ఆ. 19: చూ, మల్లశాస్త్రము; వై. వి. (2) = తాల. తలుపు లోనగు వానికి వేసెడు తాళము: (చూ, తాళము. 1.) చూ, బీగము.

తాళముచెవి. వా. వి. తాళమువేయుటకును తీయుటకును తగిన సాధనగు పనిముట్టు (కీ): చూ, బీగము.

తాళములు. అం. ధృవము, మటిమును
(మవ్యము), రూపకము, తిరిపుట. జేంపె,
ఆట, ఏకము (7): (చూ, తాళము. 2.)

తాళమూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలతాడు*:
చూ, శీలీంధృకము.

తాళపర్జితము. అం. గాయకదోషములు 14 లో
నొకటి: చూ, గాయకదోషములు.

తాళవృంతము. సం. వి. అ. న: చూ, వినకకట్ట.

తాళశృంగీకరము. సం. వి. ఆ. పుం. తాళ
పాణికళాభేదము: చూ, తాళము. 2.

తాళసపతనము. సం. వి. అ. న.=: చూ, తాళిన
పతిరి.

తాళాంగములు (అంగపాణములు). అం. అను
ద్యుతము (విరామము), ద్యుతము, లఘువు,
గురువు, ప్లవము, కాక పాదము. (8)

తాళాధిరోహణన్యాయము. పా. తాటిచెట్టెక్కు
వాని నెంతదనుక నెగఁదోయుదురనురీతి.

తాళాధ్యాయము. పా. 1. శినశక్తుల సామర
స్యాత్మక రూపమే తాళము. మఱియు
ఘాతజధ్వనులతో తస్మద్ధ్వనము లయిన
విరామకాలములతో నయిన స్వత్యగీతవాద్య
కాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దార్థము. దీనిని
గుఱించి తెలుపునది తాళాధ్యాయము;
వా. 2. కొట్టుట, శన్నుట. "నీకు పాతము
రాకున్నచో తాళాధ్యాయముతప్పదు."

తాళాలు. వా. వి.బ: చూ, కన్నాత. అం. ఖా.
ద్వి. 207. (తాళములు)

తాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=తాడి*: చూ,
శీరితాళము; దే. వి. రూ-తాళి. (1) పత
కము, హారము నడుమనుండెడు రత్నపు
బిల్ల: చూ, భూషణము. 2; (2) రూ-
తావడము-తాళము, ఒకానొకహారము. ఉ,
రా. 5, ఆ. 305: చూ, భూషణము. 2.

తాలించే. దే. స. కి. 1. జోదమాడునపుడు

కింద వేయుటకై పాచికలను చేతనుంచే
కొని యిటు నటు తిరిప్పు. ఉ. హరి. 3,
ఆ. 64; వై. అ. కి. 2. తాళమువేయు.
లక్ష్మీ. 2. ఆ. 82: తాళగించే, దలపువేయు.

తాలిక. దే. వి. 1. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1;
విణ. 2. చొలినది: చూ, శాంతము. 3.

తాలికయగు. దే. అ. కి. తాళు: ఆటలు.

తాలితాడు. దే. అ. కి. మూర్ఖిల్లు. సాంబ.
మా. 42: చూ, సామ్యునిల్లు.

తాలినపతిరి. వై. వి.=తాలినపతిరి. (సం. పు)-
తాలీనపత్యము-రూ-తాళనపత్యము. (జ్వర
హరము. అగ్ని దీప్తినిచ్చును. శ్లేష్మహరము.
తాలినాది చూర్ణములలో నిది కలియును.
బంగాళాదేశములలోని స్త్రీలకు పునవించిన
తరువాత నిది టానిక్ గా (బలముకలుగుటకు).
నిచ్చెదరు. [భస్మములు.

తాలినము. అం. ఒకానొకభస్మము: చూ,
తాలినాదిచూర్ణము. పా. తాలినపత్యము, లవం
గాలు, దాల్చినచెక్క, వాయువిశంగాలు,
తవాక్షిరి, జాపతిరి, జోజికాయలు, శొంఠి,
పిప్పరీ, మిరియాలు, కరక్కాయలు, తాడి
కాయలు, ఉసిరికపప్పు, ఏలక్కాయల
లోని గింజేలు, రససిందూరము వీనిని సమ
భాగములుగ చూర్ణించెడి.

తాళి. దే. వి: చూ, రూ-తాళి (1) (2).
(హారవిశేషమునకు.-ఆచ్చ. సుం, కాం. 34.)

తాళికుడు. దే. విణ. కార్యకర్త: చూ, వ్యవ
హర్త. 2.

తాళు. దే. అ. కి. 1: తాలికయగు: చూ,
శాంతించే; 2: చూ, సహించే; 3. ఆత్య
పడకవిచారించే: రూ-తాళుకొను, నిదానించే,
నిబ్బరించే.

తాళుకొను. దే. అ. కి. వై.—

తాళ్ళపాము .వా.వి.1.ఒకానొకబాలక్రిడఃచూ,
బాలక్రిడః; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్ప
ము. (ఇట్లు శాడిల్లిపాము)

తాళ్ళారము. దే. వి. రూ-తావారము. సంభ
మల మీడికి దించిన సోపా: చూ,
దనసు. 1.

లి

తి. పా. వ్యాకరణంబున.-1. అట్టు మొదలగు శబ్దం
బుల తనర్థంబంతా గమంబును రేఫంబున
కొక్కటికి లోపంబునగు; 2. విభక్తి పరం
బగునపుడు గోయిబుగ్గి న్నతులతుది యక్షరంబు
తనర్థంబగు; 3. టి-తివర్ణంబులు పరంబులగు
నపు డుత్వంబున కిత్వంబగు; 4. టి వర్ణంబు
పరంబగునపుడు క్రిందు-మీదు-ముందు
పువర్ణంబుల యుత్వంబున కత్వంబగు;
5. డౌపవిభక్తి కములతత్వతీయానప్తములకత్వం
బాదేశంబు బహుళంబుగానగు. (4—5
అర్థంబుల యంశంబును'తి.'కి సంబంధించినవి
గాన నిటవివరింపబడియె.)

తింట. దే. వి. తినుట: చూ, సాపాటు.

తిండి. దే. వి. 1. భోజనము: చూ, సాపాటు;
2. ఆహారము. కై. 3, ఆ. 34: చూ,
సాదము. (1).

తిండికత్తియ. ద్వ. విణ. రూ-తిండికత్తై. తిండి
పోతు: చూ, స్త్రీ. [భక్షకుడు.

తిండికాడు. దే. విణ. రూ-తిండికాడు: చూ,
తిండిపోతు. దే. విణ. 1: చూ, తిండికత్తియ;
2: చూ, తిండికాడు.

తిండిడు. దే. విణ: చూ, రూ-తిండికాడు.
తిండుకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: అగ్ని మేడికి.
తింతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చింత: చూ,
బహువర్త్య.

తింతిడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై:—

తింతిడము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తింతికి*;
న. 2. చింతపండు: చూ, తింతిగ్గికిము.

తింతిడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1: చూ, తింతికి*;
2. డోదము: చూ, వ్యసహారము. 4.

తింతిడిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తింతికి*.
తింతిడికము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తింతిడము.

తింతిలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తింతికి*:

తింతిలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై:—

తింతిగ్గిడికము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-తింతి
డికము-తింతిగ్గిడికము.

తింతిగ్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తింతికి*:

తింతిగ్గికిము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-
తింతిగ్గిడికము. [చూ, ఆనవములు.

తింతిగ్గిణ్యానవము. అం. ఆనవములలోనొకటి:

తిందుకము. సం. వి. ఆ. పుం. —చూ,
తుమ్మిక- తుమికి: (ఆహారమానమందు
చెట్టు మొదటను గొప్పతనమైన పరిమళయుక్త
ములు, మధురయుక్తములు అగు గొప్ప పండ్లు
పండును: చూ, దోహదకాస్త్రము.)

తికమక. దే. వి. 1. కలత. సా. 1. ఆ. 94:
చూ, సంతాపము; 2: చూ, సంభ్రమము;
3. అంగములయొక్క అస్వాధీనత. భాగ.
6, స్కం. 308.

తికమకగొను. దే. అ. కి. (తికమక + గొను)
1: చూ, సంభ్రమించు. భాగ. 6, స్కం.
275; 2. అంగములయొక్క అస్వాధీనతను
పొందు: తికమకలాడు.

తికమకలాడు. దే. అ. కి. —పై:—

తికము. వై. 1. —తిక్. ముడిపూస: చూ,
రూ-టి; వై. స. 2. —తిక్. మూడు: చూ,
మూడు.

తికోషము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తిమి. 2.

తిక్క. దే. వి. రూ-తిక్. 1. పిచ్చి: చూ,

నెట్టి. 1; 2. పిచ్చివాడు: చూ, నెట్టి
వాడు; 3: చూ, నెట్టము (చూ, ధాతువు.)
తిక్కనను. దే. అ. క్రి. (తిక్క + కొను)
పిచ్చెత్తు: చూ, నెట్టెత్తు.
తిక్కటముక్కట. దే. వి. కలత: చూ, సం
తాపము. [తిక్కణిక.
తిక్కటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-
తిక్కడి. దే. వి. నూలుపడికెడు చిప్పకదురు:
చూ, తర్కపు. [పగడము.
తిక్కణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మట్టి
తిక్కన. అం. కవులు ముగ్ధులలోనొకడు: చూ,
కవులు.
తిక్క-శంకరయ్య జా. పట్టు వీడని వాడు
తిక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకనోహిణి*:
చూ, శకులాదని. 1.
తిక్తకర్కొట్టికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంద
వల్లి*: చూ, వంధ్యకర్కొట్టికి.
తిక్తగుంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కానుగ*:
చూ, శాదస్తుము.
తిక్తవీజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్ద చేదు ఆకుగు
*: చూ, సోఱ.
తిక్తము. సం. వి. అ. న. 1. చేతిసొట్ట*:
చూ, పొట్ట; పుం. 2: కనరు, చేదు.
(సం. ప).—కటువు; విణ. 3. సుగంధము
గలది, కషాయము, సురభి: చూ, వాసన;
4. చేదై నది.
తిక్తవారము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెదల
మైధునము: చూ, సంయోగము; 2. పిశా
చము పట్టినమనస్సు: చూ, హృదయము. 2.
తిక్తశాకము సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలిమిరి*:
చూ, శ్వేతపుష్పము; 2. చేండ*: చూ,
వెలిచేంద్ర. [చూ, సోఱ.
తిక్తలాబువు. సం. వి. ఉ. పుం. చేతిసొట్ట*:

తిగ. నై. స. త్రికమ్. రూ. తివ. తి. “తే.
ఉన్నవాడీతడే తిగ-కన్నులేని, శంభుఁ
డవుచును.” (చంద్రాలోకము. 15): చూ,
మూడు.
తిగకంటి. ద్వ. వి (తిగ + కన్ను) ముక్కంటి.
ఆచ్చ. ఆ, కాం. 13: చూ, శివుడు.
తిగకాళ్ళదేవర. ద్వ. వి. నివ్వ: సాం. దే. 12:
చూ, పన్నీ. 1.
తిగపోలువాయ. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.
(ఇట్లు తిగపోలు వేటకాడు.)
తిగవంచ. ద్వ. స. రూ. తివంచ: చూ, నాలుగు.
తిగియు. దే. స. క్రి. రూ. తివియు. ఆకర్షించే:
చూ, రెమ్ము.
తిగుమే. దే. స. క్రి. రూ. తివుమే.
తిగుమేవాడు. ద్వ. వి: ఈడ్చువాడు. (సం. ప)
—కర్షకుడు-రూ. కార్షకుడు.
తిగ్గుము. సం. వి. అ. న. 1. నెట్ట: చూ,
వేడిమి; విణ. 2. వేడిమికలది: చూ,
వేడిమి. [భార. విరా. 5. ఆ. 154: చూ, గా. 1.
తిట్ట. దే. వి. గుట్ట. భార. దోర్ణ. 5, ఆ. 193;
తిట్టాట. దే. వి: చూ, శాపము. 1.
తిట్టాడు. దే. స. క్రి. (తిట్ట + ఆడు) తిట్ట:
చూ, శపించే.
తిట్టు. దే. వి. 1: చూ, తిట్టాట. పాండు. 5,
ఆ. 270; 2. అపమాలు: భార. ఉద్యో. 1,
ఆ. 331: చూ, నింద. 1; స. క్రి. 3: చూ,
తిట్టాడు. కళా. 4, ఆ. 19; 4. దూటు: చూ,
నిందించే. [వీటిబోవు.
తిట్టవడు. ద్వ. అ. క్రి. (తిట్ట + వడు): చూ,
తిట్టవాటు. ద్వ. వి: చూ, తిట్ట. 2.
తిడిమి. దే. వి. 1. రథము పాటునప్పటి
మోత యందగుధ్వస్యము కరణము: చూ,
హూహూ; 2. రథము పాటునప్పటి
మోత: చూ, స్వరము. 2.

తీజేంగిణి. అం. విన్నాణములు 32 లో నొకటి:
చూ, విన్నాణములు.

తీజేంగి. అం.—వై.—(ఇట్లుసింగిణి.)

తితఉవు. సం. వి. ఉ. పు. న: రూ-తితఉవు.
చాలని. (తె. ప).—జేబి-జేలె:ఉ.

తితితు. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. ఓర్పు: చూ,
కాంతము. 2; అం. 2. శమాదులు ఆటింటిలో
నొకటి: చూ, శమాదులు.

తితితువు. సం. వి. ఉ: చూ, సహనుడు.

తిత్త. నై. వి.=కుతి. 1. కొలిమితిత్తి: చూ,
భస్మ; 2. మృగములతోలు. స్వా. 4. ఆ.
60: చూ, బెరడు. 1; 3. ఒలిచి సుతిపో
యుట కేర్పఱచినతోలు: చూ, బెరడు.
1; 4: చూ, తత్తెర; 5. కత్తులతిత్తి: చూ,
హడపము. 2; 6. వక్రాకుల తిత్తి: చూ,
హడపము. 2; 7. అసిమి: చూ, సంచి.

తిత్తికాడు. నై. వి. ఉ: చూ, సుతికాడు.

తిత్తిరి. సం. వి. ఇ. పు.=చూ, తీతువు.

తిథి. సం. వి. ఇ. పు. (స్త్రీ). 1.=తేది. పాడ్య
మిలోనగునది. (కుక్లపక్షము మొదటనుండి
క్రమముగా ఐదేసి తిథులు నంద, భద్ర,
జయ, రిక్త, పూర్ణ యన నామములుకలవి
యగును.) చూ, తిథులు; 2. ఆర్థికము, శ్రాద్ధదిన
ము: చూ, సాంవత్సరికము; అం. 3. పంచాంగ
ములలోనొకటి: చూ, పంచాంగములు: (చూ,
అంగము. 9); 4. దినాంగములు అయిదిం
టిలో నొకటి: చూ, దినాంగములు;
5. తద్వి.—మూడువారములుకూడినతిథికి—
అవమము, తిద్వ్యస్పృశ్కు: (చూ, దినము)

తిథిపిణి. సం. వి. ఇ. పు. చంద్రుడు:
చూ, హిమాంకువు.

తిథులకు ఆధిపతులు. పా. పాడ్యమికి-ఆగ్ని,
వి-బ్రహ్మ, త-పార్వతి, చ-విశ్ణుశ్యరుడు,
పం- ఆదికేశుడు, మ- కుమారస్వామి,

స-మూర్త్యుడు, అ-శివుడు, న-అష్టవసువులు,
ద-దిగ్గజములు, వీ-యముడు, ద్వా-విష్ణువు,
త-సు నృధుడు, చతు-క రిపురుషుడు,
పా-చంద్రుడు, అమా-పితృదేవతలు.

తిథులు. అం. తిథులు చంద్రునివలన నేర్పఱుపఁ
బడినవి. తిథియనగా అటువదిగడియలచే
విస్తరింబడునది. (పాడ్యమి మొదలగువాని
సంజ్ఞలును, పర్యాయపదములును “హరివాస
రము” అను పదము కడజూచుకొనవలెను.)
:(చూ, తిథి)

తినాసము. నై. వి.=తినశము. నెమ్మి: చూ,
స్యందనము.

తినపించే. దే. స. క్రి. తినునట్లుచేయు.

తినపించువాడు. దే. వి: చూ, ఆశయిత.

తినశము. సం. వి. అ. పు.=చూ, తినాసము.

తిన. దే. స. క్రి: చూ, సాపడు.

తినకు. దే. వి. 1. ముక్కిముక్కి విప్పించుట:
చూ, యాతన; అ. క్రి. 2. ముక్కిముక్కి
విప్పించు: చూ, విప్పించు.

తినట. దే. వి. తినబడుట: చూ, భుక్తము. 1.

తినవాడు. దే. వి. కుడుపరి: చూ, మ్రింగువాడు.

తిన్న. దే. వి. 1 మనోజ్ఞము: చూ, హృ
ద్యము; 2. యుక్తము. పాండు. 2, ఆ. 121:
చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిప్తు, నిష్కళము:
చూ, స్వస్థము; 4. నూటి, ఋజువు
(అనియు): చూ, లక్ష్యము. 1; 5. సౌమ్య
ము. భార. సౌ. 1, ఆ. 80: చూ, సవరణ-
రూ-సవరణము: (చూ, సౌమ్యము.)

తిన్నగా. దే. ద్వి: చూ, ఒయ్య. 1.

తిన్నదనముగలవాడు. దే. వి: చూ, సరళుడు.

తిన్నన. దే. వి. 1. మనోజ్ఞత. ఆం, భా. తృ.
14: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తత: చూ,
యోగ్యము. 2; 3. తిప్తున, స్వస్థత: చూ,

స్వస్థము; 4. మయివడి-రూ-మెయివడి-మై
వడి: చూ, సామ్యత; 5. ఋజుభావము.

పాండు. 3. ఆ. 94: చూ, హృద్యము
తిన్నె. దే. వి. రూ-తిన్నె-తీనియ-తీనె.
అచ్చ. ఆ. కాం. 10: చూ, వేదిక.

తిన్నె. దే. వి. 1. —పై.—; 2. గవనివాకిట
వాటముగ నేర్పఱచిన మట్టిదిబ్బ, హస్త
నఖము: దిబ్బ.

తిపరతాండము. వా. వి. మనస్సునకు కుదురు
పాటులేకుండఁ జేయుట. (తిపరతాండ్రము
అనియు)

తిపిరి. వా. వి: చూ, సాఱకాయ.

తిపిరికిన్నెర. వా. వి. సాఱకాయచే రచించిన
వాద్యము: చూ, పీఠె.

తిపురకట్టు. దే. అ. కి: చూ, వ్యాపించు.

తిప్ప. వై. వి.=ద్వీప. 1. కొండ: చూ, పర్వ
తము; 2. చిన్నకొండ: చూ, పర్వతము;
3. ఉడ్డ. పను. 1, అ. 137: చూ, రాశి. 1.

తిప్పకాయ. దే. విణ. ఆకతాయ: చూ, వ్యా
ధుడు. 2. (ఇట్లు డిప్పకాయ)

తిప్పతీగ. దే. వి. రూ-తిప్పతీగె *: చూ,
సోమవల్లి (దీనినుండి తిప్పనత్త తీయుదురు.
ఇది జ్వరములమీఁద పనిచేయును.)

తిప్పత్తిప్పురి. ద్వ. వి. 1. కోఁతి. అచ్చ.
కిష్కిం. కాం. 28: చూ, వానరము;
2. కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిప్పఱెల్లు. ద్వ. వి. ఇత్తుకము*: చూ, బాణ.

తివిరి. దే. వి. 1 మాటుపాటు: చూ, వ్యత్య
యము; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము;
వా. వి. 3. లెక్కలోనిపొరపాటు. (తేడా)

తిబ్బి. దే. వి. ముందటికి కుట్టు పోనిచ్చుచు
వెనుకకు మరలించి మరలించి కుట్టెడు గట్టి
కుట్టు: చూ, న్యూత్రి. 1.

తిమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నూలుయోజనముల

పొడవుగలచేప: చూ, మత్స్యము. 1;
2. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.

తిమింగిలము. సం. వి. అ. పుం. తిమిని మింగి
గెడుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తిమిటము. సం. వి. అ. పుం. నాటామ్రమను
ఫలవిశేషము: నాటామ్రము, నేటువ్ర.

తిమితము. సం. విణ. 1. తడిసినది: చూ, వోదము.

వా. వై. వి. (1)=స్తీమితము. నెమ్మది.

తిమిరము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-తీమిరము.

చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. కంటి
తెవులు: చూ, బిడాలము. 2; 3.=తిమిరి.

రూ-తిమ్మిరము: చూ, తిమ్మిరి.

తిమిరి. వై. వి.=తిమ్మిర: చూ, రూ-తిమ్మిరి.

(దేశ్యమని శ. ర.) మత్స్యము. 1.

తిమిరిమాను. ద్వ. వి. ఒకరకముచేప: చూ,
తిమితిమింగిలము. జా. తిమినిమింగినచేపను
మింగెడు పెద్దచేప (గుడిని గుడిలోని లింగ
మును మింగెడి యూహగల వానియందు
వాడెదరు)

తిమరు. వై. వి.=తిమ్మిర. 1: చూ, రూ-తిమ్మిరి

(దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి. 2. గర్వము:
చూ, హంకారము; అ. కి. 3: చూ, సంధ్ర
మించు; 4: చూ, విజృంభించు; 5. ఒళ్లు
విలుచు; 6. గర్వించు: చూ, హంకరించు.

తిమరుకొను. దే. అ. కి. ఆగ్రహముతో
పెనఁగులాడి వదలించుకొను.

తిమరుపట్టు. దే. అ. కి. కొఱడుపాటు.

తిమ్మ. దే. విణ: చూ, తిన్న. 3. [చూ, వానగము.

తిమ్మడు. దే. వి. (తిరుమల + ఁడు) కోఁతి:
తిమ్మదియ్యము. దే. వి. (తిమ్మ + తియ్యము)
రత్నత్పస్త్రీ: చూ, సంయోగము.

తిమ్మన. దే. వి. 1. స్వస్థత: చూ, స్వస్థము;

2. మంజులము. అం. సం. మాన. 52: చూ,

హృద్యము; 2. ఒకానొకకవి. "ముక్కు

తిమ్మనార్య ముద్దుపలుకు." పాం. పీఠిక.

తిమ్మనము. నై. వి.=తేనునమ్. చేల్ల పులును: చూ, మజ్జగ.

తిమ్మిని బ్రహ్మిని బ్రహ్మిని తిమ్మనిజేయు వాడు. జా. తలలు తీసి తలలు పెట్టు (మార్పు)వాడు.

తిమ్మప్ప. ద్వ. వి. వేంకటేశ్వరస్వామి. రూ-తిమ్మప్పడు: చూ, వేలుపు.

తిమ్మప్పడు. ద్వ. వి. (తిరుమల + అప్పడు) —వై.—రా, వి. 1, ఆ. 26.

తిమ్మవడు. ద్వ. అ. కి. (తిమ్మ + వడు) నేడ దేలు: చూ, చెక్కెను. [తిమ్మిరి.

తిమ్మిరము. సం. వి. అ. న.=తిమరు: చూ,

తిమ్మిరి. నై. వి.=తిమ్మిర. స్వర్ణము తెలియని రోగము) (రూ-తిమిరి-తిమరు) (దేశ్యమని శ.ర): చూ, బోను.

తిమ్మ. వా. స. కి: చూ, దీవింఁచే.

తియ్య. దే. విణ. కమ్మనిది. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 47: చూ, మధురము.

తియ్యబోడి. దే. వి. (తియ్య + పోడి) 1. చెఱకుపలె మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది:చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

తియ్యకంద. మి. వి. కనరులేనికంద, చిరుగ డము*: చూ, నూరణము.

తియ్యగూర. ద్వ. వి. (తియ్య + గూర) పులును చేరని కమ్మగూర. కాశీ, 7, ఆ. 188:చూ, వ్యంజకము. 1: (చూ, శాకము. 1.)

తియ్యడనము. దే. వి. కమ్మన: చూ, మధురము. [వృ*: చూ, రక్తబీజకము.

తియ్యదానిమ్మ. ద్వ. వి. తిమ్మనివిత్తులుగలదాని

తియ్యన. దే. వి: చూ, తియ్యడనము (విశేషణ మగుచో “తియ్యనిపలుకులు”)

తియ్యనినోర. జేదుమేయుట. జా. మంచి వాడై యుండియు: జెడలినముచూపించుట. “నియ్యటి గట్టి దొరకు నుచితంచే తియ్యని

నోరంజేదు మేయుట నాయంబుగాదని.”

(పరిభావతీ పరిద్యుమ్నము.) [రాంకము. తియ్యనిమ్మ. దే. వి. కమ్మనిమ్మ*: చూ, శర్క-తియ్యమాను. దే. వి. చెఱకు, రూ-తీయమైన. మధుత్పణము*: చూ, రసాలము. 3.

తియ్యమామిడి. దే. వి. ఎలసూవి, సహకారము* చూ, మామిడి.

తియ్యము. దే. వి. (రూ-తియ్య-తియ్యన-తీయ-తీయము.) 1. పియవచనము. ఉ. హరి. 5, ఆ. 31: చూ, శబ్దము. 2; 2. పేరిమము. భార. ఆర. 6, ఆ. 184: చూ, స్నేహము. 1; 3. మంజులము. ఆం. భా. త్య. 14: చూ, నృద్యము. [శిగురిపు. 1.

తియ్యమునగ. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ, తియ్యమాను. దే. వి: చూ, రూ-తియ్యమాను. తియ్యబుకాడు. దే. వి: చూ, మన్మథుడు. తిరగలి. దే. వి: చూ, రూ-తిరుగలి.

తిరపడు. నై. అ. కి. (తిరము + పడు): చూ, స్థిరపడు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 91. [4, ఆ. 162. తిరము. నై. విణ.=చూ, స్థిరము. ఉ. హరి. తిరశ్చీనము. సం. విణ. 1. అడ్డుముగాబోవునది; అం. 2. గీరివాణేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, గీరివాణేదములు.

తిరస్కరించే. సం. స. కి: చూ, భంగించే.

తిరస్కర (రి) ణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ)=తెర: చూ, పస్త్రము, [చూ, వహేలనము.

తిరస్కారము. సం. వి. అ. పుం. తెగడిక: తిరస్కారము. సం. విణ. తెగడబడినది:చూ, వహేలనము. [స్కారము.

తిరస్క్రియ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, తిర తిరస్తు అం. (రాష్ట్రము)రాజ్యాంగములు ఏడిం టిలోనొకటి: చూ, రాజ్యాంగములు.

తిరి. దే. వి. జేడ. ఉ. రా. 3, ఆ. 106: చూ, వేనలి. 1; 2. నుడి: చూ, నుడి. 1.

తిరిక. దే. వి. మెలిక: చూ, లంకె.

తిరిగవచ్చే. దే. అ. కి. 1. పరిదక్షిణనుగు:

చూ, వలగొను; న. కి. 2. పరివేష్టించే.

ఉ. హరి. 2, ఆ. 189: చూ, వేష్టించే.

తిరితీపులాడు. దే. అ. కి. (తిరితీపులు + ఆడు)

పెనెగులాడు: చూ, పెంటిగొను.

తిరిపగాడు. దే. వి. (తిరిపము + కాడు) (రూ-

తిరిపరి-తిరిపె-తిరిపెగాడు) భిక్షకుడు: చూ,

యాచకుడు.

తిరిపగొట్టు. దే. విణ. విడువని విచ్చేగాడు,

అవిరక్తభిక్షకుడు: చూ, యాచకుడు.

తిరిపము. దే. వి. విచ్చేము: చూ, యాచన.

తిరిపమెత్తికొను. దే. స. కి: చూ, యాచించే.

తిరిపరి. దే. విణ. (తిరిపము + అరి): చూ, తిరిప

గాడు. కాశీ. 7, ఆ. 52.

తిరిపె. దే. విణ. —పై.—

తిరిపెగాడు. దే. విణ. —పై.—

తిరిపెము. దే. వి: చూ, రూ.తిరిపము.

తిరియు. దే. స. కి. రూ-తిరుచే. భిక్షమెత్తు.

భార. సా. 1, ఆ. 217: చూ, యాచించే.

తిరిర. దే. వి. తిరికి యనుచేస: చూ,

మత్స్యము. 1.

తిరిపడు. ద్వ. అ. కి. (తిరి + పడు) కలత

పడు: చూ, సంక్షోభించే.

తిరిపెట్టు. దే. స. కి. (తిరి + పెట్టు) కలత

పడు: చూ, సంక్షోభించే.

తిరిటకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తిరిటము:

చూ, లూడుగు*

తిరిటము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; న.

2. కిరిటము: చూ, నీసకము. 1.

తిరు. వై. విణ=శ్రీ. శ్రీప్రదము, శుభకర

మైనది: చూ, శుభము. 4. “తిరునామము,

తిరుమేను” మొ. (దేశ్యమని శ.ర.)

తిరుడు. వై. విణ=స్థిర: చూ, స్థిరుడు.

తిరుకాపు. ద్వ. వి. భగవంతునియొక్క అలం

కారము: చూ, భూచణము. 2.

తిరుకొలను. వై. వి. రూ-తిరుకొళంబు. పుష్ప-

రిణి: చూ, నరన్న. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)

తిరుకొళంబు. వై. వి. —పై.—

తిరుక్కోరము. జా. ఏమియులేకుండజేయుట.

తిరుగంబడు. ద్వ. అ. కి. (తిరుగన్ + పడు)

1. ఎదిరించే: చూ, పృత్తిఘటించే;

2. తిరుగు: చూ, అల్లాడు. 2; 3. మరలు.

భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 61: చూ, పటిల్లు;

4. ఎరుకెక్కు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 63: చూ,

పల్లటిల్లు; వా. 5. వీలపుక్కిందగు, నెలకెల

బడు: చూ, నెలకెలు. (స్వార్థమునపడు).

తిరుగంబోత. దే. వి. రూ-తిరుగంబోత. తిరుగ

బోయుట, తాలింపు. రా. వి. 2, ఆ. 101:

చూ, సాతాంలిపు.

తిరుగంబోయు. దే. స. కి. (తిరుగన్ +

పోయు) తాలించే: చూ, సాతాంచే.

తిరుగడ. ద్వ. వి. (తిరుగు + గడ) మరపెట్టిన

గొట్టము: చూ, మరచెట్టు.

తిరుగలి. దే. వి. 1. (తిరుగు + కలు) పిండిలోనగు

నవి వినరెడు శిలాయంత్రము: రూ-తిరుగలి.

తిరుగల్లు, జెక్కి. (సం. పు.) —పురట్టము,

చక్రికాయంత్రము; వా. 2. బియ్యముపైన

గల ఎఱ్ఱనిచారపోకుండునట్లు వినరెడు గలు.

కులగళ్ళు గల వడ్ల తిరుగలి. (ఈబియ్యము

మరబియ్యముకంటె ఆరోగ్యవృద్ధి); దే.

వి. 3. (తిరుగు + కలి) భ్రమము: చూ,

విహారము. 1.

తిరుగాడు. దే. అ. కి. (తిరుగు + ఆడు) తిరుగు.

వై. 8, ఆ. 125: చూ, సంచరించే.

తిరుగు. దే. వి. 1. రూ-తిరుగుడు. తిరుగుట.

పాండు. 4, ఆ. 275: చూ, విహారము. 1.

2. రూ-తిరుపు. అపజయము. ఆం. భా. ద్వి-

224: చూ, పరాజయము; అ. కి. రూ-

తిరువు. 3: చూ, సంధరించు. ఉ. హరి. 6, తిరుగులాడు. దే. ఆ. కిరి: తారాడు.

ఆ. 140; 4: చూ, పరిభ్రమించు; 5. నెను తిరుగువాటు. దే. స. కిరి. (తిరుగు + పాటు)

కకు మరలు. చూ, నెనుదీయు. 1; 6: చూ, పరివేష్టించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 247:

పట్టిల్లు. భాగ. 1, స్కం. 82; స. కిరి. చూ, వేష్టించు. వాద్యము: చూ, వీలె.

రూ-తిరువు. 7. పరివేష్టించు. పాండు. తిరుచిన్నము. ద్వ. వి. నన్న గాళె. ఒకానొక

4, ఆ. 275; నై. 2, ఆ. 4: చూ, వేష్టించు. శిరుమ. దే. స. కిరి: చూ, తిరియు.

తిరుగుబోతు. దే. విణ. (తిరుగు + పోతు) తిరుచూర్ణము. మి. వి. చనుపుబియ్యముచేర్చి

1. తిరుగునట్టి స్వభావముగలవాడు; 2. తిరు చేసి వైష్ణవులు నొసటనుంచుకొనెడు ఛాడి:

గునట్టి స్వభావముగలది: చూ, (స్త్రీ); 3. కులట: చూ, బొట్టు. 1. [బొట్టు. 1.

చూ, అంకులాడి; 4. లంకెకాడు: చూ, తిరునామము. ద్వ. వి. తిరుమణిబొట్టు: చూ,

విటుడు. తిరునాళ్ళ. దే. వి. రూ-తిరునాళ్లు. దేవోత్స

తిరుగుడు. దే. వి. రూ-తిరుగుడు. 1. తిరుగుట: పము: చూ, పండుగ. 2.

చూ, విహారము. 1; 2: చూ, సంభ్రమము; తిరునాళ్ళు. దే. వి. —వై. —

3: చూ, వ్యత్యయము; 4. తిరుగుడునొక్కు: తిరునీటు. దే. వి. తైవులు నొసటనుంచుకొ

చూ, మ(అ)ర ; 5. చక్కము: చూ, శక నెడు గోమముపిండ భస్మము: చూ,

టము. 1: (చూ, చక్కము. 10.) భస్మము.

తిరుగుడుచీల. దే. వి. రూ-తిరుగుడుచీల. తిరు తిరువగూడ. దే. వి. (తిరు + గూడ) గూడ,

గుడు నొక్కులుగల చీల: చూ, మ(అ)ర. వైష్ణవులు తిరుమణిపెట్టె మొదలైనవియుంచి

తిరుగుడుతాగిడు. దే. వి. పక్షులను బట్టెడు చేకను దగిలించుకొనెడు తాటాకుల బుట్ట:

సాధనము, తిగివ్వడుతాగిడు: చూ, నూత్ర చూ, సజ్జె. 1.

ము. 1. తిరుపతి. దే. వి. తిరుమల (చిత్తూరుమండలము

తిరుగుడునొక్కు. దే. వి. (రూ-తిరుగుడు- లోనిది)విష్ణుక్షేత్రము,దేంకటాచలము:చూ,

తిరుగుడు-తిరుగుడునొక్కు):చూ,మ(అ)ర. పరవ్రతము.

తిరుగుడుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ,పరిభ్రమించు. తిరువు. దే. వి. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

తిరుగుడుపాటు. ద్వ. వి. తిరుగుడుపడుట: నిర్వ. తిరుపులుగట్టు. దే. ఆ. కిరి. (తిరుపులు + కట్టు):

3, ఆ. 2. [చూ, భూషణము. 2. చూ, వ్యాపించు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 147.

తిరుగుడుబిల్ల. దే. వి. స్త్రీల శిరోభూషణము: తిరుప్పాణియాళ్వారు. అం: చూ, ఆళ్వారుగు.

తిరుగుడుబిల్లులు. దే. వి: చూ, బాలకిగడ. తిరుమంగయాళ్వారు. అం. —వై. —

తిరుగుదల. దే. వి. మరలుట: చూ, మరలఁ తిరుమజ్జనము. మి. వి. భగవంతుని యభి

బాటు. షేకము: చూ, స్నానము. 1.

తిరుగుమొగము. ద్వ. విణ. 1. ఆభిముఖము. తిరుమణి. వై. వి. = శ్రీమృణ్. (తిరు + మన్ను)

“వ్యాధి కొంచెము తిరుగుమొగము పట్టి రూ-తిరుమన్ను. వైష్ణవులు నొసటనుంచు

నది.”: చూ, ముందట. 1; 2. విముఖము: కొనెడు ధవళమ్మత్తిక: చూ, బొట్టు. 1.

చూ, సొలయిక. (ద్వయమని శ. ర).

తిరుమణినడము. మి. వి. తామరపూసల దండ:

చూ, భూషణము. 2.

తిరుమన్న. వై. వి. చూ, రూ-తిరుమణి.

తిరుమల. ద్వ. వి. చూ, తిరుపతి.

తిరుమాళిగ. ద్వ. వి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

తిరుముడి. దే. వి. వైష్ణవుడు: చూ, బాహు
లుడు.

తిరుముషియాళ్వారు. అం: చూ, ఆళ్వారులు.

తిరుపడికోల. దే. వి. దాసరివాని దీప స్తంభము:
చూ, స్తంభము. 1.

తిరువరంగములు. దే. వి. బ. కాలిధాన్యము:
చూ, ధాన్యము.

తిరువరాధనము. మి. వి. (తిరు + ఆరాధనము)
(వైష్ణవుల భాషయందు) దేవతార్చన: చూ,
సవర్య. (తిరుకబ్దమువిశిష్టాద్వైత మతస్థుల
భాషలోనిది)

తిరువు. దే. అ. కిరి, స. కిరి: చూ, రూ-తిరుగు.

తిర్గు. దే. అ. కిరి, స. కిరి.—వై.—

తిరోధానము. సం. వి. అ. న. మఱుంగుపాటు:
చూ, వ్యవధానము. 3.

తిరోభావము. సం. వి. అ. పుం. మఱుంగుపడు
ట: చూ, వ్యవధానము. 3. ప్రడు.

తిరోహితమగు. మి. అ. కిరి: చూ, మఱుంగు

తిరోహితుడు. సం. విణ: మఱుంగుపడినవాడు.

తిర్వక్కరణబంధములు. అం. సముద్భవము, పరి
సర్జితము, సమాంగకము, అభితిక్రమము,
సంపుటము, వేణుకాఖ్యము, కుక్కుటము,
మానితము. (8).

తిర్వక్కరణము. అం. బంధము వైదింటిలో
నొకటి (శుకివాణి ప్రక్కవాటుగంబవ్వ
లింప పురుషుడైదురుగ బవ్వలింపిహుడుట):
చూ, బంధములు.

తిర్వక్కు. అం. 1. రతులు నాలుగింటిలో
నొకటి: చూ, రతులు; 2. బాహుప్రచార

ములు పదింటిలోనొకటి : చూ, బాహు
ప్రచారములు.

తిర్వక్కోశము. సం. వి. అ. పుం. ఉపసలోపల
నడ్డమగు మొగ్గలది, భగభేదము: చూ,
భగము. 12. ప్రాకటి: చూ, కంఠక్రియలు.
తిర్వక్కిన. అం. కంఠక్రియలు నాలుగింటిలో
తిర్వక్కన్నము. అం. సృష్టిసర్గములు తొమ్మిదిం
టిలోనొకటి: చూ, సృష్టిసర్గములు.

తిర్వగము. అం. 1. చుంబనములు పదింటిలోనొకటి:
చూ, చుంబనములు; 2. చుంబనములు పదు
వైదింటిలోనొకటి: చూ, చుంబనములు.

తిర్లిక. దే. వి. రూ-తిర్వలిక. దీపము: చూ,
స్నేహశము. (తిరువరాధనసమయమున వెలి
గించెడు దీపము): చూ, తిరువరాధనము.

తిర్వలిక. దే. వి.—వై.—

తిఱి. దే. వి. 1. మెలి: చూ, లంకె; 2. కర్ణ
రంధ్రాదులలోఁ దిప్పెడువర్తి: చూ, వత్తి.
తిఱికి. దే. వి. తిరిరతిమచేప: చూ, మత్స్య
ము. 1.

తిఱిగొట్టు. దే. వి. (రూ- తిఱిపగొట్టు-తిరిప
గొట్టు-తిఱిగొట్టు-తిఱి-తిఱై): చూ, యాచ
కుడు.

తిఱిపగొట్టు. దే. వి.—వై.— [లింపు.

తిఱుగఁబోత. దే. వి. తాలింపు: చూ, సాతా

తిఱుగల్లు. దే. వి: చూ, రూ-తిరుగలి. 1-2.

తిఱుగుడు. దే. ప. 1: చూ, రూ-తిరుగుడు. 4;

2. భృమణము: చూ, విహారము. 1.

తిఱుగుడునొక్కు. దే. వి: చూ, రూ-
తిరుగుడు. 4.

తిఱ్ఱి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తిఱిగొట్టు. అం,
భా. ద్వి. 176; 2: చూ, కొడమ: (చూ,
వల. 1.)

తిఱ్ఱిగొట్టు. దే. విణ: చూ, రూ-తిఱిగొట్టు.

తిఱ్ఱై. దే. వి.—వై.—

తిలకధారణ సమయము. అం. గృహ సమయములు
27లో నొకటి. (క్షేమమును బొందును):
చూ, గృహ సమయములు.

తిలకము. సం. వి. అ. న. 1. సౌవర్చలమనెడి
యుష్వ:చూ, లవణము. 1; 2. కడుపులో కుడి
పక్కనుం డెడు ఎఱ్ఱనిమాంసము. నీరుతిత్తి
(అనికొందఱు): చూ, మాంసము; పుం. న.
3. నుడుటియేక్క: చూ, బొట్టు. 1; పుం.
4. నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 5: చూ,
పుట్టుమచ్చే; 6. బొట్టుగు*: చూ, (దీనికితో
హదకియ వీక్షణము): చూ, నువ్వులు;
7: చూ, పొట్ల*: విణ. 8: చూ,
త్రైవ్యము; అం. 9. సంయుతహస్తములు
32లో నొకటి: చూ, సంయుతహస్తములు.

తిలకాలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుట్టు
మచ్చే.

తిలకించే. దే. స. కి. 1. చూచే: చూ,
వీక్షించే; ఆ. కి. 2. పృకాశించే. లక్షీ. 3,
ఆ. 97: చూ, హవణిలు; 3. పృసన్నతనోం
దు, తెలియు, తేలు: చూ, వెలయు.

తిలఘాతకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1.=: చూ,
తేలుకులవాడు; అం. 2. జాతులు 18 లో
నొకడు: చూ, జాతులు.

తిలతండులన్యాయము. పా. నువ్వులను బియ్య
మును గలిపినగలియును, విడచిన విడును
అనురీతి.

తిలతండులము. పా. 1. బాహ్యసంభోగాలింగన
విశేషము: చూ, రతిబంధము; అం. 2. జాత
స్మరాలింగనములు ఎనిమిదింటిలోనొకటి:
చూ, జాత స్మరాలింగనములు: (చూ,
ఆలింగనములు)

తిలపర్ణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). న్. పుం. రక్త
చందనము: చూ, వాసన.

తిలపింజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. తిలపేజము.

తిలపిష్టము. సం. వి. అ. న.=: చూ, తెలికపిండి.
తిలపుష్పనాసిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). సుఖాను
భవముగలిగెడు ఆండుది: చూ, (స్త్రీ).

తిలపేజము. సం. వి. అ. పుం. పొల్లునువ్వులు:
తిలపింజము: (చూ, నువ్వులు). శ్రేష్ఠపాకి.

తిలబీజ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). గురవెంద*: చూ,
తిలభావి. సం. వి. న్. పుం. నారింజ*: చూ,
శర్కరాంకము. [చూ, సుమనస్సు.

తిలభావని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). జోజి, మాలతి*:
తిలమయూరము. సం. వి. అ. న. గురుంటకము:
చూ, మయూరము. [సరంజము. 1.

తిలయంత్రము. సం. వి. అ. న. గామంగ: చూ,
తిలలు. సం. వి. అ. పుం. బ.= తెలకలు.

1: చూ, నువ్వులు. (ఇది సంస్కృతమున నిత్య
బహువచనాంతముకాదు); అం. 2. దాన
ములు పదింటిలోనొకటి: చూ, దానములు;

3. దానములు పదునాజింటిలో నొకటి:
చూ, దానములు; 4. మహాదానములు పదు
నాజింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.

తిలిత్సము. సం. వి. అ. పుం. తిలిష్సము-చూ-
తిలీష్సము, కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిలౌదనము. సం. వి. అ. న. నువ్వులపులగము,
కృసరవిశేషము: చూ, సాదము. (1).

తిల్వకము. సం. వి. అ. పుం. పట్టికాలోధ్యము*:
చూ, లొద్దుగు. [చూ, లొద్దుగు.

తిల్వము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*:
తిల్వము. సం. విణ. రూ-తైలనము. 1. తిలలు

పండునది (పొలము): చూ, భూమి. 1;
అ. న. 2. నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

తిల్లిక. వా. వి: చూ, రూ-తిల్లిక.

తిల్వకము. సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమును గృం
ధ్యము: చూ, రాజార్హము.

తిల్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

తివ. వై. స.=తిగిక్: చూ, రూ-తిగ. అచ్చ.
సుం, కాం. 58.

తివారి బాహ్యములు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు.

వీరుసామవేదులు. కాతుమశాఖ. గోవిలసూ
త్రయవారు నైయున్నారు: చూ, కన్యా
కుబ్జులు. :(చూ, బాహ్యములు.)

తివాని. వై. వి.=శ్రీభాసి. రూ-తివానీ. మేలైన
చిత్రాసనము. ఉ, రా. 6, ఆ. 128: చూ,
రల్లము.

తివానీ. వై. వి.=—వై.—

తివియు. దే. స. కి. (రూ-తివుచే-తిగియు-
తిగుచే.) ఆకర్షించు: చూ, రెమ్మ.

తివుచే. దే. స. కి.—వై.—

తివుట. దే. వి. 1. రూ-తివురు. శీఘ్రము. ఆం,
భా. పు. 85: చూ, వేగము. 3; 2. కోక:
చూ, వాంఛ.

తివురు. దే. వి. 1. రూ-తివుట. శీఘ్రము. ఆం,
భా. పు. 85: చూ, వేగము. 3; స. కి
2. కోరు. భార. ఆది. 8, ఆ. 242: చూ,
వాంఛించు; వై. ఆ. కి. 3.=తీవ్ర. త్వర
పడు. భార. ఆది. 7, ఆ. 115: చూ,
సంభ్రమించు; 4. కుతూహలపడు. భార.
ఆది. 4, ఆ. 251: చూ, సంతోషించు;
5: చూ, యత్నించు. భార. ఆర. 3. ఆ. 3;
6. మోక్షు: చూ, శబ్దించు; 7. కోపించు.
హరిశ్చ. 3, ఆ. 98: చూ, హింసించు.

తివ్వ. వై. వి.=దీర్ఘ. (రూ-తీగ-తీగియ-తీగె-
తీప-తీవియ-తీనె): చూ, లత. 1.

తివ్వఫల: సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). రూ-తివ్వఫలి.
ఉసిరిక*. చూ, శ్రీఫలి. 1.

తివ్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-తివ్వము.
పుష్పము: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. పుష్ప
మాసము, పుష్పము: చూ, మాసము. 1;
3. కలియుగము: చూ, యుగములు.

తీ

తీ. వై. స. వృత్తయందు తీగ శబ్దమునకగు
ఆదేశము. “తీపంచే”; 2.=తీర్: చూ, రూ-
తిగ.

తీంటగము. దే. వి. తీంట, దురద: చూ, విదర్భిక.

తీండ్ర. దే. వి. 1. పరకాశము: చూ, వెలు
తురు. 1; 2. తీష్ణము: చూ, మిడి. 4;
3. తేజము, ఉష్ణము (అనియు). పాండు. 3, ఆ.
110: చూ, వేడిమి; 4. పరీతాపము: చూ,
వాడిమి; 5. చౌటుకు. స్వా. 5, ఆ. 17;
పాండు. 2, ఆ. 208: చూ, వేగము. 3.

తీండ్రము. వై. వి.=తీక్ష. రూ-తీవ్రము.
కెట్ట, భీకరము. భాగ. 7, స్కం. 345: చూ,
మిడి. 4. (దేశ్యమని శ. ర.)

తీండిరించు. దే. ఆ. కి. పరకాశించు. స్వా.
6, ఆ. 39: చూ, హవణిల్లు; 2. జ్వలించు.
స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, మండు. 1.

తీగ. వై. వి.=దీర్ఘ. 1. తీజే మొదలగు వానికి
వేసెడు ఉప్పు-తీగె: చూ, సారణి. 3;
2: చూ, రూ-తివ్వ. వై. 3, ఆ. 88; 3. మొల
నూలు: చూ, భూషణము. 2; 4. (స్త్రీ)ల
మెడను ధరించెడు బంగారపునగ. కళా. 8,
ఆ. 137: చూ, భూషణము. 2.

తీగఁబోడి. ద్వ. వి. (తీగ + పోడి) రూ-
తీవఁబోడి. 1. తీగవలె మనోజ్ఞురాలగు
ఆడది: చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడది: చూ, (స్త్రీ).

తీగకాసుగు. ద్వ. వి: చూ, కాదప్పుము*.

తీగఁగఱిక. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.*

తీగఁజోడి. వై. వి: చూ, సుమనస్సు*.

తీగఁతుమడి. ద్వ. వి: చూ, దీర్ఘము*.

తీగఁపాచి. ద్వ. వి: చూ, వైవలము*.

తీగపాల. ద్వ. వి: చూ, మనుపాల*.

తీగ పేరికల్పముగఁడు. ద్వ. వి. కుమారస్వామి:

చూ, స్కందుఁడు. [బచ్చేలి.

తీగబచ్చేలి. ద్వ. వి. అల్లుబచ్చేలి*: చూ,

తీగమల్లియ. వై. వి. 1. ఒకానొకమల్లె*: చూ,

మల్లె; 2. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము.

తీగ మెఱుంగు. ద్వ. వి. 1. ఉఱుములేనిమె

ఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. పొద్దుతిరు

గుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

తీగమోడి. ద్వ. వి. గొలుసుమోడివ్యాత:

చూ, వ్యాత. [చూ, సదనము. 1.

తీగయిల్లు. ద్వ. వి. (తీగ+ఇల్లు) పాటియిల్లు:

తీగయెలుంగు. ద్వ. వి. (తీగ+ఎలుంగు) హీన

స్వరము: చూ, స్వరము. 2.

తీగలువాఱు. ద్వ. అ. కిరి.(తీగలు+పాఱు):

చూ, వ్యాపించు.

తీగవిలుకాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తీగనరులు. వై. వి. బ. ఒకరకమువడ్డు: చూ,

ధాన్యము. [వర్ణిల్లు.

తీగసాఁగు. ద్వ. వి. (తీగ+సాఁగు): చూ,

తీగియ. వై. వి.=దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ.

తీగె. వై. వి.=పై. —

తీగెమెడనూలు. ద్వ. వి. మెడనగ: చూ,

భూషణము. 2.

తీట. దే. వి.(రూ-తీంటిము-తీవిరము.)చురద:

చూ, విదర్భిక. (ఒకరకముగజ్జి).

తీటకసింద. దే. వి: చూ, సముద్రాంత*. (దీని

కషాయము గర్భాశయ ఉన్మాదములలో

మంచి పనిచేయును.) [ద్వి. 54.)

తీటకసింద. దే. వి. —పై. —(ఆం, భా.

తీటకసివెంద. దే. వి. —పై. —

తీటకోనెల. దే. వి. 1. —పై. —; 2. దూల

గొండి*: చూ, శూకశింబి.

తీడిరించే. దే. అ. కిరి. పరీకాశించే. కాశి.

3, ఆ. 235: చూ, హవణిల్లు.

తీపురము. దే. వి. తప్ప: చూ, నేరము.

తీట్ల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉరగోగు*: చూ,

మృదుద్రుమము. [వేశ*.

తీట్లకంటక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దుష్టా

తీట్లకర్క. సం. వి. న్. పుం. తీట్లమగు కర్క

గలవాఁడు: చూ, అయశ్శూలిమఁడు.

తీట్లగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఓమము:

చూ, యవాని; 2. నల్లవలు: చూ, నర్మపము.

తీట్లగంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మనగ*:

చూ, శిగువు. 1; 2. పెద్దతుమ్మి*: చూ,

తుమికి; 3. నెరవెండ*: చూ, సరవెండ.

తీట్లతుండము. సం. వి. అ. పుం. దోమ: చూ,

మశకము. 1. [లవణి.

తీట్లపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పి*: చూ,

తీట్లము. సం. వి. అ. న. 1.=తీండ్రము. నెట్ట:

చూ, వేడిమి; 2. విషము: చూ, విసము. 1;

3. పోరు: చూ, యుద్ధము; 4. ఇందువ్వు:

చూ, లవణము. 1; 5. ఇనుము: చూ,

లోహము. 1; పుం. 6. కాజోవ్వు: చూ,

లవణము. 1; విణ. 7. చేతుకై నది: చూ,

రాద్రము. 3; 8. వాడిదై నది: చూ, మిడి. 4.

తీట్లసారము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్ప*: చూ,

మధూకము. [2, ఆ. 197.

తీడు. దే. న. కిరి. వాడిచేయు. పంచ. వేం.

తీతువు. వై. వి.=తిత్తిరి. (సం. పు). —అర్ధపా

రావతము, ఖరకోణము, ఖరక్వాణము,

తిత్తిరి; తద్వి-తిత్తిరి పక్షుల సమాహము. —

(సం. పు). —తైత్తిరము.

తీన్ తేఱ. వా. అవ్య. నీరసము.

తీనియ. దే. వి. రూ. తిన్నియ. అచ్చే. యు,

కాం. 439: చూ, వేదిక.

తీనె. దే. వి. —పై. — [మనోజ్ఞమగు.

తీపారు. దే. అ. కిరి. (తీపు+ఆరు): చూ,

తీపి. దే. వి. 1. తీపు. కమ్మనిరసము: చూ, మాధుర్యము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ.

3. కమ్మనిది: చూ, మధురము.

తీపు. దే. వి. 1. కమ్మన: చూ, మాధుర్యము; 2: చూ, యాతన; 3. అరటికెలలోని ఆత్మము. ఆం, భా. ద్వి. 58: చూ, పూగుత్తి; విణ. 4. కమ్మనిది: చూ, మధురము; అం 5. రసములు అజింటిలో నొకటి: చూ, రసములు.

తీపువ్యాడు. దే. వి. (తీపు+త్యాడు) వేటాడుటకు దగిన సాధనము: చూ, వాగుర. తీమనగ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తీయ్యమునగ*. ఆం, భా. ద్వి. 44.

తీయ. దే. విణ: చూ, తీపి. 3.

తీయదోస. దే. వి. తీయనిదోస*: (చూ, దోస.) చూ, హరివాలుకము.

తీయస. దే. వి: చూ, తీపు. 1.5. [3, ఆ. 182.

తీయము. దే. వి: చూ, రూ-తీయ్యము. విజ, తీయమునగ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తీయ్యమునగ.

తీయు. దే. అ. కి. 1. తొలగ: చూ, విరియు. 5; 2. కృకించే: చూ, సాటసాట వోపు; 3. తగ్గు: చూ, సుగ్గు. 9; స. కి. 4. ఈడ్పు; చూ, రెమ్ము; 5. కొను: చూ, విలుచే; 6. వెలయిచ్చికొను; 7. వేయు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 119: చూ, విసరు. 8.

తీయువాడు. దే. వి: చూ, గిహిత.

తీరబకన్యాయము. పా. ఒడ్డున కొంగ జపము చేయుచున్నట్లుండి చేప చేరువకురాగా లటుక్కున బట్టి మింగుననురీతి.

తీరము. సం. వి. అ. న. 1. = దరి. ఒడ్డు: చూ, రోధస్సు; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తీరు. దే. వి. రూ-తీరు. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. శరము: చూ, బాణము.

1; 3. గీతి: చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం. ఆం. 56: చూ, హృద్యము; 5. సాగను: చూ, సాందర్యము; 6. సంధి: చూ, సాప్త పదీనము; అ. కి. 7. చేచ్చే: చూ, మరణించే; 8. చేక్కబడు, యుక్తముగు: చూ, సరిపడు. 2; 9. శక్యముగు. నిర్వ. 7, ఆ. 76: చూ, సిద్ధించే; 10. చెడు: చూ, నశించే; 11. పాయు: చూ, విరియు. 1; 12. అన కాశపడు.

తీరుసు. దే. వి. ఒకానొక నాట్యగతి: చూ, నాటకము. 1. (తీరుసు=కోపులు)

తీరుచే. వై. పే. = తీర. (రూ-తీర్పు-తీరుచే తీరుపు) (దేశ్యమని శ. ర). 1. వెలవేర్పు తీర్పుచేయు (అనికొందలు): చూ, సవరించు; 2. చేక్కబడుచే, దిద్దు. విజ. 1. ఆ. 132: చూ, సవరించు; 3. నృత్తగీతనాద్యములు సమముకావించు; 4. నాశముచేయు. 5. పాయజేయు: చూ, పాపు.

తీరుపరి. దే. వి. రూ-తీర్పరి. (తీరుపు+అరి) 1. న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3; 2. చారుడు: చూ, వేగువాడు; విణ. 3. అధిపతి: చూ, పరిభ్రువు. 2; 4. కార్యనిర్వాహకుడు. జై. 8, ఆ. 57: చూ, సమర్థుడు.

తీరుపు. దే. వి. రూ-తీర్పు. 1. న్యాయము, తెగతెంపు (జడ్డిమెంటు). ఉ. రా. 6, ఆ. 133: చూ, సత్యము. 1; 2. చేక్కబాటు; 3. తాళమానలయ: చూ, నాటకము. 1; 4. బాకీనితీర్చుట; వా. 5. ధాన్యాదులుగొనిన వారు అమ్మినవారికిచ్చేడు పద్దు.

తీరున. దే. వి. (రూ-తీరువాయి-తీర్వ.) పంట పెట్టువాడు రూజునకిచ్చేడు నీటిపన్ను: చూ, నిస్తు. 1.

తీర్పు. వై. పే: చూ, రూ-తీరుచే. (దేశ్యమని శ. ర.) (చేక్కబడుచేటకు. — భార.

విరా. 1, ఆ. 101; నాశముచేయుటను. —
భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 273; ససకించుటను. —
భార. విరా. 1, ఆ. 54; స్మృతగీతవాద్య
ములు సమముకావించుటను. — ఉ. రా. 6,
ఆ. 133).

తీర్థము. సం. విణ. దాటబడినది: చూ, లంఘ.

తీర్థంకరుడు. సం. విణ. తీర్థకరుడు, బుద్ధుడే
వుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తీర్థకరుడు. సం. విణ. — పై. —

తీర్థకాకన్యాయము. పా. కాకి గంగాదితీర్థము
లయందు మునుగునుగాని దానివలనగలుగు
ఫలము నెఱుంగదను రీతి.

తీర్థమాట. మి. వి. తీర్థమాడుట. కాశీ. 5, ఆ.
48: చూ, స్నానము. 1.

తీర్థమాడు. మి. అ. కిరి. (తీర్థము + ఆడు)
స్నానముచేయు: చూ, నీళ్ళాడు; పే. 2.
తీర్థమార్పు. కాశీ. 6, ఆ. 270.

తీర్థము. సం. వి. అ. న. 1. మహర్షులు స్నా
నముచేసిన పుణ్యోదకము: చూ, సలిలము;
2. పుణ్యనది: చూ, నది; 3: చూ, రేవు.
1-2; 4. నూతి దగ్గఱనుండెడు పొట్టి:
చూ, నిపానము. 1; 5. పుణ్యక్షేత్రము:
చూ, భూమి. 1; 6. జెన్నము: చూ, యజ్ఞ
ము; 7. నియమనగ్నింధము: చూ, శాస్త్ర
ము; 8. ఉపాయము: చూ, వెరవు;
9. భాజనము: చూ, పాత్రము. 8; 10. స్త్రీ
రజస్సు, ముట్టునెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1;
11. ఉపాధ్యాయుడు. (శ.ర): చూ, తీర్థం
డు; 12. మంత్రి (శ. ర): చూ, తీర్థండు.

తీర్థయాత్ర. అం. శకునరహితములు పదింటిలో
నొకటి. (గంగాది తీర్థములునేవించుట): చూ,
శకునరహితములు.

తీర్థరాజి. సం. వి. ఇ. పుం. కాశి: చూ, దేశము.

తీర్థవాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. 5) తీర్థసేవ
చేయువాడు: తైర్థికుడు. [11-12]

తీర్థండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తీర్థము.
తీర్థరి: చూ, రూ- తీరుపరి.

తీర్పు. దే. వి: చూ, రూ-తీరుపు. (చేక్కెబా
టునకు. — భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 193.)

తీఱమి. దే. వి. అక్కఱ, పోరామి, భార.

విరా. 1, ఆ. 128: చూ, వ్యాపారము. 1.

తీఱిక. దే. వి. తీఱుబడి, అవకాశము: చూ,
సందు. 6.

తీఱు. దే. వి, అ. కిరి: చూ, రూ-తీరు. (నకిం
చుటను. — భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 273; పా
యుటను. — భార. ఆది. 4, ఆ. 19; అవకాశ
పడుటను. — భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 102.)
తీఱుగడ. దే. వి. 1. రూ-తీఱుదల. తీఱుగడ
ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1; 2: చూ, తీ
ఱిక.

తీఱుచే. వై. పే. = తీరు: చూ, రూ-తీరుచే.
తీఱుదల. దే. వి: చూ, రూ-తీఱుగడ. ఉ. రా,
6, ఆ. 302. [వేం. 1, ఆ. 696.

తీఱుపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నకించే. పంచ.
తీఱుపాటు. ద్వ. వి: చూ, తీఱిక.

తీఱుపు వై. పే: చూ, రూ-తీఱుచే. రాఘ
1, ఆ. 42. (దేశ్యమని శ. ర)

తీఱుబడి. దే. వి: చూ, తీఱిక.

తీలగు. దే. అ. కిరి. (తీలు + అగు) రూ-తీలు
పడు. అడగు: చూ, సుగిక్కు. 4.

తీలు. దే. వి. లోపలనాఁగియుండుట: చూ,
స్తబ్ధము. [18: చూ, సుగిక్కు. 4.

తీలుపడు. ద్వ. అ. కిరి. తీలగు. పాండు. 4, ఆ.

తీలుపాటు. ద్వ. వి: చూ, పీలుపాటు. వై. 7,
ఆ. 52.

తీవ. వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, చూ, రూ-తీఱ.

తీవంచే. ద్వ. స. (తీ + వంచే) మూడునొకటి.

“నీ. వామాక్షియైకతే తీ- వంచేయు

మటన్న, నదిశిల్పిరాకయెట్లగునటంచే” చ
మ. 1, అ. 43; “ద్వి. నాకునాతీవంచే-నయె
గెలుపంచే, నాకాంత్రుచీనంచే యనిదాయ
మాడు” పండి. పురా, 125, చా.

తీవంచేమోములనిట్ట. ద్వ. వి. నల్గొము దేవర.
సాం. దే. 5: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తీవరపడు. నై. అ. క్రి. (తీవరము + పడు):
చూ, సంభ్రమించే.

తీవరపాటు. నై. వి. తీవరపడుట: చూ, సంభ్ర
ము. 1. [వేగము. 3.]

తీవరము. నై. వి.=తీవ్రము. త్వరితము: చూ,
తీవరించే, నై. స. క్రి. త్వరితపటచే. శకాం. 4,
అ. 24.

తీవరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చేపలఁబట్టు
వాడు: చూ, నలతేడు (శ. ర); 2. న
ముదురించు: చూ, నముద్రము; నై. వి.
(1)=ధీవరః. చేపలుబట్టువాడు: చూ, నల
తేడు (పురుషోత్తమ కవీయము.)

తీవియ. నై. వి.=దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ. అచ్చ.
బాల, కాం. 189.

తీవరము. దే. క: చూ, రూ-తీటు.

తీవె. నై. వి.=దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ. [ము.

తీవెనరులు. నై. వి. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్య

తీవ్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు: చూ,
నర్లపము; 2. కలుకరోహిణి: చూ, శకులా

దని. 1; 3. తీగగజిక*: చూ, తృణము. 1.

తీవ్రగంధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఓషమ: చూ,
యవావి. [చూ, బుడమ.

తీవ్రగంధము. సం. వి. అ. పుం. కారుబుడమ*:

తీవ్రము. సం. వి. అ. న. 1. వెల్లు: చూ,

హెచ్చె. 2; విణ. 2. అధికము: చూ,

హేరాళము; 3. మిక్కిలి వేడిమిగలది:

చూ, వేడిమి; 4. కారముగలది: చూ,

కారము. 1; 5.=తీవరము. శిఘ్రము: చూ, శుంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ,

వేగము. 3; అం. శుశ్రులు 22 లో
నొకటి: చూ, శుశ్రులు.

తీసికొను. దే. స. క్రి: చూ, కొను. 6. [నము.

తీసివేత. వా. వి. ఎత్తివేత: చూ, వ్యవక.

తీసివేయు. దే. స. క్రి. 1. ఖండించు: చూ,

సెలగు; 2. తగ్గించివేయు: చూ, ఎత్తివేయు.

1; 3: చూ, తగ్గించు; అ. క్రి. 4: చూ,

వ్యయించు.

తు

తు. సం. అవ్య. 1. పాపాచరణముందు వర్తించును:

“తత్తస్తురాజంతం,” త్వర్వాహేత్యై పార

పూర్తా వితిశేషః, చ. 1; 2. అయ్యవే; 3. విశే

షమందువర్తించు “పూజ్యాగౌ కపి

లాతు పూజ్యతరా.”: చూ, హెచ్చు. 2;

4. నిశ్చూర్ణకము. “వేదాస్తుపరిమాణం.”:

చూ, సత్యము; 5. మర్యాదయందు వర్తిం

చును. (పూజయందు వర్తించును.) “వేదా

ధ్యస్తువిజాతీనాం.”: చూ, సన్మానము;

6. హేత్యర్థకము. “ద్విజన్తుజలదైశ్చనాథ

విత్తిశ్చష్టిసంహతిం.”: చూ, హేతువు. 1;

7. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 9. నిద్దు

ర: చూ, స్వప్నము. 2; 9. దూరమునుండి

పించుట: చూ, సంబోధనము; 10. గుం

డింగింపు: చూ, వికారము. 1; 11. మేలు:

చూ, శుభము. 12: చూ, లుశనము. 1.

తుంగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. జేమ్మి*: చూ,

శమి; దే. వి. (1) తుంగముపై, నిడుముపై,

(అనికొందలు)*: చూ, తృణము. 1.

తుంగభద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తుంగభద్రా

నది: చూ, నది; అం. 2. గంగలు 5 లో

నొకటి: చూ, గంగలు. (చూ, నది.)

తుంగభద్రము. సం. వి. అ. పుం. ముదిపుటేనుఁ

గు: చూ, హస్త.

నర్వతము; 2. కొబ్బరి*: చూ, నారితేళము;
 3: చూ, పొన్న*: విణ. 4. పొడవైనది:
 చూ, పొడవు. 2.
 తుంగమునై. నై. వి: చూ, తుంగ. (1)
 తుంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాయంట*;
 2: చూ, రాతి. హిమాంశువు.
 తుంగీచతి. సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు: చూ,
 తుంట. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము.
 4; 2. చెఱకు*: చూ, సాలము. 3; నై. విణ.
 3. =తుంత-దుప్ట (రూ. తుంటరి-తూట-తూట-
 టరి-తూడరి) దుప్టడు. వసు. 3, ఆ. 176:
 చూ, వ్యాధుడు. 2.
 తుంటరి. మి. విణ. (ద్యయమని శ.ర; నై. అని
 మఱికొందఱు) (తుంట+అరి) (తుంట. నై;
 అరి. సం. అని శ.ర.) (తుంటరి=తుంత-దుప్ట.
 అని పురుషోత్తమకవీయము) దుప్టడు: చూ,
 వ్యాధుడు. 2.
 తుంటరితనము. ద్వ. వి: చూ, ఒగుపరితనము.
 తుంటరిలుతుడు. దే. వి. ఇత్సంధన్వడు: చూ,
 మన్మథుడు.
 తుంటి. దే. వి. కంటిపార్శ్వభాగము, మలుగు.
 స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, రొండి.
 తుంటిహార. ద్వ. వి: చూ, కైవలము.
 తుండకేరి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =దొండ*: చూ,
 రక్తఫల.
 తుండము. సం. వి. అ. న. =తోడము. 1. పక్షి
 ముక్కు: చూ, ముక్కు; 2. నోరు: చూ,
 వదనము. 2; 3. మొగము: చూ, వదనము.
 1; 4. ఏనుగుముక్కు (ఇదివైకృతమనికొం
 చఱు): చూ, హస్తీ; నై. వి. (1)=త్వప్త.
 ఖండము: చూ, శకలము. 4.
 తుండి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. రూ. తుంది. ఉఱ
 గుడుబొడ్డు, ఉడబొడ్డు: చూ, బొడ్డు. 1;
 పుం. 2. పక్షిముక్కు: చూ, తుండము

1; 3. మొగము: చూ, వదనము. 1; న.
 4. పక్షి: చూ, పక్షి; 5. చందొమ్మిది
 యేండ్ల యేనుగు: చూ, హస్తీ.
 తుండించే. నై. స. క్రి. ఖండించే, భేదించే.
 ఉ, హరి. 6, ఆ. 120: చూ, సెలగు.
 తుండికేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండ*:
 చూ, రక్తఫల; 2: చూ, పృత్తి*.
 తుండిఘండు. సం. విణ. రూ. తుందిఘండు-
 తుండిలుడు. పొడవైన బొడ్డువాడు: చూ,
 బొడ్డువాడు.
 తుండిలుడు. సం. విణ. —పై.—
 తుండు. నై. వి. =ఖండ. తుండము: చూ, శక
 లము. 4.
 తుండే. నై. వి. =తోడన. —పై.—
 తుండేము. నై. వి. =తోడన. —పై.—
 తుడ్డుసాంగములు. అం. ఛాయాతుండి, తురు
 మ్మతుం*. (చూ, ఆంగము. 9.)
 తుంతుర్నము. సం. వి. అ. పుం. తుంపురు:
 చూ, శికరము.
 తుండకూపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సొక్కిలి: చూ,
 బొడ్డు. 1. [సోమరి.
 తుందపరిపృజుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 తుందము. సం. వి. అ. స. కడుపు: చూ,
 భూగము. 1.
 తుంది. సం. వి. ఇ. న. 1. —పై.—; పుం.
 2: చూ, రూ. తుండి. 1; విణ. (న. ఈ. న.)
 3. =తోంద. (రూ. తుందిలుడు-తుందిఘండు-
 తుందిమండు.) బొజ్జకడుపువాడు: చూ,
 బొజ్జవాడు. కూపి.
 తుందికరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తుంద
 తుందిమండు. సం. విణ: చూ, రూ. తుంది. 3.
 తుందిఘండు. సం. విణ. 1. =దొడ్డు: చూ, రూ.
 తుంది. 3; 2: చూ, రూ. తుండిఘండు.
 తుందిలుడు. సం. విణ. —పై.—

తుండుడు. దే. వి. (తుడుకు + తుడుకు)

1. ఆరాటము: చూ, సంతాపము; 2. మనో వ్యసన: చూ, శోకము; 3. విచారము. ఉ, రా. 6, ఆ. 212: చూ, సంతాపము; 4. కలఁత: చూ, సంతాపము; విణ. 5. యోచింపక త్వరపడి చేయువాడు.

తుండునుకలు. దే. వి. బ. (తునుకలు + తును కలు) తుత్తునియలు: చూ, శకలము. 4.

తుండుభము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆవాలు: చూ, సర్వ పము.

తుంపర. వై. వి.= తుమర. రూ- తుంపురు. గాలిచే చెదరిపడు వానలోనగు వాని నీటి బొట్టు: చూ, శీకరము: (చూ, వాన. 1.); 2. తృప్త: చూ, పృష్ఠ.

తుంపిళ్ళు. దే. వి. బ. తూరవాన: చూ, వాన. 1.

తుంపురు. వై. వి.= చూ, రూ-తుంపర.

తుంపెనలాడు. దే. ఆ. కిరి. (తుంపెనలు + అడు). 1: చూ, సలింఁచే; 2: చూ, వేగిలాడు; 3. నర్తించే. పా. 2, ఆ. 9: చూ, మలపు గొను.

తుంపెనలు. దే. వి. చలనము: చూ, లోలము.

తుంపెనలు గునియు. దే. ఆ. కిరి: చూ, సలింఁచే.

తుంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలుపీతుకు చెంబు: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. 2: చూ, తుండు. 2. శ్రద్ధము. 2.

తుంబకము. సం. విణ. నంగిమాట: చూ,

తుంబి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=తుమ్మి*: చూ, తుమ్మికి; 2. ఆనబ*: చూ, సాణ.

తుంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=తూము. బండ్లి చక్కము నడిమిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2: చూ, తుంబి. 2*.

తుంబివికల వీణాస్వాయము. పా. తుంబకాయ బుట్ట లేనిదే వీణ పాడడమనీతి.

తుంబురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుతుక్క- సరమ, తుని: చూ, తునకము; ఆం. 2. ఆనర్థ వాద్యమును పడుననిమిదింటిలో నొకటి: చూ, ఆనర్థవాద్యములు.

తుంబురు. ఆం. 1. భిన్నపక్షజభాషలు 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నపక్షజభాషలు: (చూ, భాష. 1.); 2.=తుంబురా. 2. కానొక రింతి: వాద్యము: చూ, వీణ.

తుంబురుగ్యాదిచూర్ణము. ఆం. 2. కానొక చూర్ణము: చూ, చూర్ణములు.

తుకతుక. దే. వి. 1. కలఁత: చూ, సంతాపము; 2. కోపము: చూ, రోషము: 3. ఉడుకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ హూ; 4. కాంగుటుయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

తుకము. దే. వి. విత్తనాల చేల్లకపు అంచేన.

తుకాక్షిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తవాక్షిరి*: చూ, వంశగోచన. పురాతనము.

తుకాటము. దే. విణ. మిక్కిలి పొగిఁతది: చూ,

తుక్కు. దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. గాఢముపట్టు, చెత్త: చూ, పెంట. 1: వా. 3. పనిమాలినది, తుక్కుడు.

తుక్కుడు. దే. వి. 1: చూ, తుక్కు. 2, వా. 2: చూ, తుక్కు. 3.

తుక్కారము. సం. వి. ఆ. పుం. గుట్టము: చూ, హయము. తుకాక్షిరి.*

తుకాక్షిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-

తుచ్చ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిట్టేలకి*: చూ, పత్రేల. వ్యాధుడు. 2.

తుచ్చుడు. సం. విణ.=తొచ్చెము-తోచే: చూ, తుజాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆరుదొండ*: చూ, రక్తఫల.

తుజోగు. దే. విణ: చూ, వేగిరకాడు.

తుటాయించే. దే. స. కిరి. ఆలక్ష్యముచేయు.

తుటారము. దే. వి. 1. పరుషవచనము, కట్టై
విరువుమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. దిట్ట
తనము. అచ్చ. అ. కాం. 38: చూ, హాం
త; 3. అతిక్రమణము: చూ, పర్యయము;
4. తుచ్చవచనము; తొచ్చెము: చూ,
శబ్దము. 2.

తుటారి. దే. విణ. (తుటారము + ఇ) రూ-
తుటారిక త్రియ-తుటారిక తై. 1. దిట్టతనము
గలది: చూ, (స్త్రీ); 2. పాఠశ్యముకలది:
చూ, (స్త్రీ).

తుటారింఁచే. దే. న. క్రి. 1. తిగస్కరింఁచే:
చూ, భంగింఁచే; 2. అతిక్రమింఁచే: చూ,
దాటు. 8.

తుటారిక త్రియ. ద్వ. విణ: చూ, రూ-తుటారి.
తుటారిక తై. ద్వ. విణ. — పై. —

తుటారికాఁడు. దే. విణ. 1. దిట్టతనము గల
వాఁడు: చూ, దిట్టఁడు; 2. పాఠశ్యము గల
వాఁడు. (స్వాగ్రమునకాఁడు.)

తుటుక్కు. దే. వి. గుండెలు అదరుటయందగు
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

తుటుమము. సం. పి. అ. పుం. ఎలుక: చూ,
మూషికము.

తుటుము. దే. వి. 1. (రూ-తుట్టియ-తుట్టై-
తుగ్గిట్టియ-తుగ్గిట్టై-తుడుము) గుంపు: చూ,
సమూహము; 2. దండు. ఆం, పదా. నర.
111: చూ, సేన. 1: 3. పరి, పరిగవి,
చతురంగబలసేన. అచ్చ. యు, కాం. 480:
చూ, సేన. 1.

తుట్ట. వా. వి. 1. లేనినింద ఆరోపించుట:
చూ, నింద. 1; 2. మండుచే గాలిచేనెగిరి
మఱియొకచోట పడెడు గడ్డిలోనగువాని
చేట్ట: చూ, పన్నీ. 1; 3. లేనిమాట
పుట్టించుట; 4. అనర్థము. [చూ, సుద. 3.
తుట్టకుద. దే. వి. (తుద + తుద) కట్టకడ:

తుట్టపురుగు. వా. వి. పెంటపోగులులోనగువాని
యందుండెడు తుప్పంటి పురుగు: చూ,
పురుగు.

తుట్టమర. దే. అవ్య. క్రి. విణ. బొత్తిగా. (శ. ర.)
తుట్టియ. దే. వి. రూ-తుట్టై. 1. వర్ణము: చూ,
సమూహము; 2. లేనెతుట్టై: చూ, మధు
పటలము.

తుట్టు. దే. వి. 1. దండుగ: చూ, సేగి; విణ.
2. నాశకుఁడు. రా. వి. 3; ఆ. 8: చూ,
వేరువిత్తు.

తుట్టై. దే. వి: చూ, రూ-తుట్టియ.

తుట్టైగట్టు. దే. ఆ. క్రి. (తుట్టై + కట్టు)
(పురుగులుపట్టి) ఉండలుగట్టు. సర్పము.
తుట్టైపురుగు. ద్వ. వి. సామాన్యసర్పము: చూ,
తుట్టైపురుగుగొంగ. ద్వ. వి. గరుడుఁడు. వేం.
ఆం. 18: చూ, హరివాహనుఁడు.

తుట్రి. దే. వి. 1. మంచేసంటి తూరవాన,
తుట్ట: చూ, వాన. 1; వా. 2. ఊడ్చిన
పెంటకుప్ప.

తుడుచే. దే. న. క్రి. రూ-తుడ్చు. 1. తడి
పోషణోత్తు: చూ, పాము. 4; 2. ఊడుచే.
భార. సభా. 2, ఆ. 200: చూ, సమ్మార్జించే.
తుడుపు. దే. వి. రూ-తుడ్చు. 1. తుడుచుట:
చూ, రుద్దుడు; 2. తప్పు వాగ్విలను గిఱికిన
గిలుకు: చూ, గిలుకు. 1; 3. చీట్లాటలోని
గెలుపురంగు. రూ- తురుపు; 4 : చూ,
ఊడుపు. 3. వా. వి. 5. తప్పిన అక్షరములపైన
గీచిన గీత.

తుడుము. దే. వి. 1. రూ-తుముకు. మడ్డుపు.
అచ్చ. సం. కాం. 103: చూ, పిణే;
2. గుంపు. రూ-తుటుము: చూ, సమూహము.

తుడ్చు. దే. న. క్రి: చూ, రూ-తుడుచే.

తుడ్చు. దే. వి: చూ, రూ-తుడుపు.

తుతివాగము. దే. వి. తుత్తము: చూ, లోహము. 1.

తులె. దే. వి. తంఱియ, ఆం, పదా. నర. 44:

చూ, సోపానము.

తుత్తనాగము. దే. వి: చూ, రూ-తుతినాగము.

తుత్తము. దే. వి.—పై.—

తుత్తి. దే. వి. కంగునీపత్రియు*: తుత్తిరి.

తుత్తిరి. దే. వి.—పై.—

తుత్తుంభిక. సం. వి. ఆ. ప్రే. ఒకానొక
వాద్యము: చూ, వీణ.

తుత్తునియలు. దే. వి. బ. (తునియలు + తునియలు)

చిన్న చిన్న తునుకలు: చూ, శకలము. 4.

తుత్తుమరు. దే. వి. (తుమరు + తుమరు)

మిక్కిలి తుమరు (తుమరు=పొడి).

తుత్త. సం. వి. ఆ. ప్రే. 1. రూ-తుచ్చ. చిట్టే
లకి*: చూ, పత్రిల; 2. నీలి*: చూ,
రంజని.

తుత్తము. సం. వి. అ. న. 1. మౌనిపనుపున
వండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము;
పుం. 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; అం. 3:
ఒకానొకభస్మము: చూ, భస్మములు.

తుత్తాంజనము. సం. వి. అ. న. మయిలుతుత్తము;
చూ, రసాంజనము.

తుద. దే. వి. రూ-సుద. 1. అగ్రము. చివర:
చూ, సుద. 3; 2. అంతము, కడ: చూ,
సుద. 3.

తుదకులము నేర్పరి. ద్వ. వి. కాలిపుట్టుపు. సాం.
మాన. 3: చూ, శూద్రుడు.

తుది. దే. వి. 1. కడ, అంతము: చూ, సుద.
3; 2. చావు: చూ, మరణము. శ్రీపుండు.

తుదిదిక్కుటెంకి. ద్వ. వి. ఈశానుడు: చూ,
తుదిముట్టు. దే. అ. కి. చేచ్చు: చూ,
మరణించే.

తుదిరేయి. దే. వి. బ్రహ్మదిన పౌర్ణమము,
కల్పాంతము: చూ, సంపర్తము. 1.

తుదివాడు. దే. వి. కనియ్యడు: చూ, సహా
దరుడు.

తునక. దే. వి: చూ, రూ-తునుక.

తునికోల. దే. వి. (తునిక + కోల) తూచు
నట్టికోల: రూ-తునికకోల. తూనికోల.
తూనుకోల, దండి-రూ-దండె. (సం. ప).—
తులాదండము.

తునికోలదుడ్డు. దే. వి. గవుండ్లవాడు బుడ్డితగి
లించుకొనిపోయెడు తునికోలవంటి దుడ్డు
కోల.

తునియ. దే. వి. రూ-తునె: చూ, తునక.

తునియు. దే. అ. కి. రూ-తునుగు, ఖండిత
మగు: చూ, వక్రవాలు.

తునుగు. దే. అ. కి. —పై.—అచ్చ. ఆర,
కాం. 103; 2. కిప్పు: చూ, మడియు.

తునుక. దే. వి. రూ-తున్మ: చూ, శకలము. 4.

తునుమాడు. దే. స. కి. (రూ-తునుము-తున్మా
డు-తున్మ) (తునుము + ఆడు) 1. ఖండించే:
చూ, నెలగు; 2. చేంపు. జై. 5, ఆ. 73:
చూ, సంహరించే.

తునుము. దే. స. కి. —పై.—(ఖండించే.—
ఉ, వారి. 3, ఆ. 22).

తునుముట. దే. వి. హింస: చూ, వధము.

తునె. దే. వి: చూ, రూ-తునియ.

తున్నకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నంది*.

తున్నవాయుము. సం. వి. అ. పుం. బట్టలు
కుట్టుట: చూ, సౌచికము.

తున్నవాయుడు. సం. వి. అ. పుం. కుట్రిపు
వాడు: చూ, సౌచికుడు.

తున్మాడు. దే. స. కి. చూ, రూ-తునుమాడు.

తున్మ. దే. స. కి. —పై.—

తుపర. వై. వి.=తుపర, రూ-తుంపర: చూ,
శీకరము: (చూ, వాన. 1.)

తుపాకి. దే. వి. సిపాయిలు మందుగుండువేసి
డట్టించి కాల్చెడు ఇనుపకోరివి: చూ,
బాణము. 1.

తుపాను. దే. వి. గాలివాన: చూ, వాన. 1.
 తుపానుగాలి. దే. వి. ఈదురు: చూ,
 వాయువు. [నీసకము. 1.
 తుపారము. నే. వి. వస్త్రముకుట భేదము: చూ,
 తుపాసి. వై. వి.=వ్యభాషి. ఒకభాషను మఱి
 యొకభాషతో చెప్పెడువాడను.
 తుపుక్క. దే. వి. ఉమియుట, కాండించి
 ఉమియుటలోనగు వానియంగగు ధ్వన్యను
 కరణము: చూ, హూహూ.
 తుప్ప. దే. వి. 1. చిన్నపాద, గుల్మము: చూ,
 పాద. 2; వా. 2. పాణిము, దువ్వెనతో
 దున్ననితలనెండుగ కలగుంపు(అని కొందఱు)
 “నీతుప్ప తీసెదను.”
 తుప్పటిల్లు. వై. అ. క్రి.=త్వప్తి. తనయు.స్వా.
 2, అ. 11: చూ, త్వప్తిపడు.
 తుప్పర. వై. వి.=తుపార: చూ, రూ-తుంపర.
 తుప్పలుమాలు. దే. అ. క్రి. (తూలు+తూలు).
 మిక్కిలి చలించు: చూ, సలించు.
 తుప్ప. దే.వి. రూ-తుంపు. 1. లోహమలము:
 చూ, లోహము. 1; 2: చూ, తుపుక్క.
 హరిశ్చ. 4, ఆ 162; వా. 3. ముక్కట(కం
 పు.) “తడియుటచేధాన్యము తుప్ప (కంపు)
 కొట్టుచున్నవి.”
 తుబరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
 తూబరము. [మేషము. 1.
 తుభము. సం. వి. ఆ. పుం. మేళకపోతు: చూ,
 తుమిక. వై. వి.=తిందుక.*: చూ, నూర్జకము.
 తుమికి. వై. వి.=—వై.—
 తుమరు దే. వి. 1. ధూళి: చూ, రేణువు;
 1; 2. నూత్నఖండము. భార, శల్య, 2. ఆ.
 256: చూ, శకలము. 4.
 తుమలము. సం. వి. ఆ. న. 1.=నొమ్మి. దొమ్మి
 యుద్ధము: చూ, యుద్ధము; పుం. 2: చూ,
 తాండ*.

తుమ్మ. దే. వి. అరిమేదము*: చూ, నిట్టనిరము.
 తుమ్మకట్ట. వా. వి. 1. తుమ్మచెట్టు కట్ట;
 2. తుంతముచేయవలదు (వృత్తిచేకనుండు.—
 దగ్గకట్ట, ఇట్టుతినకట్ట మొ.)
 తుమ్మకుటుంబము. సా. లెగూమినానే కుటుం
 బములోని చిక్కడు, రేల, తుమ్మకుటుం
 బములలోనిది యొకటి. తెల్లతుమ్మ, నల్ల
 తుమ్మ, బండిగురిగింజ, దిరిసెన, నీమచింత
 మొదలగునవి తుమ్మకుటుంబములోనివి.
 ఈజాతిలక్షణములు.— ఆకులు దట్టము
 గానుపక్షాకృతి కలవిగాను ఉండును. చిక్క
 డాకులవలెనే రాత్తులియండును, పగలు
 ఎండవేళలియండును ముడుచుకొనును. ఆకు
 లమొదట నుండు ముండ్లు శత్రువులనుండి
 చెట్లనురక్షించును. పువ్వులు బంతి యాకృతి
 గలవిగా నుండును. ఈచెట్టుయొక్క తాట
 మీద జిగురుండును: చూ, చిక్కడు
 కుటుంబము.
 తుమ్మ. వై. వి.=తుంటి. దోగి*: చూ, తుమిక.
 తుమ్మిక. వై. వి.=—వై—
 తుమ్మికి. వై. వి.=—వై— [చూ, ధాన్యము.
 తుమ్మిపూరాజేనాలు. ద్వ. వి. ఒకరకముపడ్డు:
 తుమ్మ. దే. వి: (సం. ప.)— కాశము, త్వ
 ధువు, త్వము, తుంత, తుంతము; ఆ. క్రి.
 2. తుంతముచేయు.
 తుమ్మెద. దే. వి. పూదేనెద్రాగివెడి యొక
 రకము నల్ల తెక్కలపురుగు: చూ, ధ్రుమరము.
 తుమ్మెదకంటు. ద్వ. వి: చూ, సంపెంగ*.
 తుమ్మెదమామిడి. దే. వి. కొశామృతము*: చూ,
 మామిడి.
 తుమ్మెదయల్లె. అం. మన్మథుని మొదటిదియగు
 మిటియొక్క నారి. (వీనిబాణములు.—
 కలువ, తామర, మామిషాలు) (చూ, బాణ
 ము. 1.) వేం. అం. 9: చూ, మార్వి. 1.
 (చూ, మన్మథబాణములు)

తుమ్మెదకేపుడు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తురంగము. సం. వి. ఆ. పుం.= తురికి.

గుట్టము: చూ, హయము.

తురంగము. సం. వి. ఆ. పుం.=—పై.—

తురంగలీల. ఆం. జన్యతాశములలో నొకటి:

చూ, జన్యతాశములు.

తురక. వై. వి.= తురుష్క: చూ, మ్లేచ్చుడు.

తురకదొంగలి. ద్వ. వి. ఒకరకము దొంగలి: చూ,

గక్తబాష్పము. [పికిరిపిట్ట.

తురకపికిలి. ద్వ. వి. ఒకరకము పికిలిపిట్ట: చూ,

తురకతాయి. ద్వ. వి. బొంతతాయి: చూ,

రాయి.

తురకవేము. ద్వ. వి. తృణనిబము* (బుతు

రక్తమును జారీ చేయును): చూ, వేము.

తురగజాతి. ఆం. అంతరజాతి త్రయములో

నొకటి: చూ, అంతరజాతిత్రయము.

తురకబ్రహ్మచర్యకము సం. వి. ఆ. న. అభా

వముచే బ్రహ్మచర్యము వహించుట. (లేక పోవుటవల్ల ఆడుదానిని వదులుట.)

తురగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-

తురంగము; 2. గుండె: చూ, హృద

యము. 2; పా. 3. ఒకానొకవృత్తము.

ఒక్కొక్క పాదము న-న-న-న-జ-జ

గురువులతో గూడి పదునేవయింటయతి

గల ద్వావింశ చ్చందస్సు నందుద్భవించిన

వృత్తము. ఆప్ట. 4, ఆ. 248: చూ, వృత్తము.

తురగములు. ఆం. సేనాంగములు నాలుగింటిలో

నొకటి. (గుట్టములు): చూ; సేనాంగములు

(చూ, అంగము. 9) (చూ, చతురంగములు)

తురగవల్లనము. పా. నవవిధరగడలలో నొకటి.

ఒక్కొక్క పాదముపాయపుచారగతిగ రెండు

పాదములు కలిసిఒకపాదముగాఅగును. యతి

యయిదవగణాద్యక్షరము: చూ, రగడ. (చూ,

వృత్తము.)

తురగి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. 1: చూ, పెన్నెరుక:

2. అడుగుగుట్టము: చూ, హయము; ఆం.

3. అవాంతరజాతులు మూడింటిలోనొకటి:

చూ, అవాంతరజాతులు.

తురా. దే. వి. రూతురాయి. 1. నిడుపుకాండ

బెట్టి కట్టిన పూబంతి: చూ, పూబంతి;

2. తలనుంచెడు ఒకానొక-భూష. శశాం.

5, ఆ. 7: చూ, భూషణము. 2.

తురాయణము. సం. వి. ఆ. న. తడబడకుండ

చేసువుట: చూ, వజనము.

తురాయి. దే. వి: చూ, తురా.

తురాహహాడు. సం. వి. హ. పుం. ఇంద్రియ:

చూ, వేలుపుట్టెడు.

తురి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. కండెలుంచి సేసెడు

యంత్రము: చూ, నాడె.

తురికి. వై. వి. 1: చూ, కచ్చి; 2.=తురంగి.

గుట్టము: చూ, హయము. [వేగము. 1.

తురితము. వై. అవ్య. క్రి. విణ.=త్వరితమ్: చూ,

తురితు. వై. అవ్య. క్రి. విణ.=—పై—

తురిన. వై. ద్రి. క్రి. విణ.=—పై.—

తురియము. సం. వి. ఆ. న. 1. బ్రహ్మము

వరమాత్మ: చూ, హంసుడు; విణ. 2. నా

లవయవస్థ: చూ, తుర్యము.

తురుంధము. సం. వి. ఆ. పుం.=తుఱుము.

పూలదండలు మొదలగునవి తుఱిమినకొప్పు:

చూ, వేసలి.

తురుజే. దే. వి: చూ, గండీరము*.

తురుతు. వై. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, తురితము.

తురుపు. వా. వి: చూ, రూ-తుడుపు.

తురుపు. వా. వి. 1. గుట్టపుదండ; 2. చీట్లాట

యందలి నాలుగురంగులలోను గెలుపుకొఱకు

చెప్పెడు యొకానొకరంగు. (ఇన్నేటు

తురుపు, కళావరు తురుపు, ఆరఖుతురుపు,

డైమాను తురుపు: తురుపు తుడుపుఅనియు)

తురుము. నై. వి. 1. = తురుంధ: చూ, రూ. తులుము. 1; దే. వి. 2: చూ, రూ. తులుము. 2;
3. కాయశెండలము: చూ, సమష్టిల.
తురుమ్మ. తుండి. ఆం: చూ, తుండ్లపాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)
తురుమ్మము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లమడ్డి. తురుమ్మమును గొండ్లము. (కపియను గంధ ద్రవ్యము): చూ, రాజార్హము. (నువాసన కొలుకు దీనిని తైలములో కలిపెదరు. టింబ ౮ శెంజాయిన్ అనే యింగ్లీషు మందులో కలియును. ఇది ఖ్యాన కోశములలో పని చేయును); 2. తురుమ్మ. దేశము: చూ, దేశము; 3. టికము: చూ, ముడ్డిపూస; స. 4. తిగ: చూ, మూడు.
తురుమ్మ. తుండి. సం. వి. అ. పుం. = తురక. (మాలవానికంటె నితరమగు పండ్రెండు కడపటి జాతులలోని నొకడు): చూ, మ్లేచ్చుడు.
తుర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తురి.
తుర్యతుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిండిదొండ: చూ, రక్తఫల. [అవస్థలు]
తుర్యము. సం. విణ: చూ, తురీయము: (చూ, తులగలి. దే. వి. పృథాకము. భార. విరా. 1, ఆ. 294: చూ, నెలుతురు. 1.
తులగలి. దే. అ. కి. 1. పృథాకము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 155: చూ, హవణిలు; 2. అతిశయించే. విజ. 3, ఆ. 42: చూ, మువ్వరించే; 3. ఒప్పు. ఆం, భా. తృ. 83: చూ, సమృద్ధి.
తులగలిగొను. దే. అ. కి. — వై —
తులుగు. దే. స. కి. (బలవంతమున లోపల వేసి) పృథ్వు: చూ, దోపు. 5.
తులుతు. నై. వి. = తర్గ. 1. వేగిరపాటు: చూ, వేగము. 3; కి. విణ. 2. శిఖ్రిము: చూ, వేగము. 3.

తులుము. నై. వి. 1. = తురుంధ. రూ. తురుము. పూలుముడిచిన కొప్పు, కొప్పు (అనియు): చూ, వేసలి; దే. వి. 2. రూ. తురుము. పొడి: చూ, సురుము; స. కి. 3. తులుముపీటతో పొడిచేయు; నై. స. కి. 4. (కొప్పుగా) నుడుచే. భార. విరా. 1, ఆ. 291; 5. (కొప్పున) చెరువు. స్వా. 3, ఆ. 84.
తులుముపీట. ద్వ. వి. తులుముబకనువుగా చివరను పండ్లెర్పణచిన యినుపకమ్మి చెక్కిన పీట: చూ, పీట.
తుట్ట. దే. వి: చూ, తుట్ట. ఆం. పదా. సు. 40.
తుట్టు. నై. వి. 1. = త్వర: చూ, రూ. తులుతు; 2. పిట్ట ఎగురుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. “పిట్ట తుట్టున యెగిరిపోయినది. “: చూ, హూహూ.
తుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, తాను; 2. = మాలము. తనాబి, కడయెత్తు; చూ, మాలము; 3. నూలు పలముల కొలది; 4. పోలిక: చూ, సామ్యము; 5. ఒకరాసి: చూ, రాశి. 2; ఆం. 6. రాసులు పండ్రెండింటిలో నొకటి. (తులారాశి): చూ, రాసులు. (తులనూత్రము పృథ్వాహము)
తులకించే. దే. అ. కి. 1. పృథాకించే: చూ, హవణిలు; 2. కుతూహలపడు: చూ, సం తోషించే.
తులకింపు. దే. వి. పృథాకము. విజ. 1, ఆ. 196: చూ, నెలుతురు. 1.
తులము. దే. వి. పలమునందు మూడవభాగము. (రూపాయయెత్తు)
తులసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తొళసి: చూ, హరిప్రియ. (తులసి రసము విషములకు విఘ్నగుడు. దోమలు చేరవు.)
తులసి నేవరము. అం. సుజ్ఞానదాయకములు 14లో నొకటి: చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

తులాకోటి. సం. వి. ఇ. పుం. అందె, నూపురము: చూ, భూషణము. 2.

తులాదండన్యాయము. పా. తాస్మిబరువుగా నున్ననైపు క్రిందికి, తేలికగా నున్ననైపు మీదికినిబోవుననురీతి.

తులాదండము. సం. వి. అ. న:చూ, తునికోల. తులాదివ్యము. అం. దివ్యములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, దివ్యములు.

తులాపురుషకృచ్ఛము. పా. ఒకానొక కృచ్ఛము: చూ, కృచ్ఛము.

తులాపురుషము. అం. 1. మహాదానములు 16లో నొకటి: చూ, మహాదానములు; 2. తెలిక పిండి, పచ్చివస్తువులు, మజ్జిగ, జలము, పిండి ఈ యైదునుకలిపినది తులాపురుషము.

తులాబీజము. సం. వి. అ. పుం. గురినెండ*: చూ, శ్వేతపాకీ.

తులామానము. సం. వి. అ. న. తాస్మిత్తూఁ చెడుతూనిక. (త్రాసు, తక్కిండు, కాటాలో నగువానిచే తూఁచెడు తూనికలు.) ఇందుకు సంబంధించినమానములు. —

- (1) ట్రాయిలేక నెండిబంగారు తూనికలు;
- (2) వ్యాపారపుతూనికలు; (3) నైద్యులతూనికలు; (4) చెన్నపురిగొర్ర మెంటుతూనికలు;
- (5) దొరిలవ్యాపారతూనికలు; (6) సామాజ్యపుతూనికలు (రైలుకాటా తూనికలు);
- (7) ఫ్రెంచితూనికలు మొదలగునవి గలవు

తులితము. సం. విణ. 1. సరిపోల్చబడినది: చూ, సుషము; 2. తూఁచేబడినది.

తులుచే. దే. విణ. వేగముగలది: చూ, వేగము. 3.

తులువ. దే. విణ. కుత్సితుఁడు: చూ, న్యాయుఁడు. 2.

తులువకత్తి. ద్వ. వి. పంపుచేరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. [యము.

తులువగుజ్జము. దే. వి. నీచాశ్వుము: చూ, హ

తుల్యున గు. మి. అ. క్రి. సరియగు, సమానమగు.

తుల్యము. సం. విణ. సమము, సరి: చూ, సమానము. 2.

తుల్యయోగిత. అం. అర్థాలంకాగములలో నొకటి: (వర్ణ్యమునకితరవస్తువునకును ధర్మైక్యము చెప్పట. ఉదా:— కనులములు ముడిగెను, జారిణుల వదనములు ముడిగెను): చూ, అలంకారము. 3.

తువర. వై. వి. 1. తోగర. ఒగరు-చగరు. రుచి, రూ-తువ్వర-తువర: చూ, రసము. 5; దే. వి. 2. రూ-తువ్వర-తుర. చినుకు: చూ, వాన. 1.

తువరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తువర: చూ, తువర. 1; విణ. 2. ఒగరైచది: చూ, తువర. 1. (చూ, రసము. 5.)

తువరయావనాల(శ్)ము. సం. వి. అ. పుం. కషాయ యావనాళ ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. తువరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, తోగరి.

తువాయి. వా. వి. రూ-తువాయి. రుమాలు, చేతిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తువ్వర. దే. వి. రూ-తువర-తువర. 1. నన్న వాన. వై. 4, ఆ. 188: చూ, వాన. 1; 2. దూళి: చూ, రేణువు. 1.

తువ్వాయి. వా. వి. అప్పడే పుట్టినదూడ. “మాతవునకు తువ్వాయిపుట్టినది”; 2. పాలు తాగిగెడుదూడ.

తువ్వాయి. వా. వి: చూ, రూ-తువాయి.

తువము. సం. వి. అ. పుం. 1: రూ-తువము, ఉమక-రూ-ఉమక-ఊక, నూకపొట్టు, పొట్టు. (సం. ప).—కంకపత్రిము, కటంగరము; 2: చూ, తాండ్ర *.

తువగ్రిహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అగ్నిహోతుగ్రిడు: చూ, వహ్ని. 1. [వహ్ని. 1.

తువనలము. సం. వి. అ. పుం. ఊకనిపన్చ: చూ,

తుషారము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంచే: చూ, హి

మము; 2. = తుంపర. శీలు: చూ, వాన. 1;
విణ. 3. చ్చేల్లనిది: చూ, శీతలము. 5.
తుమారాట్టు. సం. వి. జ్. పుం. ఇందుగ్గిడు:
చూ, వేలుపుతేడు.
తుషితుడు. సం. వి. అ. పుం. గణదేవతావిశే
షము (వీరు ముప్పదియాయగురు): చూ,
గణదేవతలు. (క కాగది అనుబంధములో)
తుమోదకము. సం. వి. అ. న. పులిగడుగు: చూ,
శుక్తము. 1.
తుప్పి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సంక్రోషము.
తుప్పుడు. సం. విణ: చూ, హుప్పుడు.
తుసము. వై. వి: చూ, రూ-తుషము.
తుస్సి. దే. విణ. తువరభూమి, రూ-తుస్సె.
తోవర: చూ, సురాష్ట్రజము. 2.
తుస్సు. వై. విణ. 1. అధమము: చూ, హీనము.
1; వా. వి. 2. అపానవాయువు విడుచుట
యందలి ధ్వన్యనుకరణము. “తుస్సుపిత్తు”:
చూ, హూహూ; 3. టపాకాయ, సిసింద్రీ
చిచ్చు బుడ్డిలోనగునవి పేలకను, సరిగా
కాలకను చీండుట లోనగునవియందలి ధ్వ
న్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
తుస్సు పెంజెర. ద్వ. వి. పెంజెర భేదము. ఒక
రకము కొండచిలువ (చూ, పెంజెర): చూ,
సర్పము. [ద్వి. 4.
తుస్సి. దే. విణ: చూ, రూ-తుస్సి. అం, భా.
తుహినకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చేలివెలుగు:
చూ, హిమాంశువు. హిమము.
తుహినము. సం. వి. అ. న. మంచే: చూ,
తుశుషము. అం. దేశములు ఏబదియాజింటిలో
నొకటి: చూ, దేశము.

తూ

తూ. దే. వి. 1. తూపాడుచుటయందగు ధ్వన్య
నుకరణము: చూ, హూ హూ; వా. 2. బా

లబాళికలయొక్క ఆటయందలిట్టు. “తూ
నాబొడ్డుకుతూ” (తూతూఅనియు)
తూగాడు. దే. అ. కిగ్. (తూగ + ఆడు)
1: చూ, సలించే. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 344;
2: చూ, వేగలాడు.
తూగియాడు. దే. అ. కిగ్. — పై: —
తూగు. దే. వి. 1. నిద్ర: చూ, స్వప్నము.
2; 2. కూరుకుపాటు: చూ, పగ్గిమాల;
అ. కిగ్. 3. ఊగు: చూ, వేగలాడు; 4. కూ
రుకు: చూ, నిద్రించే; 5. రూ-తూగాడు-
తూగియాడు, తూలు-రూ-తూలియాడు:
చూ, సలించే; 6. తూనికపడు; 7. నడచు:
చూ, వెళ్ళు. 3.
తూగుటుయ్యల. ద్వ. వి. తూగుమంచేము.
కళా. 2, ఆ. 17: చూ, పాలకి.
తూగువలక. ద్వ. వి. తూగివాడు గోడల
మట్టముచూచుటకై తాయివేలగట్టిన నిడు
పాటువలక.
తూగుమంచేము. ద్వ. వి: చూ, తూగుటుయ్యల.
తూచే. దే. పే. తూగగజేయు: దడకట్టు.
తూట. దే. వి. 1. రూ-తుంట. ఖండము:
చూ, శకలము. 4; వై. విణ. 2. = దుప్ట.
దుప్ట: చూ, వ్యాదుడు. 2.
తూటకట్ట. వా. వి. గడ్డిని జేడగానల్లి నిప్పు
ముట్టించెడుకట్ట. [ప్రక్కవాటు.
తూటకట్టు. దే. అ. కిగ్. కొంతవడు: చూ,
తూటరి. వై. విణ. (తూట + అరి) = శుంక.
దుప్ట: చూ, రూ-తూడరి. భాగ. 6, స్కం.
182: చూ, వ్యాధుడు. 2.
తూటాడు. దే. న. కిగ్. (తూటు + ఆడు):
చూ, వేధించే. జై. 7, ఆ. 4.

తూటి. దే. వి. నలి, తుంటిహార: చూ, చైవలము.
తూటిహార. ద్వ. వి. — పై: — (దేశ్యనునశ.)

తూ.టిగానపు శేజిగలబోటి. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం, భా. పృ. 42.

తూ.టు. దే. వి. రూ-తూము. 1. కనుమ. ఆం, భా. పృ. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూ.టుకట్టు. దే. ఆ. కి. తూ.టుపడు, తూ.టుపోవు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 131: చూ, తొఱుటలువాటు.

తూ.డరి. నె. విణ=శుంక: చూ, రూ-తూ.టరి.

తూ.డు దే. వి. తామరపువ్వులోనగువానివేరు, చినుము. విజ. 1, ఆ. 199: చూ, పుష్పము. 1.

తూ.డుదిండి. దే.వి.(తూ.డు + తిండి)తెలిపిట్ట. ఆచ్చ. యు, కాం. 30: చూ, హంస. 1.

తూ.డునులునారి. ఆం. మన్మథుని మూడవది యగు వింటియొక్కనారి. (దీని బాణములు. - మంకెన, ఆసోక, మల్లెపూలు.) వేం. ఆం.

9: చూ, మార్చి. 1. (చూ, బాణము. 1.) (చూ, మన్మథబాణములు) [వేం. ఆం. 8.

తూ.డుఁబుడు. దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తూ.తొమ్ము. దే. వి. మురళి, వంకనాళవాద్యము: చూ, వీణె. (తూ.తూబాకా అనియు)

తూ.తూబాకా. వా. వి.—పై.—

తూకము. దే. వి. రూ-తూకు. 1. పూనిక.

తై. 7, ఆ. 40:చూ, యత్నము; అం.2. నాట్యములోని పదునాలుగు అంగములలో తుకయనునది ఒకానొకయంగము: (చూ, నాటకము. 1.)

తూకు. దే. వి.—పై.—

తూకొను. దే. ఆ.కి.(తూకు + కొను)1.పూను: చూ, యత్నించు; 2. పరీక్షించు. ఆం, భా. తృ. 122: చూ, సోకు. 4.

తూణము. సం. వి. ఆ.పుం.=దొన. రూ-తూణి. తూణీరము. అమ్ములపాది (ఇది ఆ. స్త్రీ.

గాను, ఈ. స్త్రీ. గానుగలదు):చూ, బాణము. 1.

తూణీరము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

తూదము. సం. వి. ఆ. పుం. గంగరావి: చూ, రావి. [మిడి: చూ, మామిడి.

తూదసస్యకము. సం. వి. ఆ. పుం. షోకమా. తూనరతుక్కుము. దే. వి: చూ, బాలకీర్తి.

తూనిక. దే. వి: చూ, తులామానము. (రూ-తూనికె)

తూనికకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనికవేయు. దే. స. కి. చూ, తూ.చే.

తూనికె. దే. వి: చూ, రూ-తూనిక.

తూనికోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనిగ. దే. వి. పతంగిక. రూ-తూనిగంగ. చూ, మక్షిక.

తూనిగ. దే. వి.—పై.—

తూనిగతానిగ. దే. వి: చూ, బాలకీర్తి.

తూనుకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనెకొట్టాట. దే. వి: చూ, బాలకీర్తి.

తూపరము. దే. వి. 1. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కనుమ. ఆం, భా. పృ. 145: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణ. దే. వి. (రూ-తూపరాణి-తూప. రాణము)తూము, నీళ్ళబయటికివచ్చే తూము: చూ, తూము. 2.

తూపరాణము. దే. వి. 1. —పై.—; 2. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణి. దే. వి: చూ, రూ-తూపరాణ.

తూపి. వై. వి.=స్తూప. గుడిలో మూలవిగ్రహము ఉండెడుచోటికి మోద విమానముపఠే ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.

తూపు. దే. వి. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

తూపురాసి. ద్వ. వి: చూ, తూము. 2.

తూపురిక్క. ద్వ. వి. శ్రవణనక్షత్రము, కరిచే. ల్పరిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తూపురూపురిక్క. ద్వ. వి. చూ, తూపురిక్క.
తూపురిక్కనెల. ద్వ. వి. శానివణమానము:
చూ, మానము. 1.

తూపాడుచే. దే. స. కిరి: ఉమియు, క్రాయు.
తూబరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తుబరము.
కాలమున కొమ్ములుమొలసని యెద్దు: చూ,
వృషభము. 1.

తూబరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-తుబరుడు.
1. పేడిమూతివాడు, ప్రియమున గడ్డము
మీసమురాని మగవాడు: చూ, సోవిద
లుడు; 2. అంతఃపుర కావలివాడు: చూ,
సోవిదలుడు.

తూము. వై. వి. 1. =తుంబికా. బండిచక్కము
నడిమిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. నీళ్లు
...కి వచ్చేనట్లు కట్టినకట్టడము. పను
5, అ. 17: చూ, మరిగొమ్ము; 3. నాలుగు
కుంచేములకొలది: చూ, ప్రస్తము, 4. నూది
చేవి: చూ, రంధ్రము. 1; 5. నగలమోపు
నందలి రంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 6. క
న్నము: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 7. పంట
కాలుపకు పక్కను చేర్చివేసిపండితూర.
“కుండతూము”: చూ, తూర. 4. (చూ,
మరిగొమ్ము.)

తూర. దే. వి. 1. వానబొట్టు: చూ, వాన.
1; 2. తుంపర: చూ, సీకరము; 3. రూ-
తూల. పండుచేప: చూ, మత్స్యము. 1; వా.
వి. 4: చూ, తూము. 7. “కుండతూర,
తాటితూర.” మొ.

తూరజేల్లు. ద్వ. వి. ధారాపర్ణము: చూ, వాన.

తూరనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీర్ణ.

తూరనడుక్కా. దే. వి. —పై.—

తూరనతుంకములు. దే. వి. బ. —పై.—

తూరి. దే. వి. తడన, ఆవృత్తి (ఇదివకాద్యర్థ
శబ్ద పూర్వకముగానే పరియోగింపబడున

ఉదా“ఒకతూరి-ఈతూరి”): చూ, సారి. 2.
తూరు. దే. వి. 1. తుచ్చధాన్యము: చూ, ధా
న్యము; అ. కిరి. 2. సన్నగాతూరపడు.

తూరుపాణ. దే. వి. 1. ఒకానొకగాలి. రూ-
తూర్పాణ, తూర్పిడి: చూ, వాయువు;
2. తుచ్చధాన్యోక్షేపణము: తూరుపాణఁ
బట్టుట.

తూరుపాణఁబట్టుట. జా. 1. ధాన్యము తూరు
(అనఁగాబొట్లు) గాలిలోనెగురునట్లు పట్టు
ట; 2. ఎగురఁగొట్టుట; 3. తేలిక చేయుట.
“నాలుక తుదిపలుకులైననూరకతూరుపాణఁ
బట్టుచున్నాఁడవు.” (ధర్మజరాజనాయము)
తూరుపాణఁబట్టు. దే. స. కిరి. (తూరు + పా
ణన్ + పట్టు) రూ-తూర్పాణఁబట్టు. గల్ల
పొట్టు లోనగునవి యెగిరిపోవునట్లుగా చేట
లోనగువానితో ధాన్యములోనగు వానిని
పైకెత్తి కిరిందుగాఁబోయు.

తూరుపు. దే. వి: చూ, రూ-తూర్పు.

తూరుపుఁగొండ. ద్వ. వి. ఉదయాదిరి: చూ,
పర్వతము.

తూరుపుదణి. ద్వ. వి. ఇందుగిడు. ఆం, భా.
పరి. 48: చూ, వేలుపుఁజేడు.

తూరుపుఁజేడు. దే. వి. —పై.—

తూరుపెత్తు. దే. వి. (తూరుపు + ఎత్తు) రూ-
తూర్పెత్తు. 1: చూ, ఎగరఁబోత; స. కిరి.
రూ-తూర్పెత్తు. 2. ధాన్యాధికమును ఎత్తి
తూర్పుగాలికివిడుచు; 3. ఏదేని గాలిపాటము
గాఎత్తివిడుచు; 4. పెండుకలు పాయఁదీసి
అడ్డముగా మీఁదికెత్తిపట్టు సాగడు.
2. 28 29

తూర్పు. దే. పేరి. రూ-చూర్పు, నుచ్చే. వై

4, అ. 81: చూ, రూ-తూఱుచే.

తూర్ణము. సం. కిరి. విణ. అ. స. 1. త్వరితము
చూ, వేగము. 3; విణ. 2. పడిగలది: చూ
చేరు.

తూర్పాట. దే. వి. చూ, రూ-తూరుపాట. 1. తూర్పాటబట్టు. దే. స. కిరీ: చూ, రూ-తూరు పాటబట్టు.

తూర్పిడి. దే. వి. చూ, తూరుపాట. 1.

తూర్పు. దే. వి. (రూ-తూరుపు-తూలుపు.)

1. పొగ్గిరి: చూ, హరిత్తు; అం. 2. దిశలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 3. దిశలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 4. దిక్కులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్కులు.

తూర్పెత్తు. దే. స. కిరీ: చూ, రూ-తూరుపెత్తు.

తూర్వగంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రగడమను వాద్యము: చూ, వీణె.

తూర్వత్రయకాళము. అం. సుగుణములు ఇరు పదెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, సుగుణములు.

తూర్వము. సం. వి. అ. న. 1. వాద్యము: చూ, వీణె; పుం. న. 2. వాద్యపు మోత: చూ, స్వరము. 2.

తూటబడు. ద్వ. అ. కిరీ. (తూటన్ + పడు) తూటు, పగిలేమి. నిర్వ. 4, ఆ. 78: చూ, సోడు. 4. [2, ఆ. 398.

తూటు. దే. అ. కిరీ. —పై— భార. భీష్మ.

తూటుమే. దే. పేరీ. తూటజేయు: గుచ్చెప్ప, తూర్పు-రూ-దూర్పు. (ఎక్కించేతనియు.)

తూటుపు. దే. వి. చూ, రూ-తూరుపు-తూర్పు.

తూల. దే. వి. తూర. పండుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తూలఁబాటు. దే. అ. కిరీ. (తూలన్ + పాటు)

1. తూలు, చలింపు: చూ, సలింపు; 2. తూలఁగు: చూ, విరియు. 5.

తూలకంటకము. సం. వి. అ. పుం. గొబ్బి*: చూ, మొగదీర.

తూలకార్ముకము. సం. వి. అ. న. దూదియేను విల్లు, పింజనము: చూ, బాణము. 1.

తూలనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దూదిచేట్ట. తూలనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

తూలపోవు. మి. అ. కిరీ. (తూలము + పోవు) చిన్నవోవు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 253: చూ; చిన్నవోవు. (పేరీ. తూలపుమ్మే భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 298.)

తూలము. సం. వి. అ. న. 1. గంగరావి*: చూ, రావి; 2. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము; పుం, న. 3. =దూది. నిశ్చలుతీసనపత్తి, పిచువు: చూ, పగిత్తి.

తూలాడు. దే. అ. కిరీ. (తూలి + ఆడు) రూ-తూలియాడు-తూలు. చలింపు. భార. విరా. 5, ఆ. 184: చూ, సలింపు.

తూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తూలిక: చూ, తొక్క. 1; దే. వి. (1.) (తూలి + ఇ) చే పలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొక జాతివాఁడు: చూ, పలతొడు; (2.) తూలికాఁడు. మేఁకలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొక జాతి వాఁడు.

తూలిక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిన్నయీక: చూ, తొక్క. 1; 2. వాగ్నిసెడుకలము: చూ, లేఖని; 3. (చిత్రమువారిసెడు) వాగగ, జాలిని: చూ, వాగఁజ; వా. 4. =తూలిక: చూ, తూలిక. (1); పై. వి. =తూలిక. (1) మాల్యగ్గింధి. ఆం. పదా. 4-33: చూ, పూవులపొట్లము.

తూలికాఁడు. దే. వి. చూ, తూలి. (1), (2).

తూలింపు. దే. స. కిరీ. చేంపు. సాంబ. మా, 32: చూ, సంహరించు. [పై. 7, ఆ. 92.

తూలియాడు. దే. ఆ. కిరీ: చూ, రూ-తూలాడు.

తూలు. దే. అ. కిరీ. 1. —పై.—; 2. అపస రిల్లు: చూ, విరియు. 5; 3. ఉపశవిల్లు. ఆం. భా. తృ. 87: చూ, ముక్కు. 4.

తూలుచు. దే. పేర్. రూ-తూలు. 1. చలింపఁ జేయు; 2. తొలగించు. సా. 1, ఆ. 101. తూలుమాటలు. వా. వి. తిట్లు, బండబూతులు, వుచ్చితపుతిట్లు.

తూల్చు. దే. పేర్. చూ, రూ-తూలుచు.

తూవర. చూ, రూ-తువర.

తూవరము. వై. వి. —పై— (సం. అనికొండలు)

తూపణము. అం. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరతులు.

తూష్టిమ్. సం. అవ్య. మానమందు వర్తించును, తూష్టికామ్: చూ, మానము.

తూష్టింశీలుడు. సం. విణ. మాటలాడక ఊర నుండువాడు. రూ-తూష్టికుడు.

తూష్టికామ్. సం. అవ్య: చూ, తూష్టిమ్.

తూష్టికుడు. సం. విణ: చూ, తూష్టింశీలుడు.

తూస్తము. సం. వి. అ. న. దుష్కృతము: చూ, పాపము.

తృ

తృటము. సం. వి. అ. పుం.=చిటిక. తృటి: చూ, స్వరము. 2.

తృటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1.=చిటిక. —పై.—; ఈ. (స్త్రీ. 2. చిట్టెలకి*: చూ, పత్రం.

తృట్టు. సం. వి. ఓ. (స్త్రీ. 1. రూ-తృషము— శర్వము. దప్పి. పాండు. 5, ఆ. 179: చూ, పిపాస; 2. ఇచ్చే: చూ, వాంఛ.

తృణమిటి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. పూరిగుడిసె: చూ, సదనము. 1. [చూ, వేణువు.

తృణకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. వెదురు*: తృణగండము. సం. వి. అ. పుం. ఉచ్చింగలుఁ

డనుచేద: చూ, మత్స్యము. 1. తృణగాహి. సం. వి. న్. పుం. పచ్చే, మరక

తము: చూ, రత్నము. 1. (చూ, తృణమణి. 2.) తృణజలూక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. జలగవలెనుండి

గడ్డిలో తిరుగు పురుగు: చూ, పురుగు. తృణజలూకన్యాయము. పా. గడ్డిపెపురుగు మూ

తికి నపిపమందు రెండుకాళ్లును వెనుకవై పున విసర రెండుకాళ్లును గలది. అది వెనుక కాళ్లతో నిలబడి ముందునిలుచుటకాధారము చూచుకొని ముందుకాళ్లనక్కడబెట్టి తరువాత వెనుకకాళ్లు తీయుననుతి.

తృణత. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. 1. తృణభావము; 2. (రూ-తృణిత-తృణిత) విల్లు: చూ, బాణము. 1. [మేటి.

తృణతతి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. గడ్డిమేటి: చూ, తృణదుర్ముములు. సం. వి. అ. పుం. బ. తాటి, కొబ్బరి, ఈతె, ఖర్జూరము మొ.

తృణధాన్యము. సం. వి. అ. న. 1. విత్తక పండ్లకు గునుకు నివ్వగదూసరిలోనగునవి: చూ, ధాన్యము; వా. 2. గడ్డిజాతి సస్యములు-వరి, జొన్న, గోధుమలోనగునవి.

తృణధృక్కు. సం. వి. ఓ. పుం. బడవాగ్ని, కాకధ్వజము: చూ, పహ్ని. 1.

తృణధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. వెదురు*: చూ, వేణువు. [చూ, ఆశ్వతి క్తము.

తృణనింబము. సం. వి. అ. పుం. నేపాళవేము*: తృణసంచమూలము. అం. వరి, దర్భ, గనప

దంటు, చెఱుకు, కామంచిగడ్డి (5) (పితృజన్మరము, దాహము, గర్భపితృము, మూత్రకృచ్ఛము వీనిని హరించును)

తృణపుష్పిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. కొండయల్లము*: చూ, శృంగభేరము.

తృణపూలి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. గడ్డిబొమ్మ, చంచ: చూ, బింబము. 3.

తృణమణి. సం. వి. ఇ. పుం, (స్త్రీ. నీలము: చూ, రత్నము. 1; పా. 2. తృణగాహి (అంబర్), ఉన్నిగుడ్డతో రాచిన గడ్డిపోచలు మొదలగు వాని నాకర్షించే పద్యపు.

తృణమత్కూలుడు. సం. విణ. జూదములో జేమానతు ఇచ్చువాడు: చూ, లగ్నకుడు.

ణము. సం. వి. అ. న. 1. (కిక్కినలోనగు) గడ్డి: అంబరీషము, అద్భుతము, ఆశ్రయ, ఋశము, కత్తుము, కచపము, కచ్చరహ, క్షేత్రియము, గవాదనము, ఘాసము, తృణము. (తె. ప.)—కనము, కనపు, గడ్డి, గవతము, గాదము, చెత్త, పిల్ల-పులు-దూ-పుల్ల, పూరి: (చూ, హరిత. 1.) తృణవిశేషములు. ఉర్ధ్వమూలము, ఋషిశస్త్రము, కుందరము, ఖంజ, ఖగ్గడము, ఖగచ్చదము, జయ, తాండవము, వారుణి. (తె. ప.)—ఉలన, ఊదర, కాండ్ర, గాబ, గాబము, గునుకు, గొలిసె, గోళ్లగొండి, దూసరి, నాలి కచేటు, నెండ్ర, బరపట, బూరగడ్డి, పంచేదియ, నెట్టిచెఱుగు; అంటిరింతగడ్డికి. (తె. ప.)—అంటిస-అంటిరింత, చిగిరింత; అడవికిక్కినకు. దేవనాళము. (తె. ప.)—అడవికిక్కిన; అడవిగెననునకు. -సిండాంశుకము, పిండాలువు. (తె. ప.)—అడవిగెనను; అవురుకసవునకు. —కుమామ, వీరణము, వీరతరము, వీరతృణము. (తె. ప.)—అగురు-అవురు-బొరు; అశ్వలాయనదర్శకు. —అశ్వలాయకము, అశ్వవాళకము, కాళ, కాళగర్భము, కాళము, శరము; ఉప్పుగడ్డికి. (తె. ప.)—కాను, కారె; కాకి చెఱుకునకు (కుందుతెల్లు). —ఇంద్రిము, ఇష్టోరిక-దూ-ఇష్టోరిక, కాండ్రేతువు, కాకేతువు, కాళము, కాకేతువు, ఖగచ్చదము, గుంద్ర, గుంద్రము, గుచ్చపుష్పిక, తేజనకము, ముంజము, ముంజేతువు, వాయనేతుకము, వాయనేతువు, శరము, శ్వేతచామరకము. (తె. ప.)—కాకిచెఱుకు, కాకితెల్లు, కుందుతెల్లు, పానికి, తెల్లు; తెల్లుకు. -కిటుకము, కాండకాండకము, చామరపుష్పము, శిణము. (తె. ప.)—కనపపులు, కనుము, రెల్ల-రెల్లు-తెల్లు; పెద్దతెల్లుకు. —ఖగ్గటము; బృహ

త్కాళము; తెల్లుగడ్డికి. — ఇతుంగంధ, కాళము, పోటగళము, బల్బజము; కామంచికి. —కత్తృణము-దూ-కత్తృణము, కాకధాతువు, కాకమాలి, కాకమాలి, కామంచిక, గంధకత్తృణము, గుడఫల, చపలము, చత్రి, చత్రితిచత్రిము, జలనాథము, బాత్తంధము, దేవగంధిక, దేవజగ్గము, దేవజగ్గము, దేవజగ్గిక, ధ్యాపకము, ధ్యాపయము, పారము, బిందుచిత్రము, రాహిషము, వాయసి, సాగధికము. (తె. ప.)—కామంచి-కావంచి; గుడ్డికామంచికి. —అతిచత్రి-అతిచత్రిము, ఆతపత్రిము, గుహ్యము, చుకనాళనము, చత్రి, చత్రితిచత్రిము, తృణరాజము, పలఘ్నము-పాలఘ్నము, బీజకము, భూస్త్ర్యూము, మాలాత్మకము, రాహిషము. (తె. ప.)—గుడ్డికామంచి-గుడ్డికామంచి, గొడుగుగడ్డి; కిక్కినకసవునకు. (కొరివి పంటితృణము); —ధమనము, నడము-నలము-నళము-నళ-నళిక-నాలిక, నడ్డు, పోటగళము, మృదుపుష్పము, సూన్యమధ్యము. (తె. ప.)—కిక్కినకసవు, కొరిలుకసవు, గనుపదంటు; కుళదృశు. —కర్మమూలము, కుతపము, కుథము, కుళము, కూర్చు, తురపత్రిము, దగ్గ, పవిత్రము. (తె. ప.) కొన్నె, దబ్బ; గండమూర్వకు. —కలాయ, గండమూర్వ, గండాని, గిరినిపర్ణి, శకులాక్షి; గడ్డిదుబ్బునకు. (తృణస్తంధము) —కాండము, గుచ్చము, గుత్తము, (తె. ప.)—కరుగు, కరువు, గంట, గంటకట్ట, దుబ్బు, పైరుదుబ్బు, పొట్టకట్ట (చూ, పొట్టకట్ట); గడ్డిపరకకు. (సం. ప.)—తృణకము; గడికకు-అనంత, అమర, గుణ, దూర్వ, భార్గవి, రసాల, లత, శతపర్వక, సహస్రవీర్య, హిత-హరిత్తు. (తె. ప.)—గరిమిడి, గజిక; నల్లగజికకు. —శప్పము, శాంభవి. (తె. ప.)—

నల్లగజిక; తెల్లగజికను. (శ్వేతదూగ్య):—
అనంతసముద్భవ, గండాని, గోలోమి, శకు
లాక్షకము, శతవీర్య, సహస్రవీర్య, నిత.
(తె. ప.):—తెల్లగజిక; తీగగజికను:—
గండాని, తీవ్ర, శకులాక్షకము. (తె. ప.):—
తీగగజిక- తీగగజిక, నిడుపుగజిక; గిం
జేలేనిపరిపోచేను:—కిష్కి, రులాలము. (తె. ప.):—
మోడు; గుండ్రమాలాత్పణమునను:—వీరక,
గుండ్రమాల; గుచ్చబంధా తృణమునను:—
అశయ, గుండాల, గుండానిని, గుచ్చబంధ,
గుచ్చభద్ర, గుచ్చమాలిక; గోమూత్రికాత్పణ
మునను:—కృష్ణభూమిజ, గోమూత్రిక; చణిక
త్పణమునను:—గోదుగ్ధిక, చణిక; చింఛోట
కమునగడ్డికి:—కాంచాదనము, చింఛోట
కము; చిప్పగడ్డికి:—కేళి, గువ్యాబీజము,
గోమయస్త్రియము, భూతకేళి, భూతికము,
భూత్పణము- భూస్తృణము, మాలాత్పణము.
(తె. ప.):—చిప్ప, చిప్పకనపు, చిప్పగడ్డి,
చిప్పర; జరడిత్పణమునను:—గర్మోటిక,
జరడి; జలత్పణవిశేషమునను: చూ, శైవల
ము; జేమ్మనను:—(తె. ప.):— జేంబు-
జేమ్మ; తుంగగడ్డికి:— అంత్యము, అబ్ద
ము, కర్ణపూరము, కర్తనము, కలాపిని,
కాండగుండము, తోయదము, నాగరముస్త.
(తె. ప.):—తుంగ; గుండ్రతుంగను:—
గుండము, గుండాల, గుండానిని, చలదళము,
జలాశ్రయము, దీర్ఘరాజము, శూలపత్రము;
(తె. ప.):—గుండతుంగ- గుండ్రతుంగ,
గుండాని; తుంగముపైను:—అబ్దము, కశే
రువు, కుతరము, కురువిందము (పచ్చేతుంగ
ముపై, భద్రముస్తకము, పటుగ్రముపై,
కోలతుంగముపై, తుంగముపై లోనగువా
నియొక్క పర్యాయపదములు “ముస్తకము”

అనుపదముకడఁ జూచుకొనవలెను); పర్వా
టకమునను:—కవచము, తృణాఘ్నము. (తె.
ప.):—పర్వాటకము; పశ్చాదులకనవునను.
(తేతకనపు):—ఘాసము, మౌత్పణము,
యవసము; పొల్లకనవునను:—కడంగరము,
బుసము- బువము. (తె. ప.):— పొల్ల
గడ్డి; పూచికను:—(తె. ప.):—పూచి-
పూచిక, పూసకామంచి; మొదపుగడ్డికి:—
అనుమత, ఇత్వోటిక- ఇత్వోటిక, బల్బజము.
(తె. ప.):—బొద, మొదన-మొదపు, మోవ
యము; పానుగనునను:—(తె. ప.):—పానుకు
గడ్డి, పానుగు; మూడంచేరుతుంగను:—
(తె. ప.):—ముయ్యంచేతుంగ; యావనాల
శరమునను:—ఖరపత్రము, యావనా శరము;
రక్తత్పణమునను:—(తె. ప.):—చెంగలి; లఘు
త్పణమునను:—ఖడము; వానగడ్డికి:—
కరేందుకము, కర్పూరత్పణము, గంధత్పణము,
భూతిము, భూత్పణము, భూస్తృణము.
(తె. ప.):—వానగడ్డి; వృత్తత్పణమునను:—
గుచ్చము; శిల్పికాదిత్పణవిశేషమునను:—శ్మే
త్రజ, గోమూత్రిక, చణిక, శిల్పిక; శూకత్ప
ణమునను:—కనిష్ఠకము. (ఇందలివిశేషములకును
విగతవిశేషములకునుగలపర్యాయపదాదులకు
“హరిత.1.” చూడుము.); 2. చోమలోనగు
పైరు: చూ, సస్యము. 1.

తృణరజ్జాన్యాయము. పా. బలములేనిగడ్డిపరకలు
పొంగులజేసి తాగిడల్లి యేనుఁగునైనను గట్ట
వచ్చుననుకీరి.

తృణరాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాటిచెట్టు:
చూ, క్రితాశము; 2. అశకతాటిచెట్టు:
చూ, హింతాశము; 3. కొబ్బరి*: చూ,
నారికేళము.

తృణపీరుదాధ్యము. అం. ఆశ్వసంచారమార్గముల
లో నొకటి: చూ, ఆశ్వసంచార మార్గములు.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తృణశూన్యము. తృణశూన్య-తృణశూన్యము. మల్లెః చూ, హసంతి. 2.

తృణశూన్యము. సం. వి. ఆ. న. 1.—పై.— (ఆకారాంత స్త్రీలింగమును అగును); ఆ. పుం, న, ఆ. స్త్రీ. 2. మొగలిపండు; చూ, మొగలి; విణ. 3. తృణములేనిది.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-తృణశూన్య.*

తృణశూన్యము: చూ, రూ-తృణశూన్యము. 1—2—3.

తృణపట్నదము. సం. వి. ఆ. పుం. కంచురీగ: చూ, మక్షిక. [రంభ. 2.

తృణసార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరచిః చూ, తృణపార్శ్వము. సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, ముడుటము: చూ, సదనము. 1.

తృణిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-తృణిత. తృణీకరించు. సం. న. కి. అలక్ష్మ్యముచేయు. తృణ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గడ్డిమోపు: చూ, మోపు. 5.

తృణీయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=తదియ-రూ-తదై. మూడవతిథి: చూ, తిథులు, తిథి.

తృణీయకము. అం. జన్యతాశములలో నొకటి: చూ, జన్యతాశములు.

తృణీయప్రకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-తృణీయప్రకృతి. నపుంసకుడు, పేడి: చూ, సౌవిదలుడు.

తృణీయము. సం. న. 1. మూడవనది; అం. 2. లగ్నకార కత్వములు పండెం దింటిలో నొకటి (ధైర్యము, సోదరుడు, యుద్ధము, పాత్ర, ఆధరణము, కంఠము, భటులు, శాంతము, మిత్రులు, ఉపాయము, ఆయువు, సహజము, భారతృ, విక్రమము): చూ, లగ్నకారకత్వములు; 3. పక్షమందుమూడవతిథి: చూ, తృణీయ.

తృణీయకృతము సం. విణ. మూడవచోప్పు. దున్నినది (నేల): చూ, భూమి. 1.

తృణీయతిరాత్రము. అం. కృతుచతుష్టయము. సం దొకటి: చూ, కృతుచతుష్టయము.

తృణీయప్రకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-తృణీయప్రకృతి.

తృణీయవిభక్తి. అం. కర్తృ, కగణ, హేతు, ప్రకృతి, గోత్ర, గృహ్యదుపసంకేతయగు. మూడవవిభక్తి-ప్రకృత్యయములు.— చేత. చే, తోడ-తో: చూ, విభక్తులు.

తృప్తము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పునోడాశము. 1-2-3; విణ. 4. తృప్తిపొందినది. [తృప్తము.

తృప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=తనివి: చూ, సౌహితృప్తిపడు. మి. అ. కి. (తె. ప.).— ఆదట వోవు, ఆపోవు, తనియు, తనివోవు, తని నను, తనుపారు, తుప్పటిల్లు.

తృప్తుడు. సం. విణ. తనివిసొందినవాడు.

తృఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-తిఫల.

తృష. సం. వి. ఆ. ష. స్త్రీ. 1. దప్పి: చూ, పిపాస; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ.

తృషితుడు. సం. విణ. 1. దప్పిగొన్నవాడు: చూ, సతృప్తు; 2. ఇచ్చేగొన్నవాడు: చూ, లుబుడు. 2.

తృష్ణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తృష. 1—2; అం. 3. పదార్థములలో నొకటి. (చూ, రసనా మలము): చూ, ఊర్ములు.

తృష్ణక్తు. సం. విణ. జ్: చూ, తృషితుడు.

తృష్ణాఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. పర్యాటక మనుగడ్డి: చూ, తృణము. 1.

తె

తెంకాయ. దే. వి:చూ, రూ-తెంకాయ. [ట. తెంకాయచెట్టు. దే. వి:చూ, రూ-తెంకాయచె

తెంకి. దే. వి. రూ-తెంకి. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఇట్లు: చూ, సదనము 1. (దేవళము అనికొందటు)

తెంచే. దే. పేర్. తెగజేయు: రూ-తెంచే. తెంపు-తెంపు.

తెండు. దే. అ. కిర్. 1. పరుండు: చూ, శయనించు; నా. 2. తీసికొనిరండు. “ఆపండు తెండు.”

తెందెప్పలు. దే. విణ. బ. (తెప్పలు + తెప్పలు) రూ-తెందేపలు. దరిలేనిది. పా. 1, ఆ. 67: చూ, అపారము.

తెందేపలు. దే. విణ. బ. —పై—

తెందరి. దే. విణ. (తెంపు + అరి) 1. తెగుదారి: చూ, సాహసికుడు; 2. శూరుడు. జై. 2, ఆ. 46: చూ, హంపీరుడు. 2.

తెంపి. దే. వి. 1. అనాథ: చూ, విధన; 2. తెగున: చూ, సాహసము; 3. తెగుట: తెంపు. భార. విరా. 5, ఆ. 61.

తెంపు. దే. వి. 1. తెగున: చూ, సాహసము; 2. తెగుట: చూ, తెంపి. 3; పేర్. 3: చూ, రూ-తెంచే.

తెకతెక. దే. వి. ఉడుకుట, కార్మిగుట, ఎగయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రామ. 5, ఆ. 22: చూ, చూచూ.

తెకలేర. దే. విణ. (లేర + లేర) 1. బొత్తిగా సంబంధములేనిది. పా. 4, ఆ. 58; కిర్. విణ. 2. మిక్కిలివర్గము. కళా. 3, ఆ. 191: చూ, వ్యాపారము. 2.

తెక్కరము. దే. వి. అగ్గలిక: చూ, విలాసము.

తెక్కలి. వై. వి. 1. తస్కర. చోర్యము: చూ, ముచ్చిల్లి; 2. మోసము. భార. శల్య. 2, ఆ. 401: చూ, వంచన; 3. ఏమరిక: చూ, ప్రమాదము: విణ. 4. మోసముచేయు నది. భాగ. 6, స్కం. 352: చూ, వంచన.

తెక్కలికాడు. ద్వ. వి. 1. దొంగ: చూ, ముచ్చిల్లి. 1; విణ. 2: చూ, వంచకుడు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 137.

తెక్కలిపాటు. వై. వి. ఆపద. భాగ. 6, స్కం. 349: చూ, విపత్తు.

తెక్క. దే. వి. 1. పడుచుండనపు తెక్క: రూ-టెక్క-టిక్క-టెక్క-టెక్క-న-తెక్కెర, నివ్వు; 2. అగ్గలిక. పా. 5, ఆ. 10: చూ, విలాసము.

తెగ. దే. వి. 1. రూ-తెవ. గుంపు. అచ్చయ, కాం. 233: చూ, సమాహము; 2. బాతీయసమాహము: చూ, సమాహము; 3. పక్షము. ఉ. రా. 6, ఆ. 99: చూ, పర్క. 2; 4 (ఎక్కడెట్టివ) అల్లెతొగ్గిడు. ఉ. సూరి. 3, ఆ. 53: చూ, మాట్. 1; 5. జ్యోక్తపీ, ఎక్కడెట్టిట; 6. రీతి: చూ, విధము. 1; 7. దీర్ఘము: చూ, పాడవు. 2; దర్. 8. నిశ్చేషముగా; 9. క్షింతముగా. “తెగనాడ వలదు సభలను.”

తెగగొట్టు. దే. న. కిర్. (తెగన్ + కొట్టు) 1. నటకు: చూ, ఖండించు; నా. 2. మధ్యనర్తి విగానుండి స్థిరపఱచు.

తెగజోచే. దే. న. కిర్. (తెగన్ + మోచే) చంపు. భార. విరా. 1, ఆ. 324: చూ, సంహరించు.

తెగబడు. ద్వ. అ. కిర్. (తెగన్ + పడు) తెగించు: చూ, సాహసించు.

తెగబాటు. దే. అ. కిర్. (తెగన్ + పాటు): చూ, తెగబడు.

తెగచే. దే. అ. కిర్. కలం: చూ, సంక్షోభించు.

తెగటాటు. దే. అ. కిర్. (తెగటు + అటు): చూ, మరణించు. భార. అర. 4, ఆ. 254.

తెగటాటుచే. దే. పేర్. తెగటాటజేయు: రూ-తెగటార్పు.

తెగటార్పు. దే. పేర్. —పై—

తెగటార్పు. దే. వి. పింఠ. ఆం, భా. ద్వి.
224: చూ, వధము.

తెగటు. దే. వి. 1. తుగ్గు, గర్వము: చూ,
హంకారము; ఆ. క్రి. 2. తుగ్గు, గర్వించు.
భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 377: చూ, హంక
రించు.

తెగడ. వై. వి. త్రిపుటా. త్రిపుటా* (దీని
భేదములు.—తెల్ల తెగడ, నల్ల తెగడ. ఇదే
తెల్ల తెగడ): చూ, సర్వాసభూతి. (అవు
పాలలో ఉడికించిన శుద్ధి. విశేషనకారం.)

తెగడిక. దే. వి. రూ-తెగడు: చూ, నింద. 1.
తెగడికమానినీ. ద్వ. వి: అవగణించు.

తెగడు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తెగడిక. భార.
కర్ణ. 1, ఆ. 313; ఆ. క్రి. 2. ఉపేక్షిం
పడుచు; స. క్రి. 3. తిరస్కరించు: చూ,
భంగించు; 4. ఉపేక్షించు: అచ్చ.
బాల, కాం. 112: చూ, కన్నడించు;
5. దూటు. నిర్వ. 10, ఆ. 12: చూ, నిం
దించు.

తెగనీలుగుట. వా. వి. 1. చెప్పినమాట వివక
పోవుట; 2. నాకేమనెడిగర్వము: చూ,
హంకారము. (ఉత్తరసర్ధాగులలో వాడుక.)

తెగవేయు. దే. స. క్రి. నలుగు: చూ, నెలగు.

తెగసాగుట. వా. వి: చూ, తెగనీలుగుట.

తెగించు. దే. ఆ. క్రి: చూ, తెగబడు.

తెగు. దే. ఆ. క్రి. రూ-తెగు. తెగయు.
1: చూ, మరణించు; 2. చిన్నమగు: చూ,
భేదిల్లు. 2; 3. ఖండితమగు: చూ, వక్రక
వాలు; 4. తీర్చుగు. రూ-తెగు-తెగయు.
జై. 8, ఆ. 209; 5: చూ, తెగబడు. ఉ.
హరి. 4, ఆ. 205. [ద్వి. 225.

తెగుట. దే. వి: చూ, మరణము. ఆం, భా.

తెగుడు. దే. వి. నలుగు: చూ, విచ్ఛేదనము. 2.

తెగుదల. దే. వి. 1. అంతము. నిర్వ. 9, ఆ.

53: చూ, సుద. 2; 2. త్రియము. భార-
ఆర. 5, ఆ. 340: చూ, దుత్త.

తెగుదారి. దే. వి. (తెగువ+దారి) 1. తెం-
పరి: చూ, సాహసికుడు; 2. ఈరికాడు.
పృథ్వా. 1, ఆ. 48: చూ, దాత; 3. సాహ-
సికుడు, సాహసికురాలు. ఉ. రా. 6, ఆ. 240.

తెగుదెంపు. దే. వి. (తెగు+తెంపు) తీర్పు.
జై. 8, ఆ. 210: చూ, సత్యము. 1. (తెగు
దెంపు అనియు వాడుక)

తెగుబడి. దే. వి. 1: చూ, తెగుడు; 2. దుక్కిం-
చూ, వ్యవసాయము. 2; 3. అమృతము:
చూ, వికర్యము.

తెగులు. దే. వి. రూ-తెవులు. 1. వ్యాధి: చూ,
రోగము. 1; 2. సస్యరోగము: చూ, నావి.

తెగులుగొంటు. దే. వి. రూ-తెవులుగొంటు.
తెవులుగొంటు. 1. వ్యాధిగ్రస్తుడు: చూ,
వ్యాధితుడు; 2. వ్యాధిగ్రస్తురాలు: చూ,
స్త్రీ; 3. వ్యాధిగ్రస్తము: చూ, రోగము. 1.
తెగులుగొను. దే. ఆ. క్రి. (తెగులు+గొను):
రూ-తెవులుగొను, తెవులునడు.

తెగున. దే. వి. 1. తెంపు: చూ, సాహసము;
2. దాతృత్వము: చూ, వితరణము.

తెగునడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (తెగుడు+నడు) భేద-
పడు: చూ, వేటుపడు.

తెచ్చు. దే. స. క్రి. తీసికొనివచ్చు: కొనివచ్చు.
(సం. ప.):—అనయించు.

తెచ్చుట. వా. వి. పొందుట: (సం. ప.)—అన-
యము-రూ-అనేయము, అనారణ్యము, అనా-
రము, అపొత్తి; తద్వి:—పొందింపదగినది:-
అనేతవ్యము.

తెచ్చువాడు. వా. వి. చూ, అనేత.

తెటిక. దే. వి. తెప్ప: చూ, హోదము.

తెటుకు. వా. వి. పంపు; ఎగుడు దిగుడు.

“మంచేపుపట్టెలు తెలుగుగానున్నవి”; 2. తే-
డా, భేదము. “నీమాట తెలుగుగానున్నది.”

తెట్ట. వై. వి. = ధట్ట. పోవు: చూ, రా. 1.

తెట్టలఁబడు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టలన్ + పడు) రూ. తెట్టలలు—తెట్టలలు, తెట్ట వాలు: చూ, పాల్వడు (స్వార్థమునపడు.)

తెట్టలలు. దే. అ. కి. —వై—

తెట్టలలు దే. అ. కి. —వై—

తెట్టతెన్ను. ద్వ. వి. ఘంటాపథము, సంసరణము, ఘంటలతోఁగూడిన యేనుగుల దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెట్టతెరువు. ద్వ. వి. —వై—

తెట్టి. దే. వి. (రూ. తెట్టియ— తెట్టున—తెట్టె— తొట్టి— తొట్టున.) 1. నీటిమీఁదిమట్టి; 2. పెరుగుమీఁదితెట్టె: చూ, మీఁగడ.

తెట్టియ. వై. వి. రూ. తెట్టె. 1.—వై.—;

2. తేనెపెర, తెట్టె: చూ, మధుపటలము;

3. తృణకాష్ఠాధారము: రూ. తెట్టున—తెట్టె. [నము. 1.

తెట్టు. దే. వి. కంచెకొట: చూ, పొన్నీ

తెట్టున. వై. వి. 1. నీటియందు గాలికొక పక్కఁజేరిన తృణాదిసమూహము. లక్ష్మీ.

3, అ. 110: చూ, రూ. తెట్టియ. 3;

2. వర్గము. ఉ, రా. 3, ఆ. 78: చూ, సమూహము.

తెట్టునగట్టు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టున + కట్టు)

నీటియందు తృణాదికము గాలికొక పక్కఁజేరు. నిర్వ. 1, ఆ. 51. రూ. తెట్టువలుగట్టు—తెట్టెగట్టు, తెట్టువలుగొను—తెట్టెలుగొను.

తెట్టువలుగట్టు. ద్వ. అ. కి. —వై—

తెట్టువలుగొను. ద్వ. అ. కి. —వై—

తెట్టువు. దే. వి. కంచెకొట: చూ, పొన్నీ నము. 1.

తెట్టె. వై. వి. 1: చూ, రూ. తెట్టియ. 1-2-3;

4. రూ. తెట్టెము. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెట్టెము. వై. వి: చూ, రూ. తెట్టె.

తెట్టెలుగట్టు. ద్వ. అ. కి. (తెట్టెలు + కట్టు) పోవుకొను: చూ, రాసిపడు.

తెట్టెలుగొను. ద్వ. అ. కి. (తెట్టెలు + కొను) —వై—ఉ, వారి. 3, ఆ. 27.

తెట్టు. వై. వి. = తండువు. తండా. రూ.

తెట్టు. 1. కొయ్యగరిఁతె: చూ, దర్వి. 1.

(చూ, పాత్రము. 8.); 2. పడవతోసెడు పలక: చూ, పీలి. 2.

తెడ్డునకు బాకగుణము తెలియునా. లో.

ఉదా.—“ఉ. కర్తవుగావు హర్తవుగా

వభిరక్షివిగావు నీవున, తీర్తిధురీణయింత

కును గృహ్లాదే మూలము గాన పుణ్యవి,

స్ఫూర్తియుఁ బాపవైకృతముఁ బూరుషుఁ

బొందునె యస్వతంత్రోత్తమ్, వర్తిలుచున్మీఁ

దెడ్డునకు వచ్చునె పాకగుణాగుణావళి”

(పాండుగంగ మాహాత్మ్యము. 5, ఆ. 45.)

తెడ్డుమాతికొంగ. ద్వ. వి. జలపక్షివిశేషము:

చూ, బకము. [నించే.

తెనమణు. దే. అ. కి. పరుండు: చూ, శయ

తెనుంగు. తెనుగు. వై. వి. = తెనగ. రూ. తెలుగు.

అంధ్రభాష. య. 1, ఆ. 1: చూ, భాష. 1.

తెనుంగువాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ. తెలుగు

వాడు.

తెనువాడు. వా. వి. —వై—

తెన్నిడి. దే. వి. రీతి: చూ, విధము. 1.

తెన్ను. దే. వి. 1. దారి: చూ, మార్గము. 1;

2. కుప్పము: చూ, పండలము. 3.

తెన్నుండు. దే. అ. కి. రూ. తొన్నుండు.

పరుండు: చూ, శయనించే.

తెప్ప. దే. వి. 1. రూ. తేప. తేపిక: చూ,

హోడము; 2. రూ. తేప. పోవు. పను. 1,

ఆ. 139: చూ, రా. 1.

తెప్పదెరలఁగ. దే. ద్వి. కి. విణ అతిశీఘ్ర

చుగ: చూ, వేగము. 3.

తెప్పలదేలు. దే. అ. కి. 1. (తెప్పలన్ + లేలు)

1. ఓలలాడు: చూ, లేలు. 4; పే. 2. తెప్పలదేలు. కళా. 6, ఆ. 262.

తెప్పలదేలుట. జా. ఓలలాడుట. “నిచ్చేనిచ్చేలుగొత్తలై యెచ్చేరించే కేలనంబులదెప్పలదేలుచుండె.” (కవికర్ణరసాయనము.)

తెప్పి. వా. వి. మగగుటి తుదనుచర్మములోపల నుండెడు ఎఱుకకండ: రూ. తొప్పి.

తెప్పిట్ల. దే. అ. కి. ఆపాయనునుండిలేలు. (రూ. తెప్పిటిలు-తెప్పిట్లు-తెప్పిలు-తేలు.)

ఉ, రా. 3, ఆ. 353: చూ, నేకరించే.

తెప్పిటిలు. దే. అ. కి. —పై.—

తెప్పిట్లు. దే. అ. కి. —పై.—

తెప్పిలు. దే. అ. కి. —పై.—

తెప్పన. దే. దగ్గి. కి. విణ: చూ, తెప్పదెరలగ.

తెబక. దే. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమాహము; వా. 2. తేరగావచ్చినసామ్యు, లాటరీలోవచ్చినసామ్యు. (ఉత్తరసార్వభౌమలోవాడుక)

తెమడ. దే. వి: చూ, క్షేపము.

తెమలు. దే. అ. కి. 1. చలించే. పంచ. వా.

2, ఆ. 209: చూ, సలించు; వా. 2. తెఱపిచేసికొను. [తెమలు]

తెమలుచే. దే. పే. తెఱపిచేసికొను. రూ.

తెమల్లు. దే. పే. —పై—

తెమ్మ. వై. వి. 1. = తేము: తెమ్మ: చూ, పదను.

2; 2. లోప్తము, మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1

తెమ్మ. వా. న. కి: చూ, రూ. తే.

తెమ్మెర. దే. వి. (తెమ్మ + ఎర) 1. చేల్లగాలి, మలయమారుతము. విజ. 3, ఆ. 40: చూ, వాయువు; 2. చిలుగాలి, మందమారుతము: చూ, వాయువు (ఎరకబ్బమునకుప్పట్టియందు గాలియర్థమని తెలియవలయును.)

తెమ్మెరకొడుకు. ద్వ. వి: చూ, భీముడు. సాం. మా. 12.

తెమ్మెరచెలి. దే. వి. అగ్ని. సాం. దే. 12:

చూ, వమ్మి. 1.

తెయితక్కలు. వా. వి. బ. 1. ఒకరకము గంతులు. “తెయితక్క తెయ్యి అనిపడెను”;

2. కపటనాటకము. “నీ తెయితక్కలును నీతమామలును నాదగ్గఱపనికీరావు.”

తెర. వై. వి. 1. = తరంగ. అల. ఉ, హరి.

4, ఆ. 216: చూ, వీచి. 1; 2. మఱుంగు

చీర. భార. సా. 1, ఆ. 147: చూ, వస్త్రము;

3. అడ్డుపల: చూ, వల. 1; 4. తీర

స్మరిణి. గండవడము: చూ, వస్త్రము;

5. తట్టి: చూ, వేటతెర; బ. 6: చూ,

పరంపర. భార. సభా. 1, ఆ. 228; 7. అడ్డ

పాలు: చూ, వ్యవధానము. 3; వా. 8. నాట

కాదులయందు క్రిందకును మీదకును లా

గడుచిత్యసర్వములుగల(నీను) అడ్డువస్త్రము;

9. తోలుబొమ్మలులోనగు ఆటలయందు బొ

మ్మలనాడించుట కనువుగగట్టిన తెల్లని

బట్ట.

తెరగ. దే. వి. రూ. తెఱగ. 1. రీతి: చూ,

విధము. 1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెరచాచ. ద్వ. వి. డమాను, ఓడకొయ్యకు

గట్టు తంతుపటము: చూ, చాచ. 2. (చూ,

వస్త్రము.)

తెర తెర. వై. వి. (ఓడువకసాగునది) కాలవ,

(పరంపర): చూ, వెల్లి. 4; వా. 2. పరం

పర. “వాఁడొడ్డు తెర తెరగా నెచ్చుచున్నది.”

తెరనాటకపుజేంగాలు. మి. వి. బ: చూ, బొమ్మ

లాటనాండుర్.

తెరపి. దే. వి: చూ, తెర. 7.

తెరయ్యాగ. దే. వి. తూనీగ. ఆం, భా. ద్వ.

65: చూ, మక్షిక.

తెరల. దే. వి. కబళము: చూ, సాపాటు.

తెరలచాటు. దే. అ. కి (తెరలన్ + పాటు)

తోలగ: చూ, విరియు. (స్వార్థమునపాటు.)

తెరలిక. దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెరలు. దే. వి. 1. రూ-తెరతెర-తెరు. పరం
పర. పాండు. 1, ఆ. 184: చూ, వెల్లి. 4;
ఆ. కి. 2. తొలగ: చూ, విరియు. 5;
3. బయలుదేలు. జై. 3, ఆ. 57; చూ,
నెప్పు. 3; 4. కలగ. భాగ. కర్ణ. 3, ఆ. 52;
లక్ష్మీ. 3, ఆ. 38: చూ, సంక్షోభించు;
5. చేచ్చు. ఆం, భా. త్క. 87: చూ, మర
ణించు: 8. నీళ్ళలోనగుపవి కాగి నలనల
పొంగ: రూ-తెరు.

తెరలుచే. దే. పే. తెరలజేయు. రూ-తెరలుచ్చు.
భార. దో. 4, ఆ. 147.

తెరలుచ్చు. దే. పే.—వై.—

తెరలుడు. దే. వి: చూ, పర్యాయము.

తెరప. దే. వి. రూ-తెలుపు. ఆడుది: చూ, (ప్రీ).
తెరవాలు. ద్వ. ఆ. కి. (తెర + పాలు) జడ్డు
దేటి తెరగట్టు (తెర=అల్ప).

తెరవు. దే. వి. (రూ-తెలగు-తెరుకువ-తెరువు-
తెరువు-తెలుపు) దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెరవేట. ద్వ. వి. తెరయెత్తి ఆడెడువేట:
చూ, వేట. 3.

తెరవేటకాడు: ద్వ. వి. తెరయెత్తి వేటా
డెడువేటకాడు. స్వా. 4, ఆ. 40: చూ,
వేటకాడు.

తెరుకువ. దే. వి. దారి: చూ, రూ-తెరవు.

తెరువునుజపు. దే. వి. రూ-తెలుపునుజపు. ఆప
స్మారము: చూ, విస్మృతి.

తెరువరి. దే. వి. (తెరువు + అరి) దారినడచే
నాడు: చూ, పొంగుడు.

తెరువాటిండు. దే. వి. (తెరువాటు + ఈండు)
రూ-తెరువాటుకాడు. దారిదొంగ: చూ,
మగ్గిచ్చు. 1.

తెరువాటు. దే. వి. (తెరువు + అటు) (దొం
గలు) దారికొట్టుట, అభిగ్రహణము: చూ,
మగ్గిచ్చి.

తెరువాటుకాడు. దే. వి. చూ, రూ-తెరు
వాటిండు.

తెరువు. దే. వి. దారి. ఉ. హ. 6, ఆ. 28:
చూ, రూ-తెవు.

తెరు: చూ, రూ-తెరులు.

తెరువు. దే. వి: చూ, రూ-తెరువు.

తెలు. దే. వి. రూ-తెలు. 1. అగ్ని: చూ, పగ్ని.
1; 2. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3;
వి. 3. తెలుపయినది.

తెలుగ. దే. వి. 1. రూ-తెలగు. రీతి. అచ్చ.
యు, కాం. 37: చూ, విధము. 1; 2. చే
క్కవ. భార. ఆర. 7, ఆ. 158: చూ,
సొందర్యము; 3. సంధి. భార. ఉద్యో.
3, ఆ. 282: చూ, సాప్తపదీనము.

తెలుగునడు. ద్వ. ఆ. కి. (తెలుగు + నడు)
1. సంధియగు, మడినడు. భార. ఉద్యో.
1, ఆ. 21: చూ, సంధించు; పే. 2. తె
లుగుపడచు.

తెలుకువ. దే. వి. 1. తెలివి. భాగ. 1, స్కం.
93: చూ, బుద్ధి; 2. ఉపాయము. స్వా. 2,
ఆ. 20: చూ, వెరవు.

తెలుకొను. దే. ఆ. కి. (తెలు + కొను)
బయలునెడలు: తెలులు.

తెలుగంటి. దే. వి. (బ. తెలుగంటులు) (తెలు +
కన్ను) 1. అనిమిషుడు. ఉ. రా. 4. ఆ.
349: చూ, వేలుపు; 2. అనిమిష (ప్రీ):
చూ, వేలుపులు. 2; 3. చేప, అనిమిషము:
చూ, మచ్చము. 1.

తెలుగంటిబోనము తెచ్చినలావరి. ద్వ. వి. గరు
త్మంతుడు. వేం. ఆం. 18: చూ, హరివా
హనుడు.

తెలుగంటిమార్గము. దే. వి. కల్పవృక్షము. సాం.
దే. 1: చూ, వేలుపుకెట్టు.

తెలుగంటియన్నులు. దే. వి. బ: చూ, అచ్చే
రలు.

తెలుగంటి-తేడు. దే. వి. ఇందుగడు: చూ, వేలుపుతేడు.

తెలుచే. దే. స. కి. తెలుపించేయు.

తెలుచేట. దే. వి: తెలుప. (సం. ప.)— ఉద్ధాటనము.

తెలునోటిమెకము. ద్వ. వి. (తెలునోరు + మెకము): చూ, సింహము.

తెలుప. దే. వి. 1: చూ, తెలుచేట; 2. ఓర్పు: చూ, కాంతము. 1; 3. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; విణ. 4. మఱుగులేనిది: చూ, తెలుపి. 3. వా. 5. సుఖము: తెలుపి.

తెలుపి. దే. వి. 1. అవకాశము. భా. ఆర. 6, ఆ. 350: చూ, సందు. 6; 2. తలపైబరువుదిగిపోవుట; విణ. 3. మఱుగులేనిది: తెలుప-రూ-తెటిపి. (సం. ప.)— అవకాశము; వా. 4. భారీ; 5: చూ, తెలుప. 5.

తెలుపుమఱపు. ద్వ. వి. 1. (చిత్తస్పృహయు తప్పినప్పుడు కలుగు) మఱపు: చూ, రూ-తెరుపుమఱపు; 2. అకటవికటము: చూ, వ్యత్యయము.

తెలుమొగము మెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలులు. దే. అ. కి. 1. (వాసన) బయలు వెడలు: చూ, తెలుకొను; 2: చూ, మరణించు. సాం. మా. 38.

తెలున. దే. వి. (తెలు + వా.) ఆడుది. భా. ఆర. 4, ఆ. 235: చూ, రూ-తెరన.

తెలువామెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలువు. దే. అ. కి. 1. దారి: చూ, రూ-తెరవు. 2. రూ-తెలుగు. రీతి. అచ్చే. అ, కాం. 22: చూ, విధము. 1.

తెలువుగాపరి. ద్వ. వి. కోల్పులి. సాం. తిర్గ. 1: చూ, కార్దూలము.

తెటిపి. దే. వి. రూ-తెలుప-తెలుపి-తెరపి. 1. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 2. ఆరతి: చూ,

విగామము; విణ. 3: చూ, తెలుపి. 3.

తెలుకున. దే. వి. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

తెల్లు. దే. విణ. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, తెలు. 2.

తెల. నై. విణ. = గవళ. రూ-తెల్ల. (ఆమే)డితమందు తెలతెల) శుక్లవర్ణము. పంచ. నా. 5, ఆ. 19: చూ, వర్ణము. 6.

తెలకపిండి. నై. వి. = తిలకిష్టుము: చూ, రూ-తెలికపిండి.

తెలకలు. నై. వి. బ. = తిల: చూ, నువ్వులు.

తెలకవాడు. నై. వి. = తిలహుతుక: చూ, తెలుకులవాడు.

తెలగ. నై. వి. = తిలింగ. రూ-తెలగా. 1. తిలింగదేశ శూద్రుడు, నాలనకొలమువాడు: చూ, శూద్రుడు; 2. తిలింగదేశమునందలి యొకానొక శూద్రజాతి: చూ, శూద్రుడు; బ. 3. ఆజాతివారు (వృత్తియందు కీర్ణమునకు హాస్యము. ఉదా. — తెలగ(గా) బలిశెలు. (బ. తెలగలు- తెలగాలు)

తెలగాణ్యబాహులు. పా. కృష్ణయజుర్వేదమును, ఋగ్వేదమును కలరు. వీరు క్రమముగా ఆపస్తంబ ఆశ్వలాయన కాత్యాయన సూత్రముల ననుష్ఠించువారు. వీరిలో దుంప తెలగాణ్యమని, చేటి తెలగాణ్యమని ద్వివిధము. వీరిలో గ్రామపాచకారి (పురోహిత) పృథ్వివలన జీంచువారు కొంతకాలమువఱకు నింద్యముగఁ జూడఁబడిరి: చూ, బాహులు.

తెలుచే. దే. స. కి. చూ, రూ-తెలుచే. (ఇది నెలచే క్రియ వంటిదిగా నుండవచ్చును.)

తెలతెలబోవు. ద్వ. అ. కి. (తెలతెల + పోవు): చూ, నెల్లెలఁబాటు.

తెలతెలవాటు. ద్వ. అ. కి. 1. — పై. — అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్ల తెల్లవాటు: చూ, వేవు.

తెలతెలవాటు. ద్వ. అ. కి. (తెలతెల + పాటు) 1. — పై. — అచ్చ. బాల, కాం.

79. 2. తెల్లగా తెల్లవాటు: చూ, వేపు.

తెలనాకు. ద్వ. వి. తెల్లనినన్న పుతములపాకు, రూ - తెల్లనాకు. కళా. 2, ఆ. 17.

తెలవాటు. ద్వ. అ. కి. రూ - తెల్లవాటు. 1. ఉదయమగు: చూ, వేపు; 2. తెల్లనగు: చూ, నెల్లబాటు.

తెలి. వై. వి. 1. = ధవళ. తెల్లనిది. “తెలి నవ్వు”: చూ, వర్ణము. 6; 2. నిగ్గులము, తేట, నిచ్చేలుము: చూ, నిర్మల్యము; 3. కం చేము. రూ - తెలి: చూ, పాత్రము. 6; 4. పశ్యన్ముతము: చూ, హవిస్సు. 1.

తెలికపిండి. వై. వి. రూ - తెలికపిండి, గానుక పిండి. (సం. ప): — తిలపిప్రేము, పిఱ్ఱాకము.

తెలికలు. వై. వి. బ. = తిలక. నువు - రూ - నువ్వు, నూగు - రూ - నూపు. బొట్టుగు - రూ - బొట్టువు (ప్రత్తియందు ఏకవచనాంతము. తెలిక పిండి మొ): చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు. వై. వి. = తిలకూతుక: చూ, రూ - తెలుకులవాడు.

తెలికాకి. వై. వి. ధూంత్తుము: చూ, వాయు సము. 1.

తెలిగ. వై. వి. = స్థాలికా. కరిచేము: చూ, పాత్రము. 8.

తెలిగంటి. ద్వ. వి. (తెలి + కన్ను) ధవళాక్షి, అడుది. ఉ, రా. 2, ఆ. 137: చూ, (స్త్రీ).

తెలిగాము. వై. వి. = ధవళగిహ. శుక్రగిడు: చూ, రాహువు. 2.

తెలిగిబ్బ. ద్వ. వి. ఈశవృషభము. అం, భా. ప. 54: చూ, వృషభము. 1.

తెలిగాను. ద్వ. అ. కి. (తెలి + కొను) పగ్గూను చేయించే.

తెలిదమ్మ. వై. వి. (తెలి + తమ్మ) (రూ - తెల్ల దమ్మ - నెలిదమ్మ - వెల్లదమ్మ) పుండరీకము: చూ, పద్మము. 1.

తెలిదమ్మకంటి. ద్వ. వి. (తెలిదమ్మ + కన్ను) పుండరీకాక్షుడు: చూ, కన్యపు. 1.

తెలిదీవిమన్నుడు. ద్వ. వి. — పై. — తెలిదమ్మకరి. ద్వ. వి. ఎరచిల్లపులుగు (ఒకా నొకచేచ అని కొందఱు). చూ, మత్స్యము. 1.

తెలిపక్కము. వై. వి. = ధవళపక్షము. రూ - తొలుపక్కము. శుక్లపక్షము: చూ, పక్షము. 1.

తెలిపిట్ట. వై. వి. = ధవళపిత్తన్. శ్వేతగరుత్తు: చూ, హంస. (ఇట్లు తెలిపులుగు)

తెలిపెడువాడు. వా. వి: చూ, తెవేదకుడు.

తెలిమెకము. వై. వి. = ధవళమృగ: చూ, సింహము.

తెలిమొదపు. ద్వ. వి. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.

తెలిమోముపక్కి. వై. వి. = ధవళముఖపక్షి. గరుత్మంతుడు: చూ, హరిహాహుడు.

తెలియ. వై. వి. = స్థాలికా: చూ, రూ - తెలి.

తెలియమి. వా. వి. అపగిసిద్ధి: చూ, రహస్యము.

తెలియు. దే. అ. కి. 1. ఎఱకపడు. భార.

ఉన్యో. 2, ఆ. 102: చూ, విదితమగు;

2. తేటపడు. తై. 8, ఆ. 63: చూ, విశదమగు;

3. మేలుకొను: చూ, తెచ్చే. 2; 4. పగిన

న్నతనందు. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 102:

చూ, వెలయు; స. కి. 5: ఎర్ల - రూ -

ఎఱుగు, కను, కనుగొను - రూ - కన్గొను.

తెలియేటు. ద్వ. వి. ఆకాశగంగ: చూ, నది.

తెలివరి. వా. వి: చూ, విద్వాంసుడు.

తెలివాక. ద్వ. వి: చూ, తెలియేటు. సాంబ.

దే. 18.

తెలివి. దే. వి. 1. పగినన్నత, తేట, తేటు.

భార. ఉగ్రో. 3, ఆ. 283: చూ, కుద్ధము. 3; 2. పృకాశము, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. రూ- తెలివిడి, వివేకము. భార. ఉగ్రో. 2, ఆ. 213: చూ, బుద్ధి; 4. తెలుపు. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వర్ణము. 6; 5. దేహాత్మాది భేదజ్ఞానము: చూ, బుద్ధి(ఇందరి 3 వ అర్థము చూడుము); 6. తెలివి. భార. ఉగ్రో. 2, ఆ. 375: చూ, వికాసము; 7. (నీళ్ళు) తేలుట. స్వా. 3, ఆ. 23.

తెలివికత్తె. ద్వ. విణ. పాఞ్జు, వివేకముగలది (ఆడుది): చూ, (స్త్రీ).

తెలివికాడు. దే. విణ. రూ- తెల్వికాడు. 1. పాఞ్జు: చూ, విద్వాంసుడు; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

తెలివిడి. దే. వి. 1. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 2. దృష్టాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1; 3. తెలియఁజేయుట.

తెలివితేలు. జా. నిగృలమైనబుద్ధి. “నీ తెలివి తేలుచుంచినా.” “వాడు తెలివి తేలుచు గలవాడు.”

తెలివిలేనితనము. వా. వి: చూ, నుటపు. 2.

తెలివిలేనివాడు. వా. వి: చూ, మూఢుడు.

తెలివైదు. ద్వ. వి: చూ, మన్యుడు. వేం. ఆం. 8.

తెలివేల్పు. వా. వి: చూ, శివుడు. ఆం. వదా. సుర. 10.

తెలుకులవాడు. నై. వి. = తిలఘాతక: రూ- తెలకవాడు - తెలుకులి గాండ్రవాడు. (సం. ప.)—తిలఘాతకుడు.

తెలుగు. తెలుగు. నై. వి. = తిర్లింగు: చూ, రూ- తెనుగు.

తెలుగువాడు. ద్వ. వి: రూ- తెల్లువాడు. తెనుగువాడు- తెన్లువాడు. (సం. ప.)—అంధుడు.

తెలుకులి. వా. నై. వి.=చూ, తెలుకులవాడు, తెలుచే. దే. స. కిర్. రూ- తెలుచే-తెల్పు.

1. మొక్కు. రాఘ. 1, ఆ. 5: చూ, నమస్కరించు; 2. తేర్పు: చూ, తెలుపు. 9. భార. విరా. 4, ఆ. 227; 3. ప్రార్థించు. కళా. 6, ఆ. 288: చూ, వేడికొను.

తెలుపాటు. ద్వ. అ. కిర్. (తెలుపు+అటు) (రూ- తెలుపువాటు- తెల్లవాటు- తెలవాటు- తెల్వాటు.) 1. తెల్లనగు: చూ, వెల్లబాటు; 2. ఉధయసుగు: చూ, వేపు.

తెలుపు. దే. వి. 1. ఊటలు: చూ, విశ్రాంతి. 2; నై. వి. 2. = పసళ్. (రూ- తెల్ల- తెల్లన- తెలి- తెల్ల.) ధావశ్యము: చూ, వర్ణము. 6; 3. మిక్కిలిగరగర: చూ, పరిశుద్ధి; 4. మేహ రోగము: చూ, రోగము. 1; విణ. 5. తెల్ల నిది: చూ, వర్ణము. 6; అం. 6. పంచరంగులలో నొకటి: చూ, రంగులు; పేర్. 7. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు; 8. మేలుకొలుపు. భార. ఆర. 7, ఆ. 252: చూ, కుష్ణోదయము; 9. తేర్పు: చూ, తెలుచే. 2; 10. తెలియఁజేయు.

తెలుపుడు. దే. వి. ఎటుక. రూ- తెల్పుడు: చూ, నూచకము.

తెలుపుడునేయు. ద్వ. స. కిర్. (తెలుపుడు + చేయు) ఎఱిగించు: చూ, నూచించు. (రూ- తెల్పుడునేయు)

తెలుపువాటు. ద్వ. అ. కిర్. (తెలుపు+వాటు). తెలుపాటు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 131: చూ, వెల్లబాటు.

తెలి. వై. వి.=స్థానికా. స్థానిక. భోజనపాత్రము, కంచము. రూ- తెలియ: చూ, పాత్రము. 8.

తెల్లువాడు. వా. వి: చూ, రూ- తెలుగువాడు.

తెల్పు. దే. స. కిర్: చూ, రూ- తెల్పుచే. తెల్పుడు. దే. వి: చూ, రూ- తెల్పుపుడు.

తెల్పుడునేయు. ద్వ. స. కిరి: చూ, రూ-తెలు
పుడునేయు.

తెల్ల. నై. వి. 1. = ధవళ. రూ-తెల. తెల్లనై
నది: చూ, పర్ణము. 6; 2. రూ-తెల్లమి-
తెల్లము, తేట-రూ-తేటతెల్ల: చూ, పృష్ఠము.

తెల్లఉల్లి. వా. వి: చూ, వెల్లల్లి.*

తెల్లకణములు. వా. వి. రక్తమునందు లేడకా
నులవలె నుండెడుకణములు. (ఇవిపొరొకా
ధారమైనవి.) (వైట్ కార్పస్కెల్.)

తెల్లకలిగొట్టు. ద్వ. వి. కామపాటలి*: చూ,
సాలి. 2.

తెల్లకలువ. నై. వి. = ధవళకైరవ. రూ-తెల్లకల్ప.
కైరవము*. ఆం. భా. పృ. 164: చూ,
పద్మము. 1.

తెల్లకల్ప. నై. వి. = పై.

తెల్లకాకి. నై. వి: చూ, రూ-తెలికాకి.

తెల్లకొక్కెర. నై. వి. బలాక: చూ, బకము.

తెల్లగగ్గెర. ద్వ. వి. అర్జకము*: చూ, పర్ణానము.

తెల్లగడ్డ. నై. వి: చూ, వెల్లల్లి*.

తెల్లగన్నేరు. ద్వ. వి: చూ, హయమారకము*.

తెల్లగఱిక. ద్వ. పి. శతపీఠ్య*: చూ, తృణము. 1.

తెల్లగలిజేరు. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేతువు* (ఆవు
పాలతో ఉడికించినశుద్ధి. మాతృమూలీ
జేయును.)

తెల్లగలువ. నై. వి: చూ, రూ-తెల్లకలువ*.

తెల్లగిదియ. నై. వి: చూ, శిశిపవత్ర*.

తెల్లగిసె. నై. వి: చూ, శుకనానము. 1.

తెల్లగుబ్బలి. ద్వ. వి. కైలాసపర్వతము. నేం.
ఆం. 77: చూ, పర్వతము.

తెల్లగురిగింజె. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి*.

తెల్లగురిజె. నై. వి. = పై.

తెల్లగొరంట. నై. వి. నైరేయకము*: చూ,
మహానామ.

తెల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్డు:

చూ, ధాన్యము. [చూ, తృణము. 1.

తెల్లచెఱకు. ద్వ. వి. తేజనకము*: చూ, హరిత. 1.

తెల్లచెఱకుపండు. బా. అతిమధురిమ కైకల్పన:
జేసినవస్తువు. ఉదా. — “కుందనము కమ్మ
పలపుం, జెందినచేదమునఁ దెల్లచెఱకునఁ
బండై, సుందరియగు నక్కన్నియ, యందెలఁ
బ్రాయంబువిడువ నాయిరమయెన్.” (కవి
కర్ణరసాయనము.)

తెల్లజేనను. నై. వి. రూ-తెల్లజేనుము. వృత్త
పరి*: చూ, శణము.

తెల్లజేనుము. నై. వి. = పై.

తెల్లజీలకఱ్ఱ. నై. వి. శ్వేతజీలకఱ్ఱము*: చూ,
సుషవి. 2. [ణము.

తెల్లజిల్లేడు. ద్వ. వి. అల్మరము*: చూ, వికీర

తెల్లడాలుమెము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెల్లతగరము. నై. వి. ఖరకము: చూ, లోహము. 1.

తెల్లకుమ్మ. ద్వ. వి. సోమపల్మము*: చూ,
పిట్టదిరము.

తెల్లతెగడ. నై. వి. తిప్పత*: చూ, సర్వాను
భూతి. [హయము.

తెల్లతేజ. ద్వ. వి. ఉచ్చైశ్రవము: చూ,

తెల్లతొగ్గసి. నై. వి. కటుపత్రము*: చూ,
హరిప్రియ.

తెల్లదనము. నై. వి. తెల్లన: చూ, వర్ణము. 6.

తెల్లదమ్మ. నై. వి: చూ, రూ-తెలిదమ్మ.

తెల్లదామర. నై. వి. = పై.

తెల్లదింపెన. ద్వ. వి. అశ్వఖరము*: చూ,
దింపెన. [చూ, లంక. 1.

తెల్లదీవి. నై. వి. = ధవళదీవు. శ్వేతదీవుపము*

తెల్లన. నై. వి. = ధవళ. 1. శుక్లపర్ణము: చూ,
పర్ణము. 6; వి. 2. తెల్లనిది. ఆవు, బాల,
కాం. 5: చూ, పర్ణము. 6.

తెల్లనాకు. ద్వ. వి. (తెల్లని + ఆకు): చూ, రూ-
తెలనాకు (తెల్లన=తెల్లదాసు)

తెల్లనార. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

తెల్లనివొర. ద్వ. వి. 1: చూ, శివుడు. విజ.
1, ఆ. 116; 2: చూ, బలరాముడు.

తెల్లనిపిట్ట. వై. వి: చూ, హంస. సాంబ. తిర్య. 7.

తెల్లనిబట్ట. వా. వి. శ్వేతవస్త్రము: చూ,
వస్త్రము.

తెల్లనిమయిదంట. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.

తెల్లనీరుల్లి. వా. వి. తెల్లనీరుల్లిగడ్డ: చూ,
పలాండువు.

తెల్లనేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. విదారి*: చూ,
భూమికర్కారువు. [వాతంగిని.

తెల్లపులుగుడు. ద్వ. వి. శ్వేతవాతంగిని*: చూ,

తెల్లపుటము. ద్వ. వి. కుష్టుము, శ్విత్రము: చూ,
మండలము. 3.

తెల్లబల్లి. వా. వి. తెలుపురంగులబల్లి: చూ,
బల్లి. [ధాన్యము.

తెల్లబుడమలు. ద్వ. వి. ఒకరకమువడ్లు: చూ,

తెల్లమి. వై. విగ. రూ-తెల్లము: చూ, స్వప్తము.

తెల్లము. వై. విగ. —వై—

తెల్లములక. ద్వ. వి. శ్వేతబృహతి* (ములక
అనునది కప్పములక, తెల్లములక, పెద్దముల
క అని తిరివిధము.): చూ, హింగులి.

తెల్లమొదవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెలిమొదవు.

తెల్లమగ్గిను. ద్వ. వి. కల్పవృక్షము: చూ, వే
లుపురకెట్టు.

తెల్లయిలుగుడు. ద్వ. వి. శ్వేతపత్రము *:
చూ, శింశుప.

తెల్లయ్యపి. ద్వ. వి. మాక్తికఫల *: చూ,
లవణి.

తెల్లయ్యరగ పిల్లవేళ్ళది. ద్వ. వి. కోడిడేగ:.
చూ, పుంజో.

తెల్లయ్యనుగు. వై. వి. (తెల్ల + ఏనుగు) విరా
వతము: చూ, హస్తి.

తెల్లల్పాద్దుగు. వై. వి. జీర్ణవృంతము *: చూ,
లోద్దుగు.

తెల్లవట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము *: చూ,
వట్టివేరు.

తెల్లవన. వై. వి. హైమవతి *: చూ, విష.

తెల్లవాఁకుడు. వై. వి. శ్వేతకంటకారిక *:
చూ, వాఁకుడు.

తెల్లవాఱగ. ద్వ. వి. రూ-తెల్లవాఱి-తెల్లవా
ఱుగడ: చూ, వేగుజాము.

తెల్లవాఱి. ద్వ. వి. —వై.—

తెల్లవాఱు. ద్వ. ఆ. కి. (తెల్ల + పాఱు).

1. ఉదయమగు: చూ, రూ-తెలవాఱు. 1;

2. తెల్లనగు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112: చూ,
రూ-తెలవాఱు. 2; 3: చూ, తెల్లగిలబడు.

“ వాని పని తెల్లవాఱెను.”

తెల్లవాఱుగడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లవాఱగ.

తెల్లవాలు. ద్వ. వి. రూ-తెల్లాపలు. వెట్టియావా
లు, సిద్ధాధము: చూ, సర్పపము.

తెల్లవావిలి. ద్వ. వి. శ్వేతసురస, పుల్లవావిలి,
బండెడ *: చూ, పావిలి.

తెల్లవెంపలి. ద్వ. వి. శ్వేతపుంఖము. *: చూ,
వెంపలి. [చూ, కారిబ.

తెల్లసుగంధిపాల. మి. వి. ఉత్పల కారిబ*:

తెల్లాపలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తెల్లవాలు.

తెల్లి. వై. వి. = ధవళ. తెల్లదనము: చూ, వర్ణ
ము. 6.

తెల్లికాఁడు. దే. వి: చూ, రూ-తెలివిక్కా

తెవ. దే. వి. రూ-తెగ. గుంపు. అచ్చ.

కాం. 189: చూ, సమావాము.

తెవడు. దే. స. కి: చూ, రూ-తెగడ

తెవులు. దే. వి. చూ, రూ-తెగులు.

తెవులుగొంటు. దే. విణ: చూ, రూ-తెగులు
గొంటు-తెవులుగొంటు. భార. విరా. 1, ఆ.
101.

తెవులుగొను. దే. అ. కి. రూ-తెగులుగొను,
తెగులుపడు-రూ-తెవులుపడు: చూ, రోగ
పడు.

తెవులుపడు. దే. అ. కి. (తెవులు + పడు
—పై—కాశీ. 4, ఆ. 60. (టు.

తెవులుగొంటు. దే. విణ: చూ, రూ-తెవులుగొం
తెన్నబాటు. వా. అ. కి. వెన్నెలబాటు.
“నీతెలివి తెన్నబాటుచున్నది; (ఇట్లు తెన్న
బడు-తెన్నబడుఅనియు ఉత్తరస్కంధం
లో వాడుక.)

తే

తే. వా. కి. తీసికొనిరమ్ము: తెమ్ము.
(చూ, తెచ్చు)

తేను. దే. వి: చూ, రూ-తేను. *

తేను. దే. వి. 1. దైగ్యము: చూ, పైర్యము.
1; 2. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 3. భయము. భార.
దో. 2, ఆ. 19: చూ, వెఱపు; 4. నిలు
కడ: చూ, పాడు.

తేజెట్టు. దే. వి. 1. తెంకాయ*: చూ, నారి
కేళము; వా. వి. 2. తేయాకుచెట్టు.

తేటగీతము. తేటగీతి. పా. ఉపజాతులలో
నొకటి. నాలుగుపాదములు సరియైనవే. ఒ
క్కింకొకపాదమున ఒక సూర్యగణము రెండిం
ద్రగణములు మఱిరెండు సూర్యగణములు
గలిగి నాలుగవ గణాద్యక్షురము యతిగాగల
పద్యము. (గీతి-గీతము-ఎత్తుగీతి.) “ఉదా.
రామ, నామింద, నీకింతప్రేమ, రాదె.”
చూ, వృత్తము. 1.

తేటి. దే. వి. తుమ్మెద: చూ, భగమురము.

తేటితెగదణి. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

తేటియల్లవాడు. దే. వి. —పై—

తేటియల్లెవింటిదార. దే. వి. —పై. —. ఆం,
భా. ప. 45.

తేడు. దే. అ. కి. 1. తెండు: చూ, శయనించు;
వా. 2. తీసికొనిరాడు. (వృత్తి.)

తేగ. దే. వి. తాటిమొలక. కెంగట-చూ-గెం
గెట. (సం. ప). —అశోకీ. (దీనిని కా
ల్చుకొని తిందురు. విరోచనకారి.)

తేగడ. దే. విణ. 1. తేసినది (నాణెము): చూ,
లోహము. 1; 2. వృద్ధి: చూ, వారకము.

తేగము. వై. వి=త్యాగము: చూ, విశరణము.

తేగాకత్తి. ద్వ. వి. చురకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.
తేజపదము. ఆం. అస్త్రములు ఏబదిమూఁ
డింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తేజఃఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కంట
వృక్షము.

తేజనకము. సం. వి. ఆ. పుం. కాకివెదురు (ఇదె
త్తెల్లచెఱకు అని శ. ర) *: చూ, హరిత. 1.
(చూ, తృణము. 1.)

తేజనము. సం. వి. ఆ. పుం. వెదురు *: చూ,
వేణువు. [స. 1.

తేజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాంగ*: చూ,

తేజము. సం. వి. న. న.=తేజో. రూ-తేజస్సు.

1. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1;

2. కోశబలమువలన కలిగిన తేజస్సు: చూ,

ప్రభావము; 3. పరాక్రమము, శౌ

ర్యము: చూ, శక్తి. 1; 4. ఇంద్రియము:

చూ, రేతస్సు. 1; ఆం. 5. ద్రవములు తొ

మ్మిడింటిలో నొకటి: చూ, ద్రవములు;

6. మూర్తులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ,

మూర్తులు; 7. గుణములు ఆఠింటిలో నొక

టి: చూ, గుణములు; 8. భూతములు ఆఠిం

టిలో నొకటి: చూ, భూతములు.

తేజస్వి మిరన్యాయము. పా. వెలుగున్నచోటఁ జీకటి యుండదను నీతి.

తేజస్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) తేజస్సుగల వాఁడు.

తేజస్విత (పరాక్రమ). అం. నాయకగుణముల లో నొకటి: చూ, నాయకగుణములు.

తేజస్సు: చూ, రూ-తేజము.

తేజ. దే. వి. రూ-తేజీ. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. పూజ్యశ్రవము: చూ, హయము. (ఇదె ఊన్నతవాజి.)

తేజతము. సం. విణ. వాడి చేయబడినది, శాతము: చూ, శతము. 1.

తేజీ. దే. వి: చూ, రూ-తేజి.

తేజోవకర్షణము. అం. అస్త్రములు ఏలబడి మూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తేజోపరి. అం. దిక్పాలపట్టణములు ఎనిమిదింటి లో నొకటి: చూ, దిక్పాలపట్టణములు.

తేజరిలు. వై. అ. క్రి.=తేజః.రూ-తేజరిల్లు: చూ, పరీకాశించే. 1.

తేజరిల్లు. వై. అ. క్రి. —వై—

తేజో. వై. వి.=తేజః. 1. పరీకాశము, కాంతి.

అచ్చ. బాల, కాం. 28: చూ, వెలుతురు. 1;

2. శోశబలము వలన కలిగిన తేజము, ప్రతాపము. అచ్చ. బాల, కాం. 43: చూ, పరీభావము. 1; 3: చూ, తేజము. 2.

తేట. దే. వి. 1. పరీనన్నత: చూ, శుద్ధము. 3;

2. నైర్మల్యము: చూ, నిర్మల్యము; 3. తేజీననుజ్జగ లోనగునది; విణ. 4. నిర్మలము.

“నీళ్లుమిక్కిలి తేటగా నున్నవి.”: చూ, నిర్మల్యము; 5. పరీనన్నము. “తెలివి తేటలు” “ఇప్పుడు వీనిమొగము తేటగా నున్నది.”: చూ, శుద్ధము. 3; 6. విశదము.

“నీవు తేటగా మాటాడుము.”: చూ, స్పష్టము.

తేటతెల్ల. ద్వ. విణ. 1. మిక్కిలి స్పష్టము:

చూ, స్పష్టము; 2. వెల్లడి, విశదము. హరి

శ్చ. 4, ఆ. 33: చూ, స్పష్టము.

తేటపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, విశదమగు. వసు. 2, ఆ. 75.

తేటిక. దే. వి. తెప్ప: చూ, హోదము

తేడా. వా. వి. 1. శేదము. “ఏనుఁగునకును

దోమకును ఎంత తేడాకలదో నీకునునాకును

అంత తేడాకలదు.” వా. వి. 2. వెచ్చ.

తేడామాట. వా. వి: చూ, మాటతేడా.

తేణుపు. దే. వి. రూ-తేపు-తేస్సు: చూ,

రూ-తేనుపు.

తేది. వై. వి.=తిథి. 1. (సౌరహసమునందు)

దివి, దినము: చూ, రోజు; 2. ఇంగ్లీషు

తారీఖు. (డేట్)

తేనియ. దే. వి. రూ-తేనె: చూ, మధువు. 5.

తేనియలిండి. దే. వి. రూ-తేనెలిండి. తుమ్మెద,

మధువము: చూ, భ్రమరము.

తేనీగ. దే. వి: చూ, రూ-తేనెటిగ. ఆం,

భా. ద్వి. 95.

తేనీరు. వా. వి. తేయాకువేసికాంచినకషాయము.

(టి, టివాటర్)

తేనె. దే. వి. 1: చూ, రూ-తేనియ(పుట్టతేనె,

పెరతేనె లోనగు రకములుకలవు); అం.

2. పంచామృతములలో నొకటి: చూ, ఆమృ

తములు; 3. ఆర్ఘ్యములు ఎనిమిదింటిలో

నొకటి: చూ, ఆర్ఘ్యములు.

తేనెగద్ద. ద్వ. వి. ఒకరకముగిద్ద: చూ, హరి

వాహనుఁడు.

తేనెగాజో. దే. వి. కాచవలయుచు తేమము: చూ,

భూషణము. 2.

తేనెటిగ. దే. వి (తేనె + టిగ) సరకు

చూ, మధుమక్షిక.

తేనెలిండి. దే. వి: చూ, రూ-తేనియలిండి.

తేనెతుట్ట. దే. వి: చూ, మధువబలము.

తేనెతెర. దే. వి. చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతోన. దే. వి. నూ-తేనెతోన. 1. ఒకరకము

తియ్యనిభక్త్యము: చూ, భక్త్యము; వా.

2: చూ, తేనెతుట్ట.

తేనెతోన. — పై. —

తేనెదానిమ్మ. ద్వ. వి. తియ్యదానిమ్మ*: చూ, దానిమ్మ.

తేనెపటికడెల్లము. ద్వ. వి. చిన్నిపూవుతేనె: చూ, డెల్లము. 1.

తేనెపట్టు: చూ, తేనెతోన.

తేనెపూసికత్తి. జా. పైకినెమ్మదిగాఁ గాన్నిం చుచు లోనఁగొల్పముగలవాఁడు. “తేనె పూసికత్తి” ధాత్రినురుండు.” (పాండురంగ మాహాత్మ్యము.)

తేనెమామిడి. దే. వి. తియ్యమామిడి*: చూ, మామిడి.

తేనెమాను. దే. వి. చూ, తేనెముప్పి. 3.*.

తేనెయరటి. దే. వి. (తేనె + అరటి) బూడి దెవ్వ పుపండ్లుగలనల్లిని అరటి*: చూ, రంభ. 2.

తేనెలుట్టిపడుట. జా. మధురములుగనుండుట, అనందించుచే తియ్యనిలాలాజలము ఊటుట. “పలుకులదేనెలుట్టిపడఁబల్క-పు నేడిది యేమి.” (పారిజాతాపహరణము)

తేనెసారాయి. ద్వ. వి. తేనెతోఁజేసినమద్యము: చూ, సుర. 2.

తేప. దే. వి. 1. తడవ: చూ, నెండియు; 2. రూ-తెప్ప. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 180: చూ, హోడము.

తేపిక. దే. వి. చూ, రూ-తేప. 2. ఆం, భా. పృ. 157.

తేను. నై. వి.=తేను: 1. రూ-తెమ్మ: చూ, స్తేమము; విణ. 2. తడిసినది: చూ, స్తేమము.

తేనుగిల్లు. నై. అ. కి. చెమ్మగిల్లు: చూ, పద నుకొను.

తేనునము. సం. వి. అ. న. 1.=తెమ్మ. తడి యాట: చూ, స్తేమము; 2.=తిమ్మనము, మజ్జిగపులుసు: చూ, మజ్జిగ.

తేనుము. సం. వి. అ. పుం.=తెమ్మ. చెమ్మ: చూ, స్తేమము.

తేనునము. దే. వి. చూ, పడ్డి.

తేమాను. దే. వి. 1. కొబ్బరి*: చూ, నారికే శము; వా. 2. తేయానుచెట్టు.

తేయాకు. వా. వి. (తే + ఆకు) తే అను ఒకా నొక చెట్టుఆకు. (తే. ఆస్వదేశ్యము)

తేయు. దే. అ. కి. చూ, జీర్ణియే.

తేర. దే. వి. 1. తేట: చూ, శుద్ధము. 3; 2. సం బంధములేమి; విణ. 3. సంబంధములేనిది; కి. విణ. 4. వ్యర్థముగా: తేరకు; 5. అనా యానముగా. “వానికిసామ్మ తేరగావచ్చె ను. (తేర=తేరగా) జై. 6, ఆ. 203: తేరకు; తద్వి. — నునాయానముగా. — తేరకుఁదేర.

తేరకత్తియ. ద్వ. విణ. రూ-తేరకత్తె. 1. సం బంధములేనిది (ఆడుది), రత్తకత్తె: చూ, స్త్రీ; వా. 2. తేరగావచ్చినయాడుది.

తేరకత్తె. ద్వ. విణ. — పై —

తేరకాడు. దే. విణ. సంబంధము లేనివాడు: చూ, పరాయివాడు. (ఈదపమునకు, తేర కడనుండెడు అగ్రములనుబట్టి ఇతర అగ్రము లను ఊహించునది.)

తేరకు. దే. దృ. కి. విణ: చూ, తేర. 4-5. తేరకుఁదేర. దే. అప్య. కి. విణ: చూ, తేర. 5. పాండు. 3, ఆ. 67.

తేరకొను. దే. అ. కి. తేటపడు. స్వా. 3, ఆ. 91: చూ, విశదముగు.

తేరినది. దే. వి. పగ్గినన్నము. ఆం. భా. పృ. 158: చూ, శుద్ధము. 3.

తేరు. దే. వి. 1. రథము: చూ, శకటము. 1; 2. బండి: చూ, శకటము. 1; 3. జలా

దులనైర్మల్యము: చూ, నిర్మాల్యము; ఆ. క్రి. 4. కలుగు. రాఘ. 1, ఆ. 19: చూ, పుట్టు. 2.

తేరుకాఁడు. దే. వి: చూ, రథికుఁడు.

తేరుపూన్పడి. దే. వి. (తేరుపూన్పు + అరి): చూ, సారథి. అప్ప. ఆ, కాం. 118.

తేర్పు. దే. స. క్రి. 1: చూ, తెలుచు. 2; కే. 2: చూ, రూ-తేలుచు. 1—2.

తేటి. దే. వి. కాఁచఁగా తేటినయ్యె: చూ, పాచిన్న. 1. [పీక్షణము.

తేటిమోపు. దే. వి. తేరకొనఁజూచెట: చూ, తేటిపాటమోపు. దే. వి.—పై.—

తేటు. దే. వి. 1. పగిసన్నత. ఆం, భా. పగి. 50: చూ, శుద్ధము. 3; ఆ. క్రి. 2. పేద్య. సాంబ. మాన. 38: చూ, మరణించు; 3: చూ, తేటపడు. స్వా. 3, ఆ. 23; 4. పగిసన్నతనొందు: చూ, వెలయు; 5. ఉప శమిల్లు: చూ, సుగ్రుమ్మ. 4: 6. స్వస్థమగు, తేటుకొను: చూ, రెక్కను; 7. తెప్పిటిలు: చూ, సేకరించు; 8. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 9. సమాప్తమగు: చూ, సరిపోవు. 3; 10: చూ, తేరకొను. అచ్చ. అర, కాం. 107.

తేటుకొను. దే. ఆ. క్రి: చూ, తేటు. 6.

తేటుగడ. దే. వి. 1. ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1; 2. తెలివిడి, దృష్టాంతము: చూ, నిద ర్శనము. 1.

తేటుచే. దే. కే. రూ-తేర్పు. 1. పగిసన్న తనొందు; 2. చేపు: చూ, మరణించు.

తేలగిలఁబడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (తేలగిల + పడు) 1. పైకితేలు: రూ-తేలగిలు-తేలగిల్లు-తేలు-తేలాడు-తేలిపోవు, తేలియాడు; 2. పరవశ మగు. రూ-తేలగిలు-తేలగిల్లు-తేలు: చూ, విస్మృతినొందు. (స్వార్థమునపడు)

తేలగిలు. దే. ఆ. క్రి: చూ, తేలగిలఁబడు.

తేలగిల్లు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—

తేలవేయు. దే. స. క్రి. తేలగిలవేయు.

తేలాడు. దే. ఆ. క్రి. (తేలి + అడు): చూ, తేలగిలఁబడు. 1.

తేరించు. దే. స. క్రి. జయించు: చూ, విజయ మునొందు.

తేరిక. దే. వి. 1. లఘుత్వము: చూ, లాఘు నము; విణ. 2. లఘువు: చూ, లాఘవము. తేరికగాలి. వా. వి. ఉలకనగాలి: చూ, వాయువు.

తేరికపఱచు. దే. ఆ. క్రి. లాఘవపఱచు: చూ, తిరస్కరించు.

తేరిపోవు. దే. ఆ. క్రి. 1. హానిచేయక తొలఁ గిపోవు: చూ, విరియు. 5; 2. తొలఁగి పోవు: చూ, విరియు. 5; 3. చూ, తేలు. 2; 4. చూ, తేలగిలఁబడు. 1.

తేరియాడు. దే. ఆ. క్రి: చూ, తేలగిలఁబడు. 1. తేలిబాగ్రహణలు. పా. పీరుముగ్గేదులును శుక్లయజుర్వేదులును కూడకలరు. పీరు తిల ఘాతకులకు పురోహిత్యము చేయువృత్తికల వారుగా నున్నారు: చూ, బాగ్రహణలు.

తేలు. దే. వి. 1. పొట్టియ: చూ, వృశ్చికము. 1; ఆ. క్రి. 2. నీళ్ళలోమునుగక మీద సంచరించు: ఓలలాడు-రూ-ఓలాడు, జలక మాడు, శైవలదేలు, తేలిపోవు; 3. మును కవేయు, నీళ్ళలోక్రిడించు (అనికొందలు). విజ. 1, ఆ. 94: చూ, నీళ్ళాడు. 2; 4. పై కి తేలు. పొండు. 3, ఆ. 65: చూ, తేలఁ గిలఁబడు. 1; 5. తలమోపు: చూ, పొడ మోపు; 6. పరవశమగు: చూ, తేలగిల ఁబడు. 2; వా. 7. వెల్లడియగు “వాండ్రు గునగునల లోనసంగతి తేలినది.”; 8. తెలి పియగు. “ఉభయపాదులును చెటియొక నూటురూపాయుల దండుగతోను తేలిరి.”

తేలుకుట్టు. దే. అ.కి. తేలుకొండతోపాడుచు.

తేలుకొండి. దే. వి. వృశ్చికాశి: చూ, వృశ్చికము. 2. [ఆశము.

తేలుకొండిముల్లు. దే. వి. అలము-రూ-అలము-

తేలుచు. దే. పే. తేలజేయు: రూ-తేలు.

తేలుతోక. దే. వి. కొండ: చూ, వాలము. 1.

తేలుబాణము. మి. వి. ఒకరకముబాణనంచు: చూ, బాణనంచు.

తేలునుణి. మి. వి. చూ, తేలుకొండి*.ము. 1.

తేలుమీను. ద్వ. వి. చిలిచిము: చూ, మత్స్య

తేలుమేపరి. దే. వి: చూ, విలేశయ.

తేలుమొన. దే. వి: చూ, తేలుకొండి*.

తేలురాసి. ద్వ. వి. వృశ్చికరాశి:చూ, రాశి. 2.

తేలువాలు. దే. అ. కి. (తేలు + పాలు)

జనించు: చూ, పుట్టు. 2.

తేల్పు. దే. పే: చూ, రూ-తేలుచు. [డుగ. 2.

తేవ. దే. వి. ఒకానొకపండుగ: చూ, పం

తేవనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆటతోట:చూ,

వనము. 2; 2. ఆట: చూ, విలాసము. 1. |

తై

తైజనము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు వెండి

లోనగు ధాతుద్రవ్యము: చూ, లోహము.

1; పుం. 2. రాజనగుణము. సత్వాదిగుణ

ములు మూడింటిలో నొకటి: చూ, గుణ

ములు. 2. (చూ, త్రయము.)

తైజసావర్తని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). బంగారు

లోనగునవి కరగనిమాస: చూ, మాస.

తైతిల. వా. అం: చూ, రూ-తైతుల.

తైతిలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-తై

తుల; పుం. 2. మండెగ: చూ, భిక్ష్యము

తైతుల. అం. రూ-తైతిలి-తైతిలము, కరణములు

పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, కరణము

14; కరణములు. 2. [చూ, తీతువు.

తైత్తిరము. సం. వి. అ. న. తైత్తిరిపిట్టలగుంపు:

తైత్తిరియబ్రాహ్మణము. పా. ఇందు

అష్ట. పృ అను

1 — 8 — 78

2 — 8 — 76

3 — 12 — 164

— — —

28 — 338

ఆరణ్యకమున 10 — 218

పరిశిష్టదశమ } 80

పృషాశకమున }

సంహితలోని 44 పుస్తకములు, బ్రాహ్మణా

రణ్యకముల 38 పుస్తకములు గలసి మొత్తము

82 పుస్తకములు. ఈ మొత్తము కృష్ణయజుర్వే

దమనంబడును. ఆర్షశ్రమమునుబట్టి కాం

డానుకృమణిక యాది 2 పుస్తకములు 52 కాం

డములనుగా విభజించినది. అందుచేత శిష్ట

బోవు కాండము లాయాముఖము దర్శించిన

వేదభాగముల గుంపులని యెఱుంగునది.

కాండములు. — ఋషులు.

పౌరోజాపత్యకాండములు. — పౌరోడాశిక

మంత్రములు. — యాజమానమంత్రములు. —

యాజమానవిధి - దార్శికపాత్రవిధి - దార్శిక

పాత్రమంత్రములు - పౌరోడాశికవిధి -

హోతృవిధి — హోతృమంత్రములు —

విశ్వమేధము అనునవి. వీనికెఱిగిజాపతి

ఋషి. వీనిలో మొదటి 4 ను సంహితలో

నివి. తరువాతిమాండము బ్రాహ్మణముగా

నివి. కడపటి రెండునారణ్యకము లోనివి.

సౌమ్యకాండములు. 9. — అధ్వరము - గ్రహ

ములు — దక్షిణము — అధ్వరవిధి గృహవిధి

దక్షిణావిధులు — వాజపేయమంత్రములు —

వాజపేయవిధి — సవములు — ప్రసర్గము —

పృషన్యవిధి అనునవి. వీనికి సోమండుఋషి.

ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి. తరువాతి 2 ను బ్రాహ్మణము లోనివి. కడపటి రెండువారణ్యకము లోనివి.

ఆగ్నేయకాండములు. 7. — పునరాధేయమంత్రములు పునరాధేయవిధి — అగ్నిష్ఠాపనానమంత్రములు తద్విధులు — అగ్ని లేకచయయనమంత్రములు — చయనవిధులు — చయనోపానువాక్యములు — అగ్నిష్ఠాపనమంత్రములు తద్విధులు — అగ్నిహోత్రవిధి అనునవి. ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి. తక్కినవి 2 ను బ్రాహ్మణములోనివి. వైశ్వాదేవకాండములు. 18. — రాజనూయము — రాజనూయ బ్రాహ్మణము బ్రాహ్మణములు — కామ్యపశువులు — కామ్యేష్టములు — ఉపానువాక్యములు — యజ్ఞములు — అశ్వమేధమంత్రములు — సాత్రాయణము — అశ్వమేధవిధి — సాత్రాయణవిధి — ఉపహోమములు — కాకిలి (లేక) సాత్రామణి — నూక్తములు — నక్షత్రేష్టి — అచ్ఛిద్రములు — పాశుకపశుత్రిము — సృమేధము అనునవి. వీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇందు మొదటి 7 ను సంహితములోనివి. తక్కినవి 9 బ్రాహ్మణములోనివి.

ఉపనిషత్కాండములు. 3. — ఆరణ్యకములోని సప్తమప్రపాతకము సాంహితీయము. దీనికి సాంహిత్యుపనిషత్తు ఋషి.

ఆరణ్యకములోని 8 — 9 ప్రపాతకములువారుణీయము. దీనికి వారుణ్యుపనిషత్తు ఋషి. 10 వ ప్రపాతకము యాజ్ఞకీయము. దీనికి యాజ్ఞుపనిషత్తు ఋషి. ఇట్లుపై 44 కాండములును తైత్తిరికాఖా కాండములనెబడును. ఇంక. —

కాతకములు. 8. — అందుసావిత్రిము — నావికేతము — చాతుర్హోత్రము — చైశ్వసృజము అను 4 ను హవ్యవాహీయములు. దీనికి

హవ్యవాహుండు ఋషి. ఇవి బ్రాహ్మణములోనివి. ఆరణ్యకములోని మొదటి ప్రపాతకమారుణకేతు చిత్త్యము. దీని కరుణులు ఋషులు. దివశ్వేనేష్టములు — అపాఘేష్టములు — అనునవి వైశ్వదేవకాండమనెబడును. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఆరణ్యకము ద్వితీయప్రపాతకము స్వాయంభున కాండము. దీనికి స్వయంభుప్రఋషి. ఇట్లు చూపిన 58 కాండములుగాక, ప్రస్తుగృప్నేతి ప్రస్తద్వయమును గొన్ని వైశ్వదేవ సుంత్రములును, ఏకాగ్నికాండమనెబడుచున్నవి. ఈకాండమునకు విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇత్యాది. — (చూ, యజుర్వేదము — ఉపవిద్యలు): చూ, బ్రాహ్మణము.

తైత్తిరీయసంహిత. పా. ఈసంహితయందలి ప్రధానభాగములు కాండములేక, అష్టకములు. ఒక్కొక్కయష్టకము, ప్రపాతకములేక ప్రశ్నములుగాను; ఒక్కొక్క ప్రశ్నమనువాకములుగాను; ఒక్కొక్కయనువాకము, కండికలులేక పంచాశత్తులుగాను విభజింపఁబడినవి.

అష్ట.	ప్ర.	అను
1	8	146
2	6	75
3	5	55
4	7	82
5	7	120
6	6	66
7	5	107
	44	651

అను కండికలు

651 2198 (ఏఁబదిపదముల సమాహము పంచాశత్తనఁ బడును) (ఇది తెనుఁగుదేశ

మున పనస యని చెప్పబడుచున్నది. పగపాఠమునుబట్టి పచ్చినపదముల సంఖ్య 19290. అక్షరముల సంఖ్య 253888. కాఖావాక్యములయొక్క సంఖ్య 19488. వైనజూపిన 44 పోళ్లు = సంహిత) ఇత్యాది. (చూ, యజుర్వేదము.)

తైరు. దే. వి. దధి: చూ, పెరుగు. 1.

తైరికుడు. సం. విణ: చూ, తీర్థవాసి.

తైలకంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరవీరకంద*:

చూ, నూరణము.

తైలంగ సామవేద బ్రాహ్మణులు. పా. వీర రణా

యన కాఖవారు. వీరిలో భరద్వాజ, వాహూ

లన, గౌతమ, అతిథి, నితుండిల (నితుండిన),

వాసిష్ఠ, కాండిన్యులను సప్తగీతముల వారు

నుగలరు. వీరిది దాహ్యయణ సూత్రము:

చూ, బ్రాహ్మణులు.

తైలవర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిల్లమడి (దేవ

దారుబంకచే జేయబడి సరళద్రుమమను

చేరుగలది): చూ, సల్లకి. 3; 2. పీతచం

దనము: చూ, వాసన.

తైలపాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఖలాధార.

(తె. ప).— గబ్బిడము- రూ- గబ్బిడా-

గబ్బిడాయి-గబ్బిరాయి- గబ్బిలము- గబ్బి

లాయి, జిబ్బటి-రూ-జిబ్బడాయి; గబ్బి

లపుజాతి భేదములు.— అ జ న ప త్ర,

చక్కచటక-రూ- చక్కచటి, జతుక-రూ-

జతుక. (తె. ప).—చివుక- చివుకపిట్ట,

చీకురాయి-రూ- చీకురువాయి-చీకువాయి,

జివుక-రూ-జివుక; 2. ఎఱ్ఱతోటకుర *

చూ, మారిషము. [సిపీలిక.

తైలసిపీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ,

తైలసిపీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

తైలము. సం. వి. ఆ. న. నూనె (ఇది వీరంగాది

శబ్ద పూర్వకమైనపుడు తత్తద్రుమద్రుమమును

తెలియజేయును. వీరండ తైలము మొ.)

(నూనె=చేమరు కలుగజేసెడు చిత్తులుగల

చెట్టుకు నెనుక పచ్చినప్పుడు ఆయాయి

చేమరున కగమగును. ఉదా.—ఇప్పనూనె,

వేపనూనె మొ): చూ, స్నేహము. 2. (చూ,

తైలములు.) (చూ, హవిస్సు).

తైలములు. అం. కర్పూరతైలము, శేతికీతైలము,

ధన్వంతరీతైలము, పంచార్కతైలము, పా

శ్చాత్యనింబతైలము, పూతికాతైలము, భూ

నాగతైలము, భృంగములక తైలము, మట్టి

తైలము, మైనపు తైలము, లక్ష్మీనారాయణ

తైలము, లాక్షాదితైలము, నాతాంతక తైలము,

విషముష్టితైలము, శంఖపుంఖాది తైలము,

స్నేహార్కతైలము ఇత్యాది. (చూ, తైలము)

తైలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తెలుగుల

వాడు. [ము: చూ, భూమి. 1

తైలీనము. సం. విణ. తిలు చండుపు: (చాల

తైషము. సం. వి. ఆ. పుం: పుష్పమాంసు, పా

షము: చూ, మానము 1.

త్రొ

త్రొంక. దే. వి. రూ-నోక, అచ్చనెల, కాం.

105: చూ, వాలము. 1.

త్రొంగలి. దే. వి. 1. పృక్కాము: చూ, వెలు

తురు. 1; విణ. 2. వాలుది. స్వా. 2, ఆ.

32: చూ, వాలుపు; 3. పృక్కాయే: చూ,

సాగవకము.

త్రొంగలియే. దే. అ. క్రి. 1. అలయ: చూ, విక

సియే; 2. అతిశయియే. భాగ. 3, స్కం.

47: చూ, ముమ్మరియే; 3: చూ, పృక్కా

శియే; 4: చూ, నర్థిలు; 5: చూ, పృక్కియే;

6. నిక్కు: చూ, వీరగు.

త్రొంగలిగాను. దే. అ. క్రి: చూ, త్రొంగలియే.

త్రొంగలిపాట్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, ముసాగర

ము.

తొంగలితప్ప. దే. వి. ఘనపత్ములు: చూ, తొండి. దే. వి: చూ, రూ-దొండి.

తొప్ప. [చూ, బొట్టు. 6

తొంగిల్లు. దే. వి. బ. నీళ్లుబోనగువాని బొట్టు:

తొంగు. దే. అ. కి. 1: చూ, శయనించే;

2. వాలు.వి. 3. ఆ. 29: చూ, వాయిలు. 3.

తొంట. దే. వి. 1. చెట్టుపట్టు: చూ, బెరడు;

2. కనవునెంటి, పిరి: చూ, నెంటి.

తొంటచేసినాడు. ద్వ. వి. (తొంటచేయి +

నాడు) ఈచేబోయిన చేయికలవాడు,

కుకరుడు, కోణి: చూ,పంకరచేతులవాడు.

తొంటచేయి. ద్వ. వి. ఈచేబోయినచేయి:

చూ, హస్తము. [చూ, తొలి. 5.

తొంటి. దే. వి. తొల్లిటి. "తొంటిపువ్వు."

తొంటె. దే. వి. పూర్వము—వై —

తొండ. దే. వి: చూ, సరటము.

తొండపుద్రాడు. ద్వ. వి. (తొండము + త్రా

డు) కపిలబాక్సినతోకకు కట్టెడుత్రాడు.

రూ-తొండాపుద్రాడు:చూ,నూత్రిము. 1.

తొండపుదోమ. ద్వ. వి. (తొండము + దోమ)

ఏనికదోమ: చూ, మళకము. 1.

తొండము. వై. వి.=తొండ. 1. గజహస్తము:

చూ, హస్త; 2. పక్షిముక్కు: చూ,ముక్కు;

3. ఈగముక్కు: చూ, ముక్కు; వా. 4.

కపిలబాక్సిన తోక. (పంపుగనుండుగొట్టు

ములు లోనగువానిని తొండము అనియే వా

డెదరు.)

తొండముచివర. ద్వ. వి: అంగురి.

తొండరస్మాడియార్యుడు. అం. ఆశ్వాదులు పం

డ్రెండుగురిలో నొకరు: చూ, ఆశ్వాదులు.

తొండరూపురిక్క. ద్వ. వి. పుష్పము, పొట్ట

రూపురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తొండాడు. దే. స. కి. త్వరపఱచే.

తొండాపుద్రాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొం

డపుద్రాడు.

తొండు. దే. వి. రూ-తొండొరు. చేండిపోతు:

చూ, సోమరి.

తొండుతనము. దే. వి. రూ-తొండొరుతనము,

అలసత్వము: చూ, విలంబము.

తొండొరు. దే. వి: చూ, రూ-తొండు.

తొండొరుతనము. దే. వి: చూ, రూ-తొండు

తనము.

[ఆ. 11: చూ, పృష్ఠము.

తొండ్లి. దే. వి. తొండ్లియనుచెట్టు. హంస. 4,

తొంద. వై. వి.=తుందీ. రూ-తొందు. బొజ్జ

నాడు: చూ, లండ.

తొందర. వై. వి. (తొర + తొర) రూ-తొం

వఱ=త్వర. 1. శోణుపాటు: చూ,స్థలనము. 2;

2. వేగరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1;

3. బాధ: చూ, శోకము; 4.=త్వరా. మి

క్కిలినంభ్రమము: చూ, సంభ్రమము. 1.

తొందరచేయు. వై. స. కి. 1. ఏచే: చూ,

చాధించే; వా. 2. తొందరపెట్టు, చుఱుకు

దనము కలుగఁజేయు.

తొందరపడు. వై. అ. కి:చూ, సంభ్రమించే.

తొందరపాటు. వై. వి: చూ, తొందర. 2.

తొందఱ. వై. వి.=త్వర: చూ, రూ-తొందర.

తొందఱచేయు. వై. స. కి: చూ, రూ-తొం

దరచేయు. [దరపడు.

తొందఱపడు. వై. అ. కి: చూ, రూ-తొం

తొందఱపాటు. వై. వి: చూ, రూ-తొందర

పాటు. [శబ్దము. 2

తొందఱమాట. ద్వ. వి. కొచ్చెమాట: చూ,

తొందఱము. దే. వి. 1. కొళంబు:చూ,పులుసు.

2; వా. 2. కలగలపు.

తొందు. వై. వి.=తుందీ: చూ, రూ-తొంద

తొంబ. వా. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తొంబండు. ద్వ. స. బ. తొంబదిమంది (తొం

బదికి మహాస్మహత్యర్థకరూపము.)

తొంబందుము. ద్వ. వి. బ. ఆధకనవకము:

రూ-తొమ్మందుము.

తొంబది. ద్వ.స.బ.తొమ్మిదిపదులు:(సం.ప.)—
నవతి.

తొంబదితొమ్మిది. ద్వ. స. బ. (99.) నిర్వ.
ఉ. రా. 8, ఆ. 84; “ నూటికితొంబదితొమ్మిందు) ఉ తీర్థలైరి.”

తొంబదినూలు. ద్వ.స. బ: రూ-తొంబనూలు-
తొంబన్నూలు-తొమ్మనూలు-తొమ్మన్నూలు.
(తొంబదినూలులు.)

తొంబనూలు. ద్వ. స. బ.—పై—

తొంబన్నూలు. ద్వ. స. బ.—పై—(ఇట్లుతొంబదివేలకు.— హరి. పూ. 3, ఆ. 7.)

తొకతొక. దే. విణ. తొక్కుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

తొక్క. వై. వి. 1.=శ్లొక్. చెట్టులోనగువాని తోలు, పట్ట: చూ, బెరడు; వా. 2. నిర్లక్ష్యమునందుపయోగించుమాట. “ పో పో తొక్కకబుద్ధు చెప్పినావు.”

తొక్కట. దే. వి. రూ-తొక్కటము-తొక్కట. తొక్కటము. 1. ఆనరు. శకాం. 5, ఆ. 121: చూ, సంకటము; 2. వ్యధ: చూ, శోకము.

తొక్కటము. దే. వి.—పై—

తొక్కటపడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-తొక్కటపడు. ఇంట్రపడు: చూ, సంతాపించు.

తొక్కటపాటు. ద్వ. వి. రూ-తొక్కటపాటు: చూ, సంకటపాటు (చూ, శోకము)

తొక్కిన. అం. మల్లబంధములలో నొకటి: చూ, మల్లకాస్త్రము.

తొక్కు. దే. వి. 1. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడి కాయలోనగు వానిని తోటిలో వేసి తొక్కిన ముద్ద, పచ్చేడి: చూ, భిక్ష్యము; 2. ఊరుఁబిండి: చూ, భిక్ష్యము; 3. ఆశ

క్రమ: చూ, లావు. 7; 4. అవ్యక్తము (విడ్డలమాట) భార. ఆది. 6, ఆ. 260: చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 5=శ్లొక్. చర్మము: చూ, రూ-తొక్క. 1; దే. స. క్రి. 6. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడికాయ లోనగు వానిని తోటిలో వేసి చిదియఁగొట్టు.

తొక్కుడు. దే. వి: చూ, తొక్కు. 1-2.

తొక్కుడుఁగమ్మి. ద్వ. వి. గడవకిందికమ్మి. రూ- తొక్కుడుఁగమ్మి-తొక్కుడుపట్టె-తొక్కుడుపట్టె.

తొక్కుడుపచ్చేడి. దే. వి. ఉప్పును కారమును చేర్చి తోటిలో వేసి తొక్కిన మామిడికాయ లోనగువాని వ్యంజనము: చూ, భిక్ష్యము.

తొక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి. 1: చూ, తొక్కుడుఁగమ్మి; వా. 2. తొక్కుడువీరముమీఁదిపట్టె. (చూ, వీరము.)

తొగ. వై. వి. 1. కట్టము: చూ, శోకము; విణ. 2: అగచోట్లపోటు, అగచోట్లమారి-అగ నాట్లమారి, కడగండ్లమారి. (సం. ప.)— అభివన్నుడు, కిష్టశీలుడు, కష్టశీలుడు, కృచ్ఛుడు; దే. వి. 3. కలుప: చూ, పద్మము. 1; 4. గుంపు. విజ. 3, ఆ. 64: చూ, సమాహము; 5. రీతి: చూ, విధము. 1.

తొగకంటి. దే. వి. (తొగ+కన్ను) 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. తొగలవంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తొగకొమ్మతొలఁగురావ. ద్వ. వి: చూ, మా ర్యుడు. వేం. అం. 11.

తొగచెలికాడు. దే. వి. కుముదిబాంధవుడు, చేందురుడు: చూ, హిమాంశువు.

తొగట. దే. వి. 1. గుడ్డలువేసి బ్రదికడుజాతి. “తొగటవాడు, తొగటది, తొగటసెట్టి.”; 2. సాలె: చూ, సాలెవాడు.

తొగడు. దే. వి. లోపలికణఁగుట.

తొగర. వై. వి.=తుపరి. రూ-తొవర. ఒగరు: చూ, రసము. 5.

తొగరి. వై. వి.=తుపరి. రూ-తొవరి. 1. తొవరి, కంది*: చూ, సురాష్ట్రజము. 1;

2. తొవరిమన్న, సురాష్ట్రదేశపుమన్న: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 3. అడవి తొగరితీరె, అడవి కందితీరె: చూ, సురాష్ట్రజము. 3.

తొగరు. దే. వి. రూ-తొవరు. 1. ఎటుపు, రక్తవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎట్టనూలు: చూ, పోడు 1; విణ. 3. ఎట్టనిది. పాండు.

4. ఆ. 9: చూ, వర్ణము. 6. గ్రగరకొలుపు.)

తొగరుకొను. దే. ఆ. కి. ఎట్టనగు (పే. తొగరుమమ్మపులుగు. ద్వ. వి. చిలుక. ఆం, సం. తిర్వ. 13: చూ, శుకము. [93.

తొగరుమాయపుల్లు. ద్వ. వి.—పై.—వేం. ఆం.

తొగతీడు. దే. వి. రూ-తొగలతీడు, వేం దమామ: చూ, హిమాంశువు. (ఇట్లు తొగ దొర)

తొగలతీడు. దే. వి.—పై.—

తొగలవాడు. దే. వి: చూ, తొగట. 2.

తొగవిందు. దే. వి: చూ, తొగచెలికాడు.

తొగనూడు. దే. వి: చూ, సూర్యుడు.

తొచ్చియము. వై. వి.=తుచ్చమ్. తుచ్చవచనము. రూ-తొచ్చెము: చూ, శబ్దము. 2.

తొచ్చెము. వై. వి.—పై.—

తొటతొట. దే. వి. తొటగుట, పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (తుట తుటఅనియు.)

తొట్ట. దే. వి. 1. తొటరము. (రూ-తొటరి)-తొటరి-తొట-తొట-తొట్ట-తొట-తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; విణ. 2. పలుద: చూ, నూలము. 2.

తొట్టగిలడు. ద్వ. ఆ. కి. (తొట్టగిలన్ + పడు) తొట్టగిపడు. పాండు. 4, ఆ. 165: చూ, సంభ్రమించు.

తొట్టగిలు. దే. ఆ. కి. రూ-తొట్టగిలు. 1. అతి శయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2 కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; వా. 3. వంపగు. “మంచే ము తొట్టగిలినది”

తొట్టగిల్లు. దే. ఆ. కి.—పై.—

తొట్టి. దే. వి. 1: చూ, తెట్టి. ఆం, భా. ప. 157; 2. నోరువెడల్పున అడుగునన్న మునైన గంపవంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. పనులు నీళ్లుత్రాగుటలోనగువాని కుపయుక్తముగ తాళితో కట్టినకట్టడము: చూ, నిపానము; 4. కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6; 5: చూ, గాడి. 3; ఆం. 6. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

తొట్టికట్టు. దే. వి. 1. లోగిలి: చూ, నడనము. 1; 2. అంకణము: చూ, ముంగిలి. 2.

తొట్టియ. దే. వి. రూ-తొట్టె. 1. నేయువాడు నూలుకంటె నుంచుకొనెడు నాడె: చూ, నాడె; వై. వి. 2=దోల. ఉయాట. (రూ-తొట్టె - తొట్ట - తొట్టియ - తొట్టె: చూ, పాలకి. [ఆ. 21: చూ, పాలకి.

తొట్టిల. దే. వి. తొట్ట-రూ-తొట్టెల. పను. 3,

తొట్టు. దే. వి. 1. చెఱువులోపలిపాలము: చూ, భూమి. 1; 2. స్పృశ్య: చూ, స్పర్శము. 1; 3. పాము: చూ, ఎర్రము; 4. పంటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 5. గుంపు, తెట్టు: చూ, సమూహము; ఆ. కి. 6: చూ, వ్యాపించు; 7: చూ, ప్రవహించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 421; 8: చూ, సగించు; 9: ఎగబెట్టు, ఎత్తిపెట్టు. (రం. ప.)— ఉద్వహించు; 10. నిండుకొనువా. 4, ఆ. 66: చూ, మెండుకొను; 11. నాలు: చూ, మొలవేయు; 12. జేరగు: చూ, పొగు; స. కి. 13. అంటు: చూ, స్పృశించు; 14. ఆవలంబించు: చూ, పొగ్గించు.

15. మొదలుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ. 154:

చూ, వహించు.

తొట్టుకొను. దే. ఆ. కిరీ: చూ, రూ-తొట్టు.
6 మొదలు 15 వఱకు. (స్వార్థమునకొను.)

తొట్టువ. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టువ.

తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టెయ.

తొట్టెల. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టెల.

తొట్టె. దే. వి. తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టె. 1.

తొట్టెగిల్లు. దే. ఆ. కిరీ: చూ, రూ-తొట్టెలు.

తొట్టెగిల్లుట. దే. వి. ఉరిచూట. ఆం, భా.
ప. 143: చూ, స్థలనము. 2.

తొట్టెలబడు. ద్వ. ఆ. కిరీ. (తొట్టెలన్ +
పడు): చూ, సంభ్రమించు. భార. విరా.
2, ఆ. 104.

తొట్టెలు. దే. ఆ. కిరీ. రూ-తొట్టెలు-తొట్టె
గిల్లు. 1. తడవడు: చూ, లుకలుకలాడు; 2. భే
దిల్లు: చూ, వేటుపడు. [7, ఆ. 213.

తొట్టెలు. దే. ఆ. కిరీ. —పై. —భార. ఆర.

తొట్టె. దే. వి. 1. తొండర: చూ, సంభ్ర
మము. 1; 2. చూ, తొట్టెగిల్లుట; 3. చూ,
రూ-తొట్టె. 1. [ప్ర. తొట్టెగిల్లుపు.)

తొట్టెకొను. దే. ఆ. కిరీ: చూ, సంభ్రమించు
తొట్టెపడు. ద్వ. ఆ. కిరీ. 1. —పై. —భార.

విరా. 4, ఆ. 51; 2. చూ, తొట్టెలు. 1.

తొట్టెపాటు. ద్వ. వి: చూ, తొట్టెగిల్లుట.
భార. విరా. 2, ఆ. 106.

తొట్టె. వై. వి. —పై. ఉయాల: చూ, రూ-
తొట్టెయ. 2. (దేశ్యమని క. ర.)

తొట్టెయ. వై. వి. —పై. —కళా. 5, ఆ. 2.
(దేశ్యమని క. ర.)

తొట్టె. వై. వి. —పై. — (దేశ్యమని క. ర.)

తొడ. దే. వి. గజిమను మోకాలికొ నడిమి
భాగము: చూ, కురు, కులుపు. (సం. ప.)—

అంకపాలిక, ఉత్సంగము, ఉరపు. తద్వ. —
తొడపైభాగము. — ఒడి. (సం. ప.)—

అంకము, ఉత్సంగము, ఉపస్త, కొలము,
కొండము, అవ్య. ఆరాత్; తొడలోపలి

భాగము. — కీరీ: దొడ.

తొడకు. దే. ఆ. కిరీ: రూ-తొడకు. తొనకు.

తొలకాడు- తొలకు, చిందు.

తొడగు. దే. ఆ. కిరీ. 1. ప్రారంభించు: చూ,
యత్నించు; 2. మొదలుకొను. భార. ఆర.

6, ఆ. 115: చూ, వహించు.

తొడగు. దే. వి: చూ, రూ-తొడవు.

తొడతొక్కిడి. వా. వి. 1. ఇటుకు, జననమృద్ధము;
2. అధికము: చూ, పెచ్చు. 1.

తొడవ. దే. వి. 1. త్వక్కు. ఆం, భా. ద్వి.
131: చూ, యెడకు; 2. బండికల్లు లోనగు
వాని మొనను వేసెడు లోహపలయము: చూ,
శంబరము.

తొడపటము. దే. వి. 1. రూ-తొడపటము. వారు
పుల రంధ్రము చేయు పనిముట్టు. (చూ,
పిడసాన); వా. 2 పెక్కుమందిగలిగి పరము
తెలియనిదొమ్మి: చూ, లటపటము. “వారును
వీరును తగవుపడి తొడపటమై కొట్టుకొనిరి;
3. చూ, తొడవము; 4. వేన్నీళ్ళు చల్లార్చట.
(గోదావరీ మండలపార్శ్వమున వాడుక.)
(తొడవడము = తొడవడము అనియు)

తొడపాళము. వా. వి. వి. తొడనుబొట్టనచూ
పుడు వేళ్ళ తొనొక్కట: చూ, సాంటిపిక్
(ఉత్తరసర్కారులయందు వాడుక) త్వడు
తొడపుట్టుపు. దే. వి. ఉరజాడు: చూ, వై

తొడవిడ్డ. దే. వి. —పై. — సాంబ. మాన. 2.

తొడవెల్లము. దే. వి: చూ, తొడపాళము.

తొడయు. దే. స. కిరీ. 1. ఉడుచు: చూ, స
మృద్ధించు; 2. కడుగు: చూ, పగిలించు.

తొడరిక. దే. వి. అనుసరణము: చూ, వెంబడి.

తొడరు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, యత్న
ము; 2. అయతము: చూ, యత్నము; 3. ఆ
భిముఖము: చూ, మందల. 1; ఆ. కిరీ.
4. కలుగు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 114: చూ, పుట్టు.
2; 5. చూ, యత్నించు. భార. విరా. 1,

అ, 127; 6. సక్తుమగు: చూ, మేళగించు. 1;
7. తొట్టుగపడు. భార. ఆర. 2, ఆ. 85:
చూ, సంభ్రమించు; స. క్రి. 8. ఎరిరించు:
భార. సభా. 1, ఆ. 123; భార. విరా. 1,
ఆ. 74: అభిగమనమగు (అనికొందలు): చూ,
సృతిఘటించు; 9. అనుసరించు: చూ, వెంబ
డించు; 10. పొందు: చూ, పొందించు;
11. అనుకరణము చేయు. పా. 4, ఆ. 28:
చూ, అనుకరించు.

తొడరువు. దే. వి. 1. ఆయతము. భార. శల్క.
1, ఆ. 349: చూ, యత్నము; విణ. 2. మొ
దటిది.

తొడలు. అం. 1. నఖక్షతస్థానములు తొమ్మిదిం
టిలో నొకటి: చూ, నఖక్షతస్థానములు;
2: చూ, కళలుండు స్థలములు; పా. 3. దీనికి
ఉచమానములు. — వీనుఁగుతొండము,
అరటికంటము.

తొడలేనివాని పైఁదోడు. ద్వ. వి. గరుడుఁడు.
సాం. దే. 15: చూ, హరివాహనుఁడు.

తొడవనము. దే. వి. త్వక్కు. ఆం, పదా. నర.
70: చూ, బెరడు.

తొడవిల్లు. దే. వి. బాణమును సంధించిన కార్ము
కము: చూ, బాణము. 1. [భూషణము. 2.
తొడవు. దే. వి. రూ-తొడగు. నగ: చూ,
తొడి. దే. వి. త్వర: చూ, సంభ్రమము.

తొడిబడు. దే. ఆ. క్రి. (తొడిక + పడు)
1. చలించు: చూ, సరించు; 2. చెదరు. కళా.
6, ఆ. 64: చూ, నెల్లివిరియు; 3 తొట్టు
పడు: చూ, సంభ్రమించు; వా. 4. (తొ
డబడెతను నత్తివలనను) ఉచ్చారణలోపము
కలుగు.

తొడికిలు. దే. స. క్రి: చూ, లంఘించు.

తొడికొను. దే. స. క్రి. (రూ- తొడుకొను-
తోడికొను-తొడుకొను-తొకొను-తొడ్కొ-
ను) పిలుచుకొను: చూ, వెంటదీసికొను.

తొడికెచ్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తొడి
కెచ్చు. [ము.

తొడిమ. దే. వి. రూ-తొడిమ: చూ, స్వంత
తొడిమ. దే. వి. — పై. —

తొడు. దే. స. క్రి. 1. సాములు లోనగువాని
తొడుగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 185: చూ,
తొడుగు. 8; 2. బాణముతొడుగు. భార.
భీష్మ. 3, ఆ. 40: చూ, తొడుగు. 9.

తొడుకు. దే. వి. 1. గోమహిష్యాదులు: చూ,
పసులము: 2. ఆవు. అచ్చ. ఆ, కాం. 92:
చూ, ధేనువు; 3. దొంగమేత: చూ, మేత;
స. క్రి. 4. పట్టు. పాండు. 5, ఆ. 181:
చూ, పొపుగొను; 5. ఒడిసిపట్టు; 6. ఒడి
యు: చూ, లెమ్ము. 2; (చూ, లంఘించు);
7. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను. [అం. 2.
తొడుకుసామి. ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. వేం.
తొడుకుసాహిణిమామ. ద్వ. వి. హిమాద్రి. వేం,
ఆం. 77: చూ, పర్వతము.

తొడుకొను. దే. స. క్రి. 1: చూ, రూ-తొడి
కొను; 2. తొడుగుకొను.

తొడుగఱ. దే. వి. (తొడుగు + కఱ) (రూ-తొ
డుగఱ-తొడుగు-తొడువు-తొడ్డు) ముండ్ల
కంపమోపు, ముండ్లకంప (అనికొందలు)
స్వా. 3, ఆ. 130: చూ, పొచ్చినను. 1.

తొడుగఱ్ఱ. దే. వి. — పై. —

తొడుగు. దే. వి. రూ-తొడ్డు-తొడువు. 1. —
పై. — స్వా. 4, ఆ. 54; 2. ఆభరణము, నగ:
చూ, భూషణము. 2; 3. దుప్పటి: చూ,
పస్త్రము; 4. గదాదండములు లోనగువానికి
వేసెడు ఇనుము లోనగువాని కడియము:
రూ- తొడువు- తొడువు- తొడ్డు, అనును;
5. కవచము. కై. 2, ఆ. 78: చూ, వార
వారణము; 6. శరము: చూ, బాణము. 1;
7. గవుసెన, వీణె మొదలగువానియొఱ: చూ,

- నిచోళము; స. క్రి. 8. రూ-తొడు (భూస మడుపు: చూ, మడత. 3.
జాదులను) ధరించు: చూ, వహించు; తొనకు. దే. వి. తొట్టుపాటు. భార. కన్గ.
9. రూ-తొడు (వింటబాగును) సంధించు. 1, ఆ. 110; చూ, సంభోగము. 1; ఆ. క్రి.
రూ-తొడుపు-తొడ్డు: చూ, సంధించు. 2. చిందు: చూ, తొడకు; 3. చలించు.
తొడుపు. దే. వి. 1. అనుసు: చూ, రూ-తొ వసు. 3, ఆ. 150; ఆం, భా. తృ. 83; చూ,
డుగు. 4; 2. కనవసు: చూ, వారవార సలించు. [చూ, శయనించు.
ణము; 3. చెప్పినది మరలచెప్పట: చూ, తొన్నుండు. దే. ఆ. క్రి. రూ-తెన్నుండు:
ప్రస్తారము. 2. తొపారము. దే. వి. దేగలముఖమునగల త్పడుతో
తొడుపు: చూ, రూ-తొడుగు. లుగంత: రూ-తొపారము.
తొడుసు. దే. వి. 1. చుట్టజికము: చూ, సంబం తొప్పగదోగు. దే. ఆ. క్రి.(తొంగు+తొంగు)
ధము; 2. భోగవనిత: చూ, ప్రేమ; 3. చిక్కు: 1. మిక్కిలితొంగు. రూ-తొప్పగదోగు.
చూ, సుగ్గు. 3. భార. ఆర. 7, ఆ. 76; పేర్. 2. తొప్పగ
తొడ్డు: చూ, రూ-తొడుగు(భూపణముధరించు దోచు
టకు. భార. ఆది. 1, ఆ. 114.) తొప్పగదోగు.—పై—
తొణకు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-తొడకు. తొప్పటిలబడు. దే. ఆ. క్రి. తట్టుచిలుగలబడు:
“బిందెలోని నీరుతొణకుచున్నది.” తొణి చూ, వాల్చు. 3. [జిల్లు-తొప్పలు.)
కిలు. తొప్పటిలు. దే. ఆ. క్రి.—పై—(రూ-తొప్ప
తొణికిలు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తొడికిలు; తొప్పటిల్లు. దే. ఆ. క్రి.—పై—
వా. అ. క్రి. 2: చూ, తొణకు. తొప్పలు. దే. ఆ. క్రి.—పై.— [గోటులు.
తొత్తటము. దే. వి. భేదముతెలియనికూడిక, తొప్పలుదోరలు. దే. విణ. బ: చూ, కొటాన
తొడపటము: చూ, సంకరము, 1. తొప్పి. దే. వి. 1: చూ, రూ-టోపి; వా. 2:
తొత్తజికము. దే. వి. (తొత్తు + అజికము) చూ, రూ-తెప్పి. [లోనగునది)
తొత్తుదనము. [ముది: చూ, వేళ్ళు. తొబక. దే. విణ. విత్తులురాలినది (మిరపకాయ
తొత్తు. దే. వి. 1. దాసి: చూ, వానినె; 2. బోగ తొమ్మండుర్. దే. స. బ. తొమ్మిదిమంది. (తొ
తొత్తుకొడుకు. వా. ద్వ. వి. 1. బోగముదాని మ్మిదికి మహన్నూత్యర్థకరూపము “నీ. తొ
కొడుకు; 2. దానీదానికొడుకు; 3. తప్పచే న్నండుర్కొడుకుల.” ఉ, హరి. 2, ఆ. 144.
సినవానిని తిట్టెడుతిట్టు. “నీవుదొంగతొ తొమ్మండుము. ద్వ. వి. బ. (తొమ్మిది+తూము):
త్తుకొడుకువురా?” “తొత్తుకొడకా?” అని చూ, రూ-తొంబండుము.
య) (ఉత్తరసర్కారులలో వాడెదరు.) తొమ్మనూలు. దే. స. బ. (తొమ్మిది+నూలు)
తొత్తులమరి. దే. విణ. తొత్తులయిండ్లకుబోవు తొమ్మిదినూలులు. రూ-తొమ్మన్నూలు.
స్వభావముకలవాడు. నిర్వ. ఉ, రా. 2, ఆ. 84.
తొన. దే. వి. 1. వనసపండులోనితొల: రూ- తొమ్మన్నూలు. దే. స. బ.—పై.—
తొల; విణ. 2. అద్దికము. శై. 1, ఆ. 105: తొమ్మూడు. దే. వి. నాశము. “దానినితొక్కి
చూ, రక్షకము; వా. 2. కడుపుమీది తొమ్మూడుచేసినారు.” చూ, రుత్త.

తొమ్మిది. దే. స. ఖండము, నవకము: చూ, ముమ్మాడు. భార. దోగ్గ. 4, ఆ. 183; భార. శీష్యు. 2, ఆ. 34; భార. దోగ్గ. 3, ఆ. 207; కాశీ. 3, ఆ. 181; (తొమ్మిదికి బహువచనరూపము 'తొమ్మిదులు' గాని 'తొమ్మిదులు' గాదని తెలియునది.): (చూ, ఓమ్.)

తొమ్మిదియంకములుగలవి. అం. పాశములు, ఆత్మలు, వర్ణములు, ఖండములు, గోపములు, బగ్గోపములు, రసములు, రత్నములు, ధాన్యములు, నిధులు, రంధ్రములు, వ్యాకరణములు, స్థాయిభావములు, తారలు, మేఘములు, భక్తులు, చక్రములు, ద్రవ్యములు, శిరోభేదములు, చేతనరత్నములు, అపకృతములు, అజ్ఞానదాయకములు, భక్తిలిక్షణములు, గతిభేదములు, సంబంధములు, స్పృహసర్గములు మొ.

తొయ్యలి. దే. వి. అడుది: చూ, త్రో.

తొర. వై. వి. 1.—త్వర. వేగరసాటు: చూ, వేగము. 3; 2 ఆపద. హరిశ్చ. 4, ఆ. 108: చూ, విపత్తు; విణ. 3.—త్వర. త్వరితము: చూ, వేగము. 3.

తొరగు. దే. అ. కి. 1. రూ-తొరుగు. విజ. 1, ఆ. 178: చూ, సరివిండు; 2. పగపించు. భార. విరా. 1, ఆ. 12: చూ, వెల్లిగొను; 3. పడు. భార. ఆర. 1, ఆ. 183-184: చూ, దొరలు; 4: చూ, తొప్పటిలబడు.

తొరపడు. వై. అ. కి: చూ, సంధ్యమించు.

తొరపగము. దే. వి: చూ, రూ-తొడపటము. 1.

తొరపుట. వా. వి: చూ, తొడపటము. 4.

తొరలించు. దే. పే. నేర్పర్యచేట్లార్పు: రూ-తొరుపు-తొల్లించు-తొల్లించు.

తొరలు. దే. అ. కి. 1. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2;

2. వేటురూపము: చూ.

తొరలుచు. దే. పే. రూ-తొరల్పు. బదిలించు:

చూ, మాపు. 3.

తొరల్పు. దే. పే.—పై.— [తెన్న. 2.

తొరితొరి. దే. అవ్య. కి. విణ. తెన్నగా: చూ,

తొరుగు. దే. అ. కి: చూ, రూ-తొరుగు.

తొరుపు. దే. స. కి: చూ, తొరలించు.

తొర్లించు. దే. పే.—పై.—

తొఱ. దే. వి. రూ-తొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1.

తొఱగు. దే. వి. 1. విడిపడుట. రూ-తొఱపు;

స. కి. 2. విడుచు. కళా. 7, ఆ. 225:

చూ, విసర్జించు; వా. 3: చెఱచు: చూ,

తెక్కిన. 1.

తొఱగునొచ్చు. దే. అ. కి. (పనులు).

తప్పించుకొనిపోవు: రూ-తొఱగునోవు.

తొఱగునోవు. దే. అ. కి.—పై.— భార.

విరా. 1, ఆ. 279.

తొఱగుట. దే. వి: చూ, విమోచనము.

తొఱట. దే. వి: చూ, తొఱ.

తొఱటలువాఱు. దే. అ. కి. (తొఱటలు + పాటు)

చిలులుపడు. జై. 7, ఆ. 101: చిందరవోవు;

చిలులువోవు, చీదఱగొను, చీదఱలువోవు,

తూఱుకట్టు.

తొఱతేనె. దే. వి. పుట్టతేనె: చూ, మధువు. 5.

తొఱపు: చూ, రూ-తొఱగు.

తొఱుదొక్క. దే. వి. (తొక్క + తొక్క)

క్కు) గట్టితొక్కడు.

తొఱ్ఱ. దే. వి. (రూ-తొఱ-తొఱట-తొట్ట-

తొట్ట-తొట్ట-దొఱట-దొట్ట): చూ,

రంధ్రము. 1.

తొట్టి. దే. వి. 1. ముందటిపండ్లు లేనినోరు: చూ

పదనము. 1; 2: చూ, తొడుకు. 1. ఆ

భా. ద్వి. 261; 3. రిప్పు, వీసర-రూ-కి

రము: చూ, వెలితి.

తొట్టివాఁడు. దే. వి. తొట్టినోటివాఁడు, పతి
తపంతుఁడు. [చూ, ధేనువు.

తొట్టు. దే. వి. ఆవు. పాండు. 5, ఆ. 240:

తొట్టుచట్టు. దే. వి. ఆవులమంద. భార. అది.

8, ఆ. 210: చూ, ధేనువు.

తొల. దే. వి: చూ, రూ-తొన. 1.

తొలకాడు. దే. ఆ. కి. (తొలకె + అడు)

1. చిందు: చూ, తొడకు; 2. చలించు: చూ,
సలించు; 3. అతిశయించు: చూ, ముమ్మ
రించు; 4. ప్రకాశించు: చూ, హవణిల్లు.

తొలకెయాడు. దే. ఆ. కి. — పై. —

తొలకు. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హె

చ్చు. 2; 2. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు.

1; 3. ఆల: చూ, పీలి. 1; 4. చలనము:

చూ, లోలము; ఆ. కి. 5. చలించు: చూ,

సలించు; 6: చూ, తొడకు. పా. 5, ఆ. 86;

7. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 8: చూ,

తొలకాడు. 4. కళా. 4, ఆ. 105.

తొలగఁబాటు. దే. ఆ. కి. (తొలగన్ +
పాటు) తొలగు: చూ, విరియు. 5.

తొలగించు. దే. స. కి. ఈగు: చూ, విస
ర్జించు.

తొలగింపు. వా. వి. త్యక్తము.

తొలగు. దే. ఆ. కి: చూ, తొలగఁబాటు.

తొలగుడు. దే. వి: చూ, రూ-తలగుడు

తొలగుబాప. ద్వ. వి: చూ, తళువు.

తొలచు. దే. పే. తొలగఁజేయు. పాండు.

2, ఆ. 53.

[చూ, బెరడు.

తొలక. దే. వి. రూ-తొలు. చెట్టుచెపట్టు.

తొలకరి. ద్వ. వి. రూ-తొలుకరి-తొల్కరి-

తొలుకారు-తొల్కారు. 1. (చైత్రవైశాఖమా

సములయందు నురియు) వాన "తొలకరివా

నలు" చూ, వాన. 1; 2. చర్మరవు. వను.

3, ఆ. 15: చూ, మానద్యయము.

తొలకరించు. దే. ఆ. కి. రూ-తొల్కరించు.

1. (చైత్రవైశాఖమాసములయందు) వానను

రియు: చూ, వర్షించు; 2. వానకురియు:

చూ, వర్షించు; 3. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.

తొలకరిమెఱుపు. అం. 1. సుల్లయందగతి భేదము,

కాయమానములు పండ్రెండంటిలో నొకటి:

చూ, కాయమానములు; దే. వి. 2. వర్షకా

లారంభమందలి తఱిత్తు. రూ-తొలుకరిమె

ఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1 [అం. 97.

తొలకరిగల్లుగుద్య. దే. వి: చూ, హంస. వేం,

తొలకరినూడు. దే. వి. — పై. —

తొలకు. దే. వి. మృగముల వెనుకకాలి మూల

మునకును ప్రక్కకును నడిమిచోటు: చూ,

ఉపరంధ్రము.

తొలలేనె. దే. వి. ఒకరములేనె: చూ, ముపువు. 5.

తొలసి. పై. వి. — తులసి, తొళసి: చూ, హరి

ప్రియ.

తొలి. దే. వి. రూ-తొల్లి. 1. కందరము. అం,

భా. ప. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. క

న్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. తొట్టు: చూ,

రంధ్రము. 1; 4. బండికంటినడిమిరూము,

పిండిక: చూ, రంధ్రము. 1; 5. ముందు,

పూర్వకాలము. (రూ-తొల్లి-తొలుత-తొల్లి-

తొలితొలుత-తొంటి-తొంటి-తొంటి) చూ, మొదలు.

4; 6. అత్తనగోలు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 79: చూ,

మొదలు. 4 (అమృతమందుతొలి తొలి);

వి. 7. ముందటిది. "తొలిబాము": రూ,

తొల్లి. వెనుక-రూ-వెనుక: చూ, పూర్వము.

1; 8. మొదటిది. "తొలిముద్ద": చూ,

మొదలు. 8; అవ్య. 9. పూర్వకము. అం,

భా. త్య. 73. రూ-తొల్లి-తొలుత-తొలు

దొల్త: చూ, మొదలు. 4.

తొలిక. దే. వి. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తొలికోడి. వా. వి. తెల్లవాఁడోమన మొట్ట
మొట్టట కూసెడుకోడి: చూ, పుంజే.

తొలిచేదువులు. దే. వి. బ. మొదటిమనుకులు.

రూ-తొల్పుదువులు: చూ, వేదము. (ఇట్లు
తొలుపలుకులు, తొలుమనుకులు.)

తొలిమోలావు. వా. వి. ఉపనర్మ: చూ, గేనుపు.
తొలిదుక్కి. దే. వి. ఆద్యకృషి, మున్నరక.

ఆం, భా. ద్వి. 233: చూ, లాంగలము. 1.

తొలినాడు. దే. వి. రూ-తొలునాడు. ఆనన్య
దిన పూర్వదినము: చూ, రోజే.

తొలివారము. మి. వి. ఆ. పుం. భాను (ఆది)
వారము: చూ, వారము. 2.

తొలివేలుపు. దే. వి. రూ-తొలువేలుపు. 1. న
లువ: చూ, బిహ్వ. 1; 2. ఆనురుడు,

పూర్వదేవుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

తొలివేల్పుపగతురు. ద్వ. వి. బ. దేవతలు. సాం.
దే. 18: చూ, వేలుపు.

తొలు. దే. విణ. వృత్తియందు తొలుతశబ్దము
నకును తొలుతుశబ్దమునకును మీఁదివర్ణము
లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “తొలు
మోలు, తొలుపబ్బు” మొ.

తొలుక. వై. వి. త్త్వక్: చూ, తెరడు.

తొలుకరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకరి.

తొలుకరిమెలుపు. దే. వి: చూ, రూ-తొలుకరి
మెలుపు.

తొలుకారు. ద్వ. వి. 1. (తొలుకు + కారు):
చూ, రూ-తొలుకరి. 1; 2. (తొలుత + కారు)
మక్కారుపంటలలో మొదటి కారుపం
ట: చూ, మక్కారుపంట.

తొలుకు. దే. స. కి. కురియు: చూ, వర్షించే.
(వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము. “తొలు
కారు, తొలుమొగులు” మొ)

తొలుకుడుపు. దే. వి. (తొలుత + కుడుపు) ఆ
న్నప్రాశనము: చూ, కర్మములు. 1.

తొలుగట్టు. ద్వ. వి. (తొలుత + గట్టు) ఉద
యాది, పూర్వపర్వతము. పను. 8. ఆ. 8:
చూ, పర్వతము.

తొలుచేదువులు. దే. వి. బ. (తొలుత + చేదువు
లు): చూ, రూ-తొలిచేసువులు.

తొలుమే. దే. స. కి. రూ-తొల్పు. 1. నాణు
లోనగునాని నున్నే. ఆం, భా. తృ. 112:
చూ, నాణునాటు; 2. రంభముచేయు:
చూ, మల్పు; 3. తోడు, కెల్లించే, భార.
స్త్రీ. 2, ఆ. 109: చూ, విదారించే.

తొలుజాతివాడు. ద్వ. వి. విప్రీడు: చూ,
బాగ్నాణుడు.

తొలుత: చూ, రూ-తొలి. 5—7—8—9.
(ద్ర. పురాణకము.—పను. 4, ఆ. 38.)

తొలుతొలుత. ద్వ. ద్వి. కి. విణ: చూ, రూ-
తొలుదొల్త.

తొలుదీవి. ద్వ. వి. (తొలుత + దీవి) నేకేడుదీవి.
పను. 1, ఆ. 93. దీవులు ఏడింటిలో నొక
టి: చూ, ద్వీపములు. [71: చూ, హరిత్తు.

తొలుదెన. ద్వ. వి. తూరుపుదెన. ఆం, భా. ప్ర
తొలుదొల్త. ద్వ. ద్వి. కి. విణ: చూ, తొలి. 9.

తొలునాడు. దే. వి: చూ, రూ-తొలినాడు.

తొలునీటిరిక్క. ద్వ. వి. (తొలుత + నీటిరిక్క.)
పూర్వాపాదానంత్యము. నీటిరిక్క-రూ-
నీరురిక్క: చూ, నత్తర్యము. 1.

తొలుపంది. దే. వి. (తొలుత + పంది) రూ-
తొల్పంది. ఆదివరాహము. అచ్చ. బాల,
కాం. 153: చూ, నూకరము.

తొలుపక్కము. ద్వ. వి. (తొలుత + పక్కము):
చూ, తేలిపక్కము.

తొలుబలుకులు. దే. వి. బ: చూ, తొలిచేదువులు.
తొలుమనుకులు. దే. వి. బ.—పై.—

తొలుమొగులు. దే. వి. పర్షించుచున్న మేఘము
అచ్చ. యు, కాం. 85: చూ, మేఘము. 1

తొలురిక్క. ద్వ. వి. ఆశ్వినీనక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము. 1. [చూ, మాసము. 1.

తొలురిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆశ్వయుజమాసము: తొలునేలుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలినేలుపు. తొలునంజే. ద్వ. వి: చూ, నూన్యోదియము. తొల్కరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలకరి. తొల్కరించే. దే. అ. కిర: చూ, రూ-తొలకరించు. [చేదువులు.

తొల్పుదువులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-తొలి తొల్పు. దే. స. కిర: చూ, రూ-తొలుచే.

తొల్లంగమయ్య. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

తొల్లారు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకారు.

తొల్లి. దే. వి: చూ, రూ-5-7-8 తొలి.

తొల్పంది. దే. వి: చూ, రూ-తొలుపంది.

తొల్లి. దే. వి. 1: చూ, తొలి. 5; 2: చూ, తొలి. 6; 3. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1;

అవ్య. 4: చూ, తొలి. 9. అం, భా. తృ.

73; విణ. 5. ముందటిది. "తొల్లింటివారు-

తొల్లింటివారు." చూ, పూర్వము. 1.

తొల్లిచే. దే. పేర: చూ, రూ-తొరలించే.

తొల్లింటికత. చా. వి. పురావృత్తము: చూ, స మాచాగము. 2.

తొల్లింటిది. దే. విణ. పూర్వకాలసంబంధమైనది.

తొల్లిక. దే. వి. 1. ఒకరకముచేస: చూ, మ త్వము. 1; 2. రూ- తొల్లిక: చూ, ముద్గరము.

తొప. దే. వి. కలుప: చూ, రూ-తొగ.

తొపర. వై. వి.=తుపర: చూ, రూ-తొగర.

తొపరి. వై. వి.=తుపరి: చూ, రూ-తొగరి.

తొపరు:చూ, రూ-తొగరు. (ఎఱ్ఱనిది. —అచ్చయ, కాం. 323)

తొస్స. దే. వి. ఉచ్చారణలోపము. తొస్సి.

తొస్సి. చా. వి. —వై.—

తొస్సి. దే. విణ. పండ్లులేనిది, బొక్కి: చూ, బొక్కి. [పేలవము.

తొళక. దే. విణ. పలుచేనిది, తనుపు; చూ,

తొళసి. వై. వి.=తులసి: చూ, రూ-తొలసి.* తొల్లిక. చా. వి: చూ, రూ-తొల్లిక. 2.

త్రో

త్రో. దే. అప. 1. తృతీయావిభక్తి యందువచ్చే డు ఒకానొక పరిత్యయము: చూ, చే. 1; దగ్గి. 2. మాడ. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 112: చూ, నైతము; 3. వెంట. కై. 5, ఆ. 192: చూ, వెంటడి. [గ్రత్రోమ్.

త్రోమ్. చా. అవ్య. ఒకానొకరాగము. "తథకి త్రోక. దే. ప: చూ, రూ-త్రోంక.

త్రోకగుంజే ద్వ. వి. ఆదోకగానేర్పఱచిన స్తంభము: చూ, స్తంభము. 1.

త్రోకచిచ్చే. ద్వ. వి. ఉపాహితము, నిప్పుదగి లించిన పిడుకలవరుస. స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, పిడక. [నక్షత్రము. 1.

త్రోకచుక్క. ద్వ. వి. ధూమకేతువు: చూ, త్రోకత్రొంచుకోవుట. జా. పాఠిపోవుట.

"నీమాటవిన్నదానిలుచే నే మరులేజి త్రోకత్రొంచుకో కానఁ దొలఁగి చేసక." (రసిక జన మనోరంజనము)

త్రోకత్రొక్కినత్రొంచువలె. లో. ఉదా.—

"అనినఁ దోకఁద్రొక్కిన త్రొంచుచేదం బున సముత్థితుండై వళిక్ష పక్షిందుగ్గిండు గోపావేళంబున." (నీతిచందిరిక—విగ్రహము.) [పురుగు.

త్రోకపురుపు. ద్వ. వి. రూ-త్రోకపురుపు:చూ,

త్రోకపురుపు. ద్వ. వి.—వై—

త్రోకమిరియము. ద్వ. వి: చూ, చేలుప మిరియము (చూ, మిరియము) [జాబు.

త్రోకలేనిపిట్ట. తొంబై ఆమడ వెళ్ళెను. లో.

త్రోగు. దే. వి. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము.

2; 2. తడి: చూ, పదము. 2; అ. కిర. 3.

మునుగు. పాండు. 1, ఆ. 150: చూ, నీ

భృదు; 4. తడియు. కళా. 2, ఆ. 18: చూ, నాను.
 త్రోచిగాఁడు. దే. వి. ఒకానొక దేగ. స్వా. 4, ఆ. 58: చూ, శ్రేయము. 1.
 త్రోచే. నై. వి.=తుచ్చ. (దేశ్యమని శ. ర) మాదిగ: చూ, కడజాతివాడు.
 త్రోచే. దే. అ. కి. 1. ఉదయించు. రూ-త్రో తెంచే. భార. దో. 5, ఆ. 128: చూ, స్ఫురించు. 2; 2. భావముదయించు: చూ, స్ఫురించు. 2; 3. ప్రత్యక్షమగు, తలచూపు: చూ, పొడచూపు; 4. ఫలపరిమితి నూహించు: అంచించు, అంచేకట్టు, అంచేనజోచు, అంచేనవేయు, అద్రించు, అద్దు, ఉండజూచు, ఉజ్జేగొను, ఉజ్జోయించు. (సం. ప.)-ఉహించు; పే. 5. త్రోగఁజేయు. పాండు. 2, ఆ. 128.
 త్రోచేట. వా. వి: చూ, ఉపస్థితి. 2.
 త్రోచు. దే. వి. 1. ఇంటిత్రోచు. కళా. 2, ఆ. 49: చూ, వనము. 2; 2. ఉపవనము, త్రోచు, పశానుత్రోట. కళా. 2, ఆ. 41: చూ, వనము. 2; 3. ఆశ్రమము: చూ, సదనము. 1.
 త్రోటకాఁపు. దే. వి. రూ-త్రోటకాఁడు-త్రోటేడు, కక్షావేక్షకుడు: చూ, వనపాలుడు.
 త్రోటకూర. దే. వి: చూ, మారిషము*.
 త్రోటపోక. ద్వ. వి. భూపూగము*: చూ, పోక.
 త్రోటమాలియ. ద్వ. వి. రూ-త్రోటమాలె-త్రోమాలియ-త్రోమాలె. 1. (ఆకులుపువ్వులు కూర్చికట్టిన దండ); చూ, వనమాల; వా. వి. 2. త్రోటను పెంచువాడు.
 త్రోటమాలె. ద్వ. వి. —పై.—
 త్రోటమొల్ల. ద్వ. వి. కుండము, మల్లియ-రూ-మల్లె*: చూ, మొల్ల.

త్రోటవాడు. ద్వ. వి: చూ, త్రోటకాఁపు.
 త్రోటేడు. ద్వ. వి. (త్రోట+ఈడు)-పై.-త్రోడు. శే. స. కి. 1. కెల్లగించు: చూ, విదారించు; 2. నూలిపోగుతీసి చుట్టు: చూ, చుట్టు. 5.
 త్రోడుడు. దే. వి. తంతునిస్సరణము. (నిస్సరణము=నెడల-బాటు): చూ, వెలుపుడు.
 త్రోడుఁబోతు. దే. వి. 1. పంపుచేయుట: చూ, హింసాకర్మ; వి. 2. పంపుచేయు వాడు. హింసాకర్మ చేయువాడు.
 త్రోడేలు. దే. వి. రూ-త్రోడేలు. స్వా. 4. ఆ. 50: చూ, వృకము.
 త్రోడేటికడుపుమేటి. ద్వ. వి. (త్రోడేలు+కడుపుమేటి): చూ, భీముడు.
 త్రోడేలు. దే. వి: చూ, రూ-త్రోడేలు. (త్రోడేలుపు అనికొందలు.) [రామము. 3.
 త్రోడేళ్ళకొంగ. ద్వ. వి. పెద్దదుప్పి: చూ, త్రోతెంచే. దే. అ. కి. (త్రోచు+తెంచే.) 1. ఉదయించు: చూ, స్ఫురించు. 2; 2. కనబడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 174: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 3. కనిపించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 226: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 4. దూరము నుండి సమీపమునకు నడచు: చూ, వచ్చు. 2.
 త్రోప. దే. వి. 1. పిండికూడు, సంకటి: చూ, సాదము. (1); వా. 2. త్రొక్క. “త్రోప రేగునట్లు కొట్టెను.” [వాంఛ.
 త్రోపిక. దే. వి. రూ-త్రోచు. తలచు: చూ, త్రోచు. దే. వి. 1.—పై.—; 2. ఎలుపు: చూ, పర్ణము. 6; 3. పెంపుడువనము: చూ, వనము. 2; 4. చీమిడి. ఆం. భా. ద్వ. 126: చూ, శింఘాణము; 5. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 6. ఎఱ్ఱ(కపిల వర్ణము) బట్ట; ఆరుణవస్త్రము. ఆం. భా. ద్వ. 154: చూ, వస్త్రము; 7. నుకీయలు లోనగువాని మూతపిండి

(బూరెలపై చోవిపిండి అనికొండలు): చూ, సాదము. (1) [భా. ద్వి. 113.

తోబుట్టినది. దే. వి: చూ, సహోదరి. ఆం, తోబుట్టు. దే. వి. (తోన్ + పుట్టువు): చూ, రూ-తోడబుట్టు. అచ్చ. బాల, కాం. 6. తోబుట్టుగు. దే. వి. (తోన్ + పుట్టుగు) - పై - జై. 7, ఆ. 134.

తోబుట్టువు. దే. వి. — పై. — తోకము. సం. వి. అ. న. విడ్డ: చూ, శిశువు. తోకొను. దే. స. కి: చూ, రూ-తోడికొను. భార. ఆర. 3, ఆ. 220.

తోక్కము. సం. వి. అ. న. 1. గులిమి: చూ, పింజాషము; పుం. 2. పచ్చేను: చూ, వర్ణము. 6; 3. పచ్చేయవలు: చూ, భాస్యము; విణ. 4. పచ్చేనిది: చూ, వర్ణము. 6.

తోటకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు స-స-స-స గణములు గలిగి తొమ్మిదింటి యతిగల ద్వాదశశబ్దబోధ్యవ వృత్తము. “కరుణా వరుణాలయ-కాం, తి నిధి.”: చూ, పృత్తము. 1.

తోటి. దే. వి. మాల. జై. 8, ఆ. 85: చూ, కడహతివాడు. [2, ఆ. 33.)

తోడ: చూ, రూ-తో. (వెంబడికి — స్వా. తోడంటు. దే. వి. (తోడు + అంటు.) చేమిర: చూ, తోడు. 4.

తోడబుట్టు. దే. వి. (తోడన్ + పుట్టు) (రూ- తోడబుట్టుగు-తోడబుట్టువు-తోబుట్టు- తోబుట్టుగు) తోడు, తోడిచోలు, పైచోడు. 1: చూ, సహోదరుడు; 2: చూ, సహోదరి.

తోడబుట్టుగు. దే. వి. — పై. —

తోడబుట్టువు. దే. వి. — పై. —

తోడనము. సం. వి. అ. న. = తుండెము, తునుక: చూ, శకలము. 4.

తోడా. దే. వి. 1. హస్తభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 2. కాలికివేసికొను బిరుదు: చూ, భూషణము. 2; 3: చూ, బాలకీర్తి; వా. 4. శిష్యార్థుని ముంజేతులకు: దగిలించుసంకెల; 5. చేతికివేసికొనుబిరుదు. (బంగారుమురుగు) “తోడామురుగు”

తోడి. ఆం. 1. రాగాంగములు పదు మూడింటిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు: (చూ, స్వరము. 2); 2. (స్త్రీ) రాగములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, (స్త్రీ) రాగములు. (చూ, స్వరము. 2)

తోడికొను: చూ, రూ-తోడుకొను.

తోడికోడలు. దే. వి. మగనితోడబుట్టినవాని భార్య, యాత: చూ, భార్య.

తోడిచోలు. దే. వి: చూ, తోడబుట్టు.

తోడితెచ్చే. దే. స. కి: 1. పిలుచు కొని వచ్చే. రూ-తోడితెచ్చే-తోడెచ్చే-తోతెచ్చే; పేర్. 2. తోడితెప్పించే: రూ-తోడెచ్చే-తోతెచ్చే.

తోడిపెండ్లాము. దే. వి. ఏగలు-ఏరాలు, సవతాలు, సవత్తి: చూ, సవతి. (చూ, భార్య)

తోడియల్లుడు. దే. వి: చూ, పడ్డకుండు.

తోడివాడు. దే. వి: చూ, సహాయుడు. 1.

తోడు. తే. వి. 1. త్వక్కు. ఆం, భా. ద్వి. 37: చూ, బెరడు; 2: చూ, తోడబుట్టు. 1; 3: చూ, తోడబుట్టు. 2; 4: చేమిరి, తోడంటు. (సం. ప). — ఆతంకము, ఆతం చనము; 5. అన: చూ, నెలవు; 6. (శపథమునందుబలుకునది) మాట: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 7. సహాయము: చూ, వెంబడి; వా. వి. 8. దిక్కు, అండ “నాకునీవుతోడు”; వా. స. కి: 9. (నూలుపోగు) చుట్టు;

తోడుబాలు. ద్వి. వి. పాలుపిండబోవునపుడు పాలుదుత్తలో నుంచుకొనెడు నీళ్లు: చూ, నలినము. 1.

తోడుకొను. దే. అ. కి. రూ-తోడ్కొను.

తోడికొను. 1. (పాలు) పేరుకొను; స. క్రి.

2. పిలుచుకొను: చూ, వెంటదీసికొను.

తోడుచేల్ల. దే. వి. చేమిరిపెట్టు మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

తోడుత. దే. దగ్గి. వెంటదీసి. (రూ-తోడుతో-తోడుతోడ-తోడ్తో-తోడ్తోడ) భార.విరా.

1, ఆ. 118: చూ, సైతము.

తోడుతో. దే. దగ్గి. —పై—

తోడుతోడ. దే. దగ్గి. —పై—

తోడునీడ. దే. విణ. 1: చూ, సహాయుడు. పా. 9.

2, ఆ. 17; జా. విణ. 2: (చూ, తోడు. 7)

సహాయము. “ఆఖిలకళలందుడోడునీడగుచు మెలగు” (కళాపూర్ణోదయము)

తోడుపట్ట. ద్వ. వి: చూ, తోడు. 1.

తోడుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-తోడ్పడు. సహాయపడు. [వెంటదీ.

తోడుపాటు. ద్వ. వి. రూ-తోడ్పాటు: చూ,

తోడుపాయసము. వా. వి. వి. అనుకుగావం దీన పరమాన్నము.

తోడుపెట్టు. దే. స. కి. చేమిరిపెట్టు.

తోడులేనివాడు. వా. విణ. అసహాయుడు: చూ, విడి. 12.

తోడువోవు. దే. అ. కి. (తోడు + పోవు) సరియగు, నశించు: చూ, సమయు. 3.

తోడము. దే. వి. రూ-తోడము: చూ, స్వల్పము. [విరా. 4, ఆ. 68.

తోడైచ్చే: చూ, రూ-తోడితెచ్చే. భార.

తోడ్కొను. దే. స. కి: చూ, రూ-తోడుకొను.

తోడ్తో. దే. దగ్గి: చూ, రూ-తోడుత.

తోడ్తోడ. దే. దగ్గి. —పై— [డు.

తోడ్పడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తోడుప

తోడ్పాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తోడుపాటు.

తోణము. దే. వి. చాపకర్షణ బలసాధనము.

ఆం, భా. ద్వ. 212: చూ, బాణము. 1.

తోతెచ్చే: చూ, రూ-తోడితెచ్చే.

తోత్రము. సం. వి. అ. న. 1. ఏనుగును పొడిచెడు బరిగోల, ఈలై, వైలుకము: చూ,

బాణము. 1; 2. పనులను దోలెడుమునికోల: చూ, మునికోల 2; ఆం. 3. ముప్పదిరెండా

యుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండా యుధములు (చూ, బాణము. 1.)

తోదకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమున. జ-జ-యగణములతోగూడి యె

నిమిదింట యతిగల ద్వాదశ ఛందస్సునఁబు బుట్టిన వృత్తము. “కొలుతు, మురారి, ని-

గోరై, లుదీర్చన్” (అప్ప. 4, ఆ. 232. పారట)

తోదనము. సం. వి. అ. న. 1. నొప్పించేట; 2: చూ, తోత్రము. 2; ఆం. 3. చాస్తక్రి

యలు ఇరుపదింటిలో నొకటి: చూ, చాస్తక్రియలు.

తోడు. దే. వి. పరుసకట్టు.

తోనకము. నై. వి.=తోరణ. ఆకునుండలదండ: చూ, తోరణము.

తోనమ్ము. దే. వి. అల్పబాణము: చూ, బాణము. 1. [నము.

తోనికాడు. దే. వి. పుంశ్యేనము: చూ, శ్యేతోపరా. వా. వి. ఉలవలసంచి.

తోపాటు. దే. అప్య. 1. వల: చూ, సామ్యము; వా. 2. కూడ.

తోపారము. దే. వి. దేగలముఖమునకుఁగట్టెడు తోలుగంత. రూ-తోపారము: చూ, తోడు.

తోపి. దే. వి. రూ-టోపి: చూ, సీసకము. 1.

తోపు. వా. విణ. పింగళ (ఆరుణ) పర్ణము, ఒకరకము ఎటుపు “తోపుచీర”: చూ, పర్ణము. 6.

తోమకము. దే. వి: చూ, తోముడు.

తొమరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చిల్లకోల,
నర్వల: చూ, బాణము. 1; అం. 2. ముప్ప
దిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ము
ప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము.1.)
తొమలియ. ద్వ.వి. (తొంట + మలియ): చూ,
రూ-తొంటమలియ (వనమాల. — పాండు.

2, ఆ. 21)

తొమలె. ద్వ. వి. — వై — [రుద్ధ. 1.
తొము. దే. స. కి. ముంకిపోవరుద్ధ: చూ,
తొముడు. దే. వి: చూ, రుద్ధుడు.

తొయగాడు. దే. విణ (తొయము + కాడు)
విధముగలవాడు. [ట్టుగు: చూ, పద్మము.1.

తొయజము. సం. వి. అ. న. తామర, నీటిపు

తొయజాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. తామరపువ్వువంటి కన్నులు
గల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. (దీనికి తెనుగు

తమిళం.)

[గల్లు.

తొయడింధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడ

తొయనము. సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి: చూ,
హవిస్సు. 1; పుం. 2. మబ్బు: చూ, మేఘ
ము. 1; 3. తుంగ: చూ, తృణము. 1.

తొయధి. సం. వి. ఇ. పుం. మున్నీరు: చూ,
సముద్రము. [చూ, శకులాదని. 2.

తొయపిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుపిప్పలి:

తొయము. సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ,
నలిమ; దే. వి. (1) వర్షము, తెగ. కళా.

7, ఆ. 70: చూ, సమూహము; (2) దండు:
చూ, నేన. 1; (3) రీతి. భాగ. 2, స్కం.

78: చూ, విధము 1; (4) అదను. భాగ.

1, స్కం. 459: చూ, సమయము. 1;

(5) పరిజనము: చూ, సంగడము. 5; (6) శడవ:

చూ, నెండియు. [జము.

తొయగుహము. సం. వి. అ. న: చూ, తొయ

తొయలక్ష్మీపర్యయోగము. అం. తంత్రములు

అటువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తం
త్రములు.

తొయలి. దే. వి: చూ, రూ-తొయ్యలి.

తొరణ. వై. వి.1. — తొరణమ్: చూ, తొరణము.

1; వా. 2. బారు: చూ, సం. క్రి. 1.

తొరణము. సం. వి. అ. పుం. 1. — తొరణ-తొన

కము-తొరనము-నొరణము. పుష్పమాలికా

దులు గట్టుటకై గృహమునను వెలుపల స్తం

భద్వయము చేత నేర్పఱచబడిన ద్వారము

నకును, మంగళార్థముగా ఆతొరణమునకు

గట్టెడు మామిడామలు లోనగువాని సరము

నకును, రెండు స్తంభములకుగాని గుమ్మము

నకుగాని కట్టినమామిడిచిగురు లోనగువాని

మాలికకును పేరు; వా. 2. బారు: చూ,

పం. క్రి. 1; అం. 3. పాదరేఖలలో నొకటి:

చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

తొరణస్తంభము. సం. వి. అ. పుం. నాందీకము:

చూ, స్తంభము. 1.

తొరనము. వా. వై. వి. — చూ, తొరణము.1.

తొరమల్లి. దే. వి. వజ్జమువలె తెల్లగానుండు

అల్పమణివిశేషము: చూ, రాయి, రత్నము.

తొరము. వై. వి. 1. వర్తమాత్రము. స్వా. 3,

ఆ. 88: చూ, నూత్రము. 1; విణ. — నూల.

2. లావైనది: చూ, నూలము. 4; 3. అధి

కము: చూ, హెచ్చే. 1; 4. మిక్కిలిబలము

కలది. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 140: చూ,

బలిష్ఠము; 5. మంజులము: చూ, హృదయము.

అం, సం. మాన. 52; 6. అందము: చూ,

సౌందర్యము.

తొరహత్తము. వై. వి. — నూలహత్త. ఒకానొ

కమల్లబంధము: చూ, మల్లకాస్త్రము.

తొరహత్తు. వై. విణ: చూ, సన్నుధి.

తొరెము. దే. వి. రూ. దొరెము, దేగనుగట్టు

తాగడు: చూ, నూత్రము. 1.

తొలించే దే. స. కి. చూ, తొలుచే.

తోలు. దే. వి. 1. రూ- తోలుక. చక్కము: చూ, బెరడు ; 2. జంతువు లోనగునాని చక్కము: చూ, బెరడు; వా.స.కి. 3. ననులులోనగునాని నడపించు: చూ, వెలుచు.
తోలుక. దే. వి: చూ, రూ-తోలు. 1.
తోలుచు. దే. పే. తోలుకేయు: తోలించు.
తోలునాల్చు. కే. వి. రూ-తోలునాల్చు. అచ్చు. బాల, కాం. 178: చూ, కివుడు.
తోలునోగు. వా. అ. కి: చూ, తోలుడు.
తోలునాయిదము. ద్వ. వి. అనన్దము, తోలుకప్పి నవాద్యము: చూ, వీణ.
తోలుడు. వా. అ. కి: తోలునోగు, ఒలియు, స. కి. — ఒలుచు.
తోలెను. దే. వి: చూ, రూ-తోడెను.
తోవ. దే. వి. 1. కలవ, ఆం. పదా. 8-49: చూ, పద్మము. 1; 2. కొణిగ, వలభి. ఆం, భా. ద్వి. పుర. 21: చూ, నదనము. 1.
తోవకము. పా. ఒకానొకకృత్తము. ఉదా. — ధ, ధ, ధ, గగ. 7 యతి. “ తోయజలోప న-తోడగునుయ్యో. ”
తోసిణి. ఆం. తంత్రములు 84 లో నొకటి: చూ, తంత్రములు. [మాన. 23.
తోసము. వై. వి. చూ, సంతోషము. సాం.
తోసిరాజు. మి. వి. 1. తోలగంధగిన రాజు. విజ. 1, ఆ. 103 (చదరంగమునందలి పరిభాష. దీనిని భాషాంతరమందు పహా ఆందురు) “ తోసిరాజు అటకట్టు ”; జా. 2. లత్యము చేయకుండుట. [కొట్టివేయు.
తోసివేయు. వా.స.కి. 1. తీసివేయు; 2. (దావా)

తా

తా. దే. అ. కి: చూ, రూ-తవుతగు.
తాటిపాము. దే. వి. (తాడు + పాము): చూ, రూ-తవుటిపాము.

తాడు. దే. వి: చూ, రూ-తవుడు.
తార్కత్రికము. సం. వి. అ. న. నృత్త గీతవాద్యములు మూడును గూడుట, నాట్యము. (చూ, ఉద్ధతము-చూ, లాస్యము.)
తాలబడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తవులబడు. భార. ఉన్యో. 2, ఆ. 195.
తాలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-తగులు. (తవులునకు. — భార. ఆర. 1; ఆ. 211)
తాలుకొను: చూ, రూ-తవులుకొను. 1-2; దే. పే. 3: చూ, రూ-తవులుకొలుపు. జై. 8, ఆ. 114.
తాలుచు. దే. పే: చూ, రూ-తగులుచు
తాలవడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తవులువడు.
తాల్యము. సం. వి. అ. న. సామ్యము: చూ, సమానము. 2. [కటి: చూ, దేశములు.
తాళపము. అం. ఏబదియాలు దేశములలోనొ

త్య

త్యక్తము. సం. విణ. విడువబడినది, నిరూప్య ధము: చూ, సముజ్జితము.
త్యజనము. సం. వి. అ. న. వర్జనము, విడుపు: చూ, విమోచనము. [విసర్జించు.
త్యజించు. సం. స. కి. వర్జించు, విడుచు: చూ, త్యజేతనంతము. సం. విణ. రూ-త్యజితనంతము. విడిచిపెట్టినది: చూ, హీనము. 3.

త్యా

త్యాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = తేగ-చోగము, ఈవి: చూ, వితరణము.
త్యాగరత్నము. సం. వి. అ. న. = చోగర తనము, చింతామణి: చూ, రత్నము. 1.

త్యాగరాజకృతి. పా. (సంగీతవిద్యను లోకము నకు త్యాగముచేసిన విద్వాంసుడగు) త్యాగ రాజు చెప్పినకృతి (త్యాగరాజకృతులు పెక్కుగలవు.)

త్యాగి. సం. విణ. (న్. ఈ. ౯) 1. చోగి. దా త: చూ, వదాన్యండు. [పంతము.

త్యాజితపంతము. సం. విణ: చూ, రూ-త్యజేత త్యాజ్యము. సం. విణ. 1. విడువదగినది: చూ, హీనము. 2; వా. వి. 2. విడువదగినకాలము; 3. దోషయుక్తమైనకొద్దికాలము; (పంచాంగమునందు పురిచిననును త్యాజ్యముచూపబడును.)

త్ర

త్రంగ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, ఉద్రంగము. 2.

త్రంగము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

త్రంపి. దే. వి: చూ, రూ-తంపి. 1.

త్రచ్చేన. వై. వి. 1. ఆట: చూ, పరిహాసము; 2. చిలుకుట: చూ, మథనము; 3. చెక్కుట: చూ, చెరువు. 1. [చిలుకు: చూ, మథించు.

త్రచ్చే. వై. స. క్రి. = త్రా, తక్షీ. రూ-తరుచు.

త్రచ్చేట. వై. వి. చిలుకుట. ఆం, భా. ద్వి. 285: చూ, మథనము.

త్రప. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: చూ, సిగ్గు; 2: చూ, అంకులాడి; అం. 3. సంచారిభావములు 32 లో నొకటి. (తనవరుని నామంబుబాగుననంబేర్పొని తననెచ్చెలి వినె గదాయని యవ్వోటి మోముపంచె): చూ, సంచారిభావములు.

త్రపిష్టండు. సం. విణ. మిక్కిలిసిగ్గుగలవాడు. చూ, హీమంతుడు. [చూ, దోష.

త్రపుకర్కటి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ములుదోసక: త్రపులము. సం. వి. అ. న. 1 = తగరము: చూ,

లోహము. 1; 2. సీసము: చూ, లోహము. 1.

త్రపుపు. సం. వి. ఉ. న. 1. — పై. —; ఉ. న. 2. — పై. — [చూ, దోస.

త్రపుస. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చేయగలదోసక:

త్రపుసము. సం. వి. అ. న. రూ-త్రపుసము.

తగరపుబొమ్మ: చూ, బింబము. 3.

త్రిమ్ము. దే. వి. 1. రూ-తుమరు-తుర్నిమ్ము-దుము-దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; స. క్రి.

2: దుమ్ముచేయు. రాసు. 1, ఆ. 42.

త్రయము. సం. స. అ. మూటిసమాహము.

త్రయి, త్రికము. తద్విశేషములు. — అం.

మూడంకములుగలవి. — అంతరజాతులు.

(శశాది), అంబలు, అక్షులు, అన్నలు, అను

పాస్రము (అలంకారము), ఆభిషేకములు,

అలంకారములు, అవస్థలు, అవాంతరములు

(హరిణ్యాది), ఆదికర్తులు, ఆనందములు

(మనుష్యానందాది), ఇచ్ఛాదులు, ఈషణ

ములు, ఉదయములు (క్షయాది), ఋణ

ములు, కలుకములు (త్రికము), కరణములు,

కర్తృత్రియము (పరికృత్యాది), కర్మలు

(కాయకాది), కర్మలు (పుణ్యాది), కర్మలు

(ఆగామ్యాది), కవులు, కాండములు, కార్యము

లు, కాలములు (ఉదయాది), కాలములు (త్రిష

పణము = గీమ్యాది), కావ్యదోషములు, కావ్య

పాకములు (పాకములు), కావ్యగీతులు (గీతు

లు), కుంభకారత్రయము, కైర్లస్తవత్రిపుటి,

క్రియాకాలములు, క్రియలు, క్షణములు,

గజజాతులు (జాతులు), గాయత్రీమంత్రత్రి

పాదములు, గుణములు (త్రైగుణ్యము),

గురువులు, చిత్రీమాలాది, జాతకములు

(ఏలకులుమొ), జ్ఞానములు, తత్త్వములు,

తాపములు, త్రికము (శొంఖము), త్రిదం

డము (మనోదండాది 1-2), త్రిదోషములు,

దండములు (మనోదండాది), దండలు, దళలు,

దీక్షలు, దేవత్రయము, దేవిత్రయము, దేవా

ములు, (లక్షణములకుఁగలిగెడు) దోషములు, ద్విజులు, ధనగతులు, నాడిక్రియలు, నాడులు, నాయకులు (దేవాది), నాయకులు (పతిమొ), నాయకులు, నేత్రములు (జ్ఞానాది), నేత్రములు (భూమిధ్యాది), పత్రములు (లవంగపత్రాది), పాపములు, పునర్జనాత్రయము, పురుషములు, పూర్వరాగము (కుసుంధ, నీలి, మంజుష్ఠములు), పృథ్వీతులు (శ్రేష్ఠాది), ఫలములు (తిక్రము), బంధనములు, భక్తులు, భేదములు, మండలములు, మతములు, మధువులు, ముత్తులు, మూర్తులు, మానములు, యతులు, రాజముఖ్యగుణములు, రాములు, లక్షణములు (లక్షణములు), లక్ష్యములు, లయలు, లవణములు, లింగములు (స్త్రీలింగాది), లింగములు (స్త్రీకైలాసి), లోకములు (స్వర్గాది), లోకములు (పృథివ్యాది), వర్గములు, వాసనలు, విధులు, పృథ్వులు, పృథ్వులు, వేదములు (త్రయ), వేదస్వరములు, వైద్యశాస్త్రసంగ్రహములు, వైరాగ్యములు, వ్యంజనములు, వ్యాపృతులు, శక్తులు (జీతనముమొ), శక్తులు (సిద్ధులు) (ఉత్సాహాది), శక్తులు (ఇచ్ఛాది), శక్తులు (జీవనదాతృత్వాది), శక్తువుతోడిసంధులు, శాస్త్రములు, శుద్ధులు, సంగములు, సంహితలు, సింహాసనములు, సిద్ధిత్రయము, సుఖములు, సూత్రోత్తరయము (యజ్ఞోపవీతములోనగునవి), స్థానములు, స్వరములు, స్వాధ్యాయము (నాచికాది) (ఇందుగల పదములకు 'త్రి' చేర్చి యుచ్చరింపవలెను—త్రిమూర్తులు, త్రిలోకములు, త్రిగుణములు మొ.); చూ, మాఁడు అంకములుగలవి.

త్రయరాశికము. పా: చూ, రూ-త్రిరాశికము.

త్రయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఋగ్యజుస్సామవేదములు (చూ, వేదము): చూ, త్రయము;

2. మూఁటిసమాహము: చూ, త్రయము;

3. నీనుఁగుకాలినంకెల: చూ, త్రయము. 2;

4. కుటుంబముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ;

5. మంచినన్నుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ;

ఆం. 6. ధర్మాధర్మములు తెలిపెడు శాస్త్రము. రాజవిద్యలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు (చూ, అన్వీక్షకీ.)

త్రయారములు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, సూర్యుడు. [ధర్మము.

త్రయారధర్మము. సం. వి. ఆ. పుం. వేదవిహిత

త్రయారపిత. అం. ఏకవింశతి స్థానములలో నొకటి: చూ, ఏకవింశతి స్థానములు.

త్రయారదశము. సం. స. పదుమూడవది.

త్రయారదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునం

దు పదుమూడవతిథి: చూ, తిథులు-తిథి;

2. పదుమూడు తంతులుగల పరివాదిని యను వీణె: చూ, వీణె; విణ. 3. పదుమూడవది; అం. 4. తతవాద్యములు ఇరువదింటి

లో నొకటి: చూ, తతవాద్యములు; అం.

5. (శుక్లపక్ష-కృష్ణపక్ష) తిథులుపదునేనింటి

లో నొకటి: చూ, తిథులు.

త్రయ. దే. స. క్రి: చూ, రూ-త్రివ్య. (పుట్టు

పూర్వోత్తరములనెత్తు. భార. ఉద్యో. 1.

ఆ. 311)

త్రయకోల. దే. వి: చూ, రూ-త్రివ్యకోల.

త్రయస్వ. దే. వి. రెండుసోలలు: చూ, రూ-త్వస్వ.

త్రయస్వము. దే. వి. త్రయస్వ. కళా. 4, ఆ. 78.

త్రయిత్వలకెత్తుట. జా. నిశ్శేషముగా నిచ్చేట

హెచ్చేగా నిచ్చేట, అమితలాభము గలిగించుట.

“కొమరులుపుట్టి తమకేమోయ్యటై

త్రయిత్వలకెత్తెదగను చిత్తంబుతో” (ధర్మజ

రాజ సూయము); “తమకునేమి త్రయిత్వల

కెత్తి రమరులీ, యుర్విమనుజులేమి యొన

గరైరి.” (వైజయంతీ విలాసము)

తృప్తితలపోషికొనుట. జా. పూర్వపుసంగతులను మరలజ్ఞప్తికిఁజెచ్చుకొని యదియే యాలోచించుట." "తేనిపోషిని తృప్తితలపోషికొననేల." (ధర్మజరాజసూయము.)

తృప్తి. దే. స. కి. రూ-తృప్తి- తృప్తితియే.

1. ఖననముచేయు; 2. ఖండించు: చూ, నెలగు; 3. పుట్టు పూర్వోత్తరములనెత్తు; 4. పరిస్తాపనకుఁజెచ్చు; వా. 5. (మొక్కలకు గొప్పలు) తృప్తి; 6. (కొంపలు కట్టుటకును తీయుటకును గోతులు) తృప్తి.

తృప్తికోల. దే. వి. రూ-తృప్తికోల-తృప్తికోల-తృప్తికోల: చూ, ముద్గరము. [వాఁడు.

తృప్తివాఁడు. వా. విణ. చూ, రూ-తృప్తివాఁడు తృప్తివాఁడు. వా. విణ. రూ-తృప్తివాఁడు (సం. ప).—ఖనకుఁడు, భాతకుఁడు.

తృప్తికము. సం. వి. అ. న. గడ్డిపరక: చూ, తృణము. 1. [య. 1.

తృప్తిము. సం. విణ తిరుగునది: చూ, వలమాన

తృప్తిరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తృప్తిరము. పంజైకట్ట, నూలుచుట్టుట (అనికొందలు): చూ, మగము.

తృప్తిరేణువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. సంజ్ఞాదేవి; పుం. 2. ముప్పదిపరమాణువుల కొలది.

తృప్తి. అం. సంచారీభావమునబుట్టిన దృష్టులు 20 లో నొకటి: చూ, సంచారీభావమునబుట్టినదృష్టులు. [య.

తృప్తిము. సం. విణ. భయపడినది: చూ, భీత

తృప్తిరి. దే. వి. ఆట: చూ, పరిహాసము.

తృప్తిరించు. దే. అ. కి. పరిహాసమాడు: చూ, పిసాళించు. [వెఱపరి.

తృప్తివు. సం. విణ. భయపడువాఁడు: చూ,

తృప్తి. దే.వి.వేదాధ్యయనముచేయునపుడునోడి నుండి రాలెడు తుంపర, బ్రహ్మబిందువు: చూ, పగ్గి.

తృ

తృయే. దే. వి. రూ-తృయే. పడగవారి:

చూ, సర్వము. (తృయేలలో భేదములు-నల్ల (తృయే, తెల్ల (తృయే, గోదము (తృయే. ము.)

తృగు. దే. స. కి. రూ-తృగు, ఆను, ఆరగించు, కుడుచు-రూ-కుచ్చు, కోలు, తెగి కొన్ను, నిముకు. (సం. ప).—అను తర్జించు.

తృగుఁబోతు. వా. వి. కల్లు సారాయి బ్రాంది లోనగువాని నెల్లప్పుడు పానముచేయు వాఁడు. [నము. 1.

తృగుడు. దే. వి. రూ-తృగుడు: చూ, పా. గాగుడు. దే. వి. 1. కిరణము: చూ, హాసము.

2; 2. రూ-తాడు. పేనినదారము, పాళము: చూ, నూత్రిము. 1; 3. తాడి. *. సాంబ.

స్థా. 3: చూ, శ్రీతాళము; 4. రూ-తాడు. చేరు: చూ, నూత్రిము. 1; వా. 5. మంగళ నూత్రిము. "నాతృగుగట్టిదిగాన నాభర 99 ఏండ్లు జీవించెను." (బ. తృగులు-తృగులు—తృగులు.)

తృగుతాలువు. దే. వి. పాళి. అచ్చ. సం. కాం. 41: చూ, వరుణుఁడు. 1.

తృగుబారుట. జా. దృఢత్వమునొందుట; సమ ద్వేషము లేకుండుట. "తాపకాపరాధముల కంతంబగుట తృగు చాలెడు దౌష్ట్యంబుఁ జవులుకతన." (శ్రీనివాస విలాసము)

తృగుపడు. ద్వ. అ. కి. 1. కృశించు: చూ, సాటసాటోవు; 2. దాగును. [శక్తి. 1.

తృగు. వై. వి. వివిధము. బలము: చూ, తృగుము. సం. వి. అ. న. 1. కలుఁగానుగున:

చూ, వార్షికము. 1; 2. కాపు: చూ, రక్షణము; విణ. 3. రూ-తృగుము. కావలడి నది: చూ, రక్షితము.

తాత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రక్షకుడు.

తాతము. సం. విణ: చూ, రూ-తాతము. 3.

తాతపునము. సం. విణ. తాతపుచేత చేయబడినది. సము

తాతపునము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-తాతపు.

తాతయంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తాతము. 1. *; 2.=తాయి. తల్లి: చూ, మాత 1; విణ. 3. కావలడుచుండునది: చూ, రక్షితము. [ము. 1. *

తాతయమాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తాతము.

తాతనా. అం. 1. పంచమజభాషలు పదిలో

నొకటి: చూ, పంచమజభాషలు (చూ,

భాష. 1.) ; 2. భిన్నపక్షజభాషలు 17 లో

నొకటి: చూ, భిన్నపక్షజభాషలు (చూ,

భాష. 1.) [ఉద్యో. 4, ఆ. 195.

తాతపు. దే. న. కి: చూ, రూ-తాతగు. భార.

తాతపుడు. దే. వి: చూ, రూ-తాతగుడు.

తాతసము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయము: చూ,

నెఱపు; 2. మణిదోష విశేషము: చూ,

రత్నము. 1; అం. 3. సంచారిభాషములు

33 లో నొకటి. (చిత్తరువునందు వ్రాసిన

మన్మథునింగాంచి యయ్యింతి బెదరుచూపు

లతో దవ్వనం బోపసాగెను): చూ, సం

చారిభాషములు.

తాతను. దే. వి: రూ-తరాణే-తరాను. (సం.

ప).— ఆరాచి, ఏపణి, తుల, త్ర్యంకటము,

నారాచి. తద్వి. -తక్క. డను. -తక్కిడ—

రూ-తక్కిడి-తక్కడ, దడ. (సం. ప)—

ధటము. పెద్దతక్కడను. కాటా.

తాతనురాసి. ద్వ. వి. తులారాశి: చూ, రాశి. 1.

తాతశృరాశిగాడు. ద్వ. వి: ఎలికె: చూ,

మాషికము.

తి. సం. న.=తీ: చూ, మూడు.

తిరింకత్తు. సం. న. త్. స్త్రీ. 1: ముప్పది; అం.

2: చూ, ముడ్డిపూస.

తిరింకము. సం. న. ముప్పదవది.

తిరింకాంశ. అం. (తిరింకాంశము) 1. షోడశ

వర్ణనందొకటి. (లగ్నమును 30 సమభాగ

ములు చేయుటకే త్రింకాంశయనిపేరు. త్రిం

కాంశకనుగొనవలసిన గ్రహ మేరాశియం

దెన్నవభాగమునందున్నదో కనుగొనవలెను.

దేసిరాసులయిన మేష, మి, సిం, తు, ధ,

కుంభములయందు గ్రహముగా నీదిగువ

వ్రాసిన భాగములకు మజ, శని, గు, బు,

శుక్రులు త్రింకాంశాధిపతులగుదురు. (అనగా

కు5, శ5, గు8, బు7, శు5=భాగములు 30

సరిరాసులయిన వృషధ, కర్క, కన్యా,

మృగ్షి, మక, మినుములయందు వరుసగా

నీకీర్తిదిభాగములకు శుక్ర, బు, గు, శ,

శుజులు త్రింకాంశాధిపతులగుదురు. అనగా

కు5, బు7, గు8, శ5, శు5=భాగములు 30):

చూ, షోడశవర్ణ; అం. 2. వర్ణములు ఆఱిం

టిలోనొకటి: చూ, వర్ణములు. [రాట్నము.

తిక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నూతనిరక: చూ,

తిక్కంటకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

ములుజెముడు*; 2. పెద్దపల్లెరు*: చూ,

పల్లెరు; 3. లఘుగర్గము, ఏనుగుపల్లెరువంటి

చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తిక్కనుత్తు. సం. వి. ద్. పుం. 1. తిక్కూటాద్రి:

చూ, పర్వతము; 2. నెన్నుడు: చూ,

విష్ణువు. 1; 3. అభినయహస్తవిశేషము: చూ,

వ్యంజకము. 1.

తిక్కుకము. అం. సాంటిపిప్పిమిరియాలు: చూ

త్రయము. (గళోగగుల్మ పీనసములనుహరించి దీపనపాచనశక్తి నిచ్చును.)

తిక్కులుపు. సం. వి. ఉ. న. — పై.

తిక్కుము. సం. వి. అ. న. 1. = తివ. మూటి సమూహము: చూ, త్రయము. 1; 2. = తిక్కు - రూ - టిక్కు: చూ, ముడ్డిపూస; 3: చూ, తిక్కుకము; 4. కరక తాడి యుసిరికలు: చూ, త్రయము. 2; 5. మూడుదురులు కలయుచోటు: చూ, మార్గము. 1; పా. 6. పృష్టాచువ్యయములు; 7. కావ్యలక్షణమున. — సంఖ్యాబద్ధమగు ముక్తకాదకముల లోనొకటి: చూ, మహాకావ్యము. (చూ, దండకము. 7.)

తిక్కురణములు. అం. మనస్సు, వాక్కు, కాయము. (చూ, త్రయము)

తిక్కువర్తి. అం. అశుభావర్తములలో నొకటి: చూ, అశుభావర్తములు [బాణము. 1.

తిక్కుపా. సం. వి. ఇ. న. = తిక్కుటి: చూ,

తిక్కుటము. సం. వి. అ. న. 1. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; పుం. 2: చూ, తిక్కుకత్తు. 1.

తిక్కుణము. సం. వి. అ. న. మూడుమొనలు కలసినరూపము, తిక్కుజము, ముక్కుణము: చూ, కోణము, కోణమానము.

తిక్కుణములు. పా. జన్మలగ్నమునకు 5—9 రాసులు తిక్కుణములు అనబడును. వీటికి కోణములనియు పేరుగలదు.

తిక్కు. దే. వి: చూ, రూ-తిక్కు. 1—2; దృ. 3. వివార్థకము: చూ, వినా.

తిక్కుటి. వై. వి: చూ, తిక్కుపా.

తిక్కు. వై. వి. 1 = తక్కు. మోసము: చూ, వంచన; దే. వి. 2. చిక్కు, బాధ: చూ, శోకము; అ. క్రి. 3. తక్కు, తప్పు, గెంటు వడు: చూ, మిడివోపు.

తిక్కుతము. పా. నూత్రోధార నటీమారీపులు

మువ్వరు సంభాషించుట (ఇదియుంబూర్వరంగాంగమే)

తిక్కుర్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అంకులాడి.

తిక్కుర్తము. సం. వి. అ. పుం. తిక్కుర్త దేశము: చూ, దేశము. [*: చూ, సాలపర్ణి.

తిక్కుణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపాన్న

తిక్కుణములు. అం: చూ, త్రయము, గుణములు.

తిక్కుణాకృతము. సం. వి. మూడుచోళ్లుదున్ని నది (పాలము): చూ, భూమి. 1.

తిక్కుటము. సం. వి. అ. పుం. = తెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

తిక్కుతములు. (తిక్కుగంధములు.) అం. ఏలకులు, లవంగాలు, దాల్చినచెక్క. (చాతవికారము కఫరోగము విషవికారము వీనినిహరించి దీపనపాచనశక్తినిచ్చి శుక్లవృద్ధిని కలిగించును): చూ, త్రయము.

తిక్కుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-త్యుత. 2.

తిక్కుయము సం. స: చూ, త్రి.

తిక్కుదండము. అం. పుం. 1. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మదండము అను మూడుదండములుగల సన్యాసాశ్రమము: చూ, త్రయము; అం. న. 2. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మదండము: చూ, త్రయము.

తిక్కుదండి. సం. వి. న్. పుం. మనోదండ, వాగ్దండ, కర్మదండములను మూడుదండములుగల సన్యాసి: చూ, ముని. 1.

తిక్కుదళాయుధము. సం. వి. అ. న. ఇందునివజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1. [ర్థము.

తిక్కుదళాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వ

తిక్కుదళుడు. సం. వి. అ. పుం. శేవత: చూ, వేలుపు. [చూ, నది.

తిక్కుదివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిక్కుదివ అనుమిలు:

తిక్కుదివము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

తిక్కుదీపేశుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తిక్కుదేశుడు.

తిరిదోషము. అం. ఏనుగుయొక్క తిరిదోష
జనితజ్వరము. (ఇవిమూడు. — పితృజ్వర
ము, పాలరము, కూటపూర్వము అనునవి)
తిరిదోషము. అం. 1. వాతేపితృశ్లేష్మములు:
చూ, త్రియము; 2. క్షణములకు గలిగెడివి. —
అతివ్యాప్తి, అవ్యాప్తి, అసంభవము: చూ,
త్రయము.

తిరిద్యుస్సృక్కు. సం. వి. శ్. పుం. మూడు
వారములు కూడినతిథి, అవమము: (చూ,
తిథి. 5.) చూ, వారము.

తిరిధామూడు. సం. వి. న్. పుం. 1. అగ్ని:
చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుండు: చూ,
విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుండు; 4: చూ,
యమూండు; 5. గణపతి: చూ, వినాయ
కుండు. 1. [త్రేనుగు.

తిరినగము. సం. వి. అ. పుం. = తెనుగు: చూ,
తిరినేత్రకిరీయ. అం. కిరీయాంగములు పండ్రెం
డింటిలో నొకటి (చూ, అంగము 9): చూ,
కిరీయాంగములు.

తిరినేత్రచూడామణి. సం. వి. ఇ. పుం. చం
దుగిండు: చూ, హిమాంశువు.

తిరివతాకము. సం. వి. అ. న. 1. మూడు
రేఖలుగలనొసలు; పుం. 2. అభినయహస్త
విశేషము. (బొటనవేలినివంచి చూపుడు
వేలి మొదటఁగూర్చి యంగరపువేలిని
వంచి కడమవేళ్ళను జోచిపట్టినది); అం.
3. అసంయుతహస్తములు 45 లో నొకటి:
చూ, అసంయుతహస్తములు.

తిరివధగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది,
ములోవదిగిమ్మరి: చూ, నది.

తిరివద. పా. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
పాదమునందు నాలుగు ఇంద్రగణములుగలిగి
మూడవగణాద్యక్షరము యతిగాఁగలవృ
త్తము: చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవిత్వ

మునందొకటి. ఉదా. — “దేవమునివంశ్య
గోవింద-దితిజహరణ, పుండరీకాక్షయ
వ్యక్త-పుణ్యపురుష, యమరసన్నతగోపాల-
హరిసుకుంద, దేవయవ్యక్త హరియునాఁ-
దిగ్రహయయ్యె.”: చూ, వృత్తము. 1.

తిరివది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగుకాలినంకెల:
చూ, శృంఖలము. 2.

తిరివర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, సాలపర్ణి.*
తిరిపాత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
తిరిపుండ్రకము. సం. వి. ఆ. న. నొసటనుంచిన
విబూదిలోనగు వాని మూడురేఖలు; తిరి
పుండ్రము.

తిరిపుండ్రము. సం. వి. అ. న. — పై —

తిరిపుట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టేలకి *:
చూ, పత్రల; 2. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వాను
భూతి; 3: చూ, మల్లె*: 4: చూ, బొల్లి
బూసర*: అం. 5. సూర్యునిపై తాళములలో
నొకటి (చూ, తిరిపుటము): చూ, నూడక
ములు. (ఇదెనపై తాళములలో నొకటి: చూ,
తాళములు, తాళము. 2.): చూ, స్వరము. 2.

తిరిపుటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏడక్షరముల
కాలము: చూ, తిరిపుట. 5; 2. తిరము:
చూ, రోధన్యు; 3. నాడి: చూ, నరము. (1).

తిరిపుటీఫలము. సం. వి. అ. న. ఆముదము *:
చూ, వృదంబకము. [శివుండు.

తిరిపురదహనుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
తిరిపురము. సం. వి. అ. న. 1. మయునిచేర్చిం
పఁబడిన మూడుపురములు: చూ, దేశము;
పుం. 2: చూ, బంగి.*

తిరిపురాంతకుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుండు. (ఇతనికి తిరిపురసంహారమపుడు
తేరు భూమి, చక్కములు సూర్యచంద్రులు,
గుఱ్ఱములు నేడములు, చాపము మేరువు, వా
రి శేషుండు, బాణము విష్ణువు. అయ్యెను.)

తిరుప్పవ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లకొమ్మెత్త*.
 చూ, హలాపువ్వు. [విహారము. 1.
 తిరుప్పట. దే. వి. రూ-తిరుప్ప-తిరుప్పట: చూ,
 తిరుప్పరి. దే. వి. (తిరుప్ప + అరి.) రూ-తిరుప్పరి-
 తిరుప్పరి: చూ, దిమ్మరి: చూ, దిమ్మరి: చూ,
 తిరుప్పి: చూ. అ. కి. 1. తిరుప్పి: చూ,
 వట్టిల్లు; పే. 2. తిరుప్పి: చూ.
 తిరుప్పి: చూ. దే. పే. (తిరుప్పి + అడు) తిరు
 గడేయు, తిరుప్ప, మలపు. భార. శల్య. 1,
 ఆ. 317: చూ, మురించు. (స్వార్థమున అడు.)
 తిరుప్ప. దే. వి. 1. తిరుగుడు. లక్ష్మీ. 5, ఆ.
 172: చూ, విహారము. 1; పే. 2. చూ,
 తిరుప్పి: చూ. కై. 5, ఆ. 173. (తలతిప్ప,
 ఒడలుతిప్ప, గానుగతిప్ప, చక్రముతిప్ప
 ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)
 తిరుప్పడుతాగిడు. దే. వి: చూ, తిరుగుడుతాడు.
 తిరుప్పతాగిడు. దే. వి: చూ, తరితాగిడు.
 తిరుప్పళ్ళు. వా. వి. బ. 1. తిరుగుటలు; 2: చూ,
 బాలకీరద.
 తిరుప్పాన. పా. పూ. స్వాత్మరమున కప్పలనొకటి
 రెండక్షరములు. తక్కిన పాదములందు
 గూడగూర్చి చెప్పినచో వానిని ద్విప్పాన,
 తిరుప్పానములందురు. ఉదా. - “ భారవినకల
 కలా శోభారవి.” “ కుందమ్ములుచెలి రద
 ముల కుందమ్ములు.” తద్విశేషంబులు. -
 నాల్గక్షరములు పచ్చేనది చతు:ప్పాన;
 సంయుక్తాక్షరములనేకములున్నది దుష్కర
 పాన. ఉదా. “ అన్త్రంబులతో నతని శి
 రస్త్రాణిముడుల్లి”; విశేషణాంత్య నియమము
 గలది అంత్యపాన. ఉదా. - “ రామ, మ
 హోద్దామ ధామ, రాజలలామా.” ర, ఋ;
 ల, ళ, డ; ద, ధ; న, ణ; ఇవిసరియైన ప
 యోగంబులం జూపట్టు టంబట్టి విశేషప్రాస
 లయ్యె. ఉదా. - కం. “ అఱుపి పురుండ

గట్టిన | చీరలు మృదులములు కేళికలంజేలిన
 యాబాలికలంజోచి..... చిలుకలుగూసిన
 నెద భయ | కడుమేర్చది..... అదగమున
 బాలునిసం | బోధనగావించ... పోనువోగ
 ముజేసిన | పాణంబాయంక.” (చూ, పాన
 యతి)
 తిరుప్పల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-త్వఫల-తిరుప్పలి.
 1. కరకతాడి యుసిరికలు: చూ, త్రియము;
 2. దాక్షిణ్యకార్య శిక్షారఫలములు: చూ,
 త్రియము; 3. జాతీలవంగవూగ ఫలములు:
 చూ, త్రియము.
 తిరుప్పములు. ఆం. కరకతాడి ఉసిరికలు: చూ,
 త్రియము. [కటి: చూ, పచ్చిచూలు.
 తిరుప్పామపు. ఆం. పచ్చిచూలు 32 లో నొ
 త్తిగంగి. పా. 1. మాళికాపృథ్వులలో నొకటి.
 న, న, న, న, న, న, న, న, న, న, న, న, న, గ.
 2—10—18 అక్షరములు పానయతి ము
 మ్మాట. “ నెనమనిచెడు దొర, బిసరుహన
 యనయ, నిసతమువేడ్క భజంతునివసతింతు
 న్నకైదలంతున్.” చూ, పృథ్వు. 1;
 ఆం. 2. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ,
 జన్యతాళములు. [చూ, సర్వాస సూతి.
 తిరుప్పండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ*:
 తిరుప్పద్రము. సం. వి. ఆ. న. రతి: చూ, సం
 యోగము.
 తిరుప్పద్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. —పై. —; అం.
 2. చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ,
 చిత్రవర్ణములు. [బ్రము.
 తిరుప్పిన్న పత్రిము. పా: చూ, చిక్కుడుకుటుం
 తిరుప్పిన్నము. ఆం. 1. జన్యతాళములలో నొకటి:
 చూ, జన్యతాళములు; 2. గనుకములు 15 లో
 నొకటి: చూ, గనుకములు.
 తిరుప్పజము. పా. తిరుక్కోణము: చూ, కోణము.
 తిరుముఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధునితల్లి. చూ,
 బుద్ధుడు. 1.

త్రిమూర్తి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. బ్రహ్మ విష్ణువు
మహేశ్వరుడు అను పేర్లుగల మూడుశరీ
రములు గలవాడు; 2. చూ, బుద్ధుడు. 1.
త్రిమూర్తులు. అం. 'బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు.
త్రిమృట. దే. వి. 1: చూ, రూ-త్రివృట్ట;
2. ఆచద: చూ, వివత్తు.
త్రిమృటకాడు. దే. విణ: చూ, త్రివృటి.
భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 273.
త్రిమృటి. దే. విణ. —పై—
త్రిమృటిడు. దే. విణ. (త్రిమృటి + ఈడు)
—పై—వసు. 3, ఆ. 137.
త్రిమృరు. దే. అ. కీర్తి. 1: చూ, సంచరించే;
స. కీర్తి. 2. చుట్టివచ్చే. భార. ఆర. 3, ఆ.
28: చూ, నలగొను.
త్రియంబకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
త్ర్యంబకుడు. (వాడుక)
త్రియామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ,
రాత్రి; 2. వసుపు: చూ, వర్ణము. 6;
3. యమునానది: చూ, నది. [రజస్వల.
త్రిరాత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చుట్టుది: చూ,
త్రిరాత్రికృచ్ఛము. పా. మూడుదినము లుపప
సిండుట: చూ, కృచ్ఛము.
త్రిరాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. మూడురా
త్రులు: చూ, రాత్రి; పుం. 2. ఒకానొక
యాగము: చూ, యజ్ఞము; 3. పట్టణమునం
దలి వెదురుపొద.
త్రిరేఖాస్థాని. అం. చిత్రవర్ణములు 30 లో
నొకటి: చూ, చిత్రవర్ణములు.
త్రిరేఖాన్వితగీర్ష. పా. రాజభార్యయ్యెడు
మగువకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
త్రిలక్షణములు. అం. జహలక్షణము, అజహలక్ష
ణము, జహ దజహలక్షణము.
త్రిలింగము. సం. వి. అ. పుం. 1. =తెలుగు:
చూ, తెలుగు; అం. 2. ఏలదియాలుదేక

మలలో నొకటి: చూ, దేశము.
త్రిలింగములు. అం. స్త్రీలింగ పులింగ సపుం
సక లింగములు. (3)
త్రిలోకములు. అం. స్వర్గ మర్త్య పాతాళములు.
త్రిలోక. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, త్రైలోక్యము.
త్రిలోచన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాష్పదేవి: చూ,
స్వాహ. 2.
త్రిలోచనుడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కుంటి:
చూ, శివుడు. (ఇట్లుత్రినేతుగ్గుడు)
త్రివత్సము. సం. వి. ఆ. పుం. మూడేండ్ల
కోడెదూడ: చూ, వృషభము. 1.
త్రివర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మార్థ కామ
ములు: చూ, త్రయము; 2. సత్వరజస్తమ
ములు: చూ, త్రయము; 3. త్రియస్థాన
వృద్ధులు: చూ, త్రయము; 4. త్రికటుక
ములు: చూ, త్రయము; 5. త్రిఫల: చూ,
త్రయము.
త్రివర్ణము. అం. ఆరోహితవర్ణగతా లంకార
ములు 12 లో నొకటి: (చూ, అలంకార
ములి) చూ, ఆరోహితవర్ణగతాలంకారములు.
త్రివిక్రమాననము. అం. (త్రివిక్రమః=త్రిలో
కాక విశేషణ కాగ్రనుతి=వ్యాప్తి) సక
లజగత్తును వ్యాపించియుండు వస్తువుకొఱకు
నమస్కారము: చూ, ఓమ్.
త్రివిక్రము. అం. ఉత్తానకరణబంధములు 41లో
నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
త్రివిక్రముడు. సం. వి. అ. పుం. మూడు
లోకములను మూడుఅడుగులుగా కొలిచిన
విష్ణువు: చూ, విష్ణువు. 1.
త్రివిష్ణువసు. సం. వి. అ. న: చూ, స్వర్ణము.
త్రివృత్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =తెగడ. రూ-
త్రివృత్తు. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వాను
భూతి.
త్రివృత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. =—పై—

తిరివేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది.
 తిరివేతుండి. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
 తిరిశంకువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. ఒకానొక
 రాజు: చూ, రాజు. 1; 2. పిల్లి: చూ, మ
 డ్దాలము; 3. మిడుత: చూ, శలభము.
 తిరిశంఖజుడు. సం. విణ. హరిశ్చంద్రమహారా
 జు: చూ, రాజు. 1. [డు. 1.
 తిరిశరణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధు
 తిరిశిఖము. సం. వి. అ. న. 1. తిరిశూలము:
 చూ, ముమ్మెనవాలు; 2. సిగదండ: చూ,
 భూషణము. 2.
 తిరిశిఖముడు. సం. వి. అ. పుం. తిరిశిఖము
 డను రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 తిరిశిరపురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = తిరిచినా
 పల్లె. ఒకపట్టణము: చూ, దేశము.
 తిరిశిరుడు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుడు:
 చూ, శ్రీదుడు.
 తిరిశూలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తిరిశి
 ఖము. 1; అం. 2. ముప్పదిరెండుయధము
 లలో నొకటి. (ముమ్మెనవాలు): చూ,
 ముప్పదిరెండుయధములు: (చూ, చాణ
 ము. 1); 3. అనంయుతహస్తములు 45 లో
 నొకటి: చూ, అనంయుత హస్తములు;
 4. దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి:
 చూ, దిక్పాలాయుధములు. [చూ, బంగి.
 తిరిశూలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంజావి *:
 తిరిశృంగము. సం. వి. అ. పుం. పరికెగడ్డ:
 చూ, శృంగాటకము. 2.
 తిరిశ్రోము. అం. తాళజాతులైదింటిలో నొకటి:
 చూ, తాళజాతులు.
 తిరివనణము. అం. 1. మూడుసవనములు (ప్రా
 తస్సవనము, మధ్యందినసవనము, సాయంసవ
 నము; (చూ, త్రయము): చూ, సవనము;
 2. మూడుకాలములు: చూ, త్రయము.

తిరిష్టుప్పు. సం. వి. భీ. స్త్రీ. రూ-తిరిష్టుప్పు-
 తిరిష్టుభము. 11 వ ఛందస్సు: చూ,
 ఛందస్సులు.
 తిరిసంధ్యము. సం. వి. అ. న. పూర్వాహ్నా
 మధ్యాహ్నా పూర్వాసంధ్యలు: చూ, సంధ్యలు.
 తిరిసర. సం. వి. అ. స్త్రీ. సువ్రలు బియ్యము
 ఉడ్డులుపోసిచేసిన పులకము: చూ, సావ
 ము. (1)
 తిరిసీత్యము. సం. విణ. మూడుచోళ్ళు దున్ని
 నది (పాలము): చూ, భూమి. 1.
 తిరిమాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. బ్రహ్మచూ
 త్రము: చూ, మాత్రము. 1; పుం. 2. పద్మ
 మువలె ఆటకేఖలుగల వైదూర్యము: చూ,
 రత్నము. 1.
 తిరిస్థానగమకపాగిణి. అం. సుగుణములు 28లో
 నొకటి: చూ, సుగుణములు.
 తిరిస్సోశ. సం. వి. న్. స్త్రీ. 1. (మూడు
 పరీవాహములుగలది) గంగానది: చూ, నది;
 2. ఒకానొకనది: చూ, నది.
 తిరిస్వరములు. అం. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము,
 స్వరితము. (3): చూ, త్రయము.
 తిరిస్వరయుక్తరాగములు. అం. సామికములు:
 చూ, రాగములు.
 తిరిహల్యము. సం. విణ: చూ, తిరిసీత్యము.
 తిరిహాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మూడేండ్ల
 పెయ్య: చూ, ధేనువు.

తు

తుంగు. డే. అ. కిరి. 1. చేచ్చే. సాంబ. మా.
 38: చూ, మరణించే; 2. కునుకలగు. భార.
 దోర్. 5, అ. 339: చూ, పక్కవాటు;
 3: చూ, నశించే. [ద్వి. 225.
 తుంగుట. డే. వి: చూ, మరణము. అం. భా.

తుంగుడు. దే. వి. 1. పశ్యయము: చూ, సం
వర్తము. 1; 2. నాశము: చూ, రుత్త.

తుంగుడువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నశించు.
తుంగుచే. దే. స. క్రి. 1. చేంపు. ఆం, భా.

త్వ. 123: చూ, సంహరించు; పే. 2. తును
కలుచేయు; 3. చేంపు: చూ, సంహరించు;

4. ఉత్తరించు: చూ, భేదిల్లు.

తుంగుచేట. దే. వి. హింస. ఆం, భా. ద్వి.

224: చూ, వగము.

తుంగుపు. వై. వి. = త్వప్త. తునుక. రూ-
తుంగుపుడు. జై. 5, ఆ. 192: చూ, శక
లము. 4. (దేశ్యమని శ. ర.) [శ. ర.)

తుంగుపుడు. వై. వి. = —పై.— (దేశ్యమని
తుంగు. దే. వి. 1. తుంగు, గర్వము: చూ,

హంకారము; 2. చిలుము: చూ, లోహము. 1.

తుంగుటణము. సం. వి. అ. న. తెగుట, చేచ్చేట:
చూ, మరణము.

తుంగి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. లఘుక్షరము
యొక్క చతుర్థభాగోచ్చారణము చేయు
నంతటి కాలము: చూ, తాళము; 2. ఇం
చుక: చూ, స్వల్పము; 3: చూ, సంశయము;
4. చిట్టెలకి *: చూ, పతలి.

తుంగితము. సం. విణ. తెగినది: కోరికము.

తుంగియ. దే. వి. రూ-తుంగియై. వగము: చూ,
సమూహము.

తుంగియై. దే. వి. —పై.— (తుంగియైలుగట్టి=
గుమిగూడి) పాండు. 5, ఆ. 246.

తుంగిష్ట. దే. వి. 1. రూ- తుష్ట. ఇనుము
మీడి ముఱికి. పాండు. 1, ఆ. 182: చూ,
లోహము. 1; 2. రుచిలేమి. స్వా. 2, ఆ.
11: అరుచి, ఆరోచకము.

తుంగిష్టము. దే. వి. పశుపక్ష్యాదులమేని రోమ
ము, ఉన్ని. భార. విరా. 5, ఆ. 233;
జై. 1, ఆ. 45: చూ, వెండుక. 1.

తుంగిమ్ము. దే. వి. రూ- తుముట- తుంగిమ్ము.
దుమారము, ధూళి: చూ, లేణపు. 1.

తుంగిన్సు. దే. వి. నీర్లుచిమ్ముటయందగు ధ్వస్య
ను కరణము: చూ, హూహూ.

తుంగిశుమింత. వా. వి. పెరుగుట: రూ-తుంగిశు
మింత- తుంగిశ్యగింత. [ఘించు.

తుంగిశ్యగించు. దే. అ. క్రి. ఎగురు: చూ, లం
తుంగిశ్యగింత. దే. వి: చూ, రూ-తుంగిశుమింత.

తుంగిశ్లడంచు. దే. స. క్రి. చేంపు: వేం. ఆం.
52: చూ, సంహరించు.

తుంగిశ్శాట. వా. వి. క్రిడ: చూ, విలాసము. 1.

తుంగిశ్లింత. దే. వి. 1. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృం
భణము; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

తుంగిశ్శియాడు. దే. అ. క్రి. 1. ఎగిరిపడు:
చూ, లంఘించు; 2. గర్వింపు: చూ, హంక
రించు. (స్వార్థమునఆడు)

తుంగిశ్య. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా
రము; 2. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృంభణము;
అ. క్రి. 3. గర్వింపు: చూ, హంకరించు;
4. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు; 5. జేచ్చు-
సాంబ. మాన. 33: చూ, మరణించు.

తుంగిశ్లుబోతు. దే. విణ. తుంగిశ్లునట్టి స్వభావ
ముగలవాడు.

తుంగిశ్యపిండి. ద్వ. వి. స్ఫోటకము కనిపించి
నప్పుడు పోలేరమ్మకు కొట్టిపెట్టెడుపిండి:
చూ, సాదము. (1)

తుంగిశ్యమింత. దే. వి: చూ, రూ-తుంగిశుమింత.

తె

తెంగుచే. దే. పే. చూ, రూ—తెంచు.

తెంగుపు. దే. పే. —పై.—

తెక్కొట్టు. దే. అ. క్రి. ఎగడట్టు.

త్రైక్యోను. దే. స. క్రి. 1: చెరువే-రూ-
చెరువే. తొ. అ. 6, ఆ. 192; 2. వేంపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 306:
చూ, సంహరించు; 3: కలచే, కలచి
యాడు, కలగుండునెట్టు, చోపు, తలుచు
టించు. జై. 5, ఆ. 169; 4. కబళించు:
చూ, మ్రింగు; 5: చూ, త్రాగు. భార.
విరా. 5, ఆ. 58.

త్రైక్యోలు. దే. వి. త్రైక్యోనుట.

త్రైక్యోలుకొను. దే. స. క్రి. వేంపు: చూ,
సంహరించు.

త్రైగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తెగు.

త్రైడ్డు. నై. వి.=: చూ, రూ-తెడ్డు.

త్రైయ్యు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తెగు.

త్రైవ్యన. దే. వి. చేక్కన: చూ, సొందర్యము.

త్రైవ్య. దే. అ. క్రి. రూ-తెగు. ఖండితముగు:
చూ, వక్రకావాలు.

త్రైల్లు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు;
2. పడు. భార. సభా. 2, ఆ. 69: చూ,
దొరలు.

త్రైల్లుట. దే. వి: చూ, మరణము.

(త్రే

త్రేంచు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-త్రేనుచు.

స్వా. 6, ఆ. 28.

త్రేంచు. దే. అ. క్రి. —పై.—

త్రేంచు. దే. వి: చూ, రూ-త్రేనుచు.

త్రేగుడు. దే. వి. జగటపాటిన యెంగిలి లోన
గునది: రూ-త్రేవుడు.

త్రేతాగులు. అం. 1. దక్షిణాగ్ని, గార్హప
త్యము, అహవనీయము (చూ, అగ్నులు,
త్రేయసు): చూ, పన్నా. 1; 2: చూ, శుభా
వర్తములు.

త్రేతాయుగము. అం. 1. యుగములు నాలు
గింటిలో నొకటి: చూ, యుగములు; పా.

2. త్రేతాయుగంబున జలోదయలగ్న మే
జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్నసమయములు.
త్రేనుచు. దే. అ. క్రి. రూ-త్రేంచు-త్రేంచు.
త్రేన్పు. (సం. ప).—ఉద్ధరించు.

త్రేనుపు. దే. వి: రూ-త్రేంచు-త్రేన్పు.
(సం. ప).—అన్నిక, ఉద్ధరణము-రూ-
ఉద్ధారము.

త్రేన్పు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-త్రేనుచు.

త్రేన్పు. దే. వి: చూ, రూ-త్రేనుచు.

త్రేవుడు. దే. వి: చూ, రూ-త్రేగుడు.

త్రై

త్రైగుణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. సత్వరజస్త
మోగుణములు: చూ, త్రేయము; 2. త్రైత్వ
సౌగంధ్య మాంద్యములు: చూ, త్రేయము.
త్రైగుణికుడు. సం. విణ. మూడురెట్టింపుల
వడ్డీకి ఇచ్చెడువాడు.

త్రైరాశికు. పా. రూ-త్రే య రా శి క ము.
మూడింటిపోవు. “క. ఇదురాసిమూడి
లోపల, కడనడుమగుణించి రాశిగైకొనము
దట, న్యడెబాలుగొన్నలబ్ధము, పుడమింద్ర
య(త్రై)రాశికంబుపొందుగవచ్చున్.”(పా)
త్రైలింగడు. సం. విణ.=తెలిగ. త్రిలింగదేశ
కూడుగ్గిడు: చూ, తెలిగ.

త్రైలోక్యము. సం. వి. అ. న. రూ-త్రేలోకి.
త్రేలోకముల సమాహారము.

త్రైలోక్యమోహనము. అం. 8-ధ-హీనతాన
ములు 7 లో నొకటి: చూ, 8-ధ-హీన
తానములు: (చూ, సర్వతానములు.)

త్రైసర్గికుడు. సం. విణ. ధర్మాధ్యక్షములు
యందిచ్చగలవాడు.

త్రైవిద్యుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదము తెలి
సినవాడు: చూ, వేదాంతి. 1.

త్రో

త్రోక్కట. దే. వి. రూ-త్రోక్కటము:చూ,
రూ-త్రోక్కట.

త్రోక్కటపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, రూ-
త్రోక్కటపడు. [టపాటు.

త్రోక్కటపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-త్రోక్క

త్రోక్కటము. దే. వి: చూ, రూ-త్రోక్కట.

త్రోక్కు. దే. వి. 1. త్రోక్కుడు. లక్ష్మి. 3,
అ. 36: చూ, సంయోగము; స. కిరి. 2. పాద
ములతో నడుము; 3. (అంటు) త్రోక్కు:
అంటకట్టు, అంటుత్రోక్కు, ఒత్తు, కదియ
కట్టు, మట్టు, మెట్టు.

త్రోక్కుడు. దే. వి. 1: చూ, త్రోక్కు.

1. భాగ. 6, స్కం. 349; 2. పక్షిరతము:
చూ, సంయోగము; 3. ఆపద: చూ,
విపత్తు. [త్రోక్కుడుగమ్య.

త్రోక్కుడుగమ్య. ద్వ. వి: చూ, రూ-
త్రోక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి. 1.—పై.—; బ.

2. సాలెవాడు నేయునప్పుడు త్రోక్కుడు
చెక్కలు. [దిపలక.

త్రోక్కుడుపలక. ద్వ. వి. తాళ్లపనివాని కిరి
త్రోక్కుడుబిళ్ల. దే. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

త్రోక్కుడుపడు. ద్వ. అ. కిరి. నలగుడుపడు:
రూ-త్రోక్కుపడు.

త్రోక్కుపడు. ద్వ. అ. కిరి.—పై.

త్రో

త్రోమే. దే. స. కిరి. 1. వేంపు: చూ, సంహ
రించు; 2. త్రోయు: చూ, నిషేధించు;

3. అశ్విద్ధచేయు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ.
302: ఒప్పురికించు, కన్నడించు, తరితీపు
నేయు. (సం. ప).— ఉపేక్షించు; అ. కి.

4.. వేగముగలుగు: చూ, వడిగొను; 5. పూను.
ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు; 6. నడచు:
చూ, వెళ్లు. 3; 7. కవియు:చూ, వ్యాపించు;
8. మీటు. జై. 1, ఆ. 89: చూ, ముమ్మ
రించు.

త్రోటి. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. పక్షిముక్కు:
చూ, ముక్కు; 2. చేపముక్కు: చూ,
ముక్కు; 3. టేపు: చూ, బారంగి.

త్రోటిక. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.
(5-7-8-9 అంకములు దేవమనుష్యమిలితము):
చూ, నాటికలు.

త్రోతలము. అం. శివప్రాక్తములగు చతుష్వప్తి
తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

త్రోతలోత్తరము. అం.—పై.—

త్రోవోపు. దే. వి. (త్రోపు + త్రోపు)
మిక్కిలిత్రోపు: చూ, వహేలనము.

త్రోవోపులాడు. దే. స. కిరి. (త్రోవో
పులు + ఆడు) మిక్కిలిత్రోయు: చూ,
నిషేధించు.

త్రోవడు. ద్వ. అ. కిరి. (త్రోపు + పడు)
త్రోయబడు: చూ, రూ-త్రోపువడు.

సా. 3, ఆ. 23.

త్రోవనంగిఅవి. దే. వి. 1. ఉభయభిష్టాడు:
చూ, వెలివాడు, 1; విణ. 2. ఉభయద్రష్టు
రాలు: చూ, వెలికత్తె.

త్రోవరి. దే. విణ. (త్రోపు + అరి): చూ,
నిరాకరిష్టువు. [చూ, విద్ధము.

త్రోపాటు. ద్వ. వి. త్రోవడుట, త్రోపు:
త్రోపాడు. దే. స. కిరి. (త్రోపు + ఆడు):
చూ, త్రోయు. భార. విరా. 2, ఆ. 343.

త్రోపు. దే. వి. 1. త్రోయుట. భార. సభా.

2, ఆ. 41: చూ, తొలిపాటు; 2. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; 3: చూ, నిషేధము. [ధము; 2: చూ, చితిక. తొలిపుడు. దే. వి. 1. తొలిపు: చూ, నిషే తొలిపుడు పెట్టు. దే. స. కి. చితికతోమార్చు ను నునుపుపఱచే. [వల. 1. తొలిపుడువల. దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, తొలిపుడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-తొలి పడు. [రించే. తొలిపునేయు. ద్వ. స. కి: చూ, తిరస్కార తొలియుడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు. తొలియు. దే. స. కి. చూ, నిషేధించే. తొలియువాడు. దే. విణ: చూ, తొలివరి. తొలిలు. దే. స. కి: చూ, రూ-తొలి. 2. తొలిలుట. వా. వి. 1. యుద్ధమువలనబాటుట, చోదనము. ఆం, భా. ద్వి. 220: చూ, విద్రావము; 2. వసులు తొనగు వానిని నడపించేట. (తొలిలుట) తొలివ. దే. వి. దారి: చూ, మార్గము. 1. తొలివనడచుట. అం. అష్టకష్టములలో నొకటి: చూ, అష్టకష్టములు. [ధుండు. తొలివరి. దే. విణ. (తొలివ + అరి): చూ, పాం

త్ర

త్యగించుటము. సం. వి. అ. న. =: చూ, త్యాగము. త్యగించుటము. సం. వి: అ. న. ఒకరకము చిక్కము: చూ, కిక్కుము. 1. త్యగించుటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. త్యగించకసఖుడు. సం. వి. అ. పుం: ముక్కంటిచెలి, కుచేరుడు: చూ, శ్రీదుండు. త్యగించుటము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తిరియంబుండు (అనికొందలు), ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

త్యగితురి. పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, హేతువు. 2.) త్యగితుండు. సం. వి. అ. పుం. మనువుకుదుర్చువాడు: చూ, నాగవీటుండు. త్యగితుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. త్రబ్ద. సరి. వి. ఆ. త్రీ. మూడేండ్లపెయ్య: చూ, ధేనువు. త్యగిశ్యము. అం. జాతికియలు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, జాతికియలు.

త్రి

త్రివిధము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-త్రివిధము.

త్రి

త్రివిధము. సం. వి. అ. న. సొంటి, పిచ్చలి, మిరియలు: చూ, రూ-త్రివిధము: చూ, తిరికము. 3: చూ, త్రియము.

త్వ

త్వమ్. సం. స. 1. (యుమ్మత్) నీకబ్బమునకు పరిధమైక వచనము: చూ, నీవు; ఆవ్య. 2. నీవు అనుట: చూ, అసి. 2. త్వక్కుండురము. సం. వి. అ. న: చూ, వ్రణము. త్వక్కు. సం. వి. చ్. త్రీ. రూ-త్వచము. = తొలుక-తొక్క. 1. తోలు: చూ, బెరడు; 2. చెట్టుపట్టు: చూ, బెరడు; 3. రూ-త్వచము. లవంగపుపట్టు: చూ, వరాంగకము; 4. నార: చూ, బెరడు; 5. = చెక్క. (కొం

తలోపలిభాగము కొంతవెలుపలిభాగము గల
మానితుండులోని పూటచెక్క: చూ,
బెరుడు; అం. రి. జ్ఞానాదిచంద్రియములలో
నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; 7. త్వగాది
దశేంద్రియములలో నొకటి: చూ, ఇంద్రి
యములు.

త్యక్తత్యము. సం. వి. అ. న. 1. అపంగపుచట్ట:
చూ, వరాంగకము; 2. ఇంగువాకు: చూ,
పర్ణము. 1. [చూ.

త్యక్తత్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రోమాం
త్యక్తత్యము. సం. వి. అ. స్త్రీ. శోభి: చూ,
సిద్ధము. [చూ, శర్కరాంకము.

త్యక్తగంధకము. సం. వి. అ. పుం. నారంజే:
త్యక్షీర. సం. వి. అ. స్త్రీ. (రూ-త్యక్షీరము-
త్యక్షీరి-తుకాక్షీరి-తుగాక్షీరి-తవాక్షీరి-తప
క్షీరి): చూ, పంశశోచన.

త్యక్షీరము. సం. వి. అ. న. —పై— (ఇది
అకారాంత స్త్రీలింగమును, ఈకారాంత
స్త్రీలింగమును అగును.)

త్యక్తానము. సం. వి. అ. పుం. రూ-త్యవసా
రము. వెదురు*: చూ, వేణువు. [స్పృము.

త్యగంతురము. సం. వి. అ. పుం: చూ, త్యక్త
త్యవము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-త్యక్త.

పా. 2. త్యవములు.—అవరణత్యవము,
అగంతుకత్యవము, తాంతవత్యవము, శ్లేష్మ
త్యవము, రక్తజలత్యవము మొ.

త్యవినారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
త్యక్తానము: [పత్యిల.

త్యవినగుంధ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏలకీ: చూ,
త్యర. సం. వి. అ. స్త్రీ. —తరపు-తుట్టు-తొర-
దురము 1. శివుము, వేగపాటు: చూ, వేగ
ము. 3; 2: చూ, సంభ్రముము. (త్యరత్యర=

దురదుర, అతివేగము.)
త్యరవడు. మి. అ. కిరి: చూ, సంభ్రమించు.

త్యరితము. సం. కిరి. విణ. అ. న. —గురుతు.

1. శివుము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడి
గుడి: చూ, వేగము. 3.

త్యప్త. సం. వి. ఋ. పుం. 1.—తటు. పడ్డ
వాడు. త్యప్త (అనికొందలు): చూ,
స్వర్ణకారుడు; 2.—తుండు-తుంపు-తునుక:
చూ, శకలము. 1; విణ. 3. చెక్కబడినది:
చూ, రుషితము; అం. 4. ద్వాదశాదిత్య
లలో నొకడు: చూ, ఆదిత్యులు.

త్యా

త్యాదృశము. సం. విణ. నీవంటిది.

త్యాద్యము. వా. వి. 1: చూ, తలుపు. 2; 2.
మోటవాడు, మోటుది, మొద్దు (త్యాద్యము
అనియు)

త్యాద్యి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రథ, లక్ష్మి, తేలి
కగాఁ బోవురథము: చూ, శకటము. 1.

త్యాద్యిక్ము. అం. అస్త్రములు 53 లో నొక
టి: చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.)

త్యాద్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వృత్తా
నురుడు: చూ, వృత్తుడు; వా. 2: చూ,
నిష్ప్రయోజకుడు.

త్వి

త్విట్టు. సం. వి. వ. స్త్రీ. రూ-త్విష-త్విషి.
1. కిరణము, జిగి (అనికొందలు): చూ,
హాయనము. 2; 2. మంట: చూ, వహ్ని. 1;
3. వెలుగు (ఇది త్విష అనిన అ. స్త్రీ.
అగును): చూ, వెలుతురు. 1.

త్విహంపతి. సం. వి. ఇ. పుం. వెలుగు ఊడు.
చూ, నూర్చుడు.

త్వ

త్వరుపు. సం. వి. ఉ. పుం. కత్తిలోనగువాని
పిడి: చూ, పిడి. 2.

ధ

ధ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చేదమాను: చూ, హిమాంశువు; 3. అల: చూ, వీచి. 1; 4. భయమును పాఱివోలుట: చూ, రక్షణము; 5. ఒకరోగము: చూ, రోగము. 1; 6. భయమునకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 7. తినుట: చూ, భుక్తము. 1; 8. ఏఱు: చూ, నది; 9. భయమును పాఱివోలుట: చూ, రక్షణము; విణ. 10. తెలుపుగలది: చూ, పర్ణము. 6; 11. నలుపుగలది: చూ, పర్ణము. 8; 12. పెద్దది: చూ, విపులము; అం. 13. తపగ్గమునందలి రెండవ యక్కరము: చూ, కవర్ణము; (“ధ” పత్తు. — “స” అను సత్తరముకింద “ధ” అనునదిగాని “ధ” యెన్నడునుండదు. ఉదా. — అస్థి, అస్థిరము, పృస్థము, వ్యవస్థ, స్థానము, స్థితము, స్థిరము మొ.)

ధ

ధత్తార్థము. సం. వి. అ. పుం. ఉమియుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. ధూధూ. సం. అవ్య. — పై. — ధైధై. సం. అవ్య. వాద్యానుకరణ శబ్దవిశేషము: చూ, హూహూ.

ద

ద. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఈశ్వరుడు: చూ, శివుడు; 2. గురుడు: చూ, రామావు. 2; 3. తాగిగుడు: చూ, పానము. 1; 4. రాగములేమి: చూ, విరక్తి; 5. చూపు: చూ, వీక్షణము; 6. పెండ్లాము:

చూ, భార్య; 7. సరిగను పదనిస యను సప్తస్వరములలో నొకయక్షరము: చూ, స్వరము. 2; అం. 8. సరళాక్షరములలో నొకటి: చూ, సరళములు; 9. తపగ్గమునందలి మూడవ యక్కరము: చూ, కవర్ణము; వా. వి. 10. దా, పిలుపు.

దమ్. సం. అవ్య. పెండ్లాము: చూ, భార్య. దంగు. దే. అ. క్రి. రూ-దంగు: చూ, మెదుగు. దంగుడు. దే. విణ. దంచినది. “దంగుడు బియ్యము.”

దంగుడులు. దే. వి. బ. రూ-దంగుట్లు: చూ, చేరుడుబియ్యము.

దంచేన. దే. వి. రూ-దంచేనము-దంచేనము-దెంచేనము. పెద్దపిరంగి: చూ, బాణము. 1. (చూ, బాణాసంచే.)

దంచేనము. దే. వి. — పై. —

దంజోలరి బ్యాన్సులు. పా. నేపాళ దేశపు బ్యాన్సులులో నొక తెగవారు: చూ, బ్యాన్సులు.

దంట. దే. వి. 1. — దండ. రూ-జేంట. “దంట మోములవేలుపు.”: చూ, రెట్టి. 1; నై. విణ. 2. నేర్పరి. కళా. 5, అ. 39: చూ, సమర్థుడు; 3. — ధృష్టి. దిట్టతనముగలవాడు. అచ్చ. సుం, కాం. 147: చూ, దిట్టడు; 4. — దండ. ద్వంద్వము: చూ, సంగడిక.

దంటపోరు. ద్వ. వి. ఎక్కటికయ్యము: చూ, యుద్ధము.

దంటమోములదేవర. ద్వ. వి. అగ్ని. అచ్చ. య, కాం. 290: చూ, పహ్ని. 1.

దంటు. నై. వి. — దండ. 1. జొన్న లోనగు వానికట్టు: చూ, సస్యము; 2. సస్యదండము. అం, భా. ద్వి. 238: చూ, సస్యము; 3. యాన నాళాదిదండము. అం, భా. ద్వి. 78: చూ, సస్యము; వా. 4. సారములేమి. “చొప్ప దంటుపొత్తులు.”

దండ. అం. 1. ఆకాశచారులలో నొకడు:

చూ, ఆకాశచారులు; వై. వి. (1) హారము: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. (2) దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; (3) అండ. హరిశ్చ. 4, ఆ. 97: చూ, పార్శవు. 2; (4) ఎద్దు ముడ్డిమీద ముల్లకోలతో పాడువఁగా నేర్పడిననుచ్చే: చూ, బొరుసు 5; (5) తోలు సిద్ధిమూతికప్పు: దట్ట-రూ-దట్టా; (6) ముప్పియుద్ధముయొక్క మొదటిగతి: చూ, యుద్ధము.

దండకడియము. వై. వి. సందిదండ: చూ, భూషణము. 2.

దండకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దండకారణ్యమును అడవి: చూ, విపినము (ఇది ఆ. శ్రీ. అగును.); 2. దండకమునదేశము: చూ, దేశము. 3. పార్శ్వ. “శ్యామలాంబదండకము, ఆంజనేయదండకము”; 4. చెట్టు బోదె: చూ, మాను; విణ. 5. మోసము: చూ, వంచన; పా. 8. మాలికావృత్తములు అయిదింటిలో నొకటి. ఉదా.—న, స, హ, తగణములందైననొకటియూది నుంచిపిద పఁచుదిదాఁకఁ దగణములంగూర్చిగురువుతో సమాప్తి నేయునది. “శ్రీరామ, నారాయ, జావాసు, దేవాజ, గన్నాయ, కాభక్త, చింతాసు, ఊక్యష్ట, విష్ణూద, యాభూన, మనైస, ము: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, గద్య.); 7. కావ్యలక్షణమున.—చాటువు అనఁగానప్పటికప్పుడుకవిచెప్పిన పద్యములు. ఇవి గ్రంథస్థములుగావు. ఇది సంఖ్యాబద్ధము అసంఖ్యాబద్ధము అని యిరువైఱఁగులు.(అసంఖ్యాబద్ధములో దండకమొకటి): చూ, మనః కావ్యము. [కట్ట: చూ, పుస్తకము.

దండకవిలియ. ద్వ. వి. పార్శ్వతలెక్క-పుస్తకపు దండకారణ్యము. పా. ఇత్సాకునంశీయుఁడగు దండునిచేఁబాలింపఁబడి దేవేంద్రునిచే మృద్వర్షము కురిపింపఁబడుటచే నరణ్యము

గామరినది. ఇదే దత్తమండలము, రాయలసీమ అనఁబడుచున్నది.)

దండగోల. దే. వి. (దండ + గోల) ఊత. వై. 1, ఆ. 100: చూ, పార్శవు. 2.

దండచక్రము. అం. అస్త్రములు 53 లో నొకటి: చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.) దండచే. వై. వి.=ధృష్టశయ-ద్విధశయ. రూ-దండచేయి. పరిగండము: చూ, సందిలి.

దండచేయి. వై. వి.=వై.—వై.—

దండచేరు. ద్వ. వి. సందిలిఁగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, నూత్రము. 1.

దండశ్శియము. అం. వధము, అర్ధహరణము, పరిశ్లేశము (చూ, త్రియము.)

దండధరుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, యముఁడు; 2: చూ, రాజు. 1.

దండనము. సం. వి. ఆ. న. దండించుట: చూ, శిక్ష. 2.

దండనాయుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వైసికుఁడు.

దండనీలుకడ. అం. ఉపవీతములు 16 లో నొకటి: చూ, ఉపవీతములు.

దండనీతిశాస్త్రము. పా. (కామందకార్యగ్రహాస్త్రము) అర్థశాస్త్రము నీతిశాస్త్రమును రాజనీతియును దండనీతియును అని వాడఁబడుచున్నది. అందు దండనీతియొకటి (చతురంగబలము లనునయింపేట) ఇదిరాజవిద్యలగు అన్వీక్షకీ, త్రియీ, వార్త, దండనీతియను నాలుగింటిలోను ఒకటి: చూ, రాజవిద్యలు (చూ, విద్యలు) (చూ, పరికరణములు) (చూ, దండము.)

దండపడు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, సమీపించే; 2. ఎద్దు ముడ్డిమీదముల్లు కోలతో పాడువఁగా బొరుసుగా నేర్పడు.

దండపత్తము. అం. 1. నృతహస్తములు 29 లో నొకటి: చూ, నృతహస్తములు; 2. కరణ

ములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు. దండపరుషము. అం. 1: చూ, క్రోధజములు; 2. ధర్మశాస్త్రమునందలి న్యవహారపదములు 18 లో నొకటి: చూ, వ్యవహారపదములు. దండపాటు: ద్వ. వి. దండపడుట, సమీపించుట: చూ, సమీపము. 1.

దండపాదము. అం. 1. ఆకాశమండలములు 10 లోనొకటి: చూ, ఆకాశమండలములు; 2. కరణములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు.

దండపాలము. సం. వి. అ. న. తిమింగిలభేదము: చూ, మత్స్యము. 1.

దండపాశికుండు. సం. వి. అ. పుం. రక్షకగతుండు: చూ, పోలీసు.

దండపోరు. వా. వి. ఎక్కటికయ్యము. అం. పదా. నర. 43. చూ, యుద్ధము.

దండప్రధానహేతుకము. అం. శత్రువుతోడి సంఘలు మూడింటిలో నొకటి: చూ, శత్రువుతోడి సంఘలు.

దండము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. ముద్దు. కట్ట: చూ, వేత్రము. 1; పుం. 2. ముండుగ: చూ, నేగి. 4; 3. చెట్టుబోదె: చూ, హ్రీను; 4. దంటు. కాండ. ఆకుల యీనెలు (అనికొందలు): చూ, సర్వరీణము; 5. కవ్వము: చూ, మంథానము; 6. వాద్యమునాయించెడి కొడుపు, కొడుపు, కోణము: చూ, వీణె; 7. ముండు: చూ, నేన. 1; 8. గర్జము: చూ, హంకారము; 9. అడుముడు: చూ, పీడనము; 10. కొల: చూ, ఎడము; 11. బార: చూ, వ్యామము; 12. తట్టువా, సాధారణగుట్టము: చూ, హయము; 13. తోక తెగినయెద్దు: చూ, వృషభము. 1; 14. హారమునందలిపేట: చూ, భూషణము. 2; 15. కప్పము: చూ, లంచము; 18. మంట-దొం

తు. జత: చూ, దంట. 1; 17. గుంపు: చూ, సమూహము; 18. రాజశిక్ష, దండన: చూ, శిక్ష. 2; 19. జొన్నలోనగుకట్ట: చూ, సస్యము; 20. సస్యదండము: చూ, సస్యము; 21. యావనాశాదిదండము: చూ, సస్యము; అం. 22: చూ, ఉద్ధతము; 23. ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1); 24. ఆసనములు 30లో నొకటి: చూ, ఆసనములు; 25. దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి: చూ, దిక్పాలాయుధములు; 26. ఉపాయములు 4 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 27. ఉపాయములు 7 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 28. వ్యూహభేదములు 4 లో నొకటి. “దండాయుధభేదాః” = యుద్ధమందుఁజేయఁబడు దండము మొదలైనవి వ్యూహభేదములు. బలము నడ్డముగాఁదీర్చుట వ్యూహము. అది శబ్దముచేత భోగమండలా సంహతములు మూడును గృహింపఁబడును. చతురంగబలము ఒకటి వెనుక నొకటి నిలుపుట భోగము. మండలాకారముగా సర్వశరీరమువలె దీర్చుటమండలము. బలమును వేటువేటుగాఁదీర్చుట ఆసంహతము. తథాచ కామందకః— “తిర్యగ్వృత్తిస్త దండస్యా ద్భోగోన్వావృత్తి రేవచ, మండలస్సర్వతో వృత్తిః పృథగ్వృత్తి రసంహతః.” ఇతి. అందు ప్రధర దృఢకాదులు 17 దండభేదములు, గోమాతీకా హింసిక సంచారి శకట చతంతకములను నైదును భోగభేదములు. సర్వతోభద్ర దుర్జయములు మండలభేదములు. అర్థ చంద్రోత్థానాదులు ఆసంహతభేదములు; పా. 29. దనుధాతువుమీఁదగాని దండధాతువుమీఁదగానిదండశబ్దముపుట్టినది. ధాతువునపశ్చిమముటగాని అడ్డగించుటగాని యర్థము. (అధాతువుమీఁద

పుట్టినదండకబ్బము భావప్రకృత్యన్నము, కరణ
ప్రకృత్యన్నము, కర్మప్రకృత్యన్నము అనిమాఁ
డువిధములు. (దండించుట, దండనము, దం
డము); మొదటి. వి. (1): చూ, నమస్కారము;
(2) దండు: చూ, నేన.

దండములు. అం. వదించుట, ధనము హరించుట,
పీడించుట.

దండయాత్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దిగ్విజ
యము: చూ, విజయము; 2. యుద్ధయాత్ర:
చూ, యుద్ధము; 3. అధ్వరయాత్ర (నిదుర
లోనగు సమయములందు శత్రువులపైఁబ
డుట): చూ, యుద్ధము.

దండలాసకము. అం. నృత్యవిశేషము, కోలా
టము: చూ, ఉద్ధతము.

దండలు. అం. మల్లకాస్త్రములోనివి. — సమయ
(సమదండ), గజము (గజదండ), భృంగి
(భృంగిదండ), ఎడమవరభృంగి (ఎడమవర
దండ), కుడివరభృంగి (కుడివరదండ), భృం
గిపటలము, పయినరము (వేసరపుదండ),
సింగము (సింగపుదండ), పొదలిక (పొదలిక
దండ), అడుగడుగు పొదలిక (అడుగడుగు
పొదలికదండ) మదైలసంచే (మదైలసంచే
దండ), కుక్కుటము (కుక్కుటపు దండ) (12)
దండవాక్యాయుష్షము. అం. వివాదములు 18లో
నొకటి: చూ, వివాదములు.

దండవిష్కంభము. సం. వి. అ. పుం. చేల్ల
రాడు: చూ, స్తంభము. 1.

దండపూహములు. అం. 1 పరితోదరము,
దృఢశీకము, క్వావత్తు, క్వావత్కుష్టి,
పరితిష్టము, సుపరితిష్టము, ధ్యానము, విజ
యము, సంజయము, విశాలము, అవిజయము,
సూచి, సూచాకర్ణము, చమూముఖము, రథా
స్యము, వలయము, దుర్జయము (17); 2. ప్రకృ
తిపూహములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,
పరికృతిపూహములు.

దండసిలు. దే. అ. క్రి. రూ. దండసిలు. 1: చూ,
మఱుగువడు; 2: చూ, పీడితమగు.

దండసిలు. దే. అ. క్రి. — పై. —
దండాగొండెము. వా. వి. లంకె.

దండాట. ద్వ. వి. (దండ + ఆట): చూ, డేగాట.
దండాపూషన్యాయము. పా. చిలుకకొయ్యను
గారెలుతగిల్పిరి. అచిలుకకొయ్యను ఎలుక
కొట్టివేసినది. అని చెప్పినతర్వాత గారెలు
తిన్నదని వేటేచెప్పనేల? దీనినే “కైముత్య
న్యాయ” మందురు.

దండాపూషన్యాయము. పా. — పై. — (అపూ
షికములు = అప్పయ్యేలు)

దండాభాసన్యాయము. పా. కట్టలేనివానిని
గొట్టె కఱచినదనుకీతి.

దండాయుధాంశము. అం. పృథ్వంశములలో
నొకటి చూ, పృథ్వంశములు.

దండాహతము. సం. వి. అ. న: చూ, మజ్జిగ.

దండి. సం. వి. న్. పుం. 1. దండియనుకవి;
2: చూ, యముడు; 3. ద్వారపాలకుడు:
చూ, పరితాపము; 4. పూర్వజైనవిశే
షము: చూ, బుద్ధుడు. 1: విణ. 5. దండము.
గలవాడు; దే. వి. (1) పీరము: చూ,
కౌర్యము. 1; (2) కోశబలముమీస గలిగిన
తేజము: చూ, పరితాపము. 1; విణ. (3):
చూ, పరితాపవంతుడు; (4): చూ, కౌర్య
వంతుడు; భార. భీష్మ. 1, అ. 192;
(5) సమృద్ధిము: చూ, సమృద్ధి; (6) గొప్ప:
చూ, మహితము.

దండించే. సం. స. క్రి: చూ, శిక్షించే.

దండిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = దండె. కిన్నర:
చూ, వీణె; 2. హారమునందలిపేట: చూ,
భూషణము. 2; 3. = దండెము. బట్టలువేయు
దండెము: చూ, దండియ. 8.

దండితుడు. సం. విణ. దండింపబడినవాడు:
చూ, శిక్షితుడు.

దండియ. వై. వి. రూ-దండె. 1. =దండికా.

వీణ: చూ, వీణె; 2. =దండికా. తుంబుర: చూ, వీణె; 3. =దండికా. కిన్నెర: చూ, వీణె; 4. =దండికా. పల్లకీబొంగు, కొమ్ము: చూ, బొంగు; 5. తాళిమకొల: చూ, తుని కొల; 6. పడుగుసేల రామకొనపండ మగ్గ పు గుంతకేసుట అడ్డముగా పాతినకొయ్య: 7. వీతపుకడవకు మీద నడ్డముగానుంచి కట్టెడు కొయ్య; 8. =దండికా. చిట్టలువేయు దండెము (తాళిమ లేక వెదురులోనగునది), దండియము-రూ-దండెము-దణ్ణెము-దణ్ణెము: చూ, సూత్రము. 1.

దండియము. వై. వి. రూ-దండెము. 1. =దండి కా. —పై. —పొందు. 4, ఆ. 237; 2. బ కానొక గరిడిసాధనము. “దండియములు తీయుట.”

దండు. వై. వి. 1: చూ, సమూహము. ఆచ్చ, బాల, కాం. 152; 2. =దండె: చూ, నేన. 1. దండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూర్యనకుఁ బరిచర్యనేయు నిందాదులు 18 లో కృమ ముగా ముఖ్యులగు ముగ్గురిలో దండుడొకఁ డు. (దండుడు, పింగళుడు, మాతరుడు అని వీరు మువ్వురు. సూర్యుడు చైత్యుల కు పరమియ్యక విఘ్నముచేయుటకు రుద్రాగ్నియములు కృమంబుగ వైమాఁడునామ ములతో వర్తింతురు.); 2: చూ, యదుడు; 3. దండించువాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1.

దండుకొను. భా. స. కీర్. ఆడుగుకొను. “పిల్లలు భోగిమందు రోజున పిడుకలు దండుకొం దురు.”: చూ, యాచించే.

దండుగ. వై. వి. =దండ. (రూ-దండువ-దండుగు-దండుపు.) 1. రాజాధనపంతుని బలాత్కారము చేసి పుచ్చుకొనెడు ధనము: చూ, పడుసుడి; 2. జీవీమానా: చూ, పడుసుడి;

3. నవ్వుము: చూ, నేగి.

దండుగు. వై. వి. =: చూ, రూ-వండుగ. దండుదారి. దే. వి. తెట్టతెన్ను: చూ, మర్గము. 1.

దండుదివియ. వై. వి. =దీపదండ. దీపపుసెమ్మె: చూ, సెమ్మె.

దండుబాట. ద్వ. వి: చూ, దండుదారి.

దండుముండ. ద్వ. వి: చూ, దండులంజె.

దండులంజె. వై. వి. =ధృష్టలంజా. బజాతీ, గ ట్టివా: చూ, త్రిప్ర.

దండున. వై. వి. =దగడ: చూ, రూ-దండుగ.

దండుపు. వై. వి. =—పై. —

దండురూ. వా. వి. టమటమా: చూ, సాటింపు.

దండె. వై. వి: చూ, రూ-దండియ.

దండెత్తు. ద్వ. ఆ. కీర్. (దండు + ఎత్తు) యు ర్ధ్వగ్రయత్నముచేయు: ఎత్తు-రూ-ఎత్తు డెంచే. దాడిచేయు.

దండెపులీటలు. వై. వి. బ. (దండెము + పీటలు) గడచీల తగుల్పుటకు దండెకునడుమ నుగ్రిచ్చినరంధ్రములుగల చెండు పీటలు.

దండెము. వై. వి. =: చూ, రూ-దండియము. కకాం. 1, ఆ. 17.

దండెములు. ఆ. కన్నాతలు. అం, భా. ద్వి. 207: చూ, విన్నాతములు.

దండోరా. వా. వి: చూ, రూ-దండురూ.

దండుగ్గుడు. సం. విణ. దండింపదగినవాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1.

దంతక్షతములు. అం. 1. ఉచ్చానకము-కొల చర్మితము-ఖండాభ్రాకము-ప్రవాళమణి-బిందుకము-మణిబిందుమాలిక-మూఢకము. (చూ, కామము. 8); 2: చూ, వాతైరకెంపు.

దంతధావనము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, పలు దోనుట; పుం. 2. చేంద్ర: చూ, వెలి చేంద్ర.

దంతభాగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుఁగు ముం
దజిభాగము: చూ, హస్తి.

దంతమధ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కటము.
12. (చూ, శంఖము. 2.)

దంతమలము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, పం
డ్లపాచి.

దంతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రదనము: చూ,
పల్లు 1—2; 2. కొండనడుము: చూ, పర్వ
తము; 3. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1;
4. పొడవుతాయి: చూ, రాయి.

దంతములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.—
మొల్లలు, ముత్యములు, దాడివీరబీజములు,
వజ్రపుముక్కలు, కేసరములు, నక్షత్ర
ములు; అం. 2. పురుషుల లక్షణాంగములలో
నొకటి (మల్లెమొగ్గలవలె నున్న రాజగు.
రక్షోవానరదంతములైన నిత్య మాంకలిదప్పి
యుఁ గలవాడగు. ముప్పదిరెండైన రాజును
భోగియునగు.): చూ, లక్షణాంగములు;
3. స్త్రీలక్షణాంగములలోనొకటి(దంతములు
సమములై తెలుపుగలిగిన శుభవృద్ధము. దాని
మృగింజీలవలె నున్న రాజవత్ప్రియగు. నున్న
గునున్న సుఖవతియగు. విషమములైన దొం
గదగు. స్థూలములైన దుఃఖియగు. కాలినరీతి
నున్న మగని విడుచును. విరళములైన స్వల్ప
సుఖము దుఃఖముగలుగును): చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు.

దంతరోగముగల జాతకుఁడు. పా. ద్వితీయమున
శనిరాహువులుండి లగ్నాధిపతితో సంబం
ధించి గురుఁడు నీచపడినపుడును, అష్టమాధి
పతియగు గురువును గలిసి యష్టమమందుండి
లగ్నాధిపతి నీచమబొంది యున్నపుడును
దంతరోగము గలుగును.

దంతరోగములు. అం. దాలనము, క్రిమిదంతము,
దంతపార్శ్వము, కరాళము, దంతచాలనము,

దంతశర్కర, ఆధితము, శావదంతము, దంత
భేదము, కలిపాకము.

దంతశత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత*.
దంతశతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*;
2: చూ, వెలఁగ*; 3. చింత*: చూ, బహు
పత్ర; 4. వారింశ*: చూ, శర్కరారాకము.
దంతావళము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుఁగు (దం
తములుగలది): చూ, హస్తి.

దంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—దంతి-దంతె.
జాంబవతి*: చూ, విశల్క. 5; 6. పుం. 2.
ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. కొండ: చూ,
పర్వతము; 4: చూ, ముహూలకము*; విణ.
5. కోటపంటివాడు; వై. వి. (1).—దంతి.
జాంబవతి*: చూ, విశల్క. 5. (చూ,
దంతి. 1.); వా. వి. (2) పండ్లకట్ట.
(వ్యవసాయపు పనిముట్టు. చెత్తచెదాగముల
నున్నొలి చేదునుగను గుల్లగును చేయును.)

దంతియ. వై. వి. రూ-దంతి. 1.—తండక: మిదై
టింటికి అడ్డముగా వేసెడుపట్టె (దూలము):
చూ, మదనచేతులు; 2. అచ్చుకట్టుదంతె;
వా. 3. కలుపు పోవునటుల దున్ను పనిముట్టు.

దంతురము. సం. విణ. పృక్కలణగినడుము
పొడవైనది: చూ, పొడవు. 2.

దంతురుఁడు. సం. విణ: చూ, మిడిపండ్లవాఁడు.
దంతులు. వా. వి. మూఁడుచిన్నచిన్న గుంటకల
చేరిక (మూఁడుగుంటకలును ఒకకాఁడికే
కట్టబడి ఒకజేతఎడ్లచేతనే లాగఁబడును)

దంతె. వై. వి. 1.—చూ, రూ-దంతి. 1.(1);
2.—తండక: చూ, రూ-దండియ. 1;
3: చూ, రూ-దంతియ. 1; 4: చూ, రూ-
దంతియ. 2; 5: చూ, రూ-దంతియ. 3.

దంత్యము. సం. విణ. దంతమునదుపుట్టినది.

దంత్యములు. పా. 1. ఇ యా త థ ద థ న ల స;
2. అ-అ, ఉ-ఉ, ఒ, ఓ, ఔ లం గూడిన

చే జేలు దంత్యంబులు. (దంత్యోష్ఠములబుట్టి నది—ప.)

దండడి. దే. వి. 1. ఆరహోరు: చూ, యుద్ధము; 2. తటమే: చూ, మొత్తము; విణ. 3. తట చైనది. భార. ఆర. 4, ఆ. 183: చూ, మొత్తము.

దండడించే. దే. అ. కి. తటచేగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 28: క్రిందుకొను, జోదుకొను, జీబు కొను.

దండడినెట్టు. దే. స. కి. ఘర్షించే. భార. వి. రా. 4, ఆ. 184: చూ, రాయిడిచేయు.

దందన. వై. వి. 1.—దంధన. గారడము: చూ, మాయము. 1; విణ. 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. (రూ—దందనము.)

దందనకత్తియ. వై. విణ. రూ—దందనకత్తై. జోలముచేయునది: చూ, స్త్రీ.

దందనకాడు. ద్వ. విణ. జోలముచేయువాడు.

దందకూకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సర్పము.

దందకూకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. దందకూకుడును రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దందనము. సం. వి, విణ. చూ, రూ—దందన.

దంప. నా. వి. సాగుబడినేల “దంపతడిసినది.”

దంపకట్ట. ద్వ. వి. (దమ్ము + కట్ట): చూ, దంపనాగలి.

దంపతులు. సం. వి. ఇ. పుం. ద్వి.=జేంపతులు. ఆటముగలు—రూ—ఆటముగలు. (పథావరులు.)

దంపనాగలి. వై. వి. (దమ్ము + నాగలి) అడునునదున్నెడునాగలి. (ఇందలిభాగములు.—నాగలిటిదుంప, కలుకోల, ఏడికోల, మేడి, పిడిసీల): చూ, లాంగలము. 1. (చూ, ఇనుపనాగలి, క్షమాప్ననాగలి)(దక్షిణకన్నడపునాగలియు ఇట్లేయుండును.)

దంపు. దే. వి. 1: చూ,దంపుడు; పే. 2:చూ, డంచే. భాగ. 8, స్కం. 370.

దంపుటిల్లు. దే. వి. (దంపు + ఇల్లు) దంచేనట్టి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

దంపుడు. గే. వి. దంచేట: రూ—దంపు, కొట్టుము. (సం. ప).—అవహనము.

దంపుడుబియ్యము. వా. వి: చూ, దంపుడులు. దంపుళ్ళు. వా. వి. బ.—పై.—

దంబుగము. దే. వి. రూ—తంబుర (అ): చూ, వీణె.

దంభము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—దంబు—దమ్ము.

కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2.—శప్ప: చూ, నేరము; ఆం. 3. హేయగుణములు

18 లో నొకటి: చూ, హేయగుణములు.

దంభోళి. సం. వి. ఇ. పుం. వజ్రాయుధము, తాతివాలు: చూ, బాణము. 1.

దంశనము. సం. వి. ఆ. న. రూ—దంసనము. 1:

రూ—దంశము—దంసనము. (తే. ప.).—కటచేట, కాటు; 2. కపచము: చూ, వారవారము; పుం. 3. రూ—దంసనము: చూ, పల్లు. 1—2.

దంశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడవియొగ: చూ, మక్షిక; 2. కాటు: చూ, దంశనము.

1; 3. కపచము: చూ, వారవారము.

దంశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోమ: చూ, మశకము. [సందంశము.

దంశిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పటుకాటు: చూ,

దంశితుడు. సం. విణ. 1. కాటుపడ్డవాడు; 2. కపచముతోడిగినవాడు. [పల్లు. 1.

దంష్ట్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోటపల్లు: చూ,

దంష్ట్రాకరాభాంశము. ఆం. షష్ఠ్యంశములలో నొకటి: చూ, షష్ఠ్యంశములు.

దంష్ట్రాయుధము. సం. వి. ఆ. పుం. పంది. అడవిపంది (అనికొందలు): చూ, సూకరము.

దంష్ట్రీ. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

దంసనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ—దంశనము.

దక్షిణం. వా. స. క్రి. చెల్లించు. “నాకుమాట
దక్షిణంచేయు.”

దక్షిణంపురాదోష. దే. వి. దక్షిణాయనము:
చూ, అయనము.

దక్షిణంపురాయడు. నై. వి. (దక్షిణము +
రాయడు): చూ, యముడు (ఇట్లు దక్షిణ
పుత్రుడు మొ)

దక్షిణము. నై. వి. = దక్షిణ. దక్షిణపుదిక్కు:
చూ, హరిత్తు.

దక్కు. దే. విణ. 1. అనుభవయోగ్యము. పా.
4, ఆ. 5రి; అ. క్రి. 2. = దక్కు. అనుభవ
యోగ్యమగు: దక్కు; వా. 3. మాటదక్కు.
(చూ, దక్షిణం)

దక్కిను. దే. అ. క్రి. (దక్కు + కొను) స్వ
తంత్రుడగు. భార. ఆది. 4, ఆ. 79: చూ,
రూ. దక్కిను.

దక్కిలు. దే. వి. 1. దక్కినుట; విణ.
2: చూ, వశము. 1.

దక్షకన్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి. 1.
దక్షస్త్రుతి. అం. స్త్రుతులు 20లో నొకటి: చూ,
స్త్రుతులు (చూ, మూలస్త్రుతులు.)

దక్షాయ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. దా
క్షాయ్యము.

దక్షిణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. యజ్ఞములోనగు
వానియందు ఋత్విజులలోనగు వారికి ఇ
చ్చెడుసాతు: చూ, సంభావన; 2. = దక్షి
ణము. కుడిదిక్కు: చూ, హరిత్తు; అం. 3.
ఘూర్జర్యపాంగములు 4 లో నొకటి: చూ,
ఘూర్జర్యపాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

దక్షిణకన్నడపు నాంగలి. వా. వి: చూ, దంప
నాంగలి.

దక్షిణపువము. అం. 1. పువములు రెండింటిలో
నొకటి (ఘామియొక్క దక్షిణపువ): చూ,
ధృవములు, (సౌత్ పోల్) (దక్షిణ మహాసము

ద్రమునకు క్రిందనున్నది.)

దక్షిణసేత్రము. అం. సేత్రములు రెండింటిలో
నొకటి: చూ, సేత్రములు.

దక్షిణపాదము. అం. పాదములు రెండింటిలో
నొకటి: చూ, పాదములు.

దక్షిణగుహాసముద్రము. అం. మహాసముద్రములు
అయిదింటిలో నొకటి: చూ, సముద్రములు.

దక్షిణము. సం. విణ. 1. కుడి: చూ, పలవల;

2. కుడిదిక్కు: చూ, హరిత్తు; వి. 3. కుడి

దిక్కు: చూ, హరిత్తు; అం. 4. మార్గప్రా

ణములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, మార్గ

ప్రాణములు. (చూ, తాళమార్గములు);

5. శివప్రార్థములగుచతుష్పత్యంత్రములలో

నొకటి: చూ, తంత్రములు; 6. దిశలు నాలు

గింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 7. దిక్కులు

ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్కులు;

8. దిశలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు.

దక్షిణసముద్రము. అం. సముద్రములు నాలుగిం
టిలో నొకటి: చూ, సముద్రములు.

దక్షిణస్థుడు. సం. వి. అ. పుం. తేరుగడపు
వాడు: చూ, సారథి.

దక్షిణహస్తము. అం. హస్తములు రెండింటిలో
నొకటి: చూ, హస్తములు.

దక్షిణాంతిక. పా. నై తాళీయజాతివృత్తములలో
నొకటి. దేసిపాదములందు స, న, జ, గురు

వులును, సరిపాదములందు స, భ, ర, వ

గణములునుగలిగి దేసిచరణంబులయం దాటిం

టను, సరిచరణంబు లం దేడింటను యతిగల

వృత్తము: (చూ, నై తాళీయము.) చూ,

వృత్తము. 1.

దక్షిణాగ్ని. అం. అగ్నులు 5 లో నొకటి: (చూ,

అగ్నులు): చూ, వహ్ని. 1.

దక్షిణాగ్నిశ్చిత్రి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి

చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్ర

వర్ణములు.

దక్షిణాపథము. సం. వి. అ. పుం. వింధ్యపర్వ
తను మొదలుకొని సేతువునకుగల దేశము:
చూ, దేశము.

దక్షిణాయనము. అం. 1. కర్కాటక సంకారిం
తి మొదలు ఆటుసెలల కాలము: చూ, ఆయ
నము; 2. ఆయనములు చెండింటిలో నొకటి:
చూ, ఆయనములు.

దక్షిణార్హుడు. సం. విణ: చూ, దక్షిణ్యుడు.
దక్షిణీయుడు. సం. విణ:—పై.—

దక్షిణుడు. సం. విణ: రూ-దాక్షిణ్యుడు.
1. కుటిలముగాక చేక్కనైన మనస్సుకల
వాడు: చూ, సరళుడు; 2. దయకలవాడు:
చూ, సురతుడు; 3. నేర్పరి: చూ, సమ
ర్థుడు; అం. 4. శృంగారనాయకులు 4 లో
నొకడు (ఆనేకనాయికల యందు సమ
న్నేహపరి) (చూ, పతులు): చూ, శృంగా
రనాయకులు.

దక్షిణేయుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుడు.
దక్షిణేర్పము. సం. వి. న్. పుం. వేటకానిచేత
కుడిదిక్కున గాయముచేయఁబడిన మృగము.

దక్షిణ్యుడు. సం. విణ: దక్షిణకుదగినవాడు:
రూ-దాక్షిణ్యుడు- దాక్షిణేయుడు-దక్షి
ణార్హుడు-దక్షిణీయుడు-దక్షిణేయుడు.

దక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్కుడు.
నవబ్రహ్మలలోనొకబ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1;
2. ఒకానొకముని: చూ, ముని. 1; విణ.
3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

దఖలు. వా.వి. వశము "నాకుదఖలుకాఁబడినది"
దగ. వై. వి. 1. =దాహి. దప్పి. స్వా. 4, ఆ.
58: చూ, పిపాస; 2. తాపము: చూ,
సంతాపము.

దగదగ. వై. వి. =దగదగ. (దేశ్యమని శ. ర.)
మొఱయుట లోనగువాని యందగుననుకర
ణము: చూ, చూచూచూ.

దగదగము. ద్వ. అ. కి. దగదగయని పృథా
శించు: చూ, హవల్లు.

దగర. దే. వి. 1. పిశాచము: చూ, రూ-డగర. 1;
విణ. 2. గండు: చూ, రూ-డగర. 2.

దగరము. దే. వి. అశుభము: చూ, హాని. 2.
దగరు. దే. వి. యుద్ధసాధనములలో నొకటి:
చూ, యుద్ధము.

దగులుబాజీ. వా. వి. (రూ-దగుడుబాజీ-దగు
ల్బాజీ) దురుద్దేశముగలవాడు. [ణము.

దగళా. వా. వి. కవచము: చూ, వారవార
దగా. వా. వి. మోసము.

దగాకోరు. వా. వి. మోసగాడు.

దగ్గఱ. దే. వి. రూ-డగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
దగ్గఱవాడు. వా. వి. 1. అంతేవాసి: చూ,
సన్నిహితుడు; 2. దగ్గఱమైట్టము: చూ,
సన్నిహితుడు; 3. జ్ఞాతి: చూ, సన్నిహి
తుడు.

దగ్గఱించే. దే. అ. కి: చూ, రూ-దగ్గఱించే.

దగ్గఱు. దే. అ. కి:—పై.—(రూ-డగ్గఱు)

దగ్గ. దే. వి. 1: రూ-డగ్గ. ఉక్కిన, ఉబ్బ
సము, కత్తువాయి, కుముటు, గస. (సం.
ప) —కాశము-రూ-కాసము, త్తయధువు-
త్తవధువు, త్తయము, త్తవకము-త్తవము, గదా
గిణి; తద్వి. —నాడిదగ్గనకు. (చూ, రోగ
ము. 1); అ. కి. 2: చూ, రూ-డగ్గ. 2.
దగ్గ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చూర్మ్యుడున్నదిక్కు:
చూ, హరిత్తు; 2: కర్కశదల; విణ. 3.
కాల్పఁబడినది: చూ, ప్లుప్తుము.

దగ్గజ్యలితిహామితనక్షత్రములు. వా. రవి-శ-
కుజ-రాహువు కూర్చులుగావున నాగ్రిహ
ము లనుభవించి పడిచిన నక్షత్రములు దగ్గ
ములు. వాసముచేయునక్షత్రములు జ్యోతిశ
ములు. పృథ్వీశింశుబోవు నక్షత్రములు
ధూమితములు.

దగ్ధపటన్యాయము. పా. మడతపెట్టినబట్ట కాలి పోయిన మడతలుమడతలుగాను నూలిపోగులు స్పష్టముగాను గాన్పించును. కానిచేతితో బట్టుకొనిన విడిపోవుననుకూతి.

దగ్ధపదమార్జనన్యాయము. పా. నలుగురు దూది వర్తకులుపిల్లనిఁదెంచినకథ. అందు న్యాయాధికారి తీర్పురీతి. (కాలుకాలిన పిల్లవలె)

దగ్ధమగు. మి. అ. కి. ఎరయు: చూ, మండు.1.

దగ్ధము. సం. విణ. కౌల్బుడినది: చూ, ప్లుప్తము.

దగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాఁడినవంటకము, మాఁడు: చూ, సాగము (1)

దచ్చి. డే. స. ఎనిమిది. “సీ. వడిదచ్చియేనుగుల్.” సారం. 1, ఆ. 37: ఇరునాలుగు, ఎనిమిది-రూ-ఎనిమిది, దచ్చేవుక-రూ-దచ్చాక. (సం. ప.)—ఆప్తకము, ఆయువు, గజము.

దచ్చికడలు. ద్వ. వి. ఎనిమిది చిక్కులు.

దచ్చికాళ్ళమొకము. ద్వ. వి: చూ, శరభము.1.

దచ్చియడుగులమొకము. ద్వ. వి.—పై.—సాంబ. తిర్య. 4.

దచ్చేవుక. వై. స. రూ-దచ్చాక (దంట+చేవుకము): చూ, దచ్చి. కళా. 3, ఆ. 131.

దచ్చాక. వై. స.—పై.—“మ....దచ్చాక చావంచియి, తిగబారాదుగ.” కళా. 3, ఆ. 31; “ద్వి....దచ్చాక, మునిదాయ మాడు.” పండితా. పురాతన. 125. పుట.

దజబాహ్మణులు. పా. శేపాశ్చదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బాహ్మణులు.

దట్ట. డే. వి. రూ-దట్టా. అండ. ఆం, భా. ద్వ. 243: చూ, దండ. (8)

దట్టన. డే. వి: చూ, తర్జనము. [పించు.

దట్టమగు. వా. అ. కి. ఘనమగు: చూ, వ్యా

దట్టము. డే. వి. 1. పాపడ. స్వా. 6, ఆ. 8:

చూ, పస్త్రము; 2. తటయే: చూ, మొత్తము; విణ. 3. తటచైనది. “దట్టకెంపు”: చూ, మొత్తము; 4. చిక్కదనము: చూ, సాంద్రము. 2; 5. విరళము. భార. విరా. 3, ఆ. 161: చూ, వెలితి.1.

దట్టా. డే. వి: చూ, రూ-దట్ట.

దట్టి. వై. వి.=ధటి. రూ-దట్టి.1, దిండు, కాసె: చూ, పస్త్రము; వా. 2. నడికట్టు, కాసె కోక: చూ, పస్త్రము; 3. వేలాడము: చూ, పస్త్రము.

దట్టియే. వై. స. కి. 1: చూ, దట్టింగట్టు; డే. 2: చూ, గట్టియే. భాగ. 7. స్కం. 144.

దట్టింపు. వై. వి. దట్టించుట: చూ, ఘ. 5.

దట్టింగట్టు. వా. అ. కి. చూ, కచ్చియే. 2.

దట్టి. వై. వి=చూ, రూ-దట్టి. కళా. 3, ఆ. 265.

దట్టుండు. వై. వి.=ధట్టః. ధీరుండు. భార. ఆర. 5, ఆ. 223: చూ, దిట్టుండు.

దడ. వై. ప. 1.=ధటః. కంపము (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, లోలము; 2.=ధటః: చూ, దాళా; 3.=ధటః. కొయ్యతాని: చూ, తాని.

దడకట్టు. ద్వ. స. కి. పాతాదులనుసరియెత్తు. తాలతో దడతట్టనుంచితూయే: చూ, పడికట్టు. 4.

దడదడ. డే. వి.1. దబదబ, శిఘ్రిము. ఆం, భా. ప్రి. 65: చూ, వేగము. 3; 2. నియమము లేనివడి: చూ, వేగము. 3; 3. ఆటోపము: చూ, సంభ్రమము. 1; కి. విణ. 4. (నియమములేనిది) వడిగా.

దడదడమను. డే. అ. కి. దడదడకొట్టుకొను.

దడబడ. డే. వి: చూ, సంభ్రమము.1.

దడబిడ. డే. వి.—పై.—“దడబిడలగ్నము, తాతకుపెండ్లి.”

దడము. డే. విణ.1. దట్టము: చూ, సాంద్రము.3;

వై. వి. 2.=దళ: చూ, వేన. 1; 3. గుంపు.

భార. ఉద్యో. 1, అ. 220: చూ, సమా
హము; 4. లోహదళము: చూ, లోహము. 1.
దడారి. వా. విణ. అనాయాసముగా సంపా
దించువాడు. [లభించిన జేరము.
దడారీజేరము. వా. విణ. అనాయాసముగా
దడి. దే. వి. తడిక-రూ-తడుక-తడక-తడికె:
చూ, ముకుంగుగోడ (చూ, వాకిలి.)
దడిగ. దే. వి. ఖేటకము: చూ, హరిగ.
దడిబము. వై. వి.=తలిమ. (రూ-దడిమము-దడివ
ము-దలిమము) తలిమము - తలివము: చూ,
శయ్య. 1.
దడిమము. వై. వి. 1.=తలిమ. —వై.—; దే.
విణ. 2. సన్నము. కళా. 7, అ. 65: చూ.
నూత్నము. 4. [చూ, భూమి. 1,
దడియ. దే. వి. ఉపత్యక్, కొండచేరువ నేల:
దడియబడు. ద్వ. అ. క్రి. (దడియన్ + పడు)
రూ-దడియంగబడు. దడియు. లక్ష్మీ. 1,
అ. 80: చూ, పణి. 2.
దడియము. దే. వి. (రూ-దడెము-దడియము-దడె
ము.) 1. పది నేరులయెత్తు, అయిదు నేరుల
యెత్తు (అనికొందలు); 2. వీసపట్టు.
దడియు. దే. అ. క్రి: చూ, దడియబడు:
దడివము. వై. వి. 1.=తలిమ: చూ, రూ-దడిమ
ము. 1; దే. విణ. 2: చూ, రూ-దడిమము. 2.
దడెము. దే. వి: చూ, రూ-దడియము.
దడియము. దే. వి.—వై.—
దడెము. దే. వి. 1.—వై.—; 2. మట్టికంచేము,
సానిక: చూ, పాతిము. 6. (రాయలసీమయం
దువాడుక)
దణా. వై. వి.=దళ: చూ, నేన. 1.
దణాయడు. వై. వి.=ధన్వ: చూ, వైరికుడు.
దణాయించే. వా. వై. అ. క్రి. నిండు, క్రిక్కి
తీయు, కూర్చుండికదలకు.
దణి. వై. వి.=ధన్వి. (రూ-దణియ-దణె-దణా

యడు) 1. తేడు: చూ, పృథువు. 2;
2: చూ, దణాయడు.
దణియ. వై. వి.—వై.—
దణె. వై. వి.—వై.—
దణ్ణము. వా. వి. నమస్కారము “దణ్ణమండి.”
దణ్ణము. వై. వి.=దండికా: చూ, దండియ. 8.
(దణ్ణము అని కొందలు.)
దత్తకముని. అం. కామశాస్త్రమువారాసిన మును
లలో నొకడు: చూ, కామము. (8)
దత్తకుడు. సం. వి. అ. పుం. దత్త పుత్రిడు:
చూ, పుత్రిడు. 1.
దత్తత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =దత్తు. 1. అంగీకా
రము: చూ, సమృతము. 1; 2. పెంపు:
చూ, పెంపకము. (వాడుకలోనిది.)
దత్తపుత్రాశోకము. జా. దత్తుని చోవునకేడ్చుట.
(తెచ్చిపెట్టుకొనిన దుఃఖము.)
దత్తప్రదానికము. అం. ధర్మశాస్త్రమునందలి
వ్యవహారపదములు 18 లో నొకటి: చూ,
వ్యవహారపదములు.
దత్తబాగ్గొమ్మలు. పా: చూ, కపూరియేబాగ్గొ
మ్మలు. (చూ, బాగ్గొమ్మలు.)
దత్తము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, విత
రణము; విణ. 2. ఇయ్యబడినది: చూ,
ఇప్తము. 6.
దత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దత్తము. 1.
దత్తిలుడు. అం. శాస్త్రపరివర్తకులలోనొకడు:
చూ, శాస్త్రపరివర్తకులు.
దత్తు. వై. వి.= చూ, దత్తత. 1—2.
దత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకరాజు:
చూ, రాజు. 1; 2. దత్తాత్రేయుడు; విణ.
3. తాకట్టు పెట్టబడినవాడు; 4. =దత్తు.
దత్తపుత్రిడు; చూ, పుత్రిడు. 1; 5. పురు
షజాతి చతుష్టయమునందొకడు: చూ,
పురుషజాతులు; 6. పుత్రిలు 12 గురిలో
నొకడు: చూ, పుత్రిలు.

దద్దడము. దే. వి. రూ-దద్దడము. 1. అల్పదేవా
లయము: చూ, సదనము. 1; 2. బోడిమిదే:
చూ, సదనము. 1. (రాచయలసేమిని యిం
డ్లు చాలవఱకు దద్దడములే.)

దద్దడము. దే. అ. కి. రూ-దద్దడము. తప్పిబ్బు
పడు. కళా. 5, ఆ. 24: చూ, భయపడు.

దద్దడము. దే. అ. కి. —పై.—

దద్దడము. దే. వి. చూ, రూ-దద్దడము.

దద్దడము. దే. అ. కి: చూ, రూ-దద్దడము.

దద్దడము. దే. వి. రూ-దద్దడము. చూ. చీమ
కుట్టుట లోనగువానిచే గలిగెడు బుడిపి:
చూ, దదుర్చు.

దద్దడము. దే. వి. —పై.— [ప్రప్రన్నాటము.

దదుర్చుము. సం. వి. అ. పుం. తగిరిన: చూ,

దదుర్చుండు. సం. వి. రూ-దదుర్చుండు, (దదుర్చు
వనుశక్తిగముగలవాడు) దదుర్చుగి.

దదుర్చుగి. సం. వి. —పై.—

దదుర్చు. సం. వి. ఉ. పుం. దదుర్చు: గింధి.

(తే. ప.) —అణియ-రూ-ఆణె- ఆణెము-

అణియ-ఆణె, కంఠి-రూ- కడఁతి-కణఁతి,

దద్ద-రూ-దద్దరు, బొరుసు. తద్వి. —చీమ

లోనగువకుట్టిన దద్దరు. —(తే. ప.)-కంఠి.

(చూ, మండలము. 3.) (దదుర్చుశక్తి రోగ

జాతిలోనిది.)

దద్ది. సం. వి. ఇ. న. 1: చూ, పెరుగు. (దద్ది

శేదములు. —అశ్వేష్టుము, పొగ్గిగాటము,

అశునము); 2. సరళమును ధూపద్రవ్యము:

చూ, రాజార్జము; 3: చూ, మద్ది*.

దద్దిచారము. సం. వి. అ. పుం. కవ్యము: చూ,

మంథానము. [వెన్న; 2: చూ, వెలగ*.

దద్దితము. సం. వి. అ. పుం. 1. మిసిమి: చూ,

దద్దిఫలము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

దద్దిబుసము. సం. వి. అ. న. మి. గడఁతీసినపెరుగు.

దద్దిమథము. సం. వి. అ. న. చిలుపట: చూ,

మథనము.

దద్దిసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దద్దితము.

దద్దిసముద్రము. అం. సముద్రములు 7 లో నొ

కటి (పెరుగుసందర్భము): చూ, సముద్ర

ములు.

దద్దివీరహిన్యాము. పా. పెరుగును వడ్లును

గలసినట్లుగా నేమియుతోచక యుండెనను

రీతి. [మని. 1.

దద్దిచి. సం. వి. ఇ. పుం, దద్దిచియనుముని: చూ,

దద్దిచిబాగ్మణులు. పా. యజుర్వేదము, వీరు

గురువులుగను పైరు పెట్టెడి వారుగను యా

చతులుగను ఉన్నార. వీరికి పేరు దద్దిచియను

బుసినట్టి గలిగినది: చూ, బాగ్మణులు.

దద్దికరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దద్దిసము

ద్రము.

దద్దికరము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

దద్దికరము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనము. దే. వి. —పై.—

దనుజుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. రక్కసుఁడు
(కశ్యపునకు దనువను భార్యయందుఁగల్గిన
సంతతి): చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దమ్మ. దే. స. క్రి: చూ, రూ-దనుకు.

దప్పము. దే. విణ. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

దప్పళము. దే. వి: చూ, పులుసు.

దప్పి. దే. వి. 1. రూ-డప్పి-దప్పిక. నీరువట్టు.

భార. ఆర. 7, ఆ. 143: చూ, పిపాస;

2. అలసట: చూ, శృమము. 1. [యము.)

దప్పిక. దే. వి. —పై. — (స్వాగ్రమునకపరిశ్రమ)

దఫా. వా. వి. తడవ, మరల.

దబకాయించే. వా. స. క్రి. అనుచు, గడమా
యించు, దబాయించు, బుకాయించు.

దబదబ. దే. వి. తలుపులలోనగునవి తట్టుట, పడు
గెట్టుట, బాఁడుట, మొత్తుట లోనగువాని
యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దబము. దై. వి. —తపస్: చూ, తపస్సు.

దబరా. వా. వి. వెడల్పునగిన్నె, బొగిణి:
చూ, పాత్రము. 6.

దబాదిబ. దే. వి: చూ, రూ-దబదబ.

దబాయించు. వా. స. క్రి: చూ, దబకాయించు.

దబాలున. వా. ద్రి. ఒక్కమాటుగా, దలు
క్కున, దిబుక్కున, దిబ్బున: చూ, వేగము. 3.

దబుక్కున. వా. ద్రి. —పై. —

దబ్బ. వై. వి. 1. =దర్భ: చూ, తృణము. 1;
2. కావడిబద్ద: చూ, బద్ద. 3; 3. వెదురు
బద్ద: చూ, బద్ద, 2; దే. వి. 4. నాగరంగము*
(దీనిభేదములు: — కోలదబ్బ, తియ్యదబ్బ,
దూదిదబ్బ, పుల్లదబ్బ, నారదబ్బ మొ): చూ,
శర్కరారాంకము.

దబ్బడము. దే. వి. 1. రూ-దబ్బు-దబ్బడు,
మూఁకుడు, పిల్చి (మూఁతలనియు): చూ,
పాత్రము. 6; వా. వి. 2: చూ, రూ-దబ్బ
నము.

వబ్బడించే. దే. స. క్రి. 1: చూ, బోరలించే;

2. చేతులతో చేయు: చూ, పటుతలించు.

దబ్బనము. దే. వి. రూ-దబ్బడము. గోనె
వట్టెడునూది, బృహత్సూచి: చూ, నూది.

దబ్బయుంగరము. ద్వ. వి. పవిత్రపునుడినతె
బంగారుతో చేసిన యంగరము: చూ,
భూపణము. 2.

దబ్బర. దే. వి. అరినాణము: చూ, పాత్రము. 6.

దబ్బుట. దే. వి. 1. (రూ-డబ్బుట-దబ్బు-డబ్బు-
డబ్బు) బొంతు: చూ, విలేథము; వై. వి. 2.

=దభృ. (నేశ్యమని శ. ర) మోసము. అచ్చ.

బాల, కాం. 172: చూ, వంచన; దే. వి.

3. ఆపద: చూ, విపత్తు; 4. తప్పు: చూ,

నేరము; విణ. 5. కల్లరి: చూ, బొంతుకాడు;

6. మోసకాడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

దబ్బుఱకత్తియ. ద్వ. వి: దబ్బుఱకాడునది. దబ్బ
టి: చూ, (త్రి). (రూ-దబ్బుఱకత్తై)

దబ్బుఱకాడు. దే. విణ. 1. కల్లరి: చూ, బొం
తుకాడు; 2. మోసకాడు: చూ, వంచ
కుఁడు. 1.

దబ్బుటి. దే. విణ. (దబ్బుఱక + టి) 1: చూ, ద
బ్బుఱకాడు. 1; 2: చూ, దబ్బుఱకాడు. 2;
3: చూ, దబ్బుఱకత్తియ.

దబ్బువాడు. ద్వ. వి. మేదరవాడు: చూ,
వేణులావకుడు. [వేలు. 2.

దబ్బువేలు. ద్వ. వి. పవిత్రపువేలు: చూ,
దబ్బాటు. దే. క్రి. విణ: చూ, రూ-డబ్బాటు.

దబ్బిచిప్ప. దే. వి. కొబ్బరి, తాటి లోనగువాని
తుండ్రను బద్దలుచేసెడి పనిముట్టు.

దబ్బిలి. దే. వి: చూ, ధూర్త. 1—2.

దబ్బు. దే. వి. 1. వచనము. సా. 1, ఆ. 71:

చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 2. =దంభ (దేశ్య

మని శ. ర.) బొంతు: చూ, విలేథము; దే.

వి. 3: చూ, రూ-దబ్బడము; 4. వేణుడు

లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము,

దిబ్బు: చూ, హూహూ; స. కి. 5. అను: చూ, వచించే.

దబ్బుడు. దే. వి. మాత: చూ, దబ్బుడు.

దబ్బున. దే. ది. కి. విణ. శిష్యుముగా: చూ, వేగము. 3.

దబ్బుర. దే. వి: చూ, రూ-డబ్బుర.

దబ్బునెట్టు. దే. స. కి. కష్ట: చూ, మూయు.

దభ్యము. సం. విణ. 1. = దబ్బర. మోసము: చూ, వంచన; 2. నన్ననినూలుపోగు: చూ, పోగు. 1.

దమధము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్లేశము నోర్చు తనము, (బ్రహ్మచర్యాది క్లేశమున నహిం చేట): దమము, దాంతి; 2. దండనము: చూ, శిక్ష. 2.

దమనము. సం. వి. అ. న. 1. అణచేట: దమము; పుం. 2. = దవనము. రూ-దవనము (అని కొందఱు): చూ, రుచి. (వాసనమొక్క); అం. 3. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.); వా. 4. వ్యవహారమున — యజ్ఞాదికృతువులకు చేయు ధర్మము. “దానదమన విక్రయాద్యధికారములు.”

దమనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకముని: చూ, ముని. 1; 2. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2; విణ. 3. అణచేవాడు: దమి.

దమము. సం. వి. అ. పుం. 1. దండోపాయము: చూ, దండము. 2; 2. చూ, దమధము. 1; 3. బ్రహ్మచర్యాది క్లేశములనోర్చుట: దాంతి. (ఇంద్రియనిగ్రహము); 4. చూ, దమనము. 1; 5. = దమ్ము. అడును. (నీరుపెట్టి దున్నిన నేల అనియు): చూ, బురద; అం. 8. మానసిక పూజాకుసుమములు 16 లో నొకటి: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

దమ యంతి. పా. నలునిభార్య (తనయందము

చేతనితరులనుదమింపజేయునది: చూ, భార్య. దమి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, నమరుడు. 3.

దమించే. సం. స. కి. అణగఁచొక్క: చూ, పినుకు. 3. (రూ-దమియించే అనియు)

దమితుడు. సం. విణ. అణపఁబడినవాడు.

(అచార్యాదులచేత శిక్షింపఁబడిన శిష్యుడు): దాంతుడు. [డు: చూ, వన్నీ. 1. దముననుడు. సం. వి. న్. పుం. అగ్నిహోతుని దమ్ముడు. వై. విణ. = ధార్మిక. కపటములేని వాడు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 101: చూ, నిమ్మపటి. 2.

దమ్ము. వై. వి. 1. = ధర్మము: చూ, పుణ్యము; దే. వి. 2. నాలుగుకాసుల నాణెము: చూ, తారము. (1)

దమ్మిడి. దే. వి. 1. వైస, అణలో పండ్రెండవ వంతు, అయిదుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 1; 2. రెండుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 2.

దమ్ము. వై. వి. 1. = దమ: అడును: చూ, బురద, 2. నీరుకట్టి దున్నినదుక్కి (చూ, బురద)

దమ్ముకొను. ద్వ. అ. కి. అడునగు, పంకిలమగు.

దమ్ముపలక. వా. వి: అడవపై - రూ- అడ్డపట్టె. [చ్చిషధము. 1.

దమ్మము. సం. వి. అ. పుం. వత్సతరము: చూ;

దయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: అనుకంప-రూ-

అనుకంపము, అనుకోళము, అర్థనము. అహోబలి, ఊ, ఓ, కరుణ, కాపేయము, కారుణ్యము, కృప, ఖంబు, ఖమ్, ఘృణ, జనని, జగుప్స, ణ, తా, పేమ-రూ-పేమము. (తే. ప). — అక్కటిక-రూ- అక్కటికము, అక్కనము, ఉబలాటము, ఒగచేడము, కనికరము, జోలి, నిబ్బరము (చూ, పేమము); పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. విష్ణుమూర్తి, బుద్ధుడు; అం. 3. యోగయ

మాంగములలోనొకటి: చూ, యోగయమాం గములు, (చూ, ఆంగము. 9.)

దయచేయు. మి. అ. కి. 1. కరుణించు. పాం డు. 5, ఆ. 154: చూ, రూ-దయనేయు; స. కి. 2. అచ్చు, అచ్చుకొను, ఇచ్చు, ఇడు, ఒసగు, ఒసవు. నిర్వ. 3, ఆ. 81: చూ, పెట్టు. 8; వా. 3. కూర్చుండు; 4. రండు, రా; 5. పొండు, పో.

దయనేయు. మి. అ. కి: చూ, రూ-దయచేయు (కరుణించుటకు. —కనికరించు, దయచేయు దయనేయు, నిబ్బరికించు. (సం. ప): కరుణించు.) [నము.

దయాధగ్మబిచ్చేము. జా. దయతోగూడిన దా దయాపరము. సం. విణ: చూ, కరుణాపరము. దయాపరుడు. సం. విణ. దయాళువు: చూ, మరతుడు. [శ్రుతులు.

దయావతి. అం. శ్రుతులు 22లో నొకటి: చూ, దయాళువు. సం. విణ. ఉ:చూ, దయాపరుడు. దయత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

దయశము. సం. విణ. కోరబడినది: చూ, వాంఛ.

దయతుడు. సం. వి. ఆ. పుం 1. పాణినా గుడు: చూ, ప్రియుడు; విణ. 2. ఇష్టుడు: చూ, స్నేహితుడు. 1.

దయవాలు. దే. అ. కి. రూ-దైవాలు. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2: చూ, పొరలిపాటు.

దయ్యపుకంటికిజేలపుగింజ పెద్దది. లో. ఉదా. “అక్కటకటా! దయ్యంబనీకంటకిం జేల పుగింజయుం పెద్దదయ్యనే.” (శృంగార నైషధము)

దయ్యము. వై. వి. 1=దైవమ్. పితాచము. రా ఘ. 3, ఆ. 23: చూ, భూతము; 2=దైవమ్. దేవుడు. రాఘ. 3, ఆ. 23: చూ,

వేలుపు; 3. విధి: చూ, బ్రహ్మ. 1. (అని కొందఱు.) (ఇదివిచార్యము)

దియ్య. దే. అ. కి. 1. రూ-దయ్య. బలహీన మగు: చూ, వలియు; 2. కృశించు: చూ, శోషించు. (దరతెలిసికొనుట)

దర. వై. వి.=ధర: చూ, వెల. 1. (కొనదలచి దరఖాస్తు వా. వి. విన్నపము “ వారంటుదర ఖాస్తు, నీటిదరఖాస్తు, పరీక్షదరఖాస్తు” మొ. దరణము. వై. వి.=ధరణము. ఎనిమిది డబ్బుల నాలెము. (దేశ్యమని శ. ర)

దరదము. సం. వి. అ. న. రూ-దారదము. ఇం గిలీకము: చూ, హింసకము.

దరము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. భయము: చూ, వెలపు; 2. శంఖము: చూ, సంకు; 3. గొయ్యి, గుంట: చూ, రంధ్రము. 1; అవ్య. 4. ఇంచుక “దరహాసము ” : చూ, స్వల్పము. [హాస్యము. 1.

దరహాసము. సం. వి. ఆ. పుం. చిలునవ్వు: చూ, దరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుహ. కృత్రిమ మైన (మనుజులులేని) గృహాకారమైన పర్వతబలము: చూ, రంధ్రము. 1. (చూ, పర్వతము); వై. వి. (1)= తీరమ్. గట్టు. పాండు. 4, ఆ. 40: చూ, రోధస్య: (2)= తీరమ్. దగ్గఱ. సా. 3, ఆ. 232: చూ, స మిషము. 1; (3) మేర: చూ, నీచ. 1. దరికొను. దే. అ. కి. 1 ఎరియు, కాలు (అని కొందఱు): చూ, మండు. 1; పే. 2. దరి కొలుపు. [కుడు.

దరిజీ. వా. వి. కుట్రపువాడు: చూ, సౌచి దరితుడు. సం. విణ. భయపడినవాడు: చూ, వెలపరి. [నము.

దరిద్రము. సం. వి. అ. న. లేమి: చూ, బీదత దరిదుగిడు. సం. విణ: చూ, బీదవాడు.

దరిచేసి. దే. వి. దైవ్యముగలవాడు. దీనుడు. వై. 5, ఆ. 196: చూ, పొయిడి.

దరిమిలా. వా. కి. విణ. తరువాత. “దరిమిలా
యానామ” “దరిమిలానంగతులు”

దరిమిలా. వా. వి. రూ. దర్శాత్తు. విచారణ.
దరిమిలే. వై. స. కి. 1. = దర్శ. మోమో:
చూ, పీక్షించే; 2. కానుకగానిచ్చే: చూ,
పెట్టు. 8; వా. 3. (కోపాదులచేత) ఉచిత
ముగానిచ్చే. “నీకేమి? నేనువానికిదరిసిం
చే కొనెదను”

దరిసెనము. వై. వి. = దర్శనమ్. రూ. దర్శనము.
చేదరిసెనము, చేకానుక: చూ, లంచము.

దరుణే. దే. వి. 1. గోడలకు పూయు సున్నపు
గచ్చే: చూ, లేపనము. 2; 2. సున్నము
తాళ్యతో కలుపుట. స్రవ్యము. 1.

దరుమము. వై. వి. = ధర్మమ్. న్యాయము: చూ,
దరువు. వై. వి. 1. గీతివిశేషము; 2. = ధర్మ.

(నూకాది సప్తతాళములలో నొకటి): చూ,
నూడకములు; వా. వి. 3. శరీరమందలి కం

డరాదుల బలము. “పీడుమునుపటివలె
లేడు. ఒడలంతయు దరువుతీసినది”;

4. కొట్టుట. “పాశమురానందున. పంతులు
పిల్లవానినొక్క దరువుతీసినాడు”

దరువుచేయు. వై. అ. కి. చూ, తాళగించే.

దరేఖానా. వా. అవ్య. 1. దిక్కులేని; 2. అం
తులేని; 3. తెక్కలేని.

దరోబస్తు. వా. వి. సర్వము.

దరీజ. వా. వి: చూ, రూ. గరిజీ.

దద్దర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దుర్గ: చూ,
పార్వతి. 1.

దద్దురము. సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ,
మండూకము. 1; 2. ముట్టు: చూ, మేఘ
ము. 1.

దర్శకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దుర్గతీనిబొందు
చాడు: చూ, మన్మథుఁడు.

దర్శణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అద్దము: చూ,
మకురము; అం. 2. జన్యతాళములలో

నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

దర్శము. సం. వి. అ. పుం. 1. గర్వము: చూ,
హంకారము; 2. కస్తూరి: చూ, మృగము
దము; అం. 3: చూ, అశ్వహృదముపరిజ్ఞా
నము; 4. అస్త్రములలో నొకటి: చూ,
అస్త్రములు. క్రించే.

దర్పించు. సం. అ. కి. గర్వించు: చూ, హంక
దర్పారు. వా. వి. 1. కచ్చేరి, కొలువుకూటము:
చూ, సభ. 2; 2. దర్బారు అను రాగము:
చూ, స్వరము. 2.

దర్భ. సం. వి. అ. పుం. 1. = బబ్బ. కుభము,
పవిత్రము, కుశము: చూ, తృణము. 1;
అం. 2. అర్భములు ఎరిమిదింటిగో నొకటి:
చూ, అర్భములు.

దర్భముదిక్కి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బబ్బయుంగ
రము. పాండు. 3, ఆ. 50: చూ, భూష
ణము 2.

దర్భలు. అం. కుశము, కాశము, యవము, చూ
ర్వము, విశ్వామిత్రము, ఉసీరము, కుందుర
ము, గోధూమము, పీఠి, ముంజము (19)

దర్భాత్తు. వా. వి: చూ, రూ. దరియాత్తు.

దర్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిక్కిలిచిన్నగ
రిఁటె, మిక్కి, ఖజపము: చూ, పాత్రము. 8;
తద్వి. — గరిఁటెకు, చిల్లుల గరిఁటెకు,
కట్టగరిఁటెకు: చూ, పాత్రము. 8;
2. పాముపడగ: చూ, సర్పము.

దర్వీకరము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ,
సర్పము.

దర్వీపాకరసన్ధ్యాయము. పా. గరిఁటె సమస్త
పస్తువులలోను మెలఁగుచున్నను అసస్తువుల
గుచి దానికెఁదెలియదనునీతి.

దర్శకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మోమోవాఁడు,
ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రేక్షణికుఁడు;
విణ. 2. మోపెడువాఁడు: దర్శయిత;
3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

దర్శనము. సం. వి. అ. న. 1. చోపు: చూ, వీక్షణము; 2. కన్ను: చూ, లోచనము; 3. అద్దము: చూ, ముకురము; 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 5. కల: చూ, స్వప్నము; 6. కాస్త్రము: చూ, కాస్త్రములు; 7. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1; 8. దరిసెనము, కానుక: చూ, లంచము, అం. 9. దశావస్థలలో నొకటి: చూ, దశావస్థలు; 10. ద్వాదశావస్థలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

దర్శనపూర్ణమానేష్టి. అం: చూ, హవిర్మజ్జము. దర్శని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దర్శని. దర్శనీయము. సం. విణ. చోడదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 2.

దర్శము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమావాస్య: చూ, సూర్యోదయసంగమము (చూ, తిథులు); 2. ఆమావాస్యవాడు చేయదగినయిష్టి: చూ, యజ్ఞము; 3. చోపు: చూ, వీక్షణము; అం. 4. సముహీనతానములు 7 లో నొకటి: చూ, సముహీనతానములు (చూ, సర్వతానములు)

దర్శయిత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు) చోపు వాడు; దర్శకుడు. [చూ, హిమాంశువు.

దర్శవిపత్తు. సం. వి. ద్. పుం. చేందనము: దర్శించే. సం. స. కి) = దరిసించే. చోచే: చూ, వీక్షించే. [క్షీతము.

దర్శితము. సం. విణ. చోపబడినది: చూ, వీక్షితము. దర్శని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉపరధ్య: చూ, మార్గము. 1; వా. 2. చూపెడు ఒకానొక యంత్రము. “ దూరదర్శని ”

దర్శనము. వై. వి. = చూ, రూ-దరిసెనము. దలపము. సం. వి. అ. పుం. ముఖత్యాణము: చూ, వారవారణము. (చూ, తనుత్యాణము) దలారి. దలారి. వా. వి. కరగరి.

దరిమము. వై. వి. 1. = తలిమ: చూ, రూ-దడి

బము; దే. విణ. 2. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

దల్లు. వై. వి. = జల: చూ, రూ-జల్లు. దవ. దే. వి. 1. చెఱుకొన: చూ, తలవాడి; 2. ధూళి. అం, భా. ద్వి. 220: చూ, రేణువు. 1.

దవంతి. దే. వి. అగడిత: చూ, పరిఖ. దవగము. వా. వి. ఎండాను: చూ, సారుగాను. దవడ. వై. వి. = చూ, రూ-దవుడ.

దవనము. వై. వి. = దమనం. వాసనగల మూలిక.* చూ, రుచి.

దవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దావము. 1. కార్పియే: చూ, వహ్ని. 1; 2. అడవి: చూ, విహిమము.

దవనము. వై. వి. = దాస్యమ్. కొలుచే, సిను పరకము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, నేప. 1. దవాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. ఎరగలి: చూ, వహ్ని. 1.

దవారిహ్యాస్మాణులు. పా. నేపాళదేశపు బాగ్ని హ్యాణులలో నొకతెగవారు: చూ, బాగ్ని హ్యాణులు.

దవిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలిదవైసదది: చూ, సుదూరము. (చూ, విపరీకృష్టము)

దవీయము. సం. విణ. = దవ్య. (న్. ఈ. న్) — వై. —

దవు. వై. విణ. = దవీయ: చూ, రూ-దవ్య.

దవుడ. వై. వి. = ధాడా. తాలవు. (రూ-దవడ-దాళుప-దొడ) బుగ్గలోపరిభాగము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, నెలవి.

దవుడనకాలుపట్టుకొను. దే. అ. కి: చూ, పణతలపడు. అం, భా. తృ. 104.

దవుడు. వై. వి. = రూ-దొడు. ధారితకమ్. అశ్వగతి: చూ, హయము; 2. = ధావనమ్: చూ, పరుగు. 2; 3. దండయాత్ర: చూ, యుద్ధము.

దపురు. దే. వి. రూ.దౌరు. కాంతి: చూ, దశభూమిశుండు. సం. వి. ౪. పుం: చూ,

తెలుతురు. 1

[ము. 2.

దపురుగల్లి. వా. వి. మెడనగ: చూ, భూమి
దవ్య. దే. వి. మూననడిమి మెత్తనిభాగము:
చూ, ఏడివినదశ వృక్షములు.

దవ్య. వై. విణ. = దవీయము. (రూ.దపు.దౌ-
దౌపు భార. ఆర. 2, ఆ. 163: చూ,
రూ.దపు.

దశ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. = దెస. కాలకృత
మైనస్థితి. “శుక్రమహాదశ మహారాజయో
గమునుఇచ్చును”: చూ, పాటు (అవస్థ):
2. దీపపునత్తి: చూ, వత్తి. 2; బ. 3. బద్దె:
చూ, వత్తి. [వాడు: చూ, రావణుడు.
దశకంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పదికంఠముల
దశకము. సం. న. ఈరేను: చూ, పది.

దశమహారచరిత్రము. అం. ఈగ్రంథమునందండి
వ్యాసెను: చూ, కావ్యనాటకములు.

దశకోటి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశక్షరములు. అం. మునగ, ముల్లంగిదుంపలు,
మెదుగ, చింత, చిత్రిమాలము, అల్లము,
వేచ, గుమ్మడు, ఉత్తరేణి, వాకుడు.
(క్షీప అనాహుల్యుడుదగ శోభకోగములు
హరించును)

దశదానములు. అం: చూ, దానములు.

దశనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కవచము: చూ,
వారవారణము. పుం. 2. దంతము. (దీని
చేతవనితలయధరమును గొలుకుదురు:) చూ,
పల్ల. 2; 3. శిఖరము: చూ, సుద. 3.

దశనవాసస్సు. సం. వి. న. న. పలుపలువ:
చూ, పెదవి.

దశబలములు. అం. బుద్ధి, ఔంటి, వీర్యము, ధ్యా
నము, జ్ఞానము, కృప, శీలము, బలము,
దానము, ఉపేక్ష.

దశబలుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

దశార్థుడు.

దశమము. అం. లగ్నకారకత్వములు 12 లో
నొకటి (రాజ్యము, అజ్ఞ, కర్మ, కీర్తి, ఉ
ద్యోగము, మానము, జీవనము, వాణిజ్యము,
కృషి, నిధి, యజ్ఞము, ఊగువు, జానువు,
దత్తపుత్రుడు, ప్రభుసన్మానము, రాజాజ్ఞ):
చూ, లగ్నకార కత్వములు.

దశమాంశ. అం. షోడశపర్గలో నొకటి. (లగ్న
మును పది సమభాగములు చేయుటకే దశ
మాంశయనిపేరు. దశమాంశ కనుగొనవల
సిన గృహమేరాసి యందెన్నవభాగమునం
దున్నదో దెలుసుకొనవలెను. గృహమెజ
రాశియందున్న యెడల నారాసి మొదలుగ
ను, యుగ్రరాశియందున్నయెడల నారా
సికి 9 వరాసి మొదలుగను బయినఁజెప్పిన
రీతిని గృహమెన్నవభాగమందున్నదని కను
గొనఁబడెనో నన్నవరాసి దశమాంశయనఁ
బడును. ఆరాశ్యధిపతియే దశమాంశాధిపతి
యగును): చూ, షోడశపర్గ.

దశమి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. పక్షమునందు
పదియవతిథి. “విజయదశమి”: చూ, తిథి.
(చూ, తిథులు); విణ. న్. 2. మిక్కిలివృ
ద్ధుడు: చూ, వృద్ధుడు. 1; విణ. 3. పదియవది.
దశమిన్ముడు. సం. విణ. 1. నవ్వవీర్యుడు;
2. ముదునకి: చూ, వృద్ధుడు. 1.

దశము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశరంధ్రములు. అం. (2 ముక్కు, 2 కన్ను,
2 చెవి, 2 మూత్ర)-మలద్వార, వాక్కు,
బ్రహ్మరంధ్రములు; (స్త్రీలకు స్తనరంధ్ర
ములు 2, గర్భమార్గమునందొకటి అధికముగ
గలవు)

దశరఘుడు. సం. వి. ఆ. పుం. సూర్యవంశపు
రాజు (పలుదిక్కులను రథములుగలవాడు):
చూ, రాజు. 1.

దశరూపకములక్షణములు. అం. 1 నాటకము, 2 ప్రకరణము, 3 భాగము, 4 ప్రహసనము, 5. దీపము, 6 వ్యాయోగము, 7 సమవాకారము, 8 అంకము, 9 పీఠి, 10 ఈహాన్యగము, (10) (వీనిలక్షణము లాయాపదముల కడ వివరింపబడియె): చూ, రూపకములు.

దశరూపభృత్తు. సం. వి. ద్. పుం. వెన్నెడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దశరూపము. అం. ఈగ్రంథమును ధనంజయుఁ డువ్వారెను: చూ, కావ్యనాటకములు.

దశలక్ష. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశలు. అం. 1. బాల్య, యౌవన, కౌమారములు. మఱియు వార్ధక్యము: చూ, అవస్థలు; 2. గవి, చంద్ర, అంగారక, బుధ, బృహస్పతి, శు, శని, రా, కేతు దశలు (9)

దశవిధకావ్యగుణములు. అం. శ్లేషాది: చూ, కావ్యగుణములు.

దశవిధగమకములు. అం. ఆరోహణము, అవరోహణము, ధాలు, స్ఫురితము, కంపితము, ఆహతము, పృత్యాహతము, త్రిపుశ్చమ, ఆంధోపము, మూర్ఛన. (10) (చూ, 15. గమకములు.)

దశవిధధాతువులు. అం: చూ, ధాతువులు.

దశవిధనాడులు. అం: చూ, నాడులు.

దశవిధనాదములు. అం: చూ, నాదములు.

దశవిధనియమములు. అం: చూ, నియమములు.

దశవిధప్రశ్నయములు. అం: చూ, ప్రశ్నయములు.

దశవిధప్రాణపురి. అం: చూ, పురులు.

దశవిధవ్యాప్తాణులు. అం. “దేవోమునిర్దిష్టో రాజా వైశ్యశూద్రో బిడాలకః | పశుమేచ్ఛ శ్చఛండాలో దశవిప్రాప్రక్షిరతా|| (దావిడ గౌడాది భేదములచే నలరుచుండు వ్యాప్తాణు కాఖిలవారియందుగలగుణధర్మాదులననుసరించి దేవ, ముని, ద్విజ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, బిడాలక, పశు, మేచ్ఛ, ఛండాలురను భేద

ముగలవాగగుచుండిరిని స్మృతికర్తలు నిర్ణయించిరి: చూ, వ్యాప్తాణులు.

దశవిధమన్మథావస్థలు. అం: చూ, దశావస్థలు.

దశవిధకాస్త్రులక్షణములు. అం: చూ, కాస్త్రులక్షణములు.

దశవిధసద్గుణములు. అం: చూ, సద్గుణములు.

దశశీర్షము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దశసహస్రము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశాంగధూపము. అం. తేనె, మంచివాసనగల ముస్తలు, మంచినెయ్యి, గంధకము, మహిసాక్షిగుగ్గిలము, అగరుచెక్క, జాతీపువ్వు, సరళదేవదారుబంక, శిలారసపుటిగురు, ఆవాలు (10) వీనిని చూర్ణించి ధూపమువేసిన పసిపిల్లల వ్యాధులును, భూశబ్దాలును హరించును)

దశాంశమానము. పా. ఒకానొక మానము.

దశాక్షి. సం. వి. న్. పుం. దివ్య: చూ, స్నేహశము. చూ, శస్త్రములు.

దశాక్షము. అం. శస్త్రములు 47 లో నొకటి: దశానామేకాదశస్థాయము. పా. ఏదియో కొంతమట్టుకు ఖర్చుచేయవలసి వచ్చినపుడు ఇంకొకకొంచెము నహింపలేను. పదిలోపదు నొకండు అనురీతి. [పరిమాణాదులు.

దశాపసమాణములు. పా: చూ, గ్రహముల దశా

గతార్హఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధఁడు. 1.

దశాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంచెకోట: చూ, పొచ్చినము. 1.

దశావతారములు. అం: చూ, అవతారములు.

దశావతారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నెడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దశావస్థలు. అం. దర్శనము (చూచేట), మనస్సంగము (తలచేట), సంకల్పము (కోరిక), జాగరము, కార్యము (అరుచి), అగతి (చిక్కుట), అలజ్జ (సిగ్గుచిడుచుట), ఉన్మా

దము (అఱచుట), మూర్ఖ, మరణోద్యమము (చేయుట) (10): చూ, అపస్థులు. (చూ, కామము 8)

దశాహము. సం. వి. అ. పుం. మృతిశాసనవాని కింబదియవనాడుజేయు శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము. [ఇందియములు.

దశేందియములు. అం. నేత్యాది. —: చూ, దశోపనిషత్తులు. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు. (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము)

దష్టము. సం. విణ. కఱవఱచెడినది. [ములు. దసరా. వై. వి.=దశరాత్రి. దేవీనవరాత్రి దసలీ. దే. వి. 1. ఒకరకముపట్టు. కళా. 2,

ఆ. 15: చూ, మొగ్గపట్టు (చూ, పట్టు 17);

2. పదలు, పరిత్యాగము: చూ, విమోచనము.

దనువంది. దే. వి. గుర్రులూటకు జెట్టిలను గూర్చువాడు. [బాణము. 1.

దసన. దే. వి. ఒకానొకఅయుధము: చూ, దస్మతు. వా. వి: చూ, సంతకము.

దస్తరము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.

దస్తా. వా. వి. 1. ఇరువది నాలుగు కాగితములు (తావులు): చూ, పటపత్రము; 2. ఇరువది నాలుగు బాణములకట్ట: చూ, బాణము. 1.

దస్తావేజా. వా. వి. వాగ్దేవతపూర్వకమైన సాధనము: చూ, పత్రము.

దస్తు. వా. వి. 1. పోగుచేసినసామ్యు: చూ, విత్తము. 1; 2. వసూలయిన సామ్యు: చూ, విత్తము. 1; 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

దస్తూరి. వా. వి. 1. చేవ్రాత: చూ, వ్రాసె; 2. ఇతరులవ్రాత: చూ, వ్రాసె; 3. చే వ్రాసె: చూ, సంతకము.

దస్యండు. సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుండు: చూ, శత్రువు. 1; 2. దొంగ: చూ, మర్చిచ్చు. 1.

దస్యలు. అం. అశ్వినీదేవతలు (రోగములను త్రియంపజేయువారు): చూ, అశ్వలు.

దస్త్రము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.

దహనము. సం. వి. అ. న. 1. కాల్పుట: ఓ. పు. ము; పుం. 2. చిత్రములము *: చూ, వహ్ని సంజ్ఞకము; 3. జీడి*: చూ, ధ్వజము. దహనసంస్కారము. పా: చూ, అగ్ని సంస్కారము.

దహనుండు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2. దుష్టుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2. [లుంగు. 5.

దహించు. సం. స. క్రి. కాల్పు: చూ, దశకొను. దే. అ. క్రి. రూ-దశముకొను, దశగించు, అధికమును: చూ, హెచ్చు. 3.

దశగించు. దే. అ. క్రి. —వై. —

దశనము. సం. వి. అ. న. 1. ఖండించుట: చూ, హతి; 2. చీల్చుట, భేదించుట: చూ, విదారణము. 1.

దశము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, పర్ణము.

1; 2. =దడము-దణా. దండు: చూ, నేన.

(తెనుగు అని కొండలు); 3. చూ, హరి

దశము; 4. భాగ్యము, అదృష్టము: చూ,

సంపత్తి; దే. వి. (1) అధికము: చూ,

హెచ్చు. 2; విణ. (2) అధికము. స్వా. 5,

ఆ. 51: చూ, హెచ్చు. 1; (3) తఱచు,

ఒత్తడము: చూ, మొత్తము; (4) దట్టము:

చూ, సాంభ్రము. 2.

దశముకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-దశకొను; పే. 2. దశముకొలుపు.

దశపరి. దే. వి. (దశము + పరి) 1. ఒకరకము పడ్డు: చూ, ధాన్యము; వై. వి. 2. =దశవాహి. నేనాధిపతి: చూ, పైనికుండు.

దశవాయి. వై. వి. 1. =దశవాహి. (రూ-దశవాయి-దశపరి): చూ, పైనికుండు; 2. రూ-దశవాయి. సుంకరిసహాయుడైన యుద్ధ్యోగస్తుండు.

దళవాహి. సం. వి. ఇ. పుం.=దళవాయి-దళ

పరి: చూ, పైనికుండు. [జాతి.

దళసంచే. దే. వి. (దళము + సంచే) దళము

దళసరి. స్వ. వి. (దళము + సరి) 1. ఘనత:

చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 2. తఱచు: చూ,

దళము (3); 4. మందము, జోగు: చూ, విలం

బనము. 1; వా. 5. మగనము, (పొడవు

నెడల్పు ఎత్తు అనుమాంశింబిలో నొకటి).

“ఆ కమ్మి అడుగున్నర దళసరికలదు.”;

6. చిక్కన. “ఆకాగితముదళసరి.”

దళనూది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముల్లు: చూ,

సితాగ్నిము; [విశేషని*.

దళన్నహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సుఖ

దళించే. సం. న. క్రి. 1. ఖండించే: చూ,

సెలగు; 2. నిర్బేదించే: చూ, భేదించే.

దళితము. సం. విణ. 1. భేదించుబడినది. (ఖం

డించుబడినది (అనియ): చూ, విచ్ఛిన్నము.

3; 2. వికసించినది: చూ, హసితము. 1.

దళుడు. దే. వి. భయము: చూ, నెఱపు.

దళ్యాయి. వై. వి.=దళవాహి: చూ, రూ-

దళవాయి.

దా

దా. దే. విణ. 1. రూ-డా: చూ, సవ్యము.

1; వా. అవ్య. 2. రా, రమ్మ (ఉత్తరసర్ప

రులలోవాడుక)

దాంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దమము. 3.

దాంతుండు. సం. విణ. రూ-దమితుండు. 1. గు

రు శిక్షితుండు: చూ, శిష్యుండు; 2. అడప

బడినవాడు; 3. తపశ్శీలము నోర్చువాడు.

దాంపత్యము. సం. వి. అ. న. అల్పగలభావము.

దాంభితుండు. సం. విణ.=దాంభితుండు: చూ,

ప్రాతిహరకుండు.

దాంక. దే. దృ: చూ, రూ-దనక.

దాంకొను. దే. అ. క్రి. (దాంక + కొను):

చూ, మఱుంగువడు.

దాంకనముచ్చేలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-

దాంకనముచ్చేలు. : చూ, సజ్జి.

దాంగర. దే. వి. పృసేవకము: చూ, సోద్యమము

దాంగినవాడు. దే. విణ: చూ, డ. 11.

దాంగిలిమాంతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-దాం

గనముచ్చేలు.

దాంగిలిముచ్చేలు. దే. వి. బ.—పై.—

దాంక. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దాంక.

దాంకొను. దే. అ. క్రి.—పై.—

దాంకరించే. దే. న. క్రి. 1. దాచే: చూ,

మఱుంగు; 2. చూ, పంచించే.

దాంకరింత. దే. వి.దాంకరించేట.

దాంకరింతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-దాంకన

ముచ్చేలు.

దాంకరుమాంతలు. దే. వి. బ.—పై.—

దాంచుకుంచే. వా. అ. క్రి: ఇల్లడయిడు.

దాచే. దే. పే: చూ, రూ-దాంకరించే.

హరిశ్చ. 3, ఆ. 20.

దాచేట. వా. వి: దాచుజీకము, దాచుడు,

దాచురము, బండు. (సం. ప).—ఉపగూ

పానము, గుప్తి, గూహనము, గోపనము.

(చూ, బండు)

దాటడుగుపరువడి. అం: చూ, వినరులు.

దాటడుగుమొన. అం. 1.—పై.—; 2. మొ

నలు 12 లో నొకటి: చూ, మొనలు.

దాటరి. దే. వి. కప్ప: చూ, మండుకము. 1,

దాటించేవాడు. వా. విణ: చూ, ఉత్తర

కుండు.

దాటు. వై. వి. 1. వర్ణము: చూ, సమా

హము; ద్వ. వి. 2. ప్లతగతిభేదము: చూ,

హయము; దే. వి. 3. లంఘనము: చూ,

లంఘ: వై. వి. 4.—ధాటి. దండయాత్ర:

చూ, యుద్ధము; 5=ధాటి దండు: చూ, సేన. 1; వా. 6. తప్పించుకొనిపోవుట; అ. కి. 7: చూ, లంఘించు; స. కి. 8: చూ, తరించు; 9: అంగవించు, అడుగు పోటు, అతకరించు, అవఘళించు, ఒత్తరించు, కడచు, గుప్పించు, జేవదాటు, తస్య, తజియు, తలకడచు, తుటారించు, మీటు, మేర మీటు, వాలు. (సం. ప).— అంతరించు, అతిక్రిమించు, ఉల్లంఘించు, కరిమించు (చూ, వాలు 12.)

దాటుకట్టు. ద్వ. అ. కి. గుంపుగూడు: చూ, సంతకట్టు. 1.

దాటుకొను. దే. అ. కి: చూ, లంఘించు.

దాటుట. వా. వి: చూ, లంఘ.

దాటుడువల. దే. వి. ఒకానొకవల:చూ,వల.1.

దాటుపరువడి. అం: చూ, పరువళ్లు.

దాటులు. వా. వి. బ. పేరెములు:చూ, లంఘ.

దావన. దే. వి. దాచుట.

దావరము. దే. వి. రూ-దావరము. దొంగిలించుట: చూ, ముచ్చిల్లి.

దావరించు. దే. స. కి. 1. దొంగిలించు:చూ, ముచ్చిల్లించు; వా. 2. తగులుకొను, వెంబడించు. (వీడునాకుదావరించినాడు.)

దావరీడు. దే. వి. (దావరము + ఈడు) దొంగ: చూ, ముచ్చిల్లి. 1.

దావటికము. దే. వి. (దావన + టికము): చూ, దాచుట.

దాపు. దే. పే: చూ, రూ-దాచు.

దాపుడు. దే. వి: చూ, దాచుట.

దాపురము. దే. వి. 1.—పై.— కళా. 6, అ. 255; 2. దాచినసామ్యు. సా. 2, అ. 185: చూ, విత్తము. 1.

దాక. వై. వి. 1=ధాటి*: చూ, స్వాదుఫల; దే. వి. 2. బోగిణి: చూ, పాత్రము. 6; 3. చెడల్పనోరుగలఅటిక:చూ, పాత్రము.6.

దాకలి. దే. వి. (దాయి + కలు): చూ, రూ-దాకలి.

దాకల్లు. దే. వి. (దాపు + కల్లు) 1.—పై.—; 2. బండికంటి కదకమ్మ: కమ్మ. (సం. ప.) సేమి. [చూ, సమీపించు.

దాకొను. దే. అ. కి. (దాపు + కొను): దాక్షాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. రోహిణీనక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము. 1; 3. ఆశ్వినాది నక్షత్రములు: చూ, నక్షత్రము. 1; 4. నేల: చూ, భూమి. 1.

దాక్షాయ్యము. సం. వి. అ. పుం. గర్బ, బోరున: చూ, హరివాహనుడు. (సంపాతి తమ్ముడు.—అరుణాత్మజుడు, జటాయువు, జరాయువు: (చూ, హరివాహనుడు.)

దాక్షిణాత్య. అం. 1: చూ, పంచమజభావలు. (చూ, భావ. 1); 2: చూ, భిన్నవడ్డక జభావలు.(చూ, భావ. 1.)

దాక్షిణేయుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుడు. [టము.

దాక్షిణ్యము. సం. వి. అ. ప: చూ, మొగమా

దాక్షిణ్యుడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుడు.

దాకలి. దే. వి: చూ, రూ-దాకలి.

దాచిని. వా. వి: చూ, రూ-దాల్చిని.

దాజనం దాబాహ్మణులు. పా. సామనేదులు. చండపంచండులను నామాంతరమునయితముకలరు. వీరు గోబిల, దాహ్మణ్యము నూత్రములకు జెందినవారు. కొండటిపుడు కృష్ణయజుర్వేదము నవలంబించుచున్నార: చూ, ఉత్కలలు (చూ, బాహ్మణులు)

దాటాయి. వై. వి: చూ, బాటికిడ.

దాడి. వై. వి. 1=ధాటి. దండయాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2=ధాటి. దండు: చూ, సేన. 1; 3. గడ్డము: చూ, శ్రీశ్రీపు.

దాడింబ. వై. వి.=దాడిమః (రూ-దాడినిమ్మ-
దాడిమ్మ-దానిమ్మ-దాళింబ - దాళిమ్మ)*:

చూ, రక్తచీజము. [లక్ష్మీ. 2, అ. 60.

దాడికాడు. వై. వి: చూ, వేసలవాడు.

దాడిచేయు. వై. అ. కి: చూ, దండెత్తు.

దాడినిమ్మ. వై. వి.= చూ, రూ-దాడింబ.

దాడిమపుష్పకము. సం. వి. అ. పుం. గోపి,
గోపితకము*: చూ, ములుహాదుగు.

దాడిము. సం. వి. అ. పుం. 1.=దాడింబ*:

చూ, దాడింబ; 2. ఏలకి*: చూ, పత్రలి.

దాడిమి. సం. వి. ఇ. పుం.=చూ, దాడింబ*.

దాడిమ్మ. వై. వి.=దాడిమ. —పై.—

దాడియాడు. ద్వ. స. కి. మార్కొను: చూ,
ప్రతిఘటించు.

దాఢ. సం. వి. అ. (స్త్రీ).=1. దాడ. కోటపల్లు:

చూ, పల్లు. 1; 2. గుంపు: చూ, సమానము.

దాణ. వై. వి.=భాదన. ఎడ్లుగుట్టములులోనగు

వాని యొకరకముతండి: కాణము, భాణము.

(సం.ప.)—భాదనము.

దాణము. దే. వి. శుక్రము: చూ, నుంకము. 1.

దాణుధోడ. అం. వినరులు 15 లో నొకటి:

చూ, వినరులు. [చూ, వదాన్యుడు.

దాత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు.) ఇచ్చువాడు;

దాతము. సం. విణ. దితము, నటకబడినది:

చూ, వృక్షము. [చూ, పట్టెడ. 6.

దాతికట్ట. దే. వి. (దాయి + కట్ట) దాదుంగ:

దాత్యూహము. సం. వి. అ. పుం. 1: కర్క-

రాంకము, కాలకంఠకము-రూ-కాలకంఠ

ము, కాకమద్గువు, జలరంకము, జలరంజి.

(తె. ప).—కూకటిగుడ్డంగి- రూ-కూకురు

గుండంగి-కూకురుగుండె; 2: చూ, వాన

కోయిల. [లలిత్రము.

దాత్రయ. సం. వి. అ. న. కొడవరి: చూ,

దాదాపు. దే. వి. (దాపు + దాపు) మిక్కిలి

సమీపము: చూ, సమీపము. 1.

దాది. వై. వి.=ధాతీ: రూ-దాదిలి. (సం. ప.)

అంకపాలి, ఉపమాత, ధాతీ (చూ, మాత. 1.)

దాదిలి. వై. వి.=—పై— [దాతికట్ట.

దాదుంగ. దే. వి. (దాయి + దుంగ): చూ,

దానపంచకము. అం. సంపాద్యము, ఉత్పన్నము,

సంపాద్యధనోత్పన్నము, స్వయంగాహము,

అతి మోక్షము. (5) [చేయు. 2.

దానమిచ్చే. మి. స. కి. ఇచ్చే: చూ, దయ

దానము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, విత

రణము; 2. వీరుగుకొలనుదము: చూ,

మదములు (చూ, హస్తీ); 3. పాలనము:

చూ, రక్షణము; 4. ఛేదనము: చూ, పర్ణ

నము. 2; 5. శుద్ధి: చూ, శోధనము. 1;

అం. 6. చతురపాయములలో నొకటి. (ఇది

బదువిధములు. — తనకుగల ధనమంతయు

నిచ్చేట, ఎక్కడనేని ధనముతీసుకొన్నచో

దానికే దానముకూలుండై యుండుట, ఆపూ

ర్వపన్నువులనిచ్చేట, ఒకని ధనముబుచ్చే

కొనబర్చివర్తింపజేయుట, అప్పు తీర్చుట):

చూ, ఉపాయములు; 7. ఉపాయములు 7

లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 8. నాయ

కుడు నాయకయొక్క కోపమునుపోగొట్టు

నపుడు ఉపయోగించెడు ఉపాయములు

8 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు;

9: చూ, రాజ ముఖ్యగుణములు; 10. ధనగతి

త్రయమునందొకటి: చూ, ధనగతిత్రయము.

(చూ, త్రయము); పా. 11. దీనికి ఉప

మానములు. — బలి, కర్ణుడు, దధీచి, శిబి,

మేఘము, కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చిం

రామణి. [నొకటి: చూ, నియమములు.

దానముచేయుట. అం. నియమములు 10 లో

దానములు. అం. 1. దశదానములు. — గోదాన

ము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్య

దానము, అజ్యదానము, వస్త్రదానము,

ధాన్యదానము, గుడదానము, శాశ్వదానము, లవణదానము; 2. షోడశచమోదానములు.—గోదానము, భూదానము, తిలదానము, పిరణ్యదానము, రత్నదానము, విద్యాదానము, కన్యాదానము, దాసీదానము, శయ్యాదానము, గృహదానము, అగ్రహారదానము, రథదానము; గజదానము, అశ్వదానము, ఛాగదానము, మహిషిదానము; మఱియొకవిధము.—తులాపురషము, పిరణ్యగర్భము, బ్రహ్మాండము, స్వర్ణము, పంచలంగలము, స్వర్ణధేనువు, భూగోళము, కనకపర్వతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, రజితపర్వతము, సహస్రధేనువు, సాలంకృతహేమవృషభము, సాలంకృతలక్ష్మీపరిశిమ, సాలంకృతసప్తావలము, సప్తసముద్రము, గజము, సర్వచ్ఛాయ. (18)3; చూ, దానము. 6, 8, 9, 10)

దానవారి. సం. వి. ఇ. పుం. దేవుడు: చూ,

వేలుపు. చూ, రాక్షసుడు. 1.

దానవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రక్కసుడు.

దానవులు. ఆం. కశ్యపునకు ననువునందుగల్గిన సంతతి. వీరునూలునుంది. ద్విమూర్తుడు, శంకుకర్ణుడు, హయశిరుడు, అయోముఖుడు, శంబరుడు, కపిలుడు, నామనుడు, మారీచి, మఘవంతుడు, ఇల్వలుడు, సృమణుడు, షిక్షోభనుడు, కేతువు, కేతువీర్యుడు, శతహస్తీదుడు, మహాబలుడు, తారకుడు, వైశ్వానరుడు, పులోముడు, విద్యానణమహాశిరుడు, స్వర్భానువు, వృషపర్వుడు, విహ్నిదిత్తి ఇత్యాది. స్వర్భానువునకు బ్రహ్మయ, పులోమునకు శచియ, హయశిరునకు పదానవియ, వృషపర్వునకు శర్మిష్టయ, బుర్రీకలు. పులోమ, కాలకలు వైశ్వానరునకు బుర్రీకలై మారీచునకు

భార్యలైరి. పులోమయందుఁ గన్గినవారు పోలోములు (60000) కాలకయందలి సంతానము కాలకేయులు (1400) పిరణ్యపుర నివాసులు. శతహస్తీనునకు మూషకుడు, హుండుడు కల్గిరి. సుందునివలనఁ జాటకియందు మారీచుడు పుట్టెను. సంహృదునకు గొప్ప దహు ధలులన్నివాతకవచులనఁ బడు మూడుకోట్లమంది పుట్టిరి. పీరు మణిపతీపుర నివాసులు (విద్యార్థికల్పతరువు)

దానకొండుడు. సం. విణ. మిక్కిలియీచికాడు: చూ, వదాన్యుడు.

దానహీనుడగురాజు. అం. అపకాశములు. 9 లో నొకటి: చూ, అపకాశములు.

దానింబ. వై. బి.=దాడిమః: చూ, రూ-దాడింబ. (దీని వేరు చెక్కక పాయము నేవించిన పేగులలోనుండెడు పాడుగైనపాములు పడిపోవును. లేతకాయ అతి సారాదులకు మంచిది.)

దానిమ్మ. వై. వి.=--వై--

దాపనము. సం. వి. ఆ. న. దండుగగొనుట.

దాపరము. దే. వి: చూ, రూ-దాపురము.

దాపరించే. దే. ఆ. కి: చూ, సిద్ధించే.

దాపల. దే. వి. రూ-దాపల: చూ, సవ్యము. 1.

దాపలించే. దే. ఆ. కి: రూ-దాపలించే.

1. చుట్టివచ్చే. భార. శల్య. 2, ఆ. 287: చూ, పలగొను; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించే.

దాపించే. దే. ఆ. కి: చూ, సమీపించే.

దాపితుడు. సం. విణ. రూ-దాపితుడు: చూ, సాధితుడు.

దాపు. దే. వి. 1 భయము: చూ, వెలుపు;

2. దగ్గః: చూ, సమీపము. 1; స. కి:

3. చెక్కు: చూ, వాటు. 1.

దాపురమగు. దే. ఆ. కి: చూ, సిద్ధించే.

దాపురము. దే. వి. చూ, రూ-దాపురము.

దాప్యము. సం. విణ. దండుగఁగొనఁదగినది.

దాబ. వా. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

దామనీ. సం. వి. ఈ. (ప్ర.)=దామెన: చూ, నూత్రము. 1.

దామము. సం. వి. న్. పుం, న. 1. తలుగు: చూ, నూత్రము. 1; 2. హారము: చూ, భూషణము. 2.

దామర. దే. వి. 1. ఉరిత్రాడు. వసు. 4, ఆ. 132: చూ, నూత్రము. 1; 2. చూ, రూ-దామెర.

దామెన. వై. వి.=దామనీ. పెక్కు తలుగులుగల నిడివిత్రాడు: చూ, నూత్రము. 1.

దామెర. దే. వి. రూ-పలుదామెర. మండలా కారకుప్తవ్యాధి: చూ, మండలము. 3.

దామోదరాయనము. అం. శమదమాది పట్క-సం పత్తివలనసంస్కరింపఁబడిన శుద్ధమనస్సుచేఁ బొందఁగిన వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్.

దామోదరుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు. (తులసిమాలిక యందరమందు గలవాడు): చూ, విష్ణువు. 1.

దాయ. వై. వి.=దాయాద: 1. సగోత్రుడు: చూ, సంగధుడు. 2. పగతుడు: చూ, శత్రువు.

దాయగట్టు. దే. స. క్రి: చూ, ఉట్టుకట్టు.

దాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచోనఁ దగిన తండిసాత్తు: చూ, విత్తము. 1; 2. ఈవి: చూ, వితరణము; 3. అరణము: చూ, హరణము; 4. కట్నము: చూ, లం చేసు; 5. ఉల్లకుట్టుమాట: చూ, శబ్దము. 2; దే. వి. (1) ఆపద: చూ, విపత్తు; (2) పాచికలు గవ్వలు మొదలైనవాని యందలి పండెము: చూ, వ్యవహారము. 4; (3) గవ్వ లాట: చూ, వ్యవహారము. 4.

దాయుడు. సం. వి. అ. పుం.=దాయ.

1. జ్ఞాతి: చూ, సంగంధుడు; 2. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.

దాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) 1. ఇచ్చేవాఁ డు: చూ, వదాన్యుడు; దే. వి. (1): చూ, రాకలి; వై. వి. (2)=ధాతీ: చూ, రూ-దాది; వా. క్రి. (3) దాచే.

దాయు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దాయు.

దార. సం. వి. అ. పుం. బ. 1. అగ్ని సాక్షి గా వివాహమాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య; వై. వి.=ధారా. (1) త్యాగము: చూ, వితరణము; (2) కత్తియంచు: చూ, వానర; (3): చూ, నీటిచోలు. పా. 4, ఆ. 16; దే. వి. (4) కర్మము: చూ, విధము. 1.

దారకర్మ. సం. వి. న్. న: చూ, వివాహము.

దారకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బాలకుడు: చూ, శిశువు; 2. కృష్ణనిసారథి: చూ, సారథి; విణ. 3. చీల్చువాడు: చూ, విదారకుడు. [తెల. 1.

దారణ. వై. వి.=ధారణ. క్రియము: చూ, దారణము. సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, రూ-విదారణము.

దారదము. సం. వి. అ. పుం. 1. స్థావర, విష భేదము: చూ, హలాహలము; 2. పాదరస ము: చూ, నూతము; 3. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 4. కడలి: చూ, సముద్రము; 5. రూ-దరదము: చూ, హింగుళము.

దారపదము. పా: చూ, ఆచూఢము.

దారబందము. వై. వి.=ద్వారబంధ: రూ-దో రము. దువారము: చూ, వాకిలి.

దారము. దే. వి. 1. చౌర్యము: చూ, యిచ్చిలి; 2. నూలిత్రాడు: చూ, నూత్రము. 1. దారముగట్టుట. జా. నాదినాదసిన వానింగూర్చి నీవేదారముగట్టితివాయనుట (నీవేపువైకట్టి

తినాయనుట. (పుస్తకముతోఁగూడినది, మంగళసూత్రము) స్వాధీనముచేసికొనుట, మంగళసూత్రముగట్టుట. “నవారును మనము దారముగట్టితిమని మీఁదిచూపు చూడ రాదు.” (ధర్మజరాజనూయను)

దారి. వై. వి. 1. = ద్వార. చేనుట: చూ, మార్గము. 1; 2. = ధార. రూ-దోరి. క త్రియంచు: చూ, వాడ; 3. = ధారి. ధరించువాడు; 4. రూ-తారి: చూ, సూత్రధారుడు; వా. 5. గతి, దిక్కు. “నాకేమిదారి.”

దారించే. సం. న. కి. చీల్చు: చూ, విదారించు. దారితము. సం. విణ. విదారితము, చీల్చబడినది.

చూ, విచ్చిన్నము. 3.

దారిదారి. వా. విణ: చూ, దారి. 4. ప్రయచ్చే. 1. దారిదొంగ. వా. వి. ఎడతొంగికాడరి: చూ, దారిద్యము. సం. వి. అ. న: చూ, బీదతనము. దారిపన్ను. వా. వి: చూ, సిస్తు. 1. దారిలేమి. వా. వి. అధ్వనము, అమాగ్నము, నిర్జనత్వము. [పురుగు.

దారుకీటము. సం. వి. అ. పుం. ఘనము: చూ, దారుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయనకరము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయంకరము: చూ, రసములు; వా. 3. చెప్పనలవికానిది; 4. ఊహింప తరముకానిది; 5. వ్రాయనలవికానిది.

దారున. దే. ద్వి. కి. విణ. తలలున. కళా. 3, ఆ. 67: చూ, నేగము. 3.

దారుపురుషస్వాయము. వా. కట్టమొద్దునుజ్జోచి మనుష్యుడని భయపడినరితి.

దారుపు. సం. వి. ఉ. న. 1. కొయ్య: చూ, వంటచెఱుగు; 2. దేవదారువు*: చూ, మాత్మదారువు; 3. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1.

దారుహరిద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మార్గిని పనుపు. [దుపు. 1.

దారుహస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తల

దారేషణము. అం. ఇషణశ్చయమందొకటి: చూ, ఇషణము. (చూ, శ్రయము)

దారోగా. వా. వి. పై యధికారి. [శక్తి. 1. దాన్ధ్యము. సం. వి. అ. న. నిటవు: చూ, దార్హస్థాతము. సం. వి. అ. పుం. వడ్లంగిపిట్ట: చూ, శతపత్రకము. 4

దార్వి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మార్గిని పనుపు*; 2: చూ, బెండ*; 3. అడవికంద*: చూ, సూరణము.

దార్విక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, బెండ*; 2. మార్గినిపనుపున వండిన అంజన విశేషము: చూ, రసాంజనము.

దాలి. దే. వి. పాలుకాచుటలోనగువానికి పేర్చిన పిడకలపోగు (గుంట). “పాలదాల్కి” దాలిగుంట, దే. వి. పాలుమొదలగునవికాదు: గుంట, తంపి: చూ, రంధ్రము. 1. “కుక్కుదాలిగుంటసామ్యము”

దాల్చిని. వా. వి. రూ-దాచిని. సుగంధద్రవ్యములలో నొకటి: చూ, రాజార్ద్రము.

దాడతము. దే. వి. దుఃఖము: చూ, శోకము. దాడము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి: చూ, వివినము; 2. కాటుచిచ్చు: చూ, వహ్ని. 1. దావరడంగి. దే. వి: చూ, రూ-దావరడంగి. దావరము. దే. వి: చూ, రూ-దావరము.

దావరి. దే. విణ. రూ-దావరీడు. వీరుడు: చూ, శూరుడు.

దావరీడు. దే. విణ. (దావరి + ఈడు)-వై-దావా. దే. వి. 1. చార్యము: చూ, ముచ్చిల్లి. వా. వి. 2. వ్యాజ్యము.

దావికము. సం. విణ. రూ-దేవిక. దేవికయను. నది: చూ, నది. [చూ, తృణము. 1. దాశపురము. సం. వి. అ. న. కయివడిముస్తా*: దాశార్థుడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దాశేరకము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక
దేశము: చూ, దేశము.

దాసనము. దే. వి. జపః: చూ, హయశీవన
మారకము. (నోహదశాప్రసృత్య—అభ్య)
కము, కల్లు, రేగుపండ్లు, మాంసము మొదల
నేసిన విశేషముగా ఫలించును): చూ, నోహద
శాస్త్రము. దాశపురము.

దాసపూరము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-
దాసరయ్య. నై. వి. తాంబేలు: చూ, వృత్తము. 4.
దాసరి. నై. వి.=దాస, దాసేర. రూ-దాహరి.
విష్ణుసేవకుడైన శూద్రుడు: చూ, సాతాని.
దాసరికొయ్య. ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

దాసరిగాడు. ద్వ. వి: చూ, దాసరయ్య.
దాసరిపాము. ద్వ. వి. ఒకానొకపాము: చూ,
సర్పము.

దాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పనిచేయుట
కేర్పాటైనదాసి, వెలకుగొన్నపనికత్తె, ఉం
పుడుకత్తె (అనియు): చూ, పరిచారిక;
2. కాకివొండః: చూ, రక్తఫల; 3. నల్ల
గోరంః: చూ, మహాసహ; 4. పిన్నవర
గోరంః: చూ, పీలువు; అం. 5. మహాదాస
ములు 16 లో నొకటి: చూ, దాసములు
(చూ, మహాదాసములు. 2.); 6. మహాదాసము
లు 16 లో నొకటి: చూ, దాసములు (చూ,
మహాదాసములు. 2.); 7. విశ్వర్యములు 8 లో
నొకటి: చూ, విశ్వర్యములు; 8. శృంగార
నాయికలు 8 కి సహాయులుగ నుండెడు ఎన
మండలిలో నొకతె: చూ, నాయికలు.

దాసుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వెలకుగొన్న
పనివాడు: చూ, సేవకుడు; 2. అడుగు
పుట్టువు: చూ, శూద్రుడు; 3. జ్ఞాని: చూ,
విద్వాంసుడు; 4. రూ-దాశుడు. చేపల
బట్టుబోలరి: చూ, పలకేడు. (ఈయగమున

నిది శకారోపధముఅగు)
దాసేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శంలేనుని సెం
డ్లాము; చూ, భార్య.

దాసేయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పనివాడు.
రూ-దాసేరుడు, వ్యవహార: చూ, సమర్థు
డు; విణ. 2. రూ-దాసేరుడు. దాసికియి
ట్టినకొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.
దాసేరుడు. సం. వి. అ. పుం. విణ. —పై—
దాస్యము. సం. వి. అ. న. 1=సవసము. కొలు
మే: చూ, సేవ; అం. 2: భక్తిలక్షణములలో
నొకటి: చూ, భక్తిలక్షణములు.

దాహుడు. సం. విణ. కాల్యువాడు.
దాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాలుట: 2
పము; 2.=దగ. దప్పి: చూ, పిపాస.
దాహరి. నై. వి.=దాస: చూ, దాసరి.
దాశవా. వా. వి: చూ, దాహువా.

దాశా. దే. వి. 1. పడియొక్క గుమ్మన త
వ్వనలు: రూ-దాశవా-దాహువా-దాశ్యా: నై.
వి. 2. నెయ్యి నూనె మొదలగునవి తీయు
పాత్రములనుగాని అవియుంచునున్నపాత్ర
ములనుగాని సరియెత్తుటలను దడతట్టించు
తూచుట: దడ, దాశవా-రూ-దాహువా-
దాశ్యా.

దాశాలు. అం. బ: చూ, మల్లశాస్త్రము.
దాశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సెనగలులోనగువాని
పప్పు. ద్రాడింబ.

దాశింబ. నై. వి.=దాడిమః: చూ, రూ-
దాశిమృ. నై. వి.=పై—
దాశీకుడు. దే. వి. కార్యకర్త. వ్యవహార:
చూ, సమర్థుడు.

దాశు. దే. వి. వర్ణలేశము. “పసుపుగాశు”
దాశున. నై. వి.=తాలు: చూ, సెలవి.
దాశువా. దే. వి. రూ-దాశవా. దాశ్యా. శర
దృతువు మొనలుకొని నీరాసరానిపండెడు

పల్లపుపంట: చూ, పిక్కారు; వా. 2: చూ, రూ-దాశా. 1; 3: చూ, రూ-దాశా. 2. దాశా. దే. వి.—పై.—

ది

ది. దే. ఆప. సంబంధమును చెబుచున్నది. “ నా ది, నీది, వానిది, వీనిది ” మొ. దీనికీబహువచనమున వి “నావి, నీవి, వానివి, వీనివి ” మొ.

దింకలు. అం. బ: చూ, మల్లకాస్త్రము.

దింమే. దే. పేర్: చూ, రూ-దింమే.

దింపెన. దే. వి. రూ-గింపెన *: చూ, విష్ణుకార్గిత. [రూ-దిండిడ.

దిండడ. దే. వి. అడ్డముగానమర్చిన దారువు:

దిండిడ. దే. వి.—పై.— [కట్టినవాడు.

దిండిడు. దే. విణ. (దిండు + ఈడు) కానె

దిండు. దే. వి. రూ-దిగిండు. 1. నిడుపాటిగుం

డ్రపు తలగడ: చూ, లోడు; 2. నిడుపాటిగుండ్రిపుతలగడ వర చెక్కబడిన మార్గము: చూ, పాపటము; 3. మెఱుంగుబిళ్లలో నగునవి యంటించెడు తాళ్లపనివాని సాన తిరుగుడు కొయ్య; 4. దట్టి: చూ, వస్త్రము; 5: అడపట్టె-అడ్డపట్టె, అడ్డమాను.

దిండిం. దే. వి. మృదంగరసము. రూ-దిమిదిమి-దిముకు: చూ, స్వరము. 2.

దింపు. దే. వి: చూ, రూ-దింపు.

దింపులువోపు. దే. అ. కిర్: చూ, వేగిలాడు.

దికామొగము. వై. విణ. రూ-దిక్కిమొగము: చూ, భయదుర్గుతుడు.

దిక్కిమొగము. వై. విణ.—పై.—విజ. 3, అ. 159. [అ. 37.

దిక్కిమొగము. వై. విణ.—పై.—పా. 5,

దిక్కు. సం. వి. క్. స్త్రీ. 1=దిస్స-దెస. రూ-దిశ-దిశి: చూ, హరిత్తు; 2. చేరుగడ:

చూ, శరణము. వై. వి. (1)=దిక్కు (చూ, దిక్కు.1): చూ, హరిత్తు; (2) ఆశ్రియము: చూ, పార్శవు. 2; వా. (3) గతి, దారి. “ నీచేనాకుదిక్కు ”

దిక్కుమాలినతనము. వా. వి: ఎక్కటి, ఎగ్గతము, ఒంటరిపాటు, ఒంటి, ఒంటిపాటు, ఒంటికంటియును. (సం. పు.— అనహాయత, అనహాయము, ఏకాంతము, ఏకము, ఏకలము.

దిక్కులు. అం. 1. తూర్పు, దక్షిణము, పడమర, ఉత్తరము(4); 2. తూర్పు, ఆస్మయము, దక్షిణము, నైర్వతి, చశ్చిముము, వాయవ్యము, ఉత్తరము, ఈశాన్యము. (8)

దిక్కుకర్మము. పా. భూమ్యాకాశములు కలిసినట్లు కనుపించుగీత (హార్మజన్)

దిక్పారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=దిచ్చేరి: చూ, అంకులాడి. [పాలుడు.

దిక్పాలకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆశా

దిక్పాలకులు. అం: చూ, దిగధిపతులు.

దిక్పాలపట్టణములు. అం. అమరావతి, తేజోవతి, సంయమన, కృష్ణాంగన, శృంగావతి, గంధవతి, అలక, యశోవతి (8)

దిక్పాలభార్యలు. అం. (దిక్పాలగభార్యలు) శచీదేవి, స్వామీదేవి, శ్యామలాదేవి, దీర్ఘాదేవి, కాళికాదేవి, అంజనాదేవి, చిత్రారేఖ, పార్వతీదేవి. (8)

దిక్పాలవాహనములు. అం. విరావతము, తగరు, మహిషము, నరుడు, మొనలి, లేడి, గుఱ్ఱము, వృషభము. (8)

దిక్పాలాయుధములు. అం. వజ్రము, శక్తి, దండము, కుంతము, పాశము, ధ్వజము, ఖడ్గము, త్రిశూలము. (8)

దిక్ష్వస్తికము. అం. కరణములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు.

దిగ. దే. అప. దిగువశబ్దమునకు వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చినరూపము. (వృత్తియందు ఇది అర్థవిశేషముల నిచ్చుచున్నది. “దిగ బోత. దిగబోతే”)

దిగంతము. సం. వి. అ. న. దిగ్గులకొన, కరి శోలుకము: చూ, హరిత్తు.

దిగంతరము. సం. వి. అ. న. దిగ్గులనడిమి చోటు, కీతము: చూ, హరిత్తు.

దిగంబరాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

దిగంబరఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దినమొల వాఁడు: చూ, శివుఁడు; 2. చూ, భైరవుఁ ఁడు; విణ. 3: అవాసనుఁడు, ఋషి, కాక రూకుఁడు-రూ-కాకలూకుఁడు, కీకుఁడు, గోరంకువు, నన్నుఁడు. (తె. పు).—అంగ మొలవాఁడు, దినమొలవాఁడు-రూ-దిన్న మొలవాఁడు, బట్టంగట్టనివాఁడు, బిత్తలి- బిత్తలి. (చూ, బిత్తలి.)

దిగబోతే. దే. వి. కుట్టుపిరి.

దిగఁదీయు. దే. స. క్రి. 1. దృష్టిదోషము మొ దలైన వానికి ఉప్యమిర్చిలోనగువాని చుట్టి వేయు: చూ, సురాళించే; వా. 2. క్రింద కులాగు.

దిగఁదుడుచే. దే. స. క్రి. —పై.—

దిగఁదుడువు. దే. వి: చూ, సురాళము.

దిగఁద్రావు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, దిగు. 4; స. క్రి. 2. విడుచే. భార. ఆర. 7, ఆ. 480: చూ, విసర్జించే. 4.

దిగఁజోటు. వా. అ. క్రి: చూ, చిలుకు. 11.

దిగఁబోత. దే. వి. దిగువకు వ్యాపించేట.

దిగఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-డిగఁబడు. 1: చూ, దిగు. 4. స్వా. 4, ఆ. 20; 2. అడఁగు-ల క్షీ. 5, ఆ. 52: చూ, సుక్కు. 4; 3. జోటు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 66: చూ, సళ్లు. 2.

దిగదిగ. దే. వి. వచ్చుట, పోవుట, వినరుట, మెఱయుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము (శ. ప.): చూ, హూహూ.

దిగధిపతులు. అంఁఁఁదుర్. దు, అన్ని, యముఁ డు, నైర్వృతి, వరుణుఁడు, వాయువు, కుబే రుఁడు, ఈశానుఁడు. (8) [విసర్జించే.

దిగనాడు. దే. స. క్రి. రూ-దిగ్గనాడు: చూ, దిగవిడుచే. దే. స. క్రి. —పై.—

దిగనన. దే. ద్వి. క్రి. విణ. దిగువగా.

దిగు. దే. అ. క్రి. రూ-దివు. 1. మీఁదనుండి క్రిందకువచ్చే; 2. పర్యాణమైపోవునపుడు దారిలోవిడుచే; 3. దిగుమతియగు; 4. రూ-దివు, ఎరఁగు-రూ-ఎఱఁగు, డిగఁద్రావు-రూ-డిగఁద్రావు-దిగఁద్రావు-దిగఁద్రావు-డిగఁబడు-రూ-దిగఁబడు, డిగు-రూ-డిగు-దిగు. (సం. పు).—అవతరించే, అవతరిల్లు. దిగుచే. దే. పేర్: చూ, రూ-డించే.

దిగుట. వా. వి. (సం. పు).— అవతారము, అవరోహణము, అవరోహము.

దిగుడు. దే. విణ. రూ-దిగుడు-దిగువాయి.

1. ఆనతము: చూ, భుగ్గుము. 1; 2. న్యూ నము: చూ, వెలితి. [వాటు.

దిగుదల. ద్వ. వి. (దిగుడు + తల): చూ, దిగు దిగుమతి. దే. వి. (ఓడలోనున్న సరకును కేవు నందు) దించేట. [(ఆనియు): చూ, వెఱపు.

దిగులు. దే. వి. బ. గుండెయదకు, భయము దిగులుపడు. ద్వ. అ. క్రి: దిగులాందు.

దిగులుపాటు. ద్వ. వి: దిగులుపడుట.

దిగులాందు. ద్వ. అ. క్రి: దిగులుపడు.

దిగువ. దే. అప్య. 1: చూ, క్రింద; దే. వి. 2: చూ, దిగువాటు; విణ. 3. క్రిందైనది.

దిగువాటు. ద్వ. వి. (సా. 1, ఆ. 124): అడు గు-రూ-అడ్గు, డిగువ-రూ-దిగువ, దిగు దల, పాడు. (సం. పు).— అథోభాగము, తలము.

దిగువాయి. దే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు.

దిగువాలు. దే. అ. క్రి. (దిగుడు + పాలు)

1. మీదినుండి క్రిందికిపడు; 2. చూ, సరివిచ్చే. స్వా. 3, ఆ. 9.

దిగ్గవాపు. దే. అ. క్రి: చూ, దిగు. 4.

దిగ్గజభార్యలు. అం. అభ్రము, కపిల, పింగళ, అనుచు, తామ్రసర్పి, శుభ్రదంతి, అంగన, అంజనావతి. (8)

దిగ్గజములు. అం. ఐరావతము, పుండరీకము, వామనము, కుముదము, అంజనము, పుష్పదంతము, సార్వభౌమము, సుప్రతికము (8): చూ, హస్తి. [గము. 3.

దిగ్గన. దే. ద్రి. క్రి. విణ. తటాలున: చూ, వేదిగనాడు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-దిగనాడు.

దిగ్గియ. వై. వి.=దీర్ఘి కా: చూ, రూ-డిగియ. దిగ్గ: చూ, రూ-డిగ్గ.

దిగ్గడు. దే. విణ: చూ, రూ-దిగుడు.

దిగ్గన. దే. ద్రి. క్రి. విణ: చూ, రూ-దిగ్గన.

దిగ్గరను. దే. అ. క్రి. (దిగ్గ + అను) భయముచే హృదయము దిగ్గరను. (సంధియందువర్ణాధిక్యము) [చూ, సస్యము.

దిగ్గోలు. దే. వి. కోయువైరునకు ముందువైరు:

దిగ్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. లిప్తకము, విషము పూసినబాణము: చూ, బాణము. 1; విణ.

2. పూయబడినది: చూ, లిప్తము.

దిగ్గంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రముచేత కట్టెడు దిక్కులకట్టు: చూ, మంత్రము. 1; 2. చూ, సాలెపురుగు.

దిగ్గులము. అం. పద్మలములలోనొకటి (బుధగురులు తూర్పుదిక్కున లగ్నగుతులై బలవంతులగుదురు. రవికుజాలు దక్షిణదిక్కున లగ్నమునకు దశమస్థానగతులై బలవంతులగుదురు. శనిశక్రముదిక్కున లగ్నమునకు సప్తమమందుండి బలవంతుడగు. చంద్ర

శుక్రులు ఉత్తరదిక్కున లగ్నమునకుఃజతుర్థమందున్నవారై బలవంతులగుదురు. ఏగ్రహములెక్కడ దిగ్బలవంతులని చెప్పబడెనో తత్సప్తమస్థానమందు దిగ్బలశూన్యులగుదురు. వైనఃజెప్పబడిన స్థానములుగాక ఇతిరచోట్లనున్నయెడల త్రైరాశికమునలన దిగ్బలసాధనము చేయవలయును): చూ, పద్మలములు.

దిగ్భ్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1.=దిమ్మ. దిక్కులతల్లిబ్బు: చూ, హరిత్తు; వా. 2. భ్రమమునొందుట, తిరిప్పు: చూ, విహారము. 1. దిచ్చేరి. వై. వి.=దిక్పూరిణి: చూ, అంకులాడి. దిచ్చేమొగము. ద్వ. విణ. అదృశ్యము: చూ, కంచేయిచ్చే.

దిట. వై. వి.=దృఢ. రూ-దిట్ట. దార్ఢ్యము. భాగ. 3. స్కం. 693; చూ, శక్తి. 1.

దిటము. వై. వి.=దృఢ. (రూ-దిటపు-దిట్ట-దిట్టము) 1. ధైర్యము: చూ, ధైర్యము; 2. ధృఢము: చూ, స్థిరము; దే. విణ. 3. పెచ్చే: చూ, హెచ్చే. 2. [దేశ్యమని శ.ర.)

దిటవరి. వై. వి.=దృఢ: చూ, రూ-దిట్టండు. దిటపు. వై. వి. 1.=దృఢ. దార్ఢ్యము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2.=దృఢ: దృఢము: చూ, ధైర్యము.

దిట్ట. వై. వి. 1.=దృఢ: చూ, రూ-దిట; విణ. 2: చూ, సమర్థుడను. అచ్చ. సం. కాం. 167; 3.=దృఢ: చూ, రూ-దిట్టండు; 4. దార్ఢ్యముకలవాడు; 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

దిట్టండు. వై. విణ.=దృఢ్వి. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 65: ఉటంకి-రూ-ఉటంకు, ఉక్కు, ఉక్కుతునియ, ఉరియ-రూ-ఉటియ, గడుసరి, గడ్డకాడు, గాళకుడు, గుండా, తుటారికాడు, దంట, దట్టుడు, దిటవరి-దిట్ట-రూ-దిట్టండు-దిట్టరి, పెంకి, రణపెంకి.

దినుసు. దే. వి: చూ, రూ-దినుసు. 1—2;

3. రీతి: చూ, విధము. 1.

దినుస్సు. దే. వి: రూ-దినుసు. 1. వస్తువు.

కళా. 6, ఆ. 83: చూ, సరకు. 2; 2. రీతి:

చూ, విధము. 1. [కాం. 332.

దిన్న. దే. వి: చూ, రూ-జిన్న*. అచ్చే. యు,

దిబదిబ. వా. వి. నడచుట కొట్టుట లోనగు

వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,

హూహూ.

దిబుక్కున. వా. దళి: చూ, దిబ్బున.

దిబ్బ. వై. వి.=దీప్వ. 1: చూ, తిన్నె. 2;

2. మెరకనేల: చూ, భూమి. 1; 3.=దీప్వ.

కుప్ప: చూ, రాశి. 1.

దిబ్బడము. దే. వి: చూ, రూ-దబ్బడము. 1.

దిబ్బు. వా. వి. రూ-దిమ్మ: చూ, దబ్బు. 4.

దిబ్బున. వా. దళి: చూ, దబాలున.]శము.

దిబ్బెము. వై. వి.= దీపము: చూ, స్నేహో

దిబ్బెమెత్తుట. జా. దీపచుతోఁబ్రహ్మణముచే

యుట. “దిబ్బెమెత్తఁగవచ్చు నబ్బురంబగు

కల్పిమేరమిఱిగిరితి మెలఁగఁ డనుచు”

(పాండురంగమాహాత్మ్యము.)

దిమాకు. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా

కారము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3.

ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము. (దిమాకుఅనియు)

దిమిదిమి. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిందిం; 2. మ

ద్దలమోత యందగు ధ్వన్యనుకరణము:

చూ, హూహూ.

దిమిన. వా. వి: రూ-దిమ్మిన-దిమ్మెన, గట్టన,

(సం. ప).—ఘట్టన.

దిముకు. దే. వి: చూ, దిమిదిమి.

దిమ్మ. వై. వి. 1. వర్ణము: చూ, సమాహము;

2.=దీప్వ. కుప్ప. దిబ్బ. అచ్చ. బాల, కాం.

121: చూ, రాశి. 1; వా. 3.=దిక్ష్విము.

దిక్ష్విమునొంతుట, భ్రమము: చూ, విహ

రము. 1.

దిమ్మరి. వై. విణ.=ధీస్థర. (దిమ్మరి + అరి)

రూ-దిమ్మరి. 1. భ్రమకలవాడు: రూ-

దిమ్మరిఁడు; 2. భ్రమకలది: చూ, (స్త్రీ);

3. మత్తుకలవాడు. రూ-దిమ్మరిఁడు: చూ,

సోమరి; 4. మత్తుకలది: చూ, (స్త్రీ).

నిమ్మరిఁడు. వై. విణ.=ధీస్థర. (దిమ్మరి + ఈఁ

డు.) 1: చూ, రూ-దిమ్మరి. 1. శకాం. 1,

ఆ. 108; 2: చూ, రూ-దిమ్మరి. 3.

దిమ్మిన. దే. వి: చూ, రూ-దిమిన.

దిమ్మ. దే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమాహము;

వై. వి. 2: చూ, దిమ్మ. 3. సా. 2, ఆ.

99; 3. మత్తు: చూ, మదము. 1; వా. వి.

4: చూ, రూ-దిబ్బు.

దిమ్మవట్టు. ద్వ. ఆ. కి. (దిమ్మ + వట్టు)

1. భ్రమగొను: చూ, పరిభ్రమించు; 2. మత్తు

కొను: చూ, మబ్బుగొను.

దిమ్మవడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, పరిభ్రమించు.

దిమ్మె. దే. వి. 1. తామరదుద్దు: చూ, మిద్దె. 2.

(చూ, పద్మము. 1.); 2. చిన్నచిన్న తాళ్ల

గుట్ట: చూ, పర్వతము; 3. కొయ్యబిరడ:

చూ, బిరడ.

దిమ్మెన. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిమిన; 2. కాసె

వాని ఒకానొక కొఱముట్టు.

దిరదిర. దే. వి. తిరుగుట యందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ.

దిరసన. వై. వి.=శిరీషః. (రూ-దిరిసనము-దిరి

సెనము-దిరిసెము-గిరిసెము)*: చూ, క్యామ.

సర్వ.

దిరిసనము. వై. వి.=పై.

దిరిసెనము. వై. వి.=పై.

దిరిసెము. వై. వి.=పై.

దిద్దిర. దే. వి: చూ, రూ-దిరదిర. భార. అది-

4, ఆ. 38.

దిలాసా. వా. వి. ధైర్యము.

దిలీపుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రాజు, 1.

దివటీ. వై. వి.=దీపయష్టికా. క్షాగడా: చూ, రూ-దివిటి.

దివటీ. వై. వి.=—వై.—

దివము. సం. వి. అ.న.=దివి. 1: చూ, స్వర్ణము; 2. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము; 3: చూ, దినము. 1-2-3-4.

దివసము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-దినము. 1-2-3-4. [వేల్పుతేడు.

దివస్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, దివాంధన్యాయము, పా. అందఱికి నిష్ఠమగుపగలు గుడ్లగుబను ఆనిష్ఠముగా నుండుననురీతి.

దివాంధము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగుబ:చూ, సకినంపులులులు. చూ, నూర్పుడు.

దివాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. పగటివేలుపు:

దివాకీర్తి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, మంగలి: 2. మాలవాడు: చూ, మాల. 1.

దివాణము. వై. వి.=దేవాయనమ్. 1. దర్బారు: చూ, సభ. 2; 2. కచ్చేరి. పాండు. 1, అ. 109: చూ, సభ. 2.

దివాతపచంద్రన్యాయము. పా. పగటిచంద్రుని వలె గాంతిహీనుడై యుండెననురీతి.

దివాను. వా. వి. పెగడ: చూ, మంత్రి 1.

దివాభీతము. సం.వి.అ.పుం. 1. గుడ్లగుబ: చూ, సకినంపులులులు; 2. కలువలకొను: చూ, సరస్సు. 1.

దివాభీతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, ముచ్చే. 1; వా. 2. పనికిమాలిన వాడు: చూ, నిష్ప్రయోజనుడు.

దివాలా. వా. వి. వ్యవహారముచెడి కలుగునప్తము. “దివాలాకోరు.”

దివానై జయిశము. అం. ఆశ్వ శాస్త్రమునందలి చిత్రపర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్రపర్ణములు.

దివి. సం. వి. వ. స్త్రీ. 1. ఆకాశము: చూ,

వ్యోమము; 2.=దివ. రూ-దినము: చూ, స్వర్ణము (నైకృతమునికొండలు); 3. కొండ నాలుక: చూ, రోగము (చూ, రసన); ఇ. పుం. 4: చూ, పాలపిట్ట; వా. వి. 5: చూ, దినము. 3. (దివి. 20-4-1937 సం॥రం).

దివిజాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపు.

దివిటి. వై. వి.=దీపయష్టికా. కరదీపము. రూ-దివటి- దినటీ- దివిటీ - దివ్వటి - దివ్వటీ - దివ్వటి- దివ్వటి-దివ్వటి- దీటి- దీపటి-దీపటి, దివియ-రూ-దివియ-దివె-దివ్య; తద్వి. —అగ్ని, బాడి, ఇంగిలాయ, ఇలాయ-ఇలాయి, కరదివియ-కరదివియ-కరదివ్య, కాగడ-కాగడా, కాలదివియ, కోలదివియ-కోలదివ్య, చేదివియ, చేనలుగు, జేగతీజోతులు, జేంజేము-జేంజోము, దివియకోల-దివ్యకోల-దివ్యసకోల, నడదివియ, నిచ్చెన పంజే-నిచ్చెనపంజే, పగలాత్తులు, పెను పంజే, ముసలు, మోబత్తులు; తద్వి.-(సం. ప.)— ఆకాశదీపము, కరదీపము, రిహెనుత్తు, దీపయష్టిక. (చూ, స్నేహశము).

దివిటీ. వై. వి.=—వై.—సాంబ. తిర్య. 28.

దివిదారికొమ్మ. ద్వ. వి: చూ, ఒడ్డగ.

దివియ. వై. వి.=దీప. (రూ-దివియ-దీవియ-దివె-దివ్య-దివ్య-దీవె-దివ్య) 1. దీపికా. దీపము. సా. 3, అ. 27: చూ, స్నేహశము; 2: చూ, రూ-దివిటి.

దివియకంబము. వై. వి.=దీపస్తంభః. దీపపు సెమ్మె. (రూ-దివెకంబము-దివియకంబము-దివ్యకంబము-దీవియకంబము); చూ, సెమ్మె.

దివియకోల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దివిటి.

దివిషదుడు. సం. వి. ద్. పుం. (రూ-దివిషత్తు-ద్యుషత్తు-ద్యుషదుడు); చూ, వేలుపు.

దివు. దే. అ. కిరీ: చూ, రూ-దిగు. రాఘ. 2. అ. 88.

దివె. వై. వి.=దీప: చూ, రూ-దివియ. 1-2.

దివెకంబము. వై. వి.= చూ, రూ-దివియకంబము.

[ము: చూ, పెమ్మె. దివెకాదికము. ద్వ. వి. దాసరల దీపపుస్తంభ దివోకసము. సం. వి. న. పుం: చూ, రూ-దివోకసము. [దివోకనుడు.

దివోకనుడు. సం. వి. న. పుం: చూ, రూ-దివోకసము. సం. వి. న. పుం. 1. పిట్ట: చూ, చక్షి; 2. రూ-దివోకసము. చాతకము: చూ, వానకోయిల. [నుడు:చూ, దివెకనుడు.

దివోకనుడు. సం. వి. న. పుం. రూ-దివోక దివ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి. 1; వై. వి.(1.)=దీప. రూ-దివియ దీపము: చూ, స్నేహశము; (2.)=దీప.రూ-దివియ. కరదీపము: చూ, రూ-దివిటి.

దివ్యక్షేత్రము. పా. ఆక్షేత్రము: చూ, పుణ్యక్షేత్రము.

దివ్యచక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. సుగంధవిశేషము: చూ, రాజార్జును; విణ. 2. జ్ఞాన దృష్టికలవాడు; 3. మంచినన్నులు గలవాడు; 4. గుర్తివాడు:చూ, రేచీకు. [బడి. దివ్యదోహదము. సం. వి. అ. న: చూ, మొక్కు దివ్యము. సం. వి. అ.న. 1. సుహృద్యవహారముల యందు జయింపదగిన సత్యము, బాస. (ఇది పంచవిధము.— : చూ, దివ్యములు.); 2: చూ, అనంగము; పుం. 3: చూ, ఉత్పాతము. 1; విణ. 4. దివియందు బుట్టినది; 5. బిచ్చనది.

ద్విము. అం. తులాదివ్యము, అగ్నిదివ్యము, జలదివ్యము, విపదివ్యము, కోశదివ్యము. (5) దివ్యవనములు.అం. మేరువునకు త్తరమున నందనము, తూర్పున కైతరభము, దక్షిణమున గంధమాదనము, పశ్చిమమునవై భ్రాజనమున గలవు: చూ, వనములు.

దివ్యాస్త్రమంత్రోత్తరీపర్యయోగ విస్తారపరీస్తావము. అం: చూ, పరీమేయములు.

దివ్యోపపాదుకుడు. సం. విణ. (నర్మమందుండు వారు దివ్యులు. తల్లి మొగలై నవారు లేకయే అయోనిజులై పుట్టువారు ఉపపాదుకులు) అయోని సంభవదేవాది.

దివ్యటి. వై. వి.= చూ, రూ-దివిటి.

దివ్యటీ. వై. వి.=—వై.—విజ. 3, ఆ. 102.

దివ్యాణుపుఁబుర్రు. ద్వ. వి. (దివ్య + ఆణుపు + పుర్రు) మిథుత: చూ, కలభము.

దివ్యిటి. వై. వి.= చూ, రూ-దివిటి.

దివ్యిటీ. వై. వి.=—వై— [దివియ.

దివ్యియ.వై. వి.=దీప. దీపికా: చూ, రూ-

దివ్యియకంబము. వై. వి.= చూ, రూ- దివియ కంబము.

దివ్యియకోల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దివియకోల.

దివ్యై. వై. వి.=దీప. దీపికా: చూ, రూ-దివియ. [బము.

దివ్యైకంబము. వై. వి.= చూ, రూ-దివియకం

దివ్యైకోల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దివియకోల.

(ఇట్లు దివ్యైకకోల) [సాంబ. మాన. 47.

దివ్యైచేయరు. దే. వి: చూ, స్నేహము. 2.

దివ్యైటి. వై. వి.= చూ, రూ-దివిటి. సాంబ.

తిర్య. 28. [బుర్రు.

దివ్యైయార్పు. ద్వ. వి: చూ, రూ-దివ్యాణుపుఁ

దివ్యైనుడి. ద్వ. వి. గోడయందు దీపము పెట్టు

గూడు. [చూ, హరిత్తు.

దిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=దిస్స-దన. దిక్కు.

దిశలు. అం: చూ, దిక్కులు 8 + భూమ్యాకాశ

ములు 2=(10) [టి: చూ, ఉపవీతములు.

దిశాపదిశలు. అం. ఉపవీతములు 17 లో నొక

దిశ్యము. సం. విణ. దిక్కునందుబుట్టినది.

దిష్టము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ,

సంతతి; పుం. 2: చూ, సమయము. 1;

విణ. 3. ఉపదేశింపబడినది; ఆదిష్టము,

ఉపదిష్టము.

దిష్టాంతము. సం. వి. అ. పుం. చావు: చూ. మరణము.

దిస. వై. వి.=: కి. దిక్కు. రూ-దిస్స: చూ, హరిత్తు [దూఱు: చూ, పెగ్గించు.

దిసంతడుచు, దే. స. కిర్. (దిసంతు 4 అడుచు)

దిసంతు. దే. వి. 1. దూఱు: చూ, నింద. 1;

2. అలరింత: చూ, హాస్యము. 1.

దిసంతుకొట్టు. దే. స. కిర్: చూ, దిసంతడుచు.

సా. 3, ఆ. 108.

దిసంతులుకొట్టు. దే. స. కిర్—వై.—

దిసమొల. ద్వ. వి. రూ-దిస్సమొల:చూ, బిత్తల.

దిసమొలవాడు. ద్వ. విణ: చూ, దిగంబరుడు.

దిసమొలవేల్పు. ద్వ. వి. రూ-దిస్సమొలవేల్పు.

1: చూ, శివుడు; 2. కాలభైరవుడు.

దిస్స. వై. వి.=: చూ, రూ-దిస.

దిస్సమొల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల.

దిస్సమొలవాడు. ద్వ. విణ: చూ, రూ-దిస

మొలవాడు. పాండు. 1, ఆ. 213.

దిస్సమొలవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల

వేల్పు. 1—2.

దిస్సు. దే. వి. పాముబుసకొట్టుట యందగు

ధ్వన్యనుకరణము (బుస్సు):చూ,హూహూ.

దీ

దీ. దే. ఆవ్య: చూ, రూ-డీ. [ఆ.91.

దీకు. దే. వి: చూ, రూ-డీకు. భార. విరా. 5,

దీకొను: చూ, రూ-డీకొను.

దీకోలు. దే. వి. రూ-డీకోలు: చూ, లూటీ. 4.

దీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, శ్రద్ధ “తదేక

దీక్ష ”; 2. యజ్ఞాది క్రియాారంభమందు అను

ష్ఠింపఁ బూనుకొనెడిది. ఆచార నియమము;

అం. 3: చూ, గహీనతానములు.

దీక్షాంతము. పా: చూ, అవభృథము.

దీక్షించు. సం. అ. కిర్. దీక్షవహించు.

దీక్షితబ్రాహ్మణులు. పా. 1. సారస్వతులలోని

కెండవతెగలోనివారు: చూ, ఆచార్యేతను

బ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.);

2. కన్యాకుబ్జులంపలి సంచగోడులలోని

యొకానొకతెగవాగు. వీరు యజుర్వేదులు

ఆనందంబులునై యున్నాడు: చూ, కన్యాకు

బ్జులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దీక్షితుడు. సం. వి. అ. పుం. సోమముగలయ

జ్ఞమునందు దీక్షవహించినవాడు.

దీటి. వై. వి.=: చూ, రూ-దిటి.

దీటు. వై. వి. 1. సామ్యము: చూ, సమానము.

2; దే. వి. 2. ఆకర్మము: చూ, పురి.

4; విణ వ. 3. చేక్కన: చూ, సరి. 11;

స. కిర్. 4. సరిచేయు. బక్షి. 2, ఆ. 88:

చూ, సరిపెట్టు. [దుకొను. 3.

దీటుకట్టు. దే. ఆ. కిర్. పూర్ణముగు: చూ, మెం

దీటుకొను. దే. ఆ. కిర్. 1.—వై.— భార.

కర్ణ. 1, ఆ. 120; భార. విరా. 5, ఆ. 34;

స. కిర్. 2. సవరించు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 215:

చూ, సవరించు; 3: చూ, సరిపోలు; ప్రే.

4. దీటుకొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ.

223.

దీదివి. సం. వి. ఇ. పుం, స. 1. అన్నము:

చూ, సాదము. (1);పుం.2.బృహస్పతి:చూ,

వేల్పుటాజ్జే, [ప్రాయనము. 2.

దీధితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కిరణము: చూ,

దీన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మాషి

కము; విణ. 2. దీనురాలు: చూ, స్త్రీ.

దీనము. అం: చూ, దృష్టులు.

దీనారము. సం. వి. ఆ. పుం.=దీనాది. పైడి

నాశెము, గద్దియ: చూ, లోహము. 1.

దీనావస్థ. అం. గృహముల అవస్థలు 10 లో

నొకటి. (శత్రుక్షేత్రముందున్న గృహము

దీనావస్థను బొందును=రోగము, అనాచార

ము, విరోధముగలుగును): చూ, అవస్థలు.

దీనికీ. దే. స. చూ, ఇంగులకు. 2.

దీనుడు. సం. విణ. 1. చూ, బీదవాడు; 2. దర్శనుడగినవాడు; 3. భయపడిన వాడు: చూ, వెలుగురి; 4. దైన్యముకల వాడు, దరిచేసి: చూ, పొయిడి.

దీపకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. దీపము: చూ, స్నేహశము; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. చూ, దీపము. 2; విణ. 5. వెలిగించునది: చూ, వెలుతురు. 1; అం. 6. అర్థాలంకారములలో నొకటి (నర్ణానర్ణ్యములకు భర్తృక్యము. ఉదా. — “మదమున గజపతి బొల్పును. పౌత్రాపమున భూపతిబొల్పును.”): చూ, అలంకారము. 3; 7. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు. [నొకటి.

దీపకలికాన్యాయము. పా. న్యాయములలో దీపపుకొడి. వా. మి. వి. కొడి: చూ, సిగ. 4.

దీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. దీప్యము. రూ. పౌదీపము. దీపిక: చూ, స్నేహశము; 2. తీగె: చూ, లత. 1; 3. బయిరహసము: చూ, సప్త్రము; 4. చూ, మయూగశిఖి; అం. 5. హాడకోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు. [దా: చూ, దివిటి.

దీపయప్తిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. దీవిటి, కాగ దీపవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దీపపునత్తి: చూ, పత్తి. 2. [భము.

దీపవృక్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దీపస్తం దీపశిఖి. సం. వి. అ. న. కొటి, దీపపుకొడి: చూ, సిగ. 4. [చూ, నెమ్మె.

దీపస్తంభము. సం. వి. అ. పుం. దీప్యెగంటము: దీపాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుడు: చూ, ముని. 1. [దేవతలను బూజించుట.

దీపారాధనము. పా. దీపమును వెలిగించి యిష్ట దీపావళి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకచతుర్దశిమ

ఋనాటి పండుగ (దీపములనమూహము) (చూ, బాణాసంచు) [స్నేహశము. దీపిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. దీవియ. దీపము: చూ, దీప్తము. సం. విణ. 1. వెలిగినది, ఘృతము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కాలినది, ఉపచితము: చూ, పౌజ్యలితము; 3. మండినది: చూ, పౌజ్యలితము; అం. 4: చూ, ఆగమములు.

దీప్తావస్థ. అం. గృహముల ఆవస్థలు 10 లో నొకటి (ఉపయోందున్న గృహము దీప్తావస్థ యందుండును. = వాహనము, విశ్వగ్యము, రాజపూజ్యత, గౌరవము, ఆయుష్యము కలుగును): చూ, ఆవస్థలు. [తురు. 1.

దీప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కాంతి: చూ, వెలు. దీప్యకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. యవలియ్యము: చూ, బియ్యము; 3. నెమిలిజొట్టు: చూ, సిక. 4.

దీప్యము. సం. వి. అ. పుం. (రూ. దీపము-దీపకము-దీపనీయ) ఓమము: చూ, యవాని.

దీమము. వై. వి. రూ. దీము. 1. = ధామ. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. దీపక. వేటమ్మగములు పక్షులు లోనగునవి, దీపకము, దీము: చూ, వేటపిట్ట.

దీమసము. దే. వి. 1. దైగ్యము: చూ, సైగ్యము. 1; 2. ఉపాయము. భార, విరా. 2, అ. 91: చూ, చెరవు.

దీము. వై. వి. = దీపక: చూ, దీమము. 2; స్వ. 4, అ. 22; 2. = ధామ. ఇల్లు. “దిక్కు దీములేదు”: చూ, సదనము. 1.

దీర్ఘకోశిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏనుగుజెలగ: చూ, బుడ్డపిడుగు.

దీర్ఘజంఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. బెగ్గురు: చూ, సారసము; విణ. 2. నిడుపాటిపిక్కగలది.

దీర్ఘదర్శి. సం. వి. న్. పుం. 1. చేదుపరి: చూ, విద్వాంసుడు; 2. గద్ద: చూ, హరివాహనుడు; విణ. 3. దూరపుయోచనకలవాడు. దీర్ఘదేహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పండికొక్క: చూ, మూసకము. దీర్ఘపత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. తెల్లగలిజేరు: చూ, వర్షకేతువు. [రంభ. 2. దీర్ఘపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆరటి: చూ, దీర్ఘపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలేయము: చూ, సదాప. [సర్పము. దీర్ఘపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. పాము: చూ, దీర్ఘమగు. మి. ఆ. కి. చోగు: చూ, పాడవగు. దీర్ఘము. సం. విణ. నిడుద: చూ, పాడవు. 2. దీర్ఘములు. పా. పాడవులు. ఆ, ఈ, ఊ, ఋ, ౠ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ (9) దీర్ఘమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, తీగతుమిడి*. దీర్ఘయప్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, చిలుగు*. దీర్ఘరాజము. సం. వి. ఆ. పుం. గుండ్రతుంగ*: చూ, తృణము. 1. దీర్ఘవృంతము. సం. వి. ఆ. పుం. దుండిగము*: చూ, శోణకము. (శునకము. దీర్ఘసురతము. సం. వి. ఆ. పుం. మక్క: చూ, దీర్ఘమాతుడు. సం. విణ: చూ, చిరక్రియిండు. దీర్ఘా. అం: చూ, ధారలు. దీర్ఘాయావు. సం. వి. న్. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయనము. 1; 2. మార్కండేయుడు; 3. బూరుగు*: చూ, కాల్యులి; 4. జీవకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్జుము; విణ. 5. పెత్తేండ్లుబొందుపవాడు: చూ, వృద్ధుడు. 1. దీర్ఘాయామృంతుడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, వృద్ధుడు. 1. (చూ, సరస్సు. 1. దీర్ఘిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = దిగ్గియ-దిగ్గియ: దీర్ఘైకరేఖావిశిష్టతీరేఖాపోగి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

దీర్ఘము. సం. విణ. 1. చీల్చబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 2. భయపడినది: చూ, భీతము. దీలు. దే. విణ. 1: చూ, డిల్లుము; ఆ. కి. 2. దీలుపడు: చూ, రూ-డిల్లుపడు. దీలుపడు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-డిల్లుపడు. దీవటి. వై. వి. = చూ, రూ-దివిటి. దీవన. దే. వి: రూ-దీవన, జే-జేజే-జోజో. (సం. పు).— ఆకాసనము, ఆశీర్వాచనము, ఆశీర్వాదము, ఆశీస్సు, జయ, మంగళాకాసనము: (చూ, మంగళాకాసనము) దీవనబాగాలు. దే. వి. బ. అత్తతలు. పా. 2, ఆ. 38: చూ, నేనబాగాలు. దీవనము. దే. వి: చూ, రూ-దీవనము. 1. భార. విరా. 3, ఆ. 137. [లంక. 1. దీవి. వై. వి. = ద్వీప: నీటినడిమిదిబ్బ: చూ, దీవించు. దే. న. కి: జేపెట్టు, తిమ్మ (సం. పు).— ఆకాసించు, ఆశీర్వాదించు, జయపెట్టు: (చూ, మంగళముచేయు) దీవిటి. వై. వి. = చూ, రూ-దివిటి. దీవియ. వై. వి. = దీపికా. రూ-దివ్య. దీపము. భార. సా. 1, ఆ. 147: చూ, స్నేహకము. దీవికంబము. వై. వి. = దీపస్తంభ: చూ, రూ-దివియకంబము. దీవె. వై. వి. = దీపికా: చూ, రూ-దీవియ. దీవెన. దే. వి: చూ, రూ-దీవన. శకాం. 5, ఆ. 158. దీవెనకోల. దే. వి. 1. నతి: చూ, నమస్కారము; 2. ఒకానొకనతి: చూ, నమస్కారము. దీవెనబాగాలు. వై. వి. బ. మంత్రాత్మతలు: చూ, నేనబాగాలు. (వాడుక.)

దు

దు. వా. వి. 1. సంబంధార్థమందు యుక్తుదస్యవృద్ధిములకు ఏకవచనమున వికల్పముగ వచ్చు పరిత్యయము; 2. రూ-చూ. కుక్కను

సిలుచుట యందగు ధ్వస్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దుంకము. దే. వి. బెజ్జము: చూ, రంభము. 1.

దుంగ. దే. వి. చూనిమొద్దు: చూ, మొద్దు.

దుండగము. వై. వి.=దౌప్య. 1: చూ, సేరము;

2. దౌప్యము: చూ, ఘోకము. 2; 3. కీడు.

జై. 1, ఆ. 92: చూ, హాని. 2.

దుండగీడు. వై. వి. (దుండగము + ఈడు)

1. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1; 2. ధూ

ర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. అపరాధి:

చూ, రూ-దుండెకాడు.

దుండకము. వై. వి.= చూ, దుండగము.

దుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=దొండ*: చూ,

రక్తఫల; దే.వి. (1) దొరసాని:చూ,రాజ్ఞి.

దుండిగము. వై. వి.=దుండుక*: చూ, శో

ణకము.

దుండిలము. వై. వి.=—పై.—

దుండుకము. వై. వి.=—పై.—

దుండుబలి. దే. వి. చూ, సోమరి.

దుండుబలితకము. దే. వి: చూ, చేండితనము.

దుండెకాడు. దే. వి. 1. ధూర్తుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2; 2. దుండగములుచేయువా

డు: చూ, రూ-దుండగీడు. 3.

దుంత. దే. వి. దున్న: చూ, మహిషము.

దుంతరవుతు. ద్వ. వి: చూ, యముడు. [గము.

దుండిలము. వై. వి.=దుండుక*: చూ, దుండి

దుందుకము. వై. వి.=—పై.—

దుందునాథము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దుందుభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాచికయం

దలి ఇత్తిగ: ఇత్తిగ, ఇద్దగ (చూ, పట్ట

ము); పుం. 2. భేరి: చూ, వీణె; 3: చూ,

వరుణుడు; 4. ఒకానొక రక్కసుడు:

చూ,రాక్షసుడు.1:అం.5: చూ, సంవత్సర

ములు; 6: చూ, అనధవాద్యములు.

దుందుచు. దే. వి. రూ-దుందుచు. చక్కార

పుదివట్టి. కళా. 8, ఆ. 10: చూ, సురుడు.

దుందుచు. దే. వి.—పై.—

దుంప. దే. వి. 1. ద్వివార్షికము. (గనసులోన

గువానిగడ్డ) (చూ, ఏకలీజదళము): చూ,

వేరు. 1; 2. నాఁకేటిగొడగ: చూ, లాంగ

లము. 1.

దుంపతీయుట. వా. వి. 1. గడ్డపెల్లగించేట;

జా. 2. కొంపతీయుట; 3. సమూలముపెల్లగిం

చుట; 4. మాంసమును చేదించుట.

దుంపతెంపుట. జా.—పై.—

దుంపబచ్చేలి. దే. వి. మట్టుబచ్చేలి*: చూ,

బచ్చేలి.

[చూ, సన్నరాప్తము.

దుంపరాప్తము. ద్వ. వి. రూ-దుంపరాప్త*:

దుంపరాప్త. ద్వ. వి.—పై.—

దుంపలుదంపలుచేయుట. జా. పడరానిపాట్లు

పడుట, దుంపలుఅగు మెరకనేలలు పల్లపు

నేలలుగాఁజేయుట. “దుంపలు దంపలుచేసి

కొని వచ్చితిమి.” (ధర్మజగాజనూయము)

దుంబాలా. వా. వి. పన్నులేనిది (యూనాము).

దుంబాడి. దే. వి. (దుమ్ము + బాడి) (మెంతి

జీలకఱ్ఱచేర్చిచేసిన) నున్ననికూరపిండి. రా,

వి. 2, ఆ. 101: చూ, సాడము (1).

దుఃఖపడు. మి. ఆ. కి. (దుఃఖము + పడు)

1. నొగులు: చూ, రోదించే; 2. దుః

ఖపటమే. [ఉద్యో. 4, ఆ. 3.

దుఃఖపాటు. మి. వి: చూ, శోకము. 1. భార.

దుఃఖపెట్టు. మి. స. కి: అడజేడిపెట్టు, ఏవ

తీంచే, జాలిపెట్టు.

దుఃఖభాగులు. అం. ఈర్ష్యాచువు, జాగుప్పా

వంతుడు, నిస్సంతోషి, కోరికనుడు, నిత్య

శంకితుడు, పరభాగ్యోపశి. (6)

దుఃఖము. సం. వి. అ. న.=మాఁకలి. 1. పీడ,

బాధ, వ్యధ. (దీనియందు ఇందిరియములు

దుష్టములగును): చూ, శోకము; అ. పు.

2. కుటుంబము: చూ, సంసారము.

దుఃఖాన్వితుఁడు. సం. విణ: చూ, విమనుఁడు.

దుఃఖించే. సం. అ. కి. 1. పగచే: చూ,

సుక్ష్మ. 5; 2. ఏడ్చు: చూ, శోకించు.

దుఃఖితము. సం. విణ: ఆయస్తము, ఆర్తము,

క్లిశితము, క్లిష్టము, క్లేశితము, ఖిన్నము.

(తే. ప).— ఒంజిలి-రూ-ఒందిలి: (చూ,

శోచ్యము.)

దుఃఖితుఁడు. సం. విణ: చూ, విమనుఁడు.

దుకాశము. దే. వి. 1. పసారము, సకకులమైడి

ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఆశ్రమ, ఉట్టు,

ఉద్వరాసులుండెడుచోటు: చూ, నట్టు.

దుకూలము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లనిబట్ట:

చూ, పస్త్రము; 2. సన్ననిబట్ట: చూ, పస్త్ర

ము (వెలిపట్టుచీర)

దుక్కి. దే. వి. దున్నుట, కృషి: చూ, వ్యవ

సాయము(దీనిశేదములు.-ఱంపిదుక్కి, వెలి

దుక్కి.) (చూ: చూ, వ్యవభము. 1.

దుక్కి-తెద్దు. దే. వి. (దుక్కి + ఎద్దు) హాసక

దుక్కిచుచ్చే. దే. వి: చూ, వ్యవసాయ.

దుక్కివారు. ద్వ. వి. నాగలి: చూ, లాంగ

లము. 1. (చూ, బలరాముఁడు.

దుక్కివారుకాలుపు. ద్వ. వి. హలాయుధుఁడు:

దుగ. వై. స.=ద్విగమ్. రూ-దున. ఇనుమడి.

కళా. 3, ఆ. 131: చూ, రెట్టి. 1.

దుగపదిరూపుల దుండగిఁడు. ద్వ. వి: చూ,

నూర్యుఁడు. వేం. ఆం. 11. [సాంబ. మా.2.

దుగపుట్టుక. వా. వి: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

దుగమొగముల పులుఁగు. ద్వ. వి. గండభేరం

ధము, అచ్చ. అ, కాం. 77: చూ, పక్షి.

దుగమొగమువేల్పు. ద్వ. వి: నిర్భూ. అచ్చ.

య, కాం. 273: చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు

దుగమొగములయ్య-దుగమోరపాదుసా.)

దుగులము. దే. వి. రూ- దుగులము. చివుక, పర

హలో 1/16 భాగము, 1/4 రూపాయ.

దుగినుఁడు. వై. వి.=దుర్గుణ: చూ, బహ్మ.1.

దుగుణము. వై. స.=ద్విగుణమ్. 1. దుగ: చూ,

రెట్టి. 1; విణ. 2. రెండింతలు.

దుగులము. దే. వి: చూ, రూ-దుగులు.

దుగ్గ. వై.వి.=దుర్గా. రూ-దుగ్గి. 1. కాశి, సత్తి:

చూ,పార్వతి. 1; 2. గౌరి: చూ,పార్వతి.1.

దుగ్గతండి. ద్వ. వి. హిమాద్రి. వేం. ఆం.

77: చూ, పర్వతము.

దుగ్గాని. వై. వి. (దుగ + కాని) రెండుదమ్ముల్లు.

(టంకమునకు 16 డబ్బులు. ఈరెక్క-నుబట్టి

కానియనగా డబ్బుడి.)

దుగ్గి. వై. వి.=దుర్గా: చూ, రూ-దుగ్గ. 1—2.

దుగ్గికన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ, దుగ్గతండి.

దుగ్గ. దే. విణ. రూపముచెడినది (తృణము)

దుగ్గతుంచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాలానుగు:

చూ, సాల.

దుగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. క్షీరము: చూ,

పాలు. 1; విణ. 2. పిదుకబడినది; 3. నిం

పబడినది: చూ, భృతము. 2.

దుగ్గాకము. సం. వి. అ. పుం.పాలసముద్రము:

చూ, సముద్రము. (ఇట్లు దుగ్గార్జవము)

దుగ్గిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనుపాల. *

దుట్టుపు. దే. వి. రూ-దుట్టుపు-జేట్టుపు, ఇ

ట్టుపు*: చూ, వివాహి.

దుట్టుపు. దే. వి.—పై.—ఆం, భా. ద్వి. 61.

(గాఢవిరేచనకారి, పక్షవాతములలోవాడె

దరు.)

దుడిదుడి. దే. వి. గునగున: చూ, హూహూ.

దుడుకఁడు. వై. విణ. (దుడుకు + అఁడు)

1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; 2=దుండుకః.

దుడుకఁడు. భాగ. 7, స్కం. 253: చూ,

వ్యాధుఁడు. 2. (ఇట్లు చెడుగఁడు, నిడువఁ

డు మొ)

దుడుకు. వై. వి. 1. తప్ప: చూ, నేరము; 2. =

దుండుక: దౌష్ట్యము: చూ, వ్యభీకము. 2;

3. గర్వము, ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; విణ.

4: చూ, దుష్టము. అచ్చ. సం, కాం. 167;

5. ఉద్ధతము, గర్వించినది: చూ, విట్టు. 4.

దుడ్డు. వై. వి. రూ-దుడ్డు. = దండ: 1. లావు

కట్ట: చూ, వేత్తము. 1; 2. గుడియ: చూ,

గద; 3. గుడిగట్ట: చూ, బంశ. 3; 4. ఇను

పగుడ్డు: చూ, ముద్దరము; 5. కాణి: చూ,

కాని. 1; విణ. 6. మోటుకాడు, దిట్టడు

(అనియు): చూ, హరిందముడు.

దుడ్డుగట్ట. ద్వ. వి. 1: చూ, దుడ్డు. 1; 2: చూ,

దుడ్డు. 3. (ఇక్కడదుడ్డుకబ్బము స్థూలమాత్ర

పరము)

దుడ్డు: గోల. ద్వ. వి. — పై. —

దుడ్డే. దే. విణ. 1. మోలి: చూ, శిశువు;

2. బాలకుడు: చూ, శిశువు; 3. ధూర్జుడు:

చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. ధూర్జురాలు:

—చూ, (స్త్రీ).

దుత్త. దే. వి. పాలచెంబు, పాలముంత, పాల

కుండ, బుంగ: భాండము. 3: (చూ, పా

త్రము. 6.)

దుత్తాయి. దే. వి. కుటుంబ: చూ, వస్త్రము.

దుత్తారము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-దుత్తారము.

ధుత్తారము-ధుత్తారము.) 1. ఉమ్మెత *:

చూ, హలావుష్యము; దే. వి. (1) కపటము:

చూ, వ్యాజము (1)

దుడ్డు. దే. వి. 1. తామరపూవులోని దిమ్మె,

కర్ణిక: చూ, మిద్దె (చూ, పద్మము. 1.);

2. తాటాకు కామిమిడి చెందిక; బ. 3.

చెవిసగ: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. అ

సత్యము: చూ, వితథము.

దుడ్డు పెట్టుట. బా. మోసము చేయుట. “చేక్క

న్నను దుడ్డువెట్టి యురకంగడలంచెదు.”

(సారంగధరచరిత్ర)

దుడ్డుక్కు. దే. అ. కి: చూ, మువ్వరించు.

దుదుగిముము. సం. వి. అ. పుం. పచ్చేనీరు *:

చూ, పలాండువు.

దునీడు. వై. విణ. (రూ-దునీదారు-దునెదారి-

దునెదారి-దుముదారి) శూరుడు: చూ,

హంవీరుడు.

దునీదారు. వై. విణ. — పై. —

దును. దే. స. కి: చూ, రూ-దున్ను.

దునుకు. వై. వి. బాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము.

దునుము. వై. స. కి. చేంపు: చూ, సంహరించు.

దునెదారి. వై. విణ: చూ, రూ-దునీడు. 2. =

ధనుర్ధారి. కత్తిచేతధరించినవాడు: రూ-

దునెదారి. (సం. ప) — ధనుర్ధారి.

దుసేదారి. వై. విణ. — పై. —

దున్న. దే. వి. 1: చూ, దుంత; 2. పురుషపశువు.

దున్న పాతు. దే. వి. — పై. —

దున్నయిననదన దూడనుగట్టుమన్నట్టు. లో.

విమర్శనలేని పరిభ్రష్టము. ఉదా. — “చె

ప్పెడి వారొకవేళ జెప్పినను వినెడివారిక

యిన వివేకముండవలెను గదా! అట్లుగాక

దున్నయిననదన దూడనుగట్టుమన్న మతిపన

యొక్కటే.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

దుప్పటము. వై. వి. = ద్విపటీ. (రూ-దుప్పటి-

దుప్పటి-దుప్పటము) 1. వెలగలనన్న పాటి

వెడల్పుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. ముతక

నూలుతో నేసిన రెండుపొరలబట్ట; 3. కనచ

ము: చూ, వారవారణము.

దుప్పటి. వై. వి. — పై. —

దుప్పటి. వై. వి. — పై. —

దుప్పి. దే. వి. 1. జింక. ఇట్టి: చూ, హరిణము;

2. దుప్పి, కాజుకొమ్మ మొకము: చూ,

పుష్పతము; 3. చమూదవు. పాండు. 5, అ.

14: చూ, రామము. 3. [రుసంచి (గుడ్డ)-

దుబరకా. వా. వి. చినిగినసంచులకువేయు అస్త్ర

దుబారా. వా. విణ. వ్యర్థమైనది.

దుబాసి. వా. వి.=ద్విభాసి. రెండుభాషలునే
ర్చినవాడు, భాషాంతరము చేయువాడు,
వ్యవహారము జేయువాడు.

దుబేశాస్థానములు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు.
వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. మా
ధ్యం దినశాఖ. శుక్లయజుర్వేదములొక కొండ
లును నామశాఖ గోవిల సూత్రీయులొక
కొండలును కలరు: చూ, కన్యాకుబ్జులు
(చూ, బాహ్యములు.)

దుబ్బ. దే. వి. ఆడుగుడి: చూ, భగము. 12.

దుబ్బ. వై. వి.=స్తంభం. చూ, వైరుదుబ్బ.
దుమగతికేతు. వై. వి.=ధుమకేతు: తోక
చేక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

దుమదుమ. వా. వి. 1. మొగముచిట్టించుకొను
టయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ;
దే. విణ. 2. మిక్కిలితడిగలది. కళా. 3,
అ. 88: చూ, స్తిమితము. 2.

దుమా. దే. వి. వార్యులు చేయుట పరుగె
త్తుట లోనగువాని యందగుధ్వననకరణము:
చూ, హూహూ. (దుమాదుమాఅనియు)

దుమారము. దే. వి. ధూళి. స్వా. 5, ఆ. 38:
చూ, రేణువు. 1.

దుమారు. దే. విణ. సమాలము: జోడా.

దుము. దే. వి: చూ, దుమారము.

దుముకు. దే. వి. రూ-దూకు. 1. ఒకానొక
ప్రతగతి: చూ, హయము; 2. గంతు: చూ,
లంఘ; ఆ. కి. 3. గంతువేయు: చూ,
లంఘించే. 3; 4. దాటు: చూ, లంఘించే.
2; 5. ఉలుకు: చూ, లంఘించే. 2.

దుముకులాడు. దే. అ. కి. గంతులువేయు:
చూ, లంఘించే. 2.

దుముక్కు. దే. వి. ఉలుకుట యందగు ధ్వన
నకరణము, దుముక్కు (అనికొందలు): చూ,
హూహూ.

దుమువారి. దే. వి: చూ, దునీడు.

దుముదారు. దే. వి. దండు. స్వా. 3, ఆ. 54:
చూ, నేన. 1.

దుముదుములాడు. దే. అ. కి. దుమ్ములురేగు,
నిప్పులురేగు. (ఇట్లుదుముదుములాడునాడుక)

దుమ్ము. దే. వి. 1. నిమి: చూ, శల్మము. 1;

2. (రూ-దుమారము-దువ-దువ్వ-తుమరు-
తుమ్ము-తమ్ము.) చూ: చూ, రేణువు. 1.

దుమ్ముచేయు. వా. స. కి: చూ, తమ్ము.

దుమ్మురేచే. దే. స. కి. కొరాడు. ఆం, భా.

తృ. 132: చూ, సెలగు.

దుమ్ములగండు. దే. వి. ఒకానొకమృగము:
రూ-దుమ్ములగొండి-దుమ్ములగండు, కొర
వాసిగండు-కొరసాసిగండు-కొర్నగండు.

దుమ్ములగొండి. దే. వి.—వై.

దుమ్ములగొండు. దే. వి.—వై.—

దుయుముడి. దే. వి. రూ-దూముడి-దూయు
ముడి. సులభముగానూడదీయునట్లు మొన
ముడిచి వేసినముడి: చూ, ముడి. 3.

దుయ్య. రూ-దూయు: చూ, రూ-డుయ్య.

దుర్. సం. ఉప. (౧) దుర్బలుడు=ఇచేట
“దుర్” అనునది బలశబ్దముతో సమసించి
అభావార్థమును చెప్పవచ్చును. ఇది తఱచు
ఈయగమందే యుండును. (౨) దుర్మా
ర్గుడు=ఇచేట మార్గశబ్దముతో సమసించి
దుష్టమును సర్థముకలదియైనది. (3) దుర్వహా
ము=ఇచేట అశక్యము అను సర్థముకలదియై
నది. (4) దుర్జనము=ఇచేట దుష్టము అను
సర్థముకలది యైనది. (౫) దుర్బలము=ఇ
చేట ధాత్వర్థమును సంఘటన కానిది యను
సర్థమునకు మార్చినది. ఇత్యాది.

దురంతము. సం. విణ. 1. అనవధి, అంతములే
నది: చూ, అపారము. 3; వా. 2. చేటు.

దురంతుడు. సం. విణ: చూ, అదీనవుడు.

దురతికృమము. సం. విణ. అతికృమింపఁగూడ
నిది. [శుచి. 1.

దురత్యము. సం. విణ. చేటులేనిది: చూ,
దురద దే. వి. 1. తీటు: చూ, విదర్శిక;
2. నస, కనరు: చూ, మనము. "దురదకంద"

దురదకంద. ద్వ. వి. కనరుగలకంద *: చూ,
సూరణము.

దురదగొండి. దే. వి: చూ, కూకళింబి. *.

దురదగోపల. దే. వి. —పె. —

దురదుర. వై. దగ్గి. క్రి. విణ. వేగముగా: చూ,
వేగము. 3.

దురదృష్టము. సం. వి. అ. న. దుర్భరభావము,
దౌర్భాగ్యము: చూ, అదృష్టము. 1.

దురదృష్టవంతుఁడు. సం. విణ: చూ, పెట్టిపుట్ట
నివాఁడు.

దురధిగమము. సం. విణ. 1. కష్టముచేతపొందఁ
దగినది; 2. కష్టముచేతచేమవదగినది.

దురధ్వము. సం. వి. అ. పుం. చెడ్డతోపు: చూ,
మాగ్గుము. 1.

దురపిల్ల. అ. క్రి. 1. ఏడ్చు. భార. శల్య. 2,
అ. 389: చూ, శోకించు; 2. తపించు: చూ,
సంతాపించు; 3. కలఁగు. జై. 6, అ. 55;
చూ, సంక్షోభించు.

దురపుటోరపు దాసరితండ్రి. ద్వ. వి. నలువ.
వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

దురభిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్త
రేను*: చూ, వైఖరికము; విణ. 2. గ్రహిం
పఁగూడనిది.

దురము. వై. వి. 1. త్వర. శీఘ్రము. శశాం. 3,
అ. 100: చూ, వేగము. 3; 2. ఉదర:
చూ, యుద్ధము.

దురవాసము. సం. విణ. త్వేడము, దురావము,
పొందఁగూడనిది.

దురా. దే. వి. అజ్ఞ. రూ-దురాయి. శశాం. 3,
అ. 48: చూ, నెలవు.

దురాకృతము. సం. వి. అ. న. 1. అకృత్యము;
క్రి. విణ. 2. అకృత్యముగా.

దురాచారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డనడ
వడి: అనాచారము; విణ. 2. చెడ్డనడవడి
కలది: అనాచారము.

దురాచారుఁడు. సం. విణ. చెడ్డనడవడిగల
వాఁడు: దురాత్ముఁడు, దుర్మార్గుఁడు.

దురాడము. దే. వి. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు.

దురాత్ముఁడు సం. విణ. న్. చెడ్డమనస్సు కు
వాఁడు: చూ, దురాచారుఁడు; వా. 2. చెడు
గఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

దురాధర్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లాపలు:
చూ, సర్పము; విణ. 2. తిరస్కరింపఁదగ
నిది: కచాకువు. [వాఁడు.

దురాధర్షుఁడు. సం. విణ. తిరస్కరింపఁదగిన

దురావము. సం. విణ. పొందఁగూడనిది: చూ,
త్వేడము. 6.

దురాయి. దే. వి: చూ, రూ-దురా.

దురాలోహ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, శాల్మలి*.

దురాలోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొండ:
చూ, సరటుము; విణ. 2. ఎక్కుఁగూడనిది.

దురాలభ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తీటుకనిండ*:
చూ, సమద్రాంత; విణ. 2: చూ, దురా
వము. [చూ, శబ్దము. 2.

దురాలాపము. సం. వి. అ. పుం. చెడుమాట:

దురాలోకము. సం. విణ. చూడఁగూడనిది:

చూ, ఎచ్చుమొగము. [వాంఛ.

దురాశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. =దురాస: చూ,

దురావదము. సం. విణ: చూ, దురావము.

దురాస. వై. వి. =దురాశ: చూ, వాంఛ.

దురితము. సం. వి. అ. న: చూ, పాపము.

దురీక్షణము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

దురుద్ధావము. అం: చూ, శత్రుకాలములు.

దురుసు. దే. వి. 1. కాశిన్యము: చూ, పరుషము.

విణ. 2. కఠినము: చూ, బెడిదము; కి. విణ. 3. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3. [రుండు. చురూదరుండు. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దుర్బోద చుర్బోదరము. సం. వి. అ. న. 1. జోదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. పంచెము: చూ, వ్యవహారము. 4. చుర్బోదరుండు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దురూ దరుండు. జోదరి: చూ, పంచెకాడు. చుర్బ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-దుర్బోదరుండు. గౌ. (వనాదిదుర్బోధ నివాసముగాగలది): చూ, పార్వతి. 1; 2. నల్లపిచ్చెక: చూ, పిచ్చెక; 3. నీలి*: చూ, రంజని. చుర్బంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గబ్బు: చూ, వాసన; విణ. 2. గబ్బుగలది: చూ, వాసన. చుర్బతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకము: చూ, నరకములు; 2: చూ, బీదతనము. చుర్బతుండు. సం. విణ: చూ, బీదవాండు. చుర్బపాలనము. అం: చూ, తంత్రములు. చుర్బము. సం. విణ. 1. పోకూడనిది: కలిమము, దుర్బము; 2: చూ, దురాపము. చుర్బము, సం. వి. ఆ. న. 1. కోట: చూ, పార్వతి; విణ. 2: చూ, దుర్బము. 1; అం. 3: చూ, సప్తాంగములు; 4. అష్టవర్ణమునం దొకటి: చూ, అష్టవర్ణము. చుర్బసంచరము. సం. వి. అ. న. పోరానిజలపి) వాహాదులయందు పోవుటకుకట్టినకట్ట మె దలగునవి: చూ, సంకల్పము. చుర్బి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దుర్బ. 1. చుర్బణము. సం. విణ: చూ, వ్యభిక్తిము. 2. చుర్బుటము. సం. విణ. ఘటింపనిది. చుర్బునుడు. సం. విణ. దుర్బాతి, దుష్టుండు: చూ, వ్యాధుండు. 2. చుర్బయము. అం. 1: చూ, దండవృత్తాములు; 2: చూ, మండలవృత్తాములు.

దుర్బయముండు. సం. విణ: అజితుండు, అపరాజితుండు. [దుస్సము. దుర్బాతము. సం. వి. అ. పుం: అనమంజము, దుర్బాతి. సం. విణ. ఇ: చూ, దుర్బునుండు. దుర్బేయము. సం. విణ. ఎఱుంగఁగూడనిది: అప్రసిద్ధి, గహనము. దుర్బాంతము. సం. విణ. అణపబడినది. దుర్బినము. సం. వి. ఆ. న. 1. నుబ్బుకొన్నిన దినము: చూ, మునురుపొద్దు; వా. 2. అపజయముకలిగిన రోజు. [స్తి పుండు. దుర్బుమాటుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నా దుర్బము. సం. విణ. ధరింపఁగూడనిది. దుర్బన్. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లయుప్పి *: చూ, లవణి; విణ. 2. తిరస్కరింపఁదగనిది: చూ, వహేలనము. [వాండు. దుర్బుండు. సం. విణ. తిరస్కరింపఁదగని దుర్బయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఆస్థాయము. [చూ, బుడ్డపిడుదు. దుర్బామ. సం. వి. న్. స్త్రీ. ఏనుంగజలగ: దుర్బామము. సం. వి. అ. న: చూ, మూలసంక. [చూ, విచ్చేమొగము. దుర్బిరీక్ష్యము. సం. విణ. మోడఁగూడనిది: దుర్బివారము. సం. విణ. నివారింపఁగూడనిది. దుర్బలము. అం. (బలములేనిది): చూ, ఆత్మహృదయపరిజ్ఞానము. దుర్బలస్య బలంరాజా. లో. బలములేనివానికి రాజీబలము. ఉదా. — “రాజులకాగ్రరక్షణంబుంబోలు ధర్మంబులొందులేవు. “దుర్బలస్య బలంరాజా”: యనవినవే. (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము) దుర్బులుండు. సం. విణ: చూ, బక్కవాండు. దుర్బిణి. వా. వి. దూరనస్తు దర్శనయంత్రము: దూరదర్శిని. దుర్బోధనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, దుస్సలహా.

దుర్భగుఁడు. సం. విణ. ద్వేషించడగినవాఁడు.

దుర్భర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. తెల్లవాఁకుడు *:

చూ, వాఁకుడు. [దుర్భహము.

దుర్భరము. సం. విణ. భరించగూడనిది: చూ,

దుర్భాగ్యుఁడు. సం. విణ: చూ, దౌర్భాగ్యుఁడు.

దుర్భిక్షము. సం. వి. ఆ. న. తామము: చూ,

వఱపు.

దుర్బిణి. వా. వి: దూరదర్శిని.

దుష్మతీ. సం. విణ. 1. దుర్బుద్ధికలవాఁడు: చూ,

వ్యాధుఁడు, 2; ఆం. 2: చూ, సంవత్స

రములు. [దుఁడు. 2.

దుష్మదుఁడు. సం. విణ. కావదుఁడు: చూ, వ్యా

దుర్మరణము. సం. వి. ఆ. న. (విషభక్షణాదుల

చేత వచ్చెడు) చెడ్డచోపు: చూ, మరణము.

దుర్మల్లిక. ఆం. నాటికలు 18 లో నొకటి.

(4 అంకములు, కోర్కెము, నాయక, స్నే

హితులు, ఒకరితర్వాతనొకరు వాసుకులపు

దురు): చూ, నాటికలు.

దుర్మార్గతలేకుండుట. ఆం: చూ, నియమములు.

దుర్మార్గుఁడు. సం. విణ: చూ, దురాచారుఁడు.

దుర్మఖి. ఆం: చూ, దుర్మతి. 2.

దుర్మఖుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకరాక్ష

సుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 2:

చూ, ముఖుఁడు. [బన్నము. 2.

దుర్మళము. సం. వి. ఆ. న. చెడ్డచేరు: చూ,

దుర్మోధనుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గాంధా

రేయుఁడు: చూ, సుయోధనుఁడు; ఆం. 2:

చూ, దుష్టులు.

దుర్వర్ణము. సం. వి. ఆ. న. 1. నెండ్లి: చూ,

లోహము. 1; 2. నూగుదోస*: చూ, హరి

వాలుకము (చూ, దోస); విణ. 3. చెడ్డ

వర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

దుర్వహము. సం. విణ. వహించగూడనిది, దుర్బ

రము: చూ, చెక్కనము. 4.

దుర్విగుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, బీదవాఁడు.

2: చూ, దుర్జనుఁడు.

దుర్వినితుఁడు. సం. విణ. వినయములేనివాఁడు:

చూ, సముద్ధతుఁడు. [క్కనము. 3.

దుర్లభము. సం. విణ. అపరాధి: చూ, నె

దుర్లభములు. ఆం. ప్రియవచనములతోడి దాన

ము, గర్వరహితమైన జ్ఞానము, త్తమాసహిత

మైన శౌర్యము, త్యాగయుక్తమైన విత్తము.

దుర్బుదుఁడు. సం. వి. ద్. పుం. 1. పగవాఁడు:

చూ, శత్రువు. 1; విణ. 2. చెడ్డపనస్సు

కలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

దులదుల. దే. వి: చూ, సంభ్రమము. 1.

దులాబి. వా. వి. దూబరతిండి (చూ, దుబారా).

దులి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. అడుతాఁ

దేలు: చూ, పుత్రము. 4; పుం. 2. సన్నా

సి: చూ, ముని. 1.

దులుపు. దే. స. కి. 1. పక్కలనంటుకొని

యుండు గింజలనరాలు; 2: చూ, విద

లించే; 3. తప్పలుఎంచే.

దువ. వై. స. = ద్విక. రూ-దుగ: చూ, రెట్టి. 1..

దువారము. వై. వి. 1. కన్నము: చూ, రంధ్ర

ము. 1; 2. = ద్వారము. గుంబము: చూ,

చాకిలి.

దువాళము. ఆం. (చూ, అశ్వధారలు) వేగమున

అంతమేరయు సమముగాపాఁతుడి యశ్వ

ధార) పుత్రము: రూ-దువాళి, నిబ్బరము,

పుటము: చూ, హయము. (చూ, ధారలు)

దువాళి. ఆం.-వై.-

దువాళించే. దే. ఆ. కి. 1. దువాళముచేయు;

ఆం. పే. 2. దువాళముచేయించే.

దువ్వ. దే. వి. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.

దువ్వగాంచియేడె. దే. స. కి. గాలి. సాంబ..

దే. 13: చూ, వాయువు. [టము. 1..

దువ్వటము. వై. వి. = ద్విపటీ: చూ, రూ-దుప్ప

దువ్వలన. వై. వి.=నూ-దువ్వల్య. 1: చూ,దువ్వ
టము; 2. కట్టుగోక: చూ, వస్త్రము.

దువ్వల్య. వై. వి.=—వై.—

దువ్వ. వై. వి. రూ-దువ్వ=వ్వపి. 1. పులి:చూ,
శార్దూలము. 1; 2. చిఱుకపులి: చూ, శా
ర్దూలము. 1.

దువ్వ. వై. వి.=—వై 1.2 —; దే. న. కి. 3.
గువ్వనతో తల చిక్కుచీయు; 4. అల్లనతో
డవు: చూ, నిమరు; వా. 5. ఇచ్చేకమాడు.
దువ్వన. దే. వి. 1. పన్నె: చూ, పరిసాధని;
2. చిక్కుంటు: చూ, పరిసాధని.

దువ్వననుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇందుగిడు:
చూ, నేలుపుతేడు. [కల్లతనము.

దువ్వెట్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెడుపని: కఱత,
దుశ్శకునము. సం. వి. ఆ. న. అవశకునము, తోఁ
కచేక్క: చూ, నక్షత్రము. 1. [దుము.)

దుశ్శకునములు. అం. (పంచాంగమునందుచూ
దుశ్శాసనుడు. అం=దుస్సనేనుడు: చూ, దు
ష్టులు. [ధుడు. 2.

దుశ్శిలుడు. సం. విణ. ఒకటు: చూ, వ్యా
దుస్కరపాఠ. పా. సంయుక్తార్థములనేకము
లున్నది. “అస్త్రంబుతో నతని శి | రస్త్ర
ణంబు దుల్చి.”

దుస్కరము. సం. విణ. చేయఁగూడనిది.

దుష్కృతము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పాప
ము; విణ. 2. దుష్టముగా చేయఁబడినది.

దుష్టచతుష్టయము. అం: చూ, దుష్టులు.

దుష్టచేష్ట. అం: చూ, శిక్షాకాలములు.

దుష్టము. సం. విణ. చెడ్డది: (తె. ప).—అజన,
కీడు, చెడ్డ, గొట్టు, చెరుగొండి, దుడుకు.

దుష్టావేశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కందరి-కందారి,
కందము, కృతగంధ, తీక్ష్ణకంటక.*

దుష్టుడు. సం. విణ.=తుంట: చూ, దుర్జనుడు.

దుష్టులు. అం. దుశ్శోధన, దుశ్శాసన, కర్ణ,
శకునలు (4)

దుష్పక్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకవోర
ము*: చూ, వడ్డ్రంధ; 2: చూ, బలన
క్రేహ*.

దుష్పగ్ధర్షణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములక*:
దుష్పగ్ధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మైలచోయతొండ:
చూ, సరటము.

దుష్పాపము. సం. విణ: చూ, దురాపము.

దుష్టమము. సం. అవ్య: చూ, నిష్టమము.
దుస్. సం. ఉప. ఇది ‘దు’ యొక్క రూప
మునే పొందును.

దుసికిలు. దే. ఆ. కి. రూ-దుసికిలు.1.శోటు:
చూ, సళ్లు. 2; 2. తప్పించుకొను; వా.
3: అసిఁబోవు, కూరు, తప్పిపోవు, దుస్సి
పోవు-దుసిపోవు. (“తప్పిపోవు” అను
పదముకడ ద్వ. అ. కి. అని చేదువుకొన
వలెను.)

దుసికిల్లు. దే. ఆ. కి. —వై.—

దుత్తరము. సం. విణ. తరింపఁగూడనిది.

దుత్తు. దే. వి. 1. బట్ట: చూ, వస్త్రము;
2. సాగను: చూ, సౌందర్యము.

దుష్టజము. సం. విణ. విడువఁగూడనిది.

దుస్పర్శ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

దుస్పర్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. తీటకనింద*:
చూ, సమదాగ్ధత; విణ. 2. తీక్ష్ణమైన
స్పర్శముకలది.

దుస్సమము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, దుర్జాతము.

దుస్సర. దే. వి.రూ-దుస్సిర*:చూ, వత్సావని.
దుస్సలహా. వా. మి. వి. చెడ్డలలోపన. దుశ్శో
ధనము: చూ, బోధనము (చూ, యోచన.)
దుస్సనేనుడు. వై. వి:=చూ, దుశ్శాసనుడు
(దుశ్శోధనని తమముడు)

దుస్ససాము. సం. విణ. సహించఁగూడనిది:

చూ, చెక్కనము. 4. [చెక్క. సి. 1.
దుస్సహుఁడు. సం. విణ. ఆక్షేపకుడు: చూ,

దుస్సిర. దే. వి. చూ, రూ-దుస్సిర*.

దుస్సిపోవు. వా. ఆ. కి. రూ-దుసిపోవు,
కూరు: చూ, దుసికిలు. 3.

దుహిత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. రూ-దుహి-
దుహిత. కూతురు: చూ, పుత్రిక.

దుహ్యము. సం. వి. దోహనము చేయ(దగినది
(దోహనము=పాలుపెట్టుట.)

దూ

దూ. వా.వి: చూ, రూ-దు. 2. ("దూదూ" అని
కుక్కను పిలిచితిని.)

దూకరి. వై. వి.ఋఋఋ: చూ, శోకము.

దూతు. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-దుముకు.

దూతుడు. దే. వి. చూ, ఎగుడుదిగుడు.

దూతును. దే. స. కి. (దూటు + కొను)

1. ఆస్వాదించు: చూ, భుజించు; 2. పొందు:
చూ, పొందించు.

దూటు. దే. వి. అరటియూచే: చూ, ఉచే. 2.

దూటు. దే. స. కి. చూ, పొడుచు.

దూటుకొను. దే. ఆ. కి. ఎగురు. భార. ఆర.

4. ఆ. 388: చూ, లంఘించు.

దూబడించు. దే. వి. 1. ఆతివ్యయము; వి. 2.

2. (దూయు + పట + తిండి) మిగులఁజెట్టక
యెంతయున్నను అంతయు వెచ్చించి తిను
వాడు: చూ, బోగుబడి.

దూబిడి. దే. వి. (దూయు + పిడి) నూలుతోఁ
డునపుడు చీడుతగిలించుటకు నిలిపెడు పీట
నునుచ్చెడు కొయ్య.

దూగర. దే. వి. రూ-దూగఱ-దూవర (దూ
నము + కఱ) 1. కఱదూపము: చూ, పొగ;

2. ధాన్యాదిపరాగము: చూ, సూక;

3. చిట్టు తల్పడు కలిసిన భాగము.

దూగఱ. దే. వి. —పై.—

దూడ. దే. వి. వత్సము. (ఆవుదూడ, ఎనువ

దూడ): చూ, ధేనువు.

దూడపాల. దే. వి. గూడపాల*: చూ, శారిబ.
దూత. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రాయబారి;

2: చూ, దూతుడు.

దూతవికల్పము. అం. దండనీతిశాస్త్రములోని
ప్రకరణములు 20 లోనొకటి: చూ, దండ
నీతిశాస్త్రము: (చూ, కామండకము. చూ,
ప్రకరణములు)

దూతి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. —చోజి. 1. కుం
టెనకత్తె: చూ, కంభలి; అం. 2. నాయి
కలకు సహాయురాలు: చూ, నాయికలు.

దూతిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై.—; అం.
2: చూ, దూతీవతుష్టయము.

దూతీవతుష్టయము. అం. కామశాస్త్రములోని
వి. —సారిక, చతురిక, సహసంచారిక, దూ
తిక. (దీనికి మతాంతరములు మూడు. —
మొదటిదానిలో ఆటు. —పాఠితేజీని, శిల్పి
ని, గారువు, లింగిని, సఖి, తనువ్రజాత;
రెండవదానిలో ఎనిమిది. —ప్రహిత, ఉద్వి
హిత, పత్రహారి, భావన, పత్రికా, మూక,
స్వయం, భావదూతిక; మూడవదానిలో పది
యాటు. —పానిసె, కన్య, చెలికత్తె, విధన,
చాకలది, గండమమ్మనది, పుష్పలమ్మనది,
మాటుడల్లి, ఇంటిపెత్తనకత్తె, నీళ్లమ్మకొ
నునది, చిత్తరువులను వ్రాయునది, భార్య,
రతిప్రేమకలది, కథలుచెప్పునది, చిలుక,
గోర్యంక.)

దూతీభేదములు. అం. —పై.—

దూతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: ఎడకాడు,
కుంటెనకాడు, కుంటెనెడు, తారుమేవాఁ
డు-తార్పువాడు, పెంటిగూర్పువాడు,
బడవా. (సం. ప.) —దూత: (చూ, బడవా)

దూత్యము. సం. వి. ఆ. న. రూ-దౌత్యము.

1. దూతభావము; 2. దూతకర్తృము; 3. దూత
స్వభావము.

దూది. వై. వి. తూల. విత్తుతీసినప్రతి: చూ, ప్రతి.

దూదిచుట్ట. వా. వి. ఏను: చూ, పెంజిక.

దూదిదబ్బ. దే. వి. తోలదళయగానుండెడు దబ్బ: చూ, శర్కరాంకము.

దూదినిమ్మ. దే. వి: చూ, మాతులుంగము. *

దూదిపోవు. వా. వి: ఇంద్రితూలము, గీర్వము హాసము. [టాళము.

దూదిమూట. వా. వి: కంటలుము-కంటలుము-కం

దూదేకులవాడు. వా. వి: చూ, పెంజోరి.

దూనము. సం. విణ: చూ, సంతాపితము.

దూప. వై. వి. తూప. దప్పి (దేశ్యమని శ.ర): చూ, పిపాస.

దూపటిలు. దే. అ. క్రి: (రూ-దూపటిలు-దూపించే-దూపిలు-దూపిలు) 1. దప్పికొను:

చూ, నీరుపట్టు; 2. చూ, సంతాపించే.

దూపటిలు. దే. అ. క్రి.—వై.—

దూపము. వై. వి. తూప. వాననగలపాగ: చూ, పాగ.

దూపార్తి. వై. వి. (దూపము + అర్తి) దూపమువేసెడు పాదము పెట్టినతట్ట: చూ, సంచి.

దూపించే. దే. అ. క్రి: చూ, దూనటిలు.

దూపిలు. దే. అ. క్రి.—వై.—

దూపిలు. దే. అ. క్రి.—వై.—

దూపె. దే. వి. 1. అడుగుతే: చూ, భగము. 12; 2. అవలక్షణము.

దూబ. దే. వి. 1: చూ, సావిదబ్బుడు; విణ.

2. అధముడు:చూ, హీనుడు; 3: చూ, ని

ప్పుయోజకుడు; వై. వి. 4. ఒకరకము

ఖాతము; 5. ఒకరకముగాదె: చూ, పంట సాల.

దూబూచి. ద్వ. వి. (దూయు + బూచి) దూదోబూచి. బాలక్రిడావిశేషమునందగు నను

శిరణము. సా. 1, అ. 49: చూ, చూచూచూ;

న. 2: చూ, బాలక్రిడ.

దూముడి. దే. వి: చూ, రూ-దుముముడి.

దూయు. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-దుయు. 1;

2: చూ, రూ-దుయు. 2; 3. ప్రవేశించే:

చూ, సోకు. 4; స. క్రి. 4: చూ, రూ-

దుయు. 3; 5: చూ, రూ-దుయు. 4.

దూయుతీగ. ద్వ. వి: చూ, దుస్సర *.

దూయుముడి. దే. వి: చూ, రూ-దుయుముడి.

దూరగిరిన్యాయము. పా. దూరముగానున్న పర్వతములు నుచువుగాఁగాన్నించును. దగ్గఱకుఁ

బోవనట్లులు మెట్లులు ముండ్లుగానుండునను

రీతి. “దూరపుకొండలు నునువు.”

దూరదర్శి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్యాంసుడు; 2: చూ, హరివాహనుడు; విణ.

3: చూ, దీర్ఘదర్శి. 3.

దూరదర్శిని. పా. (టెలెస్కోప్) దుర్బిణి.

దూరనికటస్థలక్ష్యభేదనలక్షణములు. అం. ప్రమేయములు. [వై —

దూరపాతిశరాభ్యాస విస్తరకీర్తనము. అం.—

దూరపుచేట్టము. వా. వి. వి: చూ, బంధువు.

దూరము. సం. విణ. దప్ర: చూ, విప్రకృష్టము.

దూరాన్వయము. అం. సంధిసోపములు 15 లో

నొకటి. (ఏడు నామనబాస యల్లుండనుటకు

ఏడునాటిల్లితోడబుట్టినవానికొడుకుకూతు

మగఁడనిచెప్పట. ఈతఁడుదూరపుబంధువని

తోఁపఁడయ్యటకై యిట్లుచెప్పట గూఁమే

యగును. అట్టియద్దేశములేకుండినదోషము):

చూ, సంధిసోపములు.

దూగు. దే. వి. రూ-దూగు: చూ, నింద. 1.

దూరుబారు. దే. వి. ఒకానొక పావురము:చూ,

పావురము.

దూర్పు. దే. స. క్రి. 1. చెక్కు: చూ, వారు.

1; వా. పేర్. 2: చూ, రూ-తూము.

దూర్వ. సం. వి. అ. స్త్రీ. గతీక *: చూ,

త్యగము. 1.

దూర్వామూలవ్యాయము. పా. గజికవేరు భూ
మిలోనుండియుండి చినుకుపడగానే చిను
ర్చును గానియెన్నటికిని చోపదనురీతి.
దూఱు. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద.
1; స. కి. 2: చూ, నిందించే; 3. పగిలే
శించే: చూ, సోచు. 4.
దూఱుదుంకెన. దే. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.
దూఱువడు. ద్వ. అ. కి. నిందింపఁబడు: చూ,
వీటిబోవు.
దూల. దే. వి. 1: చూ, విదర్శిక; వా. 2. సం
భోగేచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1. [శూకశింబి.
దూలకొండి. దే. వి. రూ-దూలగొండి*: చూ,
దూలగొండి. దే. వి. —పై. —
దూలగోచెల. దే. వి. —పై. —
దూలపోతు. దే. వి. ఎల్లప్పుడునుదూలగలవాఁడు.
దూలము. వై. వి.=తులా-స్థూల. ఇంటికురుఁజేల
కాదరువుగానమర్చెడు మౌను: చూ, మద
నచేతులు.
దూలి. వై. వి.=ఘాలి. రూ-దూలి. అంధి.
పదా. చర. 51: చూ, రేణువు. 1.
దూసర. దే. వి: చూ, రూ-దూగర.
దూవలున. దే. వి. (రూ-దూవల్వ-దువ్వలున-
దువ్వల్వ-దువ్వటము) నివోళము: చూ,
వస్త్రము.
దూవల్వ. దే. వి. —పై. — [నింద. 1.
దూషణము. సం. వి. అ. న. దూషించుట: చూ,
దూషణుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్కనుఁ
డు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
దూషించే. సం. స. కి: చూ, నిందించే.
దూషిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: 1. (రూ-దూషి-
దూషిక-దూషము) కంటిపుసి: చూ, పుసి;
2: చూ, వాగఱ; 3: చూ, సాలెపురుగు.
దూవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చూష. పరత్ర:
చూ, సూతము. 1.
దూవ్యము. సం. వి. అ. న. 1. రాజగృహము:

చూ, సదనము. 1; 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము;
విణ. 3. దూషింపఁదగిన: చూ, హీనము. 2.
దూసర. దే. వి: చూ, రూ-దున్నర *.
దూసరి. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద.
1; 2. దూసరిగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.
దూసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
దూసిపోవు. పా. అ. కి: చూ, రూ-దుస్సి
పోవు.
దూలి. వై. వి.=ఘాలి: చూ, రేణువు. 1.

దృ

దృంభువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, సర్వము.
దై. 1, అ. 10.
దృక్కు. సం. వి. చ్. స్త్రీ. రూ-దృశ. 1: చూ,
లోచనము; 2: చూ, వీక్షణము; 3: చూ,
బుద్ధి; విణ. 4. చూచేవాఁడు.
దృగాయుధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
శివుఁడు. [యోజితము.
దృగ్ధము. సం. విణ. కూర్చుంటినిది: చూ, సం
దృగ్ధము. అం: చూ, పద్మములు.
దృఢదేశము. అం: చూ, దండపూహములు.
దృఢవాఙ్ము. అం: చూ, శస్త్రములు.
దృఢము. సం. కి. విణ. అ. న. 1. అత్యంతము:
చూ, హెచ్చే. 2; విణ. 2. అధికము: చూ,
హెచ్చే. 1; 3. =దిట్టము. దిట్టపుగలది: చూ,
కైర్యము; 4. =రుటము. గట్టిది: చూ, బెడి
దము; 5. బలిసినది: చూ, స్థూలము. 2.
దృఢసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. (దృఢమైన కీలు
గల హస్తాద్యవయవము): చూ, సంహతము.
దృతము. సం. విణ. ఆదరింపఁబడినది: చూ,
పూతము.
దృతి. సం. వి. ఇ. పుం. =తిత్తి. కొలిమితిత్తి,
తోలుతిత్తి (అనియు): చూ, భస్మ.

దృతాఖ్యము. అం. చూ, ఉద్ధితకరణబంధములు.

దృప్తేడు. సం. విణ: చూ, పొగరుబోతు.

దృబ్ధము. సం. విణ: సుగ్రవబడినది: చూ, న్యూతము.

దృశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-దృశ్య.

దృశత్తు. సం. వి. చ్. స్త్రీ: చూ, రూ-దృశత్తు.

దృశ్యము. సం. విణ: 1. చూడఁదగినది: చూ,

వీక్ష్యము. 1; అం. 2. కావ్యము.—నృశ్య

ము, శృశ్యము అని ద్వివిధము. అందు దృశ్య

ము (చూడఁదగినది) నాటకము (మరారి-

శాసుంతులము లోనగునవి) (దీనికే రూపక

మని నామాంతరము): (చూ, అనూచ్యము)

చూ, కావ్యము. 4: (చూ, నాటకము. 1.)

దృశత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ: రూ-దృశత్తు. 1. శిల:

చూ, రాయి; 2. సన్నెకలు: చూ, రాయి.

దృశత్వత్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: పాత్రము: చూ,

రాయి. ప్రార్థన. 1.

దృశదృశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ,

దృష్టము. సం. వి. అ. న. రాజానను తనబలము

వలనను, పగవారివలనను పుట్టినబలము: చూ,

శక్తి. 1; విణ: 2: చూ, వీక్షితము; అం.

3: చూ, దృష్టులు; 4. కావ్యలక్షణంబున.

—ధనయశశవృత్తులు: చూ, అదృష్టము.

దృష్టరజ. సం. వి. య్. స్త్రీ: చూ, రజస్వల.

దృష్టాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఉదా

హరణము; 2. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము

లు; 3: చూ, మరణము; అం. 4. ఒకయ

ర్థాలంకారము. (వాక్యసాధర్మ్యము. ఉప

మానోపమేయముల సాధారణ ధర్మములను

వింబవృత్తివింబములవలెభిన్నవాక్యములతో

జూపుట): చూ, అలంకారము. 3. గ్రహించే.

దృష్టాంతీకరించే. సం. స. క్రి: చూ, ఉదాహ

దృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: 1: చూ, వీక్షణము;

2. కన్ను: చూ, లోచనము (తద్వి.—దోష

ముచేత కూర్చున్నచోచునను.—అదృష్టి);

3: చూ, బుద్ధి; అం. 4: చూ, నాట్యోపయో

గములైన యంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

దృష్టించే. సం. స. క్రి: చూ, వీక్షించు.

దృష్టిక్రియలు. అం. సమము, ఆలోకితము,

సాచి, పరిలోకితము, ఉల్లోకితము, అవలో

కితము, అనువృత్తము, విలోకితము, పార్శ్వ

గతము, యాతము, నిమిలితము, అర్ధనిమి

లితము, ఉన్మిలితము, అధస్తలము, కంపితము,

అంతర్మిలితము, ఉర్ధ్వతలము, వ్యాసర్తము.

(18): చూ, దృష్టిభేదములు: (మఱియు

ఇంచును సంబంధించినవి: చూ, రసదృష్టులు

8, గృష్టులు 8, సంచారీభాషమునఁబడిన

దృష్టులు. 20.)

దృష్టిరోషము. సం. వి. అ. న: చూ, కనుఁబాటు.

దృష్టిభేదములు. అం. సమము, ఆలోకితము;

సాచి, పరిలోకితము, నిమిలితము, ఉల్లో

కితము, అనువృత్తము, అవలోకితము (అని

కొందఱు) (8): చూ, దృష్టిక్రియలు.

దృష్టిలక్షణాన్వీక్షణము. అం: చూ, పరిమేయ

ములు.

దృష్టులు. అం. స్నిగ్ధము, హృష్టము, దీనము: కృ

ద్ధము, దృష్టము, సభయము, జగుప్స, విస్మి

తము (8)

దె

దెంనేనము. దే. వి: చూ, రూ-దెంచేన.

దెందము. దే. వి: చూ, రూ-దెందము.

దెత్తి. వా. వి: చూ, భూతము.

దెప్పము. దే. వి. దెప్పము: చూ, లక్ష్యము. 1.

దెప్పర. దే. వి. రూ-దెప్పర. 1. అశుభము:

చూ, హాని. 2; 2. అశక్యము: చూ, లావు. 7.

దెప్పగము. దే. వి. రూ-దెప్పగము. 1 అశు

భము: చూ, హాని. 4; 2: చూ, విపత్తు;

విణ: 3: అశక్యము: చూ, లావు. 7;

4. దుస్సహము: చూ, వెక్కసము. 4; వా.

5. దుర్లభము: చూ, రూ-దేవురము. 6.

దేవురములు. దే. వి. బ. దుస్సహవచనములు.

భాగ. సభా. 2, ఆ. 255. [బాధవడు.

దేవురలు. దే. ఆ. కిరి: రూ-దేవురిలు: చూ,

దేవురిలు. దే. ఆ. కిరి:—పై.—

దేవుతకము. దే. వి. (దేవురము + తకము)

దుస్సహత్వము: చూ, హెచ్చే. 1.

దెప్పిపాడుచే. వా. స. కిరి: ఒత్తిపాడుచే, దె

ప్ప-దేవు.

దేవు. దే. వి. 1. ఎత్తిపాడుపు:చూ, సోత్పా

సము; స. కిరి. 2: చూ, రూ-దేవు.

దేవుడు. దే. వి:చూ, దేవు. 1. (బ. దేవులు)

దెబ్బ. దే. వి. కొట్టు: చూ, మెత్తు. 1.

దెబ్బనరులు. అం: చూ, ధాన్యము.

దెబ్బటు. దే. వి. (దెబ్బ + ఆటు) బలిష్ఠమైన

వాన: చూ, వాన. 2.

దెబ్బన. దే. ద్రి. కిరి: విణ: చూ, వేగము. 3.

దెస. వై. వి. 1.=దిశా. దిక్కు. భార. దోర్.

2, ఆ. 57: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వైపు:

చూ, పార్శ్వము. 2; 3.=దశా. అవస్థ: చూ,

పాటు. 7; 4.=దశా. దురవస్థ: చూ, పీను

గుపెంట; 5: చూ, రక్షణము; 6. అండ:

చూ, పార్శవు. 2.

దే

దేంద్ర. దే. వి: చూ, శేంద్ర.

దేంద్రవాడు. దే. వి:చూ,రూ-శేంద్రవాడు.

దేశ. వై. వి.=శ్రీకృష్ణనితల్లి, దేవక: చూ,

మాత. 1.

దేశిస. వా. వి: చూ, రూ-దేశిస.

దేశు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-దేశు.

దేవము. వై. వి.=ధ్యాన. తలంపు:చూ,స్మృతి.1.

దేదె. దే. విణ: చూ, పార్షిడి.

దేయము. సం. విణ. ఇయ్యదెగినది: చూ, హీన

ము. 3.

దేరిజే. దే. వి. రూ-దేరిజ: చూ, సదనము. 1.

దేరీజే. దే. వి.—పై.—

దేవబుణము. అం: చూ, బుణత్రియము.

దేవకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-దేవసము.

1: చూ, పాచిక; 2. గెలువనిచ్చు: చూ,

వారిధి. [చూ, విష్ణువు. 1.

దేవకీనందనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కృష్ణుడు:

దేవకులోద్భవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కా

చిము. *

దేవకుసుము. సం. వి. ఆ. న: చూ, లవంగము.

దేవకృతి. అం: చూ, గాడకృతి.

దేవభాతకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పరిభ.

దేవగంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ:చూ,

నది.

దేవగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఆరామశీతలము,

కుక్కుటమర్దకము, గంధాడ్య. (తె. ప).—

గొడపాల.*

దేవగడ్డలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దబోడతరము

*: చూ, ముండిని.

దేవగణవిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవగణాంశము. అం: చూ, పక్ష్యంశములు.

దేవచ్చందము. సం. వి. ఆ. పుం. నూలుకేటక

హారము: చూ, భూషణము. 2.

దేవజగ్ధకము. సం. వి. ఆ. పుం. కామంచిగడ్డి*:

చూ, తృణము. 1.

దేవజగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

దేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవుడు: చూ,

వేలుపు. [జెట్టు; 2: చూ, రచ్చ.*

దేవతరువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, వేలుపు.

దేవతిరువులు. అం: చూ, దేవవృక్షములు.

దేవతాడి. వై. వి.=దేవతాశము. దావరడంగి.

*: చూ, విషవాళని.

దేవతాపండాబాహ్యస్మాణులు. అం. కృష్ణయజు
శ్లోదులు. శ్రీకృష్ణాది క్షేపయ రోధకులు
వైయున్నారు: చూ, ఉత్పలలు (చూ,
బాహ్యస్మాణులు)

దేవతాభేదము. అం. (దేవతలవలసఁబుట్టినవారు)
విద్యాధరుడు, అప్పరసలు (ఉత్పలకీపరిభృ
తులు), యక్షులు (కుబేరాదులు), రక్షస్సు
లు (విభీషణాదులు), గంధర్వులు (హాహా
హూహూహరిభృతులు), కిన్నరులు (గుఱ్ఱ
పుమోముగలవారు), సింహములు (మాంసా
శనులు, కుబేరానుచరులు), గృహ్యకులు
(మాణిభద్రుడు మొదలైన నిధిపాలకులు),
సిద్ధులు (విశ్వావసుపరిభృతులు), భూతములు
(ఇప్రమనోందెది బాలగర్హితులు); తద్విశే
షములు. - కింపురుషుడు-కింపూరుషుడు,
దుర్ముఖుడు, దుర్ముడు, క్షేత్రపాలుడు,
కృతువు, కుష్మాండుడు, కువేరుడు, కాలకి
కాలుడు, భేచరుడు; (తె. ప.)—జిక్కి
మోరవేలుపు. (మిగత విశేషాదులకు: చూ,
వేలుపు.) [దేవతాడి *.

దేవతాళము. సం. వి. అ. పుం. = చూ, రూ-
దేవదత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఉపవాయు
వు (జ్యోతిషపరివర్తమానవాయువు): చూ,
వాయువు; 2. అర్జునుని శంఖము: చూ,
సంకు. 1.

దేవదారి. వై. వి. = దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మ
దారువు. (చర్యరోగములలో దీని తైలమును
వాడెదరు.) [వై. —

దేవదారువు. సం. వి. ఉ. పుం. = దేవదారి. —
దేవదారి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, లత. 1.
దేవద్యుక్తు. సం. వి. ఈ. (చ. ఈ. చ.)

1. దేవతలనుగూర్చిపోవువాడు; 2. దేవత
జనుడు: చూ, పూజోది.

దేవనము. సం. వి. అ. స. 1. కీర్తి: చూ, విలా
సము. 1; 2. జోజేము: చూ, వ్యవహారము.

4; 3. గెలువనిచ్చు: చూ, వాంఛ; 4. వ్యవ
హారము: చూ, సత్యము. 1; పుం. 5. పాచిక:
చూ, వ్యవహారము. 4.

దేవనాయకుడు. అం: చూ, నాయకత్వము.
దేవనాళము. సం. వి. అ. పుం. అడవి కిక్కిన
కనవు*: చూ, తృణము. 1.

దేవబాహ్యస్మాణులు. పా. ఉంఛవృత్తిచే సాత్విక
మగు మితాహారముభుజింపుమనంతుష్టికలిగి
ఇందియ నిగ్రహమై వేదశాస్త్రములయందలి
యథార్థార్థజ్ఞానము గలవారై తత్వజ్ఞాన
గలవారగువారే దేవబాహ్యస్మాణులు. (పీఠ
దళవిధబాహ్యస్మాణులలోనివారు): చూ, బ్రా
హ్మణులు.

దేవభాగాంశము. అం: చూ, పృష్ఠభాగములు.
దేవభూమము. సం. వి. అ. స. దేవత్వము: చూ,
సాయజ్యము.

దేవమణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాన్తుభము:
చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, శివుడు;
3. గుఱ్ఱము మెడనుడి: చూ, నుడి. 1; అం.
4: చూ, శుభావర్తములు.

దేవమాత. సం. వి. ఋ. శ్రీ: చూ, మాత. 1
దేవమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. వానచేపం
డెడు దేశము: చూ, దేశము.

దేవమానము. సం. వి. అ. పుం. గర్భాప్తమ
మానము: చూ, మానము. 1.

దేవయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, హో
మము; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

దేవయోనివిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవర. వై. వి. = దేవః. 1. ఎకిమిడు: చూ,
పరిభువు. 2; 2: చూ, వేలుపు.

దేవరింపు. దే. వి. బలిమాలడము. అం. భా.
పరి. 116: చూ, వాచారపము.

దేవరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవ్యుడు,
మగనితోఁబుట్టువు: చూ, సహోదరుడు.

దేవరుత్త బ్రాహ్మణులు. పా. అధర్వణవేదములో
దేవర్విశాఖకుఁజెందినవారు. రత్నగిరిజిల్లాలో
ను, ఉత్తరకొంకణ దేశములోను, బహు
దాలోను కానంబడుదురు. వీరుకృష్ణయజు
శ్వేదులలో నొకశాఖవారు. సింగణ్యతేశాయ
ససాత్రము: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేవలుఁడు. సం. ఓ. అ. పుం:చూ, అర్చకుఁడు.

1.2.3.

దేవలోకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, స్వర్గము.

దేవపల్లభము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాన్న.*

దేవపృక్షములు. అం. (దేవతరువులు) మందా
రము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృ
క్షము, హరిచందనము.

దేవసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

దేవసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

దేవసాయజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, దేవ
భూయము.

దేవస్వర్గము. అం: చూ, సృష్టిస్వర్గములు.

దేవశము. వై. వి.=దేవాలయ: చూ, సదనము.1.

దేవశ్లో. వై. వి. బ.=దేవాః. దేవతలు: చూ,
వేలుపు.

దేవాంగి. దే. వి: చూ, జేండ్రి-దేండ్రి. (దేవాం
గులు సంస్కృతమని శ. ర.)

దేవాంశము. అం: చూ, పశ్చిమంశములు.

దేవాగ్న్యంశము. అం.—పై.—

దేవాజీవి. సం. వి. న్. పుం: చూ, దేవలుఁడు.

దేవాజీవుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

దేవాదిపద్ధని. అం: చూ, టక్కజవిభాషలు.
(చూ, భాష: 1.)

దేవానాంప్రియము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేం
క: చూ, మేషము. 1; 2. మేకపోతు:
చూ, మేషము. 1. [దు. రాఘ. 1, ఆ. 5.

దేవానాంప్రియుఁడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖు
దేవాలయము. సం. వి. అ. న.=చూ, దేవశము.

దేవావాసము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రచ్చు*.
దేవి. సం.వి. ఈ.స్త్రీ. (కీర్తించునది) 1. దుర్గ:
చూ, పార్వతి. 1; 2.=దేవేరి. రాణి: చూ,
రాజ్ఞి; 3. చోగ*: చూ, సృగ; 4. పిక్క*:
చూ, స్పృమ్ము.

దేవిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దావికము.

దేవిజీ. వా. వి. కోటవాకిలి. [ను ఉత్తరువు.

దేవిజీమన్నా. వా. వి. కోటవాకిలికి రాకూడద

దేవికోట. అం. శోణితపురము: చూ, దేశము.

దేవీమతము. అం: చూ, తంత్రములు.

దేవు. దే. స. కిర్. 1. నీళ్లులోనగువానియందుం
డి తడవియెత్తు; 2. చూ, వెతక. అచ్చ.
సం, కాం. 8.

దేవుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=దేవర: చూ,

వేలుపు; వా. 2. (నాట్యవిభాషయందు)

రాజు. ధట్టారకుఁడు: చూ, రాజు. 1.

దేవునిదర్శనము. అం: చూ, శకునరహితములు.

దేవురించే. దే.అ. కిర్:చూ, వాచేరు. హరిశ్చ.
4, ఆ. 103.

దేవురింపు. దే. వి: చూ, రూ-దేవరింపు.

దేవురు. దే. వి.—పై.—

దేవురుగొట్టు. దే. విణ: చూ, దేదె.

దేవులాడు. దే. స. కిర్ (దేవులు + ఆడు).

1: చూ, నెదగులాడు; వా. 2. విచారించే.

దేవ్యుఁడు. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రూ-దేవ
రుఁడు.

దేవేరి. వై.వి.=దేవి.రూ-దేవేరి. 1.రాణి: చూ,

రాజ్ఞి; వా. 2. దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి.

దేవేరి. వై. వి.=1.—పై—; 2.—పై.—
పాండు, 1, ఆ. 239.

దేశకాలవిభజనము. అం: చూ, అంగపంచకము.

(చూ, అంగము. 9) [దు.

దేశకుఁడు. సం. విణ: చూ, అవ్యవసాయపంతుఁ

దేశజడధర్మములు. అం: చూ, ధర్మములు.

దేశభాషావిజ్ఞానము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు.

దేశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అనేకపట్టణములుగల గొప్పభూభాగము: ఉపవర్తనము, జనపదము, జనాంతము, జానపదము, డ, ఇ, పృదేశము, మండలము, రాష్ట్రము, విషయము. (తె. ప.)—ఆణియము-ఆణెయము, ఆణుప, ఊరు, ఏఱుక, కలంక, నాడిక, నాడు, నాణిమ, మాగాణి-మాగాని, విలాతి, నీమ: చూ, దేశములు; (మిగతవానికి చూ, నీమ. 1); అం. 2: చూ, వింతి విగ్రహములు; 3: చూ, రాగాంగములు. (చూ, అంగము. 9)

దేశములు. అం. ప్రధానమైన దేశములు. ౧౬: - ౧ అంగము; ౨ వంగము, పుండ్రము; 3 కళింగము-కలింగము; ౪ కర్ణాటము; ౫ కేరళము-కేరలము; ౬ కామరూపము; ౭ గౌడము-గడము, పుండ్రము, వరేంద్రి; ౮ వనవాసము; ౯ మంతలము; ౧౦ కోంకణము-కోంకణము; ౧౧ మగధము, కీకటము; ౧౨ సురాష్ట్రము; ౧౩ మాళవము-మాలవము; ౧౪ లాటము; ౧౫ భోటము; ౧౬ వరాటము; ౧౭ కలబరము; ౧౮ కుమరము; ౧౯ కురుపు, కురుక్షేత్రము, గమిష్టపు, ధర్మక్షేత్రము, వినశనము; ౨౦ అశంతయము-అవంతి, ఉజ్జయిని, విశాల. (తె. ప.)—ఉజ్జేని; ౨౧ పాండ్యము; ౨౨ మద్రము; ౨౩ సింహళము; ౨౪ ఘోరరము, (తె. ప.)—గుజ్జరాతి-గుజ్జరీ-గుజ్జరు. గుజ్జరాతి-గుజ్జరి; ౨౫ పారశికము; ౨౬ మిథిలము; ౨౭ పాంచాలము; ౨౮ మారసేని; ౨౯ గాంధారము; ౩౦ బాహ్లికము-బాహ్లికము; ౩౧ మౌహయము; ౩౨ తాళవము; ౩౩ సాల్వము-శాల్వము, కారమక్షయము; ౩౪ పుండ్రకము; ౩౫ పాగ్గోతిషము; ౩౬ మత్స్యము; ౩౭ చేది-చేద్రము-చేదయము, డాహలము; ౩౮ బర్బరము; ౩౯ నేపాళము; ౪౦ గౌళము;

౪౧ కాశ్మీరము-కశ్మీరము, కీరము, శాస్త్రశిల్పనము; ౪౨ కన్యాకుబ్జము-కన్యాకుబ్జ-కాన్యాకుబ్జము, కుశస్థలము, కౌళము, గాధిపురము; ౪౩ విదర్భ-విదర్భము; ౪౪ ఖురసాణము; ౪౫ మహారాష్ట్రము; ౪౬ కోసలము; ౪౭ కేకయము; ౪౮ అహిచ్ఛత్రము; ౪౯ తిర్లింగము, తిర్లింగక్షేత్రము, అంధ్రము-అంధ్రము, అంధ్రపుండలము-అంధ్రపుండలము (తె. ప.)—తెనుగు-తెలుగు; ౫౦ సృయాగము; ౫౧ కరహాటకము; ౫౨ కాంభోజము-కంభోజము-కంబోజము; ౫౩ భోజము; ౫౪ చోళము-చోలము-చోడము; ౫౫ హూణము; ౫౬ కాశి, అవిమక్తము, ఆనందకాననము, కాళము, కాళిక, జిత్వరి, తపస్థలి, తీర్థరాజి, వారణాసి. (తె. ప.)—బహరను ఇత్యాది: (చూ, నీమ. 1); మఱికొన్ని ముఖ్యదేశములు. ౧. అంగలభూము-అంగలభూమి; ౨. అంబవ్యము; ౩. అధిష్టానము; ౪. అచేదియా-హరభి; ౫. అలక-అళక; ౬. అంధలి; ౭. అకరి; ౮. అభీరము; ౯. అరట్టము; ౧౦. ఆర్యావర్తము, కర్మభూమి, పుణ్యభూమి; ౧౧. ఆళియము; ౧౨. ఉత్పలము, ఒరిసాని, ఓధ్రిదేశము, ఓధ్రియ. (తె. ప.)—ఒడ్డాది; ౧౩. ఉదీవ్యము; ౧౪. ఉపవర్తనము; ౧౫. ఉరుమంజీ-హురుమంజీ-హురుమంజీ-హుర్మంజీ; ౧౬. కచ్చ; ౧౭. కరూళము-కారూళము; ౧౮. కాంసిలము-కాంపీల్యము; ౧౯. కామరూపము; ౨౦. కీకటము-కీకటాము; ౨౧. కుండినము; ౨౨. కుమరము; ౨౩. కుణాలము; ౨౪. కుముద్వంతము-కుముదావాసము-కుముద్వాన్; ౨౫. కురాసాని; ౨౬. కొట్టాము; ౨౭. కోదండము; ౨౮. కోమలము; ౨౯. కోలాంశము; ౩౦. కాంగము; ౩౧. కాశాంబి, వత్స

పత్తనము; 31. ఖశము, ఖశయప్రస్థము; 33. గర్తము; 34. గోండము; 35. ఘోట్టాణము; 36. చీనము; 37. జపనము-యననము; 38. తక్షశిల; 39. తామలిప్రము-తామలిప్రి, వేలాకులము; 40. తురుష్కము; 41. తిగర్తము; 42. దండకము; 43. దక్షిణాపథము; 44. దక్షిణము, కుక్కురము, యదవము, సాత్వతము; 45. దాశకము; 46. దేవమాతృకము; 47. నద్వంతము-నద్వలము; 48. నదీమాతృకము; 49. బ్రహ్మవర్తము, తపోవటము; 50. మందిరము; 51. మరుభువ; 52. మలయము; 53. లంపాకము; 54. శకము; 55. సింధువు; 56. సౌవీరము, కుమాలకము, 57. దోగ్రిసి. మఱియు, అచ్చి, అచ్చిమట్టము, కలంక, కోన ఇత్యాది: చూ, సీమ. 1; పరిధానమగు పుణ్యనగరములు.—1. అయోధ్య, కోశలము-కోషల-కోసల-కోసలము. (తె.ప.)—అయోధ్య; 2. మధుర; 3. మాయ, 4. కాశి; 5. కాంచి. (తె. ప.)—కంచి; 6. అనంతి-అపంతిక, ఉజ్జయిని, విశాల. (తె. ప.)—ఉజ్జైని; 7. ద్వారతి; నుటికొన్ని ముఖ్యనగరములు.—1. గయ; 2. చంప; 3. పాగ్లొతిషము, కామరూపము; 4. అశ్రమనగరము; 5. ఉపపట్టణము, గుహ్య-గుహ్యము-గృహ్య. (తె. ప.)—పెంట-పేట; 6. రాజధాని, కటకము. (తె. ప.)—రావేటిడు. ఇత్యాది: (చూ, సీమ 1.) పట్టణమునకు.—కర్వటము, కోట్టము, ఖమ్-ఖంబు, నగరము, నగరి, పట్టణము, పురము. (తె. ప.)—పట్టము-పట్నము, పోలి, సీమ; పరిస్థితికెక్కిన పట్టణములు.—1. అధిష్ఠానము; 2. అమర, అనారోహము, అమరము, ఇంద్రనగరి, ఇంద్రలోకము, సుందరము. (తె. ప.)—అమరావతి; 3. ఆలక, కాంతిమతి; 4. విశాని, విశి;

5. కుసుమపురము; 6. ఖపురము; 7. ఖర్వణ. (తె. ప.)—కనుబా; 8. గంధవతి; 9. చంప, పుష్ప, మాటి; 10. తిగ్గురము; 11. దుర్గము, కోట్టము. (తె. ప.)—కోట; 12. ధార; 13. బాణపురము, బాణరాజనగరము, ఉపావనము, కోటివర్ణము-కోటివర్ణము-కోట్టిపురము, దేవికోట, శోణితము; 14. బ్రహ్మపురి, అజాపత్య, అభి, ఆనందిని; 15. మాహివృత్తి, కథ; 16. యమపురి, చిత్రితాకరి; 17. (తె. ప.)—రేపు (కరవాపట్టణము); 18. వైకుంఠము; 19. శంభుపురి-శంభుపురి, ఏకచక్రము, హరిగృహము; 20. హస్తి నాపురము-హస్తి నపురము-హస్తిని-హస్తి నీపురము, గజసాహాయము-గజాహ్వ-గజాహ్వము-గజాహ్వయము; 21. తిరిచినాపల్లి (తిగ్గిరిపురి) ఇత్యాది: (చూ, సీమ. 1); దిక్పాలపట్టణములు.—అమరావతి, ఆలక, కృష్ణాంగన, గంధవతి, లేజోపతి, యశోనతి, శృంగావతి, సంయమి; గాగ్రిమాదులు.—1. పట్టణమునకు దగ్గరలోను.—ఉపపట్టణము; 2. గాగ్రిమును.—ఉపననధము, కసితము, కీరము, కులము, గాగ్రిమటిక, (గామము, జనపదము, జానపదము, నివృత్త-నీవృత్తి. (తె. ప.)—ఊరు, కుప్పము, కొటిక-కొట్టిక, గామము, పల్లియ-పల్లె, పాడు, పాలెము, పొలము; 3. బాగ్రిమాదుల ఊరు.—అగ్గిహారము, విపగ్గిపురి. (తె. ప.)—నల్లిండ్లు; 4. వర్తకులపేట.—భేటము; 5. పుటకాపురపల్లె.—భేటము; 6. గొల్లపల్లె-అభిరసల్లి, కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము, భేటకము-భేటము, గాగ్రిమపగ్గిహానము, ఘ, ఘోషము. (తె. ప.)—గొల్లపల్లె, మంద, వేగిపల్లె; 7. బోయపల్లె.—కళ్ళపల్లె, నిషానము, కలరాలయము (తె. ప.)—పక్కణము, బోయపల్లె; 8. సాలెపేటకు.—

తరలము; ౯. కమ్మరి వడంగులపల్లె. — క
గ్గటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౦. కొండ
పర్క-పల్లె. — కర్వటము-ఖర్వటము- ఖ
ర్వటము; ౧౧. నన్నులు గామములుగల
పరగణాకుముఖ్యగామము. — కర్వటము-
ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౨. నగరమునకు దగ్గ
ఱనున్న గామము. — గృహ్య; ౧౩. మంగలివల్లె.
కలింజనము; ౧౪. చిన్నపల్లె. — ఖండిక-ఖం
డిక; ౧౫. అడవిలోని ఊరు. — అడవిపల్లె,
కారురు; ౧౬. మాలపల్లె. — గామంతము.
(తె. ప.) — మాలపల్లె; ౧౭. గామముల
గుంపు. — గామిత, చక్రము; ౧౮. గామ
విశేషము. — ఖేటకము; ౧౯. చెంబడిపల్లె. —
(తె. ప.) — కుప్పము; ౨౦. పల్లెటూరు. —
జనపదము; ౨౧. మండలము, జనపదము; ఇ
త్యాది: (చూ, సీమ. 1); మఱికొన్ని విశేష
ములు. — ౧. చంద్రలోకము. — ఆనందాల
యము; ౨. ఇహము, ఇహలోకము ఇత్యాది:
(చూ, లోకములు); ౩. విరావతమును ఖండ
ము. — విరావతము; ౪. ఖండములు. — (చూ,
ఖండములు. 1.) (చూ, విరోహ 572
పొరట); ౫. తనదేశము కానిదేశము. —
దేశాంతరము. ఇత్యాది: (చూ, దేశము. 1)
(మిగిలినవానినిగూర్చి “సీమ. 1.” చూ,
దుము.) [సత్యము. 1.

దేశరూపము. సం. వి. అ. న. న్యాయము: చూ,
దేశపాండ్య. వా. వి. చిన్నజమిదారుడు.

దేశస్త్రీలు. అం: చూ, స్త్రీ.

దేశస్థబ్రాహ్మణులు. పా. ఋగ్వేదులు. — కొండ
లు సామవేదులు కొండలు అధర్వణవేదులు.
ఈరెండుశాఖలవారు ఋగ్వేదులతో మట్టి
కము చేయుచున్నారు. వీరిలో దక్షిణ పరి
గ్రహించేవారు భిక్షులనియు తదితరులు గృ
హస్థులనియుఁ జెప్పదురు. వీరిలో రావు,

పంట్, దేశాహి, దేశపాండి, దేశముఖి,
కులకరణి, పటేల్ ఇత్యాదులు విరివిరుదము
లు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [చూ, ఊరు. 3
దేశాంతరము. అం. తనదేశముకాని దేశము:
దేశాటనజచాతుర్యము. అం: చూ, మనుగులు.

దేశి. అం: చూ, రాగాంగములు.

దేశికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ,
పంతులు. 1; 2. దేశముతిరుగువాడు.

దేశియ్యము. అం: చూ, ఉద్భవము. 2.

దేశియ్యులు. అం. ధృవక, సర్పిణి, కృష్ణ
పద్మిని, వినర్జిత, విక్షిప్త, పతాక, పతిత. (8)
దేశియము, పా: చూ, జాతీయము.

దేశ్యకీర్యలు. అం. 1: చూ, తాళకీర్యలు;
2. ధృవకము, సర్పిణి, కృష్ణము, పద్మిని,
వినర్జిత, విక్షిప్త, పతాకము, పతిత (8). చూ,
దేశియకీర్యలు.

దేశ్యము. సం. విణ. దేశమునవాడబడునది:
చూ, గామ్యము. 10 (చూ, దేశ్యములు.)

దేశ్యములు. పా. 1. ఎ బ యే జే ఆ ఈ
యక్షరంబులగుల పదంబులు దేశ్యంబులు.
ఉదా. — ఎవడు; ఒకడు, కొన, అనటి,
చాపడి, జోలు, వెలుగు; 2. స్వాధ్యాయే గా
గమంబులేని కీర్యలు దేశ్యములు. “ఉదా.
— పండు, చేయి; 3. రేఫము ద్విత్యముగలవి
దేశ్యములు. ఉదా. — అట్టు, ఇట్టి, పట్టు;
4. సర్వనామములును, కృత్తద్ధితాంతములు
ను దేశ్యములు; 5. ఔపవిధక్తికములు దేశ్య
ములు. ఉదా. — కన్ను, ముల్లు, తాయి,
పేను; 6. దువర్ణమునకు వెనుక ఉత్త్యములేని
పదములు దేశ్యములు. ఉదా. — కత్తెడు,
వెంకడు; 7. ప్రథమ వచనైక లోపంబుగల
పున్నపుంసకంబులగుతారాంతములును అన్ని
యూతారాంతపదములును దేశ్యములు. ఉదా. —
అన్న, పాలు, బల్లమె; 8. హ్రస్వాంతముల
బహువచనము దువర్ణంబాయెనేని యవిదేశ్య

ములు. ఉదా.—అల్లురు, పగతురు, 9. సం
యక్తవర్ణంబు బహువచనంబగు పదంబులు
దేశ్యంబులు. ఉదా.—అండు, తాగ్ల, తాగ్ల,
కోమట్లు, పైర్లు, అటకండ్లు, ౧౦. అయి, ఆవు,
గ, దొ, మొదలగునవి ఆదేశముగాఁగలవి దేశ
శ్యములు. ఉదా.—విశి=అయితి; పొడు=
ఆవుడు; కాకితము=కాగితము; పోడిమి=పో
డిమి; పగలు=పవలు మొ.)

దేనము. వై. వి.=దేవ: చూ, విరోధము. 1
దేహగంధము. అం. స్త్రీ లక్షణాంగములలో
నొకటి. (సంపెంగకలిగొట్టు పువ్వులవాసన
గలిగిన సౌభాగ్యముగలిగి పతివశయై యుం
డును. క్షీరగంధ, కటుగంధ, రక్తగంధము
లు దుఃఖపరిదములు. ధాన్యగంధము, వేచ
గంధము, గోమూత్రగంధము, హరిదళగం
ధము, దుష్టగంధము, గంధమూషికా గంధ
ము (మంచువాసన), మత్స్యగంధము, ఉగ్ర
గంధములైన విడువ వలెను): చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు.

దేహపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

దేహబాధ. వా.వి. 1. మలవిసర్జనమునకు చెడలుట;
2. శరీరాయాసము.

దేహము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. మేను:చూ,
శరీరము; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—
తీర, శంపాలత; అం. 3. పురుషలక్షణాం
గములలో నొకటి. (శరీరము, అంగము.—
మిక్కిలిపొడవుగాక మిక్కిలిపొట్టిగాక మి
క్కిలిలావుగాక మిక్కిలి సన్నముగాక
యున్నబ్రహ్మము. భోజనము, నిదుర, రతి
శిక్రకాలమునఁజేయుచున్నానను అలస్యము
గఁజేయుట ఆయుర్వృద్ధి. 108 అంగుళముల
పురుషుడైన దివ్యపురుషుండగు): చూ, ల
క్షణాంగములు. 4. స్త్రీలక్షణాంగములలో
నొకటి. (లాగుగాక, సన్నముగాక, పొడ

వుగాక, పొట్టిగాకయున్న శ్లేష్మము. మృ
దువైనభోగియగు. విరిగియైనసల్పాయురగు.):
చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. 5. (దేహము):
చూ, టక్కజభాషలు. (చూ, భాష. 1).
దేహయాత్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ,
సాపాటు; 2: చూ, మరణము.

దేహరోమము. అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో
నొకటి(రోమము.— ఒక్కటియైవరాజగు.
రెండైనధననంతుండగు. మూడైనపండితుం
డగు. బహురోమమైన దరిదుర్గండగును):
చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీలక్షణాంగ
ములలో నొకటి. (రోమము.— సూక్ష్మము
లైన సుఖపతియగు. రూక్షములైన విడ్డలు
లేనిదిగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

దేహలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కేహలి, ఉదుంబ
రము, కుతువము, గృహవగ్గిహణి(తె.ప).—
కడప-గడప. (చూ, వాకిలి)

దేహశీదీపన్యాయము. పా. (దేహశీదీపత్వదీపన్యా
యము) గడపఁమోద దీపములెట్టివ నింటి
లోనఁ బైఁట గూడ నుపయోగించుననరితి.

దేహి. సం. విణ (న్. ఈ. న్.) 1. దేహము
కలవాఁడు: చూ, శరీరి; వా. 2. జీవా
త్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 3. ఓచ్చేమెత్తు
వాని పొగ్గనయందలి విధేయతను సూచించు
శబ్దము. “భవతు భిక్షం దేహి.”

దై

దైతేయుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-దైత్యుఁ
డు.(2. దైతేయులు=కళ్యపునకునితీయందు
ఁగల్గిన సంతతి): చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
దైత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.
దైత్యగురువు. సం. వి. ఉ. పుం. శుక్రుఁడు:
చూ, రాహువు. 2.

దైత్యము. ఆం: చూ, శస్త్రములు.

దైత్యుని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నెన్నడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. దేవుడు: చూ, వేలుపు. దైత్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దైతే యుండు.

దైత్యుడు. మి. అ. కిరి: చూ, వాచోరు.

దైత్యువాటు. మి. వి: చూ, వాచోరము.

దైత్యము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; అం.

2. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి (ఓ మన్మథుడా! పురవైరికిందిరను దప్పించిన నీకి విరిబోడియననెంత! కరుణాజోవిరక్షింపుము): చూ, సంచారీభావములు. [పు. 2.

దైత్యము. సం. వి. అ. న. నిడుపు: చూ, పొడి

దైత్యుడు. 1. భగవంతుని యేర్పాటు: చూ, సంధానము; అం. 2. అగ్నిజలాదులవలన బుట్టెడు కీడులలోనొకటి: చూ, అదృష్టము.

దైత్యుడు. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, సోదకత్తె; 2: చూ, బల్లి.

దైత్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జోష్యుడు: చూ, సాంవత్సరుడు; 2 గణకుడు: చూ, పంజీకరుడు.

దైత్యభూషణ. అం: చూ, భిన్నపంచమజభాషలు. (చూ, భాష. 1)

దైత్యము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, వేలుపు; 2. దేవతది.

దైత్యము. సం. వి. ఇ. ఈశ్వరత్వము: చూ, అనిమిషత్వము. [చూ, వినికిడి.

దైత్యుని. సం. వి. అ. పుం. ఉపకృతి:

దైత్యము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, అదృష్టము; 2. దయ్యము, పితావము: చూ, భూతము; 3: చూ, వేలుపు; పుం. 4. జ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞముసాగ్రంభించబడినప్పుడు యధావిధిగా తత్కర్మము నడపిన ఋత్విజుని నలంకరించి కన్యనిచ్చినయే వివాహము: చూ, వివాహము; అం. 3: చూ, విగ్ర

హములు.

దైత్యులు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-దయివాటు. (అతిశయించుటకు.— లక్ష్మీ. 5, అ. 95.)

దైత్యము. సం. వి. ఇ. దైవమువలనగలిగినది: చూ, సుగ్రహివాటు.

దైత్యరాగజ్ఞానము. అం: చూ, మనుజుములు.

దొ

దొంగెన. ద్వ. వి: చూ, రూ-దొంగెన.

దొంగ. దే. వి. 1. రూ-దొంగ: చూ, మ్రుచ్చే.

1; 2. అరణిపువ్వులోనికాడ: చూ, మ్రుచ్చే.

2; వి. 3: చూ, వంచనము. (దొంగచూపు,

దొంగనిదొంగ, దొంగభక్తి, దొంగకూడు మొ)

దొంగకాయ. పా. 1. (వృంతపరిణామఫలము)

జీడిమామిడిపండు: చూ, సుంజేకాయలు;

వా. 2. దొంగిలించినకాయ.

దొంగతనము. దే. వి. (దొంగపని, దొంగజీక

ము): చూ, ముగిచ్చిలి.

దొంగతొత్తులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికా

క్రీడ; వా. 2. దొంగబుద్ధికలవారు.

దొంగపని. దే. వి: చూ, దొంగతనము.

దొంగజీకము. దే. వి.—పై.—

దొంగిలించే. దే. స. కిరి. (రూ-దొంగిలు): చూ,

ముగిచ్చిలించే.

దొంగిలు. దే. స. కిరి.—పై.—

దొంగు. దే. అ. కిరి.—పై.—

దొంగు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-దొంగు.

దొండ. వై. వి.—మండి.* (దీనిభేదములు.—

అడవిదొండ, కాకిదొండ, చేతిదొండ,

నాగదొండ, నీటిదొండ, పాముదొండ, పిండి

దొండ, లింగదొండ, మరుదొండ (లేక)

మర్లదొండ మొ): చూ, రక్తిఫల.

దొండి. దే. వి. తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

దొండు. దే. వి. ఒకానొకచేఁచు: చూ, మత్స్యము. 1. [చూ, శంభలి. దొంతకత్తియ. దే. వి. రూ-దొంతకత్తై. కుట్టుని: చొంతరి. ద్వ. వి. (దొంతి + తరంగ) 1. దొంతి. విజ. 3, ఆ. 190: చూ, దోర. 1; 2. పరం పర. విజ. 1, ఆ. 114; విణ. 2. పరంపర యైనది. కళా. 8, ఆ. 96; వా. 4. ఇరువది రూపాయలు “ఒకదొంతర లంచేము ఇచ్చి నాను.” ముద్దు. 3. దొంతరముద్దు. ద్వ. వి. ఒకరకముముద్దు: చూ, దొంతరవలులు. ద్వ. వి. బ: చూ, అంటెలు. 2. దొంతి. దే. వి. రూ-దొంతర-దోర. 1. ఒకటి మీఁదనొకటిగా నుంచిన కుండలు లోనగు వాని వరుస: చూ, దోర. 1; 2. పంక్తి. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 141: చూ, వరుస. 1; విణ. 3. దొంతియైనది. ఆం. భా. ద్వ. 34. దొంతిగనిడు. వా. స. కి: చూ, ఆడుకు. 3. దొండడి. ద్వ. వి. (దొండు + దడి) 1. నందడి చలనగలుగు ద్వని:చూ, స్వరము. 2; 2. రాసి కొను జననమాహము. భార. దో. 4, ఆ. 129: చూ, నందడి. 1. దొండడించే. దే. అ. కి: చూ, నందడించే. దొండము. వై. వి. ద్వంద్వ. 1. ద్వంద్వశోగ ము: చూ, శోగము. 1; వా. 2. జేత: చూ, సంగడి. 5. [సంగడి. 5. దొండు. వై. వి. దండ-ద్వంద్వము. జేత: చూ, దొంపు. దే. వి. 1. మల్లవరుస: చూ, భూమి. 1; 2. చూ, తలవట్టు. దొంబులిగొట్టు. ద్వ. వి. (దొండు + పులి + కొట్టు) (పులిచేకలక్షణచే) పిటికి (రెండుపు లలను గొట్టువాఁడు అని శబ్దార్థము: చూ, నెఱపరి. దొగ్గలి. దే. వి: చూ, రక్తశాస్త్రము. * దొడదొడ. దే. వి. కాటుట లోనగువానియం దగునను కరణము: చూ, హూహూ.

దొడవ. దే. విణ: కుడిపి. (సం. ప).-కురూసి, అనాకారి.

దొడ్డ. దే. విణ. రూ-దొడ్డు. గొప్ప. “దొడ్డమ్మ, దొడ్డవాఁడు”: చూ, మహితము.

దొడ్డతనము. దే. వి. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత. 1; 2. మంచితనము: చూ, యోగ్యత. 2.

దొడ్డయడవి. దే. వి. పెద్దయడవి:చూ, విసినము. దొడ్డయెద్దు. దే. వి. మహోక్షము: చూ, పృషభము. 1.

దొడ్డవాఁడు. వా. వి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

దొడ్డి. వై. వి. దో. 1. పనులగొట్టము:చూ, నదనము. 1; 2. పనులుమేయుకంచె: చూ, వివితము; 3: చూ, పెరడు; వా. 4: చూ, మఱుగుదొడ్డి, 5. పొండుదొడ్డి.

దొడ్డికట్టు. ద్వ. వి. చేట్టుకొల్లారు: చూ, నదనము. 1.

దొడ్డికాళ్ళవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞాపు.

దొడ్డికొల్లు. ద్వ. వి. బ. పంగటికొల్లు: చూ, ముడికొల్లు.

దొడ్డివల. ద్వ. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల. 1. దొడ్డివాకిలి. ద్వ. వి. పెరటిద్వారము: చూ, వాకిలి (చూ, నదనము. 1)

దొడ్డు. దే. విణ:చూ, రూ-దొడ్డు. హ్రేచ్చ. 3.

దొడ్డువాటు. దే. అ. కి. అధికమగు: చూ, దొత్త. దే. విణ. వేగిలాడునది.

దొడ్డు. దే. వి. కొల్లు: చూ, లూటీ. 4.

దొడ్డకత్తై. ద్వ. విణ. కొల్లపెట్టుఅడుది: చూ, ముచ్చే. 1 (చూ, ప్రి)

దొడ్డకాఁడు. దే. వి: చూ, దొంగ. 1.

దొడ్డగొను. దే. స. కి. కొల్లగొను: చూ, హరించే. ప్రోపు.

దొడ్డవోపు. దే. అ. కి. కొల్లవోపు: చూ, పటి

దొడ్డు. వై. విణ. తుందీ. పెనుబొడ్డివాఁడు: చూ, బొడ్డివాఁడు.

దొన. వై. వి. 1: చూ, తూము. 3; 2:—దుణ.
దొని. కొండమిడిపల్లము: చూ, రంధ్రము.

1: 3:—తూణ-దొగ్గి. ఆంబులపాది: చూ,
బాణము. 1; 4: ఈడ్చివానికత్తిపిడక.

దొనకు. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2. [యు.
దొనదొనము. దే. అ. కి. దొనదొనమనికూ
దొనయుప్పు. ద్వ. వి. (దొన + ఉప్పు) సంభరి
దేశమునందలి రుమయనెడు గనియందు క
ట్టెలవలనగలుగు ఉప్పు. రామకము, చేవుటి
యుప్పు (అనికొందలు): చూ, లవణము.

దొనరు. వా. వి: చూ, యోగ్యత.

దొనకు. వా. వి. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము;
2. విచారము: చూ, సంతాపము.

దొన్నియ. వై. వి=దొగ్గిణికా. (రూ-దొన్నె-
దొప్ప-దొప్ప) పత్రచపకము: చూ, పా
త్రయ. 6.

దొన్నె. వై. వి:—వై.—

దొప్ప. వై. వి:—వై.—

దొప్పదొప్ప. దే. వి. అడిచికొనుట యందగు
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దొబ్బ. దే. వి. రూ-దొబ్బ. 1. సంజేడుము
క్కు: చూ, మాంసము; 2. నెత్తురుముద్ద:
చూ, రక్తము. 1; 3. పిండము: చూ,
ముద్ద. 2. [నెఱపరి.

దొబ్బలగొట్టు. దే. వి. అదురుగుండియ: చూ,

దొబ్బు. వా. స. కి. దొబ్బు. 1. పడదొగ్గి
యు; 2. అపహరించు. [తనము.

దొబ్బుడాయి. వా. వి. 1. గరువము; 2. పెంకి

దొబ్బులెగులు. వా.వి. మూర్ఖప్రపట్టుదలగలవాని
స్తబ్ధావము.

దొమ్మ. దే. వి. 1: చూ, పశుగోగము; 2. అప
యవవిశేషము. అచ్చ. యు, కాం. 134:
చూ, విశేషము. 3.

దొమ్మడోలు. దే. వి: చూ, పెన్నెరు *

దొమ్మర. దే. వి. గడకట్టియాడి జీవనముచేసెడి
యొకానొకజాతి.

దొమ్మరవాడు. దే. వి: చూ, వంశనర్తి.

దొమ్మరి. దే. వి. (దొమ్మర + ఇ)—వై.—

దొమ్మి. వై. వి=తుముల. 1. అందలుకలియ
బడిచేయు యుద్ధము. శై. 7, ఆ. 178: చూ,
యుద్ధము; 2. అందలుకలియబడుట;
3. సంజే: చూ, స్వరము. 2.

దొమ్మిలాడు. ద్వ. అ. కి. (దొమ్మిలు +
అడు) 1. దొమ్మియుద్ధముచేయు; 2. పెంక
గొను: చూ, నెటిగొను.

దొర. దే. వి. 1. రాజు: చూ, పరిభ్రు. 2;
2: చూ, నైనికుడు; 3: చూ, యోధపరు
డు. భార. విరా. 3, ఆ. 122; విగ.
4. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 5: చూ,
విక్రతుడు; 6. సమసంఖ్య: చూ, సంఖ్య.
1; 7: చూ, సమానుడు. భార. కర్ణ. 3,
ఆ. 29; వా. వి. 8. జిహ్వాదారు; 9. పచ్చ
నాయకుడు: చూ, నెలమ; 10. విరోపా దే
శముడు: 11. విరోపానుండినచ్చినవాడు.

దొరకు నన్నాసి. ద్వ. వి. రూ-దొరకొలు
నన్నాసి. నమ్మించి మోసపుచ్చి దొంగిలించు
కొని పోయెడు దొంగ. విజ. 3, ఆ. 163.

(దొరకు=యత్నించు): చూ, ముచ్చే. 1.
దొరకొను. దే. అ. కి. 1: చూ, యత్నించు.
భాగ. 1, స్కం. 7; స. కి. 2. మొదలు
కొను: చూ, సహించు.

దొరకు. దే. అ. కి. 1. చిక్కు. రాఘ. 2,
ఆ. 69: చూ, సిద్ధించు; పే. 2. దొర
కించు. [బ్రాచుడు.

దొరకువడు. ద్వ. అ. కి. చిక్కుకొను: చూ,
దొరకొను. దే. అ. కి. (దొరకు+కొను)
1. లభించు. భార. ఆర. 6, ఆ. 137; భా.
విరా. 4, ఆ. 77: చూ, సిద్ధించు; 2. పుట్టు.
భార. నభా. 2, ఆ. 133: చూ, సంభవించు;

వా. 3. పట్టుకొను. (దొరకొని=దొరకల బుచ్చుకొని) [7 వజ్రము.]
 దొరకోలు. దే.వి: చూ, ఉపకర్మము (1. మొదలు దొరకోలునన్నాసి. ద్వ. వి: చూ, రూ-దొరకు నన్నాసి. [అల: చూ, నీచి. 1. దొరగడము. దే. వి. (దొర + కడలు) గొప్ప దొరతనము. దే. వి: చూ, పర్యవేక్షము. దొరయు. దే. అ. కి. 1. అంటు: చూ, లంకించే. 1; 2. సమానము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 251: చూ, సరిపోవు. 1; 3. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 4. జేరుగు: చూ, సాగు; స. కి. 5. పోలు: చూ, సరిపోవు. 1. దొరలు. దే. అ. కి. 1. రూ-దొర్లు: చూ, పారలంబడు; 2. కూలంబడు. (చూ, చేతికిల పడు.) స్వా. 5, ఆ. 40: చూ, పడు. 5; 3. కలయు: చూ, మేళగించే. 1; 4. మాటుకొను: చూ, ప్రతిఘటించే; స. కి. 5. అనుభవించే; చూ, భుజించే. దొరవి. దే. వి. రూ-దొరవు. కొలను. జై. 5, ఆ. 97: చూ, సరస్సు. 1. దొరసాని. ద్వ. వి. 1. రాజభార్య: చూ, రాజ్ఞి; 2. అంతఃపురప్రీతి: చూ, ప్రీతి; వా. 3. దిరో పాదేశపు ప్రీతి; 4. వెలమకులజానిభార్య. దొరుగండి. దే. వి. (దొరువు + గండి) నిండిన ప్పడు నీళ్లు వెలుపలకు పోవుటకై యేర్పఱచిన దొరువు తూము: చూ, మరిగొమ్ము. దొరువు. దే. వి. 1: చూ, రూ-దొరవి. రాఘ. 2, ఆ. 8; 2. నడబావి: చూ, సరస్సు. 1. దొరువుపట్టెడ. దే. వి. గంతయెద్దుల పోకకకిం దడగిలించెడు పట్టెడ. దొర్లు. దే. అ. కి. స. కి. చూ, రూ-దొరలు. దోటలు. దే. వి. రూ-దోట్టు. కొటరము: చూ, రంధ్రము. 1. [పించే. దోటయు. దే. స. కి. పొందు: చూ, పొందోట్టు. దే. వి: చూ, రూ-దోటలు.

దోలుపు. దే. పే. దొర్లజేయు.

దోలుపుగమ్మ. వా. వి. ఇరుసుపయిదోలుపుకట్టు-
 దొసగు. జై. వి. 1.=కోప. రూ-దొసగు-
 దొసవు: చూ, పాపము (దేశ్యమని శ. ర.);
 దే. వి. 2 రూ-దొసవు. ఆపద: చూ, విప-
 త్తు; 3. రూ-దొసవు, అడ్డు. అచ్చ. బాల,
 కాం. 7: చూ, విఘ్నము.

దొసవు. —జై. —

దో

దో. సం. వి. న్. పుం, న. భుజము: చూ,
 స్కంధము. 1.

దోకరము. అం.= చూ, దొక్కరము.

దోకిన. దే. వి. దోకుట: దోకుడు.

దోకు. దే. స. కి. 1. నేలను ఎదురుగ చెక్కు:
 చూ, వారు. 1; వా. 2. దోకు.

దోకుడు. దే. వి: చూ, దోకిన.

దోకుడుబాట. దే. వి: చూ; కొలుడుపాట..
 దోకుడుబార. వా. వి: చూ, బాలక్రిడ.

దోగాడు. దే. అ. కి. (దోగి + ఆడు) బిడ్డ
 నేలఁ జేతులూడి మోకాళ్లతో నడచే.
 రూ-దోగియాడు: చూ, రూ-దోగాడు.

దోగియాడు. దే. అ. కి. —జై. —

దోగిపోవు. దే. అ. కి. చూ, ఒరసికొనిపోవు
 దోగు. దే. అ. కి. 1. మేనితోలాలయు;
 2: చూ, రూ-దోగాడు. [చ్చిల్.

దోగురు. దే. వి. దొంగతనము: చూ, ముగి
 దోయే. దే. స. కి. 1. అపహరించే: చూ, ముగి
 చ్చిలించే; 2. దొంగిలించే: చూ, ముగిచ్చి
 లించే; వా. 3. బలవంతముగా దొంగిలించే:
 చూ, ముగిచ్చిలించే.

దోటుముముక్కర. ద్వ. వి. దోటిపంటి ముం
 గర: రూ-దోటిముక్కర.

దోటమ్ము. ద్వ. వి. (దోటి + అమ్ము) దోటి

పంపైన అలుగుగల బాము, కర్ణిశరము: చూ, బాణము. 1.

దోటి. దే. వి. అందనిపండ్లు కోసెడు పంకర చిల్లదోపిన కోరి. [ముక్కర.

దోటిముక్కర. ద్వ. వి: చూ, రూ-దోటము

దోటు. దే. స. కి. ఇచ్చే: చూ, పెట్టు 8.

దోఁపరి. దే. వి. (రూ-దోఁపిడికాడు-దోఁపు కాడు- దోఁపుడుకాడు- దోఁమేవాడు)

(దోఁపు + అరి) 1. దొంగ: చూ, ముచ్చే.

1; 2. కొల్లకాడు: చూ, ముచ్చే. 1.

దోఁపిడి. దే. వి. చూ, రూ-దోఁపు.

దోఁపిడికాడు. దే. వి: చూ, రూ-దోఁపరి.

దోఁపు. దే. వి. (రూ-దోఁపడను-దోఁపిడి-దోఁపుడు) 1. దోఁమేకొనుట; 2. కొల్ల:

చూ, లూటి. 4; 3. దోఁపిడి: చూ, ముచ్చిలి;

4. అలుకరిదోఁపు: చూ, పూర్ణానకము. 1; స. కి. 5: కూరుకొను-కూర్కొను,

కుప్ప, చొనుపు-చొన్ను, చొప్పరించే-

చొప్పించే-చొప్పపడచే-చొప్పఅచే.

దోఁపుకాడు. దే. వి: చూ, రూ-దోఁపరి.

దోకన. వా. వి. నీరుతోడు పనిముట్టు.

దోగ్గ. సం. వి. ఋ. పుం. 1. గొల్లవాడు:

చూ, మహాకూర్కొడు; 2. దూడ: చూ,

ధేనువు; 3. కవిత్వముకెప్పి జీవించెడుకవి:

చూ, మాటలల్లవాడు; విణ. 4: చూ, పిడు

కువాడు. [ధేనువు.

దోగ్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఈనిఁజపు: చూ,

దోణము. దే. వి. (రూ-దోణాయు-దోణము-

దోణాయు-దోనము.) 1. భుజమునకుబలము

పచ్చులకై తిరిపెడుకెట్టివాని యుపకరణ

విశేషము; 2. మృనుసుకరముగా చీలుట

కై యక్కడక్కడచెక్కిన పేకులనుదిగ

గొట్టెడి యుపకరణ విశేషము.

దోణము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

దోడకము. పా. (పాచపవృత్తము) ఒకానొక

వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదంబున భ, భ,

భ, గ, గములుగలిగి ఏడింట యతిగల పదు

నొకండన ఛందస్సునందులుట్టినవృత్తము:

చూ, వృత్తము. 1.

దోడమ్మి. దే. వి. (రూ-దోడుమి-దోడుమ్మి)

పట్టా, పట్టాకత్తి, నైలు, ఉభయపార్శ్వ

ధారాసి: చూ, బాణము. 1.

దోడసి. వై. వి.=ద్వాదశి, పక్షమునందు పం

ద్రెండవతిథి: చూ, మార్తెందుసంగసుము.

(చూ, తిథులు)

దోడుమి. దే. వి: చూ, రూ-దోడమ్మి.

దోడుముదారి. దే. వి. ఒకరకముబాణము:చూ,

బాణము. 1.

దోడుమ్మి. దే. వి: చూ, రూ-దోడమ్మి.

దోనము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

దోనమ్మి. ద్వ. వి.(దోని + అమ్ము)అల్పశరము:

చూ, బాణము. 1.

దోని. వై. వి. 1.=దోగిణీ. నావ: చూ, హోడ

ము; 2: చూ, దొన. 2; 3. కాలువతూము.

పా. 2, ఆ. 38: చూ, మరిగొమ్ము; 4. అల్ప

ము: చూ, స్వల్పము.

దోనియ. వై. వి. రూ-దోనె=దోగిణీ. 1. పడన:

చూ, హోడము; 2. చిన్నపడన: చూ,

హోడము; 3. జలగడుగువాని సాధనము;

4. సాలెవాడు చేపు చేట్టెడుమౌన.

దోనె. వై. వి.=పై. [ముచ్చిల్లి.

దోపడము. దే. వి. దోఁమేకొనుట: చూ,

దోపుఁబోపు. దే. ఆ. కి: చూ, ముచ్చిల్లించే.

దోబూచి. వా. వి: చూ, రూ-చూబూచి.

దోప. దే. వి: చూ, మళకము.

దోమటి. దే. వి. అన్నము: చూ, సాదము. (1)

దోమతెర. ద్వ. వి. దోమలుచొరకుండ మంచే

మునంటి పందిచుట్టు వేయు పలగుడ్డ: చూ, చతుష్క. 2. [దోగము. 1. దోము. దే. వి. అజీర్తిచే పాటుకొనుట: చూ, దోయి. వై. వి.=ద్యయి-ద్యంద్యము. జేత. భార. దోగ. 2, ఆ. 291: చూ, సంగడి. 5. దోయికట్టు. ద్వ. అ. కి. జేతకూడు: చూ, సంధించే. 3. [కూన్యము. 1. దోయిడి. దే. విణ. రిత్త. జై. 2, ఆ. 17: చూ, దోయిలి. వై. వి.=ద్యయి. పంపబడిన రెండు చేతుల చేరిక: చూ, రూ-దోసిలి. దోయిలించే. వై. స. క్రి:చూ, రూ-దోసిలించే. దోర. దే. వి. 1. దొంతర, దొంతి, అడుగు. (సం. ప).—ఉత్పంక్తి. [అం, భా. ద్వి. 34]; 2. రాసి: చూ, రాశి. 1; విణ. 2. ఎఱ్ఱపాటినది. “దోరగాయ, దోరకాగి సపాలు”; 4. ఒఱగినది. ” “దోరపాక ” దోరగలు. దే. వి. రూ-దోరగలు: చూ, వాటు పడుట. [చూ, వాటుపగు. దోరగలుపడు. ద్వ. అ.కి. రూ-దోరగలుపడు: దోరగలు. దే. వి: చూ, రూ-దోరగలు. దోరగలుపడు. దే. వి: చూ, రూ-దోరగలు పడు. స్వా. 5, ఆ. 35. దోరగాయ. దే. వి. ఎఱ్ఱపాటిఫలరసమును పూ రించుకొనుచున్న శలాటువు: చూ, శలా టువు. 2. దోరగించే. దే. పే. దోరగిల్లజేయు. దోరగిలు. దే. అ. కి. రూ-దోరగిల్లు. 1. ఎఱ్ఱ వాటు: చూ, పల్లటిల్లు; 2. ఒరగు: చూ, పాలు. 3. దోరగిల్లు. దే. అ. కి.—వై.— దోరణ. వై. వి.=తోరణమ్. రూ-దోరణము. కథా. 3, ఆ. 7: చూ, తోరణము. దోరణపుంగమ్మ. వై. వి. (దోరణము + కమ్మ) :చూ, లచ్చికమ్మ.

దోరణపుబట్టె. వై. వి. కపిలె బిల్లకింది య డ్డపట్టె. దోరణపుసాటికమ్. ద్వ. వి. చెలిమిచేక్క, అనూరాధ: చూ, సత్తత్రము. 1. [రణ. దోరణము. వై. వి.=తోరణమ్: చూ, రూ-దో దోరపాక. దే. వి. ఓరపాక: చూ, సదనము. 1. దోరము. వై. వి.=ద్యారమ్. గుమ్మము: చూ, వాకిలి. (చూ, సదనము. 1.) దోరు. దే. అ. కి. 1. చేయ్చ. సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించే; 2. ఒరగు: చూ, వాలు. 3. దోరుచే. దే. పే. 1. చోపజేయు: చూ, మ రణించే; 2. వాయిల్లు. పాండు. 3, ఆ. 92. దోరు. దే. పే.—వై.— దోరు. వా. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి. దోరెము. దే. వి: చూ, రూ-తోరెము. స్వా. 4, ఆ. 27. దోర్మద్యము. సం. వి. అ. స: చూ, పిడికిడి పోటు. [మడిసంది. దోర్మలము. సం. వి. అ. పుం. చేక: చూ, దోల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ: చూ, రూ-దోల. దోవతి. వై. వి.=ధాతి. ఉదికినబట్ట. 1. మగ వానికట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. ఆడు దానికట్టుకోకజేబు: చూ, వస్త్రము. (దేశ్య మని శ. ర.); వా. 3. చుడిబట్ట: చూ, వస్త్రము. దోవ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1; 2. చూ, రాత్రి. దోవకము. సం. వి. అ. పుం.=దోసె: చూ, భక్త్యము. దోవకారి. సం. విణ. (న్. ఈ. వ్.)= దోస కారి. పాపి: చూ, వ్యాధుడు. 2. దోవగామాము. సం. ని. ఆ. పుం. ఇండుపుం జెట్టు: చూ, సల్లకి.

దోషజ్ఞానం. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; 2: చూ, వైద్యుడు; విణ.

3. దోషమును ఎఱిగినవాడు.

దోషము. సం. వి. అ. పుం. = దోషం - దోషము.

1. తప్ప: చూ, నేరము; 2: చూ, పాపము; వా. వి. 3. (జ్వరదులయందలి) సంధి.

దోషములు. అం. 1. కావ్యదోషములు త్రివిధము. — పదదోషములు. వాక్యదోషములు, అర్థదోషములు. — అందు పదదోషములు (17); వాక్యదోషములు (24); అర్థదోషములు (18); (పదదోషములకు. — చూ, కావ్యదోషములు; వాక్యదోషములకు. — చూ, వాక్యదోషములు; అర్థదోషములకు. — చూ, అర్థదోషములు; 2. సంధిదోషములు (15). — ఉత్పాదకసంధ్యాది: చూ, సంధిదోషములు.

దోషరహితము. పా: చూ, కావ్యస్వరూపము.

దోషాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రిడు, రేతేడు: చూ, హిమాంశువు.

దోషాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. —

2: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దోషి. సం. విణ. (న్. ఈ. క్) = దోషి: చూ, దోషి.

దోషించు. సం. అ. క్రి. 1. దోషముపుట్టు; వా. 2. జ్వరదులయందు వీర్యముస్థలనముగ; 3. సంధిచూపు; 4. సంధించు.

దోష. దే. వి. కర్మటా* (దీనిశ్చేదములు. — చేతి దోష, తియ్యదోష, నక్కదోష, నూగు దోష, ములుదోష మొ): చూ, హాసాలు కము.

దోషకారి. వై. విణ. = బాకారి. 1. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు; 2; 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. పరస్త్రి గమనాదిదోషములచే దూఱబడినవాడు: చూ, పాపిష్టుడు; 4. కుత్సితస్త్రి: చూ, స్త్రీ; 5. దుష్టరాలు, వెంబర: చూ, స్త్రీ.

దోషం. వై. వి. = దోష. కనటు: చూ, పాపము.

దోషము. వై. వి. = దోష. 1. — పై. —

2. తప్ప: చూ, నేరము.

దోషి. వై. వి. = దోషి. 1. తప్పగలవాడు: చూ, దోషకారి. 3; 2. మిక్కిలిపాపి: చూ, దోషకారి. 3; 3. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. తప్పగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 5. పాపిష్టరాలు: చూ, స్త్రీ. భక్త్యము.

దోషియ. వై. వి. = దోషకా. రూ. - దోష: చూ, దోషిలి. వై. వి. = ద్వయ: రూ. - దోషిలి; అంజలి. - అంజలికి. (సం. ప). — అమ్, అంజలి. దోషిలించు. వై. స. క్రి: చూ, రూ. - దోషిలించు.

దోషె. వై. వి. =: చూ, రూ. - దోషియ. దోషెడు. వా. వి. అంజలిపరిమాణము.

దోహదము. సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ; 2. గంట్లము, గర్భిణికి గల వేవిళ్లు: చూ, వేవిళ్లు; 3. ఎరువు: చూ, పిడక; 4. తరుగుబ్రతులకు అకాలమునంపువుముదులను బుట్టించెడు స్త్రీలపాదతాడనాది క్రియ. (అశోకమునకు దోహదము పాదతాడనము, పొగడకు ముఖసీధువు, గోరంటకు ఆలింగనము, బొట్టుగునకు వీక్షణము, మామిడికి కరస్పర్శము, సంపెంగకు ముఖరాగము, కొండగోగునకు సల్లాపము, వానిలికి ఊర్పు, మోరటికి పాట, నురపొన్నకు నవ్వు) దోహదపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ. - దోహాళ, పతి. వేవిళ్లుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

దోహదలక్షణము. సం. వి. అ. న. స్త్రీలవయస్సంధి; 2. గర్భము: చూ, భూమి. 1. దోహదకాస్త్రము. అం. ఆయుర్వేదము (బుగ్గే దోషవేదము) నందు జెప్పబడినది. వృక్షలతాదులకాలములయందు బుష్పించి ఫలించుటకు జేయుక్రియ. (దాడినాదివృక్ష

దోహము— ఇందు దాడిమ, నెలగ, మారేడు, నారికేళము, పనస, మాతులుంగము, బీజపూరము, నారింజి, అరటి, దాక్షిణ్య, మామిడి, లేతమామిడి, సంకెంగ, పున్నాగ, గిరిమల్లిక, వకుళము, దాసనము, లేగు, తిందుకము, చింత, జోడి, కరవీర, గోరింట, మాధవీలత, చిక్కుడు, పొట్ల, వీర, కాకర, కూకాండములోనగునవి: చూ, ఉపవిద్యలు. (చూ, కాకర, చింత, జోడి.)
దోహనము. సం. వి. అ. న. పాలుపిరుకుట.
దోహలము. సం. వి. అ. పుం. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము. [దోహదవతి.
దోహశవతి. సం. వి. ఈశ్రీ: చూ, రూ-

దా

దా. దే. విణ: చూ, రూ-దవు.
దాడ. నై. వి=దాధా. (దేవ్యసుని శ. ర).
(రూ-దవడ-దవుడ-దాళున.) బుగ్గలోపరి
భాగము: చూ, నెలవి. [పల్ల. 1.
దాడపల్ల. వా. వి. పార్వదంతములు: చూ,
దాడు. నై. వి.= చూ, రూ-దవుడు.
దాత్యము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దూత్యము.
దారాత్యము. సం. వి. అ. న. దురాత్యభా
వము, చెడ్డతనము: చూ, వ్యర్థికము. 2.
దారు. దే. వి: చూ, రూ-దవురు. రా. వి. 5,
అ. 35. [చూ, దారాత్యము.
దార్జనము. సం. వి. అ. న. దుర్జనభావము:
దార్భాగ్యము. సం. వి. అ. న. దుర్భాగభావము:
చూ, దుగన్యస్తుము. [స్వ్యండు.
దార్భాస్వ్యండు. వా. సం. విణ: చూ, దుర్భా
దార్భాసము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.
దోవారికుడు. సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాల
కుడు: చూ, పరిహారుడు.

దౌవు. నై. విణ:—దవీయ: చూ, రూ-దవు.
జై. 2, అ. 51. [దౌరాత్యము.
దౌష్ట్యము. సం. వి. అ. న.=దుండగము: చూ,
దౌహితుడు. సం. వి. అ. పుం. దుహితకొ
డుకు: చూ, మనుమడు.
దౌహితులు. అం. పిండదానకరులలో నొకరు:
చూ, గయాపిండదానార్థులు.
దౌహ్యదము. సం. వి. అ. న: చూ, దోహ
దము. 2. [భాష. 1.)
దౌహ్య. అం: చూ, టక్కజభాషలు. (చూ,

ద్యా

ద్యావాప్యధువులు. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ద్వి.
మిన్నమన్ను: చూ,దరోసి. (ఇట్లు ద్యావా
భూములు. ఇ. శ్రీ.)

ద్యు

ద్యుతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కాంతి: చూ,
నెలుతురు. 1; 2. వెలుగు: చూ, హాయ
నము. 2. [చూ, సూర్యుడు.
ద్యుమణి. సం. వి. ఇ. పుం. చేదలుమానికము:
ద్యుమ్నము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ,
చిత్తము. 1; 2. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ద్యూ

ద్యూతకారుడు. సం. విణ: చూ, వందకాడు.
ద్యూతము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్యూతి.
1. జోడిమ (ఇందరి జేగడము అక్షద్యూతి
కము): చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2. కాను
జంబులలో నొకటి: చూ, కానుజంబులు.

3. సత్త్వసములలో నొకటి (జోదమా డుట): చూ, సత్త్వసములు; 4. ద్యూతము. — పాణినిద్యూతము, అపాణినిద్యూతము అని ద్వివిధము (చూ, ఉపవిద్యలు) ద్యూతసమాహ్వయము. అం: చూ, వ్యవహార పదములు.

ద్యో

ద్యోతకము. సం. విణ. పక్రకాశింపఁజేయునది: చూ, శోభితము. 5. [చూ, వెలుతురు. 1. ద్యోతనము. సం. వి. అ. న. పక్రకాశించేట: ద్యోతిమానము. సం. విణ. ప్రకాశించుచున్నది: చూ, శోభితము. 5.

ద్యోతము. సం. వి. అ. పుం. = తోతము. పక్రకాశము, ఎండ: చూ, వెలుగు. 3.

ద్యోతించు. సం. అ. క్రి. పక్రకాశించు: చూ, హావణిల్లు. [శోభితము. 5.

ద్యోతితము. సం. విణ. పక్రకాశితము: చూ,

ద్ర

ద్రగడము. సం. వి. అ. న: చూ, తూర్వగంజ.

ద్రగ్గము. సం. వి. అ. న. 1. అడుగుపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; 2. మీఁదిపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; 3. నీళ్ళకలిసినపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; పుం. 4. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

ద్రగ్భేద. దే. వి: చూ, భేదము.

ద్రగ్మిడుడు. సం. విణ. (దూ-ద్రగ్మిణుడు-ద్రామిడుడు-ద్రామిణుడు-ద్రామిడుడు) ద్రగ్విడదేశస్థుడు. (చూ, అఱులు): చూ, ద్రాగ్విడులు. (చూ, బాగ్మణులు)

ద్రవంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎలుకజేడి: చూ, శల్లాత్తి.

ద్రగ్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. తడి: చూ, స్త్రీముము; 2. పరిహాసము: చూ, విలాసము. 1; 3. చూ, పరుగు; 4. యుద్ధమునలనఁజూఁజుట: చూ, పలాయనము. [సంగించు.

ద్రగ్గించు. సం. అ. క్రి. కాలు, చేపు: చూ, ద్రగ్విడదేశస్త్రీ. అం. దేశస్త్రీలలోనొకఁడె: (చూ, దేశస్త్రీలు): చూ, స్త్రీ.

ద్రగ్విడము. అం. ద్రగ్విడదేశము. (తెలుగుదేశమునకును మైసూరునకును దక్షిణముగా నుండునట్టియు కొచ్చిరాజ్యమునకును మళయాళదేశమునకును దూర్పుగానుండునట్టియు దేశమునకు ద్రగ్విడదేశమనిపేరు): చూ, దేశము.

ద్రగ్విణము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. = త్రాణ. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ద్రగ్వము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 2. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1; 3. చూ, పూత; 4. మంద బుద్ధి: చూ, బుద్ధి; 5. చూ, లక్క; విణ. 8. భవ్యము, శుభవైనది: చూ, శుభము; 7. దుర్బలకారము; అం. 8. పృథివ్యాది: చూ, ద్రగ్గములు.

ద్రగ్వములు. అం. పృథివి, అన్న, లేజము, వాయువు, ఆకాశము, కాలము, దిక్కు, ఆత్మ, మనస్సు. (9)

ద్రగ్వ్యాంగము. సం. వి. అ. న: చూ, ద్రగ్వము. 4.

ద్రగ్వ్యాకస్థలు. అం. సమస్తద్రగ్వములును రస-గుణ-విర్య-విపాక-పృథావములను అయిదు అకస్థలు కలిగియుండును.

ద్ర

దాక్. సం. ఆవ్య. శిఖ్రిముగఃచూ,వేగము. 2.
దాక్. వై. వి.=దాక్. గోస్తనిః. చూ,
స్వాదుఫల (కుండేలు తొండ వీనిమాంసము
చెట్టుమొదట వేసిన పెక్కు పండ్లుఇచ్చును).
(చూ, దోహదకాస్త్రము.) [—పై—
దాక్. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=దాక-దాక్.
దాక్.పాకము. అం. (అర్థగాంభీర్యము పాక
మనంబడును. అది చెండు విధములు.
౧. దాక్.పాకము, ౨. నారికేళపాకములు.)
కెలుపలను లోపలను స్ఫరించుచున్న రసము
గలది దాక్.పాకము. ఉదా.— “వీనుల
విందైయమృతపు సోనలపొందైయమందనుమ
చలదళిని. గానముకర్పిందైయాస్వనమానంద
బ్రహ్మమైన నధిపతి పలికెన్.” (వసు.
2, ఆ. 14.) (చూ, నారికేళపాకము): చూ,
పాకములు.
దాక్.రామము. అం: చూ, తిల్లిలగము.(చూ,
అంధర్నినుండలము) గోదావరీమండలములోని
యొకానొక పుణ్యక్షేత్రము.
దాక్.పిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలి దీర్ఘమైనది:
చూ, మూల. 2.
దాక్. దే.విణ. 1. అసారము: చూ, ఫల్గువు. 2;
2. అసారుడు: చూ, నిష్పరియోజమడు;
3. అధముడు: చూ, హీనుడు. 2;
4. అధముము: చూ, హీనము. 1.
దాక్.నకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గంధకపామ
ణాదులయందు తీసికొని రసవిశేషము, అరఖు;
2. బరువైనతొయి: చూ, రాయి; విణ.
3. సేర్పర: చూ, సమర్థుడు. (శ. ర్.);
4. మోసకాడు: చూ, వంచకుడు.(శ. ర్.).
దాక్.విడ. అం: చూ, ఘోర్జ్యపాంగములు.
(చూ, అంగము. 9.)

దాక్.విడకము. సం. వి. ఆ. పుం. కమృరము*:
చూ, పడ్డగింధ.
దాక్.విడపాణియామము. జా. సులభముగావి
పని. (ద్రవిడ పాణియామమునియు.)
దాక్.విడము. సం. వి. ఆ. న. 1. ద్రవిడభాష:
చూ, భాష. 1; పుం. 2: చూ, దాక్.విడ:
కము*.
దాక్.విడవరాటి. అం: చూ, వరాట్టుపాంగములు.
దాక్.విడి. అం. ఉత్కల కైశికభాష: చూ,
భాష. 1.
దాక్.విడుడు. సం. విణ: చూ, ద్రమిడుడు.
దాక్.విడులు. అం. ద్రవిడదేశమున నివసించే
బ్రాహ్మణులు దాక్.విడులు. వీరి భాష.
దాక్.విడగు. వీరిలో కొనసీమ
దాక్.విడులు; తుమ్మగుంట దాక్.వి
డులు; పురూరి దాక్.విడులు; చోళివాండ్లు
తన్నయిరము తిల్లమున్నయిరము అను
బ్రాహ్మణులు; శ్రీ నైఖానస బ్రాహ్మణు
లు; శ్రీ పాంచరాత్ర బ్రాహ్మణులు; శ్రీ
నైషన బ్రాహ్మణులు; భాగవత బ్రాహ్మ
ణులు; బృహచ్చరణ బ్రాహ్మణులు, వడమ
బ్రాహ్మణులు; మాధ్వబ్రాహ్మణులు కలరు:
చూ, బ్రాహ్మణులు (చూ, అణవలు. 1.)
దాక్.హ్యోణము. అం: చూ, కల్పనూత్రము.
కల్పము.

ది

దిగిండు. దే. వి: చూ, రూ-దిండు.
దిగ్మూరి. వా. వి: చూ, రూ-తిగ్మూరి.
దిగ్మూరిడు. వా. వి.—పై.—

దు

దుగింగు. దే. స. కి: చూ, రూ-తుగింగు..

దుర్గిలిమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కిలిమము*.
దుర్గిళుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుపగుడి
య: చూ, ముద్దరము; 2. గండ్రగొడ్డలి:
చూ, ముద్దరము. [బ్రహ్మ. 1.

దుర్గిళుణుడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ,
దుర్గిడ్డు. పై. వి. = దంప: చూ, రూ-దుడ్డు
అచ్చ. యు, కాం. 237.

దుర్గిణము. సం. వి. అ. న. 1. కత్తి: చూ,
రిష్టి. 2; 2. విల్లు; చూ, బాణము. 1. పుం.
3. ఒకరకము తుమ్మెన: చూ, పట్టుదము;
4. (రూ- దుర్గిణి- దూర్గిణము- దోర్గిణము)
లేలు: చూ, పృశ్చికము. 1; 5. = నొన. అం
బులసాది: చూ, బాణము. 1.

దుర్గిణి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ, రూ-దుర్గిణము. 4.
దుర్గితపరీకృతికసంధి. అం: చూ, సంధిదోష
ములు.

దుర్గితము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. త్వరితము:
చూ, వేగము. 2; విణ. 2. వడిగలది: చూ,
వేగము. 3; 3. కరణినది: చూ, లీనము.
2; 4. చీలినది: చూ, సారపు; పా. 5. 'స'
కారముదుర్గితము: చూ, ను. 13; అం.
6: చూ, కాలపాస్రాణములు; 7: చూ, పరీచార
ములు; 8: చూ, లయపాస్రాణములు; 9: చూ,
అంగపాస్రాణములు.

దుర్గితమేరుపట్టము. అం: చూ, పరీప్రారపరీత్య
యపాస్రాణములు (ఇట్లు దుర్గితమేరుపు-దుర్గిత
మేరుద్విష్టము)

దుర్గితవిలంబితము. పా. సద్యవిశేషము. ఒక్కొక్క
కపాదమున న-భ-భ-రగణములుగలిగి ఏడింట
యతిగల పండ్లొడవ ఘదస్సునందుబుట్టిన
వృత్తము. (చూ, జాతులు) చూ, వృత్తము. 1.
దుర్గిళుము. సం. వి. అ. పుం. ముల్లు: చూ,
సి తాగిము. [చూ, బోను.

దుర్గిడదము. సం. వి. అ. న. బొండకొయ్య:

దుర్గిమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-దుర్గిపు.
చెట్టు: చూ, పృక్షము; 2. పారిజాత గు*:
చూ, నూక్ష్మదారుపు; 2. అంజోరు*: చూ,
మేడి.

దుర్గిమముడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దుర్గిము:
డు. 1: చూ, కింపురుషుడు; 2. శిశుపాలుని
న్నేహితుడు: చూ, దుర్గిముడు.

దుర్గిమరము సం. వి. అ. పుం: చూ, దుర్గన
ఖము. [లక్క...

దుర్గిమామయము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
దుర్గిముడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
దుర్గిమముడు.

దుర్గిమోత్పలము. సం. వి. అ. పుం. కొండ
గోగు*: చూ, మృదుదుర్గిమము.

దుర్గివయము. సం. వి. అ. న. తాస్సు మూగ
తూములోనగు మానము: చూ, మానము.

దుర్గిపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-దుర్గిమము. 1.
దుర్గిహణుడు. సం. వి. అ. పుం. = దుర్గిహణుడు:
చూ, రూ-దుర్గిహణుడు.

దుర్గిహిణుడు. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

ద్రూ

ద్రూగిణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దుర్గిణము.
1. ఎట్టలేలు: చూ, పృశ్చికము. 1; 2. లేలు:
చూ, పృశ్చికము. 1.

దేర్

దేర్కాణము. అం. యోడశపద్యం నొకటి.
(అగ్నమును మూడు సమభాగములు చేసిన
యెడల దేర్కాణము అనునంబు కలుగు
చున్నది అట్లు చేయగా అగ్నము యొక్క మొద
టి భాగమునకు లగ్నాధిపతియును, ద్వితీయ

భాగమునకు నాలగ్నమునకు బంచమాధిపతియు, తృతీయభాగమునకు నాలగ్నమునకు నవమాధిపతియును దేర్కాణాధి పతులగుదురు.) చూ, హాడశవర్గ.

దేర్కాణలగ్నము. అం: చూ, దేర్కాణము. (జన్మలగ్నప్రమాణము ÷ 3; అట్లుచేయగా వచ్చిన 3 భాగములలో పథమభాగములో జాతకుడుజననమైనయెడలజన్మలగ్నమే దేర్కాణలగ్నము. ద్వితీయభాగములో జననమైనయెడల జననలగ్నమునకు బంచమరాశి దేర్కాణలగ్నము. తృతీయభాగములో జననమైనయెడల జననలగ్నమునకు నవమరాశి దేర్కాణలగ్నము.)

ద్రో

ద్రోబ్బు. దే. వి: చూ, రూ-ద్రోబ్బు.

ద్రోబ్బు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-ద్రోబ్బు; వా. 2. ద్రోయు (రాయలసీమలో వాడుక)

ద్రో

ద్రోచువాడు. వా. వి: చూ, ద్రోషిడికాడు.

ద్రోదాక్షకము. పా. (32 కుంచేములు ద్రోణము, 2 కుంచేములు ఆక్షకము)

ద్రోణక్షీర. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఇద్దరుపాలు పెండ్లడు ఆవు [ఇద్దరు=రెండుతూములు. (అమరము); 2. తూమెడు పాలుపిడికెడుఆవు తూము=నాలుగుకుంచములకొలది (శ.ర.)]

ద్రోణదుఘ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —వై.—

ద్రోణము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. తూము; 2. నల్లుము; పుం. 3. ఒక కొండ; చూ, షర్వతము; 4. తుమ్మికూర*: చూ, న్యూర్లక

ము; 5. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 6. ఎఱ్ఱ: తేలు: చూ, వృశ్చికము 1; 7. మాలకాకి: చూ, వాయవము; దే. వి. (1): చూ, రూ-దోణము.

ద్రోణముఖము. సం. వి. ఆ. న. 400 గావుముల మధ్యనున్న గ్రామము: చూ, దేశము. ద్రోణాము. దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

ద్రోణి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1.=దోనె. చిన్నయోడ: చూ, హాడము; 2. పసులుమేయుకంచె: చూ, విశిషము; 3.=దోన-దోని. కొండపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 4.=దోన్నె-దోప్ప: చూ, పాతిరము. 6; 5.=దోనె. అరిణ: చూ, హాడము; 6.=దోనియ-దోనె. జలగడుగువాని సాధనము: చూ, దోనియ. 3; 7. ఒక దేశము: చూ, దేశము; 8. నీలి*: చూ, రంజని; 9.=దోడ్డి: చూ, పెరడు; 10.=దోనె. అంబులపాది: చూ, బాణము. 1.

ద్రోణుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ద్రోణాచార్యుడు: ఆచార్యుడు, కీర్తిభాజుండు, కుంభజుండు, కుంభయోని, కుంభసంభవుండు, గురువు; 2. గురువు: చూ, పంతులు. 1.

ద్రోపది. వై. వి. 1.=ద్రోపది. రూ-ద్రోపది. పార్వతి, పాంచాలి, ద్రుపదరాజుకూతురు: చూ, పుత్రిక; 2. అంగన, కృష్ణ. ద్రోయువాడు. వా. వి. దొంగ: చూ, ముచ్చిలి.

ద్రోపది. వై. వి.=ద్రోపది. రూ-ద్రోపది: చూ, పార్వతి. 2.

ద్రోహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేంపనిచ్చ: చూ, వాంఛ; 2. కీడు తలపు: చూ, వ్యశికము. 2; 3. కలవాడు: చూ, వ్యాధుండు. 2.

ద్రోహి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ద్రోహము.

(ద్రా

ద్వా

ద్రావిడాయనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వత్థామ.

ద్రావిణికము. సం. విణ. నల్లయువత్తులు విస్తరించి నది (పాలము): చూ, భూమి. 1.

ద్రావిషది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చూ, రూ-ద్రావిషది.

ద్వ

ద్వంద్వము. సం. వి. అ. న. 1. = ద్వాందము. స్త్రీ

పురుషులజేత: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇద్దరూ కరితో నొకరు చేయుయధము: చూ, యుద్ధము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 4. శీతోష్ణదులు; 5: చూ, రెండు; పా. 6. ఉభయపదార్థ పరిధానము ద్వంద్వము “ద్వి పద ద్వంద్వము. — “తల్లిదండ్రులు”; బహుపద ద్వంద్వము. — “రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు; సమాహారద్వంద్వము. — “రథగజతురగపదాతి” అయినను నడుమ వచ్చునది కర్మధారయము. విభక్తులలోనను సంచునది తత్పురుష. చివర కలవాడువచ్చునది బహువ్రీహి. విశేషంబు లూహ్యంబులు: చూ, సమానము.

ద్వయము. సం. వి. అ. న. = ద్వయి. 1. జేత: చూ, సంగడి. 5; 2: చూ, రెండు.

ద్వయాతిగుడు. సం. వి. అ. పుం. రజస్తమో నుగరహితుడు. రూ-ద్వియాతిగుడు.

ద్వయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ద్వయి. (రూ-ద్వయము - ద్వంద్వము - ద్విత్వము - ద్వి తము) జేత: చూ, సంగడి. 5.

ద్వాదశకము. సం. స. అ. న. బారా. పం డ్రెండు: చూ, ముచ్చాకము. (చూ, పం డ్రెండు.)

ద్వాదశజ్యోతిర్లింగములు. అం. (చూ, జ్యోతిర్లింగములు.) సోమనాథము, మల్లిఖార్జునము, మహాకాళము, ఓంకారము, వైద్యనాథము, భీమశంకరలింగము, రామేశలింగము, నాగేశలింగము, విశ్వేశలింగము, త్ర్యంబకలింగము, కేశదారలింగము, ఘృష్ణేశలింగము.

ద్వాదశాదిత్యులు. అం: చూ, ఆదిత్యులు.

ద్వాదశభావములు. అం: చూ, భావములు.

ద్వాదశము. సం. విణ. 1. పండ్రెండవది: ద్వాదశి; అం. 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి (పాద, మోక్ష, నరక, చిత్త వికల, మనోవృద్ధ, వామనేత్రి, వ్యయ, బారత్వ, వివాహనప్త, శయన, శత్రు, శృంఖలు: అస్య దేశగమనములు.): చూ, లగ్నకారకత్వములు.

ద్వాదశరాజమండలము. అం. ఆరి, మిత్రుండు, మిత్రమిత్రుండు, అరిమిత్ర మిత్రుండు, పార్థి గాహుండు, ఆకృందుండు, ఆకృం దాసారుండు, పార్థి గాహిసారుండు, విజి గిహుండు, మధ్యమండు, ఉదాసీయండు. (12.)

ద్వాదశసత్త్వలు. అం. దేన, మనుజు, నాగ, యక్ష, గంధర్వ, పిశాచ, కాక, వానర, గార్దభ, ముని, రాక్షస, కిన్నరసత్త్వలు. (12): (చూ, సత్త్వలు.)

ద్వాదశాంగుళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, జేన. (శ. ర.) (వాడుకయందు 12 అంగుళములు లేక అడుగు.): చూ, విత్తస్తి.

ద్వాదశాంశ. అం. షోడశవర్ణసంహిత (లగ్న

మును 12 భాగములు చేయుటచే ద్వాదశాంశయనబడును. ద్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహ మేరాశియందెన్నవ భాగము నందున్నదో కనుగొనవలెను. ద్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహమున్న రాశి మొదలు పండ్రెండు రాశ్యధిపతులును ద్వాదశాంశాధిపతులగుదురు. పైనఁజెప్పిన పరీకారము గ్రహమేరాసి యందెన్నవ భాగమందున్నదని కనుగొనఁబడెనోయదగ్రహమున్న రాశి మొదలు నన్నవరాశి ద్వాదశాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతియే ద్వాదశాంశాధిపతి: చూ, యోడశపర్థ.

ద్వాదశాఖ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1. [ర్యుడు.

ద్వాదశాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, నూ ద్వాదశాదిత్ములు. అం: చూ, ఆదిత్ములు.

ద్వాదశావస్థలు. అం. చక్షు:ప్రీతి, మనస్సంగము, సంకల్పము, ప్రళాపము, జాగరము, కార్యము, అరతి, లజ్జాత్యాగము, సంజ్వరము, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణము(12): చూ, అవస్థలు.

ద్వాదశాశామ. అం. 1: చూ, విహీనతానములు. (చూ, కూటతానములు); సం. వి. న్. న.

2.=బాగసాల. నామకరణము: చూ, బాగసాల; వా. 3. పండ్రెండవనాటి కర్మము.

ద్వాదశాశ్వాసులు. అం: చూ, ఆశ్వాసులు.

ద్వాదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, దోడసి; విణ. 2. పండ్రెండవది: చూ, ద్వాదశము.

ద్వాదశరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంశయము; అం. 2: చూ, యుగములు.

ద్వాదశరయుగము. అం. 1: చూ, ద్వాదశరము.

2; 2. జ్యోతిష.—ద్వాదశరయుగంబున శీర్షోదయలగ్న మే జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్న సమయములు. [చూ, క్షేత్రములు.

ద్వాదశక. అం. క్షేత్రములు 24 లో నొకటి:

ద్వాదశకంటకము. సం. వి. అ. న. తలుపు: చూ, వాకిలి. [వృత్తిహారండు.

ద్వాదశపాతితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వాదశబంధము. సం. వి. అ. పుం.=దారబంధము: చూ, వాకిలి.

ద్వాదశము. సం. వి. అ. న. 1.=దువారము.—పై.—; 2. ఉపాయము: చూ, వెరవు;

3.=దారి: చూ, మార్గము. 1. [ద్వాదశము.

ద్వాదశములు. అం. పాణి, ఉపస్థ, పదము, వాణి ద్వాదశతి. అం: చూ, పుణ్యనగరములు (రూ-

ద్వారావతి-ద్వారకాపురము) ప్రాంతముడు. ద్వాదశిన్దు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వాదశార్థుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ద్వి

ద్వికము. సం. వి. అ. న. 1.=దుగ: చూ, రెండు;

వి. అ. పుం. 2. కాకి: చూ, వాయసము;

3. జేమ్మన: చూ, బటువునవ్వ; అం.

4. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

ద్విక్షారములు. అం. సర్వక్షారము, యవక్షారము.

ద్విగుణము. వా.=దుగుణము: చూ, రెట్టింపు.

ద్విగుణాకృతము. సం. విణ. రెండుచేళ్లుదున్నినది (పాలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విగుపు. పా. సంఖ్యాపూర్వపదము ద్విగుపు.

“మూడులోకములు.”: చూ, సమానము.

ద్విజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, బారంగి *;

2. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజాద్వము.

ద్విజబాహ్మణులు. అం. పట్కర్మనిరతుడై యెల్లప్పుడును దేవతలను అతిథులను పూజిం

పుచే వేదాధ్యయన నిరతులై సత్త్వివర్తన ముగలవారే ద్విజబాహ్మణులు. (పిరుదశ

విధబాహ్మణులలోనివారు): చూ, బాహ్మణులు.

ద్విజము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2. దంతము: చూ, చల్లు. 1; 3. పాము: చూ, సర్పము. [1—2.

ద్విజస్మము. సం. వి. న్. పుం: చూ, ద్విజము. ద్విజస్మడు. సం. వి. న్. పుం 1: గూ, బాహ్మణుడు; 2. క్షత్రియుడు: చూ, రాయి. 1; 3. కోమటి: చూ, వైశ్యుడు.

ద్విజరాజు. సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు; 3. శేషుడు: చూ, సర్పము.

ద్విజాతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. పక్షి పాము లోనగునవి; 2. చూ, బాహ్మణుడు.

ద్విజిహ్వము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. [నూచకుడు.

ద్విజిహ్వడు. సం. వి. ఇ. కొండెగాడు: చూ, ద్విజాడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విజస్మడు.

ద్విజతయము. సం. స. అ. న. 1. జిత: చూ, సం గడి. 5; వా. 2: చూ, రెండు.

ద్విజతలము. అం: చూ, ఉద్భిత్తకరణబంధములు.

ద్విజీయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. విదియ: చూ, తిథి, తిథులు (చూ, సూర్యోదయసంగమము); వి. 3. రెండవది.

ద్విజీయకము. అం: చూ, జన్యతాశములు.

ద్విజీయము. అం. 1. లగ్నకారకత్వములలో నొకటి. (ధనము, వాక్కు, కుటుంబ, ముఖ, నేత్ర, భోజన, జిహ్వ, ఆగ్రహ, దాతృత్వ, విద్య, వినయ, బంగార, మారక, సత్య, అన్యత, లోభములు): చూ, లగ్నకారకత్వములు; 2: చూ, ఆసంహత వ్యూహములు.

ద్విజీయాకృతము. సం. వి. చూ, ద్విగుణాకృతము.

ద్విజీయాతత్వము. పా. విగ్రహమునందు మొదటి పదము ద్విజీయావిధక్తియందుండే నేని ద్విజీయాతత్వము.

ద్విజీయావిధక్తి. అం. ని-ను-ల, కూర్చి-గుజి-చి-గుజించి: చూ, విధక్తులు.

ద్విజీయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; వి. 2. రెండవవాడు. ద్విజీయోక్తము. అం: చూ, కృతుచతుష్టయము. ద్విత్వము. పా. ఏకవిధమైన పాల్లులకూడిక.

ద్విదేహుడు. సం. వి. అ. పుం. గణపతి: చూ, వినాయకుడు. 1. చూ, వస్త్రము.

ద్విపటము. సం. వి. అ. న. కప్పడు దుప్పటి: ద్విపటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముప్పటము—పై—

ద్విపద. పా. 1. ఒకానొకపద్యభేదము. మూడు ఇంబ్రగణములు, తుదనూర్యగణము. మూడవగణాదినియతి (రెండుపాదములే): చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవిత్వములో నొకటి: చూ, వృత్తము. 1; 3. కావ్యలక్షణమున. అసంఖ్యాబద్ధములలో నొకటి: చూ, ఆసంఖ్యాబద్ధము. [ఏనుగు: చూ, హస్త.

ద్విపము. సం. వి. అ. పుం. రెంటిదాగివుడు, ద్విపలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఇరుపలము. ద్విపాదపశువు. బా. పనికిమాలినవాడు.

ద్విపాద్యము. సం. వి. అ. పుం. తగినదండుగకం పై రెట్టింపుదండుగ: చూ, నేగి.

ద్విపాస. పా: చూ, తిరిపాస.

ద్విబీజదళములు. పా. ౧. లెగుమినములు.—

కంది, సెనగ, పెసర, చిక్కుడు, లూసర్నయె; ౨. యూఫోర్బియములు.—ఆముడము, కఱ్ఱపెండలము, పెద్దఉసిరిక, చెముడు, కొర్రునులు మొ; 3. పెడెనములు.—సువ్వు; ౪. కంపోజిటుములు.—కుసుంబా, చేమంతి, బంతి, పెట్టూసు మొ; ౫. కూగిసి ఫరములు.—ఆప, కాజేబీ, మల్లంగి; ౬. మాల్యేసములు.—చృత్తి, చెండ, గోగు.

2. సాలనేనములు. — పొగాకు, ఉరలగడ్డ, వంగ, మిరిచ్చి, మొ; ౮. అంబేలిఫలములు. — ధనియము, జీలకఱ్ఱ; ౯. కూకర్పిటములు. — గుమ్మడి, కాకర, అనబ, పొట్ల, బీట; ౧౦ అనాకార్డినములు. — మామిడి, జీడిమామిడి (చూ, ఏకబీజదళము, ఏక-ద్విబీజదళ శృక్షములు, గుంజికాయలు)

ద్విభల్లకము. అం: చూ, బాణాగ్రములు.

ద్విభాషి. సం. వి. న్. పుం. = తుపాసి-దుబాసి.

రెండుభాషలు తెలిసినవాడు.

ద్విముఖాహి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రెండుతలల పాలు: చూ, సర్పము. [యాతిగుండు.

ద్వియాతిగుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వ ద్వరదగతి. పా. నవవిధరగడలలోనొకటి (ఇరు పదిమాతృలుగలిగి ఐదునొకండవ మాతృయే యతిగాగల వృత్తము): చూ, రగడ (చూ, వృత్తము. 1.)

ద్విరదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విపము.

ద్విరసనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విము ఖాహి. [భ్రమరము.

ద్విరేఫము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్రెద: చూ, ద్విలవణములు. అం: చూ, లవణములు.

ద్వివార్షికములు. పా. దుంపజాతిలోనివి: చూ, ఏకవార్షికములు. (చూ, గుంజికాయలు.)

ద్వివిదారణపుటకఫలము. పా. రెండునైపులను వగులుకాయ (చిక్కుడు, ఆలచేంద మొ): చూ, గుంజికాయలు.

ద్విపత్తు. సం. వి. త్. పుం. (రూ-ద్విపంతుఁ డు-ద్విపదుండు- ద్విషుండు- ద్వేషుండు) పగవాడు: చూ, శత్రువు.

ద్విషుండు. సం. వి. అ. మ. పుం. — పై. —

ద్విసీత్యము. సం. విణ. రెండుచోట్లనుండి (సాలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విహృత్ము. సం. విణ. — పై. —

ద్విహాయని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెండేడ్లపాఱి యముగలపెయ్య (ఇట్లు ద్విపర్వ. ఆ. స్త్రీ.): చూ, ధేనువు.

ద్విస్వరయక్తరాగములు. అం. గాధికములు: చూ, రాగములు.

ద్వీ

ద్వీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. పులితోలు: చూ, ఔరడు; పుం, న. 2. = దీవి: చూ, లంక. 1.

ద్వీపములు. అం. జంబు, ప్లక్ష. కుశ, క్రించ, కాక, కాల్యూరి, పుష్కరద్వీపములు. (7)

ద్వీపవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏటు: చూ, నది. ద్వీపి. సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 2. = మద్వి. చిటుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1; 3. కడలి: చూ, నము ద్విము.

ద్వే

ద్వేషుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విషత్తు. ద్వేషము. సం. వి. అ. పుం. = దేనము, పగ: చూ, విరోధము. 1.

ద్వేషి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, ద్విషత్తు: ద్వేషించే. సం. అ. కి: చూ, విరోధించే.

ద్వేష్ట. సం. విణ. (ద్వేషించువాడు): చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేష్యుండు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ద్విష త్తు, విణ. 2. పగగొనఁదగినవాడు: చూ, ద్విషత్తు.

ద్వ్య

ద్వ్యక్షరము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.
(చూ, హేతువు. 2.)
ద్వ్యక్షరీ. అం. —పై.—
ద్వ్యష్టము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లో
హము. 1.

ద్వై

ద్వైతము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొకవనము:
చూ, విషనము; వా. 2. జేత:చూ, సంగడి.5;
అం. 3. మతత్రయమునందొకటి. (జీవా
త్మ పరమాత్మలకు భేదముచెప్పెడి యొక
మతము) చూ, మతములు. (చూ, త్రయము)
ద్వైధము. అం. (భేదము) పద్ధతులలో నొ
కటి. (ఇదిత్రయవిధము. — బలవంతులగు నిద్ర
ఋశక్తువులనడుమ నుండెడువాడు వారి
రువురలో పర్యేక్షకముగా నీ వాడ న ని
చెప్పట, అందొకనితో సంధిచేసుకొనుట,
ఒకనితోకలహించుట): చూ, గుణములు.3.
ద్వైధీభావము. అం. —పై.—
ద్వైధీభావద్వయము. అం. స్వతంత్రము, పర
తంత్రము.(2)
ద్వైపము. సం. విణ. 1. ద్వీపచర్యముచే కప్ప
బడినది. (రథము): చూ, శకటము. 1;
2. ద్వీపసంబంధమైనది; 3. ద్వీపసంబంధ
మైనది. [వ్యాసుడు.
ద్వైపాయనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
ద్వైపాతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గణపతి:
చూ, విపాయకుడు. 1: 2. జరాసంధుడు:
చూ, బార్హద్రధి.

ధ

ధ. ఒకయక్షరము. (వ్యాకరణవిషయము. —
శబ్దాయందున్న అక్షరములు “త” లు
గాని “ధ” లుగావు. ఉదా. —ధనము,
ధాన్యము మొ; సజాతీయ ద్విత్యములలో
“అశ్వత్థ, అశ్వత్థాప, ఉత్థానము, ఉత్తి
తము” తప్ప దక్కినవి “ధ” లు గాని
“త” లు కావు. ఉదా. —బద్ధము, రుద్ధ
ము, యుద్ధము, సన్నద్ధము మొ.)
ధగిడిమియ్యా. వా. వి. అడ్డుగాకూర్చుండుట.
ధగిడి. వా. వి. నీచురాలు.
ధట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =పణ. వణకు: చూ,
లోలము. [చూ, తాగిను.
ధటము. సం. వి. అ. పుం. కొయ్యతాగిను:
ధటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. =దట్టి: చూ,
వస్త్రము; 2. గోచి: చూ, బొట్టము.
ధటినీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూలిమొలతాగిడు:
చూ, మాత్రము. 1.
ధట్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దండు: చూ, సేన. 1.
ధట్టము. సం. వి. అ. పుం. =తెట్ట: చూ, సమూ
హము.
ధనంజయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక
ఉపవాయువు (శవశరీరపర్యవ్రతమానవాయు
వు): చూ, వాయువు; 2. ఒకజాతిపాము:
చూ, సర్పము; 3. చూ, మద్ది. *
ధనంజయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జును
డు: చూ, విజయుడు. 1; 2. అగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1. [స్వాహ. 2.
ధనందన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాదేవి: చూ,
ధనకేలుడు. సం. వి. అ. పుం. మతేరుడు:
చూ, శ్రీదుడు. [3: చూ, త్రయము.
ధనగతులు. అం. దానము, భోగము, నాశము
ధనగ్రాహకుడు. సం. విణ. అప్పుపుయ్యకొను
వాడు: అధమర్గుడు, ఋణగ్రస్తడు,

ఋణి, ఋణికుడు, ఖాతకుడు-ఖాదకుడు. (తె. పు.—అప్పులకాపు, అప్పుల పోతు, అరవరి-అరువరి. [దొంగ. 4. ధనదాయాదులు. అం. ధర్మము, అగ్ని, రాజు, ధనదుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుండు; విణ. 2. దాత: చూ, వదాన్యుడు. ధనధాన్యము. అం. 1: చూ, శస్త్రములు; వా. 2. సామ్యున్న ధాన్యమున్న “ధనధాన్యాభివృద్ధిరస్తు.” (ధనధాన్యాదులు) ధననిక్షేపము. అం: చూ, సప్తసంతానములు. ధనమదము. అం: చూ, అర్థమదము. ధనము. సం. వి. అ. న. 1. =దనము: చూ, విత్తము 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3. =దనియము. కొతిమెర (ఇట్లు ధని-ధనిక-ధనికా-ధానా-ధానక-ధానేయక-ధానేయకా-ధాన్య-ధాన్యాక-ధన్యాక-ధన్యా-దానీ-దానీక: చూ, వితున్నకము. 1; పా. 4. దీనికి ఉపమానము.—కుబేరుడు; అం. 5: చూ, అష్టైశ్వర్యములు, విశ్వైశ్వర్యములు; వా. వి. 6. పశుధనము. ధనముకొల్లపోవుట. అం: చూ, నష్టములు. ధనపంతుడు. సం. విణ. అమృతపృ: చూ, సంపన్నుడు. [ఋణవిద్యుత్తు.) ధనవిద్యుత్తు. పా. అనుకూలవిద్యుత్తు (చూ, ధనవృద్ధులు. అం. కాయికవృద్ధి, కాలికవృద్ధి, కారితవృద్ధి, చక్రవృద్ధి. (4) ధనహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లచోరము *: చూ, షడ్భంగ; 2: చూ, బలురక్తెన *. [చూ, శ్రీదుండు. ధనాధిపుండు. సం. వి. అ. పుం. వైడితీడు: ధనాపహరము. అం: చూ, వింతిలివిగోపములు. ధని. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) రూ-ధనికుడు: చూ, సంపన్నుడు.

ధనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచి ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. యౌవనముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. [ధనము, 3 ధనికము. సం. వి. అ. పుం. =దనియాలు: చూ, ధనికుడు. సం. విణ. 1: చూ, రూ-ధని; 2: చూ, సజ్జనుడు; 3: అప్పులవాడు. ధనియము. వా. సం. వి. అ. పుం. = దనియము: చూ, ధనము. 3. ధనిష్ట. అం: చూ, నక్షత్రము. 1. ధనుఃపటము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పటము-ధనువు) మోరటి *: చూ, పేంకణము. ధనురూర్ధ్వాధరభాగనిర్ణయము. అం: చూ, పృమేయములు. ధనుర్దయనామోద్దేశము. అం.—వై.— ధనుర్భయండు. సం. విణ: చూ, విలుకాడు. ధనుర్ధారి. సం. విణ: చూ, దునెదారి. ధనుర్నిర్మాణాదివిశేషము. అం: చూ, పృమేయములు. [ములు. ధనుర్బంధము. అం: చూ, ఉత్తానకణబంధ ధనుర్విద్యావిలాసము. అం: చూ, ధనుర్వేదము. ధనుర్వేదము. అం. ఉపవేదములు 4 లో నొకటి. (ఇది ఓల్లు మొదలగువానియొక్క ధారణము గోహణము ఆకర్షణము బాణసంధానము బాణవిసర్జనము మొదలగు క్రియలను బోధించును. దీనికి ధనుర్విద్యా విలాసమనియు వాడుకకలదు.) (చూ, ఉపవేదములు, ఉపవిద్యలు.) ధనుర్వేదాంగములు. అం. చాళి, స్థాన, న్యాస, పృవిచార, సౌప్య, కరణ, వ్యాయామ, మండల, గతి, ఆసనములు. (10) ధనువు. సం. వి. న్. పుం. న. (రూ-ధనుస్సు-ధన్వము.) 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1; 2. నాలుగు మూరలకొలది; పుం. 3. మోరటి *: చూ, పేంకణము; విణ. 4: చూ,

విలుకాడు; అం. 5. పండ్లెండురానులలో
నొకటి: చూ, రానులు; 8: చూ, కార్ముకము.
ధనుశ్వురపూజాయోజనము. అం: చూ, పరిమే
యములు.
ధనుశ్వుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాగ: చూ,
సౌవ.
ధనుశ్వుంతుడు. సం. విణ. (త. ఈ. త):
ధనుస్సు: చూ, రూ-ధనువు.
ధనురాకర్షణ కౌశల్యోపన్యాసము. అం: చూ,
పరిమేయములు.
ధన్వన్తోబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూ
రియోబ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
ధన్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక: చూ,
స్త్రీఫలి; 2. ఉపమాత: చూ, దాది; (చూ,
మాత. 1.). 3. = దనియము: చూ, ధనము.
3; విణ. 4. ధన్వరాలు: చూ, స్త్రీ.
ధన్యాసి. అం: చూ, రాగాంగములు.
ధన్వండు. సం. విణ: చూ, సుకృతి.
ధన్వంతరము. సం. వి. అ. న: చూ, వింటిపట్టు.
ధన్వంతరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేవనైద్యుడు:
చూ, నైద్యుడు (చూ, ఉపనిద్యులు);
2: చూ, సూర్యుడు; 3: చూ, శివుడు.
ధన్వము. సం. వి. న. న. 1. మెట్టనేల: చూ,
భూమి. 1; 2. విల్లు: చూ, రూ-ధనువు. 1;
పుం. 3. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1.
ధన్వయాసము. సం. వి. అ. పుం. తీటకసింద:;
చూ, సముద్రాంత.
ధన్వి. సం. వి. న. పుం. 1. ఏణుమద్ది: చూ,
మద్ది; 2. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు.
1; విణ. 3: చూ, విలుకాడు; 4: చూ,
సమర్థుడు; 5 = దణి: చూ, నైనికుడు.
ధనుసము. సం. వి. అ. పుం. కిక్కినకసవు:
చూ, తృణము. 1.
ధనుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నాడి: చూ,
నరము. 1; 2. నఖుమనెడు గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజార్హము; 3: చూ, మెడ; 4. అగ
సాలెవానిగొట్టము; 5. గువ్వగుత్తిక: చూ,
రాజార్హము; పా. 6. శుభరక్తవాహిని,
(ధనుసులు. — యశ్చంద్రమని, పుష్యసధనుని,
ధమనివ్యూహము. మొ.)
ధమనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1; విణ. 2. కొలిమితిత్తినుడు
వాడు; 3. మార్గరుడు: చూ, నిర్ణయుడు.
ధమసులు. అం. బొడ్డును ఆక్రమించి యుండెడి
రసవాహినులగు బోలువాడులు. వాతమును.
పూరించు నటులజేయుటచేసవి ధమను
లనబడును. (అం ఇథోగామినులు అం ఉద్ధ్వ
గామినులు అం తిర్వక్కుగలబ్రసరించునవిగ
నుండును.) (చూ, ధమని. 6.)
ధమ్మల్లము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ధమ్మల్లము.
కొప్ప: చూ, వేసలి.
ధమ్మల్లము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —
ధర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-ధరణి-ధారణి-
ధరుణి-ధారుణి) నేల: చూ, భూమి. 1;
2. జరాయువు: చూ, మావి. 2; 3: చూ,
మెడదు; వా. 4. = దర: చూ, వెల. 1.
ధరణము. సం. వి. అ. న. 1. ధరించేట: చూ,
పెట్టుకొలు; 2. = చూ, దరణము.
ధరణా. వా. వి. సామ్యైశ్వర్యని కూర్చుండుట.
ధరణి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
ధర. 1; పా. 2. ఒకానొకవృత్తము. (మొద
టిపాదము పండ్రెండవదగు జగతి ఛందస్సు
నందలి తొటకవృత్తచ్ఛాయను, కడమము
డుచరణములును కవికల్పితములై నడచును.)
అప్ప. 4, ఆ. 205: చూ, వృత్తము. 1.
ధరణిధరగతి. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొ
క్కపాదమునందు న, న, న, న, న, న, న, న
గురువులు గలిగి ఎనిమిదింటి బదునాటింటి
యతిగల పంచవింశచ్ఛందస్సునందున్నవించిన
వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ధరణీకందము. సం. వి. అ. పుం. పాటికందః: చూ, నూరణము.
 ధరణీధరము. సం. వి. అ. పుం. కొండ, నేల
 తాల్పు: చూ, వస్త్రము.
 ధరణీధరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పుడమిరా: చూ, విష్ణువు. 1; 2. శేషుడు: చూ, సర్పము; 3. రాజు: చూ, రాజు. 1.
 ధరణీప్లవము. సం. వి. అ. న: చూ, నముద్రము.
 ధరణీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ధరణీధరుడు. 3; 2: చూ, శివుడు.
 ధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాచేటి: చూ, 3: చూ, పర్వతి; 4: చూ, ధర. 4.
 ధరాధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. తాచేలు: చూ, పర్వతము. 4. [చూ, బాహ్యులు.
 ధరామరుడు. సం. వి. అ. పుం. నేలవేలుపు.
 ధరావతు. వా. వి. హామిసామ్యు. [జింమే. 2.
 ధరించు. సం. న. కి. తాల్పు: చూ, హవ
 ధరికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-దారయిత్రి.
 నేల: చూ, భూమి. 1.
 ధర్త. సం. వి. ధరించువాడు. [హితము. 2.
 ధర్తవ్యము. సం. వి. ధరించదగినది: చూ, ధర్మకర్త. పా. ఆలయములు సత్తములులోనగు
 వానియందలి కార్యనిర్వాహకావ్యక్షుడు.
 ధర్మకాయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1. [(ధర్మచక్షువు)
 ధర్మచక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. —పై—
 ధర్మచింత. సం. వి. అ. స్త్రీ. ధర్మమును చిం
 తించుట: ఉపాధి.
 ధర్మజ్ఞుడు. సం. వి. ధర్మము నెఱిగినవాడు.
 ధర్మదాత. వా. సం. వి. ధర్మముందే బుద్ధి
 నిలిపినవాడు, ఎల్లప్పుడును ధర్మము చేయు
 వాడు.

ధర్మదేవతకు పాదములు, అం. అహింస, సత్య
 ము, దయ, శాంతి. (4)
 ధర్మద్రవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ: చూ, నది. [కాయుడు.
 ధర్మధాతువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, ధర్మ
 ధర్మధ్వజి. సం. వి. న. పుం: చూ, తాట
 దమ్ముడు.
 ధర్మపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్నిసాక్షిగం
 బెండ్లాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య.
 ధర్మపాశము. అం. (కాలపాశము, వరుణపా
 శము) అస్త్రములు 50 లో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.)
 ధర్మపుత్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అజ
 మిథుడు.
 ధర్మపురి. అం: చూ, క్షేత్రములు.
 ధర్మము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పుణ్యము.
 రూ-ధర్మ పు: చూ, సుకృతము. 1;
 2: చూ, దమ్ము-దరుము. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3. పోలిక, సమత్వము: చూ, సామ్యము; 4. స్వరత్నము: చూ, స్వభా
 వము; 5. ఆచారము: చూ, వర్తనము. 1;
 6: చూ, అహింస; 7. వేదోక్తవిధి: చూ, ఉపనిషత్తు. 2; 8. వేదాంతము: చూ, ఉప
 నిషత్తు. 1; 9. కృతువు: చూ, యజ్ఞము, పుం. 10. విల్లు: చూ, బాణము. 1; పా.
 11. దీనికి ఉపమానములు. — ధర్మరాజు, యమధర్మరాజు; అం. 12. మిహంసాదులు
 4 లో నొకటి: చూ, ఉపాంగము. 5;
 13: చూ, పురుషార్థములు.
 ధర్మములు. అం. ధర్మశాస్త్రములోనివి. — జాతి.
 ధర్మములు, దేశజధర్మములు, కులధర్మములు, గుణధర్మములు, అపధర్మములు (విపధర్మ
 ములు) (5)
 ధర్మరాజు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాండురాజు.
 పెద్దకొడుకు: చూ, యుధిష్ఠిరుడు; 2: చూ,

యముడు; 3. బుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1. [శివుడు.

ధర్మవాహనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ధర్మకాస్త్రము. అం. కాస్త్రములలో నొకటి.

(ధర్మము అనగా యజమానుని మనస్సహితాత్మయందు సంస్కారరూపమున ధరింపఁబడు గుణమునట. దానికి సాధనముగ శ్రుతి స్మృతులచేత విధింపఁబడిన క్రియకూడ ధర్మమనఁబడును. బ్రహ్మ హృదయములో నుండి వినిపించిన శ్రుతుల తాత్పర్యమునకు విరోధము రాకుండఁగ తనకు విధేయులగు పృథానులపటిస్వాయంభువమనువు మొదలు గాఁగల 18 గురుబులు ఘోరహృదయములలో నుండి స్మరింపఁజేసిన గ్రంథములు స్మృతులనియును ధర్మసంహితలనియును వాటిని నుసరించి కొండలు మనులు స్మరించినవి ఉపస్మృతులనియును వాడఁబడుచున్న వి.మాలస్మృతులు=స్వాయంభువాది (చూ, స్మృతులు) స్మృతులు పుట్టినవి. ఇట్టి స్మృతులను ఉపస్మృతులను అనుసరించి పురాణములందు జరిగిన దేవతా సంవాదమున సంచాదవాక్యములను ఈస్మృతులకు మూలభూతములైన పృథివాక్యములను బాగుగ పరిశీలించి కమలాకరుడు మొదలగువారు నిర్ణయసింఘువు, ధర్మపృష్ఠి, స్మృత్యర్థసారము, హేమాద్రి, స్మృతిరత్నమహోదధి, స్మృతిచంద్రిక, షడశీతి మొదలగు ననేక స్వతంత్రగ్రంథములు చేసియున్నారు. వాఖ్యానములు.— మనుస్మృతికి కుల్లూక భట్టియము, యజ్ఞవల్క్యస్మృతికి విజ్ఞానేశ్వరీయము— సరస్వతీ విలాసము, పరాశరస్మృతికి పరాశర మాధవీయము, అపస్తంబ స్మృతికి ఉజ్జ్వలదత్తీయము ఈతీని తక్కిన స్మృతులకును పుట్టియున్నవి. పృథిస్మృతియందును ఆచారవ్యవహార-పాయశ్చిత్త కాండములుండును.

ఇత్యాది. (చూ, న్యవహారపదములు, ధర్మములు, కాస్త్రములు, స్మృతులు) ధర్మసంహిత. సం. వి. అ. స్త్రీ. మన్వాదిధర్మకాస్త్రము, స్మృతి: చూ, ధర్మకాస్త్రము. ధర్మాత్మ్యుడు, సం. వి. అ. న. చూ, సుకృతి. ధర్మాధికరణము. సం. వి. అ. న. న్యాయవిచారణస్థలము: చూ, సభ. 2. ధర్మాధికృతుడు. సం. వి. అ. పుం. న్యాయము విచారించేవాడు: చూ, న్యాయాధికారి. ధర్మాసనము. సం. వి. అ. న. ధర్మాధికారి కూర్చుండు సీతము: చూ, సీటు. ధర్మి. సం. వి. అ. (న్. ఈ. న్.) ధర్మముగలది. ధర్మితము. సం. వి. అ. న. రతి: చూ, సంయోగము. ధర్ముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, యముడు; 2: చూ, సోమయాజి. 1. 3. ఒకననువు: చూ, వసువులు. [ర్మము. 1. ధర్మపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-ధ ధర్మ్యము. సం. వి. అ. ధర్మమువలన తొలగనిది. ధర్మణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వహేలనము; 2. ధర్మించుట. [ఱంకులాడి. ధర్మణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-చర్మణి: చూ, ధర్మించే. సం. న. క్రి. 1. తిరస్కరించే: చూ, భంగించే; 2. ధర్మణముచేయు. ధవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము; 2. వేండ్ర*: చూ, వెలిచేండ్ర. ధవళ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆవు: చూ, ధేనువు. ధవళకైగవము. సం. వి. అ. న.=తెల్లగలు*: చూ, పద్మము. 1. [చూ, శుక్రొడు. 1. ధవళగృహము. సం. వి. అ. పుం.=తెలిగాము: ధవళపక్షము. సం. వి. అ. పుం.=తెలిపక్షము: చూ, పక్షము. 1. [పిట్ట: చూ, హంస. ధవళపిత్సన్ (న్ను). సం. వి. న్. పుం.=తెలి

ధవళము. సం. వి. అ. పుం. 1. = తెలుపు. రూ-
 ధవళి: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఆబోతు: చూ,
 వృషధము. 1; విణ. 3. తెల్లనిది: చూ,
 వర్ణము. 6; 4. చేక్కనిది: చూ, హృద్యము;
 పా. 5. ఒకానొకవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 ధవళములు. వా. వై. వి. బ. ఒకరకముపాట:
 చూ, స్వరము. 2. [చూ, సింహము.
 ధవళవృగము. సం. వి. అ. పుం. = తెలిమెకము:
 ధవళిమ. సం. వి. న్. పుం. = తెలుపు. రూ-
 ధవళిమము: చూ, వర్ణము. 6.
 ధవళిమము. సం. వి. అ. పుం. = —వై.—
 ధవిత్రము. సం. వి. అ. న. యాగమునందు
 అగ్నిని పరిజ్వలించజేయుటకు కృష్ణాజినము
 తో చేయబడిన వినకట్ట. యాగమునందు
 ఉష్ణపదార్థమందుగల యష్టత్వమును చేల్పా
 ర్చుటకొఱకు కృష్ణాజినముతో చేయబడిన
 వినకట్ట. (అని కొండలు): చూ, నురటి.
 ధవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి: చూ,
 భర్త. 1; 2. రాజో: చూ, రాజో. 1; 3: చూ,
 మనుష్యుడు.

ధా

ధాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 = దాడి. దండ
 యాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2. = దాటు.
 దండు: చూ, సేన 1; వా. 3. ధైర్యము;
 4. శక్తి. “నీధాటికి నిలువరేరు.”
 ధాణు. అం: చూ, వినరులు.
 ధాణుకపాలు. అం. —వై—
 ధాణుధాక. అం. —వై—
 ధాణుధారు. అం. —వై—
 ధాత. సం. వి. ఋ. పుం. 1 = తాత. నలున:
 చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 2. ధరించేవాడు;
 3: చూ, రక్షకుడు; అం. 4. ఆదిత్యులు

12 లోనొకడు: చూ, ఆదిత్యులు;
 5. (రూ-ధాతు-ధాతృ): చూ, సంవత్సరములు.
 ధాత కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆ రె: చూ,
 నుభిక్ష.
 ధాతుపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై—
 ధాతుభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కొండ: చూ,
 పర్వతము. [చూ, రసవాది.
 ధాతువాది. సం. వి. న్. పుం. కారంధమి:
 ధాతువిచక్షణత్వము. అం: చూ, మగుణములు.
 ధాతువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. వాతములో
 నగునది. (వాత, పిత్త, క్లేష్మములు అను
 నాడులు); 2. ననలోనగునది. (వన, ఆస్థ
 క్కు, మాంసము, మేదస్సు, అస్థి, మజ్జ,
 శుక్లము అని ఇవి యేడు. పక్షాంతరమున
 రోమత్వజ్ఞాంసాస్థిస్నాయు మజ్జాపాణి
 ములు); 3. మణికిలలోనగు శిలావికారము;
 4. = జోజోవు. కావి, గైరిక ధాతువు: చూ,
 వర్ణము. 6; 5. పృథవిలోనగునది (చూ,
 భూతములు); 6. శబ్దములో నగునది: (చూ,
 గుణములు); 7. త్వక్కులోనగునది (చూ,
 ఇందియములు); 8. భూధాతువులో నగు
 నది; 9. క్రియ: (చూ, ధాతువులు. 3,
 క్రియ, క్రియలు); పా. 10. కణసంహతి.
 (కణసమితి; కణజాలము; ఘటకధాతువు;
 షేకిజాలము; షేకిసంఘాతము).
 ధాతువులు. అం. 1. శల్యములు, మాంసము,
 శోణితము, చర్మము, మెదడు, మజ్జము,
 శుక్లము (7); 2. దశవిధధాతువులు. —భావ
 ది, ఆదాది, జుహోభ్యాది, దివాది, స్వాది,
 తువాది, రుధాది, తనాది, క్యాది, చురాది
 (10); 3. అకర్మకములు (శ్లో. వృద్ధిక్షయ
 భయ జీవితమరణం లజ్జానతృప్తి జాగర
 ణం । శయన క్రిడాదుచి దిష్ట్యర్థంధాతు
 గణంత మకర్మకమాహుః), సకర్మకములు

(పూర్వోక్త అకర్మక భిన్న ధాతువులు);
 4. (లఠాదులు) లట్-లిట్-లృట్-లట్-
 లేట్-లోట్-లక్-లిక్-లృక్-
 (ఇందు లేట్ వేద సంబంధము) (10);
 అం.5. బంగారు, వెండి, రాగి,వంగము, సీస
 ము, యవదను, లోహము (7): చూ,
 లోహము. 1. [చూ, రాయి.
 ధాతుపలము. సం. వి. అ. న. తేగురురాయి,
 ధాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
 భూమి. 1; 2. దాది. ఉపమాత: చూ,
 దాది (చూ, మాత. 1); 3. తల్లి: చూ,
 మాత. 1; 4. ఉసిరిక *: చూ, స్త్రీఫలి;
 విణ. 5. ధరించునది: చూ, హితము, 2;
 6. ధరింపజేయునది: చూ, హితము. 2.
 ధాతేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
 భూమి. 1; అం. 2. నాయికలకు సహాయ
 రాలు: చూ, నాయికలు.
 ధాన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దనియాలు *:
 చూ, ధనము. 3; 2. ముకుళము: చూ,
 మొగ్గ. 1; బ. 3: బారుగులు-రూ-బారు
 వులు-బోరులు.
 ధానుష్కాడు. సం. విణ: చూ, విలుకాడు.
 ధాన్యకృతి. అం: చూ, క్రియాంగములు:
 (చూ, అంగము. 9.)
 ధాన్యపంచకము. అం. మారేడు పిండెలు, వట్టి
 వేరు, దనియాలు, కొంతి, తుంగముపైలు. (5).
 ధాన్యము. సం. వి. అ. న. వడ్డు. (ఏ. వరి):
 అక్షతలు, ఛద్మము, తండులీయము, ప్రీహి,
 స్తంబకరి. (తె. పు).—కొలుచే, వడ్డు.
 (చూ, స్తంబకరి); ధాన్యవీశేషములు.—
 అవసరదార్లు, ఆతపనీయము, ఆర్య, ఆశువు,
 ఈశ్వరప్రియములు, ఓడిక, కురువిందము,
 ఖండికము, ఖర్జూరము, గౌరము, పతరగ
 ము, పారిజాతము, మదనగంధులు, మన్మథ

బాణాలు, మల్లెస్త్రీగంధులు, మోహనపుస
 రులు, రత్నసరులు, రామబాణాలు, రామ
 సాగరములు, హాయనము. (తె. పు).—అమృ
 త్పు, అట్రకడాలు-అట్రగడములు-అట్రగ
 డలు, అలుగురాజేనములు, ఆకుసన్నములు,
 ఆరుగలు-ఆరెవడ్లు, ఇప్ప పూరాజేనములు,
 ఉద్దులు, ఉండరలు, ఎద్దుకట్టలపంకెలు, ఎఱ
 డాలు, ఏనుగుకొమ్ములు, ఏలికిరాజేనములు,
 ఒదివిరిపాల్లు, కంటసరులు, కంబులు, కట
 కసరులు, కన్నెనరులు, కప్పరబోగులు,
 కన్నురిపట్టియలు-కస్తూరిపట్టెలు, కస్తూరినిగ
 రాలు, కాకితెక్కలు, కురుపడాలు, కేస
 రులు, కొండజొన్నలు, కోడిబుడములు,
 కోదండరామములు, కేరీడి, గంగాజలం
 బులు, గండసరులు, గంబూరరాజేనాలు,
 గరుడసరులు, గవ్వసరులు, గాజోకప్పెగులు,
 గుత్తిమల్లెలు, గుత్తులుగుత్తులు, గుత్తులు, గొజ్జ
 గిఁబాల్లు, గొబ్బికాయలు, గొలిచెలు, గోరు
 రాజేనాలు, గౌరికుంకుములు, చేదురువంకలు-
 చేంద్రవంకలు-చెంద్రవంకలు, చిటిముత్తె
 ము, చిలకముక్కులు, చెనఁగులు-చెన్నఁ
 గులు, చేమపూరాజేనములు, జేసలు, జేవ్వాజి
 వంకెలు, జోజిరాజేనములు, జిలకజరాజే
 నములు, జిలమలు, జీనిసరులు, జీనువముక్కు
 లు, జోన్నుఁబాలు, జొన్నలు, తావి, తిరు
 వరంగములు, తీగనుల్లియలు-తీగమల్లెలు-
 తీగెగుల్లియలు, తీగెనరులు-తీగెనరులు-
 తీవెనరులు, తుమ్మిపూరాజేనాలు, తెల్ల
 చెన్నంగులు, తెల్లబుడములు, దినసరులు,
 దెబ్బసరులు, దేవసరులు, నక్కతోడవి
 య్యము, నల్లచెన్నంగులు, నల్లబుడములు,
 నల్లయారెలు, నాగమల్లెలు, నీరుకావులు,
 నెమిలివడ్డు, పగడంపు తీగెలు,
 పచ్చేకప్పురపు సరులు, పచ్చేగన్నేరు,
 పచ్చేసరులు, పాలకన్ను, పాలమొండలు,

పాసంగు, పిచ్చుకగోళ్లు, పునాసలు, పునాసాటకడాలు, పునుంగు, పునుంగురాజేనాలు. పులిగోళ్లవంకలు, పూబాళలు, పూతేకులు, పొంగుపొగ్గలు, పొన్నశ్రీరాజేనాలు, పోతుగంటరాజేనములు, పర్యాయగలు, బంగారుతీగెలు, బలరామబోగులు, బలుగుత్తులు, బసంగులు, బారతనేసలు, బాహుపురులు, బీటినరులు, బుడమలు, బొగడనరులు, మంకెనలు, మండిగండ్రలు, మణినరులు, మల్లెలు, మామిడిగుత్తులు, ముతైనరులు, ముడుకనరులు, ముద్దుపొగ్గలు, మైపాలలు, మొలగులికలు, మోదుగుతోడిపెలు, మోదుగుమాడలు, రణపెండికొడుకులు, రసంగులు, రాజేనములు-రాజేనాలు, రెడ్డిపాలవంకలు, తెక్కపాయలు, లత్తుకబొత్తులు, వంకసన్నములు, వంగాకుబుడమలు, వజ్రంపుదళుకులు, వట్టిసరులు, వన్నెపూలు, వరగలు, వాసనరాజేనాలు, వెదురుబియ్యము, వెన్నముద్దలు, వెలువడమలు, నంపంగిపూవడ్లు, నంపెంగలు, సంబావులు, సన్నమండెగలు, సగ్గుబియ్యము, సాలంకలు, సీతబోగసరలు, మకబోగులు మొ(చూ, ప్రంబకరి), (చూ, సస్యము. 1); ౧. ఆళ్లు. — కుద్రోవము-కోద్రోవము, కోరదూషము-కోరదుపు, వరకము, వర్షరీరాపము. (తె. ప). — ఆళ్లు, వరగలు; ౨. ఊదరలు. — ఊదారము. (తె. ప). — ఊదరలు; 3. ఎండబోసినవడ్లు. — (తె. ప). — ఎండుగులు-ఎండువులు; ౪. ఎగురబోయినవడ్లు రాసి. — (తె. ప). — మండియ-మండె; ౫. ఎడ్లచేనుటపంబడినవడ్లు. — ఆవసితము. — ఆవసితము. — ఆవసితరి, ఋద్ధము; ౬. ఓవరధాన్యము. — కుల్మాషము; ౭. కాయ(పయర) ధాన్యములు. — (తె. ప). — అపరాలు, పయర-పయగ-పయ్యర-పైర; ౮. కునుము. — కుసుంభము-కాసుము.

(తె. ప). — కునుముపూరాజేనములు. — కునుముములు-కునుములు; ౯. కిచిడి. — (తె. ప). — కిచిడి-కిచ్చేడి, పిచికచెంబ, పిచికసన్నవరి; ౧౦. కొట్టులు. — కంగుణి, కంకుపు-కంగుపు-కవ్వంగుపు, కాసారము, గారి, ప్రియంగువు, ప్రియంగుకము, పీతతండులము. (తె. ప). — కొఱ-కొట్ట; ౧౧. గంటెలు. — గర్భుత్తు. — (తె. ప). — కంబు, గంటె, సజ్జ, గజ, గడ్డిగలపొల్లువడ్లు. — ఉమాకటము. (తె. ప). — బూగర; ౧౨. గింజేపట్టినవడ్లు. (తుచ్చధాన్యము). — కంకపత్రియు, కటంగరము-కడంగరము, కటునిష్పావము, కాకాయవము, నిష్పావము, బువము - బుసము. (తె. ప). — ఇసుకు, కట్టు, గల్ల, చింక, తంకర, తప్ప, తప్పకాయ, తబక, తలక, తలకపొల్లు, తాలు, తూరు, పొల్లు, పొల్లకట్టు, పొల్లుకాయలరాసి; ౧౩. గోదుమలు-గోధూమము, మేచ్చభోజనము, సుమనము. (తె. ప). — గోదుమలు; ౧౪. అడవిగోదుమలు. — కుశక, తుద్ర, గంధవిహ్వలము, గవేడుపు-గవేడుక-గవేడుకము - గవేడుపు-గవేడుపు-గవేరుకము; గుత్తము, గోధూమము; ౧౬. చిటువడ్లు-అణుపు. (తె. ప). — చిటువడ్లు; ౧౭. చీనకమనువడ్లు. — కాకకంగువు, చీనకము-చీనము; ౧౮. చేర్చిపెట్టినవడ్లు. — (తె. ప). — కట్టుగడ్డ; ౧౯. చేక్కగనుదరిన జొన్నలోనగునవి. — (తె. ప). — ఊడచేబియ్యము; ౨౦. చోమలు. — శ్యామాకము, గజపీయము, తృణబంధువు, మునిభక్షము. (తె. ప). — చోమలు; ౨౧. జొన్నకంకులు పొగాకులోనగునవి మృగ్గుటకై పెట్టినపొగ్గ. — (తె. ప). — మండియ-మండె; ౨౨. జొన్నలలోభేదము. — ఉద్దాలకము, గక్తపూర్ణము. (తె. ప). — చింక; జొన్నలు. — జొన్నలు,

గోధూమము, మేచ్చభోజనము, యాననాశము; ౨౩. తువరయావనాశము. — కషాయము, తువరయావనాశము. తువరయావనాశము. ౨౪. తూర్పైత్తి నధాన్యము. — బహుశీకృతము, పూతము; ౨౫. తృణధాన్యము. — కురి, గర్భుత్తు, తృణధాన్యము, నీవారము, యమశము. (తె. ప). — అమడలు, గునకలు. — గునకలు, గొలిసెలు, గోళ్లగొండిలు, దూసరులు, నివరి-నివ్వరి-నీవరి, బరపటలు; ౨౬. తేలికయైనపొరితపడ్లు. — (తె. ప). — అగాడి, కాయలరాసి; ౨౭. తోవరి. — అధక, తువరి, నురాప్తిజము. (తె. ప). — కంది, తోవరి; ౨౮. ధాన్యములోని భాగము. — కణము; ౨౯. ధాన్యరాశి. — (తె. ప). — అంబారము-అంబారు; ౩౦. నవధాన్యములు. — గోధుమలు, యవలు, పెసల్లు, సెనగలు, కందులు, బొబ్బరలు, నువ్వులు, మినుములు, ఉలవలు; ౩౧. నిర్ణయములేని పంట. — (తె. ప). — శాలిపంట; ౩౨. నుతించినపడ్లు. — బుద్ధము; ౩౩. పూర్ణముగా పండచి పడ్డరాసి. — (తె. ప). — ఈనరాసి; ౩౪. మూడేండ్లకిందటి పడ్లు. — అజము; ౩౫. యవలు. — అక్షరలు, అసిపత్రికము, కుంతలము, గంధవిహ్వలము, గోధూమము, యవ, స్థూలమధ్య-స్థూలమధ్యము, శితకూకము; ౩౬. పచ్చేయవలు. — తోకృము; ౩౭. యవలులోనగునవి. — తోకృము; ౩౮. రాగులు. — గుచ్చకణిశము. (తె. ప). — అణపడు, ఉద్ది, తమిర-తమిర-తమిర-తవ్విర-తవ్విర, చోడి, రాగి; ౩౯. వన్యశింబి. — ఆమ్లమల్లిక, వన్యశింబి, రం. వరిపండు. — కణము, కణిశము. (తె. ప). — వరిపండు; ౪౦. వీరిహి. — అణువు, ఆకువు, ఆకువీరిహి, ఉద్దాలకము,

కలమము, కలాబాక్షము, కలామకము, కుక్కుటాండము, కురువిందము, కృష్ణపచ్చము, కృష్ణపాక్యము, కృష్ణవీరిహి, కృష్ణకాలి, గంధము, గర్మాటిక, జతూముఖము, పాటము, వీరిహి. (తె. ప). — ఎఱ్ఱజలము పడ్లు, ఎఱ్ఱబుడమలు, ఎఱ్ఱపడ్లు; ౪౧. కాలి. — కలమోత్తము, కాలకాలి, కృష్ణకాలి, కైదారము, గంధకాలి; (తె. ప). — గణికనూదులు; (చూ, స్తంబకరి); 2. దీనియాల: చూ, ధనము. 3; ఆం. 3: చూ, అపైశ్వర్యములు, విశ్వర్యములు; పా. 4. 2. ఎటిపలుకువితనపు జాతిలోనివి: చూ, ఏకనీజడశము. ధాన్యము కొల్లపోవుట. అం: చూ, నష్టములు. ధాన్యములు. అం. తృణధాన్యములు (వరి, తొన్న, గోధుమ మొ); కాయధాన్యములు. (ఉలవ, కంది, పెసర మొ); చేమరగింజెలు (నువ్వులు మొ); వారపంటలు (వీరిహి, గోగు మొ); రంగుపంటలు (నీలిమొ); ఓంధులు మత్తద్రవ్యములు (హాకామ, నల్లమందు, గంజాయి మొ); చూ, ధాన్యము. ధాన్యాకము. సం. వి. అ. న. దీనియాల: చూ, ధనము. 3. [ము. 1. ధాన్యామ్లము. సం. వి. అ. న. కలి: చూ, శుక్రధామనిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు. ధామము. సం. వి. న్. న. 1. దీమము. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. వెలుగు, కాంతి (అని కొందఱు): చూ, వెలుగుతురు. 1; 4. కోశబలము వలన కలిగినతేజము: చూ, పరిభాషము. 1; 5. మేను: చూ, శరీరము; 6: చూ, పుట్టుక. ధామార్గపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవడ *: చూ, లీల. 2; 2. ఉత్తరము *: చూ, శైలికము; 3. దావరడంగి *: చూ, విషనాశని.

ధామ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యాగమునందు
అగ్నిని పృజ్యలింపఁజేయునపుడు పఠించెడు
ఋక్కు: ధార్య.

ధార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=దార. పైనుండి
పడు నీరులోనగువాని చోలు: చూ, నీటి
చోలు; 2.=దార: చూ, వానకాలు; 3.=
దార-దారి. కత్తి లోనగువాని వాదర:చూ,
వాదర; 4. కుండలోనగువానిచిల్లి: చూ,
సంధ్యము. 1; 5. దండు ముందరిభాగము;
6. అశ్వగతి: చూ, ధారలు; 7. పృవా
వాను: చూ, నెల్లువ; 8: చూ, సరంపర;
9. ధారాపట్టణము: చూ, జేశము; వా.
10.=దార. ఈవి: చూ, వితరణము; 11.=
దార. ఆకుకవిత్వము: చూ, మాటలలుట.

ధారకపాలు. అం: చూ, విసరులు.

ధారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మేర, ఎల్ల
(అనికొండలు): చూ, సన్మానము; 2. కృ
యము: చూ, పణము. 6; అం. 3. అంగ
యోగములు 8 లోనొకటి. (భగవంతుని
దప్ప మఱియొకటి నెఱుంగును): చూ, యో
గాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

ధారణము. సం. వి. అ. న. 1. ధరించుట; 2.=
నాగణ. వెల: చూ, వెల. 1. [భూమి. 1.

ధారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-ధరణి: చూ,
ధారపోయు. మి. న. కృ. చేతనీళ్లుపోసికొని
దత్తముచేయు.

ధారమల. సం. వి. అ. పుం. 1. అప్పు: చూ,
బాకి. 2; 2. ఒక కొండ: చూ, పర్వతము.

ధారలలో భేదములు. అం. లఘ్వీ, మధ్యా,
దీర్ఘా (3): చూ, ధారలు (చూ, వాయము)

ధారలు. అం.(నడకలు)అశ్వశాస్త్రములోనివి.-
ఆస్కండితము (గతి=రవగాలు) ధౌరితకము
(పుల=జోడన), రేచితము (చతుష్క=పే
రము), వర్ణితము (మధ్యజవ=చౌకలింపు),

పుతము (పూర్ణవేగ=మహాశము): చూ,
హయము (చూ, అశ్వధారలు).

ధారాకదంబము. సం. వి. అ. పుం. నీరుకడిమి
*: చూ, హలిపిగము.

ధారాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము:
చూ, హయము; 2: చూ, వానకోయిల.

ధారాదత్తము. పా. మంత్రీపూర్వకముగా దాన
ముచేయఁబడినది.

ధారాధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు:
చూ, మేఘము. 1; 2. ఖడ్గము: చూ,
రిష్టి. 2.

ధారావని. సం. వి. ఇ. పుం. గాలి: చూ, వా
యపు. [చూ, వాన. 1.

ధారాసంపాతము. సం. వి. అ. పుం. జేడివాన:
ధారాశము. సం. విణ. అడ్డపాటులేనిది: చూ,
విశ్చంఖలము. [(చూ, భాష. 1.)

ధారాలి. అం: చూ, భిన్నపక్షజ విభాషలు.
ధారి. నం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరింబ*: చూ,
ముర్మరి.

ధారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చెవిజోరుపాము:
చూ, సర్పము; 2. జెట్టి: చూ, సర్పము.

ధార. అం: చూ, విసరులు.

ధారుధాణ. అం.—పై.—

ధార్తరాష్ట్రము. సం. వి. అ. పుం. నల్లనిము
క్కుకాళ్ళుగల హంస: చూ, హంస.

ధార్తరాష్ట్రుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ధృత
రాష్ట్రునికొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1;
2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.

ధార్మవత్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరి
యము.

ధార్మికత. అం: చూ, నాయకగుణములు.

ధార్మికడు. సం. విణ. 1.=దమృడు. పుణ్యా
త్ముడు: చూ, సుకృతి; 2: చూ, ధాను
మృడు.

ధార్య. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: చూ, ధార్య; ధీమంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, 2. కోరింద *: చూ, ముర్మురి; విణ. 3. ధరిం పదగినది: చూ, హితము. 2. శక్తి. 1. ధార్యము. సం. వి. అ. న. దిట్టతనము: చూ, ధావనము. సం. వి. అ. న. 1. = దవుడు: చూ, పరుగు. 2; 2. శుద్ధి: చూ, శోధనము. 1. ధావనమొనర్చు. మి. ఆ. కిరి: చూ, పరుగెత్తు. ధావని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). నక్కతోకపోన్న *: చూ, సృగాలవిన్న. [మము. ధావళ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, చూ-ధవళి

ధి

ధిక్కారము. సం. వి. అ. పుం. తిరస్కారము, ధి: చూ, వహేలనము. [చూ, వహేలనము. ధిక్కృతము. సం. విణ. ధిక్కరింపబడినది: ధిక్కృతుడు. సం. విణ: చూ, వెలివాడు. ధిక్కియియ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, ధిక్కారము. ధిమి. అం: చూ, కిబ. ధియాంపతి. సం. వి. ఇ. పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1. ధిషణ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, బుద్ధి. ధిషణుడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జే. ధివ్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. బుము: చూ, శక్తి. 1; 4: చూ, రిక్క.

ధీ

ధీ. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, బుద్ధి. ధీందియము. సం. వి. అ. న: చూ, జ్ఞానేంద్రియములు.

విద్వాంసుడు; 2: చూ, ధిషణుడు. ధీర. అం. 1. మధ్యాపగిల్చులు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూడు తెలుగులు (ధీర ఇతర (స్త్రీ)నిబొంది పచ్చినపిదప పతినిజోచి దండించునది): చూ, స్వీయ. (ధీర, అధీర, ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబులచే నిరుచి అంగులైరి.); అం. 2: చూ, తంత్రములు. ధీరము. సం. వి. అ. న. రూ-ధీరము. కుంకుమ పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1. ధీరలలిత. అం. (ధీరలలితుడు) (సుఖియైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరశాంత. అం. (ధీరశాంతుడు) (శాంతుడు వైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరాధీర. అం. (ధీరాధీర పతి నన్నివిధముల దండించునది): చూ, ధీర. 1. ధీరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 2: చూ, దిట్టరి; 3: చూ, స్వతంత్రుడు. ధీరోదాత్త. అం. (ధీరోదాత్తుడు) (ధైర్యము గలిగి శాంతుడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి యైనవాడు): చూ, నాయకులు. ధీరోద్ధత. అం. (ధీరోద్ధతుడు) (గర్వసూచూ దంధమాయా కోరిధారులు గలవాడు: చూ, నాయకులు. [చూ, వలతేడు. ధీవరుడు. సం. వి. అ. పుం. = తీవరుడు. జోలరి: ధీసచివుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రి. 1. ధీహారుడు. సం. విణ. = దిమ్మరి. మందుడు: చూ, సోమరి.

ధు

ఘంధుమారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కఠమా పము: చూ, సొగ; 2. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

ధుతము. సం. విణ. రూ. ధూతము. 1. కడలింపఁ
బడినది: చూ, వేల్లితము; 2. విడువఁబడినది :
చూ, సముష్టితము; అం. 3: చూ, శిరఃక్రియలు.
ధుత్తూరము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-ధుత్తూర
ము-ధుత్తూరము, ఉ మైత్త* : చూ, హలా
పుష్పము.

ధువి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.
ధువ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ధువి. బరువు:
చూ, భారము. 1.

ధురంధరము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-ధురీణ
ము-ధుర్యము- ధూర్వచాము- ధౌరేయము)
1. బరువు మోసెడువద్దు: చూ, వృషభము.
1; విణ. 2. బరువు మోయునది: చూ, వృష
భము. 1.

ధురంధరుఁడు. సం. విణ. (రూ-ధుర్యఁడు-ధురీ
ణఁడు- ధూర్వచుఁడు- ధౌరేయుఁడు)
బరువు మోయువాఁడు: చూ, భారవాహుఁడు.

ధురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-ధుర.
ధురీణము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ: చూ, రూ-
ధురంధరము.

ధురీణఁడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుఁడు.
ధురీణ. మి. ద్వి: చూ, యుగపత్.
ధురీలున. మి. ద్వి. —పై. — [ధుత్తూరము. *
ధుత్తూరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
ధుర్యము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ: చూ, ధూ-
ధురంధరము.

ధుర్యఁడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుఁడు.
ధుత్తూరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
ధుత్తూరము.*

ధూ

ధూంత్మము. సం. వి. న్. పుం. తెల్లకాకి:
చూ, వాయునము. 1.

ధూంగియాలబాగ్గిహ్మణులు. అం. నేపాళ దేశపు
బాగ్గిహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ,
నేపాళ దేశపు బాగ్గిహ్మణులు (చూ, బాగ్గి
హ్మణులు)

ధూతము. సం. విణ: చూ, రూ-ధుతము.

ధూననము. సం. వి. ఆ. న. కడలింఁచే.

ధూనము. అం: చూ, హస్తక్రియలు.

ధూపము. సం. వి. ఆ. పుం. = దూపము...

1. వాసనగల (సాంబా)ణి, గుగ్గిలములోనగు
వాని) పొగ: చూ, పొగ; అం.

2: చూ, ఉపచారములు. 5.

ధూపాయితము. సం. విణ. తపింపజేయఁబడి
నది: చూ, సంశ్లేప్తము.

ధూపితము. సం. విణ. 1. ధూపమువేయఁబడి
నది; 2: చూ, ధూపాయితము.

ధూమకదంబము. సం. వి. ఆ. పుం. బట్టకడిమి
*: చూ, హలిప్రియము.

ధూమకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. = దుమగతి
కేతు. తోఁకచుక్క: చూ, టిక్క

2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [చూ, వహ్ని. 1.;
ధూమద్వజాఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. అగ్ని:

ధూమనాళిక, పా. పొగగొట్టము. [మేఘము. 1.
ధూమయోని. సం. వి. ఇ. పుం. మబ్బు: చూ,

ధూమలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. నలుపుమించే
గలసిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ.

2. నలుపుమించేగలసినయెఱుపుగలది: చూ,
వర్ణము. 6.

ధూమళకటము. పా. పొగబండి: చూ, శక
టము. 1. [చూ, హిమము.

ధూమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూడవంచే:
ధూము. వా. వి. కలత, జాడ్యము.

ధూమ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధూమునులగుంపు.
ధూమ్యాటము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ధూమ్రా

టము. కూకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3.

ధూమ్రపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పొగచెట్టు. ధూమ్రము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ: చూ, ధు మలము.

ధూమ్రశూకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, లొట్టి ధూర్జటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. కాశహస్తీమాహాత్మ్యము వాగ్గీసనకవి.

ధూర్జము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఒకరకముఉష్ణ: చూ, లనణము. 1; పుం. 2. ఉమ్మెత్త: చూ, హలాపుష్పము.

ధూర్తు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ధూర్తుడు. 1: చూ, పందెకాడు; విణ. 2: చూ, వంచకుడు.

ధూర్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. విణ.—పై.— ధూర్జహము. సం. వి. ఆ. పుం. విణ: చూ, ధురంధరము.

ధూర్జహుడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు. ధూర్జిధ్వజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. (ధూర్జిధ్వజుడు).

ధూర్జి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. రూ-ధూర్జి=మాళి: చూ, కేణువు. 1.] కదంబము.

ధూర్జికదంబము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ధూమ ధూసరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బూడిదరంగు: చూ, వర్ణము. 6; 2. గాడిద: చూ, రాస భము; విణ: 3. బూడిదరంగుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

ధృ

ధృతపూర్ణము. సం. వి. ఆ. పుం. కానుగు *: చూ, బారంగి.

ధృతమధ్య. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది దోడ కవృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదంబులున్న తోడ కవృత్తచ్ఛాయను సరిపాదంబులున్న నడ చును: చూ, వృత్తము. 1.

ధృతము. సం. విణ. ధరింపఁబడినది, గృహీత ము: చూ, హితము. 2. [హంసపాది *.

ధృతరాష్ట్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ధృతరాష్ట్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దుర్యో ధనుని తండ్రి: చూ, పితరుడు; 2. ఒకా నొక పాము: చూ, సర్పము; 3. రాజు: చూ, రాజు. 1.

ధృతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ధరించేట: చూ, పెట్టుకోలు; 2. దైర్ఘ్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; 3. ఆనందము, సౌఖ్యము (అని కొందఱు): చూ, సంతోషము; పుం. 4: చూ, యజ్ఞము; అం. 5: చూ, ఛందస్సులు; 6: చూ, యో గములు. (ధృతిఅని కొందఱు.)

ధృతిరాత్రి. అం: చూ, శస్త్రములు.

ధృవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపాన్న *: చూ, సాలపర్ణి.

ధృవక. అం: చూ, దేశీయక్రియలు. [ము. 1. ధృవకోకిల. పా. పద్మకోశము: చూ, వృత్త ధృవము. అం: చూ, నశబ్దక్రియలు.

ధృవములు. అం. ఉత్తరధృవము, దక్షిణధృవ ము. (2)

ధృవస్థానములు. అం. అశ్వశాస్త్రమునందు.— ౨ వక్షస్థలమున, ౨ కిరమున, ౨ నులద్వార మున, ౨ మూత్రమున, ౧ లలాటమున, ౧ కిరిదిపెదవియందు (10) (ధృవస్థాన మని కొందఱు): చూ, శుభావర్తములు.

ధృవుడు. సం. వి. ఆ. పుం, అం: చూ, రూ- ధృవుడు. (ధృవుడు అని కొందఱు)

ధృష్టలంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = దండులంజె: చూ, అంకులాడి.

ధృష్టుడు. సం. విణ. 1. = నిట్ట - దంట - దట్టుడు. (రూ-ధృష్టుడు-ధృష్టువు): చూ, నిట్టుడు; అం. 2. శృంగారనామక చతుష్ట యమందొకడు. (పరస్త్రీ గమనాదులచే

దప్పుచేసియు నిర్భయుడు.) : చూ, పతులు
(చూ, శృంగారనాయకులు.)

ధృష్టువు. సం. విణ. ఉ. 1: చూ, రూ-ధృష్టుడు;
2. సభలో సంశయింపబడినది: రూ-
ధృష్టుహము.

ధృష్టుహము. సం. విణ. ఉ. 2 = వై.—

ధే

ధే. వా. వి. గుఱుమును తోలుటయందగు ధ్వస్య
నుకరణము. కళా. 8, ఆ. 82: చూ, హూహూ.

ధేనుక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. లేగటియావు:
చూ, ధేనువు; 2. ఆడేనుగు: చూ, హస్తీ;
3. ఆడుగుఱుము: చూ, హయము: 4. చిన్న
కత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 5. దుర్గ : చూ,
పార్వతి. 1. [యాకము.

ధేనుకము. సం. వి. ఆ. పుం. చీరపేను: చూ,
ధేనుకనూదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వెన్నుడు:
చూ, విష్ణువు. 1.

ధేనుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరక్క
నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ధేనువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). (దూడకుఁబాలు పడు
పునది=ఆవు) అఘ్న-అఘ్న-అఘ్న, అన
డుహి-అనడ్వాహి, అర్జుని, ఇడ-ఇల-ఇళ,
ఉన్రి, కళ్యాణి, కుతపము, గవి, గోవు, ణ,
తంబ, ధవళ, ధేనుక, నారాయణుడు,
బహుళ, మహి-మాహ-మాహేయి, రో
హిణి, వళ, శృంగిణి, సరస్వతి, సవిత్రీ,
సురభి, సౌరభేయి. (తే. పు).—ఆంబసి,
ఆవు (బ. ఆలు), కుట్టి, గిడ్డి, తోడుకు,
తోట్టు, పయిరము-పైరము, పనులు,
పెయ-పేయ, పెండవు, లేగటియావు;
(చూ, సౌరభేయి); తద్విశేషములు.—౧.
అడవియావు.—గవయము. (తే).—గుర
పిడి; ౨. అప్పుడేయూనుచున్నయావు.—

గోగృప్తి; 3. ఈమోకపోయిన చోలావు.—
అపతోక-అపతోక, ఉపఘాతిన, స్రవద్ద
ర్భ; ౪. కట్టినపిదపనాబోతు పాఠకగా
నీచుకొన్నయావు.—గర్భోపఘాతిన, వేహ
త్తు; ౫. ఈనుచున్నయావు (దూడతోఁగూడి
నయావు).—గోగ్ధి; ౬. ఒకవిధమైనవన్నె
గలయావు. (తే).—చోరియావు; ౭. కట్టు
టకు నీడువచ్చినయావు.—కాల్య; ౮. కామ
ధేనువు.—కరవీరి, కామద—కామసుపు—
కామధుక్కు, కామధేనువు. (తే).—అడి
గిన నొసఁగెడియావు, ఈవులమొదవు, చేద
లుదొడుకు, జేజేగిడ్డి, తెలిమొదవు-తెల్లమొ
దవు, పాల్కడలికాన్ను, పుడుకుదొడుకు,
వింటిపసి, వెదికిలబడు దొడుకు, వెలిగిడ్డి,
వేలుపుగిడ్డి, వేలుపుటావు; ౯. గొడ్డుఆవు.
గోవళ, వంశ్య, వళ; (తే).—గొడ్డు; ౧౦. చోలా
కాలమునకునుండినన యావు.—చిఱునూత,
బమ్మయ్య; (తే).—తరిపియావు-తఱపి,
యావు; ౧౧. చిత్రీవర్ణములుగలయావు.—
చిత్రీగవి. (తే).—చెమటియావు. చేమటి
యావు; ౧౨. తెల్లనియావు. (తే).—
అచ్చోవు; ౧౩. తొలిచోలావు.—ఉపసర్య,
గృప్తి-ఘృప్తి, నవనూతిక. (తే).—తోలి
చోలావు; ౧౪. దూడలుబ్రతుకనియావు.—
అభివాస్య; ౧౫. దేవతాదుల నుజ్జేకించి
యధేచ్ఛుముగా విడిచినయావు. (తే).—జే
న్నియ-జేన్నె; ౧౬. దానార్థమేర్పఱచిన
యావు.—క్షీరధేనువు; ౧౭. నల్లావు.—
నీలధేనువు. (తే).—కటియావు; ౧౮. నీటి
యావు.—ఉన్రిక-ఉన్రిక, కాలింది-కా
లింది. (తే).—నీటిఆవు-నీటియావు; ౧౯.
పుల్లావు.—కపిల. (తే).—పుల్లావు; ౨౦.
పొట్టిఆవు.—కుబ్జ; ౨౧. బందెవడ్డయావు.—
ధేనువ్య; ౨౨. తెల్లము లోనగువనితో
జేసిన ఆవు.—గుడధేనువు. (తే).—గొడ్డు;

౨౩. మంచిరూపముకలిగి చాలపాలిచ్చెడి యావు. — నిచికిరూ-నైచికి; ౨౪. మైలవన్నె యావు. — శబలి. శబలి; ౨౫. యజ్ఞపశువు. ఆవువు; ౨౬. రక్షణగలయావు. — అన్యంక; ౨౭. నెడయై యాభోతుచేత నెంటాడించే బడినయావు. — సంధిని. (తె). — ఎదావు. నెదావు, నెదమొదవు; ౨౮. సవత్సధేనువు-గుడ; ౨౯. సాధువైనయావు. — అచండి, సుకర. (తె). — గంగిఆవు; ౩౦. సాధువు కానియావు. — కరట, కాధేనువు, సుకత. (తె). — అటవ-అట్ట-నట్ట, ఒట్టియ-ఒట్టె, గోవావు, పోట్లావు; ౩౧. యజ్ఞమునందు అభిమంతినిచే చేంపబడిన పశువు. — ఉపాకృతము; ౩౨. యజ్ఞమునందు బలియిచ్చేటకు మంత్రించేబడిన పశువు. — ఉపాకృతము; ౩౩. ఆవులజేంట. — గోగోయుగ్రము; ౩౪. ఆవులమంద. — కాధాపరిసంగము, గవ్య, గోకులము, గోత్రము, గోధనము, గోవృందము, ఘోషము, ధనము, ధైనుకము. (తె). — కడుపు, కిలారము-కీలారము, కోన, జేంగిలి, పదుపు-పదుపు, పసిమంద, మొదవు; ౩౫. ఆవులదొడ్డి. — గోగోష్ఠము, గోధనము (మిగిలియున్నవిశేషాదులకు “సారభేయ” చూడుము); దూడలు. వానివిశేషములు. — ౩౬. అప్పుడు పుట్టినదూడ. — తర్లకము, నారము; ౩౭. ఏడాదిలోపు ఆవుదూడ(శేక) పెయ్య. — ఏకహాయని, ఏకాబ్ది, కటాహము, దోగ్గ, పత్నము, శక్తత్కరి. (తె). — ఆలబడ్డ-ఆలబెయ్య, ఎనపదూడ, శ్రేపు, దూడ, పెయ్య-పేయ, లేగ; ౩౮. రెండేండ్లపెయ్య. — ద్విహాయని, ద్విపద్ద; ౩౯. మూడేండ్లపెయ్య. — త్రిహాయని, త్రిపద్ద; ౪౦. నాలుగేండ్లపెయ్య. — చతురబ్ది, చతుర్హాయని;

౪౧. పత్నతరి. (తె). — తరివిదూడ, తరుపు-తజపి-తజుపు; ౪౨. పాలచేపునకు నిర్మించిన పార్శవము లేని తోలుపెయ్య. (తె). — చేటపెయ్య-చేతపెయ్య. (మిగిలియున్నవిశేషాదులకు “సారభేయ” చూడుము.) ధేనుస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బండెనడ్డయావు, కుదువడెట్టిన యావు (అనికొందలు): చూ, ధేనువు. ౨. బండెనడ్డయెనుము, కుదువడెట్టినయెనుము (అనికొందలు): చూ, మహిషి.

ధై

ధైనుకము. సం. వి. అ. న. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు. ౩౪.

ధైర్యము. సం. వి. అ. న. 1. ధీరత్వము, దీమసము: చూ, ధైర్యము. 1; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. — పర్యతము (మేరువు); అం. 3: చూ, శృంగారచేష్టలు.

ధైర్యశాలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దిట్టడు. ధైవతము. అం. సప్తస్వరములలో నొకటి (నాభ్యాదిస్థానములనలనబుట్టినది. బుద్ధిమంతుల చేతబాడబడునది): చూ, సప్తస్వరములు, స్వరము. 2 (చూ ఉచ్చితము).

ధైవతి. అం: చూ, శుద్ధవాతులు. (చూ, అంకములు).

ధో

ధోడ. అం: చూ, విసరులు.

ధోరణము. సం. వి. అ. న. ఎక్కడగినయేనుగు లోనగునది: చూ, వాహనము.

ధోరణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పద్ధతి: చూ, విధము. 1; 2. పంక్తి: చూ, వరుస.

ధోరతకము. అం: చూ, ధారితకము.

ధోళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలకి.

ధా

ధాతము. సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, పృథ్వాళితము.

ధారంధర్యము. సం.వి. అ. న. ధరంధరత్వము.

ధారితకము. అం.=దవుడు. (రూ-ధోరితకము=

జోడన) ఆస్కందితమునకంటె నధికమై

చతురమైన యొక యశ్వధార్య: చూ, ధారలు.

ధారేయము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, ధరంధరము.

ధారేయుఁడు. సం. విణ: చూ, ధరంధరుఁడు.

ధార్త్యము. సం. వి. అ. న. ధూర్తత్వము.

ధ్యా

ధ్యాత. సం. విణ. ధ్యానించువాఁడు.

ధ్యాతము. సం. విణ. ధ్యానింపఁబడినది.

ధ్యాతవ్యము. సం. విణ. ధ్యానింపఁదగినది: ధ్యేయము.

ధ్యానము. సం. వి. అ. న.=దేనము. 1. తిలఁ

చేటు: చూ, స్మృతి. 1; అం. 2. యోగాంగ

ములలో నొకటి. (చాంచల్యము లేక భగ

వంతుని మనసున తలఁచేటు): చూ, యో

గాంగములు (చూ, అంగము. 9); 3. సంచా

రీభావములు 33 లో నొకటి (అమృతసాగ

హుండగు రాఘవేంద్రుండు నాకన్నులకుఁ

గల నిప్పుచ్చేరందెట్లు తీర్చును? ఎప్పుడు

నామనంబున కాశ్వాసంబుగలుగు. ఇది

యెన్నఁడేని చేకూరునో!): చూ, సంచారీ

భావములు.

ధ్యానించు. సం. స. క్రి: చూ, తలఁచు. 2.

ధ్యానుము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-ధ్యానుము

కామంచగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 2. దవ

నము*: చూ, రుచి. 1; విణ. 3. నల్లనిది:

చూ, వర్ణము. 6. [మము. 1.

ధ్యాయము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ధ్యా

ధ్యే

ధ్యేయము. సం. విణ: చూ, ధ్యాతవ్యము.

ధ్రు

ధృతి. అం. (ధృతిఅనికొందఱు) సంచారీభా

వములు 33 లో నొకటి. (అంజనేయా!

ఇంకనాజన్మమునకు రామునొకసారి కన్ను

లం గాంచినంతోలు: చూ, సంచారీభావములు.

ధృవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సుగ్రీవము:

చూ, సుగ్రీవము, 2. గుఱ్ఱపునుడి: చూ,

నుడి. 1; 3. గుఱ్ఱపునుడియుండు చోటు;

4. చాఁగ*: చూ, సగిన; 5. ముయ్యాకు

పొన్న*: చూ, సాలపర్ణి; అం. 6. దరు

వు (సూళాదిసప్త తాళములలోనొకటి):

చూ, నూడకములు.

ధృవము. సం. వి. అ. న. 1. ఊహ: చూ

యోచన; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1;

పుం. 3: చూ, మట్టి*: 4. మోగిడు: చూ,

వృక్షము; 5. గనిక: చూ, కూలము. 3;

6. పదునాలుగక్షరములు గలతాళవిశేషము:

చూ, స్వరము. 2; విణ. 7. ఎడతెగనిది:

చూ, సతతము; 8. కదలనిది: చూ, సావర

ము; 9. నిలుకడగలది: చూ, స్థిరము; అం.

10: చూ, యోగములు.

ధృవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ధృవనక్ష

త్రము: చూ, రిక్క; 2. వెన్నుఁ

డు: చూ, విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుఁడు;

అం. 4: చూ, వస్తువులు. (ధృవుడు అని కొందఱు)

ధ్వ

ధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. నాశము: చూ, రుత్త.

ధ్వంసింఁచే. సం. స. కిరి: చూ, పాడునేయు.

ధ్వంసితము. సం. విణ. ధ్వంసముచేయుఁబడినది.

ధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. తెక్కెము:

చూ, సిడము; 2. తెక్కెపుకంబము;

3. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 4. మగగుఱి:

చూ, శిశ్నము; 5: చూ, హంకారము; అం.

6: చూ, పరిధానపూహములు.

ధ్వజముఁడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమైదు

వాఁడు: చూ, సురాజీవి.

ధ్వజిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దండు: చూ,

నేన. 1; 2. సీమాభేదము.

ధ్వజారోహణము. పా. (దేవశాదులలో) ధ్వజ

మెత్తి చేయునొక కర్మము.

ధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మోత, శబ్దము:

చూ, స్వరము. 2; 2. ఉయ్యంగపరిధానపదము:

చూ, స్వరము. 2; అం. 3. కావ్యస్వరూ

పము.

ధ్వనించే. సం. అ. కిరి. 1. మోయు: చూ,

శబ్దించే; 2. కూయు: చూ, శబ్దించే.

ధ్వనిగ్రహము. సం. వి. అ. న. చెవి: చూ,

శోత్రము.

ధ్వనితము. సం. విణ. మోయునది: చూ, రస

ణము. 2.

[దిబ్బంగు.

ధ్వనిద్యేనువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కణా

ధ్వన్యనుకరణము. అం. ధ్వన్యనుకరణంబులు

ద్వి-తి)-చతుర్థక్తంబులునగు. (ఇందు-ధ్వ

న్యనుకరణంబులకు ననుధాతువనుచ్చియుక్తం

బైనపుడు కొన్నియెడల ముగా గమంబగు;

అను ధాతువనుచ్చియుక్త మైనపుడు ధ్వన్య

నుకరణంబులు యదుదిహల్లునకు ద్విత్వంబగు;

ముగాగమంబగుచో ద్విత్వంబు విభాషనగు):

చూ, హూహూ.

ధ్వస్తము. సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరిత

ము; 2. జోతినది: చూ, సగ్నిము.

ధ్వా

ధ్వాంక్షస్పష్టము. సం. వి. అ. పుం: కోయిల:

చూ, పికము.

ధ్వాంక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ,

వాయనము; 2. కొక్కెర: చూ, బకము.

ధ్వాంతము. సం. వి. అ. న. చీకటి: చూ,

మేచకము.

ధ్వాగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ధ్వని. 1.

న

న. ఒకయక్కరము. సం. వి. అ. పుం.

1. పిళ్ళారి: చూ, వివాయకుఁడు. 1; 2. కయ్య

ము: చూ, యుద్ధము; 3. దానము: చూ,

వితరణము; 4. మేలు: చూ, శుభము. 1;

స్త్రీ. 5. పొక్కిలి: చూ, బొడ్డు. 1;

6. తెలివి: చూ, బుద్ధి. 1; 7. వాద్యము: చూ,

స్వరము. 2; విణ. 8. గొడ్యాలు: చూ,

స్త్రీ; 9. కొంచెపుది: చూ, స్వల్పము;

10. మిక్కిలికష్టమైనది; 11. వేఱయినది: చూ,

విభాజితము. 1; 12. సుందరమైనది: చూ,

వృద్ధ్యము; 13. కఠినమైనది: చూ, చెడి

దము; 14. కొరికల నీడేర్పుకొనునది (వని);

అవ్య. 15. అభివాద్యము: చూ, శూన్య

ము. 1; 16. నభార్యము: చూ, లేదు. 2;

17. నిషేధార్థకము: చూ, వద్దు; 18. ఈష దర్శకము: చూ, స్వల్పము; పా. 19. సాధా నణముగానన్ని మంత్రములయందిమిడి యుం డెడు ఒకానొకయక్కరము: చూ, మంత్ర ము. 1; అం. 20: చూ, కవగము; దే. అప.

(1) సప్త మ్యేకవచనమునందు వచ్చేడి యొ కానొక పతస్త్రియము. “వనమన”

సభ్య. సం. ఆవ్య. 1. పోలిక; చూ, సమానము.

2; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 3. విరో ధార్థకము: చూ, విరోధము; 4. నిషే ధార్థకము: చూ, వద్దు; 5. మఱియొకయర్థ ము; 6. ఆభావాధికము: చూ, శూన్యము. 1.

సంకు. దే. వి. 1: చూ, పస్త; స. క్రి. 2: చూ, కోరాడు. [చూ, స్త్రీ.

సంగ. దే. విణ. రూ-సంగనాచి. గడుసుది: సంగనాచి. దే. విణ. 1.—వై.—; వి. 2: చూ, పట్లచిలుక. [చూ, శబ్దము. 2.

సంగి. దే. వి. ముక్కుతో మాటాడబడుమాట: సంగిమాట. దే. వి.—వై.—

సంగు. దే. అ. క్రి. ముక్కుతో మాటాడు.

సంచే. వా. స. క్రి: చూ, రూ-సంజో. 3.

సంజ. వా. వి. 1. మాగాణి: చూ, పాలము (చూ, భూమి. 1.); 2: చూ, పచ్చేడి.

సంజే. వా. వి.—వై—(రూ-సంజో).

సంజో దే.వి. 1. విషము. స్వా. 5, ఆ. 50: చూ, విసము. 1; 2: చూ, రూ-సంజే; 3. నెత్తురు చేచ్చి తెల్లపాటుం. నజే; స. క్రి. 3. రూ- సంచే. కూరలు లోనగు ప్యంజనములనుతిన: చూ, సాపడు. [373: చూ, మాంసము.

సంజోడు. దే. వి. ఎఱచి. భార. ఆరు. 4, ఆ, సంజోడుదిండి. దే. వి. 1: చూ, రాక్షసుడు.

1. అచ్చ. సం, కాం. 158; విణ. 2. మాం సమునుదెనువాడు.

సంజోడుముక్క. వా. వి: చూ, మాంసము.

సంజోవాటు. దే. అ. క్రి. (సంజో + పాటు) నెత్తురుచేచ్చి తెల్లపాటు.

సంటు. దే. వి. 1. రూ-అంటు: చూ, స్నేహ ము. వసు. 4, ఆ. 36; విణ. 2: చూ, స్నేహి తుండు. శకాం. 1, ఆ. 33.

సంటుకత్తె. ద్వ. విణ: చూ, రూ-అంటుకత్తియ. సంటుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-అంటు కాడు.

సంద్రకాయ. వా. వి: చూ, పీత.

సంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కొన్నితిథులు కలి సిన తిథి: చూ, తిథి; 2. మంత: చూ, పాత్రము. 6; 3. కలిమి: చూ, సంపత్తి; పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము తగణ లగములతోఁగూడినదై విదవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృ త్తము. 1; అం. 5: చూ, గాంధార గామ గతమూర్చనలు.

సందకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. విష్ణుఖడ్గము (దేవతలను సంతోష పెట్టునది): చూ, రిష్టి. 2; విణ. 2. సంతోషించునది: చూ, సంతో షము.

సందన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూతురు: చూ, పుత్రిక; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

సందనము. సం. వి. అ. స. 1. ఇంద్రునియుద్ధా న వనము: చూ, వనము. 2; 2. ఉద్ధాన వనము: చూ, వనము. 2; అం. 3: చూ, జన్యతాశములు. [1—2.

సందనవనము. సం. వి. ఆ. స: చూ, నందనము.

సందనాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.

సందనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, పుత్రుగిడు. 1; విణ. 2: చూ, హృ ష్టాడు. [పార్వతి. 1.

సందపుత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, సందబాగ్నహులు. పా. ఉత్కలలలో నొక తెగవారు. శుక్లయజుర్వేదముం. మాధ్యందిన

కాఖ: చూ, ఉత్కళ బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

నందయంతి. అం: చూ, అంశములు.

నంది. సం. వి. ఇ. న్. పుం. 1. శివునివృషభము: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; న్. పుం. 3. కలజోవ్య: చూ, ప్లక్షుము; 4: చూ, మట్టి *; 5: చూ, నంది వర్ణనము (1)

నందిని. పా. ఒక్కొక్కపాదము భ, త, జ, గురువులుగలిగి ఆటించి యతిగల దశమధందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1. నందిముఖి. సం. వి. న్. పుం: చూ, నక్కతో: కబియ్యము.

నందివర్ణనము. సం. వి. అ. న. 1. అమావాస్య (లేక) పున్నమ. (చూ, తిథులు): చూ, నూర్చేందుసంగమము; వా. వై. వి. (1) = నంద్యావర్త. గరుడవర్తనిపూవు *. ఉ, రా. 3, ఆ. 201; (పురుషోత్తమ కవీయము): కాలపర్ణము, కాలానుసారకము, కుణి, కుబేరకము-కుబేరము - కువేరకము, తగరము, నంది, నంద్యావర్తము. (తె. ప.)—నందివర్ణనము.

నందివర్ణనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. నందివృక్షము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

నందీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. (నంది): చూ, కాస్త్రప్రసవర్తము. [మడు.

నందుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గోప నంద్యావర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడమట దక్కదక్కిన మూడుదిక్కుల వాకిళ్లుగల రాజగృహము: చూ, సదనము. 1; 2.: చూ, నందివర్ణనము (1) *; అం. 3: చూ, ఏకవిశంతి స్థానకములు.

నంబరు. వా. వి. 1. సంఖ్య; 2. గుఱుతు;

3. దావా; 4. ఇండ్లు భూములు లోనగువాని పరుససంఖ్య. (నెంబరు).

నంబి. దే. వి. విష్ణుపూజకుడు: చూ, పూజోపి. నంబెరుమాళ్లు. వా. వి. బ. (నమ్ + పెరుమాళ్లు) చూ, శ్రీరంగండు.

నకనకంబడు. ద్వ. అ. కి. (నకనక + పడు) కృశించే: చూ, సాటసాటవోవు.

నకనకలాడు. దే. అ. కి. —పై—

నకనకలు. దే. వి. బ: చూ, సాటసాట. స్వా.

3, ఆ. 28.

నకనకలుగుడుచే. దే. అ. కి: చూ, నకనకంబడు. కళా. 4, ఆ. 105. (రూ-నకనకలుగుచే)

నకలు. వా. వి. 1. మాతృకనుచూచి వ్రాసిన పత్రిక, ఆదర్శము: చూ, పత్రి. 2; విణ.

2. ఒకదానినిజూచి అదేమాదిరిగవ్రాసినది.

నకిలీ. వా. విణ. 1. కపటముతో: గూడినది;

2. కలుషమైనది. “నకిలీపని.”

నకీబు. దే. వి. వెండిజెత్తమువాడు. స్వా. 5,

ఆ. 42: చూ, వేత్తగొడుగు. [మత్స్యము. 1.

నకులప్లవము. సం. వి. అ. పుం. నీరుపిల్లి: చూ,

నకులము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముంగిస.

నకులుడు: అం. యుద్ధిష్ఠిరునితమ్ముడు: చూ, పాండవులు.

నకులేష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సర్వాక్షి *.

నక్క. వై. వి. 1. = నాక - నాక: చూ, స్వగాలము; విణ. 3. తుదగిము: చూ, సాధారణము. 2.

నక్కజిత్తులు. జా. కొంటెతనపు పనులు.

నక్కతో: కకనపు. ద్వ. వి: చూ, సింహపుచ్చి

*. (నక్కతో: కపాన్న అనికొందలు).

నక్కతో: కపాన్న. ద్వ. వి. కొల్లెవ్వునిన్న *

—పై—(నక్కతో: కకనపు అనియు).

నక్కతో: కబియ్యము. ద్వ. వి. నందిముఖి, ఒక

రకముపద్ధు: చూ, ధాన్యము.

నక్కదోస. ద్వ. వి. చిర్బటము *: చూ, హరి
వాళకము. (చూ, దోస.)

నక్కనడుము తొక్కుట. జా. శుభశకునము
గుట. “మనమీ దిన మిక్కడికి నక్కనడు
ముదొక్కి వచ్చినారము.” (ధర్మజ)

నక్కనేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ,
నేరేడు. [అ *: చూ, రేగు.

నక్కరేగు. ద్వ. వి. రూ-నక్కరేసు-నక్కే-
నక్కరేసు. ద్వ. వి.—పై.—

నక్కవినయము. జా. 1: చూ, ఘోటకబర్హి
పూచర్యము; వా. వి. 2. కపటముతోగూ
దిన వినమృత.

నక్కవిరిగి. ద్వ. వి. తుదర్శిస్తాతకము*: రూ-
నక్కవిరిగె.

నక్కవిరిగె. ద్వ. వి.—పై.—
నక్కి. వా. వి. మోటుజేరీ.

నక్కిళ్లు. ద్వ. వి. బ. (నక్క + కీళ్లు) పక్క-
పండ్లకీళ్లు.

నక్కిళ్ళుపడుట. జా. మాటరాకుండ అంకిళ్ళు
నొక్కుకొనిపోవుట. “మారుతుండు దార
సంతై యారసంబున బోరునప్పుడు వారి
నక్కిళ్లుపడును.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

నక్క. దే. వి. 1. మౌనియతుకు. “ఇది నక్క
దూలము”; 2. బంగారపుబిల్లు; చూ, భూష
ణము. 2; 3. బంగారు నటకంగా నడవ
గనిపట్టెడి నిగ్గు; 4. నాంగటికట్టు: చూ,
మడక; వా. 5. చింతగింజలఅంబలి సరేసులోన
గుంజలతో బొమ్మలకీళ్లుగా నగువానికిపెట్టె
డుఅతుకు; 6. గోడ పట్టుటకొఱకు త్రొవ్వె
డు పునాదులకిటునటు వేయు మొక్కులు
(గసికలు); అ. కిర్రి. 7. ఒరుగు: చూ,
విరియు. 5; వా. 8. దాగు; 9. మూల
దాగు.

నక్క. దే. వి. నక్కర. కంది*: చూ, సురా
ప్రజము.

నక్కర దే. వి.—పై.—
నక్కేలు. ద్వ. వి. (నక్క + ఏలు): చూ,
రూ-నక్కరేగు*.

నక్కంచరుము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ:
చూ, సకింపుంబులుగు.

నక్కంచరుడు. సం. వి. అ. పుం. రేద్రిమ్మరి:
చూ, రాక్షసుడు. 1.

నక్తకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చినిగినబట్ట:
చూ, పస్త్రము; 2. మాసినబట్ట: చూ, పస్త్ర
ము; 3. బట్ట: చూ, పస్త్రము; 4. తడిని
తుడుచుగడ్డ: చూ, పస్త్రము; 5: చూ,
నక్తంచరుము. [చూ, శాడఘ్నము.

నక్తమార(ల)ము. సం. వి. అ. పుం. కాసుగు*:

నక్తము. సం. వి. అ. న. రేయి: చూ, రాత్రి-
నకీము. సం. వి. అ. న. 1. అడ్డకమ్మి: చూ,
లచ్చికమ్మి; 2. తొక్కుడుగమ్మి-తొక్కి
క్కుడుగమ్మి, తొక్కుడుపట్టె; పుం.
3. మొనలి: చూ, మత్స్యము. 1.

నక్షత్రపంక్తి. అం. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్త
కాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

నక్షత్రమాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఇరుపదియేడు
ముత్యములుగుచ్చిన యెంటిపేటహారము:
చూ, భూషణము. 2.

నక్షత్రము. సం. వి. అ. న. (నశింపనిది)
1: ఉడుపు, బుత్తుము, ఖమ్, ఖంబు, గగనేచ
రము, జాని, జ్యోతి, తారకము, తారము,
ధివ్యము, భం. (తే. ప.)—చుక్క, రిక్క:
(‘రిక్క’ అను పదముకడ అభివ్యాది
నక్షత్రములయొక్క పర్యాయ పదాది వివ
రణములు మోచుకొనవలెను.)

నక్షత్రములు, వాని వివరణములు. పా. నక్షత్రములు దత్తప్రజాపతి కుమార్తెలు. అందువలన వీటికి బాహ్యబలం పేరుగలిగెను. (చూ, రిక్క.)

నక్షత్రములు.	లింగములు.	రాసులు.	మహానక్షత్రములు.	సవ్యాపనవ్యములు.	త్యాజ్యములు.	బాలాప్రేమములు.	నక్షత్రాధిపతులు.	గుణులు.	గణములు.
అశ్వి	పు	మే 4	శే	స	50	అశ్వి	అశ్వినీ దేవతలు	గుణులు మొగము 3.	దేవ
భ	పు	మే 4	శు	స	24	భ	యమ	యోని 3.	మనుష్య
కృ	,,	మే 1; వృ 3.	ర	స	30	కృ	అగ్ని	మంగళికాత్రి 8.	రాక్షస
మృ	,,	వృ 4	చం	అ	40	మృ	బృహస్పతి	రథము 5.	మ
మృగ	స	వృ 2; మి 2	కు	అ	14	మృ	చంద్ర	మృగముతల 3.	దేవ
పున	పు	మి 4	రా	అ	21	...	శని	పగడాకారము 1.	మ
పుష్య	పు	మి 3; క 1	గు	స	30	...	ఆదితి	ధనురాకారము 5.	దేవ
ఆశ్లేష	పు	క 4	శ	స	20	పుష్య	బృహ	పువ్వ 3.	దేవ
మఖ	పు	క 4	బు	స	32	...	సర్ప	సర్పము 6.	రా
పుబ్బ	,,	సిం 4	తే	అ	30	మ	శివు	పాలక 5.	రా
ఉత్తర	,,	సిం 4	శు	అ	20	...	భగండు	మంచేపుకొల్లు 4.	మ
భాద్ర	,,	సిం 1; క 3	ర	అ	18	ఉ	అర్జునుడు	అటచేయి 5.	దేవ
చిత్త	పు	క 4.	చం	స	21	హ	రవి	చేప 1.	రా
స్వాతి	పు	క 2; తు 2	కు	స	20	చి	ఇంద్ర	మాణిక్యం 1.	దేవ
వశిషా	,,	తు 4	రా	స	14	...	నాయువు	కమ్మరసారె 5.	రా
అనూ	,,	తు 3; వృ 1	గు	అ	14	వి	ఇంద్రాగ్నులు	కామవలె 3, గొడు	దేవ
జ్యేష్ఠ	పు	వృ 4	శ	అ	10	అ	మిత్రుడు	గునలె 3.	రా
మూల	పు	వృ 4	బు	అ	14	జ్యే	దేవేంద్రుడు	అంకుశము 6.	రా
పు	స	ధ 4	జే	స	56	మూ	రాక్షసుడు	విరిగిన మంచేపు	మ
పు	పు	ధ 4	శు	స	24	...	గంగ	కొల్లు 4.	మ
ఆ	,,	ధ 1; మ 3	ర	స	20	ఉ	విశ్వదేవులు	వేణునాదము 3.	మ
ధ	పు	మ 4	చం	అ	10	...	విష్ణు	మద్దెల 4.	దేవ
శత	పు	మ 2; మం 2	కు	అ	10	ధ	అద్వైతసువులు	పట్టణప్రాకారము	రా
	స	మం 4	రా	అ	18	శ	నరుణ	100	రా
పు	పు	మం 3; మీ 1	గు	స	16	...	అజైకపాద	విరివియైన మంచపు	మ
ఉ	పు	మీ 4	శ	స	24	ఉ	అహ్నిర్భు	కొల్లు 4.	మ
రే	పు	మీ 4	బు	స	30	...	ధర్మిడు	చేప 3 (32)	దేవ

నక్షత్రసంధి. పా. నక్షత్రాంతమందు రెండుగడియలును నక్షత్రాదిని రెండుగడియలును కలిసిన కాలము. (చూ, రిక్క.)

నక్షత్రేకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.

నఖంపనము. సం. వి. అ. న: కోష్ఠజలము.

(తె.)—అత్తెసరు-ఎత్తెసరు, ఎసరు.

నఖత్తతము. అం. 1. అర్ధచంద్రము, అర్ధేందువు,

ఛరితము. (తె.)—గిల్లు-గిల్లుడు, గోటినా

టులు, గోటిసెలవంకలు, గోటిసొక్కులు,

గోరువంకలు-గోర్వంకలు, గోర్వొత్తు, చెన

కు, చేందురుకూనలు, చేందురువంకలు-చేం

ద్రీవంకలు, నెలకూనలు, నెలవంకలు. తద్వి-

ం. పిఱుండులమీదని నఖత్తతములు. —ఉత్పల

పత్రము. (తె.)—కలువతేను-కల్వతేను;

౨. కంటియందుఁజేయునఖత్తతము. —(తె.)—

కలువతేను-కల్వతేను; ౩ నఖత్తతభేదము

లు. — అచ్చురితకము, ఉత్పలపద్మకము,

ఊరపు, కంశము, కత్తము; ౪. కపోలోరు

కటోపరి పృథేకమందలివి. —(తె.)—క్రాన్తె

లలు; ౫. పిఱుపుమీదఁజేయు నఖత్తతములు. —

(తె.)—నమ్మలు; 2: చూ, కళలు.

నఖత్తతములు. అం: (చూ, నఖత్తతము) వర్ధి

ష్ఠత, అనునినుత, మృదుత, ఉజ్జ్వలత, నిరే

ఖత, స్ఫటిక (6) (చూ, కామము. 8.)

నఖత్తతస్థానములు. అం. చేతులు, తొడలు, చేం

కలు, గజ్జెలు, పిక్కలు, పిఱుండులు, మెడ,

తొమ్మ, చేనులు (9) (చూ, అర్ధచంద్రము.

చూ, కామము. 8); తద్వి. —నఖత్తతస్థాన

భేదములు. —గండము, జఘనము ఇత్యాది.

నఖము. సం. వి. అ. పుం. 1: రూ-నఖరము,

కగకలటకము, కరజము-ఖరజము, కరకుట్టు,

కగరుహము, కరశూకము, కరవాలము, కరే

టుము, కరేటువు, కామాంకుళము, కిరురము,

ఖురము, పునర్భవము. (తె.)—గోరు;

2. గంధద్రవ్యవిశేషము: చూ, రాజార్వము;

3. వీణెలోనగువాని వాయించెడికొడుపు,

కొడుపు: చూ, కళాక.

నఖములు. పా. దీనికి ఉపమానములు. —నక్ష

త్రములు, ముత్యములు, వజ్రపుపలుకులు,

మొగలితేనులు.

నఖరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, నఖ

ము. 1; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయ

ధములు. (చూ, బాణము. 1.) [పుంజ్.

నఖరాయుధము. సం. వి. అ. పుం. కోడి: చూ,

నఖోత్పాటని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె.)—

గోరుగల్లు, గోరుగొండి-గోర్వొండి.

నగ. దే. వి. 1. తొడవు: చూ, భూషణము.

2; 2. లోహపాత్రము: చూ, పాత్రము-

6; 3. పొగాకు దూచిలోనగువాని కంట్రపు

మూట; 4. సిద్ధలబోడు; 5. అంగి: చూ,

వస్త్రము. [చూ, ఉపగణములు.

నగగము. అం. (న + గగ) “వరములీచే”:

నగణము. అం. మూడులక్షువులు. “నృహరి”:

చూ, అష్టగణలక్షణము.

నగదు. వా. వి. 1. పైకము: చూ, విత్తము.

1; 2. చేతివెల, రొక్కము. (చూ, విత్తము. 1.)

నగధరుండు. సం. వి. అ. పుం. గట్టుతాలుపు:

చూ, విష్ణువు. 1. [తము.

నగపతి. సం. వి. ఇ. పుం. కొండ: చూ, పర్వ

నగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నాగము.

—పై:—; 2. రూ-నాగము. పాము: చూ,

సర్పము; 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; అం.

4. (న + గ) “పలుకుచూ”: చూ, ఉపగణ

ములు.

నగరబాహ్యస్థానములు. అం. కర్ణాటకబాహ్యస్థాన

లలో నొకతెగవారు: చూ, బాహ్యస్థానములు.

నగరము. సం. వి. అ. న. రూ-నగరి. పట్టణ

ము: చూ, దేశము.

నగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:—పై:—

నగరు. దే. వి. (రూ- నగళు- నవరు- నవళు.)

1. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.

నగలచేప్పడు. వా. వి. వస్తువులమోగిత: చూ, స్వరము. 2. [చూ, ఉపగణములు.

నగలము. అం. (న+గల) “కరుణఁజూడు”:

నగవరి. దే. విణ. (నగవు+అరి)నవ్వుగలవాఁడు.

నగవు. దే. వి. (రూ-నగు-నవు-నవ్వు) 1: చూ, హాసము; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—

చెన్నెల, పాలు, చంద్రికాంతమణులు, సురుగు, మల్లెపూవులు, వజ్జిములు, కీర్తికైప్పబడిన ఇతర వస్తువులు.

నగవైరి. సం. వి. న్. పుం. గట్టుదాయ, ఇందుగిడు: చూ, వేలుపుటేడు.

నగళు. దే. వి: చూ, రూ-నగరు.

నగాధిపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గట్టులఁజేడు, హిమవంతుడు: చూ, పర్వతము.

నగారా. వా. వి. పెద్దథంకా.

నగాను. వా. వి. చిత్రము.

నగిషి. వా. వి. అందమగు చెక్కడపుషని.

నగు. దే. వి. 1: చూ, రూ-నగవు. అచ్చు. బాల, కాం. 138; ఆ. కి. 2. నవ్వు: చూ, హాసించే.

నగుచాటు. ద్వ. వి.రూ-నవుబాటు-నవ్వుబాటు. భార. ఆర. 6, ఆ.30:చూ,పరిహాసము.

నగొకనము. సం. వి. న్. పుం. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2: చూ, సింహము; 3. పెరబము: చూ, కరభము. 1.

నగ్గు. దే. వి. నగ్గు: చూ, సురుము.

నగ్గుచ్చద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లవిష్ణుకాంతము *: చూ, విష్ణుకాంత.

నగ్గుహువు. సం. వి. ఉ. ఊ, పుం. నానాద్రవ్యములచేత చేయబడిన సురాబీజము, కిణ్వము: చూ, సుర. 2.

నగ్నిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కన్యక, సమర్థా

డనిపడుచు: చూ, స్త్రీ; 2. దినమొలయాడుది, ఉచ్చేమల్లి: చూ, స్త్రీ.

నగ్నఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2. బట్టువాఁడు: చూ, నంది; విణ.

3. దినమొలవాఁడు: చూ, బిడ్డిలి.

నగ్నోతత్పరుషము. పా. వ్యతిరేకార్థమునిచ్చే ఆకారంబుతోలుతఁగలవంబు. ఉదా.-అభవుఁడు, అజ్ఞానము, అనాథ. (చూ, సహనము.)

నచ్చిక. దే. వి. (రూ-నచ్చిగ, నమ్మకము-నమ్మిక-నమ్మిగ.) వినువాసము: చూ,విశ్వాసము.

నచ్చిగ. దే. వి.—పై.—

నచ్చినవాఁడు. వా. వి. అప్తఁడు. అం. భా. ద్వి. 187: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

నచ్చేచెప్ప. వా. స. కి. నచ్చేనటుడులనువు. నచ్చే. దే. వి. 1. బాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; స.

కి. 3. నమ్మ. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 234: చూ, విశ్వసించే.

నచ్చేకాడు. దే. విణ. 1. అలసుఁడు: చూ, సోమరి; 2. బాధకుఁడు: చూ, వేసరి.

నచ్చేకుప్ప. దే. విణ. నచ్చే పెట్టువాఁడు: నచ్చేగొట్టు.

నచ్చేగొట్టు. దే. విణ. —పై— [బాధించే.

నచ్చేపెట్టు. దే. స. కి. తొందరఁజెట్టు: చూ, నచ్చేబాటు. వా. వి. నచ్చేట.

నజేరానా. వా. వి. రాజులకిచ్చే కానుక.

నజేరు. వా. వి.—పై.—

నజ్జే. దే. వి. 1. అణువు, నటుజే. స్వా. 3, ఆ. 39: చూ, స్వల్పము; వా. 2: చూ, నంజే. 3; విణ. 3. మిక్కిలి నలఁగినది: గజబిజి.

నటనము. సం. వి. అ. న. రూ-నాట్యము.

1. ఆట: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. నటన,

కపట పృవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; వా.

3. కపటనాటకము: చూ, వ్యంజకము. 1.

నటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; 2. దుండిగము *: చూ, శోణకము; 3. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము. నటవారు. దే. వి. రేచితము. రూ-నట్టులు-నట్టువారు: చూ, హయము.

నటి. సం. వి. ఈ. (ప్రీ). 1. నట్టువుని పెండ్లాము (నూత్రి)ధారునిభార్య (ఇది సకలభాషలు కథలు చదివి మాటలాడదగినదైయుండవలెను): చూ, భార్య; 2. కాకిదొండ *: చూ, రక్తఫల; 3. గువ్వగుత్తిక *: చూ, రాజార్జును; దే. వి. (1): చూ, నేత్య.

నటించే. సం. అ. కి. 1. నర్తించే: చూ, మలపుగొను; 2. ఉండ: చూ, వర్తించే; 3. కపటముగా పవనర్తించే: చూ, వర్తించే.

నటుడు. సం. వి. అ. పుం.=నట్టువుడు: చూ, నట్టు 8. [జాబు. (నాటోపెయిడ్డు).

నటుపెయిడ్డు. వా. విణ. (బీరింగు) చిత్తలేని

నట్ట. దే. వి. బ. 1. పాశకము: చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2: చూ, పంచమపాదపజభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

నట్టకనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము): చూ, రూ-నట్టనడుము.

నట్టకోతి. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నట్టడవి. ద్వ. వి. (నడుము + అడవి) అరణ్యమధ్యము: చూ, వివినము.

నట్టనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము) సరిమధ్యము. ఉ. రా. 3, అ. 128: నట్టకనడుము.

నట్టాడు. ద్వ. అ. కి. 1. నర్తించే: చూ, మలపుగొను; 2. చలించే: చూ, నర్తించే.

నట్టి. దే. వి. గర్భగృహము. రూ-నట్టి-అయి నిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చూ. రూ-నట్టు. 1-2-3.)

నట్టింటనుండి నాభాగ్యము దైవము తెచ్చునా.

లో. ఉదా.—“పరగనట్టింటనుండి నాభాగ్యమునిన, దైవమెక్కడగొని తెచ్చే తనను నిచ్చే”. (కుచేలోపాఖ్యానము).

నట్టిల్లు. దే. వి. (నడుము + ఇల్లు). 1: చూ,

నట్టి; 2. గృహమధ్యము: చూ, సదనము. 1.

నట్టు. దే. వి. 1. రూ-నట్టి. చోటు. అచ్చ.

యు, కాం. 27: చూ, స్థానము. 1; 2. రూ-

నట్టి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రూ-నట్టి.

వాసస్థానము: చూ, వీడుపట్టు (చూ, సదనము. 1); 4. సస్యరోగము: చూ, నావి; 5. ఆల

స్యము: చూ, విలంబము. 1; 6. రూ-నెట్టు.

ఉప్పురానులుండుచోటు: చూ, భూమి. 1;

7. నిరోధము: చూ, వారణము. 1; 8.=నట-

నర్తక. (రూ-నట్టుగుండు-నట్టువుడు-నట్టువ

కాడు-నట్టువాడు-నట్టున-నట్టువు) నాట

కుడు: చూ, శైలూషుడు; వా. 9. నీలపై

లిగింపు.

నట్టుక. వా. వి: చూ, అటక.

నట్టుకొట్టు. దే. అ. కి. ఆలస్యముచేయు.

కళా. 7, ఆ. 191: చూ, వివరించే. 3.

నట్టుకొను. దే. అ. కి. కుదురుకొను. స్వా.

3, ఆ. 28: చూ, మట్టుపడు.

నట్టుగుండు. నై. వి.=: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టువులుగు. ద్వ. వి. రూ-నట్టువపులుగు.

కేకి: చూ, మయవారము.

నట్టువ. నై. వి.=1: చూ, రూ-నట్టు. 8; 2.=

నాట్య. నర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1.

నట్టువకాడు. ద్వ. వి. (నైకృతమని కొందఱు)

=: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టువచోవడి. ద్వ. వి. నాట్యకాల: చూ, సద

నము. 1

నట్టువడు. ద్వ. అ. కి. (నట్టు + పడు): అంకి

లిపడు, అడ్డపడు, అడ్డిపడు, అడ్డుగొను, అడి

గొను, అరిపడు, ఆచపడు, నిలబడు-నిల్వఁ
బడు-నిలువబడు, నిలుచు-నిల్పు. (మి. పు.).

—అభ్యంతరమగు.

నట్టువఱిట్టు. ద్వ. వి: చూ, నట్టుపులుగు.

నట్టువపులుగు. ద్వ. వి.—వై.— క్రము. 1.

నట్టువము. వై. వి.=నాట్టుము: చూ, వ్యంజ

నట్టువాడు. ద్వ. వి.=: చూ, నట్టు. 8. (వై.

అనికొందలు). [2: చూ, బాలక్రిడ.

నట్టువాల. దే. వి. 1: చూ, రూ-నటవాలు;

నట్టువు. వై. వి.=: చూ, రూ-నట్టువ.

నట్టువుడు. వై. వి.=: చూ, నట్టు. 8.

నట్టువొజ్జే. వై. వి. (నట్టువ + బజ్జే)=నాట్టో
పాధ్యాయుడు. భార. విరా. 1, ఆ. 242:

చూ, పంతులు. 1. [ను: చూ, నది.

నట్టేలు. దే. వి. (నడుము + వీలు) నదీమధ్య

నట్టొట్టు. దే. వి. బ: చూ, రూ-అట్టొట్టు.

స్వా. 3, ఆ. 110.

నట్టూలు. దే.వి: చూ, రూ-నటవాలు.

నడ. దే. వి. గతి (రూ-నడక-నడయాట-

నడత-నడపు-నడుపు): చూ, ప్రయాణము.

నడక. దే. వి. 1.—వై.—; 2. నడత: చూ,

వర్తనము. 1; 3. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1;

పా. 4. దీనికి ఉపమానములు.—హంస,

వీనుగు.

నడకలు. ఆం: చూ, ధారలు.(చూ, హయము.)

నడగఁడు. దే. వి. (నడ + కాఁడు) సుష్టు.

కై. 8, ఆ. 79: చూ, హయము.

నడగొండ. వా. వి. జంగమపర్వతము: చూ,

పర్వతము. [నసించే.

నడగొట్టు. దే. అ. కి. నిలుచు, ఉండు: చూ,

ఉడచే. దే. అ. కి. 1. గమనించు. ఉ, హరి. 6,

ఆ. 66: చూ, వెళ్లు. 3; 2. పరివర్తించు:

చూ, వర్తించు.

నడజోడు. ద్వ. వి. కాబిబంటు. ఉ, హరి. 4,

ఆ. 229: చూ, భటుఁడు. 1.

నడత. దే. వి: చూ, రూ-నడక.(రూ-నడవడి-

నడవడిక-నడితి-నడ్తి - నడువడి-నడపు.)

నడతెంచు. దే. అ. కి. (నడచు + తెంచు)

గమనించు. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 46: చూ,

వెళ్లు. 3.

నడసివియ. ద్వ. వి. దివిటీ, కరదీపము. భార.

విరా. 5, ఆ. 320: చూ, స్నేహశము.

నడపీనుగు. ద్వ. వి: చూ, వాగ్రికె.

నడపు. దే. వి: చూ, రూ-నడక. 1-2-3,

(పరియాణమునకు.—భార. విరా. 1, ఆ.

345.); పే. 4. నడవఁజేయు: చూ, వర్తిం

చు; 5. తోలు: చూ, వెలుచు.

నడపుట. వా. వి: ఉత్తేశము.

నడబావి. ద్వ. వి: చూ, డిగియ. [నును.

నడమీనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చిలిచి

నడచు. సం. వి. అ. పుం. రూ-నళము. కిక్క-

నకనపు: చూ, తృణము. 1.

నడయాడు. దే. అ. కి. (నడ + అడు)

1: చూ, సంచరించు; 2: చూ, నలించు.

నడయాట. వా. వి: చూ, నడ.

నడవ. దే. వి. 1. నేతువిశేషము: చూ, నేతువు.

1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1; 3. తలవాకి

టికిని నడిమివాకిటికిని నడిమిచోటు: చూ,

హజోరము.

నడవడి. దే. వి. రూ-నడువడి-నడవడిక. 1. ప్రవ

ర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 2. చరిత్రము:

చూ, సమాచారము. 2; 3. నడవడిక: చూ,

వృత్తి. 1.

నడవడిక. దే. వి.—వై.—

నడి. దే. వి. 1. నడుమునకు వృత్తియందుఁగలుగు

నడిమి అను రూపమునందు మీఁదివర్ణము

లోపింపఁగా మిగిలినది; 2. మధ్యము.(రూ-

నడిమి-నడు-నడుము): చూ, మండలము, 1; వా. 3. తాటికమ్మనుండి తీసినతడవ. (బ. నల్ల.) "చేటను నల్లకట్టిరి." నడికట్టు. దే. వి. (నడిమి + కట్టు) 1. కాస కోక: చూ, వస్త్రము; వా. 2. చట్టి: చూ, వస్త్రము. నడికట్టతాడు. దే. వి. ఏనుగునడుమునఁ గట్టెడుతాడు, కత్త్య. కళా. 8, ఆ. 85: చూ, సూత్రము. 1. నడికిరేయి. ద్వ. వి. (నడిమికిన్ + రేయి) అర్థ రాత్రులు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 182: చూ, రాత్రి. నడికొప్పు. వా. వి. మొగుడు: చూ, నడనము. 1. నడితి. దే. వి: చూ, నడవడి. 1. నడినెత్తి. వా. వి: చూ, మాడపట్టు. నడిపివాడు. వా.వి. 1. నడిమిపయస్సువాడు; 2. ముగ్గురు అయిదుగురులోనగు (చేసి) సోదరులలో నడిమివాడు. నడిమి. దే. వి: చూ, నడి. 2. నడిమిచోటు. వా. వి: చూ, నడి. 2. నడిమిదిన్నె. వా. వి. ద్వీపము: చూ, లంక. 1. నడిమివేలు. దే. వి. రూ-నడివేలు-నిడివేలు. మధ్యమ: చూ, వేలు. 2. నడివేలు. దే. వి. (నడిమి + వేలు) — పై — నడిరేయి. ద్వ. వి. (రూ-నడికిరేయి-నడుకే): చూ, రాత్రి. నడివేలు. వా. వి: చూ, అర్థ. 3. నడు. దే. వి. 1. వృత్తియందు: నడుముశబ్దము నకు మీఁదివర్ణము లోపించుగా మిగిలిన రూపము; 2: చూ, రూ-నడి. 2. నడుకు. దే. వి. కంపము: చూ, లోలము; ఆ. కిరి. 2. కంపించే. నిర్వ. 2, ఆ. 5: చూ, వణకు. 2. [ము. 1. నడుకొన. వా. వి. మధ్యభాగము: చూ, మధ్య

నడుకొను. దే. ఆ. కిరి. (నడుకు + కొను) కంపించే. భార. విరా. 4, ఆ. 84: చూ, నడుకు. 2. నడుగలను. వా. వి. యుద్ధభూమిమధ్యము. నడుగుంట. ద్వ. వి. (నడుము + గుంట): చూ, మాడపట్టు. నడుచే. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-నడుచే. నడుచేతలే. వా. వి: చూ, నర్తనానకాలము. నడుచొచ్చే. దే. ఆ. కిరి. (నడుము + చొచ్చే). నడుమ పరివేశించే: చూ, సోకు. 4. నడుదింపు. దే. వి. మాంసవిశేషము: చూ, మాంసము. నడుదీనె. దే. వి. ద్వీపము: చూ, నడిమిదిన్నె.. నడునడు. దే. వి. నడుకుటయందగు ననుకరణము: చూ, హాహూ. నడుపు. దే. వి. 1. అరుగుడు: చూ, పరియాణము; 2. పగిలెత్తనము: చూ, వర్తనము. 1; పేరి. 3. కార్తి: చూ, వర్తింపు. నడుబ్రాహ్మణుని. వా. వి. భౌగోళ: చూ, స్త్రీ.. నడుమ. దే. ద్వి. ఎడ: చూ, మధ్యము. 2. నడుమంతరము. మి. వి. (నడుము + అంతరము). రూ-నడుమంత్రము. 1. కవును: చూ, మధ్యము. 1; 2. మధ్యకాలము. అని. 3, ఆ. 100: చూ, నందు; విణ. 3. మధ్యకాలమునఁ గలిగినది. నడుమంత్రపుకల్పి. జా. (నడుమంత్రపుసిరి). మధ్యకాలములోపచ్చిన యౌవ్వర్యము. "క్షీతి నిటుగాదె యొక్కొకరికిన్ నడుమంత్రపు కల్పిగల్గినన్". (విజయవిలాసము.) నడుమంత్రము. మి. వి: చూ, రూ-నడుమంతరము. (మధ్యకాలమునకు. — ఉ, రా, 2, ఆ. 9.) నడుము. దే. వి. రూ-నడ్ము. 1. కవును. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 202: చూ, మధ్యము. 1; పా..

2. దీనికి ఉపమానములు.—ఆకాసము, సింహము, పిడికిలి, వేదతనము, ఏమియులేవంటుంటు.
 నడుముకట్టుకొను. దే. అ. కిరీ: చూ, సిద్ధమగు. నడురవలి. వా. అవ్య. మధ్యమధ్యను. నడురాతిరి. వా. వి: చూ, నడికిరేయి. నడురా. ద్వ. వి.—పై.—
 నడురేయి. ద్వ. వి.—పై.—
 నడువడి. దే. వి: చూ, రూ—నడవడి.
 నడువీది. వా. వి. ఘంటాపథము, తెట్టతెన్ను: చూ, మార్గము. 1.
 నడ్డి. దే. వి. 1. వెన్నెముకయొక్క మధ్యభాగము, పీఠపునకు మధ్యభాగము; విణ. 2. చేప్పట. [రము: చూ, పిట్ట. నడ్డిగుంట. ద్వ. వి. పిటిడిమిఁదిగుంత, కుకుంద. నడ్డిపూస. దే. వి. నడ్డియొక్కకీలు. నడ్డిముక్కుగలాడు. దే. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాడు. [వాడు: చూ, విగుఁడు. నడ్డిముక్కువాడు. దే. విణ. చేప్పటముక్కునడ్డి. దే. వి: చూ, రూ—నడితి. నడ్డు. దే. వి: చూ, రూ—నడుము. (నడుకొనకు.—ఉ, హరి. 5, ఆ. 159.) నడ్డు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కిక్కినవామి: చూ, తృణము. 1. క్రసపుగలదేశము: చూ, దేశము. నడ్డుంతము. సం. విణ. (త. ఈ. త.) కిక్కిన పడ్వలము. సం. విణ.—పై.—
 నడ్డతత్పరుషము. పా. అకారనకారములు సమాసాదినండి వ్యతిరేకార్థమునుగోధించు సేని నడ్డతత్పరుషము: చూ, తత్పరుషము. సతనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేప్పటముక్కు: చూ, ముక్కు. [డు. సతనాసికుడు. సం. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాడు. చతుము. సం. విణ. 1. పంగినది: చూ, పక్రిమము; 2. పంకనై: చూ, వేల్లితము. 2; 3. లో:

తైనది: స్వా. 2, ఆ. 25: చూ, లోతు; అం. 4: చూ, పార్శ్వక్రియలు; 5: చూ, నాసికాక్రియలు; 6: చూ, జంఘాక్రియలు. సతాగ్రము. అం: చూ, అశ్వసంచారమార్గములు. సత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమస్కారము: చూ, హణిగలు; అం. 2. నాయకుడు నాయకయొక్క కోపమును పోగొట్టునపు డుడుపయోగించెడు ఉపాయములు 6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు. 3. సతిజోబిళ్ళ. వా. వి. సతివిశేషము: చూ, హణిగలు. [పురుగు. సత్త. దే. వి. గుల్లయందుండు పురుగు: చూ, సత్తగుల్ల. ద్వ. వి. త్సద్రశంఖము: చూ, సంకు. 1. సత్తడి. దే. వి. రూ—అత్తడి: చూ, హయము. సత్తి. దే. వి. తడవబడుచు మాటాడెడు శోగము: చూ, శోగము. 1. సత్తివాడు. దే. విణ: చూ, లోహవాడు. సత్తు. దే. వి. 1. ముక్కుపోగు: చూ, భూపణము. 2; ఆ. కిరీ. 2. తడవబడుచు మాటాడు. సత్రిజని. పా. (నైట్రోజెన్) లవణవాయువు; సారజనకము; దహ్యతారధాతువు. ఇందుకు సంబంధించిన పరిభాషాపదములు.— సత్రిజ ఏకామ్యజనిదము, సత్రిజద్వైమ్యజనిదము, సత్రిజ పంచామ్యజనిదము, సత్రిజత్వైమ్యజనిదము, చతురమ్యజనిదము, సత్రిజత్రియ ఉదజనిదము ఇత్యాది: చూ, వాయువు. నదము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడమరగాఁబాటెడి యేలు: చూ, నది; 2. నీటిమడుపు: చూ, సరస్సు. 1; 3: చూ, సముద్రము; 4. రూ—నాదము.=నాదు. మోరీ: చూ, స్వరము. 2. నదరు. వా. వి. 1. ఎదురు; 2. కానుక. నది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (మోరీయనది) ఏలు: అధ్యగ, అపగ—అపగ, అభి. అభివధువు,

అవి, ఆకాశగంగ, ఉగ్రేశ్వర, ఋషి, ఋషి, కుల్య, కపింజల, కపిలధార, కమర, కర్ణపు, కల్యాణగోత్ర, కల్లోలిని, కిరాతి, కుమార సువు, కూలంకప, కూలపరి, ఖజలము, ఖా పగ, గంగ-గంగక-గంగాక-గంగిక, గాం దిని, గాధిని, గౌరి, చాంపిల, జహ్నుతనము, జాహ్నువి, జ్యోతి, ర్ములవతి, తటిని, తరం గిణి, తరణి, తలోగ, త్రిపథగ, త్రివేణి, త్రిసోత్ర, దివ్యోదకము, దేవగంగ, ద్వీప వతి, ధర్మద్రవి, ధుని, సర్వద, నలిని, నిమ్న గ, నిర్దురిణి, భద్రము, భాగీరథి, భీష్మ సువు, మందాకిని, రోహిణి, లోకజనని, లోకమాత, పహ, వియద్గంగ, విష్ణువతి, తై వలిని, సరిత్తు, సాగరగామిని, సింధువు, సిద్ధసింధువు, సురదీర్ఘక, సప్తసంతి, సోత స్విని - సోతస్సు, సువర్ణముఖి-స్వర్ణది, హైమవతి, హృదిని-హృదిని. (తే. ప.)— అంచేలవిడిది, అడుగుపుట్టువు, ఏలు, ఏల, కడలివెలది, కరకంకుతలయేలు, కూలకు బిడ్డ, చేదలేలు, జిక్క, జేడదారి చెవిబుగ్గ, జోలంచేల విడిది, జోలు-జోలువు, తలయేలు, తాతపనఁటివెల్లి, తెగినయలువది చేవుర ముగితితోన, తెలియేలు, తెలివాఁక, నే మంబులగన్న సున్ననితల్లి, పులుచూలినవతి తల్లి, పెరుమాళ్లదుగుబుగ్గ, పొందామరల పంట, బంగారు తామరపంటచేను, మిన్న కొలకు, మిన్నవాఁక-మిన్నాఁక, మిన్నే టు, ముత్తెరువులాఁడి, ముతోనపదిన్నురి, ముయ్యేలు, మెట్టుచోలు, మెప్పవేయని మెప్పకేశాకూలి, వినువాఁక-విన్నాఁక, పంత-పొంత, పరంత-పఱంత-పఱంతి, పర ద, వాఁక, వెన్నునడుగుపాప, వెల్లివాఁక, వేలుపుచేలు-వేల్పుచేలు, నతతపనుల పెంకి (మిగిలియున్న పర్యాయపదములకు “హృ దిని” చూచుము); తద్విశేషములు.—

(౧) పంచగంగాలు.—౧. కావేరి, కనకాశగ, కవేరికన్య - కవేరిజ, అర్ధగంగ, అర్ధజాహ్ను వి; ౨. కృష్ణ.—కృష్ణవేణి-కృష్ణవేణి-కృష్ణా వేణి; ౩. గౌతమి; ౪. తుంగభద్ర; ౫. భాగీరథి; (౨) ద్వీపములలోని మహానదులు. —(ఇవి శీర్షికాపదములు కావు). ౧. జం బూద్వీపము.—అనుతస్తశిఖి, విపాళ, త్రిదివ, కృమువు, అమృత, సుకృత (7); ౨. కాల్యుతి.—శోణి, తోయ, విత్పల్ల చక్ర, కుక్ర, విమోచని, నివృత్తి (7); ౩. కుళ.—ధూతపాప, శివ, పవిత్ర, సమృతి, విద్యుత్తు, మహి, చాన్య (7); ౪. కాంచ.—గౌరి, కుముద్వతి, సంధ్య, రాత్రి, మనోజవ, ఖ్యాతి, పుండరీక (7); ౫. కాక.—సుకుమారి, కుమారి, నలిని, రేణుక, ఇత్తువు, భేనుక, గభస్తి (7); ౬. ప్లక్షు; ౭. పుష్కరద్వీపములో మహానదు లు లేవు; (౩), నదులు.—అంతఃపరీవాహ అంతర్వాహిని; అగోద, కరతోయ; అర్జుని- అర్జుని; అసిక్కి; ఆకాశగంగ మందాకిని; ఉత్తరపినాకిని; ఉదుంబరావతి; ఋషికుల్య; ఇరావతి-విరావతి; కనక; కపిళ; కల్యాపి; కస్తూరి; కాదరి; కాలరాత్రి, భీమరథి; కిరా త, గండోలి, భద్ర, మందాకిని, కుటిల; కుమార-కుమారి; కుముదవతి-కుముద్వతి; కు హూవు; కృతముల; కాశికి; గండకి; గం డోలి; గుండిక; గోదావరి, గోదా, గోల, తపనాత్మజ, తపని; గోమతి, వాసిష్ఠి; ఘట్ట గ; ఘర్షరిక-ఘర్షరిక; చండిల; చండల; చంద్రభాగ-చంద్రభాగి; చతుష్పాటి; చర్మ; చర్మణ్యతి; చాంపిల; చిత్రరథ; చిత్రినేన, జంబూలిని; జంబువు. (తే).—జింబు-జింబే టు-జిమ్మెలు-జిమ్మెలు, నేరెచేలు; తటి ని; తపతి; తరంగిణి; తామ్రపర్ణి, తీర్థము, త్రిదివ; త్రియామ; దక్షిణపినాకిని; దాహి

కము, దేవిక, ద్వీపవతి; ధుని; నదము, నర్మ
ద, మేఖలకన్యక, రేవ, సోమోద్భవ; పాతా
శగంగ భోగవతి; పాలారు; బాహుద, సైత
వాహిని; బ్రహ్మపుత్ర-బ్రహ్మపుత్రము,
మహానది; మాలిక; యమున, కలిందకన్య,
కలిందజ, కాలానుజ, కాలింది- కాలింద,
కృష్ణ, తపనతనయ, తపనాత్మజ, తాలాంక,
శమనస్వన, సూర్యతనయ. (తె. పు.)—జీ
మున; విపాత్-నిపాతా; వేత్తనతి; శక్వ;
శతదుపు-శితదుపు; శరావతి; శైవలిని;
శోణము; సంధ్య; సరస్వతి; సింధు-సింధువు;
సువర్ణముఖి, స్వర్ణది; హేల. (తె) ఏల;
హిరణ్యవాహు; హృదిని-హృదిని, (మిగి
లియున్న వానికొకట “హృదిని” చూడు
ము.); (ర) గోదావరి నదిలోపుట్టిన
సప్త గోదావరులు.—గౌతమి, వశిష్ఠ,
కాశిక, ఆత్రేయ (యి), తుల్య,
భారద్వాజము, వైవస్వతము; (౫) వీరభద్ర
పాదముండలినది. (తె).—కల్లేలు; (౬) నీ
శ్లలేనది. (తె).—గొడ్డేలు; (౭) ఆమ
డకు మీదపాతెడు ఏలు.—నది; (౮)నది
మధ్యము. (తె).—నట్టేలు; (౯) సెలయేలు.
—(ఉత్తము, పుస్తకము= సెలయేలు)
ఝరము-ఝలము- ఝాలము- ఝరి- ఝారి,
నిర్ధరము. (తె).—కొండకాలువ, జేక్కర,
వాక, వాగు, వంతెన, సెల, సెలయేలు; (౧౦)
చిన్నయేలు. (తె).—జొల్ల; (౧౧) స్వామి
పుష్కరిణి. (తె).—కొమరేలు; చిన్న నీటి
కాలువ.—కర్లుపు, కాలసారము, కుల్మ.
(తె).—అప్పసము, అవుజ్-బౌజ్, అవుదు-
బౌదు, ఓడిక, జౌదగ, కాలవ-కాలువ-
కాల్మ, కయ్య-కయ్య, చింక, బట్టె, పం
క, వరవ; (౧౨) తూముకాలువ.—కుల్మ
మొ. (చూ, వాహనము.2.); (మిగిలిన విశే

షాదులకు “హృదిని” చూడుము) (చూ,
సముద్రము, చూ, సెలము:చూ, సెలయూ
ట, సెలయేలు). [సముద్రము.
నదీనము. సం. వి. అ. పుం. మున్నీరు: చూ,
నదీపర్మహాము. పా. ఒకానొకవృత్తము, ఇది
సర్వజీవవృత్తచ్ఛాయను మొదటి చరణము
న్ను, సంకల్పవృత్తచ్ఛాయను రెండవచరణ
మున్ను, భుజంగ పర్యాయచ్ఛాయను మూడవ
చరణమున్ను, ఇంద్రవంశచ్ఛాయను
నాలుగవచరణమున్ను నడచును: చూ,
వృత్తము.1.
నదీమాతృకము. సం. వి. ౪. పుం. ఏటిసీళ్లచేత
పండెడు పైరుగల దేశము: చూ, దేశము.
నదీసముద్రాన్వయము. పా. అన్ని నదులకు సము
ద్రాదేశాతి యనునీతి. [మద్ది.
నదీనర్జము. సం. వి. అ. పుం. ఏటుమద్ది: చూ,
నర్జము. సం. వి. 1. కట్టబడినది: చూ, నిత
ము. 4; 2. వైకృతబడినది, నిక్కినది (అని
కొందలు): ఉన్నమితము. [వరత.
నర్జి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. టంగువాలు: చూ,
నన. దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విద్యునుము;
2. కోరకము: చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు:
చూ, సుమము.
ననంద. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. (రూ-ననాంద-
నానంద-నానాంద-ననందిని) మగనిలోడ
బుట్టిన ఆడుది, ఆడుబిడ్డ: చూ, వదిని.
ననబోడి. దే. వి. (నన + బోడి) 1. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. పువ్వువలె మనోజ్ఞారాలగు
ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
ననకారు. ద్వ. వి. వైతరీ వైశాఖ మాసములు,
వసంతయుతువు: చూ, మాసద్వయము.
నననీరు. ద్వ. వి. పూదేన: చూ, మకరందము.
ననయ. దే. అ. కి. 1. పుష్పించే: చూ, విక
సించే; 2. చూ, పల్లవించే.

ననవిలుకాడు. దే. వి. పుష్పధన్వండు: చూ,

మన్మథుడు (ఇట్లు వివరించినాడు)

ననవిలుకానన్న. దే.వి. నలున: చూ, బ్రహ్మ.1.

ననవిలుతుడు. దే. వి: చూ, ననవిలుకాడు.

ననుబాయి. వా. వి. రూ-నన్బాయి-నను

బాయి. చక్కగా ఉడుకని బియ్యము,

నలుకుబియ్యము: చూ, బియ్యము.

ననుబాయి. దే. వి. —పై—

ననుబాయివడు. ద్వ. ఆ. కి. ననుబాయి

యగు. కై. 8, ఆ. 198.

ననుచే. దే. ఆ. కి. 1. పూచే: చూ, రూ-

ననయు. 1; 2. మొగ్గయెత్తు; 3: చూ, పల్ల

విందే; 4. అనురాగమొందు; 5: చూ, ము

మృరించే; 6: చూ, సాగియు; పే. 7. నని

పించు.

ననుపు. దే. వి. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహ

ము. 1; 2. అతిశయము. నై. 7, ఆ. 161:

చూ, హెచ్చే. 2; 3. ఇంపు: చూ, సొంద

ర్యము; వా. 4. పెంపు.

ననుపుకత్తై. ద్వ. విణ. 1. పిరియురాలు: చూ,

ప్రీతి; 2: చూ, అంకులాడి.

ననుపుకాడు. దే. విణ. 1. పిరియుడు: చూ,

స్నేహితుడు. 1; 2: చూ, నిటుడు. స్వా.

2, ఆ. 73.

ననుపువడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, పాతునేయు.

నన్న. దే. విణ. మలుచ: చూ, హాస్యము.

నన్నూటు. దే. స. (నాలుగు + నూటు) (400)

చతుశ్చతము. కాశీ. 5, ఆ. 192.

నన్నుకాడు. దే. విణ: చూ, రూ-ననుపుకాడు.

నన్బాయి. దే. వి: చూ, రూ-ననుబాయి.

ననీరు. వా. వి. ఉడువాద్యవిశేషము: చూ,

స్వరము. 2.

నప్ప. వా. వి. అబ్బి: చూ, శిశువు. ద్రక్ష్యము.

నపుంసకత్వము. సం. విణ. (ఉబ): చూ, పం

నపుంసకలింగము. అం: చూ, లింగములు.

నపుంసకుడు. సం. వి. అ. స: చూ, పండుడు.

నప్త. సం. వి. ఋ. ప్రీ. 1. రూ-నప్తి.

(కొడుకు కూతురు, కూతుకూతురు;

చూ, మనుమరాలు; పుం. 2. పౌత్రుడు

(కొడుకు కొడుకు): చూ, మనుమడు.

(దౌహిత్యుడు=కూతురుకొడుకు); 3. పృ

పౌత్రుడు; చూ, ముమ్మనుమడు.

నప్తి. సం. వి. ఈ. ప్రీ: చూ, నప్త. 1.

నప్ప. వా. స. కి. పచ్చీనులోనగు ఆలలలోని

కాయలు నడిపించే.

నఫా. వా. వి. లాభము. (నభానియు)

నభప్రాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గాలి: చూ,

వాయువు.

నభము. సం. వి. క్. న. 1. రూ-నభసము-నభ

స్సు, ఆకాశము:చూ,వ్యోమము.1; 2: చూ,

స్వర్గము; పుం. 3. శాస్త్రజ్ఞానము: చూ,

మానము. 1; 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;

5. వర్షాకాలము (శాస్త్రజ్ఞ భాద్రపదములు):

చూ, మానవ్యయము; 6. బిసతింతువు: చూ,

పద్మము. 1; 7. తమ్ముపడికము: చూ, పా

తగ్గము. 6; 8: చూ, ముక్కు.

నభసంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పక్షి.

నభస్యము. సం. వి. ఆ. పుం. భాద్రపదమాస

ము: చూ, మాసము. [ప్రాణుడు.

నభస్వంశుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నభ

నభోగజము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నభము.4.

నమకము. పా. పృతిమంత్రమునకును అద్వంత

ములయందు నమశ్శబ్దమున్నందున నమక మ

నబడు చున్నది. “నమస్తే రుద్రమన్యవ

ఉతోతఇషవేనమః” ఇత్యాది; (చమకము.

—హెచ్చేగ చకార మకారములతోగూ

డిన పార్థివమంత్రములుగలది కావున చమ

కము. “వాజశ్చమే పృనవశ్చమే.” ఇత్యా

ది) (రెండును రుద్రాభిషేకమందుపయోగిం
తురు. గనుక చమకముగూడ నిచేట తెలుపఁ
బడియె). [భుగ్గుము. 1.

నమనము. సం. వి. అ. న. వంగుట: చూ,
నమలి. వా. వి. కేకి: చూ, మయూరము;
నమలు. దే. స. కిరి. రూ-నమలు. తిను: చూ,
సాపడు.

నమలుట. వా. వి. చర్వణము.

నమశ్చినాయ. పా. పంచాక్షరి: చూ, మం
త్రము. 1.

నమసితుండు. సం. విణ. రూ-నమస్వితుండు. నమ
స్కరింపఁబడినవాడు: చూ, పూజితుండు.

నమస్కరించు. సం. స. కిరి: చూ, మొక్కు.

నమస్కారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేమోడ్పుట:
చూ, హణిగలు; అం. 2. పం-హాపచా
రములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు;
3. షోడశోపచారములలో నొకటి: చూ,
ఉపచారములు.

నమస్కారసమయము. అం. గృహసమయములు
27 లో నొకటి (మంగళమునుబొందును):
చూ, గృహసమయములు.

నమస్కారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోఁకు
డుముడుంగు*.

[రము. 1.
నమస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నమస్తా
నమస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ: చూ, సపర్య.
నమస్వితుండు. సం. విణ: చూ, రూ-నమసి
తుండు.

నమస్సు. సం. వి. న్. న: చూ, నమస్తాము. 1.
నమాజే. వా. వి: చూ, నిమాజే. [1, అ. 18.
నమించు. సం. స. కిరి: చూ, మొక్కు. శకాం.
నమితము. సం. విణ. 1. వంగినది: చూ, వకిరి

మము; అం. 2: చూ, చుంబనములు.

నమలి. దే. వి: చూ, రూ-నమలి.

నమగాములు. వా. వి: చూ, మేలుకీళ్లు.

నమచినూదనుండు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రిం
డు: చూ, వేలుపుకేడు.

నమలు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నమలు.

నమాదు. వా. వి: చూ, రూ-నమాజే-నమోదు.
నమానా. వా. వి. మాదిరి. రూ-నమానా.

నమేరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సురపాన్న
*: (దీనికి దోహదము హస్తిత్రము).

నమోజే. వా. వి. పేరుచేర్చట.

నమోదు. వా. వి. —పై. —

నమోనా. వా. వి: చూ, రూ-నమానా.

నమ్మకము. దే. వి: చూ, విశ్వాసము.

నమ్మదుంప. దే. వి: చూ, సుపుష్పము.

నమ్మలు. వా. వి. బ. పీఠపుమీడఁజేయు నఖిక్ష.
తములు: చూ, నఖిక్షతములు.

నమ్మి. దే. వి. 1: చూ, నమ్మదుంప*; 2. రూ-
నెమ్మి: చూ, నమలి.

నమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నమ్మకము.

నమ్మిగ. దే. వి. —పై. —భార. ఉద్యో. 1,
అ. 315. [హితుండు. 1.

నమ్మినవాడు. వా. పి. ఆత్మండు: చూ, న్నే
నమ్మి. దే. స. కిరి: చూ, విశ్వసించు.

నమ్మినవాడు. వా. వి: చూ, నమ్మినవాడు.

నమ్మిమగు. మి. అ. కిరి: చూ, వంగు.

నమ్మిము. సం. విణ: చూ, నమితము. 1.

నయ. దే. వి: చూ, సౌందర్యము.

నయగారము. దే. వి. (నయము + కారము)

1. మృదుత్వము. స్వా. 1, అ. 135: చూ,
సుకుమారము; 2. మృదువచనము: చూ,
శబ్దము. 2; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1;
4. అనుకూలము: చూ, న్నేహము. 1.

నయగారి. దే. విణ. (నయగారము + ఇ)

1. మృదుత్వముగలవాడు; 2. మృదువచనము
గలవాడు.

నయనము. సం. వి. అ. న. 1. కన్య: చూ,
లోచనము; 2: చూ, పొందింపు.
నయపుపాదపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

నయము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీతి: చూ,
సత్యము. 1; 2: చూ, నయనము. 2; 3. జ్ఞాన
మునందలి భేదము: చూ, వ్యవహారము. 4;
దే. వి. (1): చూ, లాభము; (2) నునుపు.
భార. ఉద్యో. 2, అ. 110: చూ, స్పృగ్ధ
ము. 2; (3) మృదుత్వము. నిర్వ. 8, అ.
38: చూ, నయగారము. 1: (4): చూ,
సౌందర్యము; విగ. (5) వెలతక్కువ: చూ,
వెల. 1; (6) నునువైనది: చూ, స్పృగ్ధము. 2;
(7) ఖేలైనది: చూ, త్రైవ్యము; (8) మృదు
వైనది: చూ, సౌందర్యము. 3; (9) అంద
మైనది: చూ, సౌందర్యము; వా. (10)
వ్యాధి తగ్గుచున్నదనెడు నూచన. “వాని
జ్వరము నిన్నటికంటె నయము”; (11) సమ
స్తకాస్త్రములలోను పొండిత్యమును కొద్ది
కొద్దిగా యొకనికిమించి యొకఁడు సంపా
దించినాడనెడు నూచన. (ప్రతివిషయము
నందును “నయము” అను శబ్దము ఉపయో
గింపఁబడును.) “వానికంటె వీఁడు చేదుపు
సంధ్యలలో నయము.” [పించే.

నయించే. సం. స. కీర్తి. పొందించే: చూ, (ప్రా
వర. దే. వి. 1. (రూ-నరపు-నరుపు-నెరపు):
చూ, పరితమ. 1; 2. ముదిమిచే తెల్లఁబా
టినవెండుగ్రక: చూ, వెండుగ్రక. 1.

నరకఁడు. నై. విణ. =నరకగ-నారంగ. దుష్టుఁడు:
చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [విష్ణుపు. 1.
నరకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ,
నరకమనుభవించే జాతకుఁడు. పా. ౧. శనిపం
చముమందుండి రామాపుత్రోగలిసి ద్వాదశ
మున నున్నను, ౨. లగ్నాధిపతి పశ్యమమం
దుండి అప్తమమున బుధరామాపుత్రుండి ద్వా

దశమున శనియున్నను, 3. అంగారకుఁడు
ద్వాదశమందును లగ్నాధిపతిరామాపుత్రో
కలిసి యప్తమమున నుండునపుడును నరకము
కలుగును.

నరకము. సం. వి. అ. పుం. రూ. నారకము.
(పాపిష్ఠులను తనసమీపమునుబొందించునది)
కుజము, దుర్గతి, నిరయము: చూ, నరక
ములు.

నరకములు. అం. తామిసగ్గము, లోహ శంకువు,
మహానిరయము, శల్మలి-శాల్మలి, రౌరవము,
కుంభలము, పూతిమృత్తికము, కాలసూత్ర
ము, సంఘాతము, లోహితోదము, సవిషము,
సంప్రపాతనము, మహానరకము, కాకోల
ము, సంజీవనము, మహాపథము, అవీచి, అం
ధతామిసగ్గము, కుంభీపాకము, అసిపత్రము-
అసిపత్రోపనము, తపనము-తాపనము-(21).
ఇవిగాక మఱికొన్ని నరకములు. —అంబరీ
షము, ఋజీషము, కరాళము, కల్మషము,
కుట్మలము, కేనారము, ఘనవాళిము, ఘ
నోదధి, తప్తకుంభము, తప్తపాషాణకుండ
ము, తప్తవాలుకము, తప్త శూర్మికుండ
ము, తప్తసురాకుండము, తమసము, దుర్గతి
పరితాపము, మహారౌరవము, సంహారము.
(మిగతవానికి “సంహారము 2” చూడుము.)

నరకములు. వానిని అనుభవించువారు. పా.
౧. రౌరవము (కూటపాక్షి, పక్షపాతి, అసత్య
వాది, భూగ్రహహంత, గురుహంత, గోఘ్నుఁ
డు, ఉచ్చాసనిరోధకుఁడును); ౨. శూకర
ము (సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, బంగారు
దొంగిలుట మొ. చేయువారును); 3. తప్త
లోహము (క్షత్రియులను, నైశ్యులను, రాజ
భటులను వధించువాఁడును, సోదరితో సంగ
మించువాఁడును, గురు తల్ప నుఁడును);
౪. మహాజ్వాలము (కోడలినిగాని, కుమార్తెను

గాని కూడువాడు); ౫. శబలము (వర
దూషకుడు, గురునామానించే వాడు,
వేదమును దూషించేవాడు, వేదవికృయుఁ
డు, పాండరాని స్త్రీని బాండు వాడు);
౬. విమోహము (మర్వాద హీనుడు, చో
రుడు); ౭. కృమి భక్ష్యము (దేవ, బా
హ్యుణ, పితరులను ద్వేషించేవాడు);
౮. కృమిశము. (దుష్టులనాశించియాగాదులు
చేయువాడు); ౯. లాలాభక్ష్యము (పితృ
దేవతలను, దేవతలను, అతిథులను సత్కరిం
పక భుజించెడువాడు); ౧౦. విశననము.
(శరకర్త, వేదకుడు, రంధ్రాన్వేషకుడు.
ఖడ్గాది యుద్ధ సాధనము చేయువాడు);
౧౧. అధోముఖము. (పట్టరాని దానమును
పట్టువాడు, అసర్దులచే యాగములు చేయిం
చువాడు, తెలియకయే జ్యోతిశ్శాస్త్రము
నెఱిగినట్లు నటించేవాడు); ౧౨. కృమి
పూయము. (ఒంటరిగా తినువాడు, లక్క-
పాదరసము-చూసము- ఉష్ణ - నువ్వులను
అమ్మెడు బాహ్యుణుడు); ౧౩. రుధిరాం
ధము. (నాటకమువలన జీవించేవాడు,
చేపల బట్టువాడు, కుండలయందన్నము
తినువాడు, విషము పెట్టువాడు, కుట్టుపని
వాడు, తనభార్య వ్యభిచారమువలన జీవిం
చేవాడు, పర్వములయందు స్త్రీలతో సంగ
మించేవాడు, ఇండ్లకు నిప్పు పెట్టువాడు,
మిత్రస్నేహము, శకునములు చెప్పవాడు,
గామపురోహితుడు); ౧౪. వైతరణి.
(కల్లమృతవాడు, గామములను నాశనము
చేయువాడు, తేనెపట్టులను దీయువాడు);
౧౫. కృచ్ఛము. (కేళిపానము చేయువా
డు, మర్వాదను భేదించి వర్తించేవాడు,
శౌచ్యములేనివాడు, మోసముచే జీవించే
వాడు); ౧౬. అనివృత్తనము. (అనవసర
ముగా పెట్టున నుత్తు వాడు); ౧౭. పన్నీ

జ్వాలము (గొట్టెలమందను బెంచెడువా
డు, వేటకాడు); ౧౮. సందంశము.
(వృతలోపము చేయువాడు, స్వాశ్రిమ
భగిష్టుడు); ౧౯. శ్వభోజనము (పగటివే
ళను, స్వప్నముల యందును కేళిస్థలనము
గానించే బ్రహ్మచారియు, పుక్తులచేజది
వింపబడు తండ్రులును); (విగతవివరముల
కు “సంహానము. ౨.” చూడుము)

నరకాంతకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కృష్ణుడు:
చూ, ఋషు. 1.

నరకాసురవ్యాయోగము. అం. (ఈగ్రంథమునకు
ధగ్గునూకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నరకాసురుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మహి
తుడు. [చూ, రాక్షసుడు. 1.

నరకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకయనురుడు:
నగర. దే. వి. మద్దుపు, గిడిగి: చూ, వీశె.

నరకజేము. దే. వి.—వై.—

నరగతి. అం: చూ, గతులు. [రాజే. 1.

నరపాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తేడు: చూ,
నరపు. దే. వి: చూ, నర. 1.

నరభూమి. అం: చూ, ఇలావృతము.

నరము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, రామకర్పూ
రము; దే. వి. (1). నాడి: చూ, సిర. 1.

నరయు. దే. ఆ. కి. ముదిమిచే వెండుకలు
లెంపగు: రూ-నరియు, ఉరియు.

నరవ. దే. వి. అరవ: చూ, మార్గము. 1.

నరవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుచేరుడు:
చూ, శ్రీరుడు. [2: చూ, సింగడు. 1.

నరసింగడు. వై. వి.=నరసింహ. కళా. 1, ఆ.
నరసింగము. వై. వి. 1.—వై.—; 2: చూ,

సృసింహము, నారసింహము. [—వై.—
నరసింహము. సం. వి. ఆ. పుం.=నరసింగము.

సరాజి. దే. వి. (రూ-సరాజీ-నారాజి-నా
రాజీ) కల్పి: చూ, రిష్టి. 2.

నరాజీ. దే. వి. చూ, రూ-నరాజీ. [యఱుఱుడు. నరాయఱుఱుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నారా నరిగి. దే. వి. ఒకకకము గొఱ్ఱెఱంగు.

నరిసి. దే. వి. గుండెయుబ్బరపు పకురోగము: చూ, పకురోగము.

నరియఱుడు. దే. వి. నక్క. ఉ. రా. 6, ఆ.

235: చూ, నృగాలము.

నరియు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నరయు.

నరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-నారుడు.

1: చూ, మనుష్యుఱుడు; 2. అర్జునుఱుడు: చూ,

విజయుఱుడు. 1; 3. ఒకఱుసి: చూ, ముని. 1.

నరుకు: చూ, రూ-నఱుకు.

నరుజే. దే. వి. చీమలచీల్చు.

నరుపు. దే. వి: చూ, రూ-నర. 1.

నరులుగననిపెట్టలు. మి. వి. బ: చూ, వేలుపు.

సాం. దే. 18.

నరేంద్రిఱు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రాజే. 1; 2: చూ, వ్యాళగారిహి.

నర్కటము. పా. (కోకిలకాకము) ఒక్కొక్క పాదమున న-జ-భ-జ-జ-వగణములు గలిగి

11వ యింట యతిగలిగి నవ్వుదళ ఛందస్సు

నందుఱుట్టి నవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నర్మరము. సం. వి. అ. న. మేఱపోతు: చూ, మేషము. 1. [నటనము. 1.

నర్తకము. సం. వి. అ. న: నాటకము: చూ,

నర్తకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అటకత్తె: చూ, కైలాసి; 2. ఆఱ్ఱెనుఱు: చూ, హస్తి;

3. గువ్వగుత్తిక *: చూ, రాజార్జుము.

నర్తకుఱుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నెట్టుపు (అట చేజీవించువాఱుడు): చూ, కైలాషుఱుడు;

2: చూ, వ్యాళగారిహి; విణ. 3. ఆఱ్ఱెనుఱు: చూ, కైలాషుఱుడు.

నర్తనపిరియము. సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

నర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, నటనము. 1. నర్తనకాల. సఱ. వి. అ. స్త్రీ. అటఫట్టు: చూ, నదనము. 1.

నర్తింఱే. సం. అ. కిరి: చూ, మలపుగొను.

నర్తిల్లు. సం. అ. కిరి. —పై.—

నర్మద. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, నది.

నర్మదుఱుడు. సం. వి. అ. పుం. నర్మనచివుఱుడు.

నర్మము. సం. వి. న్. న: చూ, పరిహాసము.

నర్మసఖుఱుడు. అం. (విదూషకుఱుడు సూత్రధారునికి నర్మసఖుఱుడనం బడును).

నర్మలి. దే. వి: చూ, వాంఛ. విజ. 3, ఆ. 127.

నర్సిపర బాగ్మణాలు. అం. ఘూర్జన బాగ్మణాలులో నొక తెగవారు. ఱుగ్వేదులు. కుక్.

యజుర్యేదసూతులు. కృష్ణయజుర్యేదులు. నైకృష్ణదేవాలయములందు పూజారత్నెయుం

దురు. కల్లభాచార్య సంప్రదాయము వారు. ఈ తెగ ఱుగ్వేదులు యజుర్యేదులు.

సామవేదులునై యున్నారు. రాజపిపల, ధర్మపూరు సంస్థానపు రాజులకు గురువులు:

చూ, ఘూర్జర బాగ్మణులు (చూ, బాగ్మణులు). [భార. దో. 1, ఆ. 174.)

నఱకు: చూ, రూ-నఱుకు. (ఖండించేటకు. —

నఱకుడు దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు. కై. 8, ఆ. 119. [ఉ. రా. 4, ఆ. 292.

నఱకుడువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రకృ-వాఱు.

నఱకువాఱు. వా. వి: చూ, హింసకుఱుడు.

నఱవ. దే. వి: చూ, రూ-అఱవ. భార. విరా. 1, ఆ. 101.

నఱుకు. దే. వి. 1. డెబ్బ. రూ-నరుకు-నఱుకు: చూ, హతి; స. కిరి. 2. ఖండించే. రూ-నరు.

కు-నఱుకు. భాగ. 6, స్కం. 370: చూ, నెలగు.

నఱుకుడు. దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు. 1.

నఱు(రు)కుడుపరువడి. అం: చూ, విసరులు. (రూ-నఱుకుపరువడి.)

నటుకులియ్యము. దే. వి. చూ, ననుచొయి
నటుకులాడు. దే. స. క్రి. నటుకునొను.

నటుకులు. అం. మల్లశాస్త్రములోనివి. -లోనలి
నటుకు, గుడ్డపిదుముకు, చూరణనటుకు (3)
నటుక్కు. దే. వి. దిగులుపడుట యందగు నను
కగణము: చూ, చూహూ.

నటుజే. దే. వి. అణువు. అచ్చ. కిష్కిం, కాం,
105: చూ, స్వల్పము.

నటుమాడు. దే. స. క్రి: చూ, పాడినేయ.
భార. భీష్మ. 2, ఆ. 237.

నటుము. దే. వి. 1: చూ, సురుము; స. క్రి.
2: చూ, నటుమాడు. భార. దో. 3, ఆ.
210.

నట్టి. దే. వి. 1. పర్యాయముచేత పిదుకడగిన
యావు: చూ, ధేనువు; 2. పర్యాయముచేత
బండిలోనగువానికి పూర్వదగినయెద్దు: చూ,
వృషభము. 1.

నల. అం. 1: చూ, రూ-నళ; నై. విణ. (1)=
నైల్య-నీల: చూ, రూ-నల్ల. 1; (2) (రూ-
నలి) నలును: చూ, పట్టిగడ్డి (ఎండుకనవు.)

నలక. దే. వి. రూ-నలకను. 1. వ్యాధి: చూ,
రోగము. 1; 2: చూ, శ్రిమము; 3. బాధ:
చూ, శోకము; 4. అత్యంత నూత్నమనవు:
చూ, రేణువు. 1.

నలకును. దే. వి. —పై. —

నలగు. దే. అ. క్రి. 1. నలియగు: చూ, నడ
మదముగు; 2: చూ, పీడితముగు. ఉ. హరి.
5, ఆ. 130; 3: చూ, నళించే; 4. శ్రిమ
పడు. కళా. 4, ఆ. 93: చూ, వేసరు. 2.

నలగుడు. దే. వి. 1: చూ, పీడనము; 2: చూ,
శ్రిమము.

నలగుడుపడు. దే. అ. క్రి: చూ, పీడితముగు.

నలగుడునెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, పీడించే.
ఉ, రా. 5, ఆ. 197.

నలఁచు. దే. పే. నలఁగజేయు, రాఘ. 2, ఆ. 99.
నలకూబరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుజేరుని

కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

నలగము. అం. (న + లగ) “గగనడహయా”:
చూ, ఉపగణములు.

నలదము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వట్టివేరు;
2. పూఁదేనె: చూ, మకరందము.

నలపుట వా. వి: చూ, పీడనము.

నలబై. వా. వి: చూ, రూ-నలుబి. (40)

నలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-నడము;
2: చూ, నలీపము. 1; అం. 3. (న + ల)
“నరసరి”: చూ, ఉపగణములు.

నలమేనిదొర. ద్వ. వి. కృష్ణుఁడు: చూ, నెట్లువు. 1.
నలలము. అం. (న + లల) “కరినరద.”: చూ,
ఉపగణములు.

నలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గువ్వగుల్లిక*:
చూ, రాజాన్లుము; దే. వి. (1): చూ,
రేణువు. 1; (2): చూ, నలక. 1; (3): చూ,
సురుము; విణ. (4) నలగినపి. స్నా. 1, ఆ.
37) నలిసలి. విజ. 1, ఆ. 102; (5). సన్న
ము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 85: చూ, చూత్తము.
4; ద్రి. (6) అత్యంతము: చూ, మజిముటి;
ద్రి. క్రి. విణ. (7) యోగ్యముగా. భార.
ఆర. 7, ఆ. 393.

నలికండ్లపాము. దే. వి. నలికీచే: చూ, సర్పము.
నలికము. దే. వి. సన్నదనము. [చూ, సర్పము.
నలికిరి. దే. వి. (రూ-నలికిరి-నల్లక-నలికీచే):
నలికిలి. దే. వి. —పై. —

నలికీచే. దే. వి. —పై. —

నలిగులి. దే. వి. మిక్కిలి నలగినది: గజవిజి,
నజ్జే. [శిల్పము. 2.

నలిగొట్టు. దే. విణ. సన్నముగునది: చూ,

నలితిండి. దే. వి: చూ, చిలుదిండి.

నలితిండికాడు. వా. వి: చూ, సోమరి.

నలినము. సం. వి. అ. స. (రూ-నలినము-నల
ము-నలికము-నాళికము-నాళికము). 1. తా
మర: చూ, పద్మము. 1; 2. నీరు: చూ,
నలిలము.

నలిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, నలినము.
1; 2. తామరకొలను: చూ, నరిన్సు. 1;
3. తామరశీగ: చూ, పద్మము. 1; 4. తా
మరతంపర: చూ, పద్మము. 1; 5. మిన్నే
లు: చూ, నది; పా. 6. ఒకానొక నృత్త
ము. ఒక్కొక్కపాదములో స-స-స-స-స
గణములు గలిగి పదింటి యతిగల పంచదళ
ఛందస్సునందుఁబుట్టిన నృత్తము: చూ, నృ
త్తము. 1.

నలినపద్మకోశము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.
నలినేశయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు:
చూ, విష్ణువు. 1. [హరి. 3, ఆ. 80.
నలియు. దే. అ. కిరీ: చూ, నలగు. 1. ఈ,
నలు. దే. స. పృథ్వియందు హల్లుపరమగుచో
నాలుగునకాదేశముగా వచ్చును. “నలుగడ-
నలుమూల” మొ. (గాలుగు).

నలుగు. వా. వి: చూ, నలుగుఁబిండి. భార
విరా. 2, ఆ. 22; దే. అ. కిరీ. 2: చూ,
రూ-నలగు. 1. [2: చూ, పీడనము.

నలుగుడు. దే. వి. 1: చూ, నలుగుఁబిండి;
నలుగుఁబిండి, వా. వి. సున్ని:చూ,సాదము(1)
నలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నలమహారాజు:
చూ, రాజే. 1; 2. ఒకకోఁటి: చూ,వాన
రము; 3. పితృదేవత: చూ, యముఁడు.

నలుకువ. దే. వి. 1: చూ, నలక. 1; 2: చూ,
నలక. 3.

నలుగు. వా. వి: చూ, రూ-నలుగు. 1.

నలుగురినోళ్లలోఁబడుట. జా. అల్లిపాలగుట,
అపకీర్తినిఁబొందుట. “పనులఁగాచేయేనలు
గురినోళ్లలోఁబడ్డ నలుతునోవ” (శ్రీనివా
సవిలాసము).

నలుగురు. దే. స. నాలుగునకు మహస్మహాత్మ్యర్థ
క బహు పచనాంతాదేశము: రూ-నలుపురు-
నల్లురు-నల్లురు. [చతురిము. 3-4.
నలుచేదరము. వా. వి. రూ-నల్లదరము: చూ,
నలుచే. దే. పేరీ. నలియఁజేయు: నలుపు.

నలుతుము. ద్వ. వి. (నాలుగు + తూము) చతు
రాథకి: రూ-నల్లుము.

నలుచగు. వా. అ. కిరీ:కందు: చూ, సందడించే.
నలుపలము. ద్వ. వి. చతుశపలము: రూ-నల్ప
లము.

నలుపు. వై. వి.=నైల్మి-నీల. రూ-నల్ల-నల్లన..
1. నీలవర్ణము:చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. నీల
వర్ణముగలది. వై. 8, ఆ. 184: చూ, వర్ణము..
6; పేరీ. 3: చూ, నలుచే.

నలుపుయెఱుఁగెను. ద్వ. వి. ఒకరకము చెఱుగు..
*: చూ, రసాలము. 3. [ముఁడు.

నలుపుగింటెముదాల్చు. ద్వ. వి: చూ, బలరా..
నలుపుపాటు. వా. అ. కిరీ: చూ, కాటుకకట్టు.

నలుబది. దే. స. (40): రూ-నల్లబై-నలునది..
నల్పది-నల్పది. [బ్రహ్మ. 1.

నలువ. ద్వ. వి. (నాలుగు + వా): చూ,
నలువంగురీ. ద్వ. స. నలువదిమంది (నలువదికి:
మహాన్మహాత్మ్యర్థక రూపము.)

నలువ తేజి. వా. వి: చూ, వాంస. [బని..

నలువది. ద్వ. స. (నాలుగు + పది):చూ, నలు..
నలువరాణి. వై. వి: రూ-నల్పరాణి. బ్రహ్మ.

భార్య: చూ, సరస్వతి.

నలుపు. దే. వి. 1. ఒప్పిదము, మంజులము:చూ..
హృద్యము; 2. సాగసు: చూ, సౌందర్యము;

3: చూ, సామర్థ్యము. స్వా. 4, ఆ. 37;

4. కృమము:చూ, విధము. 1; విణ. 5.ఒప్పి..
దమైనది: చూ, కృమంత. 2. (హృద్యము)

నలుపురు. దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.

నలుసాల. ద్వ. వి. (నాలుగు + సాల) చుట్టు.

కొల్లారు: చూ, సదనము. 1.
 నలుసంత. ద్వ. వి. నలి: చూ, రేణువు. 1.
 నలుసు. దే. వి. — పై. —
 నలూదయము. అం. (ఈగ్రంథమునకు కాలిదా
 నుకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.
 నల్లురు. దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.
 నల్లుదరము. వా. వి: చూ, రూ-నలుచేదరము.
 నల్లిగ. వా. స: చూ, ఇరాళు. అం, పదా.
 నర. 124.
 నల్లును. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుతును.
 నల్లులము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలులము.
 నల్లుది. దే. స: చూ, రూ-నలుబది.
 నల్మృతముదేవర. ద్వ. వి: చూ, నలువ.
 నల్ల. వై. వి. = నైల్ల. నీల: 1: చూ, రూ-నలు
 పు. 1. భార. ఆది. 2, ఆ. 32; 2: చూ,
 బొగ్గు. శై. 3, ఆ. 74; విగ. 3. = నైల్ల.
 నీల: చూ, నలుపు. 2; దే. వి. 4: చూ,
 రక్తము. అచ్చ. సం. కాం. 105.
 నల్లబాటు. వా. అ. కి: చూ, సందడించు.
 నల్లదనము. వై. వి: చూ, చోమనచోయ.
 నల్లఅగలు. వా. వి. 1. అగదపు: చూ, రాజా
 ర్థము; 2: చూ, తాపువు.
 నల్లఉమ్మెత్త. దే. వి. ఒకరకము ఉమ్మెత్త *
 (దీనిగింజలు నిమ్మపండ్లరసములో ఒకరొజు
 నానవేసి యెండించుటయే శుద్ధి): చూ,
 హలాపుష్పము.
 నల్లక. దే. వి: చూ, నురళి.
 నల్లకంద. వై. వి. ఒకరకం: చూ, నూగణము.
 నల్లకచోరము. వై. వి. చోరము *: చూ, రా
 జార్థము. [చూ, పద్మము. 1.
 నల్లకలప. వై. వి. రూ-నల్లగలుప-నల్లగల్వ:
 నల్లగగెర. ద్వ. వి: చూ, పల్లాసము. *
 నల్లగజ్జిక. ద్వ. వి. పచ్చిక: చూ, హరిత (చూ,
 తృణము. 1.)

నల్లగజ్జిక. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేతువు *.
 నల్లగింటెన. ద్వ. వి. నల్లదింటెన. (సం. ప). —
 నీలపుష్పి *.
 నల్లగినియ. వై. వి: చూ, శివీపత్యి *.
 నల్లగిసియ. వై. వి: చూ, శుకనాసము. 1. *
 నల్లగుండె. ద్వ. వి: చూ, యక్ష్మిత్తు.
 నల్లగురిగింజ. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి. *
 నల్లగుట్టము. వై. వి. నీలాశ్వము: చూ, హయము.
 నల్లగూబ. ద్వ. వి. కృతమాలకము: చూ, సకి
 సంపుటము. [మొగలీర.
 నల్లగొలిమిడి. ద్వ. వి. నీలదూర్వ *: చూ,
 నల్లగోరంట. వై. వి: చూ, మహానహ. *
 నల్లగుడ్డు. ద్వ. వి. కనీశిక: చూ, లోచనము.
 నల్లగోలునట్టి టెంకి. ద్వ. వి: చూ, మూల
 టేడు. వేం. ఆం. 4.
 నల్లచీమ. ద్వ. వి. ఒకానొకచీమ: చూ, పివీలిక.
 నల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 నల్లచెఱుకు. ద్వ. వి: చూ, రసాలము. 3. *
 నల్లచేమ. ద్వ. వి: చూ, శకుటము. *
 నల్లచ్చిగాడు. ద్వ. వి. (నల్ల + లచ్చేనము +
 కాడు) 1: చూ, ఏటిరింత; 2. ఒకానొక
 పక్షి: చూ, పక్షి.
 నల్లతీడి. ద్వ. వి: చూ, భల్లాతకము *.
 నల్లతీలకట్ట. వై. వి. రూ-నల్లజీలకట్ట: చూ,
 నుషవి. 2. [సర్పము.
 నల్లజెట్టి. ద్వ. వి. ఒకరకముజెట్టి: చూ,
 నల్లతీగ. వై. వి. కమ్మెరామతీగ: చూ,
 నురలి. [స్పృహకము *.
 నల్లతుమిక. ద్వ. వి. కాకితుమ్మికి: చూ,
 నల్లతుమ్మ. ద్వ. వి: చూ, విట్టదిరము. *
 నల్లతెగడ. వై. వి: చూ, సర్వానుభూతి *.
 నల్లతేలు. ద్వ. వి: చూ, ఎనుపతేలు.
 నల్లతాగియ. ద్వ. వి. (రూ- నల్లదాచేయే)
 కృష్ణసర్పము: చూ, సర్పము.

నల్లదాసరిగాడు. ద్వ. వి: చూ, తాచేలు.

నల్లరిసెనయ. నై. వి. ఇరుగుడు*: చూ, కింశుప.

నల్లదింకెన. ద్వ. వి: చూ, నల్లగింకెన*.

నల్లరోమ. ద్వ. వి. తీక్షణతుండము: చూ, మశకము. 1. [బుడ్డపిడుడు.

నల్లదాగిగుడు. దే. వి. రూ-నల్లదాపుడు: చూ,

నల్లదాపుడు. దే. వి. 1.—పై—అచ్చ. ఆర,

కాం. 12; 2 రక్కసుడు: చూ, రాక్ష

సుడు. 1. [కం. సం. దే. 20.

నల్లదాగిపువాడు. ద్వ. వి: చూ, మూలక్షేడు,

నల్లన. నై. వి.=నైల్య-నీల: చూ, వర్ణము. 8.

నల్లనగు. వా. అ. కిరి: చూ, నలువగు.

నల్లనయ్య. నై. వి. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు.

1; 2. కృష్ణుడు:—పై—; 3. కోమటి.

సాంబ. చూ. 2: చూ, నైశ్యుడు; విణ.

4. నల్లనివాడు: చూ, అసితుడు. 2.

నల్లనయ్యరవాలు. ద్వ. వి. గరుడుడు. సాంబ.

దే. 15: చూ, హరివాహనుడు.

నల్లనియిగ. వా. వి: చూ, మక్షిక.

నల్లనివాడు. ద్వ. వి: కట్టి. (సం. ప).—

కాలుడు.

నల్లసేల. ద్వ. వి. కృష్ణభూమి: చూ, భూమి. 1.

నల్లసేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. పాలగుమ్మడు*:

చూ, మహాఫలము.

నల్లనైదువగేస్తు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

నల్లపిచ్చుక. ద్వ. వి. పోతక: చూ, పిచ్చుక.

నల్లపులుగుడు. ద్వ. వి. కృష్ణకాంభోజి*: చూ,

వారంగిని.

నల్లపూస. ద్వ. వి. నల్లనిగాజేపూస.

నల్లపెనలు. ద్వ. వి. కింబికము: చూ, పెనర.

నల్లబుడమలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నల్లబుడుసర. ద్వ. వి: చూ, వాయుని*.

నల్లకుండు. ద్వ. వి. అభిని. (సం. ప).—అశే

నము, అహిశేనము. (దీనికి విరుగుడు ఎల్లా

పిన్ అను ఇంగ్లీషుమందు) (శుద్ధి.—నేతిలో నొకదినముమద్దించినశుద్ధి)

నల్లమందుపాలు. ద్వ. వి. ఆభినిపాలు.

నల్లమడుగు. ద్వ. వి. మిక్కిలిలోతుగల మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.

నల్లచుంగ. ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము*.

నల్లమద్ది. ద్వ. వి: చూ, ఇనుమద్ది*.

నల్లమట్టి. ద్వ. వి: చూ, కర్మజము. 2.

నల్లమామిడి. ద్వ. వి: చూ, మామిడి*.

నల్లయారెలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నల్లయతివస. ద్వ. వి: చూ, విష*.

నల్లయిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, కింశుప*.

నల్లయుప్పి. ద్వ. వి: చూ, లవణి*.

నల్లయుమ్మెత్త. నై. వి. హేమిక*: చూ, హలా

నల్లయరగ. ద్వ. వి: చూ, పుంజే.

నల్లరఁటి. ద్వ. వి: చూ, రంభ. 2*.

నల్లతాయి. ద్వ. వి. నీలమణి: చూ, రత్నము. 1.

నల్లవంగ. నై. వి. నీటివంగ*: చూ, వంగ.

నల్లవడు. నై. అ. కిరి: చూ, సందడించే.

నల్లవలవదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.

నల్లవస. నై. వి. ఉగ్రి*: చూ, విష.

నల్లవావిలి. ద్వ. వి. శేఫాలిక*: చూ, వావిలి.

నల్లవిష్ణుకాంత. మి. వి. నూలపుప్పి*: చూ,

విష్ణుకాంత. [వేణువు.

నల్లచెదురు. నై. వి. కృష్ణసారకము*: చూ,

నల్లవో. దే. అన్య. రూ-నల్లవో. డౌరా. భార.

విరా. 3, ఆ. 93: చూ, సంతాపము.

నల్లవో. దే. అన్య.—పై—

నల్లనుగంధిపాల. మి. వి: చూ, శారిబ*.

నల్లనలు. ద్వ. వి. బ: చూ, సర్పము.

నల్లి. దే. వి. (నల్ల + ఇ): చూ, మత్కుణము.

నల్లిండ్లు. ద్వ. వి. బ. (నల్ల + ఇండ్లు) బ్రాహ్మ

బులపల్లె, అగ్నిహారము. భార. సభా. 2,

ఆ. 121: చూ, దేశము.

నల్లిక. దే. వి. రూ-నలికిరి: చూ, సర్పము.
 నల్లికనరము. వా. వి: చూ, బక్కవాడు.
 నల్లె. దే. వి. జేన: చూ, విత్తె.
 నల్లెడు. దే. వి. జిట్టెడు: చూ, మూక. 1.
 నల్లెరు. దే. వి. రూ-నల్లెరు: చూ, హస్తీకుండి.
 నల్లెరు. దే. వి. —పై—
 నల్లెరుపైబండి. జా. చిరభ్యంతరము, సులువు.
 “నల్లెరుపై బండినడకమాకు.” (నానారాజ సంహర్యనమః.)
 నల్లెణ్ణిక్కి. ద్వ. వి: చూ, హంస. వేం. ఆం. 97.
 నల్లెది. ద్వ. స: చూ, రూ-నలువది.
 నల్లెము. సం. వి. అ. పుం. నన్నూటుమూరల దూరము.
 నల్లెరాణి. వై. వి: చూ, రూ-నలువరాణి.
 నల్లెరు. దే. స: చూ, రూ-నలుపురు.
 నవ. సం. స. 1. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు;
 దే. వి. (1) దురద: చూ, విదర్బిక.
 నవత. దే. వి. 1. క్షయము: చూ, రోగము. 1;
 2. నవయుట; 3. దుఃఖము: చూ, శోకము.
 నవకము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, తొమ్మిది;
 దే. వి. (1) మృదుత్వము: చూ, సుకు
 మారము. [రము.
 నవతారము. సం. వి. అ. పుం.=చూ, నవాసా
 నవఖండములు. అం. 1: చూ, ఖండములు. 4;
 2. భరత, హేమకూట, నైషధ, ఇలావృత,
 నీల, శ్వేత, కురు, భద్రాశ్వ, కేతుమాల.
 (ఇవే నవవర్ణములు.)
 నవగోజే. దే. వి. పెద్దదేరా: చూ, నవనము. 1.
 నవగ్రహములు. అం: చూ, గ్రహములు.
 నవటాకు. వా. వి. అరసోల, 1/8 నేరు, పది
 రూపాయలపెళ్ళు.
 నవతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ: చూ, తొంబది.
 నవదళము. సం. వి. అ. స: చూ, సంవత్సరము.
 నవద్రవ్యములు. అం: చూ, ద్రవ్యములు.

నవధాన్యములు. అం. చూ, ధాన్యములు.
 నవనందిని. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క
 పాదమునందు స-జ-స-స-గ-గములు గలిగి
 తొమ్మిదిట్టయతిగలిగి 14 వ ఛందస్సునం
 దుబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 నవనము. సం. వి. అ. స: చూ, స్తోత్రము.
 నవనిధులు. అం: చూ, నిధులు.
 నవనీతము. సం. వి. అ. స. అప్పడు చిలికి యె
 త్తిన వెన్న: చూ, వెన్న.
 నవబ్రహ్మలు. అం: చూ, బ్రహ్మలు.
 నవచుము. సం. వి. 1. తొమ్మిదవది; అం.
 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి
 (భాగ్యము, తీర్థయాత్ర, తపస్సు, పితృ,
 దాన, ధర్మ, గురుదేవతాభక్తి, విద్య, వాహ
 నము, పుత్రులు, గుఱ్ఱము, ఏనుగు, మహి
 షము, పట్టాభిషేకము): చూ, లగ్నకారక
 త్వములు.
 నవమల్లిక. సం. వి. అ. (స్త్రీ: చూ, విరజోజీ*.
 నవమాంశ. అం. పోడశవర్ణనందొకటి. (లగ్న
 మును 9 నమభాగములు చేయుటయే నవ
 మాంశ. ఏగ్రహమునకు నవమాంశకనుగొన
 వలెనో యాగ్రహమేహాసి యందెన్నవభాగ
 మునందున్నదో తెలిసికొనవలెను. అట్లుతె
 లిసికొని గ్రహము మే-సిం-ధనుస్సులయం
 దున్నయెడల మేపాదిగను, వృశ-కన్య-మక
 రముల యందున్నయెడల మకరాదిగను,
 మి-తు-కుంభములయందున్నయెడల కర్కా
 టకాదిగను, గ్రహమెన్నవ భాగమందున్న
 దనించెలిసి కొనబడెనో నన్నవరాశి నవ
 మాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతి నవమాం
 శ్యాధిపతియగును): చూ, పోడశవర్ణ.
 నవమాలిక. సం. వి. అ. (స్త్రీ: చూ, నవమల్లిక*.
 నవమి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. 1: చూ, తిథులు;
 వి. 2. తొమ్మిదవది.

నవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్తోత్రము
విణ. 2. రూ-నవీనము-నవ్యము. కొత్త
చూ, నూతనము.

నవయు. దే. అ. క్రి. 1. (రోగాదులచే)చిక్కు.
భార. ఆర. 5, ఆ. 330: చూ, సొటసొట
వోవు; 2. శుష్కించు. భార. ఆర. 7, ఆ.
28: చూ, శోషించు.

నవరంగము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక యిల్లు.
పాండు. 5, ఆ. 288: చూ, సదనము. 1.
నవరత్నములు. అం. 1: చూ, రత్నములు;
2. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదికములలో
నొకటి. చూ, త్రికము. 7.

నవరసములు. అం: చూ, రసములు.

నవరసస్థాయీభావములు. అం: చూ, రసస్థా
యీభావములు. [3: చూ, పాండర్యము.

నవరు. దే. వి. 1: చూ, నగరు. 1; 2: చూ, నగరు. 2;

నవల. దే. వి. 1. రూ-నవలా. ఆడుది: చూ,
స్త్రీ; 2. మానిక: చూ, నేరు. 1; వా.
3. కథయందలి చమత్కారమును చెలుపు
వచనగ్రంథము: చూ, పుస్తకము.

నవలా. దే. వి. ఆడుది. స్వా. 2, ఆ. 25:
చూ, స్త్రీ. ప్రాణులు.

నవలెబావిష్టాములు. అం: చూ, కపూరియే బా

నవవర్షములు. అం: చూ, నవఖండములు. 2.

నవనూతిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. (కొత్తగాఈని
నది) రేగబడియావు: చూ, ధేనువు.

నవాంబరము. సం. వి. అ. న. కొత్తబట్ట: చూ,
పస్త్రము.

నవాతు. దే. వి. తెల్లనిచేక్కెర: చూ, తెల్లము.

నవారు. వా. వి. మంచేయవట్టెడ: చూ,
పట్టెడ. 1.

నవార్పి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అంగారకుడు.

నవాసాగరము. నై. వి: నవశౌరము, ఒకరక
ము ఉప్పు: చూ, లవణము.

నవాసాగరము. నై. వి: చూ, నవాసాగరము.
నవి. దే. వి. కరగోడపెట్టుటకు నిడుపునత్తెవ్వి
యొత్తిన మట్టిపల్లము.

నవీనము. సం. విణ: చూ, నూతనము.

నవీనుడు. సం. విణ: చూ, నూతనుడు.

నవు. దే. వి: చూ, రూ-నవ్య.

నవుకరి. వా. వి: చూ, శుశూరి. 2.

నవుకరు. వా. వి: చూ, నేవకుడు.

నవుకు. వా. వి. 1. లోతు: చూ, రంధ్రము.

1; 2: చూ, మొట్టి.

నవుడుకొట్టు. దే. అ. క్రి. రూ-నాడ్కొట్టు.

వీమియుతోచక భగినించు: చూ, విణక
తీంచు.

నవురు. దే. వి. చురువు: చూ, నుకుమార్ము.

నవోధావస్త్రము. సం. వి. అ. న. పెండ్లిహూ
తునకుకట్టెడుమధుపర్కము: చూ, వస్త్రము.

నవోద్భవుతము. సం. వి. అ. న: చూ, నవనీతము.

నవ్యము. సం. విణ. 1. నవీనము: చూ, సౌత

నము; 2. నుతింపదగినది: చూ, క్లాష్టము.

నవ్య. దే. వి. బాల: పడు: చూ, శిశువు.

నవ్య. దే. వి. రూ-నవు. 1. అలరింత: చూ,

హాస్యము. 1; 2. అపహాస్యము: చూ, హా

స్యము. 1; 3: చూ, పరిహాసము; 4: చూ,

వికాసము; అ. క్రి. 5: చూ, హాసింపు;

6: చూ, వికాసింపు. స. క్రి. 7. పరిహాసింపు.

పంచ. వా. 1, ఆ. 470: చూ, వెక్కిరించు.

3; 9. అపహాసింపు. విజ. 1, ఆ. 150:

చూ, వెక్కిరించు. 2.

నవ్యలబాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నగులబాటు.

ఉ, హరి. 5, ఆ. 141. [3, ఆ. 61.

నవ్యటాల. దే. వి.—నై.—భార. ఉవ్యో.

నవ్యలాట. దే. వి.—నై.—

నవ్యలబండి. దే. వి. నవ్వెడు స్వభావముగల

ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

నశించే. సం. అ. కి: చూ, నమయ. 3.
నశ్వరము. సం. విణ. నశించేనది: చూ, భంగు
రము.

నష్టమగు. మి. అ. కి: చూ, అదృశ్యమగు.
నష్టము. సం. విణ. 1. నాశము (దృష్టవాశము)
నొందినది: చూ, నేగి; 2. మఱుగుపడినది;
అం. 3: చూ, ప్రస్తావప్రత్యయప్రాణములు.
నష్టములు. అం: ఇల్లుకాలిపోవుట, పెండ్లాను
చేచ్చుట, పనులు గోల్పోవుట, మిత్రులు
నశించుట, కొడుకులు చెడుట, భవము కొల్ల
పోవుట, ధాన్యము కొల్లపోవుట (7).

నష్టలభి. అం: చూ, పట్నోత్తములు.
నష్టవృత్తుడు. సం. విణ: చూ, ఆపక్షిర్ణి.
నష్టాన్ని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వీరహా. గార్హప
త్యాన్ని విడిచినవాడు; 2. నష్టమైనయన్ని
గలవాడు.

నష్టావధగధరభన్యాయము. పా. యుద్ధములో ఒకని
గుఱ్ఱము చేచ్చెను. ఇంకొకని రథము కాలి
పోయెను. ఉభయులు గలిసిన రథికులయొద్ద
రసురీతి. (కష్టసమయమున పరస్పర సహాయము).

నష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నాశము: చూ,
రుత్ర; 2. దృష్టవాశము: చూ, నేగి.
నస. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. (రూ-నస-నన్య-
నాస-నాసిక:) చూ, ముక్కు; 2. దురద:
చూ, విదర్శి; 3. కనరు: చూ, మనము;
4: చూ, విపత్తు. [అంకులాడి.

నసగూటి. దే. విణ. (నసగూడు + ఇ): చూ,
నసగూడు. దే. వి. కామోద్యోగము.

నసిమిరి. దే. వి. 1: చూ, నస. 2; 2. ఒకానొక
చే: చూ, మత్స్యము. 1.

నసీబు. వా. వి. నుడుటివారిత.

ననుకు. దే. వి. 1. ఆసత్వము: చూ, వితథము;

విణ. 2. అబద్ధి. -పై: వా. 3: చూ, నలుగు.

ననువు. దే. వి. మొలక: చూ, మొక్క. 1.

నస్తితము. సం. వి. అ. పుం. ముకుందాద్గుట్టిన
యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

నస్యోతము. సం. వి. అ. పుం. -పై-

నహి. సం. అవ్య: చూ, న. 15-16-17.

నహినిందాన్యాయము. పా. పృథివిశ్రమ సంక
ల్పించినపుడది యెల్లవృత్తులలో నెల్లను త్త
మమని చెప్పబడుచుండును. ఇట్లు చెప్పు
టచే దక్షిణవిని వింశింపబడిననని తలంప
రాదు. ప్రస్తుతమగుదాని స్తుతించినంతమాత్ర
మున దానితో సమానములగు నితరములను,
దూషించినట్లు తలంపరాదు అనురీతి.

నహీనతానములు. అం. అశ్వక్రాంతము, యవ
క్రాంతము, విష్ణుక్రాంతము, సూర్యక్రాంత
ము, జగత్క్రాంతము, వలభిత్తు, నాగయ
క్షకము (7): చూ, శుద్ధతానములు.

నళ. అం. (నల): చూ, సంవత్సరములు.

నళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నడము.

నళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తుంటిహార *.

నళికము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నలినము. 1.

నా

నా. అం. 1: చూ, అష్టాక్షరి (అనుబంధములో);

దే. స. (1) నేను అనుదానికి పాఠితిపదిక

ము; 2. సంబంధమున "నీ-నా" లకు బహు

వచనరూపం బొక్కడనగు. ఉదా. -మీ

యూరు, మాతల్లి మొ.

నాంచారు. వా. వి. ఒకానొక వైష్ణవదేవత.

(నాంచారి అనియు).

నాంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దేవతలు బ్రా

హ్మణులు లోనగువారు చేయునట్టి ఆకిర్వా

దిము: చూ, మంగళాశాసనము; 2. నాటక

పాఠరంభమునందు జరిపెడు మంగళము;

(నాందియనఁ గావ్యాది పద్యము. ఇందుఁ

బదముచేగాని యర్థముచేగాని కథానూచన

చేయుటాచారము. నాందికి బదనియమును గలదని కొందఱు, లేదని కొందఱు, పాదమే పదమని కొందఱు, 8-12-18-22 పదములుండవలెననియుదురు. నాంది ద్వివిధము. శుద్ధనాంది, క్రియానాందియని. కేవల పద్యపూర్వక దేవతాస్తుతి శుద్ధనాంది. ఈ స్తుతిపద్యమునం “వాశీర్వుమస్త్రియా, వస్తువిదేశ” ములలో నొకటియుండును. అక్షరలు, పుష్పములు దోయించి సభ్యులవారిదజ్జెలుచే మంగళగీతము బాడుట క్రియానాంది. పూర్వరంగమవలగా నాట్యోపకృమమున గుళువులచే విఘ్నోపశాంతికొఱక జేయు కృత్యము. దీనికి బెక్కులంగములున్నవిగాని వానిలో నాంది ముఖ్యము. 3. భేరి: చూ, దుందుభి. 2; అం. 4: చూ, స-మ-హీనతానములు. (చూ, సర్వతానములు); 5: చూ, వేసగపాదపజ భాషలు (చూ, భాష. 1.); 6: చూ, జన్యతాశములు. [స్తంభము.

నాందికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, లోరణ నాందికరండు. సం. వి. 1. మంగళపాతకుడు: నాందీవాది; 2. భేరివాయిదేవాడు: నాందీవాది.

నాందీవాది. సం. వి. (న్. ఈ. న్.)—పై—నాగటిచాలు. వా. వి: చూ, సీత. 2. నాగటిచాలుకూర. ద్వ. వి. తటిగొట్టు*: చూ, హలిన.

నాగటిచాలుపేరియతప. ద్వ. వి. శ్రీరాముని భార్య: చూ, సీత. 1. (చూ, భార్య)

నాగటిచిప్ప. ద్వ. వి. (నాగలి + చిప్ప) (రూ-నాగంటిచిప్ప, నాగంటిదుంప- నాగటిదుంప, నాగంటిపడత-నాగటిపడత-నాగంటియారు-నాగటియారు - పడత - పడత: చూ, లాంగలము. 1.

నాగటితోడు. వై. వి: చూ, బలరాముడు.

నాగటిదుంప. ద్వ. వి: నాగటిచిప్ప.

నాగటిపడత. ద్వ. వి. —పై.—

నాగటియారు. ద్వ. వి. —పై.—

నాగటిసీల. ద్వ. వి. ఏడికొల జోరకుండుటకై బిరిచిన చీల.

నాగలి. వై. వి.=లాంగలమ్. (రూ-నాగేలు-నాగేలు - నాగేరు) 1. హలము: చూ, లాంగలము. 1; 2. మడక: చూ, లాంగలము. 1.

నాగలివారోజోడు. వై. వి: చూ, నాగటిజోడు. [స్వము.

నాగు. దే. వి. ధాన్యమునకు వడ్డిగానిచ్చు ధానాగురు. వై. వి. నాగిని *: చూ, కూలిన.

నాగేలు. వై. వి.=: చూ, రూ-నాగలి.

నాగేరు. వై. వి.= —పై.—

నాగేలు. వై. వి.= —పై.—

నాచికోలు. దే. వి. అపహరించుకొనుట. భార. కల్య. 1, ఆ. 49: చూ, ముచ్చిలి.

నాచే. దే. వి. 1. తీగపాచి: చూ, కైసలము; 2: చూ, ముచ్చి, 1; 3. క్రి. 3: చూ, ముచ్చిలించే. అని. 2, ఆ. 136.

నాచేడు. దే. వి. తుద్రజలచరము : చూ, మత్స్యము. 1. [పద్మము. 1.

నాచేనగ. వా. వి. అంతరదామర *: చూ, నాడు. దే. వి. 1. తారీఖు. ఆం, భా. పృ. 90: చూ, రోజే; 2. ఆదినము. కై. 8, ఆ. 65, భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 407, ఉ. రా. 7, ఆ. 232; కళా. 4, ఆ. 132, 3. కాలము: చూ, సమయము. 1; 4. ఆకాలము.

నాడునాడు. వా. వి. రూ-నానాడు: చూ, ప్రతిదినము. [కత్తె: చూ, స్త్రీ.

నాడెకత్తె. దే. వి. నాజెముకలది. రూ-నాజెనాడెకాడు. దే. వి. నాజెముకలవాడు.

రూ-నాజెకాడు, చూ, కేప్పుడు. [జెము. నాడెము. వై. వి.=నాక: చూ, రూ-నా

నాపతాయి. దే. వి. (నామ + తాయి) విష
శిల: చూ, రాయి.

నాకబలి. సం. వి. ఇ. పుం.=నాగప-నాగప్ప-
నాగవలి-నాగవల్లి-నాప. పెండ్లిచివరనాటి
తంతు. కళా. 7, ఆ. 88.

నాకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వగ్గము;
2. ఆకాశము:చూ, వోమము.1; 3. నక్క:
చూ, స్వగలము.

నాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=: చూ, నాగిని.(1)
నాకు. వా. స. 1. నాకొత్తు; దే. స. కి.

2. లేహనముచేయు.

నాకుట. వా. వి: చూ, లేహనము.

నాకురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి *.

నాకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పుట్టు: చూ,
వల్మీకము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము;

3: చూ, ముని. 1. [త్రేడు.

నాకేకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపు

నాకృము సం. వి. అ. పుం.=నక్క: చూ,
స్వగలము.

నాక్షత్రమానాబ్దము. పా. 27 నక్షత్రములయం
దు చంద్రుడు సంచరించుకాలము నాక్ష
త్రమాసము. ఇది 12 మాసములకలది. ఇది
324 దినములకలది: చూ, మాసములు.(చూ,
చాంద్రమానాబ్దము.)

నాగ. వై. వి. 1. పూజ్యము: చూ, సత్తు;

2. పెద్ద:చూ,విపులము;వా.3:చూ,నాగా. 1.

నాగెడు. వై. వి.=నాగ: కే ఖ: డు: చూ,
సర్పము. [శివుడు.

నాగకంకణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
నాగకన్నియ. ద్వ. వి: చూ, ఉలూపి. 2.

నాగకృతి. అం: చూ, కృమాంగములు (చూ,
అంగము. 9) [రాఖ్యము. *

నాగకేసరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సుప
నాగకేసర చూర్ణకము. సం. వి. అ. పుం:

చూ, కరికుంపుము.

నాగకేసరులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నాగగన్నేరు. ద్వ. వి. ఒకరకముగన్నేరు *:

చూ, హయమారకము. [చూ, స్నుహి.

నాగచెముడు. ద్వ. వి. ఒకరకము చెముడు *:

నాగజిహ్వాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మణిసిల:

చూ, రాయి. [వాసము. 3.

నాగదంతకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగ

నాగదంతి. ద్వ. వి: (సం, ప).—నీరండ పత్తి

క, ఏరండఫల, కాండేరి, కామదూతిక,

నాగసోంట్ల *.

నాగదమని. సం. వి.ఈ. స్త్రీ:చూ, ఈశ్వరి. 2.

నాగదాళి. దే. వి. ఒకానొకముండచెట్టు: చూ,

వృక్షము. [చూ, నేలేడు.

నాగనేలేడు. ద్వ. వి. ఒకరకమునేలేడు *:

నాగప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నాగపడగలదండ. మి. వా. వి. ఆడువారి

మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

నాగపడగలు. మి. వా. వి. బ.—పై.—

నాగపసాని. వై. వి. నాకబలిచిరంటి. (రూ-

నాగప్పసాని- నాగసాని- నానాపసాని-

నాపసాని): చూ, స్త్రీ.

నాగపాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. వరుణుని

ఆయుధము: చూ, బాణము. 1; 2: చూ,

రతిబంధము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణ

బంధములు. [మత్స్యము. 1.

నాగపెంజెర. ద్వ. వి. ఒకరకము పెంజెర: చూ,

నాగప్ప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నాగప్పసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాగబందము. వై. వి.=నాగబంధ. సర్పాకృతి

మర్మ.

నాగబంధము. సం. వి. అ. స. 1.=నాగబంధ

ము.—పై.—; అం. 2: చూ, కాయమాన

ములు; 3: చూ, కబ్బాలంకారములు;

4: చూ, సంయత హస్తములు.

నాగబలి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బిణ. 2. *.

నాగబలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భీమనేనుడు.

నాగదైత్యము. వై. వి. పాన్న వేసినమంత్రపూత
మైన చిన్న పేము. కళా. 2, ఆ. 48.

నాగబాహ్మణులు. పా. సారస్వతులలోనొక
తెగవారు: చూ, ఆచార్య అను బాహ్మ
ణులు (చూ, బాహ్మణులు). ప్రమల్లె. *

నాగమల్లిక. సం. వి. ఆ. ప్రస్తావన: చూ, నాగ
నాగమల్లె. వై. వి.=నాగమల్లికా. (రూ-నాగ
మల్లియ-నాగుమల్లియ-నాగుమల్లె) అష్టప
తిక: చూ, మల్లె. 1. (హసంతి. 2)

నాగమల్లెలు. వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నాగహత. సం. వి. ఋ. ప్రస్తావన: చూ, బ్రా. 9.

నాగము. సం. వి. ఆ. న. 1. సత్తు: చూ, లోహ

ము. 1; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1; 3. చూ,
నాగపాళము. 2; పుం. 4.=నాగువు. రూ-

నగము: చూ, నన్నము; 5. వీనుడు: చూ,
పాన్తి; 6. కొండ. రూ-నగము: చూ, పర్వ

తము; 7. గోహము, గాము: చూ, రాహు
వు. 2; 8. చూ, నాగవాసము. (3);

9. ముట్టు: చూ, మేఘము. 1; 10. ఉద్ధార
పరివర్తనచూచువాడు: చూ, వాయువు;

11. ముస్తై *: చూ, తృణము. 1; 12. చూ,
సుపర్ణాఖ్యము *: 13. చూ, పాన్న *;

14. (ఉత్తరపద మైనపుడు) శ్రేష్ఠము: చూ,
శ్రేష్ఠ్యము; అం. 15. అష్టనాగములు.—

అనంతండు, వాసుకి, తక్షకుడు, శంఖపా
లుడు, కుశికుడు, పద్మండు, మహాపద్మం

డు, కర్కశ్శంకుడు: (చూ, నన్నము);
16: చూ, భస్మములు. [తృణము. 1.

నాగమువై. వై. వి. భద్రముస్తకము *: చూ,

నాగయక్షము. అం: చూ, నహినతానములు
(చూ, శుద్ధతానములు.)

నాగరంగము. సం. వి. ఆ. పుం. నారింజి *:
చూ, శర్కరాంకము.

నాగరము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, శుంకి

2. ముస్తై *: చూ, హరిత; 3. నాగరదేవీ
యాక్షరము; పుం. 4. గోరంట *: చూ,

మహాసహ: విణ. 5. నగరమునలుబ్దినది;
పా. 6. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క

పాదము భగణ, రగణ, వగణములతోగూడి
నదైయష్టమ ఛందస్సునందులుబ్దినవృత్తము:

చూ, వృత్తము. 1; దే. విణ. (1) ఆంధ్రు
వారి శిరోధూప: చూ, భూవిణము. 2.

నాగరముస్త. సం. వి. ఆ. ప్రస్తావన: ఒకానొక
తుంగ *: చూ, తృణము. 1. [ములు..

నాగరాఖ్యము. అం: చూ, ఉత్తరకరణ బంధ
నాగరికత. సం. వి. ఆ. ప్రస్తావన: చూ, నాణెము. 4.

నాగరికము. సం. విణ. నాణెమైనది: చూ,
శ్రేష్ఠ్యము. [చూ, లోకము. 1.

నాగలోకము. సం. వి. ఆ. పుం. పాతాళము:
నాగవము. సం. వి. ఆ. న: చూ, కరణము. 14.

నాగవలి. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నాగవల్లి. సం. వి. ఈ. ప్రస్తావన: 1: చూ, తాం
బూలవల్లి, తాంబూలవల్లిక, తాంబూలి-

(తె).-తములపాకుతీగ *: వై. వి. (1)=: చూ,
రూ-నాగవలి.

నాగవల్లినీఘరము. జా. 1. పెండ్లియొడవనాటి
దెబ్బలు; 2. ముద్దఱిపిండిదగ్గఱ దెబ్బలు;

3. పనియొనపిదప పోరాటము. “లోలిత
నింక నాగవలిలోపల నిఘరవేలవల్లగన్.”

(విజయవిలాసము. 3, ఆ, 72.))

నాగవల్లిదళము. సం. వి. ఆ. న: (తె. ప.)—
అను, తమలపాకు- తమలపాకు- తమలపు-

టాకు; తద్వి.-కారపు నల్లతములపాకునకు.-
(తె. ప.)—కమ్మెరాకు. (కమ్మెరాకు తీ-

గకు.—: చూ, సురలి.) (మిగతవానికి: చూ,
సురలి.)

నాగవాసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నాగ
లోకము; వై. వి. (1) వేళ్ళానమూహము.

స్వా. 2, ఆ. 73: చూ, వేళ్ళు: (2) అట
మేళము. అచ్చ. బాల, కాం. 33: చూ,
వేళ్ళు; దే. వి. (3) గొండ్లము తగిలించెడు
రెండుకొనలువంచిన యిసుపకమ్మి: నాగదం
తము, నాగము, నిర్యూహము. (తే. పు) —
కటిమొల.

నాగవీటుడు. సం. వి. ఆ. పుం, మనువుడు:
ద్యువాడు: ఖటపడు, టాంకరుడు, తృప్తి
క్షిరుడు.

నాగశుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఖురాసాని
పుచ్చే*: చూ, పుచ్చే.

నాగసంభవము. సం. వి. అ. న: చూ, సిందూరము. 1.
నాగసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వము.

నాగసరము. వై. వి.=నాగస్వరము. రూ-నాగసార
ము. 1. పాములవాడు ఊడెడుబుట్టు: చూ,
వీణె; 2. మంగలికోళ్ళు, నన్నాయి: చూ, వీణె.

నాగసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాగసుగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సర్వాక్షి*.

నాగసారము. వై. వి.=చూ, నాగస్వరము. 1-2.

నాగస్వరము. సం. వి. ఆ. పుం=: చూ, నాగ
సరము. 1—2. [నృయ.

నాగా. వా. వి. 1. పనిచేయనికోజే; 2. శూ
నాగాంతకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. గరుడుడు:
చూ, హరివాహనుడు. [కేసరము*.

నాగాఖ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగ
నాగానందనాటకము. అం. (స్త్రీహర్షుడు గొం
ధకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నాగాపసర్వితము. అం: చూ, కరణములు.

నాగాశకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగాం
తకుడు.

నాగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లజిడ్డు*:
చూ, కూలిని; వై. వి. (1)=నాకిని. దేవత్వ
మొందిన ముత్తైదువ: చూ, స్త్రీ.

నాగుబాము. ద్వ. వి: చూ, సర్పము.

నాగుమల్లె. వై. వి.=నాగమల్లికా*: చూ, రూ-
నాగమల్లె.

నాగులు. వై. వి. బ.=నాగాః (కశ్యపునకుఁ
గదుగ్రసయందుఁగల్గిన సహస్రసంఖ్యాకమగు
సంతతి. — కేష-నామకీ-తక్షక-విరావత-
కంబళ-అశ్వతర - మహాపద్మ-శంఖ-కర్పా-
టక-ధనంజయు-మహానీల-విలాపత్ర-మహా-
కర్ణ-ధృతరాష్ట్ర-బలాహక-కుమార-పుష్ప
దంష్ట్ర, దుర్యుధ, సుముఖ, శంఖపాల,
కపిల, నామన, నహుష, మణి, శంఖరోమా-
దులు పర్యుఖులు): చూ, సర్పము.

నాగుప్త. వై. వి.=నాగ: చూ, సర్పము.

నాగోదము. సం. వి. ఆ. న. ఉదరత్రాణము:
చూ, వారవారణము.

నాచితేకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పన్నీ. 1.
నాచోకు. వా. విణ. సున్నితము, నాణెము.

నాట. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకరాగము:
చూ, స్వరము. 2.

నాటకము. సం. వి. ఆ. న. 1. నాట్యపరిధా
నమై పద్యగద్యాత్మకమైన గొంధవిశేషము.
(చూ, నాట్యము; చూ, ఉద్ధతము. 2; చూ,
వ్యంజకము. 1.) రూపకము- రూపము.
(౧ పృథ్వీము నాటకము. దీనికే రూపకమని
నామాంతరము; ౨. నాటకమనఁగా నాట్య
ముచేఁజూపఁబడునది; 3. నాటకము తిప్పర్ణ
(ధర్మ-అర్థ- కామ)ఫలదము; ౪ నాటకము
లు పన్ను, నేతృ, రసభేదములచేఁబడియయ్యె.-
నాటకము, పరికరణము, భాణము, పరిహా-
సనము, డిమము, వ్యాయోగము, సమవాకా-
రము, పీఠి, అంకము, ఈహామృగము. (చూ,
దశరూపకముల లక్షణములు); ౫ దశరూప-
కముల లక్షణములలో. — నాటకము. —
ఇందుఁ గథపరిఖ్యాతము. ధీరోదాత్తుడు
నాయకుడు. శృంగారవీరరసములలో నొక
టిపరిధానము. ఇతరరసము లంగములు. భా

రతివృత్తి. సంధులై దునుగలవు. 5 మొదలు 10 లోపుగ వంకము లుండవలెను. అంక కథ పరిమితిదినముని కొందఱు వత్సరముని కొందఱు చెప్పుదురు; ౬ నాటకకథను నడి పించునాఁడు సూత్రగ్రాహుఁడు; ౭ నాటక చులోని భాగములకు “అంక” మనిపేరు; ౮ సర్వనాటకములందుఁ బ్రధానమునఁ బూర్వగంగము, తర్వాతఁ బ్రస్తావనము జరుప వలెనని సామాన్యలక్షణము. తద్విశేషములు. — ౧ నాటకాంగ భేదములు. — అథవా సారితక్రియ, అవకృష్ట, అవతరణము, ఉత్థానము, గానము, చూరక; ౨ నాటకపరిచ్ఛేదము. — అంకము, ఉద్ఘాతము, ఆశ్రావణము, ఆశ్వాసము; ౩ విలంబితవృత్త్యము. — జీవము; ౪ జీక్ష్మణీయనాటకము. — (తె. ప) జీక్ష్మణి; ౫ నాట్యము. — ఖంఖ; ౬ నాట్యగతిభేదము. — (తె. ప). — కోపు, కారు, తీరుపు, తీరుపు-తీర్పు, సారె; ౭ నాట్యబంధము. — (తె. ప). — కంట, కట్టరము-కట్టరము; ౮ నాట్యతృప్తియనంధి. గర్భము; ౯ నాట్యచతుర్థాంగభేదము. — అనమర్కము; ౧౦ నాట్యచతుర్దశాంగభేదము. — అయారము, కలాపకము, కితుపు, ఖర్వత్వము, నలి, చాల, చాలి, తూకము. (తె. ప). — కలాపికి (మిగతవానికి “వ్యంజకము. 1.” చూడుము); పుం, న. 2. నాటకగ్రంథము యొక్క నాట్యము; వై. వి. (1) = నాట్యము-నర్తక-నర్తనము. ఆట. పాండు. 4, ఆ. 77: చూ, విలాసము. 1; (2) పృనర్తనము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 70: చూ, నర్తనము. 1.

నాటకరత్నకోశము. అం: చూ, కావ్యనాటకములు.

నాటకసంఘలు. అం. (సంఘలు) ముఖము, ప్రతిమఖము, గర్భము, విమర్శము, నిష్ఠ.

నాటకసాల. వై. వి. = నాట్యశాల. ఆటపట్టు. స్వా. 5, ఆ. 63: చూ, నదనము. 1.

నాటకావతారము. అం: చూ, కావ్యనాటకములు. నాటామృము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తిమిటము. నాటిక. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి (4 అంకములు. పాత్రభేదముచే ప్రకరణికపండిది): చూ, నాటికలు.

నాటికలు. అం. ఇవి 18. — నాటిక, త్రోటిక, గోష్ఠి, సత్తకము, నాట్యరాసకము, ప్రస్తావనము, ఉపలాస్యము, కావ్యము, ప్రేంకణము, రాసకము, సల్లాపకము, నృగాదితము, శిల్పకము, విలాసిక, దుర్మల్లిక, ప్రకరణిక, హల్లీనకము, భాణికము.

నాటిది. వా. వి: చూ, ఆతుది.

నాటివెడలు. వా. అ. కి: చూ, ఉచ్చే. 2. నాటు. దే. వి. 1. నాటులోనగువానిని నాటుట: నాట్నము; 2. నాటుట; అ. కి. 3. గుచ్చేకొను. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 407: చూ, స్థిరపడు; స. కి. 4. నాటులోనగువాని స్థాపించు: చూ, మొలవేయు; అం. ప్రే. 5. గుచ్చే. ఉ, హరి. 3, ఆ. 60: చూ, మొలవేయు.

నాటుకొను. దే. అ. కి: చూ, నాటు. 3. (ప్రే). నాటుకొలుపు. అచ్చ. సం. కాం. 91).

నాటుపురము. వా. వి. పల్లెటూరు.

నాట్నము. దే. వి: చూ, నాటు. 1.

నాట్యప్రదీప. అం: చూ, కావ్యనాటకములు. (దీనిని సుందరమిశ్రుఁడు వాగినెను).

నాట్యభేదములు. అం. వృత్తము వృత్త్యము ననురంధును నాట్యభేదములే.

నాట్యము. సం. వి. అ. న. = నట్టవ. 1. వృత్త్యము (నాట్యము వృద్ధుమధురమైనచో “లాస్యమని” ఉద్ధృత మైనచో “తాండవమని” చెప్పుదురు): చూ, తాండవము, చూ, లాస్యము.

(చూ, వ్యంజకము. 1; చూ, నాటకము. 1.);
(నాట్యమునకు భరతసూత్రములాధారములు.
కాఁబట్టియే నాట్యమునకు “ భరతము ” ని
పేరువచ్చినది: చూ, భరతము); 2. నృత్య
గీతవాద్యములకూడిక: చూ, తౌర్యతిక్రికము;
అం. 3: చూ, వినరులు.

నాట్యరాసకము. అం. నాటికలు 18 లోనొకటి.
(ఒకంకము, నాట్య, గాన, హాస్య, ప్రణయ
ములుండవలె): చూ, నాటిక.

నాట్యలోచన. అం: చూ, కావ్యనాటకములు.
నాట్యవిలాసము. అం.—వై— (సాల.
నాట్యశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ).=: చూ, నాటక
నాట్యశేఖరము. అం: చూ, కావ్యనాటకములు.

నాట్యోపయోగములైన యంగములు. అం. ఇవి
19.—పీనిలో నొక్కొక్క దానికిఁ గల భేద
సంఖ్య. — శిరస్సు 17, దృష్టి 18, తారలు 9,
పుటలు 9, భృవులు 7, నాసికమరి, గండము
లురి, అధరమరి, చిబుకము 8, ముఖమరి, కం
ఠము 4, హస్తములు 10, వక్షము 3, జఠ
రము 3, పార్శ్వములు 5, కటి 5, ఊరులు 5,
జంఘలు 5, చరణములు 9 : (చూ, ఉపవి
ద్యలు: చూ, అంగము 9.)

నాడా. వా. వి. 1. సన్ననిమాలుపట్టె; 2. గుఱ్ఱ
ములు ఎడ్లు లోనగువాని డెక్కలకువేసెడు
ఇనుపముక్క.

నాడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నరము
(1) (చూ, నాడులు); 2: చూ, నాడిక;
3. = నారి. నారికుటుపు: చూ, వ్రణము;
4. ఈనె: చూ, పర్వరీణము; 5. కూరకాడ:
చూ, కాకము. 1; 6. తెల్లగటిక: చూ,
హరిత (చూ, తృణము. 1.); 7. మోసకాని
నడక. [కారుడు.

నాడింధముడు. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, స్వర్ణ
నాడిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గడియకాలము:

గడియ-గడె. (సం. ప).—ఘటిక, నాడి;
(మిగతవానికి “ విఘటిక ” చూడుము.)
వై. వి. (1) రూ-నాడు-నాణిమ. అచ్చ.
అ, కాం. 111: చూ, దేశము.

నాడీచరణము. సం. వి. అ. న అగసారె:
చూ, స్వర్ణకారుడు.

నాడీదేహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. భృంగీశ్వ
రుడు: చూ, శలండు.

నాడీవ్రణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాడి. 3.
నాడు. దే. వి. 1: చూ, దేశము; 2. జనపనము;
ఆ. క్రి. 3. నాటు. భార. కర్ణ. 2, ఆ.
245: చూ, మొలవేయు; స. క్రి. 4. స్థాపిం
చే. అం, భా. తృ. 122: చూ, స్థిరపడు.

నాడు పెందలు. దే. ఆవ్య. అప్పటినుండియు.

నాడులు. అం. 1. దేశ భేదములనుబట్టి రాబడి
న బ్రాహ్మణాది వర్ణములకు గలిగిన పేళ్లు.
(వెలినాడు, మురకనాడు, కాసలనాడు,
తెలనాడు, వెంగినాడు మొ); 2. మండలము
లోని అంతర్భాగములనుబట్టి ఆయాభాగ
ములకు రాబడిన పేళ్లు. (చాగునాడు,
పోలునాడు మొ) (చూ, దేశములు);
3. ఇవి. 19. — నాసికాద్వారములు, నేత్ర
ద్వారములు, కర్ణద్వారములు, శంఖినీనాడి,
గుదనాడి, బ్రహ్మనాడి, నుషున్ననాడి;
(దశవిధనాడుల వివరము.—) ఇడానాడి
యన చంద్రనాడి (ముక్కునకు ఎడమ
భాగమున నుండును. శివుడు అధిదేవత);
అ. పింగళనాడియన మూర్ధనాడి (ముక్కు
నకు మడిభాగమున నుండును. విష్ణువు అధి
దేవత); 3. నుషున్ననాడి అన అగ్నినాడి
(ముక్కుమధ్య నుండును, బ్రహ్మ అధిదేవత);
౪. గాంధారి నాడి (మడినేత్రమందుండును.
ఇంద్రుండు అధిదేవత); ౫. అస్థినాడి
(నాలుకయందుండును. ఎడమనేత్రముం
డును ఉండును. వరుణుడధిదేవత); ౬. పు
షానాడి. (మడిచేవియందుండును. దిగ్దేవత

అధిదేవత); ౭. పయ్యినినాడి (ఎడమచేవి
యందుండును. బ్రహ్మ అధిదేవత); ౮. అలం
బననాడి (శిశ్నమందుండును. అగ్ని అధి
దేవత); ౯. లఘునాడి. (గుదస్థానమందుం
డును. భూమి అధిదేవత); ౧౦. శంఖిని
నాడి (నాభిస్థానమున నుండును. చంద్రుని
అధిదేవత); (శరీరమునందు మజ్జాతంతు
వులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు.)

నాడె. దే. వి. నడుమ నూరికండె నుంచెడు
నాడా: తోట్టియ-తోటై - తోటైనాళ.
(సం. ప).—ఉపర, రంతుకాష్టము, తురి,
తుర్య.

నాణకము. సం. వి. ఆ. న.=నాడెము.
రూపాయలొనగు నాణెము: అపాతము. (దే.
ప).—నాణెము. (చూ, లోహము. 1.)

నాణము. వా. వి. మాంసరసము. ఆం, భా.
ద్వి. 252.

నాణిను. దే. వి: చూ, దేశము.

నాణియము. వై. వి.=నాణక: చూ, రూ-
నాణెము.

నాణకత్తె. వై. విణ: చూ, రూ-నాడెకత్తె.

నాణెకాడు. వై. విణ. 1. కోమటి. సాంబ.

చూ. 2: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, రూ-
నాడెకాడు.

నాణెము. వై. వి.=నాణక. (రూ-నాణియము-
నాడెము.) 1. శుద్ధదీనారము: చూ, లోహ
ము. 1; 2. ముద్రింపఁబడిన రాగి వెండి బం
గారములబిల్ల: చూ, లోహము. 1; 3. ఇచ్చి
పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4. నాగరి
కత; 5. యోగ్యతా యోగ్య పరిశీలనము:
చూ, కేర్మత; 6. పంజాలము: చూ,
వృద్ధ్యము.

నాతము. దే. వి. బత్తెము. రా. వి. 2, ఆ. 34:
చూ, సంబంధము.

నాతి. దే.వి. రూ-నాతుక. ఆడుది:చూ, స్త్రీ.

నాతుక. దే. వి. (నాతి + ఉక): చూ, రూ-
నాతి.

నాతోడు. జా. వాయన, నాపైబట్టు, నన్ను
చేంపుకొనితిన్నట్టు. “నీనెచ్చెలితోడును
మ్ము సఖి నిక్కముచెప్పము.” (పుభా
వతీ. 1, ఆ. 87.); “కలయట్లు చెప్పమి కల్ల
లాడిననీవు నాతోడునుమ్ము పొగిణసఖివీవు”
(పుభావతీ. 3, ఆ. 107.)

నాదము. సం. వి. ఆ. పుం.=నాదు. 1. ధ్వని,
మోగిత: చూ, స్వరము. 2, అం. 2. అపా
తము- అనాపాతము. అనిద్వివిధము. (అపా
తము.—హరికీర్తనాది రూపముచేత శ్రోత్ర
శ్రోత్రగ్రంజకమై భవభంజకమైయున్నది.
ఈయాపాతనాదమునకే స్థానభేదములనుబట్టి
22 భేదములుగలవు. అవేదనఁబడునవి గనుక
శ్రుతులనిపించుకొనినవి: చూ, ఉచ్చత
మును, అనాపాతము (ప్రాణాగ్ని సంయోగ
రూపమైనది); (నాదమనఁగా వ్యాకరణప్ర
కారము = మోగెడి అస్థులు ధ్వనియని
తాత్పర్యము. మంత్రవ్యాకరణ ప్రకార
మైనచో.-న.=ప్రాణము, ద=అగ్ని. (ప్రాణా
గ్ని సంయోగరూపమైనది గనుక నాదమని
పించుకొనినది.): చూ, స్వరము. 2; 3: చూ,
అమృతశబదార్థములు.

నాదములు. అం. (దశవిధనాదములు) జల, భేరి,
మద్దెల, మృదంగ, ఘంటా, కాహళ, కింకిణీ,
వేణు, భ్రమర, ఓంకారనాదములు.

నాదాంతరి. అం: చూ, భాషంగములు.

నాదారు. వా. వి. 1. నిపుచ్చే: చూ, వీధతనము;
2. పీల; 3. వాట్టి; 4. శక్తిలేమి; విణ.
5. చిక్కినది; 6. పీలది.

నాది. దే. వి. నానంబంధమైనది.

నాదించే. సం. అ. కి. మోగెను. శ కాం. 5,
ఆ. 53: చూ, శబ్దించే.

నాడు. వై. వి.=నాడు. శబ్దము, ధ్వని. సా.

2, ఆ. 98: చూ, స్వరము. 2.

నాదేయము. సం. వి. అ.పుం. 1. కైవడిముక్తై*:

చూ, ముస్తకము; 2. నీరుపర్బబ్బు*: చూ, పర్బబ్బలి; విణ. 3. నదీసంబంధమైనది.

నాదేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కిత్తలి*:

చూ, శర్కరాంకము; 2. నారదబ్బు*: చూ, శర్కరాంకము; 3. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి; 4. దాసనము*: చూ, హయజీవన మారకము; 5: చూ, నాదేయము. 2*: 6. కాకినేరేడు (నేలనేరేడు)*: చూ, లికుచము. (నాగరంగపు చెట్టుఅనికొందఱు)

నాధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్కు

తాగిడు. [చూ, పరాధీనుడు.

నాధుంతుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్):

నాధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి:

చూ, భర్త. 1; 2. తేడు, పర్బభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. ఇందుగ్రెడు: చూ, సహసాగ్రేతుడు. [3, ఆ. 137.

నాన. వై. వి.=జ్ఞాన: చూ, సిద్ధి. భార. ఆది.

నానల్రావిలు. దే. వి: చూ, నానలియ్యము.

నానగండ. వై. విణ. సిద్ధిమాలినవాడు. పాం

డు. 5, ఆ. 179.

నానలియ్యము. దే. వి. నానల్రెట్టిన కొత్త చే

రుడు లియ్యము: చూ, లియ్యను.

నానాడు. దే. వి. రూ-నాడునాడు: చూ,

పర్తిదిసము.

నానాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నానాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నానారూపము. సం. విణ. పలుదెఱుగులుగలది;

చూ, వివిధము.

నానార్థరత్నమాల. అం: చూ, నిఘంటువులు.

నాను. దే. వి. 1. నానుకోవి: చూ, భూష

ణము. 2; అ. కిరీ. 2: చూ, ఊరు. 6.

నానుకోవి. దే. వి: చూ, నాను. 1.

నానుచే. దే. పేర్. 1: రూ-నాన్పు. నానలేయు.

పాండు. 3, ఆ. 191.

నానుడి. దే. వి. (నాను+నుడి) 1. లోకోక్తి,

గాలిమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామెత.

సా. 2, ఆ. 258: చూ, శబ్దము. 2.

నానుడు. దే. విణ. 1. —పై—; 2. తడిసినిది.

నానుడువాన. దే. వి. విడువకమరినెడు పొడి

పొడి చినుకులవాన: చూ, వాన. 1.

నానుపు. దే. పేర్. (ఒట్టు) చేలువచేయు.

నానుబోర. దే. వి. మాంసముగలటోమ్మ:

చూ, వక్షము.

నానేత. వా. వి. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

నానొడి. వా. వి: చూ, రూ-నానుడి. ఆం,

భా. పర్. 111.

నానోడు. వా. వి.—పై.—

నాన్పు. దే. పేర్: చూ, రూ-నానుచే.

నాన్తెల. దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

నాన్న. దే. వి. రూ-నాయన. 1. తండ్రి: చూ,

సవిత్వడు. 2; 2. పూజ్యుడు: చూ, మహా

నీయుడు; వా. 3. (శూద్రులలో) అన్న;

4. (శూద్రులలో) మేనమామ.

నాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాపితుడు. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, మంగలి.

నాభాగ్యము దేవరచిత్తము.లో.దయతోగూడిన

లాభము. “మామకస్వాంతక్షేధి, చెలువభా

గ్యంబు దేవరచిత్తమధుః.”(పాంచా)

నాభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కమ్మారి: చూ,

మృగమదము; పుం, స్త్రీ. 2: చూ, బొడ్డు.

1; పుం. 3. విషవిశేషము: వత్సనాభి, వస

నాభి; 4. బండికంటి నడిమితుము: చూ,

పిండిక. 1; 5. తిలకము: చూ, బొట్టు. 1;

6. క్షత్రియుడు: చూ, రాజు. 1; 7. చక్ర

వర్తి: చూ, రాజు. 1; పా. 8. దీనికి ఉప

మానములు — పాన్న పువ్వు, నుడి, మడుగు, నాయి, చక్కము; అం. 9. పురుషలక్షణాంగములలోనొకటి. (బొడ్డు) (దక్షిణాపర్వమై వర్షలమై యతిగంభీరమైన బ్రతము. వామాపర్వమై మిక్కిలి లోతుగలిగిన పాపాత్ముడగు. ఉత్తరాపర్వమైన దుఃఖపరిదము); చూ, లక్షణాంగములు; 10. (స్త్రీ) లక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (లోతుగనున్న పూజ్యురాలగు. ఏటినుడివలె దక్షిణాపర్వమైన రాజవత్సీయు, పుత్రవతియు, పతిపీయయు, భోగియునగు. ఎడమనుడియైన చచ్చేబిడ్డలు కలదియగు. లోపలనుడియున్న జారయగు. బొడ్డుకు కొంచెము క్రింద కుంకుమవర్ణగర్భితమై పద్మసమమగు చిన్నయున్న మన్నెవాని యన్నమిన్నయగు); చూ, (స్త్రీ) లక్షణాంగములు; 11: చూ, ఆధిపత్యేత్రములు; 12: చూ, కళలుండు స్థలములు; 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 14: చూ, చుంబనస్థానములు; 15. నాభిశుద్ధి. — గోమాత్ర్యములో 3 రోజులు నాననైచి యెండించినశుద్ధి (7 రోజులనికొండలు). నాభికావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు. నాభిజన్మము. సం. వి. న్. పుం. పొక్కిలి చూలి: చూ, బ్రహ్మ. 1. నాభిశ్చిత్రి. అం: చూ, చిత్రసర్వములు. నామకరణము. సం. వి. అ. న. 1. బిడ్డలకు పేరుపెట్టుట; అం. 2: చూ, కర్మములు. నామకా.వా.క్రి.విణ. స్వతంత్రము లేకుండగ. నామగుంట. ద్వ. వి. (నామము + గుంట) గళగర్తము: చూ, రోగము. 1. నామధేయము. సం. వి. అ. న: చూ, పేరు. 1. నామమడచే. మి. న. క్రి. చేంపు. భార. (స్త్రీ). 2, అ. 54: చూ, సంహరించే. నామము. సం. వి. న్. న. 1: చూ, నామధే

యము; పా. 2. (నామము) పేరునకుఁబాఠితిపదికమని సంజ్ఞ. “రామ, కృష్ణ” మొ; దే. వి. (1) నొసట పెట్టుకొనెడుబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

నామములు. అం: చూ, పదములు. హాగము. 4. నామరులు. దే. వి. బ. పాచికలు: చూ, వ్యవనామర్దా. వా. వి. అగౌరవము.

నాము. దే. వి. జొన్నలోనగువాని కొయ్య: గాలున చిగిరించినమొలక: చూ, మొక్క. 1. నామూషీ. వా. వి. అవమానము.

నాయంకరము. ద్వ.వి. (నాయకుడు + కరము): చూ, పరిభ్రత్యము.

నాయకవాడి. ద్వ. వి. పంటపరామరికచేసెడుదివాణపు బంటు. రూ. నాయకవాళి: చూ, మహనూలుదారు.

నాయకవాళి. ద్వ. వి. — పై. —

నాయకుడు. వై. వి. 1. పరిభ్రువు. చూ, స్వామి. 1; 2. పన్నిద్దఱు భటులకధిపతి: చూ, స్వామి. 1.

నాయడు. వై. వి. 1. కూడ్రవిశేషము: చూ, కూడ్రుడు; 2. — నాయక. ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. బలిజెలోనగువాని పట్టపుచేరు.

నాయకగుణములు. అం. కావ్యలక్షణంబున. —

మహాకులీనత, మహాభాగ్యము (పరిపాలన), జౌష్యల్యము, జౌదార్యము (దాతృత్వము), లేజస్విత (పరాక్రమ), ధార్మికత, వైదగ్ధ్యము (నేర్పు), పాండిత్యము (విద్యావివేకము) మొ. వీరికిఁదగిన నాయకలు సాధారణముగ ముగ్గురు: చూ, స్వీయ, అన్య, సామాన్య. (ఈ గుణములన్నియు పూర్తిగాగలవాఁడు తైముడు. కొన్నియె కలవాఁడు మధ్యముడు. చాల తక్కువగలవాఁడు ధముడు.)

నాయకత్రయము. అం. దేవనాయకుడు, మనుష్యనాయకుడు, ఉభయనాయకుడు. (3.)

నాయకనగ్రసవివులు. అం: చూ, నాయక
సఖులు. [రత్నము: చూ, భూషణము. 2.
నాయకము. సం. వి. అ. పుం. పతకమునడిమి
నాయకసఖులు. అం. విటుండు, విదూషకుడు,
పీఠమర్దుండు, చేటుండు. (4)

నాయకస్వరూపము. అం. కీర్తిప్రతిభానుభవ
త్వము, ఆర్థావసత్వము, సుగుణాధ్యత్వము,
భూభరణధునిత్యము, కావ్యగీతప్రియత్వ
ము. (3)

నాయకుండు. సం. వి. అ. పుం. 1.=నాయకుడు.
అధిపతి(చూ, నాయకులు):చూ, స్వామి.1;
2. శృంగార రసావలంబన పురుషుండు
(చూ, నాయకులు); విణ. 3: చూ, కేళిం
డు; నై. వి. (1).=నాయక. అధిపతి: చూ,
స్వామి. 1. (భరణహేత్రము కవీయము.)

నాయకులు. అం. 1. సర్వగన సాధారణులయిన
నాయకులు నల్గురు.—ధీరోదాత్త, ధీరో
ద్ధత, ధీరకాంత, ధీరలలిత (4) (ధైర్యము
గలిగి శాంతుడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి
యైనవాడు ధీరోదాత్తుండు, గర్వానూ
యాదంభమాయా కోర్కెధాదులు గలవాడు
ధీరోద్ధతుండు, ప్రసన్నాత్ముండు ధీరుండు
శాంతుడైనవాడుధీరకాంతుండు, నిశ్చిం
తుండు విద్యాసక్తుండు సుఖియైనవాడు
ధీరలలితుండు); 2. శృంగార నాయకులు
నల్గురు.—అనుకూలుండు, దక్షిణుండు,
ధృష్టుండు, శత్రుండు (4) (చూ, ఉపనాయ
కులు) [అనుకూలుండు.—ఒకేనాయక యం
దాసక్తుండు;దక్షిణుండు —అనేక నాయకల
యందు సమస్తేహపర్తి; ధృష్టుండు.—పర
స్త్రిగమనాదులచేఁ దప్పుచేసియు నిర్భయుం
డు; శత్రుండు.—నాయకాచార్యవిదిత విప్రి
యకారి (చూ, పతులు); 3. ఉపనాయ
కులు నల్గురు.—పీఠమర్దుండు, విటుండు,

చేటుండు, విదూషకుడు.(చూ, నాయక
సఖులు, ఉపనాయకులు.)

నాయన. దే. వి. (నా + అన్న): చూ, రూ-
నాన్న. [మహి.

నాయనమ్మ. వా. వి. తండ్రితల్లి: చూ, పితా

నాయబారము. నై. వి.=న్యాయభారం. 1.సత్య
మునుపహించుట;2. రాశీకేబ్రయత్నించుట.

నాయబారి. నై. వి.=న్యాయభారి. సత్యదూత.

నాయు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాపిణము:

చూ, లాభము. 1; 2. నీతి: చూ,

సత్యము. 1; నై. విణ. (1)=న్యాయం.

న్యాయయక్తము: చూ, సత్యము. 1.

నాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శృంగారరసావలం
బనస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

నాయికలు. అం. వివిధశృంగార రమణీయలైన

రమణీమణులు స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య

లను ముత్రైఱంగులయి యుండిరి. ఆందు

స్వీయ పదమూండు, పరకీయ రెండు, సా

మాన్య యొకవిధములవుటచేఁ బ్రధాననాయి

కలు పదునాఱురైరి. అనన్తాభేదంబుచే

శృంగారనాయిక అష్టవిధములైరి. ౧ స్వాధీ

నపతిక (ప్రియునిం దనకు పశుపతియొన్న

ది): ౨ వాసవనజ్జిక (పతి పచ్చువేళకు శయ

నాదుల లంకరించునది); 3 విరహోత్కంఠిత

(నాయకుండు వేళకురాకున్నఁ దపించునది);

౪ విపరీలభ(సంకేతస్థలమునంబియునిం గాన

శకలఁగునది); ౫ కలహంతరిత(ముందు కోప

ముచేఁ బరినివిడనాడి పిదపఁ బశ్చాత్తాప

పడునది); ౬ ఖండిత (ప్రియుండు పర

స్త్రినిఁగూడిన చిన్నలఁజూచికోపించునది);

౭ పోషితభర్తృక (పతి పరదేశమున నుం

టచేఁ బరితపించునది); ౮ అభినాసక (ప్రి

యునిఁగూర్చి సంకేతస్థలమునకేగునది) (వీరికి

దూతి, దాసి, సఖి, చేటి, ధాత్రేయి, పా

తివేళిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయలు) (ధాతే)యి=దాదికూతురు. పాత్ర వేళిని=పాఠగింటిది. లింగిని=నన్యాదిది. శిల్పిని=ముచ్చిది.)

నాయికాత్రయము. అం. స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య (3).

నార. దే. వి. 1. నడితడవ, చీల్చిన తాటిమట్ట లోనగునది: చూ, శల్కము. 2; 2. జేప నాగపీచు: చూ, శల్కము. 2; 3. కూర మీడిపీచు, కడంబగు: చూ, శల్కము. 2; 4. కొబ్బరి, ఈత, మొగలి, గోంగులోన గువాని పీచు: చూ, శల్కము. 2; 5. చెట్టు మీడినట్ట, వల్కలము. భార. అర. 2, ఆ. 328: చూ, వల్కలము. (చూ, బెరడు)

నారంగడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విటుడు; 2.=వరకడు. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

నారంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. నారింజ: చూ, శర్కరాంకము; 2. కంచెకాడ: చూ, శర్కరాంకము; బ. 3. అనుడబిడ్డ: చూ, యనుళ శిశువులు; 4. పిప్పలిరసము.

నారకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నరకము. నారచీరలు. దే. వి. బ. పాత్రిచీరలు.

నారట్టము. సం. వి. అ. పుం. చీటికనేల, వివీతము: చూ, భూమి. 1. [పక్షి.

నారణపక్కి. వై. వి.=నారాయణపక్షి: చూ,

నారదబ్బ. వై. వి.=నారదము. (దేశ్యమని త. గ.): చూ, శర్కరాంకము.*

నారదము. సం. వి. అ. పుం. 1=: చూ, నారదబ్బ; 2.=నారింజ: చూ, శర్కరాంకము. (నారంగతప్పనము నారదమని కొందలు) [తులు.

నారదస్మృతి. అం: చూ, నూలస్మృతులు, స్మృతి

నారదీయము. అం. 1: చూ, పురాణములు;

2: చూ, ఉపపురాణములు.

నారదీయరత్నాకరము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రంథములు. [ముని: చూ, ముని. 1.

నారగుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవ నారపంటలు. అం. పృత్తి, గోంగు, జేనుము, కిత్తనార. మొ.

నారమడి. దే. వి. నారతోనేసినబట్ట, ముకుటము-ముక్కుటము: చూ, వస్త్రము.

నారము. సం. వి. అ. న. 1. నరలగుంపు;

2: చూ, రూ-నారాచము. 1; పుం. 3. అప్పుడుపుట్టినదూడ: చూ, ధేనువు; బ.

4. నీళ్ళు: చూ, నలిలము.

నారవేళ్లు. దే. వి. బ. ఏకబీజదళ వృక్షముల వేళ్లు (కొబ్బరి, తాటి, ఈత, వరి, చోడి, జొన్న లోనగువానివేళ్లు): చూ, వేరు. 1.

నారసము. వై. వి.=నారాచము: చూ, బాణము. 1.

నారసింహాయనము. అం. (నరసింహ: అన్యేన నరీయతే నక్షీయత ఇతి తతుర్విధ నాశ రహిత ఇత్యర్థం): చూ, ఓమ్. [ములు.

నారసింహీయము. అం: చూ, ఉపపురాణ.

నారాచము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నారాసము.

నారము, అచ్చేము ఇనుప బాణము, పృత్వేడనము: చూ, బాణము. 1; 2. నీటి యెనుగు: చూ, హస్తి; అం. 3: చూ,

ముప్పది రెండాయుధములు. (చూ, బాణము. 1); పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదము తగణ, రగణ, వగణ.

ములుగలచై యెనిమిదన ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నారాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారునలుకెడు

కొఱముట్టు. అగసాలెవాని ఇరుప తాగిను (అనికొందలు): చూ, సానము.

నారాజి. దే. వి. చూ, రూ-నరాజి.

నారాజి. దే. వి. —పై. — [నారణపక్కి.
నారాయణపక్షి. సం. వి. న్. పుం. = చూ,
నారాయణబలి. పా. సన్యాసికిజేయు శార్ద
ము (పరిషత్తు).

నారాయణము. పా. తైత్తిరీయమును వేదభాగ
మునందొక పన్నము (చూ, తైత్తిరీయ బాగ
హృణము)

నారాయణాస్త్రము. అం. చూ, అస్త్రములు.

నారాయణాయస్సాహ. అం. (నారాయణం =
నారస్య-జ్ఞానస్య-ముక్తేర్వా-అయనంపా)
ప్రి = (రేఫాత్ పరనకారస్యణత్వవిధానాత్
సర్వప్రాణిబుద్ధిగుహానివాసాత్ శుద్ధచైతన్యమి
త్యర్థః) చూ, ఓమ్.

నారాయణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. 1: చూ, పా
ర్వతి. 1; 2: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, శత
మూలి*.

నారాయణుడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నార
యాణుడు-నరాయణుడు- నరాయుడు)
(౧ అవతారపురుషుడు, ౨ ఉదకమందు
స్నానము, 3 నరసమూహమున కునికిపట్టు,
౪ నరసమూహమునివాసము, ౫ శబ్దగమ్యు
డు, ౬ సారూప్యము క్తికి స్నానము, ౭ తొం
బదియాలు తత్వములకు స్థానము, ౮ ఒక
మన్వంతరమున నరుడనుముసికి గుమారు
డు) 1. చెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ,
సూర్యుడు; 3. చంద్రుడు: చూ, హిమం
శువు; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5: చూ,
శివుడు; 6. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 7: చూ,
అశ్వమేధిని; 8. ఆవు: చూ, ధేనువు.

నారాశంసి. పా. నరులనుగుఱించి చెప్పెడువేద
వాక్యముకలది. (పరిషత్తు)

నారి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ,
స్త్రీ. వై. వి. (1)=నాడి: చూ, నరము;

(2)=నాడి. నారికులుపు: చూ, వ్రణము;

దే. వి. (3) వింటియల్లెత్తాడు: చూ, హర్వి. 1.

నారింజి. వై. వి. 1.=నారంగ*: చూ, శర్క
రాంకము; అం. 2. (దోహదశాస్త్రరీత్యా.-
వాయువిశంగాలు, ఆవాలు, నువ్వులు, నీళ్లు
పాలతోనూటి కుండటిమాంసముతో మూల
మందు లేపనముచేయ పెక్కుఫలముల నిచ్చే
ను.): చూ, దోహదశాస్త్రము. (నారింజిపం
డుతోక్కలో విటమినులున్నవి. మన ఆహా
రములో యీవిటమినులు లేకపోయినచో
మనకు తిమ్మిరినాతము వచ్చును.)

నారికడము. వై. వి. =: చూ, నారికేళము.*

నారికాయ. దే. వి. అల్లెత్రాటి తాచుడువలన
చేతగలిగిన కిణము. (చూ, కిణము 1-2.)

నారికులుపు. ద్వ. వి. నెలపుండు: చూ, వ్రణము.

నారికెడము. వై. వి. =: చూ, నారికేళము*.

నారికేడము. వై. వి. =: పై. —

నారికేళము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నారికడము-

నారికెడము-నారికేడము. (రూ-నారికేళము-

నారికేళి-నారికేళి-నారికేళము - నాడికే

గము-నారికేళము-నారికేళము) పెంకాయ

*: చూ, స్కంధఫలము; అం. 2. (దోహద

శాస్త్రరీత్యా.—మినుములు, పెనలు, దేవ

దారువిత్తులును చేల్లనినీటిలో నానవేసి రుబ్బి

మద్యములోకలిపి ఉప్పుతోగూడ చెట్టువ్రే

ళ్ళకుమొదట రాత్రినేళ లేపనముచేసినచో

మధురములగు పెక్కుఫలముల నిచ్చును.):

చూ, దోహదశాస్త్రము.

నారికేళతృణన్యాయము. పా. కొబ్బరిచెట్టెందుల

కెక్కితిన దూడగడ్డికె యెక్కితినను రీతి.

నారికేళపాకము. అం. 1. పాకములు 2 లో

నొకటి. (మిగుల కఠినమై యభేద్యమైనది):

చూ, పాకములు. (చూ, దాగ్గిపాకము);

2. పాకములు 4 లో నొకటి: చూ, పాక

ములు. (చూ, వృత్తులు.)

నారికేళాంజనము. అం: చూ, అంజములు.

నారికేళాంబున్యాయము. పా. కొబ్బరికాయ
లోనికి నీరెట్లువచ్చినది తెలియదనినరీతి.

నారీ. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపా
దమునకు ఒక మగణముగలదై మూడవ ఛం
దస్సునందుద్భవించిన వృత్తము: చూ, వృత్త
ము. 1.

నారీశతము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది పదు
నొకండవ త్రిష్టుష్పదస్సునందలి కాలినీ
వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదములున్న ఇంద్ర
వజ్రచ్ఛాయను సరిపాదములున్న నడచేమ:
చూ, వృత్తము. 1.

నారు. దే. వి: చూ, రూ-నాటు.

నారుచే. దే. పేర్. నాడజేయు: నారు.

నారు. దే. పేర్.—పై.—

నాటు. దే. వి: రూ-నారు, ఆకు, కోంగు.
(సం. ప.)—అంకురాళి.

నాటునాటు. దే. స. కిర్: చూ, మొలవేయు.

నాటునాటుట. దే. వి: ఊడుపు. ఊడుపు.

నాటుపోయు. దే. స. కిర్: ఆకుపోయు.

నాలము. వా. వి: చూ, లాడము.

నాలవకొలమువాడు. ద్వ. వి: చూ, కూదుర్చేడు.

నాలాము. వా. వి. లాయుకులేని.

నాలాయనము. పా. ద్రవిడవేదములోనిభాగము.

నాలి. దే. వి. 1. కుత్సితపునని. స్వా. 3, ఆ.

51: చూ, పంచన; విణ. 2. కుత్సితము:

చూ, హీనము. 1; 3. నుందము, ఆలస్యము:

స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, విలంబము. 1;

4. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

నాలిక. దే. వి: చూ, రసన. కై. 7, ఆ. 100.

నాలికచేటు. ద్వ. వి. 1. తృణవిశేషము: చూ,

తృణము. 1; 2: చూ, పశుకోగము.

నాలికతీపులోనవిషము. లో. ఉదా.—అజిత్తు
లమారి మృగముయొక్క తేనెమాటలకు

మోసపోయితిని. నాలిక తీపు లోన విష
మని యెఱుంగుదునా” (నీతిచంద్రిక-
మిత్రలాభము). [నాలుకలు.

నాలికలు. దే. వి. బ. సర్వజిహ్వకలు. రూ-

నాలికి. హిం. వి. పల్లకి. రూ-నాలికి-నాల్కి-

(లాలికి-లాలికి-లాలికియని వాడుక.)

నాలిగాలి. వా. వి: చూ, చిటుగాలి.

నాలిజంఘము. సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ,
వాయుసము.

నాలిబూతము. ద్వ. విణ. 1. కుత్సితుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2; 2. కుత్సితురాలు: చూ,

స్త్రీ.

నాలిముచ్చే. దే. విణ: చూ, నాలిబూతము. 1.

నాలీపు. వా. వి: చూ, నామర్దా.

నాలుక. దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాలుకమిగులుట. జా. (మాటమిగులుట) దూ
షించేట “నాలుక మిగులరానీయకుము” (చి
న్నయనూరి నీతిచంద్రిక)

నాలుకలు. దే. వి. బ. 1: చూ, రూ-నాలికలు.

భాగ. 4, స్కం. 729; 2. జ్వాలలు. భార.

దోర్. 5, ఆ. 229.

నాలుగాకులెక్కువ చేదువుట. జా. విశేషాంశం
బులు తెలిసియుండుట. “అంతకు నాలుగాకు
లెక్కువయే చేదివిలివి.” (ధర్మజ)

నాలుగు. దే. స: రూ-నాలువు-నాల్గు, అడ్డ-
ఉడ్డ-ఉడ్డా, చేవు-చా-చేవుకము-చాక
ము, తిగవంచే-తీవంచే, పుంజీ, మాడు
నొకటి-మాడునొకటి. (సం. ప.)—అబ్బి,
చతుగ్ధము, చతుష్కము, చతుష్టయము,
చరమము. (చూ, మూడునొకటి)

నాలుగుఅంకములగలవి. అం. అంతఃకరణము
లు, అగ్నులు, అనుబంధములు, అభినయము
లు, అలంకారములు, అవస్థలు, ఆశ్రయములు,
ఉపవేదములు, ఉపాయములు, కరణములు,

కావ్యవృత్తులు (వృత్తులు), కృతువులు, గీర్వాణములు, జ్ఞాతులు, తార్కికపరిమాణములు, తాళగిహములు, దిశలు, దుష్టులు, ద్వారములు, ధనవృద్ధులు, నాయకసర్వసచివులు, నృత్యములు, పతులు, పాకములు, పురుషజాతులు, పురుషార్థములు, పరియోగములు, పారిజాయామములు, మనుజవృత్తులు, ముక్తులు, ముఖరతులు, మేఘములు, యుగములు, యోగములు, రతులు, రథికులు, రాజవిద్యలు, మనుష్యవర్ణములు, వర్జితములు, వాదిత్యము, వేదములు, వేదోపాంగములు, వ్యూహ(హ)హాభేదములు, శుశ్రూషలు, సముద్రములు, సాధనములు, సృష్టిశ్లేదములు, సేనాంగములు, స్త్రీజాతులు ఇత్యాది.

నాలుగుకంబాలాట. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్తిడ.

నాలువు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గు. దే. వి: చూ, రూ-నాల్గి.

నాల్గు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గుకన్నులవేల్పు. దే. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం. 54: చూ, పహ్ని. 1.

నావ. సం. వి. అ. స్త్రీ. = నావ. 1. తరణి: చూ, హోడము; వై.వి.(1)=నావ. ఓడ: చూ, హోడము.

నావి. దే. వి. సస్యరోగము: ఆప, చీడ, నట్టు.

నావితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సరంగు.

నావురు. వై. వి: చూ, రూ-నాగురు*.

నాణ్యము. సం. విణ. ఓడచేతదాటించగినది.

(నద్యాదులు)

నాశకుడు. సం. విణ: చూ, తుట్టు. 2.

నాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేటు: చూ, రుత్త; 2. కనబడమి; 3. అనుభవములేమి;

4: చూ, మరణము; అం.5: చూ, ధనగతులు.

నాశిలు. సం. అ. కిర్. నవయు: రూ-నాశిలు.

నాశిలు. సం. అ. కిర్. —వై—

నాస. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు. 1; 2: చూ, లచ్చికమ్మి; 3. ఆవ *: చూ; సర్వపము.

నాసత్వము. సం. వి. అ. పుం. ద్వి. ఆశ్విని దేవతలు (అసత్వములేనివారు)

నాసాపుటావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

నాసాభరణము. సం. వి. అ. స. అడ్డబాస, ముక్కుర: చూ, భూషణము. 2.

నాసామణి. సం. వి. ఇ. పుం. —వై—

నాసి. దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

నాసిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు;

2. దీసికే ఉపమానములు.— తిలపుష్పము,

సంపెంగపువ్వు, కోటేరు; అం. 3: చూ,

చుంబనసానములు; 4. పురుషలక్షణాంగముల

లోనొకటి(ముక్కు)(చిలుక ముక్కువలెనున్న

రాజగు. దీర్ఘమైన భోక్తయగు. హృస్వమైన

ధగృశీలుండగు): చూ, లక్షణాంగములు;

5. (స్త్రీ)లక్షణాంగములలో నొకటి. (ముక్కు)

(నమముగనున్న పతీని సంపన్నుని చేయును.

సువృత్తువలెను సంపెంగపువ్వువలెనున్న

సుఖపతియగు. కుడిసుడియున్న ధనవృద్ధియు

బుత్తివృద్ధియునగు. ఎడమసుడియున్న విధ

పయగు. మచ్చేయున్న హానియగు. ఊర్ధ్వమైనను

హృస్వమైనను దాసియగు. దీర్ఘమైనకోపి

యగు. లంబమైన నవక్రికస్తురాలగు. మిక్కిలి

పొడవు మిక్కిలి లావులేకున్న సుఖపరీదు

రాలగు. చేటియైయున్న విధపయగు. నాసా

చిలముల రోముమున్ననవక్రికస్తురాలగు.

మీసములున్న విధపయగు): చూ, (స్త్రీ)లక్ష

ణాంగములు; 5: చూ, నాట్యోపయోగము

లైన యంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నాసికాంగులీవ్యాయము. పా. ఎవని ముక్కు

రంధ్రములలో వాని కేగిళ్లైనను పట్టునను

రీతి.

నాసికాక్రియలు. అం. భావాధ్యాయ చక్రమే
యములోనివి. — స్వాభావిక, నత, మంద,
సోఛాస, నికూడిత, వికృష్ట. (6).

నాసికాద్వారములు. అం: చూ, నాడులు.

నాసికావేదనము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
నాన. 3. *

[సమయు. 3.

నాసిరిల్లు. నై. అ. క్రి. = నాశ. నశించు: చూ,
నాసీరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నేనా
ముఖము. 1: 2. దర్పము: చూ, హంకా
రము.

నాస్త. హిం. వి. చేలిదిభోజనము, ఫలహారము.

నాస్తి. వా. సం. అవ్య. లేదు.

నాస్తికత. సం. వి. అ. స్త్రీ. పరలోకము లేద
నెడు బుద్ధి: చూ, మిథ్యాదృష్టి.

నాసిస్తుడు. సం. వి. అ. పుం. పరలోకము
లేదనెడువాడు.

నాస్తిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, నాస్తికత.

నాళము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-నాళి.
తామరలోనగువానికాడ: చూ, బిసము. 1;

2. కోరివి: చూ, బాణము. 1; 3. చిమ్మన
కోరివి: చూ, శృంగము. 3; 4. అగసాలెవాని
ఊడుఁగోరివి: ఊడుఁగోరివి, కోరివి,
గొట్టుము; 5. సస్యాది నాళము: చూ, కోరివి.
2; (ఆకారాంతస్త్రీలింగమునగుచు); దే. వి.

(1). రూ-నాలము: చూ, లాడము.

నాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నాళము. 1;

2. కూరయొక్కనార, కాడ, గొట్టుము.

నాళికము: చూ, రూ-నాళికము.

నాళికేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నాళి
కేళము*.

నాళికము. సం. వి. అ. న. రూ-నాళికము.

1. తామర: చూ, రూ-నలినము. 1; 2. తా

మరతంపర: చూ, పద్మము. 1; పుం.

3. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 4. బాణపుము
లికి: చూ, బాణము. 1. [బ్రహ్మ. 1.
నాళికాసనుడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ,

ని

ని. సం. అవ్య. 1. నిశ్చయార్థకము: చూ,
సత్యము. 1; ఉప. 2. (నికర్షణము=ఇచేట "ని"
అనునది మిక్కిలి అనునర్థముకలది: నిక
షము=ఇచేట నిరర్థకము; నికారము-ఇచేట
ధాత్వర్థమును పంచయను నర్థమునకు మార్చి
నది; నికాళము=ఇచేట ధాత్వర్థమును తుల్య
ముఅను నర్థముకలదిగా మార్చినది; నికృం
తనము=ఇచేట వ్యర్థము): అం. 3: చూ, స్వర
ము. 2; (చూ, గ. 1.) దే. అప. (1) ద్వితీ
యైకవచనమునందువచ్చెడు ఒకపరిశ్రయము.
"రాముని, సోముని" మొ; ద్వి. (2.) చార్థ
కము. అం, భా. తృ. 67: చూ, ను (14).

నింకిరి. దే. వి. రూ-నింపిరి. ముఱికి: చూ,
మలము. 1.

నింకిటి. దే. అవ్య. క్రి. వి: చూ, వేగము. 3.

నింగి. దే. వి. ఆకాళము. స్వా. 4, ఆ. 93:

చూ, వ్యోమము. 1.

[వాయువు.

నింగిమోలి. దే. వి. నభస్వంతుడు: చూ,

నింగిమిరి. దే. వి: సువర్చల*

నింగిపడు. ద్వ. అ. క్రి. (ఉ, హరి. 5, ఆ. 84):

అత్తమిల్లు, కూడు, పుంగు, పడు. (సం.
స). — అస్తపించు. [శవుడు.

నింగిసిగ. ద్వ. వి. వ్యోమకేశుడు: చూ,

నించు. దే. పే: రూ-నినుచు-నింపు, నెరపు-

నెఱపు.

నింజిలి. వా. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

నింట. దే. వి. జలపూరము.

నిండబడు. ద్వ. అ. క్రి. (రూ-నిండారు-

నిండు-నిండుకొను) పూర్ణమగు: చూ, మెండుకొను. 3.
 నిండారు. దే. అ. క్రి. —పై.—
 నిండు. దే. వి. 1. పూర్ణత: చూ, సంపూర్ణత;
 విణ. 2. నిండినది, పూర్ణము. భార. ఆది. 1,
 ఆ. 100: చూ, సంపూర్ణము; ఆ. క్రి. 3: చూ,
 నిండబడు; వా. 4: చూ, నిండుకొను. 2.
 నిండుకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, నిండబడు;
 వా. 2. లేకపోవు. “వియ్యమునిండుకొనెను.”
 నిండుజేసనము. వా. వి. నెలజేసనము. ఆం,
 భా. ద్వి. 118: చూ, వయస్సు. 1.
 నిండుమాట. వా. వి. ఆలాపము: చూ, సంభా
 షణము (చూ, శబ్దము. 2.)
 నిండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దూఱు: చూ,
 సెగ్గింపు; 2. అపదూఱు: చూ, సెగ్గింపు.
 నిండించు. సం. స. క్రి. దూఱు: చూ, సెగ్గించు.
 నిండింపబడు. మి. అ. క్రి: చూ, పీటిబోవు.
 నిందితుడు. సం. విణ. దూఱబడినవాడు:
 చూ, వెలివాడు. 1. [హీనము. 2.
 నింద్యము. సం. విణ. నిందింపదగినది: చూ,
 నింద్యములు. పా. కవులు వాడుకొనగూడనివి.
 ఉదా.—వ్యాస్తాడు, కొంటావు, ఇచ్చేసి,
 అందాము ఘే. [చూ, వ్యాధుడు. 2.
 నిన్మృదుడు. సం. విణ. దూఱదగినవాడు:
 నింపాది. దే. విణ. (నింపు + ఆది) సమృద్ధము:
 చూ, సమృద్ధి. [నిండబడు.
 నింపారు. దే. అ. క్రి. రూ-నిమపారు: చూ,
 నింపిరి. దే. వి: చూ, నింకిరి.
 నింపు. దే. వి. 1. రూ-నిమపు. కథా. 8, ఆ.
 285: చూ, సమృద్ధి; పేర్. 2: చూ, రూ-
 నించు. [స్మృడు.
 నింపువాడు. దే. విణ. సమృద్ధుడు: చూ, సంప
 నింబతుడువు. సం. వి. ఉ. పుం. వారిజము *.
 చూ, నూక్తిదారువు.

నింబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేము*.
 నికటము. సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీ
 పము. 1; విణ. 2. సమీపమైనది: చూ,
 సమీపము. 2: దే. వి. (1) నిర్వృంధము:
 చూ, బలవంతము. [య. 2.
 నికటస్థము. సం. విణ. ఉపోన్యము: చూ, నికట
 నికము. దే. వి, విణ: చూ, రూ-నిక్టము.
 నికరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 సమూహము; 2: చూ, కిట్టి. 2; విణ.
 3. శేర్మిష్ఠము: చూ, కైర్మిష్ఠము; దే. విణ. (1)
 తోర్మిపుడు పోగామిగిలినది: చూ, సారాం
 శము; వా. (2) శేర్మిష్ఠమైనది.
 నికర్షణము. సం. వి. అ. న. పట్టాము చుట్టువా
 తినబయలు: చూ, సన్నివేశము. [మాత. 1.
 నికష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాక్షసులతల్లి: చూ,
 నికషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-కషము. 1. 2.
 గల్లు, కాణము: చూ, సాన. 1; 2. గంపము
 తీసెడుతాయి: చూ, సాన. 3; 3. కత్తులు
 లోనగునవి నూతెడుతాయి: చూ, సాన. 2;
 అవ్య. 4. సమీపాగమందు పర్తించును, హి
 రుక్కు: చూ, సమీపము. 1.
 నికహత్యుజుడు. సం. వి. అ. పుం. నికృతి:
 చూ, సోఁకులతేడు.
 నికామము. సం. క్రి. విణ. అ. న: చూ, నేవచ్చు.
 నికాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-నీకాయ
 ము-నికాయ్యము. నీకాయ్యము) ఇల్లు: చూ,
 నదనము. 1; 2. తెగ: చూ, సమూహము;
 3. =నిగా: చూ, లక్ష్యము. 1; 4. పోగు.
 చూ, రా. 2. 1; 5. పరమాత్మ: చూ, హం
 సుడు. [యము. 1.
 నికాయ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నికా
 నికారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.
 నికారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వంచన;
 2: చూ, ఉత్కారము 1; 3: చూ, ఉత్కా

- రము. 2; 4. దంనినిష్పీడనమువలనఁగలిగిన నికృష్టుఁడు. సం. విణ. అధముఁడు: చూ, మావికారములో నగునది: చూ, విచృకా వ్యాధుఁడు. 2. (చూ, హీనుఁడు.)
- రము. 3; వా. 5 తిరస్కారము: చూ, నికేతనము. సం. వి. 'అ. న. (రూ-నికేతము-పహేలనము. నీకేతము-కేతము) ఇల్లు: చూ, సచనము. 1.
- నికాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. నిశ్చయము: నికోచకము. సం. వి. అ. పుం. ఊడుగ*: చూ, చూ, సత్యము. 1; విణ. 2. రూ-నీకాశము. మహాయమశపతికి.
- తుల్యము: చూ, సమానము. 2. నిక్కచ్చి. దే. వి. 1. నిర్బంధము: చూ, బల నికంఠకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సోల. వంతము; 2: చూ, శృమము. 1; 3. సంక టము: చూ, శోకము.
- నికంఠకార్థము. సం. వి. అ. న: అర్థ, అరసోల. నిక్కుము. దే. వి. (రూ-నికము-నిక్కువము.)
- నికంఠితము, అం. 1: చూ, శిరఃకిర్యలు; నిక్కుము. దే. వి. (రూ-నికము-నిక్కువము.)
- 2: చూ, భూక్రియలు; 3: చూ, కిరణములు. 1. నిశ్చయము. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 157: చూ, సత్యము. 1; 2. యథార్థము. భార. కర్ణ.
- నికంజము. సం. వి. అ. పుం. న. రూ-కుంజ ము. పాదరిల్లు: చూ, సదనము. 1. 1, ఆ. 187: చూ, సత్యము. 1; 3. వ్యాయము: చూ, సత్యము. 1; విణ. 4. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 1; 5. పానఁగినయర్థము
- నికంజికాష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కుంజిక, కుంజ పల్లరి *. [విశల్య. 4. గలది: చూ, అన్వర్థము.
- నికంఠము. సం. వి. అ. పుం. దంతి *: చూ, నిక్కుల. దే. వి. కన్నదియనుభవమునకు తెచ్చెడు కల. భార. ఆర. 6, ఆ. 401: చూ, నికంఠుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుంభకర్ణుని కొ డుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1. స్వప్నము. 1.
- నికంఠనము. అం: చూ, కరణములు. హము. నిక్కువుఁడు. వై. వి. 1. దంభములేనివాఁడు; 2. నికంఠనము. సం. వి. అ. న: చూ, సమా నిక్కువుఁడు. వై. వి. 1. దంభములేనివాఁడు; 2. నికంఠనము. సం. వి. అ. న: చూ, హతి. నిక్కువోడుచే. దే. అ. కిరీ. (నిక్కు + అన పొడుచే) నిక్కున నిలుచే.
- నికృతము. సం. విణ. 1. దూఱఁబడినది: చూ, హీనము. 2; 2. వంచించఁబడినది: చూ, నిక్కాఁక. దే. వి. (నిండు + కాఁక) మిక్కిలి ప్యవసితము. 3; 3. తోపు డు చేయఁ కాఁక: చూ, వేడివి.
- బడినది. నిక్కించే. వా. స. కిరీ. నిక్కునటులఁజేయు.
- నికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. దైదరుమాట: చూ, నిక్కు. దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము. 1; 2. శబ్దము. 2; 2: చూ, వంచన; 3. తోపుడు: 2. బులుపు: చూ, విలాసము. 2; 3. పడు చుతనపు తెక్కు: చూ, తెక్కు; 4. ఉన్న తి: చూ, పొడవు. 2; అ. కిరీ. 5: చూ, పద్ధిల్లు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 78; 6. అతి శయించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 57: చూ ముప్పురించే; 7. గర్వించే: చూ, హంక రించే; 8. తనవారు, ఉన్నతమగు: చూ
- నిచ్చిన్నము. 3.
- పుష్పమునిక సం. విణ. అధము: చూ, హీనము. 1.

పాడుగు.8; వా.9.ఉద్ధితమగు: చూ, లేచే.1.
నిక్కుబోతు. దే. వి. చూ, పొగరుబోతు.
నిక్కుడు. దే. వి. చూ, నిక్కు. 4.
నిక్కునము. దే. వి. చూ, రూ-నిక్కును.
నిక్కుపీనులజెక్కి. దే. వి. ఉచ్చైశ్రవము:
చూ, హూము.(ఇట్లునిక్కుపీన్ వాపురము)
నిక్కుపీనులజెక్కి నెక్కుకాతు. ద్వ.వి. ఇంద్రు
డు: చూ, సహస్రాక్షుడు.
నిక్కుణము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నిక్కుణ
ము-క్కుణము- క్కుణము- క్కుణము) వీణ
లోనగువాని మోత: చూ, స్వరము. 2.
నిక్కుణము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—
నిక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెప్పి చూపి
యుంచిన యిల్లడ: చూ, వాకిక; 2. నిధి:
చూ, లిప్పి. 2; అం. 3: చూ, న్యవహారపడ
ములు; వా. 4. చేమిరి: చూ, తోడు. 4.
నిక్షేపించే. సం. స. క్రి. పాఠు:చూ, పూడుచే.
నిఖాతము. సం. వి. త. తన్వబడినది.
నిఖిలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, సర్వము.
నిగడము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-నిగళము.
1. ఏనుగుకాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము.
2; 2. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3.
నిగణము. సం. వి. అ. పుం. హామధూమము:
చూ, పొగ.
నిగదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగదము.
స్పష్టముగాఁ బలుకుట: చూ, పరిస్తాపము.2.
నిగదించే. సం. స. క్రి. స్పష్టముగా చెప్ప.
భాగ. 2, స్కం. 37: చూ, పచించే.
నిగనిగ. దే. వి. 1. ఆధికపరిధ: చూ, నెలుతు
రు. 1; 2. మెలయుటయందగు ననుకరణ
ము. వసు. 8, ఆ. 85:చూ, హూహూ.
నిగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేదము;
2. అంగళ్లవాడ:చూ, మార్గము. 1; 3.దారి:
చూ, మార్గము. 1; 4. పట్టణము: చూ,

నీము. 1. [వర్తమానుడు.
నిగముడు. సం. వి. అ. పుం. దేహరి: చూ,
నిగరణము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నిగరణము-
నిగారము: చూ, మింగుట; పుం. 2. కం
తము: చూ, మెడ.
నిగరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగర
ణము. 1; 2. నిగ. రూ-నిగరము. (1)=
నికరం. కేర్మము. ఉ. రా. 7, ఆ. 87:
చూ, కైర్మము; (2)=నికరం. న్యాయము:
చూ, సత్యము. 1; (3) బలము: చూ,
శక్తి. 1.
నిగ—హీనతానములు. అం. కైర్మము,
కామదము, గర్భదము, అష్టాకపాలకము, స్వి
ప్తకృష్ణు, పడటూరము, మోక్షదము (7):
(చూ, సర్వతానములు.)
నిగళము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిగ
డము. 1—2; అం. 3. గోహనులు ద్విస్వ
భావహనులలో చివరమూడు పాదముల
యందున్న నిగళముపట్టును (చూ, పాశము,
భుజంగము.)
నిగా(నిగహ). వా. వి. 1.దృష్టి:చూ,వీక్షణము;
2. జాగరూకత; 2. వి. 3.=నికాయ:చూ,
లక్ష్యము. 1.
నిగాదము. సం. వి. అ. పుం:చూ,రూ-నిగదము.
నిగాగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగ
రణము. 1; 2. నిగ. (1)=నికర: చూ,
రూ-నిగరము (1), (2), (3). (కైర్మము
నకు.—అచ్చ. ఆ, కాం. 88.)
నిగాళము. సం. వి. అ. పుం, న. గుఱ్ఱముమెడ
సమీపపువోటు: చూ, హయము.
నిగిదారు. దే. అ. క్రి. (నిగిడి + ఆరు): చూ,
వ్యాపించే.
నిగిరిక. దే. వి. ఇగిరిక: చూ, హవిస్సు.
నిగుడు. దే. ఆ. క్రి. రూ-నిగుడు. 1: చూ,

వ్యాపించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 3; ఉ. చా. 3, ఆ. 141; 2: చూ, విజృంభించు. భార. శల్క. 1, ఆ. 123; 3. నిక్ష్. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 148: చూ, వీ. 5; 4. చో.గు. భార. విరా. 3, ఆ. 79: చూ, పాడనగు; 5: చూ, సంభ్రమించు; 6. కన్నుజేయు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 375: చూ, దృష్టించు; 7. వేక్కుబడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 61: చూ, సరిపడు. 2; 8. చిప్పిల్లు: చూ, గులుగును. [దుప్ప-నివుడుచు-నివుడుచు. నిగుడుచు. దే. పేర్. నిగుడజేయు: రూ-నిగు నిగుడుచెంచు. దే. ఆ. కిర్. నిక్కు: చూ, వీ. 5. నిగుడుచు. దే. పేర్. చూ, రూ-నిగుడుచు. నిగుడు. దే. వి. (రూ-నివుడు-నీడు)కట్టెనిప్పు మీడికన్యము. ఉ. రా. 5, ఆ. 58: చూ, భస్మము. [రహస్యము. నిగూఢము. సం. విణ. మఱుగుపుచ్చినది: చూ, నిగూహనము. సం. వి. ఆ. న. మఱుగుపుచ్చేట: చూ, బండు (చూ, దాచుట.) నిగ్గడి. దే. విణ. కఠినము: చూ, బెడిదము. నిగ్గ. దే. వి. 1. ఉత్కృష్టకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. వర్ణలేశము: చూ, వర్ణము. 8; 3. కిరణము. ఆం. భా. పర్. 82: చూ, హాసము. 2; 4. పస: చూ, సారాంశము; విణ. 5: చూ, నికరము. (1); ఆ. కిర్. 6. రూ-నెగ్గ. నిర్వహిల్లు: చూ, రవణించు నిగ్రహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తోహటలు; 2. బెడరుమాట: చూ, కబ్బము. 2; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము; 4. మేర: చూ, సన్మానము; 5. రూ-నిగ్రహము. అడ్డగింపు: చూ, వారణము. 1; అం. 8: చూ, హస్త క్రియలు.

నిగ్రహించు. సం. స. కిర్. 1. తోహడు; వా. 2. వెలుపాండు. "వానివ్యాజ్యము నిగ్ర

హించినది." [హము: చూ, వాగణము. 1.. నిగ్రహము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిగ్ర; నిఘంటుపాఠవిజ్ఞము. అం: చూ, మగుణములు. నిఘంటువు. సం. వి. ఉ. పుం. పదపదార్థములను పర్యాయపదములను తెలియజేసెడు ప్రమాణగ్రంథము.

నిఘంటువులు. అం. నిఘంటువులు నాలుగు విధములు. — ౧. పర్యాయపదముల: దెలుపుల్లోక (పద్య) రూప నిఘంటువులు, ౨. శ్లోక (పద్య) రూప నానార్థనిఘంటువులు, ౩. అకారాది పరిశిషాదార్థనిఘంటువులు, ౪. అకారాది పరిశిషాదార్థ పర్యాయ పద నిఘంటువులు (ఇందు సంస్కృత నిఘంటువులను, తెలుగు నిఘంటువులను, ఉభయభాషలం దెలుపు నిఘంటువులను గూడకలవు.)

నిఘట్టనము. సం. వి. ఆ. స. = నెగ్గడము: చూ, పీడనము.

నిఘము. సం. వి. ఆ. పుం. చదరపునస్తువు.

నిఘసము. సం. వి. ఆ. పుం. కుడుపు: చూ, సాపాటు. [వ్యాసకరణబంధములు]

నిఘాతకము. అం: చూ, అమాషితములు. (చూ, నిఘాతక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. డాకలి: చూ, పట్టెడ. [సరాధీనుడు]

నిఘ్నుడు. సరి. విణ. లోతునైనవాడు: చూ, నిచయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సమాహము. నిచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-నైచికి. మంచి రూపముగలిగి చాల పాలిచ్చెడియావు: చూ, ధేనువు. [సారితము. 1..

నిచితము. సం. విణ. పఱవబడినది: చూ, పర్. నిచుల (శ) ము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 2. రూ- (నిచోళము-చోళము.) కప్పడు దుప్పటి, పక్కడుప్పటి (అనికొందలు): చూ, పస్త్రము; 3. సీరుపర్బిల్లి*: చూ, పర్బిల్లి.

నివోళము. సం. వి. అ. పుం. 1: కోళము-
కోషము, ఖడ్గకోళము, ఖడ్గపిఠానకము-
ఖడ్గపిఠానము. (తె. ప).—2. అ, గనిలు-
గలిలు, గవిసెన-గవుసెన-గౌసెన: చూ,
వస్త్రము; 2: చూ, నిమి (ళ) ము. 2.

నిచ్చెన. వై. వి.=నిశ్చేణి: తావ. (సం. ప).—
అధిరోహిణి, ఆరోహణము, నిశ్చేణి.

నిచ్చెనపంజే. ద్వ. వి. దివిజీలకమ్మలమర్చిన
నిచ్చెనపంటి సాధనము, కరదీపము: చూ,
స్నేహకోళము.

నిచ్చెనదిచ్చెపంజే. ద్వ. వి.—వై.—

నిచ్చే. వై. అవ్య. రూ-నిచ్చేలు. 1.=నిత్య. సదా
ర్థము. వసు. 2, ఆ. 126: చూ, సతతము.
2; 2. పగిలిదినము. పంచ. వా. 1, ఆ.
153: చూ, వాసరము; 3, ఎల్లప్పుడు:
చూ, సతతము. 2; వా. 4. తారీఖు. ఆం,
భా. పగి. 90: చూ, రోజే.

నిచ్చేమల్లె. వై. వి.=నిత్యమల్లికా. ఎల్లప్పుడును
బూచెడుమల్లిక. ఆం, భా. ద్వి. 51: చూ,
రూ-నిత్రెమల్లె.

నిచ్చేయము. వై. వి.=నిశ్చయ: రూ-నిచ్చేలము-
నిచ్చేలు: చూ, సత్యము. 1.

నిచ్చేలము. వై. వి. 1.—వై.—; 2.=నిర్మ
లము. ఆం, భా. తృ. 15: చూ, సాచ్చెము.
2; విణ. 3.=నిశ్చలమ్. కళా. 3, ఆ. 198:
చూ, స్థావరము; 4. నిర్దోషము. శశాం. 2,
ఆ. 18: చూ, సమీచీనము. 2; 5. నిరంత
రము. రాఘ. 2, ఆ. 5: చూ, సతతము. 2.

నిచ్చేలు. వై. వి, అవ్య.=నిత్య: చూ, రూ-నిచ్చే.
(సదార్థకము.—పాండు. 2, ఆ. 53)

నిజము. సం. వి. అ. న.=నిజేము. 1. కలతెఱు
గు: చూ, సత్యము. 1; 2. సత్యవచనము:
చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, స్వభావము. 2;
విణ. 4. నిజమైనది: చూ, సత్యము. 1;

5 యథార్థము: చూ, సత్యము. 1; 6. తనది:
చూ, స్వకీయము; 7. కాశ్యతమైనది: చూ,
కాశ్యతము.

నిజమోహు. అం: చూ, మోహచతుష్టయము.
నిజాయతీ. వా. విణ. న్యాయమైన.

నిజేమరి. ద్వ. విణ: చూ, సత్యవంతుడు. 2.

నిజేయు. వై. వి. విణ: చూ, నిజము (కలతెఱు
గునకు.—కళా. 1, ఆ. 168; నిజమైనది అను
టకు.—లక్ష్మి. 4, ఆ. 154; భార. కర్ణ. 3,
ఆ. 60.) [మంత్ర]. 1.

నిజోగి. వై. వి.=నియోగి. రూ-నియోగి: చూ,
నిటలము. సం. వి. అ. పుం, న.=నుదురు-నొస
లు.(రూ-నిటలము- నిటీలము- నిటిలము-
నీటిలము): చూ, లలాటము.

నిటలాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
నిటాకు వా. విణ. నిలువుర. [నిటలము.

నిటాలము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-

నిటిలము. సం. వి. అ. పుం, న.—వై—

నిటీలము. సం. వి. అ. పుం, న.—వై—

నిట్ట. దే. వి. 1. పగవహము. భార. విరా. 2,

ఆ. 68: చూ, వెలువ; 2. చోటు. భార.

విరా. 1, ఆ. 45: చూ, స్థానము. 1;

3. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 4. ఎత్తు.

పాండు. 3, ఆ. 133: చూ, నిక్కు. 4;

5. పగిక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6.(రూ-

నిట్ర- నిటుగ): చూ, లంకణము; విణ.

7. నిక్కినది. భాగ. 6, స్కం. 489: ఉన్న

మితము, నద్దము; 8. సరియైనది. ప్వా. 4,

ఆ. 73: చూ, సుషుము. 1.

నిట్టకనిలుచే. దే. అ. కిగి సరిగానిలుచే: రూ-

నిట్టనిలుచే, నిట్టనిలుచేండు. [నిల్లు.

నిట్టకనిలుపు. దే. వి. సరినిలుపు: రూ-నిట్టక

నిట్టకనిల్లు. దే. పి.—వై.—

నిట్టగిమ్ము. దే. అ. కిగి. 1. నిట్టవొడుచే.

లక్ష్మీ. 2, ఆ. 50: చూ, విజృంభించు;
2: చూ, పులకరించు.

నిట్టనిలుచు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-నిట్టకని
లుచు. పాండు. 2, ఆ. 55.

నిట్టనిలుచుండు. దే. ఆ. కిరి. —పై. —

నిట్టపంట. దే. వి. నిష్కారణము. [గుంజే.

నిట్టరాడు. దే. వి. రూ-నిట్టాడు: చూ, తల

నిట్టలము. దే. విణ. రూ-ఇట్టలము. భాగ. 8,

స్కం. 319: చూ, చూచు. 1. [1, 2.

నిట్టవొడుచు. దే. ఆ. కిరి: చూ, నిట్టగిమ్ము.

నిట్టు. దే. వి. 1. రూ-నిట్టు. పన్ను. రా, వి.

2, ఆ. 69: చూ, లంకణము; 2: చూ, పి

పాస; 3: చూ, పజపు; విణ. 4: చూ,

రా తిరి; విణ. 5. రూ-నిట్టు: చూ,

శుష్కము. 2.

నిట్టుపాసము. ద్వ. వి. రూ-నిట్టుపాసము,

శుష్కపవాసము: చూ, లంకణము.

నిట్టూరుచు. ద్వ. ఆ. కిరి. (నిడుద+డూరుచు)

రూ-నిట్టూరు: చూ, వగర్చు.

నిట్టూరు. ద్వ. ఆ. కిరి. —పై. —

నిట్టూరుపు. ద్వ. వి. (నిడుద+డూరుపు) రూ-

నిట్టూరు. దీర్ఘనిశ్వాసము: చూ, వాయువు.

నిట్టూరు. ద్వ. వి. —పై. —

నిట్ట. దే. వి. రూ-నిట్టము. 1. ఇల్లి: చూ,

లంకణము; 2. నిలుపు.

నిట్టము. దే. వి. —పై. —

నిట్టాడు. దే. వి: చూ, నిట్టరాడు.

నిట్టాయి. దే. వి. (నిట్ట+తాయి) పాడవు

తాయి: చూ, రాయి.

నిట్టింపు. దే. స. కిరి. నిలుపుగానుంచు.

నిట్టిల్లు. దే. ఆ. కిరి. ఉపవాసముండు.

నిట్టు. దే. వి, విణ: చూ, నిట్టు. 1-5. [ము.

నిట్టుపాసము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నిట్టుపాస

నిడికుడక. ద్వ. వి: చూ, భిక్షము.

నిడివి. దే. వి. (రూ-నిడుద-నిడుపు.) 1. దైర్ఘ్య

ము: చూ, పాడవు. 2; విణ. 2. దీర్ఘము.

లక్ష్మీ. 3, ఆ. 76: చూ, మూల. 2.

నిడివేళలు. దే. వి. నడియవేళలు: చూ, వేలు. 2.

నిడు. దే. విణ. వృత్తియందునిడుద తల్లమునకు

మీడినదగ్గము లోపింపగా మిగిలిన రూప

ము. “నిడుమోము, నిడువాలు” మొ.

నిడుచేట్ట. దే. వి: చూ, కునకము.

నిడుచేను. దే. ఆ. కిరి. (నిడుద+చేను) చోగ.

భాగ. ఆది. 7, ఆ. 175: చూ, పాడవగు.

నిడుద. దే. విణ: చూ, నిడివి. 2.

నిడుదలు. పా. దీర్ఘమేలు.

నిడుదవెన్ను. దే. వి: చూ, సర్వము. అచ్చ.

సం, కాం. 57.

నిడుచుడు. దే. వి. —పై. —

నిడుచకమ్ములు. ద్వ. వి. కడవకు నిరుచక్క

లనుండు నిలుపులు. [పు. 1.

నిడుచుడుమాన్యుఁడగు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణు

నిడుపు. దే. వి. 1: చూ, చోపు. 1. ఆం,

భా. ద్వి. 152; 2. దీర్ఘము: చూ, పాడవు. 2;

విణ. 3: చూ, నిడివి. 2.

నిడుపుకాసె. దే. వి: చూ, అంగదట్టుము.

నిడుమున్నె. ద్వ. వి. (నిడుద+మున్నె) తుంగ*:

చూ, తృణము. 1.

నిడువెండుగిక. దే. వి. (నిడుద+వెండుగిక)

1. గగురు: చూ, రోమాంచము; వా. 2. పా

డవుగనుండెడు వెండుగిక.

నిడువెండుగికెట్టు. దే. ఆ. కిరి: చూ, పులక

రించు. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 181.

నిడుసు. వా. వి. బారిముద్ర. ఆం. భా. ద్వి.

274: చూ, లోహము. 1.

నిడ్డ. వా. వి. దెబ్బ: చూ, హతి.

నితంబము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పిట్ట;

(స్త్రీలమొలకు వెనుకనున్న పుడకము. సు

రతసమృద్ధము చేతమిక్కిలిగా నెంబొందునది);

2. మొల: చూ, శ్రోణిఫలకము; 3. కొండ

నడుము: చూ, పర్వతము; 4. మూపు: చూ, స్కంధము. 1; 5. దరి: చూ, రోధము; అం. 6: చూ, నృత్యపాస్తములు; 7: చూ, కరణములు.

నితంబిని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొప్పపిఱుచులు గలకడుది: చూ, శ్రీ; 2. అడుది: చూ, శ్రీ.

[చూ, హెచ్చే. 1. నితంతము. సం. కి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: నిత్యమల్లె. వై. వి.=నిత్యమల్లికా *: నిచ్చేమల్లె. (సం. ప).—నిత్యమల్లి-నిత్యమల్లిక.

నిత్యకళ్యాణము పచ్చేతోరణము. జా. ఎడ తెగని శుభములు. “ నిత్యకళ్యాణముఁబచ్చే తోరణమై జనులందఱు సుల్లసిల్లంగన్. ” (విజ. 1, ఆ. 84).

[మల్లె*. నిత్యమల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ.=: చూ, నిచ్చే నిత్యమల్లిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ.=—పై.— నిత్యము. సం. కి. విణ. అ. న.=నిచ్చేలు.

1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్యము. 2; 3. స్థిరమైనది: చూ, కాశ్యతము. [చతుష్టయము.

నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము. అం: చూ, సాధన నిత్యైకవచనాంతములు. పా. సస్యలోపావాచక శబ్దములును, కొన్ని సంబంధాన్య వాచక శబ్దములును, గుణరసవాచకములుసమాన్యములైన దేశ్యవిశేషణ శబ్దంబులును, కేల్వాదులును నిత్యైక వచనాంతములు.

నిదర్శనము. సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; పుం. అం. 2. నిదర్శనాలంకారము. (వాక్యాధ్యక్షులకు సామ్య రోపణము.) “ దాతకు సౌఖ్యత యెదియొ యదెహ్యురేందునకు నిష్కళంకత. ”: చూ, అలంకారము. 3.

నిదాసు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెట్టకారు: చూ, మానద్యయము; 2. వెచ్చేన: చూ,

వేడిమి; 3. చెమట: చూ, స్వేదము. నిదానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ఆకికారణము; 2. పెయ్యపలుపు: చూ, మాత్రము. 1; 3. రోగనిర్ణయము: చూ, ఆదానము. 3; వై. వి. (1)=నిర్ధారణ. ఆత్మపడక విచారించుట: (సం. ప).—నిర్ధారణ.

నిదానించే. వై. అ. కి: చూ, తాళు. 3. నిదగ్ధము. సం. విణ. (కొలత హెచ్చిన ఛాన్ద్రులు) పెంపబడినది: చూ, వర్ధితము. 1.

నిదిగ్ధిక్. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, వాచుడు. * నిదిధ్యాసము. సం. వి. అ. న. మఱిమఱితలచుట.

[స్వప్నము. 2. నిదుర. వై. వి.=నిద్రా. రూ-నిద్దుర: చూ, నిదురపోతు. ద్వ. విణ. రూ-నిదురపోతు: చూ, స్వప్నకుడు.

[చూ, నిద్రించే. నిదురవోపు. ద్వ. అ. కి: రూ-నిదురవోపు: నిదురించే. వై. అ. కి:—పై.—

నిదేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. పనుపు: చూ, నెలపు; 2. రూ-నిదేశము, చెప్పట: చూ, శంసనము; 3. దాపు: చూ, సమీపము. 1.

నిదేష్ట. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆజ్ఞాపించేవాడు.

నిద్రము. వై. విణ.=స్నిగ్ధ. 1. రూ-నిద్రా. సునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; 2. స్నేహము కలది: చూ, స్నిగ్ధము. 1; 3. దట్టమైనది: చూ, సాంద్యము. 2; 4. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 3.

నిద్రా. వై. విణ=స్నిగ్ధము: చూ, రూ-నిద్రము. 1. నిద్దుర. వై. వి.=నిద్రా: చూ, రూ-నిదుర. రాఘ. 4, ఆ. 185.

నిద్దురపోతు. ద్వ. విణ: చూ, రూ-నిదురపోతు. నిద్దురలేనట్టి పెద్దలు. ద్వ. వి. బ. దేశతల. వేం, అం. 20: చూ, వేలుపు. [వోపు. నిదురవోపు. ద్వ. అ. కి: చూ, దురూ-ని

నిద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; ఆం. 2. సంచారిభాషములు 33 లో నొకటి. (అమృతముకన్నీయ స్వప్నంబుననైన బ్రహ్మసహాకనంబు లభించే నేమోయని నిద్రగోరి నేత్రకంజంబుల మాయుడుండెను): చూ, సంచారిభాషములు; 3: చూ, శిక్షాకాలములు.

నిద్రాపోవు. మి. అ. కిరి: చూ, రూ-నిదురవోవు. నిద్రాణుడు. సం. విణ: చూ, నిదురపోతు. నిద్రాసమయము. అం. గృహసమయములు 27 లో నొకటి (భోగవిహీనము): చూ, గృహసమయములు.

నిద్రాగ్రస్తు. సం. విణ: ఉ: చూ, నిదురపోతు. నిద్రించే. సం. అ. కిరి: నిద్రలు-నిద్రలు. (తె. ప).—కునికపడు, కునుకు, కూరుకు, తూగు, నిదురించే, నిదురవోవు-నిద్రురవోవు, నిద్రాపోవు.

నిద్రలు. సం. అ. కిరి.—పై.—

నిద్రలు. సం. ఆ. కిరి.—పై.—

నిధనము. సం. వి. అ. న. 1. కొలము: చూ, పంగడము; పుం. న. 2. చోవు: చూ, మరణము; 3. చేటు: చూ, రుత్త.

నిధానము. సం. వి. అ. న. 1. ఉంచేటు: చూ, పెట్టుకోలు; 2. పాతలు: చూ, లిట్టి. 2. నిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, లిట్టి. 2; ఆం. 2: చూ, సంతానములు. గ్రహ, శ్రీదుండు.

నిధిసాధుడు. సం. వి. అ. పుం. కుచేరుడు: నిధులు. అం. మహాపద్మము, తిద్దుము, మకరము, శంఖము, కచ్చపము, ముకుందము, కుంభము, నీలము, వరము. (9)

నిధువనము. సం. వి. అ. న. 1. కలయిక: చూ, సంయోగము; 2. వడలు: చూ, వేపధువు.

నిధ్యానము. సం. వి. అ. న. చోవు: చూ, విక్షణము.

ని. దే. దృ. చార్తకము: చూ, రూ-ను. ఆం, భా. తృ. 67. [ధ్వని: చూ, స్వరము. 2. నివదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నివాదము. నివాదము. సం. వి. అ. పుం.—పై.— నివచే. దే. పేరి: చూ, రూ-నివచే. స్వా. 1, ఆ. 78.

నినుపారు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నినుపారు.

నినుపు. దే. వి: చూ, రూ-నినుపు.

నిన్న. దే. వి. (నిరు + నాడు) గతదినము. (సం. ప.)— అధరేద్యువు.

నివతము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నివతము.

1. చేదువుటు: చూ, పతనము; వా. 2: చూ, హెచ్చేరిక. ప్రపడందోయు.

నివతించే. సం. న. కిరి. రూ-నివతించే: చూ, నివము. సం. వి. అ. పుం. కలశము: చూ, భాండము. 3. త్రము. 1—2.

నిపాతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిప నిపాతనము సం. వి. అ. న: చూ, నియాతనము.

నిపాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడుటు: చూ, పతనము; 2. వ్యాకరణమునందు సాధారణ విధికి సంబంధించక విధిపంబడినశబ్దము; 3: చూ, అవ్యయము. 4.

నిపాతించే. సం. న. కిరి: చూ, రూ-నిపాతించే. నిపానము. సం. వి. అ. న. నీళ్లగాడి: చూ, లట్టు. 1.

నిపీడితిము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు. నెపుణుడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుడు.

నిప్పచ్చే. ద్వ. వి. (నిరు + పచ్చే) రూ-నిప్పచ్చేరము. 1: చూ, బీవతనము; 2. నాశము: చూ, రుత్త.

నిప్పచ్చేరము. పై. వి. 1: చూ, రూ-నిప్పచ్చే. 1; 2: చూ, రూ-నిప్పచ్చే; 2; విణ. 3. ఉత్తది: చూ, కూన్యము. 1.

నిప్పటి. దే. వి: చూ, భిక్ష్యము.

నిష్పట్టు. దే. వి. చూ, నిష్పట్టి.
 నిష్పట్టు. దే. వి. (నిలు+పట్టు): చూ, లంకణము.
 నిష్ప. దే. వి. రూ-నిష్పక. 1. అగిని: చూ, వహ్ని. 1; 2. నిష్పకణము. భార. భీష్మ. 4, ఆ. 349: చూ, వహ్ని. 1.
 నిష్పదించి. దే. వి. 1: చూ, చెన్నెలపులుగు; వా. 2: నిష్పకోడి.
 నిష్పక. దే. వి: చూ, రూ-నిష్ప.
 నిష్పకలు. దే. వి. బ. రూ-నిష్పలు. స్ఫులింగ మలు: చూ, వహ్ని. చూ. 2.
 నిష్పకోడి. వా. వి: నిష్పదించి. 2. [దిండి. 1. నిష్పలను మింగుపులుగు. దే. వి: చూ, నిష్ప. నిష్పలగుంపు. వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.
 నిష్పలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-నిష్పకలు.
 నిష్పవన్నె గుత్తులకానుగు. ద్వ. వి: చూ, కాదప్పుము. 1.*.
 నిబంధనము. సం. వి. అ. న. 1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. తంతులుగట్టెడి బిరడ: చూ, బిరడ: 4. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కట్టు పాటు: చూ, సమ్మె; విణ. 6. కూర్పబడి నది: చూ, సంయోజితము.
 నిబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మలమూత్ర బంధము; 2: చూ, నిబంధనము. 2; 3. వర్షా శనము మొదలైనది.
 నిబంధించే. సం. స. క్రి. 1: చూ, బంధించే; 2: చూ, వాశించే. [చూ, సత్యము. 1. నిబద్ది. నై. విణ.=నిబద్ధ. (రూ-నిబద్ది-నిబద్ది): నిబద్దించే. నై. స. క్రి. నిజపచే: రూ-నిబద్దించే. నిబద్దించే. నై. స. క్రి. —నై.—
 నిబద్ధముగు. మి. అ. క్రి: చూ, సంధించే.
 నిబద్ధము. సం. విణ. 1. బంధింపబడినది: చూ, సితము. 4; 2. అడ్డగింపబడినది: చూ, రుద్ధము. 1. [నధము.
 నిబద్ధము. సం. వి. అ. న. చేంపులు: చూ,

నిబద్ధితము. సం. విణ. చేంపబడినది: చూ, పోక్తితము. 2. [ము. 2. నిబిడము. సం. విణ. డట్టమైనది: చూ, సాంద్ర నిబిడీకరించు. సం. స. క్రి. డట్టముచేయు. నిబిడీకృతము. సం. విణ. డట్టముగాఁజేయబడి నది: చూ, సాంద్రము. 2.
 నిబిరీసము. సం. విణ: చూ, నిబిడము.
 నిబోధనము. సం. వి. అ. న. హేతు: చూ, వీక్షణము.
 నిబ్బది. నై. వి.=నిబద్ధ: చూ, రూ-నిబద్ది. నిబ్బద్ది. నై. వి.=—నై.—
 నిబ్బరము. నై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేచ్చ. 2; 2. అత్యగతివిశేషము: చూ, హయము; క్రి. విణ. 3. అత్యంతము: చూ, హేచ్చ. 1; విణ. 4.=నిర్భరమ్. తిన్నన: చూ, హృదయము; వా. వి. 5. బెడరుకేమి.
 నిబ్బరించే. నై. అ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించే; 2: చూ, నిదానించే. [చూ, పేర్పము. నిబ్బరికము. దే. వి. దయ. సా. 2, ఆ. 216: నిబ్బరికించే. నై. అ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించే; దే. అ. క్రి. 2: చూ, దయసేయు.
 నిధము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నెరుము: చూ, వ్యాజము. 1; విణ. 2. సమానము: చూ, ఉపమ. 4.
 నిభాయించే. వా. క్రి. తాళు.
 నిభగ్నుము. అం: చూ, వక్షక్రియలు.
 నిభృతము. సం. విణ. పృశ్చితము, శిక్షింపబడి నది: చూ, విసేతము.
 నిమంత్రణము. సం. వి. అ. న. శాన్తిభోజనాదులయందు తగిన వారిని నియమించుట.
 నిమంత్రించే. సం. స. క్రి. శాన్తిభోజనాదులయందు తగిన వారిని నియమించే: చూ, పిలుచే. [వాడు.
 నిమంత్రితుడు. సం. విణ. నిమంత్రింపబడిన

నిమజ్జనము. సం. వి. అ. న. నిమజ్జనము: చూ, నిమేషము. సం. వి. అ. పుం. 1. = నిమనము:

స్నానము. 1. [చూ, వృత్తము.

నిమటాయి. దే. వి. ఒకరకముతీగ *: చూ,

నిమయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వినిమయము.

నిమాజే. వా. వి. పార్థన: రూ-నమాజే.

నిమితకాడు. ద్వ. వి. బరువుమోసెడి పని

వాడు: చూ, భారవాహకుడు.

నిమితకాండుగి. ద్వ. వి. బాణశాలజీవిజనము.

నిమితము. వై. వి. 1: చూ, దైసి; విణ. 2. =

చూ, నియమితము. 1.

నిమిత్తము. సం. వి. అ. న. 1. కారణము:

చూ, హేతువు. 1; 2: చూ, కునకము. 1;

3. గుణి: చూ, లక్ష్యము. 1; 4. గుణులు:

చూ, లక్షణము. 1; అం. 5: చూ, ఆశ్వ

హృదయపరిజ్ఞానము.

నిమిషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిమేషము.

=నిమనము(మినిట్) (80 సెకనులకాలము.)

(1/60 గంట).

నిమిలనము. సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయు

ట; 2. చొవు: చూ, మరణము.

నిమిలితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

నిమకళా. దే. వి. (నిమరు+కళలు) 1. కైలు

చేసిన కళలునందలి యడుగు ధాన్యము:

చూ, స్తంబకరి; 2. కొఱులు: చూ, వెలితి. 2.

నిమకు. దే. స. క్రి.స్తన్యపానముచేయు: చూ,

తాగు.

నిమరు. దే. స. క్రి. 1. ఆకర్షించే. ఆం, భా.

త్య. 182: చూ, చెమ్ము. 2; 2. పేగుచే

కరిరము అల్లనతడవు: రూ-నివురు.తడవు.

తడుము, దువ్వు. (సం. పు).—అభిమర్శించే.

నిమరుట. దే. వి: అభిమర్శనము.

నిమనము. వై. వి. = చూ, నిమిషము. [యము.

నిమేయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ

నిమేషము. సం. వి. అ. పుం. 1. = నిమనము:

చూ, రూ-నిమిషము; అం. 2: చూ, పుట:

క్రియలు; 3: చూ, కాలపాగిణము.

నిమ్మగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

నిమ్మము. సం. విణ: చూ, లోతు. 2. (చూ,

భూమి. 1.)

నిమ్మ. దే. వి: (సం. పు).—విరావతము, కరు

ణము, కాకఫలము, తుదాంబువనస-తు

దాగ్నిమవనస, గంభి, గంభీరము, గిలము, జం

బిరము-జంబీరము-జంభీరము, జంభము,

జంభలము, జలేంద్రియము, డహువు, తమాల

ము, దంతశతము, దంతహర్షణము; తద్వి. —

అడవినిమ్మకు. —అడవినిమ్మ. (సం. పు). —

వనజంబీరము.

నిమ్మళము. వై. విణ. = నిర్మల. 1. నిశ్చింత: చూ,

మదిమది; 2: చూ, శాంతము. 1; 3: చూ,

స్వస్థము.

నిమ్మళి. వై. వి: చూ, నిమ్మళము. 2.

నిమ్మళించే. వై. అ. క్రి. 1. నిశ్చింతమగు;

2: చూ, నేదదేరు.

నియత. సం. వి. ఋ. పుం. (రూ-నియంతృ:

డు-యంతృడు) 1. తేరునడపువాడు:

చూ, సారథి; విణ. 2. నడపువాడు: చూ,

సారథి.

నియంతృవృండు. సం. విణ. 1. అడ్డగించదగిన

వాడు; 2. ఆజ్ఞాపింపదగిన వాడు.

నియంతృణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. అడ్డగింత: చూ,

వారణము. 1. [చూ, రుద్ధము. 1.

నియంత్రితము. సం. విణ. అడ్డగింపబడినది:

నియతము. సం. విణ. 1. = నితకము. నియతి.

నియమము గలది; 2. నిత్యమైనది: చూ,

కాశ్వతము.

నియతకాగ్నివ్యము. అం. కాగ్నివ్యములు 2 లో:

నొకటి (స్వగతము) (దరిమన్నవారికివిన.

బడుట అని కొందఱు): చూ, శాస్త్రము. (శాస్త్రము. — సర్వశాస్త్రము, నియత శాస్త్రము).

నియతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నియమము: చూ, సత్యము. 1; 2: చూ, సంపత్తి.

నియమనము. సం. వి. అ. న. నియమించేట: చూ, సత్యము. 1.

నియమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నియమము. = సేమము. 1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. చనుపు: చూ, సెలవు; 4. పట్టుదల: చూ, స్వర్గ. 4; 5. శరీరముకంటె భిన్నమైన మృజ్జలాదులు సాధనముగాగలిగి నిత్యము సేయవలయునను నిర్బంధములేని శౌచతపస్వాధ్యాయదేవతా నమస్కారము: చూ, హానిగలు; 6: చూ, బైసి; 7: చూ, సమృద్ధి. 1; 8. శాస్త్రముచే నియమింపబడునది, పుణ్యకము: చూ, వ్రతము; అం. 9: చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నియమములు. అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశాస్త్రము, లజ్జ, మతి, జపము, వ్రతము. (10); 2. వితాన, విలోమ, పుష్పత్పన్న, అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలనియమాదులు గలవు; 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర పరిణిధానము (5).

నియమించే. సం. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించే: చూ, సెలవేయ్యే.

నియమితము. సం. విణ. 1. నిమితము. నియమింపబడినది: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టబడినది: చూ, నిత్యము. 4.

నియము. సం. విణ. నియమింపబడినది.

నియాతనము. సం. వి. అ. న. దిగదొర్చుట:

రూ-నిపాతనము. అవనాయము. (తె. ప). — పడదొర్చుట.

నియామకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తండలు; విణ. 2. నియమించేవాడు.

నియామము. సం. వి. అ. పుం. = సేమము: చూ, రూ-నియమము. 1.

నియమింపబడు. సం. విణ. నియోగింపబడినవాడు: అనుజ్ఞాతుడు, ఆజ్ఞాతుడు.

నియతము. సం. వి. అ. న. లక్ష: చూ, సంఖ్య. 1. [చూ, యుద్ధము.

నియతము. సం. వి. అ. న. భాహుయుద్ధము: నియోక్తవ్యము. సం. విణ. నియోగింపబడినది: చూ, పృథివీసము. 9.

నియోగ బాహుళ్యము. అం. ఆంధ్రులలో నొక తెగవారు. వీరిలో ఆటవేల నియోగలనియు, పాక్షిజ్ఞాతనియోగలనియు, నందనరీసులనియు భేదములుగలవు. కొందఱు కృష్ణయజుర్యేదీయులు ఆచార్యులను సూతులు, కొందఱు శుక్లయజుర్యేదీయులు కాత్యాయన సూతులునైయున్నారు. ఊర్ధ్వపుండ్రధారులు చక్రాంకనపరులొక కొందఱును, త్రిపుండ్రధారులొక కొందఱును, మిసములుంచే వారొక కొందఱును నైయున్నారు. లౌకికవృత్తియందలి సమర్థులై గ్రామకరణములుగను లేఖకులుగను ఉన్నార: చూ, బాహుళ్యము. (పంచీకరుడు.) (నిజోగి)

నియోగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నియమము. 3. [నిజోగి.

నియోగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) = చూ, నియోగించే. సం. స. క్రి: చూ, నియమించే.

నియోగ్యుడు. సం. విణ. నియోగింపబడినవాడు. [చూ, సెలవు.

నియోజనము. సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞాపనము:

నియోజ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పనివాఁడు: చూ, సేవకుఁడు. [చేయువాఁడు.

నియోధ. సం. వి. బు. పుం. బాహుయుద్ధము నియోగి. వై. వి. 1. చూ, నియోగి; 2. నియోగిశాఖకుఁ జెందిన బాహుకాండము: చూ, లేఖకుఁడు.

నిర్. సం. ఉప. (౧) నిర్దిష్టము=ఇచ్చేట "నిర్" అనునది నిర్దేశము; (౨) నిర్దితము=ఇచ్చేట ధాత్వార్థమును నిశ్చయము అను నర్థమునకు మార్చినది; (3) నిర్దియుఁడు=ఇచ్చేటదయా శబ్దముతో సమసించి అభావార్థముకలది యైనది; (౪) నిర్దితము=ఇచ్చేట నిర్దేశ మైనది; (౫) నిర్దేశము=ఇచ్చేట ధాత్వార్థము ను నిర్ణయమును నర్థమునకు మార్చినది. మొ.

నిరంకుశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జిబ్బిలిక*: చూ, హాస్యగవేధక. [నిరర్థకము.

నిరంకుశము. సం. విణ. అడ్డుములేనిది: చూ, నిరంజన. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పున్నమ.

నిరంజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమున కుదగిన చిత్రపద్మహరిణము: చూ, హరిణము. 1; విణ. 2. కాటుక లేనిది; 3. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిరంతరము. సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2: చూ, సతతము. 2.

నిరంతస్థము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిరకు. వా. వి: చూ, రూ-నిరుకు.

నిరక్షిరలేఖ. పా. భూమధ్యరేఖ.

నిరతము. సం. విణ. మిక్కిలి ఆసక్తికొన్నది: చూ, లోల. 3. [చూ, వాంఛ.

నిరతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలి ఆసక్తి: నిరత్యయము. సం. విణ. వాశములేనిది: చూ, శాశ్వతము.

నిరపరాధుఁడు. సం. విణ: చూ, అనపరాధి.

నిరపాయము. సం. విణ. అపాయములేనిది.

నిరపేక్షము. సం. విణ. అపేక్షలేనిది: నిరాశము, నిస్పృహము.

నిరయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నరకము.

నిరర్థకము. సం. విణ.= నిరుకళము, అడ్డుములేనిది; చూ, విశృంఖలము.

నిరర్థకుఁడు. సం. విణ: అనర్థకుఁడు, అనివారణుఁడు, అబాధకుఁడు.

నిరర్థకము. సం. విణ. 1. ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము; అం. 2. కావ్యదోషములలో నొకటి. పాదపూరణమునకై ప్రయోగించిన పదము. ఉదా.—“తలపగ నెలయుచేలలి నుజ్జ్వలమును నీతనివిలాస సౌప్తవమునఁగె” విలాసమునుపదము మాత్రమిచ్చేట నావశ్యకము. తలపగన్, నెలయుచేన్, లలిన్ అను శబ్దములు నిరర్థకములు. చూ, కావ్యదోషములు, పదదోషములు.

నిరర్థకములు. అం. శీలములేని యాఁడుది; కన్నులేని పాణి, కర్మహీనుఁడగు విప్రుఁడు, ఆపులేనియిల్లు, శాంతములేని చేదుపు, నీళ్లులేనియేలు, పురుషుఁడులేని స్త్రీ. (7)

నిరలంకృతి. అం. వాక్యగతదోషములలో నొకటి. (గుణములు చెప్పటతో శూన్యమైనది. ఉదా.— “బాహుయుతుఁడు రాజే.”): చూ, వాక్యగతదోషములు. [చూ.

నిరవగ్రహుఁడు. సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

నిరవధికము. సం. విణ: చూ, నిరర్థకము.

నిరసనము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ- నిరాసనము- నిరాసము): చూ, వశేలనము;

2: చూ, బెదిరింపు; 3: చూ, పథము;

4. ఉపయోగు: చూ, నిష్ఠివనము.

నిరసింఁచే. సం. స. క్రి. 1. తిరస్కరింఁచే: చూ, భంగింఁచే; 2: చూ, విసర్జింఁచే.

నిరస్తము. సం. విణ. 1. తృప్తితమగా చెప్పబడినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2; 2. తిరస్కరింపఁ

బడినది: చూ, వహేలనము; 3. పెడలంగి
 క్కబడినది: చూ, వాంతము. 2; 4. న్నా
 యముచే తోయిబడినది; 5. ప్రియోగిం
 పబడినది (బాణము): చూ, ప్రియక్తము.
 నిరాకరణము. సం. వి. అ. న. ఈనడింపు:
 చూ, వహేలనము.
 నిరాకరించు సం. స. కిరి: చూ, నిషేధించు.
 నిరాకరింపు. సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించు
 వాడు: షీపువు. (తె. పు.)—తోపరి,
 తోయువాడు.
 నిరాకారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 నిరాకరణము; 2: చూ, వ్యోమము. 1.
 నిరాకారుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 విష్ణువు. 1; 2: చూ, కివుడు; 3: చూ,
 హంసుడు; విణ. 4: చూ, నిరాకృతి. 2.
 నిరాకృతము. సం. విణ: చూ, నిరస్తము. 4.
 నిరాకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, నిరస
 నము. 1; విణ. 2. రూపములేనివాడు: నిరా
 కారుడు; 3: చూ, అస్పృహ్యయుడు.
 నిరాఘాటము. సం. విణ. 1. కొలదిలేనిది;
 2: చూ, నిరపథికము.
 నిరాతంకము. సం. విణ. 1: చూ, నిర్భయము;
 2: చూ, నిరామయము. 2.
 నిరాధారము. పా: చూ, దిక్కుమాలినతనము.
 నిరాపనిధ. మి. వా. వి. అపమాలు. సా. 3,
 ఆ. 51: చూ, సెగింపు.
 నిరాబారి. వై. వి. నిరాహారి. ఉపసంఘితప
 ముచేయువాడు: చూ, సన్యాసి.
 నిరామయము. సం. వి. అ. పుం. 1. రోగము
 లేమి; విణ. 2. రోగములేనిది: చూ, వా
 ర్తము. [చూ, వార్తడు.
 నిరామయుడు. సం. విణ. రోగములేనివాడు:
 నిరాయాసము. సం. విణ. ఆయాసములేనిది;
 చూ, మైమై. 2.

నిరాశము. సం. విణ: చూ, నిరశేషము.
 నిరాసకము. సం. విణ. నిరసింపబడి: చూ,
 వహేలనము. [నము. 1.
 నిరాసనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నిరస
 నిరాసము. సం. వి. అ. న.—వై—
 నిరాహారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నిరాబారి.
 నిరీక్షణము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, పీక్ష
 ణము.
 నిరీక్షించు. సం. స. కిరి. చూచు: చూ, పీక్షించు.
 నిరీక్షితము. సం. విణ. చూడబడినది: చూ,
 పీక్షితము.
 నిరీశ(ష)ము. సం. వి. అ. న: చూ, లాంగలము.
 నిరు. వై. ఆవ్య. గతార్థము. “నిరుడు, నిన్న,
 నిప్పచ్చే” ము.
 నిరుకడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 నిరుకళము. వై. విణ: చూ, నిరర్థకము. పాండు.
 2, ఆ. 223.
 నిరుకు. దే. వి. రూ-నిరుకు. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్య
 ము. 1; 2. నిర్ణయముచేసినచెల: చూ, పణము. 6.
 నిరుక్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదాంగ
 ములు. (చూ, అంగము. 7); విణ. 2. చెప్ప
 బడినది: చూ, శబ్దము. 2; పా. 3. వ్యాకర
 ణమునకు సాధ్యముగాని వ్యుత్పత్తులనుగాని
 కోన్నిచోట్ల నట్టిశబ్దములుగల మంత్రభాగ
 ములనుగాని వివరించెడిగ్రంథము. ఇది
 యాస్మనుషోమని వాసెను. (నిరుక్తము
 నకు భాష్యమును పుట్టియుండుటయేగాక
 వేదభాష్యములో జాల మంత్రార్థముల
 దగ్గఱగ దీనితోడను పని గలుగుచుండునని
 తెలిసికొనవలసినది.)
 నిరుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అర్థనిర్వచనము;
 అం. 2. ఒకానొక అర్థాలంకారము. (నా
 మసంబంధముచే ననార్థకత్వము. ఉదా.-
 “నీచరిత్రములచేత నేనీవుదోషాకరుడవు.”
 చూ, అలంకారము. 3.

నిరుడిమాయాపు. దే. వి. ఒకతూరి యీనిన

యాపు, గృప్తి: చూ, సౌరభేయి. (ధేనుపు.)

నిరుడు. దే. వి. (నిరు + ఏడు) కడచినసంవ

వత్సరము: చూ, సంవత్సరములు.

నిరుత్తరము. అం: చూ, తంత్రములు.

నిరుద్ధము. సం. విణ. నిరోధించబడినది: చూ,

రుద్ధము. 1.

నిరుపద్రవము. సం. విణ: చూ, అరము. 7.

నిరుపమము. సం. విణ. ఉపమలేనిది.

నిరుపయోగము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.

నిరూఢము. సం. విణ. పరిసిద్ధి కెక్కినది: చూ,

రూఢము. 2. [1; 2: చూ, నియమము.

నిరూఢి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిసిద్ధి.

నిరూపణము. సం. వి. అ. న. 1. అరయిక:

చూ, వెదకుడు; 2. చూపు: చూ, వీక్షణము;

3: చూ, రుజువు.

[నిర్ధించు.

నిరూపించు. సం. స. కి. నిరూపణము చేయు:

నిరూపితము. సం. విణ. నిరూపించబడినది.

నిరూప్యము. సం. విణ. నిరూపించదగినది.

నిరూహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముగిసినవా

క్యము: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. ఊహ

లేనిది; 3. నిశ్చయించబడినది: చూ, స్థిత

ము. 3.

నిర్మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆలక్షి: చూ,

పెద్దమృత్యు: పుం. 2. (రూ-నైర్మతి-నైర్మ

తుడు): చూ, సోతులతోడు; 3. దినము

యొక్క 12 వ భాగము: చూ, దినభాగ

ములు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.

నిర్మతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నైర్మతిమూల.

నిరేఖత. అం: చూ, నఖక్షతములు.

నిరోగి. సం. విణ: చూ, పడుపు. 4.

నిరోధకము. సం. విణ: చూ, నిరోధము. 1.

నిరోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డు: చూ,

వారణము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త.

నిరోధించు. సం. స. కి. చూ, వారించు.

నిరోష్ఠ్యము. అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొక

టి (ప, ఫ, బ, భ, మ, వ, యను నక్షరము

లు లేకుండగ నుండునది): చూ, హేతువు.

2. (శబ్దాలంకారములు.)

నిర్గతము. సం. విణ. వెడలబడినది: చూ, వాం

తము. 2.

నిర్గతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, వెడలబాటు.

నిర్గమనము. పం. వి. అ. న. —పై. —

నిర్గమము. సం. వి. అ. పుం. —పై. —

నిర్గమించు. సం. అ. కి. వెడలబడు: చూ,

వెళ్లు. 3.

నిర్గళనము. సం. వి. అ. న. వెలికిజోటుట.

నిర్గళితము. సం. విణ. వెలికిజోటినది: చూ,

వాంతము. 2.

నిర్గుడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వావిలిక;

2. నల్లవావిలిక: చూ, వావిలి. ((2)

నిర్గుడిద్వయము. అం. నల్లవావిలి, తెల్లవావిలి.

నిర్గుణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భగవంతుడు:

చూ, వేలుపు; విణ. 2. గుణరహితుడు.

నిర్గుంధనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,

పథము.

నిర్గుంధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దినమొల

వాడు: చూ, బిత్తిలి; 2: చూ, బీదవా

డు; 3: చూ, మూర్ఖుడు.

నిర్గుటము. సం. వి. అ. న. బహుజననమ్మర్దము

గల అంగడి, అంగడిపిథి (అనికొండలు):

చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. ఘటములేనిది.

నిర్ఘాతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిడు

గు; 2. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

నిర్ఘాతాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. మేఘాగ్ని:

చూ, వహ్ని. 1.

నిర్ఘ్రాణుడు. సం. విణ: చూ, నిర్దయుడు.

నిర్ఘోషము. సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ,

స్వరము. 2.

నిర్జనత్వము. సం. వి. అ. న: చూ, దారలేమి.

(వాడుక.)

నిర్జనము. సం. విణ. జనములేనిది.

నిర్జర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సోమపల్లికి:

2. మురము, అందును*: చూ, సల్లకి.

నిర్జరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దేవత: చూ,

వేలుపు; విణ. 2. ముదిమిలేనివాడు.

నిర్జలభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నీరులేనిచేల:

చూ, భూమి. 1.

నిర్జించే. సం. స. కిరి: చూ, విజయమునొందు.

నిర్జితుడు. సం. పిణ. గెలువబడినవాడు.

నిర్జివుడు. సం. విణ. జీవములేనివాడు. [నది,

నిర్దురము. సం. వి. ఆ. పుం. సెలయేలు: చూ,

నిర్దురిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏలు: చూ,

నది; 2. ఒకానొకనది: చూ, నది.

నిర్దయము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏర్పాటు: చూ,

సత్వము. 1. [స్పృశించే

నిర్దయించే. సం. స. కిరి: ఏర్పాటుచేయు: చూ,

నిర్దయింపబడు. మి. ఆ. కిరి: చూ, ఏలు

పడు. 2. [వాడు: నిర్దేత.

నిర్దాయకుడు. సం. విణ. నిర్దయము చేయు

నిర్దిక్తము. సం. విణ: చూ, శోధితము.

నిర్దితము. సం. విణ. నిర్దయింపబడినది: చూ,

నితము. 3. [చూ, రజకుడు.

నిర్దేజకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చౌకలవాడు:

నిర్దేత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) : చూ,

నిర్దాయకుడు.

నిర్దేయము. సం. విణ. నిర్దయముచేయదగినది.

నిర్దంత్రము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్దగ్ధము. సం. విణ. చేక్కెగా కాలినది: చూ,

జుగ్జలితము.

నిర్దయుడు. సం. విణ. దియలేనివాడు: అద

యుడు, కూరుడు, ధమునుడు, నిర్ఘ్నుడు

డు. [చుట.

నిర్దళనము. సం. వి. ఆ. న. చేక్కెగా ఖేదిం

నిర్దళితము. సం. విణ. చక్కెగా ఖేదింపబడి

నది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

నిర్దహనము. సం. వి. ఆ. న. చక్కెగాకాలుట.

నిర్దహించే. సం. స. కిరి. చేక్కెగాకాలుచే.

నిర్దారణము. సం. వి. ఆ. న. చక్కెగాచీల్చు

ట. [చూ, నిర్దళితము.

నిర్దారితము. సం. విణ. చేక్కెగాచీల్చబడినది

నిర్దిష్టము. సం. విణ. నిర్దేశింపబడినది.

నిర్దేశము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, సె

లపు; 2. చెప్పట: చూ, శంసనము; 3: చూ,

సమీపము. 1.

నిర్దేశించే. సం. అ. కిరి. 1. ఆజ్ఞాపించే: చూ,

సెలవచ్చు; 2 నిర్దేశముచేయు.

నిర్దేశ్యము. సం. వి. నిర్దేశించదగినది.

నిర్దేష్ట. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) నిర్దేశించే

వాడు.

నిర్దోషము. సం. విణ. దోషములేనిది: చూ,

సమీచీనము. 2.

నిర్దనుడు. సం. విణ: చూ, చేబోడి.

నిర్ధరించే. సం. స. కిరి. నిర్ధారణచేయు: చూ,

నిరూపించే. [నము. (1)

నిర్ధారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =: చూ, నిదా

నిర్ధారణము. సం. వి. ఆ. న. నిశ్చయము: చూ,

సశ్యము. 1. [నిర్ధార్యము.

నిర్ధారణీయము. సం. విణ. నిర్ధరింపదగినది:

నిర్ధారితము. సం. విణ. నిర్ధరింపబడినది.

నిర్ధార్యము. సం. విణ: చూ, నిర్ధారణీయము.

నిర్ధార్యుడు. సం. విణ. ఆపత్సంపదల యం

దొక్కతీరున నుండెడి ద్విర్యముతో పూనిన

పనిని విడువక చేయువాడు.

నిర్ధూతము. సం. విణ. విడువబడినది: చూ,

హీనము. 3.

నిర్విద్యము. సం. విణ. 1. నిద్రలేనిది; 2. జాగ

రూతకలది.

నిర్బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలాత్కార

ము: చూ, బలవంతము; 2. కదలమెదలఁగూడనికట్టు: చూ, బంధము. 1.

నిర్బంధించే. సం. స. క్రి: చూ, సంధించే.

నిర్భయము. సం. విణ. భయములేనిది: అభూరము, అభయము, నిరాతంకము.

నిర్భయఁడు. సం. విణ: అకుతోభయఁడు, అభయఁడు, అభీకుఁడు.

నిర్భరము. సం. క్రి: విణ. అ. న. 1. కెల్లు: చూ, హెచ్చు. 1; విణ. 2.=నిబ్బరము.

తిన్నన: చూ, హృద్యము.

నిర్భర్తనము. సం. వి. అ. న. 1: ఆదలుపు-ఆదల్పు, డట్టన. (సం. ప.)—తర్జనము;

2: చూ, లక్క.

నిర్భర్తించే. సం. స. క్రి: చూ, బెడరించే.

నిర్భర్తితుఁడు. సం. విణ: చూ, బీడవాఁడు.

నిర్భిన్నము. సం. విణ: చూ, నిర్భళితము.

నిర్భేదించే. సం. స. క్రి: చూ, విచారించే.

నిర్మదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముడిగినయేనుఁగు: చూ, హస్తా:విణ. 2.మదములేనిది.

నిర్మర్వాద. అం: చూ, పృచారములు.

నిర్మలము. సం. వి. అ.న.=నిచ్చేలము. అకళంకము, నిర్మాల్యము: చూ, శుద్ధము. 3; 2. అభ్రకము: చూ, శుద్ధము. 1; విణ. 3. మయలకానిది.

నిర్మలాంశము. అం: చూ, పవ్వంతములు.

నిర్మాణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నిర్మితి;

2: చూ, యోగ్యత; 3.సారము: చూ, సత్వము. 1. [వాఁడు: నిర్మాయి.

నిర్మాత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) నిర్మించే

నిర్మాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.): చూ, నిర్మాత.

నిర్మాల్యము. సం. విణ. ధరించి తీసివేసినది:

చూ, నిర్మలము. 1.

నిర్మించే. సం. స. క్రి: చూ, సృజించే.

నిర్మితము. సం. విణ. నిర్మింపబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [నిర్మాణము.

నిర్మితి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). నిర్మించుట:

నిర్మిమిష. సం. వి. అ. (స్త్రీ). నిర్మింపనిచ్చు: చూ, వాంఛ.

నిర్మృక్తము. సం. వి. అ. పుం. కుబుసము విడిచినపాము: చూ, సర్పము.

నిర్మృక్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. సంగము: విడిచినసన్యాసి: చూ, సన్యాసి; విణ.

2. సంగమువిడిచినవాఁడు.

నిర్మూర్ధస్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మూలము. సం. విణ. వేరులేనిది.

నిర్మూలించే. సం. స. క్రి. 1. వేరులేనిదిగాఁజేయు; 2. నాకముచేయు.

నిర్మూషకము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మృప్తము. సం. విణ. తుడవఁబడినది.

నిర్మోకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము

కుబుసము: చూ, సీడరము. 3; 2. కుబుసము: చూ, వస్త్రము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము; 4. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

నిర్వంత్రాణము. సం. విణ: చూ, నిర్వళము.

నిర్వంత్రితము. సం. విణ. అడ్డములేనిదిగాఁజేయఁబడినది.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుకడకన్ను: చూ, హస్తా: 2. చోవు: చూ, మరణము;

3: చూ, మోక్షము. 1; 4: చూ, నిర్గతి.

నిర్వాతనము. సం. వి. అ. న. 1. పగతీర్చుట:

2. చేంపుట: చూ, పథము; 3. అప్పులోనగు వానిఁ దీర్చుట; 4. దాచేఁబెట్టినసామ్రా

మరల నప్పగించుట; 5. ఈవి: చూ, వితరణము. [వాంతిము. 2-

నిర్వాతము. సం. విణ. నెడలఁబడినది: చూ,

నిర్వాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బంధన.

నిర్యూహము. సం. వి. అ. పుం. 1. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2; 2: చూ, నాగవాసము (3); 3: చూ, నిర్వాసము; 4. వాకిలి: చూ, సదనము. 1.

నిర్లక్ష్యము. సం. విణ: చూ, వహేలనము.

నిర్లజ్జము. సం. విణ. లజ్జలేనిది: తుషణము.

నిర్లూత. వా. వి. తుదగ్గజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నిర్వచనము. సం. వి. అ. న. 1. అర్థవివరణము చేసి చెప్పటం; విణ. 2. మాటలేనిది.

నిర్వచనీయము. సం. విణ. నిర్వచించదగినది.

నిర్వచించే. సం. న. క్రి. నిర్వచనముచేసి చెప్ప. [రణము.

నిర్వపణము. సం. వి. అ. న. ఈవి: చూ, విత

నిర్వర్ణనము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము. [సలుపు.

నిర్వర్తించే. సం. పేర్. నిర్వర్తిల్లజేయు: చూ,

నిర్వర్తిల్లు. సం. అ. క్రి. నెఱవేటు: చూ, రవణించే.

నిర్వహణము. సం. వి. అ. న. 1. పృస్తుతకథ యొక్క సమాప్తి: చూ, సంధి; 2: చూ, నిష్ఠ. 6.

నిర్వహము. సం. విణ. గట్టిది: చూ, బెడిదము.

నిర్వహించే. సం. పేర్. నిర్వహిల్లజేయు: చూ, సలుపు. [2. నెఱవేటు: చూ, సక్తమగు.

నిర్వహిల్లు. సం. న. క్రి. 1: చూ, జేరగు. 9;

నిర్వాకము. వా. విణ. గొప్పకుచేసినవని.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. నాశము: చూ, రుత్త; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము; 4. ఏనుగు నీళ్లలోమునుగుట: చూ, హస్త; విణ. 5. చేల్లాటినది (దీపము సప్వలోనగునది); 6. నీళ్ళమునిగినది (ఏనుగు): చూ, హస్త.

నిర్వాణుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చనివా

డు: చూ, నేపతుడు; 2: చూ, భారవాహుడు; విణ. 3. శాంతుడైనముని: చూ, సన్యాసి; 4. శాంతిబోధినది (వహ్ని మొ.)

నిర్వాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చలింపని గాలి: చూ, వాయువు: విణ. 2. గాలిలేనిది (చోటు మొ.) గాలిలేని దేశాగుండు (అనికొందలు): నివాతము.

నిర్వాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపవాదము: చూ, స్వెంపు; 2. వాదములేమి; 3. నిర్వికారవాదము.

నిర్వాపణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వధము; 2: చూ, వితరణము.

నిర్వాసనము. సం. వి. అ. న. 1. రూనిరాసనము: చూ, వధము; 2. వెళ్లగొట్టుట.

నిర్వాసితము. సం. విణ. వెళ్లగొట్టబడినది.

నిర్వాస్యము. సం. విణ. వెళ్లగొట్టదగినది.

నిర్వాహకుడు. సం. విణ. నిర్వహించేవాడు: చూ, భారవాహుడు.

నిర్వాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. జేరుగుబాటు: చూ, వృత్తి. 2.

నిర్వికారుడు. సం. విణ. వికారములేనివాడు.

నిర్విఘ్నము. సం. విణ. విఘ్నములేనిది: చూ, విశ్మంభలము.

నిర్విఘ్నుడు. సం. విణ. నిర్వేదమునొందినవాడు.

నిర్వివాదము. సం. విణ: చూ, అవివాదము.

నిర్విశేషము. సం. విణ. విశేషములేనిది.

నిర్విష. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అతివస: చూ, విష; విణ. 2. విషములేనిది.

నిర్విప్లము. సం. విణ. 1. చొరబడినది; 2. పొందబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 3. నిలిచినది. [నిష్క్రళ.

నిర్విర్యము. సం. విణ. వీర్యములేనిది: చూ, నిర్వీర్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 2. సుఖించినది: చూ,

సంతోషము; 3. నశించినది: అంతరితము, ధ్వస్తము.

నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము: 2. ఊటలు: చూ, సమాశ్వాసము; 3. నాశము: చూ, రుత్త. సిద్ధము. 3.

నిర్వృతము. సం. విణ. నెఱవేడినది: చూ, నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము; 2. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1;

3. నెఱవేటులు; విణ. 4. వృత్తిలేనిది.

నిర్వేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తత్వజ్ఞానదుఃఖేర్పాదుల చేతఁగలుగు హేయత్వబుద్ధి: చూ, బుద్ధి; ఆం. 2. సంచారీ భావములు 33 లో నొకటి (ఓచెలి! యాతనింజ్ఞానకున్న నుజిమయాభరణంబులు శిలుగున, హారములు సమద్రపుచినుకులుగను గాన్పించుచున్నవి!): చూ, సంచారీభావములు.

నిర్వేదించే. సం. ఆ. క్రి. నిర్వేదపడు: చూ, వినుగు. 2.

నిర్వేళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కూలి: చూ, వేతనము; 2. జీతము: చూ, వేతనము; 3. భోగము: చూ, భుక్తి. 2; 4. మూర్ఛపోవుట: చూ, రోగము. 1.

నిర్వైరము. సం. విణ. నైరములేనిది.

నిర్వ్యధనము. సం. వి. ఆ. న. బెజ్జెము: చూ, రంధ్రము. 1.

నిర్వ్యాజము. సం. విణ. నెపములేనిది.

నిర్వ్యాపారాంబట్టన్యాయము. పా. పనిలేని మంగలి పిల్లితలగొలుగుననురీతి. [జ్ఞేతము.

నిర్వ్యాధము. సం. విణ. తృక్తము: చూ, నము నిర్వరణము. సం. వి. ఆ. న. 1. నిశ్శేపముగా హరించుట; 2. పీనుఁగున కాల్చుట.

నిర్వాదము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిర్వాదము, ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిర్వారము. సం. వి. ఆ. పుం. నిర్వృతి: చూ, అభ్యవకర్షణము.

నిర్వారి. సం. విణ. (న. ఈ. న) దూరముగా వ్యాపించునట్టిది (పరిమళము): చూ, సమాకర్షి. [ముఖలోనగునది).

నిర్వృతము. సం. విణ. ఊడఁబెడికినది. (నాటిని నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిర్వారము. నిర్వారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నిర్వాదము... నిర్వేతుక జాయమానకటాక్షము. పా. అకారణముగ కలిగినదయ (వాడుక)

నిర్వేతుకము. సం. విణ: చూ, అహేతుకము. నిలు. వై. ఉప-నిర్. మిక్కిలి. "నిలుపేద": చూ, హేచ్చు. 1. [వాడు-

నిలుపేద. వై. వి. రూ-ఇలుపేద: చూ, బీద. నిట్టనీలుగు. దే. ఆ. క్రి. (నీలుగు + నీలుగు). 1. మిక్కిలినీలుగు; 2. గర్వించే: చూ, హంకరించే.

నిలఁబడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (రూ-నిలవఁబడు-నిలువఁబడు.) 1. నిలుచుండు, నిలుచే: చూ, మట్టుపడు; 2. అభ్యంతరముగు: చూ, నట్టుపడు; 3. ప్రతిష్ఠితముగు: రూ-నిలవఁబడు, నిలుచే-నిల్పు.

నిలక. దే. వి: చూ, నిలుగు. 1. నిలకడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలకడ. నిలయము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1. [పు: చూ, కేషము. 1.

నిలవ. దే. వి. (రూ-నిలువ-నిల్వ) నిలిచినవస్తు నిలవరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిలింపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; 2. బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.

నిలీనము. సం. విణ. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.

నిలుకడ. దే. వి. (రూ-నిలకడ-నిల్కడ.) 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. సైర్యము. భార.

విరా. 2, ఆ. 315: చూ, స్థితి. 3; 3: చూ, విరామము; 4. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2; ఆం. 5. మల్లబంధవికేషము: చూ, మల్లకాస్త్రము.

నిలుగు. దే. వి. నిలుచేట: నిలక, నిలుపు-నిల్పు-
నిలుపు; అ. కి. 2. ఒళ్లునిలుచుకొను. స్వా.
3, ఆ. 58, (రూ-నిలుగు-నీలు-ఈలుగు)

నిలుచే. దే. అ. కి. రూ-నిల్పు. 1. నిలుచేండు.
చూ, మట్టుపడు; 2: చూ, నిలబడు.
3; 3: చూ, నిలబడు. 2; 4: చూ, వసించే.
5: చూ, శేషించే.

నిలుచేండు దే. అ. కి: చూ, నిలుచే. 1.

నిల్పుండు. దే. అ. కి.—పై.—

నిలుచుకొను. దే. అ. కి.—పై.—

నిలుచున్నవాడు. వా. వి: ఊర్ధ్వంధముండు,
ఊర్ధ్వస్తుండు.

నిలుపు. దే. వి. రూ-నిల్పు. 1: చూ, నిలుగు.

1; 2: చూ, నిష్ట. 7. భార. శాం. 4, ఆ.

111; 3. సృతిష్ట: చూ, సన్మానము;

4: చూ, రూ-నిలకడ. భాగ. దో. 2, ఆ.

355; విణ. 5. నిలుపునది. భార. భీష్మ.

2, ఆ. 266; 6. స్థిరమైనది: చూ, కాశ్య

తము; పే. 7. నిలువఁబెట్టు: నిలువరించే-

నిల్వరించే; 8. అడ్డగించే: చూ, వారించే;

9. స్థిరపఱచు: చూ, స్థాపించే; 10: చూ,

నిలుపుచేయు.

నిలుపుచేయు. వా. స. కి: ఆపు, ఆపుచేయు,

నిలుపు, నిలుపుచేయు, నిలుపుదలచేయు.

(సం. పు).—ఊత్తంభించే.

నిలుపుదలచేయు. వా. స. కి.—పై.—

నిలుపోపు. దే. అ. కి. (నిలుపు + పు):

చూ, సహించే.

నిలువ. దే. వి: చూ, రూ-నిలవ. [7, ఆ. 173.

నిలువబడు. ద్వ. అ. కి: చూ, నిలబడు. జై.

నిలువరము. దే. విణ. 1. (నిలవరము-నిలువార

ము-నిల్వరము) స్థిరమైనది: చూ, కాశ్య

ము; 2. (రూ-నిలవరము-నిలువారము-నిల్వ

రము) యాధార్థ్యము: చూ, సత్యము. 1;

3. (రూ-ఇలవరము-ఇలువరము - ఇలువార
ము-ఇలారము, నిలవరము-నిలువారము-నిల్వ
రము): చూ, సదనము. 1.

నిలువరించే. దే. అ. కి. రూ-నిల్వరించే.

1. చలించకనిలుచే. భార. విరా. 5, ఆ. 181;

అం. పే. 2. చలించకనిలుపు. కళా. 8,

ఆ. 121; 3: చూ, నిలుపు. 7.

నిలువారము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిలుపు. దే. వి. 1: చూ, నిలుగు. 1; 2. చేయి

మీఁదికెత్తుకొని నిలుచేస్తూపురుషుని చేయి

పొడవుకొలది; 3. మీఁదికంతస్తు, పేడ.

లక్ష్మీ. 4, ఆ. 131: చూ, సదనము.

1; 4. ఆకృతి: చూ, రూపు. 3; 5. చేసిలో

కొంత కోసినతర్వాత కోయఁగలభాగము.

నిలువుగొలుపు. దే. వి. నిలుచేండిచేయునవ:

చూ, సవర్య.

నిలువుగాళ్లు. దే. వి. బ. తాపకాళ్లకువెనుక

మాను మొదలైనవాని కాధారముగా నాటిన

రాటలు: చూ, స్తంభము. 1.

నిలువుజీతము. ద్వ. వి. నిలుచేండి నేవచేయు

వానిజీతము: చూ, వేతనము.

నిలువునీరగుట. జా. ఒడలంతయు కంపమొం

దుట. “నిలువునీరగుటెంతయనంటి కంబ

ముల్.” (కవికర్ణరసాయనము)

నిలువుబొట్టు. వా. వి. వైష్ణవభక్తులబొట్టు:

చూ, బొట్టు. 1.

నిలువులు. దే. వి. బ: చూ, అరిగాళ్లు.

నిలువోపు. దే. అ. కి: చూ, నిలుపోపు.

నిల్కడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలకడ.

నిల్పు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నిలుచే.

నిల్పు. దే. వి: చూ, రూ-నిలుపు.

నిల్వ. దే. వి: చూ, రూ-నిలవ.

నిల్వబడు. దే. అ. కి: చూ, రూ-నిలబడు.

నిల్వరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిల్వరించే. దే. ఆ. కిరి, అం. పేరి: చూ, రూ-
నిలువరించే. (చలింపక నిలుచుటను. -భార.

భీష్మ. 2, ఆ. 241.)

నివరి. వై. వి. నీవారః. రూ-నివరి- నివ్వరి.
విత్తకపండువరి: చూ, ధాన్యము.

నివర్తనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మరల
బాటు; అం. 2: చూ, తారాకిరియలు.

నివర్తించే. సం. పేరి: నివర్తిల్లజేయు: చూ,
వివర్తించే.

నివర్తితము. అం. 1: చూ, ఊరూకిరియలు; విణ.
2. మరలబడినది: అపార్తము, ఆపర్తితము,
నివృత్తము.

నివర్తిలు. సం. ఆ. కిరి. రూ-నివర్తిలు. మరల
బడు: చూ, వట్టిల్లు.

నివర్తిలు. సం. ఆ. కిరి. -వై-

నివసతి. సం. వి. ఇ. (వై). ఇల్లు: చూ, సద
నము. 1. [సీమ. 1.

నివసధము. సం. వి. ఆ. పుం. ఊరు: చూ,
నివసనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, నివసతి.

నివసించే. సం. ఆ. కిరి: చూ, వసించే.

నివహము. సం. వి. ఆ. పుం. గుమి: చూ, సమూ
హము.

నివాకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నివాకము.

జయఘంట మొదలగువానిగుండ ధాన్యాదుల
వెల పరిసిద్ధపఱచుట. వ్యవహారాదులయందు
న్యూనాధిక్యములు లేక కలిగినది పలుకుట
(అనికొందలు), మహాష్టమ లైసధాన్యాదుల
యందలి జనుల యాదరాతిరయము (అనికొం
దలు): చూ, పరియామము.

నివాతకపచులు. పా. సంహృదుడు గొప్పతన
మువలనబొందిన మూడుకోట్ల రక్తములు.
మణిమతీపుర నివాసులు. వీరిని అర్జునుడు
సంహరించెను.

నివాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఆసరా: చూ,
పారిపు. 2; విణ. 2. కవచము: చూ, వార

వారణము; 3: చూ, నిర్వాతము. 2; 4. గట్టి:
చూ, బెడిదము.

నివాపము. సం. వి. ఆ. పుం. పితాశ్లను ద్వేషించి
నువ్వులునీళ్లు విడుచుటలోను గాఢల కర్మ
ము: (తర్పణము.) (తిలోదకమును విడుచుట.)

నివారణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వారణము. 1.
నివారణీయము. సం. విణ. అడ్డగింపఁదగినది.

నివారించే. సం. న. కిరి: చూ, వారించే.

నివారితము. సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ,
రుద్ధము. 1.

నివాసము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-నివాసము.
నివసము-నివసనము-వసనము-వాసము-నివ
సానము) 1. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1.
2. చోటు: చూ, స్థానము. 1 (న. న. అని
కొందలు.) [చేయువాడు.

నివాసి. సం. విణ. (న. ఈ. న్) వాసము

నివాళి. వై. వి. (రూ-నివాళిక-నివాళి-
నివాళిక)=నిరాజన: చూ, హారతి.

నివాళించు. వై. ఆ. కిరి. ఆరతెత్తు.

నివాళిక. వై. వి. చూ, రూ-నివాళి (స్వార్థ
మున కప్రత్యయము)

నివాళికరములు. వై. వి. బ: చూ, హణిగలు.

నివాళితము. సం. విణ. చుట్టుబడినది: చూ,
వ్యావృత్తము. 1.

నివిష్టుడు. సం. విణ. 1. కూర్చున్నవాడు;
2. పరివేశించినవాడు.

నివీతము. సం. వి. ఆ. న. 1. కంఠలంబితము,
మెడనుదండవలె వేగిలెడు జేన్నిదము: చూ,
యజ్ఞోపవీతము: విణ. 2. ప్రావృతము, కప్పు
కొనుకొక: చూ, వస్త్రము.

నివీతి. సం. వి. న్. పుం. నివీతముగలవాడు.

నివృదు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-నిగుడు.

నివృదుచే. దే. పేరి: చూ, రూ-నిగుడుచే.

నివృద్దు. దే. పేరి. -వై-

నివృత. దే. స. కి. చూ, నిమరు. 2. భాగ. 4, స్కం, 226.

నివృతు. దే. వి. చూ, రూ-నిగులు.

నివృతము. సం. విణ. నలుప్రక్కలచుట్టుబడినది: చూ, పరిక్షిస్తము.

నివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మరలబాటు.

నివృత్తము. సం. విణ. మరలబడినది: చూ, నివృత్తము. 2.

నివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: నలుప్రక్కలచుట్టు.

నివృత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-నివృత్తు.

నివేదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఎలుక: చూ, బుద్ధి; 2: చూ, సమర్థము.

నివేదించే. సం. స. కి. 1. ఎఱిగించే: చూ, బోధించే; 2: చూ, సమర్పించే.

నివేదితము. సం. విణ. 1. ఎఱిగింపబడినది;

2. సమర్పించబడినది: చూ, సమర్పిస్తము. 2.

నివేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చొరవ: చూ, పరివేశము;

3: చూ, శిబిరము; 4: చూ, వివాహము;

5. ఇల్లు: చూ, వాడిక; అం. 6: చూ, కరణములు.

నివ్వటించే. వై. పే. నివ్వటిల్లజేయు.

నివ్వటిలు. వై. అ. కి. రూ-నివ్వటిల్లు.

1: చూ, వ్యాపించే. భార. శల్క. 1, అ. 228;

2. పూర్ణమగు. అం, భా. తృ. 101: చూ,

మెండుకొను; 3. అతిశయించే: చూ, ము

వృద్ధి; 4. కలుగు: చూ, సంభవించే;

5: చూ, సిద్ధించే.

నివ్వటిల్లు. వై. అ. కి. — వై. —

నివ్వరి. వై. వి. = నివార: చూ, రూ-నివరి.

నివ్వాలి. వై. వి. = నివార: చూ, రూ-నివారి.

నివ్వాలిక. వై. వి. = — వై. — [కరణబంధములు.]

నివ్వేటితము. అం: చూ, అదూషితములు. (వ్యాస నివ్వేర. దే. వి. (రూ-నివ్వేట-నివ్వేటగు.)

1: చూ, భాగింతి; 2: చూ, వింత. 1;

3. పారవశ్యము. స్వా. 5, అ. 85: చూ,

విస్మృతి; 4. నిశ్చేష్టత: చూ, వెఱవెఱపాటు;

5. మిక్కిలిభయము: చూ, వెఱపు.

నివ్వేట. దే. వి. — వై. —

నివ్వేటగు. దే. వి. — వై. — (పారవశ్యమునకు.

— భార. భీష్మ. 2, అ. 157)

నివ్వేటపడు. దే. అ. కి. 1: చూ, విస్మృతి

నొందు; 2: చూ, వెఱవెఱపడు; 3. భాగింతి

పడు. భార. విరా. 4, అ. 85; 4. మిక్కిలి

భయపడు: చూ, భయపడు.

నివ్వేటపాటు. ద్వ. వి: చూ, నివ్వేర. (పాగవ

శ్యమునకు. — కళా. 5, అ. 2; మిక్కిలి

భయమునకు. — భార. భీష్మ. 1, అ. 97)

నిశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = నిసి. రేయి: చూ,

రాత్రి; 2. పనుపు: చూ, పర్ణము. 6;

3: చూ, మౌనిభవపు; పా. 4. ఒక

వృత్తము. న, న, ర, ర, ర, ర గణములు.

9 యతి. (11 వ ఛందస్సు): చూ, వృత్తము. 1.

నిశంకబాగిహృణులు. అం. ఉత్కలలలో

నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. కావ్య

శాఖ: చూ, ఉత్కలబాగిహృణులు. (బాగి

హృణులు.)

నిశాంకుశ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జీలిక: చూ,

హస్తగచ్ఛేధక.

నిశాంతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ,

సదనము. 1; 2: చూ, వేగుజోము; విణ.

3. మిక్కిలి అడగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.

నిశాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుడు,

రేతేడు: చూ, హిమాంశువు.

నిశాఖ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, నిశ. 2.

నిశావరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రాక్షసి.

1; 2: చూ, అంకులాడి; 3: చూ, నిశాట

నము. [నుడు. 1.

నిశాచరుడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రాక్ష.

నిశాటనము. సం. వి. అ. పుం. పయిడికంటి:

చూ, సకింపులుగు.

నిశాటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిశాచ
రుడు.

నిశాతము. సం. విణ. మిక్కిలివాడిచేయబడి
నది: చూ, శాతము. 1.

నిశాని. వా. వి. 1. సంస్థానాధిపతులు పాత్ర
స్పంద్యాకాలములయందు తమకోటముందు
వాయింపించెడు మంగళధ్వని; 2. వివాహాది
శుభకర్మములలో పాత్రస్పంద్యాకాలముల
యందు వాయింపెడు మంగళధ్వని; 3. చేదు
పురానివాని వాగ్వివరణ మాటుగా వ్రాయు
(వేయు) గుఱుతు. (ఎడమచేతి బొటనపేర్చి
ముద్ర). “నిశానీదారు.”

నిశాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నిశాకరు
డు; 2. కర్పూరము: చూ, సీరము.

నిశాచణము. సం. వి. అ. స: చూ, వధము.

నిశారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిశారము.
వేలికప్పుడుదుప్పటి, శరీరమంతయుగప్ప
పరికిణి (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము.

నిశానైజయికము. అం: చూ, చిత్రోపర్ణములు.

నిశితము. సం. విణ. 1: చూ, నిశాతము;

2. సానఁబెట్టబడినది (పడును పెట్టబడిన
ఖడ్గాదులు): త్థితము, తేజితము.

నిశితతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-నిశాపతి. 1.

నిశితము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిశాపతి. 1. నడురేయి:
చూ, రాత్రి; 2. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిశితని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిశ్చయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిశ్చయము:
చూ, సత్యము. 1. [సృజించే.

నిశ్చయించే. సం. స. కి. నిర్ణయించే: చూ,

నిశ్చల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ,
భూమి. 1; విణ. 2. నిశ్చలము. కదలనిది:
చూ, స్థావరము.

నిశ్చలతపస్వయగుట. అం: చూ, నియమములు.

నిశ్చాయముడు. సం. విణ. నిశ్చయించువాడు.

నిశ్చింతుడు. సం. విణ. చింతలేనివాడు.

నిశ్చితము. సం. విణ. నిశ్చయింపబడినది: చూ,
నితము. 3.

నిశ్చేష్టత. సం. విణ: చూ, నెఱవెఱపాటు.

నిశ్చేష్టకరణము. సం. వి. అ. స. ఒకానొక
మన్మథభాణము: చూ, భాణము. 1.

నిశ్చేష్టితుడు. సం. విణ. చేష్టులుతక్కినవాడు.

నిశ్శేణి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూ, నిశ్చేన.
నిశ్శేణికము. అం: చూ, శుభావర్తములు. (చూ,
అగంతుకములు 653 పొరట.)

నిశ్శేయము. సం. వి. అ. స: చూ, సదాశు*.

నిశ్శేయనము. సం. వి. అ. స. 1. ముక్తి: చూ,
మోక్షము. 1; 2. మేలు: చూ, శుభము. 1.

నిశ్శేయనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నిశ్శ్వసనము. సం. వి. అ. స. రూ-నిశ్వాసనము:

చూ, నిట్టూరుపు. [చూ, నిట్టూరుచు.

నిశ్శ్వసించే. సం. అ. కి. రూ-నిశ్వాసించే:

నిశ్వాసనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిట్టూర్పు.

నిశ్వాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. చై—;

అం. 2: చూ, అగమములు.

నిశ్వాసించే. సం. అ. క్రి: చూ, రూ-నిశ్వాసించే.

నిశ్శబ్దకిరణము. అం అవాపము, నిష్కార్య
ము, విక్షేపము, పరివేశము. (4)

నిశ్శబ్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాళమానలఘు

చతుష్టయకాలము: చూ, స్వరము. 2; విణ.

2. శబ్దములేనిది (అకారాంతస్త్రిలింగమైన
వృద్ధు రాత్రి అర్థము); అం. 3: చూ, కాల
పాణము. [రహస్యము.

నిశ్శలకము. సం. విణ. ఏకాంతము: చూ,

నిశ్శేషము. సం. విణ. అంతయు: చూ, సర్వము.

నిశ్శోధ్యము. సం. విణ. కడుగుటలోనగు వాని
చేత గరగరికైనది: చూ, శోధితము.

నిమగము. సం. వి. అ. పుం. 1. అమృతపాది:

చూ, భాణము. 1; 2. మిక్కిలిసంగము:

చూ, సంయోగము.

నిపంగరచనాప్రవచనము. అం: చూ, పర్వమే
యములు.

నిపంగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, విలు
కాడు. [డినది: ఆసితము.

నిష్కణము. సం. విణ. 1. ఉండినది; 2. కూర్చుం
నిపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిషా
దము. 2. [నదనము. 1; 2. కూర్చుండుట.

నిపద్య. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. దుకాణము: చూ,
నిపద్యర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). రేయి: చూ,
రాత్రి. [కాదము. 2.

నిపద్యరము. సం. వి. అ. పుం. అడుసు: చూ,
నిష్కణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వర్ణపర్వతములు
7 లో నొకటి (ఇది హరివరమునెడు వర్ణము
నకు ఉత్తరమందు బాలనూర్యప్రకాశమై
యుండును.): చూ, పర్వతము; 2. ఒకదేశ
ము: చూ, సీమ. 1; విణ. 3. గట్టి: చూ,
బెడిదము.

నిషా. వా. వి. మత్తు.

నిషాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకబోయవల్లె:
చూ, దేశము; 2. ఒకస్వరము (మనస్సు దీని
యందు నిషాదించును (కూర్చుండును) సప్త
స్వరములలో కడపటిదగుటవలన దీనియందు
స్వరములన్నియుం జేరియుండును): చూ,
స్వరము. 2. (సప్తస్వరములు.)

నిషాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, హస్తాస్యో
హుడు. [భాష. 1.)

నిషాదిన. అం: చూ, భిన్నపక్షకజభాషలు. (చూ,
నిషాదుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్కనుడు
ను ఒకబోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ,
మాల. (1) [సంయుతహస్తములు.

నిష్కణము. సం. విణ. 1. నిక్షేధించబడినది: చూ,
నిష్కాదనము. సం. వి. అ. న: చూ, పదము.

నిక్షేకప్రస్తుతము. పా. గర్భానామము: చూ,
శోభనము. (సంయోగము)

నిక్షేకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిక్షేకప్రస్తుతము.

నిక్షేధము. సం. వి. అ. పుం: అంగులితోరణము,
ఆచ్ఛాదనము, ఊమము, నిక్షేపి. (తె. ప.)—
గెంటుట, తోర్పుడు, నూతుడు.

నిక్షేధించే. సం. న. కిర్: నిరాకరించే. (తె. ప.)—
—ఆగు, ఒత్తు, గెంటు, త్రో (దోపులాడు,
తోర్పు.

నిక్షేపణము. సం. వి. అ. న. 1. చక్క-గా నే
వించుట; 2: చూ, సోమపానము.

నిక్షేపితము. సం. విణ. చేక్క-గా నేవించబడి
నది: చూ, నేవితము.

నిక్షేప్యము. సం. విణ. చక్క-గా నేవించదగినది.

నిష్కంత్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిష్కపటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నిష్క-పుడు:
చూ, సత్యవంతుడు; 2. కపటమురేనివా:
డు: అకాటిల్యుడు, నిష్కపటుడు. (తె.
ప.)—అంబస్తు, దమ్ముడు.

నిష్కపటుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

నిష్కము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాడ: చూ,
హిరణ్యము. 2; 2. పైడి, టంకము: చూ,
లోహము. 1; 3. నూటయెనిమిది మాడలు
(నువర్ణములు): చూ, హిరణ్యము. 2; 4. పత
కము: చూ, భూషణము. 2; 5: చూ, పల
ము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1;
7. వెండి: చూ, లోహము. 1.

నిష్కర్ష. సం. వి. అ. పుం. నిశ్చయము; చూ,
సత్యము. 1. (శ. ర.) (ఆ. (స్త్రీ). అని
కొందఱు).

నిష్కర్షము. అం. 1: చూ, ఆరోహివర్ణగతా
లంకారములు; 2: చూ, అవరోహివర్ణగతా
లంకారములు. [స్వజించే..

నిష్కర్షించే. సం. న. కిర్. నిశ్చయించే: చూ,

నిష్కర్శ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. రూ-నిష్కర్శి.
విగతార్దవ, ముట్టుడిగిన ఆడుది: చూ,

స్త్రీ; విణ. 2. కళలేనిది; 3. వీర్యములేనిది: నిర్వీర్యము. [నిష్కల్ప. 1. నిష్కల్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-నిష్కాముడు. సం. విణ: చూ, ఆకాముడు. నిష్కానితము. సం. విణ. 1. ఉనువలదినది; 2. వెడలించబడినది: చూ, వెడలఁబాటు. నిష్కాటము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిష్కాటము. 1. తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1; 2. అంతిపురము: చూ, సదనము. 1; 3. ఇంటితోట: చూ, వనము. 2; 4. తలుపు: చూ, వాకిలి; 5. మడి: చూ, భూమి. 1. నిష్కాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి *: చూ, పక్కల. నిష్కాలి. అం: చూ, శస్త్రములు. [టము. 1. నిష్కాపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిష్కానిష్కాహము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై— నిష్కాజితము. అం: చూ, సంచారవర్గగతాలంకారములు. [నిష్కాటము. 1. నిష్కాటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నిష్కాహము. —పై—(రూ-నిష్కాహము) నిష్కాపి. సం. విణ: అకోపుడు, అకోధనుడు. నిష్కృతము. సం. విణ. 1. ప్రియశ్చిత్తము చేయఁబడినది; 2. చేయఁబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [శ్చిత్తము; 2. చేయమి. నిష్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రియనిష్కృమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెడు కులము: చూ, వంగడము; 2. సంపత్తు: చూ, బుద్ధి (శుశూప్తి, శ్రమణము, గృహణము, ధారణము, ఊహ, ఆరోహము, అర్థవిజ్ఞానము, తత్త్వవిజ్ఞానము అను ఎనిమిది విధములైన బుద్ధిసామర్థ్య విశేషములు నిష్కృమమనఁబడును); 3: చూ, వెడలఁబాటు. నిష్కృంతము. సం. విణ. బయలువెడలినది.

నిష్కృంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బయలువెడలుట: చూ, వెడలఁబాటు. నిష్కృమము. అం. 1: చూ, తారాకిర్యలు; 2: చూ, నిశ్శబ్దకిర్యలు. నిష్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉనికి: చూ, స్నానము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త; 3. తుది: చూ, సుద. 3; 4. ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1; 5. వేడికొలు: చూ, యాచన; అం. 6: చూ, నాటకసంఘలు (రూ-నిష్కము): చూ, నిర్వహణము. 2; వా. 7. నిలుపుట: ఉత్తంభనము. (తే. ప.)—నిలుపు-నిల్పు. నిష్ఠానము. సం. వి. ఆ. న. మజ్జగపులు: చూ, మజ్జగ. నిష్ఠించే. సం. ఆ. కి. స్థిరమగు. నిష్ఠితము. సం. విణ. చేక్కఁగానుంచేబడినది. నిష్ఠీవనపాత్రము. సం. వి. ఆ. న. పీకిదాను: చూ, పాత్రము. 6. నిష్ఠీవనము. సం. వి. ఆ. న. ఉమియుట: నిరసనము, నిష్ఠ్యాతి, నిష్ఠేవనము, నిష్ఠేనము. నిష్ఠరము. సం. విణ. 1. కఠినము: చూ, బెడిదము; 2. పరుషోక్తి, పరుషము: చూ, శబ్దము. 2. [ధుఁడు. 2. నిష్ఠరుఁడు. సం. విణ. కఠినుఁడు: చూ, వ్యానిష్ఠాతము. సం. విణ. రూ-నిష్ఠ్యాతము. త్రోయఁబడినది: చూ, విధము. [నిష్ఠీవనము. నిష్ఠేవనము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం: చూ, నిష్ఠేవము. —పై— నిష్ఠ్యాతము. సం. విణ. 1. ఉమియఁబడినది; 2: చూ, రూ-నిష్ఠ్యాతము. నిష్ఠ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిష్ఠీవనము. నిష్ఠాతుఁడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు. నిష్పక్వము. సం. విణ. ఎనిమిదవపాలు మిగులునట్లు కాఁచబడిన కషాయములు, క్వశితము: చూ, బృంగుడు. 1.

నిష్పత్తి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1. నెఱవేటులు: చూ, సిద్ధి. 1; 2. పరిసమాప్తి: చూ, సమాప్తి. 1; పా. 3. (Ratio) సంబంధము; చెండు సంఖ్యలకుగల సంబంధము. (సమాంతర సంబంధము నిష్పత్తి. నిరంతరసంబంధము. సమ సంబంధము; అమలోమనిష్పత్తి. వ్యగ్రసంబంధము నిష్పత్తి. అంత్యముగ్ధ సంబంధము నిష్పత్తి. సమగుణకసంబంధము నిష్పత్తి. విలోమ సంబంధము మొ.)

నిష్పన్నము. సం. విణ: చూ, నిర్వృత్తము. నిష్పాపనము. సం. వి. అ. న: చూ, నిష్పత్తి. 1. నిష్పాదించే. సం. స. క్రి: చూ, సిద్ధించే.

నిష్పాదితము. సం. విణ. సిద్ధించినది: చూ, సిద్ధము. 3. [సిద్ధము. 3.

నిష్పాద్యము. సం. విణ. సిద్ధించదగినది: చూ, నిష్పావము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనుములు:

చూ, ధాన్యము; 2. చేటగాలి: చూ, వాయువు; 3: చూ, పవనము. 3; 4. పెసలు లోనగువాని పొట్టు: చూ, బరడు; 5. పొల్లు: చూ, సస్యము. 1; విణ. 6: చూ, స్థిరము.

నిష్పిప్తము. సం. విణ. చేక్కెగానూఱబడినది: చూ, మర్రితము.

నిష్పేషణము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగానూఱుట.

నిష్పర్ధము. సం. వి. అ. న. కాంతిలేని దివా చందాదులు: చూ, అఠోకము.

నిష్పర్యోజకుడు. సం. విణ: చూ, వాగ్జె.

నిష్పర్యోజనము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.

నిష్పర్యోజి. సం. విణ. ఇ. కొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.

నిష్ఫలము. సం. విణ. ఫలములేనిది: అతిముక్త కము, అసంగతము, అసంబంధము, అసంబద్ధము, పలాలము.

నిష్పము. సం. అవ్య. నిదించదగినవానియందు వర్తించు: దుష్పము.

నిన్. సం. ఉప. ఇది 'నిన్' యొక్కరూపమునే పొందును.

నిసగ్గణములు. అం. "య-ర-త-ధ-జ-న-న-మ": చూ, అష్టగణలక్షణము.

నిసర్గము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వభావము; 2. కలిగించేట; 3: చూ, వితరణము.

నిసి. వై. వి.=నిశా-నిశీధ: చూ, నిశీధము. 1-2. నిసిందా. వా. విణ. తెలియకుండునటుల కలిపి వాగ్నినది. "నిసిందావాగ్నిత."

నిశివలుఁగు. ద్వ. వి: చూ, నిశాకరుఁడు. నినుంభితము. అం: చూ, కరణములు.

నినుఁగు. వై. వి.=శిశుక-శిశు. రూ-నినువు. 1. పక్షిలోనగువాని సంతతి: చూ, శిశువు;

2. స్తనపాయి. అచ్చ. య, కాం. 146: చూ, శిశువు. నినువు. వై. వి.=వై.—

నిస్సృప్తము. సం. విణ. 1. దాచఁబెట్టినది: చూ, రహస్యము; 2. మగ్ధస్థము. నిస్తంద్యము. సం. విణ. చోరవఁగలది.

నిస్తరణము. సం. వి. అ. న. 1. దాటుట: చూ, లంఘనము; 2: చూ, వెడలఁబాటు; 3: చూ, వెగవు. [చూ, లంఘించు. 1.

నిస్తరించు. సం. స. క్రి. చేక్కెగాదాటు: నిస్తర్హణము. సం. వి. అ. న: చూ, పద్ధము.

నిస్తలము. సం. విణ. 1: చూ, పలితము. 3; 2: చూ, వృత్తము. 5. నిస్తారకము. సం. విణ. నిస్తరింపఁజేయునది.

నిస్తారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిస్తరణము.

నిస్తాలవ్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిస్తుషితము. సం. విణ. 1. మృతకనగా చేయఁబడినది; 2. పొట్టిపోగొట్టినది; 3. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

నిష్క్రింతము. సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; విణ. 2. కనికరములేనిది.

నిస్సందము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిచలనము: చూ, లోలము. [పేక్షము.

నిస్పృహము. సం. విణ. ఆశలేనిది: చూ, నిర

నిస్సందము. సం. వి. అ. పుం. కాటుట.

నిస్సాగము. సం. వి. అ. పుం. గంజి: చూ, వారుపుడు.

నిస్వనము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిస్సానము.

ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిస్వానము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

నిస్సంగుడు. సం. విణ. తనకుటుంబమును వర్జించి ఋషివలె సంచరించువాడు.

నిస్సంతతి. సం. విణ. —నిస్సంత. సంతానము లేనిది: (తె. ప). —నిస్సంత.

నిస్సంత. వై. విణ. —నిస్సంతతి —పై—

నిస్సంధి. సం. విణ: చూ, నిర్వహము.

నిస్సంపాతము. సం. వి. అ. పుం. అద్దమరేయి: చూ, రాత్రి.

నిస్సత్తున. వై. వి. = నిస్సత్వ. శక్తిలేమి: రూ-నిస్సత్తువు. (సం. ప). —అశక్తి, న్నాని.

నిస్సత్తువు. వై. వి. = —పై.—

నిస్సత్వముగు. మి. అ. కిరి: అశక్తియగు. (తె. ప). —ఓటటు-ఓటటు.

నిస్సరణము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లులోనగు వాని ముందటిభాగము: చూ, సదనము. 1; 2. చోపు: చూ, మరణము; 3. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 4. చూ, వెడలఁబాటు; 5. చూ, వెరపు.

నిస్సహణము. వై. వి. = నిస్సాణ. రూ-నిస్సానము. 1. చర్మవాద్య విశేషము: చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనధవాద్యములు.

నిస్సాకారము. వా. వి: చూ, నికారము. 4,

నిస్సాణము. సం. వి. అ. పుం. —చూ, నిస్సహణము.

నిస్సానము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

నిస్సార. సం. వి. అ. స్త్రీ. అరటి *: చూ, రంభ. 2.

నిస్సారకము. అం: చూ, జన్యతాశములు. [2.

నిస్సారము. సం. విణ. సారములేనిది: చూ, బెండు.

నిస్సారుడు. సం. విణ: చూ, అబలాడు. 1.

నిస్స్వకుడు. సం. విణ: చూ, బీడవాడు.

నిస్స్వండు. సం. విణ. —పై.—

నివాంత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) చేంపు: వాడు: చూ, హింసకుడు.

నిహక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, రూ-నిహక.

నిహతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, హెచ్చే

వేత; పుం. 2. అనుదాత్తస్వరము: చూ,

స్వరము. 2. (చూ, అనుదాత్తము); విణ.

3. చేంచబడినది: చూ, నూదితము; 4. గుణింపఁబడినది: గుణితము.

నిహతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చోపు: చూ, మగణము.

నిహనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ, వధము.

నిహక. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-నిహక. 1. ఉడుము: చూ, బిలేళయ; 2. నీటియుడుము: చూ, బిలేళయ. [మంచు: చూ, హినుము.

నిహరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిహరము.

నిహింసనము. సం. వి. అ. న: చూ, నిహనము.

నిహితము. సం. విణ. ఉంచఁబడినది: చూ,

పూర్ణము. 2.

నిహీనతానములు. అం. చాతుర్మాస్యము, సంస్థ,

శస్త్రజ్ఞోకము, చతుర్దశి, సౌత్రామణి, చిత్ర,

ఉద్భిత్తు (7): చూ, శుద్ధతానములు.

నిహీనుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు.

నిహ్నవము. సం. వి. అ. పుం. 1: అవిశ్వాసము.

(తె. ప). — అపనమ్మకము — అపనమ్మిక;

2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ,

వహేలనము; 4. దాఁపటికము: చూ, బండు;

5. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 6. మఱుఁగు

మాట: చూ, శబ్దము. 2.

నిహ్నవిం. సం. స. కిరి: చూ, మఱుఁగువెట్టు.

నిహ్నుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మతుఁగుపుచ్చేటః
చూ, నిహ్నువము. 4.

నీ

నీ. దే. స. 1. నీవు అనుదానికి ప్రాతిపదికము;
2. సంబంధార్థమందు యుష్కచ్యుత్తమునకుం
గల ప్రాతిపదికము; 3: చూ, నా. (2).

నీఁగు. దే. స. కిరి: చూ, నివర్తియే. భార.
ఆర. 5, ఆ. 289.

నీఁడు. నై. వి. కమ్మవారిదిరుదు. [1.

నీకాయ్యము. సం.వి.అ.పుం.ఇల్లు:చూ, సదనము.

నీకాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. పృకాళము:
చూ, వెలుతురు. 1; 2. నిశ్చయము: చూ,
సత్యము: 1; విణ. 3. తుల్యము: చూ, సమా
నము. 2.

నీకులోబడితిని. అం. చూ, చిహ్నుములు.

నీకేతనము. సం.వి.అ. న: చూ, రూ-నికేతనము.

నీగపొగిన. నై. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

నీచపాత్రలు. అం. విటచేటిపృథ్వుతులు నీచపా
త్రలు. (చూ, నూచ్యము.) [జా. గా.

నీచమిత్రపురుషసంబుద్ధి. అం. ఓరి-ఓరి, జార-

వీచము. సం. విణ. తక్కు-నై నది:చూ, వెలితి. 2.

నీచమిత్రసంబోధన. అం. ఓసి-ఓసి.

నీచాకలహమిచ్చంతిసంధిమిచ్చంతిసాధన. లో.

నీచులు జేగడముంగోరుదురు. యోగ్యులు కల
యికంగోరుదురు. “ఉదా.—మాచేతనయి
నంతదనుకం గలపుకొలతనంబున కడంగు
దము. “నీచాకలహమిచ్చంతి సంధిమిచ్చంతి
సాధన” యనీ ధర్మజ్ఞులు వచింతురుగాదె.”

(నీతిచంద్రిక). [మొ.

నీచార్థకములు. అం. చీ, నీ, ఇస్సిరో, గాఁడు.

నీచుఁడు. సం. విణ.=నీచే. 1: చూ, హీనుఁడు;

2: చూ, నామనుఁడు.

నీచే. నై. వి.=నీచ. 1. భూర్తుఁడు: చూ, వ్యా
ధుఁడు. 2; 2. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు.
నీచేతనము. నై. వి.=నీచత్వ. 1: కేరడములు
చేతనము, గట్టిదనము, టవళి; 2. అధమత్వ
ము. [8: చూ, వహ్ని. 1.

నీటికానుపు. ద్వ. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం.
నీటికుప్ప. ద్వ. వి. 1: చూ, సముద్రము. కను.

5, ఆ. 36; వా. 2. జలమయము: చూ,
నలిలము. [చూ, మత్స్యము. 1.

నీటికుమ్మరిపురుగు. ద్వ. వి. తుంద్రజలచరము:
నీటికుర. నై. వి: చూ, పద్మము. 1.

నీటికెదురెక్కుపుట్టుపు. ద్వ. వి. చేఁచ. వేం,
ఆం. 71: చూ, మత్స్యము. 1.

నీటిచెంబు. ద్వ. వి. నీరుగలచెంబు: చూ,
పాత్రము. 6. [బుత్తరము.

నీటిచోలు. ద్వ. వి. దార. (సం. ప.)—భార,
నీటిచోలి. ద్వ. వి. నివృత్త: చూ, వహ్ని. 1.

నీటితాత. నై. వి: చూ, వాయువు.

నీటితాలుపు. ద్వ. వి: చూ, మేఘము. 1.

నీటితోట్టి. ద్వ. వి: చూ, లట్టు. 1. [సు. 1.

నీటిదయ్యము. నై. వి. జలగృహము: చూ, మత్స్యి

నీటిపాచి. నై. వి. ఆకాశమాలి; చూ, తృణ
ము. 1. [1; 2: చూ, నీటియిక్కు.

నీటిపుట్టుగు. ద్వ. వి. 1. తామర: చూ, పద్మము.

నీటివిడ్డఁడు. ద్వ. వి: చూ, నీటిచోలి.

నీటిబొట్టు. నై. వి: చూ, బొట్టు. 6.

నీటిమాట. నై. వి: చూ, నీరుముడియ.

నీటిమోపరి. దే. వి: చూ, నీటితాలుపు.

నీటియాట. ద్వ. వి. జలకీర్ణ: చూ, విలాసము. 1.

నీటియాపు. ద్వ. వి. ఉసిరిక: చూ, ధేనువు

(నీటిఆపు అనియు) [ము. 1.

నీటియిక్కు. ద్వ. వి. కాన్తుభమణి: చూ, రత్న

నీటిరాసి. నై. వి: చూ, నీటికుప్ప.

నీటిరిక్కు. నై. వి. పూర్వాసాధ, తొలునీటి

రిక్కు: చూ, రిక్కు (నీరురిక్కు)

నీటిరిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆహారము: చూ, మానము.1. [2: చూ, సముద్రము.

నీటికేడు. ద్వ. వి. 1: చూ, వరుణుడు; నీటికేనిరిక్క. ద్వ. వి. శతభిషము, నూలుచేక్కలపోవు. రూ-నీళ్లకేనిరిక్క: చూ, రిక్క. [లఘు.

నీటిలము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిట నీటివంగ. వై. వి.= చూ, రూ-నీరువంగ*.

నీటివాయిలు. ద్వ. వి. 1 ఆసత్యము: చూ, వితథము; 2. నశ్వరము: చూ, భంగురము. 1; జా. 3. నిలిచియుండనిది. "మనయత్నంబులన్నియు నీటివాయిలగును." (నీతివందిక-విగ్రహము.) [మత్స్యము. 1.

నీటింగ. ద్వ. వి. తుదగి జలవరము: చూ, నీటు. దే. వి. 1. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము; 2: చూ, విలాసము. 2; 3. కైనేత: చూ, భూషణము. 2.

నీటుకత్తియ. ద్వ. విణ. నీటుగలది: చూ, (స్త్రీ). నీటుకాడు. దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

నీడ. దే.వి. 1: చూ, పగిలిబింబము. 1; 2. ఛాయ: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఎండలేమి; 4: చూ, రక్షకము. "తోడునీడ".

నీడము. సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ, జ్ఞానము. 1; పుం, న. 2. పక్షిగూడు: చూ, సదనము. 1.

నీడోద్భవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పక్షి.

నీతకము. వై. వి.=నియత. రూ-నీతము. నియమము: చూ, బైసి. 1.

నీతము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 2. ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; విణ. 3. పొందింపఁబడినది; 4. శిక్షింపఁబడినది: చూ, వినితము; 5. లేఁబడినది: ఆనీతము; వై. వి. (1)=నియత. శకాం. 3, ఆ. 69: చూ, నీతకము.

నీతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. పొందించుట; పా. 3. దీనికొకపమానము.— చాణక్యము.

నీతిశాస్త్రము. అం. (దీనిని చాణక్యమునానెను.): చూ, విద్యలు.

నీనుదుటనే పొద్దుపొడిచెనా. జా. అంతయు నీకేతెలియునా? "కానిమ్ము. వేగిరింపకు! నీనుదుటనే జొద్దువొడిచినే." (కళాపూర్ణోదయము.)

నీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడిమి*: చూ, హలిపిరియము; 2. నీరుకడిమి*: చూ, హలిపిరియము; 3. నుంకెన*: చూ, రక్తకము; 4. నల్లయిరుగుడు*: చూ, శింశుప.

నీరంధ్రము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; విణ. 2. సందులేనిది. నీరకము. సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ, శుభ్రము. 1. నీరక్షీరము. అం: చూ, జాతస్మరాతింగనములు (చూ, అతింగనములు. 2.)

నీరజనము. సం. వి. అ. న.=నివాళి. రూ-నీరాజనము: చూ, హారతి.

నీరజము. సం. వి. అ. న. 1. తామర. చూ, పద్మము. 1; 2: చూ, ముత్యము; 3. చెంగల్వకోప్పు: చూ, పారిభాష్యము; విణ. 4. నీటఁబుట్టినది.

నీరదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. తుంగ*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

నీరధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము. నీరనీరన్యాయము. పా. నీరునునీరునుగలిసినయెడల విడఁచియుట యసాధ్యమనరీతి.

నీరము. సం. వి. అ. న.=నీరు: చూ, సలిలము. (నీరశబ్దమునకు సంబంధించినశబ్దములు.— నీరకాకము, నీరదృతి, నీరపిష్టలి, నీరబిడాల, నీరబుద్బుడ, నీరమానుష, నీరవర్తిక, నీరవార్తాక, నీరకుచి ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

నీరసము. సం. వి. అ. పుం. 1. దానిమ్మ * : నీరుకాయ. ద్వ.వి. నీరుబుడ్డ:చూ,బుద్బుదము.1.
చూ, రక్తనీజకము; వా. 2. శక్తిలేమి;విణ. నీరుకాయవాడు. ద్వ. వి:నీరుపాప,నీరుమానిసి.
3. రసములేనిది: చూ, విరసము. 1. (సం.ప).-కపురుషుడు.(చూ,మనుష్యుడు.)
నీరాట. ద్వ. వి. పాచి: చూ, తైవలము. నీరుకాయ. ద్వ. వి: చూ, సందంశకము.
నీరాఖువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నీరుసిల్లి. నీరుకావి. దే. వి. రూ-నీర్కావి. కొంచెము
నీరాజనము.సం.వి.అ.న.:: చూ,రూ-నీరజనము. ఎటువు: చూ, వర్ణము. 8.
నీరాట. ద్వ. వి. రూ-నీరాటము. 1: చూ, నీరుకాపులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
స్నానము; 2. జలక్రిడ: చూ, విలాసము.1. నీరుకాళ్ళు. ద్వ. వి. బ. శోణహరితవర్ణములైన
నీరాటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ- యుభయసంధ్యలయందుఁ దోచెడు సూర్య
నీరాట.1;2:చూ, రూ-నీరాట. 2; 3. నీటి కిరణములు (ఇది వర్ష సూచకము): చూ, హా
యందు చరించుజంతువు: చూ,మత్స్యము. 1. యనము 2. [మం.
నీరాటరేవు. ద్వ. వి. (రూ-నీలాటిరేవు-నీల్లాట నీరుకుక్క. వై. వి. జలకునకము: చూ, శునక
రేవు.)స్నానముచేయురేవు:చూ,సరస్సు. 1. నీరుకుప్ప. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీటికుప్ప.
నీరాడు. ద్వ. వి. 1. కూరాటిలో పోసెడు నీరుకోతి. ద్వ. వి. కింశుమారము: చూ, వాన
వేన్నీళ్ళు; అ. క్రి. 2: చూ, స్నానమాడు. గము.
నీరామని. ద్వ. వి. వర్షబుతువు: చూ, మాస నీరుకోడి. ద్వ. వి. జలకుక్కుటము:చూ,పుంజే.
ద్వయము. [నీరార్చు. నీరుగండి. ద్వ. వి. తూముకాలుప: చూ, వాహ
నీరారుచే. దే. పేర్. నీరాడఁజేయు: రూ- సము. 2. [లము.
నీరార్చు. దే. పేర్.—వై.— నీరుగన్నేరు. ద్వ. వి. ఇలసము*: చూ, హింజ
నీరింప. ద్వ. వి. ఎందు: చూ, మిడుకు. 8. నీరుగవిసియున్న నిప్పుబోలె. లో. “ఆ. మంచో
నీరిజే దే. వి. ఒకఅడవిచెట్టు: చూ, వృక్షము. మటుంగువడిన మార్తాండుఁడునుబోలె, నీరు
నీరిప్ప. ద్వ. వి: చూ, మహాకము.* గవిసియున్న నిప్పుబోలె.” భార. విరా. 1.
నీరు. వై. వి.=నీరమ్. 1. జలము: చూ, సలి ఆ. 228.
లము; 2. కన్నీరు. భాగ. 1, స్కం. 430: నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. క్షుద్రిజలచరము: చూ, మ
చూ, సలిలము; 3. ఉచ్చే:చూ, మాతృ త్వము. 1.
ము; విణ. 4:చూ,స్పల్పము.[చూ, సర్పము. నీరుగొట్టి. ద్వ. వి: చూ, మొగబీర*.
నీరుకట్టియ. వై. వి. రూ-నీరుకట్టె-నీర్కట్టె: నీరుగొలిమిడి. ద్వ. వి: చూ, పద్మము. 1.
నీరుకట్టు. ద్వ. వి. 1. ఆశ్మరి: చూ, మాతృ నీరుచిహ్ను. వై. వి.=నీరశుచి. రూ=నీర్చిహ్ను-
కృత్తము; అ. క్రి. 2: చూ, పాటించే. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
నీరుకట్టు తెవులు. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టు. 1. నీరుచిట్టి. వై. వి: రూ-నీరుచిట్టె, చెలిమిడి.
నీరుకట్టె. వై. వి: చూ, రూ-నీరుకట్టియ. (సం. ప).—జలతెండులీయము. *
నీరుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము *: చూ, నీరుచిట్టె. వై. వి. —వై.— [సునిషణ్ణకము.
హలిపిర్చుము. [యనము. 1. నీరుచెంచేలి. ద్వ. వి. ఒకానొకచెంచేలి *:చూ,
నీరుకాకి. ద్వ. వి.=నీరకాక. మద్గువు: చూ, వా నీరుచేల్ల. ద్వ. వి: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుకాయ. ద్వ.వి. నీరుబుడ్డ:చూ,బుద్బుదము.1.
నీరుకాయవాడు. ద్వ. వి:నీరుపాప,నీరుమానిసి.
(సం.ప).-కపురుషుడు.(చూ,మనుష్యుడు.)
నీరుకాయ. ద్వ. వి: చూ, సందంశకము.
నీరుకావి. దే. వి. రూ-నీర్కావి. కొంచెము
ఎటువు: చూ, వర్ణము. 8.
నీరుకాపులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
నీరుకాళ్ళు. ద్వ. వి. బ. శోణహరితవర్ణములైన
యుభయసంధ్యలయందుఁ దోచెడు సూర్య
కిరణములు (ఇది వర్ష సూచకము): చూ, హా
యనము 2. [మం.
నీరుకుక్క. వై. వి. జలకునకము: చూ, శునక
నీరుకుప్ప. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీటికుప్ప.
నీరుకోతి. ద్వ. వి. కింశుమారము: చూ, వాన
గము.
నీరుకోడి. ద్వ. వి. జలకుక్కుటము:చూ,పుంజే.
నీరుగండి. ద్వ. వి. తూముకాలుప: చూ, వాహ
సము. 2. [లము.
నీరుగన్నేరు. ద్వ. వి. ఇలసము*: చూ, హింజ
నీరుగవిసియున్న నిప్పుబోలె. లో. “ఆ. మంచో
మటుంగువడిన మార్తాండుఁడునుబోలె, నీరు
గవిసియున్న నిప్పుబోలె.” భార. విరా. 1.
ఆ. 228.
నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. క్షుద్రిజలచరము: చూ, మ
త్వము. 1.
నీరుగొట్టి. ద్వ. వి: చూ, మొగబీర*.
నీరుగొలిమిడి. ద్వ. వి: చూ, పద్మము. 1.
నీరుచిహ్ను. వై. వి.=నీరశుచి. రూ=నీర్చిహ్ను-
బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
నీరుచిట్టి. వై. వి: రూ-నీరుచిట్టె, చెలిమిడి.
(సం. ప).—జలతెండులీయము. *
నీరుచిట్టె. వై. వి. —వై.— [సునిషణ్ణకము.
నీరుచెంచేలి. ద్వ. వి. ఒకానొకచెంచేలి *:చూ,
నీరుచేల్ల. ద్వ. వి: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుమేలుకు. ద్వ. వి. ఉచ్చేయవరించుటలో
కలుగునుంటు: చూ, మాతృకృచ్చము.

నీరుకొంకి. ద్వ. వి: చూ, సరస్సు. 1.

నీరుడి. ద్వ. వి. (నీరు + ఊడు) ఉచ్చేయధికము
గా దిగు రోగము: చూ, మాతృకృచ్చము.

నీరుడుము. ద్వ. వి: చూ, విలేశయ.

నీరుతాలుపు. ద్వ. వి. మబ్బు. అచ్చ. అ, కాం.
188: చూ, మేఘము. 1. [కాం. 21.

నీరుతట్టు. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ. అ,
నీరుతిత్తి. వై. వి.=నీరుదృతి. ఉచ్చేయబుడ్డ: చూ,
మాతృకోశము.

నీరుతుట్ట. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుతుమికి. ద్వ. వి: చూ, స్ఫూర్ణకము.*

నీరుతోటకుర. ద్వ. వి: చూ, మారిషము*.

నీరుదొత్త. ద్వ. వి: చూ, నీరుతుట్ట.

నీరుదోమ. ద్వ. వి. జలమశకము: చూ, మశకము.

నీరుదిగ్మృరి. ద్వ. వి. జలజంతువు. అచ్చ. యు.

కాం. 3: చూ, నుత్స్యము. 1.

నీరుపంది. ద్వ. వి. జలనూరము: చూ, నూక
రము.

నీరుపట్టు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నీరువిడుచే. 1.

నీరుపట్టునోమ. ద్వ. వి: చూ, నీరునోమ.

నీరుపదును. దే. వి. కొద్దిపదును: చూ, స్తేమము.

నీరుపాడి. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నీరుపాప. ద్వ. వి. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1;

2. ఊద్రజలవరము: చూ, మత్స్యము. 1;

3: చూ, నీరుకాయవాడు.

నీరుపాపర. ద్వ. వి: చూ, నీరుపాప. 2.

నీరుపాము. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుపాయము. ద్వ. వి. జీవ్యనము: చూ, నయస్సు. 1.

నీరుపాతించు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నీరుకట్టు. 2.

నీరుపిప్పలి. వై. వి.=నీరుపిప్పలి*: చూ, శకులా
దని. 2.

నీరుపిల్లి. వై. వి.=నీరుపిల్ల: చూ, నుత్స్యము. 1.

నీరుపుట్టున. ద్వ. వి. 1. శంఖము. అచ్చ. బాళ,
కాం. 3: చూ, సంకు. 1; 2. తామర: చూ,
పద్మము. 1; 3: చూ, నీటియిక్క.

నీరుపుట్టువు. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-నీరుపుట్టున. 1;
2: చూ, రూ-నీరుపుట్టున. 2; 3: చూ, రూ-నీరుపు
ట్టున. 3; 4. ఉచ్చైశ్రవము: చూ, హయము;
5. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 6: చూ, హి
మాంశువు; 7. విరావతము: చూ, హస్తీ.

నీరుపెట్టు. వా. అ. కిరి: చూ, నీరుకట్టు. 5.

నీరుపోసికొను. ద్వ. స. కిరి. 1: చూ, స్నాన
చూడు; 2: చూ, నీరుమోసికొను.

నీరుపగిబ్బ. ద్వ. వి. రూ-నీరుపగిబ్బలి*: చూ,
విమలము.

నీరుపగిబ్బలి. ద్వ. వి. —వై.— [య

నీరుబుగడ. వై. వి.=నీరుబుద్బుద: చూ, నీరుకా

నీరుబుగ్గ. వై. వి.=—వై.—

నీరుబుడ్డ. వై. వి.=—వై.— [దారకము.

నీరుబొద్ది. ద్వ. వి. ఒకరకముబొద్ది*: చూ, నృధ

నీరుమజ్జిగ. వై. వి.=నీరమార్జికా. మూడుపాళ్లు

నీళ్లుగలసిన మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

నీరుమానిసి. వై. వి.=నీరమానుష: చూ, నీరు

కాయవాడు.

నీరుముంపు. ద్వ. వి. కీనీరుసేల: చూ, భూమి. 1.

నీరుముట్టు. ద్వ. వి. 1. ఉచ్చే: చూ, మాతృము;

అ. కిరి. 2. నీరుముట్టుకొను; వా. 3. ఉచ్చే

వెడలించే: నీరుముట్టుకొను.

నీరుముట్టుకొను. ద్వ. అ. కిరి. —వై—

నీరుముడియ. ద్వ. వి: నీరుమాట. (సం. ప.)—

కమాతము.

నీరుమోపరి. ద్వ. వి. 1. కడవ: చూ, భాండము.

3; 2. బిందె: చూ, పాత్రము. 6; 3. మబ్బు:

చూ, మేఘము. 1; వి. 4. నీరుమోచేనది.

నీరుమోరు. వై. వి.: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుమోసికొను. ద్వ. స. కి. గర్భిణిధరించు:

నీరుపోసికొను.

నీరురాసి. వై. వి: చూ, సముద్రము.

నీరురిక్క. వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటి
రిక్క: చూ, రిక్క.. (నీటిరిక్క)

నీరుల్లి. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగడ్డ*: చూ, పలాండువు.

నీరువంగ. వై. వి.=నీరవార్తాక*: చూ, వంగ.

నీరువట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము:చూ,వట్టివేరు.

నీరువట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పిపాస; ఆ. కి.

2. దప్పికొను. భార. ఆర. 3, ఆ. 202:చూ,
దూపటిలు. 1.

నీరువత్తిగ. వై. వి.=నీరవర్తిక: చూ, భక్త్యము.

నీరువరి. వై. వి.=నీవార (దేశ్యమని శ. ర.)

నీవారత్యంజము: చూ, హరిత; 2. నీవారధా
స్యము: చూ, స్తంబకరి. (సస్యము.)

నీరువామి. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ.

కిష్కిం, కాం. 64.

నీరువిడుచు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, నీరుపట్టు;

2. నీరువదలు; 3: చూ, వెల్వలఁబాటు.

నీరురు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, సగ్గించు.

నీరెండ ద్వ. వి: చూ, ఈరెండ.

నీరెత్తువంగ. ద్వ. వి: చూ, నీరువంగ.*

నీరెన. వా. వి: చూ, నీరుగుట్టు.

నీరేనుగు. ద్వ. వి. నీటిగజము: చూ, హస్త.

నీరొట్టియ. ద్వ. వి. రూ- నీరొట్టు- నీరొట్టె:

చూ, భక్త్యము.

నీరొట్టు. ద్వ. వి. —వై—

నీరొట్టె. ద్వ. వి. —వై—

[ఆం. 75.

నీర్కట్టె. వై. వి:చూ, రూ-నీరుకట్టియ. వేం,

నీర్కా. దే. వి: చూ, రూ-నీరుకావి,

నీర్పవి. వా. వి: చూ, నీరన.

నీర్పచ్చ. వై. వి.= చూ, రూ-నీరుచిచ్చు.

నీర్పచ్చకాడు. ద్వ. వి. ఒకానొక టిట్టిగము:

చూ, లక్షముకి.

నీర్పట్టు. ద్వ. వి:చూ, రూ-నీరుపట్టు. (దప్పికి.

—పాండు. 5, ఆ. 168.)

నీర్పామి. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరువామి.అచ్చ.

కిష్కిం, కాం. 91.

నీలు. దే. వి: చూ, రూ-నిగురు.

నీలంగువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). 1. ఈగ: చూ,

ముక్తిక; పుం. 2. నక్క: చూ, స్వగాలము;

3. రూ-నీలాంగువు: చూ, పురుగు.

నీలండు. వై. వి. నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హనుము.

నీలకంఠము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముల్లంగి*;

పుం. 2. నెమలి: చూ, మయూరము,

3. ఊరఁజిచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 4. బంగారు

పిచ్చేక: చూ, పిచ్చేక; 8. పాము: చూ,

నర్పము.

నీలకంఠండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నీలకము. సం. వి. అ. పుం. నల్లకోతి: చూ,

వానరము.

నీలగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకముమాణి

క్యము (ఇది తుంబురమునఁబుట్టిసది. నల్లదా

ళుగలది. అధమజాతిరత్నము: (చూ, మాణి

క్యము): చూ, రత్నము. 1.

నీలఘంటి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). నల్లగోరట్ట*:

చూ, మహాసహ.

నీలదూర్వ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, నల్లగొలి

మిడి*. [ధేనువు.

నీలధేనువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). నల్లనితవు: చూ,

నీలపునర్నవ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). గజజేను. *:

చూ, వర్షకేతువు.

నీలపుష్పము. సం. వి. ఆ. న. నల్లగింటెన *:

చూ, విష్ణుకాంత.

నీలపుష్పి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ).—వై.—

నీలమణి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). ఇంద్రనీలమణి:

చూ, రత్నము. 1.

నీలము. సం. వి. అ. న. 1. నల్లతాయ: చూ,

రాయి; 2. = నీలి*: చూ, రంజని; పుం. 3. = నల్ల. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; 5. ఒకనిధి: చూ, నిధులు; విణ. 6. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6. నీలలో హితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

శివుడు. “నీలలో హితపూజ”

నీలవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు.

నీలసరస్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బౌద్ధ దేవి:

చూ, స్వాహా. 2.

[గుప్త. 3.

నీలాంగువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, రూ-నీలం

నీలాంజనము. సం. వి. అ. న. 1. కాటుకతా

యి: చూ, సావీరము. 2; అం. 2: చూ,

అంజనములు.

నీలాంబరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

బలరాముడు; 2: చూ, సోకులతీడు;

3. కని: చూ, రాహువు. 2.

నీలాంబుజస్థము. సం. వి. అ. న: చూ, నీలాంబుము*

నీలాగ్రకర్ణి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

నీలాటిరేవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరాటరేవు.

నీలాబ్జము. సం. వి. అ. న. నల్లకలువ: చూ,

పద్మము. 1.

[పుత్రట్ట.

నీలాలి. ద్వ. వి. రెండుముఖముల దీపారాత్రిక

నీలాశ్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నీలడు.

నీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లగోరంట*:

చూ, మహానహ; 2. = నీలి*: చూ, రంజని;

2: చూ, అంకుశము; వై. వి. (1) = నీలిని*:

చూ, నీలి. 2; (2) నల్లనిబట్ట. నల్లనూలు

(అనికొందలు): చూ, వస్త్రము; విణ. (3)

= నీలి. నల్లనిది. పాణశ్చ. 2, ఆ. 8: చూ,

వర్ణము. 6; (4) గాగడముగలది. పాండు.

3, ఆ. 71.

నీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లవావిలి*: చూ,

హావిలి; 2. పారిచిత్తిగె: చూ, కైవలము.

నీలిగోతాము. అం: చూ, మల్లకాస్త్రము.

నీలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = నీలి: చూ, నీలి. 2, (1).

నీలిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-నీలిమము. నలు

పు: చూ, వర్ణము. 6. [నవస్తువు.

నీలిమండు. ద్వ. వి. నీలిమొక్కలు వండిచేసి

నీలిమబ్బు. ద్వ. వి. వేటసాధనము.

నీలిరాగము. సం. వి. అ. పుం. బయటికి విశేష

ముగాకనబడకలోపల నెప్పటికినిపడకుండె

డుగాధానురాగము. (చూ, పూర్వరాగము).

నీలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకకోతి:

చూ, వానరము; 2. పూర్వజైన విశేషము:

చూ, బుద్ధుడు. 1.

నీలుగు. దే. వి. రూ-నీలు. 1. గాత్రవివామము;

అ. కిరి. రూ-నీలు. 2: చూ, రూ-నీలుగు.

2; 3: చూ, మరణించు.

నీలోత్పలము. సం. వి. అ. న: చూ, నీలాబ్జము*

నీలోత్పలవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు.

నీలోత్పలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నీలుడు.

2; అం. 2: చూ, భాషాంగములు.

నీలు. దే. వి. అ. కిరి: చూ, రూ-నీలుగు.

నీవరి. వై. వి. = నీవార: చూ, రూ-నివ్వరి.

నీవాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

నివాకము.

నీవారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నీవరి.

నీవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సంవిమోద

లు; 2: చూ, నలపుకీలు; 3: చూ, బంధనా

లయము; 4. పండెపుసామ్ము.

నీవీబంధము. సం. వి. అ. న: చూ, నీవి. 2.

నీవు. దే. వి. రూ-ఈవు. 1. ఎరువినువాడు;

2. నీశబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము: చూ, త్వమ్;

3. బ్రాహ్మణుని తిరస్కరించునపుడు పయో

గించు శబ్దము: చూ, హం.

నీవృత్తు. సం. వి. త్. పుం. రూ-నివృత్తు. 1.

గాగ్రిము: చూ, నీమ. 1; 2. దేశము:

చూ, నీమ. 1.

నివర్తము. సం. వి. అ. న. 1. మేరు: చూ,
చెలిసె; 2. బండికంటినడిమికమ్మ: చూ,బం
డికమ్మ; 3: చూ, వివినము; 4. రేవతి: చూ,
రిక్క.

సీతారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నితారము.
 సీహారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిహా-
 రము. [తె: చూ, లక్ష్మి. 1.

నీళ్ళ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విష్ణుభార్యలలో నొక
నీళ్ళ గాడి. వా. వి: చూ, లట్టు. 1.

నీళ్ళపాటుడు. వా. వి: చూ, వెల్లువ.

స్వేచ్ఛముకొనునది. అం. దూతీచతుష్టయమునం
దలి మూడవదానిలోని చదియాటింటిలో
నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము.

నీళ్ళ పైఠాడు. వా. వి: చూ, వరుణుడు. రిక్క.

నీళ్ళ తేనిరిక్క. నల్ల. వి: చూ, రూ- నీటి తేని

నీళ్ళవరుగు. ద్వ. వి. ఉప్పు: చూ, లవణము.

పేర్కొంటున్నట్లు: వా.వి.బ.తో మ్మిది నెలలు నిండిన
పిదప ప్రసవమగు సమయమందలి సూచనలు.

నీళ్ళాటరేవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరూటరేవు.

సీత్యాదు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రసవించు.

భార. శల్క. 2, ఆ. 160; 2: చూ, స్నాన
మాడు.

నేళ్ళునమలుట. జా. మాంద్యము వహించుట.

“ నీవివి యన్నియు సీక్ష్మనమలక ” (నీతి
చంద్రిక - విగ్రహము)

మ

మ. సం. ఆవ్య. 1. పౌష్కార్థము: చూ, పౌష్క
ము; 2. చూ, యోచన; దే. అప. (1) న
శబ్దమునను పౌష్కమైకవచనమునందు వచ్చెను
పౌష్కయము. “నేను”; (2) తలచుకలము
పాదార్థకశబ్దములను ద్విత్వీయైకవచనమునందు
వచ్చెను పౌష్కయము. “వచనము”; (3) క్రి
యలలో తద్దర్శార్థక పౌష్కముపురుషైకవచన

(13) “ను” కారము దుగ్రతము. (నకారము నకు దుగ్రతమని పేరుండినను నిజమైన దుగ్రతము ‘ను’ అను నక్షరమని యెఱుంగవలయును. ఈదుగ్రతము ప్రత్యయముతోఁజేరివచ్చును. “తానుగుఱ్ఱమును గొనెను”లు ఇందుండు ‘ను’ కారములు ప్రత్యయములు; “హరిచేతను, గిరిచేతను” ఇందుండు ‘ను’లు ఆగమములు; “రాముఁడును, లక్ష్మణుఁడును” ఇందుండు ‘ను’ లు సముచ్చయార్థమునదెలుపు నవ్యయములు. వీనిలో ‘ను’ లోపించినను దోషము లేదు. ఇట్టి ‘ను’ కారములు దుగ్రతములగుఁగాని చేను-పేను-మీను-బోను ఇత్యాది పృథమవిభక్తులయందుండు ‘ను’ కారములు గావు. “ఉన్నాను” ఇట్టివోట్ల దుగ్రతమునకు లోపములేదు ఇత్యాది; దగ్గి. (14): చూ, ని. (2). ఆం, భా. త్వి. 67.

నుంకు. దే. వి. పన్తు: చూ, లంకణము. నుక్కట. దే. వి. చలనము: చూ, లోలము. నుగ్గాట. దే. వి. హింస. ఆం, పదా. నర. 115: చూ, వధము.

నుగ్గాడు. దే. న. కి. 1. చేంపు. ఆం, భా. త్వి. 123: చూ, సంహరించు; 2. ఖండించు: చూ, సెలగు.

నుగు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2: చూ, సురుము; బ. 3: చూ, పిడక; ఆ. కి. 4. నుగుగు, నలగు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 114: చూ, సదమధమగు.

నుగ్గులవాటు. దే. ఆ. కి: చూ, నుగ్గు. 4. నుచ్చిల్లు. దే. వి. బ: చూ, ఘేనము.

నుచ్చే. దే. వి. 1. గొఱ్ఱల మేకల పెంట్రిక, స్నా. 3, ఆ. 60: చూ, మలము. 1; న. కి. 2. నుచ్చేపాఁతలుచ్చేట్టు.

నుచ్చేపాఁత. ద్వ. వి. గొఱ్ఱల మేకల చేన్నలకుఁ జొట్టెడుగడ్డ.

నుచ్చెన. వా. వి: చూ, మాడపట్టు. నుజ్జ. దే. వి. త్తతినొందినది. నుడి. దే. వి. (రూ-నుడికారము-నుడు-నుడుగు-నుడువు-నొడి-నొడికారము-నొడుగు-నొడువు): 1: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చెడ్డపేరు: చూ, బన్నము. 2.

నుడికారము. దే. వి. 1. మాటచత్కారము: రూ-నొడికారము; 2: చూ, నొ-నుడి. 1. ఆం, భా. పగి. 110.

నుడివోనలుగు. దే. వి. ముమ్మొనవాలు. ఆం, పదా. నర. 12: చూ, బాణము. 1.

నుడు. దే. వి: చూ, రూ-నుడి. 1. నుడుగు. దే. వి. 1.—పై—; న. కి. 2. చెప్ప: చూ, వచించు.

నుడుగుటేడు. దే. వి: చూ, వేల్పుటొడ్డే. నుడువరి. దే. వి. 1. మాటలమరి: చూ, వక్త. 1; 2. చెప్పవాడు: చూ, వక్త. 1.

నుడువు: చూ, రూ-నుడుగు. [త్రము.

నుతము. సం. వి. నుతింపఁబడినది: చూ, స్తు.

నుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, స్తోత్రము.

నుతించు. సం. న. కి: చూ, స్తుతించు.

నుతిక. దే. వి: చూ, సమాహము.

నుత్తము. సం. వి. తోయఁబడినది: చూ, విధము.

నుదురు. వై. వి. నిలబ (దేశ్యమని శ. ర.).

1: చూ, లలాటము; పా. 2. దీనికి ఉపమానము.—అర్థచంద్రుఁడు.

నును. దే. వి. 1. వృత్తియందు నునుపు శబ్దము.

నకు మీఁదిపర్జము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (వృత్తియందిది అల్పార్థమునగును.

ఉదా.—నునుఁజెక్కిలి, నునుసిగ్గు మొ).

(పాల్గుపరమగుచో కడపటి ఉకారము వికల్పముగలోపించును. (నున్ బూది మొ.); ద్ర.

2. చార్థము: చూ, ని. ఆం, భా. త్వి. 67.

నునువరి. దే. వి. 1. నునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నునుపు. దే. వి. 1. నున్నన: చూ, స్నిగ్ధము. 3;

వి. 2. నున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్న. దే. వి. 1. నున్నవిడువక; వి. 2. నును
వైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నన. దే. వి. (రూ-నున్న-నునుపు-నున్నవన
ము): చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నము. దే. వి. 1. చూ, నుత్తము.

నుయి. దే. వి. (రూ-నుయ్యి-నూయ-నూయి)
చేదబావి. పాండు. 4, ఆ. 274: చూ,
సగన్న. 1.

నుయ్యి. దే. వి. —పై—

నురుగు. దే. వి. 1. రూ-నురుపు: చూ, నుచ్చిల్లు.
రాజ. 1. ఆ, 84; 2. గతిలేనిశరము, సరుడు:
చూ, బాణము. 1.

నురుగుదబ్బ. దే. వి. 1. చూ, యకృత్తు. [గు. 1.

నురుపు. దే. వి. రూ-నురుపు: చూ, రూ-నురు
నురుపుడు. దే. వి. సస్యమంజరీ చూర్ణము: చూ,
స్తంబకరి. [ప్ర. 154.

నురుపు. దే. వి. 1. చూ, రూ-నురుపు. ఆం, భా.

నుటిచిచూడు. దే. స. కి. నాశముచేయు.
రా. 4, ఆ. 122: చూ, సరిపెట్టు.

నుటిపిడి. దే. వి. (రూ-నూర్పిడి-నూర్పు-
నూటిపిడి-నూటుపు.) ధాన్యాదికమునుకాళ్ల
తోను దూడలతోను తొక్కినూటుచేటు.
భార. దో. 3, ఆ. 268: చూ, నూటుపు.

నుటుచే. దే. స. కి. (రూ-నుటుపు-నూర్పు-
నూటుచే) ధాన్యాదికమును కాళ్లతోను
దూడలతోను తొక్కినూటుచే.

నుటుపు. దే. స. కి. 1. —పై—; 2. చేంపు:
చూ, సంహరించు; 3. పగిలించు. ఆం,
భా. తృ. 124: చూ, మొత్తు. 2.

నుటుమాడు. దే. స. కి. 1: చూ, పొడిసేయు;

2. చేంపు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 376: చూ, సం
హరించు.

నుటుము. దే. వి. 1: చూ, సురుము. భార.
ఆది. 6, ఆ. 160; స. కి. 2: చూ, పొడి
సేయు; 3: చూ, నుటుమాడు. 2. [డు.
నుటుముచేయు. ద్వ. స. కి. 1: చూ, నుటుమా
నులక. దే. వి. రూ-నుల్కు. మంచేమల్లెడుగోగు,
జనుము, పెంగలిలోనగువాని నారతోపేనిన
(తాగిడు) దారము: చూ, నూకగిము. 1.

నులి. దే. వి. 1. (పేగులలోనొప్పి; 2. చిక్కు.
పగిభా. 2, ఆ. 42; కభా. 5, ఆ. 113: చూ,
నుగిక్కు. 3; వి. 3: చూ, స్వల్పము.
“నులివెచ్చే-నులివేడి.”

నులించు. దే. ప్రే. నులియజేయు: రూ-నులుచే-
నులుపు, నులివెట్టు.

నులికొమ్ములమేకము. ద్వ. వి. జంక. సాంబ.
తిర్య. 4: చూ, హరిణము. 1.

నులిగుల్ల. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్య
ము. 1. [తాపించు.

నులిగొను. దే. అ. కి. చిక్కువడు: చూ, సం
నులితడ. దే. వి. 1. చూ, మహాబల*.

నులిపురుగు. ద్వ. వి. కడుపులోని సన్నని యెమి
డిక: చూ, పురుగు.

నులియు. దే. అ. కి. 1. ఏదైననొకటి తాకు
టచే స్థానముతప్పి యిట్టుటతోగు. భార.
శల్క. 1, ఆ. 176; 2. పొడియగు: చూ,
నలియు. [వసివాళ్లు.

నులివాళ్లు. దే. వి. 2. కొంచెమువాడుటలు: చూ,
నులివాళ్లువాడు. దే. అ. కి. కొంచెమువాడు.
నులిపు. దే. వి. నులియుట. (ఉలిపువంటిది)

నులివెచ్చే. దే. వి. మందోష్ణము: చూ, వేడిమి.
నులివెచ్చిన. దే. వి. —పై—

నులివెట్టు. దే. స. కి. 1: చూ, నులించు.
నులుచే. దే. ప్రే. —పై—

సులుపు. దే. పేర్: చూ, నులివెట్టు.
సులుము. దే. స. కిర్. 1. చేంపు. ఆం, భా.త్వ.

123: చూ, సంహరించు; 2. తొడబుగ్గలోనగు
వానికండ రెండువేర్లతో అటునిటునొక్కి
తిగిస్తూ. కళా. 4, ఆ. 41: చూ, వడివేయు;
3. ఉన్మాదించు: చూ, భేదిల్లు.

సులును. దే. వి: న్యూవత: చూ, చెలితి. 2.
సుల్క. దే. వి: చూ, రూ-సులక.

సుపు. దే. వి. (రూ-సుపు-నూ-నూపు) 1. స
స్యవిశేషము: చూ, నస్యము. 1; బ. 2. తెలి
కలు: రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, సుపులు.
సుపు. వా. వి. 1: చూ, నీపు. (అపర్);
2: చూ, సుపు. *

సుపు (సుపులు). దే. వి. బ. (బుతురక్తము
బారీచేయును) 1: తెలకలు. తెలికలు, సుపు-
సుపు-నూ-నూగు-నూపు, బొట్టుగు-బొ
ట్టుపు. (సం. ప).—కరండము, కాకగుడ
ము, కాకరుహము, కుతపము, కుంపము, తు
రకము, ఖరకము, చిన్నరుహము, తిల, తిల
కము, శ్రీమాన్. తద్వి. —గ. అడవి సు
పులు. (సం. ప).—జర్జరిలము; 2. కుతీసు
పులు - కుటుసుపులు; 3. పొట్టిసుపులు.
(సం. ప).—కాతిలలు, వాకువరిక; 4. పొ
ల్లసుపులు. (సం. ప).—తిలపింజము - తిల
పేజము. (మిగతవానికి “శ్రీమాన్”
చూడుము); 2: చూ, నపధాన్యములు, ధా
న్యము. [వాము. 2.

సుపులనూనె. వా. వి. తిలకైలము: చూ, నే
నున. దే. వి. 1. కంఠూతి. ఆం, భా. ద్వి.
129: చూ, విదర్భిక; వా. 2. గొంతుకలో
ని పొడిదగు.

సుసను. దే. వి. చూ, గూ, నునగు

వివరించు. 3; 2. పూసు: చూ, వహించు; స.
కిర్. 3. (బిట్లు) విటుచుకొను. శకాం. 4, ఆ.
62: చూ, విటుచు.

సుసి. దే. వి. 1. పురుగులుతోలువగా రాలు.
మౌనిపాడి: చూ, సురుము; 2: చూ, స్వ
ల్పము.

సుసిపురుగు. ద్వ. వి. ఘుణము: చూ, పురుగు.
సునుగు. దే. స. కిర్: చూ, తిరస్కరించు. వై.
7, ఆ. 130. [దోమ: రూ-సుసను.

సునుము. దే. వి. కండ్లయందు మునరెడు చిన్న
సునుము. దే. స. కిర్. అకర్షించు. వసు. 4, ఆ.
23: చూ, రెమ్ము. 2.

సునులు. దే. వి. 1. అలతి. భార. కల్ప. 2, ఆ.
287: చూ, లాఘవము. 1; ఆ. కిర్. 2. కొం
చెము చలించు, మెదలు. సా. 2, ఆ. 128:
చూ, సలించు.

నూ

నూ. దే. విగ. 1. వృత్తియందు నూపుకబ్బము.
నకు అంత్యవర్ణము లోపింపగా మిగిలినరూ
పము. (ఉదా.— నూలించి—నూబుపు
మొ); 2: చూ, రూ-సుపులు.

నూక. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము..
నూగారు. వా. వి. రూ-నూగారు. 1: చూ,
రోమరాజి; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు..
కుమ్మెదలచోలు, చీమలబారు, సలాకు,
కత్తి, నల్లతొగ్గి, ఇంద్రగిరిమణిపరుస,
ఘామము, మబ్బు. మొ.

నూగు. దే. వి. 1. కొన్నియూకులమీదను,
కాయలమీదను ఏర్పడియుండు చిన చిన్న

245: చూ, సౌకుమార్యము. 1; విణ. 4. లేత:

చూ, సుకుమారము.

నూఁగుడు. దే. వి: చూ, రూ-నూఁగు. 2.

నూఁగుదోస. దే. వి. కూఁతురుబుడమ*: చూ, హరివారుకము.

నూక. దే. వి: చూ, శంబూకము.

నూకపొట్టు. వా. వి. ఊక: చూ, తుషము.

నూకు. వా. స. క్రి. 1. తుడుచే, ఊడుచే (రాయలసీమలోవాడుక): చూ, సమ్మార్జించు;

2. తుడుచే, ఒత్తు: చూ, పొము. 4;

3. తోగ్గిలు. స్వా. 4, ఆ. 44: చూ, వెలుచే.

నూకుడు. దే. వి. తోగ్గిపుడు: చూ, నిషేధము.

నూగు. దే. వి: చూ, రూ-నూపు*.

నూచే. దే. వి. రూ-నూచేము. పొడి. భార.

భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ, సురుము.

నూచేము. దే. వి. —పై— భార. భీష్మ. 2, ఆ. 361.

నూటయెరిమిడి. వా. వి. అష్టత్తరశతము (108).

నూతనము. సం. విణ. రూ-నూత్నము: చూ, హాస. [(తె. ప.)—కొగ్గిత్రవాడు.

నూతనుడు. సం. విణ: ఆధునికుడు, నవీనుడు.

నూతియొలు. వా. వి: చూ, బావియొలు.

నూత్నము. సం. విణ: చూ, రూ-నూతనము.

నూదోస. దే. వి: చూ, రూ-నూఁగుదోస*.

నూనము. సం. క్రి. విణ, ఆ. స: చూ, నెట్టన.

నూనియ. ద్వ. వి. రూ-నూనె. 1. తలచేమురు.

వసు. 5, ఆ. 74: చూ, స్నేహము. 2;

2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2; 3. సువ్యల

నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

నూనె. ద్వ. వి. (నూపు + నేయి)—పై—

నూనెయడి. ద్వ. వి: చూ, వేనలి. స్వా. 3, ఆ. 31.

నూనియగినె. ద్వ. వి. నల్లగినె*: చూ, శుకనాసము. 1.

నూపురపాదిక. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

ణము. 2; అం. 2: చూ, కరణములు.

నూయ. దే. వి: చూ, రూ-నూయి.

నూయి. దే. వి. —పై—

నూరి(జీ)పోయుట. జా. బాగుగబోధనేయుట.

“అప్పుడీతనిఁజేరఁగ్గియవలసని మిఁరెండఁతెం
ద తెన్నెన్నివిధములనో నూరి(జీ)పోసిరి.”
(నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

నూర్పు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-నూలుచే.

నూర్పిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.

నూర్పు. దే. వి: చూ, రూ-నూలుపు.

నూఱంచులకత్తిచేగాంచుతోడు. ద్వ. వి. వజ్ర
పాణి, ఇందుగఁడు. వేం, అం. 12: చూ,
సహస్రాక్షుఁడు.

నూఱంచులకెడుపు. దే. వి. శతకోటి, వజ్ర
యుధము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 48: చూ, భాణ
ము. 1.

నూఱంచులవారు. దే. వి. —పై—

నూతార్లు. జా. విస్తారము. “నొచ్చినతరువాత
గిరులు నూతార్లు వడన్వయ్యేనే.” (రామా
భ్యుదయము.)

నూటిపిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.

నూఱు. దే. స. 1. వంద: చూ, సంఖ్య. 1; స.

క్రి. 2: చూ, వాడిచేయు; 3. సన్నెకంట
మర్రించు: చూ, మర్రించు.

నూఱుచే. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నూలుచే.

నూఱుచొక్కలపోపు. వా. వి. శతభిషము: చూ,
రిక్క.

నూఱుట. వా. వి. పొడిచేయుట: చూ, సురుము.

నూఱుపు. దే. వి: చూ, నూటిపిడి.

నూఱుతాయి. వా. వి. 1. సన్నెకల్లు: చూ,
రాయి; 2. మంగలికత్తి నూఱుతాయి: చూ,
రాయి.

నూఱువందలు. వా. స. పదివేలు: చూ, సంఖ్య. 1.

నూలువేలు. వా. స. లక్ష, నియంతము: చూ,

సంఖ్య. 1.

నూలాను. వా. వి. సరకుపోయినపుడువిశేషము.

నూలిగరను. దే. వి: చూ, బట్టకల.

నూలు. దే.వి. పర్తివడికినపోగు:చూ,స్తోకము.

నూలుకండె. దే. వి: చూ, సరిగ.

నూలుకొను. దే. అ. కిరి. రూ-నూల్కొను.

1: చూ, సమృతించే; 2: చూ, మట్టుపడు;

3: చూ, సరిపడు. 2; 4: చూ, వ్యాపించు.

(పీ. నూలుకొలుపు. నూలుకొల్పు. సమృ

తింపజేయుటకు. -కళా. 7, అ. 157; మట్టు

పజయెటను. -భార. విరా. 4, అ. 187.)

నూలుకొలు. దే. వి. నూలుకొనుట.

నూలుపోగుకు. వా. వి: చూ, కొత్తముట్టు.

నూల్కొను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నూలుకొ

ను. (మట్టుపడుటకు. -భార. ఉచ్ఛో. 2,

అ. 174.)

నూవు. నే. వి: చూ, రూ-నువు.

నూవుచేను. దే. వి. తిల్యము. అం, భా. ద్వి.

229: చూ, భూమి. 1.

నృ

నృగాదికము. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి.

(ఒకటేయంకము. గానము. సంభాషణము

గలది): చూ, నాటికలు.

నృత్తము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నృత్యము.

నర్తనము, కేవలభావాళియము (కాళ్లతో

గంతులువైచుట): చూ,వ్యంజకము.1; (చూ,

నాటికము); 2.-నెత్తము. చోళము: చూ,

వ్యవహారము. 4.

నృత్తహస్తములు. అం. ఉద్భవము, తలముఖము,

విహిక్తిర్లుము, గజదంతము, అరాళకటకా

ముఖము, ఆవిధవక్త్రము, నూచీవిధము, రేచి

తము, అర్థరేచితము, పల్లవము, నితంబము,

కేశబంధము, లత, కరిహస్తము,దండపక్షము,

ఉర్ధ్వమండలము, పార్శ్వమండలము, ఉరో

మండలము, నలినీపద్మకోశము, ఉరొపార్శ్వ

మండలము, కపోతము, మకరము, జ్ఞానము,

పరదాభము, ముద్ర, గరుడపక్షము, ముష్టి

స్వక్తికము, ముకుళస్వస్తికము, పర్ణియుక్తా

లపల్లవము (29)

నృత్యము. సం. వి. అ. న. తాళలయాన్నితము.

(నూటలాడకుండ భావమును హస్తాద్యవయవ

ములచేగగనబఱచుట): చూ, నృత్తము. 1.

నృత్యవిద్యావిశేషము. అం: చూ, భరతకాస్త్ర

గింథములు.

నృత్యసంగ్రహము. అం. -వై. -

నృపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: రాజు: చూ,

రాజు. 1; 2: చూ, శ్రీదుండు.

నృపపదము. అం. (దీనినేరాజ్యపదమందురు):

చూ, ఆయాధము.

నృపలక్ష్మము. సం.వి. న్. న. రాజునకుఁబట్టెడు

తెల్లగొడుగు: చూ, వారితరీ.

నృపాలుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నృపతి.1.

నృపుండు. సం. వి. అ. పుం. -వై. -

నృకంసుండు. సం. విణ: చూ, హింసకుండు.

నృసింహము. అం. (నరసింగము): చూ, విన్నా

ణములు. [అవతారములు.

నృసింహావతారము. అం. (నారసింహము):చూ,

నృసింహుండు.సం.వి.అ.పుం.1:చూ, విష్ణువు. 1;

2. సరశేష్ఠుండు: చూ, సింగండు. 1.

నృపారి. సం. వి. ఇ. పుం. -వై. -

నె

నె. దే. విణ. నెఱచివేట్లములకు వృత్తియందు

అంత్యవర్ణములలోపించుగా మిగిలినరూపము.

(వృత్తియందు దీనిమీఁది వాల్చినను ద్విత్వ

మువచ్చెడి, ఉదా.—నెఱిశబ్దమునకు.—
నెచ్చెలి, నెత్తమ్మి, నెత్తటి, నెత్తామర,
నెత్తావి, నెమ్మది, నెవ్వగ, నెవ్వడిమొ,
నెఱిశబ్దమునకు.— నెన్నడ, నెన్నడుము,
నెన్నడురు, నెన్నోసలు, నెమ్మొయి, నె
మ్మేను, నెమ్మొగము, నెమ్మొము మొ. నె
న్నడ, నెన్నడము, నెమ్మేను ఇత్తాద్విస్థల
ములయందు నెఱిశబ్దపూర్వకమై అగ్రము
పాసంగి యుండునట్లు నెఱిశబ్దపూర్వకమై
పాసంగియుండదని యెఱుంగవలయును. కొ
న్నియెడల తత్సముపదము పగమగునపుడును
ద్విత్వముకానబడుచున్నది. “ నీవు నెమ్మన
మున” భార. 4, ఆ. 377.

నెంజిలి. దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.
నెక్కర. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.
నెక్కొను. దే. ఆ. కి. (రూ-నెట్టుకొను-నెల
కొను-నెలవుకొను) 1. పాగుకొను. భార.
ఉద్యో. 1, ఆ. 287: చూ, స్థిరపడు; 2. చూ,
మట్టుపడు; పే. 3. (రూ-నెక్కొలుపు-
నెక్కొల్పు) భార. విరా. 1, ఆ. 321.

నెక్కొలు. దే. వి. నెక్కొనుట.
నెగడి. దే. వి. 1. దుప్తమృగములు బెదరుటకును,
చేలికాచేకొనుటకును వేసెడుమంట: చూ,
వహ్ని. 1; 2. చూ, భూతము.

నెగడు. దే. వి. రూ-నెవడు. 1. అగడు: చూ,
మత్స్యము. 1; 2. చూ, తంతునాగము; ఆ.
కి. 3. బయలుమెఱయు. భార. విరా. 1,
ఆ. 143; 4. చూ, వర్ధిల్లు.

నెగవు. దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. మం
డిపడుట: రూ-ఎగవు-ఎగసిపాటు, గోరింపు.

నెగయు. దే. ఆ. కి. రూ-నెవయు-ఎగయు.
1. ఎగురు: చూ, లఘుంచే; 2. వైకిలేవ.
భార. విరా. 1, ఆ. 162: చూ, లేగు.

నెగయుచెంచె. దే. ఆ. కి. —పై.—భార.
ఆది. 5, ఆ. 173.

నెగవు. దే. వి: చూ, సండినము.

నెగులు. దే. వి. (రూ-నెవులు-నొగులు-నోవి-
నోవ్వ-నోవ్వు-నోవు) 1. నొప్పి: చూ,
శ్రమము. 1; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము;
3. దుఃఖరూపమైనవిచారము: చూ, శ్రమ
ము. 1. (శోకము.)

నెగ్గడము. వై. వి. 1. =నిఘట్టన: చూ, సమృద్ధ
ము; 2. =నికట: చూ, సాంద్రము.

నెగ్గు. దే. ఆ. కి: చూ, రవణించే,
నెగ్గురు. దే. వి. గుండె యదరుట యందగు ధ్వ
స్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

నెచ్చే. దే. వి. మిక్కిలి సన్నమైననూకలసమూ
హము: చూ, శంకుకము.

నెచ్చెలి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు; 2. స
ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

నెటిక. దే. వి. రూ-నెట్టిక. పేర్ల కీళ్ళ చేష్ట
డు: చూ, చిటిక.

నెటుకతట్టు. దే. వి: చూ, బాలకీర్ణ.

నెటికురు. దే. వి. నెటికవిఱుగుట యందగు
ధ్వస్యను కరణము. వై. 8, ఆ. 17: చూ,
హూహూ.

నెట్టన. దే. అవ్య. కి. విణ. అనివార్యముగ.
భాగ. ఆది. 5, ఆ. 58: చూ, భృకము.
(రూ-నెట్టనము.)

నెట్టనము. దే. అవ్య. —పై—

నెట్టనుట. దే. అవ్య. కి. విణ. నిష్కారణముగ.
నెట్టము. వా. వి. నెమలియొకలచేచేసిన దా
రము. (రూ-నెట్టియము-నెట్టెము): చూ,
నూర్యము. 1.

నెట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-నెటిక.

నెట్టికనీల. వై. వి. 1. =నెప్పికనీల. సదాచార
సంపన్నుమగు స్వభావముగలవాడు. వై. 6,
ఆ. 190: చూ, నెప్పినుడు; విణ. 2. =నెప్పి
కనీలా, సదాచార సంపన్నుమగు స్వభావ
ముగల యాడుది: చూ, స్త్రీ.

నెట్టియము. దే. వి. (రూ - నెట్టియ - నెట్టియ)

1: చూ, రూ-నెట్టియ; 2. చుట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3; 3. గుండుపాగ: చూ, పాగ. 2.

నెట్టి. దే. వి. 1. చోటు: చూ, సానము. 1;

2. ఉపద్రవము: చూ, శోకము; 3: చూ,

యత్నము; 4. రూ-నట్టు. ఉప్పరానులుం

డెడుచోటు: చూ, భూమి. 1; 5: చూ,

బాలకీర్తి; స. కి. 6. పూనితోయు.

భాగ. 3, స్కం. 13.

నెట్టుకొను. దే. ఆ. కి. 1: చూ, యత్నించు;

2: చూ, స్థిరపడు; 3: చూ, ముమ్మరించు.

కళాం. 3, ఆ. 4; స. కి. 4: చూ, బలా

త్కరించు; వా. 5. అడ్డుకొను.

నెట్టుడుగాయ. వా. వి: చూ, నెట్టు. 5.

నెట్టె. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

నెట్టెము. దే. వి. ద్వీపము (అవ్వి): చూ,

లంక. 1.

నెత్తకమ్మ. దే. వి. (నెత్తము + కమ్మ) పాచిక

లపందెము. కళా. 6, ఆ. 118: చూ, వ్యవ

హారము. 4.

నెత్తపుపలక. ద్వ. వి. (నెత్తము + పలక)

రూ-నెత్తపలక: చూ, శాశిఫలము. (వాడు

క) (నెత్తపలము అని కొందఱు.)

నెత్తపలక. ద్వ. వి.—పై.—(వాడుక)

నెత్తము. దే. వి. 1. డెప్పు, స్నువు. స్వా. 4,

ఆ. 78: చూ, పర్వతము; 2.—నృత్త. పందె

ము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3.—నృత్త. పా

చికలాట. జై. 3, ఆ. 42: చూ, వ్యవ

హారము. 4.

నెత్తమ్మికిలనికాపు. ద్వ. వి. గాలి. వేం,

ఆం. 13: చూ, వాయువు.

నెత్తమ్మికిమ్మల నిడుచుండు. ద్వ. వి: చూ,

హిమాంకువు. వేం, ఆం. 11.

నెత్తరి. వా. వి. జోజేరి. ఆం, పదా. సర. 53:

చూ, పందెకాడు.

నెత్తలులు. దే. వి. బ. (నెల + తరులు)

1. పెద్దయలలు: చూ, వీచి. 1; 2. రూ-ముత్త

రలు. ఆం, భా. ద్వ. 137: చూ, వలి. 1.

నెత్తి. దే. వి. తల. జై. 8, ఆ. 98: చూ,

శరము. 1. (తలపైభాగమనికొందఱు).

నెత్తికాయ. వా.వి.—పై.—“నీనెత్తికాయ”

నెత్తురు. దే. వి. రూ-నెత్తు: చూ, రక్తము.

నెత్తురుబొద్దు. ద్వ. వి: చూ, సందెజోము.

స్వా. 4, ఆ. 60.

నెత్తురుకందు. ద్వ. వి. రూ-నెత్తుకందు. పాం

డు. 3, ఆ. 156: చూ, శిశువు.

నెత్తురుగడ్డ. వా. వి: చూ, వర్ణము. 1.

నెత్తురుదాగివుండు. దే. వి: చూ, రాక్షసుండు.

1. అచ్చ. యు, కాం. 60. [సర్పము.

నెత్తురుపెనుపాడ. వా. వి. ముట్టుబాము: చూ,

నెత్తురుపాడ. దే. వి.—పై.—

నెత్తురుబంక. దే. వి. మలముతోనెత్తురును బంక

యును పడుకోగము: చూ, శోగము. 1.

నెత్తురువాలు. దే. ఆ. కి: చూ, పల్లటిల్లు.

నెత్తు. దే. వి: చూ, రూ-నెత్తురు.

నెత్తుకందు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నెత్తురుకందు.

నెనడు. దే. వి: చూ, మూలగ. భార. నోగి.

2, ఆ. 312.

నెనరు. దే. వి. 1. పేమము: చూ, స్నేహము;

2. కృతజ్ఞత: చూ, శుభము. 1.

నెన్నడుము. వా. వి: చూ, మధ్యము. 1. సాం

బ. మాన. 15. [ఆం. 37.

నెన్నుదురు. వా. వి: చూ, లలాటము. వేం,

నెన్నుదుల్లను వాయుదునెడు. వా. వి: చూ,

బ్రహ్మ. 1. ఆం. పదా. సర. 17.

నెన్నోనలు. వా. వి: చూ, నెన్నుదురు.

నెవము. నై. వి. (రూ-నెవము-నెవము) 1.=
నిభః. మిష, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1;
2: చూ, సిగ్గు. ఆం, భా. పృ. 38; 3. కార
ణము. భార. ఆది. 8, ఆ. 112: చూ, హే
తువు. 1; 4. తప్పు. భార. ఆర. 5, ఆ.
318: చూ, సొంటు. పా. 5. లేనిదిమీద
మోపుట.

నెవ్వరము. దే. వి. రూ-నెవ్వళము. పా. 4,
ఆ. 66: చూ, వేగము. 3.

నెవ్వరి. దే. విణ. 1. ఉపాయకాలి: చూ, సమ
ర్థుడు; 2. ఉపాయకాలిని: చూ, (స్త్రీ).
నెవ్వరించే. దే. స. కిరి: చూ, రుజేవునఱచే.

నెవ్వళము. దే. వి: చూ, రూ-నెవ్వరము.
నెవ్వ. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1;
2: చూ, స్థైర్యము; 3: చూ, వెరపు;

4: చూ, విధము. 1; విణ. 5: చూ, నిలువరము. 1.
నెవ్వకొను. దే. ఆ. కిరి: చూ, స్థిరపడు. స్వా.
4, ఆ. 34.
నెమకు. దే. స. కిరి: చూ, వెదకు. పా. 2, ఆ. 33.
నెమకుట. వా. వి: చూ, వెదకుడు.

నెమకుడు. వా. వి. —నై.—
నెమరు. దే. వి. 1: చూ, రోమంధము;
2. నెరును: చూ, రేణువు. 1. [వేయు.

నెమరుచే. దే. ఆ. కిరి. రూ-నెమర్పు. నెమరు
నెమలి. దే. వి. 1. (రూ-నెమ్మి-నమలి-నమ్మి,
నెమిలి-నెమ్మిలి-నెమిలి): చూ, మయూర

ము; 2. రూ-నెమలు*: చూ, పూతికరజము;
ఆం. 3. (నెమలివలకు): చూ, కూజిత
ములు.

నెమలికన్ను. వా. వి: చూ, అర్థచంద్రిము. 5.
నెమలియడుగు. దే. వి. రూ-నెమిలియడుగు.

1: చూ, పూతికరజము*; 2. 2 కుచపఖట్ట
తములు: చూ, న్ముటత. (చూ, న్ముత్తతము).
నెమలు. వా. వి: చూ, రూ-నెమలి. 2. *

నెమిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. 1. నై.
4, ఆ. 73.

నెమిలిపడ్లు. దే. వి. 2. కాలిధాన్యము: చూ,
ధాన్యము. [రము. 2.

నెమిలిసారము. వా. వి. పక్షస్వరము: చూ, స్వ
నెమరు. వా. వి. 1. తెలలేపనము; 2. (వియ్య
ములోనగునవి) నెమరుట; 3. తడవుట.

నెమ్మది. వా. వి. 1: చూ, మదిమది. ఆం, భా.
ద్వి. 181; 2: చూ, శాంతము. 1; 3. మదిరిక:
చూ, పాదు. 3; 4. ఆరోగ్యము.

నెమ్మయి. వా. వి: చూ, శరీరము. వేం, ఆం. 38.

నెమ్మలిపరుఁజే. వా. వి: చూ, నెమ్మిలిపరుఁజే.

నెమ్మి. దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ,
శుభము. 1. అచ్చ. నుం, కాం. 86; 3.=న్నే
పా: చూ, స్నేహము. 1. భార. ఆర. 1, ఆ.
63; 4. రూ-నెమ్మది: చూ, శాంతము. 1.
భార. ఆర. 2, ఆ. 338; 5. రూ-నెమ్మది:
చూ, మదిమది; 6.=నేమి. తిహాసము *:
చూ, వంజులిము. 2; 7: చూ, రూ- నెమలి.
1; 8.=నేమి బండికంటికడకమ్మి. రథనేమి:
చూ, శకటము. 1.

నెమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నెమ్మి. 3,

నెమ్మిజేట్టు. ద్వ. వి: చూ, సిక. 1.

నెమ్మిరవుతు. ద్వ. వి. శిఖివాహనుడు: చూ,
స్కందుడు. (ఇట్లు నెమ్మి తేడు)

నెమ్మిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి.

నెమ్మిలిపరుఁజా. దే. వి. కత్తిపిడి: చూ, పిడి. 2.

నెమ్ము. దే. వి. 1. తడి: చూ, స్త్రీముము;
2. ఎమిక: చూ, శల్యము. 1; 3. పలకలు-

తలుపులచెక్కలు లోనగునవి ఒకదానికొకటి
చేర్చి యంటవేయలోపలజొప్పించెనుమేకు

లు; 4. బండిచక్కముల రంధ్రములయందు
జొప్పించెను ఇనుపగొట్టములు; నై. వి.

5.=నేమి: చూ, రూ- నెమ్మి. 8.

నెమ్మకొను. దే. అ. కిరి: చూ, చదనుకొను.
 నెమ్మేను. వా. వి: చూ, నెమ్మయి. వేం, అం. 38.
 నెయి. వై. వి. (రూ-నెయ్యి-నే-నేయి)=
 స్నేహ. 1. పృథము: చూ, వావిన్సు;
 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2.
 నెయ్యపుటలుక. ద్వ. వి. పరిణయ కోపము:
 చూ, కోపము.
 నెయ్యపుటేడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.
 నెయ్యమాడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, స్నేహించు.
 నెయ్యమి. వై. వి. రూ-నెయ్యము=స్నేహం.
 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, సౌందర్యము.
 నెయ్యము. వై. వి.= (రూ-నేయము-నెయ్యమి-
 నెమ్మి-నెమ్మిక)=స్నేహ. —వై.— (సౌం
 దర్యమునకు. —భార. ఆది. 7, అ. 172.)
 నెయ్యరి. ద్వ. విణ. 1: చూ, స్నేహితుడు;
 2. సఖి: చూ, స్త్రీ.
 నెయ్యి. వై. వి. 1: చూ, రూ-నెయి; వా.
 స. కిరి. 2. (బట్టలు) నేయు (అవ్వి)
 నేయ్యుడు. వై. విణ.: చూ, స్నేహితుడు.
 భార. సఖి. 1, అ. 77.
 నెయ్యరాలు. ద్వ. విణ. (నెయ్యము + అలు):
 చూ, నెయ్యరి. 2.
 నెర. దే. విణ. వృత్తియందు నెరవు శబ్దమునకు
 మీడివర్ణము లోపించుగా మిగిలినరూపము:
 రూ-నెఱ-నెఱా-నేఱా.
 నెరడు. దే. విణ. 1. గొగ్గి: చూ, రత్నము. 1;
 2. సమముకానిది: చూ, విషమును.
 నెరవు. దే. వి. 1. రూ-నెరవు: చూ, వ్యాప
 నము; 2: చూ, పలికము. 1; విణ. 3. అధిక
 ము: చూ, హెచ్చు. 1; కే. 4. నెరలుచు.
 జేయు; 5: చూ, నించు; 6. నెఱజేర్చు.
 లక్ష్మీ. 2, అ. 76; 7. పఱపు; 8. వ్యాపిం
 పజేయు; 9: చూ, దువ్వు. 5.
 నెరయిక. దే. వి. నెరయుట.

నెరయు. దే. అ. కిరి. రూ-నెఱయు. 1: చూ,
 వ్యాపించు, లక్ష్మీ. 3, అ. 41; 2: చూ,
 మెండుకొను. భార. ఆది. 3, అ. 157;
 3: చూ, సిద్ధించు.
 నెరయెంటరి. వా. వి. తుమ్మెద. వేం, అం.
 98: చూ, భగ్నిమరము. [చూ, సరవెంద.
 నెరవంజి. దే. వి. (రూ-నెరవు-నెరవెంద *):
 నెరవు. దే. వి. 1. రూ-నెఱవు. పూర్తి: చూ,
 సంపూర్ణత; 2. రూ-నెరవు. చుట్టుట: చూ,
 వ్యాపనము; 3. రూ-నెఱవు, దారి: చూ,
 మార్గము. 1; 4: చూ, రూ-నెరవంజి *; విణ.
 5. రూ-నెఱవు. పూరణము: చూ, సంపూ
 ర్ణము; 6. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1;
 7. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2; 8. విశా
 లము: చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, వ్యా
 పకము; 10: చూ, వ్యాప్తము. వై. 5, అ.
 161.
 నెరవెంద. దే. వి: చూ, రూ-నెరవంజి *.
 నెరసరి. వా. వి. 1. రూ-నెఱసరి: చూ, సిం
 హము; 2. పూర్ణోసమానము: చూ, ఉపమ.
 నెరసు. దే. వి. 1. కళంకము: చూ, లక్షణము.
 1; 2. దోషము: చూ, పృజనము. 1;
 3. రూ-నెరసు. ఉ, రా. 1, అ. 98: చూ,
 రేణువు. 1; 4. తప్ప. అని. 1, అ. 12: చూ,
 సాంతు; 5. గవండ్లవాడు కత్తులునూతెడు.
 సాడి: చూ, రేణువు. 1.
 నెరి. దే. వి. రూ-నెఱి. పాండు, 1, అ. 117:
 చూ, వేల్లితము. 2.
 నెరుము. దే. స. కిరి. రాచు: చూ, రుద్దు. 1.
 నెఱ. దే. విణ. 1. రూ-నెఱా-నేఱా. వృత్తి
 యందు నెఱవు శబ్దమునకు మీడివర్ణము లో
 పించుగా మిగిలినరూపము. “నెఱగాణ-
 నెఱజోణ” మొ; అచ్చ, యు, కాం. 420;
 వి. 2. కేశము. అం, భా. ద్వి. 145: చూ,
 నెండుక. 1.

నెలకు. దే. వి. రూ-నెలను. జీవస్థానము, మర్త్యము (అనియు). భార. విరా. 3, ఆ.

161: చూ, మర్త్యము. 1.

నెలక. దే. వి: చూ, నెల. 2.

నెలకాడు. దే. విణ. (నెలపు + కాడు):

చూ, పూర్ణాడు.

నెలను. దే. వి: చూ, రూ-నెలకు. భార.

విరా. 3, ఆ. 161; ఉ, హరి. 5, ఆ. 98.

నెలపు. దే. వి, విణ, పేర్: చూ, రూ-నెరపు.

(వ్యాపింపజేయుటకు.—కళాం.3,ఆ.102.)

నెలమీటుమొన. అం: చూ, మొనలు.

నెలయు. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-నెరయు.

నెలవాది. దే.వి:చూ, సమర్థుడు. [చూ, విద్య.1.

నెలవిద్దె. ద్వ.వి. హస్తలాఘవముగల బాలవిద్య:

నెలపు. దే. వి: చూ, రూ-నెరపు. (అధిక

ము.—అచ్చ. యు, కాం. 33; యుక్తము.

—స్వా. 4, ఆ. 27; వికాలము.—ఉ,

హరి. 4, ఆ. 272.)

నెలవేటు. దే. అ. కిర్: చూ, సిద్ధించే.

నెలవేటుచే. దే. స. కిర్: చూ, సిద్ధినిందించే.

నెలవేటుట. దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1.

నెలసరి. ద్వ. విణ. 1:చూ, శూరుడు; 2:చూ,

రూ-నెరసరి. 1.

నెటా. దే. విణ: చూ, రూ-నెల. 1.

నెటి. దే. వి. 1. కచ్చభేదము: చూ, పింజె. 4;

2. కర్మము: చూ, విధము. 1. భార. ద్రో.

2, ఆ. 132; 3. న్యాయము. భార. ఉద్యో.

3, ఆ. 263: చూ, సత్యము. 1; 4. పరా

కర్మము. భార. ఆది. 4, ఆ. 201: చూ,

శౌర్యము. 1; 5. రూ-నెరి. వక్రత: చూ,

వేల్లితము. 2; 6. చూ, సౌందర్యము. కళా.

4, ఆ. 103; 7. చూ, తెక్క. 1. స్వా.

4, ఆ. 58; 8. పక్షియాకల చిక్కు.

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112; 9:చూ, నెటిక.

1; 10. అచారము: చూ, వర్తనము. 1;

11:చూ, నెరవు. 1; 12. పరిజ్ఞ: చూ, చుద్ది;

బ. 13. శేశము: చూ, వెండుక. 1;

14. చుట్టువెండుకలు: చూ, వెండుక. 1;

విణ. 15. వక్రము: చూ, వేల్లితము. 2.

నెటిక. దే. వి. 1. వస్త్రపుకుచ్చె: చూ, వళి.

2; 2. పైటపావడ. నె. 8, ఆ. 22: చూ,

వస్త్రము. [మృక. 1.

నెటికుటులు. దే. వి. బ. అలకలు: చూ, నెం

నెటిపడు. ద్వ. అ. కిర్: చూ, సిద్ధించే.

నెటియ. దే. వి. (రూ-నెటె-నెట్టియ-నెట్టి)

1. చీలిక: చూ, శకలము. 4; 2. నేల

పగులు: చూ, బీట.

నెటె. దే. వి.—పై.—

నెట్టియ. దే. వి.—పై.—

నెట్టి. దే.వి.—పై.—

నెల. దే. వి. 1: చూ, హిమాంశువు; 2: చూ,

పున్నమ; 3: చూ, మాసము. 1. (బ. నెల్లు

అని యయాతీచరిత్రము); 4. చోటు. పాం

డు. 1, ఆ. 153: చూ, స్థానము. 1;

5. కర్పూరము. కళా. 7, ఆ. 60:చూ, సిర

ము; 6. అడుదానితలనగ: చూ, భూషణ

ము. 2. [స్త్రీ.

నెలత. దే. వి. అడుది. రూ-నెలతకు: చూ,

నెలతకు. దే. వి.—పై—

నెలకట్టు. దే. వి. కట్టడపునెల. భార. విరా.

4, ఆ. 26: చూ, భూమి. 1.

నెలకువ. దే. వి. చోటు. నిర్వ. 2, ఆ. 11: చూ,

స్థానము. 1.

నెలకూన. ద్వ. వి. 1. బాలచంద్రికు: చూ,

హిమాంశువు; 2. నెలవంక: చూ, సఖిత్వము.

నెలకొను. దే. అ. కిర్. రూ-నెలపుకొను. 1. ని

లుకడయగు: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు:

చూ, మట్టుపడు.

నెలగ. దే. వి. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
 నెలచూలి. దే. వి. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2.
 నెలచెలియలు. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.
 నెలజేవ్వనము. ద్వ. వి: చూ, నిండుజేవ్వనము.
 ఆం. భా. ద్వి. 118.
 నెలజోడు. వా. వి: చూ, నూర్యుడు. సాంబ.
 దేవ. 9. [శ్రేఖరుడు: చూ, శివుడు.
 నెలతాల్పు. దే. వి. రూ-నెలతాల్పు. చంద్ర
 నెలతునియ. వా. వి. చంద్రకళ: చూ, శశికళ.
 నెలత్రావడము. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుగు.
 నెలదారిసింగిణి. వా. వి: చూ, పర్వతము.
 నెలపంది. వా. వి. ముండ్లపంది: చూ, నూకరము.
 నెలపట్టి. దే. వి: చూ, నెలచూలి.
 నెలపట్టు. దే. వి. చంద్రగృహణము: చూ,
 గృహణము. 1.
 నెలపాలు. దే. వి: చూ, నెలతునియ.
 నెలపు. వా. వి. పరిహార్య భాగధేయము: చూ,
 రూ-నెలపు. (శు. పా.) [త్రావడము.
 నెలపులుగు. దే. వి. రూ-నెలపులు: చూ, నెల
 నెలమేవరి. దే. వి. 1. విధుంతుడు: చూ,
 రాహువు. 1; 2. శని: చూ, రాహువు. 2.
 నెలయల్లుడు. వా. వి: చూ, మన్మథుడు.
 నెలతా. దే. వి. రూ-నెలతాయి. చంద్రకాంత
 పుళి: చూ, రాయి.
 నెలతాయి. దే. వి. —నై.—
 నెలలు. అం. మాసములు: చూ, మాసము. 1.
 నెలవంక. ద్వ. వి: చూ, నెలకున. (నఖత్తర
 ము.—పసు. 1, ఆ. 75.) [బాణము. 1.
 నెలవంకొల. ద్వ. వి. అర్ధచంద్రబాణము: చూ,
 నెలపత్తి. ద్వ. వి. 1. పచ్చేకప్పురపుపలుకు.
 కళా. 7, ఆ. 80: చూ, సిరము; 2. పోకక:
 చూ, సంగిసి.
 నెలవరి. దే. వి. రూ-నెలవరి. 1. పరిచయము
 కలవాడు; 2. చూ, మర్మజ్ఞుడు. సా. 3,

ఆ. 239. [రము. 2—
 నెలవారము. వి. వి. సోమవారము: చూ, వా-
 నెలవీనము. దే. వి: చూ, నెలతునియ.
 నెలవు. దే. వి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;
 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. వాసస్థా-
 నము: చూ, సదనము. 1; 4. పరిచయము:
 చూ, సంస్తవము.
 నెలవుకొను. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-నెలకొను.
 నెలవెలుగు. దే. వి: చూ, వెన్నెల.
 నెల్లి. దే. వి. 1: చూ, శ్రీపల్లము. 1*;
 2. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి. 1.
 నెల్లిబద్ద. వా. వి. చూరుకుట్టుబద్ద. (విశాఖపట్ట-
 ణ పాత్రమున వాడుక).
 నెవడు. వా. వి: చూ, రూ-నెగడు. (బయలు-
 మెఱయుటకు.—పంచ. వేం. 4, ఆ. 159).
 నెవము. నై. వి.—నిభ. మిష: చూ, రూ-నెవ-
 ము. (కారణమునకు.—నై. 8, ఆ. 47.)
 నెవయు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-నెగయు.
 (ఎగురుటకు.—భార. సభా. 1, ఆ. 254).
 నెవిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెచలి. (అప).
 నెవులు. దే. వి: చూ, రూ-నెగులు.
 నెవ్వ. దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము..
 1; 2. చూ, విపత్తు; 3. చూ, వజ్రపు.
 నెవ్వగ. వా. వి. రూ-నెవ్వము. అధికవిచార
 ము: చూ, శోకము.
 నెవ్వడి. వా. వి. ఆలిశీఘ్రము: చూ, వేగము. 3..
 నెవ్వము. వా. వి: చూ, రూ-నెవ్వగ.
 నెళవరి. దే. వి: చూ, రూ-నెలవరి.
 నెళము. దే. వి. 1. రూ-నెలవు. పరిచయము:
 చూ, సంస్తవము; 2. చూ, మర్మము. 1.
 నెళపు. వా. వి. —నై—
 నెళినెళి. దే. వి. విఱుగుటయందగు ధ్వన్యను-
 కరణము: చూ, హూహూ.

నే

నే. దే. స. 1. నాశబ్రపర్ణమైక వచనమునకు
సరళసేరవర్ణములు పరములగుచో దుశ్రము
లోపించిన రూపము. “నేగెలిచితిని” మొ;
నై. వి. 2: చూ, రూ-నెయి. 1; 3: చూ,
రూ-నెయి. 2.

నేఁజెల్ల. దే. అవ్య. (నేను + చెల్లె) బత్సార్థము:
చూ, సంతాపము.

నేఁడు. దే. వి: చూ, ఈదినము.

నేఁత. నై. వి. 1=వ్యూతి. నేయుట: చూ,
వ్యూతి; బ. 2. సన్న బాగచోపులు: చూ,
వస్త్రము (దేశ్యమని క. ర.) [లేవాఁడు.

నేఁతకాఁడు. దే. వి. రూ-నేఁతరి: చూ, సా
నేఁతపలక. దే. వి. నేఁతకాఁడు నేయునపుడు
పడుగుపేకలను ఉగ్గించునట్టిపలక.

నేఁతపురుగు. ద్వ. వి: చూ, సాలెపురుగు.

నేఁతరి. దే. వి: చూ, రూ-నేఁతకాఁడు.

నేజి. దే. వి. (రూ-నేజో-నేజిము) 1. చిల్ల
కోల. శకాం. 5, ఆ. 25: చూ, సర్వల;
2. కుంతము: చూ, బాణము. 1.

నేజిము. దే. వి. —పై—

నేజో. దే. వి. —పై—

నేటించు. దే. అ. క్రి. దృఢపడు: నేటుకొను,
పదిలపడు, పనుగొను.

నేటు. దే. వి. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము.
1; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1; 3. దృఢ
ము. అచ్చ. యు, కాం. 128: చూ, స్థైర్య
ము; 4. శీఘ్రము: చూ, తైర్యము.

నేటుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, నేటించు.

నేటునేయు. ద్వ. అ. క్రి. నిశ్చయపఱచు: చూ,
రేణికివచ్చు.

నేత. సం. విణ. (బు. ఈ. బు.) 1. ఏలిక:

చూ, స్వామి. 1; అం. 2. నేతయనఁగాఁ
గఢానాయకుఁడు. [(నాయకునకుమహాభాగ్య
(పరిపాలన) బౌచార్య (దాతృత్వ) లేజస్వి
తా (పరాక్రమ) నైద్యస్య (నేర్పు) పాండి
త్య (విద్యావివేకము) పృముఖనుగుణములుం
డవలయును. ఈగుణములన్నియు పూర్తిగాఁ
గలవాఁడు తత్తముఁడు. కొన్నియె కలవాఁడు
మధ్యముఁడు. చాలతక్కువగల వాఁడధముఁ
డు. సర్వగన సాధారణులయిన నాయకులు
నల్వరు (చూ, నాయకులు), శృంగారనా
యకులు నల్వరు (చూ, నాయకులు), ఉప
నాయకులు నల్వరు. (చూ, నాయకులు.)]

నేతి. సం. అవ్య: చూ, యద్య.

నేతిచోలు. వా. వి. ఆజ్యధార: చూ, హవిస్సు. 1.

నేతివీర (అ). ద్వ. వి. ఘృతకోశాతకి *: చూ,
వీణ. 2.

నేతివీరకాయవాటము. జా. లోపలసారము లేనిది.

నేతినంద్రము. ద్వ. వి. సర్విస్సముద్రము: చూ,
సముద్రము.

నేత్రకూటావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

నేత్రపర్యము. జా కనులపండువు. “నేత్రంబుల
కవూరపర్యంబులొనర్చు.” (నీతిచంద్రిక -
విగ్రహము); “కన్నులపండువై ధగధగం”
(కవికర్ణరసాయనము.)

నేత్రము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ,
లోచనము; 2. తరిత్రాడు: చూ, సూత్ర
ము. 1; 3. ఏటు: చూ, స్వర్ణది (నది);
4. చెలిపట్టుచీర: చూ, వస్త్రము; 5. లేరు:
చూ, శకటము. 1; 8. చెట్టువేరు: చూ,
వేరు. 1.

నేత్రములు. పా.కండ్లు. 1. వీనికిఉపమానములు.

—తామర తేకులు, లేడికన్నులు, తుమ్మెద,
కలువ, చేఁపలు; అం. 2. పురుషలక్షణాంగ
ములలో నొకటి. (రక్తరేఖలైన ధనవంతుఁ

డగు. వ్యాపారమునైన నత్యంత కోపము
డగు. కుక్కుటాక్షుండు సనాదుఁబడును.
మృగాక్షుండున శుభలాభముడగు. బిడాలా
క్షుండునను హంసాక్షుండునను వరాధము
డగు. మయూరాక్షుండును నకులాక్షుండు
నైన మధ్యముడగు. నేత్రాంతము లెఱునైన
లక్ష్మీయుక్తుడగు. మధుపింగళ వర్ణమైన
వైశ్యర్యము దీర్ఘాయువునగు. ఏకాక్షుండున
కూరుడగు. మిడిగుగ్ధుగలిగిన కైక్తికు
డగు. తడికన్నులైన దుఃఖితును. గుంటక
న్నులైన దరిద్రుఁ దుఃఖితును. రోమములున్న
దరిద్రుఁడుగు): చూ, లక్షణాంగములు;
2. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (రేడి క
న్నులనెనున్న రాజభార్యయగు. విశాలమై
ననుభవతియగు. పింగళవర్ణములైన బిడ్డలు
లేనిదియును దుష్టిలురాలును విధవయును
నగు. కాటుకపిట్టనెనున్న భాగ్యవంతురా
లగు. ఎఱునైన నెండుగిళలుండి దరిద్రుర
లగు. మచ్చేయున్న నశుభవృద్ధియు. గుండ్ర
ముగనున్న రాక్షసీవయ్యై దుశ్చారిణియగు.
గూబకన్నులైనను పిల్లికన్నులైనను ఎననుం
దుగిరును మగలగుదురు. కడలుచేన్న చోపు
గలిగిన జారిణియగు.): చూ, స్త్రీలక్షణా
ంగములు. [రోదనము. 2.

నేత్రాంబువు. సం. వి. ఉ. న. కన్నీరు: చూ,
నేత్రామృతము. అం: చూ, అంజనములు.

నేత్రుండు. సం. వి. ౨. ఉ. ఉ. చూ, స్వామి. 1.
నేదిష్టము. సం. వి. రూ. - నేదీయాంసము. వి
క్రిలి దగ్గఱ: చూ, నవిహము. 1.

నేదీయాంసము. సం. వి. - పై -
నేను. దే. స: రూ. - నను. (సం. ప). - ఆహమ్.
నేపథ్యము. సం. వి. అ. న. రూ. - నైపథ్యము.

1. వస్త్రాద్యలంకారము: చూ, భూషణము.

2; 2. నటినిలుచుచోటు: చూ, రంగము. 3.

నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణులు, వారి జాతులయొ

క్క నామములు. అం. పార్వత్య, అధికారి,
అర్జుల, ఆచార్య, ఉక్తియాల, కండరియ,
కపాల, కొయికాల, కొయినాల-కొయ
నాల, ఖనాల, ఖండ్యాల, గజ్జియాల,
గురగాయ, గైతాల, ఘిమిరియా, చంపా
గాయ, చపలాగాయ, దజి, దంజాలరి,
దవారి, ధూంగియాల, నేపాలియా, పండిత,
సనేరు, రిజాల, రిమ్యాల, రుకాయి, లంసాల,
లహోని, వాస్తగాయ, సత్యాల, సిద్ధియాల:
చూ, బ్రాహ్మణులు. (నేపాళ దేశము పర్వ
తములతో నిండినదగుటచే నిందు వనించే
బ్రాహ్మణులు. పార్వత్యాది నామములు కల
వారై గోమాంసభక్షకులను శూద్రజాతిలో
నధములగు కచోరా, భోటియాల నెడితక్కు
వ జాతివారలచే నీళ్లు తెప్పించి యుపద్రో
గించేకొందురు. వీరిలో ఋగ్వేదులు, యజు
ర్వేదులు, మాధ్యందినులు, సామవేదులు, అధ
ర్వణవేదులును కూడ కలరు. వీరు శాస్త్రీయ
మతమునకుఁ జెందితక్కువైన నాపరులై యొక
తెగవారును, తంత్రోపాసకులై యొక తెగ
వారు నైయున్నారు. వీరిలో పార్వత్యాది
బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణులకును త్పతియు
లకును పురోహితులై యున్నారు. కొందఱు
ఇతరజాతులవారికి పురోహితులై యున్నా
రు. నేపాళ దేశపు బ్రాహ్మణ తెగవారంద
ఱును గొఱ్ఱలను మేకలను పక్షిజాతులను
భక్షించెదరు. ఆ దేశపు ప్రభువు త్పతియు
డగుటచే బ్రాహ్మణాది జాతులవారు కులా
చారములు చెడకుండ కాపాడుచుందురు.)

నేపాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. నేపాళ దేశము:
చూ, దేశము; 2. ఒకరకము చెఱుకు: చూ,
రసాలము. 3; వై. వి. (1) నేపాళము*: నే
పాళిక. (ఇది ద్వివిధము. - చెదననేపాళము, నీ
మనేపాళము.) (శుద్ధి. - గింజెలలో నివచ్చును
నేదనీళ్లలో రెండుజోములు ఉడికించిన శుద్ధి.)

నేపాళవేము. సం. వి. ఆ. పుం: ఆత్మతీక్తము,
తృణనింబము. *

నేపాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నేపాళము(1)*.

నేబు. నే. వి. 1. పండ్లొందుకానుల నాణెము;

వా. బ. 2. డబ్బులు(కానులు) “నేబులసంచి”

నేమంబుగన్న మన్నీనితల్లి. ద్వ. వి. దేవగంగ.

నేం, ఆం. 17: చూ, నది. చూ, లై. సి.

నేనుకము. వై. వి.=నియము. రూ-నేమము:

నేమము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాలము: చూ,

సమయము. 1; 2. పేరక: చూ, పేషము. 1;

3. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 4: చూ,

పాకారము; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము.

1; వై. వి. (1): చూ, రూ-నేమకము. కళా.

6, ఆ. 94; (2): చూ, పౌతము.

నేమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1.=నెమ్మి-నెమ్మి. బండి

కంటికడకమ్మి: చూ, శకటము. 1; 2. తిని

శము*: చూ, వంజులము. 2; ఇ. స్త్రీ.

3. తిక్కి. నూతలయందునీరెత్తుటకు సమావమున

నుంచినరాట్టము, ఏతము మొదలైనదారుయం

త్యము; వా. వి. (1): చూ, సామర్థ్యము. 1.

నేమించే. వై. స. క్రి.=నియము: చూ, నెలఁచు.

నేము. దే. స. క్రి. 1. ధాన్యముచేటలోబోసి

కొనినిటునటుఁదిప్పు; 2. రూ-ఏము-మే

ము. నాశబ్దపరిధిమా బహువచనమునకు రూ

పాంతరము.

నేయము. వై. వి. (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి)

1.=చూ, స్నేహము. రస. 3, గుచ్చము;

2. న్యాయము. “నేయముగాదు” శ్లేత్యయ:

చూ, సత్యము. 1.

నేయార్థము. ఆం. సంధిదోషములలో నొకటి.

(తనకే సంకేతమైనది): చూ, కాన్యదోష

ములు, సంధిదోషములు.

నేయి. వై. వి: చూ, రూ-నెయ్యి.

నేయు. వై. స. క్రి. 1. నేతనేయు: అనుప

యించే; 2: చూ, ఆల్లు; వా. వి. 3. జేబ్బు

లోమంచేముమీఁదవరుండు.

నేయుఁడు. వై. వి.(రూ-నెయ్యి-నెయ్యిఁడు)

=స్నేహ: చూ, స్నేహితుఁడు.

నేరఁబోతు. దే. విణ: చూ, వాగ్జె.

నేరవి. దే. వి. 1. అజ్ఞానము. భాగ. ఆర. 5,

ఆ. 311: చూ, మఱపు. 2; 2. పాపము.

ఆం, భా. ద్వి. 191; భార. సభా. 2, ఆ.

224: చూ, వృజినము; 3: చూ, రూ-నేర

ము.

నేరము. దే. వి.తప్ప. (రూ-నేరమి-నేవము-నెవ

ము-నెవము-నేరను): చూ, సాంటు.

నేరాణి. దే. వి. జేరబాణి (బట్ట): చూ, వ

స్త్రము.

నేరిమి. దే. వి: చూ, రూ-నేరుపు. 1.

నేరుచే. దే. ఆ. క్రి. రూ-నేర్పు. 1. ఓపు:

చూ, పర్యాప్తముగు; స. క్రి. 2: చూ,

వాడుకపడు.

నేరుపరి. దే. విణ.(రూ-నేర్పరి-నేరుపుకాఁడు-

నేరుపులాఁడు-నేర్పుకాఁడు): చూ, సమ

ర్థుఁడు.

నేరుపు. వై. వి.=నెపుణ్య. రూ-నేర్పు. (దేశ్య

మని శ. ర) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1;

2. చమత్కారము, విజ్ఞానము: చూ, సామ

ర్థ్యము. 1. ఆం, భా. పృ. 103; 3. అజ్ఞ:

చూ, సమర్థనము; పే. 4. నేలువఁజేయు.

నేరుపుకాఁడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేరుపులాఁడి. దే. విణ. బాణ: చూ, స్త్రీ.

నేరుపులాఁడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

అచ్చ. బాల, కాం. 7.

నేరెటేటు. దే. వి.జేంబు: చూ, నది.

నేరెడు. దే. వి: చూ, రూ-నేరెడు.

నేరేడల్లులు. వా. వి. బ: చూ, హణిగలు.

నేలేడు. దే. వి. (రూ-నేలేడు-నేలేడు-నేలేడు) చూ, మరభివర్తి. (అతిమాత్రమును, మధుమాత్రమును తగ్గించును. రక్షగ్రహణి కట్టును.)

నేలేడుదీవి. ద్వ. వి: చూ, తోలుదీవి. నై. 5, అ. 76.

నేలేడుపండు. ద్వ. వి: జంబువు, జాంబవను.

నేర్పు: చూ, రూ-నేరుచే.

నేర్పురి: దే. వి: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేర్పు. నై. వి: వేర్: చూ, రూ-నేరువు (దేశ్య మని శ. ర.)

నేర్పుకాడు. దే. వి: చూ, రూ-నేరువుకాడు.

నేర్పువాడు. దే. వి: చూ, బోధకుడు.

నేతా. దే. వి: చూ, రూ-నేతి. 1.

నేల. దే. వి. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1;

2. చోటు. ఉ, హరి. 2, అ. 204: చూ, స్థానము. 1; 3. దేశము. భార. విరా. 4, అ.

221: చూ, సీను. 1. (దేశము); వా.

4. పంటపండుపాలము. “నాకునాలుగుపుట్ల నేలకలదు.”

[రించు.

నేలంగలుపు. దే. అ. కి. చేంపు: చూ, సంహ

నేలఁబెట్టికాలరాచుట. జా. మిక్కిలికష్టపెట్టు

ట. “నేలఁబెట్టి కాలరాచునట్టియాచిన్న

వాండు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

నేలకడిమి. ద్వ. వి. భూకడంబము *: చూ,

హరిపీయము. [స్థలి. 2.

నేలకలిగొట్టు. దే. వి. భూపాలిలి *: చూ,

నేలకుఁగోలకుఁడెచ్చెట. జా. మిక్కిలిబాధపె

ట్టుట. “నేలకుఁగోలకుఁడెచ్చెచున్నవాఁ

డు.” (కళాపూర్ణోదయము. 7, అ. 35).

నేలగుమ్మడి. దే. వి: చూ, భూమికర్కారువు. *

నేలగుమ్ముడు. ద్వ. వి. విదారి *. (ఇది ద్వివి

ధము.—తెల్ల నేలగుమ్ముడు, నల్ల నేలగుమ్ము

డు. ఇదియే తెల్ల నేలగుమ్ముడు): చూ,

భూమి కర్కారువు.

నేలగొలిమిడి. దే. వి. గోలోమి*: చూ, మొగ

లీర.

నేలమోలి. దే. వి. మన్నకామపు: చూ, నీత.

నేలజెమ్మి. ద్వ. వి. పిన్నజెమ్మి*: చూ, శమిరము.

నేలతగ్గేడు. దే. వి: చూ, హేమపుష్పకము*.

నేలతమ్మి. ద్వ. వి. మెట్టదామర*: చూ, సహ

స్యవత్తము.

నేలతాడి. ద్వ. వి. రూ-నేలతాడు: చూ, శిలీం

ధృకము*.

నేలతాడు. ద్వ. వి.—పై—

నేలతామర. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

నేలతాలుపు. దే. వి. 1: చూ, పర్వతము; 2. క్షత్రి

యుడు. అచ్చయ్య, కాం. 21: చూ, రాజో. 1.

నేలతోశ సి. ద్వ. వి. భూతులసి*: చూ, హరిప్రియ.

నేలనమలి. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, కక్షి.

నేలనేలేడు. దే. వి. భూమిజంబువు*: చూ, సు

రభివత్త.

నేలపట్టి. దే. వి. 1. అంగారకుడు: చూ, రా

మవు. 2; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహీ

సుతుడు; 3: చూ, నేలమోలి.

నేలపట్టిమగనిబంటు. ద్వ. వి. 1. అనుమడను

కోతి. ఆం, పదా. 5—21: చూ, వాన

రము; 2. కోతి: చూ, వానరము.

నేలపడక. వా. వి. 1. చేచ్చినవానిపడుక:

చూ, మృతశయ్య; 2. నేలపైపరుండుట.

నేలపల్లటి. దే. వి. ఒకరకముపావురము: చూ,

సురటి.

నేలపొన్న. ద్వ. వి. కోలపొన్న*: చూ, పృథ్వి పక్షి.

నేలపోక. ద్వ. వి. బోధాంబకము*: చూ, స్రంసి.

నేలబువి. ద్వ. వి: చూ, వల్లీకము. వేం, ఆం. 88.

నేలమలె. ద్వ. వి. భూమిలోపలియిల్లు. (రూ—

నేలమాలియ—నేలమలె): చూ, సదనము. 1.

నేలమాలియ. ద్వ. వి.—పై.—

నేలమలె. ద్వ. వి.—పై.—

నేలములక. దే. వి. (రూ-నేలములగ-నేలము
లక) వార్తాకాః చూ, వాతుడు.

నేలములగ. దే. వి. —పై.—

నేలములగచెట్టువకు డొంకెనలుకట్టుట. జా.
పుట్టినది పుట్టినట్టుగానే యుండుట.

నేలములక. దే. వి: చూ, రూ-నేలములక.*
నేలయుడుగు. వా. వి. పాతాళము: చూ, లో
కము. 1.

నేలయుసిరిక. దే. వి. భూమ్యాల్లిక*: చూ,
శివ. 4. (దీనిలో “ఫైలాన్ థిస్” అనుచే
దుగలపదార్థముండును. దీనిసమాలముఉబ్బు
లలోను పెగలలోను మూత్రోవ్యాధులలోను
ఉపయోగింతురు)

నేలరేను. దే. వి. భూబదరి*: చూ, రేను. 1.

నేలరేడు. దే. వి. భూపతి: చూ, రాజే. 1.

నేలవిడిచిసాము. జా. నిరాధార వ్యాపారము.

“ఊరకయేల నేలవిడిచి సాముచేసెదవు.”

(నీతిచందిక—మిత్రభేదము)

నేలవేము. దే. వి: చూ, భూనింబము*.

నేలవేలుపు. దే. వి: చూ, బాహ్మణుడు.

నేలసంపెగ. ద్వ. వి. భూమిచంపకము*: చూ,
సంపెగ. [(రాయలసీమలో వాడుక)

నేలపెనగబుడ్డలు. వా. వి. వేరుపెనగకాయలు

నేలొచ్చు. దే. వి. ఒకరకముడేగ: చూ, శ్రేయము.

నేవ. వా. వి. 1. కోపము: చూ, కోపము;

2. నింద: చూ, సెగింపు.

నేవడము. దే. వి. (రూ-నేవలము-నేవళము)

రత్నాలదండ: చూ, భూషణము. 2. (రాయి.)

నేవము. వై. వి: చూ, రూ-నేవము.

నేవలము. దే. వి: చూ, రూ-నేవడము.

నేవళము. దే. వి. —పై.—కళా. 7, ఆ. 88.

నేవ్తుడు. అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

నేస్తకత్తియ. వై. విణ. నేస్తకత్తె: చూ, స్త్రీ.

నేస్తకాడు. వై. విణ.: చూ, స్నేహితుడు.

నేస్తము. వై. వి.=స్త్రీహ: చూ, స్నేహము.

నేస్త్రీ. వై. విణ.=—నై.—

నేస్తు. వై. విణ.=—నై.—

నేస్తురాలు. ద్వ. విణ: చూ, నేస్తకత్తియ.

నేవరము. దే. వి: చూ, నేవలము.

నై

నైకభేదము. సం. విణ: చూ, ఉచ్చానచము.

నైగనిగ్యము. సం. వి. అ. న. నిగనిగలాడుట.

నైగము. సం. వి. అ. న. 1. వేదాంతము:
చూ, వేదము; విణ. 2. పట్టణముది.

నైగముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాగముడు;
2: చూ, నిగముడు.

నైచికము. సం. వి. అ. న. ఆవుయొక్క తల
భాగము: చూ, సారభేయి. (ధేనువు.)

నైచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేక్కనిరూపము
మంచిస్తాయముగలిగి చాలపాలిచ్చెడియావు:
చూ, సారభేయి. (ధేనువు.)

నైచ్చము. సం. వి. అ. న. (భక్త్యాదులచేగలుగు)
అధమభావము: చూ, హీనము. 1.

నైబము. సం. విణ. 1. తినది: చూ, స్వతంత్ర
ము; 2: చూ, స్వాభావికము.

నైపథ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, నేపథ్యము.

నైపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేపాళదేశపుమణి
శిల, కునటి: చూ, రాయి.

నైపుణము. సం. వి. అ. న.=నేర్పు. నేర్పురి
తనము: చూ, సమర్థనము.

నైపుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=—నై.—

నైపుణ్యము. సం. వి. అ. న.=—నై.—

నైమిత్తికము. సం. విణ. నిమిత్తమువలనగలిగి
నది; వా. 2. పితృసంబంధమైనది.

నైమేయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వినియము.

వైయగోము. సం. వి. అ. న. ముష్టిపండు.
 వైయాయపండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, న్యా
 యాశిపతి. [అం. 2: చూ, శస్త్రములు.
 వైరాశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వలవమి;
 వైర్వతి: చూ, రూ-నిర్వతి. 2. 4. [హరిత్తు.)
 వైర్వతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నిర్వతిమూల.
 వైర్వతుడు: చూ, రూ-నిర్వతి. 2.-4.
 వైర్వ్యము. సం. వి. అ. న. దయలేనితనము.
 వైర్వ్యము. సం. వి. అ. న. నిర్మలత్వము, గర
 గర: చూ, శుద్ధము. 3. [చూ, వర్ణము. 6.
 వైర్వము. సం. వి. అ. న. నల్ల. నల్లదనము:
 వైర్వము. సం. వి. అ. న. రూ-నిర్వదనము.
 1. నివేదింపఁబడినవస్తువు (దేవుని కారగించ
 మనది); చూ, సమర్పణము; అం. 2: చూ,
 ఉపచారము. 1; 3: చూ, ఉపచారము. 2.
 వైషమము. అం. (దీనిని శ్రీహర్షుడు వ్రాసెను):
 చూ, కావ్యనాటకములు.
 వైషమండు. సం. వి. అ. పుం. నిషమండు, నల
 చక్రినది: చూ, రాజే. 1.
 వైషాసి. అం: చూ, శుద్ధభాతులు (అంశములు.)
 వైష్ణికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూపా
 ధ్యతుడు.
 వైష్ణికుడు. సం. విణ: చూ, నైటికసీల. 1.
 వైష్ణవము. సం. వి. అ. న. నిష్ఠారత్వము.
 వైస్థికిబలము. అం. పద్మలమునందొకటి. (శ-
 మ-బు-గు-శు-చం-రవులుఉ త్రోకో త్రరకర్మ
 మన బలవంతులగుదురు.) ౧. రవి పూర్ణబల
 పంతుడు. 1; ౨. చం-రవికంటె 1/7 బల
 ముత్యవగలవాడు అనగా 1/1—1/7=
 6/7; 3. శు=చంద్రునికంటె 1/7 బలము
 తక్కువగలవాడు అనగా 6/7—1/7=
 5/7; ౪. గు=శుక్రునికంటె 1/7 బలముతక్కువ
 గలవాడు అనగా 5/7—1/7=4/7;
 ౫. బు=బుధునికంటె 1/7 బలముతక్కువగల

వాడు అనగా 4/7-1/7=3/7; ౬. కు=
 బుధునికన్న 1/7 బలముతక్కువగలవాడు.
 అనగా 3/7-1/7=2/7; ౭. శ=శుభానికన్న
 1/7 బలముతక్కువగలవాడు అనగా 2/7-
 1/7=1/7: చూ, పద్మలము.
 వైస్థికిము. సం. విణ: చూ, వైజము. 2.
 వైష్ట్రోంసిష్ఠుడు. సం. విణ: చూ, అసిహేతి.
 వైష్ట్రహ్యము. సం. వి. అ. న. ఇచ్చలేనితనము:
 చూ, వలవమి:

నొ

నొంచే. దే. పేర్. నొవ్వజేయు. భార. కర్ణ.
 1, ఆ. 192: చూ, నొగులుచే. 1, 2.
 నొక్కము. దే. వి. పెద్దసదాశ: చూ, సదాశ.
 నొక్కు. దే. వి. 1. రూ-నొక్కుడు. అదుము
 డు వలనగలిగిన పల్లము: చూ, రంధ్రము.
 1; 2. ముడుత. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వళి.
 2; న. కి. 3. పేనుచేదుపు: కుక్కు-క్రుక్కు,
 చేదుపు; 4. పంటనొక్కు: చూ, మాకొను;
 5. అదుము: చూ, పిసుకు. 1.
 నొక్కుడు. దే. వి: చూ, రూ-నొక్కు. 1.
 నొక్కులు. దే. వి. బ. వళిలు: చూ, వళి. 1.
 నొగ. దే. వి: చూ, యుగంధరము.
 నొగచివర. దే. వి: చూ, పంగలగుంజే.
 నొగులు. దే. వి. 1. వికలమగుట; 2: చూ, రూ-
 నెగులు; 3: చూ, శోకము; అ. కి. 4: చూ,
 వైకల్యమగు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 80; 5: చూ,
 నొచ్చే. 1; 6: చూ, నొచ్చే. 2.
 నొగులుచే. దే. పేర్. రూ-నొగుల్పు-నొంచే.
 1. నొగులజేయు, ఎడలించే; 2. నొప్పించే:
 చూ, హింసించే.
 నొగుల్పు. దే. పేర్. —వై—

నాచ్చిళ్ళు. దే. వి. బ. చొంగ: చూ, లాల.

నాచ్చు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వేసారు; 2. దారి

ద్రాదులచే పీడనం: నొగులు.

నాచ్చుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, సుగ్గు. 1.

నాచ్చుకోలు. దే. వి: చూ, వివ్రీతీసారము. 1.

నొట్ట. వా. వి: చూ, రూ-నొట్ట. “నొట్టచుక్క”

నొడలదొంతి. దే. వి: చూ, సంశయము (అపరి)

నొడి. దే. వి: చూ, రూ-చుడి.

నొడికాడు. దే. విణ: చూ, నుడువరి.

నొడికారము. దే. వి: చూ, రూ-నుడికారము.

(మాట చమత్కారమునకు.-కళా. 8, ఆ.

55; మాటకు.-ఆం. భా. పరి. 110.)

నొడికారి. దే. విణ. (నొడికారము + ఇ): చూ,

రూ-నుడువరి. ఉ, హరి. 4, ఆ. 155.

నొడుగు. దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.

నొడుచే. దే. స. క్రి. తప్పలుపట్టు.

నొడుపు. దే. వి. తప్పలుపట్టుట.

నొడుపు. దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.

నొప్పి. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ,

విపత్తు. జై. 7, ఆ. 117; 3: చూ, శ్రమము. 1

నొప్పించే. దే. కేర్: చూ, హింసించే.

నొప్పిగుంటి. వా. వి: చూ, వ్యాధితుడు.

నొప్పియెత్తు. వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 29.

నొలి. వా. వి: చూ, శోకము.

నొల్లు. దే. స. క్రి. 1. బిడ్డలు నోటవేల్లి డుకొని

చేప్పరించే; వా. 2. గొహించే, కొల్లుకొను.

నొవులు. వా. వి: చూ, నొలి.

నొవ్వి. దే. వి. రూ-నొవ్వు. 1. వేదన: చూ, శ్ర

మము. 1; 2. తెవులు. పంచ. నా. 1, ఆ. 408:

చూ, రోగము. 1; 3: చూ, శోకము.

నొవ్వు. దే. వి.—పై—

నొనటియొముక. దే. వి. అలి: చూ, శల్యము. 1.

నొసలు. నై. వి.=నిటల. రూ-నెన్నెసలు. (దేశ్య

మని శ.ర.) 1. నుదురు: చూ, లలాటము; ఆం.

2: చూ, కళ్ళలుండుస్థలములు.

నొసలుబత్తుడు నోరుతోడేలు. బా. “ననఘనో

సలు బత్తుడును నోరు తోడేల, టన్నీతి

దోచుచున్న చివుడు” (నైజయంతీమాసము)

నొప్ప. వా. వి. నుదురు: చూ, రూ-నొట్ట. (లలాటము)

నో

నోచే. దే. స. క్రి. నోము. పాండు. 2, ఆ.

30: చూ, వ్రీకమాచరించే.

నోత. దే. వి. నోచేట.

నోటికితాళమువేయుట. బా. మాటాడకుండు

జేయుట. “ఈపాటికి నోటికితాళము వేయ

వచ్చెను.” (ధర్మజరాజసూయము)

నోటిబీగము. దే. వి. దేవతాపార్థిర్థనకై దొడల

యందుపట్టుకొనెడు చాకపు లోహపుకమ్మి.

నోటీసు. వా. వి: పక్కటన.

నోటు. వా. వి. 1. బదులువుచ్చేకొని వాగ్ని

యిచ్చెడు పామిస్సెరినోటు; 2. రూపా

యలుగా మార్చుకొనెడు బ్యాంకినోటు;

3. జ్ఞాపకార్థము వాగ్నియించుకొనెడు

రుక్కా. [గుటక.

నోటెడు. వా. వి: గుక్కెడు-గుర్కెడు,

నోము. దే. వి. 1: చూ, వ్రీతము; స. క్రి.

2: చూ, నోచే; 3. పోగొట్టు: చూ, శంగించే.

నోయు. దే. అ. క్రి. నొచ్చు: చూ, వేసారు.

నోరు. దే. వి: చూ, వదనము. 1.

నోరుమెంగ. దే. విణ: చూ, మూంగ. కళా.

3, ఆ. 238.

నోరుమెదల్పుట. జా. మాటలాడుట. “బ్రహ్మ

యు నోరుమెదల్పులేని” పాండు. 3, ఆ.

151. “మిన్నకచేననంతనోరు మెదపక”

కళా. 3, ఆ. 238.

నోరూరు. దే. అ. కిరి. 1. రుచిగలపస్తవులను
తినెడుకొరికచే నోటనీళ్ళూరు; 2: చూ,
వాంఛించు. పా. 3, అ. 51.

నోరేత్తు. దే. అ. కిరి. మాటాడయత్నించు:
చూ, ఎత్తు. 23.

నోరోడక. జా. మాటాడ సంజేహింపక. “అ
చ్చేట నోరోడకాయన రచ్చేలో” (శుద్ధాం
ధరినిగోష్ఠ్య నిర్వచన వైపధము)

నోపరి. దే. విణ: చూ, నొప్పిగుంటి.

నోవి. దే. వి: చూ, రూ-నొవ్వి. [287.

నోవు. దే. వి:—పై.—భార. ఉద్యో. 3, అ.

నా

నా. సం. వి. ఔ. స్త్రీ. 1. ఓడ. (పదార్థమును
గట్టును బొందించునది): చూ, హోడము;
దే. వి. (1): చూ, రూ-నపు-నపు.

నాక. సం. వి. అ. స్త్రీ. = నావ: చూ, నా. 1;
నాకశకట న్యాయము. పా. ఓడలు బండ్లగును.
బండ్లోడలగుననుకీతి.

నాకాఖ్యము. అం: చూ, ఉల్తానకరణబంధములు.
నాకాదండము, సం. వి. అ. పుం. ఓడనడపుగడ:
చూ, పీలి. 2.

నాకు. దే. వి: చూ, రూ-నపుకు.

నాడుకొట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-నపుడుకొట్టు.

నాబతు. వా. వి. మహారాజుల కోటముందు వా
యించెడు వాద్యము. “ధంకా నాబతులు”
నారు. దే. విణ: చూ, రూ-నపురు.

న్య

న్యంకుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇట్టి (తలవంచే
కొనిపోవునది): చూ, హరిణము. 1; 2. ముని:
చూ, సన్యాసి.

న్యక్కారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వహేలనము.

న్యక్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై—
న్యక్షము. సం. విణ: 1. అధము; చూ, హీన
ము. 1; 2: చూ, సర్వము.

న్యక్షుడు. సం. విణ: చూ, హీనుడు.

న్యగోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మట్టి: చూ,
వటము. 3; 2: చూ, శమి*; 3. బార: చూ,
వ్యామము. [రావి, మేడి(5).

న్యగోధాదిగణము. అం. మట్టి, చూమిడి, హోవ్వి,

న్యగోధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, భల్లాతకి*

న్యర్పుదము. సం. వి. అ. న. 1. పదియర్పుద
ములసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విణ: 2. పది
యర్పుదములసంఖ్యగలది. [ప్రార్థము. 2—
న్యస్తము. సం. విణ: ఉంచేబడినది: చూ,

న్య

న్యాదము. సం. వి. అ. పుం. కుడుపు: చూ,
సాపాటు.

న్యాయము. సం. వి. అ. పుం. = నాయము.
1. తగవు, న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1;
2. స్వధర్మమువలన చలించుకుండుట: చూ,
సత్యము. 1; అం. 3: చూ, తర్కము. 5;
బ. 4: చూ, న్యాయములు.

న్యాయములు. అం. న్యాయమనగా పోలిక—
(ఇవి సమయోచితముగా గొన్నిచోట్ల బ్ర.
యోగించినవో గావ్యము శాస్త్రముగా
నుండును.) ఉదా.—అంకోల బీజన్యా
యము. మొ. (గంభవిస్తరభీతిచే న్యాయ
ములన్నటి నిచేట నుదాహరింపలేదు.)

న్యాయశాస్త్రము. పా. న్యాయమనగా దృ.
ప్రాంతము. దీనివలనఁబడినది గవయా
దిపదార్థములను, తెలియఁబడినగోవు మొద
లగు పదార్థములనుజూపి వీటివంటివే గవ
యాది పదార్థములని చెప్పి తెలుపవచ్చును.

గనుక పరిమాణము మొదలైన పోడకపదార్థములందొకటియగు దృష్టాంతపదార్థమునకు నామమైన న్యాయశబ్దముతో శాస్త్రము నకుఁ బేరేర్పఱుపఁబడినది: (చూ, ఉప విద్యలు)

న్యాయాధికారి. సం. విణ: చూ, స్వామి. 3.

న్యాయాధిపతి. సం. విణ:—ప్రె.—

న్యాయాన్యాయములు. పా: చూ, యక్తాయుక్తతలు.

న్యాయ్యము. సం. విణ: చూ, యోగ్యము. 2.

న్యాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉనుచుట: చూ, విన్యాసము. 1; 2. ఇల్లడ: చూ, వాడిక.

న్య

న్యబ్జఖడ్గము. సం. వి. అ. పుం. బా:కు: చూ, బాణము. 1.

న్యబ్జము. సం. వి. అ. న. 1. కర్మరంగమను మ్రానిపండు; పుం. 2. దర్భతోడేసిన నుక్కు. (శ. ర)

న్యబ్జుడు. సం. విణ. 1. కిరిందుచేచేవాడు; 2. తెవులుచే పంకరైనవాడు.

న్యూ

న్యూంఖ. పా. పదునాలోకారముల నుచ్చరించి న పిదప శబ్దమునుచ్చరించుట. అందు 1-7-13 ఓకారములను ప్లతములనుగాను తక్కినవాని ననుదాత్తములగాను ఉచ్చరింపవలెను.

న్యూనపదము. అం. వాక్యదోషములలో నొకటి. (“శ్రీరామచంద్రుని కరణుచొరమి హతుఁడయ్యెను.” ఇందురావణుడను పదము న్యూ

నము. పదలోపముకొన్నియెడల నపార్థము న కెడమిచ్చును. “పిల్లవాఁడైనను వానికిఁ బెద్దవానికున్నంత యున్నది.” ఇందు తెలివి యను పదము లుత్తము: చూ, వాక్యదోషములు.

న్యూనము. సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 2. నిందింపఁదగినది: చూ, హీనము.

2; వా. 3. తగ్గుదలఁగలది: చూ, వెలితి. 2.

న్యూనాధిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, వాసి. 4.

న్యూనోపమము. అం. వాక్యదోషములలో నొకటి (ఉపమయందు న్యూనతయందుఁడే నేనిన్యూనోపమము. ఉదా.—సీతాంబరుడైన హరి మేఘునిభుఁడు. మేఘముతోఁ బోల్పఁదగిన గుణమునీలవర్ణము హరియందుఁడెప్పుడుండుట చే నుపమ చేసెదరు. ఇత్యాది): చూ, వాక్యదోషములు.

ప

ప. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; అం. 2: చూ, కవర్ణము; 3: చూ, స్వరము. 2; 4: చూ, పరుషములు;

పంకక్షాళన్యాయము. పా. బురదలోదిగి కాళ్ళు కడుగుకొనుటకంటె దూరముగా నొత్తిని లుటయే మేలనురీతి.

పంకజము. సం. వి. అ. న. అసలుఁబుట్టువు. రూ-పంకేజము: చూ, సహస్రపత్రము.

పంకపక్షిక్షాళనన్యాయము. పా. అడుసుతోక్క నేల? కాలుకడుగనేల?.

పంకమగ్నగజన్యాయము. పా. బురదలో నేనుఁగు పడిచినచో దానినెత్తుట దుర్లభము. దాని నేనుఁగే యైత్తవలెననురీతి.

పంకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పంక: చూ, బురద; 2. పాపము: చూ, వృజిన

ము. 1; దే. వి. (1) పాలు. శై. 4, ఆ. 73.: చూ, స్వస్యము. [(రూ-పంకరహము.) పంకరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పంకజము పంకా. వా. వి. కట్టిచెక్కను గుడ్డనతికి వేర్లల గట్టిలాగెను యొకానొక పెద్దవిసనగట్టి. "పంకాలాగుము." [బుగద. పంకి. వై. వి.=పంకము. య. 5, ఆ. 12: చూ, పంకించే. వై. ఆ. కి. 1.=కంప: చూ, సలిం చే. శై. 3, ఆ. 40; దే. స. కి. 2. పట్టిం చే. శై. 6, ఆ. 85; పాండు. 2, ఆ. 41: చూ, పూయ. పంకిణి. వా. వి. పరిమళద్రవ్యములుంచెడు పాత్రయ: చూ, పాత్రయ. 6. పంకిలమగు. మి. ఆ. కి: చూ, అసలుకొను. పంకిలము. సం. విణ. బుగదగలది (దేశము): చూ, నీమ. 1. పంకెన. దే. వి. తడి: చూ, నేమము. పంకేజము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-పంక జము. [పంకరుహము. పంకేరుహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-పంకి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బంతి: చూ, శ్రేణి. 1; 2=పది: చూ, పది; పా. 3. పదప ఛందస్సునందుబుట్టినవృత్తము. భ-భ-భ-గ 7: చూ, వృత్తము. 1; 4. పంచమఛందస్సు నందుబుట్టినవృత్తము. ఒకభగణము చెండు గురువులుగలది: చూ, వృత్తము. 1. పంక్తికంఠుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (పంక్తికం ధరుడు) 1. పరుసగాఁగంతములు గలవాఁ డు; 2. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. పంక్తికంధరుడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.— పంగ. వై. వి. 1. రూ-పగ్గ, పలవకొమ్మ, పాయగొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 21: చూ, కాళి; వా. 2. ఎడముగాచోఁపబడినలెండు కాళ్ళనడిమిభాగము. (అంగపంటిది.)

పంగటి. వై. విణ. ఎడముగలది. పంగటించే. వై. స. కి. ఎడముగాచాచే. పంగటికాళ్ళవాడు. ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞావు. పంగటికాళ్ళు. వా. వి. బ: చూ, ముడికాళ్ళు. పంగవామము. ద్వ. వి. నడుమఎడముగలుగ పంగవలెతీర్చినతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1. పంగము. వై. వి. దేవబ్రాహ్మణవృత్తులమీఁద దొరతనమువారు తీసెడు చతుర్థాంశమైన కప్పము: చూ, శిస్తు. 1. పంగలగుంజే. ద్వ. వి. 1: చూ, ఇటుకుమ్రాను; 2: కోడిపీట, నొగచివర. (సం. ప).— అనుకర్ణణము—అనుకర్ణము. పంగిడి. దే. వి. (రూ-పంగిడి-పంగిణి, పంగెన) ఓడము: చూ, వారి. 6. పంగిడి. దే. వి.—పై.— పంగిడియెత్తు. జా. మోసపుటెత్తు. పంగు. దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; వై. వి. 2.= భగ: చూ, భగము. 12. పంగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. శని: చూ, రా మావు. 2; విణ. 2: చూ, కలి. 4. పంగెన. దే. వి: చూ, రూ-పంగిడి. పంగ్వంధన్యాయము. పా. ఒకఁడుగుడ్డి మఱి యొకఁడుకుంటి. కుంటివానిని గుడ్డివాఁడు మోచికొనిపోవుచుండెను. కుంటివాఁడు మార్గము చెప్పవలెనని పరస్పరలాభమునకై పరస్పర సాహాయ్యము. పంచకము. సం. వి. ఆ. న. 1. యుద్ధభూమి: చూ, భూమి. 1; స. 2. నాలుగునొకటి: ఇందియము; (తె. ప.)—అయిదు—విదు, అరపది, ఏను, చేవ్వంచే-చాపంచే-చానెచి; అం. 3. (అయిదు అంకములుగలది) అంగము లు, అన్నలు (గార్వపత్యది), అన్నలు (పూర్వాగ్నాది), అమృతములు, అలంకార ములు, ఆవయవములు (పృతిజ్ఞాది), ఆపస్థలు.

అశ్వధారలు, ఆకాశములు, ఆరామములు, ఆసనములు, ఇందిరియములు, ఇందిరియవిషయములు, ఉత్తరవాచములు, ఉపచారములు, ఉపవాయువులు, కన్యకలు, కన్యాదానాంగములు, కశ్యపింద్రియములు, కల్పవృక్షములు, కాలములు, కావ్యములు, కృతసాక్షులు, కోలములు, కోశములు, కిరీయలు, క్షౌరములు, క్షేత్రములు, ఖండములు, గంగలు, గవ్యములు, గురుమూలములు, గౌడులు, శ్లోకశ్రింగములు, తంత్రములు, తపాత్మరిలు, తాళకళలు, తాళజాతులు, తీక్షణగణము, తృణములు, దినాంగములు, దేవతలు, ద్రావిడులు, నాటకసంఘములు, పంచాక్షరి, పంచనూత్రములు, పర్వతములు, పాకయజ్ఞములు, పితలు, పుత్రులు, పరీకరణములు, పాణిములు, పౌద్గాస్త్రసంధములు, భక్త్యములు, భూతములు, మన్మథభాగములు, మహాపాతకములు, మహాయజ్ఞములు, మహావాద్యములు, మాతలు, మార్గములు, ముఖములు (శివునివి), ముద్రలు, యానములు, రంగులు, లభ్యములము, లవణములు, లోహములు, పర్ణములు, విలుకాని సానములు, విష్ణ్వాయుధములు, శక్తులు, శిఖలు, శిల్పములు, శివాననములు, సంస్కారములు, సమాధులు, సామములు, సూత్రములు, సోమయజ్ఞములు, హవిర్యజ్ఞములు, హేత్వాభాసము ఇత్యాది (సందర్భానసారముగ ఇందు గలకబ్బములకు “పంచ” అనునది మొదట చేర్చి యుచ్చరింపవలెను.)

పంచకరహితము. పా. తిథివారసత్వత్రలగ్నముల సంఖ్యను కలిపి 9 చే భాగింపఁగా 1-2-4-6-8 సంఖ్యలు మిగులకుండుట.

పంచకశ్యామము. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

పంచకోలములు. అం. శౌంతి, చవ్యము, మోడి, పిప్పళ్లు, చిత్రములము. (5)

పంచకీయము. అం. ఉక్తి, ఆదానము, గమనము, విసర్గము, అనందకము. (5)

పంచక్షేత్రములు. అం. శ్రీశైలము, కాశీ, కేదారము, కాశీహస్తి, పట్టిసము. (5)

పంచగవ్యము. అం. ఆవుపేద, ఆవుపంచితము, ఆవుపాలు, ఆవుపెరుగు, ఆవునెయ్యి (5)

పంచగూఢము. సం. వి. అ. పుం. తా. తేలు: చూ, వృత్తము. 4. (ఇట్లు పంచగుప్తము.)

పంచగౌడులు. అం. ఉత్పల, మైసల, కనోజ, కాన్యకుబ్జ, సాగన్వకులు (5). (చూ, భాగ్యములు.)

పంచచామరము. పా. షోడశధంబోద్భవవృత్తము. జ-ర-జ-ర-జ-గ. 10: చూ, వృత్తము. 1.

పంచజనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు. బ్రుద్ధుడు.

పంచజ్ఞానుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచతంత్రము. పా. (ఇది విష్ణుశర్మకృతము): చూ, కావ్యనాటకములు. (రస, గంధములు) (5)

పంచతస్మాత్రములు. అం. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, పంచతీక్తగణము. అం. మారేడుపిండెలు, పట్టి

పేద, దనియాలు, శుంఠి, తుంగమస్తలు (5)

పంచత్వము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరణము; 2. పంచభావము.

పంచదళ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = భద్ర. పదునైదు; 2: చూ, నృత్తము. 1.

పంచదళపరీకరణములు. అం. పరీత్యక్తత్వ, పంచభూత, పంచకోశ, ద్వైత, మహావాక్యవివేకములు; చిత్ర, తృప్తి, కూటస్థ, ధ్యాన, నాటకదీపములు; బ్రహ్మనందమందు యోగానందము, బ్రహ్మనందమందు ఆత్మానందము, అద్వైతానందము, విద్యానందము, విషయానందము. (15)

పంచదశి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. అమన: చూ, సూర్యేందుసంగమము; 2: చూ, పున్నమ.

పంచదై పతములు. అం. బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, రుద్రుడు, సదాశివుడు. (5)

పంచనఖము. సం. వి. అ. పుం. పులి: చూ, శార్దూలము. [బిలేకలు.

పంచనఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ, పంచపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచ

పాత్రముల సమాహము: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. కోలగానండులోహపాత్రము (పంచపాత్రానియు): చూ, పాత్రము. 6.

పంచభద్రము. సం. వి. అ. పుం. ఐదుచోట్ల మంచినసుశ్యుగలగుట్టము: చూ, హయము.

పంచమంగళము. సం. వి. అ. పుం. స్తన శిర కంఠ చూళికా క్షో మధ్యములయందు మంచి నుశ్యుగలగజము: చూ, హస్తీ.

పంచమజభాషలు. అం. కైశికి, తాగినా, తానోద్భవ, ఆభీరి, ఘూర్జరి, వైంధవి, దాక్షిణాత్య, ఆంధ్ర, మాంగళి, భావని. (10)

పంచమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల, చూ, పికము; అం. 2. రాగవిశేషము: చూ, స్వరము. 2 (నాభి, ఉరము, హృదయము, కంఠము, శిరస్సు అను అయిదు సానము లందును బుట్టినది. కోయిలలచే విస్తరింపఁ బడునది. సప్తస్వరములలో నొకటి); విణ. 3: అయిదవది-విదవది; 4. ఇంపైనది: చూ, హృదయము; పా. 5. (బోయి): చూ, లగ్నకార కత్వములు (సంతాపము, బుద్ధి, మంత్రము, మనస్సు, ఘనత, వినయము, రహస్యము, క్షేమము, అన్నప్రదానము, పాండిత్యము, ప్రజ్ఞ.)

పంచమలక్ష్మిక. అం: ఛా, టమ్మజభాషలు.

పంచమసాదవజభాషలు. అం. వేళావలి, శుద్ధ మాలి, నట్టి (3) (భాష)

పంచమసాదవజవిభాష. అం: వల్లవిభాష. (1).

పంచమసాదవజాంతరభాషలు. అం. లలిత, కిరణావలి, శకాద్యావలి. (3) (భాష)

పంచమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవతిథి: చూ, తిథులు; 2. దౌర్భాష: చూ, మాన. 1; అం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.

పంచమిజవిభాష. అం. కానలి. (1) (భాష)

పంచమిజవిభాషలు. అం. భర్తాణి, అందోలిక (2).

పంచమివిభక్తి. అం. (వలన, కంటె, పట్టి): చూ, విభక్తులు.

పంచమడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మాలడు: చూ, మాల (1); 2. అయిదవచాడు; 3: చూ, సమర్థుడు. [స్వయం.

పంచముఖము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచా

పంచముఖుడు. సం. వి. అ. పుం. పంచాన్యుడు, అయిదుమోములవేలుపు: చూ, శివుడు. (ఈశానము, తత్త్వరుషము, వామదేవము, సన్యోజాతము, అహూరము అని 5 ముఖములు) [(చూ, తిగ్రము. 7.)

పంచరత్నములు. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము. పంచరాశికము. పా. త్రయిరాశికము మాదిరి నే 5 రాసులమీఁదలెక్కించెట.

పంచలక్షణము. అం. (అయిదులక్షణములుగలది.) పురాణము. (పురాణమాశ్రిమునందెల్ల సాధారణముగ స్వర్గము, పృథివీస్వర్గము, వంశము, మన్వంతరము, వంశానుచరితము అని పంచలక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందు దశలక్షణ లక్షితత్వము చెప్పబడియున్నది.)

పంచపటుడు. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుడు: చూ, మహావీరి.

పంచవీరుడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పంచశరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

(ఉన్మాదన, తాపన, శోషణ, స్తంభన, సమ్మోహనములను నైదుబాణములుకలవాడు.)

పంచశాఖము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తము.

పంచసరము. సం. వి. ఆ. పుం. బిన్నసరి: చూ, భూషణము. 2. [చూ, శర్కర. 1. పంచసారము. సం. వి. ఆ. పుం. పంచేదార: పంచస్వరయక్తరాగము. అం. (బౌడనము): చూ, స్వరము. 2. పంచాంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. (తిథి, వారము, నక్షత్రము, కరణము, యోగముల తెలిపెడి పాత్రము): చూ, అంగము. 3; పుం. 2. తా. పేలు: చూ, వృత్తము. 4; 3. ఒకానొకగుట్టము: చూ, వాయుము; 4: చూ, హణిగలు. పంచాంగములు. అం: చూ, పంచాంగము. 1. పంచాంగపుష్పితము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచభద్రము. [చూ, వృధంబకము. పంచాంగులము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆముదము: పంచాక్షరీ మహామంత్రము. అం. న-మ-శి-వా-య (లేక) న-మ-శి-వ-య: చూ, మంత్రము. 1. పంచాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పంచాళపు వాడు. శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుడు. పంచాదళ. అం. సంఖ్యాబద్ధమందొకటి: చూ, త్రికము. 7. [స్వము. పంచాననము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచా పంచాననుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. పంచామృతములు. అం. 1: చూ, తంత్రములు; 2: చూ, అమృతము. 9. (పీనిమిశ్రితము) పంచాయతి. వా. వి: చూ, అయిదుగురికూటమి. పంచార్చి. సం. వి. న. స్త్రీ. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2. [స్వరము. 2. పంచాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పంచజేశము: చూ, పంచావటము. సం. వి. ఆ. పుం. ఉరస్కటము, బాలరకట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. పంచావయనములు. అం. పృతిజ్ఞ, హేతువు, ఉదాహరణము, ఉపనయము, నిగమనము. (5) పంచాస్యము. సం. వి. ఆ. పుం. తెలుసోటిమొకము: చూ, సింహము.

పంచాస్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పంచముఖుడు. పంచితము. దే. వి. అవుశచ్చే: చూ, మూత్రము. పంచితలు. దే. ఆ. కి. రూ. పంచితలు. గోవు మూత్రము విడుచు. పంచియ. వై. వి. రూ. పంచె. కట్టుకొనుపెద్ద పంచె; కట్టుకొనుచిన్న పంచె; అంగవస్త్రము: చూ, పుస్త్రము. పంచినేత. దే. వి. 1. ఒక్కొక్కనిపై నియమించినచేగా; వా. 2. పంచి పెట్టుట. [ఘండు. పంచేషువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మథుని తరవాదము. అం. సాహస్యనిరుక్తి, నవ్య భిచారము, సత్వృతిపక్షము, అసిద్ధము, బాధ (5) పంచే. వై. వి. పార్వ-పార్వితః. రూ. పంచే పాక-పంచేపాళి-పంచేది ఇంటిపక్క పృథేకము, ఇంటిపక్క పంచి కట్టినకట్టడము (అనియు). ఉ. వారి. 4, ఆ. 270: చూ, సదనము. 1; 2. దగ్గః: చూ, సమీపము. 1; వా. 3: చూ, రూ. పంచియ; విణ. 4. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1. పంచేశము. దే. వి. 1. గుట్టముయొక్క పశ్చాత్పృథేకము. సా. 1, ఆ. 31: చూ, హయము; వై. వి. 2: అయిదుతూములు, ఏడుము, ఏనుము. (20 పంచములు) పంచేశరపాటులు. ద్వ. వి. బ. అత్యధిక దుఃఖములు. కాశీ. 4, ఆ. 18: చూ, శోకము. పంచగౌడులు. అం. "సారస్వతాః కన్యకుబ్జా గౌడాఉత్కలమైథిలాః | గౌడా: పంచవిధాః పోక్తావింధ్యానుత్తరవాసిన్." సారస్వతులు, కన్యాకుబ్జులు, గౌడులు, ఉత్కలులు, మైథిలులు: చూ, బాహ్యులు. పంచేదార. వై. వి. పంచసారః: చూ, శర్కర. 1. [ఘండు. పంచేదారతిండి తేజికాతు. ద్వ. వి: చూ, మన్మ

పంచదారీవిడులు. అం. “మహారాష్ట్రస్థద్రవిడాః కర్ణాటాశ్చైవఘాతరూః । ద్రావిడాః పంచ ధాపోక్తా విప్రదక్షిణవాసినః” మహారాష్ట్రీలు, ఆంధ్రులు, ద్రావిడులు, కర్ణాటకులు, ఘాతరులు: చూ, బాహ్యులు.

పంచపాక. ద్వ. వి: చూ, పంచే. 1.

పంచపాళి. ద్వ. వి:—పై—

పంచపంగాళము. వై. వి. రూ. చూ. కాశీ. 1, ఆ. 122: చూ, విపరీకృత్యము.

పంచపట్టె. వై. వి. అయిదుపట్టెలు. (రుక్మాంగదచరిత్ర). 1, ఆ)

పంచపన్నయ. వై. వి.=పంచపర్ణ. రూ-పంచపన్నె: చూ, వర్ణము. 8.

పంచపన్నెబిరుసులు: వా. వి. బ: చూ, బాణసంచె.

పంచోణంపువాడు. వై. వి.= చూ, పంచాణుడు. (రూ-పంచోణమువాడు-పంచోణపువాడు-పంచోణంబువాడు) (ద్వయము ని కొందఱు.) [ము. 1.

పంచోణము. వై. వి.=పంచానన: చూ, శిల్పపంచోప. ద్వ. వి: చూ, పంచే. 1. ప్రూరతి.

పంచోరతి. వై. వి.=పంచరాత్రిక: చూ, అళపంచోరము. వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2: చూ, వ్యాపనము.

పంచోరించే. వై. ఆ. కి. 1: చూ, వ్యాపించే. పాండు. 3, ఆ. 179; 2. అతిశయించే. కాశీ. 8, ఆ. 125: చూ, సందడించే.

పంచు. దే. న. కి. రూ-పనుచే. 1. అజ్ఞాపించు. భార. ఆది. 1, ఆ. 30: చూ, సెలవిచ్చు; 2. పుచ్చు: చూ, సెలవిచ్చు; 3: చూ, భాగించు; 4: చూ, పంపు. 11.

పంచె. వై. వి: చూ, రూ-పంచీయ.

పంజరము. సం. వి. ఆ. న. 1.=పంజరము: చూ, సదనము. 1; 2. గవుసెన: చూ,

విస్త్రము; పుం. 3: చూ, శరీరము; 4. శరీరముయొక్క యెముకలగూడు: చూ, శల్కము. 1.

పంజి. దే. వి: చూ, పంగము.

పంజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పింజనము.

వా. 2: చూ, పింజిక. [చూ, హంజిక.

పంజియ. వై. వి.=భార్గి. రూ-పంజి. భారంగి:

పంజీకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కరణము: చూ, సంపత్తి.

పంజె. వై. వి. 1: చూ, రూ-పంజియ.*.

2. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము. 1; 3. దరిద్రుడు: చూ, కారుడు. 1.

పంజెతనము. వై. వి: చూ, పంజె. 2.

పంజే. వై. వి: చూ, అవిక. రామా. 4, ఆ. 188.

పంజేన. దే. వి. నిగరమైనది. (ఆపరి)

పంజేరము. వై. వి.=చూ, పంజరము. 1. అచ్చ-ఆ, కాం. 90. [చూ, స్వరము. 2.

పంజేశము. వై. వి.=పంచాలి. కాశీ. 6, ఆ. 285:

పంజోయి. దే. వి. అగ్నిబాడి. హంస. 3, ఆ. 28: చూ, స్నేహశము.

పంజో. దే. వి. 1. దివటీ: చూ, స్నేహశము;

2: చూ, పంజోయి; 3. విడవలిలోనగువానికట్టరామా. 5, ఆ. 41: చూ, విడవలి; 4. విడ

వలిలోనగువాని గంట: చూ, విడవలి.

పంజోలకమ్ములు. దే. వి. బ. రత్నములుచెక్కినకమ్ములు. ఉ. రా. 3, ఆ. 81: చూ, భూషణము. 2.

పంట. దే. వి. 1. పండులు; 2. కృషి: చూ, వ్యవసాయము; 3: చూ, ఫలము. 1; 4. పరిపైరు:

చూ, నన్యము. 1. ప్రంటెడ్డి: చూ, రెడ్డి.

పంటకాపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవసాయి; 2.

పంటపాలము. వా. వి. 1. పండినసేల: చూ, భూమి. 1; 2. పండినసేల: చూ, భూమి. 1

పంటరెడ్డి. దే. వి. చూ, పంటకాపు. 2.

పంటపలతి. దే. వి. నేల: చూ, భూమి. 1. పా.

1, ఆ. 24. (ఇట్లు పంటచెలి, పంటపాలంతి.)

పంటపలతితోడికోడలు. దే. వి. చూ, లక్ష్మి.

అం. పదా. నుర. 14.

పంటసాల. ద్వ. వి. (ధాన్యదులుపోసెడుగాదె, పా.

తట, పురి, కొట్టు, పొణక, బోరెము లోనగు వానిసానము; మజియే ధనాధికము దాచే కొనెడు బొక్కనములోనగువాని సానము): తద్వి.-గాదెకు. —కణజము, గరిసె-గతీసె,

గవిసె, గాజె-గాదె, గుమ్మి. (సం. ప.) —

కంతుపు, కుశూలము-కుశూలము, కృదరము,

కోష్ఠము, వీర్యగారము; పాతతటకు. —

కణజము, దూబ, పాతతట. (సం. ప.) —

గుప్తి; పురికి. —కూటు, పురి; పొణకకు. —

కుమి-కుమ్మి, కూటము, కొట్టె, గుమి; పా

డక-పొణక, బొట్ట; (సం. ప.) —అవలల

ము; బోరెమునకు. —బోరెము; వడ్డు ఉప్పు

లోనగు రాసులుండెడుచోటునకు. —కొటా

రము-కొటారు-కొట్టరుపు, గోదాము, పంట

సాల; బొక్కనమునకు. —ఉగ్గారిము,

ఖజానా, పంటసాల, బండరము-బండారము-

బండారు-బండరుపు, బొక్కనము, ములుగు.

(సం. ప.) —కోశము-కోషము, గంజము,

భండారము, భాండాగారము; సామగ్గరిల

కొట్టునకు. —ఉగ్రాణము, కొట్టడి, కొట్టము-

కొట్టము-కొట్టు-కొతారు, గిడ్డంగి. (సం.

ప.) —కోశము-కోషము-కోష్ఠము, కోస్తా

గారము. (మిగతవిశేషాదులకు చూ, “సద

నము. 1.”)

పంటి. దే. వి. చూ, రూ-పనటి.

పంటించే. దే. ఆ. కి. 1. జోగుచేయు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 124: చూ, వివరించే;

2: చూ, సంభ్రమించే. [అర్బుదము.

పంటిలెపులు. వా. వి: పుష్పి-పుష్పి. (సం. ప.) —

పంటియ. దే. వి. రూ-పంటె-పరకె-పంటె

కోల. పంటెకట్ట. సారెవాడు నూలుచే

టైడుపాధనము: చూ, మగ్గము. 1.

పంటె. దే. వి. —పై. —

పంటెకట్ట. దే. వి. —పై. —

పంటెకోల. దే. వి. —పై. —

పంటి. దే. వి. చిల్లులుగల అలుగులు మూడు

నాలుగుగలకట్ట: పంటికోల, బల్లగోల.

పంటికోల. దే. వి. —పై. —స్కా. 4, ఆ. 54.

పంటింగిచే. దే. స. కి. పంటిలోజూడుచే.

పండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యథార్థమెఱిగిన

బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

పండగ. వా. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండాకు. వా. వి. రూ-పండుటాకు: చూ,

సారుగాకు.

పండాబొమ్మలు. అం: చూ, ఉత్కృష్టులు.

(ఉత్కృష్టదేశ దేవాలయములలో పూజారు

లుగనుందురు. సామవేదులు, శుక్లయజుర్వేద

లుగూడనున్నారు.) చూ, బొమ్మలు.

పండాలు. దే. వి. బ. (పండావారు) జగన్నా

ధ పార్థివవాసులు.

పండించే. వా. స. కి. 1: చూ, పండించే;

2. పండెబాటిన కాయలు కావువేయు;

3. శవమునుకాల్చు; 4. ఆటలో గెలుపును

పొందించే. [దలంచుకొనువాడు.

పండితంబునృండు. పా. తనను పండితునిగా

పండితపుత్తుండు. పా. పండితునికొడుకు.

(శుంభయని వాడుక.)

పండితబొమ్మలు. అం. 1: చూ, నేపాళ

దేశపు బొమ్మలు; 2: చూ, కపూరయె

బొమ్మలు.

పండితరాయశతకము. అం. (దీనినిపండిత

యడువారినెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

పండితుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=పంతులు.

1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. వ్యాపారి.

పండు. దే. వి. 1: చూ, ఫలము. 1; విణ.

2. పండినది; వా. 3. జయము; 4. శిలుపు; ఆ.

క్రి. 5: చూ, ఫలించు; 6: చూ, శయనిం

చు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 218. [దుఁడు.

పండుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=పేడి: చూ, పం

పండుకొను. దే. ఆ. క్రి: చూ, శయనించు.

పండుగ. దే. వి. (రూ-పండుగ-పండుగు-పం

డువ-పండువు) 1: చూ, సంబంధము;

2: చూ, సంబరము; 3. సంకాంతిలోనగు

పండుగ: చూ, సంబరము.

పండుగులు. ఆం. సంవత్సరాదిపాద్యమి, భాను

విదియ, ఆత్మతృప్త్య, నాగులచవితి, ఋషి

పంచమి, సుబ్రహ్మణ్యపక్షి, గర్భసప్తమి,

కృష్ణాష్టమి, శ్రీరామనవమి, విజయదశమి,

భీష్మయోగాదశి, క్షీరాబ్ధివ్యాదశి, శనిత్రయో

దశి, అనంతపద్మనాభచతుర్దశి, వ్యాసపౌర్ణ

మి, దీపావళి ఆమావాస్య, సంకాంతి ఇ

త్యాది.

పండుగు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ. (ము.1.

పండుచేత. దే. వి. యువము: చూ, మత్స్య

పండుటాకు. వా. వి: చూ, రూ-పండుకు.

పండురత్నముదంట. ద్వ. వి. చిరుక: చూ, కుకము.

వేం. ఆం. 99.

పండువ. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువంటికాపురము. జా. సమస్తసంపదలతో

నిండియున్న కాపురము.

పండువు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువెన్నెల. ద్వ. వి. పూర్ణచంద్రిక: చూ,

వెన్నెల. [పుంజా: చూ, పుంజా.

పండెట్టది. ద్వ. వి. ఒకరకము పండెపుకొడి

పండేరము. వై. వి.=భక్త్య: చూ, భక్త్యము.

సా. 1, ఆ. 23.

పండెంగిండు. ద్వ. స. (పది + రెండు): చూ,

ముచ్చాకము. [లము.

పండ్లపాచి. వా. వి. దంతమలము: చూ, శమ-

పండ్లమౌళి. దే. వి. రూ-పండ్లమౌళి. 1. చే

లయందుగల పైరులోని గాదముపోవునట్లు-

దున్నెడుసాధనము; 2: అవంధ్య, ఫలగ్రహి.

పండ్లమౌళి. వా. వి.—వై.—

పండ్లుకొలుకుట. జా. అధికముగకొనవడుట.

“పాపితుంబురుదాయంచే బండ్లుకొలుకు-

కొంచు.” (కళాపూర్ణోదయము.)

పంఠకాడు. ద్వ. విణ. (పంఠము + కాడు).

1. పోటీచేయువాడు: పోటీగాడు; 2. ప్ర

తిజ్ఞకలవాడు; 3. పౌరుషముగలవాడు.

పంఠగించు. వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, పోటీచేయు;

2. పృతిజ్ఞచేయు: పట్టు, పట్టుపట్టు; 3: చూ,

నెలచిచ్చు.

పంఠము. వై. వి. 1.=స్పర్థా: రూ-పంఠ. ఉ,

హరి. 5, ఆ. 178: చూ, స్పర్థ. 4; 2. పా

రుషము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 47: చూ, శక్తి.

1; 3. రీతి: చూ, విధము. 1; 4. పోటీ.

కళా. 1, ఆ. 148: చూ, స్పర్థ. 1.

పంఠ. వై. వి. 1.=స్పర్థా: చూ, రూ-పంఠ.

ము. 1; దే. వి. 2. మేలిమి: చూ, మెచ్చు.

1; విణ. 3. మేలు: చూ, శుభము. 1. [స్త్రీ.

పంతులమ్మ. వా. వి. ఉపాధ్యాయుని: చూ,

పంతులు. వై. వి. బ.=పండిత. (దేశ్యమని శ. ర.)

1: అయ్యగారు- అయ్యవారు- అయ్యగారు-

అయ్యవారు, ఒజ్జే-ఒజ్జే, చేదుపులయ్య, తాకు

రు. (సం. ప.)—ఇజ్జ, ఉపాధ్యాయుఁడు,

కలాదుఁడు, గురువు, తీరము, తీర్పుఁడు, దేశి

కుఁడు, దోంగుఁడు; తడి—నాట్యపాధ్యాయుఁడు.

—నట్టువొజ్జే; (మిగతవానికి చూ,

“సురాచార్యుఁడు.”); 2. బ్రాహ్మణు

లలోగొప్ప యుద్యోగస్థులకును, లెక్కల

కును, నియోగులలోనగువారికిని పూజ్యవాచ

కము. (దేశ్యమని శ. ర.)

పంథ. సం. వి. న. పుం. తోవ: చూ, మార్గము. 1.
పంద. వై. వి. 1. పిటికి. భార. ఆర. 6, ఆ.
245: చూ, వెజపరి; 2: చూ, పండుడు.
పంది. దే. వి: చూ, నూకరము. (దీని భేదము
లు. — ఊరబంది, ఆడవిపంది, ముండ్లపంది.)
పందికొక్కు. దే. వి. రూ-కొక్కు: చూ, మూషి
కము.

పందికొమ్ము. వా. వి. పందికోట: చూ, పల్లు. 1.
పందికోట. వా. వి. — వై —
పందిగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, శృంగాటకము*.
పందిగోరు. ద్వ. వి. వేటకానిసాధనము: చూ,
బాణము. 1.

పందితోక. వా. వి. ఋషభము: చూ, వాలుము. 1.
పందిపీట. ద్వ. వి. గాండిమొదలగు ఎక్కుడు
బండ్ల చివరను పందిమూతనలె మృగములోన
గువానితోకేసి యుమర్చిన పరికరము: పంది
ముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియముట్టె.
పందిపోటు. దే. వి. పందినిపొడిచెడియూటె.

రూ-పందికె: చూ, బాణము. 1.
పందిముక్కు. దే. వి: చూ, పందిపీట.
పందిమూతి. దే. వి. — వై —
పందియము. వై. వి. ఫణిత: చూ, రూ-పందెము.
పందిరి. దే. వి. రూ-పందిలి. కాయమానము:
చూ, నదనము. 1.

పందిలి. దే. వి. — వై —
పందిపెంట. వా. వి. ఇది గుట్టపుపెంటవలె వేడి
చేయును. నీరుపెట్టబడు మారమొక్కలు,
ఉల్లి, చెజుకు, తమలపాములు మొదలగునన్య
ముల కిదిమంచిది. ఈపెంటవలన తయారైన
ఘోరదులను బాగుగతోమి కడిగివండనిచో
వీనినంటియుండు సూక్ష్మజీవులు కీడుచేయు
ను. ఇందుస్మరత్వంచామ్రజనిదముకలదు.
పందికె. దే. వి: చూ, రూ-పందిపోటు. గ్రము.
పండుము. వై. వి. పదితూములు: చూ, రూ-పదు
పందెకాడు. ద్వ. వి. రూ-పందెపుకాడు.

విక్ర. 7, ఆ. 124: చూ, హారముడు. 2.
పందెపుకాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పందెకాడు.
ఆం, పదా. నర. 53.
పందెపుకోడి. వా. వి: చూ, రూ-పుంజే.
పందెనమందుము. వా. వి. పదునెనిమిది తూ
ములు.

పందెమిడు. వా. స. కిర: ఒడ్డు, కాయు.
పందెము. వై. వి. ఫణిత. రూ-పందియము.
1. ఒడ్డనము, జోజేములోనగు వానియందు
ఓడెడువాడు గెలిచెడి వానికిచ్చేనట్లు
పంతువాడిపెట్టెడు ధనాధికము: చూ, వ్యవ
హారము. 4; 2. దాయము, జోజేము: చూ,
వ్యవహారము. 4. [చూ, పంపిణి. 1.

పందేరము. దే. వి. ధనాధికముపంచిపెట్టుట:
పందొమ్మిందుము. ద్వ. వి. పందొమ్మిదితూములు.
పందొమ్మిది. ద్వ. స: ఏకొనవింశతి.
పందొమ్మిదవవాడు. ద్వ. వి: ఏకొనవింశుడు.
పంద్యాయెత్తు. ఆం. ఒకానొకరాగము: చూ,
స్వరము. 2. (చూ, గానకాస్త్రపండితుడు)
పంపకము. దే. వి. 1. పంచేట: చూ, భాగ
ము. 1; 2. పంపుట: చూ, పేర్పణము.

పంపర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: పంపరపనన*.
పంపరపనన. మి. వి. — వై. —; తద్వి. — పుల్ల
పంపరపననము. — పుల్లపంపరపనన. (సం.
పు). — ఆ (ఆ) ప్లపంపర, కుంతిభోజము.
పంపించు. దే. స. కిర: చూ, పంచు. 1-2-11.
పంపిణి. దే. వి. 1: చూ, పందేరము; 2: కట్టుపడి.

పంపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యభిచారము. ఆం,
పదా. నర. 99; 2. ఆజ్ఞ. కై. 7, ఆ. 98:
చూ, నెలపు; 3. ఆజ్ఞాపింపబడినపని. నిర్వ
8, ఆ. 82; 4: చూ, రూ-పంపకము. భార.
ఉద్యో. 3, ఆ. 9; 5. దాస్యము. ఆం, ప
దా. నర. 67: చూ, నేప; 6. పరిమళ్ళ
వరుస. పను. 1, ఆ. 98: చూ, భూమి. 1;
వై. వి. 7. మారణకర్మము: చూ, హింస. 1;

8. ఏనలో 8వ పంతు (15 తులములు);
 9. ఆభిచారవాచకము; స. కి. 10: చూ,
 సెలవిచ్చు. నిర్వ. 5, ఆ. 102; 11. అరుగఁ
 జేయు: అంపు-అనుచు-అనుపు-అనుపు, పంచు-
 పంపించు-పనుచు-పన్ను, పుచ్చు; వా. వి.
 12. గాలిలోనగువాని నెక్కించుకొట్టము.
 పంపుట. వా. వి: చూ, పేరిషణము.
 పంపువడు. ద్వ. ఆ. కి. ఆజ్ఞాపించబడు. జె.
 4, ఆ. 122: చూ, సెలవిచ్చు. సెలవిచ్చు.
 పంపునెట్టు. దే. స. కి. ఆజ్ఞాపించు: చూ,
 పంబ. నై. వి.=పణవము. చర్మవాద్యవిశేషము,
 “పంబనాదము.”: చూ, వీణ. [వాడు.
 పంబలవాడు. వా. వి. బ. పంబలాయించెడు
 పందిన.వా.అవ్యభ్యక్తము:చూ, భృశము. 3.
 పంబు. దే. వి. 1. ఎద్దమీదపేసెడు పెద్దసిద్దె:
 చూ, సిద్దె; 2.జయము: ఆం, పదా. సగ. 118:
 చూ, 2.జయము.1; ఆ. కి. 3:చూ, సందడించు.
 పంబుదాళ్లు. దే. వి. 2. దేనిసేసి ఈడ్చికట్టెడి
 తాళిపు: చూ, మాతగిము. 1. (పంబుతాళి
 ప్పు అనియు)
 పకపక. దే. వి. రూ-పకాపక. నవ్వుటయందగు
 ధ్వన్యనుకరణము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 148: చూ,
 మాహూ.
 పకాపక. దే. వి. పై—
 పకాలి. దే. వి: చూ, రూ-పక్కాలి.
 పకాలు. వా. వి: చూ, పకపక.
 పకిర. వా. వి. 1 పహమ్మదీయుల బై రాగి;
 2.పహమ్మదీయునిచిహ్నము; 3. విచ్చేగాడు.
 పకిలు. దే. వి. ఏయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణ
 ము: చూ, మాహూ.
 పకిడి. వా. వి. రూ-పగోడా:చూ, భక్త్యము.
 పక్క. నై. వి.=పక్ష. రూ-పక్క. 1: చూ,
 పార్వము. 2; 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ,
 సహాయము; 4: చూ, పక్షము. 1; దే. వి.
 5: చూ, శయ్య.

పక్కణము. సం. వి. ఆ. పుం. బోయవల్ల:చూ,
 దేశము.
 పక్కణి. నై. వి.=భరణి. డబ్బిరూ-పక్కిణి.
 (దేశ్యముని శ. ర): చూ, పాతగిము. 6.
 పక్కము. నై. వి.=పక్షము. 1: చూ, పక్క.
 4; 2: చూ, స్నేహితుడు; 3: చూ, పక్క.
 3; విణ. 4. తోడు: చూ, పక్క. 5.
 పక్కా. వా. విణ. పక్కమైన, సిద్ధమైన, నిం
 దు. “పక్కారంగు” “పక్కావ్యవహారము.”
 పక్కాలి. దే. వి. రూ-పకాలి: చూ, తగడము.
 పక్కి. నై. వి. 1.=పక్షి. పులుగు చూ, పక్షి;
 2.=స్పృక్కా. స్పృక్కాయను గొంధ్యము-
 రూ-పక్కియ-పక్కె: చూ, రాజార్హము;
 వా. 3. రీతి: చూ, విధము. 1. [విష్ణుపు. 1.
 పక్కిరాత్రులుపు. ద్వ. వి. గరుడధ్వజాడు:చూ,
 పక్కిణి. నై. వి.= చూ, రూ-పక్కణి.
 పక్కిపాప. వా. వి. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.
 పక్కియ. దే. వి. రూ-పక్కె. 1. (రూ-పక్కె-
 పక్క-పక్కి-పక్కి) బరివెంక*: చూ,
 కాళోట; నై. వి. 2.=పక్షి. భార. ఆర. 1,
 ఆ. 309: చూ, పార్వము. 2; 3. పక్షము.
 ఆం. భా. ద్వి. 138: చూ, పక్క. 2;
 4. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 పక్కిరాయడు. నై. వి: చూ, హరివాహనుడు.
 పక్కు. దే. వి. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2. ఎండిన
 మెతుకు: చూ, సాదము. (1); 3. ఎండినవ
 ట్టు; 4. నవ్వుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్య
 ను కరణము. స్వా. 4, ఆ. 103: చూ,
 మాహూ (ఆమేగిడితమందుపక్కుపక్కు)
 పక్కున. దే. ద్వి. కి. విణ. తటాలన. స్వా. 3,
 ఆ. 69: చూ, వేగము. 3.
 పక్కె. చూ, రూ-పక్కియ. (చేపలలోని భేద
 ములు.—చందమామపక్కె, బుడ్డపక్కె,
 మొదలగునవి)

పక్కెర. వై. వి. = పృథ్వీ. 1. గుట్టనులోనగు
వాని అంగీ, కంబళము. పా. 4, ఆ. 76;
భార. ఆర. 1, ఆ. 378; భార. దో. 1,
ఆ. 353; భార. విరా. 3, ఆ. 131; భో.
3, ఆ. 238: చూ, పృథ్వీరము; 2. కవచము:
చూ, వారవారణము.

పక్కెరాలు. ద్వ. వి. అంతఃపురకావలికలై.
రామా. 6, ఆ. 171: చూ, స్త్రీ.

పక్తిమము. సం. విణ. 1. పండినది: చూ,
శాగ్రిణ. 2; 2. పండబడినది: చూ, శాగ్రిణ. 2.
పక్వమగు. మి. అ. కి. చూ, ఫలింమే.

పక్వము. సం. విణ. 1. పరిపాకముఁబొందినది.

(నకింపనాయిత్తమైనది); 2. చేటుమూడి
నది: చూ, పరిణతము. 1. స్రవనము. 1.

పక్షకము. సం. వి. అ. పుం. దిడ్డివాకిలి: చూ,
పక్షగ్రహణము. అం: చూ, సూర్యగ్రహణము.
పక్షచరము. సం. వి. ఆ. పుం. తనకదుపును

బాసియొంటిఁజరించెడి యేనుగు: చూ,
హస్తి.

పక్షచరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు:
పక్షజన్మడు. సం. వి. న్. పుం. — పై —
పక్షతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాద్యవి: చూ,
హరివాసరము; 2. చూ, అక్కమొదలు.

పక్షపరిమాణప్రశంస. అం: చూ, ప్రమేయములు.

పక్షపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకప్రక్క
కొఱుగుట; వా. 2. పక్షపాతబుద్ధితోనైనది
చేట. (ఒకపక్షము పనిచేయుట): చూ,
సలపక్షము. [వా.డు.

పక్షపాతి. సం. వి. న్. పుం. పక్షపాతముకల
పక్షభాగము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుయొక్క
పార్శ్వభాగము: చూ, హస్తి.

పక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్క-పక్కము,
సెలయందు పదునైదుదినములు. (ఇది ద్వివిధ
ము. — శుక్ల (శుద్ధ) పక్షము; కృష్ణ (బహుళ)

పక్షము) శుక్ల పక్షమునకు. — ధవళపక్షము,
శుక్లము, సితపక్షము. (తె. ప.) — తెలిపక్కము,
తొలుపక్కము; బహుళపక్షమునకు. — అసి
తపక్షము, కృష్ణపక్షము, కృష్ణము, బహు
ళపక్షము. (తె. ప.) — కఠిపక్కము, మలు
పక్కము; పక్షమునకు. — (తె. ప.) —
పక్క-పక్కము, (మిగతవానికి “చూ, శుక్ల
ము. 3”); 2. చూ, అక్క. 1; 3. = ప
క్క-పక్క. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.
4. ప్రక్కయిల్లు: చూ, సదనము. 1;
5: చూ, విరోధము; 6. బలము: చూ, శక్తి. 1;
7. రాజైక్కిడి యేనుగు: చూ, హస్తి;
8. ప్రాప్యియోనరు: చూ, ప్రాప్యి; 9: చూ,
స్నేహితుడు; 10: చూ, సహాయుడు. 1,
11. తర్కవిషయసాధ్యము; 12 ఏటము:
చూ, ప్రక్క. 2; 13. కేశతత్వరాయము
లకు పరమైనచో సమాహము. “కేశపక్ష
ము” మొ: చూ, సమాహము.

పక్షములు. అం. 1: చూ, పక్షము. 1; 2. నుడి
అక్క, ఎడమ అక్క; 3. వాదిపక్షము,
ప్రతివాదిపక్షము; 4. పాండవులపక్షము,
కౌరవులపక్షము. ఇత్యాదులు హ్యంబులు,
5. వ్యూహంగములు.

పక్షవంచితము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.
పక్షవాతము. సం. వి. అ. పుం. కరీరమున
ఒకప్రక్క కొఱుగఁజేసెడి రోగము: చూ,
రోగము. 1.

పక్షాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పున్న
ము; 2. అమవస: చూ, సూర్యోదయంగ
ము.

పక్షాంతరము. వా. సం. అవ్య. 1. ఆలోచింపఁ
గా ఒక పద్ధతిని; 2. మఱొక వృద్ధుడు.

పక్షి. సం. వి. న్. పుం. = పక్షి. (అక్క
లుగలిగినది) 1. చిలుక మొదలైనది: అండ
జము, అగోకసము, అనేకజము, అభిగము,

ఉకము, ఉత్పరము, కటాకువు, కాహళము, కీకశాస్యము, కీకసాస్యము, కీశము, కుత్తుము, కుటరువు, కురాయస్థము, క్రాంతివు, ఖగము, ఖచరము, ఖజాకము, ఖేటము, ఖేలి, గరుత్మంతము, గాంధారరాజము, చంచుళ్ళత్తు, తపము-తపస్సు, తరుకాయి, తుండి, దివకానము, ద్విజన్మము, ద్విజము, ద్విజాతి, నకాకనము, నభస్సంగము, నాడీవరణము, నీడోద్భవము, పతంగము-పతంగము, పతత్తు-పతత్తి-పత్తి, పత్తిరగము, పిత్తంగము, బంధురము-బంధూరము, వారంకము, వాజి, విహంగము-విహంగము-విహగము, వికిరము, విష్కిరము, విహాయము-విహాయపము, వ్యోమచారి, శకుంతము, శకుంతి, శకునము, శకుని. (తె. ప).—ఇరులుట్టువు, గువ్వ, గూడుకానుపు, గుడ్డుకానుపు, పక్కి, పిట్ట, పులుగు, పులువు; తద్విశేషములు:—పర్యాయపదములఁజూపెడివి.—కాఁజే, హరివాహనుడు (గరుత్మంతుడు), సకింపులులుగు (గుడ్డగూబ), డేగ (శ్వేనము), జీనువాయి, జీలుగు, తీరువు, తైలపాయిక, దాత్యూహము, పాలపిట్ట, పావురము, సాఁకుడుపులుగు (పికము), పిగిలిపిట్ట, పిచ్చెక్, పిన్నగిడ్డ, పెన్నడపులుగు, బకము, బటువుగువ్వ, బెళగువ్వ, భారిటము, భృంగరాజము, మల్లజీగురు, మహాపక్షము, రాబందు, లకుముకి, లావుక, నర్తిక, వానకోలుల, వాయసము, విట్పారిక, వెన్నెలపులుగు (చకోరము), వేసడము, వ్యాఘ్రాటము, వ్యోమనాసిక, శకునము, శతపత్రిము, శారిక, శుకము, సారసము, హరితము; (మఱియు) పలురకముల పక్షులు.—అంగదీర్ఘవంతము, అట్టయోధి-అష్టయోధి, అవచక్రిము, కంఠాగ్ని, కచాటరము, కతిసోలము, కరకము, కరటువు, కవి, కాష్ఠకుట్టము, కుతాకువు, కుధరము,

కోంకణము, క్షుద్రాచూడము, గండభేరుండము, గలేగండము, గిరిపర్తికము, గుండ్రిము, గూధలక్తము, చికురము, ప్లవము ఇత్యాది. (మఱియు) పలురకముల పక్షుల తెనుగుపేర్లు.—అంబటిజోరిగాడు, అణుజో, అలజేడిదరి, ఆనకపైరగాడు, ఉల్లంకి-ఉల్లంగి, ఉల్లాము, ఎత్తెగ, కల్లేడు, కళుసు, కల్సు, కాటిగాడు, కుటాక, కురుజో, కేర్లము, గడ్డిపిట్ట, గావ, గుండుములుపుగాడు, గుడుగురావిలము, గున్నంగి, గొంగడికాడు, గొబడి, గోగడి, గుగ్గిడ్డుకానుపు, చేల్లపిట్ట, చోకివాన, చీతలవ, జిట్ట, జీనువ-జీనువాయి, జేమ్మ, తప్పడుగాడు, దోరువా, నల్లచ్చిగాడు, నేలనమలి, సగడంపు, జిట్ట-సగడపుజిట్ట, పరబ, పటిక, పటిగపిట్ట, పాతుకాడు, పాములనారిగాడు, పాలకాకి, పానళము, పురిడిపిట్ట, పూరెడు-పూరెడు, పెడిసె, పొటిపిట్ట, పొడిపిట్ట, పాన్నంగి, పోతుకాడు, పోపిట్ట, పోలుగ-పోలువ, బంగరపిచ్చిక, బట్టమేక, బెలంచి, బెళగువ్వ, బెళవ, బొజ్జజిట్ట, మాస, ముల్లంగిపిట్ట, మూంగ, రివ్వ, లాటి, లావిల, లాటకజిట్ట, లొట్టకన్నజిట్ట, వంగపండు, వరిక, వాజము, వామన, వామనపాతుకాడు, వెదురుకంపజిట్ట, వెదురుపిచ్చిక, వెన్నడాయి, వెన్నముద్దికోడి; (మఱియు) శ్వేత్తమునకు.—గేరంజనము—గేరజము. (తె. ప).—కెర్లము—కేరజము—కేర్లము; గండభేరుండమునకు.—గండభేరుండము—భేరుండము. (తె. ప).—ఇరుదలపులుగు, ఇరువాయిపక్కి, ఏనుగులతిండి, దుగమొగములపులుగు; చడుదలపక్కికి.—డాబ-డాబ, పడదల-చడుదల; నారాయణపక్షికి.—నారాయణపక్షి. (తె. ప).—నారణపక్కి; ఈకలురాల్చినపక్షికి.—(తె. ప).—అణుజా, కురుజా, గూడి

గువ్య; గువ్యలగుంపునకు. — (తె. పు). —
 గువ్యకరి; పక్షిజాతికి. — కషిక-కషిక;
 పక్షిపిల్లకు. — అవటము, చమనము. (తె.
 పు). — పక్కపాప; తెక్కలునచ్చి పయ
 న్నునచ్చిన పక్షిపిల్లకు. — (తె. పు). — ఎగు
 బోడ; అడుపక్షికి. — (తె. పు). — పక్కణి
 మొదలగునవి. (మిగత విశేషాదులకు “శకుం
 తి” చూడుము.); అం. 2: చూ, గతులు.
 పక్షిణి. సం. వి. ఈ. ప్రే. 1. రెండుపగళ్ల
 నడుమనున్న రాత్రి: చూ, రాత్రి; 2: చూ,
 రాత్రి; 3: చూ, పున్నమ; 4. అడుపక్షి:
 చూ, పక్షి; వా. 5. చేనిపోయినవానింగూ
 ర్చి దగ్గరబంధువులు లోనగువారికింగలుగు
 మృతాశౌచము: చూ, మృతాశౌచము.
 పక్షివృక్షస్వాయము. అం. పక్షి చెట్టుమీద
 నిలుచునట్టిదనురీతి. గ్రాశనుడు.
 పక్షినించాడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పన్న
 పక్షికరించే. సం. అ. క్రి. పక్షముంచే.
 పక్షుము. సం. వి. న్. స. 1. తెప్పనెండుక:
 చూ, నెండుక. 1; 2. పక్షితుగ్గిపన్నడు:
 చూ, నెండుక. 1; 3. నూలులోనగువాని
 సన్నపు తునుక:చూ, నూత్రిము. 1; 4. అక
 రువు, కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రము.
 పక్షులము. సం. వి. పక్షములుగలది.
 పక్షులిలచే. సం. అ. క్రి: చూ, తెప్పవేయు.
 కాశి. 2, ఆ. 44.
 పగ. వై. వి. 1. రూ-పగర:చూ, విరోధము. 1.
 నిర్వ. 5, ఆ. 139; 2: చూ, రూ-పగ
 తుండు. [ధించే.
 పగబట్టు. ద్వ. అ. క్రి. పగగూ: చూ, విరో
 పగకెదిరించే. వా. స. క్రి: చూ, ఆభియోగించే.
 పగకెదురు. వా. వి. 1: అభిగ్రహించు, అభి
 యుక్తుడు; 2: చూ, లూటి. 4.
 పగగూను. ద్వ. అ. క్రి. విరోధపడు. భార.

ఉద్యో. 4, ఆ. 227: చూ, విరోధించే.
 పగచేటు. ద్వ. వి. చూపించేట. పంచ. కేం.
 1, ఆ. 100: చూ, నెగ్గింపు.
 పగటిచీకు. వా. వి: చూ, సకింపులులుగు.
 పగటిజోతి. ద్వ. వి: చూ, నూర్చుండు.
 పగటివేలుపు. దే. వి. -వై. - (రూ-పగటివేల్పు.)
 పగటు. వై. వి. 1. = పగ్గిట. పగ్గికాళము:చూ,
 చెలుతురు. 1; 2: చూ, లావణ్యము; 3. విరో
 ధపుమాట. అం. భా. పగ్. 116: చూ, పరు
 పము. 2; స. క్రి. 4. = పగ్గిటించే. కభా.
 8. ఆ. 175; హరిశ్చ. 1, ఆ. 37: చూ,
 నెల్లడించే.
 పగడ. దే. వి. 1. ఒకటి: చూ, పంచి; 2. పాచి
 కలమీడి ఒంటిచేక్క:చూ, వ్యవహారము. 4.
 పగడచాపంచే యడుగులుగలపక్క. ద్వ. వి.
 తుమ్మెడ: చూ, భగ్గిమరము.
 పగడ పంటివొర. ద్వ. వి: చూ, వినియోగము. 1.
 పగడపుజిట్ట. ద్వ. వి. రూ-పగడంపుజిట్ట. ఒక
 రకముపిట్ట: చూ, పక్షి.
 పగడపుతీగెలు. ద్వ. వి. రూ-పగడంపుతీగెలు.
 ఒకరకముపట్టు: చూ, భావ్యము.
 పగడపురిక్క. వై. వి. రూ-పగడంపురిక్క =
 పగ్గివార్డు. ఆర్ద్ర: చూ, రిక్కి.
 పగడము. వై. వి. 1. = పగ్గివార్డు: చూ, రత్న
 ము. 1; వా. వి. 2: చూ, రూ-పగడ. 1;
 పా. 3. పగడముశుద్ధి. - నిమ్మపండ్లద్రవములో
 నానవేయుటయేశుద్ధి.
 పగడసాల. ద్వ. వి. (పగడ + సారె) 1. పాచి
 కలు సారెలుగల సొగటాలజేత: చూ, వ్యవ
 హారము. 4; 2. సొగటాలజిట్ట, సొగటాలు:
 చూ, వ్యవహారము. 4.
 పగతుండు. ద్వ. వి. (పగ + అత్తుండు) (రూ-
 పవతుండు - పగ - పగలు - పగవాండు): చూ,
 కతుగ్గిపు. 1.

పగతురాలు. ద్వ. వి. (పగతుడు + అలు)శత్రు
రాలు: చూ, శ్రీ.
పగవారి. వై. వి. 1. పగగొనఁదగినవాఁడు: చూ,
శత్రువు. 1; 2. పగకెదిరించువాఁడు: చూ,
శత్రువు. 1.
పగఁజెంచు. వా. స. కి. చేంపు. ఆం, భా. తృ.
123: చూ, సంహరించు.
పగఁజెంచుట. వా. వి. చేంపుట. ఆం, పదా.
సర. 115: చూ, హంస. 1.
పగయ్యాగుట. దే. వి. నైరశుద్ధి. ఆం, భా. ద్వి.
224: చూ, విరోధము. 1.
పగలు. ద్వ. వి. బ. (పగ + వాలు) (శత్రు)
వులు. భార. సా. 1, ఆ. 120: చూ, శత్రు
వు. 1. [పగటిజోతి.
పగలింటికొర. దే. వి. (పగలు + కొర): చూ,
పగలు. దే. వి. రూ-పవలు. 1. పట్టపగలు:
చూ, వానరము; వా. వి. 2. పండెగిందు
గంటలకాలము: చూ, వానరము; 3. 24 గం
టలకాలము: చూ, వానరము; 4. విరో
ధములు. “పగలుపెరిగినవి”.
పగలుకాననిపుల్లు. ద్వ. వి: చూ, పగటిజోతి.
వేం. ఆం. 101. [పగమాణము.
పగలుపొగిండుకట్టువిధము. పా: చూ, అహా:
పగలువత్తి. ద్వ. వి. మతాలు: చూ, బాణాసంచు.
పగలుసేయువలంతి. వా. వి: చూ, పగలింటికొర.
పగలుత్తులు. వా. వి. బ. కరదీపికాభేదము:
చూ, స్నేహశము.
పగవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, పగతుఁడు.
పగిది. దే. వి. 1: కరబుజము. (సం. ప).—
ఇత్రాలము*, 2. రూ-పగిది. ఉపధ: చూ,
లంచెము; 3. రూ-పగిది. కప్పము: చూ,
శిస్తు. 1.
పగిది. దే. వి: చూ, రూ-పగిది 2—3; 4.—
పగిక్కరి, రీతి: చూ, విధము. 1.

పగులఁగొట్టు. దే. స. కి. పగులఁజేయు: పగు.
లుచు—పగుల్పు. [రించు.
పగులఁబాటు. దే. ఆ. కి. పగులు: చూ, విదా.
పగులు. దే. వి. 1. చీలిక. ఆం, భా. ద్వి. 130:
చూ, స్ఫోటము; ఆ. కి. 2. రూ-పవులు..
పగిక్కలగు: చూ, పగులఁబాటు.
పగులుచు. దే. పే. చూ, పగులఁగొట్టు.
పగుల్పు. దే. పే. —పై.—
పగుళ్ళువాటు. దే. ఆ. కి: చూ, పగులఁబాటు..
పగోడా. వా. వి: చూ, రూ-పకోడి.
పగ్గము. వై. వి.=పగ్గిగోహా. రూ-పగ్గము..
1. సుజ్ఞములోనగువాని కశ్యేములోనగువాని
యందు తగిల్చి యిచ్చిపట్టెడుతొగిడు..
భార. విరా. 3, ఆ. 180: చూ, నూత్రా.
ము. 1; 2. సాలెవాఁడు పడుగునీడ్చికట్టెడు.
తొగిడు: చూ, నూత్రము. 1; 3. తరితొగి.
డు. స్వా. 5, ఆ. 30: చూ, నూత్రము. 1;
4. తొగిడు. నీలా. 2, ఆ. 66: చూ, నూ.
త్రము. 1; 5. ఎడ్లతలకుఁబెట్టెడితొగిడు:
చూ, నూత్రము. 1; వా. వి. 8. రథాదుల
నులాగెడితొగిడు: చూ, నూత్రము. 1.
పగ్గించు. వై. ఆ. కి. పగ్గిజ్జలుపలుకు.
పగ్గియ. వై. వి. రూ-పగ్గ.=పగ్గిజ్జ. 1. గర్వో.
క్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామర్థ్యమును తెలుపు.
మాట: చూ, శబ్దము: 2; 3: చూ, సామర్థ్యము.
1.
పగ్గె. వై. వి.=పై.—(2 వ యర్థమునకు.—
ఉ. రా. 6, ఆ. 80; 3వ యర్థమునకు.—
అచ్చ. యు, కాం. 298.) [కారము.
పచ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పంట: చూ, నూ.
పచంపచ. సం. వి. ఆ. శ్రీ.= పచ్చే-పనుపు..
రూ-పశ్రంపచ. *: చూ, పా రి దుగి వు.
పచనము. సం. వి. ఆ. స.=బాననము: చూ,
పచ. [చూ, సరత్తుడు.
పచా (చా) రి. వా. వి. చిల్లరదినుసులమ్మువాఁడు.

పచి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1
పచేరము. నై. వి.=పృచారః. 1: చూ, విహ
రము. 1; 2: చూ, పచోరు.

పచేరు. నై. వి.=—పై.—

పచేలిము. సం. విణ. తనంతట పక్కమైనది:
చూ, శాగిణ. 2.

పచ్చి. దే. వి. 1. తడిగలది: చూ, స్తిమితము.
2; 2. ఉడుకనిది; 3. ఎండనిది; 4. కాల
నిది; 5. తేలినిది; 6. ములుగులేనిది;
7. ముదురనిది.

పచ్చిక. దే. వి. (పచ్చి+కలది) కాదము: చూ,
హాతిత.(తృణము. 1.) [నరస్సు. 1.
పచ్చికపడియ. వా. వి. అల్పనరస్సు: చూ,
పచ్చికాయ. వా. వి. 1: చూ, శలాటుపు;
2. లేతపయస్సువాడు: చూ, యావనుడు.

పచ్చిగడ్డి. వా. వి: చూ, గడ్డి.

పచ్చిడేలు. దే. అ. క్రి. పచ్చియగు.

పచ్చిదొంగ. వా. వి. గజదొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

పచ్చి నెత్తురు. వా. వి. నికరమైనరక్తము: చూ,
రక్తము. 1.

పచ్చిపులుసు. వా. వి. కాచేనిచింతపండురసము.

పచ్చిబియ్యపుమామిడి. దే. వి. నార లేక కండ
గల మామిడి*: చూ, మామిడి.

పచ్చిబియ్యము. దే. వి. 1. నానబాళి: చూ,
బియ్యము; 2. ఉప్పుడుచేయని బియ్యము:
చూ, బియ్యము; వా. వి. 3. ఈసంవత్సరపు
పంటబియ్యము: చూ, బియ్యము.

పచ్చియము. నై. వి. రూ-పచ్చెము.=పశ్యతో
హరణ. చూచేమండగా దొంగిలుట: చూ,
మచ్చిల్లి.

పచ్చీసు. వా. వి: చూ, బాలికాక్రీడ.

పచ్చెకాడు. ద్వ. విణ: చూ, పచ్చిదొంగ.
(నైకృతము అనికొందలు)

పచ్చెపువాడు. ద్వ. విణ.—పై—

పచ్చెము. నై. వి.=: చూ, రూ-పచ్చియము.

పచేరణ. నై. వి.=పృచరణ: చూ, మిహి.

పచేరించే. నై. అ. క్రి.=పృసరణ. 1. పృసర్తిం
చే. య. 1, ఆ. 87: చూ, నర్తించే; స. క్రి.
2.=పృసరణ: చూ, రూ-పచేరించే. 2. హరి.
పూ. 7, ఆ. 189; 3.(అంగడియందమ్ముటకు)
సరకులమధ్య. భార. అది. 8, ఆ. 73; 4. కల
పజుచే. ఉ. హరి. 4, ఆ. 271; 5. చూ, ప్ర
యోగించే. 2. భో. 5, ఆ. 243; 6. బాణము
పృయోగించే. వసు. 5, ఆ. 60: చూ, పృ
యోగించే. 4; 7. చోచే. మార్క. 1, ఆ.
251: ఒగ్గు, ఒడ్డు, చోచే, చోచు; 8: చూ,
పచేరించే. 1. వసు. 3, ఆ. 85; 9: చూ,
పపరించే. హరి. ఉ. 6, ఆ. 252; 10: చూ,
పగటు. 4. [నము.

పచేరింపు. నై. వి. పృసరణము: చూ, వ్యాస
పచేరము. నై. వి.=పృసాదః. అంగడి: చూ,
సదనము. 1.

పచేరించే. నై. స. క్రి. (రూ- పచేరించే
పపరించే) 1. నడపు. రామా. 8, ఆ. 144:
చూ, నర్తించే; 2. పృసరింపజేయు. స్వా.
5, ఆ. 101: చూ, వ్యాపించే.

పచోరు. నై. వి.=పృచారః (రూ-పచేరుపచే
రము) మండపాదవివ్యాసము: చూ, పృయా
ణము.

పచ్చే. నై. వి. 1.=పపంచచ. రూ-పచ్చేన .పసరు
పన్నె: చూ, పర్ణము. 6; 2. పసుపుపన్నె. రూ-
పచ్చేన: చూ, పర్ణము. 6; 3. మరకతమణి: చూ,
రత్నము. 1; 4. పచ్చేనిచెట్టు మొదలైనది.
పాండు. 3, ఆ. 48: హరిశ్చ. 3, ఆ. 162; 5. కర
చరణాదుల యందు పాడుచేసినటుచేత
నేర్పడిడు పసరుపన్నె లేఖ. విణ. 8. పసరు
పన్నెగలది: చూ, పర్ణము. 6; 7. పసుపు
పన్నెగలది: చూ, పర్ణము. 6.

పచ్చేదనము. వై. వి.=పచంపచ:చూ,పచ్చే.1.
పచ్చేద్యాయి. ద్వ. వి. బ. శోభనాక్షతలు:
చూ, సేనద్యాయి.

పచ్చేకన్నులమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.
పచ్చేకన్నులవేల్పునూడు. ద్వ. వి. పింగళాక్షు:
డు. అచ్చ. నుం, కాం. 105: చూ, రాక్ష
నుడు. 1. [చూ, ధాన్యము.

పచ్చేకప్పురపునరులు. వా. వి. ఒకరకముపద్దు:
నచ్చేకప్పురమయ్యె. జా. అపురూపమయ్యెను.

“పచ్చేకప్పురమయ్యె భామవల్కు.” (విజ
యవిలాసము)

పచ్చేకప్పురము. వై. వి. చేల్లదనమును, మంచి
పరిమళమునుగల కన్నురము: చూ, సిగము.

పచ్చేగన్నేరు. ద్వ. వి. 1. పచ్చేపూవులగన్నే
రు*: చూ, హయమరకము; 2. వీరహిధా
న్యము: చూ, ధాన్యము.

పచ్చేగుట్టము. వై. వి. కలీనము:చూ, హయము.

పచ్చేగుట్టముగలాడు. ద్వ. వి: చూ, సూర్యు:
డు. ఆం, భా. పగ్గి. 81.

పచ్చేగోరంట. వై. వి: చూ, మహాసహ*.

పచ్చేచేమంతి. వై. వి. కురంటకము*: చూ,
సేమంతి.

పచ్చేజేనము. వై. వి: చూ, శిఖిపుష్పి*.

పచ్చేజేవి. ద్వ. వి. కలజేవి*: చూ, ప్లక్షము.

పచ్చేడము. వై. వి.=పగ్గిచ్చద. 1. బట్ట య. 2,
ఆ. 88: చూ, వస్త్రము; 2. పక్కదుప్ప
టి. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 89: చూ, వస్త్రము;
3. కట్టుబట్టు. కాశీ. 6, ఆ. 184: చూ,
వస్త్రము; 4. అంగవస్త్రము:చూ,వస్త్రము.

పచ్చేడి. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4;
2. నంజే. పాండు. 4, ఆ. 184:చూ, రుచి:
గాయ; 3. ఊరుబిండి: చూ, భక్ష్యము;
వా. 4. ముద్ద: చూ, సరుపడము.

పచ్చేతలపిచ్చేక. ద్వ. వి. బంగారుపిచ్చేక:
చూ, పిచ్చేక.

పచ్చేన.వై.వి.=పచంపచ.1:చూ, రూ-పచ్చే.1:
2: చూ, రూ-పచ్చే. 2. స్వా. 4, ఆ. 28.

పచ్చేనీరుల్లి. ద్వ. వి. దుర్బ్రమము*: చూ,
సుకందకము. 1. [పచ్చేన: చూ, వల్లము. 6..

పచ్చేపచేన. వై. వి.=పచంపచ. రూ- పచ్చే
పచ్చేపచ్చేన. వై. వి.=—వై.—

పచ్చేపీట్ట. వై. వి: చూ, హరితము. 3.

పచ్చేపూమొగలి. ద్వ. వి: చూ, హేమపుష్పిక*.

పచ్చేపూమొల్ల. ద్వ. వి: చూ, పెండ్ల*.

పచ్చేపూసాయె. జా: చూ, పచ్చేకప్పురమయ్యె..

“పచ్చేపూసాయె బోపాలతియారు.” (విజ-
య విలాసము.)

పచ్చేపైకము గుట్టముచేచ్చినదాకనె. లో. “ప
చ్చేపయికంబు గుట్టము, చేచ్చినదాకనె
యట్లన్న సామెత వివసే.” (నిరంకుశోపా-
ఖ్యానము)

పచ్చేముపాడు. దే. విణ. (పాడు + పాడు) వి.
క్కిలి శూన్యము. జై. 4, ఆ. 20: చూ,

శూన్యము. 1. [మహాసహ.

పచ్చేములుగోరంట. ద్వ. వి. కుతటకము*:చూ,

పచ్చేయరటి. ద్వ. వి. మహారంభ*:చూ,రంభ.

పచ్చేయిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, శింశుప*.

పచ్చేయెన్నుడిల్లు. ద్వ. వి: చూ, చిగురువిల్లు..
వేం. ఆం. 9.

పచ్చేతాయి. ద్వ. వి: చూ, పచ్చే. 3.

పచ్చేతెక్కలపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, శుకము.

పచ్చేవలువదారి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పచ్చేవారువపుజోడు. ద్వ. వి. రూ-పచ్చేవార్వ
పుజోడు. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. చూ,
మన్మథుడు. అచ్చ. బాల, కాం. 3.

పచ్చేవార్వపుజోడు. ద్వ. వి.—వై.—

పచ్చేవిలుతుడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

భార. ఆర. 7, ఆ. 174. [బ. తిర్యగ్. 8.

పచ్చేవిలుతుని తేజి. ద్వ. వి: చూ, శుకము. పాం

పచ్చేనరులు. వా. వి: చూ, ధాన్యము.

పచ్చేనెగ. వా. వి. ఒకానొక నెగనోగము:

చూ, నోగము. 1.

పచ్చోకు. ద్వ. వి: చూ, హరితపత్రిక *.

పజ్జి. వై. వి.=పర్జి: చూ, పర్జి.

పజ్జివొర. ద్వ. వి. నలువ. వేం. ఆం. 4: చూ,

బర్హి. 1.

పజ్జి. వై. వి.=పర్జి. 1. వెనుక. భార. ఆది.

7, ఆ. 289: చూ, వెనుక. 1; 2: చూ,

సమీపము. 1. ఉ, రా. 2, ఆ. 330.

పటకా. వా. వి. నడికట్టు (కెట్టు): చూ, నూ

త్రము. 1.

పటకారు. వా. వి: చూ, రూ-పట్టుకారు(లు).

పటకారుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సాలె

వాడు.

పటకుటీరస్థాయము. పా. డేరా యొక్కడ కా

పలెనన్న పచ్చేట నిల్లుగా నేర్పడుననురీతి.

పటచ్చరము. సం. వి. ఆ. న. ప్రాంతగుడ్డ:చూ,

పస్త్రము.

పటపట. దే. వి. కి'దలుట, కొలుకుట, పగులుట,

విలుగుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకగ

ణము. పా. 3, ఆ. 32; స్వా. 4, ఆ. 113:

చూ, హూహూ.

పటపత్రము. సం. వి. ఆ. న: కాకలము-కాగ

లము, పత్రిక. (తె. ప).—కాకితము-కాకి

దము-కాకితము-కాగిదము. తద్వి. —ఒకబం

దుకాకితమునకు. —(తె). —టావు-తావు-

తావు; ఇరుపది పాలుగు కాకితములకు. —

(తె). —దస్తా; ఇరుపదిపస్తాలకు. —(తె). —

రీము; పదిరీములకు. —(తె). —ఘేలు. (మిగ

తవానికి" చూ, సంపుటము. 3. ")

పటము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1.=పడము-పుట్ట

ము. 2: చూ, పస్త్రము; 2. చిత్తరువు

వాయు పస్త్రాధికము: చూ, పస్త్రము;

పుం. 3: చూ, మోరటి*; వై. వి. (1). =

స్ఫటా. పాపపడగ: చూ, సర్పము.

పటలపొంతము. సం. వి. ఆ.న. మోరకొణిగె:

చూ, వెలిసె.

పటలము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇంటికప్పు: చూ,

నడనము. 1; 2: చూ, సమూహము; 3: చూ,

పరివారము. 1; 4. గృంథభాగము: చూ,

స్వగము. 1; 5. నేత్రోగోగము: చూ, హర్ష

ణము; 6. నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1;

7=పొట్టుము. సేనాసమూహము: చూ, సేన.

1; పుం. 8. రత్నదోషము:చూ, రత్నము.1.

పటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సమూహము.

పటపణి. దే. వి: చూ, వ్యాపనము.

పటపణించే. దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించే.

పటవానకము. సం. వి. ఆ. పుం. పస్త్రములకు

వాసనకట్టెడు బుక్కాము: చూ, సురుము.

పటహము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తప్పెట: చూ,

వీణె; పుం. 2. యుద్ధవాద్యపుష్కారిత:చూ,

స్వరము. 2; ఆం. 3: చూ, పంచమహావా

ద్యములు; 4: చూ, ఆనధవాద్యములు.

పటా. వై. వి.=పట్ట. రూ-పట్ట-పట్టా. గోసే

పట్టలోనగునది: చూ, సంచి.

పటాకి. వా. వి: చూ, పటాసు.

పటాణి. దే. వి. గుట్టుము. ఉ, రా. 4, ఆ. 300:

చూ, హము.

పటాపంచే. దే. వి. రూ-పటాపంచేము. అగో

చరము. పాండు. 2, ఆ. 8: చూ, విచ్చే

మొగము. [65.

పటాపంచేము. దే. వి. —వై. —విజ. 2, ఆ.

పటాపంచేలు. వా. వి. బ: చూ, కకవికలు.

పటాలము. వై. వి. డండు: చూ, సేన. 1.

పటాను. వా. వి. మణిసిలతోఁజేరి పరమాదము
ను కలుగఁజేయు ఒకానొక యంగడిమందు;

పటాకి.

పటిక. వై. వి.=స్పటిక: చూ, పటికారము.

(ఆవుపాలలోఁజేరిఁబెట్టివశుద్ధి.)

పటిక పుత్రాయి. వా. వి: చూ, పటికము.

పటిక బెల్లము. ద్వ. వి: చూ, శర్కర. 1

పటికము. వై. వి.=స్పటిక: చూ, రాయి.

పటికారము. వై. వి.=స్పటికా. (పటిక + కారము): చూ, వెలిగారము.

పటికిరింత. దే. వి. చేలము: చూ, లోలము.

పటికిరించు. దే. స. కి. (ఉ, హరి. 6, ఆ. 85): ఆప్యరించు. చేప్పటించు. చేమరు, చేలమ, తట్టు, దబ్బడించు. (సం. ప).—ఆస్సాలించు, ఆస్సాటించు.

పటిమ. సం. వి. న్. పుం. 1. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1; 2. ఓపిక: చూ, శాంతము. 1.

పటిష్ఠము. సం. వి. వి. మిక్కిలిపట్టుచైనది.

పటిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. చందనము: చూ, వానన. 1; పుం. 2. చందనవృక్షము: చూ, మగంధము. [(ఱు).

పటుకారు(ఱు). దే. వి: చూ, రూ-పట్టుకారు

పటుకు. దే. వి. రూ-పటుక్కు. పడవైచేట,

తెగించేటలోనగువాని యందగు ధ్వన్యను

కరణము: చూ, హూహూ.

పటుక్కు. దే. వి.—పై.—(పుటుక్కు)

పటుతారించు. దే. స. కి. అటునిటు బెళుకంగఁజేయు. ఆం, భా. త్ప. 138.

పటువర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్వర్ణక్షీరికి.

పటువు. సం. వి. ఉ. న. 1. ఇందువ్వు: చూ,

లవణము. 1; పుం. 2. చేతిపాట్ల: చూ,

పాట్ల; వి. 3: చూ, సాహసీకుడు; 4. నిరో

గి; 5. వలగ: చూ, సమర్థుడు.

పటుసాలె. వై. వి.=పట్టకాలిక. (రూ-పటుసా

లియ, పట్టుసాలియ - పట్టుసాలె): చూ, సాలెవాఁడు.

పటేమంచేము. వై. వి.=పట్టికామంచు: (రూ-పట్టేమంచేము-పట్టెడమంచేము) ఆం, భా. ద్వి. 184: చూ, మంచేము.

పటేలు. వా. వి. 1. కేలుట పగులుట యందగు ధ్వన్యవగరణము: చూ, హూహూ; 2. ఒకానొకఁగాలివారి బిరుదు (పేరు) “పట్టభాయిపటేలు.” మొ.

పటోలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పటువు.

2*; 2. పాట్ల: చూ, పాట్లు.

పటోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ=పాళ్ళి. రూ-పటోలిక*: చూ, పాట్లు.

పటోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై—

పట్ట. వై. వి. 1. చెట్టుమీఁదితోలు: చూ, బెరడు; 2: చూ, రూ-పటూ.

పట్టకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పడిగ. తమ్మ పడిగము: చూ, పాత్రము. 6; పా. 2. మూడుపలకలుగల గాజొకడ్డీ.

పట్టడ. దే. వి. కమ్మరసాల: చూ, సదనము. 1.

పట్టణము. సం. వి. ఆ. న.=పట్టము-పట్నము (రూ-పట్టనము-పత్తనము - పాట్టణము-పాత్తనము): చూ, దేశము.

పట్టపగలు. దే. వి. (పగలు + పగలు) మట్టము ధ్యానము: చూ, వాసరము.

పట్టపగ్గములలేవు. జా. పట్టుటకుఁదొడ్డులేవు అనఁగాలొంగఁడమట.

పట్టపుటేనుగు. వై. వి.=పట్టణానేకప. రాజి క్కిడియేనుగు: చూ, పాన్తి.

పట్టపుదేవి. మి. వి. పట్టపురాణి: చూ, రాజ్ణి.

పట్టపువాఁడు. దే. వి: చూ, పలతేఁడు.

పట్టభంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సోపానము. పా. 2, ఆ. 21.

పట్టభద్రుఁడు. వా. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పట్ట

మార్పు. 2. కానొకపంచెపుకోడి తుంజే: చూ, తుంజే; 2. పట్టాభిషిక్తుడు.

పట్టమార్పు. వా. వి: చూ, పట్టాభిషిక్తుడు. 1. పట్టము. సం. వి. అ. తుం. 1. రాజ్యాభిషేక కాలమున నొసటగట్టెడుపట్టె: చూ, లలా మకము; 2. పట్టునూలు: చూ, నూత్రిము. 1; 3. చెట్టుమీడిపట్ట: చూ, తెరడు; 4. (రాజు నైతులకిచ్చెడు) పట్టా (కవులు): చూ, పట్టా. 1; 5. చేదుకము: చూ, మాగ్గుడు. 1; 6. (నగలు మొదలైనకానికీకట్టెడు) కట్టు; 7. సన్నెకట్లు: చూ, రాయి; 8: చూ, పీట; దే. వి. (1): చూ, బిరుదము; నై. వి. (2)=పట్టణ. రూ-పట్నము. 2, అ. 62: చూ, దేకము; (3)=పట్టి న. అడ్డకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్టి. 2.)

పట్టసారాయి. నై. వి: చూ, సుర. 2.

పట్టా. నై. వి. 1: చూ, కవులు. 1; 2. రెండు వైపుల వాదరగల పెద్దకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్టి. 2.); 3: చూ, రూ-పట్టా.

పట్టాకత్తి. నై. వి: చూ, పట్టా. 2.

పట్టాభిషేకము. వా. సం. వి. అ. తుం. పట్టాభిషిక్తునిగఁజేయుట, పట్టముగట్టుట.

పట్టి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పలక (లలాట పట్టి): చూ, లలాటము; 2: చూ, పట్టుము. 1; ఈ. శ్రీ. న్. తుం. 3. ఎఱ్ఱలాద్దుగు*: చూ, లాద్దుగు; దే. అప. (1) పంచమి పిఠక్రిపగ్రత్యయము; (2) అపత్యము(కొడుకు కూతురు): చూ, శిశువు; వి. (3) కొడుకు: చూ, నూనడు. 1; (4) కూతురు: చూ, నూన. 1; (5) కేతువునందును, గుణము నందును క్రియయందును పచ్చెను; వా. (6): చూ, పట్టి. 1.

పట్టించే. దే. పే. 1. పూయు: చూ, రేపన ముచేయు; 2. విద్యార్థులకు నూతనపతనము

చేయు; 3. పార్శ్వముచేయుచే; వా.

4. నిద్దనకు బుడ్డకొట్టించే.

పట్టింపు. దే. వి. 1. (విద్యార్థులకు నూతనపుస్తకపతనమును) పార్శ్వముచేయించుట. (అక్ష రాభ్యాసానంతరము పాఠముపట్టించుకర్తము); 2. పార్శ్వముచేయించుట; 3. కాంత: చూ, వాంఛ; వా. 4. పట్టుదల.

పట్టిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పలక (ఫాలపట్టిక): చూ, లలాటము; 2. మంచేము లోనగు వాని చేట్టుము: చూ, మంచేము; 3. కమ్మరి వాని దాగలి: చూ, పట్టెడ. 6; వా. దే. వి. (1): పట్టి-పట్టి, జోబితా.

పట్టికాళ్ళము. సం. వి. అ. తుం: చూ, పట్టి. 3.*. పట్టికామంచేము. సం. వి. అ. తుం: చూ, పట్టుమంచేము.

[పట్టి. 3. *. పట్టికాలోగ్రము. సం. వి. అ. తుం: చూ, పట్టినదెల్లబంగారు. జా. పగయత్నించిన పగతి కార్యమును సఫలముగుట.

పట్టిపట్టి. దే. వి. 1: చూ, మనుమడు; 2: చూ, మనుమరాలు; వా. కి. 3. గట్టిగా నొక్కినొక్కి.

పట్టిపల్లార్పుట. జా. వివాదముచే సిద్ధాంతము చేయుట. “జారవోరారులు సుజనులంబట్టి పల్లార్పురు ” (ధర్మజరాజనూయము); “పట్టిపల్లార్పివామిఁడ పట్టి లేని, పోనివాడువేయఁగఁబాడియోనెమికు. ” (రసికజనమనోరంజనము.).

పట్టియ. నై. వి. రూ-పట్టె. 1. పలక: చూ, లలాటము; 2.=పట్టె: చూ, పట్టుము. 1; 3.=పట్టికా. మంచేములోనగు వానిపట్టె. అని. 2, అ. 61: య. 1, అ. 97: చూ, మంచేము; 4. మిఠెటింటిమీఁది అడ్డుదూలము: చూ, మదనచేతులు; 5. పక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. పట్టెనెఱిగిన దగ్గపదగ్ర

వ్యభిచారి; వా. 7. కోకనరిగవట్టె: గోండు:

8. ఎట్టుమట్టిపట్టె: చూ, సమాలంధము;

9: చూ, నురటి.

పట్టియము. వై. వి. 1. పాటక. రూ- చట్టము.

1. పెద్దకత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 2. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2. [లప్ప.

పట్టిలి. దే. వి. కమి, కమిలికి, కుప్ప: చూ,

పట్టిసము. పం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డకత్తి: చూ,

బాణము. 1 (రిప్పి. 2); 2. ఒకదివ్యక్షేత్రము.

పట్టి. దే. వి. 1. వస్త్రపులపేళ్లజాబితా: పట్టి, ప

ట్టిక, జాబితా; వా. 2. కారపుకల్లి, కారాకల్లి,

కల్లి మొదలగునవి; 3. ఇనుములోనగునాని

తేకు : చూ, సరిగ; 4. (నగిణాదులపై

వేయబడెడు పాలాస్త్ర) పట్టి.

పట్టు. వై. వి. 1. పట్టు. కాశేయము. పట్టుపు

రుగుపలన కలిగినమాలు: చూ, నూకొము. 1;

దే. వి. 2. పద్దు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ.

242: చూ, స్వర్ధ. 4; 3. గొనాణము. (చం

దగిగొనాణము=నెలపట్టు, నూన్యగ్రహణము

=పొద్దుపట్టు): చూ, పగితిగొనాము. 1;

4. చోటు: చూ, సానము. 1; 5: చూ,

వైకాల్పము. ప్యా. 3, ఆ. 28; 6. వాసపా

నము: చూ, సదనము. 1; 7. పూత: పా.

1, ఆ. 89; అచ్చ. బాల, కాం. 33: చూ,

సమాలంధము; 8. అవకాశము. భార. ఆర.

4, ఆ. 224: చూ, సందు. 6; 9. ధైర్యము:

చూ, ధైర్యము. 1; 10: చూ, విషయము.

4. య. 3, ఆ. 115; 11. అపలంబము: చూ,

పొగిపు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు.

1; 13. కోరిక: చూ, వాంఛ; 14: చూ,

ఘట్టము. 4; 15. పేకాట (చీట్లాట)యందు

హాతుము లోనగునానివలన కట్టినపట్టు. “క

కానరు అనుపట్టు, ఇన్నేటు జాకీపట్టు, అర

ఖుతురుపుపట్టు, దైమానుహతుముపట్టు” మొ;

16. జెట్టికీలెటిగి కరచగణాద్యవయవములను

ఇటువంటుకదలక యదుముట. “కుస్తీపట్టు.

చూ, సమ్మగ్ధము; 17. మేట్టటికము: చూ,

సంబంధము; అ. కి. 18. చెల్లు: చూ,

సిద్ధింమ; 19. బహుకాలముచెల్లు; 20. పద్దు

పట్టు. జై. 4, ఆ. 50; 21. ఇంపగు. భాగ.

విరా. 2, ఆ. 192: చూ, రమ్యముగు;

22: చూ, యత్నించు; 23. అంటు: చూ,

లంకించు. 1; 24. అక్కజకలుగు; 25. పట్టు

దలచేయు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 308: చూ,

పంతగించు. 2; 26. కలుగు: చూ, సంధిం

చు; 27. కొంభములోనగునాని నూడు: ఈల

విడుచు, ఈలవేయు, ఊడు, 2. తు; స. కి.

28. గొప్పించు. భార. విరా. 2, ఆ. 47:

చూ, స్వీకరించు; 29. నిర్బంధముచేసి గొ

ప్పించు; 30. అపలంబించు. భార. విరా. 2,

ఆ. 140: చూ, పొగిపుగొను; 31. ఊడు:

(చూ, అ. కి. పట్టు. 27); 32: చూ, మా

ర్కొను; 33: చూ, పినుకు. 1; 34. జెట్టి

కీలెటిగి కరచగణాద్యవయవములుఇటువంటు

కదలక యదుము. “కుస్తీపట్టు”; 35. తగు

లు-తవులు-తాలు (చూ, అ. కి. పట్టు.

23.) (గొంతుపట్టు, దెయ్యముపట్టు, గంధము

పట్టు మొ; తిక్కపట్టు, నొక్కిపట్టు, నీరు

పట్టు, నోటపట్టు, వెంకిపట్టు. మొ.); అం. 36:

చూ, చిన్నములు. [వత్తనగోల.

పట్టుగొమ్మ. దే. వి. అనుకట్ట, ఊతకొల,

పట్టుగొమ్మలు. జా. ఆధారములు. “పట్టుగొ

మ్మలు రమణీయ భావములకు.” (కవికర్ణరసా

యనము); “నూన్యతలక్ష్మికేబట్టుగొమ్మలై.”

(పాండురంగమహాత్మ్యము); “లక్ష్మీలీలకుం

బట్టుగొమ్మ.” (రామాభ్యుదయము).

పట్టుకారు(లు). దే. వి. (రూ-పటకారు(లు),

పట్టుకారు(లు): చూ, సందంశము.

పట్టుకొను. దే. అ. కి. 1. నెలకొను. నిర్వ. 10, ఆ. 115: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు; 3. (నాయుకోగము మొదలగువానిచేత) దిగిసికొను: చూ, దిగిసికొను; పే. 4. పట్టుకొలుపు. [2, ఆ. 292. పట్టుకొలు. దే. వి: చూ, నిలకడ. భార. విరా. పట్టుగా. వా. ఆవ్య: బిత్తిలి. పట్టుచీర. వా. వి. పట్టాంశుకము. (స్త్రీలుధరించు) ఆం, భా. ద్వి. 152: చూ, పస్త్రము. పట్టుబీనుపు. ద్వ. వి: చూ, పిగిలిపిట్ట. పను. 1, ఆ. 113. పట్టుట. వా.వి. గృహణము: చూ, స్వీకారము. 2. పట్టుడు. దే. వి. 1.—పై.—; వా. 2. పంఠము: చూ, స్పర్ధ. 4. పట్టుదల. దే. వి. —పై.— పట్టునూలు. వా. వి: చూ, పట్టు. 1. పట్టుపంచె. వా. వి. పట్టాంశుకము: చూ, పస్త్రము (ఇంచు అంచుగలవి పురుషులును, అంచు లేనివి విధవలును ధరించురు.) పట్టుపట్టు. వా. అ. కి: చూ, పంఠగిండ్ల. 2. పట్టుపురుగు. నై. వి. ఇంద్రిగోపము: చూ, పురుగు. పట్టుబడి. దే. వి. 1. ఏదేనొకదానికిందవ్యయమైన సామ్యు; వా. 2. ధాన్యారులు సంచులలో నింపుట: బస్తాబంది. పట్టురబ్బాహ్మణులు. అం. కైవరబాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరును మూత్రదుబ్బాహ్మణులు (తేరకదేశస్థులు) ను కృష్ణశుక్లయజుర్ములకును ఋగ్వేదమునకును అధర్వణశాఖలకునుకెంది ఆపస్తంబ హిరణ్యకేక సత్యాపాథ శాంధవీయాది సూత్రములకుకెంది కైవ నైష్ఠనాది పవీత్రములై లౌక్యవైదికములయందలి సమర్థులైయున్నార: చూ, కైవరబాహ్మణులు (బాహ్మణులు)

పట్టువడు. ద్వ. అ. కి. చిక్కు. భార. ఆర. 7, ఆ. 102: చూ, లోబడు; 2. చూ, విచిత్రము. భార. విరా. 2, ఆ. 47: పే. 3. పట్టువలుచు. భార. సభా. 2, ఆ. 21. పట్టుసారువ. దే. వి. మీటదొక్కువాడు పట్టుకొనుటకు గుండెతోచేర్చి కట్టిన పంగలకొయ్యి. పట్టుసాలియ. నై. వి.—పట్టకాలిక: చూ, రూపటుసాలె. (ఇట్లు పట్టుసాలె, పట్టుసాలెవాడు.) [—ఆచ్చ. యు, కాం. 482] పట్టె. నై. వి: చూ, రూ—పట్టియ, (పట్టుమునకు. పట్టెడ. దే. వి. 1. మంచేమునకలెడు నవారు. అని. 2, ఆ. 61: చూ, నూత్రము. 1; 2. ఎద్దు మొదలైనవాని మెడకుకట్టుటకు ఉపయోగముగా నూలితోసేసినపట్టె: చూ, నూత్రము. 1; 3. పట్టెవలెచోగఁగొట్టివలెగడు: చూ, సరిగ; 4. పట్టెవలెకోసినతోలు. రామా. 2, ఆ. 21: చూ, తెరడు; 5. ఆడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2; 6. చెక్కిడుమౌనికి ఊతగా కిందనుంచుకొనెడు కట్ట దుంగ బల్ల ఇనుపముద్ద లోనగునది, కమ్మరదాగలి (అని యు): దాకలి—దాకల్లు—దాకలి—దాకల్లు—దాగలి, దాయి—దాయి, దాతికట్ట, దాయంగ. (సం. ప).—ఉద్ధవము, కర్కధారము, చతురశ్చక్రము, నిఘాతిక, పట్టిక; 7. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృథుము. [చూ, పుంజే. పట్టెడజేట్టుది. వా. వి. పండపుకొడిపుంజే: పట్టెడమంచేము. నై. వి: చూ, రూ—పట్టెమంచేము. [క్రొయ్యలకిందిపట్టెము. పట్టెడమాగు. దే. వి. సానడిండు పక్కపట్టెమంచేము. నై. వి. నవారుఅల్లిదనుంచేము, రూ—పట్టెమంచేము: చూ, పంచేము. పట్టెమాటుపు. ద్వ. వి. పస్త్రమునందలి చిత్రపద్మవికేపము: చూ, పస్త్రము.

పట్టెము. వై. వి. = చూ, రూ-పట్టియము.
(కత్తికి. — కథా. 3, ఆ. 120)

పట్టెవగనము. వి. వి. మగవారు మిక్కిలి చెడ
ల్పగాను, దళముగాను పట్టెవలె తీర్చిన
నొసటిబొట్టు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 162: చూ,
బొట్టు. 1.

పట్టెస. వా. వి: చూ, రూ-పట్టియము.
పట్టుము. వై. వి. = పట్టణము: చూ, దేశము.
పట్టులవాడు. వా. వి: చూ, పటుసాలె.
పట్టి. దే. వి. ఒకానొకకిరాతుడు, కిరాతుల
జాతి (అనియు): చూ, వ్యాఘ్రుడు. 1.
పట్టివాడు. దే. వి. కిరాతుడు: చూ, వ్యా
ఘ్రుడు. 1.

పట్టిది. దే. వి. ఎటికెత: చూ, సోడకత్తె.
పతనము. సం. వి. అ. న. చేదువు: చూ, విద్య. 1.
పతాణి. వా. వి. 1. యవనభేదము; 2. కచ్చిదే
శత్రు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
పతానులు. వా. వి. ఒకానొకజాతివారు.
పతించే. సం. స. కి: అధికగించే, అధిగమిం
చే, అనుసంధించే. (తె. ప): — చేదువు,
సంతచెప్ప(చూ, సంతచెప్ప) ప్రశంసవాడు.
పతిత. సం. విణ. పతించేవాడు: చూ, సంత
పతితము. సం. విణ. పతింపబడినది: అధిగతము.
పతితవ్యము. సం. విణ. పతింపబడినది.
పడ. దే. వి. బ: చూ, రాశి. 1.

పడఁకు. దే. వి. రూ-పడఁకు. 1. గుహ. అచ్చ
య, కాం. 384: చూ, రంధ్రము. 1;
2. సందు. స్వా. 5, ఆ. 52: చూ, సరి. 9.
పడఁత. దే. వి. హనువు. కాశీ. 8, ఆ. 19:
చూ, పార్వము. 2.
పడఁతి. దే. వి. (రూ-పడఁతి-పడఁతుక-పడఁ
తుక) అడుది: చూ, ప్రి.

పడఁతుక. దే. వి. (పడఁతి + ఉక) — పై —
పడఁదోయు. వా. స. కి: (సం. ప). — నిపతిం
చే — నిపాతించే.

పడఁదోయుట. వా. వి: చూ, నియాతనము.
పడక. వా. వై. వి. రూ-పడుక, పజుపు: చూ,
శయ్య. 1.

పడగ. వై. వి. 1. = స్ఫటా. (రూ-పడిగ-పడి
గ) పాముపడగ: చూ, సర్పము; 2. = పతా
కా. టెక్కుము. నిర్వ. 6, ఆ. 91: చూ,
సిడము; 3. ఆడుదానిచేవినగ. పంచ. వేం
4, ఆ. 416: చూ, భూషణము. 2; 4. నదీ
ప్రారంభము. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ-
పడిగమడి): చూ, మడి. 1. [సర్పము —
పడగదారి. వై. వి. = స్ఫటాధారి. పాము: చూ,
పడచే. దే. స. క్రి. రూ-పడయు. 1. పొందు:
చూ, ప్రాపించు; 2: చూ, సంపాదించు;
3: చూ, ప్రసవించు.

పడచే. వా. వి: చూ, పనిముట్టు.
పడత. దే. వి: చూ, రూ-పడత.
పడతామర. వా. వి: చూ, మండలము. 3.
పడదల. వా. వి. 1. ఒడ్డాణము: చూ, భూష.
ణము. 2; 2. రూ-పడుదల: చూ, పక్షి.
పడపు. దే. వి. 1: చూ, సంపాదనము; 2. అర్జి
తిము: చూ, విత్తము. 1.
పడపుఁగొమ్మ. వా. వి: చూ, వేశ్య.
పడమట. వా. వి. రూ-పడమర. 1. పశ్చిమ.
దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1; విణ. 2. పశ్చిమ.
ము: చూ, హరిత్తు. 1. [పరత్తము —
పడమటికొండ. ద్వ. వి. కుంగుకుండ: చూ,
పడమటిగాలి. వా. వి. పడమరనుంచి వీచెడు.
గాలి: చూ, వాయువు.

పడమటిదొర. దే. వి: చూ, వరుణుడు.
పడమటిపంక — తీడు. వా. వి. — పై. —
పడమర: చూ, రూ-పడమట. 1 — 2.
పడము. వై. వి. 1. అందలమున కిందపజుచెడు.
రత్నకంబళము. రా. వి. 2, ఆ. 43: చూ,
రల్లకము; 2. = పట్ట. బట్ట: చూ, వస్త్రము.

పడయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పడచే. (ప) సంపాదకు. — నిర్వ. 3, ఆ. 58; సంపాదించుటకు. — భాగ. ఆర. 3, ఆ. 132).

పడవ. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. ఎక్కటికయ్యముచేయు భూమి: చూ, భూమి. 1; 3. ప్రియము: చూ, హాని. 2; నై. వి. 4. = ప్లవ. చిన్నదోనె: చూ, హాడము.

పడవలము. దే. వి. (పడలు + వలము) 1: చూ, నేనాముఖము. 1; వా. 2. పూజ్యశ్రవము: చూ, హయము.

పడవవాడు. వా. వి: చూ, సరంగు.

పడవాయి. నై. వి. రూ-పడాయి: 1. నేనాధిపతి: చూ, పైనికుడు; 2. స్వల్పనేనాధిపతి. అని. 4, ఆ. 23: చూ, పైనికుడు; వా. 3. = ప్రితిహర: చూ, వేసువాడు.

పడవాల. ద్వ. వి. (పడము + వాల) కూటము: చూ, సభ. 2. [పన్నాగము.

పడాల. నై. వి. అందలముమీది పన్నాగము: పడాయి. నై. వి: చూ, రూ-పడవాయి.

పడి. దే. వి. చెండుసోలలకొలది: తప్త-తప్త.

పడిక. నై. వి. = పట్టక. రూ-పడికము. తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6.

పడికము. నై. వి. = — పై —

పడికట్టు. దే. వి. 1. తూనికకట్టె: చూ, రాయి; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3: చూ, సోపానము; వా. స. క్రి. 4: తూచే, తూనికవేయు, దడకట్టు.

పడిగ. నై. వి. 1. = పట్టక. రూ-పడిగము: చూ, పడిక; 2. = స్ఫటా: చూ, పడగ. 1.

పడిగము. నై. వి. = పట్టక: చూ, రూ-పడిగ. 1. పడిగల్లు. దే. వి: తుపాకీగుండు: చూ, పిరంగిగుండు. [చూ, నేపకుడు.

పడిగావు. దే. వి. పంచేనుకాచియుండుబంటు: పడిగావులుండుట. జా. నిరీక్షించియుండుట.

“అంకణభూమిపల్లకులు, వందలముల్పడి గావులుండగన్” (నై. 2, ఆ. 71.)

పడిగె. నై. వి. = స్ఫటా: చూ, రూ- పడిగ. 1. పడిగమకి. వా. వి: చూ, పడగ. 4. ఆం, భా. ద్వ. 6. (రూ-పడిగమడ-పడిగమడ)

పడితరము. దే. వి. 1. ఏరుపాలు: చూ, పైసి; 2. ఏలేటెటచ్చేమొత్తము: చూ, వాన్సికము. 4.

పడిద. వా. వి. (రూ-పడిదియ-పడిదె-పనిదియ) చోకలవాడు వేలువలు అడ్డకీళ్ళుట.

పడిదియ. దే. వి. — పై —

పడిదియము. దే. వి. రూ-పడిదెము. 1. బజ్జి: చూ, భక్తియు; 2. కట్టు: చూ, యూషము.

పడిదె. దే. వి: చూ, రూ-పడిదె.

పడిదెము. దే. వి. 1: చూ, రూ-పడిదియము. 1. కై. 3, ఆ. 50; వా. 2: చూ, రూ-పడిదియము. 2.

పడినవాడు. వా. వి: (సం ప.) — పతితుడు.

పడియ. దే. వి. రూ-పడె. హరిశ్చ. 2, ఆ. 87: చూ, సరస్సు. 1.

పడియచ్చే. ద్వ. వి: చూ, గండరువు.

పడివాగె. ద్వ. వి. 1. ఎక్కుటకాయి త్రపలుచు నపుడు సవరించెడు గుఱ్ఱపునవరగ; వా. 2: చూ, పడవలము. 2. [ప. 2.

పడినెము. నై. వి. = ప్రితిశ్చాయము: చూ, రొం

పడినేటు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పడిహరి. నై. వి. = ప్రితిహరి. (రూ-పడిహరుడు-పణిహరి-పణిహరుడు) 1: చూ, వేత్ర హస్తుడు; 2. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2.

పడిహరుడు. నై. వి. — పై —

పడు. నై. ఆ. క్రి. 1: చూ, శయనించే; 2: చూ, మరణించే. భార. ఆర. 4, ఆ. 401; 3. అస్తమించే. భార. ఆర. 2, ఆ. 87: చూ, నింగివడు; 4. శ్రమమునొందు: చూ, వేసరు. 2; 5. = పత్. పతనమును: కూలబడు, కూలు,

కడయు, దుల్లు-డొల్లు, దొరలు; 8: చూ, రాలు; 7. పూడు: చూ, మెండుకొను. 3; ౧. కి. 8. అనుభవించే. భార. ఆర. 2, ఆ. 209: చూ, భుజించే. 2; 9. పత్. పొందు. భార. విరా. 2, ఆ. 318: చూ, పొందించే. పడుక. వై. వి: చూ, రూ-పడక. పడుకటిల్లు. ద్వ. వి. (పడుక + ఇల్లు) శయనగృహము: చూ, సవనము. 1. పడుకు. దే. వి. 1. శిల: చూ, రాయి; 2. రూ-పడుగు. శేతీయ: చూ, పర్వతము. గ్రతువు. 2. పడుగాయ. ద్వ. వి. రాలినకాయ: చూ, శలాపడుగు. దే. వి. 1: చూ, పంగము. ఆం, పదా. చర. 48; 2. ఆతానము, వస్త్రము నేతయం దలి నిడుపునాలు: చూ, మగ్గము; 3: చూ, రూ-పడుకు. 2; 4. వైకపృథీసిన జొన్న కుచ్చెల పరికుప్పలోనగునది. పడుగొమ్మ. ద్వ. వి. ఊడ: చూ, శిఫ. 1. పడుచేడు. వా. వి. బాలకుడు: చూ, శిశువు. పడుచే. దే. వి. 1. కన్యక: చూ, స్త్రీ; 2. చువతి: చూ, స్త్రీ; 3. బాలకుడు. మార్క. 5, ఆ. 304: చూ, శిశువు; 4. కన్నెటికము కానివేశ్య: చూ, వేశ్య; 5. పోటి. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 285: చూ, స్త్రీ. పడుచేతేత. ద్వ. వి: చూ, వ్యభిచారము. పడుచేతనము. వా. వి. 1. బాల్యము: చూ, కైకనము; 2. యౌవనము: చూ, పయస్సు. 1. పడుచేసి. దే. విణ. (పడుచే + అది): చూ, పడుచే. 2. [రాశి. 2. పడుచేరాసి. ద్వ. వి. కన్యారాశి: చూ, పడుచేలిండి. దే. విణ: చూ, శిశుపూరిని. హరిశ్చ. 5, ఆ. 130. పడుచేవాడు. దే. విణ: చూ, యౌవనవాడు. పడుట. వై. వి. పతన: చూ, రాలుపు. పడుదల. దే. వి: చూ, రూ-పడదల. 2. ఆం, భా. ద్వ. 204.

పడుపు. వా. వి: చూ, పడుచేతేత. పడుపుకత్తియ. వా. వి: చూ, పడపుగొమ్మ. పడుబాటు. వా. వి. 1. నతి: చూ, హణిగలు. విణ. 2. శిథిలమైనది: చూ, శ్లథము. పడువ. దే. విణ. మిక్కిలిపల్లమైనది (నేల): చూ, భూమి. 1. పడువరి. ద్వ. వి. కోతకోయునప్పుడు గింజేలూ రాలి మొలచిన పరిపైరు: చూ, సస్యము. 1. పడె. దే. వి: చూ, రూ-పడియ. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 257. పడ్డ. వై. వి. 1. తొలియోలియావు: చూ, సౌరభేయ (భేనువు); 2. గేదె: చూ, మహిషి. పణకు. దే. వి: చూ, రూ-పడకు. పణతి. వా. వి: చూ, రూ-పడతి. పణతుక. వా. వి. —వై.— పణత. దే. వి. రూ-పడత: చూ, నాగటిచిప్ప. పణఫరములు. పా. జన్మలగ్నమునకు 2, 5, 8, 11 రాసులు పణఫరములనబడును. పణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. విలువ: చూ, వెల. 1; 3. కూలి: చూ, వేశనము; 4. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 5. జ్ఞానము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6: చూ, నిరుకు; 7: చూ, అక్షము. 8; 8. కర్ణ మెత్తు రాగి టంకము: చూ, లోహము. 1; 9. గవ్వయెత్తు; 10. అమ్మదగిన కూరలోనగువానిసిడికిలి; 11. = పన్ను: చూ, శిస్తు. 1; దే. వి. (1): చూ, విన్నాగములు. పణవము. సం. వి. ఆ. పుం. = పంబ. 1. ఉడుక, వాద్యభేదములలో నొకటి: చూ, వీణ. (స్వరము. 2.); ఆం. 2: చూ, ఆనందవాద్యములు; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు మగణ, నగణ, యగణ గురువుతోగూడి యాతీంబయతి గలిగి 10 వ పంపన్ననందులుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పదన. సం. వి. ఆ. పుం. = పననః; చూ, పనన. 2.
 పదాయితము. సం. విణ. (రూ-పనాయితము-
 పణితము-పనితము) పాగడబడినది: చూ,
 స్తుతము.
 పదార్థము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, అడ్డిగ.
 పణితము. సం. విణ. 1: చూ, రూ-పదాయిత
 ము; 2. పంఢెముగాఁజేయఁబడినది; 3. సీమ
 యందలి యేక దేశము.
 పణితవ్యము. సం. విణ. 1. పాగడఁదగినది: చూ,
 స్తుత్యము; 2. అమ్మఁదగినది: చూ, విశ్రేయము.
 పణిదము. వా. వి. గుడపాకము: చూ, శర్కర. 1.
 పణిదియ. దే. వి: చూ, రూ-పణిద.
 పణిహారి. వై. వి. =: చూ, రూ-పణిహారి.
 పణిహారుడు. వై. వి. =: పై—
 పణుగు. వా. వి: చూ, పడుకు. 2.
 పణ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.
 పణ్యము. సం. విణ. 1: చూ, పణితవ్యము.
 1; 2: చూ, పణితవ్యము. 2.
 పణ్యవీధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విపణి, అంగడి
 వీధి: చూ, మార్గము. 1.
 పణ్యాంగన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.
 పణ్యాజీవుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పర్వ
 కుఁడు.
 పణ్యారము. వై. వి. = పణ్యహారి. 1. నానఁబ
 ప్పు: చూ, సూపము; 2: చూ, భక్ష్యము.
 పతంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. పాదరసము: చూ,
 సూతము; పుం. 2: చూ, పక్షి; 3: చూ,
 శలభము; 4: చూ, బాణము. 1; 5: చూ,
 మార్జాలము; 6. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్య
 ము. [ముక్తిక.
 పతంగిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీగ: చూ,
 పతంగుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మార్జుండు.
 పతంతకము. అం: చూ, భోగవృత్తహములు.
 పతకము. వై. వి. = పదక. హారమునదుమనుం

దెడు రత్న పుష్పి: చూ, భూషణము. 2.
 పతగము. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పతంగము-
 పతంగము-పతము.): చూ, పక్షి.
 పతెత్తు. సం. వి. త్. పుం. — పై. —
 పతత్యము. సం. వి. ఆ. న. పత్యము: చూ,
 తెక్క. 1.
 పతత్యి. సం. వి. ఇ. న్. పుం: చూ, పతగము.
 పతత్యక్తము. అం. అతిశయముతప్పి చెప్పట.
 (ఈభటుఁడు పులులను, వరాహములను,
 జింకలను పధించెను. ఇందు ముందుఁజెప్పిన
 వానికన్న వెనుకటివి బలహీనములు కావున
 దోషము. పులులను జేంపినాఁడని చెప్పిన
 తరువాత జింకలను జేంపినాఁడని చెప్పట
 యందు సారస్యములేదు.): చూ, వాక్యదో
 షములు. ప్రతద్ధాహము: చూ, పాత్యము. 6.
 పతద్ధాహము. సం. వి. ఆ. పుం. = పడికము. రూ-
 పతద్ధాహము. సం. వి. ఆ. పుం. =: పై. —
 పతనము. సం. వి. ఆ. న. = పడుట: చూ, రాలుపు.
 పతయాళువు. సం. విణ. ఈ: చూ, పాతుకుఁడు.
 పతాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = పడగ. తెక్క-
 ము: చూ, సిడము; 2. తెక్కె-పుఁగంబము:
 చూ, స్తంభము. 1; 3: చూ, సాభాగ్యము.
 పతాకము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.
 (బొటనవేలినిపంచిచూపుడు వేలిమొదటఁ
 గూర్చి వేళ్లన్ని వేక్కెఁగఁజోచి పట్టి
 నది.) [ములు.
 పతాకస్పస్థికము. అం: చూ, సంయుతహస్త
 పతాకి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) తెక్కము
 గలవాఁడు: చూ, వైజయంతికుఁడు.
 పతాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ధ్వజిని: చూ,
 నేన. 1.
 పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మగఁడు: చూ,
 సామి. 2; విణ. 2. ఏలిక: చూ, స్వామి. 1.
 పతింపర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనంతట మగని

పరించేనట్టి ఆడుది, వర్గ, స్వయంవర: చూ, స్త్రీ.
 పతిత. అం: చూ, చేయికియిలు.
 పతితుడు. సం. వి. 1: (తె. ప.)—పడిన వాడు; 2. పదవిచేడినవాడు.
 పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పతిపత్ని. మగనాలు: చూ, స్త్రీ.
 పతిమ. వై. వి.చేరియ: చూ, బింబము. 8. పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పతిపత్ని.
 పతిపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాధ్య: చూ, స్త్రీ. పతులు. అం. శృంగారనాయకచతుష్టయము: చూ, వాయువు. 2.
 పత్తనము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పట్టణము: చూ, నీమ. 1 (చేతము)
 పత్తా. వా. వి. జోడ: చూ, నూచన. 1.
 పత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రియాణము; 2. నేనావిశేషము. (ఒకరథము, ఒక యేనుగు, మూడుగుట్టములు, ఏవురుకాల్గురునుగలది): చూ, నేన.1; పుం. 3. కాలిబంటు: చూ, భటుడు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పత్తి.*
 పత్తికట్టు. వా. వి: చూ, పత్తిరేకు.
 పత్తిగాకు. వై. వి.చేపత్రి: చూ, పత్తిరి.
 పత్తిరి. వై. వి.చేపత్రి. 1. పూజకుపయోగించెడుబిల్వదళాయులు. కాశీ. 2, ఆ. 49: చూ, పర్ణము. 1; వా. వి. 2. గంజోయిపత్తిరి. “పత్తిరిపీల్చుచేన్నాడు”: చూ, పర్ణము. 1.
 పత్తిరిబొట్టు. వై. వి. తిలకవిశేషము: చూ, బొట్టు. 1.
 పత్తిరేకు. దే. వి. లోహోదలనొకదానితో నొకటి యడికించేనపుడు పత్తివలె గొట్టిపెట్టెడు సహితీయమైన పాతీరేకు: పత్తికట్టు.
 పత్తి. వా. వి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1;

2. రూ-పత్తి: చూ, లంకణము.
 పత్తిచ్చేము. వై. వి.చేపత్తిక్షము, విందియకము: చూ, స్పష్టము.
 పత్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.
 పత్తియుంకారము. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిసుడి: చూ, సుడి.1.
 పత్తివాడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పారక.
 పత్తిపరశువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఆకుకాయ: చూ, పృశ్నినము. (చీరణము-చీర్ణము అను పదములకు “పృశ్నాదనము. 1.” చూడుము.)
 పత్తిపాత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. కుట్టుదాకు: చూ, పత్తిము. 8.
 పత్తిపాశ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాపటబొట్టు: లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.
 పత్తిభంగము. సం. వి. ఆ. పుం. స్త్రీలయొక్క చెక్కిలిస్తనములు లోనగువానియందు లిఖించెడుమకరికాపత్రము: పత్తిరేఖ, పత్తిరేఖ, పత్తింగురి, పత్తింగురి.
 పత్తిము. సం. వి. ఆ. న. 1.చేపత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తి. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2. వ్యవహారముయొక్కచెల్లుబడికై యొకరికొకరువారిగొనెడు ఆకు: చూ, దస్తావేజ్; 3: చూ, పత్తిరేకు; 4. ఎక్కడగివయేనుగు లోనగు నది: చూ, వాహనము; 5: చూ, బాణము. 1; 6. చేరకత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 7. లనంగ పుపట్టు: చూ, పరాంగకము; 8. భోజనపాత్రము (కుట్టినఆకు(అడ్డావు), కుట్టినఆకు (తామరపాకు)లోనగునది): చూ, విస్తరి. [పత్తి. పత్తిరథము. సం. వి. ఆ. పుం. పులుగు: చూ, పత్తిరేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పత్తిభంగము.
 పత్తిరి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పెద్దయెలకి: ఏల, వింది, కలుచాతుర్ధాతకము, కన్యక, గుత్తి, చంద్రబాల, త్యచినుగంధ, దాడిమము, నిమ్మిటి, పుటిక, పృథ్వీక, పృథ్వీల, బహుళ, బృహదేల. (తె. ప.)—ఏలకి, పెద్ద

యేలకి, పేలకి; తద్విశేషములు.— సన్న
యేలకికి.—ఉపసంఘిక- ఉపసంఘిక, ఏలీ
క, కటుక, కపాతక, కపాతపర్ణి, కోరం
గి, తుచ్చ, తిగిపుట, తుగ్గిటి, బహుళ, భ
ద్రేల, మహాతుక, సూక్ష్మ, సూక్ష్మేల.
(తె. ప).—చిట్టేలకి, పిన్నయేలకి, సన్న
యేలకి, (చూ, సూక్ష్మేల); 2: చూ, శ్రీ
తాళము*.

పత్రాలత. సం. వి. ఆ. శ్రీ. మిక్కిలినిడుపు
పత్రాలేఖ. సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పత్రభంగము.
పత్రవాహనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బా
ణము. 1. నితాగ్రము.
పత్రనూచి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ముల్లు: చూ,
పత్రస్నుహి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సువి
శేషన*.

పత్రస్సుక్కు. సం. వి. చ్. శ్రీ.—వై.—
పత్రహారి. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
పత్రాంగము. సం. వి. ఆ. న. 1. గక్తచంద
నము. చూ, వాసన.1; 2: చూ, భూర్జము*;
3: చూ, పద్మకాష్ఠము. * భంగము.
పత్రాంగులి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పత్ర
పత్రి. సం. వి. వ్. పుం 1. దేగ: చూ, శ్వేన
ము; 2: చూ, పక్షి; 3: చూ, బాణము. 1;
4: చూ, పర్వతము; 5: చూ, చూని; 6: చూ,
రథికుడు; వై. వి. (1)=పత్రి: చూ, రూ-పత్తిరి.

పత్రిక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. కాగితము: చూ,
పటపత్రిము; 2: చూ, పత్రము. 2; అం.
3: చూ, దూతీచతుష్టయము; వా. 4. వా
రాపత్రిక. “అంధ్రపత్రిక, హిందు” మొ.
పత్రిర్ణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఉదికిన పాత్రి
చీర, పట్టుచీర మొ: చూ, పుస్త్రము; పుం.
2: చూ, శోణకము* మార్గము. 1.
పథము. సం. వి. ఆ. పుం. తో: చూ,

పథికుడు. సం. వి. చూ, పాంథుడు.

పథ్య. సం. వి. ఆ. శ్రీ. కరక*: చూ, హా
తకి.

పథ్యాకందము. పా. (పథ్య): చూ, కందము. 8.
పదంపడి. దే. అవ్య. రూ-పదపడి. 1. వెనుక.
ఉ, హరి. 4, ఆ. 17: చూ, వెనుక. 1,
2. మటియు. భాగ. 4, స్కం. 118: చూ,
వెండియు.

పదకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పతక. సర
విశేషము: చూ, భూషణము. 2; వై. వి.
(1)=పదక. కృమము. నిర్వ. 4, ఆ. 31:
చూ, విధము. 1; వా. (2) పన్నుగడ,
రచన. గణములు.

పదకవితారచనానైపుణ్యము. అం: చూ, సుగు
పదకీర్తన. అం. ఒకానొకరాగము (చూ, గాన
కాస్త్రపండితుడు): చూ, స్వరము. 2.
పదఖండనము. అం: చూ, కాయమానములు.
పదగతము. అం: చూ, అర్థాంత సంకృమితవా
చ్యము.

పదగతములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదగళాప్తి. అం: చూ, విన్నాణములు.

పదగుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భటుడు. 1.
పదచోళి. వై. వి. పెక్కణమునూట్టము: చూ,
వ్యంజకము. 1.

పదచ్ఛేదము. పా. పదములు విభజింపట.

పదటము. దే. వి. (రూ-పదటు-పల్లటము):

చూ, సంభ్రమము. [చూ, రేణువు. 1.

పదటి. దే. వి. భూలి. అం, భా. ద్వి. 220:

పదటు. దే. వి: చూ, రూ-పదటము.

పదడు. దే. వి. బూడిద: చూ, భస్మము.

పదదోషములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదను. దే. వి. 1: చూ, సమయము. 1; 2. తడి.

రామా. 4, ఆ. 178: చూ, స్తేమము; 3. నై
శిత్యము, రూ-పదును. య. 2, ఆ. 67: చూ,

వా.డి. 1; 4. పరిపాకము: చూ, పరువు; వా. 5: చూ, రూ-పదను. 1. [మగు. పదనుకొను. దే. అ. క్రి. తడియు: చూ, నేను పదనుడి. దే. అవ్య: చూ, రూ-పదంపడి. (వెను కనుటకు. — భార. అది. 3; అ. 108; మఱి యు అనుటకు. — భార. అది. 1, అ. 68.) పదభ్రమకము. పా. ఒకానొక చిత్రకవిత్వము: చూ, వృత్తము. 1. పదను. సం. వి. అ. న. 1. పాదము: చూ, హజ్జే; 2. పద్యపాదము, చరణము: చూ, వృత్తము. 1; 3. ఇనుకలోననువోట్ల గనఁ బడెడు పాదచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 5. శబ్దము (ధ్వనితోఁగూడినది): చూ, స్వరము. 2; 6. వాక్యము, పాట (అనికొం దఱు): చూ, శబ్దము. 2; 7. పరియత్నము: చూ, యత్నము; 8: చూ, స్థానము. 1; 9: చూ, వ్యాజము. 1; 10: చూ, సరకు. 2; 11: చూ, వేరు. 1; పుం. 12. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; పా. 13. కత్తెము. (Term); ధనము. (దీనికి సంబంధించిన పరిభాషాపదములు. — శుద్ధపదము, తుల్య పదము, పూర్వపదము, సాధారణపదము, శుద్ధ సాధారణపదము (తర్క), సహచారక సాధారణపదము, శుద్ధ సాధారణపదము (తర్క) ఇత్యాది. పదములు. అం. 1. నామములు, క్రియలు, అవ్యయములు, విశేషణములు, సర్వనామములు అని ౫ విధములు; (పదములనఁగా (వర్ణసముదాయము) మాటలు. ఉదా. — కివుఁడు, చిలుక, మోచె, భరి, నల్లని, ఒకటి మొ.); 2. తత్సమము (సంస్కృతపాకృత తుల్యంబగుభాష), తద్భవము (సంస్కృతపాకృత తత్సమంబగుభాష), దేశ్యము (త్రిలింగదేశ వ్యవహారికంబగు భాష), గాఢ్యము

(లక్షణవిరుద్ధముగుభాష) అని ౪ విధములు; 3. పదములు. — కళలు, గుర్తికప్రకృతికములు అనిద్వివిధము. పదయముకము. అం: చూ, యముకము. పదరము. నై. వి. తములపాకులయడపము: చూ, హడపము. పదరు. వా. వి. 1. పదరుఁబోతుతనము: చూ, శబ్దము. 2; 2. నింద: చూ, నెగ్గింపు; బ. 3. త్వరితోక్తి. స్వా. 6, అ. 44: చూ, శబ్దము. 2; బ. 4. కోపోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 5. చలనము: చూ, లోలము; అ. క్రి. 6. రూ-పదురు. త్వరపడు. కళా. 6, అ. 222: చూ, సంభ్రమించు; 7. కోపించు: చూ, రోపించు; 8. చలించు: చూ, సలించు; స. క్రి. 9. ఆక్షేపించు. భార. అది. 5, అ. 101: చూ, నెగ్గించు. పదలము. వా.వి. అరవీస. (1/2వీస=రెండువీసుల ములు=60 తులముల యెత్తు) పదవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తోగిస: చూ, మార్గము. 1; నై. వి. (1) కలిమి: చూ, సం పత్తి. 1; (2)=పద. ఉన్నతమగుసీతి. “చక్క వర్తిపదవి. మహారాజపదవి.” పదాజి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భటుఁడు. 1. పదాడము. వా. వి: చూ, బిరుదము. [గము. 9.) పదాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పదాజి (అం పదార్థజీక. అం: చూ, హస్తపాఠములు. పదార్థము. సం. వి. అ. పుం. 1. వస్త్రపు: చూ, సరకు. 2; 2. శబ్దములయొక్క అభిధేయము. పదార్థములు. అం. 1. ద్రవ్యము, గుణము, కర్మము, సామాన్యము, విశేషము, సమవాయము, అభావము (7); 2. మాంసకృత్తులు, పిండిపదార్థములు, కొర్రవ్రుపదార్థములు, ఉప్పుపదార్థములు, నీరు (5); 3. పదములయొక్క అర్థములు (జీక); 4. సరకులు.

పదార్పశ్లోకార. ద్వ. వి. చంద్రితు: చూ, హిమాంశువు. అం, పదా. సుర. 23.

పదాటు. ద్వ. స. రూ-పదియాటు-పదునాటు, కల-కళ: చూ, పాదకము. 1.

పది. సం. వి. ౧. పుం. 1. పాదము. రా. వి.

1, ఆ. 38: చూ, హజ్జే; వై. స. (1)=పంక్తి: దశమము, పంక్తి. (తె. ప.)—ఈరేను, ఈ రైదు, బంతి, రెండయిదులు-రెండైదులు.

పదింబదిగ. ద్వ. కి. వి. (పదియన్ + పది + కాన్) 1. గట్టిగా, చక్క-గా. రాఘ. 4, ఆ. 101; నా. 2. అదేపనిగ.

పదిమండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పదాతి.

పదికొట్టు. మి. వి. స. బి. అర్హుడము: చూ, సంఖ్య. 1. [రాణము 1.]

పదినూటంమలవాలు. ద్వ. వి: చూ, కడిదలుగు

పదియార్దము. ద్వ. వి. పదునాటుతూములు.

పదియాటు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాటు.

పదియేడు. ద్వ. స: రూ-పదునేడు.

పదియేడ్దము. ద్వ. వి. పదియేడుతూములు: రూ-పదునేడ్దము. [దు పదిహేను]

పదియేను. ద్వ. స: రూ-పదునేను (వాడుకయం)

పదిరెండు. ద్వ. స: చూ, ముచ్చాకము.

పదిలపడు. వై. అ. కి. 1: చూ, నేటించే; 2: చూ, స్థిరపడు; కే. 3. పదిలపడుచే.

పదిలము. వై. వి.=భద్ర. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. అవధానము: చూ, హెచ్చరిక; 3: చూ, స్వేచ్ఛము. హరి. ఉ. 10, ఆ.

147; వి. 4: చూ, మేలుకొలు. నీలా. 2, ఆ. 59; 5. దృఢము. భో. 4, ఆ. 303: చూ, స్వేచ్ఛము. 1. [స్థిరపడుచే. జై. 7, ఆ. 221.

పదిలించు. వై. స. కి. 1. దృఢపడుచే; 2: చూ, డిదిలించు. వై. వి. 1.=భద్ర: చూ, మేలు

కొనియందువాడు. హరి. ఉ. 8, ఆ. 69; 2. స్థిరండు, శని: చూ, రామువు. 2.

పదిశలకు. జా. కాశ్యపముగా. “నీరు మనవలచే పదివేలకై” (దాశరథివిలాసము); “చోలు పదివేలువచ్చె నీచలువిడువు” (రసికజన మనోరంజనము); చోలుపదివేలువచ్చె బాం చాలివోరకినట్టెగద.” (పాంచాలీపరిణయము)

పదివేలు. ద్వ. వి. నూటునందలు: చూ, సంఖ్య. 1.

పదివేసములసామి. వై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పదుండు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగుండు.

పదుగు. దే. వి. 1. పంక్తి: చూ, శ్రీశి. 1;

2. కొలము: చూ, వంగడము; 3. రూ-ప దువు. సజాతీయపాక్షి సమాహారు: చూ, వంగడము.

పదుగుండు. ద్వ. స. పదిమంది: (రూ-పదు గురు-పదువురు-పదుండు)-పదురు-పదువు.

పదుగురు. ద్వ. స.—వై.—(పదికి మహస్వ హత్వర్థక బహువచనాంతాదేశము.)

పదునల్లము. ద్వ. వి. పదునాలుగుతూములు.

పదునాటు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాటు.

పదునాలుగు. ద్వ. స: రూ-పదునాల్గు, ఈరేడు. (సం. ప.)—ఇంద్రము.

పదును. దే. వి. (పది + ఊను.) రూ-పదను.

1. పదియంగుళములపడుకు నేలయందు తడి చొచ్చేనంతటివర్ష పరిమాణము; నా. 2: చూ, రూ-పదను. 3.

పడునుపెట్టు. వా. స. కి. చూ, వాడిచేయు.

పడునెనమందుము. ద్వ. వి. పడునెనిమిదితూములు.

పడునెనిమిది. ద్వ. స: అష్టాదశకము.

పడునెనిమిదివర్ణపములు. అం. పరిబంధమన కవి

కల్పిత చరిత్రము. ఇందు 18 వర్ణపలనికొంద టు, 22 వర్ణపలని కొందటు. ఈ చెప్పిన వర్ణ నలండేవేని 4-5 తక్కువైననునరే. పెక్కులు లోపించినవో దానిని పరిబంధమనరు. 18

వర్ణపములు.—పుర, సముద్ర, పర్వత, రవి, శక్తి, ఋతు, వివాహ, రత్న, విరచన, సుతోదయ,

వన, జల, యాన, సాన, వౌత్స, నృప, మంత్ర, వన, జల, యాన, సాన, వౌత్స, నృప, మంత్ర,

య్యుద్ధములు. వీనికి (స్త్రీ, దౌహృద, మృగ
య, జయములు కలిపినచో 22 పద్యవలగును.

(చూ, కావ్యము. 5.)

పనునేడు. ద్వ. స: రూ-పదియేడు.

పనునేడుము. ద్వ. వి: రూ-పదియేడుము.

పనునేను. ద్వ. స: రూ-పదియేను. [ము.

పనునొకటి. వై. స: ఏ, ఏకాదశకము, ఏకాదశ

పనునొకొల్లుము. వై. వి: (పది + ఒకండు +

తూము) పదునొకండుతూములు.

పనువు. దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3. ఆచ్ఛ.

యు, కాం. 491. (ధేనువు)

పదుము. వై. వి: చూ, పదుము.

పదుముత్తుము. ద్వ. వి. పదుమూడుతూములు.

పదురు. వై. స. 1: చూ, రూ-పదుగురు. కాశీ.

3, ఆ. 142; 2: చూ, విధము. 1; బ.

3: చూ, రూ-పదురు. 8; ఆ. కి. 4: చూ,

రూ-పదురు. 8.

పదురుచే. దే. పే. రూ-పదురుచే. పదురఁజే

యు: చూ, పక్కలించే.

పదువు. దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3.

పదువురు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగురు.

పద్మండు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పదమండు-

పదిమండు-పత్తి-పదాతి-పదాతిమండు-పదాతి

గుండు): చూ, భటుండు. 1.

పద్మముము. వై. వి. (రూ-పద్మ-పద్మము.)=పద్మమ్.

ఛందోబద్ధమైన కావ్యము. నీలా. 2, ఆ. 91:

(చూ, వృత్తము. 1): చూ, శ్లోకము.

పద్మ. వై. వి. 1=ప్రతిభ: చూ, స్పర్శ. 4;

2=స్పర్శా. పోటి: చూ, స్పర్శ. 1; 3=

భద్ర. అంకెలకత్తెము; వా. 4. (అంగడినరు

కుల) జాపితా; 5: (బదులు పత్రమునకు చూ

ఱుగానాగిసినది) పద్మ; 6. (కూలీలను స్తరు)

పద్మ; 7. తాకట్టుపద్మ; 8. సత్రమందు భో

జనవుపద్మ; 9: కరుడు, చిట్టా-చితా. “ప

ద్మలపాత్రము”; వి. 10.=అబద్ధ. నిజముకా

నిది: చూ, వితథము; వా. కి. 11. వృత్తు “నీవు.

పద్మ. నేను వచ్చెదను.” (వాడుక. అపరీ)

పద్మ. వై. వి.=పద్మమ్: చూ, రూ-పద్మము.

పద్మము. వై. వి.=పై-య. 1, ఆ. 12.

పద్మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లోప: చూ,

హర్దము. 1; 2. పరుస: చూ, విధము. 1;

3. ఆడును: చూ, బురద.

పద్మల్లు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదునాలుగు.

పద్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి.

2. బారంగి: చూ, హంజిక; 3. మెట్టిదా

మర: చూ, సహస్రపత్రము.

పద్మకంద సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తామరదుంప: చూ,

సహస్రపత్రము. (పద్మకందము అనియు)

పద్మకము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, పద్మము.

5; 2: చూ, పద్మకావ్యము: పా. 3. ఒకా

నొక వృత్తము. “న-భ-జ-జ-జ గురువులు.”

11వ యింటయతి. పదునావపదము: చూ,

వృత్తము. 1.

పద్మకావ్యము. సం. వి. ఆ. స. ఒకానొకపద్యము:

పత్రాంగము, పద్మకము, పన్నగము.

పద్మకోశము. అం: చూ, అసంయతహస్తములు.

(అయిదువ్రేళ్లను కొనలు కూడవండునట్లు

విల్లువ రెవంచి యెడముగలవానిగాబట్టునది.)

పద్మగర్భ. సం. వి. ఇ. పుం: (రూ-పద్మగర్భండు,

పద్మనాభి, పద్మనాభండు): చూ, విష్ణువు. 1-

పద్మచారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పద్మ. 3.

పద్మనాభము. అం. 1: చూ, శస్త్రములు; పా.

2. ఒకానొక వృత్తము. “త-త-త-త-త-త-

తి-గగములు.” 13వ యింటయతి. 23వ ఛం-

దము: చూ, వృత్తము. 1.

పద్మనాభాయనము. అం. (పద్మనాభ: చూదయ-

పద్మస్యనాభా నాభేరీషడు పరిభాగేషకా

కనాత్.): చూ, ఓమ్.

పద్యనాభుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పద్యగర్భి.
 పద్యనాయకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలమ.
 పద్యపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తామరపాకు;
 2. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము.
 పద్యపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఒకానొక
 బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 2: చూ,
 సూర్యుడు.
 పద్యపుణ్డిగ. మి. వి. చోరపుష్పి*: చూ, శంకిని.
 పద్యబాంధవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 సూర్యుడు.
 పద్మిమ. సం. వి. అ. పుం, న. 1. తామర, క
 మలము: చూ, సూర్యపత్రము; అం. బ. 2: చూ,
 నిధులు. (లిల్పి. 2.): 3: చూ, పూర్వాభేద
 ములు; 4. సంఖ్యాభేదము: చూ, సంఖ్య.
 1; 5. ఏనుగు మొగమునందలి బొట్టసమూ
 హము, జోల, పొగరుపాడ, పద్మకము: చూ,
 పాస్తి; పుం. 6: చూ, సర్పము.
 పద్మరాగము. సం. వి. అ. పుం. తామరకెంపు,
 మాణిక్యము, (ఇది సింహాళమున పుట్టినది.
 రక్తవర్ణముగలది. ఉత్తమజాతి రత్నము.):
 చూ, రత్నము. 1. [చూ, సహస్రపత్రము.
 పద్మలతాశిఫ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తామరతూడు:
 పద్మవెలమ. మి. వి: చూ, వెలమ.
 పద్మపూహము. అం: చూ, పరిధానపూహ
 ములు. (పూహములు)
 పద్మాంశము. అం: చూ, పద్మ్యంశములు.
 పద్మాకగము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలను:
 చూ, సరస్సు. 1; 2. చెఱువు: చూ,
 సరస్సు. 1. [పరిపున్నాటము.
 పద్మాటము. సం. వి. అ. పుం. తిరిగిన*: చూ,
 పద్మాలయ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, లక్ష్మి.
 పద్మాసనము. అం. 1: చూ, ఆసనములు; 2: చూ,
 ఉత్తైనకరణబంధములు.
 పద్మి. సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ, పాస్తి.

పద్మిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. తామరతీగ: చూ,
 సహస్రపత్రము; 2. తామరకొలను: చూ,
 సరస్సు. 1; 3. తామరతంపర: చూ, సమృద్ధి;
 4. పద్మినీజాతి. (స్త్రీ). (స్త్రీలలో నత్యుత్తమ
 మైనది. పాంచాలుండనుపురుషుడు ప్రేమిం
 చేసు. నాలుగవజామనం. బంకజాననపద్మ
 మను బంధవిప్లవము. నాభి, పిఱుందులు,
 తోడలు కళాస్థానములు. వంకరైన బహు
 కేశములు, కుటిలములగు నైనములు, మొల్ల
 మొగ్గలపంటిదంతములు, పద్మగంధము, హం
 సస్వరము, ముఖసౌభాగ్యము, శ్రీమంగోరు
 ట కలిగియుండును): చూ, (స్త్రీ); 5. ఆడే
 నుగు: చూ, పాస్తి; 6: చూ, పద్మాలయ;
 అం. 7: చూ, (స్త్రీ) జాతులు; 8: చూ, దేశీయ
 క్రియలు.
 పద్మినీపత్రజలబిందుస్యాయము. పా. తామర
 పాకులోనినీరు ఆకునంటుండుననుకీతి.
 పద్మినీవల్లభుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూ
 ర్యుడు.
 పద్మ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తోవ: చూ, మార్గము. 1.
 పద్మకావ్యము అం. (గణయతిపాస నియమము
 గలది): చూ, కావ్యము. (తిక్కనసోమయా
 జి నిర్వచనోత్తరరామాయణము మొ॥ 2)
 పద్మభగ్నిమకము. పా. చిత్రకవిత్వమునందొకటి:
 చూ, వృత్తము. 1.
 పద్మము. సం. వి. అ. న. = పద్మై: చూ, పద్మ
 యము.
 పద్మములు. అం: చూ, జాతులు. 5.
 పద్మ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కూమరిడు.
 పదుగిచ్చే. దే. పేరి: చూ, రూ-పదురుచే.
 పన. దే. వి. ఓదియ-ఓదె: చూ, సస్వరము. 1.
 పనటి. దే. వి. రూ-పనటి. 1. వంటకుండ-
 చూ, భాండము. 3; 2. కుండ: చూ, భాం
 డము. 3.

వనపు. వై. స. క్రి. = పరిభా. ప్రలాపించు: చూ, రొట్టె.

వనస. వై. వి. 1. = పంచాక్షరము. పృథ్వింశము.

(ఏలదిపదముల సమాహము పంచాక్షరమును. ఇది తెనుగుదేశమున పనసయని చెప్పబడుచున్నది): చూ, తైత్తిరీయ సం హిత. 1432 పారలు; 2. = పనస. * : చూ, వేరువనస (దో హ ద కా స్త్రు ము) (చెట్టు మొదటనుండి కొమ్మలపరిమళదామర పాకులుచేటి చెట్టు మొదటి సన్న ముక్కకంప వేయ గొప్పఫలములు పెక్కులుపుట్టును.) వనసలవాండుగి. ద్వ. వి. బ. కమసాలెవారిని

యాచించిబ్రతుకువారు. యితము.

పనాయితము. సం. విణ: చూ, రూ-పణా

పని. దే. వి. 1. చేత: చూ, వ్యాపారము. 1;

2. కర్తవ్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3: చూ,

ప్రయోజనము; 4: చూ, శిల్పము; 5. ఆజ్ఞ.

భార. ఆది. 2, ఆ. 48: చూ, సెలవు; వా.

6. సేవకావృత్తి. "మా ఆత్మాయకి కలె

క్తరు ఆఫీసులోపని."; 7. స్వతంత్రవృత్తి.

"మా ఆత్మాయకి మాభూములు సేవ్యము

చేయించెదూపని."

పనికుచ్చె. వా. వి. అధికకాంతిగల కృత్రిమ

పద్మరాగము. ఆం, భా. ద్వి. 227: చూ,

రత్నము. 1.

పనిగొను. దే. స. క్రి. నియోగించు. భార.

విరా. 1, ఆ. 289: చూ, సెలవిచ్చు.

పనిగోరడిబంధ. వా.వి. పనులుచేసెడిపలుగాకి.

పనిచెలుచువాడు. వా.వి:చూ, వినియకుండు.

1. (ఇట్లు పనిచెలుపు వేల్పు)

పనిచెలుపు. వా. వి: చూ, విఘ్నము.

పనిచేసిన పాతికపట్టము. లో. "ఉదా. —

"మేముపనిచేసినపాతికపట్టమునుమాట మది:

చెట్టక." (ధర్మజరాజనాయకు)

పనితము. సం. విణ: చూ, రూ-పణాయితము.

పనిముట్టు. దే. వి: చూ, సాధనము. 2.

పనిపంచు. దే. స. క్రి: చూ, పనిగొను.

పనిపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. అక్కజపడు: చూ,

వాంఛించు; వా. 2. పనియందు నేర్పజేయును.

పనివాడు. దే. వి. 1: చూ, సేవకుడు; 2. క

ర్మకారుడు: చూ, వ్యవహార.

పనివిను. దే. ఆ. క్రి. 1. ఆజ్ఞాపకపర్తియును..

రామా. 4, ఆ. 4: చూ, విను; 2. వచ్చెదను..

భో. 6, ఆ. 378; 3. పోయెదను. "ఏనుబని

యెదనన్న." భార. ఆను. 1, ఆ.

పనుకు. దే. ఆ. క్రి: చూ, రోపించు. ఉ. హరి.

4, ఆ. 63.

పనుగొను. దే. ఆ. క్రి. (పన్ను + కొను) 1: చూ,

నేటించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 183; 2. కలు

గు: చూ, సంభవించు.

పనుచు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పంచు. 1-2-11.

పనుపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1. రూ-పన్నుపడు:

చూ, వాడుకపడు; 2: చూ, పనుగొను. 2:

3. నాటు: చూ, మొలకేయు.

పనుపరి. దే. విణ. రూ-పస్పరి. ఆజ్ఞకులోబ

డినవాడు: చూ, పరాధీనుడు.

పనుపు. దే. వి. రూ-పన్ను. 1: చూ, పని. 5:

వా. 2. దాస్యము: చూ, సేవ.

పనులసాకిరి. వా. వి: చూ, సూర్యుడు. ఆం,

పదా. నుర. 20. [భాగ్యహ్మణులు.

పనేరుభాగ్యహ్మణులు. అం: చూ, సేవాదేశపు.

పన్ను. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పనుచు.

పన్న. దే. విణ. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2: చూ,

పేరులేనివాడు.

పన్నకము. దే. వి. (రూ-పన్నుగడ-పన్నిక-

పన్నికము): చూ, రచన.

పన్నగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాము: చూ,

సర్పము; 2: చూ, పద్మకాష్ఠము*.

పన్నగాళనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పాపమే

పరి: చూ, హరివాహనుడు.

పన్నము. సం. వి. 1. జోడినది: చూ, సగ్గము; వై. వి. (1) = పగ్గము. వేదమువందలి అట్టయినను అవయవము. (వేదపరిచ్ఛేదము) (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము-తైత్తిరీయ సంహిత): చూ, వేదము. [దవు వేదబ్బలు.

పన్నా. వా. వి. కాగితము బట్టలో పగువని పా పన్నాగము. దే. వి. 1: చూ, పడాల. 1; వా.

2. ఎత్తుగడ; 3. హాసము.

పన్నార. దే. వి. బాలిక లాలెడుగురి. య. 3, ఆ. 151. [తగ్గము. 6

పన్నారలోవి. వా. వి. చిన్నగిన్నె: చూ, పా పన్నిక. దే. వి: చూ, పన్నకము.

పన్నికము. వా. వి. —వై—

పన్నిదము. వై. వి. = పణితము. 1. జోదమునందు

బడ్డెడు ధనాధికము: చూ, వ్యవహారము. 4;

2. పాచికలు గవ్వలు మొదలగువాని పార్థిక: చూ, వ్యవహారము. 4.

పన్నిద్రలు. ద్వ. స. (పది + ఇద్రలు) (రూ-పన్నిరుగురు-పన్నిరువురు-పన్నిర్యురు) పండ్లొందు మంది. (పండ్లొందింటికి మహమ్మహత్వగ్గక బహువచనాంతాదేశము)

పన్నిద్రము. ద్వ. వి. పండ్లొందుతూములు: రూ-పన్నిద్రము.

పన్నియ. దే. వి: చూ, రూ-పన్నె.

పన్నిరుగురు. ద్వ. స: చూ, రూ-పన్నిద్రలు.

పన్నిరువురు. ద్వ. స. —వై—

పన్నిర్యురు. ద్వ. వి: రూ-పన్నిద్రము.

పన్నిర్లము. వా. వి. రూ-పన్నిర్లము. పండ్లొందు పలములు. ఆం. భా. ద్వి. 289.

పన్నిర్యురు. ద్వ. స: రూ-పన్నిరువురు.

పన్నిర్లము. వా. వి: రూ-పన్నిర్లము.

పన్నీరము. సం. వి. అ. న. = పన్నీరు: చూ, సలిలము.

పన్నీరు. వై. వి. = పన్నీర. —వై. —

పన్ను. వై. వి. 1. = పణ. పంగము: చూ, సిస్తు.

1. (ఇందులభేదములు. — ఇంటిపన్ను, భూమి పన్ను, వృత్తిపన్ను మొ.); వా. 2: చూ, పల్లు. 1; దే. వి. 3. ఒప్పైపది. భార. ఆది. 3, ఆ. 128: చూ, వ్యాధ్యము; దే. ఆ. కి. 4. యాధ్యమునకు సిద్ధపడు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 52: చూ, సిద్ధియే; 5. కలుగు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 90: చూ, సంభవించు; ఆం. శ్రీ. 8: చూ, సిద్ధపడెను. ఉ. హరి. 4, ఆ. 212; 7. కలుగఁజేయు. పాండు. 5, ఆ. 122; స. కి. 8. ఏర్పడెను, రచించు: చూ, సృజించు; 9: చూ, ఉపదేశించు; 10. చేయు: చూ, సమకట్టు; (చూయోపాయముపన్ను; కావడి బద్దకు మట్టుపన్ను; యుక్తి పన్ను మొ.)

పన్నుండు. దే. ఆ. కి: చూ, కయనించు.

పన్నుగడ. దే. వి. 1: చూ, పన్నకము; 2. ఏత పుకడపైవందడెనుంచి తాగ్గతో విగించెట; వా. 3. కావడిమట్టుబద్దకు సన్నాహముచేయుట. [(శ్రీ. పన్నుపడెను.)

పన్నుపడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రూ-పనుపడి.

పన్నె. దే. వి. రూ-పన్నియ. 1. మగ్గమునందు పడుగునూలు వేలువేలుచొప్పించుటకైనదు మరువైనపండ్లనలె నిలుపునేర్పడి యుండు నట్లు వెదురుబద్దలతో అడ్డముగాఁగట్టుబడిన సాలెవాని సాధనవిశేషము; 2. అంకపన్నె వెనుకటియిన పనులు; 3. దువైన. ఆం, పదా. 4—31: చూ, పగ్గసాధన.

పన్నరి. దే. వి. 3: చూ, రూ-పనుపరి.

పన్ను. దే. వి: చూ, రూ-పనుపు.

పప్ప. దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2. బండియెడనువై పునపూసెడువిద్దు (చూ, టిట్టి: చూ, పువభము. 1; వా. 3. ఆడుగుట. (అప్పి) (నీచజాతులయందు వాడుక)

పప్పణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాపట*.

పప్పర. దే. వి: చూ, హెదుగు*.

పవ్వలి. దే. వి. 1. పవ్వలనునందలి చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. చిత్రవర్ణముగల పవ్వలము: చూ, పవ్వలము.

పవ్వలిపచ్చేడము. వా. వి. బొంత: చూ, పవ్వలము.

పవ్వ. దే. వి. 1: చూ, సూపము; 2. పాట్టుపోయి బిడ్డలైన కాయధాన్యము: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము) యూషము.

పవ్వకట్టు. వా. వి. పవ్వజేసికాచినచేరు: చూ, పవ్వచేయు. ద్వ. స. కి. 1: చూ, నలుమాడు; వా. 2. కందులు, పెసలులోనగువాని పాట్టుపోయి బిడ్డలగునట్లు చేయు.

పబలుట. వై. వి.=పబలు. వృద్ధినందుట.

పబువు. వై. వి.=పబువు: చూ, స్వామి. 1.

పబ్బము. వై. వి.=పర్వ. 1. ఉత్సవము: చూ, సంబరము; 2. సంక్రాంతిపండుగలోనగునది: చూ, సంబరము; 3. ఆతిథ్యము. పంచ.

వా. 5, ఆ. 56: చూ, విందు. 2.

పట్టికు. వా. వి. బహిరంగమైన; అందఱికిచెందిన.

పమిడ. వై. వి. (రూ-ప్రమిద-ప్రమిద-ప్రమిద్) దివముంచే పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

పముజే. దే. వి: చూ, రూ-పంజే. 2.

పమ్మకము. దే. వి. అంచేలునుడిచి పట్టెడికుట్టు: చూ, మూతి. 1.

పమ్మ. దే. ఆ. కి. 1. ఆతిథ్యముంచే. మాగ్గు. 5, ఆ. 245: చూ, సందడించే; స. కి. 2. అంచేలు నుడిచికుట్టు: చూ, పాడుచే. 3.

పయిట. వై. వి.=పైతా (రూ-పయిట-పయ్యట-పయ్యట-పైట, పయ్యడ-పయ్యడ-పైయడ) స్త్రీలతోమ్మమీడినస్త్రము. విజ. 2, ఆ. 26: చూ, పవ్వలము.

పయనము. వై. వి.=పర్యాణ. (రూ-పయినము-పైనము): చూ, పర్యాణము.

పయనించే. వై. ఆ. కి.=పర్యాణించే: చూ, వెళ్లు. 3.

పయర. దే. వి. (రూ-పయర-పయ్యర-పయ్యర-పైర) 1. దక్షిణపుగాలి: చూ, పాయపు; 2. గాలి: చూ, వాయపు; బ. 3: చూ, అనరాలు.

పయస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాలక: చూ, రాజాదనము. 1; 2. పిన్నపాలక: చూ, రాజాదనము. 1; 3. రెడ్డివారి నానఁబొలుక: చూ, స్వర్ణశీరి; విజ. 4. పాలక. హితనై నది; 5. పాలయొక్క వికారము (నెయ్యి-పెరుగు-చేల్లము): చూ, స్తవ్యము.

పయస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సాగభేయి (భేషత్); 2. ఏలు: చూ, స్వర్ణది (నది); 3. చూ, పాలగొలిమికి.

పయస్సు. సం. వి. న. (రూ-పయసు-పయసము-పాయసము)=పాయి. 1. చేపపాలు: చూ, స్తవ్యము; 2. పాలు: చూ, స్తవ్యము; 3. నీరు: చూ, నలీలము.

పయాట. వా. వి. రూ-పైయాట. 1: చూ, వ్యభిచారము; 2. ఉపరతి: చూ, సంయోగము; 3. చీట్లాటయందలి ఆటపై యాట.

పయి. దే. వి. 1. (రూ-పై-పైవి) ఉప్పరము: చూ, మీడు. 2; ద్వి. 2. (రూ-పై-పైవి) ఉద్ధార్థార్థకము. ఆం. భా. తృ. 66.

పయింబక్కబడుట. జా. స్నేహముగానుండుట, ఎక్కువ మమతగానుండుట. “పయింబక్కబడంగఁ జేక్కునికుమారుని మక్కువ మీఱ” (సారంగధరచరిత్ర).

పయిట. వై. వి.= చూ, రూ-పయిట.

పయిటకొంగు. ద్వ. వి. రూ-పైటకొంగు: చూ, మైజోలు.

పయిడి. దే. వి. రూ-పైడి. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1: 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 3. ఉంకున: చూ, శుల్కము. 2; 4. కోయి: చూ, శుల్కము. 3.

పయిడికంటి. దే. వి. (పైడి + కన్ను) (రూ-
పయిడికంటె-పైడికంటి.) 1: చూ, సకి
సంపులులుగను; 2 మెడనగ: చూ, భూష
ణము. 2: విణ. 3. బంగారుచేయకన్నులు
గలది: పయిడికంటె.

పయిడికంటె. దే. వి. —పై.—

పయిడిచూలాలు. దే.వి. రూ-పైడిచూలాలు.

పనుగర్భ: చూ, భూమి. 1.

పయిడితామర. ద్వ. వి. రూ-పైడితామర.

మెట్టతామర: చూ, సహస్రపత్రము.

పయిడినెలత. దే. వి. రూ-పైడినెలత:

చూ, లక్ష్మి. 1. [చూ, పృథ్వి. *

పయిడిపృథ్వి. ద్వ. వి. రూ-పైడిపృథ్వి:

పయిడిబాసము. ద్వ. వి. రూ-పైడిబాసము:

చూ, గాలిమాట. (కబ్బము. 2.)

పయిడిముడుచు. దే. అ. క్రి. రూ-పైడి

ముడుచు. నిశ్చితార్థము చేయు.

పయిడిముడుపు. దే. వి. రూ-పైడిముడుపు,

నిశ్చితార్థము.

పయిడిముమ్మెత్త. ద్వ. వి. రూ-పైడిము

మ్మెత్త. కాంచనము *: చూ, యుగపత్ర

కము. [రుడు: చూ, శ్రీరుడు.

పయిడితేడు. వా.వి.రూ-పైడితేడు.కుశే

పయికము. దే. వి. రూ-పైకము. 1. రెండు

కాసుల నాణెము:చూ, హరువు. 4; 2: చూ,

విల్లము. 1; 3: చూ, సమాహము.

పయికాపు. జా. రూ-పైకాపు, పైజాగృత్త.

“కుచ్ఛోత్త భరంబునకుం బయికాపువోరె.”

(కళాపూర్ణోదయము).

పయికుటమి. దే. వి. రూ-పైకుటమి. ఉపరి

సూరతము: చూ, సంయోగము.

పయికిను. దే.అ.క్రి.రూ-పైకిను. 1. మీలు:

చూ, సంపదించు; 2. కవియు: చూ, వ్యా

ఖించు; 3: చూ, యత్నించు; 4. కలుగు:

చూ, సంభవించు. (వే. పయికిలుపు.)

పయిచేయి. జా. రూ-పైచేయి. అధికుడు.

“చిల్వరాయనికివైచేయియయ్యె.” (శ్రీని
వాసవిలాసము). [దుక.

పయిజోటు. దే. వి. రూ-పైజోటు: చూ, పా

పయిజోటునుట్టు. దే. వి. రూ-పైజోటునుట్టు:

చూ, మత్స్యము. 1. [చర. 83.

పయిజే. వా. వి: చూ, పదరు. 1. ఆం, పదా.

పయిడ. దే. వి. రూ-పైన. పిల్లకాయ: చూ,

శిశువు. [త్రీ.

పయిదలి. దే. వి. రూ-పైదలి. ఆడుది: చూ,

పయినము. వై. వి.పృథ్వియాణ: చూ, రూ-

పయినము.

పయిపడు. ద్వ. అ. క్రి.రూ-పైపడు. 1: చూ,

సందడించు; 2. కవియు:చూ, వ్యాఖించు.

పయిపయిగ. దే. ద్వి.క్రి. విణ. (పయిపయి +

కాన్) రూ-పైపైగ: చూ, సులభము. 2.

పయిపాటు. ద్వ. వి. రూ-పైపాటు. 1. (పైప

డుట) కవియుట: చూ, వ్యాపనము; వా.

వి. 2. చీకటితపస్వలన వచ్చెడురాబడి;

3. ఇతర వృత్తివలనవచ్చెడు రాబడి.

పయిబూసికొనుట. జా. సంబంధములేనివికలు

గఁజేసికొనుట. “అయినదానికిఁగానిదానికి

నడ్డమువచ్చి పయిబూసికొనక.” (నీతిచం

దిగిక—విగ్రహము.)

పయిర. దే. వి. రూ-పైర: చూ, రూ-పయిర.

పయిరము. దే. వి. రూ-పైరము. ఆపు: చూ,

ధేనువు.

పయిరు. దే. వి. రూ-పైరు: చూ, సస్యము. 1.

పయిరుదుబ్బు. వా. వి. దుబ్బు: చూ, రూ-

పైరుదుబ్బు. [నస్తాదు. 2.

పయిరుమాను. వా. వి. రూ-పైరుమాను: చూ,

పయిరులయొకిమీడు. దే. వి. రూ-పైరులయొకి

మీడు:చూ, హిమాంశువు. [ములు.

పయికాచము. ఆం. (పైకాచము): చూ, అస్త్ర

వయస. వా. వి. రూ-పైస. [(కానికి పైసలు= 3; కాని= 1 అణా; పైస= 100 (అని కొందఱు); (కానికి పైసలు= 4 (అని కొందఱు)]: చూ, రువ్వ. 1.

వయసలును. వా. వి. రూ-పైసలును.

మచ్చు: చూ, ముచ్చు. 1.

వయసమాను. వా. వి. చూ, రూ-వయసమాను.

వయసరము. దే. వి. రూ-పైసరము. రతి: చూ, సంయోగము. [స్మారము.

వయసలా. వా. వి. రూ-పైసలా. తీర్పు, పరిపర్యాయము. సం. వి. ఆ. న. నీటిపుట్టుగు, తామర: చూ, సహస్రవత్సరము.

పయోధరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బ. పాలిండ్లు: చూ, ప్రసము; 2. మచ్చు: చూ, మేఘము. 1; 3: చూ, ముక్కంటిపండు; 4. కోకకారమును చెఱుకు: చూ, రసాలము. 3.

పయోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము. పయోముఖవిషమంధన్యాయము. పా. లోపలివిషము నోటపాలునుగలవండ యనుకీర్తి.

పయోరాశి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పయోధి. పయ్య. వై. వి. పాటల. రూ-పయ్య. 1. పాటలవర్ణము, పల్లవన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6. పయ్యంట. వై. వి. పైతా: చూ, రూ-పయంట. పయ్యద. ద్వ. వి. పై. —

పయ్యర. దే. వి: చూ, రూ-పయర. (దక్షిణపుగాలికి. — స్వా. 3, ఆ. 84; గాలికి. — అచ్చ. బాల, కాం. 63.)

పయ్య. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పయ్య. పయ్యంట. వై. వి. పైతా: చూ, రూ-పయ్యంట. పయ్యద. ద్వ. వి. (వయి + ఎద) — పై. — పయ్యర. వా. వి. 1: చూ, రూ- పయంట; 2. పయ్యరగాలి: చూ, రూ- పయర.

పర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాగ్దేవము; దే. వి. (1) కంటిపార: చూ, పార. 4; (2) అరః

టిలోనగువాని పార: చూ, పార. 5; వై. విణ. (3) వృత్తియందు పరముకల్పమును పు మిడివర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. [చెక్క.

పరంగి. వై. వి. 1. శ్వేతముఖుఁడు; 2. పరంగి. పరంగీలాగి. ద్వ. వి. కంపుజాతివస్తువు.

పరంజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: తిలయంతర్ము. (తె. ప). — గానిగ- గాను c గ- గానుగ-గాను; 2. చురక తియలుగు: చూ, రిప్పి. 2; 3. సురుగు: చూ, ఘేనము; 4. పరుఁజో. కత్తివిడి: చూ, విడి. 2.

పరంజే. వై. వి. రూ-పరంజో. గోడకట్టుబాటు నకత్తుగకట్టినకట్టడము: చూ, సారస. 3.

పరంజో. వై. వి. — పై. —

పరంజోగూడు. ద్వ. వి. పరంజోబొక్క: చూ, రంధ్రము. 1.

పరంపర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తెరతెర. పరుస (విధువక సాగునది): చూ, వెల్లి. 4; 2. పుత్రపాత్రపారంపర్యము: చూ, సంతానము. 2; 3. బాధ: చూ, శోకము; వా. వి. (1) పరుస: చూ, పరంపర. 1.

పరంపరాకము. సం. వి. ఆ. న. యజ్ఞమునందలి పశుపథ: చూ, శననము.

పరంపరావాహనము. సం. వి. ఆ. న. తేరుమోక్ష, పలువురు మోయఁదగిన యందలము, మొదలగునది (అనికొందఱు): చూ, సూత్రము. 1. పరంపరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముమ్మనుడు.

పరంగు. వై. ఆ. కి. 1. పరియుజ్. 2. పు. ఆం, భా. కృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. పరియుజ్. పరియాగముగు. మార్క. 4. ఆ. 220: చూ, వెళ్లు. 3; 3. పరియుజ్; పరియుక్తముగు; 4. పరియుజ్. పరివర్తిల్లు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 318; 5. పరివరించు.

ఉ. హరి. 5, ఆ. 313: చూ, వ్యాపించు;

6. పృస్థిమగు. మార్క. 5, ఆ. 220;

7. పృహించు: చూ, నెల్లిగను; 8. విహరించు. పృభా. 1, ఆ. 85.

పరఁజే. వా. వి: చూ, రూ-పరుఁజే.

పరఁట. దే. వి: చూ, పిడక.

పరఁటి. దే. వి: చూ, రూ-పనఁటి. 1-2.

పరఁటిపుట్టువు. దే. వి. కుంభసంభవుఁడు, ఆగస్త్యుఁడు. య. 1, ఆ. 95: చూ, సన్యాసి.

పరఁటె. దే. వి: చూ, రూ-పంటియ.

పరక. దే. వి. 1. రెండుపీనులు; వా. 2. రెండు కానులు, ఆరుపైసలు, అరణా, 1/32 వంతు రూపాయ; 3. పండ్రెండు, డజను. (పండ్ల వర్తకులుపరకకొకపండుపైగా నిచ్చెదరు.); 4. గడ్డిపోచ. స్వా. 4, ఆ. 48: చూ, మేటి.

పరకాయప్రవేశము. పా. ఒకకరీరమునుండి వేట్రాక నిర్జీవకరీరమున జీవుని బ్రవేశింపఁజేయుట. [చూ, వస్త్రము.

పరకాశాగడ్డ. వై. వి. తెల్లని నాజోకుబట్ట:

పరకీయ. అం. 1. ఇది అన్య, కన్యయని ద్వివిధము. (అన్య అతిరహస్యమైన పరపురుషభోగముకలది. కన్య వివాహముకానిది. సామాన్యవేశ్య. (ఇట్లు స్త్రీయ 13, పరకీయ 2, సామాన్య. 1. విధములపుటచే బ్రధాననాయికలు పదునాఱుగురై 8. (చూ, నాయికలు, స్త్రీయ, అన్య, కన్య); విణ. 2. ఇతరునిది.

పరగడ. వై. వి.=పరిసర. రూ-పరపడ. ఊరి వెలుపలిపాలము: చూ, భూమి. 1.

పరగడుపు. ద్వ. వి. (పరము + కడుపు) అపరమువేయనికడుపు: చూ, భూగణము. 1.

పరగణా. వా. వి. జేమిలోనిభాగము: చూ, సీమ. 1 (దేశము). [కనుపు.

పరఁఁటివాఁడు. వా. వి. ప్రసపాయి: చూ, పరచి. దే. వి. యాచితకము: చూ, బాకి. 2.

పరచిత్తపరిజ్ఞానము. అం: చూ, మనుగములు.

పరజాతుఁడు. సం. విణ: చూ, సేవకుఁడు.

పరజే. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పరతంత్రము. అం: చూ, ద్వైధీభాషన్యాయము.

పరతంత్రుఁడు. సం. విణ: చూ, పరాధీనుఁడు.

పరద. వా. వి: చూ, బకము. [ద్వి. 187.

పరదము. వా. వి: చూ, హడపము. అం, భా.

పరదా. వా. వి. 1. తెర: చూ, వస్త్రము;

2. బాడు. అం, భా. ద్వ. 199: చూ, మునుఁగు. 3.

పరదూషణము. అం: చూ, పోడకసంఘలు.

పరదేశి. సం. వి. వ్. పుం: చూ, విందు. 4.

పరపతి. వై. వి. 1. మాటనిలుకడ; 2.=పరభృతి.

అప్పటికికొనుట: చూ, పరపత్రెము.

పరపత్రెము. వై. వి.=పరభృతి: చూ, పరపతి. 2.

పరపిండాదుఁడు. సం. విణ: చూ, పరాన్నుఁడు.

పరపు. వా. వి. 1: చూ, పరిణాహము;

2: చూ, శయ్య. 1; 3. వికాలము. నిర్వ. 9,

ఆ. 102: చూ, విస్తారము. 1; విణ. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; వై. పేర్.

5. (బాణము)ప్రయోగించు. హరి. ఉ. 10,

ఆ. 89: చూ, ప్రయోగించు. 4; 6. ప్రవహించఁజేయు. హరి. పూ. 2, ఆ. 71.

పరపుకరము. వా. వి: చూ, హణిగలు.

పరపురుషుఁడు. సం.వి. అ.పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పరబ్రహ్మము. సం.వి.అ.పుం: చూ, హంసుఁడు.

పరభక్షకులు. అం. మక్షికము, మశకము, వేశ్య,

మూషికము, యాచకుఁడు, గాగముడి, గణకుఁడు (7).

పరభాగము. సం. వి. అ. పుం. గుణోత్కర్షము.

పరభృతము. సం. వి. అ. పుం.=కోయిల: చూ,

సాంకుడుపులుఁగు. [సము.

పరభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కాకి: చూ, వాయు

పరమనీచ. అం: చూ, గృహముల దళాపరిమాణములు.

పరమపదము. సం. వి. అ. న. విష్ణువుండెడు
చోటు, వైకుంఠము: చూ, కర్మము.

పరమభాగవతోత్తములు. అం. పృష్ణానుడు,
నాదీందుడు, పరాశరుడు, పుండరీకుడు,
వ్యానుడు, అంబరీషుడు, శుకుడు, శౌన
కుడు, భీష్ముడు, రుక్మాంగదుడు, అర్జును
డు, వసిష్ఠుడు, విభీషణుడు మొ.

పరమము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరమాత్మ: చూ,
హంసుడు; విణ. 2. ఆద్యము; 3: చూ,
త్రైవ్యము; 4. ప్రధానము; అవ్య. 5: చూ,
సమృతము. 1.

పరమహంస. సం. వి. అ. పుం. ఉత్తమపదము
నొందిన సన్యాసి: చూ, సన్యాసి.

పరమాణువు. సం. వి. ఉ. పుం. మాక్షుముల
కంటె మాక్షుమైనఅణువు: చూ, రేణువు. 1.

పరమాత్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమము. 1.

పరమాత్మయందలిఅవస్థలు. అం. చిత్తు, అంత
ర్యామి, మాతాత్మ, విరాట్టు. (4).

పరమాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, పర
మాత్మ. [పరమాయంపు.

పరమానా. వా. వి. రాజాజ్ఞ, రాజోనన్నదు:
పరమాన్నము. సం. వి. అ. న: చూ, సాదము(1).

పరమాయంచే. వా. స. కిరి: చూ, సెలఁచు.

పరమాయంపు. వా. వి: చూ, పరమానా.

పరము. సం. వి. అ. న. 1. కేవలము: చూ,
సర్వము; 2: చూ, మోక్షము. 1; విణ.

3. = పరాయి - పెర. ఇతరము: చూ, వేఱు.

3; 4. దూరము: చూ, విపరీకృష్టము;

5. మీడిది: చూ, మీదు. 1; 6: చూ,

త్రైవ్యము; 7. వి. (1) ప్రథమావరము: చూ,

యంగంధరము; (2) కట్టెబండిమీడిపఱపు

మాను: పలుగాడి; (3) చేదును. కాశీ.

5, ఆ. 205: చూ, సపాటము; వై. వి.

(4). = పారియ. ఆనశనవృత్తము, నిరాహార
వృత్తము.

పరముపదము వై. అ. కిరి. 1. = పృణామ: చూ,
సాగిలపడు; 2. పారియోపవేశముచేయు:
పారిణాచారముపడు.

పరమేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పరమేష్ఠి. సం. వి. న్. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.
పరమోచ్చ. అం: చూ, గృహముల దశాపఠి
మాణములు.

పరలోకములు, వానియధిపతులు. అం. దేవలో
కము(దేవేంద్రుడు), బ్రహ్మలోకము (లేక)
సత్యలోకము (బ్రహ్మ), తైలానము (ఈశ్వ
రుడు), వైకుంఠము (విష్ణువు).

పరపంజో. దే. స. కిరి: చూ, నేప్తించే.

పరపంతుడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్): చూ,
పరాధీనుడు.

పరపడ. వై. వి. =: చూ, రూ-పరగడ.

పరపశమగు. మి. అ. కిరి: చూ, విస్మృతి నొందు.

పరపశము. సం. విణ. 1: చూ, పరాధీనము;

వా. వి. 2. ఒడిలెఱుంగమి: చూ, విస్మృతి.

పరవా. వా. వి. 1. పారిపరగవస్త్రము: చూ,

వస్త్రము. (పరదాఅనియు); 2. రూ-పర్వా.

పరమాదము: చూ, స్థానిత్యము.

ప: వాది. దే. విణ: చూ, వేగిరకాడు. స్వా.

3, ఆ. 84.

పరవు. దే. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. స్వా.

4, ఆ. 115; అ. కిరి. 2. రూ-పర్వ: చూ,

వ్యాపించే. [శురముడు.)

పరశురామము. అం: చూ, అపతారములు (పర

శురముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: కార్తవీ

ర్యురిపువు, జామదగ్ని. (పరశురామడు.

జమదగ్నికి రేణుకయందు బుట్టినవాడు.

అతనితండ్రిని కార్తవీర్యునినుడను చక్క

పర్తిచేంపెను. అందుచేత బరశురాముడు
రాజవంశము నాశనము చేయుచుండెను.
రాజులనందఱును ఇరువది యొక్క సారులు
యుద్ధముచేసి చేంపెను. ఇతనికి గండగొడ్డలి
అయుధము. దానిని యీశ్వరుడిచ్చెను.
పరశువు=గండగొడ్డలి. పరశువును దాల్చిన
వాడుకానఁ బరశురాముడనఁబడెను. ఇది
యే పరశురామావతారము. చూ, అవతార
ములు; 2. జమదగ్నికొడుకు: అధ్యక్షుడు;
3: చిరజీవి.

[మద్దరము.

పరశువు. సం. వి. ఉ. పుం. గండగొడ్డలి: చూ,
పరశ్యుధము. సం. వి. అ. పుం. 1—పై.—;
అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండుయుధములు.

పరశ్యతము. సం. విణ. స. నూటికంటె నధికసం
ఖ్య గలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరస. దే. వి. ఉత్సవమునందువచ్చెడుజనము.
పరసవేది. వై. వి.=స్వర్ణవేది. రూ-పరుసవేది:
చూ, స్వర్ణవేది. (ఇనుమునంటి బంగారము
చేయు రసము.)

పరస్పరము. సం. విణ: చూ, మిథము.

పరస్పరోపకారదర్శనము. అం: చూ, సామకం
చకము.

[స్త్రీ

పరస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అన్యస్త్రీ: చూ,
పరస్పరాసర్యము. సం. విణ. స. వేయికంటె అధి
కమైన సంఖ్యగలది: చూ, సంఖ్య. 1. [దము.

పరస్మైపదము. పా. క్రియాపదముయొక్క భే
షరా. సం. ఉప. (౧. పరాకృమము=ఇచ్చేట
పరా' అనునది ధాత్వర్థమును వీర్థమునునర్థ
మునకు మార్చినది; ౨. పరాజయము=ఇచ్చేట
ధాత్వర్థమును వ్యతిరేకార్థమును గామార్చినది;
3. పరాభవము-ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును అప
మానమును నర్థముగామార్చినది; ౪. పరాయ
ణము=ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును ఆశ్రియమును
నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరానువు=ఇచ్చేట

“అను” శబ్దముతోఁగలసి తానుకొట్టుబడిన
యను నర్థముకలవి యయినది. ఇత్యాది.)

పరాంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము.
పరాంతిక. పా. వైతాళీయజాతి పృథ్వీమలలో
నొకటి. నాలుగుపాదములును పరివర్తక
పృథ్విచ్చాయనే నడచును: చూ, పృథ్వీము. 1.
పరాకకృచ్చము. అం: చూ, కృచ్చము. 5.
పరాకు. దే. వి.=పరాక్. 1: చూ, ఘాతీత్యము;
2. తత్పరత. విజ. 2, ఆ. 152.
పరాకుడు. సం. వి. అ. పుం. కుత్స్నికుడు:
చూ, వ్యాధుడు. 2.

పరాకుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పరిమానించు.
పరాకర్మము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వీ
ర్యము. 1; 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ,
సామర్థ్యము. 1; 4: చూ, యత్నము; పా.
5. దీనికి ఉపమానములు.—కుమారస్వామి,
స్త్రీరామమూర్తి, అర్జునుడు, పరశురా
ముడు, బలరాముడు మొ. [క్రిమిము.

పరాకాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరా
పరాగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పుష్ప
డి; 2. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 3. నలు
గుఁబిండి: చూ, సాదము. (1); 4. రామా
వు సూర్యచంద్రులఁబట్టుట: చూ, గగిహ
ణము. 1; 5. చందనము: చూ, వాసన. 1;
6: చూ, విఖ్యాతి; 7. ఒకానొకకొండ:
చూ, పర్యతము.

పరాచీనము. సం. వి. అ. ప. పెడమొగము:
చూ, వైముఖ్యము.
పరాబ్జుఖము. సం. వి. అ. న. 1—పై.—;
అం. 2: చూ, శస్త్రములు; 3: చూ, సాస్త్ర
ప్రచారములు.

పరాబ్జుఖత్వము. సం. విణ. విముఖత్వము:
చూ, వైముఖ్యము.
పరాబ్జుఖుడు. సం. విణ: చూ, విముఖుడు

పరాచేకము. వై. వి.=చూ, పరిచోనము. (వా). పరాచితుడు. సం. విణ: చూ, పరజాతుడు. పరాచీనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరాజుత్తులు. పరాచీనుడు. సం. విణ: చూ, విముఖుడు. పరాజయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పీఠిక. 7. పరాజతుడు. సం. విణ: చూ, పరాభూతుడు. పరాత్పరుడు. సం. విణ: శ్రేష్ఠులకందటికి శ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. [చూ, పశము. 1. పరాధీనము. సం. విణ: ఒకరికి లోబడినది: పరాధీనుడు. సం. విణ: అధీనుడు, ఆయిత్తుడు, అస్వచ్ఛందుడు, తీగుడు, గృహ్యుడు, నాధవంతుడు, నిష్ఠుడు, పరితంతుడు, పరవంతుడు. (తె. ప.)—చోలు చూనిసి, పనుపరి—పన్నరి.

పరాన్నభుక్కు. సం. విణ: చూ, పదనిక.* పరాన్నుడు. సం. విణ: ఒకరింటిపూడు తినువాడు: చూ, భక్షకుడు.

పరాభవ. అం: చూ, సంవత్సరములు. పరాభవము. సం. వి. అ. పుం: 1: చూ, పహేలనము; 2: చూ, సంస్థ. 3. పరాభవించే. సం. స. కిర్: చూ, భంగించే. పరాభూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరాభవము.

పరాభూతుడు. సం. విణ: యుద్ధమందోడినవాడు: చూ, పహేలనుడు.

పరామరిక. వై. వి.=పరామర్శ. రూ-పరామరిస. స్వా. 3, ఆ. 128: చూ, పరామర్శము.

పరామరిస. వై. వి.=పై—పరామరిసించే. వై. స. కిర్: పరామరిసించే. ఉ, రా. 7, ఆ. 17: చూ, విమర్శించే.

పరామర్శము. సం. వి. అ. పుం: పరామరిక: చూ, విమర్శనము. [చూ, విమర్శించే. పరామర్శించే. సం. స. కిర్: పరామరిసించే; పరామృతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పడగల్లు.

పరాయణము. సం. వి. అ. న. 1. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; విణ. 2. ఆభీష్టము: చూ, వాంఛ.

పరాయణుడు. సం. విణ. ఒకట ఆసక్తిగలవాడు: చూ, లుబ్ధుడు, 2. ప్రేమ. 3. పరాయి. వై. విణ: పర. ఇతరము: చూ, పరాయివాడు. వై. విణ: చూ, వేలయినవాడు పరారి. దే. విణ. ఎత్తుపడి ఊరువిడిచిపాటి పోయినవాడు: చూ, పాంథుడు.

పరారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పొట్ల*. పరార్థవాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, పక్షి. పరార్థము. సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. పరార్థుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2. పరాపతి. పా. ఒకానొక వృత్తము. దేసిపాదంబుల ర-జ-ర-జ-గురువులను, సరులను జ-ర-జ-ర-గురువులను గలిగి దేసిపాదంబుల 9, సరులను 10, యతులుగలవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పరావృత్తము. సం. విణ. పార్లాడినది. పరావృత్తము. అం. 1: చూ, శిరఃకిరీయలు. 2: చూ, ఏకవింశతిసానకములు.

పరాశరగోత్రము. అం: చూ, గోత్రము. 13. పరాశరస్మృతి. అం. (కలియుగధర్మములఁదెలుపునది): చూ, స్మృతులు (దీనికివ్యాఖ్యానము పరాశరమాధవీయము.)

పరాసకము. వా. వి: పరియాచేకము. పరాసనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ, హింస. 1. [స్థితుడు.

పరానువు. సం. విణ. చేచ్చినవాడు: చూ, సంపరాస్కంది. సం. వి. న్. పుం. దొంగ: చూ, హరకుడు. 1.

పరాస్తము. సం. విణ. 1. అపజయమొందినది: చూ, పీఠిక. 7; 2. నిరాకరించబడినది: చూ, పృథ్వీరీప్తము.

పరి. సం. ఉ. ప. 1. (౧. పరిశుద్ధుడు=ఇహే

“పరి” అనునదినిరర్థకము; ౨. పరిధానము= ఇచ్చేట అంతట అను నర్థముగలది; 3. పరిదానము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమునుమార్చు అను నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరిభూతము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును తిరస్కరించే అను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరిభృమము=ఇచ్చటఅంతట అను నర్థముకలది: దే.వి. (1): చూ, సమూహము. హరి. ఉ. 6, ఆ. 179; (2).పదాతి. ఆం, పదా. నర. 42: చూ, భటుడు. 1; (3). దండు. భార. విరా. 4, ఆ. 78: చూ, సేన. 1; (4). పంక్తి. స్వా. 4, ఆ. 10: చూ, శ్రేణి. 1; (5). వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము; (6). చతురంగబలసేన: చూ, సేన. 1; (7). పంటబోదె (లేక)ముటికిబోదె:చూ, స్వర్ణది; (8). రూ-పాది. ఆప్తత్తి (ఈయర్థమందిది యేకార్థకబలపూర్వకముగానేపయోగింపబడును. ఉదా.—ఒకపరి-ఒక్కపరి. మొ)

[5, ఆ. 45.

పరిజించే. నై. స. కిర్. పరుణేతోబట్టు.భో. పరిక. దే. వి. 1. ముగ్గురు: చూ, రంగవల్లి; 2. ఇల్లుఅలికిపెట్టిన ముగ్గురయొక్కఅలంకారము: చూ, రంగవల్లి. [14: చూ, కాతుడు. పరికటై. వా. వి. దరిదుగిడు. ఆం, భా. తృ. పరికథ. అం. కావ్యభేదము. తద్వి.— ఆఖ్యా యిక, (ఉపలభార్థ), ఆక్వాసము,ఉచ్చాసము,కథ,ఖండకథ,చంపుపు:చూ,సంపుటము. పరికరము: సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకరణము: చూ, సాధనము. 2; 2: చూ, సమూహము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. నడికట్టు:చూ, వస్త్రము; 5: చూ, యోగపటై; 6: చూ, యత్నము; 7: చూ, మంచము; 8: చూ, స్మృతి. 3; అం. 9. పరికరాలంకారము. సాభిప్రాయ విశేషములుగలది. “ఉదా.—

చతుర్భుజః సైవవిష్ణువేపురుషాగ్మమిచ్ఛేను”: చూ, అలంకారము. 3.

పరికరాలంకారము. ఆం. సాభిప్రాయవిశేష్యము గల యర్థాలంకారము; “ఉదా.—ఈరాజ శత్రువులకుయముడు. స్త్రీలకుఁ గాముడు. యాచకులకుఁ గామిణీవునయ్యె. ఇతనిం జూచి స్త్రీలుకాముడని, రిపులు కాలుడని, దీనులు కల్పవృక్షమనియెన్నుచుండిరి.”: చూ, అలంకారము. 3.

పరికరించే. నై. స. కిర్.=పరిశీ. రూ-పరికించే. కై. 1, ఆ. 108: చూ, విమర్శించే.

పరికర్మము. సం. వి. న్. న:చూ, స్నానము.1. పరికాడు. దే. వి. యూధపము: చూ, హస్తీ. పరికి. దే. వి. ఒకానొకకెరాతుడు: చూ, వ్యాసుడు. 1.

పరికించే. నై. స. కిర్. 1: చూ, రూ-పరికరించే. భార. ఆది. 3, ఆ. 130; 2: చూ, వెదకు. ఆం, భా. తృ. 122.

పరికించుట. వా. వి: చూ, వెదకుడు. ఆం. పదా. చర. 39.

పరికిణీ. దే. వి. పాపడ: చూ, నస్త్రము.

పరికూటము. సం. వి. అ. పుం. గవనివాకిట నుండెడుమంటిదిబ్బ.

పరిక. దే. వి: చూ, శృంగాటకము*.

పరికెగడ్డ. దే. వి.—పై—

పరికృమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విహారము. 1; అం. 2: చూ, జన్యతాశములు.

పరికృమనహము. సం. వి.అ.పుం. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.

పరికిరియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చుట్టుకొని పయ్యేట: చూ, వ్యాపనము; అం. 2: చూ, మోడశసంధులు.

పరిశ్లేకము. అం: చూ, దండౌత్రియము.

పరిక్షిస్తము. సం. వి. ౧. నలువొక్కలఁజేట్టబడి
నది: చూ, వ్యావృత్తము, 2.

పరిక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. 1. చుట్టుకొని
యుండుట: చూ, వ్యాపనము; 2: ఉన్న
మనము-ఉన్నయము-ఉన్నాయము. (తె.
పు).—ఎత్తుట.

పరిఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగడిత:చూ, స్వర్ణది.
పరిగణనము. సం. వి. అ. న. ఎన్నిక: చూ,
సంకల్పము.

పరిగణించే. సం. స. కిరీ: చూ, లెక్కించే.

పరిగణితము. సం. వి. ౧. కదలిపోయినది:చూ,
జేలితము. 1; 2. చుట్టబడినది: చూ, వ్యా
వృత్తము. 1; 3. తెలియఁబడినది: చూ,
వ్యక్తము. 2; 4. పొందఁబడినది: చూ, వ్యా
ప్తము. 3; 5. మఱువఁబడినది.

పరిగమి. వా. వి: చూ, పరి. 6.

పరిగియ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగె.

పరిగృహీతము. సం. వి. ౧. పిరియముతోపుచ్చే
కొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 2.

పరిగె. దే. వి. రూ-పరిగియ. 1. పరిగె*; 2. పరి
గెచేప: చూ, మత్స్యము. 1; కిరీ. వి. ౧.
3: చూ, వేగము. 3; వా. వి. 4. కోసిన
చేలోదిగఁబడిన జెన్నులు: రూ-పరిగె.

పరిగెచేను. వా. వి. సప్తమకొసినపాలము:చూ,
భూమి. 1. [చూ, బగ్గిదుకు. 1.

పరిగెబగ్గిదుకు. వా. వి. పరిగెయేరుకొనువృత్తి:
పరిగొను. దే. అ. కిరీ. 1. (వసు. 5, ఆ. 85):
పవుఁజేలుతీరు- పాఁజేలుతీరు, బారుతీరు;
స. కిరీ. 2: చూ, వేప్తించే. హరి. పూ. 6,
ఆ. 85.

పరిగ్రహణము. సం. వి. అ. స. ప్రియముతో
పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2.

పరిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై—;
2: చూ, భార్య; 3. బలఁగము: చూ, పరి

వారము. 1; 4: చూ, సంచిమొదలు; 5: చూ,
శాపము. 1; 6. ఉపకరణము: చూ, సాధన
ము. 2; అం. 7: చూ, హస్తకీర్యలు.

పరిగ్రహించే. సం. స. కిరీ. ప్రియముతో పు
చ్చుకొను: చూ, స్వీకరించే.

పరిఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. (పరిఘ): చూ,
యోగములు; 2: చూ, లపుడి; 3: చూ, బా
ణము. 1; 4. గడెహగ్గిను: చూ, విష్కంభ
ము. 2; 5. కోటగవను: చూ, వాకిలి;
6. గాజేకుండ: చూ, భాండము. 3; 7. కుం
డ: చూ, భాండము. 3; 8. దెబ్బ: చూ,
హతి; 9. ద్వారమునందుంచే లాటికట్ట:చూ,
లాటి; 10. చేంపుట (హింసించుటయు హిం
సించునదియు పరిఘము): చూ, హింస. 1;
అం. 11: చూ, ముప్పదిరెండాయధములు.

పరిఘాణించే. దే. అ. కిరీ: చూ, ఎదురాడు.

పరిఘాతనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిఘము. 2.

పరిఘోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలుము:
చూ, స్తనితము; 2. సైంగచేదెలిపెడుమాట:
చూ, శబ్దము. 2; 3. మోత: చూ,
స్వరము. 2.

పరిచయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ,
సంస్తవము; 2: చూ, స్నేహము.

పరిచయించే. సం. అ. కిరీ: చూ, స్నేహించే.
పై. 7, ఆ. 128.

పరిచరించే. సం. అ. కిరీ: చూ, నేవించే.

పరిచరుడు. సం. వి. అ. పుం: పరిధిస్తుడు.
కాచియుండు భటుడు, నేనగాచేభటుడు
(అనికొందఱు): చూ, భటుడు. 1.

పరిచర్య. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, నేవ.

పరిచాయ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉప
చాయ్యము. [నేవకుడు.

పరిచారకుడు. సం. వి. అ. పుం. బంటు:చూ,
పరిచారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచర్య.

పరిచా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊడిగపుది: కర్మ
కరి. (తె. పు.)—ఊడిగపుకత్తై; తద్వి. —
౧. నెలమఁ గొన్నచాసి. — కుట్రహాక, కుటి,
చాసి. (తె. పు.)— ఇంటిపాప, ఉంపుడు
కత్తియ-ఉంపుడుకత్తై; ౨. (శివపరిచారికలు.-
కర్మమోటి, చాముండ-చాముండి, చర్మ
ముండ, చర్పిక.)

పరిచార్యుడు. సం. విణ. పరిచర్యచేయువాఁ
డు: చూ, నేవ్యుడు.

పరిచితము. సం. విణ. పరిచయముగలది: చూ,
సంస్తవము. 1. [చూ, సంస్తవము. 1.
పరిచితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పరిచయము, నెలవు:
పరిచ్యుతము. సం. విణ. చేక్క-గావిడువఁబడి
నది: చూ, హీనము. 3.

పరిచోళిక. దే. వి. వల్లబంధవిశేషము: చూ,
మల్లశాస్త్రము.

పరిచ్ఛదనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కవ్వడు
బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పరిజనము: చూ,
సంఘము.

పరిచ్ఛిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిశ్చయము:
చూ, సత్యము. 1. [చూ, విభాజితము.

పరిచ్ఛిన్నము. సం. విణ. పరిచ్ఛేదమునొందినది:
పరిచ్ఛేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గృంథభా
గము, ఆశ్వాసము: చూ, సంపుటము; 2. మేర:
చూ, సీమ. 1.

పరిజనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరివారము. 1.
పరిభవము. వా. వి. అతిశయము, విశేషము: చూ,
హేచ్చ. 2 (దేశ్యమని శ. ర)

పరిభవించు. వా. పే. 1. పరిభవిల్లఁజేయు:
చూ, వర్తించు; 2. అతిక్రమించు. భాగ.
6, స్కం. 389: చూ, వాలు. 12; 3. ధరిం
చు. కాశీ. 3, ఆ. 12: చూ, వహించు.
(దేశ్యమని శ. ర)

పరిభవిల్లు. వా. ఆ. క్రి. 1. ఒప్పు. ఆం, భా.

తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. పరివర్తిల్లు:
చూ, వర్తించు; 3. అతిశయిల్లు. భాగ. 6,
స్కం: చూ, సంపదించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిణతము. సం. విణ. 1. పరిపాకమునొందినది:
చూ, పక్వము. 2; 2. కొమ్ముతో నడ్డము
గాఁ బొడిచినది (ఏనుగు): చూ, హస్తీ.

పరిణతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పరిపాకము: చూ,
పరువు. (5); 2. తిరివిధమైన తెనుగుక్రియ
లలో నొకటి.

పరిణద్ధము. సం. విణ: చూ, సీతము. 4.
పరిణమించు. సం. ఆ. క్రి: చూ, సంతోషించు.
స్వా. 5, ఆ. 95; భాగ. 2, స్కం. 244.

పరిణయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వివాహము.

పరిణామము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. క్షేమము:
చూ, శుభము. 1; 2. అడ్డముగావిసరఁబడిన
యేనుగుకొమ్ముదెబ్బ: చూ, హస్తీ; 3. మా
ఱుగూపు (పాలు పెరుగఁగుట, కావ్యము
భస్మమగుటమొ. పక్రమగుట యన్యధాత్వము
పేరు): చూ, ప్రితిబింబము. 1; ఆం. 4. ఒకా
నొక యధ్యాలంకారము. (ఉపమానము ఉప
మేయముగాఁ బరిణమించుట. ఉదా.—మద
వతి తనకనుఁదమ్ములతోఁ బరింజూచె: చూ,
ఆలంకారము. 3.

పరిణామిన్యాయము. పా. కాలమునుబట్టి ప్రితి
పస్తువునకును మార్పుగలుగుననురీతి.

పరిణాయము. సం. వి. ఆ. పుం. సారలయొక్క
సవ్యావసవ్య ప్రిసాదము.

పరిణాహము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నెడలుపు,
పరిణేత. సం. వి. ఋ. పుం. మగఁడు: చూ,
సామి. 2.

పరితపించు. సం. ఆ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

పరితము. వై. వి.—పరభృతః. కోయిల. య. 5,
ఆ. 11: చూ, సాతుడుపులుఁగు.

పరితాపము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పరీతాప

ము. 1: చూ, సంతాపము; 2: చూ, వర కములు. [మము: చూ, సంతోషము. పరితుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిసంతో పరితోషము. సం. వి. అ. పుం.—పై.— పరితోషించే. సం. అ. కి. మిక్కిలిసంతో పించే: చూ, సంతోషించే. పరిత్యక్తము. సం. విణ. బొత్తిగావిడువబడి నది: చూ, హీనము. 3. పరిత్యక్తుడు. సగ. విణ: చూ, చెలివాడు. పరిత్యజించే. సం. స. కి. బొత్తిగావిడుచే: చూ, విసర్జించే. పరిత్యాగము. సం. వి. అ. పుం. బొత్తిగావిడు చేట: చూ, విమోచనము. పరిత్యాజ్యము. సం. విణ. బొత్తిగావిడువడగి నది: చూ, హీనము. 3. [మానములు. పరిత్యాగి. అం. (ఉరిత్యాగి): చూ, కాయ పరిత్యాగము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రక్ష గము; 2. చోటున నెడితలపు: చూ, యోచ న; 3. చేంచనచ్చినవాని నడ్డగించేట, పర్యా ప్తి: చూ, హస్తవారము, 3. పరిదానము. సం. వి. అ. న: చూ, వినియము. 1. పరిది. పై. వి.=పరిధి: చూ, పరిధి. పరిదేవనము. సం. వి. అ. న. దుఃఖముతో(బలి కెడుమాట: చూ, వాచారము. పరిదేసి. వా. వి. రూ-వరదేసి: చూ, విందు. 4. పరిదోగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నారికడపు పాత్రి: చూ, పాత్రి. 4. [వస్త్రము. పరిధానము. సం. వి. అ. న. దోపతి: చూ, పరిధి. సం. వి. ఇ. పుం.=పరిది. సూర్యాదిపరి వేషము: చూ, వరదగుడి; 2. సున్నయొక్క చేట్టుగీత: చూ, సున్న. 1; 3. యజ్ఞమునందు పశుబంధసార్థము నాటివస్త్రపట్టగలకొయ్య, యజ్ఞార్హమున మేడిచెట్టు మొదలైనదాని కొమ్మ (అనికొండలు).

పరిధిస్తుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచరుడు. పరివంధి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, కతువు; 2. తెరువాలుదొంగ: చూ, హారకుడు. 1. పరిపక్వము. సం. విణ. 1. పరిపాకముపొందినది: చూ, సంస్కృతము. 5; వా. 2. జ్ఞానోదయ మైనది. పరిపణము. సం. వి. అ. న: చూ, పంచములు. పరిపరి. పై. విణ. 1. బహుప్రకారము. కై. 2, ఆ. 15; అవ్య. 2. కణశోధకము: ఆం, భా, త్య. 87: చూ, చింగఱవందఱ. 4. పరిపరిగతుల. వా. వి. బ. నానావిధములు. పరిపాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరువు. (5.) పరిపాటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=పరువడి. సారిది: చూ, విధము. 1. పరిపాలకుడు. సం. విణ. చేక్కెంగా కాపాడు వాడు: చూ, స్వామి. 1. పరిపాలనము. సం. వి. అ. న. చేక్కెంగా కాపా డుట: చూ, రపము. 1. [దు: చూ, రక్షించే. పరిపాలించే. సం. స. కి. చేక్కెంగా కాపా పరిపాలితము. సం. విణ. చేక్కెంగా కాపాడఁ బడినది: చూ, రక్షితము. పరిపూతము. సం. విణ. చేక్కెంగా పవిత్రమై నది: చూ, శుక్లము. 3. [ములు. పరిపూర్ణచంద్రాంశము. అం: చూ, పవ్యంశ పరిపూర్ణత. సం. వి. అ. న. ఆభోగము: చూ, సంపూర్ణత. [చూ, సంపూర్ణము. పరిపూర్ణము. సం. విణ. చేక్కెంగా నిండినది: పరిపూర్తి. సం. విణ. స్త్రీ. చేక్కెంగానిండుట: చూ, సంపూర్ణత. [చూ, ముస్తము. 1. పరిపేలవము. సం. వి. అ. న. తుంగముపై *: పరిపోవు. వా. ఆ కి: చూ, చెల్లివిడియు. ఆం, భా. త్య. 105. [వాడు: చూ, రక్షకుడు. పరిపోవకుడు. సం. విణ. చేక్కెంగా పోషించే పరిపోషణము. సం. వి. అ. న. చక్కెంగా పో పించుట: చూ, రక్షణము.

పరిపాపించే. సం. స. క్రి. చేక్కంగా పోషించే: చూ, రక్షించే.

పరిపాపించుడు. సం. విణ. చేక్కంగా పోషించుబడినవాడు: చూ, రక్షించుడు.

పరిష్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. నిరుకోడి: చూ, పుంజే; విణ. 2. కడులనది: చూ, లోలము.

పరిబర్హము. సం. వి. అ. పుం. 1. కేవలచ్చత్తాది రాజార్హవస్తువు: చూ, వారితో; 2. పరివారము: చూ, సంఘము.

పరిభవము. సం. వి. అ. పుం. అపమానము. (రూ-పరిభావము-పరాభవము-పరిభవము-పరిభావము-పారాభవము): చూ, వహేలనము.

పరిభవించే. సం. స. క్రి: చూ, పరాభవించే

పరిభావము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిభవము.

పరిభాష. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పదార్థవివేచకాచార్యులయొక్క యుక్తియుక్తవాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 2. గంగిగనంజేప నిర్వాహముకొను చేయునట్టిసంకేత విశేషము: (చూ, కండరములు)

పరిభాషణము. సం. వి. అ. న. 1. నిండతో: గూడిన దుర్వాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; 2. ఆలాపము: చూ, సంభాషణము; 3. నియమము: చూ, వైసి.

పరిభూతము. సం. విణ. ఆపమానింపబడినది: చూ, వహేలనము (సెగింపు).

పరిభూతుడు. సం. విణ. తిరస్కరింపబడినవాడు: చూ, వహేలనుడు.

పరిభ్రమము. సం. వి. అ. పుం. అంతట తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

పరిభ్రమించే. సం. అ. క్రి. అంతటతిరుగు, గుబ్బిటిల్లు: చూ, విహరించే. [చూ, వృత్తము. 5.

పరిమండలము. సం. విణ. అంతటగుండ్రమైనది:

పరిమళము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిమళము.

1. మెదుపుటవలనను, రాయిడివలనను బుట్టిన

యొప్పిచుపుతావి: చూ, వానన. 1; 2. సురతమున నలగిన మేనిపూత్రలోనగువానిచలనంబుట్టినతావి: చూ, వానన. 1; 3. (మంజునాదుల) మెదుపుట: చూ, విమృశనము.

పరిమళించే. సం. అ. క్రి. తావివేచే: చూ, విమరసి.

పరిమాణము. సం. వి. అ. న. 1. పరామలోనగు వాని కొలత: చూ, సరిమితి; వా. వి. 2: చూ, సంచిమొదలు; 3. విశాలము.

పరిమాణార్థకములు. అం. “అంత, ఇంత, ఎదు.” అనునవి. గ్రంథ: చూ, పద్ధతు.

పరిమార్చనము. సం. వి. అ. న. అంతట తుడుచే

పరిమార్చు. దే. వి. చేంపుట: చూ, హింస. 1.

పరిమాలుచే. దే. స. క్రి. (పరియ + మాలుచే)

1. ఖండించే. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 44:

చూ, సెలగు; 2. చేంపు. భాగ. విరా. 2,

అ. 198: చూ, సంహరించే. (రూ-పరిమా

ల్లు-పరిమాల్పు అనియు). [చూ, వృక్షము.

పరిమికంప. వా. వి. ఒకానొక ముండ్లచెట్టు:

పరిమితము. సం. విణ. 1. కొలది యిడబడినది:

ఉచితము; 2. చేర్చబడినది: చూ, మట్టనము.

పరిమితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: ఇనుత్ర, ఇయాన్,

గరళము, పరిమాణము, పరివాపము, మితి.

(తె. ప).—అలవి, కొలది-కొల్లి, కొలత,

పాళము, మట్టము, మట్టనము, వాసి. తద్వి.

౧. అల్ప పరిమాణమునను. — కణము;

౨. ధాన్యపు కొలతకు. — కణము. (తె. ప).—

(చూ, కొలత); 3. పెండువేల చురుల పరి

మాణమునను. — శకటము. (మిగత వానికి

“చూ, వాసి. 6.”) (కొలత అను పదము

కడనుగల వివరములు చూడుము).

పరిమేయత. పా. ఆకృమణశక్తి.

పరియ. దే. వి: చూ, రూ-పరియ.

పరియంకము. వై. వి. = పర్యంకం. పాసుపు. విక్ర.

6, అ. 21: చూ, శబ్దము. 1.

పరియాచేకము. వై. వి.=పరిహాసం. రూ-పరేచే
కము. 1: చూ, పరిహాసము; విణ. 2. పరిహా
స యుక్తము.

పరియాచేకమునేయు. వై. న. క్రి. వెక్కిరించే.
కాశీ. 4, ఆ. 81: చూ, హాసించే.

పరియాచేపడదు. వై. వి.=పరిహాసక: చూ,
హాస్యగాడు.

పరియు. చే. అ. క్రి. 1. తవ్య:చూ, మిడివోపు;
2. నశించే: చూ, నమయు 3; 3. మీడి
భాగము సాగహీనమై చెక్కలు వాసి రాలు.

పరిరంధము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీరంధ
ము. కొనివంత: చూ, సంక్లేషము.

పరికట్టము. వై. వి. 1. అలకట్టము: చూ, సూర
హాస; 2.=పరికట్ట. బికానోకమూలిక:చూ,
నృత్యము; 3.=పరికట్టన. విష్ణుపరీసాదముగా
గృహించి రలపం జేట్టుకొనెడు పట్టు బట్ట:
చూ, కుస్త్రము.

పరికర్షణము. సం. వి. అ. న. 1. బొత్తిగా విడు
చుట: చూ, విమోచనము; 2. చేంపుట:చూ,
హింస. 1. [చూ, హీనము.3.

పరికర్షణము. సం. విణ. బొత్తిగావిడువబడినది:

పరివర్తనము. సం. వి. అ. న. 1.(రూ-పరివర్త
ము-పరీవర్తము.) వస్తువులమాటుపు: చూ,
వినియము. 1; 2. (రూ-పరివర్తము-పరీ
వర్తము.) మేట్టినచేట్ట: చూ, వ్యాపనము;
3. (రూ-పరివర్తము-పరీవర్తము.) వెనుకకు
తిరుగుట: చూ, వైముఖ్యము; 4. కథావిధా
నము: చూ, సంపుటము; అం. 5: చూ,
ఉద్దేశకరణబంధములు.

పరివర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1.—వై.—
1.2.3; అం. 4: చూ, సంఘాతసర్వగతాలం
కానములు. (రూ-పరీవర్తము).

పరివర్తించే. సం. అ. క్రి. మేట్టినచేట్ట, తిరుగు:
చూ, విహరించే.

పరివర్తితము. అం. 1: చూ, తిర్వక్కరణ బంధ
ములు (బంధములు); 2: చూ, కంఠక్రియ
లు; 3: చూ, హస్తకరణములు.

పరివసధము. సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ,
నీమ. 1. (దేశము).

పరివాచము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీవాచము.
1. నింద: చూ, నెగ్గింపు; 2. వీణవాయిం
చెడు కొడుపు: చూ, కలక. 2.

పరివాదిని. అం: చూ, తతవాద్యములు (వీడుతం
తులుగలవీణె) (చూ, వీణె)

పరివారు. వై. వి.=పరివార. పరిజనము: చూ,
సంఘము. [ముండనము.

పరివాపనము. సం. వి. అ. న. గొలుగుట:చూ,
సరివాపము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీవాప
ము. 1. నెవనెట్టుట; 2. కొలచి: చూ, పరి
మితి (కొలత); 3: చూ, పాదు. 1; 4. తని
వి: చూ, సౌహిత్యము.

పరివాసితము. సం. విణ. 1. గొలుగుబడినది,
ముండితము: చూ, వాసితము. 1; 2.చేక్కె
గా భేదించుబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

పరివారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీవార
ము. 1.=పరివారు. పాగిడినమాహాము:చూ,
సంఘము; 2. దండు: చూ, నేన. 1;
3.కత్తియొలు: చూ, పగిత్రాకారము;4. తిరి
గెడిపాగిణి: చూ, శరీరి.

పరివారు. వై. వి.= చూ, పరివారము. 1.
పరివాహము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీవాహ
ము. 1. కలుఁజే: చూ, వాహనము. 2;
2: చూ,పరివర్తము.1.

పరివాహితము. అం: చూ, శిరంక్రియలు.

పరివిగ్నము. సం. విణ. వ్యవస్థ తప్పినది: ఉద్వి
గ్నము.

పరివిత్తి. సం. వి. ఇ. పుం. తమ్మునికి పెండ్లి
యయి తనకులేకుండెడి యన్న.రూ-పరివిత్తుం.

డు. (వీనికి రెండు పాఠాపత్యకృత్యములు పాఠ్యశ్రితము. అట్లు చేయనిచో నరకము ను పొందును).

పరివృత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. —పై—

పరివృత్తుడు. సం. విణ. వీలిక. రూ-పరీవృత్తుడు: చూ, స్వామి. 1.

పరివృత్తము. సం. విణ. రూ-పరీవృత్తము.

1. చేట్టబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2;

2. పొందబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 3;

3. తెలియబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

పరివృత్తము. అం. 1: చూ, జంఘాకిర్యము;

2: చూ, కరణములు.

పరివృత్తి. అం. 2 కానొకయధ్యాయంకారము(కొం చెచ్చి హెచ్చెగొనుటగాని హెచ్చిచ్చి యింఁచేగొనుటగాని పరివృత్తియే. ఉదా.-

“ఏకవిభిమువిడిచి యరిన్మహాపురవరముల గొనిరెయి.”): చూ, అలంకారము. 3.

పరివేత్త. సం. వి. ఋ. పుం. అన్నకన్నముందుఁ దెండ్లాడిన తమ్ముడు. (వీనికిరెండు ప్రాజా పత్యకృత్యములు ప్రాయశ్చిత్తము. ఇవి చేయ నిచో నరకము తప్పదు.)

పరివేదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరివేత్తయగువాని ని పెండ్లిచేసేకొనినస్త్రీ. (దీనికొకపాఠాపత్యకృత్యము. అదిచేయనిచో నరకము సిద్ధము.) (మఱియుఅట్టి పరివేత్తకుపిల్లనిచ్చిన వాడు, అట్టిపెండ్లికి యాజకుడుకూడ నర కమును పొందుదురు. కన్యాదాతకు కృత్యార్థి కృత్యము, యాజకునకు చాంద్రాయణము ప్రాయశ్చిత్తములు.)

పరివేషము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పరివేషము-

పరివేషము. గాలిగుడి: చూ, వజ్రదగుడి;

2. వేష్టనము: చూ, వ్యావృత్తము.

పరివేషము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

పరివేష్టనము. సం. వి. అ. న. 1. —పై—;

2: చూ, పరివృత్తుము. 3.

పరివేష్టించు. సం. స. కిరి: చూ, వేష్టించు.

పరివ్యాధము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగో-

గు*: చూ, మృదుమృదుము; 2. నీరుప్రబ్బు*: చూ, విరులము.

పరివ్యాజముడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నన్యాసి.

పరివ్యాట్టు. సం. వి. ఈ. పుం. —పై—

పరివృత్తము. సం. విణ. కడపట వేషించినది:

చూ, కేషము. 1.

పరిశీలనము. సం. వి. అ. న: చూ, శోధన. 1.

పరిశీలించు. సం. స. కిరి: చూ, శోధించు.

పరిశుద్ధము. సం. విణ. మిక్కిలి శుద్ధపొందినది:

చూ, శుద్ధము. 3.

పరిశుద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిగరగర,

తెలుపు: చూ, పరిశీలనము.

పరిశుద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శుద్ధుడు.

పరిశేషన్యాయము. పా. ఆడువాండుగ్రు మగ

వాండుగ్రు గలసి పదిమంది. అందులో

నలుగురు మగవాండుగ్రు అని చెప్పఁగా

మిగిలిన అఱుగురు ఆడువాండుగ్రు చెప్ప

నక్కఱలేకుండఁగనే తెలియుననుకీతి.

పరిశోధనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిశీలనము.

పరిశోధించు. సం. స. కిరి: చూ, పరిశీలించు.

పరిశ్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వభా

వము; 2. మిక్కిలి ఆలపు: చూ, హాంత.

పరిశ్రాంతము. సం. విణ. మిక్కిలి యూజుటఁ

జెందినది. [జట: చూ, శ్రాంతి.

పరిశ్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలియూ

పరిషత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. 1. = పరుస. సమితి:

చూ, సభ. 2. (పరిషత్తు 5 విధపక్షములు. -

౧. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము

నాచరించిన ఆహితాగ్నులు నలుగురుండుట;

౨. వేదవేదాంగములు పఠించియజ్ఞాదికమునా

చరించిన ఆహితాగ్నులు ముగ్గురుండుట;

2. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పరించినవారలు అయిదుగురుండుట; ౪. ఆహితాగ్నులుకాకపోయినను వేదవేదాంగములు పరించినవారలు ముగ్గురుండుట; ౫. ఆత్మనిద్యానుభవముకలిగి మనన శీలుడై ఆహితాగ్నియగు వాఁడొకఁడుండుట. ఇట్లు లేక తేవల నామధారక బ్రాహ్మణులు వేల కొలది యున్నను వారు పరిమత్తమునకు అర్హులుకారు.); 2: చూ, సమాహము; వా. 3: సరుస: చూ, సంగడము.

పరిష్కారము. సం. వి. అ.న. పుడిసిటి నీళ్లుపోసి కొని భోజనపాత్రాదుల చుట్టువిడుచుట. పరిష్కరించు. సం. స.కిరి: చూ, సవరించు. పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేక్కడెట్టుట: పరిష్కృతి; 2. తొడవు: చూ, భూషణము. 2.

పరిష్కృతము. సం.విణ.1. చేక్కడెట్టుబడినది: చూ, సుకృతము. 3; 2. అలంకరింపఁబడినది: చూ, సజ్జితము. 2.

పరిష్కృతి. సం. వి. ఇ. ప్రీ. 1: చూ, పరిష్కారము. 1; 2: చూ, పరిష్కారము. 2. పరిష్కృతుఁడు. సం. విణ: చూ, భూషితుఁడు. పరిష్వంగము. సం. వి. అ. పుం. కొంగిలెంత: చూ, సంశ్లేషము.

పరిసంఖ్య. అం. 1. ఒకానొక యర్థాలంకారము. (ఒకచోలేదని మఱొండుచో నెయమించుట. ఉదా.--“నేనుశత్రుయను చెలులడెందఱు లందుఁగాదు దీవములందుఁగాని.”: చూ, అలంకారము. 3; అం. 2: చూ, విధులు.

పరిసరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమీపము. 1; 2: సరగడ. ఊరుదరి సాలము: చూ, భూమి. 1; 3: చూ, మరణము.

పరిసర్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరికిరయ. 1. పరిసర్వ. సం. వి. అ. ప్రీ. చూ-పరిసారము-

పరిసారము. 1. కొండ లోనగువాని సమీప మార్దము ననుసరించిపోవుట; 2. అంతటతిరుగుట: చూ, వ్యాపనము.

పరిసారము. సం. వి. అ. పుం. —పై.— పరిసారము. దే. వి. గంతు. స్వా. 4, ఆ. 27: చూ, లంఘు. [జాతుఁడు.

పరిస్కందుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరపరిస్తరణము. సం.వి. అ.న. అగ్నిచుట్టు పఱచిన దగ్గ: చూ, హరిత. 1. (తృణము. 1.)

పరిస్తోమము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమీఁద పఱచెడియెఱ్ఱకంటి, కుథము: చూ, రల్లకము. పరిస్పందము. సం. వి. అ. పుం. 1. మూఱ్ఱాది నిర్మాణము: చూ, రచన; 2. దర్పణాద్యుపకరణము: చూ, సాధనము. 2.

పరిస్ఫోటనము. సం. వి. అ. న. 1. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1; 2. పగ్గికాశింపఁజేయుట: చూ, వెలుతురు. 1.

పరిస్ఫోటించు. సం. స. కిరి. 1. చీల్చు: చూ, విదారించు; 2. పగ్గికాశింపఁజేయు.

పరిస్మృత. సం. వి. అ. ప్రీ. 1. కల్లు: చూ, మరు. 1; విణ. 2. కాటినది: చూ, స్మృతము. పరిహరించు. సం. స. కిరి: చూ, వినర్జించు.

పరిహాసనము. సం. వి. అ. న. పరియాచేకము: చూ, హాళి.

పరిహాసించు. సం. స. కిరి. నవ్వు: చూ, హాసించు. పరిహస్తబ్రాహ్మణులు. అం. మైథిలులలో నొక తెగవారు. (సామవేదులుకొందఱును, కృష్ణయజుర్వేదులుకొందఱును, శుక్లయజుర్వేదులొక కొందఱును నైయున్నార్య: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పరిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. విడుపు: చూ, విమోచనము; 2. చేయి: చూ, హస్తము. (శ. రి.) వ్రాడు: చూ, హారకుడు. 1. పరిహారి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) పరిహరించు.

పరిహార్యము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. హస్తపలయ

ము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 2. విడువఁ
బడినది, హేయము: చూ, హీనము. 3.

పరిహాసకులు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పరిహాసము. సం.వి. ఆ. పుం. రూ. పరిహాసము:
చూ, పరిహాసనము.

ప-రి-హీనతానములు. అం. సాభాగ్యకృత్తు,
శారీరి, శాంతి, పుష్టికృత్తు, వై నతేయము,
ఉచ్చాటనము, పశికరణము. (7): చూ, తాన
ములు. [చూ, హీనము. 3.

పరిహృతము. సం. విణ. పరిహరింపఁబడినది:

పరిహృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరిహారము. 1.
పరీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరిశీలనము.

పరీక్షకుఁడు. సం. విణ. కారణికుఁడు: చూ,
శోధకుఁడు.

పరీక్షాతంత్రములు. అం: చూ, పంచతంత్రములు.
పరీక్షించే. సం. న. కిర్. = పరికించే: చూ,
శోధించే. 1. [యఁడు.

పరీక్షిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, ఔత్తరే
పరీతము. సం. విణ. చెట్టుకొనఁబడినది: చూ,
వ్యాపృతము. 2. [పరితాపము. 1.

పరితాపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
పరీధావి. అం: చూ, సంపత్సరములు. [భవము.

పరీభవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
పరీభావము. సం. వి. ఆ. పుం. —పై—

పరిరంభము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
రంభము.

పరివర్తము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
వర్తము. 1—2—3; అం. 4: చూ, హస్త
పారిణములు. [వాదము.

పరివాదము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరివాపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
వాపము. [వారము.

పరివారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరీవాహము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
వాహము. 1—2.

పరీవృథుఁడు. సం. విణ: చూ, రూ-పరివృథుఁడు.

పరీవృతము. సం. విణ: చూ, రూ-పరివృతము.

పరీష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆమంత్యజాగ్రము
వెదకుట: చూ, వెదకుడు; 2. పరిచర్య: చూ,
నేవ; అం. 3. అప్తసిద్ధులలో నొకటి (పార్)
కామ్యము: చూ, సిద్ధులు (విధూతులు).

పరీసారము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
సారము. [హాసము.

పరీహాసము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పరి
పరుండు. దే. ఆ. కిర్. (పడి + ఉండు): చూ,
శయనించే (రేఫాదేశము.)

పరుణ్ణ. వై. వి.=పరంజ. కత్తిపిడి. స్వా. 4,
ఆ. 28: చూ, పిడి. 2.

పరుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శత్రువు;
2. పరమాత్ముఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2;
విణ. 3. అన్యుఁడు: చూ, వేఱయినవాఁడు.
పరుగిడు. వా. అ. కిర్. రూ-పరువిడు. పరుగె
త్తు: చూ, వెళ్లు. 1.

పరుగు. దే. వి. 1: చూ, పరువు. (1);
2. (రూ-పరుగు-పరువు-పర్వు): చూ, పర్
ధావనము.

పరుగుగొను. వా. అ. కిర్: చూ, పరుగిడు.

పరుగునేల. వా. వి: చూ, పరువు. (1).

పరుగుమెట్టు. వా. వి. —పై.—

పరుగువాటు. వా. అ. కిర్. (రూ-పరువువాటు-
పరుగునెట్టు-పరువునెట్టు- పరుగెత్తు-పరువె
త్తు-పరుగుగొను-పరువుగొను-పరుగిడు-పరు
విడు): చూ, వెళ్లు. 1.

పరుగునెట్టు. వా. అ. కిర్. —పై.—

పరుగెత్తు. వా. అ. కిర్. —పై.— [శయ్య. 1.

పరువు. వా. వి. 1: చూ, వైకాట్యము; 2: చూ,
పరుము. వా. వి: చూ, సురుము.

పరువడము. దే. వి. చేయము, చేయనము: చూ, సహి. 1.

పరువడి. దే. వి. ఏ. 1. సర్యాయము: చూ, సమానము. 2; 2.=పరిపాటి. కర్మము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 86: చూ, విధము. 1.

పరువము. వై. వి. 1.=ప్రాయము. హరి. ఉ, 5, ఆ. 218: చూ, వయస్సు. 1: 2.=ప్రాయ. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1; 3. పరిపాకము: చూ, పరువు; 4.=పర్వ. ఉత్సవము: చూ, సంబరము.

పరువర్పు. అం. ఎడమడుగు పరువడి, కుడియడుగు పరువడి, కదలుపరువడి, దాటుపరువడి, కోపుపరువడి, ఒంటియడుగుకత్తెర, సర్పబందుకత్తెర, చిట్టడుగుకత్తెర, జోగినకత్తెర, పొడలికత్తెర, పావురపు పావులు, జోగిన పావులు. (12) (మల్లకాస్త్రములోనివి.)

పరువిడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పరుగిడు.

పరువు. సం. వి. ఉ. పుం. హి. న. 1. చెదురు గనుపు, గంగి, పర్వము: చూ, వేణువు; దే. వి. (1) కోనమూర్తిము: కూతనేల, కూతపట్టు, కూతపట్టునేల, కూతవేటు, కోసు, పరుగు-పరుగునేల-పరువు-పర్వ, పరుగు మెట్టు. (సం. ప).—క్రోశము, గవ్య, గోమితము, గోరుతము, గోవు; తద్వి.—రెండుకోసులకు.— ఇరుపరువునేల-ఇరు పర్వనేల. (సం. ప).—క్రోశవ్యయము, క్రోశయగము, గోయుజ (మిగతవానికి “చూ, విప్రకృప్తము”); (2) ధావనము: చూ, రూ-పరుగు. 2; (3) ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (4)=భర. గొప్ప దనము: చూ, సన్మానము; (5)=పర్వ: కొలికి, పదన, పరువము, పరువు. (సం. ప).—పరిపాకము, పరిణతి, పాకము.

పరువుగొను. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పరుగు గొను. అచ్చ, యు, కాం. 90.

పరువువాలు. దే. అ. కిరి: చూ, పరువుగొను.

పరువునెట్టు. దే. అ. కిరి.—వై.—

పరువెత్తు. వా. అ. కిరి.—వై.—

పరుషము. సం. విణ. 1: కఠినము, నిష్ఠురము.

(తే. ప).—ఈజతాఱులు, కంకర, కరను, కఱకు, కఱుకు, కొన్నిదము, గండ్రొలు, చిడిపి, దురుసు, పరుసడనము, పరుసన-పరుసనము-పరుసు, పలుసము, పిలుము, పల్లదము, మొఱుకు, మొట్టు; (మిగతవానికి “చూ, కబ్బము. 2.”); 2. నిష్ఠురవాక్యము: చూ, కబ్బము. 2; 3. చిత్రీకర్త: చూ, వర్ణము. 6; 4.=కరుసు, బిరుసు-చెరుసు, కఠినము: చూ, బెడిదము; అం. 5. పద దోషములలో నొకటి (పుత్రికటువు): చూ, కావ్యదోషములు; 6. వాక్యగతదోషములలో నొకటి (కఠినార్థముగలది): చూ, వాక్యగత దోషములు (వాక్యదోషములు); 7. కావ్య దోషములలో నొకటి (వినుటకుగతినము లగు పదములుగలది. ఉదా.—“కుధేర్జా పతిమూర్ధ ధృతాగ్ధృధి పతికొల్తు.”): చూ, కావ్యదోషములు; 8. చూ, అర్థదోషములు (“ఈరాజు సౌందర్యమునకు మంట లోబడిన మన్మథుడేసాటి.”)

పరుషములు. అం. 1. క-చ-ట-త-ప (ఇవికతి నోచ్చారణములు); 2. తెలుగులమీఁది తత్సమకబ్బంబుల క-చ-ట-త-ప లకు గ-స-డ-ద-ప లురావు.

పరుషోక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరుషము. 2.

పరుస. వై. వి. 1. బాటసారులగుంపు: చూ, సమాహము; విణ. 2. కఠినుడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 47: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3.=పరిషత్: చూ, పరిషత్తు. 1; 4.=పరిషత్. కరువు: చూ, వంగడము; 5.=పరిషత్. గుంపు: చూ, సమాహము.

పరుసనము. నై. వి.=పరుసత. (రూ-పరుసనము-పరుసన-పరుస-పలునము): చూ, పరు

సము. 1.

పరుసన. నై. వి.=పై

పరుసనము. నై. వి.=పై

పరుసము. నై. వి.=పరుసనేధి: చూ, రూ-పరుసనేధి: విణ. 2. రూ-పరుసము: చూ, పరుసము.

పరుసనేధి. నై. వి.=పరుసనేధి: చూ, రూ-పరుసనేధి. హరి. ఉ. 5, ఆ. 238.

పరుసు. నై. వి. 1.=పరుసత: చూ, పరుసము. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

పరూషము. సం. వి. అ. పుం. పేరీయ*: చూ, మనుఖ్యరూపిక.

పరూష. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టేయ*: చూ, మనుఖ్యరూపిక. [నము.

పరేచేకము. నై. వి.=పరేచేకము: చూ, పరేచేకము.

పరేతరాట్టు. సం. వి. జో. పుం: చూ, యముడు.

పరేతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భూతవిశేషము: చూ, భూతము; విణ. 2. చేచ్చినవాడు: చూ, మృతుడు. (తద్వి-రీతి

శేషుడు, మృతవృక్షుడు, జీవన్ముక్తుడు, జీవన్ముతుడు ఇత్యాది.)

పరేద్వవి. సం. అన్య. మఱునాటికినేరు.

పరేద్వక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెక్కు ఈల తీనినయావు, బహుసూత: చూ, సారథేయ (ధేనువు). [తుడు.

పరేధికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజా

పరోక్షము. సం. వి. ఇ. ఇ. ఇదియోచరముకానిది.

పరోక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పరకీయాధేదము (ఒకనిరెండైనది)

పరోపకారార్థమిదంశరీరమ్. లో. ఈశరీరము పరులకుపకారము చేయుటకొరకు. "అరయ బరోపకారార్థ మిదంశరీరమ్"ను వాక్యసారము గొప్పించి." (కుచేలోపాఖ్యానము)

పరోయగులు. సం. వి. ఇ. పరివేళకంటె నధిక

మైన సంఖ్యగలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరోష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తైలపాయిక. (తైలపాయికపద్ధతి పరోష్ఠిచేర్చుచేయుము.)

పర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. న్. పుం. 1. జ్యోతి: చూ, ప్లవము; 2. పోకమౌను లోనగు వాని కొర్రపండు: చూ, సరింపి. 1.

పర్వ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పంచపచ, హరిని పునుపు: చూ, హరిదుర్వు.

పర్వస్వస్యాయము. పా. మేఘునిదలక చేదిటిసేలను మంచిసేలనుగూడ వానకుయ్యను. మంచిసేలను గురిపినది యుపయోగించును. చేదిటిసేలను గురిపినది పర్వమగుననుకొని.

పర్వస్వము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉలుము: చూ, స్వరితము; 2. ఉటీమెడు మేఘము: చూ, మేఘము, 1.

పర్వస్వండు. సం. వి. అ. పుం. 1. పర్వాధిశేత. ఇందుగడు: చూ, సహసాగ్రండు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు. [నము.

పర్వభోజనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరికరము.

పర్వము. సం. వి. అ. న. 1. (గృహమున నిండియుండునది): (చూ, ఆకు) అననము, ఉటము, కచపము, కచచము, భద్రము-భద్రము, ఓశము, పత్తిము, పర్వము, పలాశము.

(తె. ప).—ఆకు, గాచము; తద్వి. —

౧. ఎండిన ఆకునకు.—(తె).— ఎండారు, కారాకు, చొక్కాకు, చొరుగు-చొరుపు,

సారుగాకు; ౨. గంటాయిఆకునకు.—(తె).—

పత్తిరాకు-పత్తి-పత్తి; ౩. చివికినఆకునకు.—

చీకాకు; ౪. పండిన ఆకునకు.—(తె).—కారాకు, పండుటాకు-పండాకు; ౫. పూజాదళమునకు.—(తె).—పత్తిరాకు-పత్తి-పత్తి

(మిగత విశేషాదులకు "చూ, సారుగాకు");

పుం. 2: చూ, మోదుగు *

పద్యశాకము. సం. వి. అ. న. ఆకుమూర.
పద్యశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆకుమట్టి: చూ,
సదనము. 1. [ఆకుమట్టి.

పద్యసబకము. సం. వి. అ. పుం. ఆకుమట్టి,
పద్యస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గగ్గర*: చూ,
సుగంధికము; 2. నల్లగగ్గర*: చూ, సుగం
ధికము.

పద్యసము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—
పర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పద్ధింధ*.
పర్నగాపాబాహ్మణులు. అం. ఉత్కలలలో

నొక తెగవారు. (శుక్లయశ్చైవమమధ్యం
దినశాఖ): చూ, బాహ్మణులు.

పర్వటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాపట. 2.*
పర్వటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణ. 14.
పర్వణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పర్వటము*.
పర్వరీతుడు. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1.

పర్వాటకము. నై. వి: చూ, తృణము. 1.
పర్మానా. వా. వి: చూ, నెలపు.

పర్వంకము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పరియంకము.
పలంగు: చూ, మంచము; 2: చూ, పర్వశ్చిక.
పర్వంతము. సం. వి. ఆ. పుం. వజ్రదాక, దను
క: చూ, వజ్రము. [అనునవి.

పర్వంతార్థకములు. అం. “దనుక, దాక, వజ్రము”
పర్వటనము. సం. వి. అ. న. పృజ్య. భిక్షలోన
గు వానికొఱను తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

పర్వటించే. సం. ఆ. కి. భిక్షలోనగువానికొ
ఱను తిరుగు: చూ, సంచరించే.

పర్వయము. సం. వి. అ. పుం. కృమిముతప్పట:
చూ, వ్యత్యయము.

పర్వసనము. సం. వి. అ. న. ముగియక:
చూ, సమాప్తి. 1. [మూర్తము.

పర్వసనితము. సం. విణ. ముగిసినది: చూ, స
పర్వసన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విరోధించుట: చూ,
విరోధము. 1.

పర్వవస్త్రము. సం. విణ. 1. పడినది; 2. కొట్టె
బడినది: చూ, పృహతము. 1. [యోగపట్టె.
పర్వశ్చిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పర్వంకము: చూ,
పర్వాప్తముగు. వి. అ. కి. (తె. ప).—ఆటు,
ఉడుగు, ఓపు, కలుగు—కల్లు—కలుపు, నేరు
చే—నేర్పు.

పర్వాప్తము. సం. వి. అ. న. 1. యశేష్టము:
చూ, స్వేచ్ఛ; 2. శృప్తి: చూ, సాహిత్యము;
3: చూ, శక్తి. 1; 4. నివారణము: చూ,
వారణము. 1.

పర్వాప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పర్వా
ప్తము. 2; 2: చూ, పరిత్యాగము. 3.

పర్వాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. అవసరము:
చూ, సమయము. 1: 2. కృమిము: చూ,
విధము. 1; 3. పోలిక: చూ, సమానము. 2;
అం. 4. ఒకానొకయర్థాలంకారము. (ఒకపద్య
పునకనేకసంశ్రియములఁజెప్పట. ఉదా—
“కామనీముఖపరిధ తమివిడిచి చంద్రుం
బొందె.”): చూ, అలంకారము. 3.

పర్వాయోక్తి. అం. (పర్వాయోక్తము) ఒకా
నొకయర్థాలంకారము (చేయవలసిన పనివి
భంగ్యంతరముచేదెట్లుట. ఉదా.—“సము
ద్రపానము చేసిన మునికిందనము.”): చూ,
అలంకారము. 3.

పర్వలోచనము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగా
అలోచించుట: చూ, యోచన.

పర్వలోచించే. సం. న. కి. చేక్కెగాఅలో
చించే: చూ, విమర్శించే. [బాకీ. 2.

పర్వదంచనము. సం. వి. అ. న. ఆవృ: చూ,
పర్వదస్త్రము. సం. విణ: చూ, విధము.

పర్వదానము. సం. వి. అ. పుం. తోయియుట:
చూ, విధము.

పర్వసితము. సం. వి. అ. న. 1. చేలిది: చూ,
సాదము. (1); విణ. 2. బహుకాలము ఉం
చేబడినది: చూ, పూర్వము. 2.

పద్యదస్తమ. సం. వి. తోయబడినది: చూ, విధము. [చూ, విధము.

పద్యదాసము. సం. వి. అ. పుం. తోయబడినది: చూ, రాకొట్టు.

పద్యదాసము. సం. వి. అ. న. 1. చేలిది: చూ, సాదము (1); వి. 2. బహుకాలము ఉం చేబడినది: చూ, పూర్వము. 2.

పద్యదాసము. సం. వి. అ. పుం. తోయబడినది: చూ, పరీక్షి. 1.

పద్యదాసము. సం. వి. అ. పుం. తోయబడినది: చూ, మార్గము. 1.

పద్యదాసము. సం. వి. అ. పుం. (సంఘటనగలిగినది): అగమము, అగము, అచలము, అది, అబ్దుము, అర్బుదము, అవి, అహార్యము, ఋ, ఞా, కందరాకరము, కటకి, కలింగము, కాలంజరము, కంజము, కండము, కుకీలము, కుట్టారము, కుట్టిరము, కుతి, కుత్తిలము, కుధరము, కుధ్రము, కుశిలము, కుశేయము, కేదారము, క్షితిధరము, క్షౌభ్యత్తు, గంగాధరము, గిరి, గోత్రము, గోమేధము, గోవిందము, గాగ్రము, ఘనాఘనము, చితురము, జీమాతమటము, జీమాతము, జీమాలము, తుంగము, థ, దంతి, ధరణి, ధరణీధరము, ధరము, ధరాధరము, ధాతుభృత్తు, నగము, నాకుపు, నాగము, నిర్మరి, పత్తి, పృథుశేఖరము, భూభృత్తు, మహీధరము, మహేంద్రము, వరాహము, వలాహకము, వ్యంగకము, శిఖరి, శిలోచ్చయము, శృంగి, శైలము, సానుమంతము, సావరము, స్థిరము, (తె. ప).—కరువ, కొండ, గట్టు, గుండు, గుట్ట, గుబ్బలి, చేట్టు, తిప్ప, నేలతాలుపు, పుడమితాలుపు, మెట్ట - మెట్టు; తద్విశేషములు. ౧. అంజనపర్వతమునకు. అంజనాచలము, నీలము. (తె. ప).—కప్పుమల, కాటుక తొండ, కాటుకగుబ్బలి; ౨. అస్తాదికి. —

అబ్దుము, అర్బుదము, అస్తము, అస్తాచలము, అస్తాదికి, కవకాలము, కవకాదికి, చరము, క్షౌభ్యత్తు. (తె. ప).— కుంకుమకొండ, కుంకుమగట్టు, కుంకుమల, కుంకుమెట్టు, పడమటికొండ; ౩. ఉదయాదికి. — ఉదయము, ఉదయాదికి, ఖగానము, పూర్వపర్వతము. (తె. ప).— తూర్పుగొండ, తొలుగట్టు, పుట్టుగట్టు, సాడుపుగొండ, మునుగట్టు; ౪. ఋక్షమునకొండకు. — ఋక్షపర్వతము, ఋక్షము; ౫. ఓధ్రదేశస్థ పర్వతవిశేషమునకు. — కిష్కింధము, కిష్కింధ్య; ౬. కవ్యపుగొండకు. — ఇంద్రకీలము, మందరము, మంథాదికి. (తె. ప).— కవ్యంపుమల, కవ్యపుగొండ, కవ్యపుమల, తరిగట్టు, తరిగొండ; ౭. కుల (పరీక్షా) పర్వతములు. — మహేంద్రము, మలయము, సహ్యాము, శక్తిమంతము, గంధమాదనము, వింధ్య, పారియాత్రము (7) (చూ, 892 పారట); ౮. కృతకాదికి. — కృతకాదికి, క్షీడాస్థానము. (తె. ప). — అటతిప్ప, అటపట్టు, చేతగట్టు; ౯. కైలాసపర్వతమునకు. — అపరాపృత్తినిలయము, అష్టాపదము, కన్యూరవేదిక, కుబేరాచలము — కుబేరాచలము, కేలాసము, కైలాసము, గణపర్వతము, గౌతమీద్వారము, రజతపర్వతము, రజతాదికి, శివాదికి. (తె. ప) — తెల్లగుబ్బలి, మడికానుమలగట్టు, ముక్కంటిమల, ముక్కంటియిల్లు, విసఫుమేతరిబలు టెంకి, వెండికొండ, వెండిగుండు, వెండిమంచు కొండ, వెలిగొండ, వెలితిప్ప; ౧౦. కొండ గుహకు. — (చూ, రంధ్రము. 1.); ౧౧. కొండచేతయకు. — అగము, తలము, ప్రపాతము, భృగువు. (తె. ప). — కొండచేతయ, కొండనడుము, గుబ్బుపేట, చేతీ - చేతీయ, శోలుపు, పడుకు - పడుగు - పలుగు; ౧౨. కొండ

నడుమునకు. — దంతము; ౧౩. కొండమీఁద
ననుమైనచోటునకు. — పర్వతము, స్తుత.
(తె. ప). — డెప్ప, నెల్లము, పాళి; ౧౪. క్రొంచా
దిక్కి. — క్రొంచము — క్రొంచము. (తె. ప). —
కొంచే; ౧౫. చక్కనాళపర్వతమునకు. —
చక్కనాళము. (తె. ప). — కడపటిమల,
చుట్టుగొండ, బటువుగుబ్బలి, మేరగట్టు,
నుడిగట్టు; ౧౬. చిత్తకూటాదిక్కి. — గుణే
శ్వరము, చిత్తకూటము; ౧౭. చిన్నచిన్న
రాళ్ళగుట్టకు. — (తె. ప). — దిమ్మె;
౧౮. తిక్కూటాదిక్కి. — తిక్కకనుత్తు, తిక్కూ
టము; ౧౯. దోర్ణాదిక్కి. — దోర్ణము,
ఓషధీశము; ౨౦. పర్వతధ్వనించే కొండ
కు. — (తె. ప). — పలుకుమబండ; ౨౧.
మలయాద్రికి. — ఆషాఢము, గిరిసారము, చం
దనాచలము, మలయము. (తె. ప). — గండపుఁ
గొండ; ౨౨. మేరుపర్వతమునకు. — ఉరు, కన
కాచలము, కనకాద్రి, కర్ణికాచలము, కల్యా
ణగోత్రము, కాంచనగిరి, చామికరము, జ, మే
రువు, శక్రక్రీడాచలము, సుమేరువు, హేమా
ద్రి. (తె. ప). — కేతేగట్టు — కేతేగట్టు, నెలదా
రిసింగిణి, పొంగట్టు, బంగరుకొండ — బంగారు
కొండ, వేలుపుమల, వేల్పుమల, వేలుపులయిల్లు,
వేపన్నెల పసిడిగట్టు; ౨౩. మైనాకపర్వత
మునకు. — క్రొంచానజము, మైనాకము.
(తె. ప). — గట్టుపట్టి, గట్టురామోలి.
గట్టామోలి; ౨౪. వై ప త ప ర్వ త ము
నకు. — కృష్ణాచలము, వై ప త ము; ౨౫. వర్ష
పర్వతములు. — చైత్రము, హిమవంతము, హే
మకూటము, నిషధము, మేరువు, కర్ణి, శృంగి;
(7) ౨౬. పృథ్వీపర్వతమునకు. — ఋ
షభము, విష్ణుక్షేత్రము, పృథ్వీభము, వేంకటా
చలము. (తె. ప). — తిరుపతి, తిరుమల;
౨౭. హిమాద్రికి. — అద్రిరాజు, ఉమా పి తి,
కారము, గోవిందుడు, నగపతి, నగా

ధిపుఁడు, నారాయణుడు, మేనాథపము,
హిమధాతువు, హిమవంతము, హిమాచలము,
హిమాద్రి, హిమాలయము. (తె. ప). — కొండ
తీఁడు, గట్టులతీఁడు, గట్టయెకిమీఁడు,
గుబ్బలిదొర, చేలిఁగొండ, చేలువగట్టు, చేలు
వలమల, చేల్లనిచెలిదిబ్బ, తోడుకుసాహిణిమా
మ, దుగ్గతండి, దుగ్గికన్నయ్య, పులుచోలీ
తాత, వేసికంటిమాను, మంచేగుబ్బలి, మం
చేఁగొండ, మంచేటిలచాల్పు, చెల్లుకానుపు
తాత, వడఁకుగుబ్బలి, వడఁకుఁగొండ, వలిమ
ల; ౨౮. పర్వతవిశేషములు. — అయోముఖము;
ఋష్యమూకము; కకుభము; కగ్రతలు(నము
ద్రము నందిలి కొండలు); కలిండము; కా
లాంజనము; కులాచలము; కూషిక (నీటిసడి
మి కొండ); కూలకము (కృమిపర్వతము);
శేదారము; (తె. ప). — కొండకోట (నరకా
కారమైనకొండ); కోలాహలము; గులాచి —
గుఱూచి (పర్వతపార్శ్వంతము); గోమంతము;
గోవర్ధనము; ధారమల; (తె. ప). — నడఁగొం
డ (జంగమపర్వతము); పరాగము; వింధ్యము;
౨౯. శిలకు. — (చూ, రాయి); (మిగతవానికి
“చూ, హిమాలయము.”)

పర్వతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవ
ఋషి: చూ, సన్యాసి. [శుభ్రము. 1.
పర్వతోద్భూతము. సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ,
పర్వము. సం. వి. న్. పుం. 1. గనుపు: చూ,
బుడిపి; 2. దర్శపత్రి పత్సంధి: చూ, పున్న
మ; 3. = బబ్బులు — పర్బిబ్బులు — పరువము, పం
డుగ: చూ, సంబరము; 4. విభవదాది: చూ,
విభవత్తు; 5: చూ, సమూహము; 6: చూ,
శంసనము; 7. లక్షణాంతరము; 8. గ్రంథ
సంధి: చూ, సంపుటము (సర్గము).
పర్వములు. అం. 1. కృష్ణపక్షాష్టమి, కృష్ణపక్ష.
చతుర్థి, శుభాపు (అమవస), పూర్ణిమ
(పున్నమ), రవిసంక్రాంతి (5): చూ, పం

చకము; 2. భారతపర్వములు.—అది, నభా, ఆర, విరా, ఉద్యో, భీష్మ, దోగ్రిణ, కర్ణ, శల్య, సాప్తిక, శ్రీ, కాంతి, అమకాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్విమవాస, మానల, మహాపరిస్థానిక, స్వర్ణాకోహణ పర్వములు (18).
 -పర్వరీమంధు. సం. వి. అ. పుం: చూ,వహ్ని.1.
 -పర్వరీమం. సం. వి. అ. న. 1. అమలయీసె: చూ, పారక; 2. జోడేమాడెడు కంబలి: చూ, పృవహాళము. 4. (రల్లకము); 3. గను పు: చూ, బుడిమి; 4: చూ, పసరు. 2.
 -పర్వసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. పున్నమకును పాడ్యమికిని, అమావాస్యకును పాడ్యమికిని మధ్యకాలము: చూ, పున్నమ.
 -పర్వా. వా. వి. 1. గజి: చూ, లక్ష్మ్యము. 1; 2: చూ, రూ-పరవా. 2; 3: చూ, నెలపు. “నీకుపర్వాలేదు.”
 -పర్వ. దే. వి. 1: చూ, రూ-పరుగు. 2; 2:చూ, రూ-పరువు (1); అ. క్రి. 3. రూ-పరపు: చూ, వ్యాపించే. [చూ,శల్యము.1.
 -పర్వక. సం. వి. ఆ. శ్రీ. పక్కియెనుక: పట. దే. వి. 1. రూ-పట్ట. ఉన్నపండ్లకు బయలు:చూ,భూమి.1;2. రూ-పట్ట. బయలు: చూ,భూమి.1; 3.రూ-పట్ట.మన్నము లోన గువానిఁ గొలిచెడుమానవిశేషము; 4:చూ,స మాహము;వై. వి.5.=పరక. ఇతరము:చూ, నేలు. 3;6.మిక్కిలి. భో. 5, ఆ. 288:చూ, హెచ్చు.1;7.=వృథు.గొప్పది. భార. విరా. 4,ఆ. 86:చూ,విపులము. [ఉ.7, ఆ. 34:
 -పటంగ. వై. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించే. హరి. పటగడ. వై. వి. 1.పరిపర. (రూ-పరగడ. పరపడ-పటగడము) ఇతరస్థలము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 48: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. రామా. 7, ఆ. 249.
 -పటగడము. వై. వి.పై.—పై.—

పటగు. వై. అ. క్రి.=పరిపర-పరియు: చూ, వ్యాపించే.
 పటదినపాటు. వా. వి. పొందించిన దువపథి.
 పటచే. దే. అ. క్రి. 1. పాటు. భార. ఆది. 2, ఆ. 67: చూ, వ్యాపించే; 2. పలపటచే: ఒగ్గు, బిడ్డు; వై. శ్రీ. (రూ-పటుడే.పటు పు.) 3. పడకేయు. కథా. 7, ఆ. 225; 4. దుప్పటిలోనగువానిపటచే; 5. పాటు పడకేయు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 245.
 పటచేటి. వా. వి: చూ, తోర్తిలుట.
 పటత. దే. వి. (రూ-పటతి-పటవ-పటన-పట్ట, పరద-పటద.) పరివాహము: చూ, నెల్లున.
 పటతి. దే. వి.—పై.—
 పటతెంచే. దే. అ. క్రి. (పటచే + తెంచే). పాటివచ్చే. భార. ఆది. 5, ఆ. 255.
 పటద. దే. వి: చూ, రూ-పటత.
 పటపట. దే.వి. చించేట నమలుటలోనగువాని యందగుధ్వవ్యవకరణము: చూ,హూహూ.
 పటపు. దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; 2. శీఘ్రియ: చూ, వేగము. 3; 3. విరివి. కథా. 2, ఆ. 133: చూ, విస్తారము. 1; విగ. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; దే. ప్రి. 5. పోగొట్టు. భార. విరా. 4, ఆ. 201: చూ, భంగించే; 6. తోర్తిలు: చూ, నెలుచే; 7: చూ, పరియోగించే; 8: చూ, పూయు. నిర్వ. 6, ఆ. 128.
 పటవ. దే. వి: చూ, రూ-పటత. [బరవు.
 పటి. దే. వి. 1. రీతి:చూ,విధము. 1; 2. కాండి పటిక. దే. వి. 1. ఒకానొకటాయి: చూ, గాయి; 2. ఒకరకముపక్కి: చూ, పక్షి.
 పటిగ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగె. 4. [పక్షి. పటిగపిట్ట. ద్వ. వి. పటిగయేటితిసెదపిట్ట:చూ, పటిగబ్రతుకు. ద్వ.వి:చూ, రూ-పరిగెబ్రదుకు. పటిగరి. దే. విగ. (పరిగ + అరి) పటిగయేటా వాడు: పటిగవాడు.

పటిగవాడు. దే. విణ: చూ, పటిగరి. [నడపు. పటిగొను. దే. స. కి. అపహరించు: చూ, పటిపటి. దే. విణ: పీడనము. హరి. ఉ. 8, ఆ.

6; హరి. ఉ. 8, ఆ. 48: చూ, సమృద్ధము. పటియ. దే. వి. రూ-పట్టియ: చూ, శకలము. 4. పటియవాయు. దే. అ. కి. 1. చీలు: చూ, విదారించు: శే. 2. పటియవాపు. భార. విరా. 1, ఆ. 77.

పటివోపు. దే. ఆ. కి. 1. చూఱిపోపు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 44: చూ, ముచ్చెవోపు; 2. నశించు: చూ, సమయము. 4.

పటుగు. దే. వి: చూ, రూ-పరుగు. పటుచే. దే. శే. చూ, రూ-పటుచే. 3-4-5. (పడలేదుటకు — భాగ. 6, స్కం. 370).

పటుపు. దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; శే. 2: చూ, రూ-పటుచే. 3-4-5. పట. వా. వి. 1: చూ, రూ-పటియ; 2. గర్జము: చూ, రంధ్రము. 1.

పట్ట. దే. వి. 1: చూ, ముడ్డి. సాంబ. మాన. 19; 2: చూ, రూ-పట్ట. 1-2-3. [ము. 1. పట్టఉప్పు. వా. వి. ఊపంజరము: చూ, లవణ పట్టపంట. వా. వి. పట్టనీలయందుపండినపంట. పట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-పటియ.

పట్టు. దే. వి. చినుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పట్టె. దే. వి. 1: చూ, రూ-పట్టియ; వా. 2: చూ, రూ-పట్ట. 1. [మత్స్యము. 1. పట్టెవీను. దే. వి. పెనుచొరచేప: చూ, పలంకప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పల్లెరు*: చూ, స్వాదుకంటకము. 1; 2. గుగ్గిలము*: చూ, మహిరాక్షి; 3: చూ, మోదుగు*: 4. రాన్న*: చూ, సన్నరాప్తము; 5. బోడతరము*: చాపుష. [కులకీడు. పలంకఘడు. సం. విణ: నైర్మతి; చూ, సోఁ

పలంగు. నై. వి.=పర్యంక: చూ, శయ్య. 1. పలండుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పలండుపు.*

పలంకు. దే. అ. క్రి. పండు: చూ, ఫలించు(అప్ర). పలక. నై. వి. 1.=ఫలకమ్. వాయుడగినసాధ: నము: (సం. ప).—ఖమ్, ఫలకము; 2.=ఫలకమ్. శేడెము: చూ, హరిగ; 3.=ఫలకమ్. జోడమాడెడుబల్ల: చూ, శారిఫలము; 4. తలుపులైనగువాని కుపయోగించెడు మూని చెక్క: చూ, శకలము. 4; 5. బల్ల, మేజో, కూర్చుండుటకై కాళ్ళమర్చిన రెండుపలక: చూ, పీట; 6. సాలెవాడు నేతనరితెచ్చెడుసాధనము: చూ, మగ్గము; 7.=ఫలకమ్. నుదురు: చూ, లలాటము.

పలకపుల్ల. వా. వి. బలపము: చూ, లేఖని. పలకము. నై. వి. 1.=పల్యంక. కుక్కి, చిన్న మంచము: చూ, మంచము; 2. ఒకానొక గుట్టము (నిలువుముడి యగ్రిభాగముగలది): చూ, హయము.

పలకసరి. వై. వి. స్త్రీపురుషుల కంతాభరణము: చూ, భూషణము. 2.

పలగండడు. సం. వి. ఆ. పుం. నున్నముపూ: తేపూయువాడు, లేపకుడు: చూ, నూనరి. పలఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం. గుడ్డికామంచి: చూ, తృణము. 1.

పలచే. వా. విణ: చూ, రూ-పలుచే. పలచేన. వా. వి: చూ, రూ-పలుచేన. పలచేము. దే. వి: చూ, పంగము. నిర్వ. 1, ఆ. 33. [ఆ. 18. (చూ, నాడులు. 1.)

పలనాడు. దే. వి. రూ-పల్నాడు. పృభా. 1, పలపల. దే. వి. 1. తొరంగుట యందగుననుకరణము. ఉ. రా. 5, ఆ. 308: చూ, హూహూ; 2. వేగుటయందగు ననుకరణము. కాశీ, 5, ఆ. 144: చూ, హూహూ; విణ. 3. విర

శము. పాండు. 2, ఆ. 48: చూ, వెలితి. 1;
4. కృశము: చూ, సారపు.
పలపలన. దే. వి. 1. వైరశ్యము: చూ, వెలితి.
1; 2. కార్యము: చూ, సాటసాట; విణ.
3. విరళము: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము:
చూ, సారపు.
పలవైత్త్యకము. పా. శాస్త్రమున మాంసము నుప
యోగించే పుర్యకాలపుకర్మ.
పలము. సం. వి. అ. న. 1. నిష్కము. నాలుగు
కర్ణములయెత్తు. (నెండిపలము=ఇరువు; బం
గారుపలము=పరుబిస్తము) తద్వి. (సం.
ప.)—అక్షము, అర్థపలము, కర్ణము. (తే.
ప.)—అరపలము; 2. మూడుతులములు
(లేక) 1/8 శేరు: చూ, శతమానము. 1;
3. రూ-పలము- పాలము.=పాలను: చూ,
మాంసము; నై. వి. (1).=ఫల. మిగులు:
చూ, లాభము. 1.
పలలము. సం. వి. అ. న. 1.=పాలను: చూ,
ఫలము. 3; 2. బురద: చూ, శాదము. 2;
3. నూపుపిండి: చూ, సాదము. (1).
పలలుడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుడు:
చూ, రాక్షసుడు. 1. [కాఖ. 1.
పలవ దే. వి. రెండుకొమ్మల మొదలు: చూ,
పలవకొమ్మ. వా. వి. పంగ- పగ్గ, పాయగొ
మ్మ, ఎడముగా చోచినకాఖ: చూ, కాఖ. 1.
పలవరము. నై. వి.=పగ్గిలాపము. స్వస్థభాష
ణము (రూ-పలవరము- పలవరింత- చలవ
రింత- పలవరింపు- పలవరింపు- పల్లజపు):
చూ, శబ్దము. 2.
పలవరించే. నై. అ. క్రి.=పగ్గిలాప. పగ్గిలాపిం
చే. (రూ-పలవరించే-పలపు-పలము- పల్వ
రించే) ఉ. హరి. 5, ఆ. 282: చూ, రొల్లు. 2.
పలవరింత. నై. వి.=పగ్గిలాప. 1. పలవరించేట:
చూ, రూ-పలవరము; 2. వ్యక్తోక్తి: చూ,
శబ్దము. 2.

పలవరింపు. నై. వి.=పగ్గిలాప: చూ, రూ-పలవర
ము. ఆం. భా. పగ్గ. 116.
పలవించే. నై. అ. క్రి.=పగ్గిలాపించే: చూ,
రూ-పలవరించే. నై. 8, ఆ. 76.
పలాండువు. సం. వి. ఉ. పుం. రూ-పలండువు.
సీరుల్లి* (ఇందుల భేదములు.—ఎట్టసీరుల్లి,
తెల్లసీరుల్లి, పచ్చసీరుల్లి): చూ, సుకంద
కము. 1. (ఇత ఎట్టసీరుల్లి)
పలాములు. వా. వి. బ. నాశనము: చూ, సంస్థ. 3.
పలాములు చేయుట. వా. న. క్రి. 1. పాడుచే
యుట; 2. దోపిడిచేయుట.
పలాయనము. సం. వి. అ. న. పాటిపోవుట:
చూ, సంద్రాపము. [గ్రంథులుకాడు-
పలాయితడు. సం. విణ. పాటిపోయినవాడు:
పలాలము. సం. వి. అ. పుం, న. 1.=పొల్ల-
పొల్లు: చూ, నిష్ఫలము; 2. కీర్తి, మోడు:
చూ, తృణము. 1. (తృణము 1 అను సర్థ
మందు 'రులాలము' అను పదము "పలా
లము" అని చేరువపడెను.)
పలాళము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ,
వర్ణము. 1; పుం. 2. ఆకుపచ్చ: చూ, వర్ణ
ము. 6; 3. గంట్లకచారము*: చూ, పద్మం
ధ; 4. చూ, మోదుగు*: విణ. 5. ఆకుపచ్చ
నిది: చూ, వర్ణము. 6.
పలాళి. సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు: చూ,
వృక్షము; 2. కోరింద*: చూ, ముచపత్రి;
3. జోవ్వి*: చూ, వృక్షము; 4. చూ, పలా
ళము. 3*; 5. చూ, రాక్షసుడు. 1.
పలాళుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పలాళి. 5.
పలాశ్రీ. వా. వి. వ్రణములకంటించే పలా
ముపట్టి: రూ-పాలాశ్రీ.
పలిక్కి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ముదిసినయా
డుని, వృద్ధ: చూ, శ్రీ; 2. తొలిమోలి
యావు: చూ, సౌరభేయి (భేనువు).
పలితము. సం. వి. అ. న. 1: నర-నరపు-నరుపు.

నెరుపు. (సం. ప).-పాకము; 2. నరనెండుగిక్; చూ, నర. 2; 3. యిరద: చూ, కాదము. 2; 4: చూ, పాపువు
పలియ. నె. వి.=పల్లి. రూ-పల్లె: చూ, సీమ. 1. (చేళము).
పలు. దే. వి. రూ-పల్ల. 1. చంతము. భాగ. 9, స్కం. 198: చూ, రూ-పల్ల. 1; 2. ఆనేకము: చూ, విస్తారము. 1; అవ్య. 3. నానాగ్ధకము. అం, భా. తృ. 68.
పలుగు. నె. వి.=స్పటికము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 172; భార. సభా. 1, ఆ. 12: చూ, పటికము.
పలుక. నె. వి. 1. తెల్లన. హరి. ఉ. 3, ఆ. 43: చూ, వర్ణము. 6; 2.=పలక. డాలు: చూ, హరిగ. [ఋ. పా. 2, ఆ. 59.
పలుకబాటు. ద్వ. అ. కి: చూ, నెల్లబా పలుకన. నె. వి: చూ, రూ-పలుక. (విశేషణ మగుచో.—వికృ. 2, ఆ. 155.)
పలుకప్పు. వా. వి. రూ-పల్కప్పు. పెదవి: చూ, వాతెట.
పలుకమి. వా. వి: చూ, మానము.
పలుకరించు. దే. స. కి. రూ-పల్కరించు. 1. మాటాడు: చూ, వచించు; 2. సిరిచిమాటాడు: చూ, వచించు; 3. నిర్దుర లేచిమాటాడు: చూ, వచించు; అం. పే. 4. మాటాడిం దించు: చూ, వచించు; స. కి. 5: చూ, హెచ్చేరించు.
పలుకరింత. దే. వి. (రూ-పల్కరింత. పలుక రింపు) 1. మాటాడుట: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, హెచ్చేరిక.
పలుకరింపు. దే. వి.—పై—
పలుకసరి. వా. వి: చూ, రూ-పలకసరి.
పలుకు. దే. వి. రూ-పల్కు. 1. తునుక. య. 1, ఆ. 87: చూ, శకలము. 4; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. వచనము: చూ, శబ్దము.

2; 4. చేదుపు: చూ, విద్య; 5. నింద. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 288: చూ, నెగ్గింపు. 6. ప క్షిధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7. విత్తులోపలి భాగము: చూ, బద్ద. 1; 8. వీణాదిస్వరము; చూ, స్వరము. 2; స. కి. 9. అను. భార. ఆర. 7, ఆ. 309: చూ, వచించు; 10. నిం దించు: చూ, నెగ్గించు; అ. కి. 11. మాటా డు: చూ, వచించు.
పలుకుజెలి. దే. వి. రూ-పల్కుజెలి. వసు. 1, ఆ. 3: చూ, సరస్వతి.
పలుకుడత్తడి. దే. వి. చిట్టక: చూ, శుకము. పలుకుదోడు. దే. విణ. మాటతోడు.
పలుకుడుబండ. వా. వి. సృతిధ్వనించుకొండ: చూ, పర్వతము.
పలుకుప్పల్లదనము. అం: చూ, సప్తవ్యసనములు. పలుకుబంగారము. జా. అపురూపము. “చిల కా నీతోనైనను పలుకంగారాదె పలుకు బంగారంటవే.” (విజ. 2, ఆ. 181).
పలుకుబడి. దే. వి. రూ-పల్కుబడి. 1. ఉచ్చా రణము: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచోనిబంధ నము: చూ, రాజి.
పలుకుతాయి. దే. వి. సృతిధ్వనినిచ్చేళిల. రూ- పలుకుతాయి: చూ, రాయి.
పలుకులపులుగు. వా. వి: చూ, పలుకుడత్తడి. పలుకులు. పా. దీనికిఉపమానములు.—కోకిల వాక్కులు, చిలుకవాక్కులు, చేక్కెర, తేనె, కర్పూరము, అమృతము, మామిడి, పండు, చెఱుకు. మొ. [బ్రహ్మ. 1.
పలుకువేలదిమగడు. వా. వి. నలువ: చూ, పలుకెంపు. దే. వి: రూ-పల్కెంపు: చూ, పలుగంటి. పలుగంటి. వా. వి. (రూ-పలుగంటు-పల్లంటి- పల్లంటు, పలునొక్కు-పల్నొక్కు; పలు కెంపు-పల్కెంపు) దంతక్షతము: చూ, వాతె రకెంపు.
పలుగంటు. వా. వి.—పై—అం, భా. ద్వి. 180.

పలుగజ. ద్వ. వి. పండ్లపాడి. పృథ్వా. 5, ఆ. 66: చూ, సురుము.

పలుగాడి. దే. వి. 1. పెండెము. పనులవొడ్డి లోనగువానికి పెట్టెడుతలుపు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 34: చూ, వాకిలి; 2. బండివరము. హరి. పూ. 5, ఆ. 174: చూ, పరము. (2); విణ. 3. పెక్కుగాడులుగలది.

పలుగాకి. దే. విణ. దుష్టుడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పలుగు. దే. వి. 1. గుంటకగుజ్జాలకును, పాప టుపు గుజ్జాలకును తగిలించెడు దళమైన తగ డు: చూ, సరిగ; వా. వి. 2. గడ్డపలుగు: చూ, పలుగుగుంటక; నై. వి. 3. = స్పటిక: చూ, రాయి; 4. = ఫాల. పశువు పలుపు: చూ, నూత్రము. 1; దే. విణ. 5: చూ, పలు గాకి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154.

పలుగుండు. దే. స. బ. (రూ-పలువుండు)- పలుగురు-పలువురు. పల్వరు, పెక్కుండు- పెక్కుండురు-పెక్కురు) అనేపలు.

పలుగుగుంటక. దే. వి: చూ, పలుగు. 2.

పలుగుడు. వా. వి. శరీరమును పగుల్చురోగము: చూ, విపాదిక.

పలుగుడుంబాము. దే. వి కట్టెడ: చూ, సర్పము.

పలుగుంబిట్ట. ద్వ. వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకివం పుంబులుండు.

పలుగురు. దే. స. బ: చూ, రూ-పలుగుండు.

పలుగుతాయి. వా. వి: చూ, రూ-పలుకుతాయి.

పలుగొమ్మలమెకము. ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తి.

పలుగొట్టు. దే. వి. పలుగులోని గాదము పెల్ల గింపుటకై పండ్లపలె మేకులవచ్చిన పలక.

పలుచే. దే. విణ. రూ-పలుచే. 1. దళసరికానిది;

2. వెలితియైనది, వెలితి: చూ, హీనము. 1;

3. చిక్కనకానిది: చూ, వెలితి. 3; 4. చులుక

నైనది: చూ, లఘ్వి. 2; 5. నన్నమైనది: చూ,

పైకము.

పలుచేన దే. వి. రూ-పలుచేన. 1. నన్నచనము, నన్నన: చూ, నూత్నము. 4; 2. వెలితితనము, తక్కువ: చూ, వెలితి. 1; 3. అనుకుదనము: చూ, పిదపిద. 2; 4. చులుకచనము. స్వా. 4, ఆ. 70: చూ, లాఘవము. 1; వా. 5. నీరు కలసిన పాలు మట్టగ లోనగునవి తేటగా అగుట. ("పాలుపలుచేన, మట్టిగపలుచేన." మొ.)

పలుచేనిపప్పు. వా. వి. నూపభిశము: చూ, నూప పలుచెర(అ). ద్వ. వి: చూ, రూ-పలుకప్పు. పలుచోముట. దే. వి. (సం. పు)-భిమ్, పంచభా వనము.

పలుచొక్కు. దే. వి. రూ-పల్నొక్కు: చూ, పలుగంటి. [తతి. 6.

పలుపట్టడ. దే. వి. సంకరజాతిజనము: చూ, సం

పలుపు. నై. వి. = ఫాల. రూ-పలుగు. 1. పనులమె

డంగట్టెడు తలుగు: చూ, నూత్రము. 1. (దేశ్య మని శ.ర.); 2. గుడ్డుముమెడంగట్టెడు త్రాడు.

భార. విరా. 5, ఆ. 53: చూ, నూత్రము. 1.

పలుమరు. దే. ద్వ. కి. విణ. (పలు + మారు)

(రూ-పలుమారు-పలుమలు-పలుమాలు-పల్మ రు-పల్మారు-పల్మలు-పల్లలు) మాటిమాటికి.

రామా. 3, ఆ. 153: చూ, శశ్వత్తు.

పలుమలు. దే. ద్వ. కి. విణ. —పై—

పలుమాలు. దే. పృ. కి. విణ. —పై—

పలుమారు. దే. ద్వ. కి. విణ. —పై—

పలుము. నై. వి. = పృలాప. 1: చూ, పలవరము;

ఆ. కి. 2: చూ, పలవరించే.

పలుమేరు. దే. వి: చూ, పృథ్వుము. స్వా. 4, ఆ.

37.

పలువ. ద్వ. విణ. (పలు + వా): చూ, పలుగాకి;

2: చూ, పలుము. 1; వా. 3. బొంతు: చూ,

విత్తము. [పలువిత్తములు.

పలువగులు. వా. వి. బ. ఉచ్చాపచనములు:

పలువతిట్టు, వా. వి: చూ, పలువ. 3.

పలువరము. నై. వి.=ప్రళాపః చూ, రూ-
పలవరము.

పలువరింత. నై. వి.=—పై.—

పలువరింపు. నై. వి.=—పై.— [కృష్ణ

పలుపలువ. దే. వి. రూ-పల్వల్వః చూ, పలు

పలువిత్తుములు. వా. వి. బ. చూ, పలువగలు.

పలువిత్తు. దే. విణ. పలుపురకుంబుట్టినవాడు:

లంజెకొడుకు: చూ, నూనుడు. 1.

పలుపుండు. దే. స. బ. చూ, రూ-పలుగుండు.

పలుపురు. దే. స. బ. —పై.—

పలుసము. నై. విణ.=పరుప: చూ, రూ-పరు

సము. 2. హరిశ్చ. 5, ఆ, 111.

పల్కన. నై. వి: చూ, రూ-పలుకన. (ఆమే

డితమందు పలుపల్కన.—య. 1, ఆ, 129).

పల్కపు. దే. వి: చూ, రూ-పలుకపు.

పల్కరించు: చూ, రూ-పలుకరించు. (మాటా

డుటకు.—భార. ఆది. 4, ఆ. 88; మాటా

డించుటకు.—స్వా. 4, ఆ. 41).

పల్కరింత. దే. వి: చూ, రూ-పలుకరింత.

పల్కు: చూ, రూ-పలుకు.

పల్కుజెలి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుజెలి.

పల్కుట్టుమేటులు. వా. వి. బ. దేవతలు.

సాంబ. దే. 8: చూ, వేలుపు.

పల్కుడు. వా. వి. పల్లము: చూ, రంభము. 1.

పల్కుబడి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుబడి. కళా.

3. ఆ. 183.

పల్కులచెలియత్త. వా. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

పల్కెంపు. దే. వి: చూ, రూ-పలుకెంపు.

పల్లంటి. వా. వి: చూ, రూ-పలుగంటి.

పల్లంటు. వా. వి.—పై.— [5, ఆ. 70.

పల్లకి. దే. వి: చూ, రూ-పలుగాకి. రామా,

చల్నాడు. వా. వి: చూ, రూ-పలునాడు.

పల్నొక్క. వా. వి: చూ, రూ-పలునొక్క.

పల్లవ: చూ, రూ-పలపల.

పల్వలన: చూ, రూ-పలపలన. (విరళమునకు.—
భాగ. 10, స్కం. పూ. 75).

పల్మరు. దే. దృ. క్రి. విణ: చూ, రూ-పలు

మరు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 124.

పల్మఱు. —పై.—

పల్మారు. —పై.—

పల్మఱు. —పై.—

పల్మంకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=పలంకము.

పలంకు: చూ, మంచేము; 2. అరప: చూ,

మంచె; 3. యతులులోనగువారి యాన

ము: చూ, నవారి; 4. చూ, యోగవృత్తి;

5.=పల్లకి-పాలకి. రూ-పల్మంక: చూ,

నవారి. [చూ, పల్మంకము. 5.

పల్మంక: సం. వి. ఆ. ప్రి.=పల్లకి-పాలకి:

పల్మయణము. సం. వి. ఆ. న.=పల్మయనము-

పల్లము. (రూ-పల్మయనము-పల్మయణము-ప

శ్యాణము) గుట్టపుజీను: చూ, హయము.

పల్మయనము. సం. వి. ఆ. న.—పై.—

పల్మయణము. సం. వి. ఆ. న. 1.—పై.—; 2=

పల్లన. ఏనుగుమీడిఅంబారి: చూ, హస్తి.

పల్ల. నై. విణ.=పాటల. 1. పాటలవర్ణముకలది:

చూ, వర్ణము. 8; 2. కపిలవర్ణముకలది. కాశీ.

4, ఆ. 158: చూ, వర్ణము. 6; 3. అరుణ

వర్ణముకలది, పల్లకమ్మ: చూ, వర్ణము. 6.

పల్లకట్టు. దృ. విణ. పల్లవన్నె చూపట్టునది.

పల్లకమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొక గాగ్రుదేవత:

చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2. చూ, పల్ల. 3.

పల్లకి. నై. వి.=పల్మంక: రూ-పల్లకి. ఉత్సవ

విగ్రహములు వధూపరులు లోనగువారిని శుభ

దినములలోమనుష్యులు మోసికొనిపోయెడు

వాహనము. శై. 2, ఆ. 103: చూ, నవారి.

పల్లకి. నై. వి.=—పై.—కళా. 2, ఆ. 7.

పల్లగింపు. నై. స. క్రి.=పల్మయణ: చూ, పల్లంపు.

-పల్లకేద. నా. వి. తెల్లబట్టె: చూ, మహిషి.
-పల్లట. దే. వి. రూ-పల్లటము. 1: చూ, లోల
ము; 2: చూ, వ్యత్యాసము; 3: చూ, సం
భ్రమము. [స్త. కప్తము: చూ, శోకము.
-పల్లటము. దే. వి. —పై—; నై. వి. 4:—పర్వ
-పల్లటి. దే. వి. రూ-పల్లటి—చేసల్లటి—అంతర
పల్లటి. 1. పుత్రగతిభేదము: చూ, హయము;
2. ఎగవు: చూ, సందేహము; నై. వి. 3:—పాట
లాంఘి. ఒకానొకపావురము: చూ, నురటి.
-పల్లటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పల్లటిలు. 1: చూ,
సలియే. భార. ఆర. 5, ఆ. 394; నై. అ.
క్రి. 2:—పర్వస్త. తడబడు: చూ, వ్యత్యా
స్తమగు (దేశ్యమని శ. ర); 3: చూ, చెల్ల
బాటు; 4: ఎట్టవాటు; వా. 5: చూ,
శోకించే. [విరా. 2, ఆ. 135.)
-పల్లటిల్లు. —పై— (ఎట్టవాటుటను. — భార.
-పల్లటి: చూ, రూ-పల్లటి (పారావతవిశేషము
నకు. — సా. 1, ఆ. 117)
-పల్లటిల్లాను. దే. అ. క్రి. ఎగురు. కళా. 8, ఆ.
98: చూ, లంఘించే. [ఆ. 41.
-పల్లటిల్లాంటు. దే. అ. క్రి. —పై—కళా. 8,
-పల్లటిల్లెయ్యే. దే. అ. క్రి. —పై—
-పల్లడము. దే. వి. రూ-పల్లడము: చూ,
శబ్దము. 2.
-పల్లన. నై. వి.=పల్ల్యాణ. (రూ-పల్లనము-
పల్లనము-పల్లాయనము) 1: చూ, పల్లయ
ణము; 2. అంబారి. సా. 4, ఆ. 111: చూ,
పల్ల్యాణము. 2. [5, ఆ. 132.
-పల్లనము. నై. వి.=పల్ల్యాణ. —పై—వికర్.
-పల్లపుంటు. ద్వ. వి. నీరాసరాను పండితు
పంట: చూ, వ్యసనాయము.
-పల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యముపోసెడు
పెద్దగరిపె: చూ, సదనము. 1 (పంటపాల);
నై. వి. (1):—పల్లయ. (రూ-పల్ల-పల్లయ-
పల్లయ) గోయి: చూ, రంధ్రము. 1;
214

(2):—పల్ల్యాణమ్. కోగిరి. స్వా. 4, ఆ.
28; కళా. 3, ఆ. 81; హరి. ఉ. 7, ఆ.
92: చూ, పల్లన. 1; (3):—పల్లవ. పల్లపు
నేల: చూ, భూమి. 1; విణ. (4) పల్ల
(నేల): చూ, భూమి. 1.
పల్లపపులు. ద్వ. వి. బ. (పలు + అపపులు)
1: చూ, పలవరము; 2. (పలు + అపపులు)
ఆడరాని పెక్కు మాటలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 109.
పల్లనము. సం. వి. అ. పుం. 1. చినియ: చూ,
విదుగ్గుము; 2. చిగిరించిన కొమ్మ: చూ,
కాఖ. 1; 3. కోకచెఱుగు: చూ, మైజాటు;
4. లత్తుకరంగు: చూ, నల్లము. 6; 5. శృం
గారము: చూ, సాంధ్యము; 6. విడివి:
చూ, విస్తారము. 1; పుం. 7. వెనుకటిచర
ణములయందలి యర్థముననుసరించి సంగీత
ము మొదటచెప్పెడు వాక్యము: చూ, స్వగ
ము. 2; అం. 8: చూ, నృత్యహస్తములు.
పల్లవి. అం. ఒకరకమురాగము: చూ, స్వరము. 2.
(చూ, గానకాస్త్రపండితుడు).
పల్లవించే. సం. అ. క్రి: (తే. పు).—ఇంకిం
చే, ఇగిరించే—ఇనించే, ఇగురుకొను, ఇగు
రుచే—ఇగుర్చు—ఇగురుచే, ఇగురుస్తూ, ఇపు
రు, ఇపురుచే—ఇపుర్చు—ఇపులుచే—ఇపుల్చు,
చిగిరించే, చిగురుకొను, చిగురుచే—చిగుర్చు,
చిగురుస్తూ, తలిరుచే—తలిర్చు, ననయు,
మొగ్గడచ్చు.
పల్లవితము. సం. విణ. 1. చిగిరించినది: చూ,
సంభూతము; 2. లత్తుకచే నెట్టినైనది: చూ,
వర్ణము. 6; 3. విడివియైనది: చూ, విభు: చూ.
పల్లవుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పల్లవితము:
చూ, విలుడు.
పల్లా. హిం. వి. నూటయిరువది పక్కానెరుల
మానము, పండుము (శ. ర.)
పల్లాయనంబువాడు. ద్వ. విణ. రూ-పల్లాయన

మువాడు. ఆప్తఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు.

భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 94.

పల్లాయనమువాడు. ద్వ. విణ. —పై. —

పల్లాయనము. పై. వి. 1. ఆప్తత: చూ, స్నేహము. 1; 2. = పల్లయన: చూ, పల్లన. 1.

సల్లి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ. 1. = పల్లె-పల్లియ: చూ, సీమ. 1 (దేశము); 2. గుడిసె: చూ, సదనము. 1; 3. = బల్లి. గొలి: చూ, బల్లి.

పల్లించే. పై. స. క్రి. పల్లముకట్టు. పా. 4, ఆ. 88: పల్లగించే.

పల్లక. పై. వి. = బిలక. రూ-పల్లక. వెడల్పుగల చిన్నతట్ట: చూ, స్వయము. [నుత్స్యము. 1. పల్లకతట్ట. వా. వి. ఒకానొకచే: చూ, పల్లియ. పై. వి. 1. = పల్లి: చూ, రూ-పల్లె. 1. దే. వి. 2: చూ, రూ-పల్లె. 2; 3: చూ, రూ-పల్లె. 3.

పల్ల. దే. వి. 1: రూ-పల్ల, ఆవుడు-బొడు, కోట, పన్ను. (సం. ప). — ఖరువు, ఖాననము, జంభము, దంతము, దశనము, ద్విజస్మము, ద్విజము, రదనము, గదము, వక్త్ర ఖరువు, హానువు; తద్విశేషములు. -ం. కోట పల్లనకు. — రూ-పల్ల, కోట, బొడ, (సం. ప). — దంప్రి, దాడ; ౨. పందికోటకు. — కొమ్ము, కోట, పందికొమ్ము, పందికోట; 3. పాముకోటకు. — కోట. (సం. ప). — ఆశి, ఆశిష్ను, దంప్రి; ౪. ఏనుగుదంతమునకు. — (చూ, హస్తీ); (మిగతవానికి "చూ, హానువు."); పై. వి. 2. = పల్లన. నిమ్మము: చూ, రంధ్రము. 1. [గ్రిము. 1.

పల్లడు. పై. విణ. = పల్ల. పల్లము: చూ, రంపల్లె. పై. వి. రూ-పల్లియ. 1. = పల్లి. చిన్న డొర: చూ, సీమ 1 (దేశము); దే. వి. 2. రూ-పల్లియ. అగ్నికులతత్రియజాతి; 3. రూ-పల్లియ. చేదుపులబడి: చూ, నూలు.

పల్లెకూటము. దే. వి: చూ, పల్లె. 3.

పల్లెటూరివాడు. వా. వి: గాగ్రమేయుడు, గాగ్రముడు. [బుట్టిన యాడుది.

పల్లెత. దే. వి. అగ్నికులతత్రియజాతీయందుఁ పల్లెమాట. దే. వి. పల్లెటూరి పలుకు: చూ, శబ్దము. 2. [స్వాదుకంటకము.

పల్లెరు. దే. వి. రూ-పల్లెరు = పలంకపూ: చూ, పల్లెరుపూవు. వా. వి. (రూ-పల్లెరుబూవు). జేడయందును, చెవులయందును ధరించెడు ఆడుదానినగ: చూ, భూషణము. 2.

పల్లెవాడు. వా. వి. అగ్నికులతత్రియజాతీయందుఁ బుట్టినవాడు (ఇతడు ఓడదాఁటించేచే సర్వవిద్యములను మోసెడు వృత్తిగలవాడు): చూ, సరంగ.

పల్లెరు. దే. వి: చూ, రూ-పల్లెరు.

పల్లెరుగాయ. దే. వి: చూ, పల్లెరుపూవు.

పల్లాత్తు. దే. వి: చూ, పలుగంటి. పాండు... 3, ఆ. 10. [రించే. రుక్మి. 3, ఆ. 98.

పల్వరించే. పై. అ. క్రి. =: చూ, రూ-పలవ పల్వలము. సం. వి. అ. న. పడియ: చూ, సరస్సు. 1. [బాల, కాం. 135.

పల్వల్వ. దే. వి: చూ, రూ-పలుపలువ. ఆప్తు సల్యాలుగలదొర. వా. వి. సర్పరాజే. వేం... ఆం. 102: చూ, సర్పము.

పవటిగుడ్డిగూబ. వా. వి: చూ, నకినంపుబులు. గు. సాంబ. తిర్య. 10.

పవడగీతి. పా. ఇది ఆటవెలదివలె నడచును. పృతిపాదమునను రెండవయక్షరముపొసఁచూ, వృత్తము. 1. [డము.

పవడము. పై. వి. = పృవాళ: చూ, రూ-పగ పవడించే. దే. అ. క్రి. (రూ-పవలించే-పవ్విడించే-పవ్వలించే): చూ, శయనించే.

పవతుడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పగతుడు. పం. వేం. 4, ఆ. 181.

-పవనతనయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భీముడు. 1; 2. హనుమంతుడు: చూ, వాననము; 3. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1.
-పవనము. సం.వి.అ.పుం. 1. ఆవము; 2. గాలి: చూ, వాయువు; 3: రూ-పవము, నిష్పావము. (తె. పు).—ఎగరబోతె, తూరు వెత్తు-తూర్పెత్తు. (చూ, స్తంబకరి)
-పవనాశనము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. [వాయువు.
-పవమానుడు. సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, పవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పవనము. 3.
-పవర్గము. అం. “ప-ఘ-బ-భ-మ”: చూ, కవర్గము.
-పవలు. దే. వి: చూ, రూ-పగలు.
-పవలించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పవడించు.
-పవలంత. దే. వి. పవలించుట: చూ, శయ్య. 1.
-పవలంపు. దే. వి.—పై.—
-పవాదము. నై. వి. 1. రూ-పావాదము. కోరిక నెఱవేఱనివాడు దేవునిజేయు నిందా రోషము; 2: చూ, విరుదము. అం, భా. ద్వి. 193. [ము: చూ, బాణము. 1.
-పవి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-భవి. వజ్రాముధ
-పవిత్రీకము. సం. వి. అ. న. 1. శిలాసూత్రము, జేనపనారత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; పుం. 2: చూ, మేడి *; 3: చూ, రావి *.
-పవిత్రము. సం. వి. అ. న. 1. జేందెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము; 2. దర్భ *: చూ, తృణము. 1; 3. నీరు: చూ, సలిలము; 4. ఆవుపేడ: చూ, పిడక; 5. తామ్రము: చూ, లోహము. 1; విణ. 8. ఫరిశుద్ధమైనది: చూ, శుద్ధము. 3. [వాడు: చూ, శుద్ధుడు.
-పవిత్రుడు. సం. వి. అ. పుం. శుచియైన
-పవది. నై. వి.=పశ్చాత్తి: చూ, రూ-పగిని.
-పవుణ్ణే. నై. వి. రూ-పాణ్ణే. 1. నరున, బారు: చూ, శ్రేణి; 2. దండు: చూ, నేన. 1;

అం. 3. బుము, రాజ్యాంగములలో నొకటి. (చూ, అంగము. 9.)
పవుణ్ణేలకమ్మ. వా. వి. రూ-పాణ్ణేలకమ్మ: చూ, భూషణము. 2.
పవుణ్ణేలతీరు. ద్వి. అ. క్రి. రూ-పాణ్ణేల తీరు: చూ, పరిగొను.
పవుణ్ణేలతీరుదే. ద్వి. పే. బారుతీర్పు. (రూ- పవుణ్ణేలతీర్పు - పాణ్ణేలతీరుదే - పాణ్ణే తీర్పు-పాణ్ణేలతీరుదే - పాణ్ణేలతీర్పు - పవుణ్ణేలతీరు - పాణ్ణేలతీరు-పాణ్ణే నేరు, పాణ్ణేలతీరజేయు (అనికొండలు) పవులు. దే. అ. క్రి. (రూ-పగులు-పాలు): చూ, విదారించు. [త్రము. 8.
పవ్య. వా. వి. తతముఖభాండము: చూ, పా పవ్యడించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పవలించు. పవ్యలించు. దే. అ. క్రి.—పై.—
పవ్యలంపు. వా. వి: చూ, రూ-పవలంత.
పశుకంతగవము. సం. వి. అ. పుం. అణపు: చూ, స్వరము. 2.
పశుపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.
పశుపాదరోగము. సం. వి. అ. న. గొరిసెగాలి: చూ, పశురోగము.
పశుబాహ్మణులు. అం. “గమ్యాంగమ్యాంసజా నాతి స్త్రీయంయోఽశౌచనిర్దుణః | కృత్యా కృత్య పరిభ్రాంత సవిపశి: పశురుచ్యతే.” (గమ్యాగమ్యములను కృత్యాకృత్యములను ఎఱుగక పరస్త్రీలోలుగవారు): చూ, బాహ్మణులు. [మక్షిక.
పశుమక్షిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. జోటీగ: చూ, పశుమార్గము. సం. వి. అ. పుం. దర్శిని: చూ, మార్గము. 1. (నక్షత్రోమార్గమనియువాడుక). పశురోగములు. సం. వి. అ. పుం. బ. పశువు లకు వచ్చెడు తెవులు. పాదరోగమునకు.— అడవ-అడువ, గాలికుంటు, గొరిసెగాలి, పుప్పు; నుటికొన్ని రోగములు.—అదురు

దిక్కు-అరువుదిక్కు - అరువుదిక్కు;
ఉంగడ-ఉంగడి, కడుపురాద; కప్పనా
పురు; కింక; గురుకు; మేరుక; దొమ్మ; నరి
డి; నాలికచేటు. మొ. (చూ, రోగము.1.)
పశువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1.==పసలము-పసు
లము-నాలుగుకాళ్ల జంతువు: చూ, మృగ
ము. 1; 2. గొట్టె: చూ, మేషము. 1.
పశ్చాత్. సం. అవ్య. 1. పడమటిదిక్కునందు
వర్తింపను; 2. వెనుకదిక్కునందు వర్తిం
చును [11.
పశ్చాత్పడమడు. వి. అ. క్రి: చూ, సుగ్రము.
పశ్చాత్పడము. సం. వి. అ. పుం: చూ, విప్రతీ
సారము.
పశ్చాద్భాగము సం. వి. అ. పుం: చూ, వెనుక. 1.
పశ్చిము. సం. విణ. 1. పడమటిది: చూ, హరి
త్తు. 1; 2. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1;
3. కడపటిది: చూ, వెరసి 2; అం. 4: చూ,
తంత్రములు.
పశ్చిమసముద్రము. అం: చూ, సముద్రములు.
పశ్చిమోహరుడు. సం.వి. అ.పుం. 1. కనుసాలె:
చూ, స్వర్ణకారుడు; 2.==పచ్చెపువాడు.
ఎదుటదొంగిలించువాడు:చూ, హాళకుడు.1.
పశ్యత్నాలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కివుడు.
పశ్చాహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తొలుచూలిపడ్డ.
రూ-పశ్చాహి: చూ, సారభేయ (ధేనువు)
పస. వా. వి. 1. అధికపరిభ: చూ, వెలుతురు.
1; 2. ఉపస్థితి, తోచుట. అం, భా. తృ.
30; చూ, స్వరణము. 2; 3. సారము: చూ,
సారాంశము; 4: చూ, సమృద్ధి. కళా. 1,
అ. 33; 5: చూ, సామర్థ్యము. 1. కళా.1,
అ. 10; వై. వి. 6.==పచంపచా. పసుపు:
చూ, వర్ణము. 6.
పసందు. వా. వి: చూ, సౌందర్యము.
పసంగు. దే. అ. క్రి: చూ, విశదమగు.

పసగడుగు. వా. వి. కడుగు: చూ, శుక్తము.
పసగరగను. దే. స. క్రి. వీడించు. హరి. పూ.
7, ఆ. 167: చూ, హింసించు. 2.
పసదనము. వై. వి. 1.==పగిసాదనము. అలంకా
రశోభ: చూ, భూషణము. 2; 2. తాను.
కోతినపని నెఱవేరినప్పుడు నెఱవేర్చుకొన్న
వాడు సంతోషించి నెఱవేరినవారికి సంతో
షముగా నిచ్చెడు వస్త్రాభరణాది ద్రవ్య
ము: పారిలోషికము; వా. 5. (రూ-పసా
దము-సాదము)భోజనము: చూ, సాదము. (1).
పసను. దే. వి. 1. ఎఱుపుమించినపసుపునన్నె:
చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. ఎఱుపుమించిన
పసుపునన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6; 3: చూ,
సౌందర్యము.
పసపస. దే. వి: చూ, నానుడువాన.
పసపు. వై. వి.==పచంపచా. రూ-పసుపు:
1. హరిద్రము: చూ, వర్ణము. 6. (దీనిభేద
ములు --కన్తురిపసపు, కూరపసపు, మూని
పసపు); 2. హరిద్రావర్ణము: చూ, వర్ణము.
6; 3. తాతిమీదతాచిపూసికొనెడుపసపు.
బండ్లారు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4 పసు
పునన్నెకలది: చూ, వర్ణము. 6.
పసపుంజాయ. వా. వి. పసుపురంగు: చూ,
వర్ణము. 6.
పసరము. వై. వి.==పశు: చూ, రూ-పసులము.
పసరించు. వై. అ. క్రి.==పగినర: చూ, వ్యా.
పించు.
పసరింపు. వై. వి.==పగినర: చూ, వ్యాపనము.
పసరిక. వా. వి: చూ, రూ-పసరిక. 4.
పసరు. వై. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. హరి.
ఉ. 8, ఆ. 158; దే. వి. రూ-పసరు;
2. ఆకునలిపిన రసము: అసరు, ఆకుపసరు.
(సం. ప).--శర్వరణము; విణ. 3. ఆకు
పచ్చెన. ఉ, రా. 6, ఆ. 8: చూ, వర్ణము. 6-

పవరుగాయ. దే. వి. ముదిరినపింజ: చూ, శలా
టువు. 2.

పవరుచోయ. వా. వి: చూ, పవపుంజోయ.

పవరుమొగ్గ. ద్వ. వి. (రూ-పసిమొగ్గ, పసిరిక
మొగ్గ) లేతమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

పవలము. వై. వి.=: చూ, రూ-పవలము.

పసాదపడు. వై. స. కిరి. తిను: చూ, సాదడు.

పసాదము. వై. వి.=ప్రసాదనమ్. అన్నము:
చూ, సాదము. (1.)

పసాదము. వై. స. కిరి. (పసాదము + సాదము):
చూ, రూ-పసాదపడు. అచ్చ. బాల, కాం. 75.

పసారము. వై. వి. రూ-పసారు. 1. అంగడి.

రాజ. 2, ఆ. 90: చూ, పసరము. 1; 2.=

ప్రసార. సంచారము. (రూ-పసారు-పచేరు-
పచోరు): చూ, పరియాణము.

పసారు. వై. వి.—వై—అచ్చ. బాల, కాం. 34.

పసి. దే. వి. 1. పశ్చాదులమీదిగాలి. స్వా. 4,
ఆ. 41; స్వా. 4, ఆ. 51: చూ, వాయువు;

2. పువ్వులమీదిగాలి. భో. 3, ఆ. 178:

చూ, వాయువు; వై. వి. 3.=పశు. గోవు

లము: చూ, పసులము. హరి. ఉ. 8, ఆ.

285; (బ. పసులకు.— హరి. ఉ. 8, ఆ.

260); 4. ఆకలి: చూ, బుధుత్వ; 5: చూ,

వాసన. 1; విణ. 6. లేత: చూ, సుకుమా

రము.

పసిడి. దే. వి. 1. బంగారు. కాశీ. 5, ఆ. 53:

చూ, లోహము. 1; 2. ధనము: చూ, విత్త

ము. 1.

పసిడికంటి. దే. వి: చూ, రూ-పసిడికంటి.

పసిడికంటె. వా. వి.—వై—(రూ-పైడి

కంటె. [2, స్కం. 51.

పసిడికాయ. దే. వి: పొత్తిమీలికాయ. భాగ.

పసిడిపుట్టముదాల్చు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

ఆం. సం. దే. 7. (ఇట్లు పసిడిపలన

దాల్చు.)

పసిడిపురుగు. ద్వ. వి. పొత్తిమీలికాయపురుగు.

మార్క. 2, ఆ. 118: చూ, పురుగు.

పసిడికేడు. దే. వి: చూ, శ్రీదుండు.

పసిక. దే. వి. 1. పశు: చూ, సారాంశము;

వా. 2: చూ, సమృద్ధి; 3: చూ, సామ

ర్థము. 1.

పసిగావు. ద్వ. వి. గోపమండు. పాండు. 2,

ఆ. 128: చూ, మహాకూర్మమండు.

పసిగొను. దే. ఆ. కిరి. గాలిపట్టు: పసిపట్టు.

పసితిండి. ద్వ. వి. పులి. అచ్చ. బాల, కాం.

122: చూ, శార్దూలము.

పసిపట్టు. వా. ఆ. కిరి: చూ, పసిగొను.

పసిపాప. దే. వి. 1. లేతబిడ్డ: చూ, శిశువు;

విణ. 2. మిక్కిలిలేత యైనది. వై. 3, ఆ.

12: చూ, సుకుమారము.

పసిబిడ్డ. వా. పి: చూ, పసిపాప. 1.

పసిమండ. వా. వి. పసులము, ఆవులమండ:

చూ, ధేనువు.

పసిమనుపరి. వా. వి: చూ, పసిగావు.

పసిమనువు. వా. వి. గోరక్షణము: చూ, రక్ష

ణము.

పసిమి. దే. వి. (రూ-పసిమిడి). 1. ఆకుపచ్చే

న. కళా. 3, ఆ. 83: చూ, వర్ణము. 6;

2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నె. కళా. 3,

ఆ. 204: చూ, వర్ణము. 6; 3. గోరోజేనపు

వన్నె. హరి. ఉ. 7, ఆ. 60: చూ, వర్ణ

ము. 6. [ది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిమిడి. దే. విణ. (పసిమి + మిడి) పసిమిగల

పసిమొగ్గ. వా. వి: చూ, పవరుమొగ్గ.

పసిరిక. దే. వి. (పవరు + ఇక) 1. పవరువన్నె:

చూ, వర్ణము. 6; 2. పచ్చేపీట్ట: చూ, హరి

తము. 3; 3. నల్లగజికా: చూ, హరిత; వా.

4: రూ-పవరిక, కామల-కామెల. (సం.

ప.)—కామల-కామలము; విణ. 5. పవరు

వన్నెకలిది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిరికపాము. దే.వి. పచ్చపాము:చూ, సర్పము.
 పసిరికపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పసిరిక. 2.
 పసిరిక మొగ్గ. ద్వ. వి: చూ, చనరు మొగ్గ.
 పసివాడు. వా.వి:చూ, శిశువు. సాంబ.మాన.5.
 పనుపాడు. ద్వ. ఆ. కి. (పనుపు + ఆడు) పను
 పుత్రాసికొని జలకమాడు:చూ, స్నానమాడు.
 పనుపు: చూ, రూ-పనుపు. (పనుపు పుండ్లు
 మాన్పును. పనుపు పటిక కలిపి చెవిలోపో
 సిన చీముగాలుటతగ్గును.)
 పనుపుచిట్ట. నై. వి: చూ, పసిరికపిట్ట.
 పనుపుముగ్గ. ద్వ. వి. —పై.—
 పనుపు మొల్ల. నై. వి: చూ, పచ్చపూముగలి*.
 పనుపులమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పనురము. నై. వి.=పశు: చూ, రూ-పనులము.
 పనురు. వా. వి: చూ, రూ-పనురు. 2.
 పనులకాఁపరి. వా. వి: చూ, పసిగాఁపు.
 పనులకొట్టము. వా.వి. పశువులసాల: చూ, నద
 నము. 1.
 పనులదారి. వా. వి: చూ, పశుమార్గము.
 పనులపుంత. వా. వి. —పై.—
 పనులపోలిగాడు. ద్వ. వి. ఏటిరింత: చూ,
 వ్యాపూటము.
 పనులము. నై. వి.=పశు. గోమహిషజాతి
 (కాకభక్షకజంతువుల గణము): (రూ-పను
 రము-పసరము-పసలము), పసి, తోడుకు,
 తొట్టి: చూ, సారభేయి (భేనువు).
 పనులవాడు. ద్వ. వి: చూ, పసిగాఁపు.
 పనులు. నై. వి. బ.=పశు. గోవులు: చూ,
 భేనువు.
 పస్తాయిచే. దే. ఆ. కి: చూ, పశ్చాత్తాప
 పడు. [లంకము.
 పస్తిలి. వా. వి. (రూ-పస్త-నిష్పస్త): చూ,
 పస్త. నై. వి. —పై.—
 పస్తండు. వా. ఆ. కి: ఉపవసించే.

పస్తన్నవాడు. వా. వి: ఉపోషితుడు.
 పస్తము. దే. వి. (రూ-పస్త్యము - వస్త్యము—
 పస్తము-ఆపస్త్యము) ఇల్లు:చూ, నదనము. 1.
 పస్సె. నై. వి, విణ: చూ, పయ్య. 1—2.
 పళ్ళపళ్ళ. దే. వి. పృథ్వాకించేట యందగు నను
 కరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. లెంప
 లు వాయించేట, ఎండినఆకులు లోనగునవి
 విలుచేట యందగు ధ్వన్యను కరణము:చూ,
 హూహూ.
 పళ్ళశబ్దాన్మూలులు. అం: చూ, మహారాష్ట్రులు.
 (వీరువాజననేయ శాఖవారు. బొంబాయి
 రాజధానియందుఁజూడనగు. ఇతరబాష్టా
 నులు వీరియాచారముల నిండింతురు) (చూ,
 బాష్టాన్మూలు).
 పళ్ళాలమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పల్కిక. వా. వి: చూ, రూ-పల్లిక.
 పళ్ళము. నై. వి. (రూ-పళ్ళెము-పళ్ళెరము)
 1. భోజనపాత్రము. కాశీ. 3, ఆ. 307:
 చూ, పాత్రము. 6; 2. తాంబాళము: చూ,
 పాత్రము. 6.
 పళ్ళెము. నై. వి. —పై.—
 పళ్ళెరము. నై. వి. —పై.—పా. 3, ఆ. 38.

పా

పాంచజన్యము. సం. వి. ఆ. పుం. విష్ణుశంఖము:
 చూ, బాణము. 1. [పహ్ని. 1.
 పాంచజన్యండు. సం. వి. ఆ. పుం. అగ్ని: చూ,
 పాంచాలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దేశము.
 పాంచాలి. సం.వి. ఛ. స్త్రీ. 1. పంచమి, ద్రౌప
 ది: చూ, నూన. 1; 2:చూ, పుత్రుడి. 2; అం.
 3: చూ, రీతులు; వా. 4: చూ, పంచాలి.
 పాంచాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాంచాలి. 2.

పాంచాలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాంచాల
పురుషుడు: చూ, పురుషజాతులు; విణ.
2. పాంచాలదేశమునందుఁ బుట్టినవాడు.
పాంజేయి. వై. వి. రూ-పాంజేయి, ఆడుదాని
కాలినగ: చూ, భూషణము. 2.
పాండరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-
పాండురము; విణ. 2: చూ, రూ-పాండురము.
పాండవబీడు. వా. మి. వి. రూ-పాండవబీడు-
పాడవ. దున్ననిసేల: చూ, భూమి. 1.
పాండవాభీలుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణు
పు. 1.
పాండవులు. అం. ధర్మరాజు, అర్జునుడు, భీముఁ
డు, నకులుడు, సహదేవుడు (వీరియజ్ఞాత
వాసమందలి శేర్లు. — (వరుసగా) కంకుభట్టు,
బృహన్నల, వలలుడు, దామగిరింధి, తంత్రి
పాలుడు; (ద్రావిడ=మాలిని)
పాండితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: రూ-పాండిత్యము.
పాండిత్యము. సం. వి. ఆ. న. — వై—
పాండిను. సం. వి. న్. పుం. రూ-పాండినుము.
తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6.
పాండినుము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై—
పాండీడు. వై. వి. = పాండ్య. పాండ్యదేశపు
రాజు: చూ, రాజు. 1.
పాండుకంబలి. సం. వి. న్. పుం. 1. తెల్లనికం
బలిచేగప్పబడిన రథము: చూ, శకటము.
1; విణ. 2. తెల్లకంబలిగలది.
పాండువృష్ణుడు. సం. విణ. చెడుగుణములు
కలవాడు.
పాండురము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పాండురము.
1. తెల్లపులుసు: చూ, మండలము. 3; పుం.
2. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. తెలుపు
మించిన పచ్చెన: చూ, వర్ణము. 6; 4. తెలు
పు పనుపు కలసినరంగు: చూ, వర్ణము. 6;
విణ. రూ-పాండురము. 5. తెల్లనిది: చూ,

వర్ణము. 6; 6. తెలుపుమించినపచ్చెనిది: చూ,
వర్ణము. 6.
పాండువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. = పాలుడు. పాం
డురోగము: చూ, రోగము. 1; 2. పేరిదుః
చూ, మధుభర్తూరిక; 3. తెలుపు: చూ, వర్ణ
ము. 6; 4: చూ, పాండురము. 3; 5: చూ,
పాండురము. 4; విణ. 6: చూ, పాండురము.
5; 7: చూ, పాండురము. 6; 8. పాండు
రాజు. (ఇట్లుపాండుడు - పాండువుడు):
చూ, రాజు. 1.
పాండ్యము. అం. పాండ్యదేశము: చూ, దేశము.
పాందాను. వా. వి: చూ, పాడవము. 1.
పాంఘుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పఘికుడు.
తెరువరి: చూ, వాటచారి.
పాంశల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పాంశుల.
పాంశలవణము. సం. వి. ఆ. పుం. విరిణము:
చూ, లవణము. 1. [కిపుడు.
పాంశుచందనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
పాంశుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాంశల—
పాంసుల: చూ, అంకులాడి.
పాంశువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. రూ-పాంసు
వు. దుమ్ము: చూ, కేణువు. 1; 2. ఎరువు:
చూ, పిడక.
పాంసనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వహేలనము.
పాంసనుడు. సం. విణ. దూపకుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2.
పాంసుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-
పాంశుల; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
పాంసువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, రూ-పాం
శువు. 1.
పాంశు. వా. ఆ. కి: చూ, రూ-పాంశు. 3-4.
పాంశుడు. దే. వి. రూ-పాంశుడు. 1: చూ,
పాంశుడు. 1; 2: చూ, పాంశుడు. 2;

3. నూతిపాఠకుడు: చూ, శైవలము; 4. నీళ్లమీద
దబలిసి పాఠకుడూ: పాఠి-పాఠి.
(సం. ప).—గుండాలపు, జలమంటపము:
(చూ, శైవలము.)
పాఠకుడు. వా. అ. కి: చూ, రూ-పాఠి
లాడు.
పాఠి. వా. వి: చూ, పాడు.
పాఠి. వై. వి: చూ, సంబంధము. య. 2,
ఆ. 106.
పాఠి. వై. వి. రూ-పాఠి. 1. పండ్లముటికి:
చూ, శమలము; 2. నీటియందుకలిగెడు
పచ్చేని ముటికి. రూ-పాఠి: చూ, శైవ
లము; 3. నీటియందుకలిగెడుపచ్చేనితీగె*:
చూ, శైవలము; విణ. 4. రూ-పాఠి.
పాఠి: చూ, పురాతనము.
పాఠి. వై. వి. మజ్జిగచిక్కనఁజేయునొకా
నొక తీగె*: బడర. (సం. ప).—ఘృష్టి: (చూ,
శైవలము)
పాఠి. వై. వి. బ: చూ, రూ-పాఠి.
“పాఠి. పట్టిలు.”
పాఠి. వై. వి. 1. పాలు. కాశి. 3, ఆ. 181: చూ,
స్తనము; 2. పాలయొక్క వికారము: చూ,
స్తనము.
పాఠి. వై. వి. వస్త్ర. రూ-పాఠి. 1. బట్ట:
చూ, వస్త్రము; 2. జీర్ణవస్త్రము: చూ,
వస్త్రము; విణ. రూ-పాఠి: చూ, పురా
తనము.
పాఠి. వై. వి. కి: పాఠి. (రూ-పాఠి
గిల్లు. (పాఠి. గిల్లు. (పాఠి. గిల్లు. పాఠి. తదియగు.
పాఠి. వై. అ. కి. —వై—
పాఠి. వై. వి. చూ, స్థాపితము. 1.
పాఠి. వై. వి. (పాఠి + అ) 1. ధాన్య
ముంచెడుగియ్య: చూ, పంటసాల; 2. నిధి:
చూ, లిచ్చి. 2.
పాఠి. వై. వి. ఎలుక: చూ, సంస్తవము.

పాఠి. వై. వి. 1. భూమిలోనగువాని లోపల
దిగినట్లు పర్వతములోనగువాని కిందిభాగ
ము. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 11; భార.
విరా. 2, ఆ. 19; స. కి. 2: చూ, పూడు.
పాఠి. వై. వి. చూ, వినాయ
కుడు. 1. [కము. 1.
పాఠి. వై. వి. నాగలోకము: చూ, లో
పాఠి. వై. వి. చూ, వినాయకుడు. 1.
పాఠి. వై. వి. వరుణాయుధము: చూ,
బాణము. 2.
పాఠి. వై. వి. చూ, శివుడు.
పాఠి. వై. వి. శృంగి, ఒకానొక ఆడు
చేప: చూ, మత్స్యము. 1.
పాఠి. వై. వి. 1. గరుడుడు: చూ,
హరివాహనుడు; 2. నెమలి: చూ, మయూ
రము.
పాఠి. వై. వి. —వై. —య. 4, ఆ. 106.
పాఠి. వై. వి. చిన్నపాఠి, పిన్నపాఠి,
(సం. ప).—గోతుంబి *.
పాఠి. వై. వి. చూ, శ్రీపర్ణి. *
పాఠి. వై. వి. చూ, పాఠి. పాఠి.
పాఠి. వై. వి. నాగు. బాము: చూ,
సర్పము. (సదనము. 1.
పాఠి. వై. వి. రూ-పాఠి. క. సా. ల: చూ,
పాకకృష్ణము. సం. వి. అ. పుం. కలివి*. (రూ-
కృష్ణపాకము— ఫలకృష్ణము—కృష్ణఫలము—ఫల
పాకము—పాకఫలము— కృష్ణపాకఫలము—కృ
ష్ణ ఫలపాకము—పాకకృష్ణఫలము—పాకఫలకృ
ష్ణము: చూ, సామ్యపుష్పఫల.
పాఠి. వై. వి. అం. నాగేశ్వ-కదలి-దాగ్ధి-పా
కములు. (చూ, పాకములు, త్రియము)
పాఠి. వై. వి. ఒకానొక రెడ్డిజాతివా
రు: చూ, రెడ్డి.
పాఠి. వై. వి. చూ, నాడులు.

పాకనాడు. దే. వి. దేశవిశేషము: (చూ, నాడులు)

పాకపువేలిమిడి. వా. వి. బెల్లపుపాకపు పిండి
ముద్ద: చూ, సాదము (1)

పాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరిపాకము:
చూ, పరుపు. (5); 2. వంట: చూ, నూచ
కారము; 3. నర: చూ, పలితము. 1;
4. పిల్ల: చూ, ప్రియ; 5. పాఠశాల: చూ, కర్క-
ర. 1; అం. 8: చూ, కావ్యస్వరూపము;
అం. 7: చూ, పాకములు.

పాకములు. అం. ౧. రాగ్నాపాకము (మృదుమ
ధురమై నర్వజనవేద్యమైనది), ౨. నారీకేళ
పాకము (మిగులకఠినమై యభేద్యమైనది),
మఱియు 3. కడలిపాకము, ౪. రసాలపా-
కము అనియు నాలుగు విధములు.

పాకలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పారిభా-
వ్యము *; పుం. 2. గుట్టము: చూ, హయ-
ము; 3. గజమునకుఁగలుగు పితృజ్వరము:
చూ, రోగము. 1.

పాకకాసని. సం. వి. ఇ. పుం. ఇందుగ్నికొడు-
కు: చూ, నూనడు. 1.

పాకకాసనుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, పాకారి.

పాకకాస్త్రము. పా. ఆయుర్వేదమున నీపాక
కాస్త్ర మొకభాగము. ఇందు నల భీమపాక-
ములు పరివీర్ధములు. (భీమసేనుఁడొకనాడు
ధర్మతాపభక్తు వచ్చి పాకశుద్ధినిందిన చోరు
తెచ్చి తాగివుమనిన నాతఁడు సభాస్థలమని
సంకయించిన నాభీమసేనుఁడు కోపించి సభ
యందాచోరు పాణిబోయ దానిచిముకులచ్చే-
టి స్తంభములయందును ద్వారములయందును
సోకి స్తంభాది దారువులు చిరిగించెనట
ఇత్యాది): చూ, ఉపవిద్యులు. [నదనము. 1.

పాకస్థానము. సం. వి. అ. న. వంటయిల్లు: చూ,
పాకాన్నము. సం. వి. అ. న. = పాకెన-పాకెన్న.
నదస్యపుమిదు: చూ, సాదము. (1).

పాకారి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇందుగ్ని: చూ, సహ-
సాగ్ని: చూ, యైత్రేకునాడు: పాకీవాడు.

పాకి. దే. వి. రూ. పాకీ. మజుఁగు పెరటిపప్పు
పాకీ. దే. వి. — పై. —

పాకీవాడు. దే. వి. 1. — పై. —; వా.
2. నేలపైపాగింకెడుశిశువు: చూ, పాగింకె-
డువాడు. 2. (పాఠకునాడు అనియు)

పాకుడు. వా. వి. విడ్డ: చూ, శిశువు.
పాకత. వా. వి. పాకీవానిభార్య: చూ, భార్య.
పాకెన. పై. వి. = పాకాన్న. రూ. పాకెన్న-
పాగింకెన-పాగింకెన్న: చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న. పై. వి. — పై. —
పాక్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఆట్టుపు: చూ,
లవణము. 1; పుం. 2. యవతైరము: చూ,
లవణము. 1.

పాక్షికము. సం. వి. పక్షమునఁగలిగినది.

పాగ. దే. వి. రూ. పాగా. 1. ఆశ్వశాల: చూ,
నదనము. 1; 2. రూ. పాగా, తలకట్టు, తల
చేట్టు, తలపాగ. (సం. ప). — ఉష్ణీరము,
చోలండుకము-చోలొండుకము. తద్వి. —
గుండుపాగకు. — నెట్టియము-నెట్టెము. (మిగ
తవానికి “చూ, నీనకము. 1.”); 3. గుట్ట
ములవరుస: రూ. పాగా. బాగా. (సం. ప). —
అశ్వచంక్రి, ఆశ్వాతరము (చూ, హయ-
ము); 4. గుట్టయలగుంపు: చూ, హయము;
పై. వి. బ. 5. = పాడుకా. (రూ. పాగా-
పాన-పానా) పావకోళ్లు: చూ, సమాల్గలు.

పాగడ. వా. వి. నూలుపిడి: చూ, నూత్రిము. 1.
పాగడము. పై. వి. = పాటక; రూ. పాడగము-
పాడహము. అడుదానికాలినక: చూ,
భూషణము. 2.

పాగా: చూ, రూ. పాగ. (పావకోళ్లు. — పై.
8, అ. 103; ఆశ్వశాలకు. — కాశీ. 1, అ. 35):

పాగు నై. వి=పాక. గుడ (చేక్కెర) పాకము: చూ, తర్కర. 1.

పాచకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, పంటలక్క. పాచకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మాప కారుడు; 2. అగ్ని: చూ, పగ్ని. 1.

పాచనము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాచి తము; 2. పులుసు: చూ, పుల్లను. 1; 3.= పాచేనము-పాననము. గృహణి: చూ, రోగ ము. 1. [హరీతకీ.

పాచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరక*: చూ, పాచిక. నై. వి. 1.=పాక. జోడమాడెడు అడ్డసాళ్ళు: చూ, వ్యవహారము. 4; వా. 2. దాసి: చూ, బానిసె.

పాచితము. నై. వి.=పాచియప్పితము. రూ- పాచితము. దోషనివృత్తి. పాండు. 5, ఆ. 47: చూ, శిక్ష. 1. [నము. 3. పాచేనము. నై. వి.=పాచన. బేది: చూ, పాచ పాచు. దే. పే. (పాయకజేయు) 1. తొలగిండు. భార. ఆర. 1, ఆ. 195: చూ, విసర్జించే; 2. చిక్కెడలించే.

పాట. సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకములు. పాట. దే. వి. 1. సంగీతము: చూ, స్వరము. 2;

2. రీతి. భార. సభా. 1, ఆ. 127. (రూ- పాటి-పాటు-పాళము): చూ, విధము. 1; 3. ఏలము: చూ, వేలము. 4; నై. వి. 4.= పాతా. అగలుసాంటి*: చూ, విద్యకర్త.

పాటకత్తె. వా. వి. గాణ: చూ, స్త్రీ.

పాటకము. సం. వి. అ. పుం. 1.= చూ, పాగ డము; 2.=పట్టియము. పట్టకత్తి: చూ, దిట్టి. 2; 3. వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 4. నద్యా దితీరము: చూ, రోధనము; 5. అక్షాదించాలన ము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. నేనానివేళ నము: చూ, శిబిరము; నై. వి. (1)=సోఫీ టకము. రూ-పాటకము-పాడకము, మళూ

చి: చూ, సోఫీటకము; వా. (2) తక్కువ, హీనము. "పాటకపుజాతి."

పాటకాడు. వా. వి. రూ-పాటరి. 1. గాణ: చూ, నీకారి; 2. వేలముపాడినవాడు. పాటవృరయామికన్యాయము. పా. దొంగకుగస్తీ తిరుగుపని యిచ్చినయెడల వానిదొంగతనము పట్టువారుండరను రీతి. [హరకుడు. 1.

పాటచురుడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, పాటన. దే. వి. 1. కై నేత: చూ, భూషణము. 2; 2. సంస్కారము. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, సాతాళింపు (ఇదివిచార్యము); 3. ఆదరణము: చూ, ముద్దు. [విదారణము. 1.

పాటనము. సం. వి. అ. న. చిల్చుట: చూ, పాటపాట. దే. విణ. కొంచెము కొంచెము. కళా. 4, ఆ. 89: చూ, స్వల్పము.

పాటపాలము. దే. వి. చిలువేరు పైరయ్యెడు నేల: చూ, భూమి. 1.

పాటబండి. దే. వి. గాడి: చూ, కకటము. 1. పాటము. నై. వి. కెంపులు నాణెముచూచేటకు తెగినయెండ: చూ, వెలుగు. 3.

పాటరి. వా. వి: చూ, పాటకాడు.

పాటటవలి. వా. వి. సంగీత సప్తస్వర సమూహము: చూ, స్వరము. 2.

పాటల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-పాటలము. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 2. పాటల గంధి: చూ, స్త్రీ.

పాటలము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అ. న. 1. కలి గొట్టుపువ్వు: చూ, స్థాలి. 2; అ. పుం. 2. ఎఱ్ఱపడ్లు: చూ, ధాన్యము; 3.=పయ్య. తెలుపుమించిన యెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4.=పయ్య. తెలుపు మించిన యెలుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముక్కము*: చూ, ముక్కము; పుం, స్త్రీ. 2.=పాదిరి*: చూ, పాటల.

పాటనము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆరోగ్యము: చూ, లాఘవము. 2; 2. నైపుణ్యము: చూ, సమగ్రము; 3. శక్తత: చూ, శక్తి. 1; 4. తైత్త్యము: చూ, మిడి. 4; వా. 5. శేషము: చూ, వ్రణము. 1.

పాటి. దే. వి. ఏ. 1. సామ్యము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1598: చూ, సమానము. 2; 2. పరమాణుము. పాండు. 1, ఆ. 148: చూ, శపధము; విణ. 3. సమము: చూ, సపాటము; 4. సామాన్యము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 8: చూ, సాధారణము. 2; 5. న్యాయము. భార. విరా. 5, ఆ. 278: చూ, సత్యము. 1; 6. కొండెడి. కాశీ. 7, ఆ. 130; వా. వి. 7. రీతి: చూ, విధము. 1.

పాటించే. దే. న. క్రి. 1. ఆదరించే. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 83: చూ, సంబాలించే; 2: చూ, పరితీక్షించే; 3: చూ, విమర్శించే; 4: చూ, పహించే; 5: చూ, పాపించే. నై. 1, ఆ. 95.

పాటించు. వా. విణ: చూ, పాటన. 3. పాటికంద. వా.వి. ఉరంగంద*: చూ, సూరణము. పాటిగొను. దే. న. క్రి: చూ, సరిపెట్టు. పాటితము. సం. విణ. చీల్చబడినది, ఘటితము: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

పాటిసేల. దే. వి. ఉరెత్తుపడిపోయి పాడుపడినసేల, పాడు: చూ, భూమి. 1.

పాటిరేవు. దే. వి. దిగినదచి దాటిపోయినరేవు: చూ, రేవు. 1.

పాటిలు. నై. అ. క్రి: = పాగ్రిష్టి. రూ-పాటిల్లు. కలుగు: చూ, సంభవించే.

పాటిల్లు. నై. అ. క్రి: = పై—

పాటిసము, నై. వి. = పాతీన: చూ, పాతీనము.

పాటిలు. దే. వి. బ. అడుదాని హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.

పాటు. నై. వి. 1. కష్టము: చూ, కోకము; 2: చూ, విషమ; 3: చూ, శ్రమము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 98; 4: చూ, విధము. 1; 5. పడుట. కళా. 6, ఆ. 75: చూ, రాలుపు; 6. సముద్రజలలోల్లుణ శమనము; వా. 7. ఉడుకుచ: చూ, విరామము.

పాటునడుడు. నై. అ. క్రి. యథాస్థితికిచ్చే. పాటుపడు. నై. అ. క్రి: చూ, వేసరు. 2. పాటుమానిసి. నై. వి: చూ, పాట్లహరి.

పాట్లని. వా. వి. ఆట్లడు: చూ, వ్యాధి: 2. పాట్లహరి. ద్వ. విణ. మిక్కిలిశ్రమపడు స్వభావముగలవాడు: చూ, శ్రద్ధధానుడు.

పాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిలుబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి; 2. పిసబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి. పాతకబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు.

పాతకుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదపాతము చేయవచ్చువాడు: ఆధ్యేత, పాతి, పతిత. (తే. ప.) —చేదుపరి, సంతచెప్పవాడు; తద్విశేషములు.—౧. నైదికములుకాని గృంథములు చేదువువానికి.—అజపుడు; ౨. బట్టువానికి.— స్వప్తిముఖుడు. ౨. (తే. ప.)— క్రిక్కలు, చేదువరులు, బట్టులు-బట్టు-బట్టు వారు, బూతులు, పంది; ౩. అన్యకాభాపాతకునకు.— కాభాదండుడు (మిగతవానికి “చూ, సంతచెప్పవాడు.”)

పాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేదుపు (రూ-పతనము-పతనము-నిపాతము): చూ, విద్య. 1; 2. వేదపతనము: చూ, విద్య. 1; 3. బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 4. ఎచ్చేరిక: చూ, హెచ్చేరిక.

పాతకాల. సం.వి.ఆ. స్త్రీ. బడి: చూ, స్కూలు. పాతి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, పాతకుడు; 2: చూ, వహ్నిసంజ్ఞకము*.

పాతీనము. సం. వి. అ. పుం. = పాతీనము. సహ

సృనింప్రము: చూ, మత్స్యము. 1.

పాత్యము. సం. విణ. పతింపదగినది: పశితవ్యము.

పాడగము. వై. వి. = పాటక: చూ, రూ. - పాగడము.

పాడము. వై. వి. = పై. —

పాడలు. దే. అ. క్రి. నశించే: చూ, సమయము. 3.

పాడలి. వా. వి. గోడకుక్రిందుగా నిర్మించిన

తుంద్రశాల: చూ, సదనము. 1.

పాడన. వా. వి. పాంసవలీడు: చూ, భూమి. 1.

పాడవలీడు. వా. వి. — పై. — [డము.

పాడహము. వై. వి. = పాటక: చూ, రూ. - పాగ

పాడి. దే. వి. 1. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1;

2. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3: చూ,

సమానము. 2; 4: చూ, వ్యవహారము. 3;

5: చూ, స్వభావము. భార. విరా. 3, అ. 42.

పాడింట్లో దీపముఁజెట్టినట్లు. లో. ఉదా. —

“పాడింటికినిదిన దీపపక్షియుఁబోలేన్”

(కుచేలీపాఖ్యానము) [డము.

పాడిగము. వై. వి. = పాదాంగద: చూ, పాగ

పాడియాబాహ్మణులు. అం. ఉత్తరశులలో

నొకతెగవారు. (సామవేదులు. గోవిలనూత్ర

జ్ఞులు. పాగోహిత వృత్తిగలవారు. కాలకర్

మమున కృష్ణయజ్ఞశ్శాఖనవలంబించుచున్నా

రు): చూ, బాహ్మణులు.

పాడియాపు. వై. వి. మిగులపాలిచ్చుగోవు:

చూ, సారథేయు (ధేనువు).

పాడు. దే. వి. 1: చూ, పాటిసేల; 2. కూన

గామము: చూ, సీమ. 1 (దేశము);

3. పల్ల: చూ, దేశము; 4. చేటు: చూ, సంస్థ.

3; విణ. 5. చిహ్నులేని స్థితిగలది; 6. రుత్త:

చూ, కూనము. 1; అ. క్రి. 7: పాటపాడు,

అలపించే. (సం. ప). — అలపించు.

పాడునుయ్య. దే. వి. అంధకూపము: చూ,

సరస్సు. 1. [కబ్బము. 2.

పాడుమాట. వా. వి. ఆశుభవాక్య: చూ,

పాడుముంగ. వా. వి. పాడుపనులు చేసెడు

ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

పాడువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాడలు.

పాడువాలు. ద్వ. అ. క్రి. — పై. — పారి. పూ.

5, అ. 32. [డమోపి: చూ, స్త్రీ.

పాడువిధన. వా. మి. వి. పాడుపనులు చేసెడుము

పాడునెధన. వా. మి. వి. తుంటరి: చూ, వ్యా

ధుడు. 2.

సాడుసేయు. వా. స. క్రి: అతివతిసేయు, కా

డుచేయు. (సం. ప). — ధ్వంసించు.

పాడె. దే. వి: చూ, శపయనము.

పాడెగట్టు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాడ్యమి. వై. వి. = పృథివీ. పృథమ...

మొదటితిథి. (ఇది సంస్కృతమునకొందలు):

చూ, పృథివీ. [చూ, సురియాశువు.

పాణిని. దే. వి. మాల. పారిశ్చ. 2, అ. 174.

పాణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ. - పాణము. మని

కట్టు మొదలుకొని చేచినవేర్వేళ్లతోఁగూడిన

చేయి: చూ, హస్తము; అం. 2: చూ, ఇం

దిరియములు; వై. వి. (1) = పానీయ. ముత్తె

పునీరు: చూ, సలిలము.

పాణింధము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిమి

తిత్తి: చూ, భస్మ; 2. చీకటి: చూ, మే

చకము. 1; 3. ఒకానొక వాద్యము: చూ,

వీణె.

పాణిగృహీతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

పాణిగృహము. సం. వి. అ. న. చేపట్టు: చూ,

వివాహము.

పాణిఘుడు. సం. వి. అ. పుం. చేతులతో తా

ళమువేయువాడు: పాణివాడుడు.

పాణిని. సం. వి. ఇ. పుం. రూ. - పానిని. (ఇతర

డు వ్యాకరణసూత్రకర్త. ఇతని చిత్రచరి

త్రము పారాశర్యమును పురాణమున విశేష

ముగ గలదు): చూ, సన్యాసి. [పాణము

పాణిపీడనము. సం. వి. అ. న: చూ, పాణిగృ

పాణివడము. దే. వి. అమ్మలపాది: చూ, బా
ణము. 1. [ఘ్రుండు.

పాణివాడుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాణి

పాణివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వివాహము.

పాత. సం. వి. కాచేవాడు: చూ, రక్షకుడు.

పాతకము. సం. వి. ఆ. పుం. మహాపాపము:
చూ, వృజినము. 1.

పాతకములు. అం. స్వర్ణస్త్రీయము, సురాపానము,
బ్రహ్మహత్య, గురువత్సగమనము, ఇవిచేయు
వారితోడి సహవాసము (5)

పాతనము. అం: చూ, భూక్తియలు.

పాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పతనము: చూ,
రాలుపు; 2. రాహుగ్రహము: చూ, రాహు
పు. 1; వి. 3. కావలడినది: చూ, రక్షి
తము; అం. 4: చూ, తాకెయిలు.

పాతరకతై. వా. వి. అటకతై: చూ, కైలాసి.

పాతరలాడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, నర్తించే.
భాగ. 10, స్కం. పూ. 726.

పాతరలు. వై. వి. బ.=పాత్ర. 1: చూ, పాత
రకతై; 2. అట: చూ, వ్యంజకము. 1.

పాతరి. వా. వి: చూ, పాతరకతై. అం, భా.
ప్ర. 129. [ప్రాణములు.

పాతాళకము. అం: చూ, పృస్తాగపృత్యయ
పాతాళగరుడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూసరి*:
చూ, వర్షాదని.

పాతాళము. సం. వి. ఆ. న. 1. క్రిందిలోకము:
చూ, లోకము. 1; 2. బడబాగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1; అం. 3: చూ, అధోలోకములు;
4: చూ, లోకములు.

పాత్రక. వై. వి. రూ-పాత్రక. 1=పాద-పాదక,
కాలు, ఒకటిలో నాలుగవభాగము, 1/4
వంతు; వా. 2. ఇరువది యొడు, నూలులో
నాలుగవభాగము; (ఇట్లు తునిక, కొలత

మానములయందు 1/4 వంతు పాత్రక అని
గ్రహించువది).

పాత్రక. వై. వి.=పాత్ర—

పాత్రవృత్తము. సం. వి. ఆ. న. 1. పతివ్రతా
త్వము: ఈలుపు; పా. 2. దీనికి ఉపమానము
లు—సీత, ఆరుంధతి, దమయంతి, సావిత్రి,
పార్వతి, సరస్వతి, లక్ష్మి.

పాతు. వై. వి.=పాత్ర. 1. భూస్థాపనము: పాతు
ట; 2: చూ, లిప్తి. 2.

పాతుకుడు సం. వి: చూ, పతయాశువు.

పాతుట. వై. వి.=పాత్ర: చూ, పాతు. 1.

పాత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1. నద్యాదులయొక్క
రెండుదరులనడుము: చూ, వంకము. 1; 2. భృ
కుంసాది.- (స్త్రీ) వేషధారియై నటనముచేయు
పురుషుడు: చూ, భృకుంసుడు; 3: చూ,
మంత్రి. 1; 4: చూ, యోగ్యము; 5. స్రవము
మొదలైన నుజ్జపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-ర, 2,
(స్రక్ష్. 1); త్రి. 6. భాజనము. (ఇది తెను
గున భాజనార్థమునందు కొందఱిచే పాత్ర
అని పర్యాయగింపబడియున్నది. ఒకచో
నర్తకియను నర్థమందు వైకృతముగా పృ
యోగింపబడియున్నది “శీవపాత్రలప”
(య. 4, ఆ.) (పాత్రము=ఆధేయవస్తువుల
ను రక్షించునది): పాత్రము, భాజనము, స్థా
లము, స్థానిక, హరివాణము. (తె. ప.)—
అరివాణము, కంచము, కోర, చాకి, చాకి,
తట్టి, తట్టి, తలియ-తలియ, తలిగ, తెలి-
తెలిగ, తెలియ-తెలె, బోసపుట్టిక; పాత్ర
ముల భేదములు.— గ. అండ్డి.—అలంజర
ము-అలింజరము-అవింజరము-అలింజరము,
ఆ, కర్పరము-ఖర్పరము, గోల, గోలకము-
గోళకము, నందా, మందామణి, మణికము,
లోహకటాహము-హండా-హండా, హండి-
హండి. (తె. ప.)—అండా-అండి-అండి, అనికి,

అలాయము, కంగాళము- గంగాళము, కడపకడున, కప్పెర-కొప్పెర, కళాయి, కాగన, కొట్టె, గాయ, గోలియము-గోలెము, డేక్క-డేగిన-డేకిచే-డేకిన, తవెల, తొట్టి, నీరుమోపరి, పవ్య, పెద్దబాన, బండడము-బండరము-బండలము, బాన; ౨. అటికకు. - (తె. ప.)-అటిక-అట్టిక, ఎనల, చేట్టి, డాక-డాక, బోగిటి; ౩. కరాటమునకు. - కరండకము-కరండము, ఛ. (తె. ప.)-కరడ, కరవటము-కరవడము-కరాటము, గుండీ, డబ్బు-డబ్బి, తారుపు-తారుపు, పక్కణి-పక్కిణి, పూసె, బరణి-బరిణె; ౪. కల్లుత్రాగేడుగిన్నెకు. - అనుకర్షణము, అనుకర్షము, అనుతర్షణము, అనుతర్షము, గల్వర్కము, చమనము, చుకము, పారి, పిప్పవర్తి, పరకము, సుర. (తె. ప.)-కల్లుగిన్నె, కోర, చిప్ప; ౫. కాచపాత్రమునకు. (మాంతికునిది). - (తె. ప.)- ఆవిలి; ౬. కొమ్ము చెంబునకు. - జారీ-ఝారి. (తె. ప.)-జోరీ; ౭. కొయ్యతో-డేసిన నీటిపాత్రమునకు. - అద్దుని; ౮. గండపుకుడకకు. - (తె. ప.)-కుడక, గండపుకుడక; ౯. గంచవంటి పాత్రమునకు. - (తె. ప.)-గుండిగ, తొట్టి; ౧౦. గరగకు. - ఘటము. (తె. ప.)-గరగ-గరిగె; ౧౧. గరిఁటెకు. - (కట్టగరిఁటె). - తండుపు-తండుపు-తర్దుపు. (తె. ప.)-కొయ్యలెడ్డు, లెడ్డు-లెగ్గెడ్డు, చేట్టువ-చేట్టువము, పొన్నట్టు; (ఇనుపగరిఁటె). - కంబికంఠి, కరిత్రము, కావ్య, ఖజ, ఖజపము, ఖజము, ఖజాక, దర్వి. (తె. ప.)-గంటె-గరిఁటె-గటిఁటె, చేట్టువము; (మిక్కిలిచిన్నగరిఁటె). - ఖజపము, దర్వి. (తె. ప.)-మిల్లి; (చిల్లులుగరిఁటె)- (తె. ప.)-చేట్టుము, బిత్తెడ; ౧౨. గల్పాకు. - (తె. ప.)-గరగడ, గల్లా, గళాను;

౧౩. గాజోగిన్నెకు(చిన్నమూతిగలనిడుపాటి కాచపాత్రము). - కటఖాదకము, కాచపాత్రము, కాచభాజనము, కున్ననము, కున్నారము, కుహనము. (తె. ప.)-కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, కోరివి, గాజోగిన్నె, పిడత-పిడుత, బుడిగ-బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోడిగ; ౧౪. గిండిచెంబునకు. - ఆలుక, ఆలుపు-ఆలూపు, ఆళు, కనకాలుక, కరక, కర్కరి-కర్కరిక, కర్కలి, గలంతిగ-గళంతిక, చషకము, పారి, భృంగారము, (తె. ప.)-కలంత, కైతట్టి, గరిగ-గరిగె, గరిగెపిడత, గలంతియ, గిండి, గిండిచెంబు, చిన్నపిడత, జోరీ, వేసలు; ౧౫. గిన్నెకు. - (గిన్నె). - కోశము-కోషము, కొళిక, గల్వర్కము, చషకము, హరివాణము. (తె. ప.)-అరివాణము, కోరగిన్నె, చిప్ప, డబ్బర-దబ్బర-దబ్బర; తద్వి. - ఉగ్గచిప్పకు. - గుండకము. (తె. ప.)-గుండక, పారడ, పాలడ; బిచ్చేగానిగిన్నెకు. - అక్షయపాత్రము, కటాహము, కమతము, కర్పరము-ఖర్పరము, కోళిక-కోషిక, భవనాసి, భాజనము. (తె. ప.)-కడప, కడుప, కప్పెర-కొప్పెర, చిప్ప; చిన్నగిన్నెకు. - (తె. ప.)-పన్నాగులోవి; ౧౬. చుల్లకి అనుపాత్రమునకు. - చుల్లకి; ౧౭. చెంబునకు. - (తె. ప.)-చీ(చే)ముంత, చెంబు, తెంబుగ, నగ్గెడ; ౧౮. జలపాత్రమునకు. - కర్కరికము, గడ్డుకము-గడ్డాకము. (తె. ప.)-నీటిచెంబు, గా. జోజోలపాలికకు. - పాలిక. (తె. ప.)-జోజోలపాలిక, పాలిక, పాలియ, ౨౦. జోడ్డచెలవంటిపాత్రమునకు. - నంద. (తె. ప.)-ముంత; ౨౧. తాంబూలపాత్రమునకు. - తాంబూళము; (తె. ప.)-కంపెంబుంపె, కుప్పియ-కుప్పె, జోలపల్లిక, తబుకు, పళ్ళెము. - పల్లెము-పల్లెరము; (చూ, నాడపము); ౨౨. తైలాదపాకపాత్రమునకు. - కటాహము, కర్కరము, కళకము, కుండము, కటము, గుండకము, ఘటము, నివము. (తె.

ప).—కడవ-కడువ, కుండ, నీరుమోసరి; ౨౩. దీపపాత్రమునకు. —కాకిక, చక్రచాటము, మల్లము. (తె. ప). —కుండి-కుందియన-కుండెన, పుడుచె-పరిమిచ-పరిమిచె-పరిమిత్తుద; ౨౪. కొప్పకు. —(తె. ప). —గూడ, దొప్ప-చొప్ప, దొన్నియ-చొన్నె, పొట. (నం. ప). —పుటము, పుటి; ౨౫. నీరుతోడెడు సాత్రమునకు. —(తె. ప). —చేద, బొక్కెన; ౨౬. పంచపాత్రమునకు. —పంచపాత్రము; ౨౭. పంచపాత్రములనమూహమునకు. —పంచపాత్రము; ౨౮. పంచపాత్రమునకు. —(తె. ప). —తశేల-తశేలా, పంటి-పనఁటి-పరఁటి, బాసనము, లోబి, నెనల; ౨౯. పలురకముల పాత్రములకు. —అయోముఖము, ఆపసనము, కడత్రము, కతనము, పత్తెలొప్పుభాండము, భాజనము; ౩౦. పరిమళద్రవ్యము లుంచే పాత్రమునకు. —(తె. ప). —పంకిణి; ౩౧. పశ్యేమునకు. —కందువు. (తె. ప). —కంచేము, తబుకు, నగ, పశ్యేము-పశ్యేము-పశ్యేరము; ౩౨. పానపాత్రమునకు. —కాంస్యము, కుశపము, కోషము, కాకిక, గల్వర్కము, చపకము, పానపాత్రము, పానభాజనము. (తె. ప). —కానండి; ౩౩. పాలచెంబునకు. —గవి, తుంబ, దోహని, నిపానము, నిలింప, పార, పారి, రోహిణి. (తె. ప). —ఈడుముంత, గుత్త, పాలతప్పేల, పాలచెంబు, బుగ్గ; ౩౪. పింగాణి చిప్పకు. —(తె. ప). —కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౩౫. పీఠకదాసుకు. —ఆచామనకము, కటకోలము, కలాచి, చర్మితపాత్రము, నభము, విశ్వీవనపాత్రము, పట్టకము, పతేద్దగోహము, పాలము, పూగపీతము, పత్తిగోహము, పోగింతము. (తె. ప). —కళాంజి-కాళంజి-కాళాంజి, కళాసిక, తమ్మతసుకు, తమ్మపడిగ-తమ్మపడిగము, తనుకు, పడిక-పడికము,

పడిగ-పడిగము, పీఠకదాసు; ౩౬. పుహోదాశపాత్రమునకు. —ఇద; ౩౭. పుష్పదులుంచెడు కరండమునకు —(చూ, నట్టి. 1.); ౩౮. పెనమునకు. —ఆన్నిధము, కందువు, స్వేదని. (తె. ప). —కంచే, పెనము; ౩౯. బూరెల మూకుడుకు. —బుచ్చిషము-బుచ్చిషము-బుచ్చిషము, ఖల్లిక, పిప్పపచనము. (తె. ప). —బాణలి, బూరెలమూకుడు-బూరెలమూకుడు; ౪౦. బ్రాహ్మణులకు. —కక్షపాల. (తె. ప). —కక్షపాల-కక్షపాల-కక్షపాల; ౪౧. మంగలమునకు. —అంబరీషము, కందువు, భాగ్యము. (తె. ప). —కంచేకంటు, బాణలి, బొరుసు, మంగలము, మండ, వేపుడు, వేపుడుచేటి; ౪౨. మందు మర్దింమోగెన్నెకు. —ఖల్లుము (తె. ప). —కలువము-కల్పము: (చూ, రాయ); ౪౩. మట్టికంచేమునకు. —(తె. ప). —దడ్డము, బట్టి-బట్టి, మల్ల, సాద, సానిక; ౪౪. మాదిగవాడు కొర్రవ్రుంచెడు పాత్రమునకు. —(తె. ప). —కొమ్ము; ౪౫. ముడుపులచెల్లించేడిబ్బి. —(తె. ప). —డబ్బి-డబ్బి-డిబ్బి; ౪౬. మూకుడుకు. —ఉదంచనము, కూర్మపృథక్తము, వర్ణమానకము, వర్ణమానము, శరావము. (తె. ప). —డబ్బిడము, దబ్బు, దబ్బుడు, దిబ్బడము, పలక, మూకుడు, సిబ్బి: (ఇత్తడి మూకుడు). —(తె. ప). —సిబ్బి: (చిల్లలుగల మూకుడు). —(తె. ప). —జేల్లిమూకుడు; ౪౭. యజ్ఞపాత్రవిశేషములు. —ఉపభృత్తు, గోహము, చమనము-చమసి, జాహువు, ధగ్గప, సాత్రము-పరిణిత, శమ్య, న్యుక్కు-న్యవము; ౪౮. రాగిపాత్రమునకు. —కిట్టలము; ౪౯. రాగి లోనగు బిందెకు. —పగ్గణము (తె. ప). —బిందియ-బిందె; ౫౦. లోహదళమునకు. —(తె. ప). —తగటు-తగడు, దళము, రేకు-రేకు; ౫౧. లోహపాత్రమునకు. —ఖరపాత్రము,

ఖగసోందము, లోహపాత్రము, లోహిక; ౫౨. పండికడుగనిపాత్రమునకు. — (తె. ప). — బ. అంటులు-అంటు; ౫౩. సన్యాసులపాత్రగునకు. — కమంభము, కమండలువు, కరకము, కుండి, కునుంభము, చైత్యముఖము. (తె. ప). — కమండలము, జోరీ, బుడిపి-బుడ్డి, బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోరె; ౫౪. మాకాకు నిప్పుపెట్టుకొనెడు పాత్రము. (తె. ప). — చిల్లము (ఇందు వ్రాయబడినవాని లోఁగాన్ని మట్టితోఁజేయబడిన వైనను పాత్రములని వాడబడుటచే నిందువ్రాయబడియెఁచు, భాండము. ౩.) (మిగతవానికి “చూ, హరివాణము.”)

పాత్రలూడు. ద్వ. అ కీర్తి: చూ, రూ-పాతరలూడు. దుక్కి. ౩, ఆ. ౩౪.

పాత్రలు. అం. వేషధారులు. [సజ్జనుడు. పాత్రుఁడు. సం. విణ. యోగ్యుడు; చూ, పాత్రేసమిత్తవ్యాయము. పా. భోజనసమయమునకునిర్దేశదుచారసనికుపయోగించేరసరితి.

పాథస్సు. సం. వి. న్. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; 2. అన్నము: చూ, పాదము. (1) పాథేయము. సం. వి. అ. న. అన్నము బియ్యముతోనగుదారిబత్రెము. “స్వర్గపాథేయము”: చూ, సంబళము.

పాథోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము. పాథోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం. — పై. —

పాదకటకము. సం. వి. అ. పుం. అందియ: చూ, భూషణము. 2. [ద్వి. 67.

పాదకి. వా. వి: చూ, బానిసె. ఆం, పదా. పాదకృఢము. పా: చూ, అర్థకృఢము.

పాదకీర్తియులు. అం. అడుగులు అడవలు గంతులు అనియును విశేషముగానైన కుప్పీలు పేరెములు అల్లీలు మొగ్గులు మొములు అనియును మొదలుగ వాడబడుచున్నవి: (చూ, ఉద్ధతము, వ్యంజకము).

పాదగోహాణము. సం. వి. అ. న. అభివాదనము: చూ, హాణిగలు. [నడ-కాల్పడ. పాదచారము. సం. వి. అ. న: (తె. ప). — కాలిపాదచారి. సం. వి. న్. పుం. 1. కాలిబంటు: చూ, భటుడు. 1; విణ. 2. నడచిపోవువాడు; అం. ౩: చూ, గతివిశేషములు.

పాదచ్ఛాయలు. పా. మనుష్యుఁడు సూర్యున కెదురుగ నిలబడి తగ్గనివేళలు చెవియందుంచుకొని యధిరవనీడలో గురుపెట్టుకొని ఆనోటికి తాను నిలుచుండియున్న పాదముతోఁ గూడ కలిపి కొలిచిన నెన్నియడుగులగునో అవి పాదచ్ఛాయలగును. (చూ, అహాసౌమణ్యము). [చూ, కూదుర్చుడు.

పాదజాఁడు. సం. వి. అ. పుం. అడుగుపుట్టువు: పాదట్టు. దే. వి. (పాడు + తట్టు) రూ. పాదొట్టు. వాసములకుఁబట్టెనుబూసి: బూసి.

పాదతలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, అరకాలు; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. — మెట్టదామర, చెంగలువలు, కెంపులు, పగడములు, చిగుళ్లు మొ.

పాదతలములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని అఱకాళ్లు — ఎఱ్ఱదామరలఁబోలు రక్తిమయు, మృదుత్వముగలిగి చెమటలేకయున్న నైశ్వర్యపరిదము. చెటలవలెనుండి చెమటగలిగి వేళ్లసందులుగలిగి తెల్లనైయున్న దారిద్ర్య దుఃఖము లనుభవింపును.); 2: చూ, (స్త్రీ) లక్షణాంగములు. (అఁడుదాని అఱకాళ్లు. — తామరపువ్వులఁబోలి రక్తవర్ణములైన రాజపత్నీయగు. అంతయు భూమినంటిన అష్టపుత్రసంపదనాంది మగనికి సంతసమొసంగును. ఇద్రములైన పుత్రపతియగు. కుటుంబలైన పతిదుఃఖితయగు. గుంటలు చెమటయు లేకున్న సుఖపతియగు. అరుగుదులైన దరిదుర్గిరాలగు.)

పాదతలకేళులు. అం: చూ, లక్షణాంగములు. (వృజ, వజ, అంతుక, ఛత్రి, కంఠ, పద్మ, కలశ, హల, మత్స్య, కుండలము మొదలగు కేళులున్న శ్రీపతియును, భూపతియును అగును. కేళులు రక్తవర్ణములైలోతుగనున్న శుభవర్ణము.)

పాదనఖములు. అం: 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు. — రక్తతామ్రవర్ణములైన రాజగును.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (అడుదానికాలిగోళ్లు. — రక్తవర్ణములైన భాగ్యవతియును. ఊర్ధ్వముఖములైన దానియగు.)

పాదనివారణము. అం: చూ, విన్నానములు. పాదప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాపకొళ్ళు: చూ, పాదుక.

పాదపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కాళ్ళుంచుకొనెడు పీట: చూ, సింహాసనము.

పాదపవృత్తము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

పాదపుపారుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

పాదపరీమాణము. సం. వి. ఆ. పుం. (తె. ప.) — అడుగు-అడ్డు. (చూ, హజ్జే.)

పాదబంధనము. సం. వి. ఆ. న. ఆవుకేదెలోన గునది: చూ, సారథేయి (ధేనువు.)

పాదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పాదు. రూ-పదము: చూ, హజ్జే; 2. కిరణము: చూ, హానునము. 2; 3: చూ, వేరు. 1; 4. పద్యమునందలి యొకచరణము: చూ, వృత్తము. 1; 5.—పాతిక-పావు. పాదిక. 1/4వ వంతు; 6. కొండతటితిప్ప, పరిత్యంతునవర్ణతము: చూ, హిమాలయము (పర్వతము); అం: 7: చూ, ఇందియములు. [స్థలములు.

పాదములు. అం. (అడుగులు): చూ, కళలుండు పాదయమకము. అం: చూ, యమకము.

పాదరత్న. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (పాదమును పట్టిం చునది) పాదుక: చూ, నమ్మాలింగము.

పాదరసము. వై. వి.—పాదరస: చూ, మూతము. (శుద్ధి.—కఱుమాపము, ఇటికి పాడుము, పెరుగు, చెల్లము, పసుపు నీటితో విడివిడిగా చూత గుడ్డలో పడపొయ్యటయేగుద్ధి. ఇంగిలీకములోనుండి తీసిన పాదరసము విడిగా శుద్ధులుచేసినదానికంటె శ్రేష్ఠము).

పాదరి. వై. వి.—పాటరి: చూ, రూ-పాదిరి.

పాదరేఖలు. అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (వజ, చక్ర, పద్మ, వృజ, స్పృశిక, వధ మాన, తోరణ, మకరరేఖలున్న రాజవత్తి యగు. అంతుక, కుండల, మాలికాది కేళులున్న భాగ్యవంతులగు రాజేంద్రుల తల్లియగును.)

పాదలి. వై. వి. 1.—పై—; 2. పిరపాక: చూ, నదనము. 1; విణ. 3: చూ, హీనుడు. పాదవల్మీకము. సం. వి. ఆ. న. బోదకాలు: చూ, హజ్జే.

పాదనరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాంశేయి.

పాదనేవకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నేవకుడు.

పాదస్ఫోటము. సం. వి. ఆ. పుం. కాళ్ళుపగుళ్లు వాతెడు మృత్యుధేదము: చూ, విపాదిక.

పాదాంగదము. సం. వి. ఆ. న.—పాడిగము: చూ, పాదకటకము.

పాదాంగుళములు. అం: 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలివేళ్లు. —పాడుగులై నముములై నునుపులై అసితములైన నుఖియగు. వేళ్లకొనలు నమమై వంకరలేసున్న రాజిగు. నరములుగనిపించుచే శుక్లములై కుటిలములై విరిళములైన దుఃఖియగు. బొటనవేలు విస్తారమైన దుఃఖియగు. కెండవ వేలు బొటనవేలుకన్న నధికమైన స్త్రీ సంభోగియగు. మూడవవేలిధికమైన భార్య కు హానియగు. నాలవవేలు హస్తమైన

పదస్త్రీలోలుడగు. ఇదియ దీర్ఘమైనవిద్య
భోగములుగలుగు. చిటికెనవేళలు హృస్వ
మై సన్నమైన భోగియగు. బొట్టనవేళలు
రెండవమాడవ వేళిల్లనమములైన యుత్త
ముడగు. చిటికెనవేళలు పొడవైన వేళిల్లెడ
ములగుచుపటుచేలైన దాసత్వమునొందును;
2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (ఆదుఁదాని
కాలివేళిల్లు — పెసరకాయలవలెనున్న భా
గ్యవతియగు. మృదువులైన సుఖవతియగు.
విగళములైన దానియగు. రెండవవేళలు బొ
టనవేళికన్నఁ బొడవైన విధవయు జార
యునగు. మూడవవేళలు పొడవైనయున్న
దుశ్శీలురాలును దౌర్భాగ్యురాలును కృపణు
రాలును అగును. నాలుగవవేళలు కుటుచే
యైన కుహస్త్రియయగు. ఇది యెత్తుగనున్న
విధవయు దరిదురాలును అగును. చిటికెన
వేళలు భూమినంటకున్న విధవయు జారయు
అసౌఖ్యురాలును అగు. నాలుగవవేళలును
చిటికెనవేళలును భూమినంటకున్న జారిణి
యగు.)

పాదాంట్రపురుగు. దే. వి: రూ-పాదాండ్ర-

పాదొట్టుపురుగు: చూ, సాలెపురుగు.

పాదాండ్ర. దే. వి. —పై— [హజ్జే.

పాదాగ్రిము. సం. వి. అ. న. మీఁగాలు:చూ,

పాదాతము. సం. వి. అ. న. పదాతులసమాహ

ము: చూ, భటుడు. 1. [భటుడు. 1.

పాదాతికుడు. సం. వి. అ. పుం. పదాతి:చూ,

పాదాపవిధ్దకము. అం: చూ, కరణములు.

పాదాపర్తి. అం: చూ, ఆశుభావర్తములు.

పాది. దే. వి. 1. ఏటుదాఁటించుసాధనము:

చూ, హోడము; 2. కక్కెర కాఁజే కాదు

కోడి పూరేడు లోనగు పెంపుడుపిట్టలను

వైకివిడిచి పిట్టలనుపట్టెడు ఒకానొకవేట:

పాదివేట, వారివేట: (చూ, వేట);

వై.వి. 3.=పాద. కుదురు: చూ, రూ-పాదు.

పాదిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిన్నకంబము:

చూ, స్తంభము. 1; 2.=పాతిక: చూ,

పాదము. 5; విణ. 3. నాలుగవది.

పాదిగువ్వ. దే. వి. పాదివేటకుపయుక్తమైన

పెంపుడుపిట్ట: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పాదిరి. వై. వి.=పాటలి. (రూ-పాదిరి-పాదిలి).

కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.

పాదిలి. వై. వి.=పై.— [21.

పాదివేట. దే. వి: చూ, పాది. 2. య. 2, ఆ.

పాదు. వై. వి. 1.=పాద. (రూ-పాది.)కుదురు.

కళా. 4, ఆ. 78: చూ, విల్లము; 2.=పాద.

కిందు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 120:చూ,

దిగువాటు; 3. నిలుకడ:చూ,స్థితి.3.

పాదుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-పాదప-

పాదుపు) పాపకోళ్ళు: చూ, సమ్మాలిగలు;

అం. 2: చూ, ఆపర్తహాసములు.

పాదుకము. సం. వి. అ. న. నుచ్చె: చూ,

సమ్మాలిగలు.

పాదుకాంతాభిషేకము. అం:చూ,అభిషేకములు.

పాదుకృతుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పా-

దుకృతుడు: చూ, మాదిగ.

పాదుకొను. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, స్థిరపడు;

2: చూ, మట్టుపడు. అని. 2, ఆ. 139;

వేర్. 3. పాదుకొలుపు.

పాదునిలుచే. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాదుకొను.

2. హరి. ఉ. 6, ఆ. 157.

పాదుపు. సం. వి. ఉ. ఉ. స్త్రీ. 1: చూ, పా-

దుక. 1; 2: చూ, పాదుకము.

పాదుసా. వై. వి. (రూ-పాదుసాహి-పాదు-

సా): చూ, రాజా. 1.

పాదుసాహి. వై. వి.—పై.—

పాదుసా. వై.వి.—పై.—(వాడుక).

పాదూకృతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాదూకృతుడు.

పాదూకాహుడు. సం.వి.అ.పుం. పాపకోశము, చెప్పలను తెచ్చెడువాడు: చూ, మాదిగ.

పాదొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-పాదట్టు.

పాదొట్టుపురుగు. స్వ. వి: చూ, పాదాంటిపురుగు. [మేఘము. 1.

పాదోదకము. సం. వి. అ. పుం. మన్యు: చూ,

పాదోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాదోధి.

పాదోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పాద్యము. సం. విణ. 1. పాదముకొఱకైనది (జలాదికలు); అం.2: చూ, ఉపచారములు.

పానకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెల్లము, యాలకులగింజలు, మిరియములగుండ మున్నగునవికలిపిన పానీయము: చూ, సలిలము; దే. వి. (1) ఫలరసము. పంచ, నా. 1, ఆ. 321; ఆచ్చ. ఆ, కాం. 105: చూ, రసము. 13; (2) పాదు: చూ, విల్లము.

పానగోష్ఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లుత్రాగెడు చోటు (లేక) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

పానపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. నీరు త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పానము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాగెడు: చూ, సరకము. 3; 2. త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3: చూ, రక్షణము; అం. 4: చూ, కామజంబులు; వై. వి. (1)=లింగపీతము. (తే. ప).—జేలేరి, పానపట్టము; (2)=పాగ్గము: చూ, పాగ్గము. 6.

పాపలు. దే. వి. బ: చూ, సంశయము.

పాపపట్టము. దే. వి: చూ, పాపము (1).

పాపనము. నా. వి. రూ-బాపనము: చూ, సదనము. 1. [నువచి. 1.

పాపసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆంధ్రాకర*: చూ,

పాపసీడు. నా. వి: చూ, పాపకుడు. 1.

పాపారము. దే. వి. పండుపోక: చూ, పోక.

పాపిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాపిని.

పానీయము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 2. త్రాగెడుగిన్నె: చూ, స్వాదితము; 3: చూ, రక్షితము.

పానీయనల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆంధ్రాకర*: చూ, నువచికాఫల.

పానీయకాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేతిపంపిలి: చూ, సదనము. 1.

పానుపు. దే. వి. రూ-పాన్ము. 1.పదక: చూ, శయ్య. 1; 2: చూ, మంచము; 3. పజపు. అని. 3, ఆ. 12: చూ, శయ్య. 1.

పాన్ము. దే. వి.—పై.—

పాప. దే. వి. 1. రూ-పాపడు. భార. ఆర. 7, ఆ. 187: చూ, శిశువు; 2. అబ: చూ, లోచనము.

పాపంపుమొన. అం: చూ, మొనలు.

పాపడు. దే. వి. రూ-పాప. 1. బాలుడు. భార. విరా. 5, ఆ. 284: చూ, శిశువు; 2. పురుషశిశువు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 115: చూ, శిశువు. [చూ, విధికర్ణి.

పాపచేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగలుసాంటి*:

పాపట. దే. వి. 1. శేకపీధి. (ఇదిపాయుధాతు కృదంతము: చూ, నేన. 3; వై. వి. 2: చూ, వృకధూమకము*.

[బొట్టు. 1.

పాపటచేటు. ద్వ. వి. లాలాటిక: చూ, పాపటపడ్డ. నా. వి. నైరుమిద దున్నెడుసాధనమునకు వేసిన యడ్డుకట్ట.

పాపటపుగుడ్డలు. నా. వి. బ. పాపటపడ్డకు బండ్లపరి వేసిన మేములులోనగునవి.

పాపటపునొసలు. నా. వి. బ. పాపటపడ్డకువేసి కాడికిగట్టినవి.

పాపటపుపాన్నలు. వా. వి. బ. పాపటపు
గుడ్డలకునేయుపాన్నలు.

పాపటబొట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పాపటచేతు;
2: చూ, భూషణము. 2.

పాపటము. దే. వి. గొర్రెపైరుగొండగావముపోవ
దున్నెడుపనిముట్టు. రూ-పాపనము. గుంటక
-గుంటుగు, దిండు-దిగ్రిండు: చూ, హలము.

పాటపపుచ్చే. దే. పే. (పాపటవోనకేయు)
దారివిడిచి తొలగించు. రామా. 8, ఆ. 185:
చూ, పాయవడు. 1.

పాపటవోపు. దే. అ. కి. —దై.—
పాపనశకము. అం. అనత్యోక్తి, దోషాశోప
ణోక్తి, కనోక్తి, నిష్ఫలోక్తి, చార్వకర
ణము, దుష్కార్యకరణము, దుష్కార్యపేక్ష,
పరభార్యపేక్ష, పరద్రవ్యాపేక్ష, జీవ
హింస. (10). [ము].

పాపడి. వా. వి. పాముది: ఆపాయము. (చూ, సర్ప
పాపనము. దే. వి: చూ, రూ-పాపటము.

పాపము. సం. వి. అ. న. రూ-పాపము. 1.=
పాగిన. దుష్కృతము: చూ, పృజనము. 1;
2: చూ, దయ. “పాపము వానికాలువిటిగి
నది”; విణ. 3. దుష్కృతముగలది.

పాపరహితుడు. సం. విణ: అనఘుడు.

పాపలగనుతావు. ద్వ. వి: చూ, భగము. 12.

సాం. మా. 19. [చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపాత్ముడు. సం. వి. న్. పుం. పాపాలముద్ద.

పాపాయపరపీడనమ్. లో. పెరవారిని బాధిం
చుట పాపముకొఱుట. “పా । పాయ పర
పీడన” మ్మన । న్యాయమ్మన ” (కుచేలో
పాఖ్యానము)

పాపాలముద్ద. మి. వి: చూ, పాపాత్ముడు.

పాపాను. వై. వి.=పాదపోష: చూ, సమ్మతిగలు.

పాపి. సం. విణ.=పావి. (న్. ఈ. న్.) 1: చూ,
పాపాలముద్ద; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపిష్ఠుడు. సం. విణ. మిక్కిలిపాపి: చూ, పాపి-
పాపు. దే. పే. 1. పాపకేయు; 2: దును-
దున్ను. కై. 8, ఆ. 174.

పాపుడు. సం. విణ. 1: చూ, పాపి. 1—2;
3: చూ, హింసకుడు; 4: చూ, హింసుడు.
పాపోసు. వై. వి.=పాదపోష: చూ, రూ-పా
పాను. [పాపము.

పాప్తము. సం. వి. న్. పుం, విణ: చూ, రూ-
పామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పామము.
పామనుడు. సం. విణ. గజ్జికలవాడు, కమ్మ
రుడు: చూ, వ్యాధితుడు. [వ్రణము.

పామము. సం. వి. న్. పుం, న. గజ్జి: చూ,
పామరుడు. సం. విణ. 1: చూ, మూర్ఖుడు:
2: చూ, హింసుడు; 3: చూ, గోండుడు. 1.
పాము. దే. వి. 1: చూ, సర్పము; 2. కప్తము:
చూ, శోకము; స. కి. 3. రూ-పాము:
చూ, రుద్ద. 1.

పాముచోపు. వా. వి. ఋ: చూ, సర్పము.

పాముది. దే. వి: చూ, రూ-పాపది. [ఫల.

పాముదొండ. ద్వ. వి. నాగదొండ*: చూ, రక్త
పాముమేత. వా. వి: చూ, వాయువు.
పాములనారిగాడు. దే. వి: చూ, పక్షి.

పాములబిడారు. వా. వి: చూ, పల్లీకము.

పాములమేతరి. వా. వి: చూ, హరివాహనుడు.

పాములవాడు. దే. వి: చూ, వ్యాళగ్రాహి.
కాశీ. 2, ఆ. 87. [మేతరి.

పాములనేటకాడు. వా. వి: చూ, పాముల

పాయ. దే. వి. 1. చీలిక. స్వా. 3, ఆ. 38:

చూ, శకలము. 4; 2. ఖండము: చూ, శక

లము. 4; 3. చర్మములోనగుకాని ఖండము.

హరిశ్చ. 4, ఆ. 213: చూ, శకలము. 4;

4. ఒకనదిలోనుండి చీలితిన పాపది: చూ,

స్వర్ణది (నది); 5: మునుము-మున్న.

పాఠ్యబోలు. దే. అ. కి. చూ, పాఠ్య. 3. పాండు. 3, అ. 22.

పాఠ్యకట్టు. దే. వి. ఒకముఖ్యగామముతోఁ జేరిన యువగామముల సమాహము, జన పదము: చూ, సీమ. 1 (దేశము).

పాఠ్యకారి. దే. వి. భాగవతకారము భూస్వా తంత్ర్యములేని రైతు: చూ, రైతు.

పాఠ్యకానా. వా. వి: చూ, మఱుగునొడ్డి.

పాఠ్యగిలు. దే. అ. కి. (రూ-పాఠ్యగిలు, తొల గు. నై. 3, ఆ. 83: చూ, విరియు. 5.

పాఠ్యగిల్లు. దే. అ. కి. —పై—

పాఠ్యగొమ్మ. దే. వి. పంగ. ఉ. హరి. 5, ఆ. 58: చూ, శాఖ. 1.

పాఠ్యపోసు. నై. వి. చూ, రూ-పాఠ్యపోసు.

పాఠ్యము. నై. వి.=పాఠ్యము. 1. ఈడు. పర. 2, ఆ. 49: చూ, పయస్సు. 1; 2. యౌవ నము: చూ, పయస్సు. 1; 3. జీవితకాలము: ఈడు. [భూపణము. 2.

పాఠ్యపట్టము. నై. వి.=పాదపట్ట, అంధ: చూ, పాఠ్యపడు. ద్వ. అ. కి. 1. తొలగు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 83: చూ, విరియు. 5; 2. చీలు: చూ, విదారించు; 3. గారివిడిచి తొలగు. హరి. పూ. 9, ఆ. 78: చూ, పాపటపుమ్మ, పాపటవోపు; 4: చూ, వెలిపడు.

పాఠ్యవాటు. దే. అ. కి. చూ, పాఠ్యపడు. 1. భార. విరా. 5, ఆ. 61.

పాఠ్యసము. సం. వి. అ. న. 1=పాసెము: చూ, పరమాన్నము; పుం. 2. సరళ ద్రవము: చూ, రాజార్థము.

పాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1: చూ, తాగులబోతు; పై. వి. (1)=పయస్. పాలు: చూ, స్తన్యము.

పాయికానా. వా. వి: చూ, రూ-పాఠ్యకానా.

పాయిదా. వా. వి: చూ, వృద్ధి. 4.

పాయు. దే. అ. కి. 1: చూ, పాఠ్యపడు. 1;

2. చిక్కెడలు; 3. చూ, ముద్దకట్టు; 4: చూ, నేటుపడు; న. కి. 5: చూ, విసర్జించు.

పాయువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ముద్ద; అం. 2: చూ, ఇంపియములు.

పాయ్యము. సం. వి. అ. న. 1. తాగిస్తు. మూల: తూములోనగుమానము: చూ, నర్మ; 2. నీరు: చూ, నలెము; విణ. 3. నిండించుదగినవి: చూ, పీనము. 2.

పార. దే. వి. రూ-పాఠ: చూ, ముద్దము.

పారంగతుడు. సం. విణ. దరిజేరనివాడు: పారగుడు.

పారంపరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పారంప ర్యము. నై. 1, ఆ. 58.

పారంపర్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పారంపరి. 1. కులకృమము. (పుం. గురుకృమము అనికొం దటు. ఆమన్యూతము అనికొందటు): చూ, విలివ్యము; 2. పరంపరాభావము.

పారజోచు. వా. న. కి. తప్పకనుజోచు.

పారంగుడు సం. విణ: చూ, పారంగతుడు.

పారడ. ద్వ. వి. ఉగ్ధవిప్రు: చూ, పాత్రము. 6.

పారణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-పారణము. 1. ఉపవాసముండి మఱునాడు చేయుభోజ నము: చూ, సాపాటు; పుం. 2: చూ, మేఘ ము. 1; నా. 3. పార్వణము: చూ, సింహము. 4.

పారణము. సం. వి. అ. న. —పై—

పారతంత్ర్యము. సం. వి. అ. న. సరాధీనత: అశ్.

పారతము. సం. వి. అ. పుత్ర: పాదరసము: చూ, చూతము.

పారతికము. సం. విణ. పరలోక సంబంధమైన ది: ఆముతికము, ఆముష్మికము, పారలౌకి కము. [తమ-

పారదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పార

పారదారికుడు. సం. వి. అ. పుం. పరదార
రతుడు. [2: చూ, వాటచారి.

పారదేశికుడు. సం. విణ. 1. అన్యదేశస్థుడు;

పారమార్థికుడు. సం. విణ. 1. పరమార్థబుద్ధికల
వాడు; 2: చూ, కేర్పిడు.

పారమేశ్వరము. అం: చూ, ఆగమములు.

పారమేష్వరాజ్యము. పా. మోక్షరాజ్యము.

పారము. సం. వి. అ. న. 1. ఆపరిచరి:చూ, రోగ
స్స; 2: చూ, సమీపము. 1; 3: పాళము.

కొలది; అం. 4. మల్లబంధవిశేషము: చూ,
మల్లకాస్త్రము.

పారలౌకికము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాయ
సము. 1; విణ. 2: చూ, పారత్రికము.

పారవతము. సం. వి. అ. పుం.: చూ, రూ-పా
రావతము. 1.

పారవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పారవాయి-
పావురాయి.: చూ, రూ-పారావతము. 1; నై.
వి. (1).=పారావతము: చూ, పారవము. 1.

పారవశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, విస్మృతి;
పా. 2: చూ, అశ్యవృద్ధయ పరిక్షాసము.

పారవి. అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఖ
సలు. [చూ, బాణము. 1.

పారశవము. సం. వి. అ. పుం. ఒక ఆయుధము:

పారశవుడు. సం. వి. అ. పుం. శూద్రోపనిత
యందు బ్రాహ్మణునివలనఁ బుట్టినవాడు:
చూ, సూనుడు. 1.

పారశీకము. సం. వి. అ. పుం.=పారసి.
1. (రూ-పారసికము-పారసికము): చూ, దేశ
ము; 2. పారశీకదేశపుగుఱ్ఱము: చూ,
హయము.

పారశ్యాకుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పార
శ్యకుడు: చూ, యాష్ఠీకుడు.

పారశ్యకుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
పారసి. నై. వి. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2.=

పారశీక. పారశీకదేశభాష: చూ, భాష.

1; విణ. 3. పారశీకదేశమునందుఁగలిగినది.
స్వా. 4, ఆ. 28. [పారశీకము.

పారసికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పారసికము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పారసైర్జణేయుడు. సం. వి. అ. పుం. పరస్త్రి
వలనఁబుట్టినకొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

పారా. వా. వి. రూ-పవారా: చూ, రక్షణము.
పారాణి. దే. వి. 1. మంతుమంగోనగువానితో
పాదములకుఁజేసెడు అలంకారము: చూ,
భూషణము. 2; వా. వి. 2. కనుపునున్నము
కలిపిన వస్తువు. (పుంధ్యుమాన్యును).

పారాణించే. దే. స. క్రి. పారాణిపాదములకు
అలంకరించు: చూ, సింగారించు.

పారావతము. సం. వి. అ. పుం.: చూ, రూ-
పారావతము. 1.

పారాయణము. సం. వి. అ. న. 1. అంతయు:
చూ, రూ-పరాయణము; 2. అంతయుచేడు
పుట, 3. పారమునుపొందుట.

పారావతము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పారవా
యి-పావురాయి. (రూ-పారవతము-పారవ
ము): చూ, మరణి; 2. కొఱితుమికి *:
చూ, న్నూర్ణకము; 3. విశాలముఖముగలబా
ణము: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ,
భావదూషితములు.

పారావతాంశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మానేరుశి.
పారావతాంశ. అం. ఏగ్రహంబునకైనను మోడ
శవర్గ చేయఁగా ఆంబవర్గంబులు స్వవర్గంబు
లు వచ్చెనేనిఁ బారావతాంశయగును.

పారావారము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవలావలి
దరులు: చూ, రోగవస్తు; పుం. 2. (రూ-పరా
వరము-పారవారము-పారాపారము): చూ,
సముద్రము.

పారాకరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వ్యాసముని:
చూ, సన్యాసి; 2. ముని: చూ, సన్యాసి.

పాఠాశర్యభాగ్యములు. అం: చూ, ఘోషర
భాగ్యములు. (యజుర్వేదములు. పరాశర
యునినిబట్టివేరికీనామముకలిగినది. జామ్న
రు-క త్రియవాడలలో గానంబడియెదరు.)

పాఠాశర్యము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

పారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గిండి: చూ, పా
త్రము. 8; 2. ఈడుముంత: చూ, పాత్ర
ము. 8; 3.==పారి. ఏనుఁగుకాలి గొలును:
చూ, శృంఖలము. 2; 4: (తే. ప).—మల్ల
చిప్ప; 5. నీరుప్పిబ్బ*: చూ, విదులము;
దే. వి. (1) తడవ. ఉ,రా. 3,అ. 54:చూ,
నెండియు; (2) మన్ను: చూ, భూమి. 1.

పారిక. దే. వి: చూ, దానినె.

పారికాంక్షి. సం. వి. న్. పుం. 1. ముని: చూ,
సన్యాసి; 2. తపస్వి: చూ, సన్యాసి; 3. కృ
చ్చి చాంద్రాయణాదివ్రతశీలుడు.

పారికాఘ్ర. దే. వి: చూ, పరిచరుడు.

పారిజాతకము. సం. వి. అ. పుం. 1.==పారిభద్ర
*: చూ, సూక్ష్మదారువు. (దీనిలో “ని క్
టాన్తిన్” అనేపాఠముఖ్య పదార్థముకలదు.
దీనిపసరు విరేచనకారి. జ్వరహరము);
2:చూ, వేలుపుంజెట్టు; అం. 3. ఒక దేవవృక్ష
ము. (దేవవృక్షములు.—మందారము, పారి
జాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరి
చంపనము) (5)

పారిజాతము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పారిజాతములు. సం.వి.అ.పుం.బ:చూ,ధాన్యము.

పారిజాతాంశ. అం. ఏగ్రహమునక్షత్రము పోడశ
వర్గచేయఁగా రెండువర్గంబులు స్వవర్గంబులు
పచ్చెనేనిఁ బారిజాతాంశయగును.

పారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చేయరుగుడు*:
చూ, శింశుప.

పారితధ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. జీడబిల్ల:చూ,
భూషణము. 2; 2. సిగవుత్ప: చూ, భూష
ణము. 2.

పారితోషికము. సం. వి. అ.న:చూ,స్వర్ణము.3.

పారిపాష్పముడు. అం. సూత్రధారుని పక్కిక్కు
నెయిండి యతఁడుచెప్పెడుసర్వాంశములను
బరిష్కరించువాడు. ఇతనిలే సూరీషుఁడని
పేరు. (పండుడు, పింగళుడు, పారిపాష్ప
కుడు ఈ ముగ్గురును నామాంతర ధారులై
సూర్యసమబరిచగ్యనేయు నిందాదులు 18
మందిలోఁగ్రంథముగముఖులై యున్నాఁ.)

పారిష్టవము. సం. విణ. చలించేవది: చూ,
లోలము.

పారిధద్యము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-
పారిజాతకము*; 2: చూ, వేము *.

పారిభాష్యము. సం. వి. అ. న. తెంగల్యతోష్టు
*: చూ, వాలుకము.

పారియాత్రోకము. సం. వి. అ. పుం. భారతవృ
మునందలిపలవర్వతము: చూ,పర్వతము.

పారియాత్రము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పారివాడు. దే. వి: చూ, పారికాఘ్ర.

పారివేట. వా. వి: చూ, పాది. 2.

పారిషదుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పారి
షత్తు. శివభటుఁడు. (ప్రముఖగణమునందలి
చండి కేశ్వరాది): చూ, ప్రముఖుడు.

పారిహారికుడు. సం. విణ. పరిహారము చేయు
వాడు.

పారిహార్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. సూడిగము:
చూ, భూషణము. 2; 2. కపటము: చూ,
వ్యాజము. 1; 3: చూ, రూ-పరిహార్యము;
విణ. 4. పరిహారము చేయఁదగినది: చూ,
హీనము. 3.

పారింద్యము. సం. వి. అ. పుం:చూ, సింహము.

పారిక(ఖ)త్తు. వా. వి: చూ, విభాగపత్రిము.

పారిణుడు. సం. విణ. పారముముట్టినవాడు.

పారు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పాటు.

పారుకాడు. దే. అ. కి: చూ, పాటు.1.

పాఠ్యము. దే. వి. పాఠ్యము: చూ, రోగము. 1. పాఠ్యము: దే. వి. దొరతనమువారికి య్యవలసిన ధనమును పరిజలవలనరాబట్టెడి అధికారి. (తిరుపతిమున్నగు దేవస్థానములలో వాడుక. ఇతనినే దేవస్థానపుతహాస్యీలుదారం దురు.): చూ, స్వామి. 3.

పాఠ్యము: దే. వి. —పై—

పాఠ్యము. దే. వి. రూ-పాఠ్యము. దేవుని కిని దొరతనమువారికిని ఇయ్యవలసినధనమును పరిజలవలనరాబట్టెడి అధికారి: చూ, రసము. 1.

పాఠ్యము. దే. వి. జోడ. ఉ, రా. 6, ఆ. 73: చూ, నూచన. 1. [చూ, వీక్షించు. పాఠ్యము: వా. స. కి. చక్కగాజూచు: పాఠ్యము. నై. వి. = పాఠ్యము. సా. 2, ఆ. 65: చూ, సురటి.

పాఠ్యము. నై. వి. బి. = —పై—

పాఠ్యము. వా. వి. ఉత్పన్నవిగ్రహములనువేట కు తీసికొనిపోవుట.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పాఠ్యము. 1: చూ, పరుషము. 1; 2. పరుషదనపు మాట: చూ, శబ్దము. 2.

పాఠ్య (అ) డుబండ్ల కెదురుగాఁగాళ్ళు జోతు రా? లో. “పాఠ్యము బండ్లకెదురు, కాళ్ళు సాతులె యొ వెట్టికాన వినుము.” (కువల యాశ్వచరిత్ర). [చూ, శర్మరాంకము.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. న. 2. కానొక ఎట్టికి త్రైలి*:

పాఠ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, భస్మము.

పాఠ్యము. దే. అ. కి. రూ-పాఠ్యము. 1. పరుగెత్తినప్పుడు: 2. చూ, వెల్లిగొను.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, వేటుపాటు. 1.

పాఠ్యము. అం: చూ, సంవత్సరములు. (నిఘంటు కర్త కొట్టి క్యామల కామశాస్త్ర జనన ము. —పాఠ్యము సంవత్సర అధిక జ్యేష్ఠ బా అది వారము రాత్రి ౧౦ గడియలకు విశాఖ

నక్షత్రము శిరోవీధినిదాఁటిఅనూరాధరాశి యుండఁగా శేషతీనక్షత్ర పరిభ్రమచరణ మకరలగ్నముందు జననము. బుధమహాదశా శేషము. సం 15-34-రో 13-గ౯).

పాఠ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుట్టు: చూ, హయము; వి. 2. పృథివీసంబంధమైనది: చూ, భూమి. 1.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుడు: చూ, సుధదేవుడు; 2: చూ, రాజు. 1.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. పుం. —పై—

పాఠ్యము. దే. వి: చూ, రూ-పాఠ్యము. పాఠ్యము. వా. వి: చూ, వెఱపరి.

పాఠ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాఠ్యమును మృగము: చూ, మృగము. 1; పుం. న. 2. పిండపరిధానము, పాఠ్య-పాఠ్యము: చూ, పిండము. 4; వి. 3. పర్యటనంబంధ మైనది: చూ, హిమాలయము.

పాఠ్యము. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. (పర్యటనమునకుఁ గూఁతురు): ఆ, అంబ, అంబిక, అగజాత, అదితి, అనంత, అపర, అపరాజిత, అపర్ణ, ఆర్య, ఇంద్రాక్షి, ఈ, ఈశాని, ఈశ, ఈ శ్వర, ఈశ్వరి, ఈశ్వరేశ్వరి, ఉమ, బుద్ధి, ఏకపాటల, ఏకానంత, విందిరి, కథ, కపాలి ని, కమల, కర్పరి-కర్పరి, కర్పరి, కల్యాణి, కాత్యాయని, కాలి-కేయసమి, కాలంజ రి, కాలరాత్రి, కాలి-కాలి, కాలిక, కిరాతి, కుజ, కుమారసువు, కుమారి, కుమ్మరి, కృష్ణపింగళి, కేటక-కేటక-కేటక, కోటరి, కోటవి-కోటవి, కామరి, కాశిక-కాశిక. క్షు, క్షీరసాగరము, క్షేమ, గంగ, గణ నాయిక, గిరిక, గిరిజ, గిరిమత, గృహపరి శువు, గోమిని, గోల, గౌతమి, గౌరి, చండ ముండ-చండముండి, చండాలిక, చండి, చండిక, చర్మ, చర్మిక, చర్మముండ, చా

జ్ఞిక (చాండిక), జయ, జయంతి, తామసి, దక్షకన్య, పక్షజ, దర్దర, వాత్సయణి, దుర్గ, మర్రి, పృష్ఠపద్మతి, దేవి, భేనుక, సంధపుత్రి, నారాయణి, సింగ, పరీక్ష, బర్హిష్ఠజ, వాహిని, భవాని, భాగ్యవి, భాగిమరి, మంగళ, మాత, మాతృక, మారి, మృదాని, మేనకాత్మజ, యమస్యన, యమున, యాదవి, రుద్రాణి, లంబ, వారాహిక, వృషాకపాయి, శక్తి, శర్వాణి, శివ, కాంభవి, శివమాతి, శిఖరవాసిని, శూలస్థమ్మ, శైలేయి, షష్ఠి, సతి, సర్వమంగళ, సర్వాస్థానుసాధిని, సింహధరి, సినివారి, సో, హిండి, హైమవతి. (ఆవృ).—

అంతి. (తె. ప).—అమ్మిక, కటిచేడియ, కల్వలవారదారి, కొండచూలి, కొండరాచూలి, గట్టుపట్టి, గట్టురాచూలి-గటూచూలి, గయిరమ్మ-గవరమ్మ-గైరమ్మ, గవురు-గౌరు, చేండి-చెండి, జేగముతల్లి, దుగ్గ-దుగ్గి, మలయమ్మ, ముక్కంటివెలది, చిచ్చినెచ్చెలి, వలిమలకూతురు, వెనకయ్యతల్లి, వేల్పువేటిసవతి, సతి, సామిరల్లి, సాయిసామేను చేశాన్నచోన, సింగమునెక్కదంట; తద్వి. — ౧. కాలిక-కాలి-కాలి, కాలిక-కాలిక. (తె. ప).—దుగ్గ, సత్తి;

౨. పార్వతీదూతకు. — వ్యాలాజిహ్వాడు. (ఇందు “శ్రీరసాగరసుత” పారపాటున పడినది. రద్దచేయవలెను) (మిగతవానికి “చూ, హైమవతి”); 2. ద్రౌపది: చూ, మాన. 1; 3. ఒకగోపిక: చూ, మహాశూద్రి; 4. అంబుకు*: చూ, సల్లకి; 5. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; అం. 6: చూ, వేసరపాదపజభాషలు; 7: చూ, శాస్త్రప్రసర్తకులు.

పార్వతీనందనుడు. సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు.

పార్వతీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పార్వతిరుగుడు*: చూ, మార్కాసుపర్వతి; 2. ఏలుజోజి*: చూ, సుభిక్ష; 3. కొండగొనుగు*:

చూ, మృదుగును; వి. 4. పర్వతమునందు బుట్టిపది: చూ, హిమాలయము. (పర్వతము) పార్వతీలోకము. అం: చూ, జన్మతాములు. పార్వము. వై. వి. ౩: చూ, రూపావతము. పార్వకాంత. అం: చూ, ఆకాశచారులు. పార్వకాంతము. అం: చూ, కరణములు. పార్వక్రియలు. అం: సమున్నతము, సతము, ప్రసాదితము, వినివర్తితము, అచన్యతము. (5) పార్వగతము. అం. 1: చూ, పృష్ఠిక్రియలు; 2: చూ, వాస్తవప్రచారములు.

పార్వజానువు. అం: చూ, కరణములు. పార్వతలము. అం: చూ, వాస్తవప్రచారములు. పార్వతోమఖము. అం. — వై—

పార్వనికుటనము. అం: చూ, కరణములు.

పార్వభాగము. అం: చూ, పక్షభాగము.

పార్వమండలము. అం: చూ, సృతహస్తములు.

పార్వము. సం. వి. అ. న. 1. పర్యవలసమాహు; పుం. 2. = పంచే (ఎముకలచేతపూర్ణమై యుండునది. చేంక క్రిందిభాగము): కచ్చుము, పక్షము. (తె. ప).—అంక, అంచే, ఇడుపు, ఇరుగు-ఇరుపు, ఇట్టియలు, ఓర, కడ-కెడ, కెలకు, కెడను-కెలను, కెలపు-కెళపు, కోపు, కోస, చేక్కి-చేక్కియ, చోయ, చెంప, చెరలగు-చెఱగు, చేయి, తట్టు, దెన, నిట్ట, పక్క-పక్క, పక్కియ-పక్కె, పట్టియ-పట్టె, పఱగడ, పారుగు-పార్గు-పారుపు, బగి-బగులు, బరి, బరివాగె, మయి-మెయి-మై-మే-మేను, లెంప, వయిపు-వైపు, వలను, సంగడి, నూరెలు; తద్వి. — ౧. ఏనుగుకటుమరలకు. — కుంజము; ౨. కంటికింద మొదలుకొని చెక్కిళ్ల పార్వమునకు. — కుంజము; 3. గుమ్మముప్రక్కకు. — (తె. ప). — ఈడుపు - ఈడ్చు; ౪. చెక్కిలిక్రిందిభాగమునకు. — ఋగి; ౫. చె

క్రిందిమీదిభాగమునకు. — హనువు; ౬. శిరః
పార్శ్వమునకు. — అక్షము, కటము, కణము, కఠ
లము. (తె. ప). — కడత — కణత, కడక.
(మిగతవానికి “చూ, నూరెలు”); విణ.

3: చూ, సమీపము. 1; అం. 4: చూ,
తాడితాంగములు.

పార్శ్వములు. అం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగ
ములు. (ఎండియున్న మగఁడుచేచ్చును);

2: చూ, నాట్యోప యోగాంగములు (అం
గము. 9). [ములు.

పార్శ్వవేష్టితము. అం: చూ, ఉద్ధితకరణబంధ
పార్శ్వసంఘటితము. అం. — పై. —

పార్శ్వసర్తి. అం: చూ, ఆశుభావర్తములు.

పార్శ్వస్థిత. అం: చూ, అక్షసంచారమాగ్రములు

పార్శ్వ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వేదమైత్రిన యాఁ
డుది:చూ, స్త్రీ; పుం. న. 2: చూ, మడమ;

3. దండువెనుక: చూ, వెనుక. 1; 4: చూ,
వెనుక. 1.

పార్శ్వగ్రాహసారుడు. అం: చూ, ద్వాదశరాజ
స్థి మండలము(దండెత్తిపోవురాజునకు వెనుక ది
క్కుననుండు శత్రువు): పార్శ్వగ్రాహుడు.

పార్శ్వగ్రాహుడు. అం. — పై —

పార్శ్వత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అజకాలుమీఁగాలు
మడమను మూసికొనియుండెడు ముచ్చు:
చూ, సమ్రాళిగలు.

పార్శ్వత్రిము. సం. వి. అ. స. ముందటనుండిరక్షిం
చెడునేన: చూ, నేన. 1. [ములు.

దారి పార్శ్వగతము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానక

పార్శ్వయుద్ధము. అం: చూ, యుద్ధము.

పార్శ్వయుద్ధము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్శ్వము. అం: (మడమలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు.

(పురుషునిమడమలునములైరక్తవర్ణములైన
నుత్తముడగు); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
(స్త్రీమడమలు మట్టిసండ్లవలె పగడపుచో
యగలిగిన పుత్రసతీయును.)

పాట. దే. వి: చూ, రూ-పార.

పాటఁజోచే. వా. స. కి. దృష్టించిచోచే. విజ..

1, ఆ. 95: చూ, వీక్షించు.

పాటఁగోలు. వా. స. క్రి. తఱుము: చూ, వెంబడించు..

పాటఁబోఁక. వా. వి: చూ, వారఁబోఁత.

పాటఁబోఁత. వా. వి. — పై —

పాటఁబోయు. దే. స. కి. కుమ్మరించు.

పాటమ్మ. ద్వ. వి. (పాట + అమ్మ) (రూ-పా
టవాతమ్మ-పాటనాతియమ్మ): చూ, బాణ
ము. 1.

పాటవాతమ్మ. ద్వ. వి. — పై — అం, భా. ద్వి. 218.

పాటనాతియమ్మ. ద్వ. వి. — పై. — అచ్చ.
సం, కాం. 121.

పాటవేయు. దే. స. కి. 1. వినరివేయు: పాట
నైచు; 2. వదలవిడుచు: పాటనైచు.

పాటనైచు. దే. స. కి. — పై — స్వా. 2, ఆ. 17.

పాటాడు. దే. ఆ. కి. (రూ-పారు-పారుడు.

పారుకాడు) 1. పరుగెత్తు. భాగ. 7, స్కం.

99: చూ, వెళ్లు. 1; 2: చూ, వెల్లిగను;

3. పాసనముచేయు: చూ, విప్పించు; 4: చూ,

వ్యాపించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 58; (ఇదికొన్ని

కిరియలకు స్వార్థమందును, కొన్నిటికి ఇంచు

క్వాసనమందును, మఱికొన్నిటికి ఆరంభార్థ

మందును ఆనుప్రయుక్తమగుచున్నది. వివియఁ

బాటు, తెల్లవాటు, పండఁబాటు మొ.)

పాటుఁడు. నై. వి. — విప్ర: చూ, స్వస్తి యుఖుఁడు. 1.

పాటుటక్క. ద్వ. వి. (పాటుఁడు + అక్క).

1. బాఁపనది: చూ, స్త్రీ; 2. బ్రాహ్మణునిభా

ర్య: చూ, భార్య. [రాక్షసుఁడు. 1. (రాక్షసి

పాటుటసుర. వి. వి. బ్రహ్మరాక్షసుఁడు: చూ,

పాటుటాకులు. దే. వి. బ. మనులకట్టుకొనెడు

ఆకులు. య. 1, ఆ. 120.

పాటుడు. దే. వి. చూ, పటత.

పాటుత. దే. వి. చూ, పాటుటక్క.

పాటుతెంచే. దే. అ. కి. చూ, రూ-పాటెంచే.

పాటునీరు. వా. వి. ప్రివాహజలము: చూ, సలెలము.

పాటుపోగు. దే. వి. దూరదూరముగా పోయు

నూలిపోగు: చూ, నూత్రము. 1.

పాటులకెకిమీడు. వా. వి. చూ, బ్రహ్మ. 1.

పాటునాడు. దే. వి. చూ, స్వప్తిముఖుడు. 1.

భార. ఆర. 4, ఆ. 342. [సంబంధము.

పాటుషేట. దే. వి. దేవోత్సవము: చూ,

పాల. దే. వి. 1: చూ, సమంగళి *; నై. వి.

2: చూ, పాలగుమ్మ; 3: పాటల: చూ,

వర్ణము. 6; 4: పాటల. కలిగొట్టు *: చూ,

స్థాని. 2; విగ. 5. శ్వేతము: చూ, నర్ణము.

6. (ఇది పాలుధాతుకృదంతము).

పాలంక్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాలుక్య.

మందురువు: చూ, రాజార్ణము.

పాలకడలెల్లుడు. ద్వ. వి. చూ, విష్ణువు. 1.

పాలకడలి. ద్వ. వి. క్షీరాబ్ధి: చూ, సముద్రము.

పాలకడలివెన్న. ద్వ. వి. చూ, హిమాంశువు.

పాలకన్నులు. దే. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

పాలకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏనుగుపిత్త

జ్వరము: చూ, హస్తా; 2: చూ, తిర్దోప

షజము; 3: చూ, రక్షణము.

పాలకాకి. వా. వి. 1. తెల్లకాకి: చూ, వాయు

సము. 1; 2. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాలకాయ. దే. వి. చూ, భక్త్యము.

పాలకావడి చుక్కలు. వా. వి. బ. చూ, గొల్ల

కావడి చుక్కలు.

పాలకి. నై. వి. = పల్లంకికా. (రూ-పాలకి-పల్ల

కి-పల్లకి-పల్లకి-పాల్కి) నై. 7, ఆ.

145: చూ; పవరి.

పాలకి. నై. వి. = చూ, రూ-పాలకి.

పాలకిచాంఛ చుక్క. ద్వ. వి. ముసు: చూ, కిక్క. 1.

పాలకుండ. నై. వి. పాలుకాచెడు కడప: చూ,

భాంశము. 3.

పాలకుప్ప. ద్వ. వి. పయోరాశి: చూ, స్తన్యము.

పాకుర. నై. వి. చూ, సమంగళి *.

పాలకొడిస. ద్వ. వి. చూ, మత్స్యకము *.

పాలకొయ్య. దే. వి. చూ, యూషము. 1.

పాలగచ్చే. దే. వి. చూ, సమాలంభము.

పాలగరువు. ద్వ. వి. మోదయుసుకగలతాతిపా

టుసేల: చూ, భూమి. 1.

పాలగార. దే. వి. చూ, పాలగచ్చే.

పాలగుంజి. ద్వ. వి. చూ, పాలకొయ్య.

పాలగుమ్మ. దే. వి. చూ, పాలకిట్ట.

పాలగుమ్మడు. నై. వి. నల్ల సేలగుమ్మడు * (ఇక్క-

డవ్యతిరేకలక్షణ): చూ, నర్వతోభద్ర.

పాలగొలిమిడి. ద్వ. వి. పయస్విని *: చూ,

మొగలీర.

[గంటు.

పాలగోతుడు. ద్వ. వి. పాలకుండ లోనియడు

పాలఘ్నము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

పలఘ్నము *.

[పాత్ర]ము. 6.

పాలచెంబు. నై. వి. పాలుపిత్తికెచెంబు: చూ,

పాలచేప. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

పాలచేరులు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలచేర్లు. గజ్జెనర

ము. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, సిర. 1. [ఆ. 413.

పాలచేర్లు. ద్వ. వి. బ. —నై. —ఉ. రా. 7,

పాలచొజ. దే. వి. తెల్లనిచొజ: చూ,

మత్స్యము. 1.

[పావడ.

పాలడ. ద్వ. వి. (పాలు + అడగు): చూ,

పాలతప్పేల. వా. వి. చూ, పాత్రము. 6.

పాలకుత్తము. ద్వ. వి. చూ, ఖర్చి (సున్నపు

నీటిలో నెండుజోములు వండిన శుద్ధి.)

పాలటేకు. దే. వి. రూ-పాలటేకు, గృహద్రు

ముము: చూ, కాకోటము.

పాలతేను. దే. వి: చూ, రూ-పాలతేను.*

పాలనము. సం. వి. అ. న: చూ, రక్షణము

(ఆ. స్త్రీ. అగును).

పాలసేలగుమ్మడు. వా. వి: చూ, పాలగుమ్మడు*.

[హాసువు.

పాలపండ్లు. ద్వ. వి. బ. పుట్టుదంతములు: చూ,

పాలపాపండు. ద్వ. వి: చూ, శశువు.

పాలపిట్ట. వై. వి: పాల, పాలగుమ్మ. (సం. ప.)-

కికి-కికి, కికిదివి-కికిదివి - కికిపివి-కికిదివము.

కికిదివి, కూటకము, క్షీరము, చాపము-చాస

ము, చిత్రవాలము, దివి. (చూ, శకుంతి).

పాలపూస. దే. వి. తెల్లనిగాజుపూస: చూ, పూస.

పాలబుగ్గలు. ద్వ. వి. బ: చూ, లెంప. 2.

పాలమడ్డి. వా. వి: చూ, సరళద్రవము.

పాలమన్న. ద్వ. వి: చూ, భూమి. 1.

పాలమీగడలు. వా. వి. బ. 1: చూ, భక్ష్యము;

2: చూ, ధాన్యము.

పాలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొయ్యపడిగము:

చూ, పాత్రము. 6; 2. ముద్దు: చూ, లోహము. 1.

పాలముంచెదరో నీలముంచెదరో. జా. మేలుచే

సెదరో కీడుచేసెదరో. "నీ నీటను ముంచెదో

పాలముంచెదవో యీ బాలినిక." (కళింఖసా

టకము)

పాలమున్నీటి కూతురు. ద్వ. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

పాలమున్నీటియల్లుడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాలమున్నీరు. ద్వ. వి. క్షీరాబ్జి: చూ, సముద్రము.

పాలతాయి. వా. వి. తెల్లతాయి: చూ, రాయి.

పాలలము. సం. వి. ఆ. ప. = పాలను: చూ, పలలము. 1.

పాలపన్న. వా. వి. పయ్య: చూ, పల్లము. 6.

పాలపల్లి. వా. మి. వి. దేవునిపీఠమనకు మీదు

గా వేలాడగట్టెడు పాలలత.

పాలనాగు. వై. వి: చూ, పాలమున్నీరు.

పాలనాననిక. అం: చూ, అంతరభాషలు.

పాలనిలుగుడు. ద్వ. వి. కూకు: చూ, స్తన్యము.

పాలవెల్లి. ద్వ. వి: చూ, పాలమున్నీరు.

పాలసంద్రిము. వై. వి: చూ, పాలవెల్లి.

పాలసత్కాశ్వు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలసత్కాశ్వు.

గుఱ్ఱముకాశ్వుగట్టెడుతాగ్వు: చూ, నూత్ర

ము. 1.

పాలసుండు. వై. వి. = బాలిక. 1: చూ, హం

వీరుడు; 2: చూ, మూర్ఖుడు. ఉ. రా.

7, ఆ. 484; 3: చూ, వ్యాధుడు. 2. అచ్చ.

బాల, కాం. 159; 4. = పలాశ: చూ, రాక్ష

సుండు. 1.

పాలసున్నము. ద్వ. వి: చూ, పాలగమ్మ.

పాలసురాలు. మి. వి. 1. దుష్టస్త్రీ: చూ,--

స్త్రీ; 2. మూర్ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

పాలాడు. దే. స. క్రి. ఖండించే. స్వా. 4.

ఆ. 50: చూ, సెలగు.

పాలానుగు. ద్వ. వి. దుగ్ధతుంబి*: చూ, పాఠ.

పాలారుచే. దే. స. క్రి. రూ-పాలార్పు. భాగ.

3, స్కం. 670: చూ, వివరించే. 3.

పాలార్పు. దే. స. క్రి. -- వై. --

పాలావు. ద్వ. వి: చూ, పాడియావు.

పాలాశదలము. పా. (తృతితగతి) ఒకానొకవృ

త్తము. "న-న-న-న-న-గగములు. 11

యతి. 17 వచందన్న": చూ, వృత్తము. 1.

పాలాశము. సం. వి, విణ: చూ, రూ-పలాశము.

పాలాసత్కాశ్వు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-పాలస

త్కాశ్వు.

పాలాస్త్రీ. వా. వి: చూ, రూ-పలాస్త్రీ.

పాలించే. సం. స. క్రి: చూ, రక్షించే.

పాలిండ్లు. ద్వ. వి. బ. స్త్రీస్తనములు: చూ, స్తనము.

పాలింది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పాలిని*.

పాలిందితము. సం. వి. ఆ. పుం, న: ఆశ్మంతక

ము, ఆశ్మంతము, కుళలి*.

పాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = పాలియ: చూ,--

జోజోలపాలిక; ఆం. 2: చూ, సుషిరవాద్యము

లు; వై. వి. (1) = పాలికా: చూ, పాలిక. 1.

పాలికాపు. దే. విణ. (రూ-పాలిచేట్టుము, పాలి
వాడు, పాలేరు, పాలేరువాడు. ఇవి రూ
పాంతరములని కొందఱు) 1. భాగముడు:
చూ, సగంపుడు; వా. 2. కైతుయొక్క పా
లములో చూకిరిచేయుట; 3. మేడిపాలికి
దున్నెడు మడకవాడు: చూ, వ్యవసాయి.

పాలిచేట్టుము. దే. విణ. -- పై --
పాలితము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్ద పేదకు: చూ,
కాకిటము; విణ. 2: చూ, గక్షితము; 3. పెం
చుకొనబడినది: చూ, పరితము. 1.

పాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్ల తెగడకు:
చూ, సర్వానుభూతి; విణ. 2. పాలించునది:
చూ, రక్షితము.

పాలియ. వై. వి. =: చూ, పాలిక. (1), 1.

పాలియము. వై. వి. =: పాలికా. రూ-పాలెము.

ఉరుదరిపల్లె: చూ, నీమ. 1 (దేశము.)

పాలివాడు. దే. విణ: చూ, పాలికాపు.

పాలు. వై. వి. 1. =: పయస్సు: చూ, స్తవ్యము (పా
లకును తద్విశేషములకును "చూ, స్తవ్యము");

2. మత్తిలో నగు చెట్లరసము: చూ, స్తవ్యము;

దే. వి. 3. భాగము: చూ, పంపకము. 2;

4: చూ, పంతు. 5; 5: చూ, పశము. 1;

6: చూ, సహిపము. 1; 7. రూ- [పాలు: చూ,

వియ్యము; 8: చూ, సేనబాళిలు; ఆ. కి.

9: చూ, వెల్లబాటు.

పాలక్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలంక్య.

పాలుగొను. దే. స. కి. రూ-పాల్గాను: చూ,
సంవిభాగించే.

పాలుడు. వై. వి. =: పాండు: చూ, పాండుపు.

పాలునీరును వెలిజేయువక్కి. వా. వి: చూ, హంస.

పాలుపడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ-పాల్పడు. 1: చూ,
లోబడు; 2: చూ, సమకట్టు. 2. వై. 4, ఆ. 26.

పాలుపుచ్చే. దే. ప్రే. (పాలుపోజేయు) 1: చూ,

పాలుగొను; 2. నిర్ణయించే: చూ, సృజించే.

పాలుపాపు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, విభక్తమగు; 2: వీరు

పడు-విచ్ఛడు. (వి. ప). నిర్ణయించబడు;

3. తోచే: చూ, స్ఫురించే.

పాలుబాగు. దే. వి. ఉత్తయరాశియైన అంబార
ములో కాంపువానికి చేరవలసిన వస్త్రవధాన్య
ము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

పాలుమాలిక. దే. వి. (రూ-పాల్మాతక-పాల్మి
మాలిక-పాల్మాతక): చూ, విలంబము. 1.

పాలుమాలు. దే. ఆ. కి. (రూ-పాల్మాలు-
పాల్మిమాలు-పాల్మాలు) బద్ధకంచే: చూ,
వివరించే. 3. [1—2.

పాలువెట్టు. దే. స. కి: చూ, పాలుపుచ్చే.

పాలెగాడు. వా. వి. చిన్న జేమిదారుడు:
గుత్తగాడు, ఇజోరాదారు-ఇజోరాదారు.
డు, మొఖాసాదారు: చూ, రాజు. 1.

పాలెము. వై. వి. =: చూ, రూ-పాలియము.

పాలెలు. దే. వి. బ. బిల్లలమొలతొగిటియందలి
వెండి బంగారముల బిల్లలు. భో. 4, ఆ. 80:
చూ, భూషణము. 2.

పాలేరు. దే. వి. 1. మేడిపాలికి దున్నెడు మడ
క: చూ, లాంగలము; విణ. 2: చూ, పాలికాపు.

పాలేరువాడు. దే. విణ: చూ, పాలికాపు.

పాలెఱు. ద్వ. వి. 1: చూ, పాలమున్నీరు; 2. క్షీగ
నది. పర. 4, ఆ. 233: చూ, హాగిని (నది).

పాల్కొల్లనిపిల్లియున్నదా. లో. "పాల్కొల్లనిపిల్లి
గలదెవరికింపంగన్" (కుచేలోపాఖ్యానము).

పాల్కడలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పాలకడలి.

పాల్కడలికాస్సు. ద్వ. వి. కామధేనువు: చూ,
ధేనువు.

పాల్కడలిపట్టి. ద్వ. వి: చూ, పాలకడలి వెన్న.
పాల్కొ. వై. వి. =: చూ, రూ-పాలకి.

పాల్కొను. దే. స. కి: చూ, రూ-పాలుగొను.

పాల్పడు. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-పాలుపడు.
రామ. 2, ఆ. 32.

పాల్నాలి. దే. వి. చూ, రూ-పాలుమాలిక.
 పాల్నాలి. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పాలుమాలి.
 పావ. వై. వి.=పాదుకా: చూ, సమృద్ధిగలు.
 పావంచే. ద్వ. వి. 1. మెట్టు: చూ, సోపాన
 ము; 2. (చె టు వు లో న గువానియందలి)
 మెట్టు: చూ, సోపానము; 3. (గుమ్మము
 లోనగువానియందలి) చీడి: చూ, సోపా
 నము; 4. (మేడ కొండలో నగువానియందలి)
 మెట్టు: చూ, సోపానము.
 పావకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పమ్మి
 సంజ్ఞికము; 2. తీడిక: చూ, భల్లతక;
 3. నెల్లిక: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.
 పావకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆగ్ని: చూ,
 పమ్మి. 1; 2: చూ, నూర్పుడు; 3. మంచి
 నడవడి కలవాడు: చూ, శుద్ధుడు.
 పావకోడు. వై. వి.=పాదుకా (రూ-పావుకో
 డు-పా-కోడు) పావ-పాగ-పాగె: చూ,
 సమృద్ధిగలు. (ద్వయమని శ. ర.)
 పావటి. దే. వి: చూ, పావచే.
 పావడ. వై. వి. 1. భాతపస్త్రము. కళా. 7,
 అ. 85; ఉ. రా. 8, అ. 125: చూ,
 పస్త్రము; 2.=పావన. పాగివార. పరికిణీ:
 చూ, పస్త్రము; 3. బట్ట. పృథా. 1, అ.
 80: చూ, పస్త్రము.
 పావడము. దే. వి. కానుక. వికృ. 5, అ.
 115: చూ, లంచము.
 పావనము. సం. వి. అ. న. 1. సాంతపనాది
 వృత్తము: చూ, కృష్ణము. 7; 2: చూ,
 నలలము; 3. ఆవుపేడ: చూ, పిడక;
 4: చూ, రుద్రాక్షము. 2; పుం. 5. అందుగు
 బంకతోడేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజా
 ధ్వజము; 6. పచ్చేగుంట గలిజేరు *: చూ,
 పక్షకేతువు; విణ. 7. పవిత్రము: చూ,
 శుద్ధము. 3.

పావని. సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆవు: చూ,
 సారభేయి (ధేనువు); 2. గంగ: చూ,
 హరిదిని (నది); 3. తులసి*: చూ, హరి
 ప్రియ; ఇ. పుం. 4: చూ, భీముడు;
 5. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; విణ.
 6. పవిత్రురాలు: చూ, శ్రీ.
 పావనుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.
 పావలా. వై. వి.=చూ, రూ-పావులా.
 పావలి. దే. వి: చూ, విచిల్లిక*
 పావళము. వా. వి: చూ, పక్షి.
 పావాడము. దే. వి: చూ, రూ-పవాడము. 1.
 సావి. వై. వి.=పాపి. పర. 2, అ. 178: చూ,
 పాపాలముద్ద.
 పావిలి. దే. వి: చూ, రూ-పావలి*.
 పావు. వై. వి. 1.=పాద. వనహలోక్తిభాగము; 2.=
 పాదుకా: చూ, సమృద్ధిగలు; వా. 3. నాలు
 గు సమభాగములలో నొకభాగము.
 పావుకోడు. వై. వి.=పాదుకా: చూ, రూ-పావ
 కోడు. [పరవళ్లు.
 పావురపుపావులు. అం. (పావుపావులు): చూ,
 పావురపురబలుకు. ద్వ. వి. రూ-పావురాబలుకు.
 మణితము: చూ, స్వరము. 2.
 పావురము. వై. వి. 1.=పారావత. (రూ-పావు
 రాయి -పారువము-పారవము-పార్వము-పా
 రువాయి): చూ, మరటి; అం. 2: చూ, కూడి
 తములు. [బలుకు.
 పావురాబలుకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పావురపు
 పావురాయి. వై. వి.=చూ, రూ-పావురము.
 పావులా. వై. వి.=పాద. రూ-పావలా. (రు0-4-0)
 పావునేరు. వా. వి. 1. సోల, 20 తులముల ఎత్తు;
 2. ఆటుతులముల బంగారు మొదలగునది.
 పాశకము. సం. వి. అ. పుం.=పాచిక. రూ-
 పాగినకము. సాగటాలకాయ: చూ, వ్యవ
 హారము. 4.

పాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాళిడు: చూ, నూత్రము. 1; 2. కేశపర్యాయములకు పర మైనచో వానిసమూహము: చూ, నిక. 4; 3. కర్ణశబ్దపూర్వక మైనపుడు సుకర్ణము; 4. ఛత్రపూర్వక మైనపుడు కుత్సితఛత్రము: అం. 5. గృహములు చరరాసులలో మొదటి మూడు పాదములయందున్న పాశముపట్టును (చూ, నిగళము, భుజంగము); అం. 8: చూ, ముప్పదిరెండు యాధములు.

పాశి. సం. వి. స్త్రీ. పుం. 1: చూ, పరుణుడు. 1; 2: చూ, యముడు; 3: చూ, వ్యాధి తుడు; విణ. 4. పాశధరుడు: చూ, నూత్రధారుడు. 5.

పాశుపతము. సం. వి. అ. పుం. 1. పశుపతి య ధిదైవతముగాఁగల యొక యస్త్రము: చూ, బాణము. 1; 2. పశుపతిమతము; 3: చూ, ఒకపుష్పము*; విణ. 4. పశుపతియందాస కలది.

పాశుసాల్యము. అం. గోమహిష్యాదిపోషణపు త్రి: చూ, వైశ్యవృత్తి. [చూ, వేదము.

పాశురము. పా. ద్రవిడవేదములలోని భాగము:

పాశ్చాత్యము. సం. విణ: చూ, పశ్చిమము.

పాశ్చాత్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరుణుడు. 1; విణ. 2. పడమటివాడు; 3: చూ, వెనుకటివాడు. 2; 4: చూ, వెనుకటివాడు. 1.

పాశ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. తాళిళ్ళయొక్క సమూహము: చూ, నూత్రము. 1. శ్రమ.

పాషండము. సం. వి. అ. పుం. వేదబాహ్యమ

పాషండి. సం. వి. స్త్రీ. పుం. రూ-పాషండుడు. వేదబాహ్యుడు: చూ, సర్వలింగి.

పాషండుడు. సం. వి. అ. పుం. —వై. —

పాషాణదారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తాతిపనివాడు.

పాషాణదారణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక్షాదనము. 1. [బండ్లనుబట్టి. *.

పాషాణభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పిండి

పాషాణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాయి.

పాసంగు. దే. వి. రూ-పాసంగు.తాళిఛాన్యము: చూ, ఛాన్యము.

పాసనము. వై. వి.=చూ, పాసనము.

పాసిక. వై. వి.=పాశక: చూ, రూ.పాచిక.

పాసియము. వై. వి.=పాసయన. రూ.పాసము: చూ, పాసనము. 1.

పాసెము. వై. వి.=—వై. — [అ. 84.

పాశ. దే. వి: చూ, పోతపాత్తి. స్వా. 3,

పాశము. దే. వి. 1: చూ, విధము. 1; 2: చూ,

సమయము. 1. పా. 4, అ.18; వై.వి. 3.=

ఫాల.రూ.పాశా. బంగారులోనగువానికడ్డి:

చూ, శలాక; 4.=పాశ. కొలది. పాండు.

4, అ.211: చూ, పరిమితి.

పాశా. వై. వి.=: చూ, రూ.పాశము. 3.

పాళి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. ఆంధ్ర: చూ,

మైజోలు; 2. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1;

3. చోటు: చూ, పాసము. 1; 4. ఎరుస: చూ,

కేరణి. 1; 5. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము.

2; 6. కొండనెత్తము, స్తువు: చూ, హిమాల

యము (పర్వతము); 7. మిసములుగల ఆం

దుది: చూ, స్త్రీ; 8. పేను: చూ, యూక

ము; వై. వి. (1)=పాళికా. జోదమాదెడి

పలక, జోదము (అనికొండలు). (రూ-పా

ళియ.పాళె-పాళీ): చూ, వ్యవహారము. 4;

(2). = పాళికా: చూ, పాళియము. 1;

(3). సారెలపోత: చూ, వ్యవహారము. 4;

వా. వి.(4): చూ, రూ.పాళీ. 3.

పాళియ. వై. వి.=: చూ, రూ.పాళి. (1).

పాళియము. వై. వి.=పాళికా. 1. పండువిడియ

చోటు (రూ.పాళె-పాళెము): చూ, కిడి

రము; 2.=బలమ్. దండు: చూ, నేన. 1;
3: చూ, రక్షణము; 4 పాలెగాని పట్టణ
ము (రూ-పాలెము)పాలెముపట్టు: చూ,
సీమ. 1 (దేశము)

పాలీ. వై. వి. రూ-పాలి. 1.=పాలికా: చూ,
పాలి (1); 2.=పాలికా: చూ, పాలి (2);
దే. వి. 3. వాగ్దేవి ఇనుపకలముయొక్క
మొన: రూ-పాలి; వా.4. పాలి.పాలీనివచ్చె
డుజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాలె. వై. వి.=చూ, రూ-పాలియ.
పాలెంబుదిగు. ద్వ. అ. క్రి. 1. (దండు) విడి
యు: చూ, విడియు. 1; పే. 2. పాలెం
బుదించే. ఉ. రా. 4, ఆ. 146.

పాలెగాడు. ద్వ. వి. (పాలెము + కాడు)
పాలెముపట్టుదొర. అవి. 3, ఆ. 9.

పాలెము. వై. వి.=చూ, రూ-పాలియము (దం
డువిడియు చోటునకు. రామా. 7, ఆ. 40;
దండునకు. ఉ. రా. 7, ఆ. 63; చిన్న
పట్టణమునకు. య. 1, ఆ. 87)

పాలెముపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పాలియము. 4

పి

పింగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రోచన;
2: చూ, పాశ్వరి. 1; 3: చూ, హింగువు.
2; 4: చూ, వృంతము.

పింగటించే. వా. స. క్రి: చూ, పింగళించే.

పింగము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, హిరేర
ము*; పుం. 2. రూ-పింగళము. గోరోజీ
నమునంటి వస్త్రై: చూ, వర్ణము. 6; విణ.
3. రూ-పింగళము. గోరోజీనమునంటివర్ణముగ
లది: చూ, వర్ణము. 6.

పింగలి. దే. వి. 1. వెనుకటిది; 2: చూ, వెను
కటివాడు. 1—2. నిర్వ. 6, ఆ. 146.

పింగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కునం
దలి అడేనుడు: చూ, హస్తీ; 2. పింగళ
నాడి: చూ, నాడులు. 3; 3: చూ, సక
నంపులులు; 4. పింగళయను బోగముది:
చూ, శేత్య; అం. 5: చూ, సంవత్సరములు;
6: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

పింగళము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-
పింగము. 2; 2: చూ, వానరము; 3: చూ,
సర్పము; 4: చూ, మృంగిస; 5: చూ, లిల్లి.
2; విణ. 6: చూ, పింగము. 3.

పింగళాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పచ్చే
కన్నులవేల్పునాడు.

పింగళి. వా. వి: చూ, పుంజే.

పింగళించే. వా. స. క్రి. మోసమునరాంబట్టు:
పింగటించు, పిక్కిలించు.

పింగళుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నూర్పుని
పక్కనుండెడు వారిలో నొకడు (చూ,
దండుడు, పారిపార్వకుడు); 2. అగ్ని:
చూ, పహ్ని. 1; 3: చూ, శివుడు.

పింగాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

పింగాడి. దే. వి. పింగాడిమట్టిగిన్నె: చూ,
భాండము. 3.

పింగాడిచిప్ప. వా. వి.—వై.—

పింగు. వా. వి: చూ, సాము.

పించియము. వై. వి.=పించమ్. (రూ-పించెము-
పించేము-పించేము-పించేము) 1. నెమలిపురి.
పాండు. 1, ఆ. 213: చూ, శిఖండము; 2. నెమలి
పురికన్ను: కన్ను. (సం. ప).—చంద్రకము.

పించెము. వై. వి.—వై.—

పించే. వా. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

పించేను. వా. వి: పెన్నను.

పించేమడపు. వా. వి: చూ, హింస. 1.

పించేము. వై. వి. రూ-పించెము=పింజ. 1: చూ,
హామిక; 2: చూ, హంకారము; 3.=పించు
రూ-పించియము.

పించే. వా. వి. బోడి: చూ, శల్వము. 1.
 పించేమన్నిగొను. వా. స. కిరి: చూ, సహరించే.
 పింఛము. సం. వి. అ. న. 1. = చూ, పించియము;
 2 = పింజే. బాణపుగొన: చూ, బాణము. 1;
 3. శ్రీకృష్ణుని శిరోభూషణము: చూ, భూ
 షణము. 2.
 పింజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూది: చూ, సము
 ద్రాంత. 3; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.
 పింజనము. సం. వి. అ. న. చూదేమల్లు: చూ,
 బాణము. 1.
 పింజము. సం. వి. అ. న. 1. = పింజే. బలము:
 చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, హింస. 1; విణ.
 3. కలఁతపాతినది: చూ, వ్యాకులము.
 పింజరిము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ,
 లోహము. 1; 2: చూ, హరిదళము; పుం.
 3. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు: చూ,
 వర్ణము. 6; 4. తామగి: చూ, లోహము.
 1; విణ. 5. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు
 గలది: చూ, వర్ణము. 6; 6: చూ, పింజము. 3.
 పింజలము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి కలఁత
 పాతిన నేనలోనగునది: చూ, నేన. 1.
 పింజలి. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.
 పింజించే. దే. స. కిరి. 1. పింజిపోయు; 2 నీళ్లు
 చిలుకరిలజమ్ము. భాగ. 8; స్కం. 47: చూ,
 పోగ్గించే. [ము. 1.
 పింజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నూచియట్టు: చూ, నూత్ర
 పింజూషము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శమలము.
 పింజే. దే. వి. 1. ముందుఁజెక్కికొనెడివస్త్రపు
 కుచ్చె. స్వా. 3, ఆ. 71: చూ, వళి. 2; 2. వెను
 కకుఁజెక్కుకొనెడి దోవలికొంగు. ఉ. రా.
 6, ఆ. 351: చూ, వళి. 2; 3. కచ్చుభేదము:
 చూ, వళి. 2; బ. 4. కుచ్చిల్లు: చూ, వళి. 2.
 పింజే. నై. వి. = పింఛ. 1: చూ, పింఛము. 2;
 2: చూ, పింజము.

పింజేకాడ. ద్వ. వి: చూ, పింజే. 1.
 పింజేనఁగోవి. దే. వి. చిమ్మనకొవి. కై. 2.
 ఆ. 69: చూ, శృంగము. 3.
 పింజేపింజేగఱచుట. జా. 2. కదాని వెనుకనొకటి
 పోవుట (పింజే = బాణముయొక్క వెనుకభాగ
 ము.) “పింజేపింజేగఱచుకొని పాటుతూపు
 లొక్కటియవోలే.” (కళాపూర్ణోదయము)
 పింజోరి. ద్వ. వి. రూ. పెంజోరి. 1. చూదేమల
 వాడు: చూ, రూ. పెంజోరి; వా. 2. తుమ్మ
 డు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. తుచ్చస్త్రీ: చూ,
 స్త్రీ. [అనికొండలు: చూ, సదనము. 1.
 పింత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = పేట. అంగళ్ళవాడ
 పిండకము. సం. వి. అ. న. 1. చిల్లముడై: చూ,
 సల్లకి (రాజార్చిము); 2: చూ, భూతము.
 పిండభర్తూర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అచ్చపిండ*.
 పిండదానకరులు. అం: చూ, గయాపిండదానా
 ర్థులు.
 పిండపాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తీ.
 పిండపుష్పము. సం. వి. అ. న. 1. మెల్లనూయి:
 చూ, సరస్సు. 1; 2. అశోకపుంబువ్వు: చూ,
 హేమపుష్పము; 3. దాసనపుంబువ్వు: చూ,
 హయజీవనమారకము. [చూ, సోఱ.
 పిండఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేడుసోఱా:
 పిండము. సం. వి. అ. న. 1. బిందునఁజెరువు:
 చూ, వృత్తి. 2; 2. ఇనుము: చూ, లోహ
 ము. 1; పుం. 3. = పిండలి. అన్నపుపితుచే
 ముద్ద: చూ, సాదము. (1); 4. పితృదేవతల
 కిచ్చెడు అన్నములొనగువానిముద్ద: చూ, సా
 దము (1); 5. గర్భము: చూ, భూమి. 1;
 6: చూ, శరీరము; 7. శరీరమునందు ఏక దేశము:
 చూ, శరీరము; 8. గృహమునందు ఏక దేశము:
 చూ, సదనము. 1; 9. చెండు: చూ, సరి.
 3, 10. గజపంథము: చూ, హస్తీ; 11. బో

శము: చూ, సారథము. 3; 12. బలము: చూ, శక్తి. 1; 13: చూ, సమాహము; 14. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 15: చూ, రూపిండకము. 1; 16. దాసనము*: హయశీవన మారకము. [ఉ, హరి. 4, ఆ. 229. పిండలి. వై. వి.=పిండ: చూ, పిండము. 3. పిండాంశుకము. సం. వి. అ.న:చూ,తృణము. 1. పిండాకూడు. వా. మి. వి: చూ, పిండము. 4. (దీనిని ఒకానొకటిట్లునందుపయోగించెదరు) (ఇట్లుపిండాకుడు) [చూ, వాన. 1. పిండాభ్యము. సం. వి. అ. న. వానతూర: పిండాలపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1.చౌఱకంద*: చూ, నూరణము; 2:చూ,పిండాంశుకము *. పిండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=పిండు: చూ, సమాహము; 2. ఒకానొక ఈందు*: చూ, హంతాలము; 3. మంగ*: చూ, శ్వసనము; 4: చూ, సాఱక; వై. వి. (1).=పిష్టము. బియ్యములోనగువానిపాడి: చూ, సాదము. (1). (ఉడికినపిండినిగూడ పిండిఅనివాడెదరు.) [2: చూ, పిండకము. 1. సిండిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాభి. 4; పిండికూడు. ద్వ. వి. సంకటి:చూ,సాదము (1). పిండికూగ. వై. వి: పిండిబొద్దికూర*. వై. 4. ఆ. 98. పిండికొండ. వై. వి. నగభేది*: కొండపిండి. పిండితము. సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2. గుణింపబడినది:చూ,పాచ్చేవేత; 3.ఎంచేబడినది: చూ, సంఖ్యయము; 4. చేర్చబడినది: చూ, మట్టనము. పిండిదొండ. వై. వి: చూ, రక్షఫల *. పిండిపీచే. వా. వి: చూ, సంవాహనము. 1. పిండిపోక. వై. వి. చిమిడిన అన్నపు ముద్ద: చూ, సాదము. (1). (లగడపిండమందురు). పిండిబండ. వా. వి: చూ, పిండిబండదుబ్బు*.

పిండిబండదుబ్బు. వా. వి: పిండిబండ. (సం. ప).—అశ్రగర్భజము, అశ్రగ్భుము, అశ్రగ్భేది,పాపాణభేది. (చూ, వృక్షము) *. పిండిబొద్దికూర. వా. వి: చూ, పిండికూర.* పిండిమిరియము. వై. వి:చూ, భక్ష్యము. పిండిలము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వంతెన. పిండివంట. ద్వ. వి. 1. అప్పము:చూ, భక్ష్యము; 2. చేక్కిలము:చూ, భక్ష్యము;వా. బ. 3. పిండితోతయారైన రొట్టె మొదలగునవి.. పిండివడియము. వై. వి:చూ, భక్ష్యము. పిండివంటవాడు. వా. వి:చూ, అపూపమడు.. పిండికృతము. సం. విణ. ముద్దగాఁజేయబడినది.. సిండితకము. సం. వి.ఆ. పుం. 1. మంగ*:చూ, శ్వసనము; 2:చూ, మరువము*. పిండితగర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కఫవర్ధనము.* పిండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెందు(తెనుగున ఉత్పన్నము) భార. ఆది. 5, ఆ. 203:చూ, సరి. 3; వై. వి. (1).=బృంద:చూ, పిండి. 1; దే. స. కి. (2). పాలుపిండు:చూ,పిదుమ; (3) రసము పిండు: పిడుమే; (4) (తడి సినబట్టి) పిండు: పిడుమే. పిందుగట్టు. ద్వ. అ. కి. చూ, సంతనకట్టు. భార. ఆర. 3, ఆ.13. [బ్రువు. 2. పింద. దే. వి. (రూ.పిండియపిందె):చూ,శలాపిండియ. దే.వి. రూ-పిందె. 1.—వై.—వసు. 1, ఆ.135; 2.రత్నాలపోగులలోనగువానియందుజేపచేట్టు నేర్పఱచెడు తదవయవము. పిందె. దే. వి.—వై— పింపిణి. దే.వి. (స్త్రీ) వేణిపిశేషము:చూ, వేణి.2. పింపినలాడు. దే. అ. కి. 1. బాల్కలు పెడవి మారుగా నొకవిధమైనధర్మని కలిగించుచు నర్తించు. దుక్కి. 1, ఆ. 88:చూ, మలపుగొను; 2. నర్తించు:చూ, మలపుగొను. పింపినలు. దే. వి. బ:చూ, పింపిళ్లు.

పింపిళ్లు. దే. వి. బ:చూ, రూ-పింపిళ్లు.

పింపిళ్లు. దే. అ. కిరి:చూ, పింపిసలాడు.

పింపిళ్లు. దే. వి. బ. 1:చూ, బాలికాక్రిడ;వా.
2:చూ, నన్నాచూ;3:చూ, లంఘ;4:చూ,
హణిగలు.

పింపిళ్లుగూయు. దే.అ.కిరి.(పింపిళ్లు + గునియు)
చూ, పింపిసలాడు. (1 వ యగ్గమునకు.—
హరి. పూ. 7, ఆ. 160; 2వ యగ్గమునకు.—
య. 3, ఆ. 58; కళా. 6, ఆ. 6.)

పికిపికిలు. దే. విణ. బ:చూ, వికావికలు. నిర్వ.
6, ఆ. 148.

పికిము. సం.వి.అ. పుం:చూ, సాచుడుపులుగు.

పికివర్ణము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వాయసము.

పికిలి. దే. వి. రూ-పిక్కిలి:చూ, పిగిలిపిట్ట.

పికిలిపువ్వు. ద్వ.వి. పికిలిపిట్టతోకక్రిందిపువ్వు.

పికులు. వా. అ. కిరి: చినుపు: చూ,వివారించు.

పిక్కి. వై. వి. 1:పిండికా:చిలుతోడ-చిలు

దొడ, జేంగ. (సం. ప).—జంఘ, టంక,

పగిస్తూ. (చూ, హజ్జి; 2:పప్పుకా: *

చూ, రాజార్జును; వా. 3. గింజే. “జీడి

పిక్క” “పనసపిక్క”: చూ, విత్తనము.

పిక్కటిలు. దే. అ. కిరి. రూ-పిక్కటిలు.

1: చూ, వర్ణి; 2: చూ, వ్యాపించు;

3: చూ, పికులు. ఉ. రా. 8, ఆ. 45;

4: చూ, మెండుకొను. నిర్వ. 10, ఆ. 10;

5: చూ, సందడించు.

పిక్కటిల్లు. దే. అ. కిరి.—వై.—(సందడించు

టకు.—భాగ. 6, స్కం. 221; వ్యాపించు

టకు.—చగ్గి. 1, ఆ. 68.)

పిక్కపాళము. వా. మి. వి:చూ, సాంటిపిక్క.

పిక్కలు. పా. 1. దీనికి ఉపమానములు.—

మొసళ్లు, కాహళములు, పరిపాట్లు, అం

బులూదులు, ఆపుతోక; అం. 2:చూ, నఖు

తసానములు.

పిక్కారు. ద్వ. వి. (పిడవ + కారు) దాళవా-

దాళువా-దాళ్యా:చూ, రెండవపంట.

పిక్కిలి. దే. వి. 1:చూ, రూ-పికిలి. కై. 1, ఆ.

45; వా. 2. ఆబద్ధము. “పిక్కిలిఆట”:చూ,

విలేఖము.

పిక్కిలించు. వా. స. కిరి:చూ, పింగళించు.

పిక్కు. దే. వి. 1. కవటము;చూ, వ్యాజము. 1;

2: చూ, వంచనము; 3: చూ, మగ్గుము;

4. కొత్త బట్టనుడతలోనున్నతక్కువచెంగు:

చూ, వలి. 2;దే.స. కిరి. 5:చూ, వంచించు;

అ. కిరి. 6:చూ, వెనుదీయు.

పిక్కు-మోము. వా.వి. నక్క:చూ, స్వగాలము-

పిగిలి.వా.వి:చూ,రూ-పికిలి. [గమందలి తూలిక.

పిగిలితుచ్చు. వా. వి. పిగిలిపిట్టయొక్క పృష్ఠభా

పిగిలిపిట్ట. వా. వి: పికిలి.పిక్కిలి-పిగిలి- పీలి;

తద్వి-తురకపికిలి;పట్టుజీవువు.(చూ,శకుంతి)

పిగులు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పికులు.

పిచండము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడుపు: చూ,

భూగిణము. 1; 2. సజపు: చూ, శయ్య. 1.

పిచండిలుడు. సం. విణ: చూ, బొజ్జేవాడు.

పిచిండము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిచం

డము. 1; 2. మృగములపీచు: చూ, పీచు.

పిచికారి. వా. వి. నూదితోమంగు ఎక్కించుట.

పిచుతూలము. సం. వి. అ. న: చూ, పిచువు. 1.

పిచుమందము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వేము.*

పిచుమర్దము. సం. వి. అ. పుం.—వై.—

పిచులము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకాకి:చూ,

వాయసము. 1; 2. గన్నేరు*: చూ, హయ

మారకము; 3. పక్కె*: చూ, శాఖోట.

పిచువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. దూది: చూ,

సముద్రాంత. 3; 2. కుష్మభేదము:చూ, విపా

దిక: 3.మాడ:చూ, హిరణ్యము. 2; 4:చూ,

రాక్షసుడు. 1.

పిచ్చటము. సం. వి. అ. న. 1. తగరము: చూ,

లోహము. 1; 2. సత్తు: చూ, లోహము
1; పుం. 3. కింటి తేవులు: చూ, హస్తాము.
పిచ్చి. నై. వి.=పిత్తము: చూ, పిచ్చే.
పిచ్చిక. దే. వి: చూ, రూ-పిచ్చ్యక.
పిచ్చికమంటు. దే. వి. (రూ-పిచ్చికమంటు-పి
చ్చ్యకమంటు-పిచ్చ్యమంటు). 1. అనూరుండు:
చూ, నూరనూతుండు; విణ. 2. కాళ్ళులేని
వాండు: చూ, నూరనూతుండు. [8, ఆ. 13.]
పిచ్చికమంటు. దే. వి. - పై- (అనూరునకు. - పై-
పిచ్చితనము. వా. వి: చూ, పిచ్చే. 1. బ్రహ్మము.
పిచ్చిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పిచ్చిలు: చూ, బుగు
పిచ్చిలు. దే. అ. క్రి. - పై- [వాండు అనియు)
పిచ్చివాండు. ద్వ. విణ: చూ, వెట్టివాండు. (పిచ్చే
పిచ్చే. నై. వి. 1. =పిత్త. మతిభృమ: చూ, వెట్టి.
1; వా. 2: చూ, వృషణము; విణ. 3: చూ,
హీనము. 1. రామా. 7, ఆ. 259.
పిచ్చ్యమంటు. వా. వి. కొలతతగ్గెడు మంచము.
పిచ్చ్యపట్టు. దే. వి. 1. లుబ్ధత్వము: చూ, లోభము;
వా. 2. పిడనిపట్టునల. [చూ, పెనర.
పిచ్చ్యపెనర. దే. వి. ఒకరికము పెనర*:
పిచ్చ్యమిచ్చే. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించే.
ఉ, హరి. 6, ఆ. 181; 2. భయపడు. అచ్చ.
యు, కాం. 170: చూ, సుగ్రము. 6; స.
క్రి. 3: చూ, పశ్చింశించే. భార. విరా.
3, ఆ. 205.
పిచ్చ్య. దే. వి. రూ-పిచ్చ్య. 1. చింతిత్తు: చూ,
చిత్తనము; నై. వి. రూ-పిచ్చ్య. 2. =పిత్త.
జంతువుల కడుపులోని పిత్తకోశము; వా.
3: చూ, వృషణము; 4: చూ, పిచ్చే. 1.
పిచ్చ్యక. దే. వి: రూ-పిచ్చిక, ఊరంబిచ్చిక,
పిట్ట. (సం. ప). - ఆటకము, కలవింకము,
కలానునా(నా)ది, కలావికలము, కాలకంఠము,
కాలానునాది, కులంగకము. కులంగము, గృహ
నీడము, గృహబలిభక్తు. - చటకము, చటా

కము, చిత్రాపృష్ఠము, నీలకంఠము, వృషాక్షా
ణము; తద్విశేషములు. - అడవిపిచ్చ్యకము. -
(సం. ప). - కుళింగము; 2. ఆండు.
ఊరంబిచ్చ్యకము. - (సం. ప). - అకృష్టిక,
కుమారి, చటక-చటకక, చటకోత్తమ;
3. ఆండుపిచ్చ్యక పిల్లము. - (సం. ప). -
చటక; 4. నల్లపిచ్చ్యకము. - నల్లపిచ్చ్యక
(సం. ప). - కుమారి, కృష్టిక, గాంధార
రాజము, దుర్గ, పోతకి, శకుం; 5. బంగారు
పిచ్చికము. - పచ్చేతలపిచ్చ్యక, బంగారుపి.
చ్చ్యక. (సం. ప). - కలికారము, కావ్యక
ము, నీలకంఠము, పీతము నైకము, పీతముండ:
ము; 6. మగపిచ్చ్యక పిల్లము. (సం. ప). - చా
టకైరము; 7. మందపిచ్చ్యకము. - ఉచ్చ,
ఉచ్చపిట్ట, కాటుకపిట్ట, కురవకపులుంగు,
మందపిచ్చ్యక, రుద్రపులుంగు-ఋషుపులుంగు.
(సం. ప). - కణాటిసము, కణాటిరకము -
కాకచ్చదము, కాకచ్చది, కృష్ణము, ఖంజరే.
టము, ఖంజరేలము, ఖంజనము, ఖంజరీట
ము, గూఢనీడము, గోలత్రిక, చంచలము, చర
టము, తండకము; 8. ఆండుకాటుకపిట్టము. -
(సం. ప). - ఖంజరీటి; 9. నల్లనికడుపుగల మం
దపిచ్చ్యకము. - (సం. ప). - కృష్ణము. (మిగ
తవానికి "చూ, శకుంతి")
పిచ్చ్యకాలు. దే. వి. పర్వటమును తృణము* -
చూ, హరిత (తృణము. 1.)
పిచ్చ్యకమంటిది. వా. వి: కుంటిది. (అపరి)
పిచ్చ్యకమంటు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చిక
మంటు (అనూరునకు. - కాశి. 1, ఆ. 126.)
పిచ్చ్యకపైబిచ్చ్యకము. జా. కొద్దివానిమీద.
విస్తారపరియత్నము చేయుట. "పిచ్చ్యకపై
బిచ్చ్యకమున్నటులు" (ధర్మజరాజనాయక).
పిచ్చ్యకగూడు. వా. వి: చూ, గూడు. 1.
పిచ్చ్యమంటు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చ్యక
మంటు. (అనూరునకు. - ఉ, రా. 1, ఆ. 17.)

పిచ్చగుంటివాడు. దే.వి. 1. కమ్మవారిసరిదిగి
కొని జీవించువాడు: చూ, యాచకుడు;

2: చూ, యాచకుడు.

పిచ్చగుంటుమీద భాగీరథి పగిలేచినట్లు.
లో. పిచ్చకపై బ్రహ్మాస్త్రమువంటిది. (సా
రం. 3, ఆ. 175.)

పిచ్చె. దే. నై. వి: చూ, రూ-పిచ్చె.

పిచ్చెత్తు. వా. అ. కిరి: చూ, నెట్టెత్తు.

పిచ్చు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అరటి*: చూ, రంభ.

2; 3: చూ, ప్రత్యేకారము; 3. గుట్టపుకా
లిపుండు: చూ, వ్రణము; 4. పోక*: చూ,
సగ్గిసి. 1; 5: చూ, సమాహము; 6. పాయ
యొక్కజొల్లు: చూ, స్వందిని; 7: చూ,
శాల్మలీలేవనము; 8. వదున: చూ, శ్రేణి.
1; 9. గంజిమీడి మీద: చూ, సాద
ము. (1). [చూ, సదనము. 1.

పిచ్చందనము. సం. వి. అ. న. రాజగృహారచన:

పిచ్చును. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పించుము;

2: చూ, సిక. 4; పుం. 3: చూ, వాలము. 1.

పిచ్చిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇరుగుడు*: చూ,
శింశుప; 2. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; విణ.

3. పేరినది; 4. మీదగడకట్టినది: చూ,
విజలము.

పిటకము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. పుండు.

రూ-పిటకము: చూ, వ్రణము; పుం.

2. చిన్న పెట్టె. రూ-పేటకము: చూ, నందుకా;

3. బుట్టిక. చిన్నగంప: చూ, సజ్జె. 1; 4. =
చూ, పిడుగు.

పిటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పిటకము. 3.

పిట్ట. నై. వి. 1. = పిత్తన్. పులుగు: చూ,

పక్షి; 2: చూ, జయ్యక; 3: చూ, గడ్డ.

పిట్టగూడు. ద్వ. వి. పక్షిగృహము: చూ,
సదనము. 1.

పిట్టతగవుపిల్లితీర్చు. లో. "పిట్టతగవుపిల్లితీర్చి

నట్లా జతరమాద్దాలంబు కాళ్లతో వారెంటినిఁ
జిక్కింబట్టి" (నీతిచంద్రిక-సంధి).

పిట్టపిడుగు. దే. కిరి. విణ. 1. అనివార్యము:

చూ, వాలాయము. 2; 2. అధికారము:

చూ, రపము. 1. [సాదము. (1).

పిట్టు. నై. వి. = పిష్ట. వానె: పోలె; చూ,

పితరము. సం. వి. అ. న. 1. కవ్వపుకొల: చూ,

స్తంభము. 1; 2. ముప్పై*: చూ, హరిత (తృణ

ము. 1.); పుం. న. 3. వంటకుండ: చూ,

భాండము. 3; 4: చూ, ఉఖ్ఖము.

పిడక. నై. వి. = పిడ్డక. (దేశ్యమని శ. ర.).

పిసికిముద్దగాఢేసి తట్టియొడించిన పేడ:

రూ-పిడుక, చేతపుపిడక. (సం. ప).—

ఉత్పలము, ఉపలనాడి, గరిండము,

గహరము, గోగణము, గోగ్రంధి,

గోహలము-గోహళము, చాణసు, ఛగణము,

బుషము - బుసము; తద్విశేషములు.—

౧. ఎరివికి.— రూ-పిడుక, ఎరివి-ఎరువు,

గత్త-గత్తము, గొబ్బరము. (సం. ప).—

కరీషము-కారీషము, గోగ్రంధి, దోహదము,

పాంశువు, శుష్కగోమయము; ౨. ఏరుపిడ

క కు రూ-పిడుక, ఏరుపిడక-ఏర్పిడక—

ఏటుపిడక-ఏత్పిడక, ఏటునుగ్గు, నుగ్గు,

పరట, వంట. (సం. ప).— కరీషము—

కారీషము; 3. కాలిన పిడక తునుకకు.—

కచిక-కచ్చిక; ౪. గోమయమునకు.—

పెండ-పేడ. (సం. ప).— గోకృతము,

గోప్రీషము, గోమయము, గోవిట్టు, గోవి

వృగోకృత్తు, గోహన్నము; ౫. నివృతగిలించిన

పిడకలవరుసకు.— లోకచిచ్చే. (సం. ప).—

ఉపాహితము; ౬. పేడకు.— పెండ-

పేడ. (సం. ప).— గోమయము; (మిగతవాని

కి "చూ, శుష్కగోమయము.") (శమలము).

పిడకనిప్పు. వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.

పిడక మొసలి. వా. వి. రూ-పిడుక మొసలి:

చూ, మత్స్యము. 1.

పిడచే. వా. వి. రూ-పిడుచే:చూ,పాదము(1).

పిడచేపాత. వా. వి: చూ, అలుకుచేట్టు.

పిడత. వా. వి. రూ-పిడుత. 1. మిక్కిలిదినన్న

కుండ: చూ, భాండము. 3; 2. చిన్నగిన్నె:

చూ, పాత్రము. 6.

పిడప. వా. వి. పిడిచినబట్ట: చూ, వస్త్రము.

పిడి. దే. వి. 1. రూ-పిడికిలి. గుప్పిలి, గబ్బిలి,

ముప్పి:(చూ,హస్తము.)1; 2. కత్తిలోనగువాని

పిడి: గాజోపరుజో, జేర, పరుజో, నెమ్మలిపరు

జో-నెమ్మలిపరుజో. (సం. ప).—తలము,

తృపు, పరంజము (మిగుతవానికి “చూ,

రిప్పి. 2.”); 3. ఆడుజంక. ఉ. హరి. 4,

ఆ. 29; హరి. ఉ. 7, ఆ. 155: చూ, హరి

ణము. 1; వా. 4. (నూలులోనగువాని)పిడి,

పాగడ: చూ, నూత్రము. 1; 5. శర్మధతో

వేదము లోనగువానిని వల్లించేట.

పిడికట్టు. దే. వి. రూ-పిడికిటికట్టు: చూ,
లస్తకము.

పిడికిటికట్టు. వా. వి.—పై—

పిడికిటిపోటు. వా. వి: చూ, గోర్రధ్వము.

పిడికిలి. దే. వి: చూ, పిడి. 1.

పిడికిలింఱే. దే. స. కి: పిడికిటబట్టు. భాగ.

ఉద్యో. 2, ఆ. 180.

పిడికిలింత. వా. వి. సతి: చూ, హణిగలు.

పిడికెడు. వా. వి. పిడికిలిపట్టెడు పరిమాణము:

చూ, హస్తము. [చూ, మేడి.

పిడికోల. దే. వి. నాఁగలులోనగువానిమేడి:

పిడిగంట. ద్వ. వి. నిడుపుపిడిగలగంట. రాజ.

1, ఆ. 187: చూ, పిణె.

పిడిగంటలింగయ్య భీమలింగయ్య. వా.జా. పట్టి

పట్టు పీడనివాడు.

పిడిగుడ్డులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలకీర్తిడ;

2. (ముప్పిరుద్ధమునందలి) గడ్డులు.

పిడిగొట్టు. దే. స. కి: చూ, బుడ్డకొట్టు.

పిడివెలితిమూర. దే. వి: చూ, రత్తి. (చిటికె

చోదినపిడిమూర అరత్తి):చూ,హస్తము. 1.

పిడియము. దే. వి. రూ-పిడెము. బాఁకు. ప్యా.

4, ఆ. 30: చూ, బాణము. 1.

పిడియేనుగు. ద్వ. వి. కరిణి: చూ, వాస్తి.

పిడివాటు. దే. వి. 1. పనకట్టలను చేతికొలది

నెత్తి గింజేల రాలగొట్టుట : బల్లకొట్టు;

2: చూ, రాజి. 3. [బము. 1.

పిడివాదము. వా. వి: చూ, డడ్డవాదము.

పిడివేయు. దే. ఆ. కి: 1. పనులకఱిలోచేయిడి

త్రిప్ప; వా. 2. (కట్టలోనగువానిని కత్తిలో

నగువానికిమొదట) చెక్కివేయు.

పిడిసాన. ద్వ. వి: చూ, నైధనిక.

పిడుజో. వా. వి. (రూ-పిడుదు- పిణుజో)

కొణుజో, గోమరి, చెక్కకొణుజు, చెక్క

పిడుజు: చూ, బుడ్డపిడుదు.

పిడుదు. వా.వి.—పై— [దేశ్యమని.శ.ర).

పిడుక. వై. వి.=పిప్పక: చూ, రూ-పిడక.

పిడుకమొసలి. దే. వి: చూ, రూ-పిడకమొసలి.

పిడుగు. వై. వి.=పిటక. రూ-పిడ్గు. (దేశ్యమని

శ. ర.) (సం. ప).—అశని, నిర్భాతము,

పిటకము; తద్వి. చేలిపిడుగు. [బాణము. 1.

పిడుగుకైదుపు. దే. వి. పజ్జాయుధము: చూ,

పిడుగుమొత్తినరాయి. జా. 1. పిడుగుచే అదు

ముడు వడినరాయి; 2. జవాబుచెప్పని

వాఁడు, మూర్ఖుడు.

పిడుచే. దే. వి: చూ, రూ-పిడచే.

పిడుచేపాత. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిడచేపాత.

పిడుచే. దే. స. కి: చూ,పిండు, (2) (3) (4).

పిడుత. దే. వి: చూ, రూ-పిడత.

పిడెము. దే. వి: చూ, రూ-పిడియము. [శ.ర.)

పిడ్గు. వై. వి.= చూ, రూ-పిడుగు (దేశ్యమని

పిణుజో. వా. వి: చూ, రూ-పిడుజో.

విజ్ఞానము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: కిణ్విము, తిలపిష్టము. (తె. ప).— గానుగపిండి, తెలకపిండి-తెలికపిండి; 2. ఇంగున: చూ, హింగువు. 1; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజార్జము); 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్ని శిఖము. [సవిత. 2. పిత. సం. వి. ఋ. పుం=పితరుడు: చూ, పితర. వై. వి.=పితృ-పై.-మార్క. 3, ఆ. 177. పితరదొర. ద్వ. వి: చూ, యముడు. పితరుడు. వై. వి.=పితృ: చూ, పిత. భార. ఆర. 4, ఆ. 215. [8క్ర. పితరులచేక్క. వై. వి.=పితృక్ష. మఖ: చూ, పితరులు. వై. వి. బ.=పితర: పితృదేవతలు: రూ-పెతరులు, పితాళ్లు. [లోభము. పితలాటకము. దే. వి. రూ-పితలాటము: చూ, పితలాటము. దే. వి.—పై.— పితలు. అం. కన్నవాడు, వడుగుచేసినవాడు, చేదుపుచెప్పినవాడు, అన్నము పెట్టినవాడు, వెజుపుదిర్చి కాపాడినవాడు. (5)(ద్వి. తల్లివండుగులు.) [హుడు. 1. పితాపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ పితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తండ్రితల్లి: అయ్యమ్మ, నాయనమ్మ, బామ్మ, మామ్మ. (చూ, సవిత. 2.) పితామహుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి తండ్రి. (రూ-పితమహుడు-పితామహుడు-వైతామహుడు): ఆ, గురువు, పితాపిత-తృపిత. (తె. ప).—తండ్రితండ్రి, శాత. (చూ, సవిత. 2); 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3. చూ, బృహ్మ. 1. పితాళ్లు. వై. వి. బ: చూ, పితరులు. పితకు. దే. స. కి: చూ, రూ-పితుకు. హరి. పూ. 1, ఆ. 134. [చూ, యుద్ధము. పితూరి. వా. వి. రాజనోహము, కలహము:

పితృదేవత. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పితరదొర. పితృవతి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.— పితృపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ హుడు. 1. పితృవృసువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పార్శ్వ పా డుచుటకు ముందైదుగడియల పఱకును, పూ ద్దుగుంకిన వెనుకమూడు గడియలపఱకును. గలకాలము: చూ, సందేహము. [తృకర్మము. పితృమేధము. పా. తల్లిదండ్రులకుజేసేడు అం. పితృయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1. తనపు: చూ, తర్పణము. 2; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు. పితృవనము. సం. వి. అ. న: చూ, శృశానము. పితృవ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. తండ్రితోడఁ బుట్టినవాడు. [ట్రీనది:చూ, మేనత్త. పితృవ్యస. సం. వి. అ. స్త్రీ. తండ్రితోడఁబు పితృసామనసము. అం: చూ, శస్త్రములు. పితృక్షము. సం. వి. అ. పుం:—చూ, పితరు లచేక్క. పితృణము. అం: చూ, ఋణతీయము. పితృజ్ఞరము. అం: చూ, తిందోషజము. పితృడి. వై. వి.=పితృత (రూ-పితృ-ఇతృడి-ఇతృతి): చూ, లోహము. 1. పితృము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భాతువు. 1; వా. 2.=పితృ: చూ, వెట్టి. 1; 3. జత్తరొ గము, కాంతిదము:చూ, రోగము. 1. పితృల. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, కకులాదని*. పితృలము. సం. వి. అ. న. 1.=ఇతృడి: చూ, పితృడి: విణ. 2. పితృగలది. పితృలి. వై. వి.=పితృత: చూ, రూ-పితృడి. పితృ. దే. వి. 1. అపానవాయువు: చూ, వాయువు; ఆ. కి. 2. అపానవాయువువిడుచు: పితృకొను. పితృకొను. వా. అ. కి. 1: చూ, పితృ. 2: అసమర్థతను వెల్లడించు. [పెత్తము. పితృము. సం. వి. తండ్రిది: పితృగర్జము,

పితౌరితము. సం. వి. అ. చూ, పితౌరితము (వాడుక) పితౌరితము. సం. వి. త. పుం. 1: చూ, పక్షి (ఇందుగల పితౌరితమును పితౌరితము అని చేయవలెను); వి. 2. పక్షినిచ్చేగలది.

పిదప. వా. అ. 1: చూ, పిమ్మట; దే. వి. 2: చూ, వెనుక. 1; వి. 3. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 4. తక్కువ: చూ, పీనము. 1. పిదపిద. దే. వి. 1: చూ, నుకమానము. 2; వి. 2. ముద్దగాక పలుచేసెనది: రూ-పిదపిదన, అనుకు, తనువు, తొళక, కలుచేన, కేలవము, బక్క, ముదుగు-ముదుము-ముదువు. (మిగత వానికి "చూ, విరళము. 3")

పిదపిదన. దే. వి. వి. —పై—(వి. 2వ అర్థమునకు. —భాగ. 10, స్కం. పూ. 758.)

పిదుకు. దే. న. కి: రూ-పిదుకు, పిండు, పిదుచే, ఈడు: చూ, రెమ్ము. 2.

పిదుకువాడు. వా. వి: పోగ.

పిధానము. సం. వి. అ. న: చూ, వ్యవధానము. 3.

పిన. దే. వి. రూ-పిన్న. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పినగుమ్మడు. ద్వ. వి. పేచు*: చూ, కాకోటము.

పినతండి. వా. వి. పిన్నయ్య: చూ, సవిత. 2.

పినతల్లి. వా. వి. తల్లిచెల్లెలు (మఱియు) పినతండిభార్య. (మేనమామభార్య మేనత్త కాదు-పినతండ్రిభార్య పినతల్లి కాదు అనునది నిజమగు లోకోక్తి): చూ, మాత. 1.

పినద్దము. సం. వి. అ. చూ, రూ-అకినత్తము.

పినాకము. సం. వి. అ. పుం. న. 1 శివునిపిల్ల (త్రిపురదహనకాలమున బాణజ్వాలలచే నాకమును గప్పినది): చూ, బాణము. 1; 2. త్రిశూలము: చూ, బాణము. 1; 3. మట్టివాన: చూ, వాన. 1.

పినాకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుడు.

పినాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = పిన్న: చూ, హాగిని (నది); 2. కానొకపిణి: చూ, పిణి;

అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.

పినుగు. దే. వి. 1. రూ-పిలుగు. లుబ్ధకుడు: చూ, లోభి; వి. 2. రూ-పిలుగు. లుబ్ధకుడు: చూ, లోభి. [రూ-పిను.

పిన్న. దే. వి. 1: చూ, శిశువు; వి. 2: చూ, పిన్నకక్కెర. ద్వ. వి. కక్కెర: చూ, బకము. పిన్నగోరంట. ద్వ. వి: చూ, సహ. 3. * [నుడు. పిన్నగొద్ద. ద్వ. వి. చింద: చూ, హరివాహ పిన్నచెత్తు. వా. వి: చూ, హలిని *. [రము. పిన్నజేమ్మి. ద్వ. వి. నేలజేమ్మి*: చూ, శమి పిన్నటనాడు. దే. వి. రూ-పిన్ననాడు. జై. 1, ఆ. 53: చూ, శైశవము.

పిన్నతుమికి. దే. వి. కాకితుమికి: చూ, నూర్జకము. [కూకెంబి.

పిన్నదూలగోసల. దే. వి. కంఠూర *: చూ, పిన్ననాడు. దే. వి: చూ, రూ-పిన్నటనాడు. పిన్ననీలి. ద్వ. వి. విషాణికి *: చూ, రంజని. పిన్ననుదురు. దే. వి. పినుగునొసటి బుడిపి, వాతకంఠము: చూ, హస్తీ.

పిన్ననెల్లి. దే. వి. తుదాగిన్నిమంధము*: చూ, శ్రీపద్మము. 1. [సురభిపత్రి.

పిన్ననేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ, పిన్నపాచర. దే. వి: చూ, పాచర *.

పిన్నపాప. దే. వి. కన్యక: చూ, స్త్రీ.

పిన్నపాల. దే. వి. చిటుపాల *: చూ, సుమం గళ. (బిఱ్ఱులు పచ్చేకామెల్లకు వాడెదరు.)

పిన్నబూరుగు. దే. వి: చూ, కాలిలి *.

పిన్నములక. దే. వి. నేలములక *: చూ, వాచుడు. [చూ, హస్తీకంఠ.

పిన్నముల్లంగి. ద్వ. వి. తుదగిములకము *: పిన్నమ్మ. వా. వి: చూ, పినతల్లి. [పరిష్కము. 2.

పిన్నయిచ్చ. దే. వి. మధూళిక *: చూ, వాన పిన్నయేలకి. వా. వి: చూ, పత్రిల*.

పిన్నయ్య. వా. వి: చూ, పినతండి.

పిన్నరేగటిదూల. వా. వి: చూ, స్వల్పదురాలభ*.

విన్నతికము. వా.వి. చూ, శైశవము. [గో.గు. విన్నవరగో.గు. దే. వి. పీలుపు * చూ, వగ విన్నవాడు. వా. వి. చూ, శిశువు.

విన్న. వా. వి. చూ, పినతల్లి. [చూ,బాత్తాము.

విన్నను. వా. వి. ఒకరకము నూదిబాత్తాము:

విపాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనుబంధ, ఉదస్య, ఓషము, తర్లము, తృప్తు, తృప్త, తృప్త, దాహము. (తె. పు).—దప్పి-దప్పి, దప్పిక, దగ, దూప, నిట్టు, నీరువట్టు-నీర్వట్టు.

విపాసితుడు. సం. విణ. నీరుత్రావనిచ్చే గొన్నవాడు: విపాసువు.

విపాసువు. సం. విణ. ఉ.—పై—

విపీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-విపీలిక.

విపీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-విపీలి, హీర.

(తె. పు).—చీను, సన్న గాడు; తద్విశేషములు.—౧. ఎఱ్ఱచీనుకు.—కపింజిక, ఘృతేలిక, తెలపిపీలి-తెలపిపీలిక, రక్తపిపీలిక.

(తె).—ఎఱ్ఱచీను; ౨. చిన్న ఎఱ్ఱచీనుకు.—

కపిశ; ౩. పెద్ద ఎఱ్ఱచీనుకు.—(తె).—

కొఱచీను; ౪. కొండచీనుకు.—ఉద్దీపక

ము, వజ్రహేతువు. (తె).—కొండచీను,

గాము; ౫. నల్లచీనుకు.—ఉలంగవము, కృష్ణ

విపీలి, కృష్ణపులంగవము, మర్కటవిపీలిక,

మహద్వజ్రహేతి. (తె).—కండచీను,

కండ్ర, కట్టెచీను, గండ్రచీను, నల్లచీను,

పెద్దనల్లచీను; ౬. ఒకరకము నల్లచీనుకు.—

(తె).—చేలిచీను; ౭. తెట్టెపెట్టెడునల్లచీను

కు.—అస్థ్యపదహిక, ఉద్దీపకము, ఉప

జిహ్విక, ఉపతిక, కన్యావిపీలిక, వమిము,

వమి, వమి; ౮. పుట్టపెట్టెడుచీనుకు.—

ఉపదేహిక, శిథిలి. (తె).—చెద, చెదపురు

గు, చెదలు, చేకొలుకా-చేకొలుదు; ౯.

చాగ్ని. (తె).—బాచనచీను.(చూ,హీర.)

విపీలికాన్యాయము. పా. చీను ఉండుకొఱకు చెట్టుమొదటినుండియు పాగిబోయిపండు నకు కన్నమువైచి లోని రసమానుననురీతి.

విప్వల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విప్వలి*: చూ, విప్వలి. 1. [చూ, ప్లక్షము.

విప్వలచ్ఛదము. సం. వి. ఆ. పుం. జేవ్వి*:

విప్వలము. సం. వి. ఆ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; పుం. 2: చూ, రావి*; ౩. చాతు: చూ, శరారి.

విప్వలాశనము. సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తి.

విప్వలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: అమృత, ఉప కుల్య, ఉపకము, ఉపక, కటి, కటచీజ, కణ, కపఘ్ని, కృకల, కృష్ణ, కోరంగి, కోల, కోలమూలము, కోల్య, క్రాంచాదన ము, చపల, జటిల, తండులఫల, విప్వల, మాగధి, నైదేహి, శౌండి. (తె).—విప్వలి తీగె, పిచ్చర్లమెడిక; తద్విశేషములు.—

౧. అడవి విప్వలికి.—కారంభము, తుద

విప్వలి, ననవిప్వలి, వనీరము. (తె).—

అడవివిప్వలి; ౨. గజవిప్వలికి.—కచ్చటము,

కపిల్లిక, కపివల్లి, కరిసిప్పలి, కాండీరము,

కుంజరవిప్వలి, కృత్తిమ, కోలవల్లి, గజకణ,

గజవిప్వలి, గజాహ్వ, గృహకాండము, చవి

కాఫల, జలవిప్వలి, వశిరము-వనీరము,

శ్రేయసి. (తె).—ఏనుగువిప్వలి; ౩. నీరు

విప్వలికి.—కోష్ఠి, గైరి, తోయవిప్వలి,

పిత్తల, లాంగల, శకులాదని, శారధి. (తె).

—నీరువిప్వలి, బాక్సెన; ౪. విప్వలీమా

లమునకు.—కోలమూలము, గింధికము, చ

టక, విప్వలీమూలము*. (మిగతవానికి“చూ,

శౌండి”); ౫. పుం. 2: చూ, రావి*; ౬ం.

౩: చూ, విప్వలీద్వయము. [విప్వలి.1*.

విప్వలితీగె. వా. మి. వి. విప్వలికట్టె: చూ,

విప్పలీద్యయము. అం. విప్పలి, గజవిప్పలి.
విప్పలీమాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
విప్పలి. 1*

విప్పల్వాదిలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు.
విప్పల్లమోడి. మి. వి: చూ, విప్పలి. 1*

విప్పి. వై.వి.=విప్పలీ. రసములేని తుక్కు
(దేశ్యమని శ. ర): పిప్పిరి, పిసరు.

విప్పిక. సం. వి. అ. ప్రి: చూ, శమలము.

విప్పిపన్ను. వా. వి. పురుగుపట్టినపన్ను. రూ-
పుప్పిపన్ను: చూ, హాసపు (పల్లు)

విప్పిరి. వై. వి.=విప్పలీ: చూ, రూ-పిప్పి.
(దేశ్యమని శ. ర.) జై. 6, అ. 157.

విప్లపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పుట్టుమచ్చే.

విమ్మట. దే. వి. 1. మనోవ్యధ. విజ. 3, అ.

3: చూ, శోకము; 2: చూ, అవతల. 2;

దర్శి. 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1;

4. పరోక్షమందు. [వీర్యాలము. 1.

విమోళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

పియ్యి. దే. వి: చూ, రూ-పీయ.

విర. దే.వి. కానిలోక్తిభాగము: రూ-పిఱ, పిర్య.

విరంగి. వా. వి. 1. రూ-పిరంగి. కత్తి: చూ,

రిప్పి. 2; 2: చూ, పుంజే; 3: చూ, వాస

రము; దే. వి. 4. (రూ-పిరంగి-పిరంగి-పే

రంగి) ఒకానొకతుపాకి: చూ, బాణము. 1.

విరంగిగుండు. వా. వి. బొటుగుండు, పడిగల్లు:

చూ, రాయి.

విరంగిచెక్క. వా. వి: (సం. ప).—వీలాపర్తి,

కార్పియ్యి. (ఈచెట్టు చైనా జపానుదేశ

ములలో పెరుగును. హిందూదేశములోలేదు.

సవాయికి పనిచేయును.)

విరంగి. దే. వి: చూ, రూ-పిరంగి. 4.

విరంగు. వా. వి. —పై—

విరి. దే. వి. రూ-పురి. 1. గోనెలులోనగునవి

వట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1;

2. మెలి: చూ, లంకె; 3. వెంటి. కళా. 6,

అ. 58: చూ, సూత్రము. 1.

విరిగొను. వా.స. కి. 1: చూ, వేప్తించే; దే. స.

కి. 2: చూ, మెలిపెట్టు; అ. కి. 3: చూ,

వెంటిగొను.

విరువీచు. దే.వి. (పీచు + పీచు) రూ-పిర్వీచు.

1. బాధ. పర్యభా. 5, అ. 155: చూ, శోక

ము; 2: చూ, ప్రెతస్వము. కళా. 1, అ. 176.

విరువీచులాడు. దే. అ. కి. 3: చూ, పిరిగొను. 3.

విరువీచునేయు. ద్వ. స. కి. 1. —పై. —. పర-

5, అ. 54; 2: చూ, హింసించు. హరిశ్చ-

4, అ. 163.

విరువీచులునేయు. ద్వ. స. కి. —పై. —

పిర్వీచు. దే. వి: చూ, రూ-పిరువీచు. (బాధ

కు. —పాండు. 4, అ. 146.)

పిఱ. వా. వి: చూ, రూ-పిర.

పిఱికి. వై. విజ.=భీరుక: భార. ఉద్యో. 3,

అ. 57: చూ, వెఱపరి. [అ. 86.

పిఱికికండ. వై. వి: చూ, వెఱపు. కాశీ. 2,

పిఱికిమెకము. వై. వి.=భీరుకమ్మగ. ఇట్టి: చూ,

హరిణము.

పిఱు. దే. వి. వృత్తియందు పిఱులుగల్గియునము

మీఁదిపర్ణము లోపింపగా మిగిలినరూపము.

పిఱులు. దే. వి. 1. రూ-పిఱ్ఱ: చూ, శ్రోణి.

1; 2: చూ, వెనుక. 1. భార. ఆది. 6, అ.

9; అం. 3: చూ, కళ్ళిండుసలములు;

4: చూ, నఖితుతస్థానములు.

పిఱులుకొను. దే. స. కి. 3: చూ, వెంబడించు.

ఉ, హరి. 3, అ. 24.

పిఱులు. అం. పినికి ఉపమానములు.

భూమి, ఇనుకతిన్నెలు, బండిచక్కములు,

గిన్నెలు.

పిఱులివియు. దే. అ. కి. (పిఱులు + లివియు).

(రూ-పిఱులిపుచే-పిఱుదీయు-పిఱువోపు-

పిఱునను): చూ, వెనుదీయు.

పిఱులిపుచే. దే. అ. కి. —పై. —. య. 3, అ. 34-

పిలువదు. దే. అ. కి. — పై. — పా. 3, అ. 31.
పిలువదు. దే. వి. 1. పరుషభావము. ఉ. హరి.

2, అ. 126; వి. 2: చూ, పరుషము. 1.

హరిశ్చ. 4, అ. 11.

పిలువదు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, వెనుదీయు;

2: చూ, సుగ్రు. 6 శై. 8, అ. 156.

పిలువెట్టు. దే. స. కి: చూ, రాకొట్టు.

పిలువోపు. దే. అ. కి: చూ, వెనుదీయు. హరి.

పూ. 8, అ. 185.

పిలువను. దే. అ. కి. — పై —

పిట్ట. దే. వి: చూ, రూ-పిలుగు. 1.

పిల్లక. వై. వి.=పిల్లక-పిల్లక, రూ-పిల్లక-

పిల్ల. 1. (కందగడ్డలోనగువాని యందుం

దు) మొలక: చూ, విత్తనము; 2. (మూల
శంక తెల్లలునందలి) మొటిమ: మొటిమ,

మొలక-మొల్క; 3. (తలమీదకొద్దిగా
నుంచుకొనిన) జోట్టు: చూ, చెండుగి. 1; 4.

(పక్షిలోనగువాని) పిల్ల: చూ, శకుంతి(పక్షి).

పిలపిల. దే. వి. మూగుట-వచ్చుట- పోవుట-

చిక్కించుట లోనగువాని యందలి అనుకర
ణము. సా. 3, అ. 117; వి. 2, అ. 193;

చూ, హూహూ. (బిలబిలనియ-వాడుక.)

పిలుగు. దే. వి, వి. చూ, రూ-పిలుగు.

(బుబునకు.-పంచ. వేం. 1, అ. 217.)

పిలుక. వా. వై. వి.= చూ, రూ-పిల్లక.

పిలుకు. దే. వి: చూ, హంకారము.

పిలుకుమారు. దే. అ. కి. (రూ-పిలుకుమారు-

పిల్కుమారు) 1: చూ, మరణించు; 2. పాకారు,

నాశమగు చూ, నమయు. 3.

పిలుకుమారుచే. దే. పే. పిలుకుమారుజేయు.

(రూ-పిలుకుమారుచే-పిలుకుమారుచే-పిలుకు

మారు) 1: చూ, సంహరించు. శై. 6, అ.

190; 2. నాశముచేయు: చూ, నమయు. 3.

పిలుకుమారు. దే. పే. — పై. —

పిలుకుమారు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిలుకుమారుచే. దే. పే: చూ, రూ-పిలుకు

మారుచే.

పిలుకుమారు. దే. పే. — పై. —

పిలుచే. దే. స. కి. రూ-పిల్లు: చూ, సంబో

ధించే. [సంబోధనము.

పిలుపు. దే. వి. (రూ-పిల్లు-పిలుపుడు): చూ,

పిలుపుడు. దే. వి. — పై. —

పిలువని పేరంటము. జా. తనకుండను వచ్చినది.

“పిలువని పేరంటంబనుచు” విజ. 1, అ. 79.

పిల్ల. వా. వై. వి.= చూ, రూ-పిల్లక.

పిల్కుమారు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిల్లు. దే. స. కి: చూ, రూ-పిలుచే.

పిల్ల. వై. వి. 1.=పిల్లక. 1. పక్షిలోనగువాని

సంతతి: చూ, శకుంతి(పక్షి); 2. మనుష్యా

దులసంతతి: చూ, శిశువు; 3. వృక్షదులసం

తతి. “అరటిపిల్ల”: చూ, వృక్షము; 4. ఆడు

పడుచు: చూ, స్త్రీ; బ. 5. బిడ్డలు; వి. 6.

చిన్న: చూ, స్వల్పము. [వీ. శై.

పిల్లగోలు. వా. ద్వ. వి. మురళి. నీల. 1, అ. 81: చూ,

పిల్లగోవి. ద్వ. వి. — పై. —

పిల్లకాయ. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పిల్లకోడి చుక్కలు. వా. వి. బ. ఆకాశమున

సంచరించెడు చుక్కలగుంపు. (ఇవి రైతులకు

వేళ-దెలుపును.)

పిల్లగడ్డము. ద్వ. వి. నడుమమాత్రము కొంచెము

వెండుగి. కలుగ గడ్డము: చూ, శృంగువు.

పిల్లగాడు. ద్వ. వి: చూ, పిల్లకాయ.

పిల్లిలులు. ద్వ. వి. బ: చూ, బాలకీర్తి.

పిల్లజోట్టు. ద్వ. వి. తలముందటినిగ: చూ, నీక. 4.

పిల్లదీపు. ద్వ. వి: చూ, బాలకీర్తి.

పిల్లదీవి. వై. వి. — పై. —

పిల్లనగోలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిల్లగోలు.

పిల్లనగోవి. ద్వ. వి. — పై. —

పిల్లనూయి. ద్వ. వి. నూతిలోపలి చిన్ననూయి: చూ, సరస్సు. 1. [పిల్లపీచేర]

పిల్లపిచ్చేర. ద్వ. వి. చూ, శతావరి* (రూ-పిల్లపీచేర. ద్వ. వి. —పై—

పిల్లపెనర. ద్వ. వి. ముద్దపరి*: చూ, పెనర.

పిల్లమిరియము. వా. వి. 1. వేశ్యాకన్య*: చూ, మిరియము; 2: చూ, పిల్లమెఱుము. 1—2.

పిల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. తడికన్ను: చిల్లము, చుల్లము: చూ, లోచనము; విణ.

2. తడికన్నుగలది: చిల్లము, చుల్లము.

పిల్లమెఱుము. ద్వ. వి. 1. తలకిరించుగావేసెడు లాఁగు, పిల్లేరుగంతు, మెఱుము: చూ, వాలు మొగ్గ; 2. లాఁగు. రామా. 6, ఆ. 72: చూ, వాలుమొగ్గ. [సాం. మా. 19.

పిల్లలగలిగించుకాము. వా. వి. చూ, శిశ్నము.

పిల్లవేళలు. ద్వ. వి. చిటికెనవేళలు. జై. 8, ఆ. 41: చూ, వేలు. 2.

పిల్లాడి. దే. వి. (రూ-పిల్లాణి-గిట్టిపిల్లాణి) ఆఁడుదాని కాలి నాలుగవవేళలినగ. కళా. 7, ఆ. 204: చూ, భూషణము. 2.

పిల్లకము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పిల్ల: చూ, పిలక. 4; 2.—పిలక. బీజము: చూ, విత్తనము.

పిల్లాణి. దే. వి. చూ, రూ-పిల్లాడి.

పిల్లి. వై. వి.—బిడాల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లికనీతనము. ద్వ. వి. వైడూర్యము: చూ, రత్నము. 1.

పిల్లికూన. వా. వి. పిల్లిపిల్ల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లిగడ్డ. వై. వి. చూ, పునుఁగుచేట్టము. నీలా. 1, ఆ. 911.

పిల్లిలేగలు. వా. వి. చూ, పిల్లపిచ్చేర*.

పిల్లిపెనర. ద్వ. వి. కాకిపెనర*: చూ, పెనర.

పిల్లిశిలము. జా. కృత్రిమస్వభావము. “శిలమఖిలంబునిది పిల్లిశిలమనుచు.” పాండు. 3, ఆ. 38.

పిల్లు. దే. వి. రూ-పుల్లు*. వికృ. 2, ఆ. 171: చూ, ర్మణము. 1.

పిల్లేరుగంతు. ద్వ. వి. (పిల్ల + వేరుగంతు): చూ, పిల్ల మెఱుము. 1.

పిశంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. కపిలవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పిశాచకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శ్రీదుఁడు.

పిశాచము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేవతాభేదము; 2.—పిసాసి: చూ, భూతము; 3: చూ, పిల్లి.

పిశాచసత్త్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్త్వలు.

పిశాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. స్త్రీపిశాచము: చూ, భూతము; 2: చూ, మాంసి.*

పిశిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పిశాచి. 2.

పిశితము. సం. వి. అ. న: చూ, మాంసము.

పిశున. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. స్పృక్: చూ, రాజార్జుము; 2: చూ, షడ్గింధ. *

పిశునము. సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; పుం. 2: చూ, వాయునము.

పిశునుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నారదుఁడు: చూ, సన్యాసి; విణ. 2: చూ, నూచకుఁడు. 1.

3: చూ, హినుఁడు; 4: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పిష్టకము. సం. వి. అ. న. 1. నూఁబొడి: చూ, శ్రీమాన్. 1; పుం. 2: చూ, భక్ష్యము;

3. కంటితేవులు: చూ, హర్షణము; 4. కించిజ్ఞానాధిక్యమును స్తనాంతవిస్తృతియు గల గజవిశేషము: చూ, హస్తి.

పిష్టపచనము. సం. వి. అ. న. బూరలమూఁగు: చూ, పాత్రము. 8. [ముగ నూలుట.

పిష్టశేషాన్యాయము. పా. నూతనపిండినే వర్ణ

పిష్టపరిమిత్య పూసన్యాయము. పా. పిండియెంతయో రొట్టెయు నంతయే యనురీతి.

పిష్టము. సం. వి. అ. న. 1.—పిండి (వినిరినది): చూ, పిండి (1); 2.—పిట్టు. వాసెనపోరె: చూ, సాదము (1); 3. సీనము: చూ, లో

హము. 1; వా. 4: చూ, పిశ్యాకము; విణ. 1.

5. పొడిచేయబడినది.

విప్లవ ర్తి. సం. వి. ఇ. న: చూ, చమనము. 1.

విప్లవ సాధము. సం. వి. అ. పుం, న. చందనము:

చూ, వానన. 1. [కము.

విప్లవ తరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పటవాన

విస. దే. వి. అవివేకము: చూ, వెట్టి. 2.

విసక. దే. వి. తలకొట్టుకలయందు చెమటచే
బందనగొను ముడికి: చూ, మలినము.

విసరు. దే. వి. 1: చూ, పిప్పి; 2. కడిగినధాన్య

ములో తోగ్గపుడుపడినది: చూ, స్తంబకరి

(ధాన్యము); 3. లేశము: చూ, స్వల్పము.

4: చూ, శమలము.

విసాసి. వై. వి. పితాచ. 1. పితాచము: చూ, భూ

తము; 2. ఆడదయ్యము: చూ, భూతము.

విసాళము. దే. వి. 1: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ,

పరిహాసము. పర. 3, ఆ. 196; 3: చూ, వ్యా

చనము; 4: చూ, వికాసము. పాండు. 4,

ఆ. 13; 5. దొంగటక్కురి: చూ, వంచన;

6: చూ, రోషము.

విసాళి. దే. విణ. 1. వ్యాపనముగలది. విజ. 2,

ఆ. 128: చూ, హిండితము; 2. పగికాళము

గలది. పాండు. 4, ఆ. 132: చూ, రోగి

తము. 5; 3. దొంగయెత్తుగలది; వా.

4. కోపముగలది (ఆడుది), కోపన: చూ,

(స్త్రీ); 5. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2;

6: చూ, మూర్ఖుడు; 7. కుత్సితపు ఆడుది:

చూ, (స్త్రీ).

విసాళించే. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యాపించే.

జై. 7, ఆ. 198; 2: చూ, హావణిల్లు;

3: చూ, హేళనము చేయు. కళా. 1, ఆ. 143;

4. పరిమళించే. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ,

విసరు. 6; 5. దొంగటక్కురివేయు: చూ,

పంచించు; 6: చూ, రోషించు; స. కి.

7: చూ, హాసించు.

విసి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పిస; దే. వి.

2. తొలయందు బిగగొట్టుటకై చెక్కిన స్తం
భము పట్టెలోనగువానిచివర.

విసికిళ్లు. దే. వి. బ. 1. జొన్నలులోనగువాని

యూచేబియ్యము; చూ, స్తంబకరి (ధాన్య
ము); 2. పినుకుటలు. [ఆ. 84: చూ, లోభి.

విసిడి. గే. విణ. (రూ-పిసిని-పిసివారి) జై. 1,

పిసివారి. దే. విణ. —పై.—

పిసిని. దే. విణ. —పై.—

పిసినిగొట్టు. దే. విణ. —పై.—

పిసినితనము. వా. వి. లోభతనము: చూ, లోభము.

పినుకు. దే. స. కి. 1. పిండిలోనిగువానిచేత

మర్చించు: చూ, సమ్మర్చించు; 2. పాదములు
లోనగువాని నొత్తు: అదుము, ఇటుకు, ఊడ

దు, ఒత్తు, కుక్క, నొక్కు. (సం. ప). —

పు ర్చించు. (చూ, సమ్మర్చించు); 3. అడఁ

గజేయు: అడఁచు—అణచు, అదుము, అనిం

చు, అను, ఇటుకు, ఊడు, ఒత్తియాడు,

ఒత్తు, పగ్గిక్కు, దమించు—దమియించు, పట్టు.

(చూ, సమ్మర్చించు).

పినుకుట. వా. వి: చూ, పిండిపిచే.

పినుకువాడు. వా. వి: చూ, సంవాహకుడు.

పిస్తాపవ్వ. వా. వి. అభిషేకము (జ్ఞాపకశక్తినిచ్చును),

పిహితము. సం. వి. అ. న. 1. కనుటెప్పము:

త: చూ, మూత. 3; విణ. 2: చూ, సగిత

ము; అం. 3: చూ, పుటక్రియలు; 4: చూ,

ఆకాశమండలములు; 5: చూ, అలంకారము. 3.

(ఇతర రహస్యస్వత్వ తిథానజ్ఞిగనట్లు చెప్పా

ట. ఉదా. — “పతియువయనేళ నింటికిరాఁ

గ శయ్యబలతె.”) [జేర్చుదుపదము.

పిళ్ల. వా. వి. కొన్నిజాతుల పేరునను తుదను

పిళ్ళారి. దే. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పిళ్లు. దే. వి. బ. దూడలను కుడవనీని యావు

లను దూడలు చేచ్చినయావులను మరులు

కొలుపుటకై తద్యోనిద్వారమునజొప్పించి

లాగెడు తోరపుకులుచే కనవువెంటి, పొదుఁ

గుపట్టుట.

వీ

వీరపిండెట్టు. వా.స.కీ.నలివిననల్లరకాడవలె
జేయు, బాధించు: చూ, హింసించు.

వీరకు. దే. స. కీ. 1. పెలుకు: చూ, పెలు
కు; 2. తీసివేయు: పెరుకు-పెరుకు-పెలు
కు; వా. 3. లాగు: చూ, రెమ్ము. 2.

వీరకులాట. దే. వి: చూ, పిరువీరు.

వీరకులాటవంచాంగము. జా. పాద్యముకానినవి.

వీరకులాడు. దే. అ. కీ. చూ, వెంటిగాను.

వీరకువీకాడు. దే.స.కీ. మిక్కిలిపెలుకులాడు.

వీరకే. దే. వి. 1. నాగనరము లోనగు వాద్య
ముఖమునఁ జొప్పించెడుకోవిళుల్ల; 2. కా
శవలెఁ జొట్టిన చిన్న ఆకుచేట్ట; 3. తాగి
మిగిలినపొగచేట్ట. [త్రము. 6.

వీరకేదాను. వా. వి. తమ్మపడిగను: చూ, పా
వీరకేవాలు. దే. అ. కీ. 1: చూ, సాటసాట
వోవు. అచ్చ. ఆర, కాం. 22; 2. చేన్నట
యగు.

వీరచే. నై. వి.=పింఠ: చూ, రూ-పించియము.

వీరచేముడవు. దే. వి: చూ, రూ-పించేముడవు.

వీరచేముఁచే. వా. స. కీ. (రూ- వీరచేముడఁ
చే-పించేముడఁచే-పించేముఁచే): చూ, సం
హరించు. [4: చూ, శక్తి. 1.

వీరచేము. నై. వి: చూ, రూ-పించేము. 1-2-3;

వీరచేర. దే. వి: చూ, శతావరి * (ఇదిద్వివిధ
ము.-పిల్లివీరచేర, పెద్దవీరచర. ఇదెపిల్లివీరచేర.)

వీరచే. దే. వి. జీలు, నార: చూ, శల్కము. 2.

వీరట. నై. వి.=వీర: చూ, సింహాసనము.

వీరటుమడి. వా. వి. దట్టముగావేయఁబడినముడి.

వీరటవెట్టు. ద్వ. అ. కీ. లేవక యొకచోటనే
పాదుకొనియుండు. స్వా. 4, ఆ. 42; సారం.

1, ఆ. 92.

వీరటవెట్టుమొకము. ద్వ. వి: చూ, సూకరము.

వీరక. వా. వి. 1: చూ, పెడ; 2. పిల్ల. "ఆడూ
వీర" (భద్రాచలపాఠమున వాడుక).

వీరకడు. వా. వి. కొడుకు. "వీరకడుపుట్టెను"
చూ, నూనుడు. 1. (భ-పాఠం-వాడుక.)

వీరక. వా. వి: చూ, రూ-వీర. 1-2. (భద్రాచల
పాఠంతునవాడుక).

వీరీయ. వా. వి.—పై.—

వీరక. వా. వి.—పై.—

వీరగద్ద. ద్వ. వి: చూ, పిన్నగొద్ద.

వీరకేళి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, విటుండు.

వీరమర్దుండు. సం. విణ. 1.—పై.—; అం.

2. ధృష్టుండు: చూ, నాయకులు. 2; 3: చూ,
నాయకులు. 3.

వీరము. సం. వి. అ. పుం.=వీరట: చూ, వీరట.

వీరీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

వీరీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఎగ్గురు-ఎగ్గులుతు;
2. ఉత్కృష్టవీరము: చూ, సింహాసనము.

వీరడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాధ: చూ, శోక
ము; 2. కరుణ: చూ, హృదయము. 2; 3. సిగ
దండ, కయ్యె: చూ, భూషణము. 2; 4. తెల్ల
తెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

వీరదనము. సం. వి. అ. న. 1. పరులచేఁగలుగు
రాయిడి: చూ, సమ్మర్దము; అం. 2: చూ,
ఆలింగనములు.

వీరదాకరుండు. సం. విణ: చూ, కనుకుట్టు.

వీరదావన్. అం. రాశ్యంతనవాంశయందున్న గొ
హము వీరదావన్ బొందును. =బంధుమిత్ర
విరోధము, బంధనము, దానత్వము గలుగును.
(చూ, అవస్థలు. 5.)

వీడించు. సం. స. కీ. 1: చూ, వీడితమగు;
2: చూ, హింసించు; 3: చూ, సమ్మర్దించు.

వీడితమగు. మి. అ. కీ. అణగు, అదుముడు
పడు, అలుగులపడు, ఇలుకు, ఈండించు,
ఒత్తుపడు, కమియు, కనుగు, దండసిలు.

దండసిల్లు, నలగు, నలగుడునడు, నలగుడు
పెట్టు, పొట్టుపొడలగు.(సం.ప).—పీడించు.
(చూ, సమృద్ధిండు.)

వీడితము. సం. విణ. 1: చూ, గజవిజి. 5;
2: చూ, సమృద్ధితము; అం. 3: చూ, ఉత్తా
నకరణబంధములు; 4: చూ, చుంబనములు.

వీడ్వమానము. సం. విణ. పీడింపబడుచున్నది.
వీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పనుపు: చూ, వర్ణ
ము. 6; వై. వి. (1)=వీతము. ఎండగొకాయ:
చూ, హరిలాంఛనము.

వీతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: అగ్ని మేడి, తిండుకిని.
(తె. ప).— అగ్ని మేడి.* (చూ, వృక్షము).
వీతఘోష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వీతపుష్పము. 1.*
వీతచందనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, వాసన. 1.
వీతదారువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. (రూ-
పూతిదారువు) 1. దేవదారువు*: చూ, నూ
త్తుదారువు; 2: చూ, హరిదుగ్ధివు *.

వీతదుగ్ధివు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, వీతదా
రువు. 2; 2: సరళము*: చూ, సర్వానభూతి.
వీతనము. సం. వి. ఆ. న. 1. మంతుమపువ్వు:
చూ, వహ్ని శిఖము. 1; 2: చూ, హరిదళ
ము; 3: చూ, వీతదారువు. 1*. [మహాన్న.
వీతని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-వీవని*: చూ, ముయ్య

వీతపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గోగు,
మృదుదుగ్ధిము*: చూ, వరగోగు; 2: చూ,
శ్రేతపుష్పము *.

వీతభద్రము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—
వీతమస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగ
రాజము. 3.

వీతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=వీత: చూ, వీత.
1; 2. పనుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6; విణ.
3. పనుపురంగుగలది: చూ, వర్ణము. 6;
4. తాగబడినది: ఆవీతము. [చూ, పిచ్చక.
వీతముండము. సం. వి. ఆ. పుం. పచ్చేతలపిచ్చక:

వీతముస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వీతముండము
వీతము. వా. వి. అంబేద: చూ, వాగ్దే; 2. పని
చేయని అడుది: చూ, స్త్రీ. (ఉత్తరస
ర్కారలలోవాడుక). “చేతకానివీతము”.

వీతకాళము. సం. వి. ఆ. పుం. అశోకము*;
చూ, హేమపుష్పము. [చూ, సర్వకము. 2.
వీతసారకము. సం. వి. ఆ. పుం. వేగిన *;
వీతసాలము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—
వీతాంబరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పచ్చేపలువ
దారి; విణ. 2. వీతపస్త్రముగలవాడు.

వీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పానము: చూ, సరకము. 3;
పుం. 2. గుట్టము. (రూ-వీతి): చూ, హయము.
వీతిగోరువంక. ద్వ. వి: చూ, విట్పారిక.
వీతిరిగుంట. ద్వ. వి: చూ, మఱుంగువొడ్డి.
వీతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మార్కుడు.
వీతోలు. వా. వి. పైనుండునన్నని చర్మము:
చూ, బెరడు. గ్రడు; 2: చూ, వహ్ని. 1.
వీధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, మార్కుడు.
వీనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, సంతోషము;
పుం. 2: చూ, స్వేదము. 1; విణ. 3. బలిసి
నది, వీనము, వీనము: చూ, నూలము. 2.
వీనశము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-వీననము: చూ,
రొంప. 2.

వీనసము. సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—
వీనస రోగజాతమడు. పా. గ. వ్యవమందు
చంద్రుడును అష్టమమందుశనియును లగ్నా
ధిపతి వ్యయమందు నున్నపుడును, 2 లగ్నా
ధిపతి పాపుడై వ్యయమందును పాపగ్రా
హంకలయందును నుండి వ్యవమమందు చం
ద్రుడును అష్టమమందు శనియును నుండు
నపుడును, 3 వ్యసాధిపతి జంద్రునితోగలి
సి యష్టమమున శనిచే జోడబడినను,
4 ద్వాదశశమందు బాపగ్రహములుండి య
ష్టమమున శనిచంద్రులు గలిసినను వీనస
రోగము గలవాడగును.

వీనాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తాగాడి. పీనుగు. దే. వి. రూ-పీన్లు: చూ, శవము. పీనుగుండి. దే. వి: చూ, భూతము. పీనుగునకు జేసిన శృంగారము రాజోలకు జేసిన కొలుపు. జా. వృద్ధము. పీనుగుపెంట. వా.వి. 1. శవకాలువ్యము: చూ, భస్మము; 2. దురభి: కొడిమె-కొడినె, జీండ్లము, దెన; 3. కష్టము: చూ, శోకము. పీనోద్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపాదుగుల యాపు, పీవరస్తని: చూ, సారభేయి (ధేనువు). పీన్లు. దే. వి: చూ, రూ-పీనుగు. పీయి. దే. వి. రూ-పీయ్య: చూ, శమలము. పీయూషము. సం. వి. అ. న. రూ-పీయూషము. 1. అమృతము: చూ, సుధ. 1; 2. జోన్నుపాలు: చూ, స్తవ్యము. పీరంగి. వా. వి: చూ, రూ-పీరంగి. 4. పీరంగిబాణము. వా. వి. వి. —పై— [పీకులు. పీరు. దే. వి. 1: చూ, గుమ్మ. 1; అ. క్రి. 2: చూ, పీరుచే. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పీర్పు. పీర్లు. వా. వి. తురకల జ్ఞాపకార్థమైన గుటుతు. పీల. దే. విణ. బక్కు: చూ, సాలపు. పీలి. దే. వి. 1: చూ, పిలిపిట్ట. స్వా. 4, ఆ. 14; 2. ఓడకుదారిచూపెడు చుక్కాను: అగవ-అవక-అవక (ఇవి వాడుకలోనివి), కడపుంజేయి, చుక్కాని-చుక్కాను. (సం. ప).—అరిత్యము, కర్ణము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము; తద్వి. — ౧. ఓడనడపుగెడకు. — (సం. ప). —క్షిపణి-క్షేపణి, నాకాదండము; ౨. ఓడలోనుండు కట్ట గుద్దలికిని లవణాదులనుత్యివ్వనట్టి చూగుగుద్దలికిని. — (సం. ప). —అభి; 3. పడవతోగొనెడుపలక (ఓడతెడ్డు)కు. —వియ్య తెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు. (సం. ప). —కృషిటపాలము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము, ఖజవము, తండువు-తండువు-తడ్డు-తడ్డువు-తద్దు-తద్దువు. (చూ, హాడము).

పీలిక. దే. వి. గుడ్డముక్కు: చూ, వస్త్రము. పీలికాడు. దే. వి. కర్ణ భారండు: చూ, సరంగు. పీలిదండలు. వా. వి. బ. సందిట నుంచుకొనెడు నుచ్చేలమాలికలు: చూ, భూషణము. 2. పీలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పీలు. పీలుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. పిల్క. కండక: చూ, నూరణము. పీలుచే. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పీల్పు. పీలుపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చౌగ: చూ, సగవ; 2. దొండ: చూ, కక్త ఫల. పీలువాది. సం. వి. న్. పుం. ఒకమతమువాడు. పీలువు. సం. వి. ఈ. పుం. 1. గొలుగు: చూ, వరగోగు; 2. ఏనుగు: చూ, హస్త; 3: చూ, పరమాణువు; 4. తాటిచెక్క: చూ, శకలము. 4; 5: చూ, సుము; 6: చూ, బాణము. 1. పీల్పు. దే. స. క్రి. రూ-పీలుచే-పీరుచే-పీర్పు. 1. నీరు పాలులోనగునవి జోట్టు: జోట్టు; 2. గాలిని పీల్పు: ఎగగోల్లు. (సం. ప). —ఉచ్చస్థినించే. పీవము. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) బలిసినది: చూ, రూ-పీనము. 3. (స్త్రీలింగము పీవరి.) పీవరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాచేలు: చూ, వృత్తము. 4 (తాచేలు); విణ. 2: చూ, పీవము. (కొవిచ్చినదిఅనియు) పీవరస్తని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పీనోద్వి. పీవరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపీచేర: చూ, శతావరి.

పు

పుంఖము. సం. వి. అ. పుం. = పింజే. బాణపుపిడి: చూ, పింఛము. 2. పుంఖానుపుంఖము. జా. పరంపరగా, ఒకదాని వెంబడినొకటి. “శంఖారవంబులు పుంఖాను పుంఖంబులుగా” (ధర్మజ రాజనూయము)

పుంఖితము. సం. వి. 1. పుంఖానుపుంఖము

గాఢేయబడినది; అం. 2: చూ, హస్త

పాఠములు. [యములు.

పుంఖోద్వేజితవిభజనము. అం: చూ, పృమే

పుంఖోపసంఖ్యానము. అం.—పై.—

పుంగవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు: చూ,

వృషభము. 1; 2. ఒకటిపది: చూ, వృక్షు.

పుంగవుడు. సం. వి. అ. పుం. (ఉత్తరపద

మైనచో) శ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

పుంగుడు. దే. వి. 1. రూ-పుంగుడు: చూ,

పులికిరి; 2: చూ, పుండరీకము. 9;

3: చూ, బాప్తి. [చూ, రాశి. 1.

పుంజము. సం. వి. అ. పుం.=పుంజ. పోవు:

పుంజి. నై. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2. పరిమొద

లగుపైరు: చూ, సస్యము. 1; 3.=పుంజ:

చూ, పుంజము; వి. 4: చూ, సంపన్నము. 2.

పుంజికొను. ద్వ. అ. కిరి: జోజోరకొను.

పుంజీ. దే. వి. (స): చూ, నాలుగు.

పుంజీభవించు. సం. అ. కిరి: చూ, పోగువడు.

పుంజీ. వా. వి. ఎద్దడినేల: చూ, భూమి. 1.

పుంజము. నై. వి. 1. ముప్పదియెనికలనాలు:

చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. (నులకమంచే

ముయొక్క) కాళ్లకట్టుతొడు: చూ, సూ

త్రము. 1.

పుంజోలండ. నై. వి. ఆడుదానిమెడనగ.

పాండు. 3, అ. 62: చూ, భూషణము. 2.

పుంజో. దే. వి: అజ్ఞివాలు, అడుగువాలుపులు

గు, ఆరణి, కొమరుడాలు, కోడి, పెట్టపోలి,

మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్పిట్ట. (సం.ప).—

అంజెజము, ఇంద్రవాసుము, ఉద్యోధము,

కలావికము, కాలజ్ఞము, కావృకము, కాహ

శము, కిరిటి-కిరీటి, కుక్కుటకము, కుక్కు

టము, కుహానోపవాహము, కుహాకస్యనము,

కుహాకస్యరము, కృకవాకువు, గోవృకము,

చంద్రకి, చటకము, చరణాయుధము,

జ్ఞాని, తామ్రచూడము, నఖరాయుధ

ము; తద్వి. — ౧. అడవికోడి కి. —

అడవికోడి, కానపుంజో, కారుకోడి-కాలు

కొడి, గునపనకోడి, పాడకోడి. (సం.ప).—

కుక్కుటము, కుక్కుభము, కులాలము, కుహ

కస్యనము, కుహాకస్యరము, వనకుక్కుటము;

౨. ఆడుకోడికి. — పెంటి, పెట్టబోబు. (సం.

ప). — కుక్కుటి; 3. కుక్కుటస్త్రీపురుష

పామాన్యమునకు. — కోడి; ౪. గామిపుకో

డికి. — (సం. ప). — కృకవాకువు,

మయూరచటకము; ౫. తెల్లవారజో

మున మొదటకూయుకోడి కి. —

తొలికోడి; ౬. నీరుకోడికి. — గుండరి.

చిలవ, నీరుకోడి, పుల్లగొరక, బుడకోడి,

బొల్లికోడి. (సం. ప). — ఆంత్రీనమావృ

తము, జలకుక్కుటము, సరిపనము, సలిలకుక్కు

టము; ౭. పంచెపు కోడిపుంజోనకు. — కాకి

వన్నె, జెట్టి. (సం. ప). — కపిలము; ౮. పుం

జోలరకములు. — అరజోట్టు, ఈశ్వరదార

ము, కంచేడమారము, కాత్రిచ్చే, కోడిదే

గ, గడ్డకాకు (ఘ)లది, గరుడండు, గా

జోలగాడు, తెల్లయూరగపిల్లవేల్లడి, నల్ల

యూరగ, పండెట్టది, పట్టెడజోట్టుది, పింగళి,

పిరంగి, మాగెట్టుకోడి, పుంజోలవేరు

విత్తు, రణదేరు, రాహుత్తి, పసులపాతతి,

నెలుకాలుది, (సం. ప). — పట్టభద్రుడు.

(మిగతవానికి “చూ, నెలుకాలుది”).

పుంజోదాలుపు. దే. వి: చూ, స్కందుడు.

పుంజోలవేరువిత్తు. వా. వి: చూ, పుంజో.

పుంట. దే. వి. (రూ-పుంటె-పురంట-పురంట-

పూట) సంధ్య: చూ, పంచెజోము.

పుంటె. వా. వి. — పై —

పుండరీకము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లతామర:

చూ, సహస్రవిత్తము; 2. తెల్లగొడుగు: చూ,

వారిత్తి; 3. ఒకతీర్థము; 4. గంధదర్శివ్యము:

చూ, రాజార్జును; పుం. 5. ఆగ్నేయపు
దిక్కునందలి ఏనుగు:చూ, హస్తి(చూ,దిగ్గ
జములు); 6. పులి: చూ, శార్దూలము. 1;
7.కప్ప:చూ, హరి. 12; 8.తియ్యనూమిడి*:
చూ, మామిడి; 9. తెల్లపొడలకుప్పము:చూ,
విపాదిక. క్రంఠి: చూ, విష్ణువు. 1.
పుండరీకాక్షుడు. సం. వి. అ. పుం. తెలిదమ్మ
పుండరీకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక
ముని: చూ, సన్యాసి; 2. నిఘంటుకర్తలలో
నొకఁడు. ద్రవ్యము.
పుండర్యము. సం. వి. అ. స: చూ, రూ-పాం
పుండరించే. దే. అ. కిరి. అభూతకల్పనచేయు.
పుండాకోరు. వా. వి: చూ, వంచకుడు. 1.
పుండిమాన.వా.వి.గోఁగుకూర:చూ,వరగోఁగు.
పుండు. దే. వి. కుటుపు: చూ, వణిము.
పుండ్రకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుండ్ర
ము. 5 *; 2: చూ, పుండ్రము. 6.
పుండ్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుగలిగిన
యెఱ్ఱచెఱుకు *: చూ, రసాలము. 3;
2:చూ, పుండరీకము. 1; 3.=బొట్టు:చూ,
బొట్టు. 1; 4: చూ, పురుగు; 5. పుండ్ర
కము, పువ్వులగురిపెంధ *: చూ, శ్వేతపా
కి; 6. పుండ్రకము, వంగదేశము: చూ,
దేశములు. సుండు. 1.
పుండుగిడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్ష
పుంథ. దే. వి. ఇనుకదారి: చూ, మార్గము. 1.
పుంభావము. సం.వి.అ.పుం: చూ, పౌగ్ధిమము.
పుంలింగము. అం: చూ, లింగములు.
పుంశ్యలి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ):చూ,అంకులాడి.
పుంసవనము. సం. వి. అ. న. 1. గర్భచిహ్నము
తేలివతోడనే పురుషుఁడు పుట్టవలెననిచేసే
డు శుభకర్మము: చూ, కర్మములు; 2. శ్రీర
ము: చూ, ప్రసన్నము.
పుంస్థానకములు. అం. వైష్ణవము, సమపాదము,

వైశాఖము, మండలము, అలీఢము, పృత్యాన్య
లీఢము (6) (చూ, స్థానకములు.)
పుకారు. వా. వి. వదంతి: చూ, శబ్దము. 2.
పుకిలింఁచే. దే. స. కిరి: రూ-పుక్కిలింఁచే.
గుప్పించే. (సం. ప).—గంధూషించే.
పుకిలింత. దే. వి: రూ-పుక్కిలింత. పుక్కిలి,
పుక్కు-బుగ్గ.(సం.ప).—గంధూపము.
పుక్కు. దే. వి. రూ-బుగ్గ. 1: చూ, లెంప. 2;
2. నీటికాయ: చూ, స్ఫోటము. 2; 3. పర్య
తాదులయందుండి సంతతభాగగా పైనులికొ
వచ్చెడు నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; వా.
4: చూ, పుకిలింత. శుండు.
పుక్కునుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుల్క
పుక్కిటిపురాణము. జా. పుక్కిటినుండి వెలు
వడు వృగ్ధపుపలుకులు. “పుక్కిటిపురాణము
లఁ బొద్దుఁబుచ్చినతఁడు.” (రామలింగేశ
శతకము); “కన్యకయిది పుక్కిటిపురాణమై
తోఁచెఁ జేమి.” (రామాభ్యుదయము)
పుక్కిలి. వా. వి. 1: చూ,రూ-పుకిలింత;దే.వి.
2. బుగ్గలోపలిభాగము.
పుక్కిలింఁచే. దే. స. కిరి: చూ,రూ-పుకిలింఁచే.
పుక్కిలింత. దే. వి: చూ, రూ-పుకిలింత.
పుచ్చి. వా. వి. (రూ-పుచ్చియ-పుచ్చె).
1. కొబ్బరి పూచించె: చూ, స్కంధఫల
ము; 2. తలపుట్టె: చూ, శల్యము. 1.
పుచ్చికోలు. వా. వి. రూ-పుచ్చికోలు: చూ,
వృత్తిగోహము.
పుచ్చినట్టు. వా. కిరి. విణ. తప్పనిసరిగా
“నానాకీసి పుచ్చినట్టు తీర్చుము. ”
పుచ్చియ. వా. వి: చూ, రూ-పుచ్చి.
పుచ్చె. వా. వి.—పై—
పుచ్చే. దే. వి: పుచ్చేతీఁగె, పుచ్చేపాదు. (సం.
ప).—కర్మార్థకము,కలింగము. కలింగము
కాలింగము. కాలింగము.కాలింగి,
కృష్ణబీజము, గోతుంబ. తద్వి. — ౧. ఖుర్రా

సానిపుచ్చేకు. — (సం. పృ. — డంగరి-దాం
గరి, డింగరము, నాగశుండి; ౨. తిక్తకాళిం
గికి. — చేతిపుచ్చే. (చూ, హరివాలకము.)

పుచ్చేటిక. వా. వి. (రూ-పుచ్చేడిక-పుచ్చే
డిక-పుచ్చేడికతనము): చూ, సిగ్గు.

పుచ్చేడిక. వా. వి. — పై —

పుచ్చేడిక. దే. వి. 1. — పై —; 2. చూ, హీ
మంతుడు; 3. హీమంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

పుచ్చేడికతనము. వా. వి: చూ, పుచ్చేటిక.

పుచ్చేటికె. వా. వి: చూ, పుచ్చే.*

పుచ్చేపాదు. వా. వి. — పై —

పుచ్చే. దే. వి. 1. ఆముదపుమడ్డి: చూ, మడ్డి.

2; స. కి. 2. ఆజ్ఞాసింఁచే: చూ, నెలవిచ్చు;

3. ఇలుకు. భాగ. 4. స్కం. 105 — 108:

చూ, పీఠ. 1; 4. గృహింఁచే. పంచ. వా.

1, ఆ. 245: చూ, స్వీకరించే; ఆ. కి.

5. పుష్పిపట్టు: చూ, రూ-పుచ్చే; పే. 6. పోఁజే

యు. భార. ఆర. 3, ఆ. 372: చూ, పుచ్చే.

2; స. కి. 7: చూ, పంపు. 11.

పుచ్చేకొను. దే. స. కి. 1: చూ, పుచ్చే.

4. భార. సభా. 1, ఆ. 143; 2. పరిగృ

హింఁచే: చూ, స్వీకరించే.

పుచ్చేకోలు. దే. వి: చూ, రూ-పుచ్చికోలు.

పుచ్చేట. వా. వి: ఉత్తేజనము.

పుచ్చటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (పున్న పుంసకలిం
గమని కొందఱు) నెటికవిలుచుట: చూ,

వేర్లుడి.

పుచ్చము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. తోఁక: చూ,
వాలము. 1; 2. నెనుక పగ్గ: చూ, నెనుక. 1.

పుచ్చావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

పుట. వా. వి. (సం. వి. అ. న. అనియు, దీనికి
పొరటతదృశనమనియు కొందఱు): చూ, పొరట.

పుటకిరీయలు. అం. వివర్తితము, ఉన్నేపము,
పిహితము, పంచితము, సమము, వితాళిత

ము, స్ఫురితము, నిమేషము, పరిస్మృతము.

(9) (చూ, ఉపవిద్యలు).

పుటపుట. దే. వి. అదురుట యందగుననుకర
ణము: చూ, హూహూ.

పుటపుటన. దే. వి. 1: చూ, హెచ్చే. 1; విణ.

2: చూ, పరివృద్ధము. పాండు. 2, ఆ. 35.

పుటపుటనగు. దే. అ. కి: పరివృద్ధమగు. స్వా.

3, ఆ. 28. [నీమ. 1 (దేశము).

పుటభేదనము. సం. వి. అ. న. పట్టణము: చూ,

పుటభేదము. సం. వి. అ. న. 1. — పై —;

2. చతుర్విధవాద్యము: చూ, స్వరము. 2;

3. ఏటిపంపు, చక్కాణి: చూ, హోదిని (నది).

పుటము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పూలుబట్ట:

చూ, సజ్జే 1; 2. దోప్ప: చూ, హరివాణము.

(పాత్రము 6); 3. నుజ్జపుకాలిగిరిజే: చూ,

వింఖము; వై. వి. (1) = పుత. అశ్వగతి:

చూ, హయము; వా. (2) లోహోదులను పు

టమువేయుట: రూ-పుటము.

పుటముబ్బు. ద్వ. ఆ. కి. మీఁదికుబ్బు. విను.

2, ఆ. 39. [చూ, మల్లకాస్త్రము.

పుటములు. వా. వి. బ. మల్లయుద్ధవిశేషము:

పుట(త)ములు. అం. అంకపోత, కుమ్మట, గజ,

గోవర, నుహో, వరాహ పుటములు మొదలగునవి.

పుటమెగయు. ద్వ. ఆ. కి. 1. మీఁదికెగయు:

చూ, రేఁగు. 1; 2. దాఁటు. రామా. 6, ఆ.

84: చూ, లంఘించే.

పుటలు. అం: చూ, నాట్యోపయోగములైన

యంగములు (అంగము. 9.)

పుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = పుటికె. పుట్టికె-బుట్ట:

చూ, పుటము. 1; 2. చూ, పుటము. 2.

పుటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏలకి: చూ, ప

తొల; వై. వి. (1) = పిటక. (రూ-పుటి

కె-పుట్టి-పుట్టికె-బుట్ట-బుట్టి-బుట్టికె: చూ,

పుటము. 1.

పుటికె. వై. వి.=చూ, రూ-పుటిక. (1)

పుటికము. సం. వి. అ. న. 1. దోసిలి: చూ,

హస్తము; విణ. 2. కుట్టబడినది: చూ,

న్యూతము; 3. దొప్పగజేయబడినది.

పుటుక్కు. దే. వి. తెగుటయందగు ధ్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

పుట్ట. వై. వి. 1.=పుటకమ్: చూ, వల్మీకము.

(దేశ్యమని శ. ర.); 2. చిన్నపాద: చూ,

పాద. 2; 3. జన్మస్థానము. “రోగముల

పుట్ట”: చూ, స్థానము. 1; 4. చూ, పువా

ది; 5. చూ, రాశి. 1. [తిర్య. 10.

పుట్టకాచరి. వా. వి: చూ, సర్పము. సాం.

పుట్టకాపు. దే. వి. 1.—పై—; 2. చూ,

నెలగుబంటి. [దుండు.

పుట్టకాలివాడు. వా. విణ: చూ, వల్మీకపా

పుట్టకాలు. దే. వి. బోడకాలు: చూ, హజ్జే.

పుట్టకీటు. వా. వి. పుట్టగోడ.

పుట్టకుట్టము. అం: చూ, భౌమమండలములు.

పుట్టకూటిమెకము. వా. వి: చూ, పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూడు. దే. వి. చీమగుడ్డతో గలసిన

పుట్టమట్టిముద్ద. స్వా. 4, ఆ. 37.

పుట్టకూడుదిండి. వా. వి: చూ, పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూడుమెక్కుమెకము. ద్వ. వి.—పై—

పుట్టకొక్కు. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టకోట. ద్వ. వి. కోటకు బలముకొను కోట

బయటవేసిన మట్టితిన్నె: చూ, వేదిక.

పుట్టకోవలు. వా. వి. పుట్టమీదికిఖరములు: చూ,

వల్మీకము. [సర్పాక్షి.

పుట్టగొడుగు. వా. వి. కుక్కుగొడుగు*: చూ,

పుట్టగోచి. దే. వి. పోటముంజి: చూ, బొట్టము.

పుట్టచూలు. వా. వి. వాల్మీకిమహర్షి: చూ,

సన్యాసి.

పుట్టచెండు. ద్వ. వి. 1. ఎగురంగొట్టియాడెడు

బంతి. రామా. 8, ఆ. 51: చూ, సరి. 3; బ.

2: చూ, బాలక్రిడ.

పుట్టచెమ్మ. వా. వి: చూ, వల్మీకశిలి*.

పుట్టచేగు. దే. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టచెమ్మ. దే. వి: చూ, పుట్టచెమ్మ*.

పుట్టతేనె. దే. వి. (పుట్టబోపెట్టిన) పెరతేనె: చూ,

మధువు. 5. [చూ, వృశ్చికము. 1.

పుట్టతేలు. దే. వి. మండగబ్బ-మండగబ్బ: చూ,

పుట్టనిట్ట. వా. వి: చూ, పుట్టకాచరి.

పుట్టపుట్టువు. దే. వి: చూ, పుట్టచూలు. విక్ర.

1, ఆ. 9. [సం. మా. 17.

పుట్టపెట్టెనట్ట. వా. వి: చూ, పుట్టకాచరి. ఆం.

పుట్టమనెడుగబ్బి. వా. వి.—పై—

పుట్టము. వై. వి.=వటం. బట్ట: చూ, వస్త్రము.

పుట్టి. దే. వి. 1. ఏలుదాటెడుసాధనము: చూ,

హోడము; 2. చూ, ఖారి; 3. ఇరు

వది మనుగులు; వై. వి. 4.=పుటి: చూ,

పుటిక. (దేశ్యమని శ. ర.)

పుట్టించే. దే. పేర్: చూ, స్మరించే.

పుట్టించేట. వా. వి. కలిగించేట: చూ, సంభ

వము. 1. [ఆ. 158.

పుట్టిక. వై. వి: చూ, రూ-పుటిక. కళా. 6.

పుట్టినవాడు. వా. విణ: చూ, సంభూతుడు.

పుట్టినెల్లు. దే. వి. (పుట్టిన + ఇల్లు) రూ-పుట్టి

ల్లు, మాతృగృహము: చూ, సదనము. 1.

పుట్టిమున్నట. జా. నష్టమున్నట. (పుట్టి=ఏలు

దాటించేబుట్ట) రామా. 8, ఆ. 55.

పుట్టు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పుట్టుక. 1; అ.

క్రీ. 2. జన్మించే: చూ, సంభవించే.

పుట్టుక. దే. వి. (రూ-పుట్టు-పుట్టుగు-పుట్టు

వు): చూ, సంభవము.

పుట్టుకచేల్చజోతి. వా. వి: చూ, హిమాంశువు.

పుట్టుకల్లరి. దే. విణ. పుట్టుకమొదలు కల్లలాడు

వాడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 405: చూ, మ

ఖరుండు. [చూ, పర్వతము.

పుట్టుగట్టు. ద్వ. వి. ఉదయాదిగ్. య. 3, ఆ. 143.

పుట్టుగు. దే. వి: చూ, రూ-పుట్టుక.

పుట్టుగొడ్డు. దే. విణ. పుట్టుక మొదలు గొడ్డుతనముకలది (ఆడుది): చూ, స్త్రీ. [రేచీతు.

పుట్టుగుగ్గిడి. దే. విణ. జనుహంధుడు: చూ, పుట్టుచీతు. దే. విణ. —పై— భార. ఆది. 4, ఆ. 231. [చూ, జాతకర్మము.

పుట్టుచెయ్యపు. ద్వ. వి. రూ—పుట్టుచెయ్యపు: పుట్టుచెయ్యపు. ద్వ. వి. —పై—

పుట్టుచోటు. వా. వి: (సం. ప). —అభిజనము, ఆకరము, జన్మభూమి. [హముగలవాడు.

పుట్టుపాప. దే. విణ. వ్యాధిచే తెల్లబాటిన దే పుట్టుపునుగు. వా. వి. లోనుకమ్మగనుదను.

పుట్టుబడి. దే. వి: చూ, పుట్టుక.

పుట్టుమచ్చే. దే. వి: మచ్చే, మఱుపు. (సం. ప). —కాలకము, తిలకము, తిలకాలకము, జటులము—జడులము, పిళ్లపు (చూ, లక్షణము.1.)

పుట్టుమాంగ. ద్వ. వి. పుట్టుక మొదలుమాంగ: చూ, మాంగ. 3.

పుట్టుమొండి. వా. వి. పుట్టుక మొదలు మొండి వాడు: చూ, నూరనూతుడు.

పుట్టుపడుగు. ద్వ. వి. 1. పుట్టుక మొదలు బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు; 2. చూ, విష్ణువు.1.

పుట్టుపు. దే. వి: చూ, రూ—పుట్టుగు.

పుట్టువెట్టి. దే. విణ. పుట్టుక మొదలు వెట్టివాడు: చూ, వెట్టివాడు.

పుట్టెడు. వా. వి. పుట్టెడుకరిమితి. (80 కుం. అనికొండలు, 200 కుం. అని కొండలు)

పుట్టెడు నేల. వా. వి. 20 కుంటలు (2 చండుములు, 4 ఏడుములు, 8 ఎకరములు, 80 కుంచేములు, 800 కెంట్లు, 88720 చతురపుగజములు) [8, స్కం. 155.

పుట్టిల్లు. దే. వి: చూ, రూ—పుట్టినిల్లు. భాగ.

పుతము. వా. వి: చూ, రూ—పుటము. (2).

పుడక. వా. వి. (రూ—పుడుక—పుల్ల) 1. తృణ కాండము: చూ, హరిత(తృణము.1); 2. కట్టె

పుల్ల (చిన్న చిదుగు): చూ, సమిధ; 3. అడ్డము. “పానకములోని పుడక”: చూ, సంరోధము.

పుడమి. వై. వి.=పృథ్వీ: చూ, భూమి. 1.

పుడమిచెలి. వా. వి: చూ, వత్మికము.

పుడమితాలుపు ద్వ. వి. 1. శేషుడు: చూ, సర్పము; 2. కొండ. అచ్చ. బాల, కాం. 40: చూ, పర్వతము; 3. భూపతి: చూ, రాజు. 1.

పుడమి తేరెక్క. వా. వి: చూ, శివుడు. పుడమినంటు. వా. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పుడమిపట్టి. ద్వ. వి. 1. అంగారకుడు: చూ, రాహువు. 2; 2. చూ, నేలపట్టి. 2; 3. భూమిజ. రామా. 5, ఆ. 85: చూ, సీత.

పుడమిపుట్టు. ద్వ. వి. 1. భూజము, చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. చూ, పుడమిపట్టి. 3. రామా. 5, ఆ. 244. [సాంబ. దే. 17.

పుడమిమద్దియకొక. వా. వి: చూ, సమద్రము. పుడమిమొలనూలు. వా. వి. —పై—

పుడమిరా. వా. వి: చూ, పుడమినంటు.

పుడమితోడు. ద్వ. వి: చూ, రాజు. 1.

పుడమినేలపు. ద్వ. వి: చూ, బాహ్యుడు. పర. 2, ఆ. 136. [తొడు.

పుడమికుడు. వై. వి.=పృథ్వీ: చూ, పుడమి పుడికిరించే. దే. న. క్రి. రూ—పుడికిరించే.

1. కొంచెముగాయిచ్చే: చూ, వెట్టు. 8; 2. సన్నిపాతిదోషముచేత గగ్గించే.

పుడికిరింత. దే. వి. (రూ—పుడికిరింత—పుడుకరింత) 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3; 2. పుడికిరించేట. [బాలక్రిడ.

పుడికిళ్లు. దే. వి. బ. రూ—పుడికిళ్లు: చూ, పుడిగ. వా. వి. (రూ—పుడుగ—పుడుకు—పుణుకు)

ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3.

పుడిసలి. వా. వి. రూ—పుడిసిలి. కుదియబట్టిన చేరలో సగము: చూ, హస్తము.

పుడిసిలి. వా. వి. —పై—

పుడిసిలించే. దే. స. కి. పుడిసిటబట్టు.
పుడిసిలింత. దే. వి. పుడిసిటబట్టు.
పుడిసెడు. వా. వి. కుడియబట్టినచేగలోనగము
పరిమాణము: చూ, హస్తము.

పుడుకులు. దే. వి. బ. రూ-పుణుకులు. కాశీ.

7, ఆ. 138: చూ, భక్త్యము.

పుడుక. దే. వి: చూ, రూ-పుడుక. [ణము. 2.

పుడుకబావిలి. దే. వి. (స్త్రీ)చెవిసగ: చూ, భూష

పుడుకరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.

పుడుకు. దే. వి. రూ-పుణుకు. 1. ఈవి: చూ,

స్వర్ణము. 3; స. కి. 2. కొంచెముగాయి

చ్యే. విక. 2, ఆ. 170: చూ, పెట్టు. 8;

3. ఇచ్చే. హరి. ఉ. 9, ఆ. 48: చూ,

పెట్టు. 8; 4. (అయిదు వేళ్లతో) గిరిహిం

చే. ఉ. హరి. 5, ఆ. 202: చూ, స్వీక

రించే; 5. తగిచ్చే: చూ, ముఖించే;

6. (చీకటిలో) తడవు: చూ, వెదకు.

పుడుకుగల్లు. దే. వి. చింతామణి. అచ్చ. బాల,

కాం. 8: చూ, రత్నము. 1. [ధేనుపు.

పుడుకునొడుకు. దే. వి. కామధేనువు: చూ,

పుడుకుమాగును. దే. వి: చూ, వేలుపుండెట్టు.

అచ్చ. బాల, కాం. 2. [ద్వి. 182.

పుడుగ. వా. వి: చూ, రూ-పుడిగ. ఆం, భా.

పుడికిపుచ్చుకొనుట. జా. పుడికి గిరిహించుట.

విజ. 1, ఆ. 188; విజ. 2, ఆ. 182.

పుడికిరించే. దే. స. కి: చూ, రూ-పుడికిరించే.

పుడికిరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.

పుడికిళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడికిళ్ళు.

పుణుకులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడుకులు.

పుణుకు. దే. స. కి: చూ, రూ-పుడుకు.

పుణ్యంపుమొన. అం: చూ, మొనలు.

పుణ్యకము. సం. వి. అ. న: చూ, వర్తము.

పుణ్యక్షేత్రము. సం. వి. అ. న: ఆక్షేత్రము,

ద్వ్యక్షేత్రము. (చూ, క్షేత్రములు. "కకారా

ది" అనుబంధములో)

పుణ్యక్షేత్రములు. అం. 1: చూ, పుణ్యక్షేత్రము;

2: చూ, భూమి. 1. (చూ, పుణ్యనగరములు)

పుణ్యజనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నైర్మతి:

చూ, సోమలతాడు; 3: చూ, రాక్షసుడు.

1; 3: చూ, యక్షుడు; 4: చూ, పుణ్యా

త్తుడు. [కీర్తిదుడు.

పుణ్యజనేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పుణ్యనగరములు. అం: చూ, దేశము 1516

పాగట. [1515 పాగట.

పుణ్యభూమి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ, దేశము

పుణ్యము. సం. వి. అ. న.=పున్నియము-పున్నె

ము. 1. ధర్మము: చూ, సుక్వర్తము. 1;

2. దానము: చూ, స్వర్ణము. 3; విణ. 3: చూ,

శుద్ధము. 3; 4: చూ, హృద్వము.

పుణ్యవంతుడు. సం. విణ. (త. ఈ. త): చూ,

పుణ్యాత్ముడు. [కుడు.

పుణ్యశ్లోకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బాహు

పుణ్యాత్ముడు. సం. విణ. (న) పుణ్యస్వరూపు

డు: చూ, సుక్వర్తి. [రోజో.

పుణ్యాహము. సం. వి. అ. న. పుణ్యదినము: చూ,

పుణ్యాహవాచనము. పా. దైవాదికగృహారం

భమునందు విఘ్నేశ్వర పూజానంతరము మం

గళార్థము పుణ్యాహవాచనమును శబ్దమును

మూడుమాటలు చెప్పెడు శుభకర్మము.

పుత్రపుత్ర. దే. వి. చలనమునందగు ననుకరణము:

చూ, మామూ. [ఉ, హరి. 6, ఆ. 104-

పుత్రపుత్రావు. దే. అ. కి: చూ, వివశమగు.

పుత్ర. వై. వి.=పృథ్వు: చూ, నెనుక. 1.

పుత్రుడ. వా. వి. నూలికండె: చూ, సూత్రము. 1.

పుత్రుడి. వై. వి.=పుత్రలికా. (రూ-పుత్రలి-

పుత్రలిక) 1. ఆపరంజి, మేలిమి (దేశ్యమని

శ. ర): చూ, లోహము. 1; 2. బొమ్మ:

చూ, సకిన. 3.

పుత్రేష్ము. అం: చూ, ఈషణత్రేయము.

పురియబొట్టు. ద్వ. వి. ఉర్ధ్వపుండ్రము: చూ, బొట్టు. 1.

పుదీన. వా. వి: రూ-పుదీనా-పాదీనా, ఈగ యెంగిలికూర *. (జీర్ణశక్తి రిచ్చును).

పుదీనా. వా. వి.—పై.—“పుదీనాపువ్వు”.

పుదూరిదాగ్విడులు. అం: చూ, దాగ్విడులు.

పునఃపునః. సం. అవ్య. మాటిమాటికి: చూ, శశ్యత్తు.

పునరుక్తవదాభాసము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. (మరలఁజెప్పినట్లు దోపించునది.

ఉదా.—“జిహ్వాఙ్మంద్రుడు”)

పునరుక్తి. అం: చూ, వాక్యదోషములు. (చెప్పిన దేచెప్పట. ఉదా.—“చక్కమున రాక్షసులదొంగిలించు చక్కదరుడు”).

పునర్జీవితము. సం. వి. అ. న: ఉజ్జీవనము.

పునర్భవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలిజేరు *: చూ, శోధఘ్ని.

పునర్భవము. సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము. 1. (నఖముకడఁజోపఁబడినవానికి సంబంధించిన మిగతవిశేషములు.—నఖము

చిప్పకు —కర్పరూపము, కాలి, కేశి, కోలము; తంఱిమీటుగోరునకు.—(తె).—కొడు

పు, గోరు; పులియొక్కగోరునకు.—(తె).—

పులిగోరు.(మిగతవానికి “చూ,హస్తము”)

పునర్భవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంద్రికళ, ఔ, కల, కళ: చూ, పున్నమ.

పునర్భవము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, పునర్భవము; 2. కుటుంబము: చూ, సంసారము. 1; విణ. 3. మరలఁబుట్టినది.

పునర్భువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ,దిధిభువు. 1.

పునర్వసు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పునర్వసు నక్షత్రము: చూ, రిక్కి; 2.—పునాస. మండుపంట: చూ, సస్యము. 1.

పునర్వసువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ,విష్ణువు.

1; 2: చూ, శివుడు; 3. కాత్యాయనముని: చూ, సన్యాసి. [పునః పతనము.

పునశ్చరణము. సం. వి. అ. న. మంత్రముయొక్క

పునస్సంధానము. సం. వి. అ. న. 1. విచ్చిన్నా

గ్నిని మరల హోమగుండమునందుఁ గూర్చు

ట: చూ, వహ్ని. 1; వా. 2. కలపడము,

గర్భాధానము.

పునస్సంస్కారము. సం. వి. అ. పుం. ద్వితీయ

వారోపనయనాది సంస్కారము. [బంధము.

పునాది. దే. వి. గోడక్రింది పుట్ట: చూ, మూల

పునాస. వై. వి.=1: చూ, పునర్వసు. 2; బ.

2. సూర్యుడుపునర్వసునక్షత్రమందుండఁగా

విత్తినసజ్జలులోనగుధాన్యము: చూ, ధాన్యము

పునాపాటక డాలు. వా. వి. బ: చూ,ధాన్యము.

పునిస్త్రీ. వా. సం. వి. సువాసిని: చూ, స్త్రీ.

పునీతుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పునుగు. దే. వి. 1. పూతిగడ్డ, జాలిక, గంధ

బిడాలిక, పూతికోకి: చూ, రాజాన్ము;

వా. 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పునుగుపిల్లి. ద్వ. వి. రూ-పున్దుపిల్లి: చూ,మార్జాలము.

పునుగురాజీనాలు. దే. వి. బ. మిక్కిలివాసన

గల కాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పునుక. దే. వి. రూ-పున్కు. తలచిప్పయొముక:

చూ, శల్యము. 1. [శివుడు.

పునుకకంచేమువాడు. దే.వి. కపాలభృతు: చూ,

పునుకకంచేమువానివిల్లు. ద్వ. వి. మేరునగము:

చూ, పర్వతము. [వాడు.

పునుకచేట్టులదణి. ద్వ. వి: చూ, పునుకకంచేము

పునుకతాలుపు. దే. వి.—పై.—

పునుకదారి. ద్వ. వి.—పై.— [యము.

పునెము. వై. వి, విణ.=పుణ్య: చూ, రూ-పున్ని

పున్కు. దే. వి: చూ, రూ-పునుక.

పుస్తకవిల్లి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పునగుపిల్లి.

పున్న. దే. వి. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పున్నము. వై. వి.=పూర్ణిమా. (నిండుతిథి) శుక్ల
పక్షమునందు పదునేనవతిథి: నెల.(సం.ప) —
అశ్విత్థ, నిరంజన, పంచదశి, పక్షిణి, పూర్ణ,
పూర్ణిమ, పౌర్ణమాసి, పౌర్ణిమ; తద్విశేషము
లు. — ౧. ఒకకళతక్తువైన చంద్రుడుగల
పున్నము. — (సం.ప). — అనుమతి;
౨. చంద్రునిలో పదునాఱవభాగమునకు. —
(సం.). — డౌ, కల-కళ, పునర్భవ; ౩. దర్శ
పరితపత్సంధికి. — (సం.). — పర్వము;
౪. పున్నమునుపాద్యమికిని, అనువనమును పా
ద్యమికినినడుమ కాలమునకు. — (సం.). —
పర్వసంధి; ౫. చైత్రపౌర్ణిమకు. (వసంతోత్సవ
ము) — (సం.). — కర్దమి-కూర్దని, కామవహ
ము, చైత్రావళి-చైత్రీ, మధుత్సవము, వాసం
తి, నవసంతము; ౬. జ్యేష్ఠపౌర్ణిమకు. — (సం.). —
జ్యేష్ఠి - జ్యేష్ఠి; ౭. ఆషాఢపున్నముకు. —
(సం.). — ఆషాఢి; ౮. ఆశ్వయుజపూర్ణిమకు.
(సం.). — ఆశ్వయుజి, కోజాగరము, కామ
దీచారము, ద్యూతపూర్ణిమ, శరత్పర్వము,
కారది. (మిగిలినవానికి చూ, హరివాసగ
ము. చూ, హిమాంశువు.)

పున్నాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పాన్న. సురపా
న్న* (అనికొండలు): చూ, సురపాన్న; 2. ఇం
దుని యేనుగు: చూ, హస్తి; 3. పురుషశ్రే
ష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు; 4. తెల్లంగలువ:
చూ, సహస్రపత్రము; 5. జోజికాయ; అం.
6: చూ, దోహదకాస్త్రము.

పున్నియము. వై. వి.=పుణ్య. (రూ-పునియమ-
పునెమ-పున్నెము). 1: చూ, సుకృతము. 1.
కాశీ. 2, ఆ. 45; 2.=పుణ్య. ఈవి: చూ, స్వ
ర్గము. 3; వి. 3. సుకృతముకలది.

పున్నెము. వై. వి, వి. — వై—

పుప్పము. వై. వి.=పుష్ప: చూ, సుమము.

పుప్పి. దే. వి. రూ-పుప్పి. 1: చూ, పంటితె

పులు; వా. వి. 2: చూ, గోరుచేట్టు.

పుప్పించే. దే. పే: చూ, పుచ్చు. 6. [హాసువు.
పుప్పివన్ను. వా. వి. రూ-పిప్పివన్ను: చూ,
పుప్పిపురుగు. ద్వ. వి. నులిపురుగు: చూ, పురుగు.
పుప్ప. దే. వి. పశువులగారిజేబు వ్రసిపురుగు
లుపడెడు వ్యాధి: చూ, పశురోగము.

పుప్పాడి. ద్వ. వి. (పూ+పాడి) పుష్పముల
యందలిపూలి: చూ, సుమనోరజము.

పుబ్బ. వై. వి.=పూర్వా. సాముకంటి చేక్క:
చూ, రిక్క (సం. అనికొండలు)

పుమాంసుడు. సం. వి. న. పుం: చూ, మను
మ్యుడు. [చూ, వస్త్రము.

పుముత్తరీయము. సం. వి. ఆ. న. అగ్ధోరుకము:

పుయిలోట. దే. వి. 1: చూ, సిగ్గు; 2: చూ,
వెఱపు; 3: చూ, పిఠికొండ; 4. రూ-పుయి
లోటము. జింకు. భార. విరా. 3, ఆ. 208:
చూ, సంకోచము. 3; 5: చూ, మోమోటమి.
పుయిలోటము. దే. వి: చూ, రూ-పుయిలోట. 4.
భార. విరా. 2, ఆ. 70.

పుయిలోడు. దే. అ. కి. 1: చూ, సంకోచించే.
భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 22; 2. భిన్నుడగు.
ఆం. శే. 28: చూ, విన్నవోవు.

పురంట. వా. వి. 1: చూ, రూ-పుంట; 2. కాల
ము: చూ, సమయము. 1.

పురందరుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురందు
డు. 1: చూ, రాముడు; 2: చూ, సహ
సాక్షుడు.

పురందుడు. సం. వి. అ. పుం. — వై—

పురంధి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. కుటుంబివి:
చూ, స్త్రీ; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ.

పురట. వా. వి: చూ, రూ-పుట.

పురడించే. వై. అ. కి. = పూర. (రూ-పురడించే—

పురాణింఁ-పురాయించు)1: చూ,వర్ణిల్లు.
హరి.పూ,6. ఆ. 174; 2: చూ, విజృంభించు.
పురణింఁ. వై. అ. కిం. —పై.—
పురపుర. దే. వి. పాక్కుటయందగు ననుకర
ణము: చూ, హూహూ.
పురపురబొక్కు. దే.న. కిం. మిక్కిలివేతనొందు:
చూ, శోకించు.

పురపురలాడు. దే. న.కిం.మిక్కిలిఅపేక్షపడు:
చూ, వాంఛించు. [మాయించు.
పురమాయించు. వా. న. కిం: చూ, రూ-పర
పురము. సం. వి. అ. న. 1. పట్టణము: చూ,
దేశములు; 2. పాటలీపుత్రమును పట్టణము:
చూ, సీమ. 1. (దేశములు); 3. ఇల్లు: చూ,
సదనము. 1; 4. మేడ: చూ, సదనము. 1;
5: చూ, శరీరము; 6: చూ,మూడు; పుం.
7: చూ, మహిసాక్షి *.

పురస్కరించు. సం. స. కిం. 1. ముందిడుకొను;
2. పూజించు: చూ, సమర్పించు.
పురస్కారము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పుర
స్కృతి - పురస్కీయ) 1. ముందిడుట;
2.పూజనము: చూ, సపర్య; 3: చూ,సన్మా
నము; 4. పరిగృహించుట:చూ, స్వీకారము.
2; 5. తడుపుట; 6. శత్రువులకృమించుట;
7. అపదూఱుపడుట.

పురస్కార్యము. సం. విణ.పురస్కరింపఁదగినది.
పురస్కృతము. సం. విణ. 1. ముందిఁబడినది;
2. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2;
3. సన్మానింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము.
2; 4. పరిగృహింపఁబడినది: చూ, స్వీకృత
ము; 5. తడువఁబడినది: ఉత్తీతము;
6.శత్రువుచేనాకృమింపఁబడినది;7.అపదూ
ఱుపడినది: చూ, హీనము. 2. [రము.

పురస్కృతి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, పురస్కా
పురస్కీయ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. —పై.—

పురస్సరుడు. సం. విణ: చూ, పురోగముఁడు.-
పురహరుడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుఁడు.
పురాకృతము. సం. విణ. పూర్వజన్మమందు
చేయఁబడినది (శుభాశుభకర్మము)
పురాణగుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ,బ్రహ్మ.1.
పురాణపురుషుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
విష్ణువు. 1.

పురాణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పురా
ణములు; న. 2. పదునెనిమిది; పుం. 3. కర్ష
మెత్తుటంక సాలవాటు; విణ. 4. పాఠితది:
చూ, పురాతనము; అం. 5: చూ, ఉపాం
గము. 4; 6. (పంచలక్షణము).— వైవ
స్వతాది— సర్గ (సృష్టి) పృథిసర్గ(సృశయ)
పంశ (నూర్య చంద్రపంశ)మన్వంతర (మను
వులైన స్వామిభువ, స్వారోచిష, రైవత,
తామస, ఉత్తమ, వైవస్వత, చాక్షుష, నూర్య,
సావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రౌచ్య, దక్షసావర్ణి,
బ్రహ్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, భౌమ్యులను పద
నల్గురి కాలములోజీరిగిన చరిత్ర) పంశా
నుచరిత (నూర్యచంద్రపంశస్థుల కథ) లను
పంచలక్షణములుగలది.

పురాణములు. అం. 1. (అష్టాదశమహాపురాణము
లు).— ౧ భాగవత్ము ౧౦౦౦౦, ౨ పార్వ
ము=౨ ఖండములు ౫౦౦౦౦, 3 వైష్ణవము=
౬ అంశములు ౮౦౦౦, ౪ కైవవము ౨౪౦౦౦,
౫ భాగవతము=౧౨ స్కంధములు ౧౮౦౦౦,
౬ భవిష్యోత్తరము 3౧౦౦౦, ౭ నారదీయ
ము౨౫౦౦౦, ౮ మార్కంఁడేయము3౨౦౦౦,
౯ ఆగ్నేయము ౮౦౦౦౦, ౧౦ బ్రహ్మకైవర్త
ము ౧౨౦౦౦, ౧౧ లైంగము ౧౧౦౦౦,
౧౨వారాహము ౨౪౦౦౦,౧3 స్కాంధము=
౫౦ ఖండములు ౧౦౦౦౦౦, ౧౪ వామనము
౧౪౦౦౦, ౧౫ మాత్స్యము ౧౪౦౦౦,
౧౬కూర్మము౬౦౦౦,౧౭ గారుడము ౧౨౦౦౦,

బృహస్పతిం డమ ౧౨౦౦౦; 2. ఇవిద్వివిధము. — మహాపురాణములు (బృహస్పతి) (చూ, పురాణములు, 1.), ఉపపురాణములు (సనత్కుమారీయాది) (చూ, ఉపపురాణములు.)

పురాణిం. సం. స. క్రి. 1. పురాణము చెప్పవలె. అ. క్రి. (1) = పూర్వం: చూ, రూ-పురడించే. 1. భార. విరా. 1, ఆ. 285; పాండు. 4, ఆ. 77; (2): చూ, రూ-పురడించే. 2. పురాణేతిహాసాదులను తెలియజేసేదివారు. అం: చూ, ఉపదేశములు.

పురాతనము. సం. విణ. = పాతది: చూ, ప్రాత. 4. పురాయించే. వై. అ. క్రి. = పూర్వం: చూ, రూ-పురడించే. పాండు. 4, ఆ. 77.

పురా. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు. పురావృత్తము. సం. వి. అ. న. తొలిటికథ: చూ, సమాచారము. 2.

పురా. వా. వి. లెక్కలచిత్రా.

పురి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. రూ-పురము = పోలు. పాండు. 1, ఆ. 107: చూ, సీమ. 1. (దేశములు); దే. వి (1) నెమిలిపించు. రామా. 6, ఆ. 10: చూ, శిఖండము; (2): చూ, పిరి. 1; (3): చూ, పిరి. 2; (4): అణుము, అలము, ఆవరింత, ఒత్తు, చీలు. (సం. ప). — అధిష్ఠానము, ఆధ్యాసనము, అభివేదనము, ఆయోగము, ఆకర్మణము, ఆకాగ్ని, క్రాంతి, (అవ్య) ఆజ్. తద్వి. విణ. అకర్మమింపఁబడినది అనుటకు. — (సం.) — అవచ్ఛేదము; (5) కూటు: చూ, పంటసాల; (6) గోనెపట్టెడు తాగిడు: చూ, నూతనము. 1; (7): చూ, నాంకారము. [2: దీక్షాను-దీక్షాను.

పురికొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించే; పురికొలుపు. దే. పే. 1: చూ, నెలవిచ్చే; 2. పేరేపించే: చూ, రేచే.

పురికొను. వా. వి. రూ-పురికొను. చూ, పురి. (8). పురికొను. వా. వి. 1. — పై. —; 2. పురికొనే: చూ, పురుగు.

పురిటిల్లు. వా. వి. రూ-పురుటిల్లు: చూ, నదనము. 1. పురిపిట్ట. ద్వ. వి. పూరేడు: చూ, పక్షి.

పురిడిపిట్ట. ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము.

పురిపులుగు. దే. వి. — పై —

పురిలోము. దే. స. క్రి: చూ, పురులోము.

పురివిచ్చే. దే. అ. క్రి: చూ, వేలుపడు.

పురివిదర్శుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పురిపిట్ట. వేం. అం.

97. (ఇట్లు పురిపిప్పి చూడెడు పులుగు.)

పురినెట్టు. వా. స. క్రి: చూ, పే. ఉడు.

పురీతత్తు. సం. వి. త్. స: చూ, పేరపు.

పురీషము. సం. వి. అ. స: చూ, శములము. 1.

పురుగు. వై. వి. = పులక. (రూ-పుర్గు-పురువు-

పుర్వ-పుర్వ. (సం. ప). — కీటకము, కీటము,

కృకణము, కృపణము, కృమి, కోషకారము,

కర్మి, కిర్మి, ఖర్జువు, తండురీణము-తందు

(దూరీణము, నీలంగువు-నీలాంగువు, పుండ్ర

ము, పులకము; తద్విశేషములు. — గ: ఆరుద్రపు

రుగు, మిడుగుణులు-బురువు-మిడుగుణులు-బురువు,

మిడుగుణు-మిణుగుణు, మిణుగుణులు-బూ

రువు-మిణుగుణులు-బూచి, మెణుగుడు-బురువు-మె

ణుగుడు-బురువు. (సం). — ఆర్ద్రకము, కీట

మణి, కోటికము, కోటిరము, ఖర్జుతము-

ఖర్జుతము, జ్యోతిరింగణము, జ్యోతిరీబ్జము.

జ్యోతిర్మాత్ర, తామగ్నికృమి; ౨: ఉరిడె, కుమ్మ

రపురుగు. (సం). — కీటరాజము, ఘర్జరము,

ఘర్జరము, ఘర్జరము, పృథుకంఠము, యను

కీటకము; 3: (సం). — కాలిక-కాలిక, క్షీర

కీటము; ౪: కొంకిపురుగు, నులిపురుగు. (సం). —

కీకనము; ౫: శేనులుపురుగు-శేనులుపురువు,

పట్టుపురుగు, పసిడిపురుగు; (సం). — ఇంద్ర

గోపకము, ఇంద్రగోపము, కాష్ఠతంతువు

కోశకారము, తంతుకీటము, ధుంధుమారము; ౬: నుసిపురుగు, పుష్పిపురుగు. (సం).—కావ్య కీటము, కావ్యలేఖకము, ఘటము, ర్యక్తా; 2; చీడ, చీడపురుగు. (సం).—వత్సకీటకము, సస్యసంహారి; మఱికొన్ని రకములు.— ౮: కర్ణకీటి, కర్ణదుండుభి, ఖడ్గపు, గోపాలిక, శకుంతము; ౯: కీచేక్షాయ; ౧౦: కుంకుడు బురువు; ౧౧: కృమి, పులకము; ౧౨: గిట్టుపురుగు; ౧౩: గురువు; ౧౪: జోజులు; ౧౫: తుట్టుపురుగు, పెంటపురుగు; ౧౬: తృణ జలుక; ౧౭: తోక కపురువు-తోకపురువు; ౧౮: నత్త; ౧౯: పురికోస-పురికోచే; ౨౦: పులుకాసిపురువు; ౨౧: పూత్యం డము; ౨౨: పేడపురుగు; ౨౩: వడ్లచిలుక, చిలకపట్ట, చిలుకపిట్ట, నంగనాచి, పెంకె పురుగు. (సం. ప).—అశ్వాతరము; ౨౪: నెనగలులో నగు అపరములకును చింతపండులో నగువాని కిని బట్టెడు పురుగు:— పెంకె పురుగు; ౨౫. పుస్తకములను తొలిచెడి క్రిమి. (సం).— రామబాణము. (మిగతవానికి “చూ, సస్యసంహారి.”)

పురుటాలు. దే. వి. రూ-పురుటియాలు. భాగ.

8, స్కం. 520: చూ, బాలెంతరాలు.

పురుటితగువు. వా. వి. పురుషుడు పురుటాలు నకుకాయపునస్తువులులో నగువానిని బంపుట.

పురుటియాలు. దే. వి.: చూ, రూ-పురుటాలు.

రామా. 6, ఆ. 250.

పురుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పురిటిల్లు.

పురుడించే. దే. ఆ. క్రి. 1. పోలికయగు; స, క్రి.

2: చూ, సరిపోలు. భార. విరా. 2. ఆ. 330.

పురుడు. దే. వి. 1: (సం) జాతము, జాతాశోచము.

రామా. 3, ఆ. 124; 2. జాతాశోచ సమయము. భార. ఆర. 3, ఆ. 241; 3. ఉప

మావాచకము: చూ, సమానము. 2; విణ.

ఏ. 4: చూ, సమానము. 2. హరి. ఉ. 5,

ఆ. 75; 5: చూ, సమానుడు. (ఈయర్థము నందు పురుడు అని కొందఱు).

పురుభువు. సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఉ) రూ-పురు

హువు. మిక్కుటము: చూ, రూ-పురువు. 3.

పురులోము. దే. ఆ. క్రి. క్షౌత్రము మొఱయిం

చే: రూ-పురిలోము.

పురుపు. సం. వి. ఉ. న. 1. తల: చూ, శిరము.

1; 2: చూ, పురూరపుండు; విణ. 3. హరి.

మిక్కుటము: చూ, హెచ్చే. 1; నై. వి.

(1). = పులకక. రూ-పురువు: చూ, రూ-

పురుగు. [ము: చూ, హయము.

పురుషకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక గుట్ట

పురుషకారము. సం. వి. ఆ. పుం. పురుషపర్య

యత్నము.

పురుషజాతులు. అం. 1. పాంచాలుడు, కూచి

మారుడు, భదుర్గుడు, దత్తుడు (4); 2. శశి,

వృషభ, తురగజాతులు (3)

పురుషభుజములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.

ఏనుగు తొండములు, పాములు, కాడి.

పురుషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. క్రియలమీది

విభక్తులనంజు: చూ, పురుషములు; 2: చూ,

శాస్త్రము; 3: చూ, సురపాన్న*.

పురుషములు. అం. పృథమ, మధ్యమ, ఉత్తమ

పురుషములు (3).

పురుషమృగారతి. వా. వి: చూ, అశ్వారతి.

పురుషమేధము. అం: చూ, మహీనతానములు.

పురుషలక్షణాంగములు. అం: చూ, లక్షణాంగ

ములు.

పురుషలీల. అం: చూ, కరణములు.

పురుషనూక్తము. పా. విష్ణాది దేవుల పూజావి

ధానము. కాశీ. 3, ఆ. 82.

పురుషాంతరము. పా. 1: చూ, తరబడి. తరము;

అం. 2: చూ, హాదశసంధులు.

పురుషాయితము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఉపరతి.

కాశీ. 3, ఆ. 82: చూ, సంయోగము; అం-

2: (చూ, విసరీత కరణబంధములు, వ్యాస

కరణబంధములు)

పురుషార్థములు. అం. 1. (పురుష పర్యాయములు) ధర్మార్థ కామమోక్షములు (4);

2. (పురుషార్థత్రయము) ధర్మార్థకామములు (3).

పురుషికము. సం. వి. అ. న: చూ, ఊర్ధ్వస్థితి.

పురుషుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పూరుషుడు.

డు. 1: చూ, మనుష్యుడు; 2. అశబ్దవాది:

చూ, సాంఖ్యుడు; 3: చూ, హంసుడు.

పురుషోత్తమాయనము. అం. (పురుషోత్తమః=

పురుషజీవేషు వ్యాపకత్వాదితి పురుషః

సచానాపుత్తమశ్చ-పురుషోత్తమః): చూ,

ఓమ్.

పురుషోత్తముడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పురుషాపు. సం. విణ: చూ, రూ-పురుషపు.

పురుషూతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

సహసాత్ముడు. [డు: చూ, రాజు. 1.

పురూరవుడు. సం.విణ.రూ-పురూరవను(పు)

పురూరవను(పు)డు. సం. విణ.—పై—

పురే. దే. అవ్య. రూ-పురే. పృశంసపార్థకము;

చూ, సేవాను.

పురే. దే. అవ్య.—పై.—భాగ. 3, స్కం. 381.

పురోగముడు. సం. విణ: చూ, ముందునడచే

వాడు.

పురోగామి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.)-పై.-

పురోగుడు. సం. విణ.—పై.—

పురోటి. సం. వి. ఇ. న. నీటినుడి:చూ, నుడి. 1.

పురోదాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞార్థ

మైన అపూవము: అదము, విందాగ్నేయి;

2. సోమలతరనము; 3. హుతశేషము: చూ,

హుతము. [త్రిక: చూ, రేఖ. 3.

పురోజి. వై. వి. చిన్నఉత్తరము, అశుభుండవ

పురోధ. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురోధనుడు:

చూ, యజ్ఞుడు.

పురోధనుడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

పురోభాగము. సం. వి. అ. న: చూ, ముందట. 1.

పురోభాగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) ఎవ్వ

డును తప్పలు నెడకువాడు.

పురోహితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పురోధ.

పుర్వ. వై. వి. చూ, రూ-పురువు (1)

పుటియ. వై. వి. (రూ-పుటియ-పుట్టె) ఉ.

పాఠ. 2, అ. 126: చూ, శల్యము. 1.

పుట్ట. దే. విణ. ఎడమ:చూ, సవ్యము. 1.

పుట్టాకులు. వా. వి. బ. లేనిపోనిచిక్కులు:చూరా

ముల్లు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

పుట్టియ. వై. వి: చూ, రూ-పుటియ.

పుట్టు. దే. వి. 1. పలుచేనిమలము: చూ, శమల

ము; వా. 2. పలుచేనికేడ: చూ, శుక్కు

గోమయము; 3. పలుచేని అడుగు: చూ,

కాదము. 2.

పుట్టె. వై. వి: చూ, రూ-పుటియ.

పుట. దే. వి. పనుపుసుంచిన తెలుపుపన్నెగలది.

రూ-పుట్ట: చూ, వర్ణము. 6.

పుటదాల్పుతాయి. వా. వి. నీలమణి.వేం. అం.

84: చూ, రత్నము. 1. [శర్కర. 1.

పులకండము. ద్య. వి. రూ-పులకండము: చూ,

పులకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పులగము-పు

లుగము-పుల్లము. పెసరపప్పుచేర్చి వండినయ

న్నము:చూ, సాదము(1); 2. ఏనుగునకిచ్చెడు

యన్నపుమద్ద: చూ, సాదము. (1); 3: చూ,

పురుగు; 4. కృమి, చెట్టువీడి నల్ల పురుగు:

చూ, పురుగు. ౧౧; 5. నలిపురుగు: చూ,

పురుగు. ౪; 6. మణినోషము: చూ, రత్న

ము. 1; 7. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1;

8: చూ, హరిదళము; 9. కడప*: చూ,

హరిపియము; 10: చూ, పులకము (1); వై.

వి. (1)=పులక. గగుర్పాటు: చూ, రోమాం

చము.

పులకరము. వై. వి.=పులకః. 1: చూ, పుల

కము (1); 2. జ్వరము: చూ, రోగము. 1. పులకరించు. వై. అ. కీర్తి: గగురుపాడుచు, గరు పాటు, నిట్టగొమ్ము, నిట్టవొడుచు, నిడువెండుగికడెట్టు.

పులకలు. సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు - పుల్కలు. గగురు: చూ, పులకము (1) (శ. ర); వై. వి. బ. (1). = పులక. గగురు: చూ, పులకము. (1) (అనికొంచులు)

పులకించు. సం. అ. కీర్తి. గగుర్పాటుగలదియగు. (తెనుగు అనికొంచులు).

పులగము. వై. వి. = పులక: చూ, పులకము. 1. పులగలి. వా. వి. పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1. పులపరము. వా. వి: చూ, పులకరము.

పులపాడుచు. దే. అ. కీర్తి. తెచ్చవేయకచూచు. రూ-పుల్పాడుచు: చూ, వీక్షించు.

పులము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు. (రూ-పులకము-పులకము-పులకము) గగురు: చూ, పులకము (1); విణ. 2. = పెల్లు: చూ, హెచ్చె. 2; అం. 3: చూ, ధారలు.

పులస. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పులసరము. దే. వి. పాకముచెడుటవలనగలిగిన పులుసు. [బులు. 2.

పులసరి. దే. వి. పొగరుబోతు: చూ, హేరం. పులస్త్యండు. అం. సప్తముపులలో నొకడు: (చూ, సన్యాసి): చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు.

పులహండు. అం. — వై. —

పులకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పొల్లుధాన్యము: చూ, స్తంభకరి; 2. మెతుకు: చూ, సాదము (1); 3. చయము, సంక్షేపము: చూ, సంగ్రహము. 2; 4. = పులగము: చూ, పులకము. 1.

పులాపు. వా. వి. 1. మాంసాదులంజేర్చి వండిన పంటకము; 2. మాంసాహారము.

పులి. దే. వి. 1. (రూ-పులుపు-పుల్పు) పుల్లస:

చూ, శుక్తము. 3; 2: చూ, శార్దూలము; విణ. 3. పులిసినది: చూ, శుక్తము. 4.

పులికడుగు. దే. వి: చూ, పులగలి.

పులికూడు. దే. వి. 1. పులిసినయన్నము: చూ, సాదము (1); 2. భిక్షాన్నము. వసు. 1, అ. 98: చూ, సాదము (1); 3. పులియొక్క ఆహారము: చూ, సాదము (1).

పులికోచే. దే. వి. పులిమొగమువంటి ముఖము కలిగి విషపు కోటలుగల సాలెపురుగు వంటి యొక పెద్దపురుగు, పులికోస: చూ, పురుగు. (దీనిపొటు పాముకాటువంటిది.)

పులిగంజి. ద్వ. వి: చూ, పుల్లనీళ్ళు.

పులిగాయము. దే. వి. ఆతీనగంటిమచ్చే.

పులిగోరు. ద్వ. వి. 1. పులిగోరునుసూర్చినహారము: చూ, భూషణము. 2; 2. పులియొక్క గోరు: చూ, పునర్నవము; 3: చూ, వ్యాఘ్ర నఖము*.

పులిగోళ్ళవంకెలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము. పులిచించేలము. ద్వ. వి. (రూ-పులిచించేల-పులిచించేలి-పులిచెంచేలి) చూ, మనిషణ్ణకము*.

పులిచించేల. ద్వ. వి. — వై. —

పులిచించేలి. ద్వ. వి. — వై. —

పులిచెంచేలి. ద్వ. వి. — వై. — [వృక్షము.

పులిచెవులగు. ద్వ. వి. ఒకమందు చెట్టు: చూ, పులిజోదము. ద్వ. వి. ఒకరకముఆట: చూ, వ్యవహారము. 4. [అ. 165: చూ, తెరడు.

పులితోలు. వా. వి. పులిచర్మము, పాండు. 1, పులిత్రేక్రపు. దే. వి. అజీర్ణపుత్రేక్రపు. (చూ, త్రేక్రపు) [హేరాళము.

పులినము. సం. విణ. ఆధిక్యముగలిగినది: చూ, పులినీరు. ద్వ. వి. తుదగి: చూ, సలిలము.

పులినాకినవాడు. జా. చోప్ర. దప్పినవాడు. (నీతివంధిక-సంధి)

పులిసోరకండ. జా. తప్పకనశించుటకు సిద్ధమై

సా. (ప్రభావతీ పద్మము. 1, ఆ. 36.) పులిపి, దే. వి. (రూ-పులిపిరికాయ-పులిపిరి-పులిపులి. పులిపురికాయ పుల్పిరి-పుల్పిలి) కేమము: చూ, పగిలము.
 పులిపిరికాయ. దే. వి. — పై —
 పులిపిలి. దే. వి. — పై —
 పులిపులి. దే. వి. 1. — పై —: విణ. 2; గజబిజి. (సం. ప). — పీడితము.
 పులిపురికాయ. దే. వి: చూ, పులిపిరి.
 పులిపెండెర. దే. వి: చూ, సర్పము.
 పులిమల. దే. వి: చూ, పులిపిరి.
 పులిమిపుచ్చే. దే. స. కి. (విషయమును) తేలిక గాపోనిచ్చే. నిర్వ. 1, ఆ. 7.
 పులిమిడపుట. జా. కష్టముమిడకష్టము.
 పులిమెకము. ద్వ. వి. 2. చే: చూ, మత్స్యము. 1.
 పులిమెట్టు. దే. వి. తేర్చినకడుగుయొక్కయడుగుది. మెట్టు, మెడుద: చూ, శుక్తము. 1.
 పురిమేర. వా. వి. (రూ-పాలిమేర-పాలిమేర) సీమ. ఆం. భా. ద్వ. 24: చూ, హద్దు.
 పులియ. దే. వి. (రూ-పులియ-పుల్లె) 1. విస్తరాకు: చూ, విస్తరి; 2. ఎరిగివిస్తరి: చూ, విస్తరి.
 పులియడు. దే. వి. పులిపలెనుండుటచే కుక్కకియ్యబడినపేరు: చూ, సిపగి.
 పులియబాటు. దే. స. కి. పుల్లనగు: పులియు.
 పులియాట. దే. వి: చూ, బాలక్రిడ.
 పులియు. దే. స. కి: చూ, పులియబాటు.
 పులియార. వా. వి. (రూ-పులిహార-పులిహార) పులుసు పనుపులోనగునవి కలిపిన అన్నము: చూ, సాదము (1).
 పులిరుసు. దే. వి. తొండాపుత్రాటికి అనుకుదలగా నమర్చియురుసు; రూ-పుల్లిరుసు.
 పులివరుగు. దే. వి. పులియబెట్టినవరుగు. కాశీ. 7. ఆ. 186: చూ, వరుగు. 1.

పులిసరి. దే. వి: చూ, వాతంగిని*.
 పులిహార. వా. వి: చూ, రూ-పులియార.
 పులు. దే. వి. 1. రత్నమాణిక్యము. పర. 2, ఆ. 31: చూ, రత్నము. 1; 2. రూ-పుల్లుకనవు: చూ, తృణము. 1; విణ. 3. రూ-పుల్లు: చూ, స్వల్పము; వై. వి. 4. — పులక. గగురు: చూ, రోమాంచము.
 పులుగు. దే. వి. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; వా. వి. 2: చూ, పులుగుపిట్ట; 3. తీతువు. “పులుగు కూత పిల్లలకు కీడుచేయును.” (దీనికూత దోషసరిహారమునకు. — “ఫిఫీ రేపల్లెవాడు మావాడు” అని ముమ్మాట సృరింతురు) పులుగుతత్తడికాతు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
 పులుగుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, సకినపులులుగు.
 పులుగుబొల్లడు. ద్వ. వి: చూ, హరివాహనుడు.
 పులుగుతాయి. దే. వి. పచ్చే: చూ, రత్నము. 1.
 పులుగుతేడు. దే. వి: చూ, పులుగుబొల్లడు.
 పులుగులదొర. దే. వి. — పై. —
 పులుకండము. వా. వి: చూ, రూ-పులకండము.
 పులుకాసిపురువు. ద్వ. వి. 1. పచ్చేతెక్కలపురువు: చూ, పురువు; 2. అల్పలు.
 పులుకాసిపులుగు. దే. వి: చూ, కుకము.
 పులుకుపులుకు. దే. వి. రూ-పుల్కు-పుల్కు. తెప్పమాసిమాసి తెలుచేట చేయేట యందగు ననుకరణము. సా. 2, ఆ. 110: చూ, హూహూ.
 పులుగడిగినముత్యము. జా. నిర్మలమైనది. వాసనలేకుండగడుగబడినముత్యము. పాండు. 3, ఆ. 9; పారి. 1, ఆ. 57. [పులకము. 1.
 పులుగము. వై. వి. — పులక. రూ-పుల్లము: చూ, పులుగరి. దే. విణ. రూ-పుల్లరి. జోడయెఱిగినవాడు. పర. 5, ఆ. 51: చూ, వాటచారి.
 పులుగాకు. దే. వి: చూ, శోకము.

పులుగు. దే. వి. 1. గుఱుకు: చూ, లక్షణము.

1; 2. జోడ: చూ, మాచన. 1.

పులుగుడు. దే. వి: చూ, పులిసరి* (ఇది ద్వివిధము. — నల్లపులుగుడు, తెల్లపులుగుడు). (గ్రహణికట్టును).

పులుగులగదుమరి. వా. వి: చూ పనులపోలిగాడు. పులుమే. దే. వి: చూ, రూ-పులన.

పులుచోలితాత. దే. వి. హిమాలయము. సాంబ.

స్థా. 1: చూ, పర్వతము. [17: చూ, నది.

పులుచోలి సవతితల్లి. ద్వ. వి. గంగ. వేం. ఆం.

పులుదిండితాయి. దే. వి. ఇంద్రనీలమణి: చూ,

రత్నము. 1. [భక్త్యము.

పులుప. దే. వి. ఉలుప. కాశీ. 7, ఆ. 188: చూ,

పులుపు. వా. వి. రూ-పుల్పు: చూ, పులి. 1.

పులుమానిసి. ద్వ. వి. అల్పమునుఘ్నండు: చూ,

మనుఘ్నండు.

పులుము. దే. వి. 1. కిష్టకోగము: చూ, విపాదిక;

స. క్రి. 2. తోము: చూ, రుద్దు. 1; 3: నలుమే.

నలుపు; 4 ఉనుము: చూ, రుద్దు; 5: చూ,

మొత్తు. 2.

పులుముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు.

పులుమానిను. దే. వి. తాళనారికేళాదిత్యుడుగ్గి

మము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

పులుపు. వా. వి: చూ, రూ-పులుగు (రాయల

సీమయందువాడుక) [జనము. 1.

పులుసు. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, వ్యం

పులుసుగుర. ద్వ. వి. పులుసుపోసి పండినకూర.

రూ-పుల్లగుర: చూ, వ్యంజనము. 1. [యి.

పులెదాల్పుతాయి. దే. వి: చూ, పులెదాల్పు తా

పులోజే. దే. వి: చూ, శర్కర. 1. [వారిత్ర.

పులోటజము. సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ,

పులోమజ. సం. వి. ఆ. ప్రే. శచి: చూ,

భార్య. [సాగ్గుడు.

పులోమజత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, సహ

పుల్కము. వై. వి. = పులక (రూ-పులకము)

గగరు: చూ, రోమాంచము.

పుల్కరము. వై. వి. = పై. (రూ-పులకరము)

పుల్కలు. వై. వి. = పై. (రూ-పులకలు)

పుల్కశుండు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పుల్కనుడు.

1: చూ, నిషాదుడు. 1; 2: చూ, నిషా

దుండు. 2; 3: చూ, హీనుడు.

పుల్కనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. = పై. =

పుల్కపుల్క. దే. వి: చూ, రూ-పులుకుపులు

కు. వై. 7, ఆ. 53.

పుల్లము. వై. వి. = చూ, రూ-పులగము.

పుల్లరి. దే. విణ: చూ, రూ-పులుగరి. పర. 5,

ఆ. 181.

పుల్లిరి. దే. వి: చూ, రూ-పులిపిరి.

పుల్లిలి. దే. వి. = పై =

పుల్పు. వా. వి: చూ, రూ-పులుపు.

పుల్పాడుమే. దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పులపాడుమే.

పుల్ల. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2: చూ, పుడక.

1; 3. పాయినిడుకట్టె: చూ, వంటచెఱుకు;

విణ. 4. పుల్లనిది: చూ, శుక్తము. 4; 5. పను

పుమించిన తెలుపువన్నె గలది: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్లంటుతాయి. దే. వి. (పుల్ల + అంటుతాయి).

ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1.

పుల్లగుర. వా. వి: చూ, రూ-పులుసుగుర.

పుల్లకంద. ద్వ. వి. ఒకరకముకంద *: చూ,

నూగణము.

పుల్లకలివే. దే. వి: చూ, ఓకక*. [వాడుక]

పుల్లకాయ. వా. వి. పొట్లకాయ (రాయలసీమలో

పుల్లగిలు. దే. ఆ. క్రి. రూ-పుల్లగిల్లు. భయప

డు. భో. 5, ఆ. 67: చూ, నుగ్గు. 6.

పుల్లగిల్లు. దే. ఆ. క్రి. = పై =

పుల్లగొరక. దే. వి: చూ, పరిష్టవము. [కోల.

పుల్లతి. దే. వి. సాదనకాండ్రు గుఱికినాచెడు

పుల్లతీఁగ. ద్వ. వి: చూ, సోమలత*. పాండు. 5,

ఆ. 289. (ఇంచు 24 రకములుగలవు)

పుల్లదానిమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రక్తబీజము*.

పుల్లన. దే. వి. 1: చూ, శుక్తము. 3; విణ: 2: చూ, శుక్తము. 4.

పుల్లనీళ్లు. ద్వ. వి. కూటినీళ్లు: చూ, శుక్తము. 1.

పుల్లపంపరపనన. ద్వ. వి: చూ, పంపరపనన*. (చూ, వేరుపనన) [సముదాంత. 3.

పుల్లపగ్గి. దే. వి. ఒకానొకపగ్గి* : చూ, పుల్లపగ్గి. దే. వి. చుక్క-కూర* : చూ, సహస్రవేధి. 2.

పుల్లపగ్గిలి. దే. వి. —పై—

పుల్లబచ్చిలి. దే. వి. 1.—పై—; 2. ఆత్మము పర్వ* : చూ, బచ్చిలి. [మామిడి.

పుల్లమామిడి. దే. వి. కొండమామిడి* : చూ,

పుల్లయుసిరిక. దే. వి. కొండయుసిరిక* (దీని కాయలు పెద్దవి. ఊరుకాయకుపరికస్తము) : చూ, శ్రీఫలి. 1.

పుల్లరి. దే. వి. పనులకనవుమేయుటకై యిచ్చెడుపన్ను: చూ, లాపణి.

పుల్లరుణే. దే. వి. ఒకచేద: చూ, మత్స్యము. 1.

పుల్లలావు. వా. వి. పులుపుచెచ్చు. “మజ్జిగలో పుల్లలావు.”

పుల్లపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, స్తంభించు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 182; భార. ఆర. 4, ఆ. 360.

పుల్లవావిలి. దే. వి. తెల్లవావిలి* : చూ, వావిలి.

పుల్లవిలుచుట. జా. దృష్టిదోషము తీర్చుట. భయము తీర్చుటకై పుల్లను విటచి పాజు

వైచుట. పాండు. 3, ఆ. 156. [వాక్యము.

పుల్లవిలుపుమాట. జా. కలియకుండగఁజేయుభేద

పుల్లవెలగ. దే. వి. ఒకవెలగ* : చూ, వెలగ.

పుల్లసిలు. దే. అ. కి: చూ-పుల్లసిలు. 1: చూ, వెల్వెలఁబాటు; 2: చూ, సంక్షోభించు.

పుల్లసిలు. దే. అ. కి: —పై—

పుల్లకు. వా. వి: చూ, పులియ. 2.

పుల్లావు. దే. వి. కపిలగోవు: చూ, ధేనువు.

పులియ. దే. వి: చూ, రూ-పులియ.

పులిరుసు. దే. వి: చూ, రూ-పులిరుసు.

పుల్లు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పుల్లు. 2—3.

పుల్లుడి. దే. వి. ఒకానొకప్పుడు సాగుబడికి ఉపయోగించెడు పాలము: చూ, ధూమి. 1.

పుల్లురుకుపాము. దే. వి: చూ, సర్పము.

పుల్లె. దే. వి: చూ, రూ-పులియ. (పుల్లెఆకు)

పుల్లెన. దే. వి. ఒకనుందుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పుపు. నై. వి.=పుష్ప. (రూ-పువ్వు-పుష్పము-పూ-పూవు.) 1. పుష్పము. ఉ, రా. 3, ఆ.

199: చూ, సుమము; 2. కాకరవత్తి లోన గువానియందలి పువ్వు; 3. కంటియందుపడె

డు పువ్వు; 4: చూ, సాందర్యము. [బోడి.

పువుఁబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వారుఁ

పువుటెత్తు. ద్వ. వి. (రూ-పువ్వుటెత్తు-పూటెత్తు-పూవుటెత్తు) తూలిక : చూ, పూవుల పొట్టము.

పువుఁదేసె. ద్వ. వి: చూ, మధువు. 5.

పువ్వాటు. ద్వ. వి. ముందువెనుకలసూఁగాడుట.

పువ్వార. ద్వ. వి. రూ-పువ్వారము, ఈందుకొబ్బరి

వరిలోన గువాని చెట్లపూత: చూ, సుమము.

పువ్వారము. వా. ద్వ. వి.—పై.—

పువ్వారుఁబోడి. ద్వ. వి. (పువ్వు + ఆరు + పోడి) (రూ-పువుఁబోడి - పూఁబోడి - పూవుఁబోడి) 1. పువ్వువలె మిక్కిలి మ

నోజ్జురాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆ

డుది: చూ, స్త్రీ.

పువ్విలుకాడు. ద్వ. వి. పుష్పధన్వండు -

ఉ, రా. 7, ఆ. 468: చూ, మన్మథుఁడు.

పువ్విలుతుఁడు. ద్వ. వి.—పై.—పాండు. 5, ఆ. 22.

పువ్వు. నై. వి.=పుష్ప: చూ, రూ-పువు.

పువ్వుటెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుటెత్తు.

పువ్వులపొట్టము. నై. వి.—పై.—

పువ్వులముడుపు. ద్వ. వి. రూ-పూలముడుపు.

గర్భిణికి చేయించెడు పుష్పధారణము:

చూ, సీమంతము. 2.

పుష్పలమ్మనది. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

పుష్పితము. సం. విణ. పుష్పము. పోషింపబడి
నది (పక్షిమృగాదులు): చూ, రక్షితము.

పుష్కర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెట్టతామర *:
చూ, సహస్రపత్రము.

పుష్కరము. సం. వి. అ. న. (రూ-పూష్కర
ము-పూష్కరము) 1. ఆకాశము: చూ,
వ్యోమము. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము;
3. తామర: చూ, సహస్రపత్రము; 4. మెట్ట
తామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 5. తొం
డముచినర. (సం. ప). అంగురి-అంగులి-అంగు
రి, కర్ణిక, గంధూషము, ప్రోతస్స(చూ, హస్తీ);
6. వాద్యముఖము: చూ, వీణ; 7. కత్తివాదర:
చూ, వాదర; 8. అమ్మ: చూ, బాణము.
1; 9. కుష్మమనెడు ఓషధి: చూ, పుష్కర
మూలము; 10. పుష్కరద్వీపము: చూ, లంక. 1;
11. పుష్కరమను తీర్థము; (పండ్లగిండుసం
వత్సరముల కొక మాటువచ్చెడు పుణ్యనదుల
తీర్థము): చూ, భూమి. 1; పుం. 12. =
పెగ్గరు-బెగ్గరు: చూ, సారసము; 13. పు
ష్కరమనురోగము: చూ, రోగము. 1;
14. పుష్కరమను సాము: చూ, సర్పము;
15. ఏనుగు: చూ, హస్తీ; వా. స. 16. పండ్లగిండు.

పుష్కరమూలము. సం. వి. అ. న: కాశ్మీరము,
పుష్కరము *. (వారుకమనికొందలు).

పుష్కరాహ్వాము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పు
ష్కరము. 12.

పుష్కరి. సం. వి. న్. పుం. 1. మగయేనుగు:
చూ, హస్తీ; 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోనేలు:
చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరకొలను: చూ,
సరస్సు. 1; 3. అడయేనుగు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరాజు:
చూ, రాజు. 1; 2. పరుణుని కొడుకు: చూ,

నూనడు. 1. [2: చూ, హేరాశము.

పుష్కలము. సం. విణ. 1: చూ, శైలిష్ఠ్యము;
పుష్పము. సం. విణ. 1: చూ, పుష్పితము; 2: చూ,
నూలము. 2.

పుష్పి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంరక్షణము;
2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి.

పుష్పికృత్తు. అం. (చూ, తానములు. 3): చూ,
ప-రి-హీనతానములు. [చూ, పట్నదము.

పుష్పంధయము. సం. వి. అ. పుం. తు మెట్ట:

పుష్పకము. సం. వి. అ. న. 1. కుజేరుని విమా
నము: చూ, విమానము. 1; 2. కుసుమాంజ

నము: చూ, రసాంజనము; 3. రత్నకంక
ణము: చూ, భూషణము. 2; 4. కుంపటి:

చూ, పొయ్యి; విణ. 5. కృష్ణుని తేదీగుత్తుము
లలో నొకటి: చూ, హయము. [ధయము.

పుష్పకీటకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పం

పుష్పకేతువు. సం. వి. ఈ. న. 1: చూ, పుష్ప

కము. 2; పుం. 2: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పదంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. వాయువు
దిక్కునందలి యేనుగు: చూ, హస్తీ; అం.

2: చూ, దిగ్గజములు. (చూ, హస్తీ)

పుష్పదంతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఒక విద్యా

ధరుడు: చూ, వేలుపు. [ధుడు.

పుష్పధన్వండు. సం. వి. న్. పుం: చూ, మన్మ

పుష్పపథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భగము. 12.

పుష్పపుటము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

పుష్పఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సాతి.*

పుష్పఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలగ.*

పుష్పబాణవిలాసము. అం. (ఈగంధమును కాళి

దాను వాగినెను): చూ, కావ్యనాటకములు.*

పుష్పమంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ,
పూగుత్తి; 2: చూ, ధాన్యము.

పుష్పమాలిక. అం: చూ, ఉద్ధృతము. [రములు.

పుష్పమాలికాబంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకా

పుష్పము. సం. వి. అ. న. 1. = పుష్పము: చూ,

మనుము; 2. స్త్రీరజస్సు: చూ, రజస్సు. 3;
 3. గండివనము, స్థాణేయమను గంధధృ
 వ్యము: చూ, రాజార్హము; 4. మాచి*: చూ,
 స్థాణేయము. 2; అం. 5: చూ, ఉపచారములు;
 6: చూ, అష్టభోగములు.
 పుష్పరథము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పుష్పర
 థము, కీర్తిదాయోగ్యమగు రథము: చూ,
 శకటము. 1. [దము.
 పుష్పరసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హకరం
 పుష్పరోచనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సువర్ణ
 ఖ్యము.*
 పుష్పలావిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పూలబంతులు
 సరములు భానగనవి గుచ్చి యమ్మెడు
 అడుది: చూ, స్త్రీ. [దయము.
 పుష్పలిహము. సం. వి. హ. పుం: చూ, పుష్పం
 పుష్పవంతులు. సం. వి. త్. పుం. ద్వి: సూర్య
 చంద్రులు.
 పుష్పవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రజస్వల.
 పుష్పశకటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపశృతి:
 చూ, వినికిడి. [ధుడు.
 పుష్పశరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ
 పుష్పసమయము. సం. వి. అ. పుం. పూదటి, వసం
 తముతువు: చూ, మాసద్యయము. [నపండు.
 పుష్పసమాహవరిజామఫలము. పా: చూ, అనా
 పుష్పాంజనము. సం. వి. అ. న: చూ, పుష్పకము. 2.
 పుష్పంచే. సం. అ. క్రి. = పూచే: చూ, వికసించే.
 పుష్పిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దంతమలము: చూ,
 శమలము; 2. లింగమలము: చూ, శమలము.
 పుష్పిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుష్పవతి.
 పుష్పితము. సం. వి. ఇ. పూచినది: చూ, హసితము. 1.
 పుష్పిమోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉమ్మెత్త*:
 చూ, హాలాపుష్పము. [మ: చూ, రిక్క.
 పుష్పమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్పమీనక్షత్ర
 పుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. —;
 2. పౌషహసము, సహస్యము: చూ, మాసము;

3: చూ, పుష్పరాగము; 4. కలియుగము:
 చూ, యుగములు. [ధము.
 పుష్పరథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పర
 పుష్పరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్వేతమణి
 విశేషము: చూ, రత్నము. 1.
 పునలాయించే. నై. స. క్రి: చూ, బుజ్జిగించే.
 పుసి. దే. వి. రూ-పుసె: చూ, శమలము.
 పుసికండ్లవాడు. దే. వి: (సం. ప). — చిల్లం
 డు-చుల్లుడు.
 పుసుకు. దే. వి. రూ-పుసుక్కు. తుమ్ముట లోన
 గువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,
 హూహూ.
 పుసుక్కు. దే. వి. — పై. —
 పుసుగుగుగాడు. వా. వి. బేరములనడుమ సం
 ధాత. (బోకరు): చూ, సంధాయకుడు.
 పుస్తకము. సం. వి. అ. న. = పాత్తము-పాస్త
 కము: చూ, సంపుటము. 3. (పుస్తకమనియు)
 పుస్తకవాచకము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు. 1.
 పుస్తము. సం. వి. అ. న. 1. చెటి: చూ, లప్ప
 ము; 2. = పాత్తము: చూ, పుస్తకము;
 3. మాంసపుచేక్కిలము: చూ, భక్ష్యము;
 4. = పాత్తువు: చూ, సరస్వతి.
 పుస్తియ. దే. వి: చూ, రూ-పుస్తై.
 పుస్త. దే. వి. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1.
 పుస్త. దే. వి. రూ-పుస్తయ: చూ, భూషణము. 2.
 పుస్తయిడుపు. దే. వి. 1. కంఠబొట్టు: చూ,
 భూషణము. 2; వా. 2: చూ, లంకె. 3.
 పుస్సు. వా. వి. కోపము: చూ, రోషము.
 పులిందుము. సం. వి. అ. పుం. ఒకదేశము: చూ,
 సీమ. 1 (దేశము)
 పులిందిక. అం: చూ, భిన్నపక్షకజభాషలు.
 పులిందుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇతరభాష తెలి
 యక అడవియందుండి మిక్కిలి జీవహింసా
 వరుడై తిరిగి మిక్కిలి భోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పులిహోర. వా. వి: చూ, రూ. పులియోర.
(పులిహోర-పులిహోర అనియు)

పూ

పూ. వై. వి.=పుష్పమ్. కాశీ. 1, ఆ. 2: చూ,
రూ. పుపు.

పూచే. దే. పే. పూనచేయు. భార. విరా.

4, ఆ. 45: పూనుచే-పూన్పు.

పూండ్లు. దే. విణ. బ: చూ, రూ-పూండ్లు.

పూగమ్మ. ద్వ. వి. ఉ త్తంసము: చూ, భూష
ణము. 2. [4, ఆ. 188.

పూచే. దే. అ. కి: చూ, పూను. 1. శకాం.

పూజేప. ద్వ. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పూట. దే. వి. 1. రూ- పురట. కాలము:

చూ, సమయము. 1; 2. దినము. భో. 4,

ఆ. 254: చూ, రోజే; 3: చూ, రూ-పుంట;

4. ఒకండు చేయవలసిన పనిని సేను చేసె

దనని మఱియొకండు పూనుట, చిత్రిభూత్య

ము; విణ. 5: చూ, లగ్నకుండు. 1. [2, ఆ. 86.

పూటకాపు. దే. విణ: చూ, పూట. 5. వై. 2,

పూటకాడు. దే. విణ: చూ, సూతకారుండు.

పూటకూళ్ళమ్మ. ద్వ. వి. వెలతీసికొని వేళవేళ

కు అన్నము వండిపెట్టెడు వంటలక్క:

చూ, (స్త్రీ). [చూ, సదనము. 1:

పూటకూళ్ళయిల్లు. దే. వి. వంటపూటియిల్లు:

పూటకూళ్ళవాడు. దే. వి: చూ, వంటపూటి

వాడు. 2.

పూటకూళ్లు. దే. వి. బ. వెలతీసికొని వేళవేళ

కు పెట్టెడు అన్నము: చూ, సాదము. (1).

పూటవడు. ద్వ. ఆ. కి. ఒకండుచేయవలసిన

పనిని సేను చేసెదనని మఱియొకండు పూని

కగొను: చూ, రూ-పూటవడు. [ఆ. 171.

పూటవడు. ద్వ. ఆ. కి. —వై. —పర. 4,

పూటవెట్టు. దే. స. కి. ఒకండుతాను చేయ

వలసిన పనిని మఱియొకనిని నీవుచేయును:

పూనికగొలుపు. పర. 4, ఆ. 170.

పూట. వా. వి. ఘులిక: చూ, పూస. 1.

పూండ్లు. దే. విణ. బ. రూ-పూండ్లు. (అనే

కసంవత్సరములు). వై. 4, ఆ. 68; స్వా.

1, ఆ. 72: చూ, సంవత్సరములు.

పూత. చే. వి. 1. బచ్చెన: చూ, సమాలంభ:

ము; 2. చందనము: చూ, వాసన. 1; 3. వం

దనాదుల పూత: చూ, సమాలంభము;

4. పాలగమ్మ: చూ, సమాలంభము. [ము. 8.

పూతపసుపు. ద్వ. వి. ఓలగండము: చూ, పర్ల!

పూడటి. ద్వ. వి: చూ, పుష్పసమయము.

పూడేనియ. ద్వ. వి. రూ-పూడేనె- పూవు

డేనియ. య. 4, ఆ. 64: చూ, మకరందము.

పూడేనె. ద్వ. వి. —వై. — [ము. 2.

పూడోట. ద్వ. వి. పూలతోట: చూ, వన

పూపు. దే. వి. 1. యత్నము. హరి, పూ. 9,

ఆ. 57: చూ, సన్నాహము. 2; 2: చూ,

శక్తి. 1; 3: చూ, శౌర్యము.

పూబాళ. ద్వ. వి. 1. పువ్వులుగలపాళ: చూ,

సజ్జే. 1; 2: చూ, ధాన్యము.

పూబిందియ. ద్వ. వి. రూ-పూబిందె. లేత

పిండె: చూ, శలాటువు. 2.

పూబిందె. ద్వ. వి. —వై. —

పూబోడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుబోడి.

పూగఖండము. సం. వి. అ. న. వీయె: చూ,

పోక.

[పోకలు.

పూగదళిని. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). పోకొత్తు: చూ,

పూగఫలము. సం. వి. అ. న. పోకపండు:

చూ, పోక.

పూగపీతము. సం. వి. అ. పుం. పీడిదాసు:

చూ, పాత్రము. 6. [పాత్రి.

పూగపుష్పిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, పోక

పూగము. సం. వి. అ. న. 1. = పోక * : చూ,

పోక; పుం. 2. = పోగు. గుంపు: చూ, సమాహము; బ. 3. = బాగాలు. 2. తిన్నవక్కులు; 4. గంగరావి *: చూ, రావి.
 పూగుత్తి. వై. వి. = పుష్పగుచ్ఛ. రూ-పూలగుత్తి, పూలగెల: చూ, సుమము. తద్విశేషములు. —
 గ. పుష్పలుకాయలులో నగువాని గుత్తికి. —
 అత్తము, తుమ్మే, గుత్తి, గుద్ది, గొతు, గెల, గొల. (సం). — గుంఛము- గుంజము- గుచ్ఛకము- గుచ్ఛము- గుత్తకము- గుత్తము, గులుంఛకము- గులుచ్చము- గుళుచ్చము- స్తబకము; ౨. గెలబోనొక భాగమునకు. —
 అత్తము-అత్తెము, అస్తము, గెల- గొల, చీపు, తీపు; 3. వికసిం చిన పుష్పలుగుత్తికి. — (సం). — గుంఛము (గుచ్ఛము): (చూ, స్తబకము.) (చూ, సుమము).
 పూచి. దే. వి. 1. రూ-పూచిక: చూ, తృణము. 1; 2. రూ-పూచీ: చూ, బాధ్యత; వై. వి. 3. రూ-పూత: చూ, వికసనము. 2.
 పూచిక. దే. వి. చూ, పూచి. 1-2.
 పూచినతంకేడు. వా. జా. సిరిసంపదలతో నిండిన సంసారము. “వానిగృహము పూచినతంకేడు”
 పూచినమాపు. దే. వి. మచ్చేలుగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. [కత్తు.”
 పూచీ. వా. వి: చూ, రూ-పూచి. 2. “పూచీ పూచే. వై. అ. కి. 1. = పుష్ప. పుష్పించే: చూ, వికసించే; 2. తప్పసుట్లపొడవు. ఆము. 5, ఆ; 3. నిస్సారమగు. భార. సభా. 2, ఆ. 41: చివుకు.
 పూచెండు. వా. వి. పూలబంతి: చూ, సరి. 3.
 పూజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = పూజే. 1: చూ, సవర్ణ; ఆం. 2: చూ, ఉపచారములు. 2.
 పూజకుండు. సం. విణ: చూ, పూజోరి. 1-2-3.
 పూజనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పూజ.
 పూజనీయుండు, సం. విణ: చూ, సన్మానితుండు.

పూజాకరుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పూజకుండు.
 పూజించే. సం. స. కి. 1: చూ, సమర్పించే; వై. స. కి. (1) పూజనీయు. ఆచ్య. బాల. కాం. 15: చూ, సమర్పించే.
 పూజితము. సం. విణ: చూ, సన్యస్తము. 2.
 పూజితప్ర్యండు. సం. విణ: చూ, పూజనీయుండు.
 పూజితుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; విణ. 2: చూ, పూజనీయుండు.
 పూజే. దే. వి. 1. ఘటాదులమీదిచిత్రిము; వై. వి. 2. = పూజ: చూ, సవర్ణ; వా. 3. కరగిపోసినబంగారువెండిలో నగువానిపూస.
 పూజేకుండలు. ద్వ. వి. అయిచేసి. య. 4, ఆ. 117: చూ, భాండము. 8. [—వై.—
 పూజేగులు. దే. వి. బ. (పూజే + కాగులు) పూజేనీయు. ద్వ. ఆ. కి. ఘటాదులపదిల్పించే. ఉ, హరి. 8, ఆ. 80: చూ, వాక్యము; 2: చూ, పూజించే. 1- (1)
 పూజ్యము. సం. విణ. 1. గిరి, గంగ, మహితము: చూ, సత్తు. 4; వా. 2. ఉత్తది.
 పూజ్యస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.
 పూజ్యండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, గురువు. 8. (వాడుక); 2: చూ, గురువు. 9. (వాడుక); విణ. 3. పూజింపదగినవాడు: చూ, సన్మానితుండు.
 పూజీ. వై. వి. = పూజా: చూ, పూజ. నీలా, 3, ఆ. 37.
 పూజేరి. వై. వి. = పూజాకర. (ద్వయమని క. ర.) (పూజే + అరి) కళా. 4, ఆ. 80: చూ, రూ-పూజోరి. (వైకృతమని కొందలు).
 పూజోరి. వై. వి. రూ-పూజేరి. (విక. 6, ఆ. 124.) 1. పూజచేయువాడు: తంబళ్-తంబళ్-తందిగ-తమ్మళ్-తమ్మళ్. (సం. ప). —
 ఆర్చకుండు, ఆరాధికుండు, దేవకుండు, దేవా

జీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు;
 2. విష్ణుపూజకుడు:-తంబళ-తంబళి-తంబిగ-
 తమ్మళ-తమ్మళి, నంబి. (సం. ప.)-దేవద్ర్యక్కు,
 దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-
 పూజాకరుడు, విష్ణుర్చకుడు; 3. శివార్చకుడు:-
 తంబళ-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ-తమ్మళి. (సం. ప.)-కరుకుడు, దేవలుడు,
 దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు,
 శివార్చకుడు. (ఈమూడు అర్థములలోను మిగిలినవానికి “చూ, సేవకుడు.”)
 పూజార్థకములు. అం. “అయ్య, గారు, జియ్య.”
 అనునవి.
 పూటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకముగుఱుము:
 చూ, హయము; దే. వి. (1) బరువు:
 చూ, భారము. 1.
 పూటు. వా. వి:చూ, పూటము (1).
 పూటెత్తు. ద్వ. వి:చూ, రూ-పుపుటెత్తు.
 పూడ. దే. వి: చూ, ముడ్డి.
 పూడిక. దే. వి. నూయి మొవలగు వానియందు
 అడుగున పూడిన మన్ను: చూ, భూమి. 1.
 పూడు. దే. వి. 1.—పై—; అ. కిర్. 2. పల్లము
 మట్టిలోనగువానిచే నిండు: చూ, సంపూర్ణముగు;
 3. నిండు: చూ, సంపూర్ణముగు.
 పూడుబాము. దే. వి. మట్టిలోపూడియుండెడు
 ఇరుదల పాము: చూ, సర్పము.
 పూడుచే. దే. పేర్. రూ-పూడ్చు. 1. పూడఁ
 జేయు; 2. పాఁతు: చూ, మూయు. 1.
 పూడ్చు. దే. పేర్.—పై— [చూ, లిచ్చి. 2.
 పూడుపు. దే. వి. 1. పూడ్చుట; 2. నిక్షేపము:
 పూత. దే. వి: చూ, పూచి. 3.
 పూతన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఒకరక్కసి:
 చూ, రాక్షసి; 2. కరక*: చూ, హారీతకి.
 పూతనము. సం. వి. అ. పుం. గజవిశేషము,
 (నిమిషకర్ణనయన చరణములలో నేదేనియొక్కటి
 నొకవొక్క కలుగక మఱియొక

వొక్క నన్నియుఁ జేక్కఁగాఁగలిగి మేఘమువలె
 నల్లనై మంజిడివన్నెగల నఖిరోముములుగ
 లిగినది. యీ ధనాశక మందగు).
 చూ, హస్తీ. [విష్ణుపు. 1.
 పూతనానూదముడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 పూతము. సం. విణ. 1. తూర్పైత్తినది: బహుళీ
 కృతము; 2. పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీ
 నము. 2; 3. వడకట్టఁబడినది: చూ, వడఁ
 బోత; 4.—పూచి (మూలల వెలిసెలంబట్టు
 నది): చూ, బూజే. 2. [చూ, శుద్ధుడు.
 పూతాత్మ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. పరిశుద్ధుడు:
 పూతీక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: గుడబల, (తె).—
 కొమ్మనగొట్టెపిండి.* (చూ, వృక్షము.)
 (దీని షర్వతు కఫహరిము, జ్వరహరము);
 అం. 2: చూ, తైలములు; వా. వి. (1).
 చీఁపురుములు: చూ, సితాగిము.
 పూతికము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పూతీ
 కము, *: చూ, పూతికరజము; 2. పూతి
 మార్జాలము: చూ, మార్జాలము.
 పూతికరజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రీడాకరజము.
 పూతికాష్ఠము. సం. వి. అ. న 1. దేవదారుపు*:
 చూ, నూత్నదారుపు; 2: చూ, సరళము*.
 పూతికోకి. సం. వి. ఇ. న: చూ, పునుగు. 1.
 పూతిగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. గదురు. దుర్గం
 ధము: చూ, పున్న.
 పూతిగడ్డ. వా. వి: చూ, పూతికోకి.
 పూతిదారుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పూతి
 కాష్ఠము. 1. *.
 పూతిపునుగు. వా. వి: చూ, తట్టుపునుగు.
 పూతిఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారుగచ్చే*:
 చూ, సోమరాజి.. [నరకములు.
 పూతిమృత్తికము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 పూతీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
 పూతికము. 1.

పూతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2: చూ, శుద్ధుడు.

పూ(పూ)త్యుతి. అం: చూ, రతిభ్యనులు.

పూత్యండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కస్తురి మెకము: చూ, సివరి. 2; 2. గదురుకంపు గల ఒక పురుగు: చూ, పురుగు.

పూదండ. వా. వి: చూ, పృథివరము. 5. [ము.

పూదారము. వా. వి. అకరువు: చూ, నహ సవత్త

పూదియ. దే. వి. రూ-పూదె. పూజె. బంగారు

పూస. కళా. 8, ఆ. 9: చూ, పూస. 1.

పూదె. దే. వి. —వై. — [దు. కళా. 3, ఆ. 12.

పూదెగట్టు. దే. అ. కి. బంగారుపూసగానేర్ప

పూనిక. దే. వి. రూ-పూనికె-పూన్ని.

1. యత్నము: చూ, సన్నాహము; వా.

2. పట్టు: చూ, శపథము; 3. పట్టుదల: చూ, స్పర్థ. 4.

పూనిక. —వై. — [కూదుగ్గిడు.

పూనిగొల్ల. ద్వ. వి. ఒకతెగగొల్ల: చూ, మహా

పూనీరు. వై. వి. = పన్నీర. పన్నీరు: చూ, సలిలము.

పూను. దే. ఆ. కి. 1. కడగు. హరి, ఉ. 3,

ఆ. 94: చూ, సమకట్టు. 2; స. కి. 2. ధ

రించు: చూ, సవరించు. 4; 3. రూ-ఊను.

వహించు. ఉ. రా. 7, ఆ. 174: చూ, సవ

రించు. 4; 4. సివముఎత్తు-సివమెత్తు.

పూనుచు. దే. పే. పూనజేయు: చూ, రూ-

పూంచు. భార. ఆది. 3, ఆ. 195; భార.

సభా. 1, ఆ. 99. [నేనఁబాల్లు.

పూనూక. ద్వ. వి. మిక్కిలి సన్ననూక: చూ,

పూనూసె. ద్వ. వి. సంపెంగనూసె: చూ, స్నే

హము. 2.

పూసె. దే. వి. బరణి: చూ, పాత్రము. 8.

పూస్కి: చూ, రూ-పూనిక.

పూస్సు. దే. పే: చూ, రూ-పూసుచు.

పూప. దే. వి. 1: చూ, రూ-పూచిందియ.

కళా. 1, ఆ. 116; 2. అడ్డపట్టుపాప: చూ,

శిషువు; 3. కంటిపాప: చూ, లోచనము;

విణ. 4. లేత: చూ, సుమరము.

పూపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అపూపము:

చూ, భక్ష్యము; 2. ఒకానొక పిండిపంట:

చూ, భక్ష్యము.

పూపళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —వై. —

పూబంతి. ద్వ. వి: చూ, పూచెండు.

పూమేను. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పూమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1.

పూయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చీము: చూ,

రక్తము. 1; 2. జ్ఞానము: చూ, వ్యవహార

ము. 4; 3. పీనుగు: చూ, శవము.

పూము. దే. స. కి. 1. (చందనములోనగు

దానిని) అలడు: చూ, లేపనముచేయు;

2. (మన్నులోనగువానిని) మెత్తు: చూ, లేపన

ముచేయు; 3. (మొగ్గలోనగునవి) విరియు:

చూ, వికసించు; వా. 4. (నాలుకలోనగునది)

గతిగలదియగు; 5. (బండికి ఎడ్లను) కట్టు.

పూరకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊపిరిబూరిం

చేట: చూ, కుంభకాదిత్రయము; 2. మాడి

ఫలము: చూ, సుపూరము.

పూరకుడు. సం. విణ: నించువాడు,

పూరగించు. వై. స. కి. 1. = పూరణ. నెఱవేఱు

చు: చూ, సిద్ధిపొందించు; 2. చూ, వెలుచు.

పూరగిల్లు. వై. అ. కి. (రూ-పూరటిల్లు-బూర

టిలు) నిండు: చూ, సంపూర్ణముగు.

పూరటిల్లు. వై. అ. కి. —వై. —

పూరణము. సం. వి. అ. స. 1. నించుట: చూ, సం

పూర్ణత; 2. గుణించుట: చూ, హెచ్చేవేత;

3. = పూర్ణము-పూర్ణము. బూరెలుకుడుములు

లోనగు పిండిపంటలలోపల జేర్చెడు జెల్లము

పప్పులోనగువానిముద్ద: చూ, భక్ష్యము; 4. గతి

జేరు: చూ, శోధింపు; విణ. 5. నించునది:

చూ, సంపూర్ణము.

పూరణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, పేక. 1;

2. బూరుగు*: చూ, కాల్మలి.

పూరణించే. సం. స. క్రి. = చూ, పూరగించే. 1.

పూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జలపగివాహము

: చూ, వెల్లువ; 2: చూ, భక్త్యము; 3. వగిసం

శుద్ధి: చూ, వగిసము; 4: చూ, పూరణము. 4*.

పూరా. వా. విణ. పూరాగా: చూ, సీవా.

పూరాణము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.

పూరాయించే. వై. అ. క్రి. = పూరణ: చూ,

రూ-పురాయించే.

పూరి. దే. వి. 1. గడ్డి: చూ, తృణము. 1;

2. మృగములచేనుచాల్. కై. 4, ఆ. 79: చూ,

స్తవ్యము; 3. ఒకపట్టణము: చూ, సీమ. 1

(దేశము); వై. వి. 4 = పూరికా. రూ-పూ

రి: చూ, భక్త్యము.

పూరించే. సం. స. క్రి. 1: చూ, పూరిగించే;

2 = పురడించే: చూ, పురడించే. 1; 3 = పుర

డించే: చూ, పురడించే. 2; 4. ఊడు:

చూ, పట్టు. 27.

పూరించేట. వా. అవ్య. ఊడుట: ఆక్ష.

పూరిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1 = బూరె: చూ,

భక్త్యము; 2 = పూరి: చూ, భక్త్యము.

పూరిగుడిసె. వా. వి: చూ, పూరిలు.

పూరితము. సం. విణ. 1. రూ-పూర్తము-పూర్ణ

ము. నింపబడినది: చూ, సంపూర్ణము;

2. గుణింపబడినది: గుణితము, నిపాతము, పిం

డితము: చూ, హెచ్చవేత.

పూరిల్లు. వా. వి. గడ్డియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

పూరి. వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-పూరి. 4.

పూరుదొన్నె. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పూరుపుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

పూరెడు. ద్వ. వి. రూ-పూరెడు: చూ, పక్షి.

పూరేకు. ద్వ. వి. రూ-పూరేకు. పుష్పదళము:

చూ, సంపర్క.

పూరేకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పూరెడు. దే. వి: చూ, రూ-పూరెడు.

పూర్ణ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, పున్నమ.

పూర్ణ కుంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్ర

కుంభము. (చూ, గృహణము 1.)

పూర్ణ గృహణము. అం: చూ, నూర్యగృహణము.

పూర్ణ ఘటన్యాయము. పా. నిండుకుండ తొణ

కదనురీతి.

పూర్ణ పాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. దోఁపు,

ఉత్సవకాలమునందు సంతోషముచే వస్త్రాభ

రణాదికము దోచుకొనుట: చూ, పూర్ణాన

కము. 1; 2. సప్తసంపూర్ణ పాత్రము: చూ,

హరివాణము (పాత్రము. 6.) పూర్ణమగు.

పూర్ణమగు. మి. అ. క్రి. నిండు: చూ, సం

పూర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. వింటివారిని చెవి

దాక తిగుచేట: చూ, కింజిని; విణ. 2. నిం

డినది: చూ, సంపూర్ణము; 3. శక్తికలది: చూ,

యోగ్యము. 5; 4: చూ, సర్వము; 5 = పూర్ణ

ము: చూ, పూరణము. 3; అం. 8: చూ,

గండక్రియలు; 7: చూ, జతరక్రియలు.

పూర్ణ వేగము. అం: చూ, ధారలు.

పూర్ణానకము. పం. వి. అ. పుం. 1: పూర్ణపాత్ర

ము. (తె. ప). — నోఁపు; 2. తప్పెట: చూ, వీణె.

పూర్ణానుసారము. పా. ఇదిసిద్ధము, సాధ్యము అని

ద్వివిధము: (చూ, సున్న. 1.) [వృద్ధుడు. 1.

పూర్ణాయుర్దాయవంతుడు. సం. విణ: చూ,

పూర్ణాహుతి. పా. హోమాంతమందు వీరితిక్త

పరిమళద్రవ్యాదులతో జేయుహోమము.

పూర్ణిమ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = పున్నమ (అఖండ

చంద్రుడుగలిగినది): చూ, పున్నమ.

పూర్ణిభవించే. సం. అ. క్రి: చూ, పూర్ణమగు.

పూర్ణుడు. సం. విణ: చూ, సంపూర్ణుడు.

పూర్ణోపమ. అం: చూ, అలంకారము. 3 ("నీ

కీర్తిహంసాంగనవలెస్వర్గంగంజేలుచుండె.")

(చూ, లుప్తోపమ.)

పూర్వము. సం. వి. అ. న. 1. సూత్రాని బావిని
చెఱువును తగ్గించుట, గుడికట్టించుట,
తోట పెట్టించుట, అన్నము పెట్టుట;
2. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; విణ.
3. నింపబడినది: చూ, పూరితము. 1;
4. కప్పబడినది: చూ, స్థగితము.
పూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నింపు: చూ, సమృద్ధి
పూర్వము. వై. వి. = చూ, పూర్వము. 3.
పూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తూర్పు, తొలిది
కు: చూ, హరిత్తు. [చూ, హగ్నిని (నది)
పూర్వంగం. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, నర్మద:
పూర్వజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్క: చూ,
సహోదరి; విణ. 2. మొదట పుట్టినది: చూ,
మొదలు. 4. [చూ, సంభవము. 1.
పూర్వజన్మము. సం. వి. అ. పుం. అనూకము:
పూర్వజనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
పూర్వజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న:
చూ, సహోదరుడు; విణ. 2. మొదట పుట్టి
నవాడు: చూ, సహోదరుడు.
పూర్వదేవుడు. సం. వి. అ. పుం. తొలివేల్పు:
చూ, రాక్షసుడు. 1.
పూర్వపక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాదము:
చూ, హజ్జీ: 2. శుక్లపక్షము: చూ, శుక్లము.
3 (పక్షము.1.); వా. 4. సిద్ధాంతముకానిది.
పూర్వపర్వతము. సం. వి. అ. పుం. తూర్పు
గొండ: చూ, పర్వతము.
పూర్వఫలని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = పుబ్బ:
చూ, రిక్కు. [పూర్వాభాద్య.
పూర్వధద్యోపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పూర్వవిమానం. అం: చూ, గహన.
పూర్వము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ,
మొదలు. 4; 2. మొదటి దిక్కుది, సార
స్వము: చూ, హరిత్తు; 3. మొదటి చోటు
ది: చూ, మొదలు. 4: 4. ముందటికాల

ముది: చూ, మొదలు. 4; అం. 5: చూ,
తంత్రములు. 3.
పూర్వరంగము. అం: చూ, నాంది. 2.
పూర్వరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్రోతము
వలనగాని దర్శనమువలనగాని పరస్పరము
వృద్ధిబొందిన యనురాగముగల నాయికా
నాయకులకు అయోగమునందుగలిగిడి దశా
శేషము. (ఇది తీర్థివిధము. — (చూ, నీలి
రాగము, కుసుంభరాగము, మంజిష్ఠారాగము).
పూర్వరాత్రము. సం. వి. అ. పుం. ముందటి
దినము రాత్రి: చూ, రాత్రి.
పూర్వసూపము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(చెరగుణములచేదనరూపునిల్పుట. ఉదా. —
“శివుని కంఠనీలిమచే నల్లనయ్య భవద్యుత్
మున భుజిగోండుగై తెల్లబడియె.)
పూర్వవాదములు. అం. పంచలక్షణి, వృద్ధికర
ణము, సిద్ధాంతలక్షణము, అవచ్ఛేద కత్వ
నిరుక్తి, పక్షత (5).
పూర్వసముద్రము. అం: చూ, సముద్రములు.
పూర్వాషాఢ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీటిరిక్కు:
చూ, రిక్కు. [కాళ్ళచేక్కు: చూ, రిక్కు.
పూర్వాభాద్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిది
పూర్వాష్టమము. సం. వి. అ. పుం. దినపూర్వ
భాగము, లేబగలు: చూ, వాసరము.
పూర్వులు. సం. వి. ఆ. పుం. బ. ముందటివారు.
పూర్వోత్తర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈశాన్యది
గాభగము: చూ, హరిత్తు.
పూర్వోక్త. ద్వ. వి: చూ, పూర్వేకు.
పూర్వోక్త. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూర్వేకు. ప్రాకి.
పూర్వగురింజ. ద్వ. వి. వాసంతి*: చూ, శ్వేత
పూర్వోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూర్వోట.
పూర్వదండ. వై. వి: చూ, రూ-పూర్వదండ.
పూర్వపాట్లము. వై. వి: చూ, పూర్వపైత్తు.
పూర్వబంతి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూర్వబంతి.

పూలబుట్ట. వై. వి.కటినము:చూ, పాత్రము. 6.
 పూలమట్ట. ద్వ. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 పూలము. సం. వి. ఆ. పుం. గడ్డికట్ట. [డుపు.
 పూలముడుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుల ము
 పూలమ్మువాడు. ద్వ. వి: చూ, మాలకరి.
 పూలవరహా. వా. వి: చూ, పూలి. 2.
 పూలవరా. వా. వి.—వై.—
 పూలి. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము;
 వా. 2. పూలవరహా (రు 3-8-0): చూ,
 వరహా. [సంచే.
 పూవత్తి. వై. వి.=పుష్పవర్తి: చూ, బాణ
 పూవంటి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వులుకాడు.
 పర. 2, ఆ. 35:
 పూవింటివాడు. ద్వ. వి.—వై.—
 పూవిలుకాడు. ద్వ. వి.—వై.—
 పూవిలుకుడు. ద్వ. వి.—వై.—
 పూవు. వై. వి.=పుష్ప: చూ, రూ-పువు.
 పూవుచేనియ. ద్వ. వి:చూ,రూ-పూచేనియ.
 పాండు. 1, ఆ. 182. [స్వా. 6, ఆ. 61
 పూవుచోడి. ద్వ. వి: చూ,రూ-పువుచోడి.
 పూవుగట్టు. ద్వ. ఆ. కి. పూవుగలదియగు.
 రామా. 8, ఆ. 144.
 పూవుపైత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుపైత్తు.
 పూవులపొట్టుము. వై. వి.—వై.—
 పూవులమ్మినయంగటనే గట్టెలమ్ముట. లో.
 “కటకటా! పూవులమ్మినంగడినె కట్టె,
 లమ్మచేసెను.” నైజ. 3, ఆ. 72; “పూవు
 లుముడిచిన యంగళ్లనె కలకల వీడ్చెల్లనవ్వ
 గట్టెలు మోసెన్.” పాండు. 3, ఆ. 21.
 పూషుడు: సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సూ
 ర్యుడు; ఆం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
 పూష్కరము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పూష్కరము.
 రము: చూ, రూ-పుష్కరము.
 పూష్కరము. సం. వి. ఆ. న.—వై.—

పూస. దే. వి. 1. పూదియ: చూ, మాత్ర.
 (1); 2. మణి: చూ, రత్నము. 1; 3. వేర్
 లు లోనగువానికిలు: చూ, సంధి. 7;
 4.రంధ్రముగలిగినమణి: చూ, రత్నము. 1;
 5. రంధ్రముగలపూస. తద్వి.—గ. తెల్లని
 గాజేపూసకు.—పాలపూస; ౨. గాజేపూ
 సకు.—గాజేపూస. (సం).—కాచము;
 3. రంధ్రముగల ముత్యమునకు.—పూస.
 (మిగతవానికి “చూ, హరుమంజి.”)
 పూసకణ్ణము. ద్వ.వి.మనోపారము:చూ,భక్ష్యము.
 పూసకామంచి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.
 పూసగురుగింజ. ద్వ. వి: చూ, పూలగురిగింజో;
 (ఇట్లు రూ-పూసగురివెంద-పూసగురువెంద-
 పూసలగురివెంద-పూసలగురువెంద.)
 పూసగుచ్చినరీతి. జా. వివరముగా. “పూస
 గుచ్చినరీతిని వినిపించెను.” (నీతిచండి
 క-సంధి); “చిలుకలకొలికి తెఱంగెల్లబూస
 గుచ్చిన రీతిన్.” (విజయ విలాసము);
 “పూసగుచ్చినరీతి నవ్వవ్వబోడి చెప్పి
 నది విని” (కళాపూర్ణోదయము). [ము. 1.
 పూసయెముక. దే. వి. వెన్నుపూస: చూ, శల్య
 పూసలలోదారము. జా. ఆభేదముగా, లోపల
 పగిలేశించి, ఇవ్వముగా. “పూసలలో
 దాగంబు పాలజేల్లిననీరుం బలె.” పాండు.
 3, ఆ. 59. (ఇది ఉపమానము)
 పూసలవాడు. దే. వి: చూ, సానలవాడు.
 పూసికొను. వా. న. కి. 1. కలుగజేసికొను;
 2. చందనాదుల నలందుకొను.

వృ

వృక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిక్క *:
 చూ, స్పృక్కా; 2. ఒకకాకము: చూ,
 కాకము. 1.

పృథ్వీ. సం. వి. కూడుకొన్నది: చూ,
సంచితము. 2.

పృథ్వీ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తాచుడు: చూ,
స్వగము. 1. [సవాలు.

పృథ్వీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పగిలము: చూ,
పృథ్వీ. సం. స. కి. పగిలము: చూ,
సవాలువేయ.

పృథ్వీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దండు: చూ,
నేన. 1; 2. నేనావిశేషము. (ఇన్నాటనలు
వదిముడు రథములు అన్నియేనుగులు,
వీన్నాట యిరువది తొమ్మిది గుఱులు,
వేయినన్నాట పదునేపురు కాల్యురును
గలది): చూ, నేన. 1.

పృథ్వీ. సం. వి. హ. పుం. ఇందుడు:
చూ, సహసాగ్రుడు. [చూ, సురపాన్న.

పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొలపాన్న *:

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. 1. నీచుడు:
చూ, హీనుడు; 2. మూర్ఖుడు: చూ,
స్తబ్ధుడు; 3: చూ, పాపాలముద్ద.

పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. పుం. విధములుగలది:
చూ, వివిధము.

పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పృథ్వీ-
పృథ్వీ=పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =పుడమి. —పై. —

పృథ్వీ. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ,
రాజు. 1; 2: చూ, యముడు; 3: చూ,
వృషభము. 3.*

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. పంచతత్వములు. అం. పృథ్వీతత్వము
8 గడియలు, జలతత్వము 4 లు, అగ్నితత్వము
4 లు, వాయుతత్వము 4 లు, ఆకాశ
తత్వము 4 లు = 30 లు. (అదివారము
మొదలు బుధవారమువఱకు పృథ్వీవారిగా
జరించును. గు-శు-శనివారముల యందు
ఈ కాళము మొదలుగా జరించును. ఈ 5 ను

పరుసగా సంపద, శుభము, అర్థి, రోగము,
దారిద్ర్యము నిచ్చునవి).

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. 1. =బోడిగ:
చూ, శిశువు; 2. అటుపలు-అడుపలు,

ఖర్చరిక, చిపిటకము-చిపిటము-చిపుటము:
చూ, సాదము. (1) [పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. =బోడిగ: చూ,

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. =బోడిగ: చూ,
పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. =బోడిగ: చూ,
మత్స్యము. 1; వి. 2. పెద్దనెండుకలుగలది.

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దని: చూ, సుర.
3; అం. 2: చూ, గతివిశేషములు.

పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పృథ్వీ.

1. నల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుపరి. 2; 2. ఇంగువ
మాగు: చూ, హింగువు. 1; పుం.

3. అగ్ని: చూ, పహ్ని. 1; 4. పృథ్వీరాజు:
చూ, రాజు. 1; వి. 5. =పహ్ని. గొప్పది:

చూ, సుర. 3; 6. వివిధయైనది: చూ, సుర. 3.

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. చూ,
పర్యవము. [మేషము. 1.

పృథ్వీ. సం. వి. అ. న. మేక: చూ,
పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. =పుడమి: చూ,

రూ-పృథ్వీ; 2: చూ, రూ-పృథ్వీ. 1;

3: చూ, రూ-పృథ్వీ. 2; పా. 4. ఒక

వృత్తము. “జ-స-జ-స-య-వ, 12 యతి.”

ఉదా. — “పగిలన్న, పదనాం, బుజాధ్య,
తప-ర, శ్వధామా-ధవా.”: చూ, వృత్తము. 1.

పృథ్వీ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి: చూ,
పత్రిల (పృథ్వీక అనియు)

పృథ్వీ. సం. వి. అ. పుం. అహంకారము, అసా
నము, ఘోరము, గంధము, గుదము (5)

పృథ్వీ. సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, సర్ప

ము; 2: చూ, వృద్ధి. 1; 3. పులి:

చూ, శార్దూలము. 1; 4. చిలుకపులి: చూ,
శార్దూలము. 1.

పుష్పల. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పృష్టిక.
పుష్టి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కిరణము: చూ,
హాయనము. 2; 2. చూ, పృష్టి పర్ణి*; విణ.
3: ఆలవతనవు, కిరాతుడు. (తే).—
అలిపిరి-అల్పిరి: చూ, శరీరి. 2; 3. బోయ:
చూ, వ్యాధుడు. 1.

పుష్టి పర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపాన్న*:
చూ, సురపాన్న. [వినియోగము. 1.
పుష్టి కృంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పుష్పతము. సం. వి. అ. పుం. 1. దుప్పి: చూ,
హరిణము. 1; 2. రూ-పుష్పత్తు-పుష్పదము.
నీటిబొట్టు: చూ, విప్రీషము; విణ. 3. బి)
హృబిందువుతో-గూడినది, రూ-పుష్పత్తు:
చూ, బిహృబిందువు. [బాణము. 1.
పుష్పత్తు. సం. వి. అ. పుం. అయ్యు: చూ,
పుష్పత్తు. సం. వి. త్. న. 1: చూ, పుష్పతము.
2; పుం. 2: చూ, పుష్పతము. 1; విణ. 3:
చూ, పుష్పతము. 3.

పుష్పదంశకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పుష్ప
దంశకము: చూ, మార్దాలము. [యపు.
పుష్పదశ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వా
పుష్పదాజ్యము. సం. వి. అ. న. పెరుగుతో-
గలపబడిననేయ; చూ, హవిస్సు. 1.

పుష్పము. సం. విణ: చూ, పార్థితిము. 1.
పుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తాకుడు: చూ,
స్పర్శము. 1; 2. కిరణము: చూ, హాయ
నము. 2. [మ మడ్డికి-బెట్టిననురీతి.

పుష్పఖలీనన్యాయము. పా. నోటికి-బెట్టినకల్లే
పుష్పతాడనాద్దంతభంగం. లో. తుంటిని-గొట్టినక
బండ్లరాలినవి. “పుష్పంబన నెక్కడ?
సాత్తుంబు పలిచనన నెక్కడ?” “పుష్ప
తాడనాద్దంత భంగ యనునట్లున్నది” (నీతి
చంద్రిక)

పుష్పభాగము. అం: చూ, హస్తత్రేత్రములు.
పుష్పమాంసాదనము. సం. వి. అ. న. కడచిన
పనికి చింతించుట.
పుష్పము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముడ్డి;
2.=పుత్త:చూ,వీపు; 3. వెనుకప్రక్క:చూ,
వెనుక. 1; 4. యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషము;
5.=పెరడు: చూ, పెరడు; 6.=పొర
ట: చూ, పొరట; అం. 7: చూ, లక్షణాం-
గములు (వీపు.—పురుషుని వీపు,—
మచ్చేయున్న కోరికలొసగువాడగును);
8: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (వీపు.—
అడుదానివీపు.—మాంసయుక్తమై రోమ
రహితమై అరటి యాకువలెనున్న భవంత
రాలగు. రోమమున్నన శుభపరిదము. మడి-
యున్న మగడుచేయ్యను.); 9: చూ,
గురుమతమున వ్యూహంగములు (అనుబంధ
ములో చూడుము); 10: చూ, శుక్రమిత
మున వ్యూహంగములు.

పుష్పస్పృశికము. అం: చూ, కరణములు.
పుష్పసుసారి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు
(హస్తకియా భేదములు)
పుష్పాధానతలము. అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానక
ములు (స్థానకములు)

పుష్పవ్యము. పం. వి. అ. న. 1. పుష్పములనెడి-
యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషములనూహము;
పుం. 2. మోపుమోసెడు గుట్టము: చూ,
హాయము.

పె

పె. డే. విణ. వృత్తియందు పెనుపుకబ్బమునకు-
మీడి వర్ణములోపించగా మిగిలినరూపము
(దీనికి పరుష సరళములు పరములగునపుడు-
ను మాగమంబగు. పెన్ గురుణే, పెన్ జీ-
కటి, పెన్ దడి, పెన్ బులుగు మొ. ఇందలి

దుర్గతంబునకుబిందువునగు. పెంజీకటి మొ.
(ఒకానొకచో స్థిరము పరమగునపుడును
బిందువు కానంబడియెడి. “ పెందూళియె
నఁగ ” మార్క. 6, ఆ. 107)

పెంకి. దే. వి. 1. ఒకతీగ. *: చూ, వృక్ష
ము; వా. విణ. 2. మిక్కిలి ఎఱుపు: చూ,
వర్ణము. 6; 3: చూ, రూ-పెంకె. 1.2-3.
పెంకితనము. వా. వి. చెప్పినమాటవినకపోవుట.
పెంకివాడు. వా. వి: చూ, దిట్టడు.

పెంకు. దే.వి. (రూ-పెంచి-పెంచిక-పెంచే).

1. శలపెంకు. ఆం, భా. ద్వి. 133: చూ,
శల్యము. 1; 2. ఇంటికిక పెడు ఓడుబిల్ల:
చూ, శర్మ. 3; 3. కుండ లోనగువాని
పెంకు: చూ, బోలె; వా. 4. చితికిన అద్ద
ము లోనగువాని పెంకు; 5. కొబ్బరి లోన
గువాని పెంకు; 6. చుప్పించిచ్చు.

పెంకె. దే. విణ. రూ-పెంకి. 1. మొండికట్టె:
చూ, వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, మూర్ఖుడు:
చూ, ప్రభుడు; వా. 3: చూ, దిట్టడు.

పెంకెపురుగు. ద్వ. వి. 1. వడ్డచిలుక: చూ,
పురుగు; 2. నెనగలులోనగు అపరదిన
సులకును, చింతపండు లోనగువానికినిబ
ట్టెడు క్రిమి: చూ, పురుగు.

పెంచి. వా. వి: చూ, రూ-పెంకు.

పెంచిక. దే. వి.—పై—జై. 4, ఆ. 137.

పెంచేము. వై. వి.=పింఛ: చూ, రూ-పించి
యము.

పెంచే. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెంకు. రామా,
7, ఆ. 87; పేర్. 2. రూ-పెంచే. వరిల
జేయు; స.క్రి. 3. పోపించే: చూ, రక్షించే.

పెంచేకొను. దే. స. క్రి. దత్తుతీసికొను.

పెంచులదేరి. వా. వి: చూ, బాలక్రిడ.

పెంజోరి. ద్వ. వి:చూ, రూ-పింజోరి. (వాడుక)

పెంజీకటి. వా. వి. కటికచీకటి: చూ, మేవ
కము. 1.

పెంజెర. దే. వి. ఒక కొండచిలువ (దీని భేద
ములు:—తొన్న పెంజెర, పొట్టపెంజెర, రక్త
పెంజెర): చూ, సర్పము.

పెంట. దే.వి. 1. ఇంటిపెంట: చూ, సంకరము. 2;

2. ఎరువునుప్ప. జై. 4, ఆ. 100: చూ, సంకరము.

2; 3. అవులమంద ముందున్నచోటు. రూ-

పెంట: చూ, సారభేయ (భేనువు); వై.

వి. 4.=పింతా. రూ-పెంట. నగరము: చూ,

నీమ. 1 (దేశము); 5.=పింతా. రూ-పెం

ట. అంగడి, కాళానగరము (అనికొండలు):

చూ, సడనము. 1.

పెంటగట్టు. దే. ఆ. క్రి: మందకట్టు-మందగట్టు.

పెంటగాడిద. వా. వి: చూ, వాగ్జె.

పెంటబట్టు. దే. వి. పసులబొడ్డి. స్వా. 4, ఆ.

60: చూ, సారభేయ (భేనువు)

పెంటపురుగు. వా. వి. తుట్టపురుగు: చూ,
పురుగు. [చూ, శకటము. 1.

పెంటబండి. దే. వి. అమకము, గంతిరధము:

పెంటి. దే. వి. పశుపక్ష్యాది స్త్రీజాతి. రామా.

6, ఆ. 107; భార. ఆది. 5, ఆ. 53: చూ,

శకుంతి (పక్షి.)

పెంటిక. దే. వి. (రూ-పెంటిక్-పెంటుక్)

మేకలు లోనగువానిపేడ: చూ, పుష్క

గోమయము (శమలము. 1.)

పెంటికరడు. దే. వి. చిన్నఆల: చూ, వీచి. 1.

పెంటిగూర్చువాడు. వా. వి: చూ, దూతుడు.

పెంటిజింక. వా. వి. అడుదుప్పి: చూ, హరి

ణము. 1.

[తాళము.

పెంటితాడి. వా. వి. అడుతాడి*: చూ, శ్రీ

పెంటిపడుట. ద్వ. వి కనుగూడుట.

పెంటె. వా. వి: చూ, రూ-పెంటి. 3.

పెంటిక్. దే. వి: చూ, రూ-పెంటిక.

పెంటుక్. దే. వి.—పై—

పెండ. దే. వి. రూ-పేడ: చూ, పిడక.

పెండరము. దే. వి. రూ-పెండారము: చూ, గండపెండరము.

పెండలము. దే. వి: చూ, సమష్టిల*.

పెండారము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.

పెండారిమూలక. వా. వి. దండులోని అల్లరి జనము: చూ, సేన 1.

పెండియము. దే. వి. రూ-పెండెము. 1: చూ, పెండరము; 2. వొడ్డి మొదలైనవానివాకిటి కిఁబైడు పెండెము; 3: చూ, పలుగాడి. 1.

పెండిలి. దే. వి. రూ-పెండి: చూ, వివాహము. పెండిలియగు. దే. స. క్రి. వివాహముగు: చూ, రూ-పెండియగు. భార. ఆది. 8, ఆ. 144.

పెండిలియాడు. దే. స. క్రి. —పై.— పెండిలినేయు. దే. స. క్రి. —పై.— (అం, పే). పెండ్లాడఁజేయు. —ఉ, హరి. 4, ఆ. 18.)

పెండె. దే. వి. 1. ఇంటి వానములమీఁదిఅడ్డు కొయ్య. రా. వి. 3, ఆ. 40; 2. పొగాకు మొదలైనవాని నగయందు నగము. పెండెకట్టు. వా. వి. రెండువాసములు కలిపి కట్టినకట్టు. [గాతీర్చిన విమూతిరేఖలు. పెండెకట్టు. వా. వి. బ. పెండెలనలె పట్టెలు పెండెకట్టు. వా. వి. చెడుగుడులోనగు అటల యందుండెడు యజమాని: రూ-పెండెకట్టు.

పెండెము. దే. వి: చూ, రూ-పెండియము. పెండెరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము. పెండెకట్టు. వా. వి: చూ, రూ-పెండెకట్టు. పెండెరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండెరము. పెండెము. దే. వి. (పెండి + అము) రూ-పెండ్లము-పెళ్లము-పెళ్లము)భాగ. 9, స్కం, 474: చూ, భార్య. [యాడు.

పెండ్లాడు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెండిలి పెండ్లాము. దే. వి: చూ, రూ-పెండ్లము.

పెండి. దే. వి. రూ-పెళ్లి: చూ, రూ-పెండిలి. పెండికుండులు. ద్వ. వి. బ. చూ, భండము. 3.

పెండికూతురు. దే. వి. రూ-పెళ్లికూతురు.

పెండ్లి. దే. వి. రూ-పెళ్లి: చూ, రూ-పెండిలి. పెండ్లికుండులు. ద్వ. వి. బ. చూ, భండము. 3.

పెండికూతురు. దే. వి. రూ-పెళ్లికూతురు.

1. వివాహదీక్షితురాలు: చూ, వధువు;

2. కోడలు: చూ, స్వప్న.

పెండికొడుగు. ద్వ. వి. రూ-పెళ్లికొడుగు.

1. వివాహదీక్షితుడు: చూ, వరుడు; 2. అల్లుడు: చూ, మేనల్లుడు.

పెండిగుమ్మడి. దే. వి. వివాహదులలో నుపయోగించెడి వడియముల గుమ్మడి, బూడిద గుమ్మడి *: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెండిపాలకి. వా. వి. వధూవరులు ఊరేగెడు పాలకి: చూ, సవారి.

పెండిపీట. వా. వి. వధూవరులు కూర్చుండెడి పీట(అరుగు): చూ, సింహాసనము.

పెండియగు. వా. స. క్రి. రూ-పెండియగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 281. [పై. 4, ఆ. 48.

పెండియాడు. దే. స. క్రి: చూ, పెండిలియగు. పెండిలేనివాడు. వా. వి: అకృతోద్వాహుడు, అవివాహితుడు, కుంకుడు. [నేయు.

పెండినేయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెండిలి పెండలకడ. దే. దృ. క్రి. విణ. (పెన్ + తల కడ) రూ-పెండలాడ, పొద్దుపోకమునుపు.

పెండలాడ. దే. దృ. క్రి. విణ. —పై.— పెందిరువడి. దే. వి. (వైష్ణవ పరిభాషయందు); గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు.

పెందెరువు. దే. వి. రాజమార్గము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 145: చూ, మార్గము. 1.

పెందొడ. దే. వి. ఊరుమూలము. పెందోవ. దే. వి. ముక్తి: చూ, సదాగతి. 2.

పెంపకము. వా. వి: చూ, దత్తత. పెంపగు. దే. అ. క్రి: చూ, వర్ణిలు. [హరించే.

పెంపరలాడు. దే. స. క్రి. చేంపు: చూ, సం పెంపారు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెనుపారు.

భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 96.

పెంపు. దే. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, సన్మానము; 4: చూ,

సంస్థ. 3; 5. రూ-పెనుపు. మహత్వము; 6: చూ, పెంపకము; పేర్. 7. నాశము చేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 154; వసు. 1, ఆ. 28; స. కిర్. 8. చేపు: చూ, సంహరించు.

పెంపుడు. దే. వి. పెంపబడినది.

పెంపుడుగున్నవా. వి: చూ, సాచుడుపులుగు.

పెంపుడుచిలుక. వా. వి. పంజీరమునందుంచి

పెంచెడు చిలుక: చూ, శుకము.

పెంపురూటు. దే. అ. కిర్: చూ, సందడించు.

పు. 1, ఆ. 202.

పెకలు. దే. అ. కిర్. 1. పెల్లగిల్లు. పా. 3, ఆ.

31: చూ, విదారించు; 2. రాలు: చూ,

సడలు. 4; 3. ఉన్మాదించు: చూ, విదా

రించు; 4. పర్యాణమగు. జై. 2, ఆ. 10.

పెకలించు. దే. పేర్. పెకలజేయు: రూ-పెక

లుచే-పెకల్పు-పెగలుచే-పెగల్పు. రామా.

8, ఆ. 92.

పెకలుచే. దే. పేర్.—పై.—

పెకల్పు. దే. పేర్.—పై.—

పెక్కండుర్. వై. స. బ.=పుష్కల. (రూ-

పెక్కండుర్-పెక్కరు) పా. 4, ఆ. 54.

(పెక్కు శబ్దమునకు మహాన్మహత్వగ్రకరూ

పము): చూ, పలుగుండుర్.

పెక్కండుర్. వై. స. బ.=పై.—

పెక్కణము. వై. వి. రూ-పెక్కణము.=పే

క్షణ. 1. అభినయముతోడి నృత్యము. ఉ,

హరి. 4, ఆ. 218: చూ, వ్యంజకము. 1;

2. మల్లరంగము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పెక్కిలి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

పెక్కు. వై. స.=బహు. పుష్కల: చూ,

హేరాశము. [పెక్కండుర్.

పెక్కురు. వై. స. బ.=పుష్కల: చూ,

పెక్కువ. దే. వి. 1: చూ, వర్ధనము. 1. భార.

ఆర. 3, ఆ. 28; 2: చూ, హెచ్చే. 2.

జై. 5, ఆ. 199.

పెగడ. దే.వి. (రూ-పెగడ-పెగడ-పెగడ-

పెగడ) 1: చూ, మంతిర్; 2: చూ, కేర్

మృదు. 2; 3. యువరాజు: చూ, రాజు. 1.

పెగలు. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-పెకలు.

(పెల్లగిల్లుటకు.—భాగ. 6, స్కం. 61.)

పెగలుచే. దే. పేర్: రూ-పెకలించు.

పెగల్పు. దే. పేర్. —పై.—

పెగడ. దే. వి: చూ, రూ-పెగడ.

పెగ్గుముడు. వై. వి. (పెద్ద + గుమ్ముడు.)

శ్రీ పర్ణి*: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెగ్గురు. వై. వి.=పుష్కర. రూ-పెగ్గురు;

చూ, సారసము. హరి. 3, ఆ. 10.

పెచ్చేరి. దే. విణ: చూ, మూర్ఖుడు. ఉ.

పెచ్చే. దే. వి. 1. అతిశయము. పాండు. 1,

ఆ. 111: చూ, రూ-హెచ్చే. 2; 2: చూ, కొ

సరు; 3. వెలగలోనగు కాయలపై పెంకు: చూ,

బరడు; విణ. 4. అధికము: చూ, హెచ్చే. 1.

పెచ్చేపెరుగు. దే. అ. కిర్. మిక్కిలివర్ధిల్లు.

ఆం, భా. తృ. 89: చూ, వర్ధిల్లు.

పెటపెట. దే. వి. పండ్లుకొలుకుటలోనగువాని

యందగు ధ్వన్యను కరణము. భాగ. 6,

స్కం. 249: చూ, హూహూ.

పెటపెటమును. దే. అ. కిర్. పెటపెటమునుధ్వని

కలదియగు: పెటపెటూడు.

పెటపెటలాడు. దే. అ. కిర్. —పై.—

పెటిలు. దే. అ. కిర్. కాలిధ్వని పూర్వకముగా

బ్రద్దలగు. రూ-పెటులు-పెట్లు-పెడులు.

పర. 3, ఆ. 229.

పెటుకు. దే. విణ: చూ, విరసము. 2. శ్రద్ధము. 2.

పెటుకుమాట. దే. విణ. విరసపుమాట: చూ,

పెటులు. దే. వి. 1: చూ, పెట్టుకంబము. స్వా-

5, ఆ. 44; అ. కిర్. 2: చూ, రూ-పెటిలు.

పెట్ట. దే. వి. (పశుపక్షి స్త్రీజాతి) 1. ఆడు
కోడి: చూ, పుంజే; 2. ఆడుపిట్ట: చూ,
పక్షి; (పశుపక్షి స్త్రీజాతికి. — కాశీ. 6,
ఆ. 292); 3. గడ్డ, లోప్తము: చూ,
భూమి. 1.

పెట్టపోలి. వా. వి: చూ, పుంజే.

పెట్టమరి. దే. వి. — పై. —

పెట్టి. వై. వి. = పేటిక: చూ, రూ-పెట్టిను.

పెట్టిక. వై. వి. = — పై. —

పెట్టిపుట్టనివాడు. వా. వి: అదృష్టహీనుడు.

పెట్టిపుట్టినవాడు. వా. వి: చూ, సంపన్నుడు.

పెట్టిను. వై. వి. (రూ-పెట్టి-పెట్టె-పెట్టిక-పే
డె) 1. = పేటికా: చూ, సందుకా; 2. పల్ల
కి నడిమిపెట్టె: చూ, సందుకా; 3. బండి
పరముమీది పెట్టె: చూ, సందుకా;
4. పాముచేట్టుకొనుపెట్టె: చూ, సందుకా.

పెట్టు. దే. వి. 1. రూ-పెట్టుడు. ఈవి: చూ,
స్వర్ణము. 3; 2. చూ, మాటు. 1; 3. చూ,
హతి. కళా. 7, ఆ. 255; 4. చూ, వెండి
యు; స. కి. 5: చూ, హవనించు. 4;
6. (పక్షులు లోనగునవి) గుర్రడును వెలి
పుచ్చు: చూ, వెలిపుచ్చు; 7. గుర్రుపాదిగ
పిల్లలనుచేయు; 8. చూ, వహించు. హరి.
పూ. 9, ఆ. 178; 9. అచ్చే, అచ్చేకొను,
ఇచ్చే, ఇడు, ఒనఁగు- ఒనవు, దయచేయు-
దయసేయు, దోటు, పుడుకు. పుణుకు, పె
ట్టు, విడుచు. (సం. పు). — దానమచ్చు;
తద్య. — ౧. కానుకగానిచ్చేటకు. — దరి
సించు; ౨. కొంచెమిచ్చేటకు. — పుడికిరిం
చు. పుణికిరించు. పుడుకు. పుణుకు. (మిగత
వానికి “చూ, విడుచు. 3.”); 10. చూ,
మోపు. 7; 11. గోడ మొదలగువాని లేపు.
భార. ఉద్యో. 1. ఆ, 298; 12. చూ,
మొలచేయు. రామా. 6, ఆ. 43; 13. చూ,

మొత్తు. 2; ఆ. కి. 14: చూ, సంభవించు.
ఉ. హరి. 6, ఆ. 96.

పెట్టుజెట్టు. దే. వి: చూ, వేలుపుజెట్టు.

పెట్టుకొను. దే. స. కి. చూ, వహించు.

పెట్టుకోలు. దే. వి. పెట్టుకొనుట: చూ, సం
భృతి. 2.

పెట్టుడు. దే. వి: చూ, రూ-పెట్టు. 1.

పెట్టుబడి. దే. వి. దేనికేని వెచ్చేమునకై మొద
టపెట్టిన ధనము: చూ, వ్యయము.

పెట్టుమందు. దే. వి: చూ, వశ్యోపధము.

పెట్టువడు. ద్వ. ఆ. కి. దెబ్బతిను.

పెట్టె. వై. వి. = పేటికా: చూ, రూ-పెట్టిను.
(పల్లకి నడిమిపెట్టెను. — జై. 3, ఆ. 61.)

పెట్టెబండి. ద్వ. వి. పరముమీదపెట్టెవలె నమా
ర్చన బండి: చూ, శకటము. 1.

పెట్టెనెట్టు. ద్వ. ఆ. కి. (పాము) చేట్టుకొను.
పాండు. 4, ఆ. 250: చూ, వేష్టించు.

పెట్టికొలికికట్టు. దే. స. కి. పెడతొక్కిత
విఠిచికట్టు: చూ, విఠిచికట్టు.

పెట్లకంబము. ద్వ. వి. అరుగువేటుగొట్టును:
పెట్లదిమ్మ, పెట్టుంగోవి, పెటులు.

పెట్లదిమ్మ. దే. వి. 1. — పై. —; 2. చేలయం
దుపక్షులను దోలుటకై సర్పాకారముగా
పేనిపెట్టుకొని యుండెడు చేరు: చూ,
నూత్యము. 1.

పెట్టమరి. దే. వి. 1. దెబ్బలుతీను స్వభావము
కలవాడు: కొట్టుమరి; 2. దెబ్బలుతీను స్వ
భావముకలది: చూ, స్త్రీ.

పెట్టాఁగు. ఆం. చూ, విన్నాణములు.

పెట్టు. దే. ఆ. కి. చూ, రూ-పెటులు.

పెట్టుంగోవి. దే. వి: చూ, పెట్లకంబము. హరి
శ్చ. 2, ఆ. 6.

పెట్టువ్వు. దే. వి: చూ, లవణము. 1.

పెట్టు. దే. వి. 1. హత్యయందగు ధ్వన్యనుకరణ

- ము: చూ, హూహూ; 2. పిడుగుపడుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 4, ఆ. 88: చూ, హూహూ.
- పెడ. నై. విణ. 1.=వృఘ, వృద్ధ. పెద్దది. పర. 4, ఆ. 151: చూ, విపులము; 2: చూ, వెనుకటిది; 3: చూ, వ్యత్యయము. ఉ. రా. 7, ఆ. 123.
- పెడబాయు. దే. స. కి. రూ-పెడబాయు: చూ, నేటుపడు.
- పెడక. నై. వి. రూ-పెణక.=వృఘ. 1. కత్తి యొక్క వృఘభాగము; 2. ఆకుయొక్క వృఘభాగము. 3. ఇంటియొక్క వసారాపైకవృఘ: చూ, సదనము. 1. [పెడగంటిరెడ్డు]
- పెడకింటి(కి)రెడ్డు. వా. వి. బ:చూ, రెడ్డి(ఇట్లు పెడకంత. వా.వి. తప్ప(లోప:చూ, మార్గము. 1.
- పెడకట్టె. నై. విణ. రూ-పెడసరకట్టె. 1:చూ, నైబుడు; 2: చూ, పాలనురాలు.
- పెడకట్టెనూట. ద్వ. వి. కట్టెవిరుపునూట:చూ, కబ్బము. 2. [కట్టుట.
- పెడకట్టు. ద్వ. వి. బ. చేతులను వెనుకకు విడిచి పెడకేలు. నై. వి. వెనుకకు తీర్చిపెను భుజము: చూ, స్పంధము. 1. [చూ, హడ్డె.
- పెడగాలు. ద్వ. వి. వెనుకకు మడిచినకాలు: పెడచెవి. నై. వి. చెవివెనుకటిభాగము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 78: చూ, శోత్రము.
- పెడచెవిరెట్టు ద్వ. స. కి. 1:వివకపోవు; వా. 2. చేకగావిను: చూ, విను. 2.
- పెడచేయి. నై. వి. మీఁదేయి:చూ, హస్తము. పెడతల. ద్వ. వి. తలవెనుకటి భాగము: చూ, శిరము. 1.
- పెడదారి. నై. వి:చూ, పెడకంత.
- పెడనెల. ద్వ. వి. తీర్వరి:చూ, స్వామి. 3 (ఆప్ర) పెడబొబ్బ. ద్వ. వి. 1. యుద్ధమునం దుత్సాహముచే చేయుద్ధవి:చూ, స్వరము. 2; 2. విపరీతధ్వని, మొత్తుకోట్లు: చూ, స్వరము. 2.
- పెడమరలు. ద్వ. వి. (రూ-పెడమర్లు-పెడమలు) 1. వెనుకకు తిరుగుట. నై. 6, ఆ. 116: చూ, సంద్రావము; ఆ. కి. 2. వెనుకకు తిరుగు: చూ, వెనుకీయు. 1.
- పెడమర్లు. —పై— [పెడమరించు] పెడమలు. —పై. —నిర్వ. 3, ఆ. 27. (పే. పెడమల్లె. నై. వి. పెద్దమల్లె*: చూ, మల్లె. పెడము. నై. వి. రూ-పెడమాయి: చూ, నైముఖ్యము.
- పెడమాయి. నై. వి. —పై— [మొగమువడు. పెడమాయివడు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, మాటు పెడరేయే. నై. పే. చూ, పురికొలుపు. 2. పెడతెక్కల గొడ్డు. వా. వి:చూ, వాగిజె. పెడలు. దే. వి:చూ, పెరడు.
- పెడసరకట్టె. ద్వ. విణ:చూ, రూ-పెడకట్టె. పెడసరము. దే. వి:చూ, మార్గము.
- పెడినె. దే. వి: చూ, పక్షి.
- పెడుచేడు. వా. వి: చూ, శిశువు. ఆం, భా. ద్వ. 118. [ఆది. 8, ఆ. 259.
- పెడులు. దే. ఆ. కి:చూ, రూ-పెటిలు. భార. పెడ్డ. దే. వి. మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1.
- పెణక. నై. వి.=వృఘ: చూ, రూ-పెడక. పెతరులచుక్క. నై. వి:చూ, రూ-పెతరులచుక్క. పెతరులసామి. నై. వి: చూ, యముడు.
- పెతరులు. నై. వి. బ. చూ, పితాళ్లు.
- పెత్తనగాడు. ద్వ. వి: చూ, పారపత్తెకాడు.
- పెత్తనదారు. వా. వి. కొద్ది ముదరాలోనికి కొని రైతులదగ్గఁ జిస్తులు రాఁబట్టు వాడు. పెత్తనము. నై. వి.=వృద్ధతా. (పెద్ద + తనము) 1. అధికారము: చూ, రచము. 1; 2: చూ, వార్ధకము. 1; 3: చూ, సన్యాసము.
- పెడ. నై. విణ. రూ-పెడ్డ.=వృఘ, వృద్ధ. 1:చూ, వృద్ధుడు; 2. ఆన్న: చూ, సహాదరుడు; 3. గొప్పవాడు: చూ, హేమా

హేములు; 4. అధికము: చూ, హేమ్య.

1; 5: చూ, శ్రేష్ఠము; 8. దీర్ఘము: చూ, పాదపు. 2; 7: చూ, విద్వాంసుడు; 8. =

పృథువు: చూ, విపులము; కి. విణ.

9. అత్యంతము (ఇదియువర్ణాంత మయ్యెడి): చూ, మఱిమఱి. [సవిత. 2.

పెదతండి. ద్వ. వి. తండికితన్న: చూ, పెదతల్లి. ద్వ. వి. తల్లికితన్న: చూ, సవిత. 2.

పెదవి. దే. వి: చూ, వాలెఱి. [అం. 75.

పెదవికెంపు. వా. వి: చూ, వాలెరకెంపు. వేం.

పెదవిగంటు. వా. వి. — పై. — సాంబ. చూ. 51.

పెద్ద. వై. విణ. = చూ, రూ-పెద. (దీర్ఘమున

కు. — భాగ. ఆది. 4, ఆ. 64)

పెద్దకక్కెర. వై. వి: చూ, బకము.

పెద్దకడుపువాడు. ద్వ. వి: చూ, లంద.

పెద్దకడుపువేల్పు. ద్వ. వి: చూ, విచాయకుడు. 1.

పెద్దకప్ప. ద్వ. వి: చూ, మండుకము. 1.

పెద్దకాకర. వై. వి. మహాకారవేల్పుము*: చూ, సుపవి. 1.

పెద్దకాచి. వై. వి. కాకాదని*: చూ, వాయసి.

పెద్దకాపు. ద్వ. వి. కాపువారిలో పెద్ద.

పెద్దకూకటిమాగ. ద్వ. వి. మాందిలపము: చూ, వృంగరాజము. 3.

పెద్దకొంగ. వై. వి. బలకము: చూ, బకము.

పెద్దకొమ్మ. ద్వ. వి: చూ, శాఖ.

పెద్దకఱిక. ద్వ. వి. గండాలి*: చూ, హరిత(త్వణము. 1.) (తెల్లగఱికె, తీగగఱికె అనియు)

పెద్దగుమ్మడి. వై. వి: చూ, పెండిగుమ్మడి*.

పెద్దగుమ్మడు. వై. వి: చూ, రూ-పెద్దగుమ్మడు*.

పెద్దగోచి. వా. వి: చూ, పుట్టగోచి.

పెద్దగోరంట. వై. వి: చూ, సహ. 2. [శమల.

పెద్దచేతరాసి. వై. వి. మహారూపి*: చూ,

పెద్దచేమంతి. వై. వి: చూ, నేమంతి*.

పెద్దజిల్లి మెకము. ద్వ. వి. స్వమరము: చూ, సవరపు మెకము.

పెద్దటేకుమాను. ద్వ. వి: చూ, కాకోటము*.

పెద్దతవము. వై. వి. 1: చూ, సన్మానము.

2. = వృద్ధత్వ: చూ, వార్ధకము. 1.

పెద్దతల. ద్వ. విణ. 1. పెద్దగానుండి కార్యము-

నడిపించువాడు. కళా. 8, ఆ. 150; వా.

2. గొప్పకిరము.

పెద్దతలవాడు. ద్వ. వి: అడ్డతలవాడు.

(సం. ప). — ఉరుకిరుడు. [స్వార్థకము.

పెద్దతుమ్మి. వై. వి. మహాదోణము*: చూ,

పెద్దవొలువేలుపు. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పెద్దదగు. వా. ఆ. కి. 1. గొప్పదగు; 2. (దీప

ము) అతిపోవు. “దీపము పెద్దదగుచున్నది.”

పెద్దదవనము. వై. వి. మహాదనునము*: చూ, రుచి. 5.

పెద్దదుప్పి. ద్వ. వి: చూ, రామము. 3.

పెద్దదూలగోవెల. ద్వ. వి. మహాత్మ్యగుప్త*:

చూ, శూకశింఖి. [హివాలుకము.

పెద్దదోస. ద్వ. వి. రాజకర్కటి*: చూ,

పెద్దనక్క. వై. వి. గుండీరము: చూ, స్వగాలము.

పెద్దనల్లచీమ. ద్వ. వి. గండ్రచీమ: చూ, పిషీలిక.

పెద్దనపు. ద్వ. వి. రూ-పెద్దనపు. అట్టహాసము:

చూ, హాస్యము. 1.

పెద్దనపు. ద్వ. వి. — పై — [మరణము.

పెద్దనిదుర. వై. వి. రూ-పెద్దనిదుర: చూ,

పెద్దనిదురపోవు. ద్వ. ఆ. కి. చూ, మరణించు.

పెద్దనిద్దుర. వై. వి: చూ, రూ-పెద్దనిదుర. భాగ.

6, స్కం. 429.

పెద్దనీలి. ద్వ. వి. ఆజలోమి*: చూ, రంజిని.

పెద్దనపు. ద్వ. వి. మహాతలము*: చూ, శ్రీమన్.

పెద్దనెల. ద్వ. వి. తాటిరిక్కనెల: చూ, మాసము. 1.

పెద్దనేపాళము. ద్వ. వి: చూ, నేపాళము*.

పెద్దనేరేడు. ద్వ. వి. మహాబంబువు*: చూ, సుర

భివత్క. [దుకంటకము. 1.

పెద్దపల్లెరు. ద్వ. వి. మహాపలంకప*: చూ, స్వా

పెద్దపాచి. వై. వి: చూ, కైవలము. వేం, అం. 74.

పెద్దపాఠఁదర. ద్వ. వి: చూ, సుపూరము*.
 పెద్దపీఠేర. ద్వ. వి. పీఠరి*: చూ, శతమూలి.
 పెద్దపులి. ద్వ. వి: చూ, శార్దూలము.
 పెద్దపులుఁగు. ద్వ. వి: చూ, సకినంపులులుఁగు.
 పెద్దపెన్నేరు. ద్వ. వి. మహాశ్వగంధ*: చూ,
 వారాహశర్ణి. [శుక్రము. 2.
 పెద్దపాల. వై. వి. గోమాంసము: చూ,
 పెద్దబట్ట. వై. వి. పొడుగు పెడల్పులు పామ్మ
 గాగలబట్ట: చూ, పశ్చ్రము.
 పెద్దబాడిచె. వై. వి: చూ, వాకి. [గవేధక.
 పెద్దబీజ. ద్వ. వి. వినుఁగుబీజ*: చూ, హృస్వ
 పెద్దబోడత (స) రము. ద్వ. వి. మహాముండిని*:
 చూ, హపును. [చూ, స్వర్ణశల్లి.
 పెద్దమానేరు. ద్వ. వి. మహాశ్లోతిష్మతి*:
 పెద్దముత్తపపులగము. ద్వ. వి. అతిబల*:
 చూ, సహదేవ. [హింగులి.
 పెద్దములక. ద్వ. వి. మహావారాకి*: చూ,
 పెద్దమ్మ. వై. వి. 1: (మి.ప).-చూదేవి. (సం.ప).-
 అలక్ష్మి, కాలకంఠిక, కాలకర్ణి-కాలకర్ణిక,
 క్షేప్త, నిర్మతి; 2: చూ, పెదతల్లి.
 పెద్దమర్రింగ. ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము. *
 పెద్దమృగము. ద్వ. వి: చూ, శోగకము.*
 పెద్దయల. ద్వ. వి: చూ, వీచి. 1.
 పెద్దయూడ. ద్వ. వి. స్వర్ణపారేపతము*: చూ,
 శర్కరాంకము. [పత్రాల.
 పెద్దయేలకి. వై. వి. బృహదేల*: చూ,
 పెద్దయ్య. వై. వి: చూ, పెదతండ్రి.
 పెద్దకొంగము. మి. వి: చూ, పులుము. 1.
 పెద్దటికము. వై. వి: చూ, పెద్దతనము. 1—2.
 పెద్దలచోటుది. బా. అస్వతంత్రురాలు. “తరు
 ణీమణి, పెద్దలచోటుదాన” (ఉత్తర హరి
 శృంగోపాఖ్యానము. [ఆ. 104.
 పెద్దలు. వై. వి. బ. తెలిసినవారు. పాండు. 2,

పెద్దవరగోఁగు. ద్వ. వి. బృహత్పీలుపు*:
 చూ, వరగోఁగు.
 పెద్దవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, వృష్ణుఁడు. 1.
 పెద్దవాకిలి. ద్వ. వి. గోపురద్వారము: చూ, వాకిలి.
 వా. 2. వాకిలికిముందుండువిశాలపరిధేయము.
 పెద్దవారము. మి. వి: చూ, బుధవారము.
 పెద్దవిన్నపము. వై. వి. 1. చెవుడు: చూ, బాధి
 ర్యము; వా. 2. గొప్పమునవి. [బధిరుఁడు.
 పెద్దవిన్నపము వాఁడు. ద్వ. వి: చూ,
 పెద్దవిరి. ద్వ. వి. మహావీరి*: చూ, రంజని.
 పెద్దవీది. ద్వ. వి. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.
 పెద్దవేము. ద్వ. వి. మహానింబము*: చూ, వేము.
 పెద్దవేలుపు. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.
 పెద్దవేల్లు. ద్వ. వి. బొట్టనవేల్లు: చూ, వేలు. 2.
 పెద్దనదాప. వా. వి: చూ, నొక్కము*.
 పెద్దాత్తెట్టు. ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.
 పెద్దాపురి. దే. వి. గోదావరీమండలమందలి పెద్దా
 పురముతాలూకాలో తయారు చేయబడె
 ఁడుబెల్లము: చూ, శర్కర. 1. [(ధాన్యము).
 పెద్దారగ. ద్వ. వి. వరకము*: చూ, స్తంబకరి.
 పెద్దింటమ్మ. ద్వ. వి. (పెద్ద + ఇల్లు + అమ్మ):
 చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 పెన. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. మెలిక.
 పాండు. 5, ఆ. 284: చూ, లంకియ. 3;
 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 4. రెండు
 పశువులను చేర్చి కట్టెడుబంధము: చూ, లం
 కియ. 5.
 పెనఁకున. దే. వి. రూ-పెనుఁకున. 1. వాదము
 చూ, వ్యాజ్యము; 2. కలయిక: చూ, సం
 యోగము; 3: చూ, యుద్ధము; 4: చూ,
 మేళనము; 5. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాప
 నము; 6: చూ, యుద్ధము; 7: అల్లికచిల్లిక-
 అల్లిచిల్లి, పెనఁగు.
 పెనఁకునలుగను. దే. అ. కిర్. మెలిపడు; చూ,
 వెంటిగను. భాగ. 8, స్కం. 399.

పెనగెలుడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పెనకుపలుగొను.

శై. 5, ఆ. 31.

పెనగెగాడు. దే. అ. క్రి. —పై—

పెనగెయాడు. దే. అ. క్రి. —పై—

పెనగెను. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెనకువ. 7; ఆ.

క్రి. 2: చూ, పెనకుపలుగొను; 3: చూ, పెట్టె

వెట్టు; 4: చూ, మేళగించే. భార. ఆది. 5,

ఆ. 49; 5: చూ, వాటులాడు; 6: మాతాడు:

చూ, వక్కలించే; వా. స. క్రి. 7. పొప్పించే:

చూ, సక్తమగు. [దీ: చూ, యుద్ధము.

పెనగెలూట. దే. వి. రూ-పెనగెలూటము. మల్ల

పెనగెలూటము. దే. వి. —పై—

పెనగెలూడు. దే. అ. క్రి. మల్లాడు: చూ, వెం

టిగొను. [77: చూ, సమీపించే.

పెనగెనవడు. దే. అ. క్రి. చేరు. నిర్వ. 10, ఆ.

పెనగెగాడు. దే. అ. క్రి. —పై—

పెనగెను. దే. అ. క్రి. 1. —పై. —; 2: చూ,

పెనగెలూడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 9.

పెనచే. దే. పే. పెనగెజేయు. భో. 2, ఆ.

64: పెనపు, మెలచే.

పెనపరి. దే. విణ. (పెనపు + అరి) వివాదశీలుడు:

చూ, రెచ్చెల; 2. భేదశీలుడు. భార. ఉద్యో.

3, ఆ. 214.

పెనపు. దే. వి. 1. వివాదము: చూ, పెనకువ. 1;

2. భేదము: చూ, వేలుపాటు. 1; పే. 3:

చూ, పెనచే; 4. కలపు.

పెనము. దే. వి. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 6.

పెనయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మేళగించే;

2: చూ, పెనగె. 7. [4, ఆ. 73.

పెనవెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, వడివేయు. స్వా.

పెనవేయు. దే. స. క్రి. 1. —పై. —; 2. పకు

పులను ఒకటితో నొకటి జేర్చి ముడివేయు:

చూ, లంకెవెట్టు. 1.

పెనసలు. వా. వి. (రూ-పెన్సలు-పెనిసిలు-

పెన్నిలు): చూ, రేఖని:

పెనిమిటి. దే. వి. (పెనుపు + మేటి) రూ-

పెన్నిటి. మగడు: చూ, సామి. 2.

పెను. దే. విణ. వృత్తియందు పెనుపు శబ్దము.

నకు విడిచివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన:

రూపము. పాండు. 2, ఆ. 55; పాండు-

2, ఆ. 58.

పెనుకును. దే. వి: చూ, రూ-పెనకును.

పెనుగొమ్మ. దే. వి. (పెనుపు + కొమ్మ):

చూ, పెద్దకొమ్మ.

పెనుచాము. దే. వి. (పెనుపు + పాము) కొం

డచిలువ. భార. ఆర. 2, ఆ. 88: చూ,

పర్వము.

పెనుచే. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెంచే. 2-3-

పెనుతిండి. ద్వ. వి. ఆబూతి: చూ, సాదము. (1).

పెనుపంజో. ద్వ. వి: చూ, స్నేహశము. వేం.

ఆం. 70.

పెనుపడు. దే. అ. క్రి. (పెనుపు + పడు):

1: చూ, ముమ్మరించే. శై. 2, ఆ. 64;

2: చూ, వర్ణిల్లు.

పెనుపరి. దే. విణ. (పెనుపు + అరి) వృద్ధిబొందిం

చేవాడు: చూ, సంరక్షకుడు. [పెంపారు.

పెనుపారు. దే. అ. క్రి. గొప్పయగు: రూ-

పెనుపు. దే. వి. 1. వృద్ధి: చూ, పాచ్చే. 2;

2: చూ, రూ-పెంపు. 5; 3. పెంచేట:

చూ, సంరక్షణము.

పెనుమనసము. ద్వ. వి. (పెనుపు + మనసము)

కాశి, వారణాసి. కాశీ. 6, ఆ. 124: చూ, సీను. 1-

(దేశము.) [కులు): చూ, వేదము.

పెనుమినుకులు. దే. వి. బ. (పెనుపు + మిను

పెనుమినువేటరి. ద్వ. వి: చూ, వలతొడు.

వేం, ఆం. 31. [చూ, పెద్దమౌను*.

పెనుమాను. దే. వి. (పెనుపు + మాను):

పెనువెల్లి. దే. వి. (పెనుపు + వెల్లి) 1. పోళయ

కాలమునందలి యేకార్థవము: చూ, వెల్లువ. 2

పెనువేలు. దే. వి. (పెనుపు + వేలు): చూ, పెద్దవేలు.

పెన్న. వై. వి.=పినాకిననది: చూ, పినాకిని. 1.

పెన్నడవులుగు. దే. వి. (పెన్ + నడవులుగు): చూ, లకుముకి.

పెన్నిదుర. వై. వి: చూ, మరణము.

పెన్నెరు. దే. వి. రూ-పెన్నెరు*: చూ, వారాహకర్ణి.

పెన్నెలులవాడు. ద్వ. వి: చూ, సుకేశుడు.

పెన్నెరు. దే. వి: చూ, రూ-పెన్నెరు*. (ఆవు పాలలో ఉడికించిన శుద్ధి.)

పెన్నెరుగడ్డ. ద్వ. వి.—పై.— చూ. 15.

పెన్నెసలు. ద్వ. వి: చూ, లలాటము. సాం.

పెన్నను. వా. వి: చూ, పించేను.

పెట్టిటి. దే. వి: చూ, రూ-పెనిమిటి. కళా. 8, ఆ. 138.

పెప్పె. వా. వి. శూన్యము.

పెప్పెప్పె. వా. వి. 1. మిక్కిలి శూన్యము;

2. చేతకానివానిమాట. (తెత్తెత్తె-మొమ్మ మొ మొదలగునవికాయరమందువాడెదరు.)

పెమ్మ. దే. వి: చూ, రూ-పెరిమె.

పెయ్య. దే. వి. రూ-పేయ. 1. వత్సము: చూ,

ధేనువు; 2. పాలువిడిచిన అడుదూడ: చూ,

సారభేయ (ధేనువు); 3. ఆవు. ఉ. రా.

5, ఆ. 208: చూ, ధేనువు; 4: చూ, ప్ర

భుడు; 5: చూ, హీనుడు.

పెయ్యదూడ. దే. వి: చూ, పెయ్య. 1-2-3.

పెయ్యమ్మ. వా. వి: చూ, వాగ్మి.

పెర. వై. స. పర: రూ-పెరి. 1: చూ, వేలు.

3. మార్క. 5, ఆ. 76; దే. వి. 2. తేనె

తెల్పె. పాండు. 1, ఆ. 181: చూ, మధుపటలము.

పెగక. దే. వి: చూ, పించే.

పెరణ్. దే. వి: చూ, సర్పము. చూ, వాకిలి.

పెరటిగుమ్మ. వా. వి. దొడ్డివైపు గుమ్మము.

పెరటిమందు. జా. స్వాధీనము.

పెరడు. వై. వి.=వృష్ట. (దేశ్యమని శ. ర) ఇం

టివెనుకదొడ్డి: చూ, స్థానము. 1. (బ. పెళ్లు)

పెరతేనె. వా. వి: చూ, పుట్టతేనె. వేం. ఆం. 72.

పెరమ. వై. వి.=పేరు: చూ, రూ-పెరిమ.

పెరయ్య: దే. వి. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

పెరయ్య. వా. స. క్రి: చూ, పెనగు. 7.

పెరకేయే. వై. స. క్రి.=పేర్. పేరకే

పణచేయు. (రూ-పెరకేపు-పేరయే-పేర్

కేయే-పేరకేపు-పేరకేపించు) వై. 6, ఆ.

215: చూ, కేయే: (కేయలనికొండలు).

పెరకేపు. వై. స. క్రి.=పై—

పెరవణి. వై. వి.=పేర్గణ. భాండ్లోపరిసృత్య

ము: చూ, వ్యంజకము. 1.

పెరను. దే. వి. పాల: చూ, మాంసము.

పెరిమ. వై. వి.=పేరు. (రూ-పెరమ-పెరి

మె) పర. 3, ఆ. 127: చూ, స్నేహము. 1.

పెరిమె. వై. వి. 1.—పై—; 2. రూ-పెమ్మె.

స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, సన్మానము.

పెరుగారు. దే. వి: చూ, కాకిని. 2.*.

పెరుగు. (రూ-పెర్లు-పెరుపు-పెర్లు) దే. వి.

1. దధి: చూ, ప్రవృత్తి; 2: చూ, వృద్ధుడు;

3. ఏండ్లుచెల్లినది: చూ, వృద్ధ; 4. వృద్ధిపాం

దినది: చూ, వృద్ధము. 2; ఆ. క్రి. 5. రూ-

పెలుగు: చూ, పల్లిలు. మార్క. 3, ఆ.

380; 6. ఎరుగు. పాండు. 5, ఆ. 185:

చూ, పాడవగు.

పెరుగుకడవ. ద్వ. వి: చూ, భాండము. 3.

పెరుగుముంత. ద్వ. వి.—పై—

పెరుగుట. దే. వి. 1. తగ్గుట: చూ, వెలితి.

2, 2. ఎరుగుట, వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2;

3: చూ, వర్ధనము. 1.

పెరుగుడు. దే. వి: చూ, పెరుగుట. 2—3.

పెరుగుతోటకూర. దే. వి: చూ, పెరుగారు. *

పెరుగునంద్యము. ద్వ. వి. దధ్యదము: చూ,

సముద్యము.

పెరుగు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పెర్గు.

పెరుగు. దే. అ. కిరి. తెగు. పా. 4, అ. 37: చూ, పక్కినాటు.

పెరుమాకోయిల. దే. వి. (పెరుమాళ్లు + కోయిల) కాంచీపురము: చూ, సీమ. 1 (చేళము)

పెరుమాళ్లడుగుబుగ్గ. ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది.

పెరుమాళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, విష్ణువు. 1. పర. 2, అ. 173.

పెరువు. దే. వి, విణ, అ. కిరి: చూ, రూ-పెరుగు. (దధికి.—హరి. పూ. 5, అ. 206; ఏండ్లు చెల్లినదానికి, ఏండ్లు చెల్లినవానికి.—కాశీ. 2, అ. 182; వృద్ధిపొందినది అనుటకు.—రాజ. 2, అ. 46.)

పెర్గు. దే. అ. కిరి. రూ-పెరుగు-పెలుగు, 1. పీఠ: చూ, పెలుగు; 2. పెల్లగింపు: చూ, విదారించు; 3: చూ, పహించు; అం. పేర్. 4. మోయించు.

పెర్గు. దే. వి, అ. కిరి: చూ, రూ-పెరుగు. (వర్ధిల్లుటకు.—విక్రి. 7, అ. 50.)

పెర్వు. దే. వి, అ. కిరి.—పై.—(దధికి.—హరి. పూ. 5, అ. 198.)

పెట. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెర. 2; వై. స. 2.—పరికి. (రూ-పర-పెర-పరాయి) భార. అది. 2, అ. 87: చూ, వేటు. 3.

పెటగాయ. ద్వ. విణ: చూ, వ్యాధుడు. 2. శకాం. 3, అ. 78.

పెటమగడు. ద్వ. వి. జారుడు: చూ, విటుడు. పెటిక. దే. వి: అంకియము-అంకెము, అండియము-అండెము. [దులు మోయించుట.

పెటికాటము. దే. వి. ఎడ్డులోనగువానిచే ధావ్యా పెలుగు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పెర్గు. (మోయించుటకు.—భార. సభా. 1, అ. 268)

పెలుగుట. వా. వి: ఉత్పాటనము.

పెలుగు. దే. అ. కిరి. 1. కడంగు. భార. అది. 8, అ. 202; భార. అది. 8, అ. 147: చూ, సమకట్టు. 2; 2: చూ, విజృంభించు; 3: చూ, రూ-పెరుగు. 5.

పెలుకులు. దే. అ. కిరి. రూ-పెల్లులు: చూ, విహ్వలించు. భార. సభా. 1, అ. 118.

పెలుచు. దే. వి. (రూ-పెల్చ-పెలుచేన-పెల్చన-పేల్చ-పేల్చన) 1: చూ, హెచ్చు. 2. భార. అది. 5, అ. 178; 2. అధికము. 3, అ. 7: చూ, హెచ్చు. 1; 3: చూ, రోషము. భార. విరా. 2, అ. 54; స్వా. 4, అ. 86; 4. కారిన్యము: చూ, తెడిదము; 5: చూ, సంభ్రమము; దగ్గి. 6. ఉచ్చైరర్థకము, గట్టిగా. నిర్వ. 3, అ. 7.

పెలుచేన. దే. వి, దగ్గి.—పై.—(రోషము నకు.—హరి. పూ. 1, అ. 182; కారిన్యము నకు.—హరి. ఉ. 5, అ. 149.)

పెల్లులు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పెలుకులు.

పెల్చ. దే. వి, దగ్గి: చూ, రూ-పెలుచే.

పెల్చన. దే. వి, దగ్గి.—పై.—

పెల్ల. దే. వి: చూ, లోప్తము.

పెల్లగింపు. దే. పేర్: చూ, విదారించు.

పెల్లగిలు. దే. అ. కిరి. రూ-పెల్లగిల్లు. 1. ఉన్మాదితమగు: చూ, విదారించు; 2. పాటా: చూ, చెళ్ళు. 3.

పెల్లగిల్లు. దే. అ. కిరి.—పై.—(1 వ అర్థమునకు.—రామా. 5, అ. 312.)

పెల్లాటకత్తె. వా. వి: చూ, వేళ్ళు.

పెల్లదము. ద్వ. వి. (పెల్ల + ఇదము) 1. పెల్ల. భార. విరా. 3, అ. 172: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెళ్లు. వై. వి.=పుల. 1: చూ, హెచ్చు. 2;
వి. 2: చూ, హెచ్చు. 1. [సందడించు.

పెళ్లుకొను. వ్య. ఆ. కి. అతిశయిల్లు: చూ,
పెసర. దే. వి. ఒకానొకసవ్యము. (సం. పు).-

గంధసారము, ముద్దము. (పెసలు. బ. పెసర
ధాన్యము) తద్విశేషములు.---౧. అడవి
పెసర, కారుపెసర - కాలు పెసర.

(సం).--- కు లీ న క ము, కృమీలకము,
మకుష్ఠకము, మపుష్ఠకము, మయష్ఠకము -
మయష్ఠకము, వనముద్దము, ౨. కాకిపెసర,

కారుపెసర-కాల్పపెసర, పిల్లపెసర-పిల్లి
పెసర; (సం).---కాకపర్తి, కాకముద్ద, కు
రంగిక, కోశిల, కుంద్రసహ, మహానూపపర్తి,

మార్జాలగంధిక, ముద్దపర్తి, సహ, హాస్య; 3:
కొమ్ము పెసర-కొమ్ము పెసలు; ౪: నల్లపెసలు.

(సం. పు).-కృష్ణముద్దము, సంతము, శింబికము;
౫: పచ్చే పెసర. (సం).---ఖండిరము-ఖండిర
ము, హరితము; ౬: పిచ్చే పెసర; ౭. పెసర

పప్పునకు. (చూ, నూపము), ౮ పెసరపొ
ట్టునకు. (చూ, బరడు) (మిగతవానికి
“చూ, స్రంబకరి”.)

పెసరకట్టు. వా. వి. పెసరచేరు.

పెసరపప్పు. దే. వి: చూ, పప్పు.

పెసరపొట్టు. వా. వి: చూ, శింబ.

పెసవము. వా. వై. వి.=చసన: చూ, పసవము. 1.

పెళ్ళ పెళ్ళ. దే. వి. 1. విలుచేట ఉలుముట
ఆర్పుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యవకర
ణము. (విలుచేటకు.--- ఉ, రా. 7, ఆ.

415; ఆర్పుటకు--- య. 5, ఆ. 81.);

2. ఒకధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

పెళ్ళ పెళ్ళయను. దే. ఆ. కి: చూ, కల్పించే. పా.

2, ఆ. 19. [165; 2: చూ, విరసము. 2.

పెళ్ళుచే. దే. వి. 1: చూ, న్నట్లుడు. పాండు. 4, ఆ.

పెళ్ళుమౌను. దే. వి. దున్నినపిమ్మట పుట్టుప

ల్లములు సరిపడమీఁదనీ ద్చెడు పలక (చూ,
దిండు. 5)

పెళ్ళము. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లాము.

పెళ్ళొము. వా. వి.---పై.

పెళ్ళి. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి. [తురు-

పెళ్ళిచూతురు. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లిచూ

పెళ్ళికొడును. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లికొడును.

పెళ్ళివారు. వా. వి. పెండ్లికివచ్చిన బంధువులు.

పెళ్ళు. దే. వి. 1: చూ, పెళ్ళిపెళ్ళి (విలుచేటకు-

పారి. పూ. 6, ఆ. 84.); 2: చూ, పెరడు.

పళ్లెము. దే. వి. మద్దము చేయుటకు అనేకవస్తు

వులు చేర్చి చేసినపిండి: మేడకము; 2: చూ,

కిణ్ణము.*.

పే

పేట. వై. వి.=పింతా: చూ, పెంట. 4-5.

(5 న యర్థమునకు.-బి. 4, ఆ. 132.)

పేటు. దే. వి: చూ, పగులు. 1.

పేడ. దే. వి: చూ, రూ-పెండ. [పేడముద్ద.

పేడకడి. వా. వి. (ఒకసారి వెలువరించిన)

పేడగువ్వ. దే. వి: చూ, సురటి.

పేడనీళ్లు. దే. వి. బ. రూ-పేన్నీళ్లు. కలయం

పి: చూ, సలిలము.

పేడపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పురుగు.

పేడు. దే. స. కి. దారముపేను: పురిచెట్టు.

పేక. దే. వి. 1. వస్త్రములనేతయందలి యడ్డ

నూలు: చూ, మగ్గము; వా. 2. చీట్లపేక (ఇం

దలి రంగులు.---అరఖు, ఇన్నేటు, కళావరు,

దైమాను.)

పేగు. దే. వి: చూ, రూ-పేగు.

పేచకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సకినంపు

బులుగు; 2. వీనుగు తోక మొదలు: చూ,

హస్త; 3. దానిసమాపము.

పేచకి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్త.

వేచిక. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 వేచిలము. సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వేచకి.
 వేచీ. వా. వి. తగవు. (యిగాడు.
 వేచీకోరు. వా. వి. కలహశీలుడు: చూ, లడా
 వేజి. వా. వి: చూ, పుట.
 వేట. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1.=పట్టె(రూ)-వేట
 ము-వేటి-వేడు: చూ, సందుకా; దే. వి.
 (1) యష్టి: చూ, భూషణము. 2.
 వేటకము. సం.వి.అ.న.=పెట్టె: చూ, వేట. 1.
 వేటనచెట్టు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, సమకట్టు. 2.
 కళా. 8, ఆ. 88.
 వేటాడు. దే. ఆ. కిరి: చూ, వేటుపడు.
 వేటాపన. వా. వి. దురాలోచన.
 వేటి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1.=పెట్టె: చూ,
 వేట. 1; వై. వి.=పట్టా. రూ-వేటి. (1)
 సడికట్టు: చూ, వస్త్రము (దేశ్యమని శ. ర)
 వేటిక సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1.=పెట్టె: చూ,
 వేట. 1; 2: చూ, సమూహము.
 వేటి. వై. వి.=పట్టా: చూ, రూ-వేటి. (1)
 (దేశ్యమని శ. ర.)
 వేటు. దే. వి. 1. సరిగలోనగువానితో వేసిన
 పట్టె: చూ, వస్త్రము; 2. పర్వతశిఖరము:
 చూ, హిమాలయము.
 వేడి. వై. వి.=పండ్ల. భార. సభా. 2, ఆ.
 14: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 వేడితనము. వై. వి. డొబ: చూ, పండ్లత్వము.
 వేడు. దే. వి. 1. సన్ననికట్టచెక్క: చూ,
 సమిధ. 1; 2. పంటకట్టియ: చూ, సమిధ. 2.
 వేడె. వై. వి. 1.=వేటి: చూ, వేట. 1; వి. 8.
 2. తూటరుడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 వేడెమూతి. వై. వి. గడ్డముమీసములేనిది:
 చూ, వడనము. 1. [2, ఆ. 38.
 వేడెత్తు. దే. ఆ. కిరి: చూ, విరియు. 5. స్వా.
 వేణి. వై. వి.=పేనికా: చూ, భక్త్యము.

వేద. వై. వి. 1: చూ, భటుడు. 1. సా. 2.
 ఆ. 34; వి. 2.=భీత: చూ, వెలుపరి. స్వా-
 4, ఆ. 105; 3. దరిదుర్గిడు. వికృ. 2, ఆ.
 171: చూ, బీదవాడు; 4. అశక్తుడు.
 భార. ఆర. 2, ఆ. 168: చూ, శాతుడు.
 వేదకోపము పెదవులచేటు. లో. నిరుపయోగము.
 కళా. 6, ఆ. 30.
 వేదరాలు. వా. వి. దరిదుర్గిరాలు: చూ, (స్త్రీ).
 వేదర్పి. ద్వ. వి. రూ-వేదతివి. 1. దరిద్రము.
 పంచ. వా. 5, ఆ. 35: చూ, సీదరము. 1;
 2: చూ, వెలుపు. [చూ, సీదరము. 1.
 వేదతీకము. ద్వ. వి. దారిద్ర్యము. వికృ. 2, ఆ. 176:
 వేదతివి. ద్వ. వి: చూ, రూ-వేదర్పి.
 వేదపడు. వై. ఆ. కిరి. 1. దారిద్ర్యమునుచూండు.
 భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 42; 2. దైర్యమునుచూండు.
 వేనా. వా. వి. కలము (వెన్): చూ, లేఖని.
 వేనిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). =వేణి: చూ, భక్త్యము.
 వేను. దే. వి. 1: చూ, యూకము; స. కిరి.
 2: చూ, వేడు.
 వేనుకొలుగుడు. దే. వి: చూ, బట్టతల.
 వేనుగ్రుక్కినపాటి. బా. తేలిక గా, స్వల్పకాలము
 లో. "వేనుగ్రుక్కినపాటిగా నిష్పమైన యర్థ
 మెల్లబడసి" (పరిభాషిత పర్యవృత్తము.)
 వేనుగుడ్డు. దే. వి: చూ, వీక్ష.
 వేనుపిల్ల. దే. వి. —వై— [వేడనీళ్లు.
 వేన్నీళ్లు. ద్వ. వి. బ. (వేడ + నీళ్లు): చూ, రూ-
 వేపజోవ్వ. వా. వి: చూ, వేళియ. 1.
 వేపపాద. దే. వి. వేత్రగుల్మిని: చూ, వేత్రము. 2.
 వేపబెత్తము. వా. వి: చూ, వేపజోవ్వ.
 వేపర. దే. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
 వేము. దే. వి. రూ-వేళియ: చూ, వేళియ. 2.
 వేముబొద్దు. దే. వి. గోడబొద్దు: గోలు.
 వేయ. దే. వి: చూ, రూ-వెయ్య. 1-2-3.

పేయగంజి. వా. వి. మెతుకులుగలగంజి: చూ, సాధము. (1)

పేయము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలి
లము; 2. పాలు: చూ, స్తవ్యము; పుం.
3. అచ్చేపుండేట: చూ, శుద్ధము. 3; 4. వెల
ప, కాంపుడుగంజి: చూ, సాదము. (1);
విణ. 5. తాగినదగినది: చూ పానీయము.

పేయూషము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పీ
యూషము. [2: చూ, రూ-పిరంగి. 4.

పేగంగి. వా. వి. 1. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2;

పేరంటము. వా. వి: చూ, రూ-పేరంటము.

పేరంటాలు. వా. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.

పేరంటిగు. దే. వి. రూ-పేరంటము-పేరం
టము. 1. పనుపుబొట్టులకు ముత్తైదువుల
బిలుచేట. హరిశ్చ. 4, ఆ. 138; 2. పనుపు
బొట్టులకుముత్తైదువులువచ్చిచేయుకార్యము.

పేరంటము. దే. వి.—పై.—(1 వ యర్థము
నకు.—కళా. 7, ఆ. 59; 2 వ యర్థము
నకు.—హరి. ఉ. 8, ఆ. 257.)

పేరంటలు. దే. వి: చూ, రూ-పేరంటాలు.

పేరంటాలిహార. వా. వి. ఒకకూరారు.

పేరంటాలు. దే. వి. (రూ-పేరంటాలు-పేరం
టాలు) 1. పేరంటమునకు వచ్చిన ముత్తైదువ.
కళా. 7, ఆ. 70: చూ, స్త్రీ; 2. మృత
సునాసిని, జీక్కిణి: చూ, స్త్రీ.

పేరండవి. ద్వ. వి. మహారణ్యము: చూ, వివీనము.

పేరణపద్ధతి. అం: చూ, ఉద్ధతము.

పేరణము. నై. వి.=పేరిణ. (రూ-పేరణి-
పేరిణి) 1: చూ, పెరవణి. ఉ. హరి. 4,
ఆ. 215; దే. వి. 2. కవచము: చూ, వార
వారణము; 3. అంగి: చూ, వస్త్రము.

పేరణి. నై, దే. వి.—పై.—(అంగికి.—రా,
వి. 2, ఆ. 52; పెరవణికి.—ఉ, రా. 2,
ఆ. 115.)

పేరము. దే. వి. రూ-పేరము. 1. గుట్టుపుపరు
గు: చూ, హయము; 2. పరుగు: చూ, పృ
ధావనము. [యము.

పేరా. వా. వి. కథాభాగమును తెలుపు విష
పేరాముదపుండెట్టు. ద్వ. వి. రక్తైరండము *:
చూ, వ్యడంబకము. [స్నేహము. 2.

పేరాముదము. ద్వ. వి. రక్తైరండతైలము: చూ,
పేరాముదాలు. ద్వ. వి. బ. పేరాముదపు
విత్తులు.

పేరాను. వా. వి. అత్యాళ: చూ, వాంఛ.

పేరిణి. నై, దే. వి: చూ, రూ-పేరిణి.

పేరిమ. దే. వి. గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1.

పేరిము. దే. వి. (పేరు+ఇమి) (రూ-పేరిమ-
పేరిమె-పెమ్మె) 1. అతిశయము: చూ,
హెచ్చె. 2; 2. గౌరవము: చూ, నన్యానము;
నై. వి. 3.=పేరిమ: చూ, స్నేహము.

పేరిమికాడు. దే. విణ: చూ, విశ్రితుడు.
అచ్చ. సం, కాం. 184. [ఖర్జూరిక.

పేరీదు. దే. వి. ఖర్జూరము *: చూ, ముఘ

పేరు. దే. వి. 1. నామము: చూ, సంకేతము. 1;
2. కీర్తి. హరి. ఉ. 9, ఆ. 141: చూ,
సహఖ్య. 1; 3. దండ. పాండు. 3, ఆ.
50: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. శెద్ద:
చూ, విపులము; 5. అధికము. రామా. 3,
ఆ. 143: చూ, హేరాళము. 1; ఆ. కిర్.
6: చూ, ముద్దకట్టు. హరి. ఉ. 10, ఆ. 206;
7. చట్టముగు: చూ, వ్యాపించు; 8: చూ,
సందడించు.

పేరుంగరము. దే. వి. రూ-పేరుటుంగరము.
ముదిరిక: చూ, భూషణము. 2.

పేరుకొను. దే. న. కిర్. రూ-పేర్కొను.
1. పేరుపెట్టిపిలుచు: పేరుగొమ్మ; 2. పిలుచు:
చూ, సంబోధించు; 3. ఉచ్చరించు. ఉ. హరి.
2, ఆ. 128; నై. 4, ఆ. 84: చూ, వచిం

చూ; 4: చూ, స్తుతించే; అ. కిరి. 5: చూ, పేరు. 6.

పేరుకొనుట. దే. వి. రూ-పేర్కొనుట. పేరు పెట్టిపిలుచుట. ఆం. భా. పృ. 113: చూ, సంబోధనము.

పేరుకొలు. దే. వి. రూ-పేర్కొలు. —పై. —పేరుగొమ్మ. దే. స. కిరి. 1: చూ, పేరుకొను. 1; 2: చూ, వచించే; వా. 3. దారమునకు పూసలులోనగువాని నెక్కించు.

పేరుచే. దే. ఆ. కిరి. రూ-పేర్చు. 1: చూ, విజృంభించు; 2: చూ, ముమ్మరించు; స. కిరి. 3. ఒకటిమీదనొకటి పెట్టు; 4. ఒకటి మీద నొకటిపెట్టి యేర్పఱచు.

పేరుటుంగరము. దే. వి: చూ, రూ-పేరుంగరము. పేరుటురము. వా. వి. పేరద*: చూ, కాల. 4. పేరుడు. దే. వి. ఘనీభవించినముద్ద: చూ, సాదము. (1)

పేరుపు. దే. వి. రూ-పేర్చు. 1. ఒకటిమీద నొకటిపెట్టుట: చూ, వరుస.1;2. కుండపెంకు: చూ, బోలె.

పేరుపెట్టు. వా. స. కిరి: చూ, సంకేతించు. పేరులేనివాడు. వా. వి: వన్న. (సం).-అనామకుడు, అనామధేయుడు.

పేరె. వా. వి: చూ, రూ-పేరము. పేరెక్కు. వా. ఆ. కిరి. పృస్థికిక్కు. పేరెద. వా. వి: చూ, పేరుటురము. *. పేరెము. వై. వి.=పేంఖా:చూ, రూ-పేరము. 1-2. (దేశ్యమని శ. ర)

పేరెములు. అం: చూ, పాదకిర్యలు. పేరెమువాలు. వా. అ. క్రి. పాలు:చూ, చెట్టు.1. పేరెలకి. వా. వి: చూ, ఐత్యం.*

పేరెనవాడు. వా. వి: చూ, విశ్రుతుడు. 1. పేర్కొజ్జము. వై. వి.=పేర్కొజ్జ. రూ-పేర్కొదనము. మగకలమణి వికేషము: చూ, రత్నము. 1.

పేర్కొజ్జము. సం. వి. అ. న. త్నద్రుమణివికేషము:

చూ, రత్నము. 1.(దీనితద్భవము పేర్కొజ్జము అనికొందలు)

పేర్కొదనము. వై. వి.=చూ, రూ-పేర్కొజ్జము. పేర్కొలగము. వా. వి. ఒడ్డోలగము:చూ, సభ.2. పేర్కొను. దే. స. కిరి, అ. కిరి: చూ, రూ-పేరుకొను. (1 వలర్థమునకు. —వారి. ఉ.9, అ. 115.)

పేర్కొనుట. వా. వి: చూ, రూ-పేరుకొనుట. పేర్కొలు. దే. వి: చూ, రూ-పేరుకొలు. పేర్చు. దే. అ. క్రి, స. క్రి:చూ, రూ-పేరుచే. పేర్చు. దే. వి: చూ, రూ-పేరుపు.

పేర్చి. దే. వి, వై. వి: చూ, రూ-పేరిమి.(అతిశయమునకు. —భార. ఆర.4, ఆ. 32; గౌరవమునకు. —భార. సభా. 1, అ. 7.)

పేర్చించు. వా. వి. మట్టెలీపలరానీని త్రాడు. ఆం. భా. ద్వి. 151: చూ, సూత్రము. 1. పేరిపిండి. ద్వ. వి. సత్తువు:చూ, సాదము. (1). పేలు. దే. వి. బ.రూ-పేలులు. (పేలులు-పేలబాళులు: చూ, సాదము (1)

పేలవము. సం. విణ. పలుచేసిది:చూ, విరళము.3. పేలా. దే. వి. నీళ్లుత్రాగెడు ఒకానొకరిన్నె: చూ, హరివాణము. (పాత్రము, 6.)

పేలాపన. వా. వి. 1. పలవరింత: చూ, శబ్దము. 2; 2. అనవసరపు సంభాషణ: చూ, శబ్దము. 2; 3. సంధిబోషముననాడెడు పలవరింత: చూ, శబ్దము. 2. [డ: చూ, వస్త్రము. పేలిక. దే. వి. రూ-పేలిక-పేర్లిక. చింపిగు. పేలిక. వా. వి. —పై—

పేలు. దే. అ. కిరి. రూ-పేలు. 1. నెగచేత వేగి యులుకు; వా. 2. అదేపనిగూటలూడు: చూ, పదరు. 5.

పేలుచే. దే. పేర్. రూ-పేల్చు. పేలకేయ. పేల్చు. దే. పేర్. —పై— పేవు. దే. వి: చూ, రూ-పేర్పు.

వేళలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సామడుపులుగ; 2: చూ, రోకలి; విణ. 3. సమర్థురాలు: చూ, (స్త్రీ); 4. చేక్కనిది: చూ, హృద్యము.

వేళి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. గుర్తు (ఇకారాంతమునగు): చూ, వేళికోళము; 2: చూ, పర్తిత్యాకారము; 3.=పేసెము. మాంసపుముద్ద: చూ, శుక్తము. 2; 4.=పేసెము. గుంజె: చూ, పేసెము. 1.

వేళికోళము. సం. వి. అ. పుం: అండము, ఆహారము, కోళము. కోవకము. కోవము, డింబము. డింభము, వేళి, (తె. ప).—గుడ్డు-గుర్తు (చూ, శకుంతి-పక్షి).

వేళిజాలము. పా: చూ, ధాతువు. 10.

వేళినంఘాతము. పా.—పై.— [నురుము.

వేషణము. సం. వి. అ. న. నూలుట: చూ,

వేషణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). సన్నికల్లు: చూ, రాయి.

వేషకము. సం. వి. అ. న. —పై—

వేష్కను. వా. వి. జమిందారులు పర్తిభుత్వమువారికి కట్టెడుపన్ను: చూ, సిన్దు. 1.

వేష్కరు. వా. వి. అమర్తారు కిందియుద్యోగి.

వేసెము. వై. వి. —వేళి. (అనుకగరసద్రవ్యము)

1. పండ్లలోనిగుజ్జు: గిజెరు, గుంజె, గుజ్జు, పేసెము. వేసెము. (సం). —వేళి: తద్వి. -

౧. కొబ్బెరకు. — కుడక, కురిడి-కురిడి, కొప్పెర-కొబ్బరి-కొబ్బెర; ౨. తాటిపెంక

గుంజెనను — (తె) బుట్టుగుంజె; 2.=వేళి:

చూ, వేళి. 3.

పై

పై. దే. వి. అవ్య: చూ, రూ-పయి. 1—2.

పైట. వై. వి. పైతా: చూ, రూ-పయిట.

పైటకొంగు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిటకొంగు.

పైడి. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి.

పైడికంటి. దే. వి. (పైడి + కన్ను): చూ,

రూ-పయిడికంటి.

పైడిమోలాలు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి

మోలాలు. య. 4, ఆ. 9. [తామర.

పైడితామర. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి

పైడినెలత. దే. వి: చూ, రూ-పయిడినెలత.

య. 1, ఆ. 28.

పైడిపర్తి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడిపర్తి.

పైడిబాసము. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి

బాసము. [డిముడుచే.

పైడిముడుచే. దే. అ. కి: చూ, రూ-పయిడి

పైడిముడుపు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడి

ముడుపు. [యుమ్మెత్త *

పైడియుమ్మెత్త. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిడి

పైడితేడు. దే. వి: చూ, రూ-పయిడితేడు.

పైకము. సం. వి. అ. న. 1. పిక్మలగుంపు:

చూ, సామడుపులుగ; దే. వి. (1):

చూ, రూ-పయికము. (1) (2) (3).

పైకాపు. జా: చూ, రూ-పయికాపు.

పైకిజేల్లు. వా. స. కి: ఎగజేల్లు.

పైకిక్రిందికి. వా. అవ్య: ఎగదిగ-ఎగాదిగ.

పైకిదువ్వ. వా. స. కి: ఎగదువ్వ.

పైకినూడు. వా. స. కి: ఎగనూడు.

పైకూటమి. దే. వి: చూ, రూ-పయికూటమి.

పైకత్తు. వా. స. కి: చూ, ఎత్తు. 18.

పైకెత్తుట. వా. వి. (సం). —తొత్తుదనము.

పైకొను. దే. అ. కి: చూ, రూ-పయికొను.

(కలుగుటను. —మార్క. 4, ఆ. 188; ప్రే.

పైకొలుపునను. —పా. 5, ఆ. 30; పయి

కొను అనుటను. —కథా. 7, ఆ. 227.)

పైచేయి. జా: చూ, రూ-పయిచేయి.

పైజోటు. దే. వి: చూ, రూ-పయిజోటు.

పైజోటుమట్ట. దే. వి: చూ, రూ-పయిజోటుమట్ట.

పైత. సం. వి. ఆ. ప్రి. = పయిట — పైట: మా, రూ-పయిట, “పైతాపట” (మరున్నదన శతకము) పైతరము. సం. విణ. పివరమునందు పండబడినది. పితరము: చూ, ఉత్తము. [సరిగ. సైతాణి. వా. వి. రూ-పైతాణి. జరత: చూ, పైతాణి. వా. వి. — పై. — సైతాలము. వా. వి: చూ, రోషము. [మైనది. పైతామహము. సం. విణ. పితామహసంబంధ పైత్యకము. సం. విణ. పితృసంబంధమైనది. పైత్యవృషేయుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పైత్యవృషేయుడు. (తండ్రితోడబుట్టినదాని కొడుకు) మేనత్త కొడుకు: చూ, మేనబాప. పైత్యవృషేయుడు. — పై. — పైత్తము. సం. విణ. కిత్తమువలన గలిగినది (వాగ్ధి), పైత్తము (అనికొందలు): చూ, రోగము. 1. పైత్త్యపరికృతి. అం: చూ, పరికృతిత్యము. పైత్త్యములు. ఆం. ఆపర్ణ, వివర్ణ, సూర్యవర్ణ, కామల, ఆప్ల, రక్త, స్వేద, ఉన్మాద, పుండరీక, భుజంగ, కరపాద, శీత, మూర్ఛ, మధుర, కుసుమ, క్రోధ, ప్రళ, శిరః, తుభ, తృష్ణ, దుర్భాష, చర్మ, దుర్గంధ, మదములు. (24) పైత్త్యము. సం. విణ. 1: చూ, పితృము; 2. పితృసంబంధమైన అహోరాత్రము (మనుష్యుల యొక్క మానము పితరులకొక యహోరాత్రము.) [188; పాండు. 5, ఆ. 159. పైద. దే. వి: చూ, రూ-పయిద. భో. 4, ఆ. పైదలి. దే. వి: చూ, రూ-పయిదలి. పైదను. వై. వి. =: చూ, రూ-పయినము. పైతాకాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు. పైని. వా. దగ్: చూ, పయి. 2. పైపడు. ద్వ. అ. కిగ్: చూ, రూ-పయిపడు. పైపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిపాటు.

విజ. 3, ఆ. 32. పైపెచ్చెలు. జా. ఎక్కువలు. “పైపెచ్చెలదీని కిన్.” పా. 2, ఆ. 95. [పయిగ. పైపైగ. దే. దగ్. కిగ్. విణ: చూ, రూ-పయి పైపార. వా. వి: చూ, బెరడు. పైయాట. వా. వి: చూ, రూ-పయాట. [యి. పైర. దే. వి: చూ, రూ-పయిర (పయర అని పైరము. దే. వి: చూ, రూ-పయిరము. పైరు. దే. వి: చూ, రూ-పయిరు. పైరురుబ్బు. వా. వి: చూ, రూ-పయిరురుబ్బు. పైరుమాను. వా. వి: చూ, రూ-పయిరుమాను. పైరులయెకిమిడు. దే. వి: చూ, రూ-పయిరులయెకిమిడు. [ఆం. పదా. సుర. 43. పైరులునులు. వా. వి: చూ, రూ-పయిరులునులు. పైలాపచ్చిను. జా. 1. పడుచుతనపుచేప్త; 2. పండెపుపావుల మొదటిగలుపు. పైలుమాను. వా. వి: చూ, రూ-పయిలుమాను. పైశాచము. సం. వి. అ. పుం. 1. నిద్రించియు త్రాగి మెమెఱచియు శీలము సంగక్షింపక బరాకుపడి యున్నదానిని సంభోగేచ్ఛచే రహస్యముగాఁజేసికొనుపెండ్లి: చూ, వివాహము (ఇది యథనము); విణ. 2. పిశాచ సంబంధమైనది. పైశున్యము. సం. వి. అ. న: (తే). — ఒరుదల, కొంఁపెతనము, కొండియము- కొండెము, కొండెకానితనము, పిరువీకు- పిర్వీకు, పీకులాట.

పైస. వా. వి: చూ, రూ-పయిన. పైసర. అం: చూ, ఉపవీతములు. పైసరము. దే. వి: చూ, రూ-పయినరము. పైసలా. వా. వి: చూ, రూ-పయినలా.

పా

పా. దే. విణ. 1. వృత్తియందు పొన్న శబ్దము నకు మిఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన

రూపము. (దీనికి పరుషసరళములు పరముల
గునపుడు నుమాగమంబగు. పొంబట్టు మొ);
అవ్య. రూ. పో. 2. నిశ్చయాధికము. పర.
4, ఆ. 178: చూ, సత్యము. 1; 3. అనాద
రమును తెలుపును: చూ, హేళనము.

పొంకపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.
పొంకము. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము;
2: చూ, సౌందర్యము.

పొంకించు. దే. స. క్రి: చూ, పొందిక పఱచు.
పొంకేసిండు. వా. సం. అ. క్రి: పొంగరెక్కు.
పొంగటి నెల. దే. వి. (పొంగలి + నెల) మార్గి
శీర్షమాసము, జింకతల చొక్కనెల: చూ,
మాసము. 1.

పొంగటిపండుగ. ద్వ. వి. (పొంగలి + పండుగ)
మకర సంక్రాంతి: చూ, సంక్రాంతి. 2.

పొంగట్టు. ద్వ. వి. (పొన్ను + గట్టు) హేమా
ది: చూ, పర్వతము.

పొంగరము. దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము: వా.

2. ఉబ్బరము, పొంగరింపు: చూ, రోగము. 1.
పొంగలి. దే. వి. 1. పాలుచేర్చి పొంగించునట్టి
ఆన్నము, పాయసము (దీని భేదములు.—
పప్పుపొంగలి, చక్కెరపొంగలి): చూ,
సాదము (1); వా. 2. పులగము: చూ,
సాసము (1).

పొంగరింపు. వా. వి: చూ, పొంగరము. 2.

పొంగరించు. దే. అ. క్రి. నిక్కు: చూ, వీలగు.

పొంగారు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించు.

య. 3, ఆ. 54; 2: చూ, విజృంభించు. భార.

ఆర. 5, ఆ. 180; 3. ఉబుకు. భార. ఆర.

4, ఆ. 229: చూ, సందడించు; 4: చూ, సం

తోషించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 90; 5: చూ,

పొంగరించు. [ఆ. 30: చూ, సాదము (1).

పొంగిలి. దే. వి. పక్షులయూహారము. మార్క. 6,

పొంగు. దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ,

హంకారము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 207;

3. పోటు, ఉప్పెన, ఉబుకు. (సం)—ఉల్బణ
ము: చూ, సముద్రము; 4: చూ, పొంగరము.
2; 5. ఆల్లమృ: చూ, స్ఫోటకము; అ. క్రి.
6: చూ, హంకరించు; 7: చూ, సంతో
షించు; 8: ఉబ్బరించు, ఉబ్బు: కడుపుబ్బు.

పొంగునీళ్లు. ద్వ. వి. 2. చిట్టుడుకునీళ్లు: చూ,
పాదము (1).

పొంగుపాళిలు. దే. వి. 2: చూ, భాగ్యము.

పొంగులమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొక అమ్మవారు:

చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2: చూ, స్ఫోటకము.

పొంచిక. దే. వి: పొంచు. పంచ. నా. 1, ఆ

528. [మఱుంగుపడు.

పొంచు. దే. వి. 1.—పై.—; అ. క్రి. 2: చూ,

పొంచువేయు. వా. అ. క్రి: చూ, పొంచు. 2.

పొంజే. దే. స. క్రి. (రూ. పో. జే. పో. జే)

నార లోనగువాని నలుసులువాయ సన్నము

గాఁదీయు: ముంటఁజేల్చు.

పొంపె. దే. ద్వి. కొఱకులను పృథ్వీయార్థము

నందు నమ్మినది. భార. ఆది. 2, ఆ. 181.

పొంత. వై. వి. 1. తీరము: భార. ఉద్యో. 4,

ఆ. 180: చూ, రోధస్సు; 2: చూ, మార్గము;

3. = పొంతం. పు. 2, ఆ. 17; పొండు. 2,

ఆ. 8: చూ, సమీపము. 1.

పొంతకడవ. వై. వి. పొయ్యిదగ్గర నీళ్లు కుండ:

చూ, భాండము. 1.

పొంతకత్తె. ద్వ. వి. (పొంతము + కత్తె) కుం

టెనకత్తె: చూ, శంభళి.

పొంతనము. ద్వ. వి. (పొండు + తనము) గృహ

మైత్రి. [ఉద్యో. 2, ఆ. 183.

పొంతము. దే. వి: చూ, స్నేహము. భార.

పొందసచ్చే. వా. వి. ఆలిప్స: చూ, వాంఛ.

పొందామరలపంట. వా. వి. గంగ. సాంబ. దే.

18: చూ, నది. [సక్రమగు.

పొందించు. వా. స. క్రి. పొందించు: చూ,

పొందించుట. వా: వి: చూ, పొందింపు.

పాండించువాడు. వా. వి. ఆనేత: చూ, సంధా
యకుడు. [ము. 1.

పాండించు. వా. వి: ఆనయము: చూ, సంధాన
పాండిక. దే. వి. 1: చూ, పాంకము; 2. చేరిక.

రామా. 5, ఆ. 66: చూ, సమీపము. 1;
3. కలయిక. రామా. 5, ఆ. 138: చూ, సంయో

గము; 4: చూ, స్నేహము.

పాండికపడు. వా. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించే.

పాండికపఱచే. వా. స. క్రి. అవ్యయించే: చూ,
సంధించే. 2.

పాండు. దే. వి. (రూ-ఒండు. పాండిక) 1: మై
త్రి: చూ, స్నేహము. అచ్చ. నుం, కాం. 72;

2. సంధి: చూ, సాప్తపదీనము; 3. పాగ్తి:
చూ, లాభము. 1; 4. అభేదము. ఉ, హరి.

2, ఆ. 88: చూ, సమరసము; 5 ఆనుకూల్య
ము. నై. 4, ఆ. 129: చూ, పాండు. 1;

విణ. 8: చూ, స్నేహితుడు; అ. క్రి.

7. (కన్ను) వాలు. భార. ఆది. 6, ఆ. 285;
స. క్రి. 8: చూ, పాండించే.

పాండుకాడు. దే. విణ: చూ, స్నేహితుడు.

భాగ. 6, స్కం. 215.

పాండుకొను. దే. అ. క్రి. నెలకొను. పంచ. వా.

1, ఆ. 310: చూ, స్థిరపడు.

పాండుట. వా. వి. కలన, పాండుపాటు, అందు
బడి: చూ, సంసక్తము. [సరిపడు. 1.

పాండుపడు. ద్య. అ. క్రి. అనుకూలించే: చూ,

పాండుపఱచే. వా. స. క్రి: చూ, రూ-పాండి
కపఱచే.

పాండుపాటు. ద్య. వి: చూ, పాండుట.

పాండువాడు. వా. విణ: చూ, పొగ్గిపడు.

పాంపిరి. దే. వి. 1. సాంద్రత: చూ, సాంద్ర

ము. 2; విణ. 2. అచ్చేము. భో. 4, ఆ.

107: చూ, సాంద్రము. 2.

పాంపిరివోవు. దే. అ. క్రి. 1. ఆతిశయించే.

భార. ఆర. 7, ఆ. 433: చూ, సందడించే;

2: చూ, వర్ణిలు; 3: చూ, వ్యాపించే నిర్వ. 3,

ఆ. 65; 4: చూ, సంభవించే. నిర్వ. 7, ఆ. 62;

5: చూ, సంతోషించే, నిర్వ. 5, ఆ. 95;

6: చూ, విజృంభించే. భార. ఉవోద్య. 2,
ఆ. 213; 7: చూ, వెలయు 4.

పాంపు. దే. వి. 1. మెడవెనుకటిభాగము: మె

డపాంపు, మెడపంపు; 2. ఉత్సాహము:

చూ, సన్నాహము. 2; 3. ఒప్పు. అచ్చ.

య, కాం. 140: చూ, హృద్యము; 4: చూ,

శౌర్యము. 1.

పాంపెనలారు. దే. అ. క్రి. ఒప్పుగు.

పాంబోరచేల్చు. వా. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ.

1. వేం. ఆం. 4.

పాకారు. దే. అ. క్రి. రూ-పోకారు. నాక

మగు: చూ, సమయు. 3.

పాకారుమే. దే. పే. రూ-పోకారుమే. నాక

ముచేయు. రామా. 2, ఆ. 52: చూ, సమయు. 3.

పాకాలు. దే. అ. క్రి. రూ-పోకాలు. 1. వెడ

లు. స్వా. 6, ఆ. 45: చూ, వెళ్లు. 3;

2. పోవు. కాశీ. 2, ఆ. 156; జై. 7, ఆ.

228: చూ, వెళ్లు. 3.

పాక్కడ. వా. వి. వ్యధ: చూ, శోకము.

పాక్కలి. దే. వి. 1. ఎత్తుడుపొయ్యి: చూ,

హసంతి; 2. మూడురాళ్లు పెట్టినపొయ్యి:

చూ, హసంతి.

పాక్కి. దే. వి. 1. గుఱుతు. పంచ. వేం. 3,

ఆ. 252: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ,

చెరవు: 3: చూ, సమీపము. 1. ఆం, భా.

త్వ. 21.

[చూ, శబ్దము. 2.

పాక్కి-పోడిడి. వా. వి. జనశృతిభేదము, పొక్కు:

పాక్కిలి. దే. వి. 1: చూ, బొడ్డు. 1. వసు.

2, ఆ. 73; 2: గుంట. వసు. 2, ఆ. 73:

చూ, రంధ్రము. 1. బ్రహ్మ. 1.

పాక్కిలిచూలి. దే. వి. వాణిజస్యము: చూ,

పాక్కిలిపాపడు. దే. వి. — మై. —

పాకు. దే. వి. 1: చూ, పాక్కిపోవడి;
2: చూ, శోకము. భాగ. 8, స్కం. 487;
3. ఎండిలేచినపెల్ల: చూ, భూమి. 1;
4. బొబ్బ: చూ, వర్షము; అ. కి. 5: చూ,
శోకించే. భాగ. 7, స్కం. 63; 6. బొబ్బ
లేచే. భార. విరా. 1, ఆ. 147; 7. ఉలు
కు. పంచ. నా. 1, ఆ. 328: చూ, నర్మకృ.
6; 8. (లోకమందు) వ్యాపించే: చూ,
వ్యాపించే.

పాకుడు. దే. వి: చూ, పాకు. 3.

పాగ. దే. వి. రూ-పావ. (సం).—అగ్నిలింగ
ము, కందరాలము, కచమాలము, కరమాల
ము, కాలభూమము, ఖతమాలము, గృహ
భూమము, ట, తరి, భూపము, భూమము,
మంభము, మరుద్వాహము, శిఖిర్వజము;
తద్వి. — ౧. పాగమోరిన దూగఱకు. —
కఱమాపము, దూగఱ. (స). — కాలభూమము,
గంధపిశాచిక, గృహభూమము, గంధమార
ము; ౨. కాయలు పండుటకు ఎలుకలులో
లోనగునవి చేయ్యేటకును వేసెడు పాగకు. —
ఊడర; 3. నానగలపాగకు. — దూపము.
(సం). — భూపము, భూమము; ౪. పాగ
పంక్తికి. — పాగగుని. (సం). — కాలిక-కాలి
క; ౫. హోమభూమము. — (సం). — నిగణ
ము. (“మిగతవానికి: చూ, నాయువు”).

పాగకన్ను. దే. వి. అగ్నిజనించిన శివుని ఫాల
నేత్రము: చూ, లోచనము.

పాగకఱ్ఱ. దే. వి. ఇంటిపైకప్పునందులయందు
పాగచేతయేట్లుబడి కఱ్ఱవలెగనఁ బడెడు
నూర్మకీరణము: చూ, హోయనము. 2.

పాగగుమి. వా. వి: చూ, పాగ.

పాగగూడు. దే. వి. ఇంటికప్పునందు పాగపో
వుట కేర్పఱచిననందు.

పాగచే. దే. పేర్. పాగయఁజేయు. 1. పాగ
యించే. నై. 6, ఆ. 108: చూ, సాతా

లించే; 2. పాగుపు. ఉ, రా. 5, ఆ. 288:
చూ, పాగపు. 2. [చెట్టు.

పాగచేట్టు. దే. వి. పాగాకుచేట్టు: చూ, సిగ
పాగమారు. దే. అ. కి. పాగడట్టు.
పాగచెట్టు. దే. వి. పాగాకుచేట్టు: క్రిమిఘ్ను
ము, భూమ్యపత్రిక.

పాగమారుట. బా. చెడుట, వన్నెతగ్గుట. “పా
రునికోపాగ్ని పాగమారి” నై. 3, ఆ. 181.
పాగడ. నై. వి. — పశుశి. రూ-పావడ: చూ,
పశుశము, (దీనిచెక్కచూర్ణము సంతానము
కలుగుటకు పంజాబులో వాడెదరు. పండు
గుంజోర క్షగ్గివాణికట్టును.)

పాగడదండ. నై. వి. పావడపూవులహారము.

పాగడిక. దే. వి. (రూ-పాగడిత-పాగడు-
పాగడ్త-పాగడికోలు) 1: చూ, స్తోత్రము;
2. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; వా. 3. స్తుతించేట.
పాగడికోలు. దే. వి. — పై. — (స్తుతికి. —
భార. సభా. 2, ఆ. 49; కీర్తికి. — భార.
ఆర. 7, ఆ. 290.)

పాగడిత. దే. వి. — పై. —

పాగడు. దే. వి. — పై. —; స. కి. 4: చూ,
స్తుతించే. భాగ. 10, స్కం. 1018; పాండు.
1, ఆ. 112.

పాగడ్త. దే. వి: చూ, రూ-పాగడిత (స్తుతి
కి. — ఉ, హరి. 6, ఆ. 23; కీర్తికి. —
భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 67.)

పాగడ్తవడు. ద్వ. అ. కి. స్తుతింపఁబడు.

పాగపు. దే. వి. రూ-పాగుపు. 1: చూ, సాతా
లింపు; పేర్. 2: రూ-పాగుపు. పాగచే.
పాండు. 1, ఆ. 190: చూ, సాతాలించే.

పాగబండి. వా. వి. రైలు, కమ్ములపైబండి, కేకలబం
డి, భూమశకటము: చూ, శకటము. 1.

పాగబాణము. మి. వి. ఒకరకము బాణము:
చూ, బాణము. 1. [చూ, హిమము.

పాగమంచే. వా. వి. పాగతోగూడిన మంచే:

పాగయు. దే. అ. క్రి. 1. పాగగలదియగు;
2. కుములు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 274: చూ,
పావులు.

పాగరు. దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. ధైర్యము.
రామా. 8, ఆ. 103: చూ, పాడవు. 2;
3. తీక్షణగంధము: చూ, రూ-పావరు.

పాగరుబోతు. దే. విణ: చూ, హేరంబుడు.
పాగరుగోయిల. వా. వి: గండుగోయిల.

పాగరుపాడ. వా. వి: చూ, పద్మము. 5.
పాగరుమాన్పు. వా. న. క్రి. చేంపు: చూ, సం
హరించే.

పాగరమ్మ. వా అ. క్రి: పాంథేపించే.

పాగాకు. దే. వి. ధూమ్రపత్రము. (దీనిలో
“నికొటిక్” అను విషముకలదు. పాము విష
మునకు పాగాకు విషుగుడు. పాగాకుతోఁబ
లోనికి పాముచేరదు.): (సం).—గృధ్రాగ్రీ, గృధ్రాని,
గృధ్రపత్రము.

పాగుపు. వా. వి, చే: చూ, రూ-పాగుపు.

పాగులు. దే. అ. క్రి. 1. పరితపించే. రామా.
5, ఆ. 241: చూ, సంతాపించే; 2: చూ,

పాగయు. 2. భాగ. 10, స్కం. పూ. 239,
పాచ్చెము. దే. వి. 1. కపటము. హరి. పూ.

2, ఆ. 217; హరి. ఉ. 9, ఆ. 122: చూ,
వ్యాజము. 1; 2. న్యూనత. పాండు. 2, ఆ.

53: చూ, వెలితి. 2; విణ. 3. న్యూనము.
భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 11: చూ, వెలితి. 2.

పాట. వై. వి. 1. దొప్ప: చూ, పాత్రము. 8:
వా. 2. =పుట, పాట, పేడి.

పాటకరించే. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించే
కాశీ. 5, ఆ. 107; 2: చూ, పరిల్లు. భాగ.

8, స్కం. 504.

పాటకణ. దే. వి. (రూ-పాటకణ్ణ-పాట్లకణ్ణ-
పాట్లకణ్ణ) కవలగర్భము బయటికిరాక లో
పలబలిసియుండు పరిమొదలగువాని నెన్ను.
పన్యసచ్చము (అనికొండలు).—అత్తమా,

కరుగు-కరువు, గంటకణ్ణ, పాట్ల, పరిపాట్ల.
(సం).—కలముము. (చూ, సుముము).

పాటకణ్ణ. దే. వి.—పై.—

పాటపాట. దే. వి. రాలుట పడుట కురియుట
పాడుముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ. (పడుటకు.—

రామా. 8, ఆ. 74; రాలుటకు.—భాగ.
9, స్కం. 102.)

పాటమరించే. దే. అ. క్రి. 1. పాటమరిలు. సా
టమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురు
లోనగునది పుట్టు: రూ-పాటమరిలు-పాటమ
రిలు.

పాటమరిలు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పాటమరిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పాటము. వై. వి. 1: చూ, ముక్కు-జెఱము;
దే అ. క్రి. 2. రూ-పాడము. పుట్టు, వికరి.
2, ఆ. 87: చూ, సంభవించే.

పాటి. వై. విణ.=హత. (రూ-పాట్టి-పాదటి-
పాదటు-పాదడు-పానుగు) 1: చూ, వామ
నుడు; 2: చూ, వామనము. [5, ఆ. 43.

పాటిపాటి. వై. విణ: చూ, స్వల్పము. సాండు.

పాటుకు. దే. వి. రూ-పాటుక్కు. 1. చెట్టు
మీఁదనుండి వానచినుకులు పడుట యందగు
ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. ప్రా
ద్దు పాడుచుట యందును ప్రార్థనకుంకుట
యందును అగు అనుకరణము: చూ, హూ
హూ, (కుంకుటకు.—పా. 3, ఆ. 189.)

పాటుక్కు. దే. వి.—పై.—

పాటేలు. దే. వి. రూ-పాట్టేలు. గొట్టేపాతు:
చూ, మేనము. 1.

పాటో. వా. వి. యంత్రముమీఁదతీసెడు మను
ష్యుడుల శ్రీతివించు: చూ, ప్రితి. 2.

పాట్ల. దే. వి. 1. కడుపు: చూ, భూణము. 1;
2. పరిపాట్ల: చూ, పాటకణ.

పాటకఱ. దే. వి. చూ, చూ-పాటకఱ.

పాటకఱుకు. దే. వి. ఎన్నుపాటకపట్టు పరువము.

పాటకఱ్ఱ. దే. వి. చూ, చూ-పాటకఱ.

పాటకూటివాడు. వా. విణ: పాటకసాకువాడు. (సం).— అత్తుంధరి, ఉగరంధరి,

కుక్షింధరి. [సాదము. (1)

పాటకూడు. దే. వి. కడుపుకూడు: చూ,

పాటకపట్టెడ. దే. వి. టంగువాలు: చూ, నరతృ.

[ము. 1.

పాటకసంకెర. దే. వి. ఒకచేత: చూ, మత్స్య

పాటకసాసికొను. దే. అ. కిరి. మానావమానము లెంచకకడుపు నింయోనను.

పాటకము. దే. వి. రూ-బాటకము: చూ, లంగోటి.

పాటకలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ=పాటకము: చూ, పాటకము. 3.

పాటకవాడు. దే. విణ: చూ, లంద.

పాటకసాకువాడు. వా. విణ: చూ, పాటక కూటివాడు.

పాటక. వై. విణ.=పంత: చూ, రూ-పాటి.

పాటింపుచీ:ణము. దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీ రణము: చూ, పృశ్నినము.

పాటికొంది. ద్వ. వి. బ: చూ, సురాష్ట్రజము*.

పాటికాకర. వై. వి. కర్కోటము *: చూ, సుపవి. 1.

పాటికెంకాయ. ద్వ. వి. పాటికొబ్బరి*: చూ, సృంధఫలము.

[లము.

పాటికక్క. వై. వి. ఓడినక్క: చూ, సృగా

పాటిపిట్ట. వై. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాటిపాట్ల. వై. వి. గుజ్జెపాట్ల*. చూ, పాట్ల.

పాటిమెడ. ద్వ. వి. కుటుచేమెడ: చూ, మెడ.

పాటియ. దే. వి. తేలు. అచ్చ. యు, కాం.

41: చూ, పృశ్నికము.

పాటివడుగు. వై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాట్లు. దే. వి. 1. ఉనుక: చూ, తుషము. 1;

2. కాయభాన్యముమీడితోలు: చూ, శింబ.

పాట్లునువ్వులు. దే. వి. ఒకరకమునువ్వులు:

చూ, శ్రీమాన్. 1.

పాట్లుపాదలగు. దే. అ. కిరి: పీడితమగు.

పాట్టెలు. దే. వి. చూ, రూ-పాట్టెలు.

పాట్టెలు. దే. వి. —వై. — [ము.

పాట్టెను. ద్వ. వి. (పాట్టి + చేను): చూ, పృశ్

పాట్ల. వై. వి. 1.=పటోలికా. రూ-పాట్ల-పా

శ్య. (సం).—ఉద్ధాసిత, కన్య, కన్క

తచ్చదకర్క-తచ్చదము, కాలిక, కృషారి,

కోశాతకి, జాంగలి, జాలి, బోశ్ని, తిల

కము, పటోలము, పటోలి, పటోలిక,

పరావపు, రాజపటోలిక; తద్వి

శేషములు.—: కొమ్ముపాట్ల. (సం).—

కన్యాపట్టు; 2: గుజ్జెపాట్ల, పాట్టిపాట్ల.

(సం).—కన్యాపట్టుము; 3: చేతిపాట్ల.

(సం).—అమృతఫలము, కచ్చుమ్మి, కటు

ఫలము, కటువు, కటోలము, కర్క-శదలము,

కాసనుత్తు, కాసమగ్దనము, కులకము, కుల

ము, కృష్ణము, తిక్తము, పటువు, పటో

లము; ౪: రేగుడు, లింగపాట్ల. (సం).—

లింగబీజ, సిధ్ధికి. (చూ, సిధ్ధికి); 2. కా

కర*: చూ, సుపవి. 1.

పాట్లపూరిక్క. వై. వి. తొండరూపురిక్క-

పుష్పము: చూ, రిక్క. [చూ, మానము. 1.

పాట్లపూరిక్కనెల. ద్వ. వి. పుష్పమానము:

పాట్లము. వై. వి. 1.=పటల. గుంపు. అచ్చ.

యు, కాం. 100: చూ, సమాహము; 2.=

పటల. అచ్చ. కిస్కిం, కాం. 72: చూ,

సేన. 1; 3.=పాట్టి. పువ్వులు లోనగువా

నిని ఆకులులోనగువనియందుంచి మడచిన

మడుపు: పాతము. (సం).—పాట్టిలి.

పాట్లు. దే. అ. క్రి. పాచిపట్టు. (అన్.) (తర).

పాడ. దే. వి. 1. రూపు. పారి. ఉ. 9,

అ. 57: చూ, స్వరూపము; 2. దృష్టి: చూ, పీక్షణము; 3. బగ్గ. పాండు. 5, అ. 14: చూ, సిద్ధము; వా. 4: చూ, పాడపాము. పాడక. దే. వి. రూ-పాణక: చూ, పంటసాల. పాడకట్టు. దే. అ. కిర్. 1. కనబడు. స్వా. 6, అ. 31: చూ, సాక్షాత్కరించు; 2. ఎదురగు: చూ, సాక్షాత్కరించు. [చేం. అం. 2. పాడకోక: గట్టుపొడి. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. పాడకోడి. వా. వి: చూ, పుంజు. పాడగను. దే. స. కిర్. 1: చూచు. నిర్వ. 7, అ. 80; ఉ, హరి. 1, అ. 55: చూ, పీక్షించు; పేర్. 2. పాడగనిపించు. పాండు. 2, అ. 48. [డు మానిసి. పాడగరి. వా. వి. ఉద్ధంతురుడు: చూ, సాగు పాడగాంచు. దే. స. కిర్: చూ, పాడగను. పాడగానుపు. దే. వి. రూ-పాడగాన్పు: చూ, పీక్షణము. పాడగాన్పు. దే. వి. —పై. — పాడగు. వా. వి. (రూ-పాడపు-పాడుగు-పాడుపు). 1. రూపు: చూ, స్వరూపము; విణ. 2. నిడుపు: చూ, సోగ; 3. చూ, పాడగరి. [భార. విరా. 4, అ. 81. పాడచూచు. ద్వ. స. కిర్: చూ, పాడగను. పాడచూపు. ద్వ. అ. కిర్. 1: చూ, పాడకట్టు. 1; 2: తలచూపు, తోచు; 3: చూ, పాడకట్టు. 2. భార. ఆర. 4, అ. 284. పాడతెంచు. దే. అ. కిర్. 1. తెలవాటు. 2. 5, అ. 48: చూ, వేగు. 4; 2. పుట్టు. ఉ, హరి. 5, అ. 112: చూ, సంభవించు. పాడదామర. దే. వి. 1: చూ, మండలము. 3; 2. ఒకరకముపచ్చోకు. పాడనీడ. దే. వి. సందులగుండతోచి పాడ పాడగానేర్చును నీడ. (నీడకు. —చూయ, నీడ. (సం). —చూయ: చూ, వెలుతురు. 1. పాడపత్తి. ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.

పాడపాము. వా. వి: చూ, సర్పము. పాడము. దే. అ. కిర్. రూ-పాడుపు. జనించు. పాండు. 1, అ. 157; పాండు. 2, అ. 55: చూ, సంభవించు. 5: చూ, హరిణము. 1. పాడమేను మెకము. ద్వ. వి. దుష్టి. సాంబ. తి. పాడయెండ. దే. వి. సందులగుండతోచి పాడ పాడగా నేర్చును ఎండ. పాండు. 5, అ. 14: చూ, వెలుగు. 3. [సాంబ. దే. 3. పాడలగిరి టెముదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. పాడలమెకము. ద్వ. వి: చూ, పాడమేను మెకము. [చూ, సారథేయ (ధేనుపు). పాడలాపు. వా. వి. చిన్న చిన్న మచ్చలుగలపు: పాడవగు. వా. అ. కిర్: చూ, సాగు. 2. పాడవడగు. దే. అ. కిర్. 1. చెడు. కథా. 8, అ. 121: చూ, సమయము. 3; 2: చూ, మరణించు. ఉ. హరి. 4, అ. 106. పాడవడచు. దే. పేర్. (పాడవడగలేయ). 1. చెఱచు. భార. ఆర. 5, అ. 18: చూ, హేళనము చేయు; 2. చేంపు: చూ, సంహరించు. పాడవడు. ద్వ. అ. కిర్: చూ, పాడకట్టు. 1-2. పా. 5, అ. 67. పాడపు. దే. వి: చూ, రూ-పాడగు. (రూపునకు. —ఉ, హరి. 2, అ. 69.) పాడపుమాపు. ద్వ. అ. కిర్. 1: చూ, పాడవడు. పాడనుతై. దే. వి. చిన్ననుతై: చూ, వృక్ష దనము. 1. పాడి. దే. వి. (రూ-పాడుము-పాడుపు) 1. చూర్ణము: చూ, సురుము; వా. 2. సారవంతి మగుమాట; 3. చీట్లాటలోని చేతిముక్కు. “ఇస్తాకుపాడి”; 4. అతుకుటకుపయోగముగ టంకములోనగువాని ముక్కు, టంకపుపాడి. విణ. 5. ఎండినది: చూ, వానము. 6. పాడిగించు. వా. స. కిర్. ఉత్తభించు: చూ, సాగండియు. [గండియుట. పాడిగించుట. వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సా

పాడిగొట్టు. దే.న. క్రి. చేనియందలిచెట్టుకొట్టు.

పాడిచీకటి. దే. వి. మనమనకని చీకటి:చూ,

మేచకము. 1. [ఆ. 84

పాడిదగ్గు. వా. వి: చూ, రోగము. 1. కాశీ. 3,

పాడిపట్ట. వా. వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

పాడినేయు. ద్వ.స.క్రి: చూ, సురుముచేయు.

పాడినేయుట. వా. వి: చూ, సురుము.

పాడుగు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పాడుగు. 1-

2-3; వి. 4: చూ, మీడు. 2; విణ. 5: చూ,

రూ-పాడుగు. 2; ఆ. క్రి. 6. ఉన్నతమగు:

తనరాడు, నిక్కు; 7: చూ, వర్ధిల్లు.

పాడుగుముడుగు. దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ,

హగ్నిని(నది).

పాడుచే. దే. ఆ. క్రి. 1. పోట్లాడు. భార.

సభా. 1, ఆ. 197: చూ, వాటులాడు;

2. ఉదయించు: చూ, వేపు; స. క్రి. 3. పిడి

కిలి లోనగువానితో కుర్చు. పంచ. వేం.

1, ఆ. 763: చూ, స్ఫోటించు; 4. బల్లెము

లోనగువానితో గుర్చియ్య: చూ, మొలవేయు;

5: చూ, వేగియు. 3. భార. ఆర. 1, ఆ.

159; 6. (తేలులోనగుసవి) కట్టు, అంటిం

చే, మీటు. అచ్చ, యు, కాం. 223: చూ,

కుట్టు. 7; 7.(ఆన) పెట్టు. కళా. 3, ఆ. 193;

8. (ఆకు) కుట్టు: చూ, కుట్టు. 5; 9. (గుడ్డ)

కుట్టు: చూ, పయ్య 2; 10. (చీమ) కుట్టు:

చూ, కుట్టు. 10.

పాడుమోకాసు. వా. స.క్రి. 1: చూ, పాడుచే. 4;

2. (ఒకరినొకరు యుద్ధములో) పాడుచేసొన

పాడుచేట. వా. వి. కుట్టుట: చూ, న్యూతి. 1.

పాడుపు. దే. వి. 1. —పై. —; 2. ఉదయము:

చూ, వేగుజోము; 3: చూ, పోటు. 4.

పాడుపుంగొండ. ద్వ. వి. ఉదయాదిగ్. రామా.

8, ఆ. 202: చూ, పర్వతము.

పాడుము. దే. వి. రూ-పాడు. 1. పాడి: చూ,

సురుము; 2. నన్యము: చూ, ముక్కు-పాడు
ము. (పాగాకుకొల్పి నేయి సున్నము లోన
గునవి వేసి నూజినగుండ.)

పాడువ. దే. వి. (పాడుచేవాడు) రూ-పా
లుచ. దుగ్ధనుడు. భో. 3, ఆ. 48: చూ,
వ్యాధుడు. 2.

పాడువడు. దే. విణ. (పాడుచ + అడు) -పై-
పంచ. వేం. 1, ఆ. 604.

పాడువు. దే. వి, విణ. చూ, రూ-పాడుగు.

1-2-3-4-5. (ఉన్నతికి. — భార. ఆది.

4, ఆ. 93; ఎత్తునకు. — పాండు. 2, ఆ.

322; ఉత్కృష్టమునకు. — ఉ, హరి. 2,

ఆ. 171.) [ఆర. 6, ఆ. 178.

పాడ్డు. దే. వి: చూ, రూ-పాడుము. భార,

పాణక. దే. వి: చూ, రూ-పాడుక.

పాణకుకట్ట. దే. వి. తేలికయైనకట్ట: చూ, వే
త్రము. 1.

పాణిని. వా. వి: చూ, హెచ్చేరిక.

పాణుకుగడ్డి. వా. వి: చూ, తృణము. 1. *.

పాతక. దే. వి. 1. ఆపలులోనగువానికట్ట: పాత్రర-

పాత్ర; వా. విణ. 2. లావు: చూ, స్థూలము. 2.

పాతము. వై. వి. 1. = పాట్టివీ: చూ, పాట్లము.

3; 2: చూ, సమాచూము.

పాతుకు. దే. వి. ధాన్యపురాశి చేట్టుగీచెడు-
గిజి: చూ, శేఖ. 3.

పాత్రము. వై. వి. = పుస్తకమ్. 1. పుస్తకము:

చూ, సంపుటము. 3; 2. కావ్యము: చూ,

సంపుటము. 3; 3. గ్రంథము: చూ, సంపు-

టము. 3. [సం. దే. 4.

పాత్రముముల్లో. వా. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం.

పాత్రర. దే. వి. రూ-పాత్ర. 1: చూ, రూ-

పాతక. 1; వా. 2: చూ, ఆచుద్రస్యములు.

పాత్రరము. వై. వి. = పస్తర. రూ-పాత్రము

చూ, రాయి.

పాత్రములు. దే. వి. ఒకపచ్చిక*:చూ, హరిత
(తృణము.1.)

పాత్రి. నై. వి. 1. విశ్ల, చెన్నుచెఱకు*:చూ,
హరిని; 2.=పుత్రికా. బొమ్మచీర. కళా.5,
ఆ. 3: చూ, వస్త్రము; 3. ఏసె: చూ,
వల్లలము; 4. పోకపూగుత్తిమిదిపట్ట,
కుళి, పాశ: చూ, పోకపాత్రి; 5. అగః
టిపట్టముదత: పాత్రిక.

పాత్రిక. నై. వి. 1.=పుత్రిక. భార. విరా. 4,
ఆ. 471: చూ, పాత్రి. 2; 2: చూ, రూ-
పాత్రి. 5. (స్వార్థమున క పత్రియము.)

పాత్రికడుపు. నై. వి.క్రిగడుపు:చూ,వస్తి. 1.

పాత్రిగడ్డ. నై. వి: చూ, పాత్రి. 1.*

పాత్రిగడ్డ. వా. వి: చూ, పాత్రి. 2.

పాత్రిచీర. నై. వి. నారచీర: చూ, పాత్రి. 2.

పాత్రిదామర. నై. వి. ముడుంగదామర*:
చూ, సహస్రపత్రియ. [పసిండికాయ.

పాత్రినూలికాయ. ద్వ. వి. పాత్రినూలిగూడు:

పాత్రినూలు. ద్వ. వి. పట్టుపురుగునేసెడు పట్టు
నూలు: చూ, నూత్రిము. 1.

పాత్రియ. వా. వి. 1. తడుపంచె: చూ, వస్త్ర
ము; 2: చూ, రూ-పాత్రి. 2. ఆం, భా.
ద్వి. 157.

పాత్తు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. భార.
ఉద్యో. 3, ఆ. 280; 2. సంగతి: చూ, సంగ
యోగము; 3: చూ, పాత్రియ. 1; 4: చూ,
పాత్రియ. 2; నై. 5.=పుస్తక: చూ, రూ-
పాత్తుపు; దే. 6: చూ, పాత్రినూలు; 7: పా
త్తుగుడుపు: చూ, సజ్జి; విణ. 8: ఉప్పుడి.
(సం).—అవిభక్తత; 9: చూ, సంగతము.5.
హరి. పూ. 5, ఆ. 151.

పాత్తుకత్తె. ద్వ. విణ. నెచ్చెలి. భాగ.10,స్కం.
పూ. 772: చూ, (స్త్రీ).

పాత్తుకాడు. దే. వి: చూ, స్నేహితుడు.

పాత్తుగుడుపు. దే. వి: చూ, పాత్తు. 7.

పాత్తుటాలు. వా. వి: చూ, వేళ్ళ.

పాత్తుపడు. వా. వి: చూ, సరిపడు. 1.

పాత్తుపు. నై. వి.=పుస్తక: చూ, సరస్వతి.

పాత్తుసేయు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, స్నేహించు.-
జై. 1, ఆ. 111.

పాత్తె. వా. వి: చూ, రూ-పాత్రియ.

పాత్తెము. దే. వి. గరిడిసాలయంచు క్రిందపఱు-

చెడి యెఱ్ఱుచున్న: చూ, భూమి. 1.

పాత్రి. వా. వి: చూ, రూ-పాత్రిగ.

పాత్రిము. నై. వి.=: చూ, రూ-పాత్రిరము.

పాద. దే. వి. 1. పాదరెల్లు: చూ, సదనము. 1;..

2. ఒకటితోనొకటి పెనంగొన్నదాగ్రతీగ
లోనగువానిపాద: చూ, వీరుధము. 1.

పాదక. దే. వి. పెద్దయెలుగు, పెద్దగొంతు:
చూ, స్వరము. 2.

పాదటలు. వా. విణ: చూ, వామనుడు.

పాదడు. దే. విణ. —పై.— [రిక్క.

పాదరిండ్లచేక్క. ద్వ. వి. పునర్వసు: చూ,

పాదరెల్లు. దే. వి. రూ- గాదరుటిల్లు: చూ,
పాద. 1. [2, ఆ. 112.

పాదరు. దే. వి: చూ, పాద. 2. భార. విరా.

పాదరుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పాదాట్లు.

పాదలాడు. దే. ఆ. కిరి. రూ-పాదలియాడు.

పాదలు. హరి, ఉ. 7, ఆ. 204: చూ,వర్ధిల్లు.

పాదలిక. దే. వి. 1. సెంపు: చూ, వర్ధనము.1;

వా. 2. చక్రివాకము: చూ, బటుపునస్వ.

పాదలికకత్తెర. అం: చూ, పరువళ్లు.

పాదలికదండ. అం: చూ, దండలు.

పాదలియాడు.దే.ఆ. కిరి: చూ, రూ-పాదలాడు..

పాదలు. దే. ఆ. కిరి: చూ, పాదలాడు. భార.

ఆర. 4, ఆ. 223; పాండు. 2, ఆ. 55.

పాదలుకొను. దే. ఆ. కిరి. 1.—పై—; 2. బలి

యు. నిర్య. 8, ఆ. 86: చూ, స్థూలించే.

పాదవెట్టు. దే. స. కిరి. 1: చూ, నూచించే. 1.

జై.5,ఆ.54;2.ఆరోపించే:చూ, మోపు. 7..

పాగయు. దే. అ. కి. 1. పాగగలదియగు;

2. కుములు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 274: మా, పావులు.

పాగరు. దే. వి. 1: చూ, పాంకారము; 2. ధైర్యము. రామా. 8, ఆ. 108: చూ, పాడవు. 2;

3. తీక్షణగంధము: చూ, రూ. పావరు.

పాగరుగోటు. దే. విణ: చూ, పేరంబుండు.

పొగరుగోయల. వా. వి: గండుగోయల.

పాగరుపాడ. వా. వి: చూ, పద్యము. 5.

పాగరుమాన్పు. వా. స. కి. వేంపు: చూ, సంపారించే.

పాగరెక్కు. వా. అ. కి: పాంశేపించే.

పాగాకు. దే. వి. ధూమగ్రీవత్యము. (దీనిలో "నికొటిన్" అను విషముకలదు. పాము విషమునకు పాగాకు విలుగుడు. పాగాకుతోటలోనికి పాముచేరదు.) (సం).—గృధ్రాగ్రీ, గృధ్రాని, గృధ్రగ్రీవత్య.

పాగుపు. వా. వి, పే: చూ, రూ. పాగపు.

పాగులు. దే. అ. కి. 1. పరితపించే. రామా.

5, ఆ. 241: చూ, సంతాపించు; 2: చూ,

పాగయు. 2. భాగ. 10, స్కం. పూ. 239.

పాచ్చెము. దే. వి. 1. కపటము. హరి. పూ.

2, ఆ. 217; హరి. ఉ. 9, ఆ. 122: చూ,

వ్యాజము. 1; 2. న్యూనత. పాండు. 2, ఆ.

53: చూ, వెలితి. 2; విణ. 3. న్యూనము.

భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 11: చూ, వెలితి. 2.

పాట. వై. వి. 1. దొప్ప: చూ, పాత్యము. 8:

వా. 2. =పుట, పాట, పేజీ.

పాటకరించే. దే. అ. కి. 1: చూ, సందడించే.

కాశీ. 5, ఆ. 107; 2: చూ, పరిల్లు. భాగ.

8, స్కం. 504.

పాటకణ. దే. వి. (రూ. పాటకణ్ణ-పాట్టకణ్ణ.

పాట్టకణ్ణ) కవలగర్భము బయటికిరాక లో

పలబలిసియుండు పరిమెదగువాని ఎన్ను.

పస్యగచ్ఛము (అనికొండలు).—అత్తము,

కరుగు-కరువు, గంటకణ్ణ, పొట్ట, పరిపొట్ట. (సం).—కలమము. (చూ, సుమము).

పాటకణ్ణ. దే. వి.—పై.—

పాటపాట. దే. వి. రాలుట పడుట కురియుట

పాడముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యను

కరణము: చూ, హూహూ. (పడుటకు.—

రామా. 8, ఆ. 74; రాలుటకు.—భాగ.

9. స్కం. 102.)

పాటమరించే. దే. అ. కి. 1. పాటమరిలు. సా

టమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురు

లోనగునది పుట్టు: రూ. పాటమరిలు. పాటమ

రిలు.

పాటమరిలు. దే. అ. కి.—పై.—

పాటమరిల్లు. దే. అ. కి.—పై.—

పాటము. వై. వి. 1: చూ, ముక్కుచెఱుము;

దే. అ. కి. 2. రూ. పాడము. పుట్టు. విక. 9.

2, ఆ. 87: చూ, సంభవించే.

పాటి. వై. విణ. =నగం. (రూ. పాటి-పాదటి.

పాదటు-పాదడు. పాసుగు) 1: చూ, వామ

నుడు; 2: చూ, వామనము. [5, ఆ. 49.

పాటిపాటి. వై. విణ: చూ, స్వల్పము. సాండు.

పాటుకు. దే. వి. రూ. పాటుక్కు. 1. చెట్టు

మీదనుండి వానచినుకులు పడుట యందగు

ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. పా

ద్దు పాడుచుట యందును పొద్దువ్రంగింకుట

యందును అగు అనుకరణము: చూ, హూ

హూ, (వ్రంగింకుటకు.—పా. 3, ఆ. 169.)

పాటుక్కు. దే. వి.—పై.—

పాటేలు. దే. వి. రూ. పాటేలు. గొట్టెపోతు:

చూ, మేపము. 1.

పాటో. వా. వి. యంత్రముమీదతీసెడు మను

మ్యుదుల శ్రుతిబింబము: చూ, పృతి. 2.

పొట్ట. దే. వి. 1. కడుపు: చూ, భూగ్రాణము. 1;

2. పరిపొట్ట: చూ, పాటకణ.

పాటకట. దే. వి. చూ, రూ-పాటకట.

పాటకటుకు, దే. వి. ఎన్నుపాటపట్టు పరువము.

పాటకట్ట. దే. వి. చూ, రూ-పాటకట.

పాటకూటివాడు. వా. విణ: పాటసానువాడు. (సం).—ఆత్మంధరి, ఉగరంధరి, కుక్షింధరి. [సాదము. (1)

పాటకూడు. దే. వి. కడుపుకూడు: చూ, పాటపట్టెడ. దే. వి. టంగువాలు: చూ, పరత్రి. [ము. 1.

పాటసంజెర. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్య పాటసానికొను. దే. అ. క్రి. మానాపమానము చెంచేకడుపు నించుకొను.

పాట్లము. దే. వి. రూ-బాట్లము: చూ, లంగోటి. పాట్లలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =పాట్లము: చూ, పాట్లము. 3.

పాట్లవాడు. దే. విణ: చూ, లంఘ.

పాట్లసానువాడు. వా. విణ: చూ, పాట్ల కూటివాడు.

పాట్టి. వై. విణ: =పంత: చూ, రూ-పాటి.

పాట్టింపుచీణము. దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీరణము: చూ, వృశ్చినము.

పాట్టికంఠి. ద్వ. వి. బ: చూ, సురావ్రాజము*.

పాట్టికాకర. వై. వి. కర్కొటము *: చూ, సుషవి. 1.

పాట్టిలెంకాయ. ద్వ. వి. పాట్టికొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము. [లము.

పాట్టికక్కు. వై. వి. ఓడినక్క: చూ, స్వగా

పాట్టిపట్ట. వై. వి. ఒకపట్ట: చూ, పక్షి.

పాట్టిపాట్ల. వై. వి. గుణ్ణపాట్ల*. చూ, పాట్ల.

పాట్టిమెడ. ద్వ. వి. కుటుచేమెడ: చూ, మెడ.

పాట్టియ దే. వి. తేలు. అచ్చ. యు, కాం.

41: చూ, నృశ్చికము.

పాట్టివణుగు. వై. వి. చూ, విష్ణువు. 1.

పాట్టు. దే. వి. 1. ఉముక: చూ, తుషము. 1;

2. కాయధాన్యముమొదితోలు: చూ, కింబ.

పాట్టునువ్వులు. దే. వి. ఒకరకమునువ్వులు: చూ, శ్రీమాన్. 1.

పాట్టుపాడలగు. దే. అ. క్రి: పీడితమగు.

పాట్టెలు. దే. వి. చూ, రూ-పాటేలు.

పాట్టేలు. దే. వి. —వై. — [ము.

పాట్టేను. ద్వ. వి. (పాట్టి + లేను): చూ, వృశ్చ. పాట్ల. వై. వి. 1. =పటోలికా. రూ-పాట్ల-బా

శృ. (సం).—ఉద్ధాసిత, కన్య, కర్క, శచ్చద-కర్క-శచ్చదము, కాలిక, కుష్ఠారి, కోశాతకి, జాంగలి, జాలి, జ్యోత్స్ని, తిల

కము, పటోలము, పటోలి, పటోలిక, పరారువు, రాజపటోలిక; తద్వి

శేషములు. —: కొమ్ముపాట్ల. (సం).—

కన్యాకుబ్జము; 2: గుణ్ణపాట్ల, పాట్టిపాట్ల.

(సం).—కన్యాకుబ్జము; 3: చేతిపాట్ల.

(సం).—అమృతఫలము, కచ్చుమ్మి, కటు

ఫలము, కటువు, కటోలము, కర్క-శదలము, కాసనుత్తు, కాసమగ్దనము, కులకము, కుల

ము, కుచ్చుము, తిక్తము, పటువు, పటో

లము; 4: కేగుడు, లింగపాట్ల. (సం).—

లింగబీజ, సిధికి. (చూ, సిధికి); 2. కా

కర*: చూ, సుషవి. 1.

పాట్లపూరిక్క. వై. వి. తొండరూపురిక్క,

పువ్వమి: చూ, రిక్క. [చూ, మాసము. 1.

పాట్లపూరిక్క నెల. ద్వ. వి. పువ్వమాసము:

పాట్లము. వై. వి. 1. =పటల. గుంపు. అచ్చ.

యు, కాం. 100: చూ, సమూహము; 2. =

పటల. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 72: చూ,

నేన. 1; 3. =పాట్లీ. పువ్వులు లోనగువా

నని ఆములులోనగువనియందుంచి మడచిన

మడుపు: పాతము. (సం).—పాట్లలి.

పాట్లు. దే. అ. క్రి. పాచిపట్టు. (అ.ప్ర.) (కర్).

పాడ. దే. వి. 1. రూపు. హరి. ఉ. 9.

అ. 57: చూ, స్వరూపము; 2. దృష్టి: చూ, వీక్షణము; 3. బగ్గ. పాండు. 5, అ. 14: చూ, నిశ్చయము; వా. 4: చూ, పాడపాము. పాడక. దే. వి. రూ-పాణక: చూ, పంటసాల. పాడకట్టు. దే. అ. కి. 1. కనబడు. స్వా. 6, అ. 31: చూ, సాక్షాత్కరించు; 2. ఎదురగు: చూ, సాక్షాత్కరించు. ప్రేం. ఆం. 2. పాడకోకగట్టుపోడ. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. పాడకోడి. వా. వి: చూ, పుంజే. పాడగను. దే. స. కి. 1: చూచు. నిర్వ. 7, అ. 80; ఉ, హరి. 1, అ. 55: చూ, వీక్షించు; పే. 2. పాడగనిపించు. పాండు. 2, అ. 48. [డు చూనిసి. పాడగరి. వా. వి. ఉద్దంతురుడు: చూ, సాంగ పాడగాంచు. దే. స. కి: చూ, పాడగను. పాడగానుపు. దే. వి. రూ-పాడగాన్పు: చూ, వీక్షణము. పాడగాన్పు. దే. వి. —పై. — పాడగు. వా. వి. (రూ-పాడపు-పాడుగు-పాడుపు). 1. రూపు: చూ, స్వరూపము; విణ. 2. నిడుపు: చూ, సోగ; 3: చూ, పాడగరి. [భార. విరా. 4, అ. 81. పాడచూచు. ద్వ. స. కి: చూ, పాడగను. పాడచూపు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, పాడకట్టు. 1; 2: తలచూపు, తోచు; 3: చూ, పాడకట్టు. 2. భార. ఆర. 4, అ. 284. పాడతెంచు. దే. అ. కి. 1. తెలవాలు. నై. 5, అ. 48: చూ, వేగు. 4; 2. పుట్టు. ఉ, హరి. 5, అ. 112: చూ, సంభవించు. పాడదామర. దే. వి. 1: చూ, మండలము. 3; 2. ఒకరకముపచూపు. పాడనీడ. దే. వి. సందులగుండతోచి పాడ పాడగానేర్పడు నీడ. (నీడకు. —చూయ, నీడ. (సం). —చూయ: చూ, వెలుతురు. 1. పాడపత్తి. ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.

పాడపాము. వా. వి: చూ, సర్పము. పాడము. దే. అ. కి. రూ-పాడ్పు. జనించు. పాండు. 1, అ. 157; పాండు. 2, అ. 55: చూ, సంభవించు. 3: చూ, హరిణము. 1. పాడమేను మెకము. ద్వ. వి. దుప్పి. సాంబ. తి. పాడయెండ. దే. వి. సందులగుండతోచి పాడ పాడగా నేర్పడు ఎండ. పాండు. 5, అ. 14: చూ, వెలుగు. 3. [సాంగ. దే. 3. పాడలగిం టెముదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. పాడలమెకము. ద్వ. వి: చూ, పాడమేను మెకము. [చూ, సారథేయ (ధేనువు): పాడలాపు. వా. వి. చిన్న చిన్న మచ్చలుగలలపు: పాడవగు. వా. అ. కి: చూ, సాంగ. 2. పాడవడగు. దే. అ. కి. 1. చెడు. కళా. 8, అ. 121: చూ, సమయము. 3; 2: చూ, మరణించు. ఉ. హరి. 4, అ. 198. పాడవడచు. దే. పే. (పాడవడగజేయు). 1. చెఱచు. భార. ఆర. 5, అ. 18: చూ, పేళ నముచేయు; 2. చేంపు: చూ, సంహరించు. పాడవడు. ద్వ. అ. కి: చూ, పాడకట్టు. 1-2. పా. 5, అ. 67. పాడపు. దే. వి: చూ, రూ-పాడగు. (రూపున. ఉ, హరి. 2, అ. 69.) పాడపునూపు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, పాడవడు. పాడనుతై. దే. వి. చిన్న సుతై: చూ, వృక్ష దనము. 1. పాడి. దే. వి. (రూ-పాడుము-పాడ్పు) 1. చూ ర్ణము: చూ, నురుము; వా. 2. సారవంత మగుమాట; 3. చీట్లాటలోని చేతిముక్క. “ఇస్తాకుపాడి”; 4. అతుకుటకుపయ్యక్తమగు టంకములోనగువాని ముక్క, టంకపుపాడి: విణ. 5. ఎండినది: చూ, వానము. 6. పాడిగించు. వా. స. కి. ఉత్తభించు: చూ, సాంగదీయు. [గదీయుట. పాడిగించుట. వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సాంగ

పాత్రములు. దే. వి. ఒకపచ్చిక*:చూ, హరిత
(తృణము.1.)

పాత్రి. నై. వి. 1. విశల్య, చెన్న చెఱు*:చూ,
హలివి; 2.=పుత్రికా. బామ్మచీర. కళా.5,
ఆ. 3: చూ, వస్త్రము; 3. ఏసె: చూ,
వల్లము; 4. పోకపూగుత్తిమిదిపట్ట,
కుహలి, పాళ: చూ, పోకపాత్రి; 5. అగః
టిపట్టుడత: పాత్రిక.

పాత్రిక. నై. వి. 1.=పుత్రిక. భార. విరా. 4,
ఆ. 471: చూ, పాత్రి. 2; 2: చూ, రూ-
పాత్రి. 5. (స్వార్థమున క పత్రియము.)

పాత్రికడుపు. నై. వి. క్రింగడుపు:చూ,వస్త్ర. 1.
పాత్రిగడ్డ. నై. వి: చూ, పాత్రి. 1.*

పాత్రిగడ్డ. వా. వి: చూ, పాత్రి. 2.

పాత్రిచీర. నై. వి. నారచీర: చూ, పాత్రి. 2.

పాత్రిదామర. నై. వి. ముడుంగుదామర*:
చూ, సహస్రవత్రియ. [పసిండికాయ.

పాత్రినూలికాయ. ద్వ. వి. పాత్రినూలిగూడు:
పాత్రినూలు. ద్వ. వి. పట్టుపురుగునేసెడు పట్టు
నూలు: చూ, మాత్రము. 1.

పాత్రియ. వా. వి. 1. తడుపంచె: చూ, వస్త్ర
ము; 2: చూ, రూ-పాత్రి. 2. ఆం, భా.
ద్వి. 157.

పాత్తు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. భార.
ఉద్యో. 3, ఆ. 280; 2. సంగతి: చూ, సంగ
యోగము; 3: చూ, పాత్రియ. 1; 4: చూ,
పాత్రియ. 2; నై. 5.=పుస్తక: చూ, రూ-
పాత్తుపు; దే. 6: చూ, పాత్రినూలు; 7: పా
త్తుగుడుపు: చూ, సజ్జి: విణ. 8: ఉమ్మడి.
(సం).—అవిభక్తత; 9: చూ, సంగతము.5.
హరి. పూ. 5, ఆ. 151.

పాత్తుకత్తె. ద్వ. విణ. నెచ్చెలి. భాగ.10,స్కం.
పూ. 772: చూ, స్త్రీ.

పాత్తుకాడు. దే. వి: చూ, స్నేహితుడు.
పాత్తుగుడుపు. దే. వి: చూ, పాత్తు. 7.

పాత్తుటాలు. వా. వి: చూ, వేళ్య.

పాత్తుపడు. వా. వి: చూ, సరిపడు. 1.

పాత్తుపు. నై. వి.=పుస్తక: చూ, సరస్వతి.

పాత్తునేయు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, స్నేహించు.
జై. 1, ఆ. 111.

పాత్తె. వా. వి: చూ, రూ-పాత్రియ.

పాత్తెయ. దే. వి. గరిడీసాలయంను క్రిందపడఱ
చెడి యెఱ్ఱునున్న: చూ, భూమి. 1.

పాత్రి. వా. వి: చూ, రూ-పాత్తర.

పాత్రియ. నై. వి.=: చూ, రూ-పాత్తరము.

పాద. దే. వి. 1. పాదరిల్లు: చూ, సదనము. 1;...

2. ఒకటితోనొకటి పెనంగొన్న ద్రాక్షతీగ
లోనగునానిపాద: చూ, వీరుధము. 1.

పాదక. దే. వి. పెద్దయెలుంగు, పెద్దగొంతు:
చూ, స్వరము. 2.

పాదటు. వా. విణ: చూ, వామనండు.

పాదడు. దే. విణ.—పై.— [రిక్క.
పాదరిండ్లమేక్క. ద్వ. వి. పునగ్యను: చూ,
పాదరిల్లు. దే. వి. రూ- గాదరుటిల్లు: చూ,
పాద. 1. [2, ఆ. 112.

పాదరు. దే. వి: చూ, పాద. 2. భార. విరా.

పాదరుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పాదోల్లు.

పాదలాడు. దే. ఆ. కిరి. రూ-పాదలియాడు.

పాదలు. హరి, ఉ. 7, ఆ. 204: చూ,పర్ణిల్లు.

పాదలిక. దే. వి. 1. పెంపు: చూ, వర్ధనము.1;...

వా. 2. చక్కవాకము: చూ, బటుపుగుస్వ.

పాదలికత్తెర. అం: చూ, వరుసల్లు.

పాదలికదండ. అం: చూ, దండలు.

పాదలియాడు.దే.ఆ. కిరి: చూ, రూ-పాదలాడు.

పాదలు. దే. ఆ. కిరి: చూ, పాదలాడు. భార.

ఆర. 4, ఆ. 223; పాండు. 2, ఆ. 55.

పాదలుకొను. దే. ఆ. కిరి. 1.—పై—;2. బలి

యు. నిర్వ. 8, ఆ. 86: చూ, స్థూలించే.

పాదవెట్టు. దే. స. కిరి. 1: చూ, సూచించే. 1.

జై.5,ఆ.54;2.ఆగోపించే:చూ, మోపు. 7...

పాది. దే. వి. 1. గుంపు. నిర్వ. 8, ఆ. 58: చూ, సమాహము; 2. అమృతపాది. జై. 5, ఆ. 111: చూ, బాణము. 1; 3: చూ, పాదుగు. భో. 6, ఆ. 25; 4. (మంగలి) పాది: చూ, హడపము. 2; 5. బరువు: చూ, భారము. 1.

పాదికట్టు. దే. వి. వాకిటిముందటిపంచేపాక; ఇడుపు. పర. 4, ఆ. 186: చూ, సదనము. 1. పాదిగిలి. దే. వి. పక్కమును సందిటికిని నడిమి భాగము. హరిశ్చ. 5, ఆ. 181: చూ, మూల. 1.

పాదిగొను. దే. అ. కి. 1: చూ, పొంగిసుపడు; స. కి. 2: చూ, వేష్టించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 137.

పాదిటి. దే. విణ: చూ, హమసుడు.

పాదీనా. వా. వి: చూ, రూ-పుదీనా*.

పాదుగు. దే. వి. రూ-పాదువు. భో. 6, ఆ. 20: చూ, స్తవ్యము.

పాదుగుచేయు. వా. అ. కి. (ఆవులోనగునవి యీనఁబోవు సమయమున) పెద్దపాదుగు గలదియగు.

పాదుగుపట్టుట. వా. వి: చూ, పిళ్ళు.

పాదుక. దే. వి: చూ, పాది. 5. (స్వాగ్ధమునఉక) పాదుగు. దే. వి. 1: చూ, పొత్తి. 2; స. కి.

రూ-పాదువు. 2. కర్మము. రూ-పాదువు.

పు. 2, ఆ. 73; 3. (రత్నాదులను) చెక్కు;

4. కప్పు: చూ, మూయు. 1; 5. షట్కులు గుర్తి ధ్వను తెక్కులతోకప్పు; 6. ఖచించు: చూ, వార.

పాదుగుడు. దే. వి. కప్పుడు. పర. 1, ఆ. 145:

చూ, వ్యవధానము. 3.

పాదుగునీళ్లు. వా. వి. బ: చూ, బాలకిరీడ.

పాదుపు. దే. వి. 1. వృద్ధి. భో. 6, ఆ. 316: చూ, హెచ్చు. 2; వా. 2. వ్యయము చేయకుండుట.

పాదురు. దే. అ. కి: చూ, వికసించు. (పే. పాదిరించుటకు. — య. 4, ఆ. 20.)

పాదువు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పాదుగు; 2: చూ, పాదుగుడు. భార. విరా. 4, ఆ. 117; అ. కి. 3: చూ, వ్యాపించు. పాండు. 1, ఆ. 188; స. కి. రూ-పాదుగు. 4: చూ, పాదుగు. 2; 5: చూ, పాదుగు. 3; 6: చూ, పాదుగు. 4. పా. 1. ఆ. 52; 7: చూ, పాదుగు. 5; 8: చూ, పాదుగు. 6.

పాద్దు. వై. వి. రూ-పొద్దు. = బిగ్గ. 1: చూ, నూర్చుడు; 2: చూ, సమయము. 1; 3: చూ, దినము; 4: చూ, పుంట; 5: చూ, వేసున; 6. పరిసరదినములు: రూ-పొద్దు, పొద్దు నెల-పొద్దుల నెల.

పాన. వై. వి. 1 = పున్నాగ: చూ, రూ-పాన్న. 1*; దే. విణ. 2: చూ, రూ-పాన్న. 2. ఉ. రా. 6, ఆ. 61: (పానహానకు. — స్వా. 4, ఆ. 16)

పానఁటినది. వా. వి. రూ-పారఁటినది: చూ, తావితోఁ బెనఁచినది. ఆం. భా. ద్వి. 252.

పానరారు. దే. అ. కి. ఒప్పు. అచ్చ. యూ. కాం. 499: చూ, సమ్మతించు.

పానరు. దే. వి. 1: చూ, హృద్యము. వేం. ఆం. 56; 2. రూ-ఒనరు: చూ, సౌందర్యము; 3: చూ, స్నేహము; అ. కి. 4. అగు: చూ, రవణించు; 5. పానఁగు. శకాం. 4, ఆ. 191: చూ, పావరు; 6. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.

పానరుచు. దే. పే. రూ-పానర్పు. (పానరఁ జేయు) కావించు, కాఁజేయు; 2: పానఁగించు.

పానరుపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, సరిపడు. 1.

పానర్పు. దే. పే: చూ, రూ-పానరుచు. (కావించుటకు. — మార్కం. 3, ఆ. 339.)

పానలు. దే. అ. కి. దగదగమండు: చూ, వెలఁగు. 5.

పానిక. దే. వి. ముంజిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

పానుఁగు. దే. వి. 1. — వై. — విణ. 2. నిస్తేజము. భార. ఆర. 6, ఆ. 239; 3: చూ, వామనుడు; 4: చూ, హృస్వము.

పానుగుచేప. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.
పానుగుపడు. దే. అ. క్రి. 1. రూ-పానుపడు-
పానుడు. నిష్టేజమును. నిర్వ. 6, ఆ. 110;
2. నశించు. భాగ. ఆర. 5, ఆ. 152; హరి.
పూ. 7, ఆ. 69: చూ, సమయము. 3;
3: చూ, వ్యర్థమును; 4. తగ్గు: చూ, సుక్కు. 9;
ఆ. (పే). పానుగుపడుచునుటకు. —
భో. 2, ఆ. 261.)

పానుపడు. ద్వ. అ. క్రి. — పై. — (వ్యర్థమును
టకు. — హరి. ఉ. 10, ఆ. 167; తగ్గుటకు. —
హరి. ఉ. 1, ఆ. 168.)

పానుపు. దే. విణ: చూ, శౌర్యము. 1.
పాన్న. వై. వి. 1. = పున్నాగం. రూ-పాన
చూ, సురపాన్న. (దీని విత్తులనూనెనుయూ
రపుదేశములో “హింబాతయిల్” అందురు.
వాతనోష్ణులను హరించుచు. విరేచనకారి.);
2. రూ-పాన. దృగ్గోచరమైనది. రా. వి.
3, ఆ. 83. [2, ఆ. 24.

పాన్నంగి. దే. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి. య.
పాన్నగంటి. దే. వి. మత్స్యక్షి *: చూ, శీత
సారము*. [99: చూ, పాత్రయము. 8.

పాన్నట్టు. దే. వి. చేట్టువము. బహు. 4, ఆ.
పాన్నరి. దే. విణ. రూ-పాన్నరి. మనోజ్ఞయము:
చూ, హృద్యము. [చూ, శార్దూలము. 1.

పాన్నాడ. దే. వి. ఒకరకము చిలుకపులి:
పాన్నారి. దే. విణ. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు;
2: చూ, రూ-పాన్నరి. కాశీ. 1, ఆ. 7.

పాన్నికొమ్మ. వా. వి. మనోజ్ఞారాలు. ఆం.
సదా. నర. 54: చూ, (స్త్రీ).

పాన్ను. దే. వి. 1. రోకలిపాన్ను, బొందియము:
చూ, శంబరము. 4; 2. బంగారు: చూ,
లోహము. 1.

పాన్నడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పానుపడు.

పాన్నర. వా. వి: చూ, జెరడు.

పామ్మ. వా. క్రి. 1. పో, నిశ్చయమునుదెలుపును:
చూ, సత్యము. 1; ఆ. క్రి. 2: చూ, నెట్టు. 3.
పాయి. దే. వి. (రూ-పాయి-పాయి-పాయి-
య్యి): చూ, రూ-పాయియ్యి.

పాయి. దే. వి. — పై. —

పార. దే. వి. 1. కపటము. అచ్చ. బాల,
కాం. 106: చూ, వ్యాజము 1; 2. పార
పాటు. పంచ. నా. 3, ఆ. 328: చూ,
స్థానిత్యము; 3. కుబుసము: చూ, నీడరము.
3; 4. నేత్రానోగ విశేషము. పర, కీసర
చూ, హర్షణము; 5. అరటిలోనగువాని
యావరణవిశేషము. సా. 3, ఆ. 133: పర;
6. బొత్తి, మడత: చూ, మడుపు. 1.

పారంబోకు. వా. వి. రూ-పారంబోకు. సర్కా
రు భూమి: చూ, భూమి. 1.

పారటిసది. వా. వి: చూ, రూ-పానటిసది.

పారటు. దే. స. క్రి. కూరాకునీళ్ళిగురపొర్లిం
చివండు: చూ, సంస్కరించు. 2.

పారక. దే. వి. 1: చూ, సమ్మార్జన; 2. పర్య
రీణము: ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈని
య-ఈనె, కాండ, కామ. (సం). — కాండ
ము, దండను, నాడి, పత్రానాడి, పర్యరీణము;
తద్వి. — (తె). — ఈనకు. — ఈన, ఈనపుడక,
ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈనె, చీఁపురుపుల్ల.
(చూ, కాకము. 1.); 3: చూ, వాత్తి. 3.

పారకచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పారకటి. దే. వి. వాటిచేరువగోడ: చూ,
మఱుగుగోడ. [తప్పనుడి: చూ, సుడి. 1.
పారకనుడి. దే. వి. ఎద్దులోనగువానిమీఁద
పారచి. దే. వి. చేబదులు: చూ, బాకి. 2.

పారట. వై. వి. = పృథ్వీ, పుటు: చూ, పుట.
పారతెరపు. వా. వి: చూ, తప్పతోరస.

పారపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పరిమాదించు.

పారపాటు. ద్వ. వి: చూ, పార. 2.

పొరపు. దే. వి. 1. భేదము. జై. 5, ఆ. 192: చూ, వేటుపాటు; వి. 2. వేటైనది. ఉ, హరి. 5, ఆ. 100: చూ, విలక్షణము. 2.

పొరపొచ్చెము. వా. వి. కటకకల్మషము. పొరపొచ్చు. దే. అ. కిరి. పొరదారినెక్కు. పొరయు. దే. స. కిరి. 1. రూ-పొరయు. పొందు: చూ, సక్రమగు; 2. ఫలముజెందు; అ. కిరి. 3: చూ, సిద్ధించు; 4: చూ, పొందు. 2.

పొరలబడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, లుతనమగు. పొరలాట. దే. వి: చూ, లుతనము.

పొరలాడు. దే. అ. కిరి. (రూ-పొరలియాడు-పొరలాడు): చూ, పొరలబడు.

పొరలిక. దే. వి. రూ-పొరలిక. 1: చూ, పొరలాట; 2: చూ, సంహరిగము.

పొరలిపాటు. వా. అ. కిరి: దయివాటు-దైవాటు.

పొరలియాడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పొరలాడు.

పొరలు. దే. వి. 1: చూ, పొరలిక. ఉ, హరి. 3, ఆ. 128; అ. కిరి. రూ-పొరలు. 2: చూ, పొరలబడు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 134; 3. పరిపరిల్లు: చూ, వర్తించు; 4. పశుమిధునము కూడు: చూ, సంభోగించు.

పొరలుచు. దే. పేరి. పొరలించు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 287: రూ-పొరలించు-పొరల్చు.

పొరలుదండము. దే. వి. పొరలుచు పెట్టెడు దండము: చూ, హరిగలు.

పొరలుపెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ, పొరలబడు.

పొరల్చు. దే. పేరి: చూ, రూ-పొరలుచు.

పొరలాటు. వా. వి. చెట్టుపట్ట నంటియందెడు లోపలిభాగము: పొరలాటుచెక్క.

పొరలాటుచెక్క. వా. వి. —పై—

పొరి. వై. వి. 1: చూ, రూ-పొరి 1; ద్వి. కిరి.

వి. 2. =పురు. అత్యంతము: చూ, మఱిమఱి;

3. పునరర్థకము: చూ, వెండియు (పొరిపూ

రికి. —భో. 7, ఆ. 141); 4. కృమముగా.

భార. అర. 1, ఆ. 118; 5. దృఢముగా: బిగ్గర, బెట్టు.

పొరిగొను. ద్వ. స. కిరి. 1. చేంపు: చూ, సంహరించు; 2. నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.

పొరిగొనుట. ద్వ. వి. చేంపుట: చూ, హింస. 1.

పొరిమోపు. దే. వి. 1. ఉగ్రదృష్టి: చూ, వీక్షణము; 2. భేదదృష్టి: చూ, వీక్షణము.

పొరిమారుచు. దే. పేరి. (రూ-పొరిమాలుచు-పొరిమార్చు-పొరిమాలుచు-పొరిమాల్చు) చేంపు. రాజ. 1, ఆ. 49: చూ, సంహరించు.

పొరిమార్చు. దే. పేరి. —పై—

పొరిమాలుచు. దే. పేరి. —పై—

పొరిమాలు. దే. అ. కిరి: చూ, మరజించు.

పొరిమాలుచు. దే. పై: చూ, రూ-పొరిమారుచు.

పొరిమాల్చు. దే. పేరి. —పై—

పొరివుచ్చు. దే. పేరి. 1. —పై. —నిర్వ. 5, ఆ. 37; 2: చూ, రూ-పొరివుచ్చు.

పొరివోపు. దే. అ. కిరి: చూ, పొరిమాలు.

పొరుగు. దే. వి. (రూ-పొరుగు-పొరుపు) 1. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2. ఇరుగునకుపక్క; 3: చూ, సమీపము. 1. కాశీ. 7, ఆ. 228.

పొరువు. దే. వి. —పై. —ఉ, హరి. 6, ఆ. 28.

పొర్లు. దే. వి. —పై. —

పొర్లాడు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పొరలాడు.

పొర్లిక. దే. వి: చూ, రూ-పొరలిక.

పొర్లు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పొరలు.

పొర్లుకట్ట. దే. వి. వెలుగుపొరలిరాక అడ్డముగా వేసెడు కట్ట: చూ, నేతువు. 1. [సురపాన్న.

పొర్లుగాడి. దే. వి. కోర్కెపుచ్చిక *: చూ, పొర్లుట. వా. వి: చూ, తొక్కు. 1.

పొఱడు. దే. వి: చూ, హింసము.

పొఱడువోపు. దే. అ. కిరి: చూ, గూనుగిల్లు.

పొఱయు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-పొరయు. 1.

పొటిపుచ్చు. దే. పేరి. రూ-పొరిపుచ్చు, కల

చియాడు, కలచే, కలగుండునెట్టు, చోపు, అలొడించే, తటమటించే, తెక్కినను.

పాజీవోపు. దే. అ. కి. కలగు. నిర్వ. 8, అ.

79: చూ, సంక్షోభించు.

పాల. నై. వి.=పలమ్. (రూ-పాలను-పాలి-పాలును) 1: చూ, మాంసము. పాండు. 5, ఆ.

235; 2. మాంసపురుగుంధము: చూ, వాసన.

1; 3. చేపమీడినట్టు: చూ, శల్కము. 3;

దే. విణ. 4. అల-అల్ల-ఒల్ల. ప్రిడినితెలు

పును: చూ, సంభావన. 3. (తృణము. 1.)

పాలకు. దే. వి. తృణక్రియ: చూ, హరిత

పాలతి. దే. వి. (రూ-పాలితి-పాలి, పాల

తుక-పొత్తుక, పాలుతు. పాలుతుక, పొత్తి-

పొత్తుక-పోలి) అడుగు: చూ, (ప్రే.

పాలతుక. దే. వి. —పై.—

పాలకు. దే. వి. కట్టంగుళము. (అపగి.)

పాలకున. దే. వి. జోడ: చూ, మాచన. 1.

పాలదండి ద్వ. వి. రూ-పాలనుదండి. కృష్ణా

దుడు. ఉ. రా. 4, ఆ. 308: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పాలపము. దే. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. పా.

5, ఆ. 108; 2: చూ, వాసన. 1; 3. పగి

కాడము. పాండు. 4, ఆ. 42: చూ, నెలు

తురు. 1; విణ. 4. వ్యాపించినది. భార.

విరా. 2, ఆ. 83: చూ, వ్యాప్తము. 1.

పాలపరి. దే. వి. (పాలము + అరి) 1. జోడతెలి

సినవాడు: చూ, వాటచారి; 2. దారిద్రం

గ: చూ, హరితుడు. 1.

పాలపాల. దే. వి. పొక్కుటయందగు ననుకర

ణము: చూ, హూహూ.

పాలమరి. దే. వి. (పాలము + అరి) పాలము

కాపు: చూ, నేద్యకాడు.

పాలమారు. దే. అ. కి. చూ, పగిమాదించు;

నా. 2. గొంతులొని పదార్థము ముక్కున

కెక్కి ఉక్కిరిబిక్కిరియగు.

పాలము. దే. వి. 1. పైరుపెట్టునేల: చూ,

భూమి. 1; 2. పరిపైరు పెట్టునేల: చూ,

భూమి. 1; 3. పసులుమేయు కంచె: చూ,

వివీతము; 4. అడవి: చూ, వివీతము;

5. చోటు. పాండు. 2, ఆ. 6: చూ, స్థానము.

1; 6. ఊరు. హరి. పూ. 5, ఆ. 220: చూ,

దేశము; 7: చూ, పాలకున; 8. రూ-పాలు

పు-పొల్లు. రీతి: చూ, విధము. 1.

పాలముపాటు. ద్వ. వి. కృషి: చూ, నేద్యము.

పాలయలుక. దే. వి. (పొల్లు + అలుక) రూ-పాల

యల్క: చూ, నెయ్యంపుటలుక.

పాలయల్క. దే. వి. —పై.—

పాలయిక. దే. వి. 1. మెలకువ: చూ, సంచా

రము; 2: చూ, వ్యాపనము.

పాలయు. దే. అ. కి. 1: చూ, సంచరించు.

భార. ఆర. 6, ఆ. 324; 2: చూ, వ్యాపిం

చు. రామా. 5, ఆ. 181; 3: చూ, సమీ

పించు; 4: చూ, సోకు. 4. వికృ. 3, ఆ. 59.

పాలన. నై. వి.=పల: చూ, మత్స్యము. 1.

పాలసాడు. దే. అ. కి. రూ-పాలసియాడు:

చూ, పాలయు. 1. వికృ. 1, ఆ. 95.

పాలసియాడు. దే. అ. కి. —పై. — భో. 6,

ఆ. 25. [రూ-పాల. 1-2-3.

పాలను. నై. వి.=పల. రూ-పాలును: చూ,

పాలనుదండి. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పాలనుదండి.

ఉ. రా. 5, ఆ. 198; 2: చూ, సోకుల

తేడు; 3: చూ, మాంసాహరి.

పాలి. నై. వి. 1. చేంపుట: చూ, హింస. 1;

2.=బలి. రూ-పాలి. “పాలిమేగ”: చూ,

లాడి. 2; 3: చూ, లాభము “పాలింగులు”; 4: చూ, నేగి. “పాలివోపు.”; 5. ఆహీ

కము, సాళి: చూ, రోగము. 1.

పాలికట్ట. వా. వి. కళ్లముఊడ్చెడు కొండ

మిరపమొక్కల చీపురు: చూ, సమృద్ధి.

పాల్లువడు. వై. అ. కిరి: చూ, రూ-పాల్లువడు.

పావ. దే. వి: చూ, రూ-పాగ.

పావడ. వై. వి: చూ, రూ-పాగడ.*

పావడు. దే. వి. స. కిరి: చూ, రూ-పాగడు.

పావయు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పాగయు.

పావరు. దే. వి: చూ, రూ-పాగరు.

పావులు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పాగులు.

పాసంగియే. వా. స. కిరి: చూ, పాసరుయే. 2.

పాసంగు. దే. అ. కిరి. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మ

తించే; 2. చేక్కబడు. భార. ఉద్యో. 1,

ఆ. 313: చూ, సరిపడు. 2; 3. అనుకూ

లించే. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 167; పాండు.

2, ఆ. 55: చూ, సరిపడు. 1; 4: చూ,

లభించే. శకాం. 2, ఆ. 20; 5: చూ,

సిద్ధించే.

పాసగ. వా. వి: చూ, లంద.

పాసగుడు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము;

2. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.

పాసపాన. దే. కిరి. విణ. త్వరితముగా. (అప):

చూ, వేగము. 3. [ఆకు.

పాసరాకు. దే. వి. దగ్ధకై మూచేమేఒకానొక

పాస్తకము. వై. వి.=పుస్తక. రూ-పాస్తకము:

చూ, సంపుటము. 3. (పాస్తకముఅనియు.)

పాస్తకము. వై. వి.=పై.

పాశపు. వా. వి. రూ-ఒకపు. ఆం, భా. పరి.

128: చూ, వీణాదండము.

పాశ్చ. వై. వి.=పటోలికా. ఆం, భా. ద్వి. 80:

చూ, రూ-పొట్ట*.

పా

పా. దే. అ. కిరి. రూ-పొమ్మ: చూ, రూ-పొ. 2-3.

(2వ అర్థమునకు. — కాశీ. 5, ఆ. 116; 3వ అర్థము

నకు. — కళా. 2, ఆ. 73.)

పోక. వై. వి.=పూగమ్ *: రూ-పోక, పోక

కిమాని, ఒప్పలు. (సం). — అకోటము,

అన్వాటికము, కజకము, కరమట్టము, కమ-

యుము, కాండకారము, క్రముకము, క్రముకి-

కముపు, కూగిరము, ఖపురము, గువాకము-

గువాకము-గువాకుపు, ఘ, ఘోంట, ఘోడు-

టాఫల, చామరపుష్పము, చిక్క, చిక్కణ-

ము, ఛటాఫలము, ఝాణి, తాంబూలము,

పిచ్చ, పూగము, సరిసి; తద్విశేషములు. —

౧: కారుపోక. (సం) — గాలేయకము,

తైలపూగము; ౨: గొంటు, గొంటుపోక.

(సం). — ఖరము; 3. తోటపోక. (సం).

— భూపూగము; 4: నేలపోక. (సం). —

క్షుద్రఫలము, బోధాంబకము; ౫. పండు-

పోకకు: — పానారము. (సం). — పోథము;

౬. ఆఖోటము, కీరేష్టము; (చూ, సరిసి-

1); పూగభాగములు. — 2. పోకపండు,

చిక్క. (సం). — ఉద్యోగము, కర్ముకఫల-

ము, క్రముకము, క్షవకృత్తు, గువాకఫలము,

చిక్కటి, పగ్గటి, పూగఫలము; ౮: పోక

కగల. (సం). — గోలకము-గోళకము; ౯: ఆరం-

గపువక్క, ఆరంగము, చెక్క, నెలవత్తి-

పోక చెక్క, పోకవక్క, బాగ-బాగము-

(బ) బాగాలు, లీయె-పీయె, వక్క. (సం). —

పూగఖండము. ఇందు “అల్ప-లాయుడ్ ఎరీ-

కులైన్” అను చేమరు నూటికి ఒకవంతును,

నూటికి 14 వంతులు “టానిక్సు”ను ముఱియు

గాలిక్సు ఆసిడ్డు”ను ఉండుటచే తాంబూ-

లము ఎఱ్ఱబడును); ౧౦: చోయవక్క, చికి-

నము, చికిని. (సం). — చిక్కణము, చిక్క-

ము; ౧౧: పోకపట్ట. (సం). — ఖపురము, ఖేల-

కము, ఖోలకము; ౧౨: పోకపొత్తి, పొత్తి,

పాశ. (సం). — కుహళి, పూగపుష్పిక (నారి-

కడపు పొత్తికి. — పరిదోణి అందురు);

ణము; 2. నడత: చూ, వర్తనము. 1. కళా. 6, ఆ. 242; 2. కపట పరివర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 3. నాశము: చూ, సంస్థ. 3. పోకడపెట్టు. దే. స. కిరి. 1: చూ, పోగొట్టు. కాశీ. 5, ఆ. 48; 2: చూ, వికృయించు. పోకమాను. దే. వి: చూ, రొంపిమాను. పోకలాడి. దే. విణ. కపటపరివర్తనముగలది: చూ, స్త్రీ. పోకలాడు. దే. విణ. (పోకలు + అడు). కపటపరివర్తనముకలవాడు. కాశీ. 6, ఆ. 72: చూ, వ్యాధుడు. 2. పోకాడు. దే. అ. కిరి. నశించు. పా. 2, ఆ. 58: చూ, సమయము. 3. [పోగొట్టు. పోకారుచే. దే. పేరి. రూ-పోకారు: చూ, పోకారు. దే. పేరి. —పై. — పోకాలు. దే. అ. కిరి: చూ, పోకాడు. పోకిరి. దే. విణ. 1: దుర్మార్గపరివర్తనముకలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; వా. 2. వ్యభిచారి. పోకిళ్లు. దే. వి. బ. దుర్మార్గ పరివర్తనము: చూ, వర్తనము. 1. [2: చూ, నేగి. పోకు. దే. వి. 1. నడపడిక: చూ, పృత్తి. 1; పోగండడు. సం. విణ: చూ, లేపజాలనివాడు. పోగర. దే. వి. కమసాలెవాని పనిముట్టు. పోగు. వై. వి. = పూగు. రూ-పోగు: చూ, రాశి. 1. పోగుపడు. వా. అ. కిరి: చూ, సందడించు. పోచికోలు. వా. వి: చూ, రూ-ప్రొచికోలు. పోచికోలుతిండి. జా. పనియేమియుఁజేయక తినుట. “వెండిగిన్నెలో వెన్ననించుకొని, వైడిగిన్నెలో పాలుపోసికొని పోచికోలు తిండ్లుతినుచు” (ధర్మజ రాజనూయము). పోచిళ్ళు. వై. వి. బ. రూ-ప్రొచిళ్ళు. శకునము చూచుటకై యిరుగుపొరుగిండ్లమీద అక్షరలు నీళ్ళుచేయుట.

పోట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాచేకమ్మ: చూ, స్త్రీ; 2. దాసి: చూ, నేపథురాలు. (పరిచారిక); దే. విణ. (1) పెద్ద: చూ, విపులము. [స్తంభకరి (ధాన్యము). పోటకందులు. దే. వి. బ. తెల్లకందులు: చూ, పోటకత్తి. ద్వ. వి. అడవిసతకెడుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2. [చూ, స్ఫోటకము. పోటకము. వై. వి. = స్ఫోటక. రూ-పొడకము: పోటగళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిక్కడ: కనవు: చూ, తృణము. 1; 2. తెల్ల. *: చూ, తృణము. 1; 3: చూ, మత్స్యము. 1. పోటనబంతి. ద్వ. వి. (పోటు + బంతి) పను. 2, ఆ. 155: చూ, పుట్టించెడు. పోటముంజి. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగోచి. పోటరి. దే. విణ: చూ, హంపీరుడు. 2. భార. విరా. 2, ఆ. 257. పోటి. దే. వి. 1: చూ, స్పర్ధ. 1; 2. ఊతగా నిలిపిన స్తంభాదికము: చూ, స్తంభము. 1; విణ. 3: చూ, మాటు. కాశీ. 6, ఆ. 304. పోటిగాడు. దే. వి: చూ, పంతుకాడు. 1. పోటిచేయు. వా. అ. కిరి: చూ, పంతుగించు. 1. పోటు. దే. వి. 1: చూ, కౌర్యము. పొండు. 5, ఆ. 226; 2: చూ, యుద్ధము. భార. విరా. 4, ఆ. 83; 3: చూ, పొంగు. 3. 4. పొడుపు. భార. విరా. 5, ఆ. 236: ఆశి. పోటు, కృష్ణము-కృష్ణముడు, పొడుపు. (సం). — అస్సోటనము; తద్వి. — మోచేతి. పోటునకు. — (సం). — కేల. (మిగుతవానికి “చూ, హరము. 2.”) పోటుంగంబము. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2. పోటుంగలుపు. దే. వి. రెండవసారితీయకలుపు. పోటుంగోల. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2. పోటుకాడు. దే. విణ: చూ, పోటరి. అవ్వు. కాం. 232. పోటుపడు. వా. అ. కిరి: కృష్ణముడుపడు.

పోటుబంటు. దే. విణ: చూ, పోటుకాడు.

వికృ. 4, ఆ. 59. [విరా. 5, ఆ. 89.

పోటునుగడు. దే. విణ.—పై.—భార.

పోటుమానిసి. ద్వ. విణ.—పై.—

పోటుముట్టు. దే. వి: చూ, బాణము. 1. వికృ.

2, ఆ. 192.

పోటులాడు. దే. అ. కిృ. రూ-పోట్లాడు:

చూ, వాటులాడు. [చేయు: పోట్లాడ్డు.

పోట్లాగు. దే. అ. కిృ. యుద్ధపరియత్నము

పోట్లాడ్డు. దే. అ. కిృ.—పై.—

పోట్లాట. దే. వి: చూ, యుద్ధము.

పోట్లాపు. దే. వి. సుకత: చూ, భేనుపు.

పోడకము. వై. వి.=స్ఫోటక: చూ, రూ-పో

టకము. [అ. 107: చూ, భూమి. 1.

పోడు. దే. వి. చిటువేరు పైగునేల. య. 1,

పోధము. సం. వి. అ. న. పానారము: చూ,

పోడక. [4, ఆ. 50.

పోడి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-పోడి. కళాం.

పోడిమి. దే. వి: చూ, రూ-పోడిమి. (సాం

దర్శమునకు.—రాజ. 1, ఆ. 61.)

పోతము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పిల్ల, పక్షిపిల్ల:

చూ, శిశుంతి (పక్షి); 2. పదేంద్రయేను

గు: చూ, హస్తి; 3. మనుజులెక్కడిపిడ:

చూ, హోడము; 4. ఇంటిచోటు: చూ,

నదనము. 1; 5: చూ, వస్త్రము.

పోతరము. దే. వి. 1. కొివుర్. కళా. 3, ఆ.

154: చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము.

అం, భా. పృ. 133. [పోతురాజు.

పోతురాజు. వా. వి. తుదగ్గపురుషదేవత: రూ-

పోతరి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పోతరించే. దే. అ. కిృ: చూ, మదించే. 1.

పోతలకప్పియుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

బుద్ధుండు. [చూ, సాంయాత్రికుండు.

పోతపడిజాడు. సం. వి. అ. పుం. ఒడవేరగాడు:

పోతపహుండు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పోత

వాహుండు: చూ, సరంగు.

పోతధానము. సం. వి. అ. న. చేపపిల్లలగుంపు:

చూ, మత్స్యము. 1.

పోతు. దే. అప. 1. రూ-మోతు. తౌచ్ఛిల్లమునందువ

చెప్పుడు ఒకానొక పృత్యయము “తాగుబోతు,

తిండిపోతు” మొ; వి. 2. పశుపక్ష్యదులలో

పురుషజాతి. “అబోతు, ఎనుబోతు”

మొ; 3. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1;

4. ఎనుబోతు: చూ, మహిషము.

పోతుండు. వా. వి. 1: చూ, శిశువు; అం-

2: చూ, బుద్ధిజుండు.

పోతుకరడు. దే. వి. పెద్దపిల్ల: చూ, పి.వి. 1.

పోతుకాడు. వా. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

పోతుగుంటరాజేనములు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పోతుగుట్టముగలాడు. వా. వి: చూ, యముండు.

పోతురాజు. వా. వి: చూ, రూ-పోతురాజు.

పోతురాతు. ద్వ. వి: చూ, యముండు.

పోతులరాజే. వా. వి: చూ, సివగి.

పోత్రిము. సం. వి. అ. న. 1. పందిమాత్తి

చూ, నూకరము; 2. నాగగతిదుంప మొన:

చూ, లాంగలము. 1; 3: చూ, వస్త్రము;

వా. 4: చూ, రూ-పోతరము. 1.

పోత్రి. సం. వి. ప్. పుం. పంది: చూ, నూకరము.

పోడు. వా. వి. 1. లేత: చూ, సుకుమారము;

కిృ. 2. ధాత్యస్థమందుపొమ్ము.

పోనాడు. దే. స. కిృ. 1: చూ, పోగొట్టు;

2: చూ, నిందించే. పర. 2, ఆ. 27.

పోని. దే. విణ. పోలిక. భార. ఆర. 2, ఆ.

33: చూ, సమానము. 2.

పోపడు. ద్వ. అ. కిృ. (పోతు + పడు) పోవు:

చూ, వెళ్ళు. 3.

పోపరి. వా. వి. దారిద్ర్యం: చూ, హరకుండు. 1.

పోపిట్ట. ద్వ. వి. (పోట + పిట్ట) ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోషిడి. వా. వి: చూ, విధము. 1.

పోబడి. దే. వి. (పోవు + బడి)చూ. పోవడి.

పోడ. రామా. 6, ఆ. 67: చూ, నూచన. 1.

పోబెట్టు. దే. వి. (పోటు + బెట్టు)చూ, పగిలా
దము. 1.

పోయ. దే. అ. కి. 1: చూ, సంభవించు; స.

కి. 2. (జలాదికము) విడుచు: చూ, విసర్జిం

చు; 3. (నాలు) విడుచు: చూ, విసర్జించు;

4. ఉరితగిలించు; 5. (బాణమును) సంధిం

చు; 6: ఒలుకు, కులుకు.

పోయేకాలము. వా. మి. వి. 1. వినాశకాలము.

(దీనినేపోయి (పు) (పోయి)కాలమనివాడె

దరు); 2. గడచిపోవుచున్నకాలము.

పోరంబోకు. వా. వి: చూ, రూ-పోరంబోకు.

పోరచి. దే. వి. 1. కానుక: చూ, లంచే

ము; వి. 2: చూ, వ్యర్థము; 3. అసారము:

భార. ఆది. 5, ఆ. 179: చూ, ఫల్గువు. 2.

పోరాట. దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము;

2. పోట్లాట: చూ, యుద్ధము; 3. మల్లాడుట:

మల్లట-మల్లాట. భాగ. 8, స్కం. 19.)

పోరాటము. దే. వి. —చై.— (కలహమునకు. —

పోరాడు. దే. అ. కి. రూ-పోరు. 1. కలహిం

చు: చూ, నాటులాడు; 2. యుద్ధముచేయు:

చూ, నాటులాడు; 3. మల్లాడు: చూ, వెంటి

గొను. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 242.

పోరాని. దే. వి. ఆ. ఆ. అప్తమైన. భార. ఉద్యో.

3, ఆ. 329.

పోరామి. దే. వి. 1. పేరిమము: చూ, స్నేహ

ము. 1; 2. ఆప్తత. విక. 7, ఆ. 145: చూ,

స్నేహము. 1; 3. సంకటము. హరి. పూ. 3,

ఆ. 208; విక. 7, ఆ. 145: చూ, శోక

ము; 4. పని: చూ, వ్యాపారము. 1.

పోరితమాడు. దే. అ. కి. చూ, పోరాడు. (మ

ల్లాడు. —భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 3.)

పోరితము. దే. వి. 1: చూ, పోరాట. 1. కాశి.

3, ఆ. 124; 2: చూ, పోరాట. 2. భార.

ఉద్యో. 1, ఆ. 305; 3: చూ, స్వర్ణ. 1.

పోరు. దే. వి: చూ, రూ-పోరాట. 1-2-3; ఆ.

కి. 4: చూ, రూ-పోరాడు. 1-2-3; అం.

7: చూ, గుణములు. [చూ, సన్యాసి.

పోరుదిండి. దే. వి. కలహశనుడు, నారదుడు:

పోరుపెట్టు. దే. అ. కి. విడతడుగక గట్టిగా

ఏడ్చు. బి. 2, ఆ. 299.

పోరువ. దే. వి. 1. పెల్లా. శకం. 3, ఆ. 13:

చూ, వస్త్రము; 2. పొర. పొండు. 4, ఆ.

293: చూ, సీదరము. 3.

పోరోగిరపుడంట. వా. వి: చూ, పోరుదిండి.

పోరోగిరపుడిండి. వా. వి. —చై—

పోఱుడు. దే. వి. వి: చూ, కిశువు.

పోజి. దే. వి. వి: చూ, పడుచు. 5.

పోటిగాడు. దే. వి. వి: చూ, పోఱుడు.

పోలడు. దే. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

పోలక. ద్వ. వి. (పోలు + అక) పోలకమృ: చూ,

మహాలక్ష్మి. 3.

పోలకమృ. ద్వ. వి. —చై—

పోలనిగంటలు. ద్వ. వి. బ. ఏనుగు మెడను

గట్టడు గంటలు.

పోలి. వా. వి. అడుది: చూ, స్త్రీ.

పోలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పోలిలు (రూ-

పోలి. ఈ. స్త్రీ): చూ, భక్ష్యము; దే.

వి. (రూ-పోలికి-పోలికి.) (1). సామ్య

ము, ఉపము: చూ, సమానము. 2;

(2): చూ, స్వరూపము.

పోలికి. దే. వి. రూ-పోలికి: చూ, పోలిక(1)

పోలిగాడు. దే. వి: చూ, పోలడు.

పోలిను. వా. వి. దండపాకికుడు: చూ,

నేపకుడు.

పోలు. దే. వి. 1. 2వ. హరి. పూ. 7, ఆ.

16: చూ, హృదయము; 2: చూ, శరము; ఆ.

కిరి. 3. ఒప్పు. స్వా. 1, ఆ. 55: చూ, సమ్మతించు; 4 యుక్తమగు: చూ, సరిపడు.

2; 5. శక్యమగు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ.

40: చూ, వసపోవున. కిరి 6: చూ, సరిపోలు. భార. ఆర. 2, ఆ. 19. [పక్షి.

పోలుగ. దే. వి. రూ-పోలున. ఒకపిట్ట: చూ, పోలుకట్ట. దే. వి. రూ-పోలుగట్ట. బండినొగ మీదితోట్టికి ఈవలావల అమర్చినకొయ్య: చూ, యుగంధరము.

పోలుగట్ట. దే. వి. —పై.—

పోలుచే. దే. పేర్. పోలజేయు: రూ-పోల్పు.

(చూ, నిరూపించు-నిర్ధరించు).

పోలుపాండు. దే. వి. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2.

పోలున. దే. వి: చూ, రూ-పోలుగ.

పోలె. దే. దర్. నలె, బలె: చూ, సామ్యము.

పోలెవాడు. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోలేరమ్మ. వా. వి: చూ, పోలక.

పోలేరు. వా. వి. —పై.—

పోల్కి. దే. వి: చూ, రూ-పోలిక (1)-(2).

పోల్పు. దే. పేర్: చూ, రూ-పోలుచే.

పోనడి. దే. వి: చూ, రూ-పోబడి.

పోవు. దే. ఆ. కిరి. 1. సమీపమునంతి దూరమున కరుగు: చూ, వెళ్లు. 3; 2: చూ, మరణించు. భార. ఉద్యో. 2, జి. 258; 3. యత్నించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 31: చూ, సమకట్టు. 2; 4. కడచే: చూ, నను. 3; 5. నశించు: చూ, సమయము. 3; 6. కలయు: చూ, మేళగించు; 7. అగు: చూ, రవణించు.

పోవుడెంచు. దే. ఆ. కిరి. పోవు. భార. ఆది.

2, ఆ. 195: చూ, నను. 3.

పోవువాడు. వా. వి. గంత: చూ, వాటచారి.

పోషకుడు. సం. విణ: చూ, రక్షకుడు.

పోషణము. సం. వి. ఆ. న. పోషి-పోషనము: చూ, సంరక్షణము.

పోషించు. సం. స. క్రి.=ప్రాయ: చూ, రక్షించు.

పోష్ట. సం. విణ. (ము. ఈ. ము): చూ, పోషకుడు. [రక్షితవ్యము.

పోష్యము. సం. విణ. పోషించుచుగినది: చూ, పోషనము. వై. వి. 1.=పోషణము: చూ, రక్షణము; దే. వి. 2. కాంతి. య. 4, ఆ. 13:

చూ, వెలుతురు. 1; 3. పాలు: చూ, స్తవ్యము; 4. పైపూత, పాండు. 3, ఆ. 113.

పోసనాలు. దే. వి: చూ, పోసనము. 3.

పోసరము. దే. వి: చూ, రూ-పోతరము.

పోసరించు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-పోతిరించు.

పాండు. 4, ఆ. 16. [ము. 1.

పోసతొక్క. దే. వి. ఒకచేతు: చూ, మత్స్య

పోనూడు. దే. వి: చూ, సమ్మతిగలు.

పోష్ట. వా. వి. 1. తపాలాఆఫీసు; 2. ఉద్యోగస్తుని నియోగించుట కేర్పఱచిన కాళిపరిశేషము. (రూ-పోష్టు)

పోహణ. వై. వి. 1. కూరుపు: చూ, సంధానము.

1; 2. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

పోహించు. వై. స. కిరి. కూర్పు: చూ, సంధించు. 2. [భక్త్యము.

పోలి. వై. వి.=పోలిక. ఒబ్బట్టు: చూ, పోలె. వై. వి.=పై—

పా

పాండరీకము. అం. 1: చూ, భావదూషితములు;

2: చూ, తానములు.

పాండర్యము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పాండర్యము: చూ, రాజార్హము.

పాండ్య. అం: చూ, దేశ (స్త్రీలు (స్త్రీ)).

పాఠే. నై. వి. = పుంజ: చూ, రూ-పవుఁజే.
 పాఠేలకమ్మ. వా. వి: చూ, రూ-పవుఁజేల
 కమ్మ. [య. 4, ఆ. 155.
 పాఠేలుతీరు. ద్వ. వి: చూ, పవుఁజేలుతీరు.
 పాఠేలుతీరుచే. ద్వ. పే: చూ, రూ-పవుఁజేలు
 తీరుచే. [6, ఆ. 52; రామా. 7, ఆ. 274.
 పాఠేలుతీర్పు. ద్వ. పే:—పై.—రామా,
 పాఠేలునేయు. నై. స. కి: చూ, రూ-
 పవుఁజేలు నేయు. జై. 3, ఆ. 98.
 పాగండడు. సం. వి. అ. పుం. బాలుడు:
 చూ, శిశువు.
 పాతవము. సం. వి. అ. న. తాను మార తూ
 ములోనగు మానము: చూ, వద్దు.
 పాత్తికము. సం. వి. అ. న. నేతిచోయగల తేనె:
 చూ, మధువు. 6.
 పాత్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొడుకుకూతు
 రు, కూతుకూతురు. న. పు: చూ, మనుమ
 రాలు; 2. పంది: చూ, నూకరము.
 పాత్తిగిడు. సం. వి. అ. పుం. కొడుకుకొడుకు:
 చూ, మనుమడు. [చెప్పట.
 పానాపునము. సం. వి. అ. న. మరలమరల
 పానర్భవుడు. సం. వి. అ. పుం. పునర్భవునందుఁ
 బుట్టినకొడుకు: చూ, పుత్తులు. (పుత్తిగిడు)
 పారము. సం. వి. అ. న. కానుంచీ: చూ,
 తృణము. 1; విణ. 2. పురమునందుపుట్టినది.
 పారస్త్వము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ,
 మొదలు. 4; 2. మొదటిదివచ్చుది: చూ,
 హరిత్తు.
 పారాణికుడు. సం. వి. అ. పుం. ఏకనటుడు.
 పారాణికులు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.
 పారుపము. సం. వి. అ. న. 1. మగతనము:
 చూ, కక్తి. 1; 2. పురుషపక్రియత్నము;
 3. పురుషవ్యాపారము; 4. పరాక్రమము: చూ,

కక్తి. 1; విణ. 5. పురుషునిచేయెత్తుపాడవు;
 నిలుపు (సోగ).
 పారుషేయము. సం. వి. అ. న. 1. పురుషుడు
 చేసినపని; విణ. 2. పురుషుడుచేసినది.
 పారోగవుడు. సం. విణ. వంటయింటిఅధికారి.
 పారోహితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, యా
 జ్ఞుడు. [మానము.
 పార్థమానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణ
 పార్థమాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పున్న
 మ; అం. 2: చూ, తానములు.
 పార్థము. అం: చూ, తతవాద్యములు.
 పార్థిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పార్థమాసి. 1.
 పాలస్త్వము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శ్రీ
 దుఁడు; 2. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 పాలు. దే. అ. కి: చూ, రూ-పవులు.
 పాలోమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇందునిభార్య,
 శవి: చూ, భార్య.
 పాలోములు. పా. మాచీచునకుఁబులోమయందుఁ
 గల్గినసంతతి (80, 000 దానవులు).
 పాషము. సం. వి. అ. పుం. పుష్కమీనక్షత్రము
 తోఁగూడిన పున్నమగలనెల, పుష్కమానము:
 చూ, మాసము. 1.
 పాషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్కమానమునందలి
 పున్నమ: చూ, హరివాసరము (పున్నమ)
 పాష్కరము. సం. వి. అ. న. మెట్టతామరదుం
 ప: చూ, సహస్రపత్రము.
 పాష్పకము. సం. వి. అ. న. కుసుమాంజనము:
 చూ, రంజనము.
 పాష్పము. సం. విణ. 1. పుష్పముచే చేయబడి
 నది; 2. పుష్పసంబంధ మైనది.
 పాలి. సం. వి. ఇ. పుం: అభ్యుషము-అభ్యా
 షము-అభ్యోషము, అపక్వము, కరభర్జితము,
 కుల్మాసము. (తె.)-నగ్నిశ్శ. (ఉడికిననగ్నిశ్శ
 కును ఇశే.)

పాట

పాట. సం. అవ్యయ, సంబోధనార్థకములు.

పాట

పాట. సం. విణ: ఉపితుడు. (తె).-
ఉన్నట్టివాడు-ఉన్నవాడు.

ప్ర

ప్ర. సం. ఉప. పాకరార్థకము. ఇది సంస్కృత
పదములకు ముందునిలిచి మిక్కిలియను నర్థ
మునిచ్చుచున్నది. ఉదా. - ప్రోక్తము, ప్రో
క్షితము, ప్రోక్ష్యుండు, ప్రోక్షితము, ప్రో
క్ష్యమాను, ప్రోక్ష్యమాను, ప్రోక్ష్యతము. మొ.
(౧) పాకరంపనుడు=నిక్కువగాఁ గదలు
వాడు; ౨. ప్రకటనము=ప్రకటించుచు
ధాత్యర్థమునుమార్చి పరినిర్ణయము నర్థమును
దెచ్చినది; ౩. పాకరము=ఇచ్చేట “పా”
అనునది ధాత్యర్థమునుమార్చి పరినిర్ణయమును
నర్థమును దెచ్చినది; ౪. పాకరము=ఇచ్చేట
సమాసమును నర్థమునుదెచ్చినది; ౫. పాక
రము=ఇచ్చేట అతిశయమును నర్థము నిచ్చుచు
న్నది; ౬. పాకాండము=ఇచ్చేట “పా”
అనునానికి కాండశబ్దముతో సమాసము;
౭. పాకాము=ఇదియు పైరీతికే; ౮. పా
కారము=ఇచ్చేట ధాత్యర్థమునుమార్చి పోలిక
అను నర్థము నిచ్చినది; ౯. పాకాశము=
ఇచ్చేట ధాత్యర్థమును కుత్కర్తము నిచ్చినది;
౧౦. పాకీర్ణము=ఇచ్చుట కీర్ణశబ్దముతో సమ
సింఛి వ్యాప్తిమైనదను నర్థమును దెచ్చినది;
౧౧. పాకృతము=చేక్కఁగాఁ జేయఁబడినది

యను నర్థమందు ధాత్యర్థమును కుత్కర్తమును
బ్రహ్మతము అను నర్థమందు ధాతువునకర్థాం
తరము నిచ్చినది; ౧౨. పాకృతి=ఇచ్చేటబ్రా
త్యయమున కాదియందుండు శబ్దస్వరూపము
ను దెలుపుచున్నది; ౧౩. పాకృప్తము=ధాత్య
ర్థమును అతిశయముయినదను నర్థమునకు
మార్చినది; ౧౪. పాకోపము=ధాత్యర్థమును
కుత్కర్తము తెచ్చినది. ఇత్యాది.)

పాకర. పై. వి. రూ. ప్రగ: చూ, రూ. పం. 1.
పాకడి. వా. వి. కన్యాశుల్కము (కు. పా): చూ,
శుల్కము. 2. [2: చూ, వక్షకియలు.
పాకంపితము. అం. 1: చూ, కంఠకియలు;
ప్రకంపనుడు. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిబలము
గల గాలి: చూ, వాయువు. [భావన. 3.
పాకటనము. సం. వి. అ. న. = పగలు: చూ, సం
పాకటము. సం. విణ. - పై -
పాకటిండు. సం. స. కి: చూ, నెల్లడిండు.
పాకటితము. సం. విణ. పాకటిండుబడినది, అవి
స్కృతము: చూ, శోభితము. 5.

పాకరణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాస్తా
పము. 1; 2. గ్రంథభాగము: చూ, సంపుటము;
3. నాటక భేదము. (కథకల్పితము. ధీరశాం
తుడు నాయకుడు. శృంగారరసము ప్రధా
నము. భారతవృత్తి. తక్కిన విషయములచే
నాటకమును బోలునది. నాయకుడు పాధా
ని. ద్విజుడు. నాయకులస్త్రీ లేక వాగ
కాంత కావచ్చును. స్త్రీ పురుష లేక మండ
లమున రారాదు. వచ్చెనా వారకాంతయే
యగును.); చూ, నాటకము, దశరూపకముల
లక్షణములు. [టిడి): చూ, నాటికలు.

పాకరణిక. అం. (కొంచెము భేదముగ నాటికపం
పాకరణములు. అం. 1. కామందికుండను ఋషి
యొక నెయ్యి శ్లోకములకులోపు కామందక
ముచందనీతి శాస్త్రమును సూత్రించెను-

ఈ గ్రంథముననుండు ప్రకరణములు.—

౧. ఇందియజయోధ్యాయము, ౨. విద్యానము
ద్వైతము, ౩. ఆచార వ్యవస్థాదండనీతి,
౪. సప్త పరికృతిభాగము, ౫. సేనాధర్మము,
౬. కంటకశోధనవిధి, ౭. ఆత్మరక్షణవిధి,
౮. మండల వికల్పము, ౯. సంధివికల్పము,
౧౦. విగ్రహవికల్పము, ౧౧. యానవిధి,
౧౨. మంత్రవికల్పము, ౧౩. దూతవికల్పము,
౧౪. ప్రకృతివ్యవసవిభాగము, ౧౫. రాజవ్య
వసభేదము, ౧౬. యాత్రావిధి, ౧౭. స్కం
ధావార నివేళవిధి, ౧౮. ఉద్యోగవిధి,
౧౯. యుద్ధసన్నాహవిధి, ౨౦. పూర్వావిభా
గాది. (ఈ ఇరుపదిసర్గలయందీ ప్రకరణములలో
మఱికొన్ని యంశములు జేరియున్నవి. ఇత్యా
ది.); 2. సంగ్రహము, న్యాయబోధిని, దీపిక,
నీలకంఠీయము, ముక్తావళి (5).

పరికరము. సం. వి. అ. న. 1. అగలు: చూ,
రాజార్థము; పుం. 2: చూ, సమాహము;
3. చెదరిన పువ్వులోనగునది: ఉపకారము;
4: చూ, మేలు. 12. ప్రాశస్త్య.

పరికర. అం. 1: చూ, వస్తువు. 2; 2: చూ, ప్రా
పకర్షము. సం. వి. అ. పుం. అతిశయము: చూ,
హెచ్చు. 2.

పరికాండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చెట్టు
నడిమినిడుకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. చెట్టు
బోడె: చూ, శాఖ. 1; విణ. 3. పరిశస్త్రవా
చకము. (ఇది వృత్తియందు ఉత్తర పదమై
శ్రేష్ఠతన తెలుపును. ఉదా.—గోపరికాం
డము మొ): చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

పరికామము. సం. క్రి. విణ, అ. న. ఇచ్చెవచ్చి
నట్లు: చూ, స్వేచ్ఛ.

పరికారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పోలిక:
చూ, సమానము. 2; 2: చూ, వేరుపాటు. 1.
పరికాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ,
వెలుగు. 3; 2. వెలుగు: చూ, వెలుతురు.

1; 3. తలయాడించుచున్నప్పుడునపు: చూ,
హాస్యము. 1; విణ. 4. మిక్కిలి పరిసిద్ధము:
చూ, సంభావన. 3; 5. బయలుపడినది:
చూ, వ్యంజితము; 6. సమానము: చూ,
సుపమ. 2; 7. కాశలోగముగలది.

పరికార్యయుద్ధము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
యుద్ధము.

పరికాశలేఖనము. పా. పాటోతీయువిద్య.

పరికాశించే. సం. అ. క్రి. 1. వెలుగు: చూ,
హవణిలు. [చూ, వెలుతురు. 1..

పరికాశితము. సం. విణ. వెలుగింపబడినది:
పరికాశ్యాధ్యపరికాశనము. అం: చూ, ఇతివృత్త
విస్తరము. [ర్యము. 1. *

పరికరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పక్తి
పరికీరము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరికీర్ణకము. సం. వి. అ. న. 1. వింజుమరము:
చూ, సురటి; 2. విరివి: చూ, హేరాశ
ము; పుం. 3. గుఱుము: చూ, హయము.
పరికీర్ణము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పక్తి
రము-పరికీరము: చూ, పూతికరజము*;
విణ. 2. చేబడగినది: చూ, సేచకము. 2.

పరికుట్టుము. సం. వి. అ. పుం. అడవిమల్లె *:
చూ, హసంతి. 2.

పరికృతము. సం. విణ. 1. చేక్కెగాండేయబ
డినది: చూ, సుకృతము. 3; 2. పరికరణము
వలన పొందబడినది.

పరికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. (అంక) మొ. ప్రత్యయ
మరాకముందున్న శబ్దసూరూపము: అక్షరము,
పరిధానము; 2. ఉపాదానకారణము: చూ,
మాయ; 3. పారవర్ణము, పురశ్రేణులు;
4. సత్వాదిగుణసామ్యవస్థ; 5: చూ, స్వ
భావము; 6. సగది. రీతి: చూ, విధము. 1;
7: చూ, భగము. 12; అం. 8. స్వామ్యాది:
చూ, పరికృతులు. 2; 9. అన్యక్తాది: చూ,
పరికృతులు. 1; 10: చూ, ఛందస్సులు; 11: చూ,
తత్వము. పరికృతిఅంక=వికృతిఅంక=అంకి
య. మొ. (చూ, వైకృతము) చూ, పాకృతము.

పరికృతిత్రయము. అం. క్లేష్ట-పైత్య-వాత
పరికృతులు. (చూ, త్రయము.) [ములు.
పరికృతివ్యసన విభాగము. అం: చూ, పరికరణ
పరికృతివ్యూహములు. అం. దండవ్యూహములు,
భోగవ్యూహములు, మండలవ్యూహములు,
అసంహతవ్యూహములు (4).

పరికృతులు. అం. 1. అవ్యక్తము, బుద్ధి, అహం
కారము, పంచతన్మాత్రిలు; 2. స్వామి,
అమాత్యుడు, సుహృత్తు, కోశము, రాష్ట్ర
ము, దుర్గము, బలము (7); పా. 3. జ్యోతి
తులయందుదంత్యములు లేవు. “ఉదా.—చం
దురీడు-చంద్రము-చురుకము-చాతము-
చోరుడు-చైత్రము-చాలము-జనుడు-
జాలము-జామూవు-జాటము-జోనాళములు.
మొ”; అం. 4: చూ, పరికృతిత్రయము.

పరికృష్టము. సం. విణ. పరికర్షముగలది.

పరికోషము. సం. వి. అ. పుం. ముమ్మరము:
చూ, హెచ్చే. 1. [హెచ్చే. 3.

పరికోషించే. సం. అ. కి. ముమ్మరించే: చూ,

పరికోష్టము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొట్టికట్టు:
చూ, ముంగిలి. 2; 2. బుజ్జెముతుడ, కలంచి
క: చూ, స్కంధము. 1; 3. ముంజేయి:
చూ, హస్తము; 4. ఇంటికొన, కిలాచిక:
చూ, సదనము. 1.

పరిక్ర. వై. వి. 1.=చ్చక్ర: చూ, పక్కియ*;
2.=పక్ష: ఏట-ఏటము, తల, తెగ, పక్క-
పక్కియ-పక్క-పరిక్ర, బరి, రెట్ట,
పంక. (సం).—పక్షము: చూ, నూరెలు
(చూ, పార్శ్వము. 2); 3.=పక్ష: వైపు:
చూ, పార్శ్వము. 2.

పరిక్రగోచి. వా. వి. ఓరగచ్చే, వాగగోచి:

చూ, లంగోటి. [చూ, రూ-పరిక్ర. 1. *

పరిక్రి. వై. వి.=స్పృక్రా. (దేశ్యమని శ. ర.):

పరిక్రి. వై. వి.=—పై.—రూ-పరిక్రి..

పరిక్రిమధంగము. అం: చూ, వాక్యదోషములు.

(పూనిన పరిక్రిమమునకు భంగముకలిగించే
ట, ఉదా.—“అతనికి నారచీరలు వస్త్ర
ములు, కూరలు మధురాహారములు, అడవి
యిల్లు.” తొలుతనన్నియు బహువచనముల
జెప్పి “అడవియిల్లు” అని ఏకవచనమున
జెప్పట పరిక్రిమధంగము.)

పరిక్రిమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కరిమము:
చూ, విధము. 1; 2. రూ-ఉపకరిమము,
ఉపధ; 3: చూ, పరితిక్రియ. 1; 4. రూ-
ఉపకరిమము, పనికిముందు యశ్చము: చూ,
సన్నాహము. 2; 5: చూ, అవసరము. 1.

పరిక్రింతము. సం. విణ. 1: చూ, సన్నాహము. 2;
2: చూ, ఉల్లంఘితము; 3. ఉడవలబడినది.

పరిక్రియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అధికారము:

చూ, రషము. 1; 2: చూ, పరిస్తానము. 1;

3. మేలైనకార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1;

4. శబ్దరూపముకలిగినవిధము: చూ, విధము. 1.

పరిక్వణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిక్వాణ

ము, వీణాధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

పరిక్వాణము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరిక్షాళకుడు. సం. విణ. చేక్కెగా (చేక్కగా)

కడుగువాడు: చూ, శోధకుడు.

పరిక్షాళనము. సం. వి. అ. న. చేక్కెగాకడు

గుట, షాళనము: చూ, శోధనము. 1.

పరిక్షాలితము. సం. విణ. చేక్కెగాకడుగలబడి

నది, షాలితము: చూ, శోధితము.

పరిక్షిప్తము. సం. విణ. 1. చేక్కెగాసరిచేయ

బడ్డది: చూ, సరి. 1; 2. చేర్చబడ్డది: చూ,

మట్టనము. [చూ, హీనము. 1.

పరిక్షీణము. సం. విణ. మిక్కిలిక్షయించినది:

పరిక్షేపణము. సం. వి. అ. పుం. చేక్కెగా

విసరివేయుట: చూ, విమోచనము.

పరిక్షోభించే. సం. అ. కి. మిక్కిలికలత

పడు: చూ, సంక్షోభించే.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. ఇనుపబాణము, నారాచము: చూ, బాణము. 1.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్కర. గుట్టపుకవచము, కంబళము: చూ, హయము; 2. కంచేరగాడిదె: చూ, రాసభము; 3. కుక్క: చూ, శునకము; 4. ఏనుగుకవచము: చూ, హస్త; విణ. 5. మిక్కిలికఱకై నది: చూ, రూక్షము. 1.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ. 1. మిక్కిలిపరినిధి కై క్కినది: చూ, విక్రమము. 1; అం. 2: చూ, వస్తువు. 2. చూ, సంభావన. 3. ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. ఇ. ప్రశ్న. మిక్కిలిపరినిధి: ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ. (ఉత్తరపదమైనచో) తుల్యుడు: చూ, సమానుడు.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. హెచ్చేరికిమీఁది భాగము, సందిలి: చూ, హస్తము. 1.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. హెచ్చేరికిమీఁది తిరి: చూ, సచివుడు. 1. చూ, సచివుడు. 1.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ. చూ, దొడ్డికాళ్ల ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ. 1. బొత్తిగాపోయినది: చూ, విగతము. 1; 2. ఎడమకలది: చూ, విరళము.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. ప్రశ్న. 1. స్వీయాంతర్వేద విశిష్టనాయికా విశేషము. (చదునెనిమిదేండ్లను మించినవయసుగలిగి సంపూర్ణయౌవనముచే చేలయినది. దీనికి రతికళాపరిజ్ఞానము మొందు): చూ, స్వీయ; అం. 2: చూ, యౌవనభేదములు.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ: చూ, ప్రాధుండు.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చే. 2; 2. అధికము: చూ, హెచ్చే. 1; 3. దృఢము: చూ, బెడిదము. 5.

ప్రశ్నోత్తరము. అం. ఒకానొకప్రశ్నము. ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒకనగణము, రెండుగురువులుగలిగి పదవధందస్సునందులుట్టిన ప్రశ్నము:

చూ, వృత్తము. 1. ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ: చూ, సరి. 7.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్కర. గుట్టపుకవచము, కంబళము: చూ, హయము; 2. కంచేరగాడిదె: చూ, రాసభము; 3. కుక్క: చూ, శునకము; 4. ఏనుగుకవచము: చూ, హస్త; విణ. 5. మిక్కిలికఱకై నది: చూ, రూక్షము. 1.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్కర. గుట్టపుకవచము, కంబళము: చూ, హయము; 2. కంచేరగాడిదె: చూ, రాసభము; 3. కుక్క: చూ, శునకము; 4. ఏనుగుకవచము: చూ, హస్త; విణ. 5. మిక్కిలికఱకై నది: చూ, రూక్షము. 1.

చూ, సదనము. 1; విణ. 2. చెఱుబడ్డది: ఉపగ్రహము. (తే). — బంది; వి. 3. తానిక కోల మొదలైనవానితానిడు. రూ. ప్రగ్రహము: చూ, సూత్రము. 2; 4. = పగ్గము. రూ. ప్రగ్రహము: చూ, సూత్రము. 1; 5. గుట్టములో నగువానిగట్టెడు పగ్గము. రూ. ప్రగ్రహము: చూ, సూత్రము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 7. నియమనము: చూ, సత్యము. 1; 8: చూ, స్కంధము. 1; 9: చూ, హరిదుర్బుధుడు *.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. = పగ్గము: చూ, రూ. ప్రగ్రహము. 3—4—5.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. కలశము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6); 2. ఒక గుదిండు: చూ, లోడు; 3: చూ, మెడ; 4. పాపాదమువంటికిటికి: చూ, వాతాయనము.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ. ప్రగ్రహము. తలవాకిటికి ప్రక్కనుండెడు చిన్న గది, హజోరము: చూ, సదనము. 1; 2. ఇనుపగుదియ: చూ, బాణము. 1; 3. రాగిబిందె: చూ, పాత్రము. 6—రక. ప్రశ్నోత్తరము. 1.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. ప్రగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. రూ. ప్రాధురము. జలాదిధార, కాటుట: చూ, సగ్గము.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. విణ. మిక్కిలి తిరుగుడు: చూ, వ్యాపారాత్మకము.

ప్రశ్నోత్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లగన్నేరు: చూ, హయమరకము; విణ. 2. చేరరానిది.

3. వాఁడిమిగలది: చూ, శిశుము. 1; 4. సా
ధ్యముకానిది: చూ, ముగ్ధుయ్య. 2.
ప్రచకృము. సం. వి. అ. న. ప్రయాణమైన
సేన: చూ, సేన. 1.

ప్రచయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమా
హము; 2. అనుదాత్తస్వరవిశేషము: చూ,
స్వరము. 2. [వాఁడు: ఘోర్నితుఁడు.
ప్రచలాయుతుఁడు. సం. విణ. కునికిపాటుపడు
ప్రచారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=ప్రచేరము.

తిరుగుట: చూ, సంచారము. 1; 2. కులా
చారము: చూ, వర్తనము. 1; 3: చూ, వ్యా
పనము; 4. ప్రవేశనిర్గమమార్గము: చూ,
మార్గము. 1.

ప్రచారములు. అం. (మల్లకాస్త్రమలోనివి)
భ్రాంతము, ఉద్భ్రాంతము, అప్రతము, అవి
ష్కృతము, ఆహికము, అవిధము, ఆకరము,
అవికరము, వికృతము, మిశ్రితము, మాన
వము, నిర్మర్యాద, చిత్రకము, భిన్నము,
సవ్యజానువు, అపసవ్యజానువు, క్షిప్రము,
దుర్దుష్టము, సవ్యబాహువు, వినీతబాహువు,
త్రిబాహువు, సవ్యోత్తరము, ఉత్తరము,
సవ్యకరము, తుంగబాహువు, ప్రధితము,
యాధికము, అపృష్టప్రవాహరణము, వర్ణిత
ము, కుంచితము, స్విస్తికము, గుడంబము
(32). [శ్రము. 2.

ప్రచాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రవా
ప్రచురము. సం. విణ. 1. అధికము: చూ, హే
రాశము; వా. 2. వెల్లడియైనది, చిట్ట: చూ,
స్పష్టము.

ప్రచేతనుఁడు. సం. వి. న్. పుం. రూ-ప్రచే
తుఁడు-ప్రచేతనుఁడు. 1: చూ, పరుణుఁ
డు; 2. వాల్మీకుఁడనుమని: చూ, సన్యాసి;
విణ. 3. గొప్పమనస్సు కలవాఁడు.

ప్రచేతుఁడు. సం. వి. విణ. —వై.—

ప్రచోచనము. సం. వి. అ.న: చూ, ప్రేరేచుట.
ప్రచోదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁ
కుడు*; 2. సంగడిలెడ్డు: చూ, హోడము
(పీలి.)

ప్రచోదితము. సం. విణ: చూ, ప్రేరితము.
ప్రచ(చ్చ)ర్దిక. సం.వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాంతి.
ప్రచృదపటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గవుసెన:
చూ, వస్త్రము; 2. పటచెడుబట్ట: చూ,
వస్త్రము.

ప్రచృదము. సం. వి. అ. పుం. 1.=ప్రచేదము:
చూ, వస్త్రము; వా. 2. కప్పడు: చూ,
స్థగనము.

ప్రచృష్టము. సం. వి. అ. న. 1. లోవాకిలి,
అంతర్ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. కప్పబడి
నది: చూ, స్థగితము.

ప్రచృదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీ
యము: చూ, వస్త్రము; 2: చూ, ప్రచృ
దము. 2. ప్రముచేయ.

ప్రచృదింఁచే. సం. స. క్రి. కప్ప: చూ, స్థగ
ప్రచృదితము. సం. విణ: చూ, ప్రచృష్టము. 2.
ప్రజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =సజీ. 1. సంతానము,
కులము: చూ, సంతతి. 1; 2. జనము, మంది:
చూ, సంతతి. 1.

ప్రజంఘాగ్రిము. సం. వి. అ. న. మోకాలి
మొదలు: చూ, హస్త.

ప్రజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవు ఎనుము
లోనగువాని తొలిమోలు: చూ, వెద. 3;
2. చూలొనట్టికాలము: చూ, వెద. 3.

ప్రజవి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, వేగిర
కాఁడు. [సూతిక.

ప్రజాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పురుటాలు: చూ,
ప్రజావతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నలువ: చూ,
బ్రహ్మ. 1; అం. 2: చూ, బ్రహ్మలు.

ప్రజావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తోడబుట్టి

నవానిభార్య: చూ, భార్య; 2. అన్న పెండ్లాము, పది నె: చూ, భార్య.
 పరిష్క. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ.)=వగ్గ 1: చూ, బుద్ధి; 2.=: చూ, పగ్గియ; 2; 3.=: చూ, పగ్గియ. 3. పరిష్కాకాయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
 పరిష్కానము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, బుద్ధి; 2, గుఱుతు: చూ, అక్షణము. 1.
 పరిష్కాపత్రిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ.) పుస్తకమందు గుఱుతువేసిన కాగితము: చూ, సంపుటము. 3.
 పరిష్కాడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విద్యాంనుడు; విణ. 2: చూ, పరిష్కాపు.
 పరిష్కాపు. సం. విణ. (ఉ.) దొడ్డికాళ్లవాడు: చూ, సుష్కాపు.
 పరిష్కలనము. సం. వి. ఆ. న: చూ, జ్వలనము.
 పరిష్కలించే. సం. న. క్రి: చూ, జ్వలించే.
 పరిష్కలితము. సం. విణ. 1. మండినది, జ్వలితము: చూ, శోధితము; 2. ప్రకాశించినది: చూ, శోధితము. [చూ, సండినము.
 పరిష్కీనము. సం. వి. ఆ. న. మొదటియెగురు: పరిణతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ.) 1. నమ్రత: చూ, వినయము. 1; 2. నతి: చూ, హాణిగలు.
 పరిణతుడు. సం. విణ. 1. మిక్కిలివంగినవాడు: చూ, వినముడు; 2. నమస్కరించినవాడు: చూ, వినతుడు; 3. శిక్షింపబడినవాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1. [చూ, మొగ్గు.
 పరిణమిల్లు. సం. ఆ. క్రి. పరిణామముచేయు: పరిణయకోపము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పాలయలుక.
 పరిణయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పేమము: చూ, స్నేహము; 2. పార్థివ: చూ, స్తోత్రము; 3: చూ, వినయము. 1; 4: చూ, విశ్వాసము; 5. పరిచయము: చూ, సంస్తవము. 1. పరిణయించే. సం. న. క్రి. జ్వలించుచేయు. కళా. 8, ఆ. 26.

పరిణయిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ.) 1. పియురాలు: చూ, (స్త్రీ); విణ. 2. పేమగలఆడుది: చూ, (స్త్రీ).
 పరిణవము. సం. వి. ఆ. పుం: అక్షరము, ఓమ్, ఓంకారము, కలాపము, తార. (మిక్కిలి స్తోత్రము చేయబడునది.) (ఓ 3 మ్-ఓమ్-ఓం=పరిణవము, ఓంకారము, ఉద్గీఢము, ఏకాక్షరము, తారకము, శబ్దబ్రహ్మము) ఓంకారము పరబ్రహ్మముయొక్క నామము లన్నిటియందును సర్వోత్కృష్టమైన నామము. మిగిలిన నామములెల్ల దీనియందంతర్గతములు. “ఓంఖంబ్రహ్మ” యజ్ఞ. కం. ౧౭. “అనతిరక్షతీతోమ్” రక్షించుటచేత “ఓమ్”; “ఆకాశమివవ్యాపకత్వాత్ ఖమ్” ఆకాశమువలెసర్వవ్యాపకుడగుటచే “ఖమ్” “సర్వేభ్యో బృహత్సైద్ధ్యోహ్మ” అన్నింటికంటె గొప్పవాడగుటచే “బ్రహ్మము” కాన ఓంకారము సర్వవ్యాపకుడైన పరబ్రహ్మస్వరూపము. ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మపాప్రిక్తిరూఢియైనట్టియు, పూర్ణమైనట్టియు సాధనమని సృష్టికరించుటకే అదిబ్రహ్మముతో అభేదముగ (తద్రూపముగ) చెప్పబడినది. ఏదేని ఒక సాధనమును రూఢియైనదని చెప్పవలసినప్పటికి సాధనమనియే చెప్పక సాధ్యవస్తువుతో నేకరూపముగ (తద్రూపముగ) చెప్పనాచారముగలదు. దీనికి బౌద్ధచారిక ధర్మసంధురు. ఉదా:—అయర్వృద్ధియందు ఘృతము ఉత్కృష్టమైన సాధనమని చెప్పటకు “అయర్వృద్ధిఘృతమ్” “యథార్థముగ ఘృతము అయ్యువే” అని చెప్పబడినది. అట్లే ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మమని చెప్పబడినది. (చూ, ఉద్గీఢము) “సర్వేవేదా యత్సేద మామనన్తి తపాగ్ంస సర్వాణిచయద్వదన్తి యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం శరన్తి తత్తేష

దగ్ంసంగ్రహేణ బ్రహ్మైవమితి తత్త్వమ్ ॥”
 కళ. ౨. ౧౫. అన్ని వేదములును సమస్త
 ధర్మానుష్ఠాన రూపతత్వరచనమును, ఎవనిని
 చెప్పచే గాగవించు చొన్నవో, ఎవనినిఁబొం
 దఁగోరి బ్రహ్మచర్యవృత్తము నాచరించుచే
 న్నారో అట్టి పరమేశ్వరుని యొక్క
 ఉత్తమ నామమే ఓంకారము. “ఓమిత్యే
 కాక్షరం బ్రహ్మవ్యాపారన్తామనుస్మరన్ ।
 యః పరియాతిత్య జన్దేహం సయాతి పరమాం
 గతిమ్ ॥” భగవద్గీత. ౮. ౧౩. “ఓంతత్పదితి
 ని ర్దేశో బ్రహ్మణ స్త్రీ విధః స్మృ
 తః ॥” భ. గీ. ౧౭. ౨౩. (చూ, ఓ మ్.)
 “తస్మాదోమిత్యు దాహృత్య యజ్ఞదానత
 పఃకీయాః । పరివర్తస్తే విధానోక్తాః సత
 తం బ్రహ్మవాదినామ్.” భ. గీ. ౧౭. ౨౮.
 “ప్రణవోధనుః శగోహ్యత్వా బ్రహ్మతల్ల
 త్వముచ్యతే । అపరిమితేన వేదవ్యంశరప
 త్తన్మయోభవేత్ ॥” ముండక. ౨. ౨. ౪.
 “తస్యవాచకః ప్రణవః” పాతంజలి యోగ
 దర్శనమ్. ౧. ౨౭. ఆయీశ్వరునకు “ప్రణ
 వమే” (ఓంకారమే) నామధేయము. “తజ్జ
 పస్తదర్థ భావనమ్.” ౧. ౨౮. “తతః
 పరిత్యక్తేతనాధిగమో వ్యంతరాయభావ
 శ్చ. ॥” ౧. ౨౯. “ప్రణవః సర్వవే
 దేషు” భ. గీ. ౭. ౮. “తైలధారావ
 దచ్చినం దీర్ఘం ఘంటానినాదవత్ ।
 ఆప్తంతప్రణవస్యాంతయం స్తంవేదసవేదవత్ ।
 “ఓ మి తి బ్రహ్మ । ఓ మి తీ దగ్ం
 సర్వమ్ ॥” తైత్తి. ౩. ౮. “అవతేష్టిలో
 పశ్య ॥” ౧. ౧౪౧ అని పాణిని యొక్క
 ఉణాదిసూత్రము. “ఓమభ్యాదానే ॥”
 ౮. ౨. ౮౭. “ఓంశబ్దస్యప్లుతః స్వాదార
 మ్మే । ఓ ౩ మ్ అగ్నిమీశేపురోహితమ్ ॥”

మంత్రారంభమందు “ఓమ్” శబ్దముయొక్క
 ఉచ్చారణ ప్లుతము. ప్లుతముత్రైమాతికము.
 కాన “ఓ” తరువాత “౩” అంకెవార్యు
 బడును; “ఓ ౩ మ్.” “అప్లు” ధాతువునుండి
 “తస్మా దాదోంకారః సర్వమాప్నోతీ
 త్యర్థః ॥” గోవధ. బ్యా. ౧, ౨౬. ఇది
 బ్రాహ్మణ గ్రంథకారుల మతము. “అకా
 రం చాప్యకారంచ మకారంచప్రణాపతిః ।
 వేదత్రయ్యాన్ని రదుసాద్భూత్యుపః స్మరితీతి
 చ ॥” మను. ౨. ౭౬. ఇది స్మృతికర్తల
 మతము. “పరికృష్టేనవః ప్రణవః, పుష్కల
 స్తోత్రవిత్త్యర్థః, ఋస్తుతావితీధాతో, య
 ద్వాపృణోతి పరిస్తాయతే అనయాబ్రహ్మ
 తిప్రణవః ॥” పుష్కలమైస్త్రి స్తోత్రము
 ప్రణవము; “పాణిణాన్ సర్వాన్ పరమా
 త్మని ప్రణానయతీత్యే తస్మాత్ప్రణవః
 చతుర్థావస్థిత ఇతి సర్వదేవవేదయోనిః సర్వ
 వాచ్యవస్తు ప్రణవాత్మకమ్ ॥” అధర్వణిఖో
 పనిషత్. “దేవాశ్చేతి సంధత్రాం సత్వేభ్యో
 దుఃఖిభ్యయేభ్యః సంతరయతీతితారణా
 త్తారః.” (చూ, గాయత్రి.) ఇత్యాది విశే
 షంబులెల్ల ప్రణవము మంత్రారాజములలోని
 కెల్లకిరోమణియని చెప్పచున్నవి. (గాయ
 త్రిమంత్రారవివరణము) “తే. పురుషనూ
 క్తము శ్రీనూక్తమును జపింపఁ, బావమాని
 జపింపఁదత్పరతమితి, సర్వతరదియంబు
 పంచాక్షరంబు, ప్రణవమంత్రంబు జపియిం
 బఁబ్రతిదినంబు.” కాశీ. ౩, ౪. ౮౭.
 ప్రణహితము. సం. విణ. (రూ-ప్రణహితము).
 1. పాండఁబడినది: చూ, సంసక్తము;
 2. ఒప్పకొనుఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.
 1; 3. ఉంచేఁబడినది: చూ, పూర్ణము. 2.
 ప్రణాదము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పోఁ
 ట్టు; 2. గట్టిమోఁత: చూ, స్వరము. 2;
 3. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము.

ప్రణామము. సం. వి. అ. పుం:చూ, ప్రణతి.2.
 ప్రణాళము. సం. వి. అ. పుం. రూ- ప్రణా
 శము: చూ, రూ-ప్రణాళి.
 ప్రణాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలువ (లేక)
 తూము, నీళ్లుపోవుటకు భూమిలోతగ్గివైన
 కోవి (అనికొండలు): చూ, వాహనము.2.
 ప్రణాళిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.—పై.—
 వా. 2. కృమము, ఏర్పాటు, పద్ధతి.
 ప్రణిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వేగువాడు:
 చూ, సందేశహరుడు; 2. పార్థన: చూ,
 స్తోత్రము. [హణము.
 ప్రణివత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, పాదగర్భ
 ప్రణిపాతము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
 ప్రణిహితము. సం. విణ: చూ, రూ-ప్రణహి
 తము. [చూ, పాత్రము. 6.
 ప్రణీత. సం. వి. అ. స్త్రీ. యజ్ఞపాత్రము:
 ప్రణీతము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రముచేత
 సంస్కరింపబడిన అగ్ని: చూ, జహ్ని.
 1; విణ. 2. చేయబడినది: ఆహితము,
 ఉద్భృతము, కృతము: చూ, వ్యాపారము. 1;
 3. చొప్పింపబడినది; 4. తోగ్రియబడినది,
 నికృతము, పొల్ల: చూ, విధము. 2; 5. నీ
 ళ్లుపోసి పండబడినది. [చూ, స్తుతము.
 ప్రణుతము. సం. విణ. మిక్కిలిపాగడబడినది:
 ప్రణుతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలిపాగడిక:
 చూ, స్తోత్రము. [చూ, స్తుతించే.
 ప్రణుతించే. సం. స. కిర్: మిక్కిలిపాగడు:
 ప్రణేయము. సం. విణ: చూ, వశ్యము.
 ప్రణేయుడు. సం. విణ: చూ, వశ్యుడు.
 ప్రతతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (రూ-వతతి-వృతి
 త-వృతి) 1. లత*: చూ, వృక్షము;
 2: చూ, వివి. 2.
 ప్రతనము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.
 ప్రతస్తము. వా. విణ. కాచేబడినది: చూ,

కాణ. 2.
 ప్రతలము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకపాతాళము:
 చూ, లోకము. 1; పుం. 2: చూ, పాణి. 1.
 ప్రతలాల్పభాండము. సం. వి. అ. న: చూ,
 పాత్రము. 6-౨౯.
 ప్రతాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రభా
 వము. 1; 2. వాడిమి: చూ, వేడిమి. 3;
 అం. 3: చూ, వేదావశ్యపాంగములు.
 ప్రతాపద్రవీయము. అం. (విద్యానాథుడవార్తా
 సెను): చూ, కావ్య నాటకములు.
 ప్రతాపవంతుడు. సం. విణ: దండి.
 ప్రతాపవరాటి. అం: చూ, వరాట్టుపాంగ
 ములు (అంగము. 9).
 ప్రతాపశేఖరము. అం: చూ, జన్యతాశములు.
 ప్రతాపసము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లజిల్లేడు*:
 చూ, వికీరణము.
 ప్రతాపించే. సం. అ. కిర్. ప్రతాపముచూపు.
 ప్రతారకుడు. సం. విణ: చూ, వంచకుడు.1.
 ప్రతారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వంచన.
 ప్రతారించే. సం. స. కిర్: చూ, వంచించే.
 ప్రతారితకుడు. సం. విణ. మోసపుచ్చేబడిన
 వాడు: చూ, వంచకుడు.
 ప్రతి. సం. అవ్య. 1. తుల్యము: చూ, సమా
 నము. 2; 2. ప్రతికి ప్రతి: ఆదర్శము, ప్ర
 తిబింబము. (తె).- నకలు, కాపీ, పాటా;
 3. మారు. జై. 8, అ. 107: చూ, సమానము.
 2; వా. 4. ఒకగర్భము “అనేకప్రతులు
 చదివినవి”; బ. 5. గర్భములసంఖ్య; వా
 అవ్య. 6. వ్యతిరేకమును తెపపును. “యతి
 అనివ ప్రతియనుచు”; 7. (విరామములేకుం
 డగ) ఒక్కొక్కటివంతున అను దానిని తెలు
 పును. “ప్రతిశబ్దము, ప్రతి విషయము,
 ప్రతి యనిషి, ప్రతి దినము” మొ;
 ఉప. 8. ౧. ప్రతికారము=ఇచట ‘ప్రతి’

అనునది ధాత్వర్థమును బదులుచేయుట అను
నర్థముగా మార్చినది; ౨. పౌతికూలము=
ఇచ్చేట కూలబ్రదుతుతో నమసించి వృత్తిరేక
మైన అనునర్థము నిచ్చుచున్నది; ౩. పౌతి
కులము=ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును మాటొడ్డుట
అను నర్థమునకు మార్చినది; ౪. పౌతిక=
ఇచ్చేట ధాత్వర్థమును 'పౌతి' యను నర్థము
కల దానినిగా మార్చినది; ౫. పౌతిదాన
ము=ఇచ్చేట తీరిగి అనునర్థముకలది; అం. 4:
చూ, శుక్తులు. భూషణము. 2.
పౌతికర్తము. సం. వి. న్. న. కై నేత: చూ,
పౌతికారము. సం. వి. అ. పుం: పౌతికృతి,
పౌతివిధానము. (తె) — మాటుచేత-మాటు
నేత. (చూ, పౌతి. 8).
పౌతికూలమగు. వి. అ. కి: చూ, ఎదురుచూ. 1.
పౌతికూలము. సం. విణ. అనుకూలముకానిది:
చూ, నవ్యము. 3. (చూ, పౌతి. 8).
పౌతికృతము. సం. విణ. మాటుచేయబడినది.
పౌతికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పౌతిమ:చూ,
హరిణి. 3; 2: మాటురూపు; 3: చూ, పౌతి
కారము. [వ్యాధుడు. 2.
పౌతికృష్టుడు. సం. విణ. అడిబండ: చూ,
పౌతికియ. సం.వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఉపకృమము,
చికిత్స, పౌతికృమము, పౌతికారము;
2: చూ, మందు. 1. [నెకనునెకను.
పౌతిక్షణము. సం. కి. విణ. అనుక్షణము:చూ,
పౌతిక్షిప్తుడు. సం. విణ. 1: చూ, పౌతికృ
ష్టుడు; 2. అడ్డగింపబడినవాడు; 3. పం
పబడినవాడు. బ్ర: చూ, సంభావన. 3.
పౌతిఖ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిచెప్పు
పౌతిగృహీత. సం. విణ. దానము పుచ్చుకొను
వాడు: చూ, స్వీకృతుడు. (గృహీత)
పౌతిగృహీతుడు. సం. విణ. దానము పుచ్చు
కొన్నవాడు: చూ, స్వీకృతుడు.
పౌతిగృహము. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టు,

పుచ్చుకొనుట:చూ, స్వీకారము. 2; 2. దాన
గృహము; 3. నేనకు వెనుకటిబలును. (ఎక్క
డరాజుతానుండి తనపైస్వము గానికెంప
కుండునట్లుచేపట్టివచ్చునో ఆపైస్వమువెనుక
ఇన్నాటు విండపట్టుననుండు పౌత్యేకమైన
మూక); 4. తమ్ముపడిగము: చూ, పాత్ర
ము. 6; 5. గృహభేదము; అం. 6: చూ,
కర్తములు. 3; 7: చూ, గురుమతమున పూ
హంగములు. (తకారాది అనుబంధములలో
చూడుము); 8: చూ, శుక్రమతమున పూహం
గములు.
పౌతిగృహించు. సం. న. కి. దానముపుచ్చు
కొను. [గృహము. 4.
పౌతిగృహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పౌతి
పౌతిగృహ్యము. సం. విణ. పుచ్చుకొనఁదగినది,
గాఢ్యము: చూ, స్వీకృతము. 2.
పౌతికుటనము. సం. వి. అ. న. ఒడ్డురము.
(చూ, పౌతి. 8): చూ, మాటొడ్డు. 1.
పౌతికుటించు. సం. అ. కి. మాటొడ్డు: చూ,
వక్కులించు.
పౌతికుము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రోష
ము; 2: చూ, మాటుదెబ్బ; 3. పగతీర్పుకొ
నుట; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.
పౌతికూతనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1. [కొనువాడు.
సౌతికూతి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) పగతీర్పు
పౌతిచ్చాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పౌతి
కృతి. 1-2-3.
పౌతిజాగరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హె
చ్చేరిక. (కాచేట అని కొందఱు)
పౌతిజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పంతుము: చూ,
స్పర్థ. 4; 2: చూ, సమృతము. 1.
పౌతిజ్ఞాతము. సం. విణ: చూ, స్వీకృతము. 1.
పౌతిజ్ఞాతవ్యము. సం. విణ. 1. అంగీకరింపఁదగి

నది: పౌతిజ్ఞేయము; 2. పౌతిజ్ఞచేయఁదగి
గది: పౌతిజ్ఞేయము.

పౌతిజ్ఞానము. సం. వి. అ. న. చూ, పౌతిజ్ఞ. 2.
పౌతిజ్ఞేయము. సం. విణ: చూ, పౌతిజ్ఞాతన్యము.
పౌతితాళము. అం: చూ, జన్యతాళములు.
పౌతిహానము. సం. వి. అ. న. 1. వస్తువులహా

లుపు: చూ, వినిమయము; 2. దాఁపనిచ్చిన
దానిని మరల నిచ్చేటట. (చూ, పౌతి. 8.)

పౌతిదారణము. సం. వి. అ. న. చూ, యుద్ధము.
పౌతిదినము. సం. వి. అ. న. (పాండు. 2, ఆ.
118): అనుదినము, పౌత్యహము, దినదినము.

(తె) — నాఁడునాఁడు — నానాఁడు (చూ,
రోజో) [డు.

పౌతిదివుఁడు. సం. వి. వ. పుం: చూ, సూర్యుఁ
పౌతిధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పౌతిధ్వ
నము. [చూ, శబ్దించే.

పౌతిధ్వనించే. సం. అ. కి. మాటుమోయి:
పౌతిధ్వనము. సం. వి. అ. పుం. మాటుమోత:
చూ, స్వరము. 2.

పౌతిస. వై. వి. = పౌతిజ్ఞా: చూ, పౌతిజ్ఞ. 1.
పౌతినిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, పౌతికృ
తి. 1; 2: చూ, మాటు. 1; వా. విణ.
3. ఒకనికి బదులుగా వచ్చినవాఁడు.

పౌతినికష్టము. సం. విణ. పట్టుపట్టబడినది.
ప్రతినివేశము. సం. వి. అ. పుం. అక్క-అ, పట్టు:
చూ, స్పర్శ. 4.

పౌతిపక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శత్రు
వు. 1; 2: చూ, పౌతివాది.

పౌతిపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సన్మా
నము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3: చూ,
సామర్థ్యము. 1; 4: చూ, సాహసము. 1;
5. పొప్పి: చూ, లాభము. 1; 6. పదపొ
ప్పి: చూ, లాభము. 1.

పౌతిపత్తు. సం. వి. వ. స్త్రీ. 1. = పాద్యమి:

చూ, హరివాసరము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2.
పౌతిపదార్థము. సం. వి. అ. పుం. 1: ఖండా
న్వయము, దండాన్వయము; వా. 2. పౌతి
శబ్దముయొక్క అర్థము.

పౌతిపన్నము. సం. విణ. 1: చూ, స్వీకృతము...
1; 2: చూ, వ్యక్తము. 2.

పౌతిపాదకము. సం. విణ. 1. ఇచ్చేనది; 2. కలి
గించేనది: ఆపాదకము, ఆవహము, ఉత్పా
దకము, ఉపపాదకము (చూ, సంభూతము);
3. తెలుపునది: చూ, వ్యక్తము. 2; 4. నిరూ
పించేనది.

పౌతిపాదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చేటట:
చూ, స్వర్ణము. 3; 2. కలిగించేటట: చూ,
సంభవము. 1; 3. తెలుపుట (చెప్పట):
చూ, పౌస్తావము. 2; 4. నిరూపించేటట.

పౌతిపాదించే. సం. స. కి. 1. కలిగించే:
చూ, సృజించే; 2. తెలియచెప్పు: చూ,
స్పష్టికరించే; 3: నిరూపించే, నిర్ధరించే.

పౌతిపాదితము. సం. విణ. పౌతిపాదించఁబడినది...
పౌతిపాద్యము. సం. విణ. ప్రతిపాదించఁబడినది.
పౌతిపాలకుఁడు. సం. విణ: చూ, సంరక్షకుఁడు.
పౌతిపాలనము. సం. వి. అ. న. చూ, సంరక్షణము...
పౌతిపాలించే. సం. స. కి. చూ, సంరక్షించే.
పౌతిపౌస్తాతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
ఋత్విజుఁడు. [బింబము. 1.

పౌతిఫలనము. సం. వి. అ. న. చూ, పౌతి
పౌతిఫలించే. సం. అ. కి. మాటురూపము
తోచే: పౌతిబింబించే. [వికారము. 1.

పౌతిఫలితము. సం. విణ. పౌతిఫలించినది: చూ,
పౌతిబంధకము. సం. విణ. అడ్డగించేనది, పౌతి
రోధకము: చూ, రుద్ధము. 1.

పౌతిబంధము. సం. వి. అ. పుం. అడ్డగింత:
చూ, సంరోధము. [సంరోధించే...
పౌతిబంధించే. సం. స. కి. అడ్డగించే: చూ,

పరితీలబద్ధుడు. సం. విణ. 1. అడ్డగింపబడిన వాడు; 2. పరితీలహతుడు; 3. మనసుచెడిన వాడు: చూ, హతుడు. 3.

పరితీలించు. సం. వి. అ.న. 1. పరితీలనము: చూ, వికారము. 1; 2. పరితీలము: చూ, పరితీల్యతి. 1; వా. 3. పరితీలపరితీలము: పతి. 2.

పరితీలించిం. సం. అ. కి. చూ, పరితీలించిం. పరితీలించితము. సం. విణ: చూ, పరితీలించితము. పరితీల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అప్పటిప్పటికి వికసించెడు బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

పరితీలంటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కతుకపు. 1. పరితీలయము. సం. వి. అ. న. 1. భయానకర సము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయానకర సముగలది: చూ, రసములు.

పరితీలవిశేషకాలిత్యము. అం: చూ, సుగుణములు. పరితీలపు. సం. వి. ఊ. పుం. పూటకాంపు: చూ, లగ్నకుడు. 1.

పరితీలభూత్వము. సం. వి. అ. న: చూ, పూట. 4. పరితీలము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చతు: చూ, పరితీల్యతి. 1; 2. ఏనుగువాహిత్యము క్రింది కొమ్మలనడిమిచోటు, పరితీలనము: చూ, హస్తీ; 3. తడగట్టెడిబిద్దిక: పరితీలనము. (తె).—బిద్దిక.

పరితీలమర్థము. అం: చూ, జన్యతాళములు. పరితీలనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరితీల పరితీలమర్థము. సం. వి. అ. పుం: ఉద్రంగము, త్రంగ-త్రంగము, పరితీలమర్థపురము.

పరితీలమర్థపురము. సం. వి. అ. పుం.—పై— పరితీలము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంతాదిగింధము: చూ, సంపుటము. 3.

పరితీలముక్తము. సం. విణ. 1. కట్టబడినది (ప స్త్రము): చూ, వస్త్రము; 2. తోడుగబడి నది (కవచము): చూ, వారవారణము.

పరితీలముఖసంధి. అం: (పరితీలముఖము) ఒక నాటక

సంధి, యత్న బిందువులచే పరితీలముఖసంధి: చూ, సంపుట.

పరితీలమోక్షము. అం: చూ, దానపంచకము. (దానపంచకమునందలి పనుములలోని అతిమోక్షమును పరితీలమోక్షమని చేరువుడు)

పరితీలయత్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 2. ఆనుకూల్యము: చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ, పరితీలకారము. 1; 4: చూ, సుస్థాగరము. 6.

పరితీలయతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పరితీల్యతి. 1; 2. కుల్యయతన. విరోధము. 1. పరితీలయోగము. సం. వి. అ. పుం. పగ: చూ, పరితీలయోగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, పరితీలయకుడు. 1. [ము. 1.

పరితీలయోధకము. సం. విణ: చూ, పరితీలయోధక పరితీలయోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎదిరించేట: చూ, లూటీ 4; 2. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.

పరితీలయోధించే. సం. న. కి. చూ, పరితీలయోధించే. పరితీలయోధి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఎదిరించేవాడు: చూ, పరితీలయోధకుడు. 1—2; 3. దొంగ: చూ, హరకుడు. 1. [ముకలది.

పరితీలయము. సం. విణ. అవరోహణ కర్మ పరితీలయనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరితీలయవాక్యము. [పరివసభము.

పరితీలయనభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ- పరితీలయనంచే. సం. అ. కి. ఉండు: చూ, పనించే.

పరితీలయనాపము. అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమానోపమేయ వాక్య సమత్వము. “ఉదా.—చాపమున శూరుడుదగు. తాపమున నూరుడుదగు.”)

పరితీలవాక్యము. సం. వి. అ. న. మాటుమాట: చూ, సమాధానము. 4.

పరితివాది. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) వాదికి
పరితిపక్షము వాడు: చూ, శత్రువు. 1.
పరితివాదించే. సం. అ. కి. వాదికి పరితిపక్ష
ముగా మాటాడు. [గులనుండువాడు.
పరితివాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) ఇరుగుపొరు
పరితివిధానము. సం. వి. అ. న: చూ, పరితికారము.
పరితివిరోధి. సం. వి. ఇ. పుం: పరితిరోధి. 2
పరితివిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (విషమునకువిరోధి)
అతివస*: చూ, విష.
పరితివేశము. సం. వి. అ. పుం. ఇరుగుపొరుగు
ఇల్లు: చూ, నదనము. 1.
పరితిశాసనము. సం. వి. అ. న. పిలిచిపనిపించేట.
పరితిశీగ్నకము. సం. వి. అ. న. కుదుప: చూ,
వారకము. (1) [చూ, రొంప.
పరితిశ్రావ్యము. సం. వి. అ. పుం. =పడిసెము:
పరితిశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. 1. =పడిసెము:
చూ, రొంప; 2. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1;
3. పొర్రు: చూ, నన్నిధానము. 2; 4. కొలు
వుకూటము: చూ, సభ. 2; 5. సత్తరువు: చూ,
నదనము. 1.
పరితిశీవసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరితిజ్ఞ. 2.
పరితిశ్రాయము. సం. వి. అ. పుం. =పడిసెము:
చూ, రొంప. [నము.
పరితిశుగ్రతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరితిధ్యా
పరితిషిద్ధము. సం. విణ. నిషేధింపఁబడ్డది: నిషే
ద్ధము, బహిష్కృతము.
పరితిషేధకుడు. సం. విణ. నిషేధించేవాడు.
పరితిషేధము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరితి
బంధము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.
(ముందుచేసినపని యెగతాళి యన్నట్లు
దానికి వ్యతిరేక్తముగఁజెప్పి పొర్రువాక్య
ము. “ఉ... ఓయ్యాకృష్ణ! జలకీరలుగాదు
వాడిగల బాణయధమునుమీ.”)
పరితిషేధించే. సం. న. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించే.

పరితిష్ఠంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరితిష్ఠ
భము. 1. [రుద్ధము. 1..
పరితిష్ఠభము. సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ,
పరితిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరవము: చూ,
సన్మానము; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1;
3. శాశ్వతముగ నిలుపుట; 4. సేల: చూ,
భూమి. 1; 5: చూ, ఛందస్సులు; 6. కీర్తి:
చూ, సమాఖ్య. 1.
పరితిష్ఠము. అం: చూ, దండవ్యాహులు.
పరితిష్ఠించే. సం. న. కి. శాశ్వతముగనిలుపు..
పరితిష్ఠితము. సం. విణ. శాశ్వతముగనిలువఁ
బడినది: చూ, శాశ్వతము.
పరితిసరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఏమఁగు
కుంభముల కిందిచోటు: చూ, హస్తీ.
2. చేతఁగట్టుకొనుతోరము, కంకణము: చూ,
వస్త్రసూత్రము; 3: చూ, భూషణము. 2;
పుం. 4. కడియము: చూ, భూషణము. 2;
5. పూదండ: చూ, భూషణము. 2;
6. ఒకానొకమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1;
7. సేనవెనుకటి దిక్కు: చూ, సేన. 1;
8. పరిగ్రహుద్ధి: చూ, పూరము. 8; విణ. 9: చూ,
నియోక్తవ్యము.
పరితిసర్గము. అం: చూ, పురాణము. 8.
పరితిసీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కటము, కాండ
పటము, యవనిక. (తె) — చాఁప, డహను,
తెరచాఁప (చూ, పస్త్రము.) [స్పర్ధ. 1.
పరితిస్పర్ధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పోటీ: చూ,
పరితిస్పర్ధించే. సం. అ. కి. పోటీచేయు..
కాశీ. 2, ఆ. 98: చూ, స్పర్ధించే.
పరితిహతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరితిబంధము
పరితిహతుడు. సం. విణ: చూ, పరితిబంధుడు.
పరితిహర్తుడు. అం: చూ, ఋత్విజుడు.
పరితిహరకుడు. సం. వి. అ. పుం. (హ-పరితి
హరకుడు-పారితిహరకుడు.) గారడివిద్య.

యందు సేర్పరియైనవాడు: చూ, న్యాయ
గాగ్ని.

ప్రతిహారతరము. అం: చూ, శస్త్రములు.

ప్రతిహారి. సం. వి. ౯. పుం.=పడిహారి: చూ,
ప్రతిహారుడు. 1-2.

ప్రతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం.=పడిహారి.

1. కటిక: చూ, వేత్తహస్తుడు; 2. ఉపస్థి
తుడు, కక్షావేత్తకుడు, శ్చత్త, గర్వాటుం
డు, దండి, దౌవారికుడు, ద్వారపాలకుడు,
ద్వార్ధితుడు, ద్వార్ధుడు, ప్రతిహారి-
ప్రతిహారుడు. (తె).-గొల్ల, పడిహారి-పడి
హారుడు, పణిహారి-పణిహారుడు; తద్వి.-
ద్వారపాలకురాలునకు. ప్రతిహారి.

ప్రతిహాసము. సం. వి. అ. పుం. గన్నేరు *:
చూ, హయమారకము.

ప్రతిహము. సం. వి. అ. పుం. 1. అవయవము:
చూ, విషయము. 3; విణ: 2. చూ, ప్రతి
కూలము; 3. అనుకూలము:చూ, స్నేహము.1.

ప్రతిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వైర
శుద్ధి; 2. చికిత్స: చూ, ప్రతిక్రియ. 1.

ప్రతిహాశము. సం. విణ: (ఉత్తరపదము) తుల్య
ము: చూ, సమానము. 2. (చూ, ఉపమ.

409 వ పొరట.)

ప్రతిక్షణము. సం. వి. అ. న. (ప్రత్యాశతో)
ఎదురు చూచుట: చూ, పీక్షణము.

ప్రతిక్షీణచే. సం. అ. క్రి.(ప్రత్యాశతో) ఎదు
రుచూచు: చూ, పీక్షించే.

ప్రతిక్షుణ్ణుడు. సం. విణ: చూ, పూజ్యుడు. 3.
ప్రతిచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పడమర: చూ,

హరిత్తు. 1. [పుట్టినది.

ప్రతిచీనము. సం. విణ: పశ్చిమదిక్కునందు

ప్రతితము. సం. విణ: 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది:చూ,
సంభావన. 3; 2. ఎఱుంగబడినది, కలితము,

ఉచితము: చూ, వ్యక్తము. 2; 3. ఆదరింప

బడినది: ఆదృతము, దృతము; 4. సంతోష
మునొందినది: చూ, ముదితము. 2.

ప్రతితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ప్రసిద్ధి: చూ,
సంభావన. 3; 2. ఎఱుక: చూ, సంస్తనము;
3. ఆదరము: చూ, సన్మానము; 4: చూ,
సంతోషము.

ప్రతితుడు. సం. విణ: చూ, విశ్రుతుడు.

ప్రతిపదర్పిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుది:
చూ, స్త్రీ.

ప్రతిపము. అం. 1:చూ, అలంకారము. 3.(ఉప
మానమున కుపమేయత్వము కల్పించుట.
“ఉదా.—నీకన్నులకు సమయతమ్మి.”);
విణ: 2: చూ, ప్రతికూలము.

ప్రతిపుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుడు:
చూ, శత్రువు. 1; 2. చంద్రివంశజుడైన
ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రతిరము. సం. వి. అ. న. (నద్యాది) తీరము:
చూ, రోధస్సు.

ప్రతివాపము. సం. వి. అ. పుం. 1. జనోపదగ్రి
వము: చూ, విపత్తు; 2. నిక్షేపించుట;
3. రాలిన లోహపుసాడినికాచి చాంగ
గొట్టుట.

ప్రతిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారము:
చూ, వాకిలి; 2. పూర్వము సేను వీనికి
మేలుచేసితినిగాన నివృద్ధుడు వీడు నాకు
మేలుచేయునని యెంచి చేయునట్టి సంధి:
చూ, సంధి. 1.

ప్రతిహారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్వారపాల
కురాలు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2; ౯. పుం.
2. ద్వారపాలకుడు:చూ, ప్రతిహారుడు.2.

ప్రతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
ప్రతిహారుడు. [నది: చూ, వేధితము. 2-

ప్రతికున్నము. సం. విణ: మిక్కిలివ్యధపెట్టబడి
ప్రతిహారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిర్ణ.

పృథోదరము. అం: చూ, దండవ్యూహములు. పృథోలి. సం. వి. ఇ, ఈ. (స్త్రీ). దేవదీప్తి: చూ, మాగ్గము. 1.

పృథ్వి. వై. వి. బహు. (దేవదీప్తి: చూ, ర) విత్తు: తో నుండుమాది. (దీని భేదములు. - ఎత్తు పృథ్వి, జేదపృథ్వి, పుల్లపృథ్వి, పైడిపృథ్వి మొ): చూ, నమదాంత. 3. [పృథ్వి. 4.

పృథ్వి. సం. వి. ఇ. రూ-పృథ్వి: చూ, పృథ్వింగము. అం: చూ, జన్యతాశములు.

పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం. పృథ్వి. కొండ చేరుననుండు చిన్న కొండ: చూ, హిమాలయము (పృథ్వి)

పృథ్వి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. ఎలుక చెవి: చూ, స్ఫోటకాశ: 2. దంతి: చూ, విశల్క. 4. [చూ, వైఖరికము.

పృథ్వి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఉత్తరము: పృథ్వి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). - పై- పృథ్వి. మి. మి. స. కి: చూ, సామ్రాజ్యం. పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం. - పై-చూ.

1: చూ, స్వప్నము; అం. 2: చూ, పృథ్వి మేది పృథ్విములు; 3: చూ, రసవదలంకారములు.

పృథ్వి. సం. వి. న్. పుం. వై. నుండు: చూ, బుద్ధుడు.

పృథ్వి. సం. వి. అం. పృథ్వి. అనుమానము, ఉపమానము, కబ్బము, అగ్రాపత్రి, అనుపలభి, సంభవము, విశిష్టము. (ఇందు మొదటనుండి నాలుగు తార్కికుల మతమునందు, ఆటువేదాంతంల మతమునందు, ఎనిమిది పౌరాణికుల మతమునందుని క్రమము గా నెఱుంగునది.)

పృథ్వి. సం. వి. ఇ. నూతనము: చూ, హాస; 2: చూ, పరిశుద్ధము.

పృథ్వి. సం. వి. అం. చూ, అలంకారము. 3. (బల పంతుండగు శత్రువు నేమి నేయఁజాలయత

నిపక్షమునానిని బాధించుట. “ఉదా. — తన్నుంగెల్పిన చోడులదాకియున్న చెవులపై నెక్కె నుత్పలములు.”) [పు. 1.

పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం: చూ, శత్రు పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం. 1. సుప్తిజాది; 2: చూ, విశ్వాసము; 3: చూ, పృథ్వి. 1; 4. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 5. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1; 6: చూ, శపథము; 7. అవకాశము: చూ, సందు. 8; 8: చూ, వశము. 1; 9: చూ, హేతువు. 1.

పృథ్వి. సం. వి. ఇ. ఆత్మ: చూ, నేమి హేతుడు. [2: చూ, పృథ్వి. 1.

పృథ్వి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1; పృథ్వి. సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ, సాహాయ. [చూ, భుక్తము. 1.

పృథ్వి. సం. వి. ఇ. కుసుమవడినది: పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం. పాపము: చూ, వృజినము. 1; 2. దురదృష్టము. (చూ, అదృష్టము. 1.)

పృథ్వి. సం. అన్య: చూ, వాసరము. పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం. ఖడ్గాదుల యొక: చూ, పస్త్రము.

పృథ్వి. సం. వి. ఇ. కూడదని నిరాకరింపఁబడినది: చూ, పృథ్వి. 1.

పృథ్వి. సం. వి. ఇ. నిరాకరింపఁబడినది: నిరస్తము, నిరాకృతము, పరాస్తము, పృథ్వి. 1. పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం. పృథ్వి. 1. పృథ్వి. సం. వి. అ. పుం: చూ, పృథ్వి. 1.

పృథ్వి. సం. వి. అ. న. పృథ్వి. 1. రము చేసెడు శార్దూ: చూ, శార్దూ. 1. పృథ్వి. సం. వి. అ. న. 1. విలుకాడు ఎడమకాలు ముందటికిచొచ్చినటులు: చూ,

సానము. 4; అం. 2: చూ, గతివిశేషములు; 3: చూ, పుంసానకములు. [వాంఛ. ప్రత్యాశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడియాన: చూ, ప్రత్యాసత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చేరిక, సంగతి: చూ, సంయోగము. ప్రత్యాసన్నము. సం. విణ. చేరికయైనది. పాత్తు: చూ, సంగతము. 5. ప్రత్యాసారము. సం. వి. అ. పుం. వ్యూహము వెనుకనుండు మఱియొక వ్యూహము: చూ, వ్యూహభేదములు. ప్రత్యాహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. విషయములవలన నిందితములు మరలించుట: చూ, అంగము 9, యోగాంగములు; 2. (వ్యాకరణమున) వర్ణసంగ్రహము. ప్రత్యుత్క్రమము. సం. వి. అ. పుం. ప్రయోగము, యుద్ధముగొట్టిన భటుల యుద్ధము. (అనికొందలు): చూ, సన్నాహము. 2. ప్రత్యుత్తరము. సం. వి. అ. న. మాటుత్తరము: చూ, సమాధానము. 4. ప్రత్యుత్థానము. సం. వి. అ. న: అభ్యాగము, అభ్యుత్థానము, ప్రత్యుద్గమము. ప్రత్యుద్గతుడు. సం. విణ. ఎదురుకొనిలేచినవాడు: చూ, శత్రువు. 1. [త్థానము. ప్రత్యుద్గమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత్యుప్రత్యుద్గమించు. సం. అ. కి. ఎదుర్కొనిపోవు. కాశీ. 2, ఆ. 159: చూ, వక్రలించు. ప్రత్యుపము. సం. వి. న. స. రూ-ప్రత్యుపము: చూ, వేగుజోము. ప్రత్యూషము. సం. వి. అ. పుం, న. —పై— ప్రత్యూషుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వసనపులు. ప్రత్యూహము. సం. వి. అ. పుం. చెటుపు: చూ, విఘ్నము. ప్రత్యేకబుద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశక్తి: చూ, బుద్ధుడు. 1.

ప్రత్యేకము. సం. వి. అ. న: చూ, వేటువేటు. ప్రత్యేకించు. సం. అ. కి: చూ, వేటువేటు. ప్రభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3. ప్రభమచప్తేయము. అం: చూ, కృతుచక్తుప్తయము. ప్రభము. సం. విణ. 1. మొట్టిది: చూ, మొదలు. 4; 2. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము; అం. 3: చూ, అసంహతవ్యూహములు. ప్రభమావిభక్తి. అం. “డు-ము-పు-లు”: చూ, విభక్తులు. [కెట్ట: బడినది. ప్రభమాస్థితము. సం. విణ. ముంగుగా ప్రవేశ ప్రధానభైరవము. అం: చూ, తంత్రములు. ప్రభానవాక్యము. పా. కర్తృ కర్మ క్రియలు: మూడును గలసినది. తక్కిన ఐదు లంగములు. ప్రభానవ్యూహములు. అం: చూ, వ్యూహములు. ప్రశిశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ప్రభ. ప్రశీతుడు. సం. విణ: చూ, ప్రశీతుడు. ప్రశిమ. సం. వి. న. పుం: చూ, విరివి. 2. ప్రశిమము. సం. వి. అ. పుం. —పై— ప్రదక్షిణము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రదక్షిణించు. ట: చూ, సంవృత్తము; అం. 2: చూ, ఊపచారములు. 2. ప్రదక్షిణించు. సం. స. కి: దేవతాదుల సుద్దేశించి వడికి తిరిగివచ్చు: చూ, వలగొను. ప్రదరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బాణము. 1; 2: చూ, విదారణము. 1; 3: చూ, విఘ్నపు. 1; 4. ఆడుదానికి కలుగు రక్తస్రావ రోగము: చూ, రోగము. 1. [డు. ప్రదర్శకుడు. సం. విణ. విశదపఱచిచూపువాడు. ప్రదర్శనము. సం. వి. అ. న. విశదపఱచిచూపుట: చూ, విక్షణము. ప్రదర్శితము. సం. విణ. 1. విశదపఱచిచూపబడినది: చూ, స్పష్టము; 2. చూడబడినది: చూ, విక్షితము.

పరిధానము. సం. వి. అ. న. గొప్పయ్యావి.

“అన్న పరిధానము”: చూ, స్వర్గము. 3.

పరిదీపనము. సం. వి. అ. పుం. అంజనాద్రియం
దుంబుట్టిన రక్తవర్ణముగల విషభేదము.

పరిదీపము. సం. వి. అ. పుం. దీపము, నిశ్చయము.
చూ, రూ-దీపము. 1.

పరిదేశనము. సం. వి. అ. న. కానుక: చూ,
నూడిద. [దేశని.

పరిదేశని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పరి

పరిదేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. చోటు: చూ,
స్థానము. 1; 2: చూ, గోళము; 3. రూ-
పారిదేశము. లూడితిలి: చూ, హస్తము;
4 రూ-పారిదేశము. బెత్తిలి: చూ, హస్తము.

పరిదేశని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జేట్టనజేరిలు:
చూ, వేలు. 2.

పరిదోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. మునిమాపు:
చూ, సందేశము; 2. మిక్కిలిదోషము:
చూ, వృజినము. 1.

పరిద్యుమ్నయనము. అం. (పరిద్యుమ్నః=పరి
కల్పేద్యోతయతి, స్వయంజ్యోతి రూప
త్వాత్): చూ, ఓమ్. [భుండు.

పరిద్యుమ్నండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథ
పరిద్యోతనుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూ
ర్యుండు. [ము: చూ, సంగోవము.

పరిద్రవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిద్రావ
పరిద్రావము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరిధనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము;
2. చీలుచుట: చూ, విదారణము. 1.

పరిధానము. సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ,
హంనుండు; 2: చూ, పరికృతి. 1; 3. బుద్ధి:
చూ, హల్లేఖము. 2; 4. ముఖ్యము: చూ,
త్రైవ్యము; 5. బయ్యానా. ముందిచ్చేసాము:
చూ, సత్కంకారము; వా. 6. వివాహాత్మా

ర్వము పథువున కలంకారాదులనిచ్చి నిశ్చ
యించుకొనుట.

పరిధాని. సం. వి. ఇ. పుం. కార్యసహాయుండు,
మంత్రీ: చూ, సచివుండు. 1.

పరిధానుండు. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—;
2. మధ్యమాధికారి: వీ. 3. ముఖ్యుండు: చూ,
శ్రేష్ఠుండు. [యిచ్చుట.

పరిధారణము. సం. వి. అ. న. ఫలమపేక్షించి

పరిధావనము. సం. వి. అ. న: ధావనము, దవము.
(తే).—దవుడు, పరుగు-పరువు-సర్వ, పాటు
డు, పేరము-పేరము; తద్వి. —అల్పధావన
మునకు, —గునుక-గునుకు-గునుకుడు-గునుకు
డు, గునుకుపరుగు; చేచ్చునంతటి పరుగు
నకు. —(తే). —చోపరువు; (చూ, సంచా
రము.) [నెట్లు. 1.

పరిధావించే. సం. అ. కి. పరుగెత్తు: చూ,
పరిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేమి.

పరిధితము. అం: చూ, పరిచారములు.

పరిధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. చేటు: చూ,
సంస్థ. 3. [వాహసము. 2.

పరినాళము. సం. వి. అ. న. నీళ్లతూము: చూ,
పరిన్న. దే. విణ. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.
పరిన్నదనము. వా. వి: చూ, సౌందర్యము.

పరిన్నన. దే. వి. మనోజ్ఞత. (ఇది విశేషణమగు
చో.—పాండు. 5, ఆ. 128; పాండు. 2,
ఆ. 108.): చూ, పరిన్న.

పరిన్ననివాడు. వా. వి: చూ, సౌందర్యవంతుండు.
సరిప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పానియతాలిక.

పరిపంచము. సం. వి. అ. పుం. 1. భూలోకము:
చూ, లోకము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1;
3. శబ్దనిస్తరము: చూ, శబ్దము. 1; 4: చూ,
విరివి. 2; 5. రచన: చూ, విన్యాసము. 2;
6: చూ, వ్యత్యయము; 7. మోసపుచ్చుట:
చూ, వంచన.

-పరిపంచిమే. సం. స. కిరి: చూ, నిన్నరించే.
 -పరిపంచితము. సం. విణ: విన్నరించడేయబడినది.
 -పరిపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ధక్తిపరులు
 చేయు శరణాగతి; వా. 2. గౌరవాదులు.
 -పరిపదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంగాలు:
 చూ, హజ్జే; 2. మీ:గాలు: చూ, హజ్జే.
 -పరిపదములు. అం. (మీ:గాళ్లు) 1: చూ, లక్ష
 శాంగములు (పురుషునికి-కూర్మోన్నతములై
 రక్షవర్ణములైన రాజేసు; 2: చూ, స్త్రీలక్ష
 శాంగములు) (స్త్రీకి: — తా:చేటి వీ:పువలె
 నుండి మెత్తగనన్న భాగ్యవతీయసు.)
 -పరిపన్నుడు. సం. విణ: పరిపత్తిచేసినవాడు.
 -పరిపాకము. పా. కొన్నియనువాకములుగల
 వేదభాగము: చూ, వేదము.
 -పరిపాతము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండచే
 తీయ: చూ, పర్వతము. ౧౧; 2. కునికి
 పాటు: చూ, పరిపాల. [వర్తములు.
 -పరిపానో తరపగదేశావర్తి. అం: చూ, అశుభా
 -పరిపితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరిపితా
 మహునిభార్య: చూ, సవిత. 2.
 -పరిపితామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ము
 త్తాత: చూ, సవిత. 2; 2. నలువ: చూ,
 బ్రహ్మ. 1. [పరిపున్నాటము.*
 -పరిపున్నటము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-
 పరిపున్నాటము. సం. వి. ఆ. పుం: రూ-పరిపు
 న్నటము, ఊరణాక్షము, ఊరణాఖ్యము,
 ఊరణాక్షము, ఏడగజము, చక్రమర్దకము,
 చక్రమర్దకము, దదుగిష్టుము, పద్మాటము.
 (తే).—తంటియము-తంఁటెము, తగిరస-త
 గిరస.(చూ,వృక్షము.)
 -పరిపుల్లము. వా. సం.విణ:చూ,రూ-ప్రపుల్లము.
 -పరిపాండరికము. సం. వి. ఆ. న. రూ-పుండర్య
 ము-పాండర్యము) పుండరికమును గంధద్ర
 వ్యము: చూ, రాజార్ద్రము.

పరిపాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇనుమును
 రాలు: చూ, నూన. 1.
 పరిపాత్రిడు. సం. వి. ఆ. పుం. ముమ్మనుమ
 డు: చూ, నూనుడు 1. చూ, శకలము. 4.
 పరిప్ప. దే. వి. తునుక. ఆం, భా. పరి. 79:
 పరిప్పిశామహుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పరిప్పి
 తామహుని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.
 పరిపుల్లము. సం. విణ: రూ-పరిపుల్లము. వికసిం
 చినది: చూ, సంపుల్లము.
 పరిబంధకల్పన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కథ. 1.
 పరిబంధపాగల్బ్యము. అం: చూ, సుగుణములు.
 పరిబంధము. సం.వి. ఆ. పుం. 1: చూ,కావ్యము;
 2. కబ్బము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3:
 చూ, సంతానములు. [చూ, శైవ్యము.
 పరిబర్హము. సం. విణ: ముఖ్యము, మొదటిది:
 పరిబర్హుడు. సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.
 పరిబలము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చినురు: చూ,
 విదుగిమము; విణ. 2. మిక్కిలి బలముకలది:
 చూ, యోగ్యము. 5.
 పరిబలు. వై. అ. కిరి:—పరిబల. 1: చూ, సంద
 డించే. కై. 2, ఆ. 99; 2: చూ, పరిబలు.
 హరి. పూ. 6, ఆ. 79.
 పరిబుద్ధము. సం. విణ: చూ, సంపుల్లము.
 పరిబుద్ధుడు. సం. విణ: 1: మేలుకొన్నవాడు;
 వా. 2: చూ, వాగ్జె.
 పరిబోధనము. సం. వి. ఆ. న: అనుబోధము.
 (తే).—అత్తరు- అత్తరుపు, తావినూనె;
 తద్వి. —చేందినీఅత్తరునక:చూ, నేపాము. 2.
 పరిబోధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మిక్కిలితేలి
 వి:చూ,వృద్ధిము. 2; 2:చూ, మేలుకోలు.
 ప్రబోధాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.
 పరిగోధించే. సం. స. కిరి. 1. మిక్కిలితేలుపు:
 చూ, బోధించే; 2: చూ, మేలుకోలుపు.
 పరిబ్బ. దే. వి. రూ-పెరిబ్బ-పరిబ్బలి-పెరిబ్బ
 లి*: చూ, సహసగివేధి. 2.

పరిబ్రుము. నై. వి. పర్వ. రూ. పబ్రుము: చూ, సంబరము. 3.

పరిబ్రులి. దే. వి. చూ, రూ. పరిబ్రు. *రసి. 6, ఆ. 84. [2, ఆ. 49.

పరిబ్రుకోలు. దే. వి. పరిబ్రుకోలుట. భాగ. సభా.

పరిబ్రు. దే. వి. 1. నింద. కాశీ, 5, ఆ. 163: చూ, సెగించు; స. కి. 2. నిందించే. భార. సభా. 2, ఆ. 49: చూ, సెగించే; 3. కలయు. ఉ. రా. 5, ఆ. 208: చూ, సత్తమగు; ఆ. కి. 4: చూ, వ్యాపించే. భో. 4, ఆ. 105; 5: చూ, వర్ణలు; 6: చూ, సందడించే. భాగ. 10, స్కం. పూ. 352; 7: చూ, వర్తించే. భాగ. 10, స్కం. 123.

పరిభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కుచేరుని పట్టణము: చూ, నీమ. (1) (దేశము); 3. సూర్యనిభార్య: చూ, భార్య; 4. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; వా. 5. వీరభద్రాశ్వినమునకు వస్తాదులతో పాడవు గఁగటైడి ప్రభుఅనుభూవ "ప్రభలసంబరము"

పరిభంజనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; వి. 2. చేక్కఁగా విఱుచువాడు.

పరిభవ. ఆం: చూ, సంవత్సరములు. పరిభవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2. పుట్టుటకు కారణము: చూ, హేతువు. 1; 3. తెలివికి మొదటిచోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. పరిభావము: చూ, శక్తి. 1. [సంభవించే.

పరిభవించే. సం. ఆ. కి. పుట్టు: చూ, పరిభాకరబాహ్మణులు. ఆం: చూ, కపూరియ బాహ్మణులు.

పరిభాకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూ, సూర్యుడు; 2. చూ, వహ్ని. 1.

పరిభాకరిత. ఆం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-

జ-భ-ర-స-వగణములు. 13 యతి. 20 వ. ఛందస్సు.)

పరిభాతము. సం. వి. ఆ. స. 1. వఱుచాత: చూ, వేగుచు; ఆం. 2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-ర-గురువులు. 8 యతి. 13 వ. ఛందస్సు.")

పరిభానుడు. ఆం: చూ, పనువులు. (పరిభావ-నుడు-పరిభావనుడు అని కొందఱు)

పరిభావము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అధిష్ఠానము, ఆయతి, తేజము-తేజస్సు, దండి, ధామము, పరితాపము. (తె).—2 అపు, తేజో. (చూ, శక్తి. 1); 2: చూ, శక్తి. 1.

పరిభావసిద్ధము. వా. సం. వి. 2. అలవాటైనది: చూ, సిద్ధము. 3.

పరిభావసిద్ధి. ఆం: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము). పరిభిన్నము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మదముపట్టిక యేనుగు: చూ, హస్తీ; వి. 2. మిక్కిలి భేదపడినది: చూ, వ్యస్తము. 1.

పరిభుత్వము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, స్వారాజ్యము..

పరిభువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; వి. 2. పలువు: చూ, స్వామి. 1; 3: చూ, సమర్థుడు.

పరిభుశక్తి. ఆం. 1: చూ, శక్తిత్రయము (త్రయము); 2: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

పరిభువృత్తము. ఆం: చూ, వృత్తము. 1 ("న-న-న-జ-జ-జ-జ-జ-జ వగణము. 9-15 యతులు. 24 వ ఛందస్సు.)

పరిభూతము. సం. వి. 1. అధికము: చూ, హేరాశము; 2. ఉన్నతము: చూ, సోగ. 3; 3: చూ, సంభూతము.

పరిభృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మొదలు. 6.

పరిభృష్టము. సం. వి. ఆ. స. సిగనువేలిడు-దండ: చూ, భూషణము. 2.

-పరిభ్రష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒడయురాలు;
చూ, ప్రియమిని.

-పరిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యథాగ్రహణము,
రూ-పరిమితి: చూ, ప్రియము. 2.

-పరిమత్తుడు. సం. వి. 1. పరిమాదపడినవాడు;
2. మిక్కిలిమత్తుకొన్నవాడు: చూ, మత్తుడు.

-పరిమథనము. సం. వి. ఆ. న. చూ, పరిమాపణము.

-పరిమథాధిపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.

-పరిమథాస్త్రము. ఆం: చూ, అస్త్రములు.

-పరిమథితము. సం. వి. అ. న. నీళ్లుపోయక చిలి
కినమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

-పరిమథుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పారిషదుడు.

-పరిమద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. యాననాదిమద
ముగలఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ,
స్త్రీ.

-పరిమదము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పరిమో
దము. పాండు. 2, ఆ. 104: చూ, సంతోష
ము; వి. 2. మిక్కిలి మదముగలది; తద్వి—
మదముగలది.—మల్లరము, మిటారి.

-పరిమదవనము. సం. వి. అ. న. రూ-పరిమదావ
నము. అంతఃపురస్త్రీలు విహరించే ఉద్యాన
వనము: చూ, వనము. 2.

-పరిమదావనము. సం. వి. అ. న. —పై—

-పరిమనుడు. సం. వి. (న్): చూ, హృష్టుడు.

-పరిమాణము. సం. వి. అ. న. 1. పరిత్యజాది
జ్ఞానకారణము; 2. అంగుళీమానాదిమానము;
3. అంగుళీమానము; 4. చూ, సత్యము. 1;
5. మేర: చూ, హద్దు; 6. కాస్త్రము: చూ,
కాస్త్రములు; 7. అణుగునది; వా. 8:
చూ, శపథము; 9. న్యాయస్థానమున రామా
యణమును తలపెడిదికొని యథార్థమును
చెప్పట. [ణములు.

-పరిమాణములు. ఆం: చూ, పరిత్యజాది పరిమా
పరిమాణి. ఆం: చూ, వృత్తము. 1. ("జ-ర-

వగణములు. 8 వ ఛందస్సు.")

పరిమాణీకరించే. సం. స. క్రి. సత్యముగా నెంచే.

పరిమాత. సం. వి. (బు. ఈ. బు) ఎత్తెగ
డివాడు: చూ, విద్వాంసుడు.

పరిమాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మాతామ
హని తండ్రి భార్య: చూ, సవిత. 2.

పరిమాతామహాడు. సం. వి. అ. పుం. మాతా
మహని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.

పరిమాదపడు. మి. అ. క్రి: చూ, మోసపోవు.

పరిమాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏమటుపాటు:
చూ, స్థానిత్యము; వా. 2. కష్టము.

పరిమాది. సం. వి. 1. పరిమాణముకలవాడు;
అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

పరిమాదించే. సం. అ. క్రి: (తె).—ఏమట్టిల్లు,
ఏమటు, పరామపడు, పారపడు, పాలమారు.

పరిమాదీచ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

పరిమాపణము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1.

పరిమితాక్షరము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("స-
జ-స-న గణములు. 9 మతి. 12 వ ఛందస్సు.")

పరిమితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రమ.
పరిమిద. దే. వి. రూ-పరిమిదె. మల్లకము: చూ,
పాత్రము. 6.

పరిమిదె. దే. వి. —పై—

పరిమితము. సం. వి. 1: చూ, పోక్షితము.
2; 2. చేచ్చినది: చూ, సంస్థితము. 1.

పరిమితుడు. సం. వి. చేచ్చినవాడు: చూ,
సంస్థితుడు. [స్వప్నము. 2.

పరిమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తునికిపాటు: చూ,

పరిమాలము. సం. వి. అ. న. చూ, సావు.

పరిముఖము. సం. వి. అ. న. 1. జేరుగుచేన్న
కాలము; పుం. 2. పున్నాగము: చూ,

సాన్న; వి. 3. ముఖము: చూ, శైవ్యము.

పరిముఖుడు. సం. వి. చూ, పరిధానుడు. 3.

ప్రముదితపదన. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-
న-ర-రగణములు. 8యతి. 12వ ఛందస్సు.")
ప్రముదితుడు. సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.
ప్రమృతము. సం. వి. అ. న. 1. కృషి: చూ, వ్యస
నాయము; విణ: 2. నశించినది: అంతరితము,
అభ్యసనము, అవసన్నము, ఉపహతము, ధ్వస్త
ము, నిర్వృతము. [గడగినది.
ప్రమేయము. సం. విణ: యథార్థముగా ఎఱుఁ
ప్రమేయములు. అం. (ధనుర్విద్యా విలాసము
లోనివి): గురుసంకీర్తనము, శిష్యవరణము,
విద్యాప్రభావసూచనము, ధనుర్వయనామో
ద్దేశము, ధనుర్విర్రాజాది విశేషము, బాణ
భేదపరిగణనము, బాణవిర్రాజాదికము, పుం
ఖోపసంఖ్యానము, పక్షపరిమాణ ప్రశంస,
నిపంగరచనా ప్రవచనము, మార్ద్యవిధానకర
ణము, అంగుళీ త్రాణకీర్తనము, జ్యోతిషా
ప్రకరణము, ధనురార్థాధరభాగ నిర్ణ
యము, యుష్టిప్రకరణము, స్థానోపసంఖ్యాన
ము, శరగ్రహణ హస్తప్రతిపాదనము, సం
ధాన క్రమవివరణము, ఆకర్షణహస్త ప్రస్తా
వము, బాణహస్తక్షేత్రనిరూపణము, దృష్టి
లక్షణాన్వీక్షణము, ధనురాకర్షణకాళలోప
న్యాసము, పుంఖోద్వేషిత విభజనము, చాప
ముష్టిప్రేరణవివరము, శరమోచనప్రకారము,
చాపోచ్ఛరణ లక్షణము, శరాభ్యాసోచిత
మాసోపన్యాసము, శరవ్యాపారయోగ్యతీధి
వారాని వివరణము, ఖరతికారంగ ప్రసంగ
ము, రంగప్రవేశ లక్షణ నిర్దేశము, ధను
శ్శర పూజాయోజనము, గురుప్రణామస్థేమ
ము, శరశరాసన గ్రహణ పౌర్వాపర్య
సూచనము, లక్ష్యపరిధిలాభము, లక్ష్యనేదికా
రచనావివేచనము, నారాచమోచన ప్రకా
ర సూచనము, చిత్రలక్ష్య భేదనోపాయ
ప్రతిపాదనము, శాబ్దలక్ష్య శరాభ్యాస
విలాసము, దూరనికటస్థ లక్ష్యభేదన లక్ష

ణము, రథారోహణ శరాభ్యాస విశేషభాష
ణము, గజారోహణ శరప్రయోగ విభాగ
ము, వాయురోహణ శరమోక్షణ లక్షణము,
దూరపాతి శరాభ్యాస విస్తర కీర్తనము,
శరప్రయోగ సమయా సమయనిరూపణము,
శరగమనగుణ దోష విభాగము, దివ్యాస్త్ర
మంత్రితంత్ర ప్రయోగ విస్తర ప్రస్తావము
(48) (ఈప్రమేయములకు ఉద్దేశలక్షణ
ములు దోషజాచార్య ప్రణీతమైన ధనుశ్శా
స్త్రమునందుఁజూడఁగినవి. మంత్రప్రయో
గయుక్తములగునవి యస్త్రములనఁబడును.
మంత్రప్రయోగములేక ప్రయోగించేనవి
శస్త్రములనఁబడును: చూ, అస్త్రములు,
శస్త్రములు). [ప్రము.
ప్రమోదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతో
ప్రమోదించే. సం. అ. కి: చూ, సంతోషించే..
ప్రమోదూత. అం: చూ, సంవత్సరములు.
ప్రమిద్ద. దే. వి: చూ, రూ-ప్రమిద. పర..
1, అ. 94.
ప్రమృ. దే. స. కి: చూ, వేష్టించే.
ప్రయతుడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.
ప్రయత్నము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలియ
త్నము: చూ, సన్నాహము. 2.
ప్రయత్నించే. సం. అ. కి: మిక్కిలి యత్నిం
చే: చూ, సమకట్టు. 2.
ప్రయస్తము. సం. విణ: (నేయి నూనె లోనగు
వానిచేత) సాతాలింపఁబడినది: చూ,
సంస్కృతము. 6. [చూ, క్షేత్రములు.
ప్రయాగ. అం. రూ-ప్రయాగము. తీర్థవిశేషము:
ప్రయాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పె.—:
బ. 2: చూ, ధాన్యములు; వి. 3: చూ, యజ్ఞము.
4: చూ, హయము; అం. 5: చూ, దేశములు..
ప్రయాగలు. వా. వి. బ: చూ, ప్రయాగము. 2-
ప్రయాగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సహ
సాక్షుడు.

ప్రయాణము. సం. వి. అ.న.=పయనము: చూ,
సంచారము.

ప్రయాణించు. సం. అ. క్రి.=పయనించు: చూ,
వెళ్లు. 2. [ప్రస్థితము.

ప్రయాణము. సం. వి. ప్రయాణమైపోయినది:

ప్రయాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. జయఘంట
లోనగువానిగుండ ధార్యాదులను పరిస్థి
పఱుచుట; 2. వ్యవహారాదులయందు హె
చ్చితగ్గులలేక కలిగినది కలిగినట్లు చెప్పట;
3. మహర్షయైన ధాన్యాదుల యందలి
జనుల యాదరాతిశయము.

ప్రయానపడు. మి. అ. క్రి: చూ, శ్రమపడు

ప్రయానము. సం. వి. అ. పుం.=బవనము:
చూ, శ్రమము. 1.

ప్రయి. దే. వి. 1. నింద. భార. విరా. 2, ఆ.

154: చూ, సెగింపు; 2. సడి, నద్దు: చూ,
స్వరము. 2.

ప్రయానపెట్టు. మి. స. క్రి: చూ, శ్రమపెట్టు.

ప్రయానము. మి. అ. క్రి: చూ, పరగ. 1.

ప్రయానము. సం. వి. 1. ప్రయోగింపఁబడి
నది; 2. మిక్కిలికూడుకొన్నది: చూ, సహి
తము.

ప్రయానపల్లవము. అం:చూ,నృత్యస్తవములు.

ప్రయానము. సం. వి. అ. న. 1. దశలక్షసంఖ్య:
చూ, సంఖ్య. 1; వి. 2. దశలక్షసంఖ్య
గలది. గ్రీంచేవాడు: ప్రయోజకుడు.

ప్రయోక్త. సం. వి. (బు. ఈ. బు) ప్రయో

ప్రయోగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పరగట.

ఉత్తేజము. (తె).— నడపుట; 2. మంత్ర

తంత్రాదులను నడపుట; 3. ప్రయత్నము:

చూ, సన్నాహము. 2; 4. తారకాణము:

చూ, రుజ్జు; 5. కర్తృకర్మ క్రియల కూ

డిక; వా. 6. భూతాదులను ప్రయోగించుట:

కట్టుమోతు, చేతబడి.

ప్రయోగాతిశయము. అం: చూ, ప్రస్తావనాం
గములు. (సూత్రధారుఁడెదిగోయని సూచించు
కథా విశేషము.)

ప్రయోగించు. సం. అ. క్రి. 1. నడపు: చూ,
వర్తించు; 2. మంత్రతంత్రాదులను నడపు:
(తె).— గుప్పించు, గుప్ప, పచేయు, పఱ
పు; 3. గంభమునందు వాక్యమును పయోగిం
చు; 4. బాణాదులను ప్రయోగించు: చూ,
సెలయు. 2.

ప్రయోజకుడు. సం. వి. 1:చూ,ప్రయోక్త;
2. కార్యము నెఱవేర్చువాడు: చూ,
సమర్థుడు.

ప్రయోజనము. సం. వి. అ. న. 1. పని: చూ,
వ్యాపారము. 1; 2. కార్యము: చూ, వ్యా
పారము. 1; 3: చూ, హేతువు. 1.

ప్రయోజన. అం: చూ, ప్రస్తావన.

ప్రయోహము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మొల
క; అం. 2: చూ, ఉపసంహృతి.

ప్రయోబంధము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బలరాముడు.

ప్రయోబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మిక్కిలి
లంబనము:చూ,వేలుడు; 2. హరివిశేషము:

చూ, భూషణము. 2; 3: చూ, స్తనము;

4.కొమ్మ: చూ, కాఖ. 1;5:చూ, హింతాల

ము; 6. తగరము: చూ, లోహము. 1.

ప్రయోబంధము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్క
నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ప్రయోభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వంచన.

ప్రయోహము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పనుపుట.

పలవరము-పలుము, ఏడుపు: చూ, శోకము;

2.=: చూ, పలవరము; అం. 3: చూ,

ద్వాదశాపసలు. [రొట్లు. 2.

ప్రయోపించు. సం. అ. క్రి.=పలవరించు: చూ,

ప్రలోకితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

ప్రలోభనము. సం. వి. అ. న. మృగములను
పట్టుటకు పెట్టుచున్న: చూ, మచ్చు. 3.
ప్రలోభము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిలోభ
ము: చూ, లోభము.

ప్రలోభించే. సం. స. కిరి. అనగొనజేయు.
భార. ఆర. 6, ఆ. 323.

ప్రల్లదనము. ద్వ. వి. (ప్రల్లద + తనము)
1: చూ, రూ-పల్లదము; 2: చూ, హంకారము;
3: చూ, రోషము.

ప్రల్లటీడు. వా. వి. (రూ-ప్రల్లడిడు-ప్రల్ల
దుడు): చూ, తలకొట్టనూరి. 1—2.

ప్రల్లదకాడు. వా. వి. — సె —

ప్రల్లదను. దే. వి. 1: చూ, రూ-ప్రల్లదనము.

1—2—3; 4. పారుష్యము. భార. ఉద్యో.

2, ఆ. 44: చూ, శబ్దము. 2; 5. దుర్భాష

ణము. భార. నభా. 2, ఆ. 63; భో. 6, ఆ.

18: చూ, శబ్దము. 2; 6. దుష్కృత్యము.

భార. ఆర. 6, ఆ. 246; భాగ. 7, స్కం.

225. [(దుష్టనకు.—వికృ). 1, ఆ. 123].

ప్రల్లడిడు. వా. విణ: చూ, ప్రల్లటీడు.

ప్రల్లడుడు. దే. విణ. — పై.—(దుష్టనకు.—

మార్క. 2, ఆ. 93; భార. ఆది. 1, ఆ. 125.)

ప్రల్లదురాలు. దే. విణ. (ప్రల్లద + ఆలు)

దుష్టురాలు. నిర్వ. 5, ఆ. 121 (దుష్టురాలు=

దుర్భాషలాడునది): చూ, స్త్రీ.

ప్రవక్త. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) చేక్క

గామాటలాడువాడు: చూ, వక్త. 1.

ప్రవచనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదము;

2. గొప్పమాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవచనీయము. సం. విణ. చేక్కగా మాటాడ

దగినది: చూ, వక్తవ్యము. 2.

ప్రసరము. సా. వి. అ. పుం. 1. చతుష్పదము:

చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. వాటపు పల్ల

ము: చూ, రంధ్రము. 1.

ప్రసరణుడు. సం. విణ. ఆసక్తుడు: చూ, బుద్ధు

డు. 2; 2. సమృద్ధి: చూ, వినముడి; 3:

చూ, సమృద్ధుడు. [నృద్ధుడు. 1.

ప్రసరయుడు. సం. విణ. స్. ముసలి: చూ,

ప్రసర. వా. అం: చూ, రూ-ప్రసరము.

ప్రసరము. సం. వి. అ. న. 1. (చూ, గోత్రము.

13.) మిగిలినవి.—(1) శ్రవణము=అభింషలేదు;

(2.) అతిరి.=ం. అతిథి.— ఆత్రేయ, అర్చ

నాన, అతిథి; సుతీయు ౨. వీజావాస;

3. వామరథ్య; 4. సుమంగలగోత్రములు

గానవచ్చుచున్నవి; (3). ఆంగీరస.=ం. ఆ

యాస్య.— ఆంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ;

౨. ఔశిజ.— ఆంగీరస, ఔశిజ, గౌతమ;

మతీయు 3. ఆరుణి; ౪. ఔషగవి; ౫. ఔష

మితి; ౬. బాదరాయణ; ౭. భద్రా;

౮. మద్రణ; ౯. సాశ్యంకామి; ౧౦. సాత్య

కి; ౧౧. ద్విగోత్రీకులు.—ఆంగీరస, బార్హ

స్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, ఆక్షీల(కాత్య,

ఆక్షీల యనువారు విశ్వామిత్రగోత్రీకులు

(లేక) ఆంగీరస, కాత్య, ఆక్షీల ముగ్గురు

ఋషులు. మతీయు ఆంగీరస, బార్హస్పత్య,

భాగద్వాజ, మాందవ, మాతవచన అయిదు

గురు ఋషులు. మతీయు ఆంగీరస, మాందవ,

మాతవచన ముగ్గురు ఋషులు గానవచ్చు

చుండె; (4). కాశిక.=ం. ఉలూక; ౨. ఔ

లకి; 3. బభ్రవ; ౪. బృహదగ్నయ;

౫. యజ్ఞవల్క్య; ౬. వాలకయ; ౭. శాలావత;

౮. శాలినయ గోత్రములు చూపట్టుచున్నవి;

(5). వశిష్ట.=అభింషయ్య; (6). భృగు.=ం. అత్తి

షేణగోత్రీకులు కొందఱు జామదగ్ని గోత్రీ

కుల ప్రసరమునే చెప్పుచున్నారు. కాశిక

యందలి వైణ (వేణ) గోత్రీకులు కొందఱు

వైత్యగోత్ర ప్రసరమునే చెప్పుచున్నారు;

(7). ఆగస్తీ=లేవు; ౮. తుతియ

లకు పురోహితునియొక్క ప్రసరము చెప్పి

పరింపవలెనని, (లేక) ఋషితోఁగూడవరించే
డమైనచో మానవ, విల (వ), పౌరూరవన అని
పరింపవలయును; ౨. వైశ్యులకు వాత్సప్రి
అను ఋషి ప్రసరము హోతృచెప్పవలయును.
వత్సప్రివత్ అని అధ్వర్యుఁడు పరింపవల
యును; 3. పృథ్వీదత్తులును, ముద్గులుఁడును,
విష్ణువృద్ధులును, కణ్వుఁడును, ఆగస్త్యుఁడు
ను, హరితుఁడును, సంకృతీయును, కపియ
ను, యస్కుఁడును పరస్పరము వివాహము
ఇష్టమైనది; ౪. ఎంతినఱకు విశ్వామిత్రుఁడు
ఁడంచే న్నాఁడో అంతవఱకు వశిష్ఠుఁడును,
అతిథియును, కశ్యపుఁడును వేవ్వేఱుగా
ఒక గోత్రము గలవారలు అగునున్నారు;
౫. రెండుగోత్రములు గలవారికిని మూడు
ప్రసరములు గలవారికిని వివాహములేదు.
మూడుప్రసరములు గలవారికిని ఆయిగుప్ర
సరములుగలవారికిని వివాహములేదు; ౬. ఋ
షులు — విశ్వామిత్ర, జమగ్ని, భారద్వాజ,
గౌతమ, అతిథి, వశిష్ఠ, కశ్యప మఱియు
అగస్త్యుఁడు; 7. ప్రసరములయందెంతవఱకు
ఒకే ఋషి అనువర్తించుచే న్నాఁడో అంతవఱకు
భృంగిరులయొక్క గణముకంటె జేఱువోట
సమానగోత్రముగలది కనుక భిన్నప్రసరముల
వారితో వివాహము చేయవలయును. ఎవరు
రెండు గోత్రములుగలవారో వారికి రెండు
గోత్రములయందును వివాహము కూడదు.
సమానఋషులుబహుమంది అగుటవలన ఋషు
లకు గర్భలకు - భరద్వాజులకు పరస్పర వివా
హము లేదయ్యె. ఇత్యాదివివరములు ప్రసర
ఖండమను గ్రంథమందుఁ జూడవగును.);
2. పేరు: చూ, సంకేతము. 1; 3. కులము: చూ,
వంగడము.

ప్రవరుఁడు. సం. విణ: మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.
ప్రవర్గము. సం. వి. అ. పుం. అగ్నిష్టోమాది

యాగములకు అంగభూతమైన యాగవిశేష
ము: చూ, ఋజుము.

ప్రవర్తక. అం: చూ, వృత్తము. 1. (వైతాళీయ
జాతివృత్తములలో నొకటి. బేసిపాదంబులు.
ఉదీచ్యవృత్తి ఛాపాయను, సరిపాదంబులుపా
చ్యవృత్తి ఛాపాయను నడచును: చూ, వైతా
ళీయము.)

ప్రవర్తకము. అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు.
(భారతివృత్తి నాశ్రియించి ప్రస్తావనమైనవసం
త, శరత్ప్రభృతి ఋతువులలో నొక దానిని
వర్ణించుట.)

ప్రవర్తకుఁడు. సం. విణ: నడఘవాఁడు.

ప్రవర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, వర్తనము. 1.
ప్రసర్తించు. సం. అ. కిరి. రూప్రసర్తిల్లు: చూ,
వర్తించు.

ప్రసర్తిల్లు. సం. అ. కిరి. — వై —

ప్రసర్థిల్లు. సం. అ. కిరి. 1. మిక్కిలివృద్ధిబొందు:
చూ, వర్థిల్లు; 2: చూ, ప్రసర్తించు. (పేరి.
ప్రసర్థించు.)

ప్రసర్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గూఢార్థముగలప్ర
బంధము, ప్రహేళిక: చూ, సంపుటము. 3.
ప్రవహణము. సం. వి. అ. న. కాలక్రీడాదుల
శకటము: చూ, శకటము. 1; 2: చూ,
యానపాత్రము.

ప్రవహము. సం. వి. అ. పుం. 1. బహిర్గమన
ము: చూ, సంచారము; 2. మహావాయువు:
చూ, వాయువు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

ప్రవహించు. సం. అ. కిరి: చూ, వెల్లిగొను. 1.
ప్రవాణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. లాక: చూ,
మగ్గము.

ప్రవాదము. సం. వి. అ. పుం. కారణములేక
యే కలిగి లోకమునందంతట వ్యాపించిన
మాట: చూ, జబ్బము. 2.

ప్రవారణము. సం. వి. అ. న. 1. కామ్యుదాన

ము: చూ, స్వర్ణము. 3; 2. నిషేధము: చూ, వాచనము. 1. ప్రణము. ప్రవాసము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రవాసము. సం. వి. అ. న. 1. పరదేశవాసము: చూ, సదనము. 1; 2. పరదేశగమనము, ఊరువిడిచి పోవుట: ఈతి, ప్రవిక్లేషము, విధురము. (తె) — నిడఁబాయుట. (చూ, విధురము); అం. 3: చూ, విప్రలంభము. ప్రవాహము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెల్లువ; 2. ప్రవృత్తి: చూ, వర్తనము. 1; 3. పరంపర: చూ, వెల్లు. 4. ప్రళయము. 1. ప్రవాహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహిణి: చూ, ప్రవాళముణి. అం: చూ, దంతతృతములు. ప్రవాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. పగడము: చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, వీణాదండము; 3. చిగురు: చూ, విదురము. ప్రవిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఆచారము. ప్రవిదారణము. సం. వి. అ. న: చూ, యుద్ధము. ప్రవిక్లేషము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రవాసము. 2. ప్రవిష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివసన: చూ, విష్ట. ప్రవిష్టుడు. సం. వి. అ. ప్రవేశించినవాడు: చూ, సాహసికుడు. ప్రవీక్షించే. సం. స. క్రి: చూ, వీక్షించే. ప్రవీణాంశము. అం: చూ, పప్త్యంశములు. ప్రవీణుడు. సం. వి. అ. చూ, సమరుడు. ప్రవృత్తము. అం: చూ, సంఘాత జర్ణగతాలంకారములు. ప్రవృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నడక: చూ, వర్తనము. 1; 2. ప్రవేశము: చూ, సాహసము. 1; 3. బిదుకుఁడెరుపు: చూ, వృత్తి. 2; 4. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 5. ఎడతెగకనమ్మే జలాదుల పరంపర: చూ, ప్రవాహము. 1. ప్రవృత్తుడు. సం. వి. అ. ప్రవర్తించినవాడు.

ప్రవృద్ధముగ. మి. అ. క్రి: పుటపుటనగు. ప్రవృద్ధము. సం. వి. అ. 1. పెరిగినది: చూ, స్పృహము. 2; 2. కొనసాగి పెరిగినది: ప్రసృతము. ప్రవృద్ధుడు. సం. వి. అ. చూ, పౌఢుడు. ప్రవేశము. సం. వి. అ. చూ, శ్రేష్ఠము. ప్రవేశుడు. సం. వి. అ. చూ, ప్రధానుడు. 3. ప్రవేశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఏనుఁగుమీదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱకంబలి: చూ, రల్లకము; 2. సర్పాకారముగా అల్లినజేడ: చూ, రూ. వేణి; 3. ప్రవేశకము. అం: చూ, సూక్ష్మము. (ఒకరుగాని ఇద్దఱుగాని లేక పెక్కుండుగాని నీవ పాత్రలు వృత్తివర్తిష్ఠముగా కథ చెప్పుట.) ప్రవేశనము. అం: చూ, నిశ్చలకీర్తియులు. ప్రవేశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాహసము. 1. ప్రవేశించే. సం. అ. క్రి: చూ, సోకు. 4. ప్రవేశ్యము. సం. వి. అ. పుం. బాహువు: చూ, స్కంధము. 1. (చూ, హస్తము.) ప్రవ్యక్తము. సం. వి. అ. చూ, స్పష్టము. ప్రప్రజితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్యాసి. ప్రప్రజ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సన్యాసాశ్రమము: చూ, సదనము. 1; 2. తిప్పట: చూ, విహారము. 1. చూ, భాండము. 3. ప్రప్ర. దే. వి. కుండ. భాగ. 6, స్కం. 205: ప్రశంస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, స్తోత్రము; వా. 2. మాటలోమాట: చూ, శబ్దము. 2. ప్రశంసార్థకములు. పా. అయ్యారె. బభా. బలి. బలి. బలిర, భక్త. భక్తి. భక్తి. భక్తి, మద్భూ. మద్భూరె, బాపురె. ప్రశంసించే. సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించే. ప్రశమనము. అం: చూ, అస్త్రములు. ప్రశస్తము. సం. వి. అ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 2. (నేయి నూనెలోనగువానిచే) సాగవలెనది: చూ, సాతాకింపు; 3: చూ, శ్రేష్ఠము. ప్రశస్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.

ప్రసవ్యము. సం. విణ: చూ, నవ్యము. 1-2-3;

4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

ప్రసాదము. సం. వి. అ. న. 1. తేస్తుట; 2.=

పనదనము: చూ, పనదనము. 1; 3. అన్నము:

చూ, సాదము (1).

ప్రసాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మూలుగు*.

ప్రసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రసన్నత.

రూ-ప్రసత్తి: చూ, సాదము. (1); 2. అమగ్ర

హము: చూ, సాకతము. 2; 3. చూ, స్వాస్థ్య

ము; 4.=పసాదము. భగవంతుడులోనగు

వారిచే భుక్త పరిశిష్టమైన అన్నాదులు: చూ,

సాదము. (1); అం. 5: చూ, గుణములు. 1;

6: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు (అలం

కారము. 3.); 7: చూ, సంచారవర్ణగతాలం

కారములు. [యిచ్చే: చూ, విడుచు. 3.

ప్రసాదించు. సం. న. కి. అనుగ్రహించి

ప్రసాదనము. సం. వి. అ. న. 1. వస్త్రాద్యలంకర

ణము: చూ, భూషణము. 2; 2: చూ, సిద్ధి. 1.

ప్రసాదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కంకతము, కంక

తిక, కేశహర్షకము, కేశహర్షకము. (తె).—

దువ్వెన, పన్నె. తద్వి. (తె).—ఈరు పెన-

ఈర్వెన, చిక్కంటు-చిక్కంటె, చిక్కో

ల, దువ్వెన.

ప్రసాధితుడు. సం. విణ: చూ, సజ్జుడు. 2.

ప్రసారణము. సం. వి. అ. న. 1. చోచుట:

చాచు; 2. తిగుచుట; అం. 3: చూ, హస్త

పాణములు; 4: చూ, కర్మములు. 2.

ప్రసారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లంజనప

రము*.

ప్రసారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పసారము:

చూ, సంచారము; 2. వ్యాపనము: చూ, సం

వృతము.

ప్రసారి. సం. విణ: (న్. ఈ. న్) ప్రసరించునది.

ప్రసారిణి. అం: చూ, శుక్తులు.

ప్రసారితము. సం. విణ. 1. చోపలబడినది: నిచ్చి-

తము; 2. తిగువలబడినది: ఆకర్షితము; అం.

3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు; 4: చూ,

బాహుక్రియలు; 5: చూ, పాశ్యక్రియలు.

ప్రసీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్బంధము: చూ, బం

ధము. 1. (కట్టెడు సాధనము అనియు)

ప్రసీతుడు. సం. విణ: చూ, తత్పరుడు.

ప్రసీద్ధము. సం. విణ. 1. ప్రసీద్ధి కెక్కినది: చూ,

సంభావన. 3; 3. అలంకరింపబడినది: చూ,

సజ్జితము. 2.

ప్రసీద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. భ్యాతి: చూ, సంభావన...

3; 2. అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

ప్రసృపు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, నవి-

త్రి. 1; 2. ఆడుగుజ్జులు: చూ, హయము;

3. అరటిక: చూ, రంభ. 2; 4. ఒకటితో

నొకటి పెనగొన్న దాగితీగలో నగునది:

చూ, వృక్షము.

ప్రసూత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సూతిక.

ప్రసూతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసవ

ము. 2; విణ. 2: చూ, సంభూతము.

ప్రసూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రసవము.

2; 2: చూ, ప్రసవము. 4; 3: చూ, ప్రస

వము. 5.

ప్రసూతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ప్రసూత.

ప్రసూతిజము. సం. వి. అ. న. బాధ: చూ,

శోకము.

ప్రసూనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రసవము.

2; 2: చూ, ఫలము. 1; విణ. 3: చూ, ప్రసూ

తము. 2. [ఘడు.

ప్రసూనేషువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, మన్మ

ప్రసృత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పిక్క.

ప్రసృతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ,

రూ-ప్రసృతి. 1; విణ. 2: చూ, ప్రసృద్ధము.

2; 3. తీర్వబడినది; అం. 4: చూ, పుటక్రి

యలు.

పరిస్థితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చేర:చూ,హస్తము; 2. పుడిసిలి: చూ, హస్తము.

పరిసేకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేల్లుట: చూ, పోక్షణము. 1; 2. జోటుట: చూ, స్థు నము. 2. ప్రసంధము.

పరిసేవము. సం. వి. అ. పుం. :చూ, వీణా పరిసేవము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—; 2: చూ, స్త్రీసము.

పరిస్తరము. సం. వి. అ. పుం. 1.—సాత్తరము: చూ,రాయి; 2: చూ,రత్నము. 1; 3. కుప్తము: చూ,హరిత (తృణము. 1); 4. చిగుల్లులొనగు నానిచే ఏర్పఱచిన పెజ్జి: చూ,శయ్య. 1.

పరిస్తరించే. సం. స. క్రి. 1: చూ, విస్తరించే; 2. ఛందః పరిస్తరముచేయు.

పరిస్తనము. సం. వి. అ.పుం: చూ,చిషయము.1. భార. సభా. 1, ఆ. 33.

పరిస్తాగ పరిత్యయపాఠములు. అం.పరిస్తారము, సంఖ్య, నప్తము, ఉద్దిప్తము, పాతాళకము, దుగ్రతమేరువు, లఘుమేరువు, గురుమేరువు, పుత్రమేరువు, సుయోగమేరువు, ఖండప్రస్తారము, దుగ్రతమేరునప్తము, దుగ్రతమేరుద్దిప్తము, లఘుమేరునప్తము, లఘుమేరుద్దిప్తము, గురుమేరునప్తము, గురుమేరుద్దిప్తము, పుత్రమేరునప్తము, పుత్రమేరుద్దిప్తము. మఱియు యతిపరిస్తారము (అనికొందఱు) (20)

పరిస్తారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఛందశ్శాస్త్రమునందలి పరిత్యయవిశేషము; 2. వృక్ష పరిస్తారము; అం. 3: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3.); 4: చూ, సంచారివర్ణ గతాలంకారములు; 5: చూ, పరిస్తారపరిత్యయపాఠములు.

పరిస్తారములు. అం: చూ, పరిస్తారపరిత్యయ పాఠములు. (పది అనికొందఱు)

పరిస్తాన. అం. పరిస్తానపద్యవిధము —పరిరోచన, ఆముఖమునని. పూర్వరంగముచేయు వాఁడొకనూత్రిధారుడు. పరిస్తాన పరిసర్తకుడు (నటస్థాపకుడు) మఱియొక

నూత్రిధారుడు అని కొందఱు. ఇద్దఱు నొకరే కావచ్చునని మఱికొందఱు. ఎట్లయినం బరిస్తానతోనే కథ పారంభమవును. (కవి కావ్యపరిముఖ పరిమితాద్ధర శంసచే శ్లోతలచిత్రము రంజించేట పరిరోచన. నూత్రిధారుడునటితో గాని, మరీషునితోగాని, విదూషకునితోగాని పరికృతముబోధించుచున్నట్లను విచిత్రముగఁబలుకుట ఆముఖము) పరిస్తాననయే ఆముఖమని ఆముఖమేప్రస్తాననయని ఇదిరెండుపర్యాయపదములని మతాంతరము.

పరిస్తానము. అం: చూ,నాటికలు. (రెండంకములు, గాననాట్యములుగలవు. నీచపాత్రలు) (సర్వనాటకముల యందుఁ బరిధమునఁ బూర్వరంగము. తర్వాతఁ బ్రస్తానముజేరుపవలెనని సామాన్యలక్షణము.)

పరిస్తాననాంగములు. అం. (చూ) కథోద్భాతము, పరిసర్తకము, ప్రయోగాతీతయము. (3); అంకాదినినాంది ఋతువర్ణనమును ముఖ్యములు. పరిస్తాననానంతరము విష్కంభమనికొందఱు, అంకద్యయపథ్యమందే విష్కంభమనికొందఱు చెప్పదురు. జేష, మనుష్యమిశ్రితములందెట్టిరో కథయట్టివేషముతో నది నూత్రిధారుడు వినిపింపవలయు. సాధాగణముగా నాకథ పరిశ్చిత్తరూపమైనది. ఆసంభాషణ వచనముగాను, వర్ణనాంశము మాత్రము పద్యరూపముగాను ఉండును. కొన్నిచోట్ల గీతములును జేర్చురు. స్త్రీపాత్రలుపద్యములతో ముచ్చటించు పూర్వాచారముగానరాదు. దృశ్యపరిబంధములలోగావలసినంతవఱకు తీసికొని తక్కిన కథను పదలినను లేక సంగ్రహించి చెప్పిననుపద్యలేదు. దూరాహ్వానము, పథ, ముద్దము, రాజ్యదేశవిప్లవము, సంగోధము, భోజనము, స్నాన

నము, సంభోగము, అనులేపనము, వస్త్రనిన
గ్జనము, పరిభృతికృత్యములు పరిత్యక్తముగఁ
జొప్పఁగూడదు. నేపథ్యవచన, ఆకాశభాషి
తములుండవచ్చును. నాయకునివృత్తియే చెప్ప
రాదు. మరలబ్రతికెనా చెప్పవచ్చును. నాట
కములెల్లనుఖాంత్యములేగాని శోకాంత్యము
లులేవు. (చూ, నాంది) (చూ, నాటకము.)

పరిష్కారము. సం. వి. అ. పుం. 1: అవసరము,
పరికరణము, పరికిరయ; పుం. 2. చెప్పుట:
చూ, పరిసంగము. 2; అం. 3: చూ, పరిష్కా
వన. (పరిష్కావనము అనియువాడుక.)

పరిష్కాపించే. సం. స. క్రి. పరిష్కావనమునకు
తెచ్చే: చూ, వచించే.

పరిష్కృత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (ఈనఁబోవునమయ
నున) పాదుగుచేసిన ఆవు: చూ, సౌరభేయ
(భేనువు)

పరిష్కృతము. సం. విణ. 1. మిక్కిలిస్తుతింపఁబడి
నది: చూ, స్తుతము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ,
శబ్దము. 2; 3. పరియత్నముచేయఁబడినది:
చూ, సన్నిహితము. 2; 4. సిద్ధముచేయఁబడి
నది: చూ, సిద్ధము. 2; వా. అవ్య. 5. ఇప్పు
డు: చూ, సాంపత్తిము. 2.

పరిష్కృతాంకురము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(పరిష్కృతపద్ధనచే పరిష్కృతార్థమేదోతకమవు
ట. “ఉ॥ మాతలియుండఁదెటి, కేతకీకేగె
జేల?”) [చూ, స్తుతి.

పరిష్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిస్తోత్రము:
పరిష్కృతించే. సం. స. క్రి. మిక్కిలిస్తుతించే:
చూ, స్తుతించే. [దు. 1.

పరిష్కృతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజఁ
పరిష్కృత్యము. సం. వి. అ. పుం. మరుసముః
చూ, సమీరణము.

పరిష్కృతము. సం. వి. అ. న. తూములోనగు
వానికొలత: చూ, మానము.

పరిష్కృతము. సం. వి. అ. పుం. 1. —పై— (కొల్లా
తలు. —అధకము (తూము), ద్రోణము (నల్లా
తుము) (ఇది తూమునకు ఇద్దరునకుగూడఁ
పేరు), ఖారి (పుట్టి, వాహము (ఇరునది.
పుట్టు), నికుంఠకము (సోల), కుడుసము.
(చూనెడు): చూ, కొలత; 2. నాలుగుమాని.
కల కొలది: కుంఠము. (తె). —కుంఠము;
3. కొండనెత్తము: చూ, పర్వతము.

పరిష్కావనము. సం. వి. అ. న. 1. (కెలువనిచ్చు
యించిన రాజుయొక్క) (ప్రయాణము: చూ,
సంచారము; 2. చూ, శాస్త్రము.

పరిష్కాపించే. సం. స. క్రి. చేక్కఁగాస్థాపనము
చేయు: చూ, స్థాపించే.

పరిష్కాపితము. సం. విణ. చేక్కఁగాస్థాపింపఁబడి
నది: చూ, స్థాపితము.

పరిష్కృతము. సం. విణ: చూ, పరియాతము.
పరిష్కృతము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.
పరిష్కృతనము. సం. వి. అ. న. 1. చేట: చూ,
శూర్పము; 2. పరికాశనము; 3. చెట్టు: చూ,
హతి.

పరిసరిపణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నెల
యూట; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1.

పరిస్థాపనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాత్రము.
పరిస్థాపనము. అం: చూ, అస్త్రములు.
పరిస్స. వా. వి: చూ, బ్రహ్మబిందువు.

పరిహతము. సం. విణ. 1. కొట్టఁబడినది: ఆయ
స్తము, ఆవిధము, ఆహతము, తాడితము, పర్వ
వస్తము; తద్వి. —కొట్టఁదగినది. (సం). —
గాధము; 2. పొడిచేయఁబడినది; 3. విస్త
రింపఁబడినది.

పరిహరణకలిత. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క
క్కపాదమునందు న, న, భ, న, తగణము
లు, ఎనిమిదింటయతి, 14వ ఛందస్సు.)

పరిహరణము. సం. వి. అ. న: చూ, బాణము. 1.

పరిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. జోము: చూ, యాము. 1; 2. దెబ్బ: చూ, హతి. పరిహరి. వై. వి. రూ. పరిహరి. = పారికారము. పా. 4, ఆ. 78: చూ, పారికారము. పరిహరించు. సం. స. క్రి. కొట్టు: చూ, మొట్టు. 2. పరిహరించు. మి. అ. క్రి: పరిదక్షిణించు, పరిహరించుట్టు, పరిహరిదిరుగు. [ఆ. 68. పరిహరించుట్టు. మి. అ. క్రి. — పై. — వసు. 4, పరిహరిదిరుగు. మి. అ. క్రి. — పై. — కాశీ. 1, ఆ. 116. పరిహర్ణము. అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఒక కార్యమునకై పరియత్నించునపుడు పకరణములయందె ఫలసిద్ధియగుట. “ఉదా. — గనియున్నచోటు గనిపెట్ట నంజనమువేయుటకు వేరుద్రవ్యబోగా నక్కడ నిధి దొరికినది” పరిహర్ణణి. అం: చూ, పృత్తము. 1. (మ, న, జ, ర, గురువులు, 8 యతి, 13 వ ఛందస్సు.) పరిహర్ణణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుధుడు. 1. పరిహాసనము. సం. వి. అ. న. 1. పెద్దవత్స: చూ, హాస్యము; 2. పరిహాసము: చూ, హాళి; అం. 3: చూ, నాటకము. (కథకల్పితము, పాషండ చోరదులలో నొకడు నాయకుడు. హాస్యరసము పరిధానము. భారతవృత్తి. నేపథ్య, భిక్షుక, వేశ్యాపరిభృతులే రాజ పరివారము. ఒక ఘోషము. ముఖనిర్వహణ సంఘులురెండే.) పరిహాసించు. సం. అ. క్రి. పెద్దవత్సవత్స: చూ, హాసించు. పరిహాసితము. సం. వి. అ. న. శిరశంకంఠముతోఁ గూడినవత్స. (ఇదిమధ్యమము): చూ, హాస్యము. 1. [లము. 2. పరిహస్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిహస్తముడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పరిహారముడు. సం. విణ: చూ, పరిహరి. 1. పరిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పరమ: చూ, యుద్ధము; 2: చూ, రూ. — పరిహారము. 2. పరిహరి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) 1: చూ, హారముడు. 3; వా. 2: చూ, రూ. — పరిహరి. పరిహారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. పరిహి. సం. వి. ఇ. పుం. నూయి: చూ, సరస్సు. 1. పరిహిత. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము. పరిహితము. సం. విణ. వింటునుండి విడువబడి నది (బాణము): చూ, బాణము. 1. పరిహితుడు. సం. విణ: చూ, పుష్పిస్తుడు. పరిహేయము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (న, న, మ, య గణములు. 8 యతి. 12 వ ఛందస్సు.) పరిహేళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ప్రవర్తిక. పరిహ్లాత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ. — పరిహ్లాదము. పరిహ్లాన్తుడు. సం. విణ: చూ, పరిమదితుడు. పరిహ్లాదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతోషము. పరిహ్లాదుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ. — హ్లాదుడు. హిగణ్యకశిపుని కొడుకు: (చూ, నూనుడు. 1.) చూ, పరమభాగవతోత్తములు. పరిహ్వాము. సం. విణ. 1. నమ్రము: చూ, ప్రక్రిము; 2. ఆసక్తము: చూ, సహితము. పరిశయము. సం. వి. అ. పుం. రూ. పరిశయము. 1. కల్పాంతము: చూ, సంప్రము; 2. అపాయము: చూ, హాని. 2; 3. చోవు: చూ, సావు; 4. మూర్ఖ: చూ, రోగము. 1. పరిశయములు. అం. వృత్తి, అవస్థా, శరీర, మను, బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివ, విరాట్పురుషపరిశయములు (10).

ప్ర

[ప్ర. వై. విణ. = పురా. వెనుకటి: చూ, రూ. — పాత. 4. (వృత్తియందు పారితబ్రహ్మముననుమిడినర్థ

ములులోపిండుగామిగిలినరూపము. ఉదా. -
“పాంగుట్టి, పాంగేలుపు” మొ.) (దీనికి
వృత్తియందు ఆచ్చుపరమగునపుడు యడాగ
మంబును, పరుషములు పరంబులగునపుడు
సుగాగమంబునగు. ఉదా. — “పాంగియిల్లు,
పాంగియేలు, పాంగిగెంపు, ప్రాణజౌతు, ప్రాణ
బచ్చే, పాంగిబడిడి” మొ.)

పాంగిగణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముంగిలి.
2: 2. పణనవాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

పాంగితము. సం. వి. అ. పుం. 1. తీరము: చూ,
రోధస్య; 2 = సంజే - పాంత: చూ, సమీ
పము. 1.

పాంగితరము. సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ,
విసినము; 2. తొట్ట: చూ, రంధ్రము. 1;
3. దవ్వయిన యెడారితో: చూ, మార్గ
ము. 1; 4. పొలిమేర: చూ, హద్దు. 1.

పాంగితుపు. సం. వి. (ఉ) పాడుగైనది: చూ,
సోగ. 3.

పాంగితు. దే. వి. 1: చూ, ఉపస్థము; 2: చూ,
మలినము. భార. ఆర. 7, ఆ. 28; అ. కిరి.
3: రూ. పాతు, అల్లు, ఎక్కు; 4: రూ-
పాతు, ఎక్కు, జేరగు-జేరుగు, తడవు,
పాంగితుడెంచే. (సం. పు.) — అధిరోహించే,
అరోహించే.

పాంగితుడు. దే. వి. రూ-పాతుడు. 1: ఎక్కు
డు, జేరగు-జేరుగు. (సం. పు.) — అధిరో
హణము, ఆయాధి, అరోహణము, అరోహ
ము; 2. పండ్లపాచి: చూ, శమలము.

పాంగితుడెంచే. దే. అ. కిరి: చూ, పాంగితు. 4.
పా. 2, ఆ. 38.

పాంగితులాడు. దే. అ. కిరి. రూ-పాతులాడు.
1. పాంగికియెక్కు; ణా. 2. బృతిమలు;
3. పీతులాడు; 4. వచ్చినంతరాబట్టు.

పాంగికువాడు. దే. వి. 1: ఎక్కుడువా

డు. (సం.) — అరోహకుడు; వా. 2: చూ,
పాకివాడు. 2.

పాంగికును. దే. అ. కిరి: పాచిపట్టు.

పాంగిగబ్బము. వై. వి. బ. (పాంగిత + కబ్బ
ము): చూ, వేదము.

పాంగిచి. వై. వి, విణ: చూ, రూ-పాచి.
(పాంగితదనుటకు. — హరి. పూ. 5, ఆ. 209.)

పాంగిచిపురుగు. వా. వి. తుండ్రజలచరము:
చూ, మత్స్యము. 1.

పాంగిజదువులపెట్టె. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.
పాంగిజదువులు. ద్వ. వి. బ: చూ, పాంగిగబ్బ
ము. స్వా. 2, ఆ. 62.

పాంగిత. వై. వి. రూ-పాత. 1. భృత్యుడు.
ఉ, హరి. 4, ఆ. 93: చూ, సేవకుడు;
2. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. జీర్ణవస్త్రము:
చూ, వస్త్రము; వి. 4. = పురాతన. రూ-
పాత-పాంగి, అడువ, తుకాటము, నెనుకటి.
(సం.) — చిరంతనము, చిరత్నము, జీర్ణము, ట
కము, పురాతనము, పురాణము - పురాణము,
పృథవము-పృత్తము, పాంగిక్షనము, (అవ్య)-
కిన్ను; 5. మొదలు, పూర్వము: చూ, లోప
డి; 6. పాంగితది. “పాంగితచీర”.

పాంగితగిలు. వై. అ. కిరి. = పాంగిక్షన. పాంగిత
పడు: రూ-పాంగితగిలు, పాంగిబడు.

పాంగితగిల్లు. వై. అ. కిరి. = పై. — బ్రహ్మము.
పాంగితబలుకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, పాంగిగ
పాంగిబడు. వై. అ. కిరి. 1: చూ, పాంగితగిలు;
2. అలడు: చూ, సిద్ధించే.

పాంగిబలుకులెంకి. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.
ఆం, భా. పృ. 181. చూ, పాంగిగబ్బము.

పాంగిబలుకులు. ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రాబల్లులు:
పాంగిబల్లులు. ద్వ. వి. బ. — పై. — ఉ, రా.
2, ఆ. 178. [ద్యుడు. సాం. దే. 9.

పాంగిబల్కుసొచ్చుపెట్టె. ద్వ. వి: చూ, సూ

పాగ్గ. దే. వి. చూ, రూ-పాక.

పాగ్గటము. సం. విణ. చూ, పగ్గటనము.

పాగ్గకామ్యము. అం. పరీప్తి: చూ, సిద్ధులు.
(విభూతులు.)

పాగ్గకారము. సం. వి. అ. పుం=పగ్గహరి: అవి,
కంఠావాటము, కళత్రము, నేనుము, వర
గము. (తె).—కొట, పగ్గహరి-పగ్గహరి.

పాగ్గకృతభవము. పా: చూ, పాగ్గకృతము.

పాగ్గకృతభాషాభేదములు. అం. ఇవిఅటు.—

౧. మహారాష్ట్రదేశములో పాగ్గకృతము,
౨. కూరనేనదేశములో కౌరనేని, ౩. మగ
ధదేశములో మాగధి, ౪-౫ బాహ్లిక, సహ్య,
నేపాళ, పాండ్య, కేకయ, కుంతల, చోళ,
భోట, గాంధార, మధ్యేష్, ద్రవిడ, గౌడ,
లాటదేశములను పితాచదేశములందుఁ బైతా
చియు, చూళికయును, ౬. అభీర, ఘూర్జ
రాది దేశములందపభింశభాషయును వాడు
చున్నారు: (చూ, పాగ్గకృతము. 1; భాష. 1.)

పాగ్గకృతము. పా. ౭. కానొకభాష. (సంస్కృత
పదములు రెండువిధములుగాఁ దెనుఁగునం
బ్రవేశించుచున్నవి. (1) అందుఁ గొన్ని ప్రా
కృతభాషలలోఁజొచ్చి పాగ్గకృతపదములై
అచ్చటనుండి తెనుఁగునఁజేరుచున్నవి; (2)
మఱికొన్ని సంస్కృతశబ్దములు పాగ్గకృతభా
షయందుఁజేరక సరిగా తెనుఁగునంబ్రవేశించు
చున్నవి. ఈసంస్కృత పాగ్గకృతశబ్దములు
తెనుఁగునఁ జేరునపుడు చివరమాత్రముస్వల్ప
ములగుమార్పులు చెందినఁజెందుఁగానియితర
భేదములనొందవు. ఈద్వివిధపదములే తత్స
మములుని వ్యవహరింపఁబడును. ఇట్లు తెలుఁ
గులోనికి వచ్చిన సంస్కృత పదములు
“సంస్కృతసమము” అనియు, ఇట్లే వచ్చిన
పాగ్గకృతపదములు “పాగ్గకృతసమము” అని
యుఁదెలియఁబడుచున్నవి. ఇట్టి పదములు

గాక, సంస్కృత పాగ్గకృత శబ్దములలోఁ
గొన్ని చివర మార్పులేగాక, పదములలోని
వర్ణములు పోయిగాని, వర్ణములు మాటి
కాని, కొత్త వర్ణములు చేరికాని మాటు
రూపములనొంది తెనుఁగునఁజేరెడు కొన్ని
సంస్కృతపాగ్గకృతశబ్దములు “తద్వసంబు
లు” అని చెప్పఁబడును. ఇట్లు సంస్కృత
మునుండి పుట్టినపదములు “సంస్కృతభవ
ములు” ప్రాకృతమునుండి పుట్టినవి “ప్రాకృతభ
వములు” సంస్కృతసమ, ప్రాకృతసమ, సం
స్కృతభవ, పాగ్గకృతభవములేకాక, “దేశ్య
ములు” అనెడిపదములును దెలుఁగునంగలవు.
సంస్కృతసమములు గాక తక్కిననాల్గు విధ
ములైన యాంధ్రపదములు “అచ్చికము
లులేక అచ్చే తెనుఁగునియుఁ దెలియఁ
బడును. (ఉదర్పణము.) (ఇది తెలుఁగుభాషా
పరిజ్ఞాళికయైనను విషమతయుఁ దెలుపుట
కిచ్చే విషయింపఁబడియె: (చూ, పాగ్గకృత
భాషాభేదములు, భాష. 1.); అం. 2: చూ,
తారాకియలు.

పాగ్గకృతసమము. పా: చూ, పాగ్గకృతము.

పాగ్గకృతుఁడు. సం. విణ. పామరుఁడు: చూ,
హీనుఁడు.

పాగ్గకెన. వై. వి.=పాకాన్న. (రూ-పాకెన-
పాకెన్న-పాగ్గెన్న) య. 4, అ. 115:
చూ, పాకాన్నము.

పాగ్గకెన్న. వై. వి.=--వై.—

పాగ్గక్రసము. సం. విణ: చూ, పాగ్గెత. 4.

పాగ్గగల్భము. సం. వి. అ. స. 1. పగ్గగల్భ
త్యము; 2. స్త్రీలయొక్క అయత్నజమైన
యొకానొక శృంగారచేష్ట.

పాగ్గగోతివము. అం: చూ, దేశములు.

పాగ్గగ్భరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అతిశయ
ము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. పర్యవసానము

లోనగువాని శిఖరము: చూ, శిఖరము. 1. పాగ్గిసరము. సం. విణ. 1: చూ, ముందునడచువాడు; 2: చూ, మొదటివాడు.

పాగ్గిసరము. సం. విణ. 1. ముందునడచునది: పాగ్గిసము; 2. మొదటిది: చూ, శైవ్యము. పాగ్గిసరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పగ్గానుడు.

పాగ్గిసము. సం. విణ: చూ, పాగ్గిసరము. పాగ్గిసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాగ్గిసరము.

పాగ్గిసము. సం. వి. అ. పుం. హవిగ్ధహము నకు ముందున్న సభాగృహము: చూ, సదనము. 1. [రము: చూ, సగ్గము. పాగ్గిసరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-సగ్గహ పాగ్గిచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తూర్పు: చూ, హరిత్తు. 1; 2. పచ్చోకు: చూ, హరిత పత్రిక. [కై. 7, అ. 133.

పాగ్గిచితము. వై. వి: చూ, రూ-పాచితము. పాగ్గిచిన. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిటుబొద్ది: చూ, బద్ధకర్ణి.

పాగ్గిచినబద్ధి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఇందుగిడు: చూ, సహసాగ్గితుడు; 2. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1.

పాగ్గిచినము. సం. వి. అ. న. 1. కంపకోట: చూ, వెలుగు; విణ. 2. పూర్వదిశయందుగలిగినది; 3. పూర్వకాలముందుగలిగినది.

పాగ్గిచినవీతము. సం. వి. అ. న. కుడిభుజము మీదుగా ఎడమపార్శ్వమున వ్రేలెడుజేందెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము. [నము. 1.

పాగ్గిచినము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పాగ్గిచి పాగ్గిచుర్యము. సం. వి. అ. న. పగ్గిచుర్యము. పాగ్గిచేతనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పగ్గిచేతనుడు.

పాగ్గిచ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. శరావతియను

నది యెల్లగాంగల పాగ్గిణముల మధ్యదేశము: చూ, దేశములు; విణ. 2. తూర్పుదిక్కునందలిది: చూ, హరిత్తు. 1.

పాగ్గిచ్యవృత్తి. అం: చూ, నైతాళీయము, వృత్తము. 1. (దేసిపాదంబులందు 14 లఘువులు సరిపాదంబులందు 16 లఘువులు గలిగి దేసిపాదంబులేడింట సరిపాదంబుల తొమ్మిదింటయతిగల వృత్తము.)

పాగ్గిజనము. సం. వి. అ. న. మునికోల: చూ, సిగ్గు. పాగ్గిజాపత్యకాండములు. అం: చూ, తైత్తిరీయ బాగ్గిహృణము.

పాగ్గిజాపత్యకృచ్చయము. అం: చూ, కృచ్చయము. పాగ్గిజాపత్యము. సం. వి. అ. న. 1. అధికారము: చూ, రచము. 1; 2. ఇప్టివిశేషము: చూ, యజ్ఞము; 3. పండ్రెండుదినములతో ముగింపదగిన వ్రతము: చూ, కృచ్చయము. 8: చూ, వ్రతము; పుం. 4. మీరిరువురుగూడి ధర్మము చేయుడని వరుసతో సరిభాషించి కన్నెసిచ్చిచేయు పెండ్లి: చూ, వివాహము; అం. 4: చూ, కర్మములు; 5: చూ, తానములు (శుద్ధతానములు.) [సారధి.

పాగ్గిజిత. సం. వి. ఋ. పుం. తేరుపూన్వరి: చూ, పాగ్గిజ్జ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మంచిబుద్ధిగల అడుది: చూ, స్త్రీ; 2. బుద్ధి: చూ, హృద్ధేఖము. 2.

పాగ్గిజ్జ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. లౌకికవ్యవహారమునందు మిక్కిలి తెలివిగల అడుది: చూ, పాగ్గిజ్జ. 1; 2. పండితునిభార్య: చూ, భార్య. పాగ్గిజ్జుడు. సం. విణ. 1: చూ, సుధి; 2: చూ, సమర్థుడు. [రాశము.

పాగ్గిజ్యము. సం. విణ. అధికము: చూ, హే పాగ్గిజ్యవాకుడు. సం. వి. అ. పుం. తగవరి: చూ, స్వామి. 3. [పాగ్గిణహింసకము. పాగ్గిణగొడ్డము. వై. విణ. పాగ్గిణగుట్ట: చూ, పాగ్గిణదశకముగొనురీతి. పా. ఎవని నూత్నద

శలో నెవని పాణిదశ కనుగొనవలెనో
యట్టివాని నూక్ష్యదశాపరిమాణమును పాణి
దశానాథుని మహాదశా సంవత్సరసంఖ్యచే
గుణింపవలెను. అట్లుగుణించిన మొత్తమును
120చే భాగించినయెడల పాణిదశాపరిమాణ
ము తెలియును. [భర్త; 2: చూ, యముడు.
పాణినాథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
పాణిభయము. సం. వి. అ. న. పాణిమునకు
భంగము. (వా)
పాణిము. సం. వి. అ. పుం. 1. = పానము
గాలి: చూ, వాయువు: 2. = పానము. హృద
యమందలి గాలి: చూ, వాయువు; 3. కావ్య
జీవనము; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5. బో
ళము: చూ, శశము; బ. 6. = పానము: ఆన
వు-అనువు, చైతన్యము, జీవము, జీవితము,
(తె). - ఉనుము, పానము, మందల, మిడుకు;
తద్వి. - కొంచెము మిగిలియున్న పాణిము, -
(తె). - కుట్టునులు, (మి) కొఱపాణిము;
విణ. 7. గొంజింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము.
పాణిము పాణిముగా. జా. ఏకీభావముతో.
“పాణింబు పాణింబుగా నిను మన్నిం
పఁడొ” (పాది. 2, ఆ. 25.)
పాణిముగక్షించుట. అం: చూ, చిహ్నములు.
పాణిములు. అం 1. పాణి, అపాన, సమాన,
ఉదాన, వ్యానవాయువులు: చూ, వాయు
వు; 2. ఘాతజగ్ధ్యులతోను తన్మగ్ధ్యులను
లైన విరామకాలములతోనైన సృత్యగీత
వాద్యకాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దార్థము.
ఇట్టి తాళమునకు పాణిములు 10. కాల
పాణి: చూ, తాళపాణిములు.
పాణివాయువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ,
పాణిము. 1—2. [ప్రవేశము.
పాణిచారము. సం. వి. అ. పుం. పాణియో
పాణిచారముపడు. మి. అ. కిరి: చూ, పర

ముపడు. 2.
పాణిజాయము. సం. వి. అ. పుం. “ఓం
భూః బ్రహ్మభూర్భు
వన్నవరోహి:” చూ, యోగాంగములు (అం
గము. 9.) (నాసికాయులుయంగు సంచ
రించెడు వాయువును మంత్రపూర్వకముగా
నిరోధించుట.) (చూ, ఓమ్, గాయత్రి.)
పాణి. సం. వి. న్. పుం. 1. మనుష్యాదిజంతు
వు: ఆత్మవీరుడు, చేతనము; విణ. 2. పాణి
ణముగలది: చూ, హంసుడు. 2.
పాణిద్యూతము. సం. వి. అ. న. కోడిపందె
లోనగునది: చూ, సమాహ్వయము. 2.
పాణిండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.
పాణింబులు. అం. పాణిసహాయుచే బలగ
బడుహల్లులు పాణింబులనఁబడును. ఉదా. --
“క, గి, చు, న్న, టే, వ్లు, యొ, రా.” మొ.
పాణిశేషుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాణి
నాగుడు. 1—2. [సాదము. (1)
పాణితరాళనము. సం. వి. అ. పుం. చేద్ది: చూ,
పాణితర్భాజనము. సం. వి. అ. న. — వై—
పాణితస్నానము. సం. వి. అ. పుం. వేషవతాన
ము: చూ, స్నానము. 1.
పాణితస్సంధ్య. అం. పాణితకాలసంధ్యావందన
ము: చూ, సంధ్యాచందనము.
పాణితికూల్యము. సం. వి. అ. న. ప్రతిహూత్యము.
పాణితిపదికము. పా. ధాతుభిన్నంబును ప్రత్యయ
భిన్నంబును ప్రత్యయంతభిన్నంబునగు అర్థ
వచ్ఛబ్దరూపము. దీనికి నామమనియఁ జేరు
గలదు. ఉదా. — శివ-శివా, హరి, నదీ. మొ.
పాణిబోధకము. అం: చూ, చుంబనస్థానములు.
పాణిభావ్యము. సం. వి. అ. న. పాణిభూత్యము.
పాణివేషిని. అం. 1. దూతికావిశేషము: చూ,
నాయికలు; 2. చూ, దూతీచతుష్టయము.
పాణిహరకుడు. సం. వి. అ. పుం. గారడి

విద్యయందు సేర్పరియైనవాడు: చూ, వ్యాఖ్య గాగిహి.

పాగ్గిమకల్పితుడు. సం. వి. అ. పుం. కొత్త గా చేదువనారంభించిన శిష్యుడు: చూ, కైత్తుడు.

పాగ్గిమమితుడు. సం. విణ: చూ, మొదటివాడు. పాగ్గిమ్యము. సం. వి. అ. న. పగ్గిమత్వము. పాగ్గిమితుడు. మి. వి. వేడుకొనుట (శ. ర) పాగ్గిమితుడు. మి. వి. పై—(వాడుక) పాగ్గిమర్పించు. సం. అ. కి. పుట్టు: చూ, సంభవించు. [చూ, సంభవము. 1.

పాగ్గిమర్పణము. సం. వి. అ. పుం. పుట్టుక: పాగ్గిమర్పణము. సం. విణ. పుట్టినది: చూ, సంభూతము. [స్వర్గము. 3.

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. దానము: చూ, పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పగ్గిమితుడు. 3—4.

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. పగ్గిమితుడు. పాగ్గిమితుడు. సం. విణ: ఆశ్రయించు. (తె).— పొందువాడు. [లాభము. 1.

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. పాగ్గిమితుడు. పాగ్గిమితుడు. సం. విణ. పొందగినది: చూ, లభ్యము. 1. [అ. 244: చూ, సక్తమగు.

పాగ్గిమితుడు. సం. స. కి. పొందు. ఉ, రా. 8, పాగ్గిమితుడు. వై. వి. 1. పాగ్గిమితుడు. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; 2: చూ, సన్నిధానము.

పాగ్గిమితుడు. వా. స. కి. అండగొను, ఊత కొను, ఊడు, ఊను, చేపట్టు, తాచే, తొట్టు, తొడుకు, పట్టు. (సం).—అవలంబించు, అలంబించు, ఆశ్రయించు, ఉపసర్పించు.

పాగ్గిమితుడు. వా. విణ: (సం).— ఆశ్రయించు. [పరాసుపు. పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాగ్గిమితుడు. సం. విణ. 1. పొందగినది: చూ,

సంసక్తము; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సహితము. [పుండు; 2: చూ, సుధి.

పాగ్గిమితుడు. సం. విణ. 1: చూ, సుయా- పాగ్గిమితుడు. అం. (ఉపాయపాయములయొక్కచే: గార్యసంభవము.) (బహుమూలవాపి కథ: పతాక; అపాయములేకుండ గార్యమొనర్చు యత్నించేట నియతాప్తి; కొంతపరిశ్రమచేసి నిలిచిపోవుకథ: పగ్గిమితుడు.)

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. పొందు: చూ, లాభము. 1; 2. శుభోదయము: చూ, లాభము. 1; 3. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 4. ఒకవిధగార్యము: చూ, సిద్ధము. (విధాతులు) [చూ, సక్తమగు.

పాగ్గిమితుడు. సం. అ. కి. కలుగు, పొందు: పాగ్గిమితుడు. సం. విణ: చూ, పాగ్గిమితుడు. పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. పగ్గిమితుడు, బలివృత్తి.

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. చూ, పగ్గిమితుడు. పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. చూ, రూ- పగ్గిమితుడు.

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, నూడిద.

పాగ్గిమితుడు. సం. విణ. 1. మేరమిణి: వాడు; 2. సత్యముతప్పనివాడు; 3. శాస్త్రము నెఱచినవాడు: చూ, శాస్త్రము విడుడు.

పాగ్గిమితుడు. సం. వి. అ. న. 1. వృత్తాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; 2: చూ, సాక్ష్యము. 1.

పాగ్గిమితుడు. దే. వి. 1. కార్యము: జెట్టిదము; విణ. 2. కూరము: చూ, రారము. 2;

3. కూరము: చూ, వ్యాధుడు. 2;

4. కూరము: చూ, విక. 8, అ. 73: చూ, ప్రి.

పాగ్గిమితుడు. ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రామిన్సులు: చూ, పాగ్గిమితుడు.

పాగ్గిమితుడు. ద్వ. వి. బ. పై-య. 1, అ. 18.

పాళిమాత్యము. సం. వి. అ. న. అష్ట: చూ, వాగకము. (1).

పాళిము. దే. స. కి. 1. రూ-పాము. విజ. 3, ఆ. 80: చూ, రుద్దు. 1; 2. పూము. కాశీ. 7, ఆ. 38: చూ, లేపనముచేయు; 3. మూయు; ప్నా. 4, ఆ. 106: చూ, స్థగనముచేయు; 4. తడిపోవనొత్తు. భాగ. 1, స్కం. 192: అప్పలించు, ఉనుము, ఒత్తు, చేతచే, తుడుచు-తుడుపు, నూను; 5. చెటును:చూ, తాచు; 6. పీడించు:చూ, హింసించు 2; 7. ఖండించు. మార్క. 1, ఆ. 33: చూ, సెలగు.

పాళిముడు. దే. వి: చూ, పులుముడు.

పాళియశ్చిత్రము. సం. వి. అ. న. పాచితము - పాళిచితము: చూ, శిక్షి. 1.

పాళియు. సం. వి. అ. పుం. 1. పురుషము - పాళియు. పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, పయస్సు. 1; 2. మరణార్థమునర్వకర్మపరిత్యాగ పూర్వకమైన ఉపవాసము: చూ, లంకణము; 3. చోవు: చూ, సాపు; 4: చూ, బాహుశ్శ్యము; 5. చృత్తిమందుత్తరపదమైనచో సమానము. “పశుపాళియు” మొ.

పాళియి. దే. వి. 1. పౌరుషము. జై. 7, ఆ. 150: చూ, శక్తి. 1; 2. భాగ్యము. పారి. పూ. 5, ఆ. 222: చూ, సంపన; 3. సౌమం గల్యము. నై. 2, ఆ. 138.

పాళియిడి. దే. విణ. 1: దిరిబేసి. (సం).— దీనుడు; 2. భాగ్యహీనము: చూ, నీదరము. 1.

పాళియికము. సం. విణ: చూ, సామాన్యము. 3.

పాళియేలు. ద్వ. వి. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.

పాళిరంభము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2; 2. దొరకోలు: చూ, సన్నాహము. 2.

పాళిరంభించు. సం. అ. కి: చూ, సమకట్టు. 2.

పాళిరబ్బము. సం. వి. అ. పుం. 1. శరీరమునెత్తిం

చెడి కగ్నవిశేషము. ఆగామి, సంవిత, పాళి రబ్బములలో నొకటి: చూ, త్రియుము; విణ.

2. ఆంధ్రము: చూ, సన్నాహము. 2.

పాళిర్భి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కరిబంధము. పాళిర్భుడు. సం. విణ. 1: కథంకనిమండు, పరిశ్చకర్త, పరిష్ట. (తె).—అడుగువాడు; 2: చూ, వేడుగాడు.

పాళిర్భన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాళిర్భనము. 1. అడుగుట: చూ, వేడికోలు; 2. వేడుట: చూ, స్తోత్రము.

పాళిర్భనము. సం. వి. అ. న. పై—

పాళిర్భనాగ్రకము. పా. నృతీరేకమధ్యమపురుష చిహ్నం ఎ, ఏ, ఒ, ఓ, అయ్యు, అయ్యు అను నవిచేరి పాళిర్భనాగ్రకమగును. ఉదా.—సండనె, పండనె, పండనో, పండనో, పండనో, పండనో. (ఇట్లు పండనె మొ.)

పాళిర్భనియు. సం. విణ. 1. అడుగడగినది; 2. వేడడగినది: ఆశాస్యము.

పాళిర్భించు. సం. స. కి. 1. వేడు:చూ, వేడికొను; 2. కోరు: చూ, వాంఛించు.

పాళిర్భితము. సం. విణ. 1. అడుగడగినది:చూ, వాంఛితము; 2. వేడడగినది: అరితము—అరితము; 3. శత్రువుచే అడ్డగించబడినది: చూ, రుద్దు. 1. [వేడడగినవాడు.

పాళిర్భితుడు. సం. విణ. ఆభ్యర్థితుడు: చూ, పాళిలంబము. సం. వి. అ. న. మెడనుండి సరిగా నురమున వేలెడు పూలదండలోనగు నది: చూ, భూషణము. 2

పాళిలంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెడనుండి సరిగా నురమున వేలెడు బంగారు కాసులదండలోనగునది: చూ, భూషణము. 2.

పాళిలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పాలు. 7—8.

పాళిలుమాలిక. దే.వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

పాళిలుమాలు. దే. అ. కి: చూ, సూ-పాలు. మాలు.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. న. చూ, హిమము.
పాశ్చరీయము. దే. వి. చూ, రూ-పాలుమాలిక.

పాశ్చరీయము. దే. అ. కిరీ: చూ, రూ-పాలు
మారు. స్వా. 1, ఆ. 9.

పాశ్చరీయము. వై. వి. 1. దోషము: చూ, వృజినము.

1; 2. పద్ధతి. వై. 2, ఆ. 112: చూ, విధ
ము. 1; విణ. 3. అనుకూలము. కళా. 3, ఆ.

191: చూ, స్నేహము. 1; 4. యుక్తము.
పర. 1, ఆ. 126: చూ, సహితము.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము:
చూ, వస్త్రము; 2. మునుగు: చూ, వ్యా
పనము.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాశ్చరీ
వరణము. 1; 2. కంబలి: చూ, రల్లకము;
3. పావడ. అంగదట్టము: చూ, వస్త్రము.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. న. పశ్చిమీయము:
చూ, సామర్థ్యము. 1.

పాశ్చరీయము. వై. అ. కిరీ: చూ, రూ-పరపు. 2.

పాశ్చరీయము. సం. వి. వ. (స్త్రీ). వర్షపు. (రూ-
పాశ్చరీయము: చూ, మానవ్యము(బుతువులు)

పాశ్చరీయము. సం. విణ. కప్పుకొనబడినది (దు
ప్పటి.)

పాశ్చరీయము. సం. విణ: చూ, హిమము.

పాశ్చరీయము. సం. వి. వ. (స్త్రీ): చూ, రూ-పాశ్చరీయము.

పాశ్చరీయము. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ,
కూకశింఖి.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడప*:
చూ, హిమీయము; 2. కొడిసె*: చూ,
వత్సకము; విణ. 3. పాశ్చరీయమున
బుట్టినది.

పాశ్చరీయము. ద్వ. వి. (పాశ్చరీయ + వేలుపు)రూ-
ప్రావేల్లు. అనురుడు, పూర్వదేవుడు: చూ,
రాక్షసుడు. 1. [సాహిత్య.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ,

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. న. పశ్చిమీయము.

పాశ్చరీయము. సం. న. కిరీ. 1: చూ, సాపడు;
2. పానముచేయు: చూ, తాగెను.

పాశ్చరీయము. సం. విణ. 1. భుజింపబడినది: చూ,
లిప్తము. 2; 2. తాగెనది: ఆపితము,
పీతము.

పాశ్చరీయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సభ్యుడు.
1; విణ. 2. పశ్చిమీయము: కథం.
కథికుడు, పశ్చిమీయ, పశ్చిమ, పాశ్చరీయము...
(తె).—అడుగువాడు.

పాశ్చరీయ. పా. పాశ్చరీయమునబ్రతికెనుయొక్క
రెండవయక్షరము. “అనంతరాక్షరంపాశ్చరీయ”
యని నన్నయ భట్టియము. పాశ్చరీయమునకు
పాశ్చరీయముగాని స్వరము పశ్చిమము
గాదు. అనగా నొకేపాశ్చరీయమునకు
నగూడి యుండవచ్చునట్లు. మొదటి చర
ణమందలి రెండవవర్ణమేదో యదే నాల్గవర
ణములందును రావలెను. పాశ్చరీయమునకు
ముందు పాశ్చరీయమున్న పాశ్చరీయము. దీర్ఘము.
న్నదీర్ఘము. సున్నయున్న సున్న. నాల్గవో
ట్ల సరిగ నుండవలసినదే. పాశ్చరీయములు
ద్విత్వ, సంయుక్తములు గలవయ్యెనేని
నాల్గవోట్ల నట్టి ద్విత్వసంయుక్తములే రా
వలెను. సున్న గాని సంయుక్తముగాని యు
న్న పుడు దానికేబూర్వము పాశ్చరీయము
లతోబనిలేదు. అవి యెట్లయినను గురువులే.
కం|| చంచలబోచన లపుడు | గాంచరి
కమలాకరంబు గాననసీమన్.” కేళసం
యుక్తముగాని అనున్న గాని యొకపాద
మందుండి తక్కినచో లేకున్నను దప్పు
లేదు. “ఉ|| తత్త్రియ వంశవర్ణము సర్వ
జనస్తుతి పాతుగ్గిలైన మాం | ధాత్మముఖావ
నీశ్వరులు.” “వాడు పరమాత్మడనినే
పీడక.” సంధివలన మాటిన సిద్ధమైన “గ,
స, డ, ద, వ, బ, య” లు మిత్రములు

“ఉ. భయభక్తుల తోడనువా ! నియెడలనేఁ దిరుగుచుంటి.” దుగితము, బిందువునుగలిసి ద్విత్వములైన “నను”లు సిద్ధములైన “న్నమ్మ” లతో మైత్రినందును. “ఉ. భక్తిమూర్తరహరు పూజనములు ! నెమ్మదితోఁ జేతు.” ఇత్యాది. (చూ, త్రిపాస.) (ఛం దోలక్షణము.)

పాసంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తల కాడి (కాడికివెనుకటికాడిఅనికొందఱు)

పాసంగికము. అం: చూ, వస్తువు. 2.

పాసంగ్యము. సం. వి. అ. పుం. కాడిమోపె డువిద్దు, శాకటము: చూ, వృషభము. 1.

పాసంగు. దే. వి. ఒకసవ్యము. పాండు. 3, ఆ. 3; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 69: చూ, స్తంబ కరి (ధాన్యము.)

పాసము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాస యతి; 2: చూ, పాస; 3. ఈలె: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ, ముప్పదిరెండా యుధములు.

పాసయతి. పా. (పాసము) పాసయతియన పద్మపాదద్వితీయాక్షరమును, విక్రమాక్షర ద్వితీయాక్షరమును, మైత్రింగనుట. “భాను రంబగు పాత్రముచేసినాడ.” ఇందు భా తర్వాతి “స” పాస; భాకు యతిచే సరి కాదు కావున, చేతర్వాతి “సి” పాసకు సరిపుచ్చేబడియె. పాసయతి సీస, గీత, లయగారిహులందె కలదు. సీస, గీతములకుఁ బాసలేదు. లయగారిహి లయ విభాతులకుఁ బాసయతియేగాని యతిలేదు. దండకము నకు గణపరీధానమెకాని యతిపాసలులేవు. ఇత్యాది. [(పరిసవము=పుష్పము.)

పాసము. సం. విణ. పరిసవసంబంధమైనది.

పాసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవళము; చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ,

సదనము. 1.

పాసమిడు. సం. విణ: కాంతిమిడు, కాంతి మిడు. (తె).—ఈలెకాడు.

పాసము. సం. వి. అ. పుం. ఉడయాది పది గడియలవఱకుఁ గలకాలము, లేలగలు:చూ, వాసరము.

ప్రి

ప్రిదులు. వై. అ. క్రి. 1.=భిద్. విరియు.స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వికసింహే; 2. బిగువుతగ్గ: చూ, సడలు 6; 3. తగ్గ. కళా. 8, ఆ. 93: చూ, సుక్కు. 9; 4. ఊడు. మార్కు. 7, ఆ. 242: చూ, సడలు. 4; 5. జోటు: చూ, సడలు. 5; 6. తొలంగు. హరి. పూ. 7, ఆ. 98: చూ, విరియు. 5.

ప్రియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; దే. వి. (1): చూ, పిర-పిఱ. ప్రియంగువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము; 2. నల్లపలు: చూ, సర్ప ప ము; 3. పిప్పలి*: చూ, కొండి (పిప్పలి); 4.=పేర్కొనము*: చూ, సన్నకదుగ్గివు; న- 5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

ప్రియంపడు. మి. అ. క్రి: రూ-ప్రియపడు. ఇప్తమగు: చూ, సంధింహే. 2.

ప్రియంపద. అ. చూ, వృత్తము. 1. (న, భ, జ, రగణములు. 8 యతి. 12వ ధందస్సు.) ప్రియంపదుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకశేచ రుడు: చూ, వేలుపు (దేవతాభేదములు); విణ. 2. ఇచ్చేకమాడువాడు: చూ, శ్లక్షుడు. 2.

ప్రియకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రియం గువు. 5; 2. చిత్రవర్ణముగలజింక: చూ, హరి ణము. 1; 3. తుమ్మెద: చూ, సారంగము. 3; 4. కడప*: చూ, హరిప్రియము; 5. ప్రేం

కణము*: చూ, క్యామ. 7; 8. వేగిన *:

చూ, సజ్జకము. 2.

పీయకాంత. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“న,య, న, య, న గురువులు. 11 యతి. 16 వధంద స్సు); వా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 2: చూ, పీయరాలు.

పీయత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, స్నేహము.

పీయగర్భికనాటిక. అం. (శ్రీహర్షుడు వ్రాసె ను): చూ, కావ్యనాటకములు. [వడు.

పీయపడు. మి. అ. కిరి: చూ, రూ-పియం

పీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. వృద్ధి *:

చూ, రాజార్థము; 2: చూ, స్నేహము.

మార్క. 3, ఆ. 98; 3: చూ, సంతోషము;

విణ. 4: అనురక్తము. ఇప్తము: చూ, పల్ల

భము. 2; 5: (తే).—గాయకము, గిరాకీ;

6. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ; అం. 7:

చూ, జన్యతాశములు.

పీయవాది. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ,

పీయనందుడు. 2.

పీయవాదిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వివాహాది

పరియుక్తమగు మంగళవాద్యము: చూ,

వీణె; 2. వివాహాది పరియుక్తమంగళవాద్య

ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

పీయాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాక్షిణ్య *: చూ,

స్వాదుఫల.

పీయాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పియా

శము *: చూ, సన్నకదుగివు; 2. అడవి

మామిడి: చూ, మామిడి. [లము. 1. *.

పీయాళపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పీయా

పీయఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాణి

నాథుడు: చూ, సామి. 2; 2: చూ,

స్నేహితుడు.

పీయరాలు. వా.మి. వి: చూ, పీయని.

ప్ర

ప్రీణము. సం. వి. అ. న. తృప్తినుట్టింపట:

చూ, సాహిత్యము.

ప్రీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము.

పాండు. 2, ఆ. 104: లక్ష్మీ. 3, ఆ. 103;

2. = బాతి: చూ, స్నేహము; 3. మన్మథుని

భార్య: చూ, భార్య; అం. 4: చూ, యోగ

ములు; 5: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క

పాదమున ఒకరగణము రెండుగురువులు గల

ది. 5వ ఛందస్సు.)

ప్రీతిదత్తము. సం. వి. అ. న. అత్తగారి చేతఁ

గాని మామగారిచేతఁగాని పేరిమచేయ్యఁ

బడినదియు పాదనందన కాలమునందియ్యఁ

బడినదియునైవస్త్రీధనము: చూ, విత్తము. 1.

ప్రీతుఁడు. సం. విణ: చూ, హృష్టుఁడు.

ప్ర

ప్రంగుడు. దే. వి: చూ, రూ-పుంగుడు.

1—2—3. [భాగ. 7, స్కం. 12.

ప్రచ్చే. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-పుచ్చే. 5.

ప్రప్తి. దే. వి: చూ, రూ-పుప్తి. 1—2;

3. మణిగోషవిశేషము: చూ, రత్నము. 1.

ప్రప్త్య. వై. వి.=పులక: చూ, రూ-పురుగు.

ప్రప్తము. సం. విణ: చూ, రూ-పుప్తము.

పె

పెంకడము. వై. వి.=పీయంగు *: చూ,

సన్నకదుగివు.

పెంకణము. వై. వి.=పై.—

పెక్కణము. వై. వి.=పేక్షణము: చూ,

రూ-పెక్కణము. 1—2.

పెరిగడ. వై. వి.=పరిధాని (ద్వయమని శ.ర.):
చూ, రూ-పెగడ. 1—2—3; అం.

4. (అమాత్యుడు): చూ, రాజ్యాంగములు.
పెరిగడ. వై. వి.=పరిధాని (ద్వయమని శ. ర.)
(పేరు + కడ)—పై—(యువరాజునకు. -
వై. 3, ఆ. 28.) [సాని: చూ, భార్య.
పెరిగడసాని. ద్వ. వి. మంత్రీభార్య, మంతు
పెరిబ్బ. దే. వి: చూ, రూ-పెరిబ్బ *.
పెరిబ్బలి. దే. వి.—పై.— [నిజముగా.
పెరిబ్బత్తి. ద్వ. కిరి. విణ. (పేరు + బొత్తి)
పెరిగడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-పెరిగడ.

(పే

పేరింకడము. వై. వి.=పీరియంగు *. రుక్మి.
3, ఆ. 35: చూ, సన్నకదువు.
పేరింకణపద్ధతి. అం: చూ, ఉద్ధతము.
పేరింకణము. వై. వి. 1.=: చూ, రూ-పేరిం
కడము. *. స్వా. 3, ఆ. 34; అం. 2: చూ,
నాటికలు (ఒకంకము, యుద్ధకథ, నీచపా
త్రనాయకుడు). [డను *.
పేరింకనము. వై. వి.=: చూ, రూ-పేరింక
పేరింఖ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. డోల, ఉయ్య
ల: చూ, సవారి; 2. పర్యటనము: చూ,
విహారము. 1; 3. నృత్యము: చూ, వ్యంజక
ము. 1; 4.=పేరము. అశ్వగతి: చూ,
పేరము.

పేరింఖాణము. సం. వి. ఆ. న. 1. నృత్యవిశేష
ము. భార. విరా. 1, ఆ. 239: చూ, పేరిం
ఖ. 3; 2: చూ, పేరింఖ. 2; 3. పరివేశము:
చూ, సాహసము. 1; 4. నాటకము: చూ,
వ్యంజకము. 1. [బంధములు.

పేరింఖాయితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణ
పేరింఖాసతి. అం: చూ, వ్యాసకరణ బంధము

లు. (అజనది యగు విహితకరణబంధములలో
నొకటి).

పేరింఖితము. సం. విణ. 1. ఊచేబడినది,
అందోలితము: చూ, లోలితము; 2. కదలిం
పబడినది: చూ, వేలితము. 2; అం.
3: చూ, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు;
4: చూ, అవరోహి వర్ణగతాలంకారములు.
పేరింఖోలిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చాతాడోల:
చూ, సవారి.

పేరింఖోలితము. అం: చూ, కరణములు.
పేరింఖుడు. దే. విణ. అధికుడు. పంచ. నా.
1, ఆ. 414: చూ, హేమాహేములు.
పేరింఖాయిలు. దే. వి. బ. (పేరిల + పాయిలు)
పేరిలగింజలు. పాండు. 4, ఆ. 196: చూ,
పేలలు.

పేరిక్ష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. బుద్ధి: చూ,
హృద్ధేఖము. 2; 2. ఈక్షణము: చూ, వీక్ష
ణము; 3. నృత్యక్షణము.

పేరిక్షణము. సం. వి. ఆ. న. 1. నేత్రము:
చూ, లోచనము; 2: చూ, పేరిక్ష. 2;
3. పరిత్యేక్షణము; 4.=పెక్కణము. సాఖిన
యనృత్యము: చూ, వ్యంజము. 1; 5.=పెక్క
ణము. కెట్టిల పుస్తీతాపు, మల్లరంగము: చూ,
వ్యంజకము. 1: (చూ, మల్లశాస్త్రము),

పేరిక్షణికుడు. సం. విణ. 1: దర్శకుడు.
(తె).—చూచేవాడు; 2: చూ, పరిక్షణికు
డు. 2. [నీయము: చూ, వీక్ష్యము. 2.
పేరిక్షణియము. సం. విణ. చూడబడినది: దర్శ
పేరిక్షితము. సం. విణ. చూడబడినది, వీక్షిత
ము: చూ, స్పష్టము.

పేరిగు. దే. వి: చూ, రూ-పేరివు.

పేరిమే. వై. స. కిరి.=పేరిరణ. రూ-పేరిరే
మే: చూ, రేచే.

పేరితిపురము. సం. వి. ఆ. న. యమపట్టణము:

చూ, నీమ (1) (దేశములు.)
 పేరతపురీశాంశము. అం: చూ, పక్ష్యంశములు.
 పేరతము. సం. వి. అ. పుం. 1. సరకమందుండు
 జంతువు; 2. ఒకానొక భూతము: చూ,
 భూతము. 2; విణ. 3. పీనుగు: చూ,
 సంస్థితుడు.
 పేరతపనము. సం. వి. అ. న: చూ, శక్తకానము.
 పేరతవాలురను బాహ్యస్థానములు. అం: చూ, ఘూ
 ర్జర బాహ్యస్థానములు. (వీరు యజుర్వేదములు.
 కత్తియవాగా పరీదేశములందు గానంబడి
 యెదరు.) (చూ, బాహ్యస్థానములు.)
 పేరతవాహితుడు. సం. వి. అ. పుం: ఆవిష్టం
 డు, భూతావిష్టండు.
 పేరత్య. సం. అవ్య. జన్మాంతరము: అముత్య.
 పేరపు. నై. వి: చూ, వేనజోము.
 పేరము. సం. వి. స్. పుం, న. రూ-పేరము
 ము.=పెరిమ-పెర్మి. 1: చూ, సంతోషము;
 2: చూ, స్నేహము; వా. 3. దయ: చూ,
 హర్షము. 2.
 పేరమపంచకము. అం. అభ్యాసయోగము, అభి
 మానజము, సంప్రీత్యయోగము, నైషంక
 ము, స్వభావసాత్వము (5) [1-2-3.
 పేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పేరము.
 పేరము. దే. వి: చూ, రూ-పేము.
 పేరముడి. నై. వి.=పేరము: చూ, స్నేహము. 1.
 పేరముడించే. నై. అ. క్రి. 1: చూ, కోకించే;
 2: చూ, ప్రియంపడు. భార. ఆర. 6, ఆ.
 123; 3: చూ, బాధపడు. పంచ. వా. 3,
 ఆ. 333:
 పేరయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రియురాలు.
 పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, స్త్రీ.
 పేరయనుడు. సం. వి. స్. పుం: చూ, ప్రియు
 డు. 1-2. [రసవదలంకారములు.
 పేరయన్ము. అం. 1: చూ, నుగములు; 2: చూ,

పేరనుడు. సం. విణ. ప్రేరేపణ చేయువాడు.
 పేరణపేళ్లు. అం. జిచ్చే, జిజంతము, క్రింత
 ము అనునవి.
 పేరణము. సం. వి. అ. న. (ఇది ఆ. స్త్రీ. గాను
 కనబడుచున్నది అనిశ. ర.). చూ, ప్రేరేపణ.
 పేరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పేరిణి: చూ, రూ-
 పెరవణి. పు. 1, ఆ. 194.
 పేరణీయము. సం. విణ. పేరణ చేయఁదగినది.
 పేరి. అం: చూ, మాళవ కైశిజభాషలు.
 పేరించే. సం. స. క్రి. =పేరేంచు-పెరరే
 చే: చూ, రేచే.
 పేరితము. సం. విణ. 1. పేరేపఁబడినది:
 ఉత్తేజితము, ప్రివోదితము; అం. 2: చూ,
 హస్తప్రాణములు.
 పేరేంచే నై. స. క్రి.=పేరణ: చూ, పేరిం
 చే. ఉ. రా. 2, ఆ. 129.
 పేరేంచేట. వా. వి: (సం).-ఉత్తేజనకము,
 గర్వాఘటము, ప్రివోదనము.
 పేరేపఁడు. నై. విణ: చూ, వోదపఁడు. 2.
 పేరేపణ. నై. వి.=పేరణ: రూ-పేరేపణ
 ము: చూ, హెచ్చేరిక. 4.
 పేరేపణము. నై. వి.=పేరణ. —పై —
 పేరేపించే. నై. స. క్రి.=పేరణ: చూ, పే
 రించే.
 పేరేరపు. నై. స. క్రి.=పేరణ. —పై. —
 పేరిలడు. నై. వి.=పరిలాప. (దేశ్యమని శ.
 ర): చూ, పదరు. 1.
 పేరిరి. దే. వి. వదరుఁబోతు. వారి. ఉ. 1, ఆ.
 17: చూ, పక్త. 1.
 పేరిలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పేలు(వృత్తి
 యందేక పచనాంతము. పేరిగింజెలు.)
 పేరిలిక. దే. వి: చూ, రూ-పేలిక.
 పేరిలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పేలు. 1-2;
 3. రజ్జ: చూ, పదరు. 5; 4. వేగు, తపించే:

చూ, సంతాపించు. (సెగచేత. వేగియునును
టను. — జై. 4, ఆ. 23; అజేపనిగమాటలా
డుటను. — భార. ఉగ్యో. 2, ఆ. 283.)

పేర్లుచే. దే. పేర్. (పేర్లచేయు); చూ, వేర్
చే. భార. ఆర. 4, ఆ. 245. (రూ-పేర్లు.)

పేర్లు. దే. పేర్. — పై. —

పేర్లువాడు. దే. విణ: చూ, పేర్లరి.

పేర్పు. దే. వి: రూ-పేర్గు-పేగు-పేపు. (సం.

ప.). — అంత్రము-అంత్రము-ఇద, ఉచ్చా
రము, పురీతత్వ. తద్వి. — ఉడుపునపుట్టినదేద
కు. — (చూ, పేర్పులోని పదములు అన్నియు

దీనికి వర్తించును.) “ఇతడు నాపేర్పు.”

(వాడుక)

పేర్పకము. పా. తీగెటపాలుపంపుయంత్రము.

పేర్పకుడు. సం. విణ: సంపువాడు.

పేర్పణము. సం. వి. ఆ. న: ప్రైపము; (తె.ప.).

అంపకము, అంపుట, పంపుట.

పేర్పణీయుడు. సం. విణ: పంపదగినవాడు.

పేర్పణ్యుడు. 1.

పేర్పికుడు. సం. విణ: పంపబడినవాడు.

పేర్పము. సం. విణ: మిక్కిలిపియమైనది; చూ,
పల్లము. 2.

పేర్పణ్యుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్ప
కుడు; విణ: 2: చూ, పేర్పణీయుడు.

పై

పైమరీతరగతి. వా వి. నాలుగవ(చిన్న)తరగతి.

పైపేట. వా. వి పట్టిపకానిది.

పైపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పేర్పణము;

2. మద్దనము: చూ, సంవాహనము; 3. పైశ
ము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ,
నీసము. (2).

పొ

పొద్దు. వై. వి. బిగ్గ: చూ, రూ-పొద్దు.

(సూర్యనమ: - భార. ఆర. 2, ఆ. 118; కాల

మునమ: - నిర్వ. 10, ఆ. 83; ఉప: కాలము

నమ: - భాగ. 10, స్కం. 813; పగవదెన

ములమ: - రామా. 3, ఆ. 107; ఉప: కాలము

అను నర్థముగనుకొండలు ఆర్యయముగా

వారియున్నారు. అపక్షమున పొద్దిటి

పూట, పొద్దు పెండ ఇత్యాదిరూపములు

సిద్ధింపవు.)

పొద్దుగట్టుట. వా. వి: చూ, అప: పసాణము.

పొద్దుగట్లు. ద్వ. వి. సూర్యకాంతతెల. ఆర్య.

సం, కాం. 9: చూ, రత్నము. 1.

పొద్దుగొడుగు. వై. వి. 1: చూ, యముడు;

2. శని: చూ, రాహుపు. 2; 3. మంత్రికన్యా

పథ్యుండు సూర్యునివలనపుట్టినవాడు: చూ,

రాధేయుడు; 4: చూ, సుగ్రీవుడు. 1.

పొద్దుబట్టి. వై. వి. — పై. —

పొద్దుమాన. వై. వి. — పై. — (యమునమ: -

సాంబ. దే. 12.)

పొద్దుమోలి. ద్వ. వి. — పై. — [దే. 10.

పొద్దుజేంట. వై. వి: చూ, హిమాంశుపు. సాంబ.

పొద్దుకోడు. వై. వి. — పై. — [దే. 15.]

పొద్దుతోడుకోడె. ద్వ. వి. — పై. — (ఆం. సం.

పొద్దుతిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, సూర్యానువర్తిని.

పొద్దునెల. ద్వ. వి. 1. పగవమగునెల,

రూ-పొద్దునెల: చూ, మాసము. 1;

వా 2: చూ, పొద్దు. 6.

పొద్దునెలకునువోయి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణుపు.

1. ఆం, సదా. సుర. 14. [(గర్హణము).

పొద్దుపట్టు. ద్వ. వి: చూ, సూర్యగోహణము.

పొద్దురిక్కు. వై. వి. ఉత్తరభల్లరి: చూ,

రిక్కు. [చేరినెల: చూ, మాసము. 1.

పొద్దురిక్కునెల. ద్వ. వి. ఫాల్గునమాసము,

పొద్దుతాయి. ద్వ. వి: చూ, పొద్దుగట్లు.

పొద్దునెల. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పొద్దునెల.

కళా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, పొద్దు. 6.

చూ, సంతాపించు. (సెగచేత. వేగియును) టకు. — జై. 4, ఆ. 23; అదేపనిగమాటలాడుటకు. — భార. ఉన్య. 2, ఆ. 263.)
 పేలుచే. దే. పే. (పేలించేయు): చూ, పేలించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 245. (రూ-పేలు.)
 పేలుచు. దే. పే. — పై. —
 పేలువాడు, దే. విణ. చూ, పేలురి.
 పేవు. దే. వి. రూ-పేగు-పేగు-పేవు. (సం. ప.) — అంత్రము-అంత్రము-ఇద, ఉచ్చారము, పురీతర్తు. తద్వి. — కడుపునపుట్టినబిడ్డకు. — (చూ, పేవులని పదములు అన్నియు దీనికి వర్తించును.) “ఇతడు నాపేవు.” (వాడుక)
 పేవుకము. పా. తీగటపాలుపంపుయంత్రము.
 పేవుకుడు. సం. విణ. పంపువాడు.
 పేవుణము. సం. వి. ఆ. స. ప్రైషము; (తె.ప.) అంపకము, అంపుట, పంపుట.
 పేవుణియుడు. సం. విణ. పంపదగినవాడు.
 పేవుడు. 1.
 పేవుకుడు. సం. విణ. పంపబడినవాడు.
 పేవుము. సం. విణ. మిక్కిలిపిరియమైనది: చూ, పల్లభము. 2.
 పేవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పుంతుడు; విణ. 2: చూ, పేవుణియుడు.

పై

పైనురీతరగతి. వావి. నాలుగవ(చిన్న)తరగతి. పైచేటు. వా. వి. జల్లీకానిది.
 పైపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పేవుణము; 2. మర్దనము: చూ, సంపాదనము; 3. వైశము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ, సీసము. (2).

పొ

పొద్దు. వై. వి. — బిగ్గు: చూ, రూ-పొద్దు.

(సూర్యనమ. — భార. ఆర. 2, ఆ. 118; కాలమునమ. — నిర్వ. 10, ఆ. 83; ఉపకాలమునమ. — భా. 10, స్కం. 813; పగిలినములమ. — రామా. 3, ఆ. 107; ఉపకాలము అను నర్థముగందుకొందఱు ఆవ్యయముగా వాసియున్నారు. ఆపక్షమున పొద్దిటి పూట, పొద్దులెండ ఇత్యాదిపదములు నిద్రించవు.)
 పొద్దుగట్టుట. వా. వి. చూ, అహోదమాణము.
 పొద్దుగట్టు. ద్వ. వి. సూర్యకాంతిల. ఆవ్య. సం. కాం. 8: చూ, రత్నము. 1.
 పొద్దుగొడుకు. వై. వి. 1: చూ, యముడు; 2. శని: చూ, రాహువు. 2; 3. కుంతికన్యా పసమును సూర్యునివలనపుట్టినవాడు: చూ, రాధేయుడు; 4: చూ, సుగ్రీవుడు. 1.
 పొద్దుజట్టి. వై. వి. — పై. —
 పొద్దుకూన. వై. క. — పై. — (యునునమ. — సాంబ. దే. 12.)
 పొద్దుమోలి. ద్వ. వి. — పై. — [దే. 10.
 పొద్దుజేంట. వై. వి. చూ, హిమాంశువు. సాంబ.
 పొద్దుజోడు. వై. వి. — పై. — [దే. 15.)
 పొద్దుజోడుకోడే. ద్వ. వి. — పై. — (ఆం. సం. పొద్దుతనము. ద్వ. వి. చూ, సూర్యానువర్తినిశ.
 పొద్దునెల. ద్వ. వి. 1. పగిలినపమునెల, రూ-పొద్దునెల: చూ, మాసము. 1; వా 2: చూ, పొద్దు. 6.
 పొద్దునెలకుదురీయి. ద్వ. వి. చూ, విష్ణువు. 1. ఆం. పదా. సుర. 14. [(గోపాణము).
 పొద్దుపట్టు. ద్వ. వి. చూ, సూర్యగోపాణము.
 పొద్దుపెక్కు. వై. వి. ఉత్తరశల్లని: చూ, రక్క. [చేరినెల: చూ, మాసము. 1.
 పొద్దుపెక్కునెల. ద్వ. వి. ఫాల్గుణమాసము, పొద్దుతాయి. ద్వ. వి. చూ, పొద్దుగట్టు.
 పొద్దునెల. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పొద్దునెల. కథా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, పొద్దు. 6.

పొయి. దే. వి. చూ, రూ-పొయి.
పొయి. దే. వి. రూ-పొయి-పొయి-
పొయి (ఇవి తిరిగివచ్చును. — గడ్డపొయి,
గాడిపొయి, గంబపొయి): చూ,
హసంతి.

ప్ర

పొయింతము. సం. వి. అ. న. తమ్మపడిగము:
చూ, పాత్రము. 6.

పొయి. నై. వి.=పూగ: చూ, రూ-పొయి. *.
పొయి. దే. వి: చూ, రూ-పొయి.

పొయి. దే. వి. బ: చూ, రూ-పొయి.

పొయి. వా. వి: చూ, రూ-పొయి. [పొంజే.

పొయి. దే. న. కి: చూ, రూ-పొయి.

పొయి. నై. వి: చూ, రాశి. 1.

పొయి. సం. వి. అ. న. 1. (నీళ్లు) చిలుక
రించుట: చూ, సంపొయి. 1;

2. (యజ్ఞమునందు) పశువును వధించుట: చూ,
శసనము.

పొయి. సం. న. కి. 1. (నీళ్లు) చిలుక

రించుట: చూ, సంపొయి. 2. (యజ్ఞము

నందు) పశువును వధించుట, చేపు: చూ,
సంహరించు.

పొయి. సం. వి. 1. చిలుకరింపబడినది:

ఉత్పిక్తము; 2. (యజ్ఞమునందు) వధింప

బడినది: అపొయితము, ఉపసంపన్నము,
పరిమితము. (చూ, సూదితము).

పొయి. నై. వి. రూ-పొయి: చూ, రాశి. 1.

పొయి. దే. అ. కి: చూ, సంతనకట్టు.

పొయి. దే. వి. రూ-పొయి. 1. (బు

హీనత్వము పొందిన గవాదికమును) కాపా

డి యనుభవించుకొనుట; వి. 2: చూ,
వ్యర్థము. “పొయిచికోలుమాటలు”

పొయి. నై. వి. బ: చూ, రూ-పొయి.

పొయి. నై. స. కి: పొయి. అన్నపానము

లిచ్చి పోషించు: చూ, సంతరించు. 1.

పొయి. నై. వి. 1. పొయి. పొయి. పొయి.

2. రూ-పొయి. చూ, పొయి.

3. రూ-పొయి. నిపుణుడు, ఉపాయశాలి

(అనికొందఱు) అచ్చము, కాం. 284; 4: చూ,
సమర్థుడు.

పొయి. నై. వి. = పై. — 2-3-4.

పొయి. సం. వి. అ. న. 1. బట్ట. రూ-పొయి

ము-పొయి: చూ, పస్త్రము; వి. 2. =

బొంత, కుట్టబడినది (గంత): చూ, పస్త్రము.

పొయి. సం. వి. అ. పుం. 1. పూరి, గుట్టపు

ముక్క: చూ, ముక్క; పుం. 2. గర్భసింహ

ము: చూ, భూమి. 1; 3. పిలుచు: చూ,

శోరి. 1; 4. జీర్ణవస్త్రము: చూ, పస్త్ర

ము; వి. 5. తేరువరి: చూ, వాటచారి,

6. పరిస్థితి క్రింద: చూ, సంభావన. 3;

7. పాపింపబడినది: చూ, స్థాపితము. 1.

పొయి. నై. వి. 1. పొయి. పొయి. 2, అ.

12: చూ, సంరక్షణము; 2: చూ, నైభవము.

య. 4, అ. 161. క్ర. 1, అ. 44.

పొయి. నై. స. కి: చూ, సంతరించు. 1.

పొయి. అం: చూ, అగమములు.

పొయి. సం. వి. రేచినది: ఉద్ధితము.

పొయి. అం: చూ, అశుభావరములు.

పొయి. నై. అ. కి. పొయి. పొయి. (ఇది

తొలిపదమునటిది: చూ, సంరక్షించబడు.

పొయి. ద్వ. వి. పొయి. రక్షకుడు

(అని కొందఱు) అచ్చ. అ, కాం. 34:

చూ, సంరక్షకుడు. [7, అ. 342.

పొయి. నై. వి: చూ, పొయి. 1. భార. ఆర.

పొయి. ద్వ. వి. (పొయి + అలు) 1. ఇ.

ల్లాలు. రామా. 1, అ. 8: చూ, భార్య-

(పో)లు=ఇల్లు); 2. ఆడుది. ఆం, భా.

ద్వి. 104: చూ, (స్త్రి).

పో. నె. వి.=పురీ. పట్టణము. “ఆపోలు”

ఉ, రా. 3, ఆ. 179: చూ, దేశము.

పోలీసుగడుపు. డి. స. కి రూ-హోల్డుడుపు:
చూ, రేచు.

హోల్కర్‌డుప్ర. దో. న. శి. — పే. —

పోవడి. నా. వి. ప్రతిష్ఠ: చూ, సన్మానము.

పోవు. నె. వి.=పోష: చూ, రూ-పోగు.

(రాజకీ,—హరి, ఉ. 9, ఆ. 215; హరి, ఉ.

3, 4. 175.)

పోర్చుగీసు, డా. ఆ. కెస్: చూ, రాసిపడు.

...స్పోషము. సం.వి.అ.పుం. కాల్చుట: రూ.స్టోష
ము, ఓషము, దహనము,

పాపిశితభర్తృక. అం: చూ, నాయికలు. (పిరియండు దేశాంతరగతుడైయుండ ఫేదము నొందియుండు నాయిక.)

పాపిష్టపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మా-
పాపిష్టపద. [పాపిష్టపదము.

ప్రోక్షపదము. సం. ని. అ. పుం: చూ, రూ-

శ్రీశైలుండు. సం. విణ. దేశాంతరగతుండు.

ప్రొఫెస్సి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎగిరిపడెడుచేప:
చూ, మత్స్యము. 1.

పోషాము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుగు
కాలు; చూ, హస్తా; 2. ఏనుగుహంకాలు
చూ, హస్తా; 3. కూర్పు; 4. నేర్పు.

పాపిహుడు. సం. విణ. 1: తార్కికుడు,
అక్షపాదకుడు, ఘటశాసి; 2: చూ,
సమర్థుడు.

భేదములు. (స్వీయాంతర్భేద విశిష్టనాయికా
విశేషము, ఉరియ, పదునెనిమిదేండ్లకు
పైబడిన వయస్సుగలిగి సంపూర్ణయావ
నముగలది.) [ద్రము. 1.

పాల్గొన్నాడు. సం. వి. ఇ. పెరిగినది: చూ, సర్వ
పాల్గొన్నాడు. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (చూ - పాల్గొన్నాడు -
పాల్గొన్నాడు.) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; అం.

2: చూ, గుణములు. [పాం. 1.

ప్రొఫెసర్. సం. వి. నా. పుం: చూ, మా-

పాఠ్యము. సం. వి. అ. పుం. — పె. —

పాఠ్యము. సం. విణ. = పాఠ్య. 1. నిపుణుల

దు: చూ, సమర్థుడు; 2: పరిష్కర్తృడు.

పాండిత్యం కి. అం: చూ, అలంకారము. 3.

(విశేష హేతువు లేకున్న నదే హేతువుగ

చెప్పట. “ఉదా. — లేమకొప్పు యమునా

తీరతమా "జాలనీలము. ")

స్వగం. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. అనూరుడు: చూ, నూరనూతుడు.

స్వగం. సం. వి. అ. పుం. 1. కయివడిముద్దె: చూ, ముద్దకము; 2. గంధర్వణము: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); పుం. 3. = పడవ, తెప్ప: చూ, హోడము; 4. కప్ప: చూ, రూ-ప్లవంగము. 2; 5. కోతి: చూ, రూ-ప్లవంగము. 1; 6. గొట్టె: చూ, మేషము. 1; 7. నీరుకాకి: చూ, వాయసము. 1; 8. నీరుకోడి, కన్నె లేడి (అనికొండలు): చూ, నెలుకాలది (పుంజే); 9. = పల్ల: చూ, చీరణము. 2; 10. చూ, పుతము. 1; 11. దాటు: చూ, లంఘ; 12. కాకితమిక్కిక: చూ, స్థూర్ణకము; 13. జేష్ఠ: సుపార్వము. [సురియార్థపు.

స్వగం. సం. వి. అ. పుం. మాలవాడు: చూ, వచ్చు. వా. వి: సంకలనపుగుఱుతు. +

ప్రా

ప్రాక్షము. సం. వి. అ. పుం. జోవ్విపండు. ప్రాటు. కా. వి. 1. పద్ధతి; 2. కొలతను స్కేలు బిట్టు కంపను అనువానితో మ్మగుపటచి పటముగీయును.

ప్రాసలు. వా. వి. ఒకరకము మెత్తనిబట్ట: చూ, పస్త్రము.

ప్రాస. వా. వి. కొలతపటము.

ప్రాళితము. అం: చూ, గుమకములు.

ప్రీ

ప్రీడరు. వా. వి. (పక్షిలు) న్యాయవాది.

ప్రీహము. సం. వి. న్. పుం. (రూ-ప్రీహము) హృదయమున యెడమపక్క నుండెను మాంసగోళము: గుల్మము.

ప్రీహశత్రువు. సం. వి. ఊ. పుం. ములుమోడు గు: చూ, రోహి. 2.

పు

పుతము. సం. వి. అ. పుం. 1. మూడుమాత్రల కాలముగల స్వరము, ప్లవము: చూ, స్వరము. 2; ఆం. 2. = పుటము. వేగమున అంత మేరయ సమముగాఁబోయెడు అశ్వధారా విశేషము, నిబ్బరము: చూ, ధారలు, చూ, హయము. [పాణిములు.

పుతమేరునప్తము. అం: చూ, పృస్తాపృత్యయ పుతమేరువు. అం. — పై. —

పుతమేరుద్విప్తము. అం. — పై. —

పుష్టు. సం. విణ. కాల్పబడినది: ఉషితము, దగ్ధ, దగ్ధము, పుష్టము.

ప్రో

ప్రోషము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రోషము.

ఫ

ఫ. ఒకయక్షరము.

ఫక్తి. సం. వి. ఈ. ప్రీ. రీతి: చూ, విధము. 1. ఫక్తి-క. సం. వి. ఆ. ప్రీ. ఏకగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.

ఫత్త. వా. క్రి, విణ. మాత్రము; ఊరక; ఉత్త. ఫణ. సం. వి. ఆ. ప్రీ, అ. పుం. రూ-ఫణము. పడగ: చూ, సర్పము.

ఫణము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

ఫణి. సం. వి. న్. పుం: చూ, సర్పము.

ఫణిజ్జకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫణిర్జకము. మరువము: చూ, సమీరణము.

ఫణిర్జకము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

ఫణితము. సం. వి. అ. న. 1. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. చెప్పబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

ఫణితీ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ఫణితము. 1.
 ఫర్మానా. వా. వి. రాజాజ్ఞ: చూ, శాసనము. 5.
 ఫర్మానా. వా. వి. —వై.—
 ఫలకము. సం. వి. అ. పుం: పలక. 1: చూ,
 పలక; పుం. న. 2: చూ, రూ-ఫలము. 7. 8;
 3. వ్యాకృతపలక: చూ, పలక.
 ఫలకోశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక్షణము.
 ఫలపాకాంతము. సం. విణ: ఓషధ్యము (ఒక్క-
 పంటతోనే తుదముట్టెడి అరటి, వరి మొదలగు
 వాని పేరు) [చూ, సుషవి. 1.
 ఫలపూరకము. సం. వి. అ. పుం. మట్టుకాకర*.
 ఫలపూరము. సం. వి. అ. పుం. మాదిఫలము*.
 చూ, సుపూరము.
 ఫలము. సం. వి. అ. న. 1: పరిసవము, పరిసూ-
 నము. (తే).—పంట, పండు; తద్వీ.—
 పేదపండునను.—(తే).—గొబ్బండు; 2. ల-
 భించిన పరిశిషదార్థము; 3. పరియోజనము:
 చూ, వ్యాపారము. 1; 4.—పలము: చూ,
 పలము (1); 5. జోజికాయ; 6. పరిశిషికా-
 య; 7. కేడెము: చూ, హరిగ; 8. దైత్యము
 తోచేసిన కేడెము: చూ, హరిగ; 9. బాణ-
 ము ములికి: చూ, బాణము. 1; 10. నాగటి-
 కట్టు: చూ, కలుగోల. (హలము. 1.);
 11. పండికోటిపర: చూ, మాకరము;
 12: చూ, ఫలసాయము; విణ. 13. అధిక-
 ము: చూ, హేరాళము.
 ఫలములు. అం. ఆశ్వత్థము (గావిపండు), వైణ-
 వము (వెదురుబియ్యము), ప్లాక్షము (జోవ్వి-
 పండు), నైయగోధము (మట్టిపండు), ఇం-
 గుదము (గారపండు), బార్హతము (ములగ-
 పండు), జంబువు (నేరేడుపండు), ఫేనిల-
 ము (రేగుపండు) మొ. [పూరకము.
 ఫలమూలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫల-
 ఫలవంతము. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.) రూ—

ఫలవతి. పండ్లుగలది (వృక్షము). ఫో, ఫలిన-
 ము, ఫలిన: చూ, వృక్షము.
 ఫలపాదబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాడింబ*.
 ఫలసమృద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: ఆనుని.
 ఫలసదనము. పా: చూ, శృత్తము. 1. (న, న, న,
 న, న గురువులు. 10 యతి. 16 పంపిస్తు.)
 ఫలసాయము. వా. వి: పండినపంట: ఫలము.
 ఫలాధ్యక్షము. సం. వి. అ. న: చూ, సుమంగళ*.
 ఫలానా. వా. సం. వి. పేరుననుబడులు గానుచ్చ-
 రించెడిది, ఒకానొక, అట్టి. “ఫలానావాచ”
 ఫలాళ్యము. సం. వి. అ. పుం. కొండగొన-
 ను*: చూ, న్యూచదురుచు.
 ఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పేంకణము*: చూ,
 సన్నకదురువు: విణ. న్. 2: చూ, ఫలవంతము.
 ఫలింమే. సం. అ. కి. 1: పక్వముగు. (తే).—
 ఉరియు, పండు, పలక; 2. నెలవేలు:
 చూ, సిద్ధింమే. [విణ. 2. ఫలించినది.
 ఫలితము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వృక్షము;
 ఫలినము. సం. విణ: చూ, ఫలవంతము.
 ఫలిన. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-హలిన*
 (తఱిగొట్టు: వెన్న వెదురుమూర; పిన్న చెలకు.
 ఈమాడింటికిని వర్తించును); 4: చూ, సన్న-
 కదురువు*: విణ. 5: చూ, ఫలవంతము.
 ఫలేగిహి. సం. విణ. (ఇ). అవంధ్య-
 పండ్లమూలము: చూ, వృక్షము. [స్థాలి. 2.
 ఫలేరుహ. సం. వి. అ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ,
 ఫలాదయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.
 ఫల్లమండు. సం. వి. అ. పుం. ఆర్జుమండు: చూ,
 సుభద్యోమండు.
 ఫల్గువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కుక్కమేడి*: చూ,
 బొమ్మమేడి; విణ. 2. సారములేనిది: చూ,
 బెండు. 2.
 ఫనందు. వా. వి. సాగను.
 ఫనలీ. వా. వి. మహమ్మదీయుల పత్నీరము.
 ఫణిఫిక్కుమనోనముద్రు. అం: చూ, సముద్ర-
 ములు.

ఫా

ఫాంటము. సం. వి. అ. పుం: అనాయాసకృత
ము. [శర్కర. 1

ఫాణితము. సం. వి. అ. న. చేక్కెర: చూ,
ఫామేదా. వా. విణ. గొప్ప.

ఫాయిదా. వా. వి: చూ, పాయిదా.

ఫారము. వా. వి. 1. ఒకతరగతి (క్లాసు);
2. ఒకభాగము; 3. ఒకపెద్దకాకితము(షీటు).

ఫారసి. వా. వి: చూ, పారసి. [చూ, శివుడు.

ఫాలనేతుగిడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కుంటి:

ఫాలము. సం. వి. అ. న. 1. నెత్తి: చూ, శిర
ము. 1; 2: చూ, లలాటము; పుం. 3: చూ,
రూ-ఫలము. 10; విణ. 4 నూలుతోనేయ:

బడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము.

ఫాలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాము:
డ: 2: చూ, ఫాలనేతుగిడు.

ఫాల్గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్గుణము;
చూ, మాసము. 1; 2. ఏడుమది *: చూ,
సాలము. 3.

ఫాల్గుణము. వా. సం. వి. అ. పుం: చూ, మా-
పాల్గుణము. 1. [ము. 1.

ఫాల్గుణికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫాల్గుణ

ఫాల్గుణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫల్గుణుడు.

ఫి

ఫిదిరము. సం. వి. అ. న. (రూ-ఫిదురము-ఫిది
రము-భిదురము-ఫిది-భిది-ఫిదువు-భిదువు.)
వజారియుధము: చూ, వాణము. 1.

ఫిరంగి. వా. పి: చూ, పిరంగి.

ఫిరాయించే. వా. న. కిరీ. (పిరాయించే అని
యు) మార్పు.

ఫిరాయంపు. వా. న. కిరీ. (పిరాయంపుఅనియు)
మార్పు. "ఫిరాయంపు పెండ్లి".

ఫిర్కా. వా. వి. పరిపాలనలోనిఒకభాగము.

ఫిర్కాది. వా. వి. మొఱనెట్టువాడు.

ఫిర్యాదు. వా. వి. మొజ్జ, విన్నపము.

ఫి

ఫీజో. వా. వి. 1. చేయించుకొనినపనికియిచ్చెడు.
గౌరవద్రవ్యము. "ఫీడరు ఫీజు"; 2. చేదువు
కొనిసంధులకు బడికి చెల్లించెడు ద్రవ్యము.
"నూలుఫీజు"; 3. రిజిస్ట్రేషన్ రు
సుము మొ.

పు

పురుషుత్తు. వా. వి. అపకాశము, నియమితకాల
ము. (పురుషుత్తుఅనియు)

పుల్లము. సం. విణ. 1. పరిపుల్లము, ఉత్పల్లము:
చూ, సంపుల్లము; అం. 2: చూ, గండక్రియలు.
పుల్లరీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

ఫే

ఫేవము. సం. వి. అ. పుం. సముద్రపునురుగు:
చూ, సముద్రము. (పాలనురుగునకు. —కా
ర్కరకము. (చూ, స్తవ్యము.)

ఫేరిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = పేణీ: చూ, భక్ష్యము.
ఫేనిలము. సం. వి. అ. న. 1. శేగుబండు:
చూ, ఫలములు; పుం. 2. అంబుపరిసాధన
ము-అంబుపరిసాధము, అరిష్టము, అరిష్టసా
ధనము, కటకము, కాంతము, కృష్ణబీజము,
క్షుణము, గర్భసాతిము, గర్భసానినము.
(తె). —కుంకుడు *: విణ. 3. నురుగుగలది.

ఫేరవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫేరవు.
నక్క: చూ, సృగాలము.

ఫేరవు. సం. వి. ఉ. పుం. —నై.—

ఫేరవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు.
డు. 1.

ఫేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఫేలి. ఎంగిలి:

చూ, భుక్తియుతము.

ఫేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

ఫాన్

ఫాన్తము. సం. విణ. 1. తినదగినది; 2. తినఁబడినది: చూ, భుక్తము.

బ

బ. ఒకఅక్షరము. అం. 1: చూ, సరళములు;

2: చూ, కవర్ణము. [చూ, రోగము. 1.

బంక. దే. వి. 1: చూ, బంధన; 2. గృహణి:

బంకమన్ను. ద్వ.వి.చిక్కిమన్ను:చూ,భూమి.1.

బంకమచ్చు. దే. విణ: చూ, లోభి.

బంకు. దే. వి. 1. సందుపిథి: చూ, సందు. 5;

2. శూరునివలె నటించేవాఁడు. ఉ, హరి.

4, ఆ. 131; 3: చూ, రక్షకుఁడు.

బంకెత్. దే. విణ. (బంక + ఎత్) లుబ్ధురాలు:

చూ, స్త్రీ.

బంకోలు.నై.వి. జన్మభయిదీలను(బంపెడి యొక

ద్వీపము. [నెలుపల. 1.

బంగనబయలు. వా. వి. మిక్కిలిబయలు: చూ,

బంగరము. నై. వి. 1.=భృంగార. (రూ-బంగ

రు.బంగారు-బంగారము: చూ,లోహము.1;

2.=భృమరక: చూ, బొంగరము.

బంగరు. నై.వి.1.=భృంగార: చూ,బంగరము.1;

2: చూ, సంపెగ*. ఆం, పదా. 6-71.

బంగరుకొండ. నై. వి. రూ-బంగారుకొండ.

1.హేమాద్రి. బృ.2, ఆ. 174: చూ, పర్వ

తము;వా.విణ.2.మంచివాఁడు:చూ, సుకృతి.

బంగరుపురువు. నై. వి. తొంద్రజలచరము: చూ,

మత్స్యము. 1.

బంగరుమొగలి. ద్వ. వి: చూ, స్వర్ణకేతకి *.

బంగరువు. నై.వి.=భృంగార: చూ,రూ-బంగర

ము. 1. పాండు. 1, ఆ. 106.

బంగల. దే. వి. మంపటి: చూ,హసంతి.

బంగారము. నై. వి. 1.=భృంగార: చూ,రూ-

బంగరము. 1; 2. ఒకచెఱుపు: చూ, రసా

లము. 3; విణ. 3. దుర్లభము. రూ-బంగా

రు; చూ, నెక్కసము. 3.

బంగారు. నై. వి, విణ.—పై.— [రంభ. 2.

బంగారుఅరటి. ద్వ. వి. సువర్ణకదళి*: చూ,

బంగారుఇల్లు. ద్వ. వి. స్వర్ణగృహము: చూ,

నదనము. 1.

[పులులుఁగు.

బంగారుకంటి. వా. వి. కనకాక్షి: చూ, సకీనం

బంగారుకడుపువాఁడు. ద్వ. వి: చూ,బృహ్మ.1.

బంగారుకాళ్లయ్య.బా.శుభపృథ్విదమైన పాదన్యాస

ముకలవాఁడు. “బంగారుకాళ్లయ్య తేజే

వేయేడులు రాజ్యమేలు మనుచున్.” నై.జ.

2, ఆ. 851.

బంగారుమండ. నై. వి. 1. స్వర్ణపుటము: చూ,

హరివాణము. (పాత్రము. 6); విణ. 2:చూ,

హృద్వము; జా. 3. అందకత్తె, బంగారు

బొమ్మ. “బలిరా తేరకు తేరదక్క నిలువీ

బంగారుమండంచే” (పాండు. 3, ఆ. 87.)

బంగారుకొండ. నై. వి, విణ: చూ, రూ-బం

గరుకొండ. [ఆం. 17: చూ, నది.

బంగారు తామరపంటచేసు. ద్వ. వి. గంగ. వేం,

బంగారుతీరాలు. నై. వి. బ. శాలిధాన్యము:

చూ, ధాన్యము.

[పిచ్చెక-

బంగారుపిచ్చిక. ద్వ. వి. వచ్చేతలపిచ్చెక:చూ,

బంగారుపూత. ద్వ. వి. బంగారపునీటితో

చేసిన మలామా. (గిల్లు)

బంగారుబొమ్మ. 1. జా:చూ, బంగారుమండ.3;

ద్వ. వి. 2: చూ, స్త్రీ.

బంగాళము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకపీట్ట:

చూ, శమంతి (పక్షి); ఆం. 2:చూ, రాగాం

గములు; వై. వి. (1).=పంగ. పంగదేశము: చూ, దేశములు (సం. అరికిండులు)
 బంగాళా. వా. వి. మండువాలేనియిల్లు: చూ, నడనము. 1. “బంగాళాపంకిణీయిల్లు.”
 బంగాళాసూతము. వా. వి. చెన్నపురిరాజధాని కీతూర్పుపల్లెగనున్న సముద్రము: చూ, సముద్రములు.
 బంగాళాదుంప. వా. వి. ఒకజాతిదుంప. 2.
 బంగాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొమ్మకట్టి: చూ, రంధ్ర. 2; ఆం. 2: చూ, భిన్న విజ్ఞకట భాషలు; 3: చూ, మాళవకైశికి జ భాషలు.
 బంగి. వై. వి. 1.=భంగి. గంజో-గంజోయి-గంజోవి-గాంజె-గంజోయి, బంగు. (సం).-క లంజము, గంధారి, జము, తిరిగూలిని* (“శిడ గాంజె” అనుపదముకడ నున్న పదములుగూడ దీనికి వర్తింపవలసి కొందఱు); వా. 2. తపాలాలో పంపెడు మూట. (పాస్సెల్)
 బంగిమచ్చు. ద్వ. వి. బంగితాగినువాడు.
 బంగు. వై. వి.=భంగి: చూ, రూ-బంగి. 1. బంజేరు. వా. వి. దీడునేల: చూ, భూమి. 1. బంజోరి. వా. వి. లంబాడీజాతివారు.
 బంటి. దే. అప. నీళ్లకొలతను చెలిపెడి పర్యాయము. “సముద్రము మోకాలిబంటి.”
 బంటు. వై. వి.=భంట. 1: చూ, నేవకుడు; 2: చూ, భటుడు. 1; 3: చూ, భక్తుడు. పా. 1, ఆ. 140; 4: చూ, శిష్యుడు. య. 1, ఆ. 132; విణ.=భంట. 5. కూరుడు: చూ, వాంపీరుడు; 6. దాసుడు: చూ, నేవకుడు. [చూ, శౌర్యము. 1. బంటుతనము. వై. వి.=భంటత్వ. శూరత్వము: బంటుమెకము. వై. వి: చూ, సూకరిము. బంటోరు. వా. వి. బంటు: చూ, నేవకుడు. బండ. దే. వి. 1. పెడల్పుతాయి: చూ, రాయి; 2. పొట్టికోకలి: చూ, రోకలి; 3: చూ,

గుదిగట్టు; విణ. 4. అతీగినది; వై. వి. 5 = భండ. నెత్తిగోతులవాడు, మేనుకొనికొని బిచ్చేమెత్తువాడు; విణ. 6.=భండ. (రూ-బండడు-బండగుడు) అకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2.
 బండడు. వై. వి.=భండక: చూ, రూ-బండ. 6. బండగు. వై. వి.=బంధక. 1: చూ, బోను. 2; 2: చూ, బోను. 3.
 బండగుడు. వై. వి.=భండక. వై. 8, ఆ. 122: చూ, రూ-బండ. 6. [కాపము. 1. బండబూతు. వా. వి. పచ్చిబూతు: చూ, బండము. వై. వి.=భండమ: చూ, సగతు. 2. బండగము. వై. వి.=భండార. (రూ-బండారము-బండరువు): చూ, భండారగారము. బండరువు. వై. వి.=పై.—
 బండవలము. వై. వి.=భండ. రూ-బండాలము. 1: చూ, సంచిమొదలు; 2: చూ, సామర్థ్యము; 3: చూ, సామగ్రి. 2.
 బండాట. ద్వ. వి. తిట్టు: చూ, కాపము. 1. (రూ-బండాటము.)
 బండాటము. ద్వ. వి. —పై.—
 బండారము. వై. వి.=భండారగార: చూ, భండారగారము.
 బండారి. ద్వ. వి. (బండారము + ఇ) బొక్క సమున కధికారి. మార్క. 1, ఆ. 43: బచ్చే. బండారు. వై. వి. 1.=భండార: చూ, రూ-బండగము; 2. ఓలగండము: చూ, పూతపనుపు. బండారుడు. సం. వి. అ. పుం. గేదెలనుకాచేడివాడు.
 బండారుపిచ్చిక. దే. వి: చూ, బంగారుపిచ్చిక. బండాలము. వై. వి.=భండ: చూ, రూ-బండవలము. 1—2—3.
 బండి. దే. వి. 1. (మనుష్యులకుపయుక్తమగు నది) తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. (దేవతాదులకు పయుక్తమగునది) ధము: చూ, శకటము. 1;

(నలుకముల బండ్లు. —“బండ్లెద్దు బండి, జోడెడ్ల బండి, ఒకపోతు బండి, జోడు పోతులబండి, ఒకగుట్టముబండి (జట్టా), జోడుగుట్టలబండి (బగ్గీ), మనిషిలాగేడు బండి (రెక్సా), తొక్కిడుబండి (ట్రైసికిలు) లేక (ట్రైసికిలు), నూనెతో నడపుబండి (మోటారు) లేక (ట్రాం) మజియ (డీజెల్ కారు), పొగబండి (రైలు), గాలిబండి (విమానము).” ఇత్యాది.

బండికన్ను. వా. దే. వి. రూ-బండికలు-బండి కల్లు, చోయమేకు, చిలక, చీల, జేంజేడ, మొల. (సం).—అత్తము, అత్తగొకిలము, అణి-ఆణి, అధిష్ఠానము, అరి, ఉపధి, కుందము, కేశవాయుధము, రథాంగము. (చూ, శకటము. 1.) (తద్వి. —గ.బండికంటి నడిమితూమునకు. (సం).—నాళి, పిండిక; ౨. దొలుపుల గమ్మి; 3. ఇరుసు; ౪. శీఘ్రము; ౫. చక్కము; ౬. పూటి; ౭. కుంచేము; ౮. బండికల్లు.)

బండికలు. వా. వి. —పై—

బండికల్లు. వా. వి. 1. —పై. —; 2. రథచక్రము: కన్ను, కలు-కల్లు. (సం).—గోత్రము; 3. చూ, బాలికాకీర్తి.

బండిగిల్లు. దే. అ. క్రి. 1 కడగండ్లుపడు; 2. బండితలకిందగు: బోలతాకొట్టు-బోల్తాకొట్టు, బోలతాపడు-బోల్తాపడు.

బండిగురిగింజి. ద్వ. వి. 1. బండిగురివెందగింజి; 2. చూ, బండిగురివెందక.

బండిగురివెంద. ద్వ. వి. చూ, శ్వేతపాకి*.

బండివేరిపిట్ట. ద్వ. వి. చూ, బలుపుగువ్వ. ఆం, ఐదా. 5-31.

బండిబరువు. వా. వి. ఆచితము: చూ, శాకటము. 2.

బండిబాట. వా. వి. బండిపోవుదారి: చూ, మాగ్గము. 1.

బండిమొగ్గరము. దే. వి. శకటపూహము.

బండిరిక్క. ద్వ. వి. రోహిణి: చూ, రిక్క.

బండు నై. పి.=భండ: చూ, బండాట. కాశీ. 7, ఆ. 70.

బంతి. నై. వి. 1. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 2. = పంక్తి: చూ, పది (1); దే. వి. 3. చెండు: చూ, సరి. 3; 4. బంతి*: (సం).—గుచ్చపు తిరి, గుచ్చపుప్ప; తద్వి. —గ. ఊరకబంతి. ౨. చేమంతి; 3. నిండుబంతి; ౪. రేకబంతి. మొ. (చూ, వృక్షము.)

బంతికట్టు. ద్వ. వి. కుప్పనులుచేసపుడు ఎడ్ల పరునకుగట్టెడి పలుపు: చూ, నూత్రము. 1.

బంతికట్టుపలుపు. ద్వ. వి. —పై. —

బంతిమడుపు. ద్వ. వి. సజ్జి: చూ, సాపాటు.

బంతిదూగులాట. వా. వి. చూ, బాలకీర్తి.

బంద. వా. వి. 1. బురద: చూ, శాదము. 2; 2. చిన్న గుంట. హరహరి. 1, ఆ. 41: చూ, రంధ్రము. 1.

బందకము. నై. వి.=బంధక. తాకట్టు: చూ, వారకము (1) [డ: చూ, భాండము. 3. బందడము. దే. వి. రూ-బందలము. దొంతిపూ.

బందన. నై. వి.=బంధన. 1: గోఞ్జి-గోఞ్జు, జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు, బంక. (సం).—నిర్మానము, నిర్మాహము; 2. చిక్కన, జిగట, జిగురు-జివురు-జీవురు: చూ, స్నిగ్ధము. 3; 3. బురద: చూ, శాదము. 2.

బందనగొను. ద్వ. అ. క్రి: చూ, జిగురుగొను. స్వా. 3, ఆ. 28.

బందము. నై. వి. 1. దూలముపై గుడ్డోలకు బిగువునిమిత్రము లంకెగానమర్చిన పట్టె; 2. చెట్టెక్కువాని కాలితొడు: చూ, నూత్రము. 1; 3. =బంధ: చూ, గుడితొడు. 1; 4. =బంధ: చూ, గుడితొడు. 2. (చూ, నూత్రము. 1.); 5. =బంధన: చూ, లంకియ. 2.

బందరము. వా. వి. అనిక: చూ, భాండము. 3. బందలము. దే. వి. చూ, రూ-బందడము.

బందా. నై. వి. =బంధి. స్వా. 2, ఆ. 73: ఖయిదీ, బందాకోరు, బందెకాడు, బందెలపోతు.

బందాకోరు. వా. విణ: చూ, బందా.

బందారు. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, బాలకీర్తన.

బంది. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1.=బందా. చెఱ: చూ, సదనము. 1; 2.=బందె. కైదు: చూ, శిక్ష. 2; విణ. 3: చూ, పగిగ్రహము. 2; వై. వి. (1)=బంధ. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; వా. (2) ఇబ్బంది, బాధ.

బందికాడు. ద్వ. వి. రూ-బందెకాడు. 1.బందిపోటు దొంగ. పా. 2, ఆ. 59:చూ, హరకుడు. 1; 2: చెఱబడ్డవాడు; (సం)-ఉపగ్రహుడు.

బందికానా. వా. వి: చూ, బంది. 1. (భద్రా) చల పాఠమున వాడుక.)

బందిగము. వై. వి.=బంధక. —పై.—

బందివట్టు. ద్వ. వి. బందిపోటు: చూ, హరణము. 1.

బందిపోటు. ద్వ. వి. —పై.— [(రూ-బందె.)

బందియ. వై. వి.=బంధక: చూ, బంది. 1.

బందు. దే. వి. 1. బోరుపట్టి: చూ, బోరుప (శకుంతి); వై. వి. 2. ఆవరణము: చూ, స్థగనము; 3: చూ, దాచుట; 4.=బంధ. పైపై మొదలగువాని మూలల బిగించెడి యినుములోనగువాని తగడు; 5.=బంధ. నిరోధము: చూ, సంరోధము.

బందుకట్టు. వై. వి: చూ, సమాఖ్య. 2.

బందుగు. వై. వి.=బంధు. 1.(రూ-బందుగుడు-బందువు-బందువుడు.) :చూ, సంబంధి. 1;

అం. 2: చూ, అపైశ్వర్యములు. [ఆ. 70.)

బందుగుడు. వై. వి=పై.—(నీలా. 3.

బందువు. వై. వి.=పై—

బందువుడు. వై. వి.=పై.—

బందె. వై. వి.=బంధక. 1.చెఱ:చూ,బంది. 1; 2: చూ, బంది. 2; 3. పశువులచెఱ. స్యా.

3, ఆ. 128: బందెలదొడ్డి; 4. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము. [6, స్కం. 448.

బందెకత్తె. వై. విణ. చెఱలోవేయునది. భాగ.

బందెకాడు. ద్వ. విణ: చూ, బందా.

బందెకానా. వా. వి: చూ, రూ-బందికానా.

బందెగొను. ద్వ. స. కీర్తి. చెఱబెట్టు.

బందెడ. దే. వి. శ్వేతసురస*: చూ, వాపిలి.

బందెలదొడ్డి. వా. వి: చూ, బందె. 3.

బందెలపోతు. ద్వ. విణ. చెఱవేయుస్వభావము: గలవాడు: చూ, బందా.

బందోబస్తు. వా. వి. కట్టుదిట్టము, జాగ్రత్త: చూ, హుసారు.

బంధకము సం. వి. ఆ. న. 1.=బందిగము:చూ,

బంది. 1; 2. మాటుపు: చూ, విగిమయము;

పుం. 3. కుదువ: చూ, వారకము. (1).

బంధకవిత్వము. అం. చక్రిము, ఖడ్గము, రథము లోనగువాని యాకృతులుగఁ బద్యములు చెప్పట: చూ, మాటలల్లుట.

బంధకి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. అంకులాండి:

చూ, స్నేహిని; 2. ఆటకత్తె: చూ, (స్త్రీ);

3. ఆడేనుగు: చూ, హస్తీ.

బంధనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కట్టు, పగిసితి:

చూ, బంధము. 1; 2. కట్టుటకుఁదగిన సాధ

నము; 3: చూ, బంధకము. 3; 4. కొల:

చూ, హింస. 1; 5. కైదు: చూ, బంది. 2;

6. చెఱసాల: చూ, బంది. 1; 7. తొడిమ:

చూ, వృంతము. 1; 8.=బంధము: చూ,

లంకియ. 2.

బంధనములు. అం. మూలము, ధాన్యము, జాలాంధరము. (3).

బంధనాలయము. సం. వి. ఆ. పుం. చెఱ, చెఱసాల: చూ, సదనము. 1.

బంధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: అనుబంధము, అభిమరము, ఆకలనము, ఉత్థానము, ఉద్ధానము, కచము, కలహము, ధ్వు, త, నిబంధన

ము, నిబంధము, నియమము, నిర్బంధము, పరినితి, బంధనము. అవ్య. — అజ్; విణ. — నియమితము. (తె). — నిమితము; వి. — (తె). — కట్టనము, కట్టు, కట్టుట, తగులము. తగులు, తివులు. తెలు, పెన, బారి; 2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము; 3 కుదువ: చూ, వారకము (1); 4. కావ్యరచనావిశేషము; 5. సంయోగవిశేషము: చూ, బంధములు.

బంధములు. అం: చూ, రతిబంధములు. (చూ, కాముము.)

బంధస్తంభము. సం. వి. అ. పుం. (ఏషః గును కట్టెడు) కట్టుకంబము: చూ, స్తంభము. 1. బంధించే. సం. స. క్రి: చూ, సంధించే.

బంధుకము. సం. వి. అ. పుం. రూ. బంధూకము. ముంకెన *: చూ, రక్తకము.

బంధుజీవకము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

బంధుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధనమూహము: చూ, సంబంధము. 1.

బంధర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.

బంధురము. సం. వి. అ. న. రూ. బంధూరము.

1. కిరీటము: చూ, సీసకము (1); పుం.

2. కలహంస: చూ, హంస; 3: చూ, పక్షి;

4. నూనెవడ్డి: చూ, స్నేహము. 2; 5. ఆడుగుఱి: చూ, ధగము. 12; 6: చూ, బంధు

జీవకము*; విణ. 7. ఒప్పిదమైనది: చూ,

పూద్యము: 8. నంగినది. రూ. బంధూరము:

చూ, పక్రియము; 9. మధ్యోన్నతమును పా

ర్వానతమునైనది; అం. 10: చూ, వృత్తము.

1. ("న, న, న, న, న, ధ, ధ, ధ గురువులు.

14 యతి, 25 ఛందస్సు.")

బంధురీతము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బంధులుడు. సం. వి. అ. పుం. జంతుటాలికొ

డును: చూ, నూనుడు. 1,

బంధువినాశము. అం: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

బంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. = బందుగు: చూ, బందుగు; 2. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుడు. 2; 3: చూ, స్నేహితుడు. 1; 4: చూ, బంధుజీవకము*.

బంధూకపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగిన*.

బంధూకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-

బంధుకము*; 2: చూ, బంధూకపుష్పము.

బంధూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

బంధురము.

బంపు. దే. వి: చూ, పండ్లపాచి.

బంబ. దే. వి: చూ, నూలము. 2.

బంబం. వా. వి. శంఖముయొక్క ధ్వన్యనుకరణము: చూ, మామా.

బంబము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క

పాదమునకు ఒక భగణము, ఒక గురువు.

45 ఛందస్సు).

బంబోతు. వా. విణ: చూ, బలిమికాణు.

బంధరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భగ్నిమరము.

బంహిష్టము. సం. విణ. మిక్కిలిబహువు.

బకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుడు: చూ,

వృక్షోరుడు. [రచి.

బకదాసి. దే. వి. పారావతవిశేషము: చూ, ను

బకపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రీవల్లి*

బకము. సం. వి. అ. పుం. 1. = వక్కు: రూ-

వకము, కమ్మము, గృహబలిప్రియము,

గృహ బలి భుక్తు, చంద్రవిహంగమము,

జాలపాదము, బకోటము. (తె). — ఆడె

లు. — ఆడెలు, ఆరణపక్కి, కొంగ, కొక్క

రాయి, కొక్కెర, తమ్మపకంటి, పరచ,

బాతు, వక్కు, వక్కుకొంగ, వక్కుపుల

గు, పగ్గలము, వాలుకొంగ; తవ్వ. —

గ. ఒడెకొంగను. — (తె). — ఒడెకొంగ,

ఒడెకొంటు; 2. కొంగను. — కల్కము

కాలీకము, క్రింఛము. (తె). — కొంగ

కొంచే-కొంచే; 3. (తె) — తెడ్డుమాతికొంగ; ర. పెద్దకొంగకు. — బలకము. (తె). — పెద్దకొంగ; ౪. గుడ్డికొక్కెరాయికి. — కోయప్పకము, జలకుక్కుభము, శిఖరి. (తె) — గుడ్డికొక్కెర. — గుడ్డికొక్కెరాయి. గుడ్డికొక్కెరాయి, చీపుకొక్కెర; ౬. పిన్న కక్కెరకు. — కృకణము, కృకరము, కృకరము, కృకణము. (తె). — పిన్నకక్కెర; ౭. పెద్దకక్కెరకు. — కరేటన్య, కరేటువు, కర్కటము, కర్కటువు, కర్కరాటుకము, కర్కరేటువు, కారాయిక, కృకణము, ధ్వాంతుము, బలక, బలిపుప్తము. (తె). — కక్కెర. — కక్కెర. — కృకెర, పెద్ద కక్కెర; ౮. పెద్దపెంటి కొక్కెరకు. — కరాయిక, బలక; ౯. గూడబాసు. (మిగతవానికి: చూ, “శకుంతి”); 2. బకపుష్పము *.

రూ-బుకము: చూ, శీర్షిలి.

బలివైరి. సం. వి. న్. పుం. 1. కృష్ణాడు: చూ, : ప్లుపు; 2. భీమనేనుడు: చూ, పృకోదరుడు.

బకాను. దే. వి: చిటివేరు-చిటువేరు*.

బకాయి. వా. వి. పాగ్రితబాకి.

బకానురుడు. సం. వి. అ. పుం. కొక్కెర తొ

లివేల్లు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

బకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. — వై. —;

2. కుచేరుడు: చూ, శీర్షిడుడు.

బకేడా. వా. వి. 1: చూ, యుద్ధము; విణ.

2: చూ, బక్క. 2. [చూ, బకము.

బకోటము. సం. వి. అ. పుం. పక్కుకొంగ:

బక్క. దే. వి. 1. బక్కవాడు: చూ, శాతుడు;

విణ. 2. బకేడా, బక్కటిల్లినది: చూ, సారపు.

బక్కటిలు. దే. అ. కి. రూ-బక్కటిల్లు.

1. కుష్మించే: చూ, శోషించే; 2. కృశిం

చే: చూ, సాటసాటవోపు.

బక్కటిల్లు. దే. అ. కి. — వై —

బక్కనీళ్లు. వా. వి. నీళ్లుమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

బక్కమజ్జిగ. వా. వి. — వై —

బక్కలు. దే. వి. గనితృప్తవాదు.

బగబగ. దే. వి. మండుటయంగు ధ్వన్యమకర

కరణము: చూ, హూహూ.

బగళంబునేయు. ద్వ. స. కి. రూ-బగళము

నేయు-బగళమునేయు) తొలగించే: చూ,

విసర్జించే.

బగళమునేయు. ద్వ. స. కి. — వై —

బగళమునేయు. ద్వ. స. కి. — వై —

బగళము. దే. వి. తొలగిండు: చూ, విమోచ

చనము. [బగలు.]

బగి. వై. వి. పగి: చూ, పార్శ్వము. 2. (బ.

బగిస. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

బగిసి. వై. వి. రూ-బవిసి-బయిసి-బైసి. 1. =

భవిష్య. భాగ్యము: చూ, సుకృతము. 1;

2. గౌరవము: చూ, సన్మానము.

బగీలు. దే. వి. సంతాపానుకరణధ్వని: చూ,

హూహూ. [హృణులు.

బగెబాగ్హృణులు. అం: చూ, కపూలయెబాగ్

బగ్గముపాడు. దే. విణ. (పాడు + పాడు) మి

క్రిలిపాడైనది.

బగ్గరి. దే. విణ. బగ్గనిమండిపడువాడు.

బగ్గి. దే. వి: చూ, బూడిద. [బండి.

బగ్గి. వా. వి. గుట్టుపుబండి. (జట్కా): చూ,

బగ్గ. దే. వి: చూ, బగబగ.

బగ్గండ. వా. వి. రూ-బగ్గండి. ఎట్టనిపిండిగుండ.

బగ్గండి. దే. వి. — వై — అచ్చ. అ, కాం. 13.

బగ్గమును. దే. అ. కి. బగ్గనమండు: చూ,

వెలుగు. 5.

బగ్గ. వా. వి: చూ, నిర్భయము.

బచ్చెప్ప. వై. వి. 1. = పగిచ్చు. పూత: చూ,

సమాలంభము; 2. చోయ: చూ, పర్ణము. 6.

బచ్చెప్ప. వా. వి: చూ, వాగ్జె. (గోదావరీ.

మండలమున వాడుక)

బచ్చేలి. దే. వి. అల్లుబచ్చేలి-అల్లుడుబచ్చేలి, తీగ
బచ్చేలి. (సం).—కటంభర, కడంబి, కలంబి,
జలబిహి, హీలమోచి; తద్వి. —౧. అడవి
బచ్చేలి. (సం).—చంపేపు, వనోపాదక;
౨. పుచ్చేబచ్చేలి. (సం).—అత్తమల్లపర్ల,
అమ్మకలంబ, అరణ్యవాసిని, కంఠూగ, కప
టాతి, వలిసూరణము; 3. దుంపబచ్చేలి,
మట్టుబచ్చేలి. (సం).—అపొదకి, ఉపొదక-
ఉపొదకి-ఉపొదకి, కుపొదకి. (చూ, హీల
మోచి.)

బచ్చే. వై. వి. 1. =వైశ్య: చూ, వైశ్యుడు.
పాండు. 1, ఆ. 111; 2: చూ, బండా.

వై. 6, ఆ. 115; 3. వెండిబంగారుల నా
జేమచూచేవాడు. పను. 3, ఆ. 136.

బజీంతి. వా. వి: చూ, మేళగాడు.

బజీతు. వై. విణ.=భంజిత. భంగమునొందినది:
చూ, భగ్నము. [చూ, స్త్రీ]

బజీగడుగుది. వా. వి. నిలుకడలేని అడుగుది:

బజీగేడి. వా. వి. రంగుపూసిన పాంచాలిక:
చూ, మారిణి. 3.

బజోనా. వా. వి: చూ, రూ-బయనా.

బజోణము. వై. వి.=పరిసార. రూ-బాజోణ
ము: చూ, వ్యభిచారము.

బజోటి. వై. విణ. (బజోణము + ఇ.) 1. ఘర్త
స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 2.=బారిణి- పరిసారిణి.
సా. 3, ఆ. 58: చూ, పైరిణి.

బజోటంచే. వై. ఆ. కి: చూ, వ్యభిచరించే. 2.

బజోణు. వై. వి. 1.=పరిసార. రూ-బాజోణు,
అంగడినిధి: చూ, మార్గము. 1; 2. రూ-

బాజోణు. దుకాణము: చూ, నడనము. 1;
3. పరిలాపము: చూ, శబ్దము. 2. [ము. 2.

బజోణుమాట. ద్వ. వి. కోపాళము: చూ, శబ్ద

బజ్జిడి. దే. వి. పాదవిన్యాసవిశేషము. “బహు
విచిత్రముతో బజ్జిళ్లదొక్కు.” పల్నాటి

చరిత్రము. 2. భా: చూ, సంచారము.

బజ్జి. దే. వి. ఎనిచిపలుచేసగాఁజేసెడి వ్యంజన
ము: చూ, భక్ష్యము.

బటాకబయలు. వై. వి: చూ, బంగనబయలు.
(స్వార్థమున కకారాగమము.) సా. 3, ఆ. 16.

బటాని. వా. వి. బటానీజాతి చెట్టు: చూ, చిమ్మ
డు, చిమ్మడుమటుంబము.

బటాబయలు. వై. వి: చూ, బటాకబయలు.
సా. 2, ఆ. 113.

బటాబూరము. వై. వి. (బటారము + బూర
ము) పెద్దతీకము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 141:
చూ, సనానము. [హేరాళము.

బటారము. వై. విణ.=పటు. గొప్ప: చూ,
బటాసాలు. వా. వి. సింధుపేషణములను భక్ష్య
ము: చూ, భక్ష్యము. [బాణము. 1.

బటునడిదము. వా. వి. చక్కము: చూ,
బటునాడా. వా. వి: చూ, రూ-బటూడా.

బటువాల్యాయండు. ద్వ. వి. ఇందుగ్గిడు.
ఆం, భా. పర్. 26: చూ, సహసాత్తుండు.

బటువు. వై. వి.=పటు. (దేశ్యముని శ. ర.):
1: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. 2. గుండ్రిన:

చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, దిండు. 1;
వి. 4. గుండ్రనిది: చూ, వృత్తము. 5;

వై. విణ. 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

బటువుగత్తి. ద్వ. వి: చూ, బటునడిదము.

బటువుగైదువు. దే. వి.—పై.—

బటువుగైదువుజోడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు.

బటువుగుబ్బలి. కే. వి. చక్కవాళ్లెలము: చూ,
పర్వతము.

బటువుగుప్ప. దే. వి. కపపులుగు, గుండుపులు-
గు, మేట్టులుగు-మేట్టులుగు, జిక్క-
జిమ్మ, జేంటపిట్ట, పొదనిక, బండిపేరిటి

పిట్ట. (సం).—కామి, కావృకము, కోకము,
గోవృకము, చక్కవాకము, చక్కాంగము,

గోవృకము, చక్కవాకము, చక్కాంగము,

చకిరి, ద్వికము: తద్వి. — ఆడుజేక్కవను. —
(సం). కామిని (మిగతవానికి: చూ, “శకుంతి”)
బటావుబిల్లు. దే. వి: చూ, దిండు. 1.
బటావువాలు. ద్వ. వి: చూ, బటావడిదము.
బటాకరణము. మి. వి: చూ, వడుగు.
బట్ట. వై. వి. 1. = పట: చూ, పస్త్రము (స్త్రీ) పు
రుషుల కట్టు పస్త్రముందును, పైనగరించు
బట్టముందును, సాధాగణముగా నూలుతో
నేయబడిన పరిమాణముందును పర్తిం
చును); 2: చూ, నురము; 3: పశువులు
లోనగువాని మేనిచోట. “బట్టావు.”;
విణ. 4. వెంటుకలూడినది. “బట్టతల.”
బట్టగట్టిరివాడు. ద్వ. విణ: చూ, దిగంబ
రుడు. 3.
బట్టకడిమి. ద్వ. వి: చూ, హలిపియము.*.
బట్టగు. వా. అ. క్రి. చెఱఁగనయ్యు: చూ,
సమర్రాడు.
బట్టగుత్తు. వై. విణ. సిగ్గుమాలినవాడు.
బట్టతల. దే. వి: చెంబుతల, నూలిగరసు, పేను
కొలుకుడు. (సం). — ఇంద్రిలుప్తకము -
ఇంద్రిలుప్తము, కేశఘ్నము.
బట్టతలకు మోకాళ్లకు ముడిపెట్టుట. లో. “బ
ట్టతలమోకాళ్లముల్లు పెట్టఁగలదొకాని”.
(కళాపూర్ణోదయము.)
బట్టతలవాడు. వా. విణ: (సం) - ఇంద్రలుప్తకుడు,
వింద్రలుప్తకుడు, ఖలతి, ఖలితి, ఖల్లిలుఁడు - ఖల్లి
టుఁడు, ఖల్లిఁడు, ఖర్వాటుఁడు, బ్రభువు.
బట్టబయలు. వై. వి. (బయలు + బయలు) 1. వి:
క్కిలిబయలు. పర. 1, ఆ. 112: చూ, వెలు
పల. 1; విణ. 2. మిక్కిలి బయలైనది.
బట్టమేక. ద్వ. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
బట్టపెట్టె. వై. వి. కరోటకము: చూ, నందుకా.
బట్టావు. వా. వి. పెద్దతెల్లమచ్చలుగలఆవు: చూ,
సొరభేయి (ధేనువు).

బట్టి. దే. వి. రూ. బట్టి. 1. అదేపనిగ చేదువుట,
వాగ్ధోరణి; 2. ఆపము (చూ, కావు. 6.);
3: చూ, ఆఫోయంత్రము. [కారిక.
బట్టికాడు. దే. వి. 1: చూ, శుకము; 2: చూ,
బట్టివగోల. దే. వి: చూ, ఎత్తవగోల.
బట్టి. దే. వి: చూ, రూ. బట్టి.
బట్టు. వై. వి. చూ, పాకముడు.
బట్టువాడు. ద్వ. వి. — పై —
బట్టె. దే. వి. కాలప: చూ, నది. [ము. 6.
బట్ట. దే. వి. దడ్డెము. రూ. బట్టె: చూ, పాత్ర
బట్టె. దే. వి. — పై. —
బట్వాడా. వా. వి. రూ. బట్టువాడా. ఉత్తర
ములు, వేతనములులోనగువాని నిచ్చెట.
బడ. దే. వి. 1. పెద్ద. “బడగొండ”: చూ,
హెచ్చే 1; 2. మిక్కిలి “బడబాకినోరు”:
చూ, హెచ్చే. 1; [లో వాడుక)
బడకా. వా. వి. బకాయి. (ఉత్తరసర్కారుల
బడగా. వా. వి. — పై. —
బడగులు. వా. వి. నీలగిరిపొంతవాసులలో
నొకజాతి: వడగురులు.
బడగొండ. ద్వ. వి. పెద్దమబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
బడప. దే. వి. 1. ఆపద: చూ, వినత్తు; 2. కష్ట
ము: చూ, శోకము.
బడబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుగుఱ్ఱము:
చూ, పాయము; 2. బాగ్విశ్రాంతి: చూ,
బాఁపత; 3. తార్కుకత్తె: చూ, శంభళి.
బడబచ్చాలు. వా. వి: చూ, సొబను.
బడబడ. దే. వి. పొలుట తొందరమాట లో
నగువనియందగు ధ్వస్యమకరణము. పాండు,
5, ఆ. 232; చూ, చూచూ.
బడబాగ్గి. సం. వి. ఇ. పుం. బడబాలనము:
చూ, వహ్ని. 1.
బడబానలము. సం. వి. అ. పుం. — పై. —
లక్ష్మి. 5, ఆ. 81.

బడబాలోకనాత్మకము. అం: చూ, శిక్షాకా
లములు.

బడలిక. దే. వి. అలయక: చూ, శ్రీమము. 1.

బడలు. దే. వి. 1. —పై. —; అ. కి. 2: చూ,
వేసరు. 2.

బడలుపడు. ద్వ. అ. కి. చూ, బడలు. 2.

బడన. వై. వి. = నడవా. 1: చూ, బడబ. 3;

2. దూతుడు. రూ-బడవా: చూ, విట
దూత; వా. 3. రూ-బడవా. ఒకటిట్టు: చూ,
శాపము. 1; వా. 4: చూ, రూ-బడన.

బడవా. వై. వి. = నడవా: చూ, రూ-బడన.
1-2-3.

బడాయి. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా
రము; 2: చూ, స్తోత్రము; విణ. 3: గొప్ప,
జేంజోటము, డంబు-డబ్బు-డాబు. (పటా
టోపమునియు వాడుక),

బడాయిచే. వా. అ. కి. 1. అభివృద్ధియగు:
వృద్ధియగు; న. కి. 2. అభివృద్ధిచేయు:
వృద్ధిచేయు. [మాయాకారుడు.

బడాయికోరు. వా. వి: డాంబికుడు: చూ,
బడి. దే. వి. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1;

2: చూ, స్కూలు; 3. దిట్టము: చూ, సత్య
ము. 1; 4. క్రీమము: చూ, విధము. 1;
ద్ర. 5: చూ, వెంబడి. 2. పసు. 1, ఆ. 9;

6. గుణార్థకము. “ఇబ్బడి” మొ; అప.

7. భావార్థకమునందు పచ్చెడి యొకానొక
పుత్రయము. (బడి ఏల్వారులకగు) “ఏలు
బడి, పచ్చెబడి” మొ. [భక్త్యము.

బడికోడి. దే. వి. రూ-కోడిబడి: చూ,

బడికోలు. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

బడిత. దే. వి. రూ-బడితి: చూ, లవుడి.

బడితపాతము. వై. వి. చదివినపాతము.

బడితి. దే. వి: చూ, రూ-బడిత.

బడివిప్ప. దే. స. కి. (బడిము + తిప్ప).

(దృష్టిగోప పరిహారము) దిగదుడుచు:
చూ, సురాళింఁచే.

బడిపెద్ద. వా. వి. 1. అగ్నితరగతులపను యజ
మాని; 2. తనతరగతికి యజమాని (మానే
టరు); 3. పాశాలప అధికారి.

బడిమి. దే. సి. 1. బడియుట; 2. చక్కాకార
భ్రమణము; 3: చూ, భూతబలి.

బడియ. దే. వి. రూ-బడె. 1. చిన్నదుడ్డుకట్ట,
హరి. పూ. 6, ఆ. 84: చూ, వేత్తము. 1;
2: చూ, శవయానము.

బడియ. దే. స. కి. చూ, బడిద్రిష్ట.

బడిలి. దే. వి. బెజ్జెయ: చూ, రంధ్రము. 1.

బడివారడి. వా. వి. రూ-బడేవారడి. 1. రెం
టికినిగల విశేషభేదము; 2. పృథివానికిని
వేసెడుపన్ను.

బడిశము. సం. వి. అ. న. (రూ-బడిశ-బడిశి-
బడిశము): చూ, మత్స్యబంధనము.

బడిసివాటు. దే. వి. 1: చూ, సురాళింపు;

విణ. 2. దిగదీసివేసినది. కాశీ. 7, ఆ. 51.

బడుగు. దే. వి. 1: చూ, శపము; విణ. 2: చూ,
శాతుడు. కాశీ. 4, ఆ. 50; 3. కృశము.

కళా. 8, ఆ. 184: చూ, సారపు.

బడువ. దే. విణ. రూ-బాడువ-బాడవ: చూ,
భూమి. 1.

బడువు. దే. విణ: చూ, రూ-బడుగు. 2—3.

బడె. దే. వి: చూ, రూ-బడియ. (చిన్నగుడ్డు
కట్టకు. —భో. 4, ఆ. 45.)

బడ్డి. వా. వి: చూ, రూ-బడ్డి.

బడ్డి. వా. వి. రూ-బడ్డి. గడమంచె-గడపంచె.

బడ్డికాపు. వా. వి. ముందుజాగిత. (ఉత్తర
సర్కారులో వాడుక.)

బడ్డు. దే. వి. మగగుటి: చూ, శిశ్నము.

బణము. వై. వి. కొల్లెయిత్తడి పాత్రముల
సమాహము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 6.)

బత. సం. అవ్య. 1. భేదమునందు; 2. దయయందు;

3. సంతోషమునందు; 4. ఆశ్చర్యమునందు;

5. పిలుచుటయందు వర్తించును.

బతము. వై. వి. = వ్యతిరేకము: చూ, వ్యతిరేకము.

బతినీ. వా. వి. ఒకరకము పట్టుబట్టు: చూ, వ్యతిరేకము.

బతిమాలడము. దే. వి: చూ, వాచారపదం.

బతిమాలిక. దే. వి. — పై. —

బతిమాల. దే. స. క్రి. దైన్యముతో నేడికొను.

రూ. బ్రతిమాలు: చూ, నేడికొను.

బతిమాలకొను. దే. స. క్రి. — పై. —

బతిమాలచే. దే. పేర్. బతిమాలజేయు. రామా.

8, ఆ. 230. [లపాది: చూ, బాణము. 1.

బత్తడిక. దే. వి. (రూ-బత్తలిక-బత్తలి) అమ్మ

బత్తలి. దే. వి. — పై. —

బత్తలిక. దే. వి. — పై. —

బత్తాయి. వా. వి. (బత్తాయి అను ద్వీపమునుండి వచ్చినది) నారింజి: చూ, శర్కరాంకము.

బత్తాయి నారింజి. వా. వి. — పై. —

బత్తి. వై. వి. = భక్తి: చూ, విరాళి. 2.

బత్తియము. వై. వి. = భక్త. రూ- బత్తియము.

1: చూ, సంబళము; 2. భోజనము: చూ, సాదము (1).

బత్తీస. వా. వి. ఒకరకము అరటి: చూ, రంభ. 2.

బత్తుడు. వై. వి. 1. = భక్త: చూ, నేపకుడు.

పాండు. 3, ఆ. 78; దే. వి. 2. కమసాలె

వారి పట్టుపుండ్రు; 3. దేవాంగుల పట్టుపుండ్రు.

దేరు. “కరిణబత్తుడు, కైకోలబత్తుడు”

బత్తియము. వై. వి. = చూ, రూ-బత్తియము.

బదట్టు. వా. వి. నురతము.

బదనామి. వా. వి. చెడ్డపేరు: చూ, నడి. 3.

బదనిక. వై. వి. = వ్యతిరేకము. రూ-బదనిక-నదనిక:

చూ, వ్యతిరేకము.

బదర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాలేలకి: చూ,

నన్నరాస్తము; 2. పాచితిగి: చూ, విష్య

శ్వేనప్పియ; 3. పర్వతి: చూ, సముద్రాంత.

3; దే. వి. (1) పగులు: చూ, స్థానికము.

(2) పాచితిగి: చూ, బదర. 2.

బదరము. సం. వి. ఆ. న. 1. రేగుపండు: చూ,

రేగు. 2; 2. పర్వతకాయ: చూ,

సముద్రాంత. 3; పుం. 3. పర్వతి: చూ,

సముద్రాంత. 3; 4. పర్వతేశ్వర: చూ,

సముద్రాంత. 3.

బదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రేగు. 2. *:

2. గంగరేగు. *: చూ, లికువము. 2; 3. =

పర్వతి. దూది: చూ, సముద్రాంత. 3.

బదరికము. దే. వి. పెట్టియ. జై. 8, ఆ. 56:

చూ, నందుకా. [చూ, మార్పు.

బదలాయించు. వా. స. క్రి. పిరాయిందో:

బదలాయించు. వా. వి. పిరాయింపు: చూ, మార్పు.

బదులిచ్చు. వా. స. క్రి: చూ, అప్పిచ్చు.

బదులు. దే. వి. 1. మాటు: చూ, సమానము. 2;

2. అప్పు: చూ, వారకము (1); 3. చేబదు

లు: చూ, వారకము (1).

బద్ద. వై. వి. (రూ-బద్దర- బద్ద- బద్దర) =

భేద: 1. కాయయొక్కముక్క: చూ,

శకలము. 4; 2. చెదురులోనగువానిముక్క,

డబ్బు: చూ, శకలము. 4; 3. కాపడి:

చూ, స్కంధాటిక; 4. భిత్త. చీలిక: చూ,

శకలము. 4; విణ. 5. పలుచేసిది, పలుచే-

పలుచే: చూ, పైకము.

బద్దకము. వై. వి. = బంధక: చూ, పాలుమాలిక.

బద్దకించు. వై. ఆ. క్రి: చూ, పాలుమాల.

బద్దకుడు. వై. వి. = బద్దక: చూ, సోమరి.

బద్దపరి. ద్వ. వి. రూ-బద్దపరి. (పేముతో నల్లను కేడెము): చూ, హరిగ.

బద్దపరికి. వా. వి. పలుచేసిబిళ్ల.

బద్ధర. వా. వి. చీలిక: చూ, శకలము. 4.

బద్ధియే. దే. స. కీర్తి. 1. అంచేవావేయు; 2. (సరి గనున్నదాలేదాఅని) కొలిచినది తిరుగకొలుచే; వా. 2. నాణెమువారీని లెక్కకట్టు.

బద్ధింపు. వా.వి. నాణెమువారీని లెక్కకట్టుట.

బద్దియ. వై. వి. రూ-బద్దె. 1=వస్త్రము మొదలు: చూ, వస్త్రే; 2. అపరకగృహము చేయునపుడు జేందెయవల వేసికొనెడువస్త్రము ఖండము; వా. 3. కొలతబద్దె: పేపు, నాడా.

బద్దు. దే. వి. 1. బొంపు. పంచ. నా. 1, ఆ. 557: చూ, వికథము; 2. అబద్ధపుహట: చూ, శబ్దము. 2.

బద్ధర. దే. వి.—వై.—

బద్దె. వై. వి.=వస్త్ర: చూ, రూ-బద్దియ. 1-2-3.

బద్దె. వై. వి.=ద్వారదళ. ఉ. హరి. 3, ఆ. 122: చూ, మచ్చాకము.

బద్దెము. వై. వి.=భద్ర: చూ, మేలుకోలు. బద్ధిరజాపన్యాయము. పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంతముజేప్పెననునీతి.

బద్ధిరవీణాన్యాయము. పా. చెవిటివానికి వీణ వినిపించుననునీతి. [శంకూదెననునీతి.

బద్ధిరశంఖాన్యాయము. పా. చెవిటివానిచెవిలో బద్ధిరత. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చెవుడు: చూ, బాధిర్యము. [చూ, బాధిర్యము.

బద్ధిరతము. సం. విణ. బద్ధిరముగా చేయబడినది:

బద్ధిరుడు. సం. విణ. అనేడముకుడు, ఏడముకుడు, ఏడుడు, కల్లుడు, కల్లుడు. (తె).—చెవిటి, చెవిటిమూగ, పెద్దవిన్న పమువాడు, లఱిటి, విననివాడు; తద్వి. — మూగచెవుడుకలవానికి. — కలంబకుడు. (మిగతవానికి: “చూ, విననివాడు.”)

బద్ధ. అం: చూ, భూచారులు.

బద్ధకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బద్ధకము.

బద్ధకుగు. మి. ఆ. కీర్తి: కట్టుపడు.

బద్ధము. సం. విణ. కట్టుబడినది: చూ, సందానికము. 1.

బద్ధాసనము. అం. స్వస్తికాది: చూ, ఆసనములు.

బద్ధుడు. సం. విణ. కట్టుబడినవాడు.

బద్ధమానకము. అం: చూ, గతివిశేషములు.

బద్ధము. సం. వి. ఆ. పుం. నీళ్లురాకుండకట్టిన కట్ట: చూ, నేతువు. 1.

బద్ధ్యుడు. సం. విణ. చేపదగిన వాడు.

బనాతు. వా. వి. ఒకరకము ఉన్నిబట్ట: చూ, వస్త్రము. (బణాశు అనియు).

బనాయియే. వా. స. కీర్తి. 1. కల్పించే: చూ, సృజించే; వా. 2. డమాయియే: బుకాయియే.

బనారసు. వా.వి. కాశీపట్టణము: చూ, దేశములు.

బనియసు. వా. వి. శరీరమును అంటియుండెడి చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము.

బన్నపడు. వై. ఆ. కీర్తి. భంగపడు: చూ, మొక్కపోవు. 2.

బన్నము. వై. వి.=భంగ-భగ్న. 1. అపమానము: చూ, నడి. 3; 2: చూ, విషత్తు; 3. అపజయము: చూ, వీరక. 7.

బన్నసరసు. వై. వి.=పంచసరస. నానావిధములు గుచ్చినహారము. పాండు. 4, ఆ.

231: చూ, భూషణము. 2.

బన్నసరి. వై. వి.—వై —య. 4, ఆ. 100.

బభ్రాజమానము. వా. వి. తెలివితక్కువతనము.

బభ్రువు. సం. వి. ఉ. (స్త్రీ). 1. కపిలగోవు: చూ, సారథేయి (ధేనువు.); పుం. 2: చూ, పెంటుగిన; 3: చూ, విష్ణువు. 1; 4: చూ, శివుడు; 5: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 6. పచ్చేనిది: చూ, వర్ణము. 6; 7: చూ, బట్టతలనాడు.

బమ. వై. వి.=భోరు: చూ, రూ-బమ్మ. 1-2.

బమపుర్వ. వై. వి: చూ, భోమరము. 1.

బమి. వై. వి.=భోమర. —వై.—

బమ్మ. వై. వి. 1. = బ్రహ్మ. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. = భృమ: చూ, రూ-బమ్మర; 3. = వశిమ: చూ, బొమ్మ.

బమ్మచోరి. వై. వి. = బ్రహ్మచారి. (రూ-బమ్మచోరి-బమ్మసారి): చూ, వటువు. 1.

బమ్మతండి. ద్వ. వి: చూ, నిష్టువు. 1.

బమ్మజేవరతండి. ద్వ. వి. — పై —

బమ్మదండి. వై. వి. = బ్రహ్మదండి*. చూ, వారాహి. 5.

బమ్మమేడి. వా. వి: చూ, రూ-బ్రహ్మమేడి*.

బమ్మర. వై. వి. = భృమ. రూ-బమ్మ: చూ, భ్రాంతి. 1. [పాటుటనుర.

బమ్మరక్కసి. వై. వి. = బ్రహ్మరక్షసి: చూ, బమ్మరించే. వై. అ. కిరి. = భృమ. రూ-బమ్మరిలు. చూ, సంభృమించే.

బమ్మరిలు. వై. అ. కిరి. = — పై. — [అ. 50.

బమ్మరిల్లు. వై. అ. కిరి. = — పై. — వికృ. 4,

బ్రహ్మచోరి. వా. వై. వి. = చూ, రూ-బమ్మచోరి.

బమ్మసారి. వై. వి. = — పై. —

బమ్మెగ. వై. వి. = భృమ: చూ, రూ-బమ్మర.

బమ్మెరపోక. ద్వ. వి. భృమపడుట: చూ, భ్రాంతి. 1. [హరి. పూ. 9, ఆ. 49.

బమ్మెరపోవు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, బమ్మరించే.

బయకాడు. ద్వ. వి. (బయలు + కాడు)

1. గాయకుడు. శకం. 4, ఆ. 191; అని.

2, ఆ. 41; విజ. 1, ఆ. 184: చూ, సీకారి;

2: చూ, వైజీకుడు; 3. గానవిద్యోపాధ్యాయుడు: చూ, సురాచార్యుడు; వై. వి.

4. = భయకార, బోగముమేళము వెనుక శబ్దములంగొలుపువాడు.

బయకారము. ద్వ. వి. (బయలు + కారము)

యాపనమునందుబయలుపడు శృంగారచేష్ట: చూ, శృంగారచేష్టలు. (అలసానిపెద్దన్నగారి ఉత్పలమాలిక.)

బయకారి. ద్వ. విణ. విలాసవతి: చూ, స్త్రీ-బయట. వా. దృ. బహిరర్థకము: చూ, వెలుపట. బయలు. వై. వి. = బహి. 1. ఆకాశము: చూ,

సురవర్తము; 2. బహి:పృథేకము: చూ, వెలుపల. 1; 3. చెట్లుచేచులులేని నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 4. ఏమియులేనిది: చూ, కూస్యము. 1.

బయలుదామర. వై. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

బయలుదేర. ద్వ. అ. కిరి: చూ, నిర్జమించే.

బయలుపడు. వై. అ. కిరి. రూ-బయల్పడు: చూ, నుబ్బు. 2.

బయలుపడచే. వా. న. కిరి: చూ, వెలిపుచ్చే. బయలుమెఱయు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, బయలుపడు.

బయలునెడలు. ద్వ. అ. కిరి. 1: చూ, బయలుదేలు; 2. కడకుబోవు: చూ, నమర్తాడు;

3: చూ, విశ్రించే.

బయలువోవు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, బయలుపడు.

బయల్పడు. ద్వ. అ. కిరి. — పై. — [కరువు.

బయనా. వా. వి. రూ-బయనా: చూ, సంచే బయవారి. వా. అవ్య. వివరమైన.

బయకలు. దే. వి. బ. రూ-బైకలు: చూ, బయ్యకలు.

బయిజే. దే. వి: చూ, రూ-బైజే.

బయిడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బైడాలము.

బయిరవాసము. వై. వి. = బహిర్వాసము: చూ, రూ-బైరవాసము. (బయిరవాసముఅనియు)

బయిరాగి. వై. వి. = విరాగి. బృ. 2, ఆ. 175: చూ, రూ-బైరాగి.

బయిరి. దే. వి: చూ, రూ-బైరి.

బయిలగు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, రూ-బైలగు. ఉ. రా. 2, ఆ. 137.

బయిలు. వై. వి. = బహి: చూ, రూ-బైలు.

బయినణ. దే. వి: చూ, రూ-బైనణ.

బయిసి. వై. వి: చూ, రూ-బైసి. (భాగ్యమునకు. — పంచ. నా. 1, ఆ. 83.)

బయిసికిలు. వా. వి. చూ, రూ-బైసికిలు.

బయిసుక. దే.వి. చూ, బైసుక. ఉ. హరి. 3, ఆ. 124.

బయ్యంకలు. దే. వి. బ. బైకలు: చూ, వేవిల్లు.

బయ్యండు. దే. విణ: చూ, సోపరి.

బరండు. వా. వి. బాగిది: చూ, సుర. 2.

బరక. దే. విణ. బరుసు; చూ, రూక్షము. 1.

బరకము. దే. వి. 1. దూదిబరుపు; 2. నారనూలు

లోనగునానితో నేయబడిన పస్త్రభేదము:

చూ, పస్త్రము.

బరకు. వా.న. కి. (రూ-బరుకు. బజకు-బటుకు):

చూ, రూ-బరుకు. (గోదావరీమండల పాగిం

తమునవాడుక.) [ముద్ర.]

బరగడ. దే. వి. ధాన్యపురానిపైముద్ర: చూ,

బరగడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

బరడు. వై. వి.=బర్బర. 1. పెసరపాట్లు. రూ-

బెరడు, లోప్పర-బొబ్బర, పెయ్య. (సం)-

కోశము-కోషము, నిష్పావము, బర్బరము;

(మి గ త వా ని కి “చూ, శకలము 1-2”);

2. చర్మము: చూ, రూ-బెరడు. 1; 3. చిం

త వెలగ ఆనబ లోనగునానిడొలక: రూ-

బెరడు: చూ, బోలు. [పాత్రము. 6

బరణి. వై. వి.=భరణి. పా. 4, ఆ. 43: చూ,

బరణిచొక్క. వై.వి.=భరణి. రూ-బరణిచొక్క:

చూ, రిక్క.

బరతరపు. వా. వి. సమాప్తము. [బులుగు.

బరతుకిట్ట. వై. వి.=భరత: చూ, సాకుడు

బరపట. దే. వి. 1. ఒకానొకత్యయము: చూ,

త్యయము. 1; 2. చూ, ధాన్యము.

బరమా. దే. వి: చూ, పిడిసాన.

బరవనము. దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, ధైర్య

ము. 1; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము;

3.=పరవశ: చూ, విస్మృతి; 4: చూ,

సంతోషము.

బరాడీబాగ్మణులు. అం: చూ, మహారాష్ట్ర

లు. (వీరుగుక్కయజుర్వేదము. మాధ్యందిన

శాఖవారు. కొండలు ఋగ్వేదము. ఋగ్

శాఖ ఆశ్వలాయన సూక్రముగలవారు. వీరా

రు దేశవాసులు. చాలకాలము నైజాము

రాజ్యమునవసించినవారగుటచే వీరిని వీరారు

బాగ్మణులనియు, బంగాళీలనియు అం

దురు) (చూ, బాగ్మణులు)

బరాతము. వా. వి. 1. లిఖితపూర్వక మైనఆజ్ఞ:

చూ, సెలవు. 1; 2. హుండి-హుండి; 3. బత్తె

ము: చూ, సాదము (1). (ఉత్తనరక్కారు

లలో వాడుక).

బరాబరి. దే. వి. 1. రూ-బరాబరిక. ఎచ్చేరిక:

చూ, హెచ్చేరిక. 1; 2. సరియైనది:

చూ, సుషము. 2; వా. 3. లక్ష్యములేనిది.

“నీమాట వెండుకిముక్కునలె బరాబరి.”;

4. నిండింపబడినది: చూ, పూరితము. 1.

బరాబరిక. దే. వి: చూ, రూ-బరాబరి. 1.

బరావర్ణ. వా. వి. జీతములులోనగునానిబిల్లు.

(అక్వీటెన్సరీలు).

బరి. వా. వి. 1: చూ, రూ-బడి. 2; దే. వి.

2: చూ, పక్కి. 2; 3: చూ, శత్రువు.

కాశీ. 6, ఆ. 234; 4: చూ, తోత్రము.

1; 5: చూ, తోత్రము. 2; 6. దొంగ. స్వా.

5, ఆ. 82: చూ, హారకుడు. 1; 7: చూ,

పక్కి. 3. జై. 2, ఆ. 13; 8. గీటు:

చూ, రేఖ. 3; 9. వృత్తియందు బరిగి శబ్ద

మునకు మీడివర్ణము లోపించుగా మిగిలిన

రూపము. [యూ. టె: చూ, బరిగిమ్మ.

బరికట్ట. ద్వ. వి. (బరిగి + కట్టె) ఆలంగులేని

బరికాడు. దే. వి. మావటి. నిర్వ. 7, ఆ. 55:

చూ, హస్త్యాహారము.

బరికాయ. వా. వి. కొం టె: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బరికె. దే. వి. 1. గజులుగల యెండినతాటి

మట్ట; వా. 2 (చింత) జోక. “సంతుల

చింతిబరికెతోకొట్టెను” చూ, వేత్రము. 1;

3. చింపిటి, జేంజేలు. మార్క. 5, ఆ.
 141: చూ, వెండుక. 1.
 బరిగమ్మ. ద్వ. వి. (బరిగి + కమ్మి): చూ,
 హేతి (బాణము. 1).
 బరిగి. దే. విణ: చూ, కూన్యము. 1.
 బరిగికాతు. ద్వ. వి. పల్లమువేయని గుట్టము
 మీదనెక్కెడు సారథి: చూ, సారథి.
 బరికోల. దే. వి. 1: చూ, బరి. 4; 2. శరము:
 చూ, బాణము. 1. వసు. 3, ఆ. 149.
 బరిచి. దే. వి. రూ-బరిచీ. ఈతై: చూ,
 బాణము. 1.
 బరిచీ. దే. వి.—పై.—
 బరిజోగి. ద్వ. వి. (బరిగి + జోగి): చూ, పాము
 లవాడు. జై. 7, ఆ. 82.
 బరిదెగవ్వ. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.
 బరిదెపురుగు. ద్వ. వి. బొద్దీక: చూ, మక్షిక.
 బరిణిపురుగు. ద్వ.వి.—పై.—(రూ-బరిణిపురుగు)
 బరిణిపురుగు. ద్వ. వి.—పై.—
 బరిణిచుక్క. నై. వి.=చూ, రూ-బరిణిచుక్క.
 బరితము. నై. వి.=భరత: చూ, బరతుపిట్ట.
 బరితోల. వా. వి. పార్శ్వపువర్ణము: చూ,
 బెరడు.
 బరిదెగు. వా. అ. కిరి: చూ, విడివడు. 4.
 బరిపోటు. ఆం. (చూ, విన్నాణములు): చూ,
 మల్లకాస్త్రము. [శరీరము.
 బరిపేను. వా. వి. దిగంబరదేహము: చూ,
 బరివాగె. వా. వి. 1. పక్కి: చూ, పార్శ్వ
 ము. 2; 2: చూ, పురోభాగము.
 బరివెంక. దే. వి: చూ, కాఖోట *.
 బరిస. దే. వి: చూ, బరిత.
 బరుసు. దే. స. కిరి. రూ-బరుసు. 1. లోలులేమే
 నట్లు గీటు, బిటు; 2. గీటు: చూ, అక్కు. 2.
 బరుజే. దే. వి: చూ, భూషణము. 2.
 బరువడి. దే. ద్వి. మరల. భో. 3, ఆ. 253:
 చూ, వెండియు.

బరువసము. వా. వి: చూ, రూ-బరువసము.
 బరువు. నై. వి.=భర. రూ-బరువు. 1: చూ,
 భారము. 1; 2. సరకులునింపిన కంట్రము.
 లోనగునది. [సింహాస్యము.
 బరుసడ్డసరము. నై. వి. అంబుషము*: చూ,
 బరుసు. నై. వి.=పరుష. 1: చూ, గలుగు. 1;
 2. విణ. కలకైసది: చూ, రూక్షము. 1.
 బర్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. పోయపు.
 పశువు: చూ, మృగము. 1; 2. మేక:
 చూ, మేషము. 1; 3. పరిహాసము: చూ, హాళి.
 బర్బర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, వాయింట *.
 బర్బరద్విజాడు. సం. విణ: చూ, మిడిపండ్ల:
 వాడు.
 బర్బరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బారంగి*;
 2. =బొబ్బర: చూ, ధాన్యము; 3 =బర
 డు: చూ, శకలము. 1-2; విణ. 4. గలుకులా
 గలది. జై. 1, ఆ. 14; అం. 5: చూ,
 దేశములు.
 బర్బరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బొబ్బలి*.
 బర్బరము. సం. వి. అ. పుం: తువ్వు*: చూ,
 విట్టినిరము.
 బర్బర్దజి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ, పార్వతి.
 బర్బపుష్పము. సం. వి. అ. న. (రూ-బర్బపుష్ప
 ము-బర్బము) 1. గండివనము*: చూ, రాజా
 ర్జుము; 2. పచ్చోకు: చూ, హరితపత్రిక*;
 3. మాచిపత్రి*: చూ, స్థాణేయము. 2.
 బర్బము. సం. వి. అ. పుం, న.—పై.—;
 4. నెమిలిపురి: చూ, శిఖండము; 5. ఆకు:
 చూ, సారుగాకు (పర్ణము. 1.)
 బర్హి. సం. వి. న్. పుం. 1.=బర్హిణము. నెమలి:
 చూ, శిఖి 2: 2. దర్భ*: చూ, హరిత
 (తృణము. 1.); 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1;
 4. కురువేరు*: చూ, హీరేరము; అం.
 5: చూ, తానములు.

బర్హి చూడము. సం. వి. అ. న. నెమలిజోట్టుచె
ట్టు: చూ, పూతికరజము.
బర్హిణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బర్హి. 1-2.
బర్హి పుష్పము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బర్హి
పుష్పము. [చూ, వేలుపు.
బర్హిర్ముఖుడు. సం. వి. అ. పుం. నిర్జరుడు:
బర్హిశ్యువత్తి. సం. వి. న్. పుం: చూ, నహ్ని. 1.
బర్హిష్ఠము. సం. వి. అ. న: చూ, బర్హి. 4.*
బర్హిస్సు. సం. వి. న్. పుం: చూ, బర్హి. 2-3.
బఱకు. వా. న. కిరి: చూ, రూ-బరుకు.
బఱటు. దే.న.క్రి.గో.తు.భో.8.అ.883:చూ,బరు
కు 1-2; 3. సైంగగగోకు.
బఱబఱ దే. వి. ఈడుచ్చటయందగుద్వవ్యనుకరణ
ము: చూ, హూహూ.
బఱుకు. వా. న. కిరి: చూ, రూ-బరుకు.
బఱ్ఱి. దే. వి. గేదె: చూ, మహిషి. [లము. 1.
బల్ చోరలమెకము. వా. వి. పులి: చూ, శార్దూ
బల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మత్తవ
పులగము *; 2. విద్యావిశేషము: చూ,
విద్యలు; ఆం. 3: చూ, తతనాద్యులు.
బలగము. వై.వి.=పరిగ్రహ:రూ-బలగరము-బల్ల
ము, మందికళా. 3, ఆ. 136:చూ, పరివార
ము.1. [రామా. 5, అ. 51:చూ, రక్షణము.
బలకరము. దే. వి. రూ-బలకరము. కావలి.
బలకరించు. వై. అ. కిరి: చూ, వ్యాపించు.
బలకాయించు. దే. ఆ. కిరి. (బలము + ఇంచు)
అతిశయించు: చూ, నందడించు. (నంధియం
దు వర్ణవికారము)
బలకొట్టు. దే. అ. కిరి. “అం” అనిశుక్తిపట్టు.
బలకొను. దే. అ. కిరి. (బలము + కొను): చూ,
బలకాయించు. భాగ. 3, స్కం. 967.
బలగరము. వా. వి: చూ, బలగము. (శు.పా.)
బలదేవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బల
రాముడు; 2: చూ, వాయువు.
బలపడు. ద్వ. అ. కిరి. (బలము + పడు) అధిక

మగు: చూ, హెచ్చు. 3.
బలపము. దే. వి. 1. పలకపుల్ల: చూ, లేఖని;
2. చోరసాధనము: చూ, ములుబంతి;
3. ఖటికశిల: చూ, రాయి.
బలభద్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వార్హి
కము. 1. * [రాసుడు.
బలభద్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల
బలము. సం. వి. అ. న. 1. గంధము: చూ,
వాసన. 1; 2. రసము: చూ, నూతము;
3. రూపము: చూ, స్వరూపము; 4. సత్తు
వ: చూ, శక్తి. 1; 5. బలుపు: చూ, శక్తి.
1; 6. సైన్యము: చూ, సేన. 1; పుం.
7. కాకి: చూ, నకృత్ప్రజము; ఆం. 8: చూ,
సప్తాంగములు (ఆంగము. 9); 9: చూ, ఆశ్వ
వృద్ధుడు పరిజ్ఞానము; 10: చూ, గుణములు;
దే. విణ. (1) అధికము: చూ, హేరాళము.
బలముట. వా. విణ. శరీరబలముకలవాడు:
చూ, బంబోతు. [వేప్పించు.
బలయు. వై. న. కిరి.=పల. పరివేప్పించు: చూ,
బలరామబోగులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము..
బలరామము. ఆం: చూ, అపతారములు.
బలవంతము. సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) 1. బల
ముగలని:చూ, స్థూల్యము; వై. వి.(1)=బలా
త్కారము: చూ, హతము. 2. (వై కృతము
అనికొందలు) [పుడు: చూ, లావరి.
బలవంతుడు. సం. విణ. (త్)=బలాయి- బలా
బలవంతునాక్రిమించుట. ఆం: చూ, గుణములు.
బలవత్. సం. అవ్య. మిక్కిలి యనునర్థమందు
వర్తించువు. (బలవత్, సుష్టు, కిముత, సు,
అతి, అతీవ ఈలనుమిక్కిలియను నర్థమందు
వర్తించువు): చూ, హెచ్చు. 1.
బలవిద్యానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యూహా
భేదములు. [చూ, సహసాగ్రీతుడు..
బలనూదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు:

బలా. దే. అవ్య. రూ-బలా. స్వా. 4, ఆ. 93: చూ, సేబాను.

బలాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-వలాక. 1. బిస కంఠిక, పెద్ద పెంటికొక్కెర: చూ, బకము;

2. బిసకంఠిక, పెంటికొక్కెర: చూ, బకము.

బలాకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దకొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి. 2. కొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి.

బలాత్కరించే. సం. స. కి. (తె).—ఒత్తు, త్తము, నెట్టుకొను. [వంతము (1).

బలాత్కారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల బలామారు. వా. వి. నిగడడుపు: చూ, మరాళము. 1. [ఆ. 184.

బలారా. దే. అవ్య: చూ, రూ-బలా. విజ. 3, బలారాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బలనూద నుడు.

బలారి. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

బలారుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

బలారే. దే. అవ్య: చూ, రూ-బలా.

బలారే. దే. అవ్య.—పై.—

బలాహకము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-వలాహ కము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. రూ- వలాహకము. నిష్ఠువులేరి గుట్టయలలో నొక టి: చూ, హయము; 3. పాము: చూ, సర్పము.

బలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1; 2. (పూజార్థమైన) కానుక: చూ, నూడిదె; 3. చామరదండము: చూ, నురటి. 1; 4. 2. కపిమరరాజు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 5: చూ, బలిచక్రవర్తి; 6. ఎర, గావు, పారి, పోలి: చూ, లాడి; విణ. 7. (న. ఈ. న్): చూ, బలవంతుడు.

బలిచక్రవర్తి. సం. వి. న్. పుం: చిరజీవి, బలి.

బలిజె. దే. వి: రూ-బలై, గాజోలవాడు.

బలితము. వై. విణ. 1.=బలిష్ఠ. బలువిడి. లా: తు:చూ, స్థలము. 2; 2.=బలిష్ఠ. లా వైనది: చూ, స్థలము. 4; 3.=బలిష్ఠ. బలముగలది: చూ, స్థలము.

బలితుడు. వా. వి: చూ, బంబోతు.

బలిష్ఠుని. సం. వి. న్. పుం. రూ-బలిష్ఠం నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

బలిష్ఠంనుడు. సం. వి. అ. పుం.—పై—

బలిపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, బలము. 7; 2. పశుకొంగ: చూ, బకము.

బలిభ్రుష్క. సం. వి. జ్. పుం. కాకి: చూ, బలము. 7; 2. ఊరణిచ్చేక: చూ, (ఓచ్చేక) శకుంతి.

బలిమి. వై. వి.=బల. రూ-బలిమి. 1. దేహబల ము:చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, బలాత్కారము. బలిమికాడు. ద్వ. విణ. రూ-బలియుండు:చూ, శక్తుండు.

బలియు. వై. అ. కి. 1.=బల: స్థాలించే; 2. అధికమగు. రాఘ. 1, ఆ. 61: చూ, హెచ్చే. 4.

బలియుండు. వై. వి. 1: చూ, బలరాముండు; 2.=బలవంత: చూ, బలిమికాడు.

బలిష్ఠము. సం. విణ. మిక్కిలిబలముకలది: చూ, స్థలము. 4. [చూ, లోకము. 1.

బలినద్రము. సం. వి. న్. న. పాతాళలోకము: బలిననరాడు. వా. వి: చూ, బలిమికాడు.

బలీయము. సం. విణ:చూ, బలిష్ఠము. [భ్రమ. 1.

బలీవర్దము. సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, పృష బలు. వై. విణ.=బల: చూ, పృషువు. 5- 6;

3. (వృత్తియందు బలావశబ్దమునకు మీఁది వర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. “బలు వడి-బలువిడి.” మొ). (హల్లుపరమగుచో ఉత్తమునకు వికల్పముగా లోపంబగు. ఉదా.—బల్వింట. మొ.)

బలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బలరా
ముడు. (ఇతని నాగలిసంపర్తము. రోకలి
సౌనందము.); 2: చూ, రాక్షసుడు. 1;
3. కాకి: చూ, సకృత్సృజము; విణ.
4: చూ, బలిమికాడు; వా. 5: చూ,
మాంసలాడు.

బలుగు. వా. వి. ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1.
బలుగుత్తులు. వై. వి. బ. (బలువు + గుత్తులు.)
చూ, ధాన్యము.

బలునంజెమెకము. వా. వి: చూ, హస్తీ.

బలుపు. వై. వి.=బల. రూ-బల్పు. 1: చూ,
బలము. 4—5. చూ, బలకాయంచే.

బలుపుకొను. ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-బల్పుకొను:
బలురక్కసి. వై. వి. (బలువు + రక్కసి).

బృహచ్చదము *: చూ, స్వర్ణక్షీరి.

బలురక్కెన. వై. వి.—పై.—

బలువిడి. దే. వి. రూ-బల్విడి. నిర్వ. 1, ఆ.

42: చూ, విధము. 1; 2: చూ, బలాత్కా
రము; 3: చూ, బలితము; వై. వి. 4.=బల
పత్రి: చూ, యుద్ధము; వా. 5. దండు:
చూ, సేన. 1.

బలువు. వై. వి. 1.=బలమ్: చూ, శక్తి. 1; విణ.

2. మిక్కుటము. జై. 5, ఆ. 103: చూ,
హేరాళము; 3. పృథువు, పెద్ద: చూ,
సుర. (3); 4.=భర. బరవు: చూ, భార
ము. 1.

బలువుడు. వా. వై. విణ.=బలవంత: చూ,
బలిమికాడు. (ఇదివిచార్యము).

బలును. దే. వి. కసింద. *: చూ, వేషణము.

బలుపాణ్ణిమెకము. ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

బలె. దే. ద్రి: చూ, పోలె.

బలే. దే. ఆవ్య: చూ, బలా.

బల్లము. వై. వి: చూ, రూ-బలగము,

బల్లె. వా. వి: చూ, రూ-బలిజె.

బల్లలమెకము. వా. వి: చూ, బలునంజెమెకము.

బల్లు. వై. వి.=బల: చూ, రూ-పలుపు.

బల్లుకొను. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-బలుపు
కొను. (చూ, తృణము. 1.

బల్లుజము. సం. వి. ఆ. పుం. మొదవగడ్డి *:
బల్లి. వై. వి.=బల: చూ, రూ-బలిమి.

బల్లి. సం. వి. ఆ. (వై. పెన్నేరు *: చూ,
వారాహకర్ణి.

బల్లిము. సం. విణ. బలముచేయునది.

బల్ల. దే. వి. 1. కుంచేము: చూ, పృస్థము. 2;
2: చూ, పలక. 5; 3. కడుపులోని దుర్మాం
సపుదిళ్ళు.

బల్లకట్టు. దే. వి. కాలవప ఇటునటు మనుష్యు
ల దాటించే పడవ: చూ, హోడము.

బల్లగోల. వా. వి: చూ, పంటి-పంటికోల.
బల్లాడబట్టి. ద్వ. వి. ఒకానొకకాసె: చూ,
పస్త్రము.

బల్లి. వై. వి.=పల్లి-పల్లి: చూ, నోలాపాలము. 2.

బల్లిదము. వై. విణ.=బలిష్ఠ. మిక్కిలిబలముగలది:
చూ, స్థూలము. 4. (వి. ఆనికొండలు.)

బల్లిదుండు. వై. విణ.=బలిష్ఠ: చూ, శస్త్రుడో.

బల్లియము. వై. వి.=భల్ల. (ఆత్మలము. 1—2):
చూ, బాణము. 1:

బల్లు. దే. వి. రూ-బల్లు 1. తెల్లవాలుట
యందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ;
2. విలుగుట యందగు ద్యవ్యనుకరణము:
చూ, హూహూ.

బల్లెకోల. ద్వ. వి. (బల్లెము + కోల): చూ,
(ఆత్మలము. 1): చూ, బాణము. 1.

బల్లెము. వై. వి.=భల్ల: చూ, రూ-బల్లియము.
1—2. (2 న ఆర్థమునకు.—అచ్చ. యు,
కాం. 364.)

బల్లిడి. వా. దే. వై. వి: చూ, రూ-బలువిడి.

బవ. ఆం: చూ, కరగాములు.

బవంతము. దే. వి. కపటము: చూ, నూత్నము. 12.

బవంతి. దే. వి. 1. చిత్రస్థలముగలచీర: చూ, వస్త్రము; 2. చిత్ర వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3. కొలారము- కొల్లారము- కొల్లారు, చొట్టుకొల్లారము- చొట్టుకొల్లారు: చూ, నడనము. 1; వా. 4. ఇల్లు: చూ, నడనము. 1. బవనిక. వై. వి.=వృక్షాదని: చూ, రూ-బవనిక*. బవరము వై. వి.=వృక్షహార: చూ, యుద్ధము. బవరి. వా. వి. రూ-బవరి: చూ, సాంద్రము. 2. బవనిక. దే. వి. జోతరయందలి బవినీలవృత్తము. బవనికము. వై. వి.=వృక్షయాన: చూ, శృంగము. 2. బవినీడు. దే. వి. జోతరయందు సుద్దులు చెప్ప చొబిరి యాడువాడు. కాశీ. 7, ఆ. 231. బవర. దే. వి. గుండ్రని కర్ణభూష. ఉ, రా. 6, ఆ. 118: చూ, భూషణము. 2. బవరి. దే. వి. రూ-బవరి. 1. కేచితము: చూ, హయము; 2. చూ, భాంకి. 1; విణ. 3. గుండ్రము. విజ. 3, ఆ. 82: చూ, నర్తకము; 4. రూ-బవరి: చూ, సాంద్రము. 2. బవినకము. వై. వి: చూ, బయినణ. బవినీ. వై. వి. 1: చూ, రూ-బవినీ. 1—2; 3. మర్యాద, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. గణ్యత; 5. యశము: చూ, సమాఖ్య. 1; 6. నియతి: చూ, సత్యము. 1; 7: చూ, శుభము. 1. బవినీ. వై. వి: చూ, బయినణ. బవినీ. వై. వి.—వై.— బవినీ. వా. వి. మార్క: చూ, రోగము. 1. బవినీ. దే. విణ: చూ, రూ-బవరి. బవ్కుయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తఱికియావు: చూ, ధేనువు. బవ్కుయము. సం. వి. అ. పుం. తఱికియాడు: చూ, సారభేము (ధేనువు). [ము. 1. బవ. వై. వి.=వాస. ఉనికిపట్టు: చూ, స్థాన బసవడు. వై. వి.=వృక్షభ. (రూ-బసవన బసవన్న): చూ, వృక్షభము. 1.

బసవన. వై. వి.=వృక్షభ. (బసవడు + అన. శ. ర) (ద్రవ్యముని శ. ర): చూ, బసవడు. బసవన్న. వై. వి.—వై.— బసవన్నాట. వా. వి: చూ, బాలకీడ. బసవి. వై. వి. రూ-బసివి. 1. బారిణి: చూ, వైరిణి; 2. శివదాసియై వ్యభిచరించు స్త్రీ: చూ, వైరిణి. బసివి. వై. వి.—వై.— బసవము. వై. వి.=భస్మ: చూ, భస్మము. బస్తకము. సం. వి. అ. న. రూ-బాస్తకము. రుమాకరలపణము, రామకము: చూ, లపణము. 1. బస్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. మేడకపోతు: చూ, మేడము. 1; వా. వి. 2. వైష్ణవదేవి కమును తగ్గించేయందు. బస్తా. వా. వి. ధాన్యాదులతోనింపెడుమూట. (సంచిగాక 166 పామలతూనికగల సరుకు) బస్తాంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అటకమా మిడి*: చూ, మామిడి; 2. ఒడ్డి *: చూ, వడ్డి; 3. గాడిదగడపర *: చూ, శ్వసనము. 2; 4. మామెన *: చూ, శారిబ. బస్తాబంది. వా. వి: చూ, పట్టుబడి. బస్తీ. వా. వి. పెద్దపట్టణము: చూ, దేశము. బహదరు. వా. వి. గొప్పవారి బిరుదు: రూ-బహదూరు-బహద్దరు. బహదూరు. వా. వి.—వై.— బహద్దరు. వా. వి.—వై.— [చేయ. బహిరంగము. సం. అవ్య. వెలుపటిఅనునర్థముందు పర్తిం బహిత్యము. సం. వి. అ. న. ఒకరకముపేడ: చూ, హోడము. బహిరంగపటమే. మి. అ. కిరి: చూ, వెలిపుచ్చే. బహిరంగము. సం. వి. అ. న. 1. వెలుపటి అసయవము; విణ. 2. =బహిరము. బయలుపడి నది: చూ, వ్యంజితము.

బహిరంగవిద్యలు. ఆం: చూ, మహావిద్యలు.

(చూ, ఉపవిద్యలు)

బహిరంధి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ: చూ, వేరు
చనన *.

బహిరేళము. వా. సం. వి. ఆ. న. 1. తనదేళము
కానిదేళము; 2. చెంబట్టికకు వెడలుచోటు,
బహిర్యూమి: చూ, భూమి. 1. [కిలి.

బహిర్దారము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తలవా
బహిర్యూమి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ: 1. మలవిసర్జన
స్థలము: చూ, భూమి. 1; 2. బయలు.

బహిర్లాపి. సం. వి. న్. పుం. ఉత్తరము నేఱు
మాటలయందణగియుండునట్టివిషమసమస్య.

బహిషడు. మి. ఆ. కిరీ: వెలివేయబడు.

బహిషెట్టు. మి. ఆ. కిరీ: చూ, వెలివేయు.

బహిష్కరణము: సం. వి. ఆ. పుం:చూ, వెలి.2.

బహిష్కరించు. సం. న. కిరీ: చూ, బహిషెట్టు.

బహిష్కారము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, వెలి.2.

బహిష్కృతము. సం. విణ: చూ, పరితిష్ఠి.

బహిష్కృతుడు. సం. విణ. బహిష్కరించు
బడినవాడు. [సమర్థాడు.

బహిష్టయగు. మి. ఆ. కిరీ. కడమబోవు: చూ,

బహుకరుడు. సం. విణ: చూ, ఖలపువు.

బహుక్షముడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

బుద్ధుడు, వా. 2. మిక్కిలిశాంతుడు.

బహుగర్వవాక్కు. సం. విణ. న్. కుత్సితపు
మాటలాడువాడు: చూ, వక్త. 1.

బహుధా. సం. ఆవ్య. అనేకవిధములచేత.

బహుధాన్య. ఆం: చూ, సంవత్సరములు.

బహువత్ర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ: చింత *:
చూ, శుక్తిక.

బహుపదదండ్యములు. పా. "వాపీకూపతటా
కములు, ధర్మార్థకామమోక్షములు." మొ.

బహుపాత్తు. సం. వి. ద్. పుం. రూ-బహుపా
దము. మట్టి *: చూ, పటము.

బహుపాదము. సం. వి. ఆ. పుం:చూ, బహుపాత్తు.

బహుపుత్రిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ: చూ, వా:
కుడు*.

[క్షుండు. 1.
బహుప్రీదుడు. సం. విణ: చూ, స్థూల ల

బహుమతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ: చూ, సన్మానము.

బహుమానము. సం. వి. ఆ. న. —పె. —

బహురంధిణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ: (తె).

కన్యచ్ఛృంక మౌచ్ఛ్య.

బహురూపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊసర

వెల్లి: చూ, సరటుము; 2: చూ, సజ్జరనము;

అం. 3: చూ, వ్యంజకము, 1.

బహురూపుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 3: చూ,

మన్మథుడు; 4: చూ, బుద్ధుడు; విణ.

5. పెక్కురూపములు కలవాడు.

బహురోగము. సం. వి. ఆ. న. మేక: చూ,

మేషము. 1.

బహువచనము. ఆం. ఒకటికన్న నెక్కువ వస్తు

వులను చెప్పనది. [విరిగి *.

బహువారకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

బహువార్షికములు. ఆం: చూ, ఏకవార్షికములు.

బహువిదారణపుటకఫలము. పా: చూ, ఎండు

కాయలు: చూ, గుంజోకాయలు.

బహువిధము. సం. విణ: చూ, వివిధము.

బహువు. సం. విణ. (ఉ. ఊ. ఈ. ఉ)

1. అధికము: చూ, హేరాళము; 2. ఎడ

ముగలది: చూ, సుర (3).

బహువ్రీహి. ఆం. అన్యపదార్థ ప్రధానము

బహువ్రీహి. (సఖ్యోపార్జపద, సహపూర్వ

పద, సంఖ్యోభయపద, దిగంతరాళ, వ్యతి

హారలక్షణ, తెనుగున స్త్రీసమఘటితంబ.

యొకానొకండు బహువ్రీహిమాపటైడు.

తెలుగునను బహువ్రీహిని సమాసాంత

కార్యంబులు గానంబడియెడి. ఇత్యాది).

బహునుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిల్లపీఠ
చేర*; విణ. 2. జాతపత్య: చూ, స్త్రీ.
బహునువర్ణము. అం: చూ, తానములు.
బహునూతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పరేష్టుక.
బహుళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ,
ధేనువు; 2. పెద్దయేలకి*: చూ, పత్రాల;
3. చిట్టేలకి*: చూ, పత్రాల; 4. నీలి*: చూ,
శ్రీఫలి. 2; బ. 5. కృత్తికానక్షత్రము: చూ,
రిక్క. [చూ, పక్షము. 1.
బహుళపక్షము. సం. వి. అ. పుం. కటిపక్కము:
బహుళము. సం. వి. అ. న. ఆకాశము: చూ,
నురవర్జము; పుం. 2: చూ, బహుళపక్ష
ము, (చూ, శుక్లము. 3); విణ. 3. అధికము:
చూ, హేరాళము; 4. తఱచు: చూ,
మొత్తము.
బహుళీకృతము. సం. విణ. తూర్పుత్తి నది (ధా
న్యము), పూతము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.)
బహుళుండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.
బహూకరణము. సం. వి. అ. న: చూ, బహూ
కృతి.
బహూకరించు. సం. ప. కిరీ: చూ, సన్మానించు.
బహూకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.
బహ్వశని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భక్షకుండు.
బళకరము. దే. వి: చూ, రూ-బలకరము.
బళా. దే. అవ్య. మెచ్చును తెలుపును (రూ-
బళార-బళారే-బళి-బళిర- బళిరయ్య-బళి
రా-బళిర-బళిరే-బళీర-బళీరే-బళి-బలా-
బలార-బలారే-బలె-బలే): చూ, నేబాను.
బళాయి. వై. విణ. బలవాన్. కాశీ. 7, ఆ.
253: చూ, శక్తుండు. [6, ఆ. 55.)
బళార. దే. అవ్య: చూ, రూ-బళా. (రామా.
బళారే. దే. అవ్య.—పై.—
బళి. దే. అవ్య.—పై.—
బళిర. దే. అవ్య.—పై.—

బళిరయ్య. దే. అవ్య: చూ, బళార.
బళిరా. దే. అవ్య.—పై.—(రుక్మి. 5, ఆ. 59.)
బళిర. దే. అవ్య.—పై.—
బళిరే. దే. అవ్య.—పై.—
బళీ. దే. అవ్య.—పై.—(పర. 3, ఆ. 292.)
బళీర. దే. అవ్య.—పై.—
బళీరే. దే. అవ్య.—పై.— [బళుక్కున.
బళుకు. వా. అవ్య. సారకు సారకు: రూ-బళుకున—
బళుకున. వా. దగ్గ. 1.—పై.—; వా. వి.
2. దోతునందగు భ్యస్యను కరణము: చూ,
చూచూ. (రూ-బళుక్కున-బళ్లున.)
బళుక్కున. వా. దగ్గ. వి.—పై.—
బళువు. వా. వి. పూటము: చూ, రూ-బలువు.
(కొండదొరలవాడుక)
బళ్ల. వా. వి: చూ, రూ-బల్లు. 1.
బళ్లు. వా. వి. 1: చూ, రూ-బల్లు; బ. 2. బండ్లు.
“బళ్లకట్టిరి” (ఇదివిచార్యము.)
బళ్లన. వా. వి: చూ, బళుకున. 2.

బా

బాంకి. వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకి.
బాంకినోటు. వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకినోటు.
బాండు. వా. వి. 1. పూచీపత్రము; 2. చూ,
బ్యాండు. [డము. 3.
బాండవ. వై. వి. బాండ. కుండ: చూ, భాం
బాండ్లి. వా. వి. వండెడిలోహపాత్రము: చూ,
హరివాణము (పాత్ర)ము. 6)
బాంది. వా. వి. 1. నేడిమినిచ్చెడి మత్తుద్రవ
ము: రూ-బ్యాంది; 2. పనికత్తె.
బాంధకినేయుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
అంకులాడి కొడుకు: చూ, నూనుండు. 1.
బాంబు. వా. వి. పాణిముతీసెడు ఒకానొక
బాణసంఘే: చూ, బాణసంఘే.
బాంకి. వై. వి. బాంకి. రూ-బాంకి. నిలువ:
చూ, శేషము. 1. (అరసున్న కలదనికొందలు).

బాణీ. నై. వి.= చూ, రూ-బాణి.

బాణు. దే. వి. 1. కటారి: చూ, బాణము. 1;

2. చురకత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 3. చేల్లాణము:

చూ, బాణము. 1.

బాణుదారు. వా. వి. బాగుదారు: చూ, రిప్పి. 2.

బాణే. దే. వి: చూ, శ్శేనము.

బాణి. దే. వి. రూ-బాణి. 1.=ప్రీతి: చూ,

స్నేహము; విణ. 2. అధికము: చూ, హేరా

శము; నై. వి. 3.=భాంతి: చూ, భాంతి. 1;

విణ. 4. దుర్లభము: చూ, వెక్కనము. 3;

5. పిరియము: చూ, వాంఛ.

బాణు. నై. స. కిర్.=బాధ. కొట్టు: చూ,

మొత్తు. 2. (బాదుఅనికొందలు)

బాణుకొను. నై. స. కిర్.—పై.—

బాణపడు. నై. వి.= బ్రహ్మ-బ్రాహ్మణ.

(రూ-బాణపడుడు- బాణపయ్య): చూ,

బ్రాహ్మణుడు.

బాణత. ద్వ. వి. (బాణన + త)=బ్రాహ్మణీ.

బాణనక్క: చూ, స్త్రీ.

బాణన. నై. వి. బ్రహ్మకులము.

బాణనకొలము. నై. వి.=బ్రహ్మకులమే, కపి

లము: చూ, సంతతి. 1.

[పత.

బాణనక్క. నై. వి.=బ్రాహ్మణీ: చూ, బా

బాణనచీమ. ద్వ. వి. గోరొచనపురంగులచీమ,

బ్రాహ్మి: చూ, పిపీలిక.

బాణనది. వా. వి: చూ, బాణత.

బాణనబూరి. వా. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ,

వృక్షము.

[89: చూ, బాణపడు.

బాణనయ్య. నై. వి.=బ్రాహ్మణ. నీలా. 1, ఆ.

బాణనవాడు. ద్వ. వి.—పై.—

బాణనుడు. నై. వి.= చూ, రూ-బాణపడు.

బాణపటికము. ద్వ. వి. (బాణన + టికము)=

బ్రాహ్మ్య. బ్రాహ్మణత్వము.

బాకా. వా. వి. కాపాళమును ఊడువాచ్యము.

“సమయమునకు లేనిబాకా—”: చూ, వీణె.

బాకాపట్టు. వా. ఆ. కిర్. బాకాఊడు.

బాకి. దే. వి. రూ-బాకి. 1. అష్ట: చూ, వార

కము. (1); 2: చూ, శేషము. 1; విణ.

3. విప్రుతము: చూ, హేరాశము.

బాకినోటిమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బాకినోరుమెకము. ద్వ. వి.—పై.—

బాకిశ్శూనారి. వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యా

ధుడు. 2.

బాకి. దే. వి: చూ, రూ-బాకి. 1—2.

బాకిపడు. వా. ఆ. కిర్: అచ్చే, అష్టపను-

అష్టపడు, (మి) ఋణపను.

బాకురుబాకురు. వా. వి. బాతుల అటపునందగు

ధ్వన్యనకరణము: చూ, హూహూ.

బాగము. నై. వి.=భాగ. 1, రూ-బాగలు-

బాగాలు. పక్కపాడి. రాజ. 1, ఆ. 134:

చూ, పోక; 2: చూ, భాగము. 1.

బాగరి. ద్వ. విణ. 1: చూ, సౌందర్యపంతుడు;

2. ఆందకత్తె. విజ. 1, ఆ. 175: చూ, స్త్రీ.

బాగలు. నై. వి. బ.=భాగ: చూ, బాగము.

1. శశాం. 2, ఆ. 80; కళా. 4, ఆ. 69.

బాగా. వా. వి. 1: చూ, రూ-పాగ-పాగా;

అవ్య. 2: సాగసుగా.

బాగాలు. నై. వి. బ: చూ, రూ-బాగాలు.

బాగు. నై. వి.=భావుక. 1. త్రేమము: చూ,

శుభము. 1; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ,

సౌందర్యము; విణ. 4: చూ, హృద్యము;

5. అందముగలది: చూ, సౌందర్యము;

6. త్రేమముగలది: చూ, సుఖము; 7 మోగ్య

మైనది: చూ, తైత్తియము; 8. యుక్తమైనది:

చూ, సంగతము. 3; 9. హితవైనది: చూ,

సమర్థము; 10 సఫలమైనది: చూ, సిద్ధము. 3.

బాగుపగులు. జా. మంచిచెడ్డలు.

బాగుగా. వా. కిర్. విణ. అనలార, సరిగా.

బాగుచేయు. నై. స. కిర్. చేక్కపజుచే.

బాగుదార. నై. వి. చిన్నకత్తి: చూ, బాణుదారు.

బాగులాఁడి. ద్వ. విణ. అందకతై. పా. 1, ఆ.

38: చూ, స్త్రీ.

బాజోలు. నా. వి.బ. భజంతీలవాద్యధ్వని:చూ,

స్వరము. 2. [చారము.

బాజోలు. నై. వి.=ప్రసార: చూ, వ్యభి

బాజోటి. వా. వి: చూ, రూ-బజోటి.

బాజోలు. నై. వి.=ప్రసార:చూ,రూ-బజోటు.

బాజో. నై. వి. 1.=భా. కాంతి. అచ్చ. బాల,

కాం. 26: చూ, వెలుతురు. 1; 2. పక్రక:

చూ, నూరలు. (పార్వము. 2.)

బాజోబందు. నై. వి.=భుజబంధ: చూ, భూష

ణము. 2. [చూర్ణము.1.

బాట. నై. వి.=బాహ్యుట. రాజమార్గము:చూ,

బాటసారి. నై. విణ.=వాటచారి-బాహ్యుట

చారి: చూ, సమీరణుడు. 2. [పని.

బాడకాచోకిరి. వా.వి. 1. వెట్టిపని; 2. ఎక్కువ

బాడబము. సం. వి. ఆ. న. 1. గోడిగలమూక:

చూ, హయము; పుం. 2.(రూ-బాడవము-

బడబము-బాడబము): చూ, బడబానలము.

బాడవ. వా. వి. రూ-బాడువ. పల్లపునేల:

చూ, భూమి. 1.

బాడబికము. అం:చూ, ఉత్తైవకరణబంధములు.

బాడబుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బాహ్య

ణుడు. [చూ, బాహ్యము. 1.

బాడబ్యము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాడవ్యము:

బాడవ్యము. సం. వి. ఆ. న. —పై.—

బాడాసువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ.=బాడిస-

బాడిత: చూ, వాకి.

బాడి. వా. వి: చూ, బురద.

బాడిగ. నై. వి.=భాటక. 1: చూ, భాటకము;

2. కూలి: చూ, సంబళము. 2.

బాడిత. నై. వి.=బాడాసు: చూ, వాకి.

బాడిద. నై. వి. 1.—పై.—(వాడుక);

2.=పారిభద్ర*: చూ, వారిదము (1).

బాడిదము. నై. వి.=—పై.—

బాడియ. నా. వి: చూ, బాడి.

బాడిస. నై. వి. 1.=పారిభద్ర*: చూ, బాడి:

ద. 2; 2.=బాడాసు: చూ, బాడిత.

బాడిసె. నై. వి.=—పై.—

బాడు. దే. వి. పరదా: చూ, మునుగు. 3.

బాడుకాబంటు. వా. వి. మానహీనుడు::

బాడుగోలు.

బాడుగ. నై. వి: చూ, బాడిగ.

బాడుగోలు. వా. వి: చూ, బాడుకాబంటు.

బాడుదల. దే. వి. (బాడు + తలఁగించుట) అవ

మానించుట: చూ, సడి. 3.

బాడువ. దే. వి: చూ, రూ-బాడవ.

బాడె. దే. వి: చూ, బురద.

బాడము. సం. వి. ఆ. న. 1. పత్తిజ్జ: చూ,

స్వర్ణ. 4; కి. విణ. 2. పెల్లు: చూ,

హెచ్చు. 2; విణ. 3. అధికము: చూ,

హేరాళము.

బాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాణమాలము:

చూ, బాణము. 1; ఆ. పుం. 2. నల్లగోరం

ట*: చూ, బాణము. 3.

బాణనిర్మాణాదికము.అం:చూ,ప్రమేయములు.

బాణపుంఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,వెంపలి*.

బాణభేదపరిగణనము. అం:చూ,ప్రమేయములు.

బాణపురము. అం. శోణితపురము: చూ,

దేశములు.

బాణము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంబకము,

ఆజిహ్వాగము, అస్త్రప్రకంఠకము, అస్త్రము,

అశీకము, ఆయుధము, ఆశుగము, ఇషువు,

ఈ, కంకపత్రము, కటంబము-కడంబము-

కడంబము, కణము, కర్పరము, కలం

బము-కళంబము, కాండము, కాదంబకము,

కాదంబము, కింకారువు, కూటము, క్షిపణి,

క్షురపత్రిము, ఖగము, గోవు, ఘ,

ఘాతము, చక్రపుంఖము, చిత్రపుంఖము,

నాళికము-నాళీకము, పత్రము, పత్రవా

హము, పత్తి, పీలుపు, పుష్కరము, పృష్ఠ
త్కము, పృథ్వరము, పృథ్వరణము, మార్గ
ణము, రోపము, వాజి, వికర్ణము, విపాతము,
విశిఖము, విహంగము, వీరతరము, శణము,
శరము, శలాక, శల్మము, శస్త్రము, శిఖి,
సరము, సాయకము, సాయము, సూచీసు
ఖము, స్థూలక్షేదము, స్వరుపు, హనుపు,
హేతి. (తె).—అంప, అంపకోల, అంపఱ,
అంబు-అమ్ము, అలుగు-అల్లు, ఆయిదము,
కట్టియ-కట్టె, కత్తి, కయిదుపు-కైదువ-
కైదుపు, కోల, గసిక, గిట్ట, చిలు
కు, జిట్ట, జిరా, తీరు-తీటు, తూపు,
తోడుగు- తోడుపు- తోడ్డు, నారసము,
పోటుముట్టు, బరిగోల, ములికి-ముల్కి,
లకోరి, సరము, సరుడు, సెల, సెల
కట్టియ-సెలకట్టె. (మిగతవానికి “చూ,
హేతి. 4.”); తద్విశేషములు.—౧. అగ్ని
పృసారణాయుధములు.—దంచన, నాళ
ము, శతఘ్ని. (తె).—కోగ్రివి, గుంటకోగ్రి
వ, జేంగి, జేహాయి, జేబురుజేంగి, జేపురు,
తుపాకి, పిరంగి, నురకోగ్రివి; ౨. అచ్చేము
ఇనుపబాణముపకు.—అమోఘ, ఏషణము,
కాండగోచరము, ఖురాలకము- ఖురా
లికము, నారాచము, పృక్షేదనము,
పృఘము, పృసరము, రామబాణము,
లోహనాళము; (తె).—గొరక, గొరక
కట్టె, నారసము; ౩. అమ్ములపాదికి.—
ఇషుధి, ఇష్వాసము, ఉపాసంగము, కలా
పము, తూణము, తూణీరము, దొగ్గి
ణి, నిపంగము, శరధి, శరనిధి. (తె).—
అంబులపాది- అమ్ములపాది, తరకనము,
తరకనా, పాణిపడము, పాది, పాన, బత్త
డిక-బత్తలి- బత్తలిక; ౪. అర్ధచంద్రి
బాణమునకు.—అర్ధచంద్రిము, కరఫలము,
క్షురపగ్రిము, క్షురపగ్రిము. (తె).—కత్తి

వాతియమ్ము, కొఱపము-గొఱపము, సెల
పంకకోల; ౫. అర్జునునిధనువునకు.—గాండిప
ము-గాండిపము; ౬. అలుగులేనియొకటెను.
(తె).—బరికట్టె, బరిగమ్మి; ౭. అలుగు
లేనిన చేతికట్టు. (తె).—గొరకకట్టె;
౮. అల్పకుంతమునకు.—గొరక, గొరకకట్టె;
౯. అల్పశరమునకు. (తె).—దోవము;
౧౦. అస్త్రకయనెడిబాణమునకు.—అంధకము;
౧౧. (చూ, అస్త్రములు); ౧౨. ఆకాశబా
ణమునకు.—ఆకాశబాణము; ౧౩. ఆగ్నే
యాస్త్రమునకు. (తె).—చిచ్చేఱకోల;
౧౪. ఆయుధపు అంధేనకు.—అశ్రిము-
అశ్రి-అశ్రి, కుటి, కోటి, కోణము, ధార.
(తె).—దార, దారి, వా-వాయి-వాదర;
౧౫. ఆయుధవిశేషములు.—చక్రిఫలము;
ఆరాముఖము; కంపణము; కరముక్తము;
కర్ణిక; కాకతుండము; కుంతము; కుణపము;
కోంకణము; కౌశేయము; ఖురపగ్రిము; గద;
చక్రిము; మునుండి; విజ్జలము, శాయకము;
(౧) (తె).—అంబు; ఉండసురియ; ఒడ్డగ;
కట్టుగదియ; కత్తికాను; కోల; గుమితి-
గుమ్మితి; చింగోటి, చికటారి- చిక్క
టారి; దొంకెన-దొంకెన; తగుకత్తి; దసెన;
దోదుముదారి; బాణా; మొహదా; సత్తి;
సామంతరాగోల, సిరాణము; మఱియు.—
౧౬. ఇంద్రిధనుస్సునకు.—అధనాశ్రిము,
అశని-అశుని, ఇంద్రచాపము, ఇంద్రధనువు,
ఇంద్రియధను, ఈ, విరావతము, కోటి
రము, కాశికాయుధము, తిద్రకాయుధము,
శక్రిధనువు. (తె).—కొరడు-కొఱడు, మువ్వ
స్నేనిల్లు, రతనపునిల్లు; (౧). చేక్కిని యింద్రి
ధనుస్సునకు.—ఋజురోహితము, రోహితము;
౧౭. ఇనుపదిసాలుగు బాణములకట్టు. (తె).—
దస్తా; ౧౮. ఈకటెను.—కణయము, కుం

తము, కుంతలము, దీర్ఘాయుధము, పాగ్రిసా
యుధము, విహంతురము, శంకువు, శలము,
శల్యము. (తె).— అత్తలము-అత్తేశము,
ఈటియ-ఈటి, కొంతము, చివ్వ, నేజీ-
నేజీము-నేజో, బరిచి-బరిచీ; ౧౯. ఉపన
యనకాలమందు ధరించుచది.—కార్ముకము;
౨౦. ఉభయపార్శ్వధారాసికి. (తె).—దోడ
మిల్లి-దోడుమి-దోడుమిల్లి, పట్టా, పట్టాకత్తి,
పైబు; ౨౧. వీనుగు కుంభస్థలముమీఁదఁబొడి
చెడిచయుధమునకు. —ఆంకుశము, తోత్రము,
నైలుకము, నృణి. (తె).— అంకుసము;
౨౨. కత్తికి. (చూ, రిప్టి. 2.); ౨౩. కత్తె
రకు —కర్కర, కృపాణి, ఖండధార. (తె)-
కత్తెగ; ౨౪. కర్ణధనుస్సునకు. —కాండపృ
ష్ఠము, కాలపృష్ఠము; ౨౫. కణకుటమ్ము
నకు. (తె).—కది, కణకుటమ్ము; ౨౬. కామ
దేవాస్త్రమునకు. —కామాయుధము, కేశ
టము, శోణము; ౨౭. గన్నెరాకువంటి
యలుగుగల బాణమునకు. —(తె).—గన్నెరా
కమ్ము; ౨౮. గజతేనీశరమునకు. (తె).—నురు
గు, నరుడు; ౨౯. గుఱ్ఱమునుదోమెడు గొఱ
చమునకు. —కరఘలము, కేశకారము. (తె).—
కొడపము, కొఱపము-గొఱపము; ౩౦. చ
క్రాయుధమునకు. —చక్రము, చక్రాయు
ధము. (తె).— కంటివారు, కడిదలుగు,
గుడునుకైదువు, గుడుసువారు, చుట్టలుగు.
చుట్టలు, చుట్టుగైదువ, చుట్టువారు, వదినూ
ఱుంచేలవారు, బటువుగైదువ, బటువువా
లు, బటువడిదువ, బటువుగత్తి, బిల్లవారు,
వేమొనలలుగు, వేయంచేలవారు, సుడి
కత్తి, సుడియడిదువ, సుడివారు; ౩౧. చా
పకర్ణజబలసాధనమునకు. (తె).—తోణము-
తోనమ్ము; ౩౨. చిల్లకోలకు. — కీలము,
తోమరము, మండము, శక్తి, సర్వల. (తె).—
చిల్లకోల, నేజీ-నేజో-నేజీము, తండుగోల;

౩౩. త్రికాస్తికి. — త్రికాస్తి. (తె).—
తిక్కటి; ౩౪. త్రిశూలమునకు. —త్రిశూ
లము, పినాకము. (తె).—నుడివోనలుగు,
ముమ్మెనవారు; ౩౫. దుష్కంఠకశరము
నకు. (తె).— చిలుకమ్ము-చిలుకుటమ్ము,
గోటమ్ము; ౩౬. దూదియేకువిల్లునకు. —తూల
కార్ముకము, పంజీక, పింజనము. (తె).—
పింజి; ౩౭. ధనువునకు. —అజగవము-అజీగ
వము-అజీగావము-అజాగవము-అజగావము-
అజగవము, అనాకము, ఇష్టానము, కార్ముక
ము, కాలపృష్ఠము, కోడందము, గాండివము-
గాండివము, గుణి, చాపము, ట, తాలము,
తృణత, త్రిణత, తృణిత, ద్విణము, ధనువు,
ధన్వము, పినాకము, బాణాసనము, శిరా
వాపము, శరాసనము, స్థావరము. (తె).—
విలు-విల్లు, సింగణి-సింగణి-సింగణి, కమాసు;
౩౮. నాలుగుమూలవిల్లునకు. — కోదం
డము; ౩౯. నాలుగుపక్కలు తీరిన ఇను
పదండమునకు. (తె). చేవుకాడిగుదియ-
చాకాడిగుదియ; ౪౦. నాలుగుమూల
బాణమునకు. —గద. (తె).—గుదియ, దుడ్డు;
౪౧. నైరృతిధనువునకు. —కమలము; ౪౨. పం
దీలె-పందిపోటు; ౪౩. పట్టిసమునకు. —
పట్టిసము. (తె).—అడ్డకత్తి, మొహదా;
౪౪. పాశుపతాస్త్రమునకు. —పాశుపతము;
౪౫. పెద్దపిరంగికి. (తె).—దంచేన-
దంచేనము- దెంచేనము, పిరంగి, సుకొలి,
సుబాణము; ౪౬. (చూ, ప్రమేయములు);
౪౭. పాగ్రిసాయుధమునకు. —కుంతము,
పాగ్రిసము; ౪౮. బరిగోలకు. — తోత్రము.
(తె).—బరి, బరిగోల; ౪౯. బలహముని
గదాయుధమునకు. —ఖేటము; ౫౦. బల్లె
మునకు. —ఖంజము, ఖేలి, ఫల్లము. (తె).—
అత్తలము-అత్తేశము, బల్లియము-బల్లెము-బల్లె

కోల, బోడమ్ము; ౫౧. బాణపుకొనకు. —
 పింఛము, పుంఖము. (తె). — పింజీ; ౫౨. బా
 ణపుములికికి. — నాళికము. — నాళికము, ఫల
 ము. (తె). — అలంగు. — అల్లు, చిలుకు, ములి
 కి. — ముల్కి, సెల; ౫౩. బాణమునకు. — (చూ,
 బాణము. 1.); ౫౪. బాణమునకుఁగట్టిన
 యీకలు. — (తె). — అంపగరి. — అంపగటి;
 ౫౫. బాణమునుసంధించుకొర్రుకమునకు. —
 (తె). — తోడవల్లు; ౫౬. బాణముల గుంపు
 నకు. — కాడంబము. (తె). — అంపఱ;
 ౫౭. బాణములమునకు. — బాణ; ౫౮. బాణ
 విశేషమునకు. — (మి). పొగబాణము; ౫౯. బా
 ణాగ్రిములు. — (చూ, కార్ముకము 7, బా
 ణాగ్రిములు.); ౬౦. బొమ్మ దేవునివిల్లునకు. —
 ఘోరరూపిణి; ౬౧. భిండివాలమునకు. —
 కోణము, భిండిపాలము. — భిండివాలము. — భిండి
 వాలము, లగుడము, నృగము; ౬౨. రాసుబాణ
 మునకు. — ఆమోఘు, పగిక్షేదనము, రాసుబాణ
 ము; ౬౩. (చూ, మనృధబాణములు.); ౬౪.
 (చూ, మల్లయధ్ధాయుధములు.); ౬౫. (చూ,
 ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, ఆయుధము
 లు.); ౬౬. మెడకత్తెరకు. (తె). — గండ
 కత్తెర. — గండకత్తెర; ౬౭. మొనలకు. —
 (చూ, మొనలు.); ౬౮. యుద్ధసాధన విశే
 షమునకు. (తె). — దగరు; ౬౯. రిష్టికి. —
 (రిష్టి=కత్తి) (చూ, రిష్టి. 2.); ౭౦. వంక
 రఅలంగులయీకలెకు. — (తె). — దొం
 కెన. — దొంకెన; ౭౧. పంకిణికి. (తె). —
 చల్లాణము, చిల్లాడము. — చిల్లాణము, పిడి
 యము. — పిడెము, బాఁకు, ముప్పిడి, మొల
 కత్తి, వంక, వంకిణి; ౭౨. వజ్రాయుధము
 నకు. — అశని. — అకుని, అపి, ఆసికము, కులి
 శము, గిరికంఠము, గిరిపక్షభిత్తు, గోవు, జం
 భారి, జనురి, దంభోళి, నిర్ఘాతము, పవి,
 ఫిది. — భిది, ఫిదిరము. — ఫిదురము. — భిదిరము. —

భిదురము, ఫిదువు. — భిదువు, భద్రము, వజ్ర
 ము, వజ్రాయుధము, వజ్రాశని, శంబము. —
 సంబము, శతకోటి, శతదారము, శతారము,
 శతహృద, స్వరువు, హృదిని. — హృదిని,
 (తె). — నూఱుంచుకొర్రువు, పిడుగుకొర్రువు,
 తాతివాలు; ౭౩. పరుణపాశమునకు. — నాగ
 పాశము, నాగము. (తె). — పాఁచూపు, పాఁచ
 రమ్ము; ౭౪. వింటునుండివిడువబడినబాణము
 నకు. — విణ. పగిహితము; ౭౫. వాయుధనువు
 నకు. — కిణీతము; ౭౬. పిశాల ముఖసాయ
 కమునకు. — (తె). — అడ్డవాతియుమ్ము,
 పాతావతము. — పాతవాతము. — పాఱ
 మ్ము. — పాఱవాతియుమ్ము; ౭౭. విషము
 పూసినబాణమునకు. — దిగ్ధము, బిక్షుకము;
 ౭౮. విష్ణుచక్రమునకు. — అరి, ఆయుధేం
 ద్రము, కాపాదకి. — కామోదకి. — కామోది, చర
 ణము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము. (తె). —
 కూతవాలు, లచ్చిదొరబూరగొమ్ము, వల
 మురి; ౭౯. వెదురువిల్లునకు. — కోదండము,
 వేణుచాపము. (తె). — వెదురువిల్లు; ౮౦. వే
 టసాధనములు. — (తె). — గెడ, తడ
 విల్లు, పందిగోరు, పిడియము. — పిడెము, బా
 కు, ముప్పిడి, వడవోలు, వెడదవాతియులు
 గు; ౮౧. శక్తియనుబాణమునకు. — కాసువు;
 ౮౨. శిథిలధనువునకు. — (తె). — కపోదా;
 ౮౩. శివునివిల్లునకు. — ఖిల్వాంగము, ఖింభి
 రము; ౮౪. శూలమునకు. — శూలము, శ్రీలము,
 నీనకము; ౮౫. సామునేయువారు తిరిప్పెడు
 కోలకు. (తె). — చిలుక; ౮౬. సూర్యునివిల్లున
 కు. — చామికరము, చామీరము; ౮౭. నూలా
 గ్రిబాణమునకు. — గోధనము; ౮౮. (చూ,
 ముద్గరము); (మిగతవానికి “చూ, హేతి.
 4.”) (బాణము తెనుఁగు అనికొందఱు);
 2. ఆవుపాడుఁగు: చూ, స్తనము; (చూ,
 సారథేయ; 3. నల్లగోరంట, బాణా: చూ,

మహానహ; అం. 4: చూ, అసంయుతహస్తములు; 5: చూ, ఆనందవాద్యములు.

బాణలి. దే. ౧. 1. కంచే కంటు: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. బూరెలమూతుడు : చూ, పాత్రము. 6.

బాణవిద్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాణసంచేలను కాల్చుట; వా. 2. ధనుర్విద్య.

బాణసంచే. మి. వి. (బాణము + సంచే.) దీపావళి అమావాస్యనాటిరాత్రి (ఆశ్వయుజ బ 30 రాత్రి) తుపాకిమందుతోఁజేసి కార్పెడు చగలు వత్తులులో నగునవాని వేడు కవిశేషము: తద్వి—౧. అవాయి, అవాయి గొట్టుము, చెందురజోతి, చివ్వ, జేవ్వ, తారాజేవ్వ. (సం).— ఆకాశబాణము, చంద్రజ్యోతి, చంద్రీన్యూతి, చంద్రీన్యోతి, (మి).— తేలుబాణము; ౨. కాకరవత్తి; 3. వంపజిరుసులు; ౪. చిమ్మబుడ్డి; ౫. టపాకాయ; ౬. పంచేపన్నె బిరుసులు; 7. చగలు వత్తి; ౮. పూవత్తి; ౯. బాంబు, ౧౦. నుతాబు-మత్తాబు; ౧౧. బాణసంచే వగ. — కురుజో, ఇత్యాదులూహ్యంబులు. (మిగతవానికి: “చూ, సీమటపాకాయలు.”) [యములం. బాణహస్తక్షేత్రనిరూపణము. అం: చూ, ప్రమే బాణ. దే. వి. దండాయుధము. “బాణకట్ట.”: చూ, బాణము. 1.

బాణాగ్రములు. అం. ఇవి పదివిధములు.— ౧. ఆరాముఖము, ౨. ద్విభల్లకము, 3. వత్సదూతము, ౪. కర్ణికము, ౫. కాకతుండము, ౬. తురపగ్రము, 7. గోవుచ్చము, ౮. ఆర్ధచంద్రము (చేందురుపంకలు), ౯. సూచీముఖము, ౧౦. భల్లము. ఇట్టి పగ్గిదిగల బాణములయొక్క విస్తరణనాది క్రియలకాన్వదమై నది కార్యకము: చూ, కార్యకము, 7: చూ, బాణము. 1.

బాణాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జుని, ఉప: చూ, సూన. 1.

బాణాసనము. సం. వి. ఆ. న. విల్లు: చూ, బాణము. 1.

బాణాసురుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. బాణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; అం. 2: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

బాణుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1.—వై.— బాతలించే. దే. ఆ. కి: చూ, సంభ్రమించే. బాతాకా (భా)ని. వా. వి. 1. వ్యర్థోక్తులు; 2: చూ, పవరుబోతు.

బాతని. వా. వి. 1. గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1; 2: చూ, వేనవాడు.

బాతు. దే. వి. 1. రూ-బాతువు: చూ, శరారి; 2: చూ, సాపాటు; 3: చూ, శర్కర. 1; 4. రూ-బాతువు: చూ, బకము.

బాతువు. దే. వి: చూ, రూ-బాతు. 1.—4.

బాద. వై. వి.=బాధా: చూ, శోకము.

బాదము. వై. వి. రూ-బాదము.*: చూ, వృక్షము. దరము. (1)

బాదర. వా. వి. రూ-బాదరు: చూ, రూ-బాదరబంది. వా. వి. జేంజోటయు: చూ, శ్రీమము. 1. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

బాదరము. సం. విణ. 1: చూ, ఫాలము. 4; దే. వి. (1) రూ-బాదర-బాదరు. జానకితాగ్రీ డుంచెడు కర్ణాటకపు తుపాకిచెవి.

బాదరాయణుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సమానుడు.

బాదరించే. వై. ఆ. కి:—భాగతా: చూ, నకి ఛోవు. 1. కాశీ. 3, ఆ. 241.

బాదరు. వా. వి: చూ, రూ-బాదరము. (1)

బాదామము. సం. వి. ఆ. న. బాదముకాయ.

బాదాము. వై. వి: చూ, రూ-బాదము*.

బాదు. వా. స. కి: చూ, మొత్తు. 1.

బాదుకొను. వా. న. కిరి: చూ, బాదు.

బాధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాధ: చూ, శో
కము; 2. గెంటుట: చూ, నిచ్చేదము; ఆం.

3: చూ, పంచోత్తరవాదము. [నితము.

బాధకము. సం. విణ. బాధించునది: చూ, హిం

బాధకుడు. సం. విణ: చూ, వేసరి.

బాధపడు. మి. ఆ. కిరి: కక్కసపడు, కట

కటబడు, కుతిలపడు, కొట్టాడు, కోడాడు,

గాసిబడు, గాసిలు-గాసిల్లు, చేడ్పడు,

తట్టుపడు, దెప్పరిలు-దెప్పరిల్లు, పేర్చుడిం

చే, మెరమెరలాడు. ("చూ, శ్రమపడు.")

బాధించే. సం. న. కిరి: చూ, హింసించే. 2.

(ఇందు బాధపడచే, నొప్పించే, తొందర

పెట్టు మొదలగునవి చేరును.) [హింసితము.

బాధితము. సం. విణ. బాధింపబడినది: చూ,

బాధిర్యము. సం. వి. ఆ. న. కర్ణకండువ, కర్ణ

క్షేదము, కర్ణగూఢకము, కర్ణస్పృశినాహ

ము, కర్ణసంస్పృశము, కర్ణత్వము, క్షేద

ము, పృణాదము, బధిరత. (తె).—చెము

డు-చెవుడు, చెవుడుపాటు-చెవుడ్పాటు,

కెద్దవిన్నచును. ("చూ, శోభితము. 1.")

(విణ: చూ, బధిరతము.) [హామి

బాధ్యత. వా. సం. వి: (తె).—పూచి-పూచీ,

బాధ్యము. సం. విణ. బాధింపదగినది: చూ,

హింసితము.

బాస. వై. వి.=భాండ-భాజన. 1. కడప:చూ,

భాండము. 3; 2. వీరేపుకడప: చూ, భాం

డము. 3; వా. 3. చౌకలికడప: చూ, భాం

డము. 3; విణ. 4. పెద్దది. "బాసకడుపు":

చూ, నుర. (3). [త్రొక్కతమగు.

బాసగిలు. దే. ఆ. కిరి. రూ-బాసగిల్లు. బలా

బాసగిల్లు. దే. ఆ. కిరి.—పై—

బాసము. వై. వి.=పచన. 1. పంట: చూ,

నూపకారము; 2.=మహాసన: చూ, పంట

సాల. ఉ. హరి. 4, ఆ. 136.

బాసనీకుడు. ద్వ. విణ. 1. బంటు: చూ, నేప
కుడు. 1; 2. పాదనేపకుడు: చూ, నేపకు

డు. 1.

బాసనీడు. ద్వ. విణ. (బాసనము + ఈడు)

1: చూ, నూపకారుడు; 2: చూ, బాసనీ

కుడు. 1; 3: చూ, బాసనీకుడు. 2.

బానిస. దే. వి. దాసి: చూ, రూ-బానిసె.

బానిసము. దే. వి. దాస్యము: చూ, నేప.

బానిసీడు. దే. వి. (బానిసము + ఈడు):

చూ, బాసనీకుడు. 1—2.

బానిసె. దే. వి. 1. రూ-బానిస, గులూ—

గుల్లూ, తొత్తు, పాచిక, పాదకీ, పారిక,

బోనకత్తియ-బోనకత్తె, వరపు-వరపుడు,

విలువరమ్ముడు. (సం) -కింకర.-కింకరి ("చూ,

స్త్రీ."); ఆం. 2: చూ, దూతీవతుప్తయము.

బాపతు. వా. వి. విషయము. "నానాబాపతు

లు" (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక.)

బాపు. దే. ఆవ్య: చూ, బరీ. విజ. 1, ఆ. 102.

బాపుర. నే. ఆవ్య.—పై—

బాపుర. దే. ఆవ్య.—పై—

బాబయ్య. వా. వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిత.

2; 2. పినతండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3. పూ

జ్యుడు: చూ, శుద్ధుడు.

బాబా. వై. వి. గుఱ్ఱము. రామా. 1, ఆ. 124:

చూ, హయము. [దుడు.

బాబారాతు. వై. వి. కువేరుడు: చూ, శ్రీ

బాబు. వై. వి.=భావ: చూ, బాబయ్య 1.2.3.

బాభగివి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

బాము. వై. వి. 1.=భవ. జన్మము: చూ, సం

భవము; 2: చూ, శోకము.

బార. దే. వి. 1: చూ, వ్యాము. 1; వై. వి. 2.=

ద్వాదశ. రూ-బారా. పండ్రెండు. ఆవు-

బాల, కాం. 8: చూ, ముచ్చెక్కము.

బారంగి. వై. వి.=భాష్టిక: చూ, హంజిక.

భారకము. వై. వి.=భారక. 1. మేనిబరువు: చూ, భారము. 1; వా.వి. 2. రొంపతగులుట: భారకింపు.

భారకయిపోటరి. ద్వ. వి. కుమారస్వామి. ఆం, పదా. సుర. 19: చూ, స్కందుడు.

భాగకాడి. దే. వి. కోడెలను ఎద్దులతో జేర్చి మరపుటకు కట్టెడుకాడి.

భారకించే. వై. ఆ. కిర్తి.=భార. భారమగు.

భారకింపు. వా. వై.వి.= చూ, భారకము. 1.

భారచోపు. వా. వి: చూ, రూ-బారుచోపు.

భారచోపుట. వా. వి. కుడిఎడమలకు రెండు చేతుల చోపుట.

భారతీసేనలు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

భారపట్టె. ద్వ. వి. నిడుపుపట్టె: రూ-బారు పట్టె. [నడుసు.

భారపోయు. దే. స. కిర్తి. చేతికొలది నూలు

భారబలాపతీలు. వా. వి. బ. పండ్రిండుమంది

గాగ్రినునేవకులు.—నంబి, రెడ్డి, కడణము,

పురోహితుడు, తలారి, పడ్కింగి, కమ్మరి,

కుమ్మరి, చోకలి, మంగలి, మాల, మాదిగ (12).

భారమేనులపోగడ. వా. వి: చూ, నూర్పుడు.

వేం, ఆం. 11. [దేవ. 9.

భారరూపులవేలుపు. వా. వి. —వై— సాం.

బాగసాల. వై. వి.=ద్వాదశాహ. బాలసారె.

(చూ, నామకగణము)

భారసి. వై. వి.=ద్వాదశి: చూ, దోదసి.

బారా. వై. వి.=ద్వాదశి: చూ, రూ-బార.

బారాది. దే. విణ. 1. అధికము. స్వా. 4, ఆ.

37: చూ, హేరాశము. 2. అనేకము.

పాండు. 4, ఆ. 232: చూ, హేరాశము.

బారి. వై. వి. 1: చూ, శోకము. 2.=పారీ.

రూ-బారి: చూ, శృంఖలము. 2; 3.=భార,

కొల. హరి. ఉ. 8, ఆ. 99: చూ, హింస.

1; 4. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 5. బలా

త్కారము: చూ, బలవంతము (1); 6. కపి

లయెడకు నిర్బంధముగా యేర్పరిచినదారి:

చూ, మార్గము. 1..

బారికె. వా. వి. దినబత్తెములేని వెట్టిండు: వెట్టి: వాడు-వెట్టిండు. [దము. (1).

బారిజేము. వై. వి.=పారిజాత*: చూ, వారి

బారిదము. వై. వి.=పారిభద్రక*:—వై.—

బారిముదగ్గి. వి. వి. ఎడఁబెట్టు:చూ, దీనారము.

బారిసమరు. ద్వ. స. కిర్తి. వెంపరలాడు: చూ,

హింసించే. 3.

బారిసము. దే. వి. 1. వేషము: చూ, వేసము.

1; వై. వి. 2.=పారిభద్రక*: చూ. వారి

దము. (1). [రు, న్యాయవాది.

బారిస్తరు. వా. వి. అడ్వోకేటు, వకీలు, ప్లీడ:

బారీ. వై. వి. 1: చూ, రూ-బారి. 2; వా.

వి. 2. హెచ్చేధర్మము; 3. వదలుట.

4.=భార. గొప్ప. “బారీమనిసి.”

బారీవాడు. వా. వి. పాడగరి.

బారు. వై. వి. 1.=వార. పంక్తి. పు. 2, ఆ.

127: చూ, శ్రేణి. 1; 2: చూ, సమాహా

ము. రా. వి. 5, ఆ. 20; 3.=భార: చూ,

బారువ.

బారుచోపు. దే. వి. రూ-బారుచోపు. పెక్కు

మూరలతోకు (తోకు=బట్ట), మూరకోక.

తొక్కచోపు: చూ, వస్త్రము.

బారుచేయు. వా. స. కిర్తి. తుపాకిలోమండు

గుండువేసికూరు.

బారుడము. ఆం: చూ, ఉద్ధతము.

బారుతీరు. వా. ఆ. కిర్తి: చూ, పరిగోను.

బారుమాలము. వై. వి. నిడుపాటిమాలము.

బారుపట్టె వా. వి చూ, రూ-బారుపట్టె.

బారువ. వై. వి.=భార. ఇరువదిమణుగుల కొల:

ది: బారు, భారి, పుట్టిఅనునవి దీనికి చెల్లును.

బారెడు. వా. వి. బారకొలది: చూ, మూర. 1..

బార్హతము. సం. వి. ఆ. న. ములగపండు:

చూ, ఫలములు.

బాల్వద్యధి. సం. వి. ఇ. పుం: జరాసంధుడు,
ద్వైమాతురుడు.

బాల్వస్మత్యమానాబ్దము. పా. ఒకరాశియందు
బృహస్పతి నివసించియుండు కాలము. ఇది
వింధ్యపర్వతమున కుత్తరదేశమున వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. ఇది 361 దినములుగలది.

బాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ. (12 సం॥లు నెఱజేవ్వనము. మతాంతరమున 16 సం॥రముల వఱకు.); 2. కొబ్బరి: చూ, స్కంధఫలము; 3. వసువు: చూ, పర్ణము. 6; 4. మల్లికార్జునశేషము: చూ, మాసంతి. 2; న. 5. కురువేరు: చూ, పీర్జేరము. [చూ, శిశువు.

బాలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మాణవకుడు:

బాలకీర్తిడ.ఆం: (బాలబాలికలఅటలు):—౧. బాలకీర్తిడానిశేషములు.—ఖంజపావము; హరిణక్రీడనము; మఱియు (తె).—అంపలములు; అక్కిలిక్కిందడ; అన్నచిలు—అన్నచ్చిలు, అన్నశములు; అల్లి, అల్లానేరెడు—అల్లానేరెడు—అల్లానేరెడు—అల్లానేరెడు; ఆకుపీకలు—ఆకుపీకలు; అడిక, అడికోడలు; జలంకి నుడి, ఆలంకి, ఆలంకులు; ఇటికి; ఈలకూతలు; ఉట్టు, ఉప్పట, ఉప్పట్టు, ఉప్పఁబట్టు, ఉప్పవఁబట్టెలు, ఉప్పఁగుందము; ఉప్పలపోటి; ఏలపాటలు; ఒక్కసికొమ్మ; ఒడ్డుచిడుపు, ఒట్టిలుచిందఱ; కట్టపుట్టచెండు; కట్టెగుత్తుము; కాలికంచేము; కిట్టుగానుగు; కుందికాళ్లు, కుందనగిరి, కుందెననుడి; కుప్పిగంతులు; కుమ్మరసారెలు; కొండకోతి, కోతిశిశువుచ్చి, కొలికొంతులు; గండ్లదూట; గంటిపోట్లాట; గచ్చేకాయలాట, గచ్చేకాయలు; గట్టినబొడి, గడ్డెనబొద్దు; గిరిసింగన్నవృత్తి; గుంటచోళ్లు; గుడిగుడిగుంచేము—గుడుగుడుగుంచేము; గురిగింజి; గుట్టుపెక్కుడు; గుళ్లు; గూపనాలు; గొబ్బిళ్లు; గోటదొర్లుడు

కాయ, గోటికాయ, గోలీ, గోలీకాయ, (సం).—గు లి, గో ల క ము; గో డి పట్టెలు; (మి) చక్కాలితిప్పుడు; చోకిబాన; చోకిమాట; చింతాకుముసుడు; చిందుపరువు; చిక్కాబిళ్ల—చిక్కనాబిళ్ల; చిటికలాట; చిట్టిపాట్లకాయ; చిడుగుడు; చిమ్మతాయి; చిమ్మబిళ్లు; చిమ్మతినగోడు; చిట్టిపట్టె; చిట్టుబుట్టు; చీకటిమొటికిళ్లు; చెండాళ్లు; చెంగనలు—చెంగనాలు; చెండు; జిరుకుతాటిదాబాట; తన్నుబిళ్ల; తాటాకుచేక్కెర; తాల్లపాము; తుమ్మెదకేపుడు; తూనరతుక్కుము; తూనింగతానిగ; తూనెకొట్లాట; తూరనగోలలు, తూరనడుక్కా, తూరనతుంకము; తోడా; తొలిప్పుళ్లు; తొలిక్కుడుబిళ్ల; దాట్లాయి; దూబూమేలు, దోబూచి; దూటుదుంకెన; దోకుడుబార; నట్టకోతి; నట్టునాలు; నాలుగుకంబాలాట; నీగిపోగిస; నెటికతట్టు, నెట్టుడుగాయ, నెట్టు, పచ్చీను; పిడిగుద్దులు; పిల్లగిటులు, పిల్లదీపు, పిల్లదీవి; పుటచెండు—పుట్టిచెండు; పునీకిళ్లు; పులియాట; పెంచేలచేరి; సానుగునీళ్లు; బండికలు; బంటిదూగులాట; బందారు; బసవన్నాట; బిల్లగోళ్లు; బిల్వబిద్దెము; బుడికిన్ను; బూదికన్నులకచ్చే; బొట్టనగోలలు; బొమ్మరములు; బోటిరాళ్లు; బోర్లపక్కె; మంకెలు; మొకమాట; రామన్నాట; విద్దియము—విద్దెము; వినాయకుపిరి; చెన్నెలకుప్పలు; వేలిబొట్టన; సరిబేనులు; సింగన్నదాటులు; సిరిసింగణావత్తి—సిరిసింగణాలవత్తి. (ఇందు కొన్ని బాలికాకీర్తిడలగుటయు వాడుకయందు గానపచ్చేయన్నవి); మఱియు—బాలికాకీర్తిడా విశేషములు.—అచ్చము; అక్షమాలవకేలి; కీర్తిదాదురము; గిరియకము. మఱియు (తె).—ఆంజి;

అచ్చేనంగండ్లు-అచ్చేనంగాయలు-అచ్చేనగుండ్లు, అచ్చేగలు; అట్టచెమ్మ; అమ్మనబోంట్లు, అమ్మనములు-అమ్మనలు; ఈనెగాజులు; ఉడ్డపల్లించి; సిద్ధగుండ్లు; ఒడ్డువిడుపు; ఒప్పులకు ప్పు; ఓమనగుంటలు; కంబాలాట; కనుమూసిగంతలు(చూ, మూసిగంతలు); కుచ్చెళ్ళు; కుప్పిలు; గీరగింజి-గీరనంగింజి-గీరనగింజి; గుజ్జిన గూళ్లు-గుజ్జినగూళ్లు; గాలిపటము, గాలిపడగ; గిలక; గుజీగుజ్జి-తీమలు; గొబ్బిళ్ళు; చిటుతనబిల్లిలు; చెమ్మచెక్క; జోబిట్లు; దొంగతోత్తులు; పింపిళ్ళు-సింపిళ్ళు, పింపి నలు; బిరికిలు, బొమ్మ పెండ్లిండ్లు; మూసిగంతలు, కనుమూసిగంతలు, దాంగనమ్మిచ్చేలు-దాంగనమ్మిచ్చిళ్ళు, దాంగిలిమ్మిచ్చేలు-దాంగిలిమూతలు-దాంగుడుమూతలు-దాంగురింతలు-దాంగురుమూతలు-దాంగనమ్మిచ్చేలు-దాంగిలిమ్మిచ్చేలు-దాంగిలిమూతలు-దాంగురుమూతలు; పేలిమిచ్చేలు (ఇందుకొన్ని బాలకీర్తనలగుటయు వాడుక యందుఁ గానవచ్చేయన్నవి.) (మిగతవానికి “చూ, సిరిసింగకాలవత్తి.”)

బాలతనయము. సం. వి. అ. పుం. వేండ్రక*: చూ, కిట్టదిరము. [వారిత. (తృణము. 1.) బాలతృణము. సం. వి. అ. న. పచ్చిక: చూ, బాలపాపచిన్నె. వా. వి: చూ, బాలాస్థము. బాలబండు. వా. వి. 1. దేవనాగరలిపినిబోలు లిపి; 2. సంచులు కట్టువాడు. బాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. అయివేండ్ల యేనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తా; పుం. న. 2. సరువేరు*: చూ, హీరేరము; వి. 3. పదునా తొండ్లకు లోబడినది (ఆడుది): చూ, స్త్రీ. బాలమూషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిట్టెలుక: చూ, మూషికము. బొంయట్టోపవీతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఉర

స్కటుడు: చూ, మహావృత్తి. బాలప. అం: చూ, కరణములు. బాలవాహ్యము. సం. వి. అ. పుం. మేక: చూ, మేషము. 1. బాలవృత్తుడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైవ విశేషము: చూ, సుగతుడు. బాలశలాటువు. సం. వి. ఉ. న. లేతపిండ: చూ, శలాటువు. 2. [మల్లకాస్త్రము- బాలసంగడము. అం. మల్లసాధనము: చూ, బాలసారె. వా. వి: చూ, బారసాల. బాలనూర్వోదయము. అం. 1: చూ, అంజనములు; వా. 2. ఒకానొకఘటికొవధము; 3. అరుణోదయము. (వాడుక). బాలాజి. వై. వి. 1. తిరుపతివేంకటేశ్వరులకు ధైరాగులువాడెడుపేరు; వా. 2. ఒకానొకజాతివాడు: చూ, సింగులు. బాలాస్థము. పా. (బాల+అస్థి) పుట్టినది మొదలు 12 సంవత్సరముల లోపున బాలురకు గలుగు కీడులు లేక మరణములు. (౧. 4 సం. లోపున తల్లిదోషములవలనను, ౨. 4 సం. మొదలు 8 సం. లోపున తండ్రి దోషముల వలనను, 3. 8 సం. మొదలు 12 సం. లోపున బాలునియొక్క దోషముల చేతను గలుగునని కొందఱు ఋషుల యభిప్రాయము). [నూతిక. బాలింత. వా. వై. వి. రూ-బాలెంత: చూ, బాలింతరాలు. వా. వై. వి.-పై.- బాలింతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, రూ-బాలెంతబోళము. బాలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పదునాతొండ్లకు లోబడినపిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2. కన్యక: చూ, స్త్రీ; 3. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 4. చెవిబొగడ: చూ, భూషణము. 2. బాలికాకీర్త. అం: చూ, బాలకీర్త. [లోడు- బాలిశము. సం. వి. అ. న.=బాలిశ: చూ,

బాలిశుఁడు. సం. విణ. 1. = పాలనుఁడు: చూ,

స్తబ్దుఁడు; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.

బాలీను. వై. వి. = బాలిశము: చూ, లోడు.

బాలుఁడు. వా. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బాల
కుఁడు. [3, ఆ. 84.

బాలెంత. వై. వి: చూ, రూ-బాలెంత. స్వా.

బాలెంతరాలు. వా. వై. వి: — పై. —

బాలెంతబోలు. వా. న్య. వి: చూ, బోళము.

బాలెంతబోళము. ద్వ. వి. — పై. —

బాలబ్రాహ్మణులు. పా: చూ, కపూరియై బ్రా
హ్మణులు.

బాలేయము. సం. వి. ఆ. న. 1. పిన్నముల్లంగి*:

చూ, పాస్తీకంద; పుం. 2. గాడిద: చూ,

రాసభము; విణ. 3. బాలునికి పితమైనది;

4. మెత్తనిది: చూ, సాంద్రిము. 3.

బాలేయకాకము. సం. వి. ఆ. పుం. బారంగి*:

చూ, హంజిక.

బాల్యము. అం. 1: చూ, అపస్థలు 2: చూ, దళలు.

బాల్యంగి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోసకాయ: చూ,
హరివాలుకము.

బావ. వై. వి. = భావుక. 1. తోడఁబుట్టినదాని

మగఁడు, బావగారు, బావమఱది. (సం.) —

భావుకుఁడు; వా. 2. బావగారు: చూ, మగని

అన్న; 3. తనకంటె పెద్దవాఁడైన మేనత్త

మేనమామల కొడుకు: బావగారు; (తద్వి. —

మేనత్తకొడుకునకు. — పైతృప్యనేయుఁడు —

పైతృప్యనీయుఁడు); 4. భార్యతోడఁబు

ట్టినవాఁడు: బావగారు; 5. నటుఁడు నూత్ర

ధారనిపిలిచెడు పేరు: బావగారు.

బావంజి. వై. వి. = వాగుజీ*: చూ, సోమరాజి.

బావగారు. వా. వి: చూ, బావ. 1-2-3-4-5.

బావమఱది. వా. వి: చూ, బావ. 1.

బావి. వై. వి. 1. = వాపీ. నయ్య: చూ, సర

స్ను. 1; 2. చెలువు: చూ, సరస్సు. 1;

3. = వాపీ. దిగుడుబావి: చూ, సరస్సు. 1;

4. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

బావిడీ. వా. వి. బావి. 1.

బావియొఱ. వా. వి: ఒఱ, ఒఱపెంపు, నూతి

యొఱ. తద్వి. — నూతిపైయొఱకు. — తల్లియొఱ.

బావీలి. దే. వి. ఆఁడుదానికొనఁచెవిసగ: చూ,

భూషణము. 2. [చూ, భూషణము. 2..

బావీలిగలుసు. వా.వి. మగవానికొనఁచెవిసగ:

బావుకొను. దే. స. కి. 1. అంతయు నాకే

కావలయునని ఆకురతపడు; 2. అన్నము

లోనగునది చేతినిండుగ యెత్తి నోటనిడు

కొను. హరి. పూ. 5, ఆ. 208: చూ, భుజించు. 2.

బావుటా. వా. వి. కెండా.

బావురు. వా. వి. 1. బావురుఁబిల్లి: చూ, నూ

చకము. 5; 2. ఏడ్చుటయందగు ధ్వన్యను

కరణము: చూ, మామా.

బావురుఁబిల్లి. వా. వి: చూ, బావురు. 1. కళా.

6, ఆ. 269.

బావురుగడ్డము. దే. వి. పిల్లగడ్డము, మేకగడ్డ

ము: చూ, శృశువు. [రా. 4, ఆ. 195.

బావురుగాఁడు. దే. వి: చూ, బావురు. 1. ఉ.

బావురుమును. దే. ఆ. కి. (బావురు + అను).

1. జనశూన్యమగుటచే బావురుమని మాలు

మోతకలదియగు: చూ, శబ్దించు; 2. పెద్ద

యెడుపుయెద్దు: చూ, శోకించు.

బాష్పము. సం. వి. ఆ. న. 1. కన్నీరు: చూ,

శోదనము. 2; 2. కొయ్యగూర *: చూ,

మరిషము; పుం. 3. అవిరి: చూ, హర్ష

ణము; 4. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.

బాష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంగువమౌను

*: చూ, హింగువు; 2. ఇంగువమౌనిపిత్తు.

బాస్. వా. విణ. మంచిది.

బాస. వై. వి. = భాష. 1. సంస్కృతాదిభాష:

చూ, భాష. 1; భాషలు 1; 2. వృత్తిజ్ఞ. కాశీ. 5, ఆ.

271: చూ, స్పర్ధ. 4; 3. = భాష. వచనము:

చూ, శబ్దము. 2; 4. ఒట్టు: చూ, కాపము.

1; 5. జీర్ణియ: చూ, పృతము; 6. పృమా
ణము. య. 3, ఆ. 38: చూ, శపథము;

7. సంకేతము, సైగ: చూ, రహస్యము;
8: చూ, భాషణము. 2.

బాసట. దే. విణ. ఏ: చూ, సహాయము.

బాసనము. వై. వి.=భాజన. పచనపాత్రము:
చూ, పాత్రము 8-౨౦.

బాసము. వై. వి. జోలె: చూ, జోలియ. 2.

బాసవారు. వై. వి. 1: చూ, వేలుపు; 2. ఋషి:
చూ, సన్యాసి. య. 2, ఆ. 49.

బాసవారుదిట్టరులు. వా. వి. బ: చూ, బాస
వారు. 1.

బాసవార్లార. ద్వ. వి. 1. ఇందుడు: చూ,
సహస్రాక్షుడు; 2. ఋషిశ్వరుడు: చూ,
సన్యాసి. [వచించే.]

బాసాడు. ద్వ. ఆ. కి. మాటాడు: చూ,
బాసికదంప. ద్వ. వి. తలముందుపక్కనుం
చేబడెడి పుష్పహారము: చూ, భూష
ణము. 2. [నవట్టు అనియు వాడుక].

బాసికపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పద్మాసనము. (బాసి
బాసికము. దే. వి. పెండ్లియందు పధూపరుల
నొసటగట్టెడు మూడుపక్కలేర్పడిన
మాక్తికాది హారము. పను. 4, ఆ. 88: చూ,
భూషణము. 2.

బాస్తకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-బస్తకము.

బాహ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). బాహువు: చూ,
స్కంధము. 1.

బాహటము. వై. వి.=బాహ్యట: చూ, స్పష్టము.

బాహటము. వై. విణ.=బాహ్యట. —వై. —
(సం. అనికొందఱు).

బాహిరహోవు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, బయలు
పడు; 2: చూ, సామ్రాజ్యిలు.

బాహిరము. వై. విణ.=బహిరంగ. 1. బయలు
పడినది, వెలియినది (అనికొందఱు): చూ,
స్పష్టము.

బాహు. సం. వి. ఉ. పుం, (స్త్రీ). రూ-బాహువు:
స్కంధము. 1.

బాహుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: అశ్వవిదుడు,
కించుడు, పుణ్యశ్లోకుడు: చూ, నలుడు, 1.

బాహుజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రాచేవా:
డు: చూ, రాజు. 1; విణ. 2. బుజ్జేమునం
దుపుట్టినవాడు. [తనుత్రాణము.

బాహుత్రాణము. సం. వి. ఆ. న: చూ,
బాహుద. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). బాహుదయనునది:
చూ, నది. [భూషణము. 2.

బాహుదము. సం. వి. ఆ. న. జేబ్బ: చూ,
బాహుపురి. సం. వి. ఆ. న. —వై. —

బాహుపురులు. అం: చూ, ధాన్యము.

బాహుపృచ్ఛాములు. అం. (చూ, పాస్తకియా
భేదములు) ఉర్ధ్వము, అధోముఖము, తిర్య
గ్ము, అపవిధము, ప్రసారితము, అంచితము,
మండలగతి, స్వస్తికము, ఉద్వేస్తికము, పృ
స్థానుసారి. (10.) [చేతిమడుపు.

బాహుమధ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మో

బాహుమూలము. సం. వి. ఆ. న. చేంక: చూ, మడిసంది

బాహులము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తను
త్రాణము; 2. కార్తికమాసము: చూ, మా
సము. 1. [స్నాని: చూ, స్కందుడు.

బాహులేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమార

బాహువారకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విరిగి*.

బాహువు. సం. వి. ఉ. పుం, (స్త్రీ): చూ, రూ-బాహు

బాహుసహస్రభృత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ,
హైహయము. [హ్రాయము.

బాహుశ్యము. సం. వి. ఆ. న. బహుళభావము:

బాహ్యదృశ్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యము. సం. విణ. 1: చూ, స్పష్టము; వా-

2: చూ, బహిరేకము. 2; 3: చూ, శౌచము.

బాహ్యశబ్దానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యపాదప. అం: చూ, వేసరపాదపజభాషణ,

బాహ్యసంగము. అం : చూ, సంగములు.

బాహ్యకము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాహ్యకము.

1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 2. కుంకుమ పువ్వు: చూ, పహ్ని శిఖము. 2; పుం. 3. ఒక దేశము: చూ, దేశములు; 4. బాహ్యక దేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

బాహ్యక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). బాహ్యక దేశ (స్త్రీ): చూ, (స్త్రీ). (బాహ్యకము.

బాహ్యకము. సం. వి. ఆ. న. పుం: చూ, రూ-

బాహ్యకము. సం. వి. ఆ. పుం. బాహ్యక దేశపు రాజు: చూ, రాజు. 1.

బాళి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, మూర్ఖ; 3: చూ, వాంఛ. ఉ. రా. 1, అ.

28; 4: చూ, విచారము. 2; విణ. 5: చూ, హేరాళము. (నుమము.

బాళెలు. వా. వి. బ. పుష్పవిశేషములు: చూ,

వి

బింకము. దే. వి. రూ-బింకము. 1. గర్వము.

వర. 3, ఆ. 277: చూ, హంకారము;

2. బిగువు: చూ, లవణి; 3. గర్వోక్తి. పాండు.

2, ఆ. 41: చూ, శబ్దము. 2; 4. శూరత:

చూ, శౌర్యము. 1: వా. 5. నిష్కం: చూ,

లేచుట.

బింకము. దే. వి. —వై—

బింగీలు. వా. వి. బ. బడిపిల్లల శిక్షలగు గుంజ

ళ్లు గోడకుర్చీ కోడండములోనగువానిలో

నొకటి.

బిందము. వై. వి. = బృంద: చూ, సమూహము.

బింగియ. దే. వి. రూ-బింద: చూ, పాత్రము.

6-ర౯.

బిందీ. వై. వి. లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

బిందుకము. అం: చూ, దంతక్షతములు.

బిందుచిత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. కామంచిత్ర:

చూ, తృణము. 1.

బిందుతంత్రము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, చతు

రంగము; 2: చూ, కారిఫలము.

బిందుమాలి. అం: చూ, జన్మతాళములు.

బిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిబొట్టు:

చూ, బొట్టు. 1; 2. చోక్క: చూ, బొట్టు.

1; 3: చూ, సున్న. 1; 4: చూ, శుక్రము.

1, 5: చూ, భూమిధ్యము; 6. దంతక్షతవిశే

షము: చూ, వాలెజకెంపు; అం. 7: చూ,

అశోహివర్ణగతా లంకారములు; 8: చూ,

కాలపాణిము; పా. 9. ఒక నాటకలక్షణము

(మధ్యమధ్య నవాంతరములు వచ్చిననుసామ

ర్థముచే జెడకుండునట్లుపలుకుట బిందువు);

అం. 10: చూ, సంచారీవర్ణగతా లంకారములు.

బిందె. దే. వి: చూ, రూ-బిందియ. [నరటము.

బింబకము. సం. వి. ఆ. పుం. ఊసర వెల్లి: చూ,

బింబచ్చద. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, శింశువు.*

బింబము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పత్రిబింబ

ము. 1; 2. దొండపండు, ఓష్టి: చూ, రక్త

ఫల; 3. పత్రిమ: చూ, హరిణి. 3; 4: చూ,

సమానము. 2; పుం. 5: చూ, బింబకము;

పుం, న. 6. (చంద్రసూర్యాది) మండలము:

అ, గోలము-గోళము, త, మండలము.

(కె).—బిల్ల-బిల్లి-బిల్లిక-బిల్లి ("చూ, మం

డలము. 9."); వా. 7: చూ, భగము. 12;

అం. 8: చూ, అగమములు.

బింబార్ద్రకలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు-

బింబిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). దొండ*: చూ,

రక్తఫల. [వికారము. 1-

బింబితము. సం. విణ. పత్రిబింబించినది: చూ,

బింబోష్టి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. దొండపండు

పంటి పెదవిగలఆడుది: చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడు

ది: చూ, (స్త్రీ).

వికారి. వై. విణ. = వికారి. రూ-వికాసి. 1. = వికార

వాన్. బిచ్చేగాడు: చూ, యాచకుడు;

2. దరిదుర్గడు: చూ, శాతుడు; 3. వికృత

వేషధారి; 4. అపర్యయజనుడు: చూ, వారికి.

వికాసి. వై. విణ. — పై. —

వికారి. వై. వి. = వికారి. వికృత వేషధరుడు.

చికిరము. వై. వి. = చికిరము: చూ, వేడికోలు. పను. 1, ఆ. 64.

చికిరాలమారి. ద్వ. విణ: చూ, వికారి. 1.

చిక్క. వా. వై. విణ. 1: చూ, నిలుపేద; 2. బల హీనము. "రయితుచిక్క (లేక) చేను చిక్క." [ద్రుమము.

చిక్కి. దే. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదు చిక్కిరించే. దే. స. కి: చూ, చిక్కించే.

చిగ. దే. ద్వ. కి. విణ: రూ. చిగ. చిగియు.

"చిగిగొట్టు-చిగిబట్టు."

చిగిబట్టు. వా. స. కి. కుంచించే.

చిగాసి. దే. విణ. భూతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చిగి. దే. వి. 1. చిగువు: చూ, లవణి; 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. దృఢత: చూ, స్థైర్యము. 1.

చిగించే. దే. పే. చిగువుచేయు. పా. 3, ఆ.

4: రూ. చిగియించే, చిగుచే, ఇలకఱచే- ఇల్లకఱచే-కలకఱచే. [చూ, చిగి. 3.

చిగితము. దే. విణ. (చిగి + ఇతము) దృఢము:

చిగిబద్ధ. ద్వ. వి. రెండు గాఢికములకు నడుమ వేయు చిగువుబద్ధ: చిగువు. [ప్రచేయు.

చిగియు. దే. ఆ. కి. 1: చిగువుకొను; 2. చిగు

చిగిసికొను. వా. ఆ. కి: చూ, పట్టుకొను. 3.

చిగుచే. దే. పే: చూ, చిగించే.

చిగుతు. దే. విణ. వదులుకానిది.

చిగువాళ్లు. వా. వి. బ. కట్టెలమోపుకట్టెడు

త్రాళ్లు: చూ, నూత్రము. 1.

చిగువు. దే. వి. 1: చూ, చిగి. 2; 2: చూ,

చిగి. 3; 3: చూ, చింకము. 4; 4: చూ, చిగి

బద్ధ; 5. త్రాటికొంత; 6: చూ, చింకము. 2.

చిగువుకొను. దే. ఆ. కి: చిగియు.

చిగ్గ. దే. ద్వ. కి. విణ: చూ, రూ. చిగ.

చిగ్గర. దే. ద్వ. కి. విణ. 1: ఎత్తిలి, 2. తిల్లి, గట్టిగ; 2: పారి, చిట్టు.

చిచోనా. వా. వి. పడక.

చిచ్చే. వా. వి. = భిక్ష: చూ, వేడికోలు.

చిచ్చేగాడు. వై. విణ. = భిక్షకుడు. (ద్వ. ఆని కొందలు) 1: చూ, యాచకుడు; 2: చూ, సన్యాసి.

చిచ్చేపుజోగి. ద్వ. విణ. — పై. —

చిచ్చేము. వై. వి. = భిక్షము: చూ, చిచ్చే.

చిచ్చేమెత్తు. వా. వి: చూ, ఎత్తు. 26.

చిజోగు. దే. స. కి: చూ, బొంకు. పా. 3,

ఆ. 214.

[సము. 2-

చిటారము. దే. వి. ఒయ్యారము: చూ, చిటా

చిటారి. దే. వి. చిటానతి: చూ, స్త్రీ.

చిటికి. వా. వి. చలువభార్య: చూ, భార్య.

చిట్టచిట్ట. దే. వి. (చిట్టు + చిట్టు) మిక్కిలి చిగువు. భో. 4, ఆ. 303.

చిట్టు. దే. అవ్య. 1: చూ, వేగము. 3; 2: చూ,

పాచ్చే. 2; 3: చూ, చిగ్గర. 2; వా.

4. కొలతబద్ధ: చూ, స్థాటు.

చిట్టుచిట్ట. దే. అవ్య. తటాలున. భో. 5, ఆ.

77: చూ, వేగము. 3.

చిడ. వై. వి. = అపత్య. రూ. చిడ్డ-చిడ్డ: చూ,

కిశువు. (ఇది ఆ-కా. ఏ శబ్దములకు అనువృ

యుక్తమై స్త్రీవాచకమగును. ఉదా. —

అచిడ-కాచిడ-ఏచిడము.) (దేశ్యమని. శ. ర.)

చిడము. సం. వి. ఆ. స. అట్టుప్పు: చూ,

లవణము. 1. [అం. 2: చూ, త్రాడులు.

చిడలవణము. సం. వి. ఆ. స. 1. — పై. —:

చిడాయించే. వా. స. కి. 1. కోపముతో

మూలి పెదవులు గట్టిగా నొక్కి మూసికొను;

2. ఒకదానిలో నుటొకదానినుంచే.

బిడారము. దే. వి. 1: చూ, పాలియము. 1. బిడారము. దే. వి. 1: చూ, పిడుపట్టు.

బిడారము. దే. వి. 1: చూ, బిడారము. 2. విజ. 1, ఆ. 185; 2. చేనుచుచూ, లంబాడీతండా; 3: చూ, బిడారము. 1.

బిడారము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, హరిదళము; 2: చూ, పునుగు. 1; 3. కంటిమందు: చూ, మందు. 1.

బిడారబాహ్యములు. అం. “శ్లో. యత్ర కృత్వ కృత్వ గామి నిత్యం భిక్షుమతత్పరః, స్వకార్యముద్దిశ్య సదాసబిడారక ఉచ్యతే” (దురాన్న దుర్దానాదు లెచ్చేచేచేట సంపాద్య మగునాయని వెదకుచు స్వకార్యము కొఱవ ఎల్ల వస్తువుల సంపదించెడువారలు): చూ, దళ విధ బాహ్యములు.

బిడారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, నూచకము. 5; 2. కనుగుడ్డు: చూ, లోచనము; 3. కంటిలెవులు: చూ, పార్శ్వము.

బిడారవణము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బిడలనము.

బిడారవిఠోచనన్యాయము. పా. పిల్లి మలవిసర్జనము చేయునపుడు గోయిద్రవివ్రితంబువిడిచి పూడ్చివేయుననురీతి.

బిడియము. వై. వి.=వీరీడా. (దేశ్యమని శ. ర.) రూ-బిడెము: చూ, సిగ్గు.

బిడుపు. దే. వి. 1. అపకాశము: చూ, సందు. 6; విణ. 2. అపకాశముగలది.

బిడెము. వై. వి.=వీరీడా (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, రూ-బిడియము. [సహస్రాక్షుండు.

బిడోజుండు. సం. వి. న్. పుం. ఇందుగ్రిడు: చూ, బిడ్డ. వై. వి.=అపకృత్. (దేశ్యమని శ. ర.)

1: చూ, రూ-బిడ్డ. భో. 1, ఆ. 70; 2. కొడుకు: చూ, నూనుడు. 1; 3. కూతురు: చూ, నూన. 1.

బిడ్డండు. దే. వి. (వై, అనికొందలు). 1. మగ శిశువు: చూ, శిశువు; 2. కొడుకు. కాశీ. 4, ఆ. 13: చూ, నూనుడు. 1; 3. బాలుండు: చూ, శిశువు.

బిడ్డమట్టు. దే. వి. పృథ్వీవేదన: చూ, వేదన. 1. బిడ్డతల్లి. దే. వి. 1: చూ, బాలింత; 2. బిడ్డను గన్నతల్లి: చూ, సంత. 2.

బిడ్డనిచ్చిన యత్తమాములు. అం: చూ, గయా పిండదానార్థులు.

బిడ్డలతోను పెండ్లాముతోను హఠాత్తుగ చని పోవు జాతిమండు. పా. గ. లగ్నముకన్యయై యచేటి రవియును, మకరమున మజాడును, మినమున శనియును నుండి వీరికి శుభగ్రహ సంబంధములేక రాహువుచేగాని, కేతువుచేగాని చూడబడునపుడును, అ. లగ్నమున రాహువుండి, శనిబుధకేతువులు మినమున నుండి వీరిలో నెవరిదయిన మహాదళ నచ్చే నపుడును గలుగును.

బిడ్డలులేనిగృహము. అం: చూ, అపకాశములు.

బిడ్డ. వై. వి.=చూ, రూ-బిడ్డ.

బిత్తరపోవు. దే. అ. కిరి: చూ, సలించే.

బిత్తరము. దే. వి. 1. జోతి: చూ, వెలుతురు.

1; 2. కృంగారచేష్ట. నీలా. 3, ఆ. 10: చూ, విలాసము. 2; విణ. 3. చంచలము. స్వా. 2, ఆ. 33: చూ, వలితము. 3; 4: చూ, సరసము. అని. 2, ఆ. 27.

బిత్తరములాడు. దే. అ. కిరి: చూ, ప్రకాశించే.

బిత్తిరి. దే. వి. (బిత్తరము + ఇ) 1. కృంగార చేష్టలుగల ఆడుది. రాజ. 3, ఆ-84: చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

బిత్తరించే. దే. అ. కిరి. 1. సరసముడు. కాశీ. 7, ఆ. 186; 2: చూ, బిత్తరములాడు; 3: చూ, సలించే; 4. డింకాడు: చూ, వేలిలాడు.

చిత్రజింకచాల్పు. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

చిత్ర. దే. వి: అంగమెల, దినమెల-దిన్నమెల.

చిత్ర. దే. వి. 1: చూ, దిగంబరుడు. 3; విణ. 2. దినమెలది.

చిత్ర. వా.వి. 1. మాయ. “వాడు నన్ను చిత్రం పెట్టి ఆటగాలు పొందినాడు.”; 2: చూ, కిక్కిరి. 2. (ఉత్తరస్కంధం లో నాడుక).

చిత్ర. దే. వి: చూ, దిగంబరుడు. 3. అం, భా. తృ. 12.

చిత్ర. దే. వి. చేక్కిలములు లోనగువాని నెత్తడు లోపాదశము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.)

చిత్ర. వా. వి. రూ-చిద్ద, చిన్ద, దుర్దత్తి, నరకము, రోషరము: చూ, సంహారము. 2.

చిద్దము. వై. వి.=చిన్దమ్: చూ, వేలుపాటు. 1.

చిద్ద. దే. అ. కిరీ: చూ, మరణించే. సా. 1, అ. 107.

చిద్ద. దే. వి: చూ, రూ-చిద్ద.

చిద్దమువాడు. వా. వి. అటలాడి జీవించే వాడు: చూ, కైలాషుడు.

చిబ్బరించే. దే. అ. కిరీ. (పులి) కూయు. రూ-చిబ్బరిల్లు: చూ, శబ్దించే.

చిబ్బరింత. దే. వి. పులికూత: చూ, స్వరము. 2.

చిబ్బరిల్లు. దే. అ. కిరీ: చూ, రూ-చిబ్బరించే.

చిబ్బిలికాయ. దే. వి. అడుదానికాలి మూడవ కేరినగ. కళా. 7, అ. 66: చూ, భూషణము. 2. (పిల్లల్లులు కొందఱు.)

చిబ్బి. దే. వి. 1: చూ, లోరణము; 2. తురుపుల యంతఃపురస్త్రి. వసు. 1, అ. 45: చూ, స్త్రీ.

చిబ్బకడుపువేల్పు. వా. వి: చూ, విచారము. 1.

చిబ్బోకము. అం. రూ-చిబ్బోకము. నాయికకు గర్వాతిశయము చేత ఇష్టవస్తువునందేనియు

కలిగెడు అనాదరము: చూ, శృంగారోచేష్టలు.

చిబ్బోకము. అం.—వై.—

చిమ్మటి. దే. వి. 1. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

2. స్వవశముకానిబుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము.

2; 3: చూ, సంకోచము. 3. పాండు. 2, అ.

190; విణ. 4. స్వవశముకాని బుద్ధిగలది.

హరి, ఉ. 7, అ. 230.

చిమ్మటిగొను. దే. అ. కిరీ. వివశత్వమునొందు:

చిమ్మటివోవు. [2: చూ, సామ్మసిల్లు.

చిమ్మటివోవు. దే. అ. కిరీ. 1.—వై.—

చియ్యము. దే. వి. పొట్టూడదలచిన ధాన్యము:

పాలుపాళు. (సం).—తండులము; తద్వి.

శేషములు.—అక్షతలకు.—అక్షింతలు.

తలబాళులు, దీనబాళులు—దీనబాళులు.

పచ్చేబాళులు, పాలుపాళులు, మెట్టుబాళులు,

విలుగనిచియ్యము, నేనబాళులు, నేన.

లు. (సం).—అక్షతలు; ౨. ఈ సంవత్స.

రపు పంటచియ్యమునకు.—పచ్చిచియ్యము.

3. ఉప్పుడు చేయనిచియ్యమునకు.—పచ్చిచియ్య.

ము; ౪. ఉప్పుడు చేసినచియ్యమునకు.—ఉప్పి.

ళ్లు—ఉప్పుడు; ౫. చేరుళ్లు.—చేరుడుచియ్య.

ము, చేరుడులు—చేరుళ్లు, దంగుడులు—దంగు.

ళ్లు; ౬. చేక్క—గాడుకని చియ్యమునకు.—

ననుబాయి—ననుబాయి—నన్నాయి.

నలుకుచియ్యము; 2. తండులకణమునకు.—

(చూ, శంబుకము); ౮. నానచియ్యమునకు.—

నానబాళులు, నానచియ్యము, పచ్చిచియ్య.

ము. (సం).—లాజము; ౯. పెండ్లివధూవరు.

లపై చేరుగుచియ్యమునకు.—నుంకు; ౧౦. పరీ.

యాణపు చియ్యమునకు.—క్షేమతండులములు.

౧౧. యవలచియ్యమునకు.—(సం).—దీప్యక.

ము. (మిగతవానికి “చూ, నేనబాళులు.”)

విరడ. దే. వి. 1: చూ, విజానబంధము.

2. మూతవేసెడు తటిమెవకొయ్యతునుక: గట్ట, దిమ్మె, మూత.
 విరచి. దే. దృ. కి. విణ. రూ-బిణబిణ. అతి
 త్వరితముగా: చూ, వేగము. 3.
 విరాన. దే. దృ. కి. విణ. రూ-బిణాన. —పై—
 విరికి. దే. వి. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము.
 2; వా. వి. బ. 2: చూ, బాలికాకీర్తి.
 విరీన. దే. దృ. కి. వి: చూ, విరచి.
 విరీలన. దే. దృ. కి. విణ. —పై—
 విరుదము. సం. వి. అ. పుం. 1. = విరుదు: ఆభిజ
 నము. (తె). —ఆరిగ, పవాడము-పావాడ
 ము-పవాడము, పట్టుము, విరుదు; 2. = విరు
 ను. సామర్థ్యచిహ్నము; 3. = విరుదు. శౌర్య
 చిహ్నము.
 విరుదాధ్యుడు. సం. విణ. = విరుదాయత్తు. విరుదా
 రి-విరుదు-విరుదులందు: చూ, శూరుడు. 5.
 విరుదాయత్తు. వై. విణ. = విరుదాధ్య. —పై—
 విరుదారి. వై. విణ. = —పై— (శు. పా.)
 విరుదులందు. వై. విణ. —పై— (దృ. అనియు)
 విరుదు. వై. వి. 1: చూ, పృథివి. 1; 2. =
 చూ, విరుదము. 1; 3. = చూ, విరుదము. 2;
 4. = చూ, విరుదము. 3; విణ. 5: చూ,
 సమర్థుడు; 6: చూ, సమర్థము. 3; 7. = విరు
 దాధ్య: చూ, శూరుడు. 5.
 విరునగు. వా. అ. కి. 1. కణితుగిలు, బిణు;
 వా. 2. సరిగావచనముకానిదగు: బిణు.
 విరును. వై. వి. రూ-బిణును (దేశ్యమని శ. ర.) =
 పరుష. 1. గట్టి. కళా. 3, అ. 243: చూ,
 బెడిదము; బ. 2. విరునుంగోవి, బిణును;
 విణ. 3. కఠినము. జై. 7, అ. 39: చూ,
 బెడిదము; వా. 4. చిముడకుండునటుల ఉడ
 కలెట్టుట. “విరునుపదును.”
 విరునుంగోవి. దే. వి: చూ, విరును. 2.
 విణబిణ. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-బిణ. విర.

విజ్ఞాన. దే. దృ. కి. విణ: చూ, రూ-బిణ
 బిణ. (రూ-విరాన). [విరీన].
 బిణీన. దే. దృ. కి. విణ. —పై— (రూ-
 బిణీలున. దే. దృ. కి. విణ. —పై— (రూ-
 బిణీలున).
 బిణుబిణు. దే. వి. తాలుబోనగునవి పడుటయం
 దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 బిణును. వై. వి. విణ. = పరుష: చూ, రూ-
 విరును. (దేశ్యమని శ. ర.) (కాత్యవ్యయనము. —
 కళా. 8, అ. 84.)
 బిణునైనవాడు. వా. వి. 1. బెట్టునరిగలవాఁ
 డు; 2. కఠినవాదయుఁడు: చూ, వ్యాధుఁ
 డు. 2. [నకు. —భో. 4, అ. 309.]
 బిణ్ణ. దే. వి: చూ, బిగి. 1—2—3. (బిగువు
 బిణ్ణబిగియు. దే. అ. కి. (బిగియు + బిగియు)
 మిక్కిలిబిగిసికొను. కాశీ. 7, అ. 50.
 బిణ్ణ. దే. వి. 1 తడిక బిగువుగానిలుమేటకై
 దాచముగట్టియిచ్చి యానించెడుకొయ్య:
 బిసి; 2. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; విణ.
 3. గట్టి: చూ, బెడిదము; 4: ఉదుటు, దు
 డుకు, బెట్టిదము. (సం). —అవలిప్రము,
 ఉత్పిక్తము, ఉద్ధతము, ఉద్వృత్తము; అ.
 కి. 5: చూ, విరునగు. 1. భో. 4, అ.
 115; 6: చూ, విరునగు. 2.
 బిలకము. సం. వి. అ. పుం. = పల్లిక: చూ, పల్లిక.
 బిలబిలలాడు. వా. అ. కి. ముద్దుపలుకులతో
 నాడుకొనుచు కలసి మెలిసియుండు.
 బిలబిలాత్తులు. వా. వి. బ. ఒకజాతిసిట్టలు:
 చూ, శకుంతి (పక్షి).
 బిలమెట్టు. వా. వి. బ: చూ, బిలచెప్పలు.
 బిలము. సం. వి. అ. న. 1. = బెలము-విలము:
 చూ, రంధ్రము. 1; 2. గుహ: చూ, రంధ్ర
 ము. 1; పుం. 3. ఉచ్చైశ్రవము: చూ,
 హయము.

బిలిబి. వా. వి. మద్దుముద్దు.

బిలువము. వై. వి.=బిల్వ. 1: మా, శ్రీ ఫలము.*;

2. మారేడునండు: మా, శ్రీ ఫలము.

బిలేశయ. సం. వి. ఆ. ప్రే: రూ-బిలేశయము.

అండజము, కోకడము, గోధ, గోధిక, గోలి,

నిహక-నిహక, పంచనఖి, ముసలి. (తె).—

ఉడుము, ఉణుము, ఏపరి, తేలుమేపరి,

తద్వి. — ౧. ఉడుపిల్లకు. — గౌధారము,

గౌధేయము, గౌధేము. (తె).—

ఉడుపిల్ల; ౨. నీరుడుమునకు. — గోధ

క, నిహక-నిహక. (తె).—నీరుడుము.

(మిగతవానికి “చూ, హాలాహలము.”)

బిలేశయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. — వై. —;

2. పాము: చూ, నర్పము; 3. ఎలుక: చూ,

మూషికము.

బిల్కుమార్పు. వా. వి. కొల: చూ, హింస. 1.

బిల్మక్త. వా. వి. 1. కొన్ని రాసులుకలిసిగ

మొత్తము; 2. కొన్ని సంవత్సరములమక్తా;

కలిపినమొత్తము; 3. కొన్నింటిమొత్తము.

బిల్ల. దే. వి. రూ-బిల్ల. 1. ఖండము. ఉ, హరి.

3, ఆ. 99: చూ, శకలము. 4; 2. (నూర్వ

చందాదుల) బింబము. రూ-బిల్ల- బిల్లిక:

చూ, బింబము. 6; 3. గుండ్రపుతలగడ:

చూ, బోడు; 4. కపిలేరాట్నము: చూ,

రాటణము. 2; 5. చెవినగ: చూ, భూషణ

ము. 2; 6. పలుచేని గుండ్రనివస్తువు;

7. తొట్లపనివాడు దిండునకంటిం చెడు చ

క్రము; 8. మెడలోనగువోట్లయందు గుం

డ్రము గారే చెడు నెత్తురుగడ్డ: చూ, నెత్తురు

గడ్డ (నెగళోగముచే గడ్డలోపుట్టిన గడ్డఅని

కొండలు); 9. తపాలబిల్ల; విణ. 10. రూ-

బిల్ల. గుండ్రనిది.

బిల్లకట్టు. దే. వి. రూ-బిల్లకట్టు. 1. మెడలో

నగువోట్ల యందు నెత్తురుగడ్డకట్టు; వా.

2. పుటముపెట్టుటకుముందు మాఁకుళ్లలో నుంచెడు మందుబిళ్ల అనురిక.

బిల్లకట్టలు. దే. వి. బ. తములపాకులను డెలకు.

క్రిందనుమీఁదనుసంతనచేసికట్టెడుకట్టలు.

బిల్లగోళ్లు. దే. వి. బ. చూ, బాలక్రిడ.

బిల్లచెప్పలు. దే. వి. బ. రూ-బిల్లచెప్పలు..

బోలుబిల్లలకు కుమ్మేలనుర్చిన చెప్పలు:

చూ, సమ్మాలిగలు.

బిల్లతలగడ. వా. వి: చూ, బిల్ల. 3.

బిల్లవాలు. ద్వ. వి. చక్కాయుధము: చూ,

బాణము. 1.

బిల్లి. వా. వి. 1. (చంద్రనూర్వుల) బింబము:

చూ, రూ-బిల్లి. 2; 2. చెడుగుడు ఆటలో

నికూత. “అల్లిబిల్లిచెంగలనాత్ బిల్లి బిల్లి

బిల్లి (గుడుగుడుగుడు): చూ, స్వరము. 2.

బిల్లిక. దే. వి: చూ, బిల్లి. 1.

బిల్లు. వా. వి. రావలసిన సామునకు చెక్కు.

“జీతపుబిల్లు” (చూ, బరావట్టు)

బిల్లుకలెక్టరు. వా. వి: చూ, సుంకరి.

బిల్వబిద్దెము. వా. వి: చూ, బాలక్రిడ.

బిల్వము. సం. వి. ఆ. న.=బిలువము. 1. మారే

డుపండు: చూ, శ్రీ ఫలము; పుం. 2. మారే

డు*: చూ, శ్రీ ఫలము.

బిల్వాది. అం: చూ, లేహ్యములు.

బిస. దే. వి. 1. ఏతపుమానిసిక్రింది యరభాగ

ము: మీట; 2. యంత్రపుకీలు. స్వా. 4, ఆ.

37; 3. చూ, యంత్రము. 1.

బిసకంఠిక. సం. వి. ఆ. ప్రే: చూ, బలాక:

(చూ, కళంఠి.)

[సహస్రపత్రము.

బిసప్రమానము. సం. వి. ఆ. న. తామర: చూ,

బిసబిస. దే. వి: చూ, వేగము. 3.

బిసము. సం. వి. ఆ. న. 1. తామరతూడు,

మృణాళము: చూ, సహస్రపత్రము; 2. తా

మరతీగ: చూ, సహస్రపత్రము.

బినరహము. సం. వి. అ. న. చూ, బినపరహనము.

బినాతు. వా. వి. 1. నిర్లక్ష్యము; 2. బలాదూరు.

బినాదు. వా. వి. 1. పై.

బిసి. దే. వి. చూ, బిట్టు. 1.

బిసిసి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, బినము.

2; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1;

3: చూ, తామరతంపము. 1. [అ. 27.

బిసిబిసి. దే. వి. లగువుబిగువుగలది. పర. 5,

బిసివోవు. దే. అ. కి. పట్టుపదలు.

బిస్త. దే. వి. చూ, బిద్ద.

బిస్తము. సం. వి. అ. పుం. రూ-విస్తము-కర్

మెత్తు బంగారు, మాడ, సునర్ణము: చూ, లోహము. 1.

బిస్త. వా. వి. తోలుసంచలతో నీళ్ళు మోయు వాడు. (పకాళి అని కొందఱు.)

బిన్ను. దే. వి. వేగమునందగు ధ్వన్యనుకరణము.

సా. 1, అ. 93: చూ, హూహూ.

బిళ్ళ. వా. వి. వి. చూ, రూ-బిల్లు.

బిళ్ళకట్టలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బిల్లకట్టలు.

బిళ్ళకుడుములు. వా. వి. బ. మోదకవిశేషము: చూ, భక్ష్యము. [చెప్పలు.

బిళ్ళచెప్పలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-బిల్లు.

బిళ్ళదున్న. వా. వి: చూ, ముక్కొమ్ము మెకము.

బిళ్ళు. దే. వి: చూ, సోధకము *.

బి

బీట. దే. వి. రూ-బీటిక. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 103: చూ, సోఫటు.

బీటగిలు. దే. అ. కి. రూ-బీటగిల్లు: చూ, సోఫటించు.

బీటగిల్లు. దే. అ. కి. పై.

బీటలువాలు. దే. అ. కి. పై.

బీటలువోవు. దే. అ. కి. పై.

బీటిక. దే. వి: చూ, రూ-బీట. [వి. 1.

బీకము. వా. వి. ఊడెడువాద్యము: చూ,

బీకర. వా. వి. బీట: చూ, హృస్వగవేషక.

బీగము. దే. వి: తాలము-తాళము. తద్వి. —

౧. కుంచిక-కుంచెకోల. (సం). — కూర్చిక;

౨. తాళముచెవికి. — తాళముచెవి, చెవి.

బీజకోళము. సం. వి. అ. పుం. తామరపూస:

చూ, మిద్దె. 2. [సాగర *.

బీజపత్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హేమ

బీజపూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాది

ఫలము *. (చూ, వోహదకాస్త్రము).

బీజమాతృక. సం. వి. అ. (స్త్రీ): చూ, బీజపత్రము*.

బీజము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, విత్తనము;

2. విత్తులునాటు: చూ, వెడ. 2; 3. — బీర

జేము: చూ, వృషణము; 4: చూ, రేతస్సు.

1; 5: చూ, హేతువు. 1; 6. బలము: చూ,

శక్తి. 1; అం. 7. ఫలాగమ కార్యములచే

నిర్వహణసంధియేగ్నడియె. గొప్పదైన పృ

యోజనము కొఱకైన యుత్సాహసారంభ

ము. మొదట స్వల్పముగ మద్యేషంపఱచి

శర్వాతదర్వాత కాభోషకాఖలుగ విస్త

రించిన నాయకొపనాయకుల యుత్సా

హము బీజము: చూ, సంధులు.

బీజాంకురన్యాయము. పా. (చెట్టుముందా? విత్తనము ముందా? చెట్టులేక విత్తనములేదు. విత్తనములేక చెట్టుపుట్టదు.) గింజేయందు మొలక అణగియున్నదనరీతి.

బీజాకృతము. సం. వి. విత్తిదున్నినది (పాలము), ఉత్తకృష్టము: చూ, భూమి. 1.

బీజాక్షరములు. అం. (హృం-షీం-హూం-హృయీం-పశ్చాం-హృ:); చూ, మంత్రము.

1. (బీజాక్షరములు పెక్కురీతుల

నుచ్చరింతురు.)

బీజావర్తి. అం: చూ, అశుభానర్తములు.

బీజావాపము. సం. వి. అ. న. విత్తుట, ఉత్తి:

చూ, పెద. 2. [భూమి. 1.

బీజావాపితము. సం. విణ. ఉత్తము: చూ,

బీజోదకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

బీజ్యుడు. సం.విణ:చూ,సత్కులపగ్గనూనుడు.

బీటిసేల. వా. వి. చిరకాలమునుండి దున్ననిసేల:

చూ, భూమి. 1.

బీటినరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

బీడు. దే. వి. 1: చూ, బీటిసేల; 2. మట్టమైన

యినుము (కాకరపువ్వునత్తులలోని మందు

లో బీడు కలిపెదరు): చూ, లోహము.

1; విణ. 3. నికృష్టము: చూ, సీనము.

1; 4. ఉత్త: చూ, కూన్యము. 1.

బీతు. వై. వి.=భీతి: చూ, సాధ్యసము.

బీతుకూను. ద్వ. అ. కి. భయపడు. పు. 2, ఆ.

82: చూ, సుగ్రు. 8.

బీద. వై. విణ. 1: చూ, సన్యాసి; 2: చూ,

బీదవాడు; 3: చూ, పేదరాలు; విణ. 4.=

భీత. భయమునొందినది: చూ, భీతము.

బీదతనము. వై. వి: చూ,నీదరము. 1. [దే. 13.

బీదలపెనుబాడు. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాం.

బీదవాడు. వా. వి: గాలిగుడ్డు, గుల్లకాడు,

పంజె, పరికటై, పేద, బికారి - బికాసి,

బీద, బొబ్బలగొట్టు, బ్రక్క, లొట్ల

గాడు. (సం).— అకించుడు, అభా

వుడు, అగ్రహీనుడు, ఇత్తురుడు, కంతే

రుడు, కటుంటువుడు, కాకరూపుడు—

కాకలూపుడు, కీకటము, కీనాసుడు, క్షుల్ల

కుడు, ఖి, భిద్రుడు, జాయా

జీవుడు, జాయానుజీవుడు, దరిదుర్గిడు,

దీనుడు, దుర్గుతుడు, దుర్గిధుడు, నిర్గిం

భుడు, నిర్గుడు, నిర్భర్తుడు, నిస్స

కుడు, నిస్సువుడు, భీతుడు. తద్వి.—

మిక్కిలి బీదకు.— ఇరుపేద— నిలు

పేద,బుక్కాపకీరు.(“చూ,లొట్లగాడు.”)

బీభత్సము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రసములు.

బీభత్సుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సుభ

దేగ్గుడు; విణ. 2. వికారముగలవాడు:

చూ, వెట్టి. 5; 3. కూర్చుడు: చూ, వ్యా

ధుడు. 2; 4. కనికరముగలవాడు: చూ,

సురతుడు.

బీర. వా. వి: చూ, రూ—బీట*.

బీరజేము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3.

బీగతీగె. ద్వ. వి. 1. కోకాతకీలత*: చూ,

బీట; అం. 2: చూ, దోహదకాస్త్రము.

బీరనరము. వా. వి: చూ, రూ—బీటనరము.

(శు. పా.) [1; 2: చూ, హంకారము.

బీరము. వై. వి.=వీర్యమ్. 1: చూ, కొర్యము.

బీరాజ్. వా. స. కి. తుడిచివెట్టచేయు.

బీరింగు. వా. వి: చూ, నటుపెయ్యడు.

బీరిజేము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3.

బీరు. వా. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చే.

2; 2. ఒకరకము సారాయము: చూ,

సుర. 2.

బీరుప. వా. వి. రూ—బీరువా. లోపలఅంతస్తు

లమర్చిన సాడవగుపెట్టె: చూ, సందుకా.

(అలమరునకు.—చూ, సందుకా)

బీరువా. వా. వి.—పై.—

బీట. దే. వి. రూ—బీర*: చూ, హగ్గిన్నగవేధు

క; విణ. 2. పెద్ద. “బీటెండ”: చూ,

సుర. (3).

[సీర. 1.

బీటనరము. వా. వి. రూ—బీరనరము: చూ,

బీటు. దే. విణ: చూ, వ్యర్థము. “బీటువడు.”

బీటువడు. ద్వ. అ. కి: చూ, వ్యర్థముగు. హరి.

ఉ. 3, ఆ. 8.

బీటువాలు. దే. అ. కి.—పై.—

బీటువోవు. దే. అ. కి. 1.—పై.—; 2. బెం

డువడు: చూ, పలియు. 2.

బు

బుంక. దే. వి. 1. చిన్నమూతిగలకుండ: చూ,
భాండము. 3; వా. 2. బుట్ట: చూ, సజ్జే. 1.
బుంగనామము. దే. వి. నడుమఎడములేక తీర్చి
సతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.
బుండ్రము. వా. వి. గుడ్డగూబ: చూ, సకినం
పుంబులుగ. [ము. 2. *.
బుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బక
బుకాయించే. వా. న. కి: చూ, బనాయించే. 2.
బుకాయంపు. వా. వి. డమాంపు.
బుక్క. దే. వి. రూ-బుక్కా-బుక్కాము:
చూ, సురుము.
బుక్కనము. సం. వి. అ. న. కుక్కకూతి:
చూ, స్వరము. 2.
బుక్కము. సం. వి. న్. న. అ. పుం.
1. క్రొత్తమునందు పరిశిద్ధమైన మాంసము:
చూ, శుక్తము. 2; 2. మేకపోతు: చూ,
మేషము. 1.
బుక్కా. దే. వి. చూ, రూ-బుక్కా.
బుక్కానకీర. వా. వి. 1: చూ, చీదవాడు:
2. ఒకానొకతురక,
బుక్కాము. దే. వి. 1: చూ, రూ-బుక్కా.
స్వా. 3, ఆ. 84; 2. పుష్పాడి: చూ,
సుమనోరజము. [యమొడ్డువాడు.
బుక్కావాడు. దే. వి. గండవొడిలోనగునవి
బుక్కింకుఅఫీసు. వా. వి. టిక్కెట్లుఅమొడ్డు
చోటు. [“ఎక్కాలబుక్కు.”
బుక్కు. వా. వి. పొత్తము: చూ, సంపుటము.
బుగడ. దే. వి. ఆడుదానికొన చెవిసగ, రూ-
బొగడ: చూ, భూషణము. 2.
బుగబుగ. దే. వి. బుగులు కొనుట యందగు
ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 2, ఆ. 78: చూ,
హూహూ.

బుగులు. దే. వి. చూ, రూ-గుబులు.
బుగులుకొను. దే. ఆ. కి. 1. గుబాళించే-
వర. 3, ఆ. 239: చూ, పలచే. 1; 2: చూ,
వ్యాపించే. కాశీ. 6, ఆ. 240; 3: చూ,
విజృంభించే. అచ్చ. యు, కాం. 280;
4. నీటిబొట్టులోనగునవి లోపలనుండివెక్కు
లై. 6, ఆ. 197: ఒడ్డగిలు-ఒడ్డగిల్లు;
చిరుకు, చిప్పిలు-చిప్పిల్లు, నిగుడు-నివుడు,
పిచ్చిలు-పిచ్చిల్లు.
బుగులుపుచ్చే. దే. పే: చూ, బయలుపడచు.
బుగులుపోవు. దే. ఆ. కి: చూ, బయలుపడు.
బుగులుబుగులు. దే. వి. కర్మకుటయందగు ధ్వ
న్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
బుగ్గ. దే. వి. చూ, రూ-నగ్గక్క. 1—2—3.
బుగ్గి. దే. వి. 1. బూడిద: చూ, భస్మము;
2. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.
బుచ్చి. దే. వి. చిన్న: చూ, స్వల్పము.
బుచ్చిగాడు. దే. వి. చిన్నవాడు.
బుచ్చివాలు. దే. ఆ. కి: చూ, చిన్నవోవు.
బుజ్జే. దే. వి. 1 కుండలీకరణము: చూ, సున్న-
1; వై. వి. 2.=భుజ. రూ-బుజ్జెము: చూ,
స్కంధము. 1. [సము. 3.
బుజ్జేపత్తిరి. వై. వి.=భుజపత్తి.*: చూ, రేఖ
బుజ్జేపత్తిరి. వై. వి.=—వై.—
బుజ్జెము. వై. వి.=భుజ: చూ, రూ-బుజ్జే. 2.
బుజ్జెముపుట్టువు. ద్వ. వి. రాచేవాడు. అచ్చ.
బాల, కాం. 128: చూ, రాజే. 1.
బుజ్జెముబుజ్జెముకలుపుట. జా. కార్మమునకు
సహాయగుట, సవారిమోయువాడొకఁడె
గుబుజ్జెము మఱియొకఁడు దిగుబుజ్జెమువేయక
సరిగాపట్టుట. “ఎన్నికలుజూచిన దను
రావెన్నునిలో బుజ్జెముబుజ్జెము గలుపుటయే
మేలు.” (ధర్మజరాజనూయము).
బుజ్జెగము. దే. వి. 1. ఇచ్చేకము, ఉపలాలనము.

చూ, సమరసము. 2; విణ. 2. మిక్కిలిమధు
రమైనది: చూ, సాంత్యము. 2.
బుజ్జిగించే. దే. అ. కిరి: అచ్చికబుచ్చికలాడు,
ఇచ్చేకమాడు, చేలివాపు, పుసలాయించే,
బెల్లించే, బెల్లించుకొను. (సం) — ఉప
లాలించు.

బుజ్జిగింత. దే. వి: చూ, బుజ్జిగము. 1—2.
బుజ్జిగింపు. దే. వి. — పై. —
బుజ్జిగింపుమాట. వా. వి: చూ, బెల్లంపుమాట.
బుజ్జెనము. దే. వి: చూ, రూ-బుజ్జెగము. 1—2.
బుటా. వా. వి. వస్త్రములమీదవేయుపువ్వు.
బుటుకు. దే. వి. రూ-బుటుక్కు. మనుగుట
యందగు ధ్వన్యనుకరణము. పాండు. 5, ఆ.
283: చూ, చూచూ.

బుటుక్కు. దే. వి. — పై. —
బుట్ట. వై. వి. = పుట: చూ, సజ్జ. 1.
బుట్టి. వై. వి. = — పై. — పాండు. 2, ఆ. 17.
బుట్టిక. వై. వి. = — పై. — [పదా. 5—36.
బుట్టేపు. వా. వి: చూ, బుండ్రము. ఆం,
బుడక. వా. వి. రూ-బుడుక: చూ, స్నానము.
బుడకోడి. ద్వ. వి. నీరుకోడి: చూ, పుంజే.
బుడగ. దే. వి: చూ, బుగ్గ.

బుడబుడ. దే. వి. నీళ్లలోనుండి వెడలుట, కరి
క్కుట, పొక్కుట యందగు ధ్వన్యనుకర
ణము: చూ, వూచూ. (నీళ్లలోనుండి
వెడలుటకు. — స్వా. 4, ఆ. 17; కరిక్కుట
కు. — భాగ. 3, స్కం. 702.)

బుడమ. దే. వి. 1. (సం). — గవాక్షి, తుందరి
ఫల, గోతుంబ, గోపాలకర్కటి, గోపాలి,
చిత్ర, మృగోర్వారపు; తద్వి. — గ. కారు
బుడమకు. (సం). — తీవ్రగంధము; 2. రామ
బుడమకు. — (చూ, రామబుడమ.); 2. బు
డమపడ్డు: చూ, ధాన్యము.
బుడము. దే. వి: చూ, మొదలు. 4.

బుడికిన్సు. దే. వి: చూ, బాలకిరీడ.
బుడిగ. దే. వి. 1. ఎద్దుమీడియొకవైపుసిద్దె:
రూ-బుడిగ; 2. పిడత: చూ, పాత్రము. 6.
బుడిగి. దే. విణ: చూ, రూ-బుడుగు.
బుడిగ. వా. వి: చూ, రూ-బుడిగ. 1.
బుడిపి. దే. వి. రూ-బుడ్డి. 1. బొడవ. మార్గి
యందలిముడి: చూ, ముడుత; 2. కమండ
లము: చూ, పాత్రము. 6—13; 3: చూ,
బొప్పి; 4. చెఱుకులోనగువాని కనుపు: చూ,
బుడిపి. 1; 5: చూ, శిరోగీర్ణము.

బుడిబుడిదీర్చుములు. వా. వి. బ. దొంగదొంగయే
డ్పులు. (ఉత్తరసర్కారులలోనాడుకు.)
బుడిబుడిపి. దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము.
వసు. 4, ఆ. 65; విణ. 2: చూ, స్వల్పము.
బుడిబుడుక్కు. వా. వి: చూ, రూ-బుడుబు
డుక్కు.

బుడివడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, సంభ్రమించే.
ఉ, హరి. 6, ఆ. 164.

బుడుక. దే. వి: చూ, రూ-బుడక.
బుడుకు. దే. వి. బ. చూ, భక్ష్యము. కాశీ.
7, ఆ. 186.

బుడుగు. దే. విణ. పొట్టి: చూ, హృస్వము.
బుడుత. దే. వి. రూ-బుడుతడు. 1. బిడ్డ:
చూ, శిశువు; 2. బాలుడు: చూ, శిశువు;
విణ. 3. పొట్టి: చూ, బుడుగు; 4: చూ,
వామనడు. 2.

బుడుతడు. దే. వి: చూ, రూ-బుడుత. 1—2.
(బాలునికి. — ఉ, రా. 6, ఆ. 190.)
బుడుతనెలతల్పు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు.
ఆం. దేవ. 6.

బుడుబుడుక్కు. దే. వి. రూ-బుడుబుడక్కు.
హుడుక్కు: చూ, నీడె.
బుడుబుడుక్కువాడు. దే. వి: చూ, సావలీడు.
బుడుబుడుక్కులవాడు. దే. వి. — పై. —

బుధుమ. దే. వి. చూ, రూ-బుడమ.

బుడ్డ. దే.వి.1: చూ, వట్టవాంపు; 2. నీరుకాయ: చూ, స్ఫోటము. 2.

బుడ్డకాయలు. వా. వి. వేరుసెనగకాయలు. (రాయల సీమలో వాడుక.)

బుడ్డకొట్టు. వా. స. కి: ఎద్దుపట్టు, పిడిగొట్టు. బుడ్డగించు. దే. అ. కి: కోరాడు, కోరు.

బుడ్డగించు. దే. వి. బుడ్డగించుట.

బుడ్డపక్కె. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

బుడ్డపిడుచు. దే. వి. పశువులమేననంటికొని గక్తముపీల్చెడి జంతువిశేషము. తద్వి. —

౧. అంబారుపిడుఁజే, కొణుఁజే - కొణుఁడు - కొనుఁడు, గోమారి; ౨. చెక్కకొణుఁజే - చెక్కకొణుఁదురు - చెక్కపిడుఁజే, పిడుఁజే - పిడుఁడు - పిణుఁడు; (సం). — బృహదన్మత్ - మూర్తి; 3. జేలగ - జేలగ, నల్లద్రాగుడు - నల్లద్రావుడు. (సం). — అర్చన్ము, ఉరగము, కారుండి, జలమక్షిక, జలనూచి, జలాటని, జలూక - జలౌక - జలౌకస - జలౌకసము, ఝల - ఝాలి, పటాలుక, వేణివేధిని; ౪. వీనుఁగుజేలగ. (సం). — గిరిక, దీర్ఘకోశిక, దుర్వావ; ("చూ, వేణివేధిని.")

బుడ్డబుధుసర. దే. వి. రూ - బుడ్డబూసర, కాచేర - కాజేర - కాసర. (సం). — కాళహర. *

బుడ్డబూసర. వా. వి. — వై. —

బుడ్డవాడు. దే. వి. అండవృద్ధిగలవాడు.

బుడ్డి. దే. వి. చిన్నమూతిగల నిడుపాటికావ పాత్రము: చూ, పాత్రము. ౧. ౧3; 2. కమండలము: చూ, పాత్రము. ౧. ౫3.

బుడ్డిగ. దే. వి. — వై. —

బుడ్డి. దే. వి: చూ, రూ - బుడిపి.

బుత్త. వా. వి. ఆడుగుటి. సాం. మా. 19: చూ, భగము. 12.

బుత్తి. వై. వి. = భక్తి. తిండి. సీలా. 1, ఆ. 118: చూ, సాపాటు.

బుదవారము. వై. వి. = బుధవాసర. సౌమ్యవారము, పెద్దవారము: చూ, వారము. 2.

బుదుఁడు. వై. వి. = బుధ. 1: చూ, నెలయోలి; 2. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; 3: చూ, వేలుపు.

బుద్ది. వై. వి. = బుద్ధి. 1. నుతి. ఆచ్య. సం. కాం. 12: చూ, మృల్లేఖము. 2; అం. 2: చూ, మానసిక పూజామనుమములు.

బుద్దిమోకము. వై. వి. నక్క: చూ, నృగాలము.

బుడ్డుఁడు. వై. వి. = బుద్ధ: చూ, బుద్ధుఁడు.

బుద్బుదము. సం. వి. అ. పుం. = బుబ్బుదము.

1. నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; 2. గర్భమునందలి ఆపయన విశేషము.

బుధవారము. సం. వి. అ. పుం. = బుదవారము: చూ, బుదవారము.

బుధితము. సం. విణ. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2. [బుదుఁడు.

బుధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = బుదుఁడు: చూ, బుద్ధము. సం. విణ: చూ, బుధితము.

బుద్ధావతారము. అం: చూ, అవతారములు.

(పృజలంపఱును వేదమార్గమునను, నీతినిచిడిచిరి. తీవహింసల కలవాటుపడిరి. ఇదిచూచి నహింసలేక ఆహింసను బోధించుటకై దేవుఁడుబుద్ధుఁడై పుట్టెను. ఇదియే బుద్ధావతారము) (చూ, బుద్ధుఁడు.)

బుద్ధి. సం. వి. ఇ. క్రీ. = బుద్ధి: చూ, బుద్ధి. 1-2. (అంతఃకరణ వృత్తులు నాలుగింటిలోనొకటి. ఇది పండ, మేధ, చార్మ్య, గృహీతి, శౌగ్రతి, చత్వరి అని ఆఱునిధములు.)

బుద్ధిగుణములు. అం. శుకూన, శ్రీనణము, గర్హణము, ధారణము, ఊహము, అపోహము, ఆరవిజ్ఞానము, తత్వజ్ఞానము. (8)

బుద్ధిపెడతలఁబట్టుట. జా. బుద్ధిచెడుట. “పెద్ద తనముఁబోయి బుద్ధిపెడతలఁబట్టెన్.” తార. 4, జ. 15; “ఉవిదలకు బుద్ధి పెడతలనుండుఁ గాడె.” పాండు. 3, ఆ. 81.

బుద్ధిసుంతుడు. సం. విణ. (తే. ఈ. తే.): చూ, సహృదయుడు.

బుద్ధిహీనుడు. సం. విణ: అక్కు-చక్కి.

బుద్ధుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బుద్ధుడు: అక్షచర యుడు, అద్యయవాది, అభిమానుడు, ఆర్థ-బంధువు, ఆర్తుడు, అసముడు, కనిష్ఠగుడు, కరుణాకూర్పుడు, కారభూషణుడు, కులిశాసనుడు, కేవలి, ఖనముడు, గుణాకరుడు, గోపేతుడు, గౌతముడు, చైత్యుడు, జితార్థి, జినుడు, తథాగతుడు, తమోఘ్నుడు, తమోపమాడు, తాపి, తిర్మాత్తి, తిర్గరణుడు, తీర్థంకరుడు.- తీర్థకరుడు, దశబలుడు, దశభూమినుడు, దశార్తుడు, ద్వాదశాఖ్యుడు, ధర్మకాయుడు, ధర్మచతురుడు, ధర్మధాతువు, ధర్మరాజు, నగ్నుడు, సంసజ్ఞానుడు, బహుత్ముడు, భగవంతుడు, భగవానుడు, మహాబలుడు, మహాబోధి, మహాముని, మహాసుఖుడు, మాయాదేవీసుతుడు, మాయాసుతుడు, మారజిత్తు, ముని, మునింద్రుడు, మైత్రీబలుడు, రాగశని, లోకజిత్తు, వజ్రి, వినాయకుడు, విశ్వబోధుడు, వీతరాగుడు, వ్యోమాభుడు, శంభువు, కాక్యముని, కాక్యసింహుడు, కాస్త, శార్థోదని, శ్రీఘనుడు, శ్వేతకేతుడు, మెడభిజ్ఞుడు, సంగుత్తుడు, సంబుద్ధుడు, సమంతభద్రుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వదర్శి, సర్వార్థసిద్ధుడు, సాధువు, సుగతుడు, సునిశ్చితుడు, సుభాషితుడు: (చూ, సన్యాసి); తద్విశేషములు.-

బుద్ధభేదములు.—అనంతుడు, అనలోకితుడు, అసితాభ్రకేఖరుడు, అహీమకుడు, అనిచంద్రి, కన్యారాముడు, కారందప్ర్యూహుడు, కీరకుడు, కుంభువు, కృపాద్యైతుడు, క్షుచణకుడు, క్షుపణుడు, ఖజిత్తు, ఖసర్పణుడు, గుణసాగరుడు, చక్రిసంపరుడు, చింతామణి, జంభలుడు, జటాధరుడు, జినుడు, పద్మపాణి, పోతలకప్రియుడు, బహురూపుడు, బౌద్ధుడు, భిన్నకుడు, మహాశ్రమిణుడు, మహావిద్యుడు, లోకవాధుడు, లోకేతుడు, లోకేశ్వరుడు, వజ్రినూర్పుడు, చై నాయికుడు, సరోజి, సుఖాపతీశ్వరుడు, సుధావర్షి, హలాహలుడు. మఱిన్ని ౧. కబౌద్ధుడు: ౨. బౌద్ధమతస్థుడు.— కీరకుడు, క్షుచణకుడు; 3. బౌద్ధభిక్షుడు.—చీనరి, ౪. బౌద్ధబ్రాహ్మణుడు.— చైత్యుడు; ౫. బుద్ధశక్తివిశేషము.— కులిశాంకుశ, ఖదూరవాసిని, మహాశ్రీ; ౬. బుద్ధుని శిష్యులు.— ఏకచారిణుడు, ఖద్గుడు, పృత్యేక బుద్ధుడు, సుదంతుడు, స్వయంభువు; ౭. బుద్ధభిక్షుకశిష్యులు.— గోమి, చేలుకుడు, చైతురుడు, మనాపాసకుడు, శ్రీమణేరుడు: ౮. బుద్ధునితల్లి.— గౌరిపోత్రి, త్రిముఖ, రథాచన, మారాచి, వజ్రములిక, వజ్రివారాహి, వికట; ౯. పూర్వజైనవిశేషము.— అష్టైర చక్రిసంతుడు, కుమారుడు, ఖడ్గి, జ్ఞానదర్పణుడు— జ్ఞానదర్పణుడు, దండీ, ధియాంపతి, నీలుడు, నీలోత్పలి, పంచపీరుడు, పూర్వజినుడు, ప్రజ్ఞాకాయుడు, బాలవృతుడు, మంజుఘోషుడు, మంజుభద్రుడు, మంజుశ్రీ, మహారాజో, వజ్రధరుడు, వాగీశ్వరుడు, వాదిరాట్టు, విభూషణుడు, కార్మలవాహనుడు. శిఖాధరుడు, సింహకేళి, స్థిరచక్రి: (చూ

సన్యాసి); 2: చూ, విద్వాంసుడు; విణ.

3. తెలియబడినవాడు.

బుద్ధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బృద్ధము: చూ, వేర. 1; 2. ఊడ: చూ, శిష్య. 1.

బుద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

బుద్ధుడము. వై. వి.=బుద్ధుడ: చూ, బుద్ధుడము. 1.

బుద్ధుత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అశనాయ, తూరిక, తూతము, తూత్తు, తూధ, జీవుత్స, భోగపితాచిక. (తె) — అంగడ, ఆకలి, ఆకొంట, గొడ, పసి. తద్వి. — మిక్కిలి తూత్తునకు. — (తె). — అత్తాచరి.

బుద్ధుత్వీతుడు. సం. విణ: అశనాయుతుడు, తూధితుడు, జీవుత్సువు. (తె). — అదనైనవాడు, ఆకొన్నవాడు.

బుద్ధుత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బోధగొననిచ్చు: చూ, వాంఛ.

బుద్ధ్య. దే. వి: చూ, బుద్ధ.

బుద్ధ్యారము. దే. వి: చూ, బంధనాలయము.

బురక. వా. విణ: చూ, వామనుడు. [డు. 1.

బురకడు. వై. వి.=పుత్రక: చూ, నూను.

బురకా. వా. వి. గవుసెన: చూ, వస్త్రము.

బురజే. దే. వి. చిటుగజ్జె: చూ, భూషణము. 2.

బురడా. వా. వి: చూ, రూ—బురుడా.

బురద. దే. వి: చూ, సుబ్బలి.

బురదకమ్మి. ద్వ. వి. గడపకిందికమ్మి.

బురదగొట్టు. వా. ఆ. కి. బురదలోచిక్కుకొను.

బురదపాము. దే. వి. నీరుకట్టె: చూ, సర్పము.

బురబుర. వా. వి. 1. రొంపపట్టుట; 2. పొంగుటయందగు ధ్వన్యనకరణము: చూ, హూహూ. [లాడు. 2.

బురబురలాడు. వా. ఆ. కి: చూ, బుసబుస

బురమా. వా. వి: చూ, పిడిపాన.

బురికి. వా. వి: చూ, వామనుడు.

బురుక. దే. వి. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు; విణ.

2. పొట్టి: చూ, హృస్వము; 3: చూ, వామనుడు; 4. గుట్టుమతలచుండుండెడు తురాయి.

బురుకడు. వై. వి. 1.=పుత్రక. బిడ్డ. ఉ. రా.

6, ఆ. 133: చూ, శిశువు. (దేశ్యమని క. గ); దే. వి. 2. వేటకుక్క: చూ, కునకము; విణ. 3: చూ, వామనుడు.

బురుజే. వా. వి. 1. గడి, కొటగోడయందుం

డెడుదిబ్బ: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, గజ్జెయ.

బురుడా. దే. వి. బొంకు: చూ, వితథము.

బురుడు. దే. వి. — పై. —

బురుడుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పేదరి.

బురుమా. దే. వి: చూ, రూ—బురుమా.

బురుసా. దే. వి. 1. ఎట్టపట్టు: చూ, నూత్రిము. 1; 2. పట్టు. ఉ. రా. 6, ఆ. 128: చూ, నూత్రిము. 1.

బురుసు. వా. వి. వెండుకలకుంచె.

బుట్టకొమ్ము. దే. వి. రూ—బుట్టకొమ్ము—బుట్టకొమ్ము, చిమ్మనగోవి: చూ, శృంగము. 3.

బుట్ట. దే. వి. 1: చూ, జీనుగోవి; 2: చూ, పుటియ; 3. కొబ్బెరకాయ మొదలగువాని గుల్ల; 4. ఎండినసారకాయ; 5. వీణెలోనగు వానికాయ; 6. పాములవాని నాగసరము: చూ, నాగసరము. 1; 7. తల: చూ, శిరము. 1; 8. సారకాయ కమండలువు: బుట్టకాయ; 9. తాటిపెంక: చూ, దొక్కబుట్ట; విణ. 10. పెద్ద: చూ, నుర. (3).

బుట్టడు. వా. వి. పిల్లవాడు. “బట్టిబుట్టడుకథ”: చూ, శిశువు.

బుట్టకత్తి. ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, డిప్టి. 2. బుట్టకాయ. ద్వ. వి. 1: చూ, బుట్ట. 8. ఉ. హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, బుట్ట. 7.

బుట్టకొమ్ము. దే. వి: చూ, రూ-బుట్టకొమ్ము. బుట్టగుంజో. వా. వి. దొక్కబుట్టలోనిగుంజో. బుట్టకొమ్ము. దే. వి: చూ, రూ-బుట్టకొమ్ము. బుట్టజింక. దే. వి. బుట్టముక్కగలజింక: చూ, హరిణము. 1. [తలము. (2).] బుట్టతలము. దే. వి. బుట్టయేతము: (చూ, బుట్టదోనె. వా. వి. ఏటువాడెడుపుట్టి: చూ, హోడము. [చూ, సురజీ. బుట్టపిట్ట. వా. వి. ఒకానొకపారావతము: బుట్టవాడిన. ద్వ. వి. జ్ఞానైచెక్కెడువాడిన. బుట్టముక్క. దే.వి. పెద్దరంధ్రములగలముక్క: చూ, ముక్క. బుట్టముక్కవాడు. దే. విణ. దొట్టముక్క-వాడు: చూ, వాడిముక్క-వాడు. బుట్టి. దే. వి. 1. తరిపితివు: చూ, సారథేయ (ధీనువు); వా. 2. ఆడుపిల్ల. “బుట్టిబుట్టడు.”: చూ, స్త్రీ. (కుట్టినంటిది) బుట్టు. దే. వి. 1. పక్షియెగురులుయందగు ధ్వన్య నకరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. చీల దుట యందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ. [చూ, భూషణము. 2. బులాకి. వా. వి. రూ-బులాకు: చూ, అడ్డబాస: బులాకు. వా. వి. —పై— [8, ఆ. 213. బులియు. దే. అ. కిర్: చూ, సుఖించే. కళా. బులియుచేండుట. జా. ఉబ్బుచేండుట. “ముక్తి కన్యలను బెండ్లియాడిబులియుచేన్న, క్రొత్త పెండ్లికొడుకు.” (కళాపూర్ణోదయము.) బులుపు. దే. వి. 1. సుఖము. కళా. 8, ఆ. 213: చూ, సంతోషము; 2: చూ, విలాసము. 2. ఆం, భా. పర్. 133; వా. 3. దూల: చూ, విదర్బక. బుల్ల. దే. వి. మగగుఱి: చూ, కిళ్లము. బుల్లి. వా. వి. 1. పిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2. కూతురు: చూ, నూన. 1; విణ. 3. చిన్న: చూ, స్వల్పము. (ఉత్తర సర్కారులలోవాడుక.)

బువి. వై. వి.=భూ: చూ, భూమి. 1. బువ్వ. దే. వి. కూడు, అన్నము: చూ, సాదము (1). బువ్వంబంతి. వా. వి. వివాహమునందు బంధువులయిన మగవారు ఆడువారు అంబును ఒకటిగాఁగూర్చుండి వేడుక గాభుజించేట, వివాహ చతుర్బంధుజనసభగ్ని: బువ్వము-హరిబువ్వము. (చూ, సాపాటు.) బువ్వకుడుపు. దే. వి: (చూ,) అన్నప్రాళనము-బువము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బువము. బువ. దే. వి. 1. పాముయొక్క పూత్కారము: చూ, స్వరము. 2; 3: చూ, నిట్టారుపు. పను. 1, ఆ. 75. బునకొట్టు. దే. అ. కిర్. 1: చిట్టుమను; 2: చూ, నిట్టారుచే; 3. (ఏనుఁగుతోండము మతో) పూత్కారము చేయు. య. 1, ఆ. 122; 4. (సింహము) పూత్కారము చేయు; 5. (పాము) బున్నను; వా. 6. మైమఱచి నిద్రించే. (చూ, నిద్రించే); 7: గుఱుపెట్టు. గుర్రెట్టు. గుఱుపెట్టు; 8: బునపెట్టు. బునబునలాడు, బున్నకొట్టు. [ఆం. 102. బునకొట్టుపుట్టుపు. దే. వి: చూ, సర్పము. వేం, బునపెట్టు. వా. అ. కిర్: చూ, బునకొట్టు. 8. బునబున. దే. వి. నీళ్లుసాంగుట లోనగువాని యందగుధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. బునబునలాడు. దే. అ. కిర్. 1: చూ, బున కొట్టు. 8; వా. 2. రొంపచే ముక్కుగుండా చీమిడిలోనగునదినించే: బురబులాడు. బునము. సం. వి. అ. న. రూ-బువము. 1. పొల్లు, బుసి, బూగర: చూ, ధాన్యము; 2. మీఁగడతీసిన పెరుగు: చూ, స్తవ్యము; 3: చూ, పిడక; 4. పొల్లకనపు: చూ, తృణము. 1. బుసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పశ్చిమనముద్రము నడుమనుండెడు పరుణోద్ఘాతనది: చూ,

హోదిని (వది); దే. వి. (1) నిగుటు: చూ, భస్మము; (2) గడ్డిగలిగిన సొల్లుభాస్మము, బూగర. (సం) ఉమాకటము: చూ, స్తంబ కరి (భాస్మము); (3) భాస్మముమీదిసొల్లు: చూ, శింబ; (4) ఇండ్లవాసములకుఁబట్టెడు బూసి: బూగర. (సం).—ఉమాకటము.
బుసివోవు. దే. అ. కి. చెడు:చూ, సమయము. 3. బుసుకుజొన్న. ద్వ. వి. ఒకానొకజొన్న*: చూ, సస్యము. 1.
బుస్సకొట్టు. వా. అ. కి: చూ, బుసకొట్టు. 8. బుస్సు. వా. వి. బుసకొట్టుట యందగు భవ్య నుకరణము. అచ్చ. యు, కాం. 149: చూ, హూహూ.

బూ

బూజేము. వై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2. బూజే. దే. వి. 1. పూతిగంధము: చూ, వాస న; 2. ఎండసోకమిచే తడిపన్నపులమీదఁ గలుగు కొంచెము మాసినతెలుపు: రూ- బూదు. (సం).—పూతము.
బూజేగులు. వా. వి. అయిరేని: చూ, భాం డము. 3. [దుపాటు.
బూజేపట్టు. దే. అ. క్రి:బూదిచేఱుచే, బూఁ బూదిచేఱుచే. దే. అ. కి. —పై.—
బూదు. దే. వి. చూ, రూ-బూజే. 2.
బూదుపాటు. దే. అ. కి:చూ, బూజేపట్టు. పాండు. 5, ఆ. 14; పాండు. 1, ఆ. 185.
బూక. దే. విణ. 1. అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2. బూటకము: చూ, వితథము.
బూగర. దే. వి. 1: చూ, బుసి (2); 2: చూ, బుసి (3); 3: చూ, బుసి (4).
బూగరమండె. వా. వి. నూర్చినవరిరాశి.
బూచి. వై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2. బూచికన్నులకచ్చే. వా. వి: చూ, బాలకీర్తి.

బూచిగాఁడు. ద్వ. వి. బూచినలెనుండుటచే కుక్కియ్యుఁబడినపేరు: చూ, సివరి. 2. బూచివాఁడు. ద్వ. వి: చూ, భూతము. 2. బూచేలొత్తేడు. ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. బూటకము. దే. వి. 1: చూ, బూక. 1; 2:చూ, బూక. 2, 3: చూ, వంచనము. పు. 1, ఆ. 148; 4: చూ, మాయము. 1. నీలా. 2, ఆ. 41.
బూటకీఁడు. దే. విణ. (బూటకము + కీఁడు). రూ-బూటకుఁడు. 1: చూ, పృథివీరకుఁ డు; 2: చూ, వంచకుఁడు.
బూటకుఁడు. దే.విణ.—పై.—[చూ, భస్మము. బూడిద. వై. వి. రూ-బూడిదె-బూడ్డ=భూతి: బూడిదరంగు. వా. వి: చూ, భూసరము. 1. బూడిదపన్నుడి. వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*. బూడిదపండు. ద్వ. వి: చూ, విభూతిపండు. పాండు. 5, ఆ. 14. [సుంకము. 1. బూడిదపన్ను. ద్వ. వి. శవముచైపన్ను: చూ, బూడిద. వై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద. బూడిదెలోహోమముచేసినట్లు. లో.—పై— “బూడిదెలోహోమమువలె, బూడింటికినిడిన దీప పట్టియుఁబోలే.” (కుచేలోపా భ్యాసము.) (బూడిదెలోపోసిన వన్నీరు వంటిది.)
బూడ్డ. వై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద. బూడ్డి. వై. వి.=—పై.—(వాడుక). బూతనాదుఁడు. వై. వి.=భూతనాథ. 1: చూ, బూచేలొత్తేడు; 2: చూ, బూచిగాఁడు. బూతసిల్లి. వై. వి. (బూతము + సిల్లి): చూ, పూతకము.
బూతము. వై. వి. 1.=భూత. య. 2, ఆ. 80: చూ, భూతము; 2; 2.=భూత. (సం).— పాగిణి, అత్తవీరుఁడు, చేతనము, భూతము. బూతములసామి. వై. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

బూతాటము. దే. వి. (బూతు + ఆడుట) బూ

తులాడుట: చూ, శబ్దము. 2.

బూతి. నై. వి. 1.=భూతి: చూ, బూడిద;

2.=భుక్తి. తిండి: చూ, బుత్తి.

బూతు. దే. వి. 1. కుచ్చితపుతిట్టు: చూ,

శాపము. 1; 2. కుచ్చితపుతిట్టుతిట్టువాడు;

3. అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 4. బట్టు

వాడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 2.

బూద. దే. వి. పాలకుండు. వసు. 4, ఆ. 20:

చూ, భాండము. 3. [1, ఆ. 165.

బూది. నై. వి.=భూతి:చూ, బూడిద. పాండు.

బూదె. నై. వి.=భూత. 1. చతుర్దశితిథి: చూ,

హరివాసరము; 2: చూ, శివరాత్రి.

బూబు. వా. వి. తురక(స్త్రీ): చూ, (స్త్రీ).

బూమి. నై. వి.=భూమి: చూ, భూమి. 1.

బూమియ. నై. వి. రూ-బూమె.=భూమికా.

1. కపటము: చూ, నూత్నము. 2; 2: చూ,

పంచనము; 3: చూ, బూటకము; 4. మా

ఱువేషము: చూ, వేషము. 1; 5. అబద్ధోక్తి:

చూ, శబ్దము. 2.

బూమె. నై. వి.=పై. (మాఱువేషము

నకు. య. 2, ఆ. 58.)

బూమెకత్తియ. నై. విణ. బూమెలుకలది.రూ-

బూమెకత్తై. బూమెలాడి. కాశీ. 5, ఆ.

318: చూ, (స్త్రీ).

బూమెకత్తై. నై. విణ.—పై.—

బూమెలాడి. నై. విణ.—పై.—

బూమెకాడు. ద్వ. విణ. బూమెలుకలవాడు:

బూమెలాడు.

బూమెలాడు. ద్వ. విణ.—పై.—

బూర. నై. వి. 1.=పూర. (రూ-బూరగ-

బూరా-బూరగ) కాహళమును వాద్యము.

అచ్చ. యు. కాం. 226: చూ, వీణె; విణ.

2: చూ, స్థూలము. 2.

బూరడు. నై. విణ. విజృంభించినవాడు.

పంచ. వేం. 1, ఆ. 704.

బూరకాడు. ద్వ. విణ. ఏనుగుకాలివాడు.

బూరకాలు. ద్వ. వి. ఏనుగుకాలు. ఉ. హరి.

2, ఆ. 122: చూ, హజ్జే.

బూరగ. నై. వి. 1. నాగసరమునకు నుతియ

చ్చెడువాద్యము: చూ, బూర. 1; 2. నుషి

రవాద్యము, ఆహికము, తార: చూ, స్వర

ము. 2.

బూరగడ్డి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

బూరగొమ్ము. ద్వ. వి. కొమ్ము, శృంగము.

రామా. 8, ఆ. 69: చూ, వీణె.

బూరగొమ్మునుపాసి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

వేం. ఆం. 2.

బూరట. నై. వి.ఉల్బణము: చూ, మెచ్చే. 2.

బూరటించే. నై. పేర్. బూరటిల్లజేయు.

బూరటిలు. నై. ఆ. కీర్. బూరటిల్లు. 1.=పూ

రణ. పూర్ణమగు: చూ, సంపూర్ణమగు;

2. ఉబ్బు: చూ, లేచే.

బూరటిల్లు. నై. ఆ. కీర్.—పై.—

బూరదిప్పకాయ. వా. వి: చూ, భక్ష్యము.

బూరా. నై. వి.=పూర: చూ, రూ-బూర. 1.

బూరినీను. వా. వి. రూ-బూరినీను. మెత్తని

కంబలి: చూ, రల్లకము.

బూరియ. నై. వి.=పూరికా. రూ-బూరె. నై.

6, ఆ. 124: చూ, భక్ష్యము. (పూర్ణము

అని గుంటూరుపార్శ్వమున వాడుక)

బూరుగ. వా. వి. 1: చూ, బూర. 1; 2.రూ-

బూరుగు-బూరువు*: చూ, శాల్మలి.

బూరుగు. దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2. *

బూరుగుకాయ. ద్వ. వి. కర్కటము: చూ,

శాల్మలిశలాటువు.

బూరుగుదీవి. ద్వ. వి: చూ, ద్వీపములు.

బూరుగుబంక. దే. వి. అజమాద: చూ, శాల్మ

లీవేష్టము.

బూరువు. దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2.*

బూరె. దై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-బూరియ.
బూరెలమూఁతుడు. వా. వి. రూ-బూరెలమూఁతు
డు. (బూరెలు పండెడి నెడల్పు పాత్ర
ము): చూ, పాత్రము. 6; (కొన్ని దేశ
ములయందీ శబ్దమునకు అపార్థము నుపపా
దించుచున్నారు.)

బూర్నిను. వా. వి. చూ. రూ-బూరినీను.
బూరెలమూఁతుడు. వా. వి. చూ, రూ-బూరెల
మూఁతుడు.

బూల. దే. వి. 1. తాటిచూనిలలోనిబొండు.
(ఏకబీజదళ పృక్షజాతుల చూనిలనియు
నిట్టివే.) (చూ, ఏక, ద్విబీజదళపృక్షములు);
వా. వి. 2. నిస్సారము: చూ, బెండు. 2.
బూలి. దే. వి. నిస్సారమైనది: చూ, బెండు. 2.
బూసము. దే. వి. చూ, ధాన్యము. (ఇది చిం
త్యము.) [2: చూ, సాలెపట్టు.
బూసి. దే. వి. 1. పాదపట్టు-పాదొట్టు; వా.

బృ

బృంద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొళసి*: చూ,
హరిషీయ. 3. [చూ, సమాహము.
బృందము. సం. వి. ఆ. న. = బిందము, పిండు:
బృందారకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
వేలుపు; వి. 2: చూ, మనోజ్ఞుడు;
3: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2. [చూ, హృద్యము.
బృందెప్పము. సం. వి. మిక్కిలిమనోజ్ఞమైనది:
బృంహితము. సం. వి. ఆ. న. ఏనుఁగుయొక్క
గీక: చూ, స్వరము. 2.
బృసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-బృసి-
బురిసి-బురిసి. (బురిసి అని శ. ర.)
బృహచ్చరణబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, దాగ్రివి
డులు. (సామవేదులు. దాహ్యయణ మొత్త
ముగలవారుకొందఱు).

బృహచ్చరము. సం. వి. ఆ. పుం. బలరక్కసి*:
చూ, స్వర్ణక్షీ. 8. 2.
బృహతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁకు
డు*: 2. ములక*: చూ, శిశువు. 1;
3. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 4. విశ్వా
వసునివీణ: చూ, వీణ; వి. 5. గొప్పది:
చూ, నుర. (3); అ. 8. తొమ్మిది అక్షర
ముల పాదముగల ఛందస్సు: చూ, ఛంద
స్సులు; 7: చూ, తతివాద్యములు.
బృహతీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, బృహతి. 3.
బృహత్కుక్షి. సం. వి. ఇ. చూ, నొక్కి వాడు.
బృహత్తు. సం. వి. త. ఈ. త. 1: చూ,
బృహతి. 4; 2: చూ, పట్టవాఁపు.
బృహత్పాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉమ్మెత్త*:
చూ, హలాత్తువు.
బృహత్పిలుపు. సం. వి. ఉ. పుం. పెద్దవర
గోఁగు*: చూ, వరగోఁగు. [బుడ్డపిడుచు.
బృహదస్పత్కమా. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ,
బృహదారణ్యము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.
బృహదేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి*:
చూ, పత్రేల.
బృహద్విజము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పట్ట
వాఁపు; పుం. 2. అంబాళము*: చూ,
మామిడి. [వహ్ని. 1.
బృహదాభిసపు. సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ,
బృహన్నల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జునునికివేసాం
తరమునందలి నామము: చూ, పాండవులు:
(చూ, సుభద్రేశుడు.)
బృహన్నలము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దకిక్కున*:
చూ, హరిత (తృణము. 1.) [కాయ.
బృహన్మరీచము. సం. వి. ఆ. న. చూ, మిరెప
బృహన్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నురాచా
ర్యుడు; 2. గురుడు: చూ, రాహువు. 2.

బృహస్పతివారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గురువా
రము: చూ, వారము. 2; అం. 2: చూ,
వారములు. [యజ్ఞము.
బృహస్పతిసవము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బృహస్పతిస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

బె

బెంగ. దే. వి. 1. కూత. సా. 2, ఆ. 4: చూ,
స్వరము. 2; 2. విరహవ్యధ: చూ, శోకము.
బెండ. దే. వి: ఎద్దునాలిక-ఎద్దునాలుక.(సం)-
కురస, కుశస్థలి, ఖరపత్రి, గోగ్రంథి, గోజి
హ్వ, గోజిహ్వక, దార్వి-దార్విక, మండు
కవర్తి; పా. 2. బహువిదారణ పుటకఫల
ము: చూ, గుంజోకాయలు. [1-2.
బెండగిల్లు. దే. అ. కి: చూ, రూ-బెల్లగిల్లు.
బెండు. దే. వి. 1. జీలుగు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి;
విణ. 2. సారములేనిది. హరి. పూ. 4, ఆ.
154. కాయకము, చివుకు-చీకు, జేబ్బు,
దాగ్రిబ, పోరచి, బూల, బూలి, మక్కి.
(సం).-అసారము, విస్సారము, ఫల్లువు.
బెండుమానిసి. ద్వ. వి: చూ, బక్క. 1.
బెండుపడు. ద్వ. ఆ. కి: ఎత్తుపడు; చూ,
పలియు. 2.
బెందడి. వా. వి. 1. అడును: చూ, కాదము.
2; 2. కంకరి: చూ, లేపము.
బెంబేలు. వా. వి. బెదరు: చూ, సాధ్యసము.
(ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక)
బెంబేలుపడు. వా. అ. కి: 1. బెదరు: చూ,
సుగ్గు. 6; 2. నిశ్చేష్టతనొందు. (ఉ||
స|| లలోవాడుక). [చూ, శబ్దించే.
బెకబెకలాడు. దే. అ. కి: (కప్పలు) కూయు:
బెకబెకలు. వా. వి. బ. (కప్పల) కూత: చూ,
శబ్దము. 2.
బెక్కణ. వై. వి.=పేంగకణ: చూ, పెరవణ.

బెక్కొట్టు. దే. అ. కి: (బెంగ + కొట్టు) వా
పోవు: చూ, శబ్దించే.
బెగడు. దే. వి. 1. రూ-బెగడు. భయము:
చూ, బెంబేలు; ఆ. కి: 2. (రూ-బెగడు-
బెగడుపడు - బెగడిలు-బెగడిలు- బెగిలు-
బెగిలు-బెగిలించే) భయపడు: చూ, బెంబే
లుపడు. 1.
బెగడుపడు. ద్వ. ఆ. కి: 1: చూ, రూ-బెగ
డు. 2; పే: 2. బెగడుపలుచు.
బెగద: వా. వి. భాగధేయము. అం. పదా.
చర. 48: చూ, సిస్తు. 1.
బెగడిలు. దే. అ. కి: రూ-బెగడిలు: చూ,
బెగడు. 2. [అ. 66.
బెగడిలు. దే. అ. కి: -వై.-మార్కు. 8,
బెగడు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ-బెగడు.
బెగలము. వై. వి. 1.=విక్లబ: చూ, బెగడు. 1;
2:(సం) -విహ్వలత.మార్కు. 1, ఆ. 239.
బెగలించే. వై. ఆ. కి:=విహ్వల.1. భయపడు:
చూ, బెగడు. 2; 2. పెలుకులు: చూ,
విహ్వలించే. నిర్వ. 5, ఆ. 87.
బెగ్గలికము. వై. వి.=విక్లబ: చూ, బెగడు. 1.
హరి. పూ. 9, ఆ. 49.
బెగ్గిలు. వై. ఆ. కి: రూ-బెగ్గిలు. 1.=విహ్వ
ల:చూ, బెగ్గలించే. 1; 2: చూ, బెగ్గలించే.
2; 3. చింతించే: చూ, సుగ్గు. 11;
4: చూ, సలించే; 5. చెదరు: చూ, పెల్లివిరి
యు. 1.
బెగ్గిలుట. వై. వి: చూ, బెగడు. 1.
బెగ్గిలు. వై. ఆ. కి:= చూ, రూ-బెగ్గిలు.
(చలించేటకు. - అచ్చ. బాల, కాం. 98.)
బెగ్గరము. వై. వి.=పుష్కర. సాం. తి. 11:
చూ, సారసము. 2.
బెగ్గురు. వై. వి.=వై.- [కాలుది.(పుంజో).
బెగ్గోడి. వా. వి. ఒకానొకగోడి: చూ, పెలు

బెజ్జము. దే. వి. తూటలు: చూ, రంధ్రము. 1. బెట్ట. దే. విణ. తీక్షణము: చూ, వేండ్రము. బెట్టింయే. దే. స. కిరీ. (నిర్బంధమునుండి) మర లించే.

బెట్టిదము. దే. వి. (బెట్టు + ఇదము.) 1. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; 2. కార్మము: పార్మి డి; వై. విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము. 5; 4. =భీతిదమ్. ఘోరము: చూ, బెగడు. 1; 5: చూ, బెట్ట; 6. కూర్మము. భో. 6, ఆ. 357: చూ, చారవము. 2; 7. ధృఢము: చూ, స్త్రోము. 1; 8: చూ, బిట్టు. 4; బ.

9 నిఘ్నోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బెట్టిదుడు. దే. విణ. (బెట్టు + ఇదుడు) 1. పొగరుచోతు: చూ, హేరంబుడు. 2; 2. కూర్చుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. క తినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బెట్టిదురాలు. దే. విణ. (బెట్టిద + అలు) బెట్టి దముగల అడుది: చూ, (ప్రే).

బెట్టు. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చే. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. గర్వము. ఉ. రా. 2, ఆ. 309: చూ, హంకారము; విణ. 4: చూ, బెట్టిదుడు. 1; కిరీ విణ. 5. అత్యంతము: చూ, మఱి మఱి; 6. గట్టిగా; 7. దృఢముగా. హరి. పూ. 8, ఆ. 46.

బెట్టునరి. వా. విణ. రూ-బెట్టునరి. 1. ఘో నణ: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, తెగనీలు గుట. 1; 3: చూ, తెగనీలుగుట. 2; 4: చూ, బెట్టు. 1; 5. చెప్పినవిషయము సరిగా గమ నింపకుండుట; 5. చింకము, తెలవిరుసుతనము.

బెట్టునరి. వా. విణ. —వై. —

బెడకు. దే. వి. (రూ-బెణకు-బెణకు.) 1: చూ, తలంగడు; 2. చలనము: చూ, లోలము; 3. కులము: చూ, విలాసము. 2;

అ. కిరీ. (రూ-బెణకు-బెణకు.) 4. తో లంగు. వసు. 4, ఆ. 50: చూ, విరియు. 3; 5: చూ, సలించే. కళా. 4, ఆ. 105; వా. 6. కీలతవృ; 7. నరముతప్పి నొప్పియెత్తు.

బెడగారు. దే. అ. కిరీ: చూ, రమ్యముగు. స్వా. 3, ఆ. 71.

బెడగు. దే. వి. 1: చూ, విలాసము. 2. కళా. 3, ఆ. 33; 2: చూ, సౌందర్యము; విణ. 3. అధికము. వసు. 5, ఆ. 5: చూ, హేరా శము; 4: చూ, హృద్యము; అ. కిరీ. 5: చూ, బెడగారు.

బెడద. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 21; 3. అశు భము: చూ, హాని. 2; వా. 4: చూ, భార ము. 1; 5. గంధరగోళము: చూ, రద్దు. 2.

బెడక. దే. వి. 1. భావ్యముపోసినగోనె, బస్తా: చూ, సంవి; 2. ఉత్తగోనె: చూ, సంవి.

బెడద. దే. వి: చూ, భక్త్యము.

బెడిగ. వా. వి. రూ-బేడిగ: చూ, సిస్తు. 1.

బెడిదము. వై. వి. రూ-బేడిదము = భీతిద.

1. భయంకరత్వము: చూ, సాధ్యసము; 2. కఠినత్వము: చూ, బెడిదము. 5; విణ. 3. భయంకరము: చూ, సాధ్యసము; 4. అధి కము. పగ. 3, ఆ. 46: చూ, హేరాశము; 5. గట్టిది: విణ. —రూ-బేడిదము, కటికి, కరకనా, కిక్కిన, గట్టి, గొట్టు, నిగ్గడి. బెట్టిదము, మొదుక, మొప్పియ-మొప్పె; వి. —కక్కినము, కడిది, కఱకుదనము, గొడ్డ, పెలుచే, బిరుసు-బిలుసు, బెడిదము; వి, విణ. —కఱకు, గడుసు, దురుసు; వి, దరీ —పెల్పు-పెలుచేన-పెల్పన; (సం). — విణ. —అచ్చిద్రము, అయోమయము, ఉపా ధము, కంఘటము, కఠరము, కఠలము, కఠి నము, కఠోరము, కఠోలము, కర్కరము,

కర్కశము, కీటకము, కూరము, గాటము, జతరము, జరతము, త, దృఢము, న, నిర్వహము, నివాతము, నిషధము, నిఘరము, నిస్సంధి, పరుషము, మూర్తము, మూర్తిము, వృత్తము; వి.—కంకణము, కార్కశ్యము, గణగణ, మూర్తి. (మిగతవానికి “చూ, వృత్తము. 6—10.”); 6. పరుషాక్షి: చూ, శబ్దము. 2.

బెడిదుడు. వై. వి. 1: చూ, వెఱపరి. 1; 2. కశినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 3. కూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బెడిదురాలు. ద్వ. విణ. (బెడిదము+అలు): చూ, బెట్టిదురాలు.

బెడియు. దే. అ. కి: 1. బెనుకు, తప్ప: చూ, మిడివోపు; 2. బెనుకు: చూ, వైకల్యముగు.

బెడిసెకొట్టుట. వా. వి. 1. ఉగ్రదేవతలను కృమవిరుద్ధముగా ఆరాధించినందున కలిగెడి హాని; 2. దేవతాదులు ఎదురుతిరుగుట.

బెడ్డ. వా. వి. రూ—బెడ్డు. మండిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

బెడ్డు. వా. వి.—వై.—

బెణుడు. దే. వి, అ. కి: చూ, రూ—బెణుడు.

బెణుడు. వా. వి, అ. కి:—వై.—

బెత్త. వై. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెత్తము. వై. వి.=వేత్త: చూ, పేము.

బెత్తిక. వై. వి. లోప్తము, ఎండిలేచినమట్టి పెళ్ల: చూ, భూమి. 1.

బెత్తిలి. వై. వి.=భిత్తి. తర్జుని మొదలైన నాలుగువేళ్ల అడ్డకొలత. ఉ, రా. 3, ఆ. 123: చూ, హస్తము.

బెత్తు. వై. వి. 1: చూ, బెత్తిక; 2.=వేత్త: చూ, బెత్తము; దే. వి. 3: చూ, సన్మానము.

బెత్తెడు. వా. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెదరించే. వా. స. కి: చూ, వెఱపించే,

బెదరించు. దే. వి. బెదరించేట: చూ, సంకోచము. 3. [2: చూ, బెగడు. 2.

బెదరు. దే. వి. 1: చూ, బెగడు. 1; అ. కి: బెదరుచూపుట. అం: చూ, భేదోపాయములు.

బెదరుపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, బెదరు. 2.

బెదరుపోతు. దే. విణ: చూ, వెఱపరి. 1—2.

బెబ్బులి. ద్వ. వి. (పెద్ద+పులి) పెద్దపులి: చూ, కార్డులము. [వత్తము. 4.

బెబ్బులుగు. వా. వి. వడ్లంగిసిట్ట: చూ, శతబెబ్బ. వా. అవ్య. లేదు. “నీకుబెబ్బె—నీఅబ్బకుబెబ్బె.”: చూ, శూన్యము. 1.

బెరడు. వై. వి.=బర్షర. 1: రూ—బరడు, అంట, కడవనము—కడానము—కళవనము—కళానము, చేట్టి, చెక్క, తాట, తిత్తి, తొంట, తొక్క, తొక్కు, తొడవ, తొడవనము, తొలక—తొలుక, తోడు, తోడుపట్ట, తోలు, తోలుక, నార, పట్ట, పీతోలు, వైపార, పొప్పర; (సం).—అజినము—అజినము, అన్నగర, అన్నగర, ఉక, ఐ, ఐక్యము, కటుచాతుర్జాతకము, కృత్తి, ఖల్లము, ఖల్లి, ఖేటము, చర్మము, చోచకము, చోనము, చోలకము, చిల్లి, జామ, తనువు, త్వక్కు, త్వచము, పట్టము, శకలము. (మిగతవానికి “చూ, శకలము. 1—2”); తద్వి.—

౧. ఎండిన అరటిపట్టము.—చొదుము;

౨. ఒలిచినమతిపోయుటకేర్పఱచినతోలునకు.—

తిత్తి. (సం).—శృతి, సుతి; 3. చర్మఖండమునకు.—అట్టు; ౪. చర్మములనమూహమునకు. (సం).—చార్మాణము; ౫. డేగలతోలుగంతకు.—తోపారము—తోపారము; ౬. దాగిత్యక్కునకు.—కారపుఁజెక్క; ౭. పచ్చిచర్మమునకు.—కరుసు; ౮. పట్టెడవలెకోసినతోలునకు.—పట్టెడ; ౯. పులితోలు. (సం).—దీప్యము; ౧౦. పొరాటు, పొరాటుచెక్క: (సం)—

త్వక్కు; ౧౧: పక్కుతోలు, బరితోలు; ౧౨. మృగచక్కుచునకు. — అట్ట, తిత్తి, తోలు; ౧౩. పవంగపుపట్టుకు. (చూ, పరాంగకము. 1.); ౧౪. వింటిసారిచెట్టు కాపాడెడు ఉడుము తోలునకు. (సం.) — గోధ; ౧౫. నన్న గాంగో సిని తోలునకు. — వాఱు. (మిగతవానికి “చూ, శకలము. 1—2.”); 2: చూ, రూ-బరడు. 1; 3: చూ, రూ-బరడు. 3.

బెరయు. దే. అ. కి. 1: చూ, వ్యాపించే. హరి. పూ. 6, ఆ. 95; 2: చూ, సంభవించే. భాగ. 2, ఆ. 250; 3. చేరు, చెల్లు. భార. (స్త్రీ). 1, ఆ. 73: చూ, సిద్ధించే; స. కి. 3. పొందు. కళా. 3, ఆ. 105: చూ, సక్తమగు.

బెరను. వై. విణ. 1. = పరును. కూరము. నీలా. 1, ఆ. 72: చూ, రారపము. 2; 2. చుతుక. నీలా. 3, ఆ. 48: చూ, మూలము. 4.

బెరికి. దే. వి. కొఱత: చూ, సాడ్డు. 1. బెరుకు. దే. వి. 1. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1; 2. పరియోజనము: చూ, వ్యాపారము. 1.

బెరిక. దే. వి: చూ, బెడక. 1.

బెరించి. దే. వి: చూ, పక్షి (అపగి.)

బెరిము. వై. వి. 1. = బిల: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 2. ఒకానొక ఎరివి. “పేడబెరిముపోసిన పాలముపండును.”: చూ, కుష్మగోమయము (గోదాపరీమండలమున వాడుకు).

బెల్లయు. దే. అ. కి: చూ, వ్యాపించే.

బెల్లము. దే. వి. 1. గుడము: చూ, శర్కర. 1; వా. 2. మగనఱి: చూ, శిశ్నము (పిల్లల ముద్దునందు పయోగింతురు.)

బెల్లి. దే. విణ. 1: చూ, పంచకము. కళా. 3, ఆ. 34; 2: చూ, పంచకుడు; 3: చూ, జీర్ణకర్తియ. [అ. కి. 2: చూ, బుజ్జగించే. బెల్లించే. దే. స. కి. 1: చూ, పచించు; వా. బెల్లించుకొను. — వై. —

బెల్లింపు. దే. వి. 1: చూ, పంచనము; 2. ఇచ్చే కము: చూ, బుజ్జగము. 1; విణ. 3: చూ, బుజ్జగము. 2.

బెల్లింపుమాట. వా. వి. 1. ఇప్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, బెల్లింపు. 2.

బెసుకు. దే. అ. కి: చూ, బెడియు. 1—2.

బెస్త. దే. వి. బోయ: చూ, మోషరి.

బెస్తవాడు. దే. వి. — వై. —

బెహరము. వై. వి. = వ్యవహార. (రూ-బేహరము-బేహరము-బేరము-బేవరము): చూ, వర్తకము.

బెహరి. వై. వి. = వ్యవహార. రూ-బేహరి-బేహరి. కళా. 6, ఆ. 97: చూ, పెట్టి. 2.

బెళకు. దే. వి. 1. అధికపగి: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, విలాసము. 2; 3: చూ, లోలము. అని. 5, ఆ. 29; వా. 4. ఒకానొకడేగ: చూ, శ్యేనము; అ. కి. 5. రూ-బెడకు: చూ, సలించే; 6. ఒరయు. పొందు. 4, ఆ. 3: చూ, రుద్దు; వా. 7. తళతళమని పగికాశించే. రూ-బెళకు: చూ, హవణి.

బెళగు. దే. వి: చూ, రూ-బెడగు.

బెళగువ్య. దే. వి. (బెడన + గువ్య) (స్వా. 4, ఆ. 58); కంపపులుగు-గంపపులుగు, గబ్బు, గబ్బులుగు, డబ్బు, బెళవ. (సం.) — అలజము, కుక్కుటకము, కుక్కుభము, కులాలము, జీపంజీవము, భాసంతము, లజ్జాభాసము; తద్వై. — జలకుక్కుభమునకు. — (సం.) — గోధండీరము, జలకుక్కుభము. (చూ, శకుంతి.)

బెళవ. దే. వి. — వై. —

బెళుకు. దే. వి, అ. కి: చూ, బెళకు. 1-2-3-4-5-6-7. (అధికపగి) కళా. 1, ఆ. 135; తళతళమని పగికాశించేటకు. — య. 5, ఆ. 65.)

బే

బే. వై. వి: చూ, రూ-అంబే. భో. 8, అ. 44.

బేటు. దే. వి. 1: చూ, బెత్తిక; (కొండ లో నగు వానియందలి చీలిక. (పేటు అని వాడుచున్నారు.)

బేగడ. దే. వి. కాకిబంగారు: చూ, శుభము. 1.

బేగరి. వా. వి. గుజ్జుపువాడు: చూ, సాది. 1. (నాయము.)

బేగి. వా. కి. విణ. వేగముగా. “బేగిరమ్మ.”

బేగిరావులు. వా. వి. బ. వేగముగావచ్చువారు.

బేజిరూరు. వా. విణ. తొండరలేనిది.

బేజోరు. వా. వి. అలయిక, శ్రమము.

బేడ. దే. వి. పరకరూపాయ, (రు 0—2—0).

బేడలు. దే. వి. బ. కాయధాన్యములపప్పు:

చూ, పప్పు. 1.

బేడిక. వా. వి. భాగధేయము: చూ, సిస్తు. 1.

బేడిగ. దే. వి.—పై.—

బేడిజేము. దే. వి. టక్కు: చూ, వంచన.

బేడిదము. వై. వి.=భీతిద: చూ, రూ-బెడిదము.

బేడిమూక. వా. వి. అల్లరిమూక. [ము. 1.

బేడిన. దే. వి. శఫరిఅనుమిను: చూ, మల్స్య

బేడిసమిను. దే. వి.—పై.—

బేడిలు. వా. వి. బ. సంకెళ్లు: చూ, శృంఖలము. 3.

బేడలు. వా. వి. వికారరూపము, దుస్తులుగరించువి.

బేతాహతు. వా. విణ. తాహతులేనిది. (తాహ

తు=గొప్ప.)

బేతాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. విశాచము:

చూ, భూతము; 2. భూతావిష్టమృత శరీ

రము: చూ, శరీరము.

బేతాభుడు. సం. వి. అ. పుం: యమకింకరుడు.

బేది. దే. వి: చూ, పాచనము. 3.

బేపరవా. వా. విణ. లక్ష్యములేనిది.

బేబాచెయ్యి. వా. విణ. గొప్పసమర్థతలవాడు.

బేబాగొక్కణులు. అం.క న్యామజ్జులలోనొకరు.

(సానువేదులు కొందఱు యజుర్వేదులొక

కొందఱు): చూ, బాగొక్కణులు.

బేమరమ్మతు. వా. విణ. మరమ్మతులేనిది.

బేరకత్తె. వై. వి. (బేరము + కత్తె) బేరమా

డునది: చూ, (స్త్రీ).

బేరకాడు. ద్వ. విణ: బేరమాడువాడు, అమాం

తగాడు, చిల్లరబేరగాడు.

బేరజేము. దే. వి. 1. కుత్సితుడు: చూ, వ్యా

ధుడు. 2; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధు

డు. 2; 3. కుత్సితపునడక; 4. కుత్సితురాలు:

చూ, (స్త్రీ); బ. 5. పరుషోక్తి: చూ, శబ్ద

ము. 2.

బేరమాడువాడు. ద్వ. విణ: చూ, బేరకాడు.

బేరము. సం. వి. అ. న. 1. పృతిమ: చూ,

హరిణి. 3; వై. వి. (1)=వ్యవహార: చూ,

బెహారము. పాండు. 1, అ. 111; (2) వెలకు

వస్తువునిచ్చుకొలది నడుగుట.

బేరి. వై. వి. 1.=వ్యవహార. (బేరము + ఇ.)

1: చూ, వైశ్యుడు; 2.=భేరి. దుందుభి

అచ్చ. య, కాం. 205: చూ, వీణ.

బేరిజో. వా. వి. 1. రాబడి మొత్తము; 2. లెక్క

వివరము.

బేరుండము. వై. వి.=భేరుండ, గజములదన్న

కొనిపోవు ఒకానొకపక్షి: చూ, శకుంత

(పక్షి.)

బేల. వై. విణ.=భేల. 1. మాధురాలు, ముగ్ధ:

చూ, (స్త్రీ); 2. మాధుండు: చూ, స్తబ్ధుడు.

బేలరి. దే. విణ. (బేలు + అరి): చూ, వంచ

కుడు. భాగ. 3, స్కం. 381.

బేలాయఖు. వా. విణ. తగనిది, పనికిరానిది.

బేలు. దే. వి. 1: చూ, వంచన; వా. 2. జామీ

ను; 2 ఇరుపదిరీములకట్ట: చూ, పటపత్రము.

బేలుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-బేల్పడు. 1: చూ,

మోసపోవు; పే. 2. బేలుపడచే.

బేలుపోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, బేలుపడు; పే. 1.

2. బేలుపుచ్చే. [పంచించే.

బేలువెట్టు. దే. స. కి. మోసపుచ్చే: చూ, బేలువెట్టు.

బేలరము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, బేలరము.

బేలరను. వా. వి. నాథుడు లేనిది, హక్కుదారుడు లేనిది.

బేష. వా. వి. (రూ-బేష-భేష) మంచది.

బేసము. వై. వి.=పేళ. 1: చూ, పేసము.

భాగ. 8, స్కం. 450; 2.=పేష. కోలము:

చూ, పేసము.

బేసరి. దే. వి. 1. ఒకరకముముక్కర: చూ,

భూషణము. 2; 2. అడ్డబాస: చూ, భూషణము.

2; 3. లలంతికావిశేషము: చూ,

భూషణము. 2.

బేసి. వై. వి.=విషము. (దేశ్యమని శ. ర.) నమ

ముకానిది: చూ, విషము. (1-3-5 ము.)

బేసికంటి. దే. వి. (బేసి+కన్ను) విరూపాక్షు

డు, ముక్కంటి. య. 1, ఆ. 85: చూ,

శివుడు.

బేసికంటిమామ. ద్వ. వి: చూ, పర్వతము.

బేసికంటివేల్పు. దే. వి: చూ, బేసికంటి.

బేసికైదువుజోడు. ద్వ. వి. అసమశరూడు:

చూ, మన్మథుడు.

బేస్తవారము. వా. వి: చూ, బృహస్పతివారము.

బేస్తు. వా. వి. పేక, జోదములోనగువానియం

దలి కొద్దిగలుపు. “బేస్తుకన్న తగ్గిన కుదేలు,

“బేస్తుకన్న హెచ్చిన ఆట” (వాడుక)

బేహరము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-

బేహరము. [బేహరి; 2: చూ, వైశ్యుడు.

బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార. 1: చూ, రూ-

బేహరము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-

బేహరము. [చూ, రూ-బేహరి.

బేహరి. వై. వి.=వ్యవహార. (బేహరము + ఇ):

బేహరికుడు. వై. వి.=వ్యావహారిక. వ్యాపార

ము తెలిసినవాడు.

బై

బైండు. వా. వి. పుస్తకమునకు అట్టకట్టుట.

బైకలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బయ్యంకలు.

బైజే. దే. వి: చూ, రూ-బయిజే.

బైడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బయిడాలము.

బైరవాసము. వై. వి.=బహిర్వాస: చూ, రూ-

బయిరవాసము. (బైరువాసము అని కొండలు)

బైరవుడు. వై. వి.=భైరవ: చూ, భైరవుడు.

బైరాగి. వై. వి.=విరాగి: చూ, రూ-బయిరా

గి. బి. 2, ఆ. 175.

బైరి. దే. వి: చూ, రూ-బయిరి.

బైలగు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రూ-బయిలగు. ఉ,

రా. 2, ఆ. 137.

బైలు. వై. వి.=బహి: చూ, రూ-బయిలు-బయిలు.

బైసణ. దే. వి: చూ, రూ-బయిసణ.

బైసి. వై. వి.=భవిష్య. 1. నియతి: చూ, సత్య

ము. 1; 2. గౌరవము, మర్యాద: చూ,

సన్మానము; 3. భాగ్యము. పంచ.

నా. 1, ఆ. 188: చూ, సంపద; 4. కీర్తి:

చూ, సమాఖ్య. 1.

బైసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బయిసికిలు.

బైసుక. దే. వి: చూ, రూ-బయిసుక. రుక్మాం.

5, ఆ; ఉ, హరి. 3, ఆ. 124.

బొ

బొంకణము. వై. వి.=బోక్కణ: చూ, రూ-

బొక్కణము.

బొంకప్ప. దే. వి. ఒక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

బొంకరి. దే. వి. (బొంకు+అరి): చూ,

బొంకులాడు.

బొంకి. దే. వి: చూ, రూ-బోకే.

బొంకించే. దే. స కి. 1. మోసపుచ్చే: చూ,

పంచించే; పే. 2. బొంకజేయు.

బొంకు. దే. వి. 1. కల్లచుట. హరి. పూ. 5,

ఆ. 234: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. కల్ల: చూ, వితథము; స. కి. 3. అన్యతమాడు: డబ్బు, బిజీగు, బొల్లు. [చూ, స్త్రీ.

బొంకులాడి. దే. విణ. అనన్యములాడునది: బొంకులాడు. దే. విణ: అన్నెకాడు, కల్లరి-

కల్లరీడు, జేల్లికాడు, టక్కరి, బొంకరి. (సం).— అన్యాయవాది.

బొంగ. వా. వి. 1. జలపగ్గనరణ విశేషము. “చేనుగట్టంతయు బొంగలే”; 2. చిన్న మూతిగలపండు: చూ, భండము. 3.

బొంగరము. వై. వి.=భృగురక. తాడుచుట్టి యాడెడుపన్నపు: రూ-బంగరము-బొంగురము-బొమ్మరము. (సం).—గిరికము, భృమరకము. [భక్త్యము.

బొంగరాలు. వా. వి. బ. (పొంగరాలు); చూ, బొంగు. దే. వి. ఎండిన లావుబోలువెదురు: చూ, వెదురు.

బొంగుగొంతుకవాడు. వా. వి. (సం).— అస్వరుడు, అసౌమ్యస్వరుడు. బొంగురము. వై. వి.=భృగురక: చూ, రూ-బొంగరము.

బొంగువెదురు. ద్వ. వి. 1: చూ, బొంగు; 2. గాలిసోకున మోగెడు బొంగువెదురు: చూ, బొంగు.

బొం. వై. వి.=బంధ. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, బోను. 1.

బొండకొమ్మ. వా. వి. — వై —

బొండమాగు. వా. వి. — వై. —

బొండము. దే. వి. పెచ్చెతో గూడిన తెంకాయ, కొబ్బరిబొండము: (రూ-బొండలము-బొండాము-బొండ్లము-బొండ్లము-బొండ్లము): చూ, స్పంధఫలము.

బొండలము. దే. వి. — వై. —

బొండాము. దే. వి: చూ, బొండము.

బొండిగ. దే. వి. తొడిము: చూ, వృంశము. 1.

బొండు. వా. వి. 1. కంఠము: చూ, మెడ; దే.

విణ. 2. పరిమండలము, గుండ్రమైనది: “బొండుగంటలు”: చూ, వర్తులము.

బొండుగ. దే. వి. కంఠనాళము. అచ్చ. యూ,

కాం. 136: రూ-బొండున. (సం).— కృకము.

బొండుమల్లె. ద్వ. వి. గుండుమల్లె*: చూ, మల్లె.

బొండువ. దే. వి: చూ, రూ-బొండుగ.

బొండెము. దే. వి: చూ, తడుసు. 2.

బొండము. దే. వి: చూ, రూ-బొండము.

బొండ్లాము. దే. వి. — వై. —

బొండెము. దే. వి. — వై. —

బొంత. వై. వి. 1.=కంఠా: చూ, వస్త్రము;

దే. విణ. 2. పెద్ద: చూ, నుర. (3)

బొంతకత్తియ. వా. వి. పట్టని: చూ, శంభళి.

బొంతకాకి. ద్వ. వి. మాలకాకి: చూ, వాయునము. [స్మృహి.

బొంతజెముడు. ద్వ. వి. బొమ్మజెముడు*: చూ,

బొంతరటి. దే. వి. పెద్దకాయల అరటి, మహేంద్రి*: చూ, రంభ. 2.

బొంతణాయి. దే. వి: చూ, తురకణాయి.

బొంతు. దే. వి. 1. చోడి బొన్న గంటెలోనగు వాని గింజేయడుగున నుండెడి కుదురుపంటి పొట్టు; వా. 2: చూ, బొందు. 4.

బొంద. దే. వి. 1: చూ, రంభము. 1;

2. తాడులోనగువానిచిన్న చెట్టు; వా. 3. తల నఱికిన అరటిచూగు: బొందియ-బొంద. (దీనిదొప్పలువిస్తళ్ల కువయోగించును); విణ. 4: చూ, లంద.

బొందకోల. దే. వి. 1. సానకత్తి: చూ, రిప్టి.

2; (ఇదెవల్లయుంట్ల సాధనాయుధము).

బొంతడము. ద్వ. వి. (బొంత + డడము): రూ-

బొందళము, కవచము: చూ, వారవారణము.

బొందడి. ద్వ. వి: చూ, వర్తితుండు.

బొందపక్కె. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

బొందపువ్వు. ద్వ. వి. తాటిమోవున పట్టియుం
డెడు నూగుపూవు: చూ, సుముము.

బొందళము. ద్వ. వి. (బొంత + దలము): చూ,
రూ-బొందడము. ఉ, రా. 4, ఆ. 222.

బొంది. దే. వి. 1. మేను: చూ, శరీరము;

2. ఎముకలగూడు: చూ, శల్యము. 1.

బొందియ. వా. వి. రూ-బొందె. 1: చూ,
బొంద. 3; 2. అగటిడించే: ఊచే,
దూట. [2. బొందిలీకులనుండు.

బొందిలి. దే. వి. 1. ఒకానొకజాతి; వా.
బొందివేట. వా. వి. కొణ్ణెలుమొదలగు గూళ్ల
లోనుంచెడి పక్షులతోనాడెడువేట.

బొందు. దే. వి. 1. చేరు. “పెండ్లి పృథానపు
బొందు.”: చూ, నూత్రము. 1; 2. చొక్కా
య ముడివేసెడు సన్న నాడా; 3. పున్న
సరము. కళా. 4. ఆ. 82: చూ, భూషణ
ము. 2; 4. వెన్నుదీయుటకు యోగ్యముగాని
పరిలోనగునది: బొందు.

బొందుపోవు. దే. అ. కి. 1. పరిలోనగునది
వెన్నుదీయ యోగ్యముగాకపోవు; వా. 2.
నూత్రిముతెగు.

బొందులోపునైబొందవంటిగుండు. లో. పునైమా
త్రముకట్టి నిరువ్వోగియై భార్యను ఆదరించే
నిభర్త.

బొందె. వా. వి: చూ, రూ-బొందియ.

బొంపిరి. వా. వి. 1: చూ, హెచ్చె. 2; విణ.

2: చూ, సంపూర్ణము.

బొంపిరిపోవు. వా. అ. కి: చూ, బలకాయించే.

బొంబాయి. వా. వి. 1. ఒకానొకరాజధాని;

2. నీరువెలువరించుగొట్టుము, కళాయి-కళాయి.
(పైవ్.)

బొంయి. వా. వి: చూ, రూ-బొయ్యి.

బొక్క. వై. వి.=భూకమ్. 1. చిలము: చూ,
రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము.
1; 3. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 4. శవ
మునుపూడ్చెడుగొయ్యి; దే. 5. నోరునిండిన
పొడియగు తినుబండము. “వాడుఅడు
కులు రెండు బొక్కలు బొక్కినాడు” (శ.
ర.): బొక్కు.

బొక్కణము. వై. వి.=బోక్కాణ. చిబూడి
సంచి: చూ, రూ-బొంకణము.

బొక్కనియ. వై. వి.=బోక్కాణ. రూ-బొ
క్కెన. గుఱ్ఱమునకు ఉలవలు పెట్టెడు బొ
క్కెన: (సం).—బోక్కెరము-బోక్కా
ణము. [సర్పము.

బొక్కచెరడు. ద్వ. వి. ఒకపాము: చూ,
బొక్కలాడు. ద్వ. వి. (బొక్కలు+అడు).

1. కన్న గాడు: చూ, హారకుండు. 1;

2. దొంగ: చూ, హారకుండు. 1; 3: చూ,

సర్పము; వా. 4. ఎలుక: చూ, మూషికము.

బొక్కసము. దే. వి. 1: చూ, పంటసాలు;

2. అర్ధభారము. కాశీ. 5, ఆ. 87; అం.

3: చూ, సప్తాంగములు. (అంగము. 9.)

బొక్కి. దే. వి. 1: తొప్పె, బోసి; 2. మాంస
ములేనిది.

బొక్కితొమ్మువాడు. వా. వి: చూ, కుబ్జుండు.

బొక్కిస. దే. వి. 1. బట్టలపెట్టె, కరోటకము:

చూ, సందుకా; 2: చూ, రూ-బొక్కిసా-

బొక్కిసా. దే. వి. 1. చిన్న మూట; వా. 2: చూ,

బొక్కెన. 4.

బొక్కు. దే. వి. 1. నిండిననోరు: చూ, బొక్క-

5; స. కి. 2. నోటినిండతిను: చూ,

బొక్కులాడు.

బొక్కులాడు. దే. స. కి: చూ, బొక్కు. 2.

బొక్కెన. దే. వి. 1: చూ, నీరుపిప్పలి; వై.

వి. 2.=బోక్కాణ: చూ, బొక్కనియ;

3.=బోక్కాణ. నీలైతిపోసెడు తోలా

సంచి: (సం) — కరకవత్తిక; 4 = బోక్సా-
ణ, రూ-బొక్కిన-బొక్కినా. నీరుచేచడి
పాత్రము: చూ, పాత్రము. 8-11.

బొగడ. దే. వి. 1: చూ, రూ-బొగడ; 2. మం
చేపుగోడు శిఖరము; బ. 3. చూచుకము.
కళా. 1, ఆ. 131: చూ, స్తనము; 4. గం
దపట్టెమీడి గుబ్బు: గుబ్బు; 5. చెఱువుకట్ట
లోనగునానియందు నీళ్లుమాతీపచ్చెడు బొం
గ: చూ, బొంగ. [పెరు కాను.

బొగడము. వా. వి. సొగటాల పాళిగదులు నడ
బొగడనరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
బొగిడి. వా. వి: చూ, దబరా.
బొగ్గరము. వా. వి. ఉక్కలోగూడినవేడిమి:
చూ, వేండ్రము. (ఉత్తరసర్కారులలో
వాడుక.)

బొగ్గు. దే. వి: నల్ల, మసి, నిష్ప. (సం) — అంగ
రము. అంగారము, అగ్నిచిత్తు, అజ్జల, ఇం
గాలము, ఉల్క, కాలిక-కాలిక-కాలిక
ము, కాలి, కోకిలము. (చూ, పన్నీ. 1.)

బొగ్గుగజుట. బా. (పూరిగజుటపంటిది)
నీచదశకు వచ్చేట. “వారు కట్టకడకు సిగ్గు
బడి బొగ్గు గజవకమానరు.” (ధర్మజరాజ
నూయము.)

బొగ్గులకుప్ప. వా. వి. అంగార్య: చూ, పన్నీ. 1.
బొచ్చె. దే. వి. 1. కుండలోనగునాని పెంకు:
చూ, పెంకు. 3; 2. తలపుట్టె: చూ, పింఛె;
3. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

బొచ్చే. వా. వి. కేశము: చూ, పెండుక.
బొచ్చేమెకము. ద్వ. వి: చూ, భల్లము. 2.

బొజ్జెగు. వై. వి. = భుజంగ. అచ్చ. ఆర, కాం.
1: చూ, విటుండు.

బొజ్జే. దే. వి: చూ, పొట్ట. 1.

బొజ్జేదేవర. వా. వి: చూ, వినాయకుండు. 1.

బొజ్జేవాడు. దే. వి: చూ, లంద.

బొటనవేలికొన. అం: చూ, కళాసానములు.

బొటనవేలి. దే. వి: చూ, పెద్దవేలి. (రూ-
బొట్టనవేలి-బొటవేలు-బొట్టవేలు-పొట
వేలి-పొట్టవేలి.)

బొటనవేలి. దే. వి. — వై—

బొటవేలి. దే. వి. — వై. — [యము.

బొటిమ. దే. వి. మొటిమ: చూ, నూలోచ్చ

బొట్ట. దే. వి. చెదురుబద్దలగాదె: చూ, పంటసాల.

బొట్టడి. దే. వి. దొర్లించెడునల్లతాయి: చూ,
రాయి.

బొట్టనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలకీర్ణ.

బొట్టనవేలి. దే. వి. 1: చూ, రూ-బొటన

వేలి; అం. 2: చూ, కళలుండుస్థలములు.

బొట్టము. దే. వి. గోచి: చూ, లంగోటి.

బొట్టవేలి. దే. వి: చూ, రూ-బొటనవేలి.

బొట్టి. వా. వి. బ్రాహ్మణ కేయవాచకము:

చూ, స్వస్తిముఖుండు. 1.

బొట్టియ. వై. వి. 1. = పుత్రిక. రూ-బొట్టె.

కొడుకు. అచ్చ. య, కాం. 70: చూ,

నూనుండు. 1; 2. = పుత్రిక. రూ-బొట్టె.

కుంతురు. అచ్చ. య, కాం. 486: చూ,

నూన. 1; వా. 3. బాలకుండు: చూ, శిశువు;

దే. వి. 4. బాణములోనగునాని చివర

నేర్పఱచెడు తామర మొగ్గపంటి ములికి:

బొట్టె, బొట్టెకోల. [బొట్టియ. 1.

బొట్టియండు. వై. వి. = పుత్రిక: చూ, రూ-

బొట్టియకోల. వా. వి. డుపుడక్కవాడు శకు

నము చెప్పనపుడు చేతితో బట్టుకొను చిన్న

నన్న పుకట్ట.

బొట్టు. వై. వి. 1. = పుండ్రము. పుండ్రము. తద్వి.

0. చుక్క-బొట్టునకు-చుక్క-చుక్క-బొట్టు,

బొట్టు. (సం) — అపొంగము, కలాప

కము, కశేరువు, చిత్రికము, చిత్రివత్తి

ము, చిత్రిము, తమలపత్రిము, తమా

లము, తిలకము, నాభి, పుండ్రము, బిందువు, విశేషకము; ౨: (సం).—అంగులితోరణము; 3: అడ్డబొట్టు; ౪: కావలిబొట్టు, కావిబొట్టు, కావు; ౫: చోడు. (సం).—జాషము; ౬: చోరిక—చోటిక, పత్తిరిబొట్టు, ౭: చేరుచేక్క—చేర్చుక్క, చేటుచేక్క, చొక్కచేటు, పాపటచేటు, పాపటబొట్టు. (సం).—పత్తిపాశ్య, లలాటిక; ౮: తిరుచూర్లము, తిరుమణి, తిరుమన్న; ౯: తిరునామము, పంగనామము; ౧౦: నిలుపుబొట్టు, పురియబొట్టు. (సం).—ఊర్ధ్వపుండ్రము; ౧౧: (సం).—పటలము, పట్టవర్ధనము; ౧౨. నీటిబొట్టునకు.—(చూ, “బొట్టు. 6”); (మిగతవానికి “చూ, విశేషకము. 1.”); 2: చూ, తాలిబొట్టు. 1; 3: చూ, తాలిబొట్టు. 2; 4. అనుస్థానము: చూ, సున్న. 1; 5: చూ, బుజ్జి. 1; 6: నీటిబొట్టు, చొక్క. (బ) తొంగిళ్లు. (సం).—కకణము, జలబిందువు, దృశ్యము; 7.—భట్టు. వివర్ణనామానబంధము, భట్టు: చూ, స్వస్తిముఖుడు; వా. 8. ఒకకాని (రు 0.0-8.) (రాయలసీమలోనాడుక); 9. నేయి నూనెలోనగు వాని వడ్డనయందుపయోగించెడిమాట. “నేతిబొట్టు, నూనెబొట్టు.” మొ; 10. (పాయింటు). బిందువు; 11. మద్యము. “ఇదిపించుత్రాగిన బొట్టుమహిమయే”: చూ, సుర. 2; 12: పచ్చేబొట్టు (అంటిపిడనిది.) బొట్టుగు. వై. వి. రూ-బొట్టువు*: చూ, సువ్యస. (సువ్యసం). బొట్టుదారము. ద్వ. వి. బొట్టునగుచ్చెడు మంగళనాత్రము: చూ, భూషణము. 2. బొట్టుపెట్టె. వా. వి. ఆడువారు కుంకుమదుల నుంచుకొనెడు చిన్న పెట్టె: చూ, సందుకా. బొట్టువు. వై. వి: చూ, రూ-బొట్టుగు*. బొట్టె: చూ, రూ-బొట్టియ.

బొట్టెడు. వై. వి.=పుత్త్ర. బాబుడు. అచ్చ. బాల, కాం. 201: చూ, కిశువు. బొట్టెకోల. దే. వి: చూ, బొట్టియ. 4. కళా. 7, ఆ. 129. బొడబొడ. దే. వి. 1. కాటుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మోయటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. బొడాబొడి. వా.విణ. వెల్లడియైనట్టి. “బొడా బొడిమాటలు.”: చూ, రూ-బొళాబొళి. బొడిగ. వై. వి.=వృధుక: చూ, బొట్టెడు. బొడిప. దే. వి: చూ, బుడిపి. 1. బొడిమ. దే. వి. పావకోళ్ళబిరడ. బొడియ. దే. వి. రెండుసిద్ధలకు వేసెడువెన. బొడ్డ. దే. వి. అత్తి*: చూ, మేడి. బొడ్డనబావి. ద్వ. వి. నడుమ పిల్లనాయిగల కోనేటు. వర్ణభా. 1, ఆ. 65: చూ, సరస్సు. 1. [రూ-బొడనరము. బొడ్డనరము. దే. వి. పెరులోమొలచే నొక్క*: బొడ్డు. దే. వి. 1. (లక్ష్మీ. 5, ఆ. 63): పొక్కిలి. (సం).—ఉదానము, గుల్మము, తుండకుపి, తుండికరము, న, నాభి. తద్వి—ఉటుకుడుబొడ్డు, ఊడబొడ్డు. (సం).—తుండి-తుంది; అం. 2: చూ, కళాస్థానములు. [వాయువు. బొడ్డుగాలి. వా. వి. సమానవాయువు: చూ, బొడ్డుజీవిక. ద్వ. వి. చొట్టు కొల్లారము నడిమి చేపడి: చూ, సదనము. 1. [అమల. బొడ్డుకాడ. దే. వి: బొడ్డుపుడక. (సం).—బొడ్డుపుడక. దే. వి.—పై.—బొడ్డుతాయి. వా. వి. కోటగుమ్మమునడుమ తాయి: చూ, రాయి. బొడ్డువాడు. వా. వి: గోండుడు, తుండిభుడు-తుండిభుడు-తుండిబుడు. [సిద్ధియ. బొడిగ. దే. వి. సరకుతోనున్న చేతిసిద్ధి: చూ,

బొజ్జెగలు. దే. వి. బ. 1. పొట్టువీడి బ్రద్దలుకాని
కాయధాన్యము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్య
ము); 2. బొంతువీడనిబొన్నలోనగునవి;
3: చూ, భత్త్యము.

బొత్త. దే. వి. 1. తామ్రాది పాత్రములబొంద:
చూ, బొంద.1; వా. 2. దండుగ: చూ, నేగి.

4; 3. నిలవసాములోని తలుగు (తక్కువ.)
బొత్తాము. వా. వి: బొత్తాను, గుండీ. (బటన్ను.)
తద్వి. — పిన్నీను.

బొత్తాను. వా. వి. — పై. —

బొత్తి. వా. వి: చూ, పొర. 6.

బొత్తిగ. వై. ద్ర. కి. విణ. మొదలంట:
చూ, పడారము.

బొత్తు. వా. వి. బాలతాళము.

బొత్ససాంతో బొత్సాములు. అం: చూ,
సాంతో బొత్సాములు. (చూ, ఉత్సాహము.)

బొద. దే. వి. మొదవ*: చూ, తృణము. 1.

బొది. దే. వి. 1. ఓడలుచేసెడుచోటు: చూ,
సానము. 1; వా. 2: చూ, పాదు. 1;
3. బొటియ: చూ, రంధ్రము. 1.

బొద్ది. దే. వి. 1: చూ, క్యామము. 7. *: వై.
విణ. 2. = వృద్ధ. పెద్దది: చూ, సుర. (8).

బొద్దికూర. వా. వి: చూ, బొద్ది. 1. *

బొద్దీక. దే. వి: చూ, బరిడెపురుగు.

బొద్దీగ. వా. వి. — పై. —

బొద్దు. దే. వి. 1. గోడలోనగువాయించలిఅంచే.
తద్వి. — రి. గోడబొద్దునకు. — అడగుబొ

ద్దు, బొద్దు, మొలకొడు; ౨. పేమబొద్దు
నకు. — కమ్మి, బొద్దు; 2: చూ, గడ్డిబొద్దు; బ.

3. హస్తాభరణము: చూ, భూషణము. 2.

బొద్దుకీటు. వా. వి. పునాదిగోడపై పెట్టెకుకీటు.

బొనము. దే. వి. మెలుగు.

బొప్పడు. దే. విణ: చూ, బేల. 2.

బొప్పటము. వా. విణ. లేకుండగ చేయుట. “నీకు

బొప్పటము అయినదా?": చూ, కూనము.

బొప్పాయి. వా. వి. రూ-బొప్పాయి*: చూ, వృ
క్షము. (దీనిపండుతినిన స్త్రీలకు పాలు పడును.
కడుపులోని బల్లలు కరుగును. మూలశంక
లుతగ్గును.)

బొప్పి. దే. వి. కంతి, కదుము, గనుపు, గాడ
ము, గాగన, పుంగుడు-పుంగుడు, బుడిపి.
బుడ్డి. (సం). — గంగింధి.

బొబ్బ. దే. వి. 1. పెద్దఅలపు: చూ, స్వరము.
2; 2. పొక్కు: చూ, వ్రణము; 3. సింహ-
నాదము: చూ, స్వరము. 2; వా. 4. తాగి
గెడునీరు: చూ, సలిలము. (ఉత్తరగర్భా-
రులలో వాడుక.) [వంకము. 3.

బొబ్బము. వా. వి. రూ-బొబ్బము: చూ,
బొబ్బమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బొబ్బర. వై. వి. = బర్బర. 1: చూ, బరడు.
1; 2: చూ, బెరడు; 3. అలచేందలను సస్య
ము: చూ, సస్యము. 1.

బొబ్బరబొత్సాములు. అం: చూ, కర్ణాటకులు.

బొబ్బరలు. వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము. (చూ,
రాజమాపము).

బొబ్బరించే. దే. అ. కి. బొబ్బరేయు.

బొబ్బరింత. దే. వి. బొబ్బరింపు: చూ,
స్వరము. 2.

బొబ్బరింపు. వా. వి. — పై. —

బొబ్బలగొట్టు. వా. వి: చూ, బీదవాడు.

బొబ్బలి. వై. వి. = బర్బర. అజభక్షము, కఫా
తకము*: చూ, పట్టదిరము.

బొబ్బాటము. దే. వి: చూ, బొబ్బరింత.

బొబ్బాము. వా. వి: చూ, రూ-బొబ్బము.

బొబ్బాయి. వా. వి: చూ, రూ-బొప్పాయి*.

బొబ్బెట్టు. వా. వి: చూ, బొబ్బరింత.

బొను. వై. వి. = భూగ: చూ, రూ-బొమ్మ.
(వ్రీతిమకు. — వికృ. 7, ఆ. 72.)

బొనుముడి. దే. వి. రూ-బొమ్మముడి: చూ,
భుగ్గుటి.

బొమముడిపాటు. ద్వ. వి: (సం).—ఆకారము, ఇంగము, ఇంగితము.

బొమిక. దే. వి. ఎచుక: చూ, శల్యము. 1.

బొమికలగోడ. వా. వి: (సం).—ఏడుకము— ఏడుకము.

బొమికము. దే. వి. (రూ—బొమిడికము—బొమిడికము—బొమ్మికము - బొమ్మిడికము—బొమ్మిడికము) కిరీటము: చూ, సీసకము. (1.)

బొమిడికము. దే. వి.—పై.—

బొమిడికము. దే. వి.—పై.—

బొమ్మ. వై. వి. రూ—బొమ్మ. 1=బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2=భూవు. కనుబొమ: చూ, భూవు (దేశ్యమని శ. ర.); 3. పృతిమ: చూ, హరిణి. 3; 4. చిరుదచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 5: అపహసచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; విణ. 6: చూ, స్వల్పము.

బొమ్మంచే. ద్వ. వి. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱురంగుబట్ట, ఎఱుకంచేబట్ట (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము; విణ. 3. ఎఱు నిది. 6. రా. 7, ఆ. 44: చూ, వర్ణము. 6.

బొమ్మఁడు. వై. వి.=బ్రాహ్మణ. పాండు. 3, ఆ. 80: చూ, స్వస్తిచుఱుడు. 1.

బొమ్మచీర. వా. వి. పొత్తి: చూ, వస్త్రము.

బొమ్మచోరి. వై. వి.=బ్రాహ్మచారి. (రూ—బొమ్మసారి—బొమ్మసారి—బమ్మచోరి—బమ్మచోరి—బమ్మసారి—బమ్మసారి): చూ, పట్టువు.

బొమ్మచేక్క. వై. వి. అభిజన్మక్షత్రము, కానరానిచేక్క: చూ, రిక్క.

బొమ్మజెముడు. వై. వి. సింహాండము*: చూ, స్పూహి. [ము. 1.

బొమ్మడాయ. దే. వి. మద్దురము: చూ, మత్స్య

బొమ్మపెండ్లిండ్లు. దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ.

బొమ్మపెట్టుట. జా. వెక్కిరించుట. “దేవతా నటి. మణులకు బొమ్మపెట్టు క్రియ

మర్దల తాళనినాద పద్ధతిన్.” (రామాభ్యుదయము.)

బొమ్మముడి. దే. వి: చూ, రూ—బొమముడి.

బొమ్మమేడి. దే. వి. కాకోదుంబరిక*: చూ, వెట్టిమేడి.

బొమ్మర. వై. వి.=భృమ. 1. రూ—బమ్మర—బొమ్మఱ: చూ, భ్రాంతి 1; 2: చూ, భ్రాంతి. 2.

బొమ్మరక్కసి. వై. వి.=బ్రహ్మరక్షస్. (రూ—బొమ్మరాకాసి—బమ్మరక్కసి). 1: చూ, బ్రహ్మరాక్షసి: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2. బ్రహ్మరాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

బొమ్మరము. వై. వి.=భృమరక: చూ, రూ—బొంగరము.

బొమ్మరములు. వై. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ. బొమ్మరవోవు. ద్వ. ఆ. కిరీ: చూ, బమ్మరించు.

బొమ్మరాకాసి. వై. వి.=: చూ, రూ—బొమ్మరక్కసి.

బొమ్మరిక్క. వై. వి: చూ, బొమ్మచేక్క.

బొమ్మరిల్లు. దే. వి. (బొమ్మ + ఇల్లు) బాలికలాడుకొనెడు బొమ్మల చిన్నయిల్లు: చూ, నడనము. 1. [చూ, రాయి.

బొమ్మతాయి. దే. వి. తెల్లనిచిన్నతాయి:

బొమ్మలాట. వా. వి. 1. పాంచాలిశిశి: 2. (తోలుబొమ్మల) ఆట.

బొమ్మసారి. వై. వి. 1: చూ, రూ—బొమ్మచోరి: వా. వి. 2. బొమ్మలతగవు.

బొమ్మసారి. వై. వి.—పై.—

బొమ్మసారి. వై. వి.—పై.—

బొమ్మికము. దే. వి: చూ, రూ—బొమిడికము.

బొమ్మిడికము. దే. వి.—పై.—

బొమ్మిడికము. దే. వి.—పై.—

బొమ్మెర. వై. వి.=భృమ, (రూ—బమ్మెర—బమ్మరి—బొమ్మర—భ్రామిత): చూ, రూ—బొమ్మర.

బొయ్య. వా. వి. రూ-బొంయి. కుక్కకూత,

బుక్కనము: చూ, స్వరము. 2. ముద్దరము.

బొరిగ. వా. వి. రూ-బొరిగె. గుద్దలి: చూ,

బొరిగె. దే. వి.—పై.—

బొరియ. దే. వి: చూ, రూ-బొటియ. (కు.పా.)

బొరిలింగళాయ. వా. వి: చూ, భక్ష్యము.

బొరుగులు. దే. వి. బ: రూ-బొరువులు-బొరులు.

(సం).— ధాన: చూ, సాదము. (1)

బొరువులు. దే. వి. బ.—పై.—

బొరును. దే. వి. 1. కణితి. రాజ. 3, ఆ. 71:

చూ, దదువు; 2. మంగలము: చూ, పా

త్రము. 6.-రగ; వా. 3. గుత్తి: చూ, నీలమండ;

4. తాఁదేటి వీచుచిప్ప: చూ, చిప్ప.

(సం).— కటాహము; 5: చూ, దండ. 4.

బొటియ. దే. వి. (రూ-బొరియ-బొట్టియ-

బొట్టె.) కలుగు. అచ్చ. యు, కాం. 418:

చూ, రంధ్రము. 1; 2. గొయ్య: చూ, రం

ధ్రము. 1; 3. పర్వతబిలము. అచ్చ. కీషిం.

కాం. 26: చూ, రంధ్రము. 1; 4. లోపలి

నీరికిపోయి యెండిన నారికడపు బొండె

ము. (చూ, కురిడి-కురిడీ-కురీ.)

బొటియచూలి. దే. వి: చూ, పుట్టచూలు.

అచ్చ. అ, కాం. 117.

బొట్ట. దే. వి. 1. బొజ్జేడుపు. నీలా. 2, ఆ.

66: చూ, భూగ్రణము. 1; 2. కడుపు: చూ,

భూగ్రణము. 1.

బొట్టజిట్ట. దే. వి: చూ, పక్షి.

బొట్టవాడు. దే. వి: చూ, బొజ్జేవాడు.

బొట్టిము. దే. వి: చూ, రూ-బొటియ.

బొట్టె. దే. వి.—పై.—

బొట్లడు. దే. వి. బొల్లిగుట్టము. వైజ. 1, ఆ.

63: చూ, హయము.

బొల్లి. దే. వి. 1. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6;

2. తెల్లనివాడు; వా. 3. సోబ: చూ,

కోఫ. 1.

బొల్లికోడి. ద్వ. వి: చూ, నీరుకోడి.

బొల్లిగద్ద. ద్వ. వి. రూ-బొల్లిగద్ద. గరుడుడు:

చూ, హరివాహనుడు.

బొల్లిగద్ద. ద్వ. వి.—పై.—

బొల్లిసెమ్మెగముపిట్ట. ద్వ. వి.—పై.— [ము..

బొల్లిపూస. దే. వి. ఇంద్రపల్లి: చూ, సుపూర

బొల్లిబూసర. వా. వి: (సం)— అర్థచందిక-

కర్ణస్ఫటి, కోపలత, చంద్రిక, చిత్రపర్ణి,

తిర్తిపుట *.

బొల్లిమారమెకము. ద్వ. వి: చూ, వెలుగుబంటి.

బొల్లు. దే. వి. 1. ఆనత్యము: చూ, వితథము;

అ. కి. 2: చూ, బొంకు. 3.

బొల్లులమరి. వా. వి: చూ, ముఖుడు.

బొసబొస. దే. వి. వెడలుటయందగు ధ్వన్యము.

కరణము. ఉ, రా. 4, ఆ. 291: చూ,

హూహూ. [తోలు..

బొసిక. దే. వి. తెంకాయ మొదలగు వానిపై

బొనుక. దే. విణ. 1. బలిసినవాడు. కై. 8,

ఆ. 98: చూ, లావరి; 2: చూ, బొట్టవా-

డు; విణ. 3. బలిసినది. కై. 8, ఆ. 98:

చూ, స్థవిష్టము.

బొనుకు. వా. వి: చూ, సిగ్గు.

బొలాబొలి. వా. వి: చూ, రూ-బొలాబొలి.

బొళుకు. దే. వి. కక్కిళ్లుట లోనగువాని యం-

దగు ధ్వన్యముకరణము. రూ-బొళుక్కు-

బొళుకుబొళుకు: చూ, హూహూ.

బొళుకుబొళుకు. దే. వి.—పై.— రామా.

7, ఆ. 115.

బొళుక్కు. దే. వి.—పై.—

బొళ్ల. వై. వి. 1. పటోలికా*: చూ, రూ-

బొట్ట; వా. విణ. 2. ఉత్తది: చూ, శూన్య

ము. 1; 3: చూ, బొలు.

బొళ్ళపాయ. వా. వి. కల్లుద్రాగెడు తాటాకు.

లోనగువానిపాయ: ఎడ్డగిడేడి. (చూ, పా

త్రము. 6-౪.)

బో

బోడి. దే. వి. కుత్సితపాత్రము: చూ, హరివా
ణము (పాత్రము. 6); 2. జీలగడుగుదోసె;
3. తలపుట్ట: చూ, పించే; 4. చూ,
పెంకు. 3.

బోడిక. దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

బోడిటి. దే. విణ. 1: చూ, వంటి. కళా. 7, ఆ.
222; 2: చూ, వంటివాడు. కళా. 7, ఆ. 222.

బోడిటిగాడు. వా. విణ: చూ, బోడి. 2.
బోక్కణము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-బోక్క
ణము.= బోక్కనియ-బోక్కెన. 1: చూ,
బోక్కనియ; 2. నీళ్లుపోసెడుబోక్కెన.

బోగపుచేడియ. వా. వి: చూ, వేశ్య.

బోగమాట. దే. వి. బోగముదాని నృత్యము:
చూ, వ్యంజకము. 1.

బోగము. వై. వి.=భోగ: 1. లంజెవెల: చూ,
కుల్లము. 3; 2. చిక్రియము: చూ, వెల. 1.
య. 4, ఆ. 75; 3. సుఖము: చూ,
సంతోషము. [వేశ్య.

బోగముది. ద్వ. వి. (బోగము + అది): చూ,
బోగములేమ. ద్వ. వి.—వై.—వేం, ఆం. 34.

బోగి. వై. వి. 1.=భోగి. సంకారింతిపండుగకు
తొలిదినము (వాడుక); వై. విణ. 2.=
భోగి: చూ, సుఖి. 2; 3. భోగముగలది:
చూ, సుఖము. 2. [పాత్రము. 6.

బోగిణి. వా. వి. ఒకరకముగిన్నె: చూ,
బోగు. దే. వి. పూనిక. నీలా. 1, ఆ. 85:
చూ, సన్నాహము.

బోగుబడి. దే. విణ: చూ, దూబబడింది.

బోటి. దే. వి. 1. ఆడుది. భాగ. 3, స్కం.

31: చూ, త్రీ; 2. చెలికత్తె. చిక్ర. 4, ఆ.

133: చూ, సఖి. 1; 3: చూ, దూతి. 1.

బోటికత్తియ. ద్వ. వి. రూ-బోటికత్తె. 1: చూ,

బోటి. 2. వసు. 4, ఆ. 120; 2: చూ,
బోటి. 3.

బోటికత్తె. ద్వ. వి.—వై.—

బోటిగాడు. వా. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు;
2: చూ, సమానుడు.

బోటితనము. వా. వి: చూ, సమర్థనము.

బోటితాళ్ళు. వా. వి. బ: చూ, బాటకీర్తి.

బోటు. వై. వి. 1. కొండమొదలగువానియం
దుబ్బుగానుండెడుచోటు: చూ, స్థానము.
1; 2.=ప్రాథ. ప్రాథండు. ఉ, హరి. 2, ఆ.
171: చూ, సమర్థండు; 3: చూ, దుర్మరుం
డు. కళా. 7, ఆ. 222; వా. 4: చూ,
తన్నుగోల; 5. పడవ: చూ, హోడము.

బోటార్లు. వా. ఆ. కిర్. తన్నుగోలవానియే.

బోడ. దే. వి. (రూ-బోడడు-బోడి-బోడు-
బోడివాడు): చూ, ముండితుడు. ఉ,
హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, సన్యాసి. పాం
డు. 5, ఆ. 179; 3: చూ, మోగిడు;
4. బోడిది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 42: బోడు.

బోడడు. దే. విణ: చూ, రూ-బోడ. 1.

బోడతరము. దే. వి. ముండిని *: చూ, హపుష.
బోడపత్రిము. వా. వి. హామిలేనిదస్తావేజు.

బోడమ్మ. వా. వి: చూ, బాణము. 1.

బోడసరము. దే. వి: చూ, రూ-బోడ్డసరము.*

బోడసెనగలు. వా. వి. బ: చూ, కలాయము. 1.

బోడి. దే. విణ. 1: చూ, రూ-బోడ; 2: చూ,
సన్యాసి; 3: చూ, ముండితము.

బోడించే. దే. స. కిర్. బోడిచేయ.

బోడింపు. దే. వి. కోంగట: చూ, ముండనము.

బోడిక. దే. వి. 1. బాలకుడు: చూ, కిశుపు.
2: చూ, సేవకుడు.

బోడిగ. వా. వి. 1. బిందెపంటికుండ:
చూ, భాండము. 3; 2. గాజోగిన్నె: చూ,
పాత్రము. 6.

బోడిగుండు. వా. వి. బోడితల: చూ, శిగము. 1.

బోడితల. వా. వి. —పై.—

బోడియ. వా. వి. అడుది: చూ, (స్త్రీ).

బోడివాడు. వా. వి: చూ, బోడ. 1.

బోడు. వా. వి. 1. —పై.—; విణ. 2: చూ,

బోడ. 4.

బోణి. దే. వి: చూ, రూ-బోణి. 1-2-3.

బోణి. వా. వి. రూ-బోణి. 1. మొట్టమొదట

సరకు అమ్మగావచ్చిన సామ్యు: చూ,

విత్తము. 1. (ఈనిఘంటు రాజమునకు పదునై

దురూప్యములొసంగిబోణి చేసినసుకృతులు

నెంకిరు చందాదాడు “మహారాజరాజశ్రీ

అంధ్రభీష్మ న్యాయతిసుబ్బారావువంతు

లుగారు.” రాజమహేంద్రవరము.);

2. మొట్టమొదట గొంధములులోనగు వాని

కొసంగినదరఖాస్తు(విజ్ఞప్తి): చూ, విన్నవము.

(ఈనిఘంటు రాజమునకు దరఖాస్తునొసంగి

బోణిచేసిన సుకృతులు నెం 1రుచందాదాడు

“మహారాజరాజశ్రీ రావుసాహెబ్

గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతు

లుగారు.” పర్లాకిమిడి.); 3. అడుది:

చూ, (స్త్రీ).

గోడ. వై. వి.=పోత. (రూ-బోడు-బోడులా-

బోడలా-బోడె) పక్షిలోనగువానిపిల్ల: చూ,

కందు. 3.

బోడకావాడు. వా.వి:చూ,వల్మీకపాడుడు.

బోడకాలు. వా. వి: పుట్టకాలు. (సం).—అల

సము: చూ, హజ్జీ

బోదన. వై. వి.=బోధనా. 1. దుర్బోధనము.సా.

2, ఆ. 125:చూ,బోధనము. వా. 2. మంచి

బోధనము: చూ, బోధనము.

బోదలా. వై. వి.=: చూ,రూ-బోవ.(వాడుక.)

బోదారసింగి. వా. వి. కేదారశృంగము*: చూ,

మూర్ధజకరంజము.

బోదియ. దే. వి. రూ-బోదె. 1: చూ, కాండ

ము. 10. (కాఖ. 1.) స్వా. 2, ఆ. 23;

2. స్తంభముమీది అవయవ విశేషము; వా.

3. మిరెప లోనగు నేలయందు ఈవలాల

కాలువలేర్పఱచి కట్టినకట్ట; 4: చూ, పరి.

8; 5. స్తంభములమీది దూలములక్రింద

నుండునది: బోదెపీట.

బోదు. వై. వి. 1.=పోత: చూ, రూ-బోద.

(దేశ్యముని శ. ర.); దే. వి. 2. నాగరము

మోసెడు ఎద్దుగంత; 3. గోము. య. 4, ఆ.

148: చూ, సుకుమారము.

బోదులా వై. వి.= పోత: చూ, రూ-బోద.

బోదె. దే. వి: చూ, రూ-బోదియ.

బోదెకొయ్య. దే. వి. కడవక్రిందికమ్మి.

బోదెపీట. వా. వి: చూ, బోదియ. 5.

బోధకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వేకువనూ

రాగల మేల్కొల్పిలెడువాడు: చూ, వై

తాళికుడు.

బోధకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1 ఉపాధ్య

యుడు: చూ, సురాచార్యుడు(పంతులు);

విణ. 2. బోధించేవాడు: అనుశాసకుడు,

ఉపదేశకుడు, ఉపదేష్ట. (తె) — నేర్పు

వాడు.

బోధచేయు. మి. స. క్రి: చూ, బోధించే.

బోధనము. సం. వి. ఆ. న.=బోదన: (ఇందుమం

చిబోధనము చెడుబోధనము కలిసియుండు

ను): అనబోధము, ఉపదేశము. (తె). కఆ

పుట, బోదన, తద్వి. —౧. చెడుబోధనము

నకు.—దుర్బోధనము, దుస్సలహా. (తె).—

బోదన; ౨. మంచిబోధనమునకు:—బోధ

నము. (తె).—బోదన. [బోధ్యము.

బోధనీయుడు. సం. విణ. బోధింపఁదగినది:

బోధపడు. మి. ఆ. క్రి. ఆకలింతుకుచున్న.

బోరతలుపు. వా. వి. నగరులోనగువాని వాకిటి

పెద్దతొక్కతలుపు. రూ-బోరతలుపు-బో

ర్తలుపు: చూ, వాకిలి. [వేగము. 3.

బోరన. దే. దృ. కి. విణ. శీఘ్రముగా: చూ,

బోరపొండు. దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ.

బాల, కాం. 83. [దబ్బడించే.

బోరలించే. వా. స. కి: రూ-బోరించే,

బోరినము. వా. వి. కోలము: చూ, వేసము. 1.

బోరు. దే. వి. 1. వానపరియుట యందగు ధ్వ

స్వనుకరణము: చూ, హూహూ; విణ.

2. పెద్దది: చూ, సుర. (3).

బోరుకలగు. దే. ఆ. కి. మోగెను. స్వా. 5,

ఆ. 81; విజ. 3, ఆ. 112: చూ, శబ్దించే.

బోరుకాడించే. దే. పే. బోరుకాడంచేయు.

రూ-బోర్కాడించే. భాగ. 10, స్కం.

పూ. 189.

బోరుకాడు. దే. ఆ. కి. (బోరుక + ఆడు)

(బిడ్డలు) స్నానముచేయు. రూ-బోర్కా

డు: చూ, స్నానమాడు.

బోరుకొను. దే. ఆ. కి: చూ, బోరుకలగు.

బోరుతలుపు. వా. వి: చూ, రూ-బోరతలుపు.

బోరును. వా.ఆ. కి. వెక్కివెక్కియేడుపు.

(బారుచును).

బోరులు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బోరుగులు.

బోరున. ద్వ. వి. (బోరు + వా.) బోరునపిట్ట,

బందు: చూ, హరివాహనుడు.

బోరెంబోతు. దే. వి. 1. తిండిబోతు: చూ,

భక్షకుడు; 2. బలవంతుడు: చూ, శక్తుడు.

బోరెము. దే. వి. 1. దూదిలోనగువానిమూట;

వా. 2. ధాన్యాదులనింపు గుండ్రని గోనె

పట్టాలగాదె: చూ, పంటసాల. [కాడించే.

బోర్కాడించే. దే. పే: చూ, రూ-బోరు

బోర్కాడు. దే. ఆ.కి:చూ, రూ-బోరుకాడు.

బోర్తలుపు. వా. వి: చూ, రూ-బోరతలుపు.

బోర్లగొట్టు. వా. ఆ. కి: చూ, బోర్తాపడు.

బోర్లపక్క. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బోర్లించే. వా. ఆ. కి:చూ, రూ-బోరలించే.

బోలతా. వా. వి: రూ-బోల్తా, బోకరా.

బోలతాకొట్టు. వా. ఆ. కి: చూ,బోల్తాపడు.

బోలతాపడు. వా. ఆ. కి:—వై.—

బోలము. సం. వి. ఆ. పుం.=బోళము: చూ,

సౌరభము. 3.

బోలు. దే. విణ. బోపలయేమియులేనిది: గుల

క, గుల్ల, డోలక, డొల్ల, బరడు, బెరడు,

బొళ్ల. (ఏకలిజదశపృక్షములు బోలుగలవి.)

బోలె. దే. వి. 1. తలపుట్టె: చూ, బో:కి .3 ;

2. కనుండలము: చూ, పాత్రము. 6.౫3;

3. ఓటికుండ:చూ, భాండము. 3; 4. కుండ

బొచ్చె: చూ, పెంకు. 3. [సమృద్ధి.

బోలెడు. వా. విణ. లెక్కపెట్టలేనన్ని: చూ,

బోల్తా. వా. వి: చూ, రూ-బోలతా.

బోల్తాపడు. వా. ఆ. కి: బండిగిలు.బండిగిల్లు.

బోర్లగొట్టు, బోలతాకొట్టు, బోలతాపడు,

బోహాము. వా. వి: చూ, రూ-బోహాము.

బోననము. వై. వి.=బోజన. అన్నము: చూ,

సాదము (1).

బోసి. దే. వి: బోక్కి, తొప్పె.

బోసిసోరు. వా. వి. పండ్లుండినసోరు.

బోసిపడు. ద్వ. ఆ. కి. బోసివోవు.

బోసివోవు. దే. ఆ. కి. 1.—వై.—; పే.

2. బోసివుచ్చే. కాశీ. 7, ఆ: 85.

బోసేయు. వై. స. కి. (బోనము + చేయు):

భుజించే. హంస. 4, ఆ. 32:చూ, సాపడు.

బోళము. వై. వి.=బోల. గంధరసము: చూ,

సౌరభము. 3.

బోళా. వై. విణ. కపటములేని, వెల్లడియైన

బొడబొడి-బోళాబోళి-బోళాబోళి.

బోళాబోళి. వై. విణ.—వై.—

హ

హృద్ధము. అం: చూ, బుద్ధావతారము. (చూ, అవతారములు.)

హృద్ధాస్త్రస్కంధములు. అం. రూప, వేదనా, విజ్ఞాన, సంజ్ఞా, సంస్కారములు.

హృద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

హృ

హృంకి. వా. వి.ధనాగారము:చూ,రూ-హంకి.

హృంకినోటు. వా. వి. సామ్యుచేలామణీ పత్రము: రూ-హంకినోటు. [డు.

హృండు. వా. వి. భజంత్రీలమేశము: రూ-హం

బ

బృక్క. దే. విణ: చూ, రూ-బక్క.

బృతికించే. దే. స. క్రి: చూ, పోషించే.

బృతిమాలు. వా. స. క్రి: చూ, రూ-బతిమాలు.

బృతుకు. దే. వి. రూ-బృదుకు. 1. జీవనము.

నీలా. 3, ఆ. 24: చూ, స్థితి. 5; 2. జీవ

నోషాయము: చూ, స్థితి. 5; అ. క్రి.

3. (భో. 5, ఆ. 268) రూ-బృదుకు, మను, మిడుకు. (సం).—ఉజ్జీవించే, జీవించే.

బృతుకుఁదెరువు. దే. వి: చూ, బృతుకు. 2.

బృదిమి. దే. వి: చూ, బృతుకు. 1—2.

బృదుకు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-బృతు

కు. (జీవనమునకు.—హరి. పూ. 1, ఆ.

184; జీవించుటకు.—భార. ఉద్యో. 1,

ఆ. 348.)

బృదుకుగొడ్డెఱుగుట. బా. వృద్ధమగుట. నీళ్లులేని

కాలువయగుట. “ఏలా బిడ్డలులేని బృదుకు

గొడ్డెఱయ్యెఁ జింతింపఁగన్.” (కవికర్త రసాయనము.)

బృద్ధ. దే.వి.రూ-బద్ధ.1.తునుక:చూ, కకలము.4:

2. చీలిక: చూ, కకలము. 4; నై. వి. 3.=

భిత్తమ్. పేడు: చూ, సమిధ. 1; 4.=వేత్ర: చూ, పేము. [చూ, హరిగ.

బృద్ధుర. ద్వ. వి. పేముతోనల్లిన కేదేము:

బృద్ధర. నై. వి.=భేద (బృద్ధ + అర): చూ, బృద్ధ. 1—2. (ద్వయమని క. ర.)

బృద్ధులవారు. దే. వి. బ: చూ, వేత్రహస్తుడు.

బృద్ధుము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధము.1.

బృద్ధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1.=సార్దు-ప్రా

ద్దు: చూ, నూర్పుడు; 2: చూ, కివుడు.

బృదుయు. నై. అ. క్రి=భృమ్: చూ, బమ్మ

రించే. [సంచారము. 1.

బృదురి. నై. వి.=భృమణ. తిరుగుడు: చూ,

బృదురిదిరుగు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, వేష్టించే.

ఉ. హరి. 3, ఆ. 82. [పూ. 6, ఆ. 136.

బృదురివాలు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—హరి,

బృదురులువాలు. దే. అ. క్రి.—పై.—

బృమ్మమేడి. వా. వి. రూ-బమ్మమేడి*: చూ,

వెట్టిమేడి. [సోమవల్లరి.

బృమ్మ. నై. వి.=బృహిష్మా. సోమదె*: చూ,

బృమ్మెత్త. నై. వి.=బృహిష్మాహత్య. విప్రుఁజింపుట.

బృల్లు. దే. వి. కూలుటయందగు ధ్వన్యనుకర

ణము. పర. 5, ఆ. 228: చూ, హూహూ.

బృవేశనము (ప్రవేశనము అనికొందలు). అం:

చూ, తారాక్రియలు.

బృసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వృతన్థలు కూర్పుం

డు దర్శాధ్యాసనము: రూ-బృసి-బృసి-

బృసి.

బృహ్మ. సం. వి. న్. పుం.=బమ్మ-బొమ్మ.

(ప్రజలను వృద్ధిఁబొందించేవాఁడు.) 1: అ,

అంబుజగర్భుడు, అక్షరుడు, అగ్గిజన్మఁ

దు, అజితుడు, అజుడు, అబ్జజుడు, అబ్జభ
వుడు, అబ్జయోని, అప్తకృష్ణుడు, ఆ,
అత్మభువు, అత్మయోని, అసందాత్మ, ఇరే
నుడు, ఈశానుడు, ఉన్నతుడు, ఉ,
ఓ, కంజజుడు, కంజారుడు, కంజుడు,
కజజేడు, కజాతజుడు, కజాతుడు,
కజోత్తుడు, కమలాసనుడు, కమలుడు,
కర్త, కర్తముడు, కుంజరుడు, క్షుత్త, గిరి
కుడు, గుణసాగరుడు, గోపతి, గోముఖు
డు, గోవిందుడు, చతురాననుడు, చతు
ర్భుజుడు, చిరజీవి, జన్మవు, జ్ఞ, యు,
డభీమగుడు, దుర్భుణుడు, ద్రుహణుడు—
దుర్హిణుడు, ధాత, నాభిజన్ముడు, నారా
యణుడు, పరమేష్ఠి, పితామహుడు, పురాణ
గుడు, పృజాపతి, పృషిపితామహుడు,
పాణిణుడు, భూతాత్ముడు, మ, ముచికుం
దుడు, మూర్తి, మృగయుడు, లోకేశు
కుడు, వాక్పతి, విధాత, విధాత్ముడు, విధి,
విభుడు, విరించుడు, విరించుడు, విశ్వ
రేతసుడు, విశ్వస్థజుడు, వేదగర్భుడు,
వేది, వేదికుడు, వేద, శంభువు, శతధృతి,
శతానందుడు, సనాతనుడు, సరసిజభవు
డు, సర్వతోముఖుడు, సురజ్యేష్ఠుడు,
స్వయంభువు, సృష్టి, హంసరథుడు, హంస
వాహనుడు, హిరణ్యగర్భుడు.
(తె. ప).—అంచేగుట్టపుజోడు, అంచేరపు
తు—అంచేరాతు, ఉడ్డమోమువేలుపు, చేదు
వుల ముడుకడు, చేదువువేలుపు, చేదువుల
వేలుపు, జేగములుబుట్టించే జోణుడు, జేన్ని
గట్టు, తనంతగలయతడు, తమ్మిగద్దియ
దళవాయి, తమ్మిచోలి, తమ్మిపుట్టు,
తాత, తీపంచేమోములదిట్ట,
తొలివేలుపు—తొలువేలుపు, దయ్యము, దుగి
నుడు, దురపుటోరపుదాసరితండి, నన

విలుకానన్న, నలువ, నలోముదేవర, నెన్ను
దుల్లదు వాగ్గయుదుసేదు, పజ్జిదోర, పలుకు
వెలది మగడు, పాణులికేకిమిడు,
పెద్దవేలుపు, పొంబోరవేలుపు,
పొక్కిలిచోలి, పొక్కిలిపాపడు,
బంగారుకడుపు వాడు, బమ్మ—బొమ్మ,
మినుకులదణి, ముదియనివారిలోబెద్ద, మొద
టివేలుపు, మొదలు తామర గన్నముద్దుకొ
డుకు, వేలుపుగమికాడు—వేలుపుగమికాడు,
వేలుపుబెద్ద—వేలుపుబెద్ద. (మిగతవానికి
“చూ, హిరణ్యగర్భుడు.”); 2. నెన్ను
డు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. పాణుడు: చూ,
బ్రాహ్మణుడు; 4. చూ, ఋత్విజుడు. 1;
వా. 5. యజ్ఞకుడు, పాహిపాతుడు:
చూ, స్థేయుడు. (ఆంధ్రీవాచస్పత్యకర్తకు
బృహ్మ “బృహ్మశ్రీ శ్రీపాద నాగా
వధానులు గారు.” అరట్లకట్ట;
6. పితాకారుడు. “ఆంధ్రీవాచస్పత్య
ముయొక్క పితకకు బ్రహ్మ “బ్రహ్మశ్రీ
కాశీభట్ట బ్రహ్మయను బ్రహ్మయ్య
శాస్త్రి గారు.” కాకినాడ;
అం. 6: చూ, బృహ్మ; 7: చూ, శాస్త్రపరివర్త
కులు; 8: చూ, చేతనరత్నములు; 9: చూ,
మూర్తులు; 10. వేదము (అని కొందఱు)
బృహ్మకూర్చుము. పా. కృష్ణవర్ణపు గోవు మూ
తగ్గము ౧ పలము, తెల్లపుగోమయము
అంగుష్ఠాధరిమాణము, తామ్రవర్ణపు గోవు
పాలు ౨ పలములు, రక్తవర్ణపుగోవుపెరు
గ్గ ౩ ప, కపిలగోవునెయ్యి ౧ ప, మశోద
కము ౧ పలము వీనిని గాయత్రిలోనగు
మంత్రములతో గృహించిన బృహ్మకూర్చు
మనబడును. (అట్టి యావులపాలు లభించేని
చో కపిలగోవుసంబంధమైనవి గృహించేది).
బృహ్మకైవర్తము. అం: చూ, పురాణములు.

బృహ్మస్మృతుడు. సం. వి. ౧. భుజింపుచేడఁగా ముందు లేచిపోయిన బౌద్ధానుఁడు: చూ, స్వస్తి ముఖుఁడు. 1.

బృహ్మచర్యము. అం. 1: చూ, ఆశ్రమము. 2: 2: చూ, యోగయమాంగములు (అంగములి); 3: చూ, సాత్వికగుణములు.

బృహ్మచారి. సం. వి. ౧. పుం. 1: బ్రహ్మచారి-బ్రహ్మచారి-బ్రహ్మసారి: చూ, వటువు; 2. గంగరావి*: చూ, రావి.

బృహ్మచారులు. అం. గాయత్రీ బృహ్మచారి, పాఞ్చపత్యబృహ్మచారి, వైదికబృహ్మచారి, వైశ్వికబృహ్మచారి (4): చూ, వటువు. (ముంజితార్థిడు లోనగువాని ధరించి వేదము చేదిని బృహ్మచర్య ప్రతీతినునందుండువాఁడు బృహ్మచారి. బృహ్మ=వేదము.)

బృహ్మజట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కుముదము*.

బృహ్మజ్ఞానము. అం: చూ, మానసికభూజా కుసుమములు.

బృహ్మణ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బృహ్మచారి. 2.*; వి. 2. బౌద్ధానుఁడిహితము.

బృహ్మణ్యుడు. అం: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

బృహ్మత్వము. సం. వి. ఆ. న: చూ, బృహ్మభూయము.

బృహ్మదండము. అం: చూ, దానములు.

బృహ్మదండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వారాహి. 5.

బృహ్మదర్శ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, యవాని.

బృహ్మదారువు. సం. వి. ఆ. న. గంగరావి*: చూ, రావి.

బృహ్మనాడి. అం: చూ, నాడులు.

బృహ్మపుత్రిము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. హిమానియునునుండి పడమరపాటుడి యొకయేటు: చూ, నది; 2. విషభేదము బృహ్మవలన (ఇది కపిలవర్షమై మలయాద్రియందుఁబుట్టి నది): చూ, కూలాహలము.

బృహ్మపురి. అం: చూ, దేశములు.

బృహ్మబంధువు. సం. వి. ౧. గుఱింపఁబడువాఁడు; 2. చూఁబడినవాఁడు: చూ, నిందితుఁడు. (ఈలాగుననే క్షత్రబంధు శబ్దమును తిరస్కారమందుఁజెప్పఁబడును.)

బృహ్మబిందువు. సం. వి. ౧. పుం. వేదపాఠమందలి నోటితుంపర. (తే).—తృస్స, పృస్స. తద్వి. —బృహ్మబిందువుతోఁ గూడి నది. —పునతము—పునత్తు. (చూ, స్వందిని).

బృహ్మభూయము. సం. వి. ఆ. న. బృహ్మభూవము నొందుట: బృహ్మత్వము, బృహ్మసాయజ్యము.

బృహ్మము. సం. వి. ౧. పుం. 1: చూ, హింసుఁడు; 2: చూ, వేదము; 3. తపస్సుచేయుట; అం. 4: చూ, యోగములు.

బృహ్మమేఖలము. సం. వి. ఆ. పుం. బృహ్మచారి ముంజిత్యము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

బృహ్మయజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేదపాఠము: చూ, వేదము; అం. 2: చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు); 3: చూ, తానములు.

బృహ్మగంధము. సం. వి. ఆ. న. 1. నడునెత్తి: చూ, సోడు; అం. 2: చూ, చక్కములు.

బృహ్మగధము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మృతిసాంధి న సన్యాసులను తీసికొనిపోయెడు వాహనము: చూ, శవయానము; వా. 2. బృహ్మయొక్కతేరు: చూ, శకటము. 1.

బృహ్మలు. అం. ౧ భృగువు, ౨ పులస్త్యుఁడు, 3 పులహుఁడు, ౪ అంగిరసుఁడు, ౫ అత్రి, ౬ కర్కతువు, ౭ కల్వ్యుఁడు, దక్షుఁడు, ౮ పశిష్ఠుఁడు, ౯ మరీచి. మఱియొక విధము. — ౧ మరీచి, ౨ భరద్వాజుఁడు, ౩ అంగిరసుఁడు, ౪ పులస్త్యుఁడు, ౫ పులహుఁడు, ౬ కర్కతువు, ౭ దక్షుఁడు, ౮ పశిష్ఠుఁడు, ౯ వామచేత్రుఁడు.

బృహ్మవర్షనము. సం. వి. ఆ. న. సదాచారాధ్యయన సమృద్ధి.

బృహ్మవర్చస్సు. పా. బృహ్మణ్యూపము.
 బృహ్మవాదము. అం: చూ, కళలు.
 బృహ్మవాది. సం. వి. న్. పుం:చూ, వేదాంతి.1.
 బృహ్మవర్చస్సు. సం. వి. అ. న. నలికండ్లపాము:
 చూ, సర్పము.
 బృహ్మసావర్ణికము అం: చూ, మనువులు.
 బృహ్మనువర్చుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ,
 పౌర్ణమిరుగుడు *. బృహ్మభూయము.
 బృహ్మసాయుజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ,
 బృహ్మనువు. సం. వి. ఊ. పుం: చూ, మన్మ
 ఘండు. [యజ్ఞోపవీతము.
 బృహ్మనూత్రిము. సం. వి. అ. న: చూ,
 బృహ్మసాధనము. అం: చూ, సంతానములు.
 బృహ్మహత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:=బృహ్మత.
 1: చూ, బృహ్మత; అం. 2: చూ, మహా
 పాతకములు.
 బృహ్మంజలి. సం. వి. ఇ. పుం. వేదాధ్యయన
 కాలమునందలి మొగ్గు: చూ, హణిగలు.
 బృహ్మండగోళము. పా: అండకటాహము, అం
 డకోళము.
 బృహ్మండము. అం: చూ, పురాణములు: చూ,
 ఉపపురాణములు. [మి: చూ, భూమి. 1.
 బృహ్మరణ్యము. సం. వి. అ. న. వేదపాఠభూ
 బృహ్మవర్తము. సం. వి. అ. పుం. ధీర్లీకీవాయ
 వ్యభాగపు దేశము: చూ, దేశములు.
 బృహ్మసనము. సం. వి. అ. న. ధ్యానోపాయ
 భూతమైన పద్మస్వస్తిక దండాద్యాననము:
 చూ, ఆననములు.
 బృహ్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాన్నగంటికుర
 *: చూ, రూ-బృహ్మి. 4.

బ్ర

బృంది. వా. వి: రూ-బృంది.

బృంతి. దే. వి, వై. వి, విణ: చూ, రూ-
 బృంతి. (ప్రేమకు.---కళా. 6, ఆ. 215;
 స్వా. 6, ఆ. 70; ప్రియమునకు.--- ఉ;
 హరి. 2, ఆ. 149; లక్ష్మీ. 3, ఆ. 73; అధి
 కమునకు.---భార. ఆర. 7, ఆ. 289).
 బృమిక. వై. వి:=భృమ: చూ, భౌంతి.
 బృహ్మణజాయాలు. అం: చూ, మహారాష్ట్రా
 లు (బృహ్మణులను కొనియెడరు. వేదవిహి
 తాచారముననే వర్తించుచున్నార. బృహ్మ
 ణులకును బృహ్మణేతర స్త్రీలకును బుట్టిన
 వారు.)
 బృహ్మణ్యుతిరస్కారము. పా. ('హుం'అనిగాని
 'సేవ'నిగాని తనకంటె పెద్దయగు బృహ్మ
 ణుని తిరస్కరించిన వెంటనేన్నానమొనర్చి
 ఉపసవముండి రాత్రి వారికిననుస్కరించి
 తమింపుడని పార్థింపిన పాపనివృత్తి
 యగును. ఇదే పార్థియశ్చితము.)
 బృహ్మణ్యూపాసమయము. అం. (రాజ్యము
 కలుగును): చూ, గృహసమయములు.
 బృహ్మణ్యుబుధుడు. సం. వి. అ. పుం. జాతి
 మాతోపవీతమైన బృహ్మణ్యుడు: చూ,
 స్వస్తిముఖుడు.
 బృహ్మణ్యము.పా.1. మంత్రాత్మకమైనవేదము
 బృహ్మమనబడును. దానికి సంబంధించినది
 బృహ్మణ్యము. I బృహ్మణ్యములందు,విధి-
 అర్థవాదము-ఉపనిషత్తు అని మూడుభాగ
 ములుండును. విధులు,---కర్మప్రతిపాదక
 ములు, కర్మవిధాయకములు, కర్మస్వరూప
 బోధకములు నగు వాక్యములు; అర్థవాద
 ములు,---కర్మప్రతిపాదకములైన వాక్య
 ములు; ఉపనిషత్తులు,---ఇదిహానరూపములు--
 సంవాదాత్మకములు. తత్వవిచారపరములు--
 బృహ్మప్రతిపాదకములనగు భాగములు;
 II. ఋగ్వేదబృహ్మణ్యము హోతచేయు-
 కృత్యములను, సామవేద బృహ్మణ్యముద్ధాత్మ

కృత్యములను, యజుర్వేద బాహ్యములను, కార్యములను, అధర్వ బాహ్యమును బ్రహ్మకార్యములనుబోధించెను. ౧. ఋగ్వేద బాహ్యములు. — విత్తిరేయ బాహ్యము, మంత్రబాహ్యము, శాస్తీతకీబాహ్యము; అనునవి ముఖ్యము; ౨. సామవేద బాహ్యములు. ౩. - పౌర్ణధము, పద్వింశము, సామవిధి, అర్షేయము, దేవతాధ్యాయము, ఉపనిషత్తు, సంహితోపనిషత్తు, వంశము అనునవి. — ఇందు (1) పౌర్ణధబాహ్యమునకు మహాబాహ్యము, తాండ్య బాహ్యము, పంచవింశతి బాహ్యము అను నామాంతరములు కలవు. ఇందు 25 అధ్యాయములు 350 ఖండములు కలవు. (2) పద్వింశబాహ్యము. — ఇందు 6 పరిపాఠకములు 68 ఖండములు 520 గ్రంథములు కలవు. (3) సామవిధాన బాహ్యము. — మూడు పరిపాఠకముల చిన్న గ్రంథము. (4) అర్షేయబాహ్యము. — అర్షేయబాహ్యము కొఠమనునియు శైమి నీయును లేక తలనకారమనియు ద్వివిధము. (5) దేవతాధ్యాయబాహ్యము. — దీనికి అగ్ని బాహ్యమునని నామాంతరము కలదు. (6) ఉపనిషద్బాహ్యము. — ఇదియే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు. బ్రహ్మవిద్యకు ముఖ్యమైన దుపనిషత్తు. (7) సంహితోపనిషద్బాహ్యము. — ఇది యైదనవాకముల చిన్న గ్రంథము. (8) వంశబాహ్యము. — సామవేద సంప్రదాయప్రవర్తకుల వంశవరం పరలు వక్కాణింపఁబడియె; III. (1) కృష్ణయజుర్వేద బాహ్యము. — (దీనికి మూడుశాఖలు. — కళశాఖ, మైత్రాయణీయశాఖ, తైత్తిరీయము.) (2) శుక్లయజుర్వేదబాహ్యము. — శతపథమును పేర

వెలయుచున్న యీ బాహ్యము గుణము నందును బరిమాణమునందునుగూడ గొప్పది. దీనికి మాధ్యం దినమనియు, కాణ్యమనియు రెండు పాఠములుగలవు. మాధ్యందినము 14 కాండములును, 6000 కండికలును, కాణ్యము 17 కాండములును, 7824 కండికలును ఉన్నట్లు కనఁబడుచున్నవి. ౧. మాధ్యందినము లోని కాండములు 14. — హవిర్వర్ణము, ఏకపదిక, అధ్వరము, గృహము, సవము, ఉఖానంభరణము, హస్తీభుజతము, చితి, సంచితీ, అగ్నిరహస్యము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, ఆరణ్యకము; ౨. కాణ్యములోని కాండములు 17 — హవ్య వాహము, ఏకవాయువు, ఉద్ధరము, అధ్వరము, గృహము, వాజపేయము, రాజనూయము, ఉఖానంభరణము, హస్తీభుజము, చితి, శతరుద్రీయము, అష్టాధ్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, అగ్నిరహస్యము, ఆరణ్యకము, 17 వ. కాండముకానరాదు; IV. అధర్వబాహ్యము. — గోపథము. ఇదిపూర్వభాగము, ఉత్తర భాగమునని ద్వివిధము. పూర్వభాగమునందైదును, ఉత్తరభాగమునందాఱును పరిపాఠకములుకలవు. ఇత్యాది. (చూ, నేదము, ఉపనిషద్బాలు, యజుర్వేదము, తైత్తిరీయబాహ్యము, తైత్తిరీయసంహిత, విత్తిరేయబాహ్యము, వాఙ్మయము, బాహ్యములు); 2. బాహ్యమునమాహము: బాడవ్యము - బాడవ్యము, బాహ్యము. (చూ, స్వస్తి ముఖండు. 1.) బాహ్యములు. అం. (చూ, బాహ్యము) ఇవి తత్తత్కాలమందలి మతధర్మములను వర్ణవర్ణనలనుసాంఘికాచారములను దెలియఁజేయుచున్నవి. మంత్రములను యజ్ఞాదిక్రియలకు సమన్వయింపఁజేయు వాఙ్మయ రూపమైన గ్రంథము బాహ్యము, తైత్తి

రీయ-శతపథ-ఋగ్వేద-సామవేద-యజుర్వేద-అధర్వ (గోపథము)- వితరేయ-కాశీతకీ (కాంభాయన)-మంత్ర-కృష్ణయజుర్వేద-శుక్లయజుర్వేద (శతపథము) బాగ్మతానులు. మతీయు ఆంకర్యాది బాగ్మతానులు: (చూ, వేదము.)

బాగ్మతానుష్ఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బారంగి *: చూ, హంజిక. [జాండు. 1.

బాగ్మతాచ్యంనుడు. అం: చూ, ఋత్వి బాగ్మతాచ్యంనుడు. సం.వి. అ.పుం. విద్వాంసుడుమనత్కర్మపరుడు నైనవంశకర్తవలనఁబుట్టినవిపురీడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బాగ్మతాక్షాత్తము. సం. వి.గ. పితృతిథులయందాహ్వనింపఁబడినవారు మంత్రీయుక్తముగఁజేయు భోజనము: చూ, సాదము (1).

బాగ్మతాణి. సం.వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=బావనక్క. బాగ్మతాణునిభార్య: చూ, భార్య; 2. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము; 3: చూ, బ్రాహ్మణయష్టిక *.

బాగ్మతానుడు. సం. వి. అ. పుం.=పాటుండు-బావండు-బామ్మండు. కాశీ. 3. ఆ. 89; "సత్యం దానమధాన్రోహమాస్మశంస్యంత్రపాఘృణా తపశ్చదృశ్యతే యత్రసబ్రాహ్మణ ఇతి స్మృతః." (భారతము.): చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బాగ్మతానులు. అం. (౧. చూ, కల్పనూత్రములు) "శిష్యావ్యాకరణంధన్వోనిరుక్తంజ్యోతిషంతథా, కల్పశ్రేణి పడంగనివేదస్యా హుర్మనీషిణః॥ శౌచాచారస్థితస్సమ్యగ్ని ఘసాశీగురుపియః॥ నిత్యవృత్తి సత్యపరస్సవై బాగ్మతా ఉచ్యతే॥" అట్టి బాగ్మతానులలో. — "మహారాష్ట్రాద్భి ద్భవిదాః కర్ణాటాత్రైవ ఘూర్జరాః, దాగ్నిదాః పంచ ధాపోక్తావిద్య దక్షిణవాసినః." ౧ మహారాష్ట్రీలు, ౨ ఆస్థ్రీలు, 3 దాగ్నివిదులు,

౪ కర్ణాటకులు, ౫ ఘూర్జరులు వీరుపంచదాగ్నివిదులు. అందు ౧. మహారాష్ట్రీ బాగ్మతానులు. — (చూ, మహారాష్ట్రీ బాగ్మతానులు) వారిలో కాణ్యులు, కర్ణాటక బాగ్మతానులు, కీర్ణంతబాగ్మతానులు. కొంకణస్థ బాగ్మతానులు, ఝోడేబాగ్మతానులు, దేవ ఋక్షబాగ్మతానులు, పశ్చిమబాగ్మతానులు, దేశస్థబాగ్మతానులు, మాధ్యందిన బాగ్మతానులు, బరాడీ బాగ్మతానులు, కళింగీ బాగ్మతానులు, పాథ్యాబాగ్మతానులు, బాగ్మతాజాయాలు, హాతాబాగ్మతానులు, సాపారాబాగ్మతానులు, గోముఖబాగ్మతానులు, కుండక బాగ్మతానులు. (వీరందఱు మహారాష్ట్రీ దేశమునఁగల బాగ్మతానులలోనివారు.); ౨. ఆస్థ్రీలు. — (చూ, ఆంధ్రీలు 853 పారట); 3. దాగ్నివిదులు. — (చూ, దాగ్నివిదులు 1528 పారట); ౪. కర్ణాటకులు. — (చూ, కర్ణాటకులు 755 పారట). కన్నడభాష మాట్లాడు దేశమందలి బాగ్మతానులు కర్ణాటకులు. వీరిలో. — (1) ఆరవతొమ్మిది అను బాగ్మతానులు. — ఇందు ఉరిచి బాగ్మతానులు, కన్నడ బాగ్మతానులు, కుమ్మెబాగ్మతానులు, నగరబాగ్మతానులు, బొబ్బరబాగ్మతానులు చేరుదురు. (2) అమలవాసీ బాగ్మతానులు మళయాళమున దేవాలయార్చకులు. (3) నంబూరి బాగ్మతానులు మళయాళదేశపువారే. (4) పాట్టిబాగ్మతానులు కన్నడదేశమున దేవాలయార్చకులుగనున్నారు; (5) మాత్తదుబాగ్మతానులు కేరళదేశస్థులు. (6) పట్టుర బాగ్మతానులు (చూ, పట్టుర బాగ్మతానులు 1663 పారట); ౫. ఘూర్జరబాగ్మతానులు. — (తకారాది అనుబంధములో "చూ, ఘూర్జర బాగ్మతానులు." వీరిలో ఆగస్త్యులవారు అను బాగ్మ

హ్మణులు, అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనాపలలను బ్రాహ్మణులు, దౌడీ చ్యుబ్రాహ్మణులు, కపిల బ్రాహ్మణులు, భద్రాచల బ్రాహ్మణులు, భేదావాలరను బ్రాహ్మణులు, గయానలీ బ్రాహ్మణులు, గుగనీ బ్రాహ్మణులు, గోమతి వాలరను బ్రాహ్మణులు, చామపలను బ్రాహ్మణులు, జంబుబ్రాహ్మణులు, ఝాల్కరా బ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణులు, తలా జీయబ్రాహ్మణులు, దధీచి బ్రాహ్మణులు, నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, పారాధ్య బ్రాహ్మణులు, పేతవాలరను బ్రాహ్మణులు, భాగ్యవ బ్రాహ్మణులు, మొతాలలు అను బ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞిక వాలరను బ్రాహ్మణులు, రజవాలరను బ్రాహ్మణులు, పటు లులను బ్రాహ్మణులు, పశాంద్ర బ్రాహ్మణులు, వాల్మీక బ్రాహ్మణులు, శ్రీమతి బ్రాహ్మణులు, సజ్జాదా బ్రాహ్మణులు; తద్వి శేషములు.—(౧) శైవ బ్రాహ్మణులు — (చూ, శైవ బ్రాహ్మణులు-వీరిలో శాక్తేయ బ్రాహ్మణులు చేరియున్నారు: చూ, శాక్తేయ బ్రాహ్మణులు); (౨). పంచగౌడులు.— ౧ సారస్వతులు, ౨ కన్యాకుబ్జులు, ౩ గౌడులు, ౪ ఉత్కలీలు, ౫ మైథిలీలనియు పంచవిధములుగల గౌడబ్రాహ్మణులు వింధ్య కుత్తరమున వర్తింపుచున్నారు. అందు.— ౧ సారస్వతులు. వీరిలో మొదటి తెగకు:— (చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు; రెండవ తెగకు:— చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు; మూడవ తెగకు:— చూ, అమగోత్ర బ్రాహ్మణులు.); ౨ కన్యాకుబ్జులు.— (చూ, కన్యాకుబ్జులు); ౩ గౌడులు.— (చూ, గౌడి (డ) బ్రాహ్మణులు); ౪ ఉత్కలీలు.— (చూ, ఉత్కలీ బ్రాహ్మణులు); ౫ మైథిలీలు.— (చూ, మైథిలీలు); (౩): చూ, నేపాళ దేశపు బ్రా

హ్మణులు వారిజాతులయొక్క నామములు; (౪): చూ, దశవిధ బ్రాహ్మణులు. ఇత్యాది; 2: చూ, మనుష్యవర్ణములు. బ్రాహ్మణోమమదేవతా. లో. బ్రాహ్మణుండే నాడై పము. “దర్శనుతి బ్రాహ్మణోమమ దైవమనెడు, బుద్ధి.” స్వా. ౮, ఆ. ౩. బ్రాహ్మణ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, బ్రాహ్మణము. 1; 2. బ్రాహ్మణభావము; ౩. బ్రాహ్మణకర్మము. బ్రాహ్మణ్యాండు. సం. వి. ఆ. పుం. శని: చూ, రాహువు. 2. బ్రాహ్మము. సం. వి. ఆ. న. 1. షెర్లవేలి మొదటనుండెడు బ్రాహ్మతీర్థము; పుం. 2. విద్యయువాచారముగలపరునిచానేపిలిచి వధూసహితముగ వస్త్రాదులచే నలంకరించి పూజించి కన్యనిచ్చిచేయు వివాహము: చూ, వివాహము; విణ. ౩. బ్రాహ్మరంబంధమైనది; అం. 4: చూ, పురాణములు; 5: చూ, ఏక విశంతి స్థానకములు. బ్రాహ్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతృ కలు; 2: చూ, సరస్వతి; ౩. బాచనచీమ: చూ, పిపీలిక; 4. రూ-బ్రాహ్మి. పాన్న గంటి*: చూ, శీతసారము; 5. బారంగి*: చూ, హంజిక; 6.=బ్రాహ్మి*: చూ, సోమెద. (సోమెదకూర అనియు); అం. 7: చూ, మాతలు.

బ్రాహ్మిశ్చ తంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

బ్రాహ్మ్యము. అం: చూ, వివాహములు.

బు

బుంగు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మెండుకొను. 3; 2: చూ, మఱుగుపడు; 3: చూ, స్నాన మాడు; 4: చూ, మరణించు. అం, భా. తృ. 87.

బుర్రిగుడు. దే. విణ. 1. మఱిగినది. (సం).—
కృష్ణతము, నిష్కృష్ణము; 2. మునిగినది:
చూ, విగాహితము.

బుర్రిగుడువడు. ద్వ. ఆ. కి. రూ—బుర్రిగు
వడు: చూ, బుర్రిగు. 2. (పే. బుర్రిగుడు
వఱుచే.) [భార. విరా. 2, ఆ. 192.

బుర్రిగుడువాటు. ద్వ. వి. బుర్రిగుడువడుట.
బుర్రిగుడువడు. ద్వ. ఆ. కి: చూ, రూ—బుర్రి
గుడువడు.

బుర్రించే. దే. పే. బుర్రింగఁజేయు.
బుర్రియ్య. దే. ఆ. కి: చూ, నశించే.
బుర్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ—బుర్రి.
బుర్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

బ్రె

బ్రేజీలు. వా. వి. బ: చూ, భక్త్యము.
బ్రేవు. వా. వి. తేనెపునందలిధ్వని.

బ్రో

బ్రోది. వై. వి.=వృద్ధి: చూ, వృద్ధి 4.

బ్రా

బ్రాంకెటు. వా. వి. బ్రాతుపచ్చేడము(దుప్పటి).
బ్రాకు. వా. వి. 1. నలుపు. “బ్రాకుబోడ్డ”;
2. కొన్ని భాగాములు కలిసినభూఖండము;
3. నృతిలింబపుబొమ్మ; 4. ఆగౌరవచిహ్నము.
“బ్రాకుమార్కు.”

భ

భ. ఒకయక్షరము. సం. వి. ఆ. పుం. కుకురి:
డు: చూ, భామపు. 2.

భమ్. సం. వి. ఆ. పుం.నక్షత్రము: చూ, రిక్కు.
భంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ. జేనపవిత్రులు.
భంగవడు. మి. ఆ. కి: చూ, మొక్కుపోవు. 2.
భంగపాటు. మి. వి. భంగవడుట. భార. విరా.
1, ఆ. 53.

భంగపెట్టు. మి. స. కి: చూ, భంగించే.
భంగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=బన్నము. చెఱు
పు: చూ, హాని. 2; 2. అల: చూ, వీచి. 1;
3. ఆగౌరవము: చూ, నడి. 3; 4. రోగము:
చూ, హనువు. 4; 5. ఒకానొకరోగము:
చూ, హనువు. 4; 6. చూ, వహేలనము.
భంగి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, విధము. 1.
భార. విరా. 1, ఆ. 298; ఈ. స్త్రీ.
2: చూ, భంగము. 3: 3: చూ, నేరుపు. 1;
4.=బంగి: చూ, బంగి. 1.

భంగించే. సం. స. కి: చూ, హేళనముచేయు.
భంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివిష*: చూ, విష.
భంగురము. సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరి
తము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము; 2. వంకరై
నది: చూ, వేల్లితము. 2.

భంగ్యము. సం. విణ. రూ—భాంగీనము. భంగ
లుపండునది (పాలము): చూ, భూమి. 1.
భంజకము. సం. విణ. విఱుచునది.

భంజనము. సం. వి. ఆ. స: చూ, విఱుపు. 1.
భంజలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పామువలె వంక
రగాపోయెడి అశ్వగతి. రూ—భంజలిక:
చూ, హయము. [2, ఆ. 101.

భంజలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—పా.
భంజించే. సం. స. కి: చూ, విఱుచే.
భంజక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బారంగి*: చూ,
హంజక.

భంటాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ములక. *.
భండవడు. సం. విణ.= చూ, బండగుడు.
భండనము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, యుద్ధము.

2. కవచము: చూ, వారవారము; 3: దు

శ్చేష్ట. (తే).—క అత, కల్లతనము.

భండారము. సం. వి. అ. పుం.=బండారము.

బొక్కనము: చూ, చంటసాల.

భండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-భండి. 1. మంజీ

టిక: చూ, సమంగ. 1; 2. దిరిసెనక: చూ,

క్యాయనగ్గ; 3: చిట్టికూర: చూ, భండీరము. 2.

భండించే. సం. అ. కి. బండాలాడు.

భండీరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-

భండీరము. 1—2—3.

భండీయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భండీరము. 2.

భండీరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భండి. 1;

2: రూ-భండీరము-భండి-భండీరి-భండీలము,

అల్పమరిషము, ఊలుకము, కణమరిషము,

కీడేరము, గండీరము-గండీరి, ఘననామకము,

ఘనస్వరము, ఘోష, చిల్లి-చిల్లి, జీవాంతకము,

తండులి-తండులీకము-తండులీయకము-తం

డులీయము - తండులేరము, భండీయము.

(తే).—చిట్టి-చిట్టి, చిజీకూర-చిట్టికూర,

యవంతిక.* (చూ, వృక్షము); 3: చూ,

భండి. 2.

భండీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై. —

భండీలము. సం. వి. అ. పుం. —పై. —

భండుడు. సం. వి. అ. పుం. ఆకతాయ: చూ,

వ్యాధుడు. 2.

భంబు. సం. వి. అ. న. 1. నక్షత్రము: చూ,

రిక్క; 2. ఆకాశము: చూ, నురవర్తము;

పుం. 3. కిరణము: చూ, హయనము. 2.

భక్తము. సం. వి. అ. న. 1. అన్నము: చూ,

సాదము. (1); విణ. 2. భాగింపబడినది:

విభక్తము.

భక్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=బత్తి. కొలుపు:

చూ, సేవ. 1. (చూ, భక్తులు); 2.=బత్తి.

ఆయుష్తోగూడిన స్నేహము. లక్ష్మీ. 5,

అ. 150: చూ, విరాలి. 2; 3. పాలు: చూ,

భాగము. 1; వా. 4.=బత్తిము. కూలి:

చూ, సంబళము. 2; 5.=బాకి. నిలువ: చూ,

శేషము.

భక్తిలక్షణములు. అం: శ్రీపణము, కీర్తనము,

స్మరణము, పాదసేవ, అర్చనము, వందనము,

దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము. (9)

భక్తుడు. సం. వి. అ. పుం.=బత్తుడు. భక్తి

గలవాడు, డింగరీడు: చూ, సేవకుడు.

భక్తులు. అం. 1: భక్తి ఎనిమిదివిధములు.—

భాగవత వాత్సల్యము, భగవ

త్వాజయందనుమోదము, భగవదర్చన, భగ

వద్విషయమునందడంభము, భగవత్కృపా

శ్రవణోచ్ఛ, స్వరసేత్రాంగ వికారము, సదా

భగవదనుస్మరణము, అమాంసభక్షణము (8);

2: పరీక్షిత్తు, నారదుడు, పరీక్షితుడు,

భారవి, పృథుడు, అహూరుడు, గరుత్మం

తుడు, ధనంజయుడు, బలిచక్రవర్తి. (9)

భక్షకుడు. సం. విణ: అదత్తి, అదనశీలుడు,

అద్యురుడు, ఔదరికుడు, భాద

కుడు, ఘతనుడు, ఘస్మరుడు, చమ

లుడు, బహ్వశిని, భోక్త. (తే).—ఆబూ

లికాడు, తిండికాడు, తిండిపోతు, తిండి

డు, బోరెంబోతు, మింగనగండి, మేతరి,

మేపరి; తద్వి. — ఒకరియింటి కూడుతిను

వాడు. — పరపిండారుడు, పరాన్నుడు.

(చూ, మేపరి.)

భక్షణము. సం. వి. అ. న. తిండి: చూ, సాపాలు.

భక్షణీయము. సం. విణ: చూ, భక్ష్యము. 2.

బక్షించే. సం. న. కి. చూ, సాపను. లక్ష్మీ.

4, అ. 103.

[మ. 1.

భక్షితము. సం. విణ. తినబడినది: చూ, భుక్త

భక్ష్యంకారుడు. సం. విణ. పిండివంటవాడు:

చూ, మాపకారుడు.

భక్ష్యకారుడు. సం. విణ. —చూ-పై. —

భక్ష్యము. సం. వి. అ. న. 1.=వండీరము—

పక్ష్యము. (తె).—తినుబండము, పండే
రము-పక్ష్యము, పిండివంట. తద్విశేష
ములు. ౧౦. పంచభక్ష్యములు:—భిక్ష్యము,
భోజ్యము, శేష్యము, వోష్యము, పానీ
యము; ౨: అంగారపాలి, అంగార
పోణి. (తె).—అంగరపూవీయ, అంగరల్లె-
అంగరల్లె; ౩: అతిరసము. (తె).—అరిసియ-
అరిసె-అరిసియ-అరిసె; ౪: ఆపూపము-ఆ
పూపికము-ఆపూపికము, కాండవము, చ
ర్పటము, పూపము, పూపళిక, భూరిరం
ధ్రము. (తె).—అట్టు, అప్పచి-అప్పచ్చి,
అప్పడము-అప్పళము; ౫: అవంతికము, ఉ
దపక్వము. (తె).—అడైన, వానెనకుడుము;
౬: (తె).—అవుగు-బొంగు; ౭: ఆఖ్య,
ఉపకారిక. (తె).—ఉక్కెడ, ఉక్కెఱు;
౮: (తె).—ఆమవడ-ఆవడ; ౯: (తె).—
ఇంచుమంచి; ౧౦: ఇడి, ఇడిమడక, ఇడిమడుము;
౧౧: ఉఖ్యము, పిత్తరము-పైతరము; ౧౨: ఉటర్
పడియము; ౧౩: ఉత్కారిక, శేకుండకము-శే
కుండము, ఖండపాలము, ఖండికము, మోద
కము. (తె).—ఉండము-ఉండ్రాలు, మడుము;
౧౪: ఉపమ-ఉపమృ; ౧౫: ఉప్పడుపిండి;
౧౬: ఉలుప-పులుప, ఊరుచిండి, ఊరుపు-
ఊర్పు, తొక్కు-తొక్కుడు, పచ్చేడి, పడి
దయము-పడిదెము, పిండిమిరియము, బజ్జి;
౧౭: ఏలకికాయ; ౧౮: కడియపుటట్టు;
౧౯: కపోళి; ౨౦: కరంజము. (తె).—
కర్ణకాయ, కబోయము, కజ్జోయము-కజ్జీము-
కజ్జీయము - కజ్జెము; ౨౧: కవణము;
౨౨: (తె).—కూల్పిసిడలు; ౨౩: కైకుం
దికము; ౨౪: కోవా; ౨౫: కాజీరము;
౨౬: (తె).—కోమ్ములు; ౨౭: ఖండఖండి
తము, పూరిక. (తె).—పూరి-పూరీ;
౨౮: గుడపిండిము; ౨౯: ఘరిక. (తె).—
గారియ-గారె, వడ; ౩౦: (తె).—గోరు

మిటులు; ౩౧: చరుప్రణము, చిత్రాపూ
పము; ౩౨: చర్పటి. (తె).—ఒబ్బట్టు-
బొబ్బట్టు; ౩౩: చామ్యము; ౩౪: (తె).—
చిరమిడి, చేలిమిడి; ౩౫: (తె).—చేగోడి;
౩౬: (తె).—చేల్లగుత్తులు; ౩౭: (తె).—
చోచట్టు; ౩౮: (తె).—జిలేబి; ౩౯:
(తె).—జిలేడుకాయ; ౪౦: (తె).—
జీడియ-జీడె; ౪౧: దోషకము. (తె).—
దోసియ-దోసె; ౪౨: (తె).—దర్బిబ్బెడ;
౪౩: (తె).—నానైల; ౪౪: (తె).—నడి
కుడక; ౪౫: (తె).—నిప్పటి-నిప్పట్టు;
౪౬: (తె).—నీరుపత్తిగ, నీరోట్టియ-నీరో
ట్టు-నీరోట్టె; ౪౭: (తె).—పకోడి-పగో
డా; ౪౮: (తె).—పప్ప; ౪౯: (తె).—
పాలకాయ; ౫౦: (తె).—పాలమింగడలు;
౫౧: (తె).—పిండిపడియము; ౫౨: (తె).—
పుడుకులు-పుణుకులు; ౫౩: పూరణము-
పూర్ణము. (తె).—పూర్ణము; ౫౪: పూర
ము; ౫౫: (తె).—పూ స క జ్జెము;
౫౬: పే ని క. (తె).—పే జి-పే
ణి; ౫౭: (తె).—పొంగరము-పొంగరాలు-
బొంగరాలు; ౫౮: (తె).—పోకపేరు-
పోకఉండలు; ౫౯: (తె).—పోలె-పో
లి-పోళె; ౬౦: (తె).—బటాసాలు; ౬౧:
(తె).—బడికోడి; ౬౨: (తె).—బరిడె-
గవ్వ; ౬౩: (తె).—బిల్లమడుములు; ౬౪:
(తె).—బుడుకు; ౬౫: (తె).—బూరియ-
బూరె; ౬౬: (తె).—బెడ; ౬౭: (తె).—
బొణిగలు; ౬౮: (తె).—బొరిలింగకాయ;
౬౯: (తె).—మడత; ౭౦: (తె).—
మణుగుబూలు; ౭౧: (తె).—మిఠాయి;
౭౨: (తె).—మినుపపోక, మినుపసున్ని,
సుకిని-సుకయ-సుకుని-సున్ని; ౭౩: (తె).—
ముక్కులు; ౭౪: (తె).—ముత్తెపుణిప్ప;
౭౫: మాండము. (తె).—మోరుండము

కొబ్బరి యుండ; ౭౬: యంత్రిక, సం
యావము. (తే).—జేం తిక, సారె
సత్తు; ౭౭: (తే).—రొట్టెయ-రొట్టె; ౭౮:
(తే).—వెన్నపడిదము- వెన్నపాలకాయ-
వెన్నప్పము, వెన్నమెఱుగు, వెన్నయుండ;
౭౯: (తే).—సడికుడక; ౮౦: (తే).—
సరదాలు; ౮౧: నేపిక. (తే). నేవ-నేవయ-నేవె,
౮౨: (తే).—సాణ్ణిబూరె; ౮౩: (తే).—
హోలిగ-ఓలిగ; మఱియు. —౮౪: అడ్డరిక;
౮౫: అడ్డాణము; ౮౬: అమృతకలశము;
౮౭: అమృతఫలము; ౮౮: అర్చటము;
౮౯: ఖాద్యము; ౯౦: చంద్రకాంతము;
౯౧: తైలము; ౯౨: పిప్పకము; ౯౩: పుస్త
ము. ఇత్యాది భక్త్యవిశేషంబులు గలవు.
(౧౩-౨౩ కడనున్న పదములు ఒకటే అని
కొండఱు) (చూ, సాపాటు: చూ, సాదము (1).
(మిగతవానికి "చూ, హోలిగ."); విణ.
2. తినఁదగినది: ఖాద్యము, భక్షణీయము.

భక్త్యములు. అం: చూ, భక్త్యము. 1.

భగంధరము. సం. వి. అ. పుం. మర్మస్థానమునం
దలిపఱిగము: చూ, వర్ణము.

భగణము. అం. (ఒక గురువు-రెండు లఘువులు.
ఉదా. రాముఁడు.) చూ, అష్టగణితక్షణము.

భగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-భాగ్యము.
శ్రీ: చూ, సంపత్తి. 1; 2. వీర్యము: చూ,
రేతస్సు. 1; 3: చూ, వాంఛ; 4. తెలివి:
చూ, స్మృతేఖము. 2; 5: చూ, వైరాగ్యము;
6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; 7: చూ, మా
హాత్మ్యము; 8: చూ, సన్మానము; 9: చూ,
యత్నము; 10: చూ, ధర్మము. 1; 11: చూ,
మోక్షము; 12. = పం గు: అంకతి,
అవాచ్య దేశము, ఆనకము, ఆశము,
ఇ, ఉత్తమాంగము, ఉపశ్మ, ఓ, కందర్ప
మాపము, కామమందిరము, కష్టకో
శము, కోశము-కోషము, క్షేత్రము, గుహ్య

ము, గూఢము, జ, జన్మనర్తక, పుష్పప
థము, పృథ్వీ, బంధురము-బంధూ
రము, బింబము, యోని, రతము, రతి, రతి
కుహరము, రతిగృహము, సంధి, సంబాధము,
సంసారమార్గము, స్మరకూపకము, స్మరాం
గారము. (తే).—అచ్చొట్టు-అచ్చొట్టు,
అడుగుతీ, ఒడికట్టు, కచ్చే, కరి, గుంట,
దుబ్బ, దూపె, పంగు, పాపలంగమతావు,
బుత్త, బుయ్య, మరునిల్లు, సందు;
తద్విశేషములు. — ౧. ఉపస్థలోపలపదము
మొగ్గలది:— తిర్యక్కోశము; ౨. పశుయో
నికి. (తే).— ఒడి, కరి-కటి; ౩. యోని
మూలము:— ఉదకము, కల్మాషి. (తే).—
కచ్చేమొదలు; ౪. యోనిలోపలితావు:—
కోశము; ౫. స్త్రీపురుషులగుడి. — అపక
రము, అపస్కరము, కాపీనము, కాలీనము,
గుహ్యము, గూఢము, వరాంగము, వ్యంజనము;
౬. స్త్రీలలోనితనంచారస్థానము:— జానువు,
(మిగతవానికి "చూ, స్మరాంగారము.");
13. బలము: చూ, శక్తి. 1; 14. = బాగు:
చూ, యోగ్యత; అం. 15: చూ, చుంబన
స్థానములు; 16: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
(భగము తాఁజేటిపిచ్చ-ఏనుగుపిచ్చ-రో
ముము-చిన్నముక్కు-విస్తీర్ణము-తామగపు
వృక్షేకు ఈయాలును గలిగియున్న శుభగ
ములు. ఖరవృష్టము-మండూకవృష్టము-రో
మరహితము-దీర్ఘనాళికము-కుంక్షీర్ణము-చిర
శము ఈయాలును గలిగిన వృద్ధములు.
కుడిపక్క-నెత్తుగనున్న కొడుకులంగనును.
ఎడమపక్క-నెత్తుగనున్న కన్యకలంగనును.
రావిచిగురాకువలెనున్న సాభాగ్యవతియు
పుణ్యాత్మరాలునునగు. కుడనుడియున్న
రాజపత్నియగు. ఎడమనుడియున్న గొఢా
లగు. మచ్చేయున్న మగనిఁజెంపును. తాఁ
జేటిపిచ్చవలెనుండి సమమైననుపు గలిగిన

శుభపరిమై పుత్రపరిమై ధనధాన్యములు
గలుగఁజేయును. చివరను కుంకుమవర్ణమై
యెఱ్ఱనిమచ్చేయున్న నుత్తమురాలగు. ఈమ
చ్చే దక్షిణభాగముననున్నను బ్రశస్తము. ని
ర్మాంసమై మిక్కిలిపొడవై తెల్లనినాడితోఁ
నూడిన దౌర్భాగ్యురాలై దరిద్రదుఃఖినునుభ
వించును. దీర్ఘమైన మగని మామను మఱచి
నిజేంపును. 17: చూ, కళాస్థానములు.
భగవంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం. రూ-భగవా
నుఁడు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ,
శివుఁడు; 3: చూ, బుద్ధుఁడు; విణ.
4: చూ, సన్మానితుఁడు.
భగవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నది: చూ,
హిందీని (నది); 2: చూ, సగస్వతి; 3. పా
ర్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి); విణ.
4. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.
భగవత్కథాశ్రవణేచ్ఛ. అం: చూ, భక్తులు.
భగవత్పూజయందనుమోదము. అం: చూ,
భక్తులు.
భగవదర్చన. అం.—పై.— [భక్తులు.
భగవద్విషయము నందలి దంభము. అం: చూ,
భగవానుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ—
భగవంతుఁడు.
భగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-భగిని. 1: చూ,
సహోదరి; అం. 2: చూ, గయాపిండ
దానార్హులు.
భగినీపుత్రుఁడు. అం: చూ, భ్రాతృజుఁడు.
భగాలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.
భగీరథుఁడు. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)
భగుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నూర్మ్యు
డు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
భగురు. అం: (భ + గ. ఉదా.—మాధవుఁడా): చూ,
ఉపగమములు.
భగ్నచ్ఛందము. అం: చూ, వాక్యదోషము.

భగ్నమగు. మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు. 1.
భగ్నము. సం. విణ.=బండ్లు. భంగము నొం
దినది: (తె).—బజీతు.
భగ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-భగిని.
భజన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-భజనము. 1:
చూ, సేవ. “రామభజన”; 2. భాగించుట:
చూ, విభజనము.
భజనము. సం. వి. అ. న.—పై.—
భజమానము. సం. విణ. 1. సేవించునది: చూ,
సేవితము; 2. భాగించునది: చూ, విభాజక
ము; 3. న్యాయముతోఁగూడినది: చూ, యో
గ్యము. 2.
భజించు. సం. స. క్రి. 1. కొలుచు: చూ, సేవిం
చు; 2. భాగించు: చూ, విభజించు.
భజిష్యము. సం. విణ. 1. సేవింపఁదగినది: చూ,
సేవ్యము; 2. భాగింపఁదగినది: చూ, విభాజ్యము.
భటము. సం. వి. ఆ. పుం. దినముయొక్క పర
సేవభాగము: చూ, దినభాగములు (వాస
రము.)
భటిత్రయము. సం. విణ. ఇనుపసలాకకు గుచ్చి
కాల్పినది: చూ, కఱకుట్లు: చూ, మాంసము.
భటుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=బంటు. 1. అతిర
ధుఁడు, అస్త్రజీవి-అస్త్రజీవుఁడు, ఆరభ
టుఁడు, ఉష్టుఁడు, ఉష్టులుఁడు, ఏకవీరుఁ
డు, షివకుఁడు, పత్తి, పదికుఁడు, పదా
జి-పదాతి, పద్దుఁడు, పాదాతికుఁడు, యోధా-
యోధుఁడు-యోధ, మాంవీరుఁడు. (తె).—
ఒంటరులు, కాలరి, కాలిబంటు-కాల్బంటు,
కాలుమానిసి, కాలురువు-కాల్గురు, జోదు,
నడజోదు, పదగుఁడు, పరి, పేద, బంటు,
మానిసి, తెంక-లేక, సిపాయి; తద్విశేష
ములు.— ౧. పదాతినకు.— పాదాతము—
(తె).—కాలుబలము, మంది; ౨. రక్షణా
రముకూడఁబోవుబంటునకు.—అంగరక్షకుఁ
డు, పరిచరుఁడు, పరిధినుఁడు. (తె).—

పారివాడు; 3: (చూ, మహారథుడు).

(మిగతవానికి: “చూ, హంపీరుడు.

2.”); 2. చనివాడు: చూ, నేనవకుడు;

వా. 3. కార్పారి: చూ, వ్యవసార్. 2.

భట్టారకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు: చూ, రాజు. 1;

2: చూ, సన్యాసి; 3: చూ, సూర్యుడు.

భట్టికావ్యము. అం. (ఈగ్రంథమునుభట్టివ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భట్టిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజభార్య: చూ, భార్య; 2. బ్రాహ్మణునిభార్య: చూ, భార్య.

భట్టు. సం. వి. ఈ. పుం. = బొట్టు: చూ, బొట్టు. 7.

భట్టుడు. సం. వి. అ. పుం. = బట్టు: చూ, పాతకుడు.

[ము. 9.)

భట్టాజులు. అం: చూ, సభాంగములు (అంగభద్ర). సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, తిథి. 1;

2. గంగ: చూ, నది; 3. బాధదేవి: చూ, స్వాహ. 2;

4. కృష్ణుని అష్టమహిమలలో నొకతే: చూ, మహిమలు.

భద్రకము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (౧. ర-న-ర గణములు. 9వ ఛందస్సు; ౨. న-న-వ-వ గణములు. 7 యతి. 11వ ఛందస్సు;

3. భ-ర-న-ర-న-ర-న గురువులు. 12 యతి. 22వ ఛందస్సు అని తిరిగిభము.)

భద్రకమంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణమంభము.

భద్రదారువు. సం. వి. ఈ. న: చూ, దేవదారి.*

భద్రపదము. అం: చూ, భద్రము. 8.

భద్రపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుమ్మడు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

భద్రబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లంకేశ్వరము*.

భద్రము. సం. వి. అ. న. 1. కల్యాణము: చూ,

శుభము. 1; 2. బంగారు: చూ, బోహము. 1;

3. నాగముపై*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); అం. 4: చూ, కరణములు; పుం.

5. గజజాతివిశేషము: చూ, హస్తీ. (ఈజాతిగజము శుభకార్యములయందు పురపూచారయోగ్యమైనది); 6. ఎద్దు: చూ, వృషభము.

1; 7. కాటుకపిట్ట: చూ, శకుంతి(పిచ్చుక.); 8. సూ-భద్రపదము-భాద్రపదము: చూ, మాసము. 1; విణ. 9. శుభకరము: చూ, శుభము. 1; 10. = పదిలము-బద్రము: చూ, హెచ్చేరిక. 1; 11. = పద్దు. అంకెలవరుస: చూ, పద్దు. 3; 12: చూ, త్రైవ్యము; అం. 13: చూ, గజజాతులు. [ము. 3*.

భద్రముస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్ర

భద్రయవము. సం. వి. అ. న. కొడిసెకాయ,

(కొడిసెపండు అనియు): చూ, వత్సకము.

భద్రరేణువు. సం. వి. ఈ. పుం. ఇందుని

ఏనుగు: చూ, హస్తీ. [వాసన. 1.

భద్రశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చందనము: చూ,

భగ్నిసురము. సం. వి. అ. పుం. చేతికటారి:

చూ, బాణము. 1.

భద్రాకరణము. సం. వి. అ. న: చూ, వవనము.

భద్రాశ్వము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నవఖండములు. 2. (చూ, ఇలావృతము); 2: చూ, వర్షములు.

భద్రాసనము. సం. వి. అ. న. మణులు మొదలగువానితోజేసిన రాజాసనము: చూ, ఆసనములు.

భద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వీరభద్రుడు. (చూ, పరిభ. 4.); 2: చూ, శివుడు; 3. = పదిలుడు: చూ, మేలుకొని యుండువాడు; అం. 4: చూ, పురుషజాతులు. 1. [వత్సరి.

భద్రేల. సం. వి. అ. స్త్రీ. సన్నయేలికి*: చూ,

భయంకరము. సం. విణ. భయమునుపుట్టించు నది: చూ, చారవము. 2.

భయంకరుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి. భయదుర్మతుడు. సం. విణ: చూ, వెనుదీయువాడు. భయపడు. మి. అ. క్రి: చూ, ముక్కు. 6.

భయపెట్టు. మి. స. క్రి: చూ, వెఱపించు. భయము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సాధ్యసము; విణ. 2: చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ, కిష్కాలములు; 4: చూ, స్థాయిభావములు; 5: చూ, పాశములు.

భయముడిపియడదించినవాడు. అం. 1: చూ, గయాపిండదానార్హులు; 2: చూ, పితలు.

భయముదీర్చినవాడు. అం. —పై.— భయశీలుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భయానకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 2. రాహువు: చూ, రాహువు. 2; విణ. 3. భయానకరసముగలది: చూ, చారవము. 2; అం. 4: చూ, రసములు. భయాపహుడు సం. వి. అ. పుం. మండలేశ్వరుడు: చూ, రాజు. 1.

భరంతు. వా. వి. ఇంటిమట్టము.

భరందు. వా. వి: బాగింది-బాగింది-బరందు.

భరటుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. =వరవుడు. కూలివాడు: చూ, సంబళికాడు; 2. కుమ్మరి: చూ, మృత్కురుడు.

భరణము. సం. వి. అ. న. 1. భరించుట; 2. రూ-భరణ్యము. కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 3. జీతము: చూ, సంబళిక. 2; 4: చూ, మనోపృత్తి; 5. ఇరుపదితూములమానము.

భరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకనక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2: చూ, భూమి. 1; 3. =బరిణై-పక్కణి: చూ, పాత్రము. 6.

భరణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 2. జీతము: చూ, సంబళిక. 2.

భరతము. అం. 1. నాట్యమునకు భరతమని పేరు: చూ, నాట్యము. 1; 2. =బరతుపిట్ట: చూ, సాచుడుపులుగు; అం. 3: చూ, నవఖండములు; 4: చూ, కళలు; 5: చూ, ఖండములు.

భరతవాక్యము. అం: చూ, ఇతివృత్తవిస్తరము. (వివక్షితార్థ ప్రతిపాదనాది యాటులక్షణములతో నాటకములను జేరిపి తుదను దేశక్షేమము కొఱవ నూత్నగ్రాహరదాశీర్వాదము చేయును. ఆపద్యమే భరతవాక్యము.)

భరతశాస్త్రగ్రంథములు. అం: శార్దదేవ హోక్త సంగీత రత్నాకరము, నారదీయరత్నాకరము, స్వరరాగ సుధారసము, సోమనాథియము, స్వరమేళకళానిధి, సంగీత రత్నాకరము, రాగమంజూష, శ్రుతిరంజని, భరతాల్లవము, సుధాసంగ్రహము, నృత్యసంగ్రహము, అభినయ దర్పణము, కోహళియము, నృత్యవిద్యావిసోదము, భరతసూత్రములు, శిలాలిసూత్రములు, కృతాశ్వ నూత్రములు, అశ్వమేధ ప్రకరణము, రంగలక్ష్మీ విలాసము, సంగీతమాదామణి, సంగీత సారసంగ్రహము మొదలగునవి.

భరతసూత్రములు. అం. 1. —పై.—; 2. నాట్యమునకు భరతసూత్రము లాధారములు. (చూ, నాట్యము.) [భములు.

భరతార్ణవము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రంథరత్నావళి. సం. వి. అ. పుం. రూ-భారద్వాజము, ఏత్రింత: చూ, వ్యాసూరిటము.

భరద్వాజబౌద్ధాన్యములు. అం: చూ, కపూరియ బౌద్ధాన్యములు. (చూ, బౌద్ధాన్యములు.)

భరద్వాజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భరద్వాజుడను మని: చూ, సన్యాసి; 2: చూ, దోణి: 1; అం. 3: చూ, సత్తములు (చూ, మహర్షులు); 4: చూ, బౌద్ధాన్యములు.

భరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పరువు. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2.=బరువు:

చూ, భారము. 1; 3.=బారు-బారుప: చూ, రూ-భారము. 3.

భరించు. సం. స. క్రి. 1. మోచు: చూ, రూ-

సంభరించు; 2. పోవు: చూ, సంతరించు. 1.

భర్తుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, వేచు.

భర్తించు. సం. స. క్రి. 1: చూ, వేచు; 2. శరీరమునయముడు, ఒంటబట్టు.

భర్త. సం. వి. ఋ. పుం. 1. మగడు: చూ,

సామి. 2; విణ. 2: చూ, మోచువాడు;

3: చూ, సంరక్షకుడు.

భర్తి. వా. సం. విణ. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణము.

భర్తృదారకుడు. సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1.

భర్తృదారిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజకూతురు: చూ, స్థాన. 1.

భర్తృనము. సం. వి. అ. న. దెదరింపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

భర్తృము. సం. వి. అ. న్. న. 1. బంగారు:

చూ, లోహము. 1; సం. వి. న్. న.

2. జీతము: చూ, సంబలిక. 2.

భర్తృణి. అం: చూ, పంచమజవిభాషలు.

భలము. అం. (భ + ల. ఉదా.-కేశవుడు): చూ, ఉపగణములు.

భల్లము. సం. వి. అ. న. 1.=బల్లము: చూ,

బాణము. 1; పుం. 2. (రూ-ఫల్లము-ఫల్లు

కము-ఫల్లూకము-ఫల్లూగము-అచ్చఫల్లము-

అచ్చభల్లము-అచ్చము-భల్లి-భల్లకము-

భల్లూకము-భాలూకము-భాల్లకము.): చూ,

వెలుగుబంటి; అం. 3: చూ, బాణాగ్రములు.

భల్లూతకము. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయధ

ములు: బాణము. 1.

భల్లూతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జీడి*: చూ,

స్ఫోటకోఫ; అం. 2: చూ, లేన్యములు;

3: చూ, స్త్రీరాగములు.

భల్లూచ. వా. సం. అవ్య. రూ-భల్లూచే: చూ, నేబాను.

భల్లూచే. వా. సం. అవ్య. —పై.—

భల్లుంగము. సం. వి. అ. పుం. గట్టివెదురు*:

చూ, వెదురు. (చూ, చేపాడికట్టు.)

భల్లుకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భల్లము.

2; 2.=మల్లు. కోతి: చూ, వానరము.

భల్లుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భల్లు

కము. 1.

భల్లుకముపైస్థాయము. పా. వెలుగుబంటి పిడి

కిలి యెన్ని పిథములను విడువదనురీతి.

భవంతి. వా. సం. వి. ఇ. పుం.=బవంతి.

1. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; 2: చుట్టుకొల్లా

రము: చూ, నదనము. 1.

భవదీయము. సం. విణ. నీడి.

భవనము. సం. వి. అ. న. 1: (తె). అగుట,

కావుట; 2. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1.

భవనాసి. వా. వి. నిచ్చేగానిగిన్నె: చూ,

పాత్రము. 6000.

భవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బాము. పుట్టుక:

చూ, సంభవము. 1; 2: చూ, సంసారము.

1; 3. పొప్పి: చూ, లాభము. 1; 4: చూ,

భవికము; 5: చూ, శక్తి. 1.

భవాన్యకుడు. సం. విణ. (కో). నీవంటివాడు.

భవాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

భవికము. సం. వి. అ. న. (రూ-భవుకము-

భావుకము-భవ్యము-భవిష్యము-భవితవ్య

ము) మేలు: చూ, శుభము. 1.

భవిత, సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) కాంగల

స్వభావముగలవాడు: భవిష్యపు, భూష్ణపు.

భవితవ్యము. సం. వి. అ. న. 1.=బయిసి-బవిసి,

భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ,

భవికము; విణ. 3. కాదగినది.

భవిలుడు. సం. విణ: చూ, విలుడు.

భవిష్యపు. సం. విణ. (ఉ): చూ, భవిక.

భవిష్యత్తు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) కాఁగలది: భవిష్యము, భవ్యము, భావి; అం.

2: చూ, క్రియాకాలములు.

భవిష్యత్కాలము. సం. వి. అ. న. రాఁగలకాలము: చూ, సాంపరాయము. 3. (చూ, కాలత్రయము).

భవిష్యత్కాలము. సం. వి. అ. న. ఉదర్కము: భవిష్యదర్శకము. అం. రాఁగలకాలమును దెలుపును. (దీనినిల్పిట్టుఅందురు).

భవిష్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భవికము; విణ. 2. కాఁగలది: చూ, భవితవ్యము. 3.

భవిష్యోత్తరము. అం: చూ, పురాణములు.

భవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి); 2. గజపిప్పలి *:

చూ, కొండి (పిప్పలి).

భవ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ-భవికము; 2. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; విణ. 3.

శుభమైనది: చూ, శుభము. 1; 4. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 5; 5. యోగ్యమైనది: చూ, శ్రైవ్యము; 8. కాఁగలది: చూ, భవిష్యత్తు.

భవకము. సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, భవణము. సం. వి. అ. న. కుక్కయొక్క మొ

లుగు: చూ, స్వరము. 2. [భృ]మరము. 1.

భసలము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భసితము. సం. వి. అ. న: చూ, భస్మము.

భస్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: గర్భము, చర్మపువ్వు, వేళక, దృతి, పాణింధము, భస్మి. (తె).--

కొలిమితిత్తి, తిత్తి, తోలుతిత్తి.

భస్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. --వై.--

భస్మికాలవిశ్రాంత్యము. పా. తిత్తి నేదివై చినను దానిశ్చి భంగములేదు. కాని కొడవలియుంచి నచోఁ జీల్చివేయుననురీతి.

భస్మములు. అం. సువర్ణ, రజిత, తామ్ర, నాగ, వంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ, అభ్ర, తాళక, విమల, సౌపర, ఇంగిరీక, శిలాజిత్తు, గంధక, తుఫ్ఫ, పాషాణాది భస్మములు. (ఇవి అన్ని పుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు. సం. న. క్రి. ధన్యుచేయు.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. రూ. భలిరే: చూ, నెబాను.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. --వై.--

భా. సం. వి. ఆ. స్. స్త్రీ. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. (సూర్యుని) కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 3. (రూ-భాక్తు-భాజము-భాసము)=బాజో, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

భా. సం. వి. ఆ. స్. స్త్రీ. 1: కంపుటిగుడు*: చూ, శింశుప; 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

భస్మచ్ఛన్నాగ్నిన్యాయము. పా. బూడిదచేఁగప్పబడిన యగ్నివయ్యకి లేపట్లుండి లోపల గణగణలాడు చుండుననురీతి.

భస్మము. సం. వి. స్. పుం.=బనుమము: అర్ఘ్యము, ఉల్క, కృతువు, ఘోరము, పార్శ్వము, భసితము, భస్మము, భూతము, భూతి, రక్ష. (తె)-- కరక, నిగులు-నివులు-నీలు, వదడు, బగ్గి, బుసి, బనుమము, బూడిద-బూడిదె-బూడ్డ, బూతి-బూది-విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేల్మిడి, సిగరి. తద్వి. -- ౧: కుట్టు; ౨: తిరునీలు; 3: భస్మము, భావము, విభూతి. (తె).-- విబూది; 3. పీనఁగు పెంట; (మిగిలినవానికి "చూ, సిగరి. 1.")

భస్మములు. అం. సువర్ణ, రజిత, తామ్ర, నాగ, వంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ, అభ్ర, తాళక, విమల, సౌపర, ఇంగిరీక, శిలాజిత్తు, గంధక, తుఫ్ఫ, పాషాణాది భస్మములు. (ఇవి అన్ని పుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు. సం. న. క్రి. ధన్యుచేయు.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. రూ. భలిరే: చూ, నెబాను.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. --వై.--

భా

భా. సం. వి. ఆ. స్. స్త్రీ. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. (సూర్యుని) కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 3. (రూ-భాక్తు-భాజము-భాసము)=బాజో, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

భస్మచ్ఛన్నాగ్నిన్యాయము. పా. బూడిదచేఁగప్పబడిన యగ్నివయ్యకి లేపట్లుండి లోపల గణగణలాడు చుండుననురీతి.

భస్మము. సం. వి. స్. పుం.=బనుమము: అర్ఘ్యము, ఉల్క, కృతువు, ఘోరము, పార్శ్వము, భసితము, భస్మము, భూతము, భూతి, రక్ష. (తె)-- కరక, నిగులు-నివులు-నీలు, వదడు, బగ్గి, బుసి, బనుమము, బూడిద-బూడిదె-బూడ్డ, బూతి-బూది-విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేల్మిడి, సిగరి. తద్వి. -- ౧: కుట్టు; ౨: తిరునీలు; 3: భస్మము, భావము, విభూతి. (తె).-- విబూది; 3. పీనఁగు పెంట; (మిగిలినవానికి "చూ, సిగరి. 1.")

భస్మములు. అం. సువర్ణ, రజిత, తామ్ర, నాగ, వంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ, అభ్ర, తాళక, విమల, సౌపర, ఇంగిరీక, శిలాజిత్తు, గంధక, తుఫ్ఫ, పాషాణాది భస్మములు. (ఇవి అన్ని పుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు. సం. న. క్రి. ధన్యుచేయు.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. రూ. భలిరే: చూ, నెబాను.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. --వై.--

భా. సం. వి. ఆ. స్. స్త్రీ. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. (సూర్యుని) కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 3. (రూ-భాక్తు-భాజము-భాసము)=బాజో, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

భస్మచ్ఛన్నాగ్నిన్యాయము. పా. బూడిదచేఁగప్పబడిన యగ్నివయ్యకి లేపట్లుండి లోపల గణగణలాడు చుండుననురీతి.

భస్మము. సం. వి. స్. పుం.=బనుమము: అర్ఘ్యము, ఉల్క, కృతువు, ఘోరము, పార్శ్వము, భసితము, భస్మము, భూతము, భూతి, రక్ష. (తె)-- కరక, నిగులు-నివులు-నీలు, వదడు, బగ్గి, బుసి, బనుమము, బూడిద-బూడిదె-బూడ్డ, బూతి-బూది-విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేల్మిడి, సిగరి. తద్వి. -- ౧: కుట్టు; ౨: తిరునీలు; 3: భస్మము, భావము, విభూతి. (తె).-- విబూది; 3. పీనఁగు పెంట; (మిగిలినవానికి "చూ, సిగరి. 1.")

భస్మములు. అం. సువర్ణ, రజిత, తామ్ర, నాగ, వంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ, అభ్ర, తాళక, విమల, సౌపర, ఇంగిరీక, శిలాజిత్తు, గంధక, తుఫ్ఫ, పాషాణాది భస్మములు. (ఇవి అన్ని పుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు. సం. న. క్రి. ధన్యుచేయు.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. రూ. భలిరే: చూ, నెబాను.

భలిరే. వా. సం. అవ్య. --వై.--

భాంగీనము. సం. వి. చూ, రూ-భంగము.
 భాండపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 సర్వము. (తె)కాండ శేషము).
 భాండము. సం. వి. అ. న. 1. తొడవు: చూ,
 భూషణము. 2. 2. గుట్టపుదొడవు: చూ,
 భూషణము. 2; 3.=బాండువ: అబ్బము, అ,
 ఉఖ, కరీరము, కలశము-కలనము, కలశి-
 కలసి, కుంభకము - కుంభము, కుంభి,
 కుటము, కుహనము, క్షురిక, ఖపురము,
 శుల్కము, కుటము, కుటి, చులు
 కము - చులూకము, నిపము, పరిఘము,
 భాజనము. (తె).—అలకి, కడప, కుండ,
 పనటి-పరటి, పృవ్య, బాండువ, బాన,
 మటువ; తద్విశేషములు.—౧. అమృతకల
 శము; ౨. (తె).—అయిరేని-విరేని, అయి
 రేనికడపలు. విరేనికడపలు, అరిమెనకుండలు.
 అతీమెనకుండలు, జోజోగులు, పూజెకుండ
 లు, పూజెగులు, పెండ్లికుండలు,
 బూజోగులు; 3. ఉఖ, ఉష్టిక, కఠినము,
 కుండము, కుండి, కుంభము, కుంభి, పితరము,
 స్థాలి. (తె).—పండి-పనటి, లోవి, వంట
 కుండ; ౪. ఏతపుకడపకు. (తె).—బాన;
 ౫. కంతాల, కలశి-కలసి, గర్గరి, జాలగోణి
 క, కుంభని. (తె).—తరిగడప, పెరుగు
 కడప, పెరుగుముంత; ౬. (తె).—కడ
 ముంత-కడుముంత; ౭. (తె).—కాపుపా
 తలు; ౮. కన్ననము. (తె).—గూన; ౯.
 కుహనము, క్షురిక. (తె).—కుప్పియ-కుప్పె,
 జోడి-జోడి, పింగాణి, పింగాణిచిన్న; ౧౦.
 (తె).—కుటికుండ; ౧౧. (తె).—కొడు
 ము, బోడిగ; ౧౨. కృణనము, హండికా
 సుతము. (తె).—అటిక; ౧౩. గంజ, గంధ
 వాహము. (తె).—కలుకుండ, లూట్టి; ౧౪.
 (తె).—గల్ల; ౧౫. గుండ్రనికుండకు.
 (తె).—కుండ; ౧౬. (తె).—గురిగ-గురిగి-గురి

య; ౧౭. గోలకము-గోళకము. (తె).—
 ఓటికుండ; ౧౮. కుటి, చులుకము-చులూకము
 (తె).—గరగ-గరిగ, గరగముంత, పిడత-
 పిడుత; ౧౯. (తె).—చెరవ-చెరవము-
 చెర్వము-చెర్వి; ౨౦. (తె).—చేరికుండ;
 ౨౧. చరువు; ౨౨. (తె).—చేల్లకుండ;
 ౨౩. (తె).—చోకిబాన, బాన; ౨౪. నిండుకుం
 డకు.—డో; ౨౫. సిల్లకుండకు.—కలశి;
 ౨౬. పరిఘము (ఇదెగాజోకుండ); ౨౭. పా
 లకుండ, బూద; ౨౮. (తె).—పొంతకడప;
 ౨౯. (తె).—బండడము-బండలము; ౩౦.
 (తె).—బొంగ; ౩౧. మేడమిడికలకము
 నకు. (తె).—కుండ; ౩౨. (తె).—కుండిగ.
 (ఇందుగొన్ని లోహపాత్రము లయినను
 భాండములని వాడబడుట చేసిందువార్యుల
 బడియె: చూ, పాత్రము. 6) (మిగతవానికి
 “చూ, హరివాణము.”); 4.=బండము.
 వస్తువు: చూ, సరకు. 2; 5. మొదలిసామ్యు;
 6.=బండాలము: చూ, సంచిమొదలు.

భాండకుద్ది. అం: చూ, కుద్దులు.

భాండాగారము. సం. వి. అ. న.=బండారము.

1. బొక్కనము, ధనముండుచోటు: చూ,
 పంటసాల; వా. 2. గ్రంథములుండెడియిల్లు:
 గ్రంథకుటి “శ్రీసత్యవతి పుస్తక భాండా
 గారము. కరవ”; 3. చూ, సదనము. 1.

భాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంజిటిక: చూ,
 సమంగ. 1.

భాండికము. అం: చూ, ఉద్ధతము.

భాంశ. అం: చూ, పోడశవర్గ. (లగ్నమును 27
 సమభాగములు చేయవలెను. భాంశకను
 గొనవలసిన గ్రహమే రాశియందెన్నవ
 భాగమునందున్నదో తెలిసికొనవలెను. అట్టిగ్ర
 హమున్న రాశి మొదలు బయినగ్రహ మెన్నవ

భాగముందున్నదని గమనించబడెనోయన్న రాసి భాంశయనబడును. ఆరాశ్యధిపతికే భాంశాధిపతియని పేరు.)

భాగోపండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాగధేయము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; పుం. 2. కష్టము: చూ, సిద్ధి. 1.

భాగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బాగము. పం

పకము: అంశము-అంసము, ఆవచ్ఛేదము, ఏకదేశము, ఐ, కల-కళ, భక్తికంటకము, వాటము, (అవ్య).—అను, ఆభి. (తె).—

పంపకము, పంపు, పాలు, పంతు, వాటా.

(మిగతవానికి “వాటా” చూడుము.);

2. = బాగము. పాలు: చూ, పంతు. 5; (1-2

అర్థములు స్వల్పభేదము గలిగియుండును);

3. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; వా.

4. = వాయు. బోటిలోనొకతడవనంతు: చూ,

వాయు; 5. = బాగాలు. పోకలు; 6. ముక్క:

చూ, శకలము. 4.

భాగవతబాహ్యులు. అం. (చూ, బాహ్య

లు); చూ, దాహివిడులు. (వీరిలో ఋగ్వే

దులును పుక్లయజుర్వేదులును కలరు. వీరు

ఆశ్వలాయన కాత్యాయన ఆపస్తంబ బోధా

యనాది సూత్రప్రపర్రతులై శిష్యులమును

సమముగా చూచుచు వైష్ణవచిహ్నులులను

ధరించెదరు.)

భాగవతము. అం. 1: చూ, పురాణము; 2. (ఈగర్

ధమువ్యాసమునివాసెను): చూ, కావ్యనాట

కములు.

భాగస్థండు. సం. విణ: చూ, పాలికాపు. 1.

భాగవతవాత్సల్యము. అం: చూ, భక్తులు.

భాగహారము. పా. భాగహారముచేయుట. (భాగ

హారపుగుఱుతు ÷): చూ, హారణము. 3.

భాగింయే. సం. స. క్రి: చూ, సంవిభాగింయే.

భాగిసేయుడు. సం. వి. అ. పుం. తోడబుట్టి

నదానికొడుకు, మేనల్లుడు: చూ, స్వసో

యుడు.

భాగిరథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ,

నది; అం. 2: చూ, గంగలు.

భాగ్యపదము. అం: చూ, ఆరూఢము.

భాగ్యము. సం. వి. అ. న. 1. అదృష్టము: చూ,

సంపత్తి. 1; 2: చూ, అదృష్టము. 1;

3. = బాగము: చూ, సుకృతము. 1; విణ.

4. భాగింపదగినది: చూ, విభాజ్యము;

5. మేలైనది: చూ, సుకృతము. 3.

భాగ్యవంతుడు. సం. విణ: చూ, సంపన్నుడు.

భాగ్యశాలి. సం. వి. ఇ. పుం. — పై. —

భాజనము. సం. వి. అ. న. 1. = బాసనము:

చూ, భవనాసి; 2. = బాస. కడప: చూ,

భాండము. 3; 3: చూ, యోగ్యము. 2.

భాటకము. సం. వి. అ. పుం. = బాడిగ. (తె). —

అదన, అద్దయ-అద్దె, ఇంటికప్పము, ఇంటి

పన్ను, ఇల్లరి, బాడిగ-బాడుగ.

భాట్టరహస్యము. అం. (ఈగ్రంథముఖండప్ర

వార్తనెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భాణము. అం: చూ, నాటకము: చూ, దశరూపక

లక్షణములు; చూ, రూపకములు, (ఇతివృత్త

ములైనవి). ధూర్తవిటుడు నాయకుడు.

శృంగారవీరములు. సూచనామాత్రములు.

భారతివృత్తి. ఏకాంకము. ముఖ్యిరవహణ

ములు చెందునంధులు. ఇందు బ్రణయ, కల

హ, పంచనలే ముఖ్యములు. గానవాద్యములు

మెండు.)

భాణికము. అం: చూ, నాటికలు. (ఒకఅంకము,

హాస్యము, పాణయకలహము, కారణము,

దూపకాదులు గలది.)

భాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలు

తురు. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

భాతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాద్రపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపదా
సక్షత్రము: చూ, రిక్క.

భాద్రపదము. సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమా
సము: చూ, చూసము. 1.

భాద్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భాద్రపదపౌ
ర్ణమి: చూ, హరిహాసరము.

భాద్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భాద్రపదము.

భానుమంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ,
సూర్యుడు; విణ. 2. కిరణములుగలవాడు.

భానువారము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆదివారము:
చూ, వారము. 1.

భానువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. సూర్యకిరణము:
చూ, హేయసము. 2; 2: చూ, సూర్యుడు.

భానేయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భామము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోపము: చూ,
కోపము; 2: చూ, భానువు. 1.

భామిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోపన. క్రీడా
సమయమునందు కోపముచూపెడు ఆడుది:
చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భాముడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భామడు.

భారకము. సం. వి. అ. న. బారకింపు. మేని
బరువు.

భారకుడు. సం. వి. అ. పుం. బరువుమోసెడి
మాలివాడు: చూ, భారవాహుడు.

భారతచంపు. అం. (ఈగింఘము లక్షణకవి
వాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భారతవర్ణములు. అం: చూ, వర్ణములు. 2.

భారతము. సం. వి. అ. న. 1. వ్యాసపోక్త
మైన అయిదవపేదము: చూ, పేదము; అం.

2. హిమవత్పర్వతమునకును, దక్షిణసముద్ర
మునకును నడుమైన ఒకవర్ణము: చూ, వర్ణము
లు. (చూ, ఇలావృతము, నవఖండములు.);

3. (ఈగింఘమువ్యాసముని వాసెను): చూ,
కావ్యనాటకములు; అం. 4: చూ, వర్ణములు.

భారతవర్ణములు. అం: చూ, భారతము. 2.

భారతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సరస్వతి;

2. వాకు: చూ, వాక్కు; 3: చూ, వ్యోమ
నాసిక; అం. 4: చూ, కావ్యవృత్తులు.

(వృత్తులు) (ఇంచేక పౌఢపద సందర్భమై
నది. హాస్య కాంత ఆద్యుత్తములందు బ్ర
ర్తిల్లు. ఇందక్షరములుమిశ్రముగానుండును.

ఉదా. — “అమృతనిరండు సంసారంబు
సారంబని తలంచి సన్నర్పిస్తనర్వసంసుడై
నదీప్రాంతంబులం గునుమిత ఫలిత వనంబుల
సారంగ పతంగదులు తినకు సహచరులుగా
నుటజాంతరంబుననివసించితపోనియమంబున
నుండె.”) [2: చూ, కల్పనూత్రము.

భారద్వాజ. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13;

భారద్వాజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏటిగింత:
చూ, రూ-భరద్వాజము; 2: చూ, భార
ద్వాజ. 2.

భారద్వాజస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భారద్వాజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిపత్రిక:
చూ, సముద్రాంత. 3.

భారద్వాజుడు. అం: చూ, కాస్త్రప్రవర్తకులు.

భారము. సం. వి. అ. పుం. 1. బరువు: చూ,
విపదము. 3; 2. ఇరువదితలముల యెత్తుగల
దానిపేరు. (అనిఅమరుడు); 3: (తే). —

బారవ-బారు. (సం). — భరము.

భారయష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కావడిపద్ద:
చూ, విహంగిక.

భారవాహుడు. సం. వి. అ. పుం: ఉత్కలుఁ
డు, ధురంధరుడు, ధురీణుడు, ధుర్యుడు,
ధూర్వహుడు, ధౌరీయుడు, నిర్యాణుఁ
డు, నిర్యాహుడు, భారకుడు, భారికుఁ
డు. (తే). — ఉత్కలుఁడు, నిమితకాడు.

భారవి. అం: చూ, కావ్యములు.

భారీ. వా. వి. 1. గొప్ప. “మీభారీనేనెఱుంగ నిదికారు”; 2. పొడవు. “వాడు భారీమని పి.” (భారీఅనికొండలు) (ఉత్కర సర్కారులో వాడుక).

భార్గవ బ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు. (తకారాది అనుబంధములో) చూ, బ్రాహ్మణులు. (మాధ్యందినులు. శుక్లయుజాశ్చేదములు. భృగుమహర్షినిబట్టివీరికి నామముగలిగినది.)

భార్గవము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

భార్గవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మీ. 1; 2: చూ, పార్వతి; 3. గణిక*: చూ, తృణము. 1; అం. 4: చూ, చక్రములు.

భార్గవుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. శుశ్రూడు: చూ, రాహువు. 2; 2: చూ, పరశురాముడు.

భారీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = భారంగి*: చూ, హంజిక.

భార్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (అగ్నిపాక్షి గా పెండ్లాడిన పెండ్లాము.) పాండు. 3, ఆ. 11: అర్థాంగి, ఆలి, కడతల్లిము-కలతల్లిము-కళతల్లిము, కులి, క్షేత్రము, గృహము, గృహిణి, గేహము, చింతాయన, జ, జమ్, జాని, జాయ, తల్పము, ద, దమ్, దార, ద్విత్వము, ధర్మపత్ని, పత్ని, పరిగృహము, పాణిగృహిణి, పద్మపు, పశ, సహచరి, సహధర్మిణి. (తె).—అలు, ఇల్లాలు, గరిత, గేమరాలు, పెండ్లము-పెండ్లాము, పెళ్లము-పెళ్ళాము, పోయాలు, రాణి, రాణివాసము. (మిగత వానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); తద్విశేషములు.—గ. అగస్త్యునిపత్ని.—కాశీతక-కాశీతక, లోపాముద్ర, విదర్భజ; 2. అగ్ని భార్య.—అగ్నాయి, గభస్తీ, స్వాహ, హుతభక్తియ; 3. అతిభార్య.—అతి

యి, అననూయ; ౪. అన్నభార్య.—వర్జి, బావతి, భార్యజాయ. (తె).—వదిస-వదినియ-వదిసె-వన్నె; ౫. అర్జునునిభార్య.—సుభద్ర; ౬. ఆచార్యునిభార్య.—ఆచార్యాణి, ఆచార్యాని; ౭. ఇంద్రునిభార్య.—ఇంద్రాణి, విందిరి, చారుధార, జయవాహిని, పులోమజ, పులోమి, వృషాకపాయి, శచి, శతావరి; ౮. ఉపాధ్యాయిని. (పాకశాస్త్రము సంగీతశాస్త్రము మున్నగునవి నేర్పవని భార్య, బడిపంతులుభార్య.) ఉపాధ్యాయాని, ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయిని. (తె).—ఒజ్జేసాని, పంతులమ్మ, సోమిదము; ౯. కళ్యపునిభార్య.—అరిష్ట; ౧౦. కుశేరునిభార్య.—చార్వి, చిత్రరేఖ; ౧౧. కుశునిభార్య.—కుసుదవతి; ౧౨. కోమటిభార్య.—అరిష్ట, వైశ్య; ౧౩. గరుడుని భార్య.—ఉన్నతి; ౧౪. గురుపత్ని.—గుర్య; ౧౫. గోపాలునిభార్య.—అభీరి, గోపాలిక, మహాకూడి; ౧౬. గౌతమునిభార్య.—అహల్య; ౧౭. చంద్రునిభార్య.—చారుకాంతి, చారుమతి; ౧౮. చేరిపచ్చిన పెండ్లాము. (తె): చేరుగొండి; ౧౯. జరత్కారునిభార్య.—జరత్కారువు, మనసాదేవి; ౨౦. కృష్ణుని భార్య.—జాంబవతి; ౨౧. తనభార్య.—కూర్పు; ౨౨. (తాను కూర్చుంటున్న) కోమటి భార్య.—అరిష్ట; ౨౩. తోడబుట్టి నవానిభార్య.—(చూ, భార్య. 1-౪); ౨౪. దశరథుని పత్నిలు.—(౧). శ్రీరామునితల్లి.—కోసలత్మజ, కాశల్య-కాసల్య.—(౨) భరతునితల్లి.—కేకయి-కేకేయి, కైకయి-కైకేయి. (తె).—కయిక-కైక; (౩) లక్ష్మణకళ్యాణులతల్లి.—సుమిత్ర; ౨౫. దోణునిభార్య.—కృపి; ౨౬. ధర్మరాజు దులభార్య.—కృష్ణ, దౌగ్ధి, పది, పాంచాలి,

నైరంధి. (తె).—దోపది—దోపది(చూ, నూన. 1.); ౨౭. ధృతరాష్ట్రానిభార్య.— గాంధారి; ౨౮. నట్టుపునిభార్య.—కారిక, నటి; ౨౯. నలునిభార్య.—దమయంతి; ౩౦. (నాట్య పరిభాషయందు)రాజభార్య.—భట్టిని; ౩౧. నారదునిభార్య.—సత్యవతి; ౩౨. పండితుని భార్య.—పాగ్జి; ౩౩. షట్టాభిషిక్తురాలు కాని రాజభార్య.—భోగిని; ౩౪. పలువ భార్య. (తె).—బిటికి; ౩౫. పాండురాజ భార్య.—కుంతి, మాదిగి. (తె).—గొంతి; ౩౬. పాకీవానిభార్య. (తె).—పాకెత; ౩౭. పూజ్యునిభార్య.—ఆర్ది; ౩౮. పెద్దభార్య.— అధివిన్న, అధ్యుడ, కృతపాపత్మిక; ౩౯. చిడ్డలుగల స్వజాతిభార్య.—కులపాలిక—కులస్త్రీ; ౪౦. బుద్ధునిభార్య.—ఇడ, ఇల—ఇళ; ౪౧. బుద్ధునిభార్య.—అనంత, ఓం కార, జయ, తార, తారిణి, త్రిలోచన, ధనంద, నీలసరస్వతి, భద్ర, మనోరమ, మహాతార, మహాస్త్రీ, లోకేశ్వరాత్మజ, లోచన, వసుధార, వైశ్య, శంఖిని, శివ, స్త్రీ, స్వరూరవాసిని, స్వాహ. (చూ, స్వాహ. 2.); ౪౨. బృహస్పతి భార్య.—జాలిని, తార; ౪౩. బ్రాహ్మణుని భార్య.—భాగ్యహృది, భట్టిని. (తె).—పాటుటక్క, పాటుత, బాఁ పత, బాఁపనక్క, బాఁపనది (చూ, స్త్రీ.); ౪౪. మంత్రీభార్య. (తె).—పెగ్గడసాని, మంతుసాని; ౪౫. మగని తోడబుట్టినవాని వానిభార్య.—యాత. (తె).—తోడికోడలు; ౪౬. మనువుభార్య.—సరస్వతి; ౪౭. మన్మథునిభార్య.—కామి, కేనతి, కేలికా వతి, పీఠి, రతి, రాగలత, నే; ౪౮. మాటు మనువుది.—దిధిషువు, పునర్భువు; ౪౯. మేన మామభార్య.—మాతుల, మాతులూని, మాతులి; ౫౦. మునిభార్య.—విరావతి, యమపత్ని;

౫౧. రాజభార్య.—అనూర్యంపశ్య, క్షత్రియ, రాజ్ఞి. (తె).—దొరసాని, రాణి; ౫౨. రావణునిభార్య.—(సం).—మండోదరి—మందోదరి; ౫౩. లక్ష్మణుని భార్య.—ఉర్విశ; ౫౪. వరుణునిభార్య.—గౌరి; ౫౫. వాయుభార్య.—ఇడ, ఇల—ఇళ; ౫౬. వాలి భార్య.—తార; ౫౭. విభీషణునిభార్య.—సరమ; ౫౮. శంతనుభార్య.—కాలి, చిత్రాంగదనువు, ఝషోదరి, దాసేయి, యోజనగంధి, విచిత్రావీర్యనువు, వ్యాసమాత, సత్యవతి; ౫౯. శుక్రనిభార్య.—శతపర్వ; ౬౦. కూర్మనిభార్య.—కూదిగి; ౬౧. శ్రీరామునిభార్య.—కుమారి, భూమిజ, సీత. (తె).—చోలు పేరింటి పూఁబోడి, నాగటి చోలు పేరియతివ; ౬౨. సత్యవంతునిభార్య—సావిత్రి; ౬౩. సవతి.—సపత్ని. (తె).—వీరలు—వీరాలు, సవతాలు, సవతి; ౬౪. సుగ్రీవునిభార్య.—రుమ; ౬౫. సూర్యునిభార్యలు.—(పద్మిని ఉప. ఛాయలోనగు వారు)కాలిందీనువు, ఛాయ, పగిళ, మమనువు, మహావీర్య, యమనువు, రాజ్ఞి, రేవంతనువు, వివస్వత, సంజ్ఞ, సువర్చల, సూర్య స్వరేణువు, స్వాతి. మజ్జయు.—ఉప, తపని, తగ్గనరేణువు, త్యాప్తి, దసగినువు, ద్యుమయి, పద్మిని, ప్రియ, ఇత్యాది. (తె).—చోయ. (చూ, స్త్రీ.) (మిగతవానికి “చూ, స్వాతి. 1.”); ౬౬. సోమయాజి భార్య. (తె).—సోమిదమ—సోమిదమ్మ, సోమిసాని—సోమిసాని. ఇత్యాది. (మిగిలిన వానికి “చూ, సహధర్మిణి.”); ౬౭. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

భార్యతల్లి. అం: చూ, మాతలు.

భార్యాటికుడు. సం. వి. అ. పుం. పెండ్లాము మాటజేసడాటనివాడు. [కామశాస్త్రము.] భార్యాధికారి. అం: చూ, సప్తాధికరణములు (చూ,

భార్యాభర్తృకృమము. అం: చూ, వివాదములు. భార్యాభర్తృసంబంధము. అం: చూ, సంబంధములు.

భాలూకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నెలలగుబంటి. భావ. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరములు. భావక్రియ. అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము. 9.) [చూ, మన్మథుండ.

భావజుడు. సం. వి. అ. పుం. తలఁపుచోలి: భావదూతిక. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

భావదూషితములు. అం. సార్థాలము, గార్హస్థము, ఔష్ఠ్యము, పౌండరీకము, వివరీతము, విణము, పారావతము, మాయూరము, మాషకము, భేరుండము, గారుడము. (చూ, అదూషితములు, వ్యావకరణ బంధములు.)

భావాధ్యాయపరీమేయము. అం: చూ, ఉపవిద్యుల (417 పౌరటలో 14 చూడుము.)

భావన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తలఁపు: చూ, యోచన; 2. వాననకట్టుట; అం. 3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [పంచమజభాషలు.

భావని. అం: చూ, పంచమజభాషలు: చూ, మాళవభాషపరీయోగము. అం: చూ, పరీయోగములు.

భావబోధకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యంజకము. 1.

భావము. సం. వి. అ. పుం. 1. సత్తు: చూ, శక్తి. 1; 2. మనోవికారము: చూ, వికారము. 1; 3. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 4. ఆత్మ: చూ, హంసుండ. 2; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. ధాత్వర్థరూపక్రియ; 7: చూ, స్వభావము; 8: చూ, పదార్థము; 9: చూ, విభూతి. 1; అం. 10. రత్నాద్రి (చూ, రతులు); 11: చూ, శుశూషలు; 12. (నాటకలక్షణమున) భావమన మనోవికారము బహిర్వాస్తవప్రమపుట. (చూ, భావములు) ఇది యక్షయక్షణజనముల మనసులనుండి రసమునుబుట్టించే మేండును. రసమ

నఁగారతి. రసములుతోమ్మిది. (చూ, రసములు); 13: చూ, శృంగారచేష్టలు; 14: చూ, శుశూషలు. [స్ఫురించు.

భావముదయించే. సం. అ. క్రి. తో. చు: చూ, భావములు. అం. 1. (నాటకలక్షణమున) విభావ, అనుభావ, సాత్వికభావ, వ్యభిచారీభావ, స్థాయీభావములని భావములైదు: చూ, స్థాయీభావములు; 2: తను, ధన, భాగ్యశృపుత్తర్, శతుర్, పితృ, భాగ్య, రాజ్య, లాభ, వ్యయ, నాహని, కళతృభావములు. (చూ, లగ్నకారకత్వములు.)

భావలగ్నము. పా. జాతకునికి నూనోదయాది జననకాలమునఱు నయిన ఘటికారులను 5 చే భాగించవలెను. భాగించగా వచ్చిన విభక్తము నొకచోటనుంచుకొనుము. శేషము మిగిలినదాని నొకటిగాఁజూచుకొనుము. ఈ ఒకటినిఁ బయివిభక్తముతోఁ గలుపుకొని యీమొత్తము నొకచోట నుంచుకొనుము. జాతకుఁడు జన్మించిన నారాధిపతి అంశ చక్రములో నేరాశియందుండునో రాశి చక్రములో నారాశి మొదలు పయికలిపిన మొత్తమునంభ్యచే లెక్కింపఁగా నేలగ్న మగునో యదియ భావలగ్నమగును.

భావవికారములు. అం. అస్తి, జామతే, పరిణమతే, వర్ధతే, అపక్షియతే, వినశ్యతి. (6)

భావశబలత. అం: చూ, రసవదలంకారములు.

భావి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) కాఁగలది: చూ, భవిష్యత్తు. [లక్షీ. 3, ఆ. 128, 135.

భావించు. సం. అ. క్రి: చూ, యోచించు.

భావికము. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3.

(భూతభవిష్యద్వంబులను బ్రత్యక్షంబులుగఁ జెప్పట. ఉదా. — ఇదిగో యిప్పటికి సురాసురులు యుద్ధమొనర్చుచుండఁజూచితి.”); 2: చూ, గుణములు.

భావితము. సం. విణ. 1. పొందబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. కర్పూరాదులచేత వాసన కట్టినది: చూ, వానితము.

భావిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). రూ-మానిని. 1. భావముగల ఆడుది: చూ, (స్త్రీ); 2. ఆడుది: చూ, (స్త్రీ).

భావుడు. సం. వి. అ. పుం.=బాబు (నాట్య పరిభాషయందు) విద్వాంసుడు: చూ, విద్వాంసుడు. [భవికము.

భావుకము. సం. వి. అ. న.=హీను: చూ, రూ-

భావుకుడు. సం. వి. అ. పుం.=బావ: చూ, బావ. 1—2—3—4.

భావోదయము. అం: చూ, రసవదలంకారములు.

భావోక్తి. అం: చూ, భావికము. 1.

భావ్యము. సం. విణ. అవశ్యముకాదగినది.

భావ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1.=భావ. సంస్కృతాది: చూ, భాషలు; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, పృథివీ. 1; 4. పృథుణము: చూ, శబ్దము; 5: చూ, సరస్వతి; అం. 6: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషణము. సం. వి. అ. న.=బాస: చూ, సంభాషణము.

భాషలు. అం. (చూ, ఉపవిద్యలు 419వపాఠం.) తద్విశేషములు. —౧. అంధగ్రీము-అంధగ్రీము.

(తె).—తెనుగును—తెలుగు; ౨. ఆపభ్రంశము; 3. (తె).—కనోబాకన్నోబా, కన్నడము; ౪. (తె).—గుజరాతీ—గుజ్జిరాతీ; ౫. గీర్వాణము, సంస్కృతము; ౬. ద్రావిడము. (తె).—అఱవము; 2. (తె).—పారసి; ౮. ప్రాకృతాది. — సంస్కృతము, ప్రాకృతము, శౌరసేని, మాగధి, మైత్రాచి, మాళికామౌళి, అపభ్రంశము, అంధగ్రీము; ౯. హేరువు. ఇత్యాది. (మిగిలియున్న వానికి “చూ, సంస్కృతము.”)

భాషాంగములు. అం. 1. గాంధారి, కొహలి, శిశిర, ఉత్పలి, గౌరి, నాదాంతరి, నీలాత్పలి, ఛాయ, తరంగిణి, గాంధారగతిని, రంజని. (11); అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషాలిపిజ్ఞానము. అం: చూ, కళలు.

భాషావిశేషము. అం: చూ, కళలు.

భాషించే. సం. అ. క్రి: చూ, సంభాషించే.

భాషితము. సం. వి. అ. న. 1. మాట: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. మాటాడినది: చూ, శబ్దము. 2.

భాష్యము. సం. వి. అ. న. 1. సూత్రవాగ్ధ్యానగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; విణ. 2. మాటాడదగినది: చూ, సంభాష్యము.

భాష్యసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు.

భాసంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేశగుప్త; విణ. 2. చేకవిది: చూ, సంస్థితము. 2.

భాసమానము. సం. విణ: చూ, ద్యోతమానము.

భాసలావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

భాసిల్లు. సం. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించే. (ఇట్లు ఉద్భాసిల్లు, సముద్భాసిల్లు.)

భాసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూర్యుడు.

భాసురము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటికపుత్రాయి; విణ. 2. ప్రకాశించునది. లక్ష్మి. 3, ఆ. 139: చూ, శుభ్రము. 5.

భాస్కరమాలిక. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

భాస్కరవిలసితము. అం: చూ, పృథ్వము. 1. (“భ, న, జ, య, భ, న, న, స గురువు గలది. 13 యతి. 25వ ఛందస్సు.”)

భాస్కరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నూర్యుడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

భాస్వంతుడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, నూర్యుడు; విణ. 2. ప్రకాశించేవాడు.

భాస్వదంశ. అం. ఏగ్రహంబునకైనను మండళవర్గచేయఁగా ద్వాదశవర్గంబులపవ్వవర్గంబులు

భిన్నులింగము. అం: చూ, వాక్యదోషములు.

(ఆడుదానిని మగవానితోఁగాని, మగవానిని అడుదానితోఁగానిబోల్పుట మొ.)

భిన్నవచనము. అం: చూ, వాక్యదోషములు.

(ఒకనిని అనేకులతోఁబోల్పుట).

భిన్నవరాలి. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

భిన్నపక్షజభాషలు. అం. గాంధారపీఠిక, చేల్లి,

స్వరవల్లి, నిషాదిని, తాగినా, మధ్యమ, శుద్ధ, దాక్షిణాత్య, పులిందిక, తుంబురు, పక్షభాష, కాలింది, లలిత, శ్రీకంఠిక, బంగారి, గాంధారి, వైందివి (17). (చూ, భాషలు).

భిన్నపక్షజవిభాషలు. అం. ధారాలి, మాళవి, కాలింది, ఆదిహేవాకవర్ధని(4)(చూ, భాషలు.)

భిన్నావళిత. అం: చూ, ఉత్కలకైశికభాషలు.

భిల్లుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బోయడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

భిషక్కు. సం. వి. జ్. పుం: చూ, వైద్యుడు.

భిషజాత్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడ్డసరము*: చూ, సింహాస్రము. [సాదము. (1).

భిస్స. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అన్నము: చూ,

భిస్సట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దగ్ధిక. మాడన్నము: చూ, సాదము (1).

భీ

భీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భయము: చూ, సాధ్యసము.

భీకరము. సం. విణ: చూ, భయంకరము.

భీకరుడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భీతము. సం. వి. ఆ. న. 1. = బీతు: చూ, భీ; విణ. 2. భయమునొందినది: చూ, సాధ్యసము.

భీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. = బీతు: చూ, భీ; 2. పడడు: చూ, లోలము.

భీతిల్లు. సం. ఆ. కి: చూ, భయపడు.

భీతుడు. సం. విణ. = సేద: చూ, వీరవాడు.

భీత్వావస్థ. అం: చూ, అవస్థలు. (అతిచారమందున్న గృహము భీత్వావస్థను బొందును = అశుభము, ధననాశముగలుగును.)

భీభత్సము. అం. (వికృతము = వివృచ్చేము): చూ, భీభత్సరసము.

భీభత్సరసము. అం. (జుగుప్సవలనబుట్టునది): చూ, రసములు, రసవృష్టులు.

భీభతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. = వివృచ్చేడు. అర్దునుడు: చూ, ముభద్రేకుడు.

భీమకాశేము. అం: చూ, లింగములు.

భీమము: సం. వి. ఆ. పుం. 1. భయానకరసము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయానకరసము కలది: చూ, భీషణము. 2.

భీమరథి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కాలరాత్రి: చూ, నది.

భీమలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

భీమనేనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మారుతి: చూ, వృకోదరుడు.

భీమరామము. అం: చూ, ఆరామములు.

భీముడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ధర్మరాజు తమ్ముడు: చూ, సామిరి; 2. భీముడనురాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, శివుడు; అం. 4: చూ, పాండవులు; విణ. 5. భయంకరుడు: చూ, వెఱపరి.

భీమేశలింగము. అం: చూ, జ్యోతిర్లింగములు.

భీరుకుడు. సం. విణ. = పిటికి. రూ. = భీరుకుడు: చూ, వెఱపరి.

భీరువు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వెఱపరియగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ; ఈ. స్త్రీ. 3: చూ, పిల్లపిఁచేరి*; విణ. 4: చూ, భీరుకుడు.

భీరుకుడు. సం. విణ: చూ, రూ. = భీరుకుడు.

భీషణము. సం. వి. ఆ. పుం, విణ: చూ, భీము; భీష్మము. సం. వి. ఆ. పుం, విణ. = పై.

భీష్మసువు. సం. వి. ఊ. శ్రీ. గంగానది: చూ, నది.
భీష్మించే. సం. ఆ. కి. మూర్ఖపుపట్టుపట్టు.
భీష్మండు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, శాంతనవుడు; 3: తాటిదాల్ దొర, తాటిపడగవాడు; విణ. 4: చూ, భీరుడు.

భు

భుక్తము. సం. విణ. 1. తివబడినది: చూ, లీడము. (తద్వి. — అనుభవించబడినది అనుటకు. — చూ, లీడము)

భుక్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = బూతి. భోజనము: చూ, సాపాటు; 2. = బుత్తి: అనుభవము, అనుభుక్తి, అనుభూతి, అనుభోగము, ఆస్వదనము — ఆస్వాదనము, ఉపభోగము, ఉపలంభము, నిర్వేళము. (తె). — కుడుపు.

భుక్తిర్ముతము సం. వి. అ. న. ఎంగిలి: చూ, సంపర్కము.

భుగ్నము. సం. విణ. 1. పంగినది: చూ, వక్రిముము; 2. విఠిగినది, రుగ్నము: చూ, వృక్షము. 1; 3. పంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

భుగ్వాది. అం: చూ, చూర్ణములు.

భుజ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. = బుజేము. చేయి: చూ, హస్తము. 1.

భుజంగతౌస్తరేచితము. అం: చూ, కరణములు.

భుజంగతౌనిత. అం: చూ, ఆకాశచారలు.

భుజంగపృథ్వీతము. పా: చూ, పృథ్వీ. 1. (“య, య, య, యగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.”)

భుజంగభుక్తు. సం. వి. క్. పుం. పాఠపమేళరి, నెమలి: చూ, శిఖి. 2.

భుజంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము.

భుజంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. — 2: చూ, నిగళిము; అం. 3. గృహముల నిరరానులలో మధ్యమాడు పాదముల యందున్న భుజంగము పట్టును. (చూ, నిగళిము, పాళము.)

భుజంగవిజృంభిత. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మ, మ, త, న, న, న, ర, స, వగణములు. 9 వ యింటను 19 వ యింటను యతి. 20 వ ఛందస్సు.”)

భుజంగశిశురుతము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (“ఒక్కొక్క పాదమునందు రెండున గణములు ఒక యగణము గలిగినదై 9 వ ఛందస్సునందు బుట్టినది.”)

భుజంగాంచితము. అం: చూ, కరణములు.

భుజంగాక్షి. సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సర్వాక్షి*.

భుజంగుడు. సం. వి. ఆ. పుం. = బాజాంగు. చూ — భుజగుడు: చూ, విటుడు.

భుజకీర్తి. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, బాహుపురి.

భుజగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భుజంగము.

భుజగము. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

భుజగాశనండు. సం. వి. ఆ. పుం. గరుడుడు:

చూ, హరివాహనుడు.

భుజపత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. = బుజేపత్తిరి*:

చూ, లేఖనము. 3.

భుజబంధము. సం. వి. ఆ. పుం. = బాహోబంధు:

చూ, భూషణము. 2.

భుజమధ్యము. అం: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు.

భుజములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు.

(పురుషునకు. — కరికరసములై మోక్షాల్ల పఱు పాదపులైన భూపాలుడగు. కుఱచేలైనదానశీవి.); 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు. (శ్రీకి. — తీరగెలవలెను తామర తూండవలెను మెత్తనైన నుఖవలియగు. దక్షిణావర్తమున్న బలిపౌతయగు. వామా

వర్తమయిన దరిద్రురాలగు. రోమములేకున్న భోగియగు. రోమముగలిగి సన్నములైయున్న మగఁడు చేచ్చును; పా. 3. వీనికిఁపమానములు. — తామరతూండ్లు, పూవులదండలు, తీగెలు.

భుజశిరస్సు. సం. వి. 5. న. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1. [వక్షము.

భుజాంతరము. సం. వి. అ. న. తొమ్ము: చూ,

భుజి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

భుజంచే. సం. స. కిరి. తిను: చూ, సాపడు.

భుజివ్య. సం. వి. అ. (స్త్రీ). 1. పరిచారిక: చూ,

(స్త్రీ); 2: చూ, వేళ్య.

భుజివ్యము. సం. వి. అ. పుం. చేతకట్టుకొనెడు

తోరము: చూ, నూత్రము. 1.

భుజివ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరి

చారకుఁడు; విరా. 2: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

భువనము. సం. వి. అ. న. 1. జేగము: చూ,

దేశము; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము;

3. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము.

భువనేశ్వరము. సం. వి. అ. న. చుట్టుబవంతి:

చూ, నదనము. 1. [లోకములు.

భువన్లోకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఊర్ధ్వ

భువి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, భూమి. 1;

2: చూ, స్థానము. 1.

భుసుండిక. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధము

లు: (చూ, బాణము. 1.)

భూ

భూ. సం. వి. ఊ. (స్త్రీ). = బువి: చూ, భూమి. 1.

భూకదంబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేల

కడిమి*.

భూకము. సం. వి. అ. న. 1. = బొక్క, బిలము:

చూ, రంధ్రము. 1; 2. కాలము: చూ, సమ

యము. 1.

భూగోళము. సం. వి. అ. పుం. 1. భూమండ
లము; 2. లోకజ్ఞానమును కలిగించే గ్రం
థము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ,
దానములు.

భూగృహము. సం. వి. అ. న: చూ, నేలమఠె.

భూచారులు. అం. సమపాద, అర్ధగతి, స్థిరా

వర్త, త్రయీపిత, ఊహవృత్త, తాడిత,

బద్ధ, జనిత, ఉచ్చండిత, స్వందిత, కకటా

స్య, అవస్యందిత, సమాసాదితమత్తలీ, మ

త్తల్లి, ఏకాకి, కీర్తిదత్. (16)

భూజము. సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు:

చూ, వృక్షము.

భూజాని. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు.

1; 2. రాజే: చూ, రాజు. 1.

భూజాపధానము అం: చూ, కళలు. [యము.

భూతకాళము. అం. కడచినది: చూ, కాలత్ర)

భూతకేశము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరు

లుజేడ*; 2: చూ, మాంసి. 1.*.

భూతదయ. అం: చూ, మానసికపూజా మను

మములు. [భూమి. 1.

భూతధాత్రీ. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). నేల: చూ,

భూతనాథుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

బూతనాథుఁడు. 1.

భూతబలి. అం. బడిమి: చూ, యజ్ఞములు.

భూతమంజరి. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

భూతము. సం. వి. అ. న. 1. పృథివ్యాది:

చూ, భూతములు; 2. = బూచి బూతము,

పిశాచాది: చూ, సోకుడు. 1; 3. పాగిణి:

చూ, మాంసుఁడు. 2; అం. పుం. 4. = బూచి.

కృష్ణచతుర్దశి. చతుర్దశి (అని కొందఱు):

చూ, తిథులు; 5. (పిశాచము): చూ, దేవ

తాభేదము; విరా. 6. తగినది: చూ, సమీచి

నము. 4; 7. కడచినది: చూ, వృత్తము.

7; 8. నిక్కువమయినది: చూ, సత్యము.

5; 9. పొందఁబడినది: చూ, సంపక్తము;

10. వెలసినది: చూ, సంభూతము; 11. (ఉత్తరపదమైనచో) సమానమైనది: చూ, సుషమ. 2; అ. న. 12. = బూది: చూ, భస్మము; అం. 13: చూ, క్రియాకాలములు.

భూతములు. అం. పృథివి, ఆవృష్, తేజము, వాయువు. ఆకాశము (భూమి, నీరు, కాంతి, గాలి, ఆకాశము) (5)

భూతయజ్ఞము. అం. (భూతబలి): చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు).

భూతవేళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవావిలి*: చూ, వావిలి.

భూతశిలాపాతము. అం: చూ, కళలు.

భూతసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

భూతాత్మము. అం: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శరీరము; అం. 2: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1. [విగ్రహములు.

భూతానుగ్రహవిచ్ఛేదము. అం: చూ, వింశతి భూతార్థము. అం: చూ, భూతకాలము. (దీనిని లిట్టుఅందురు.)

భూతార్థవాదము. అం: చూ, ఆగ్రవాదములు. భూతావాసము. సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర*: చూ, సంవర్తము. 3. [వాహితండు.

భూతావిష్టుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, జ్యేష్ఠ భూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. విశ్వరథము: చూ, సంపత్తి. 1; 2. సంపద: చూ, సంపత్తి. 1, 3. = బూడిద-బూది: చూ, భస్మము; 4. సత్త: చూ, సత్త్వము. 1; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. ఏనుగు శృంగారము: చూ, హస్తీ.

భూతికము. సం. వి. అ. న. రూ-భూతికము. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము; 3. కామంచితసవు: చూ,

హరిత (తృణము. 1.); 4. చీరపురుకసవు: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 5. వాసనగడ్డి*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); 6. నేలవేము*: చూ, భూనింబము.

భూతిలకము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, భ, ర, స, జ, జ గురువులు. 12 యతి. 19 వ ఛందస్సు.")

భూతికము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-భూతికము. భూతుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూనుండు. 1. భూతులని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలతోళిని*: చూ, హరిప్రియ. [కము. 5. *

భూత్వణము. సం. వి. అ. న: చూ, భూతి భూతేనుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బూమేలతేండు. భూతోద్ధామరము. అం: చూ, తంత్రీములు.

భూత్కృతి. అం: చూ, రతిధ్వనులు.

భూదారము. సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, నూకరము. [బుండు.

భూదేవుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మ. భూధరము. సం. వి. అ. పుం. నేలతాలుపు: చూ, హిమాలయము (పర్వతము.)

భూధాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, నేల యునిక *.

భూనాగతైలము. అం: చూ, తైలములు.

భూనింబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలవేము*.

భూనుతము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ర, స, భ, భ, గగములు. 10 యతి. 14 వ ఛందస్సు.")

భూపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేలతేండు.

భూపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మల్లె*: చూ, హసంతి. 2.

భూపరీక్ష. అం: చూ, ఉపవిద్యలు. [గొట్టు.*

భూపాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, నేలకలి

భూపుండు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భూపతి.

భూపూగము. సం. వి. అ. పుం. తోటబోడిక*: చూ, పోడిక.

భూబదరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, నేలరేను*.
భూభరణధురీణత్వము. అం: చూ, నాయకస్వ
రూపము.

భూభుజాడు. సం. వి. జ. పుం: చూ, భూపతి.

భూభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1. కొండ: చూ,
పర్వతము; 2: చూ, భూపతి.

భూమి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ) 1. = బూమి. (ఉదకము
వలనబుట్టినది): అదితి, అనంత, అబ్ధిమేఖల,
అపని, ఇజ్య, ఇడ, ఇర, ఇల-ఇశ, ఉర్వి,
కల్యాణి, కాశ్యపి, కీటకము, కు, కుంభిని, కేదరము-కేదారము, కేలి-కేళి.
క్ష, క్షమ్, క్షమ-క్షా, క్షీతి, క్షేత్రము,
క్షోణి, క్షేణి, ఖండిని, ఖగవతి, ఖలము, ఖస్తని,
గంజ, గంధమాత, గంధపతి, గహ్వరి, గిరిక
ర్ణిక, గిరిస్తని, గోత్ర-గోత్రము, గోవు, గారి,
ఘ, ఘనకోణి, చతురంత, చత్వరము,
జగతి, జగద్వహ, జీవ, జ్యో, ట, తరి, దాక్షా
యణి, ధర, ధరణి, ధరిత్రి, ధాత్రి, ధాతేరి
యి, ధారణి, నిశ్చల, పాంసుల, పృథవి-
పృథివి-పృథ్వి, పృథివ్య, భరణి, భువి, భూ,
భూతధాత్రి, మధ్యమలోకము, మర్త్యము,
మహాకాంత, మహి, మాత, మేదిని, రత్న
గర్భ, రస, వసుంధర, వసుధ, వసుమతి,
విపుల, విశ్వ, విశ్వంధర, సముద్రాంబర
మేఖల, సర్వంసహ, సహ, స్థిర, స్వస్తని,
హరిప్పియ. (తె. పు).—నేల, పంటవలతి,
పత్తు, పయిడిచోలాల-పైడిచోలాల,
పుడమి, బువి-బూమి, మను-మన్ను, లచ్చి
సపతి. (మిగతవానికి "చూ, హరిప్పియ. 2."):
తద్విశేషములు. -: అంతర్వేది, కుశస్థలి, కో
టిస్థలి, గయ, తీర్థము, పుష్కరము, పరీయా
గ-పరీయాగము ఇత్యాది పుణ్యక్షేత్రముల
కు: చూ, క్షేత్రములు, దేశములు; ౨: అక్షత
లు; 3: ఆగవీనము, అణవ్యము; ౪: అధిశ్ఠక;

౫: అనీకస్థము, రణఖలము. (తె).—పాలి
కలను; ౬: అనుపము-అనూపము. (తె).—
కీనీరు-నేల-కీనీరు-నేల, నీరుముంపు; ౭: అపరి
వాతము, ఇంద్రాసనము, ఇరిణిము-ఈర
ణము-ఈరిణము, ఊషమ-ఊషరము- జౌ
సరము, క్షారమృత్తిక, క్షారభూమి, ఖిలము,
గుంజ. (తె).—ఉప్పన, ఉప్పమున్ను,
ఊసర-ఊసరము, కారపుమన్ను; కారము;
కారు, చేగ-చేగడు-చేగుడు-చేవడు-చేవుడు-
చాట-చాడు, చేపటి-నేల - చేవుటి-నేల,
పాండవనీడు-పాడవనీడు, పాడవ, బంజేరు;
౮: అవతారము. (తె).—కగవాచక; ౯:
(తె).—అశము; ౧౦: ఆజి; ౧౧: ఆసితము,
గవీనము; ౧౨: ఖని-ఖాని, గంజ,
చామికరము. (తె).—గని; ౧౩: ఆధకిక
ము; ౧౪: ఆలూనశాలికులము; ౧౫: ఆశితము-
ఆసితము, గవీనము; ౧౬: ఆసురీణము; ౧౭:
ఇక్షుకాకటము, ఇక్షుకాకినము; ౧౮: (తె).—
ఉట్టు, ఉప్పకము, నట్టు-నెట్టు; ౧౯: ఉ
ద్వాహనము, శంభాకృతము - సంభాకృ
తము; ౨౦: ఉపమంతము; ఉపశల్యము,
౨౧: ఉపత్యక; ౨౨: ఉప్తకృష్ణము,
ఉప్తము, బీజాకృతము, బీజావాపిత
ము; ౨౩: ఉమ్యము; ౨౪: ఉర్వర-ఊర్వ
ర. (తె).—పంటపొలము; ౨౫: (తె).—
ఎడరు-ఎడారి-ఎడారు, పజ-పజ్జ, బయ
లు-బయలు-బైలు; ౨౬: (తె).—బడ్డొ
కము; ౨౭: జౌమినము; ౨౮: కక్షము,
కచ్చము. (తె).—కనెము-కన్నెము; ౨౯:
కచంగల; ౩౦: కర్మభూమి, కృష్ణభూమి,
(తె).—నల్లనేల, రేగటి-నేల, రేగడ-రేవ
డ; ౩౧: (తె)—కడిమిడి; ౩౨: (తె).—
కటి-నేల; ౩౩: కాంగవీనము; ౩౪: కాచము,
క్షారము; ౩౫: కాపృథ్వి, కామృత్తిక;
౩౬: కామలము, కుముదము, ధన్వము, నిర్జల

భూమి, మరుధరితి, మరువు. (తె).—ఎద్దడి
 నేల, పుంజి; ౩౭: కాలపాలకము; ౩౮: (తె).—
 మంటనేల; ౩౯: కుట్టిమము, తిలిమము,
 (తె).—నెలకట్టు; ౪౦: కూలకము—కూల
 ము, జాంగలము, ధన్వము, స్థూపము,
 స్థలము, స్థలి. (తె).—ఇంకువ, గర
 జనేల—గరువనేల, గరుము—గరువు, గరు
 ను, దిబ్బ, మిట్ట, మిట్టు, మెండు, మెట్ట,
 మెరక, మేడు, వెలిగడ; ౪౧: కృష్ణము,
 సీత్యము; ౪౨: శేదారము, తేత్రము, ఖం
 బు, గోత్రము, తటము, నిమ్మటము,
 వపుము, వారటము, నీమ. (తె).—ఆవ,
 ఊడుపుమడి, కయ్య, గుడ్డము—గుడ్డాము,
 చెలక—చెలిక—చెల్క, చేను, నంజి, మడి,
 పరిమడి, పాలము, వేవిలి, సంజి; ౪౩: కై
 దారకము—కైదారము—కైదారికము—
 కైదారిణము—కైదారిము, తైత్రము,
 పాంశుమధ్యము; ౪౪: (తె).—కొఱుకు—
 కొఱును, చెలికె, పరికెచేను; ౪౫: కొద్య
 వీణము; ౪౬: కాలతీనము—కాళుతీనము;
 ౪౭: (తె).—కీవాడ—కీర్తివాడ; ౪౮: ఖండి
 కము, హరేణువు. (తె).—కండిక, లంక
 వనస్థ, లంకపాలము; ౪౯: (తె).—గంజి,
 చేను, పాలము, పూగాణి, మారిలి;
 ౫౦: గంభీరము—గంభీరము, నిమ్మను. (తె).—
 ఆవ, ఉద్దరి, గొల్లము, బడవ—బడువ—బాడ
 వ—బాడువ; ౫౧: (తె).—గయ్యలు; ౫౨:
 గోపించడము—గోపించవను; ౫౩: చర
 ణము; ౫౪: చాణీనము; ౫౫: (తె).—
 చిక్కమన్ను, బంకమన్ను, రేగడి—రేవడి;
 ౫౬: చిల్లము; ౫౭: (తె).—చేలిగరువు,
 ౫౮: (తె).—జిజి; ౫౯: (తె).—జిరా
 యితీ; ౬౦: (తె).—జేడిము—జేడి; ౬౧:
 (తె).—తలపాలము; ౬౨: (తె).—తాళలి; ౬౩:
 తియ్యము, తైలినము. (తె).—నూవుచేను

౬౪: తృతీయాకృతము, త్రిగుణాకృతము,
 త్రిసీత్యము, త్రిహల్వము; ౬౫: (తె).—
 తొట్టు; ౬౬: (తె).—దుకాణము; ౬౭:
 (తె).—దొడ్డి, పెడలు, పెరడు, పెళ్ళు;
 ౬౮: దౌణికము; ౬౯: ద్వితీయాకృతము.
 ద్విసీత్యము, ద్విహల్వము, ద్విగు
 ణాకృతము; ౭౦: నారట్టము,
 వివీతము. (తె).—కంచె—కంచె, శర,
 కొరక, కొరన, కొఱుకు, కొఱును, చెలిక—
 చెల్క, దొడ్డి, పాలము, బీటినేల, బీడు,
 లంక; ౭౧: (తె).—పంపు; ౭౨: (తె).—
 పడవ; ౭౩: (తె).—పడువ, పల్లము;
 ౭౪: పరిసరము. (తె).—పరగడ—పరవడ—
 పఱగడ—పఱగడము; ౭౫: (తె).—పాట
 పాలము; ౭౬: (తె).—పాటినేల, పాండు;
 ౭౭: పార్థివము; ౭౮: (తె).—పాలగ
 రువు, పాలమన్ను, నుద్ద, డల్లి;
 ౭౯: (తె).—పుల్లుడి; ౮౦: (తె).—
 పూడిక, పూడు; ౮౧: (తె).—పొత్తము;
 పారంబోష—పారంబోష; ౮౨: (తె).—
 పోడు; ౮౩: బ్రహ్మకణ్యము; ౮౪: భంగ్య
 ము, భాంగీనము; ౮౫: బహిరేశము, బహి
 ర్భూమి. (తె).—మఱుకు—దొడ్డి, మఱుకు
 పెరడు; ౮౬: మృతాలకము—మృతాలకము,
 మృత్తిక, మృత్తు, మృత్స, మృత్స్ని. (తె).—
 తొగరి—తొవరి; ౮౭: మృత్తిక, మృత్తు.
 (తె).—పారి, మట్టి—మట్టియ, మను—మన్ను,
 మిత్తిక; ౮౮: మృత్స, మృత్స్ని; ౮౯: లవ
 ణాకరము. (తె).—ఉట్టు, ఉప్పశము,
 ఉప్పిలము, ఉప్పవాము, ఉప్పబట్ట, మహా
 లు—మారు, పఱు—పఱు; ౯౦: (తె).—విగిరి,
 విగిరి—విరివి—విలిగి; ౯౧: వైష్ణీయము;
 ౯౨: శర్కర, శర్కరలము; ౯౩: శ్రోణము
 త్తిక. (తె).—ఎఱ్ఱగరువు, ఎఱ్ఱమన్ను;
 ౯౪: సమాప్తి. (తె).—చేదను—చేరును

౯౫: సర్వదుంబాలా; ౯౬: సికిత, సైకతము.

(తె).—ఇసుకదిన్నియ—ఇసుకదిన్నె, ఇసుకదిబ్బ, ఇసుకనేల; ౯౭. స్థండిలము.

౯౮: హాల్య. ౯౯: హస్తినీఖము, మాలకము.

(తె).—తిన్నె, దిబ్బ. (మిగతవానికి “చూ, హరి

ప్రియ. 2”) (ఇందలి పదముల అర్థవివరణాదు

లను శీర్షికాపదములకడఁజూడుము. మఱియు

ఇందుగలశబ్దములుకొన్ని “ఒకానొకచోటు.”

అను నర్థమందుఁగూడ వర్తించును: చూ,

స్థానము. 1.); 2. చోటు: చూ, స్థానము.

1; అం. 3: చూ, దానములు; 4: చూ, దిశలు.

భూమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాటువేషము:

చూ, వేషము. 2; 2. రచన: చూ, విషయ

సూచిక; 3. = బూమి. కపటము: చూ,

సూక్ష్మము. 2.

భూమికర్తారువు. సం. వి. ఉ. పుం. నేలగు

మ్మడి* (ఇదే నల్ల నేల గుమ్మడి): చూ,

నర్వతోభద్ర. [X*: చూ, సంపద.

భూమిచంపకము. సం. వి. అ. పుం. నేలసంపె

భూమిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సీత, శ్రీరా

మునిభార్య: చూ, భార్య; వా. 2: చూ,

నాగటిచాలు, వా. 3: చూ, హృదిన (నది)

భూమిప్రధానహేతుకము. అం: చూ, శత్రు

వృత్తోడిసంధులు.

భూమిజంబుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ,

నేలనేరేడు. *; 2: చూ, నారింజ*.

భూమిజంబువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నేలనే

రేడు. *

భూమిజుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగార

కుడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసు

రుడు: చూ, మహీసుతుడు.

భూమిస్పృశుడు. సం. వి. శ్. పుం. 1. శోమ

టి: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, మనుష్యుడు.

భూమ్యులకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయునిరిక:

చూ, శివ. 4.

[హీరాశము.

భూయస్సు. సం. విణ. (న్). అధికము: చూ,

భూయిష్ఠము. సం. విణ. —వై.—

భూరి. సం. వి. ఇ. న. 1. బంగారు: చూ,

లోహము. 1; విణ. 2: చూ, భూయస్సు;

అం. 3: చూ, సంఖ్యాశ్లేషములు.

భూరిఫేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సంబరేను *.

భూరిమాయము. సం. వి. అ. పుం. నక్క: చూ

స్వగాలము.

భూరిమాయువు. సం. వి. ఉ. పుం. —వై.—

భూరిరంధ్రము. సం. వి. అ. పుం. అట్టు: చూ,

భక్షియము. [చూ, హస్తినీ.

భూరుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుగు *:

భూరుహము. సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు:

చూ, వృక్షము. [చూ, లేఖనము. 3.

భూర్జపత్రము. సం. వి. అ. పుం. = ఋజుపత్తరి*:

భూర్జము. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

భూలింగశకునివ్యాయము. పా. తానొకరికి

గూడదని చెప్పినకార్యము తానే చేయు

నమరీతి.

భూలోకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పృథంవ

ము: చూ, లోకము. 1; అం. 2: చూ,

ఊర్ధ్వలోకములు. (చూ, భూగోళము.)

భూవరుడు. సం. వి. అ. పుం. పుడమిపేడెడు:

చూ, రాజు. 1. [కువలయము. 3.

భూవలయము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ,

భూశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నేలపడక.

భూష. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, భూషణము. 2.

భూషణధ్వని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆహూితము:

చూ, స్వరము. 2.

భూషణము. సం. వి. అ. న. 1. అలంకరణము:

చూ, భూషణము. 2; ఆ. అమ్. అంకము,

అట్టము, అలంకారము, అలంకృతి, అలం

కియ, అవలేపము, ఆకల్పము, ఆబంధము,

అనుగ్రహము, ఆభరణము, ఋషు, కందళము, కలాపము, జ, నేపథ్యము-నైపథ్యము, పరిష్కారము, పరిష్కృతి, పరితీకర్తము, పరితీసరము, పరిసాధనము, భాంశము, భూష, మండనము, మండము, లలామము, విభూషణము, వేషము, శ్రీ. (అవ్య).— అలము, అశ్. (తె).— ఒడమి-ఒడమె, ఒప్పిదము, కయినేత-కైనేత, గోవులు, చిన్నిదము, చిన్నిపువు, చిన్నిపూటేకు, తొడవు-తొడువు-తొడుగు-తొడ్డు, నగ, నీటు, పాటన, మిన్న, రవణము, పన్నియ-పన్నె, వేసము, సామ్రు, హవణిక. (మిగతవానికి “చూ, హవణిక. 2.”); తద్విశేషములు.— ౧: అశ్వాభరణము, ఆదానము, గండము, భాండము. (తె).— గుట్టపుతొడవు; ౨: (తె).— గణము; ౩: గంగి; ౪: (తె).— తిరుకాపు; ౫: పరిసాధనము. (తె).— పసదనము; ౬: కంఠభూషణము.— (౧): (తె).— అడ్డగలు; (౨): (తె).— అటడా - అటడు; (౩): ఆడతానూనము, కంఠనూత్రము, మంగళనూత్రము, శతమానము, నూత్రపుంతువు. (తె).— తాలి, తాలిబొట్టు, పుస్తె, బొట్టు, బొట్టుదారము, మినుకు; (౪): (తె).— ఉత్తండము-ఉత్తండాలు. (౫): ఉరన్నాతిక, కంఠభూష, భూషణము, కంఠమాల, కంఠనరము, కంఠాభరణము, కంఠి, కంఠిక, గైవసము, గైవేయకము-గైవేయము, చిలనీక-చిలిమోలిక; (౬): (తె).— కంటనరి, కంటియ-కంటె; (౭): (తె).— కట్టానిగుండ్లు; (౮): (తె).— గజ్జలపట్టెడ, దపురుగళ్ళి; (౯): గలమేఖల-గళమేఖల, నూత్రాలి. (తె).— శుతకంటు-శుత్తికంటు; (౧౦): (తె).— గోధుమపూసలు; (౧౧): (తె).— గోళ్ళుశుతకంటు; (౧౨): (తె).— చిలుక

తాలి; (౧౩): (తె).— తరగతిగుండ్లు; (౧౪): (తె).— తీగ - తీగియ - తీగె - తీవ - తీవియ - తీవె, తీగెమెడనూలు; (౧౫): (తె).— నాగ పడగల దండ; నాగపడగలు; (౧౬): (తె).— నాను, నాను, కోరివి; (౧౭): (తె).— పట్టెడ; (౧౮): (తె).— పయిడికంటి-పైడికంటి; (౧౯): (తె).— పలకనరి-పలుకనరి; (౨౦): (తె).— పుంజోలదండ; (౨౧): (తె).— దికిరి; (౨౨): మకరకంఠి. (౨౩): (తె).— మల్లెమొగ్గులు; (౨౪): (తె).— మెడనూలు; (౨౫): వ్యాఘ్రనఖము. (తె).— పులిగోరు; (౨౬): (తె).— సరడు, హారము, హారవిశేషములు.— (౨౭): అర్జమాణకము; (౨౮): అర్ధరత్నకలాపకము; (౨౯): అర్ధహారము; (౩౦): గుచ్చము-గుచ్చు-గుత్తుము; (౩౧): గుచ్చార్థము, గుత్సార్థము; (౩౨): గోపుచ్చము, గోస్తనము. (౩౩): మాణికము; (౩౪): ఏకయష్టిక, ఏకనరము, ఏకావళి. (తె).— ఒంటిపేటదండ; (౩౫): నక్షత్రమాల, మణియు.— (౩౬): కంఠము; (౩౭): కంఠనూత్రము, దామము, నరము, హారము. (తె).— కోరిన, చేరు-చేటు, తాపడము-తాపళము, జిగిని, దండ, పేరు, పడము, సరి, సరిగ-సరిగె, సోగు; (౩౮): కకుప్ప. (తె).— సంపెగదండ; (౩౯): (తె).— కట్టదండ, ఉత్తరిగ, గుబ్బనరము, చీరము, బన్ననరము-బన్నసరి, ముత్తడము; ముత్తెనరము-ముత్తెనరి; మెఱుంగు నల్లలు; (౪౦): గుర్భకము. (౪౧): చంద్రాచ్చందము; (౪౨): చతుష్క; (౪౩): చాటుకారము; (౪౪): (తె).— టీకా; (౪౫): తరలము-తరళము; (౪౬): (తె).— తిరుమణిపడము; (౪౭): దండము, దండిక; (౪౮): జేపచ్చందము; (౪౯): నిష్కము, పతకము-పడకము; (౫౦): (తె).— నేపడము-నేపలము-నేపళము, నేహరము; (౫౧): పంచ

చరము. (తె).—బన్నసరి; (౫౨): (తె).—
 పుస్తామడుపు; (౫౩): పృలంబము-పౌలం
 బము; (౫౪): పౌలంబిక; (౫౫): యష్టి.
 (తె).—పేట. (౫౬): లంచెన-లొచ్చెన;
 (౫౭): లలంతి. (తె).—గొలుసు, జింజిరి,
 తాళి-తాళి; (౫౮): (తె).—సరపణి-సరిపణి-
 సరిపెణ-సరిపెన; ౭. కటిభూషణ: (౧): ఆం
 గనము, ఈ, ఓడ్డాణము, కక్ష్య, కటిత్ర
 ము, కటిసూత్రము, కాంచి, కక్వరి. (తె).—
 అంగళ, ఒడికట్టు, ఒడిదారము, ఒడ్డణము-
 ఒడ్డాణము, కమరు-కమ్మరు, తీగ-తీగియ-
 తీగె, తీవ-తీవియ-తీవె, పడదల, మొల
 కట్టు, మొలనూలు; (౨) (తె).—అంగబిల్ల;
 (౩): అత్తూహము, చిత్రమేఖల; (౪): కలా
 పము; (౫): (తె).—గర్జగోరు-గర్జగోరు;
 (౬): (తె).—గునామొలనూలు;
 (౭): (తె).—పాలెలు; ౮. కర్ణభూషణ:—
 (౧): (తె).—అంటుజోడు, అంటుపోగులు,
 అవతంసము, ఉత్తంసము, కర్ణపత్రము, కర్ణ
 చర్మణము, కర్ణపాలి, కర్ణపూరము, కర్ణ
 ముకురము, కర్ణలత, కర్ణవేపుకము, కర్ణవేపు
 నము, కర్ణాంధువు - కర్ణేంధువు, కర్ణిక,
 తాటంకము - తాడంకము, తాళ
 పత్రము, పాలి, బాలిక; (౨): (తె).—
 ఆకు; (౩): కమ్మ, చెవియాను-చెవ్వాను, చెవుల
 పూవులు; (౪): (తె).—కుంపెన,
 కుంపెనకుచ్చెలు; (౫): (తె).—ఒంటు;
 (౬): (తె).—కంటిలు-గంటిలు; (౭): (తె).—
 కత్తెరబావిలి; (౮): (తె).—కమ్మి,
 (౯): కుండలము, కుబ్జము. (తె).—కుండ
 పోగులు, తమ్మంటు, తమ్మయ, పోగులు-
 పోగులు; (౧౦): పాలిక, రత్న
 తాటంకము. (తె).—కమ్మపంజోలు,
 పంజోలకమ్మలు-పాణ్జోలకమ్మలు; (౧౧):
 (తె).—కుంపెన, గుమ్మతీలు; (౧౨):

(తె).—కుచ్చే; (౧౩): (తె).—కుట్టుకాడ,
 కుట్టుపోగులు, పోగులు; (౧౪): (తె).—
 గవ్వుడసరము, చెంపకల్లి, చెంపసరులు;
 (౧౫): (తె).—చెందిరిక-చెందిరిక;
 (౧౬): (తె).—చేమంతిపువ్వు; (౧౭): (తె).—
 చేవుకటులు-చాకటులు, చేవుకట్టులు-
 చాకట్టు; (౧౮): (తె).—జేంపులు;
 (౧౯): (తె).—దుద్దులు; (౨౦):
 (తె).—పడగ; (౨౧): (తె).—పూగమ్మ;
 (౨౨): (తె).—బవిర; (౨౩): (తె).—
 బావిలి; (౨౪): (తె).—బావిలిగొలుసు;
 (౨౫): (తె).—బిల్ల; (౨౬): (తె).—
 బుగడ-బొగడ; (౨౭): (తె).—బుగడ
 గొలుసు; (౨౮): మకరకుండలము; (౨౯):
 (తె).—మద్దికాయలు, (౩౦): (తె).—
 రాచేక-రావిచేక; (౩౧): (తె).—లక్కా
 కు; (౩౨): (తె).—విచ్చేటాకు; ౯. నానా
 భరణములు:—(౧): అర్థచందిరిక; (౨):
 (తె).—కలాపరు-కళాపరు; (౩): (తె).—
 కోలాటకమ్మ; (౪): (తె).—కత్తు; (౫):
 నానాభరణము, నానామణి. (తె).—అడ్డ
 బాస, ముంగర-ముక్కర-ముక్కణ,
 ముక్కుముంగర; (౬): (తె).—ముక్కు
 గమ్మి-ముక్కుపోగు; (౭): (తె).—బులాకి,
 బులాకు; (౮): (తె).—చేసరి; ౧౦. పాదభూషణ-
 (౧): అండుకము, కేకయను, ర్పు, తొండిక
 ము, తులాకోటి, నూపురము, పాదకటకము,
 పాదాంగదము, మంజీరము, శింజీసి, హంప
 కము. (తె).—అందియ-అందె, గడపెండ
 రము-గండపెండారము, పాగడము-పాడ
 గము-పాడము-పాడహము-పాడిగము, పెం
 డరము-పెండారము-పెండియము-పెండె
 ము-పెండెరము-పెండేరము; (౨): కరపర్తక;
 (౩): కింకిణము-కింకిణి, త్తుద్రాక్షుంటిక, ఘ,
 ఘంటారవ, ఘర్షరి. (తె).—గజ్జెయ-గజ్జె,
 చిలుగంట, బరుజ్జే, బురుజ్జే, మువ్వ-

మున; (ర): (తె).—గజ్జెగొలును, పాంజీ
ము-పాంజీలు; (గ): (తె).—గొలును, జేలి
పెండెము; (ఓ): (తె).—చేట్టు; (ఓ): (తె).—జేం
గియ-జేంగె; (ఘ): యియియి; (ఘ): (తె).—
తోడా; (ంగ): పాదాంగుళీ కృమవిభూష
ణ. (తె).— చిటికిన కొద్దులు-చిటికెన
బొద్దులు-చిటిబొద్దులు; పిల్లాడి-పిల్లాణి;
గిజ్జిపిల్లాడి, బిబ్బిలికాయ; మట్టియలు-మ
ట్టెలు; (సం).—అనీకస్థము, వీరమధ్య
ములు. (తె).— వీరమద్దియలు - వీర
మద్దిలు - వీరమద్దియలు - వీరమద్దిలు;
(ంగ): (తె).—పారాణి; (ంగ): (తె).—
మట్టియ-మట్టె, మించే, మెట్టియ-మెట్టె;
౧. శిరోభూషణ. (ంగ): ఆవతంసము,
ఆ పీ డ ము, ఉ త్తం స ము, క భూ
షణము, త్రిశిఖరము, నాగరము, నిర్భూ
షణము, పాంశధ్య, పీడ, పృథ్వీప్రకము,
శిఖ, శేఖరము. (తె).—కచ్చే, కలవాడు,
కుప్పియ-కుప్పె, తలాటము, తురా-తురాయి,
సిగదండ, సిగబంతి; (అ): (తె).—ఒగిదిగ,
కొవ్వనల; (ఓ): (తె).—కుచ్చే, జేడగంట;
(ర): (తె).—చేమంతిపువ్వు; (గ): (తె).—చేరు
చొక్క-చేటుచొక్క-చేర్చుక్క; (ఓ): (తె).—
చేందురుకూసలు, చేందురువంకలు; (ఓ): (తె).—
జేవలిల్ల; (ఘ): (తె).—జేలి, (ఘ): (తె).—
జిలిబిలిజేలి; (ంగ): (తె).—తిరుగుడుబిల్లి, నాగ
సరము, నెల; (ంగ): (తె).—పల్లెరుపూవు-
పల్లెరుబూవు, పల్లెరుగాయ; (ంగ): (తె).—
పాపటబొట్టు; (ంగ): పింఛము; (ంగ): (తె).—
బాసికము; (ంగ): మకుటము (చూ, సీసకము.
1.); (ంగ): (తె).—మత్తొలకమచ్చే; (ంగ):
(తె).—మొగలి-తేకు; (ంగ): (తె).—రాగి
డి; (ంగ): శంఖచరి. (తె).—తురా-తురా
య; (అ): (తె).—నూనకతురాయి, నూన

కము; ౧. పాస్త భూషణ. (ంగ): అంగడ
ము, కే యూ ర ము, గుంఫము, చూడ
బా హు ద ము, భు జ బం ధ ము.
(తె).—జేబ్బు, తాయిత-తాయిత్తు-తాయె
తు-తాయెత్తు, తావిజో, దండకడియము,
బాజోబందు, సందికడియము, సందిదండ,
సందిలిదండ, సందిదండ; (అ): అంగురీయకము,
అంగుళిముద్ర-అంగుళీటము,
అంగుళీయకము, ఉక్కిక, కరాకోటము,
ముద్రాంగుళీయకము, ముద్రిక. (తె).—
ఉంగరము-ఉంగరము, ఉంకుటుంగరము,
టాకు, పేరుంగరము, పేరుటుంగరము,
బటువు, ముదుటుంగరము-
ముద్దుటుంగరము - ముద్దుటుంగరము,
వేగ్గలిసగ, సికాయంగరము; (ఓ): (తె).—
ఆకొత్తు, ఒత్తులు, కడియము, కడెము, నూసి
గము; (ర): ఆవాపకము, ఆవాయకము, కం
కణము, కంబువు, కటకము, కరభూషణము,
ణ, తేడాగము, పరిహార్యము-పారహార్యము,
వలయము. (తె) నూడిగము; (గ): కంబూత్త
మము; (ఓ): (తె).—కనుపులగుండ్లు; (ఓ):
(తె).—కయదండ-కైదండ, కయిలాగు-
కైలాగు, చేదండ; (ఘ): కిట్టాలము. (తె).—
రాగిగాజో; (ఘ): కువలయము. (ంగ): (తె).—
గాజో; (ంగ): (తె).—గీలుగాజోలు; (ంగ):
(తె).—గొలును; (ంగ): (తె).—గోటు;
(ంగ): (తె).—చేకట్లు; (ంగ): (తె).—తేనె
గాజో; (ంగ): (తె).—తోడా; (ంగ): దర్భ.
ముద్రిక. (తె).—దబ్బయంగరము; (ంగ):
(తె).—నక్క; (ంగ): (తె).—పీలిదండలు;
(అ): పుష్పకము. (తె).—పోచీలు; (అ):
(తె).—పోటీలు; (అ): (తె).—బొద్దులు; (అ):
(తె).—ముంగమురుగు; (అ): (తె).—
మురడిగొలును; (అ): (తె).—మురుగు-
ముద్దు-మురువు-మురువు; (అ): (తె).—వం
కీ; (అ): (తె).—నూలచేకట్లు (మిగత

వానికి “చూ, హవణిక.2”) (చూ, భూషణములు.)

భూషణములు. అం. (అలంకారములు) మజ్జనము, అనులేపనము, హల్లుము, వస్త్రము, ఆభరణము (5).

భూషణార్థి. అం. (అలంకారములబాంధుపటపెడేవాడు): చూ, కృతికర్త.

భూషించే. సం. స. కిరి: చూ, స్తుతించే.

భూషితుడు. సం. విణ: చూ, సజ్జాడు. 1.

భూష్ణువు. సం. విణ: (ఉ). కాంగలస్వభావముగలవాడు.

భూనురుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలవేలుపు. [గొడుగు*.

భూస్ఫోటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుట్ట

భూస్త్వణము. సం. వి. అ. న: చూ, తృణము. 1.*.

భృ

భృంగము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వరాంగకము. 1*; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టపదు; 3: చూ, భృంగరాజము. 3; 4: చూ, భృంగరాజము. 1.*.

భృంగరాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకము, మంతలవర్ధనము, కేశరంజనము, కేశ్యము, కేసరాంజనము, భృంగము, భృంగారము, మహానీలము, మార్కవము-మార్గవము, మేషవిలాచనము, రాజ. (తె).—కలగర, గుంటకలగర - గుంటగలగర - గుంటగలిజేరు.* (“చూ, రాజ”); 2. గండుతుమ్మెద: చూ, పట్టపదు; 3: ఆటకము, కటము, కలవింకము, కలింగము-కలింగము, కలికారము, కావృకము, ధూమ్యాటము, పీతమస్తకము, భృంగము. (తె).—కూకటిమచ్చె, కూకటిమువ్వ, కూకటిమూగ, లింగరాజ.

తద్వి. —మాంబిలవము. (తె).—పెద్దకూకటిమూగ. (“చూ, శకుంతి”)

భృంగశోలము. సం. వి. అ. పుం. కందుక: చూ, మక్షిక.

భృంగామలకతైలము. అం: చూ, తైలములు.

భృంగారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 1; 2. బంగారుగింజి: చూ, పాతము. 6; 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

భృంగారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చలపురు: చూ, రిల్లి.

భృంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అతివస*: చూ, విష; 2. భృంగీశ్వరుడు: చూ, శలుడు; ఆం. 3: చూ, దండలు (భృంగిదండ)

భృంగిదండ. అం: చూ, దండలు. (భృంగి. 3.)

భృంగిపటలము. అం: చూ, దండలు.

భృంగిరిటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగి. 2.

భృంగీశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. —వై—

భృంగుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విలుడు.

భృంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.

భృగుమతము. అం: చూ, కళలు.

భృగువల్లి. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

భృగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కొండచేయి:

చూ, పర్వతము; 2. ఒకముని: చూ, సన్యాసి; 3. శుక్రుడు: చూ, రాహువు. 2;

4: చూ, శివుడు.

భృగుస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భృతమడు. సం. వి. అ. పుం. కూలివాడు: చూ, సంబళకాడు. [దుగ్ధము.

భృతము. సం. విణ. 1. భరింపబడినది; 2: చూ, భృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మోమేట; 2. కూలి:

చూ, సంబళిక. 2; 3. విలువ: చూ, వెల. 1.

భృతిభుజుడు. సం. వి. జో. పుం. కూలివాడు:

చూ, సంబళికాడు.

భృత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భృతీ. 2.
 భృత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనివాడు,
 బంటు: చూ, సేవకుడు; ఆం. 2. (స్వపక్ష
 మువాడు): చూ, అహిభయము; 3. (విశ్వ
 క్యములు): చూ, అపైశ్వర్యములు; 4: చూ,
 పురుగులు.
 భృక్ము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ,
 హెచ్చే. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హే
 రాశము; అవ్య. 3: అగత్యము. అవశ్యము,
 నూనము. (తె):—నెట్టన-నెట్టనది.
 భృష్టము. సం. విణ. వేచేబడినది.
 భృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, భర్తనము;
 2. పాడవి: చూ, విషినము.

భే

భేకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిప్ప: చూ, హరి.
 12; 2: చూ, మేఘము. 1.
 భేకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడుకప్ప: చూ,
 హరి. 12.
 భేతాశమతిము. అం: చూ, కళ్ళలు.
 భేదకుడు. సం. విణ. భేదించేవాడు.
 భేదతంత్రము. అం. (మిత్రభేదము): చూ, తం
 త్రములు. 1.
 భేదత్రయము. అం. స్నేహరాగావనయము,
 సౌందర్యాత్మాననము, సంతర్జనము. (3)
 భేదనము. సం. వి. ఆ. న. 1. భేదించేట: చూ,
 స్ఫోటము. 1; పుం. 2. పుల్లబచ్చేలి*: చూ,
 హీలకాచి; ఆం. 3: చూ, హస్తక్రియలు.
 భేదపటమేట. అం: చూ, గుణములు.
 భేదము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=బద్ధ: చూ, భేద
 నము. 1; 2. వేటిమి: చూ, వేటుపాటు.
 1; 3: చూ, విశేషము. 2; ఆం. 4: చూ,
 భేదములు; 5: చూ, ఉపాయములు. 1;

6: చూ, ఉపాయములు. 3; 7: చూ,
 ఉపాయములు. 4.
 భేదములు. అం: చూ, భేదోపాయములు.
 భేదించే. సం. వే. భేదిల్లజేయు: చూ,
 స్ఫోటించే. [విచ్చిన్నము. 3.
 భేదితము. సం. విణ. భేదింపబడినది: చూ,
 భేదిల్లు. సం. అ. క్రి. ఎడబాయు: చూ, వేటు
 పడు; 2. చీలు: చూ, భేదించే.
 భేదోపాయములు. అం: ఒండొరులమైత్రిచేటు
 చోట, ఒండొరులకు రాయిడిపుట్టించుట,
 బెదరుచోపుట. (3)
 భేద్యము. సం. విణ. భేదింపదగినది.
 భేరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=బేరి: చూ, వీణె;
 అం. 2: చూ, ఆనర్థవాద్యములు; 3: చూ,
 ప్రణవనాదములు.
 భేరుండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1.=బేరుండము:
 చూ, పక్షి; విణ. 2: చూ, భయంకరము;
 ఆం. 3: చూ, భావదూషితములు; 4: చూ,
 సంయుతపాస్తములు.
 భేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=బేల. ముగ్ధ: చూ, (స్త్రీ).
 భేలుడు. సం. విణ. 1. మూర్ఖుడు: చూ,
 స్తబ్ధుడు; 2: చూ, నిజపరి; 3. చలించే
 వాడు.
 భేషజము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఔషధము: చూ,
 మందు. 1; 2. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము..

భై

భైక్షము. సం. వి. ఆ. న. భిక్షాసమూహము,
 భిక్షాద్రవ్యము.
 భైరవము. సం. విణ. 1: చూ, భయనకము..
 3; ఆం. 2: చూ, భయనకము. 4; 3: చూ,
 తానములు; 4: చూ, రాగాంగములు.
 భైరవాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

శైరవాదిపర్యయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

శైరవి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. పార్వతి: చూ,

హైమవతి (పార్వతి); 2. ఒకానొకరాగము

(ఇందుకు సంబంధించిన రాగము ఆనందశైరవి):

చూ, స్వరము. 2; వా. 3. కండ్లు చీకట్లు

కృష్ణుట. “వానికండ్లు శైరవికృష్ణమి.”;

4. ఒకమందు. (శైరపులు. — ఆనందశైరవి,

సన్నిపాతశైరవి, స్వచ్ఛందశైరవి మొ.)

శైరపుడు. సం. వి. అ. పుం = శైరపుడు.

1: చూ, శివుడు; 2. మక్క: చూ, కునకము;

3. యిదృపుతుగిడు: చూ, నూనుడు. 1;

విణ. 4. భయనకరసముగలవాడు: చూ,

దిగంబరుడు. 2.

శైషజ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, భేషజము. 1.

భో

భో. సం. ఆన్య. (భో:): చూ, సంబోధనార్థ

కములు.

భోక్త. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) 1. భుజిం

చేవాడు: చూ, భక్షకుడు; 2. అనుభవించే

వాడు; వా. 3. బ్రాహ్మణార్థము చేయువాడు.

భోక్తవ్యము. సం. విణ. 1. భుజింపదగినది:

స్వాత్మము, భోజ్యము; 2. అనుభవించదగి

నది: భోగ్యము.

భోక్తృభోగ్యసంబంధము. అం: చూ, సంబంధ

ములు. [చూ, సదనము. 1.

భోగ్యహము. సం. వి. అ. న. పడక ఇల్లు:

భోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బోగము. సుఖ

ము: చూ, సంతోషము; 2. భోజనము:

చూ, సాపాటు. 3. పాముయొక్క పడగ:

చూ, సర్పము; 4. పాముయొక్క శరీరము:

చూ, సర్పము; 5. ధనము: చూ, హిరణ్య

ము. 3; 6. వేళ్ళయలకిచ్చెడు వెల: చూ,

కుల్కము; 7. పాలనము: చూ, సంరక్షణము.

అం. 8: చూ, పూజాభేదములు; 9: చూ,

ధనగతులు.

భోగములు. అం: చూ, అష్టభోగములు; ఇవి

చతుర్విధము. — ౧. గంధ, తాంబూల,

పుష్ప, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సం

యోగములు; ౨. గంధ, తాంబూల, పుష్ప,

అన్న, వస్త్ర, స్త్రీ, పానుపు, గానములు;

3. గంధ, తాంబూల, పుష్ప, గృహ, వస్త్ర,

స్త్రీ, ఆభరణ, శయ్యలు; ౪. ధన, ధాన్య,

వాహన, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన,

సంయోగములు.

భోగవతి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. పాతాళము:

చూ, లోకము. 1; 2. పాతాళమునందలి

యేటు: చూ, నది; విణ. 3. భోగముగలిది.

భోగవర్ధిని. అం: చూ, కకుజవిభాషలు.

భోగపూజాములు. అం. 1: చూ, పర్యక్తి

పూజాములు; 2: గోమూతికము, అభిసారి,

శకటము, మకరము, పతంతకము. (5).

భోగసమయము. అం. (భార్యాపుత్రులుగలగు

దురు): చూ, గృహసమయములు.

భోగి. సం. వి. న్. పుం. 1. పాము: చూ,

సర్పము; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1;

3: చూ, మంగళి; విణ. 4. = బోగి: చూ,

బోగి. 1; 5. = బోగి. సుకవాసి: చూ,

బోగి. 2.

భోగించే. సం. ఆ. క్రి. 1: చూ, సుఖించే:

వా. 2. కావలసినంతభుజించే: చూ, సాపడు;

3: చూ, సంభోగించే. [వాయువు..

భోగికాంతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

భోగిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. ఆడుతాము:

చూ, సర్పము; 2: చూ, వేళ్య; 3. పట్టాభి

షిక్తురాలకాని రాజాభార్య: చూ, భార్య.

భోగివిలసితము. అం. (చూ, విలసితము): చూ,

వృత్తము. 1. ("భ, స, జగురువులు. 7యతి. 10 వ ఛందస్సు.)

భోగ్యము సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; 2. ధాన్యము: చూ, స్తంబ కరి (ధాన్యము); విణ. 3. భోగింపదగినది: భోక్తృన్యము.

భోజచరిత్ర. అం. (ఈగ్రింథమును వల్లలుడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భోజనపుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = బోసపుటిక. కంచేము: చూ, హరివాణము (పాత్ర)ము. 8.)

భోజనము. సం. వి. అ. న. 1. = బోసము - బోస నము: చూ, సాపాటు; అం. 2: చూ, భోగములు; 3: చూ, శకునసమయములు.

భోజనసమయము. అం. (భోగముకలుగును): చూ, గృహసమయములు.

భోజము. అం: చూ, దేశములు.

భోజ్యము. సం. విణ. 1. భుజింపదగినది: చూ, భోక్తృన్యము. 1; అం. 2: చూ, భక్ష్యములు.

భోటజభాష. అం. మాంగళి: చూ, సంస్కృతము.

భోటము. అం: చూ, దేశములు.

భోషణము. హ. వి. పెద్దపేటై: చూ, సందుకా.

భౌ

భౌచ్యమనువు. అం: చూ, మనువులు.

భౌతికము. సం. వి. అ. న. 1. ముత్తైము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 2. భూతసంబంధమైనది.

భౌతికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

భౌమవారము. సం. వి. అ. పుం. మాంగళవారము: చూ, వారము. 2.

భౌమమండలములు. అం. భృమరము, శకటాన్యము, సమము, స్ఫురితము. అన్యర్థము, పుట్టకుట్టము, ఏకక్రిడితకము, ఆస్కండితము, ఆవర్తము, అభోగతము. (10).

భౌముడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు.

చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహీసుతుడు; విణ. 3. భూమియందుబుట్టినవాడు; అం. 4: చూ, రుద్రులు. భౌరికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కనకాధ్యక్షుడు.

భ్ర

భ్రంశము. సం. వి. అ. పుం. 1. చలించేట: చూ, లోలము; 2. జోటుట: చూ, స్థలము. 2. [భ్రూకుంసుడు.

భ్రంకుంసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భ్రంకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-భ్రంకుటి. [గుప్తయ్యట.

భ్రంక్షము. సం. వి. అ. పుం. తనతప్పును ముఱు

భ్రం. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మైకము: చూ, హామిక; వా. 2: చూ, సందేహము; 3: చూ, స్థానిత్యము; 4: చూ, భ్రాంతి. 1.

భ్రంమణము. సం. వి. అ. న. 1. = బ్రహ్మరి: చూ, విహారము. 1; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్నదము; అం. 3: చూ, తారాకియలు; 4: చూ, కళలు.

భ్రంమణాంశము. అం: చూ, పవ్వంతిములు.

భ్రంమము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బ్రమ్మెర: చూ, భ్రాంతి. 1; 2. = బ్రమ్మెర. తిరుగుడు: చూ, భ్రాంతి. 2; 3. బండికంటి తిరుగుడు; 4: జలనిర్గమము: చూ, వాహనము. 2.

భ్రంమరకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భ్రమరము. 1; 2. = బంగరము: చూ, బొంగరము; 3: చూ, భృమరము. 2.

భ్రంమరకీటన్యాయము. పా. ఒకపదార్థమును దీపముగ భావించిన దానియట్లే తానునగు రీతి. (తుమ్మెదపురువుండెచ్చి తనగూటిలో నుంచి దానియట్లు తిరిగి ధ్వనిచేయుచు సం

డఁగానుండఁగా నాపురుగు దీనియందే మన
నునిల్చి తుమ్మెదయగుననురీతి.)

భృగురము. సం. వి. అ. పుం. 1. = బమి. తుమ్మె
దః చూ, పట్టదము; 2. ముంగురులు: చూ,
పెండుక. 1; 3. ఆభినయహస్తవిశేషము:
చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 4: చూ, ఛామ
మండములు; 5: చూ, కరణములు; 6: చూ,
అసంయుతహస్తములు; 7: చూ, విపరీత
కరణబంధములు.

భృగురవిలసితము. అం: చూ, పృథ్వము. 1.
("మ, భ, న, వగణములు. 6 యతి. 11 వచం
దస్సు.")

భృగురాంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అంబ. 5.
భృగురి. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

భృగురించే. సం. అ. కిర్తి తిరుగు. హరిశ్చ.
1, ఆ. 2: చూ, సంచరించే.

భృగుమి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ: చూ, భృగు
ణము. 1. [సంభృమించే.

భృగుమించే. సం. అ. కిర్తి. = బమ్మర్లు: చూ,
భృష్టము. సం. వి. జోతనది: చూ, సృష్టము.
భృష్ట. సం. వి. రూ. భృష్టము. 1: చూ,
వెలివాడు; 2. చూ, వ్యాధుడు. 2.

భృష్టము. సం. వి. — పై. —

భృ

భృగ్గింతము. సం. వి. 1. భృగ్గింతి నొందినది;
అం. 2: చూ, చుంబనములు. 1; 3: చూ, పృ
చారములు; 4: చూ, చుంబనములు. 2.

భృగ్గింతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. = బాఁతి-బాగ్
తి. మిథ్యావృత్తి, ఉన్నది లేనట్లును లేనిది
ఉన్నట్లును తలచుట. లక్షి. 4, ఆ. 129:
చూ, విభృమము. 1; 2: చూ, భృమణము.
1; అం. 3: చూ, అలంకారము. 3. (వస్తు

భేదము తెలియక భృమించుట." తుమ్మెద
నీమొగముఁగని పద్మమనుకొన్నది." "నల్ల
నగు రాముని దేహచ్ఛాయంజూచి మేల్గు
మను నూహచే చాతకములు సంచరించుచుం
డెను.")

భృగ్గింతిమత్తు. అం: చూ, భృగ్గింతి. 3.

భృగ్జితము. సం. వి. పృకాశమునొందినది:
చూ, శోభితము.

భృగ్జిష్ణువు. సం. వి. (శి). పృకాశించే
వాడు, శోభిష్ణువు: చూ, విభృష్టు.

భృగ్జిత. సం. వి. ఋ. పుం. 1. తోడఁబుట్టిన
వాడు: చూ, సహోదిరుడు; అం. 2:
చూ, గయాపిండదానార్థులు.

భృత్వబాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పృజావతి:
చూ, భార్య. 1-ర-23. [ప్రీయుడు.

భృత్వజుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృ
భృత్వవృక్షుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,
భృత్వీయుడు; 2: చూ, శత్రువు.

భృత్వసౌదాయికము. అం: చూ, స్త్రీధనములు.
భృత్వీయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. తోడఁ
బుట్టినవాని కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

భృగురము సం. వి. అ. న. 1. భృగురములుఁ
గుర్చిన తెల్లనితేనె: చూ, మధువు. 5;
పుం. 2. భృగురమనుకొని: చూ, రా
య; వి. 3. భృగురసంబంధమైనది; అం.
4: చూ, మధువులు.

భృగురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.
భృగ్జియు. సం. వి. అ. పుం. మంగలము:
చూ, పాత్రము. 8.

భృ

భృగుంసుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ
భృగుంసుడు.

భృగుకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-
భృగుకుటి; అం. 2: చూ, భృగ్గియులు.
భృగువులు. అం. రూ-భృగువులు. (కనుబొమలు)

1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి.—
కనుబొమలచివర గుండ్రముగా దక్షిణావర్త
ములుగలిగిన నూతనండ్లు బ్రదికి యేకచ్ఛ
త్రాధిపతియగు. పార్శ్వశిరోజములనంటిన
ముప్పదేండ్లు బ్రతుకును; 2: చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు. (బాలచంద్ర) సమయలైన
మగని ధనవంతునిజేయును. చంద్రాయుధ
మువలెనున్న సుఖభోగియగు. మచ్చేయు
న్నబుత్తసాశనమగు. మధ్యనుడియున్న
అంకులాడియగు. బొమలనడుమ చెండుగి
లున్న మగనిజేంపును. కలిసియున్న దరిద్రు
రాలగు.)

భూ

భూగుతుంసుండు. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీవేష
ధారియైనటనుచేయుపురుషుండు: రూ-భృ
గుంసుండు—భృగుంసుండు — భృగుంసుండు—
భూగుంసుండు — భృగుంసుండు — భూగుంసుం
డు, కచర, పాత్రము. (చూ, నాటకము.)

భూగుకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: రూ-భృగుకుటి—
భృగుకుటి, భూగుభంగము. (తె).—బొమ
ముడి-బొప్పుముడి.

భృగ్గియులు. అం. భృగుకుటి, కుంచితము,
రేచితము, పాతనము, ఉత్తేచము, సహజము,
చతురము. (7)

భూగు. సం. వి. అ. స్త్రీ: మోలాలు, తద్వి.
— మోలాండ్రగుంపునకు. — గార్భి
ణము-గార్భిణ్యము.

భూగుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. శుక్లశోణిత
పిండము: అర్భకము, ఉదరము, కబంధము,

కృత్స్నము, కోశము, గరభము-గర్భము,
చటువు, జరత, దోహదలక్షణము, పిండము—
(తె).—కడుపు-కడుపు, కరువు, మోడి,
వేకటి-వేగికటి(మిగతవానికి “చూ, వే
కటి.”); తద్విశేషములు. — ౧. కడుపు (గ
ర్భకుహరము)నకు. — ఉదరము, కంజరము—
కంజారము, కుక్షము, కుక్షి, కృత్స్నము,
కృపీటకము—కృపీటము, జతర-జతరము,
తుందము, తుంది, పిచండము. (తె).—
కడుపు-కడుపు, దొక్క, పొట్ట, బొజ్జ,
బొజ్జ, వాలుగడుపు-వార్లుడుపు. ౨. కడు
పులోనిపిండమునకు. — గర్భము, ప్రోథము.
(తె).—మోలు; 3. క్రింగడుపునకు. —
(చూ, వస్త్రీ. 2); ౪. గుట్టుముయొక్కగర్భస్థపిం
డమునకు. (తె).—చొబలము; ౫. జతరకోశ
మునకు. — జతరము; ౬. తిండివేయనిగడుపున
కు. — (తె) పరగడుపు; 2. బొజ్జకడుపునకు.
(తె).—పొట్ట, బొజ్జ, బొజ్జ; ౭. బాగ్గిహృ
ణస్త్రీగర్భమునకు. — కరువు; ౮. లోగడుపున
కు. — కోవము. (మిగతవానికి “చూ, వే
కటి.”) [కుటి.

భూగుభంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భూగు
భూగుమధ్యము. సం. వి. అ. న: బిందువు.

భూగుమధ్యనర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తముభు.
భూగువు. సం. వి. ఉ: స్త్రీ:—బొమ. 1: ఆవి,
కూర్చిక, కోదండము. (తె).—కనుబొమ,
బొమ-బొప్పు; అం. 2: చూ, చక్రములు.
భూగువులు. అం: చూ, రూ-భృగువులు.

మ

మ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
శివుండు; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ,
హిమాంశువు; 4: చూ, వహ్ని. 1;
5. పాగిణి: చూ, సంతతి. 1; 6: చూ, యము
డు; 7: చూ, సమయము. 1; 8: చూ,

చేసుము; 9: చూ, విష్ణువు. 1; అం.
 10: చూ, కవర్గము; 11: మధ్యనుస్వరస్థానము.
 మధ్యమము (మ): చూ, సంగీతస్వరములు
 (స్వరము. 2). [సంతతి. 1.
 మను. సం. వి. అ. న. జనము. మంది: చూ,
 మంకు. దే. విణ. 1. = మూగ: చూ, స్తబ్ధుడు;
 2: చూ, మొండి. 1.
 మంకుతనము. దే. వి. 1. చేడితనము: చూ,
 విలంబము. 1; 2. మూర్ఖత్వము: చూ,
 మూర్ఖము.
 మంకెన. దే. వి. 1: చూ, రక్తకము. 3.*.
 పాండు. 2, ఆ. 41; 2. ఎద్దుమీద నీళ్ళ
 బిందెలు తెచ్చేనపుడు ఆలించెలక్కించ కుదు
 రుగాసంతనచేసి యుంచేబడు బెత్తపుబుట్ట
 లజిత: చూ, మట్టు. 3.
 మంకెనలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము;
 2: చూ, బాలక్కిడ.
 మంక్షు. సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.
 మంఖుణము. సం. వి. అ. న. పిక్కిలమడొడిగి
 కొను కవచము: చూ, వారవారము.
 మంగ. దే. వి: చూ, శిష్టసనము.*. (మంగలది)
 మంగల. దే. వి. కైరకజాతి. (మంగలవాడు,
 మంగలకత్తి. ద్వ. వి. తురము: చూ, రిప్పి. 2.
 మంగలకత్తిరూపు. ద్వ. వి. కృత్తిక: చూ, రిక్క.
 మంగలపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 మంగలపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.
 మంగలము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మంగ
 శము. 1-2; దే. పి. (1) వేపుడుచేట్టి: చూ,
 పాతెము. 8-రం.
 మంగలవాడు. దే. వి: చూ, మంగలి.
 మంగలి. దే. వి. 1: రూ-మంగలవాడు,
 మంగి. (సం).—అంతాపసాయి-అంతేవసా
 యి, అంబుడు, కల్పకుడు, కేశచ్చిత్తు,
 తురమర్ది, తురి, కైరికుడు, వండిలుడు,

చండారుడు-చాండారుడు, దివాన్ ద్రి, నా
 పితుడు, ముండి ("చూ, శిల్పము."); అం.
 2: చూ, శిల్పము. [7, ఆ. 75: చూ, పీఠే.
 మంగలికొళ్ళు. దే. వి. బ. సన్నాయి. కళా.
 మంగలిపని. దే. వి. కైరము: చూ, ముండనము.
 మంగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పార్వతి;
 2. తెల్లగజిక*: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
 మంగళకాశిక. అం: చూ, స్త్రీరాగములు.
 మంగళదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
 మంగళమహాశ్రీవృత్తము. అం: చూ, వృత్తము. 1.
 ("భ, జ, స, న, భ, జ, స, న, గగములు.
 9-17 యతులు. 18వ ఛందస్సు.)
 మంగళము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, శుభము.
 1; వా. 2. ధ్వంసము.
 మంగళముచేయు. వా. మి. స. కి. 1. కేరియ
 స్సుకోరు: చూ, దీవిమే; 2. ధ్వంసము
 చేయు. [కొహరు-జోహరు.
 మంగళ వాచకములు. అం: (తె).—జేజీ,
 మంగళవారము. అం: చూ, వారములు.
 మంగళచూత్రము. సం. వి. అ. న: బొట్టు
 దారము. కళా. 7, ఆ. 75: చూ, భూష
 ణము. 2; 2. మాంగల్యము, పుస్త: చూ,
 భూషణము. 2.
 మంగళహారతి. వై. వి.=మంగళార్తి. రూ-మం
 గళారతి: చూ, హారతి.
 మంగళారతి. వై. వి.=మై.—
 మంగళార్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మంగళహా
 రతి.—మై.—
 మంగళాశాసనము. సం. వి. అ. న. (వైష్ణవసరి
 భాషయందు) ఆశీర్వాదము: చూ, దీపన.
 మంగళుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుజుడు: చూ,
 రామపు. 2.
 మంగళ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోరోజనము,
 చూ, శోచన. 1; 2. జేమ్మి*: చూ, శమి. 1;

3. తెల్లవనః: చూ, వివ; 4: చూ, సదావ. * [మంగళ్యము. 8. మంగళ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ- మంగళ్యము. సం. వి. అ. పు. 1. మల్లెపూవాసన గల ఆగలు, మల్లెపూవాసనగల కృష్ణాగరు (నల్లఆగలు) (అనికొందలు): చూ, రాజా గ్నము; 2: చూ, మింగడ పెరుగు; పుం. 3. కలుకాంత *: చూ, వార్షికము. 1; 4: చూ, మారేడు*; 5: చూ, రావి*; 6. మంగళ్యము, చిలుసెనగలు: చూ, సెనగలు; వి. 7: చూ, శుభకరము. మంగి. దే. వి: చూ, రూ-మంగలి. మంగు. దే. వి. రూ-మంగుడు-మాగు. ముఖ సిద్ధము: చూ, సిద్ధము. మంచకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంచె. మంచము. సం. వి. అ. పుం: మంచేము. 1: చూ, మంచేము; 2: చూ, మంచె. మంచి. దే. వి. 1. యోగ్యత: చూ, సామర్థ్యము. 2; 2. ఇష్టాక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 3. బుజ్జగింపు: చూ, సమరసము. 2; అం. 4. సామము: చూ, ఉపాయములు. (1-2-3-4); వి. 5: చూ, సజ్జనుడు; 6: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 7: చూ, యోగ్యము. 2. (మతీయు దీనికి సందర్భానుసారముగా ననేకార్థములు చెప్పెదరు.) [వాసన. 1. మంచిగండము. ద్వ. వి. శ్రీచందనము: చూ, మంచిచెడ్డలు. దే. వి. బ: అవుగాములు, బౌగాములు, కలిమిలేములు, సముగాములు, బాగు ఓగులు, మేలుగీళ్లు. (సం).—ఉచ్చనీచములు, సుఖదుఃఖములు, (వ్య) కష్టసుఖములు మొ. మంచితనముచేయుట. అం: చూ, సామము. 3. మంచి తెలివి. అం: చూ, రాజబుక్షణములు. మంచిలోప. దే. వి. సత్పథము: చూ, మార్గము. 1.

మంచిదారి. దే. వి: చూ, మంచిలోప. మంచిది. దే. అవ్య. మాబాగు: చూ, సమృద్ధి. 1. మంచినడత. దే. వి. 1: చూ, శీలము. 2. 2: చూ, వర్తనము. 1. మంచినీరు. ద్వ. వి. కుడినీరు: చూ, సలిలము. 1. మంచినూనె. ద్వ. వి. అంటునూనె: చూ, స్నేహము. 2. మంచివని. దే. వి: చూ, హితము. 1. మంచిపాము. దే. వి. వాగుబాము: చూ, సర్పము. మంచితెల్లము. దే. వి. చెఱకురసముతో: దే. వి. తెల్లము: చూ, శర్కర. 1. మంచిమాట. వా. వి. 1. పరిభాష: చూ, శబ్దము. 2; 2. ఇష్టాక్తి: చూ, శబ్దము. 2. మంచిముత్యము. ద్వ. వి. అకృత్యముమైన మాత్రికము: చూ, రత్నము. 1. మంచియ. వై. వి. మంచ: చూ, రూ-మంచె. మంచివాడు. దే. వి. 1: చూ, మంచి. 5; 2: చూ, సుకృతి. 1. [చూ, శయ్య. 1. మంచె. వై. వి. మంచ. రూ-మంచియ. అరప: మంచేము. వై. వి. మంచ. పానుపు: చూ, శయ్య. 1. మంచే. దే. వి. 1: చూ, హిమము; పే. 2. (రూ-మంచే-మనుపు) మనశ్చేయ. మంచేగొండ. ద్వ. వి. హిమవత్పర్వతము: చూ, పర్వతము. [మాసద్వయము. మంచేకారు. దే. వి. హేమంతబుతుపు: చూ, మంచేగుబ్బలి. ద్వ. వి: చూ, మంచేగొండ. మంచేటిలదాబ్బు. దే. వి. పై. మంచేతటి. దే. వి: చూ, మంచేకారు. మంచేతార్కగుడుపులుగు. దే. వి: చూ, వెన్నెల పులుగు. మంజరి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. చిగించిన లేతకొమ్మ: చూ, కాఖ. 1; 2. బొట్టుగు*: చూ, శ్రీమాన్ (సవ్య); 3. పెద్దముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 4. పూగుత్తి: చూ, స్త్రబ

కము; అం. 5: చూ, మహాకావ్యము; 6: చూ, తుంద్రప్రబంధము; పా. 7: చూ, వృత్తము.

1. (ఒక్కొక్క పాదమున మూడిందొక్కణంబులును ఒక సూర్యగణంబును గలిగి మూడవ గణాద్యక్షరము యతిగాగల వృత్తము. ద్విపదవలెనే నడచును కాని పొసఁచులేదు. యతియున్న చోలును.)

మంజుడి. వై. వి. 1. = మాంజస్థమ. చిత్రస్థగ్ర వస్త్రము. పాండు. 1, ఆ. 110; వై. 6, ఆ. 108: చూ, వస్త్రము; 2. నీలవస్త్రము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 171: చూ, నీలి (2).

మంజుమ, సం. వి. 5. పుం. రూ-మంజుమము: చూ, మనోజ్ఞత.

మంజుష్ట. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. = మంజేటి: చూ, సమంగ. 1; 2. మిక్కిలి పక్రకాశించెడి యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6.

మంజుసారాగము. సం. వి. ఆ. పుం. బయటికిని విశేషముగనలబడుచు లోపలను ఎప్పటికిని పడకుండెడు గాఢావరాగము (చూ, పూర్వ రాగము.)

మంజీరము. సం. వి. ఆ. పుం. అందె: చూ, భూషణము. 4. [బుద్ధుడు.

మంజుఘోషుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మంజుభద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

మంజుభాషిణి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("స-జ-స-జ గురువులు. 9యతి. 13 వధందస్సు.)

మంజులము. సం. వి. ఆ. న. 1. పాచి: చూ,

తైలము. 1; 2. పొడరెల్లు: చూ, సదనము.

1; పుం. 3. ఒకరకము కూతురుగుండెంగ:

చూ, దాత్యూహము (చూ, శకుంతి); విణ.

4. ఒప్పిదమైగడి: చూ, హృదయము; అం.

5: చూ, సంయుతహస్తములు.

మంజుపు. సం. విణ. (ఉ): చూ, మంజులము. 4.

మంజుశ్రీ. సం. విణ: చూ, బుద్ధుడు.

మంజూష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) = మంజేస. పెట్టి య: చూ, సందుకా.

మంజేటి. వై. వి. = మంజిష్ఠ*: చూ, సమంగ. 1.

మంజేస. వై. వి. = మంజూష: చూ, మంజూష.

మంజోడి. దే. వి. రూ-మంజోలి. 1. వ్రజముల

తూనిక; వా. 2. బట్టతలతూనిక.

మంజోలి. వా. వి. — పై. — [బుబడి.

మంజోరు. వా. వి. 1: చూ, సప్తతి. 1; 2. చె

మంట. దే. వి. 1: చూ, రోషము; 2. జ్వాల:

చూ, వహ్ని. 1; 3. చుట్టసమనెడునొప్పి.

"గాయముమంట యెత్తుచున్నది."

మంటకము. సం. వి. ఆ. పుం. = మండగ: చూ,

భక్త్యము. [మంటనేయి.

మంటచేయురు. దే. వి. కాలిన గరిఁజెచ్చేయురు:

మంటనేయి. దే. వి. — పై. — [నదనము. 1.

మంటపము. సం. వి. ఆ. న. రమ్యభవనము: చూ,

మంటలెట్టు. వా. న. క్రి: చూ, మండలెట్టు.

మంటమారి. దే. విణ. 1. జ్వలనశీలుండు;

2. కోపశీలుండు. వసు. 4, ఆ. 44.

మంటిగడ్డ. ద్వ. వి. గడ్డ: చూ, భూమి. 1.

మంటిగోడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మట్టిగోడ.

మంటినూనె. ద్వ. వి. (మన్ను + నూనె): చూ,

మట్టితైలము.

మండ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. ఉసిరిక*: చూ,

శ్రీఫలి. 1; దే. వి. (1). కొమ్మ: చూ,

కాఖ. 1; (2). చిన్నకొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 37:

చూ, కాఖ. 1; (3). వితతకాఖ: చూ, కాఖ. 1;

(4): చూ, నీలమండ.

మండలెట్టు. వా. న. క్రి. దహింపజేయు: చూ,

సెలుగు. 5. (కోపమువచ్చినపుడుగూడ

వాడెదరు.)

మండకంచేము. ద్వ. వి. అంచుకట్టిన కంచే

ము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 8)

మండగబ్బ. వా. వి. రూ-మండగిగబ్బ: చూ,

వృశ్చికము. 1.

మండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భూషణము. 2; 2. అలంకరించుట: చూ, భూషణము. 2; విణ. 3. అలంకరించునది.

మండనుడు. సం. విణ: అలంకరిష్ఠువు, అలంకర్త. మండపము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. చేవిక:

చూ, సదనము. 1; 2. చేవడి: చూ, సదనము. 1; దై. వి. (1). = మంటపము. చేవిక: చూ, మండపము. 1.

మండపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిన్నమండపము: చూ, సదనము. 1.

మండము. సం. వి. అ. న. 1. మీగడ. రూ-మండము: చూ, స్తనము; పుం. న. 2. గంజి: చూ, సాదము. (1); 3. నెయ్యి నూనె లోనగువాని పైలేట: చూ, హవిస్సు. 1; పుం. 4. ఆముదము*: చూ, వ్యడంబకము; 5: చూ, భూషణము. 2; 6. ఒక కూరాకు; దే. వి. (1). రూ-మండము. చేపలబొడుమే చిల్లకోల: చూ, సర్పల.

మండలకము. సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱపులుసు: చూ, మండలము. 3.

మండలగతి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు.

మండలచ్చదము. సం. వి. అ. న. అటకమామిడి.

*: చూ, మామిడి. [లు (3).

మండలత్పరము. అం. నూర్య, చంద్రి, అగ్ను మండలదూషణము. అం: చూ, విశంతివిగ్రహములు.

మండలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వజ్రగుడి; తద్వి. — మధ్యము. (తె). — నడినడిమి—నడిమిచోటు; 2. = మడమ: చూ, దేశములు; 3. కుప్తము: చూ, సితము. 1; 4. విలుకాడు రెండుకాళ్లతో మండలాకారముగా నిలుచుట: చూ, స్థానము. 4. (చూ, విలుకాని స్థానములు.); 5. పన్నిద ఋరాజులు (చూ, ద్వాదశరాజుమండలము); పుం. 6: చూ, సమూహము; 7. వలయాకా

రముగఁదీర్చినయొక పూహము: చూ, పూహ; హాభేదములు; 8: చూ, శునకము; త్రి. 9. నూర్యచంద్రిదుల బింబము: చూ, బింబము. 6. (చూ, వర్తులము); 10: చూ, పుంస్థానకములు.

మండలవికల్పము. అం: చూ, ప్రకరణములు.

మండలవ్యూహములు. అం: చూ, ప్రకృతి వ్యూహములు.

మండలస్వప్తికము. అం: చూ, కరణములు.

మండలాగ్రము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

మండలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సమూహము; వా. 2. సమితి: చూ, పరిపక్తు; న్. పుం. 3: చూ, సర్పము; 4: చూ, మండలేశ్వరుడు; 5: చూ, నూర్యుడు; 6. పిల్లి: చూ, నూచకము. 5; 7. కుక్క: చూ, శునకము...

మండలాటి. దే. వి. రూ-మండిలాటి. మర్కప్రణము: చూ, ప్రణము.

మండలేశుడు. సం. వి. అ. పుం. అధీశ్వర సార్యభౌములకంటె ఇతరుడైనరాజు: చూ, రాజు. 1.

మండలేశ్వరుడు. సం. వి. అ. పుం. — దే. — మండవాయి. ద్వ. వి. గుల్మమారుతము: చూ, వాయువు.

మండహారకుడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్ము వాడు: చూ, శౌండికుడు.

మండాటము. దే. వి. దైన్యముతో యాచించుట: చూ, యాచన.

మండాడు. దే. న. క్రి. దైన్యముతో యాచించు: చూ, వేడు. 4.

మండాము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మండము. 1: దే. వి. (1): చూ, రూ-మండము (1). [రూ-మండి-

మండి. దే. వి. ఒకకాలు నేలమోకరించుట:

మండిగ. వా. వి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి;

2. బాణసంచేల మందులనూకుడు మట్టిపా

పాత్రము: చూ, భాండము. 3.—33.

మండిగంద్రాలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మండిగము. దే. వి. వాకిటి కిందిఅడ్డుకొయ్య:

చూ, శిల. 2.

మండిగలు. వై. వి. బ.—మంటక. రూ.—మండె

గలు. చేక్కెరవేయని గోడుమహారీ: చూ,

భక్షిము. [నజ్జాడు. 2.

మండితుడు. సం. విణ. అలంకృతుడు: చూ,

మండిపడు. దే. అ. కి: చూ, మండు. 1.

మండిపాటు. దే. వి: చూ, సంభోషము.

మండియ. దే. వి. రూ.—మండె. 1. జొన్నకంకు

లు పాగాకు లోనగునది మిగ్గులుకై ప్రోగు

వేసి మీదకప్పిపట్టుట. 2. ఎగురబోయక

ముందు కళ్ళములోప్రోగుచేసినధాన్యపురాసి.

మండిలూటి. దే. వి: చూ, రూ.—మండలూటి.

మండీ. దే.వి:చూ,రూ—మండి. [మల్లశాస్త్రము.

మండీలు. దే. వి. బ. మల్లవిద్యాభేదము: చూ,

మండు. దే. ఆ, కి. 1. జ్వలించే. పాండు. 2,

ఆ. 109; స్వా. 4, ఆ. 88: చూ, వెలుగు.

5 (చూ,మండు.3.); 2. చేటుకుమనినొచ్చే.

“గాయము మండుచేన్నది.”; 3. ఈర్ష్యా

దులచే తపించే: అడిచిపడు, ఎగసిపడు.

(చూ, మండు. 1.)

మండునెల. దే. వి. వసంతముతువు. ఉ. హరి.

2, ఆ. 194: చూ, మానవ్యము.

మండువా. వై. వి. 1.—మందురా. ఒక తట్టు

గోడలేని గుడ్డాలసాల. స్వా. 1, ఆ. 40:

చూ, సదనము. 1; 2. చతురముగా స్తంభ

ములమీద దించినది; 3. పాక: చూ, సద

నము. 1; వా. 4. నాలుగిండ్ల బవంతినడుమ

ను వెలుగునచ్చుటకును వాసనీరు పడుటకు

ను తగిన కాళీభాగము. “మండువాలోగిలి.”

మండువాలోగిలి. వా. వి. నాలుగిండ్ల బవంతి:

చూ, సదనము. 1.

మండుకతులన్యాయము. పా. కప్పలనుతక్కు

డలోబెట్టగా నిలువక పారిపోవుచేండు

ననురీతి. [ము: చూ, శోణకము.

మండుకపర్ణము. సం. వి. అ. పుం. దుండిగ

మండుకపర్ణ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పొన్న

గంటి:చూ, శీతసారము; 2: చూ,బెండ;

3: చూ, మంజిష్ఠ * 1.

మండుకపుత్రిన్యాయము. పా. కప్ప దాట్లు

వేసినట్లు కొంచెముపనిచేసి యడివిడిచి

మఱికొంతచేయుటయనురీతి.

మండుకమక్షికాన్యాయము. పా. కప్ప పాము

నోటనుండియునెగనుమింగింజబోవుననురీతి.

మండుకము సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప:చూ,

హరి. 12; 2: చూ, మండుకపర్ణము.

మండుకమండు. సం. వి. అ. పుం. ఒకముసి:

చూ, సన్యాసి.

మండుంము. సం. వి. అ. న. 1. ఇనుపచిట్టె

ము:చూ,శింఘాణము. 1; 2. ఇనుపచిట్టెము

తోజేసినసిందూరము:చూ,శింఘాణము. 1.

మండె. దే. వి: చూ, రూ—మండియ.

మండెగలు. వై. వి. బ.—మంటక: చూ, రూ—

మండిగలు. వై. 8, ఆ.204;వై.8,ఆ. 134.

మండెచేటనలుగు. వా. వి. ఎగురబోయిన వడ్ల

రాసిపైన చేటతో నునుపుచెట్టుట.

మండెము. వై. వి. 1: చూ, రూ—మాడెము.

దుర్గమసలము: చూ, స్థానము, 1; 2: చూ,

మాన్యము. 1.

మండెవెంటినలుగు. వా. వి. ఎగురబోయని

వడ్లరాసిపైన చేటతో నలుగురబెట్టుట.

చూ, వెంటినలుగు. [క్షము.

మండ్ర. దే. వి. ఒకముండ్లచెట్టు: చూ, వృ

మండ్రొబ్బ. దే. వి: చూ, పుట్టతేలు.

మండ్రాటము. దే. వి: చూ, సంతాపము. ఉ.

హరి. 2, ఆ. 167.

మండ్రాడు. దే. అ. కి. చూ, సంకాపించు. మంత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆలోచించువాడు.

మంతనము. వై. వి.=మంత్రాణమ్. 1. ఆలోచన, హరి. ఉ. 1, ఆ. 14: చూ, యోచన; 2. ఏకాంతము. ఆచ్చ. సం. కాం. 98: చూ, రహస్యము. 1; అం. 3. త్రిశక్తులలో మూడవది: చూ, జేతనము; 4 (చూ, త్రియము.)

మంతరము. వై. వి.=మంత్రాణమ్. రూ-మంతు-మంత్రము. 1. పరిసహాయము; 2. జాల విద్య: చూ, విద్యలు; 3. గాయత్రిలోనగు నది: చూ, గాయత్రి(చూ, మంత్రము. 1.) 4.= చూ, మంత్రము. 1.

మంతరసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ. పరిసవ మంత్రజ్ఞ: రూ-మంతురసాని-మంత్రసాని. మంత్రవ్యుడు. సం. విణ. ఆలోచించడగినవాడు. మంతిరి. వై. వి.=మంత్రీ. పరిధానుడు. ఉ. రా. 2, ఆ. 220: చూ, సచివ్రుడు. 1.

మంతరించు. వై. అ. కి. 1. మంత్రమువేయు: మంత్రించు; వా. 2. మంత్రించు: చూ, పిలుచు.

మంతు. వై. వి. 1.=మంత్రీ. ఆచ్చ. కిష్కిం, కాం. 6: చూ, రూ-మంతిరి; 2. చదరంగము లోని రాజుతర్వాతమందెడుకాయ, ద్యుత మంత్రీ; 3. చూ, రూ-మంతరము. 1. కళా. 2, ఆ. 48; 4. చూ, రూ-మంతరము. 2; దే. వి. 5: చూ, పరిసిద్ధి. 1.

మంతుకెక్కినవాడు. ద్వ. వి: చూ, చొర. 5. ఆం, భా. తృ. 4. [రూ-మంతరసాని. మంతురసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ: చూ, మంతువు. సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; పుం. 2: చూ, నేరము; 3: చూ, మనుష్యుడు; 4. రాజు: చూ, రాజు. 1.

మంతుసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ: చూ, రూ-మంతరసాని.

మంత్రకాడు. ద్వ. వి. (మంత్రము + కాడు) ఇంద్రజాలవిద్య నెఱిగినవాడు. ఆచ్చ. యు, కాం. 448: చూ, వ్యాళగాహి.

మంత్రాణ. సం. వి. ఆ. శ్రీ. =మంతనము. రూ-మంత్రాణము. రహస్యాలోచన: చూ, యోచన.

మంత్రాణము. సర. వి. ఆ. న. — వై. — మంతదీధిరి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. మంత్రపదము. అం: చూ, ఆరూఢము.

మంత్రబ్రాహ్మణము. అం. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణ ములలోనొకటి. ఇందలి మొత్తము 4000. (దీనివ్యాపకముగానరాదు): చూ, బ్రాహ్మణము.

మంత్రము. సం. వి. ఆ. పుం. (విచారించఁ బడునది). 1.=మంతరము: ఆంకము, ఆశ్రమము, క్షిపణి, గుహ్యభాషితము, మనువు. (తె). — మంతరము. తద్విశేషములు. — ౧. అనుపూర్ణపంచదశాక్షరి (ఐం హ్రిం సౌ: శ్రీం క్లీం ఓం నమోభగవత్సన్నపూర్ణే); ౨. దేవీపంచాక్షరి (ఓం ఈం ఈం నమః); 3. నారాయణాష్టాక్షరి. (అష్టాక్షరి) (ఓమ్ నమోనారాయణాయ); ౪. రామాష్టాక్షరి (ఓమ్ శ్రీం రాంరామాయ నమః); 5. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ); ౬. శివపదాక్షరి (పదక్షరి) (పంచాక్షరి) (ఓమ్ నమశ్శివాయ); 7. శ్రీరాజరాజేశ్వరీ పంచదశాక్షరి (క, ఏ, ఈ, ల, హ్రిం, హ, స, క, హ, ల, హ్రిం, స, క, ల, హ్రిం); ౮. సూర్యాష్టాక్షరి (సూరాష్టాక్షరి) (ఓమ్ ఘృణిస్సూరియ ఆదిత్యోమ్); ౯. సౌభాగ్య విద్యేశ్వరీపంచాక్షరి. (శ్రీం క్లీం హ్రిం బ్లూం

విం); ౧౦. హయగ్రీవద్వాదశాత్రురీ(ఓమ్ నమో భగవతే హయగ్రీవాయ) ఇత్యాది మంత్రం బుల్లె యంత్రంబులతో సుపాసింపఁదగినవి; మఱియు.—౧౧. అ; ౧౨. ఆఘసర్వణము; ౧౩. అజప; ౧౪. అవసరము; ౧౫. ఆర్షము; ౧౬. ఆవృత్తము; ౧౭. ఆశుత్రము; ౧౮. ఆనురి; ౧౯. ఉపాంశువు; ౨౦. ఋజుంత్రము; ౨౧. వింద్రము; ౨౨. గాయత్రి; ౨౩. గారుడము.(తే)—గారడము; ౨౪. జవ్యము; ౨౫. తారకమంత్రము; ౨౬. దిగ్భంజము (మంత్రముచేకట్టెడు దిక్కులకట్టు); ౨౭. పృథివీరము; ౨౮. బీజాక్షరములు; ౨౯. హంస; ౩౦. హృద్యము. ఇత్యాది(మిగతవానికి “చూ, హృద్యము. 5.”); 2. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 2; 3. ఆధర్వవేదము: చూ, వేదములు; అం. 4: చూ, యోగములు (యోగచతుష్టయము); 5: చూ, పృథ్వాశింపఁజేయఁగూడనివి; 6: చూ, శక్తులు; 7: చూ, క్రియలు; వై. వి. (1): చూ, రూ-మంతరము. 1; (2): చూ, రూ-మంతరము. 2. త్రిమండ. మంత్రీవాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, మాం మంత్రీవికల్పము. అం: చూ, పృథ్వీరణములు. మంత్రీశక్తి. అం. 1: చూ, శక్తిత్రయము; 2: చూ, విశంతి విగ్రహములు. మంత్రీసాని. వై. వి.=మంత్రీస్వామిని. మంత్రరసాని-మంత్రరసాని-మంత్రసాని. మంత్రీసిద్ధి. అం. 1: చూ, కళలు; 2: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము). మంత్రాంగము. సం. వి. అ. న. మంత్రీత్వము. మంత్రాస్పత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జపము: చూ, తపము. 2. మంత్రీ. సం. వి. న్. పుం =మంత్రీరి-మంత్ర. 1. ధీసచివుఁడు: చూ, సచివుఁడు; 2: చూ, సహాయుఁడు. 1. [1—2. మంత్రీంచే. సం. అ. క్రి= చూ, మంత్రీరించే.

మంత్రీసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు. మంత్రీపదేశము చేసినవాఁడు. అం: చూ, గయాపిండ దానార్హము. మంత్రజము. సం. వి. అ. న: చూ, కలంబుటము. మంత్రదండము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మంత్రము; పుం. 2: చూ, మంత్రానము. త్రయము. 6. మంత్రని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తరిగడప: చూ, పామంత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంత్రానము; 2. కంటిసొప్పి: చూ, హర్షణము; 3. అంబలి: చూ, సాదము (1); 4. వధము: చూ, హింస. 1. మంత్రరజ్జువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, తరిత్రాడు. మంత్రరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంత్రానము; వి. 2. చొరపలేనిది: జిహ్వాము, మందము. (తే).—మసలిక; 3. మెల్లగాఁబోవునది: జిహ్వాగము, మందము. (తే).—మసలిక; 4. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2; 5. విరివియైనది: చూ, సుర. 3. మంత్రరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మెల్లగానడచేవాఁడు: మందగామి. మంత్రరువు. సం. వి. ఉ. పుం. చామరపుగాలి: చూ, వాయువు. [చూ, పర్యతము: మంత్రాది. సం. వి. ఇ. పుం. కవ్యపుఁగొండ: మంత్రానము. సం. వి. అ. పుం. రూ-మంత్రము-మంత్రము, మంత్రము, కవ్యము: చూ, వైశాఖము. 2; తద్వి.—(కవ్యపుగుత్తికి.—చూ, వైశాఖము. 2.) మంత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు. మంద. దే. వి. 1. గొల్లవల్లె: చూ, దేశములు; 2. పసలమంద: చూ, సారథేయ(ధేనువు); 3. ఊరికి వెలుపల పసలుండుచోటు; 4. గోవులమంద, యుండుచోటు, పశువులసాల (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

మందకట్టు. దే. వి. 1. గొల్లపల్లెవారు ఏర్పాటు చేకొన్న యేర్పాటు: మందకట్టు, వా. 2: చూ, పెంటగట్టు; 3: పరిమళ్యాయందు బలమునకై పశువులను నిలుపుట: మందకట్టు. మందగట్టు. దే.వా.వి.—పై.— [మంథరుడు. మందగామి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.): చూ, మందగించే. వై. ఆ. కిర్. 1. మందమగు. “అచ లిమందగించెను.”: జేంపారు. (సం).—మందీ భవించే; వా. 2: చూ, సన్నగిలు. “నాడి మందగించినది.” 3. తగ్గు. “ధరమందగించెను.” మందగొను. దే. ఆ. కిర్. మందగాంగూడు. మందట. దే. వి. 1. వ్యవహారయోగ్యము; 2: చూ, సమీపము. 1. పంచ. నా. 1, ఆ. 562; 3: చూ, వినయము. 1. హరి, ఈ. 7, ఆ. 39. మందటిలు. దే. ఆ. కిర్. రూ—మందటిలు, అడఁగు. య. 4, ఆ. 81: చూ, సుగ్రుమ్మ. 9. మందడి. వై. వి. 1.—మందురా. లాయము: చూ, సదనము. 1; వా. 2. ఉమ్మడి. “మీ కునుమాకును వ్యవహారపుమందడివిడి పోవలయును.” “గోడమందడి.” మొ. మందడిడు. దే. వి. (మందడి + ఈడు) గుఱివువాడు: చూ, సాహితీ. మందపిచ్చేక. దే. వి. కురవకపులుంగు: చూ, పిచ్చేక. [ఆ. 15: చూ, వేర్త. మందపోయాలు. ద్వ. వి. గొల్లది. పొందు. 2, మందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గజజాతి వికేషము. (యద్ధకాలమందు వాహనయోగ్యమైనది): చూ, హస్తీ; విణ. 2. చొరప తేనిది: చూ, మంథరము. 2; 3. మెల్లది: చూ, మంథరము. 3; అం. 4: చూ, గజజాతులు; 5: చూ, ముఖరజ్జువులు; 6: చూ, నాసికాక్రియలు; 7: చూ, కుగ్రులు; దే. విణ. (1). టట్టుము: చూ, సాంద్రము. 2; (2). లావు: చూ, స్థూలము. 2.

మందగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కవ్యపుగొండు: చూ పర్వతము; 2. మందారము కల్పవృక్షము: చూ, కల్పవృక్షములు; 3: చూ, స్వర్గము; విణ. 4. అలసము: చూ, విలంబము. 1; 5. బహుళము: చూ, హేరాళము. మంవరాపర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు. మందరి. దే. వి: చూ, వైద్యుడు. మందల. దే. వి. 1. ఉనుటు: చూ, పొగిగును. 8; 2. మేర: చూ, విధము. 1; 3: చూ, సమీపము. 1; నా. 4. హద్దు: చూ, సీమ. 1. మందలించే దే. న. కిర్. 1. చెప్పె: చూ, వచించే; 2. అజ్ఞాపించే. భాగ. 2, స్కం. 188: చూ, సెలవిచ్చే; 3. మనవిచేయు. అని. 3, ఆ. 25: చూ, విన్నవించే; 4: చూ, చెప్పే రించే; 5. తలఁచు: చూ, యోచించే; వా. 6. అదమాయించే. (కొద్దిగాశీక్షించే.): చూ, శీక్షించే. [2: అదమాయంపు. మందలింపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవహారము. 3; మందన. వై. వి.—మంజూష. రూ—మందనము. పైకై: చూ, సందుకా. [89. మందనము. వై. వి.—పై.— నీలా. 3, ఆ. మందస్మితము. సం. వి. ఆ. పుం. చిటునగవు: చూ, హాస్యము. 1. మందహాసము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.— మందాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; 2. ఆకాళగంగ: చూ, నది; 3. అటు వదేండ్ల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; పా. 4: చూ, వృత్తము. 1. [చూ, వృక్షము. మందాకు. దే. వి. (మందు + అకు) ఓషధి: మందాకాంతము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“మ, భ, న, త, త, గగములు. 11 యతి. 15 వ చందస్సు.”) మందాక్షము. సం. వి. ఆ. న: చూ, స్థిగ్. మందాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం: అగ్నిమాంద్యము. మందాత్మజాంశము. అం: చూ, పవ్యంశములు.

మందామణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దబాస: చూ, పాత్రము. 6-౧.

మందారము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఈగినుగ్రాసు: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 2. జిల్లేడు*: చూ, విక్తి రణము; 3. పారిభద్రము*: చూ, వారిదము. (1); ఆం: 4: చూ, కల్పన్యక్షములు; దే.వి. (1) మేఘావరణము: చూ, మేఘము.1.

మంది. దే. వి. 1. జనము: చూ, సంతతి. 1; వా. 2. సంతానము: చూ, సంతతి. 1; 3. గుమి. ఉ. రా. 6, ఆ. 105: చూ, పరి వారము. 1; 4. కాలబలము. య. 4, ఆ. 155: చూ, భటుడు; వా. బ. 5. చుట్టము లు. “పెండ్లివారు ఎంతమందివచ్చిరి. (ఎంత మంది=ఎందఱు చుట్టములు.)”: చూ, సం బంధి. 1.

మందిరము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సద నము. 1; 2. కట్టణము: చూ, దేశములు; వా. 3. దేవగృహము: చూ, సదనము. 1; 4. అల్పదేవాలయము, ఇంటిలోని దేవుని పీఠము (అని కొందఱు) “రామమందిరము”: చూ, సదనము. 1; పుం. 4: చూ, సముద్రము.

మందీభవించే. సం. ఆ. క్రి. 1: చూ, మంద గించే. 1; వా. 2: చూ, మందగించే. 2.

మందు. దే.వి. 1.(ఇందు(చూ)భస్మములు, చూర్ణ ములు, లేహ్యములు, రసాయనములు, ఘృత ములు, తైలములు, ద్రావికములు, ఘటికావ ధములు, అంజనములు, కిషాయములు, ఆసవ ములు మొదలగునవి చేరును.) (సం).— అగదము, అజాయవు, ఔషధము, కమ లము, గదారాతి, జయపు-జాయపు, తం త్రము, పృతిక్రియ, భేషజము-భైషజ్యము, యోగము; తద్విశేషములు. ౧. అతికించే మందునకు. (సం).—జీవగణ్ఠ, జీవనౌషధ ము, జీవాతువు; ౨. కంటి మందునకు.

(సం).—ఓచాలకము; 3. కుష్ఠమును మందు నకు. (సం).—కుత్సితము, కుష్ఠఘ్నము, కుష్ఠ హంత్రీ, నాశుచి, హితావళి; ౪. పుంటిమం దునకు. (సం).—ఉపనాహము. (తె).— మిలము-మొలము-మొల్లము; ౫. బాలెం తమందునకు. (తె).—కాయము. (సం).-సర్వస్య; ౬. చిడ్డలమందునకు. (సం).—కారము; 7. చిడ్డలముతో వండిన మందునకు. (సం).— గుడకము, గుడేరము; ౮. విషమునకు.— (చూ, సంగరము 6.); (నిగతనాసికి “చూ, సంగరము. 6.”); 2. వశ్యోపధము, ఋద్ధి: చూ, రాజ్యర్థము; వా. 3. చోవునకు ఇచ్చేది ఔషధము. “మందులవాడు మం దు పెట్టి కాకినిచేంపెను.”: చూ, సంగరము. 6; 4: చికిత్స, ఉపకర్మము, పృక్రమ ము, పృతిక్రియ, పృతికారము; 5: చూ, వెరవు; విణ. 6: చూ, వెక్కనము. 3.

మందుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. శని: చూ, రామువు. 2: 2: చూ, సోమరి; 3: చూ, హినుడు; 4. ఇచ్చేవచ్చినట్లు తిరుగువాడు: చూ, సంచారి. 2; 5. నిర్భాగ్యుడు: చూ, వాగ్దే; 6: చూ, స్తబ్ధుడు; 7: చూ, వ్యాధితుడు. [చూ, సదనము. 1.

మందుపట్టె. దే. వి. బాణసంచే చేసెడుకాలు: మందుభాయి. వా. వి. నల్లమందుతి నెడి తెవులు గొంటు: చూ, వ్యాధితుడు.

మందుమల. ద్వ. వి. మందుచెట్టుండుకొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము.)

మందూర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=మండువా. లాయము: చూ, సదనము. 1; 2. పడక: చూ, శయ్య. 1.

మందూరకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మంచ డీడు. విక. 3, ఆ. 17. [శువు.

మందూరా. దే. వి. చందూరిడు: చూ, హిమా

మందులనూరి. దే. విణ. 1. మర్లమందు పెట్టునది;

2. మర్లమందు పెట్టువాడు; మందులవాడు.

మందులవాడు. వా. విణ. 1: చూ, మందుల

మాది. 2; 2: మందులు అమ్మేడువాడు;

3. మందులు చేయువాడు; 4: చూ, మందరి;

5. ఒకానొకకిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

మందెమేలము. దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ,

సయాట; 2: చూ, పరిహాసనము; 3. పేర్

మము, స్నేహము (అనికొందలు). భో. 4.

ఆ. 157: చూ, స్నేహము. 1.

మందోదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రావణుని

భార్య: చూ, భార్య; అం. 2: చూ, కన్య

కలు. [చూ, వేడిమి.

మందోష్ఠము. సం. వి. ఆ. న. విణ. ఇంచేత వేడి:

మందగితారవినన్నము. అం: చూ, అలంకార

ము. 3. [లంకారములు.

మందగిమధ్యము. అం: చూ, సంచారివర్ణగత

మందగిము. సం. విణ. 1. గంభీరమైనది (స్వర

ము): చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ,

స్థాయి.

మందగిస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చితమము. (ప్ర

దయమునందుండిడి మొదటి 7 కుశల

నుంపు.) [లంకారములు.

మందాగ్రంతము. అం: చూ, సంచారివర్ణగత

మందాగిది. అం.—పై.— [మబ్బుకొను.

మంపిలు. దే. ఆ. క్రి. రూ-మంపిల్లు: చూ,

మంపిల్లు. దే. ఆ. క్రి.—పై.—సా. 1, ఆ. 68.

మంపు. దే. వి. మత్త, మైకము, విజ. 1, ఆ.

147: చూ, హామిక.

మంపుగొను. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, మంపిలు.

ఉ, హరి. 4, ఆ. 26; పేర్. 2. మంపు

గొలుపు. [మ, దహనము.

మంబరము. దే. వి. కాట్టుట. (సం).—పిష

మంబరమునేయు. దే. న. క్రి: చూ, దహించు.

ఉ, హరి. 3, ఆ. 153.

మందె. దే. వి: అఱకడ-అఱకడము, ముచ్చె

మంభము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పొగ.(హ).

మకతక్కియ. అం: చూ, క్రియాంగములు.

(అంగము. 9.)

మకరందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: ఆనవము.

కానుసుము, పుష్పరసము, మరందము.

(తె).—కమ్మనరు, పూదేనియ-పూదేనె

పూవుదేనియ. (“చూ, సుమనోదజము.”);

అం. 2: చూ, జన్యతాశములు.

మకరకంఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నడుమ మొసలి

ముఖమేర్పడిన కంఠభూష: చూ, భూష

ణము. 2.

మకరకుండలము. సం. వి. ఆ. న. మొసలి ముఖ

మేర్పడజేసిన పురుషునికర్ణభూష: చూ,

భూషణము. 2. [రధ్వజుడు.

మకరకేతనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక

మకరతము. సం. వి. ఆ. న. రూ-మకరతము,

ఉ, రా. 6, ఆ. 76: చూ, గత్తుము. 1.

మకరతోరణము. సం. వి. ఆ. పుం, న. మొసలి

రూపమేర్పడజేసిన తోరణము. (చూ, తో

రణము.) [నములు.

మకరతోరణములు గట్టించుట. అం: చూ, తోర

మకరధ్వజుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక

రాంకుడు.

మకరము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దచేప:

చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ,

మత్స్యము. 1; అం. 3. మకరమునునిధి: చూ,

నిధులు: చూ, లిట్టి. 1-2; 4. అభినయ

హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1;

5. మొసలిరాసి: చూ, రాసులు; 6: చూ,

ఆనవములు; 7: చూ, కస్త్రములు; 8: చూ,

భోగవృక్షహములు; 9: చూ, పగిధానపూ

హములు; వా. వి. ఆ. పుం. 10. మట్టమధ్యా

హము, ఎండవేళ. “నెత్తిమాడుచుండగా

మకరములోపచ్చితిని.”

మకరాంతుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకరస్తుడు. సముద్రము.

మకరాలయము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకరక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్త్రీలకు చెక్కిళ్ళు లోనగు తావులయందు లతుకతో వ్రాసెడు మకరరూపమగు శేఖ. ఉ. రా. 1, ఆ. 44: మకరికాపత్రము.

మకరికాపత్రము. సం. వి. ఆ. న. — వై. — మకరివల. మి. వి. మృగములనుబట్టెడువల: చూ, వల. 1. స్థలము, బస.

మకాము. వా. వి. పర్యాయమందునిలచే మకెల. వై. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 8;

2. = మలిన. చూచినయ: చూ, మలినము. 1.

మకెలి. వా. వి: చూ, మకెల. 2. స్రీసకము. (1.) మకుటము. సం. వి. ఆ. న. కిరీటము: చూ,

మకురము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అద్దము: చూ, ముకురము; 2. చూ, పొగడ*; 3. చూ, మల్లెపువ్వు; 4. కుమ్మరిసారెడిగిప్పెడుకట్ట.

మకురు. దే. వి: చూ, మార్గము.

మకురుతనము. దే. వి. — వై. —

మకుష్ఠకము. సం. వి. ఆ. పుం. బ. (రూ—మకుష్ఠకము— మపుష్ఠకము—మయవైకము— మయప్రకము) అడవిపెసలు: చూ, పెసర. [వికల్ప. 4.

మకులకము. సం. వి. ఆ. పుం. దంతి*: చూ, మకులము. సం. వి. ఆ. పుం. — వై. —

మక్కు. వై. వి. 1. నితంబైక పార్శ్వము: మలుగు—మల్లు; 2. బిడ్డలతల్లి పొత్తికడుపున బుట్టెడి అపాయకరమగు నెత్తురుగడ్డ. మక్కు నగాయ: చూ, ప్రిణము. 1; 3. కాలఖండము: చూ, యక్ష్మత్తు.

మక్కునగాయ. ద్వ. వి: చూ, మక్కు. 2.

మక్కులు. వై. వి. = మఫీ. మొక్కజొన్నలు: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము).

మక్కుల్లము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక్కు. 2.

మక్కులించే. దే. ఆ. క్రి. 1. తిరుగుకొను: చూ, వెనుదీయు; 2. చూ, సరిపడు. 2. వై. 6, ఆ. 108; 3. చూ, సరిపోలు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 250; అం. పేర్. 4. తిరుగు కొనలేయు. స్వా. 1, ఆ. 59; 5. సరిపడి చే. కాశీ. 3, ఆ. 118; 6. సరిపోల్చు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 50.

మక్కు. వై. వి. = మఫు. యవనదేశమందలి ముఖ్యపట్టణము: చూ, సీమ. (1) (దేశములు.) మక్కి. దే. వి. నిస్సారము: చూ, చెందు. 2. మక్కికిమక్కి. బా. 1. ఉన్నదున్నట్లు. “తెల్లనేయుచో, మక్కికిమక్కియన్నటుల మార్చినకావ్యము శాస్త్రమెట్లగున్.” (శ్రీ నివాసవిలాసము); వా. 2. వారుచేసినట్లు పేరుచేయుట. “చెబ్బకుచెబ్బ యన్నటుల మక్కికిమక్కిచేసెను.”; 3. అసలుకు సరి యగునకలు.

మక్కు. దే. వి. 1. చూచినయ: చూ, మలి నము. 1; 2. చింతలంబలితో బొప్పలకు పెట్టిన అతుకు; ఆ. క్రి. 3. కాంతిహీన మగు: చూ, మక్కు; 4. చూ, శోషించే. పంచ. వా. 2, ఆ. 179; 5. చూ, మరణించే. య. 3, ఆ. 123; న. క్రి. 6, గీటు. అచ్చ. యు, కాం. 423: చూ, అక్కు; వా. వి. బ. 7. పునాదులయొక్క నూలితాగిటికొనను కట్టెడు కట్టెపుల్లు; బ. 8. పునాదులయొక్క అద్యంతముల నిటు నటుగుచ్చెడుకొయ్యతునకలు; బ. 9. ఎముకలు: చూ, శల్మము. 1.

మక్కువ. దే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1. మక్కు. దే. వి. బ: చూ, మక్కు. 9.

మక్కు. వా. వి. రైతు ఈనాందారునకిచ్చెడు ఛాన్యాధికము.

మక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: క్రిమిబూనము, తుద్ర, గంధలోలుప, చర్మణ, నీలగుచ్చ.

(తె).—ఈగ-ఈగె, ఈవ-ఈచె, నల్లని
యీగ; తద్విశేషములు.—౧. అడవి
యీగకు.—తుద్ర, తుద్రీక, గోమక్షిక,
దంశము, వనమక్షిక. (తె).—అడవి
యీగ-అడవీగ, జొట్టిగ-జోటీగ-
జోటుబీగ; ౨. కణదురీగకు.—కంట
క, కంటకానన, కణ, కామకారి, గండోలి.
గంధోలి, గృహిణి, తృణపట్టదము, భృం
గరోలము, వరటము, వరోలము, విపస్త్వ
క్కు, కూకకీటము. (తె).—కందురీగ-
కందురు-కదురీగ-కణదురీగ, కదు
దురు-కణదురు-కనుదురు; ౩. చిన్న
యీగకు.—తుద్రదంశిక; ౪. తేనెటీ
గకు.—తుద్ర, పతంగిక, పులిక, మధుమ
క్షిక, సరఘ. (తె).—జోటీగ, తేనెటీ
గ-తేనీగ, తూనిగ-తూనీగ, తెరయీ
గ, పెరయీగ; ౫. నీరు పట్టు
యీగకు.—ఘోణి; ౬. నూటిపట్టుయీ
గకు.—కుంభీరమక్షిక, ఘోణి; ౭. పశు
మక్షికకు.-పశుమక్షిక. (తె).—జొట్టిగ-
జోటీగ-జోటుబీగ; ౮. బొడ్డిగకు.
(తె).—బరిడె పురుగు-బరిణిపురుగు-బరిణె
పురుగు, బొడ్డిగ-బొడ్డిగ; ౯. పల్కీక మక్షిక
కు. (తె).—ఈనలు. (మిగతవానికి “చూ,
సరఘ”)

[యజ్ఞము

మఖము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మఘము:చూ,
మఖమతుడు. సం. వి. స్. పుం. ఇంద్రిండు:
చూ, సహస్సాక్షిండు.

మఖపుడు. సం. వి. స్. పుం. —పై.—
మగ. దే. వి. పుం. స్త్రీ. “మగవాడు.”
మగటమి. దే. వి: చూ, పౌరుషము. 1. (ఇది

చింత్యము.)

[కౌర్వము. 1.

మగటిమి. దే. వి. 1. —పై.—; 2: చూ,
మగడు. దే. వి. 1. పురుషుడు. నిర్వ. 1, ఆ.

4: చూ, మనుష్యుడు; 2. భర్త: చూ,

సామి. 2; 3. పృథువు. రామా. 5, ఆ.
204: చూ, స్వామి. 1; 4. శూరుడు:చూ,
హంవీరుడు. 2; (వృత్తియందంత్యవర్ణ లోప
ము. “మగపాటు, మగపాండు.”) మొ.

మగడులేనియాడుది. అం: చూ, అపకాశ
ములు.

మగచెయ్యలు. ద్వ. వి. బ: చూ, సంయోగము.

మగణము. అం. మూడుగురువులు. “వైకుంఠా”

చూ, అష్టగణలక్షణము.

మగతనము. దే. వి. 1: చూ, పౌరుషము. 1;

2: చూ, కౌర్వము. 1.

మగది. దే. వి. మొగది.

మగధము. అం: చూ, దేశములు.

మగధుడు. సం. వి. ఆ. పుం. వంశావలి చేడి

మధువాడు: రూ-మగధుడు, మధుకుడు:

చూ, వండి. [పరిశీల్ని.

మగనాలు. దే. వి. (మగని + ఆలు): చూ,

మగనిఅన్న. వా. వి: బావ, బావగారు.

మగనిపేరెదనున్న పగలాడి. దే. వి: చూ,

లక్ష్మి. 1.

మగనిపైదోడు. వా. వి: చూ, దేవరుడు.

మగపనులు. వా. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపాటి. దే. వి: చూ, మగటిమి. 2.

మగపాడి. దే. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, పయి

కూటమి.

మగపోడుములు. దే. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపోల్కూటమి. దే. వి: చూ, మగపాడి. 2.

మగమానికపువాలు. ద్వ. వి. వజ్రాయుధము.

నీలా. 3, ఆ. 8: చూ, హేతి. 4 (బాణ

ము. 1.)

మగమానికము. ద్వ. వి. వజ్రము:చూ, రత్నము. 1.

మగతొలివాలు. ద్వ. వి: చూ, మగమానికపువాలు.

మగతొయి. దే. వి: చూ, మగమానికము.

మగలాగు. దే. వి: చూ, పయికూటమి.

మగవాండు. దే. వి. 1: చూ, మగవాండు. 1.

విజ. 1, ఆ. 78; 2: చూ, మగవాండు. 4.

మగవానివడక. పా. (దీనికి ఉపమానములు. —
ఏనుగు, ఎద్దు, సింహము.)

మగవానివత్తుము. పా. (దీనికి ఉపమానము. —

తలుపు.) [ము: చూ, వాగసరము. 1.

మగిడి. దే. వి. పాములవాండు ఊడెడువాద్య
మగియించే, దే. స. కి. చేంపు: చూ, సంహరించే.

మగుడ. దే. ద్వి. పునర్లకము: చూ, వెండియు.

మగుడబడు. ద్వి. ఆ. కి. మరలు: చూ, పట్టిల్లు.

మగుడు. దే. ఆ. కి. — వై. — [దు.

మగుడుచే. దే. పే. మగుడజేయు. రూ. — మగు

మగుడు. దే. పే. — వై. — [మదులు.

మగులు. దే. వి. గోడమీడిక వ్య: మదురు-

మగులుగోడ. ద్వి. వి. మదురుపెట్టినగోడ, మదు

రుగోడ. కళా. 3, ఆ. 88: చూ, మఱుంగుగోడ.

మగువ. దే. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మగ్గుపుగుంత. ద్వి. వి. సాలెవాండు నేయుటకు
గుర్చున్న పుడుకాలుచేయకొనెడు పల్లము.

హంస. 2, ఆ. 11.

మగ్గుము. దే. వి. సాలెవాండు నేసెడు యంత్రము.

తద్విశేషములు (ఉపకరణములు). - ౧. ఆచ్యే;

౨. ఆను; ఆనుగోళివి; 3. కారపుబడుగు; ౪.

కుంచియ - కుంచె; ౫. (సల). — తంత్రాతర్చ

వము; ౬. పంటియ - పంటె, పంటికట్టి,

పంటెకోల, వరకటె. (సం). — తనరము-

త్రసరము; ౭. పడుగు. (సం). — ఆతాన

ము, తంత్రము; ౮. పలక; ౯. పేక; ౧౦.

లాక, లాకచేయి, లాకబద్ద. (సం). — పగ

వాణి; ౧౧. లాకకట్టు; ౧౨. సరి; (మిగత

వానికి “చూ, సరి. 2.”) (౧) మగ్గుము

యొక్క ఉపకరణములు. — (ఇందుకొన్ని

శీర్షికలుకానేరవు.) అచ్చే అ తు పు ట;

అచ్చేబద్ద; అచ్చేతాగడు; ఆరిక (తడు

పుట); ఆర్పుట (చేయుట); ఊడితెలు;

కండి; గడ్డపాట, గడ్డపలుగు; చేడు;

చేడుముల్లు; చేట్టుకట్టలు, చేట్టుబద్దలు,

గుడిబద్దలు; గోజో, గంజి; జోవ్వలు - ను

వ్వలు; దోనియ - దోనె; నాడి; నాడిముల్లు;

నేతలాకలు; బండి; మొలకలు; మోతు;

మోతుగిలక; సుద్దకడ్డి. (౨) రాట్నములోని

భాగములు. — అడ్డ; ఆకులు; ఇరుసు; ఊ

చేలు; కదురు; గుంజేలు; చెవులనడుమ దా

రము; చెవులపీట; తొక్కుడుపీట; దార

ము, పోగు, తంతువు. (మిగతవానికి “చూ,

సరి. 2.”) [వాండు.

మగ్గరి. దే. వి. (మగ్గుము + అరి): చూ, సాలె

మగ్గు. దే. ఆ. కి. ఉక్కుచే చెమ్మగిల్లించెడు:

మగ్గుడుపాటు.

మగ్గుడు. దే. వి. మగ్గుట.

మగ్గుడుపాటు. దే. ఆ. కి. చూ, మగ్గు.

మగ్గురు. వా. వి. అధికారము. [హితము.

మగ్గుము. సం. విజ. మునిగినది: చూ, విగా

మఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మక్కలు;

ఆం. 2: చూ, పితరులచేక్క.

మఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-

మఖము; 2. ఒకదీవి: చూ, లంక (1).

మఘవంతుడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-

మఖవంతుడు.

మఘవుడు. సం. వి. న్. పుం. — వై. —

మఘాభువు. సం. వి. ఊ. పుం. శుక్రగ్రంథ:

చూ, రాహువు. 2.

మచర్చిక. అం: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

మచ్చిక. దే. వి. రూ - మచ్చికె - మచ్చిక. 1. పే.

మము: చూ, స్నేహము. 1; 2. మోహము.

భాగ. 7, స్కం. 48; మార్క. 5, ఆ.

200: చూ, పలపు. 2; 3: చూ, వాంఛ;

4: చూ, బుజ్జగము. 1.

మచ్చికనడు. ద్వ. ఆ. కి. 1: చూ, మరులుకొను. 1; 2: చూ, స్నేహించు.

మచ్చిక. దే. వి. 2: చూ, రూ-మచ్చిక.

మచ్చిక. దే. వి. — పై. — (వాంఛను. — చిత్ర. 6, ఆ. 76.)

మచ్చెకంటి. ద్వ. వి. (మచ్చెము + కన్ను) 1 చేవలవంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ, ప్రేమ; 2. ఆడుది. కథా. 3, ఆ. 129: చూ, ప్రేమ.

మచ్చెము. నై. వి. = మచ్చు. 1. చేవ: చూ, మత్స్యము. 1; 2. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 3. చంద్రకళంకము: చూ, లక్షణము. 1.

మచ్చే. దే. వి. 1. రూ-మచ్చేము. గాయపుగుఱు: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, పుట్టుమచ్చ; 3: చూ, రూ-మచ్చెము. 3.

మచ్చేమాయు. దే. ఆ. కి. 1: చూ, నశించు.

మచ్చేము. దే. వి. చూ, రూ-మచ్చే. 1. వసు, 6, ఆ. 73.

మచ్చేరము. నై. వి. = మత్స్యర. 1: చూ, మాత్స్యరము. 1; 2: చూ, విరోధము.

మచ్చేరి. నై. వి. (మచ్చేరము + ఇ) = మత్స్యర. ద్వేషి: చూ, శత్రువు; 2. చోరుడు: చూ, హాళుడు. 1; 3: చూ, మాత్స్యర్యశీలుడు. భాగ. 6, స్కం. 273.

మచ్చేరించు. నై. ఆ. కి. 1. వేలవట్టు: చూ, నూడుకొను; 3; 2: చూ, ద్వేషించు. భాగ. 1, స్కం. 332.

మచ్చేరికము. నై. వి. = మత్స్యర. 1: చూ, మచ్చేరము. 1. హరిశ్చ. 1, ఆ. 84; 2: చూ, మచ్చేరము. 2; 3: చూ, పోటి. 1. వికృ. 5, ఆ. 62.

మచ్చేరికించు. నై. ఆ. కి. 1: చూ, రూ-మచ్చేరించు. 1. వికృ. 8, ఆ. 8; 2: చూ, రూ-మచ్చేరించు. 2. నై. 8, ఆ. 65.

మచ్చేరిడు. నై. వి. = మత్స్యర. (మచ్చేరి + ఈడు): చూ, మచ్చేరి. 3. పృథా. 1, ఆ.

77. (స్వార్థమున ఈడు.)

మచ్చేరెన్నుడు. ద్వ. వి: చూ, ఫల్గునుడు.

మచ్చే. దే. వి. 1. మీదకట్టడములేని మిడ్డటిల్లు. అచ్చు. ఆ. కాం. 10: చూ, నడనము. 1; 2. చొక్కపాడి: చూ, మైదు; 3: చూ, పృలోభనము. భాగ. 10, స్కం. తూ. 1297; 4. వన్నె సరిచూచుకొనుటకు ఆగసాలెవాడిచ్చెను వెండిబంగారముల ముక్క, మచ్చేముక్క: చూ, లోహము. 1; 5. చూదిరి: చూ, సామ్యము.

మచ్చేకత్తి. ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్టి. 2.

మచ్చేముక్క. దే. వి: చూ, మచ్చే. 4.

మచ్చేలు. దే. వి. 2. వెండిబంగారముల మచ్చేకమ్ములు. హంస. 2, ఆ. 181: చూ, లోహము. 1.

[మత్స్యము. 1.

మచ్చము. సం. వి. ఆ. పుం. = మచ్చెము: చూ,

మజ్జ. సం. వి. ఆ. ప్రే, 5. పుం. 1. చెట్టుచేవ: చూ, సారము; 5. పుం. 2. ఎముకలయందలి నేయి, అన్నిన్నచూ: చూ, స్నేహము.

మజ్జనము. సం. వి. ఆ. న. 1. = మజ్జనము. పాం. 2, ఆ. 108: చూ, స్నానము; ఆం. 2: చూ, భూషణము. 2.

మజ్జము. అం: చూ, ధాతువులు.

మజ్జిగ. నై. వి. = మార్జికా: చేల్ల, మోరి. (సం). — అరిష్టము, కాలశేయము — కాలనేయము, గోరనజము, గోరనము, ఘనరసము, ఘోలము — ఘోళము, దండాహతము, తద్విశేషములు. — ౧. చేల్లతోకడివినది. (సం). — బొదశ్శిలము — బొదశ్శిలము; ౨. చేమిరి పెట్టుచేల్లకు. — తోడుచేల్ల; 3. నీళ్లకలియనిచేల్లకు. — కాను. (సం). — కోధము, పృమశితము, మశితము; ౪. పాతికపాలునీళ్లు చేర్చినచేల్లకు (సం). — కంకర

ము, కచ్చగము, కటురము-కట్టరము, తక్కి
ము; ౫. మాఁడుపాళ్లు నీళ్లుకలిసినచేల్లము. -
నీరుచేల్ల, నీరుమజ్జగ, నీరుమోరు, బక్కునీళ్లు,
బక్కుమజ్జగ; ౬. చేల్లపులుసు, తిమ్మనము,
మెంతిమజ్జగ. (సం). — లేమనము, మార్జిక;
౭. సగమునీళ్లుచేర్చినమజ్జగము. (సం). ఉద
శ్చిత్తు-ఉదస్వీత్తు. (మిగతవానికి “చూ, స
స్యము.”)

మజ్జి. దే. ఆప్య. (రూ-మజ్జో-మజ్జే-మజ్జేర-మ
జ్జేర-మజ్జో-మజ్జేర- మజ్జోరే- మజ్జో-మజ్జో
రే.) పృశంసనార్థకము. ఉ. హరి. 5, ఆ.

270: చూ, నేబాను.

మజ్జో. దే. ఆప్య. — వై. — వికర్. 8, ఆ. 18.

మజ్జోకా. వా. వి. తమహ, క్షే.

మజ్జోకారు. వా. వి. వైసఉదహరించినగ్రామము.

మజ్జోబతు. వా. విణ: గట్టి.

మజ్జోరి. వా. వి: చూ, మకాళత్తు.

మజ్జే. దే. ఆప్య: చూ, రూ-మజ్జే.

మజ్జేనము. వై. వి.=మజ్జన: చూ, మజ్జనము.

మజ్జేరి. దే. వి: చూ, వైచికి.

మజ్జేర. దే. ఆప్య: చూ, రూ-మజ్జే.

మజ్జేరే. దే. ఆప్య. — వై. —

మజ్జో. దే. ఆప్య. — వై. —

మజ్జోర. దే. ఆప్య. — వై. —

మజ్జోరే. దే. ఆప్య. — వై. —

మజ్జో. వి. ఆప్య. — వై. —

మజ్జోరే. వి. ఆప్య. — వై. —

మట్టమట్ట. దే. వి: చూ, రూ, మలమల.

మట్టమట్టాడు. దే. ఆ. కిర్. మండు: చూ, నె
లుగు. 5.

మట్టము. వై. వి.=మతము. పరదేశులు సన్యాసు
లు లోనగువారుపనించే గృహము: చూ, సద
నము. 1. [చూ, మొక్కచిక్కుడు.

మట్టిక. దే. వి: రూ-మట్టిక, గోరుచిక్కుడు*:

మట్టిమము. ఆం. (మత్తము) పదియక్షరముల
కాలము: చూ, తాళములు.

మట్టుచూయ. దే. విణ. (చూచుము + చూచుము)
రూ-మట్టుచూయము. 1. మిక్కిలిచూయ;
వా. 2. బొత్తిగా కనబడకుండజేయుట.

మట్టుచూయము. దే. విణ. — వై. — పా. 2,
ఆ, 114.

మట్టుచూయకాఁడు. దే. విణ. మిక్కిలిచూయలు
గలవాఁడు: చూ, వ్యాళగాగ్రిశా.

మట్టుచూయలాఁడు. దే. విణ. — వై. —

మట్ట. దే. వి. 1. తాటి, కొబ్బరిలోనగువానితకు
లకొమ్మ(వృంతము): చూ, శాఖ. 1; 2. ఆవు
లోనగువానితోక. భార. విరా. 4, ఆ. 284:

చూ, వాలము. 1; వై. వి. 3.=మత: చూ,
వాసుండు; 4. గోడకు సున్నముకొట్టెడు
కుంచె: కుంచీయ-కుంచె.

మట్టగించే. వై. స. కిర్.=మత. 1. మట్టుచేయు;
వా. 2: మట్టముచేయు.

మట్టగిడుసు. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మట్టపలక. వై. వి. (మట్టము + పలక) కిల్పలు
మట్టముచూచెడుపలక.

మట్టపుబంగారు. వై. వి: చూ, కోరాబంగారు.

మట్టమధ్యాహ్నము. వి. వి. (మధ్యాహ్నము +
మధ్యాహ్నము.): చూ, పట్టనగలా.

మట్టము. దే. వి. 1: చూ, పరిమితి; వై. విణ.
2.=మత. వెలితి: చూ, సాడ్డు. 1; 3.=మత.
పొట్టి. భాగ. 8, స్కం. 542: చూ, హృ
స్యము; 4. చేదను, సమము: చూ, సపాట
ము (పృత్తియందు పాల్గుపరమగుచో ము
వర్ణము లోపించును. — మట్టపలక మొ.)

మట్టముచేయు. వా. స. కిర్. 1: చూ, మట్టగిం
చే; 2. ఎన్నటికిని వైకిరాకుండగ అడగఁ
జొగ్గము.

మట్టనము. వై. విణ.=మత. 1. మట్టుచెనది: చూ,

హృస్వము; 2: చూ, పరిమితి. య. 2, ఆ.

87; 3: చూ, పరిమితము. 2.

మట్టిసి. వై. విణ. = మత: చూ, వామనుడు.

మట్టిడు. దే. ఆ. కి. (మట్టి + ఆడు) 1. గమ

నించే, భాగ. 3, స్కం. 414: చూ, వెళ్లు.

3; 2: చూ, సంచరించే; 3: చూ, వ్యాపించే.

మట్టి. వై. వి. = మృత్తికా. మన్న: చూ, భూమి. 1.

మట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మట్టిక.

మట్టిగోడ. వా. వి: చూ, మఱుగనోడ.

మట్టితైలము. అం. మట్టివలనఁగినదగుధృతి: చూ, తైలములు.

మట్టిసూనె. అం. — వై. —

మట్టిపగడము. వై. వి: ఇటికపగడము. (సం)-

ఇట్టికపగడము, తిక్కటిక - తిక్కటిక.

(చూ, రత్నము. 1.)

మట్టియ. వై. వి. రూ-మట్టె. 1. = మృత్తికా:

చూ, మట్టి; దే. వి. 2. మగవానికారి రెం

డవవేలిమించే, రూ-మట్టె, మించే, మెట్టి

య-మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; బ.

3. ఆడువానికారి రెండవవేలిమెట్టె. కళా.

7, ఆ. 88: చూ, భూషణము. 2.

మట్టు. వై. వి. = మిత. పొందు. 2, ఆ. 161:

చూ, మిత 2; 2. పర్యంతము: చూ, పఱ

కు; 3. కుదురు. భార. విరా. 4, ఆ. 264:

కుదురు, గడ్డిబొద్దు, మేట్టకుదురు-మేట్టకుదు

రు, నెట్టియను-నెట్టెము. (సం). — ఆధార

కుండము; తద్వి. — గ. గుండుగామెట్టినయే

ట్టకు-మేట్ట; 2. మోపుక్రిందతలమీదుగా

నుంచుకొనెడుమేట్టకు-మేట్ట; 4. తక్కువ:

చూ, సొడ్డు. 1; దే. వి. 5: చూ, వామను

డు; 6: చూ, తొక్కుడు. 3. పా. 1, ఆ.

23; 7. పగిలేకము: చూ, స్థానము. 1;

8. ఇల్లు: చూ, నదనము. 1; విణ. 9. మప్పి

తము: చూ, మితము. 1; స. కి. 10: చూ,

ఒత్తు. 20. హరి. పూ. 6, ఆ. 88.

మట్టుకాఁకర. ద్వ. వి: చూ, పొట్టికాఁకర*.

మట్టుకొను. దే. ఆ. కి. 1: చూ, మట్టుపడు.

విక. 1, ఆ. 139; పే. 2. మట్టుకొలుపు.

మట్టుచేయు. వై. స. కి: చూ, మట్టగించే.

మట్టుపడు. వై. ఆ. కి. 1. ఆడఁగు. కై. 5, ఆ.

145: చూ, ముక్కు. 4; ద్వ. ఆ. కి.

2. ఇరవుకొను, ఇరవుపడు, ఇఱుకుకొను,

కుదురుకొను, కుదురుపడు-కుదుర్చుడు, కొను,

నట్టుకొను, నిలుబడు-నిలువఁడు-నిల్వఁబ

డు, నిలుచే-నిల్పు, నిలుచుండు-నిల్పుండు,

నిలుచుకొను, నూలుకొను-నూల్కును, నె

కొను, నెప్పకొను, నెలకొను-నెలవుకొ

ను, పట్టుకొను, పాదుకొను, పాదునిలుచే,

మట్టుకొను (మిగతవానికి "చూ, స్థిరపడు.")

పే. 3. మట్టుపఱచు. కై. 6, ఆ. 30.

మట్టుపెట్టు. ద్వ. స. కి. చేంపు. ఉ, రా. 5,

ఆ. 11; ఉ, రా. 2, ఆ. 13: చూ, సంహ

రించే.

మట్టుబచ్చేలి. ద్వ. వి: చూ, దుంపబచ్చేలి*.

మట్టుబీట. ద్వ. వి. ఒకబీట: చూ, హృస్వగ

వేధకు.

మట్టుమిగులు. ద్వ. ఆ. కి. అతిక్రమించు:

చూ, వాలు. 12 (దాటు 6.)

మట్టుమీఱు. ద్వ. ఆ. కి. — వై. —

మట్టె. వై. వి. 1: చూ, రూ-మట్టియ. 1. కా. 2.

4, ఆ. 97; దే. వి. 2: చూ, రూ-మట్టియ.

2; బ. 3: చూ, రూ-మట్టియ. 3; విణ.

4. బట్టచోటలుగలది. "మట్టెయావు మొ."

మట్రి. ద్వ. వి. దున్ననపుడు కొండగిరిగుగ

నడుమనిలిచెడుకొంచెముతొపు. పొందు. 3,

ఆ. 24. గ్రము: చూ, నదనము. 1.

మతము. సం. వి. ఆ. పుం. = మతము. ఆశ్రమ

మత్యము. అం. 1: చూ, మటిమము; 2: చూ,

జన్యతాశములు.

మడ. దే. వి. 1. పరీవాహమార్గము. హరి. పూ.

8, ఆ. 37: చూ, మార్గము. 1; 2. మడచెట్టు:

చూ, వృక్షము. [లాంగలము.

మడక. దే. వి. 1: మడత, మడుపు; 2: చూ,

మడగు. దే. ఆ. క్రి. రూ-మణగు. 1: చూ,

వంగు; 2: చూ, నివర్తిలు. మార్గ. 6, ఆ. 208.

మడచే. దే. పేర్. మడగజేయు: మడుచే-

మణుచే. [ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మడత. నై. వి.=మడపతి. (దేశ్యమని. శ. ర.)

మడశుక. నై. వి.=—వై.— (దేశ్యమని శ.

ర.) (స్వార్థమున ఉక.)

మడకట్ట. దే. వి. 1. లావుకట్ట: చూ, వేతము.

1; వా. 2. వంటకట్టియ. “వీరకడుగులో

మడకట్టలుకలవా?”: చూ, సమిధ. 2;

3. మడ, మడకట్టచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మడత. దే. వి. 1. చేలువ, భౌతవస్త్రము: చూ,

వస్త్రము; 2. బట్టమడుపు: చూ, మడక.

1; 3. కడుపుమీడిమడుపు: చూ, తొన. 1;

4: చూ, భక్ష్యము; వా. 5: చూ, మతకము. 1.

మడదొక్క. దే. స. క్రి. (మడగన్ +

తొక్క) తాటాకులు పంక్తిపరే వరుసగా

అణగగదొక్క.

మడము. దే. వి: గుడికాలు. (సం).— పార్శ్వ,

ఘుటి. (ఉ, హరి. 6, ఆ. 108): చూ, పాణ్డే.

(దీనికి ఉపమానము.—మట్టిపండు.)

మడమపొట్టు. దే. వి. గాలిపొట్టు సరిగా లేక

పరివెన్నులో గింజెలుకట్టినవిగాక పొట్టుఅయి

సరి: మడపపొట్టు.

మడయు. దే. ఆ. క్రి: చూ, మరణించు.

మడవ. దే. వి. (మడ + వా.) మళ్ళీ పాదు

లకు నీళ్ళుపాతొడి కాలువముఖము. కళా.

4, ఆ. 96. [ము. 1.

మడవచేచ. దే. వి. ఒకచేచ: మూ, మత్స్య

మడవపొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-మణమపొట్టు.

249

మడపు. దే. ఆ. క్రి. 1. విముఖమగు: చూ,

లేటమొగమువడు; 2. నిష్కలమగు.

మడి. దే. వి. 1. పడిగ-పడిగముడ-పడిగమెడ-

పడిగమడి: చూ, హోదిని (నది); 2: చూ,

మడత. 1; 3. సరిచాలము: చూ, భూమి. 1;

విణ. 4. పరివర్తము: చూ, శుద్ధము. 3;

5. ఆచారము, శుచి: చూ, వర్తనము. 1;

6. (వృత్తియందు ఉత్తరపదమైన మడుగు

శబ్దమునకు ఆదేశముగా వచ్చెడిరూపము.

“ఇనుమడి-ముప్పాడి. మొ.”)

మడికట్టు. ద్వ. వి. 1. రూ-మణికట్టు-మణిక

ట్టు: చూ, హస్తము. 1; వా. జ. క్రి.

2. రూ-మడిగట్టు. ఆరివేయబడినవస్త్రము

ధరించు: మడిగట్టుకొను; 3. రూ-మడిగట్టు.

నలుపక్కలను గట్టువేసి మడిగాయేర్ప

చు: మడిగట్టుకొను.

మడికాను. దే. వి. పెండి: చూ, లోహము. 1.

మడికాసుగట్టు. దే. వి. కైలాసము: చూ, పర్వ

తము.

మడికాసుమలతేడు. దే. వి: చూ, శివుడు.

మడిగట్టు. వా. వి. 1. చేనుగట్టు; ఆ. క్రి.

2: చూ, రూ-మడికట్టు. 2; 3: చూ, రూ-

మడికట్టు. 3. [2-3.

మడిగట్టుకొను. వా. ఆ. క్రి: చూ, మడికట్టు.

మడిచేటు. ద్వ. వి. (మణిచిన + చేటు) వైష్ణవ

స్త్రీలు ముందుమండియ్యెత్తి వెనుకకు చెక్కు

కొనుకొకచేటు: చూ, మైకోటు.

మడిచెసలు. దే. వి. మడియందు పైరగు నల్లు

పెసలు: చూ, స్తంభకరి (పెసర.)

మడిమి. అం: చూ, కళాస్థానములు.

మడిపంచే. వా. వి. ఆరవైనచినబట్టు: చూ,

వస్త్రము.

మడిబట్టు. వా. వి.—వై.—

మడిమంచే. దే. విణ. బుహీనము. స్వా. ఆ. 6,

28: రూ-మడిమంచేము, నిస్సత్తువ-నిస్సత్తు

పు. (సం).—అశక్తి, గ్లాని.

మడిమించేము. దే. విణ. —పై.—

మడియందు. దే. విణ. మూఢుడు. సా. 2, ఆ.

127: చూ, స్తబ్ధుడు.

మడియాల. దే. వి. రూ-మడేలు: చూ, రజకి.

మడియించే. దే. స. కిరి. చేపు. సా. 2, ఆ.

37: చూ, సంహరించే.

మడియ. దే. ఆ. కిరి. 1: చూ, మరణించే;

2: కిప్పు, తునుగు.

మడియట. దే. వి: చూ, మరణము.

మడియగాలి. వా. వి: చూ, మయ్యు. 1.

మడివాల. దే. వి: చూ, రజకుడు.

మడిసంచి. దే. వి. (ఇతరులు అంటగూడనిది)

అరవై చినబట్టలు దేవుడు లోనగునవిగల
సంచి: చూ, సంచి.

మడిసంది. దే. వి. (రామా. 6, ఆ. 164):

చేక-చేకలి-చేక్కిలి. (సం).—కత్తును,
కత్తు, దోర్ములము, బాహుమాలము.
(చూ, హస్తము.)

మడుగు. దే. వి. (రూ-మడుపు-మడ్డు-మణు

గు-మణువు) 1. గుణము. “దీనికది యెన్ని

మడుగులు హేచ్చే.”: చూ, రెట్టి; 2. హరి

దము: చూ, సరస్సు. 1; 3. కొనిన. పంచ.

నా. 3, ఆ. 340: చూ, సరస్సు. 1; 4. పరి

శుద్ధి: చూ, సుద్ధి. 2; 5. పరిశుద్ధవస్త్రము. పా.

2, ఆ. 14: చూ, వస్త్రము; 6. ఎనిమిదివీసెల

కొలది, బారువలొక్కరువదవవంతు; 7. అడె

కుప: చూ, విషయము. 1; 8. ఆకుమడుపు.

రుక్మి. 5, ఆ. 57: చూ, పృథ్వీశర్వము; విణ.

9: చూ, మడి. 4; ఆ. కిరి. 10: చూ, వంగు.

హరిశ్చ. 1, ఆ. 73; 11: చూ, సుగ్రీవు. 4.

ఉ, హరి. 2, ఆ. 58; ఉ, హరి. 5, ఆ. 103.

మడుచే. దే. పేరి: చూ, రూ-మడచే.

మడుపు. దే. వి. 1: చూ, మడుగు. 5. అని.

5, ఆ. 31, 2: చూ, మడెక. 1; 2.

3: చూ, రూ-మడుగు. 8; స. కిరి. 4. చేం

పు: చూ, సంహరించే.

మడుపు. దే. వి, ఆ. కిరి: చూ, రూ-మడుగు.

మడేలు. వా. వి: చూ, రూ-మడియాల.

మడ్డు. దే. వి, ఆ. కిరి: చూ, రూ-మడుగు.

(గుణమునకు. —పాండు. 3, ఆ. 137.)

మడ్డి. దే. వి. 1: చూ, బంధురము. 4; విణ.

2: చూ, స్తబ్ధుడు.

మడ్డిపాలు. దే. వి. బంకగానుండు నొకరసము.

మడ్డు. దే. వి. ఇసుపగుండు. పృథ్వా. 5, ఆ.

60: చూ, రాయి.

మడ్డుకత్తి. ద్వ. వి: చూ, మచ్చెకత్తి.

మడ్డుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గుమ్మట, తు

డుము: చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనంద

వాద్యములు. [1-2.

మణగు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-మడెగు.

మణి. సం. వి. ఇ. పుం. (స్త్రీ). 1. రూ-మాణి.

పచ్చేతాయి లోనగునది (అశ్రజాతి): చూ,

రత్నము. 1; 2. ముత్యములోనగునది (అన

శ్రజాతి): చూ, రత్నము. 1; 3. రతనము:

చూ, రత్నము. 1; 4. నంద, మంత: చూ,

పాత్రము. 6; 5. మని: చూ, మడికట్టు.

6. గొత్తైమెడచేన్ను: చూ, స్తన్యము.

7. మగవాని కామచివర: చూ, శిశ్నము.

8. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; అం.

9: చూ, కిరియలు; 10: చూ, అసంయుత

హస్తములు.

మణికట్టు. వా. వి: చూ, రూ-మడికట్టు.

మణికము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కాగు. మంత:

(అని కొందలు); చూ, పాత్రము. 6; అం.

2: చూ, రదక్షతములు.

మణికాశము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెంపలి.

మణికారుడు. సం. వి. అ. పుం. రత్నములను సానబట్టువాడు: చూ, సానలవాడు.

మణిగ. దే. వి. (రూ-మణిగ-మణిగ-మణిగ):

చూ, దుకాణము. 1.

మణిగణనికరము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-న-న-న-న. 9 యతి. 15 వ ఛందస్సు.")

మణిగము. దే. వి. రూ-మణివము. అధికారము: చూ, రపము. 1. [చూ, సమాంభము.

మణిగాననము. దే. వి. సన్న సన్న పుపూత:

మణితము. సం. వి. అ. న. రూ-మణితము.

1. రతికాలమునందలి గళరవము: చూ, స్వ

రము. 2. 2. కోకిలధ్వని: చూ, స్వరము.

2; అం. 3: చూ, రతిధ్వనులు.

మణిదీపిక. పా: చూ, వృత్తము. 1. (మొదటి

పాదము.—"న-భ-భ-న-భ-న గణములు.

13 యతి; రెండవపాదము—"న-న-న-న-

జ-భ సగణములు. 14 యతి; మూడవపాద

ము.—"న-భ-న-న-న-న-న-న గణము

లు. 12 యతి; నాలుగవపాదము—"న-భ-

ర-న-జ-జ-గురువు. 12 యతి.)

మణిపూరకము. అం: చూ, చక్రములు. (వెన్నె

ముకయందలి పట్టుక్రములలో నొకటి.)

మణిపూరము. అం.—వై.—

మణిపర్వనాళము. సం. వి. అ. పుం. న. రెండు

భాషలుకలిసిన కక్షత్వము: చూ, మాటలల్లుట.

మణిబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మని. చేతి

మనికట్టు: చూ, హస్తము. 1; అం. 2: చూ,

అధమక్షేత్రములు.

మణిబంధములు. అం. (ముంజేతులు) 1: చూ,

లక్షణాంగములు (పురుషునకు—ముడుములు

కనిపించుచున్న దుఃఖి. విక్రిలి కుఱచేయైన

రాజే. మూడురేఖలున్న మణిఖినితభూష

ణములధరించు.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగ

ములు. (లావైనపతిచేయు.)

మణిబిందుమాలిక. అం: చూ, దంతక్షత్రములు.

మణిభూషణము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-న-భ-భ-రగణములు. 10 యతి. 15 వ ఛందస్సు.")

మణిమంత్రోపధాదిసిద్ధి. అం: చూ, కళలు.

మణిమాల. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("త-య-త-య గణములు. 7 యతి. 12వ ఛందస్సు.")

మణిరంగము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-స-స-గురువులు. 8 యతి. 10వ ఛందస్సు.")

మణిరంజనము. సం. వి. అ. న. వర్ణపుటేసు.

మణికాడు. దే. విణ. (మణివము + కాడు)

చూ, పారుపల్లెపుకాడు.

మణివము. దే. వి: చూ, రూ-మణిగము.

మణిసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మణిసిల వై. వి.—మనశ్శిలా. కటంధర. (కుద్ధి-

సున్న పునీళ్ళతో రెండుజోములు దోళాయం

త్రమున వండినకుద్ది: చూ, రాయి.

మణిసూత్రస్యాయము. పా. పూసలలో దార

మువలె లోపలకలిసి యుండునగురీతి.

మణిసానపర్యయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

మణిచక్రము. సం. వి. అ. పుం. చాదినెండే:

చూ, లోహము. 1.

మణుగు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మడుగు.

మణుగుంటూలు. ద్వ. వి. బ. కుబేరమూలమున

భక్త్యము: చూ, భక్త్యము.

మణుచే. దే. పే: చూ, రూ-మడుచే.

మణువు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మడుగు.

మణేదారు. వా. వి. మునమునకునహాయకారి.

మతంగజము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ,

హస్తి.

మతంగుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఋషి:

చూ, సన్యాసి; 2. రూ-మతంగుడు:

చూ, మాదిగ.

మతకము. దే. వి. 1. కపటము: చూ, నూత్న

ము. 2; 2: చూ, సాయము. 1; 3: చూ,

స్నేహము. 1. [వి: చూ, వ్యాళిగాహి.

మతకరి. దే. విణ. (మతకము + అరి) మాయా

మతము. సం. వి. అ. న. 1. ఆభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 2. అంగీకారము: చూ, సమృతి. 1; 3: చూ, శాస్త్రము. 1; 4. సమృతము: చూ, స్వీకృతము. 1; 5. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 6. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్మన్యము. 2; 7. కులాచారపద్ధతి: తద్వి. — జై నము మొదలగుమతములు తెక్కులుగలవు (చూ, మతములు, హిందూమతము.)

మతములు. అం. 1. వైష్ణవము, చాధ్యము, స్మార్తము; 2. వైష్ణవము, శైవము, శాక్తము, గాణపతము (గాణాపత్యము), సౌరము, కాపాలికము (కాపాలము); 3. ద్వైతము, ఆద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము. (చూ, త్రయము.)

మతములు. వా. వి. 1. ఉత్తరము పైవిలాసము వాయురీతి: చూ, శిరోనామ. “మహారాజశ్రీ... వారికి, బ్రహ్మశ్రీ... వారికి.” ఇత్యాది; 2. ఉత్తరములోని అంశములగునీక; 3: ముసాయిదా.

మతల్లిక. అం. రూ-మతల్లిక: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు. [సంఘే.

మతాబు. దే. వి. రూ-మతాబు: చూ, బాణమతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=మది. శాస్త్రాచింతనాదులచేఁగలుగు సర్వనిర్ణయజ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2: చూ, వాంఛ; 3. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; అం. 4: చూ, సంచారిభాషములు. (“బౌనాను. దాళరథి పరతత్వరూపమే కామన్న నిష్టేల్లెడలం గాన్పించునే? యోసరమా! యిదియు నాకించుక భాగ్యమనియేతలంచెద.”)

మతోత్తము. అం: చూ, తంత్రములు.

మత్కుణము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మొగటి. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; 2. కొమ్ములు

లేని యేనుఁగు: చూ, హస్తీ; 3. నారిశము *: చూ, స్కంధపలము.

మత్కుణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గడ్డము మీసములేనివాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

మత్త. పా. (హంసశ్రేణి): చూ, వృత్తము. 1. (“మ-భ-స-గురువులు. 7 యతి. 10వ ఛందస్సు.”)

మత్తకానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మత్తకానిని. 1. మదముచేత ప్రికాశించునట్టి అఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అఁడుది: చూ, స్త్రీ.

మత్తకానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. — పై. — మత్తకోకిల. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ర-స-జ-జ-భ-ర. 11 యతి. 18వ ఛందస్సు.”)

మత్తగిలు. వై. అ. క్రి. = మత్త: చూ, మదిండు. 1. మత్తత. వా. వి: మదటతనము.

మత్తమయూరము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“మ-త-య-స-గురువులు. 8 యతి. 13 వ ఛందస్సు.”)

మత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన యేనుఁగు: చూ, హస్తీ; విణ. 2. మదము పట్టినది.

మత్తల్లిక. అం: చూ, రూ-మత్తల్లిక.

మత్తల్లి. అం. 1: చూ, కరణములు; 2: చూ, భూచారులు.

మత్తవారణము. సం. వి. అ. పుం. 1. జఁగు దిండు: చూ, లోడు; 2: చూ, మత్తము. 1.

మత్తహంసిని. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“జ-త-స-జ-గురువులు. 7 యతి. 13వ ఛందస్సు.”)

మత్తా. వై. వి.=మద, మత్తు: చూ, మంపు.

మత్తాక్రిడ. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“మ-మ-త-స-న-న-న-న వగణములు. 9-17 యతులు. 23 వ ఛందస్సు.”)

మత్తాబు. దే. వి: చూ, రూ-మతాబు.

మత్తాలంబము. సం. వి. అ. న: ఉపాశ్రయము

(తె).—కటకటాలు, కటకటాకమ్ములు
(మత్రిలంబము చింత్యము.)

మత్రి. నై. వి. మదము: చూ, మత్రి.

మత్రికాడు. ద్వ. వి: చూ, వలపుకాడు.

ఉ. హరి. 5, ఆ. 149.

మత్రిల్లు. నై. అ.కిర్తి. = మత్రి: చూ, మదించే. 1.

మత్రి. నై. వి. = మత్రి - మద: చూ, మత్రి.

మత్రిండు. సం. విణ. 1. మదట: చూ, శౌండు:

డు; 2. చూ, హృష్టుండు; 3. చూ, సోమరి.

మత్రిద్రవ్యములు. పా. (ఓషధులు) పాగాకు,

కల్లు, గంజాయి, నల్లమందు మొదలగునవి.

మత్రిభవికీర్తితము. పా. (మత్రిభము): చూ,

పృత్తుము. 1. ("స-భ-ర-న-మ-య-వ.

14 యతి. 20వధందస్సు.") గ్రూర్చనలు.

మత్రినకృత్తు. అం: చూ, పడ్డగానిమ గత

మత్రిరము. సం. వి. అ. పుం. 1. = మచ్చేరము:

చూ, హంస. 7; 2. కోర్ధము: చూ, రోష

ము; విణ. 3. ఈర్ష్యకలది; 4. కోర్ధము

గలది: చూ, రోషము; అం. 5: చూ, హీ

యగుణములు; 6. (మాత్స్యర్యము): చూ,

అరివర్గములు.

మత్స్యండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మత్స్యం

ది. కండచేక్కెర: చూ, శర్కర. 1.

మత్స్యంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —నై. —

మత్స్యధాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేపలబుట్ట,

కువేణి: చూ, వల. 1.

మత్స్యపిత్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకగోపి

ణి*: చూ, శకులాదని.

మత్స్యబంధనము. సం. వి. అ. న: చూ, వల. 1.

మత్స్య బంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

మత్స్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-మచ్చ

ను-మత్స్యము) = మచ్చెము. (మాంసముహరిం

చేనిచ్చచేత హస్తించేనది.). అండజము,

అనిదివసు - అనిమేషము, అప్పుచరము,

ఆత్మాశి, కచరము, క్షుత్త, గోనర్దము, చప

లము, జలపిష్పకము, ర్ఘుషము, వృషురోమ

ము, పోటగళము, మినము, విసారము, నై సారి

ణము, శంబరము, శకులి. (తె).— చేప, (బ)

తెజగంటి, నీటికెడురెక్కు పుట్టుపు, మచ్చే

ము-మచ్చెము, మరునిడాలు, మిలు-మిను-

మిలు, వాలుగ; తద్విశేషములు. — ౧. అం

డాలుపు; ౨. అంబుకీశము, అసనాఢ్యము,

ఉలాపి, జలకూర్మము, శిశుకము, మినడిం

భము. (తె).— ఉలచేచేప, ఉలచేమిను,

ఉలన-ఉలచే, ఉలచేమిను; 3. అంబు

గజము, అంబుమర్కటము, అసహారము-అస

హారము, అనీదంప్రము, ఆరామము,

కుంభి, కుంభీరము, క్షీరశుక్లము, గిల

గాగ్రహము, గాగ్రహము, చపలాంగము,

చులుక, జలకంటకము, జల

కపి, జలజిహ్వము, జలరూపము, జలనూ

కరము, జలనూచి, ర్ఘుషము, ర్ఘుషా

శనము, నక్రము, మకరము, మరోలి, మాయా

దము, మినరము, వార్షటము, శింశుమర

ము, శిశుకము, హృదగగ్రహము. (తె).—

కడలిరా తత్తడి, పిడకమొసలి - పిడుక

మొసలి, మరునిడాలు, మొసలి;

౪. కుంభీరము - కుంభీలము, గిలగాగ్రహ

ము, గోముఖము, నకర్ము. (తె).— కాలు

మొసలి; ౫. అకూపారము, అపహారము-

అవరాహము, అపహారకము, కూర్మరాట్టు,

జలకిరాటము, జలగ్రహము, జలహస్త, జలాం

టకము; జలాండకము, తంతునాగము,

తంతుపు. (తె).— అగడు - నెగడు -

నెవడు - నీటిదయ్యము; ౬. అతిశృంగ

కము, శృంగి. (తె).— కిమ్ముచేప, పాం

చమిను; ౭. (తె).— అరిడే, అరుజో. తద్వి.-

కల్లరుజో, పుల్లరుజో మొ; ౮. అర్థశఫరము,

తిమింగిలము, దండపాలము; ౯. అపహారము.

గాహము; ౧౦. అసిపుచ్చకము, చపలాంగము, జలకపి, జలచరము, జలౌకనము, నీరాటము, శింశుమారము. (తె).—నీరు దిగిమ్మరి; ౧౧. ఆలస్యము, కఘోణి, జలనూకరము. (తె).—నీరుపంది; ౧౨. ఇంచాకము, జలవృక్షకము. (తె).—చిలుచేప, రెయ్య-రొయ్య; ౧౩. ఇల్లిశము-ఇల్లిశము, ఇల్లలము, గాంగేయము, జలతాలము, జలవాపికము, పోర్సి, రాజశఫరము, వారికర్పూరము, శఫరాధిపము, శఫరి. (తె).—ఇల్లవ, ఇల్లిసె, ఇల్లెము, ఇల్లెన, బేడిస; ౧౪. ఉచ్చింగటుడు, తృణగండము; ౧౫. ఉద్దండపాలము; ౧౬. ఉద్రము-ఉద్రము, జలమార్జారము, జలాఖువు-జలాఖువు, జలనకులము, జలబిడాలము, జలప్లవము, నకులప్లవము, నీరాఖువు. (తె).—నీరు పిల్లి; ౧౭. ఉరగము; ౧౮. ఎఱ్ఱమీను(చూ, నర్పము); ౧౯. ఏరంగము; ౨౦. కంకతోలిటము, జలవృద్ధము, జలనూచి. (తె).—గద్దముక్కుచేప; ౨౧. కంటకాష్టిలము, కుజ్జికము, కుడిశము, కులిశము-కులిశము, కులీరము-ఖలిశము-ఖలేశము-ఖలేశయము, ఖలేటము. (తె).—గుడి, గుడికెల్ల; ౨౨. కజ్జలి; ౨౩. కరండి, జలేశయము, మూకము, శంబరము; ౨౪. (తె).—కరవాడు-కణవాడు, వట్టిచేప, వరుగుజేప; ౨౫. కర్ణఫలము; ౨౬. కలకము, గండ్డోలము, గణోత్సాహము, శకిలి-శకులి, శకులము, శకులార్చకము. (తె).—కుచ్చేమీను, బేడిస, బేడిసమీను, లంకెబేడిస; ౨౭. కలధము; ౨౮. కవయి, కవిక, కర్కకచపృష్టి, రాజీవము. (తె).—కొలువానములు, చొఱ-చొఱ్ఱ-చొఱ, చొఱబుడుత, సొఱ-సొఱ్ఱ, సొఱచేప; ౨౯. కశ్యపము-కాశ్యపము; ౩౦. కాకోచి, కాకోచికము, జలవాపికము; ౩౧. కాతరము,

కాతలము; ౩౨. కుంచిక, కుంభిలము, కుంభీరము, కుచికము; ౩౩. కుడుంగము; ౩౪. క్షుద్ర) జలచరములు.—కులాటము; (తె).—ఎర చిల్లపురుగు; కత్తిరి; కురుమిడ; కొయ; గవ్యము; చుట్టుడుగుల్ల; తలకప్ప; తెలిదెమ్మకరి, పసిమిరి, వాచుడు, నిర్మాత, నీటిసుమ్మరపురుగు; నీటికె, నీరుగుట్ట; నీరుపాప; నీరెన; నీర్చలి, సులిగుల్ల; పొచిపురుగు; బంగరుపురుగు; రుండము; వెల్లపోలిక; ౩౫. కోంకణము; ౩౬. క్రోశీముఖము, ఖడ్గము, గండకము-గడకము, గడము, గలానిలము, శకులార్చకము. (తె).—గెండ-గెండ; ౩౭. క్షణనిశ్వాసము, శింశుమారము-శిశుమారము; ౩౮. క్షుద్రాండముత్స్యసంఘాతము, పోతాధానము; ౩౯. గాంగటకము-గాంగటము-గాంగటేయము, గాంగేయము; ౪౦. గరఖి; ౪౧. గంధూపది. (తె).—ఆడు ఎఱ్ఱ (ఆడెఱ్ఱ)(చూ, నర్పము); ౪౨. గద్దగము, గర్గాటము, యోగనాలిక; ౪౩. గడ్డకము; ౪౪. గవాచి; ౪౫. గుడము; ౪౬. గుమ్మము; ౪౭. గోమీనము; ౪౮. గాహిమదురిక, మృదురము, మద్దువు. (తె).—బొమ్మడాలు; ౪౯. ఘర్షణము; ౫౦. చంద్రచంచల; ౫౧. చిత్రీఫలకము, చిత్రీఫలము, చిత్రీఫలి, ఫలక్కి; ౫౨. చిరిచిమము-చిరీచిమము-చిలిచిమము-చిలీచిమము-చిలీచీమము. (తె).—తేలు మీను; ౫౩. చులుంపి; ౫౪. చులుకి; ౫౫. చిత్రనదాలము, చిత్రనల్లికము, పాశీనము, సహస్రదంష్ట్రము. (తె).—కొఱ-కొఱ్ఱ, కొఱ్ఱమీను, పాశీనము, బేడిస; ౫౬. చీరము; ౫౭. ఛాగలకము; ౫౮. ఛాత్కూటము; ౫౯. తిమి; ౬౦. త్రికంటకము; ౬౧. నీరు కోడికి. (చూ, పుంజే); ౬౨. నీటిగుట్టమునకు. (చూ, హయము); ౬౩. శాలము; ౬౪. సిద్ధుల. (తె).—ఉప్పుజేప; మఱి

కొన్ని చేపలరకములు. (తెలుగుపదముల తోవ్వనహరింపబడునవి).-అంబుపక్కెర; అల్లెదము-అల్లెదమ్ము; ఆకుజెల్ల; ఇంగిలాయి; ఇనుకదొందు; ఈనపిట్ట; ఉణుజే; ఉల్లాకుజేప; ఉల్లికుచ్చేడము; ఒల్లెంక; కడిసెల; కదిర; కనుగుజేప; కల్లరుజే; కాగిన; కుంటముక్కు; కూరముక్కు; కొరడు, కొరద; గజ్జె; గొల్లదొందు; గుడ్డింగిలాయి, చేందమామపక్కె; చేందువాచేప; చోట, చోటమీను; చిత్తర; చీరచింపు; చొక్కకార, చొక్కపిల్ల; జెల్ల; టేకి; తిమిరమీను, తిరిర, తిటికి; తూర-తూల; పండుజేప; తెల్లనార; తొల్లిక; దాసరికొయ్య, దొండు, నాగపెంజెర; నీరుపాపర; పక్కె; పయిబోటుతట్ట; పల్లికతట్ట; పరిగియ-పరిగె, పట్టమీను; పాలచేప, పాలచోట; పుత్తడికాను; పులస, పులుచే, పుల్లరుజే, పులిమెకము; పూజేప, పూమేను, పూలమట్ట; పైబోటుమట్ట; పొట్టపెంజెర; పొనుగుజేప; పొరకచేప; పొలస; పోనతెక్క; బుడ్డపక్కె; బొంకపప్ప; బొందపక్కె; బొచ్చె; మంగలపక్కె; మట్టగిడును; మడపచేప; మలుగు, మాచెనపక్కె; మాతగొరక; మిసి; మిసికల్లు; ముకుదొవ్వు; ముచ్చేంగి; ముట్టచేప; మలువాలుగ; మెత్తడి; మేప; మొట్టె; మోరపక్కె; రాతిగొరక; రామ, లత్తిచేప; వంజెరము - వజ్జెరము, వంజే, వందొందు; వడగవ్వ; వాలుగ, వాలుగటెంకి, వాలుగపాము, వాలుపు; వింజిలి; వెలిమెట్ట; సోరంగి. (మిగతవానికి "చూ, సోరంగి.") అం. 2. మత్స్యదేశము: చూ, దేశములు; 3: చూ, మత్స్యవతారము; 4: చూ, అసనములు.

మత్స్యశ్లో. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పొన్నగంటికూర: చూ, శీతసారము; 2: సోమెదకూర.

మత్స్యవతారము. అం: చూ, అవతారములు. (దేవతలకురాజగు ఇంద్రుడును బ్రహ్మయును శ్రీమహావిష్ణువును పార్థికించిరి. శ్రీమహావిష్ణువు చేపరూపమును దాల్చి సముద్రమున నడగియున్న సోమకాసురుని జేంపెను. సోమకుడు దొంగిలించిన నాలుగు వేదములనుగూడ విష్ణుదేవుడు తీసికొని బ్రహ్మకిచ్చెను. ఇదియే మత్స్యవతారము.)

మథనము. సం. వి. అ. న: ఉన్మంథము, దధిమథనము, దధిమథము, మంథనము. (తె).-చిలుకుట, చిలుకుడు, తరి, తరుచేట-తొచ్చేట, తొచ్చేను.

మథించే. సం. స. కి: (తె).-గిలకరించే, చిలుకు, తరుచే-తర్చు-తొచ్చే, పుడుకు.

మథితము. సం. వి. అ. న. 1. నీళ్ళకలియని మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ; విణ. 2. తొచ్చేబడినది; 3. ఒరయబడినది.

మదంతి. అం: చూ, కుగ్రతులు.

మదకలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపుశేనుగు; విణ. 2. మత్తుచేత వ్యక్తముకాని మాటలుకలది.

మదట. వై. విణ. 1.=మద: చూ, మత్తుంపు. 1; 2. మత్తురాలు, డిమ్మరి-దిమ్మరి: చూ, స్త్రీ. మదటతనము. వై. వి.=మత్తత్వ: మత్తత. మదటయేనుగు. ద్వ. వి. గంభీరవేది: చూ, మదపుటేనుగు.

మదనకంటకము. సం. వి. అ. పుం: ఉదర్కము. (తె).-ఉమ్మెత్తముల్లు. [ములు. మదనకామేశ్వరలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్య మదనగంధులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మదనచేతులు. దే. వి. బ: తనాని, దంతియ-దంతె, దూలము. (సం).-తండకము(చూ, స్తంభము.)

మదనదర్పణము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

(“భ, స, జ, ర, జ, గురువులు. 11యతి. 16వ ఛందస్సు.)

మదనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమని: చూ, సంబరము. 3; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలాపుష్పము; 3. మంగ *: చూ, శ్వసనము. 3; 4. మయినము: చూ, సిక్తము; 5. ఒకపక్షి: చూ, కంజలము; 6: చూ, మర్లమాతంగి *: అం. 7: చూ, జన్యతాశములు.

మదనవిలసితము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

(“స, న, గ. యతిలేదు. 17వ ఛందస్సు.”)

మదనవృత్తము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (ఇది వసంత తిలకవలెనేనడచును. 9యతి.)

మదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జీవాదిపిల్లి: చూ, సంకుపు. [ధండు.

మదనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ మదపుటేనుగు. ద్వ. వి: చూ, మదటయేనుగు. మదనుడచే. పి. స. కి. (మదము + అడచే.) చేపు. జై. 5, అ. 58: చూ, సంహరించే.

మదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మత్తా. కొవ్వ: చూ, హామిక; 2. ఏనుగుకొవ్వ: చూ, హామిక; 3. సాడు: చూ, రేతస్సు. 1; 4. ఏనుగురేతస్సు: చూ, రేతస్సు. 1. (చూ, హస్తీ.); 5. కస్తూరి: చూ, మదాహ్వాము; 6: చూ, హంకారము; 7: చూ, సంతోషము; అం. 8: చూ, సంచారి భావములు. (“అమృతభవనంబున గపివరులు మధురమధుపాన వ్యామత్తులైతూలుచుండేలుచే సోలుచే వివిధగతుల జలంగంబొడంగిరి.”); 9: చూ, హేయగుణములు; 10: చూ, గజమదములు; 11: చూ, అరివర్తములు.

మదములు. అం. 1. (ఏనుగునకు మదము ఎనిమిదిచోట్లుబుట్టును.) - ౧. చెక్కిల్లకు. దానము, ౨. కన్నులకు. నీధువు, 3. చెవులకు.

సాగరము, ర. తొండముచివరను. - శికరము, ౫. చేను మొనలకు. - శిక్రము, ౬. మేహమునకు. - మదము, ౭. హృదయమునకు. - పుర్రము, ౮. చరణములకు. - మేఘము పుట్టును: చూ, హస్తీ; 2. (తీమదములు). - ౧. విద్యావృద్ధము, ౨. ధనమదము, 3. కులమదము; 3. (అప్తమదములు). - ౧. అన్నమదము, ౨. అర్థమదము, 3. స్త్రీమదము, ర. విద్యామదము, ౫. కులమదము, ౬. రూపమదము, ౭. ఉద్యోగమదము, ౮. యావనమదము. (లేక) ౧. ధాన్యసంగ్రహ, ౨. ధన, 3. మాన్యక్షేత్ర, ర. విన్య, ౫. సత్కులపరిమాత, ౬. సౌందర్య, ౭. ఉత్తమగామివాస, ౮. యావనమదములు. [ము. 1.

మదమున్నువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మేఘమదరేఖ. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“మంగళ సంగ గురువులతో గూడినది. 7వ ఛందస్సు.) మదల. వా. వి. అలుపు: చూ, సోమరి.

మందలతనము. వా. వి: చూ, విలంబము. 1.

మదస్థలితము. అం: చూ, కరణములు.

మదసానము. సం. వి. అ. న. కల్పతాగడియల్లి: చూ, సదనము. 1. [చూ, హస్తీ.

మదహత్తి. నై. వి. మదహస్తీ. మదపుటేనుగు: మందావరము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రునివీను:

గు: చూ, హస్తీ. [హస్తీ.

మదావళము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, మదాహ్వాము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగమదము.

మది. జై. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము.

2; 2. మతి. బుద్ధి. ఉ. హరి. 5, అ. 191: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మదించే. సం. అ. కి. 1. కొవ్వ: చూ, మబ్బుకొను; నై. అ. కి. (1) తలచే. రా, వి. 3, అ. 52: చూ, సంకల్పించే; స. కి. (2) మదింపువేయు: చూ, తోచే. 4.

మదింపు. నై. వి: అంచేన-అంచేనా, డవులు-
డాలు. [సాంబ. తిర్య. 7.

మదికొలంతుపులుగు. ద్వ. వి: చూ, హంస.
మదికొలను నెక్కొనుపిట్ట. ద్వ. వి:—పై—
మదిమది. నై. వి: నెమ్మది. ఉ. హరి. 5, ఆ.

43: చూ, శాంతము. 1.

మందిర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర.
2; 2. కుబేరుని కూతుడు, కటమాలిని: చూ,
సూన. 1; ఆం. 3: చూ, సంచారిభాషమున
బుట్టినదృష్టులు.

మదిరాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మదముకప్పి
న కన్నులుగల అడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆ
డుది: చూ, స్త్రీ. [స్థానము.

మదిరాగృహము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మద
మదీయము. సం. విణ. (తె).—నాది.

మదుగు. దే. వి. మదుము-మదుపు. భాగ.

10, స్కం. పూ. 758: చూ, పిదపిద. 2.

మదుపు. దే. వి. 1. ఆకుపచ్చ: చూ, వర్ణము.

6; వా. 2. మదుపుపెట్టినసాములోనగునది.

మదుము. దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదురు. దే. వి. 1: చూ, మగులు; ఆ. కి.

2: చూ, మాగు. 3.

మదురుకమ్మ. వా. వి. గణికమ్మ-గణిగమ్మ:

చూ, వృంతము. 1.(మట్ట.)

మదురుగోడ. ద్వ. వి: చూ, మగులుగోడ.

మదురుపు. నై. వి. 1. మత్తు: చూ, హామిక;

2.=మధు. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మదుపు. దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదోత్కటము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మద

పుటేనుగు; 2. కపోతము: చూ, సురటి.

మద్దురిము. సం. వి. ఆ. పుం. బొమ్మదాయి:

చూ, మత్స్యము. 1.

మద్దుపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ,

చాయనము. 1; 2: చూ, మద్దురము.

మద్దత్తు. వా. వి: చూ, సహాయము.

మద్దల. నై. వి.=మద్దల. మృదంగము. రూ-

మద్దెల: చూ, పీఠె.

మద్ది. దే. వి: చూ, సాలము. *. (దీని భేద
ములు.—ఇనుమద్ది, వీలుమద్ది.) (దీనిని
డిజిటాలిస్ అనుఇంగ్లీషునుందునకు బదులుగా
నుపయోగింతురు. గుండెనొప్పికిమందు.)

మద్దికాయలు. దే. వి. బ. చెవితమ్మెలనునగ:
చూ, భూషణము. 2.

మద్దెల. నై. వి.=మద్దళ: చూ, రూ-మద్దల.

మద్దెలరూపురిక్క. నై. వి.=మద్దళరూపర్షు.
ధనిష్ఠ: చూ, రిక్క.

మద్దెలసంచే. అం: చూ, దండలు.

మద్దెలసంచేదండ. అం.—పై.—

మద్దెళన. అం.—పై.—

మద్ద్యము. సం. వి. ఆ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మద్ద్రంకరుడు. సం. విణ: చూ, శుభంకరుడు.

మద్ద్రకము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ధ, ర,
న, ర, న, స, న గురువులు. 11 యతి.

22వ ఛందస్సు.")

మద్ద్రము. అం: చూ, దేశములు. [సోమవల్లి.

మధుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీగ*: చూ,

మధుకంకము. సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల: చూ,
పాంతుడుపులుగు.

మధుకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, యష్టిమ

ధుకము*; 2. రూ-మధుకము. ఇప్ప *:

చూ, వానపర్శస్థము. 2; 3. నెమలి: చూ,

కిలి. 2.

మధుకరము. సం. వి. ఆ. న. 1. భిక్షాన్నము:

చూ, సాదము. (1); పుం. 2. తుమ్మెద:

చూ, పట్నదము; 3. జీవకము, సర్జకము*:

చూ, రాజార్హము.

మధుకరి. అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.

మధుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మగధుకుడు.

మధుకేటము. సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము. [వారము.

మధుకృమము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధు మధుత్మము. సం. వి. ఆ. న. చెఱుమ*: చూ, రసాలము. 3. [భుండు.

మధుదీపుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మన్మ మధుదీపుము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధు కేళటము. [మధుకము, 2.

మధుదుగ్గము. సం. వి. ఆ. పుం. ఇప్ప*: చూ, మధుపటలము. సం. వి. ఆ. న. కరండము, ట్టెదగ్గపటలము. (తె).—తుట్టియ—తుట్టె, తెట్టియ—తెట్టె, తేనెతుట్ట, తేనెతెర, పెర-పెఱ. తద్వి. —మధుపర్కము (“చూ, సారఘము”).

మధుపము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తుమ్మెద, తేనెతిండి: చూ, పట్టదము; విణ. 2. మద్య పానము చేయునది.

మధుపర్కము. సం. వి. ఆ. న. 1. పెరుగుతో కలిసిన తేనె: చూ, సారఘము; 2. పెండ్లి లో పహారాలకిచ్చేడు నూతన వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

మధుపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ- మధుపర్ణిక; 2: చూ, మధుక*; 3. నీలి*: చూ, రంజని. [చూ, సర్వతోభద్ర.

మధుపర్ణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మధుపర్ణి*: మధుపుష్పము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధు దుగ్గము*.

మధుపుష్పవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు.

మధుపీయండు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బల రాముడు. [చూ, మక్షిక.

మధుమక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీగ: మధుమక్షికాన్యాయము. పా. ఈగలు చేర్చిన తేనెమనుష్యుల యధీనమగుననురీతి.

మధుమతి. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“నగణ భగణ గురువులు. 7 వ ఛందస్సు.”)

మధుమేహము. సం. వి. ఆ. పుం. మాతృగోగ: ము: చూ, మాతృకృచ్చము. [ము. 1.

మధుయష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మధుక మధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకపట్టణము, కాశీ. 3, ఆ. 47: చూ, దేశములు; 2: చూ, సదాప*; 3. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; పా. 4: చూ, వృత్తము. 1. (పృథ్వాత

వృత్తచ్ఛాయను మొదటిచరణమును, ఆపరా జిత వృత్తచ్ఛాయను రెండవచరణమును, మాలినీవృత్తచ్ఛాయను మూడవచరణమును, నాలవచరణముకలిగివున్నది); అం. 5: చూ, ష్టేత్రములు; 6: చూ, పుణ్యనగరములు.

మధురకవియోహ్వర. అం: చూ, ఆహ్వరములు. మధురగతి. పా: చూ, వృత్తము. 1. (నవవిధ రగడలలో నొకటి. పదునాఱుమాత్రాలు. 9 వ మాత్రయతి.) (చూ, రగడ.)

మధురమీనాక్షి. అం: చూ, అక్షులు.

మధురము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, విషము;

2. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము; పుం.

3. తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1; విణ.

4. తియ్యనిది: (తె).— తియ్య-తీయ, తీ-పి-తీ-త. తద్వి. —మిక్కిలితియ్యనిది. — అతిమధురము; 5. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము.

మధురన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చోగ*: చూ, సగవ; 2. దాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; 3. పిన్న పాల*: చూ, సుమంగళ.

మధురాక్కర. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ఒక నూర్యగణమును, మూడిందిగ్గిగణంబులును, ఒక చంద్రిగణమును గలది. నాలవగణాద్య త్తరంబుయతి.”) [దానింబ.*

మధురామ్లఫలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మధురిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; 2: చూ, సదాప*; అం. 3: చూ, కనుజవిభాషలు.

మధురిపుడు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

మధురిమ. సం. వి. న్. పుం. తియ్యన: చూ, చూధుర్వము. 1. [(చూ-మధురిమ.)

మధురిమము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

మధులిహము. సం. వి. హ్. పుం: చూ, మధు పము. 1. [కృమము, మధుకృమము.

మధువారము. సం. వి. ఆ. పుం. మద్యపాన

మధువాసిని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏఱుజోజి *: చూ, సుభిక్ష.

మధువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పాంతుర *: చూ, సుమంగళ; న. 2. నీరు: చూ, సలి

లము; 3. పాలు: చూ, స్తవ్యము; పుం, న.

4. మదురువు. కల్లు: చూ, సుర. 2. తద్వి. —

ఇప్పకల్లునకు — మధ్యాసవము, మాధవకము—

మాధ్యకము, చూర్ద్వికము; 5. తేనె (ఇది

త్రీవిధము. — మాక్షికము, భాగ్యమరము,

సారభుము, పాత్రికమనికొండలు) మిగత

విశేషములకు: — చూ, సారభుము; 6. పూ:

దేనె: చూ, సారభుము; పుం. 7. చైత్రి

ము, చైత్రికము: చూ, మాసము. 1;

8. వసంతముతువు: చూ, మాసద్వయము;

9. ఇప్ప *: చూ, మధుకము. 2; 10. గోర:

ట *: చూ, సహ. 2; 11. పుష్పాడి: చూ,

స్వమనోరజము. (ఈయర్థమునకు మధుకము—

మాధుకము—మధూలి—మాధూలి—మధూలిక.

మాధూలిక రూపాంతరములనికొండలు. ఇది

చింత్యము.); అం. 12: చూ, మాసములు.

మధువులు. అం. మాక్షికము, భాగ్యమరము,

సారభుము. (3) [లిహము.

మధువృత్తము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధు

మధుశిగువు. సం. వి. ఉ. పుం. తేనెవృధాన

మైయందెమ ఎఱ్ఱపువుల మునగ *: చూ,

శిగువు. 1. [చూ, శ్వేతపాకి.

మధుశృంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లగురిజ *:

మధుశృంగి. సం. వి. ఈ: స్త్రీ. చూ—ధనుశృంగి.

1. చోగ *: చూ, సగవ. 2; 2. పిన్నయ

ప్ప *: చూ, వానపృష్ఠము. 2.

మధుష్టిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇప్ప *: చూ,

వానపృష్ఠము. 2.

మధుష్టీనము. సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

మధుసారథి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మన్మ

థు: మ. [మధువృత్తము.

మధుసూదనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

మధుసూదనాయనము. అం. (మధుసూదనము=

మధుసూదయతి=నాశయతి అమరస్వభావ

సంహారకత్వాత్.); చూ, ఓమ్.

మధుసూదనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

విష్ణువు. 1.

మధుసగవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మధువు. 1. *

మధూకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ—

మధుకము. 2. *: 2. నీరిప్ప *: చూ,

మధూలకము.

మధూచ్చివ్రము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మయినము.

మధూలకము. సం. వి. ఆ. పుం: మధూకము.

(తే).—నీరిప్ప*(కొండయిప్పఅనికొండలు):

చూ, సుమంగళ.

మధూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పుష్పాడి:

చూ, స్వమనోరజము; 2. చోగ *: చూ,

సగవ. 2.

మధూలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ,

సుర. 2; 2. పూ: దేనె: చూ, మధువు. 6.

మధూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నయిప్ప *:

చూ, వానపృష్ఠము. 2.

మధ్య. అం. 1: చూ, ఛందస్సులు; 2. స్వీయాం

తర్చేద విశిష్ట నాయికావిశేషము. (ఉదయం

చిన యావనముగలది. పదుమూడేండ్లు

మొదలు పదునెనిమిదేండ్లపర్యంతము వయ

సుగలది.) (ఇది వతి యన్య సతీసత్తడైననూ

గోపింపక తనపాతివ్రత్యభావము తప్పక

యుండును): చూ, స్వీయ. (చూ, మధ్య
పరిగల్గులు.)

మధ్యజన. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యదేశము. అం. శురుక్షేత్ర పరియాగ హిమా
ద్రి వింధ్యములకు నడిమిదేశము: చూ, సీమ.

(1) (దేశములు).

మధ్యమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుద్దు: చూ,
మిదె. 2; 2. చాగ్నేదము: చూ, శబ్దము. 2;
3: చూ, నడిమివేలు; 4. కొత్తగనమర్తాడి
నది (అడుది) దుద్దురజ: చూ, రజస్వల.

మధ్యమకాలము. అం. మూడవరాగము: చూ,
స్వరము. 2. (చూ, గానశాస్త్రపండితుడు,
చూ, సప్తస్వరములు.)

మధ్యమక్షేత్రములు. అం. కపోలములు, అధ
రము, పృథ్వీ, కటి, ఊరులు. (5)

మధ్యమగ్రామగతమార్గములు. అం. సౌపరి,
హరిజాత్యము, కలోపనతము, శుద్ధమధ్యము,
మరి, పారవి, హృద్యకము. (7).

మధ్యమగ్రామము. అం. 1: చూ, గ్రామ
ములు; 2: చూ, కమజభాషలు; 3: చూ,
ఓక్కజభాషలు.

మధ్యమపాత్రలు. అం: పురోహిత బ్రాహ్మ
ణాదులు: చూ, నూచ్యము.

మధ్యమము. సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. నడుము,
కపును: చూ, వీరగు. 1; పుం. 2: చూ,
మధ్యదేశము; 3: చూ, మధ్యమ. 3; విణ. 4.
నడిమిది; అం. 5: చూ, మధ్యమకాల
ము; 6. (మ): చూ, మ. 11;
7: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 8: చూ, ఉత్త
మక్షేత్రములు; 9. నడుము: చూ, లక్షణాం
గములు (పురుషునకు, సింహసమమైన
బలికస్తము); 10. నడుము: చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు. (పిడికిటిలో నిమిడి నూత్న
మైయున్న నుత్తమము. సింహమధ్యమైన

రాజపత్నియగు. మచ్చేయున్న సంతతి
చేచ్చును. ఎడమనుడియై యల్పమై లోతుగ
నున్న దుఃఖవతియగు.); 11: చూ, శుద్ధ
జాతులు. (అంశములు); 12: చూ, కమజ
భాషలు. [చతుష్టయము.

మధ్యమముమత్స్యమోహము. అం: చూ, మోహ
మధ్యమస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము.
(కంతమునందుండెడురెండవశ్రుతిసప్తకము).

మధ్యమాది. అం: చూ, రాగాంగములు.

మధ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. అవకాశము: చూ,
సందు. 6; పుం. న. 2: చూ, మధ్యమము.
1; 3: చూ, మండలము. 1; పుం. 4. మాన
మున అరత్ని పరిమాణము హీనమైన యేను
గు: చూ, హస్తి; విణ. 5. నడితరముది;
6. నడిమిది: చూ, మండలము. 1; అం;
7: చూ, లయలు; 8: చూ, పురుషములు;
9: చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు.
(తకారాది అనుబంధమున చూడుము);
10: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు;
11: చూ, స్థాయి. (చూ, మధ్యమస్థాయి);
12: చూ, లయపాణములు; (చూ, స్వర
ము. 2) (విలంబిత, ద్విత్వ, మధ్యంబునెడి
లయ విశేషములు వరుసగా తత్వ, ఓఘ,
ఘనములనబడును. (విలంబిత ద్విత్వములయొ
క్క కూడికచేత రెంటినడుమునుండునది మ
ధ్యము.)

మధ్యముడు. అం: చూ, ద్వాదశ రాజమండలము.
మధ్యమోదీచ్యవ. అం. (జాతులు): చూ,
అంశములు.

మధ్యరాత్రుము. సం. వి. అ.న: చూ, నడికిరేయి.
మధ్యలోకము. అం. భూలోకము: చూ,
లోకము. 1.

మధ్యవిత్తు. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

మధ్యవృత్తము. అం: చూ, ఊర్ధ్వవృత్తము.

మధ్యస్థుఁడు. సం. వి. ఇరుకత్తులకు న్యాయము చేప్పవాఁడు: తగవుగోరి. (జడ్జి)

మధ్యా. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యాక్కర. పా: చూ, పుత్రము. 1. (రెండు ఇంద్రగణములు, ఒకసూర్యగణము, తిరిగి రెండు ఇంద్రగణములు, ఒకసూర్యగణము. నాలవగణాద్యక్షరముయితి.)

మధ్యాపగిల్లులు. అం. మధ్యాపగిల్లులు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూఁడులెఱుంగులైరి. (ధీర.—ఇతరస్త్రీని బొందివచ్చిన పతిని జూచి దండించునది. అధీర.—ఆన్యాసక్తుడైనను పతిసేవయినక పరాజ్ఞుఖయానది. ధీరాధీర.—పతిని అన్నివిధములచేత దండించునది. ధీర-అధీర-ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబుచే నిరులెఱుంగులైరి. (చూ, స్త్రీయ, ముగ్ధ, ముగ్ధ, పగిల్లు, పరకీయ, సామాన్య.)

మధ్యాహ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. (తె).—పట్టపగలు, మిడనరలగ్గము. (మి).—మట్ట మధ్యాహ్నము: చూ, వాసరము; తద్వి. —మిడనరలగ్గము; అం. 2: చూ, కాలములు. 1; 3: చూ, కాలపంచకము.

మధ్యాసవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పపువ్వు కలు: చూ, మధువు. 5; అం. 2: చూ, ఆసవములు. క్రము.

మన. దే. స. మనము అనుదానికి పాఠిపది మనఃపరిభ్రవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తలఁపు చూలి: చూ, మన్మథుఁడు.

మనన. వా. వి. ఆయుస్సు: చూ, వయస్సు. 1. మననము. సం. వి. అ. స. 1. చింతన, గమనము: చూ, సంత. 4; అం. 2: చూ, యోగాంగములు.

మనసుఁడు. దే. వి. 1. కొడుకుకొడుకు: రూ-మనుమఁడు-మన్మఁడు, పట్టిపట్టి. (సం).—నత్త: చూ, నూనుఁడు. 1; 2. కూతు కొడుకు: రూ-మనుమఁడు-మన్మఁడు, పట్టి

పట్టి. (సం).—దౌహిత్యుఁడు, నత్త: చూ, నూనుఁడు. 1.

మనమరాలు. దే. వి. 1. కొడుకుకూతురు: రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం).—నత్త, నత్తి: చూ, నూన. 1; 2. కూతుకూతురు: రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం).—దౌహిత్య త్రి, నత్త, నత్తి: చూ, నూన. 1.

మనము. సం. వి. న్. స. రూ-మనస్సు. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; బ. దే. వి. (1) నీవును నేనును, వా. (2). వితంతువునకిచ్చెడు భరణము: చూ, మనవృత్తి.

మనవృత్తి వా. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): మనోవృత్తి, మనువృత్తి, మనోపర్తి. (తె).—మనము.

మనవి. దే. వి: చూ, విన్నపము. రాఘ. 1, ఆ. 34.

మనశ్శిల. సం. వి. అ. (స్త్రీ).—మణినిల: చూ, రాయి.

మనశ్శుద్ధి. అం: చూ, శుద్ధులు.

మనసరి. మి. వి. ఇ. (మనసు + ఆరి) 1. కూరుఁడు: చూ, హంపీరుఁడు. 2; 2. బుద్ధియంతుఁడు: చూ, సన్మదయుఁడు. భ్రవుఁడు.

మనసిజుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃపరి

మనసు. సం. వి. న్. స. (రూ-మనస్సు-మనము) 1: చూ, మనము. 1; 2: చూ, మనము. 2, వి. 3. ఇప్తము: చూ, పల్లభము. 2; అం. 4: చూ, మానసికపూజాకుసుమములు; 5: చూ, ఇంద్రియములు; 6: చూ, దివ్యములు; 7: చూ, అంతఃకరణములు; 8: చూ, కరణములు; 9. వి. (1): చూ, మనసు. 1.

మనసుంచే. మి. అ. కి: చూ, మనస్కరించే.

మనసురగులుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మనసువిలుగుట. జా. ఇప్తముపోవుట. “అంత నామాట మనసు విఱిగి.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము).

మనస్కరించు. సం. ఆ. కిరి: చిత్తగించు, మన
సుంచు.

మనస్కారము. సం. వి. అ. పుం. మనఃపరియ
త్నము, మనఃపూర్తి (అనికొందఱు): చిత్తా
భోగము.

మనస్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) మించిమన
స్సుగలవాడు: చూ, సహృదయుడు.

మనస్సంగమము. అం. (మనస్సంగము) 1: చూ,
ద్వాదశావస్థలు; 2: చూ, దశావస్థలు.

మనస్సంగము. అం.—వై.— [1—2.

మనస్సు. సం. వి. న్. స: చూ, రూ-మనసు.

మనాయించు. వా. స. కిరి: చూ, విను. 2.

మని. వై. వి.=మణి: చూ, మడికట్టు. [108.

మనికట్టు. ద్వ. వి.—పై.—ఉ, హరి. 6, ఆ.

మనికి. దే. వి. రూ-మన్ని, 1: చూ, స్థానము.

1. వసు. 2, ఆ. 4; 2. జీవనము. మార్క. 7,

ఆ. 169: చూ, వర్తనము. 2; 3. వాస

స్థానము: చూ, వీధుపట్టు; 4. జీవించుట:

చూ, మనికి. 2; 5. వసించుట: చూ, మనికి.

3; 6. వాసగృహము: చూ, నదనము. 1.

మనికితనడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, శోకించు.

వికర్. 6, ఆ. 142.

మనికితపాలు. ద్వ. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

మనికిపట్టు. దే. వి. 1. వాసగృహము: చూ, నద

నము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

మనికితేడు. దే. వి. గృహస్థుడు: చూ, యజ

మానుడు (ఇంటికాపు.) [వ్యక్తము. 2.

మనితము. సం. విణ. తెలియఁబడినది: చూ,

మనియకాడు. దే. వి. పాపవత్తెకాడు: చూ,

స్వామి. 3. [లోపంపెడు పైకము.

మనియార్దరు. వా. వి. విలాసదారునకు తపాలు

మనిసి. వై. వి.=మనుజ. (రూ-మానిసి-మాసి.)

:చూ, మనుష్యుడు. [ఖము. 2.

మనిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధి: చూ, హృల్ల

మనిషి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్యాం

సుఁడు; విణ. 2: చూ, బుద్ధిమంతుఁడు.

మను. వై. వి. రూ-మన్ను = మృత్స్న. 1. నేల.

స్వా. 2, ఆ. 11: చూ, భూమి. 1; 2. మట్టి:

చూ, భూమి. 1; దే. 3: చూ, ముక్కొ

మ్ము మెకము; 4. ఋశ్యవాచక మైన మన్ను

శబ్దమునకు వృత్తియందు ద్విత్వములోపించిన

రూపము. “మనుబోతు.” మొ; ఆ. కిరి.

5. జీవించు. మార్క. 7, ఆ. 169: చూ,

బగ్గిదుకు. 3; 6. మెలఁగు: చూ, వర్తించు.

మనుఁగు. దే. ఆ. కిరి. చేచ్చు: చూ, మరణించు.

మనుకున. దే. వి. 1. వాసస్థానము. య. 1, ఆ.

51: చూ, నదనము. 1; 2. ఇక్క: చూ,

స్థానము. 1; 3. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

మనుగడ. దే. వి. 1. జీవనము: చూ, మనికి. 2;

2. జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5.

మనుగుడుపు. దే. వి. (మనుపు + గుడుపు) అన్తి

యము: చూ, విందు. 2.

మనచు. దే. స. కిరి. 1: చూ, పోషించు; [జే.

2. మనఁజేయు: చూ, మంచు. 2.

మనుజనత్వ. అం: చూ, ద్వాదశనత్వలు.

మనుజాననుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాని

సిదిండి. [మనుష్యుఁడు.

మనుజాడు. సం. వి. అ. పుం.=మనిసి: చూ,

మనుజేందుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాని

సితేడు.

మనుదిండి. ద్వ. వి: చూ, మాలుధానము.

మనుపరి. దే. విణ. (మనుపు + అరి): చూ,

రక్షకుఁడు.

మనుపాల. దే. వి: చూ, పాలకూర*.

మనుపీనుఁగు. దే. వి. జీవచ్ఛనము: చూ, శవము.

మనుపు. దే. వి. 1: చూ, రక్షణము; [వేర్.

2: చూ, రూ-మంచు. 2.

మనుపెంటి. ద్వ. వి. ఆడుబుశ్యమృగము: చూ,

ముక్కొమ్ము మెకము. [ముక్త మెకము.

మనుబిళ్ల. ద్వ. వి. బిళ్ళదున్న: చూ, ముక్కొ

మనుబోతు. ద్వ: చూ, మనుబిళ్ల.

మనుమడు. దే. వి: చూ, రూ-మనుమడు.

ఆసి. 5, ఆ. 45. [రూ-మనుమరాలు.

మనుమరాలు. దే. వి. (మనుమ + ఆలు): చూ, మనురాట్టు. సం. వి. జ్. పుం. కుజేరుడు:

చూ, శ్రీమడు.

మనువృత్తి. వా.సం.వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ, మనువృత్తి. మనువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, మంత్రము.

1; 2. చూ, విష్ణువు. 1; బ. 3. కాలాగర్

జాడు: (చూ, మనువులు=వైవస్వతాది);

దే. వి. (1): చూ, మగడు. 2, (2). జీవ

సము. మార్క. 5, ఆ. 199: చూ, వర్త

సము. 2, (3). మగనివరించేట; (4). నడవడి.

భాగ. 2, స్కం. 74: చూ, వర్తసము. 1;

అ. కి. (5). రూ-మనుగు: చూ, మరణిం

చే; స. కి. (6): చూ, పోషించే. సాంబ.

సా. 123.

మనువులు. అం: స్వాయంభువుడు, స్వారో

చిహుడు, ఉత్తముడు, తామసుడు, దైవ

తుడు, చాక్షుడు, వైవస్వతుడు, సూ

ర్యసావర్ణి (సూర్యసావర్ణి), దక్షసావర్ణి

(దక్షసావర్ణి), బ్రహ్మసావర్ణి (బ్రహ్మసావ

ర్ణి), ధర్మసావర్ణి (ధర్మసావర్ణి), రుద్ర

సావర్ణి (రుద్రసావర్ణి), రామ్యుడు, శౌ

చ్యుడు. (14). [రాట్టు.

మనుష్యధర్మము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మను

మనుష్యనాయకుడు. అం: చూ, నాయకత్వ

యము.

మనుష్యయజ్ఞము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆతిథిపూజ:

చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు)

మనుష్యవర్ణములు. అం. భాగ్యకాండ (భాగ్య),

క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు. (4)

మనుష్యసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

మనుష్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మనిసి: ఊ,

ఏధతుడు, కర్మార్థుడు, కర్మ, కుండీరు

డు, జనపదుడు, జానపదుడు, జాబాలు

డు, ధవుడు, నరుడు, నారుడు, పంచ

జనుడు, పుమాంసుడు, పురుషుడు, పూరు

షుడు, భూమిస్పృశుడు, మంతువు, మను

జాడు, మర్త్యుడు, మానవుడు, మానుషుడు,

మానుష్యుడు, విశుడు. (తే).—మగడు,

మగవాడు, మనిసి-మానిసి-మాసి, మిండ

గాడు, మిండగీడు, మిండడు. తద్వి. —

ం: (తే).—అడవిమానిసి: ౨: (సం).—

అతికాయుడు; 3: (తే).—పులుమానిసి;

౪. పుట్టినవానికి.—(చూ, సంభూతుడు.)

(మిగిలినవానికి “చూ, సంభూతుడు.”)

మనెదారి. దే. వి. పృథువు, ఏకిమిడు: చూ,

స్వామి. ౨.

మనోగుప్త. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, మనశ్శిల.

మనోజన్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, మనోజాడు.

మనోజవసుడు. సం. విణ. రూ-మనోజవుడు,

తండ్రిని బోలినవాడు (కొడుకు): చూ,

నూనుడు. 1.

మనోజవుడు. సం. విణ. —పై. —

మనోజాడు. సం. వి. ఆ. పుం. తలపుచేలి:

చూ, మన్మథుడు.

మనోజ్ఞ. పా: చూ, వృత్తము. 1. (“సజజ-

భ-రగణములు. 10 యతి. 15వ ఛందస్సు”)

మనోజ్ఞత. సం. వి. అ.న: మంజిమ-మంజిమము.

మనోజ్ఞమగు. సం. ఆ. కి. మనోరమమగు.

(తే).—ఇంచే.

మనోజ్ఞము. సం. విణ: చూ, హృద్యమం.

మనోజ్ఞాడు. సం. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

మనోదండము. అం: చూ, త్రిదండము. 1—2.

మనోధవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మనో

జాడు.

మనోమరుకోశము. అం: చూ, కోశములు.

మనోరథము. సం. వి. ఆ. పుం. కోరిక: చూ,

వాంఛ.

మనోరము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాధదేవి: చూ, భార్య; పా. 2: చూ, వృత్తము. 1. ("స-ర-జ-గురువులు. 7 యతి. 10వ ఛం దస్సు.")

మనోరమము. మి. అ. కి: చూ, ఇంచు. 3. మనోరమము. సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోపరి. వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మనవృత్తి.

మనోవృత్తి. వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.— మనోహరుడు. సం. విణ. మనసుచేడినవాడు: చూ, హరుడు. 3.

మనోహరము. సం. వి. ఆ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, భక్త్యము; విణ. 3: చూ, హృద్యము.

మనోహరవృత్తము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ఇదికలితాంత వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాద ములున్న తోటకవృత్తచ్ఛాయను సరిపాద ములున్నా నడమను.")

మనోహరుడు. సం. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు. మనోహ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మణిసిరి. మన్ని. దే. వి: చూ, రూ-మనికి.

మన్నిడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మనుడి.

మన్న. దే. వి. 1: చూ, సంబోధము. 1; పై. వి. 2.=మన్యా. పదతలయందుండు నరము: మన్ని. (సం).—మన్యా: చూ, సిర. 1.

మన్నడు. దే. వి: చూ, మనెదారి.

మన్నన. పై. వి.=మానన. 1. బహుమానము, గౌరవము (అనికొందఱు): చూ, సన్మా నము; వా. 2. ఆపరాధక్షమము: చూ, మన్నింపు. 2.

మన్నా. వా. వి. ఆటకాయంపు. "దేవిడీ మన్నా": చూ, సంబోధము. 1.

మన్ని. పై. వి. 1.=మన్యా: చూ, మన్న. 2; దే. వి. 2: చూ, మనికి. 2.

మన్నించు. పై. స. కి: 1: చూ, సమ్మానిం చు; 2. ఆదరించు: చూ, సంబాళించు; వా. 3. ఆపరాధమును క్ష మించు: చూ, సహించు.

మన్నింపు. పై. వి. 1. మన్నించుట: చూ, మన్నన. 1; 2: చూ, మన్నన. 2.

మన్నిక. పై. వి.=మానన: చూ, మన్నన. 1. మన్నిగొను. దే. స. కి: చేంపు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 288: చూ, సంహరించు.

మన్నియ. పై. వి.=మాననీయ: చూ, మనెదారి. అచ్చ. ఆర, కాం. 73. [మన్నెడు]

మన్నియడు. పై. వి.=—పై.—(రూ- మన్నియము. పై. వి.=మాన్య. (రూ-మన్నెయ- మండెయ-మన్యము) 1: చూ, మాన్యము. 1; వా. 2. కొండలనడుమనున్న భూమి, రోగభూయప్తమగు నేల (అనికొందఱు). "గడుమన్నియములోకాపురంబు." రూ- మన్నెయ. (సం).—మన్యము.

మన్నెడు. పై. వి.=మాననీయ. (ద్వ. అనికొం దఱు): చూ, రూ-మన్నియ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 56.

మన్ను. పై. వి. 1.=మృత్యు. నేల: చూ, రూ- మను. 1; 2.=మృత్. మట్టి: చూ, రూ- మను. 2; దే. వి. 3: చూ, ముక్కొమ్ము మోకము. స్వా. 4, ఆ. 20; 4. యుద్ధసాధ నము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 35: చూ, హేతి. 4. మన్నుకాసుపు. ద్వ. వి: నీతాదేవి. అచ్చ. యు, కాం. 109: చూ, నీత. 1.

మన్నుమిన్ను. వా. వి: చూ, రోదసి. 3.

మన్నుమిన్నుగానకుండుట. బా. క్రిందుమీఁ దులుతెలియకుండుట. "మీరు మన్నుమిన్నుఁ గానకున్నారు." (ధర్మజరాజనూయము)

మన్నుతేడు. ద్వ. వి: చూ, మన్నియ.

మన్నె. పై. వి.=మాన్య. (దేశ్యమని శ. ర) —పై.—

మన్నెడు నై. వి.= చూ, మన్నుతేడు.

మన్నెకాడు. ద్వ. వి.=—పై.—అచ్చ.

సం, కాం. 11. [దేశమునకు దొర.

మన్నెడి. వై. వి. 1.=—పై.—; 2. అరణ్య

మన్నెము. వై. వి. 1.=మాన్య: చూ, మాన్య

ము, 1; 2: చూ, రూ-మన్నియము. 2.

మన్నెముల్లు. ద్వ. వి. మేకలకాల్గిట్టలలోని

ముల్లుతీసెడు పెద్దనూది: చూ, నూది.

మన్నెవాడు. ద్వ. వి.=మాన్య: చూ, మన్నియ.

మన్నెజీకము. ద్వ. వి. మండలేశ్వరత్వము.

మన్నెలు. దే. వి. బ. నతివిశేషము: చూ,

హణిగలు.

మన్మడు. దే. వి: చూ, రూ-మనసుడు.

మన్మథ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

మన్మథబాణములు. అం: ౧. అరవిందము. (ఉన్నా

దనము) (విత్తవధనువు) (చెఱుకువిల్లు)

(స్త్రీ)స్తనములయందుఁ బ్రయోగము); ౨.

అశోకము. (శోదనము) (ప్రయోగస్థలము

అధరము); 3. చూతము. (సమ్మోహనము)

(ప్రయోగస్థలము శిరస్సు); ౪. మల్లిక,

నవమల్లిక. (శోణము) (ప్రయోగస్థలము

నేత్రములు); ౫. నీలోత్పలము. (మౌళము)

(ప్రయోగస్థలము గుహ్యము.) (5): చూ,

బాణము. 1—౬3.

మన్మథబాణాలు. అం: చూ, ధాన్యము.

మన్మథము. సం. వి. అ. పుం. 1: కామచింత*,

2: చూ, నెలగ*.

మన్మథావస్థలు. అం. కనులఁజూచేట, మనసు

రగులుట, సంకల్పించేట, నిద్రిపట్టుకుండుట,

చిక్కిపోవుట, అన్నింటి విసుగుపట్టుట,

సిగ్గువిడుచుట, చిత్తధ్రువునొందుట, మూర్ఛ

నొందుట, మరణమునకు యత్నించుట. (10).

మన్మథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (బుద్ధిశిలగణియఁ

చెట్టువాడు.). అంగజాడు, అంగభవుఁడు,

అంగహీనుఁడు, అజాడు, అతనుఁడు, ఆనం

గుఁడు, అనన్యజాడు, అనమశరఁడు, అస

మేషువు, ఆత్మభువు, ఆత్మయోని, ఆశయే

శయుఁడు, ఇ, ఇక్షుధన్యుఁడు, ఇక్షుశరా

సనుఁడు, ఇక్షుసాయకుఁడు, ఈశ్వరుఁడు,

ఋశ్యకేతువు, కంజనుఁడు, కంతుఁడు, కం

దర్శుఁడు, కసునుఁడు, కలాశేలికలాశేలి,

కామజాడు, కామదేవుఁడు, కాముఁడు,

కాయజాడు, కార్తి, కింకిరాటుఁడు, కింకి

రాతుఁడు, కింకిరుఁడు, కునుమాయుధుఁడు,

కునుమేషువు, క్షోభుఁడు, గృతుఁడు,

గృభువు, చే తో భ పు ఁ డు, చోరుఁడు,

జరాభీరువు, యుషకేతుఁడు, ఝష

ధ్వజాడు, పంచశరఁడు, పంచేషుఁడు,

పుష్పకేతువు, పుష్పధన్యుఁడు, పుష్పశరఁ

డు, పద్మయుఁడు, పద్మసూనేషువు, బహు

రూపుఁడు, బ్రహ్మసువు, భావజాడు, మక

రకేతనుఁడు, మకరధ్వజాడు, మకరాంకుఁ

డు, మదనఁడు, మగ్గుదీపుఁడు, మధుసారధి,

మనసిజాడు, మనోజన్ముఁడు, మారుఁడు, మీన

కేతనుఁడు, ముర్ఖురుఁడు, రణరణకుఁడు, రతి

పతి, రతిరమణుఁడు, రమణుఁడు, రవిభురుఁడు,

రాగరజ్జువు, రాజమిత్రుఁడు, రూపాస్త్రుఁడు,

వాముఁడు, విధాత-విధాతృఁడు, విశ్వకేతు

వు, వీరధన్యుఁడు, శంబరాఁ-సంబరారి,

శమాంతకుఁడు, శ్రీపుత్రుఁడు, సంకల్ప

జన్ముఁడు, సంకల్పజాడు, సంకల్పభవుఁడు,

సంకల్పయోని, సంసారగురువు, సురభి

సాయకుఁడు, స్మరుఁడు, స్వయంభువు,

ప్రాయధన్యుఁడు. (తె. ప):—అంచేయే

నుఁగుమానంతు, అలరువిలుకాడు-అలరు

విల్కాడు, అలరువిలుతుఁడు-అలరువిల్లు

డు, ఇంచేవిలుకాడు-ఇంచే

విల్కాడు, ఇంచేవిలుతుఁడు-ఇంచేవిల్లు

డు, ఇగురువిలుతుడు-ఇగురువిల్తుడు, ఎల్ల
పుడు విగ్రహులతేరుదోర, కందుడు, కన్ను
లవిలుకాడు-కన్నులవిల్కాడు, కన్నుల
విలుతుడు-కన్నులవిల్తుడు, కన్నువిలు
కాడు-కన్నువిల్కాడు, కన్నువిలుతుడు-
కన్నువిల్తుడు, కలుములగరితెబిడ్డ, కోయిల
తెగదణి, కొంజిగురులవిల్కాడు, గాడ్పు
టగదపుదోర, గాలితేరెక్కు మన్నెడు,
గొరవంక తెగదణి, చేక్కనయ్య, చేక్కర
విలుకాడు, చిగురాకువిలుకాడు-చిగురు
విలుకాడు, చిలుకరవుతు-చిలుకరాతు,
చెఱుకువిలుకాడు, చాపంచేతూపుబోదు,
జేమిలి ముక్కాలివిలుకాడు, జోబిల్లియల్లు
డు, డెండమ్మచోలి, తలపుచోలి, తలిరు
విలుతుడు, తామరతూపరి, తావివిలుకా
డు, తియ్యవిలుకాడు, తీగవిలుకాడు,
తుంటవిలుతుడు, తూడువిల్తుడు, తెలి
చిల్తుడు, తేటితెగదణి, తేటియల్లెవాడు,
తేటియల్లెవింటిదోర, ననవిలుకాడు, నన
విలుతుడు, నెయ్యంపుతేడు, నెయ్యం
డు, పంచేదారతిండి తేజరాతు, పచ్చేవారు
పపుజోదు-పచ్చేవార్యపుజోదు, పచ్చేలు
తుడు, పువ్విలుకాడు, పూవిలుతుడు,
పూవింటి, పూవింటివాడు, పూవిలుకాడు,
పూవిలుతుడు, పేసికైదుపజోదు, మయి
సున్నపజీరు, మరుడు, మిను మెనుసలి
సిడెంబులమేటి, రాచిల్లనెక్కురాతు, లేమా
విలాయపులేజిరాతు, వలపురాయగు, వల
దోర, వలరాజు, వలతేడు, వాలుగడాలు,
విరివిలుకాడు-విరివివిలుకాడు, వెడవెంటి,
సత్తిరాపగఱు, సిరిచూలి-సిరిపిల్ల, సొగసరి.
(మిగతవానికి "చూ, స్వాదుధన్వండు.")

మన్వనము. సం. వి. అ. పుం. ఆలుమగలు సుర
రతకాలమునందు దేశభాషతో జెవిలా

మెల్లగా చెప్పకొనుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
మన్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మన్వి: చూ, సిర. 1.

మన్వము. వా. సం. వి. అ. న. మన్వియ
ను-మన్వెను. 1: చూ, మన్వియము. 1;
2: చూ, మన్వియము. 2.

మన్వారతి. అం: చూ, అపభ్రాషములు.

మన్వపు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోగిధము:
చూ, రోషము; 2: చూ, కోకము; 3. దై
న్యము: చూ, వాచారపము; 4: చూ,
యజ్ఞము.

మన్వంతరము. సం. వి. అ. న. 1. డెబ్బది
యొక్క-దివ్యయగములు: చూ, పురాణము.
6; అం. 2. మనుకా మన్వచరిత్రము: చూ,
పంచలక్షణము.

మపుష్టకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మపుష్టకము.
మప్పిలము. దే. వి. మట్టు: చూ, మిశము. 1.
మప్ప. దే. న. కిర: చూ, రూ-మరపు.

మబ్బు. దే. వి. 1: చూ, మేఘము. 1; 2. మన్వ
పానమదము: చూ, హామిక; 3. చీకటి.
రామా. 6, అ. 28: చూ, భ్యామిక. 1;
4. ఆజ్ఞానము: చూ, స్వాపము. 3.

మబ్బుకొను. దే. అ. కిర: కావరించే, కొర్రువు,
కొర్రువుగొను, దిమ్మకొను, దిమ్మపట్టు,
పోతరించే, పోసరించే, మంపిలు-మంపిల్లు,
మంపుగొను, మత్తిల్లు, మత్తుకొను; (సం).-
మదించే-మదియించే. (మిగతవానికి "చూ,
హంకరించే.")

[నర్తము.
మబ్బుతోవ. దే. వి. ఆకాశము: చూ, సుర
మబ్బుపగ. దే. వి: చూ, వాయువు. అం.
పదా. సుర. 35.

మబ్బుపువ్వులవెల్లి. ద్వ. ఓ: చూ, సముద్రము.
మబ్బుపూనిసుపు. ద్వ. వి. అగ్ని. ఆం, భా.
పగి. 47: చూ, వహ్ని. 1.

మబ్బుమేపరి. దే. వి: చూ, మబ్బుపగ. అచ్చ.
సం, కాం. 121.

మబ్బురవుతు. ద్వ. వి. మేఘవాహనుడు,
ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మబ్బురావుంటనము. వా. వి. మత్తువస్త్రపులు
కలిపిచేసినమందు: మబ్బురావుంటు.

మబ్బురావుంటు. వా. వి.—పై.—అం, భా.
స్వ. 303.

మబ్బురూపరి. ద్వ. వి. విరావతము: చూ, హస్తీ.
మబ్బువివ్వ. దే. వి: చూ, మబ్బువగ.

మట్ట్యెట్టు. వి. స. క్రి. 1: మోసపుచ్చే;
2. కమ్మి పెట్టు.

మమకారము. వా. సం. వి. అ. న. 1. క్షేగు
మ, దయ (అనికొందఱు): చూ, స్నేహ
ము, 1; అం. 2: చూ, హేయగుణములు.

మమత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మమత్వము: చూ,
మమకారము. 1.

మమ్ర. దే. ఆవ్య. (రూ-మమ్రరే-మమ్రరే-
మమ్ర--మమ్రరే-మమ్రరే.): చూ,
సేబాను.

మమ్రరే. దే. ఆవ్య.—పై.—

మమ్రరే. దే. ఆవ్య.—పై.—

మమ్ర. దే. ఆవ్య.—పై.—రామా. 5, ఆ. 225.
మచ్చాయము. వా. వి. సుహమ్నాయమనులేచ్ఛాయము.
మమ్రరే. దే. ఆవ్య: చూ, రూ-మమ్ర. 340.
5, ఆ. 29.

మమ్రరే. దే. ఆవ్య.—పై.—

మమ్మ. దే. వి. 1. సముద్రముమీఁదిపడలకు
మహాతముగా పీచెడు నుడిగాలి: చూ,
వాయువు; 2. (రూ-మము-మమ్మలను)
ఆస్పదగ్గక ద్వితీయా బహువచనము.

మయటము. సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, గడ్డియి
ల్ల (అనికొందఱు): చూ, నదనము. 1.

మయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒంటె: చూ,
లాట్టిపిట్ట; 2. కంచేగగాడిద: చూ, రాస
భయ; వా. వి. (1). చవును; (2). చుచ్చభాగము,
నట్టనడుము. [మకుష్ఠకము.

మయవ్వుకము. సం. వి. ఆ. పుం. బ: చూ,

మయవ్వుకము: చూ, మయవ్వుకము.

మయి. దే. వి. రూ-మై. 1: చూ, శరీరము;
2. చూ, విధము. 1; 3 తడవ: చూ, పారె.
7; 4: చూ, పార్వము. 2; 5. వెన్నడి:
చూ, వెంబడి. 2; అప. 6. కొన్నియెడల
తృతీయావిభక్తియందువచ్చెడుపరిత్యయము:
రూ-మై. [మంపు.

మయికము. దే. వి. రూ-మైకము. మత్తు: చూ,
మయికోను. దే. అ. క్రి. (రూ-మయికోను-
మేకోను-మైకోను): చూ, సమృథింమే.

మయికోలు. దే. వి. రూ-మైకోలు. ఇచ్చేగింత:
చూ, సమృథి. 1.

మయిజోలు. దే. వి. కొంతయెడయెడముగా
అడ్డకమ్ములు వాటినిన ఆఱుదానిచీర
కొంగు: చూ, రూ-మైజాలు.

మయితాలుపు. దే. వి. (రూ-మైతాలుపు-మె
యితాలుపు-మేతాలుపు-మేమతాలుపు)
పొంగి: చూ, శరీరి.

మయిద. వై. వి. రూ-మైద. 1. =మాంద్య: చూ,
మయికము; దే. వి. 2. రూ-మైద. గోరె
ట: చూ, సహ. 2.

మయిదానము. నా. వి. రూ-మైదానము. బహిః
పరివేశము: చూ, నెలుపల. 1.

మయిదు. వై. వి. =మాంద్య. రూ-మైదు.
1. మంపు: చూ, హామిక; 2. మాయ: చూ,
వంచన; 3. చొక్కపాడి: చూ, రూ-
మైదు. 3.

మయినపునత్తి. వై. వి. మహాచ్ఛిష్టనత్తి. రూ-
మైనపునత్తి: చూ, వత్తి. 1. [స్థికము.

మయినము. వై. వి. =మాదన. రూ-మైనము: చూ,
మయిమయి. దే. వి: 1: రూ-మైమై-మెయిమె
యి-మేమెయి-మైమయి. (సం).-అనాయా
సము; క్రి. విణ. 2. అనాయాసముగా: రూ-
మైమై-మెయిమెయి-మేమెయి-మైమయి.

మయిమజువు. దే. వి. రూ-మైమజువు: చూ,
విస్మృతి. [వారవారణము.

మయిమజువు. దే. వి. రూ-మైమజువు: చూ,
మయిల. వై. వి. రూ-మైల. 1. నలుపు:
చూ, వర్ణము. 8; 2. చీకటి: చూ, మబ్బు. 3;
3. మలిన. (గూ-మకిల-మైల.) మాలి
స్యము: చూ, మలినము. 1; 4. ఆశుచిత్వ
ము: చూ, రూ-మైల. 4; 5. మైలకోక:
చూ, నస్త్రము; విణ. 8: చూ, మలినము. 1;
7. అశుచి: చూ, రూ-మైల. 4.

మయిలకోక. ద్వ. వి. రూ-మైలకోక: చూ,
మయిల. 5.

మయిలపడు. వా. అ. కి. రూ-మైలపడు: చూ,
మలినమగు. [లారు.

మయిలారు. దే. వి. ఒకడుద్ర దేవత: రూ-మై
మయిలారువాడు. దే. వి. కోమట్లనడిగికోని
జీవించేవాడు: రూ-మైలారువాడు.

మయిలు. వా. వి. అరకోనుమారు: రూ-మైలు.
మయిలుతుత్తము. వై. వి. మయూరతుత్తము.
రూ-మైలుతుత్తము. (పెరుగుతో నూజీ
పుటము వేసినపుద్ధి.): చూ, రసాంజనము.

మయినడి. దే. వి. రూ-మైనడి. 1: చూ,
నమ్మతి. 1; 2: చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ,
విధము. 1; 4: చూ, సౌమ్యత.

మయిసున్నవజీరు. వా. వి: చూ, మన్మథుడు.
మయిడు. సం. వి. అ. పుం. అనురళి: చూ,
స్వర్ణకారుడు.

మయివు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కిన్నగుడు.
(చూ, దేవతాభేదము.); 2. మయివసు
మృగము.

మయూఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. కిరణము:
చూ, హేయనము. 2; 2. కాంతి: చూ,
కెలుతురు. 1; 3. జ్యాల: చూ, వహ్ని. 1.

మయూరకము. సం. వి. అ. న. 1. మయిలుతు
త్తము: చూ, రసాంజనము; పుం. 2. ఉత్త

రేసు*: చూ, శైఖరికము.

మయూరతుత్తము. సం. వి. అ. న. మయిల
తుత్తము: చూ, మయూరకము.

మయూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. సెమలి:
చూ, శిఖి. 2; 2. సెమలిజోట్టు: చూ, సిక. 1;
3. ఓనుము: చూ, యవాని; 4: చూ,
మయూరకము. 2*; 5. గురుంటకము, తిల
మయూరము; అం. 6: చూ, ఆననములు;
7: చూ, ఆనందయతహస్తములు.

మయూరలలితము. అం: చూ, కరణములు.

మయూరవిదళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నల్ల
తెగడ*.

మయూరశిఖి. సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, దీపము. 4*
మయూరసారి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-
జ-ర గురువులు. 7యతి. 10వ ఛందస్సు.")

మయూరాననము. అం: చూ, ఆననములు.

మయూరాస్యము. అం: చూ, ఆనందయతహస్త
ములు.

మయ్యంకి. దే. వి: చూ, తాళము. 5.

మర. దే. వి. రూ-మజ. 1. కీలు: చూ, మగ్గ
ము. 1; 2. తిరుగుడునొక్కు: చూ, హిండ
నము; 3. తిరుగుడుచీల: చూ, హిండనము.
మరందము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మక
రందము. 1.

మరక. దే. వి: చూ, రూ-మజక.

మరకతము అం. (రూ-మరతకము-మకరతము):
చూ, రత్నము. 1.

మరకత్తి. దే. వి. కీలుకత్తి: చూ, రప్పి. 2.

మరకత్తిపీట. వా. వి. మరకత్తిని ఆడించే
ఆసికపీట (మామిడికాయలు తలుగుటకు
సులువుగనుండును.)

మరకము. వా. వి. ఎనిమిదిపళ్ళు, తూము.

మరకాడు. దే. వి. 1. నావికుడు. స్వా. 5,
ఆ. 47: చూ, సరంగు; 2. మరకపలస్థుడు.

మరగాలు. దే. వి. కృత్తిమపాదము: చూ, హజ్జే. మరగు. దే. అ. క్రి. 1. పరిచితమగు. మార్గము.

3, ఆ. 319: చూ, స్నేహించు; 2. ఆశపడు: చూ, వాధించు; స. క్రి. 3. ఆశించు, ఇచ్చించు: చూ, వాంఛించు.

మరగొమ్ము. దే. వి. గుఱ్ఱముమీఁది చల్లమునకు ముందు వెనుకలనా నికకై యెత్తుగా నేర్పట చియుండు భాగము. కథా. 3, ఆ. 81.

మరచొట్టు. దే. వి: చూ, తిరుగద.

మరణము. సం. వి. అ. న. 1. చోవు: చూ, సావు; అం. 2: చూ, ఊర్పులు; 3: చూ, అవస్థలు; 4: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

మరణమునకు యత్నించుట. అం. 1: చూ, మన భావనలు; (ఇందుకు పాఠ్యశ్చిత్తము. — మరణపుయత్నముచేసి మానవవారిలో బ్రాహ్మణునకు అడవిలో నాలుగుతొగలు కలియుచోట శిఖిలోగుడ వసనముచేయించు కొని ప్రాజాపత్యద్యయము నాచరించి గోద్యయము దక్షిణగా నొసంగవలెను. క్షత్రియుండు ప్రాజాపత్యద్యయము నాచరింపవలయును. వైశ్యుండు పుణ్యతీర్థయాత్రసలహవలయును. శూద్రుండు పదిఅవులను ఒక యెద్దును దానమొనర్పవలయును.)

మరణించు. సం. అ. క్రి. చేచ్చు: చూ, నమయు.

మరణోద్దమము. అం. 1: చూ, ద్వాదశావస్థలు;

2: చూ, దశావస్థలు. (తము.

మరతకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ—మగక

మరపు. వా. వి. 1: చూ, రూ—మఱపు; దే.

పేర్. 2. మరగఁగఁజేయు. భాగ. 6, స్కం. 89.

మరమేకు. దే. వి. రూ—మరామేకు. తిరుగుడు

చీల: చూ, మర. 3.

మరమ్ము. వా. వి. భూమి లోనగువానిని

బాగుచేయుట: చూ, మహాత్ము. 1.

మరల. దే. అవ్య: రూ—మఱల: చూ, వెండియు.

అం, భా. త్మ. 69.

[వక్రిలు.

మరలబడు. ద్వ. అ. క్రి. నివర్తిలు: చూ, మరలబాటు. ద్వ. వి. రూ—మరలబాటు—

మరలబాటు, మానుట, తిరుగుదల. (సం).—

అపగివృత్తి, అర్థము, ఆవర్తనము—ఆవర్తము,

ఆవృత్తి, ఉపసంహారము, నివర్తనము, నివృత్తి,

(అవ్య).—అతి; తద్వి. —౧. పనసయొక్క

ఆవృత్తులకు. (సం). ఘన; ౨. పనసయొక్క

ఆవృత్తికి. (సం).—జట (ఇట్లు శీర్షికాపద

ములకడచేదువుకొనుము.) (చూ, వెండియు.)

మరలించు. దే. స. క్రి, పేర్.—మరలంచు—

మరల్చు, మలపు, కగిమ్ములు. (సం).—

ఉపసంహరించు.

మరలు. దే. అ. క్రి. రూ—మఱలు. 1: చూ,

మరలబడు; 2. వెనుకకుఁదిరుగు. రాఘ. 3,

ఆ. 84. [రించు.

మరలుచు. దే. పేర్. రూ—మరల్చు: చూ, మర

మరల్చు. దే. పేర్.—వై.—భో. 2, ఆ. 253.

మరలబాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ—మరలబాటు.

మరవలి. దే. వి. మమఁగుడుపు: చూ, విందు. 2.

మరసాన. ద్వ. వి. జాళ్ల పనివాని సాధనము.

మరాటము. దే. వి. లాంగలి అను చెట్టు: చూ,

లాంగలి. 1.

మరాటి. వై. వి.—మహారాష్ట్ర: రూ—మరాటి,

మరాటివాడు—మరాటివాడు: చూ, మహా

రాష్ట్రుండు.

మరాటిమొగ్గ. వై. వి. ఒకానొక అంగడివస్తువు—

మరాటివాడు. వై. వి: చూ, మరాటి.

మరాటి. వై. వి: చూ, రూ—మరాటి. (దు.

మరాటివాడు. వై. వి: చూ, రూ—మరాటివా

మరామేకు. వా. వి: చూ, రూ—మరమేకు.

“నిలుచుండిన మరామేకు, కూర్చుండిన మరా

మేకు.” (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక.)

మరి. దే. వి. ఏ. రూ—మఱి. 1. తడవ, వార

ము: చూ, వెండియు; అవ్య. 2. ఇంకను:

చూ, ముజి. 2; 3. ఆనంతరము: చూ, చెనుక. 1.

మరించే. సం. ఆ. కిరి: చూ, రూ-మరణించే. మరిగొమ్ము. దే. వి. కలుజో: చూ, వాహనము. 2. మరిచను. సం. వి. ఆ. న. మరీచము=మిరియము: చూ, వేల్లజము. [మహాలక్ష్మి. 3.

మరిడిమహాలక్ష్మి. మి. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మరిడివ్యాధి. మి. వి. కలరా: చూ, విషాచిక. మరిడెమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. "మరిడెమ్మ తీర్చును."

మరియాద. నై. వి. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2.=మర్యాద. కట్టుపాటు: చూ, మర్యాద; 3: చూ, విధము. 1.

మరీచము. సం. వి. అ.న.=చూ, రూ-మరిచము. మరిచి. సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. కిరణము: చూ, హాసము. 2; పుం. 2. మరీచి అను

ఋషి: చూ, సన్యాసి; అం. 3: చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు (గోత్రము 18); 4: చూ, బిష్ణులు. మరీచిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మృగతల్ప.

మరీచికాద్వయము. అం: మిరియములు, తెల్లమిరియములు (2). [దేశరూపము. "నేమరు".

మరు, దే. వి. వృత్తియందు మారకబద్ధమునకా మరుండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఉచ్చలలాటిక.

మరుడు. వై. వి.=స్మర: చూ, మృత్యుకుడు. మరులేజి. ద్వ. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

మరులేరు. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాంబ. దే. 13.

మరుత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. పిక్క*: చూ, స్పృక్క: చూ, రాజార్హము; పుం. 2. (రూ-మరుతము - మారుతము - మరుత్వంతము): చూ, మరులేరు; 3: చూ, వేలుపు;

అం. 4: చూ, మహారాజులు. మరుత్వంతుడు. అం: చూ, మహారాజులు. మరుత్వంతుడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, మబ్బరపుతు.

మరుద్రాధము. సం. వి. ఆ. న. గుడ్డుము: చూ, హాయము.

మరుద్వాహము. సం. వి. అ.న: చూ, పొగ. (హా).

మరుధరితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎద్దడినేల: చూ, భూమి. 1. [హరివాహనుడు.

మరునయ్యతేజి. ద్వ. వి. గరుడుడు: చూ, మరునల్లె. ద్వ. వి: చూ, భృమరము.

మరునాడు. వా. వి: చూ, రూ-మఱునాడు.

మరునిడాలు. ద్వ. వి. 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

మరునిల్లు. ద్వ. వి. (మరుని + ఇల్లు): చూ, భగము. 12. [వదా. సు. 10.

మరునినూడు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. అం, మరున్మాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మరుత్తు. 1.*.

మరుపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువు*: చూ, హింగువు. మరుపని. ద్వ. వి. సురతము: చూ, సంయోగము.

మరుపు. దే. వి. రూ-మఱుపు: చూ, విస్మృతి.

మరుభువ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దేశములు. ౫౦.

మరుమరీచికాన్యాయము. పా. ఎడారిలో నెండ

మావులు నీళ్ళవలెగానివిందియెంతమారము

పోయిననల్లె యొండుననుతి. [శువు.

మరుమామ. నై. వి. చంద్రికుడు: చూ, హిమాం

మరులు, దే. వి. 1. పిశాచము: చూ, సోకుడు. 1;

2. మోహము: చూ, వలపు; 3. తీరని

పేరము. అం, భా. పృ. 136: చూ, స్నేహము. 1.

మరులుదీగ. ద్వ. వి: చూ, మరులుజేడ. *.

మరులుచెట్టు. దే. వి: చూ, రూ-మరులచెట్టు.

మరులుకొను. దే. ఆ. కిరి. 1. కామించే: చూ, వలచే. 2; పేరి. 2. మరులుకొలుపు.

మరులుజేడ. ద్వ. వి: చూ, మరహతంగి. *.

మరులుమాతంగి. దే. వి. —పై. —

మరులుమొత్త. దే. వి. —పై. —

మరులుకేడు. దే. వి. పితాచపల్లభుడు:

చూ, సోతుడు. 1.

మరువకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మరువకము*:

చూ, వాననమొలక; 2. మంగళ: చూ, శ్వసనము.

మరువము. వై. వి.=మరువకము*. రామా. 1.

ఆ. 48: చూ, మరువకము. 1.

మరువు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరుధరి

తి; 2. కొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము). [వాసిని*.

మరుహేతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మధు

మరోలి. సం. వి. ఉ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. ౧—3.

మర్కటకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి:

చూ, వానరము; 2. చూ, సాలెపురుగు.

మర్కటకీశోరవ్రాతము. పా. కోతిపిల్ల తల్లి యెంత యజాగ్రత గనున్నను తల్లికడుపును బట్టుకొని విడువదనురీతి. (స్వప్నియత్నము లేక భగవంతుడు కాపాడెడు.)

మర్కటగృహము. సం. వి. అ. న. కోతిలెం

కి: చూ, సదనము. 1. [చీమ: చూ, పిపిలిక.

మర్కటపిపిలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్దనల్ల

మర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోతి:

చూ, వానరము; 2. చూ, సాలెపురుగు;

ఆం. 3: చూ, గతులు. [మర్కటగృహము.

మర్కటవానము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తీగకానుగ*:

చూ, శాదస్తుము; 2. దూలగొండి*:

చూ, శూకశిల్పి. [చూ, సరంగు.

మర్కరి. వా. వి. పడవనడిపించువాడు:

మర్తబు. వా. విణ. రూ-మర్తరబు. సమాప్తము.

మర్తరబు. వా. విణ. —వై. — [ములు.

మర్త్యము. అం. (భూలోకము): చూ, లోక

మర్త్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనస్సుడు.

మర్దనము. సం. వి. అ. న. 1. పినుకుట: చూ,

సంవాహనము; 2. నూలుట: చూ, సురుము.

మర్దలబంధము. అం. ఒకానొక శబ్దాలంకారము:

చూ, హేతువు. 2.

మర్దలము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మర్దల (దీని

ధ్వనిగుండిలము): చూ, వీణె; ఆం. 2: చూ,

వాద్యములు.

మర్దలాదులూనద్దములు. అం: చూ, వాద్యములు.

మర్దశరూపగ. ఆం.=మర్దలరూపురిక్కిననిష్ఠ:

చూ, రిక్కు. [ద్రించు.

మర్దించే. సం. స. కిర్. నూలు: చూ, సమృ

హర్షితము. సం. విణ. నూలుబడినది, పీడితము:

చూ, సమృద్ధితము.

మర్దినీ. అం: చూ, కళలు. [పర. 5, ఆ. 35.

మర్నాడు. దే. వి: చూ, రూ-నూలునాడు.

మర్నజ్జుడు. సం. వి. అ. పుం: (తే).—ఆణి

కాడు-ఆణికాడు, ఒళవరి, కీలరి, నెలవరి.

మర్తము. సం. వి. న్. న. 1. జీవస్థానము:

ఆయువు-ఆయుస్సు. (తే).—ఆనరు, ఆణి-

ఆణి, ఆను, ఆయుము, ఒళవు, కీటుకు, కీల

కము, కీలు, కొఱసంది, గాయకము, గుట్టు,

గురును, గుఱికొండి, తాపి-తాపీ, నెఱుకు,

నెఱను, నెళవు, పిళ్ళు, మర, చూరాలము,

మఱువు, లోచెయి-లోచెయ్యి. (“చూ,

లోచెయ్యి.”); 3: చూ, రచాస్యము. 1.

మర్తరము. సం. వి. అ. పుం.=మొఱు మొఱు

ఆకులు లోనగువానియొక్క మోత: చూ,

స్వరము. 2.

మర్తస్పృక్కు. సం. విణ. (శ్. ఈ. శ్.) మర్త

మును దాకునది (మాట), అరుంతుదము:

చూ, శబ్దము. 2.

మర్యాద. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పొలిమేర:

చూ, హద్దు. 1; 2. తీరము: చూ, రోధస్సు;

3.=మరియాద, కట్టుపాటు; 4.=మరియాద:

చూ, సత్వము. 1; 5: చూ, సన్మానము.

మర్లమాతంగి. వా. వి. ముట్టినతోడనే మరులు
పుట్టిం చెడి యోషధి*: రూ...మరులుమాతంగి,
మరులుదీగ, మరులుజేడ, మరులుమొత్త.

(సం).—గోలోమి, భూతకేశము, మదనము.

మర్లచాము. దే. వి: చూ, మనుదండి. [తము. 1.
మర్లము. సం. వి. అ. పుం. ఓరుపు: చూ, శాం
మఱ. దే. వి: చూ, రూ-మర. 1-2-3.

మఱుదలు. దే. వి. (మఱుది + అలు) 1. తమ్ము
నిభార్య: చూ, రిక్తిక; 2. భార్యచెల్లెలు;
3. తనకంటె చిన్నదగు మేనత్తమేనమామల
కూతురు.

మఱుది. దే. వి. 1. చెల్లెలిమగడు; 2. భార్య
తోబుట్టువు; 3. మేనమామకొడుకు; 4. మ
గనితమ్ముడు. (సం).—ఋ, దేవరుడు.

మఱుక. దే. వి. 1: చూ, రూ-మరక; 2. మే
కపడ్డ. పంచ. నా. 5, అ. 11: చూ, మేమ
ము. 1. [అ. 328: చూ, స్వామము. 3.

మఱుమన. దే. వి. అజ్ఞానము. భార. ఆర. 1,
మఱుగజ్జో. ద్వ. విగ: చూ, రూ-మఱుగజ్జో.
మఱుచే. దే.స.కి. మఱుపుంజెందు. పా. 4, అ. 16.

మఱుపు. దే. వి. రూ-మఱుపు. 1: చూ, విస్తృ
తి; 2: చూ, మఱుమన; 3: చూ, పారవశ్య
ము. ఉ. హరి. 5, అ. 73; 4: చూ, ప్రమా
దము. స్వా. 4, అ. 63.

మఱుల. దే. అవ్య: చూ, రూ-మరల.

మఱులు. దే. అ. కి. చూ, రూ-మరలు. 1-2.

మఱి. దే. అవ్య. రూ-మరి. 1: చూ, రూ-
మరి. 1; 2. ఇంకను. రూ-మరి. అన-అన
గ-అనగా-అనాగ-అనా; 3: చూ, మరి. 3.
మఱిగ. దే. వి. జోడ్డనెలవలె బలపపు జ్ఞాతి
తోడేయబడినపాత్రీయ: చూ, హరివాణ
ము (పాత్రీయ. 6).

మఱిమఱి. దే. అవ్య. 1. మఱియు మఱియు;
అందంద, ఆడాడ, అనయము. (సం).—

అత్యంతము; 2: అనయము, అఱిమఱి, ఎస,
ఏసార్దు, కడు, తరమిడి, నలి, పెడ-పెడ,
పారి, బెట్టు, సోలెము. (సం).—అనిశము.
(మిగతవానికి “చూ, సోలెము.”)

మఱియు. దే. అవ్య. 1: అదిగాక, ఇంతేకా
కుండ, కాక; 2: చూ, వెండియు.

మఱియొకటి. ద్వ. స. (మఱి + ఒకటి) అవ్యము:
చూ, వేఱు. 3.

మఱియొకడు. ద్వ. స: చూ, వేఱయినవాడు.
మఱియొకనాడు. ద్వ. వి. మఱియొకదినము.

మఱు. దే. వి. వృత్తియందు మఱుగు-మఱున-
మాఱుకల్లులు కాదేళరూపము. (“మఱు
పడు, మఱునాడు, మఱుమాట.” మొ.)

మఱుగు. దే. వి. 1. చోటు. కశా. 4, అ.
102: చూ, స్థగనము; 2: చూ, మఱుగు
చోటు; అ. కి. 3: ఏమరించే, కమ మొఱు
గు, డాగు, డాగురించే, దాగియుండు;
4. చోటగు: చూ, లాచే. 2; 5: చూ,
సంతాపించే.

మఱుగుగోడ. వా. వి. మన్ను ఇటుక త్రాయి
లోనగువానిచే పెట్టబడినగోడ. తద్వి. —
౧. అండగోడ, తన్నుగోడ, ముట్టుగోడ;
౨. అడ్డగోడ, అరగడి, మఱుగుగోడ.
(సం).—అర్ధపడ్యము; 3. అలన, గోడే.
(సం).—ఓ, పడ్యకము, పడ్యము, కూడ్య
ము, పడ్యము, తేత్రము, భీత్తి-భీత్తిక;
౪. కణాతిగోడ-కనాతిగోడ, సరాతి;
౫. తడికప. —తడిక-తడుక-తడక-తడి
కె, దడి, అంతిక-అంతికె. (చూ, వాకిలి);
౬. తల్లిగోడ; 2. పునాది; ౭. పొరకటి;
౮. మంటిగోడప. — (సం).— కంఠ;
౧౦. మగులుగోడ, మరుగుగోడ;
౧౧. వెలుగునకు. — (చూ, వెలుగు.) (మిగ
తవానికి “చూ, సరాతి.”)

మఱుగునొడ్డి. దే. వి. విస్తావిసగ్గవసానము:

పాయకానా - పాయికానా, పీతిగిగుంట,

మఱుగుపెరడు. (బోరుహోలు మఱుగు

నొడ్డి అనిమతీయొకటి). [ఓలము.

మఱుగునోటు. దే. వి: అంతరుపు, అంతస్తు,

మఱుగుపడినవాడు. వా. ప: (సం).—తిగో

హితుడు. [లాచే.

మఱుగుపడు. ద్వ. ఆ. కి. మఱుగు: చూ,

మఱుగుపెడు. దే. వి: చూ, మఱుగునొడ్డి.

మఱుగుమాట. దే. వి. ఆపలాపము: చూ,

శబ్దము. 2.

మఱుగుపెట్టు. దే. స. కి: చోటుపెట్టు, మఱు

పెట్టు, చూటు. (సం).—అపలపించే, నిహ్ను

వించే.

మఱుకువ. దే. వి: చూ, సంతాపము.

మఱుగుజ్జే. ద్వ. విణ. (చూటు + గుజ్జే) గూని

వాడు, గూనిది: చూ, వామనుడు.

మఱునాడు. దే. వి. (మఱుస + నాడు):

(సం).—అపరదినము, అన్యేద్యువు, ఇత

రేద్యువు.

మఱుపడు. ద్వ. ఆ.కి:చూ,రూ-మఱుగుపడు,

మఱుపు. దే. వి: చూ, రూ-మఱుపు.

మఱుమాట. దే. వి. (మఱు + మాట): చూ,

ప్రతివాక్యము.

మఱుమోగిత. దే. వి. {మఱు + మోగిత}

రూ-మఱుమోగిత: చూ, స్వరము. 2.

మఱువ. ద్వ. వి. (మఱుగు + వా) 1. కుండ:

చూ, భాండము. 3; విణ. 2: చూ,

మూగ. 1.

మఱువకందు. ద్వ. వి. కుంభసంధవుడు, అగ

స్త్వడు. అచ్చ. అర, కాం. 7: చూ,

సన్యాసి.

మఱుపు. దే. వి. 1. కపచము. మార్క. 8, ఆ.

107: చూ, వారవారణము; 2. చోటు:

చూ, సగనము; 3: చూ, మర్మము. 1;

4: చూ, పుట్టుచుచ్చే.

మఱుపెట్టు. దే. స. కి: చూ, మఱుగుపెట్టు.

మఱుస. దే. విణ. ఆపలిది. జై. 8, ఆ. 93.

(వృత్తియందు అంత్యవర్ణమునకు వికల్పం

బుగా లోపంబగు. “మఱునాడు, మఱు

పుట్టువు, మఱుమేనువు. ” మొ.)

మఱుసంజే. ద్వ. వి. (మఱుస + సంజే) సానుం

సంధ్య, మలుసంజే: చూ, సాయంకాలము.

మట్టి. దే. వి. 1. రూ-మట్టి*. భో. 2, ఆ.

61: చూ, పటము. 3; 2. రూ-మట్టియ.

ఆఱకము: చూ, రోగము. 1. [ఫలములు.

మట్టివందు. వా. వి. నైయగోగము: చూ,

మట్టి. దే. వి: చూ, రూ-మట్టి. 1.

మట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-మట్టి. 2.

మల. వై. వి: చూ, చర్మతము.

మలక. దే. వి. 1. చిక్కు: చూ, సుగ్రుక్కు.

3; 2. మెలిక: చూ, లంకె; 3. చ్చేబ్బ.

కాశి. 5, ఆ. 284: చూ, సంవృతము; విణ.

4 వంకర: చూ, వేల్లితము. 2.

మలకతూము. ద్వ. వి. పదిమంచేములకొలది

గల మానవిశేషము.

మలకపుట్టి. దే. వి. ఇన్నూటుకుంచేముల కొలది

దిగల మానవిశేషము. (గరిసెకు మూడుమల

కపుట్లు.) [మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

మలకమెఱుపు. దే. వి. ధనురాకారమగు

మలకవాలు. దే. వి. పాదరత్న: చూ, సమ్మా

లిగలు. [చూ, సంఘి.

మలగ. దే.వి. ఎద్దుపైగంతతోడి సరుకుగోసె:

మలగు. దే. ఆ. కి. 1. తిరుగు: చూ, సంచ

రించే; 2: చూ, మరలబడు; 3: చూ, పం

కరవోవు.

మలచే. దే. పే. 1. మలగజేయు: మల

పు; స. కి. 2: చూ, తొలుచే.

మలఁపు. దే. వి. 1. సర్వనము: చూ, వ్యంజ

కము. 1; పే. 2: చూ, మలచే. 1.

మలఁపుగొను. దే. ఆ. కిరీ: ఆడు, గునియు, గుని
సాడు, చిందాడు, చిందుదొక్క-చిందు
లుదొక్క, తుంపెనలాడు, నట్లాడు, పాత
రలాడు-పాత్రలాడు, పింపిల్లాడు, పింపి
నలాడు, పింపిళ్లుగూయు. (సం).—నటించే,
నర్తించే, నర్తలు-నర్తలు.

మలక. దే. వి. రూ-మల్క. 1. మూకుడు;
చూ, పాత్రము. రి-కడ (రి-కడలో గల
“పలక” ను “మలక” గా సవరింపుము.);

2. శురక: చూ, మ్లేచ్చుడు.

మలకడము. దే. వి: చూ, మలకవాలు.

మలగొంగ. ద్వ. వి. నగవైరి, ఇందుగ్గిడు: చూ,
సహస్రాక్షుడు.

మలగొను. దే. ఆ. కిరీ. (మలక + గొను) పెనఁ
గొను. తై. 5, ఆ. 32; కళా. 2, ఆ. 48:
చూ, వెంటిగొను.

మలచేము. దే. వి. 1. అధికము: చూ, హెచ్చే.

1; 2. గొప్పది. ఉ, రా. 3, ఆ. 128: చూ,
సుర. (గి)

మలదూషితము. సం. విణ: చూ, మలినము. 3.

మలప. దే. వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడుధేన్వా
దికము: చూ, సౌరిధేయి (ధేనువు.)

మలపబత్తె. దే. వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడు
గేదె: చూ, హేరంబము.

మలపు. దే. వి. 1. ఆధికము. ఉ, హరి. 6, ఆ.
29: చూ, హెచ్చే. 2; కే. 2. సురలఁ
జేయు: చూ, మురించే; 3: చూ, మరలించే.
అచ్చ. ఆర, కాం. 100.

మలపుపు. సం. వి. ఊ. (స్త్రీ: రూ-మలయుపు.
కుక్కమేడి*: చూ, వెట్టిమేడి.

మలమనికీ. ద్వ. వి. రూ-మలమన్ని. కోతి.

అచ్చ. యు, కాం. 88: చూ, వానరము.

మలమన్ని. ద్వ. వి.—పై.—

మలమల. దే. వి. రూ-మలమట. మాడుట

మఱుగుటల యందగు ధ్వన్యను కరణము:
చూ, హూహూ.

మలమానము. సం. వి. ఆ. పుం: అధికమానము,
మలిష్టుచము. (మానము. 1.)

మలము. సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. విష్ట: చూ,
శమలము; 2: చూ, కీట్టము. (చూ, మలము
లు); 3. దోషము: చూ, వృజినము; అం.
4. (మ + ల.) “రాధానాథ.”: చూ, ఉపగణ
ములు.

మలములు. అం. వన, శుక్లము, రక్తము, మజ్జ
ము, మూత్రము, విత్త, పింజూషము, నఖ
ము, క్లేష్మము, అపగ్రవు, దూషి-దూషిక-
దూషిక-దూషము, స్వేదము (క్రావ్య, శే
తస్సు, నెత్తురు, మెదడు, ఉచ్చే, ఏరుగడ
ము, గులిమి, గోరు, తెమడ, కన్నీరు, కం
టిపుసి, చెమట) (12) (చీమిడి 13వ దని
కొందఱు.): చూ, శమలము.

మలయ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). తెల్ల తెగడ*: చూ,
సర్వానుభూతి.

మలయస్త్రీ. అం. ఒకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

మలయజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. చందనము*:
చూ, సుగంధము; 2. చందనము: చూ, వా
సన. 1; పా. 3: చూ, వృత్తము. 1. (“న-
జ-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-న-
యతులు. 28వ ఛందస్సు.”)

మలయమారుతము. సం. వి. ఆ. పుం. కమ్మ
గాడ్పు: చూ, వాయువు.

మలయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండ: చూ,
పర్వతము; 2. ఆరామము: చూ, వనము. 2;
3: చూ, దేశములు; అం. 4. కులపర్వతము:
చూ, పర్వతము. 2.

మలయమృ. వై. వి. (మల + అమృ): చూ,
పార్వతి. య. 2, ఆ. 3.

మలయిక. దే. వి: చూ, విహారము. 1.

మలయు. నే. అ. కి. 1. తిరుగు. కాశీ. 7, ఆ. 98; చూ, సంచరించు; 2. పెనయు. పా. 1, ఆ. 22: చూ, వెంటిగొను; 3: చూ, వ్యాపించు; 4: చూ, యత్నించు; 5: చూ, విజృంభించు. పసు. 3, ఆ. 98; 6. తపించు. 5, ఆ. 115: చూ, సంకాపించు.

మలయువు. సం. వి. ఊ. (స్త్రీ): చూ, మలపువు. మలవిలుకానీలేను. ద్వ. వి. గోపతి. వేం, ఆం. 98: చూ, వృంధము. 1.

మలహరి. అం. 1: చూ, (స్త్రీ) రాగములు; 2: చూ, ఉపాంగము. 6. (అంగము. 9); 3: చూ, స్వరము. 2.

మలాక. దే. పి. శ్రీఖండము: చూ, వాసన. 1. మలామ. దే. వి. బంగారు నీరు మొదలగువాని పూత: చూ, సమాంధము. 1.

మలాము. దే. వి: చూ, రూ-మొలాము. 1-2. మలారము. దే. వి. 1. రూ-మలారము, మట్టి గాజులగుడి; 2. నిడుపు కొయ్యకొనను చెల్లు కట్టి పిథిలోనగునది ఊడ్చేడు సాగ నము: చూ, సమ్మార్జన. [ఆ. 62.

మలికితము. దే. వి: చూ, సంచేహము. య. 4, మలిగ. దే. వి. ఆపహము: చూ, సవనము. 1. మలిగండ్లు. దే. వి. బ. మలిచి తీయగగినతాయి: చూ, రాయి.

మలినత. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, మలినము. 1. మలినమగు. మి. అ. కి. కందుకబాటు-కంగు

వాటు, ముయిలనడు-మైలవడు, మాంగుడు వాటు, మాంగునడు, మాంగువాటు, మాయు. మలినము. సం. విణ. ముకిల. 1: అనుచి, అశుద్ధము, కచ్చరము. (తె).—కనుమాలము. మయిల. మైల; విశేష్యములు. అనాచారము, అశుద్ధత, పినక, మలినత, మాల్వనము. (తె).—కనుమ, కచ్చె, పొంగు, మకిల-మకిలి, మక్కు, మయిల-మైల, మలువన, మసటు-

మట్టు, మసడు, మసి, మాంగు-మాంగుడు, మాపు-మాపుడు, మాసి, ముడి-ముడికి, రొమ్మ. ("చూ, రొమ్మ. 4."); 2. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 3. దూశితమైనది: అనచ్చము, అలోచితము, ఆవిలకము, ఆవిలము, ఉద్వేజితము, కలుషము-కల్మషము, కళత్రలము-కచ్చలము, మలదూశితము, మలీను సము. (తె).—కారాకూరము; అం: 4: చూ, సంచారిభావమున బుట్టిన దృష్టులు. మలీని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, నుట్టుత. మలిమిడి. దే. వి. పశుపాచరంగము: చూ, హనువు. 4 (రోగము. 1.)

మలిమ్మచము. సం. వి. అ. పుం. 1. నోసు: చూ, మళకము. 1; 2: చూ, మలహసము. మలిమ్మమడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [హరము. 2. మలివారము. వా. వి. సోమవారము: చూ, మలీమసము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, మలినము. 3. మలు. దే. విణ. మలునకు ఆదేశరూపమైన మలుకబ్రమునకు రూపాంతరము. ("మలుకారు-మలుసంజే" మొ.)

మలుగు. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. మలుకారు. ద్వ. వి. 1. చేరికారు: చూ, మాస ద్వయము; 2. ముక్కారు పంటలో రెండవ కారు.

మలుమ. దే. వి. రూ-మల్లు. దారములోనగు వాని నెదురెదురుగ తగిలించి మరల పెన మర్ల త్రొప్పినది.

మలువన. దే. వి. ముడికి: చూ, మలినము. 1. మలుగు. దే. వి. రూ-మల్లు. 1. కుంటి: చూ, రొండి; 2: చూ, మక్కు-1; అ. కి. 3. ఉపక మిల్లు: చూ, సుక్కు. 4; 4: చూ, నశించు.

మలుచే. దే. స. క్రి. రూ-మల్లు. 1: కోడు, చెరుగు; 2: తటిమెనబట్టు-తటిమెనబెట్టు; 3: చూ, తాచే. 2.

మలుచూలు. దే. వి. రెండవచూలు.

మలుపక్కము. ద్వ. వి. కటిపక్కము: చూ, పక్షము. 1.

మలుపు. దే. పేర్. మలుగడజేయు. 1. ఆరపు;

2. నకింపజేయు. అచ్చ. యు, కాం. 314;

3. (దూగలు లోనగు వానిని) మల్లించు-మల్లించు, మలచోలు.

మలుసంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ-మలుసంజే.

మల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మంక.

మల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మలుకు. శకాం. 5, ఆ. 7.

మల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మలుగు.

మల్లు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-మలుచే. (తటి మెనబెట్టుటకు. —నిజ. 1, ఆ. 132.)

మల్ల. నై. వి. = మల్లక. మట్టికంచేయు: చూ, హరివాణము (భాండము. 3.)

మల్లకము. సం. వి. అ. పుం. ఆ. (స్త్రీ). 1. = మల్ల. —పై.—; 2. దీపపు పగిమిడు: చూ, హరి వాణము (పాత్రము. 6.); వా. 3. అపర కర్మమందలి పిండిపంట (చూ, చతురంగులము.) [ధుండు. 2.

మల్లకుండు. దే. విణ. కతినుండు: చూ, వ్యా మల్లగుల్లము. దే. వి: వాదులాట.

మల్లచిప్ప. వా. వి: (సం).—హరి.

మల్లచేజుచే. ద్వ. ఆ. క్రి. (మల్లట + చేజుచే) భుజాస్థాలనముచేయు. హరి. పూ. 6, ఆ. 138. [చేజుపు.

మల్లచేజుచేట. ద్వ. వి. భుజాస్థాలనము: మల్ల మల్లచేజుపు. ద్వ. వి.—పై.—

మల్లట. ద్వ. వి: రూ-మల్లట, పోరాట.

మల్లడి. దే. వి. 1: చూ, సంతాపము; 2. పెనకువ, గుగ్గిరిలాట: చూ, యుద్ధము.

మల్లడించు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను; 2. అతిశయించు. భాగ. 4, స్కం. 515: చూ, సందడించు.

మల్లడిగొను. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను. హరి. పూ. 7, ఆ. 158; 2: చూ, పరితపించు; పేర్. 3. మల్లడిగొలుపు. పాండు. 4, ఆ. 292.

మల్లతాళము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

మల్లబంధములు. అం. కుస్తీలు, జెట్టిపోరాటములు. భాగ. దశమస్కం. పూ. 138: ఇవి గంం.—(పినిని కిర్మికలలో చేర్చలేదు. ఇవి ఒకదానితరువాత నొకటి దోడుగ సంబంధించియు సక్రిమముగనుండును. అట్లు దీనికిందోడుఅని ఒకదానికొకటి కలిపి చేయువలెను.) ౧ దస్తీ (హస్తము), ౨ ఒకయించి (కత్తరి), 3 ఉల్తాదూప్ (బోరగిలినేసి ముంచుట), ౪ పఛాడ్ (నిపాతనము), ౫ కస్తీబార్ (పాదసంఘర్షణము), ౬ ఉల్తాబద్లీ (స్వతిరేకముగా మార్పుట), ౭ పిఛలీ (వృష్టము), ౮ ఫర్షీ (సమీకరణము), ౯ ఫరేవా-ఫరేదా (మోషణము), ౧౦ లుకాన్ (ఊపు), ౧౧ ర్మూలీ (ఉద్ధారణము), ౧౨ డగ్ బేజ్ (గుల్ఫశృంఖల), ౧౩ కసోటా (గీర్వాతాడనము), ౧౪ దూప్ (నిమజ్జనము), ౧౫ ఉల్తాకఫా (పగిత్కామర్షము), ౧౬ ఉల్తాకాకాన్ (వ్యతిరేకముగా నూపుట), ౧౭ లస్తీ (చుట్టుచుట్టుట), ౧౮ దూకీ (కూర్పరాకర్షణము), ౧౯ కోనిటాల్ (కూర్పరాపనయనము), ౨౦ ఖైరా (బధిరము), ౨౧ ఖితర్ (బాహ్యము), ౨౨ ఉతార్ (అపతారణము), ౨౩ ర్మూలీ, ౨౪ డగ్ బేజ్ (చరణశృంఖల), ౨౫ కొన్యూ (నోయ్) భర్నా (కూర్పరాపూరణము), ౨౬ ఉట్టాబిభాన్ (ఉత్తానపాతనము), ౨౭ కిలావర్ (ఆకస్మికపవేశనము), ౨౮ గిరైబాన్

(కత్తుపరివేశము), ౨౯ గావ్ పఖాడ్ (ఆకస్మిక నిపాతనము), ౩౦ గంధడా (గార్హస్థ నిపాతనము), ౩౧ ఖిసా (ఆగ్రహము), ౩౨ కిలాసర్ (ఆకస్మిక పవేశనము) (౨౭-౨౯), ౩౩ ఉల్ తాచేడీ (ప్రతిశ్ఛంభుల), ౩౪ చాబన్ (చతుర్దిశాపరణము), ౩౫ చాబూవ్ (విస్తారణము), ౩౬ ఉల్ తాలస్తీ (నెను కపటోట్టుట), ౩౭ యిరేకేదస్తీ (పాద తాడనము), ౩౮ ఉల్ తాకసోటా (పృష్ఠ నిబంధనము), ౩౯ డుష్కీ (అపగ్రాహనము), ౪౦ సరేకసోటా-సర్ కసోటా (శిరోబంధనము), ౪౧ ఆఖేరాపట్ - ఆఖోరాపట్ (ద్విగుణబంధనము), ౪౨ బగ్ లీ (కత్తుము), ౪౩ ఉలబ్ దాన్ (కాతనిపాతనము), ౪౪ షత్ రంజి (చతురంగము), ౪౫ ఉల్ తాడూవ్ (వామ పాదన్యాసము), ౪౬ కస్తీబార్ (౭౯) (అనలగ్నా కర్షణము), ౪౭ బహిర్ వా (బధిరము), ౪౮ డడే భరానా (కబంధపూరణము), ౪౯ యాస్ (పరివేషము), ౫౦ గోదీ (బడి), ౫౧ బహిరా (శ్రివము), ౫౨ డుఫ్ (ముంపు), ౫౩ యామ్ (రూప పరివేషము), ౫౪ పాంభరానా (చరణపరివేషము), ౫౫ చాకస్తీ (కపటపరివేషము), ౫౬ బహిర్ వా (౪౭) (బధిరము), ౫౭ ధడే భరాతి (సత్తత్యాగము), ౫౮ సీసేబన్ (క్షిరోనిరోధము), ౫౯ నక్ సూట్ (ముక్కు నొప్పుడు), ౬౦ కిలావర్ జంగ్ (జాను విన్యాసము), ౬౧ సీసేతడుఖ్ (క్షిరోభగ్నము), ౬౨ నాగిన్ (నాశికానిరోధము), ౬౩ పాంభరానా (వామపాద తాడనము), ౬౪ బందోటా (నిర్బంధము), ౬౫ లస్తీ (పరివేషము), ౬౬ డూలీ (ఉయ్యెల), ౬౭ ధోబిఛాట్ (రజకధాప

నము), ౬౮ సహరి-ధస్నా (ప్రవేశము), ౬౯ సరోతా (హస్తాకర్షణము), ౭౦ చాటా ల్ భరానా (చతుర్భుజబంధము), ౭౧ డగ్ బేడీ (౧౨-౨౪) (చరణశృంఖుల), ౭౨ గక్ బేడీ (గజశృంఖుల), ౭౩ కస్తీబార్ (అపసు దపాదము), ౭౪ బాగ్ లీ-బగ్ లీ (కత్తుము), ౭౫ గంధడా-గధడా! (సవ్యపాదతాడనము), ౭౬ ఉల్ తాగజ్ బేడీ (స్వతిరేకగజ శృంఖుల), ౭౭ చండమొవోడి (కత్తునీడనము), ౭౮ ఉల్ తాగజ్ బేడీ (స్వతిరేక ద్విపశృంఖుల), ౭౯ గిర్దెబాన్ (౨౮), ౮౦ ఉల్ తాముట్టా (ప్రతికూలబంధము), ౮౧ ధాకోలీ (కరతాడనము), ౮౨ చాబన్ (౩౪) (దిశాపరణము), ౮౩ లవ్ బీ (౧౭-౬౫) (పరివేషము), ౮౪ ఉల్ తాపచేడీ (పృష్ఠవియోతనము), ౮౫ వన్ ట్రిట్ (ఉద్ధూతపాదము), ౮౬ మర్చి (౧౦౦) (సింహాసనము), ౮౭ ఝూలీ (డోల), ౮౮ వన్ ట్రిట్టా (చరణవిమయము), ౮౯ కిలావర్ (౨౭-౩౨) (ఆకస్మిక పవేశనము), ౯౦ ఖవ్ ఛడ్ (కత్తున్యాసము), ౯౧ వన్ (ఏకము), ౯౨ భరాటీ (తిరుగుడు), ౯౩ ఆదాధడ్ కా (అర్ధకంకాళము), ౯౪ ఏక్ లంగ్ (ఒంటిపంటి), ౯౫ లస్తీ రాబ్ (నిహింసనము), ౯౬ జన్ ధడా (పార్శ్వాకర్షణము), ౯౭ గజ్ మహార్ - గజ్ మహిర్ (గజచంద్రిఁడు, ౯౮ నయ్యఫరా (ప్రతిక్షేపనము), ౯౯ డువ్ కీ (పాదస్వయాకర్షణము, ౧౦౦ సుడీ.) “మస్తీమల్లయుద్ధ బోధిని” అను గ్రంథమునందు వీనివివరణము లన్నియు చూడవలయును. కిమ్మ తురు ౦.౭.౦ గ్రంథకర్త భాగవతుల లక్ష్మీవతి కాస్త్రీ గారు, తాలాకారామచంద్రిపురము.; (ఈ కాస్త్రీవిషయములంతరించినను గొన్ని లోకాచారముగానున్నవి ఇందువివరింపబడియె.)

తద్వి. — ౧. దండులు 12, ౨. గతులు 12, 3. పరుషర్షు 12, ౪. మొసలు 12, ౫. కాదు మానములు 12, ౬. వినరులు 14, ౭. ఉప వీతములు 16, ౮. విన్నాణములు 32, (ఆం, భా. ద్వి. ఖ. 203), ౯. పృచారములు 32, ౧౦. సజుకులు 3, ఇట్టి లక్షణము లనేకములీమల్లశాస్త్రసాంప్రదాయమువలనఁ దెలియఁదగు. (వీని వివరములకు శీర్షికలం జూడుము.) న మఱియు కొన్ని తెనుఁగుఁ బేర్లఁ బరగుచున్నవని నిటఁ బొందుపఱు పఁబడును. హానిని సందర్శమునఁబట్టి ప్రైవా నితోసమన్వయించుకొనవలయును. ౧. ఆయు ధము. — చేతాగ్రము; ౨ ఆయుధాగ్రము. — ములు — మల్లు; 3. పరికరములు. — కం బము, కటిక-కట్టిక, కొణత — కొణతము — కొణిత, నీల గోతాము, బాలసంగడను, మోడు, లోడి — లోడు, సంగడను; ౪. కుస్తీలతావునకు. — పెక్కణము — పెక్కిణము. (సం) — పేర్కొణము; ౫. యుద్ధక్రి యలు. — ఉప్పరించే, ఉప్పరించే, కలయు మెలఁచువ; ౬. మెలఁచువలకు. — ఇంగళింపు, కాలిపాదున, జేంపు, టెక్కు; ౭. విజ్ఞానము నకు. — ఉపతాయి; ౮. విద్యాభేదములు. — కన్నాత, గస్తాలు, తాళాలు — దాళాలు, దం డెములు, దింకలు, పావుపావులు, పుట ములు, మండీలు, లాగులు ఇత్యాది. (చూ, ఉపనిషదులు.) (సర్వాంశ సారసంగ్రహము). మల్లము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మల్ల. మల్లయుద్ధము పా: చూ, మల్లబంధములు. మల్లగము. దే. వి. 1. గర్భము: చూ, హం కారము; విణ. 2. ముదించినది. కళా. 6, ఆ. 222. మల్లశాస్త్రము. అం: చూ, మల్లబంధములు. మల్లసాల. వై. వి. భోజనశాల. వారిశ్చ. 4, ఆ. 133: చూ, సడనము. 1.

మల్లాట. ద్వ. వి: రూ, మల్లట, పోరాట: చూ, యుద్ధము. [4, ఆ. 115. మల్లాడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వెంటిగొను. స్వా. మల్లామడి. దే. విణ. 1: చూ, వీడితము; 2. వీడితుఁడు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 166. మల్లారము. దే. వి: చూ, రూ. మలారము. 1. మల్లిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ. = మల్లియ*: చూ, మల్లె. 1; 2. మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము. 3; ఆం. 3. (కోపణము): చూ, మన్మథబాణములు; 4. (మత్రిక): చూ, జన్య తాళములు. మల్లికము. సం. వి. ఆ. పుం. మాసిన ముప్పు — కార్లుగల హంస: చూ, హంస. 1. మల్లికాక్షము. సం. 3. ఆ. పుం. 1. మాసిన ముప్పు — కార్లుగలహంస: చూ, హంస; 2. తెల్లని కన్నులుగల గుట్టము: చూ, హయము. మల్లికాభద్రము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మల్లెతమ. మల్లికామోదము. అం: చూ, జన్యతాళములు. మల్లికార్జునలింగము. అం: చూ, జ్యోతిర్లింగములు. మల్లియ. వై. వి. = మల్లికా. రూ. మల్లె, మల్లె తీరగ*: చూ, హసంతి. 2. మల్లు. వై. వి. 1. = భల్లుక. కోఁతి: చూ, వాన రము; 2. జెట్టి పెనఁచువ: చూ, యుద్ధము; వా. 3. మల్లుతాను: చూ, వస్త్రము. మల్లుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. జెట్టి: చూ, సాదనకాఁడు. 1; విణ. 2: చూ, శ్రోమఁడు. మల్లుకట్టు. ద్వ. న. క్రి. ఉడ్డగించే: చూ, సంకోధించే. మల్లుతాను. బా. వి. మల్లుబట్టు: చూ, మల్లు. 3. మల్లు పెనఁగు. ద్వ. ఆ. క్రి. జెట్టి పెనఁచువగా పెనఁగు. మల్లె. వై. వి. = మల్లికా. రూ. మల్లియ. 1: చూ, హసంతి. 2; 2. = మల్లుక: చూ, మల్లు; 3. ఉప కాఖ: చూ, కాఖ. 1. మల్లికాభద్రము. మల్లెతమ. వా. వి. (సం). — అశక్తంతకము,

మల్లజేగుణు. ద్వ. వి: చూ, రాబందు.

మల్లపువ్వు. వై. వి: (సం).—మకురము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లమొగ్గులు. ద్వ. వి. బ. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2; 2. కుండమునకుళములు, గువాకము—గూదాకము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లెలగుది. ద్వ. వి. మల్లెపూగుత్తివలె మనోజ్ఞ మగుటచే కుక్కకొయ్యబడినపేరు. స్వా. 4, ఆ. 32: చూ, సివరి. 2.

మల్లెలు. దే. వి. బ. 1: చూ, ధాన్యము; 2. స్ఫోటకజనితకీర్తియ.

మల్లెశ్రీగంధులు. మి. వి. బ: చూ, ధాన్యము. మపురి. దే. వి. రూ—హారి: చూ, నాగసరము. 1.

మవ్వము. దే. వి. 1. కోమలత. నిర్వ. 5, ఆ. 105: చూ, సౌకుమార్యము. 1; విణ. 2. కోమలము. కళా. 7, ఆ. 174: చూ, సుకుమారము. 2.

మళకము. సం. వి. ఆ. శుం. 1. ఘోషము, దంకి, మల్లిముచము, రణరణము. దోమ; తద్వి. —గ. ఘోషి. (తె).—వీనికదోమ, తొండపువోమ; ౨. చిన్నదోమకు. —(తె) —చీకటియొగ. (చూ, సరళు); 2. దేహము విఘ్నముగ: చూ, రోగము. 1.

మళహరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చతుష్క్రి, జాలిక. (తె).—దోమతెర: చూ, పస్త్రము.

మళాఖత్తు. వా. వి. 1. భూమికికెట్టిన ఎరువు: రూ—మహాఖత్తు, మరస్మత్తు—మరమ్మత్తు; 2. శిల్పులచేసిన పద్మపులకు మజోరి: మహాఖత్తు, మజోరి.

మహాఖత్తు. వా. వి. —పై. —

మహతు. వా. వి. నేలకొలుచేట, సర్వే.

మహలు. వా. వి. కరదీపిక: చూ, స్నేహశము.

మహల్లి. వా. వి. దివిటీపట్టువాడు, దీపము వెలిగించేవాడు.

మషి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ:—చుసి. రూ—మసి.

కాకితమువారిపెడుమసి: మసి. (తె).—మసి. మషిమణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (తె).—మసిబుడ్డి. మస. దే. వి: చూ, విలాసము. 2.

మసంగు. దే. ఆ. కి: చూ, విజృంభించు. హరి, పూ. 7, ఆ. 167.

మసక. వై. వి. రూ—మసకన. 1.—మేచక: చూ, మునిచీకటి. జై. 7, ఆ. 133; స్వా. 4, ఆ. 37; 2.—మేచక. ఇంచేకనలుపు: చూ, పర్ణము. 6.

మసకన. వై. వి.—మేచక. —పై. —(ఆమేడి తమంచు మసమసకన.)

మసకపులబాము. దే. వి. సురతమొనరించు పాము: చూ, సర్పము.

మసకము. దే. వి. 1. రతి. భో. 5, ఆ. 118: చూ, సంయోగము; 2. సంభోగేచ్ఛ. ఉ. హరి. 3, ఆ. 64: చూ, వాంఛ; 3. అహిరతి: చూ, మసకలుపాటుట. [యోగము. మసకలుపాటుట. దే. వి. అహిరతి: చూ, సం

మసకొను. దే. ఆ. కి. (మసకము + కొను) 1. సంభోగేచ్ఛగొను; (ప్రే. 2. మసకొల్పు. అచ్చ. అ. కాం. 34.

మసటు. దే. వి. రూ—మస్తు. 1. ముజీకి. పాండు. 5, ఆ. 41: చూ, మలినము. 1; 2. నింకి: చూ, ములము. 1.

మసడు. దే. వి. —పై. —

మసనము. వై. వి.—శ్రీకానమ: చూ, శ్రీకానము. మసమసకన. వై. వి: చూ, మసక. 1—2. (మునిచీకటికి. —జై. 2, ఆ. 101.)

మసర. దే. వి. 1. భూసరపర్ణము: చూ, పర్ణము 6; విణ. 2. భూసరపర్ణముగలది.

మసరు. దే. వి. ఆవేశము. మార్క. 6, ఆ. 86.

మసకక. దే. వి. 1. మాంధ్యము, ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; విణ. 2: చూ, మంథరము. 2; 3: చూ, మంథరము. 3.

మసలు. దే. అ. కిర్. ఆలస్యము చేయు: చూ, వివరించు. 3; 2. నీళ్లు మలమల (సలసల) కాగు; 3: చూ, వివరించు; 4: చూ, వెనుకదీయు; 5: చూ, సం చేరించు.

మసలుకొను. దే. అ. కిర్. —పై.— (వివరించు) మేటకు. —భాగ. 3, స్కం. 508).

మసారము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రగీలము. పాండు. 2, ఆ. 44: చూ, రత్నము. 1.

మసాల. వా. వి. రూ-మసాలా. 1. పొగపు సరకులు: చూ, సంబాధము; 2 పశువులు లోనగువాని వ్యాధులకిచ్చెడు మందు; 3. తాంబూలములోని పరిమళ ద్రవ్యముల గుండ్; 4. కారపుసరకులు.

మసాలా. వా. వి. —పై.—

మసి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. = మసి: చూ, రూ-మసి; ఈ. స్త్రీ. 2. పెద్దసదాపక: చూ, సదాప; నై. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; (2) = మసి: చూ, బొగ్గు; (3): చూ, మలినము. 1; (4) = మసి: చూ, మసి. 1.

మసికట్టు. ద్వ. వి. బంగారులోనగువానిచిలుము.

మసికోతి. ద్వ. వి. నల్లకోతి: చూ, వానరము.

మసిబుడ్డి. మి. వి. (సం). —మసీమణి.

మసిలె. దే. వి. టాకుబండి: చూ, శకటము. 1.

మసీదు. దే. వి. తురకల పార్శ్వవామందిరము:

చూ, సదనము. 1.

మమర. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-మమర.

1: చూ, వేళ్ళ; పుం. స్త్రీ. 2. చిలుసెనగలు: చూ, సెనగలు.

మమూర. సం. వి. అ. స్త్రీ. పుం. స్త్రీ-పై.

మమూరము. సం. వి. అ. పుం. బిల్లతలగడ:

చూ, లోడు. [చూ, సర్వానుభూతి.

మమూరవిదళ. సం. వి. అ. స్త్రీ. నల్లతెగడక:

మమూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మమూరిక.

ఒకరికముగజ్జ: చూ, విదర్శిక. (చూ, వీణము).

మమూరిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, మమూరి; 2. (రూ-మమూరిక-మమూరిక): చూ, స్ఫోటకము. [పకనానము. 1.

మమృణ. సం. వి. అ. స్త్రీ. నల్లగిసె: చూ, మమృణము. సం. వి. 1. చిక్కనిది: చూ, స్నిగ్ధము. 3; 2. నున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2. (మమృణానికొండము).

మమెల. దే. వి. అటక: చూ, సదనము. 1.

మమోదా. వా. వి. చిత్తువ్యాసినది: చూ, ముసాయిదా. [వేణువు.

మమృరము. సం. వి. అ. పుం. నెమరు: చూ, మమృరి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సన్యాసి; 2: చూ, యాచకుడు. 1.

మమ్మ. దే. వి: చూ, రూ-మమ్మ.

మమ్తకము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-మమ్తము. తల: చూ, శిరము. 1.

మమ్తకి. వా. వి. ఒకరకముమందు.

మమ్తము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మమ్తకము.

మమ్తరించే. దే. న. కిర్. లోబుటచే. కాశీ. 5, ఆ. 238: చేతులప్పలించే.

మమ్తరు. దే. వి. 1. లోచనము: చూ, పశము.

1; వా. 2. పనివాండ్రు మొత్తముపద్దు.

మమ్తి. నై. వి. = మదహమ్తి. మదించినయెనుగు: చూ, హమ్తి. [మెదడు.

మమ్తిష్కము. సం. వి. అ. న. తలమెదడు: చూ,

మమ్తీ. నై. వి. = మదహమ్తి: చూ, రూ-మమ్తి.

మమ్తు. నై. వి. 1. = మత్త. మదము: చూ, హామి క; దే. వి. 2: చూ, సమ్మద్ధి; 3. హింగడ:

చూ, స్తన్యము; 4. చేపరంగమందు రాజు తరువాత నొక జంతువును ఉంచినాడెడు ఆట.

మమ్తువాడు. ద్వ. వి. మత్తుడు: చూ, సోమూరి.

మమ్తువు. సం. వి. ఉ. న: చూ, మండము. 1.

మమ్తికాస్తి. సం. కశికంఠుకము, శిరోస్థి: చూ, శల్కము. 1.

మహాంతు. శే. వి. దేవస్థానమునకు ధర్మకర్తృత్వము జేరిగింమే బై రాగి, మతాధిపతిగా నుండు బై రాగి (అని కొండలు): చూ, సన్యాసి.
మహాజేరు. వా. వి. పెక్కుమంది చేరి వాగిసి కొను పొగ్గనాపత్రిము. (పిటీపను, అర్జి.)
మహాజోతులు. చై. వి. బ. దీపభేదము: చూ, స్నేహశము.
మహాతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నూలు తంతులు గల నారదుని వీణ: చూ, వీణ; 2. తెలుగు వ్యాకరణమున తిర్వగితర స్త్రీ వాచకశబ్దములకు సంజ్ఞ; విణ. 3. గొప్పది: చూ, సుర. (3); ఆం. 4: చూ, తతవాద్యములు.
మహాత్మత్వము. అం: చూ, ఆవరణములు.
మహాత్మ సం. వి. త్. స. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము; పుం. 2. బుద్ధి తత్వము: చూ, స్వభావము; 3. పురుషవాచక శబ్దములకు సంజ్ఞ: పుంలింగము; విణ. 4. మహాత్మ్యమును తెలుపును: అంటు; 5: చూ, మహాతి. 3; అం. 6: చూ, ఆకాశములు. [చైదార్యము.
మహాత్మ్యము. సం. వి. ఆ. పుం: ఉదారత్వము, మహాత్సర్గము. అం: చూ, స్వప్తిసర్గములు.
మహావాత్మ. అం: చూ, ఆత్మలు.
మహాద్భయము. సం. వి. ఆ. స: చూ, రూ—మహాభయము. [సన్మానితుండు.
మహానీయుండు. సం. విణ. గొప్పవాడు: చూ, మహానుహాండు. వా. వి. ఇప్పుడును కాదు గదా ఎల్లప్పుడును (ముందు నెనుకలయందును) [మహాస్సు.
మహము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ—మహాగ్లోకము, అం: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు.
మహాంక్షి. అం: చూ, రూ—మహాంక్షి (వాడుక).
మహాయము. వా. సం. వి: చూ, రూ—మహాయము.
మహర్షులు. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13; 2: చూ, ఋషి కేర్మణులు.

మహాలు. వా. వి. 1. దేశములోని భాగము; 2: చూ, రాజమందిరము; 3. ఉప్పుపండుభూ భాగము: చూ, భూమి. 1. [చూ, సేద్యము.
మహానూలు. వా. వి. రూ. మహాస్నూలు. పంట: మహానూలుదారు. వా. వి: చూ, నాచుకవాడి.
మహాస్సు. సం. వి. స. స. 1. లేజము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3.
మహాస్నూలు. వా. వి: చూ, రూ—మహానూలు.
మహాస్నూలుదారు. వా. వి: చూ, రూ—మహానూలుదారు.
మహాంగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, లొట్టిపట్టు.
మహాకందము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వెలుల్లి; 2. దుగడకండక: చూ, నూ—గము.
మహాకరంజము. సం. వి. ఆ. పుం. కా—మగుక: చూ, కాదప్పుము.
మహాకారము. అం: చూ, లక్ష్యములు.
మహాకారవేల్పుము. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దకా—కరక: చూ, నుషవి. 1.
మహాకాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విషముష్టి.
మహాకాలుండు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుండు; 2. ఒక శివభటుండు.
మహాకాశీమతము. అం: చూ, తంత్రములు.
మహాకావ్యము. అం. (అష్టాదశ్యుడు కవిచెప్పిన పద్యములు గ్రంథస్థములుగావు.) ఇదిసంఖ్యాబద్ధము, ఆసంఖ్యాబద్ధము అని యిటుతెలుగులు. (1) సంఖ్యాబద్ధము ముక్తకాదికి ము. —
౧. ముక్తకము, ౨. ద్వికము, ౩. త్రికము, ౪. పంచరత్నములు, ౫. వారణమాల, ౬. నవరత్నములు, ౭. భాస్కరనూలిక, ౮. శశికళ, ౯. నక్షత్రోపంక్తి, ౧౦. త్రిశంథి, ౧౧. రాగమాల, ౧౨. పంచాదశ, ౧౩. శతకము, ౧౪. అష్టాత్తరశతము, ౧౫. సప్తశత, (౧౬) అసంఖ్యాబద్ధము రగడ, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు. పైవె

జెప్పిన లక్షణములుగలది మహాకావ్యము.

(చూ, తుదగ్గిప్రబంధము.)

మహాకులీనత. అం: చూ, నాయకగుణములు.

మహాకులుడు. సం. విణ: చూ, సాధువు. 3.

మహాకోశాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద బీట*.

మహాక్కర. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక ఇనగణమును, అయిదింద్రిగణములును, ఒక చంద్రిగణమును గలిగి యయిదవ గణాద్యక్ష రము యతిగాఁగల వృత్తము.)

మహాక్షితి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాక్షోణి. అం:—పై,—

మహాక్షోభము. అం:—పై,—

మహాగణులు. పా. జేం గాల గురువులదిరుదు.

మహాజంబువు. సం. వి. ఈ. పుం: చూ, పెద్ద నేరేడు*.

మహాజాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చే పువ్వుల ఆవడ*: చూ, హాస్యగవేధక.

మహాజ్యోతిష్మతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లతావిశేషము: చూ, లత. 1.

మహారూపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: శమల*.

మహాతండువు. సం. వి. ఈ. పుం, ఈ. స్త్రీ.

పెద్దతెడ్డు: చూ, హరివాణము(పాత్ర)ము. 6.)

మహాతలము. అం: చూ, అధోలోకములు.

మహాతార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనోరమ. 1.

మహాతలము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దనువ్వు*.

మహాతుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నయేలకి*: చూ, పత్రాల.

మహాత్మగుప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద దూలగోవెల*.

[చూ, పల్ల. 1.

మహాదంతము. సం. వి. ఆ. పుం. వీనఁగుదంతము:

మహాదనునము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రుచి. 5.

మహాదళలకు అంతర్దళలను గట్టు విధము. పా.

ఎవని మహాదళలో నెవనియంతరము కనుఁ

గొనవలెనో నామహాదళానాధుని దళా సంపత్నర సంఖ్యను అంతర్దళానాధుని మహాదళా సంపత్నర సంఖ్యచే గుణించవలెను. అట్లు గుణించేగా వచ్చినయంకెలు మూడింటి కన్న నెవ్వడు హెచ్చుండనేరవు. అట్లు గుణించేగావచ్చిన యంకెలలో మొదటి యంకెలను నెలలను కొనుము. చివరయంకెను మూడింటిచేత గుణించవలెను. గుణించేగా వచ్చినవి రోజులను కొనుము. మొ. (ఇందుకు మఱియొక సూత్ర)నుకొఱుట "చూ, అంతర్దళ.")

మహాదళాశేషము. పా. జన్మనక్షత్ర ఏవ్యభుటికలను జననకాల మహాదళసంఖ్యచేత గుణించవలెను. గుణించేగావచ్చిన మొత్తమును ఋతూద్యంతము చేతను భాగించవలెను. భాగించేగా వచ్చినవిభక్తము సంవత్సరముగను. శేషము మిగిలిన, దానిని 12 చేతను గుణించి ఋతూద్యంతము చేతను భాగించవలెను. భాగించేగావచ్చిన విభక్తము నెలలగును. శేషము మిగిలిన, దానిని 30 చేతను గుణించి ఋతూద్యంతము చేతను భాగించినయెడలవచ్చే విభక్తము దినములగును. శేషము మిగిలినదానిని 60 చేతను గుణించి ఋతూద్యంతము చేతను, భాగించినయెడల వచ్చే విభక్తము గడియలగును. మొ.

మహాదానములు. అం: చూ, దానములు.

మహాదేవతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహాదేవతలు. అం: చూ, దేవతలు.

మహాదేవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

మహాదైత్యుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దతొలివేలుపు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

మహాదాగ్ధకము. అం: చూ, దాగ్ధకములు.

మహాదోగము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దతుమ్మి*.

మహాధనము. సం. వి. ఆ. న. 1. చిల్లమడ్డి:

చూ, నల్లకి; 2. బంగారు: చూ, లోహము.

1; 3. కృషి: చూ, సేద్యము; 4. గొప్పవెలగల

బట్ట: చూ, వస్త్రము; 5. గొప్పవెలగలవస్తువు:

చూ, సరకు. 2; విణ. 6. గొప్ప వెలగలది.

మహానటుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
మహానరకము. అం: చూ, నరకములు.

మహానసము. సం. వి. అ. న. = బానసము. వంట
యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మహానసశశన్యాము. పా. వంటయింటి కం
దేలు ఎక్కడికి పోగలదనురీతి.

మహానాటకము. అం. (ఈగంధమును హను
మంతుడు వాసిసెను): చూ, కావ్యనాట
కములు.

మహానాథము. అం: చూ, శస్త్రములు.

మహానిధి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహానిరయము. అం: చూ, నరకములు.

మహానిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాత్రియొక్క
రెండుమూడు జోములవేళ: చూ, రాత్రి.

మహానీలము. సం. వి. అ. పుం. 1. సింహా
ద్వీపమునందుఁ గలిగిన యింద్రానీలమణి:
చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, భృంగరాజము*.

మహానీలము. సం. వి. అ. పుం. దేవయోని
సర్పము: చూ, సర్పము. [చూ, సుగృహము.

మహాపక్షము. సం. వి. అ. పుం. కన్నె లేడి:

మహాపక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాణి
తము; 2. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1;
అం. 3: చూ, నరకములు.

మహాపద్మము. అం. 1: చూ, నిధులు; 2: చూ,
సంఖ్యాభేదములు; 3. దేవయోని సర్పవిశే
షము: చూ, సర్పము. [పల్లెయి.*

మహాపలంకష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహాపాతకములు. అం. స్వర్ణస్తేయము, సురా
పానము, బ్రహ్మహత్య, సురుపత్నీగమనము,
మహాపాతకసహనము (చూ, పంచకము.)

మహాపాతకసహనము. అం. —పై.—

మహాపారేవతము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పెద్దయీడ*.

మహాపిండితకము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మహాపుత్రజీవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దచుంగ*.

మహాపురాణములు. అం: చూ, పురాణములు.

మహాపౌర్యయము. సం. వి. అ. పుం. లోకనాశ
నము, బ్రహ్మకల్పితము: చూ, సంప

ర్తము. 1. (చూ, కల్పము. 1) [వర్జ్యములు.

మహాపౌష్ఠానగమనము. అం: చూ, కలియుగ

మహాపౌష్ఠానికము. అం: చూ, భారతవర్షములు.

మహాపాపీరము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
సముద్రము. [చూ, సుభిషత్.

మహాఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజజంబువు*.

మహాఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పినగుమ్మడు*.

మహాబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఆవర్తని, చర్ర
రంగ. (తె). — గూబరెడ, సులితడ; తద్వి. —
గాత్రోవృత్తము. (తె). — తడ.

మహాబలము. సం. వి. అ. న. సీసము: చూ,
లోహము. 1.

మహాబలుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వా
యువు; 2: చూ, బుద్ధుడు; విణ. కి. మిక్కి
లిబలము కలవాడు: చూ, శక్తుడు.

మహాభయము. సం. వి. అ. న. రూ-మహాద్భ

యము. మిక్కిలివెఱపు: చూ, సాధ్యసము.

మహాభాగ్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. గొప్పసం
పద. “ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యము”: చూ,
సంపత్తి. 1; అం. 2: చూ, నాయకగుణములు.

మహాభూరి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాభైరవము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహామాతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కార్య

మహాయుడు: చూ, వ్యవహార. 2. 2. చూ

వజివోర: చూ, హస్త్యారోహుడు; 3: చూ,
సంపన్నుడు. [బోడతరము*.

మహాయుండిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహాయాళంబరము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహావిద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అనుధారిణి,

మహామేద.*.

మహాముని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మహామూలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్ద
ముల్లంగి: చూ, ముల్లంగి. [హస్తీ.

మహామృగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు:చూ,
మహాపేద. సం. వి. అ. స్త్రీ:చూ,మహామిడ*.

మహాయజ్ఞములు. అం.(చూ, యజ్ఞములు; చూ,
పంచకము) బ్రహ్మ, దేవ, భూత, పితృ,

మనుష్యయజ్ఞములు. (ఇంకను జ్యోతిష్టోమాది
యజ్ఞములును గలవు.) [చూ, రంభ. 2.

మహారంభ. సం. వి. అ. స్త్రీ. పచ్చేయరంటి*:
మహారజతము. సం. వి. అ. న. ఖంగారు: చూ,

లోకము. 1.

మహారజనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—;

2. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశీఖము. 2.

మహారణ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, పేరడవి.

మహారథుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పదునొకం
డువేలమంది విలుకాండ్రతో: బోరెడి యో

ధుడు. తనను సారథిని గుఱ్ఱములను కా
పాడుకొనుచు బోరెడియోధుడు (అని కొం

దఱు)(చూ, భటుడు): చూ, హంపీరుడు,
విణ. 2. గొప్పరథముగలవాడు.

మహారాజపోషకులు. పా. ఏదేని యొక ఘన
కార్యమునకు చేయూతనొసంగెడి సుకృ

తులు. “అంధ్ర) వాచస్పత్యమునకు
మహారాజపోషకులు మహారాజరాజ

శ్రీ శ్రీసాహిత్యసామ్రాట్టు డాక్టర్

ఆఫ్ లెటర్సు జయపురాధీశ్వరులు

శ్రీశ్రీశ్రీమహారాజా శ్రీశ్రీశ్రీ

విక్రమదేవవర్మ బహద్దరువారు జయ
పురము.” ఇత్యాది.

మహారాజికులు. అం: చూ, గణదేవతలు.

మహారాజు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁ
డు; 2. చక్రపతి: చూ, రాజు. 1.

మహారాజులు. అం: గయుడు, అంబరీషుడు,

శశిబిందువు, అనంగుడు, పృథువు, మరుత్మం
తుడు, మరుత్తు, సుహాతుగ్రుడు, పగళు

రాముడు, శ్రీరాముడు, విలీపుడు, నృ
గుడు, రంభిదేవుడు, యయాతి, మాంథా

త, భగీరథుడు. (16) (చూ, రాజు. 1.)
మహారాత్రము. సం. వి. అ. పుం. ఆద్దసుశయి:

చూ, రాత్రి. [గములు (అంగము. 9.)
మహారాష్ట్రామూర్తరి. అం: చూ, ఘోర్జర్యపాం

మహారాష్ట్రాబ్రాహ్మణులు. అం. (మహారాష్ట్రా
లు): చూ, బ్రాహ్మణులు. (ఘోర్జర్యదేశము

నకు దక్షిణమునను, కన్నడదేశమునకు త్తర
మునను, అంధ్రదేశమునకు పశ్చిమమునను

నుండు దేశము మహారాష్ట్రదేశము. ఈదేశ
మున పశ్చిచారముగల భాషయు మహారాష్ట్ర

మే. ఆదేశమందలి బ్రాహ్మణులు మహా
రాష్ట్రులనంటదురు.)

మహారాష్ట్రము. అం: చూ, దేశములు.
మహారాష్ట్రీస్త్రీ. అం. మహారాష్ట్రదేశపు ఆ

డుది: చూ, స్త్రీ.
మహారాష్ట్రుడు. సం. వి. అ. పుం.=మరాటి-

మరాటి,మరాటివాడు.మరాటివాడు,ఆరె.
మహారౌరవము. అం: చూ, నరకములు.

మహాలయము. వా. సం. వి: చూ, మాలయము.
“మహాలయ అమావాస్య”.

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మహా
లక్ష్మి (వా).1:చూ,నరస్యతి; 2. కర్ణునిపెం

పుడుతల్లి: చూ, రాధ. 2; 3. నారాయణ
శక్తి. తద్విశేషములు.— గామదేవతలు.

(తె).—అంకమ్మ-అంకాలమ్మ-అంకు; (తె)-
అసిరమ్మ; (తె).—ఉప్పాలమ్మ; (సం).—

ఉతి; (తె).—ఎఱ్ఱపొతమ్మ; (తె).—ఎఱ్ఱ
మారికమ్మ; (తె).—ఎల్లమ్మ; (సం).—

కనకదుర్గ, (సం).—కర్ణీసుత; (తె).—
కాటెట్టి-కాటెటి; (సం).—కామేశ్వరి;

(సం).—కాలిక-కాలిక; (సం).—కులాం
కుర; (తె).—గంగనమ్మ-గంగమ్మ-గంగా

నమ్మ; (తె).—గంటలమ్మ-గంటాలమ్మ;
 (తె).—గొంతెమ్మ-గొంతేనమ్మ-గొంతేలమ్మ;
 (తె).—గొట్టాలమ్మ;(మి)-ధనమ్మ;(తె).—
 నూకాలమ్మ; (తె).—పల్లకమ్మ; (తె).—
 పల్లాలమ్మ; (తె).—ప సు పుల మ్మ;
 (తె).—పెద్దింటమ్మ; (తె).—పోలక-
 పోలకమ్మ; (తె).—పోలేరమ్మ-పోలేరు;
 (సం).—చూర; (మి).—మరిడిమ:హలక్కి.
 (తె) మరిడిమ్మ-మారెమ్మ; (తె).—అమ్మ వా
 రు, అమ్మోరు, ఆటలమ్మ-ఆటమ్మ, పొంగు
 లమ్మ; (తె).— ము త్యా ల మ్మ; (తె) —
 మునుళ్లమ్మ; (సం).—మూలదేవి, మూల
 భద్ర; (తె).—మొగదారమ్మ; (సం).—
 శ్యామలంబ. (తె).—సోమాలమ్మ. మొ. (మిగ
 త వానికి “చూ, సోమాలమ్మ.”); వా.
 4. బచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మహావర్తి. అం: చూ, ఆశుభావర్తములు.

మహావాక్యము. పా. రెండుసాహస్యవాక్యముల
 సంబంధముగలది.

మహావాతగజన్యాము. పా. గొప్పగాలిలో
 నేనుగులే కొట్టుకొని పోవుచుండగా
 నిక యల్పజంతువులచెక్కియేమిటమరీతి.

మహావాతము. సం. వి. అ. న. 1. గాలితోఁ
 గూడినపెద్దవాన: చూ, హన. 1; వా. 2.
 చేచ్చేవాతము. (చేంపివేయునది.)

మహావాద్యములు. అం. భేరి, కాహళము, పట
 హము, శంఖము, జయఘంట. (5). (చూ,
 పీఠె). [ములక. *.

మహావార్తాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
 మహావిద్యలు. అం. వేదములు ర, ఉపవేదములు
 ర, అంతరంగవిద్యలు ర, బహిరంగవిద్యలు
 ౬—మొత్తము ౧౮. (ఈమహావిద్యలవలన
 ర ౬ ఉపవిద్యలుగలిగి అన్నియు ౬ర వి
 ద్యలయ్యె. ఈ ఉపవిద్యలయందొక్కొక్క

దానియందవాంతర భేదములును గలిగియుం
 దునట్టిశిక్షాదిఉపవిద్యలను 414 పొరటలలో “ఉ
 పవిద్యలు” అనుశబ్దముకడఁజూచుకొనవలెను.)

మహావీరచరిత. అం. (ఈగ్రంథము భవభూతి
 వాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మహావీర్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
 బుద్ధుడు. [నిహీనతానములు]

మహావృత్తము. అం: చూ, తానములు (చూ,
 మహావృత్తి. సం. వి. న్. పుం: ఉరస్కటుడు,
 జోటింగుడు, పంచపటుడు, బాలయజ్ఞో
 పవీతుడు.

మహాశంఖము. సం. వి. అ. న. 1. నొసలు:చూ,
 లలాటము; 2. మనుష్యునియొక్క: చూ,
 శల్యము. 1; అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదము.
 మహాశతావరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపిల్లపీఁ
 చేర*: చూ, శతావరి. [ద్ర్యము.

మహాశయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సము
 మహాశయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,
 సముద్రము; విణ. 2. గొప్ప యభిప్రాయ
 ముగలవాడు.

మహాశూద్రు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లది:
 చూ, వేగిత; 2. గొల్లవానిభార్య: చూ,
 ఆభిరి. 2. (చూ, భార్య.) [చూ, వేగిడు.
 మహాశూద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱగొల్ల:
 మహాశ్యామ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జంతుకారి*:
 చూ, సురలి. [ముండిని*.

మహాశ్యావణిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహా
 మహాశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొడ్డదేవి: చూ,
 బుద్ధుడు. [పెన్నేరు*.

మహాశ్వగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద
 మహాశ్వేత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్ల నేలగుమ్మ
 డు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

మహాసంమోహనము. అం: చూ, తంత్రములు.
 మహాసర్పము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దపాము
 (సర్పరాజు): చూ, సర్పము.

మహానహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మాష
పర్తి; 2: చూ, గొజ్జెంగ; 3: చూ, పెద్ది
గోరంటి.

మహానహుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
మహానూపపర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్ల పెనరక:
చూ, పెనర.

మహానేనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుమార
స్వామి: చూ, స్కందుడు; విణ. 2. గొప్ప
నేనగలవాడు: చూ, పైనికుడు.

మహాసగ్గర. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("స, త,
త, స, స, ర, ర గురువులు, 9-16 యతు
లు. 22వ చందస్సు.")

మహాస్థానము. సం. వి. ఆ. న: చూ, పేలోలగము.
మహి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. పుడమి: చూ,
భూమి. 1; 2. ఆవు: చూ, ధేనువు.

మహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-మహిక, హి
మిక): చూ, హిమము.

మహితము. సం. వి. ఆ. న. 1. శివునికూలము:
చూ, హేతి (బాణము. 1-౩.); విణ.
2. గొప్పది: చూ, సుర (3); 3. పూజ్యుడు:
చూ, సత్తు. 4.

మహిమ. సం. వి. ఆ. పుం. 1. గొప్పతనము:
చూ, యోగ్యత; అం. 2. ఒక విశ్వరూపుడు:
చూ, సిద్ధులు (విభూతులు).

మహిమము. —పై.—

మహిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ - మహి
రుడు): చూ, సూర్యుడు.

మహిషము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. (బలముగలదొ
టవలన నాదరింపఁబడునది): అనూపము, కత్తు
ము, కటావము, కలుషము, కాలితనయము,
కాసరము, కృష్ణము, కృష్ణశృంగము, కోణ
ము, కోర్కెము, గజచ్ఛాయము, గడ్డఁదనము
ము, జడాత్మ, జరంతము, రక్తాత్మము, రజస్వ
లము, లలారుము, వాహ్వీయము, పైరిభము.
(తె).-ఎనుపోతు, కాకనుపోతు, జేము నెక్కిరిం

త, దుంత, దున్న, దున్న పోతు, పోతు; తద్వి —
౧. కోడె ఎనుపోతునను—(తె) - కుట్టు, కోడి
య-కోడె, కోడెమాడ: (చూ, వృషభము);
౨. నల్ల ఎనుపోతునను. —గవలము. (మిగత
వానికి "చూ, పైరిభము."); అం. 2: చూ,
గతులు; 3: చూ, దిక్పాలవానములు.

మహిషవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. పోతు
రాతు: చూ, యముడు.

మహిసాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. కాలరసము.

మహిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పట్టుపుడే:
చూ, రాజ్ఞి. 1; 2. బట్ట: చూ, పేరం
బము; 3. ఒకానొక చెట్టు: చూ, నృత్యము.

మహిసాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: గుడ్డులుపు,
జంబుకము, టుండురము, పలంకష. (తె).-
గుగ్గిలపుడెట్టు, గుగ్గిలము.

మహిషులు. అం. శ్రీకృష్ణుని అష్టమహిషులు.
(భద్రలోనగువాడు.)

మహిళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మహిళ.

1. ఆడుది. (24 ఏండ్లుగల ఆడుది):
చూ, స్త్రీ; 2. పేంకణము: చూ,
సన్నకదుగ్గి.

మహిక్షేతుడు. సం. వి. త. పుం. 1. పుడమి
తేడు: చూ, రాజు. 1; 2. తేడు: చూ,
రాజు. 1. [చూ, పర్వతము.

మహిదగ్గము. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమితాలుపు:
మహినతానములు. అం: (చూ, తానములు)
ఇడ, పురుషమేధము, శ్వనము, వజ్రిము,
ఇషువు, అంగిరస్సు, కంకము (7).

మహిరుచాయ. సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట్టు:
చూ, వృక్షము.

మహిలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎట్టి, గంఢా
పడము: చూ, సర్పము. [నేత. 1.

మహీనుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భూమిజ: చూ,
మహీనుతుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అం గా
రకుడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసురుడు.

కుజాడు, భూమిజాడు, భౌముడు. (తె).-

నేలపట్టి, పుడమిపట్టి.

మహేంద్రగిరి. అం: చూ, లింగములు.

మహేంద్రజాలము. అం. 1: చూ, కళలు;

2: చూ, అవాంతరములు; వి. 3. గారడీవిద్య:

చూ, మాయము. 1.

మహేంద్రము. అం. కులపర్వతములలో నొక

టి: చూ, పర్వతము. (చూ, కులపర్వత

ములు.) [చూ, రంభ. 2.

మహేంద్ర. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొంతరటికి:

మహేంద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రు

డు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మహేచ్ఛుడు. సం. వి. గొప్పయభిప్రాయ

ముగలవాడు. [సల్లకి.

మహేరణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు: చూ,

మహేశ్వరుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ,

శివుడు; 2. గొప్పపరిభ్రమ: చూ, స్వామి.

1; అం. 3: చూ, మూర్తులు.

మహాక్షము. సం. వి. ఆ. పుం. ఆలబోతు: చూ,

వృషభము. 1. [సహస్రపత్రము.

మహాత్మ్యము. సం. వి. ఆ. న. తామర: చూ,

మహాత్మాహుడు. సం. వి. ఆ. అద్భుత కార్య

రంభముకలవాడు.

మహాదయము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ,

కన్యాకుబ్జము. 2; పుం. 2. ఆధిపత్యము:

చూ, స్వారాజ్యము; 3. అభివృద్ధి: చూ,

హేమ్యే, 2; 4: చూ, మోక్షము. 1.

మహాదరము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరోగము:

చూ, రోగము. 1.

మహాద్యముడు. సం. వి. మహాత్మాహుడు.

మహాపథము. సం. వి. ఆ. న. 1. ఆతివస:

చూ; విస; 2: చూ, వెల్లులి; 3. రూ-

మహాపథి. ఉపాసము: చూ, సొంటి.

మహాపథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహా

పథము. 3.

మహేశ్వర. అం. మహేశ్వర దేశపు ఆడుది:

చూ, స్త్రీ.

మహేశ్వము. అం. మహేశ్వర చుట్టునుగల

దేశము: చూ, దేశములు. [సదనము. 1.

మలిగ. వై. వి. అంగడి. రూ-మలిగ: చూ,

మలిగ. వై. వి. —పై. —

మల్గా. వా. వి. మరల, తిరుగ, మల్లి. [మలుపు. 3.

మల్లించే. వా. పే: రూ-మల్లించే: చూ, రూ-

మల్లి. వా. వి: చూ, రూ-మల్లి.

మల్లు. వా. వి. బ. 1. పరిమల్లు: దే. అ. కి.

రూ-మరలు: చూ, పటిల్లు.

మా

మా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1;

వై. వి. (1). = మహత్. మిక్కిలి. “మా

బాగాయె.”: చూ, మతిమతి; దే. అవ్య.

(2) బలిర. వై. 6, ఆ. 95: చూ, నేబాను;

స. బ. (3) మాయెక్క. “మారాజ్యము.”

మాంగల్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. మాంగళ్యము;

2: చూ, తాలిబొట్టు. 1; 3: చూ, తాలి

బొట్టు. 2.

మాంగళి. అం. 1: చూ, పంచమజభాపలు;

2: చూ, మాళవకైశికజభాపలు.

మాంజిష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. ఎఱుపుమించిన

పసుపువన్నెగలచీర: చూ, పస్త్రము; పుం.

2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నె: చూ, పర్ణ

ము. 6; 3. = మంజిటి: చూ, సమంగ. 1;

వి. 4. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నెగలచీర:

చూ, పర్ణము. 6.

మాండుక్కము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

మాంతిగుడు. సం. వి. అ. పుం: కాలింగుడు-

కాలింగుడు, మంత్రేజ్ఞుడు, మంత్రీవాది,

మంత్రీగుడు-మాంతిగుడు.

మాంధాత. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)

మాందాలి. దే. వి. 1. రవా-రవాయి. “మాం

దాలిపచ్చే.”: చూ, రత్నము. 1; 2. పచ్చే

పట్టుచీర. పంచ. వేం. 4, ఆ. 342: చూ, పట్టము. [మూఁగ:చూ,భృంగరాజము. 3 మాందిలవము. సం. వి. ఆ. పుం. చెద్దకూకటి మాంద్యము. సం. వి. ఆ. న. 1.=మయిదు. ఆల స్వము: చూ, విలంబము. 1; 2.=మయిదు: చూ, రూ-మయికము. మాంసభిక్షకుడు. సం. వి. ఆ. పుం:క్రవ్యాత్తు-కృవ్యాదుడు, కృవ్యాశి. మాంసము. సం. వి. ఆ. న. 1. పొలను. (మాం సమునకును ఇందుల విశేషములకును గల పర్యాయపదములకు “చూ, శుక్తము.2.”; ఆం. 2: చూ, ధాతువులు. మాంసలుడు. సం. విణ. 1. బలిసినవాడు: చూ, శక్తుడు; 2. బలిమిగలవాడు: చూ, బలుడు. 4. (చూ, శక్తుడు.) మాంసాశనుడు. సం. విణ: చూ, మాంసాహారి. మాంసాహారి. సం.విణ:మాంసాశనుడు. {తె}.—కాచుమేపరి, పొలనుదిండి. మాంసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (మాంసమువంటి అవయవములుగలది.): అంబార్ధవాచక, ఆ మిసి, కాలిక, కృష్ణజట, కేశి, కోలవన, గంధమాంసి, గోలోమి, జట, జటామాంసి, జటిల, తపస్విని, సికాచి, పిశిత, భూతేశి శము, మిసి, లోమశశి. (చూ, లోమ శ.); 2. కార కౌల్లి *: చూ, వాయ సోలి. మాంసికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సంహార మాకు. దే. వి. రూ-మాకు. మార్ను: చూ, వృక్షము. మాంగాయ. దే. వి. (మావి + కాయ) 1. మామి డికాయ;వా. 2. మామిడికాయపూరగించి రెండువైపులను తఱిగి ఉవ్వతో ఊరగ బెట్టిన ఊరగాయ: చూ, రుచిగాయ.

మాంగు. దే. వి. 1: చూ, మలినము.1; 2: చూ, రూ-మంగు. హరి. పూ. 5. ఆ. 120; అ. క్రి. 3: కనియు, కమియు, మదురు. మాంగుడు. దే. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము.6; 2. కనటు: చూ,మాంగు. 1;వా. 3. మబ్బు. “అకాశము మాంగుడు గానున్నది.”: చూ, మేఘము. 1. మాంగుడువాటు. దే. ఆ. క్రి. (మాంగుడు + పాటు) (రూ-మాంగుపడు-మాంగువాటు.) మాయ. పృథా. 5,ఆ. 57: చూ,మలినము. మాంగునడు. ద్వ. ఆ. క్రి. (మాంగు + పడు). —పై. —మార్క. 1, ఆ. 169. మాంగువాటు. దే. ఆ. క్రి. (మాంగు + పాటు) —పై. —ఉ. హరి. 6, ఆ. 157. మాంటినంగ. దే. వి. (మాంటిన + నంగ)కాముకి. కాశి. 2,ఆ.82;కాశి. 3, ఆ. 171: చూ,స్త్రీ. మాంటు. దే. వి. 1. కాంతు: చూ, వాంఛ; 2:చూ, మాతు; ఆ. క్రి. 3. తగులముగొను: చూ, మాంటునడు. మాంటుమడగు. దే. ఆ. క్రి. జేంబోట ముడిగి విళ్ళిబ్రనుగు. (రూ-మాంటుమడుగు-మాంటు మణగు-మాంటుమణుగు.) మాంటురుడుగు. దే. ఆ. క్రి. —పై. — మాంటుమణగు. దే. ఆ. క్రి. —పై. — మాంటుమణుగు. దే. ఆ. క్రి. —పై. — మాంటునడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వాంఛించే. మాండించే. దే. పే: మాండుచే. మాండు. దే. వి. 1: చూ, దగ్ధిక; 2. ఇంటి యొకభాగపుకప్పు: చూ, నడనము. 1; అ. క్రి. 3: చూ, దగ్ధము. మాండుచే. దే. పే. మాడేజేము. రామా. 7, ఆ. 242: మాడేచే. వ్రాయసోలిశి. మాండే.పై.వి.1: చూ,రూ-మండేము; 2: చూ,

మాండేము. వై. వి. రూ-చుండేము. మండలాధి

పతుల భూమండలము స్వా. 1, ఆ. 37:

చూ, రూ-మండేము.

మాటు. దే. వి. చతురంగపు ఆటయందు బం

టుతోగాక తక్కినవానితో రాజేనుగట్టు

ట: మాటు.

మాకందము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మామిడి*

(దీనికి దోహదక్రియకరస్వర్యము). [కరి.

మాకరి. వై. వి.=మాలాకర: చూ, రూ-మాల

మాకలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-మాతలి.

మాకొను. దే. స. కి. కాటుచేయు. హరిశ్చ.

5, ఆ. 48. కఱమే, కొలుకు.

మాక్షికము. సం. వి. ఆ. న. 1. తైలవర్ణముగల

తేనె: చూ, సారఘము; ఆం. 2: చూ,

మధువులు.

మాఖము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మాఘము.

మాగధి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. అడవి మొలక:

చూ, యూధిక; 2: చూ, పిప్పలి*;

3: చూ, పాకృతభాషా భేదములు, ఆం.

4: చూ, వ్యాకరణములు; 5: చూ, భాషలు.

మాగధుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మగధుడు,

మధుకుడు. [దేశము.

మాగాణి. దే. వి. 1: చూ, నంజే; 2: చూ,

మాగ్గావి. దే. వి. —పై. —

మాగిలి. దే. వి: చూ, దేశము.

మాఘము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మాఘమాసము:

చూ, మాసము. 1; ఆం. 2: చూ, కావ్యములు.

మాఘుడు. ఆం. (ఇతడు శివుపాలపథవా) సెను):

చూ, కావ్యనాటకములు.

మాఘ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మొల్ల*.

మాచి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. కాచి*: చూ,

వాయసి. 1; దే. వి. (1): చూ, మాచి

పత్రి*.

మాచిపత్తిరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచిపత్తిరి*.

మాచిపత్తిరి. ద్వ. వి: చూ, స్థానేయము. 2.

మాచెనపక్కె. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాచేకమ్మ. ద్వ. వి. (మాచే + ఆక + అమ్మ).

రూ-మాసకమ్మ: చూ, పోట. 1.

మాజేం. వా. వి. గంజాయి. (బెల్లము మొదలగు

నవిచేర్చి సిద్ధముచేసినమత్తుపస్త్రు.)

మాట. దే. వి. 1. పలుకు: చూ, శబ్దము. 2;

2. పచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ,

వార్త. 1; 4: చూ, నింద. 1; 5: చూ, నింద.

2; 6. పృతిజ్ఞాపచనము: చూ, శబ్దము. 2.

మాటకాడు. దే. విణ. (రూ-మాటకారి-మాట

లమారి.): చూ, వాచాటుడు.

మాటకారి. దే. విణ. 1: చూ, వాగ్వి; 2: చూ,

వాచాటుడు. [పోవుట.

మాటతప్పట. వా. వి. వాగ్దత్తము సెలవేర్చక

మాటలేదా. వా. వి: తేడామాట. (సం). —ఇ.

మాటదాటనివాడు. దే. విణ: చూ, విధేయుడు.

మాటపట్టింపు. జా. వివాదము. “మాటపట్టింపు

బట్టి.” (రసికజనమనోరంజనము).

మాటయిచ్చేట. జా. క రారుచేయుట. “తను

లంకారాజ్య పట్టాభిషిక్తుని గావింపఁగ

మాటయిచ్చి.” (రామాభ్యుదయము).

మాటలమారి. దే. విణ: చూ, వాచాటుడు.

మాటలలుట. వా. వి: కయిత-కయితము-కైత-

కైతము, గుది, గుదిమార్పు. (సం). —కవిత్వము,

గద్యము, గుంఘనము. గుంభనము-గుంభము,

గ్రంథనము, పచనము. (ఇదిచతుర్విధము. —

౧. ఆసుకవిత్వము, ౨. బంధకవిత్వము, 3. గర్భ

కవిత్వము, ౪. చిత్రకవిత్వము.). తద్వి. —

౧. చెండుభాషలు కలిసిన కవిత్వమునకు. —

(సం) — మణిపూర్వాళము; ౨: (చూ, ఆప

ధానములు.); 3. గణపాదరహితకవిత్వము. —

(సం). — గద్యము, చూర్ణకము — చూర్ణి —

చూర్ణక, సత్తువు; ౪. గద్యపద్యాది సంక

గ్భము. (సం). — గ్రంథనము.

మాటలు చెప్పిన నాటలు. జా. తెలియునట్లు దృష్టాంతముగా జెప్పట. “ఏయో నాలుగు మాటలు నీ చెప్పినాటలబూనుకొన్నాడ.” (ధర్మజరాజనయము.)

మాటవరుసకు. జా. సంగతి తెలియుటకు. “నీవు కల్లత్రాగుదువని మాటవగుసకు అన్నాడు.”

మాటాడు. దే. అ. క్రి. 1. పలుకు: చూ, వచించు; స. క్రి. 2. అను: చూ, వచించు.

మాటికి. దే. ద్రి. 1: చూ, రూ-మాటిమాటికి; 2: చూ, వెండియు. [శక్యత్వ. 1. మాటిమాటికి. దే. ద్రి. ముహురర్థకము: చూ, మాటు. దే. వి. 1: చూ, మఱుగు. 1; 2: చూ, వెండియు; 3. వేటకాని దాగుడుపల్లము: అనువు. (సం).— ఉపశయము: చూ, రంధ్రము. 1; 4: చూ, టంకపుసాడి; స. క్రి. 5: చూ, మఱుగునెట్టు; 6. అలికించు: చూ, సంధించు. 6.

మాటువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మఱుగువడు. మావరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దండుడు; 2: చూ, వ్యాసుడు.

మాడ. దే. వి. 1. పణదళకము; 2. అరవరా: చూ, సువర్ణము. 2.

మాడవట్టు. దే. వి: చూ, సోడు. [సోలి. మాడి. దే. వి. అడవియులవ: చూ, వాసు మాడికి. దే. ద్రి. రూ-మాడ్కి: చూ, విధము. 1. (ఇది వేటుగా పయోగింపఁ బడదు. “అమ్మాడికి, ఇమ్మాడికి, చెప్పినమాడికి” చె.); వి. 2. ఉపమావాచకము. (చూ, ఉపమ 2.). మాడు. దే. అ. క్రి. మెలయు: చూ, వర్తించు. మాడుగు. వై. వి.=మాలికా. (రూ-మాడువు). 1. మేడ: చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1. మాడువు. వై. వి.=మాలికా.—వై.—(మేడకు.—మార్క. 2, అ. 292).

మాడే. వై. వి.=మండల. (రూ-మాడేము): చూ, మన్నెము.

మాడేము. వై. వి.=వై.—

మాడ్కి. దే. ద్రి: చూ, రూ-మాడికి.

మాడ్చు. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము. మాణవకము. సం. వి. అ. పుం. ఇరువది నేట: మణిపీఠము: చూ, భూపణము. 2.

మాణవకుడు. సం. వి. అ. పుం. (మనువుయొక్క అల్పమైన అవత్యకము) బాలకుడు: చూ, శిశువు. [చూ, శిశువు. మాణవ్యము. సం. వి. అ. న. బాలురగుంపు: మాణిక్యము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మానిక. కెంపు. (దీనికి సింహళము, కాలపురము, ఆంధ్రము, తుంబురము ఇవి నాలుగు జన్మదేశములు. సింహళమునందు పుట్టిన కెంపు రక్తవర్ణము కలది. అది పద్మరాగము. అది ఉత్తమును; కాలపురమునందు పుట్టినది పసుపుదాళుకలది. అది పురుషిండు. అది మధ్యమును; ఆంధ్రమునందు పుట్టినది ఆహోకపుచిగురుదాళుకలది. అది సౌగంధికము. అదియునుధ్యమును. తుంబురమునఁ బుట్టినది నీలపుదాళుగలది. అది నీలగంధి. అది ఆధమును.) చూ, రత్నములు; (చూ, రత్నము. 1.)

మాణితము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణితము. 1—2.

మాణిబంధము. సం. వి. అ. న. రూ-మాణిమంధము. సైంధవలవణము: చూ, లవణము. 1. మాణిమండ, అం: చూ, చూర్ణములు. మాణిమంధము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణిబంధము.

మాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. (గర్భమీయై యందిమిడియుండును.) అంబ, అంబిక, ఆక్క, ఆత్త, ఆర్య, ఇజ్య, గ్రా, జనని, జనయిత్రీ, బామ, బ్యా, త్రాయంతి, ధాత్రి, పృసపు, మాతృక, సవిత్రీ. (తె).—అప-అప్ప, అమ-అమ్మ, అవ-అవ్వ, కన్నది, తలి-తల్లి, తాయి; తద్వితీషములు.—

చి. అనురులతల్లికి. — దితే; ౨. ఉపమాతకు. అంకపాలి, ఉపమాత, భన్య, భాత్యి, మాతృక. (తే). — దాది-దాదిలి; ౩. దేవతల తల్లికి. — అదితి, ఋ, ఋనామ, ఋ, య, క ర వీ రి, దేవ మాత; ౪. ధృత రాష్ట్రానితల్లికి. — అంబిక; ౫. పినతల్లి (తల్లిచెల్లెలు, పినతండ్రిభార్య)కి. (తే). — పినతల్లి, పిన్నమ్మ, పిన్ని; ౬. రాక్షసుల తల్లికి. — నికమ్మ; ౭. శ్రీకృష్ణునితల్లికి. — దేవకి. (తే). — దేకి; ౮. వ్యాసునితల్లికి. — సత్యవతి. (మిగతవానికి “చూ, సవిత్రి. 1.”); ౯. 2. బాహ్యుని: చూ, మాతృకలు; ౩: చూ, లక్ష్మి. 1; 4: చూ, పార్వతి; 5. సేల: చూ, భూమి. 1; 6. ఆవు: చూ, సారభేయి (దేవపు); పుం. 7: చూ, కొలగాడు; అం. ౮. 8: చూ, మాతలు.

మాతంగజాతి. అం: చూ, జాతులు. [ప్రాప్తి. మాతంగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, మాతంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రామవతి (పార్వతి); 2. పశునిభార్య: చూ, భార్య.

మాతంగుడు. సం. వి. అ. పుం. = మాదిగ: రూ. మాతంగుడు: చూ, మాదిగ.

మాతంగారక. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాతృపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: రూ.

మాతాపితలు, పితలు. [వాయువు

మాతరిస్వ: డు. సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, మాతలి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ. - మాకరి. ఇందు

విసారధి: చూ, సారధి.

మాతలు. అం. 1: చూ, మాతృకలు; 2: రాజభార్య, అన్నభార్య, గురుభార్య, తనతల్లి, భార్యతల్లి (5) (చూ, పంచకము.)

మాతాపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: చూ,

రూ. - మాతరపితలు. [వస్త్రము.

మాతాచి. దే. వి. జీలకార, జీరబాజో: చూ,

మాతామహుడు. సం. వి. అ. పుం: (తే). — అమ్మయ్య, తల్లితండ్రి, తాత.

మాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తే). — అమ్మమ్మ, తల్లితల్లి.

మాతుల. సం. వి. అ. స్త్రీ. మేనమామభార్య, మాతులాని, మాతులి: చూ, భార్య.

మాతులము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త: చూ, హలాపుష్పము; 2. ముట్టుబాము: చూ, సర్పము; ౩. కుసుమలు: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.) [కాయ.

మాతులపుత్రకము. సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త మాతులపుత్రకుడు. సం. వి. అ. పుం. మేనమామకొడుకు: బాప, బాపగారు.

మాతులాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = మాత్య. జీనము, భంగ, కుసుమలు (అనికొండులు): చూ, ధాన్యము; 2. మేనమామభార్య: చూ, మాతుల (చూ, అత్త. 4); 3. లంకలు. (ఇదిచింత్యము.)

మాతులాహి. సం. వి. ఇ. పుం. నెత్తురుపెను పొడ, ముట్టుబాము: చూ, సర్పము.

మాతులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతులాని. 2; 2: చూ, మాతులాని. 1.

మాతులుంగము. సం. వి. అ. పుం. రూ. - మాలుంగము = మాదీపలము: చూ, సుపూరము.

మాతులుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేనమామ మాతులేయుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతులపుత్రకుడు.

మాతృక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత. 1; 2. దాది: చూ, మాత. 1..౨; 3: చూ, పార్వతి; 4: చూ, పద్మమల; 5. అసలుగొంఠము: చూ, సంపుటము. 3; ౬. 6: చూ, మాతృకలు.

మాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఎడమపక్క - కొమ్ము చెవిలోనగువానిచే కొఱవడిన

యేనుఁగు: చూ, హస్తీ. (దీనిచేరాజానకు దారిద్ర్యము కలుగును.)

మాతృకలు. ఆం: బాగ్ని, మాహేశ్వరి, కామరి, వైష్ణవి, వారాహి, ఇంద్రాణి, చానుండ. (7)

మాతృప్యసేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తల్లితోడఁ బుట్టినదానికూతురు: చూ, నూన. 1.

మాతృప్యసేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ - మాతృప్యస్సీయుడు. తల్లితోడఁ బుట్టిన దానికొడుకు: చూ, నూనుడు. 1.

మాతృప్యస్సీయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తల్లితోడఁ బుట్టినదాని కూతురు: చూ, నూన. 1.

మాతృప్యస్సీయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మాతృప్యసేయుడు.

మాతృసాదాయకము. ఆం: చూ, స్త్రీధనములు.

మాతృ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 అక్షరావయవము (బాణాకృతిగలది. లఘువు, లఘువే మాతృ, మాతృయన నొక చిటికాలము పలు కఁబడునది.); 2. పృత్యంతము: చూ, పృత్యము. 5; 3: చూ, స్వల్పము; 4. కొలఁది. రూ-మాతృము: చూ, వాసి. (8) (పరిమితి); 5: చూ, తుగ్గి. 1; 6: చూ, సంఘము. 1; 7. తొడవు: చూ, హవణిక (భూషణము. 2.); 8. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; ఆ. న. 9. అవధారణము: చూ, వినుము; 10: చూ, సర్వము; దే. వి. (1) చిన్న మందుంట: మందుకొప్పెరు. -కళిన, కుహనము, గుడము, గులిక—గులిక—గులిగ, గోలము—గోళము, ఘనరసము, ఘుటిక. (తే).—ఉంట, ఉండ, కొప్పియ, కొప్పెగుండు, పూతె, పూదియ—పూదె, పూస; (2) మాతలూని. జీవనవార సంఘి: చూ, సంఘి.

మాతృము. వా. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ,

మాతృ. 4; అవ్య. 2. ఇతర వ్యవచ్ఛేదము. మాతృర్యము. సం. వి. ఆ. న. 1. మచ్ఛేదము: చూ, హంస. 7; ఆం. 2: చూ, అరివర్ణములు. మాతృర్యశీలుడు. సం. వి. (తే).—అంకకాడు, చేలపకారి, చేలపాది, తేలము, మచ్ఛేరి, మచ్ఛేరిడు.

మాతృస్వ్యాయము. పా. పెద్దచేప చిన్న చేపను దినునవరితి. [ణములు.

మాతృము. ఆం. (గరంం కలది): చూ, పురామద. దే. వి. వాఁపుశోగము: చూ, వ్రణము. మాదము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మదము. (విద్యాధవాదులవలన వచ్చినగర్వము) మాదశోద్ధి. వా. వి. దగా, మోసము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

మాదవళము. దే. వి. (రూ-మాదవళము-మాదావళము-మాదావళి.) 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. కపిలవర్ణముగలచీర: చూ, వస్త్రము.

మాదవళము. దే. వి.—పై.—మాదావళము. దే. వి.—పై.—(కపిలవర్ణమునకు.—కళా. 8, ఆ. 139.)

మాదావళి. దే. వి.—పై.—

మాదిగ. వై. వి.=మాతంగ: ఆపాది, గూపరి, గొడగరవాడు, గొడగరి, గొడారి, గొడారివాడు, గోసంగి-గోసంగి, చేమ్మడి, ముచ్చెవాడు. (సం).—మరటుడు, గోఖింసకుడు, చర్మకారుడు, చర్మరువు, పాదుకృతుడు-పాదుకృతుడు, పాదుమాహుడు, మతంగుడు-మాతంగుడు. తద్వి. —మాదిగజాతికి. —గొడగర, మాదిగ. (“చూ, శిల్పము.”)

మాదిగకత్తి. వై. వి. మాదిగవానికత్తి: చూ, రిప్టి. 2. మాదిపలము. వై. వి.=మాతులుంగ. రూ-మాదీపలము: చూ, సుపూరము.

మాదిఫలము. మి. వి.—పై.—ఉ. రా. 6, ఆ. 61; య. 2, ఆ. 47; య. 1, ఆ. 36.

మాదిరి. దే. వి. ఏ. రూ-మాదిరి. 1: చూ, సామ్యము; 2: చూ, విధము. 1; 3: ఉపమా వాచకము: చూ, సామ్యము; విణ. 4: చూ, సమానము. 2.

మాదీపలము. వై. వి.=చూ, రూ-మాదిపలము. మాదీపలము. మి. వి: చూ, రూ-మాదిపలము. మాద్యుపడు. సం. విణ. నావంటివాడు.

మాదెన. దే. వి: చూ, స్థూలపుష్పము. *. [విష. మాద్యి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివసక: చూ, మాద్యి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పొండురాజు

భార్య: చూ, భార్య; దే.వి. ఏ. (1): చూ, రూ-మాదిరి. 1; వి. (2): చూ, రూ-మాది రి. 2; (3): చూ, రూ-మాదిరి. 3; విణ.

(4): చూ, రూ-మాదిరి. 4. [మాధవకము. మాద్యీకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-

మాధవకబళము. వా. సం. వి. ఆ. పుం. మధు కరసంబంధమైన ముద్ద, భగవంతుని స్మరిం రించేచే ఆడిగెడి భిక్షాన్నపుముద్ద (అని కొందఱు) (నూ దా క బ ల ము అనియు వాడుక): చూ, సాదము (1).

మాధవకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఇష్టపువ్వు కల్లు: చూ, మధువు. 4; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2; 3. ద్రాక్షకల్లు: చూ, సుర. 2.

మాధవకరము. వా. సం. వి. ఆ. న: చూ, మాధుకరము.

మాధవచంపు. అం. (ఈగంధము భట్టాచార్యుడువారినెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మాధవము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వైకాళిమాస ము: చూ, మాసము. 1, 2. వసంతబుతువు: చూ, మాసద్వయము.

మాధవాయస్యావశి. అం. (మాధవశి=మాయా_2 విద్యాయాస్త్రస్యాః, ధునోతి=కంచయతి; మానాధ్యానాచ్చ యోగాచ్చ విధిభారత మాధవమ్): చూ, ఓమ్.

మాధవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, ఘోల గురిగింజే*; 2: చూ, మాదిపలము*; 3: చూ, సదావశి; 4. కల్లు: చూ, సుర. 2; 5. లేనె: చూ, సారఘము; 6. చేక్కెర: చూ, శర్కర. 1; 7: చూ, లక్ష్మి. 1; 8. గోమ: హిమ్యది సమృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 9. కూ: టెనకత్తె: చూ, శంఖలి.

మాధవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. లచ్చిమగడు: చూ, విష్ణువు. 1.

మాధుకరము. సం. వి. ఆ. న. మధుకరపృత్తి. భో. 3, ఆ. 33: మాధవకరము.

మాధురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాధు ర్యము. 1; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మాధుర్యము. సం. వి. ఆ. న. తీతపు: (ఇందుల విశేష్య విశేషణంబులకు: "చూ, సురస ము. 2"); 2. పక్షులులోనగునవి వచ్చేటకు. బోయవేసెడు ఈల: చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, కావ్యగుణములు; 4: చూ, గుణములు; 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

మాధ్యందినబాహ్మణులు. అం: చూ, మహారా రాష్ట్రాలు. (శుక్ల యజుర్వేదమునకు జేరిన వారు, వీరు శతపథ బాహ్మణము కాత్యా యన సూత్రము మాధ్యాహ్నకసంధ్య ప్రధా నముగా గలవారు, మాధ్యాహ్నమునకు ముం దు వీరిని జూడఁగూడదని కొందఱందురు. ఇది చింత్యము. కోటాపూరు, నాసికా, దక్షిణమహారాష్ట్రదేశములందు వీరినిజూడనగు): చూ, బాహ్మణులు.

మాంధ్యదినము. అం: చూ, కల్పమాత్రము.

మాధ్యస్థము. సం. వి. ఆ. న. మధ్యస్థుడుచేయు తీర్పు. [ధ్యావందనము.

మాధ్యాహ్నకసంధ్యావందనము. అం: చూ, సం మాధ్వబాహ్మణులు. అం: చూ, ద్రావిడులు, (వీరు శుద్ధముగ ఆఱవలు. వీరు ఇతర బాహ్మ

బలమంది పడుచును తీసికొందురు గాని
వారిపడుచులను ఇతరులకియ్యనొల్లరు. వీరు
కృష్ణయజుర్వేదములు, ఆపస్తంబ సూతులు.
వీరినే పీఠవైష్ణవులని కూడ చెప్పదురు. వీరు
ద్వైతమతమునకు జెందినవారు: చూ, బాగ్
స్మాణులు.)

మాధ్వ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మధ్యము: చూ,
మర. 2; 2. మకరందము: చూ, సుమనో
రజము.

మాధ్వీకము. సం. వి. అ.న. (రూ-మాధ్వీకము-
మాధ్వీకము-మాధవకము): చూ, రూ-మా
ధవకము. 1—2—3.

మాన. వై. వి.=మానమ్. (రూ-మానిక-మానికె)
కెండుతప్పలు, కుడపము-కుడుపము: చూ,
నేరు.

మానన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మన్నిక. 1: చూ,
మన్నన. 1; 2: చూ, వినయము.

మాననీయము. సం. విణ. మన్నింపఁదగినది, తు
మింపఁదగినది: మాన్యము.

మానము. సం. వి. అ. న. 1. తామ్రము,
మూర, తూములోనగునవి: దుగ్ధమును,
పాయ్యము, మాయ్యము, పాతపము: చూ,
(తె).—వర్జ. (ఇది తిరివిధము.—తుల
మానము, అంగుళీమానము, పృష్ఠమానము)
(ఇందు ౧ ట్రాయి లేక వెండిబంగారు,
౨ వ్యాపార, ౩ వైద్య, ౪ చెన్నపురిగౌరవ
మెంటు, ౫ దొరలవ్యాపార, ౬ సామ్రాజ్య,
రైలుకాటా, ౭ ఫెర్రించినానికలును. మఱి
యు ౧ వైద్యుల దగ్ధమానపు, ౨ ఇంగ్లీషు
పరిమాణపు, ౩ చెన్నపురి, ౪ దేశవాళీ, ౫
దైవ్యమాన, ౬ ధరాతల, ౭ ఘన, ౮ భూ
గోళ, నావిక, ౯ కోణ, ౧౦ ఫెర్రించి పరి
మాణపు కొలతలను మున్నగునవి గలవు.);
2. కొలఁది: చూ, వాసి (6) (పరిమితి);
3. మానిక: చూ, నేరు; పుం. 4. చిత్రైన్న

త్యము; 5. గర్వము: చూ, హంకారము;
6. స్త్రీలకు పురుషులయొడఁగలుగు కోపము:
చూ, రోషము; అం. 7: చూ, హేయగుణ
ములు; 8. (విశంతి విగ్రహము): చూ,
విగ్రహములు.

మానములు. అం. 1: ౧ చాంద్రిమానాబ్దము,
౨ నాక్షత్రమానాబ్దము, ౩ సౌరమానాబ్దము,
౪ బార్హస్పత్యమానాబ్దము, ౫ సావనమా
నాబ్దము; 2: చూ, మౌనము. 1.

మానవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మానముగల
ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: మాస్త్రీ;
3: చూ, స్వీయ.

మానవము. అం. 1: చూ, ఉపపురాణములు;
2: చూ, పృచారములు. [ణము. 1.].

మానవాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు. (బా
మానపుడు. సం.వి.అ.పుం: చూ, మనుష్యుడు.

మాననము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మనసు. 1;
2 మాననసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1.

మానసింఁచే. సం. ఆ. క్రి. తలంఁచే. ఉ, రా.
5, ఆ, 181: చూ, యోచించే.

మానసికపూజాకుసుమములు. అం: మనస్సు,
బుద్ధి, వాక్కు, శమము, దమము, అక్రో
ధము, మానము, నిరాశరము, నిద్రాత్యా
గము, భూతదయ, అభినివేశము, నైర్మ
ల్యము, ఆచాంచల్యము, వేదాంతవిచారము,
బ్రహ్మజ్ఞానము. ఆనందము. (16.)

మానసికము. అం. 1: చూ, స్వాప్యము;
2: చూ, కర్మములు (కర్మలు).

మానసౌకసము. సం. వి. న్. పుం: చూ, హంస.

మానా. వా. వి. వరపడి, నెఱవడి: చూ, మేలు
బంతి. [పుచ్చి మాటలాడెను స్త్రీ.

మానాపతి. వా. వి. తనలోపములను కప్పి

మానాపమానములు. అం: చూ, పృకాశింపఁ
జేయఁగూడనివి.

మాని. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) మానముగలవాఁడు.
మానిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, మాన.

మానికదారి. వై. వి.=మాణిక్యధారిణి. (మాని
కము + దారి): చూ, వేశ్య.

మానికము. వై. వి.=మాణిక్య. కెంపు. నను.
1, ఆ. 2: చూ, రత్నము. 1; 2. మణి:
చూ. రత్నము. 1.

మానికె. వై. వి. 1=మాన: చూ, మాన; 2.=
మాన. మణి: చూ, రత్నము. 1.

మానితము. సం. విణ. 1. మన్నింపఁబడినది: చూ,
సన్మానితము; ఆం. 2: చూ, తిర్యక్కరణ
బంధములు.

మానిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, మానవతి.
1—2; ఆం. 3: చూ, వృత్తము. 1. (“భ,
భ, భ, భ, భ, భ, భ గురువులు. 13 యతి.
22 వ ఛందస్సు.)

మానిపనుపు. ద్వ. వి. రూ-మానిపనుపు: చూ,
హరిదుర్పు. (ఇదె ఎఱ్ఱకసిందవేరు లేక
కాలేయకము.)

మానిపుక్కిటిపులుగు. దే.వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానిపోటుపులుగు. దే. వి. —వై. —
మానిసి. వై. వి. 1=మానుష: చూ, మనుష్యుఁ
డు; 2.=మానుషీ. మనుష్యస్త్రీ: చూ, (స్త్రీ);
3: చూ, భటుఁడు. పర. 5, ఆ. 62.

మానిసిదిండి. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుఁడు. ఉ.
హరి. 4, ఆ. 263.

మానిసికాతు. వై. వి.=మానుషరాహుత్త, నర
వాహనుఁడు, కుచేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.
మానిసికేఁడు. ద్వ. వి. మనుజేంద్రికుఁ: చూ,
రాజు. 1.

మానిసింగము. వై. వి.=మానుషసింహ. అచ్చ.
యు, కాం. 466: చూ, సింగఁడు. 1.
మానింగ. దే. వి. భృంగవిశేషము: చూ,
సారంగము. 3.

మాను. దే. వి. 1. రూ-మానిను. చెట్టు. వసు.

1. ఆ. 45: చూ, వృక్షము; 2. బోదె: చూ,
రూ-మానిను; 3. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్వ
ము; 4. వినర్జనము: చూ, విమోచనము;
విణ. 5. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్వము; స.
కి. 6. విడుచు: చూ, వినర్జించు; వా.
7. (పుండు) హరించు: చూ, సుక్రిమ్మ (9);
8. (బడికి) రాకుండఁగపోవు.

మానుచే. దే. పే. మానజేయు, మానించు:
రూ-మానుచు-మానుపు. [లఁబాలు.

మానుట. నే. ఆప్య. నివృత్తి, ఆక్ష: చూ, మర
మానుపు. దే. పే. చూ, రూ-మానుచే.

మానుపనుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మానిపనుపు.
మానుపోటుపు. దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.

మానుషి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ).=మానిని. మనుష్య
స్త్రీ: చూ, (స్త్రీ).

మానుషుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.=చూలిసి: చూ,
రూ-మనుష్యుఁడు. [సమాహము.

మానుష్యకము. సం. వి. ఆ. న. మనుష్యుల
మానెడు. ద్వ. వి. కుడపపరీమాణము.

మానెరు. దే. వి. రూ-మానేరు*: చూ,
స్వర్ణవల్లి. [మేనేజరు.

మానేజరు. వా.వి. కార్యవిర్వాహకుఁడు: రూ-
మానేరు. దే. వి: చూ, రూ-మానెరు.*

మాన్సు. దే. పే. చూ, రూ-మానుచే.
మానైవవాఁడు. నే. విణ: చూ, సౌందర్యవం
తుఁడు. [మాను. 3.

మానోజ్ఞకము. సం. వి. ఆ. న. మనోజ్ఞత: చూ,
మాన్యజ్ఞేత్రములు. ఆం: చూ, మదములు.

మాన్యము. సం. వి. ఆ. న. 1.=మన్నియము-
మన్నెము. (తె).— ఇనాము- ఈనాము,
కట్టు బడి, క్విటి రెంటు, మండెము-
మన్నియము-మన్నెము; 2. కొండల
నడమను అరణ్యమధ్యముననుగలభూమి,

రోగభూయిష్టమగుభూమి (అనికొందలు);
(తె).- మండెముచున్నియనుమన్నెను;
విణ. 3: చూ, మాననీయము.

మాపు. దే. వి. 1: చూ, పుంట; 2: చూ,
రాత్రి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1050;
3. మైల: చూ, మలినము. 1; పేర్. 4. మా
యజేయు, పోగొట్టు.

మాపుడు. దే. వి. మైల: చూ, మలినము. 1.
మాపు. వా. వి. మన్నింపు, తుమింపు.
మాపుచేయు. వా. స. క్రి. 1. తుమింమే; 2. క
నబడవండగజేయు.

మాపాగు. ద్వ. వి. 1: చూ, సవ్యతి. 1; అవ్య.
2. మిగులమంచిది: చూ, సవ్యతి. 1.

మామ. వై. వి. 1.=మామక. తల్లిసోదరుడు:
చూ, మేనమామ; 2. అలుమగల తండ్రి:
చూ, శ్వశురుడు; 3. తండ్రితోబుట్టువు
యొక్క భర్త, మేనత్తమగడు. (కూదుర్
లకొందలు తల్లిసోదరుని (మేనమామను)
“నాన్న” అని పిలుచుచున్నారు.)

మామకీనము. సం. విణ. నాది, నాయది.

మామకుడు. సం. వి. ఆ. పుం.=మామ. 1: చూ,
మామ. 1; విణ. 2. నావాడు; వా. 3. పూ
జ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు.

మామమామ. వై. వి. 1: చూ, విష్ణువు. 1. (ల
క్ష్మీదేవిని పెండ్లాడుటచే తనకు మామయైన
సమదునికి పెండ్లామగు గంగాదేవి తనకు
కూతురు వరుసయగుటచే విష్ణువు సమదుర్
నకు మామ అయినని యెఱుంగునది.); 2. స
మదుర్గిడు: చూ, సమదగ్గము.

మామమామబావ. వై. వి. చందుర్గిడు. ఆం,
పదా. సు. 23: చూ, హిమాంశువు.

మామా. దే. అవ్య. మామమామ.

మామాటయేమాట. జా. నిజము. “మాభోగంబు
లె యాత్మభోగములుగా మామాటయేమాట
గా.” కళా. 5, ఆ. 115.

మామిడి. దే. వి. రూ-మామిడి-మావి: (సం).-

అమృము-అమృము, కాంతము, కామసల్ల
భము, కామశరము, కామాంగము, కీరేష్ట
ము, కేశవాయుధము, కోకిలానందము, కోకె
లావాసము, గంధబంధువు, నామరపుష్పము,
చూతకము-చూతము, మాకందము, రసాల
ము*; తద్వితేషములు.— ౧. అంటుమామి
డి; ౨. అంబాళము, నల్లమామిడి. (సం).-

అంబరీషము, అమృతకము, అమృపాటలము,
అమృతకము, కపి, కపిమాడ, కపిమాతము,
కపిప్రియము, కపిరసాధ్యము, కపితనము,
కీరము, గుడబీజకము, టంకము, పీతనకము,
పీతము, బృహద్విజయ, స్తనక్షీరము, స్నిగ్ధ
వృక్షము; 3. అటక మామిడి - అటిక
మామిడి. (సం).—తుండ్ల చచ్చదము,
బస్తాండి, మండలచ్చదము, రక్తపు
ష్పము, విశాలము, శ్వనాడికము; ౪. అశ
విమామిడి. (సం).—పిర్మియము; ౫. ఎల
మావి, తియ్యమామిడి, తేనెమామిడి. (సం).-

అతిసారధము, పుండరీకము, సహకారము;
౬. కట్టుమామిడి; 2. కొండమామిడి, పుల్ల
మామిడి. (సం).—తుశ, కుశామిక్, కోశా
మృము, తుగ్గముగ్గము, ఘనస్కంధము,
జంతువృక్షము, రక్తకము, లాక్షావృక్షము;
౭. కోతిపిష్టిమామిడి, కోతిమామిడి;
౮. గుణ్ణమామిడి, రాచేమామిడి. (సం).—

కామఫలము, కామాయుధము, కామేష్టము,
కోకిలానందము, కోకిలీత్సవము, రాజా
మృము; ౧౦. తుమ్మెదమామిడి. (సం).—
కోశామృము, కిర్మిదుర్గివు; ౧౧. పచ్చి
లియ్యపుమామిడి; ౧౨. పోకమామిడి.
(సం).— తుగ్గముగ్గము, తూచసస్యకము;
౧౩. ముంతమామిడి. (సం).—అగ్గిచీజము,
౧౪. (సం).—అక్షీబము-అక్షీబము; ౧౫.
(సం).—అర్బుదఫలము. (ఇట్లేపలురకములు

అంటుమామిళ్లు, పలురక మల మొక్క మామిళ్లు కలవు. (మిగతవానికి "చూ, సహకారము.") మామిడి అల్లము. దే. వి. అల్లములో భేదము, కస్తూరిపసుపు (అని కొందఱు)*: చూ, శృంగ బేరము.

మామిడిగుత్తులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మామిలీతు. వా. వి. పద్ధతి: మామిలీయతు.

మామిలీయతు. వా. వి. — పై. —

మామూలు. వా. వి. 1. వాడుక, అలవాటు: చూ, స్వభావము; 2. వాడుక గాని చెప్పుడు విత్తము; 3. లంచము గాని చెప్పుడు విత్తము; 4. బహుమతి.

మామెన. దే. వి: చూ, శారిబ*.

మాయ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: అజ, ఉపానానము, పరికృతి, పరిత్యాగహారము, పరిధానము, (తె)=మాయము; 2.=మాయము. ఇంద్ర జాలాది విద్య: చూ, మాయము. 1; 3. = మాయము: చూ, వంచన; 4. ఒక పట్టణము. కాశీ. 3, ఆ. 87: చూ, దేశములు; 5. బుద్ధి: చూ, మౌల్లీఖము. 2; 6: చూ, విష్ణువు. 1; ఆం. 7: చూ, ఉపాయములు. 1; 8: చూ, పుణ్యనగరములు; పా. 9. దీనికి ఉపమానము. రాక్షసులు.

మాయకాడు. దే. విణ. (వై. =మాయావి అని కొందఱు); 1: చూ, వంచకుడు. 1;

2. ఇంద్రజాలికుడు: చూ, వ్యాళగారికి.

మాయదారి. ద్వ. విణ. — పై. —

మాయపోతు. దే. విణ. — పై. —

మాయము. వై. వి. 1 =మాయ: (దేశ్యమని శ ర.)

కనికట్టు-కనుకట్టు, కయిలాటము-కైలాటము, గారడము-గారడి, దండన, బూటకము, బూమియ, నుతకము, మాయము, వేడబము.

(సం).-కుహరము, కూటము, చింతామన, చింత్రము, జంత్రము, జాలము, మాయ, మాయో

పాయము; తద్వి.-కర్కటముఖము, కాలకూటము, కుస్మతి, కృష్ణాంగము, ఛాగతుండము, జాంగలి, మహేంద్రజాలము, శాంబరి: (చూ, వింద్ర జాలికము.) ఇత్యాది (మిగతవానికి "చూ, వేడబము."); 2.=మాయ: చూ, మాయ. 1; 3.=మాయ: చూ, వంచన; విణ. 4. ఆ దృశ్యము. వై. 3, ఆ. 82: చూ, మృత్యుమొగము; ఆం. 5: చూ, మాయ. 7.

మాయలమారి. మి. విణ. (వై. అని కొందఱు = మాయావి): చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయలాడి. మి. విణ. టిక్కలాడి: చూ, స్త్రీ. మాయలాడు. మి. విణ: చూ, మాయకాడు. 1-2. పాండు. 5, ఆ. 208.

మాయాంశము. అం: చూ, షష్ఠ్యంశములు.

మాయాకారుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయాదేవీసుతుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-మాయాసుతుడు. కాక్యబుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు.

మాయావి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్). =మాయదారి: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయాసుతుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయాదేవీసుతుడు.

మాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, మాయకాడు. 1-2; దే. వి. (1) నలుపు: చూ, షర్మము. 6; 2. మఱుగు. చూ, స్థగనము.

మాయికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2.

మాయు. దే. అప్య. 1. రూ-మాయురె: చూ, నేబాసు; అ. కి. 2: చూ, మలినరుగు; 3: చూ, నశించే.

మాయుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1;

2. అనురుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

మాయకము. సం. వి. అ. పుం. నేనాపతికిని
రాష్ట్రమునకును నాళము కలుగజేయు
ఏనుగు. (నల్లని శరీరమును, నల్లని నాలుక
యును, కుటుచే దేహమును, అల్పములైన
కర్ణవాల పేహనములును, దీర్ఘమగు తొండ
మును, కృశమగు గీర్ణమును, దుర్గంధమును
గలది): చూ, హస్తీ.

మాయక. దే. అవ్య: చూ, మాయ. 1.

మాయపు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పితృము: చూ,
రోగము. 1.

మాయారము. సం. వి. అ.న. 1. నేమిల్గుంగుంపు:
చూ, శిఖి. 2; విణ. 2. మయూరసంబంధ
మైనది; అం. 3: చూ, భావదూషితములు.
మయోపాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మ్న
యము. 1.

మయ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మానము. 1.
మారకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
మారకము. సం. వి. అ. న. 1.=మార్కము:

చూ, మరణము; వా. 2. (రూ-మారుగడ-
మారకము-మార్కము-మార్పు-మాటుపు.)
ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట:
చూ, వినిమయము; 3. పెద్ద వాణ్యమును
యిచ్చి దానికి సరిపడు చిన్నవాణ్యము
లను కోరువారు ఇచ్చెడురునుము. “రూపా
యకు పైస మారకము.” మొ; వా.
4.బంధకము, తాకట్టు: చూ, వారకము. 1.

మారకస్థానములు. పా. జన్మలగ్నమునకు ౨-౭
స్థానములు, అనగా ఆయుస్థానమునకు వ్య
యస్థానములు గనుక మారకస్థానములయినవి
౭వస్థానముకంటె ౨వమారకస్థానము పుట్టల
మైనది వ్యయస్థానముకూడ నొకప్పుడుమారక
స్థానమగును. [హింసకుడు.

మారకుడు. సం. విణ. చేంపువాడు: చూ,
మారజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, మారక
జిత్తు.

మారణము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ,
హింస. 1; 2: చూ, మారకము. 1; 3. మా
రణమునువిద్య; అం. 4. (నీలోత్పలము):
చూ, మన్మథబాణములు; 5: చూ, విద్యలు;
6: చూ, కళలు; 7: చూ, అస్త్రములు;
8: చూ, ఉపవిద్యలు.

మారదుడు. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, విష్ణువు. 1;
2: చూ, శివుడు; 3: చూ, సంబంధి. 1.

మారాకు. వా. వి. మొలకకు మొదటపుట్టిన ఆకు
నను తరువాత పుట్టినఆకు.

మారాటము. దే. వి. రూ-మాకాటము. కల
హము: చూ, యుద్ధము.

మారాము. వై. వి.=మర్తము. 1: చూ, మర్తము.
1; వా. 2. గారాబము. “మావాడు గా
రాముచే బడికిపోవుటలేదు.” చూ, గార
ము. 3.

మారాముళ్లు. వా. వి. బ: చూ, పుట్టాపలు.

మారి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, మారకము;
2. మనూరిక: చూ, స్ఫోటకము; 3. వర్ష
ము: చూ, వాన. 1; ఈ. స్త్రీ. 4. జన త్న
యము; 5: చూ, పార్వతీ; అం. 6: చూ,
మధ్యమగామగుత మూర్ఖునలు; దే. వి.
(1) ఒకగామిదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3;
అప. 2. తాచ్చీల్యమునందు వచ్చెడియొకా
నొక పృత్యము. “కొట్లమారి, మొట్లమారి.”

మారిణి. అం: చూ, తంత్రములు.

మారిమనలు. దే. న. కి. చేంపు: చూ, హిం
సించే. [సవిత్రి. 1.

మారిష. సం. వి. అ. స్త్రీ. దక్షునితల్లి: చూ,
మారిషము. సం. వి. అ. పుం: ఆరామశాకము.

(తె).—తోటకూర. తద్విశేషములు.—
౧: అంబుబాష్పము, ఆకునొక్కొప్పి, జలకూ
ర్పిక. (తె).—నీరుతోటకూర; ౨. ఎఱ్ఱ
తోటకూరకు.—తైలపాయిక; 3. కుణం

అము, చిక్కిని-చిక్కిక-చిక్కిక, చిల్లిక, జీవం
 తిక-జీవాంతిక, జీవాంతకము, బాష్పము,
 రక్తనాళము, గోమత. (తె) — కొయు
 గూర-కొయుగూర-కొయ్యగూర-కొయ్య
 గూర, కొయ్యతోటగూర-కొయ్యతోట
 గూర, తలుగాకు; ర: మహాబాష్పము, జీవశా
 కము, కాకిని. (తె) — చిలుకతోటగూర, పెరు
 గాకు, పెరుగుతోటగూర; ౫: చులుతో
 టగూర, (మిగతవానికి “చూ, కాకిని. 2.”)
 మారిషుండు. అం. రూ-మార్పుడు. 1: చూ,
 పారిపార్వమడు; 2 పూజ్యుడు: చూ,
 సన్మానితుడు.
 మారీచము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.
 మారీభత్తు. వా. వి. రూ-మారీభత్తు. 1: చూ,
 వశము. 1; 2. ద్వారా, పరంగా, సుజార్తువ.
 మారీభత్తు. వా. వి. — పై. —
 మారు. దే. వి. 1. రూ-మాలు. ప్రితి: చూ,
 సమాసము. 2; 2: చూ, మజ్జిగ; వా. స.
 క్రి. 3. రూ-మాలు. (కజ్జితో) కొట్టు:
 చూ, మొత్తు. 2. [చూ, మన్మథుడు.
 మారుడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-మరుడు:
 మారుగడ. దే. వి: చూ, మారకము. 2.
 మారుతము. దే. వి. గాలి: చూ, వాయువు.
 మారుతావహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉలిమిడి *:
 చూ, శ్వేతపుష్పము.
 మారుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. స్వాతీనక్షత్ర
 ము: చూ, రిక్క; ఇ. పుం. 2: చూ, భీమ
 నేనుడు; 3. హనుమంతుడు: చూ, వాన
 రము. [తుండు: చూ, శత్రువు. 1.
 మారుతుండు. వా. వి. రూ-మార్తుడు-మాలు
 మారెడు. వై. వి.=మాలూర. రూ-మారేడు*:
 చూ, శ్రీఫలము.
 మారెమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 మారేడు. వై. వి.=మాలూర: చూ, రూ-మా
 రెడు.*

మార్కండేయుడు. అం. (3౨౦౦౦ కలది): చూ,
 పురాణములు. [చిరజీవి. 4.
 మార్కండేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
 మార్కటకము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.
 మార్గము. వై. వి.=మారక: చూ, రూ-మార
 కము. [చూ, భృంగరాజము. 1.
 మార్గవము. సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*:
 మార్పు. వా. వి. 1. గుఱుతు; బ. 2. బడిపిల్ల
 లుగెలుపునందు పొందెడు గుణములు.
 మార్గొను. దే. అ. క్రి. రూ-మాలుకొను;
 1: చూ, ప్రితిపూటించే; స. క్రి. 2: చూ,
 స్పృశించే.
 మార్గక్రియలు. అం: చూ, తాళక్రియలు.
 మార్గణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-మార్గణము-
 మృగణ) 1: చూ, వెడకుడు; 2: చూ, యా
 చన; అ. పుం. 3: చూ, బాణము. 1.
 మార్గణము. సం. వి. అ. స. పుం. — పై. —
 మార్గణుడు. సం. విణ: చూ, యాచకుడు.
 మార్గపాణము. అం: చూ, తాళమార్గములు.
 మార్గము. సం. వి. అ. పుం. (దీనిచేతబద్ధ
 మును వెడకుదురు. తెరువరుల యడుగులచేత
 దుడవబడునది.) 1: ఆధ్వయము, ఆయనము,
 బుతి, నిగమము, కాయధ, ఖనకము, ఖుల్ల
 మము, గతి, గమము, గృహతటి, గోత్రము,
 ద్వారము, పంథ, పథము, పవవి, పద్వ,
 పద్ధతి, పథ్య, సర్దని, వర్త్యము, వసాము,
 వాటము, వివధము, విశిఖ, వీధి, సృజము,
 సరిణి, సానువు, స్పృతి. (తె). — చేసువ,
 చొప్పు, జోడ, డొంక, తెన్ను, తెరంగు-
 తెఱపు-తెరువు-తెవ్వ, తెరుకువ, తోగిన,
 దారి, నడవ, నెరవు-నెఱపు, పొంత, వాడ,
 వాడకట్టు, రస్తా, వీధి, వెంట, నడవ, సరవి.
 (మిగతవానికి “చూ, స్పృతి. 1.”); తద్వితే
 షములు. ౧. (తె). — అక్కలవాడ; ౨. అతి

పథము, కల్యాణగోత్రము, గత్పథము, సన్తా
గ్రము, సుపథము. (తె).-నుంచితోవ; 3. అప
థము, ఉన్యగ్రము. (తె) తవ్యతోవ, తవ్య
దారి, పెడకంత, పెడదారి, పారతెరవు,
మాటుదారి; ౪: అశ్వీనము-అశ్వీనము-అశ్వీ
నము; ౫: (తె) ఇటుకువీది, కంత-కంత-
గంత, గల్లి, నందు ("చూ, నందు.
5"); ౬: ఉపనిష్కరము-ఉపనిష్కరము,
గుల్మము. (తె).-ఉకశ్రము; ౭: ఉపరధ్య,
దర్శిని, పశుమార్గము. (తె).- పసులదారి,
పసులపుంత, పుంత, వాళి; ౮: ఏకపది.
(తె) కాలితోవ; ౯: కడధ్యము, కాపథము,
దురధ్యము, పధ్య, విపథ; ౧౦: కరాంగ
ణము, నిగమము, నిర్ఘటము; ౧౧: కాంతా
రము; ౧౨: క్రియాలోహము, గ్రామము
ఖము, చంగలము, జన్యము, నిగమము,
పణ్యవీధి, విపణి, హట్టము. (తె) బజోటు-
బాజోటు, ౧౩: గృహంతరము, త్రికము,
(తె).-ముయ్యెలగుట్ట; ౧౪: గూఢమార్గము;
౧౫: ఘంటాపథము, రధ్య, విశిఖ, సంస
రణము. (తె) తెట్టెన్ను, తెట్టెరువు,
దండుదారి, దండుబాట, నడువీది, పెందె
రువు, పెద్దవీది, బండిబాట, బాట, రచ్చే,
రహదారి; ౧౬: ఘర్షణము, పర్వతమార్గము.
(తె) అరవ-నరవ, మరవ-మరువు; ౧౭: అధ్వ
ము, చతుష్కము, చతుష్పథము, చత్వరము,
జంఘాపథము, జలనూచి, పట్టము, పృవ
ణము, శృంగాటకము. (తె) చేదుకము; ౧౮:
ఛాయాపథము, దేవపథము, నధస్సరిత్తు, సోమ
ధార; ౧౯. (తె)-చేట్టు, చేట్టుదారి;
౨౦: పృచారము; ౨౧: పాంతరము;
౨౨: (తె) బారి; ౨౩: (తె) మడ; ౨౪:
మహాపథము; ౨౫: ముటుతోవ; ౨౬: (తె)
పంకదారి; ౨౭: వెలుపలకు పోవ దారిలేని

నందునకు.- (తె) ముట్టునందు: (మిగతవానికి
"చూ, స్పృతి. 1."); 2. మృగశీర్షానక్షత్ర
ము: చూ, రిక్క; 3. మార్గశీర్ష మాసము:
చూ, మాసము. 1; 4: చూ, పెడమడు;
5. నస్తూరి: చూ, మృగముదము; అం. 6. తాళ
మునకు పాణిములు పది. అందిది యొకటి:
చూ, తాళపాణిములు: (చూ, తాళమా
ర్గములు);

మార్గములు. అం: కపిమార్గము, విహంగమార్గము,
మార్జాలమార్గము, మినమార్గము, కూర్మమా
ర్గము (5).

మార్గపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మార్గము*.

మార్గశీర్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
మార్గము. 3. [మృగశీర్షము.

మార్గితము. సం. విణ. పెడకడగినది: చూ,
మార్గము. సం. విణ. 1. పెడకడగినది: మృగశీ
ర్షు; 2. తుడుపడగినది: మార్జనీయము.

మార్జు. దే. స. క్రి. 1: వడ్డించు; పేర్.
2. నాళనము చేయు: చూ, సమయు. 3; 2: తో
రలుచు-తొరలు, బడలాయించు, పిరా
యించు-ఫిరాయించు. [స్వరము. 2.
మార్జన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మురజధ్వని: చూ,
మార్జనము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. 1. తో
మడు: చూ, శుద్ధి. 2; పుం. 2. లాదుగు*:
చూ, లోధ్యము.

నార్జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వీపురుకట్ట:
చూ, సమ్మార్జని; అం. 2: చూ, శుగ్రతులు.

మార్జనీయము. సం. విణ: చూ, మార్గము. 2.
మార్జారకర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్ణమోటి,
చామండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

మార్జారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ,
రూ-మార్జాలము; అం. 2: చూ, వ్యాస
కరణబంధములు. [చూ, మార్జాలము.

మార్జారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పునుగుపిల్లి:

మార్జాలకబళన్యాయము. పా. పిల్లి భోజనము చేయువారియొద్దగూర్చుండి వాతెత్తు కబళములన్నియుఁ దన నిమిత్తమేయని తలంచుచుండునను రీతి.

మార్జాలకిశోరన్యాయము. పా. పిల్లితననోటితోఁ బండ్లు తగులకుండ నతి జాగ్రత్తతోఁ బిల్లను దీసికొను పోవుననురీతి. (స్వప్నయత్నము లేకున్నను భగవంతుఁడే రక్షించును.)

మార్జాలగంధిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). పిల్లి పెనరః: చూ, పెనర.

మార్జాలము. సం. వి. ఆ. పుం. (మూపకగ్రహణము చేతగృహము నుశుద్ధిచేయనది.) 1: రూ-మార్జారము, అఖిభుక్తు, ఓతువు, కాపాళము, కుండవము, క్రిందనము, గాత్రసంకోచి, జహరము, త్రిశంకువు, వతింగము, పిశాచము, వృషదంశకము, బిడారకము, బిడాలము, మండలి, మేనాదము, వృషదంశకము, వృషాహరము, నూచకము. (తె).—చీలి, నాసి, పిల్లి; తద్వితేషములు.—౧: కోహకము, హిహకము; ౨: కళము, కస్తూరి, గంధమృగము, పూతికము, మార్జారిక, మృగపాలక.

(తె) ఒత్తెడుపిల్లి, కన్నుబిల్లి, కన్నురిపిల్లి, చేట్టపు మెకము, చేట్టపు మెకము, పునుంగుపిల్లి, పున్నుపిల్లి, బూతపిల్లి; 3: గంధలేశిక—గంధవేశిక, వేదముఖ్య, సంకువు. (తె) జేవాజిపిల్లి జేవాదిపిల్లి—జేవాజిపిల్లి; ౪: పిల్లి మొగము నకు.—చద్దువు; ౫: జేవాది పిల్లి; చివుకపిల్లి, చుక్క పిల్లి; ౬: జేంగల బిడాలము—జేంగలబిడాలము. (తె) జేంగ పిల్లి—జేంగపిల్లి; ౭: (తె) పిల్లికూస; ౮: (తె) బావురు - బారువుగాఁడు, బావురుబిల్లి; ౯. మానుబిల్లి. (మిగతవానికి “చూ, నూచకము.5.”); అం. 2: చూ, గతులు.

మార్జాలవర్ణి. అం: చూ, చిత్రసర్పములు.

మార్జింమే. సం. స. కి. తుడుమే, తొడయు: చూ, సమృద్ధింమే.

మార్జిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ).—మర్జిగ. 1. చేల్ల: చూ, మర్జిగ; 2. కొన్ని సంబాధులు చేర్చి, పక్వముచేసిన పెరుగు: చూ, స్తన్యము; వా. 3. మెంతిమర్జిగ పొగుపు పెట్టినది: చూ, మర్జిగ. [డుఁడు: చూ, నూర్పుఁడు.

మార్తండుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మార్తం-మార్తంతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం.—పె.—మార్తుఁడు. దే. వి: చూ, రూ-మారుతుఁడు.

మార్తురు. వై. వి. బ.—మార్క. శత్రువులు. మార్దంగికుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. మృదంగము వాయించువాఁడు: మారజికుఁడు.

మార్దవము. సం. వి. ఆ. న. మృదుత్వము: చూ, మెత్తన. 1.

మార్దవానుగుఁడు. అం. (మృదుపదములలో సే విరళార్థమును రసమును జూపువాఁడు): చూ, కృతికర్త.

మార్ద్రీకము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, రూ-మార్ద్రీకము; విణ. 2. ద్రాక్షసంబంధమైనది. మార్పడు. ద్వ. అ. కి. రూ-మాటుపడు: చూ, వేటుపడు. వై. 1, ఆ. 82.

మార్పు. దే. వి. రూ-మాటుపు. 1. ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, మారకము. 2; వా. 2. బంధకము: చూ, వారకము. (1).

మార్పెట్టు. దే. ఆ. కి. రూ-మాటు పెట్టు. ఎదిరించు: చూ, పరితిఘటించు. (చూ, నచించు). మార్పాట. దే. వి. రూ-మాటుమాట. పరితినాకము: చూ, సమాధానము. 4.

మార్పి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). రూ-మా పి: చూ, మార్జనము. 1.

మార్పి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ).—పె.—మాటకము. దే. వి: చూ, మార్పు. 1—2.

మాటలు. దే. వి: చూ, మాగు. 1. ఉ, హరి.

5, ఆ. 133; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 107.

మాటాప. దే. వి. పాఠ్యమధ్యగోయ్య. భాగ.

8, స్కం. 85: పాఠ్య (సం).—ఉపస్థము.

మాటాట. దే. వి: చూ, రూ-మారాటము.

మాటాటము. దే. వి.—పై.—భాగ. 8, స్కం. 321.

మాటాడు. దే. ఆ. కిరి. 1: చూ, మార్చెట్టు; 2: చూ, మాటుమోయు.

మాటి. వా. వి: చూ, రూ-మరి.

మాటు. దే. వి. (రూ-మటు.) 1: ఈడు, ఉత్తి, బదులు, పెట్టు. (సం).—పరిశీలింపి; 2. తడవ: చూ, వెండియు, 3. పలుమాటు: చూ, శశ్వత్తు. 1; 4. చెందవతూరి పెట్టె దగిన భోజ్యపదార్థము. పై. 6, ఆ. 133: చూ, సాదము (1); 5: చూ, శత్రువు. 1, ఏ. 6. పరిశీ: చూ, సమానము. 2; 7. అన్యము: చూ, వేటు. 3; ఆ. కిరి. 8: చూ, నశించే; 9: చూ, మార్చడు; 10. వేటు రూపమగు: తొరలు; వా. 11: చూ, రూ-మారు. 3.

మాటుంచే. దే. న. కిరి: చూ, ఎడపెట్టు. 2.

మాటుడల్లి. దే. వి. 1. విమాత: చూ, సవిత్రి.

1: ఆం. 2: చూ, గయపిండదానాహ్వాలు;

3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [మార్కొను.

మాటుకొను. దే. ఆ. కిరి, న. కిరి: చూ, రూ-మాటుగడ. దే. వి: చూ, మారకము. 1-2.

మాటుచెలగు. దే. ఆ. కిరి: చూ, పరిశీల్యనించే.

మాటుచేత. వా. వి: చూ, పరిశీకారము.

మాటుచే. దే. పేరి. మాటజేయు.

మాటుతుడు. దే. వి: చూ, రూ-మారుతుడు.

మాటుదల. దే. వి. మాటుపాటు: చూ, వ్యక్త్యము.

మాటుదెబ్బ. వా. వి. పరిశీలుము: చూ, హతి.

మాటునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. ముట్టునీళ్ళకు మటునటి నాటి స్నానము: చూ, ముట్టునీళ్లు.

మాటుపడు. ద్వ. ఆ. కిరి: చూ, రూ-మార్చడు.

మాటుపలుకు. దే. ఆ. కిరి. ఎదురాడు: చూ, వచించే.

మాటుపాటు ద్వ. వి: చూ, మాటుదల.

మాటుపు. దే. వి: చూ, రూ-మార్చు. 1-2.

మాటుపెట్టు. దే. ఆ. కిరి: చూ, రూ-మార్చెట్టు.

మాటుబేరము. దే. వి. చిల్లరవర్తకము: చూ, వర్తకము. 1.

మాటుమగడు. దే. వి. ఉపపతి: చూ, సామి. 2.

మాటుమనపు. దే. వి. ఆడుదాని ద్విత్వీయవరణము: చూ, వివాహము.

మాటుమనువుది. దే. వి. (మాటుమనువు + అది): చూ, దిధిమపు. 1.

మాటుమసలు. దే. ఆ. కిరి. సమత్వముగా కలహించే: చూ, వాటులాడు.

మాటుమాట. దే. వి: చూ, రూ-మార్చాట.

మాటుమూల. దే. వి. ఎదురుమూల: చూ, మూల (1).

మాటుమొగము. ద్వ. వి: చూ, పెడము.

మాటుమొగమువడు. ద్వ. ఆ. కిరి: పెడమోమువడు.

మాటుమోత. దే. వి: చూ, పరిశీల్యవము.

మాటుమోయు. దే. అవ్య: చూ, మాటుపలుకు.

మాటురూపు. వా. వి. 1. (సం.) పరిశీకృతి; 2. పరిశీలింబము: చూ, వికారము. 1.

మాటునేత. వా. వి. పరిశీవిధానము.

మాటొడ్డు. దే. వి. 1. ఒడ్డారము. (సం.) పరిశీలుటనము. (చూ, పరిశీ. 8.); ఆ. కిరి. 2: చూ, పరిశీలుటించే.

మాటొత్తు. దే. వి: చూ, ఎదురొత్తు.

మాటొత్తులు. దే. వి. వి: చూ, ఎదురొత్తులు.

మాల. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. = మాలె. పూచండ. చూ, భూషణము. 2; 2. పిక్క: చూ,

రాజ్యము; నై. వి. (1) చండాలుడు: చూ, సురియాళువు, తద్వి. — చండాలు (స్త్రీ)కి. — మాలెత. (సం). — చండాళి.

మాలంకషము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము.

మాలండు. నై. వి: చూ, మాల. (1).

మాలకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేము*;
2. గగ్గర*: చూ, సుగంధికము; 3. తిన్నె,
దిబ్బ: చూ, హస్తినఖము.

మాలకరి. నై. వి. 1. = చూలాకార: రూ. — మాకరి.
పూలమృవాడు. (సం). మాలకరుడు —
మాలాకారుడు, మాలి, మ్మాలికుడు; 2. వన
పాలకుడు. భో. 5, ఆ. 192. [కరి. 1.
మాలకరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: = చూ, మాల
మాలకాకి. నై. వి: చూ, బొంతకాకి.

మాలగబోతు. దే. వి. రూ. — మాలగబోతు:
చూ, సోమరి. [ము: చూ, తొండుతనము.

మాలగుడు. దే. వి. రూ. — మాలుగుడు. అలసత్వ
మాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జోజి*: చూ,
సునున; 2. ఒకానొకాడుది: చూ, స్త్రీ.
మాలతీమాధవీయము. అం. (ఈగ్రంథమున భవ
భూతివాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మాలనూలు. ద్వ. వి. మాలలు నేయు సన్ననూలు:
చూ, నూత్రము. 1.

మాలపల్లె. నై. వి: చూ, వెలివాడ.

మాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. చండాళజాతి
విశేషము; పుం, న. 2. దిబ్బ: చూ, మాలకము. 3.
మాలయము. సం. వి. అ. పుం, న. చందనము,
ఏకాంగము: చూ, సుగంధము. (హ*).

మాలవము. అం: చూ, రూ. — మాళవము.

మాలవీణె. నై. వి. కిన్నెర: చూ, వీణె.

మాలాకందము. సం. వి. అ. న. ఆడవికంద*:
చూ, నూరణము. [చూ, రూ. — మాలకరుడు.
మాలాకారుడు. సం. వి. అ. పుం: = మాలకరి:
మాలాత్మకము. సం. వి. అ. పుం. (మాలా
త్మకము) చిప్పకనపు: చూ, తృణము. 1.

మాలాదీపకము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(దీపకము, ఏకాపలి కలిసి యగుచున్నది.
“మదనుడు దాని మదినుండె. దాని మది
నీనుండుండె.”)

మాలాయము. వా. నై. వి. = మహాలయము. భా
ద్రపద బహుళ పౌష్యమి మొదలు అనువస
పఱకును పితృకర్మల నాచరించెడి పుణ్యకా
లము: (సం) మహాలయము.

మాలి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మాలకరి. 1;
2. సుకేశుడను రాక్షసుని కొడుకు: చూ,
నూనుడు. 1; విణ. 3. మాలగలవాడు: చూ,
హరి. 5; నై. వి. (1) తోటకాచేనాడు:
చూ, వనపాలుడు; వా. (2). = మహాలక్ష్మి:
చూ, మహాలక్ష్మి. 1—2—3.

మాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = మాలియ. రూ.
మాలికము. దండ, పూదండ, పూదండల
గుంపు (అనికొంపలు): చూ, హవణిక. 2
(భూషణము. 2.); 2. మెడదీగ: చూ,
హవణిక. 2 (భూషణము. 2.); 3: చూ,
విరజోజి*: 4: చూ, మాడుగు. 1; 5: చూ,
మాడుగు. 2; 6. ఒకనది: చూ, హృదిని
(నది); 7. కూతురు: చూ, నూన. 1; పా.
8. పెక్కుచరణములుండి చెప్పిన దానిని
మాలికయందురు. (తెలుచుగ నీమాలికలు
గీత, సీస, చంప, కోత్వల, ద్విపద, రగడల
యందె కన్నట్లుచేస్తవి.) (చూ, మాలికా
వృత్తములు).

మాలికాడు. ద్వ. వి. జోలరి. అం, భా. పృ.
159: చూ, వలతొడు; వా. 2. పడవనడ
పువాడు: చూ, సరంగు.

మాలికాగోళము. అం: చూ, రదక్షతములు.

మాలికావృత్తములు. అం. లయగాగ్రహి, లయ
విభాతి, లయవిహారి, త్రిభంగి, దండకము. (5).
మాలికుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాలకరి.

మాలిగ. వై. వి.=మాలికా: చూ, రూ-మాలిగ. మానిని. పా: చూ, వృత్తము. 1. (౧.—“న,

న, మ, య, య, య. 9 యతి.”; ౨.—

“ఏడుభగణములు గురువు. 13 యతి”);

2: చూ, త్తుద్రపిబంధము.

మాలినీవిద్య. ఆం: చూ, తంత్రములు.

మాలిన్యము. సం. వి. అ. న. మలినత: చూ:

మలినము. 1.

మాలిమి. దే. వి. 1. పేరుము: చూ, స్నేహ

ము. 1; 2: చూ, వాత్సల్యము; 3. ఓడనడ

పుకాస్త్రము; 4: చూ, మాలిమికాడు.

మాలిమికాడు. దే. వి. మాలిమికాస్త్రమునెఱి

గినవాడు: చూ, సరంగు.

మాలియ. వై. వి. రూ-మాలె. 1.=మాలికా.

దండ: చూ, హవణిక. 2 {భూషణము. 2.);

2. మిద్దెటిల్లు: చూ, నదనము. 1; 3. రాజ

గృహము: చూ, నదనము. 1.

మాలియెబొమ్మలు. ఆం: చూ, కపూరియె

బొమ్మలు (బొమ్మలు).

మాలీపు. వా. వి. గుట్టమును తోముట: చూ,

హయము.

మాలు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మహలు. 2; దే.

అ. కి. 2. చెడు. భార. విరా. 2, ఆ. 192:

చూ, నశించు.

మాలంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మా

తులుంగము.

[చూ, సోమరి.

మాలంగబోతు. దే. విణ. రూ-మాలంగబోతు:

మాలగు. దే. వి. రూ-మల్లు. 1: చూ, పాలు

మాలిక; 2. బెస్తల బుజ్జెముమీది తడిమడ

తలపాట్లు; అ.కి. 3. సోమరితనముబొండు:

చూ, రూ-మల్లు.

[బోతు.

మాలంగబోతు. దే. విణ: చూ, రూ-మాలంగ

మాలగుడు. దే. వి: చూ, రూ-మాలగుడు.

మాలగులు. దే. వి. బ. రూ-మూలుగులు: చూ,

మెత్త. 5.

మాలమే. దే. పే. మాళజేయు: రూ-మల్లు.

మాలభానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముట్టు

బాము.

మాలారము. సం. వి. అ. పుం: 1.=మాలెడు*:

చూ, శ్రీఫలము; 2: చూ, వెలగ*.

మాలె. వై. వి. = : చూ, రూ-మాలియ.

మాలెత. ద్వ. వి. (మాల + ఎత్త) మాలది.(సం).

చండాళి: చూ, మాల. (1). [1—2—3.

మల్లు. దే. వి. అ. కి: చూ, రూ-మాలగు.

మల్పు. దే. పే: చూ, రూ-మాలమే.

మల్వము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ-మాల-

మాలి): చూ, హవణిక. 2 {భూషణము. 2);

2: చూ, ఖుష్పము. 1; అం. 3: చూ, భూష

ణములు.

మల్వవంతము. సం. వి. త్. పుం. 1. క్కొంచ

పర్వతము (ఇది మేరుపర్వతమునకు పడమట

గంధమాదన నమ ప్రయాణమైయుండును.);

చూ, హిమాలయము (పర్వతము గర్); అం.

2: చూ, కులపర్వతములు. [మావటి.

మావంతి. వై. వి.=మావంత. ఏళ్లకావరి: చూ,

మావంతు. వై. వి. 1.—వై.—వా. 2. మాయొక్క

భాగము.

మావతుడు. వై. విణ.=మావంత.—వై.—

(రూ-మాపుతుడు-మావంతు-మావటి-మావ

టీడు-మావటివాడు.) [53.

మావటము. దే. వి: చూ, మోద. కళా. 7, ఆ.

మావటి. వై. వి.=మావంత. పా. 2, ఆ. 31:

చూ, హస్త్యాగోహుడు. [కొండలు.)

మావటికాడు. ద్వ. వి.—వై.—(వై. అని

మావటిడు. ద్వ. వి.—వై.—మావ్. 3, ఆ.

318. (స్వాధ్యమునకాడు.)

మావలి. దే. వి: (సం) సుగంధిమూల*.

మావి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మావిడి*;

2. గర్భ

సపిండమునకు రక్షకముగా మిండకీర్మము

కొని యుండు తోలునంబి: (సం) ఆపర-

అమర-అపర, ఉల్పము, కలము, గర్భాశ

యము, జరాయువు, ధర. తద్వి. — గర్భాత్మ
త్వశ్చిస్థానమునకు. — (సం) గర్భశయ్య,
గర్భాశయము; (చూ, భూభాగము. 1: చూ,
వేగకటి.)

మావికామృతములుపులుగు. ద్వ. వి. కోకిలము.

సాంబ. తి. 7: చూ, సాంతుడుపులుగు.

మావిడి. దే. వి: చూ, రూ-మావిడి.*

మావు. దే. వి. 1. గుట్టము: చూ, హయము;

2. అశ్వసంగమము: చూ, సంయోగము;

3. చేపగుళి: చూ, వల. 1. మావకుడు.

మావుతుడు. నై. విణ. మానంత: చూ, రూ-

మావుమోమువాడు. ద్వ. వి. కింపురుషుడు,

తురంగవదనుడు (చూ, దేవతాభేదము.)

మావెలగ. ద్వ. వి. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేత

పుష్పము. [చూ, మినుము.

మావపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారుమినుము*:

మావము. సం. వి. అ. పుం. 1. మినుములు:

చూ, ధాన్యము; 2. అయిదు గురిగింజలయె

త్తు; 3. త్వగ్దోషభేదము; 4. మూర్ఛము: చూ,

మూర్ఛము.

మాషీణము. సం. విణ. రూ-మాష్యము. మాష

ములుపండునది(పాలము): చూ, హరిపిరి. 2.

(భూమి. 1.) ["మాలమాష్టివాండు."]

మాష్టి. దే. వి. మాలవాండులో నొకజాతి.

మాష్యము. సం. విణ: చూ, రూ-మాషీణము.

మాస. దే. వి: చూ, పక్షి.

మాసకమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మాసకమ్మ.

మాసటి. దే. వి. (రూ-మాసటిండు-మాష్టిండు.)

1. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2; 2. శస్త్ర

విద్యాదక్షుడు: చూ, సాదనకాడు. 2;

3. మల్లుడు: చూ, సాదనకాడు. 1; విణ.

4: చూ, శేర్మిండు.

మాసటిండు. దే. వి, విణ. — పై. — (మల్లు

నకు. — స్వా. 5, అ. 47).

మాసద్వయము. అం: (చూ, ఋతువులు) ౧. వ

సంత (చైత్యి వైశాఖ): పుష్పసమయము,

మధువు, మాధవము, వసంతము, సురభి.

(తే). — ఆమని, ననకారు, పూదటి;

౨. గిర్మి (జ్యేష్ఠాషాఢ): — ఉష్ణకము, ఉష్ణ

ము, ఉష్ణోపగమము, ఉష్మకము, ఉష్మము,

ఉష్మాగమము, ఉష్మోపగమము, గిర్మిము,

ఘర్మము, తపనము, తపము-తపస్సు, నిదా

ఘము, శుచి. (తే). — ఆమని, ఎండకారు,

విసరి, వెట్టి, వెట్టికారు, వెట్టికారు, వేసగి-

వేసవి; 3. వర్ష (శ్రావణాభాద్రపద): —

ఘనకాలము, ఘనాకరము, జలార్ణవము, న

భము, పాపవృట్టు-పాపవృష్ట-పాపవృష్టము,

వర్షము. (తే). — కారు, చిత్తడి, చిత్తటి,

తొలకరి-తొలుకరి-తొల్కరి, తొలుకారు-

తొల్కారు, నీరామని, వాన, వానతటి;

౪. శరత్తు (అశ్వయుజ కార్తిక): — ఘనా

త్యయము, శరత్తు. (తే). — వెన్నెలకారు;

౫. హేమంత (మర్గశిర్షపుష్య): — హేమం

తము, సహ-సహము. (తే). — మంచేకాలు,

మంచేతటి; ౬. శిశిర (మాఘపాల్మా): —

తపము, తపస్సు, శిశిరము. (తే). — చేలి

కారు, చేలితటి, జేలుబుకారు, మలుకారు,

నీతు-నీతువు. (మిగతవానికి “చూ, సంవ

త్సరము.”) [చూ, సంవత్సరము.

మాసమానము. సం. వి. అ. పుం. ఏడాది:

మాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. (మా, మాస

ములు): అహర్దణము, కలుషము, వర్షాం

గము, వర్షాంశకము, శామము. (తే). —

చేండు, నెల. తద్వి. - ౧. అధికమానమునకు. —

అధికమానము, అధిమానము, మలమానము;

౨. బిడ్డలకనునెలకు. — ఉల్బము, వైజన

నము. (తే). — పొద్దునెల - పోద్దులనెల.

(మిగతవానికి “చూ, సంవత్సరము”); 2. మాష

పరిమాణము; వై. వి. (1) రెండున్న
ర చిన్న మెత్తు.
మానములు. అం. (ఇవి పండ్లందు. ౧. చైత్ర:-
చైత్ర కము, చైత్ర కము, చైత్ర కము, చైత్ర కము, సురభి. (తే). ముత్తెపు
రిక్కనెల; ౨. వైశాఖ:- మాధవము, రా
ధము, వైశాఖము. (తే) చేటరిక్కనెల;
3. శ్రేష్ఠ:- శ్రేష్ఠ ము, శ్రేష్ఠ ము
మూలీయము, మిథునమానము, శుక్రము,
శుచి. (తే) తాటిరిక్కనెల, పెద్దనెల; ౪. ఆ
షాఢ:- ఆషాఢము, శుచి. (తే) నీటిరిక్క
నెల; ౫. శ్రావణ:- నభము, శ్రావణము.
(తే) తూపురిక్కనెల; ౬. భాద్రపద:-
నభము, పౌష్కపదము-పౌష్కపదము,
భద్రము-భాద్రము, భద్రపదము-భాద్రప
దము; 7. ఆశ్వయుజ:- ఆశ్వయుజము,
ఆశ్వయుజము, ఇషము. (తే) తొలురిక్కనెల.
౮. కార్తిక:- ఊర్జము, కార్తికము-కార్తి
కము, కామదము, బాహులము. (తే)
కత్తెరిక్కనెల; ౯. మార్గశిర:- ఆగ్రహాయణి
కము, మార్గము, మార్గశిరము, మార్గశిరము,
సహ, సహము, హైమము. (తే) జంకతల
చెక్కనెల, పొంగటినెల; ౧౦. పుష్య:-
తిష్యము, తైష్యము, పాష్యము, సహస్యము,
౧౧. మాఘ:- మంభమానము, కుసుమాకర
కరము, గోద్దాలము, తపము-తపస్సు, మా
ఘము, సహా. (తే) చేటినెల, జేన్నపురిక్క
నెల; ౧౨. పాల్లవ:- తపస్యము, పాల్ల
వము-పాల్లవము-పాల్లనికము. (తే). చేటి
నెల, పొద్దురిక్కనెల. (మిగతవానికి
“చూ, సంవత్సరము.”) (“చూ, మానము. 1.”)
మానరము. సం. వి. అ. పుం. వారుపుడు: చూ,
సాదము (1); విణ. 2: చూ, వ్యాప్తము.
1; 3. దీర్ఘము. వై. 1, అ. 75: చూ,

సోగ. 3. [మసారము.
మాసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
మాసి. వై. వి. 1. చూలిన: చూ, చూలము. 1;
వా. 2. చూమన: చూ, రూ-మాసి.
మాసిక. దే. వి. 1. ఆతుకు: చూ, సంధానవనన
ఖండము; 2. చిక్కు: చూ, సుక్కు. 3.
మాసికము. సం. వి. అ. న. అన్వాహర్యము,
అద్వికమువజకు నెలనెలకు చేసెడి శ్రాద్ధము:
చూ, సాంవత్సరికము. (శ్రాద్ధము. 1.); 2. పౌతి
అనువనయందు చేసెడి శ్రాద్ధము: చూ,
సాంవత్సరికము (శ్రాద్ధము. 1); విణ.
3. మానసంబంధమైనది.
మాన్వీడు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మానటి.
(శూరునకు. —రామ. 8, అ. 91.)
మాన. సం. వి. అ. (స్త్రీ): చూ, మాహేయి.
మాహేత్యము. సం. వి. అ. న. 1. గోవృతము:
చూ, సామర్థ్యము. 2; అం. 2: చూ, పోవర్థ్య
ములు. [ములు.
మాహేమృతి. అం. మాహేమృతీపురము: చూ, దేళ
మాహేమృడు. సం. వి. అ. పుం. అంత:పుర
కావలికి తగినవాడు: చూ, సావిదల్లుడు.
మాహేంద్రము. అం. దినముయొక్క పదుమూ
డపభాగము: చూ, దినభాగము (వానరము).
మాహేంద్రుడు. సం. విణ. మేదరి: చూ, వేణ
లావకుడు. [ధేనువు.
మాహేయి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఆవు: చూ,
మాహేశ్వరి. అం: చూ, మాతృకలు.
మాహేశ్వరీతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.
మాశన. అం: చూ, ఉత్తలకైశిజభాషలు (రెం
డవది భిన్నావళిత.)
మాశనకైశిజభాషలు. అం. 1. బంగారి, మాం
గళి, హర్ష, పేరి, మాశనవేసరి, ఖండరి,
ఘూర్జరి, గోడి, పారవి, అర్ధవేసరి, శుద్ధమా
శవి, సైంధవి, అభీరిక (13); 2. కాంభోజి,
హేవాకవర్ణవి (2)

మూలపపంచమజభాషలు. అం: వేదవతి, భావని,

విభావని. (3) [ములు.

మూలపము. అం. (రూ-చూలపము): చూ, దేశ

మూలపవేసరి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు;

2: చూ, హిందోళజభాషలు; 3: చూ, మా

శవకైశికజభాషలు.

మూలపశ్రీ. అం: చూ, రాగాంగములు (అంగము. 9)

మూలపి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు; 2: చూ,

భిన్నపజ్జజవిభాషలు.

మూలిగ. వై. వి.=మూలికా. 1: చూ, మాడుగు. 1.

పగిధు. 1, ఆ. 86; 2: చూ, మాడుగు. 2.

మి

మింగడ. దే. వి. (రూ-మింగడ-మివడ)

1. కాంగినపాలమిండి తెట్టె, సంతానిక: చూ,

స్తన్యము; 2. పెరుగుమిండి తెట్టె, మస్తపు:

చూ, స్తన్యము.

మింగనగొండి. దే. వి: చూ, భక్షకుడు.

మించినదానికి తగ్గవుకొనుట. జా. వెనుకటిగాధ

లను మరలఁ దలపోసికొనుట. “చెవిం, బెట్టక

యూరకొంటినిటు మించినదానిని దగ్గవు

కొంటి.” (రసికజనమనోరంజనము)

మించిలి. దే. వి: చూ, నిశాంకుశ*.

మింఘే. దే. వి. 1: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. కిర

ణము. అం, భా. పృ. 82: చూ, హేయనము.

2; 3. పృకాశము. హరి. ఉ. 7, ఆ. 55: చూ,

వెలుతురు. 1; 4. అధిక్యము. రామా. 7,

ఆ. 192: చూ, సౌమ్య. 2; 5. పురుష

పాదతర్జన్యాభరణము. మట్టె. పెట్టియ-

మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; ఆ. క్రి.

6: చూ, వర్ణిలు; 7. అతిక్రమించే: చూ,

మట్టుమిగులు; 8. అతిశయించే: చూ, సంద

డించే.

మింఘే గాలు. దే. వి. కుడిపాదము. రామా. 5,

ఆ. 19: చూ, హజ్జి.

మింఘేబోడి. దే. వి. రూ-మింఘేబోడి.

1. మెలుపువలె మనోజ్ఞులగుటఁడు: చూ,

శ్రీ; 2. అఁడుది: చూ, శ్రీ.

మింఘేబోడి. దే. వి. — వై. —

మింఘేవల. దే. వి. 1. అతిక్రమణము: చూ,

వ్యవ్యయము; 2: చూ, మింఘే. 4.

మింఘేవలె. వా. అవ్య. మొత్తములోనొకపాలు.

మింటఁ బెట్టినదీపము. జా. గొప్పతనము, పృసి

ద్ధము. “వాఁడు మింటఁ బెట్టిన దీపమువలె

మిటమిట ఁడుచున్నాఁడు.” (ధర్మజరాజ

నూయము).

మింటముక్కిడివల. దే. వి. ఒకవల: చూ, వల. 1.

మింటిఁ జెట్టు. దే. వి. కల్పవృక్షము*: చూ,

వేలుపుఁ జెట్టు.

మింటికి మింటికి సూత్రముపన్నుట. జా. అసం

దర్భాలోపన నేయుట.

మింటిమోలి. దే. వి: చూ, వాయువు.

మింటి తెరువరి. దే. వి. 1: చూ, నూన్యఁడు;

2: చూ, వేలుపు. [విటుఁడు.

మింతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = మిండఁడు: చూ,

మిండ. వై. విణ. 1. వృత్తియందు మిండఁడు

నకు మిండివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూ

పము. (“మిండతపసి=మిటతపస్వి. రామా.

2, ఆ. 110; మిండతు మ్మిద=మగతు మ్మెద.

పాండు. 2, ఆ. 11; మిండనడ్డి=అధికవడ్డి.

పాండు. 3, ఆ. 16); దే. వి. 2: చూ, నలి

కండ్లపాము.

మిండఁడు. వై. వి. 1.=మింశ. (రూ-మిండ

గాఁడు-మిండగీఁడు): చూ, మింశఁడు;

2. పురుషాఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు; విణ.

3. అధికుఁడు: చూ, స్వామి. 3.

మిండకోర. ద్వ. వి. కులట: చూ, స్వైరిణి.

మిండగాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మిండఁడు. 1—2.

మిండగీఁడు. ద్వ. వి. — వై. —

మండల. ద్వ. వి. (మండలం + త): చూ, రూ-మండలం.
రూ-మండలం.

మండలకము. ద్వ. వి. (మండలం + తకము)
జాత్యము: చూ, అంతు.

మండలకోర. ద్వ. వి: చూ, రూ-మండలకోర
(36 వీధులగలస్త్రీ.)

మండలకోరి. ద్వ. వి.—పై.—

మిక్కిటము. దే. విణ. (రూ-మిక్కిటము—
మిక్కిలి-మిగిలి-మిక్కిటము) 1. అతిశయ
ము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. అధికము: చూ,
హేరాళము; 3: చూ, క్రైస్తవము.

మిక్కిణ. దే. వి: చూ, పతివత్ని.

మిక్కిలి. దే. విణ: చూ, మిక్కిటము. 1-2-3.

మిక్కిలికంటివేల్పు. దే. వి. ముక్కుంటి: చూ,
శివుడు.

మిక్కిలికను. దే. వి. రూ-మిక్కిలికన్న. శివు
నిఫాలనేత్రము: చూ, లోచనము.

మిక్కిలికన్న. దే. వి:—పై.— [స్వామి. 3.

మిక్కిలివాడు. దే. విణ. అధికడు: చూ,

మిక్కిలు. దే. అ. కి. అతిశయించే. ఉ,
హరి. 8, అ. 108: చూ, సందడించే.

మిక్కిటము. దే. వి: చూ, రూ-మిక్కిటము.

మిగత. దే. వి. (రూ-మిగిలి-మిగులు-మివులు)

1. ఒడుపు: చూ, లాభము. 1; 2. అధికము:
చూ, హేరాళము; 3. మిగులు: చూ,
శేషము. 1.

మిగిలి. దే. వి.—పై.—

మిగిలినది. దే. విణ. అనశిష్టము: చూ, శేషము. 1.

మిగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిగత. 1-2-3;

అ. కి. 4. అతిశయించే: చూ, సందడించే;

5. అతిక్రిమించే. కళా. 6, అ. 285: చూ,
బట్టుమిగులు; 5: చూ, శేషించే.

మిగులుచే. దే. పే. మిగులజేయు: రూ—
మిగుల్పు.

మిగుల్పు. దే. పే: చూ, రూ-మిగులుచే.
పర. 1, అ. 149.

మిటమిట. దే. వి. 1. కాయుటయందగు ధ్వన్య
నుకరణము. కళా. 8, అ. 285: చూ,
హూహూ; 2. మండుటయందగు ధ్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

మిటమిటన. దే. వి. కిందుమిడులఁ గానపం
డుట. (విణ. మిటమిటని.) [త్వము.

మిటాయి. వా. వి. రూ-మిటాయి: చూ, భ

మిటారము. దే. వి. 1. అతిశయము. అప్ప.

బాల, కాం. 144: చూ, హెచ్చు. 2;

2. నిక్కు. నీలా. 2, అ. 24: చూ, విలాసము. 2.

మిటారి. దే. వి. 1. మదముగల గూడుని:

చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ;

3. విలాసవతి, ఎమ్మెలాడి: చూ, స్త్రీ;

4. మదముగలది. “మిటారిలొత్తు” మొ; 5. ఉ

న్నతిగలది. “మిటారిబల్ పిలుచుడు.”;

6. నిక్కుగలది. “మిటారిగుబ్బ” మొ.

మిటారించే. దే. అ. కి. 1. నిక్కు. కళా.

7, అ. 78: చూ, వీగు; 2. చూ, విజృం

భించే. య. 1, అ. 112; 3. అతిశయించే.

ఉ, రా. 1, అ. 130: చూ, సందడించే.

మిటారింపు. దే. వి: చూ, మిటారము. 2.

మిట్ట. దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి. చిన్నక్కిండ.

(అనికొందలు). “మిట్టనేల”: చూ, భూమి.

1; విణ. 2: చూ, తీక్షణము. 1. “మిట్టకోల”;

3. ఉన్నతము. “మిట్టపండ్లు”: చూ, సోగ.

మిట్టపండ్లవాడు. దే. వి. మిడిపండ్లవాడు.

(సం).—దంతురుడు. [మిడిపండ్లు.

మిట్టపండ్లు దే. వి. బు. మండలికి వచ్చినపండ్లు:

మిట్టపెత్తనములు. జా. మెరకను గూర్చుడి

చేయుపెత్తనము, కట్టపెత్తనము. “మిమ్ము.

మిట్టపెత్తనములకు విడిచిపెట్టట యిదిమా

తప్పే.” (ధర్మజరాజసూయము.)

మిట్టమిట్ట. దే. వి. (మిట్ట + మిట్ట). 1. ఆత్మ
న్నతమగు నేల: చూ, భూమి. 1; విణ.

2. ఆత్మన్నతము.

మిట్టాడు. దే. ఆ. క్రి. (మిట్టి + ఆడు): చూ,
సంచరించు. కాశీ. 5, ఆ. 267; స్వా. 4, ఆ. 68.

మిట్టించు. దే. ఆ. క్రి. మిట్ట, ఎగురు. కళా.

6, ఆ. 228: చూ, లంఘించు. [లంఘించు.

మిట్టిపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. ఎగిరిపడు: చూ,
మిట్టిపాటు. ద్వ. వి. మిట్టిపడుట, గర్వము:
చూ, హంకారము. [5, ఆ. 23.

మిట్టు. దే. ఆ. క్రి. చూ, మిట్టించు. కాశీ.
మితాయి. వా. వి: చూ, రూ-మిటాయి.

మిడనరలగ్గము. వా. వి. 1: చూ, మధ్యాహ్నము.
1; 2. మట్టమధ్యాహ్నముందుంచిన
ముహూర్తము: చూ, మధ్యాహ్నము. 1.

మిడి. దే. వి. 1: చూ, మిట్టిపాటు. ఉ. హరి.
5, ఆ. 295; విణ. 2. మిడిసిపాటుగలది.

“మిడిగోను”; 3. ఉన్నతము. “మిడిపండ్లు”:

చూ, మిట్ట. 3; 4: చూ, తీక్షణము. 1.

“మిడిమధ్యాహ్నము.”

మిడిగుడ్డవాడు. దే. విణ. ఉన్నేత్తుడు.

మిడిగుడ్డు. దే. వి. బ. ముందటిపరికిన కను
గుడ్డు. [పడు పాము: చూ, సర్పము.

మిడినాగు. ద్వ. వి. రూ-మిడునాగు. ఎగిరిఎగిరి

మిడిపండ్లవాడు. దే. విణ: చూ, మిట్టపండ్ల
వాడు.

మిడిపండ్లు. దే. వి. బ: చూ, మిట్టపండ్లు.

మిడిబోను. దే. వి: చూ, బోను.

మిడిమాసి. ద్వ. వి: చూ, శూరుడు.

మిడిమేలము. దే. వి. 1: చూ, దుస్సహము;

2. గర్వము. ఉ. రా. 6, ఆ. 273: చూ,

హంకారము. [చూ, వేదము.

మిడియ. దే. వి. వేదవాక్యము. పర. 2, ఆ. 113:

మిడియు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, మిట్టించు;

2. వెలికులుకు.

మిడివోవు. దే. ఆ. క్రి. (మిడిసి + వోవు).

1: చూ, తొలగఁబాటు; 2. తక్కు. రాఘ.

4, ఆ. 198: గంటువడు, చిక్కు, తక్కు,

తప్పు, తిక్కు, పరియు, బెడియు, బెనును.

మిడిసిపడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, మిట్టిపడు.

మిడిసిపాటు. ద్వ. వి: చూ, మిట్టిపాటు.

మిడుగు. దే. వి. అగ్నికణము: చూ, వహ్ని. 1.

మిడుగురుపురువు. దే. వి. ఖచ్చితము: చూ,
పురుగు. [మిడుగు.

మిడుగులు. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ,

మిడుగులుఁబురువు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుఁ
గురుపురువు.

మిడుగులుఁబురువు. దే. వి.—పై.—

మిడుకు. దే. వి. 1: చూ, పరివేషనము; 2. జీవ.

ము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 53: చూ, హంసుడు.

2; ఆ. క్రి. 3. జీవించు. భాగ. 8, స్కం.

216: చూ, బ్రదుకు; 4. తుగ్ధు: చూ,

లంఘించు; 5: చూ, సలింపు. నిర్వ. 10, ఆ.

28; ఉ. హరి. 4, ఆ. 44; 6: చూ, సంచ

రించు. మార్క. 2, ఆ. 291; 7. పరితపించు:

చూ, సంతాపించు; 8: ఆటు, ఎండు, కల్గి

వడు, డొంకు, తడితీయు, నీరింకు.

(“చూ, శోషించు. 2.”)

మిడుకుమారు. దే. ఆ. క్రి: చూ, మిట్టిపడు.

మిడుగు. దే. వి. కతినశిల: చూ, రాయి.

మిడుగురాయి. దే. వి.—పై.—

మిడుచు. దే. స. క్రి. 1. ఆభిఘరించు: చూ,

వడ్డించు; 2. నెటికవిలుచు.

మిడుత. దే. వి: చూ, శలభము. [నెటవేలుట-

మిడుతంభిట్లు శకునము. జా. అనుకొనని పని

మిడునాగు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మిడినాగు.

మిడుమిడుకను. దే. ఆ. క్రి. (మిడుకు + మిడు

కు + అను): చూ, మిడుకు. 7. భాగ. 8,

స్కం. 291.

మిణకరము. దే. వి. ఏమియుతోచేక భ్రమిం
చేట. [కొట్టు.

మిణకరించే. దే. ఆ. క్రి. నవుడుకొట్టు-నాడు
మిణుంగు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుంగు.

మిణుంగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుంగులు.
మిణుంగులుబురువు (బుర్వు). దే.వి:చూ,రూ-
మిడుంగులుబురువు.

మిణుంగులుబూచి. దే. వి.—పై.—

మితంపడుడు. సం. విణ: చూ, లోళి.

మితద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం:చూ,నముద్రుము.

మితము. సం. విణ. 1.=చుట్టు. కొలదియిడె

బడినది: ఉచితము, పరిమితము; (తె).—

చుట్టు, మప్పితము; 2. తెలియబడినది:

చూ, వ్యక్తము. 2. [అంగము. 9.)

మితావారము. అం: చూ,యోగముమంగములు.

మితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిమితి.

(తె) ఎడ, కంతు, గడువు, గుటి, గుటికట్టు,

మట్టు. [అచ్చ. యు, కాం. 219.

మిత్త. వై. వి.=మిత్రము: చూ, స్నేహితుడు.

మిత్తి. వై. వి. 1.=మృత్యు: చూ, యముడు;

2: చూ, శంఖపుష్పి; 3: చూ, మరణము.

మిత్తిక. వై. వి.=మృత్తికా. మన్ను: చూ,

భూమి. 1. [శివుడు.

మిత్తిగొంగ. ద్వ. వి. మృత్యుంజయుడు: చూ,

మిత్తిమోలు. ద్వ. వి.కేతువు:చూ,రామపు. 2.

మిత్తిమిత్తి. వై. వి: చూ, మిత్తిగొంగ. సాంబ.

దే. 3. [అ, కాం. 118.

మిత్తివేటకాడు. ద్వ. వి.—పై.—అచ్చ.

మిత్తినూడు. ద్వ. వి.—పై.—

మిత్రకార్యతంత్రము.అం:చూ, పంచతంత్రము.

మిత్రులము. అం. (స్వపక్షమువారు): చూ,

అహిభయము.

మిత్రభేదము. అం: చూ, తంత్రములు.

మిత్రుడు. సం. వి. అ. న. 1.=మిత్త. హితు

డు: చూ, స్నేహితుడు; న. 2. దండెత్తి

పోవువాని శత్రుదేశమునకావలి దేశపు

రాజు:చూ, రాజు. 1; 3:చూ, సూర్యుడు;

అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు; 5. (అరి

మిత్రుడని కొందఱు): చూ, ద్వందశ

రాజమండలము; 6: చూ, తారలు.

మిత్రమిత్రుడు. అం: చూ, ద్వందశరాజమం

డలము. [బ్ర మిత్రములు.

మిత్రములు. పా. దంత్యతాలవ్యమైన చేజి

మిత్రలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ,తంత్రములు.

మిత్రలాభము. అం: చూ, తంత్రములు:

మిత్రులునశించేట. అం: చూ, నష్టములు.

మిత్రోత్సంగము. అం: చూ, సంయుతహస్త

ములు.

మిథము. సం. అవ్య. న్. 1: అన్యోన్యము, ఇత

రేతరము,పరస్పరము.(తె).—(సర్వ).—ఒం

డొకటి. (ద్ర).— ఒండొరు-ఒండొరుల.

(అవ్య).— చెరి-చెటి; 2. ఏకాంతము:

చూ, రహస్యము. 1.

మిథిలము. అం.=మిదిల: చూ, దేశములు.

మిథునము. సం. వి. అ. న. 1. ఆలుగులజేత,

ద్వంద్వము, దొందము: చూ, సంగడి. 5;

2.ద్వయము:చూ, రెండు. 2; అం. 3. మిథు

నరాశి: చూ, రాసులు.

మిథ్య. సం. అవ్య. ఆ, మృష, అసత్యము (మి

థ్యాదృష్టి = నాస్తికత్వము. మిథ్యామతి

భ్రాంతి): చూ, వితథము.

మిథ్యాదృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇహలోకమే

కాని పరలోకము లేదనెడిబుద్ధి: నాస్తికత.

మిథ్యామతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 2.కదానింజోచి

మఱొకటియని తలంచేట: చూ, భ్రాంతి.1.

మిదిల. వై. వి.=మిథిలా. జనకరాజుపట్టణము:

చూ, దేశములు.

మిద్దియ. దే. వి. రూ-మిద్దె. 1. మాడుపుమీద

తేమనుగా పలకలుకప్పి గచ్చేపూసినకప్పు.

(రాయలసీమలో దద్దళములందురు) అచ్చ.

య, కాం. 280: చూ, నదనము. 1; 2. తా
మరపూవు లోనగువానిలోపలిదిమై. శశాం.
2, ఆ. 7: చూ, సహస్రప్రత్యము; 3. ఉంగ
రముమీద దిమ్మెవలె నేర్పటచెడి తదవ
యవవిశేషము. [శశాం, 2, ఆ. 7.
మిదె. దే. వి.—పై.—(2 వ యర్థమునకు.—
మిథస్సంభాషణము. పా. రహస్యసంభాషణము,
అన్యోన్యసంభాషణము.
మిథ్యాధ్యవసీతి. ఆం: చూ, అలంకారము. 3.
(ఒకబద్ధమును స్థిరపఱచుట కింకొకబద్ధము
గల్పించుట. “గగనకుసుముదాల్చినవాఁడు
సుమీ వేశ్యనువశపఱచుకొనును.”)
మిథ్యాభిమోగము. సం. వి. ఆ. న. కల్లజేగడ
ము: చూ, యద్ధము.
మిథ్యాభిశంసనము. సం. వి. ఆ. పుం. అపదూ
లు: చూ, నింద. 1.—2.
మిన. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.
మినమిన. దే. వి. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1.
మినమిననివాడు. దే. వి: గరగరనివాడు.
(సం).—మేదురుఁడు.
మినమినలాడు. దే. ఆ. కి. మినమినయని
మెఱయ: మినుకు-మినుకుమినుకు మను-
మినుకు మినుక్కుమును-మినుక్కురను-మిను
మినుకను, మిలమిలలాడు.
మినహాయింపు. వా. వి. తగ్గింపు, తీసివేత. వ్యవ
కలనము. (మైనస్.—)
మిను. దే. వి. (రూ-మిన్ను, విను-విన్ను)
అకాశము: చూ, సురవర్తము.
మినుకు. దే. వి. రూ-మిన్ను. 1. కిరణము.
రామా. 6, ఆ. 42: చూ, హాసనము. 2;
2. తాలిబొట్టు: చూ, భూషణము. 2; 3. చిన్న
బంగారునాణెము. పాండు. 4, ఆ. 165:
చూ, లోహము. 1; 4. మినుకు మినుక్కు
మనుకాంతి: చూ, మినుకు. 1. (అమేగిడితమం

దు మినుమినుకు.); ఆ. కి. 5: చూ, మిన
మినలాడు.
మినుకుజేడియ. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. పాండు.
5, ఆ. 171. [వేం, ఆం. 20].
మినుకు తెరువరులు. దే. వి. బ: చూ, వేలుపు.
మినుకుమినుకుమను. దే. ఆ. కి: చూ, రూ-
మినుకు. 5.
మినుకుమినుక్కుమును. దే. ఆ. కి. —పై.—
మినుకులదణి. ద్వ. వి: చూ, బగ్గె. 1.
మినుకులబరణి. ద్వ. వి. త్రియితనుపు. పాండు.
5, ఆ. 185: చూ, నూయ్యడు.
మినుకులయిక్కు. దే. వి.—పై.—అచ్చ.
కిష్కిం, కాం. 31.
మినుకులు. దే. వి. బ. రూ-మిన్నులు. 1: చూ,
వేదము; 2. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.
మినుక్కురను. దే. ఆ. కి: చూ, మినుకు. 5. వసు.
4, ఆ. 128.
మినుగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుగులు.
మినుచోలు. దే. వి. నభస్వంతుఁడు: చూ,
వాయువు. [చూ, భక్ష్యము.
మినువపోక. ద్వ. వి. (మినుము+పోక):
మినుమినుకను. దే. ఆ. కి: చూ, మినుకు. 5.
ఉ, హరి. 5, ఆ. 166.
మినుము. దే. వి. 1. (సం).—కాకాండోలము,
కురువిందము, ఘన, మాపము. తద్వి.—కా
రుమినుము—కాఱుమినుము. (సం).—కల్పాణి,
కాం భో జి, కుల్పాషము—కుల్పాసము,
కృష్ణవృంత, మహాసహ, మాషపర్ణి, యవ
కము—యావకము, హయపుచ్చి. (“చూ,
హయపుచ్చి”); ఆం. 2: చూ, ధాన్యము.
మినువాకతోబుట్టువు. ద్వ. వి: చూ, శూద్రుఁ
డు. పాంబ. మా. 3.
మినుసికగలాడు. ద్వ. వి. వ్యోమకేసుఁడు. ఆం,
భా. ప. 37: చూ, శివుఁడు.

మినుసిగవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, మినుసికగలాడు. మినుసులచేదువరి. దే. వి: చూ, బాగ్రహ్మణుడు.

మిన్ను. వై. వి. 1. ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2; 2.=మణి: చూ, రత్నము. 1;

3. పవోత్తరఘటిత శ్రేష్ఠవాచకము; విణ.

4: చూ, శ్రేష్ఠము.

మిన్నందుట. జా. ఉచ్చొంగుట. “మిన్నందివేగఁగైకొని.” పారి. 1, ఆ. 77. [క్రూరక

మిన్నక. దే. అవ్య. తూష్టిపర్థకము: ఉరక-

మిన్ను. దే. వి: చూ, రూ-మిను.

మిన్నుకొలకు. ద్వ. వి. ఆకాశగంగ. రామా.

5, ఆ. 19: చూ, నది.

మిన్నుమన్ను. ద్వ. వి: చూ, ద్యావాపృథువులు.

మిన్నువాక. ద్వ. వి. రూ-మిన్వాక: చూ, మిన్నుకొలకు. [చూ, శివుడు.

మిన్నువాకతాలుపు. ద్వ. వి. గంగాధరుడు:

మిన్నువిరిగిమీదఁబడుట. జా. ఆపత్తు తటస్థించుట. “ఇచ్చడేమి మిన్నువిటిగి మీదఁబడునని యెన్నుకొనుచే.” (ధర్మజ రాజనూ

యను.) [తాలుపు.

మిన్నేటితాలుపు. దే. వి: చూ, మిన్నువాక

మిన్నేటు. దే. వి: చూ, మిన్నుకొలకు. పాండు.

1, ఆ. 148.

మిన్వాక. దే. వి.—వై.—నీలా. 2, ఆ. 76.

మిన్కుటము. దే. విణ: చూ, మిన్కుటము.

పాండు. 5, ఆ. 275.

మిర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ)=మేర. సుర్యాద, హద్దు: చూ, నీను. 1.

మిరాశీ. వా. వి. రూ-మిరాశీ. 1. స్వల్పతీరుషగలభూమి. “మిరాశీయనాములు”; 2. పా

రంపర్యుగ వచ్చినసాత్తు.

మిరాశీ. వా. వి.—వై.—

మిరిమిడి. దే. వి: చూ, తళతళ. 1.

మిరియము. వై. వి.=రురీవమ్. రూ-మిరెము-

మిర్యము: చూ, క్యామము. 2. తద్వి.—చేలువమిరియము, తోకమిరియము.

మిరియాల. అం: చూ, కటుకములు.

మిరెప. వై. వి. మిరెపచెట్టు; మిర్చి, [ఇదిద్వివిధము.—పొట్టిమిరెప, పొడుగుమిరెప (ఎత్తు

మిరెప.) [స్పృక్షము.

మిరెపకాండ్ర. ద్వ. వి. ఒకముండ్లచెట్టు: చూ,

మిరెపకాయ. ద్వ. వి. బృహస్పరీచము.

మిరెము. వై. వి.=: చూ, రూ-మిరియము.

మిర్చి. వై. వి: చూ, మిరెప.

మిర్చిట్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-మిలుమిట్లు. ఆచ్చ. యు, కాం. 183.

మిర్యము. వై. వి.=: చూ, రూ-మిరియము.

మిటిమిటి. దే. వి. 1: చూ, మించు. 1: ఆం.

పద. సుర. 45; 2: చూ, తళతళ. 1. ఆం,

పద. సుర. 22.

మిటు. దే. విణ. మిటుమిట్లుగలది. భాగ. 8,

స్కం. 722. (ఆమేడితమందు మిటుమిటు.)

మిటుమిట్లులు. దే. వి. బ. (మిట్లు + మిట్లు.)

(కన్నులు) మిక్కిలి మిట్టుటలు: రూ-మిర్చిట్లు-మిటుమిట్లు.

మిటుమిట్లు. దే. వి. బ.—వై.—

మిటుమిట్లుగొను. దే. ఆ. కిరీ. కన్నులు మిక్కి

లిచెదరు. పు. 1, ఆ. 93: చిరుతలుకవియ్య,

చిరుతలుకకొమ్మ, చిరుతలుపాటు.

మిట్టు. దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి: చూ, భూమి.

1; విణ. 2. ఉన్నతము: చూ, సోగ.

మిట్టుమోపు. దే. వి. ఉద్ధృష్టపి.

మిట్టెడు. దే. వి: చూ, శిఖరము.

మిలమిల. దే. వి. 1. అధికకాంతి. వసు. 4, ఆ.

23: చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెదలుట యం

దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ;

3. మెలఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. ఉ,

పారి. 3, ఆ. 27: చూ, హూహూ.

మిలమిలన. దే. వి. మినమినలాడుట. (విణ. మిలమిలని.)

మిలమిలలాడు. దే. అ. కి. (మిలమిలలు + ఆడు): చూ, మినమినలాడు. అచ్చ. సం. కాం. 22. మిలాయించే. వా. న. కి. కలుపు.

మిలు. వై. వి. బ. = మిన, రూ. - మిలు. చేపలు. సాం. స్థా. 12: చూ, మత్స్యము. 1.

మిల్లి. దే. వి. రూ. - మిల్లి. మిక్కిలి చిన్నగరి: టే: చూ, పాత్రము. 6-60.

మిల్లు. వా. వి. మర, యంత్రము, మిషను.

మివులు. దే. అ. కి. చూ, రూ. - మిగులు. (మట్టుమీటుటకు. - కళా. 7, ఆ. 80.)

మిశ్రికావ్యము. అం: చూ, కావ్యములు.

మిశ్రిగము. సం. వి. అ. న. కలుపుట.

మిశ్రిగద్ది. సం. వి. ఇ. న. కలపు: చూ, స్తన్యము.

మిశ్రిగ్దిగువు. అం. మిశ్రిగ్దిగువునవిశేషణంబే కాంతంబై విశేష్యం బమహద్వాచకంబైన చో నేకవచనమేయగు. [గించే. 1.

మిశ్రిమగు. మి. ఆ. కి. కలయు: చూ, మేళ

మిశ్రిమము. అం. పరిస్థిగ్ధకథనగొంత కల్పితము చేర్పులు: చూ, వస్తువు. 2.

మిశ్రిము. సం. విణ. 1. కలిసినది: చూ, సం స్పృష్టము 1; అం. 2: చూ, తాళజాతులు (తాళము); 3: చూ, గమకములు; 4: చూ, కమజభాషలు; 5: చూ, జాతికిరీయలు; 6: చూ, సమాసములు (సాంస్కృతికము, ఆచ్చికము, మిశ్రిము అని సమాసములు తిరివిధము).

మిశ్రిలక్ష్మీపర్యాయము. అం: చూ, తంత్రములు.

మిశ్రినంధి. అం. అచ్చేనకుహలుగాని, చాల్లునకు అచ్చేగాని పరమగునపుడు వచ్చేనంధి.

మిశ్రిసమాసము. అం. తత్సమాంధరింబులు కల సినది. “మక్కుంటిబలము.”; చూ, సమాసములు.

మిశ్రితము. సం. విణ. 1: చూ, మిశ్రిము. 1;

అం. 2: చూ, పరీచారములు. [ధించే. 3.

మిశ్రికరించే. సం. న. కి. కలుపు: చూ, సం మిశ్రిబ్రాహ్మణులు. అం. 1: చూ, కన్యాకుబ్జులు (శుక్లయజుస్సు కాణ్వశాఖా ఋగ్వేదులు ఆశ్వలాయసూక్ కొందఱు కలరు.);

2: చూ, ఉత్పత్తులు. (శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందినశాఖవారు.) [చూ, సదాప.

మిశ్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడవినదాప: మిశ్రియము. సం. వి. అ. పుం. - వై. -

మిష. సం. వి. అ. న. కపటము: చూ, నూత్నము. 2.

మిషను. వా. 3: మర, యంత్రము, మిల్లు.

మిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జటామాంసి: చూ, మాంసి. 1.

మిస. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1' (ఆ మేడితమందు మిసమిస. - కళాం. 2, ఆ. 61.)

మిసమిస. దే. వి. మెఱచేటయందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, చూహూ.

మిసమిసను. దే. అ. కి. కాంతిగలదియగు: రూ. - మిసమిసనును.

మిసమిసనును. దే. అ. కి. - వై. -

మిసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మిషి.*;

2. ఓనుము: చూ, యవాని. 1; 3. మురు:

చూ, సదాప: ఇ, ఈ. స్త్రీ. ఇ, పుం.

4. అడవినదాప: చూ, సదాప; దే. వి.

(1) మిసికల్లు అను చేప. మాంస. 4, ఆ.

187: చూ, మత్స్యము. 1.

మిసికల్లు. దే. వి: చూ, మిసి. (1)

మిసిమి. దే. వి. 1. నూతనకాంతి: చూ, వెలు

తురు. 1; 2: చూ, నవనీతము. పాండు. 1,

ఆ. 213; 3. చుడుత్వము: చూ, చుకుమారుము.

మిసిమింతుడు. దే. విణ. అలసినవాడు. హరి.

ఉ. 7, ఆ. 225: చూ, క్రాంతుడు. 3.

మిసిమింతురాలు. దే. విణ. అలసినది, శాంతి
రాలు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 140: చూ, స్త్రీ.

మినుకు. దే. అ. కిరి: చూ, సలింవే.

మిహి. దే. విణ. 1: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. స్వా.

4, ఆ. 28; 2: చూ, మిసిమి. 3; 3: నవము.

అం, భా. త్ప. 23: చూ, హాస; 4: నటన,
పచరణ: చూ, వగ్రనము. 1.

మిహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంచే: చూ, హి
మము.

మిహిరాణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

మిహిరుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నూర్పుడు.

మిలిందము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ,
పట్నదము.

మిలితము. సం. విణ. = మెలిక. 1. పేనబడినది;

2. కలిసినది: చూ, మిశ్రము. 1.

మిల్కి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మిల్లి; వా.

2. మోసము: చూ, మిల్లింతలు.

మిల్లింతలు. వా. వి. బ. దగా, మోసము. “మి
ల్లింతలు చేయుచున్నాడు”: చూ, వంచన.

మీ

మీ. దే. విణ. వృత్తియందు మీదులబడునకు
మీడినవర్ణములోపింపగా మిగిలినరూపము.

(దీనికిపరుషములు పరములగునపుడు ను గాగ
మంబగు. “ఉ. మీంగడ, మీఁజేయి మొ.)

మీంగండ్లమెకము. ద్వ. వి. (మీఁదు + కన్న
లు + మెకము) ఊర్ధ్వలోచనము: చూ, శర
భము. [మింగడ:

మీంగడ. ద్వ. వి. (మీఁదు + కడ) చూ, రూ-
మీంగడపెరుగు. ద్వ. వి. మంగళ్యము, శ్రీఘ
నము; చూ, స్తవ్యము.

మీఁగాలు. దే. వి. (మీఁదు + కాలు) 1. పాదో
పరిభాగము: చూ, హజ్జీ; పా. 2. దీనికి
ఉపమానములు:—తా. దేలు.

మీఁజేయి. ద్వ. వి. (మీఁదు + చేయి) కరో
పరిభాగము, పెడచేయి: చూ, హస్తము.

మీఁదికిదువ్వు. దే. స. కిరి: ఎగదువ్వు, పైకి
దువ్వు.

మీఁదికిఁబాగెను. దే. అ. కిరి: ఎగఁబాగెను.
మీఁదికెత్తు. వా. స. కిరి: ఎగనెత్తు, ఎత్తికొను,
ఎత్తు, పైకెత్తు. (సం).— అభ్యుద్ధరించే,
ఉత్సాదించే, ఉద్ధరించే.

మీఁదిగాలి. దే. వి. కించులికము-కించులుకము:
చూ, వాయువు. [రసాక్షి: చూ, సాక్షి.

మీఁదిసాకిరి. ద్వ. వి. (మీఁదు + సాకిరి) ఉత్త
మీఁదు. దే. వి. 1. పరము: చూ, మోక్షము.

1; 2. ఉపరిభాగము: అపరము, ఉత్తరము.

ఉర్ధ్వము. (అన్య).—ఉపరి, ఉపరిష్టాత్తు.

(తె).—ఉత్పరము, ఎగుదల, ఎగువ, పయి-

పై; 3. భవిష్యత్కాలము. స్వా. 3, ఆ.

134: చూ, సాంపరాయము. 3; 4: చూ,

ముడుపు. 3; 5: చూ, ముడుపు. 1.

మీఁదుచోచేవాడు. దే. విణ: (సం).—
ఉత్పశ్యుడు. [3, ఆ. 158.

మీఁదుమిక్కిలి. దే. విణ. కడుమిక్కిలి. విజ.
మీట. దే. వి. ఏతపుహ్నినిక్కిరింపియరభాగము.

(ఏతపుహ్నినిమీఁది యరభాగము మునన.)

మీటింగు. వా. వి. కూటమి, సమావేశము, సభ.

మీటు. దే. వి. 1. ఉద్యోగము: చూ, విజ్ఞానభ

ణము; 2. పెంపు. య. 2, ఆ. 120: చూ,

పెచ్చు. 2; విణ. 3. ఆధికము: చూ,

పేరాశము; స. కిరి. 4. ఎగఁజిమ్ము, ఉత్తే

పించు; వా. 5: చూ, పొడుచు 2; 6: చూ,

పొడుచు. 6; 7. (వీణ పిచ్చెలు లోనగువాని

తంతులుగోరుతో) మీటించు; 8. (రూపా

యలు లోనగు నాణ్యములను గోరుతో) మీ

టించు.

మీఠము. సం. విణ. విడువబడిన మూత్రము:
మూత్రితము: (చూ, మూత్రము. 1.)

మీద. దే. వి. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

మీనశేతనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ

భుండు.

[చూ, మత్స్యము. 1.

మీనడింభము. సం. వి. అ. పుం. ఒకచేప:

మీనము. సం. వి. అ. పుం. మీలు. 1. చేప:

చూ, మత్స్యము. 1; అం. 2: చూ, రానులు.

మీనరము. సం. వి. అ. న: చూ, మొసలి.

మీనరూపర్ష. సం. వి. అ. స్త్రీ. = మీనరూపు

రిక్క, రేపతి: చూ, రిక్క.

మీనవల్లంకి. వై. వి. = మీనవల్లికా. నీటిమీటికి

మత్స్యములను బట్టెడు ఒకానొక పక్షి. (రూ-

మీనవల్లంకి-మీనవల్లంకి): చూ, వర్తిక,

మీనవల్లిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. = మీనవల్లంకి

— పై. —

మీను. వై. వి. = మీన. చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

(హల్లు పరమగుచో ఇందలి యుత్వము

నకు వికల్పంబుగ బోపంబగు. “తనువు

మీనుపవల్పు.” భార. ఆది. 3, ఆ. 39.)

మీనురూపురిక్క. వై. వి. = మీనరూపర్ష. రేప

తీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.

మీను మొసలిని డెంబలుమేటి. ద్వ. వి: చూ,

మన్మభుండు. సాంబ. దేవ. 8.

మీనుల్లంకి. వై. వి. = మీనవల్లికా: చూ, వర్తిక.

(పురుషోత్తమ కవీయము)

మీమాంస. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. (విచారణ)

కర్మపరిపాదక శాస్త్రము: చూ, ఉపవి

ద్వలు; అం. 2; చూ, విద్వలు; 3: చూ,

కళలు; 4: చూ, వేనోపాంగములు.

మీమాంసకుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అపూ

ర్వవాది. [మీమాంస. (2)

మీమాంసలు. అం: ఉత్తరమీమాంస, పూర్వ

మీలు. దే. అ. కి. 1: చూ, వర్ణిలు. అం, భా.

త్వ. 93; 2: చూ, సంపడించు; 3. కడచు:

చూ, నను. 3; న. కి. 4. అతికృమించు:

చూ, దాంటు. 9.

మీలుట. దే. వి: చూ, పర్యయము.

మీలదొంగ. ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లంకి.

మీలనము. సం. వి. అ. న. 1. కనుమాయుట;

అం. 2. ఒక యర్థాంతరము: చూ, అలం

కారము. 3. (చూ, మీలితము.)

మీలముచ్చే. ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లంకి.

మీలవల్లంకి. ద్వ. వి. = మీనవల్లికా — పై. —

మీలితము. సం. వి. 1. మూయబడినది: చూ,

స్థగితము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

(సామ్యమువలననైన భేదము దెలియకుండు.

“ఉ. సహజశోణములైన నీచరణముల లాక్ష

గానబడదు:”)

మీలిశేతము. అం: చూ, తంత్రములు.

మీలు. వై. వి. బ: చూ, రూ—మీలు.

మీషడ. ద్వ. వి: చూ, రూ—మీగడ. పంచ.

వేం. 1, ఆ. 590.

మీస. దే. వి. = శ్రమశ్శి. రూ—మీసము: చూ,

శ్రమశ్శి. [యొక్క యేర్పాటు.

మీసకట్టు. దే. వి (మీసము + కట్టు) మీసము

మీసము. దే. వి. = శ్రమశ్శి: చూ, రూ—మీస.

అని. 3, ఆ. 44. (తద్వి. — అరపమీసము.)

మీసర. వై. వి. = మృగశీర్ష. జోబిలిరిక్క: చూ,

రిక్క. (4, ఆ. 119.

మీసరము. దే. వి: చూ, శైవ్యము. శశాం.

మీసాలపైదేనియల్. జా. అల్పసుఖము. “మీ

సాలపైదేనియల్.” స్వా. 2, ఆ. 65.

“మీసాలపైదేనియ, లాసలపుంజంబులిట్టి

యైశ్వర్యంబుల్.” (కుచేలోపాఖ్యానము.)

మీసాలబువ్వ. జా. పైకిపటారము. లోపల

లాటారము. (మీసాలపై పెరుగుతో గూడిన

బువ్వపట్టింబోని బయటకునచ్చి మీసములు

దువ్వుకొనుచు పెరుగుజిడ్డును పర్ణించుట)

ము

ము. దే. అప. 1. అనుసాత్తులకును, మహన్న పుంసకములకును పృథ్విమైక వచనమునందు వచ్చెడి పృథ్వియము. “డుముపులు” పృథ్వి మా విభక్తి. “వనము, అపత్త్యము, కళత్రము” మొ; విణ. 2. వృత్తియందు మాఁడుకబ్బము నకు ఆదేశముగావచ్చెడి రూపము. “ముక్కాక, ముజ్జేగము.” మొ; 3. ముందుకబ్బము నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “ముంగడ, ముండెయి.”; 4. నెట్ట నాదులు స్త్రీబ్రహ్మణ్యములు. “ఉదా. — నెట్టన-నెట్టనము, అక్కటిక, అగ్గలిక, ఈ రస, అచ్చిక, అటమట, అరమర” మొ. నెట్టనాదులు వీనికి మువర్ణముతోడ నొక రూపము; మువర్ణకము లేక యొకరూపము; 5. కుశాదులకు (ము) లోపంబు, “కుశ, దర్భ, కుండ, వనస ” మొ.

ముంగ. చై. విణ. 1. = మూక. (రూ-మూగ-మూవ-మూక- మూకు- మూగి.): చూ, మూగవాడు. 1; దే. వి. 2. ఎన్నులమోపు. ముంగడ. ద్వ. వి. (ముందు + కడ) 1. ముందు చోటు, ఎదురు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 765; చూ, ముందర. 1; 2. పూర్వకాలము, ముందు, తొలి: చూ, మొవలు. 4.

ముంగతనము. వా. వి: చూ, మార్గము.

ముంగమురము. దే. వి. (ముందు + కయి + మురము.) ముండేత ధరించెడు కటక విశేషము. (రూ-ముంగమురాము-ముంగమురారి-ముంగయిమురారి-ముంగమురము-ముంగమురారి-ముంగమురుగు-ముంగమురువు-ముంగైమురారి) చేతనగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౩).

ముంగమురాము. దే. వి. — పై. —

ముంగమురారి. దే. వి: చూ, ముంగముగము.

ముంగయిమురారి. దే. వి. — పై. —

ముంగర. దే. వి. రూ-ముక్కర. అడ్డబాస.

వసు. 5, ఆ. 122: చూ, భూషణము. 2.

౯-(౫)(ముంగెర-ముక్కెర అని కొందఱు).

ముంగల. ద్వ. వి. (ముందు + కలను) 1: చూ,

రూ-ముంగడ. 1—2; దే. దృ. 3. పురా

ర్థ పురోరము: చూ, మొగి. 4.

ముంగలి. దే. విణ. 1. ముందునడచేనది; 2: చూ,

ముందునడచేవాడు. నిర్వ. 6, ఆ. 146;

3. మీఁదటి. కాశీ. 5, ఆ. 161.

ముంగలు. దే. అ. కి. ముందునడచే.

ముంగాము. దే. వి. 1. పొట్లముగానుడచిన లా

టాకుమట్ట; (మంగముఅనివాడుక.) 2. బెల్లము

మొదలగువాని నించిన బద్రపులో నగము.

ముంగాముచీర. ద్వ. వి. ఆడువారు కట్టుకొనె

డు ఒకరకము నారచీర: చూ, వస్త్రము.

ముంగామురము. దే. వి: చూ, రూ-ముంగ

మురము.

ముంగామురారి. దే. వి. — పై. —

ముంగామురుగు. దే. వి. (ముందు + కయి +

మురుగు) — పై. — (చూ, భూషణము.

2-౧౨-(౨౩).

ముంగామురువు. దే. వి. — పై. —

ముంగాలు. దే. వి. (ముందు + కాలు) పరిపేద.

ము: చూ, వాణ్ణి.

ముంగి. దే. వి: చూ, రూ-ముంగిన.

ముంగిమాసానమ్మ. వా. విణ. మాటలాడనిది:

మూఁగిమాసానమ్మ.

ముంగిలి. దే. వి. (ముందల + ఇల్లు) 1. నలు

చేదరమునకు నడిమిచోటు. అని. 1, ఆ. 42;

2. నలుచేదరపుచోటు: అంకణము, అంగళ.

అంతస్తు, కట్టు, తొట్టికట్టు, లంక, లోపరి.

(సం). — (అప్య). — అ; (వి). అ, అమ్, అంగ

ణము_అంగనము, అజీరము, ఇయాంనము, ఉత్తానము, ఉ, కత్త్య, కలంబిక, కలాచిక, చత్వరము, జలగుల్మము, జామ, పృకోష్ఠము, పార్శ్వగణము. (“చూ, సదనము. 1.”); 3. నడిమిచోటు: చూ, స్థానము. 1.

ముంగిన. దే. వి. రూ-ముంగి. (సం).—కోటి రము, కాశికము, నకులము, సింగళము. తద్వి. —ఊరముంగినను. — (సం).—వంచ కము (“చూ, వంచకము. 2.”)

ముంగినమౌను. దే. వి. ముంగినరూపుగల మన సచివర: చూ, మనస.

ముంగురులు. ద్వ. వి. (ముందు + కురులు) 1. నొసటిపై గునిసియాడెడు ఉంగరపు వెండుకలు, భృగురకము. విజ. 1, ఆ. 108: చూ, వెండుక. 1; పా. 2. వీనికి ఉపమానములు. —ఇంద్రానీలములు, తుమ్మెదలు, చీకటి, నాచే, నీలమేఘము.

ముంగేలు. దే. వి. (ముందు + కేలు): చూ, ముంజేయి. [ము. స్వా. 8, ఆ. 114. ముంగైమురారి. దే. వి: చూ, రూ-ముంగముర ముంగొంగు. దే. వి. (ముందు + కొంగు) చెఱుగుకొన. అని. 1, ఆ. 42: చూ, రూ-ముని గొంగు.

ముంగొంగుపసిడి. జా. (ముంగొంగు బంగారము, కొంగుపసిడి.) ముంగొంగున నున్న బంగారమువలె సులభముగా నభీష్టమును తీర్చునది. “ముంగొంగుపసిడి శ్రీగంగ శాయి.” (కవికర్ణరసాయనము); “ముంగొంగు బంగారంబనై” (ధర్మజరాజనూనము); “బుధకోటికిఁగొంగుపసిండి.” (విజయవిలాసము); “ముంగొంగుపసిండిగాచె.” (సారంగధరచరిత్ర.); “మాటముంగొంగు బంగారు మాటమాకు.” (రసికజనమనోరంజనము.)

ముంగొన. ద్వ. వి. (ముంపు + కొన) ముందటి కొన. రామా. 2, ఆ. 80.

ముంగోపము. మి. వి. (ముందు + కోపము) రూ-ముక్తోపము, ఓర్పులేక తటాలుననచ్చు కోపము. ఉ, రా. 3, ఆ. 7: చూ, రోపము. [రువాడు: ముక్తోపి.

ముంగోపి. మి. వి. ఓర్పులేక తటాలున కోపించుంగోలు. దే. విణ. (ముందు + కోలు) మొదటిది, పార్శ్వమికము.

ముంచే. దే. పేర్. 1. మునుగఁజేయు: రూ-మునుచు; స. క్రి. 2: అద్దించే, అద్దు. ముంచుకొను. దే. స. క్రి. ఆకర్షించుకొను: చూ, మొగరించే.

ముంజకేసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముంజము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజేగడ్డి-పానిక: చూ, తృణము. 1; ఆం. 2: చూ, దర్భలు.

ముంజి. వై. వి. 1.—హంజీ. బ్రహ్మచారికట్టుకొనెడు ముంజదర్భమొలత్రాడు, గడ్డిమొలత్రాడు: చూ, నూత్రిము. 1; 2: చూ, మంజె.

ముంజికాడు. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మచారి. ముంజియ. దే. వి. లేతతాటికాయలోని గిజేరు. రూ-ముంజె: చూ, రుంజే. 2.

ముంజె. దే. వి.—పై.—ముంజెమొలనూలు. ద్వ. వి: (సం) ఆప్టీలము, ఆదర్శము.

ముంజేయి. ద్వ. వి. (ముందు + చెయి) (రూ-ముంజేయ్య-ముంజే-ముంజేయి) ముంగేలు, పృకోష్ఠము: చూ, హస్తము.

ముంజేయ్య. ద్వ. వి.—పై.—ముంజెరము. ద్వ. వి. (ముందు + జెరము): చూ, రూ-ముంజెము.

ముంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముంజేయి. ముంజేయి. ద్వ. వి.—పై.—

ముంజేయ యాడిన మోచేయి యాడును. లో.
 “ముంజేయును నాడెనేని మోచేయాడున్.”
 (కుచేలోపాఖ్యానము.)
 ముంజోరు. దే. 3. (ముందు + మారు) మారు
 ముందటిభాగము. కొఱిగ: చూ, వామారు.
 ముంటజీల్పు. వా. స. కిరి: పొంజే-పోజే-
 పోజే.
 ముండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బోడతరము*:
 చూ, హాపుష; దే. వి. (1): చూ, ముండమో
 పి; వా. (2): చూ, అంకులాడి. “అంకుముం
 డ.”: చూ, స్వైరిణి: (3). తలవెండుకలు
 తీయించుకొన్న ఆడుది; (4). నుగండుచేనిపో
 యిన ఆడుది; 5: చూ, వేళ్ళ.
 ముండకము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.
 ముండనము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, వపనము. 1;
 2: చూ, సరక్షణము.
 ముండము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. తల: చూ,
 శిరము. 1; 2. మొండెము: చూ, మొండెము.
 ముండమోసి. దే. వి. (వైధవ్యము నొందినది
 ముండ): చూ, విధన.
 ముండమోయు. దే. అ. కిరి. 1. వైధవ్యము
 నొందు; 2: చూ, వ్యర్థము.
 ముండరి. గే. విణ. (ముండలు + అరి) వేశ్యా
 సంగమశిలుడు: చూ, పైశికుడు. 1.
 ముండరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కదంబపుష్ప,
 ముండలిక*.
 ముండలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
 ముండలు. దే. వి. బ. వేళ్ళలు: చూ, వేళ్ళ.
 ముండి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మంగలి.
 1; 2: చూ, బోడతరము*.
 ముండితము. సం. విణ. పరివాపితము, బోడి:
 చూ, వాపితము. 1.
 ముండితుడు. సం. విణ. (రూ—ముండుడు)
 1. తల బోడియైనవాడు; 2. తలగొలుగఁ
 బడినవాడు.

ముండిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ముండి. 2.
 ముండుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: రాహుగి
 హము: చూ, రాహువు. 1; 2. ఒకరక్క
 నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; విణ. 3: చూ,
 బోడ. 1; 4. తెగినకాళ్ళు చేతులు లోనగు
 నవి కలవాడు.
 ముండ్రము. దే. వి: చూ, మొండెము.
 ముండ్రకంచె. దే. వి. అలప: చూ, వెలుగు.
 ముండ్రగుంపు. దే. వి. 1. ముండ్రపాద: చూ,
 సితాగిము; 2. లంజెలనమూహము: చూ,
 వేళ్ళ.
 ముండ్రడొంక. వా. వి: చూ, ముండ్రగుంపు. 1.
 ముండ్రపంది. దే. వి. రూ—ములుపంది. ఏనుసంది,
 శల్మము: చూ, నూకరము.
 ముండ్రపండ. దే. వి: చూ, ముండ్రకంచె.
 ముండ్రముట్ట. వా. వి: చూ, శుండ. 5.
 ముండ్రయుచ్చిత. దే. వి. —పై.—
 ముంత. దే. వి. 1. జోడ్తలెలవంటి మానిపాత్ర
 ము, నంద: చూ, పాత్రము. 6; 2. మానిక:
 చూ, నేరు. 1.
 ముంతలాగ. దే. వి. మాతీకకట్టుటకు కాల్చి
 ముంతలోవేసిన మిరెపకాయలపాగ.
 ముంతిమామిడి. దే. వి. అగ్రవీజము*: చూ,
 మామిడి.
 ముందర. దే. వి. రూ—ముందఱ. 1. పుకోభా
 గము: ఎదురు, తల, తిరుగుమెగము, తొడ
 రు, బరివాఁగె, ముంగడ—ముంగల, ముందు,
 మునుము—మున్ను, మొకము—మొగము—
 మోము, మొగదల, మోలి. (సం).—అగి
 ము, అభీతము, అభిముఖము, ఇ, పుకోభా
 గము. (అవ్య).—అగ్రత, అభి, ఆ, ఆత్;
 2. పూర్వకాలము: చూ, మొదలు. 4;
 3. ఆరంభము: చూ, మొదలు. 1.
 ముందరడుగునెనుకపెట్టు. దే. అ. కిరి: చూ,
 నెనుదీయు. ఆం, భా. తృ. 105.

ముందరి. దే. వి. చూ, రూ-ముందరి. 1-2-3
(ఎదురునకు. —కళా. 3, ఆ. 119.)

ముందటికాళ్లకు బందరులు వేయుట. జా. రా.
బోవుదానికి అడ్డుచెప్పట. “ముందటికాళ్లకు
బందారులు వేయుట యెంచెవరి నేని ముందుగా
నిన్ను జెప్పి చెప్పవలయును.” (ధర్మజరాజ
నూయము.)

ముందటిమార్గము. దే. వి. అరిగినిలుపుటకై అడ్డు
ముగా గట్టుబడినమార్గము.

ముందరి. దే. వి. (ముందు+తల.): ఆవుదల-
జెడల. [రించే.

ముందిడుకొను వా. స. కి. (సం) పురస్క-

ముందు. దే. వి, ద్వి: చూ, ముంగడ. 1-2-3.

ముందునడచువాడు. వా. వి: ముంగలి. (సం)

అగ్రతస్సరుడు, అగ్రసరుడు, అగ్రిము-
డు, అగ్రేసరుడు, అగ్రియిడు, పుస్స-
రుడు, పురోగముడు, పురోగామి, పురో-
గుడు, పరిష్కరుడు, పాగ్రిగ్రసరుడు.

ముందుపడు. ద్వ. అ. కి. ముందగు: మునుకొ-
ను-మున్నును, మునుచే, మునుపడు.

ముందువెనుకలు. దే. అన్య. ఎడతెగక: చూ,
సదా.

ముంపు. దే. వి. 1. ముంచుట. రామా. 6, ఆ.
రిరి: ములుగుడు; 2. గుంపు: చూ, సమా-
హము. [8, స్కం. 513.

ముంపుగొను. దే. అ. కి: దాటుకట్టు. భాగ.
ముకద్దమా. వా. వి. గాగ్రమవ్యవహారము: రూ-
మొకద్దమా. [కాబిలా.

ముకాబిలా. వా. వి. సంపత్తింపు: రూ-మొ-
ముకాసా. వా. వి. పన్ను లేకుండగ నియ్య-
బడినగాగ్రము. రూ-మొఖాసా.

ముకు. వై. వి. రూ-ముక్కు. 1. నాసిక: చూ,
రూ-ముక్కు. 1; 2. పక్షిముక్కు, చంచు
వు: చూ, రూ-ముక్కు. 2; 3. చేను మొన:
చూ, స్తనము; అ. కి. 4. రూ-ముక్కు. శ్వాస

విగలబట్టు; దే. అ. కి. 5: చూ, నశించు; వా.

6. శ్లేష్య ద్వి: కమున ఊపిరాడకశ్వాసింపు.

ముకుందము. సం. వి. అ. న. 1. ఎట్టిదామర:
చూ, సహస్రసత్యము; 2. రూ-కుందము.
పాలంక్య-పాలక్య, కుందరువు: చూ,
రాజార్జును; 3: చూ, పాదరసము; 4. ఒకా-
నొకమణి: చూ, రత్నము. 1; ఆం. 5: చూ,
నిధులు; 6: చూ, జన్యతాశములు.

ముకుందుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముకుంగోళ్ళు. ద్వ. వి. బ. (రూ-ముక్కుంగోళ్లు-
ముక్కుంగోళ్లు-ముకుంగోళ్లు) నాసాపుట
ము: చూ, ముక్కుజెఱుము. [4, ఆ. 272.

ముకుంగోళ్లు. ద్వ. వి. బ. —పై. —కాశి.

ముకుజెఱుము. ద్వ. వి. —పై. —

ముకుదాగిడు. ద్వ. వి. (ముకు+తాగిడు) నా-
ధము: చూ, రూ-ముక్కుదాగిడు.

ముకుటము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మ-

కుటము; దే. వి. (1). రూ-ముక్కుటము.

నారమడి, నారచీర, కైనుము: చూ, పస్త్రము.

ముకుదూలము. వై. వి. ముక్కునడిమియొముక,

రూ-ముక్కుదూలము, ముక్కుకంబము:
చూ, శల్మము. 1.

ముకువొమ్మ. ద్వ. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

ముకుబంతి. వై. వి. భేనువులకు కైత్యముచే

నాసారంధ్రిములందుగలిగెడు కేశావృత
పిండరూపవ్యాధి. (దీనిని నేకరించి యుం-
చుకొని వటియొకదానికి ఆవ్యాధి కలుగు-
నప్పుడు తన్నివారణార్థము దీనిగొని బడిసి
వేయుదురు.) హరి. పూ. 2, ఆ. 143.

ముకురము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ముకు-

రము, అబ్దుము, ఆత్మదర్శకము, ఆత్మరద్యము,

ఆదర్శనము, ఆదర్శము, కర్కరము, కర్క-

ము, కర్పరము, కురునిదము. (తె). —అద్ద

ము, గ్లాసు; 2. పొగడ, ముకురము: చూ,

వకుళము; 3. మల్లెపువ్వు, ముకురము: చూ,

హసంతి. 2; 4. కుమ్మరిలాతము: చూ, ముకురము. 4.
ముకులి. అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.
ముకువృకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముకువృకము.
ముకుళము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. = మొగడ-
మొగ్గ. రూ-ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1;
పుం. 2. అభినయ హస్త విశేషము (అయిదు
నేర్పళ్లు కొనలుకూర్చి పట్టినది): చూ,
వ్యంజకము. 1; అం. 3: చూ, అసంయుత
హస్తములు; 4: చూ, సంచారీభావమునఁ
బుట్టినదృష్టులు; 5: చూ, ఆవర్తరూపములు.
(అశ్వశాస్త్రములోనిది.)
ముకుళస్వస్తికము. అం: చూ, నృత్యహస్తములు.
ముకుళించే. సం. అ. క్రి.=ముడుఁగు. 1: చూ,
ముడుచే 1; అం. పేర్. 2. మొగుడ్డు.
ముకుళితము. సం. వి. ముకుళించినది: ముద్రితము.
ముకుళిగవించే. సం. అ. క్రి: చూ, ముకుళించే. 1.
ముకులకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముకులకము*.
ముక్క. దే. వి. కుసుక: చూ, శకలము. 4.
ముక్కుంటి. దే. వి. (మూడు + కన్ను) త్రిలో
చనుఁడు: చూ, శివుఁడు.
ముక్కుంటిచెలి. దే. వి. త్రిస్రంబకసఖుఁడు.
కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీమఁడు.
ముక్కుంటియొక్క. ద్వ. వి. ఉత్తరభద్రపదా
నక్షత్రము: చూ, రిక్క.
ముక్కుంటితల. దే. వి. శివునిశిరస్సు: (సం)-ఉ.
ముక్కుంటితలపువ్వు. ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ,
హిమాంశువు.
ముక్కుంటితొలిపట్టి. దే. వి. చూ, వినాయకుఁడు. 1.
ముక్కుంటిపండు. దే. వి. కొబ్బరికాయ.
ముక్కుంటి పండుల మెక్కెడు దిండిఁడు. ద్వ.
వి: చూ, ముక్కుంటితొలిపట్టి.
ముక్కుంటిమల. ద్వ. వి. కైలాసము: చూ,
పర్వతము. (వృషభము. 1.
ముక్కుంటియావు. దే. వి. ఆమృతపెద్ద: చూ,

ముక్కుంటియముల్లపాది. ద్వ. వి. చూ, సముద్రము.
ముక్కుంటియిల్లు. దే. వి: చూ, ముక్కుంటిమల.
ముక్కుంటివెలది. దే. వి: చూ, పార్వతి.
ముక్కుంటిసాము. దే. వి: చూ, సర్పము. వేం,
అం. 102.
ముక్కుండి. దే. వి. (మూఁగు + కాండి.) 1. ఆనే
కులకు ఒక పెట్టున తగిలెడివ్యాధి. సాంకర్
మికామయము: ముంగడి, ముడిచే; 2. దుక్కి
చొలించి ఆహారమునకు పోవునపుడు అగక
లన్నిటి నొక్కచో పోగు చేసి యొక్కటిగా
జేర్చి నిలిపినట్టియాఅరకలకాండ మొత్తము.
ముక్కుద్దము. నై. వి. (ముక్కు + అద్దము): చూ,
సులోచనము. (డనకన్ను.
ముక్కున్ను. దే. చి. (మూడు + కన్ను) మూ
ముక్కుపురుగు. ద్వ. వి. తవుటిపురుగు: చూ,
సస్యసంహారి (పురుగు).
ముక్కుర. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కుఱ.
ముక్కురమాను. దే. వి. పుల్లెరుసుతిరుగుచట్టును.
ముక్కురము. ద్వ. వి. (ముక్కు + కారము):
చూ, ముక్కుఁగోళ్లు.
ముక్కుఱ. ద్వ. వి. (ముక్కు + తాయి) రూ-
ముక్కుర, అడ్డబాస: చూ, భూషణము. 2.
ముక్కులిపీట. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కాలి
పీట. [ముక్కున
ముక్కున. దే. వి. మూడుకుంచములు: రూ-
ముక్కాక. ద్వ. వి. మూడుకాకలననాహారము.
ముక్కాని. ద్వ. వి. (మూడు + కాని) మూ
డుకానులు.
ముక్కారు. ద్వ. వి. (మూడు + కారు)
1. మూడుకారులు; 2. ముక్కారుపంట,
తొలుకారు.
ముక్కారుపంట. వా. వి: చూ, ముక్కారు. 2.
ముక్కాలిపీట. ద్వ. వి. (మూడు + కాలు +
పీట) రూ-ముక్కులిపీట. మూడుకాళ్లు
మర్చిన యెత్తుబల్ల: చూ, సింహాసనము.

ముక్కాలు. దే. వి. (మూడు + కాలు)

1. మూడుకాళ్లు; 2. మూడుపాతికలు.

ముక్కాలుగడియ. ద్వ. వి. త్రిపాదఘటిక.

ముక్కిండి. ద్వ. వి. (ముక్కు + ఇండి)ముక్కు

పోయినవాడు: చూ, విగ్రిడు.

ముక్కిండి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

ముక్కు. నై. వి. 1: రూ-ముకు. (సం).

గంధనాలి, గంధనా-గంధనావా-

ఘోరణ, ఘోరణము, ఘోరణి, ణ,

తనసప్త్ర, నభము, నన, నాసిక. తద్వి —

౧. ఈగముక్కునకు. — తొండము; ౨. వీను

గుముక్కునకు. — తొండము. (సం) తుండ

ము; 3. గుఱ్ఱపుముక్కునకు. — (సం) ఘోరణ,

పోగము; ౪. చేపముముక్కునకు. — త్రోటి;

౫. చేపటముముక్కునకు. — చేపటముముక్కు.

(సం) అనటిట-అనటిటము, అననాట, అన

భరిట, నతనాసిక; ౬. పందిముక్కునకు. —

పందిపిండి, పందిముక్కు, పందిమాతి,

ముట్టియ-ముట్టి; ౭. పక్షిముక్కునకు. — తొం

డను, తోగిటి. (సం) చంచువు, తుండము;

౮. బుఱ్ఱముముక్కునకు. — డొడ్డిముక్కు, బుఱ్ఱ

ముక్కు: (“చూ, పదనము. 2.”) 2: చూ, రుకు. 2;

బ. 3. చేనుమొన: చూ, స్తనము; అ. కి. 4: చూ,

రూ-ముకు. 4; దే. అ. కి. 5: చూ, రూ-

ముకు. 5; వా. 6: చూ, రూ-ముకు. 6.

“శిశువు ముక్కుచేందెను.”

ముక్కుగమ్మి. నై. వి: చూ, ముక్కుపోగు.

ముక్కుగోగ్గిళ్ళు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-ముకు

గోగ్గిళ్ళు.

ముక్కుగజెఱు. ద్వ. వి: రూ-ముకుగజెఱు,

ముకుగోగ్గిళ్ళు-ముకుగోగ్గిళ్ళు-ముక్కుగో

గ్గిళ్ళు-ముక్కుగోగ్గిళ్ళు. (సం) నాసాపుటము.

ముక్కుదాగిడు. ద్వ. వి: రూ-ముకుదాగిడు.

(సం) నాథము: చూ, సూత్రము. 1.

ముక్కుబట్టుకొనికూర్చుండుట. జా. జపము

చేయుచుకూర్చుండుట. “ముక్కుబట్టు

కొనికూర్చున్నట్టి.” రామా. 8, ఆ. 182.

ముక్కుకంబము. ద్వ. వి: చూ, ముకుదాలము.

ముక్కుకొయ్య. ద్వ. వి. బాధాకరండు: చూ, వేసరి.

ముక్కుకొలికి. ద్వ. వి: (సం). — ఘంటాపథము,

చరిత్రము.

ముక్కుకోతలు. జా. చిక్కులుపెట్టుట. “అను

చేన్ రైతులు ముక్కుకోతలకు లోనై

మొక్కకాదిముక్కులేకునికన్.” (ధర్మజ

రాజనూయము.)

ముక్కుటము. దే. వి: చూ, రూ-ముకుటము. (1)

ముక్కుతెవులు. ద్వ. వి. ముక్కురోగము: చూ,

కావసము. 1. [క్షము.

ముక్కుదాడిను. నై. వి. ఒకచెట్టు: చూ, పృ

ముక్కుదాలము. నై. వి: చూ, రూ-ముకు

దాలము. [చూ, శకుంతి (పక్షి.)

ముక్కుపూరెడు. ద్వ. వి. ఒకరకముపూరెడు:

ముక్కుపై వేసినవేసికొనుచు. జా. ఆశ్చర్యపడు

చే. “యెంతిటివారసు ముక్కుపై వేసిన

వేసికొనరు.” (ధర్మజరాజనూయము.)

ముక్కుపొడి. వా. వి. పొడుము, ముక్కుపొ

డుము. (సం) నస్యము.

ముక్కుపొడుము. వా. వి. — పై. —

ముక్కుపోగు. ద్వ. వి. ముక్కుగమ్మి: చూ,

భూషణము. 2-౯. [పృక్షము.

ముక్కుముంగర. ద్వ. వి. ఒకఅడవిచెట్టు: చూ,

ముక్కుమొగముజోడక. జా. మొగపొటమి

అలోచింపక. “ముక్కుమొగంబు జోడ

కటుముట్టరు బొమ్మనెదేల.” విజ. 3, ఆ. 30.

ముక్కులు. దే. వి. బ. 1 చూచకములు: చూ,

ముక్కు. 3; బ. 2. చీరు, మిక్కిలి చిన్ననూ

కలు: చూ, శంబుకము; 3: చూ, భక్ష్యము.

కాశి. 7, ఆ. 186.

ముక్కువిజచేట. జా. ఇష్టపడకపోవుట, ఆక్షే

పించేట. “బాంధవులు ముక్కువిరువం, బు
తుల్లువేసరంగళితంబులు వేసరింప.” (కవి
కర్ణరసాయనము.) [రూ-ముక్కున.
ముక్కున. ద్వ. వి. (మూడు+కుంచేము): చూ,
ముక్కురు. దే. అ. కి. అజ్ఞానమునుపొందు.
ముక్కుర. వా. వి. రూ-ముంగర: చూ, భూప
ణము. 2. పురములు.
ముక్కుటిక. ద్వ. వి. (మూడు+కొటిక) తిరి
ముక్కును. దే. అ. కి. (మును+కొను) ముం
దుకొను.
ముక్కుమ్మమెకము. ద్వ. వి. (ముందు+కొమ్మ
మెకము): బిళ్లదున్న, మను-మన్న, మను
బోతు, మనుబిళ్ళ. (సం).—బుక్కము—
బుక్కము. తద్వి. అడు బుక్కముగము
నకు. (తె).—మను పెంటి. [ప.1-10.
ముక్కుటికలకంటు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. అం.
ముక్కుణము. వి. వి. (మూడు+కొణము):
చూ, తిరిభుజము.
ముక్కుపము. వి. వి: చూ, రూ-ముంగోపము.
ముక్కుపి. వి. వి: చూ, రూ-ముంగోపి.
ముక్కుల. దే. వి. (మూడు+కొల): చూ,
తిదండము. 1—2.
ముక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—ముత్తము. రూ-
మాక్తికము: చూ, రత్నము. 1; 2. అంకు
లాడి: చూ, పైరెడి; విణ. 3. ముక్తినింది
నది; 4. విడువబడినది: చూ, హీనము. 3.
ముక్తకంచుకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ని
ర్ముక్తము.
ముక్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, కరయం
తము; అం. 2: చూ, మహాకావ్యము.
ముక్తపదగస్తము. అం: చూ, అలంకారము. 3.
(విడిచినపదమే యవ్యవధానముగా మరల
మరల వచ్చేట. “ఉగా.—మేరుధరాధర
ధీరా । ధీరాశ్యానందకర.”; “వానికీర్తి
లోకమాకృషించే, మించేను మించేతేజం

బు, జంబునదీజంబాలంబుంబోలుడనుకాంతి
చే నాతడురగజిల్లు, జిల్లుల్లడజేయు మద
నుని గర్వంబురూపు, రూపుమాపు శత్రుయ
శంబుల వాతనిశక్తి.”)(చూ, హేతువు. 2.)
ముక్తసరి. వా. వి. రూ-ముక్తసరు: చూ,
సంగిహము. 2.
ముక్తసరు. వా. వి.—పై.—
ముక్తయింపు. దే. వి. 1: చూ, ముగింపు; వా.
2. వాద్యముతోను అటతోను గూడిన (ము
క్తయింపు) పాట; 3. పాటనెనుకవాద్యము.
ముక్తావలి. సం. వి. ఇ. ఈ. (స్త్రీ). ముత్తావ
దండ: చూ, హావణిక. 2 (భూపణము.
2. ౬—(౩౯).)
ముక్తాననము. అం: చూ, అననములు.
ముక్తాస్ఫోటము. సం. వి. అ. పుం. ముత్తైపుం
జిప్ప: చూ, శుక్తి. 1.
ముక్తాహారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్తావలి.
ముక్తారు. వా. వి: చూ, స్వతంత్రాధికార
మును పొందిన వాడు.
ముక్తారునామా. వా. వి. అధికారపత్రము.
ముక్తి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ).—మంగితి—ముత్తి. 1: చూ,
నదాగతి. 2; 2. విడుపు: చూ, విమోచనము.
ముక్తిచతుష్టయము. అం: సామీప్యము, సాలో
క్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము. (4)
ముక్తిత్రయము. అం. జీవన్ముక్తి, విదేహముక్తి,
కర్మముక్తి (3). [ముక్తిచతుష్టయము.
ముక్తులు. అం. 1: చూ, ముక్తిత్రయము; 2: చూ,
ముఖికియలు. అం: భగ్నము, వ్యాభగ్నము,
ఉద్వాహము, విధుతము, వివృతము, వినివృ
త్తము. (6)
ముఖచపల. అం: చూ, వృత్తము. 1. (కందపద్య
భేదము లాటించిలోనొకటి) (చూ, కంద
ము. 3) [చూ, వారవారణము.
ముఖతాగము. సం. వి. అ. న. కవచభేదము:

ముఖము. సం. వి. అ. న. 1.—మొగము: చూ, వదనము. 2; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 4: చూ, నిస్సరణము. 1; 5. ఉపాయము: చూ, వెరపు; 6. పరియత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; అం. 7: చూ, ముఖసంధి; 8. (మొగము): చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషునికి—ముఖము పూర్ణచంద్రసమమయినదానధర్మశీలుడగు. కరాలయిన దరిదుర్గిడగు. హయనక్త్రయయిన దుఃఖదరిద్రములనుభవించును; 9. (మొగము): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీకి.—నిర్మలమై పూర్ణచంద్రసమమైన రాజపత్నియగు. రక్తిమగలైన భాగ్యవతియగు. పద్మసమమైన నునుపుగలిగిన సుఖవతియగు. వికృతమయినను ఎండియున్నను విధవయగు. చక్రమునలెనున్నను గుఱ్ఱపుమొగమైనను దుర్గంధముగలిగినను దరిదుర్గిరాలగు. పెద్దపులిమొగమైన దానియగు. గోమములును మొటిములును గలిగి నుదురు మొగమును మించియున్నను వేలించున్నను దుర్లక్షణియగు. నోరు పెద్దదియైన మగసిజంపును.)

ముఖములు. అం. ఈశాన, తత్సరుష, వానుదేవ, సవ్యోజాత, ఆఘోరములు. (5)

ముఖరజ్జువులు. అం. (నాగ): ఉత్తిష్టము, శిథిలము, ఉత్తరవతి, మందము, నైహాయని, విక్షిప్తైకకరము, అర్థకంఠరము, సమము, ఉత్క్లిష్టము, విభక్తము, అత్యుక్షిప్తతలము, ఉద్భుతము, వ్యాగూఢము, గోకర్ణిక. (14)

ముఖరము. సం. విణ. 1 = మొగరి. మోగిగునది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2; 2. అసంబద్ధ వచనములాడునది.

ముఖరుడు. సం. విణ: అబద్ధముఖుడు, అసత్కుడు, ఆహతుడు, దుర్ముఖుడు, పంచకుడు. (తె).—కల్లరి, కల్లరిడు, జిల్లికాడు,

టక్కరి, టపలికాడు, తాటోటు, డబ్బుఅ-దబ్బుఅ-దబ్బుజీ-దబ్బుఅకాడు, బొంకరి, బొంకులాడు, రజ్జులాడు. తద్వి.—(తె)—పుట్టుకల్లరి (“చూ, పంచకుడు3.”)

ముఖవాసన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం, న. కర్పూరాదివాసన: చూ, వాసన. 1. ప్రీతి. ముఖవీణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొగవీణ: చూ, ముఖశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మొగసాల-మోసల. 1. తలవాకిటిచోడి: చూ, సదనము. 1; వా. 2: చూ, మొగవాకిలి. 2.

ముఖసంధి. అం. (ఆరంభవీజములచే ముఖసంధి): చూ, నాటకసంఘలు (సంఘలు). ముఖస్తము. వా. సం. అన్య: ముఖాముఖి. (తె). ఎట్టయెదురు, చేక్కినియెదురు.

ముఖాముఖి. వా. సం. అన్య. (ఇ).—పై. ముఖాస్తము. సం. వి. అ. పుం. పీత: చూ, హరిలాంఛనము.

ముఖ్యకళాపాగ్రిణము. అం: ౧. సవ్యోజాతముఖమునబుట్టిన చంచత్పుటతాళము, ౨. వానుదేవముఖమునబుట్టిన చర్చపుట తాళము, 3. అఘోరముఖమునబుట్టిన పట్టుతాళపుత్రతాళము, ౪. తత్సరుషముఖమునబుట్టిన సంభద్యేష్టకతాళము, ౫. ఈశానముఖమునబుట్టిన యుద్ధపుటతాళము. (5) (ఈ యైదింటియందే 96 తాళములుబుట్టి 101 తాళముయ్యెను): (చూ, జన్యతాళములు).

ముఖ్యము. సం. విణ. గామిడి: చూ, క్రైస్తవము. ముఖ్యాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు. ముఖ్యుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సృధానుడు. 3. ముగండి. దే. వి: చూ, ముక్కండి. 1.

ముగము. వై. వి.=ముఖమ్. (చూ. మొగ-మొగము-మోము.) మూతి: చూ, వదనము. 1.

ముగితి. దే. వి: చూ, పతిపత్ని. ముగింపు. దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1. ప్రసాదగితి. 2. ముగితి. వై. వి.=ముక్తి. య. 2, ఆ. 44: చూ,

ముగియిక దే. వి. చూ, ముగింపు.

ముగియు. దే. అ. కి. 1: చూ, మరణించు.

ఆం, భా. తృ. 87; 2. ఆయిపోవు: చూ, సరిపోవు. 3; పే. 3. ముగించు.

ముగుద. వై. వి.=ముగ్ధా. 1. ఆడుచి. రాఘ. 3, అ. 85: చూ, (స్త్రీ); 2. పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన పయనుగల ఆడుచి: చూ, (స్త్రీ); విణ. 3. తెలివితక్కువది.

ముగురు. దే. స. బ. మాఁడుశబ్దమునకు మహాన్మ హత్యర్థక బహువచనాంతాదేశము: రూ-ముగ్గురు-మువురు-ముగులు-మువ్వరు-మూగురు-మూవురు.

ముగులు. వా. స. బ. —వై.—

ముగ్గ. దే. వి. ఒకానొక నెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముగ్గ. దే. వి. 1. రూ-ముగ్గ. ఇల్లుఅలికినపిమ్మట ముత్యములు లోనగనవనితో లతాద్యాకారముగా చేయు అలంకరణము: చూ, రంగవల్లి: వా. అ. క్రి. 2. కాయపండు, కాయఫలించు.

ముగ్గజీనిగూర్చును ముండదయ్యము. లో. (పెండ్లికొమారునికినత్తి — పెండ్లికొమరైకునత్తి — పాఠోహితునకునత్తి. వీరి సంభాషణలనడుమ బాకావాడు బాకాపట్టుట. అను చిత్రకథ దీనికి ముడిపెట్టుచేందురు.) “ముగ్గరం, గూర్పునె ముండదయ్యుని కుందిరి.” (రామాభ్యుదయము, 5, అ. 146.) [రూ-ముగురు.

ముగ్గురు. దే. స. బ. (మూడు+గురు): చూ,

ముగులు. దే. స. బ. —వై.—

ముగ్గులు. వా. వి. బ: చూ, చిక్కులు. 1.

ముగ్గొయ్య. దే. వి. (ముందు+కొయ్య) 1. అగ్రదండము; 2: గండు, గడ్డు, గడును. (సం). అసంభావ్యత, అసంభావ్యము, అసాధ్యత, అసాధ్యము, పశించడము.

ముగ్గ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=ముగుద. ముద్దయ, ముదిత. స్వీయాంతర్భేద విశిష్ట నాయకావిశేషము. (ఉదయించుచున్న యావనము

నముగలది. పండ్రెండేండ్ల పయస్సుగలిగి యావనోదయమంచుచున్నది: చూ, స్వీయ: (చూ, యావనభేదములు); విణ. 2.=ముద్దు. చేక్కనిది: చూ, హృద్యము; 3. తెలివలేనిది: స్థూలము. 3; 4. కొత్తది: చూ, కారదము. 5. ముగ్గుడు. సం. విణ.=ముద్దుడు, గోల: చూ, ముద్దుడు.

ముచిక: ద్వ. వి. రూ-ముచ్చిక. కొబ్బరి తాటి మామిడిలోనగువాని తోడిమకింది బిల్ల. (కాయపండిన వెంటనే రాలిపోవుట కనువుగ విభాజ్యకణముల బిల్లనంటియుండును.)

ముచికకుడికి. వా. వి. చిట్టచివఱకు, అంతమునకు. ముచికుందుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,

బ్రహ్మ. 1. [చూ, హసంతి. 2. ముచుండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱపల్లె *: ముచ్చి. దే. వి. 1: అంచేలవాడు, జీనిగిరివాడు. (సం). —ఆలేఖ్యకృత్తు, కృణువు, చిత్రకరుడు, చిత్రకారుడు, చిత్రీకుడు, చిత్రీకృత్తు, రంగాజీవుడు. (“రూ-రంగాజీవుడు.”); అం. 2: చూ, కిల్లులు.

ముచ్చిక. ద్వ. వి. (ముందు+సిక): చూ, రూ-ముచిక (సంధినివర్ణవికారము).

ముచ్చిచ్చే. ద్వ. వి. (మూడు+చిచ్చే).

తేతాగ్ని: చూ, నహ్ని. 1. [మార్దు. ముచ్చిముస్తాటికి. జా. తప్పనిసరిగా మూడు ముచ్చిరి. దే. విణ. 1. కోపి: చూ, రోషణుడు; 2. శోకమునొందినవాడు; 3. దుఃఖమునొందినవాడు: చూ, విమనుడు.

ముచ్చిరితనము. దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, విపత్తు. ముచ్చిరు. దే. అ. కి. 1: చూ, శోకించు.

ముచ్చిలకా. వా. వి. రూ-ముచ్చిలికా. 1: రయితు భూమిభామందునకు వ్రాసియిచ్చెడుసాగు పరతుపత్రము: కదపా; 2. ఉభయవాదుల నడుమపుట్టెడు ఒడంబడిక.

ముచ్చిలి. దే. వి. పెడతలయందలిగుంట: ముచ్చిలిగుంట (చూ, అవటువు).

ముచ్చిలించే. దే. స. కి. రూ-ముచ్చిలించే.

దొంగిలించే: చూ, సడపు.

ముచ్చిలిగుంట. దే. వి: చూ, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలికా. వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చిలికా.

ముచ్చిలిపాటు. ద్వ. వి. కునికిపాటు, పరిమాల: చూ, స్వప్నము. 2.

ముచ్చిలు. దే. స. కి. రూ-ముచ్చిలిలు: చూ, రూ-ముచ్చిలించే. [ద్వగులము.

ముచ్చిపుక. దే. వి. (మూడు+చిపుక): ముచ్చె. వై. వి.=మోచకా. 1: చూ, పార్థివ.

ముచ్చెబంగారు. వై. వి: చూ, బేగడ.

ముచ్చెలక. వా. వి. (మూడు+చెలక) దుగులముబేడ.

ముచ్చెవాడు. ద్వ. వి: చూ, మాదిగ.

ముచ్చే. దే. వి. (ముడ్డి+పూస) 1: చూ, ముడ్డి పూస; (సంధినివర్ణవికారము); 2. తిగ: చూ, మూడు. [187: చూ, మత్స్యము. 1.

ముచ్చేంగి. దే. వి. ఒకచేప. హంస. 4, ఆ.

ముచ్చేట. దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 2. గునగున: చూ, సల్లాపము; 3. పేరిపము. వసు. 4, ఆ. 9: చూ, స్నేహము; 4. కోరిక. ఉ. రా. 8, ఆ. 178: చూ, వాంఛ; వా. 5. అల్లికతోఁగూడిన సికముడి, ముచ్చేటముడి: చూ, సిక. 2.

ముచ్చేటకాడు. దే. విణ. కోరికగలవాడు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 442.

ముచ్చేటపడు. దే. ఆ. కి. కోరు. కళా. 3, ఆ. 101: చూ, వాంఛించే.

ముచ్చేటముడి. వా. వి: చూ, ముచ్చేట. 5.

ముచ్చేటలాడు. దే. ఆ. కి: చూ, ముచ్చేటించే.

ముచ్చేటించే. దే. ఆ. కి. 1. —పై.—; వా.

2. సమాచారమును చెప్పు.

ముచ్చేట్లు. దే. వి. బ. (మూడు+చోట్లు)

1. మూడుపరిదేశములు: చూ, స్థానము. 1;

వా. 2. భార్యాభర్తలుగాని తదితరులుగాని అనురాగముతో నాడుకొనెడు సంభాషణాదికము. “అచ్చేట్లు ముచ్చేట్లు చెప్పుకొనుచున్నారు.”

ముచ్చేముడుంగు. వై. ఆ. కి. (ముడుంగు+ముడుంగు) మిక్కిలిముడుంగు. భో. 4, ఆ. 165; జై. 3, ఆ. 112. [మూడుచేపలములు.

ముచ్చేపలము. దే. వి. (మూడు+చేపలము)

ముచ్చేపుక. వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చిపుక.

ముచ్చే. దే. వి. 1: చూ, ముచ్చే. 2; 2. రూ-ముచ్చే. దొంగ: చూ, హోరకుడు. 1; 3. ఆరటిపువ్వులోని కాడ. (ఇదే స్త్రీకే సరము) దొంగ: చూ, రూ-ముచ్చే. 2.

ముచ్చాకము. ద్వ. వి: ఇరాటు-ఈరాటు, నల్లిగ, పండ్రెండు, పదిరెండు, బార-బారా, రెండ్రాటులు. (సం).—జగతి, ద్వాదశకము. (“చూ, రెండ్రాటులు.”)

ముజ్జిడ్డు. వా. వి. తేజసికానిచిక్కు, ఇబ్బంది.

ముజేరా. వా. వి. 1. తిరిగిరావలసిన పైకములోన గునది; 2. పెత్తనదారీముదరా. [ఉద్యోగి. ముజోముదారు. వా. వి. లెక్కలను పరిశీలించే

ముజ్జేగము. ద్వ. వి. మూడుజేగములు.

ముర్ఖాలబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియె

బ్రాహ్మణులు.

ముటము. దే. వి. రూ-ముటము. ముద్దపిడుక:

చూ, శుష్కగోమయము (పిడుక.)

ముటాట. వా. వి. బ. వంటకట్టియలు: చూ, సమిధ.

ముట్టబడు. ద్వ. ఆ. కి. ఎత్తుపడు, బలహీనమగు. భో. 6, ఆ. 188; నిర్వ. 4, ఆ. 76: చూ, పలియు.

ముట్టడము. వై. వి.=మందగి. (దే. అని శ. ర.) 1. నిర్బంధము, కట్టు: చూ, హతము. 2; 2. ముట్టడి: చూ, యుద్ధము.

ముట్టడి. వై. వి.=ముద్రిణ. (దే. అని శ. ర):
 చూ, ముట్టడము. 2. బి. 3, ఆ. 190.
 ముట్టడించు. దే. స. కి. (కోటలోనగునాని)
 ముట్టడివేయు: చూ, సంకోధించు.
 ముట్టగము. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టడము.
 (ముట్టడికి.—భాగ. 10, స్కం. పూ. 1533.)
 ముట్టినీయవండును. అం: చూ, చిహ్నములు.
 ముట్టించు. దే. పేర్. 1. ముట్టించేయు; 2. కాల్పు:
 చూ, దహించు; 3. రగుల్పు: చూ, రవులుచు.
 ముట్టికాళ్ళవాడు. దే. విణ: చూ, సంజ్ఞావు.
 ముట్టికాళ్ళు. దే. వి: చూ, ముడికాళ్ళు.
 ముట్టికోలు. వా. వి: చూ, రూ-ముట్టుకోలు.
 ముట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టె.
 ముట్టు. దే. వి. 1. ఆడువానిరజస్సు, ముట్టు
 నెత్తురు: చూ, చేతస్సు. 1; 2. తాడుడు.
 భార. శ్లో. 1, ఆ. 337: చూ, స్వర్ణము. 1;
 3. కొఱుముట్టు: చూ, సాధనము. 2;
 విణ. 4. ముట్టుది: చూ, రజస్సుల; స. కి.
 5: చూ, స్పృశించు; 6. శత్రువులనుదాపు.
 నిర్వ. 7, ఆ. 46: చూ, స్పృశించు; 7. మ
 ర్మముదాపు: చూ, స్పృశించు; 8: చూ,
 ముట్టడించు. నిర్వ. 6, ఆ. 14; 9. కడము
 ట్టు. నిర్వ. 3, ఆ. 39: చూ, సరిపావు. 3.
 ముట్టుకట్ట. వా. వి. ముట్టుగూడనికట్ట: చూ,
 అంటుకట్ట.
 ముట్టుకొను. దే. స. కి. 1: చూ, ముట్టడించు.
 నిర్వ. 3, ఆ. 6; 2. ఆకర్షించు: చూ,
 మెగరించు; పేర్. 3. ముట్టుకొలుపు.
 ముట్టుకోలు. దే. వి: చూ, ముట్టడము. 2.
 ముట్టుకోలుగొను. దే. స. కి. రూ-ముట్టుకో
 ల్లాను: చూ, ముట్టడించు.
 ముట్టుకోలుపట్టు. దే. స. కి. రూ-ముట్టుకో
 ల్పుట్టు.—పై—(రామా. 6, ఆ. 249.)
 ముట్టుకోలుపఱచు. దే. స. కి.—పై—

ముట్టుకోల్లాను. దే. స. కి: చూ. ముట్టడించు.
 (సా. 3, ఆ. 168.) [3, ఆ. 168.)
 ముట్టుకోల్పుట్టు. దే. స. కి.—పై.—(సా.
 ముట్టుగోడ. ద్వ. వి. అండగోడ, తన్నుగోడ:
 చూ, మఱుంగుగోడ.
 ముట్టుత. దే. వి: చూ, ముట్టు. 4.
 ముట్టునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. బహిష్ట యయిన అడు
 ది నాలవనాడచేయు స్నానము: చూ,
 స్నానము. 1; (తద్వి.—మాటునీళ్ళు: చూ,
 స్నానము. 1.)
 ముట్టుపడు. ద్వ. అ. కి: చూ, సంతాపించు.
 ముట్టుపాటు. ద్వ. వి: చూ, సంకటపాటు.
 ముట్టుమోకాళ్ళవాడు. వా. వి: చూ, సంజ్ఞావు.
 ముట్టుసందు. దే. వి. వెలుపలకు పోవవారితని
 సందు: చూ, మార్గము. 1.
 ముట్టె. దే. వి. రూ-ముట్టిము. 1. పం: ముట్టె:
 చూ, ముక్కు. 1—; 2. పశ్చాదులమూతి.
 ముట్టెచేప. దే. వి. 2. క చేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 ముట్టెకోలు. వా. వి. నిదానములేనితోందర.
 ముట్టెమెకము. ద్వ. వి: చూ, పం. 2.
 ముట్టెమోపు. దే. వి. కార్యనిర్వాహకసమ
 యము. (శ. ర.)
 ముట్టెనది. వా. వి: చూ, ముట్టుత.
 ముట్టెచేనిక. దే. వి. ముట్టువాండుగిడిచియిల్లు
 (గది): చూ, సదనము. 1. (ముట్టెగది.)
 ముట్టుడిగినది. వా. వి. నిష్కళ-శ్రీ: చూ, శ్రీ,
 ముతా. వా. వి. 1. కొన్నిగాఁగనుములు కలిసిన
 సంస్థానము. 2. నమలగుంపు: చూ, నమూనము.
 ముడత. వా. వి: చూ, ముడత. 3.
 ముడి. దే. వి. 1. గొంధి, చెట్టులోనగునాని
 ముడి: చూ, ముడుత; 2. దారములోనగు
 వానిముడి: గంటు. (సం).—గొంధి;
 3. వెంతుకలముడి. పా. 1, ఆ. 124. గం
 టు, దుయుముడి—దూముడి—సూయుముడి.
 (సం).—కేకలము, గొంధి: చూ, సిక. 1;

తద్వి. — (రాజేలముడికి. — చూ, సిక. 1.);

4. రూకలముడి: గంటు; 5: గొంతుముడి.

(సం). — కంఠముడి; 6. ఎద్దుమూపురము.
“ముడిగిబ్బు.”: చూ, స్కంధము. 1;

7. కలహము: చూ, యుద్ధము; 8. ముడివలె
వారిసెడి కొన్ని చాల్లు రూపాంతరము.

“తాముడి, నాముడి, మాముడి.”; 9. సంధి:

చూ, సాప్తపదీనము; 10: చూ, రూ-ముడి;

విణ. 11. ఖండముకానిది: ఆఖండము;

12. వికసించనిది.

ముడికాడు. దే. విణ. 1. ధూర్జడు: చూ,

పంచకుడు; 2. దంభశూరుడు: చూ,

శూరుడు. 3; 3: చూ, సంధాయకుడు.

ముడికాళ్లవాడు. దే. వి: చూ, చుట్టికాళ్లవాడు.

ముడికాళ్ళు. దే. వి: కంగటికాళ్లు, ముట్టికాళ్లు.

ముడికొక్కు. దే. వి. ఒకానొకపురుగు: చూ,

నస్యసంహారి (పురుగు). [చూ, వాయువు.

ముడిగాలి. దే. వి. రూ-ముడిగాలి, ఆపానము:

ముడిగిబ్బు. దే. వి. అబోతు: చూ, వృషభము. 1.

ముడిగాను. దే. స. కిర్: చూ, ముడుచే.

ముడిచె. దే. వి: చూ, ముక్కడి. 1.

ముడికట్ట. వా. వి: విత్తనాలకట్ట.

ముడినువ్వులు. వా. వి. బ. పవ్వచేయనినువ్వులు.

ముడిబట్ట. ద్వ. వి. అంచేకమ్మలులేనిబట్ట: చూ,

పస్త్రము.

ముడిబొమ్మ. దే. వి. ముడిపడ్డబొమ్మ.

ముడియ. దే. వి. 1; చూ, మూట. రామా.

6, ఆ. 230; 2: చూ, పందెము. 1.

ముడియవిడుపు. దే. వి. రూ-ముడియవిడుపు.

ముడియవిడుచుదొంగ: చూ, హాళకుడు. 1.

ముడియవిడుపు. దే. వి. — పై. —

ముడిపడు. ద్వ. అ. కిర్. 1. ముడిగలదియగు;

2: చూ, సంధించు. స్వా. 3, ఆ. 34;

3. పెనగొను: చూ, వెంటిగొను; 4. అతిశ

యించు: చూ, సందడించు; 5. కలుగు: చూ,

సంభవించు.

ముడివాటు. ద్వ. వి. ముడిపడుట.

ముడిచెట్టు. దే. స. కిర్. 1. ముడివేయు. స్వా.

5, ఆ. 94; వా. 2. భార్యాభర్తలకు ముడి

పెట్టు; 3. పుస్తకట్టు; 4. లంకవేయు.

ముడివేయు. దే. స. కిర్. — పై. —

ముడివేయుట. జా. వాదమునకు బట్టముడివైచి

పృతిజ్ఞచేయుట. “ముడియ వైవగవమ్మ

మొన దారసిందిన శూరత్వమున వెన్ను

జొప్పడనుచు.” (పాండు. 1, ఆ. 83.)

ముడుంబ (బా). వా. వి. 1. చిక్కు, తకరరు;

2. ఉమ్మడి. “ముడుంబా పదలలేదు.” (ఉ

త్తరసర్కారులలోవాడుక.)

ముడుంగదాటు. ద్వ. అ. కిర్: చూ, ముడు

చు. 1. నై. 2, ఆ. 119.

ముడుంగు. నై. అ. కిర్. — ముకుళ. (రూ-మును

గు-మున్లు, మొగ్గు.) 1. — పై. — సా.

2, ఆ. 30; 2. తగ్గు: చూ, సుగ్గు. 9;

3: చూ, సంకోచించు. పను. 2, ఆ. 44;

4. చేపలుడుగు: చూ, వెలుగుచుడు.

ముడుంగుదామర. ద్వ. వి. (రూ-ములుంగు

దామర-మొగడదామర): చూ, పొత్తిదామర.

ముడుచు. నై. పేర్. 1. — ముకుళ. ముడుంగ

జేయు. పను. 3, ఆ. 161: చూ, సుగ్గు.

8; 2: ముడిచెట్టు. (ఈ మర్థమాపరాధికము),

గంటుచెట్టు, ముడిగొను, ముడివేయు.

ముడుకు. దే. వి: చూ, మోకాలు. ఆం. పదా

నర. 74.

ముడుచు. దే. స. కిర్: చూ, సుగ్గు. 8.

ముడుచుకొను. దే. అ. కిర్: చూ, సంక్షేపించు.

ముడుచుట. దే. వి. ముడివేయుట: రూ-ముడుచుట.

ముడుత. దే. వి. 1: కంతి, కడింది, కణపు.

కనుపు-కన్ను, కొడుపు, గంటు, గనుపు,

గుబ్బ, చిట్టియ-చిట్టె, బుడిపి-బుడ్డి, బొడ

ప, బోటు, ముడి. (సం). — కాండసంధి,

కుటి, గడుపు, గొంధి, వర్షము, వర్షరీణ

ము; 2. పస్త్రపునెఱి: చూ, వళి. 2; 3. కడు
పుమిఁదివళి: చూ, వళి. 1.
ముడుతవడు. దే. అ. క్రి: ఉగ్గవడు.
ముడువరి. దే. వి. (ముడుపు + ఆరి) ముడుపు
పట్టినవాడు.
ముడుపు. దే. వి. 1. (శుభకార్యముల ఆరంభ
మునందు) ధనమునుండి వి. మిఁదుకట్టిన మూట:
మిఁదు, ముల్లియ-ముల్లె; 2. ధనము: చూ,
హిరణ్యము. 3; వా. 3. దేవతాదుల నుద్దేశించి
చెల్లించెడు ధనాదికము: మిఁదు, ముల్లియ-
ముల్లె.
ముడుము. దే. వి: చూ, ముడుకు.
ముడును. దే. వి. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1;
2. గృంథిఁకొప్పి: చూ, శల్యము. 1;
3: చూ, ముడ్డిపూస.
ముడేకము. దే. వి: ఏగానీ, అరకాని.
ముడ్డుట. దే. వి: చూ, రూ-ముడుచేట.
ముడ్డి. దే. వి. రూ-ముడి-మూడి, కుట్టియ-కుట్టె,
గాఁడు, పట్ట-పట్టె, పూడ. (సం).—ఆపా
నము, అపస్కరము, ఆధారము, ఉపస్థ,
కల్యాసి, గుడము, గుహ్యము, తనహృదము,
పాయువు, పృష్ఠము. తద్వి. —గుడద్వార
మునకు. —(సం) చుతము, చుతి.
ముణుకరాములు. వా. వి. బ. ఎటుతోచేది
స్థితి. (విశాఖ పట్టణ పాఠాంతమున వాడుక.)
ముణుగుఁదామర. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముడుఁ
గుఁదామర. [శుకనాసము.
ముతంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగిసె*: చూ,
ముతరాచే. ద్వ. వి. సవారిలు వాహనములు
లోనగువాని మోయు నొకశూద్రజాతి:
రూ-ముత్తరాచే. ముత్తిరాచే, ముత్తిరా
చేవాడు, ముత్తిరాజేలు.
ముకుక. దే. విణ: 1: చూ, రూ-ముడుక. 1;
2: చూ, రూ-ముడుక. 2.

ముత్త. దే. విణ: చూ, ముడుక. 1. పాండు,
3, ఆ. 50. [ము. 2.
ముత్తడము. దే. వి. ఉత్తరిగ: చూ, భూపణ
ముత్తనియవేళలు. దే. వి. జోట్టెనవేళలు: చూ,
వేలు. 2. [ముత్తో: చూ, స్త్రీ.
ముత్తయిదువ. దే. వి. రూ-ముత్తెన-ముత్తెడన-
ముత్తర. అం. రూ-ముత్తెర-మెత్తర: చూ,
విన్నాణములు. (మల్లశాస్త్రము.)
ముత్తరంగలు. చే. వి. బ. కడుపుమిఁది తిప్ప
శులు: చూ, వళి. 1.
ముత్తరము. దే. వి. బ. మూఁడుతరములు.
ముత్తరాచే. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచే.
ముత్తవపులగము. ద్వ. వి. చిట్టాముదపుఁజెట్టు:
చూ, సహదేవ. [చూ, సవిత. 2.
ముత్తవ. ద్వ. వి. వృద్ధపితామహి. రూ-ముత్తవ్య:
ముత్తవ్య. ద్వ. వి. (ముత్త + అవ్య) —పై.—
ముత్తాత. దే. వి. (ముత్త + తాత) 1. వృద్ధపితా
మహాఁడు: చూ, పృషితామహాఁడు; అం.
2: చూ, గయాపిండవానార్థులు.
ముత్తి. వై. వి. = ముక్తి. మోక్షము. నీలా. 1,
ఆ. 118: చూ, సదాగతి. 2.
ముత్తిగ. ద్వ. వి. (మూఁడు + తిగ) తొమ్మిది:
చూ, ముమ్మాఁడు. [చూ, రత్నము. 1.
ముత్తియము. వై. వి. = మూక్తిక. రూ-ముత్తెము:
ముత్తిరాచే. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచే. 1
ముత్తిరాచేవాడు. ద్వ. వి. —పై.—
ముత్తిరాజేలు. ద్వ. వి. బ. —పై.—
ముత్తుము. ద్వ. వి. (మూఁడు + తూము) మూఁ
డుతూములు.
ముత్తువ. దే. వి: చూ, ముత్తవపులగము *.
ముత్తైపుఁజిప్ప. ద్వ. వి. (ముత్తైము + చిప్ప)
1: చూ, ముక్తాస్ఫోటము; 2: చూ, భక్త్యము.
ముత్తైపుఁబంట. ద్వ. వి. (ముత్తైము + పంట)
చెఱుకు*: చూ, రసాలము. 3.

ముత్యపుఁదీఁగ. ద్వ. వి:రూ-ముత్యపుఁదీఁగె.(సం)
కటశగ్గర, గాంకేష్టి. *

ముత్యపుఁదీఁగె. ద్వ. వి. — పై. —

ముత్యపుఁదీఁగె. అం. చైత్రమాసము: చూ,
చూసములు. [రిక్క.

ముత్యపుఁదీఁగె. వై. వి. చిత్రానక్షత్రము: చూ,

ముత్యపు. వై. వి. = చూ, రూ-ముత్తియము.

ముత్తెర. అం: చూ, రూ-ముత్తెర. [నది.

ముత్తెరుపులాడి. దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ,

ముత్తెరుపు. వై. వి. = ముక్తాహార. రూ-

ముత్తెరు. ముత్తెరులదండ: చూ, భూష

ణము. 2. [విశేషము: చూ, సస్యము. 1.

ముత్తెరు. వై. వి. 1. = — పై. —; 2. సస్య

ముత్తెరులు. వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

ముత్తెరు. గే. వి: చూ, రూ-ముత్తెరుదువ.

ముత్తెరు. దే. వి. — పై. —

ముత్తెరు. దే. వి: చూ, ముత్తున*.

ముత్తెరు. దే. వి. (ముత్త + తోయలి): చూ,

ముత్తెరుదువ.

ముత్తెరునుతమాట. జా. కొలదిమాట. “సత్త

మగు నీమత్తెరునుతమాట.” (ధర్మజరాజ)

ముత్తెరు. వై. వి. = ముక్తా. 1: చూ, రూ-

ముత్తియము. పాండు. 2, ఆ. 171; అం.

2: చూ, రత్నములు.

ముత్తెరులమచ్చ. ద్వ. వి. పారితభ్యావిశేషము,

వాలపాశ్యావిశేషము: చూ, భూషణము.

2—గం—గం. [మహాశక్తి. 3.

ముత్తెరులము. వై. వి. ఒకగామిదేవత: చూ,

ముత్తెరు. దే. వి. మూడుతోరుల.

ముత్తెరునదిమృతి. దే. వి. (మూడు +

తోరు + తిమృతి) తిమృతగ: చూ, నది.

ముదము. సం. వి. న్. స్త్రీ. 1. రూ-పగ

దము: చూ, సంతోషము; అం. 2. (మోద

ము): చూ, సంచారిభావములు. “(అహోహా!

మున్న నేనొసర్చిన నోములు నేటికిఁబండ్లె.

నిట్టి సమయంబు చేకూరునని తలంచేనైతి.

రాఘవేంద్రుండునురచైరిందునిమెనట..”)

ముదముద. దే. వి. కొత్తుకు: చూ, సంకోచము.

ముదల. దే. వి. 1. ఆజ్ఞ. పగభా. 5, ఆ. 203:

చూ, నెలపు; 2. గణపతి. ఉ, హరి. 4, ఆ.

269: చూ, లక్ష్యము. 1; 3. గనిమచేరిక

నేల: చూ, హరిపియ. 2. (భూమి. 1.)

ముదలకించే. దే. స. కిరి: చూ, మార్కొను. 1.

రామా. 5, ఆ. 198.

ముదలనెట్టు. దే. స. కిరి. ఆజ్ఞాసింఁచే. కళా.

1, ఆ. 188: చూ, నెలవిచ్చు.

ముదలింఁచే. దే. స. కిరి. 1. అడుగు. ఉ, హరి.

3, ఆ. 64: చూ, నవాలువేయు; 2: చూ,

ముదలకించే. నిర్వ. 7, ఆ. 78.

ముది. దే. వి. (రూ-ముదిమి-ముదితనము.)

1. వార్ధకము. స్వా. 1, ఆ. 50: చూ,

స్థావిరను; విణ. 2. వృద్ధ, వృద్ధుడు. ఉ,

రా. 4, ఆ. 308: చూ, వృద్ధుడు.

ముదికాకి. ద్వ. వి. ఆర్జుకోస: చూ, వాయసము. 1.

ముదిగారము. దే. వి: చూ, మార్భము.

ముదిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = ముద్దియ. పర

కియాభేదము: చూ, ముగ్ధ. 1; దే. వి. (1).

ఆడుది. య. 2, ఆ. 100: చూ, స్త్రీ.

ముదితము. సం. విణ. ఉల్లాసుము, పగితితము,

నిర్వృతము: చూ, హృదనము.

ముదితనము. దే. వి: చూ, ముది. 1.

ముదితావస్థ. అం. మిత్రక్షేత్రములయందున్న

గృహము ముదితావస్థను బొందును. దీనివలన

సంగీతము, సాహిత్యము, పుత్రసంతోషము

గలుగును: చూ, అవస్థలు. 5.

ముదిమి. దే. వి: చూ, ముది. 1.

ముదిమివాడు. దే. వి: చూ, ముది. 2.

ముదియ. వై. వి. = ముగ్ధ. (రూ-ముగ్ధ-ముద్ది

య-ముద్దుగుమ్మ): చూ, ముగ్ధ. 1.

ముదియది. వై. వి. ముసలిది, ముద్ది: చూ, పృథ్వి. ముదియనివారిలోఁ బెద్ద. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1. ముదియనివారు. ద్వ. వి. బ. దేవతలు. ఆం, పద. సుర. 3: చూ, వేలుపు.

ముదియ. దే. ఆ. కిరి: చూ, డొక్క. 3. ముదిరము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మేఘము. 1. ముదిరుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విటుడు. ముదివాడు. దే. విణ: చూ, ముది. 2.

ముదిసినవాడు. దే. విణ: —పై. —సాం. చూ. 4. ముద్దుక. దే. విణ: 1: చూ, ముది. 2. శై. 4. ఆ. 44; 2. రూ. ముతుక. హరి, పూ. 5, ఆ. 143: చూ, బెరస. 2.

ముదుకఁడు. దే. విణ: చూ, ముది. 2. ముదుకసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము. ముదుగు. దే. విణ: చూ, ముదుక. 2.

ముదుగునూకలు. దే. వి. బ. గండ్లనూకలు: చూ, శంబుకము.

ముదుటుంగరము. వై. వి: ముద్దాంగరి. (ద్వ. ఆం శ. ర.) రూ—ముద్దుటుంగరము: చూ, భూషణము. 2—౧౨—(౨).

ముదురు. దే. విణ: 1: చూ, ముది. 1. పాండు. 2, ఆ. 109; 2: చూ, ముని. 2; ఆ. కిరి. 3. (కాయలోనగునది) పరిణమించు: చూ, వికసించు; 4: చూ, వర్ణిలు.

ముదురుమొగ్గ. దే. వి. పుష్పించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

ముదుసరి. దే. విణ: చూ, ముది. 2.

ముదుసరితనము. దే. వి: చూ, ముది. 1.

ముదుసలి. దే. విణ: చూ, రూ—ముదుసరి.

ముదుసరిది. దే. విణ: చూ, ముదియది.

ముద్దపల్లి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పిల్లిపెనర: చూ, పెనర. [చూ. ము.

ముద్దభుక్తు. సం. వి. జ్. న. గుట్టుము: చూ, ముద్దము. సం. వి. ఆ. పుం. బ. పెనలు: చూ, పెనర.

ముద్దగము. సం. వి. ఆ. పుం. 1: ఆపదారణము, ఉద్ధాతము, కర్కరము, కుద్దారము—కుద్దారము—కుద్దారము, ఖనిత్యము, భాత్యము, ఘనము, టంక-టంకము—టంగము. (తె).—గుద్దలి, తివుకోల-తివుకోల, గొరిగ-బొరిగ. తద్విశేషములు. —౧. ఆభి (చూ, పీలి. 2. ౨.), కావ్యకర్తలము, రచన. (తె).—కట్టిగుద్దలి; ౨. (తె).—కోటుడుపాట—గోకుడుపాట, చెక్కుడుపాట, తవుకోల-తవుగోల, గోకుడుపాట; 3. కర్కరము, కలిలము, కుతారము, గాఢముష్టి, ఛిద్రము, ద్రుఘణము, పరశువు, పరశ్వధను, స్వధితి. (తె).—గండ్లగొడ్డలి-గండ్లగొడ్డలి, గొడ్డలి; ౪. కావ్యలోపి, కూటము, ఖనిత్యము, దుర్ఘణము, వాతర్థి. (తె).—ఇనుపగుదియ—ఇనుపదుడ్డు, గుడుప, గుదియ—గుదె, గునపము—గునపము, దుడ్డు; ౫. (సం).—మునుండము, మునుండి; ౬. (తె).—కుచ్చిచ్చి. (చూ, కుచ్చిచ్చి); 2. (తె).—చిప్పగుద్దలి, చిప్ప గొడ్డలి; ౮. కాఫాలము; ౯. ఖనిత్యము, ఖనిత్య, విశిఖ. (తె).—గడ్డపాట, పార-పాట; ౧౦. (తె).—కొండగుద్దలి. (మితవనికీ “చూ, స్వధితి.”); 2: చూ, సమ్మెట. 1; 3. మల్లె: చూ, హసంతి. 2; 4: చూ, ఆననములు; 5: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు (బాణము. 1). ముద్దలుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జీవాత్మ: చూ, హంసుడు. 2.

ముద్ద. వై. వి. 1. ముద్దా: చూ, రూ—ముదియ; దే. వి. 2. కబళము: చూ, పిండము. 3; 3. పిడుచే: చూ, పిండము. 4.

ముద్దకట్టు. దే. ఆ. కిరి: అడకట్టు—అడగట్టు, అడగొన, కరుడుగట్టు, చిముడు, పాయల బాటు, పాయ, మెత్తలబడు. (సం) ఘనీభవించు.

ముద్దకమ్మరి. ద్వ. వి. తాయికరగి యినుము
చేసెడు కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుడు.
ముద్దకవ్వము. దే. వి. మానిబిల్లతగిలించినకవ్వ
ము: చూ, నైశాఖము. 2 (సుంభానము.)
ముద్దకొలిమి. దే. వి. తాయి యినుముగా కర
గెడుకొలిమి (పల్లము): చూ, రంధ్రము. 1.
ముద్దతు. వా. వి. కాలపరిమితి (ముద్దతుకవులు=
కరారునామా; ముద్దతుకయము=అవధికి
యము.)
ముద్దవచ్చు. దే. వి. పండినపచ్చు: చూ, సూపము.
ముద్దలీగము. దే. వి: కప్పతాళము (చూ, బీ
గము.) [దుడు.
ముద్దయ్య. వై. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కం
ముద్దర. వై. వి.=ముదాగి. అచ్చే, చేప్ప, ము
ద్దు, మొహరు: చూ, సికా.
ముద్దరాలు. ద్వ. విణ. ముగ్ధ: చూ, ముదియ.
ముద్దాడు. దే. స. కి. 1. చుంబనాది పూర్వక
ముగా లాలనముచేయు. హరిశ్చ. 3, ఆ.
186: ముద్దిడు, ముద్దుపెట్టుకొను; 2. ఆద
రించు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 8: చూ, సంబా
లించు. [ప్రతివాది.
ముద్దాయి. వా. వి. నేరముమోపబడినవాడు.
ముద్ది. దే. వి. 1. ఆపద: చూ, విపత్తు; 2: చూ,
ముదియది. [విజ. 1, ఆ. 137.
ముద్దిడు. దే. స. కి: చూ, ముద్దాడు. 1.
ముద్దియ. వై. వి.=ముగ్ధ: చూ, రూ-ముదియ.
ముద్దిటె. దే. వి. తోత్రము: చూ, ముల్లకొల.
ముద్దు. వై. వి. 1. పేర్మము. ఆం, పదా. చర.
7: చూ, స్నేహము; 2. తామరదుద్దు.
ఆం, భా. ప. 185: చూ, మిద్దియ. ;
3: (సం)—చుంబనము. తద్వి.—దొంతర
ముద్దు; 4=చుదాగి: చూ, ముద్దర. “ముగ్ధ
టుంగరము.”; విణ. 5. ప్రియమైనది. (ఉ,
హరి. 4, 7): అనుగు, పాటన, పాటింపు.

(సం).—ఆదరము, ఆదృతి: చూ, సౌందర్య
ము; 6.=ముగ్ధ. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్య
ము; విణ. 7. మనోజ్ఞము. “అలక మిగుల
ముద్దుగానున్నది.”: చూ, హృద్యము.
ముద్దుడు. వై. విణ.=ముగ్ధ. ఉ, హరి. 3, ఆ.
100: చూ, స్తబ్ధుడు. [చూ, పట్టనము.
ముద్దుగలకాళ్ళ పురువు. ద్వ. వి. జేంటుముక్కాల్లి:
ముద్దుగలకాళ్ళులబిడ్డడు. ద్వ. వి: చూ, ముద్దయ్య.
ముద్దుగుమ్మ. ద్వ. వి. (రూ-ముద్దుగుమ్మ.)
1. మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ;
2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.
ముద్దుగురియుట. జా. మనోహరముగానుండుట.
“మత్తాలనరులతో ముద్దుగురి” (శృం
గారవైషదము.); “ముద్దుగురియరా ముది
పెండ్లికొడుకా అనిన పెండ్లికివచ్చిన స్త్రీ
లందఱు నాభార్యలే” అన్నట్లు. (లోకోక్తి.)
ముద్దుగులము. వా. వి: చూ, ముచ్చిపుక.
ముద్దుటుంగరము. వై. వి.= చూ, రూ-ముదు
టుంగరము. రామా. 6, ఆ. 186.
ముద్దుటుంగిము. వై. వి.=—వై.— [బింబం
ముద్దుపెట్టుకొను. ద్వ. స. కి: (సం).— చుం
ముద్దుపాళిలు. ద్వ. వి: చూ, ధాన్యము.
ముద్దుముద్దు. వా. విణ: చూ, జలిబిలి. 4.
ముద్దురాలు. ద్వ. వి. (ముద్దులు+ఆలు): చూ,
ముద్దుగుమ్మ.
ముద్దులగుమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముద్దుగుమ్మ.
ముద్దులాడి. ద్వ. వి. 1.—వై.—; విణ.
2. మనోజ్ఞురాలు: చూ, స్త్రీ.
ముద్దులాడు. ద్వ. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు.
భాగ. 10, స్కం. పూ. 1253.
ముద్దులుగుల్కుట. జా: చూ, ముద్దుగురియుట.
“ముద్దులుగుల్కు సేపువనమోహన కుండల
రత్న దీధితుల్.” (కవికర్ణకసాయనము);
“ముద్దులుగుల్కుచేన్నయ్యగృలి.” (రసికజన
మనోరంజనము).

ముద్దులుమాటగట్టుట. జా:చూ, ముద్దుగురియ్య
ట. “నుటికొన్నిసంగతులు ముద్దులుమాటగ
ట్టజోలు”. (శ్రీనివాసవిలాసము).

ముద్దె. దే. వి:చూ, ముద్దు.2.

ముద్ది. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చుద్దు. 1: చూ,
ముద్దర; 2. ఉంగరము లోనగువానియందు
గల సంజ్ఞాక్షరములు; 3. ధాన్యపురాశిపై
ముద్ది: బరగడ: అం. 4: చూ, అలంకార
ము. 3. (“చెప్పడలంచినది పదములందు
జోపుట. ఉదా.—నితంబగుర్విత్తస్వి.”);
5: చూ, నృత్తహస్తములు.

ముద్దిగడ. మి. వి. రాజోదండము.

ముద్దిణము. సం. వి. ఆ. న. 1. ముద్దింఁచేట;
2. = ముట్టడి. ఆకృమించినిర్బంధించేట:చూ,
ముట్టడి. ప్రాత్తము: చూ, సంపుటము. 3.
ముద్దిపత్రసంపుటము. సం. వి. ఆ. పుం. అచ్చే
ముద్దిపలక. వా. మి. వి. (ధాన్యపురాశిపైన
వేయు) ముద్దిబల్ల: ముద్దిబల్ల.

ముద్దిబల్ల. వా. మి. వి. — పై. — “ముద్దిబల్లవద్ద
చెబ్బుతిన్నట్లు”

ముద్దిలు. అం: ఖేచరి, భూచరి, మధ్యమ,
షణ్ముఖి, శాంభవి. (5).

ముద్దింగుళియకము. సం. వి. ఆ. న. = ముద్దు
టుంగరము: చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్దిక్షరశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్ది
శాల, అచ్చేగూటము—అచ్చుకూటము: చూ,
నదనము. 1.

ముద్దిరక్షకము. అం: చూ, కళలు.

ముద్దిరాక్షసము. అం. (ఈగంధమును విశా
ఖదత్తుడు వాసెను): చూ, కావ్యనాట
కములు. [క్షరశాల.

ముద్దిశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ముద్ది
ముద్దింఁచే. సం. స. కి. 1. ముద్దిగిరితము
చేయు: అచ్చేవేయు; వా. 2. చక్కాంకిత

ము చేయు; 3. ఉత్తర ములోనగువానిమీద
సీలునునొక్క (కొట్టు.) [గరము.

ముద్దిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ముదుటుం
ముద్దికము. అం: చూ, ఆననములు.

ముద్దితము. సం. విణ. 1. ముద్దింపఁబడినది;
2. ముకుళింపఁబడినది: ముకుళితము; అం.

3: చూ, గమకములు.

ముధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, వ్యర్థము.

మున్. దే. అవ్య: చూ, మంగల. 3.

మునక. దే. వి. రూ-మునుక:చూ, స్నానము.1.

మునగ. వై. వి.=ముంగి. రూ-మునుగ.*:
చూ, శిగువు.

మునస. దే.వి. ఏతపుమానిమిడియరభాగము.
(ఏతపుమానిమిడి యరభాగము మీట);
తద్వి.—ముంగినమాను.

మునసపు(బు). వా. వి. రూ-మున్నిపు. 1. గా
మాధికారి: అధ్యక్షుడు; 2: న్యాయాధి
కారి. “డిప్టికృతుమునసబు.”

ముని. సం. వి.ఇ.పుం. 1. బుని(వశిష్టాది): చూ,
సన్యాసి; 2: చూ,బుద్ధుడు; 3. అగ్నియ*:
చూ, కుకనాసము; దే. వి. (1) అత్యగ్ని
ము; (2) యత్నము: చూ, సన్నాహము.2;
విణ. (3) వృత్తియందు మునుకలము
యొక్క అంత్యోకారమునకు ఇకారము
వచ్చినరూపము. “మునివేగిల్లు, మునిముచ్చే.”

మునిగింఁచే. దే. స. కి. 1. స్నానముచేయిం
చే; వా. 2. (కనఁబడకుండునటుల పడవ
లోనగునవి) నీటిలోమునుగునట్లుచేయు.

మునిగినవాడు. దే. విణ. అప్లుతుడు: చూ,
స్నాతుడు.

మునికొంగు. దే. వి: చూ, రూ-ముంగొంగు.

మునికొల. దే. వి. 1: చూ, రూ-ముల్లకొల;
2: కక్కనము, కమిచీ, కనము, కొర
డా, చేముకు, చేపుకు-చాకు, చేరుకొల.

చేర్కోల-చేఱుకోల-చేఱులకోల-చేర్లకోల, జోటి, తరటు-తఱటు, సం-పెట-సమ్మెట, సాటి. (సం).—అర్పపి, కళ, కర్క చారకము, తోత్రము, తోదనము, పాజనము. (మిగతవానికి “చూ, సమ్మెట. 2.”) మునిచీరకటి. దే. వి. (మును + చీరకటి) పూర్వపురికినతోడనే పర్వతములచేరి చీరకటి, మునిమునిచీరకటి (అనికొందఱు): చూ, మేచకము. 1.

మునిబాగ్మణులు. అం: చూ, దళవిధబాగ్మణులు. (కందమాలాదు లశనముగ గ్రహించి దాంతులై తపోనిష్ఠగలిగి వేదశాస్త్రములను కర్తవ్యా కర్తవ్యములను గుర్తెఱింగి విశేషజ్ఞానముచే సత్సేవాత్మకల వారే బాగ్మణులు. “స్తో. ఫలమాలాశనో దాతో తపస్వీ వేదశాస్త్రవిత్, కృత్యా కృత్య విశేషజ్ఞో సత్సేవాత్మనిరవ్యతే.”) మునిమునుడు. దే. వి. (మును + మునుడు.) పరిపాతుడు, పరంపరుడు. రూ-మున్నునుడు: చూ, నూనుడు. 1.

మునిమునురాలు. దే. వి. పరిపాత్రి. రూ-మున్నునునురాలు: చూ, నూన. 1. మునిమాపు. దే. వి. (మును + మాపు): చూ, పరివోషము. 1. పా. 1, ఆ. 49.

మునిముంగల. ద్వ. వి. (ముంగల + ముంగల) ఎట్టెదుట: చూ, మొట్టమొదలు. మునిముచ్చే. దే. వి. (మును + ముచ్చే) 1: చూ, పశ్యతోహరుడు. 2. కళా. 3, ఆ. 188: చూ, హరకుడు. 1; 2. పశ్యతోహరురాలు: చూ, హరకుడు. 1. (“చూ, స్త్రీ.”) మునియేడు. దే. వి. (మును + ఏడు) రూ-మున్నేడు. నిరుటికి తొలియేడు: చూ, సంవత్సరములు. [2: చూ, వ్యాతకాడు.

మునిషి. వా. వి. 1. తురకచేదుపు చెప్పవారు; మునిసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మునీంద్రిండు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుండు; 2: చూ, సన్యాసి (బుద్ధి). మును. దే. వి. 1. (రూ-మునుపు-మున్ను) పూర్వ కాలము: చూ, మొదలు, 4; 2. (రూ-మునుపు-మున్ను) ఆరంభము: చూ, మొదలు 4; 3. అంతము, తుది. హరి. పూ. 7, ఆ. 198: చూ, సుద; అన్య. 4: చూ, ముంగల.

మునుగు. దే. అ. క్రి. రూ-మున్ను. 1: చూ, మరణించే. సాం. చూ. 36; 2. మునుక వేయు: చూ, స్నానమాడు; 3. అడగు. భో. 1, ఆ. 101: చూ, సుగ్రహ. 4; 4: చూ, నశించు; 5. మునుగుపడు: చూ, లాచు. మునుగువాడు. దే. విణ. ఆప్లుతుడు: చూ, స్నాతుడు.

మునుక. దే. వి. రూ-మునుక. మునుగుట. 1: చూ, స్నానము. 1; 2. మునుక వేయుట. విజ. 1, ఆ. 121: చూ, స్నానము. 1. మునుకు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంతాపించు. కై. 7, ఆ. 115; 2. చూచుటకు. భో. 5, ఆ. 86; 3. పలుకు. నై. 3, ఆ. 44: చూ, పచించు. [సన్నాహము. 2.

మునుకువ. దే. వి. పూనిక. య. 3, ఆ. 18: చూ, మునుకొను. దే. అ. క్రి. రూ-మున్నొను: చూ, ముందుపడు.

మునుకోలు. దే. వి. మునుకొనుట. [నగ*. మునుగ. నై. వి.=మురంగి: చూ, రూ-ము మునుగట్టు. ద్వ. వి. తూరుపుగొండ: చూ, పర్వతము.

మునుచీరకటులవిచ్చే మొగ్గ. ద్వ. వి. చంద్రుండు. వేం. అం. 11: చూ, హిమాంశువు.

మునుమే. దే. పేర్. చూ, రూ-ముంచు. మునుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మునుకొను.

మునుపు. దే. వి. రూ-మున్ను: చూ, రూ-మును. 1—2.

మునుము. దే. వి. రూ-మున్ము 1. మైరుపండిన
పిదప కోయుటకేర్పఱచుకొనిన పరిమితి:
పాము; 2. పరుస, పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1;
3. ఎదురు: చూ, మందర. 1; 4. ఎదుటిచోటు;
5: చూ, సేనాముఖము, 6: తఱచు: దనము-
తఱచు: దనము, ఒత్తడి, ఒత్తు, జేరము; విణ.
7. తఱచు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 48: చూ,
మొత్తము; వా.వి. 8. నాటునాటెడుపరుస.
మునుముకొను. దే. అ. కి. పరుస పెట్టు.
మునులయిల్లు. వా. వి. అపట్టిల్లు: చూ, సదనము. 1.
మున్నొను. దే. అ. కి: చూ, రూ-మునుకొను.
మున్ను. దే. అ. కి: చూ, రూ-మునుగు. (మును
క వేయటకు. — పాండు. 4, ఆ. 196.)
మున్నడి. దే. అవ్య. కి. విణ. (మున్ను + అ
డుగు) ముందుగా: రూ-మున్నాడి.
మున్నరక. దే. వి. 1. తొలిదుక్కి: చూ, లాం
గలము. 1; 2. దైర్యము. విజ. 3, ఆ. 144: చూ,
సైర్యము. 1. [మున్నడి. పా. 1, ఆ. 103.
మున్నాడి. దే. అవ్య. కి. విణ: చూ, రూ-
మున్నటిచేలి. ద్వ. వి. క్షీరసాగరకన్యక: చూ,
లక్ష్మి. 1. [దే. 10.
మున్నటిపట్టి. ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు. సాం.
మున్నటియగ్గి. ద్వ. వి: చూ, బడబాలనము.
మున్నీరు. ద్వ. వి. (మును + నీరు): చూ, సము
ద్రము. పాండు. 2, ఆ. 109.
మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మును. 1—2.
మున్నూలు. దే. స. బ. (మూడు + నూలులు)
మూడునూలులు.
మున్నూలు. దే. వి. తిగినూతి: రూ-మున్నూలు.
ముప్పిరి, ముప్పేట: చూ, నూత్రిము. 1.
మున్నెరిక. దే. వి. పూర్వరాగమువలన గలిగిన
ఋగహతాపము.
మున్నేడు. దే. వి: చూ, రూ-మునియేడు.
మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మునుపు.

మున్ను. దే. వి: చూ, రూ-మునుము.
మున్నిపు. వా. వి: చూ, రూ-మునసపు (బు.)
ముప్పండు. ద్వ. వి. బ. ముప్పదిమంది.
ముప్పటిలు. దే. అ. కి. రూ-ముప్పటిల్లు.
చేల్లారు: చూ, సుక్కు. 4.
ముప్పటిల్లు. వా. అ. కి. — పై. —
ముప్పది. ద్వ. స. (మూడు + పది): ముప్పై (30).
ముప్పదియాతేండ్లది. ద్వ. వి. నిరతము, లోల,
మిక్కిలియచ్చగది: చూ, స్త్రీ. [రిక్క.
ముప్పదిరెంటిగుంపు. ద్వ. వి. రేపతి: చూ,
ముప్పదిరెండాయధములు. అం: (చూ, బాణ
ము. 1. ౬౫) బాణము, ఖడ్గము (కటారి,
తోమరము (కోదండము), స్తోమము, చేరి,
స్వగము, శక్తి, యష్టి, భిండివాలము, పరి
ఘము, పరశ్వధము, గద, పాసము, ముద్ద
రము, ముసలము, శూలము, పాశము, చక్ర
ము, మునుండి, డండము, వజ్రము, ఆశని,
హలము, అరిష్టము, కర్కశము, కుంతము,
పరశువు, శంకువు, వేణువు, తోత్రము,
కుమాలము, త్రిశూలము. (32). (చూ, ఆయుధ
నామవిశేషములు. 657 పొరట.)
ముప్పదిరెండు. ద్వ. వి: (సం). — ఆకృతి.
ముప్పరువునేల. దే. చి. కోశత్రయము: రూ-
ముప్పర్వనేల. [పద్మల పాత్రము.
ముప్పర్లు. వా. వి. చిత్రాకర్ణాలులే పరుస
ముప్పర్వనేల. దే. వి: చూ, రూ-ముప్పర్వనేల.
ముప్పలము. ద్వ. వి. (మూడు + పలము.)
మూడుపలములు. [మూడుపాతికలు.
ముప్పాతిక. ద్వ. వి. (మూడు + పాతిక)
ముప్పావు. ద్వ. వి. (మూడు + పావు) మూ
డుపావులు. [మూడుపావులాలు.
ముప్పావులా. ద్వ. వి. (మూడు + పావులా)
ముప్పిడి. దే. వి. (మూడు + పిడి) చోడు:
చూ, రిప్పి. 2. [పిలు.
ముప్పిర. దే. వి. (మూడు + పిర) మూడు

ముప్పిరి. దే. వి. (మూడు + పిరి): చూ, మున్నాలు; విణ. 2. మూడుపిరులుగలది.

ముప్పిరిగొను. దే. అ. కిర్. 1. మూడుపిరులు గా పెనంగొను; 2. పెనంగొను. నిర్వ. 10, ఆ. 140: చూ, చెంటిగొను.

ముప్ప. దే. వి. 1. వార్ధకము: చూ, స్థావిర ము; 2. చూ, వివత్తు. రామా. 7, ఆ. 119.

ముప్పుట. దే. వి. (మూడు + పూట) మూడుపూటలు.

ముప్పె. వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ముప్పేట. దే. వి: చూ, ముప్పిరి.

ముప్పేటపేరు. దే. వి. తిగిసరము: చూ, హాస శిక. 2. (చూ, భూషణము. 2.)

ముప్పై. వా. వి: ముప్పది. (30).

ముప్పొంగు. దే. అ. కిర్. (మూడు + పొంగు) మూడుపొంగులు పొంగు.

ముప్పొత్తులు. దే. వి. బ. (మూడు + పొత్తులు) అనడ్డ: చూ, సయట.

ముప్పొక్కలాడు. దే. వి. (మూడు + పొక్కలు + అడు.) తిగుణాత్మకుడు: చూ, వేలుపు.

ముబ్బడి. దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.

ముబ్బడించే. దే. అ. కిర్. ముమ్మడియగు: రూ-ముమ్మడించే.

ముప్పొసవార్లము. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. ఆం, పదా. సుర. 21. [మంబె.]

ముప్పె. దే. వి. నితంబపార్శ్వము: చూ, ముప్పేడ. వా. వి. మూడు + బేడ) మూడు బేడలు.

ముముత్తుత్తము. అం: చూ, సాధనచతుష్టయము. ముముత్తువు. సం. విణ. (ఉ). విడువనిచ్చ

గలవాడు.

ముమూర్ష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చోవనిచ్చ: చూ, వాంఛ. [గలవాడు.

ముమూర్షువు. సం. విణ. (ఉ). చోవనిచ్చ

ముమ్మడి. దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు. ముమ్మడించే. దే. అ. కిర్: చూ, రూ-ముమ్మడించే.

ముమ్మడుగు. దే. విణ. మూడురెట్లు: ముబ్బడి-ముమ్మడి.

ముమ్మనుమడు. దే. వి: చూ, రూ-ముని మనుమడు. [మనుమరాలు.

ముమ్మనుమరాలు. దే. వి: చూ, రూ-ముని ముమ్మరము. దే. విణ. 1. అధికము. పంచ.

నా. 3, ఆ. 84: చూ, హేరాళము. 2: చూ, విజ్ఞాంభణము. [సందడించే.

ముమ్మరించే. దే. అ. కిర్. అతిశయించే: చూ, మమ్మాలు. దే. వి. (మూడు + మాలు).

మూడుమాలులు.

ముమ్మాడు. దే. స. (మూడు + మూడు). మూడుమూళ్లు: రూ-ముమ్మాడు. తో

మ్మిడి, ముత్తిగ. (చూ, ఓమ్.)

ముమ్మాడు. దే. స. (మూడు + మూడు) - పై.-

ముమ్మాల. దే. వి. మూడుమూలలుగలది.

ముమ్మెన. అం: చూ, మొనలు.

ముమ్మెనవాలు. ద్వ. వి. (మూడు + మొనవాలు).

తిగిళిము, తిగిశాలము: చూ, బాణము. 1. 3 ర.

ముమ్మెనవాలదాలుపు. ద్వ. వి. శూలి: చూ, శివుడు.

ముమ్మెనవార్లంట. ద్వ. వి. - పై. -

ముమ్మెటు. దే. విణ. (మును + మెటు) మూడశిరోమణి.

మూయ్యంచే. ద్వ. వి. (మూడు + అంచే) 1. మూడుమూలలు; విణ. 2. మూడుమూల

లుగలది. [చూ, తృణము. 1.

మూయ్యంచేతుంగ. ద్వ. వి. మూడంచేతుంగ*:

మూయ్యగి. ద్వ. వి. అగ్నిత్రయము: చూ, పహ్ని. 1. [నికలు, కుడపపట్నము.

మూయ్యడ. ద్వ. వి (మూడు + అడ) అటు మా

మూయ్యకుబొన్న. ద్వ. వి. (మూడు + అకు +

బొన్న.) మువ్వంచోకు*: చూ, సాలపర్ణి.

మూయ్యలు. దే. స. (మూడు + అలు) మూడు అలులు. 3 x 8 = 18.

మయ్యలగుట్ట. ద్వ. వి. (మూడు + ఎల్ల + గుట్ట) 1. మూడు ఎల్లలుకలియుచోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. మూడుదారులుకలియుచోటు, త్రికము. స్వా. 3, ఆ. 34: చూ, మార్గము. 1. [డేళ్లు. $3 \times 7 = 21$. మయ్యేడు. దే. స. (మూడు + ఏడు) మూడు మయ్యేటు. దే. వి. (మూడు + ఏటు) త్రిప: ధగ, గంగ: చూ, నది.
మర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మరువము. వాసనగల మొక్క: చూ, రాజార్హము. (చూ, సల్లకి). మరంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మనగ. కారు మనగ*: చూ, శిగువు.
మరకనాటిబాగ్నాటలు. ఆం: చూ, ఆంధ్రులు. రికిసారట. (మరకనాడులు, చెన్నూరు ముగకనాడులు అని రెండువిధములు. శుక్లయ జుచ్చేదులు. కాత్యాయననూత్రమువారు).
మరజబంధము. ఆం. (మర్జలబంధము): చూ, శబ్దాలంకారములు. (హేతువు. 2.)
మరజము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. మృదంగము (దీనిహోత్రమూర్తన): చూ, వీణె; ఆం. 2: చూ, ఆనందవాద్యములు.
మరటి. దే. వి. చూ, పుచ్చము. ఆం. పదా. 5-7.
మరదారుసింగు. వా. వి: కంఠస్థము, కంఠస్థపు. (నిమృతపండ్లరసమున నూతి ఎండించిన శుద్ధి.)
మరబ్బ. వా. వి. మరబ్బా. 1. పెంకితనము. మరబ్బి; 2. అల్లపుమరబ్బా ఆను లేహ్యము.
మరబ్బా. వా. వి. — పై. —
మరబ్బి. వా. వి: చూ, మరబ్బ. 1.
మరమర్దనుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. [(చూ, మర).
మరము. దే. వి. అందుగు *: చూ, సల్లకి.
మరమర. దే. వి. 1. మూలుటయందగు ధ్వన్య నకరణము: చూ, హూహూ; 2. అణు: గుటయందగు ధ్వన్యన కరణము: చూ, హూహూ.

మరళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిల్లనంగోరి. పాండు. 1, ఆ. 164: చూ, వీణె; 2. అశ్వ ధారావిశేషము. పా. 2, ఆ. 101: చూ, హయము. [హేళనము చేయు.
మరళించే. దే. స. కి. తిరస్కరించే: చూ, మరళ్యాదులునుపిరములు. ఆం: చూ, నాద్య ములు. [మొరాయింపు.
మరాయింపు. వా. వి. బుకాయింపు: చూ, మరారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కృష్ణాడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. ఒకానొకకవి.
మరళము. దే. వి. దిగదుడుపు: చూ, సురా శము. 1. [సురాలించే.
మరాలించే. దే. స. కి. దిగదుడుపు: చూ, మరి. దే. వి. 1. కండకాపరము, గర్వము. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 32: చూ, హంకారము; 2. నడక యందలి కులుకు: మరిపము - మురిపెము.
మరించే. దే. పే. అంకించే, త్రిప్ప, త్రిప్పి యాడు, మలపు, ముఱకటించే. తద్వి. — కడుపులోత్రిప్పనకు. — గుండించే—గూం డించే.
మరికాడు. దే. విణ. గర్విష్టాడు. అచ్చ. బాల, కాం. 199: చూ, హేరంబుడు.
మరికి. దే. వి. రూ-ముఱికి. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1.
మరికొను. దే. స. కి. (మరియ+కొను.) ఖం డించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 10: చూ, పెరుగు.
మరిడిగొలుసు. దే. వి. ముంజేతవేసికొనెడి బం గారు మెలికలగొలుసు: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౪)
మరిపము. దే. వి: చూ, మరి. 1-2. (గర్వము నకు. — ఉ, హరి. 1, ఆ. 57.)
మరిపెము. దే. వి. — పై. —; 3: చూ, విలా సము. 2; 4. శృంగారగర్వము: చూ, హం కారము.

మురియ. దే. వి. ముక్క: చూ, శకలము. 4.
మురియబడు. ద్వ. ఆ. కి. అతిశయించే.
పంచ. నా. 1, ఆ. 282: చూ, సందడించే. 2.
మురియు. దే. అ. కి. 1. నడుచునప్పుడు కులు
కు; 2. గర్వింపే: చూ, హంకరించే; 3. నివ
ర్తిల్లు: చూ, వట్టిల్లు; 4. తెగు. హరి. ఉ.
2, ఆ. 60: చూ, వ్రక్కనాలు; 5. పాక
చుచెడు: చూ, విలుగు. 5.
మురుడు. సం. వి. అ. పుం మురుడనురక్క
నుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
మురుగు. దే. వి. (రూ-ముర్దు-మురువు-ముర్దు.)
1. ముంజేలిక: చూ, భూపణము. 2-౧౨-
(౨౫); 2. అల్లికవేసిన బంగారుకమ్మి.
మురుము. దే. వి. అంచుగు*: చూ, నల్లకి.
(రూ-మరము.)
మురువనడ. దే. వి. చూ, మరలి. 2.
మురువు. దే. వి. రూ-ముర్దు. 1. గర్వము.
య. 2, ఆ. 52: చూ, హంకారము; 2: చూ,
సౌందర్యము; 3. శృంగారగర్వము: చూ,
హంకారము; 4: చూ, రూ-మురుగు. 1;
5: చూ, రూ-మురుగు. 2; 6: చూ, విలా
సము. 2; విణ. 7. సుందరము. బి. 5, ఆ.
29: చూ, సౌందర్యము; 8. మంజులము:
చూ, హృద్యము.
ముర్తి. దే. వి: చూ, రూ-మురుగు.
ముర్చురము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుమ్మరి;
2. సూర్యనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము.
ముర్చురుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మృత్యు
భుండు.
ముర్దు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మురువు.
ముఱకటము. దే. వి. ముఱకటించేట.
ముఱకటించే. దే. స. కి: చూ, మురించే.
ముఱకము. దే. వి. నిట్కు: చూ, హంకారము.
ముఱముఱమును. దే. అ. కి. కోపవికారము
చూపు: ముఱముఱలాడు.

ముఱముఱలాడు. దే. అ. కి: చూ, ముఱముఱమును.
ముఱి. దే. వి. 1: చూ, శౌర్యము; విణ. 2. అ
ల్పము: చూ, స్వల్పము; 3. కుత్సితము: చూ,
హీనము. 1.
ముఱికి. దే. వి. 1. నింకిరి: చూ, మలము. 1;
2. కల్మషము: చూ, మలినము. 1.
ముఱికికాలువ. నా. వి. ముఱికినీరుపోవుకాలువ.
(ఇది పంటకుననికీ రాదు) గ్రువొడ్డి.
ముఱికిగుంట. నా. వి. పీఠిగుంట; చూ, మఱుం
ముఱికిచెరుట. దే. వి. కొంచే: చూ, స్వేదము.
ముఱికినాడు. దే. వి. ఒక దేశము. రూ-ములికి
నాడు-మురికినాడు (అనికొందలు) (చూ,
ముగకనాటి బాగ్నాణులు.) చువము. 1.
ముఱిచీకటి. దే. వి. గబ్బుచీకటి: చూ, మే
ముఱిముఱి. దే. విణ. కొంచెముకొంచెము: చూ,
స్వల్పము.
ముఱిముఱిచీకటి. దే. వి: చూ, ముఱిచీకటి.
ముఱియు. దే. అ. కి. గర్వింపే, రూ-మురి
యు. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 72: చూ,
హంకరించే. య; 2: చూ, పీయూషము.
ముఱు. దే. వి. రూ-ముఱు. 1: చూ, మురి
ముఱుగు. దే. అ. కి. 1: కుర్చు-కుర్చు;
2: చూ, సదమదముగు. మార్క. 2, ఆ. 41.
ముఱుగుడు. దే. విణ. ముఱిగినది. స్వా. 4, ఆ.
37: చూ, వి. ముంపు.
ముఱుతోవ. దే. వి. (ముఱుగు+తోవ.)
దుర్గంధముగుదారి: చూ, మార్గము. 1.
ముఱు. దే. వి: చూ, రూ-ముఱు.
ముఱుంబాము. దే. వి: చూ, మాతులాహి.
ముఱుంబాలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముఱు. 2.
ముఱువు. దే. వి: చూ, రూ-మురువు. 2.
ములక. దే. వి. రూ-ములక*: చూ, సింహి. 2.
(ఇదికప్పములక, తెల్లములక, పెద్దములక
అని తివిధము.)

ములకాలకట్ట. వా. వి: చూ, ములుకోల. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

మాటికి. దే. వి. రూ-ముల్కి. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. బాణపుటలుగు: చూ, బాణము. 1; 3. బొంగరపుముల్లు; వా. 4. మనసునవాటిస మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ములు. దే. వి. రూ-ముల్లు. 1. కంటకము: చూ, సీతాగిము; 2. సీవారాదికూకము: చూ, సీతాగిము; 3. తాగిముముల్లు, మొల: చూ, సీతాగిము; 4. మల్లయుద్ధాయుధాగిము: (బ) ముళ్లు.

ములక. దే. వి: చూ, రూ-ములక*.

ములకత్తి. ద్వ. వి. ముల్లత్తిసెడుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

ములుకోల. దే. వి. 1. (ములకాలకట్ట): చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2. తోత్రము: చూ, రూ-ముల్లుకోల.

ములుగ. దే. వి: గరియ-గరుగు-గలుగు*.

ములుగు. వై. వి. 1. మూలక. బొక్కసము: చూ, పంటసాల; దే. వి. 2: చూ, రూ-ములుగు. 1; ఆ. కి. (రూ-ములుగు-ముల్లు.) 3. నొప్పిచే ధ్వనించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 77: చూ, రూ-ములుగు. 3; 4. అజయే: చూ, శబ్దించే. మొగవీర.

ములుగొలిమిడి. దే. వి. ఇత్తురము*: చూ, ములుగోరెట. ద్వ. వి. ఝింటి*: చూ, సహ. 2. ములుచిత. దే. వి: చూ, రూ-ముల్లుచిత*.

పర. 5, ఆ. 185. ములుచే. దే. వి. 1. ధూర్తడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, మూఢుడు. కళా. 6, ఆ. 267; 3. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2. [వృత్తము. 6 (బెడిదము. 5.) ములుచేదనము. దే. వి. గట్టిదనము: చూ, ములుజెనుదు. ద్వ. వి: (సం).—అలంబుషము,

తిక్కంటకము*. [15: చూ, పల. 1.

ములుతారు. దే. వి. ఒకపల. హరిశ్చ. 2, ఆ. ములుతోటకూర. దే. వి. ముల్లతోటకూర*: చూ, మారిషము. [తాగిసు.]

ములుతాగిసు. దే. వి. చిన్నతాగిసు: చూ, ములుదోప. దే. వి. రోమశి*: చూ, హరివాలుకము. ములుదోపతిగె. దే. వి.—పై.— [నూకరము.

ములుపంది. దే. వి. ఏదు, శల్యము: చూ, ములుబంతి. ద్వ. వి. ఒకానొకచోరపాధనము, గద్దగోరు-గద్దగోరు, గరుడిగోరు, తలముళ్లు, బలపము: చూ, రిప్పి. 2.

ములుము. దే. వి. బావులనీళ్ళు పాటించిపండించెడుపాలము: చూ, హరిప్పియ. 2 (భూమి. 1.) ములుమెదుగు. దే. వి: చూ, రోహి. 2*.

ములువాలగు. దే. వి. ఒకచేద: చూ, మత్స్యము. 1. [నెంపలి.

ములువెంపలి. దే. వి. కంటకపుంఖి*: చూ, ములువెలగు. దే. వి. పుల్లవెలగు: చతురశ్రికము, గింధిలము, కశేరుకము, కంటకకపిత్థము*: చూ, వెలగు.

ములువెలము. దే. వి: చూ, బికంకతము. 1*. ములునూపు. దే. ఆ. కి. 1. అతిశయించే: చూ, సందడించే: వా. 2. తాగిసుముల్లుబరువునైపుబరగు, ముల్కి. దే. వి: చూ, రూ-ములికి.

ముల్పు. దే. వి. 1: చూ, రూ-ములుచే. 2. పర: 3, ఆ. 198; 2: చూ, ములుచే. 3.

ముల్లంగి. వై. వి. మూలకము: చూ, హస్తికంద. *. ముల్లంగిపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పక్షి.

ముల్లముచ్చి. దే. వి: చూ, ముల్లుచిత*.

ముల్లముతాయి. దే. వి. ఒకరకముపత్రపరశువు: చూ, వృశ్చినము.

ముల్లియ. వై. వి. 1. మూత. రూ-ముల్లె: చూ, మాట; 2: చూ, ముడుపు. 1; 3: చూ, ముడుపు. 2; 4: చూ, ముడుపు. 3.

ముల్లియవిప్ప. ద్వ. వి. మాటలదొంగ: చూ, హారముడు. 1.

ముల్లు. దే. వి: చూ, రూ-ములు. [సిక్కు

ముల్లుకోల. వా. వి. రూ-ములుకోల: చూ,

ముల్లుచిత. దే. వి. (ముల్లు + ఉచ్చిత) రూ-

ములుచిత*: చూ, సం. 5.

ముల్లుచూపుట. జా. పక్షపాతము లేకుండుట.

“నెలయంగ నశ్య పేధంబులు.....ధర్మము
వలనన ములునూపు.” (భారతము.) (చూ,
ములునూపు. 2.)

ముల్లుపుచ్చి కొట్టడమే. వా. అ. కి. మునుపటి
కంటే నెక్కువ బాధకలుగు.

ముల్లె. వై. వి.=మూత: చూ, రూ-ముల్లియ.

ముల్లెవిప్పవాడు. ద్వ. వి: చూ, ముల్లియవిప్ప.

ముపురు. దే. స. బ: చూ, రూ-ముగురు.

మువ్వ. ద్వ. వి. (మూడు + వా) 1. మొనలో

మూడుసండులుగల పెద్దగజ్జె, గజ్జయ: చూ,

భూషణము. 2-ం-3); 2. ఒకపట్టణము.

రూ-మువ్వ: చూ, సీమ (1) (దేశములు.)

మువ్వంచే. ద్వ. వి. (మూడు + పంచే) 1: మూడు

పంచేలు; విణ. 2. మూడుపంచేలుగలది.

మువ్వంచేకు. ద్వ. వి. (మూడు + పంచే + ఆకు):

చూ, ముయ్యకుబొన్న*.

మువ్వంటు. దే. వి. (మూడు + అంటు) నెలకు

లోపలి మూడుపురుడులు. హరి, ఉ. 4,

అ. 251.

మువ్వకోడె. దే. వి. మువ్వపసరము, కాడి

కిని గంతకును కొత్తగా అలవరించెడియెద్దు:

చూ, వృషభము. 1. [కార్తూలము. 1.

మువ్వగలవన్నె మెకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ,

మువ్వదోనె. ద్వ. వి. అడుగునడిచివలకగల

దోనె: చూ, హోడను.

మువ్వన్నె. ద్వ. విణ. మూడురంగులుగలది.

మువ్వన్నెకాడు. ద్వ. వి: చూ, నూర్యుడు.

మువ్వన్నె మెకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ,

కార్తూలము. 1. [కాణము. 1.

మువ్వన్నెవిల్లు. ద్వ. వి. ఇంద్రధనుస్సు: చూ,

మువ్వపసరము. దే. వి: చూ, మువ్వకోడె.

మువ్వసము. దే. వి. మూడుపసములు.

ముపురు. దే. స. బ: చూ, రూ-ముపురు.

మువ్వేలుపులయిక్క. దే. వి: చూ, నూర్యుడు.

ముషిణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ: చూ, విషముష్టి*

(వీనిగింజలు చిట్టివేళ్లరసమున చెండుతోములు

పండినకుచ్చి.) (చర్మకోగములుచూరించేను),

ముషితము. సం. విణ. 1. దొంగిలబడినది:

రూ-మూషితము: చూ, హృతము; 2. నఱక

బడినది.

ముష్కకము. సం. వి. అ. పుం.=మొక్కము.

(రూ-ముష్కరము-ముష్కళము)*: చూ,

మొక్కము.

ముష్కము. సం. వి. అ. పుం. 1:—పై—;

2: చూ, వృషణము; 3: చూ, మొత్తము. 2.

ముష్కరము. సం. వి. అ. పుం.=మొక్కరము*:

చూ, మొక్కము.

ముష్కరుడు. సం. విణ.=మొక్కలుడు:

చూ, వ్యాభుడు. 2. [ముష్కరము.

ముష్కళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

ముష్టి. సం. వి. ఇ. పుం, (స్త్రీ. 1. కత్తిపిడి:

చూ, రిష్టి. 2. (పిడి. 2.); 2. పిడికిలి,

సంగ్రాహము: చూ, పిడి. 1; 3: చూ,

సమృద్ధి; 4.=మునిడి*: చూ, ముషిణి;

పుం. 4. అభినయహస్తవిశేషము: చూ,

వ్యంజకము. 1; వా. వి. 5. బిచ్చము:

చూ, వేడికోలు; అం. 7: చూ, అసంయత

హస్తములు.

ముష్టితాడనము. అం: చూ, తాడనములు.

ముష్టింపచుడు. సం. విణ. దరిదుర్చుడు: చూ,

లొల్లగాడు (బీదవాడు.)

ముప్పివోకరణము. అం: చూ, ప్రమేయములు.
ముప్పిబంధము. సం. విణ. 1. గట్టిగాపిడికిలిం
చేట, సంగ్రాహము: చూ, హస్తము. 1;
2. పిడికిలి, సంగ్రాహము: చూ, హస్తము. 1.
ముప్పివస్త్రము. అం: చూ, నృత్యహస్తములు.
ముసగెన. దే. వి: చూ, గుసగుస.
ముసద్ది. వా. వి. 1: చూ, లెక్కవాడు;
2: చూ, లేఖకుడు.
ముసద్దీపేచి. వా. వి. 1. వ్యాత్రునుము ముట్ట
నివిషయములో వ్యాత్రుకాడు వ్యాత్రయం
దు చూపెడులోపము. “ముసద్దీపేచీయుండ
రాదు.”; 2. మధ్యనర్తియొక్క మడత
సంభాషణము; 3. ఉభయవాదులయొక్క
భావములు విడకపోవుట.
ముసనాబు. దే. వి. అందలమువర్కకైతర.
ముసనుస. దే. వి. 1. ముసురుట లోకగునాని
యందలిధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ;
2. కోపమునగలుగు చిఱచిఱ; 3. పంది
మార్కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము.
భాగ. 3, ఆ. 413: చూ, హూహూ.
ముసనుసనుసు. దే. అ. కి. రూ-ముసనుస
యను. 1. ముసనుసయనిశబ్దించు: చూ, శబ్దించు;
2. చిఱచిఱలాడు, మండు: చూ, వెలుగు. 5.
ముసనుసనుసు. దే. అ. కి. —పై.—
ముసరు. దే. అ. కి: చూ, వ్యాపించు. భీ.
3, ఆ. 176.
ముసలము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-ముస
లము. 1: చూ, రోకలి; అం. 2: చూ,
ముప్పది రెండాయుధములు; 3: చూ,
అస్త్రములు.
ముసలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ,
విరేళయ; 2. ఎలుకజీడిక: చూ, స్ఫోట
శోధ; 3: చూ, నేలతాడిక; 4. రూ-
ముసలి. బల్లి: చూ, హూహూలము. 2.

న్. పుం. 5: చూ, బలరాముడు; దే. విణ.
(1) వృద్ధు: చూ, స్థావరము.
ముసలితనము. వా. వి: చూ, ముసలి (1).
ముసలిది. దే. విణ: చూ, ముదియది.
ముసలివాడు. దే. విణ: చూ, స్థవిరుడు.
ముసల్మాను. వా. వి. కురక, మేచ్చుడు.
ముసల్మనుడు. సం. విణ. రోకటిచేతఁ జేంపఁ
దగినవాడు. [చూ, రాజార్జును.
ముసాంబ్రము. దే. వి. 2. కానొకమందువస్తువు:
ముసాబు. వా. వి: చూ, నానుడువాన.
ముసాయిగా. వా. వి. చిత్తువ్యాత్ర, మితలలు,
మసోదా. [రామా. 8, ఆ. 230.
ముసి. దే. విణ. బొంకు: చూ, వితథము. 1.
ముసింమే. దే. అ. కి: చూ, నశించు.
ముసిండి. వై. వి.=ముప్పి: చూ, ముషిణి*.
ముసిణి. వై. వి.=—పై.— [ము. 1.
ముసిగవు. దే. వి. చిలునగవు: చూ, హాస్య
ముసిముసినగవు. దే. వి.—పై.—
ముసిముసినవృ. దే. వి.—పై.—
ముసుండము. సం. వి. అ. పుం. కొయ్యగుదియ:
చూ, ముద్గరము.
ముసుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—;
అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.
ముసుంగు. దే. వి. కప్పడు: చూ, వ్యవధానము. 3.
ముసుంగుడు. దే. వి.—పై.—
ముసుంగుడువడు. పృ. అ. కి. కప్పడువడు:
రూ-ముసుంగువడు, ముసుంగువాలు.
ముసుంగుబొంద. దే. వి. మట్టలుడిదని చిన్న
తాడిక: చూ, శ్రీతాళము.
ముసుంగువడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-ముసుం
గుడువడు. నిర్వ. 10, ఆ. 140. [ఆ. 101
ముసుంగువాలు. దే. అ. కి. —పై.— పు. 1,
ముసురు. దే. వి. రూ-ముసువు. 1: చూ, నాను
డువాన; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1.

మునురుకవియు. దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించే. మునురుకొను. దే. ఆ. క్రి:—పై.—

మునురుమాతి. దే. వి. కోపవికారముగలమొగము: చూ, వదనము. 2.

మునురుమాతివాఁడు. దే. విణ. కోపవికారముగల మూతివాఁడు.

మునుపు. దే. వి: చూ, రూ—మునురు. 1—2.

ముస్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ—ముస్తకము—ముస్తియ—ముస్తై.) 1. నిడుముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. కైవడిముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 1.

ముస్తకము. సం. వి. ఆ. పుం.న.1.—ముస్తా. తుంగముస్తై. (చూ, తృణము 1లోతుంగముస్తై)*. 1: కుటంబము—కుటన్నుటము, కైవర్తము, కైవర్తముస్తకము—కైవర్తముస్తకము, కైవర్తి. కైవర్తిక, కైవర్తిముస్తకము—కైవర్తిముస్తకము, గోనర్తిము, గోపురము, ఘనము, జలదము, దాళపురము, నాగము, నాదేయము, పరిపేలవము, ప్లవము, ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, వానేయము. (తె).—కయినడి (చూ, 1330పొరట) —కైవడి, కయినడిముస్తై—కైవడిముస్తై, ముస్తియ—ముస్తై. *: 2. నిడుముస్తై (చూ, తృణము 1లో తుంగగడ్డి)*: ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, రాజకశేరుక. (తె).—తుంగ, తుంగముస్తై, నిడుముస్తై, ముస్తియ—ముస్తై. తద్వి. —గ. భద్రము, భద్రముస్తకము; ౨. చక్రిల. (తె).—వటుగ్రవముస్తై (చూ, తృణము 1లోగుండ్రి తుంగ); (మతీయ పచ్చేతుంగముస్తై, కోల తుంగముస్తై మున్నగునవి): చూ, హరిత. (తృణము.1.)

ముస్తాదు. వా. విణ. 1. సిద్ధమైనది:రూ—ముస్తాబు; 2. ఆయుత్తము: చూ, సన్నాహము. 2. ముస్తాబు. వా. విణ. —పై.—వి. కి.దుస్తులులో నగునవి ధరించుకొనుట.

ముస్తియ. వై. వి.—ముస్తక: చూ, ముస్తకము. 1—2.*.

ముస్తీదు. దే. విణ: చూ, ముస్తాదు. 2. ఉరా. 4, ఆ. 278.

ముస్తీబు. వా. విణ: చూ, రూ—ముస్తీదు.

ముస్తై. వై. వి.—ముస్తక:చూ, రూ—ముస్తైయ.* (నిడుముస్తైకు.—స్యా. 2, ఆ. 7.)

ముస్తైలమేపరి. ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము; ముహూ, సం. అవ్య: చూ, మాటిమాటికి.

ముహూర్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న: రూ—ముహూర్తము.—మూరతము—మూరుతము—మూర్తము. 1. పండ్రిండుక్షణముల కాలము; 2. రెండుగడియల కాలము.

ముహూర్భాష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనులాపము: చూ, శబ్దము. 2.

ముహూర్తభాగము. పా. యాత్ర పృశ్న గృహ రంభాదులకును, హోదశమహాకర్మములు మొదలగువానికిని మంచిపక్షాలు దీనివలనఁ జెలిసికొనఁబడును. కాలామృతము మొదలగు గ్రంథములిందుకొఱకేర్పడియున్నవి.

ముహూర్తము. సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, రూ—ముహూర్తము.

ముళ్ళమాటలు. జా. మాయమాటలు. “పలుచెఱగు ముళ్ళమాటల, కలహమెకల్యాణమని.” పారి. 1, ఆ. 85.

ముళ్ళయతి. మి. వి. నారదుఁడు:చూ, సన్యాసి. ముళ్ళపంగ. దే. వి. కత్తెరవంగ*: చూ, వంగ. ముళ్ళు. వా. వి బ. 1: చూ, ములు. 4; వా. 2. చిక్కులు. “మరాముళ్ళు.”

మూ

మూ. దే. విణ. వృత్తియందు మూఁడుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁ గా మిగిలిన రూపము. “మూన్నాళ్ళు”.

మూఁక. దే. వి. 1: చూ, సమూహము; 2.దండు: చూ, నేన. 1;అం.3: చూ, దూతీ చతుష్టయము.

మూఁకవివృ. దే. విణ. చెదరగొట్టునది. స్వా. 4, ఆ. 108.

మూఁకుడు. ద్వ. వి. (మూఁత + కుడుక)

1. తట్టునంటి మట్టిపాత్రము: చూ, పాత్రము. 8-కడ; 2. ఇత్తడిమూఁకుడు. పాండు. 3, ఆ. 201: చూ, పాత్రము. 6-కడ; 3. మూయుటకుఁదగిన మూఁకుడులొనగునది: మూఁత.

మూఁగ. దే. వి. 1: చూ, వోమ; 2: చూ, పక్షి; వై. విణ. 3. = మూక: నోరుమొంగ, మలువ, ముంగ, మూఁగవాఁడు, మూఁగి, మూత.(సం).—అభాషణుఁడు, అవాచీనుఁడు, మూకుడు. తద్వి. — ౧: పుట్టుమూఁగ; ౨: (సం) కలంబకుఁడు. [ఉ, హరి. 4, ఆ. 92.

మూఁగఁబాటు. దే. ఆ. కి: చూ, వ్యాపించే. మూఁగతీట. ద్వ. వి. ఒడలిపె దట్టముగావేలిన తీట: చూ, విదర్శిక.

మూఁగబోతు. ద్వ. వి. తుషనమేత ధాన్యములు: మూన, మూస: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.)

మూఁగబిట్టుకోడి. ద్వ. వి: చూ, పుంజే.

మూఁగమొగ్గులు. ద్వ. వి. వికసించేని మొగ్గులు.

మూఁగవాఁడు. ద్వ. వి. నాలుకలేనివాఁడు, కొండనాలుక లేనివాఁడు (ఆసికొండలు): చూ, మూఁగ. 3.

మూఁగి. వై. విణ: చూ, మూఁగ. 3.

మూఁగిమూసానమ్మ. వా. వి: చూ, రూ-ముంగిమూసానమ్మ. [కళా. 3, ఆ. 18.

మూఁగు. దే. ఆ. కి: చూ, వ్యాపించే.

- మూఁడు. దే. స. రూ-మూడు: చూ, రెండొకటి; ఆ. కి. 2. కలుగు: చూ, సంభవించే; 3. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.

మూఁకుఁతంకములుగలవి. ఆం: చూ, త్రోయము.

మూఁడుచే. దే. ప్రి. మూఁడఁజేయు, కలిగించు: రూ-మూడు.

మూఁడునొకటి. వా. స: చూ, నాలుగు.

మూఁడుపూవులాటుకాయలు. జా. అభివృద్ధి.

ప్రతిపువ్వున కొక్కొక్కకాయ సహజము. ఇచ్చేట పువ్వునకు (రెండుకాయలుచెప్పట అతిశయకథనము. “మూఁడుపూవులాటుకాయలుగా నున్నదని” (ధర్మజ రాజ సూయము.)

మూఁడుమాటలాటుతప్పులు. జా. ఎక్కువ తప్పులు. (కళాపూర్ణోదయము.)

మూఁత. దే. వి. 1. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము; 2: చూ, మూకుడు. 3; 3. కనుతొప్ప మూఁత: చూ, పిహితము; వా. 4. (నీసాకువేయు) బిరడ: చూ, బిరడ. 2.

మూఁతబల్ల. దే. వి. వాచోరుపట్టె.

మూఁపు. దే. వి. ఆంసము, భుజశిరము: చూ, స్కంధము. 1. [స్కంధము. 1.

మూఁపురము. దే. వి. ఎద్దుభుజశిరము: చూ, మూకాంబ. ఆం: చూ, ఆంబ. 5.

మూకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకరక్కనుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 2. = మూఁగ-ముంగ: చూ, మూఁగ. 3.

మూగురు. దే. స: చూ, రూ-ముగురు.

మూగేలు. దే. వి. చేంచే: చూ, మూషికము.

మూచూచే. దే. స. కి. (మూతి + చూచే): చూ, మూగ్మను.

మూచూచేట. దే. వి: చూ, మూగ్మనుట.

మూజోవాని. వా. వి. నోటిచూట.

మూట. వై. వి.=మూత: చిప్పము-చిప్పెము, ముల్లియ-ముల్లె, బొక్కిసా.(సం).-మూతము.

మూటఁగట్టుకొనుట. జా. సాగనుగానుండుట. “ముద్దులమూటఁగట్టుతనపట్టి” (ధర్మజరాజ సూయము); “ముద్దులమూటఁగట్టి.” (రసిక జనమనోరంజనము).

మూటికిముడివేయుట. జా. మొండికెత్తుట.

“మూటికి ముడివేసినవారికి సిగ్గేమి, యెగ్గేమి.” (ధర్మజరాజసూయము.)

మూటము. దే. వి: చూ, రూ-ముటము.

మూటికి. వా. వి. చాహమునకు. “పంతులు గారూ! మూటికి వెళ్లెదము అని బాలబాలికలు మూడువేళ్లుచేసి చూపెదరు.”

మూడనుచు. దే. వి. దట్టమైననుచు, హిమాని: చూ, హినుము.

మూడవకొలము. ద్వ. వి. చైత్యమలము.

మూడవకొలముమనిసి. ద్వ. వి: చూ, చైత్యండు.

మూడవమూల. దే. వి: (సం).—అనంత, వాయవ్యము: చూ, హరిత్తు. 1. [అ. 78.

మూడి. దే. వి: చూ, రూ-ముడ్డి. కళా. 2,

మూడిగాలి. దే. వి: చూ, రూ-ముడిగాలి.

మూడు. దే. స. (రూ-మూడు-మూడు): చూ, రూ-మూడు. [నాకటి.

మూడునొకటి. వా. స: చూ, రూ-మూడు

మూడు. దే. కే. చూ, రూ-మూడుచే.

మూఢకము. అం. 1: చూ, రదక్షతములు;

2: చూ, దంతక్షతములు.

మూఢత్వము. పా: చూ, అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము.

మూఢుండు. సం. విణ. మొండి-మోటు-మొద్దు.

1. తెలివి లేనివాడు: చూ, స్తబ్ధుడు;

2. బాలుడు: చూ, శిశువు.

మూతము. సం. వి. అ. న. 1. రాజులు చేతికిం

ద నుంచుకొను తలగడ: చూ, లోడు; 2. ముడి, బొక్కిసా, ముల్లె: చూ, మూట; విణ.

3. కట్టబడినది: చూ, సితము. 4.

మూతి. దే. వి. 1. నోటిపైభాగము: చూ, పద

నము. 1; 2. ముఖము: చూ, పదనము. 2.

మూత్తదుబాగిహృణులు. అం. పీరు కేరళదేశ

స్థలు: చూ, కర్ణాటకులు.

మూత్రకృచ్ఛము. సం. వి. అ. న: అశ్మరి.

(తె).—ఉబ్బరము, నీరుకట్టు, నీరుకట్టుతె

వులు; తద్వి. -ం. ఆనాహము, నిబంధము.

(తె).—ఇరువాయికట్టు; ౨. నీరుచేటుకు;

3. నీరుడి; ౪. మధుమేహము.

మూత్రకోశము. సం. వి. అ. న: క్లోమము.

(తె).—ఉచ్చేబుడ్డ, నీరుతిత్తి.

మూత్రపిండము. సం. వి. అ. న. బ. (కిడ్నీస్):

చూ, వృక్క. 2. [చూ, దోస.

మూత్రఫల. సం. వి. అ. స్త్రీ. చేతిదోస*:

మూత్రము. సం. వి. అ. న: ఉత్సము, ఏకాం

గులము, కల్కము, కాయజలము, గుహ్య

నిష్క్రందము, జలము, పరిస్థానము, మేహ

ము. (తె).—ఉచ్చే, కాలుమడి-కాల్మడి,

నీరు, నీరుముట్టు. తద్వి. -ం. ఆపుఉచ్చేకు. -

గోంబు, గోజలము, గోద్రోవము, గోనిష్క్రం

దము, గోమూత్రము, గోవిరేచనము, పం

చి తము; ౨. విడువదగిన మూత్రము

నకు. — మిథము, మూత్రితము; అం.

2: చూ, లక్షణాంగములు. (ఉచ్చే)—పురు

షునకు. - విరివిగ దక్షిణావర్తముగ నొకధార

యైనరాజేను. రెండుధారలైన ధనియను.

బహుధారలైన దరిద్రుండగు. ధన్వియక్ష

మైన సుఖియను. నిశ్శబ్దమైన దరిద్రుండగు.)

మూత్రగంధము. అం: చూ, రంధ్రములు.

మూత్రాల. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మూత్ర

ఫల*.

మూత్రించు. సం. అ. కి: చూ, కాలుమడుచు.

మూత్రితము. సం. వి. అ. న: చూ, మూత్రము.

మూత్రీతుండు. సం. విణ. నీరు (ఉచ్చే)విడిచిన

వాడు. [రుజేపు-

మూటల. దే. వి. (మూల+తల) తారకాణ: చూ,

మాదలించు. దే. స. కి. 1: చూ, తారకా

ణించు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 286; కళా. 8,

ఆ. 197; 2: చూ, హెచ్చేరించు. 1.

మూడలిక. దే. వి: చూ, రూ-మూడల.

మూడేవి. వా. వి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

మూన. దే. వి. 1. వస్త్రుగాలితముచేయగా

రాలకనిలిచినది; 2. రాగులు, ఆముదాలు, మేలురాసికాగా మిగిలినపొట్లు; 3: చూ, మూగబోతు.

మూను. దే. స. కి. వస్త్రగాలితముచేయు.

మూన్నాళ్ళపట్టపగలు. జా. మూడురోజుల మధ్యాహ్నము, స్వల్పకాలము. “మూన్నాళ్ళ పట్టపగటి సరికే పట్టపగ్గములులేవు.” (ధర్మ జరాజనూయము.)

మూన్నులు. దే. వి: చూ, రూమున్నులు.

మూయి. దే. వి. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము.

మూయం. దే. స. కి. కప్ప, మూతపెట్టు (అని కొందఱు): చూ, స్థగనముచేయు.

మూయుట. దే. వి. కప్పట: చూ, స్థగనము.

మూర. దే. వి. 1. రెండుజేనలకొలది: చూ, హస్తము; విణ. 2. నిడుచైనది: చూ, సోగ. 3.

మూరకోక. దే. వి: చూ, బారుచోవు.

మూరకోల. వా. వి. అరగజేనుబద్ద.

మూరతము. వై. వి.=ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము.

మూరిబోవు. దే. అ. కి. 1: చూ, విజృంభిం చే. హరి. ఉ. 4, ఆ. 45; 2: చూ, సందడించే; 3: చూ, వర్ధిల్లు. మార్క. 6, ఆ. 235; 4: చూ, సిద్ధించే. మార్క. 7, ఆ. 185; 5: చూ, నశించే. భాగ. 6, స్కం. 135.

మూరు. దే. అ. కి. చూ, సందడించే. వి, పు. 7, ఆ. 100. [చూ, రూపగంధ *.

మూరుకొండ. ద్వ. వి. రూ-మూర్కొండ: మూరుకొను. దే. స. కి. చూ, రూ-మూర్కొను. మూరుకొనుట. దే. వి: చూ, రూ-మూర్కొనుట. మూరుతము. వై. వి.=ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము. 1—2.

మూరెడు. దే. అప. మూరపరీహణము.

మూర్కొండ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మూరుకొండ*.

మూర్కొను. దే. స. కి. (రామా. 4, ఆ.

68:). రూ-మూరుకొను, మూచోచే, పట్టు. (సం).—ఆఘాగించే.

మూర్కొనుట. దే. వి. రూ-మూరుకొనుట, మూచోచేట. (సం).—ఆఘాగము.

మూర్ణము. సం. విణ: చూ, మూర్ణము.

మూర్ధ. సం. విణ.=మంకు, మొఱకు-మొఱకుడు-మొఱకు: చూ, స్తబ్ధుడు.

మూర్ధుడు. సం. విణ.—పై.—

మూర్చ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. రోగాదులచేత స్మృతిఁదప్పట: చూ, సామ్యుఁడు. 2: చూ, దశావస్థలు; 3: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 4: చూ, అవిస్థలు.

మూర్చన. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. సంగీతము నందు క్రమముగా సప్తస్వరములయొక్క ఆరోహణావరోహణములు: చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ, అప్రాశశపదార్థములు.

మూర్చనొందుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మూర్చలుడు. సం. విణ. మూర్చరోగముగల వాడు, పరీహాసపు బడలికలోనగు వాని చేసామ్యునిలనవాడు (అని కొందఱు): చూ, సామ్యునిలనవాడు.

మూర్చికుడు. సం. విణ. 1.—పై.—; 2: చూ, మూర్ధు; 3. వృద్ధిబొందినవాడు.

మూర్చిల్లు. సం. అ. కి. చూ, సామ్యునిల్లు.

మూర్జము. సం. విణ: చూ, రూ-మూతము. 3. మూర్తము. సం. విణ. 1. గట్టిది: చూ, బెడి

దము. 5; 2. మూర్చరోగముగలది; 3. స్వరూపముగలది; వై. వి. రూ-మూరుతము.

(1): చూ, ముహూర్తము. 1; (2): చూ, ముహూర్తము. 2.

మూర్తి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1: చూ, శరీరము; 2. కాతివ్యము: చూ, బెడిదము. 5; 3. పరీతిమ: చూ, హరిణి. 3; వా. బ. 4. బట్టలసంఖ్య. “మూర్తులెన్ని?”; 5. దేవునిస్వరూపము.

మూర్తిమత్తు. సం. వి. త్. న. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5.

మూర్తుడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖులుడు.
మూర్తులు. అం. 1: పృథివి, అప్పు, లేజము, వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, చంద్రుడు, సోమయాజి. (8); 2: బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుడు. (3)

మూర్ధజకరంజము. సం. వి. అ. పుం: కేదార శృంగము, (తె).—బోదారసింగి*.

మూర్ధము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మూర్తి. 1. మూర్ధములు. అం. (మూర్ధన్యములు) ఋ-ఋ-ర-ఋ-ష-ట వర్గములు.

మూర్ధాభిషిక్తుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. క్షత్రియుడు: చూ, రాజో 1; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజో. 1; 3. మంత్రీ: చూ, సచివుడు. 1; వా. విణ. 4. శిరస్సనందు అభిషేకము చేయబడువాడు.

మూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చోగ*: చూ, సగ్గి.
మూల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మూలనక్షత్రము: చూ, రిక్క; దే. వి. (1) రెండుదిక్కులనడుము: చూ, హరిత్తు. 1. తద్వి. —మాలు మూల. (చూ, ఏంజిలు, కోణము. 1.); (2) గొంది: చూ, హరిత్తు. 1; (3) కొవ్వ: చూ, వేనలి.

మూలకము. సం. వి. అ. పుం, న. ముల్లంగి*: చూ, హిలమోచిక; 2. ములుగు: చూ, బొక్కనము.

మూలకర్మము. సం. వి. న్. న. కార్మణము, చిల్లింగి: చూ, హింసాకర్మము.

మూలకీమిన్యాయము. అం. వేరులో పురుగు బుట్టిన చెట్టుతయ్యు చేయైననురీతి.

మూలగ. దే. వి. నెనడు: చూ, మజ్జ. 2.

మూలత్ర్యోగములు. అం: చూ, గ్రహముల దశాపరిమాణములు.

మూలదుంప. మి. వా. వి. (మూలము + దుంప)

1. మొదటిగడ్డ; 2. మొదటికారణము.

మూలదేవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక గామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలదేవుడు. సం. వి. అ. పుం: ఉగ్రసేన జుడు, కంసుడు, కర్ణీసుతుడు, కలాంకురుడు, మూలభద్రుడు. [దలు.

మూలధనము. సం. వి. అ. న: చూ, సంచిమొమూలనున్నవాని ముంగిటఁబెట్టుట. లో. ఎదుటఁబెట్టుట. “మూలనున్నవాని ముంగిటఁబడవైచి.” (మచేలోపాఖ్యానము.)

మూలఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తె).—కొమ్మగ గొలిమిడి*: చూ, మొగవీర.

మూలబంధము. సం. వి. అ. పుం: (తె).—పుట్ట, పునాది. [అహిభయము.

మూలబలము. అం. (స్వపక్షమువారు): చూ, మూలభద్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒక గామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. [లదేవుడు.

మూలభద్రుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేరు. 1; 2. మెట్టదామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 3. ఊడ: చూ, శిఖ. 1; 4. మొదలు: చూ, హజ్జి; 5: చూ, సంచిమొదలు; 6: చూ, సమీపము. 1; 7. అడవికండ*: చూ, సూరణము; వా. 8. పద్మకావ్యము; 9. అసలు సంగతి; అం. 10. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క; 11: చూ, బంధనములు.

మూలమట్టము. దే. వి. గోడలమూలను సరిచోచెడు మూడుమూలల సుట్టుపువలక: చూ, సపాట.

మూలమట్టు. మి. అవ్య. కి. విణ. ఆమూలము. స్వార్. 3, ఆ. 134.

మూలయేలునేర్పరి. దే. వి: చూ, నిర్మతి. 2.

మూలరోగి. సం. విణ. ములరోగముగలవాడు: అర్హుడు.

మూలతా. దే. వి. రూ-మూలతాయి. వజ్రము. పను. 2, ఆ. 58: చూ, రత్నము. 1.

మూలతాయి. దే. వి. —పై.—

మూలజ్ఞేడు. దే. వి. చూ, నిర్మతి. 2. అచ్చు. సం, కాం. 41.

మూలలు. అం: చూ, హరిత్తు. 1. (చూ, మూల. 1.)

మూలవాటు. దే. వి. ఆయిమూల-విమూల.

(సం) అపదిశము, విదిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1. మూలనంక. వా.వి.పిలక-పిలక-పిల్క, మొటిమ, మొలక-మొల్క. (సం)-అర్చము-అర్చస్సు, గుడికీలకము-గుడికీలము, గుడుంకురము, దుర్నామము, (వా)మూలశంఖ. (చూ, శోగము. 1.)

మూలస్మృతులు. అం. (స్మృతులు) (చూ, ధర్మశాస్త్రము): మను (స్వాయంభువ), బృహస్పతి, వశిష్ఠ, కన్యక, భారద్వాజ, గౌతమ, యాజ్ఞవల్క్య, భృగు (ఉశన). నారద, కపిల, పరాశర, వ్యాస, కాత్యాయన, ఆపస్తంబ, ఆశ్వలాయన, కణ్వ, అత్రి, హోత్ర స్మృతులు. (18) (చూ, స్మృతులు.)

మూలాధారము. అం. గుడస్థానమునందుండెడు నాడులకాధారమైన చక్కము: చూ, చక్కములు.

మూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మందాకు; 2: మొలక. చూ, మొక్క. 1.

మూలికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృక్షమూలమునగూర్చుండి తపము చేయుటయే వృతముగాఁగలవాఁడు: చూ, వృతి. 2; అం. 2: చూ, గతిభేదములు.

మూలుగు. దే. వి. రూ-మూలు. 1. రూ-ములుగు: పీడాధ్వని, కుంభనము: చూ, స్వరము. 2; 2: (సం).—అంబుదఫలి, ఆనీలయష్టిక, క్షీబని, పృసాదని; ఆ. కి. 3: చూ, రూ-ములుగు. 3; 4: చూ, రూ-ములుగు. 4.

మూలుగులు. దే. వి. బ: చూ, మూలుగులు.

మూల్లు. దే. వి. ఆ. కి. చూ, రూ-మూలుగు. 1—2—3—4. [విలువ: చూ, వెల. 1.

మూల్మము. సం. వి. ఆ. పుం. మొల్లము.

మూష. వై. విణ. 1. మూక: చూ, రూ-మూఁగ. 3; దే. వి. 2. మూ, రూ-ముప్ప.

1; 3: చూ, రూ-మువ్వ. 2.

మూవురు. దే. స: చూ, రూ-మూగురు.

మూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూస: చూ,

మూస. 1. [చూ, సుతశ్రేణి.

మూషకపర్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఎలుకజీడి:

మూషకము. సం. వి. ఆ. పుం. మూసకము:

రూ-మూషికము, అవి, ఆఖనికము, ఆఖువు,

ఇలి, ఇలికము, ఉందురము-ఉందురు

వు-ఉదురువు, కర్వము, కాండము, కా

చిఘము, ఖనకము, కుహనము, గర్తాటము,

చండువు, తుటుము, దీన, బిలేళయము, రం

ధ్రబభ్రువు, వృషము (తే).—మూసకము,

ఎలక-ఎలిక-ఎలక, గోడదొల్లలపోగ,

తాళిశ్రాసిగాఁడు, రాళ్లరాసిగాఁడు, బొ

క్కలాఁడు, లాఁగడాఁగుడు. తద్విశేషములు.

౧. చిట్టెలుకను.—గిరిక, బాలమూషిక. (తే) -

అరిపె, చిట్టెలుక, చూరెల్క; ౨. పంది

కొక్కునను.—రూ-మూషికము, ఆఖువు,

ఉందురము - ఉందురువు-ఉదురువు, ఖన

కము- ఖనకము, గర్తాటము, గృహ

భూదారము, దీర్ఘదేహి, రోమశము. (తే).—

కొక్కు, పందికొక్కు, మూసకము; 3. రాజ

మూషికమునను.—రాజమూషికము. (తే)

ఎల్లెలుక-ఎల్లెల్క, గరిమిడి, రాళ్లరాసి

గాఁడు, వెల్లెలుక-కెల్లెలుక; ౪. మేంమే

నను.—అంజనిక, గంధమూషి, గంధమూషికము,

గంధకుండిని, గంధాఖువు, చిక్కము,

చుచుందరి - చుచుందరి. (తే).—

కంచెలుక, కల్లెలుక-కల్లెల్క, మేంమే,

మేంమెలుక, మేండు, మేండులుక, మేంమే,

మూగేలు. (మిగతవానికి “చూ, వృష

ము. 3.”)

మూషకాహిమంజూషాన్యాయము. పా. ఎలుక

పానుగలపైఠైయందే మోకలదనికొఱికిపాను
చేదినఁబడెననుకీతి.

మూషణము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరియము.

మూషికము. సం. వి. అ. పుం.=మూసకము.

1. ఎలుక: చూ, రూ-మూషకము; 2. పంది

కొమ్మ: చూ, రూ-మూషకము. ౨.

మూషికాంచనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

వినియనుఁడు. [హృతము.

మూషితము. సం. విణ. రూ-ముషితము: చూ,

మూష. వై. ౧.1.=మూష:కొల్గిని.(సం)అంగారక

ర్పరము, ఆగ్నిప్తము, తైజసావర్తిని, మూష.

వా. 2: చూ, మూఁగబోతు.

మూసకము. వై. వి.=మూషక:చూ, మూషకము.

మూసనమురికి. దే. విణ: చూ, వాగ్జె.

మూసిక. దే. వి. మంగళసూత్రమునందు తాళి

బొట్టునకు ఈవలూపల గుచ్చికట్టుకొనెడు

నానుకొల్గివి. నీలా. 1, అ. 102. [బాలకీర్తిడ.

మూసిగంతలు. దే.వి.బ.కనుమూసిగంతలు: చూ,

మూసినముతైము. జా. ఎక్కువజాగ్రత్తగా

మంతుట. "మూసినముతైమై వెలుగు చుద్దు

కుహరునివాఁడ." సారం. 3, అ. 53.

మృ

మృగణ. సం. వి. ఆ. ప్రే: చూ, నెదకుడు.

మృగత్వస్థ. సం. వి. ఆ. ప్రే: ఝల-ఝాలి,

మరిచిక. (తే).—ఎండమావులు.

మృగదంశకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్క:

చూ, కునకము; 2. ఎలుగు: చూ, వెలుగుబంటి.

మృగధూర్తకము. సం. వి. అ. పుం. నక్క:

చూ, సృగాలము.

మృగనాళి. సం. వి. ఇ.పుం:చూ, మృగమదము.

మృగపాణిక. సం. వి. ఆ. ప్రే: కమ్మఁబిల్లి:

చూ, మార్జాలము.

మృగపుతము. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

మృగబంధని. సం. వి. ఈ. ప్రే: మృగములఁ

బట్టువల: చూ, వాగుర.

మృగమదము. సం. వి. అ. పుం.=మెకపుటాము:

అండజ, కస్తూరి, కామాంధ, కురంగ, నాళి, గంధ

కేలిక, గంధచేలిక, గండధూళి, గంధవంశిము,

దర్పము, నాళి, నాళిజము, మదము, మదాహ్వ

ము, మృగనాళి, క్వేతము, క్వేతమృగాండజ

ము. (తే).—ఇట్టిగోరజేము, కస్తూరి, జింకపా

క్కిలి, మదము, మెకపుటాము. తదిగి.—

(తే).—కస్తూరిపీణియ: (మిగతవానికొ"చూ,

క్వేతమృగాండజము.")

మృగమదవాస. సం. వి. ఆ. ప్రే: చూ, కస్తూ

రిమల్లిక.

మృగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మెకము-

మెగము. నాలుగుకాళ్ల జంతువు: గయ

ము, ప ప పు. (తే).—మెకము-

మెగము. తద్వి. —. పశుకులమునకు. —:

(చూ, పనులము); ౨ (ప్రాయపుపశువునకు. —

బర్కరము; 3. వేగిటునకుం జిక్కిని పశు

వునకు. —(తే).—గడిమెకము; ౪. మృగవిశేష

ములు. —కాశ్యపము, ఖురాకము, పార్వణము.

ఇత్యాది("చూ, సింహము"); 2. జింక: చూ,

హరిణము. 1; 3. అడవియందు తిరిగెడి

యేనుఁగు: చూ, హస్తి; 4. మృగశీర్షము:

చూ, రిక్క; 5: చూ, మృగణ; 6: చూ,

మృగణ. 1; 7: చూ, వేడికోలు; అం.

6: చూ, గజజాతులు.

మృగమోహము. అం. (ఇదిఅధము): చూ,

మోహచతుష్టయము.

మృగయ. సం. వి. ఆ. ప్రే: 1: చూ, వేట. 3;

2: చూ, మృగణ.

మృగయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బోయ:

చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ, బగ్గి. 1; 3: చూ, వేటకాడు.
 మృగరాజీ. వా. సం. వి. న్. పుం: చూ, సింహము. 1.
 మృగరీపుపు. సం. వి. ఉ. పుం. — పై. —
 మృగరీమజము. సం. వి. ఆ. పుం. మృగరీమ.
 ములచేతఁ జేయఁబడినకాలువ, రాంకవము;
 చూ, వస్త్రము. [మృగయఁడు. 1—3.
 మృగపథాజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ,
 మృగవాహనుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జింకరా
 తు: చూ, వాయువు.
 మృగవ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మృగయ. 1.
 మృగవ్యాధుడు. అం: చూ, రుదుగిలు.
 మృగశిగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మిసర. రూ—
 మృగశిరము—మృగశీర్షము: చూ, రిక్క.
 మృగశిరము. సం. వి. న్. న. = — పై. —
 మృగశీర్షకము. అం. అభినయహస్తవిశేషము:
 చూ, వ్యంజకము. 1.
 మృగశీర్షము. సం. వి. ఆ. న. = 1: చూ, మృగ
 శిర; అం. 2: చూ, అభినయహస్తములు.
 మృగస్వామి. సం. వి. ఇ. పుం. = మెకముల
 సామి: చూ, సింహము.
 మృగాంకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. జింకతాలు
 పరి, చందుగ్రేడు: చూ, హిమాంశువు.
 మృగాజీవము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సివగి. 1.
 మృగాజీవుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బోయ:
 చూ, వ్యాధుడు. 1.
 మృగాదనము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగాజీవము.
 మృగాదకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగా
 జీవుడు.
 మృగితము. సం. వి. ఇ. వెదకఁబడినది: అన్నిష్టము,
 అన్వేషితము, గవేషితము, మార్గితము.
 మృగీ. అం: చూ, స్మృతము. 1. (ఒక్కొక్క
 పాదమునకు ఒకరగణము గలదై తృతీయఁ
 దస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము.) [స్వామి.
 మృగేంద్రము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగ

మృగేంద్రుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగేంద్రము.
 మృగోర్వారుపు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, బుడమ. *.
 మృగ్యము. సం. వి. ఇ. వెదకఁదగినది: మార్గ్యము.
 మృచ్చఘటిక. అం. (ఈగ్రంథమును శూద్ర
 నుడువ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.
 మృజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, రూ—మార్జనము. 1.
 మృడాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్శ్వతి.
 మృడుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
 మృణాలుము. సం. వి. ఆ. న. 1. పట్టివేరు: చూ,
 నేవ్యము. 1; పుం, న. 2. చినము: చూ,
 సహస్రపత్రము.
 మృతండుడు. సం. వి. ఆ. పుం. (రూ—మృ
 తాండుడు—మార్తండుడు—మార్తాండుడు).
 : చూ, నూర్యుడు. [చినవాడు.
 మృతజీవుడు. సం. వి. ఇ. చేచ్చినను తీర్తివహిం
 మృతము. సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మృతి. 1;
 2. గూచితవృత్తి: చూ, యాచితము; 3. చేచ్చి
 నది: చూ, సమాప్తము. 2.
 మృతశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అంకశయ్య,
 అంతశయ్య, ఖడువు, భూశయ్య. (తే).—
 నేలపడక.
 మృతసంజీవని. అం: చూ, కళలు.
 మృతస్నానము. సం. వి. ఆ. న: అపస్నానము.
 (తే).—చూ, చావుమునుక.
 మృతస్నాతుడు. సం. వి. ఇ. అపస్నాతుడు.
 మృతాలకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ—
 మృతాలకము.
 మృతాశౌచము. సం. వి. ఆ. న. 1: అస్పృష్టి,
 ఆశౌచము. (తే).—చావుముయిల—చావు
 మైల. తద్వి. — పక్షిణి; అం. 2: చూ,
 ఆశౌచములు.
 మృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చావు: చూ,
 సావు; అం. 2: చూ, సంచారిభావములు.
 (ఇస్మిరో! యీమేనేల? నీ వేణీభరంబు

కుత్తుకకు హస్తించిచేటిరాచెట్టియొక్కపెట్టన బిగియలాగి యాదోసగుటునురులచొలగించేక నిలువనేల !)

మృత్యుండు. సం. విణ: చూ, పరేతుండు. 2. మార్గ. 3, ఆ. 175: (చూ, స్వర్గస్తుండు). మృత్కరుండు. సం. విణ: కుంభకారుండు, కుంబలుండు, భరతుండు. (తె).—కుమ్మర నాండు, కుమ్మరి.

మృత్యులకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-మృత్యులకము: చూ, సుర్యునిజము. 1—2—3.

మృత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మట్టి. 1. తొగరి మన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౬; 2. మన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౭.

మృత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ.=మిత్తిక. —వై.— మృత్యుంశము. అం: చూ, పక్ష్యంశములు.

మృత్యుంజయుండు. సం. వి. ఆ. పుం. మిత్తి గొంగ: చూ, శివుండు. [రంభ. 2.

మృత్యుఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటి*: చూ, మృత్యుబీజము. సం. వి. అ. న: చూ, వేణువు. 1.

మృత్యువు. సం. వి. ఉ. పుం. న.=మన్ను. 1. నోవు: చూ, సావు: పుం. 2. మరణాదిదేవత.

మృత్యు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మన్ను. 1. మంచి మన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౮; 2. తొగ రిమన్ను: చూ, భూమి. 1—౮౯.

మృత్యు. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=—వై.— మృథము. సం. వి. అ. న. రూ-మృథము: చూ, యుధము.

మృతంగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మద్యశ: చూ, వీణె; 2. తప్పెట: చూ, వీణె; 3. నద్దు: చూ, స్వరము. 2; 4. వెదురు*: చూ, వేణువు. 1.

మృదుత. అం: చూ, సఖతుతములు.

మృదుత్వక్కు. సం. వి. చ్. పుం: చూ, బుజే పత్తి*. [చూ, వరగోండు.

మృదుదుగ్గిము. సం. వి. అ. పుం. గోండు*:

మృదులము. సం. విణ. మెత్తనిది: చూ, మృదువు. 1.

మృదువు. సం. విణ. (ఉ. ఈ. ఉ.) 1.=మెదు

కు, మెత్తనిది: చూ, సుకుమారము. 2;

2: చూ, సోమరి. బ్రద్దలగుననుకీతి.

మృద్ధటన్యాయము. అం. మట్టిపండ తేలికగా

మృద్ధంశము. అం. 1: చూ, పక్ష్యంశములు. ౧౯;

2: చూ, పక్ష్యంశములు. ౪౭.

మృద్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ—మృద్విక.

దాగ్నిక*: చూ, స్వాదుఫల.

మృద్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.—

మృథము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మృథము.

మృష. సం. ఆవ్య. బొంకు: చూ, వితథము.

మృషావాదము. అం: చూ, కళలు.

మృష్టము. సం. విణ. కడుగుటలోనగువానిచేత

గరగరికైనది: చూ, శోధితము. “మృష్టా

న్నము.”

మె

మెంచే. వై. వి.=మేచ్చ. తుగక, మహమ్మదీ

యుండు: చూ, మేచ్చుండు.

మెండియము. దే. వి. రూ—మెండెము. చూపు

డువేరివేసికొనెడి యుంగరము: చూ, హన

ణిక. 2 (భూషణము. 2.)

మెండీండు. దే. వి. (మెండెము + ఈండు.)

చూపుడువేరిలు: చూ, వేలు. 2.

మెండు. దే. వి. 1. అధికము: చూ, హెచ్చే. 2;

2. అతిశయము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ,

హెచ్చే. 2; 3: చూ, మిట్టు. 1: విణ.

4. అధికము: చూ, హేరాళము.

మెండుకొను. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు;

శకాం. 2, ఆ. 90: చూ, సంబడించు;

2: చూ, విజృంభించు; 3. నిండుకొను. ఉ.

హరి. 5, ఆ. 84: చూ, సంపూర్ణమగు;

పేర్. 4. మెండుకొలుపు.

మెండేము. దే. వి. చూ, రూ-మెండియము.
 'మెండొడ్డు. దే. అ. క్రి. (మెండు + ఒడ్డు)
 ఎదిరించు. శకం. 4, ఆ. 32: చూ, నక్క-లించు.
 'మెంతి. వై. వి.=మేంధి. కుంచిత: చూ, మేంధి*.
 'మెంతిమజ్జిగ. వా. వి. చేల్లకడి, తిమ్మనము,
 తేమనము, సిగర-సిగరి: చూ, మజ్జిగ.
 'మెంతులు. వై. వి. = మేంధి: చూ, మెంతి.
 'మెంబరు. వా. వి: చూ, సభిసండు.
 'మెకపుటాము. వై. వి.=మృగమద: చూ, మృ
 గమదము. అచ్చ. అ, కాం. 10.
 'మెకము. వై. వి.=మృగ. 1. రూ-మెగము:
 చూ, మృగము. 1; 2. జింక. అచ్చ. అర,
 కాం. 37: చూ, మృగము. 2. మ్రుల-తేడు.
 'మెకములకొలముసామి. వై. వి: చూ, మెక
 'మెకములతిండి. ద్వ. వి. 1: చూ, మృగాజీవము;
 2: చూ, పెద్దపులి. [సింహము.
 'మెకముల-తేడు. ద్వ. వి. మృగేంద్రుడు: చూ,
 'మెకములసామి. వై. వి.=మృగస్వామి. -వై.-
 'మెకమెకపడు. ద్వ. అ. క్రి. గర్వింపు: చూ,
 హంకరించు.
 'మెకమెకపాటు. ద్వ. వి. 1. గర్వము. స్వా.
 3, అ. 38: చూ, హంకారము; 2. ఆకలి
 యోర్వనట్టి యార్తి.
 'మెక్కు. దే. స. క్రి. తిను: చూ, భక్షించు.
 'మొగము. వై. వి.=మృగ: చూ, రూ-మెకము. 1-2.
 'మొగ్గ. దే. వి. ఊట: చూ, సెలయూట.
 'మెచ్చే. దే. వి. 1. క్లాఫున: చూ, స్తోత్రము;
 2. పేరేమము: చూ, స్నేహము; 3. చూ,
 బహుమానము; విణ. 4: చూ, క్లాఫుము;
 స. క్రి. 5: చూ, క్లాఫించు: 6. గజించు:
 చూ, లక్ష్మీపెట్టు; పేరే. 7: మెచ్చించు-
 మెప్పించు.
 'మెచ్చేలచెట్టు. దే. వి: చూ, పెట్టు, జెట్టు.
 'మెచ్చేలాడి. దే. వి. (మెచ్చేలు + ఆడి)

1. మెచ్చేకొనడగినఆడుది. ఉ. రా. 5, ఆ.
 248: చూ, (మెచ్చే); విణ. 2. మెచ్చేకొన
 దగినది [మెచ్చేకొనడగినవాడు.
 'మెచ్చేలాడు. దే. విణ. (మెచ్చేలు + ఆడు)
 'మెటిక. దే. వి. రూ-మెటికె-మెట్టిక. తంతి
 య: చూ, సోపానము.
 'మెటికకాయ. వా. వి. గోరుబిక్కుడుకాయ.
 (రాయలసీమలో వాడుక.)
 'మెటికె. దే. వి. 1: చూ, రూ-మెటికె;
 2. కీళ్లుగుట్టుచేకలుగుద్యవి: చూ, స్వరము.
 2; 3. పాదము: చూ, హజ్జె.
 'మెట్ట. దే. వి. 1: చూ, భూమి. 1; 2: చూ,
 పర్వతము; 3: చూ, మెటికె. 3; 4. నీరాస
 లేక పండెడుచేను, మెగకపాలము: చూ,
 భూమి. 1.
 'మెట్టజీలుగు. దే. వి. ఒకసస్యము: చూ, సస్యము. 1.
 'మెట్టతమ్మి. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.
 'మెట్టదామర. ద్వ. వి. -వై.-
 'మెట్టనాగలి. వా. వి. మెరకనుదున్నెడు నా
 గలి (చూ, దంపనాగలి.)
 'మెట్టపంటలు. దే. వి. బ. చోడి, జొన్న మొద
 లగునవి. [మాటలు.
 'మెట్టపొగకండములు. జా. నిరుపయోగమగు
 'మెట్టపంగ. ద్వ. వి. పెద్దపంగ*: చూ, పంగ.
 'మెట్టనాలుపిట్ట. ద్వ. వి. రూ-మెట్టవాల్పిట్ట.
 కోడి: చూ, పుంజే. [కాం. 8.
 'మెట్టనాల్పిట్ట. ద్వ. వి. -వై.-అచ్చ. బాల,
 'మెట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మెటిక.
 'మెట్టినిల్లు. దే. వి: (మెట్టిన + ఇల్లు.) ఆడుదాని
 అత్తవారియిల్లు: చూ, సదిసము. 1.
 'మెట్టియ. దే. వి. రూ-మెట్టె: చూ, మట్టియ. 2.
 'మెట్టు. దే. వి. 1. పిణాసోపానము: చూ, సో
 పానము; 2: చూ, సోపానము; 3: పులిక
 డుగు, పులిమజ్జిగ: చూ, శుక్తము. 1; బ. 4.

అనుచెప్పలు. పను. 5, ఆ. 77: చూ, సమ్మ
లిగలు; 5. మంకము పుచ్చుకొనెడుకుట్టుము:
చూ, స్థానము. 1; 6. కొండ: చూ, పర్వ
తము; 7. చిన్నకొండ: చూ, పర్వతము;
8. తొక్కుట. య. 2, ఆ. 58. “వాడు
కాలితో మెట్టుటనేర్చెను.”; 9. అనరు: చూ,
నంకటము; 10. అంకెలయొక్కవెరసి: చూ,
వెరసి. 1; న. కి. 11. మట్టు, 2. తు: చూ,
తొక్కు. 3.

మెట్టుబాళులు. దే. వి. బ. తలబాళులు. స్వా.
5, ఆ. 79: చూ, నేనబాళులు.

మెట్టుకు. దే. ద. 1. తుదకు, చివరకు; 2. మొ
త్తమునకు.

మెట్టుచాలు. దే. వి. గంగ: చూ, నది.

మెట్టే. దే. వి. రూ-మెట్టియ: చూ, రూ-
మట్టియ. 2.

మెట్టుగుంటక. దే. వి. గుంటక భేదము: చూ,
పాలము (పాపటము).

మెడ. దే. వి. 1: అఱు-అఱు, కుతిక-కుతుక-
కుత్తిక-కుత్తుక, కొలికి, గొంతు-గొంతుక,
పీక-పీకి-పీకె-పీకియ, బొండు, మెడకాయ.
(సం).—ఊ, కంకము, కంధర-కంధరము,
కంధి, కంబుపు, కుమారము, కృకము, గళము,
గాత్రము, గిరి, గీర్న, ధమని, నిగరణము,
పగిగీర్నము. తిద్విశేషములు.—గ: అంగిలి,
టోకుత్తు; అ: అంటు మెడ, ఇటుకు మెడ,
పొట్టి మెడ; 3: (సం).—గల్వ; 4: (సం).—
కంబుగీర్న; ౫: (సం).—గీర్న (“చూ,
శిరము.”); ౬: 2: చూ, నఖత్తతస్థానములు.

మెడకాయ. దే. వి.—వై.—

మెడకొంకి. దే. వి. మెడముండటియడ్డయెముక:
చూ, శల్మము. 1.

మెడఁజేట్టుకొనుట. జా. అలుముకొనుట. “మె
డఁజేట్టుకొనియెనురక.” పాండు. 5, ఆ.

225; “కొమ్మనీ మెడఁజేట్టుకొనకున్నె.”

రామా. 1, ఆ. 147. [చూ, భూషణము. 2.

మెడనాలు. దే. వి. బంగారు తీగెల హారము:
మెడపాంపు. దే. వి. గీర్వాణగ్రాహము: పాం
పు, మెడపంపు.

మెడపంపు. దే. వి.—వై.—

మెడవల. దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల.

మెడపాలు. దే. వి. 1. చోకలత: చూ, రజకీ;

2. చోకలవాడు: చూ, రజకుడు. [ము. 2.

మెడిదము. దే. వి. ధ్వని. య. 1, ౪. 118: చూ, స్వర
మెడుద. దే. వి: చూ, మెట్టు. 3. [26.

మెణకరి. దే. వి: చూ, బ్రహ్మచారి. ఉ. పారి. 5, ఆ.

మెణత. దే. వి: చూ, మెల్లె.

మెతక. వై. విణ.=చూ, రూ-మెతుక. 1-2.

మెతుక. వై. విణ. రూ-మెతక.=మృదు.

1. మృదువైనది, మెత్త: చూ, మెదుపు. 1;

2. మందము: చూ, మెదుపు. 2.

మెతుకు. దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాద
ము (1); 2. అన్నముయొక్కకణము, సిక్కు
ము: చూ, సాదము (1). [తుక. 1.—2.

మెతుపు. వై. విణ.=మృదు: చూ, రూ-మె

మెత్త. వై. వి. 1: చూ, శయ్య. 1; 2. గుఱ్ఱ

పుసల్లము: చూ, హయము; 3. పఱపు: చూ,

శయనము; 4. సాగరముమోసెడియెద్దుగంత

మీడినపఱపు; 5. పల్లకిమోయువారు

భుజముపైవేసికొను దూదివేసి కట్టిన బిళ్ల:

మూలుగులు-మూలుగులు; విణ. 6: చూ,

మెతుక. 1.

మెత్తబడు. వై. ఆ. కి. (మెత్తన + పడు).

1. మృదువగు. భాగ. 7, స్కం. 288;

2. నమ్రమగు. విజ. 3, ఆ. 107; భార. విరా.

2, ఆ. 54: చూ, వంగు; వా. 3. చిముడు:

చూ, మద్దకట్టు. [ఉద్యో. 3, ఆ. 199.

మెత్తబడుట. దే. వి. లాంగిపోవుట. భార

మెత్తబాటు. నై. వి. 1. మృదుత్వము: చూ, సుమరము. 2; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. [చూ, మెత్తబడు. 1. మెత్తబాటు. ద్వ. అ. కి. (మెత్తన + పాటు): మెత్తగిల్లు. నై. అ. కి. మెత్తనగు. మెత్తడము. దే. వి. మెత్తుట. మెత్తడి. దే. వి. ఒకచేరు: చూ, మత్స్యము. 1. మెత్తన. నై. వి. 1. = మృదు. మార్దవము: చూ, మెత్తబాటు. 1. 2: చూ, కాంతి. 1. హరి. పూ. 3, ఆ. 148; విణ. 3. మృదువు: చూ, సుమరము. 2; కి. విణ. 4: తిన్నగా: చూ, మెల్ల. 3. మెత్తనిది. నై. విణ: చూ, మెత్తన. 3. మెత్తపటయే. ద్వ. అ. కి: చూ, ఊను. 5. మెత్తర. దే. వి: చూ, ముత్తర. మెత్తినగోడ. ద్వ. వి: బొమికలగోడ. (సం). - ఏమకము-ఏమకము. మెత్తు. దే. వి. 1. మన్నులోనగువాని దళముగా పూనినపూత: అలుకుట. (సం). - ఉపలేపనము, గోముఖము; స. కి. 2. మన్నులోనగువాని దళముగా పూయు, అలుకు-అల్కు: చూ, లేపనముచేయు. మెదడు. నై. వి. = మేదస్. తలయందుండు కొవ్వు: కొవ్వు. (సం). - మస్తిష్కము, మేదస్సు. (ఇది చిన్న మెదడు, పెద్ద మెదడు అని ద్వివిధము.) (చూ, శిరము. 1.) మెదలిక. దే. వి. మెదలుట. మెదలు. దే. అ. కి. కొంచెము చలించు: చూ, సలించు; 2: చూ, సంసరించు. [మెదల్చు. మెదలచు. దే. పే. మెదలజేయు: రూ-మెదల్చు. దే. పే. - వై. - మెదింపు. నై. స. కి: = మర్చించు. రూ-మెదించు. రుక్మి. 2, ఆ. 28: చూ, సమర్థించు. మెదికాళ్ళు. దే. వి. మానికాళ్ళు. మెదుక. నై. వి. 1: చూ, పినక; 2. మందుడు. పాండు. 5, ఆ. 81: చూ, సోమరి; 3. మం

దము: చూ, విలంబము. 1. మెదుకగొను. ద్వ. అ. కి. పినకపట్టు. హరి. పూ. 5, ఆ. 143. [చూ, రూ-మెతుకు. మెదుకు. నై. వి. = మృదు (దే. అని శ ర): మెదుగు. దే. అ. కి. 1: డంగు-రంగు; 2. నలంగు: చూ, సగమదచుగు. [19: చూ, వస్త్రము. మెదుగుడు. దే. వి. పాత్రబట్టు. పాండు. 2, ఆ. మెదుచు. నై. స. కి. = మర్చి. మద్ద: చూ, మెదింపు. కాశీ. 7, ఆ. 5; ఉ. హరి. 5, ఆ. 56. [5, ఆ. 21. మెదుపు. దే. పే. మెదుగజేయు. పాండు. మెదుపు. నై. విణ. 1. = మృదు: చూ, మృదువు. 1; 2. మందము: చూ, మెదుక. 3. మెదుపు. దే. స. కి. కవ్యముతో నియమే. మెప్ప. దే. వి. 1: చూ, మెచ్చే. 1; 2: చూ, మెచ్చే. 2; 3. పరము. అచ్చ. ఆర, కాం. 21: చూ, పరము. 3. మెయి. దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే-మేను.) 1. దేహము, హరి. ఉ. 10, ఆ. 78: చూ, శరీరము; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. కళా. 1, ఆ. 162; 3: చూ, విధము. 1; 4: చూ, వెంబడి; అప. 5. కొన్నియెడల తృప్తీయా విధిక్తియందు వచ్చుదు పరిత్యయము. (ఉదా. - అలుక మెయి, చేలము మెయి.) మెయికోను. దే. అ. కి. రూ-మయికోను. 1: చూ, సమృద్ధించు; 2. కలుగు. భో. 1, ఆ. 103: చూ, సంభవించు; 3. బాంచుపడు: చూ, సరిపడు. 1; స. కి. 4: చూ, సమృద్ధించు. భార. ఆసు. 4, ఆ. 202. మెయికోలు. దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు. మెయితాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు. మెయిపాలు. దే. వి. సమభాగము. మెయిమలుపు. దే. వి: చూ, మార్చు. i. మెయిమరుగు. దే. వి. కపచము. (రూ-మెయి

మరువు-మెయిమరువు-మెయిమరువు-మెయి
రుగు-మెయిమరువు-మెయిమరువు-మెయిమరువు):
చూ, వారవారము.

మెయిమరువు. దే. వి. — పై. —

మెయిమరువు. దే. వి. — పై. —

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. చూ, రూ-మెయిమరువు.

నము; 3: చూ, విజృంభణము. భాగ. 8.

స్కం. 333; 4: చూ, రూ-మెయిమరువు;

5: చేప: చూ, స్త్రీయము. 1; 6: చూ, సామ

ర్థము. ఉ, రా. 4, ఆ. 231; విణ. 7. పృ

కాశితము. వికృ. 6, ఆ. 64.

మెయిమరువు. దే. అ. క్రి: రూ-మెయిమరువు

వోవు, ఊరేగు. [వగుపెండ్లి.

మెయిమరువు. దే. వి: రూ-మెయిమరువు, ఊరేగింపు,

మెయిమరువు. దే. అ. క్రి: రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. వి. బ. పొట్టువీడివీడనివియ్యము.

రూ-మెయిమరువు: చూ, సేనచారిలు (పియ్య

ము.) [“వీడుతనతరగతిలో మెయిమరువు.”

మెయిమరువు. వా. వి. అందతరంబైన అధికుడు.

మెయిమరువు. దే. వి. గుండ్రాయి: చూ, రాయి.

మెయిమరువు. దే. విణ. చలింపనివాడు: చూ,

రూ-మెయిమరువు.

మెయిమరువు. దే. విణ. చలింపనిది: చూ, స్థావరము. 8.

మెయిమరువు. దే. వి. (రూ-మెయిమరువు-మెయిమరువు-మెయిమరువు) 1: చూ, విద్యుత్తు;

2. కాంతి. ఆం, పదా. సు. 22: చూ, వెలుతురు.

1, 3 కిరణము: చూ, హోయనము. 2; 4. పృథ.

ఆం, భా. పృ. 32: చూ, వెలుతురు. 1;

5. అధికపృథ: చూ, వెలుతురు. 1; 6. నెయ్యి

మొదలైనవానిజడ్డు, చేయరు: చూ, స్నేహము;

వా. 7. బంగారు సెండిబోనగునగలపై పెట్టు

త్రళుకు; 8. వేషములులోనగువానిపైగోటు.

“సాని మెయిమరువు-సంత మెయిమరువు.”; 9. సాం

గరింపు. “కాళ్లు మెయిమరువు మోపినవి.”

మెయిమరువు-బోడి. దే. వి. (మెయిమరువు + బోడి.)

1. మెయిమరువుల మనోజ్ఞులగు ఆడుది:

చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది. పృథా. 3, ఆ. 47:

చూ, స్త్రీ.

మెయిమరువులు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మెయిమరువు

గురుబురువు. రామా. 6, ఆ. 107.

మెయిమరువులు. ద్వ. వి. — పై. —

మెలుంగు జెట్టి. దే.వి.కుటరాజము: చూ, సర్వము.

మెలుంగునునానె. ద్వ.వి.రూ-మెలుంగునునానె.

మెలుంగునకై పెట్టెలులోనగు వానిమీఁది

పూసెడు పూతనూనె, వార్షిపు: చూ; నే

హము. 2. భూషణము. 2.-3౯.

మెలుంగునల్లలు. ద్వ. వి. బ. కట్టదండ: చూ,

మెలుంగునునానె. వా. వి: చూ, రూ-మెలుంగు

గుడునునానె.

మెలుంగురిక్కు. ద్వ. వి. 1. పృవాళము: చూ,

రత్నము. 1; 2. కాంతిగలచేక్కు: చూ, రిక్కు.

మెలుంగుతాయి. దే. వి. వెండికి మెలుంగు

పెట్టురాయి: చూ, రత్నము. 1.

మెలుంగునున్నము. ద్వ. వి. మంచినన్ననిగచ్చె

నున్నము: చూ, నున్నము. [చూ, విదారించే.

మెలుకు. దే. స. క్రి. పెల్లగించే. కాశి. 5, ఆ. 152:

మెలుకులు. వా. వి. బ: చూ, రూ-మెటికలు.

మెలుపు. వా. వి. రూ-మెలుము: చూ, విద్యుత్తు.

మెలుగు. దే. వి. 1. —పై. —; ఆ. క్రి.

2: చూ, మెలుచే; స. క్రి. 3. పొడుచే. ఉ.

హరి. 3, ఆ. 64: చూ, స్పృటించే; ఆం.

4: చూ, పాదక్రియలు.

మెలకువ. దే.వి.1. (రూ-మెలుకువ, మేలుకాం

చేట-మేలుకొంచేట-మేలుకొంట-మేల్కొం

ట-మేల్కొనుట-మేల్కొనుట): చూ, మేలు

కోలు; 2. నడక: చూ, వర్తనము. 1; 3. నడక:

చూ, వర్తనము. 1. ఉ, హరి. 5, ఆ. 198; 4. జీవన

ము: చూ, బిగ్గిదుకు. 1; 5: చూ, పొలయిక. 1.

మెలకువవాడు. దే. విణ: చూ, మేలుకొని

యందువాడు.

మెలగు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వర్తించే. ఉ,

హరి. 5, ఆ. 53; 2. జాగరూకతతో వర్తించే

చూ, మెలయు, 3; 3: చూ, సంచ

రించే; 4. జీరగు. హరి. పూ. 5, ఆ. 193:

చూ, సాగు. [చూ, రూ-మెలుచు.

మెలచే. దే. ప్రే. మెలగజేయు. స్వా. 4, ఆ. 115:

మెలత. దే. వి. రూ-మెల్ల. 1. ఆడుది. నెలత:

చూ, స్త్రీ; వా. 2. కపటము: చూ,

నూక్కుము. 2. "మెలతబుద్ధి."

మెలతకుక. దే. వి. (మెలత + ఉక.) (రూ-

మెలత-మెల్ల-మెల్లకు: చూ, మెలత. 1.

మెల్లకు. దే. వి. కపటపునంచన: చూ, నూక్కు

ము. 2. [216: చూ, వెలుగు. 5.

మెల్లకు. దే. ఆ. క్రి. జ్వలించే. భాగ. 8, స్కం,

మెల్లన. దే. వి. గ్రామముచేట్టునుండుబయలు:

చూ, వెలుపల. 1.

మెల్లపు. దే. వి. రూ-మెల్లపు-మెల్లు.

1: చూ, మేలుకోలు; 2: చూ, మెత్తబాటు.

1; 3: చూ, పర్యటనము. అని. 2, ఆ. 26;

4. చలింపమి. విక్ర. 4, ఆ. 17; పేర్.

5: చూ, మెలుచు. పంచ. నా. 3, ఆ. 308.

మెలయు. వై. ఆ. క్రి. 1. = మిల్. పెనగు:

చూ, సక్తమగు; దే. ఆ. క్రి. 2. ఉండు:

చూ, వర్తించే; 3. జాగరూకతతో వర్తించే

చూ, వర్తించే. [పెన: చూ, లంకె.

మెలి. వై. వి. = మిలిత. (రూ-మెలిక-మెలును.)

మెలిక. వై. వి. = —పై. —

మెలిగొను. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, వెంటిగొను.

మెలిగుక్క. ద్వ. వి. మాకీపలుకు, మణితము:

చూ, స్వరము. 2.

మెలిదారము. ద్వ. వి. తాల్లపనివారు దిండు

పక్కకొయ్యలకు గట్టెడి బిగిదారము:

చూ, నూత్రిము. 1. [మెలిపెట్టు. పిరిగొను.

మెలిపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. మెలివేయు: రూ-

మెలియు. వై. ఆ. క్రి: చూ, మెలయు. 1.

మెలివడు. వై. ఆ. క్రి. పెనవేయు: చూ,

వడివేయు. [లంకెపెట్టు. 1.

మెలిపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. మెలిపెట్టు: చూ,

మెలుకువ. దే. వి: చూ, రూ-మెలకువ. 1.

మెలుచే. వై. పేర్. మెలియజేయు: రూ-మెలచే.

పెనచే, పెనపు, మెలపు; మెలుపు.

మెలుపు. వా. వి. పే: చూ, రూ-మెలుపు.

మెలుసు. వై. వి.=మిళిత: చూ, మెలి. భాగ.

10, స్కం. పూ. 143.

మెల్ల. దే. వి: చూ, రూ-మెలత.

మెల్లక. దే. వి: చూ, రూ-మెలతుక.

మెల్పు. దే. వి. పే: చూ, రూ-మెలపు.

మెల్ల. దే. విణ. 1. కంటికడకొఱగినది (చూపు.). “మెల్లకన్ను.”: చూ, వీక్షణము; 2. మేల్చెనది. “వానిపని యిప్పుడు మెల్ల.”; 3. నెమ్మదిగా. “మెల్లగారన్ను”: చూ, మెల్లన; 4. నిశ్చలముగా. “మెల్లగా మాట్లాడుము.” 5. కొంచెము మేల్చెనది. “వానిపని గుడిలో మెల్ల.”

మెల్లకంటి. దే. విణ. {మెల్ల+కన్ను.}

1. కేకరాక్షుడు, కేకరాక్షి: చూ, రేచీతు; 2. కాకి: చూ, వాయనము.

మెల్లకంటివాడు. దే. వి. కేకరుడు: చూ, వళిరుడు.

మెల్లకన్ను. దే.వి.అపాంగము:చూ,లోపనము.

మెల్లచూపు. దే. వి.గిల్లచూపు: చూ,వీక్షణము.

మెల్లన. దే. వి. 1. తిన్నన; 2. అల్లన, ఒయ్యన-ఒయన, ఒల్లన. (విణ).—ఒయ్య, మెల్ల. (విశేషణమైనచో “మెల్లనినగవు, మెల్లనిమాట” మొ.); దర్శ. 3. శనై ర్ధకము.

అం. భా. త్ప. 76.

మెల్లము. దే. వి: ఎళ్ళము, ఒళ్ళము.

మెల్లా. వా. వి. చేరిక: చూ, సదనము. 1.

మెల్లిగా. వా. విణ. నెమ్మదిగా.

మెల్లె. దే. వి. చివక, మెఱత: చూ, కాఖ. 1.

మెనగు. దే. స. కిర్. తిను. రుక్మి. 2, అ.138:

చూ, సావడు.

మెనపు. దే. స. కిర్.—పై.—

మెనపుట. దే. వి: చూ, భుక్తి. 1. (భుక్తి 2వ అర్థమునను వర్తించును.)

మెనదా. దే. వి. ఒకబాణము:చూ,బాణము.1.

మెహనతు. వా. వి. బహుమతి. “కానులంండ

మెహనతుగా యిచ్చెను.” [సుర. (3).

మెహరాబ్బని. వా. వి. గొప్ప, ఘనత: చూ,

మే

మే. దే. వి: చూ, రూ-మెయి. 1-2-3-4.

మేండము. సం. వి. అ. పుం. పోట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

మేండించే. దే. స. కిర్. భేదించే. భాగ.

10, స్కం. పూ. 124: చూ, స్ఫటించే.

మేంధి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ)=మేంతి*: కుంచిక, గంధఫల. (తె).—మేంతి.

మేక. వై. వి.=మేక, మేష. 1. ఆడుమేక:

చూ, మేషము. 1; 2. మగమేక: చూ, మేషము. 1. [చూ,కృశ్మపు.

మేకగడ్డము. వా. వి. మేకయొక్కగడ్డము:

మేకతిండి. ద్వ. వి. తోడేలు: చూ, వృకము.

మేకపడ్డ. ద్వ. వి. మఱక: చూ, మేషము. 1.

మేకపోతు. ద్వ. వి. ఛాగము:చూ,మేషము. 1.

మేకపోతుగాంభీర్యము. జా. మేకపోతువంటి ధైర్యము,లోపలపనలేనిది. “మేకపోతుగాంభీర్యము నభినయించుచున్నాడు” (ధగ్మజ రాజనాయము).

మేకరాసి. వై. వి.=మేషరాశి: చూ,రానులు.

మేకలకగావరి. ద్వ. వి.కురుప, కురువువాడు:

కులిపి. (సం).—అజాజీవి-అజాజీవుడు—

అజాజీవి-అజినుడు, జాబులుడు.

మేకలమంద. వా. వి. అజకము, అజము: చూ,

మేషము. 1.

మేకపన్నెపులి. జా. సామ్రాజ్యగాంధీంచే

సామ్రాపు. “ఈసర్వజ్ఞుడు మేకపన్నె

పులి” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

మేకసారము. వై. వి. మేకయొక్క “మేక”

అనుఅతిపు: చూ, స్వరము. 2.

మేఘ. దే. స. క్రి. రూ-మేఘ. 1. పూయ.

భో. 2. ఆ. 107: చూ, లేపనము చేయు;
2: చూ, వేష్టించు.

మేడి. వై. వి. నాగటిదుంపవెనుక నిలిపిన
కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడికట్ట. వ. వి. — వై. —

మేడికొయ్య. వా. వి. — వై. —

మేడికోరు. వై. వి: చూ, మేడిపాలు.

మేడికోల. ద్వ. వి. ఈళ: చూ, లాంగలము. 1.

మేడిచీల. ద్వ. వి. మేడిజాతి రాకుండ వేసిన
చీల: చూ, లాంగలము. 1.

మేడితోడ. ద్వ. వి. మేడిచివరకొయ్య:
చూ, లాంగలము. 1.

మేడిపాలు. ద్వ. వి. 1. నేద్యగానిభాగము:
చూ, సిస్తు. 1; 2. నేలయొడయునిభాగము:
చూ, సిస్తు. 1. (చూ, సంగోరు.)

మేడిసోగ. ద్వ. వి: చూ, మేడితోడ.

మేత. దే. వి. పశ్చాద్వాహరము: మేఘ.
తద్వి. — దొంగమేతకు. — తోడుకు.

మేతరి. దే. వి. (మేత + అరి) 1. కొండటి
శిల్పులలో ముఖ్యుడు; విణ. 2. తిండిపోతు:
చూ, భక్షకుడు. [మేతాడు.

మేతలాడు. దే. అ. క్రి. మేతమేయు: రూ-
మేతాడు. దే. అ. క్రి. — వై. —

మేకము. సం. వి. ఆ. పుం. = మేక. ఛాగము:
చూ, మేషము. 1.

మేకు. దే. వి. చీల: చూ, కూలము.

మేకుతల. దే. వి: (సం). — కుంభము = గుబ్బ.

మేకొను. దే. అ. క్రి. (రూ-మైకొను-మయి
కొను-మయికొను.) 1: చూ, సమ్మతించు;
2: చూ, సంభవించు; 3: చూ, యత్నించు;
స. క్రి. 4: చూ, సక్తమగు. ఉ. రా. 7,
ఆ. 187; వే. 5. మేకొలుపు.

మేకొలు. దే. వి. (రూ-మయికొలు-మయి
కొలు-మైకొలు.) 1. అంగీకారము: చూ,

సమ్మతి. 1; 2. యత్నము: చూ, సన్నాహము.

మేఖల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుదాని యె
నిమిది పేటల మొలనూలు: చూ, హవళిక. 2.
(భూషణము. 2.); 2. కొండనడుము: చూ,
హిమాలయను (పర్వతము); 3. ఆయుధము
జోటకుండంగమణికట్టునగట్టుకట్టు, చిలుకడ
తాగుడు: చూ, కూత్రము. 1.

మేఖలకన్యక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సర్పద: చూ, నది.
మేఖలికాతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.
మేగలి. దే. వి. యత్నము: చూ, సన్నాహము.
మేఘచాతకన్యాయము. అం. చాతకపక్షి మేఘ
మిచ్చినదే కాని తాగదనురీతి.

మేఘజ్యోతి. సం. వి. స్. పుం: చూ, ఇరమ్మ
దము. [మరవర్తము.

మేఘద్వారము. సం. వి. అ. స. విష్ణు: చూ,
మేఘనాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉటుము:
చూ, స్తనకము; 2. చిట్టిహారక: చూ, భం
డీరము. 2 (చూ, వృక్షము.) [నెనులి.

మేఘనాదానులాసి. సం. వి. స్. పుం: చూ,
మేఘనాధుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. రావ
ణునికొడుకు: చూ, నూనుడు. 1; 2. ఒకా
నొక రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1;
3: చూ, వరుణుడు.

మేఘనామము. సం. వి. స్. పుం. 1. నిడునుస్తై:
చూ, ముస్తకము. 2; 2. ముస్తక: చూ,
ముస్తకము. 1. [నాదము. 1.

మేఘనిర్ణోపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేఘ
మేఘపుష్పము. సం. వి. అ. స. 1. నీరు: చూ,
నలిలము; 2. తూర: చూ, వాన. 1; పుం.
3. కృష్ణుని తేరిగుత్తము: చూ, పాయము;
అం. 4: చూ, రభ్యములు.

మేఘమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మబ్బ: చూ,
మేఘము. 1; 2. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘ
ము. 1.

మేఘము. సం. వి. అ. పుం. (తడుపునది.) 1. =

మొగులు: అంబుదము, అంబుష్మత్తు, అంభోదము, అబ్దుము, అభ్రము, ఉద్ధిభము, ఓ, కండము, కంధము, కంధరము, కజ్జలము, కమలాసనము, కరమాలము, కరము, కేతుభము, క్షరము, ఖచరము, ఖతమాలము, ఖద్యుతము-ఖన్యోతము, గడేరము, గగనధ్వజము, గడయంతము, గదాంబరము-గదాంవరము, గాడబము, ఘ, ఘనము, చరయువు, చపకము, జలకరంకము, జలదము, జలధరము, జలపోటనము, జలమసి, జలమచము, జీమాతము, జీవమూతము, తటిత్పతి, తటిత్వంతము, తరి, తోయదము, దర్దరము, ధారాధరము, ధూమయోని, నభము, సభోగజము, నాగము, నీరదము, పయోధరము, పాదోదకము, పారణ-పారణము, బలాహకము, భేకము, మదయిత్తువు, ముదిగము, వనదము, వర్షము, వలాహకము, వాతరథము, వాయుదారము, వాయుదారపు, వారిమసి, వారివాహము, వ్యోమధూమము, శ్యామము, నేచకము, స్తనయిత్తువు. (తె. ప).—గాఢనూడు, జోలు దొడుకు, జేజేతీరియరదము, నీటితాలుపు, నీటిమోపరి, నీరుతాలుపు, పయిరులుసులు—పైరులుసులు, మబ్బు—మిబ్బు, మాగుడు, మించేదారి, మొగిలు—మొగులు, మొయిలు—మొయలు. తద్విశేషములు.— మేఘము లకు. — ౧: చూ, మేఘములు; మఱి కొన్నింటికి. — ౨: అగ్నివర్షకము, ఆవర్తము; ౩: అపవరకము; ౪: ఆనకము; ౫: ఇంద్రచాపము; ౬: విరావతము, రాజమేఘము; ౭: కాలి, కాలిక (కొరిత్రమబ్బు); ౮: కాలిక (మబ్బుగుంపు); ౯: కాశేయము; ౧౦: ఖండాభ్రము; ౧౧: ఘనాఘనము. (తె) తోలు మొగులు; ౧౨: జలవర్షకము; ౧౩: చుగ్గ

న్యము; ౧౪: (తె).—బడగొండ; ౧౫. మేఘములవరుసకు.—కాదంబిని, మేఘసంక్తి, మేఘమాల, మేఘశ్రేణి. (తె).—ఆగడపలు, ఆడెపలు—ఆడెపలు, ఆడెలు—ఆడెలు, మొగిలుదొంతికలు, మోడము; ౧౬. మేఘావరణమునకు. — (తె) మందారము, మోడము. (మిగతవానికి “చూ, స్తనయిత్తువు. 1.”); 2. ఏనుగు కాలియందలి మదము: చూ, హామిక; ౩. ముద్దై*: చూ, ముస్తకము. 1; 4. నిడుముద్దై*: చూ, ముస్తకము. 2; అం. 5: చూ, గజమదములు.

మేఘములు. అం: ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలము, ద్రోణము, కాలజము, నీలము, వరుణము, వాయువు, తమము (9). (ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలవావర్తము, ద్రోణము, కాళమేఘము, నీలమేఘము (7) అని కొందరు.) [653 పారట]

మేఘుల. అం: చూ, ఆగంతుకములు. (చూ, మేఘవర్ణి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

మేఘవహుడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ—మేఘవాహనుడు—మేఘవాహుడు): చూ, మబ్బురాతు.

మేఘవాహనుడు. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

మేఘవాహుడు. సం. వి. అ. పుం. — పై. —

మేఘవిలిసితము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (మనన—నగణములు. రెయితి. 12వ ఛందస్సు.)

మేఘవిన్యూరితము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (య—మ—న—న—ర—ర గురువులు. 13యతి. 19వ ఛందస్సు.)

మేఘశ్రేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మేఘము. 1—౧౬.

మేఘసంక్షేపము. అం: (ఈగంధమును కాశినాను వ్యాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మేఘాస్థి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వడగల్లు.

మేచకము. సం. వి. అ.న. 1. = మసకన. చీకటి.

(చీకటికిని, ఇందుల విశేషములకును “చూ, క్షామిక. 1.”); పుం. 2. నెనులిపురికన్ను: చంద్రకము, మేచకము. (తె.) కన్ను, పించియము—పించెను; 3. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6. మేచే. దే. వి. పడియ: చూ, పల్వలము.

మేజో. వా. వి. బల్ల: చూ, సింహాసనము.

మేజోవాణి. వా. వి. రూ—మేజోవాని. 1. బోగమువాండ్రోమేళము, నాగవాసము: చూ, వేళ్య; 2. బోగమువాండ్రో ఆటస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 3: విందు.

మేజోవాని. వా. వి. —పై.—

మేజోడు. వా. వి. పాదగక్షలకు లోపలఁగాలికి వేయుజోడు: చూ, సమృద్ధిగలు.

మేట. దే. వి: చూ, ఎక్కలి. “ఇనుకమేట.”

మేటరి. దే. విణ. (మేటి + అరి) మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

మేటి. దే. వి. 1. వీలిక. హరి. పూ. 7, ఆ. 206: చూ, స్వామి. 1; 2: రూ—మేటు. కనవుఁగుప్ప, గడ్డిమేటి, గడ్డివామి. (సం).—గరళము: చూ, నెంటి; విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 4: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; వా. 5. చిల్లరపనులు చేయుబంటు: చూ, నేపథుఁడు. 1.

మేటివీరుమోలిమెయి దాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, నిరుణుఁడు. ఆం. సం. దే. 21.

మేటిల్లు. దే. ఆ. క్రి. అతిశయించే. హరి. పూ. 9, ఆ. 13: చూ, సందడించే.

మేటు. వా. వి: చూ, రూ—మేటి.

మేడ. దే. వి. సాధము. కళా. 6, ఆ. 133: చూ, సపనము. 1.

మేడము. వై. వి. 1. = మేళ. కూడిక. ఉ. గా. 3, ఆ. 186: చూ, సంయోగము; 2: చూ, యుద్ధము. [వాటలుడు.

మేడమురాడుచే. ద్వ. ఆ. క్రి. పెనఁగు: చూ, మేడమేట్టు. వా.వి. మేడచీడీ: చూ, సోపానము.

మేడి. దే. వి. 1: ఆంబోరు, అత్తి, బొడ్డ. (సం).—అపుష్పము, ఉడుంబరము, కాంచనము, కృమికంటకము—కృమికంటకము—కృమికంటకము, క్షీరవృక్షము, క్షేమఫల—క్షేమాఫల, జంతుఫలము, దుర్మము, పవిత్రకము, యజ్ఞాంగము, హేమదుగ్ధకము. తద్వి. —ం: (సం) కలిహోగానము; 2: (సం) కుంకుమపీయము; 3: (సం) ఆద్యుడంబరి. (సుగతవానికి “చూ, హేమదుగ్ధకము.”); వై. వి. 2. = మేళ. నాగటికిఁజేతికిఁగల్పు కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడియము. దే. వి. చెక్కడపు జేమీయించు పనితరము: రూ—మేడెము.

మేడు. దే. వి. మిట్టు: చూ, భూమి. 1.

మేడుపడు. ద్వ. ఆ. క్రి. ఆజ్ఞతఁబొందు: రూ—మేడ్చు.

మేడెము. దే. వి: చూ, రూ—మేడియము.

మేడ్చుడు. ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ—మేడుపడు.

మేడ్చుము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మగగుఱి.

మేడ్చుత్తి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

మేతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ—ముయతాలుపు. మేదకము. సం. వి. ఆ. పుం. పెల్లెము: చూ, సుర. 2.

మేదకుఁడు. దే. విణ. ఆంబస్త, దమ్మఁడు. (సం).—అకాటిల్లుఁడు, నిష్కపటి—నిష్కపటుఁడు.

మేదతనము. దే. వి. సాధుత్వము.

మేదర. దే. వి. చోఁడలు లోనగువానిని అమ్మి జీవించెడుజాతి. [దలు: చూ, మేదరి.

మేదరవాడు. దే. వి. (వై. = మేంధ్ర). అనికొం మేదరసాని. ద్వ. వి. మేదరవానిభార్య: చూ, సహధర్మిణి (భార్య).

మేదరి. వై. వి. = చూ—పొంద్ర. (దేశ్యమని శ.ర.) (మేదర + ఇ): చూ, వేణులాపకుఁడు. పర. 1, ఆ. 126. [చూ, మేదడు.

మేదస్సు. సం. వి. న. న. = మేదడు—మేదు.

మేదావి. దే. వి. బౌపాననాగ్ని మసి. కళా. 4, ఆ. 44.
 చూ, సిగరి. 1 (భస్మము.) [కాశీ. 3, ఆ. 118.
 మేదించే. వై. స. కి: చూ, రూ-మేదించే
 మేదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి.
 1; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. (న. జ-భ-
 జ-గ గురువులు. 11 యతి. 16 విధంబునను.)
 మేదు. వై. వి.=మేదస్: చూ, మేదస్సు.
 మేగురము. సం. విణ. చిక్కనైనును పైనది.
 మేదురుడు. సం. విణ. (తే).—గరగరనివా
 డు, మినమిననివాడు. [హృల్లేఖము. 2.
 మేధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపలభ: చూ,
 మేధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, యజ్ఞము.
 మేధావి. సం. వి. స్. పుం. 1. చిలుక: చూ,
 శుకము. 2; విణ. 2. ధారణాశక్తిగల గొప్ప
 బుద్ధిగలవాడు: చూ, విద్యాంసుడు.
 మేధి. సం. వి. ఇ. పుం. కట్టుగొట్టు: చూ,
 స్తంభము.
 మేధ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజికనపు:;
 చూ, హరిత (తృణము. 1.); విణ. 2. పవి
 త్రమైనది. (పస్తపు): పవిత్రము, పూతము:
 చూ, సమాచీనము.
 మేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: మేనక; దే. వి.
 (1) తోడబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రి
 తోడబుట్టిన దాని యొక్కయు, తల్లి
 తోడబుట్టిన వానియొక్కయు దేహసంబం
 ధము. ఉదా.—మేనగోడలు (తోడబుట్టి
 నదానికూతురు), మేనత్త (తండ్రితోడ
 బుట్టినది), మేనబావ (తనకంటె పెద్దవాడైన
 మేనత్త మేనమామలకొడుకు), మేనమూడలు
 (తనకంటె చిన్నదైన మేనత్త మేనమామల
 కూతురు), మేనమూడి (తనకంటె చిన్న
 వాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు),
 మేనమామ (తల్లితోడబుట్టినవాడు), మేన
 ల్లుడు (తోడబుట్టినదానికొడుకు), మేన

పదిన (తనకంటె పెద్దదైన మేనత్త మేనమా
 మలకూతురు) (చూ, మేనజీకము.)
 మేనక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మేన. 1.
 మేనకాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సార్వతి.
 మేనగోడలు: చూ, మేన. (1).
 మేనత్త. దే. వి: అత్త అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (సం).—
 అంబిక. (చూ, మేన (1).)
 మేనత్తకొడుకు. వా. వి: చూ, మేనబావ.
 మేనత్తమగడు. వా. వి: చూ, మామ. 3. (మే
 నత్తమగడు మేనమామకాడు. పినతల్లిమగ
 డు పినతండ్రికాడు. అనిలోకోక్తి.)
 మేనబావ. దే. వి: మేనత్తకొడుకు. (సం).—
 వైత్యప్వ సేయుడు—వైత్యప్వసీయుడు.
 (మేన. (1).)
 మేనమూడలు. వా. వి. (చూ, మేన. (1).)
 మేనమూడి. వా. వి: (చూ, మేన (1).)
 మేనమామ. దే. వి. 1. తల్లితోడబుట్టినవాడు:
 మామ. (సం).—అధిగవుడు, కలాదుడు,
 గురువు, పూజ్యుడు, మాతులుడు, మామ
 కుడు; అం. 2: చూ, స్త్రీరక్షకులు;
 3: చూ, గయాపిండదానార్హులు.
 మేనయల్లుడు. వా. వి: చూ, రూ-మేనల్లుడు.
 మేనజీకము. దే. వి. తోడబుట్టినదానియొక్క
 యు, తండ్రితోడబుట్టినదానియొక్కయు,
 తల్లితోడబుట్టినవానియొక్కయు దేహసం
 బంధభావము, శరీరసంబంధబంధుత్వభావము:
 చూ, మేన. (1).
 మేనల్లుడు. దే. వి. రూ-మేనయల్లుడు: చూ,
 స్వసీయుడు. (చూ, మేన. (1).)
 మేనపదిన. దే. వి: (చూ, మేన. (1).)
 మేనా. వా. వి. పల్లకి: చూ, సవారి.
 మేనాదము. వా. వి. 1. పిల్లి: చూ, మార్దాలము;
 2. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.
 మేనాధవము. సం. వి. అ. పుం. హిమాద్రి: చూ,
 పర్వతము. [మయి-మై-మే.)
 మేని. దే. వి. కాంతి: చూ, నలుతులు. 1. (రూ-

మేను. దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే.) 1: చూ, శరీరము; 2: చూ, సంభవము; 3: చూ, పార్శ్వము. 2. [అచ్చు. బాల, కాం. 54. మేనుతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు. మేనుతాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, వరుణుడు. మేనేజేరు. వా. వి. మైయధికారి. మేపచ్చేన. ద్వ. వి. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1. మేపరి. దే. వి. (మేపు+అరి): చూ, భక్షకుడు. మేపు. దే. వి. 1. పశుపక్ష్యాద్యాహారము. పాండు. 4, ఆ. 227; 2. దోపిండి మొదలైనదానికి నూతికూడఁజేర్చుదుమిను పపస్వలోనగునది; మే. 3. మేయజేయు. మేపుట్టువు. దే. వి. 1. కూతురు: చూ, నూన. 1; 2. కొడుకు: చూ, నూనుడు. 2. మేపుమేయు. దే. అ. క్రి: గర్వాడు. (భక్షించు) మేమరుగు. దే. వి. (రూ-మేమరుపు-మేమర్పు-మేమలుపు) కవచము: చూ, వారవారము. మేమరుపు. దే. వి: చూ, మూర్ఖ. మేమరుపు. దే. వి: చూ, రూ-మేమరుగు. మేమర్పు. దే. వి. —మై.— మేమలుపు. దే. వి. —మై.— మేము. దే. స. బ. అస్మచ్చబ్జుపథమాబహువచనము. మేముడు. దే. వి. మేకోలు: చూ, సమృత్తి. 1. మేమెయి. దే. వి. క్రి. విణ. (రూ-మెయిమెయి-మైమై-మైమయి-మయిమయి): చూ, రూ-మయిమయి. మేయ. దే. స. క్రి. పశ్వాదులు (మేతఁదిను. భాగ. 7, స్కం. 61; కాశీ. 6, ఆ. 257; హరిశ్చ. 1, ఆ. 140. మేర. వై. పి. మిరూ. 1. నీహస్థలము: చూ, నీమ. 1; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. కర్మము: చూ, విధము. 1; 4. ఏర్పాటు. రాజ. 3, ఆ. 18: చూ, సత్కము. 1. మేరగట్టు. ద్వ. వి. చక్కవాళాది: చూ, పర్యవము. ౧౨.

మేరతప్పు. వా. స. క్రి. హస్తమి. ఆ. హి. మి, మేరమీటు. ద్వ. స. క్రి: చూ, దాటు. 9. మేరు. దే. వి. రూ-మేరుపు. 1. ఎత్తుటకును బరువెక్కించేటకును పొడుగుగా కట్టినరే వేయించెడి యిసుకలోనగువాని దిబ్బ: చూ, సారవ. 1; 2. శిఖరమునందుండెడిమణి: చూ, సారవ. 4; 3. హారమునందు వేర్వేరిడుమణి: చూ, సారవ. 5. మేరువ. దే. వి. వీణాగ్రము: చూ, వీణె. మేరువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. హేమాది: చూ, పర్యవము; అం. 2. వర్షపర్యవములలో నొకటి: చూ, పర్యవము. ౨౫; దే. వి. (1): చూ, రూ-మేరు. 1. య. 4, ఆ. 82; (2): చూ, రూ-మేరు. 2. ఎను. 2, ఆ. 42; (3): చూ, రూ-మేరు. 3. మేల్. దే. వి. రూ-మేలు. 1. క్షేమము. ఆం. భా. ప్రి. 98: చూ, శుభము. 1; అవ్య. 2: చూ, నేబాను. మేలమాడు. దే. స. క్రి. (మేలము + ఆడు) పరిహాసముచేయు: చూ, హాసించు. మేలము. దే. వి: చూ, పరిహాసము. మేలిచ్చేపులుంగు. నే. వి. గరుడుడు: చూ, హరిహానుడు. మేలిమి. దే. వి. 1. అపరంజి: చూ, లోహము. 1; 2. ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము. మేలిమిమెట్టనిల్లేటి. నే. వి: చూ, శివుడు. మేల్లు. దే. వి. (మేలు + ఇల్లు): చూ, మేడ. మేలు. దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1, 2. పేరుము. ఆం. భా. ప్రి. 136: చూ, స్నేహము; 3. చొక్కా. స్వా. 8, ఆ. 86: చూ, వలపు. 2; 4. ఒడుపు: చూ, లాభము. 1; 5. మదము: చూ, హామిక; 6: చూ, సౌందర్యము; 7. పుణ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 8. ధర్మము, బాగు: చూ, సుకృ

తము 1:9: విశేషము. కళా. 2, ఆ. 12: చూ, విశేషము. 4: విణ. 10. బాగు: చూ, తైర్ ప్త్యము; 11. అధికము. నిర్వ. 3, ఆ. 81: చూ, హేరాళము; వి. 12: చూ, ఉపకారము, ఉపకృతి, ప్రకరము; విణ. 13. ఉపరి: చూ, మీదు. 2; 14. మంచి: చూ, తైర్ ప్త్యము; 15: చూ, మంగళ్యము. 7; అవ్య. 16: చూ, నేబాను. (ఆమేడితమందు మేలుమేలు. — వసు. 1, ఆ. 5.)

మేలుకట్టు. దే. వి. 1: చూ, వితానము; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

మేలుకను. దే. అ. కిర్. రూ—మేల్కను. నిద్ర తెలియు. వికర్. 4, ఆ. 74: చూ, లేచే. 2. మేలుకనుపు. దే. పేర్. రూ—మేల్కనుపు: భో. 1, ఆ. 29: చూ, మేలుకొలుపు.

మేలుకమ్మిచీర. ద్వ. వి. ఓరమాండంగుళముల నెడల్పు చేయనూలితోనేసిన అంచులుగల కోక: చూ, వస్త్రము.

మేలుకాంచే. దే. అ. కిర్: చూ, మేలుకను.

మేలుకాంచేట. దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేలుకాడు. దే. వి: చూ, శుభంకరుడు.

మేలుకొంచేట. దే. వి: చూ, మేలుకాంచేట.

మేలుకొంట. దే. వి. — పై. —

మేలుకొనియుండువాడు. వా. విణ: పదిలుడు, మెలకువవాడు. (సం). — జాగరితుడు, జాగరత్, జాగరూకుడు, భద్రుడు.

మేలుకొను. దే. అ. కిర్. రూ—మేల్కను. 1: చూ, లేచే. 2; స. కిర్. 2: చూ, మోహించే.

మేలుకొలుపు. దే. పేర్. రూ—మేల్కలుపు: చూ, శుభోదయము. “మేలుకొలుపులుపాడుచుండెను.” [ధకుడు.

మేలుకొలుపువాడు. దే. విణ: (సం). — ఉగోప

మేలుకోలు. దే. వి: ఉపపదము—ఉప్పపదము, కనువివ్వ, జీతనము, పదిలము, బద్రిము,

మెలకువ—మెలుకువ, మెలుపు, మేలుకాంచేట—మేలుకొంచేట—మేలుకొంట. మేల్కంట—మేల్కనుట—మేల్కానుట, హుసారు. (సం). — అపబోధము, ఉద్బోధము, జాగర—జాగర్య—జాగరణము—జాగరము, జాగరత్—జాగర్తు, ప్రబోధము. తద్వి. — రాత్రి—మేలుకొనుటకు. — జోగారు. (సం). — జాగరము. (“చూ, హుసారు. 2.”)

మేలుగీళ్లు. దే. వి. బ: మంచి చెడ్డలు.

మేలుచేయు. ద్వ. వి. 1. ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చే. 1; విణ. 2. హెచ్చైనవాడు. నై. 1, ఆ. 28: చూ, సమర్థుడు; 3. హెచ్చైనది; 4. గెలుపుగలది; 5. గెలుపుకాడు, విజయ: చూ, సమర్థుడు.

మేలుచేయువాడు. దే. విణ: చూ, మేలుకాడు.

మేలుతరము. దే. విణ: చూ, తైర్ ప్త్యము.

మేలుపడు. ద్వ. అ. కిర్. రూ—మేల్పడు. విజ. 3, ఆ. 31: చూ, వలపుగొను.

మేలుబంతి. ద్వ. వి. 1: ఒజ్జీబంతి—ఒజ్జీబంతి, ఒరవడి; తద్వి. — మానా, నెఱవడి, వఱవడి; 2. చూచియేదేని యొకపని నేర్చుకొనుటకుగానిచేయుటకుగాని మొదటనేర్పిన చూడిరి; 3: చూ, తైర్ ప్త్యము. “త్రోరపుకాంతికి మేలుబంతి.” (కవికర్ణకసాయనము); 4: చూ, తైర్ ప్త్యము; 5: చూ, శ్రేష్ఠుడు. మేలుమచ్చే. దే. వి. 1. మేడ: చూ, సదనము. 1; 2. చంద్రికాల. జై. 2, ఆ. 97: చూ, సదనము. 1.

మేలుమచ్చేలు. దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రిష్ణ, మేలురాసి. ద్వ. వి. తూర్పెత్తినధాన్యము ప్రోవు: చూ, రాశి. 1.

మేలువాడు. దే. విణ: 1: చూ, వెఱుగుడు; 2: చూ, సుకృతి; 3: చూ, నలపుకాడు.

మేలెవచ్చే. వా. అ. కిర్: చూ, అన్నివచ్చే.

మేల్కంట. దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేల్కనబోవు. దే. అ. కిర్: చూ, స్వర్థును.

మేల్కను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మేలుకను.
మేల్కనుపు. దే. పే: చూ, రూ-మేలుకనుపు.
మేల్కను. దే. అ. క్రి, స. క్రి: చూ, రూ-
మేలుకను. [కొలుపు.

మేల్కనుపు. దే. పే: చూ, రూ-మేలు
మేల్కను. దే. వి: చూ, వేళ్ళు.

మేల్కను. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మేలుపడు.

ఉ, రా. 4, ఆ. 193.

మేల్కను. ద్వ. వి: విణ: చూ, రూ-మేలుబంతి.

మేల్కను. దే. వి: చూ, రూ-మేలుమచ్చ.

మేష. దే. వి. 1: చూ, నూడిద; 2: చూ,
మత్స్యము. 1.

మేష. దే. వి. 1. నమ్రత: చూ, పంగుట;

2. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 3: చూ, విస

యము; విణ. 4: చూ, యోగ్యము.

మేష. దే. విణ. 1: చూ, విధేయము;

2: చూ, సమర్థము; వా. 3. ఉపాయము

గలనాడు. [మేపు-మేపు.]

మేపు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-మేపు. (రూ-

మేపు. వా. వి. 1. బడిపంతులు: చూ, సురా

చారుడు (పంతులు.); 2. పనిచేయువాం

డవివాడెద్ద: చూ, యజమానుడు. 3.

మేషము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మేక: ఆజము,

అతిరోమశము, అమిథ, అమిథుగము,

అల్పాయువు, ఇడిక్కుము, ఉరణము, ఉర

భిము, ఉర్లుము, ఉర్లుయువు, ఋజ్ఞాస

నము, ఏడకము, ఏరకము, కేళటము, ఛగ

లము, ఛాగము, ఛాగలకము, తగరము,

తుభము, దేవానాంపియము, నర్కరము,

పరికృమసహము, పర్వభోజనము, బస్తము,

బర్కరము, బాలవాహ్యము, బుక్కుము,

మేండము, మేనాటిము, లంబకర్ణము, లఘు

కాయువు, వర్కరము, పల్లవు, వృష్టి, శివా

పియము. (తె. ప).—అగ్నితత్తడి, ఇరుదల

తేజి, ఏడిక, చింబోతు, తగర, నేమము.

పాటేలు-పాటేలు-పాటేలు, మేక, మేక

పోతు, వేట, తద్వితేషములు.—౧. ఆడు

మేకకు.—అజ, గలస్తని-గలేస్తని, చులుం

ప, ఛాగి-ఛాగి, దేవానాంపియము,

మేషి, సంజాచులుం. (తె).—ఆడుమే

క, చింబు, చుచ్చే; ౨: అక్షోభము, ఆజ

కము, ఆజము. (తె).—మేకలమండ;

3: (తె).—కంచీమేక; ౪: కుల్యాపము-

కుల్యాపము; ౫: (తె).—కొదమ: ౬: (తె).—మ

క, మేకపడ్డ; ౭: పనచ్చాగము. (తె).—

అడవిమేక; మత్స్యి:—రా. మగగొట్టెకు.

పశువు, బహురోగము, మేషము, గోమశము,

లోమశము, సంస్థానము, హుడువు; ఆ

డుగొట్టెకు.—ఆవి, ఏడక, ఏరక, కుర్ర, గడ్డ,

జాతిని, ప్లవము, మేషి. (తె).—ఆడు

గొట్టె, ఏలిక, గొట్టియ-గొట్టె-గొట్టియ-

గొట్టె; ౧౦: దొరణము, దొరభిక్తము,

దొరభిక్తము. (తె).—గొట్టెలమండ; ౧౧:

(తె). కురుపగొట్టె-కురుమగొట్టె; ౧౨: కణ్య

ము, రాహిషము. (తె).—కొండగొట్టియ-కొం

డగొట్టియ-కొండగొట్టె. (మిగతవానికి "చూ,

హుడువు.") (మేషము=మగమేక, మగ

గొట్టెయనియు, మేషి=ఆడుమేక, ఆడు

గొట్టెయనియు రెండువిధములగా వాడు

చున్నారు.); 2.=మేకరాసి, మొదటిరాసి.

"మీనమేషములు లెక్కించుచున్నాడు.":

చూ, రానులు; 3. ఒకమందు: చూ, సంగ

రము. 6. (మందు. 1.)

మేషయధ్యాయము. అం. పాటేళ్లుదెబ్బలాడు

చుండగా మధ్యన నక్క-పడి చేచ్చెననుకీతి.

మేషి. వా. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. గొట్టె, ఆడు

గొట్టె: చూ, మేషము. 1; 2. మేక, ఆ

డుమేక: చూ, మేషము. 1.

మేస్త్రి. వా.వి.పనివాండ్రుమీద పెద్ద: మేస్టరు,
యజమానుడు. [2: చూ, మాత్రము.

మేహనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మగగుటి;
మేహము. సం. వి. అ. పుం. ఇరుపది విధములు
గల మేహము: చూ, రోగము. 1.
మేళకము. సం. వి. అ. పుం. కూడిక: చూ,
సంయోగము.

మేళగాడు. దే. విణ. (మేళము + కాడు)

1. మేళమువాయించేవాడు: బజంతి;
2. వేళకాంతలవెనుక మేళమువాయించే
వాడు. పృథ్వా. 1, ఆ. 51.

మేళగించే. వై. అ. క్రి. = మేళక. రూ-మేళ
వించే. 1. స్నేహముగలిగియుండు: రూ-
మేళవించే, అనఁగి పెనఁగు, అనఁగు, ఒరుము,
కదంబించే, కలయు, తగులు-తవులు-తొలు,
తొడరు, కొరలు, పెనఁకున, పెనఁగు,
పెనయు, పోవు. (మి).—మిశ్రియగు, సక్తమ
గు; 2. పొందు, కలియు: చూ, సక్తమగు. 1; అం.
చే. 3. జితగూర్పు. స్వా. 3, ఆ. 57: రూ-
మేళవించే; 4. కలుపు: రూ-మేళవించే;
5. కురుతులఁగలుపు: మేళవించే.

మేళనము. సం. వి. అ. న: చూ, మేళకము.

మేళము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మేళకము;

2. రాగానుగుణముగ స్వరస్థానములయందు
మెట్లుకుదున్నట్ల. వసు. 2, ఆ. 30: చూ,
స్వరము. 2; 3. = మేళము. నటులగుంపు.
“గోగపుమేళము, బజంతీమేళము, సానా
యిమేళము” మొ: చూ, మేళము. (3);
దే. వి. (1) నాగసగములోనను వాద్యముల
జేత: చూ, వీణ; వా. (2) గుంపు: చూ,
సమాహము; (3) = మేళము. నటులగుంపు:
చూ, మేళము. 3.

మేళవించే. వై. అ. క్రి, అం. చే: చూ,
రూ-మేళగించే. (స్నేహముకలిగి యుండు

టకు.—చే. 5, ఆ. 111; కలియుటకు.—

నై. 7, ఆ. 93; కలుపుటకు.—నై. 3, ఆ. 102.)

మేళ్లు. వా. వి. బ. మంచివి. “ధూములు కీడు
మేళ్లవరుసను రెండు సహభాగములుగ పం
చుకొనిరి.” (చూ, మేలుగీళ్లు.)

మై

మై. దే. వి, అప: చూ, రూ-చుము. (దేహము
నకు.—ఉ, రా. 4, ఆ. 115.)

మైగనురా. ద్వ. వి. ఇందుగిడు. అం, పవా.
సుర. 28: చూ, సహసాత్తుండు.

మైకము. దే. వి: చూ, రూ-చుముకము.

మైకొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చుముకొను.

మైకొలు. దే. వి: చూ, రూ-చుముకొలు.

మైజోటు. దే. వి: రూ-చుముజోటు, అంచే,
ఏకన, ఓర, కొంగు, గుడికట్టు, చుంగు-
చెంగు, చెరఁగు-చెఱఁగు, టాకు, పయిట
కొంగు-పైటకొంగు. (సం).—అంకపాళి,
అంచలము, అశ్రి, అణి, కుటుము, కొటి,
పాళి, యంతకము. తద్విశేషములు.—గ: కమ్మి,
చిట్టియ-చిట్టె; 2. జేప; 3: (సం) —పల్ల
వము; 4: మడిచేటు.

మైతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-చుముతాలుపు.

మైత్రీము. సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క
మూడవభాగము: చూ, వాసరము.

మైత్రీవరుణి. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుడు:
చూ, సన్యాసి.

మైత్రీవరుణుడు. అం: చూ, బుద్ధిజుడు. 1.

మైత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిత్రభావము,

మైత్రియము: చూ, స్నేహము; 2. మిత్రకర్త
ము, మైత్రియము: చూ, స్నేహము; 3. అనూ
రాధ: చూ, విక్క; అం. 4: చూ, యతి
మైత్రి: చూ, యతి. 1.

మైత్రీబలుడు. సం. వి. అ.పుం:చూ,బుద్ధుడు.

మైత్ర్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మైత్రీ. 1-2.

మైథునము. సం. వి. అ. న. 1. గామ్యధన్యము: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

మైద. వై. వి. దే. వి: చూ, రూ-మయిద.

1-2.(మయికమునకు.చూరి. పూ. 8,ఆ.40.)

మైదగోరంట. వై. వి. కురంటకము*: చూ, సహ. 2. (మైదగోరంట అని కొందలు)

మైదానము. వా. వి: చూ, రూ-మయిదానము.

మైదు. వై. వి.= చూ, రూ-మయిదు.

మైథిలులు. అం:చూ,బాగ్మణులు.(లక్ష్మ్యంశ సంభవురాలగు శ్రీసీతాదేవియొక్క జనకుడగు జనకమహారాజు పరిపాలించిన మిథిలరాజ్యమందలి బాగ్మణులు మైథిలులనంటుదురు. ఈమిథిల గండకి, కాశీనదుల మధ్యమననున్నది. మైథిలులు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఒప్పుబాగ్మణులు, కుమారబాగ్మణులు, ఖాన్ బాగ్మణులు, తామూరబాగ్మణులు, పరిహస్య బాగ్మణులు, రాయబాగ్మణులు, శోరీ శ్రీయబాగ్మణులు కలరు. (ఈమైథిలబాగ్మణులందఱును మత్స్యములను మాంసములను మద్యమును స్వీకరించువారై యున్నారు. ఇపుడిప్పుడు మానుకొనినట్లుకొందఱు.)

మైనపుగుడ్డ. ద్వ. వి. అత్తు: చూ, పుస్త్రము.

మైనపుజిడ్డు. ద్వ. వి.=పై.

మైనపుపత్తి. వై. వి.=చూ,రూ-మయినపుపత్తి.

మైనము. వై. వి.=మదన. 1: చూ, రూ-మయినము; ఆం. 2: చూ, తైలములు.

మైనరు. వా. వి. స్వాతింత్యమునకుఁ దగిన ఈడురానివాఁడు, వ్యవహారజ్ఞానములేని పదియాఱు వత్సరముల లోపువాఁడు. (18 సం. దాటవలెనని న్యాయచట్టము.)

మైనస్సు. వా. వి: చూ, వ్యవకలనము. '—'

మైనాకుడు. సం. వి. అ. పుం. హిమకుంభి: కూడుకు, మేనకాత్మజుఁడు. [వలతెఁడు.

మైనకుడు. సం. వి. అ. పుం. జోలరి: చూ, మైపాలలు.అం:చూ,ధాన్యము.(చా. మైపాళలు). మైపూత. దే. వి. అంగరాగము: చూ, సహలంభము.

మైటోక. దే. విణ. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1. మైమయి. దే.వి,కి.విణ: చూ,రూ-మయిమయి.

మైమై. దే. వి, కి. విణ.—పై.—

మైమఱచే. దే. అ. కి: చూ, సామృద్ధి.

మైమఱపు. దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱపు.

మైమఱుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱుపు.

మైమోజో. దే. వి. గగురు: చూ, గోమాంచము.

మైరేయము. సం. వి. అ. న. 1. చెణకురసమున జేసినకల్లు: చూ, సుర. 2; 2. ఆరెపువ్వు బెల్లము కడుగునీళ్ళు వీనితో చేసినకల్లు: చూ, సుర. 2.

మైల. వై. వి.=మలిన: చూ, రూ-మయిల.

మైలకోక. వా. వి: చూ, రూ-మయిలకోక.

మైలకోగివి. ద్వ. వి: చూ, మురళి.

మైలచోయతోండ. ద్వ. వి: చూ, గుచ్చిధ.

మైలతుత్తము. వై. వి.=మయూరతుత్త: చూ, మయూరకము. 1.

మైలనడు. వై. అ. కి: చూ, రూ-మయిలనడు. (మలినముగఱుటకు.—జై.6,ఆ. 28.)

మైలవాఁడు. వై. విణ: చూ, అఘుఁడు. 3.

మైలారి. దే. వి. కోమటులనడిగికొని జీవించే వాఁడు: మయిలారువాఁడు—మైలారువాఁడు.

మైలారు. దే. వి: చూ, రూ-మయిలారు.

మైలారువాఁడు. దే. వి: చూ, మైలారి.

మైలాపు. ద్వ. వి. (మైల + అపు) పొగచోయ గల అపు, కబలి-కబళి: చూ, సారభేయ (భేనుపు. ౨౪.)

ప్రగోహము, మూలిక. తద్విశేషములు.—

౧. కొయ్యగాలునుండి మొలిచిన మొలకకు.—

నాము; ౨. చిగురు మొలకకు.— మొక్క;

మొలక—మొల్క—మొలవ—మోక; 3. తా

టివిత్తునకు.— కెంగట—కె ౦ గె ట; తేగ.

(సం).—అశోఘ్ని; ౪. తాటి మొలకకు—

౫. చెదురు మొలకకు.—చెదురు మొలక.(సం).—

కమతము, కరీరము, చోళకి. (మిగతవారికి

“చూ, వృక్షము.”); 2. చిగురు మొలక—

హరి. ఉ. 6, ఆ. 64: చూ, మొక్క.1-౨;

విణ. 3:—మోఘ: చూ, వృక్షము; 4. మొన

మడగినది: మొలవ.

మొక్కడు. దే. విణ. 1. బలిసినవాడు:చూ,

లానరి; వై. విణ. 2:—ముప్పర. కతిమ

నుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. —

మొక్కచిక్కుడు. వా. వి: గోరుచిక్కుడు,

మట్టిక—మట్టిక*.

[పోవు. 2.

మొక్కచెకు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, మొక్క

మొక్కజొన్నలు. ద్వ. వి. బ: చూ, మక్కలు.

మొక్కటిడు. దే. వి. 1. చిన్న కొమ్మలుగల

యేళుగు; చూ, హస్తీ; వై. 2:—ముప్పర.

రూ. మొక్కడీడు—మొక్కడి. కతిమడు:

చూ, వ్యాధుడు. 2.

[వైఖరి.)

మొక్కట్టు. ద్వ. వి. (మొకము + కట్టు) ముఖ

మొక్కడము. వై. వి:—ముప్పర. 1. దిట్టతన

ము; 2. కాశ్యము: చూ, మొక్కలము. 5.

మొక్కడి. వై. వి:—ముప్పర:చూ, రూ. మొ

క్కటిడు. 2.

మొక్కడీడు. వై. వి:—ముప్పర —పై—

మొక్కపడు. వై. అ. కిరి. 1: చూ, మొక్క

పోవు. 2; పేరి. 2. మొక్కపటుమే. పా.

1, ఆ. 50.

మొక్కపోవు. ద్వ. అ. కిరి. 1. మొనమడగిన

దగు: మొక్కలుపోవు, మొద్దుపోవు, మొల

వపోవు, మోడుపడు—మోడుపడు, ఎడ

రు. (మి).—భగ్గుచుగు; 2: గుల్లపడు,

చేటులునడు, పొలివోవు, బన్నపడు, మొ

క్కచెడు, మొక్కపడు, మొక్కచోవు—

మొక్కలుపోవు, మొలవవోవు, మోగిడుపడు,

(మి).—అపమానపడు, భంగపడు; పేరి.

3. మొక్కపుమ్మ.

మొక్కపోవుట. ద్వ. వి: (సం).—కుంతనము.

మొక్కమామిడి. ద్వ. వి. 1. జీడిమామిడి:

చూ, సగిర. (చూ, సహకారము); వా.2.

విత్తులనలుబ్బినమామిడి: చూ, మామిడి.

మొక్కము. వై. వి:—ముప్పర.* (సం. ౩).—

కాలము పక్కము, ఊరనువు,

ఊరవృక్షము, ఊరాయము, ఘంట, పుం

టాపాటలము, ఘంటాపాటరి, గోళిఫము,

గోలిహము, రూటలము, ముప్పకము—

ముప్పము, మోక్షము—మోక్షము, శిఖరి.

(“చూ, శిఖరి 4.”)

మొక్కమొలచిపోవుట. జా. చెడుట. గింజి

మొలచేట చేశ చెడుట. “2.క్కసారి య

క్కడి కాలిక్కడకు వేసినచో మొక్క

మొలిచి పోరుగాని రండి.” (ధర్మజరాజ

నూయము.)

మొక్కరము. వై. వి:—ముప్పర. (వై. అం

శ. ర.): చూ, రూ. మొక్కరము.1—2.

మొక్కలము. వై. వి. 1. ఉత్సాహము. భో

5, ఆ. 260: చూ, సన్నాహము.2; 2.రూ—

మొగ్గలము. వై. 6, ఆ. 116: చూ, కొర్ర

ము. 1; 3. ధైర్యము. ఉ. హరి. 5, ఆ.

87: చూ, వైర్యము; 4. అపగ్రీహితము,

ముప్పరత్వము. కాశీ. 7, ఆ. 74: మొక్క

శము, మొగ్గలము; విణ. 5:—ముప్పర.

కాశ్యము. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 64:

మొక్కడము, మొగ్గరము.(చూ, బెడిదము);

6. అపగ్రీహితము, మొగ్గలము: చూ, శాశ్వ

తము; బ. 7. ముష్కరవచనములు. 2. 1, ఆ. 87: చూ, శబ్దము. 2. మొక్కలి. వై. విణ. (మొక్కలము + ఇ) 1.=ముష్కర. ముష్కరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2.=మూగ. మూగడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 3. శూరుడు: చూ, హంపీరుడు. మొక్కలించే. వై. ఆ. కి. 1. ముష్కరము చేయు; 2. ఉత్సహించే: చూ, సమకట్టు. 2. మొక్కలించేట. వై. వి. ముష్కరముచేయుట. మొక్కలికాడు. ద్వ. విణ:చూ, మొక్కలి. 1. మొక్కలీడు. వై. విణ.=ముష్కర. (ద్వ. అస శ. ర.): చూ, మొక్కలి. 1—2—3. మొక్కలు. వై. వి. బ. 1. చలరకముల చిన్న చెట్లు; 2. ఒకరకముజొన్నలు: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము). మొక్కలుడు. వై. విణ.=ముష్కర: చూ, మొక్కలి. 1—2—3. [క్రసోవు. మొక్కవోవు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-మొక్కలుపోవు. ద్వ. అ. కి. —వై.— మొక్కళము. వై. వి.=ముష్కర: చూ, రూ-మొక్కలము. 4. మొక్కలి. వై. వి. 1: చూ, పనికుచ్చె; 2. ఈడిగ: చూ, సురాజీవి; 3. నుందు వెనుకఁ జూడనివాడు; 4. తథకు, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. మొక్క. దే. వి. 1. రూ-మొక్కిక్క. సతి: చూ, హణిగలు; బ. 2. పురాదుల మొక్కలు: (చూ, మక్క. 7: చూ, నక్క. 6.); అ. కి. 3: రూ-మొక్కిక్క, అయిదుపది చేయు-విదుపదిచేయు, ఎరఁగు-ఎఱఁగు, చేమోడుచే-చేమోడ్పు, చేమిచ్చే, జోగిలు. (సం).—నమస్కరించే, నమించే; 4. మ కుళించే. భో. 1, ఆ. 101: చూ, మొక్కిక్క. 8; మొక్కబడి. దే. వి. రూ-మొక్కిక్కబడి. 1. దేవతలిచ్చెననని మొక్కకొనినకానుక.

“తిరుపతిదేవునకునిలువుదోపు మొక్కబడిచెల్లించితిని.”: (చూ, నుడువు); 2. దైవపార్థిగనఁగండ, యానితకము. (చూ, ముడుపు.) [దు. సాంబ. దే. 9. మొక్కసాక్కసామి. ద్వ. వి: చూ, నూర్వఁ మొఖాసా. వా. వి. 1. తీరుపలేనిభూమి; 2. చిన్న జీమీదారి. [2. చిన్నజీమీదారుడు. మొఖాసాదారు. వా. వి. 1: చూ, పాలెగాడు; మొగ. వై. వి. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2.=ముకుళ. య. 4, ఆ. 26: చూ, రూ-మొగ్గ. 1; 3.=ముఖ: చూ, ముగము; 4. అప్రాణిపన్నముఖము. “మొగయొక్కలి.”; 5. తొలి. వై. 2, ఆ. 42: చూ, మొదలు. 4; 6. నదీసముద్రాదులముఖము: మొగాళము; 7: చూ, మొన. 1. [102: చూ, శబ్దించే. మొగకట్టు. ద్వ. అ. కి. మోఁగు. వై. 6, ఆ. మొగకొను. ద్వ. అ. కి. 1. ఎదురగు: చూ, మోహరించే. 1; 2. మొగకొలుపు. మొగచోటు. ద్వ. వి. వెగటు: చూ, విరసము. 2. మొగడ. వై. వి. 1. గణికాదుల నెలికెలమొగ్గ: చూ, రూ-మొగ్గ; 2.=ముకుళ. రామా. 4, ఆ. 66: చూ, రూ-మొగ్గ. 1. మొగడదామర. వై. వి: చూ, సోఁకుడుముడుగు*. మొగడించు. వై. అ. కి: చూ, మొక్క. 4. మొగడు. దే. వి. కొప్ప, ఇంటినడికొప్ప. భాగ. 3, స్కం. 808: చూ, సదనము. 1. మొగతనము. వా. వి: చూ, రూ-మొగతనము. మొగతప్ప. ద్వ. అ. కి. పిటుతివియు: చూ, సుక్కి. 7. మొగతిరుగు. ద్వ. అ. కి. —వై.— మొగదల. ద్వ. వి. 1. ఎదురు: చూ, ముందల. 1; 2. ముందలభాగము. మొగదారమ్మ. అం: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. మొగనాళము. ద్వ. వి. రూ-మొగనాళము. మొగనాళము: చూ, నిస్సంగము.

మొగపడు. వై. స. కిరి. హామే. హరి. పూ.

8, ఆ. 205: చూ, వీక్షించు.

మొగపాళము. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగపాళము.

మొగపిటికి. ద్వ. వి. (మొగము + పిటికి) తా.

బేలు: చూ, వృత్తము. 4.

మొగపు. ద్వ. వి. (మొగ + పూస) హారాదుల

ముఖభాగము. పరిభా. 1, ఆ. 3: చూ,

హానీక. 2. (భూపణము. 2).

మొగపుత్రీక. ద్వ. వి. ముఖభాగము: చూ, హాన

నీక. 2. (భూపణము. 2.) గ్రహటమి.

మొగపొల్లి. కూటమి. ద్వ. వి: చూ, పయి

మొగపుయత్త్యము. ద్వ. వి. కొలికియత్త్యము.

(చూ, కొలికిపూస): చూ, రత్నము. 1.

మొగవీర. ద్వ. వి.*: కొలిమిడి-గొలిమిడి-గొల్మి

డి, గొల్మి. (సం).—ఇత్తుగంధ, ఇత్తురము,

కాండేత్తుపు, కోకిలనయనము, కోకిలాక్ష

కము, కోకిలాక్షము, తురము, తురకము,

త్తురము. త ద్వి శేష ములు.

౧: కొమ్మనగొలిమిడి. (సం).—మూలఫల;

౨: నల్లగొలిమిడి. (సం).—నీరుదూర్వ;

౩: నీరుగొల్మి; ౪: నేలగొలిమిడి. (సం).—

గోలోమి; ౫: పాలగొలిమిడి. (సం).—

పయస్విని; ౬: మలుగొలిమిడి. (సం).—

తూలకంటకము, స్థూలకంటకము. (“చూ,

స్థూలకంటకము.”)

మొగమాట. ద్వ. వి. (రూ-మొగమాటము-

మొగమాట-మొగమాటము-మొమాట-

మొమాటము) 1. దాక్షిణ్యము: చూ, హా

ర్గము. 2 (దయ. 1); 2. ముఖసీరితి: చూ,

మొమాటమి; 3: చూ, సంకోచము.

మొగమాటము. ద్వ. వి.—పై.

మొగమిచ్చే. ద్వ. వి.—పై.

మొగమిచ్చే. ద్వ. ఆ. కిరి. సుముఖుడగు.

మొగము. వై. వి.=ముఖ. 1. ద్వారము: చూ,

వాకిలి; 2. రూ-ముగము: చూ, వదనము. 2;

3. ఎదురు. ఉ, రా. 4, ఆ. 130: చూ,

ముందట. 1; విణ. 4. ముఖ్యము: చూ,

వైశ్రవ్యము.

మొగమాట్టు. వై. వి.=ముఖపట్టు. (ద్వ. అని

కొందఱు.) అశ్వముఖభాష. ఉ, రా. 7,

ఆ. 397: మొగసరి, మోముముట్టు: చూ, హా

ననీక. 2 (భూపణము. 2—౧.) [భల్లూకము.

మొగము తెలుపు మొగము. ద్వ. వి: చూ,

మొగమున. వై. ద్వ. తోడుతో, కూడ: చూ,

పైతము. [1—2—3.

మొగమోట. ద్వ. వి. చూ, రూ-మొగమాట.

మొగమోటము. ద్వ. వి.—పై.—(సంకోచము

నకు.—ఉ, హరి. 4, ఆ. 189.)

మొగమోడు. ద్వ. ఆ. కిరి. రూ-మోమోడు.

1. దాక్షిణ్యపడు; 2: చూ, సంకోచించు.

మొగరంబము. దే. వి. తుమ్మెద: చూ, ఏల్లించు.

మొగరము. దే. వి. రూ-మొగరము. 1. నికేత

నాగినుస్తంభము. చూ, స్తంభము. 1;

2. ఒడ్డుణము: చూ, పూర్ణము. 2.

మొగరాడు. దే. వి: చూ, మొగరము. 1.

మొగరించు. వే. స. కిరి. (ఉ, హరి. 4, ఆ.

187): అప్పళించు, అటము, అలము, ఇడు

ముకొను, ఒత్తరించు, ఒత్తు, ఒత్తుకొను,

కదుము, చేజుచే, ముట్టుకొను. (సం).—

ఆక్రమించు, కరిమించు. (“చూ, వ్యాపిం

చు.”)

మొగలి. దే. వి.*. (య. 4, ఆ. 28): గేపంగి—

గేదరి, పన్నియ-పన్నె. (సం).—కంటవళ,

కనకచ్చద, కృష్ణపద్మము, కేతకము, కేతకి,

కరికచ, కరికచచ్చదము, గుత్తరాగము,

చక్షుప్యము, చామరపుష్పము, జంబుకము,

రజకపుష్పము, వర్ణపుష్పము, వర్ణ

పుష్పి, సుగంధము, సుపత్రికము, సూచి

పుష్పము.* తద్వి.—గ: పచ్చేపూమొగలి.
(సం).—కనకచ్చద, కనకపర్వత; 2: మొ
గలిపండు. (సం).—తృణశూన్య—తృణ
శూన్యము. (“చూ, నూచీపుష్పము.”)
‘మొగలిపండు. ద్వ. వి: చూ, మొగలి. 2.
‘మొగలింగ. దే. వి. పరుణము*: చూ, శ్వేతపు
ష్పము.
‘మొగలిపన. ద్వ. వి. ఒకానొక పనన*.
తద్వి.—అనాన, అనానపనన. (సం) —
అనాసిక, గోపిత, శీతల. (“చూ, శీతల 2.”)
‘మొగలిచేతు. దే. వి. 1. కంతనఖిలతము: చూ,
శారిక. 2 (నఖిలతము); 2. తమలపాకు
అను నగను వెనుక బ్రహ్మరంధ్రము నంటి
యడ్డుగనుండు స్త్రీశిరోహాసము: చూ,
హాసణిక. 2 (భూపణము. 2.)
‘మొగలివాకిలి. ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.
‘మొగలేలు. దే. వి. (మొగలి+ఏలు) నువర్ణ
ముఖేనది: చూ, హోదిని (నది.)
‘మొగపడము. నై. వి. (మొగ+పడము.) ఏనుఁ
గుమీడకప్పెడు నల్లకంబళము. హరి. పూ.
6, ఆ. 110: చూ, రల్లకము.
‘మొగనాళము. ద్వ. వి: చూ, మొగనాళము.
‘మొగవీణె. నై. వి.=ముఖవీణ: చూ, వీణె.
‘మొగనరి. నై. వి.=ముఖహార (‘మొగము+నరి):
చూ, ‘మొగముట్టు.
‘మొగసల. నై. వి.=ముఖశాల. (రూ-మొగసా
ల-మొసల-మొసాల.) 1. నగరితలవాకిటి
చోపడి: చూ, నదనము. 1; 2. తలవాకిటి
పంచే: చూ, సదనము. 1; 3. ఏనుఁగుసాల:
చూ, సదనము. 1.
‘మొగసాల. నై. వి.=—పై.—
‘మొగసిరి. నై. వి. ఒక్కొక్కయ. [‘మొగ.
‘మొగాళము. వా. వి. నదీనముదాద్దులముఖము:
మొగి. నై. వి. 1. ‘మొత్తము: చూ, సమాహ

ము; 2. యత్నము: చూ, సన్నాహము;
3: చూ, విధము. 1. ఉ, హరి. 6, ఆ. 69;
దృ. 4. పురాణపురోగకము: ఇంక, ఇంకమీఁ
ద-ఇంకమీఁదట, తలికె, ముంగల, ముందట,
ముందు, మును-మున్ను.
‘మొగిటి. నై. వి.=మత్కు-ణ. (సాం. తీ. 13):
గోడపురుగు, నల్లి, మొగిటిపురుపు. (సం).—
ఉడుకాయ, ఉద్దంశము, చుద్దంశము, మత్కుణము:
మొగిటిపురుపు. నై. వి.—పై.—
‘మొగియు. నై. అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ,
ననుకట్టు. 2; 2: చూ, వ్యాపించు.
‘మొగిలివిరుసీరు. ద్వ. వి. పశితస్తజలము: చూ,
సలిలము.
‘మొగిలుదొంతికలు. వా. వి. బ. ఆగడపలు: చూ,
చూ, మేఘము. 1.
‘మొగుచు. నై. పే. =ముకుళన. మొగుడంచేయు.
నై. 2, ఆ. 7: రూ-మొగుడుచే- మొగుడ్చు-
మొడుచే-మొడ్చు, ముడుగు.
‘మొగుడు. నై. ఆ. క్రి.=ముకుళన. ముడుగు:
చూ, సుక్కు. 8.
‘మొగుడుచే. నై. పే.=ముకుళన. రూ-మొగు
డ్చు: చూ, మొగుచే. [మర*
‘మొగుడుదామర. నై. వి: చూ, ముడుఁగుదా
‘మొగుడుపు. నై. (‘పే.=చూ, రూ-మొగుడుచే.
‘మొగుపు. నై. వి. నతి: చూ, హళిగలు. (రూ-
‘మొగుపు.)
‘మొగులు. దే. వి. 1. కదంబము*: చూ, హలి
పీయము; నై. వి. 2.=మేఘు, మబ్బు.
రామా. 6, ఆ. 16 (రూ-మొగిలు-మొయి
లు-మొయులు.): చూ, మేఘము. 1.
‘మొగులుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము, నీరు
కడిమి*: చూ, హరిపీయము. [ము.
‘మొగులుదాం. ద్వ. వి. ఆకనము: చూ, సురవర్త్య
‘మొగులువిరి. దే. వి. జలము: చూ, సలిలము.

మొగులువరిపొది. దే. వి: చూ, సముద్రము.

వేం, అం. 16. [చూ, సహస్రార్థము.

మొగులెత్తుపోడి. ద్వ. వి: ఇందుగ్గిడు:

మొగుల్లుట్టువు. దే. వి: చూ, మించే. 1.

మొగువు. దే. వి: చూ, రూ-మొగువు.

మొగ్గ. వై. వి: ముకుళ: రూ-మొగ-మొగడ,

న న, పూ మొ గ్గ. (సం).—క లి క,

కూర్చిక, కోరకము, కోశము—కోషము, జాల

కము, జాలము, ధాన, ముకుళము. తద్వై.—

౧. చనరు మొగ్గకు.—చనరుమొగ్గ—చని

మొగ్గ—చనిరికమొగ్గ, లేతమొగ్గ. (సం).—

క్షారకము, జాలకము; ౨. వికసింపటకు

సిద్ధమైనమొగ్గకు.—అరవిది, ముదురుమొగ్గ.

(సం).—కలి, కుట్టలము. కుట్టలము, కోర

కము; ౩. మొగ్గలగుంపునకు.—(సం). జాల

కము; ౪. మోదుగుమొగ్గకు.—మోదుగుమొగ్గ.

(సం).—అంగారిక, అంగారికత—అంగారికము,

ఉత్పలక (చూ, మోదుగు); ౫. చనరు

మొల్ల గుత్తికి. (సం).—జాలకము;

2. గణికాదులు శిరము పాదములతో జేర

విల్లువలె వెలికిలవంగట: రూ-మొగడ,

పిల్లమెఱుము, మెఱుము, డింకీలు.

మొగ్గనట్టు. వై. వి: చూ, దసిలీ. 1.

మొగ్గరము. దే. వి: చూ, రూ-మొగరము.

1—2. (భార. విరా. ౩, ఆ. 180.)

మొగ్గలము. దే. వి: చూ, రూ-మొగ్గలము.

(అప్రతిహతమునకు.—నిర్వ. ౮, ఆ. 87.)

మొగ్గలు. అం: చూ, పాదక్రియలు.

మొగ్గవాలు. ద్వ. అ. కి. గణికాదులు శిరము

పాదములతో జేర విల్లువలె వెలికిలవంగు:

చూ, వంగు.

మొగ్గించు. ద్వ. అ. కి. 1: చూ, వికసించు;

2. యథాయథలగు; వా. ౩. పుష్పవలియగు:

చూ, సమర్థాడు.

మొగ్గ. వా. ౧. 1. గౌరవము. “ఎందుకు” చెప్పి.

తినో మొగ్గునిలుపుకొనుము.”: చూ, సన్మా

నము; వా. అ. కి. 2. బరువునైపువంగు.

“తాగినుమొగ్గును.”; ౩. చూపునిలుచు.

“దృష్టిమొగ్గును”.

మొటిక. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4;

2. రూ-మొట్టిక: చూ, మొక్క. 1.

మొటిను. దే. వి. 1: రూ-మొటిమె-బొటిను.

(సం).—అవగండము, యవగండము, కచ్చ

పి, వదనఖర్జువు. (“చూ, వదన ఖర్జువు.”);

వి. 2. బొట్టి. రూ-మొటిమె: చూ,

హస్తము.

మొటిమె. దే. వి.—వై.—

మొట్ట. దే. వి. రూ-మొట్ట. పోస్టి. నీటిలో:

నుండి యెగిరిపడెడు చేప: చూ, సోరంగి

(మత్స్యము. 1-౧౩ చూ, మొట్ట.)

మొట్టమొదలు. దే. వి. (మొదలు + మొదలు):

అన్నిటికీ మొదలు: మునిముంగల.

మొట్టి. వై. వి. మక (దే. అని శ. ర.): చూ,

వామనాడు.

మొట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మొట్టిక.

మొట్టికాయ. దే. వి. తలమీద గల బిడికిటి పొడు

పు: మొట్టు.

మొట్టికాయలమెప్పు. దే. వి: చూ, వినాయకుడు.

మొట్టిమెకము. ద్వ. వి. (రూ-మొట్టుమెకము—

మొట్టువామెకము) అడవిపంది: చూ,

నూకరము.

మొట్టు. దే. వి. 1: చూ, మొట్టికాయ;

అ. కి. 2. తలమీద పిడికిటబొడుచు.

మొట్టె. దే. వి. 1: చూ, మొండెము. అం,

పదా. సర. 98; 2: (చూ, రూ-మొట్టె)

(దీనిభేదములు.—బడిమొట్టె). వానమొ

ట్టె చూ, మత్స్యము. 1.

మొట్టమారి. దే. వి. మొట్టికాయలనువాడు.

మొత్తాలులను బ్రాహ్మణులు. అం. (చూ, సూర్య బ్రాహ్మణులు. చూ, బ్రాహ్మణులు.) (వీరిలో యజుర్వేదమును, ఋగ్వేదమును కలరు. సూర్యుడు దేశములోని మొత్తాయను పట్టణములోనుండి నందున వీరికి పేరు వచ్చినదై యుండును.) చూ, బ్రాహ్మణులు. ౫.

మొత్త. దే. వి. 1. వాకిటిలోపలి పక్కగోడ: చూ, సరాతి (కుటుంగుగోడ.); 2. గూడ తోడువాని కాలికింద మిట్ట; బ. 3. మొలకనామము, పిట్ట (అనికొందలు): చూ, శోరిణి. 1.

మొత్తపిరి. దే. వి. ఏతపుకడచక్రింద మొత్తగా నుండుటకై అరిగ మొదలును చెడులల్లికపిరి.

మొత్తము. వై. వి. 1: చూ, సమాహము; 2. తఱచు: చూ, హేరాళము; 3. వెరసి: చూ, సంకలనము; విణ. 4. బోసు. తఱచై నది: చూ, హేరాళము. 5.

మొత్తు. దే. వి. 1. రూ-మోదు. దెబ్బ: చూ, హతి; స. కి. 2. రూ-మోదు. కొట్టు. భాగ. 2, స్కం. 25: చూ, వేరియు. 1; 2. నఱకు: చూ, సెలగు.

మొత్తుకోర్లు. దే. వి. బ: చూ, పెడబొబ్బ. 2.

మొత్తులాడు. దే. అ. కి. చూ, వాటులాడు.

మొత్తువడు. ద్వ. అ. కి. కొట్టువడు. వై. 8, ఆ. 74.

మొదటిచూపు. దే. వి. ఎలగోలచూపు: చూ, పీక్షణము. [లోను. 2.

మొదటిది. దే. విణ: మొదలు, అది: చూ,

మొదటిదిక్కును హదారి. ద్వ. వి. ఇందుకిడు. సాంబ. దే. 11: చూ, సహస్రాక్షుడు.

మొదటిసంబ. వా. వి: చూ, సారువా.

మొదటిపలుకులు. దే. వి. బ: చూ, వేదము.

మొదటిపుట్టుక. దే. వి. సంత: చూ, సంతతి. 1.

మొదటి పెండ్లాము. దే. వి: (సం).—అధినిన్న, అహ్మధ, కృతసాపత్నిక: చూ, సహధర్మిణి (భార్య).

మొదటివాడు. దే. వి. 1. అన్న: చూ, సహాదరుడు; 2. అగ్రగణ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2; వా. విణ. 3: పాగ్రిగ్రసరుడు, పాగ్రిధమికుడు.

మొదటివేల్పు. దే. వి. (మొదలు + వేల్పు)

1: చూ, బ్రహ్మ. 1. స్వా. 1, ఆ. 50;

2: చూ, వివాయకుడు. సాంబ. దే. 1.

మొదటిహత్తి. ద్వ. వి. విరాసతము: చూ, హత్తి.

మొదలారి. దే. వి. అరవళూదులలో నొక తెగవాడు. [అం, పదా. సుర. 21.

మొదలిగాము. ద్వ. వి: చూ, నూర్పుడు.

మొదలిసాము. వా. వి: చూ, భాండము. 5.

మొదలు. దే. వి. 1. రూ-మొద్దు: చూ, పగి

కాండము; 2. మూలధనము: చూ, సంవి

మొదలు; 3. మొదటిది. వై. 7, ఆ. 218:

చూ, లోను. 2; 4. పూర్వము, తొలి:

చూ, లోను. 2; 5. మూలము, అను: చూ,

లోను. 2; 6. ఉండి. (సం).—పగివృత్తి.

మొదలుకొను. దే. అ. కి. 1. యత్నించు:

చూ, సమకట్టు. 2; స. కి. 2. మొదలుచేయు,

తొట్టు: చూ, వహించు. [చూ, బ్రహ్మ. 1.

మొదలుతామరగన్న ముద్దుకొడుగు. దే. వి:

మొదలుపెట్టు. దే. అ. కి. చూ, ప్రారంభించు.

మొదవ. దే. వి: చూ, రూ-మొత్తు.

మొదవు. దే. వి. 1. ఛాడియావు: చూ, ఛేను

వు; 2. కదువు, పదువు: చూ, ఛేనువు. 3.

3. పగిధనుగర్భిణియగు ఆవుపెయ్యి. ఆం,

భా. ద్వి. 264: చూ, ఛేనువు.

మొదుక. దే. విణ. 1. కఱకు: చూ, బెడిదము;

2. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

మొదుకన. దే. వి. 1. కఱకుచదనము. హరి.

పూ. 5, ఆ. 143; 2. బరువు: చూ,

విపథము. 3. [త్రైము. 1,

మొదువు. దే. వి. జల్బజము, బాద: చూ.

మొదల. వై. వి. 1. మూడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2. చూ, లావరి.

మొదల. వై. వి. 1. = స్థానపు. మానిమోడు: చూ, వృక్షము; వి. 2. = మూడు: చూ, మొదల; 3. మూడురాలు, మోట: చూ, స్త్రీ; 4. వాడిలేనిది, మోట; 5. లావు: చూ, స్థూలము.

మొదల. వై. వి. 1. వాడిలేనిదగు. వై. 8, అ. 133: చూ, మొక్కపోవు.

మొన. దే. 3. 1. మొగ. అగ్రము: చూ, నుద. 3; 2. దండు: చూ, నేన. 1; 3. నేనాముఖము: చూ, నేన. 1; 4. చూ, పూహము. 1; 5. ముందు: చూ, మొదలు. 4; 6. చూచి మొన; 7. కటిమొన.

మొనకట్టు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము; 2. ఒకానొక స్తంభనమూలిక: చూ, వృక్షము; వి. 3. ఉత్సాహకరము; అ. కి. 4. ఉత్సహించే. హరిశ్చ. 1, అ. 141: చూ, సమకట్టు. 2.

మొనకాడు. దే. వి. 1. నేనాధిపతి: చూ, సైనికుడు; వి. 2. శూరుడు: చూ, హంపిరుడు; 3. ముఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2. మొనకొను. దే. అ. కి. చూ, మొనకట్టు. 4. మొనగాలు. దే. వి. అస్కందితవిశేషము: చూ, హయము. [మోహరించే

మొనచేయు. దే. అ. కి. అభిముఖుగు: చూ, మొనదప్ప. దే. అ. కి. విముఖుగు: చూ, సుక్ష్మ. 7.

మొనపు. దే. వి. 1. పూనిక. విక్. 6, అ. 73: చూ, సన్నాహము; పే. 2. పూనజేయు; 3. కలుగజేయు. రామా. 1, అ. 190.

మొనయించే. దే. స. కి. చూ, బద్ధు. 15.

మొనయు. దే. అ. కి. 1: చూ, మొనకట్టు. 4; 2: చూ, సంభవించే. పా. 4, అ. 12.

మొనరు. దే. అ. కి. 2. పు. కళా. 6, అ. 194: చూ, సమ్మతించే.

మొనలు. అం. (చూ, కాయమానములు.): లో. మొన, వెలిమొన, ఉసిమొన, చతురుమొన, పుణ్యంపుమొన, పాపంపుమొన, చోటడుగుమొన, గాటడుగుమొన, కదలుమొన, అరమీటుమొన, నెఱిమీటుమొన, సరితాళంపుమొన (12) (అనికొందఱు.)

మొనసరి. దే. వి. శూరుడు: చూ, హంపిరుడు.

మొన్న. దే. వి. (మొదల + నాడు) కడచినదినమునకు ముందుదినము: చూ, వాసరము. మొప్పలు. దే. వి. బ. చేపమెడ కిరువక్కలనుండు ద్వారములు.

మొప్పియ. దే. వి. రూ-మొప్పి. 1. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 2. కఠకు: చూ, బడిదము.

మొప్ప. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2.

మొప్పె. దే. వి. చూ, రూ-మొప్పియ. 1—2; 3. ముష్కరురాలు: చూ, స్త్రీ.

మొయమొయ్యగా. వా. అవ్య. కచ్చోపచ్చోగా. తగిలీతగులునట్లుగా. [(దే. అని. శర.)]

మొయిలు. వై. వి. = మేఘు: చూ, మేఘము. 1. మొయిలుతేడు. దే. వి: చూ, పరుణుడు.

మొయిలు. వై. వి. = మేఘు: చూ, మొయిలు. (దే. అని. శ. ర.)

మొర. దే. వి. రూ-మొరను-మొర. 1. పశ్చాదుల దీర్ఘముఖము: చూ, వదనము. 2; 2. నిందయందు పునువ్యముఖము: చూ, వదనము. 2.

మొరడు. దే. వి. మోగిడు: చూ, వృక్షము.

మొరప. దే. వి. (రూ-మొరము-మొరము-మొరను.) శర్కరాళి: చూ, రాయి.

మొరపనేల. దే. వి. శర్కర-శర్కరము: రూ-మొరపునేల-మొరనునేల: చూ, హరిపీయ. 2 (భూమి. 1—౨.)

మొరపము. దే. వి. మోత్రఃచూ, స్వరము. 2.
మొరపునేల. దే. వి: చూ, రూ-మొరపనేల.
మొరము. దే. వి: చూ, రూ-మొరప.
మొరయిక. దే. వి: చూ, మొరపము.
మొరయు. దే. అ. కిర్: చూ, శబ్దించే.

మొరలి. దే. వి. మొరటి:చూ, సన్నకదుగ్గివు *.

మొరసు. దే. వి. 1: చూ, రూ-మొరప;

2: చూ, మొర. 1; 3: చూ, మొర. 2;

4: చూ, మొప్పియ. 1; 5. మూర్ఖము:చూ,

మోటు. 6.

మొరనునేల. దే. వి: చూ, రూ-మొరపనేల.

మొరింటె. దే. వి: చూ, రూ-మొరింటె.

మొర్పు. దే. వి: చూ, రూ-మొరము. హరి.

ఉ. 7, ఆ. 20.

మొఱ. దే. వి. రూ-మొట్ట. ఆర్తస్వని. కాశీ.

4, ఆ. 64: చూ, స్వరము. 2.

మొఱుగు. దే. వి. రూ-మొట్ట. 1. కుక్కకూఁ

త: రూ-మొఱుగు-మొఱుగుడు-మొఱు

వు: చూ, బొయ్యి; 2. మోసము. రూ-

మొఱుగుడు. భాగ. 10, స్కం. పూ, 86:

చూ, వంచన; విణ. 3: చూ, వంచకుడు.

భాగ. 8, స్కం. 87; స. కిర్. 4: చూ,

వంచించే. కాశీ. 4, ఆ. 36; 5. పొంచే.

రామా. 5, ఆ. 313: చూ, లాంచే.

మొఱుగుడు. దే. వి: చూ, వంచన.

మొఱుటి. వా. వి: చూ, రూ-మొంటి.

మొఱక. దే. వి. 1. న్యూనత: చూ, హీనము.

1; విణ. 2. న్యూనము: చూ, హీనము. 1.

మొఱకడము. దే. వి. దొవ్వము: చూ,

పృశీకము. 2.

మొఱకు. వై. విణ. 1. మూర్ఖ (రూ-మొట్ట-

మొఱకుడు-మొఱకు-మొఱకుడు): చూ,

స్తబ్ధుడు; 2. పరుషము: చూ, శబ్దము. 2.

మొఱకుడు. వై. విణ: చూ, రూ-మొఱకు. 1.

మొఱకుతనము. వై. వి. మూర్ఖత్వ. (దే. అని

శ. ర.): చూ, మూర్ఖము. [శునకము.

మొఱుగుసాగు మెకము. దే. వి. కుక్క: చూ,

మొఱుటు. వై. విణ. మూర్ఖ. (దే. అని శ. ర.):

చూ, రూ-మొఱకు. 1. [కుతనము.

మొఱుటుతనము. వై. వి. చూ, రూ-మొఱు

మొఱువు. దే. వి: చూ, మొఱు.

మొఱుపెట్టు. దే. అ. కిర్: రూ-మొట్టపెట్టు.

(సం).—ఉద్ఘోషించే.

మొఱుమొఱు. వై. వి. మర్కర. 1: చూ, మర్క

రము; 2. కోపవికారము, చిఱచిఱ, రసరవ:

చూ, రోషము.

మొఱుమొఱులాడు. ద్వ. అ. కిర్. వస్త్రములులో

నగునవి మొఱుమొఱుయని మోగియు.

మొఱుయిడు. దే. అ. కిర్. రోదనము చేయు:

చూ, రోకించే.

మొఱువ. దే. విణ: చూ, మొక్క. 4.

మొఱువవోవు. దే. అ. కిర్: చూ, మొక్కవో

వు. కాశీ. 6, ఆ. 83.

మొఱునడము. దే. వి: చూ, ఉడుపకుక్క.

మొటి. దే. వి. (రూ-మొటికి-మొట్టి) 1. అంగ

న్యూనత: నవుకు-నాకు; విణ. 2. అంగన్యూ

నము: నవుకు-నాకు.

మొటికి. దే. వి, విణ. —వై. —

మొఱుగు. దే. వి. రూ-మొఱువు. 1. కుక్క-

కూత: చూ, రూ-మొఱుగు. 1; 2. కూత:

చూ, స్వరము. 2; అ. కిర్. రూ-మొఱువు.

3. కుక్కకూయు: చూ, శబ్దించే; 4. కూ

యు: చూ, శబ్దించే. [రూ-మొఱుగు. 1.

మొఱుగుడు. దే. వి. కుక్కకూత: చూ,

మొఱుములు. వా. వి. బ. చేటచే తనవైపు

కోడఁగావచ్చినపెద్దగింజెలు నూకలులోనగున

వి: గుండ్రాలు: చూ, శంబూకము.

మొఱువు. దే. వి, అ. కిర్: చూ, రూ-మొఱుగు.

మొట్ట. దే. వి. 1: చూ, రూ-మొఱు. పర. 4,

ఆ. 110; 2: చూ, మొండి. 2; విణ. 3: చూ,

మొట్టప. 1; 2: చూ, మొట్టప. 2; వా. వి.
 4: చూ, విన్నపము. “నా మొట్టపినిరి.”
 మొట్టపెట్టు. దే. అ. కి. చూ, రూ-మొట్టపెట్టు.
 మొట్టి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మొట్టి. 1-2.
 మొట్టివోపు. దే. అ. కి. అంగన్యూనమగు.
 “పంశ మొట్టివోయినది.”
 మొల్. దే. వి 1: కటిపగిదేశము: (సం):—
 కటము, కటి, కటీగము, జఘనము; 2. చీల:
 చూ, బంజికన్ను; 3. తాగిముల్లు, చుంబ
 కము: చూ, సితాగము.
 మొలక. వై. వి.=మూలికా. రూ-మొల్క:
 చూ, మొక్క. 1-2.*; 3. ఆననమునందలి
 దుర్మాంసవిశేషము: రూ-మొల్క, పిలక:
 చూ, మూలసంక; 4. ప్రణమనందలిదుర్మాం
 సవిశేషము: మొల్క; విణ. 5. లేత.
 “మొలకనవు.”: చూ, సుకుమారము.
 మొలకకట్టు. ద్వ. స. కి. రొంపియందు చేల్లు
 టకుగాను విత్తనము మొలకలెత్తకడిపి ముడి
 యకట్టు. పాండు. 3, ఆ. 194.
 మొలకట్టు. దే. వి. 1: చూ, మొలనూలు; 2. క
 ట్టుకోక: చూ, వస్త్రము.
 మొలకత్తి. ద్వ. వి. చిల్లాడము. శకాం. 5, ఆ.
 14: చూ, బాణము. 1.
 మొలకబంగారు. వై. వి. పుట్టలలోపురుగులనల్ల
 కలిగెడు బంగారు, పుట్టబంగారు: చూ, లో
 హము. 1. [కోల.
 మొలకిడియమ్ము. ద్వ. వి. మొలదోపుకొనుగజ్జె
 మొలకెత్తు. ద్వ. అ. కి. అంకురంచే: చూ,
 సంభవించే.
 మొలకొలికి. వా. వి. బ: చూ, మొలగులికలు.
 మొలగులికలు. దే. వి. బ.—వై.—
 మొలగులికి. దే. వి. (మొల + కులికి): చూ,
 సస్యము. 1.
 మొలచే. వై. అ. కి.=ముల్:చూ, మొలకెత్తు.
 మొలతెంచే. ద్వ. అ. కి. (మొలచే + తెంచే.)

పుట్టు. కాశీ. 7, ఆ. 33: చూ, సంభవించే.
 మొలతాగ్రికు. దే. వి. 1. పురుషుని కటిసూత్ర
 ము. (సం): అందుకము, కటిసూత్రము;
 2: చూ, అడగుబొడ్డు; 3: చూ, మొల
 నూలు. 2.

మొలతాగ్రిను. దే. వి. మొలగలతాగ్రిను. హంస.
 2, ఆ. 181: చూ, తాగ్రిను. [వస్త్రము.
 మొలదట్టి. దే. వి. మొలకట్టుకాన: చూ,
 మొ-నూలు. దే.వి.1. ఆడువాండ్లు ఆలంకారా
 ర్థము ధరించెడు కటిసూత్రము. కళా. 7,
 ఆ. 68: చూ, భూషణము. 2; వా. 2: చూ,
 మొలతాగ్రికు. 3. [మొక్క.1 —2.
 మొలప. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ-
 మొలపేయు. ద్వ. స. కి. (మొలక + పేయు)
 ఆడు, ఊడుకొను, ఊడుచు-ఊడ్చు, ఒత్తు,
 ఒత్తుకొను, కాండు-గాండు, కీలుకొను,
 కొను, గుర్చెప్పు, చెరువు, తొట్టు, తొలు
 చే, నాటు, నాడు, నాటునాటు, పను
 చడు-పన్నుపడు, పెట్టు, పొడుచే.

మొలము. దే. వి. (రూ-మలము-మొల్లము-
 మోళము-మొలము); 1. బంగారులోనగు
 వానిపూత: చూ, సమాంభము. 1;
 2. పంటికిపూసెడుమందు: చూ, మందు. 1-ర.

మొలుగు. దే. వి. నల్లచేయసెక్క: రూ-
 మొలుగు. [మొలక.
 మొల్క. వై. వి.=మూలికా: చూ, రూ-
 మొల్పు. వై. అ. కి: చూ, రూ-మొలచే.
 మొల్ల. వై. వి.=ముల్ల. కుండము*. (దే. అని
 శ. ర.) (మొల్లకును మిగత విశేషములకును
 “చూ, హసంతి. 2.”)

మొల్లతీగె. ద్వ. వి. కుండలత: చూ, హసంతి. 2.

మొల్లపి. దే. వి. రూ-మొల్లము. 1: చూ,
 సమాహము; 2. సాంద్రీత. కళా. 6, ఆ.
 222: చూ, సాంద్రీము. 2; విణ. 3. అచ్చే

ము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, సాంద్రము. 2; వై. వి. 4.=చూల్వ. వెల: చూ, విక్రయము; 5.=చూల్వ. పండెము: చూ, వ్యవహారము. 4.

మొల్లము. వై. వి. 1.=చూల్వ. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; దే. వి. 2: చూ, మొల్లమి. 1; 8: చూ, మొల్లమి. 2; 4. తలమే. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, హేరాళము; విణ. 5. తలచెగది. పర. 2, ఆ. 144: చూ, హేరాళము; 8. అధికము. రుక్మి. 4, ఆ. 44: చూ, హేరాళము; వై. వి. 7.=చూల్వ: చూ, మొల్లమి. 4; 8.=చూల్వ: చూ, మొల్లమి. 5.

మొల్లము. దే. వి: చూ, రూ-మొలను.

మొవు. దే. వి. తాళతరణపత్రము: రూ-మొవు-మొవు, మొను. [మొగుడు.

మొవుడు. వై. ఆ. కిక్రి.=చుకుళన: చూ, రూ-మొవు. దే. వి: చూ, రూ-మొవు.

మొసలి. దే. వి. నక్రము: చూ, మత్స్యము.

1—3. (బ. మొసలులు-మొసళ్లు-మొసళ్లు-మొసళ్లు.) [వాయి.

మొసలికాటు. దే. వి. చిమటా: చూ, మొసలి మొసలిగుట్టపురాతు. దే. వి: చూ, పరుణాడు.

సాం. దే. 19. [ణము.

మొసలిదోరణము. ద్వ. వి: చూ, మకరతోర మొసలిరాసి. ద్వ. వి: చూ, మకరము. 5.

మొసలివా. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొసలివాయి.

మొసలివాపోగులు. ద్వ. వి. బ. మకరకుండలములు. అచ్చ. శాల, కాం. 62: మొసలివా యొట్టు : చూ, హావణిక. 2, (భూషణము. 2—౨౧.)

మొసలివాయి. ద్వ. వి. 1. రూ-మొసలివా, చిమటా, మొసలికాటు; 2: చూ, చిమటా. 1.

మొసలివాయొట్టు. ద్వ. వి: చూ, మొసలివా పోగులు.

మొసలివాయొట్టుదాల్చు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1. మొహతాడు. వా. వి. గాగ్రమనాఖరు: చూ, మొతాడు. 1.

మొహదా. దే. వి: చూ, పట్టిసము. 1.

మొహములు. వా. వి: చూ, రూ-మొకములు.

మొహరము. వా. వి. తురకలపీర్త పండుగ: (చూ, పీర్త.) [రించే, 1—2—3.

మొహరించే. వా. ఆ. కిక్రి: చూ, రూ-మొహ మొహరీ. దే. వి. (రూ-మొహరి-మొహరీ.)

తులమెత్తు స్వర్ణముదిరిక, ముప్పదిచిన్నముల యెత్తు బంగారునాణెము.

మొహరు. వా. వి. ముద్ర: చూ, సికా.

మొహళము. దే. వి. కూరాకుచ్చెట్టు: మొహనము.

మొహరి. దే. వి: చూ, రూ-మొహరీ.

మో

మోకటించే. దే. ఆ. కిక్రి. మోకాళ్లు నేలనాని ముందటికోటగు: మోకటిలబడు-మోకటిల్లబడు, మోకటిలు-మోకటిల్లు, మోకారించే, మొగ్గతిలబడు-మొగ్గతిల్లబడు, మొగ్గతిలు-మొగ్గతిల్లు, మొగ్గబడు, మొగ్గు: చూ, వంగు.

మోకటిలబడు. ద్వ. ఆ. కిక్రి —పై.—భాగ. 8, స్కం. 363. [3. ఆ. 65.

మోకటిల్లబడు. ద్వ. ఆ. కిక్రి.—పై.—హరి.

మోకటిలు. దే. ఆ. కిక్రి.—పై.—

మోకటిల్లు. దే. ఆ. కిక్రి.—పై.—

మోకారించే. దే. ఆ. కిక్రి.—పై.—

మోకాలు. దే. వి. (మోడ + కాలు) 1. ముడుగు, ముడుము. (సం).—జానువు: చూ, హజ్జే; అం. 2: చూ, కళ్లుండుసలములు.

మోకాలుచిప్ప. దే. వి. మోకాలిఎముక: చూ, కల్పము.

మోచెయి. దే. వి. (మోడ + చేయి) రూ-

మోచెయ్యి-మోచేయి, కూర్పరము: చూ,
హస్తము.

మోచేతినుడ్పుటిల్లు. ద్వ. వి. రెండిండ్లుకలిపి

కట్టిన కట్టనము: చూ, సదనము. 1.

మోచేతిపంపుటిల్లు. ద్వ. వి. —పై—

మోచేయి. ద్వ. వి. చూ, రూ-మోచెయి.

మోత, దే. వి. బరువు: చూ, వివక్షము. 3.

మోద, దే. వి. మోదుచేతకట్టిన నెత్తురుగడ్డ:
చూ, వణిము. 1. [గడ్డకట్టు.

మోడకట్టు. దే. అ. కిరి. మోదుచేతనెత్తురు

మోదు. దే. వి. 1. దెబ్బ: చూ, తాతి; స. కిరి.

2. కొట్టు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 108: చూ,
వేయి.

మోక. వై. వి.=మూలికా: చూ, మొక్క. 1-2.

మోకు. దే. వి. లావుతొడు: చూ, మాత్రం
ము. 1.

మోక్షణము. అం: చూ, హస్తక్రియలు.

మోక్షదము. అం: చూ, తానములు (ని-గ-హీ
నతానములు.)

మోక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. అక్షరము,
అవగమము, అపవర్ణనము, అపునర్వచము, అ
మృత్యుము, కలాపము, కైవల్యము, నిర్వా
ణము, నిర్వాణము, నిర్వృత్తి, నిస్సర్గణము,
పరము, భగము, ముక్తి, మోచనము, శివ
ము, శ్రేయము, సదాగతి, స్థిరము, స్వర్గ
ము. (తె).—పెండోర, మీడు, ముగితి—
ముత్తి. (మిగతవానికి “చూ, స్వర్గము. 2.”)

2. విడుపు: చూ, విమోచనము; 3. మొక్క
ము. రూ-మంక్షము *: చూ, మొక్కము;
అం. 4: చూ, పురుషార్థములు.

మోఘ. సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-అమోఘ. కలి
గొట్టు. *: చూ, సౌలి. 2.

మోఘము. సం. విణ.=మొక్క. 1: చూ,
వ్యర్థము; 2: చూ, దీనము.

మోవ. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అగతి: చూ,
రంభ. 2: 2: చూ, బూరుగు *: 3. చిల్ల *:
చూ, సల్లకి. [సమ్మతిగలు.

మోచక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ముచ్చె: చూ,
మోచకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మో
చ. *: 1: 2: చూ, మునగ *: విణ. 3. విడు
చునది; 4. వినుగునది.

మోచనము. సం. వి. అ. న: చూ, మోక్షము. 1.

మోచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మోచక.

మోచము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మోచ
కము. 2. *. [ఇట్లు పరిమోచియు.)

మోచితము. సం. విణ. విడిపింపబడినది.

మోచే. దే. అ. కిరి. 1. ఆయ: చూ, సంధిరిం
చే; స. కిరి. 2. ఊప: చూ, పహించే;
3. మొదలుకొను, మొదలుజేయు. స్వా.
5, ఆ. 44: చూ, పహించే.

మోచేవాడు. వా. విణ. మోపుకాడు.
(సం).—భర్త. (చూ, భారవాహుడు.)

మోజో. వా. వి. ఆకుచెప్పలు: చూ, సమ్మ
తిగలు. [1: 2: చూ, వాంఛ.

మోజో. వా. వి. 1. ఇప్తము: చూ, సమ్మతి.

మోట. వై. విణ.=ముఠ: చూ, మొద్దు.
2-3-4-5: దే. వి. 5: చూ, మొద్దు. 1;
6: చూ, కపిల.

మోటకత్తి. వై. వి: చూ, మచ్చకత్తి.

మోటగున. వా. వి: చూ, మోటబాన.

మోటకోరుమెకము. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్తి
మెకము.

మోటనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆక్షిపించేట;
2. పొడిచేయుట; 3. చూ, హస్త
క్రియలు. [కామాటము.

మోటపని. ద్వ. వి. కర్మాగారపుపని: చూ,

మోటపాటికెడ్డు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-
మోటాపెట్టు. [చూ, సృష్టము. 1.

మోటబరి. ద్వ. వి. బరువు మోసాడియున్న:

మోటబాన. ద్వ. వి. ఏతమునకుగట్టి నీర్లు
తోడుగూన (ఏతపుకడప, బాన: చూ,
భాండము. 3— ర): చూ, హరివాణము.

మోటవాడు. వా. వి. 1. బండగుడు: చూ,
వ్యాధుడు. 2; 2: చూ, శక్తుడు; 3. రసగి
హణములేనివాడు: చూ, వాగ్జె. [రార్కారు).

మోటారు. వా. వి: చూ, బండి. (రూ-మోటా
మోటార్కారు. వా. వి.—పై.—(ఇదేబస్).
మోటించే. దే. స. కి. పోటీగానిలుపు.

“దూలముకింద స్తంభమును మోటించెను”.
మోటిక. దే. వి: చూ, రూ-మోటిక.

మోటు. వై. వి. 1: చూ, మొద్దు. 1; 2. తట్టు
ప: చూ, హయము; 3. మూఢకగుఱ్ఱము:
చూ, హయము; 4. పందికెడుటను మనుష్య

కారముగా నిలిపిన కపటలక్ష్యము. స్వా.
4, ఆ. 34; వి. 5. మూఢు: చూ,
మొద్దు. 2; 6. మొరను: చూ, మూర్ఖము.

మోటుకాడు. ద్వ. వి. దశపతి: చూ, మైనికుడు.
మోటుతినము. వై. వి.=మూఢత్య: చూ,
మూర్ఖము. [మెకము.

మోటు మెకిము. వై. వి: చూ, రూ-మొట్టి
మోటువా మెకము. వై. వి.—పై.—

మోట్టయితము. సం. వి. అ. న. ప్రియుని
• కథాదులయందు మనసుతగిలి యుండుటను
తెలియజేసెడు స్త్రీలయొక్క కర్ణకంఠా

యనాది శృంగార చేష్టవిశేషము.
మోడము. దే. వి. మేఘావరణము: చూ,
మేఘము. 1. 1. 1.

మోడి. దే. వి. కిగువు, వింకము. శకాం. 4, ఆ.
62: చూ, అవణి; 2. గణికాదులు మొగ్గవాలి
కాకికి సమీపమందుంచిన వస్తువు నెత్తుట;
3. వాగ్జెతయొక్క వైఖరి, జిలుగు, గొలుసు
మోడివాగ్జెత: చూ, వాగ్జెత.

మోడు. దే. వి. రూ-మోడు. 1: చూ, మొద్దు. 1;

2. కిర్మి: చూ, పలాలుము. 2; వా.

3. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 4. తల నటి
కినచెట్టు; 5. (చేనుకోసిన) కొయ్యగాలు;
అం. 6: చూ, మల్లబంధములు (తద్విశేష
ములలో 3 చూడుము.) [కాశీ. 6, ఆ. 5.

మోడుమే. వై. పే: చూ, రూ-మొగుడుమే.
మోడుపడు. ద్వ. అ. కి. రూ-మోడ్డు:

1. మోడగు: చూ, మొక్కపోవు; 2. మొ
క్కయగు; 3. తునుగు. హరి. ఉ. 8, ఆ.
186: కివ్వు, మడియు; 4. ఖండితము: చూ,
పక్కవాటు; పే. 5. మోడుపడుమే.

మోడుపు. దే. వి. రూ-మోడ్డు. 1. నతి: చూ;
హణిగలు; 2. మొగుడుట.

మోడ్డు. వై. పే: చూ, రూ-మోడుమే.

మోడ్డుడు. ద్వ. అ. కి: చూ, రూ-మోడుపడు.

మోతాదు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మొహతాదు;
2. గౌరవము. “ఎందుకుచెప్పినోవినియమో
తాదు నిలుపుకొనుము.”: చూ, మొగ్గు. 1;
3. ఒక్కసారి యిచ్చెడు మందుకొలత.

మోటబరీ. వా. వి. మంచిస్థితి.

మోతుబగు. వా. వి. స్థితిపరుడు.

మోద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కడలి: చూ,
రంభ. 2; దే. వి. (1) తములపాసులకట్ట:
మావటము.

మోదకము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కుడుము:
చూ, భక్ష్యము. (చూ, ఉండోము); 2. లడ్డు:
చూ, భక్ష్యము. [ములు.

మోదకీగద. అం. (గద, కిఖిగద.): చూ, అస్త్ర

మోదమానము. సం. వి. సంతోషించుచున్నది:
చూ, హ్లాదనము. 2. [సంతోషము.

మోదము. సం. వి. ఆ. పుం. ముదము: చూ,

మోదయము. దే. వి. బల్బజము: చూ, తృణము. 1.

మోది. వా. వి. వెచ్చెయిచ్చువాడు: రూ-మోదీ.

మోదీ. వా. వి.—పై.—

మోదించు. సం. అ. క్రి. చూ, సంతోషించు.

మోదిలు. సం. అ. క్రి. రూ-మోదిలు -పై-

మోదిలు. సం. అ. క్రి. -పై:-

మోదుగు. దే. వి. (య. 4, ఆ. 5,)* రూ-

మోదువు, పప్పర. (సం). -కనకము, కాన్త

దుగ్ధపు, కింశుకము, కింశులకము, కిర్మి,

క్షౌరదుగ్ధపు, క్షౌరశేష్ఠము, జుహూతరువు,

పర్ణము, పలంకప, పలాశము, బీజన్నేహము,

బర్హితరువు, రక్తపుష్పము, రుమ, వాత

పోధము, సమిత. ("చూ, సమిత")

మోదుగుతోడిమలు. దే. వి. బ. శాలిధాన్యము:

చూ, ధాన్యము. [2. మోదుగువిత్తులు.

మోదుగుమాడలు. దే. వి. బ. 1. -పై:-

మోదుగుమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1. -

మోదుగుమొగ్గపుల్ల. ద్వ. వి: చూ, శుకము.

శేం, ఆం. 99.

మోదువు. దే. వి: చూ, రూ-మోదుగు*.

మోదెన. దే. వి. రూ-మోదెనము: చూ, శివమల్లి*.

మోదెనము. దే. వి. -పై:-

మోదరి. దే. విణ. (మోపు + అరి) 1. మోపు

మాయవాండు; 2: చూ, బెస్త. ఆం, భా.

ద్వి. 288. [చూ, హాని. 2.

మోపాది. దే. వి. (మోపు + అది) అపాయము:

మోపి. దే. వి: చూ, ముండమోపి.

మోపించు. వా. పేరి: చూ, మోపు. 8.

మోపిక. దే. వి. భారము (ఓపికపండిది): చూ,

వివధము. 3. [ఎక్కిడు: చూ, మోపెట్టు.

మోపిడు. దే. స. క్రి. (మోపు + ఇడు) నిల్లు

మోపు. దే. వి. 1. (పుల్లల)కట్ట; 2: చూ, మోపిక:

3: చూ, మార్వి. 1; 4: చూ, మోపుగల.

1; 5: చూ, (సం). -తృణ్య; విణ. 6: అధి

కము: చూ, హేరాళము; పేరి. 7: కట్టు,

పొడవెట్టు, పెట్టు. (సం). -అకోపించు;

8. మోయజేయు: మోపించు; 9. అనించు:

(చూ, పిసుగు. 2-3): చూ, సమ్మర్చించు.

మోపుకాండు. దే. విణ: చూ, మోచువాండు.

మోపుదల. దే. వి. 1: మోపు. (సం). -అకో-

పణము, అకోపము. (అన్య). -అరి;

2: చూ, మోపిక.

మోపెట్టు. దే. స. క్రి. (మోపు + పెట్టు):

ఎక్కిడు, ఎమ్మడుపెట్టు -ఎమ్మ, పెట్టు-

ఎమ్మపెట్టు, మోపిడు. [స్త్రీ హాళము.

మోబత్తులు. వా. వి. బ. ఒకకరచికి: చూ,

మోమిచ్చే. వా. వి: చూ, మోమోటము.

మోము. దే. వి.-ముఖ: చూ, రూ-మొగము.

మోముముట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగముట్టు.

రామా. 2, ఆ. 20.

మోమోట. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగమోట.

(దాక్షిణ్యమునకు. -శకాం. 4, ఆ. 25.)

మోమోటము. ద్వ. వి. -పై:- (సంకోచించు-

టకు. -ఉ, హరి. 8, ఆ. 102)

మోమోటము. ద్వ. వి. ముఖస్యిరి: రూ-మొగ

మాట-మొగమాటము, మొగమోట-మొగ

మోటము, మోమోట-మోమోటము, మొగ

మిచ్చే-మోమిచ్చే, గరును, పుయ్యిట.

మోమోడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మొగ

మోడు. (దాక్షిణ్యపడుటకు. -కా. 2, ఆ. 37.)

మోయిను. వా. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 6;

2: చూ, బల్లియము. 1. [చూపించు.

మోయు. దే. స. క్రి. (భారము) హాను: చూ,

మోర. దే. వి: చూ, రూ-మోర. 1-2 (పశ్వా

దుల దీర్ఘముఖమునకు. -కా. 2, ఆ. 271;

స్వా. 4, ఆ. 27.)

మోరచెంగు. వా. విణ. చిన్నముఖిణి. రూ-

మోర్చింగు: చూ, వీణె.

మోరట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చేగ*: చూ,

సగ; 2. -మోరు. మజ్జిగ: చూ, స్తన్యము

(మజ్జిగ)

మోరటి. దే. వి: చూ, పిరియాలము. 1.*.
 మోరటిలు. దే. ఆ. కి. రూ-మోరటిలు. మో
 ముమిడికెత్తు.
 మోరటిలు. దే. ఆ. కి. —పై.—
 మోరలోపు. దే. వి: చూ, నైముఖ్యము.
 మోరపక్క. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 మోరపాక. దే. వి. (రూ-ఓగపాక-దోరపాక)
 చోపిడి, చిన్నగోడలయిల్లు: చూ, నదనము. 1.
 మోరా. వా. వి. కాఁపీట: చూ, సింహాననము.
 మోరి. వా. నై. వి.=మోరట. రూ-మోరు:
 చూ, మజ్జిగ.
 మోరు. నై. వి. 1.=మోరట. —పై.—ఉ,
 రా. 6, ఆ. 122; దే. వి. 2. పర్వత శిఖ
 రము, పేటు. ఉ, వారి. 6, ఆ. 78: చూ,
 హిమాలయము (పర్వతము).
 మోరుండ. ద్వ. వి: చూ, భక్త్యము.
 మోర్పింగు. వా. వి: చూ, రూ-మోరచెంగు.
 మోఱకము. నై. వి.=మోర్ఫ్య. 1. మూర్ఖత్వము:
 చూ, మూర్ఖము; విణ. 2. మూర్ఖము: చూ,
 మూర్ఖము. [మూర్ఖురాలు: చూ, స్త్రీ].
 మోఱకకత్తె. నై. విణ. (మోఱకము + కత్తె)
 మోఱకు. నై. విణ.=మూర్ఖ. మూర్ఖుడు. భో.
 1, ఆ. 115: చూ, స్తబ్ధుడు.
 మోఱకుడు. నై. వి.=పై.— [మొలము.
 • మోలము. దే. వి. రూ-మోలము: చూ, రూ-
 మోలుగు. దే. వి: చూ, రూ-మొలుగు.
 మో. దే. వి. 1. పెదవి: చూ, వాతెఱు;
 2. మోవిఅనుకెట్టు: చూ, వృక్షము.
 మోవు. దే. వి: రూ-మొవు. మొవు, మోసు.
 మోష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ)=మోసము. 1. దొంగతనము
 చూ, హరణము. 1; 2. కీడు: చూ, హాని. 2.
 మోషకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. దొంగ:
 చూ, హరణుడు. 1; వా. 2. కంసాఁడి: చూ,
 స్వర్ణకారుడు. (ఇట్లు మూలములు వాడుక).

మోస. నై. వి.=మోష. రూ-మోసము. 1: చూ,
 మోష. 1. కాశీ. 5, ఆ. 67; 2. రూ, ప్రమా
 దము. 1. కాశీ. 6, ఆ. 6; 3. చూ, సంఘన.
 మోసగాడు. ద్వ. విణ: చూ, సంఘనడు.
 మోసపుమ్మే. వా. సం. కి. మధ్యపెట్టు. వేం,
 ఆం. 65: చూ, సంఘించే.
 మోసపోవు. ద్వ. ఆ. కి. 1: ఓటుపడు, బేలు
 పడు-బేల్పడు, బేలుపోవు. (సం).—ప్రమా
 దపడు; 2: చూ, సంఘింపబడు.
 మోసము. నై. వి.=మోష: చూ, రూ-మోస.
 (ప్రమాదమునకు. —మార్క. 7, ఆ. 203)
 మోసరిక. వా. వి. అంకురము: చూ, రూ-
 మోసేరిక.
 మోసల. నై. వి.=ముఖకాలా: చూ, రూ-
 మొగసల. 1—2—3. (నగరితలవాకిటి
 చోపడికి. —సా. 3, ఆ. 199.)
 మోసాల. నై. వి.=పై.— (నగరితలవాకిటి
 చోపడికి. —కాశీ. 2, ఆ. 41.)
 మోసు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4;
 2. అంకురము. పర. 3, ఆ. 153: చూ, మొక్క.
 1; 3. చూ, మూలము. 1; 4. చూ, మోవు.
 మోనేను. వా. వి. పిటిషను.
 మోనేరిక. వా. వి: చూ, మోసు. 2.
 మోస్తరు. వా. వి. 1. చూడిరి; 2. స్వభావము.
 మోహచక్రుద్వయము. అం: లజ్జామోహము, విభ
 వమోహము, కరుణామోహము, నిజమోహ
 ము. (4) (మతాంతరమున. —ఉత్తమము
 కూర్మమోహము, మధ్యమము మత్స్యమోహ
 ము, ఆధమము మృగమోహము.)
 మోహన. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). ఒకానొకరాగము;
 చూ, స్వరము. 2.
 మోహనము. సం. వి. ఆ. స. 1: చూ, మార్క. 1;
 ఆం. 2: చూ, విద్యుల; 3: చూ, మన్మ
 భబాణములు; 4: చూ, అస్త్రములు;

5: చూ, ఉపవిద్యలు; వా. వి. (1): చూ, మొహళము.

మోహనపునరులు. అం: చూ, ధాన్యము.

మోహనబాగ్గొట్టులు. అం: చూ, కవురయ్య బాగ్గొట్టులు.

మోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. అజ్ఞానము: చూ, స్వాపము. 3; 2: చూ, మూర్ఖ. 1; 3: చూ, వలపు. 2; అం. 4: చూ, ఊర్పులు; 5: చూ, సంచారిభావములు (ఓరసికేశేఖరా! ఆనరసిజాక్షీ మరుశర నాతులచే ధరణికి నొరంగి మమ్మెల్లబలు మరువెతలం గుందించుమేండ్ల.); 6: చూ, అరివర్గములు.

మోహరము. దే. వి: చూ, పూహము. 1.

మోహరించు దే. అ. క్రి. (పై. 4, అ. 23).

1. రూ-మోహరించు, ఎదురగు, ఎదురుకొను-ఎదుర్కొను, ఎదురుపడు-ఎదుర్పడు, ఎదురేగు, తేలు, లోచు, పొడమోపు, మొగకొను, మొనచేయు. (మి).—అభిముఖమగు;

2. పూహమునన్ను: రూ-మోహరించు; స. క్రి. 3. మాటొడ్డు: చూ, ఎక్కరించు.

మోహరీ. దే. వి: చూ, రూ-మోహరీ.

మోహించు. సం. అ. క్రి. 1. అజ్ఞానముపొందు;

2. మూర్ఖిలు: చూ, సామ్యసిల్లు; 3. కామించు: చూ, వలచు. 3.

మోహితుడు. సం. విణ: చూ, వలపుకాడు.

మోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మోహింపఁజేసెడు (స్త్రీ)దేవతా విశేషము: చూ, స్త్రీ;

2. పిశాచస్త్రీ విశేషము: చూ, స్త్రీ;

3. నల్లఉమ్మెత్త. *: చూ, హలాపుష్పము.

మోళంగి. దే. వి: చూ, ములక *.

మోళము. వా. వి: చూ, రూ-మొలాము.

మోళా. వా. వి. 1. రీతి; 2. తరగతి. [ము. 1.)

మోళీ. వా. వి. గారడీవానివిద్య (చూ, మాను

మా

హంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ముంజి. ముంజి: దర్భమొలత్రాకు: చూ, నూత్రిము. 1.

హంజె. వా. వి. (మత్తంజె.) గాగ్రముముక్కిండ చేరినవల్ల: చూ, సివారు. [మొత్తము.

హంటు. వా. వి. 1. మొత్తము; 2. సొమ్ము. హండము. సం. వి. అ. న. కొబ్బరియండ, మోరుండ: చూ, భక్ష్యము. 1—37.

హాకలి. సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాచునము. [చూ, లవణి. 2.

హాక్తికఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లయుప్పి*: హాక్తికమాల. అం: చూ, వృత్తము. 1. (భ, త, స, గగములు. 7—11 యతులు. 11వభంధస్సం.)

హాక్తికము. సం. వి. అ. న. = ముత్రియము: చూ, రత్నము. 1. (ముత్తెములు ఏనుగుకుంభస్థలము, పేఃఘము, పందికోట, శంఖము, నుత్పళిరము, పాఁచవడగ, ముత్తెపునిప్ప, చెఱుకు, బొంగునదురు పీనియందు పుట్టును. ముత్తెపుచిప్పయందు పుట్టినవే తఱచుగావాడబడును.); అం. 2: చూ, రత్నములు.

హాఖరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-హాఖన్యము. ముఖరభావము, ముఖరత్నము, ఆప్రచయోజకత.

హాఖర్ద్యము. సం. వి. అ. న. —పై.—

హాధ్యము. సం. వి. అ. న. మూఢభావము, మూఢత్వము.

హాద్దలి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, హాకలి.

హాద్దినము. సం. విణ. పెసలుపండునది (పాలము): చూ, హరిపీయ. 2 (భూమి. 1.)

హానత్రియము. అం: వాక్యోనము, అక్షిహానము, కావ్యహానము. (3)

హానము. సం. వి. అ. న. అభాషణము. (అవ్య) — తూష్ణీకాప్, తూష్ణీమ్. (తె). — పలుకమి.

మాని. సం. వి. న్. పుం. మానవృత్తుడు, ముని: చూ, సన్యాసి.

మారజికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: మార్దంగికుడు. (తె). మద్దెలకాడు.

మారి. దే. వి. రూ-మపురి. 1. నాగనరము: చూ, పీఠే; 2. జీను: గోవి: చూ, పీఠే.

మారీబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఉత్తరశ్రావ్వాణులు (మారీ, పహతే, వాఘీబ్రాహ్మణులు సామవేదులు. బ్రాహ్మణ్యుల గోవిలనాత్మ ములకు జెందినవారు. పండాబ్రాహ్మణులలో చేరిన తెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యం దినశాఖకు జెందినవారు.): చూ, బ్రాహ్మణులు.

మార్దవము. సం. వి. అ. న. = మొఱకము. మూర్ఖ భావము, మూర్ఖత్వము: మాషము, మూర్ఖము. (తె). — తఱు, తొవ్వు, పెడసరము, ముడిగారము, మొఱకుతనము. మొఱకుతనము, మంకుతనము, మకురు, మకురుతనము, ముంగతనము, మోటు, మోటుతనము, మోఱకము, విడ్డూరము. తద్వి. — గ. (తె). — మొగను, మోటు; ౨. (విగ) మూర్ఖమునకు. — (తె) తఱు, విడ్డూరము (“చూ, విడ్డూరము. 1—2”.)

మార్వ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అల్లియ: చూ, స్థావరము. 1; 2: చూ, వస. (1). [ములు.

మార్వీవిధానకరణములు. అం: చూ, పృమేయ మాల్యము. సం. వి. అ. న. మూలబలము.

మాషకము. అం: చూ, భావదూషితములు.

మాష్కర్యము. సం. వి. అ. న. మాష్కరభావ ము, ముష్కరత్వము.

మాసలము. అం: చూ, ఆస్త్రములు.

మాహూర్తికుడు. సం. వి. ఆ. పుం: రూ-ము హూర్తుడు, మాహూర్తుడు, జోన్యుడు.

మాహూర్తుడు. సం. వి. ఆ. పుం. — పై. —

మాళి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, హరి సిరియ (భూమి. 1.); పుం. స్త్రీ. 2: చూ, సిగ. 2; 3. కొప్ప: చూ, వేసలి. 2; 4. కిరి టును: చూ, నీసకము. (1); పుం. 5. ఆశో కము*: చూ, హేమపుష్పము.

మృ

మృంగ. దే. వి. రూ-మంగ*: చూ, శ్వసనము. 3. మృంగబడు. ద్వ. అ. క్రి. మృంగు, మృంగు. హరి, ఉ. 2, ఆ. 122: చూ, మృక్కు. 4. మృంగు. దే. అ. క్రి. — పై. —

మృందిలి. దే. విణ, నొచ్చినది.

మృందు. దే. అ. క్రి. 1. చేచ్చే: చూ, మర జించే; 2. చేదియు: చూ, నడమదమగు; 3. నొచ్చే: చూ, వేసరు. 4; 4: చూ, సోలు. మార్క్. 1, ఆ. 246.

మృక్కు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మక్కు. 1. మృక్షము. సం. వి. అ. పుం. తనతెవ్వనుమఱుఁ గుచుచేట.

మృగ్గు. వై. అ. క్రి. = మృజ్. 1. చేచ్చే: చూ, మరజించే; 2. నవ్వును: చూ, నవ్వునోవు; 3: చూ, విహ్వలించే. పంచ. నా. 3, ఆ. 86. మృదిమము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మెత్తన. 1. మృబ్బు. దే. వి: చూ, రూ-మబ్బు. రా. వి. 2, ఆ. 80.

మృ

మృగికు. దే. వి. రూ-మాకు, మాను-మృగిను, చెట్టు*: చూ, పృక్షము.

మృగిగన్ను. దే. వి. (మృగిగు + కన్ను) సోలిన కన్ను. భో. 5, ఆ. 117: చూ, లోచనము.

మూలగము. ద్వ. అ. కి. మూలగము,
కొద్దినిద్దర మొదలిడు.

మూలగ. దే. ఆ. కి. చూ, సోలు.

మూలగము. దే. వి. చూ, రూ-మూలగము.

మూలగము. దే. వి. చూ, బెట్టులు.

మూలగము. దే. వి. నిర్మాణము: చూ, బందన.

మూలగ. దే. వి. 1: చూ, రూ-మూలగము;

2: చూ, కాండము. 10. [పులుగు.

మూలగము. దే. వి. చూ, మూలగము.

మూలగము. దే. వి. చూ, మూలగము.

మూలగము. దే. అ. కి. చూ, మూలగము.

విక. 4, ఆ. 219. [చూ, వానరము.

మూలగము. దే. వి. రూ-మూలగము.

మూలగము. ద్వ. అ. కి. చూ, స్తంభము.

మూలగము. ద్వ. వి. చూ, స్తంభము.

హరి. 5, ఆ. 112. [చూ, మూలగము.

మూలగము. దే. అ. కి. రూ-మూలగము.

మూలగము. దే. అ. కి. —పై.—

మూలగము. దే. స. కి. మూలగము.

భాగ. 8, స్కం. 32.

మూలగము. దే. వి. రూ-మూలగము.

అచ్చ. యు, కాం. 101: చూ, వానరము.

మూలగము. దే. అ. కి. చూ, మూలగము.

మూలగము. ద్వ. అ. కి. —పై.—

మూలగము. దే. వి. చూ, రూ-మూలగము.

మూలగము. దే. వి. —పై.— [5, ఆ. 82.

మూలగ. దే. అ. కి. చూ, సోలు.

మూలగము. దే. అ. కి. —పై.— విక.

7, ఆ. 102.

మూలగము. దే. పే. మూలగము.

మూలగ. దే. పే. —పై.—

మి

మింగు. దే. స. కి. ఎరగూను, కడిగూను,

కముచే, కవులు, గుక్కలూను, తెగలూను,

(సం).—కబళించే, గిరించే; తద్వి.—

గుట్టకేయుటకు.—(సం). గిరించే. (మిగ

తవానికి “చూ, సాపడు.”).

మింగుడు. దే. వి. కమి, మింగుట-మింగు

డు. తద్వి.—గుక్క-గుక్క. (సం).—

ఉద్దిరి, ఉద్దిరణము, కబళించు, గిరించు,

నిగరణము, నిగరము. (చూ, సాపడు.)

మింగుడు. ద్వ. అ. కి. కబళించు.

మింగువాడు. దే. వి. నమలకే తనవాడు:

చూ, గిరించు. తద్వి.—నమలకే తనవానికి.—

(తె) తనవాడు. (సం).—గిరించు.

ము

ముక్తి. దే. వి. చూ, ముక్తి.

4, ఆ. 147: చూ, స్తంభము. (భావ్యము.)

“ముక్తిపాదులకు భరతము.” (చూ

కృపాపాదులకు వాడుక.)

ముక్తి. దే. వి. తుదయ: చూ, స్తంభము.

ముక్తి. దే. వి. రూ-ముక్తి. పరిక: చూ, రంగ.

పల్లి.

ముక్తి. దే. వి. బ. (రూ-ముక్తి.) 1. పే

చిలు; 2. చిక్కులు; 3. తంత్రము.

ముచ్చిలి. దే. వి. దొంగతనము: చూ, హర

ణము. 1.

ముచ్చిలి. దే. వి. —పై.—

ముచ్చిలి. దే. స. కి. (రూ-ముచ్చిలి, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలి. (అపహరించే: చూ, సడలు.

ముచ్చిలి. దే. వి. నిద్రపోవు మొదలగా

పైబడి చేయుయధము: చూ, యధము.
మూచ్చిలు. దే. స. కిరి: 1: చూ, మూచ్చిలిం
చే; 2: చూ, వంచించే.

మూచ్చే. దే. వి. 1. దొంగ: చూ, హారకుడు.
1; 2. అరటిపువ్వులోని (స్త్రీ) కేసరము: చూ,
దొంగ. 2.

మూచ్చేగోర. దే. వి. పెద్దదొంగ: చూ, హార
కుడు. 1. [రాత్రి.

మూచ్చేపొద్దు. ద్వ. వి. అర్థరాత్రులు: చూ,
మూచ్చేపొవు. వా. అ. కిరి: కొల్లపొవు,
చెడు, చూపొవు, వొడ్లపొవు, పటివోవు.

మే

మేగెగు. దే. స. కిరి: చూ, రూ-మేగు. (ఆవ
రించుకొనుటకు. — నిర్వ. 3, ఆ. 7.)

మేగివు. దే. స. కిరి: — పై. — (రూ-మేవు)
(పూయుటకు. — కాశీ. 5, ఆ. 195.)

మొ

మొగిక్కు. దే. వి. స. కిరి: చూ, రూ-మొ
క్కు. 1—3. (అ. కిరి. మొక్కు; స. కిరి.
మొగిక్కు అని శ.ర.) (నమస్కరించుటకు. —
జై. 5, ఆ. 169.)

మొగిక్కుడు. దే. వి: చూ, రూ-మొక్కు. 1.

మొగిక్కుబడి. దే. వి: చూ, రూ-మొక్కు
బడి. 1—2.

మొగిక్కువాడు. వా. వి: చూ, వందారువు.

మొగ్గెబడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, మోకటించే.

మొగ్గెతిలెబడు. ద్వ. అ. కిరి. రూ-మొగ్గె
తిల్లెబడు: చూ, మోకటించే.

మొగ్గెతిల్లెబడు. ద్వ. అ. కిరి. — పై. —

మొగ్గెతిలు. దే. అ. కిరి: చూ, మోకటించే.
(రూ-మొగ్గెతిల్లు.)

మొగ్గెతిల్లు. దే. అ. కిరి. — పై. —

మొగ్గె. దే. వి. 1. ఎక్కువ. కళా. 3, ఆ. 264:
చూ, హేరాళము; అ. కిరి. 2: చూ, మో.
కటించే. ఉ. హరి. 6, ఆ. 166; 3. అడల
గారు, డిందు: చూ, సుగ్మ. 4.

మో

మోగెగు. దే. అ. కిరి: చూ, మొగయు.
రామా. 8, ఆ. 117.

మోగెగుడు. దే. వి. హోరిత: చూ, స్వరము. 2.

మోగెత. దే. వి. — పై. — భో. 4, ఆ. 6.

మోగెడు. దే. వి. రూ-మొగడు. 1: చూ,

మొక్క. 1; 2: చూ, మొద్దు. 1. స్వా.

3, ఆ. 46; 3. మూర్ఖుడు. రామా. 8, ఆ.

149: చూ, నైబ్బుడు; 4: చూ, రూ-మోడు. 5.

మోగెడుపడు. ద్వ. అ. కిరి: చూ, మొక్కపోవు. 1.

మోగెయు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-మొగయు.

మోగెల. దే. వి. 1. ఎదురు. విజ. 3, ఆ. 128:

చూ, మందల. 1; ద్వ. 2. పురోధకము:

ఎదుట, ఎదురుకట్టల—ఎదురుకట్ట. చూ, వీణె.

మోగెలు. వా. వి. ఉరుసు, ఊరెడువాద్యము:

మోగెవు. దే. అ. కిరి: చూ, రూ-మోగెగు.

మొ

మొక్షణము. సం. వి. అ. న. తలయంటు: చూ,
స్నానము. 1.

మూ

మూనము. సం. విణ. వాడినది: మ్లిప్తము.

మూని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (పుష్పదులు) వాడు
ట: క్షమధము, క్షమము.

మి

మిష్టము. సం. విణ. 1: చూ, మ్లానము; 2. స్పష్ట
ముకానిది (మాట), అపిస్పష్టము: చూ,
శబ్దము. 2.

మే

మేచ్చదేశము. సం. వి. అ. పుం. భారతవర్షము
నకు తుదనుండేను కామరూపాది పృథ్వీం
తదేశము: చూ, సీమ (1) (దేశములు.)

మేచ్చముఖము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ,
లోహము. 1.

మేఘుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మెంచే. గో
మాంసభక్షకుడై సమస్తాచారములను వదలి
యవ్యక్తముగా మాటలాడుచు వర్తించువా
డు. తురుష్కుడు, మరాఠ్వాడీయుడు.
(తే).—తురక, మలక, మెంచే; 2. పాప
రతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

అనుబంధము.

ఘూర్జరబ్రాహ్మణులు. అం. ఉత్తరమున కన్న
సింధుశాఖయు పశ్చిమమున సముద్రమున
దక్షిణమున కాంజీసింధుశాఖయు తూర్పున
అంబాధివాని మొదలు నర్మదానదీవరకుండు
కనుమల వజ్రము గల దేశము ఘూర్జరదేశ
మనబడును. వింధ్యపర్వతమునకును నర్మ
దా నదీమనకును ఉత్తరముననుండు విస్తార

ప్రదేశము ఘూర్జరముగాఁ జేరియుండినను
ఇందలి బ్రాహ్మణులు ఘూర్జరపురమున బడి పంచ
దావిదిలంగిఁ జేరినవారై యున్నారు. వీరి
లో ఆ గ్రస్త్యులువారు అను బ్రాహ్మణులు,
అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనావలను
బ్రాహ్మణులు, బొదీశ్యబ్రాహ్మణులు, కలిల
బ్రాహ్మణులు, ఖదాయతీ బ్రాహ్మణులు,
ఖేడావాలరను బ్రాహ్మణులు, గయావలీ
బ్రాహ్మణులు, గుగరీబ్రాహ్మణులు, గోమతి
వాలరను బ్రాహ్మణులు, చావిపులను బ్రా
హ్మణులు, జంబుబ్రాహ్మణులు, ఝూలోరా
బ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణు
లు, తలాజీయ బ్రాహ్మణులు, దళచి బ్రా
హ్మణులు, నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, సాగా
శర్య బ్రాహ్మణులు, పేరిశవాలరను బ్రా
హ్మణులు, భాగవ బ్రాహ్మణులు, మోతా
లలు అను బ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞికవాలరను
బ్రాహ్మణులు, రజవాలరను బ్రాహ్మణులు,
వటులులను బ్రాహ్మణులు, పరాంది బ్రా
హ్మణులు, వాల్మీక బ్రాహ్మణులు, శ్రీమతి
బ్రాహ్మణులు, సజీదా బ్రాహ్మణులు,
ఇత్యాది. (వీరి వివరములయొనవదులకడఁ
జూచుకొనేది): చూ, బ్రాహ్మణులు.

తాజో:—“శ” మొదలు “మ” చివరవఱకుగల
అనుబంధమున్ను, “అ” మొదలు “శ” నుచ
వఱకు గల వాలుగు భాగముల అనుబంధ
మున్ను “శ” చివరను చూడుము.

